

R. 25.677 (R-18.202)

HISTORIA REI LITERARIÆ

ORDINIS S. BENEDICTI,
IN IV. PARTES DISTRIBUTA.

OPUS

ERUDITORUM VOTIS DIU EXPETITUM,

AD

Perfectam Historiæ Benedictinæ Cognitionem

summè necessarium, & universim omnibus bonarum

Artium Cultoribus non utile minùs, quàm scitu
lectùque jucundum,

A

R. P. MAGNOALDO ZIEGELBAUER,

O. S. B. Theologo Presbytero, &c.

Ichnographicè adumbratum,

RECENSUIT, AUXIT, JURISQUE PUBLICI FECIT

R. P. OLIVERIUS LEGIPONTIUS,

Ejusdem Instituti ad S. Martinum Coloniae Cœnobita, SS. Theologiæ

Licentiatus, & Professor emeritus, Societ. Lit. Germ. Bened.

Promotor & Secretarius.

PARS QUARTA

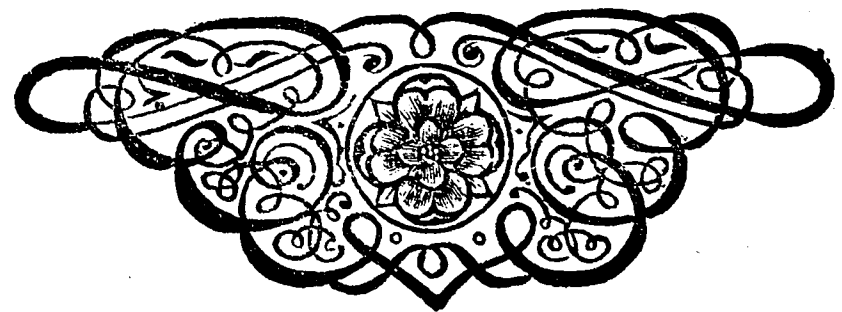
BIBLIOGRAPHICA,

SIVE

BIBLIOTHECA BENEDICTINA HISTORICO - CRITICA REALIS,

Quæ Libros juxta materiarum seriem digestos repræsentsat, uniuscujusque

Scriptoris genio & meritis ad æquitatis
lancem perpensis.

PERMISSU SUPERIORUM

AUGUSTÆ VIND. ET HERBIPOLI,

Sumptibus MARTINI VEITH, Bibliopolæ,

ANNO MDCCLXXXIII

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

HISTORIA REI LITERARIÆ

ORDINIS S. BENEDICTI,
IN IV. PARTES DISTRIBUTA.

OPUS

ERUDITORUM VOTIS DIU EXPETITUM,

AD

Perfectam Historiæ Benedictinæ Cognitionem
summè necessarium, & universim omnibus bonarum

Artium Cultoribus non utile minus, quàm scitu
lectuque jucundum,

A

R. P. MAGNOALDO ZIEGELBAUER,

O. S. B. Theologo Presbytero, &c.

Ichnographicè adumbratum,

RECENSUIT, AUXIT, JURISQUE PUBLICI FECIT

R. P. OLIVERIUS LEGIPONTIUS,

*Ejusdem Instituti ad S. Martinum Coloniae Cœnobita, SS. Theologiæ
Licentiatus, & Professor emeritus, Societ. Lit. Germ. Bened.
Promotor & Secretarius.*

PARS QUARTA

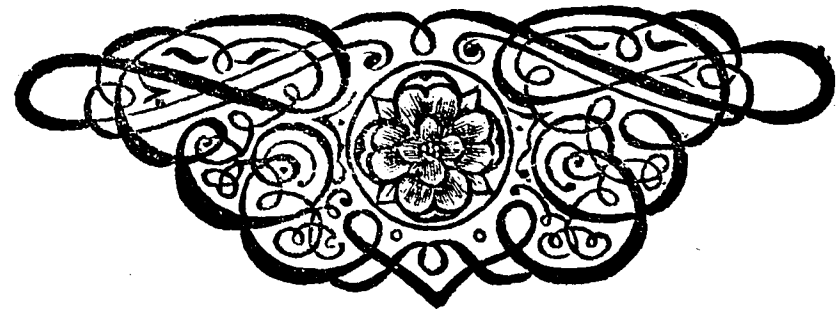
BIBLIOGRAPHICA,

SIVE

BIBLIOTHECA BENEDICTINA HISTORICO - CRITICA REALIS,

Quæ Libros juxta materiarum seriem digestos repræsentat, uniuscujusque

Scriptoris genio & meritis ad æquitatis
lancem perpenfis.

PERMISSU SUPERIORUM

AUGUSTÆ VIND. ET HERBIPOLI,

Sumptibus MARTINI VEITH, Bibliopolæ,

ANNO MDCCC

17619977

THEATRO ROMANO
ECCLESIAE RELIGIONI PATRIAE
ORBIS ERUDITO
PERPETUAE MÆCENATUM MEMORIAE

VIRISQUE

DOCTRINA VIRTUTE ET MERITIS
AC QUOVIS DIGNITATIS SPLENDORE
ORNATISSIMIS

DOMINIS, DOMINIS

INCLYTÆ

BENEDICTINORUM PER GERMANIAM

SOCIETATIS LITERARIÆ

Opera Literis mandata de Majorum nostrorum Studio, Eruditione & Doctrina testimonium ferunt; cuius laudis ac gloriæ hæreditas non minus ad Posteris, quàm factorum imitatio, attinere dignoscitur.

CONARUMQUE ARTIUM CULTUS

ET UTILITATIS PUBLICÆ AMOR,

IN ARCTUM MUTUÆ BENEVOLENTIÆ NEXUM,

AD PROVEHENDAS SOLIDIORES DISCIPLINAS,

TRAXERUNT,

PATRIÆ PATRIBUS,

ÆQUISSIMIS REI LITERARIÆ ARBITRIS,

CENSORIBUS, CRITICIS, VINDICIBUS,

ET BENEDICTINÆ GLORIÆ ASSERTORIBUS

SOLERTISSIMIS...

DOMINIS, DOMINIS

FAVITORIBUS SUIS ET COLLEGIS

HONORATISSIMIS...

(A)

(A)

DEO
SCIENTIARUM DOMINO,
ECCLESIAE, RELIGIONI, PATRIÆ,
ORBI ERUDITO,
ET PERPETUÆ MÆCENATUM MEMORIÆ,
VIRISQUE

DOCTRINA, VIRTUTE ET MERITIS,
AC QUOVIS DIGNITATIS SPLENDORE
ORNATISSIMIS,

DOMINIS, DOMINIS

INCLYTÆ

BENEDICTINORUM PER GERMANIAM
SOCIETATIS LITERARIÆ

PRÆSTITIBUS,
TRIUMVIRIS, SENATORIBUS, SOCIIS,
PROMOTORIBUS, MEMBRISQUE CONFOEDERATIS,
ASSISTENTIBUS ET HONORARIIS,
AC UNIVERSIM OMNIBUS,

QUOS

SOCIA STUDIA,
BONARUMQUE ARTIUM CULTUS,
ET UTILITATIS PUBLICÆ AMOR,
IN ARCTUM MUTUÆ BENEVOLENTIÆ NEXUM,
AD PROVEHENDAS SOLIDIORES DISCIPLINAS,

TRAXERUNT,

PATRIÆ PATRIBUS,
ÆQUISSIMIS REI LITERARIÆ ARBITRIS,
CENSORIBUS, CRITICIS, VINDICIBUS,
ET BENEDICTINÆ GLORIÆ ASSERTORIBUS
SOLERTISSIMIS...

DOMINIS, DOMINIS

FAVITORIBUS SUIS ET COLLEGIS
HONORATISSIMIS...

OB

FENERATA MUTUO SUBSIDIA,
COLLATASQUE AD HOC OPUS SYMBOLAS,
ET PROMOTA SODALITII EXORDIA,

UT PORRO

NOBILIS INSTITUTI PROGRESSUM ET SPLENDOREM
MERITIS AMPLIFICENT,
SOCIATIS LABORIBUS ET STUDIIS ILLUSTRANT,
AC PUBLICÆ EXPECTATIONIS VOTA
FELICITER IMPLEANT;

H A S

QUALESCUMQUE LUCUBRATIONES

PRO COMMUNI PHILOBIBLORUM USU ET COMMODO,
REIQUE LITERARIÆ PROVECTU
SUSCEPTAS ET PERFECTAS,

VELUT

PRIMIGENIOS HONORIS ET HONESTATIS FRUCTUS,
LABORUMQUE PRIMITIAS,

IN SACRUM

FOEDERIS, DEVOTI ANIMI, OFFICIOSÆ VENERATIONIS,
ET CULTUS PERPETUI

SYMBOLUM

DICAT ET CONSECRAT,

PIAQUE VOTA, PRO AUSPICATIS SUCCESSIBUS,
SUPREMO NUMINI,

DIVISQUE TUTELARIBUS ET EVERGETIS

S. PLACIDO ET SOCIIS

NUNCUPAT

P. OLIVERIUS LEGIPONTIUS

INSTITUTI PROMOTOR...

• III. NONAS OCTOBRIS

A. R. S. c13 13 CCLIV.

PRÆFATIO.

na prolata; tantæ iræ, ut luxatis habenis in obvios quosque, Vivos, functos, ipsosque Sanctos nullo discrimine habito insiliat, mordeat, laet, discepat; sed nullos crudelius, quam Monachos, præsertim *Benedictinos*, hominum genus injuriis opportunum. Non mirum proinde, si Bibliotheca hæc Critica tantam habuerit apud omnes offensionem, ut Regii Concilii Decreto suppressum fuerit Opus, & ad chartariorum pistillum damnatum. Fortean sequemur PETRUM BAILIUM in *Dictionario Historico-Critico*? Hunc siquidem *Bernardus Pezium* Bibliothecam Benedictinam adornaturus, laudibus in suis ad *Renatum Massuet* literis ornarat; Cui iste, *vix ab ira tempero*, rescripsit, cum BAILIUM à Te laudibus efferri audio. *Virum nostri*, Amice! *Homo fuit nullius religionis, nullius fidei, nullius iudicii, qui obvia quæque, vera an falsa, prout sub manum veniunt, temerè arripit, permiscet, confundit, fucumque Lectoribus incredibili audaciâ, etiam ubi turpius fallit, aut fallitur, facit; qui denique vanos rumores, aniles fabulas, ac misellorum Auctorum testimonia plerumque captat, sequiturque.* Paulo quidem accuratior secunda *Dictionarii* ejus editio, quam prima, quam probus nemo sine rubore legisset, sed illa mendis adhuc & erroribus scatens. Sic igitur legas, ut quàm maximè diffidas, nec quidquam ejus auctoritate nixus unquam asseras. Hæc MASSUETUS ad *Pezium*; cui alios tamen Bibliographos, quorum vestigia legeret, commendavit, *Pitfeum* nempe, *Waræum* & *Maibew*; tum *Dupinium*, *Caveum*, *Oudinum*, *Fabricium*, aliosque plures.

Priorum Opera admodum rara sunt, quæ *Massuetus* in gratiam *Pezii* quoquo pretio Parisiis reperire frustra conatus est. Auctori nostro *Pitfeus*, non item *Miræus* & *Maibew*, præsto fuit; tum *Du-Pinius*, *Caveus*, *Fabricius*, aliique, quos idem *Massuetus* *Pezio* esse usui posse existimavit. Quæ igitur de Benedictinis Anglicis in medium attulit Noster, pleræque ex *Pitseo*, *Lelando*, *Wartbono*, *Seldeno*, cæterisque rerum Anglicarum Scriptoribus hausit. Multa exscripsit, non ut chartas impleret, sed ut iis Sodalibus nostris in Germania, qui ejuscemodi libris destituti sunt, rem gratam faceret. Quod idem de Benedictinis Hispanis præstitit, quorum notitiam ipsi suppeditavit NICOLAUS ANTONIUS in *Bibliotheca Hispana Veteri & Nova*, Opere quàm erudito, tam raro in nostris per Germaniam Bibliothecis; quamquam ipse Romæ scribens per plures silentio prætermiserit, uti in Præfatione his verbis non diffitetur: *Ut Benedictini pro dignitate amplissimi Ordinis in hac pompa exhiberentur, nulli eorum historicæ acceptum ferre potuimus; siquidem Franciscum Ibannez Viros Illustres ejus compendio laudavisse tantum audivimus.* Me verò Literæ Clar. Viri P. *Ludovici Alvarez* Congregationis Vallisoletanæ Chronographi ad R.^{mum} Abbatem *Calmetum* A. 1714. datæ (a), certior rem reddiderunt, doctissimos illius Sodalitii Monachos in adornanda universali Scriptorum omnium Ordinis nostri Bibliothecâ fuisse occupatos; è qua, si juris publici facta fuerit, quod optamus magis, quàm speramus, uberiorem de Hispanis Scriptoribus Benedictinis notitiam haurire licebit. Quos Scriptores celeberrimæ Congregationes, *Casimensis* in Italia, & *S. Mauri* in Gallia protulerunt, docent nos *Marianus Armellinus*, *Bernardus Pezium*, & *Philippus le Cerf*. Notitiam Virorum Illustrium è Congregatione Lotharingica S. Vitoni recens dedit Doctissimus Abbas *Calmetus*. Quæ de Germanis Benedictinis, medii præsertim ævi, referimus, *Joanni Trithe-*

(a) Extant in fronte Bibl. Lotharingicæ Nancæi A. 1751. editæ p. xix.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

mio Abbati Spanheimensi magnam partem accepta debemus. Reliquos vel bona nobis obtulit fortuna, vel suffecit industria.

His aliisque instructus subsidiis *Magnoaldus* ad hanc Scriptorum O. S. B. Bibliothecam Critico-ream concinnandam accessit, quam dum meditatius ad æquitatis trutinam revoco, non possum quidem non laudare improbum ipsius laborem, industriamque singularem, quandoque etiam eruditionem variam, & sagacitatem miror; vellem tamen vivo gurgite magis exundaret, nec *aquas pluvias*, ut Pindarus ait, è cisternis hinc inde collegisset. Verum argumentum, in quo versamur, id planè recusat. Neque verò mihi, dum hujus lucubrationis fuligo bibenda fuit, ipsos semper fontes, quod summè optabam, adire licuit; sed beneficii loco acceptum habui, si quandoque sitienti in ipso æstu vel rivulos tantum gustare concessum fuit. Atque utinam ipsemet non aliquando ex cucurbita turbidam hauserim, aliisque propinaverim! Ut enim fatear, quod res est, longè majorem in hoc Opere eliminando difficultatem ex Librorum inopia, quàm ex re ipsa expertus fui. *Prob!* quàm sæpè operas sufflaminare me oportuit, donec hujus vel illius Libri copiam, vel accuratiorem Scriptoris notitiam nancisci licuit.

Nemo igitur à nobis expectet plenam, integràmque & accuratam recensionem eorum omnium librorum ac ingenii monumentorum, quæ Sodales nostri elucubrârunt. Hanc dare non unius est hominis, nec unius libri, sed multorum, eorumque magnæ molis res foret voluminum. Paucissimis in præsentî attingemus Scriptorum deperditorum infinitum propè numerum, nec de illis copiosè dicturi sumus, qui vel sibi Musisque, ut ajunt, solitarii cecinerunt, vel quorum opera adhuc inedita, nec unquam fors edenda in Bibliotaphiis monasteriorum delitescunt. Fraudi etiam nobis non esse debet, quòd non omnia Sodalium nostrorum schediasmata & opuscula, quæ typis excusa sunt, semper ànumeremus. Habenda enim ratio fuit Scia-graphiæ, quam solam, non verò Historiam omnibus absolutam numeris, scribendam suscepit *Magnoaldus*. In hac non omnia sunt exhaurienda; nec benè eandem scribit, qui omnia scribit, & nihil aliis investigandum relinquit. In tanta igitur messe haud leve aliis spicilegium relinquimus. Non rarò etiam deditâ operâ in auctariis brevior fui, ut Sodalibus nostris magis eruditus, & studio Historiæ Literariæ Benedictinæ se daturis totum majori cum gloria perficiendum submitterem. Habent igitur, qui acri pollent ingenio, variòque eruditionis apparatu instructi sunt, nec otio librîsq; destituuntur, in quo suam exercent industriam. Authori nostro laudis & gloriæ satis superque fuerit, quòd glaciem fregerit primus, facemque prætulit, & viam monstrârit, quâ sit eundem. Magnum verò mihi laboris in hujus Operis revisione & editione impensi levamen erit, Sodalibus nostris aliquatenus profuisse, aliòsque ad decurrendum hoc stadium provocasse, sive nostra deinde novis accessionibus sint aucturi, sive ad limam revocaturi, aut etiam inde variam rerum & librorum cognitionem, quæ innoxiam præstet animi jucunditatem, hausturi, vel majus quidpiam molituri, quò suum tandem decus Musis Benedictinis firmiter constet.

Ut autem nomini quoque consulam meo, Divos præfari impunè ausim, plures hac in parte Scriptores occurrere ab Authore nostro laudatos, quorum opera sic perlegendi otium minimè suppetebat, ut attentâ mente penderem, vel de iis aliunde judicium mutuarem, vel viros eruditos, veluti

leges

leges artis criticæ deponunt, consulerem. Sunt etiam privata quædam topinomata, paucorum fortè applausum meritura, quibus uti meum nihil immiscui, ita Auctoribus me suis ea relinquere, nec patrocinium illorum suscipere profiteor. Sed & nonnulla observavi, cum hæc edita attentius relegi, quæ fugerem ipse vel Carmen, vel Orationem, aut Historiam scripturus. Verum in his omnibus adeò oculatum esse non licuit; neque ut essem, multum laboravi, probè gnarus hujus commatis Opera semper aliquid habere, quod refici, exasciari & expoliri possit, vel ab aliis impeti, excuti, reprobari. Quotus enim quisque est, qui in tanta Rerum, Librorum, Sententiarum, Dogmatum multitudine omnia exhauriat, cribret, discutiat, ponderet? Ecquis verò in liberiore censura non alicubi impingeret? Quis malignitatis dentes evitaret, aut salvum ab invidia caput retraheret? Nobis in omni hac commentatione prora puppisque fuit, justam & sinceram Librorum à Nostris editorum delineationem exhibere, ac præcipua cujusque momenta, partim quoad argumentum, partim quoad usum in omni Scientiarum genere salutarem, eâ, quâ fieri potuit, industriâ, explanare. Qui venustius quid aut accuratius desideraverit, horrea nos hîc struere meminerit, in quibus nemo marmoreas, variòque opere elaboratas columnas, nemo peristylia & porticus, nemo parietes aulæis superbos, sed apta pro congerendis frugibus spatia requirat.

In hujus verò Operis structura præprimis ex *Mabillonio* proficere studuimus; Is enim est, qui his in Sacris clarissimam prodit lucem, promptum subactumque judicium, & modestissimum juxtâ ac integerrimum acumen. Is est *Mabillonius*, qui Benedictinæ licet Familiæ sit alumnus, justè tamen & candidè de Benedictinis eorumque scriptis judicet. Quid? quòd teste *Gerbesio* Doctore Sorbonico & Professore Regio, *toti mundo justitiam administret, absque personarum acceptione, aut ullo partium studio.* Sed nec minor ejus modestia fuit Ludovico XIV. Galliarum Regi summoperè laudata. Optandum, ut modestos id genus Criticos Literatus Orbis quàm plurimos haberet. Sed hodie multi alteram in partem possident palmam. Quid enim Critici sæpiùs non dicunt, non effutiunt, non scribunt? quo non mutua tantum existimatio & autoritas violatur, sed graviter etiam in Christianæ Charitatis Leges peccatur. Etsi enim dictum olim fuit, *Doctos Doctis obloqui nefas esse*; apud Criticos tamen non paucos nostræ ac superioris ætatis mos ille jam obtinuit, ut se maledictis proscindant, ac plaustris onerent conviciorum. Ab hac conviciandi libidine, ut immunes nos præstaremus, summæ nobis curæ fuit. Si quos refellimus, qui Ordinis nostri Scriptoribus injurias imposuerunt censuras, id ita faciendum suscepimus, ut ab illiberali mordacitate calamum temperemus. Si qui futuri sint, quibus nostra revincere, aut ad crisin revocare collibitum fuerit, faciant id, per me licet, sed eos mihi expeto judices, quos ipsi in eadem trutina positi non recusent.

Ne quis verò mihi duriùs obstrigillet, istud etiam hîc præmonendum putavi, Nos sæpiùs de aliorum scriptis quòd diceremus habuisse nihil, præter ea, quæ *Pitsæi, Nicolai Antonii, Fabricii, Schoetgenii*, aliorumque præstantium Virorum industria suffecit. Ita omnem eruditionis penum illi exhausserunt, ut frustra sit, qui plura requirat. Hinc illorum & nomina sæpè edimus, & verba reddimus; neque enim aliter dicere placet, cum alia non licet. Scriptorum, è quibus profecimus, ferè semper assignare studuimus:

(b) 3

tacere

tacere enim favissam, ex qua deprompsisti, *non est ingenii*, ut Plinius ait, sed apertum sapit plagium. Nec loca tacuimus, ubi integræ habentur Operum recensiones. Laudatissimæ editiones Operum Ss. Patrum à doctissimis San-Maurianæ Congregationis Sodalibus accuratæ, pleræque in Actis Eruditorum Lipsiensium cum cura recensentur, ad quæ, ut brevitati consuleremus, Lectorem remisimus. In iisdem Actis aliæ aliorum lucubrationes subinde comparent fufius expensæ. Quibus igitur hæc nostra non sufficiunt, fontes laudatos consulant, næ illi habebunt, quo aviditatem suam expleant. Nobis recensionum prolixitate, ne Opus in immensum cresceret, plerumque abstinendum fuit. Quæ verò hac in parte omiffa sunt, in aliis identidem relata occurrunt. Reliqua, *si me Numina læva sinunt*, dabo in supplemento unà cum indice universali & emendationibus.

Et hæc quidem sunt, quæ ad illustrandum Auctoris contextum exequi libuit, & præfari necesse fuit, ut & suscepti laboris, atque benignissimi Numinis auxilio absoluti ratio constaret, suisque honos haberetur tot Viris clarissimis de Re Literaria Benedictina optime meritis, à quibus maximum huic Operi momentum accessit. Nunc ad Sodales nostros, in quorum gratiam placuit tot adire labores, convertenda est oratio. Neque enim defuturos prævidemus, qui de usu & utilitate Operis edoceri cupiant, sive dein curiositatem explendi, sive quæstum quendam literarium faciendi gratiâ ad illud evolvendum accedant. Id verò præfciñe ausim dicere, nullam esse proficiendi in literis expeditiorem viam ac *Historiâ Literariâ*; Primum namque eruditionis cimelium est, *Nõsse bonos libros, & scire unde quid peti debeat, cum inquirendum est*. Hæc librorum notitia ad summa quæque & sublimia rite tractanda peragendaque adeo est necessaria, ut nisi his instructus præidiis, ac quodam veluti Doctrinæ succo in tante cessum irrigatus quis fuerit, tantum abest, ut quidquam honestè sit prolaturus, quin facillè in solidioribus scientiis cæcutiet, palpitabitque, aut pepones solum & lappalia metet. Jam verò si qui sint è Nostros, qui in Literaria sacri Ordinis sui Historia hospites, & in rebus Benedictinis peregrini, earumque cognitione semper pueri esse malint, quàm hæc nostra legere; sibi *per me* placeant, sibi stertant, sibi utramque in aurem dormiant; Nos non ipsis occavimus, nec levimus, non hæc in eorum gratiam congesimus, non illis multo sudore, multisque vigiliis & expensis lucubravimus; sed iis, qui sciant, qui & velint pollicem aliquando mordere, ac meliora in succum & sanguinem convertere. Quod si qui etiam fuerint, ut fortè non sunt nulli, quorum animis ea infedit opinio, se libro hoc Bibliographico citra omne eruditionis ac doctrinæ detrimentum carere posse; in magno se errore versari non nesciant. Nisi enim Historiæ Literariæ Ordinis sui, quod multò turpissimum est, rudes ac expertes haberi velint, quæ licebit eisdem nullam Familiæ suæ Scriptorum habere notitiam ac cognitionem, ita ut planè ignorent, si quorum mentionem fieri audiant, num Ordinis fuerint alumni, quæ ætate, quo seculo singuli vixerint, quænam ab ipsis elucubrata Opera, vel quænam ipsis supposita fuerint, quæ occasione ad lucubrandum accesserint, quam scribendi rationem tenuerint, quæ denique in Orbe Literario floruerint autoritate, quæ laude, quæ gloriâ &c. Hæc ignorare est domi suæ cæcum esse *Tiresiam*.

Præterea Superiorum est, in id solertiùs incumbere (a), ut Religiosi suæ curæ commissi, non sacræ modo lectioni vacent, sed id genus etiam libros

(a) Ex Regula cap. 48.

evol-

evolvant, quorum lectio ad eos potissimum attineat, & ex qua fructum haurire possint. Nemo autem nescit, ejuscemodi libros magno numero à Benedictinis fuisse conscriptos. Poteruntne verò Superiores, Magistri Novitorum, conscientiarum Arbitri, illos subditis perlegendos præstituerent, quorum nullam ipsimet habent notitiam? Quæ causâ fit, ut obvios quosque sæpè non magni pretii, vel alieni à Professione Benedictina argumenti offerant manu terendos. An ferendum verò, ut Libri à Benedictinis, Spiritu Benedictino, pro Benedictinis conscripti non ante aliorum libros percurrantur? Accedit aliud incommodum, nempe quòd ex ignorantia Ordinis Scriptorum, Bibliothecarum foruli in non paucis Monasteriis libris quidem instruantur, sed non iis, qui à Benedictinis singulari diligentia, eruditione ac doctrinâ elucubrati fuerunt. Videbis Theologos, Philosophos, Canonistas, Historicos, Ascetas &c. sed non BENELECTINOS. Videbis editiones Patrum, sed non à Benedictinis maximè Congregationis S. Mauri, incredibili studio ac sumâ eruditione accuratas. Videbis opera conjunctim edita, sed non Benedictinorum. In omne denique librorum genus offendas sæpius, quàm in utiles, & exquisitos à Benedictinis elaboratos. Si verò horum aliquos Tibi à Bibliothecæ Præfecto ostendi postules, aures ille scalpit, & dicit: *Non adsunt*. . . Quod quàm absurdum sit & pudendum, non est, ut multis hic operosius atque odiosius explicem; Res oculis contrectatur.

Si qui denique fuerint, qui ut Literarum felicitati benè precari videantur, suamque obtegant inertiam, Sodalium suorum labores literarios, Scripta & Opera in lucem emissa enumerando jactitent, hi vanissimè atque omninò ridiculè facere mihi videntur: similes enim sunt ignavo illi militi, qui ut se bellicâ fortitudine præstare adstrueret, fortia suorum commilitonum facta invidendis celebrare elogiis in morem induxerat. Industrios fuisse Majores nostros, & Literarum studiis deditos, eorum ingenii monumenta indicio sunt, ita ut pluribus verbis non sit opus, non secus atque floribus, ubi subsecuti sunt fructus. Sed hoc non satis est; audi Poëtam:

*Te nomina clara
Delectant, Tibi fama placet, Tibi gloria, cur non
Et Labor, & Virtus etiam placeat?*

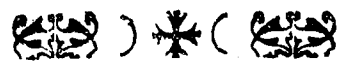
Majorum exemplo laborandum, vigilandum, lucubrandum: *Omnia sunt profecto laudanda*, inquit Romanæ eloquentiæ Princeps, *quæ conjuncta cum virtute sunt, & quæ cum vitiis vituperanda*. Jam verò diligentiam, laborem & industriam semper cum virtute, inertiam cum vitio conjungi, nemo est, qui non existimet; Hinc laudantur monachi operosi & industrii, vituperantur desides & otiosi. Nemo autem facillè credit eos operosos & industrios, nisi quosdam ingenii partus videat; sine his otii & inertiae nota ex communi opinione quasi ossibus eorum inhæret.

Quàm parum igitur famæ atque existimationi sacri Ordinis consulunt Abbates illi ac Superiores, qui otiosos magis quàm industrios ferunt Monachos, quique æquo tolerare animo non possunt, si eorum Monachi, quod publicam in lucem emittendum sit, literis consignent. Festivè id pridem lepidis ejusmodi ignorantiae Patronis exprobrabat TRITHEMIUS (a), hisce fascino depellendo usus amuletis: *O stulti & insipientes! qui Ordinem sanctum subvertitis, dum literis dare operam Monachos prohibetis*. . . Quid enim Monachum, quid Solitarium decet magis, quàm inconnivens,

quàm

(a) Trithem. in Oratione Reinhartzbornensî & Martin. Marrier.

quam assiduum, quam indefessum studium, & sacrae Lectionis irrequieta meditatio? Quantum hanc, qui digne praestat, ceteris mortalibus anteire est censendus? Quantis divinae consolationis afflatibus animum alioqui gravescentem ad purum & defaecatum statum, quietemque nulli quam sibi ipsi notam & exploratam reducit? O quam inestimabile bonum est sic suum fieri! Contra quid insulsius, quid insuaviter & ad quodvis negotium ineptius homine illiterato, eoque Monacho & Coenobita? Sordere, otiosi, languere, torpere, ac ne quid durius dicam, id ferme, quod instituto suo directe obstrigillat, identidem agere videas inertes & amulos. Magna vero ingenia, ut Plato agebat (a), nisi recte instituta fuerint literis, quae mores emolliunt, tanto deteriora & Reipublicae perniciosiora evadunt, quanto in illis majores igniculi extiterint. *Natura autem infirmitatis humanae, inquit Tacitus (b), tardiora sunt remedia, quam mala, & ut corpora lente auferuntur, cito extinguuntur, sic ingenia studiisque oppresseris facilius, quam revocaveris. Subit quippe etiam ipsius inertiae dulcedo, & invisa primo desidia, postremo amatur.* Quod certe malum quantas & quam altas in plebis nostris per Germaniam coenobii radices egerit, memorare pudet. Scio equidem Abbates quosdam speciose obtendere, *Scientiam Monachos non humiles, sed superbos & contumaces reddere.* Ast nonne & mihi in illas *Trithemii* voces prorumpere licebit? *Ergone, inquit ille, Monachi vestri, cum sint rudes & indocti, non possunt esse superbi? si ignorantia Scripturarum facit humiles, Vos veraciter Humillimi debetis appellari. Sed erratis: Nemo enim tam rudis, nemo tam imperitus, cui non pars stultitiae & superbiae major contigerit.* Uti enim folles tument, quia vacui, & inde inflati, ita & insipidi. Sapientia auro contra solidior sibi constat, nullo superbiae vento distenditur, sine cristis, sine supercilio est. *Stultum ergo est Monachis studium literarum propter humilitatem interdiceret, cum eos, qui sine eruditione sunt, videamus per amplius superbire.* Haec ille peritissimus rei monasticae Magister. Sed nostra de his cum sit infructuosa disputatio, tacere compellimur, ne os in caelum posuisse videamur. Vos interim Sodales nostri, bonarumque artium Cultores solertissimi! animos viresque colligite, Virorumque Illustrium, quos in hoc circulo gloriosos habuistis praecursores & antesignanos, vestigiis pressius insistite, atque acceptum a Patribus *Virtutis & Doctrinae* depositum cum foenore in Posteris transmittite, nominisque Benedictini decus & gloriam splendidius exornare nervis omnibus contendite:

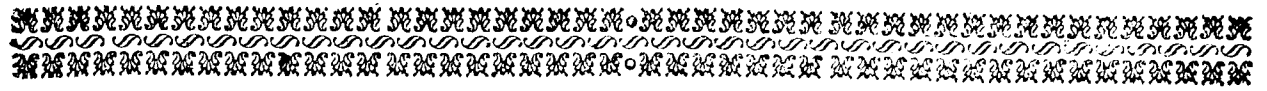
*Est studium stadium, frustra hic se nemo fatigat;
Ad celsos apices proxima scala, schola est.*

Benè valet!

(a) Plato 6. de Rep. (b) Tacit. in Agric.

ELEN-

ELENCHUS
CAPITUM, SECTIONUM, & PARAGRAPHORUM
PARTIS IV. BIBLIOGRAPHICAE,

*Bibliothecam Scriptorum Ord. S. B. Historico-Criticam Realem
per classes digestam exhibet hoc ordine.*

CAPUT I.
BIBLIOTHECA BENEDICTINA - THEOLOGICA.

SECTIO I. De Theologia Positiva.	
Recensentur Libri ad eam spectantes hac serie:	
§. I. Biblia Sacra Benedictinae Correctionis, Versionis, atque Editionis. - pag. 2.	
II. Interpretes totius Sacrae Scripturae, aliq; Compendiarii, qui divinas Scripturas in synopsis & compendium redegerunt. - 16.	
III. Interpretes Bibliorum ex parte. - 23.	
IV. Coe mentatores, seu Poetae Biblici, qui Sacrae Scripturae libros, loca, argumenta, laudes ac commendatione ligata oratione expresserunt. 54.	
V. Scriptorum Concordiae Veteris & Novi Testamenti. - 57.	
VI. Scriptorum in quaedam Loca utriusque Testamenti. - 58.	
VII. Scriptorum, qui in Sacram Scripturam Tractatus Isagogicos ediderunt. - 60.	
VIII. Grammatici, Lexicographi & Concordantiae ad usum Sacrae Scripturae. - 64.	
SECTIO II. De Patribus, & Scriptoribus Ecclesiasticis Ord. S. Benedicti. - 68.	
§. I. Sancti Patres Benedictini, qui de rebus Divinis ante natam scholam, maxime de SS. mo Eucharistiae Sacramento scripserunt. - 68.	
II. Patres alii Benedictini, atque Scriptorum Ecclesiasticorum, quorum Scripta & Opera habentur in Bibliothecis Veterum Patrum. 76.	
III. Alii iterum Patres, & Scriptorum Ecclesiasticorum, quorum Opera in Bibliothecis Veterum PP. partim praetermissa, partim in unum corpus digesta separatim edita fuerunt. 85.	
IV. Qui sanctorum Patrum Scripta de florando ex iisdem nova Opera condiderunt. - 88.	
V. Collectiones variae, seu Bibliothecae Patrum Veterumq; Ecclesiasticorum Scriptorum. 91.	
VI. Editiones & Versiones SS. Patrum, Veterumque Auctorum, qui adornarint. - 99.	
SECTIO III. Theol. Scholasticae Scriptorum. 111.	
SECTIO IV. Theologiae Polemicae Scriptorum. 122.	
SECTIO V. Theologiae Moralis Scriptorum. 134.	
SECTIO VI. Ascetae, seu Theologicae Mysticae Scriptorum. - 140.	
SECTIO VII. Qui de Doctrina Christiana scripserunt, vel Libros Catholicos ediderunt. 151.	
SECTIO VIII. Qui Homilias, Sermones, ac Conciones scripserunt. - 155.	
SECTIO IX. Qui de Deo, ac SS. ma Trinitate scripserunt. - 163.	
SECTIO X. Qui de Christo, Generis Humani Redemptore scripserunt. - 166.	
SECTIO XI. Qui de Sanctissima Dei Genitrice Maria scripserunt. - 170.	
SECTIO XII. Qui de Angelis, Sanctis, horumque Laudibus, Cultu, Reliquiis, ac Imaginibus methodice scripserunt. - 186.	
CAPUT II. JURISPRUDENTIA ECCLESIASTICA.	
SECTIO I. Conditores, Collectores, atque Editores Juris Canonici. - pag. 193.	
§. I. Summi Pontifices ex Ordine S. B. qui Litteras, Bullas ac Constitutiones ediderunt. 193.	
II. Qui praeter Summos Pontifices Canones, Decreta, & Statuta in Conciliis condiderunt. 200.	
III. De Disciplina Ecclesiastica, Sacrorumq; Canonum Observantia qui scripserunt. 206.	
IV. Libros, qui Penitentiales vocantur, quinam conscripserunt. - 211.	
V. Orationes in Conciliis, synodis qui habuerint. - 218.	
VI. Qui Collectiones Canonum, seu Corpora Juris Canonici & Ecclesiastici condiderunt. - 215.	
VII. Scriptorum, Editores, atque Collectores Conciliorum, nec non Litterarum, atq; Bullarum Summorum Pontificum. - 223.	
SECTIO II. Elucidatores Juris Canonici.	
§. I. Auctores, qui in Jus Canonicum commentati fuerunt. - 229.	
II. Qui Tractatus, Quaestiones, Consilia, &c. de variis Juris Ecclesiastici argumentis scripserunt. - 233.	
III. Qui de jure controverso inter Sacerdotium & Imperium scripserunt Benedictini. 240.	
IV. Alii Scriptorum, qui Sedis Apostolicae, & Romanae Ecclesiae libertatem defendendam susceperunt. 246.	
V. Qui jura suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum editis scriptis propugnarunt. 249.	
VI. Appendix eorum Auctorum, qui Juris prudentiam Civilem, & Publicam, hisque affinem Politicam attigerunt. - 258.	
SECTIO III. Scriptorum Appendicum Juris Ecclesiastici.	
§. I. Scriptorum Librorum, quibus in Comuni traditur de Divinis Officiis. - 266.	
§. II. Qui Breviaria, & quae in iisdem continentur, composuerunt. - 270.	
§. III. Qui Ritualia, & quaecunque ad Sacramenta & Sacramentalia pertinent, conscripserunt. - 278.	
§. IV. Qui de Celebratione Missae, rebusque aliis ad eam attinentibus scripserunt. 282.	
CAPUT III. SCRIPTORES DE MEDICINA, PHILOSOPHIA, ET MATHEMATICA.	
SECTIO I. Medici. - pag. 287.	
SECTIO II. Philosophi. - 290.	
§. I. Scriptorum Logicae, seu Scientiae Cogitationum rectoris. - 290.	
§. II. Scriptorum Metaphysicae, seu primae Philosophiae. - 292.	
§. III. Scriptorum Physicae, seu Scientiae Naturae. - 294.	
§. IV. Scriptorum Ethicae, seu Morum Scientiae. 298.	
§. V. Qui in Platonem, Aristotelem, Porphyrium, universamque Philosophiam commentati fuerunt. 300.	
SECTIO III. Mathematici. - 304.	
§. I.	

§. I. Qui de Mathesti in genere scripserunt.	304.
§. II. Scriptores de Arithmetica, & Arte Computistica sive Calculatoria.	305.
§. III. Scriptores de Geometria.	307.
§. IV. Scriptores de Astronomia.	309.
§. V. Scriptores de Musica, & Instrumentis Musicis, Cantuque Ecclesiastico.	311.

CAPUT IV.

SCRIPTORES HISTORICI.

SECTIO I. Scriptores Ifagogici, & de Chronologica, & Geographia.	319.
§. I. Chronologi.	ibid.
§. II. Geographi.	323.
§. III. Qui sua vel aliorum Itinera literis mandarunt.	326.
SECTIO II. Scriptores Historiæ Universalis	329.
§. I. Qui Historiam Rerum Sacrarum simul & Profanarum ab Orbe condito in literas retulerunt.	330.
§. II. Qui Historiam ejusmodi à Christo Nato condiderunt.	336.
§. III. Qui Res sui temporis annotarunt.	342.
SECTIO III. Scriptores Historiæ Sacræ & Ecclesiasticæ.	346.
§. I. Scriptores Historiæ Biblicæ.	ibid.
§. II. Historiæ Ecclesiasticæ Universalis Scriptores.	349.
§. III. Scriptores Historiæ Pontificiæ.	353.
§. IV. Historias Episcopatum, Vitæque ac Gestæ Episcoporum qui conscripserunt.	359.
§. V. Scriptores Historiæ Conciliorum & Synodorum.	367.
SECTIO IV. Historiæ Ecclesiasticæ Particularis Scriptores.	372.
§. I. Scriptores Historiæ Ecclesiasticæ Nationalium.	ibid.
§. II. Scriptores Historiæ Religiosæ Ordinum.	380.
§. III. Scriptores Historiæ Sacrarum Expeditionum ad recuperandum terram sanctam.	386.
§. IV. Scriptores Sectarum, Hæresum, Schismatum ac Persecutionum Ecclesiæ.	389.
§. V. Scriptores Historiæ Stationum Beatæ Virginis.	396.
§. VI. Scriptores Vitarum Virorum Illustrium Status Ecclesiastici.	399.
§. VII. Scriptores Dissertationum de rebus in Ecclesiastica Historia controversis.	401.
SECTIO V. Scriptores Historiæ Sanctorum.	407.
§. I. Hagiographi.	408.
§. II. Martyrologi.	411.
§. III. Scriptores Sacrarum, ut vocant, Legendarum.	415.
§. IV. Qui Historias de Sanctorum Reliquiis, Miraculis, ac Canonisatione scripserunt.	421.
SECTIO VI. Scriptores Historiæ Profanæ.	425.
§. I. Qui Historiam prophanam Universam à Christo Nato scripserunt.	ibid.
§. II. Scriptores Historiæ Romanæ, ac Rerum Italicarum.	ibid.
§. III. Rerum Germanicarum Scriptores.	430.
§. IV. Scriptores Rerum Francicarum.	448.
§. V. Scriptores Rerum Gothicarum, Vandalicarum, & Longobardicarum.	457.
§. VI. Scriptores Rerum Normannicarum.	459.
§. VII. Scriptores Rerum Anglicarum.	461.
§. VIII. Scriptores Rerum Hispanicarum.	468.
§. IX. Scriptores Rerum Bobemicarum.	471.
§. X. Scriptores Historiæ peregrinæ, variæ, & exoticæ.	372.
§. XI. Scriptores Vitarum Virorum ac Familiarum Illustrium Status secularis ac Politici.	477.

SECTIO VII. Scriptores Quinarum Historiæ in Communi Appendicum.	pag. 482.
§. I. Scriptores Historiæ Gentilitiæ.	ibid.
§. II. Scriptores Historiæ Iconologica.	489.
§. III. Scriptores Rei Diplomaticæ.	494.
§. IV. Scriptores Rei Nummariæ.	501.
§. V. Historiæ Literariæ Scriptores.	508.
SECTIO VIII. Scriptores Hist. Benedictinæ.	518.
§. I. Hagiographi, seu Scriptores Vitæ Sanctorum Ord. S. Benedicti.	ibid.
§. II. Martyrologi Monastico-Benedictini.	523.
§. III. Scriptores de Viris Illustribus O. S. B.	525.
§. IV. Scriptores Historiæ Generalis Benedictinæ.	529.
§. V. Scriptores de variis Sacri Ordinis Congregationibus.	534.
§. VI. Chronographi Monasteriorum.	536.
§. VII. Qui Vitæ, Historias, Gestæ, Elogia, & Catalogos Abbatu literis consignarunt.	565.
§. VIII. Scriptores de Prioratibus, ac Monasteriorum Prioribus.	572.
§. IX. Necrologia seu Diptycha Mortuorum.	574.
§. X. Scriptores de Disciplina Monastica, ejusque Historia.	578.
§. XI. Scriptores de Sacri Ordinis Consuetudinibus, Ritibus, & Ceremoniis.	587.
§. XII. Scriptores de Privilegiis Sacri Ordinis, ejusque Monasteriorum.	592.
§. XIII. Scriptores Historiæ Literariæ Benedictinæ.	600.
§. XIV. Scriptores Critici de Rebus in Historia Benedictina controversis.	612.
§. XV. Apologistæ Sacri Ordinis, ejusque Jurium, ac Prærogatarum.	617.

CAPUT V.

SCRIPTORES ELEGANTIORIS LITERATURE.

SECTIO I. Grammatici & Linguistæ.	627.
SECTIO II. Rhetores, sive Oratores.	635.
SECTIO III. Poætæ celebriores.	642.
SECTIO IV. Scriptores Panegyrum, Applausuum, Elogiorum, Anagrammatum, Inscriptionum, Epithalamiorum, Epitaphiorum &c.	649.
SECTIO V. Qui Rhetorices, Poëses, Historiæ, atque Epistolographiæ &c. præcepta scripserunt.	654.
SECTIO VI. Critici Veteres & Novi.	657.
SECTIO VII. Polyglotæ, & linguarum, ut vocant, Originalium Cultores.	661.
SECTIO VIII. Comici.	666.

CAPUT VI.

SCRIPTORES ET AUCTORES MISCELLANÆ.

SECTIO I. Apologistæ.	pag. 671.
SECTIO II. Epistolographi.	675.
SECTIO III. Interpretes, ac Versiones Librorum.	681.
SECTIO IV. Antiquarii Monachi, quinam, & quàm utiles Ecclesiæ, bonisq; Artibus.	687.
SECTIO V. Variorum Authorum Collectiones miscellanæ.	693.
SECTIO VII. Scriptores inediti, seu Anecdota.	699.
SECTIO VII. Scriptores, quorum libri rariores.	706.
SECTIO VIII. Philologi.	712.
SECTIO IX. Scriptores, quorum Opera conjunctim edita.	715.
SECTIO X. Authores Operum imperfectorum.	716.
SECTIO XI. Scriptorum Libri deperditi.	720.
SECTIO XII. Rerum novarum Inventores, & Artifices Nobiles.	725.

HISTORIÆ REI LITERARIÆ ORDINIS S. BENEDICTI

PARS IV. BIBLIOGRAPHICA DE LIBRORUM NOTITIA.

Amplicissimus est ille, quem ingredimur, campus, feget multa, messis propè immensa. Ea enim est librorum à Benedictinis in omni disciplina, facultate & doctrina scriptorum copia, ea multitudo & varietas, ut qui Bibliothecarum forulos ubique gentium paullò curatius perlustraret, experiretur omninò vix codicem esse antiquiorem, cujus frons non Monachi titulo fulgeat. *Habuit Religio Benedictina*, inquit Arnoldus Wion, ^{** Libr. 2.} *in quo gloriari possit, & vere debeat citra alterius injuriam. Habuit in* ^{Ligni vitæ cap.} *omni ætate suos Marones, Homeros & Cicerones, etiamsi defuerint illi 61.* *Mecenate. Habuit & suas Bibliothecas loquentes, atque, ut ita dicam, Apes Aureas. Habuit & in arcanis sacrosanctæ Triadis enodandis, & Divinitatis ineffabilibus sacramentis elucidandis, suos AUGUSTINOS & HIERONYMOS, ita ut verè de illa dici possit, in ea illam disciplinarum pene omnium fuisse intelligentiam, quam olim in Catone Cicero ^{** ** Cicero} ipse ingenuè agnoscebat. Idipsum plenius edocebit hæc Historia ^{in Academicis} nostræ Pars quarta realis & classica, quæ per summa rerum ^{libr. 1.} capita, ac disciplinarum classes digestos Scriptores, librosque enumerat, recenset, ac subinde examinat; sicque in universalem eorum notitiam Studiosos ac Bibliophilos introducere instituit, eo quidem fine, ut & doctrina & eruditio habeat, quo pascatur, nec desit virtuti, quod imitandum foret.*

CAPUT I.

BIBLIOTHECA BENEDICTINO- THEOLOGICA.

SECTIO I.

DE THEOLOGIA POSITIVA; RECENSENTUR LIBRI AD EAM SPECTANTES.

§. I.

Biblia Sacra Benedictinæ correctionis, versionis
atque editionis.

Biblio-
rum clas-
sis tri-
plex.

Biblia Benedictinæ industriæ ad tri-
plicem classem referri possunt;
quorum alia ante artis typogra-
phicæ inventionem vel manu à Mona-
chis sunt exarata, & Abbatum jussu
descripta, vel si librorum imperitiâ
negligentiâ vitiosa erant, integri-
tati suæ summa cura studioque maxi-
mo restituta; alia post inventas im-
pressorias formas pariter emendata,
typis edita atque impressioni manda-
ta fuerunt. Utroque autem tempore
non defuerunt, qui Sacra Biblia in
alias transferrent linguas: de quibus
nunc ita agendum, ut tam Biblia
mfc. quàm impressa, eorûmque tum
Correctores, tum Translatores, atque
Editores paucis recenseamus.

CASSIODORI *Biblia*, quæ se sub
collatione priscorum codicum recogno-
visse ipse testatur *Præfat. divin. liter.*

ALCUINI *Bibliotheca*, id est, *Bi-
blia* (a) jussu Caroli M. ab Alcuino re-
cognita, & à mendis atque erroribus
purgata. Extat ejusmodi Bibliorum
codex, Alcuini labor, Baronio teste,
in Bibliotheca Vallicellana PP. Ora-
torii ex dono Achillis Statii, ubi ve-
lut ingens thesaurus asservatur: dica-
tus est Carolo Magno, uti versus ad
calcem adscripti testantur, in quibus
hujus recognitionis laus Carolo tri-
buitur, & codex ipse *Bibliotheca*, ut
illis temporibus, id est, *Bibliorum* co-
dex appellatur. De hoc codice Card.
Baronius tom. ix. *Annal. Eccles.* ad
an. 778. hæc habet: „ Sed & quod
„ præstat cæteris, eidem Carolo Ma-
„ gno debemus ingens opus illud ab
„ Alcuino, sive Albino elaboratum,
„ quò totius divinæ Scripturæ tam
„ veteris, quàm novi Testamenti vul-
„ gata editio emendata est. Testatur
„ hoc ipse Alcuinus Epistola ad Can-
„ didam & Gislam. Acciderat enim,

„ ut ipsa multiplicium librorum ex-
„ scribentium vitio mendis obsita jam
„ vilesceret: quod periniquo animo
„ ferens Carolus, ut quàm emenda-
„ tissima ederetur, in pristinamque
„ vendicaretur integritatem atque
„ splendorem, studio propensiori cu-
„ ravit. Cujus rei fidem facit ejus in
„ Capitularibus intextum elogium
„ istis verbis: *Volumus, & ita Missis*
„ *nostris mandavimus, & præcepimus,*
„ *ut in Ecclesiis Libri Canonici veraces*
„ *habeantur; sicut jam in alio Capitu-*
„ *lari mandavimus.* Hæc ipse, qui,
„ ut quod omnes refugerent ob nimi-
„ am difficultatem, omninò perficere-
„ tur, opus delegavit Albino, ut absol-
„ veret. Qui in idipsum viribus totis
„ invigilans, universam divinam Scri-
„ pturam è vetustioribus ac verioribus
„ fontibus descriptam, recognitam, &
„ emendatam eidem Carolo Magno
„ obtulit: ad cujus calcem hos, quos
„ hîc descriptos leges, versus apposuit,
„ per epigrammata diversa distinctos:

*Nomine Pandecten proprio vocitare memento
Hoc corpus sacrum, Lector in ore tuo.
Quod nunc à multis constat Bibliotheca dicta
Nomine non proprio, ut lingua Pelasga docet.*

Et post pauca:

*Codicis illius quot sunt in corpore sancto
Depicta formis litterule variis.
Mercedes habeat, Christo donante per avum
Tot Carolus Rex, qui scribere jussit eum.*

Tum:

*Pro me quisque legas versus, orare memento,
Alcuinus dicor: Tu sine fine vale.*

„ Extat ejusmodi vetus Bibliorum co-
„ dex, Alcuini labor, in Vallicellana
„ Bibliotheca, ubi velut ingens the-
„ saurus asservatur, utpote quòd viri
„ eruditi, qui in emendatione *Vulga-*
„ *te* iterum nostro tempore labora-
„ runt, eò ut antiquiori sunt usi, cui
„ &

„ & plurimum detulerunt. „ Hæc por-
rò Alcuini operâ & studio Bibliorum
emendatio editio in omnes Gallica-
nas Ecclesias propagata fuit, mandan-
te Carolo Magno, & Missis ejus Do-
minicis accurantibus, ut ex Capitula-
ribus audivimus.

RADONIS *Abbatis Biblia*. Erat is
inter Abbates celeberrimi Monaste-
rii S. Vedasti apud Atrebatens ordine
undecimus. Quo anno autem (erat
à parta salute DCCXCV.) ad Abba-
tialem dignitatem assumptus fuerat,
ejus sumptibus, & Monachorum stu-
dio exarata fuerunt Biblia Latina, ita
quidem, ut singulæ cujusque folii pa-
ginæ in tres columnas divisæ sint.
Causam scribendi ejus Codicis præ-
buit incendium hostile, quo templum
S. Vedasti unâ cum omni supellectile
sacrâ conflagraverat. Illi ergò reædi-
ficando, omnibusque rebus necessa-
riis intruendo & exornando jam me-
moratus Abbas Rado primo statim re-
giminis sui anno summam impendit
industriam, & liberalitatem, adhibi-
to ad hoc in consilium & auxilium
Alcuino, Caroli Magni præceptore;
cujus operâ potissimum usus est ad re-
censionem & emendationem libro-
rum, ad studium Theologiæ & cul-
tum divinum pertinentium, quos il-
lorum loco, qui igne perierant, per
Cœnobii sui alumnos de-integro cu-
ravit describi. Inter eos autem, ut
propter quotidianum usum maximè
necessarii, primum locum obtinue-
runt duo, nempe *Codex Sacrorum*
Bibliorum utriusque Testamenti, ac
Missale. Et quod quidem ad Codicem
Sacrorum Bibliorum eorundem Mo-
nachorum curâ descriptum attinet, is
est ille ipse, qui in *Augustissima Bi-*
bliotheca Cæsarea Vindobonensi etiam
nunc adservatur, sed ita, ut partim
infcitiâ & negligentia eorum, qui
tanti thesauri dignitatem vel prorsus
ignorârunt, vel non rectè æstimârunt,
partim autem longinquo mille brevi
annorum spatio, totus sit ruinosus,
& plerisque locis præ vetustate vix
amplius legibilis. In principio ejus-
dem extant duo *Poëmata Alcuini*, hæ-
stenus, quod sciam, non edita, quæ
continent commendationem lectionis
Sacræ Scripturæ, enumerationem &
argumentum Librorum sacrorum utri-
usque Testamenti, invocationem Chri-
sti pro salute & felici imperio Regis
Caroli Magni, ac denique honorificam
Abbatis Radonis mentionem, quòd
is Codicem hunc loco ejus, qui igne
P. Ziegelbauer *Hist. P. IV.*

perierat, describi curaverit. Titu-
lus antiquis *Poëmatibus* istis præfixus
est hic:

IN CAPITE BIBLIOTHECÆ AB ALCUINO EDITI.

Ubi primò quidem notandum est,
sine dubio hîc subintelligendum esse
substantivum plurale *VERSUS*; se-
cundò autem per *Bibliothecam* signifi-
cari integrum corpus totius Scripturæ
Sacræ, cum Veteris tum Novi Testa-
menti, eodémque modo in *Præfatio-*
ne prosaica Genesi ibidem præfixa eun-
dem Codicem appellari *Bibliothecam*
Sanctarum Scripturarum. Sequitur
nunc *Poëma* primum:

*In hoc quinque libri retinentur Codice Moysi,
Bella Ducis Josue, Senatorum & tempora Pa-*
trum,

*Ruth, Job, & Regum bis bini namque libelli,
Atque Prophetarum sancti bis octo libelli;
Carmina præclari Christi patris bynnica*

David,
*Et tria pacifici Salomonis opuscula Regis,
Jungitur bis Sophia Jesu simul atque libellus,
Et Paralipomenonis enim duo nempe libelli;
Hinc Ezra, Nehemia, Hester, Judith atque*

libelli,
*Et duo jamque libri Machabæa bella tenentes.
Mathæi & Marci, Luca liber atque Johannis
Inclita gesta tenens salvantis secula Christi;
Sanctus Apostolicos Lucas conscripserat*

Actus,
*Bis septem sancti per chartas dogmata Pauli,
Jacobi, Petri, Judæ & pia dicta Johannis,
Scribitur extremo Johannis in ordine Tomus.
Hos lege tu Lector felix feliciter omnes
Ad laudem Christi propriamque in secla sa-*

Alterum autem ejusdem Alcuini *Poë-*
ma, quod præcedenti sine ullo novo
titulo ibidem subjungitur, hoc est:

Dum primus pulchro fuerat homo pulsus ab
horto

*In banc pro miseram morte dolore diem,
Infandi & genuit condigna piacula facti
Cum tota pariter prole salutis inops.*

Non tamen omnipotens bonitas dimiserat
omne

*In miseris magnæ jam pietatis opus.
Plurima sed mitis lacrymis solatia nostris
Attulit è calis in bonitate sua,*

*Illius ut semper pietas laudetur, ametur
Cunctorum pariter pectore, mente, manu.
Quicquid habere boni poterit mens conscia*
recti,

*Illius hoc totum gratia summa dedit.
Inter quæ siquidem sunt maxima dona libro-*
rum,

*Qui series rerum & tempora cuncta canunt,
Et dictante Deo retinent primordia Mundi,
Et Christum seclis præcecinere pium;
In quibus & homini ratio est data certa co-*
lendi

Ipsa Deum, vera est quæ via, vita, salus.
A 2 Hos

Hos legat & teneat, placeat cui pectore puro
Vivere cum Christo perpes in arce poli.
Sunt numero pariter (b) deni duo septies atq;
De quibus & nulli jam dubitare licet.
In Christi nobis numerus venerabilis iste
Mysticè Discipulis namque sacratus adest.
His etiam libris inest celestis origo,
Hos quia dictavit Spiritus ipse Deus.
Continet iste uno sanctus sub corpore Codex
Hic simul hos totos munera magna Dei.
Omnia namque novæ ac veteris pia jamina
legis
Hicce non dubites Lector habere pius.
Hic vitæ fons est, hæc est sapientia vera,
Hæ sunt perpetue namque salutis opes.
Qui cupit inveniet Scripturas dicere sacras
Sanctorum dicta hic veneranda Patrum,
Legifer ille pius quicquid jam scripserat olim
De mundi ac rerum principio siquidem
Qualiter omnipotens naturas conderet omnes,
Ingenio quantum scire licet hominis.
Hic etiam legitur hominis factura creati,
Qualiter aut fugerit exul ab orbe sacro;
Impius aut frater sceleratam sanguine dex-
tram
Fraterno implevit cur pietatis inops.
Post etiam retinet numeros & nomina Pa-
trum,
Seclorum per quos ordo cucurrit evans.
Inde Noe requies mundi jam nascitur almi
Tempore sub cujus jam cataclysmus erat,
Dum natat arca Dei pelago, spes altera
mundi,
Totius & seclæ prole repleta simul.
Extruit inensam damnanda superbia turrim,
Pro qua dividitur consona vox hominum.
Tum pater Abraam, cæli benè doctus in astris,
Cui promissus erat Filius ipse Dei.
Exilia hinc Isaac, Jacob quoque longa le-
guntur,
Perque patres bis sex gentis origo sacræ.
Venditur hinc fratrum scelere & puer (c) ta-
tur atro
Joseph in Ægyptum patre dolente pio;
Qui Regni est subito factus de carcere Rector,
Et cum prole patrem duxit in arca senem.
Continet hæc Genesis pariter liber omnia
primus,
Usque fuit Joseph mortis amara dies.
Post cujus mortem Pharaon Rex impius alter
Imposuit famulis vincula dura Dei.
Post Exodus habet præclari tempora Mosis,
Qui mandante Deo Dux fuit in populo;
Fortiter educens Ægypti hæc gente malignâ
Perque decem plagas agmina sancta Dei.
Egit iter populus siccis per æquora plantis,
Cantantes Domino carmina latitis.
Hinc data lex fuerat Sinai de vertice celfo
In tabulis sancto scripta Dei digito.
Quam turbis retulit descendens vertice mon-
tis
Cornutâ facie (d) Legifer ipse pius
Longa quidem populis vix per deserta vagan-
tem
Condere præcipiens atria sancta Deo,
Cum mensis, vasis, tabulis simul atque lucernis
Sanctæque Sanctorum, quo fuit arca Dei.

(b) Deni duo septies pro septuaginta duo.

(c) Locus mendosus, de cujus verâ emendatione Lambecio non liquebat.

(d) Vide Lambecii Histor. Liter. lib. secund. cap. 1. §. 2.

(e) Locus mendosus, cujus vera emendatio nondum liquet.

(f) Ita quidem ibi scriptum est, sed videtur legendum esse *præuus*.

Inde Sacerdotum describit in or-line cultus
Ac Levitarum tertius ipse liber.
Tempora sanctorum currentia festa dierum,
Et vestes Aaron progeniemque sacram.
Scribitur in quarto Numerorum mysticus
ordo
Per tribus & turmas summa Dei populo.
Mystica sed Balaam senioris verba Prophetæ
Verba cadens quinam plurima præcinit.
Quatuor hinc decies per vasta silentia mundi
Erravit sitiens plebs malè fida Deo.
Dux renovat legem dictis mordacibus almam
Dumque diem mortis sensit adesse sibi.
Hoc tenet egregio quintus sermone libellus
in mentem revocans Iona Dei populo.
Per deserta negans Dominum perit improba
turba,
Ac mandante Deo Legifer almus obit.
Josue surrexit, turbas Dux inclytus armis
Inducens patriam, quam Deus ipse delit.
Plurima qui gessit præclaris bella triumphis,
Dispergens gentes Cananeas gladio;
Per tribus & sortes per nomina clara parentum
Inclyta distribuens Regna Dei populo;
Cujus gesta tenet jam sextas in ordine Tomus
Prætitulatus enim nomine namque suo.
Post mortem cujus populus cum tempore multo
Usque dies Sauli Judicibus regitur.
Quorum gesta, genus, tempus, loca, bella,
trumpbos,
Nomina namque refert septimus ille liber.
Et (e) patiens enim librum decurrit in istum
Quem Ruth conquisitum femina clara satis.
Hinc Job intrepidus filii bellator in armis
Præsignans Christi tempora sacra Dei.
Hinc scribuntur enim Samuelis gesta Prophetæ,
Saulque Philistæo qui perit ense fero.
Israelita potens primis electus ab annis
Post quem detinuit Regna beata David.
Hymnica qui cecinit Psalmorum carmina vates
Prætitulans Christi tempora, gesta, diem:
Semine de cujus Regali stemmate felix
Alma Dei- genitrix virgo Maria fuit.
Pacificus post quem Salomon Regna regerat,
Qui construxit evans templa sacra Deo.
In nato cujus fundantur viscera Regni,
Et Judam tantum Rex Roboam tenuit.
Induit Hieroboam Samariae stemmata par-
vus (f)
Qui Regum primus excoluit vitulos,
Hinc sibi Regna duo fuerunt contraria semper,
Et fratres inter bella fuisse rea.
Sic Regum series per tempora longa cucurrit
Præ multis scelerum noxia criminibus,
Donec in externas populus cum Principe gentes
Ductus erat, pænas jamque luere suas.
Quattuor hæc libris clauduntur tempora Regū,
Urbs perit usque sacra, Rex simul & popu-
lus.
Inde Prophetarū præclara volumina constant,
Venturos Christi quæ cecidere dies.
Nomibus propriis qui sunt bis octo libelli,
Hiemina hinc gemitus pro Josia & populo.
Hymnica Psalterū constat per carmina Tomus,
Quæ cecinit Christi Rex pater ipse David.
Tres Salomon libros mirabilis edidit auctor,
His duo junguntur per paradigma libri,
Quorum

Quorum quippe prior Sapientia dicitur alma,
Notatur Jesu nomine posterior.
Hinc Paralipomenonis adest sacer ille libellus,
Qui veteris legis dicitur epitome.
Hinc Ezra, Nehemia, Judith, Hestérque li-
belli,
Tunc Tobia pietas, Angelus, actus, iter.
Inclyta nam binis Machabæa bella libellis
Scribuntur victis gentibus & populis.
Hæc est sancta quidem legis scriptura vetustæ,
Divinis tota quæ titulis redolet;
Tempora Baptistæ decurrens usque Johannis.
Sanctus Evangelii hinc celebratur honor;
In quo testæ diu sacrorum gesta librorum
In Christi adventu jam reserata patent,
Et veniente Deo præclaræ lucis in orbem
Umbrarum tenebræ mox abiére procul.
Hinc quadriga Dei Cherubin comitante re-
fulget,
Quæ Christi in Mundum tempora sacra so-
nat.
Matheus, Marcus, Lucas simul atque Johannes
Scribentes Christi gesta sacra Deo.
Sanctus Apostolicus Lucas descripserat Actus,
Dogmata, sudores, atque laboris iter.
Bis septem Paulus rescripsit in ordine chartas
Discipulis, nec non Urbibus & populis,
A Domino electus specialis in orbe Magister,
Gentibus innumeris dogmata sacra serens.
Hinc Jacobus, Petrus, Judas simul atque Jo-
hannes
Scripserunt titulis Mystica verba sacris.
Hic etiam recubus Divini pectoris almus
Exul ab humano expellitur orbe pius;
Plurima quæ cernens seclis ventura futuris,
Quæ sit pena malis, gloria quæve bonis.
Hic liber extremus scriptura inscribitur
almæ,
Divinis totus mysteriis redolens;
Hæc sunt dona Dei celestibus inclyta gæsis,
In bis vita, salus, gloria, divitiæ.
His sine nemo Deum poterit cognoscere sensu
Vel præcepta Dei, aut Regna beata poli:
In his vera quidem fulget sapientia tantum,
In his laus, merces, vita, salus hominum;
His sine deducit malè falsa scientia mentem
Discere non curans verba sacra Deo;
In quibus æterna vera est sapientia vita,
Gloria, lux, pietas, notus & ipse Deus.
Quisque legat hujus sacra in corpore libri
Lector in Ecclesia verba superna Dei.
Distinguat sensus, titulos, cola, commata voce,
Dicat, ut accentus ore sonare sciat.
Auribus Ecclesiæ resonet vox (g) vincta longè
Omnis ut auditor laudet ab ore Deum.
Regnorum Regi Christo & Domino Domi-
num
Gloria, lux, virtus, laus, honor atq; salus;
Qui regit imperio terram, pelagusque polim-
que,
Qui voluit scire nomen in orbe suum,
Et genus humanum clementer ab hoste maligno
In Cruce jam moriens carne redemit vitæ;
Qui solitâ Carolum Regem pietate gubernet
Semper in æternum protegat atque regat;
Dicat & omnis Amen populorum turba per
orbem:
Hoc tribuat Cæli Christus ab arce pius,
Ut multis vivat felix feliciter annis,
Post hæc & teneat Regna beata Dei.

Codicibus sacris hostili clade perustis
Et Rado fervens hoc reparavit opus;
Hoc opus: hoc etenim flammis te subtrahit
atris
O Lector, si tu pacis amore legis.

Hucusque duo illa Alcuini Poëmata,
quæ Codici Sacrorum Bibliorum,
Radonis, Abbatis Monasterii S. Ve-
dasti curâ & sumptibus abhinc annis
ferè mille descripto præfixa sunt.
Hæc ex Petri Lambecii Comment. de
Biblioth. Cæs. Lib. II. cap. v. pag. 402.
seq. qui à tempore, quo memorabilis
iste Codex scriptus est, ad sua usque
tempora annos numerat octingentos
septuaginta duos: edidit verò Lam-
becius suum Commentarium an. 1669.

FLORIACENSIA BIBLIA Sacra La-
tina vulgatæ editionis, quæ egre-
gii characteribus, sed parvis, circa
annum Christi septingentesimum no-
nagesimum Theodulphus Abbas Flori-
acensis, deinde Episcopus Aurelianen-
sis, operâ Monachorum Floriacensium
sibi describenda curaverat. Vocan-
tur vulgò Theodulphi Biblia, non quòd
ipse eadem scripserit, sed quòd in
ejus usum manu Monachorum exara-
ta fuerint. „ Perstant, inquit Sir-
mondus tom. 2. Operum pag. 1046.
„ perstant hodièque Parisiis in Biblio-
„ theca Memmiana egregii operis illu-
„ stre monumentum, idem ipse Biblio-
„ rum codex, quem Theodulfus olim
„ exarandum curaverat, cum iisdem
„ iis versibus, quos in libri fronte au-
„ reis characteribus expressos collo-
„ carat. Alii literis argenteis descri-
„ pti præfixi sunt brevi chronico (quod
„ Bibliis adjunctum est ante Novum Te-
„ stamentum) Isidori & opusculo Eu-
„ cherii de interpretatione Hebraico-
„ rum nominum & Græcorum cum
„ clave, ut nonnullis visura est, Meli-
„ tonis Episcopi Sardenfis. „ Hæc
„ ille. Sunt itaque Biblia in usum
Theodulphi à Monachis Floriacensi-
bus scripta codex membranaceus in
folio minori: versus literis aureis in
membranis purpureis exarati sunt,
Chronicon verò Isidori & opusculum
Eucherii argenteis. Illius inspiciendi
facultatem sibi perhumaniter conces-
sisse Illustrissimum Dominum de Mes-
mes in supremo Galliarum Senatu
Principem, apud quem religiosè ser-
vatur, doctissimus Jacobus le Long te-
statur Bibl. Sac. part. 1. c. iv. sect. 2.
pag. 235. col. 1. apud quem plura de
aliò Theodulphi Bibliorum codice.

(g) Sic & apud Plautum in Afinaria legitur oratio vincta, seu potius, ut Douza lege-
centet vinnula, hoc est chromatica. Vide Mathia Martini Lexicon Philologicum V. Vinnulus.

Biblia Latina elegantissima Carolo Calvo circa annum 876. à *Monachis S. Martini Turonensis* oblata, Codex membranaceus in majori folio. Leguntur initio versus in membranis purpureis caractere aureo exarati, quorum primi hi sunt:

*Rex benedixit tibi placeat Bibliotheca Carle,
Testamenta duo que relegenda gerit.*

Deinde sequitur titulus Prologi Galeati literis aureis & uncialibus. Plurimæ sunt in hoc Codice imagines; ad calcem extat ipsa effigies Caroli Calvi in throno sedentis: præfiguntur ei alii versus eodem, quò præcedentes, caractere scripti, & legitur: *Hic petit veniam Monachus S. Martini, presentat hanc Bibliam Carolo Imperatori.* Istud exemplar Bibliorum diu in Cathedrali Ecclesia Metensi servatum Canonici Metenses Bibliothecæ Colbertinæ donarunt anno Christi 1675. in quâ custoditur cod. 1. Vid. le Long. l. c. p. 237. col. 1.

BIBLIA HIRSAUGIENSIS, de quibus audiendus est *Trithemius* in Chronico ejusdem Monasterii. „ Consi-
„ derans, inquit, beatissimus Abbas
„ *Wilhelmus, Theogerum* (postea Me-
„ tensensem Episcopum, & Sanctorum
„ Fastis adscriptum) in omni varietate
„ scripturarum esse peritum, ipsi,
„ & cuidam alteri Monacho, æquè
„ doctissimo, qui *Haymo* fuerat nomi-
„ natus, de quo postea dicemus, id
„ injunxit officii, ut in omnibus di-
„ vine historie libris, ac in toto no-
„ vi, veterisque Testamenti corpore,
„ quicquid vitio scriptorum inveni-
„ retur vel corruptum, vel deprava-
„ tum corrigerent, & ad veritatis re-
„ gulam per distinctiones, & subdivi-
„ siones emendarent. Qui viri Ab-
„ batis imperium humiliter exequen-
„ tes, totam utriusque Testamenti pa-
„ ginam emendarunt, cujus necessa-
„ riæ & ingeniosæ correctionis exem-
„ plaria in Bibliotheca Hirsaugiensis
„ Cœnobii usque hodie servantur. „
„ Hæc *Trithemius* ad an. 1087. in *Chron.*
„ *Hirsaug* edit. Sangall. pag. 283. Cùm
„ subinde verò Monasterium Hirsaugien-
„ se in manus A catholici Ducis Wir-
„ tembergiæ venerit, quid de his Bibliis
„ tantoperè Trithemio laudatis factum
„ fuerit, ignoramus. Cæterum *B. Wil-*
„ *helmus* seu *Gulielmus* Abbas Hirsau-
„ giensis à *Possevino* Bibl. S. pag. 111.
„ inter *Translatores Sacri Codicis* nu-
„ meratur.

BIBLIA HEBRAICA Monasterii Gladbacensis, optimæ notæ, pereleganti manu in membranis voll. 2. fol. Augusto exarata, magno pretio à philobiblis æstimata.

Biblia Monasterii S. Martini Colonia Agrippinæ subtilissimo caractere pereleganter exarata per aliquem Cœnobitam S. Martini, ut imago frontispicii indicat.

GARNERIUS monachus S. Remigii Remensis annis abhinc quingentis, & quod excurrit, *Biblia Latina* tribus voluminibus in folio scripsit, quæ asservantur in ejusdem Monasterii Bibliotheca cod. 1. 2. 3. le Long l. c. p. 239. qui pag. 246. subjungit, ab eodem *Garnerio* Testamentum Novum in folio & majori & minori perscriptum fuisse: illud cod. 14. hoc cod. 15. exhibetur.

Grimoaldus, seu *Grimaldus*, monachus Asceterii S. Æmiliani circa an. MLXXX. Sac. *Biblia* ex Latino in Hispanicum idioma transtulit, quod opus in ejusdem Monasterii tabulario asservari scribit Nic. Ant. Bibl. Hisp. Vet. Tom. II. pag. 3. n. 13.

BIBLIA AFFLIGENSIS manuscripta, in quibus nulla est capitum distinctio, sic dicta à cœnobia *Affligensi* non longè à Bruxellis urbe distito. Usui fuerunt Ariæ Montano celeberrimo sacrarum literarum Interpreti, qui eadem ceu optimæ notæ in cap. xiv. *Isaiæ* paulò post initium commendat.

BIBLIA UTICENSIS, quæ Abbas Theodericus sub an. 1050. à monachis suis exaxari curavit. Mabill. Annal. tom. iv. pag. 519.

BIBLIA AUGIENSIS, seu Monasterii Divitis Augiæ complura supersunt à diligentissimis ejus loci Monachis aliquando conscripta in pergameno, quæ & oculis usurpavi, & admiratus sum. Cæterorum Monasteriorum singula recensere *Biblia*, nimis longum foret, cùm nullum extiterit, quod non *Biblia* à suis descripta Monachis habuerit. Vide Catalogos Bibliothecarum San - Emmeramensis & Lunælacensis nuper typis excusos.

Rabanus Maurus, Haimo, & Strabus manu admota socia versionem sacre Scripturæ Teutonicam composuisse dicuntur; idque opus tam citò per temporum injuriam periisse dolet *Flaccius* in præfatione *Otfridi Evangelio* præmissa. Fides tamen historica huic deest operi, quæ si ex idoneis scriptoribus subderetur, sanè fateor, dolendum cunctis adhuc posteris foret.

ret. Ita apud le Long l. c. pag. 374. col. 2. *Joh. Reiskius* in *Epist. de Version. German. ante Lutherum ad Joh. Frideric. Mayerum* p. 135. tract. de version. Bibl. Germ. Lutheri. Ego verò, etsi *Flaccii* dicta nec affirmare nec refellere in animo unquam fuerit, ex viro minimè indocto sciscitatus aliquando fui, quid ipsi hac de re videretur? Tum ille; fidem eidem versioni non ex *Rhabani* modò *Glossario Latino - Theotisco* in tota *Biblia Sacra Veteris & Novi Testamenti*, sed ex præcepto etiam & mandato *Ludovici Pii* Imperatoris adstrui posse respondit. Jussisse hunc Imperatorem, ut *Sacra Biblia* ex Latino Germanicè redderentur. Ejus præceptum exhiberi ab *Andrea Duchesnio* Tom II. Collectionis Scriptorum Rerum Francicarum fol. 326. Jam verò quòd Imperator fieri seriò mandavit, effectui re ipsa datum fuisse, quemvis facile animum esse inducturum, ut haud cunctanter credat: neque enim magnos Principes edicta dare, quæ observari nolint. Existimandum autem omnino esse, *Ludovicum Pium* pro sua prudentia arduam hanc provinciam non nisi viris doctissimis imponere voluisse; opus enim fuisse non multarum tantum vigiliarum, sed magnæ etiam doctrinæ, & sacrarum literarum peritiæ; neminem verò id temporis in divinæ paginæ studio *Rabano Mauro, Haimone, & Strabo* superiores fuisse. Quando igitur *Flaccius* dixerit, *Sacra Biblia* ab iisdem in linguam Teutonicam fuisse conversa, rem dixisse, quæ cum *Ludovici Pii* decreto componi omnino possit. Hæc ille, quibus ego aures quidem præbui; sed fidem tamen antequam darem, ipsum *Ludovici Pii* præceptum consulendum duxi. Totum igitur legi, quod cùm non ita prolixum sit, in gratiam lectoris adscribam.

DE TRANSLATIONE DIVINORUM
LIBRORUM IN THEOTISCAM LIN-
GUAM, JUSSU LUDOVICI PII
FACTA.

Præfatio in Librum antiquum lingua
Saxonica scriptum.

„ Cùm plurimas Reipublicæ utili-
„ tates HLVDVICVS piissimus Au-
„ gustus summo atque præclaro in-
„ genio prudenter statuere atque or-
„ dinare contendat: maximè tamen
„ quod ad sacrosanctam religionem
„ æternamque animarum salubritatem

„ attinet, studiosus ac devotus esse com-
„ probatur. Hoc quotidie sollicitè
„ tractans, ut populum sibi à Deo
„ subjectum sapienter instruendo, ad
„ potiora atque excellentiora semper
„ accendat, & nociva quæque atque
„ superstitiosa comprimendo compe-
„ scat. In talibus ergo studiis jugiter
„ benevolus versatur animus, talibus
„ delectamentis pascitur: ut meliora
„ semper augendo multiplicet, & de-
„ teriora vetando extinguat. Verùm,
„ sicut in aliis innumerabilibus infir-
„ mioribusque rebus ejus comprobari
„ potest affectus, ita quoque in hoc
„ magno opusculo sua non mediocri-
„ ter commendabatur benevolentia.
„ Nam cùm divinorum Librorum so-
„ lummodò literati atque eruditi prius
„ notitiam haberent, ejus studio, at-
„ que Imperii tempore, sed Dei om-
„ nipotentia atque inchoantia mirabi-
„ liter actum est nuper, ut cunctus
„ populus suæ ditioni subditus, Theo-
„ tisca loquens lingua, ejusdem di-
„ vine lectionis nihilominus notio-
„ nem acceperit. Præcepit namque
„ cuidam uno de gente Saxonum, qui
„ apud suos non ignobilis vates ha-
„ bebatur, ut vetus ac novum Te-
„ stamentum in Germanicam linguam
„ poëticè transferre studeret: quate-
„ nus non solum literatis, verùm etiam
„ illiteratis sacra divinorum præcepto-
„ rum lectio penderetur. Qui jussis
„ Imperialibus libenter obtemperans,
„ nimirum eò facilius, quò desuper
„ admonitus est prius, ad tam diffici-
„ le, tamque arduum se statim con-
„ tulit opus: potius tamen confidens
„ de adjutorio obtemperantiæ, quàm
„ de suæ ingenio parvitaris. Igitur
„ à mundi creatione initium capiens,
„ juxta historie veritatem quæque
„ excellentiora summatim decerpens,
„ & interdum quædam, ubi commo-
„ dum duxit, mystico sensu depin-
„ gens, ad finem totius veteris ac no-
„ vi Testamenti, interpretando mo-
„ re poëtico, satis faceta eloquentia
„ perduxit. Quod opus tam lucidè,
„ tamque eleganter juxta idioma illius
„ linguæ composuit, ut audientibus
„ ac intelligentibus non minimam sui
„ decoris dulcedinem præstet. Jux-
„ ta morem verò illius Poematis, om-
„ ne Opus per vitteas distinxit, quas
„ nos lectiones vel sententias possu-
„ mus appellare.

Jam verò ex hæcenus dictis col-
ligi posse, *Rabano Mauro, Haimoni*

& Walafrido Strabo à Ludovico Pio in mandatis datum fuisse, ut Sacra Biblia in Theodiscam linguam è Latino transferant, nemo dixerit, nisi qui eosdem à Poëta Saxone, carmenque à prosa discerni posse, negaverit. Alata tamen Præfatio, iudice Jo. Alberto Fabricio (h), suffragatur eorum sententiæ, qui libros sacros in Francicam, seu Teutonicam linguam à *Rabano Mauro, Haymone, & Strabone* jussu Ludovici Pii translatos referunt. Confer *Usserium* de Scripturis vernaculis pag. 110. seq. *Heumannum* in *Comentariis* de re Diplomatica Imp. ac Regum German. pag. 233. *Eccardum* T. II. *Rer. Franc.* pag. 325. ubi, veterem illum Codicem, qui Londini in Cottoniana Bibliotheca asservatur, & in quo Evangelia ligato sermone habentur, partem esse hujus versionis dicit; deinde etiam Wirceburgi ejusmodi Opera fuisse asservata.

GUNDULPHUS illustri loco natus, Monachus primùm Beccensis in Normannia, tum Episcopus Roffensis, ac intimus S. Anselmi Cantuariensis amicus, cujus codex Bibliorum an. 1734. in Auctione publica Bibliothecæ C. V. Hermanni van der Wall Amstelodami vœniit. Codex membranaceus magnæ molis per duas columnas exaratus satis nitidè, & hanc in fronte voluminis & partis utriusque, notam præferens (i): *Prima pars Bibliæ per bonæ memoriæ Gundulphum Roffensem Episcopum. Liber de claustro Roffensi: Quem qui inde alienavit, alienatum celavit, vel hunc titulum in fraudem deleuit, excommunicatus est, ferentibus sententiam Priore, & singulis Presbyteris Capituli Roffensis.* Vid. Fabric. *Bibl. med. & inf. Lat. l. 7. p. 519.*

EVANGELIA secundùm SS. Mathæum, & Marcum, latinè caractere admodùm antiquo, quæ S. Augustino, Anglorum Apostolo usui fuisse perhibentur. Præfiguntur utrisque indices capitum præcipuorum, sive breves causæ, & nominum Hebræorum interpretatio & argumenta. Ante Evangelium S. Mathæi ponitur imago hominis; ante Evangelium S. Marci imago leonis: In margine numerus capitulorum in recto ordine signatur, numeratis capitulis aliorum Evangelistarum, ubi in eadem historia conveniunt, asservantur in Bibliotheca Cottoniana sub effigie Galba Lit. C. cod. v.

ALDHELMUS, Anglus, ex regia prosapia, Monachus primùm, tum Abbas Malmesburiensis anno Christi 666. ac deinde primus apud Saxones Occidentales Episcopus an. 705. Schireburnensis, vita functus an. 709. & postea in Divorum numerum relatus, erat Græcè & Latinè doctissimus. Juxta Balæum *Script. Brit. Cent. 1. p. 83.* Psalterium in linguam Anglo-Saxonicam transtulit.

QUATUOR EVANGELIA, Latinè, ex translatione S. Hieronymi cum versione interlineari Saxonica. In fine narrationes breviculæ de tempore, quando, & quorum opere completum fuit hoc opus Saxonice. Põit, Latinè *Eadfrith, Oethilwald, Billfrith, Aldred hoc Evangelium Deo & Cuthberto construxerunt, & ornaverunt.* Fuit verò *Eadfridus* octavus Episcopus Lindisfarnensis, anno 721. Episcopatus sui anno 24. defunctus. Is in usum S. Cuthberti, dum in cœnobio Lindisfarnensi sub ipso patre adhuc militaret, pulcherrimum Latinorum Evangeliorum codicem propria manu scripsit. *Ethelmoldus*, seu *Æthilwaldus* fuit sancti Cuthberti primùm minister, dein Abbas Mailrosensis, demùm *Eadfrido* ad Superos translato, creatus Lindisfarnensis Episcopus. In cœlum migravit an. 740. ut in continuatione Bedæ epitomes legitur. Is codicem auro gemmisque ornavit; unde eidem mille annorum vetustas adjudicanda est. *Bilfridus* ex Monacho Lindisfarnensi anachoreta codicem depinxit. *Alredus*, qui totum librum versione Dano-Saxonico-Boreali glossavit, & nonnunquam etiam adnotatiunculas suas ad quædam loca, præsertim in Evangelium S. Mathæi margini adscripsit; fuit, ut ego existimo, monachus etiam Lindisfarnensis, presbyter verò dictus propter magnam sacerdotalis dignitatis existimationem, qui enim antiquissimis illis temporibus sacerdotio initiati erant, missis aliis nominibus Presbyteri appellari consueverant. Liber præclarissimus, elegantissimis characteribus, & curiosissimis pro istius seculi arte picturis, & delineationibus ornatus: de quo *Thomas Smithus* in historia Bibliothecæ Cottonianæ pag. xxxiii. col. 2. sequentem textum narrationem.

„ Maximè & primo in loco memorandus venit tum ob sacri argumenti majestatem, tum ob venerandam,

„ quam

„ quam præfert certis indiciis & probationibus, antiquitatem, codex Evangeliorum, interlineata versione Saxonica illustratus; de quo licet Viri summi, Joannes Seldenus (k), & Thomas Mareschallus (l) fusè egerunt, dum istas membranas frequenti & sedula manu volvo revolvòque, non possum mihi temperare, quin hinc quoque eadem repetam, quibusdam tamen ex industria superadditis, ut inde totius venerandi codicis conspectus Lectori longè exploratior appareat.

„ Textum propria manu descripsit S. Eadfridus, quando monachus erat, adhuc superstiti S. Cuthberto, qui juxta Auctorem Chronici Saxonici, in Episcopum Landisfarnensis Ecclesiæ consecratur à Theodoro, Archiepiscopo Cantuariensi A. C. DC.LXXXV. cui post triennium citius in ista sede successit. Dein facti illius operis amore captus Ethelwaldus ex eodem Cœnobio, suppars ætatis Monachus, qui ad eandem sedem circa an. DCCXXI. promotus, anno DCCXXXVII. decessit, ab exteriori parte gemmis & auro, intus verò tessellatis delineationibus, picturis Evangelistarum, insigni politura, reliquòque divite apparatu perornari curavit, usus operæ Bilfridi Anachoretæ, istarum artium, prout ista ferebant tempora, peritissimi. Tandem ad egregium illud opus complendum, ut Monachis & populo non soli admirationi, sed usui esse posset, versionem in lingua vernacula interpolavit Aldredus, qui se pro humilitate sua Presbyterum indignum & peccatorem miserrimum nuncupat; qui hæc omnia Saxonice sua manu testatus est: cujus nomini ex adverso apponuntur in margine hi rhythmici, antiqua fanè, si non ipsius, scriptura:

*Ælfredi natus Aldredus vocor,
Bonæ mulieris filius eximius loquor.*

„ Ad finem verò Saxonorum reperiantur verba hæc, Saxonice characteribus exarata, *Eadfrith, Oethilwald, Bilfrith, Aldred hoc Evangelium Deo & Cuthberto construxerunt & ornaverunt.* Confona his, utpote ut credere planè oportet, inde desumpta, habentur apud Simeonem Dunelmensem (sive potius

„ Turgotum, ut optimè probat D. Seldenus) in Historia Dunelmensis Ecclesiæ lib. II. cap. XI. cujus verba cum gratia curiosi Lectoris hinc apponam - - *Qua tempestate dum navis (quam nimirum Monachi Lindisfarnenses conscenderant ad evitandos barbarorum hostium insultus) verteretur in latera, cadens ex ea textus Evangelicus, auro & gemmis perornatus, in maris ferebatur profunda... & cap. XII. Pergentes ad mare, multo quàm consueverat, longius recessisse conspiciunt, & tribus vel eo amplius milliariis gradientes, ipsum sanctum Evangeliorum codicem reperiunt, qui ita forinsecus gemmis & auro sui decorem, ita intrinsecus literis & foliis priorem præferbat pulchritudinem, ac si ab aqua minimè tactus fuisset. Deinde sequitur: Liber memoratus in hac Ecclesia, quæ corpus istius sancti Patris habere meruit, usque hodie servatur, in quo nullum omnino, ut diximus, per aquam læsionis signum monstratur. Quod planè & ipsius sancti Cuthberti & ipsorum quoque meritis, qui ipsius libri auctores extiterant, gestum creditur; Eadfridi videlicet venerandæ memoriæ Episcopi, qui hunc in honorem B. Cuthberti manu propria scripserat; successoris quoque ejusdem Venerabilis Ethelwaldi; qui auro gemmisque perornari jusserat; S. etiam Bilfridi Anachoretæ, qui vota jubentis manu artifice prosecutus, egregium opus composuerat. Erat enim aurificii arte præcipuus. Hii pariter amore dilecti Deo Confessoris & Pontificis fervent, suam erga ipsum devotionem posteris omnibus immutandam hoc opere reliquerunt. Ex quibus verbis, quod Vir doctissimus, D. Richardus Jamesus, de hac Bibliotheca benè meritis, primò, & post illum D. Seldenus, observarunt, clarissimè liquet, vel illum ipsum librum, in Bibliotheca Cottoniana servatum, de quo miraculum istud, quod nempe recedente solito longius æstu, nudato littore, repertus, ne minimum quidem detrimentum, aut læsionem ab aquis marinis, in quibus demergebatur, passus fuerit, in hac aliisque Ecclesiæ Dunelmensis historiis enarratur.*

„ Præmittuntur supra memoratæ narrationi ab Aldredo factæ, nimirum in ultima pagina libri ad finem Evangelii S. Joannis, hæc verba, in-

„ ferta

(h) *Bibl. med. Lat. l. 3. pag. 951.*

(i) *Idem ibid. l. 7. pag. 519.*

(k) in præfat. ad Historiæ Anglicanæ Scriptores Londini editos A. 1652. pag. 25.

(l) in observat. in versione Saxonice Evangel. pag. 491, 492.

„ ferta quoque versione Saxonica distinctis lineis :

„ *Trinus & unus Deus Evangelium hoc ante secula constituit.*

„ *Mathæus ex ore Christi scripsit.*

„ *Marcus ex ore Petri scripsit.*

„ *Lucas de ore Pauli Apostoli scripsit.*

„ *Joannes in prohemio deinde eructavit verbum, Deo donante & Spiritu sancto scripsit.*

„ In margine versus hi apponuntur „ vetusta manu :

„ *Litera me pandat, sermonis fida ministra,*
„ *Omnes alme meos fratres voce saluta.*

„ quorum alter claudicat ob defectum „ dictionis monosyllabæ *hos post meos,* „ aut ejusmodi.

„ Sed de conditoribus hujus libri „ satis; jam de ipso libro, & præfationibus, quibus interpretatio Aldredi Saxonica apponitur, pauca „ dicam.

„ Picturæ Evangelistarum propriis „ Evangelii præfiguntur, cum symbolis imaginibus *hominis, leonis, vituli & aquilæ,* quibus ab antiquis „ Scriptoribus, allusione ad narrationes unicuique peculiare facta, solent repræsentari, in superiori parte imminentibus. Horum nominibus ad testandam reverentiam, illorum memoriæ debitam, præponitur ο αγιος: Sed figuræ istæ planè „ rudes videbuntur, si cum hodiernis conferantur, utpote nitore, elegantia, & symmetria vacuæ; arte „ pingendi non ita isthoc tempore exculpta, licet in membranis polien- „ dis, literarum ductibus eiformandis, & scripturæ pulchritudine vel „ politissimis seculis haud impares Anglo-Saxones censeferi possint.

„ Præmittuntur

„ 1. Prologus decem tabularum „ Canonum.

„ 2. Præfatio S. Hieronymi.

„ 3. Præfatio Eusebii, five Epistola „ illius ad Carpianum scripta, de usu „ istorum Canonum, quos composuit „ juxta harmoniam Ammonii Alexandrini.

„ 4. Decem tabulæ Canonum Evangeliorum accuratissimè & elegantissimè elaboratæ, quorum ope Evangelistarum ὁμοφωνία ostenditur.

„ 5. Argumenta & capitula lectionum, i. e. singula Evangelii, ad „ quæ spectant, seorsim, suis nimirum in locis, præfixa: quorum „ S. Mathæus habet LXXXV. S. Marcus XLIII. S. Lucas XCIV. S. Joannes XLII. In margine sacri textus

„ apponuntur numeri lectionum rectæ „ & ordinata ferie, cum ordinatione „ lectionum concordantium in cæteris „ Evangelii, juxta normam tabularum Canonum.

„ 6. Indices dierum festorum suis „ Evangelii præfixi, quando peculiaribus „ Officiis & Missis celebratis „ quælibet Evangelii periocha, istis „ solennitatibus congrua, legi debet.

„ Ad finem Evangelii S. Lucæ occurrunt hæc verba: *Explicit Evangelium secundum Lucanum.* Lucas

„ enim compendii causa in familiari „ conversatione contractum videtur „ pro *Lucano*, quod de reliquis nominibus ejusdem formæ, quæ in N. T. „ occurrunt, puta *Dema, Sila, Ephra,* aliisque, uti olim observavi, „ non improbabiliter conjectura dici „ possit. Auctoritas sanè libri ante „ mille annos descripti, hac ex parte „ non omnino aspernanda: nec diversus iste scribendi modus Librarii aut „ festinationi, aut malè conceptæ opiniononi, sed cuidam traditioni, quæ „ tum obtinuit, videtur adscribendus. In aliis quoque codicibus „ Evangeliorum magnæ vetustatis, „ nomen illius Evangelistæ eodem „ modo plenè & productè exaratum, „ tum in Bibliotheca Augustiniano- „ rum Neapoli, tum in Bobiensi se vidisse memorat D. Mabillonius in accuratissima itineris Italici descriptione pag. 111. Sanè quotquot justum „ veterimis libris pretium statuere „ nörunt, ineluctabilem Ecclesiæ Anglo-Saxonice monumentum, ob „ augustam speciem & celebritatem „ ante tot secula notissimam, maximè „ venerandam jure merito dixerint. „ Hactenus V. C. Thomas Smithus.

WITIKINDI, Monachi Corbeie Novæ, *Evangelia quatuor*, quorum initia variis & exquisitis literis excoloravit cum nonnullis versibus; extant in egregio deaurato, gemmisque exculto codice. Leznerus & Meibomius apud Mabill. *Annal.* tom. 3. pag. 617.

ÆLFRICUS Abbas Malmesburien- „ sis, & Archiepiscopus Eboracensis ab „ anno 1023. ad annum 1051. quo apud „ Suthwellam obiit, & apud Monasterium Petroburgense sepultus est. Clari- „ ruit magnâ doctrinæ famâ, unde *Elfricus doctus* seu *Elfricus sapiens* vulgò „ dictus est. Quod quidem cognomen „ jure illi datum fuit; quum ipse solus „ plus omnibus simul suæ ætatis Anglis „ in rem literariam contulerit, inquit

Hen-

Henricus Wharton Angliæ Sacræ Tomo I. pag. 134. ad finem Dissertationis de *Elfrico* Archiepiscopo Cantuariensi, quem malè confundi cum *Elfrico* Archiepiscopo Eboracensi ostendit. Noster *Ælfricus*, quem etiam Grammaticum vocant, *versionem Veteris Testamenti* adornavit, quæ tamen hactenus, præter *Psalmodiarum Librum*, quem Joannes Spelmannus anno 1640. in lucem asseruit, inter privatos parietes delituit. Hujus versionis partem *Pentateuchum, libros Josue, & Judicum, ac Librum Job* typis exscribi curavit Oxonii è Theatro Scheldoniano anno 1698. Eduardus Thwaites. E bono enim Ecclesiæ futurum arbitratus est, ut inter cæteras divinæ paginæ translationes, quæ omnium ferè gentium ac linguarum prodiere, ista Majorum suorum vernacula conspiceret lucem. Edidit verò sub nomine *Ælfrici* Archiepiscopi Cantuariensis, qui prius fuerat ex Monacho Abendonienfi factus Abbas S. Albani, & ipse vir perquam eruditus, cujus eruditionis famam astruit non solum institutio sub doctissimo Præsule Ethelwoldo, verum etiam Bridferti Monachi Ramesiensis cœvi fides, qui in vita S. Opuntani ipsi *Elfrico* dicata illius nomen ob enormitatem divulgatæ peritiæ deprædicat. Vid. Wharton l. c. p. 127.

NOTKERI cognomento *Labeonis*, seu à labio lato ita dicti, San-Gallensis, anno 1022. defuncti *Psalterium Theotiscum*. Hunc enim, non *Notkerum Balbulum*, multoque minùs *Otfridum Wizanburgensem*, uti Lambecius Trithemium secutus asseruit, auctorem esse verum eruditè demonstravit Cl. Bernardus Franckius Bibliothecarius San-Gallensis in Dissertatione Historico-Critica *Notkeri Psalterio præmissa* in Tomo I. *Theauri Schilteriani. Librum etiam Job*, ut Mabillonius ex antiquo carmine conjicit, idem *Notkerus Labeo* Teutonice reddidit. Addunt alii Cantica Biblica, Symbolumque Apostolorum atque Athanasianum, de quibus, inquit Mezlerus de *Viris Illust. San-Gall.* lib. 1. c. 44. *Psalterium tantum paraphrasticè ab eo interpretatum vidimus, ex archetypo transcriptum, quandoquidem archetypum ipsum Gisela Imperatrix ad S. Gallum cum venisset, ab Abbate exoraverat, & asportarat: unde si quædam eorum, ut Cl. Franckius testatur, in Bibliotheca San-Gallensi adhuc aservantur, autographa non sunt.*

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

MARIANUS SCOTUS, Monachus Fuldenfis, anno Christi 1079. Epistolas sancti Pauli primùm descripsit, tum notis marginalibus, nondum editis, illustravit. Lambec. *Coment. de Bibl. Vindobon.* lib. 2. p. 749.

EADWINUS, Monachus Anglus, seculo, prout *le Long* *Bibl. Sac.* cap. 1. pag. 7. conjicit, undecimo, *Psalterium* ingenti volumine pulcherrimè descripsit, & picturis elegantissimè ornavit. In eo præter versiones plures Latinas, & unam Anglo-Saxonicam, habetur versio Gallica, eâ scilicet linguâ, quæ Normannis illo tempore vulgaris erat. Asservatur Cantabrigiæ in *Bibl. Collegii SS. Trinitatis* cod. 35. n. 253. catalogi editi.

ADAMUS DE ESTON, Anglus, Herefordiensis, Monachus Norwicensis, Theologiæ Doctor Oxoniensis, Episcopus Londinensis, S. R. E. Cardinalis sub Urbano VI. & Bonifacio IX. præter alias linguas, Hebraicam, Græcam, & Latinam callebat: Monachus adhuc suâ manu Biblia Hebræa & glossam Salomonis Jarchi Hebræam descripsit: præcipua verò illius laus est, quòd *Vetus Testamentum* (primus fortassis post Hieronymi tempora) de Hebræa in Latinam convertit linguam, ut in ejus vita exposuimus. Hanc translationem penes se aliquando fuisse, sed postea furto subreptam testatur Robertus Wakfeldus (anno 1538. defunctus) in *Tractatu de Hebræorum codicum incorruptione.*

ISIDORI CLARII, Brixiani, nati in oppido Chiari, unde nomen accepit, trium linguarum periti, Monachi primùm è Congreg. Casinensi, ac postea Episcopi Fulginatis, anno 1555. defuncti *Biblia Sacra*, non bis tantum, ut Graveson scribit, sed tertiò excusa, scilicet typis Petri Scheffer Venetiis 1542. in folio; deinde ex secunda recognitione *Isidori* cum ejusdem præfatione & scholiis in folio Venetiis apud Juntas 1557. ac denique *Deputatorum Concilii Tridentini servata censura (omissa scilicet præfatione & Prolegomenis)* tertiò editio in folio Venetiis apud Juntas 1564. De his Bibliis Regula IV. *Indicis Librorum prohibitorum* sic habet: *Ex Bibliis verò Isidori Clarii Brixiani Prologus, & Prolegomena præcidantur. Ejus verò Textum nemo Textum vulgatæ editionis esse existimet.* Hinc, inquit citatus Graveson, acrior est censura Melchioris Cani lib. 2. de *Locis Theologicis* cap. 13. asserentis, *Isidorum Clarium,*

rium multa in sua Scripturae versione inferuisse, adjecisse quaedam, nonnulla mutasse, ut *Lector non aliud possit in locis mutatis intelligere, quam aut veteris Interpretis errorem, aut veterum codicum depravationem*. Benignius tamen de *Isidoro Clario* iudicium profert Illustrissimus Huetius in Libro de Clavis Interpretibus, ubi num. 16. hæc scribit: *Isidorus Clarius non tam novæ author editionis quam veteris, uti in operis sui fronte prænuntiat ipse, emendator & corrector dicendus; cuius tituli modestiam, & veritatem ad eoque laudabilem, immeritò castigat Melchior Canus*. Vindicias etiam pro *Isidoro Clario* habet Marianus Arme-llinus in Bibliotheca Scriptorum è Congr. Casin. part. 2. pag. 52. ubi non omittit, quæ de *Isidori Biblii* habet doctissimus Abbas Augustinus Calmet in Dictionario Historico - Critico sacrae Scripturae pag. 20. & 28. A Petro autem Soave Polano, id est, Fr. Paulo Servita referri, inquit, in Hist. Concil. Trid. l. 2. pag. 161. editionis anni 1629. (m) *Isidori Calvii* historiam narrationem plurimum eruditam, ut probaret editionem vulgatam Bibliorum approbandam, & omnibus anteposendam, solamque retinendam, prius tamen ad textus originalis Græci, atque Hebraici correctam, & emendatam, omnibus aliis translationibus penitus interdictis, eliminatis, ac prorsus extinctis, quo sanè omnia absurda & incommoda tollerentur ex novis interpretationibus prodeuntia. In Ecclesiâ, narrabat *Isidorus*, primitivâ permultas fuisse Græcas veteris testamenti translationes, quas distinctas in sex columnas, Origenes collegerit in unum volumen: harum præcipuam vocari *Septuaginta*, ex quâ variæ in linguam Latinam versiones petita, quemadmodum è Græcis novi Testamenti libris variæ etiam desumptæ; inter quas ea, quæ vocatur *Itala*, sit maximè recepta, in Ecclesiâ legi solita, & à D. Augustino præ cæteris omnibus approbata: sic tamen, ut procul dubio contextus Græci sint præferendi, Hieronymum verò linguarum, uti omnibus compertum est, callentissimum, cum observaret veteris Testamenti versionem à veritate Hebraica deflectere, partim interpretis Græci, partim Latini vitio, unam in lingua Hebraica immediatè petitam edidisse, & alteram novi Testamenti versionem

ad veritatem Græci contextus emendasse, eam translationem, propter nominis celebritatem, quâ tum temporis erat Hieronymus, à permultis acceptam fuisse, ab aliis verò errorum antiquitatis tenacioribus, & à novitate magis alienis, aut (ut ille dolens questus est) gloriæ suæ æmulis, rejectam ac repudiatam. Verum victa post aliquot annos invidia, illam Hieronymi versionem à Latinis omnibus acceptam, sic ut utraque in usu esset *vetus & nova* vulgò nuncupata. Testari id D. Gregorium, scribentem ad Leandrum in Jobi Historiam, Sedem Apostolicam utramque recepisse: se verò in illius libri expositione novam, quod ad Hebraicum contextum proximè accederet, sibi sequendum delegisse: in citationibus autem locorum interdum hanc, interdum illam versionem adferre, prout ad propositum suum alterutra maximè faciat. Secutis temporibus è duabus his unam factam, partim novam, partim veterem, pro occasionum varietate, cui nomen inditum *Editionis vulgatae*. Psalmos omnes dicebat esse veteris versionis, quod cum in templis quotidie decantarentur, mutari non possent. Prophetas omnes minores novæ: majores, ex utraque permixtos esse certissimum indicium, divina hæc omnia voluntate ac destinatione accidere, sine quâ nihil succedat. Neque tamen idèò dicendum, humanâ majorem hic intervenire. Divum enim Hieronymum palam profiteri, nullum interpretem Spiritu S. afflante locutum. Cum autem editio, quam præ manibus habemus, magna parte illius sit, nimium esse, Divini Spiritus adminiculum ei tribuere, qui affirmet, & cognoscat eundem sibi deesse. Idèò nullam translationem cum sacro contextu lingua originali æquiparandam. Quamobrem in hac se esse opinione, editionem vulgatam aliis omnibus anteposendam approbandamque, modò ad textum originarium corrigatur: ea verò emendata, ut & aliæ omnes extinguantur, & ne quis aliam in posterum edat, severo edicto prohibendum. Sic omnia incommoda ex novis interpretationibus profecta, quæ acri iudicio viri in congregationibus observârunt, & reprehenderunt, brevi tempore desitura.

GREGORII CORTESII, Itali, Mutinensis, è Congregatione Casin. Ab-

batis plurium successivè Monasteriorum, ac postea S. R. E. Cardinalis *Novum Testamentum vulgatae editionis correctum & restitutum*. Excusum Venetiis apud Juntas, teste Petro Ricordato in Historia Monastica, qui tamen formam & annum editionis non expressit. Cortesius ad Superos (erat enim vir integerrimæ vitæ) migravit anno 1548.

Gilberti Genebrardi, Galli, Ricomagensis, Monachi Maufacensis, in Universitate Parisiensi Regii Professoris Sacrae Linguae, ac demum Archiepiscopi Aquisgranensis *Vetus Testamentum vulgatae editione* cum Commentariis ad recentiorum omnium hæreticorum Biblia, & Annotationes abolendas.

— EJUSDEM *Novum Testamentum vulgatae editione* cum Commentariis, eadem, quâ vetus, methodo & ratione. Vid. Possevinus in Apparatu Sacro Tom. 2.

— EJUSDEM *Targum*, id est, Paraphrasis Chaldaica in Joëlem Latine reddita; ex cujus etiam recensione habemus Psalterium in 24.to Parisiis, typis Dionysii du Val 1578. Item Psalterium Latinum cum calendario multiplici & notis in 8.vo Parisiis, typis Petri Huillier 1581. Vid. le Long l. c. pag. 587. & 275.

— EJUSDEM *Psalterium Davidis*, Græcè & Latine ad fidem Vulgatæ, & multorum exemplarium restitutum. Parisiis typis Olivarii de Varennes 1605. in 16.

LEANDER A S. MARTINO, Præfæs Generalis Congregationis Anglicanae, & in Academia Duacena Hebraeae Linguae Professor, inter Theologos ejusdem Academiae præcipuus fuit, quorum operâ & studio prodierunt Biblia juxta editiones ante correctionem *Clementinam vulgatas*, cum glossa ordinaria primùm à Strabo Fuldensi collecta, nunc novis explicationibus locupletata cum postillis Nicolai de Lira, nec non additionibus Pauli Burgensis & Mathiæ Thoringi replicis. In fine cujusque tomi adjiciuntur Correctionis Romanæ loca insigniora à Francisco Luca Brugensi collecta, cum ejusdem *Leandri* conjecturis. Vol. vi. in fol. Duaci, typis Balthazaris Belle-ri an. 1617.

— *Biblia* cum glossa ordinaria à Strabo Fuldensi collecta, novis Patrum Græcorum & Latinorum explicationibus locupletata, & postilla Nicolai Lyrani cum Additionibus Pauli Burgensis ac Mathiæ Thoringi

replicis, Theologorum Duacensium studio emendatis, tomis vi. comprehensa. Omnia denuo recensuit *Leander à S. Martino*, adjecitque plures antiquos ac novos tractatus, analyses, parallela, tabulas chronologicas, & profographicas cum indicibus copiosissimis, ut meritò hæc editio dici possit Theologorum & Concionatorum Thesaurus, vi. vol. Antverp. Joan. Meurii 1634. Editio, inquit doctiss. le Long l. c. pag. 171. cum glossa ordinaria, & omnium optima. Leandri in opere focus fuit *Leander de S. Joanne* ex eadem Congregatione Collegii Gregoriani alumnus.

JOANNES MARTIANAY, è Vasconibus, in oppido S. Severi natus, Congreg. S. Mauri Monachus, Græcè, Hebraicè, ac Latine apprime doctus, operâ & studio *Antonii Pouget* ex eadem Congregatione adjutus *Bibliothecam Divinam* S. Hieronymi, seu *Biblia Latina vulgata* ex vetustissimis codicibus vulgavit Parisiis in fol. typis Joan. Anisson an. 1693.

„ Edita est ex sex mss. exemplaribus, quorum iv. totum dividunt vetus Testamentum per tres ordines. „ *Incipit primus ordo Legis: incipit secundus ordo Prophetarum: incipit tertius ordo Agiographorum*. „ Co- „ dices illi sunt, unus insignis Ecclesie Narbonensis, alter Ecclesie Carcassonensis, tertius Monasterii S. Germani à Pratis, quartus Bibliothecæ Illustrissimi Domini de Mesmes in Curia Parisiensi Præsidis (non habet „ ille codex scholia marginalia) . . . „ Tria exemplaria jam dicta Memmianum, Carcassonense, & San Germanense scripta sunt eodem tempore, & si expertis credimus, ante „ octingentos annos. . . Aliud exemplar Canonis Hebraicæ veritatis sup- „ peditavit nobis Bibliotheca Regia, „ illudq; antiquissimum, & optimæ notæ 2. vol. in fol. codd. 3563. - 64. . . „ Psalterium ex Hebræo Latine versum à S. Doctore restitutum est ad fidem decem præstantissimorum & antiquiss. mss. exemplarium: nam præ- „ ter Canonis exemplaria recensita aliis „ sex uti licuit, uno Vaticano, altero „ Augustinianorum, tertio Monasterii „ S. Petri Carnutenensis. „ Hæc Jo. Marti- „ anay in laudem Mss. Codd. quibus usus est, ad calcem prolegomenorum.

Sorbonæ verò editionem divinæ S. Hieronymi Bibliothecæ approbantis ea vox fuit. „ Prodiit recens divina S. Hieronymi Bibliotheca, quæ

„ignota hactenus velut è tenebris eru-
„ta fuit à R. P. Martianay, viro exi-
„miæ eruditionis, qui eodem erga
„Scripturas sacras & Hebraicam ve-
„ritatem studio affectus, quo olim
„flagravit Hieronymus, hoc pretio-
„sissimo & excellentissimo munere Ec-
„clesiam ditavit singulari diligentia,
„ac labore propemodum immenso, &
„talium studiorum inexpertis profus
„incredibili &c.

Idem doctissimus P. Martianay
aliam Bibliorum vulgatæ versionis edi-
tionem aggressus est. Puncta summo
studio notantur, adjectæ sunt pluri-
mæ variæ lectiones ex Codicibus He-
braicis, Græcis, & Latinis excerptæ;
loca parallela auctiora, seu Concor-
dantiæ novæ de veteribus recognitæ.
Præmittuntur quinque prolegomena
&c. *Hæc fufius explicat Auctor pag.*
293. libri Gallici, quem inscripsit: HAR-
MONIA ANALYTICA VETERIS ET NO-
VI TESTAMENTI, Parisiis 1708. Hæc
tamen editio morte auctoris obveni-
ente non est in lucem data. Vid. le
Long l. c. p. 273. col. 2.

— EJUSDEM Novum Testamen-
tum D. N. J. Christi in linguam Fran-
cicam traductum ad fidem editionis
vulgatæ. in 12. vol. 2. Parisiis 1712.

— EJUSDEM vulgata antiqua La-
tina, & Itala versio Evangelii secun-
dum Mathæum è vetustis eruta monu-
mentis, illustrata prolegomenis ac no-
tis, nuncque primùm edita. Accessit
Epistola Canonica S. Jacobi Apostoli,
juxtà vulgatam veterem, seu Italam
versionem &c. 12. Parisiis 1695.

Præterea habemus à Joanne Mar-
tianay, inquit *le Cerf in sua Bibliotheca*
Historico-Critica pag. 320. tria Psal-
teria S. Hieronymi in Francicum trans-
lata sermonem cum expositionibus
Literalibus, Harmonicis, & Morali-
bus, sumptis ex aliis ejusdem sancti
Doctoris Operibus. Hujus verò ope-
ris, de quo etiam Du Pin & le Long
in suis Bibliothecis meminerunt, spe-
cimen, seu ut ipse loquitur, Ideam
habes in Tom. V. Oper. S. Hieron.
col. 1198.

GUIDO ALEXIUS LOBINEAU, Gal-
lus, Redonensis, è Congr. S. Mauri,
multarum linguarum, Latinæ, Græcæ,
Hebrææ præsertim peritissimus, Bi-
blia Sacra, & Vetus quidem Testa-
mentum ex Hebræo, Novum verò
ex Græco sex voluminibus in quarto
in lucem publicam dedit, teste le
Long in Bibl. Sac. ultimæ editionis
anno 1723. Mirari itaque subit, quòd

Philippus le Cerf, qui triennio post
suam Bibliothecam Historico-Criti-
cam de Scriptoribus Congregationis
S. Mauri publicavit, hujus rei nul-
lam fecerit mentionem.

— EJUSDEM Liber Psalmorum ad
Hebraicos fontes emendatus unà cum
Canticis Prophetarum, orationibus
aliquot Ecclesiasticis certo ordine di-
gestis. MS. in 4. penes Authorem.

RENATUS AMBROSIIUS JANVIER,
Gallus, ortus in Diocesis Cenoma-
nensis vico, Sanctæ Ofannæ nuncu-
pato, Monachus è Congr. S. Mauri,
trium linguarum intelligens, Psalmos
cum commentario R. Davidis Kimchi
ex Hebræo Latine redditos Parisiis in
4. anno 1666. typis Lud. Billaine edi-
dit. Quia verò Kimchius Operi suo
non pauca contra Religionem Christi-
anam, ex more Rabbiorum, inte-
xuit. P. Janvier omittenda illa du-
xit, ceu parùm ad Psalmorum intel-
ligentiam facientia. Obiit 1682.
Le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 182.

CLAUDII LANCELOTI, Galli Pa-
risiensis, Monasterii San- Cyrani Sub-
diaconi *Biblia sacra vulgatæ editionis*
in folio Parisiis an. 1652. apud Vitre.

— EJUSDEM *Biblia Gallica 3. vol.*
in fol. Leodii an. 1701. 1702. Pa-
risiis 1711.

AUGUSTINUS CALMET, Lotha-
ringus, Comerciensis, Congr. SS. Vi-
toni & Hidulphi Præses, Abbas Se-
noniensis, Gallicam sacri codicis ver-
sionem à Ludovico Isauco le Maître de
Saci adornatam quibusdam in locis
recognovit, accum textu Latino vul-
gatæ editionis vulgavit Parisiis typis
Petri Emery an. 1707. De Commen-
tario, quibus hæc Biblia illustravit,
paulò post dicturi sumus.

BERNARDUS DE MONTFAUCON,
Gallus, Alectensis è castro Rupis scissæ,
Francis *Roque taillade*, Monachus è
Congr. S. Mauri, trium linguarum
callentissimus, Fragmenta veterum
Interpretum Græcorum, Aquilæ, Sym-
machi, & Theodotionis decuplo au-
ctiora, quàm à Petro Morino, Joan-
ne Drusio, & aliis edita fuerint, cum
notis prælo subjecit. 2. vol. in fol. Pa-
risiis an. 1712.

— *Hexapla Origenis ex MSs. &*
libris editis eruta & notis illustrata à
D. Bernhardo de Montfaucon Parisiis
apud Lud. Guerin &c. 1713. fol. maj.
Tom. II. Quamvis enim Flamminius
Nobilis in Bibliis Græcis Romæ ex-
cusis an. 1587. huic labori manum
jam admovent, multas Aquilæ, Sym-
machi

machi, & Theodotionis, aliorumque
Interpretum lectiones notis suis inse-
rens, ejusque deinde vestigiis Jo.
Drusus in veterum Interpretum Græ-
corum in V. T. Fragmentis collectis,
& Arnhemie 1622. in 4. editis, ita
institerit, ut illius collectionem egre-
giis accessionibus locupletaret; Mont-
fauconii tamen tanta fuit industria,
ut ex Codd. Mss. in Gallia æquè ac
Italia, & potissimum Romæ evolutis,
hunc apparatus multis modis ampli-
ficaret, Drusianaque collectio, cum
ista comparata, ne decimam quidem,
imò ne decimam quintam ejus partem,
quod in præfatione ipse profitetur,
attingeret. *Hexapla* verò hoc nomen
ferebant à sexduplici Scripturæ textu
uno conspectu per sex columnas po-
sito. Vide plura in Act. Erud. Lips. m.
Jan. an. 1714. pag. 1. seq.

PAULUS RABUSSON, Gallus, Con-
gregationis Cluniacensis strictioris Ob-
servantiæ Præpositus Generalis (obiit
1717.) Evangelium secundum Mat-
thæum in linguam Gallicam transtu-
lit. *Le Long l. c. col. 917. ex Memo-*
riis Trevoltianis mens. Febr. an. 1718.
art. 21.

THOMÆ ERHARD, Germani Wef-
sifontani Theologi è Congr. Bavarica
Biblia Sacra Latino-Germanica Notis
Theologicis, & Chronologicis illustrata.
Quàm acceptum fuerit hoc Opus
Germaniæ Catholicæ, testantur quin-
que paucos intra annos editiones, qua-
rum prima prædiit Augustæ Vindel.
an. 1723. altera ibid. 1726. tertia ibid.
1730. quarta ibid. 1735. Quinta ibid.
1737. Pleraque typis Antonii Heifs,
sumptibus Strötter, Gastel, & Ilger.
Possent sextam adjicere, quam tamen,
quia Græcii in Styria an. 1737. in fol.
med. infcio & invito Auctore facta est,
silentio prætereo. Nec mirum tot edi-
tiones iterari, nam opus istud (*utor*
verbis Illust. Franc. Josephi de Handl
SS. Theologiæ Licentiati Rev. mi & S. mi
Principis & Episcopi Augustani Consi-
liarii Eccl. Major. Pœnit. & Librorum
Censoris) Capitum Summas, seu Sum-
„maria, ut vocant, singulari indu-
„stria ritè dividit, Latinum textum
„vulgatæ editionis fideli & probata
„versione Germanicè reddit, ac eun-
„dem brevibus, ac claris Notis per sin-
„gula capita elucidat, adeoque pa-
„nem divini verbi bene fractum & e-
„lucidatum Germaniæ volenti come-
„dere, hoc est, legere, & intellige-
„re, ac in Domino enutrir, fideli-

„ter apponit, ac insuper Lectoribus
„splendidam lucem præfert & facem,
„primò intelligendi sensum literalem,
„tum etiam assurgendi ad spiritualem.
„Temporum etiam exhibet rationem,
„quæ sicut Chronologis doctissimis
„proba, ita & memoriæ commodissi-
„ma videtur.

Huc etiam spectant *Concordantiæ*
S. Scripturæ utriusque Testamenti, no-
vâ methodo, ordine commodius, sen-
sû plenius, usu expeditius adornatæ,
operâ & studio Religiosorum Patrum
Monasterii Wessifontani. *Augustæ*
Vindelicor. an. 1751. Tom. II. in fol.

PETRI SABBATIER, Galli, Picta-
viensis, è Congr. S. Mauri *Bibliorum*
sacrorum Latinæ versiones antiquæ, seu
versio Italica & cæteræ omnes, quotquot
in Codicibus Manuscriptis, & in anti-
quorum libris reperiri potuerunt, quæ
omnia cum Vulgata Latina, & cum
textu Græco comparantur. Accedunt
observationes ac notæ, indicisque locu-
pletissimi. Tom. II. in fol. Remis an.
1738. & 1739.

Latinam versionis Græcæ 70. In-
terpretum translationem ex SS. Patrum
Operibus summa cura collectam adornant
eruditi Patres Benedictini è Congrega-
tione S. Mauri. Ita testatur doctissi-
mus Jacobus le Long in Bibliotheca
Sacra tertiæ editionis an. 1723. cap.
iv. de Bibl. Lat. pag. 231. col. 1. Cum
verò ab eo tempore, quo hæc scripsit,
quatuor integra lustra fuerint interje-
cta, nullus dubito, quin viri Religio-
sissimi juxtà ac doctissimi labori suo
supremam imposuerint manum. An
actu verò & quo anno Latina hæc ver-
sio prælo subjici cœperit, ignorare
me fateor.

ISIDORI CLARII *Novum Testamen-*
tum, Latine, vulgatæ editionis [Evan-
gelia & Acta Apostolorum] ad vetu-
stissimam exemplarium fidem emen-
data, adjectis scholiis, Venetiis apud
Petrum Scheffer an. 1541. in 8.

— *Canticum Canticorum Salomo-*
nis, Latine; ad Hebraicam verita-
tem emendatum, adjectis scholiis ex
arcanis Hebræorum erutis. Venetiis
Gabriel Gilotius de Ferrariis an. 1544.
in 8.

Les Pseaumes traduits sur l' He-
breu avec des notes par un Religieux
Bénédictin de la Congregation de S.
Maur. Nouvelle Edition revue, cor-
rigée, & augmentée des cantiques d'
un pseautier distribué &c. à Paris.
1740. in 8.

GERMANUS CARTIER, SS. Theol. Professor in celebri Brisgoiæ Monasterio *Ettenheimmünster*, novam Bibliorum sacrorum vulgatæ editionis versionem theoticam adorsus, eam, aliis Theologis ejusdem Monasterii opem ferentibus, ad fastigium perduxit, ita ut in præsentiarum, dum hæc scribimus, *Constantiæ* ad Rhenum typis excusa prodierit hoc rubro: *Biblia Sacra vulgatæ editionis jussu Sixti V. Pont. Max. recognita, Commentariis illustrata, & in IV. Tomos distincta cum fig. in fol. 1751...*

§. II.

Interpretes totius Sacræ Scripturæ, aliique Compendiarii, qui divinas Scripturas in synopsis & compendium redegerunt.

Nullus adhuc inter Veteres occurrit author, inquit R. mus Abbas (n) Augustinus Calmet, cujus Commentaria totum Vetus ac Novum Testamentum complectantur. Rabanus Maurus, & Ven. Beda plerosque Bibliorum libros explanarunt quidem, nonnullos tamen præterierunt. At enim si Honorii Augustodunensis auctoritatem non respicimus in libro de illustribus Ecclesiæ Scriptoribus, Rabanus totum vetus & novum Testamentum exposuit. Honorium secuti sunt Trithemius, Sixtus Senensis, Belarminus, aliique Recentiores. Et Trithemius (o) quidem de Rabano Mauro tradit, ipsum præter Opuscula tam carmine quam solutâ oratione conscripta, Scripturam factam à principio usque ad finem feliciter explanasse. En verba Trithemii: (p) *Rabanus Maurus Moguntinus, sextus post Bonifacium Archiepiscopus nostri Ordinis, vir in Scripturis divinis studiosissimus & valde peritus in omnes Scripturæ divinæ libros commentarios edidit, in quibus magnitudinem ingenii sui profundam ostendit.* Trithemio subscribit Belarminus his verbis: (q) *Edidit Rabanus commentaria in universam sacram Scripturam utriusque Testamenti.* Nec omittenda Sixti Senensis verba: „ Is „ ergo (*Rabanus*) cum adhuc esset in „ monasterio suo, hortatu Freulfi „ Episcopi Lexoviensis & Ludovici, „ ac Lotharii Augustorum compo- „ sivit in omnes divinas Scripturas juxta „ literæ sensum & spirituales intelli-

gentiam commentariorum libros 172. „ quos ex omnibus Latinis Patribus „ continuata ferie à Hieronymo usque „ ad Bedam collegit, servatis ubique „ ipsorum dictis ac sensibus: & in his „ locis, in quibus Patrum expositio- „ nem non invenit, propriis explana- „ tionibus usus est, notatis in fronte „ paginarum tam suo, quam aliorum „ interpretum nominibus, quorum „ sententiæ in codicibus coaptaverat, „ ut sciret Lector, & quid à Patribus, „ & quid ab eo haberet, & quo judi- „ cio singula forent legenda.

Equidem Rabani in aliquot utriusque Testamenti libros Commentarii desiderantur, sed propter eam eos ab ipso non fuisse elucubratos asserendum non est. Vero enim simillimum videtur, quod hinc inde in variis delitescant bibliothecis, nisi omnino exciderint. Sic Petrus Franciscus Chiffletius *Expositionem in Josue* nescio ex qua eruit bibliotheca. Eadem ipsa in Librum Josue commentaria ex MS. Cittercienfi eruta Edmundus Marthene & Urfinus Durand amplissima suæ Collectioni Vet. Scriptor. Tom. IX. inferuerunt. Ego ipse duo illius Commentaria in Daniele & Joannem ex Bibliothecæ Augiensis msc. codice descripsi, quæ cum aliis ipsius Operibus suo tempore juris publici facturus sum. Extat in eadem Augiensis Bibliotheca Ms. Commentarius in Job sub nomine Rabani, sed cum sub Hieronymi, licet perperam, jam vulgatus fuerit, ab eo transcribendo calamum abstinui. In Bibliotheca Oxoniensi habetur Rabani Commentarius in Acta Apostolorum, cujus fragmentum recitat P. Quesnel in sua disciplina Ecclesiastica Tom. I. pag. 89. Habemus igitur Rabani Mauri Commentaria in Pentateuchum (de quo plura §. seq.) In Genesim, in Josue, in Judices, in Ruth, in quatuor Regum, duos Paralipomenon, Judith, Esther, in Proverbia Salomonis, Canticum, Librum Sapientiæ & Ecclesiasticum, in Jeremiæ Prophetiam & Lamentationes, in Ezechielem & Danielelem, in duos libros Machabæorum, in Mathæum & Joannem, in Acta Apostolorum, in 14. Epistolas Pauli, denique Allegorias in universam Scripturam, quas offert Operum ipsius Tomus V. pag. 749.

Magnus Aurelius CASSIODORUS scripsit Compendium totius divinæ Scri-

Scripturæ, quod *Memoriale Scripturarum* prænotavit. Sixt. Sen. Bibl. Sanctæ lib. IV.

S. GREGORIUS M. eruditione insignis fuit, & in explanatione divinorum voluminum tam visibili quam invisibili S. Spiritus illustratione edoctus omnes fere Scripturas partim per Homilias, partim per Commentaria explicavit, quorum majorem partem nondum in plura exemplaria multiplicatam, statim post mortem ejus æmuli flagitiosissimi exusserunt, veriti ne sanctitatis & doctrinæ gloria Scriptorum monumentis ad posteros perveniat. Oldoin. in addit. ad Ciaccon. tom. 1. col. 412.

WALAFRIDUS STRABO, feu *Strabus*, non Fuldensis, ut post Trithemium multi falso scribunt, sed Augiæ Divitis in Diocesi Constantiensis Monachus Professor & tandem Abbas, Fuldæ sacris literis institutus fuit, ita ut quanta demum cunque earum peritiâ præstiterit, eam omnem Fuldensi Scholæ in acceptis referre debeat. Hic *Glossam*, uti vocant, *Ordinariam* improbo labore ex diffusissimis aliorum, ac præcipuè Rabani Mauri Magistri sui, collegit, & ita coagmentavit, ut veluti catena Veterum Patrum habenda sit. Plures verò sunt *Glossæ Ordinariæ* editiones: P. le Long earum 14. recenset. *Prima* Norimbergæ 1493. *Alter*a Venetiis 1495. *Tertia* Norimb. 1496. *Quarta* 3. vol. in fol. absque anno & loco. *Quinta* 6. vol. in fol. Basileæ ex officina Frobeniana 1498. *Sexta* ibid. 1502. 7. vol. in fol. *Septima* ex Arta Valle 1506 - 1508. 8. vol. in fol. *Octava* Parisiis 1524. 6. vol. in fol. *Nona* Lugduni 1528. *Decima* ibidem 1545. 4. vol. in fol. *Undecima* Venetiis 1588. *Duodecima* studio Francisci Feuardentii, Joannis Dadræi, & Joannis de Cuilly 6. vol. in fol. Lugduni 1589. *Decima tertia* operâ Doctorum Duacenorum, in primis nostri Leandri à S. Martino 6. vol. in fol. Duaci 1617. *Decima quarta* Antverpiæ 1634. opera & studio ejusdem Leandri. Cui ultimæ editioni accesserunt in Tomo VI. celebre opus *Lyræ* in Judæos, ejus expositio in Decalogum, & Pauli Burgensis *Scrutinium Sacerdotale*. Adhæc *Analyses*, *Parallela*, *Tabulæ Geographicae*, & *Profographicae*, ut editionem hanc perinde charam habeant Theologi & Concionatores ac thesaurum. Fufius agit de illa, totamque

latè sub oculis expandit Fabricius in *Historia Bibliothecæ suæ*. Omnium igitur optima editio est Antverpiensis an. 1634. Illud autem, inquit doctissimus Calmet de *Glossa Strabi* ingenue fatendum, clavem esse ad referendum sensum literalem, historicum & moralem Scripturarum optimam. Est autem Opus veluti è sententiis Patrum contextum. Calmet in *Supplem. ad B. S.* part. 1. p. 299.

Ante *Rabanum*, ejusque discipulum *Strabonem* vixit Ven. Beda, quem Sixtus Senensis in *Bibl. Sanctæ*. eorum Scriptorum catalogo accenset, qui in utrumque Testamentum scripserunt. Is, inquit, anno ætatis suæ trigésimo presbyter à Joanne Episcopo ordinatus, hortatu Accæ Episcopi Eboracensis (r), ac multorum fratrum aggressus est scribere in universam sacrosanctam Scripturam diversa explanationum volumina, in quatuor ordines distincta, videlicet in *Rapsodias*, *Quæstiones*, *Homilias*, & *Commentarios*. In *Rapsodiis*, sive *Stromatibus* vel *Collectaneis*, mysticas magis quam historicas expositiones congregavit ex probatissimis Ecclesiæ Doctorum sententiis &c. In *Commentariis* verò, *Quæstionibus*, & *Homiliis*, in quibus frequentius & sermone, & sensu sud utitur, stylum habet nec omnino inelegantem, nec affectatæ eloquentiæ curiosum, sed temperatum & medium. Fateamur tamen oportet, inquit laudatus Calmet, nonnullos libros Bedæ ac Rabano adscriptos ipsis Authoribus in dubium revocari, optandumque esset, ut vir aliquis eruditus novam eorum Operum editionem aggressus, vera à spuris seligeret. Illud etiam sedulo animadvertendum est, Bedæ ac Rabani Commentaria ex sententiis Veterum Patrum magna ex parte intexta constare. Beda etiam, si Thomæ Fullero, Theologo Anglo, fidem habemus, *Psalms*, & *Novum Testamentum* in Anglicum idioma transtulit.

S. HAIMO vel *Heymo* ex Monacho Fuldensi Professor ac Scholasticus primum Hirsfeldensis, dein tertius Episcopus Halberstadiensis composuit teste Sixto Senensi *Bibl. San. lib. 4. p. 378.* „ in omnes libros utriusque Testa- „ menti commentarios, pietate, bre- „ vitate, dictionis simplicitate ac per- „ spicuitate laudandos, in quibus, „ quæ à veteribus interpretibus vel erant

(n) Diction. Sac. Script. pag. 26.

(o) apud Graveson Hist. Eccl. Sec. IX. Colloq. V. p. mihi 26.

(p) Epist. XV.

(q) de Script. Eccl. p. mihi 200.

„ erant scripta doctis, vel apud popu-
 „ lum dicta fusiùs, in compendium re-
 „ degit, adeò perspicua & lucida bre-
 „ vitate, ut & ab occupatis parvo tem-
 „ poris dispendio legi, & à simplici-
 „ bus levitèrque literatis facillimè in-
 „ telligi possint. Versatus est autem
 „ fermè semper in allegoricis & ana-
 „ gogicis sensibus, quos, velut spiri-
 „ tualis apicula ex omnium antiquo-
 „ rum hortis, ac pratis florentissimis
 „ decerpfit, quò legentibus esset pa-
 „ rata saluberrimi mellis copia. „ Et si
 „ igitur Haimo omnes, ex Sixti Senen-
 „ sis sententia, Sacræ Scripturæ libros,
 „ vel fermè omnes, ut Bellarminus vult,
 „ expofuerit, ejus tamen Commentarii
 „ tantùm in libros sequentes typis ex-
 „ cuti sunt 1.) in Psalmos in 8. Parisiis
 „ 1531. in fol. Parisiis & Friburgi Bris-
 „ goiæ 1533. in 8. Coloniae 1561. 2.)
 „ In Esaiam in 8. Parisiis & Coloniae
 „ 1531. 3.) In Daniele in 8. Coloniae
 „ 1531. 4.) In Prophetas Minores (ex-
 „ cepto Hosea) & in Cantica Cantico-
 „ rum in fol. Coloniae 1519. in 8. Ibid.
 „ 1529. 5.) In Prophetas Majores &
 „ Minores & Canticum Canticorum in
 „ fol. Coloniae 1533. 6.) Homiliae in
 „ quatuor Evangelia. 7.) Commentarius
 „ in Acta Apostolorum, & in Epistolas
 „ Canonicas, in fol. Coloniae 1573.
 „ 8.) Enarrationes in omnes Epistolas Pau-
 „ li, in 8. Haganoæ 1529. Coloniae
 „ 1531. 1534. in fol. Parisiis 1533. 1538.
 „ in 8. Ibid. 1550. 1550. Eadem (edi-
 „ tæ sunt sub nomine Remigii Remensis)
 „ in fol. Romæ 1598. Moguntiae 1614.
 „ (Nec esse Haymonis, nec Remigii Re-
 „ mensis, sed Remigii Autissiodorensis
 „ contendit Guill. Cave ad an. 880. Hist.
 „ Liter. de Script. Eccl. 9.) Commenta-
 „ rius in Apocalypsim in 8. Coloniae
 „ 1529. 1531. 1534. Parisiis 1540. Vid.
 „ le Long Bibl. Sac. pag. 766. col. 2. De-
 „ nique de Haymone Trithemius in An-
 „ nalibus Hirsaug. pag. 15. hæc habet:
 „ Etiam totam Bibliam suis commentariis
 „ explanavit, quemadmodum in libro no-
 „ stro de Scriptoribus Ecclesiasticis dudum
 „ ostendimus. Unde Joannes à Winnig-
 „ stedt in Chronico MS. de Haymone:
 „ Explicat ingenio Biblia tota suo.
 „ HARTMUNDUS, rectius Hartmu-
 „ thus vel Hartmudus, Rodulphi Bur-
 „ gundiae Regis confanguineus, Bene-
 „ dictinus, Abbas S. Galli linguarum
 „ Orientalium peritissimus claruit 882.
 „ Ejus sunt Commentarii in S. Scriptu-
 „ ram juxta Hebraicam veritatem. Ita
 „ le Long in Biblia Sac. allegans Possé-
 „ vinum, qui Trithemium de Script.

Germ. exscribens, Hartmundum Ra-
 bani Mauri auditorem, atque Græcæ,
 Latinae, Hebraicæ & Arabicæ lingua
 peritum fuisse testatur: in quos verò
 potissimum sacri Codicis libros com-
 mentatus fuerit, non æquè comine-
 morat, dixisse contentus: *Feruntur
 autem in quosdam divinae Scripturæ li-
 bros Commentarii ipsius.* Consului Jo-
 docum Mezlerum, qui quòd Hartmu-
 thus in omnes Sacræ Scripturæ libros
 commentatus fuerit, minimè dicit,
 sed eum duntaxat varios in Scripturas
 sanctas Tractatus præter alia compo-
 suisse asserit Libro I. de Vir. Illustr. S.
 Galli cap. 22. pag. 20. Eysengrenio te-
 ste in Catalogo Testium veritatis pag.
 70. *Hartmundus cum constanter sacræ
 Philosophiæ incumberet, maximam Bi-
 bliæ partem exposuit.*

HERIBERTUS Magister Scholarum
 Monasterii S. Wilibrordi Epternacen-
 sis, anno 970. defunctus edidit Com-
 mentaria multa in utriusque Testa-
 menti libros. Trith. Chron. Hirf. tom.
 1. pag. 112.

Vedastini in urbe Atrebatensi Cœ-
 nobitæ laudibus ornantur in Ferreolo
 Locrino Tract. de Atrebatensis Civi-
 tatis Scriptoribus, quòd eorum ali-
 qui Explicationem utriusque Testa-
 menti concinnarint; an illa verò ty-
 pis unquam mandata fuerit, vel in
 mss. adhuc jaceat, non meminit le
 Long l. c. p. 1000. col. 1. cui Ferreoli
 Locrini Tractatus in Bibliotheca sacra
 scribenda usus fuit.

RADULPHUS FLAVIACENSIS in Epi-
 scopatu Bellouacensi non seculo X. uti
 hætenus perperam creditum, sed XII.
 scripsit fere in omnes libros veteris &
 novi Testamenti, prout constat ex no-
 tatoris cujusdam veteris in Radulphi
 Flaviacensis Commentarium super Pa-
 rabolas Salomonis, qui aservatur in-
 ter Mss. Codices Universitatis Canta-
 brigiensis Codice 2011. in MSs. Codi-
 cibus Aulæ Pembrochianæ Cod. 83.
 Vid. Oudin. de Script. Eccl. Tom. II.
 pag. 1441.

ALULFI S. Martini Tornacensis
 Monachi c. a. 1092. *Expositio Novi
 Testamenti* ex S. Gregorii M. verbis &
 sententiis concinnata, aliàs, sed per-
 peram, sub nomine *Faterii* vulgata. O-
 ptima, & castigatissima editio Tom. IV.
 Collectionis Operum S. Greg. à Dio-
 nyfio Sammarthano adornatæ habe-
 tur.

RUPERTUS Abbas Tuitiensis, juxta
 Coloniæ Agrippinam professione Be-
 nedictinus, natione Germanus, vir in
 divi-

divinis Scripturis, Spiritu sancto per-
 visionem illustrante, doctissimus, elo-
 quio præstans, hortatu Cunonis, Ab-
 batis Sigembergensis, postea Episcopi
 Ratisponensis collegit in omnes divinas
 Scripturas egregia varii sensus & ma-
 ximè allegorici quàm plurima ex Pa-
 trum scriptis succincta commentaria:
 ex quibus fertur insigne volumen, cui
 titulus est DE SANCTA TRINITATE
 ET OPERIBUS EJUS, in utrumque Te-
 stamentum ad Cunonem, Abbatem
 Sigembergensis, lib. 42. Quod opus
 ipse ita in tres partes divisit, ut prima
 pars Patris Opera in tribus libris con-
 tineat, hoc est, à prima mundi crea-
 tione usque ad ejectionem Adæ de Pa-
 radiso. Secunda verò pars habet pro-
 pria Filii Opera, quæ ab ejectione
 Adæ usque ad Incarnationem, & mor-
 tem Filii Dei in figuris, vaticiniis, vi-
 sionibus, & Scripturis propter ventu-
 rum Christum dicta factaque sunt in
 libris 30. Tertia autem Pars conclu-
 dit in libris novem Opera Spiritus fan-
 cti propria, scilicet ab incarnatione
 Filii Dei usque ad finem seculi in Scri-
 pturis recitata: Quorum 42. librorum
 simul adunatorum hic est Index:

Prima Pars.

De Sancta Trinitate, & Operibus
 Patris in prima tria Geneseos capita
 commentariorum libri tres: quorum
 primus incipit, *Scripturarum omnium.*

Secunda Pars.

De Trinitate, & Operibus Filii com-
 mentariorum libri 30. viz.

In Residuum libri Geneseos comen-
 tariorum lib. 6. *Humanæ creaturæ.*
 In Exodum commentariorum Lib. 4.
Qua causa, vel quo ordine.

In Leviticum commentariorum Lib. 2.
Liber iste.

In Numeri commentariorum Lib. 2.
Apertum in Apocalypsi.

In Deuteronomium Lib. 2. *Iste Liber.*
 In Josue commentariorum Lib. 1. *Sep-
 tem periodis.*

In Judicum & Ruth Lib. 1. *Post mor-
 tem Josue.*

In quatuor libros Regum adjuncto li-
 bro Psalmorum Lib. 1. *Post ampla
 virtutis.*

In Esaiam Lib. 1. *Omnis anima, quæ
 Christum &c.*

In Jeremiam Lib. 1. *Quintæ ætatis se-
 culi crepusculum.*

In Ezechielem Lib. 1. *Hæc mundi ætate.*
 In Daniele, Zachariam & Mala-
 chiam simul Lib. 2. *Aperiente Christo.*

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

In Machabæos Lib. 1.
 In volumen quatuor Evangelistarum
 Lib. 1. *Sexta mundi ætate.*

Tertia Pars.

De Operibus Spiritus sancti à Christi
 adventu usque ad finem seculi lib. 9.
Omnipotentis iram.

Præter hæc autem scripsit latiori
 stylo in varios Scripturæ sanctæ libros
 plures commentarios: in quibus sunt
 de Incarnatione Domini in Canticum
 Canticorum juxta sensum mysticum
 libri septem eruditissimi, quorum ini-
 tium est, *Qui contra hominem.*

In XII. Prophetas Minores ad Fri-
 dericum, Archiepiscopum Colonien-
 sem, libri 30. quorum primus incipit
Spiritui sancto.

Ad Cunonem Abbatem de gloria
 & honore Filii hominis in Mathæum
 lib. 13. quorum initium est, *Exigis à
 me & Philocriste Cuno.*

In Joan. Evangelium lib. 14. *Disci-
 pulus, quem &c.* Ad Fridericum Ar-
 chiepiscopum Coloniensem commen-
 tariorum in Apocalypsin lib. 12. quo-
 rum initium est, *Ut tu quoque & Vene-
 rabilis Colonienfium Archiepiscopus.*

Hæc ex Sixti Sen. Bibl. San. lib. 4.
 p. 464. qui Rupertum mortuum anno
 Dom. 1124. asserit, cum veriùs anno
 1135. è vivis excefferit: Ejus Opera
 simul nuper recusa sunt *Venetis*, cum
 suis auctariis & apologiis.

ADAMI BARCHINGENSIS Schirbor-
 nensis, seu Clarofontani Monachi cir-
 ca an. 1217. clari Liber 1. *in Vetus &
 Novum Testamentum* (Sixtus Sen. Bibl.
 San. lib. 4.) seu *Postillæ Breves super
 Vetus & Novum Testamentum*; asser-
 vantur mss. Cantabrigiæ in Collegio
 S. Benedicti.

JOANNES Monachus Castellensis
 in Diocesi Aichitadientis, vir in divinis
 Scripturis valdè studiosus, & secula-
 ris literaturæ non ignarus, ingenio
 subtilis, & disertus eloquio claruit
 1320. atque *Breviarium Bibliæ* lib. 1.
 seu *Summam compendiosam in totam
 Bibliam* lib. 1. elaboravit. Trithem. de
 Vir. Ill. O. S. B. l. 2. c. 135. Item Chron.
 Hirsaug. tom. 2. p. 365. de eo Sixtus
 Sen. Bibl. San. lib. 4. pag. 421. *Joan-
 nes* Monachus Benedictinus, Theolo-
 gus, Philosophus, & Rhetor Germaniæ
 oriundus, Castellensis cœnobii in El-
 stensi Diocesi Professor, condidit uti-
 lissimum totius Scripturæ compen-
 dium, cui *Breviarium Bibliæ* titulum
 fecit.

PETRUS BERCHORIUS, natione
 C 2 Gal-

Gallus, patriâ Pictaviensis, Prior Monasterii S. Eligii Parisiensis scripsit in totam Bibliam quatuor insignia volumina.

Quorum *primum* inscripsit *Morale Reductorium utriusque Testamenti* in 34. libros divisum, in quo prætermisso historico sensu, breviter universa capita Scripturæ tropologicè exposuit, intermissis interdum allegoriis: stylôque usus demisso & aperto, & ad sensus animi explicandos maximè accommodato: Operis initium est: *Cum jam præopacam naturæ sylvam.*

Secundum Volumen *Repertorium Morale*, sive *Dictionarium Biblicum prænotatum*, est tribus magnis voluminibus distinctum, & per ordinem Alphabeti digestum, cujus initium est: *Reverendo in Christo Patri.*

Tertium, quod *Inductorium Morale* inscribitur, in tres libros partitum incipit: *Videte quoniam non solum.*

Quartum, quod *Breviarium Historiarum Biblicæ* dicitur, sic incipit: *Considerans historiam.* Claruit temporibus Caroli Imperatoris IV. & Innocentii Papæ VI. anno Domini 1360. V. Sixtus Senensis Bibl. Sanct. l. 4. Attestante autem Antonio Possævino in *Apparatu sacro*, cum vix reperiretur (licet Norimbergæ an. 1489. Parisiis an. 1521. Lugduni anno 1520. exivisset in lucem) genuè apud Casparum Bindonum Typographum Venetum prodit anno 1589. Dubitant tamen eruditi, an totum opus apud tam varios typographos iis annis prodierit, quos designat Possævino. Unde alii eos annos consignat in iis editionibus, quas ipsi viderunt, sc.

Repertorium Morale impressum est Lugduni per M. Jacobum Tacon anno Domini 1517.

Ibidem excudit *Reductorium Morale* in Biblia Mathias Bonhome anno 1536. Et priùs Basileæ 1515. in fol. min.

Omnia Berchorii Opera *Venetis* prodierunt apud hæredem Hieronymi Scoti, an. 1583.

Novissima & omnium correctissima editio est, quæ *Colonia* prodit VI. Tomis comprehensa, quorum duo colligati tria volumina constituunt. Tomus I. an. 1730. II. 1731. III. 1731. & reliqui anno eodem. Deest tamen Commentarius in Psalmos sub nomine *Michaëlis Ayguani* pridem editus, *Petro Berchorio* restituendus. . .

ALBERTI SIGEBERGENSIS perquam

illustris Cœnobii propè Bonnam civitatem in diocesi & ditione Electoris & Archiepiscopi Colonienfis Monachi, Viri perdocti *Glossarium Veteris & Novi Testamenti*, de quo ipse in Prologo hîc verbis nos instruit: *Ex infinitis Glossariis unum in V. & N. Testamentum excerpssi, & nota quedam ac superflua vel iterata ressecans, ex opusculis S. Hieronymi & Isidori & Bedæ, & de omnibus libris idoneis, quæ deerant, defloravi - - voces & naturas animalium & volucrum, & arborum, & gemmarum pondera quoque & mensuras addidi: legant, qui volunt, abjiciant, qui nolunt.* Opus Alberti habetur ms. tum in Bibliotheca Paulina Lipsiensi, ut constat ex hujus Catalogo Bibliothecæ manuscriptorum Codicum pag. 72. num. 8. impresso Lipsiæ anno 1586. cura & studio Joachimi Felleri. Mentionem etiam hujus Scripturistæ facit Antonius Possævino tom. 1. Apparatus sacri pag. 25. *Albertus Sigeburgensis Benedictinus Commentaria in utrumque Testamentum* scripsit.

GUILLIEMUS D'EVESQUE, Gallus, Theol. Professor, Abbas S. Germani à Pratis obiit 1488. Extat ejus Commentarius in Vetus Testamentum in fol. Parisiis in Bibliotheca hujus Cœnobii cod. 55. teste leLong l.c. p. 17. Montfaucon Bibl. Mss. Codd. Tom. 2. pag. 1124.

ODONIS, Angli, Abbatis S. Martini de Bello *Expositiones in Vetus Testamentum.* Lelandus c. 180.

JOANNIS SCHLITPACHER vulgò de Weilheim, Prioris Mellicensis *Extractiones Bibliorum*, seu succincti Commentarii in universam Scripturam. Vid. Hist. Bibl. Mellic. p. 391. Item *Glossa textualis seu literalis in universum novum Testamentum.* Ibid.

ISIDORUS CLARIUS ex monacho Congr. Casin. Episcopus Fulginas in Umbria, de quo dubitare licet, doctiorne fuerit, an sanctior, annotationes in totum Vetus ac Novum Testamentum Venetiis excusas in fol. an. 1542. edidit. Ejus annotationes in Vetus Testamentum eadem ferè sunt, ac Sebastiani Munsteri, sed emendatæ, ac in compendium, melioremque formam redactæ, Abbas Calmetus in *Supplemento ad Bibl. Sac. part. 1. pag. 301.* nunquam antehac, inquit, facile animadvertum est, ejus Scholia in Apocalypsim deesse in editione Veneta an. 1557. in fol. quæ est secunda; solus est ibi libri Textus. An desint pariter in priori Editione an. 1542. vel in tertia an. 1564.

an. 1564. *ibid.* comòdam mihi non fuit indagare. Scholia ista distributa sunt per totam collectionem magnorum Criticorum juxta ordinem librorum Scripturæ, sed nihil legitur de illo in Apocalypsim, ex quo suspicio, continuisse se Virum hunc, ne audaciùs aliquid effutiret in librum mysteriis adeò obscurum, vel saltem consilium suum in Scriptura implere non valuisse. Calmet in *Supplemento ad Bibl. Sac. part. 1. pag. 301. col. 1.* Quos verò magnos Criticos appellat, eos esse opinor Joannem & Richardum Pearson, Antonium Scatergood, & Franciscum Gouldman, qui Annotationes & Tractatus Criticos in Sacra Biblia Londini an. 1660. ediderunt, unde & *Critici sacri* vulgò audiunt.

GILBERTI GENEBRARDI, in Vetus & Novum Testamentum vulgatæ editionis *Commentaria* ad recentioris ætatis Sæculariorum Biblia & annotationes abolendas. Le Long *Bibl. Sac. pag. 741.* Quo teste, ejusdem Genebrardi *Commentarii in totum Vetus Testamentum* asservantur Parisiis in Bibliotheca S. J. *Magnam Patres apud nos*, inquit Edmundus Richer in *Scripto* nomine totius Facultatis edito anno 1609. *imbuunt gratiam, si Commentarios, quos vir ille doctissimus, Genebrardus, in totum Vetus Testamentum adinstar Commentariorum suorum in Psalmos lucubravit, publici juris esse patiantur; hos enim libros Patres ab Genebrardi hæredibus accepisse D. Michaël Millerum Genebrardi Anagnostes nobis certò retulit.*

HIERONYMI LAURETI Cervariensis Monachi in Cœnobio Montis Serrati & Abbatis S. Felicis Guixolensis *Sylva*, seu potiùs *Hortus Floridus Allegoriarum* totius S. Scripturæ mysticos ejus sensus, & magna etiam ex parte literales complectens, sinceræ Theologiæ Candidatis perutilis ac necessarius, qui loco integræ Bibliothecæ cuilibet factarum literarum studio servire poterit. *Barcinonæ* apud Paulum Cortey & Petrum Mali 1570. in fol. Venetiis apud Gasparum Bindonum A. 1575. Parisiis apud Sonnum 1584. *Coloniæ* Agripp. 1701. in fol. Nicolaus Antonius in Bibliotheca sua magnæ molis opus vocat, sed utilissimum verbi Dei præconibus; quod etiam Antonius Possævino commendans, quid in eo tractetur, his verbis exponit: „Aperuit „ & statuit Lauretus in primis aditum, „ qui ferret commodè in Sylvam ipsam

„ Allegoriarum, in quo agit de variis „ Scripturæ sensibus. Nam ubi attigit, quæ ad utilitatem Allegoriarum pertinent, mox differit: Quid sit „ sensus literalis. Quid sensus spiritualis. Quid typus & figura. Quæ figurata locutio. Quatenus extendenda sit Allegoria. Quæ sit optima Allegoria. Quando una res typus sit plurium. Quomodo triplex sit „ sensus spiritualis. Quodnam discrimen sit inter typum & Allegoriam „ secundum aliquos. Quid Parabola, „ quidve hæc per locum à similibus „ aut dissimilibus. Quæ discretio „ Parabolæ, & Allegoriæ. Quid sit „ sensus literalis Parabolæ. Quatenus „ explicanda Parabola.

„ Atqui Alphabeticum quidem „ servavit ordinem, sed Religiosæ suæ „ familiæ negotiis distentus quòdque „ operis moles superabat unius hominis vires, in singulis dictionibus, „ quæ Allegoriis abundant, ea collegit, quæ primò occurrerant. „ Quamobrem sæpe quæ priorem librum cum postulabant, sunt sortitæ posteriori, cum tamen interdum „ (licet non perpetuò) curaverit, ut „ quæ de Deo dicerentur, hæc principem locum obtinerent: mox, „ quæ de Angelis, quæ de Bonis, & „ Virtutibus, quæ de Dæmonibus & „ Hæreticis, de Malis & Vitiis, ea „ sequentibus sedibus locarentur. In „ quibus omnibus cum citat locum, „ cui non addat Allegoriam, id eo „ consilio fecit, ut intelligeretur existimasse quidem sese ibi latere Allegoriam; sed cum eam apud ullum „ Auctorem haud comperisset, noluisse è proprio capite fingere, sed „ exercendis legentium ingeniiis relinquere, quam tamen ipsi fortasse essent inventuri.

„ De discrimine autem inter *Santis Pagnini* ad mysticos sensus Sacræ Scripturæ, & ejusdem *Laurenti Sylvam Allegoriarum* hoc dici potest. „ Pagninus foecundiora cæteris ommissis vocabula selegit. Lauretus omnia conatus est amplecti, in quibus aliquid Allegoriæ posset è quolibet alicujus notæ Autore inveniri. „ Pagninus citat uberiùs Patres, affectans ipsamet verba, ut vel unius „ Authoritas totam impleat paginam. „ Lauretus ad marginem notat loca, „ ne plus justo volumen excresceret. „ Pagninus sola tractat mystica. Lauretus etiam complura, quæ spectant „ ad

„ ad sensum literalem, phrasésque, &
 „ varias vocum explicat acceptiones:
 „ ut hic Allegoriarum liber, Com-
 „ mentarii atque Indicis locum habe-
 „ re possit in Sacram Scripturam, &
 „ Patres præcipuos.

„ S. Carolus autem Borromæus
 „ Cardinalis, vir sanctus, cum hujus
 „ Sylvæ usum cuperet faciliorem ac
 „ fructuosiore, statuerat, rerum,
 „ quæ vocibus Allegoricis designan-
 „ tur, ac primò ponuntur, vocabula
 „ præponere: quem laborem fortasse
 „ pius aliquis & doctus suscipiet, Alle-
 „ goriásque ipsas meliore ordine di-
 „ sponet, ut Reipublicæ literariæ in
 „ proximorum salutem commodet. „
 Hæc Possevinus.

LEANDER à Sancto Martino, aliàs
 Joannes, Jones, Londinensis, Theol.
 linguæ Hebr. Professor Duacenus an.
 1636. defunctus Commentarios in
 Prologos S. Hieronymi & illustratio-
 nes in Glossam ordinariam edidit.
 Glossa ordinaria ex ejus recensione, 6.
 vol. in fol. Antverpiæ an. 1634.

GREGORIUS URBANUS, Italus, Ro-
 manus, Monachus Cœnobii Farfensis
 factus an. 1611. Abbas Titularis S.
 Mathæi è Congr. Casin. sacræ Scri-
 pturæ intelligendæ ac explanandæ
 totus incubuit: Ejus sunt

Summariæ, seu *Brevia Commem-
 taria in omnes omnino libros veteris Te-
 stamenti*, quæ discipulis tradebat &
 explicabat. Armellinus Bibl. Scriptor.
 è Congr. Casin. part. 1. pag. 193. as-
 servantur MS. in Bibliotheca S. Pau-
 li de Urbe.

AUGUSTINUS CALMET, Lotharin-
 gus, Comercienfis, Congr. SS. Vi-
 toni & Hidulphi, Abbas S. Leopoldi
 Nancienfis, nunc Senonienfis, Au-
 ctor est amplissimi Commentarii Lite-
 ralis in libros Scripturæ Sacræ tum
 Veteris tum Novi Testamenti, in quo,
 ex sententia doctissimi Amat de Gra-
 veson, quidquid sacræ & prophanæ
 eruditionis in sacræ Scripturæ anti-
 quis & modernis Interpretibus nanci-
 fici potuit, collegit, digessit, atque
 doctissimis Dissertationibus explana-
 vit. Opus viginti voluminibus in 4.to
 comprehensum, & Gallico conscrip-
 tum sermone publicam in lucem pro-
 diit Parisiis anno 1707. è quibus volu-
 mina 15. Vetus Testamentum, & alia
 5. Novum continebant. Altera vice
 eodem loci totidem tomis, & eadem
 forma anno 1715. prodiit. Tertia
 vice ibidem prælo subjectum fuit
 anno 1723. & eodem liberatum an-

no 1726. Ne verò præstantissimum
 hoc Opus Gallorum tantum delictum
 foret, sed ut Orbis universus eo frui
 posset, à Joanne Dominico Mansi,
 Lucensi, Congregationis Matris Dei
 è Gallico in Latinum idioma transla-
 tum, ac Venetiis anno 1730. in lu-
 cem emissum fuit. „ De Commem-
 tario nostro, inquit, ipse R. mus Cal-
 „ met, judicium ferre utique nostrum
 „ non est, satisque habendum, si,
 „ quæcunque continet, omnia expo-
 „ fuerimus. Quæ autem viri docti
 „ de illo prædicarunt, majora sunt,
 „ quam ut nos hic commemorare su-
 „ stineamus. „ Pauci abierunt anni,
 „ cum ego Celsissimum Principem, Ar-
 chiepiscopum Strigoniensem atque
 Hungariæ Primatem Emericum è Com-
 mitibus de Esterhazi de Calmeti Com-
 mentario sermonem ultra injicere au-
 divi his verbis: *Summi æstimo Cal-
 meti Commentaria, nec Corneti à Lapi-
 de, nec ullis aliis cedunt, omnia ante-
 cellunt.* Quod judicium Archipræsul,
 quam magna pietate, ac virtute, tam
 excellenti doctrina ac eruditione in-
 clytus alia occasione & tempore mihi
 repetiit. Idem judicium fuit *Philippi
 Buliphonis*, viri præstanti doctrina &
 prudentia, qui Calmeti Commenta-
 rios *Opus*, vocat, *ingens, eximium,
 & superius omni laude.* Addit: *Hos
 qui viginti tres tomos habeat, haud ille
 ad pleniorum sacrarum Codicum intel-
 lectum, uberiorémque divini sermonis
 doctrinam quidquam desiderabit.* Tex-
 tus verò literalis est, cui exponendo
 Calmetus præcipue studuit, uti ipse
 in literis an. 1737. die 1. Junii ad me
 datis his verbis profitetur: „ Scri-
 „ pturæ Sacræ textum literalem toto
 „ ferè vitæ tempore mihi exponendum
 „ proposui; ad cujus rei subsidium
 „ linguas Græcam ac Hebraicam olim
 „ perdidici. Vidisti Commentaria
 „ nostra in tota Biblia, & Dictionari-
 „ um nostrum Biblicum, & ante me
 „ in hoc studio versatus fuerat R. P. D.
 „ Hyacinthus Alliot dudum in flore
 „ ætatis nobis ereptus; Is ad hoc Aca-
 „ demiâ instituerat in Mediano nostro
 „ Monasterio, ubi olim & ipse studui
 „ sub ejusdem auspiciis. „ Hæc ille.

Latina versio adornari cœpta est
 Venetiis & Lucæ: illa quidem à viro
 docto è Somafcha institutum profiten-
 te: altera verò à Religioso illo Viro
 Congregationis Matris Dei Lucensis,
 qui & Dictionarium & Dissertationes
 & Supplementum Latinis literis tra-
 didit. Prodiertur è priore quidem

ver-

versione 3. vol. in fol. ex altera verò
 unum. Prodiit etiam Aug. Vindel. &
 Græcii Sumptibus fratrum Veith an.
 1734. in fol.

PETRI GUILLEMINI è Congr. SS.
 Vit. & Hidulphi Commentarius in om-
 nes Veteris & Novi Testamenti libros
 Gallicè scriptus Tom. III. in 8. in qui-
 bus minus probare videtur, quòd Ab-
 bas Calmet, prætermisso mystico &
 Allegorico sensu, duntaxat literalem
 exposuerit. Opus recensent Trivol-
 tienses an. 1723. m. Junio.

THOMÆ AQUIN, ERHARD Commentarius
 in universa Biblia Sacra vul-
 gatæ editionis Sixti V. & Clementis
 VIII. Pontif. Max. autoritate recogni-
 ta, illustrans & explicans sacram Scri-
 pturam per clara prolegomena in omnes
 & singulos libros: per dilucida Sum-
 maria in quævis capita: per selectas aña-
 tiones, breves paraphrasés, & exegesés
 in loca & versus paulò difficiliore, ex
 optimis Catholicis interpretibus, præ-
 fertim SS. Patribus desumptas: Au-
 gustæ Vindelicorum, & Pedeponti,
 vulgò *Statt am Hoff* propè Ratisbo-
 nam: Sumptibus Strötter, Gastel,
 & Ilger Bibliopolarum, typis Antonii
 Maximil. Heifs. an. 1735. vol. 2. in fol.

GERMANUS CARTIER Theologus
 Monasterii D. Ettonis, seu *Ertenbeim-
 münster* in Brisgoia, studio & labore
 fuorum Sodalium, ejusdem Cœnobii
 Theologorum, adjutus, in Biblia Sa-
 cra commentatus, Opus Tomis IV.
 comprehensum prælo subjecit, cujus
 titulus est: *Biblia sacra vulgatæ edi-
 tionis. . . locupletibus SS. Patrum &
 aliorum probatorum S. Scripturæ in-
 terpretum commentariis illustrata, una
 cum novâ, eâque excultiore, nec non
 ad sensum Scripturæ magis accommo-
 datâ versione Germanicâ. . .* Constantiæ
 Sumptibus Jacobi Friderici Beez an.
 1751. in fol. cum. figuris. . .

§. III.

Interpretes Bibliorum ex parte.

Qui Commentaria in primos quin-
 que, septem, & octo divinæ pa-
 ginæ libros ediderunt, ante alios re-
 censendi veniunt.

COMMENTATORES IN PENTA-HE-
 PTA-ET OCTATEUCHUM.

S. GREGORIUS M. non modò in
 Penta - sed Octateuchum, hoc est, in
 octo primos sacræ Scripturæ libros ab
 initio videlicet Geneseos usque ad Pa-
 ralipomenon scripsit; hos libros Jo-

annes Diaconus ab invidis post obi-
 tum Auctoris fuisse concrematos te-
 statur. Oldoin. in addit. ad Ciaccon.

CLAUDIUS Urbis Classitanæ in
 Æmilia, seu Romandiola Abbas *mul-
 ta de Heptateucho*, aliisque Sacri Codi-
 cis libris, *loquente S. Gregorio Magno
 audierat exponi, nec tamen ea Grego-
 rius præ infirmitate, & occupatione
 scripserat, ipse suo sensu dictavit, ne
 perirent, ut apto tempore emendatiùs di-
 ctarentur. Quæ cum Gregorius com-
 perisset valde inutilibus permutata esse,
 ea studiosius recollectit, & opportunè
 correxit.* Hæc ex Sigeberto Gemblac.
 de S. E. cap. 44. & Trithemio de Vir.
 Illust. O. S. B. II. 11.

CLAUDIUS CLEMENS natione Sco-
 tus, Monachus Benedictinus, Bedæ
 Venerabilis discipulus, Albini Levitæ
 collega, divinæ Scripturæ studiosissi-
 mus & secularis doctrinæ non ignarus,
 tam pedestri oratione, quam carmine
 conspicuus, edidit stylo succincto &
 simplici in Pentateuchum Moysis li-
 bros quinque. Ita Sixtus Senensis Bibl.
 San. lib. iv. pag. 350. De hoc *Claudio
 Clemente* Monachus San- Gallensis
 lib. 1. testatur, ejus opera Carolum
 M. cui ob singularem eruditionem ac-
 ceptissimus fuerat, in Parisiensi Scho-
 la condenda, atque instituenda ju-
 ventute usum fuisse. Quòd verò Ven.
 Bedæ discipulus fuerit, addubitare
 licet; cum ille an. 735. jam agere in-
 ter vivos desierit, quo tempore Clau-
 dius forsan nondum vitales in auras
 elatus fuerat. Joanni Alberto Fa-
 bricio Bibl. med. Lat. Lib. III. pag.
 1082. verisimile videtur, *Claudium
 Clementem* à Trithemio, Sixto Senen-
 si, & ab iis, qui hos sequuntur, cum
Claudio Taurinensi confundi; hunc
 enim *Pentateuchum* auditoribus suis
 exposuisse, & jussu Ludovici Imperato-
 ris etiam expositionem suam calamo
 scriptitasse, palam fieri ex ejusdem
 præfatione ad Epistolam ad Corin-
 thios.

VEN. BEDÆ *Commentarii in Pen-
 tateuchum* extant Operum Tom. IV.
 in *Genesim*, pag. 19. *Exodum* pag. 87.
Leviticum pag. 121. *Numeros* p. 139.
 & *Deuteronomium* pag. 241. Pleræque
 ex dictis Patrum, Augustino, Hiero-
 nymo, Isidoro, Sedulio &c. excerp-
 tæ, & more Dialogi inter magistrum
 & discipulum formatæ.

RABANI MAURI *Commentaria in
 Pentateuchum* in 8. Coloniae 1532.
 Sed hæc editio eo sensu intelligi de-
 bet, quòd Rabanus quidem *Genesim*

ex-

explanârit, reliquos verò quatuor libros profecutus sit *Strabus*, ejus discipulus, qui tamen integrâ fide, & compendiosè verba Magistri sui refert, ut proinde primus author totius Operis meritò Rabanus habeatur. Extat manuscriptum Rabani solùm continens Opus in *Genesim*, in reliquos quatuor libros nihil, & in alio manuscripto Bibliothecæ Collegii novi Oxoniensis legimus, Rabanum adornâsse tantùm Commentarium in *Genesim*, reliqua in *Pentateuchum* deberi *Strabo*, quod pariter legitur in Præfatione in *Exodum*: verba habes relata apud le Long in *Biblioth. Sac.* pag. 917. col. 1. Vid. *Calmet Supplem. ad Bibl. Sac.* part. 1. p. 299. col. 1. Confer tamen ea diligenter, quæ libro superiore in vita B. Rabani hac de re diximus.

HAYMONIS Commentarius in *Pentateuchum* inter Opera ejus Scripturistica omnium primò refertur à le Long in *Bibl. Sac.* p. 766. col. 2. qui tamen, quod sciam, typis nunquam fuit mandatus.

AMALARIUS ex *Weissenburgenfi* ad montem *Vofagi* monacho Episcopus *Spirensis* ab anno 891. ad 893. *Commentaria in Pentateuchum* ab *Eisengrenio* in *Catal. Testium veritatis* pag. 71. scripsisse fertur.

SIGWOLFUS, Anglus, *Tranfabrius* claruit circa annum 790. Scripsit *De exponendis difficultatibus super Genesim Question.* librum unum. Cum enim inter legendum in quædam *Geneseos* difficilia loca incidisset, ea explicare non præsumpsit, contentus, quòd faciliora saltem commentariis illustrare posset. Unde *Alcuinus* ejus rogatu scripsit suam in *Genesim* interpolatam quæstionum expositionem, illa videlicet loca explicans, quæ *Sigwolfus* victus rerum difficultate explicare non est ausus, & ab *Alcuino* sibi explicari petiit. *Alcuini* verò *Expositio* inter ea, quæ super diversos *Sacræ Scripturæ* libros commentatus est, typis vulgata primum locum occupat sub hac epigraphe: *Interrogationes & Responsiones in librum Geneseos.* Vid. *Pitfeus* æt. 9. pag. 164.

JOANNES Ecclesiæ *Romanæ* *Diaconus*, *Anastasio* Bibliothecarii familiaris, claruit 875. & *Commentarios* in *Pentateuchum*, & in duos subsequentes *Josue & Judicum* libros composuit ex sententiis Patrum, nondum editos, qui in optimæ notæ codice perantiquo Bibliothecæ *S. Germani à Pratis* juxta *Caveum Hist. Lit. de S. E.*

p. 394. in *Heptateuchum* inscribuntur; ex fide verò *Mabillonii* oculis eosdem usurpantis hunc titulum præferunt: *Expositum Joannis Romanæ Ecclesiæ Diaconi in Genesim. Annal. Bened. tom. 3. pag. 36.*

ERHARDUS, Monachus & Scholasticus *Cœnobii S. Michaëlis* in *Luneburg* claruit 983. ac *Commentaria* in quinque libros *Moyfis* elucubravit. *Trith. Tom. I. Añal. Hirsaug. pag. 125.* *Sixtus* verò *Senensis* *Bibl. Sanct. I. 4. p. 360.* hæc de eo habet: „*Erhardus, Monachus Benedictinus, vir, quantum apparet ex fragmentis ejus, qui in compendio allego- riarum Tilmanni leguntur, piè doctus, ingenio subtilis, & eloquio gratus scripsit in Pentateuchum Moyfis commentariorum non contemnendæ lectionis libros quinque. Vixit an. Dom. 1050.*

SERLO, ex *Monacho Cantuariensi* Episcopus, non ut aliqui perperam scribunt, *Shirburnensis*, sed *Cornubiensis*, erat in *sacris Literis* plusquam mediocriter versatus. Claruit an. 960. & scripsit *Commentarium in Pentateuchum* libris quinque. *Pitf. æt. 10. p. 175.*

Remigius, Germanus, Abbas *Mediolacensis* (non *Mediolanensis*, ut in *Bibl. med. & inf. Lat. I. 17. p. 189.* erroneè legitur, & *Cl. Schoetgenius* se non intelligere fatetur) *Sec. X.* exeunte, vir undecunque doctissimus *Commentarium* in quinque libros *Moyfis* edidit. *Trithem. Chron. Hirsaug.*

S. BRUNO è *Solerio* in *Astensi* *Dicecesi* oriundus, unde ipsi *Astensis* nomen, non autem, ut per errorem scribit *Fabricius* *Bibl. med. Lat. I. 2. pag. 787.* quòd *Monachus* fuerit *Astensis*; undecimo seculo ætatem agebat, & vitâ an. 1120. seu 1125. concessit. *Bruno* etiam *Signiensis* nominatur, quòd ad *Signiensem* in agro *Romano* Episcopatum fuerit assumptus. Postea *monasticen* in monte *Casino* professus, in ejus *Monasterii* *Abbatem* electus est. Ejus *Commentaria in Pentateuchum* vulgata sunt à *Mauro Marchesio*, *Monacho* è *Congr. Casin.* cum cæteris illius Operibus junctim excusis anno 1651. *Venetiis* in fol. Habentur etiam *Tomo XX. Bibl. PP. pag. 1295.* *Moralis* verò & *allegoricus* sensus est, cui præcipuè inhæret.

ERHART DE ROSCHELIZA *Monachus* *Corbeie Novæ* in *Saxonia* scripsit inter alia eximium *Commentarium* super *Pentateuchum* libris V. distinctum; *sacrum Codicem* multis voluminibus explicuit. *Trithem. in Catal.*

III. Vir.

III. Vir. *Germ. Paullini* in *Theatro Vir. Illustr. Corb. Nov. pag. 113.*

RUPERTI Abbatis *Tuitiensis* è regione *Coloniæ Agrippinæ* *Monasterii*, an. 1135. defuncti *Commentaria* in *Pentateuchum* cum cæteris ejus operibus in lucem dederunt præla *Coloniensia* 3. vol. in fol. an. 1528. 1566. 1577. 1598. 1602. & *Parisiensia* 2. vol. in fol. 1638. In exponenda *Scriptura* methodo utitur singulari, non tamen ingenio penitus & eruditione destituta. Quamquam accuratorem in illis desiderat *Maldonatus*, adhuc tamen eorum lectionem commendat. *Calmet* in *Supplem. ad B. S. part. 1. pag. 307.*

ODO Abbas *S. Martini de Bello* in *Anglia*, primùm *Monachus* ac *Prior Cantuariensis Ecclesiæ*, vir à doctrina & animi constantia laudatissimus scripsit super quinque *Libros Moyfis* *Commentarium* MS. *Cantabrigiæ* in *Bibliotheca S. Benedicti*. Hujus *Odonis*, qui anno 1175. Abbas inauguratus est, mentionem facit *Joannes Lelandus* *Collectaneorum* vol. 4. num. 131. pag. 172. ubi inquit: *De Odone Priore Cœnobii S. Salvatoris Cantuariæ, deinde Abbate de Bello, Stochelays Episcopus Londinensis nuper excutiens omnes Bibliothecæ Coggeshalensis forulos, ita laudavit Odonis in Pentateuchum Commentarios, ut illos cum veterum Theologorum monumentis ferè pares fecerit.* Vide plura apud *Pitfeum* æt. 12. pag. 226.

Joannes de Timmorth, *Monachus* ad *S. Albanum* in *Anglia*, quâ virtutis quâ eruditionis studio in paucis præstans scripsit *Sec. XIV. in totum Pentateuchum*. *Baleus & Gefner.* in *Epit. Bibl.*

Petrus Vincentius Marzilla, *Hispanus*, *Cæsaraugustanus*, parente *Senatore* natus, nescio, quo in *monasterio* *Professus*, in *Compostellano* *Gymnasio* *Theologiam* docuit ex *primaria cathedra*, rerumque ad *fidei tutelam* attinentium *ensuram* apud *Judices*, quorum ea cura est, obtinuit; vir doctus, & doctorum amans, prætereaque *observantiæ regularis* merito inter suos in pretio habitus, scripsit *Paraphrasin intextam editioni vulgatae in Pentateuchum*. *Salmanticæ* an. 1600. & 1610. in fol. *Nicol. Ant.* in *Bibl. Hisp. Nov.*

Raymundus Gibbonius *Monachus* *S. Germani à Pratis* scripsit *Commentarios* in quasdam *Scripturæ* partes, sive *Græcas* sive *Latinas*. Extant inter *Mss. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

Codd. Bibliothecæ hujus Monasterii. Vid. *Montfauc. Bibl. Mss. Codd. pag. 1125.*

COMMENTATORES IN GENESIN.

Duo V. *BEDÆ* Opera in *Genesim* vulgò habentur, unum inscriptum *Commentarii in Hexaëmeron*, sive *de sex dierum creatione* ad *Accam* *Abbatem* *Tom. iv. pag. 1.* adde *Tom. viii. pag. 52. 79. seq.* Alterum *Expositio Venerab. Bedæ Presbyteri in primum librum Moyfis &c.* Utrùm *Venerab. Bedæ* postremum Opus genuinum sit, inquit *Cl. Calmet*, valdè ambigitur; primum exigua tantùm pars est illius, quod in *Genesim* elucubrâsse, ipsemet in suorum Operum *Catalogo* refert. *Henricus Wharton* *Supplementum* ad *Bedæ* *Commentarium*, quod ad *Isaaci* *nativitatem* ac *reditum* *Agaris & Ismaëlis* desinit, evulgavit in 4. anno 1693. *Londini*. Paucis ante annis *Edmundus Martene* *V. Bedæ Presbyteri & Monachi Benedictini* libros IV. in principium *Genesim* usque ad *nativitatem* *Isaac* & *ejectionem* *Ismaëlis* *luci publicæ* asseruit *Thef. Noviss. Anecd. Tom. V.* ubi ejus *admonitio* prævia legenda est.

ALCUINUS, seu *Albinus Flaccus*, Abbas *S. Martini Turonensis* ac *Caroli M. Imp. magister*, octavo claruit seculo, & an. 804. decessit: breve quidem, sed non inutile in *Genesim* Opus, in *Quæstiones* ac *Responsiones* digestum, simplici & *historica* *narratione* concinnavit ad *Sigwolfum* seu *Sigulfum* *Monachum*, ac *Presbyterum*. Prodiit *Hagenoæ* 1529. in 8. *Parisiis* 1579. in *Append. Bibl. PP. Bign.* Exhibetur etiam primo loco *Partis I. Operum* *Alcuini* *Parisiis* 1617. in fol.

ANGELOMI, *Monachi* *Luxovienfis* in *Burgundia* *Sec. ix.* sub *Lothario* *Imp. Commentarius in Genesim* à *Bernardo Pezio* in lucem ex *ms. Codice* *Monasterii* ad *S. Petrum Salisburgi* erutus, ac anno 1722. typis mandatus fuit *Thef. Anecd. Noviss. Tom. 1. p. 44.* Exponendi genere quidem succincto, ac minime prolixo, sed nervoso tamen utitur, excerptis pro more ejus ævi passim recepto *S. Augustini*, *Hieronymi*, & aliorum *Patrum* *sententiis*.

WEREMBERTUS *Monachus* *San-Gallensis*, qui floruit circa annum 862. in *Genesim* *Comentarios* & doctos & prolixos exaravit. *Jodoc. Mezler* de *Vir. ill. San-Gall. lib. 1. c. xvi.*

D

REMI-

REMIGII AUTISSIODORENSIS Commentarius in Genesim à Pezio editus Thef. Noviss. Anecd. Tom. iv. part. 1. succinctus est autem & elegans Scriptor iste, non satis habens excerptisse veteres, plura de suo adjecit, ut Author habeatur, non excerptor, Calmet.

MARINI, Germani, Monachi Cœnobii S. Maximini Trevirensis anno 919. defuncti, Commentaria in Genesim libri octo. Trithem, tom. 1. Annal. Hirsaug.

ARNOLDI Abbatis Bonævallis in Francia Carnotensis sec. XII. Opus de Operibus sex dierum vulgavit Dionysius Peronettus in 8. *Autissiodori an.* 1604. extat etiam in Bibl. Patrum.

S. BRUNO Bonifacius, Saxo, ex illustri Baronum de Querfurt profapia, Monachus Cœnobii Magdeburgensis: inde *Ruthenorum* Archiepiscopus, Prussorumque Apostolus, & Martyr Christi anno 1008. Scripsit libros duos *Commentariorum in Genesim*. Trithem. cap. 336. & lib. 2. de Vir. ill. O. S. B. Sixtus Senensis Bibl. San. lib. 4. pag. 348. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 2. p. 795. De S. Brunone plura vide in Actis Sanctorum Tom. vi. Junii pag. 217. & Tom. iv. Julii pag. 438. Arnold Wion Tomo I. Ligni vitæ pag. 260. seq. Mabillon. Annal. Ben.

GUIBERTI Abbatis Novigentensis *Commentarii in Genesim morales*. Constant decem libris ad mores formandos ideò compositi, quòd beatus Augustinus literam satis explicasset: editi fuerunt jam ante annum MCXVI. typis verò vulgati cum cæteris Guiberti Operibus à Luca Acherio Parisiis an. 1651. Mabill. Annal. tom. v. pag. 585.

— EJUSDEM *Commentarius in Hexaëmeron*, quem is adhuc juvenis, & privatus monachus, sacras Literas à D. Anselmo, Priore Beccensi tum temporis, postea Archiepiscopo Cantuariensi edoctus, furtim composuit, videns, quòd non nisi spinas scripta sua oculis Garnerii Abbatis sui, literarum parùm amanti ingerebant. Quo è vivis sublato prædictum Opus absolvit, atque anno 1124. decessit. Mabill. l. c. pag. 104.

B. PETRI DAMIANI S. R. E. Cardinalis *Expositio Mystica Libri Geneseos de 40. Hebræorum mansionibus; de decem plagis Ægypti*, extat Opp. ejus Tomo III. numero Opusculorum LX.

ARNULPHUS, Bellovacensis Monachus S. Symphoriani, inde Prior Cantuariensis, hinc Petroburgensis

Abbas in Anglia, ac denique ab anno 1114. ad 1124. Roffensis Episcopus de *Operibus sex dierum* scripsisse dicitur, nisi hoc Opus ad Arnoldum Bonævallensem referendum sit. V. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 373.

PETRI ABÆLARDI Galli, Britanni, ex oppido Palatii, monachi S. Dionysii, *Expositio in Hexaëmeron* ex ms.º codice Monasterii S. Michaëlis in periculo maris edita fuit ab Edmundo Martene Thef. Nov. Anecd. Tom. V. p. 1361-1412. Extat etiam ms.º in Bibliotheca Colbertina. Author, qui obiit an. 1142. profequitur sensum literalem, allegoricum, & moralem, nec obscura profert argumenta ingenii & eruditionis suæ. Calmet in Supplem. ad B. S. part. 1. pag. 313.

ADREVALDUS, Monachus Floriacensis, Ludovici Pii temporibus, uti Ruinartus in apologia missionis S. Mauri probat, scripsit libellum DE BENEDICTIONIBUS PATRIARCHARUM, qui extat Parisiis in Bibliotheca S. Victoris cod. 14. Idem abque nomine authoris editus fuit. Vid. Labbeum Bibl. Mss. pag. 22.

CAROLISTENGELII, Germani, ex doctissimo Cœnobita celebri Monasterii SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindel. Abbatis Anhusani in Suevia *Theaurus Biblicus* ex sanctis Patribus & celebrioribus quibusque S. Scripturæ Interpretibus in novem priora capita Geneseos variis Dissertationibus adornatus 1.) De Cosmopœia. 2.) De lapsu primi hominis. 3.) De Propagatione generis humani. 4.) De Diluvio, 2. vol. in 4. Ingolstadtii 1551-1552. In cap. 10. & 11. Geneseos dissertatio quinta nondum typis edita. Bibl. hujus Monasterii. Ita le Long l. c. pag. 92. Priores tres partes hujus Operis mihi equidem visi, sed præ temporis angustia lecti non fuerunt.

EMMANUELIS VILLAROEEL, Hispani è Congr. Vallisoletana *Commentaria* in S. Scripturæ Tautologia, Tomus primus complectens sex Dissertationes in varios textus Geneseos. 1. 2. *Terra erat inanis & vacua*. 1. 26. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*. 2. 2. *Complevitque Deus die septimo opus suum, quod fecerat*. 2. 7. *Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ*. 2. 17. *Morte morieris*. 3. 16. *Sub viri potestate eris*. Sensum literalem paraphrasi elucidat; deinde varia loca ex sacris & prophanis auctoribus excerpta con-

gerit,

gerit, in fol. Madriti 1705. le Long pag. 1004.

Augustini Calmet Commentarius in Genesim Criticum habuit D. Fourmont, qui Parisiis apud Franc. De-laune an. 1709. duas criticas edidit Epistolas, cui D. Calmet tres opposuit an. 1710. Parisiis apud Petrum Emery in 12.

COMMENTATORES IN EXODUM.

Bedam Venerabilem, Rabanum Maurum, Haymonem aliòsque, qui in totum Pentateuchum scripsere, non repetam. Præter hos librum Exodi Commentariis illustrarunt

FERREUS, Italus, Monachus Cassinensis, claruit an. 1070. ac jussu Theodini Mon. & Card. scripsit *Glossarium in librum Exodi*, quod asservatur inter mss. Codd. Bibliothecæ Cassinensis. Possevinus apud le Long. l. c. pag. 723.

NICOLAUS, Abbas Pratellensis, Galus, vir eximie pietatis, & seculo XII. clarissimus, non mediocris pro tempore doctrinæ, varias in plerosque divinæ Scripturæ libros commentationes morales, necdum editas, composuit. Huc spectat ejus Commentarius in Exodum. Parisiis Bibl. S. Germani à Pratis cod. 607. asservatur etiam inter mss. Codd. Universitatis Cantabrig. cod. 297.

OSBERNUS, Anglus, Monachus Glocestriensis circa an. 1140. de quo Lelandus cap. 151. Baleus lib. 2. c. 78. & Pitseus æt. 12. p. 207. scripsit per *Dialogos in Exodum*.

AUGUSTINI CALMET duæ in Exodum Dissertationes, quarum prima agit de *Trajectione Maris*, altera de *veris ac falsis miraculis, occasione prodigiorum Moysis*, ac de *Magorum præstigiis*.

COMMENTATORES IN LEVITICUM.

VEN. BEDÆ libri duo de Tabernaculo & vasis ejus, ac vestibus Sacerdotum extant Opp. Tom. IV.

S. AMBROSII AIMPERTUS, S. Vincentii ad Vulturum fluvium in Benevento Abbas commentatus fuisse in *Leviticum* ab ejusdem monasterii Chronographo fertur.

HERVEI, Galli, Lemovicensis, monachi Dolensis, seu Burgodolensis in Diocesi Bituricensi, virtute ac doctrina eximii sub annum 1130. Commen-

tarii super *Leviticum* asservantur Mss. in Bibliotheca celeberrima Claræ Vallis.

MARINI in *Leviticum* Liber I. Tritthem. l. c.

RADULPHUS, vel *Raculphus*, monachus Cœnobii Flaviacensis, alio nomine S. Germeri in Bellovacensi Diocesi, obiit circa an. 1157. Eum vetus codex msc. in Bibliotheca S. Germani à Pratis *Doctorem præcipuum, & eximie conversationis virum* prædicat: nec immeritò; scripsit enim in *Leviticum* libros viginti, in quibus sensum historicum & spiritualem Scripturæ ita disertè, piè, ac doctè exponit, ut teste Sixto Senensi in *comparatione ejus cæteri ejusdem libri Expositores minime exposuisse videantur*. Ejus in *Leviticum* Commentarius prodit Colonia in fol. an. 1536. & Marpurgi eodem anno. Extat etiam in Bibl. PP. Colonienfi & Lugdunensi. De Radulpho etiam videri potest Blondellus in Tract. de Joan. Papiff. Calmet in Supplem. ad B. S. pag. 314. col. 1.

ADAMI ESTON, Angli, S. R. E. Card. *Expositio Levitici* Hebr. Liber I. Baleus, Pitseus, & alii.

VEDASTINI apud Atrebatas Cœnobitæ *Anonymi* Moralis *Expositio* Libri Levitici. Ferreol, Locr. de Script. Atreb. pag. 696.

COMMENTATORES IN NUMEROS.

OSBERNI in *Numeros* liber I. Lelandus cap. 151.

RICHARDI PRATELLENSIS Commentarius in librum *Numerorum*. Bibl. Monasterii Pratellensis cod. 76. Bibl. Collegii SS. Trinit. Cantabrig. cod. 297.

Nigellus Wireckerus, Monachus Cantuariensis, edidit *Commentarios Numerorum* lib. 1. Pitseus p. 270.

COMMENTATORES IN DEUTERONOMIUM.

OSBERNI in *Deuteronomium* lib. II. Baleus.

HERVEUS, de quo vide Bern. Pezium Thef. Anecd. Tom. III. extant etiam ejus Commentarii Mss. in celeberrima Bibliotheca Claræ Vallis. Ejusdem *Expositio* in *Canticum Moysis Cantemus Domino* &c. in Bibliotheca Vallis Lucensis Ord. etiam Cisterc. Postillæ breves in *Deuteronomium* Mss. in Bibl. S. Germani Paris. quæ tamen à Commentariis haud diversum esse opus videntur.

COMMENTATORES IN LIBRUM
JOSUE.

S. GREGORII M. Commentarii ab æmulis ab ejus obitu exusti exciderunt.

VEN. BEDÆ Quæstiones in hunc librum instituit. Opp. Tom. VIII. pag. 248.

CLAUDIUS CLEMENS Scotus in Josue librum unum. Sixt. Sen. Bibl. San. l. 4. pag. 350.

RABANI MAURI in librum Josue Libros III. ex Msc. Cod. Cisterciensis Monasterii eruit Jacobus Launois ejusdem sacri loci monachus, misitque olim Lucæ Acherio, qui eosdem etiam libros accepit à R. P. Francisco Petro Chiffletio S. J. Presbytero, cujusque est illa observatio, quæ extat apud P. Martene, qui demùm hos libros luce publica donavit Collect. Ampl. Tom. IX.

Haymonis Commentarius in librum Josue.

JOANNES DIACONUS Monachus Cassinensis, & S. R. E. Cardinalis Commentarium composuit in Josue magna ex parte ex verbis Augustini, Hieronymi, & aliorum, quos leges apud Oudin. de S. E. Tom. II. pag. 308.

JOANNES DE TIMMOUTH, Anglus S. Albani Monachus. Vid. Baleus & Gesnerus suprâ citati.

RAYNALDI, Galli, Prioris S. Eligii Parisiensis *Expositio in Josue*. Bibl. Colbertina cod. 3268.

RICHARDI PRATELLENSIS *Expositio in librum Josue*. Bibl. Collegii SS. Trinit. Cantabrig. cod. 79.

RUPERTI ABBATIS TUITIENSIS Commentarius in librum Josue.

IRIMBERTI ABBATIS Admontensis Commentarius in Josue nondum typis vulgatus.

Florians Monachus Corbeie Novæ scripsit circa an. 1214. in librum *Josue* Commentarium, qui Msc. in Bibliotheca Monasterii asservatur. Vid. *Annal. Corb.* ad an. 1214.

COMMENTATORES IN LIBRUM
JUDICUM.

V. Bedæ Quæstiones in hujus libri historiam Operum Tom. VIII. p. 255.

Rabanus Maurus, Haymo, Claudius Clemens Scotus, Rupertus Tuitiensis, Raynaldus, Richardus Pratellensis, Osbermus, Joannes de Timmouth, Carolus Stengelius.

JOANNIS DIACONI Commentarius in librum Judicum extat Msc. in Bi-

liotheca S. Germani Parisiensis. Vid. Oudin. l. c.

BRUNO ASTENSIS, seu *Signiensis* Episcopus, & Abbas Casinensis, teste Petro Diac. de Vir. Ill. Casin. c. 34. in libros Judicum Commentarium confecit, qui tamen nondum typis vulgatus est, sed habetur Msc. in *Bibl. Carthusianorum Monasterii S. Bartholomæi ad Agnaniam*.

HERVEUS DOLENSIS, cujus *Expositio in librum Judicum* MS. extat in Bibliotheca Pontigniacensi Ord. Cisterc.

IRIMBERTI ABBATIS Admontensis in Stiria Commentariorum in librum Judicum Lib. II. typis vulgati à Bern. Pezio Thef. Anecd. Noviss. Tom. I.

JOANNIS EVANGELISTÆ, Neapolitani, Monachi Casinatis anno 1609. *De voto Jephthæ Galaaditæ Quæstio ex Cap. XI. libri Judicum desumpta*. Opusculum Msc. extat in S. Pauli de Urbe Bibliotheca. Ejus analysin vide apud Armell. part. 2. pag. 36.

COMMENTATORES IN LIBELLUM
RUTH.

Ven. Bedæ, Rabanus Maurus, Haymo, Herveus, Claudius Scotus, Rainaldus. Msc. in Colbertina Bibl. cod. 3268.

RICHARDUS Abbas *Pratellensis*, cujus Commentarius in librum Ruth extat inter Msc. Codd. Universitatis & Collegii S. Trinitatis Cantabrig. Vide Catalogus Msc. Codicum, qui Oxonii è Theatro Scheldoniano an. 1698. in fol. editi sunt.

PETRUS CELLENSIS. Ejus Commentarium in Ruth manuscriptum asservari in Bibl. Clarævallensi testatur Joan. Liron è Congr. S. Mauri in Bibl. pag. 78. *Carolus Stengelius*. Le Long in Bibl. Sac. pag. 972. col. 2.

IRIMBERTI ABBATIS Admontensis *Expositionem in Ruth* dedit Bern. Pezsius Tom. II. Thef. Anecd. p. 443.

COMMENTATORES IN LIBROS RE-
GUM, AC PARALIPOMENON.

S. GREGORII M. *Commentarii in Libros Regum*. Omnium primus, ut ipse asserit, Latinorum in libros Regum commentatus est, de quibus tamen sedecim duntaxat priora capita libri 1. exposuit, quasi periculum facturus, ut Oldoinus loquitur, si ultrâ commentando progredi posset. Hos verò Commentarios esse genuinum illius foetum

foetum probat Mabillonius in *Dissertatione de monastico S. Doctoris instituto*, quæ extat in *Append. I. Annal. Bened. Tom. I.* Vide etiam præfationem ad hosce Commentarios in nova Operum S. Gregorii editione San-Mauriana. R. mus *Calmet* opinionis est, quod S. Gregorius M. hos Commentarios Claudio Classensi Abbati dictaverit, qui de suo aliquid adjecerit. *Suppl. ad B. S. part. 1. pag. 339.* Cæterum opus sunt Morale longè præstantissimum, & à viris Religiosis non obiter legendum.

V. BEDÆ in *Samuelem* Prophetam, sive in priorem ejus librum allegorica *expositio libris iv.* Opp. Tom. iv. pag. 167. 203. 246. 293. EJUSDEM in *Libros Regum*, hoc est, libros Samuelis & Regum, quæstiones triginta, liber 1. pag. 353.

Rabanus Maurus, Haymo, Rupertus Tuitiensis, Joannes de Timmouth.

ANGELOMUS, Monachus Luxoviensis, sub annum Christi 833. scripsit *Stromata*, seu Commentarios in iv. libros Regum, jussu Drogonis, Episcopi Metensis, & ABBATIS Luxoviensis, Ludovici Augusti fratris. SS. Patrum sententiis, mysticis ac figuratis interpretationibus juxta Rabani Mauri ejus Magistri methodum constant. Hebraicas in Regum libros traditiones crebrò allegat. Auctor hic pietate, ac pro suo seculo eruditione etiam florebat. Trithemius excellentissimum opus vocat, quo nec pulchrius, nec utilius legimus unquam. Chron. Hirsaug. pag. 15. Sixtus Sen. pium & eruditum opus vocat. Edita fuerunt hæc Commentaria Coloniae an. 1530. fol. Romæ an. 1565. fol. illic per Euchar. Cervicornum, hic per Paulum Manutium.

ODO Prior Cantuariensis, & Monasterii de Bello Abbas edidit in libros quatuor Regum libros quatuor. *Lelandus* apud le Long. p. 883. col. 1.

IRIMBERTI Admontensis in Stiria ABBATIS Commentarii in iv. libros Regum, qui à Fratibus Mezgeris in Historia Archiepiscopatus Salisburgensis doctissimi vocantur, in Bibliotheca ejusdem inclyti monasterii hodie dum monstrantur.

LEONIS ABBATIS *Matina*, Neapolitani, Monachi Cavenensis è Congregatione Casin. sacrae Paginae Professoris, in Libros Regum *Dissertationes*, habitæ in Patavino Gymnasio, Oratoribus, Concionatoribus, & urbanioris literaturæ studiosis fortassis non

pœnitendæ. Serenissimo Principi Joanni Friderico, Brunswicensi & Lüneburgensi nuncupatæ Tomus I. mus Patavii typis Jo. Baptistæ Pasquati an. 1675. in 4. Opus valde eruditum, nec minùs utile.

COMMENTATORES IN LIBROS II.
ESDRÆ ET NEHEMIÆ.

Haymo. *Venerab. Bedæ* *Expositio allegorica in Esdræ & Nehemiam* (qui & Esdræ secundus) Prophetas. Lib. III. Opp. Tom. iv. p. 348. 375. 405. Tertius & quartus liber Esdræ habentur pro apogryphis, in quos legendæ sunt Augustini Calmet binæ *Dissertationes*. Item alia ejusdem *Dissertatio duplex*. Prima, an Esdras Sacros libros restauraverit? Altera, an characteres Hebræos abrogaverit, ut novos Chaldæos substitueret?

COMMENTATORES IN LIBROS TO-
BIÆ, JUDITH, ET ESTHER.

VEN. BEDÆ *expositio allegorica in Tobiam*. Opp. Tom. IV. pag. 347.

Haymo, Herveus Dolensis, Rudolphus Hirsaugiensis monachus seculo ix. clarus. Trithem. tom. 1. Chron. Hirsaug. *Mathæus Vindocinensis*, & *Julianus Gratianus Morillon*, de quibus infrâ.

Rabanus Maurus in libros Judith & Esther commentatus fuit. Ejus Commentaria habentur Opp. Tom. III. quæ ambo Judithæ Augustæ, Lud. Pii conjugii circa an. 836. nuncupavit. Præfatio in editione Pameliana desideratur, sed defectum supplevit Mabillonius separatim illas excudendas curans in Actis Sanctorum Ord. S. B. Sec. IV. Part. II. pag. 21.

BRUNO ASTENSIS, seu *Signiensis*, in Judith Librum I. elucubravit, teste Petro Diac. Casin. in catalogo Operum, sed ejus opus adhuc ineditum.

JOSEPHUS DE LA CERDA, Hispanus, Madritensis, ad S. Martinum eâ in urbe Professor, Theologiæ Doctor, ac ejus in Universitate Salmanticensi Professor primarius, ac deinde Episcopus primùm Almeriensis, tum Pacensis, è vivis an. 1645. sublatus, Commentarium literalem & moralem edidit in sacram Judith historiam duobus tomis in folio Almeriæ 1641. moxque *Lugduni* apud Laurentium Anisson 1653. in fol. Hæc Commentaria, inquit *Nicol. Ant. in Bibl. Hisp. Nov.* in magno pretio ab omnibus habita, sed quæ ab ingeniosis tantùm pro dignitate, & cum eo fructu, quem non

in cute, sed in recessu latentem industria exerit attentilectoris, inter promptuaria formandarum concionum optima plenissimaque frequentantur.

COMMENTATORES IN LIBROS II. MACHABÆORUM.

Rabanus Maurus, dum nullus alius memoriæ occurrit, numerum pensare debet. Commentarium verò suum Ludovico Pio Imperatori nuncupavit, in quo, ut ipse de se, historicum & allegoricum horum Librorum sensum profecutus est. Extat Opp. Tom. IV. p. 380. - 429.

COMMENTATORES IN LIBRUM JOB.

S. GREGORIUS M. cum crebrius ægrotaret, ad leniendos dolores expositionem in *Job*, conveniens adversæ valetudini argumentum, aggressus est. Libros igitur 35. Moralium conscripsit, quos S. Leandro Hispanensi, quicum sanctæ amicitiae foedus in legatione Constantinopolitana iniverat, nuncupavit. Quanti autem hi Commentarii verè aurei à doctissimis quibusque Ecclesiæ Præfulibus fuerent, indicio est, quòd Gregorio adhuc in vivis agente, eorum jussu publicè per diversas Ecclesias legi cœperint; cujus cum ipse certior redditus fuisset, datis ad eos literis fieri prohibuit. Sed cum pars eorum non modica in Hispania non haberetur, Taus, seu Taio Cæsaraugustanus Episcopus ad eam comparandam Romam iter instituere à Chindasvindo Visigothorum Rege jussus est. Martino Papa moras nectente, quòd quo in loco Gregorii libri residerent, non constaret, Taus post preces ad sepulchrum beati Petri fufas à cœlo, ubi reconditi jacerent, edoctus est. Quibus potitus ad suos reversus est. Varias istorum librorum editiones recenset *le Long* pag. 752. Latine prodierunt in fol. Romæ 1475. Parisiis 1495. Gallicè, interprete de Laval (Lud. Carolo d' Albert Duce de Lugne) 3. vol. in 4. Parisiis 1665. - 1669. Hispanicè ex versione Alfonsi Alvari, 2. vol. in fol. Hispali 1513. - 1534. Italicè horum libri 19. priores ex versione Zenobi in fol. Florentiæ 1486. In editione Basileensi cavendus est gravis error, qui in Lib. 22. n. 351. irrepsit; sic enim legitur: --- *A cunctis quippe externis motibus eandem intentionem suam, quasi quendam secretissi-*

mum secessum petit, ibique incommutabiliter inhaerens, & mutabilia cuncta transcendens, ipsa jam tranquillitate quietis suæ in mundo extra mundum est. Quæ Quietistis & Calvino, ut R. P. du Mesnil Tom. III. Doct. & Discipl. Eccles. lib. 29. pag. 293. rectè advertit, circa gratiæ inamissibilitatem favent. Sed legendum est, *ibique incommutabili inhaerens*, ut habent mss. Codices

Ex his Commentariis librum sententiarum composuit *Hedericus* Italus Benedictinus, sicut & *Joannes* Italus Abbas etiam Benedictinus, qui asservatur Msc. in Bibliotheca Casinensi: *Ignatium* Monachum Casinensem item collegisse ex his libris S. Gregorii flores compertum se habere testatur *Oldoinus* in addit. ad Ciaccon. Tom. I. pag. 413. S. Zacharias Papa Commentaria hæc è Latino in Græcum transtulit, & *Stephanus Moreau* Abbas S. Jodoci Gallicè vertit.

BEDÆ VENERABILIS sub nomine Commentarius in *Job* Operum ejus Tomo IV. circumfertur, qui ab aliis rectius tamen *Philippo* Sacerdoti ac S. Hieronymi discipulo attribuitur; cujus fidem facit ipse *Beda* libro de ratione unciarum.

Haymo, *Werenbertus* *San-Gallensis*, *Bruno* *Astensis*, *Ranulphus* *Higdenus*, *Reinhardus* *Reinkufanus*, *Guibertus* *de Novigento*, *Simon* *Affligemensis*, *Rupertus* *Tuitiensis*, *Albertus* *Spaldingensis* commentati in librum *Job* fuerunt, de quibus vid. *le Long* in B. S. Illud solùm addo de *Ruperto* *Tuitiensi*, quòd, quem *Commentariolum* Librorum decem in *Job* scripsit, abbreviatum ex abundantia sensuum atque verborum S. Gregorii, haud alius sit ab eo, qui in editis habetur per duo & quadraginta capita distributus, juxta numerum capitum libri *Job* absque librorum distinctione.

S. *ODONIS* Abbatis Cluniacensis Moralium in *Job*. Libri xxxv. ex S. Gregorii Moralibus plerumque excerpti prodierunt curâ *Martini Marrier* Parisiis 1617. in 8. Bibl. PP. Lugdun. Tom. xvii. Colon. x.

Reinhardus Abbas in *Reinhausen* Sec. xi. exposuit librum *Job*. Ita testatur *Trithemius*, & cum eo *Eisen-grenius*, *Possevinus* &c.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis *Comment.* in *Job* extat Operum tomo 1. pag. 1106.

GILBERTI *GENEBRARDI* egregium Commentarium in *Job*, ut cætera ejusdem Scripta in *Vetus Testamentum*, inter deperdita numeramus; nisi alii, frustra de publica editione interpellati, suos in usus converterunt. *Le Long* in *Bibl. Sac.*

PAULI *RABUSSON*, Galli, Congregationis Cluniacensis strictioris observantiæ Præpositi Generalis, an. 1717. demortui *Explicatio libri Job*, Gallicè, cujus meminit *Jacobus le Long* l. c. pag. 917. ex *Memoriis Trevoltianis*. Febr. 1718. art. 21.

COMMENTATORES IN LIBRUM PSALMORUM.

ADRIANUS *AMALTHEA*, Neapolitanus, ex Monacho S. Severini Congreg. Casin. Abbas Brixiae apud SS. *Faustinum* & *Jovitam* scripsit *Explicationem*, seu Paraphrasticam translationem in *Psalmos*, quæ simul cum duabus ejus epistolis extabat apud D. *Angelum* de *Carinpedulo* Monachum Cæsaratensem anno 1595. Obiit *Adrianus* 1592. Vid. *Armell*, pag. 1. & *Wion*. Lig. vit. par. 1. l. 2. c. 62. pag. 397. *Possevin*. in *Apparatu*.

Alcuni *Commentationes* piæ, eaque plures in *Psalmos* extant, viz. *Enchiridion*, sive expositio in VII. *Psalmos* *Pœnitentiales*; in *Psalmum* CXVIII. & in *Psalmos* XV. *Graduales*, in 8. *Parisiis*, separatim ab aliis ejus Operibus, an. 1547. & conjunctim cum iisdem in fol. an. 1617. ubi præterea col. 123. extat liber de *Psalmorum* usu, cum variis precandi formulis, ad res quotidianas accommodatis: & col. 177. *Officia* per *Ferias*, seu *Psalmi* secundum dies *Hebdomadæ* singulos, quibus in *Ecclesia* cantantur, dispositi. Cum *Orationibus*, *Hymnis*, *Confessionibus*, & *Letaniis*. *Sixtus* *Senensis* *Alcuni* expositionem in *Psalmos* *Pœnitentiales* breviter his verbis commendat: „ *Scripsit* in septè „ *Psalmos* *pœnitentiæ* juxta sensum „ *moralem* succinctas, argutas, ac mi- „ *rè* significantes annotationes.

S. *AMBROSII* *AUTPERTUS*, Gallus, Abbas S. Vincentii ad *Fontes* *Vulturni* propè *Capuam* (obiit 778.) à *Sigeberto*, *Trithemio*, & *Sixto* *Senensi* in *Psalterium* commentarios lucubrâsse dicitur, quæ *Coloniæ* atque alibi edita scribit *Labbeus*, de quibus tamen alii eruditi dubitant, nihilque sibi constare fatentur. *Fabric*. l. c. pag. 216.

ANGELI *DE FAGGIIS*, vulgò *Sangrini*, Abbatis Casinensis, in *Psalterium Davidis Regis & Prophetæ clarissimi* *Paraphrasis* vario metri genere ex-culta, ita ut neque sanctæ fidem linguæ, neque *Interpretum* sententiam, neque *Pœtæ* diligentiam desiderare quisquam possit. *Davidis* *Encomium* præfationis loco ab *Auctore* præfixum. *Venetis* anno 1540. & *Basileæ* per *Nicolaum* *Episcopium* *Juniorem* anno 1561. & iterum *Venetis* anno 1575. apud *Franciscum* *Franciscium*. *Armell*. *Bibl. Cas.* part. 1. p. 24.

S. *ANSELMUS* *BADAGIUS*, Mantuanus, Episcopus Lucensis; deinde Monachus Benedictinus, anno 1086. fato functus in *Psalmos* commentatus est, ut author vitæ, *Sigebertus* cap. 161. & *Trithemius* cap. 324. perhibent, sed primus notat eum desisse in *Psalmi* CXXIX. verbis ultimis: *Benediximus vobis in nomine Domini*. *Fabric*. *Bibl. med. & inf. Lat.* lib. 1. pag. 306.

ANTONIUS *JOSEPHUS* *MEGE*, Gallus, Arvernus, *Claramontanus* è *Congr. S. Mauri*, non tantum ceu *Speculum* antiquæ probitatis, omniumque virtutum exemplar inter suos claruit, sed complures etiam lucubrationes ad emendandos *Christianorum* mores quam accommodatissimas typis vulgavit. Huc spectat *Explicatio Psalmorum excerpta ex SS. Patribus & Interpretibus*, Gallicè, in 8. *Parisiis* 1675. in 4.º ibidem 1676. Hoc opus *Mabillonius* *Religiosis* commendat, *Tract. de Stud. Monast.* part. 2. cap. 2. §. 2.

ARNOLDI Abbatis *Bonævallis* *Commentarium*, seu *Homilias* quinque in *Psalmum* 132. edidit cum cæteris ejus opusculis sacris *Casimirus* *Oudinus* in 8. *Leidæ* an. 1692. In *Psalmum* XLIV. etiam habere se testatus est *Mabillonius*. *Fabric*. l. c. lib. 1. p. 367.

AUGUSTINUS *CÆSARIUS* *Sodalis* *Cœnobii* S. Severini *Neapolis*, floruit prope finem decimifexti seculi *Latinis* ac *Hebraicis* literis. Scripsit anno 1592. *Recentem expositionem in Psalmum* 132. ad *Hebraicam* *incudem redditum & expurgatum*, dicatam P. *D. Laurentio* de *Genua* *Abbati* S. Severini de *Neapoli*, extat MS. in *Bibliotheca* ejusdem *Monasterii* in 4. Vid. *Armell*. *Bibl. Casin.* par. 1. p. 61.

V. *BEDÆ* *De Psalmorum libro Exegesis* extat Opp. Tom. VIII. pag. 307. ad 896. ubi etiam mentio *Psalmi* CLI, atque enumerantur *diapsalmata* LXXIX.

LXXIX. Non Latinos verò tantum secutus est, sed & Græcorum hypotheses & explicationes in hac sua super Psalterium commentatione adoptavit.

BENEDICTUS à S. GERMANO, Abbas Casinensis, trium linguarum peritus, sub annum 1570. Commentaria in Psalterium Hebraicum perfecit. Plac. Diac. Casin.

BERNONIS Abbatis Augiensis Liber de Psalmodia ad Meginfridum & Bennonem. Extat Ms. in Bibliotheca Augiensi, nec non Salemitana.

Bonifacii Gallner, Mellicensis, omnes Psalmi Davidici pulcherrimè descripti, picturis & brevibus notis illustrati. Ms. in fol. Author piissimæ vitæ obiit an. 1727. die 8. Aprilis.

BRUNO ASTENSIS, sive Signiensis, de quo supra, Author proditur à Dupinio Commentarii nomine S. Brunonis Carthusianæ Familiæ Fundatoris inscripti. Attamen in Bibliotheca PP. Tom. 20. p. 1443. Commentarium legitur Brunonis Signiensis, alterum ab eo, quod inter Opera S. Brunonis Coloniae 1611. vulgatum est. Qua de re legi merentur, quæ Renatus Massuet Annal. Ord. S. B. tom. v. p. 445. scribit, ubi evidenter demonstrat, Brunonis Astensis Commentarium esse à Brunonis Carthusiani distinctum.

CASSIODORUS (M. Aurelius) cum Commentarios in Psalmos edidit, nihil aliud ferè egit, quàm ut D. Augustini Commentarios in eosdem libros contraheret, ut id statim initio suæ Præfationis testatur: unde Mabillonius Cassiodori Commentarios vocat excellens quoddam Commentariorum S. Augustini quasi compendium, & in quo adeò elegantem status monastici notionem exhibet, ut planè ostendat, se ex absolutissima rei peritia loqui, non quasi aulicum, qui mundi opiniones & mores nondum deposuerat. Tract. de Stud. Monast. vol. II. art. 14. p. 68. Editiones hujus Commentarii antiquæ sunt, Basileensis, & Parisiensis cum characteribus Gothicis, & frequentiori, sed parùm commoda literarum abbreviatione. Hinc J. Garetius è Congr. S. Mauri novam accuravit. De ejus præstantia, vide quæ præfatur ad novam Operum omnium Cassiodori editionem.

S. COLUMBANUS Abbas Luxoviensis cum adhuc junior esset, magnum studium tam prophanis quàm sacris Literis impendit, & eleganti stylo plura scripsit, præsertim verò in totum Psalterium commentariorum librum

unum. Sixtus Sen. Bibl. San. lib. 4. p. 351. & Trithem. cap. 223. Ante utrumque Sigebertus Gemblac. cap. 60. Hujus expositionis S. Columbanus super omnes Psalmos meminit etiam apud Goldastum in paræneticis p. 72. Hartmotus, qui Abbas S. Galli fuit circa an. 880. inter libros in Bibliotheca S. Galli suo tempore asservatos. Si verò Expositio isthæc non omninò excidit, desideratur certè inter Opera S. Columbanus junctim edita à Patrio Flemingo Ord. Min. Lovanii an. 1567.

DANIELIS, Monachi Lirinensis Sec. XI. Commentarius in omnes Psalmos Davidicos asservatur ms. in Bibliotheca ejusdem Monasterii. Le Long pag. 694.

ENGELBERTI, Germani, Abbatis Admontensis in Stiria, Expositio continua super Psalmum CXVII. incipit: *Vadam in agrum*. Extat in Codice membran. fol. exarato anno 1384. in Bibliotheca Claustroneoburgensi Canonorum Regularium S. Aug. in Austria Infer. & in Bibliothecæ Lambacentis O. S. B. in Austria superiori codice chart. fol. Sec. xv. manu perscripto. Cl. Bernardus Pezius putabat, eam etiam in Bibliotheca Admontensi haberi. Opus etiam vastum vocavit, quod proferre tamen in Thesaurò suo Anecdotorum Novissimo animo destinavit.

FELIX ROMA, Italus, Romanus, Professor Monasterii S. Pauli de Urbe scripsit *Explicationes*, seu *Commentarii* satis diffusa in Psalmos, quæ tamen tantum perveniunt ad Psalmum 47. Armell. Bibl. Cas. part. 1. p. 170.

FLORIANUS Corbeie Novæ monachus circa an. 1214. Commentarium in Psalmos edidit, qui cum cæteris ejus lucubrationibus sacris in Bibliotheca nobilissimi illius Asceterii inter Mss. Codd. custoditur. Vid. Annal. Corb. ad an. 1214.

Gabrielis à Brebia, Itali, Mediolanensis, è Congr. Casin. 1490. ætatem agentis, Breve Commentariolum, seu potiùs Epitome annotationum, quas juxta literam ex Hieronymo & Lyrano collegit, in Psalmos, & in fine cujusque Psalmi piæ aliquot Orationes, anno Domini 1490. lib. in 4. qui typis, ut vulgò dicitur, Gothicis consignatus, asservatur in Bibl. S. Justinæ Patavinæ. V. Armell. part. 1. p. 178. Sixtus Sen. Possévinus, & alii.

GALFREDUS WATERTONUS, aliis *Bedericius*, vel *Buriensis* dictus, quòd Monachus esset in Cœnobio Buriensis,

i. e. ad S. Edmundum in Suffolcia. Vir in omni tum sacra tum profana Philosophia versatissimus, assiduæ lectionis, nisi eum avocaret regularis obedientia, vel psalmodia in choro, vel contemplatio & meditatio. Claruit anno 1350. & scripsit

Moralitates in Psalterium, Lib. un. V. Pitseus æt. 14. p. 473.

GILBERTUS GENEBRARDUS, inter primores in Psalmos Scriptores meritò habendus, doctissimum in Psalmos commentarium emisit in lucem, ex quo, teste Amat de Graveyson, Cardinalis Bellarminus plurima hausit, & in suos Psalterii Commentarios derivavit. Titulus Commentarii est sequens: *Psalmi Davidis Calendario Hebræo, Syro, Græco, Latino, Argumentis & Commentariis genuinum eorum sensum, Hebraismosque locupletius, quàm antea aperientibus à G. Genebrardo Theologo Parisiensi, divinarum Literarum Professore Regio ultimò instructi in duas divisi partes, & indicibus locorum SS. Scripturæ & Hebraismorum, & quibusdam aliis aucti.* Lugduni apud Horatium Cardon anno Jubilæi MDC. in 8. Altera hæc Lugdunensis editio ab authore secundis curis recensita præferenda est primæ, quæ an. 1592. Lugduni prodiit. Sequutæ fuerunt duæ alteræ, an. 1607. & 1615. in 4. Lugdunenses editiones præcesserunt illæ *Parisienses*, prima 1577. altera 1582. tertia auctior in fol. 1587. in 8. quarta 1588. Præterea Commentarius hic ob suam præstantiam editus fuit Venetiis 1606. Lovanii 1608. in 4. ibidem 1613. Colon. Agrippinæ 1615. Ex his editionibus pro optima habetur Parisiensis de año 1588. in fol. Calmet in Supplem. ad B. S. part. 1. p. 340.

S. GREGORIUS M. sive juxta Petrum de Guffanvilla & alios, *Gregorius VII.* etiam Benedictinus, in septem Psalmos Pœnitentiales calamus exercuit. Si hujus Operis summus ille Pontifex non est author, Opus certè dignum est, ut eidem vindicaretur. Vid. præfat. Dionysii Sanmarthani, qui illud edidit in nova Opp. S. Greg. editione Tom. III. part. 2. p. 467.

GUALTERUS BEDERICHWORTUS Monachus Anglus Monasterii S. Edmundi apud Suffolcienses, quod Buriense vocatum fuit, Sacræ Theologiæ Doctor, Vir & pietatis & omnis melioris literaturæ titulis insignis. Testes abundè locupletes sunt ejus eruditæ lucubrationes. Nam ad Ecclesiæ Catholicæ bonum & ad confer-

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

vandam apud posteros nominis immortalitatem scripsit, ut ex Sixto Senensi, Joanne Trithemio, Conrado Gesnero, ejusque Abbreviatore colligit Pitseus æt. 14. p. 469.

Moralitates super Psalterium, Lib. un. Mihi suspicio forsitan non ex vano suboritur, *Gualterum* hunc cum *Galfredo*, de quo paulò antè, confundi. Uterque enim Monachus Buriensis, & Sac. Theologiæ Doctor fuisse, claruisse item medio seculo XIV. ac Moralitatum super Psalterium librum unum scripsisse dicitur.

GERMANI CARTIER, *Professi in Monasterio D. Ettonis propè S. Landelinum, vulgò Ettenheimünster in Brisgoia, SS. Theologiæ Professoris* Dilucidatio Psalmodiæ Ecclesiasticæ, quæ loca obscura in Psalmis & Canticis secundum ordinem Breviarii Monastici dispositis occurrentia, ad mentem SS. Patrum, ac probatissimorum S. Scripturæ Interpretum methodo cum psalmentibus, tum privatim recitantibus apprimè commoda, breviter explicantur, Notisque illustrantur. Friburgi Brisgoiæ, typis Franc. Xav. Schall. an. 1734. Hoc Opus à Celsissimo Principe, Archiepiscopo Strigoniensi & Hungariæ Primæ, *Emerico ex Comitibus de Esterhazy* majorem in modum commendari audivi, qui Cl. Authorem cum sibi, tum universo Clero seculari, cæterisque, qui Romano utuntur Breviario, rem gratam facturum fore edixit, si eadem methodo, vel totum Davidis Psalterium, vel certè quidem Psalmos cum Canticis in Romano Breviario contentos explanaret.

HAYMONIS Explanatio in Psalmos ex omnium veterum Patrum scriptis, velut hortis ac pratis florentissimis excerpta, quamvis, ut neotericus Criticus arguit, de critica ac de studio linguarum ne hilum quidem habeat, lectores tamen suos invenisse probant complures editiones, nempe in 8.ºº Parisiis an. 1531. in fol. Parisiis, & Friburgi Brisgoiæ 1533. in 8.ºº Coloniae 1561.

HERMANNUS, Abbas Corbeie Novæ, edidit Meditationes in Psalmos. Ab Annalista Corbeiensis ad an. 1250. *sacro Spiritu pleni* vocantur.

HILDEBRANDUS, Tuscus, Cluniacensis Monachus, ac postea Pontifex Maximus, dictus Gregorius VII. (obiit 1085.) author à nonnullis dicitur Expositionis in VII. Psalmos Pœnitentiales, quæ Gregorio M. vulgò adscribitur.

E

HUGO.

HUGONIS Floriacensis Monachi sub an. 1120. Commentarius super Psalterium asservari dicitur à le Long in nescio qua Angliæ bibliotheca cod. 299.

JOANNIS FECKNAMI, Angli, Monachi Evishamiæ, & ultimi Westmonasteriensis Abbatis præclarissimi Commentarius in Psalmos Davidis à Pitfeo commemoratur. Quod opus Londini in manibus auctoris se vidisse, ipsi sanctè affirmavit Richardus Stanihurstus, uti in vita Fecknami diximus.

JOANNES A PASTURA monasterii Gemblacensis Prior edidit in Psalterium Paraphrasin ex Doctoribus Ecclesiæ collectam anno Domini 1510. Sixt. Sen. l. 4. p. 422. Foppens Bibl. Belg. pag. 710.

JOANNES BAPTISTA FOLENGI, Italus, Mantuanus, Abbas S. Mariæ de Pyro in Marchia Tarvisina è Congr. Casin. Commentaria in Psalmos edidit stylo exculto, erudito, & modesto. Ex prælo prodierunt typographico Patavii 1542. Basileæ 1549. 1557. Romæ 1585. Coloniae 1594. Author pietate erat insigni, ejusque Commentarium non aridum quidem, & grammatiale, neque Græcis & Hebræis vocibus barbarum est; sed unctione plurima morali, & ecclesiastica refertum. Mabilonius existimatione sua singulari opus dignatur. Dupinius in sua Bibliotheca tom. iv. pag. 139. sec. xvi. meminit tabulæ ab eo adornatæ, quæ Psalmos in varios usus partitus est; Est verò hæc Possævino & Calmeto etiam laudata.

In Psalmorum libro aut laudatur Deus, aut ad eum laudandum fiunt adhortationes, in quibus ejus tum erga alios, tum potissimum erga Israëlitas beneficia commemorantur. Psal. 8. 29. 33. 47. 65. 66. 67. 81. 92. 93. 95. 97. 98. 100. 103. 105. 106. 107. 111. 113. 114. 115. 117. 119. 134. 135. 136. 138. 145. 146. 147. 148. 149. 150. Aut oratur, ut in Psal. 16. 26. 43. 67. 84. 90. 127. In morbo. 6. 38. 39. 88. Pro peccatorum autem venia & expiatione. 19. 25. 57. 130. Auxilium petitur contra adversarios, & improbos potissimum, in quo insunt querelæ & imprecationes. 3. 5. 6. 7. 9. 10. 12. 13. 17. 25. 27. 28. 31. 35. 36. 40. 42. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 64. 69. 70. 71. 74. 79. 80. 83. 85. 86. 89. 94. 102. 108. 109. 123. 140. 141. 142. 143. 144. Aut aguntur Deo gratiæ, in quo inest & laudatio 18. 21. 30. 31. 34. 40. 66. 77. 116. 118. 124. Aut est fausta precatio, vel omen. 20. 72. 122.

Aut sunt in improbos invectiones cum precibus conjunctæ. 5. 7. 10. 12. 35. 36. 40. 52. 53. 58. 109. 120. 135. Aut docetur aliquid, & ad rectè vivendum traduntur præcepta. 1. 2. 4. 11. 15. 19. 23. 24. 32. 37. 41. 45. 46. 49. 50. 62. 63. 78. 82. 91. 95. 97. 99. 101. 112. 119. 121. 125. 127. 128. 129. 131. 132. 133. 137. 139. 141. Insunt & de Christo oracula. 2. 14. 16. 17. 22. 24. 50. 53. 68. 75. 82. 86. 94. 97. 98. 110. Et de Ecclesia. 51. 87. Atque hæc plerumque inter se mixta sunt.

In expositione verò Psalmi LXVI. vers. 4. Quoniam judicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis: » O normam certè, exclamat, ab æterni Patris corde in terram hanc ærumnosam delapsam, datamque mortalibus, qua alterius alter sufferre perdiscant miseriam, condocesiantque mutuas æquo expendere iudicio operationes. Hinc, opinor, Dei spiritu permoti mei Ordinis Patres, decreverunt, sanxeruntque olim lege, ut illis potissimum diebus, quibus generalia Congregationis haberentur comitia, & diffinitiones, quod Capitulum vocant, hic psalmus à choris summissè decantaretur, quò scilicet Dei lumen hac invitatum preceione præstò esset iudicaturis: quo sane præsentè cuncta aiebant æquissimè ceteri, pacemque omnibus conciliari, præstari clementiam, virtutes, dignitatem, magnitudinem, existimationem congregationi augeri: absente verò atque à nobis avenio, omnia turbulenter fieri diffinique, lites exsuscitari, sævitiam inferri, mala ocia, opprobria, irrisiones, contemptum religioni acciri. Sanctè id quidem nostris à progenitoribus ordinatum, faxit Deus, ut eo quo decretum est instituto ac spiritu fervetur, revoceturque, si quid ob quorundam ambitiosorum tumorem elanguit.

Plura de Jo. Bapt. Folengio, ejusque in Psalmos Commentario leges apud Armell. in Bibl. Script. Congr. Casin. part. 2. pag. 24. & part. 1. pag. 83.

JOANNIS DE WEILHEIM Prioris Mellicensis 1.) Claviger Psalterii, in quo exponuntur omnes tituli Psalmorum. 2.) Summula materialis Psalmorum. 3.) Glossa literalis totius Psalterii. Vid. Histor. Bibl. Mellic. pag. 393.

JACOBUS DE MARQUAIS, Belga, Atrebas, S. Martini Tornacensis Abbas, an. 1604. vitam cum morte commutans

mutans reliquit Explicationum in Psalmos libros quinque. Bibl. ejusdem Monasterii. Sanderus part. 1. p. 144. Bibl. mss. Belgicæ. le Long l. c. pag. 848. col. 2.

JOSEPHI PORTA, Liguris, Astensis, è Congr. Casin. Sac. Theologiæ Professoris in Collegio Anselmo-Benedictino

Novissima Psalmorum expositio, extat msc. Astæ in Bibliotheca Monasterii ad S. Bartholomæum, Armell. part. 2. pag. 48.

B. LANFRANCUS, Italus, Ticinensis, seu Papiensis, Abbas Beccensis, Archiepiscopus Cantuariensis, anno 1088. extinctus eruditos in totum Psalterium Commentarios concinnasse fertur à Sixto Senensi Bibl. San. lib. 4. deinde à le Long, qui autoritate nititur Willeramii Benedictini in Prologo Cantici Cantorum. Excidisse hos Commentarios credibile est, cum in editione Operum B. Lanfranci, quam Lucas Acherius è Congr. S. Mauri an. 1648. adornavit, planè desiderentur. Quid? quòd ne verbo quidem ab Editore mentio fiat, quòd Lanfrancus unquam in Psalmos commentatus fuerit. Eorum tamen meminit Henschenius in præv. Comment. ad vit. B. L. Tom. 6. Maij pag. 832.

S. LEANDRI, Archiepiscopi Hispanensis duplex ordo orationum ac meditationum in totum Psalterium à Sixto Senensi B. S. l. 4. commemoratur. Et ante Sixtum pridem Isidorus lib. de Vir. Ill. S. Leander ex Monacho Hispanensis Ecclesiæ Provinciæ Beticæ constitutus Episcopus. . . In toto Psalterio duplici editione Orationes conscripsit. Has Orationes Card. Thomassius in Commentario suo in Psalmos edidit, & ad calcem cujuslibet Psalmi subjecit.

MARIANI SCOTI, à patria sic cognominati, Fuldensis Monachi, Moguntiae Reclusi an. 1080. defuncti Commentarius in Psalmos. Königius apud le Long pag. 847.

B. MARIANUS SCOTUS Ratisbonensis dictus ad distinctionem alterius Mariani Scoti dicti Fuldensis vel Historiographi Commentarios scripsit in omnes CL. Psalmos, qui codex in Bibliotheca Electoris Bavariæ prostat, & forsitan Mariano Scoto Fuldensi perperam attribuitur. Hæc ex literis R. mi Bernardi Baillie Scoti, Abbatis ad S. Jacobum Ratisbonæ.

MATHÆI LAURETI, ni fallor, Abbatis S. Salvatoris de Castellis Parap. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

phrasin Lyrica in Psalterium. Italicè. Maceratae typis Caroli Zenobi anno 1571. in 4.

MAURI, Abbatis Beinwilensis, excellentis Poëtæ, Interpretatio Psalmorum, poetica, quantum fieri potuit ad literam. Constantiæ typis Conradi Waibel 1729. in 8.

NONNOSI, Abbatis Attilensis in Bavaria, Psalterium Davidis in tres partes distributum explanatione literalis & mystica affectuosè, ac in modum meditationum dilucidatum, utilissimum omnibus tum vitam contemplativam, tum activam ducentibus, præsertim Polemicis, & universim Brevarium recitantibus. Per singulos etiam Psalmos moderni hæretici, præsertim sic dicti Missionarii Regis Danici, manifesti erroris convincuntur. Pediponti propè Ratisbonam an. 1742. in 4. sumptibus Jo. Gastelii.

S. ODILO Abbas Cluniacensis Commentarium in Psalmos à se lucubratum Henrico II. Imp. dono obtulit. Quod insigne Opus in Ms. to in Cathedralis Ecclesiæ Bambergensis Bibliotheca hodie asservatur.

ODO, seu Oddo Astensis claruit an. 1106. Expositio in Psalmos per contemplationem exarata, cujus pars habetur ad calcem Operum S. Erunonis Signiensis in fol. Venet. an. 1651. Bibl. PP. Lugd. tom. xx.

ODONIS Abbatis S. Martini de Bello in Anglia Moxalis super Psalmos Mss. Oxonii in Bibliotheca Balliolensi cod. 36.

ODONIS Aurelianensis, Abbatis S. Martini Tornacensis, Episcopi Cameracensis an. 1113. defuncti, Commentarius in Psalmos.

OTFRIDUS, Monachus Weissenburgensis Cœnobii, in Diocesi Spirensi, Rabani Mauri auditor, scripsit in Psalterium tria magna volumina sermone Theotisco. Trith. de S. E. & in Catal. Vir. Ill. Germ. Per tria illa volumina magna, inquit Lambecius Comment. de Bibl. Cæs. l. 2. c. 8. pag. 761. intelliguntur ibi tres primariæ Psalterii partes, quarum prima incipit à Psalmo primo, Beatus Vir &c. Secunda à Psalmo quinquagesimo primo, Quid gloriaris in malitia &c. tertia incipit à Psalmo centesimo primo Domine exaudi orationem meam. Notandum verò ex eodem Lambecio l. c. p. 459. per tria Otfridi volumina, sive totidem libros in Psalterium nihil aliud intelligendum esse, quam Theotiscam Paraphrasin profaicam, singulis cujusque

que Psalmi versiculis subjunctam, v. g. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum. Der man ist salig, der in dero argon rat ne gieng; so Adam teta, do er dero Chenun* (hoc est, mulieris) *rates volgeta wider Gote.* Codex MS. asservatur in Bibliotheca Cæsarea, de quo vide plura apud Lambecium II. cc. *Nesselius* in Syn-tagmate fidem dedit vulgandi illum typis, sed non liberavit. *Joannes Schilterus* hanc Paraphrasin Notkero San-Gallensi vindicat hoc titulo: *Psalmi Davidis à Notkero Labeone Abbate S. Galli ante septingentos annos translatione & Paraphrasi Teutonice expositi. Nunc primum ex Museo Generosi Domini de Laudere in publicum editi, Latina interpretatione, Notisque illustravit Jo. Schilter Tomo I. Theauri sui.*

OTHOMARUS LUSCINIUS, Germanus, Argentoratensis, Monachus Cœnobii SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindel. floruit circa annum 1520. & obiit 1535. Scripsit *Allegorias Psalmorum*, seu, ut Sixtus Sen. Bibl. San. pag. 448. loquitur, librum Isagogicum ad mysticam Psalterii intelligentiam, in quo omnes reconditas & magis abstrusas Psalmorum dictiones secundum ordinem literarum digessit, earumque spirituales & allegoricos sensus pure, aptè & germanè explicavit. *De Othmaro* videri etiam potest *Poffev. in Appar. Sac. pag. 545. & Nat. Alex. Histor. Eccl. Sec. xvi. Tom. viii. pag. 85.* Non fuit Ordinem S. B. professus, sed in Monasterio San-Udalricano docuit literas.

S. PASCHASII RADBERTI Expositio in Psalmum XLIV. *Eructavit cor meum* &c. Libri III. quos Sueffionensis Parthenonis Sanctimonialibus dedicavit. Excusa est inter cætera ejus Opera Parisiis an. 1618. fol. pag. 1226. & in Bibl. PP. Colon. & Lugdun.

PAULUS GENUENSIS, Monachus Casinensis, claruit an. 1100. commentatus est in Psalmos. *Pet. Diac. de Vir. III. Casin.*

PETRI ABÆLARDI Explanatio in Psalterium extat inter manuscriptos Códices Bibliothecæ Colbertinæ cod. 4334. le Long l. c. p. 591. col. 1.

PETRI BERCHORII Commentarius in Psalmos sub nomine *Michaëlis Ayguani* perperam vulgatus.

REINHARDI, Germani, Abbatis primi Monasterii Rheinhausani in Ducatu Brunswicensi, à Conrado, Hen-

rico, & Hermanno fratribus, & Comitibus à Rheinhausen & Gleichen in honorem S. Christophori fundati, *Commentarius in Psalmos.* Trithemius in Chron. Hirsaug. tom. 1. p. 311. qui tamen, cum annum *Rheinhardi Abbatis* emortualem millesimum nonagesimum sextum statuit, ex ejusdem epitaphio corrigendus est, quod sic habet: *Anno Domini MCI. VI. Non. Maji obiit venerabilis Reinhardus primus Abbas hujus Cœnobii, qui quiescit hic, & claruit miraculis in vita & post mortem.* V. Leibnizii Introductio in Script. Rer. Brunsv. Tom. 1. n. 43. Leuckfeld Antiquit. Bursfeld. cap. 3. p. 129.

REMIGIUS Autissiodorensis, Monachus S. Germani, Sec. IX. Commentarium Morale, longa præfatione instructum elucubravit, in quo, quæcunque SS. Augustinus, Hieronymus, Ambrosius, sicut & Cassiodorus in Psalmos scripserunt, ille brevissimè, ut inquit Sixtus Senensis, complexus est, intermissis tamen de suo non contemnendis omnino cogitationibus. Prodiit opus in fol. Coloniae 1536. subinde locum etiam accepit in Bibliotheca Patrum Tom. xvi. pag. 3.

ROBERTI MOREL è Congreg. S. Mauri *Effusio cordis, seu Colloquium spirituale & affectuosum animæ cum Deo super singulos Davidis Psalmos.* in 12. Parisiis apud Jacob. Vincent. Meretur hic libellus, ut ob suam præstantiam à nostro quoque Gallico in Latinum vertatur.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis Commentarius in Psalmos conjunctim cum cæteris ejus Operibus vulgatus fuit Tom. I. pag. 393. 414.

SMARAGDI, Germani, Abbatis S. Michaëlis ad Mosam in Diocesi Virdunensi *Commentarius in Psalterium.* Trith. Chron. Hirsaug. tom. 1. pag. 68. Sixt. Sen. l. c. pag. 470. Præfationem Commentarii ediderunt Martene & Durand Collect. amplif. tom. 1. pag. 53.

S. THEOGERI, Germani, Monachi Hirsaugensis, sub B. Wilhelmo Abbate, cujus jussu Biblia recognovit, ac demum ex Abbate S. Georgii in Sylva Hercynia Episcopi Metensis *Breves Commentarii in Psalmos.* Trithem. Chron. Hirsaug. tom. 1. pag. 282.

WALAFRIDI STRABONIS, Abbatis Divitis Augiæ, *Expositio in septuaginta sex primos Psalmos manusc.* asservatur in Bibliotheca Augiensi; in reliquos verò amissa videtur. Ex pri-

ore

ore viginti primos Psalmos velut in reliqui Operis specimen edidit Bern. Pez. Theol. Anecd. Noviss. tom. iv. col. 473.

S. WOLFGANGI, Germani, Suevi, ex Comitibus de Achalm Monachi Einsidensis, ac postea Episcopi Ratisbonensis *Paraphrasis Psalmi L.* typis vulgata est à Bernhardo Pezio Theol. Anecd. Tom. II.

COMMENTATORES IN LIBRUM PROVERBIORUM.

V. BEDÆ super Parabolas Libri III. Opp. Tom. V. pag. 634. 658. 698. inter Hieronymi Opera perperam editi, sed in nova editione Joannis Martianay è Congr. S. Mauri prætermitti.

EJUSDEM *De Muliere forti libellus* in cap. Proverb. xxxi. Tom. vii. pag. 459.

ALCUINI Commentarius in Proverbia. Opus deperditum.

RABANI MAURI in Proverbia Commentarius lucem publicam nondum aspexit, vel, quod propius fidem, omnino excidit.

WEREBERTI SAN-GALLENSIS in Proverbia Salomonis Liber I. Trithem. in Annal. Hirf. pag. 28.

FLORIBERTUS, Germanus, Monasterii S. Mathiæ propè Treviros Monachus atque Scholasticus, obiit 985. Scripsit Commentaria in Proverbia Salomonis. Trithem. l. c. p. 37.

LUTGERUS, Germanus, Monasterii S. Michaëlis Luneburgi Scholasticus, vita functus an. 1028. scripsit in Proverbia Salomonis. Trithem. l. c. pag. 167.

RICHARDUS PRATELLENSIS in Proverbia Salomonis commentatus est: ejus Commentarius in fol. extat in Bibliotheca Pratenfensi cod. 78. le Long l. c. p. 928. col. 2.

RADULPHI FLAVIACENSIS Commentaria super Parabolas Salomonis asservantur in aula Pembrociana apud Cantabrigiam cod. 2011. n. 83.

RUEGERI (an *Rutgeri*?) Monachi Corbeiae Novæ in Saxonia *Novæ Prælectiones in Proverbia Salomonis.* Leibniz Introd. ad Script. Rer. Brunsv. Tom. 2. n. 25. pag. 27.

ROBERTUS DODEFORDIUS, natione Anglus, Monachus Ramesiensis, vir studiis bonarum literarum impensè deditus, & qui ad summa prope-rans, à tergo quodammodò nunquam respexit, sed absoluto omnium studiorum cursu, in supremis sibi tantum

consistendum judicavit. Divini namque verbi meditationi se totum consecravit. In cujus cœlestibus mysteriis, ut penitentiorem consequi cognitionem posset, linguam Hebræam didicit, idque apud suum Abbatem & Monasterii primarios egit, ut suæ custodiæ committeretur thesaurus librorum Hebraicorum, quem ad illius cœnobii bibliothecam instruendam Gregorium Huntingtonum coacervasse alibi à me dictum est. Qua obtenta petitione, fertur multum & quidem perutiliter laborasse, & plurima erudita scripta edidisse: Sed nescio quo infortunio, qua invidia, quove alio casu evenerit, ut per pauca ejus opera ad nos pervenerint. Ferunt tamen adhuc extare.

Postillarum in Parabolas Salomonis, Lib. 1. Ipse mittet quasi imbres eloq.

Vixisse putatur circa an. Chr. 1270. Pitf. æt. 13. p. 350.

HONORII THOTI, Itali, à Cava, Campaniæ oppido, ex Medicinæ Doctore Monachi Cavensis an. 1606. facti.

Expositiones in librum Proverborum Salomonis Gregorio XV. Pontif. Max. dicatæ, quæ msc. asservantur in Archiv. Cavensi. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 235.

MARIA ELEONORA DE ROHAN, filia Ducis de Montbazon Parisiæ, Benedictina, Abbatissa Malnovensis, obiit an. 1681. Ejus opus præclarum est.

Ethica salomonis, complectens paraphrasin Proverborum, & libri Sapientiæ, cui adjecta est Paraphrasis Psalmorum septem Pœnitentialium, Gallicè in 12. Parisiis 1677. 1681. 1691. le Long. pag. 932.

COMMENTATORES IN LIBRUM ECCLESIASTÆ.

ALCUINI Commentaria in Ecclesiasten ad *Oniam, Candidum, & Nathanaelem*, discipulos suos, prodierunt in 8. Basileæ 1531. & Parisiis 1589.

HERVEI DOLENSIS circa annum 1130. doctrina & pietate percelebris *Expositio in Ecclesiasten Ms.* habetur in Bibliotheca Pontigniacensi Ord. Cisterc.

WOLBERO, Germanus, Abbas S. Pantaleonis Coloniae, obiit an. 1167. Ejus Commentarius in Ecclesiasten & in Cantica Canticorum cum notis marginalibus H. Grævii excusus est Coloniae in 4. an. 1630.

E 3

RU-

RUPERTUS ABBAS TUITIENSIS in Ecclesiasten libros quinque scripsit ad Gregorium. Opp. tom. 1. p. 1197.

JACOBI DE MARQUAIS Abbatis S. Martini Tornacensis Commentarius in Ecclesiasten asservatur inter MS.¹⁰⁵ Codd. ejusdem Monasterii. le Long. l. c. pag. 848. col. 2.

HONORII THOTI Expositiones in Ecclesiasten, quæ cum ejus *Commentario in Proverbia* in Archivo Cavenfi asservantur. Armell. l. c.

FRANCISCI SANCHEZ, Lusitani, Olyssiponenfis *Commentarius in Ecclesiasten*, typis exscriptus est in 4. Barcinone an. 1619. Vid. le Long pag. 944. col. 2.

ANONYMI MONACHI, qui sub annum millesimum octogesimum nonum vixit, *Commentarius in Ecclesiasten* octo in libros divisus extat in codice manuscripto ejus ætatis in bibliotheca Ecclesiæ Metropolitanæ Turo-nensis. Mabill. Annal. O. S. B. tom. v. pag. 261.

VICTORINI MANSO è Congr. Casin. Abbatis, tum Episcopi Arianensis *Paraphrastica Expositio in Ecclesiasten*, cui titulum fecit: *De vanitate Mundi, deque solida Hominis felicitate*. Florentiæ anno 1580. in 4. & iterum Colonia Agrippinæ eodem anno apud Cholinum in 12. Opus doctum, & suasionem Cardinalis Stanislai Ofii in publicam lucem edendum. Vid. Armell. part. 2. lit. V. pag. 10. le Long. pag. 845. col. 1.

COMMENTATORES IN CANTICUM CANTICORUM.

ALCUINI Commentarius in Cant. Canticorum, V. Gilberti Foliot in idem, in 4. Londini 1638. Ita le Long Bibl. Sac. pag. 601. Inter Opera Alcuini à Dufchesnio edita desideratur, solum part. 1. col. 270. habetur *Alcuini Epistola de illo Cantici Canticorum loco Sexaginta sunt Reginae, & octoginta Concubinae*.

ANGELOMUS, monachus Luxoviensis, in Canticum Canticorum jussu Lotharii, filii Ludovici Pii, commentatus est. Vid. Mabillonius Tom. II. Annal. O. S. B. Lib. xxxi. p. 561. ubi corrigitur Bellarminus. Opus in fol. excusum est Coloniae in 8. per Jo. Praël 1531. sub epigraphe: *Enarrationes Angelomi, sive Stromata in Canticum Canticorum*. Vid. Labb. de S. E. Tom. I. pag. 77. Extat etiam in Bibl. PP. Colon. Tom. ix. pag. 780. & Lugdun.

Tom. xv. pag. 307. - 415. Cæterum Angelomi opus mysticum prorsus est, & allegoricum.

AMBROSII AUTPERTI Commentarium non adhuc paruisse facile reputaremus, nisi Sixtus Senensis & Labbeus contraria docerent. Coloniensem editionem an. 1536. recenset *Guil. Cromæus in Elencho Scriptorum ad Scripturam*. Notior est Autpertus Commentario suo in Apocalypsin, ubi nos de illo, inquit Calmet in Suppl. ad B. S. part. 1. p. 344.

BEDÆ VENERABILIS Libri VII. in Cantica Canticorum, quorum primus est contra *Johannem* Celarentem Episcopum, Pelagii discipulum, qui commentariis suis errores ejusdem sui Magistri contra gratiam Dei intexerat. Liber VII. ferè totus debetur S. Gregorio M. ex cujus dictis contextus est. Novissimè Edmundus Martene è Congr. S. Mauri Tom. V. Thes. Nov. Anecd. Venerabilis Bedæ Commentarium in Cantica Canticorum publicam in lucem protraxit, præmissa observatione critica, quæ legenda est.

BRUNONIS ASTENSIS, seu Signienfis Commentarius in *Cantica Canticorum* extat Operum ejus volumine I.

CASSIODORUS an in Cantica scripserit, uti Sixtus Senensis & alii perhibent, pro explorato non habetur, sed eruditi ferè plerique non addubitant, quin Commentarius ejus nomine inscriptus alterius sit authoris. Legi possunt, quæ hac de re differit Joannes Garetius in præfatione ad novam suam Operum Cassiodori editionem, in qua tamen tom. 2. per eam causam, ne fortè periret, retinendum existimavit. Opus, cujus demum cunque sit, typis primis excusum est in fol. Friburgi in Brisgoia an. 1538. quæ editio, quòd unica sit, rarissimis accensetur.

GERBERTI Papæ (hoc enim nomine ante Summum Pontificatum vocatus fuit *Sylvester II.*) *Expositio in Cantica Canticorum* nondum prælo subjecta est, sed extat adhuc inter MS.¹⁰⁵ Codices Bibliothecæ Bodleianæ in Anglia.

GILBERTUS GENEBRARDUS præter Commentarium suum opus in 8. (de quo infra, cum de Libris Poeticis in Scripturam acturi sumus) dedit *Observationes fusiores*, Parisiis a. 1570. in 4. Calmet l. c.

GILBERTUS, seu GISLEBERTUS, Abbas Westmonasteriensis, claruit an.

an. 1084. ac sermone satis polito librum Canticorum pluribus homiliis exposuit. Trithem. Chron. Hirfaug. tom. 1. pag. 262. Sixt. Sen. B. S. lib. 4. p. 371.

S. GREGORIUS M. in hunc librum commentatus est; quod enim ejus nomine vulgatum est Commentarium, eidem S. Doctori in ultima Operum ipsius editione San - Mauriana asseritur; sicut etiam invictè demonstratur, opus illud alterum planè esse à Commentario, quod S. Paterius & Ven. Beda ferè ex sententiis ejusdem S. Doctoris contexuerunt. *Casimirus Oudinus* Comment. de Script. Eccl. Tom. II. pag. 769. seq. legitimum hujus Commentarii parentem contendit esse *Robertum* Monachum S. Michaëlis de periculo maris in Normannia, tum postea Abbatem S. Victoris Baiocensis O. S. B. Elias Dupinius in Bibliotheca sua Abbati Claudio tribuendum censet, quod ejus dictum accipi posse, eo sensu, quo supra de Commentario in Reges nobis sermo fuit, concedit Abbas Calmet Suppl. ad B. S. part. 1. pag. 342. Jacobus Hommey, ut paulò post audiemus, Radulpho Flaviacensi adscribit. Omnes hi verò sunt Benedictini.

GUILIELMUS PARVUS, Gallus, Abbas Beccensis, claruit 1170. Ejus opus est

Commentarius in Canticum Canticorum. Ita testatur Cornelius à Lapide in Indice Commentatorum in Canticum &c.

GUILHELMUS PETROBURGENSIS, Monachus Ramesiensis in Anglia edidit Commentarium in Cant. Lib. un. *Dilectus meus candidus*. Pitfeus æt. 12. p. 252.

HENRICUS GRAVIUS, Belga, Lovaniensis, Theologiæ Doctore in Universitate Lovaniensi, obiit. 1591.

Notæ marginales ad Wolberonis Commentarium in Cantica Canticorum, in 4. Colon. Agrippinæ an. 1630. le Long. p. 750. col. 2.

HAYMONIS *Commentarius in Cantica Canticorum*. Levi autem conjectura ex mente Jo. Alb. Fabricii Bibl. med. Lat. l. 8. p. 545. nituntur, qui eundem vel Cassiodoro, vel Remigio, vel Thomæ Aquinati tribuunt. Certè inter Haymonis Scripta Commentarium in Cantica Canticorum omnes referunt, etiam Anonymus Mellicensis cap. 76.

JOANNES RESTA, Italus, Mediolanensis, Abbas apud S. Petrum de Glassiate Mediolani scripsit *Lectiones*

in *Cantica Canticorum*. Obiit 1653. Armell. part. 2. pag. 16.

IRIMBERTI Venerab. Abbatis Admontensis in selecta quædam loca Cantici Canticorum Commentarius extat in Bern. Pezii Thes. Novis. Anecd. Tom. II. Opus perelegans, & optimis moralis doctrinæ capitibus, ac piissimis sensibus refertum.

ISIDORI CLARII è Congr. Casin. Episcopi Fulginatis, pari vel doctrina & eruditione vel morum sanctimonia præditi *Scholia in Cantica Canticorum ex arcanis Hebræorum eruta*. Venetiis apud Zileum, sive Jolitos anno 1544.

LUCAS Abbas montis S. Cornelii in exponendis divinis Scripturis nobile fortitum ingenium, scripsit opusculum ex Aponii monumentis collectum in Cantica Canticorum, anno Dom. 1130. Sixt. Sen. B. S. lib. 4. qui Ordinis Benedictini eum fuisse perperam scribit, cum Præmonstratensis fuerit.

VEN. LUTHBERTI, Monachi Fuldenfis, & primi Abbatis Hirfaugensis (obiit 853.) Tractatus in Cantica Canticorum, Trithem. in Chron. Hirfaug. Tom. 1. pag. 11.

LUTGERI Scholastici Monasterii S. Michaelis Luneburgensis Commentarius in Cant. Canticorum. Trith. l. c. p. 167.

MARINI S. Maximini Trevirensis monachi in Cantica Canticorum lib. I. Trithem. l. c. tom. 1.

NIGER RADULPHUS, aliàs *Flaviacensis*. Huic Commentaria in Cantica Canticorum (quæ S. Gregorio M. vulgò attribuuntur) postliminiò restituit, & sub ejus nomine edidit Jacobus Hommey in Supplemento Patrum, in 8. Parisiis an. 1684. le Long l. c. p. 880. col. 2.

NONNOSI Abbatis Attilensis *Cantica Canticorum* explanatione literali & mystica affectuosè ac in modum meditationum dilucidata ad calcem *Psalterii Davidis* (de quo supra) Pediponti 1742. in 4. sumptibus Jo. Gastel Bibliopolæ.

REINHARDUS, Germanus, Monachus ad S. Burchardum Herbipoli claruit an. 934.

In Cantica Canticorum liber I. Trith. l. c. tom. 1. p. 72.

REMIGIUS AUTISSIODORENSIS, sacrarum literarum Professor in Schola Remensi, obiit an. 900.

Tractatus in Cantica Canticorum. Trithem. l. c. p. 35.

RICHARDI Abbatis de Pratellis in Normannia Commentarius in Canticum Salomonis ad Mauritium Roto-

magensem Archiepiscopum habetur MS. in Bibliotheca non solum Prætelensi, sed in variis etiam Angliæ bibliothecis, quas vide apud Oudin. de S. E. Tom. III. p. 158.

RANULPHUS HIGDENUS, vulgò Cestriensis, Anglus, obiit an. 1363.

Expositio in Cantica Canticorum. Baleus apud le Long. p. 776. col. 2.

ROBERTUS DE TUMBALIA, Gallus, Monasterii S. Victoris juxta muros urbis Bajocensis Abbas, claruit an. 1087.

Brevis Expositio in Cantica Canticorum. Hommey Supplem. Bibl. PP. in 8vo. Paris. 1684. Prologus ejusdem expositionis. Mabill. tom. I. Analect. p. 115. (Radulpho Flaviacensi falso adscribitur) le Long. p. 995.

RUPERTUS Abbas Limburgensis, natione Germanus, vir sanctitate & divinis revelationibus illustratus, Philosophus quondam in Academia Parisiorum celebris, & post religionis ingressum sanctarum Scripturarum assidua meditatione peritissimus, edidit aperto, simplici, & non ineleganti stilo Commentariorum in Cantica Libros IV. quorum initium est, *Quicumque sui ipsius rerum.* Flor. sub Henr. V. Imp. an. 1124. Sixt. Sen. l. 4.

RUPERTI TUITIENSIS Tractatus in Cantica Canticorum Libris VII. absolvitur, & extat Operum Tomo I. pag. 984. - 1034. separatim prodiit Coloniae an. 1540. fol. & iterum 1551.

SIMON Belga, Monachus Affligeniensis, claruit 1290.

Sermones in Cantica Canticorum. Trith. Chron. Hirs. Tom. I. p. 570.

THEODERICUS, Germanus, Monachus ad S. Albanum Moguntiae, claruit 985. *Commentarius in Cantica Canticorum.* Trith. Chron. Hirsaug. Tom. I. p. 127.

THOMÆ DU FOUR, Galli, Fiscanensis, in Dicecesi Rotomagensi, è Congr. S. Mauri

Paraphrasis in Canticum Canticorum. Mss. Pez in Bibl. San-Maur,

*Zuich mih nah dir so losen
uuir in demo stancke
dinero salbon. Ih bekennen
min unkräft, uone dannan
hilf mir mit denen gnaden
so scunt ih andera ze
dinemo uuega.*

*Der Kuning leitota mih in sine
gegedeme. Ih uueiz nu in
fide & spe die gnada di er
nob givet in re,*

lib. I. c. 2. le Cerf. in Bibl. Hist. Crit. p. 132.

WILLERAMUS, Fuldenfis Monachus, Scholasticus Babenbergensis, ac demum *Eberspergensis* in Bavaria, non *Merseburgensis*, ut Trithe-mius (quem sequitur le Long) errore nominum confinium inductus scripserat, Monasterii inter primos Abbas, anno 1085, ut creditur, defunctus est. Ejus Opus celebre est

In Canticum Canticorum Paraphrasis gemina, Henrico IV. Imperatori olim oblata, Latina altera poetica, nec inelegans, altera Theotisca in prosa. Hæc posterior à *Paulo Merula*, addita explicatione lingua Belgica, anno 1598. *Leide* typis Raphelengii in 8. publicata fuit. Eadem *Wormatiæ* apud Voegelinum 1631. è codice Bibliothecæ Palatinæ, operâ Marquardi Freheri, sed absque Paraphrasi Latina prodiit. Eadem cum Pancratii Caltricomii, & Francisci Junii observationibus, in 8vo. Amstelodami 1655. Eadem ex ipso Eberspergensis codice msc. cum Paraphrasi & Latina vertione *Joannis Schilteri*, accurante *Joanne Georgio Scherzio* ex codice Vratislaviensi. Eadem, Latinè vertibus rithmicis cum textu Latino vulgato, & Paraphrasi Latina ex lingua Francica in 8. per Menradum Moltherum Hagenoæ 1528. Inter Codices manuscriptos præcellunt tres vetustissimi, primus in Vindobonensi, alter Ratisbonæ in San-Emmeramensi, tertius in Rhedigeriana Vratislaviæ Bibliothecis, quo ultimo Cl. Scherzius in sua usus est editione, quæ Tomo I. Thesauri Schilteriani Antiquitatum Teutonicarum prodiit Ulmæ anno 1727. sumptibus Danielis Bartholomæi in fol. Pro specimine ex Capite I. mo Versum 4. afferemus: *Trabe me poste, curremus in odorem unguentorum tuorum. Introduxit me rex in cellaria sua. Exultabimus, & lætabimur in te. Memores uberum tuorum super vinum. Recti diligunt te.*

Attrahe me post te, me solam nil scio posse.

Sic unguentorum currens in odore tuorum

Advoco quos possum comitatum pergere nostrum.

In sua quæ struxit, me rex cellaria duxit.

Significans per spem, quæ tradet post mihi per rem.

Uuir

Cap. I. Sect. I. De Theol. Positiva & libris ad eam spectantibus. 41

*Uuir sprungezen, unte
freuuen unsib an dir. nals
an uns selbon,
uuir gebuhrtige dinero
spanne, uber uuin.*

*Uuir ne uuollen nieth
uergezzen daz diu gnada
dines euangelii suozer ist,
danne diu austeritas devo euuo.*

*Lex diu quit. Si quis hoc vel illud
fecerit, morte moriatur.*

*Du quides abo in dinemo euangelio:
Non veni vocare justos, sed peccato-
res &c.*

In nobis minimè, tantum lætabimur in te.

Non velut immemores sed amore tuo recolentes

Sævitiâ legis quia mollit gratia lenis.

Non nostris meritis sed solo munere dantis.

Hæc quia das gratis à rectis rectus amaris &c.

WOLBERONIS Abbatis S. Pantaleonis Coloniae Commentarius in Cantica Canticorum cum Notis marginalibus Henrici Grævii Benedictini in 4. to Coloniae 1630.

COMMENTATORES IN LIBRUM SAPIENTIÆ.

Rabanus Maurus in sua ad Othgarium Archiepiscopum Moguntinum epistola, cogitasse se prodiit in librum *Sapientiae* lucubrationes dare; quod scilicet nemo, ait, ex veteribus Patribus in idem argumentum laboravit. Ab ipso igitur habemus

In Proverbia Sapientiae libros tres, qui extant Opp. Tomo III. pag. 362. - 393.

VEN. BEDÆ *Fragmenta allegorica interpretationis* in quædam loca libri *Sapientiae* extant Operum Tom. VII. pag. 481. - 485.

RICHARDUS PRATELLENSIS in librum *Sapientiae* commentatus fertur à Baleo.

GUIBERTUS Abbas de Novigento in Sap. VII. 30. *Sapientia vincit malum.* Extat Opp. S. Bern. edit. Mabill. Vol. 2. tom. 5. p. 714.

COMMENTATORES IN ECCLESIASTICUM.

RHABANI MAURI Opus esse omnium vetustissimum, quæ in hunc librum habeamus, scripserat Abbas Calmet in Bibliotheca Sacra, sed in ejus Supplemento part. 1. pag. 346. dicta revocavit, eo quod Beda sit Auctor antiquior, cujus fragmenta in *Ecclesiasticum* fervantur legenda Operum Tom. VI. pag. 483. Cæterum Rhabani Commentarius decem in libros distributus, & Othgario Archiepiscopo Moguntino nuncupatus extat Opp. Tom. III.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

COMMENTATORES IN IV. PROPHETAS MAJORES ATQUE IN ISAIAM POTISSIMUM.

HAIMONIS Commentarius in Prophetas Majores excusus est Coloniae in fol. an. 1533.

— EJUSDEM in *Isaiam libri tres* in 8. Parisiis, & Coloniae curâ Nicolai Herbon Ord. Min. an. 1531.

RUPERTUS ABBAS TUITIENSIS in omnes Prophetas Majores commentatus est. Vide ejus Opera.

PAULUS E LIGURIA, Monachus Casinensis, etsi ab ipsa infantia oculorum lumine esset orbatus, tanto tamen ingenii acumine fuit excultus, tantæque perspicuitate cæterorum sensuum extit decoratus, ut ab omnibus venerari promeruerit, deque illo verè poterat dici: *Dominus illuminat cæcos.* Scripsit enim super *Isaiam*, super *Hieremiam*, & super reliquos Prophetas &c. Hæc Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. & ex eo Jo. Bapt. Marus in Annot. Jacobus le Long in Bibl. Sac. pag. 895.

ARNOLDI, sive *Ernaldi* Benedictini in Dicecesi Carnotensi, Abbatis Bonævallis Commentarius in *Isaiam*. Biblioth. Clarevallis. *Le Long. l. c. pag. 616. col. 1.* Mihi non leve dubium oboritur, quin Arnoldus unquam quidquam in *Isaiam* commentatus fuerit: neque enim hujus rei vel apud Casimirum Oudinum, qui aliqua ejus Opuscula typis mandavit, neque apud alios Bibliographos, qui ejusdem Opera studiosè recensent, ullum vestigium occurrit.

GILBERTI, sive GISLEBERTI, Abbatis Westmonasteriensis Commentarius super *Isaiam*. Trith. Chron. Hirs. tom. I. p. 262. Sixtus Sen. Bibl. San. lib. 4. pag. 371.

HERVEI Monachi Dolensis, præter summam eruditionem etiam religiosissimi, *Commentariorum in Isaiam*
F Pro-

Prophetam amplissimi ad Joannem Abbatem Dolensem Lib. VIII. extant, sed sine præfatione ad Joannem Abbatem in Peziani Thes. Anecd. Tom. III. part. 1. ex codice Monasterii S. Crucis Ord. Cisterc. & Garstensis propè Ayram: m^{si} verò habentur in Bibl. Cisterciensi, Cluniacensi, Clarævallesi, Collegii Parisiensis, & Claromontani S. J.

BRUNO *Apsensis*, seu *Signiensis* Commentarium in Isaiam dedit, qui tamen adhuc ineditus est, & asservatur in Bibliotheca Carthusianorum Monasterii S. Bartholomæi ad Agnaniam, Le Long, pag. 654.

LUTGERUS Monasterii ad S. Michaëlem Luneburgi Scholasticus edidit Commentarium in Isaiam Prophetam. Trithem. Chron. Hirf. pag. 167.

RAINALDI, Prioris S. Eligii Parisiensis Expositio in Isaiam, in fol. extat in Bibliotheca Colbertina Cod. 3269. le Long pag. 918.

STEPHANI SPANBERG Abbatis Mellicensis Lectura super Ecclesiasticum Vid. Hist. Bibl. Mellic. p. 252.

REINHARDUS primus Abbas monasterii in Rainhausen in divinis Scripturis versatissimus fuisse dicitur à Trithemio in Chron. Hirf. tom. 1. p. 311. qui quosdam ejus commentarios in Isaiam, in Ezechielem, in Job, & in omnes Pauli Epistolas se vidisse testatur. Quibus addit, eum non solum in omni scientiarum genere eruditum fuisse, sed etiam sanctitate coruscasse, & miraculis, quæ usque ad Trithemii tempus in illius monasterii ecclesia fiebant, maximè in eos, qui caduco morbo laborabant.

THEODORI, Monasterii S. Mathiæ propè Treviros Scholastici Commentarius in Isaiam. Trithem. Chron. Hirf. tom. 1. pag. 154.

IRIMBERTI Abbatis Admontensis, Liber de Decem Oneribus in quædam Isaiæ Capita, extat Peziani Thes. Anecd. Tom. II. pag. 427.

ODONIS, Abbatis S. Martini de Bello in Anglia *Homiliæ in aliquot onera Isaiæ*. Vid. Possévin, in Odone Abbate Anglo.

COMMENTATORES IN JEREMIAM ET BARUC.

Rhabanus Maurus, Haymo Halberstadiensis, Rupertus Abbas, Gilbertus Westmonasteriensis, Odo Cluniacensis, suas in Jeremiam lucubrationes dederunt; quas in eorundem Operibus

invasas. Odonis verò Commentarii extant in Bibl. Cluniac. & Vindobonensi in fol. le Long, p. 885.

PASCHASIUS RADBERTUS in *Threnos*, sive *Lamentationes Hieremiæ* Explanationum, libros V. eleganti eloquio dedit, quos Seni *Odilmano Severo* inscripsit. Editi sunt in 8. Basileæ 1502. & Coloniae 1532. sub falso nomine Roberti. Le Long, p. 918. Sixt. Sen. l. 4. p. 449.

WERNBERTI San-Gallensis in *Threnos Hieremiæ* liber I. Trithem. Chron. Hirfaug. tom. 1. p. 28.

ANSELMUS LUCENSIS Expositiones in Jeremiæ *Threnos*, quæ hæcenus tamen latuerunt, quâsque Sixtus Senensis in Bibliotheca Sancta *Anselmo Mantuano*, qui nunquam in rerum extitit natura, adscribit. Ita *Alex. Nat. H. E. xi. c. 5. ar. 6. Tom. VII. pag. 507.* qui Sixtum tamen Senensem immeritò notat; nam sicut Anselmus ab Episcopatu in Urbe *Luca* gesto dictus est *Lucensis*, ita à *Mantua*, urbe patria, vocatus est *Mantuanus*.

GUIBERTI S. *Mariæ de Novigento Abbatis* in *Lamentationes Jeremiæ* lib. I. Vide ejus Opera à Luca Acherio edita pag. 243.

HERVEI DOLENSIS Expositio *Lamentationum Jeremiæ* M^{si} habetur in Bibliotheca Pontigniacensi Ord. Cisterc.

GUILLIELMUS à *Maidulphi Curia*, Anglus, Bibliothecarius dictus, Meildunensis Ecclesiæ Præcentor cl. m^o 1130. vulgò audit *Guilhelmus Malmesburienfis*,

Explicatio Lamentationum Jeremiæ, Londini in Bibliotheca Cottoniana sub effigiè *Tiberius* Lit. A. Cod. XII. Vid. le Long p. 758. & 907. qui tamen corrigendus est, quòd Guillelmum à *Maidulphi Curia* à *Malmesburienfi* distinguat, & ex uno duos faciat. Ratio verò, cur *Meildunensis* nomen terat, in fine Commentarii redditur. V. Smith, in Catal. Bibl. Cotton, pag. 21. col. 2.

FRANCISCUS DE LEMOS, Hispanus, Abbas S. Zoili Commentarium in *Threnos Jeremiæ* edidit in fol. Madridi 1649.

COMMENTATORES IN PROPHETAS EZECHIELEM ET DANIELEM.

S. GREGORIUS M. duos libros *Homiliarum* in Ezechielem dedit, in quorum priore tria prima Prophetæ capi-

capita Homiliis duodecim exponit; in posteriore Homiliis decem visionem ejusdem de Templo in Hierusalem construendo elucidat: has ad populum dixit maximo fluctuans curarum æstu propter calamitates, quæ Româ ab Agilulpho Longobardorum Rege obfessâ populo imminabant, ac denique eò excreverant, ut ab expositione Ezechielis remittere coactus fuerit, mundi finem imminere ratus. In his verò Homiliis ut plurimum in sensum moralem inquit, & declarat. Dum coram populo verba faceret, illa à Notariis in literas relata fuerunt. Octo post annis rogatu fratrum ad limam revocavit, & emendatas ad Marinianum Ravennatis Ecclesiæ Antistitem misit.

HERVEUS DOLENSIS exposuit extremam partem Ezechielis, ubi sanctus Gregorius Papa dimiserat, ad finem usque perducens. Asservantur in Bibliotheca Clarævallesi.

Rabanus Maurus, Haymo Halberstadiensis, Reinhardus Abbas Reinbansanus in Ezechielem.

REINHARDUS Abbas in Reinhausen, exposuit Prophetas Ezechielem & Danielem. *Possévin*.

PETRUS ABÆLARDUS Commentarium in Ezechielem composuisse, intelligi datur ex prima ejus epistola, in qua illius fecit mentionem, Le Long pag. 591. col. 1.

RABANI MAURI Commentarium in Danielem è Bibliotheca Augiensi erutum, ac transcriptum, penes me habeo, quem cum aliis ejusdem operibus, tum non ita pridem in lucem emissis, tum ad hoc usque ævi ineditis, in unum corpus congestis in publicum dare, vitâ comite, ac Deo annuente, propositum est.

REMIGII AUTISSIODORENSIS *Epistola ad Dadonem Episcopum Virdunensem*, in qua exponit, quid per Gog & Magog apud Ezechielem intelligendum veniat. Extat in Collect. amplif. Martene tom. 1. p. 230.

ADASTO Corbeix Novæ doctus monachus Commentarium in Danielem circa annum Domini 901. scripsisse fertur in Annalibus Corbeiensibus, eumque Warino ex ejusdem inclyti loci Cœnobita Episcopo Hildesheimensi dicasse. Vid. Annal. Corbei. ad an. 901. & Leibnizium Script. Rer. Brunsv. Introduct. ad Tom. II. n. xxv. pag. 27.

S. GERARDI ex Monacho San-Georgiani Monasterii Venetiis Episcopi *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

Canadiensis ac Martyris in Pannonia Libri VIII. *Expositionum Hymni trium Puerorum* à Bernhardo Pezio in Cathedralis Ecclesiæ Frisingensis Bibliotheca repertus, nondum, quod sciam, typis mandatus fuit. Vide Pezii Dissert. Isag. in Tom. I. Thes. Anecd. Nov. pag. xxvi.

COMMENTATORES IN XII. PROPHETAS MINORES.

VEN. BEDÆ *Expositio in Canticum Habacuc*, cujus meminit Beda in Indiculo, quæ m^{sc.} in codice Bibliothecæ S. Germani de Pratis Parisiensis, & in Colbertinæ M^{ss.} Codd. habetur. Edmundus Martene ex m^{sc.} codice Floriacensi, Corbeiensi, & S. Michaëlis in Periculo maris Tomo V. Thes. Anecd. inseruit pag. 295. quamvis jam antea Londini operâ Henr. Whartonis an. 1693. excusum fuerit.

HAYMONIS in Prophetas Minores (excepto Osee) Commentarius prodiit in fol. Coloniae 1519. in 8. *ibidem* an. 1529. Guil. Crovæus Elenchi Scripturam in Scripturam pag. 165. & Jacobus Longus l. c. p. 766. Miratur verò V. Cl. Fabricius Oseam ab ipsis excipi; cum primus tamen in hoc volumine se offerat Commentarius in Oseam: in quo, sicut in aliis quoque, Hieronymum libenter Haymo sequitur. Bibl. med. Lat. lib. 8. p. 545.

REMIGII AUTISSIODORENSIS Commentaria in Oseam asservantur Autissiodori in Bibliotheca S. Meriani, in posteriores verò XI. Minores Prophetas unâ cum Oecumenii in Paulum Apostolum, & Arethæ in Apocalypsin. Commentariis vulgata fuerunt Antverpiæ an. 1545.

RUPERTUS TUITIENSIS Abbas libros triginta quatuor in Minores Prophetas conscripsit. Unde Sixtus Senensis deficit triginta tantum numerans. Sex priores edidit primùm Jo. Petrus Norimbergæ an. 1524. in 8. qui deinde Comm. in Jonam & Michæam eodem anno addidit, cum quatuor priorum copiam nancisci non posset. Prodiit verò Comm. in omnes Prophetas Lovanii an. 1551.

GUIBERTUS Abbas Novigentensis edidit Tropologiatum in Osee libros tres. In Amos Librum I. Commentarios in Abdiam, Joëlem, Michæam, Zachariam, Jonam, Nahum, Habacuc, Sophoniam, Aggæum, Malachiam, atque adeo in universos XII. Prophetas, quos in variis Bibliothecis

cjs se vidisse testatur Oudinus Tom. II. de S. E. pag. 1021. typis verò excipiti à Luca Acherio solum fuerunt libri in Osee & Amos.

HERVEI DOLENSIS Commentaria in Minores Prophetas reperisse se scribit Edmundus Martene in monasterio S. Meriani Præmonst. Ord. Extant etiam mss. in Bibliotheca Vallis Lucensis pulpito 3. F. Oudin. de S. E.

RADULPHUS Abbas Fontanelles in Nahum. *Bibl. Cisterc.* Ita le Long p. 918. quem errore lapsus esse, & pro Radulpho Flaviacensi posuisse Fontanellensem existimo. Consulendus est Catalogus Abbatum Fontanellensium, in quo hoc nomine nullus inter eos reperitur. Vid. Dion. Sanmarth. Gall. Chr. tom. 2. col. 1432.

THOMAS MANNARINUS, Siculus, Panormitanus, ex J. U. Doctore Monachus in Cœnobio S. Martini de Scalis primus in Universitate Salisburgensi sacrorum Canonum Professor, anno 1636. vitâ religiosè functus inter alia Opera Mss. reliquit

Commentaria in duodecim Prophetas Minores. Vid. Armell. in Biblioth. Scriptorum è Congregatione Casinensi parte 2. pag. 199.

COMMENTATORES IN QUATUOR EVANGELIA.

S. GREGORII M. HOMILIAE IN EVANGELIA; de quibus ipse sic nos instruit: „ Inter sacra Missarum solemnia, ex his, quæ diebus certis in hac Ecclesia legi ex more solent, sancti Evangelii lectiones quadraginta exposui. Et quarundam quidem dictata expositio assistente plebe est per Notarium recitata: quarundam verò explicationem coram populo ipse locutus sum: atque ita, ut loquebar, excepta est, non servato Evangeliorum ordine, sed prout diversis dictæ sunt temporibus. „ Hæc Gregorius in epistola ad Secundinum Tauromenitanum Episcopum, cui Homilias postea emendatas transmisserat. Earum Catalogus juxta novissimam editionem San-Maurianam hic est.

LIBER PRIMUS.

In Lucæ caput 21. de Signis in Sole & Luna, Homilia una habita ad populum in basilica S. Petri Apostoli, Dominica II. Adventus Domini.

In Lucæ 18. de Cæco, Homilia una, habita in basilica S. Petri Apostoli, Dominica in Quinquagesima.

In Mathæi 12. super illud: *Ecce Mater tua &c.* Homilia una, habita in basilica sanctæ Felicitatis Martyris, in die natalis ejus.

In Mathæi 10. de Missione 12. Apostolorum, habita in basilica sancti Stephani Martyris.

In Mathæi 4. de Vocatione quatuor Apostolorum, Homilia una, habita in basilica beati Andreæ Apostoli, in die natalis ejus.

In Mathæi 11. de Joanne in Vinculis, Homilia una, habita in basilica SS. Marcellini & Petri, Dominica tertia Adventus.

In Joannis 1. de Legatione Sacerdotum ad Joannem, Homilia una habita in basilica S. Petri Apostoli, Dominica quarta in Adventu Domini.

In Lucæ 2. de Edicto Cæsaris Augusti, Homilia una, habita in basilica beatæ Mariæ Virginis in die Natalis Domini.

In Mathæi 25. de Quinque talentis, Homilia una, habita in basilica S. Silvestri, in die natalis ejus.

In Mathæi 2. de Adventu Magorum, Homilia una, habita in basilica S. Petri Apostoli, in die Epiphaniæ.

In Mathæi 13. de Thesauris absconditis in agro, Homilia una, habita in basilica S. Agnetis, in die natalis ejus.

In Mathæi 25. de decem Virgibus, Homilia una, habita in basilica S. Agnetis in die natalis ejus.

In Lucæ 12. de Expectatione adventus Domini, Homilia una, habita in basilica beati Felicis Confessoris in die natalis ejus.

In Joannis 10. de Bono Pastore, Homilia una, habita in basilica beati Petri Apostoli, Dominica secunda post Pascha.

In Lucæ 8. de Parabola seminis, Homilia una, habita in basilica S. Pauli Apostoli, Dominica in Sexagesima.

In Mathæi 4. de Tentatione Christi, Homilia una, habita in basilica S. Joannis, quæ dicitur Constantiniana, Dominica prima in Quadragesima.

In Lucæ 10. de Missione 72. Discipulorum, Homilia una, habita ad Episcopos in fontes Lateranensium.

In Joannis 8. super illud: *Quis ex vobis arguet me de peccato*, Homilia una, habita in basilica S. Petri Apostoli, Dominica in Passione.

In Mathæi 20. de Vineâ, Homilia una, habita

habita in basilica beati Laurentii Martyris, Dominica in Septuagesima.

In Lucæ 3. de Prædicatione Joannis, Homilia una, habita in basilica S. Joannis Bapt. Sabbato Quatuor Temporum ante Natalem Domini.

LIBER SECUNDUS.

In Marci 16. de Mulieribus ad monumentum euntibus, Homilia una, habita in basilica beatæ Mariæ Virginis, die sancto Paschæ.

In Joannis 20. de Maria Magdalena veniente ad monumentum, Homilia una, habita in basilica beati Joannis Sabbato post Pascha.

In Lucæ 24. de Discipulis in Emmaus euntibus, Homilia una, habita in basilica beati Laurentii Martyris, foris muros Urbis, Feria IV. Paschæ.

In Joannis 20. de Maria Magdalena veniente ad monumentum, Homilia una, habita in basilica S. Joannis, Feria V. Paschæ.

In idem cap. 20. de Christo ad Discipulos januis clausis ingrediente, Homilia una, habita in basilica S. Joannis in octavis Paschæ.

In Joannis 15. de Mutua dilectione, Homilia una, habita in basilica S. Pancratii Martyris, die natalis ejus.

In Joannis 4. de Filio Reguli, Homilia una, habita in basilica SS. Nerei & Achillei, die Natalis eorum.

In Marci 16. de undecim Discipulis recumbentibus, & ad prædicandum missis, Homilia una, habita in basilica S. Petri, in Ascensione Domini.

In Joannis 14. super illud: *Si quis sermonem meum servaverit*, Homilia una, habita in basilica S. Petri Apostoli, die sancto Pentecostes.

In Lucæ 13. de Arbore Fici, Homilia habita in basilica S. Laurentii Martyris, Sabbato Quatuor Temporum Septembris.

In Lucæ 9. de Abnegatione sui ipsius, Homilia una, habita in basilica SS. Processi, & Martiniani, die natalis eorum.

In Lucæ 7. de Mariæ penitentia, Homilia una, habita in basilica S. Clementis, feria sexta Quatuor Temporum Septembris.

In Lucæ 15. de centum ovibus, Homilia una, habita in basilica SS. Joannis & Pauli, Dominica tertia post Pentecosten.

In Lucæ 21. de Præliis & seditionibus futuris, Homilia una, habita in ba-

silica S. Mennæ Martyris, die natalis ejus.

In Lucæ 14. de Cæna magna, Homilia una, habita in basilica beatorum Apostolorum Philippi & Jacobi, Dom. II. post Pentecosten.

In idem super illud: *Qui venit ad me, & non odit Patrem*, Homilia una, habita in basilica B. Sebastiani Martyris, die natalis ejus.

In Mathæi 22. de Rege faciente nuptias filio suo, Homilia una, habita in basilica B. Clementis Martyris.

In Lucæ 19. de Fletu Christi super Hierusalem, Homilia una habita in basilica S. Joannis, quæ Constantiniana dicitur.

In Lucæ 16. de Divite & Lazaro, Homilia una, habita in basilica S. Laurentii Martyris, Dom. II. post Pentecosten.

Ad has Homilias tabulas adjecit Thomas Colbius ex Ordine Carmelitano insignis Concionator, & Episcopus in Hibernia. Quod alius etiam Carmelita, Joannes Stanberius, similiter Episcopus in Anglia præstitit. His Richardum Conyngtonum etiam Anglum, sed Franciscanum Joannes Pitfeus accenset æt. 14. ad an. 1330. pag. 424. Ex nostris Alulphus Tornacensis collegit ex hoc Opere librum excerptionum in Novum Testamentum, quod Gregorianum inscribitur, & à nobis alio loco recensendum venit.

VEN. BEDÆ Expositio in IV. Evangelia. le Long pag. 631.

SMARAGDUS Abbas S. Michaëlis in agro Viridunensi cl. anno 819. Vir divinarum Scripturarum eruditione clarus, scripsit in Epistolas & Evangelia, quæ per annum leguntur, Expositiones breves ac perspicuas, quarum initium est: *Epistola Græcum vocabulum est.* Sixtus Senensis *Bibl. S.* lib. 4. pag. 470.

HAYMONIS Homiliae in IV. Evangelia, *Frisius.*

REMIGIUS AUTISSIODORENSIS lucubavit in quatuor sancta Christi Evangelia libros totidem. Trithem. Chron. Hirsaug. pag. 75.

HERRICUS AUTISSIODORENSIS scripsit in varios locos Evangeliorum homilias plurimas, de quibus xxxvii. insertæ sunt in Homiliario Alcuini, Sixt. Sen. lib. 4. pag. 379.

NOTTINGUS, Germanus, Monachus S. Galli in Suevia, Episcopus Constantiensis, obiit 935. posteritati relicto insigni volumine super quatuor

Evangelia. Trithem. Chron. Hirfaug. tom. 1.

WERNBERTUS *Sangallensis* in quatuor Evangelia commentatus est. Gesnerus in partit. Theol. tit. 2. pag. 29. le Long pag. 1017.

PEREGRINUS, vero nomine *Conradus*, Germanus, S. Wilhelmi Monasterii Hirfaugienfis in Suevia Abbatis discipulus, claruit an. 1075.

Commentaria in Evangelia, Arnoldus Wion Lign. vit. l. 2. c. 75. p. 447. le Long pag. 898.

REMIGIUS *Mediolacensis* Abbas Trithemio teste l. c. pag. 122. in quatuor Evangelia commentarios scripsit.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis in volumen quatuor Evangelistarum Lib. I. extat Opp. Tom. I. pag. 534. -- 548.

S. BRUNONIS Episcopi Signienfis, & S. R. E. Cardinalis Commentaria in 4. Evangelia, quæ Ms. in Bibliotheca Ducis Sabudie asservantur, teste Aug. Oldoino in Athenæo Ligustico.

ODONIS Abbatis S. Martini de Bello Commentarii in IV. Evangelia Ms. V. Possevin. in *Odone* Abbate Anglo.

ADAMUS BARCHINGENSIS, Schirbornensis, seu Clarofontanus in Anglia monachus edidit sub annum 1217. Commentarios in IV. Evangelia ad Joan. Sarisbur. libros IV. Pitt. æt. 13. pag. 289.

ROBERTUS GRYMÆUS, monachus ac Theologus Berdenigæ, Cœnobii Benedictini in agro Lincolnienfi scripsit in *Evangelia Commentarios* stylo scholastico. Leland. cap. 297. p. 305.

CHRISTIANUS, Germanus, Abbas S. Pantaleonis Colonienfis, claruit anno 961.

Homiliæ in IV. Evangelia. Trithem. Chron. Hirfaug. tom. 1. pag. 104.

JOANNIS Monachi Castellensis Sermonum libri tres in Evangelia & Epistolæ totius anni, Sixt. Sen. B. S. lib. 4. pag. 421.

HILARION Etruscus, Genuensis, Congr. Casin. edidit Commentaria, seu Animadversiones in Sacrosancta quatuor Evangelia ad verum Christianismum continendum non inutilia Tom. II. apud Damiani, Turlinum in 4. Brixie an. 1567. & 1578. apud Thomam Bozzolam. V. Armell. part. 1. p. 226.

PAULUS GENUENSIS, Monachus Casinas. In IV. Evangelia. Bibl. Casin. Petr. Diac. le Long pag. 895.

S. HILDEGARDIS Abbatissa scripsit Latino sermone in Evangelia totius anni, de quibus Trithemius re-

cenfet Homilias LVIII. Sixt. Sen. l. 4. pag. 393.

AUGUSTINI CALMET Dissertatio in Evangelia Apocrypha. Extat ante ejus Commentarium in IV. Evangelia.

CASPARIS ERHARD, San-Emmeramensis, Dulcis Memoria in Evangelia. Augustæ Vindel. 1715, in 8.

GODEFRIDI KRÖLL San-Petrensis Salisburgi Monotessaron Evangelicum, sive Historia Evangelica ex 4. Evangelistis in unum collecta volumen, mytheria Evangelica literaliter & mysticè explanans. Salisburgi an. 1725. in 4. Traçt. I. & II.

SCRIPTORES CONCORDIÆ EVANGELICÆ.

MARIANI SCOTI de Concordia Evangelistarum Lib. I. Trithem. le Long g. 847. asservantur manuscr. in Bibliotheca Cottoniana.

ODONIS Episcopi Cameracensis *De Concordia Evangelistarum libri duo*. Tornaci Bibl. S. Martini. Sanderus part. 1. pag. 107. le Long pag. 883.

JOANNES TRITHEMIUS, Abbas Spanheimensis exaravit *Questiones Græcas de Evangeliorum dissonantia ad Rogerium Sicambrum*. Oliver. Legipont in vita Trithem.

OTHOMARI LUSCINII Monachi SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindel. *Harmonia Evangelica* in 4. Augustæ Vindelicorum an. 1523. le Long p. 837. Jam supra dixi, *Othmarum* non fuisse Monachum, sed Præceptorem & Magistrum in hoc Monasterio.

MARTINI ANASTASI, Siculi, Parnormitani, è Congr. Casin. *Concordia Quatuor Evangelistarum*. Armell. part. 2. pag. 95.

ANTONII PEREZII, Hispani, ex oppido S. Dominici de Silos, Congregationis Vallisoletanæ Præfæcti Generalis, Archiepiscopi Tarraconensis, an. 1637. defuncti.

Authentica fides quatuor Evangelistarum, controversiis Catholicis agitata, pariterque discussa, in 4. Lugduni an. 1626.

JOACHIMI PERIONII, Galli, Cœmeriacensis *Harmonia Evangelica* prodiit in fol. Parisiis an. 1553.

PETRI DE ROSENHEIM Prioris Mellicensis *Concordantiæ quatuor Evangeliorum*. Vid. Historia Bibl. Mellic. pag. 213.

AUGUSTINI CALMET, Abbatis, *Harmonia Quatuor Evangeliorum præfixa* habetur ejus Commentario in Evangelium Mathæi.

COMMENTATORES IN EVANGELIUM S. MATHÆI.

VEN. BEDÆ in *Mathæum Libri IV.* extant Opp. Tom. V. pag. 1. 23. 45. 66. Quamvis Mabillonius Ven. Bedæ expositiones in Evangelium Mathæi in dubiorum ejus Operum classem rejiciat. Sec. III. Act. Sanct. O. S. B. in elogio Bedæ.

RHABANUS MAURUS Commentariorum in Mathæi Evangelium Libros VIII. Haistulpho Archiepiscopo Moguntino nuncupavit. Extant Opp. Tom. V. pag. 1. - 168.

CLAUDIUS CLEMENS SCOTUS in *Mathæum Lib. I.* Sixt. Sen. Bibl. San. lib. 4. pag. 350. Ufferius in Sylloge Veter. Epist. Hibernic. Prologum edidit pag. 37. Confer tamen Fabricium Bibl. med. Lat. vol. 1. pag. 1082. & 1086.

JOANNES SCOTUS, de quo Sixt. Sen. l. c. pag. 423. „ Joannes Scotus „ Monachus S. Benedicti, Bedæ auditor, Albini Levitæ & Abbatis collega, Carolo M. in primis charus, & „ continua divinarum literarum exercitatione eruditus, edidit nitido & „ aperto sermone Commentariorum in „ Evangelium Mathæi libros tres. Claruit an. Domini 800. „ Hæc ille, quibus non ægrè assentior, nisi quod Joannem Scotum Ven. Bedæ jam anno 735. è vivis erepto operam dedisse negem.

CHRISTIANUS DRUTHMARIUS Corbeie Veteris Monachus scripsit Sec. IX. Commentarium in *Mathæum*, ex quo excerpta quædam lectu dignissima Mabillonius affert *Annalium* Tom. II. Lib. xxxiii. pag. 660. Jacobus autem Wimpelingius Druthmari Commentarium cum ejusdem Epitome in Lucam ac Joannem edidit in fol. Argentorati operâ & impensis Jo. Gruninger. An. Incarnat. Dom. MDXIV. Editio longè rarissima; quo factum, ut Gesnero, Simlero, Maiterre ignorata, ab aliis v. g. Labbeo, R. Simonio, planè negata, vel dubia reddita. Consulendi de summa raritate Tenzelius in mensuris colloquiis an. 1693. pag. 293. Cave Histor. Lit. part. 1. pag. 371. Windler de causs. rar. libr. *Schelhorn* Amcen. Liter. Tom. II. pag. 429. *Druthmari* Commentaria etiam typis mandata fuerunt à *Johanne Secerio*, & *Menardo Moltbero* anno 1530. non absque tamen suspitione fraudis & interpola-

tionis in iis, quæ Eucharistiam spectant, ut contendunt Sixtus Senensis Annot. cxii. lib. vi. Bibl. Sanctæ, & Cardinalis Perronius lib. 2. de Eucharistia, Auctoritate cxxv. Vid. Alex. Nat. Hist. Eccl. Sec. IX. Cap. III. p. 62. Unde miror, quod R. mus Calmet in Supplem. ad Bibl. Sen. p. 362. dicat, editionem Hagenoæ curatam ab *Henrico Mothero* (verius *Menardo Moltbero*) Lutheri affecta, magis æstimari, quàm Argentoratensem an. 1514. à *Joanne (Jacobo) Wimpelingio* ejusdem a Catholicæ doctrinæ recensitam. Quod verò *Secerius* Lutheranus Druthmarum, quod ad Transubstantiationis dogma attinet, corrupisse à Scriptoribus Pontificiis, Sixto Senensi, Perronio, Bigneo, aliisque dicatur, Joannes Vogtius, Vir doctus, ac Lutheranus Pastor Eccl. Cathedr. Bremenfis in Cathalogo librorum rariorum pag. 227. effrænem calumniandi libidinem appellat. Ego litem hanc nolo facere meam, quæ inter Catholicos & Protestantés nunquam finienda est, quoad Ms. Codex producatur, ad cujus incorruptam fidem vulgatæ typis editiones exigantur.

REMIIGII AUTISSIODORENSIS Commentarius in *Mathæum* hoc exordio: *Admonendi sumus, ut spirituale opus spirituali intentione adgrediamur*; extat Monachii in Bibliotheca Electorali. Pez. Differt. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. pag. xxiii.

S. GREGORIUS VII. ante summum Pontificatum, sub nomine Hildebrandi, Expositionem super *Mathæum* scripsisse testatur Cave Hist. Lit. pag. 433. quæ lucem tamen publicam nondum vidit.

FRUITOLPHUS in monasterio S. Michaëlis Bambergæ Professus, claruit an. 1144.

Expositio Evangelii S. Mathæi. Eifengrenius Catal. Test. verit. p. 36.

LUTGERUS in *Evangelium Mathæi*. Trithem. Chron. Hirf. pag. 167.

MARQUARDUS in monasterio S. Burckardi Herbipoli cœnobita claruit 1048.

Commentarii in Evangelium S. Mathæi Libri IV. Trithem. Chron. Hirfaug. tom. 1. pag. 186.

ISIDORUS CLARIUS, Episcopus Fulginas, scripsit in sermonem Domini in monte habitum, ex quinto, sexto, & septimo Mathæi capite Orationes ad populum 69. quarum initium est: *Pulchrum quidem omnino*. Sixt. Sen. B. S. l. 4. p. 425. qui easdem

dem vocat *verborum elegantia*, & *sententiarum gravitate refertas*.

JACOBUS BOIVIN, Blesensis, Abbas S. Launomari.

Commentarius in Mathæum. Bles. Bibl. Ordinis nostri. le Long. pag. 644.

PAULUS RABUSSON, Evangelium S. Mathæi in linguam Gallicam à se translatum meditationibus illustravit, Gallicè. le Long. p. 917.

COMMENTATORES IN EVANGEL. SS. MARCI ET LUCÆ.

S. JOANNES BEVERLACIUS ex Monacho Episcopus primùm Hagustaldensis, tum Archiepiscopus Eboracensis scripsit *Expositionem Lucæ*, quam ei Baleus Cent. 1. cap. 94. & Pitseus pag. 122. tribuunt.

VEN. BEDÆ in Marcum Libri IV. Operum Tom. V. pag. 92. 122. 152. 183.

— In Lucam ad Accam Presbyterum pag. 215. cujus epistola, quæ Bedam ad illustrandas sacras literas adhortatur, pag. 213. præmittitur, libri VI. pag. 217. 262. 301. 338. 375. 415.

REMIGIUS AUTISSIORENSIS in Evangelium S. Marci Commentarium elaboravit. Bernardus de Montfaucon in Opere Diarii Italici Cap. III. ubi monasterii S. Benedicti Padolironensis propè Mutinam Bibliothecam, & Mss. Codices Latinos recenset, pag. 36. Codicem Seculi XI. membraneum affert, ubi post opuscula aliquot nomine S. Ambrosii sequitur *Tractatus Domini Remigii Venerabilis Monachi in Marcum, & eruditissimi Commentatoris. In omnibus autem nomen suum tacuit, ut cum sapientia culmen quoque humilitatis attingeret*. Hic Operis titulus, qui Remigium Autissiodorensis procul dubio Monachum designat, Oudin de S. E. Tom. II. pag. 352.

HILDEMARI Tractatus in Lucam; cujus mentio fit in Bibliotheca Mellicensi pag. 32.

CHRISTIANI DRUTHMARI brevis Commentarius in Lucam. In Bibliotheca San - Emmerami Ratisponæ habetur *Christiani Druthmari Monachi Commentarius in Mathæum*, cui mox jungitur *Commentum super Lucam*, hoc initio: *Lucas ipse consurgens causa scribendi Evangelium, ne pseudo-evangelistis esset facultas prædicandi falsa sub nomine Apostolorum &c.* Cod. membr. Sec. XII. in fol. optimæ

notæ. Quis posterioris Commentarii auctor sit, ex codice constare non potest, inquit Bernardus Pezius, cui ob diversum Evangelia tractandi modum à Druthmaro distinctus esse visus est. Vid. Dissert. Isag. ad Tom. I. Thes. Anecd. n. 63. pag. xxxix. Certius forsàn argumentum peti ex ipsa Commentarii brevitate potuisset, quæ si occurrebat, author illius Druthmarus procul dubio fuit, ut qui brevem Commentarium in Lucam & Joannem edidisse fertur; nec nova commentandi methodus obstat, quæ, ut brevitati consuleret, forsàn dedita opera usus est.

ISIDORI CLARII in Evangelium Lucæ Orationes quinquaginta quatuor, in quibus præter verborum elegantiam, & sententiarum gravitatem, innumeros ferè, tum Novi tum Veteris Testamenti obstrusiores locos illustratos (quod maximum & præcipuum est) Christiana pietas in primis elucescit; in publicum prodicte Venetiis apud Dominicum Nicolinum operâ Benedicti Guidii è Congr. Casin. & item apud Franciscum Franciscinum an. 1565. in 4. Armell. Bibl. Cas. part. 2. pag. 54.

COMMENTATORES IN EVANGELIUM S. JOANNIS.

V. BEDA in Joannem præmissis breviarioribus, distincto capitibus XIV. Operum Tomo V. pag. 451. D. Thomas ab Aquino in Catena sua allegat quandoque è Beda, quæ in editis desiderantur, & cum iis consentiunt, quæ Ericus Autissiodorensis in suo Commentario habet. Abbas Calmet Bedam in eorum numerum refert, qui generaliter in IV. Evangelia scripserunt; neque enim illum seorsim quidquam in Joannem dedisse existimat. *Supplem. ad B. S. pag. 374.*

ALCUINI *Commentariolus in S. Joannis Evangelium*, Lib. VII. Argentorati 1525. vel ut le Long & alii, Augustæ Vindel. eodem anno. *Magna Bibliotheca Ecclesiastica* (quæ non Colonia, sed Genevæ prælo subjecta fuit) auctores pereruditi, sed Calvinò addicti, multa ex istis Alcuini commentariis, præcipuè contra Transubstantiationem, Albertinum, Daleum, Claudium &c. deprompsisse gloriantur, quod nos Catholici in sensum suum heterodoxum detorsisse dicimus. Vid. M. B. E. V. *Alcuinus* pag. 240.

RABA-

RHABANI MAURI Commentarius in Joannem nondum typis exscriptus est, sed inter mss. Codd. Bibliothecæ Augiensis asservatur, quem transcriptum ac notis à me illustratum cum erudito orbe communicabo. Typis vel ideo dignissimus est, quod ex eo Sectarii, qui Rhabanum *Transubstantiationem* negasse calumniantur, validè revinci possint.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis in Evangelium Joannis Libri XIV. Opp. tom. 2. pag. 217. Proderunt etiam separatim Norimberg. 1526. in 8. Colon. 1541. Paris. 1545.

GORDONI Monachi S. Germani à Pratis *Commentarius in Evangelium S. Joannis*. Bibl. hujus Monasterii cod. 90. le Long p. 748. Montfaucon, Bibl. Mss. Codd. pag. 1125.

MARINI in Evangelium secundum Joannem Lib. I. Trith. Chron. Hirsaug. tom. 1.

THEODERICI, Monachi ad S. Albanum Moguntiae, *Commentarius in Evangelium S. Joannis*. Trith. Chron. Hirf. tom. 1. p. 127.

JOANNES TRITHEMIUS, Abbas Spanheim. scripsit ad instantiam Udalrici Kreitwys de Eslingen, Canonici majoris Aedis Colonienfis librum unum de certis *Questionibus Græcis* in Evangelio Joannis vitio scriptorum depravatis: quod opus incipit: *Crebris amicorum precibus*. Sixt. Sen. I. 4. pag. 424. Oliver. Legipont in vit. Trithem.

GREGORIUS BAPTISTA, Lusitanus, ex oppido Funchel Insulæ Maderæ, Theologiæ Magister claruit 1621.

— *Annotationum in caput XIII. Evangelii secundum Joannem*, Pars I. in fol. Conimbricæ an. 1621. le Long pag. 624.

ECKEBERTUS, secundus Abbas Monasterii S. Florini, natione Germanus, irater B. Elisabeth Virginis & Abbatissæ Schönauensis, scripsit non aspernandæ lectionis opuscula; de quibus in principium Evangelii S. Joannis librum unum, qui incipit, *Mysteria divini sermonis*, se vidisse testatur Sixt. Sen. B. S. lib. 4. p. 359.

COMMENTATORES IN ACTA APOSTOLORUM.

MAGNUS AURELIUS CASSIODORUS in præfatione libri de Orthographia testatur se scripsisse *Complexiones*, sive explicationes breves in Epistolas P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Apostolorum, in Acta, & Apocalypsin. Coniunctim eas ex MS. Canonorum Veronensium primùm in lucem dedit Illustriss. Marchio Scipio Maffei Florent. 1721. in 8. ex qua editione cum erudita Sam. Chandleri Episc. præfatione recusæ sunt Londini 1722. in 8. atque inde Roterodami 1723. in 8. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Lib. III. p. 996.

VEN. BEDÆ in Acta Apostolorum expositio erudita ad Accam Presbyterum. Opp. Tom. V. pag. 625.

— *Expositio de nominibus locorum, quorum mentio in libro Actuum Apostolorum*. ibid. p. 665. ordine alphabetico, sed ex mente Oudini Comment. de Script. Eccles. Tom. I. pag. 1696. ad Remigium nostrum Autissiodorensis spectat.

— *Liber retractationis in Actus Apostolorum*. Tom. VI. pag. 1. quo in libro plurimum eruditionis & iudicii Bedam monstrare, notavit R. Simonius Tom. III. Histor. Crit. N. T. pag. 340. adde ejus Dissertationem de Mss. Novi Testamenti pag. 59. & *Joannis Millii* Prolegomena ad Novum Testamentum §. 1022. seqq. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 2. p. 511.

— EJUSDEM In eundem Actuum librum *Quæstiones* quinque pag. 29.

RHABANI MAURI Commentaria in Acta Apostolorum asservantur Oxonii in Bibliotheca Joannis Mori Episcopi Norvic. 923. 1. 45.

HAYMONIS Commentarius in Acta Apostolorum. Coloniae in fol. an. 1573.

FULBERTI Commentarius ad Act. Cap. XII. quam ex codice manuscripto Abbatiae Longi Pontis inter veterum aliquot Scriptorum Opuscula Sacra edidit Casimirus Oudinus anno 1692.

ANTONII PEREZ Authentica fides Actuum Apostolorum controversis Catholicis agitata, pariterque discussa, in 4. Lugduni 1626.

LUDOVICI RIELON è Congregatione SS. Vitoni & Hidulphi Analysis Actuum Apostolorum, Gallicè in 12. Metis 1727.

COMMENTATORES IN OMNES S. PAULI EPISTOLAS.

ALCUINI Commentarius in IV. Epistolas S. Pauli, nempe ad Ephesios, ad Titum, ad Philemonem, & ad Hebraeos. Ita Caveus in Hist. Lit. At Sixtus Senensis scripsisse tradit, ut & Trithemius, in omnes hujus Apostoli

G

Epi-

Epistolas libros quatuordecim. Quid quid sit, opus deperditum est. M. B. E. pag. 212.

ANDREAS CROQUETIUS, Articus, Duacenus, Prior Monasterii Hainonienfis, Theologiæ Doctor, obiit 1580.

1. Commentarius in Epistolam Pauli ad Romanos in 8. Duaci 1577. 2.) Enarratio Epistolæ ad Hebræos à Syro ferme in Latinum conversæ, in 8. Duaci 1578.

ANTONII PEREZII Authentica Fides Pauli super primam & secundam Corinthiorum, controversiis Catholicis agitata, pariterque discussa. in fol. Barcinone. 1632. Nic. Ant. in Bibl. Hisp. pag. 117.

BEDA VEN. ex verbis & sententiis S. Augustini Commentaria sua contexit, quæ asservantur adhuc inedita in Bibliotheca S. Germani Pratenfis. Nam Commentarius ille, qui continetur inter Bedæ Opera, non est Bedæ, sed Flori magistri, Monachi S. Trudonis. Vid. Dissert. Mabill. Tom. I. Analect. pag. 51. & nov. edit. fol. 788. Confer etiam Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. p. 511.

BENEDICTUS A S. GERMANO Abbas Casinensis edidit Commentaria in Epistolam Pauli ad Romanos. Placidus Diac. Casin. in Supplem.

BENEDICTUS Monachus in Tegernsee, antiquissimo & celeberrimo Bavariæ Monasterio claruit 848.

Expositio in Epistolas Pauli, Codex 700. annorum extat Augustæ Vindelic. in Bibl. SS. Udalrici & Afræ. Mabill. tom. 4. Analect. pag. 633.

CASTERTONUS, Anglus, Nordvicensis Monachus, claruit 1382. In aliquot Epistolas Pauli libri plures. Baleus, Pitseus, le Long. pag. 670.

CORNELIUS DE FRANCESCHIS, Venetus, Græcè & Latine doctus, claruit 1578.

— Commentaria in Epistolam D. Pauli ad Hebræos. Armell. part 1. pag. 140. ex Francisco Sanfovino.

DIONYSIUS FAUCHERIUS, Galus, Arelatensis, Cœnobii Lirinensis Monachus piissimus, idemque doctissimus, obiit 1562.

— Prælectiones in omnes Epistolas S. Pauli. Bibl. Cœnobii Lirinensis. Armell. Bibl. Cas. part. 1. p. 150.

EUTYTIUS CORDES, Belga, Antuerpiensis, Theologus è Congr. Casin. interfuit Concilio Tridentino.

— Commentaria in omnes Epistolas D. Pauli Apost. Tomi III. in 4. quorum

tertius non est completus. Armell. Bibl. Cas. p. 160.

GILBERTI, sive Gisleberti, Decani S. Andreae Elnonensis, post ibidem Monachi Benedictini, Expositio in omnes Epistolas S. Pauli memoratur à Foppenio in Bibl. Belg. pag. 365.

HAYMONIS Enarrationes in omnes Epistolas Pauli, in 8. Hagenoæ 1529. Coloniae 1531. 1534. in fol. Parisiis 1533. 1538. in 8. ibidem 1550. 1556. Eadem (editæ sub nomine falso Remigii Remensis) à Joanne Baptista Vilalpando in fol. Romæ 1598. Moguntiae 1614. in fol. Alii Remigio Lugdunensi, alii verisimilius Remigio Autifiodorensi, ut Guill. Cave, tribuant. Eos tamen esse Haymonis, inquit Placcius de Script. Pseudon. pag. 534. n. 2300. Rivet. Crit. Sacr. I. 4. cap. 27. toto, quod egregie dissimulavit Jesuita, Theophilus Raynaudus de mal. & bon. lib. pag. 153. 154. ipsius vitula strenue arans. Nam quæ de alio Remigio adfert, sunt apine tricaque, aut si quid vilis istis. Eosdem Commentarios Haymoni vindicat Dupinius Nouvelle Bibliothéque Tom. VII. pag. 176. Vide etiam Richard. Simonem lib. 3. Hist. Crit. Novi Testam. cap. 26.

HERVEI DOLENSIS Commentaria in Epistolas S. Pauli, quæ sub S. Anselmi nomine Coloniae 1533. cum præfatione Gottfridi Hittorpii, & iterum anno 1512. in fol. à Joanne Picardo edita fuerunt, cujus tamen minimè sunt, uti nec Hervei Natalis. le Long pag. 773.

JOANNES, Germanus, Monachus & Scholasticus Cœnobii S. Mathiæ apud Treviros claruit 1047.

— Commentarii in omnes Epistolas Pauli. Trithem. Chron. Hirsaug. tom. I. pag. 184.

JOANNIS Abbatis Sublacensis circa An. 1046. Moralia super Epistolas Pauli. Vide Chron. Sublacense apud Muratorium Script. Rer. Italic. Tom. XXIV. fol. 931.

LANFRANCUS, Abbas Beccensis, & deinde Archiepiscopus Cantuariensis in omnes S. Pauli Epistolas scripsit. Ast ille Commentarius, quem Lucas Acherius inter Opera B. Lanfranci primo loco collocavit, non illius est, sed cujusdam Anonymi; genuinus verò Lanfranci Commentarius penes Patres Congreg. S. Mauri ineditus habetur, ab Acherio postea repertus.

LUDOVICI RIELON è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi Paraphrasis & Analysis Epistolarum S. Pauli 3. vol. in 12. Paris. an. 1727. Gallicè.

MARIANI SCOTI, Monachi Fuldensis, Scholia interlinearia & marginalia in Epistolas D. Pauli. Autographum Msc. asservatur in Bibl. Cæsarea, teste Lambecio, Tom. II. p. 749.

PAULI GENUENSIS, Monachi Casinatis, Paraphrasis in Epistolas Pauli. Bibl. Casin. n. 349. Petr. Diac. de Vir. Ill. Cas. le Long p. 895.

PAULI RABUSSON Commentarius, seu Explicatio in Epistolas D. Pauli, Gallicè. le Long p. 917.

PETRUS ABÆLARDUS in Epistolam ad Romanos commentatus est, teste Fabricio in Bibl. Græca.

PETRUS DE VECCHIA, Venetus, S. Justinæ Patavinæ alumnus & Abbas, ab Alexandro VIII. ad Andriensem, ab Innocentio XII. ad Melphitensem Insulam evehctus, scripsit Italico sermone Sacras Expositiones Epistolæ ad Romanos. Venetiis apud Nicol. Pezzana an. 1664. Armell. part. 2. pag. 139.

RABANUS MAURUS in omnes D. Pauli Epistolas libris xxx. commentatus est. In eo Opere Author omnes ante se Patres laudat, Origenem, S. Ambrosium, S. Augustinum, S. Hieronymum, Hilarium Sardinensem, Ecclesiæ Romanæ Diaconum, qui claruit an. 354. atque Commentarios in omnes D. Pauli Epistolas edidit. Rabani expositio Samueli Wormatiensi Episcopo nuncupata extat Opp. Tom. V. p. 169. - 579.

RADULPHI FLAVIACENSIS Commentaria in Epistolas S. Pauli, libri XIV. asservantur in Bibl. Regia cod. 4072. Bibl. S. Germani à Pratis cod. 58. le Long pag. 880.

REINHARDI Abbatis in Reinhausen Ducatus Brunsvicensis Monasterio Commentarius in Epistolas D. Pauli. Trith. Chron. Hirs. tom. I. p. 311.

REMIGIUS AUTISSIODORENSIS, an author sit habendus Commentarii in omnes XIV. S. Pauli Epistolas, qui in Bibliotheca Veterum Patrum editionis Colonienfis 1618. ipsi attribuitur, perspicuum fit ex iis, quæ supra in Haymone diximus. Vide præterea Schoetgenium in Continuatione Bibl. med. & inf. Latin. I. 17. pag. 185.

REMIGIUS Abbas Mediolacensis scripsit in omnes S. Pauli Epistolas. Trithem. Annal. Hirsaug. ad an. 980. pag. 122.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

ROBERTUS DE TÓRINEIO, seu de Monte, Normannus, Abbas S. Michaelis de Monte, obiit 1186.

Commentarius, seu abbreviatio expositionum in Epistolas Pauli excerptarum ex Operibus S. Augustini (sed ex aliis locis quàm ii, qui sub nomine Flori aut Bedæ, aut Petri Abbatis Tripolitani prodierunt. (Mabillon.) in 8. Bibl. hujus Cœnobii. (Extat prologus ad calcem Operum Guiberti de Novigento an. 716, in fol. Paris. an. 1651.) le Long pag. 951.

RUDIGERUS in Epternacensi monasterio Dioecesis Trevirensis Monachus & Scholasticus scripsit seculo X. in Epistolas Pauli libros XIV. Mabill. Annal. Tom. IV. p. 67. ex Trithemio.

THIETLANDUS Abbas Monasterii Eremitarum (vulgò Einsidlen in Helvetia, à Monachis simul eruditus, simul piis loci illustris) anno 845. fecit glossam super Epistolas S. Pauli. Ita Hermannus Contractus in Chronico ad annum 847. & Christoph. Hartman in Annal. Erem. p. 67.

STEPHANI SPANBERG Abbatis Mellicensis fec. xv. Lectura super Epistolam I. ad Timotheum. Vid. Hist. Bibl. Mellic. pag. 252.

COMMENTATORES IN EPISTOLAS CANONICAS.

CASSIODORUS in omnes Catholicas Epistolas scripsit annotationes. Sixt. Sen. Bibl. San. lib. 4.

VEN. BEDÆ Expositio super Epistolas Catholicas, D. Jacobi Hierosolymitani Episcopi, pag. 673. Petri I. p. 694. & II. pag. 713. Johannis I. ex Augustino maxime pag. 727. II. pag. 72. & III. pag. 754. Judæ pag. 755. Prologum edidit Guil. Cave in Historia Literaria Scriptor. Eccles. ad annum 700. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. pag. 510. Cæterum Beda primus fuit, qui integram in septem Epistolas Catholicas nobis reliquit expositionem, ex quo facile intelligitur, quàm fuerit in Patrum lectione versatus.

HAYMONIS Commentarius in Epistolas Canonicas prodiit in fol. Coloniae an. 1573.

WALAFRIDI STRABONIS Glossa in Epistolas Jacobi & Petri: incipit Jacobus &c. Servus Dei & Domini, id est Patris & Filii &c. in Epistolas Petri, sic: Petrus &c. Advenæ Latine, Græcè Profelyti &c. Msc. in Bibl. Div. Aug. Clafs. I. n. 140.

RUDIGERUS Epternacensis libros VII.

VII. in Epistolas Canonicas lucubra-
vit. Trithem.

HERRANDI Abbatis Ilfenburgen-
sis, tandemque Episcopi Halbersta-
densis *Sermones in Epistolam S. Jacobi*,
tunc compositi, cum esset Monachus
in Reinhardenbrunn Thuringiæ. Leib-
niz in *Introd. ad Script. Rer. Brunsv.*
Tom. 2. n. xxv. pag. 27.

JOANNIS BAPTISTÆ FOLENGII
*Commentaria in omnes Canonicas Epi-
stolas Apostolorum, & in primam Joan-
nis*, Antuerpiæ in 8. & Venetiis apud
Aldum anno 1546. & tertio Lugduni
apud Sebastianum Gryphum in 4. an-
no 1555. Ex his autem Commentariis
tria, in Epistolas nempe Canonicas
S. Petri, & S. Jacobi, & in primam
Joannis, in Indicem Librorum prohi-
bitorum, donec tamen expurgarentur,
fuerunt olim relata, ut in Indice Ma-
driti anno 1667. videre licet. At in
Indice Romano jussu Ven. Servi Dei
Innocentii XI. edito, sine illa clausu-
la (donec expurgarentur) prohibita
sunt. Armell. *Bibl. Caf. part. 2. p. 24.*
cui junges Possevinum *Appar. Sac.*
tom. 2. pag. 118. Edit. Venetæ anno
1606. qui Folengii, Viri æquè litera-
ti atque incorrupti, Commentaria ab
hæreticis corrupta existimat.

LUDOVICI RIELON è Congr. SS.
Vitoni & Hidulphi *Analysis Epistola-
rum Canonicarum* in 12. Metis, anno
1707. Gallicè.

COMMENTATORES IN APOCA- LYPSIM.

ALCUINI in Apocalypsin Liber
unus. Sixt. Sen. *Bibl. San. lib. 4.*

AIMONI Monachi ab anno Chr.
970. Floriacensis, *supra Apocalypsin*
Expositio, authoris tempore descripta,
& forsitan propriâ ipsius manu, asser-
vatur inter mss. Codices Bibliothecæ
Floriacensis. *Claud. Stephanot.* in *Epist.*
histor. de Bibl. Flor. quæ extat Opp.
posthum. *Mabill. & Ruinart.* tom. 1.
l. 5. pag. 461.

S. AMBROSIUS AULPERTUS, Ab-
bas S. Vincentii ad fontes Vulturini
in Italia sæc. VIII. an. 770. elaboravit
multis vigiliis *Expositionem in Apo-
calypsin*, quam Stephano IV. Ponti-
fici dedicavit, & in qua omnia ad mo-
rum ædificationem accommodat. *Auth-
berti Opus*, inquit *Mabillonius Annal.*
Bened. tom. 2. p. 247. *in decem libros*
*distributam est: quod pietatis & doctri-
næ plurimum continet.* Nec aliter de
illo censet *Bailletus* in vita Viri sancti

ad diem 19. Julii. Edita est primùm
Colonæ an. 1536. in fol. per Euchar.
Cervinum; deinde Tom. IX. *Bibl. PP.*
Colonienfi, & Lugdunenfi XIII.

AUGUSTINUS CALMET in suo
Commentario, historiæ serie contexta
hoc agit, ut ostendat librum Apoca-
lypsis nonnisi persecutiones, bella, vi-
ctoriam & triumphum Ecclesiæ, quem-
admodum & Idololatriæ, atque Romæ
idololatræ everfionem portendere.

S. BEATUS, Levanentis, Astur, Ab-
bas, *Commentarium in Apocalypsin*,
ut Anonymus ejus vitæ auctor testa-
tur, scripsit, quem laudant Lud. Al-
casar S. J. in investigatione arcani sen-
sûs in Apocalypsi pag. 83. *Mabillonius*
in *Observatione prævia ad vitam Sec.*
III. *Benedictini Parte II.* Nicolaus An-
tonius *Bibl. Vet. Hisp.* l. 6. c. 2. p. 325.
seq. Nemo hunc Commentarium ha-
ctenus in lucem protulisse scribit Fa-
bric. *Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. pag.*
491. Illum tamen se vidisse ait *Mora-
les* in Ecclesia Vallecavenfi, Hispanis
Valcabado, haud procul à Saldano
oppido diocesis Legionensis, qui lo-
cus S. Beati memoria & cultu celebra-
tur. *Vid. Nat. Alex. in Hist. Eccl. Sec.*
8. c. 3. art. 8. p. 686. col. 1.

VEN. BEDÆ *Explanatio in Apo-
calypsin B. Joannis Apostoli* cum Prolo-
go ad Fratrem Eusebium de septem
ejus Periochis & septem ad eam intel-
ligendam regulis Tychonii pag. 761-
816. In hoc verò suo Commentario
Beda non septem tantummodò Asiæ
Ecclesias in eo libro designatas agno-
scit, sed totius etiam Ecclesiæ vices
usque ad exitum Mundi in Apocalypsi
designatas sibi persuadet. Primarium
verò se secutum esse non diffitetur. Ta-
citus Nicolaus Zegerus, doctus Mino-
rita, notis in Nov. Testam. & Richar-
dus Simon Tom. III. *Hist. Crit. N. T.*
p. 345. Bedæ Commentarium plurimi
faciunt. Zegeri verba sunt: *Inter*
cætera autem Commentaria, quorum
adjuti sumus adminiculo, principem
*apud me obtinuit locum, & auctorita-
tem ipsius Bedæ glossema, quo sanè nul-
lum vidimus sincerius, quod minus ha-
beret affectatæ curiositatis, quod magis*
*argutum, doctum, solidum, & erudi-
to homine dignum; denique quod ma-
gis meo certè judicio ad mentem accede-
ret Apostolicam.* Hæc ille præfat. in
Apocal.

BERENGAUDI *Expositio in Apo-
calypsin*, S. Ambrosio perperam tributa.
Extat in *Append. ad Opera S. Ambro-
sii* edit. nov. Monachorum è Congr.
S. Mau-

S. Mauri, qui Authorem monasticam
Benedictinæ Familiæ institutionem se-
quutum esse hinc conjiciunt, quòd
cap. 9. & 21. de vitiis, quæ sibi adi-
tum in monasteria tum temporis fe-
cerant, tanquam ocularis testis sub-
inde differat, & c. 18. & 21. locos
plures passim inferat è Regula B. Bene-
dicti ad verbum expressos. *Vid. cit. Ap-
pend. p. 498.* Confer tamen *Fabricium*,
qui *Bibl. med. & inf. Lat. pag.*
574. hanc *Expositionem Berengario*
Turonensi attribuit.

S. BRUNO Astensis, seu Signiensis,
Abbas Casinensis, in Apocalypsin de-
dit Tractatum, qui Operum ejus To-
mo I. habetur.

BARTHOLOMÆUS, cognomine
Taberna, ex oppido Paternione prope
Catanam in Sicilia, Monachus
S. Nicolai de Arenis è Congr. Casin.
obiit 1593.

— *Commentaria in Apocalypsin*, Opus
egregium, quod reperitur Catanæ in
Monasterio S. Nicolai, & Venetiis in
Bibliotheca S. Georgii Majoris MS.
sign. 318. ubi illud anno 1718. tom. 1.
in fol. se vidisse testatur *Armell. Bibl.*
Caf. part. 1. pag. 71.

CASSIODORI *Commentaria in Apo-
calypsin cum Epistolis & Actis Aposto-
lorum* (quorum ipse meminit in præ-
fatione de Orthographia) illustriss.
Marchio Maffei in lucem publicam
asseruit Florentiæ in 8. an. 1721. Ti-
tulum præferunt: *Complexiones in*
Epistolis & Apocalypsi. Vide le *Cerf*
Bibl. Hist. & Crit. pag. 143.

CASTERTONUS ab oppido nata-
litio in patria Norfolcensi sic nuncu-
patus, Monachus Norwicensis, abso-
luto studiorum curriculo se totum ad
sacrarum Scripturarum meditationem
contulit, tanto ardore sublimia my-
steria contemplatus, ut multorum ar-
canorum particeps fieri videretur. Un-
de scripsit in *Apocalypsin S. Joannis li-
brum unum.* *Vid. Pitf. æt. 14. ad an.*
1382.

HAYMONIS *Commentarius in Apo-
calypsin libri VII.* in 8. Colonæ an.
1529. 1531. 1534. Parisiis 1540.

JOANNES DE TINMOUTH, Mona-
chus Anglus, super Apocalypsin Lib.
I. Baleus.

MARINI in Apocalypsin Libri III.
Trith. in *Chron. Hirs. Tom. I.*

RADULPHUS FONTANELLENSIS
(an verius Flaviacensis?) super Apo-
calypsin. *Bibl. Cisterc. le Long pag.*
218.

RATHERIUS, Monachus Lobien-
sis, Episcopus Veronenfis, obiit an-
no 973.

— *Expositio in Apocalypsin. Ordina-
rium Reibacense.* le Long pag. 919.

REMIGIUS AUTISSIODORENSIS.
In Bibliotheca Regia Parisiis extat
Cod. 4107. *Commentarius in Apo-
calypsin* sub Remigii nomine, cujus pro-
logus incipit, *Legimus in Ecclesiastica*
Historia &c. qui olim sub nomine Hay-
monis nostri, Halberstadiensis Episco-
pi anno 1521. impressus Parisiis, apud
Johannem Parvum, Colonæ anno
1521. apud Euchovium, atque iterum
Parisiis anno 1540. Imò in iisdem Mss.
Codicibus Regiis num. 3815. & 3816.
sub nomine Haymonis legitur. Hinc
vides, inquit *Oudinus de S. E. Tom.*
III. p. 331. quàm frequenter in Manu-
scriptis fiat, ut quæ sunt Haymonis
Episcopi Halberstadiensis, Remigio
Autissiodorensi attribuantur. Fatetur
tamen idem *Oudinus*, quòd *P. Mont-
faucon* in *Opere Diarii Italici* Mss. Codices
Ambrosianæ Bibliothecæ à se inspectos
enarrans cap. 2. pag. 12. *antiquum*
Remigii Commentarium in
Apocalypsin habet. *Oudin. l. c. Schött-
genius* in *Continuatione Bibl. med.*
Lat. lib. 17. p. 185. ubi *Commentarius*
Remigio vindicatur.

GUILLIEMUS DE HIERACI, Sicu-
lus, Panormitanus, Monasterii ad S.
Martinum de Scalis Abbas an. 1502.
floruit egregia doctrina, ut testantur
ab eo conscripti libri duo de *Apoca-
lypsi*, qui asservantur in Bibliotheca
Monasterii Sublacensis. *Arnell. part.*
2. pag. 195.

RUPERTUS Abbas Tuitiensis in
Apocalypsin S. Joannis Libros XII.
edidit, quos Friderico Archiepiscopo
Colonienfi inscripsit. Extant Opp.
tom. 2. p. 468. Excusi sunt etiam se-
orsim Norimb. an. 1523. Colonæ an.
1540. Lovanii apud Servatium Sasse-
num an. 1551.

THEODORUS Monachus & Scho-
lasticus Monasterii S. Mathiæ propè
Treviros obiit an. 1012.

Commentarius in Apocalypsin. Ey-
fengren *Catal. Test. verit. pag. 78.*

WERNBERTI, seu *Weremberti* San-
Gallensis *Commentarius in Apo-
calypsin.* *Possevin. in Appar. Sac.*

ANONYMUS Monachus in Cœno-
bio Cantuariensi scripsit in *Apoca-
lypsim S. Joannis Lib. 1.* Legimus *Ge-
nelis* cap. 23. Ubi *Jacob. Pitf. de Ill.*
Script. Angl. in Append. p. 824.

ANONYMUS alter Monachus Anglus. *Lib. un. in Apocalypsin. Spiritu magno vidit ultima. Pitf. l. c.*

§. IV.

Comentatores, seu Poetae Biblici, qui Sacrae Scripturae libros, loca, argumenta, laudes ac commendationem ligatâ oratione expresserunt.

CEDMONIUS simplex Monachus, Poeta haudquaquam aspernandus, circa annum Domini sexcentimum septuagesimum per omnes ferè Bibliorum Historias poemata edidit. *Sixt. Sen. Bibl. San. l. 4. p. 350.* De hoc Poeta Mabillonius in *Annalibus Benedictinis* ad an. Chr. 680. Tom. I. p. 555. agens, „erat, inquit, in eo monasterio „(*Streanesbalensi*) frater quidam, „Cædmon nomine, peculiari gratia „insignis, qui, cum poetice nuncquam didicisset, carmina religioni „ac pietati apta ex tempore Anglica „lingua pangebatur, ac peritè canebatur, „nihil unquam frivoli aut profani „componere solitus, sed ea tantum, „quæ ad religionem pertinebant. „Hanc gratiam cum in illo probasset „Hilda Abbatis, ex famulatio educum in monasterio fratrum numero consociavit, eumque sacrae Historiae seriem edoceri iussit. Venerabilis Beda, cujus autoritate Mabillonius narratio nititur, Cædmonem his verbis commendat: *Divina gratia specialiter insignis, carmina religioni & pietati apta facere solebat, ita ut quidquid ex Divinis Literis per interpretes disceret, hoc ipse, post pusillum, verbis poeticis maxima suavitate & compunctione in sua, id est, Anglorum lingua proferret: cujus carminibus multorum sæpè animi ad contemptum seculi, & ad appetitum sunt vitæ celestis accensi. Et quidem alii post illum in gente Anglorum religiosa poemata facere tentabant, sed nullus ei æquiparari potuit ---- At ipse cuncta, quæ audiendo discere poterat, rememorando secum, & quasi mundum animal, ruminando, in carmen dulcissimum convertebat, suaviusque resonando, doctores suos vicissim auditores faciebat suos. Canebat autem de creatione mundi, & origine humani generis, & tota Genesis historia; de egressu Israël ex Ægypto, & ingressu in terram repromissionis; de aliis plurimis Sacrae Scripturae, de incarnatione Domini, ac passione, & resurrectione, & ascensione in caelum:*

de adventu Spiritus sancti, & Apostolorum doctrina: item de terrore futuri iudicii, & horrore pœnæ gehennalis, ac dulcedine regni celestis multa carmina faciebat. Sed & alia per plura de beneficiis ac iudiciis divinis, in quibus cunctis homines ab amore scelerum abstrahere, ad dilectionem verò & solertiam bonæ actionis excitare curabat. Hæc Ven. Beda. Joannes verò Timothensis in *Historia aurea* Mf. lib. xx. cap. 7. apud Henricum Whartonum ad Usser. de *Scripturis, sacrisque vernaculis* pag. 350. *Cædmon fecit mira poemata, quasi per omnes Sacrae Scripturae historias. --- Divinitus edoctus in lingua patria facere carmina compunctiva, cui nullus alius in huiusmodi potuit æquiparari.* Veri Cædmoni genuina pauca supersunt, de quibus Georgius Hickelius in *Grammatica Anglo-Saxonica, & Mæso-Gothica* cap. xxii. p. 187. 189. Quam ex Usseriano Codice an. 1655. in 4. Franciscus Junius Amstelodami edidit paraphrasin Geneseos, & aliarum Historiarum Veteris Testamenti, eamque Cædmoni adscribit in *Notis ad Wileramum*, pag. 248. eam ad longè juniorem ætatem esse referendam idem Hickelius non dubitat. Vide *Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 3. p. 860.*

ALCUINUS Epigrammata sex de correctione Bibliorum à se facta panxit, quæ extant in ejus *Operibus* pag. 685. Alia duo Poemata, hexametrum alterum, alterum elegiacum *Biblis* à se correctis præmisit, quæ edidit Lambecius Tom. 2. *Bibl. Vindobon.* pag. 403. seq.

OTFRIDI Monachi Wizanburgensis, sive Willenbürgensis in Allatia, *Volumen Evangeliorum*, antiquis rhythmis Theoticis compositum, & in quinque libros divisum, quorum quisque porrò in capita divisus est, nempe primus in viginti octo, secundus in viginti quatuor, tertius in viginti sex, quartus in triginta septem, quintus in viginti quinque. Quâ occasione, quibusque causis impulsus fuerit Otfridus, ut hoc Opus componendum suscepit, ipse in sua præfatione declarat, aitque, id factum studio & rogatu quorundam integerrimorum virorum, præcipueque cujusdam à virtutibus ornatissimæ foeminae, nomine Judith, à quibus, cum impuras secularium cantilenas ferre non possent, interpellatus fuit, ut præcipua Evangeliorum loca Theoticis versibus vinciret, quæ seculares illi memoria

man-

mandarent, sicque Evangeliorum in patria lingua capti suavitate, obscenas illas Odas oblivioni traderent. Præstitit ille, quod flagitabatur, non quasi peritus, inquit, sed fraternâ petitione coactus, opusque univèrsim in libros quinque dispescuit, non tantum in quatuor, ut Trithemius scripsit. In Mf. to Codice Bibliothecæ Cæsareæ, in quo hoc opus integrum habetur, non mancum verò & mutilum, quemadmodum Flaccius Illyricus an. 1541. typis Basileensibus excipit, liber primus hac epigraphe insignitur: *Incipit liber Evangeliorum primus, Domini gratia theotisce compositus.* Qui titulus à Trithemio perperam redditus in hæc verba fuit: *Ad Luitbertum Moguntiacensem Archiepiscopum octavum in Evangelium, opus grande & insigne, quod prænotavit Otfridus, Gratiam Theotiscæ, Libri IV.* Quæ cum Illyricus legisset, plausum ingeminavit, existimans, se, non quod pueri in faba, invenisse. Unde in præfatione sua asseruit, ab Otfrido huic Evangeliorum Codici nomen *Gratiæ* loco tituli inditum fuisse, quò significaret bona opera non esse necessaria ad salutem, sed justificationem nostram esse gratuitam, & per solam fidem contingere sine ullis nostris meritis. Plurimum aliarum falsitatum Lambecius Illyricum revincit, qualis est illa, quòd dicat, *Otfridum* hoc volumen Evangeliorum suo tantum Archiepiscopo, nempe Moguntino examinandum & probandum commendasse, non autem illud Pontificis Romani pedibus & Romanæ Ecclesiæ censuræ subjecisse, quòd tanta tunc fuerit adhuc libertas Ecclesiarum, ut nemo illius rei faciendæ necessitati fuerit obnoxius. Ac si verò Otfridus ita desipuisset, ut Theoticos versus Romam ad Pontificem hujus linguæ penitus ignarum, quòd iudicium de illis ferret, mittendos unquam existimârit. Opus suum Otfridus Ludovico, Imperatoris Ludovici Pii Filio, Franciæ Orientalis Regi, ut & Luitberto Archiepiscopo Moguntino, atque Salomoni primo ejus nominis Episcopo Constantiensi dedicavit. Prima dedicatio fuit Poëma Theoticum sanè quàm artificiosum. Altera erat Latine scripta; tertia iterum Theoticum Carmen; de quibus scitu digna in *Coment. de Bibl. Cæs. lib. 2. p. 415. seq.* Novissima, & ad vetustissimos codices castigata editio est, quæ ha-

betur in *Joan. Schilteri Thesaurò Antiquitatum Teutonicarum* Tom. I. Cujus recensionem vid. in *Act. Erud. Lips. an. 1727. Emendationes in Otfridi Paraphrasin Evangeliorum*, quas ex codice Vaticano excipit *Fridericus Rostgaard*, edidit *Jo. Georg. Eccard* inter varias Additiones ad *Legem Salicam* an. 1720. typis ab ipso mandatam.

WILLERAMI ex Monacho Fuldenfi Abbatis Eberspergensis in Bavaria Paraphrasis gemina in Cantica Canticorum, prior Rhythmis Latinis &c. vide supra *Comment. in Cant. Canticorum.*

ARNOLDUS, Saxo, Novæ Corbeia Monachus, & Scholasticus in Monasterio S. Mathiæ Treviris, versibus hexametris reddidit *Proverbia Salomonis*. Trithem. Chron. Hirs. ad an. 982. pag. 209. Aliis claruisse circa an. 1030. dicitur.

ARNULFUS, aliis *Arnolfus*, seu Arnoldus ex Comite Vochburgensi Monachus, & Decanus Monasterii Emmeramentis Ratisbonæ excipiens de *Proverbiis Salomonis convenientiores sententias & literam & allegoriam metrico lepore scripsit & digessit*. Sigebert. Gembl. de S. E. cap. 157.

REINHARDI Abbatis in Rheinhausen Opus metricum in *Job. Trith. Anal. Hirs. tom. 1. p. 311.*

HILDEBERTUS Gallus, è Lavarinenfi vico natus, monachus Cluniacensis, Episcopus Cenomanensis, deinde Archiepiscopus Turonensis, obiit 1156.

1.) Libri IV, in quatuor libros Regum, versibus. 2.) Diverforum S. Scripturae locorum moralis applicatio, versibus. 3.) Poëma de Opere sex dierum. 4.) In caput I. Ecclesiastes. Hæc omnia extant in ejus *Operibus*, quæ Ant. Beaugendre è *Congreg. S. Mauri* an. 1708. vulgavit Parisiis in fol.

MARBODI ex Episcopo Redonensi in Britannia Armorica Gallia Monachi Andegavis ad S. Abinum, Liber *Ruth* redditus carmine. Exat inter ejus Opera ab Ant. Beaugendre edita pag. 1582.

— *De raptu Dinæ. Genes. xxxiv.* pag. 1585.

— *Metaphrasis Cantici Canticorum*, De hac Sigebertus cap. 158. *Marbodius Redonensis Episcopus Cantica Canticorum ad integrum exposuit, metrico labore & allegoria exornans.* Laudat & Trithem. cap. 339.

THEO-

THEODERICI Abbatis S. Trudonis prope Leodium anno 1107. defuncti Historiæ Veteris & Novi Testamenti versu heroico. Ger. Jo. Voss. de Hist. Lat. lib. 2. c. 48. ex Sixto Sen. l. 4. pag. 475. ubi: *Theodorus*, seu *Theodericus* Abbas D. Trudonis Leodiensis, natione Germanus, eruditionis & sanctitatis magnæ, cui par fuit profæ & carminis excellentia, librum composuit, historias Veteris ac Novi Testamenti heroico versu complectentem.

GISLEBERTUS Monachus S. Laurentii Leodiensis Sec. XII. versu heroico scripsit *Historiam de Joseph*, unumque in volumen extendit. Deinde *Gesta David* eodem metro partiens opus per libellos duodecim. Planus & facilis est, verumtamen dignè laudabilis, quia facilè usus difficili est opera secundum hos fuimet versiculos:

*Carmina composui, gratoque labore peregi
Sanè difficilem proponendo mihi legem.
Lex fuit, ut verbum curarem reddere verbo,
Ardua res certè multa dignissima laude,
Et labor egregius est ex sermone pedestri,
Ex humili prosa salienti currere versu
Atque sequi cyclum parvum, sic ut pbi quis
Speret idem, sudet multum, frustra que laboret.*

Neque illius opuscula gratæ sunt utilitatis aliena, quando historicæ narrationis campum mysticis amœnet floribus allegoriarum. *Remerus* lib. 1. de Scriptor. Monast. Leod. apud Pez. Thef. Anecd. tom. 4. col. 31.

JOANNES Gisleberti frater & conmonachus in eodem S. Laurentii monasterio *Historiam Tobie* heroico pede percurrit. Reinerus l. c. col. 32.

SIGEBERTUS GEMBLACENSIS, Poëta sui temporis celebratissimus, & in divinis Scripturis à juventute detritus, scripsit in librum Ecclesiasticis hexametro carmine librum unum. Ob. an. 1112. Opus Gemblaci Mss. affervatur, teste Foppenio Bibl. Belg. pag. 1096.

ROBERTI DE DUNSTABLE, Monachi Angli ad S. Albanum an. Christ. 1150. versus de creatione mundi, de paradiso, aliisque sacris & historicis argumentis. Bibl. Cotton. sub effigie Julii Lit. D. Cod. III. n. 3. & 6.

GUILIELMUS MALMESBURIENSIS de ferie Evangelistarum Lib. xv. vario genere carminis. Leland cap. 160.

LAURENTIUS Dunelmensis, Monachus Anglus, Abbas Westmonasteriensis claruit 1160.

— *Hypognosticon Vet. & Novi Testamenti* versibus. Bibl. Bodleiana cod. 1294. Bibl. Lambeth. Wharton. Bibl. Belg. Sanderus part. 1. pag. 310. le Long p. 822.

PETRUS DE ROSENHEIM, Monachus Mellicensis in Austria, vir in divinis Scripturis studiosus, & secularibus literis sufficienter instructus, metro valens & prosa scripsit magistro Nicolao Duncelspuel rogante, ad Brandam Cardinalem S. Clementis, Apostolicum Legatum, Opus metricum in totam Bibliam, quod *rosarium memoriale divinatorum eloquiorum* appellavit, duobus versibus semper exprimens, quod in quolibet capitulo continetur. Trith. de Vir. Ill. Ord. S. B. l. 2. c. 137. Sixt. Sen. Bibl. San. l. 4. p. 452. Habemus hujus Operis plures editiones. *Phorce* 1510. in 8. *Viennæ* 1524. Idem inscriptum *Mnemosynon* sub nomine *Cornadi Bavari* in 8. Argentorati 1544. Stetini 1570. le Long pag. 933. Bibl. Mellic. pag. 212. & pag. 213. dicitur, aliud *petri* Opus metricum in totam S. Scripturam excidisse.

CONRADUS *Boius*, sive *Bavarius*, Monachus in Mellicensi Austria inferioris Monasterio 1529.

Mnemosynon, id est, Bibliorum memoriale Carmen in 8. Viennæ Austriae 1524. (verus Author dicitur Petrus de Rosenheim, Mellicensis Prior juxta Fritium) le Long pag. 684.

ANGELUS DE FAGGIS, Italus, Neapolitanus, ex oppido *Sangri*, unde *Sangrinus* dictus, Abbas Casinensis. Ob. 1593.

— *Paraphrasis Metrica* vario carminum genere in *Psalms Davidis* in 4. Venetiis 1540. & 1575. Basileæ 1551. Romæ 1587. Neque sanctæ fidei linguæ, neque Interpretum sententiam, neque Poëtae diligentiam in hoc Opere desiderari quoquam posse, affirmat Armellinus Bibl. Cas. part. 1. pag. 24. id quod editiones toties iteratæ facilè persuadent.

GILBERTUS GENEBRARDUS Canticum Canticorum versibus Jambicis & Commentariis explicatum edidit adversus trochaicam Theodori Bezæ Paraphrasin, in 8. Parisiis 1585. Nempe ad explodendam Theodori Bezæ impietatem, qui Anacreonticis versibus profanis & obscœnis librum sacrosanctum Cantici Canticorum contaminaverat, Genebrardus Jambico dimetro illud idem Opus paraphrasticè & eleganter delineavit; cui etiam

è regione suorum versuum, Latinam nostram editionem adjunxit, & Commentariis postea eadem doctissimis, quemadmodum & Psalmos antea illustravit. Quæ omnia Parisiis prodierunt in lucem.

MATHÆI VINDOCINENSIS (claruit 1280.) *Metaphrasis Libri Tobie*, versibus elegiacis scripta, quam Joannes Heringius Jctus & Syndicus Bremensis ex duobus Mss. edidit Bremæ an. 1642. in 8. Neque prima ista fuit Vindocinensis Poëtae editio, uti persuasum sibi habuit Heringius, sed illam antecessit Lugdunensis anno 1505. in 4. maj. cum Comment. in Auctores octo morales, & ex eadem editione Argentoratensis an. 1510. utraque Heringianâ longè, præsertim circa finem, auctior. Tertiam accuravit Basileæ anno 1563. Joannes Heroldus. Notandum verò, quòd multi perperam hunc Mathæum nostrum cum Mathæo Abbate S. Dionysii in Francia confundant.

FELIX PASSERINUS, Italus, Neapolitanus, Monachus ac Prior Casinensis, denique Abbas Titularis, edidit inter alia *L'Essaemeron*, ovvero *L'Opera dei sei Giorni* Poëma, id est, *Hexaëmeron*, seu *Opera sex Dierum*, carmine heroico Neapoli in Typographia Jo. Bapt. Subtilis, per Scipionem Boninum an. 1608. in 16. & Venetiis apud Jo. Evangelist. Denchinum, & Joan. Bapt. Pulcianum eodem anno 1608. in 12. Opus annis septem completum, quod juxta dierum numerum in sex partes distinguitur. Prima verò pars in octo subdividitur libros; Secunda libros habet novem; Tertia duodecim; Quarta undecim; sanè profundâ eruditione secretioris Theologiæ, nec minùs solidæ Philosophiæ, ac sacrae Paginæ intelligentiâ refertum. Si Julio Cæsari Capaccio, Viro sanè docto, fides habenda sit, Author in hoc Opere cunctis non solum Italicis, sed etiam Græcis, & Latinis ob Poëseos splendorem & nobilitatem palmam eripuit. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 168.

JULIANUS-GATIANUS MÖRILLON, Gallus, Turonas, è Congr. S. Mauri obiit 1694. Ad manfuetiores Musas factus, ea elegantia Francicè plura cecinit, ut præstantissimis eo in genere quibusque merito exæquetur.

1.) *Paraphrasis in librum Job*, versu Francico in 8. Parisiis. 1668. In *Jobi* persona Principem calamitatibus oppressum.

pressum, falsisque ab amicis, qui adversæ ejus insultant fortunæ, deceptum adeò graphicè ac nativè describit, ut *Job* in versibus ac metris Patris Morillon in vitam revocatus existimari possit.

2.) *Paraphrasis in Ecclesiasten* versu Francico in 12. Parisiis an. 1670.

3.) *Paraphrasis in librum Tobie*, versu Francico in 12. Aureliis 1675.

4.) *Joseph*, seu *Captivus fidelis*, versu Francico Turonibus 1679. Rei poëticæ intelligentes non minimi hoc carmen sacrum faciunt. Vid. le Cerf. Bibl. Hist. Crit. pag. 396. Pez. Bibl. San-Maur. lib. 1. cap. xv. p. 73.

ANSELMUS SCHRAMB, Cœnobitæ Mellicensis, *Pia Desideria Davidica*, sive *Psalterium Davidicum metro exceptum elegiaco*. Viennæ Austriae typis Jo. Georgii Schleyr Univerf. Typogr. anno 1707. Peculiare habet hæc metaphrasis, quòd in ea tota ne una quidem occurrat elisio.

THOMÆ MEZLERI, Zwifaltensis, *Periphraſis Poëtica in Lib. Psalmorum*, in 8. 1651.

§. V.

Scriptores Concordiæ Veteris & Novi Testamenti.

S. GREGORII M. *Concordia quorundam testimoniorum Scripturæ* à Joanne Gillotio primùm typis vulgata anno 1571. Extat etiam Tom. III. editionis San-Maurianæ, ubi Editoris præfatio legenda est.

S. BERTHARIUS ex Regia Francorum profapia Abbas Casinensis, odio Christianæ religionis à Saracenis anno 883. interfectus scripsit ex veteris codicis fide, & Leonis Ostiensis testimonio lib. 1. c. 32. & Petro Diacono c. 12. duos libros *contrariorum in speciem locorum utriusque Testamenti*, typis impressos sine nomine auctoris in 8. Basileæ 1530. in fol. Parisiis 1556. 12. cum libris *Sixti Aulii Africani*; & in Bibliothecis Patrum, in quibus ex Felicis Toletani fide *Juliano Toletano* tribuuntur: cujus non magis sunt, quàm *Salviani* Massil. cum quibus eos anno 1530. edidit Joannes Alexander Brassicanus: vel *Richardus* Cluniacensis, ad quem referuntur à Sixto Senensi lib. iv. Bibl. Sanct. pag. 371. *Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. pag. 652.* Vir. in Operibus suo cuique Auctori vindicandis sanè acutum cernens: unde lectis *Crowæi*, *Mabilonii*,

lonii, & Colomesii argumentis, qui librum *Contrariorum* S. Berthario adjudicatum Juliano adjudicaverunt, nihil sua à sententia se dimoveri est passus, præcipuè cum Crowæus haud satis sibi constare videatur, sed modò cum dubitatione, modò sine illa Julianum Operis auctorem perhibeat. Vid. Jo. Bapt. Marus in Annot. ad Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. cap. 12. pag. 22. Guil. Cave Hist. Lit. le Long Bibl. Sac. Placc. de Scriptor. Anonym. pag. 75. & 630.

HILDEBERTI ex Monacho Cluniacensi Archiepiscopi Turonensis Liber I. *De Concordia Veteris & Novi Testamenti*, metricus. Jo. Mabillonius vulgavit Analect. Tom. I. in 8. Parisiis 1682.

GUIBERTI Abbatis B. M. de Novigento *Capitularis Libellus de diversis Evangeliorum & Prophetarum voluminum sententiis*, quem ipsemet lib. 1. de vita sua cap. 16. notat. Existimat tamen Lucas Acherius, quòd is libellus ab Auctore ultimam manum non acceperit.

WAZELINUS II. hujus nominis Abbas Leodii ad S. Laurentium scripsit librum *de Concordia Evangeliorum, & expositione eorum*. Opus multum utile, sed mansit imperfectum. Vilitur etiam nunc iste liber in Bibliotheca S. Laurentii. Vid. Annal. Ben. tom. 6. pag. 277. & historiam Monasterii S. Laurentii in P. Martene Collect. ampl. tom. 4. p. 277.

JOANNES EVERISDEN, Anglus, Monasterii Buriensis Cellarius claruit 1336. Edidit *Concordantiæ divinæ historie* lib. un. Pitf. ætate 14. p. 435.

JOANNES Nivicellensis Monasterii Abbas & Doctor Decretorum scripsit *Concordantias Auctoritatum S. Scripturæ* juxta ordinem librorum in Bibliis, in quibus locis Juris Canonici reperiantur. Arnold. Wion. l. 5. c. 83. Ligni vitæ pag. 797. & ex eo Possev. Appar. Sac. tom. 2. p. 233. Eysengren in Catal. Test. Verit. p. 175.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, *Quæstiones Græcæ ad Rogerium Sicambrium de Evangeliorum dissonantia*.

JOANNES ALPHONSUS CUIEL, Hispanus, trium linguarum peritus, Theologiæ Professor, obiit 1569.

— *Controversiarum libri duo*, quorum prior est in aliquot Proverbiorum, & Sapientiæ, posterior in quædam Pauli & Petri Apostolorum loca, in fol. Salmanticæ an. 1611, le Long p. 692.

HIERONYMI CATHANEI, Itali, Pataviensis, è Congr. Casin. eximii Verbi Divini Præconis anno 1555. extincti

— *Harmonia Evangelica* Tomi II. in 4. quorum primus incipit: *Os meum patet &c.* secundus verò *Tunc oblitus est ei &c.* Opus quidem adeò egregium, ut doctissimo ejusdem Congregationis Theologo *Eutybio Cordes* (de quo alibi) dignum sit visum, quòd à se Commentariis exornaretur, ac tale prorsus de eodem opere judicium ferret in præfatione ad Lectorem: „Ingeniosum, pulcherrimum, utilissimumque Evangelicæ Harmoniæ opus, quod nobis R. D. Hieronymus reliquit, cum post illius obitum in manus meas venisset, ipsum, ut dignum erat, charius amplexus, diligenter conservavi eo animo, ut meis aliquando Commentariis illustratum studiosorum utilitati fideliter ederem. „ Sed adhuc extat Mss. cum ejusdem Commentariis in Bibliotheca S. Justinæ. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 210.

RAPHAEL CASTRUCCIUS ex oppido S. Cassiani, Abbas Titularis S. Juliani de Alepria è Congr. Casin. obiit 1574. die 11. Aprilis.

— *Harmonia Veteris & Novi Testamenti*, in 4. Venetiis Italicè per Cyprianum de Martyrio, ut Possevinus, & le Long p. 671. at ut Armellinus part. 2. pag. 164. per Bologninum & Altierum anno 1570.

MAURUS PANDOLPHINUS, Florentinus, ibidem in Monasterio S. Mariæ Professus claruit 1572.

— *Harmonia, & convenientia quatuor sensuum sacre Scripturæ* libris IV. distincta, quos Arnoldus Wion lib. 20. Ligni vitæ cap. 72. pag. 437. in prælaudato Monasterio nondum typis excusos asservari testatur.

LEANDRIA S. MARTINO Præfidis Generalis Congregationis Anglicanæ

— *Conciliatio locorum specietenus pugnantium totius S. Scripturæ*, in 8. Duaci typis Balthafari Belleri anno 1623. Verus auctor est *Seraphinus Cumianus*, Leander verò per epitomen explicator & illustrator.

§. VI.

Scriptores in quædam loca utriusque Testamenti.

VEN. BEDÆ *Tractatus de mansionibus filiorum Israël*: cujus ipse Bedæ me-

meminit in suorum Operum elencho, apud Mabillonium Seculi III. Benedictini part. 1. pag. 536.

— EJUSDEM *Liber de Templo Salomonis*. Opp. Tom. VIII. p. 1. Hujus Operis sui de constructione Templi Salomonis, atque allegoricæ ejus interpretationis mentionem facit Beda in Epistola ad Albinum, Abbatem Cantuariensem.

RABANI MAURI *Expositio de Paschate, & Agno Paschali*. Extat MS. in Collegio S. Benedicti Contabrig. cod. 122.

— EJUSDEM *Allegoria in Sacram Scripturam*. Opp. tom. v. pag. 749. 823.

OTFRIDI WEISSENBURGENSIS, discipuli B. Rabani Mauri, Paraphrases Theoticæ in varia S. Scripturæ Cantica.

1.) *In Canticum Esaiæ Prophetæ* (c. 12.) Confitebor tibi Domine, quoniam iratus es mihi.

2.) *In Canticum Ezechiæ Regis Juda* (Isa. c. 38.) Ego dixi in dimidio dierum meorum.

3.) *In Canticum Annæ* (libr. 1. Reg. c. 2.) Exultavit cor meum in Deum.

4.) *In Canticum Moysis* (Exodi c. 15.) Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est.

5.) *In Canticum Habacuc Prophetæ* (Habac. c. 3.) Audite cœli quæ loquor.

6.) *In Canticum Zachariæ* (Lucæ c. 1.) Benedictus Dominus Deus Israel.

7.) *In Canticum Virginis Deiparæ* (Lucæ 1.) Magnificat anima mea Dominum.

Paraphrases verò Otfridi asservantur in mss. Codice Bibliothecæ Augustæ, de quo Lambecius Commentarii lib. 2. c. 5. pag. 460. cum cura agit.

HINCARI Remensis Archiepiscopi *Explanatio in Ferculum Salomonis*. Scripsit Hincmarus, teste Flodoardo, metricum Opus egregium ad Carolum Regem, quod appellavit *Ferculum Salomonis*, versibus constans CCCXLVI. cui & solutæ orationis partem alteram adjecerat, quæ illius explanationem continebat. Hanc ex antiquo exemplari in lucem protulit Sirmondus Operum Hincmari Tom. I. pag. 756. Prioris enim partis nihil dum viderat, præter versus duodecim, quos Tomo II. inter auctoris fragmenta protulit.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

BRUNONIS Episcopi Signiensis *Tractatus in Canticum Zachariæ* extat Operum Tomo II.

SIGWOLFUS Monachus Anglus inter legendum in quædam Geneleos difficilia loca incidit, quæ explicare non præsumpsit, contentus, quòd faciliora saltem Commentariis illustrare posset. Unde Alcuinus ejus rogatu scripsit suam in Genesim interpolatam quæstionum expositionem, illa videlicet loca explicans, quæ Sigulfus victus rerum difficultate explicare non est ausus, & ab Alcuino sibi explicari petiit.

— *De exponendis quibusdam difficultibus super Genesim quæstionibus*, Lib. un. Cl. an. Dom. 790. Pitf. æt. 8. p. 164.

FULBERTI, Galli, Abbatis Ferrariensis, Carnotensis Episcopi anno 1028. defuncti

— TRACTATUS in illud Actorum: *Misit Herodes Rex manus, ut quosdam affligeret de Ecclesia*. Vid. veterum aliquot Scriptorum Opuscula à Casimiro Oudino edita in 8. Leidæ an. 1692.

PETRI DIACONI, Romani, Cassinensis Monachi ac Bibliothecarii Sec. XII. clari

— *Scholia in Vetus Testamentum, de Rebecca & Isaac, de Rege Ozia, & Sacerdotibus, de Mose, & via trium dierum, de visione Isaiæ, de tentatione Christi in deserto*. Ipse in IV. Libro Chronici Monasterii Casin. cap. 66. in fol. Parisiis an. 1668.

PROSPERI PHANELLI è Congr. Casin. *Dialogi XIX. de Locis Prophetis in Evangelio citatis*, Partes II. de quibus vid. Armell. part. 2. p. 161.

AMATI Monachi Cassinensis, & incertæ Sedis Episcopi circa an. 1080. Opusc. *De duodecim lapidibus*. Jo. Bapt. Mar. in Not. ad Petr. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. 20.

FRIDEGODI Monachi Cantuariensis circa an. 959. *De peccatrice in Evangelio, liber unus*. Dum pietate multimoda Deus. Pitf. æt. 10. p. 174.

HUGO READINGENSIS Abbas in Anglia scripsit in varios Sacre Scripturæ textus *Quæstionum Theologicarum libros sex*. Deus summè verus, & verè summus. MS. inquit Arnoldus Wion in Ligno vitæ part. 1. lib. 2. in Bibl. S. Benedicti Mantuæ clar. 1181. Pitf. æt. 12. pag. 247.

GUILLELMUS Gallus, Cœnobii S. Dionysii Monachus in Francia claruit anno 1200.

— *Commentarius in quosdam libros, seu textus ac loca Bibliorum*. Arnoldus

Wion Ligni vitæ lib. 2. cap. 68. pag. 422.

IRIMBERTI Abbatis Admontensis Homiliæ in selecta S. Scripturæ loca, nondum typis vulgata, asservantur in ejusdem Asceterii Bibliotheca.

ISIDORI CLARII Orationes VI. 2. vol. in 4. Venetiis an. 1567. in quibus plures difficiles textus utriusque Testamenti exponit; id autem *Crovius* appellat *Orationes extraordinariæ*. Calmet in Supplem. ad B. S. part. 1. pag. 301.

BENEDICTUS BONSIGNORIUS, Abbas S. Mariæ de Florentia, sanctitatis æquè ac doctrinæ laude celebris in quam plurimos Isaïæ & Pauli insignes locos commentatus est, cujus commentationes cum cæteris ejus Operibus impressæ fuerunt Florentiæ apud Georgium Mattescottum an. 1568.

RAYMUNDUS GIBBONIUS, Monachus S. Germani à Pratis Commentarios in quasdam Scripturæ partes edidit sive Græcas sive Latinas, qui in ejusdem monasterii Bibliotheca mss. asservantur. Vid. Montfaucon Bibl. Mss. Codd. tom. 2. p. 1125.

FABIANUS PINUS, Appulus, Matherensis, è Congr. Caf. scripsit *Notas in Isaïam, Jeremiam, Parabolas, Ecclesiastem, Canticum Canticorum, in libros Sapientiæ, super Ecclesiasticum*. Armell. Bibl. Caf. part. 1. p. 154.

ROBERTI GUERARD, Galli, Rothomagensis è Congr. S. Mauri anno 1715. defuncti

— *Compendium Biblicum questionibus & responsionibus constans ex variis Authoribus*. Opus pro juventute ac rudioris intellectus hominibus non inutile censet *le Cerf in Bibl. Hist. Crit. pag. 179*. cui non probatur, quod ex variis Authoribus collectum dicatur, cum Compendii fundamentum sit ipse liber, qui in synopsis redigitur. Ob utilitatem tamen suam sæpius typis iteratum fuit. Parisiis in 12. an. 1707. alteram editionem *le Cerf* non prodit, sed tantum dicit, tertiam editionem factam esse an. 1711. *le Long* p. 756. quartæ meminit *Cadomi* an. 1718.

IGNATIUS GEORGIUS è Congr. Melitensi Ragusina edidit sequens scriptum: D. PAULUS APOSTOLUS in mari, quod nunc Venetus Sinus dicitur, naufragus, & Melitæ, Dalmatensis Insulæ post naufragium hospes, sive de genuino significato duorum locorum in Actibus Apostolicis Cap. XXVII. 27. XXVIII. Inspectiones Anticriticæ. Venetiis apud Christoph. Zanè an. 1730.

in 4. Extat Recensio in Novis Actis Eruditor. Lips. Supplem. Tom. II. Sect. II. quam his verbis concludunt. „ Gratulamur Autori de exantlato „ tam difficili ac intricato labore, venientes notitiam ejus Theologicam, Philosophicam, Geographicam, & Græcarum literarum penitiorum peritiam, ac cum maxime ingenuam sentiendi confidentiam. „ Nunc post carecta latebimus, inaudituri, quo vultu & assensu sententia hæc, plerisque inaudita, ab aliis „ quoque videatur suscipienda.

MARTINUS JACOBUS è Congreg. S. Mauri studium non mediocre contulit ad Sacræ Scripturæ locos, qui non ita sunt omnibus pervii ac perspicui, exponendos, unde ab ipso habemus duo insignia volumina, plena eruditionis, ac profundæ doctrinæ in 4.to. quorum titulus: *Explication des plusieurs textes difficiles de l'Écriture, qui jusqu'à présent n'ont été ni bien entendus, ni bien expliqués par les Commentateurs. i.e. Explicatio complurium difficultium Scripturæ textuum, quorum sensum Commentatores usque huc nec bene assequuti fuerunt, nec bene exposuerunt*. Paris. 1730. 2. vol. in 4.

§. VII.

Scriptores, qui in Sacram Scripturam Tractatus Isagogicos ediderunt.

CASSIODORI Liber de Institutione divinarum Literarum, quem Monachi omnes accuratè legere deberent, inquit *Mabillonius*. In eo autem agitur de Libris Veteris & Novi Testamenti, non immutato, quem inter se habent, ordine; tum variæ Scripturarum divisiones exponuntur, demùm Scriptores Ecclesiastici, & scientiæ ad Scripturarum cognitionem necessariæ recensentur. Præcipui Authores Cassiodori sunt Divus Hieronymus, & Divus Augustinus, è quibus potissimas regulas deprompsit, quas ad sacri Codicis interpretationem necessarias esse judicat. Quisquis nostrum ad sacra studia accessurus est, prius Cassiodori Tractatum haud segniter evolvat; maximas enim ex eo hauriet utilitates.

AUGUSTINUS, Anglus, aut Hibernus, Benedictinus, vixit post annum 600.

— *De mirabilibus S. Scripturæ libris*. Vid. Operum S. Aug. Hipponensis Tom. III. in Appendice, & in aliis

aliis editionibus. *le Long* pag. 619. col. 1.

VEN. BEDÆ PRESBYTERI *De Schematibus Sacræ Scripturæ* Opp. Tom. I. p. 42. & Tropis pag. 487. Prodiit etiam separatim Venetiis 1522. & cum figuratis locutionibus ex Augustino & Chrysostomo collectis per Bartholomæum Westheimerum Basil. 1536. & inter Rhetores Francisci Pithoei pag. 342. 355. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. p. 496.

NOTINGUS, seu *Nottingerus*, Germanus, Monachus S. Galli in Suevia, Episcopus Constantiensis, obiit 935. De *Expositoribus S. Scripturæ* volumen. Ita *Jacobus le Long* in Bibl. Sac. ex Eifengrenii Catal. Test. Verit. pag. 73. Verùm uterque deceptus est, qui enim ipsis *Notingerus* audit, est *Notkerus*, cognomento *Balbulus*, sanctitate atque eruditione clarus circa an. 990. Is Salomonem discipulum suum, postea Ecclesiæ Constantiensis Episcopum, sacras Literas edocuit, eique in peculiari à se lucubrato libello optimos quosque Authores in omni literaturæ genere, præcipuè, in quibus divinæ Scripturæ accuratius explicantur, indicavit, & commonstravit. Notitia enim meliorum authorum dimidium est doctrinæ. *Notkeri librum de Interpretibus divinarum Scripturarum* edidit *Bernardus Pezsius* Theol. Noviss. Anecd. Tom. I. part. 1. col. 1. & ex eo *Joannes Albertus Fabricius* ad calcem Tomi V. laudatissimæ Bibliothecæ med. & inf. Lat. p. 904 - 936.

S. ABBONIS, Galli, Aurelianensis, Abbatis Floriacensis an. 1004. occisi Epistola ad *Odilonem Abbatem Cluniacensem de Canonibus Evangeliorum*. Vid. Can. vet. Eccles. Rom. p. 406. in fol. Paris. an. 1687. *le Long* pag. 591. col. 1. *Mabill. Annal.* tom. 4. p. 153.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis Liber de Scientia, qui est liber VII. de Operibus Spiritus S. tom. 1. p. 622.

ERHARDI Monachi & Scholastici Coenobii S. Michaelis in Luneburg Sec. X.

— *De interpretatione S. Scripturæ* Lib. 1. *Trithem. Chron. Hirsaug.* tom. 1. pag. 125.

HERMANNUS CONTRACTUS inter multa præclara scripta sua reliquit opusculum insigne *Chronicon de sex mundi ætatibus* inscriptum, in quo ad imitationem *Bedæ* omnes ætates, generationes, annos, & tempora in sa-

cris Literis contenta optimo ordine digessit. *Sixt. Sen.* l. 4. pag. 380.

GUILLELMUS, Abbas Hirsaugiensis Monasterii in Dioecesi Spirensi, natione Germanus, ad quem *B. Anselmus Cantuar. Archiepiscopus* nonnullas conscripsit epistolas, Vir in divinis Scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nulli suo tempore secundus, vita & conversatione sanctissimus, scripsit de correctione *Psalterii* librum unum: cujus initium: *Si quis in hac necessaria*. Claruit sub *Henrico Imp.* III. anno Dom. 1090. *Sixt. Sen.* l. 4. pag. 377.

GUILHELMUS PETROBURGENSIS, Monachus Rameiensis in Anglia scripsit *Interpretationes vocabulorum Sac. Scripturæ* lib. un. *Abraham* dicitur ab Abba. Claruit circa an. 1188. *Pitf. æt.* 12. pag. 252.

ROGERUS COMPUTISTA, Monachus primùm, tum Prior Coenobii S. Edmundi, quod Buriense dicitur in Comitatu Suffolciensi, omne tempus, quod à cura monasterii vacuum invenire poterat, in Sacræ Scripturæ meditatione posuit. Et ut non solum sibi ad vitam, sed etiam post mortem confuleret ad gloriam, & posteris ad utilitatem, scripsit, & *Reginaldo Walsinghamo*, ejusdem coenobii Monacho consecravit Opus, cui nomen indidit: — *Expositiones vocabulorum totius Biblicæ, lib. un.* Cùm animadverterem, *Reginalde* frater, MS. Oxonii in pub. & in Colleg. Novo, & *Magdal.* Claruit anno post salutem per Dei filium humano generi factam 1360. *Pitf. æt.* 14. pag. 488.

GILBERTUS Abbas Westmonast. scripsit in *Prologos D. Hieronymi super Biblia*.

ADAMI ESTONIS, S. R. E. Cardinalis Sec. XIV. exeunte, Hebraicè ac Græcè peritissimi

— *Liber de diversitate translationum sacri Codicis*. *Baleus & Pitseus*.

JOANNESBUCHLER, Benedictinus, Rector Scholarum in Morbach claruit anno 1466.

— *Tractatus de scrutinio Scripturarum* Mss. Bibl. *Murbac. le Long.* p. 655.

JACOBUS DE OPPENHEIM, Monachus Hirsaugiensis an. 1493. demortuus, vir in Scripturis divinis admodum eruditus:

— *Synthemata de titulis Psalmorum*. Item de utilitate *Psalmodiarum* Opusculum. *Trith. Chron. Hirsaug.* tom. 2. pag. 553.

HIERONYMI LAURETI Index & Genealogia virorum ac mulierum S. Scripturæ simul cum Homonymis eorundem ad ejus historiam intelligendam maximè conducens. *Barcinone* apud Michaëlem Ortiz an. 1568. in 4.

— EJUSDEM *Opus de Numeris*, quod ad calcem Sylvæ Allegoriarum subjecit.

PETRI BERCHORII Commentatio de figuris Scripturarum est liber XV. *Reductorii* nondum typis exscriptus.

GILBERTI GENEBRARDI Epistola ad Benedictum Ariam Montanum de puritate fontis Hebræi, scripta anno 1574.

— EJUSDEM Annotationes & Hebraïsmorum explicationes in sacros omnes Veteris Testamenti libros.

— Adversariorum sacrorum libri &c. le Long pag. 740.

— Itagoge ad legenda & intelligenda Rabbinorum Commentaria. Paris. an. 1563. & 1587. in 4.

FRANCISCUS RUIZ, aliàs de Valladolid, Pincianus, atque in Cœnobii Salmantino, & Zamorensi, & sancti Facundi (*Sahagun* vocant) Abbas claruit seculo XVI. sacrarum Literarum, Biblicæque imprimis totius rei cognitione, cui exoticarum linguarum promovendis Theologiæ studiis valdè utilium, multæque eruditionis ornamentum adjunxit. Quapropter non mediocribus & ipsum ornant laudibus Sixtus Senensis Bibl. lib. IV. Ant. Poffevin, in Apparatu sacro, Arnoldus Wion lib. II. Ligni vitæ cap. 72. è Hispanis Ant. Yepes, Ægidius Gonzalez Davila, aliique præsertim ejus Operis nomine, quod indigitavit:

— *Regulæ CCCXXXIII. intelligendi sacras Scripturas ex mente SS. Patrum tum Græcorum, tum Latino-rum, quas brevibus explanationibus illustravit.* Lugduni 1546. in 8. Parisiis 1547. in 16. Colonia 1577. 1588. in 16. Constantiæ 1598. in 8.º Francofurti 1611. Nicolaus Antonius in Bibl. Hispan. Nov. pag. 359.

BENEDICTI HÆFTENI Præpositi Affigeniensis *Bibliomnena*, sive *Memoriale Sacræ Scripturæ*. Opus Ms. quod in Bibliotheca Affigeniensi asservatur.

MAURITIUS PONCETRA, Gallus, Melodunensis, Theologiæ Doctor & Professor, obiit an. 1586.

— De admonitione ad Episcopum Parisiensem circa Gallicam Bibliorum translationem à Renato Benoit confectam, Gallicè in 8. Parisiis 1578. le Long pag. 910.

LEANDRI A S. MARTINO Sacra Ars Memoriam ad Scripturas divinas in promptu habendas, memoriterque addiscendas accommodata, in 8. Duaci anno 1623.

JOANNES D' ESPIERES, Gallus, Theologiæ Doctor, Monasterii Aquicinctini Magnus Prior

— Auctoritas S. Scripturæ, textus Hebræi, Versionis LXX. Interpretum, & Versionis Vulgatæ (five Tractatus, 1.) De Textu Hebraico. 2.) De Versione 70. Interpretum. 3.) De Versione Vulgatæ, in 4. Duaci an. 1651.

CÆSARIUS FUNETTI, Italus, nobilis Cæsenas, Abbas Casinensis S. Vitalis Ravennæ scripsit de mandato E. mi Cardinalis Cœlii Piccolominei, Legati à Latere Provinciæ Romandiolæ SS. D. N. Alexandri Papæ VII.

— *Introductionem præmiam ad intelligendum, & interpretandum non solum Psalterium David, sed totam etiam Scripturam Sacram.* MS. in fol. apud D. Petrum Paulum Ginnani Ravennatem Monachum, & Lectorem Scholasticarum Facultatum in laudato Cœnobio S. Vitalis, qui eandem Itagogem eruditam, pulchram, & efficacem esse per epistolam Mariano Armellino testatus est: addens Cæsario propositum fuisse totum Psalterium multifariam pro sensuum Literalis, Allegorici, Tropologici, & Anagogici diversitate explicare, ut ipsemet indicat hujusce *Introductionis* pag. 3. quod an perfecit, hætenus est incomperum. Armell. Bibl. Cas. part. 1. p. 148.

CYRINI DE SANCTIS, Itali, Senensis, è Congr. Casin. sacrarum Literarum supra XL. annos in Pisana Universitate publici Professoris doctissimi *Prælectionum in Sacra Biblia Tomi VI.* quos in decem annos compositos decimo quoque anno rursus ab initio recitabat.

— *Repertorium Biblicum*, Opus pulcherrimum aureas divin. Bibl. explicationes Alphabeti ordine docens. Utrumque Opus prælo dignum asservatur Ms. tum Senis in Bibliotheca Monasterii S. Eugenii. Vivere desiit author 1679. Vid. Armell. l. c. part. 1. pag. 146.

FRANCISCI MEZGER è Domo S. Petri Salisburgi SS. Theologiæ & J. U. Doctoris in Universitate Salisburg. Procancellarii ac S. Scripturæ Professoris Ordinarii anno 1701. demortui.

— *Institutiones Sacræ Scripturæ five Principia, Regulæ, & Instructiones de modo ritè intelligendi, & in-*

ter-

interpretandi S. Scripturam, *Salisburgi* apud Jo. Bapt. Mayr an. 1680. in 12. Opus SS. Literarum studiosis summo perè commendandum.

CLAUDIUS LANCELOT, Gallus, Parisinus, Cœnobii San-Cyrani Subdiaconus, obiit an. 1695.

1.) *Nova Dispositio S. Scripturæ*, quæ illa per annum integrum legi potest, Gallicè in 8. Parisiis an. 1695. 2.) *Tabula Chronologica S. Scripturæ* (ex Jac. Usserio in primis exscripta) Item de ponderibus & nummis antiquorum, maximè Hebræorum, de mensuris antiquis. le Long Bibl. Sac. pag. 819.

NICOLAÏ LE NOURRY, Galli, Normanni, Diepensis, è Congr. S. Mauri *Dissertatio de Aristeæ* Historia de 72. sacris Interpretibus. Apparatus ejus ad Bibl. max. Patrum lib. 1. differt. in 12. fol. Parisiis an. 1703.

JOANNES MARTIANAY, Gallus, Occitanus, ex oppido S. Severi è Congr. S. Mauri, obiit an. 1717.

1.) *Tractatus de veritate & inspiratione Librorum S. Scripturæ*, Gallicè in 12. Parisiis an. 1697.

Ejusdem Tractatus continuatio, in qua respondetur objectionibus, & defenditur Bibliotheca divina S. Hieronymi adversus Rich. Simon, olim Gallicanæ Oratorii Congregationis Presbyterum in 12. ibid. 1699. Est pars altera Operis præcedentis.

2.) *Vindiciæ Textus Hebraici, ac sacræ Chronologiæ, secundum Vulgatam adversus librum*, cui titulus: *Antiquitas temporum restituta, auctore D. Paulo Pezronio Ord. Cisterc. in 12. Parisiis 1689.* qui vir doctissimus contenderat, LXX. Interpretum Chronologiam, in supputandis annis, qui ab orbe condito ad diem Natalem usque Christi interfluxere, longè antehabendam esse sacri Textus Hebraici & editionis vulgatæ Chronologiæ.

Continuatio Vindiciarum Textus Hebraici & Vulgatæ adversus Isaacum Vossium, Protestantem, & Patris Pezronii libros in 12. Parisiis 1693.

3.) *Tractatus Historicus de Canone librorum Sacræ Scripturæ*, à prima eorundem editione usque ad Concilium Tridentinum in 12. Parisiis 1703.

4.) *Specimen, seu Tentamen versionis*, id est, Observationes ad versiones Gallicas Novi Testamenti in 12. maj. vol. 2. Prius prodiit Parisiis apud Petrum Witte an. 1709. posterius apud viduam Antonii Lambini an. 1710.

5.) *Tractatus de methodo, seu modo explicandi Sacram Scripturam, ad miniculo triplicis syntaxeos, sc. propriæ, figuratæ, & harmonicæ*, Gallicè in 12. Parisiis 1704.

6.) *De Titulis, & Capitulis, Versibus, & Metris sacrorum Bibliorum.* Ejus *Prolegomenon quartum in divinam Bibliothecam S. Hieronymi in fol. Parisiis anno 1697.*

7.) *Notæ prolixiores in librum Hebraicarum quæstionum S. Hieronymi in Genesim, & in Commentarium libri Ecclesiastæ ejusdem S. Doctoris.* Ibidem tom. 2. pag. 550-789.

8.) *Congeries Thesum in Sacra Biblia.* Exercitatio in Sacra Biblia. Exercitatio in Psalterium Davidicum. Exercitatio analytica & theologica in Psalmos, & in Canticum Cantorum. Exercitatio Chronologica in omnes Prophetas. Exercitationes in sex priores Psalmos. Hæc omnia ejusdem S. Hieronymi Opp. tom. 5. in fol. Parisiis an. 1706. Vid. le Cerf Bibl. Hist. Crit. le Long Bibl. Sac. p. 849.

MATHÆI PETITDIDIER, Lotharingi, è S. Nicolai oppido, Abbatis Senoniensis, Congr. SS. Vitoni & Hildulphi Præsidis Generalis, Episcopi Macranensis *Dissertationes Latinæ Historico-Chronologiæ in omnes libros Veteris Testamenti an. 1699.* in 4. quas jure optimo ceu doctissimas commendat Amat de Gravefon Hist. Eccl. Tom. VIII. Similes quoque in Novum Testamentum adornaverat, quæ hætenus ineditæ Eruditorum vota fatigant.

AUGUSTINI CALMET, Abbatis Senoniensis, *Prolegomena & Dissertationes in omnes & singulos S. Scripturæ libros.* Opus Gallicè ab Authore scriptum, & Avenione primùm, in scio Authore, an. 1715. non satis scitè quinque tomis in 4.º impressum, tum Parisiis ab ipso Authore tribus tomis in 4. 1720. & tertio operâ Godefridi Clairmont, Reformati, ut vocant, Gallici Concionatoris, Amstelodami, mutato ordine, & titulo, qui iste fuerat: *Tresor d' Antiquités sacrées & profanes tirées des Commentaires du R. P. Augustin Calmet sur l' Ecriture sainte*, tomis compluribus. Batavi patrio idioma Dissertationes in Vetus Testamentum anno 1728. & in Novum an. 1733. ediderunt. In Italia Latinis literis traditum, & in duos tomos distributum à Joanne Dominico Mansi, Lucensi, Congregationis Matris Dei, Lucæ an. 1729. denique in præsentiarum has

cas-

easdem Dissertationes D. Mosheim, celebris eruditionis ac doctrinae Lutheranus Abbas in Germanicum idioma operâ Joannis Danielis Overbecki converti curat. Quæ multæ versiones & editiones Operis præstantiam fati loquuntur.

— *Tabula Chronologica Generalis Historiæ Biblicæ.*

— *Calendarium Judæorum.*

— *Supputatio Monetæ Hebraicarum, & Judaicarum ad pondus Marchi.*

— *Versio Literalis Nominum Hebræorum, Chaldæorum, Syrorum, & Græcorum in S. Scriptura occurrentium.*

Hæc omnia, quàm scitu necessaria, tam utilia, S. Scripturæ studiosis doctissimus Præsul Dictionario suo Appendicis loco subjecit.

THOMÆ AQUINATIS ERHARD, Wessofontani, *Ifagoge*, quam Commentario suo in univèrsa Biblia Sacra præmisit.

— EJUSDEM *Manuale Biblicum*, seu Appendix Sacræ Scripturæ Latino-Germanicæ, cum variis Lexicis ad faciliorem sacrarum Literarum usum concinnata. Aug. Vind. an. 1724. in 4. typis Maximiliani Heiss.

HIPPOLYTI PUGNETI, Itali, Placentini, è Congr. Casin. Hebraicæ, Græcæque linguæ, ac nobiliorum scientiarum studiis Viri excultissimi, Sacræ Scripturæ Professoris

1.) *Biblicæ Theologiæ Institutiones.*
2.) *Exercitationes in linguas Hebraicam & Græcam cum Hebraicæ linguæ elementis, & Græcæ additamentis, ad Divini Verbi intelligentiam contra Hæreticos, Tomi II.* 3.) *Biblicæ Harmonicæ Idea descripta.* Quæ Opera lucem publicam, qua sunt dignissima, expectant. Armell. part. 1. 230.

GALLI CARTIER è Congregatione Argentinenfi Monasterii D. Ettonis propè S. Landelinum, vulgò Ettenheimünster dicti, Prioris & SS. Theologiæ Professoris

— *Tractatus Theologicus de S. Scriptura* succinctam & perspicuam illius historiam, nec non præcipua, quæ circa eam tradunt Theologi, complectens. Anno 1736. typis F. X. Schaal, locus editionis expressus non est. Dividitur in duas Partes. Prima agit de Sacra Scriptura generatim. Altera de singulis Scripturæ locis. Abbas Calmet data ad Autorem epistola Opus commendans, velut quædam Sacrorum Bibliorum prolegomena vocat.

MARTINI JACOB è Congr. S. Mauri *Regulæ certæ pro intelligendo sensu literalis Veteris & Novi Testamenti.* Has Regulæ Cl. Author adjecit *Explicationi locorum difficultium S. Scripturæ*, de qua §. præced.

REMIGIUS CELLIER è Congr. Lothar. *Historiæ Generalis Autorum Sacrorum* Tomo I. exactam & copiosam notitiam tradit de Libris Sac. Scripturæ, eorumque Scriptoribus. Et quidem lib. I. de Veteris Testamenti Scriptoribus. *Libro II.* ad Scriptores Novi Testamenti progreditur. *Libro III.* de libris apocryphis Veteris & Novi Testamenti exponit.

CHRYSOSTOMI, Abbatis Schyrensis, Liber contra abusum divinæ Scripturæ anno 1557.

§. VIII.

Grammatici, Lexicographi & Concordantiæ ad usum Sacræ Scripturæ.

VEN. BEDÆ Interpretatio nominum Hebraicorum, ordine alphabetico Opp. Tom. III. pag. 371. Hanc *Oudinus* perhibet in codicibus optimæ Notæ tribui Remigio Autissiodorensi.

RABANI MAURI Glossarium Latino-Theoticum in tota Biblia Sacra Veteris & Novi Testamenti, quod ex arce Ambrasiana in Cæsaream Bibliothecam Vindobonensem eruditissimus Lambecius intulit, ex cujus codice V. C. Jo. Georgius ab Eckard typis vulgavit Comment. de Reb. Franc. Tom. II. Extare etiam Oxonii in nescio qua Bibliotheca dicuntur ab Abbate Calmet in Supplem. ad B. S. part. 1. pag. 299. col. 1. Hoc tamen Glossarium Rabano foetum esse indignum *Diecmanus* contendit. Vid. lib. super. in vita B. Rabani. Sed hanc censuram non penitus approbat laudatus Eckhardus.

REMIGII AUTISSIORENSIS S. GERMANI *Vocabularium sacrum*, seu Interpretatio Vocabulorum Biblicorum, quæ in duobus optimæ Notæ Codicibus Mss. Bibliothecæ S. Victoris Parisiensis, Litera QQ. 19. & QQ. 21. habetur. Incipit *Incipit* *apprehensio*, estque hoc Opus in Mss. Codd. frequentissimum, sed anonymum, teste Oudino de S. E. Tom. II. pag. 331.

ADAMI ESTON *In Alphabetum Judæorum Postilla Hebraica &c.* Baleus, Pitseus, Imbonatus, le Long p. 1168.

GILBERTI GENEBRARDI *Alphabetum*

betum Hebraicum in 8. Parisiis 1564. 1567. in 4. 1572. 1584.

— EJUSDEM *Ifagoge Rabbinnica* ad legenda & intelligenda Hebræorum & Orientalium sine punctis Scripta, in 4. Parisiis 1563. 1587. Eadem, V. Adr. Relandi *Analecta Rabbinnica*, in 8. Ultrajecti 1702. le Long p. 1173. col. 1.

THOMÆ DU FOUR è Congregatione S. Mauri, Viri sacræ linguæ peritissimi, *Grammatica Hebræa*, quæ ob perfacilem methodum omnium teritur manibus. Impressa fuit Parisiis in 8. an. 1642. dedicata verò D. Lescot Doctori Sorbonæ ac postea Episcopo Carnotensi. Le Cerf. l. c. p. 132.

ANTONII POUGET, Galli, Bellargensis, è Congregatione S. Mauri, *Institutiones Linguae Hebraicæ*, opus adhuc ineditum, sed ob summam utilitatem ab ejusdem Congregationis alumnis passim transcriptum. le Cerf. pag. 416.

EUTYTHI CORDES, Belgæ, Antuerpiensis, è Congr. Casin. *Dictionarium Biblicum*, sive *Lexicon S. Scripturæ* in 4. ab F. ad O. Armell. part. 1. pag. 160.

CÆLESTINUS PFEIFFER ex SS. Theologiæ Professore, & Priore Imperialis Monasterii Petershusani in Suevia propè Constantiam, Parochus Clingenzellensis in Turgovia iustis abhinc duobus *Dictionarium Hebraicum* in usum Sacræ Scripturæ jam fermè ad dimidium produxerat, cui, nisi viri docti adversa valetudo intercessit, fastigium vel jam impositum, vel brevè imponendum esse, credibile fit.

PETRUS GUARIN è vico du Tronquay in fylva Lechuneni Dioceseos Rothomagensis, Monachus è Congr. S. Mauri, trium linguarum apprimè peritus, Hebraicam Græcæque apud suos in Monasterio Boni-nuntii Rothomagi, & in Monasterio Sanct. Nicasii Remis per multos annos professus aliquot abhinc iustis novam Grammaticam Hebraicam parare incepit, in tres libros distribuendam, multisque aliis luculentioribus; plerumque enim Grammaticæ Hebraicæ à perfectione plurimum deficiunt. *Jacobus le Long* Bibl. Sac. pag. 1173. & 1186. Grammaticam Guarini jam anno 1723. Parisiis apud Colombat, ejus verò *Dictionarium Hebraicum* (quod est Liber III. Grammaticæ) ibidem apud eundem anno 1724. prodiisse scribit. *Philippus* verò *le Cerf* in Bibliotheca Historico-Critica de Scriptoribus Congreg. *P. Ziegelbauer* *Hist. P. IV.*

gationis S. Mauri anno 1726. quo illam in lucem edidit, testatur *Petrus Guarinum* in Grammatica sua Hebraica, quæ an. 1724. juris publici facienda erat, perficienda & perpolianda actu occupari. Quin interea temporis numeris omnibus absoluta in lucem emissa fuerit, nullus dubito.

BERNARDI MONTFAUCON è Congreg. S. Mauri Lexica duo, quorum prius *Hebraicum* voces Hebraicas exhibet, cum interpretationibus veterum, quæ in Fragmentis Hexaplorum occurrunt, additis simul illis, quas Lexicographi recentiores illis vocibus tribuerunt. Posterius *Græcum* verba præcipua repræsentat, quibus Aquila, Symmachus, Theodotio, aliique in editionibus suis usi sunt. Adita verò illis sunt verba Hebraica, quæ iis respondent. Utrumque Lexicon optimo & utilissimo consilio concinnatum est, cum hoc modo intelligatur, quas veteres illi significationes, quàmque diversas eidem voci Hebr. subjecerint, ne de aliis dicamus. *Acta Erudit. Lips. in Jan. an. 1714.* Prodiierunt verò duo ista Lexica ad Hexapla Origenis ad calcem Tom. II. in fol. Parisiis anno 1713. Græcum verò auctum & editum ad calcem Tomi II. Concordantiarum Græcarum Tommii in fol. Amstelodami an. 1718.

AUGUSTINI CALMET *Dictionarium Historicum, Criticum, Chronologicum, Geographicum, & Literale sacræ Scripturæ.* „ Propositum in hoc Opere adornando, inquit R. mus Author, in eo versatur, ut *Dictionarium Biblicum* eodem consilio, quò *Commentaria* in S. Scripturam, ederemus, literæ nempe potissimum, historiæ, & criticæ inhærentes; adjecta difficultium vocum explicatione, collatis inter se Hebraico simul & Vulgatæ Textibus. Nec minor nobis cura designandi certos locorum, regionum, montium, annium S. Scripturæ situs. Celebrioribus rerum gestarum eventibus exactissimæ Chronologiæ notas adscripsimus; plantarum, gemmarum, animantium, fructuum nomina discussimus: de moribus, Festis, & cæremoniis Hebræorum, quæ feruntur, singula in medium adduximus. Nec prætermissemus monetarum, atque cujuscunque generis mensurarum rationes. Quare opus habendum est non tanquam *Commentariorum* nostrorum Epitome tantum, sed velut illis omnibus adjectum supplementum. Id etiam unum Prolego-

menon & Introductionis ad Scripturam loco haberi potest; quemadmodum & Chronologiae, Historiae, Geographiae Sacrae, & Librorum de Politia, ac moribus Hebraeorum agentium. Paucis: Bibliothecam pauperum exhibet, atque utilissimum in lectione S. Scripturae proficere volentibus Repertorium. Hinc quaecunque apud varios Authores legerunt Eruditi, hoc uno in Opere brevius collecta tenebunt; libris vero destituti singularum rerum summam addiscent. „ Hæc Cl. Author de suo Dictionario Sacrae Scripturae, cui subinde supplementum adjecit. Prima editio Parisiis anno 1722. duobus tomis in folio accurata fuit, quos post sex annos viz. 1728. duo alii Supplementorum exceperunt. Altera editio prodiit an. 1729. & 1730. Genevæ. De lite inter Parisienses & Genevenses Impressores orta nolim hic quidquam dicere. Utrumque opus ob singularem suam utilitatem & præstantiam ex Gallico in Latinum à Joanne Dominico Mansi Congregationis Matris Dei translatum, ac Luca 1725. & 1731. typis Sebastiani Dominici Cappari excusum fuit. Item Augustæ Vindel. an. 1729. & 1738. fol. Etiam Hollandi, Angli, Germani in suum convertere idioma cœperunt.

— EJUSDEM Supplementum ad Dictionarium modò laudatum Gallicè scriptum, ab eodem autem Interprete Jo. Dom. Mansi Latinis literis traditum Luca anno 1731. apud Leonard. Ventur. „ Offert Supplementum (sunt verba ipsius iterum Authoris) Animadversiones planè singulares in loca per plurima Operis nostri, Articulos etiam ex integro novos, observationes item criticas & literales, historica tandem multa è libris Orientalibus excerpta, quæ Historiæ & Antiquitatibus sacris Veteris Testamenti lucem affundunt. Nec defunt traditiones quædam veterum Arabum, posterorum Ismaëlis & Abrahami, qui Historiæ sacrae memoriam quidem, sed corruptam, & pluribus obvolutam fabellis conservarunt. „ Ita ille in Præfat.

Post Grammaticos & Lexicographos adjicere liceat unum alterumve Scriptorem, qui indefesso studio Concordantias in sacram Scripturam adornarunt.

HUBERTI PHALESII, Cœnobii Affligeniensis Supprioris Concordantiarum Bibliorum in 4. Antwerp. Moreti 1642. Lugduni in 4. Juilleron 1649.

1652. Parisiis apud Societatem 1656. in 4. Lugduni 1667. in 4. Item an. 1685.

— Eadem denuo recognita in 8. minori. Coloniae Agripp. Balthaf. Egmond 1684. Lugduni 1687. Nunquam verò Phalesius Concordantias suas in folio edidit (uti le Long primam Antuerpiensem in folio Bibl. Sac. pag. 458. editam falso scribit) quia Concordantiæ in 4. & in 8. reliquis usu & facilitate præferuntur.

— Concordantiæ autoritatū S. Scripturae juxta ordinem librorum Bibliae, in quibus locis Juris Canonici reperiuntur, per JOANNEM Decretorum Doctorem, Nivicellensem Abbatem Ord. S. Benedicti. Basilæ in fol.

CONCORDANTIÆ Bibliorum Wessofontanae, seu REPERTORIUM BIBLICUM utriusque Testamenti juxta exemplar vulgatæ editionis Sixti V. Pont. Max. jussu editum & Clementis VIII. autoritate recognitum, nova methodo, ordine commodius, sensu plenius, usu expeditius adornatum, opera & studio Religiosorum Patrum Ord. S. Benedicti antiqui & exempti Monasterii Wessofontani Congregationis Benedictino-Bavaricæ sub tit. SS. Angelorum Custodum. . . Augustæ Vindel. Sumptibus Philippi Jacobi Veith & Wolff an. 1751. Tom. II. in fol. Insigne hoc Opus omnibusque Sacrarum Literarum studiosis & Divini verbi præconibus perutile, primus adornare cœpit doctissimus ejusdem Monasterii alumnus Thomas Erhard, vulgatis Bibliis Latino-Germanicis nominatissimus, cum verò illud, fato interceptus, ad calcem perducere nequisset, in laborem successit Maurus Luzius, ejusdem loci cœnobita per diligens, quo etiam vivis sublato, supremam denique manum laborioso operi imposuere Clarissimi Duumviri R. R. P. P. VEREMUNDUS EISVOGEL, & CÆLESTINUS LEUTNER, ambo editis pluribus aliis præclaris ingenii monumentis inclyti. Id verò novi præ antiquis commodi habent hæ Concordantiæ, ut quælibet sententia expeditè quæri, opportunè inveniri, & inventa facilè usui possit coaptari. Ad hæc pleræque veteres Concordantiæ adeò exili caractere textus Scripturae offerunt, ut hebetiores oculos aut effugiant, aut adhuc magis debilitent. Huic defectui cautum est in novis hisce Concordantiis, atque ita quidem, ut non solum character major, sed & major inter lineas di-

distantia adhibita fit. In antiquioribus textus mutili sæpè & sine sensu integro proferuntur, ut frequenter ad ipsum fontem, ad sacros Codices recurrendum sit; Hæ nostræ semper sensum reddunt integrum, & sæpè talem textibus affundunt lucem, ut loca etiam in sese obscura facilè intelligantur. Antiquæ ad multos titulos vocum ingentem accumulunt farraginem, multosque textus reperitu faciunt difficiles; Novæ ipsas voces in varios casus, quasi totidem titulos discriminant: e. g. quando in veteribus textus, in quo vox Mortem continetur, quæri oportet ad titulum Mors, in novis breviori viâ idem textus invenietur ad titulum Mortem. . . Plura alia commoda in præfatione Operi præmissa uberiùs & abundantius legenda offeruntur. Quàm gratum verò & acceptum id Operis Summo Pontifici BENEDICTO XIV. acciderit, ultrò prodit Breve i Pontificium, quod post sibi inscriptas, & die 19. Septembris anno 1751. oblatas novas has Concordantias, R. mo D. no BEDÆ Abbati Wessofontano Congregationis Benedictino-Bavaricæ Præsidi, Romæ sub annulo Piscatoris rescripsit in hæc verba:

BENEDICTUS PP. XIV.

Dilecte Fili salutem & Apostolicam Benedictionem. Magnam sane ex epistola tua de Concordantiis SS. Bibliorum nova & hætenus non visa methodo, commodiori ordine, sensuque pleniori concinnatis in lucem edendis anno proxime elapso ad Nos data spem conceperamus, fore nimirum opus hujusmodi, etsi cæteris præstantius, non tanti tamen faciendum, quanti re ipsa experti sumus. Nam non sine ingenti lætitia pæne hæstimus hæsterna die, cum dilectus Filius MARCUS CARCANUS Palatii Nostri Apostolici in munere Adjutoris Bufolæ constitutus, Nobis in primis acceptus, qui inclytæ Congregationis tuæ negotia jam diu accurateque in hac alma Urbe Nostra gerit, volumina illa typis impressa, Nobisque inscripta, tuo & ejusdem Congregationis nomine obtulit. Quoad autem

per tempus Nobis licuit eadem volumina revolvere, mirati profecto sumus immensos labores cum diuturnis assiduisque plurimorum Congregationis tuæ virorum sapientia, prudentia, & omnigena eruditione insignium studiis conjunctos, quorum opus fuit, ut pro votis editio hujusmodi omnibus numeris absoluta prodiret, & communi applausu ubique exciperetur, & maxime omnibus Orthodoxæ Fidei cultoribus Divinarum Scripturarum studiosis utilitati futura esset, quemadmodum Nobis omni procul dubio auguramur. Eapropter tibi, dilecte fili, tuisque alumnis ex corde gratulantes, meritas quoque Apostolicæ prædicationis laudes rependimus, & gratum obstrictumque Pontificium animum Nostrum tam pro eximio munere, quam pro ejusdem operis dedicatione profitemur. Etsi autem pro certo habemus, ab Omnipotenti DEO, pro cuius Divini honoris incremento tot suscepisti labores, uberrimam cœlestium charismatum mercedem Tibi ipsisque Religiosis Alumnis retribuendam esse; Nos tamen, vobis persuasum esse cupimus, opportunas præstolari occasiones, per quas Nostræ etiam remunerationis argumenta vobis præbeamus. Cæterum te, dilecte fili, & ejusdem Congregationis Alumnos, quamvis sponte sua tuoque auspicio ac ductu propensos rogamus & hortamur; agite, & ad DEI eloquia dulciora super mel & favum semper meditanda, novisque Christianæ pietatis & Catholicæ eruditionis vestrae documentis adaugenda operam omnem studiumque traducite, ut per consolationem scripturarum spem habeatis, firmiori prophetico sermone attendentes quasi lucernæ lucenti in loco caliginoso, donec dies elucescat, & lucifer tam in vestris, quam in omnibus Christi fidelium cordibus oriatur. Interim tibi, dilecte fili, & universis Congregationis Religiosis viris Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud S. Mariam Majorem sub annulo Piscatoris die XX. Septemb. MDCCLI. Pontificatus nostri anno duodecimo,

CAJETANUS AMATUS.

SECTIO II.

DE PATRIBUS, ET SCRIPTORIBUS EC-
CLESIASTICIS ORDINIS S. BENEDICTI.

§. I.

Sancti Patres Benedictini, qui de Rebus Divinis ante natam Scholam, maximè de SS.^{mo} Evcharistiæ Sacramento scripserunt.

ANte Theologiæ Scholasticæ incunabula, quæ vulgò ad *Petrum Lombardum*, Parisiensem Episcopum referuntur; quamquam Lombardum aliquot annis *Robertus Pullus*, hunc *Hilbertus* antecesserit, *Hilberto* autem *D. Anselmus* & *B. Lanfrancus* synchroni, vel, ut rectius loquar, seniores extiterint, atque in Academia Beccensi de rebus divinis scholasticâ methodo primi disputaverint; ante Theologiæ, inquam, prima incunabula, qui doctrinam divinam tradiderunt, *Patres* propter ætatem, in dignitatis & reverentiæ indicium, vocari consueverunt, relicto consequentibus recentioris ævi Doctoribus *Theologorum* nomine: quamvis & hi & illi eadem Theologica dogmata pertractarent.

Cùm verò Sciagraphiam duntaxat Historiæ Literariæ Benedictinæ scribendam mihi sumpserim, animus nequidquam est, eos omnes, qui ante natam Scholam de argumentis theologiacis libros conscripserunt, hic enumerare, quòd Sciagraphiæ limites excederet, sed eos tantùm recensere Patres Benedictinos constitutum habeo, qui theologicum dogma de SS.^{mo} Evcharistiæ Sacramento vel exposuerunt, vel defenderunt, aut fidelium animos ad ejus venerationem habitis Homiliis accenderunt. Est enim hæc peculiaris Benedictinæ Familiæ gloria & prærogativa, quòd ejus alumni contra hæreticos sacratissimi hujus Mysterii assertores & propugnatores præcipui in Ecclesia Catholica extiterint. *Ordinis Benedictini*, inquit Natalis Alexander (a), *summa hæc est immortalisque gloria, quòd Lanfrancum, Hugonem, Durandum, Guimundum, quatuor viros præstantissimos, quatuor Catholicæ Fidei Defensores eximios ad propugnandam Corporis & Sanguinis Christi in Ecclesia veritatem, & panis ac vini in idem sacratissimum corpus & sanguinem Transubstantiationem, & ad Berengarium adhuc viventem, ejusque sectatores debel-*

landos Ecclesiæ suppeditaverit. Illustre hoc est encomium, quis enim diffiteatur? quo doctissimus ille Theologus Familiam Benedictinam exornat; at qui multùm adhuc fulgoris illi accedet, si ostendero, non quatuor tantùm, sed quadragenos, iisque plures extitisse Benedictinos, qui pro muro sanctissimi hujus Sacramenti contra ejus atque Ecclesiæ hostes strenuè se opposuerunt.

SEC. IX. S. PASCHASII RADBERTI, Corbeisæ veteris in Gallia Abbatis anno 851, defuncti, *Liber de Corpore & Sanguine Domini*. Tanta perspicuitate primus inter veteres ejusmodi argumentum pertractat Paschasius, ut eum veluti Apostolicæ Traditionis eximium hac in causa interpretem agnoscat Catholica Ecclesia. De aureo hoc libro, ejusque cùm genuinis tum adulteratis editionibus legenda est *Edmundi Marthene & Ursini Durand* Observatio prævia Tomo IX. Collect. ampl. pag. 367. ante utrumque eodem etiam egit fusè, doctè, solide Mabillonius Præfat. II. in Sec. IV. O. S. B. §. I. Vid. etiam Nat. Alex. Hist. Eccl. Tom. VI. p. 338. Lud. du Mesnil Doctr. & Discipl. Eccl. Tom. III. lib. 37. n. 18. p. 690.

— EJUSDEM *Versus de Corpore & Sanguine Domini ad Flacidum Discipulum*. Ex his quindecim duntaxat editi leguntur in Bibliothecis Patrum, hoc est, usque ad *Dispositio causam* &c. subsequentes 67. Versus ex Codice Bibliothecæ Ambrosianæ publicæ luci reddidit Cl. Muratorius Anecd. tom. 3. pag. 251.

SEC. IX. RATRAMNUS, seu *Ratramnus*, Lupo Ferrariensi *Rotramnus*, ab undecimo seculo (quo Francica vocabula corrumpi cœpta) *Bertramus*, *Bertramusve*, Monachus fuit Corbeisæ veteris, ut temporibus illis doctus, & in Patrum lectione non mediocriter versatus. Is non pauca argumenta theologica insigni eruditione ac doctrina tentavit; an etiam condiderit *Librum*

de Corpore & Sanguine Domini, nunc celebris quæstio (b) est inter eruditos. *Petrus de Marca* (c) negat, & librum sub ejus nomine vulgatum Joanni Scoto Erigenæ attribuit. Contrà verò *Jacobus de Sainte Beuve* (d) Doctor Sorbonæ, ac Regius Professor, Tractatum de Evcharistia in Sorbonæ scholis ipse prælegens, Ratramnum Catholicum Opus de Corpore & Sanguine lucubrâsse docet, fretus non tantùm Sigeberti, Trithemii, Espencæi, & Sanctesii, aliorumque testimoniis, sed validis etiam adductis rationibus, quas vide apud Acherium Spicilegii Tom. I. novæ edit. in Monito prævio ad librum Ratramni contra Græcos pag. 63. Qui Acherius etiam alibi contra *Usserium Avmachanum* insurgit; qui suæ Ratramnum labe hæreseos ut aspergeret, insibilat, ipsum panis substantiam in Evcharistiæ Sacramento, in corpus Filii Dei transmutari, duobus, quos de eo Sacramento conscripsit, libris nequaquam ad nittere. Ratramnum doctè, luculentèque ab omni nævo asserere *sixtus Senensis* in Bibliotheca sancta, *Cardinalis Perronius* lib. 2. Euch. cap. 1. & 2. *Præses Mauguius* Historiæ & Chronicæ Dissertationis cap. 37. Cum quibus tamen sine fine litigabunt heterodoxi Scriptores. Prodiit verò liber Ratramni non *Latine* modò, sed *Germanicè, Gallicè, Belgicè, & Anglicè*, de quibus versionibus & editionibus, quas plerasque A Catholicis accurarunt, videri possunt Vincent. Placcius de Pseudon. p. 122. seq. *Jo. Albert. Fabricius* Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. p. 652. & seq. In Novis Literariis Gallicis an. 1686. mens. Jan. pag. 682. duplex Ratramni editio memoratur; altera Catholicorum, altera Protestantium. Quorum illa Domino Boileau, hæc Mr. Alix adscribitur. Editio Domini Boileau prodiit Parisiis an. 1686. & 1712. typis Latinis & Gallicis Joannis Mutier & Boudot in 12. Potest in tres partes distribui, quarum prima est præfatio, in qua non solum plura peculiariora historica ad Tractatum Ratramni spectantia continentur, sed responsio etiam ad objectionem cujusdam Protestantis, qui Ratramnum Latio & Gallico sermone à *Quevilly* an. 1672. publicavit, exhibetur cum Observatione admodùm docta. Angliæ Protestantes ex Bertramni libro *Ælfricum Cantuariensem Archi-*

episcopum, antea Abbatem Malmesburiensem profecisse, & complura loca in suas Homilias transfuisse affirmant, in quibus Christi corpus in Evcharistia spiritualement existendi modum habere dicitur: sed ommissis tricis ipsum loquentem audiamus: *Ille panis*, inquit, *qui per sacerdotis ministerium Christi corpus efficitur, & aliud interius fidelium mentibus clamat; exterius quidem panis, quòd ante fuerat, forma præstenditur, color ostenditur, sapor accipitur: at interius Christi corpus ostenditur.* „His adde, inquit Ludovicus „ du Mesnil. Doctr. & Discipl. Eccl. „ tom. IV. lib. 43. p. 43. quòd in ejus „ modi Homiliarum translatione, quæ „ Anglicè vulgata est, quædam sup- „ pressa, & quædam addita, quædam „ mutata sunt, ut quæ dicuntur de „ speciebus, quæ sunt figura Corporis „ Christi, vero ejus corpori, quòd sub „ iis latet, tribuantur, vel quæ Ca- „ tholicè dicta sunt, ad sensum tra- „ hantur erroneum. Eadem infideli- „ tate translata sunt ejusdem Cano- „ nes, & utrumque in suis Annalibus „ Ecclesiæ Anglicanæ ad annum mil- „ lesimum sextum demonstravit Al- „ fordus. „

SEC. IX. RABANUS MAURUS etfi contra S. Paschasii Radberti librum de Corpore & Sanguine Domini calammum strinxerit, minimè tamen præsentiam realem inficias ivit, sed in hoc ab illo dissidebat, quòd Paschasius assereret, *Corpus Christi in Evcharistia esse illud idem corpus, quòd natum est ex Maria Virgine*, ipse verò cum aliis acriter impugnaret. Vid. *Acher. in Spicil. Tom. III. p. 852.* Quòd Rabanus Maurus de SS. Sacramento Evcharistiæ cum orthodoxa senserit Ecclesia, docebit te Nat. Alex. Hist. Eccl. Sec. IX. & X. Dissert. XI. §. 11. atque ejus Epitomator *Hyacinthus Graveson H. E. Sec. IX. Colloq. V. p. 180.* ubi uterq; doctrinam Rabani circa Evcharistiæ Sacramentum egregiè ab hæreticorum vindicat calumniis. Mabillonius in B. Rabani Elogio Sec. IV. Bened. part. 2. omittendus non est. Mihi ex Rabani Commentario in Evangelium S. Johannis, quem m^{ss.} penes me habeo, asferre hîc liceat ejus verba, quibus ipse sequentia Christi verba explanat: *Ego sum panis vivus, qui de cælo descendi; si quis manducaverit ex*

I 3

hoc

(b) Mabill. Præfat. II. in Sec. IV. Act. O. S. B. §. VI. pag. 331. vid. etiam Graveson in Hist. Eccl. Sec. IX. Colloq. V. p. 182.

(c) vid. ejus epist. ad Dacherium ante Tom. II. Spicilegii, & nov. edit. Tom. III. p. 852.

(d) apud cit. Acher.

(a) Hist. Eccl. Tom. VI. Sec. XI. Dissert. I. pag. 664. edit. Paris. in fol.

hoc pane, vivet in aeternum: & panis, quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Idèd vivus, quia de caelo descendit; manna etiam de caelo descendit; sed illud umbra; iste veritas fuit. Vel idèd vivus, quòd cunctis se dignè comedentibus vitæ aeternæ pabulum præstat. Qui autem indignè corpus & sanguinem Domini sumpserit, iudicium sibi manducat & bibit. Sed cum hunc panem carnem suam esse asseruit, carnaliter sapietes scandalizati sunt, ut clarebit in sequentibus; sola autem turba fidelium credit mysterium, quòd de altari participatur, verè corpus & sanguinem illius esse. Hæc ille. Eant nunc verò Sectarii, ac Rabanum Maurum realem Christi præsentiam in Evcharistia inficias ivisse, ulterius calumniantur.

SEC. IX. HAYMONIS Episcopi Halberstadiensis præclarus Tractatus de Corpore & Sanguine Domini, editus in Spicilegii Tom. XII, vet. edit. pag. 27. in quo asserit, substantiam panis & vini substantialiter converti in aliam substantiam, id est, in carnem & sanguinem Christi, eaque de re dubitare nefandissimæ esse dementiae. In quo quidem Christi corpore, inquit, & sanguine, propter sumentium horrorem sapor panis & vini remanet, & figura, substantiarum natura in corpus Christi & sanguinem omninò conversa; quo nihil expressius, aut disertius afferri potest ad fidem Catholicam asserendam. Mabill. Annal. Tom. III, p. 34. Cæterum Tractatus Aimonis de Corpore & Sanguine Domini editus fuit ab Acherio Spicilegii tom. I, p. 42. edit. post. Sed Lud. Franc. Josephus de la Barre notat ad titulum TRACTATUS AIMONIS à vero esse alienum, Titulus falsus: „nam fragmentum esse commentarii brevioris, sive paraphrasin „in primam epistolam B. Pauli ad Corinthios, vel è prima lectione constare inquit. Quòd cum non vidisset Acherius, de eo sic scripsit: Tractatus Aimonis, sive Haimonis Episcopi Halberstadenensis de Corpore & Sanguine Domini; cuius sermonibus subiciebatur in codice msc. Sancti Germani Parisiensis, ubi nomen Aimonis erat inscriptum. Quare fides non dubia est, illud ipsi tribuendum esse, cum titulus id asserat. At enim in Commentario Haymonis ad I. Corinth. XI, nihil tale se invenire dicit V. C. Jo. Albertus Fabricius Bibl. med. Lat. lib. 8. p. 547.

Qua tamen hic Auctor A catholicus est modestia, subjungit: Quòd si scriptum ab Aymone est, nullum facile antiquiorem, aut apertiorẽ suffragatorem dabitur citare, cuius tam expressa sit confessio: *Credimus & fideliter confitemur & tenemus, quòd substantia panis & vini per operationem divinæ virtutis substantialiter convertatur in aliam substantiam, id est, in carnem & sanguinem Christi.*

SEC. IX. ADREVALDUS Monachus Floriacensis (an. Chr. 858.) scripsit de Corpore & Sanguine Domini contra ineptias Joannis Scoti, quem malè aliqui confundunt cum Johanne nostro Æthelingiæ Abbate. Docebat verò Scotus, quòd *Sacramentum Altaris non verum corpus & verus sanguis sit Domini, sed tantum memoria veri corporis, & sanguinis ejus.* Contra hunc errorem Adrevaldus auctoritates Patrum colligens calamum acuit. Ejus scriptum vulgavit Acherius Spicileg. vet. edit. Tom. XII, pag. 30. novæ seu postremæ Tom. I, p. 150. Hoc verò opusculum Acherius monet à se repertum esse in membranis Floriacensibus, quòd quidem constat ex Patrum sententiis ab Adrevaldo contarcinatis, uti notat de la Barre.

SEC. IX. REMIGII AUTISSIODORENSIS Homiliæ ad Sacramentum Evcharistiæ spectant, quarum meminit Ruinartus in Itinere Literario in Alsatiæ & Lotharingiam pag. 441. quasque ipso teste, *Hyacinthus Alliot* ex codice msc., in quo Remigii triginta Homiliæ in Bibliotheca Monasterii Medianensis asservantur, descripsit.

SEC. IX. HELFRIDUS, Monachus Hirsaugiensis, in omni genere doctrinarum ad plenum institutus scripsit ad quendam Marquardum presbyterum *de Sacramento Altaris Lib. I.* Trithem. in Annal. Hirsaug. pag. 33.

SEC. X. S. REGINBALDUS seu *Keinoldus* ex Comite à Dilingen & Monacho Hirsaugiensi Nemetum urbis Spiræ Antistes *de Altaris Sacramento* doctissimum volumen conscripsit. Ad Superos migravit an. 958. Vid. Eysengrein in Catal. Test. Verit. p. 74.

SEC. X. GERBERTUS, postea Sylvester II. Pontifex Max. edidit *Libellum de Corpore & Sanguine Domini*, quem è Bibliotheca Monasterii Gotwicensis typis vulgavit Bernardus Pezsius Thes. Noviss. Anecd. Tom. I, part. 2. col. 133.

SEC. X.

SEC. X. GEZO, Abbas Derthonensis (sub an. 950.) *Librum de Corpore & Sanguine Domini* ex sanctorum Patrum scriptis, maximè ex libro S. Paschafii Radberti ad informandos de tanto mysterio discipulos composuit. Mabill. Annal. tom. 3. lib. 45. p. 403. & in Musei Italici tom. 1. p. 89. seq. ubi præfationem duntaxat atque indicem Capitulum edidisse contentus fuit. Integrum Opus in lucem protulit V. C. Muratorius Anecdotorum Tom. 3. p. 339. ex msc. Codice Ambrosianæ Bibliothecæ. Claruit Gezo circa an. 981. Vide Muratorium in proœmio.

SEC. X. S. DUNSTANUS, Archiepiscopus Cantuariensis scripsit solutiones dubiorum circa Evcharistiam, teste Baleo Cent. 2. Gerberon annot. in epist. S. Anselmi pag. 556. col. 2.

SEC. X. ALGERUS Corbeia novæ Monachus, & scholæ Magister scripsit *de Sacramento Altaris* volumen satis elegans, quòd in tres libros divisit. Ita Trithemius in Annal. Hirsaug. ad an. 983. p. 125. quæ rectius tamen *Algero Cluniacensi* (de quo paulò post) conveniunt.

SEC. X. S. ODonis Abbatis Cluniacensis Versus & Hymni de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini, quos in lucem edidit Andreas Duchesnius in Bibliotheca Cluniacensi Parisiis an. 1614. pag. 65. Item ejus *Collationes*, in quibus loca quædam ad Evcharisticum Sacramentum spectantia ponderantur.

SEC. X. RATHERII Episcopi Veronensis Epistola ad Patricium de Corpore & Sanguine Domini. Extat in Spicileg. Acher. Tom. XII, p. 37. primæ edit. Tom. I. poster. edit. p. 375. Descripta est è codice msc. Monasterii Lobienensis. Hæc epistola, inquit *de la Barre*, ab Acherio edita erat Tom. XII. Spicilegii; nos eam suo loco reititimus. Cum verò seculo sequenti Authorem è nostris adducturi simus, qui contra Ratherii dogmata de SS. Evcharistiæ Sacramento calamum corripuisse dicitur, placet ipsius Ratherii verba quædam apponere, quibus verissimam de Evcharistia tradit doctrinam, quæ postea à Patribus Concilii Tridentini ut Catholica agnita & declarata fuit: „ Sed fortè transitorie

„ accipis, aut etiam figuratè te dicere ipse putas, dum accipienti loqueris: Corpus Domini nostri Jesu Christi propitietur tibi in vitam æternam. Quòd si ita est, cœcitas tui intellectus magis est dolenda &

„ instruenda, quàm irridenda. . . .
„ Crede frater, quia sicut in Cana Galilææ vinum Dei imperio verum & non figurativum fuit ex aqua factum, ita istud Dei benedictione vinum verum & non figurativum efficitur sanguis, & caro panis. . . Hic manente colore, atque sapore, eadem divina sapientia operante, veram carnem & sanguinem, quòd percipis, esse crede. „ Hæc Ratherius, ex quibus luce meridiana clarius est, quòd Christi Corpus in Evcharistiæ Sacramento verè percipi agnoscatur Ratherius: verum cuius corporis sint sapor & color, qui remanent; an panis ablatus omninò sit; an in carnem mutatus, inquiri non oportere existimat pag. 376. *Mysterium fidei* 1. Cor. II. v. 24. *Si mysterium est, non valet comprehendere: si fidei, debet credi, non discuti.* His verbis concludit Ratherius epistolam suam de Corpore & Sanguine Domini pag. 376. Deferendus tamen est, aut certè quidem explicandus, cum negat, idem Christi Corpus ac Sanguinem sumi ab eo, qui sit superbiæ, hypocrisis, aut luxuriæ vitiis obnoxius. pag. 352.

Qui labente *Seculo XI.* contra Berengarium calamum exercuerunt, secundum Nat. Alexandrum Hist. Eccl. Sec. XI. Tom. VI. Dissert. I. Art. V. pag. 665. sic ordinantur: *Hugo*, Lingonensis Episcopus, *Durandus*, Troar-nensis Abbas, *Lanfrancus* Archiepiscopus Cantuariensis, & *Guilmundus* Averfanus Archiepiscopus, quorum numerum non paucis aliis Scriptoribus nos aucturi sumus.

SEC. XI. HUGO, Lingonensis Episcopus, ante exauthorationem suam, & Monasticen Benedictinam, primus fuisse dicitur, qui contra *Berengarium* scripsit, cui necdum ab Ecclesia damnato librum suum his verbis nuncupavit: *Hugo Lingonensium Episcoporum minimus, Berengario, in quibusdam, reverentissimo Sacerdoti, Deum sapere.* Ex hoc solo, ni fallor, inquit Mabillonius, auctore patet, Berengarium fuisse sacerdotem, quem *in cunctis aliis*, præter errorem, *reverentissimum virum* vocat. Hugonis Opus edidit Acherius in appendice Operum B. Lanfranci.

DURANDUS ex Monacho Fiscanensi primus Abbas Monasterii Troar-nensis in Diocesi Bajocensi ad Divam fluvium (cujus Baronius meminit ad an. 1087. ubi Viros illustres recenset, qui à Guillelmo Conquæstore Ecclesiæ Angliæ

Angliæ & Normanniæ præfæti fuerunt) scripsit librum sacra eruditione refertum contra hæresin Berengarii, quem Lucas Acherius primus publicæ luci exhibuit in appendice Operum B. Lanfranci, ex qua in Bibliothecam Patrum illatus fuit. Laudatur, quòd in ipso hæresin Berengariana perdocta refutatione contrita fuerit. De Auctore verò Ordericus Vitalis Libro VII. hæc habet: „Durandus Troar-
 „nensis Abbas grandævus, ab infan-
 „tia Monachus, religione & sapien-
 „tia præcipuus, Ecclesiastici cantus
 „& divini dogmatis doctor peritissi-
 „mus, sibi durus carnifex, aliisque
 „mitis opifex, post multos in Dei
 „cultu labores, in lectum decu-
 „buit, & bene ut prudens & fidelis
 „servus ire ad curiam Domini sui pa-
 „ratus III. Idus Februarii (an. 1088.)
 „de seculo migravit.”

LANFRANCUS animum etiam ad refellendam Berengarii hæresin adjecit, id temporis Abbas Monasterii S. Stephani Cadomensis, cui regendo præpositus fuerat. Scriptum suum Lanfrancus in literis ad Alexandrum II. quondam suum discipulum, Epistolam vocat, quam Berengario nondum Archiepiscopus Cantuariensis scripserat. Ejus inscriptio hæc est: *Lanfrancus misericordia Dei Catholicus, Berengario Catholicæ fidei adversario.* Ex his intelligitur, ea, quæ de Concilio Romano ab eodem Lanfranco sub Gregorio VII. in cap. 2. editionis Acherianæ dicta sunt, ab eodem Lanfranco, cum jam Archiepiscopus esset, adjecta & inserta fuisse. Certè in veteri editione, quæ Lovanii anno 1561. excusa est, & in quibusdam aliis, capituli secundi tres illæ de Concilio Romano sectiones desunt. Lucas Acherius *Lanfranci librum contra Berengarium de Corpore & Sanguine Domini* cum aliis ejusdem Operibus edidit an. 1548. Vid. Mabill. Præfat. II. in Sæc. VI. n. 57. item veteres tabulas Archiepiscoporum Cantuariensium apud Gerberonium in Opp. S. Anselmi p. 550. Guiliel. Malmesbur. lib. 3. de Reg. Angl. edit. Lond. p. 63.

QUITMUNDUS, seu *Witmundus*, Lanfranci discipulus, atque ex monacho S. Leutfredi Archiepiscopus Averfanus & S. R. E. Cardinalis Berengarii hæresin editis tribus libris fortiter impugnavit, in quibus tamen Baronius id carpit, quòd libro secundo timuerit concedere, species sacramentalis corruptioni obnoxias esse, ac posse

putrefieri, quod tamen sine ulla Corporis Domini injuria admittere potuisset. Eadem tamen species vocat disertis verbis *realia accidentia*, quæ pane & vino in substantiam corporis & sanguinis Christi conversis in hoc sanctissimo remaneant Sacramento, & absque ullo subjecto per omnipotentiam divinam in eo subsistant. Scripsit hos libros, qui Tomo XVIII. Bibliothecæ Patrum habentur, dum adhuc in Neustriâ versaretur, Gregorio VII. Pontifice, ante Synodum Romanam anni MLXXVIII. At post Concilium Romanum sub Nicolao II. de quo mentionem facit, nemo illo accuratius Berengarii, ejusque assèclarum varias opiniones indagavit. Vid. Mabill. l. c. n. 58. item Annal. tom. 5. pag. 103. Pagium ad an. 1105. n. IX. tom. IV. pag. 358. col. 2.

SEC. XI. ROGERIUS Monachus ejusdem cœnobii S. Leutfredi in Neustria, ad quem prædictus *Quitmundus* adhuc in Monasterio constitutus, suum in opere memorato exercitavit ingenium; vir certè & ipse doctissimus, simili scripsit intentione contra Berengarium de Sacramento Altaris Lib. I. Trith. in Annal. Hirf. p. 1042.

SEC. XI. ASCELINI Beccensis Monachi, & unius inter primos B. Herluini Abbatis discipulos, viri eruditi, Epistola Responsoria ad literas Berengarii, in qua contra ejus hæresin Catholicam de Eucharistia fidem tuetur. Concil. tom. 6. edit. Hard. Excerpta dabit Nat. Alex. H. E. Tom. VI. pag. 668. vid. etiam Mabill. Præfat. II. in Sec. VI. O. S. B. §. II. n. 17. Lud. du Mesnil tom. IV. l. 44. n. 48. p. 87.

SEC. XI. ANSELMI Epistolæ duæ de Sacramento Altaris; habentur inter eas, quæ hæctenus ineditæ fuerunt. Prior est CV.^a posterior CVI.^a vide editionem Gerberonii pag. 452. 453. & 454.

SEC. XI. ALBERICUS, Diaconus Casinas, & S. R. E. Cardinalis scripsit adversus Berengarium librum, insistens, ut formulæ professionis fidei Berengario tum propositæ vox *substantialiter* adderetur, quod versipellis hæresiarcha in synodo Romana dissimulavit, sed subinde acriter & petulanter Alberico exprobravit. Vid. Pet. Diac. I. 3. Chron. Casin. c. 35. Erasmus Gattola in Hist. Casin. Sec. VI. c. XI. pag. 185. Mabill. Præfat. II. in Sec. VI. O. S. B. n. 62.

SEC. XI. ANASTASII Monachi, incertum cujus monasterii, *Epistola de*

veritate Corporis & Sanguinis Christi, in quâ Berengarium revincit, & Catholicam de Eucharistia veritatem adstruit. Mabillonio Anastasius idem fuisse videtur, cujus rogatu *Robertus de Tumbalenia* Commentarium edidit in Cantica Cantorum, quem Anfrido Pratellensi Abbati nuncupavit. Et fortè is est *Anastasius* ex monacho S. Michaëlis factus Cluniacensis, cujus vitam Parte II. Sec. VI. O. S. B. exhibet Mabillonius. Anastasii verò epistola elegantissima & lectu dignissima, quam Lucas Acherius Not. in vit. B. Lanfranci pag. 21. juris publici facit, *domno Geraldo, olim filio, nunc venerabili patri* inscripta est. Vid. Mabill. l. c. n. XVII.

SEC. XI. RUTHARDUS ex Monacho & Scholastico Corbeie Novæ Abbas Hirsfeldensis scripsit de Sacramento Altaris contra Berengarii hæresin Libros II. Trithem. in Annal. Hirfaug. ad an. 1059. quamquam Mabillonius hoc Trithemii assertum valde suspectum habet Annal. Ord. S. B. Tom. 5. pag. 617.

SEC. XI. JOTSALDUS Cluniacensis Monachus librum adversus Berengarii hæresim edidisse fertur in veteri catalogo Bibliothecæ Cluniacensis. Præfat. in Sec. VI. O. S. B. n. 54.

SEC. XI. BERNONIS Abbatis Augiæ Divitis *Sermo de Cœna Domini* aservatur Ms.^{us} in ejusdem Monasterii Bibliotheca.

SEC. XI. S. WOLPHELMUS Abbas Brunwillarensis Monasterii, quod Colonia duabus leucis abest, an. 1053. cum hanc præfecturam gereret, Berengarii Turonensis errorem impugnavit, scripta ad Meginradum Abbatem Gladbacensem Epistola, quam Conradus Monachus in ejusdem S. Wolphelmi vitâ retulit. Dionys. Samarth. Gall. Chr. Tom. III. p. 759.

SEC. XI. ROGERIUS Corbeie Novæ Monachus & Scholasticus ad Wintikindum Comitum de Corpore & Sanguine Domini Libros II. scripsisse fertur apud Trithem. in Annal. Hirf. ad an. MXIV. pag. 157.

SEC. XI. GUIDO ARETINUS Pomposiani Cœnobii doctus Monachus, scripsit, teste Trithemio de Vir. Ill. O. S. B. lib. 2. c. 34. de Corpore & Sanguine Domini librum unum. Idem tamen Trithem. in Chronico Hirfaug. ad annum MXX. *Guidonem* vocat Monachum Cœnobii Crucis S. Leutfredi. Videtur Trithemius ex *Quitmundo* fecisse *Guidonem*.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

SEC. XI. HERIGERI Abbatis Lubiensis libellus de Corpore & Sanguine Domini contra Paschasium Radbertum, ut cum Mabillonio plures volunt, vel adversus Ratherium, ut nonnulli, incertum bene, an male, contendunt ex codice manu exarato Bibliothecæ S. Martini Lovaniensis. Sed contra quemcunque scripserit, congestis multis SS. Patrum testimoniis, veram circa Eucharistiam tradidit doctrinam. A Paschasio autem in modo tantum loquendi dissidet, in eo scilicet, quòd etsi Herigerus veram ac realem Christi Domini Corporis præsentiam cum Paschasio admittat; non tamen idem omnino corpus, quod è Virgine natum est, dicendum contendebat, ob exteriorem speciem diversam. Mabill. Annal. tom. IV. pag. 192. & Tom. I. Analect. p. 211. Herigeri librum in lucem primus produxit, suppresso Authoris nomine, P. Cellotius Soc. Jesu Theologus, unde sub titulo *Anonymi Cellociani* laudari passim consuevit. Vid. etiam Nat. Alex. H. E. Tom. VI. pag. 75. Lud. du Mesnil D. & D. E. tom. 4. pag. 42.

SEC. XI. LEO IX. Pontifex Max. antea *Bruno* dictus, Leucorum in Gallia Episcopus, scripsit luculentissimum libellum, ut *Wibertus* vitæ author ait l. 2. c. 5. quæ est Epistola in XLI. Capitula distincta, contra *Fermentariorum* hæresim sub medium seculi XI. exortam. Vid. Nat. Alex. l. c. pag. 407.

SEC. XI. HUMBERTUS S. R. E. Cardinalis à Leone IX. Constantinopolim legatus ad compescendum Græcorum schisma, adversus eos disputationem habuit, quam jussu Imperatoris Constantini Monomachi in scriptis redactam ex Ms.^{to} Vaticano publici juris fecit *Cæsar Baronius Annal. Eccl. Tom. XI.* cum responsione ejusdem ad objecta Nicetæ Pectorati.

SEC. XI. FRIDERICUS Abbas Casinensis, postea Stephanus X. aliqui nonum legunt, contra hæresin *Fermentariorum* scripsit. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. & Gattolam in Hist. Cas. Sec. VI. pag. 183. Cum S. R. E. Cardinalis esset, scripsit apud Constantinopolim adversus Michaëlem ejusdem urbis abusivum Patriarcham unâ cum *Uberto* (Humberto, de quo antea) *librum de Corpore Domini*, in quo omnia, quæ Græci adversus Latinorum sacrificium deblaterabant, destruxit. Alium etiam librum de eadem re edidit adversus quendam M^o

nachum Constantinopolitanum. Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. cap. xvii.

SEC. XII. ALGERUS Canonicus primùm & Scholasticus Leodiensis in majori Ecclesia Sanctæ Mariæ, fanctique Lamberti, deinde, cùm adhuc firmo corpore valeret, Monachus Cluniacensis sub Petro Venerabili, *libros tres de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini contra Berengarium* scripsit, quos vulgavit Erasmus Antuerpiæ 1536. Recusi sunt deinde ex Joannis Ulimmerii recensione Lovanii 1561. cum Paschasi, Lanfranci, & Guitmundi scriptis de eodem argumento. Et in Bibliothecis Patrum Paris. 1575. Tomo iv. an. 1589. 1644. 1654. Tomo vi. Colon. 1618. Tomo xii. & Lugd. 1677. Tomo xxi. Cæterum, ut Cl. Fabricius in Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. p. 183. notat, Lanfranci & Guitmundi scriptis Algerum præfert Petrus Cluniacensis. Ego verò Petrum Venerabilem Algeri Scripta laudasse lego, in comparatione verò cum Lanfranci & Guitmundi scriptis conjunxisse, multò minùs iisdem prætulisse non lego: En verba Petri: „Cujus, inquit, vix memoriam sine lacrymis facio, humilitate, puritate, vitæ totius sinceritate, secundum meum judicium, longè præcedentes (Hezelonem & Tezelinum ex Canonicis, suique temporis magnis magistris Monachos Cluniacenses) exsuperans, ita meo tempore apud nos vixit, in tantum benignè, & sanctè conversatus est, ut licet è nobis carne recesserit, spiritu tamen & memoria singulari nobiscum semper, dum vivimus, non esse non possit. Qui librum de Sacramento Altaris auctoritatibus sanctorum Patrum invincibiliter communitum nobis & fidei suæ insigni testimonium, & contra quorundam modernorum vel imperitiam vel errorem singulare præsidium dereliquit. „Hæc ille. Antonio autem Pagio iudice ad annum 1152. num. 18. nemo meliùs, clariùs, eloquentius materiam de S. Eucharistia tractavit. Alterius sententiæ est Dupinius Nov. Bibl. Auth. Eccl. Tom. viii. pag. 22. ampliorem quidem librum Algeri & allegatis Patrum locis locupletiore non negans, at energia ac dictione Lanfranco multò inferiorem judicans. Algerus post decem annos sanctæ in monasterio conversatus quievit in pace. Algeri Opus

Germanicè versum typis excusum est an. 1551. Moguntia.

SEC. XII. Ven. GUITBERTI Abbatris de Novigento *Epistola de Bucellâ Judæ data, & de veritate Domini Corporis* ad Priorem Sigefridum & Monachos S. Nicolai in sylva Diocesis Laudunensis. Inter cætera, *si umbra est*, inquit, *& non corpus, in umbram de umbra decidimus, immò in deteriora valde devenimus*; quod in consequentibus rectè probat. Idem argumentum denuo retractat in lib. 2. de *Pignoribus Sanctorum*. Extat verò citata Epistola inter Guiberti Opera à Luca Acherio vulgata pag. 282.

SEC. XII. S. ANSELMI Archiepiscopi Cantuariensis ab an. 1093. ad 1109. *Liber de Sacramento Altaris*. Pater Gerberon in Censura ante Opera S. Anselmi, & præsertim in Ruperti Apologia eidem hunc librum abjudicat. Contrariam tenet sententiam Eminent. Card. Aguirre.

Ejusdem S. Anselmi Epistolæ II. de Sacramento Altaris. Prior in editione Gerberonii est CV. posterior CVI. pag. 452. 453. & 454.

SEC. XII. GOFFRIDI ex Abbate Vindocinensi S. R. E. Cardinalis *Tractatus de Corpore & Sanguine Domini, omnibus Christianis* inscriptus, in quo quid de hoc divino Sacramento credendum sit, paucis rectè explicat. Mabill. Præfat. II. in Sec. vi. O. S. B. n. 62. Inter ejus Opera à Sirmondo edita primo habetur loco pag. 879. Tom. III.

SEC. XII. ABBAUDUS Abbas circa A. C. 1130. *de fractione Corporis Christi* contra Petrum Abælardum brevis Tractatus, editus à Mabillonio Tom. III. Analect. pag. 442. & edit. novæ in fol. pag. 52.

SEC. XII. STEPHANI I. Æduensis Episcopi, ac subinde Monachi Cluniacensis *Tractatus de Sacramento Altaris*, qui ab aliis Humberto Archidiacono Æduensi, Stephani Nepoti tribuitur. Vid. Nat. Alex. H. E. Sec. xii. cap. 6. art. 6. Tom. 6. pag. 518. Autor usus est verbo *Transsubstantiationis*.

SEC. XII. ARNULFI, seu *Ernulfi* ex Petroburgensi in Anglia Abbate Episcopi Roffensis, amici S. Anselmi *R. sponiones ad varias Lambertiquæstiones de Sacramento Eucharistiæ*. Extant in epistola Authoris, quam exhibet Acherius in Spicil. vet. edit. Tom. II. novæ in fol. Tom. III. pag. 470.

SEC.

SEC. XII. HILDEBERTI ex Monacho Cluniacensi Episcopi primùm Cenomanensis, tum Archiepiscopi Turonensis *Tractatus de Sacramento Altaris, Expositio Missæ, Carmen de Mystero Missæ*, quod inter varia, eaque egregia illius poemata præcipuum habetur. Extant Eucharisticæ hæc lucubrationes inter ejus Opera ab Ant. Beaugendre edita, & in Bibl. PP. Fuit *Hildebertus* Berengarii in juventute discipulus, sed ejus errorem necquicquam hausit, ut in vita illius ostendimus. Primus inter Theologos usus fuit voce *Transsubstantiationis*.

SEC. XII. ALBERICUS ex Abbate Viceliacensi S. R. E. Cardinalis legatione functus in Gallia an. 1145. mandante Eugenio III. Henricum Petrobrusianum verum corpus Christi in Eucharistia existere negantem cum affectis suis pontificio nomine damnavit, & execratus est. Ad hæc scripsit primò *de Realitate Corporis Christi in Eucharistia*. 2.do contra *Petrobrusianos*. Eggs Purp. Doct. Lib. I. pag. 66. & M. B. E. v. *Albericus*, p. 194. col. 1.

SEC. XII. PETRI CELLENSIS Sermones VII. *de Cæna Domini*. Usus est verbo *Transsubstantiationis*.

SEC. XII. S. HILDEGARDIS Abbatissæ de *Sacramento Altaris contra quosdam hæreticos* lib. 1. Illustre Benedictinæ Familiæ decus, quòd non viri tantùm, sed foeminae etiam SS. Eucharistiæ mysterium scriptis propugnent.

SEC. XII. ARNALDI, sive *Ernaldi*, seu rectiùs *Arnoldi* Bonæ-vallis in Diocesi Carnotensi Abbatis *Liber de Corpore & Sanguine Domini*. Hunc *Arnoldo* tribuit Titelmannus in Prologo editionis Tractatus ejusdem *Arnoldi de septem verbis Domini*; sed fortasse, inquiunt Auctores M. B. E. ad *Guillelmum S. Theoderici* spectat, qui ejusdem Ordinis ac ætatis fuit; nam librum de hoc argumento scripsit, quem in Mss. Codd. junctum sæpiùs & collectum cum Opusculis Arnaldi Abbatis se vidisse testatur *Oudinus*: eamque ob causam fortè nonnulli ad *Ernaldum* spectare opinati sunt. Vel etiam, inquit idem *Oudinus*, non aliud Opus est à Tractatu de *Cardinalibus Christi Operibus*, in quo de Eucharistia etiam eximie tractat. Vid. M. B. E. v. *Arnaldus*, p. 576.

SEC. XII. GUILLELMI S. THEODERICI Remensis Abbatis, seu propè Remos O. S. B. *Tractatus de Sacramento*. *Ziegelbauer Hist. P. IV.*

mento Altaris extat Tom. iv. Bibl. Patrum Ord. Cisterc. impressæ an. 1662. apud Bonumfontem ejusdem Instituti cœnobium in fol. Idem *Guillelmus* alterum libellum ejusdem argumenti scripsit occasione operis *Ruperti Abbatis de divinis Officiis*. In fine hujus libelli protestatur, se haud dubitare de integritate fidei *Ruperti Abbatis*, nec censoriam in eum tulisse sententiam, sed *fraterna caritate, & sollicitudine amica optare, ut ejus opus exquisitum & circumspectum reddatur, priusquam exiret in manus eorum, qui foris sunt, ut qui rodere illud vellet, non inveniret, ubi dentem posset insingere*. Et verò fuerunt viri non indocti, qui Rupertum gravis erroris insimularint, nempe quòd unionem hypostaticam panis & vini Eucharistici cum Verbo adstruxerit: cui opinioni fors ipsemet ansam præbuit subobsuro & duriore scribendi genere. Nihilominus tamen Rupertus ipse fidei suæ integritatem quoad Eucharistiæ doctrinam abunde satis vindicavit, præcipuè in Epistola ad Cœnonem, ipsius Commentariis in Joannem præfixa, ubi quosdam Berengarii affectas revincit, qui S. Augustinum erroneæ suæ doctrinæ patronum jactabant, quod *omnino falsum esse* asserit. *Ego autem, inquit, verum corpus Christi, quod pro nobis traditum est, & verum esse decerto sanguinem, qui pro nobis fusus est, sicut Ecclesia Catholica tenet. Et infra: Tribus essentialibus modis corpus & sanguis Christi est, quarto autem differt. Est enim nomine, re, & effectu; differt verò specie. Denique ita concludit: Credamus fidei Salvatori Deo, in eo, quod non videmus: scilicet panem & vinum in veram Corporis & Sanguinis transisse substantiam; & comedentes atque bibentes vivamus in æternum*. In Epistola etiam Nuncupatoria Libris xii. *De Divinis Officiis* præmissa, Berengariana hæresis ab ipso verbis minimè obscuris impugnatur, ut alia loca, in quibus sententiam suam orthodoxæ fidei penitus consentaneam declarat, silentio prætermittam: sic enim libro sexto in Joannem loquitur: *Crede & hoc, quòd panis iste visibilis, & vinum, quamvis nihil de exteriori specie mutatum sit, in alium transferint cibum, qui Angelorum victus est: Panis cælestis, ipse qui dicit: Ego sum panis, qui de cælo descendi, Verbum scilicet Patris, panem terrenum nobis dat, quem in carnem suam transmutat, & sic Verbum...*

K 2

jam

jam dudum caro factum, panis visibilis fit: & nihilominus de pane isto visibiliter verè & catholicè confitemur, quod corpus Christi est. An non verò hæc est doctrina, quam Ecclesia Catholica docet, tenet, profitetur? Sed præstat legere Apologiam, quam Gabriel Gerberonius pro Ruperto composuit, & Parisiis an. 1669. edidit, ad cuius finem Critica Claudii Salmasii sub nomine Verini delitescens de mente ac sententia Ruperti Abbatis circa Evcharistiæ Sacramentum validè revincitur. Immeritò igitur Rupertus ob negatam transubstantiationem vapulat Baronio, Bellarmino, & aliis. Vid. le Cerf Bibl. Hist. Crit. p. 159. Mabill. loc. sæpius cit. n. 61. Pagius Tom. IV. ad an. MIII. p. 374. col. 2. Lud. du Mesnil Doctr. & Discipl. Eccl. tom. IV. pag. 272.

Atque hæc potissimum sunt Opera, ut ita dicam, Evcharistica, quæ Patres nostri de Venerabili Sacramento à seculo IX. ad duodecimum inclusivè, quo tempore Theologia Scholastica invalescere coepit, magno Ecclesiæ bono ac præsidio conscripserunt. Subiit aliquando animus cogitatio, me operam non malè collocaturum, si vel omnia, vel maximam eorum partem conjunctim typis exscriberem; jamque titulum Collectionis hujus Evcharisticae mente conceperam, qui erat ejusmodi: *Fides Benedictina de Sanctissimo Evcharistiæ Mystero*: Hoc est: *Patres, Authores & Scriptores Ord. S. B. de SS. Altaris Sacramento, à seculo IX. usque ad XII. inclusivè: Quorum Scripta & Opera in unum corpus seu Bibliothecam collecta, ac Notis & Observationibus illustrata exhibentur.* At enim Bibliothecam subinde R. P. Philippi le Cerf de Scriptoribus Congregationis S. Mauri evolventi sub oculos venit *Petrus Sabbatier* ex eadem Congregatione doctissimus Cœnobita, ut qui Patres de Evcharistia ex professo tractantes (quorum præcipui sunt Benedictini) ad fidem manuscriptorum codicum recognitos in lucem edere non tantum meditatus fuerit, sed aliquorum libros cum manuscriptis actu jam contulerit: & licet is ad alia studia sacra postmodum se contulerit, nullum tamen dubium relinquitur, quin alii ejusdem celeberrimæ Congregationis Sodales, cum tempus & occasio tulerit, opus inceptum sint profequuturi, ut, quod assiduo faciunt, gloriam sacri Ordinis illustrare pergant: hæc enim peculiaris Benedicti-

norum laus, quod scriptis ac disputationibus suis SS. Evcharistiæ Sacramentum contra fidei & Ecclesiæ hostes imperterritè iverint assertum.

Scriptoribus verò hoc §. recensitis, alios Benedictinos recentioris ævi bene multos, qui de SS. Evcharistiæ Sacramento lucubrationes in publicam dederunt lucem, adjicere possem; sed iis omillis unum commemorare pro coronide liceat.

BENEDICTUS VERNIER in Bibliotheca Simlero - Gesneriana scripsisse memoratur Librum de SS. Sacramento Evcharistiæ, cui titulum fecit: *Magnum & Universale Concilium Ecclesiæ Militantis super Evcharistiæ Sacramentum, quod instar Sacrosancti Concilii Nicæni trecentis decem & octo Patribus constat*: ex tot enim Scriptoribus author testimonia coacervavit. Liber impressus est Parisiis apud Nivelium anno Domini 1554. in 4. Vid. Philipp. Labb. Soc. Jesu in Bibl. Mss. Tom. 2. pag. 3.

§. II.

Patres alii Benedictini, atque Scriptores Ecclesiastici, quorum Scripta & Opera habentur in Bibliothecis Veterum Patrum.

Quemadmodum SS. mus noster Legislator BENEDICTUS, Ordinis sui alumnis doctrinam sanctorum Patrum, quarum observatio perducit hominem ad celsitudinem perfectæ omnis, postremo Regulæ suæ capite impensè commendavit, ita iidem rectè omnino facturi sunt, si Bibliothecas, in quibus veterum Ecclesiæ Patrum, & antiquorum Ecclesiasticorum Scriptorum Opera habentur, haud segniter evolvant. Cum verò, quæ à Monachis Benedictinis fuerunt elucubrata, haud exiguo numero inter illa existant, eorum Authores ignorare non decet. Quare operæ pretium facturus mihi videor, si Lugdunensis Bibliothecæ, præ Parisiensi & Coloniensi magis perfectæ atque locupletis, singulos percurrans tomos, paucis eos Benedictinos recenseam, quorum Opera in iisdem continentur. Monitos tamen Lectores velim, me hoc plerumque facere, quin Opera Nostrorum ad criticas Regulas prolixè expendam, cum hæc res sit tum magnæ eruditionis, tum multi temporis: ego verò uti prioris copia me minimè abundare non diffiteor, ita posterioris me premi sentio inopia. Bellum hoc, uti sperare fas est,

est, aliquando militabunt doctissimi Sodales nostri à Congregatione S. Mauri, qui Eruditorum impulsu de adornanda nova Patrum Bibliotheca seriò cogitarunt, apparatu ad eandem jam præmitti cepto. In Patribus verò recensendis non Chronologicum, sed Alphabeticum ordinem sequar, ut qui præ priori facilius habeatur. Opera etiam Patrum subinde annotabo, quæ in Bibliotheca prætermissa, ab aliis editoribus vulgata fuerunt.

S. ADO Viennensis ad Rhodanum Archiepiscopus, de quo Martyrologium Romanum ad diem 16. Decembris, obiisse perhibetur anno 874. scripsit Breviarium Chronologicum de sex mundi ætatibus, quod extat Tom. 16. fol. 768. scripsit etiam Martyrologium cum libello de Festivitatibus SS. Apostolorum & Discipulorum Christi, quod extat ibidem. f. 823.

ALGERUS Scholasticus primùm Leodiensis, tum Monachus Cluniacensis scripsit diversa Opuscula, ex quibus extant Tom. XXI. f. 251. de Sacramento Corporis & Sanguinis Domini libri tres, quorum §. præcedente mentio facta est. Prætermissus verò in Bibliotheca est Liber tripartitus de misericordia, justitia, & de illis, qui extra Ecclesiam (excommunicatis, damnatis, schismaticis, hæreticis) ab Edmundo Marthene ex Ursino Durand vulgatus Tomo V. Anecdotorum. Item *Libellus de gratia & libero arbitrio* à Bernardo Pezio publicatus Tomo IV. Anecdotorum Parte II. pag. 113.

S. ALTHELMUS, vel, ut alii legunt, *Adelhelmus*, Schireburnensis apud Occidentales Saxones in Anglia Episcopus scripsit diversa Opuscula, quæ enumerant Trithemius, Possevinus, & alii, ex quibus extant Tomo 13. f. 1. *De Laude Virginitatis* liber unus; sed emendatior editus est ab Henrico Warthone ex Mss. Lambethano & Sarisburiensi, Londini 1693. in 4. *De octo principalibus vitiis* eodem carminis genere liber unus per Henricum Canisium ex Bibliotheca Monasterii S. Galli editus. *Pœtica* nonnulla per Martinum Delrio S. J. edita extant ibid. f. 22. *Ænigmatum* liber unus, quæ *Monasticis* à Delrio adjunctis ab aliis ad Alcuinum vel Columbanum referuntur. *De Laude Virginitatis* soluta oratione liber unus, ibidem fol. 30. Prætermissa est *Epistola ad Eahfridum* in Usserii Epistolis Hibernicis pag. 37. adde pag. 129. De aliis videri possunt *Baleus Lib. I. c. 83.* Pitseus ad an. 709.

S. AMBROSIUS AUTPERTUS, aliis, minus tamen rectè, *Ansbertus* Abbas Monasterii S. Vincentii ad fontes Vulturni fluvii in Samnio siti, anno 778. ad Superos translatus, scripsit diversa opuscula, ut observant Trithemius, & Sigebertus, ex quibus extant Commentaria in Apocalypsim distincta in libros decem Tom. 13. f. 403. quod Opus propter facilitatem ipsum intelligendi, *Speculum Parvulorum* vocavit. Si Commentaria in *Psalms & in Cantica Canticorum* scripsisset, certè ex editione Coloniensi, quam Labbeus memorat, alii verò ignorant, Bibliothecæ inserta fuissent.

ANASTASIUS Romanus Abbas, & Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarius, multa de Græco Latinè reddidit, multa etiam de suo edidit, videlicet de Vitis Romanorum Pontificum & Historiam Ecclesiasticam, quæ reperiuntur partim in Conciliis, partim in Tomo separato ex editione Regia Luparea. Tomo XII. f. 831. solum habes Collectanea de iis, quæ spectant ad Historiam Monothelitarum hæreticorum, & martyrium S. Martini Papæ, S. Maximi Abbatis, & aliorum, quæ in gratiam Joannis Diaconi è Græcis versa concinnavit.

ANGELOMUS Luxoviensis in Burgundia Cœnobii Monachus floruit seculo IX. sub Lothario Imperatore, ut docuit ipsemet in Commentariis, seu Stromatibus suis in quatuor libros Regum, & in Cantica Canticorum, quæ extant Tomo 15. f. 307. quibusque accedere meruissent Commentaria in Genesim à Bernardo Pezio Tomo I. Anecdotorum pag. 43. in lucem publicam asserta.

S. ANSELMUS, Episcopus Lucensis, qui floruit seculo XI. scripsit contra Guibertum Antipapam pro defensione Gregorii VII. legitimi Pontificis Romani libros duos, qui extant ex editione Henrici Canisii Tomo 18. Alia ejusdem S. Anselmi Opuscula habes etiam in Tomo 27. hujus Bibliothecæ, nempe *Meditationes in Orationem Dominicam, in Salutationem Angelicam, super Salve Regina & de Gestis Domini nostri Jesu Christi* fol. 436. ex editione P. Lucæ Wadingi O. M. Quæ tamen quatuor Opuscula Anselmo indigna judicat Casimirus Oudinus Tom. II. pag. 722. Prætermissa sunt in Bibliotheca S. Anselmi Commentaria in *Psalms & in Threnos Jeremiæ*, quia fors exciderunt.

ARNOLDUS Carnotensis Abbas Bona-

næ-vallis, fuit familiaris S. Bernardo, cujus & vitam composuit, & post obitum ejus floruit, scripsit de *septem Verbis Domini* in cruce prolatis, qui cum scholiis Francisci Titelmanni, & recognitione Andreae Schotti S. J. extant Tomo 22. fol. 1260. scripsit præterea *Sermones de laudibus B. Virginis*, qui extant ibidem f. 1281. Item *Tractatum de Operibus sex dierum* ex recognitione Dionysii Peronetti Melodunensis, Ecclesie Autissiodorensis, qui extat ibidem f. 1284. Prætermiffæ sunt *Arnoldi* Homiliæ V. in Psalmum CXXXII. cum libello *de Donis Spiritus S.* à Casimiro Oudino in Opusculis sacris Gallie & Belgii Scriptorum vulgatae Lugduni Batavorum 1692. in 8. Cætera hujus Arnoldi Johannes Fellus edidit ad calcem S. Cypriani, cui liber *de Cardinalibus Christi Operibus* præter rem tributus ab aliis fuit, cum Arnoldus eum scripsit ad Hadrianum IV. Papam ab an. 1154. ad 1159. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 367.

S. BENEDICTUS natione Italus, patria Nursinus, Monachorum in Occidente Antesignanus ac Princeps, Cœnobii Casinensis conditor, cujus res gestas fusè profequitur S. Gregorius Papa libro 2. Dialog. & Baronius tom. vii. Annalium, vir fuit sanctitate, miraculis, doctrina & genere illustis, quippe qui Justinianum avum, non quidem Imperatorem, ut aliqui similitudine nominis decepti opinati sunt, sed Consulè habuit, scripsit Regulam Monachorum distinctam in LXXIII. capita. Epistolam ad Remigium Remensem, quam tamen Baronius Tomo VI. Annalium anno Christi 507. num. 3. contendit, non esse S. Benedicti, sed alterius cujusdam Benedicti viri prædivitis, cujus filiam Remigius à dæmone liberaverat. Et verò Baronius S. Benedicto hanc epistolam meritò abjudicasse, hujus Historiæ Literariæ Libro II. Cap. I. Sect. II. ostendimus. Sermonem in morte S. Placidi, Epistolam ad S. Maurum. Ordinem, qualiter in Monasterio conversari oportet. Quod tamen Opusculum non esse S. Benedicti genuinum factum, loco citato probavimus. Extant hæc omnia Tomo IX. f. 640. unà cum ordine profitendi sub regula S. B.

BERENGOSUS Abbas S. Maximini Trevirensis sub initium seculi XII. scripsit de inventionè S. Crucis libros tres, de mysterio ligni Dominici, & de Lucæ visibili ac invisibili lib. un. & Sermo-

nes V. de Martyribus, Confessoribus, Dedicatione Ecclesie, & Veneratione Reliquiarum. Extant hæc omnia Tom. 12. f. 349. separatim prodierunt Coloniae apud Maternum Cholinum an. 1555. in 8. curâ & studio Christophori Trevirensis Prioris.

BERNO Abbas Augiæ Divitis prope Constantiam ad Rhenum an. 1008. creatus vixit usque ad an. 1048. cum nobile illud monasterium 40. annis administrasset, alius omninò à Bernone primo Cluniacensi Abbate scripsit librum de Officio Missæ, sive de quibusdam rebus ad Missam spectantibus, qui extat Tom. 18. f. 56. Vita S. Udalrici Augustani Episcopi ab eodem scripta habetur apud Surium in mense Julio. Falsi sunt autem, qui librum Micrologum, qui inferius extat hoc eodem Tomo f. 49. Bernoni tribuerunt, qua de re vide, quæ ibidem prænotantur ex Theophilo Raynaudo S. J. Plura alia scripsit Berno in hac Bibliotheca prætermiffa, quæ vel in Ms. adhuc latent, vel omninò exciderunt; Dialogum Bernonis cum Gerungo Monacho *de Quatuor Temporū jejuniis per sua Sabbatha observandis* vulgavit Pezium Anecdotorum Tomo IV. Parte II. pag. 55. Duo Sermones, unus de Epiphania, alter de Cœna Domini asservantur ms. in Bibliotheca Augiensis.

S. BONIFACIUS, natione Anglus, Archiepiscopus Moguntinus, & Martyr, de quo multa Baronius Tom. IX. Annalium, scripsit Epistolas multas, quæ unà cum aliorum ad ipsum extant Tom. XIII. f. 70. per Nicolaum Serrarium editæ, & Notis illustratæ. Defunt tamen *Epistola ad Zachariam* de causa Adelberti Galli & Clementis Scoti, cum *Zachariæ* Epistolis ad Bonifacium. Item *Epistola ad Erchebaldum* Angliæ Regem. Ejus quoque *Statuta* quædam edita sunt tom. IX. Spicilegii D. Lucæ Acherii. Sermones XV. lucem viderunt in *Edmundi & Durand Collect.* ampliff. Tom. IX. *Sermo de Abrenuntiatione in Baptismo* in Thesauro Peziano Anecdotorum Tom. IV. part. 2.

S. BRUNO Astensis, Signiensium Episcopus, plurima scripsit, quorum elenchus initio Operum præfixus est, eaque nunc primùm prodeunt studio ac labore Domini Mauri Marchesii Casin. Decani, qui & prolegomena & scholia ad pleniorè eorum notitiam addidit, quæ Lector consulat. Habentur

Centur hæc omnia Tom. xx. fol. 1294. ad f. 1816.

S. CÆLESTINUS Papa Quintus, antea Petrus de Murhone Ordinis S. B. Monachus, tum Ordinis Cœlestinorum Patriarcha sanctissimus an. 1294. creatus Papa multa Opuscula, dum in sacra eremo vitam transigeret, elaboravit, quæ extant Tomo xxv. f. 754. primùm edita per Patrem Cœlestinum Teletam Sipontinum, cum ejusdem Sancti vita & vindiciis ad singula Opuscula, quas consule. Prætermiffus est *liber de perfectione Religiosorum*, quem se vidisse testatur Petrus Crespetius Cœlestinus in sermone de Cœlestino V. apud Lud. Jacobum in Bibl. Pontif. pag. 41.

B. CALLIXTUS II. Papa fuit ante summum Pontificatum Monachus Falteritanus, ut rectè ait Guido Cisterciensis: non Cluniacensis, ut nonnulli arbitrantur, sed malè: scripsit Sermones IV. in laudem S. Jacobi Apostoli, quem vocat *Apostolum & Patronum Galæciæ*. Hos Sermones primus edidit Joannes Mariana. Inferti sunt Bibliothecæ Tomo XX. f. 1278. ubi desideratur ejusdem Callixti *liber de Translatione corporis S. Jacobi Apostoli*, quem à Lud. Jac. in Bibl. Pontif. p. 37. scripsisse fertur. Item deest *libellus de miraculis S. Jacobi*, quem Trithemius cap. 359. laudat: excerpta videsis apud Vincent. Bellovac. lib. 26. Speculi Histor. cap. 30. seq.

CASSIODORUS Senator consulatum solus gessit año 514. atque Theoderico Ostrogothorum Regi & Athalarico à secretis atque epistolis fuit: Plurima scripsit, quæ extant Tomo XII. f. 1094. usque ad finem hujus Tomi, quorum Elenchus habetur initio Operum. Omiffa est ejus Historia Tripartita, quæ invenitur in calce Historiæ Ecclesiasticæ Nicephori Callisti. Desiderantur quoque hic ejus Commentaria in Psalmos & in Cantica. Vivebat adhuc anno 592. nonagenario major, obiitque circa hoc tempus in suo Vivariensi monasterio prope urbem Scyllitanam in Calabria, quod monasterium extruxerat, ac referta optimis libris Bibliotheca ditaverat. Vide plura de eo apud Sixtum Senensem in Bibliotheca sancta libro 4. apud P. Labbe Tomo I. in Bellarminum v. *Cassiodorus*, & Miræum in Bibliotheca Ecclesiastica, nec non Joannem Garetium, qui novam Operum Cassiodori editionem accuravit, cui dif-

fertationem de ejusdem Monachatu Benedictino contra Baronium præmisit.

CHRISTIANUS DRUTHMARIUS, vulgò dictus *Grammaticus*, Corbeienfis Monachus, qui vixit circa an. 840. scripsit Commentarium, sive Expositionem in Evangelium Mathæi; item Epitomen in Lucam, & in Joannem, extat Tomo xv. f. 86. Hic *Christianus* C. V. Jo. Alberto Fabricio (e) omninò videtur reducendus ad seculum labens undecimum, & ad Gregorii VII. tempora, siquidem non alius est, quam Christianus noster, qui Anonymo Mellicensi *Guidmundus* capite 102. de Scriptoribus Ecclesiasticis: GUIDMUNDUS, qui & CHRISTIANUS, primò in Monasterio Stabulensi Monachus fuit, ubi dum Abbas constitui, atque ad alterum locum regendum mitti debisset, aufugit, ignotamque provinciam appetens, ne posset agnosci, nomen mutavit in melius, assumens videlicet CHRISTIANITATIS vocabulum, cunctis commune fidelibus. Tandem verò requisitus & repertus sub Gregorio VII. Aversæ est factus Episcopus. Hæc Anonymus Mellicensis, cujus auctoritate minimè nitendum puto: *Christianus* enim non fuit Monachus Stabulensis, sed ex Corbeie veteri ad Stabulenses missus, ut eos sacras Literas doceret: domum reversus Commentarium in Mathæum elucubravat, quem iisdem nuncupavit. Guitmundus verò fuit Monachus Cœnobii Crucis S. Leutfredi in Normannia, qui ex eadem in Angliam trajiciens, & oblatum sibi à Guilielmo Conquæstore Episcopatum recusans, in eandem se reverti velle Regi dixit. Deinde in Italiam veniens à Gregorio VII. Aversanus in Apulia Episcopus creatus est.

S. COLUMBANUS Scotus, seu Hibernus, primùm Luxoviensis in Burgundia, deinde Bobiensis in Italia Abbas, de quo plura Baronius tom. viii. ad annum 612. & Jonas vitæ ejus author, quæ habetur apud Surium 21. Novembris, multa scripsit, quorum Elenchus initio Operum ejus reperitur, quæ hac primùm editione collecta exhibentur per Patritium Flemingum Hibernum O. M. Tom. XII. f. 1. Notandum verò, quòd quæ *Instructio* de Fide & Officiis Christiani hominis hujus Bibliothecæ Tomo xviii. f. 545. post libros duos de libero arbitrio sub Faustii Regiensis nomine legitur, esse S. Columbanum, ejusque *xvi. Instructio-*

nibus Tomo XII. fol. 9. vulgatis addendam fuisse.

CUMEANUS Scoto-Hibernus, Hibernus, ut putabatur, Abbas, qui vixit circa annum 630. scripsit librum de Poenitentium mensura, qui editus est Tom. XII. fol. 41. ex codice Bibliothecae San-Gallensis per Flemmingum O. M. cujus notas initio operis consule.

DROGO primum Abbas Laudunensis, postea *Hostiensis* Episcopus floruit tempore S. Bernardi. Scripsit Sermonem de Passione Domini. Extat Tomo XXI. fol. 32. alia etiam tria ejusdem Opuscula habentur f. 341.

DUNGALUS Reclusus, seu Monachus, & Diaconus, qui floruit sub Ludovico Pio, ejusque filio Lothario Imp. scripsit librum Responsionum pro cultu sacrarum imaginum adversus insanas Claudii Taurinensis naenias, qui extat Tomo XIV. pag. 196. Sed vide, quae initio annotavit Papyrius Massonus. Ipsi autem Dungali Operi praefigitur Apologeticum ejusdem Claudii, quod confutat.

DURANDUS Troarnensis Abbas, ab infantia monachus, religione & sapientia praecipuus, post multos in Dei cultu labores in lectulum decubuit, & tertio idus Februarii de seculo migravit, inquit de eo Ordericus Vitalis. Scripsit Librum de Corpore & Sanguine contra Berengarium, & ejus Sectatores, extat Tomo XVIII. fol. 419.

ECKBERTUS primum Presbyter & Canonicus Ecclesiae Bononiensis in Dioecesi Coloniensi, postea Abbas Schönaugiensis floruit anno Christi 1160. Scripsit plura, quae refert Trithemius. Bibliothecae Tomo XXIII. tantum extant ejusdem Sermones contra Catharos fol. 600. & ad calcem eorum Excerptum ex Augustino de Manichæis fol. 631.

ENGELBERTUS Abbas Admontensis, qui sub Rudolpho Habsburgico floruit, scripsit Librum de ortu, progressu, & fine Romani Imperii, extat Tom. 25. fol. 362. ex recognitione Andreae Schotti. Aliorum ejusquam plurimum Operum catalogum texit Ben. Pezsius Dissert. II. in Tom. I. Thef. Anecd. Part. II. n. IX. p. LXI. ex quibus nonnulla typis vulgavit.

ETHERIUS ex Monacho Uxamensis in Hispania Episcopus, & Beatus Abbas in Asturiis, scripserunt adversus Elipandum Archiepiscopum To-

letanum libros duos, qui à Petro Steuartio Professore Ingolstadiensi editi extant Tomo XIII. fol. 353.

FLORUS *Magister*, ortu Lugdunensis, & ejusdem urbis Ecclesiae Diaconus, & sub vitae finem in Monasterio S. Trudonis Monachus multa scripsit, quae recensentur, & quae observare poterit Lector ante librum, qui Tomo XV. extat fol. 62. De actione Missarum, & qui in hac editione integer prodit ex msc. Codice Balernensi cura Francisci Chiffletii S. J. Habetur etiam fol. 84. ejusdem Sermo seu Epistola de praedestinatione, & fol. 87. liber seu excerptum ex prolixiori opere de electionibus Episcoporum. Huic etiam Floro à multis tribuuntur libri sub nomine Lugdunensis Ecclesiae adversus Joannem Erigenam Scotum: extant eodem Tomo fol. 611. Devixit autem Florus circa an. 850. Casimirus Oudinus multis disputat, ut hunc Florum à Trithemio esse confidum commonstret, sed quae argumenta in medium adducit, judice Fabricio Bibl. med. & inf. Lat. lib. VI. pag. 521. fictionem non evincunt.

FLODOARDUS Presbyter & Canonicus Ecclesiae Remensis, postea Abbas non S. Remigii, ut contra Colvenerium probat *Marlottus* in Historia Ecclesiae Remensis Tom. I. pag. 350. & 609. sed alterius cujusdam Coenobii in eadem Dioecesi, vixit tempore Lotharii Imperatoris, & usque ad annum 966. scripsit Historiam Remensis Ecclesiae libris IV. distinctam, quam ex recognitione Georgii Colvenerii Doctoris & Praepositi Duaceni unà cum ejusdem notis, aliisque quibusdam Tomo XVII. pag. 500. habes. Multa adhuc ejusdem Authoris Opera MS. latitant in Bibliothecis, quae utinam quis in lucem aliquando proferat, inquit Miræus in sua Bibliotheca Benedictina. Superiore seculo in msc. codice quaedam Lauduni reperta fuisse à Religioso Ord. Carmelit. Discalc. fama vulgavit, quae utinam (sunt verba Marlotti tunc temporis Historiam scribentis) *publico Ecclesiae bono in lucem emittat.* Sed cum ab eâ usque ad hanc diem, nihil, quod sciam, in publico compa-ruerit, quis famam eruditus bullas vendidisse non dicat?

FRANCO secundus Abbas Coenobii Affligiensis vixit circa annum Domini 1110. scripsit diversa Opuscula, quae enumerat Trithemius. Ex quibus

bus Tomo XXI. fol. 293. De gratia Dei liber distributus in Cap. 12. & Epistolae duae.

FRECULPHUS, ex Monacho Fuldensi Lexoviensis Episcopus, floruit tempore Ludovici Pii Imp. Scripsit Historiarum Tomos duos, primum ad Elisarchum praepotorem suum in libros septem distinctum, cujus meminit Trithemius; continet res gestas ab orbe condito usque ad Nativitatem Christi. Alterum ad Judith Augustam, distributum in libros quinque, qui continet res gestas à Nativitate Christi usque ad regnum Longobardorum. Tom. XIV. f. 1061. *Freculphum* fuisse Monachum negat Mabillonius Tract. de Stud. Mon. vol. 2. art. 22. §. III. pag. mihi 142.

FULBERTUS Carnotensis Episcopus, ab anno circiter 1007. usque ad an. 1028. quo obiit, scripsit Epistolas multas, Sermones etiam ad Populum, & Hymnos aliquot. Extant haec omnia ex M's. Codd. Bibliothecae Collegii Regiae Navarrae, ac Petri Petavii, & Nicolai Fabri, studio Caroli de Villiers Doctoris Theologi edita, & notis illustrata. Tom. XVIII. f. 1.

S. GALLUS Abbas Sermonem habuit in consecratione Johannis Episcopi Constantiensis, qui extat Tom. XI. fol. 1046.

S. GALLI Monasterii illustrium Virorum & antiquorum Patrum Epigrammata, seu Hymni extant Tom. 27. fol. 507. ex editione Henrici Canisii.

GERBERTUS primum Remorum, deinde Ravennatum Archiepiscopus, postea Romanus Pontifex, Sylvester Secundus dictus, vixit sub finem seculi decimi, de quo multa Baronius in Annalibus, & Severinus Binus in Conciliis. Scripsit ante Pontificatum Epistolas breviores plures, quas ex Bibliotheca Papyrii Massoni habes Tomo XVII. f. 669. Ejusdem & aliae Epistolae habentur Tom. 2. Scriptor. coetaneorum Franciae Andreae Duchesne. Nonnulla Opuscula in lucem edidit Bern. Pez. in Thef. Anecd. Tom. I. Part. II.

GOFRIDUS Vindocinensis Abbas, & Cardinalis tituli S. Priscæ vixit usque ad tempora Innocentii II. Pontificis. Scripsit Epistolarum Libros IV. Opuscula 17. Sermones XII. quae omnia ex recognitione, & cum notis Sirmondi S. J. extant Tom. XXI. f. 1.

GUILLELMUS Abbas S. Theoderici Cluniac. Ord. floruit 12. seculo *P. Ziegelbauer, Hist. P. IV.*

secundum Judocum Coccium. Scripsit meditationes devotissimas, & libellum de amore Dei, quae duo Opuscula extant Tomo 22. fol. 1142. Plura alia ejusdem praetermissa sunt, quae Tomo IV. novae Bibliothecae Patrum Cisterciensium & etiam inter Opera SS. Bernardi & Anselmi reperiuntur.

GUITMUNDUS, ex Monacho Coenobii Crucis S. Leufredi Dioecesis Ebroicensis in Normannia, Episcopus Averfanus in Italia, obiit circa a. 1080. Scripsit de veritate Corporis Domini in Eucharistia libros III. extant Tom. XVIII. fol. 440. Confessionem de Trinitate, Christi Humanitate, Corporis & Sanguinis Domini veritate fol. 465. Orationem ad Guillelmum primum Anglorum Regem fol. 468. Vide de eo Italiam Sacram Tom. I. in Episcopis Averfanis, ubi multa de ejus Cardinalatu. Hunc *Guitmundum* cum *Christiano Druthmaro* ab Anonymo Mellicensi perperam confundi supra ostendimus. Errorem suum mutuasse videtur ex vita S. Gregorii VII. auctore Paulo Bernriedensi scripta. Is enim cap. IX. *Guitmundum* perperam vocavit *Christianum*.

GISLEBERTUS, sive GILBERTUS, Abbas Westmonasteriensis edidit *Disputationem Judaei cum Christiano*, quae sub nomine *Guillelmi de Campellis* Tomo XX. p. 1884. extat.

HERMANNUS ab infantia omnibus membris *Contractus* Monachus Coenobii Augiensis scripsit Chronicon, quod ex editione Henrici Canisii extat Tomo XVIII. fol. 348. Vide de aliis ejus Scriptis, quae ante Chronicon praenotata sunt ab eodem Canisio.

HILDEBERTUS, ex Monacho Cluniacensi Episcopus primum Cenomanensis, tum Archiepiscopus Turonensis vixit tempore Honorii II. Pontificis, ad quem etiam Epistolam misit. Scripsit Epistolas multas ad diversos, quae extant Tom. XXI. f. 119. Carmen de mysterio Missae fol. 163. Poëma in Berengarium fol. 168. Sermones diversos, ex quibus duo extant f. 169. *Hildeberti* alia Opera in unum corpus congesta edidit Antonius Beaugendre à Congr. S. Mauri in fol. Parisiis. 1708.

S. HILDEGARDIS Abbatisa in Monte S. Roberti propè *Bingam* Dioecesis Moguntinae *Sancissima Virgo* & Prophetissa Epistolarum librum, & diversa alia opuscula scripsit, quae Tomo XXIII. extant, fol. 535.

L. S. HIL-

S. HILDEPHONSUS ex Agalienfi Abbate Archiepiscopus Toletanus, de quo multa Baronius Tomo VIII. Annalium, scripsit multa carmine, & soluta oratione. An verò omnia, quæ sub ejus nomine in Bibliotheca Patrum prodierunt, ab ipsius calamo profecta fuerint, vide Jo. Bapt. Poza Elucidarium Virg. Deip. Mar. l. 4. tr. 4. cap. 6. & Nicol. Ant. in Bibl. Vet. Hisp. Lib. v. cap. 6. pag. 286. seqq.

HUGO ex Clerico Carnotensi, & Alumno Cluniacensi ad Lingonensem Episcopatum anno 1031. assumptus, scripsit Tractatum de Corp. & Sang. Christi contra Berengarium, qui extat Tomo XVIII. fol. 417. Vide plura de eo in Gallia Christiana tomo 2. in Episcopis Lingonensibus.

HUGO ex Abbate Radingensi Archiepiscopus Rothomagensis, ad quem sunt plures S. Bernardi & Petri Venerab. Epistolæ, scripsit libros tres de Ecclesia, & de ejus Ministris cum aliquot Epistolis, qui libri extant Tomo 22. fol. 1340. Alia ejusdem Opera Theologica ediderunt Marthene & Durand Thef. Anecd. Tom. V. & Collect. Tomo IX. Obiit autem Hugo juxta Necrologium Rothomagensis an. 1164. quarto idus Novembris.

HUMBERTUS ex Tullensi Cœnobio S. Mansueti, propter scientiam literarum traductus, & à S. Leone IX. Papa Romam evocatus *Episcopus Sylvæ Candidæ*, & S. R. E. Cardinalis missus est Constantinopolim ab eodem Papa anno 1051. ubi sæpe disputavit. Scripsit autem adversus calumnias Michaëlis Patriarchæ Constantinopolitani, & Leonis Archiepiscopi Bulgariæ (quorum hinc habetur Epistola) librum unum, extat Tomo 18. fol. 389. adversus Nicætam Pectoratum (cujus quoque hinc extat libellus) librum un. ibid. fol. 405. Commemorationem item eorum, quæ contra Michaëlem Patriarcham gesserunt Apostolicæ Sedis Apocristarii, ibid. fol. 415. Omnia ex recognitione Henr. Canisii ex Bibliotheca Serenissimi Maximiliani Bavariæ Ducis.

S. JULIANUS Toletanus Episcopus: cujus Opera non recensenda mihi videntur, cum desiderio tantum, non professione fuerit Benedictinus, uti alio loco contra Arnoldum Wionium & Hugonem Menardum ostendam.

B. LANFRANCUS natione Italus, patriâ Papiensis, ex Abbate S. Stephani Cadomensis, Archiepiscopus Cantuariensis, & Angliæ Primas ab an-

no 1070. usque ad annum 1089. acerrimus Berengarii impugnator, multa scripsit, quæ extant Tomo XVIII. ex recognitione Domini Lucæ Acherii; nempe Commentarii in omnes S. Pauli Epistolas fol. 621. qui tamen Lanfranci non sunt, sed incertum cujus Anonymi; genuini verò Commentarii Lanfranci postea ab Acherio reperi in Bibliotheca S. Germani à Pratis asservantur. Liber de Corpore & Sanguine Domini, ibid. fol. 763. Decreta pro Ordine S. B. ibid. fol. 773. Epistolarum liber & libellus de celanda confessione, ibid. fol. 807. & alia quædam breviora Opuscula.

LEIDRADUS patriâ Noricus, Lugdunensis Archiepiscopus, qui & subscripsit Testamento Caroli M. anno 811. & abdicato deinde Pontificatu secessit in Monasterium S. Medardi Sueffionensis, scripsit duas Epistolas, quæ extant Tomo XIV. fol. 232. Vide de eo Gall. Christ. tom. 1. in Archiep. Lugdun.

S. LEANDER Hispalensis Episcopus S. Gregorio Papæ amicitiam conjunctissimus, scripsit Regulam, sive librum de Institutione Virginum, & contemptum mundi ad Florentiam sororem suam, qui extat Tom. 12. fol. 999. Scripsit etiam Sermonem de Conversione Gothorum, qui, quia extat apud Baronium Tom. VII. Annal. an. 589. n. 12. in Bibliothecâ prætermisus est.

MARBODUS Episcopus Rhedonensis scripsit Epistolam querelarum plenam sed justarum ad Raynaldum Andegavensium Episcopum, quæ inserta est Hildeberti Epistolis. Extat Tomo 21. fol. 157. Quam cum aliis quibusdam ejus Epistolis & Opusculis edidit Antonius Beaugendre e Congregatione S. Mauri ad calcem Operum Ven. Hildeberti Paris. fol. 1708. Obiit autem Marbodus anno 1123.

MARCULPHUS Monachus Benedictinus, incertum cujus in Gallia Monasterii, vixit circa annum Domini 660. scripsit formularum libros duos, qui unâ cum aliis quibusdam illis admixtis extant ex editione Parisiensis Domini Hieronymi Bignonii Tom. XII. fol. 767. libri porro isti sunt longè utilissimi ad Francicas & Germanicas antiquitates illustrandas.

MARTINUS Dumiensis Abbas, postea Bracarensis Episcopus, scripsit de IV. Virtutibus Cardinalibus libr. quem vocavit *Formulam honestæ vitæ*; De *Moribus* item librum, & quædam car-

mina.

mina. Extant Tomo 10. fol. 382. Scripsit etiam Collectiones Canonum, quæ habentur in Tomis Conciliorum Tomo V. novissimæ editionis post Concilium tertium Bracarense, anno 572. celebratum, & alia quædam, quæ partim exciderunt, partim penes Cardinalem de Aguirre fuerunt, quæ conjunctim, nisi mors intercessisset, editurus fuisset, uti ipse fidem facit apud Nicol. Ant. in Bibliotheca Hisp. Vet. ubi plura de Martini nostri Operibus legere licet.

S. ODILO, patriâ Arvernus, ex Clerico Brivarenfi Monachus, S. Majolo Cluniacensi Abbati an. 994. defuncto successus Abbas Congregationem illam annis 56. rexit usque ad diem primam Januarii, qua obiit anno 1048. Multa scripsit Opuscula, ex quibus habentur ejus Sermones ex Bibliotheca Cluniacensi editi Tomo XVII. fol. 653. Vitæ porro S. Majoli & S. Adelheidis Imperatricis ab eodem compositæ inveniuntur apud Surium.

S. ODO ex Canonico & Archicantore S. Martini Turonensi Monachus, ac deinde Cluniacensis secundus Abbas Bernonis successor ab anno 927. usque ad annum 942. quo obiit apud Turones. Scripsit libros IV. de vita S. Geraldii, qui extant apud Surium in mense Octobri. Tractatus autem & Sermones diversi, & alia ejusdem Opuscula ex Bibliotheca Cluniacensi studio Martini Marrier, & Josephi Quercetani edita Tomo XVII. f. 252. Ejusdem *Odonis* Moralium in Job libri xxxv. ab eodem Domino Marrier O. B. editi sunt fol. 315. Vide, quæ de iis Operibus initio annotantur.

ODO Tornacensis Abbas, postea Cameracensis Episcopus, varia scripsit Opuscula, studio Andrea Schotti S. J. maxima ex parte in lucem edita, extant Tomo XXII. fol. 221.

ODO Astensis Monachus Benedictinus Expositionem scripsit in partem Pfalterii ad Brunonem Episcopum Signinum, extat Tomo XX. fol. 1816. indicat tamen author se totum Pfalterium exposuisse, & præmissa expositio titulorum omnium Psalmorum hoc testatur.

OTFRIDUS Monachus Weissenburgensis in Alsatia, Rhabani Mauri auditor, de quo vide Sixtum Sen. l. 4. Bibl. San. composuit insigne Opus in 4. Evangelia, libris 5. digestum, theotiscè scriptum, cujus præfatio P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

fol. Tom. 16. fol. 764. ad Luitbertum Archiepiscopum Moguntinum exhibetur. Vivebat hic author circiter an. 870. Vid. etiam Lambecium in Comment. de Bibl. Cæs. lib. 2. pag. 415. seqq.

S. PASCHASIUS RADBERTUS sub S. Adalardo Abbate Monachus Corbeie veteris, postea ejusdem Cœnobii Abbas, cujus vitam consule initio operum, floruit usque ad annum 851. multa scripsit, quæ primùm luce donata sunt à Jacobo Sirmondo, & Andrea Schotto S. J., nempe in Mathæi Evangelium Commentariorum libros XII. habentur Tomo XIV. fol. 356. de Corpore & Sanguine Christi librum adjunctis SS. Patrum testimoniis de Eucharistia fol. 729. Epistolam ad Frudegardum, cui subjunctum est expositum in illud Evangelii *Cœnantibus autem illis* &c. quod excerptum est ex suo Commentario in Mathæum fol. 754. in Psalmum 44. expositionem fol. 706. in Lamentationes Jeremiæ fol. 760. *Passionem SS. Martyrum Rufini & Valerii* comptiore stylo perpolivit, quæ, quia reperitur apud Surium (non autem in Actis Bollandianis) in Bibliotheca omissa fuit. *Epitaphium Arsenii*, seu *vitam S. Walæ* Abbatis Corbeiensis edidit Mabillonius Sec. IV. Benedictin. parte I. pag. 253. *De Partu Virginis Libros II.* Paschasio vindicavit Acherius Tom. XII. Spicilegii, quos à Fevardentio S. Hildephonso perperam adscriptos reperies inter ejusdem Opera Tomo XII. hujus Bibliothecæ fol. 565. & 571. *De Fide, Spe, & Charitate Libr. III.* quos primùm Bern. Pezsius, tum Edmundus Marthene ediderunt.

PAULUS DIACONUS scripsit diversa Opuscula, quæ recenset Tritheimus. Ex iis extant Tomo XIII. fol. 160. *De Gestis Longobardorum* libri sex. Historia Miscella, de qua vide, quæ ante illam prænotata sunt ex Canisio fol. 210. Libellus de Episcopis Metensibus fol. 329. de aliis Operibus ejusdem Pauli vide Labbeum tom. 2. in Bellarm. v. *Paul. Diac.* & præcipuè in appendice ad eundem tomum. Vide etiam in Tom. XXVII. hujus Bibliothecæ fol. 484. v. *Paul. Diac.* scripsit. *Paulus* etiam *Diaconus* scripsit Homiliam in illud Evangelii: *Simile est Regnum Cœlorum homini Regi*, qui voluit rationem &c. Tom. XXVII. fol. 484. Licet autem hic author ponatur tanquam incertæ ætatis, tamen Jo. Bapt. Marus in Notis ad Pet. Diac.

Casim. asserit hanc homiliam pertinere ad Paulum Aquileiensem Diaconum, qui scripsit Historiam Longobardorum; & quæ edita est tom. XIII. hujus Bibliothecæ.

PETRUS CELLENSIS primùm, deinde S. Remigii Remensis Abbas, & tandem Episcopus Carnotensis floruit seculo XII. Multa scripsit, quæ in unum collecta prodeunt Tom. XXIII. f. 636. curâ & studio Ambrosii Janvier è Congr. S. Mauri Monachi Benedictini, cujus præfationem de singulis opusculis consule. Additæ sunt Notæ Jacobi Sirmondi S. J. ad Epistolas; sed sublatae sunt ab ultima editione Bibliothecæ Lugdun. quæ in prioribus reperiebantur Epistolæ Alexandri III. ad eundem Petrum, & alios; editæ sunt enim cum aliis Pontificum Epistolis in novissima Collectione Conciliorum anno 1672. tom. 10. f. 1247.

PETRUS DIACONUS, Monachus Casinensis scripsit Opusculum de Vir. Ill. Casim. quod erutum ex Bibliotheca Barberina studio & cum Notis Jo. Bapt. Mari extat Tom. XXI. pag. 347. Huic Opusculo accedit appendix Domni Placidi Diaconi Casinensis f. 370. Vide Catalogum aliorum hujus Petri Diaconi Operum nondum editorum fol. 369.

PETRUS MAURITIUS, dictus Venerabilis, Abbas Cluniacensis IX. floruit an. Dom. 1140. scripsit plura, ex quibus, quæ extant, recognita sunt, & edita omnia ex Mss. codicibus, & industria Domni Martini Marrier Monasterii S. Martini de Campis Parisiensis Monachi, & Andreae Quercetani Turonensis. Habentur Tom. 22. f. 813.

PETRUS PICTAVIENSIS Monachus scripsit Panegyricum dictum in primo adventu Petri Venerabilis, cujus fuit discipulus, ad Aquitaniam secundam. Extat tom. XXII. f. 820. cum aliis quibusdam ejus Opusculis.

POTHUS Prumiæ celebris in Diocesi Trevirensi Cœnobii Monachus & Presbyter floruit circa annum Christi 1152. scripsit de Statu Domus Dei libros quinque. Item de magna domo Sapientiæ librum unum. Extant Tom. 21. f. 489. Editi fuerunt jam prius separatim Hagenoæ an. 1532.

RADULPHUS Flaviacensis, seu Flaiensis Monachus Ord. S. B. floruit secundum plurimos auctores circa annum 910. veriùs autem juxta Chronicon Alberici anno tantum 1157. quæ de re vide, quæ initio Operum prænotantur; scripsit diversa Opera, ex

quibus tantum Tomo XVII. f. 47. extant libri XX. in Leviticum.

RATRAMNUS, sive Bertramus Corbeiensis Cœnobii O. S. B. Monachus; & in omni literatura doctissimus scripsit libros duos de Prædestinatione Dei, qui extant tom. XV. fol. 442. Libros etiam 4. edidit contra opposita Græcorum, qui reperiuntur tom. 2. Spicilegii Lucæ Dacherii, & Tractatum de eo, quod Christus de Virgine natus est Tom. I. ejusdem Spicilegii. Liber autem de Corpore & Sanguine Domini ejusdem Ratramni reperitur in Orthographis Basileæ editis, sed quia multis admixtis supposititiis, ab hæreticis depravatus est, in hac Bibliotheca locum non meruit. Vide porrò, quæ scitu dignissima de Ratramno observavit idem Dacherius præfatione ad II. Tom. Spicilegii, cui etiam doctissimam illustrissimi Domini de Marca, Archiepiscopi Tholosani, pro vindicando hoc eodem authore epistolam inferuit.

REMIGIUS Autissiodorensis Monachus videtur floruisse circa annum Christi 890. Scripsit expositionem Missæ, quæ extat Tomo XVI. f. 952. In undecim Prophetas minores enarrationem, quæ extat f. 961. Commentaria in Psalmos, extant fol. 1041. Enarrationes verò in omnes Epistolas D. Pauli, quas eidem Guillelmus Cave & alii vindicant, non sunt ipsius, sed Haymonis Halberstadiensis.

SALOMON hujus nominis III. Episcopus Constantiensis ad Rhenum qui è vita discessit anno DCCCCXIX. scripsit carmina ad Dationem Episcopi, & alios, quæ ex editione Henrici Canisii extant Tomo XVI. f. 11300.

SERVATUS LUPUS (alius omninò à Lupo Moguntino Presbytero) Abbas Ferrariensis Cœnobii in Diocesi Senonensi, vixit sub Ludovico Pio, ejusque filio Carolo Calvo usque ad annum circiter 853. scripsit epistolas ad diversos, quæ Tomo XV. f. 1. extant ex recognitione Stephani Baluzii. Scripsit insuper librum de tribus Quæstionibus cum collectaneo de iisdem, qui extat fol. 43. & duas Homilias cum Hymnis de S. Vigberto f. 58. Vita ejusdem S. Vigberti, ut & S. Maximi Episcopi ab eodem scriptæ reperiuntur apud Surium & Bollandum.

SMARAGDUS, Abbas Monasterii S. Michaëlis in Diocesi Viridunensi (qui distinguendus est ab alio Smaragdo, qui Ardo dictus est, & vitam scripsit S. Benedicti Anianensis) edit

dit librum inscriptum *Diadema Monachorum*, qui extat Tom. XVI. f. 1305. Scripsit etiam Tractatum, qui *Via Regia* dicitur, quem Tomo V. invenies Spicilegii Lucæ Dacherii, & Commentarios breves in Evangelia & Epistolas, vulgò *Postillæ* titulo celebratos, qui in folio Argentinae editi sunt. Hi omnes libri Smaragdo Abbati ab Honorio Augustodunensi, à Sigeberto, & à Trithemio tribuuntur. Vixit autem Smaragdus circa an. 840. tempore Ludovici Pii Imperatoris,

THEODULPHUS, Episcopus Aurelianensis, quòd Abbas fuerit Floriacensis, pro Benedictino à multis venditatur, sed juxta Mabillonium Tract. de Stud. Mon. vol. 2. p. 142. nunquam monachus fuit; quæ causa est, quòd ejus Opera non recensenda ducam.

VICTOR Papa tertius, in Monachatu *Desiderius* vocatus, per annos 29. Abbas Casinensis, demùm invitus, mortuo Gregorio VII., ad summum Pontificatum anno 1086. evehctus est. Multa dum vixit, inquit Posselinus, scripsisse fertur, ex quibus tantummodò Tom. XVIII. extant lib. IV. seu potius III. (nam quartus in Ms. desideratur) de miraculis à S. Benedicto, & aliis Monachis in Casinensi Monasterio, & alibi factis. Hos primus edidit ex Vaticana Bibliotheca & Notis illustravit J. B. Marus, Romanus S. Angeli in foro piscium Canonicus.

WALAFRIDUS Strabus, natione Germanus, à vitio oculorum dictus *Strabo*, ab anno 844. Abbas Augiæ Divitis in Dioc. Constantensi usque ad an. 849. quo obiisse perhibetur, scripsit librum unum de exordiis & incrementis rerum Ecclesiasticarum, & Poëmata diversa ab Henrico Canisio edita, extant Tom. XV. f. 181. Utrum autem sit ipse Author Glossæ Ordinariæ in Sacram Scripturam, an non potius Strabo Fuldenis, vide P. Labbe tom. 2. in Bellarm. v. *Walafridus Strabo*. Ego opinionis sum, Trithemium Labbeo, aliisque errandi viam prævisse, ac malè Strabonem in duos, viz. Augiensem & Fuldensem distaxisse, cum unus solum fuerit, nimirum Augiensis. Nec ea propter tamen gloriæ Fuldenis Scholæ quidquam adimitur, cum Strabo Augiensis, quantus demumcunque fuerit, ex Schola Fuldenis, & Rhabani Mauri institutione totus proflexerit.

§. III.

Alii iterum Patres, & Scriptores Ecclesiastici, quorum Opera in Bibliothecis Veterum PP. partim prætermissa, partim in unum corpus digesta separatim edita fuerunt.

S. GREGORII M. Opera prodierunt Romæ 2. vol. 1588. 1593. Basileæ 1564. 2. vol. Antuerpiæ 1572. 1615. Parisiis 1605. 1640. & 1705. per Dionysium Sanmarthanum è Congr. S. Mauri. 4. vol. in fol. Longum foret Operum, quæ separatim prodierunt, Catalogum texere.

VEN. BEDÆ Opera Paris. an. 1544. 1554. Basileæ 1563. Coloniae 1612. 1688. Desiderantur in his editionibus *Epistola ad Albinum*. *Epistola Apologetica* pro libro de sex ætatibus ad Plegwinum Monachum, adversus alterius Monachi objectiones. *Epistola ad Egbertum Eboracensem Archiepiscopum de Christiani Præsulis Officio*. *Vitæ quinque Abbatum priorum Weremuthensium & Girvicensium libris duobus*. *Expositio in Genesios capita priora XXII*. *Commentarius in Canticum Habacuc*. Eliminandam verò sunt plura Opera, quæ V. Bedæ supposita fuerunt, de quibus vid. Casim. Oudin. qui novæ editionis ideam delineavit, & Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. I. 2. p. 519. Inferenda sunt, quæ Opuscula Henricus Wharton Londini an. 1693. in 4. & Jacobus Waræus Dublinii an. 1664. in lucem protulerunt.

M. AURELII CASSIODORI Opera impressa sunt duobus Tomis in fol. Rotomagi anno 1679. impensis Antonii Dezallier Bibliopolæ Parisiensis, & collata fuerunt cum Mss. Codd. curis Johannis Garetii è Congr. S. Mauri, præmissâ dicti Cassiodori vita, cum dissertatione de ejus Monachismo.

S. COLUMBANI in Gallia Luxoviensis, & in Italia Bobiensis Abbatis Opera junctim edita fuerunt à Patrio Flemingo Ordinis Minorum Lovanii anno 1667.

B. RHABANI MAURI Abbatis primùm Fuldenis, tum Archiepiscopi Moguntini Opera, quotquot reperiri potuerunt, collecta olim à Jacobo Pamelio, ac deinde opera studioque Georgii Colvenerii in lucem typis Coloniensibus emissa an. 1627. fol. Tomis VI. Desiderantur verò in editione non pauca Authoris Opera; unde

Abbas Calmet novam accurandam suadet.

S. PASCHASII RADBERTI Opera edidit Jacobus Sirmondus S. J. Paris. 1618. fol. cui editioni accessio fieri potest tribus Operibus, quæ interea in lucem eruta fuerunt, de quibus §. præcedenti, & explicatiùs Lib. II. in vita S. Paschafii Radberti.

HINCARI ex Monacho S. Dionysii Archiepiscopi Remensis Opera junctim edidit Joannes Cordeus, Canonicus Lemovicensis, Parisiis 1615. in 4. apud Sebastianum Nivellium. Post Cordeum collegit, atque accurato, ut solebat, studio edidit Jacobus Sirmondus S. J. Parisiis 1645. fol. duobus voluminibus, præmissa utili synopsi chronica ad ordinem rerum meliùs intelligendum. Anno 1658. Paris. in 4. edidit Ludovicus Cellotius quatuor *Hincmari* Opuscula de *Ecclesiastica libertate* adversus *Hincmarum Laudum*, unà cum Concilio Duziacensi, suisque Notis eruditis, quæ ad innocentiam, Hincmari Remensis vindicandam plurimum conferunt; habentur etiam Concil. Tom. VIII. pag. 1732. ibique etiam pag. 1789. extant VIII. ejus ad *Hincmarum Laudum*. Epistolæ, ex Codice Vatic. descriptæ, & tunc primum editæ, quæ proinde in Operibus *Hincmari* desiderantur. V. Thom. Pope Blount Cens. celebr. Author. pag. 346.

B. SERVATI LUPI Abbatis Ferrariensis Opera conjunctim edidit Stephanus Baluzius Paris. in 8. an. 1664. apud F. Muguet.

BEATI LANFRANCI Cantuariæ Archiepiscopi, & Angliæ Primatis Opera omnia, quibus adduntur Chronicon Beccense, vita beati Herluini Fundatoris, primi Abbatis Becci, & quatuor priorum Abbatum ejusdem monasterii: Vita S. Augustini Anglorum Apostoli; Tractatus duo de Eucharistiæ Sacramento contra Berengarium, Hugonis Lingonensis Episcopi, & Durandi Abbatis Troarnensis. Operâ & studio D. Lucæ d' Acheri. fol. Lutetiæ Parisiorum, sumptibus Joannis Billaine an. 1648.

S. ANSELMI Cantuariensis Archiepiscopi Opera prodierunt post editiones Petri Danhuser & Joannis Picardi, omnia in 4. tomos distributa, studio Theophili Raynaudi Cespitellensis è Soc. Jesu Theologi Lugduni fol. 1630. apud Durantium. Multò autem accuratiùs impressa sunt in fol. Parisiis apud Ludovicum Billaine an-

no 1675. & 1721. cura & studio Gabrielis Gerberon è Congr. S. Mauri, Cui editioni *Eadmeri* Monachi Cantuariensis, ac discipuli S. Anselmi *Historia Novorum*, & *alia Opuscula* accesserunt.

B. PETRI DAMIANI Opera. *Constantinus Cajetanus*, Syracusanus, Monachus S. Nicolai de Arena, Congr. Casin. multis curis & sudoribus omnia *S. Petri Damiani* Opera in unum collegit, ad quem laborem acriùs promovendum à Summo Pontifice Clemente VIII. Romam appellatus est, ut testatur suis ad eum epistolis Paulus Papa V. datis Romæ apud S. Marcum sub annulo Piscatoris anno 1606. die 17. Augusti. Hoc autem Opus, quod diversis annis, & per partes Romæ editum est, illud integrè primò in Galliis impressum *Lugduni* in fol. tribus tomis anno 1623. de qua tantum impressio- ne Labbeus. Primus tomus continet Epistolarum libros VIII. Secundus varios Sermones & Sanctorum Historias. Tertius, illustria de variis argumentis Opuscula LX. At omnia S. Petri Damiani Opera quatuor tomis distincta, impressa etiam in fol. Parisiis apud Carolum Chostelain via Jacobæa anno 1642. sub signo Constantiæ, & iterum 1663. in fol. De vitiis & virtutibus Editionis Cajetanæ videri potest Casimirus Oudinus de Script. Eccl. Tom. II. ubi peculiarem Dissertationem pag. 687. & seq. habet de Scriptis Damiani S. R. E. Cardinalis & Ostiensis Episcopi. Adde Armellinum Bibl. Casin. part. 1. p. 125.

VENERABILIS GUIBERTI Abbatis B. Mariæ de Novigento Opera omnia, unà cum appendice ad librum tertium de vita ipsius, nimirum Hermannii Monachi libri tres de Miraculis S. Mariæ, sive de Reparatione Laudanensis Ecclesiæ; de Gestis Bartholomæi Episcopi, ac de origine & incremento Præmonstratensis Ordinis. His accedunt additamenta, in quibus vitæ S. Geremari, B. Simonis Crespeiensis & S. Salabergæ Abbatissæ: nec non Hugonis Rothomagensis Archiepiscopi Libri tres Dogmatum Christianæ fidei contra hæreticos sui temporis: & Roberti de Monte accessiones, atque appendix germana ad Sigibertum. Opera & studio D. Lucæ d' Acheri, fol. Lutetiæ Parisiorum, sumptibus Joannis Billaine an. 1651.

VEN. HILDEBERTI primò Cenomanensis Episcopi, deinde Turonensis Archiepiscopi, Opera tam edita quàm inedita.

inedita. Accesserunt *Marbodi* Redonensis Episcopi, ipsius Hildeberti superparis Opuscula. Quæ hætenus edita, hæc autem auctiora & plura nondum edita prodeunt, omniâque ad Manuscriptos Codices recensita, Notis passim illustrantur labore & studio D. Antonii Beaugendre Presbyteri, & Monachi è Congr. S. Mauri Parisiis apud Laurentium le Conte ad Ripam Sequanæ Augustinianam ad Insigne Urbis Montis Pessulani. MDCCVIII.

S. BRUNONIS Astensis, ex Abbate Casinensi Episcopi Signini, Opera omnia evulgavit Maurus Marchesius, Siculus, Panormitanus è Congr. Casin. Tomis II. in fol. Venetiis apud Bertanos 1651. fuerunt etiam impressa Romæ an. 1655.

GOFFRIDI Abbatis Vindocinensis & S. R. E. Cardinalis Opera per Sirmondum Paris. 1610. & in editione Regia.

PETRI VENERABILIS, Abbatis Cluniacensis Opera in lucem edita fuerunt Paris. an. 1522. in fol. min. cura & labore Petri de monte Martyrum. Sunt verò 1.) Epistolarum libri VI. 2.) Rythmi & Versus non contemnendi. 3.) Miraculorum libri duo. Quæ editio est incompleta.

PETRI ABÆLARDI Opera quàm plurima in unum volumen congesta labore & studio Francisci Ambœsii, Equitis, Regis in sanctiori Consistorio Consilarii, Baronis Chartæ &c. prodierunt Parisiis an. 1616. in 4.

PETRI ABBATIS Cellensis primùm, deinde S. Remigii apud Remos, ac demùm Episcopi Carnotensis Opera omnia collecta in unum ex libris tum editis tum mss. operâ & studio D. Renati Ambrosii Janvier in 4. Parisiis apud Ludovicum Billaine 1671.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis Opera conjunctim prodierunt Parisiis Tomis II. in folio sumptibus Caroli Chostelain anno 1638. Qui primus omnium Ruperti Opera ex tenebris eruit, & multo labore per vetustas monasteriorum Westphaliæ, Bavariæ, & Hercyniæ sylvæ Bibliothecas conquirit, fuit Joannes Cochleus B. M. V. Francofordiensis Decanus, & Theologus variis contra Lutherum & affectas ejus tractatibus celebris. Nova editio in præsentiarum Venetiis accurata prodit an. 1748. & seq. in fol.

RATHERII Veronensis Episcopi ex Monacho Laubiensi Opuscula, quæ, ut Alexander, Canonicus Leodiensis

loquitur, *multo sale condita habentur, quo hodieque auditorum conscientias acerbè solet confricare.* Eorum maximam partem edidit Acherius Spicilegii tom. 2. acceptam à C. V. Catolo Bohesman Leodiensi U. J. Doctore, qui propriis expensis ex Msc. Laubiensi ea describi curaverat. Præloquiorum verò Ratherii sex libros cum Acherius ab eodem Jurisperito seriùs accepisset, ut eis locum cum aliis ejus opusculis tradere posset, eos PP. Martene & Durand in Tomum IX. amplissimæ suæ Collectionis constiparunt.

VEN. OTHLONI Monachi Sanct-Emmeramensis Ratisbonæ *Dialogus de tribus Questionibus*, id est, de divina pietate, agnitione, judiciorumque divinorum diversitate, & de varia bene agendi facultate, extat in Peziano Thesuro Anecdotorum Tomo III. apud quem ejusdem auctoris plura reperies. Priùs verò leges Mabil. tom. IV. p. 62. ad an. 1012.

ADSONIS, Monasterii Dervenensis Abbatis, *Dissertatio de Antichristo*, quæ sub nomine Alcuini & Rabani vulgata est in Append. Tomi VI. Opp. S. Augustini nov. edit. pag. 243. sed in calce Tom. XI. Oper. ubi Tabulæ Operum S. Doctoris & Additiones & Correctiones continentur, suo auctori restituitur. Vid. M. B. E. pag. 120.

HUGONIS DE FOLIETO ex Monacho Corbeie Veteris in Gallia S. R. E. Cardinalis circa an. 1134. *Libri IV. aurei de claustro animæ*, qui, teste Oudino de Script. Eccles. Sec. XII. pag. 107. perperam Hugoni S. Victoris attribuantur, atque inter ejus Opera magno legitimi Auctoris damno recensentur. Cum Oudino plures alii viri docti sentiunt. Antonius verò Pagius Tom. 4. p. 496. col. 2. n. 41. ad annum 1134. advertit, editores ultimos Operum Hugonis Victorini omisisse censuram istorum Operum, quam præcedentes prudenter appellant.

— EJUSDEM Libellus *de medicina animæ*: Libelli quinque de *Arca mysticè vel moraliter*. Cæterum etsi Oudinus, Eggfius & alii Hugonem de Folieto pro Benedictino habeant, verè tamen fuit Canonicus Regularis Ord. S. Augustini.

JOANNIS MABILLONII *Dissertationes præviæ ad Acta Sanctorum Ordinis S. Benedicti de variis rerum Ecclesiasticarum argumentis.* „ Observare „ debes, inquit doctiss. Amat de Gra- „ veson,

„veson, Actorum O. S. B. quæ quin-
„que Tomis in folio collegit, & in
„Benedictina Sæcula digessit Joannes
„Mabillonius, non solum ad infor-
„mandos Sanctorum exemplis mores,
„sed etiam ad illustrandam Historiã &
„Disciplinã cum Ecclesiasticam, tum
„Monasticam, immò ad firmanda Ca-
„tholicæ Religionis dogmata. Sed le-
„gendæ sunt præsertim eruditissimæ
„singulis Tomis præmissæ Præfatio-
„nes, in quibus selecta eaque diffi-
„cillima cujusque Sæculi Historiæ
„Capita, ac præcipua quæque, quæ
„ad Disciplinam tum Ecclesiasticam,
„tum Monasticam pertinent, ipsã-
„que Fidei dogmata sic pertractan-
„tur, ut miretur, quisquis legerit,
„summam authoris eruditionem, &
„facilitatem in enodandis difficultati-
„bus, quæ antea Viris alioqui peri-
„tissimis negotium facecebant. Hæc
„Graveson Hist. Eccl. Tom. viii. pag.
„mihî 181. Prodierunt verò doctissimæ
„illæ Dissertationes conjunctim Triden-
„ti in maj. 4. an. 1724. apud Jo. Bapt.
„Paronum.

§. IV.

Qui Sanctorum Patrum Scripta
deflorando ex iisdem nova Opera
condiderunt.

S. BENEDICTUS Anianæ & Indæ Ab-
bas in Britannia minore, sive
Septimania Galliæ Provincia an. Chri-
sti 821. mundo denatus author est *Li-
bri de diversis voluminibus Patrum excer-
pti*, quem magnus hic Sanctus conges-
sit, & ad nutriendam suorum Mona-
chorum pietatem vespertino in con-
ventu ab iisdem legi voluit. Extat
ad calcem *Concordiæ Regularum*, quæ
ipsum etiam habet Authorem. Patres
verò, quos S. Abbas defloruit, sunt
S. Ambrosius super Hexaëmeron, S.
Hieronymus contra Jovinianum, S.
Gregorius homilia de concupiscentia
gulæ, S. Isidorus variis in locis, V.
Beda in Lucam, S. Cæsarius, S. Pro-
sper, S. Nilus, Evagrius in Prover-
biis pro monachis, Cassianus in Col-
lationibus, S. Augustinus de circum-
cisione, & libro Confessionum, &
de moribus Clericorum, & plures
alii, quos jam Part. prælim. pag. 234.
col. 2. retulimus.

DEFENSOR *Grammaticus* & Mo-
nachus Locociagensis apud Pictones
vetus auctor, ut qui nullum è Patri-
bus Isidoro posteriorem adducit, li-
brum conscripsit *Scintillarum*, seu

sententiarum, quas ex Catholicis Pa-
tribus excerptit. Quod Opus Ma-
billonius in Musæo Italico asservari
testatur inter veteres Codices Biblio-
thecæ Casinensis; præter rem tamen
pro inedito habuit, cum ejus plu-
res habeantur editiones, Colonien-
sis an. 1556. Antuerpiensis eodem
anno, & Venet. 1552. Sixtus Senensis
Excerptorem nostrum his verbis com-
mendat. *Defensor*, doctus, pius,
& vetustus Theologus in gratiam Nu-
tritoris sui Ursini decerpit ex omni
sacra Scriptura locos quosdam com-
munes diversorum moralium argu-
mentorum, adjectis etiam Patrum an-
tiquissimorum sententiis, quas præ-
dictis Scripturarum locis conformes
esse invenit. Inscrispsit autem Opus
suum *Scintillæ Scripturæ Sanctæ*. Ita
ille Bibl. San. lib. 4. p. 356.

FLORUS ex Lugdunensis Ecclesiæ
Diacono Monachus S. Trudonis Dico-
cesis Leodiensis, vir in divinis Scri-
pturis studiosissimus, & fatis eruditus,
librorum S. Augustini amator præci-
pius, de quibus sententias suo congru-
entes proposito collegit. Ita Trithe-
mius de Vir. Ill. O. S. Ben. c. 44.

ALULFUS S. Martini Tornacensis
Monachus circa an. 1096. scripsit hor-
tatû Odonis Abbatis sui, ad imitatio-
nem S. Paterii, cujus Opus Gregorianû
ad nos imperfectum & mutilum per-
venit, ac forsitan, ut huic vulnere me-
delam afferret, Opus grande Tomis
iv. expositionem Novi & Veteris Te-
stamenti, ex propriis S. Gregorii Pa-
pæ primis verbis collegit, quod *Gre-
goriale* appellans, hoc metro conclu-
sit:

*Hæc de Gregorii qui traxit Opuscula libris
Gregorii precibus in pace quiescat Alulphus.*

Tomii duo priores loca Veteris Testa-
menti, tertius Novi continet; quar-
tus est de variis argumentis, & at-
testante Oudino de S. E. Tom. 2. p.
656. qui mss. Opus in variis Biblio-
thecis Galliæ evoluit, libris xvi. di-
stinguitur. *Prologum* edidit Mabil-
lonius Tom. I. Analect. pag. 312.
(editionis novæ in fol. pag. 131.) *Li-
ber tertius in Novum Testamentum*,
lucem vidit Argentorati per Joannem
Knoblauchium: & sub Paterii nomine
inter Opera Gregorii M. anno 1553.
Romæ in folio. Vid. Fabric. Bibl.
med. & inf. Lat. lib. 1. p. 204. Cæ-
terum *Alulfus* locum etiam inter Com-
mentatores S. Scripturæ commeretur.

WILLERMUS, seu *Wilhelmus*, aut
Guilielmus, ejusdem Abbatæ Mona-
chus

chus, *Alulfi* vestigiis insistens, sele-
ctas S. Bernardi Abbatis Clarævallis
sententias in communes locos scitè
distribuit, opusque suum *Bernardi-
num* appellavit, tametsi in editis ti-
tulus est *Flores Sanctorum*, absque
nomine Auctoris, quod Mabillonius
ex codice mss. Cisterciensis Biblio-
thecæ detexit; in eo siquidem Gui-
lielmi collectaneum hoc titulo præ-
notatur: *Incipit Prologus Domini Wil-
lelmi Monachi S. Martini Tornacen-
sis in Bernardino, quem idem excepit &
compilavit de libris & dictis S. Bernar-
di Clarævallis*. Tum incipit Prologus:
*Cum non essem alicui exercitio magno-
perè occupatus &c.* Willermus æta-
tem egisse seculo xiii. videtur. Vid.
Mabill. Annal. Tom. I. pag. 318. &
319. Vincent. Placc. de Script. Anon.
c. 2. p. 82. n. 645. Oudin. Tom. 3.
pag. 203. Fabric. Bibl. med. & inf.
Lat. Tom. I. pag. 602. *Bernardinum*
typis excusum est Paris. 1499. & Lugd.
1556. in 8.

B. MARIANUS SCOTUS *Ratisbonensis*
dictus ad distinctionem alterius MA-
RIANI SCOTI, dicti *Fuldensis*, vel Hi-
storographi, in Bavariam venit cum
sex focis circa an. Dom. 1074. au-
thor fuit pluribus suis conterraneis,
qui relicta patriâ Ratisbonam conflu-
erunt, primas sedes obtinuerunt à
Religiôsâ Abbatissa superioris Mona-
sterii ad S. Petrum extra portam au-
stralem civitatis: dein aucto eorun-
dem numero, alias & ampliores pau-
lò post ædificârunt ad S. Jacobum in-
tra muros civitatis hodiernos, & ec-
clesia suis numeris perfecta atque con-
secrata est ab Hartwico Episcopo an-
no 1111. quæ hodie dum persistit.
Marianus vir erat mortalium mitissi-
mus, Deum timens, & in scriptis
Sanctorum Patrum eruditus; è qui-
bus Tractatum Asceticum congescit,
qui autographus in fol. membrana-
ceus Ratisbonæ in Bibliotheca Mo-
nasterii ad S. Jacobum asservatur; uti
ex literis Bernardi Baillie Abbatis
Consistorialis, ejusdem Monasterii
Scotorum Ratisbonæ Præfulis quâ
doctrinâ, quâ humanitate inter pau-
cos memorabilis intellexi.

WERNERI S. Blasii in Nigra Syl-
va Abbatis sub annum 1210. vel cir-
citer, *Libri deflorationum*, sive excer-
ptionum ex melliflua diversorum Pa-
trum, signanter: Augustini, Hiero-
nymi, Ambrosii, Gregorii, Hilarii,
Chryostomi, Maximi, Origenis, Re-
migi, Cassiodori, Bedæ, Alcuini,
P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

aliorumque Doctorum Orthodoxy-
rum doctrina: super Evangelio de
tempore, per anni circulum: in ser-
mones postillares. Basileæ anno Do-
mini 1494. fol.

WARNERUS, *Warmerum* vocat
Wion in suo Ligno vitæ, cognomi-
natus *Homeliarius*, natione Anglus,
Monachus Westmonasteriensis, &
ibidem, ut opinatur Pitseus, tan-
dem Abbas, Vir, qui meritò dici po-
tuit, *integer vitæ scelerisque purus*,
solidè etiam doctus, & in concioni-
bus, quas habere consuevit bene fre-
quentes, non inelegans. Utilitati po-
sterorum consulens suamque famam
immortalitati consecrare satagens,
teste Bostono Buriensi, scripsit *De-
florationes Patrum lib. un.* Opus ex-
tat Basileæ an. Dom. 1494. Claruit
anno Verbi Incarnati 1092. Ita Pit-
seus de Scriptor. Britan. æt. 11. pag.
191. Mihi vehemens oboritur suspi-
cio, hujus *Warneri* Deflorationes haud
alias esse ab illis, quæ sub nomine *Wer-
neri* mox laudati S. Blasii in Nigra
Sylva Abbatis, in conciones reda-
ctæ Basileæ an. 1494. typis exscriptæ
fuerunt.

S. ODO ex Canonico S. Martini
Turonensis Monachus, & Abbas Clu-
niacensis postea factus libros xxxv.
ex Moralibus S. Gregorii confecit,
quos edidit Parisiis D. Martinus Mar-
rier S. Martini à Campis Monachus
an. 1617. Extant Bibl. PP. Lugdun.
Tom. xvii. Huic scriptioni operam de-
dit Odo, cum adhuc junior in S. Mar-
tini sodalitie militaret. Odonis
exemplum fecutus

JOHANNES ejus discipulus, qui
*Opusculum ex Gregorii Moralibus de-
florum concinnavit*, quod in Bi-
bliotheca Casinensi à se inventum te-
statur Mabillonius in Mus. Italic. Ol-
doinus in Addit. ad Ciaccon. Tom. I.
c. 413.

HÆDERICUS, seu *Hedericus*, Mo-
nachus Romanus S. Gregorii Papæ,
vir in divinis Scripturis studiosissimus
fuit. Extat volumen insigne, quod
ex Commentario ejusdem sacra Pontif-
ficis libri Job in unum multo labo-
re defloravit, in quo sententias opti-
mas congescit. Vid. Trith. de Vir.
Ill. O. S. B. cap. 12. Wion in Lig. vit.
Bacel. in Bened. Rediv. Oldoin. in
Addit. ad Ciaccon. tom. 1. p. 414.

ADALBERTUS, Spaldingensis in
Anglia Cœnobii Monachus non infi-
mæ doctrinæ circa an. Christi 1160.
post attentam Sacrarum Scriptu-
rarum

rarum lectionem, veterum Patrum Scripta avidè perlegebat: & inter posteriores Ecclesiae Doctores supra modum illi placuit S. Gregorius M. ex cuius *Moralibus flores* collegit, eosque in magnum volumen congeffit, quod, ut in Catagolò testatur Bostonus Buriensis, Capita centum quinquaginta quinque complectitur. Opus suum Herimanno Presbytero nuncupavit. Prologus ad eundem Herimannum in lucem protractus fuit ex codice annorum 600. ab Edmundo Marthene Nov. Thes. Anecd. Tom. I. pag. 84. Ex quibus perspicuum fit, Adalbertum Spaldingensem non esse discernendum ab Adalberto Diacono, qui ex *Moralibus S. Gregorii Speculum status hominis* composuit.

IGNATIUS Monachus Casinas ex libris *Moralium S. Gregorii flores* collegit, eosdemque in unum volumen redegit. Oldoin. in *Addit. ad Ciaccon. Tom. I. pag. 413.*

ROBERTUS DE TORNEIO, seu de Monte, Normannus Abbas S. Michaëlis de Monte, obiit 1185.

— *Commentarius*, seu abbreviatio expositionum in Epistolas D. Pauli excerptarum ex Operibus S. Augustini (sed ex aliis locis, quam ii, qui sub nomine *Flori*, aut *Bedæ*, aut *Petri Abbatis Tripolitani* prodierunt. *Mabil.*) in 8. Bibl. hujus Cœnobii. Extat prologus ad calcem *Operum Guiberti de Novigento* 716. in fol. Paris. 1651. Vide le Long *Bibl. Sac. pag. 931. col. 1.* Refertur etiam potest, & fors potiori jure debet *Robertus* ad eorum classem, qui Epistolas D. Pauli commentariis illustrarunt.

BARTHOLOMÆUS Cluniacensis Abbas sub annum 1220. clarus *Speculum Clausuralem*, ex dictis SS. Patrum Augustini, Ambrosii, Hieronymi, Origenis, & aliorum composuit, quod Opus sæpissimè ac fermè semper anonymum in Bibliothecis plurimis se vidisse, scribit Oudin. Tom. III. pag. 45.

SIMON, Monachus Cœnobii Affligeniensis in Brabantia, vir in divinis Scripturis exercitatus habens ingenium, qui veterum lectione non parum dives effectus abbreviavit *Moralia Beati Gregorii Papæ in Job*, morales tantùm ex eo sententias apponens textui, totum volumen verbis exposuit alienis. *Addit. Trithemius l. c. cap. 125.* eum collegisse etiam *excerpta quædam de sermonibus B. Gre-*

gorii Papæ in *Ezechielem*, de collationibus quoque SS. Patrum ex *Richardo de S. Victore, de XII. Patriarchis, & contemplatione*, & ex aliis alia non spernenda. Vixit & floruit circa an. Dom. MCCXC. Vid. etiam Ant. Sander. in *Chronol. Sac. Brabant. p. 47.*

HUGO DE FOLIETO ex Monacho Corbeiensi S. R. E. Cardinalis Operum B. Petri Damiani assiduus lector erat, prout etiam ex *Opusculo LII. ejusdem Petri Dam. Tom. III. Operum ipsius* constat; ubi, quæ Petrus de *feris & avibus* moraliter tractat, magno studio excerpfit, ac in tres libros partitus est, unum attribuens avibus, alios feris. Oudin. Tom. II. Sec. XII. pag. 1107. qui tamen fallitur, Hugonem venditando pro Benedictinæ Familiæ alumno, cum ex *Ordine Can. Reg. O. S. A.* fuerit.

JOANNES DE TYNMOUTH, Anglus, Monachus Cathedralis Ecclesiae Dunelmensis claruit anno 1366.

--- Expositiones Allegoricæ & Morales Literales, & Tropologicæ ex SS. Patrum & veterum Scriptis collectæ in *Pentateuchum, Josè, Judices, libros Regum, & Apocalypsin. Bales, Pitheus, le Long Bibl. Sac. pag. 996.*

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, *Summa de Vitiis & Virtutibus* ex dictis SS. Patrum concinnata, cujus ipse in Nepiacho mentionem facit, sed quæ hodie, ut ejus alia plura Opera, desideratur.

JOANNES A PASTURA Belga, Sanctensis, Prior Gemblacensis vixit 1510.

--- Brevis & Pia Psalterii Davidici, Cantorum Ecclesiasticorum & Canonis Missæ explanatio ex Patribus collecta, in 8. Lovanii 1560. le Long. p. 895.

JACOBI DE ASTI Pedemontani, è Congr. Casin. Prioris Clausuralis Monasterii S. Benedicti de Padolirone *Authoritatum SS. Patrum lib. I.* in quo ex SS. Patribus verba diligenter refert, varios tractatus de virtutibus & vitiis collegit: asservatur inter mss. Codd. ejusdem Monasterii. Arnold. Wion *Lig. vit. l. 2. c. 70. pag. 428.* Possevinus, Armellinus, & alii.

JACOBI BILLII *Collectio consolatorum & instructionum salutarium animæ fidelis*, deprompta ex libro S. Augustini super Psalms. Gallicè Parisiis an. 1570. in 8. apud Claudiū Fremy.

A POLLINARIS A BOVILLIS, Itali, ex Pontificæ ditionis Oppido in L.

tio (Bauco olim in Hernicis) Monachi Casinatis,

— *Auræ divinæque sententiæ, tum ex Veteri ac Novo Testamento, cum ex Orthodoxis Patribus decerptæ, miræque arte, & concordia dispositæ.* Opus, ni fallor, adhuc ineditum. Vid. Armell. *Bibl. Cas. part. 1. pag. 53.*

GASPAR FRASIUS Weichenstephanensis in Bavaria Abbas *Alphabetum Catholicum ex auctoritatibus Patrum & Sacræ Scripturæ* reliquit an. 1565. Eifengren. apud Possevin. in *Apparatu Sacro.*

LUDOVICI BLOSII, Abbatis Lætiensis, *Psychagogia, sive Animæ recreatio* Libris IV. distincta, collecta ex variis Tractatibus D. Aurelii Augustini, & Gregorii Magni Papæ. Lovanii anno 1549. in 8. typis Bartholomæi Gravii, & an. 1560. in 12. apud viduam Martini Nutii. Extat inter Opera Bloisii conjunctim edita an. 1725. Ingolstadii apud de la Haye à pag. 83. -- 172.

— *Dicta Quorundam Patrum verè aurea: ex quorum diligenti lectione Anima humilis ineffabilem utilitatem consequitur.* l. c. pag. 207. - 226. videtur etiam Authoris *Sacellum Animæ Fidelis*, cujus pars tertia sunt isthæc Patrum pronuntiata.

— *Consolatio Pusillanimum ex Scriptis Sanctorum, & Paraclesis divina ex Sacris Literis deprompta.* l. c. pag. 297. - pag. 336. Prodiit etiam separatim Lovanii anno 1555. in 12. apud Martinum Nutium: item apud eundem viduam an. 1559. eadem formâ. Hæc *Consolatio* est vera panacea curandis omnibus animorum afflictorum & desolatorum ægritudinibus.

Cæterum operâ *Phil. Jacobi Steyrer* San-Petrensis in Sylva Hercynia prodiit *Favus mellis composita verba*, Prov. 16. v. 24. sive sententiæ mellifluæ ex omnibus Operibus V. Bloisii collectæ & in 4. libros seu totidem alvearia ac certa capita veluti quasdam cellulas, in singulos anni dies bipartito ordine distributæ. Ulmæ, sumptibus Jo. Conradi Wohler 1742. in 8.

JOSEPHUS MEGE, Gallus, Arvernus, Claromontanus, è Congr. S. Mauri, obiit 1691. Explicatio Psalmorum excerpta ex SS. Patribus, & Interpretibus, Gallicè in 8. Parisiis 1675. in 4. ibidem 1676.

SIMONIS BONNET è Congr. S. Mauri Theologiæ Professoris, ac plurimum successivè Monasteriorum Prior. *Ziegelbauer Hist. P. IV.*

ris *Biblia Maxima Patrum*, i. e. summa eorum, quæcunque majoris elegantiae atque energiae à SS. Patribus in sacras paginas elucubrata fuerunt. Opus Author omnium primus concepit, strenuè incepit, sed, Prioris licet munere se abdicasset, quò supremam eidem manum addere posset, non tamen perfecit. Anno enim 1705. morte interceptus Maxima sua *Biblia Stephano Hideux*, & alii Congregationis San-Maurianæ Sodali Anonymo ad fastigium perducenda reliquit. Vid. le Cerf pag. 41.

§. V.

Collectiones variæ, seu Bibliothecæ Patrum veterumque Ecclesiasticorum Scriptorum.

PAULI DIACONI, Monachi Casinensis, *Homiliarium pro totius anni circulo Ecclesiasticum, ex Sanctis & antiquis Patribus*, id est, Collectio Homiliarum venerabilium ac egregiorum Doctorum, Gregorii, Augustini, Hieronymi, Ambrosii, Bedæ, Hieronimi, Leonis Maximi, Joannis Episcopi, atque Origenis, jussu & voluntate Caroli Magni: quod quidem adstruunt Pauli Versus Homiliario ab auctore præmissi; tum ipsius Caroli Magni epistola inscripta religiosi lectoribus suæ ditioni subjectis, quæ eis utendum hoc Homiliarium proponit. Opus præclarum edidit Petrus Drach Spiræ 1482. Cui Homiliario præfixam Caroli M. epistolam visum est *Mabillemo* recusam dare tomo 1. *Analectorum*, ut quæ lectu digna sit, multaque contineat, quæ complurium, ut putat, notitiam fugiunt.

S. BENEDICTI JUNIORIS, Anianæ, sive Aniani in Britannia minore Abbatis anno Christi 821. defuncti liber *ex Sanctorum Homiliis contextus*, cujus Ardo Smaragdus in ejus vita meminit. De hoc libro alia est *Hugonis Menardi*, alia *Lucæ Holstenii* sententia. Menardus enim, cum in fine Codicis, ex quo *Concordiam Regularum* à S. Benedicto Anianæ Abbate concinnatam Parisiis an. 1538. edidit, reperisset congesta quædam Patrum fragmenta, ad virtutes & vitia, quæ in Monachis desiderantur, aut caventur, pertinentia, opinatus est, esse illum ipsum librum contextum ex sanctorum Doctorum Homiliis, quem fuisse à S. Benedicto compositum Ardo Smaragdus auctor ejus

vitæ refert: sed falsus hîc fuit vir eruditus; neque enim Homiliæ, aut opuscula integra Patrum, sed sententiæ quædam duntaxat, & testimonia, ipso fatente Menardo, congesta fuerunt in illam farraginem Codici Concordiæ Regularû assutam: contra autem collectio, quam Lucas Holstenius ad Codicem Regularum Romæ 1661. Parisiis 1663. & Aug. Vind. 1754. typis mandatum subjunxit, integras exhibet adhortationes, aut conciones Patrum aptissimè congruentes ad argumentum Regularum. Quare fatendum est, Librum à S. Benedicto Anianensi ex Sanctorum homiliis contextum non ab Hugone Menardo, sed à Luca Holstenio fuisse publicam in lucem productum.

BIBLIOTHECA CLUNIACENSIS, in qua Petri Venerabilis Abbatis Cluniacensis Opuscula cum S. Odonis Abbatis & aliorum Operibus continentur. Collegit primus Dom. Martinus Marrier Congregationis Cluniacensis Asceta, Andreas autem Quercetanus Turonensis in ordinem disposuit, notisque illustravit, in folio editam Parisiis an. 1614.

CLAUDII CHANTELOU è Congr. S. Mauri Bibliotheca Patrum Ascetica, id est, compendium eorum, quæ solidiora atque ad animos vitæ christianæ & religiosæ perfectionis documentis instruendos aptiora fuisse à Patribus conscripta iudicavit. Habemus hujus Collectionis quinque volumina in 4.to Primum continet id genus ascetica Opera S. Justini, Tertulliani, S. Cypriani, S. Pachomii, & S. Oriesii. Alterum nihil complectitur, atque aliquot S. Ephremi Tractatus. Tertium præter alios hujus S. Patris Tractatus habet etiam quam plurimas veterum Patrum, eremi cultorum, sententias; deinde etiam religiosè dicta Abbatis Ammonis, quibus libro finis imponitur. Quarto volumine exhibentur libri Officiorum S. Ambrosii, ejusque Tractatus de Bono Mortis: insertæ sunt etiam literæ spirituales S. Hieronymi, cum vita S. Hilarionis Abbatis, & Malchi eremitæ. Quinto volumine complures Tractatus spirituales S. Augustini continentur. Volumen quartum hoc notatu dignum habet, quod ad calcem notæ admodum luculentæ subjiciantur, quibus loci magis difficiles in S. Hieronymi epistolis elucidantur. Univerfa hæc collectio Indicibus, Summariis, & perpetuis citationibus Sacræ Scripturæ magna fide adductis locupletatur. Priores tres tomi Asce-

ticæ hujus Bibliothecæ Patrum impressi fuerunt anno 1661. & quintus anno sequenti Parisiis apud Fridericum Leonard. Ista compilatio, inquit Mabilionius Tractatu de Stud. Monast. part. 2. c. 3. §. 2. p. mihi 116. summæ est utilitatis, potiorique amodò esse debet commendatione digna, quam hucusque fuerit ex eo solum, quia tertium volumen negotium legentibus alicubi faceffere videatur. Operæ insuper pretium erit S. Augustini Tractatibus, qui Tomo V. hujusce compilationis leguntur, reliquos adjicere de Opere Monachorum, de Mendacio ad Consentium, de Agone Christiano, de Fide & Operibus, unà cum libris Confessionum; item Epistolas paræneticas S. Nili, & Epistolas S. Isidori Damiatensis, in quibus luculenta & egregia ad Ascetas monita leguntur.

LUCÆ ACHERII Spicilegium, hoc est, veterum Manuscriptorum Collectio, quæ indefesso studio ac labore ex celeberrimis Bibliothecis, præcipuè Benedictinorum eruit. Occurrunt in hac celeberrima Collectione quam frequenter Patrum ac veterum Auctorum Opera v. g. S. Isidori Hispalensis Episcopi liber de Ordine Creaturarum ad Braulium Episcopum Cæsaraugustæ. Sermo S. Theodori Studitæ de S. Bartholomæo Apostolo. S. Anselmi Archiepiscopi Cantuar. Tractatus Asceticus. Petri Cellensis Tractatus prolixus de Disciplina Claustrali. Jonæ Aurelianensis Episcopi Opusculum de institutione Regia. S. Faustini Episcopi fragmentum Sermone in Dominica ante Quadragesimam. S. Petri Chrysologi, Archiepiscopi Ravennatis Sermones V. de Oratione Dominica, & plura alia.

JOANNIS MABILIONII Vetera Analecta, in quibus itidem nonnulla Patrum, veterumque Auctorum Opera exhibentur, e. g. S. Laurentii Episcopi Homilia de muliere Chanaanæ. S. Gregorii Episcopi ad fratrem suum Petrum Presbyterum de imagine, id est, de hominis conditione, quæ à fratre eorum S. Basilio Episcopo in Hexaëmeron sunt omiffa. S. Gregorii Episcopi Turonensis fragmenta duo in Psalmos.

— EJUSDEM Museum Italicum, seu Collectio veterum Scriptorum ex Bibliothecis Italicis eruta. Tomi I. in duas partes distincti altera pars varia Patrum Opuscula complectitur; cujusmodi sunt S. Maximi Episcopi Tau-

rinen-

rinensis Homiliæ. I.) De Barbaris non timendis. II.) Ejusdem argumenti. III.) Item ejusdem. IV.) De Nini-vitis. V.) De Kalendis Januariis. VI.) De defectu Lunæ. VII.) Dictum ante Natalem Domini. VIII.) De Natali Domini. IX.) Post Natalem Domini. X.) De hæreticis peccata vendentibus. XI.) Quod non debent Clerici negotiari. XII.) De Corpore Domini.

COLLECTIO NOVA Patrum & Scriptorum Græcorum Eusebii Cæsariensis, Athanasii, & Cosmæ Ægyptii in duos tomos distributa & adornata à D. Bernardo de Montfaucon Presbytero & Monacho Ord. S. B. è Congr. S. Mauri. Parisiis apud Claudium Rigaud 1707. in fol. Collectionem hanc Auctor ex Græco Latinè reddidit, adjectis Notis & Observationibus. Tomo I. continetur Commentarius Eusebii Cæsariensis super Psalmos. Tomus II. quædam S. Athanasii Opuscula eatenus inedita, Commentarios Eusebii in Prophetam Isaiam, & Topographiam Christianam complectitur: cuilibet tomo præmissa est Dissertatio quemadmodum prolixa, ita docta & erudita, quam Montfauconius Præliminarem vocavit: in hac verò profunda eruditione ea omnia discutit, quæ Lectorem in ejusmodi argumentis versatum afficere possunt. Primum igitur in tempus inquirat, quo auctores, de quibus sermonem instituit, ætatem egerunt: tum eorum ingenium, scribendi genus, doctrinam, ac errores expendit; deinde investigat, quæ genuina, quæve adulterina sint illorum Opera, ac quo tempore composita; quinam Scriptores de iisdem mentionem fecerint; quas sectas & hæreses impugnaverint, quibus Synodis ac Conciliis præsentibus adfuerint. Denique omnia in eorum Scriptis ac Operibus difficilia, obscura, & fæbrosa loca illustrat, enucleat & explanat.

In Præfatione ad Tomum I. Capite I. Cl. Editor nos certos esse jubet, se hujus Commentarii editionem ex tribus Mss. Codicibus adornasse; primus est Cardinalis Perronii, quem is in Italia degens ex antiquioribus Codicibus exscribi curaverat: asservatur modò in Bibliotheca Monasterii S. Taurini Ebroicensis. Alterum Codicem ex Bibliotheca Segueriana ab Eminent. Cardinali Coislino impetravit. Tertium Bibliotheca Colbertina ministravit. Neque tamen id

consequi potuit, ut totum Commentarium ad ultimum usque Psalmum in lucem proferre liceret: in nullo enim ex memoratis Codicibus ultra centesimum decimum-octavum Psalmum, quidpiam offertur.

Capite II. animadvertit, nusquam Eusebium in iis, quæ jam supersunt, Operibus hujus Commentarii meminisse, puta, quia illum postremis vitæ annis adornarit, vel nulla, vel pauca secundum hæc edidit. Ejus tamen non sine laude Hieronymus, Theodoretus, & Gelasius meminerunt; Eusebius verò Vercellensis, teste Hieronymo, Latinè transtulit.

Capite III. Notas affert manifestissimas, è quibus hunc Commentarium esse Eusebii evincitur. Potissima est styli affinitas: nulli tamen ex Eusebii Operibus ita adfinis hujus Commentarii stylus est, ut Evangelicæ Demonstrationi; non modò enim dictiones, & tractandi ratio consonant, sed etiam Scripturarum interpretationes sententiâ semper, verbis non infrequenter similes sunt. In Demonstratione item Evangelica perinde, atque in hoc Commentario passim offendas in illud, intelliges, si animum adhibueris. Paucis: Eusebius in suo Commentario utitur eodem styli genere, quale Photius describit in Bibliotheca n. 13. Dictione autem nusquam suavis est, neque elegantia ornatus. Eruditissimus tamen vir est. Quo autem tempore Eusebius hoc Opus ediderit, haud satis liquet. P. Montfauconio simile vero videtur, post annum 327. editum fuisse.

Capite IV. Editor ostendit interpretandi genus, quod in explananda Scriptura Sacra Eusebius adhibuit, in in cujus non minùs, quàm veterum interpretum lectione versatus erat. Observationes illius Criticæ, egregiæ notæ sunt, in quibus de ordine & de auctore ejusque Psalmi ea in medium affert, quæ judicium peritiàmque Scriptoris arguant.

Capite V. Editor agit de rebus doctri-nam spectantibus in hoc Commentario. Primum verò advertit, Eusebium in Scriptoribus sacris ne minimum admittere vitium. Æstimat Eusebius, inquit, non sine audacia & temeritate credi posse Scriptorum illos, qui afflante Numine divinas nobis literas transmiserunt, vel in minimis errasse; ita ut etiam nomen pro alio vel ex imprudentia vel ex incogitantia substituerint. Parem in modum credebatur Eusebius, Sanctorum, five Martyrum,

tyrum, five aliorum Deo acceptorum hominum merita subsidia apud Deum nobis esse. Veram deinde Christi in Evcharistia praesentiam, in homine autem liberum arbitrium ad bonum malumque deligendum docet; ita tamen, ut Deo dominium, quod in hominem ipsi competit, afferat, huncque gratia, quod bonum adire possit, fulciri oporteat. Quae omnia ita perspicue enuntiantur, ut Oedipo non egeant.

Capite VI. Editor Eusebii de Verbo & Filio Dei sententiam exponit. Fuerunt Catholici, qui Eusebium catholicè sensisse defenderunt; alii verò incunctanter inter Arianorum primipilares connumerandum censuerunt. Montfauconius post attentam Operum Eusebii lectionem ad posteriorum sententiam accedit, maximè convictus ex hoc ipso Commentario, ubi Eusebii Arianismum apertè profitetur. Unitatem namque Dei in uno Patre servari, neque Filium, multoque minus Spiritum S. in ejusdem unitatis consortium venire clarè & multis in locis adfirmat. Patrem solum vocat *Deum universorum, Deum super omnia, Deum ultra omnia*, Filium contra nuncupat, *secundum Deum, secundum Dominum*. Qui verò purgatum Eusebium volunt cum veteres recentiores, ejus dicta adducunt, quae catholicum hominem arguere videntur; horum argumenta validè revincit Montfauconius, nec illos moratur qui Eusebium ante Nicenam quidem Synodum Arianicè sensisse ac scripsisse fatentur, postea verò secus: nam cum sine controversia hos Commentarios, & libros contra Marcelum, unde perspicuae & frequentes Arianismi notae eruuntur, longè post illam Synodum ediderit, inutilis prorsus illa distinctio est: nam ut verè de Eusebio dicatur, nec poenituit coepisse, nec libuit desistere.

Capite VII. Editor tractat de reliquis, in quibus vel à fide aberrare videtur Eusebius in his Commentariis, vel explicatione opus habet, Peccatum originale negare prorsus videtur. Duae in Christo personas non admittit. Non rectè arguitur, quòd B. Virginem alios praeter Christum filios habuisse tradiderit; hanc enim sententiam quasi alienam, non verò suam proposuit. Neque in jus vocandus est, quòd peccatorum confessionem negaverit.

Capite VIII. sermo fit de Conventibus Christianorum matutinis, quo-

rum Eusebius in variis sui Commentarii locis non obiter meminit; cujus tempore infinita & maximi pretii dona Ecclesiis à fidelibus, maximè Constantino Imperatore collata fuerunt.

Capite IX. Editor sententiam exponit Eusebii de Evangelio Mathaei & Joannis, quos Hebraicè scripsisse contendit. Apostolos omnes martyrio coronatos esse existimat. Prophetarum successionem ad S. Joannem Baptistam parum probabiliter extendit. Lapsus etiam est, dum Monachos à Symmacho memorari putat.

Capite X. Idiotismi Eusebii in his Commentariis, & singularis quarundam vocum significatus exponuntur.

In Praefatione ad Tomum II. Cl. Montfauconius complures elucidat difficultates, quae ad S. Athanasium spectant. Primò igitur contra Tillemontium ostendit, S. Athanasium à Martyribus, qui in Maximini carnificina cervices pro Christo dederunt, institutum fuisse, tum aliquamdiu cum S. Antonio in solitudine vixisse. Hanc suam assertionem Aegyptiorum centum Praesulum testimonio confirmat, qui in Synodo Alexandrina anno 340. Athanasium asceticam egisse vitam perhibuerunt, & in electione sua à fidelibus Ascetam ac verum Episcopum vocatum fuisse dixerunt. Librum verò contra Gentes & de Incarnatione Athanasius in lucem emisit ante annum 319. cum ætatis ex Montfauconii computo vigesimum quartum, Hermantii autem calculo vigesimum nonum ageret: cui rei suscipiendae par & maturus erat, cum maximè annis hinc septem elapsis ad supremum rerum apicem evedtus sit, in Alexandrinum Archiepiscopum cooptatus. P. Montfauconius iter Thebaicum S. Athanasii, quod ingressus est, ut Thebaidis Ecclesias Meletianorum dissidio, Arianorum motibus desflagrantes perlustraret, in annum 327. consignat. D. Tillemontius in annum 333. conferendum putat, ea adductus ratione, quòd in vita S. Athanasii dicatur, eum jam pro fide Christi varia perpassum esse, quando hoc iter suscepit. Quae ratio haud magni momenti videtur, si animo nobiscum perpendamus, quòd S. Athanasius ipse dicat, Arianorum, postquam primò damnati fuerant, scilicet anno 321. impetum in se prorupisse, hincque eosdem conspecta sua in Nicæna Synodo pro fide tuenda firmitate in majus sui odium exarsisse.

His

His expositis P. Montfauconius in statuendo anno laborat, quò S. Antonius Alexandriam properavit, ut Arianorum, qui eum doctrinae favere suae effutiebant, impudentiam praesens confunderet. Hunc igitur S. Antonii profectum Editor in annum circiter 334. conjicit, eam per causam, quòd Athanasius, qui in vita Magni hujus Monachorum Patris temporis ordinem adprimè sectatur, ante missas à Constantino Imperatore ad Antonium literas, hanc rem consignet. Illud extra controversiam est, quòd iter Antonii post annum 335. haud reponi possit, vetante Athanasio, qui ait, se, cum Antonius accessit, Alexandriae fuisse. At ab anno 335. dum viveret Constantinus, Alexandriam non vidit ille, qui toto deinceps tempore Treviris exulabat.

Historiam mulierculae, quae Athanasium in Synodo Tyria illati sibi stupri insimulavit, pro vera neutiquam habet. Memoriae illam prodidit Rufinus, & ex eo Theodoretus & Sozomenus. Socrates Ruffini pedisequus suspectam rem habuit, ideoque praetermisit. Magis adhuc hujus narratione nutat fides, imò planè corruit, si animadvertatur, Athanasium, qui ut se se purgaret, & ut Arianorum nequitiam sycophantiámque proderet, res Tyrias bis terve recensuit, ea de re filuisse; cum tamen ipse maximè interesset, hujus criminis falsam insimulationem silentio minimè praeterire, quòd calumniae sycophantas magis convinceret.

Literis Hemerii Catholici, & Eusebii Caesariensis Cap. XI. & XII. majori in luce positus, Cl. Editor disquirat, quo anno Synodus Alexandrina celebrata fuerit? Palam verò facit, id haud fieri potuisse ante annum 339. quandoquidem literae Constantini junioris, quibus Athanasio remigrandi Alexandriae potestas facta est, datae ad eam rem fuerant 17. Junii anno 338. sub finem verò ejusdem mensis Athanasium Treviris digressum, atque mense Septembri eodem anno Caesarem in Cappadociam delatum Constantius in Orientem contra Persas concedens & vidit & allocutus est. Nec iste Imperator ante medium anni 339. Constantinopolim reversus est, ubi synodum Alexandrinam, instigante Eusebio, anno 340. coepit.

Capite XX. Montfauconius cum P. Coutantio Liberii Pontificis epistolam ad Athanasium supposititiam esse de-

monstrat; qui enim illam pro germana venditant, statim à morte Julii Papae, & ineunte Liberii episcopatu affirmant: iniit autem Liberius anno 352. At exploratum est, utriusque Praesulis, Liberii & Athanasii testimoniis, non nisi anno 357. Liberium, tædio exilii fractum ab Athanasii communionem recessisse. Proinde haud potuit contra illum literas exarare per id temporis, quo ejusdem cum eo erat sententiae.

Capite XXI. P. Montfauconius argumenta proponit, quibus contra Tillemontium epistolam Catholicam dictam Athanasio abjudicat, cum nec ejus stylium sapiat, nec in antiquis illius operum collectionibus compareat. Denique Cap. XXII. de aliis dubiis Athanasii Operibus criticum examen instituit.

Hanc Praefationem excipit Diatriba de causa Marcelli Ancyranus, quem alii temeratae fidei reum agunt, alii ut rectè fidei vindicem defendunt, alii quaestionis difficultate deterriti, non audent in utramvis partem ferre iudicium. Hujus Diatribae, quemadmodum & Praefationis in *Cosmographiam Christianam* etsi memoratu dignae recensionem brevitate studio omitto.

Praefatio in Commentarios Eusebii in Hesaiam quatuor §. absolvitur; quorum Imo. Editor commemorat, ex quibus Codicibus haec Commentaria prodeant. II. Quo genere interpretandi, eodem nempe, quo in Psalmis, utatur Eusebius. III. Singularem Eusebii de Martyribus narrationem affert; de iis nempe, qui ex gentibus ad fidem conversi ad martyrium accedebant; quod viz. propriis positus nominibus priscorum Patriarcharum & Prophetarum vocabula, ad necem pro Christo subeundam accedentes, usurparent. IV. Post explosas Deuterofes, five secundas Judaeorum traditiones, Patriarcharum dignitatem apud Judaeos nonnisi post urbis excidium extitisse Cl. Editor existimat.

EDMUNDI MARTHENE & URSINI DURAND *de Congreg. S. Mauri Thesauri Anecdotorum Tomus V. Opusculis Theologicis Patrum Ecclesiae, aliorumque Auctorum, qui à seculo Christi IV. usque ad XIV. vixerunt, referuntur est, v. g. S. Orientii Conmonitorium pag. 17. Hrabani Mauri Archiepiscopi Moguntini Liber de variis quaestionibus adversus Judaeos, seu caeteros infideles vel plerosque haereticos judaizantes*

claruit, *Opusculum de laude S. Crucis.* pag. 13.

III. Ejusdem *Soliloquium*, seu *Meditationes.* pag. 21.

IV. Ejusdem *Stimulus Amoris.* pag. 37.

V. S. Bernardus super Hymnum: *Jesu nostra redemptio.* pag. 63.

VI. Ven. Engelberti Abbatis Admontensis Ord. S. B. *Tractatus de Passione Domini secundum Mathæum.* pag. 65.

VII. Ven. Joannis Insuperatoris seculo xv. Carthusiani Buxheimensis propè Memmingam, *Breviloquium*, animi *cujuslibet Religiosi reformativum.*

VIII. Ejusdem *Tractatus de evitanda mala Ira.* pag. 351.

IX. Ven. Jacobi de Paradiso, Carthusiani Erfordiensis, qui an. MCCCC LXV. obiit, *Tractatus de causis multarum Passionum, præcipue Iracundiæ, & remediis earundem.* p. 389.

X. Ven. Bernardi de Waging, Prioris Tegernseensis Ord. S. B. qui anno MCCCC LXXII. è vita excessit, *Remediarius contra pusillanimes & scrupulosos.* pag. 445.

Contenta octavi Tomi.

I. Ven. Catharinæ de Gemswiler, Priorissæ Subtilienfis, seu Unterlindensis Ord. S. P. Dominici Golmaræ in Alfatia de *Vitis primarum Sororum Monasterii sui Liber.* pag. 3.

II. Mathiæ Thanneri Carthusiani Eriburgensis *Appendix de Vitis aliquot aliarum pietate præstantium ejusdem Ordinis Virginum è diversis MSS. Codd. collecta.* pag. 400.

III. Ven. Irimberti, seculi xii. Abbatis Admontensis, de *Incendio Monasterii sui, ac de vita & moribus Virginum Sanctimonialium Parthenonis Admontensis Ord. S. Bened. Narratio.* pag. 453.

IV. Ven. Joannis de Ellenbogen Abbatis Waldsassenfis Ord. Cist. de *vita venerabilium Monachorum Monasterii sui Liber.* pag. 465.

V. Anonymi Benedictini a. MCCCC. *Epistola de consuetudine & modo vivendi Cœnobarum Monasterii Sublacensis.* pag. 491.

VI. Ven. Martini de Senging, seculo xy. Prioris Mellicensis *Tuitiones pro observantia Regulæ S. P. Benedicti in Concilio Basileensi.* p. 503.

VII. Ejusdem *Epistola de Statu Monasterii Bursfeldensis Ord. S. B.* p. 550.

VIII. G. A. Archiepiscopi Thebarum, *Epistola de recentiori statu Mona-*

steriorum Congregationis Bursfeldensis & Benedictino - Bavaricæ sub titulo SS. Angelorum Custodum. p. 556.

IX. S. Joannis Capistrani Ord. FF. Min. *Epistola duæ: Prima de Catholicæ fidei progressu in Moravia, altera de publicis & promiscuis balneis Religiosorum cum animadversione Thomæ de Paden, Prioris Mellicensis in eandem.* pag. 562.

X. Udalrici de Weilbaim, qui an. MCCCCLVIII. in Monasterio Diefensi Canonicus Regularis O. S. Aug. vixit, *Epistola de tribulationibus & procellis Monasterii sui.* p. 574.

XI. Cœnobarum Mellicensium *Epistola Encyclica de obitu Ven. Nicolai de Mazen Abbatis & Reformatoris sui, vita functi anno MCCCCXXVI.* pag. 578.

XII. Ven. Joannis de Welming, an. MCCCCLIX. Abbatis Mellicensis *Epistola de restituenda universim in Ordine S. Benedicti Monastica disciplina, & procuranda rituum ac observantiarum conformitate.* p. 581.

XIII. Ven. Caspari Aindorffer, anno MCCCCLX. Abbatis Tegernseensis *Epistola ejusdem argumenti.* p. 588.

XIV. Cœnobarum Tegernseensium *Epistola Encyclica de obitu prædicti Abbatis sui Caspari.* p. 589.

XV. Bernardi de Waging, anno MCCCCLXI. Prioris Tegernseensis *Epistola de ejusdem Abbatis obitu & electione Conradi V. ejusdem loci Abbatis.*

XVI. Ejusdem Conradi Abbatis Tegernf. Joannis Abbatis Mellicensis, Melchioris Abb. S. Udalriciani Aug. Vind. &c. *Epistola de unione Monasteriorum O. S. Ben. in Germania.* p. 605.

XVII. Ven. Joannis de Weilbaim Prioris Mellicensis, qui an. MCCC LXXII. mortuus est, *Vita & Scripta cum Appendice.* pag. 629.

XVIII. Joannis III. Episcopi Eystettensis *Historia Reformationis Monasterii S. Walburgæ Ord. S. Bened.* pag. 650.

XIX. Anonymi *Carmen Rhythmicum vetus de miseriis Ordinis Monastici.* pag. 671.

Contenta Tomi IX.

I. Rufini Episcopi incertæ Sedis, qui anno MLVII. floruit, de *Bono Pacis Libri II.* pag. 3.

II. Engelberti Abbatis Admontensis Sec. xiii. *Tractatus de Statu defunctorum.* pag. 113.

III. Ven.

III. Ven. Francisci Reformatoris Monasterii Castellensis, Ord. S. B. anno MCCCCV. clari, *Opusculum de Monacho ad exemplum Christi crucifixo.* pag. 195.

IV. Ejusdem *Libellus Epistolaris Questionum Regularium de vita sanctimonialium Virginum.* p. 217.

V. Gregorii de Sclavonia anno MCCCCXI. Canonici Turonensis *Liber de tuenda Virginis Deo consecrata sanctimonia.* pag. 255.

VI. Ven. Nicolai de Argentina Prioris Carthusiæ Gemnicensis Sec. xv. *Tractatus de Discretionem.* p. 379.

VII. Anonymi Carthusiani, qui seculo xv. vixit, *Dialogus de Institutione & exercitiis cellæ.* pag. 533.

VIII. Ven. Matthiæ Mittneri, Carthusiani Prielenfis propè Ratisbonam *Tractatus de indivisibili, & unice uno puncto instituti Carthusiani.* pag. 591.

IX. Joannis Mabillonii Presbyteri & Monachi è Congreg. S. Mauri *Breve Scriptum de Monasticorum studiorum ratione ad juvenes studiososque Congregationis suæ.*

Contenta Tomi X.

I. S. Hugonis Episcopi Lincolnensis in Anglia Ord. Carthusiani *Vita ab Adamo, ut videtur, Monacho Monasterii S. Augustini Cantuariensis ejusdem Capellano Ord. S. B. Libris V. conscripta, & ab Anonymo Carthusiensi seculo minimùm XIV fideliter ac retenta primigenia phrasi in compendium relata cum notis & observationibus.* pag. 3.

II. Placidi Abbatis Augiæ Majoris Brigantiæ O. S. B. de *vita & Martyrio B. Fidelis à Sigmaringen Ord. FF. Minor. Capucinatorum Relatio historica.* pag. 403.

Contenta Tomi XI.

Ven. Nicolai de Argentina Prioris Carthusiæ Gemnicensis, *Expositiones Mysticæ, in Cantica Canticorum Libri viii. ex mss. Codd. Carthuf. Gemnicensis & Scitzenfis.*

Contenta Tomi XII.

Est hic Tomus posthumus & ultimus continuatio prioris, complectiturque posteriores libros iv. *Expositionis Mysticæ in Cantica Canticorum Nicolai de Argentina.*

CONSTANTINI CAJETANI *Collectiones, quarum pleræque adhuc in P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

Mss. asservantur. Venetiis in Bibl. D. Georgii Martyris, viz.

1.) *Opuscula diversa veterum Patrum,* Tom. III.

2.) *Bibliotheca Benedictina Aniciana veterum Patrum Doctorumque Benedictinorum libris nondum evulgatis exornata tom. 3. ingentibus sumptibus & laboribus collectis, in quos rariores antiquitatis & eruditionis thesauros congestit.*

3.) *Opuscula quædam S. Ambrosii Autperti Abbatis S. Vincentii de Vulturno propè Capuam.*

4.) *Opera S. Brunonis Signiensis Episcopi tomis 4. comprehensa, notis illustrata, quæ postea Venetiis typis tradidit D. Maurus Marchesius è Congr. Casin.*

5.) *Opuscula & Epistolæ S. Columbanii, Abbatis Bobiensis cum notis & argumentis. Vid. Armell. de hac Collectione Bibl. Casin. part. 1. pag. 131.*

§. VI.

Editiones & Versiones Sanctorum Patrum, veterumque Auctorum qui adornant.

JACOBUS BILLIUS PRUNÆUS, Abbas S. Michaëlis in Eremo (S. Michaël en l' Erm) vir Græcè ac Latinè doctissimus, Theologus, Jurista, Mathematicus, ac Poëta insignis ad sacra studia totus incubuit. Præter Gregorii Nazianzeni, Isidori Pelusiotæ libros, & aliquot Joannis Chrysostomi & Basilii Tractatus ex Græco scitissimè, fidelissimèque Latinè reddidit S. Jo. Damasceni Opera, atque Parisiis an. MDLXXVII. in fol. prælo subjecit. Cui editioni præter ea, quæ in editione Græco-Latina Basilæ an. 1575. obvia sunt, primùm acceperunt Latinè tantùm Paraiella Sacra Physica, Vita S. Stephani junioris, & Octoechus; Græcè verò & Latinè Oratio de Christi transfiguratione, & de Nativitate B. Mariæ Orationes tres. Hæc editio, de qua in Apparatu Sacro Possevinus, non sine auctario recusa est Parisiis an. 1603. & 1619. curante Frontone Ducaëo. Vid. Fabric. Bibl. Græc. vol. 3. pag. 777. Eo verò potissimùm nomine hæc Patrum versiones ac editiones aggressus est, ut effrænem hæreticorum, in contemnendis Sanctorum Patrum & veterum Theologorum Operibus audaciam retunderet, quemadmodum ipse testatur in *Epistola*

nuncupatoria ad Cardinalem Carolum Borbonium, Rhotomagensis Archiepiscopi his elegantissimis verbis, quæ doctissimus Amat de Graveson Historiæ suæ Ecclesiasticæ ad excitandos Juvenes ad lectionem Operum sanctorum Patrum & veterum Theologorum inserere operæ pretium duxit: *Inter plurimas Notas*, inquit ille doctissimus Abbas, *quæ orthodoxos ab hæreticis dirimunt, hanc vel imprimis numerandam haud immeritò quispiam censuerit, quòd illi veteres Theologos tanquam parentes colunt, ac suspiciunt, eorum vestigiis hærent, in eorum lucubrationibus ingenique monumentis libenter versantur, ab eorum placitis vel transversum unguem sibi minimè discedendum putant. Hi contra celeberrimos etiam quosque Patres, atque tum doctrinam, tum admirabili vitæ sanctitate ac pietate præditos, inaudito supercilio aspernantur, ac velut de ponte dejiciunt, eos nunc probris & maledictis incessunt, nunc sannis ac disteriis impetunt; id denique modis omnibus agunt, ut eos, quos errorum suorum laqueis implicitos tenent, à præstantissimorum Authorum lectione debortentur. Quos enim errores hac miserrima tempestate ab orco revocârunt, hos à veteribus Theologis confossos & jugulatos esse minimè ignorant, ut jam non tam hæresum inventores, quàm sepultarum effossos dici possint. Cum igitur in sanctissimorum Virorum scriptis nobis certissimum præsidium constitutum, sibi crucem defixam, paratamque ruinam esse perspiciant, idcirco eos tanquam firmissimos Catholicæ fidei propugnatores infensissimo animo averfantur, ac de omnibus manibus sublato cupiunt &c.* Utinam omnes Theologi, exclamat laudatus Gravesonius, semper præ oculis haberent hæc, & alia id genus præclara documenta, quæ in hac Epistola Nuncupatoria Operum S. Joannis Damasceni suppeditat clarissimus ille Scriptor Jacobus Billius Prunæus, qui ob singularem linguæ Græcæ peritiam, & omnigenam eruditionem doctorum Virorum seculi XVI. maximam sibi venerationem comparavit. Obiit Parisiis anno 1581. ætatis 43. & ad S. Severini sepultus est.

PETRUS PESSERIRÆUS, Monachus Autissiodorensis S. Germani, ex monasterii sui Bibliotheca Commentarium Claudii Taurinensis in epistolam ad Galatas eruit, & Ludovico Lotharingo, Abbati suo an. 1542. nuncupatum typis vulgavit. Vid. Mabill. Annal.

tom. 3. p. 147. Edidit etiam Pesselliræus *Rabani Mauri* Commentaria in Ecclesiasticum. Parisiis anno 1544. in fol.

AMBROSIUS FERRARIUS, Italus, Mediolanensis, è Congr. Casin. Abbas Monasterii S. Benigni Genuæ *Origenis Commentaria in Joannem* ex Græco in Latinum sermonem à se translata, & tribus voluminibus comprehensa typis excudi curavit Venetiis anno 1552. operâ Andreae Spinelli. Quæ iterum Rothomagi anno 1658. in secunda parte Operum Origenis, quæ Græco-Latina edenda curavit V. C. Petrus Daniel Huetius, qui in prima parte Origenianorum l. 3. pag. 453. sic habet:

„AMBROSIUS FERRARIUS, Monachus Casinas, interpretatus est Origenem in Joannem secundum exemplar Venetum Bibliothecæ S. Marci, quod in tomos 32. aliquot tamen lacunis abruptos divisum erat, sed hæc divisio confecta erat, ut ex Sixto Senensi, à quodam Græculo, ut librum majori pretio venderet tali adjuncto; nam constat ex 32. illis tomis ab Origene in Joannem exaratis, plures periisse, & tantum novem disjunctos, & disruptos extare, ut palam fit ex codice Bibliothecæ Regiæ Parisiensis; Itaque triginta illi, & duo tomi, vel libri à Ferrario translata non sunt aliquid amplius, quàm illi novem ab impostore in 32. immensis lacunis vacuos, & divisos; quam tamen fraudem ipse etiam Ambrosius, ut pote vir eruditus, odoratus fuit. Hæc Huetius apud Armell. Bibl. Scriptor. Congr. Casin. part. 1. p. 14.

HILARION A VERONA, SS. Nazarii & Celsi ibidem alumnus an. 1464. ex Græco Latinè reddidit *S. Dorothei Abbatis Doctrinas de vita rectè instituenda*, quæ ab ejus obitu in lucem emissæ fuerunt à Laurentio Vicentino Monacho è Congr. Casin. Extant in Bibl. Patrum edit. Lugdun. tom. 5. pag. 992.

LUCAS BERNARDUS, Italus, Brixienis, S. Justinæ Patavinæ Monachus an. 1495. Græcæ Latinæque linguæ studio insignis in Latinum è Græco sermone transtulit *Homilias octoginta D. Joannis Chrysoptomi*, quæ impressæ sunt Basileæ Rauracorum, anno 1508. tomis duobus in fol. Hæc translatio laudata fuit Petro Baroccio, Episcopo Patavino, ad calcem Tomi IV. Operum S. Jo. Chrysoptomi editionis

tionis Frobenianæ an. 1590. Armell. l. c. part. 2. pag. 77.

GILBERTUS GENEBRARDUS, Parisiensis Theologus, neque vulgare Gallicanæ Ecclesiæ ornamentum, præter innumera, quæ seculo præcedente scripsit volumina, quorum vel recensere titulos prolixum esset, collectanea de vita & scriptis Origenis dedit, novaque & ampliori editione, quàm quæ Merlini fuit, omnia illius Opera Caroli IX. Francorum Regi dicata edidit in fol. duobus magnæ molis voluminibus Merlinianæ editioni adjectis, atque correctis anno 1574. ex officina Lhuillieri. Obtinuit ubique Genebrardina Origenis impressio, quæ iterata tum Basileæ anno 1581. & 1620. tum Parisiis semel & iterum annis 1604. & 1619. Vid. Oudin. Comment. de S. E. Tom. I. p. 231. Conferri etiam potest Labbeus, qui hanc Editionem diligenter recenset.

— EJUSDEM studio è Bibliotheca Lerinensi editæ fuerunt D. Hilarii Arelatensis Episcopi Oratio funebris de S. Honorato, & D. Eucherii Lugdunensis Oratio de Laudibus Eremitarum; & Faustii Episcopi Reginensis instructio ad Monachos. Parisiis typis Ægidii Gortini anno 1578. in 8.

CHRYSOSTOMUS CALVINI à S. Germaniano, Calaber, Monachus Casinas, præter plures Tractatus de Græca in Latinam linguam transtulit *Sermones XXI. S. Dorothei* Venetiis impressos an. 1574. apud Bologninum Zalterium.

JACOBUS DU BREUL, Monachus S. Germani à Pratis post Margarinum Bignæum, & Joannem Grialum *Opera S. Isidori*, Archiepiscopi Hispalensis, anno 1601. Parisiis edidit, in qua præfationes Madritensis editionis omiffas ægrè ferunt Colomesius & alii. Hæc tamen editio recusa est Colonia 1617. cujus ordinem Cl. Fabricius in Scriptis Isidori recensendis sequutus est. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 9. p. 541.

MAURUS MARCHESIUS, Siculus, Panormitanus, Monachus in Cœnobio Montis Regalis è Congr. Casin. per typos juris publici fecit *Sancti Brunonis Astensis*, ex Abbate Casinensi Episcopi Signini Opera omnia tom. 2. in fol. Venetiis apud Bertanos 1651. Fuerunt etiam impressa Romæ anno 1655. & Lugduni anno 1678. apud Anissonios in Bibl. Max. PP. tom. 20. p. 294. ex recensione nimirum Mauri Marchesii. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 101.

MAXIMUS MASI, nobilis Florentinus, in S. Mariæ Cœnobio Florentiæ Professor, Literarum & linguarum, præsertim Græcæ & Hebraicæ peritia conspicuus *Aretæ Casariensis Episcopi Commentaria in Apocalypsin* de Græco in Latinum sermonem transtulit, quæ Basileæ anno 1553. in 8. impressa fuerunt. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 107.

LEANDER A S. MARTINO, Præses Generalis Congregationis Anglicanæ, edidit *Arnobii libros VII. Disputationum adversus Gentes* cum Godefridus Steuvecchii Notis electis, quibus Editor adjecit paratitla, seu breves Summulas. Duaci Balthaf. Beller an. 1634. in 8.

JOACHIMUS PERIONIUS, Gallus, Cormeriacensis, *Opera S. Justinii* Latine interpretatus in lucem publicam dedit Parisiis apud Jacobum Puteanum in fol. anno 1554. addidit etiam Notas & Observationes.

GEORGIUS GALOPIN, Belga, Monachus S. Gisleni *Commentarios in Pentateuchum* sub nomine S. Brunonis, Herbipolensis in Francia Orientali Episcopi primùm edidit, Notisque illustravit, anno 1648. Duaci in 4. Plura alia Opera in lucem asseruit, quæ vide apud Foppenium in Bibl. Belg. pag. 338.

ALARDUS GAZÆUS, Cœnobita Vedastinus, & ad S. Michaëlem juxta Atrebatum Præpositus, omnia *Cassiani Opera*, quæ S. P. Benedictus sua in Regula *Collationes Patrum* indigitavit, suisque Discipulis semel atque iterum impensè commendavit, cum Notis & Censuris edidit in 8. Tom. II. Duaci an. 1617. & ex iterata recognitione, Notisque auctoribus Atrebatum 1628. in fol. Parisiis an. 1647. in fol. & novissimè Lipsiæ an. 1722. in fol. apud Thomam Fritsch. Opera Cassiani ex Gazæi recensione, sed sine Notis obvia etiam in Bibliotheca Patrum edit. Lugdun. Tom. VII. Cæterum Cassiani lectio, inquit Mabillonius, perquam utilis erit ad dignoscendum priscum Monachicæ conditionis fervorem, & quia facili procedit methodo, gestis namque, ac exemplis passim, jucundèq; intermiscetur, tyronum ideò captui erit accommodatior; præterquam quòd Collationes hujusce Auctoris Dialogorum adinstar sunt distinctæ. Porrò Gazæi Commentaria ad obscuriora ejusdem loca declaranda inservient; unde ea etiam omnia faciliè poterunt animad-

vertere, aliquibus subjecta censuris. Hæc sibi Magistri Novitiorum notent, & velim, & rogem.

VIRGINII VULSECHII è Congreg. Casin. *Excerpta S. Hippolyti* spectantia, cum hujus S. Patris Operibus vulgavit Jo. Alb. Fabricius Hamburgi an. 1716. & 1718.

HUGO MENARDUS, Gallus, Blesensis, è Congr. S. Mauri edidit

-- Anno 1638. ex Bibliotheca Floriacensis Monasterii *Concordiam Regularum*, auctore S. Benedicto Aniane Abbate, Notis & Observationibus illustratam in 4. Parisiis an. 1638.

-- Anno 1642. imprimi curavit S. Gregorii Papæ I. *Librum Sacramentorum* cum Notis & Observationibus in 4. Parisiis apud Dionysium Bechet. Hæc Notæ & Observationes eruditissimæ recusæ sunt in nova Operum S. Gregorii editione à Benedictinis è Congr. S. Mauri anno 1705. publicata Tomo III.

-- An. 1645. post mortem Menardi lucem publicam vidit Opus ejus posthumum, *Epistola S. Barnabæ Apostoli* Græcè & Latine, cum Notis sacræ eruditionis refertissimis, Lutetiæ Parisiorum apud Simeonem Piget anno 1645. in 4. quæ denuò publicatæ fuerunt in Operibus SS. Patrum, qui temporibus Apostolicis floruerunt, volumine primo Antverpiæ an. 1700. fol. Vid. Jour. de Scav. du 9. Mars 1665. & Jugemens des Scavans Tom. 2. pag. 461. le Cerf Bibl. Hist. Crit. p. 357.

LUCAS ACHERIUS è Congr. S. Mauri præter Opera B. Lanfranci & V. Guiberti in lucem dedit *Regulam Solitariorum*, sive *Exercitia*, quibus ad pietatem, & ad ecclesiastica munia instruebat Candidatos seculo circiter nono *Grimlaicus Sacerdos*. in 12. Parisiis anno 1653.

CLAUDII CHANTELOU è Congr. S. Mauri operâ & studio in lucem prodierunt S. Bernardi Abbatis *Clarevalensis Paræneticon Pars I.ª*; *Sermones de Tempore*, ac de Sanctis complectens, quibus præmittitur *Vita Sancti ejusdem per Alanum Episcopum Autissiodorensis composita*; postponitur verò *vita S. Malachie Episcopi Couverth à S. Bernardo conscripta* in 4. Parisiis an. 1662.

Item S. Basilii *Cæsareæ Cappadociæ Archiepiscopi Regularum fusiis disputatarum Liber* in 8. 1664.

JOANNES MABILLONIUS è Congr. S. Mauri Operum S. Bernardi quatuor editiones præ aliis magis emendatas, magisque locupletes accuravit, Notis

etiam ac Observationibus illustratas; primam in fol. 11. Volum. Parisiis 1660. apud Fridericum Leonard in fol. 2. vol. & ibidem alteram eodem anno in 8. novem volum. Item ibidem secundis curis an. 1690. in fol. 11. volum. quam Alexandro VIII. nuncupavit; jamque quartam publico exhibiturus erat, cum pio conatui mors intercessit; à cujus obitu manum eidem addiderunt *Renatus Massuet*, & *Franciscus Tixier*, sed cum prior anno 1716. è humanis excessisset, anno primum 1719. Parisiis prodit 2. volum. in fol. Juxtâ quam editionem novissima in fol. tribus voluminibus comparuit Veronæ an. 1726. & 1727. ita ut sincera & genuina Bernardi Scripta primum & secundum expleant, loco appendicis iis adjectis, quæ *Edmundo Martene* non ita pridem in lucem asserta fuerunt. Cardinalis Bona ubi vel primam editionem an. 1666. viderat, hæc ad Mabillonium scripsit: *Ex Præfatione, quam primo tunc præfixisti, & ex Notis, quas sparsim addidisti, evidenter agnoscitur multiplex eruditio tua, acerrimum judicium, styli puritas & perspicuitas.* Procul dubio Mabillonius omnium accuratissimam editionem de novo elaborasset, nisi mors consilia disturbasset. Interea ipse monitum alta mente reponant velim omnes Ordinis nostri Sodales: *Ex omnibus, inquit, libris, quos possunt aut debent Monachi evolvere, nullus post sacra volumina superest, qui majori queat ipsis esse emolumento, quemque præ manibus magis habere teneantur, quam Opera Divi Bernardi; hoc enim pabulo proprias oportebit ut nutriant animas omni vitæ tempore, nec ipsis unquam licebit eximii hujus Monachorum Magistri lectionem interponere, nisi ut eandem quæ imprimè jucundius & avidius resumant; in hunc mihi mixta fluunt, quæ antequam alibi dispersa occurrunt, nimirum soliditas, vetustas, varietas, proprietas, brevitatis, fervor, & energia sermonis; Quin imò afferere ausum vix alterum inventum iri, quem Deus ad Ascetarum mores reformandos peculiariter adlegerit, quique feliciter muneri hujus partes absolverit viro isto præstantissimo.* Tract. de Stud. Mon. part. 2. c. 3. §. 2. p. mihi 117.

S. Aurelii Augustini Hipponensis Episcopi Opera omnia, post Lovaniensem Theologorum recensionem castigata denuò ad manuscriptos Codices Gallicanos, Vaticanos, Anglicanos, Belgicos

cos &c. nec non ad editiones antiquiores & castigatiores. fol. Parisiis typis Francisci Muguet Tom. XI. quorum chronologicam editionem & ordinem sic signat Philipp. le Cerf. I. & II. 1679. III. 1680. IV. 1683. V. 1684. VI. & VII. 1685. VIII. & IX. 1688. X. 1690. XI. in quo sancti Augustini Vita ex ejus potissimum scriptis concinnata, nec non Indices generales tum in Opera sancti Doctoris, tum in alia, quæ in appendices rejecta sunt; Index quoque Alphabeticus Operum S. Augustini; distributio nova eorundem Operum comparata cum editione Lovaniensi; Nonnulla denique addenda & corrigenda. Ibidem 1700. Editioni huic adornandæ viginti annis post Franciscum Delfau aquis submersum D. Thomas Blampin, D. Petrus Coutant, D. Claudius Guesnie, quorum duo posteriores Indicem Generalem confecerunt. Joannes Mabillonius author est Præfationis Generalis, quæ nullam tamen, aut certè quidem non summam gratiam à Sodalibus suis inivit, attestante citato Cerfio, apud quem etiam leges historiam controversiæ, seu potius criminationis à personato Abbate Germano (Patre Daniele Jesuita) motæ adversus hanc à Benedictinis adornatam editionem Contra verò, judice Casimiro Oudino, tametsi Apostata, & Calvinii affecla Tom. I. de Scriptor. Eccles. pag. 958. Thomæ Blampino, & Petro Coutantio ob castigatissimam & elegantissimam hanc editionem & Ecclesia & Respublica Literaria plurimum debet, æternumque debebit.

Cæterum editio iterata fuit Parisiensis typis; novissimè etiam recusa Venetiis formis æneis Jo. Bapt. Albritii an. 1733. in qua nonnulla S. Augustini Opera collata exhibentur cum Ms. antiquissimo Bibliothecæ Capituli Veronensis. Nec silentio prætereunda est Antwerpiensis verius Amstelodamensis editio Tomis XII. comprehensa, anno 1703. In ultimo tomo præter alia habentur Joannis Clerici, sub Pheraponi nomine delitescens, *Animadversiones* in omnia S. Augustini Opera. In his Criticus, exuto omni pudore, S. Doctori diem dicit, atque in illum non censoria modò virga, sed contumeliis & flagris insolentissimè debacchatur. Vindicias pro Augustino edidit *Lamindus Pritanius*, i. e. *Ludovicus Antonius Muratorius* in præcedenti, & verè aureo Opere, tertium recuso, *De ingeniorum Moderatione in Religionis negotio.*

S. AUGUSTINI Episcopi Hipponensis, ad Optatum Episcopum Milevitanum, de Natura & Origine animæ *Epistola secunda.* Accessit ejusdem S. Augustini *Epistola de Pænis Parvulorum, qui sine Baptismo decedunt, scripta ad Petrum & Abraham.* Edidit Godefridus Beselius, Abbas Gottwicensis ex Monasterii sui Bibliotheca Viennæ Austriæ apud Jo. Adam Schmidium 1733. fol. Tres Augustini de hoc argumento (origine animæ) extitisse ad Optatum Epistolas, patet ex *Fulgentii Lib. III. de Veritate Prædestinat. & Gratiæ Cap. 18.* Secundam Epistolam Abbas Beselius, & evocatus in suppetias perquirendarum membranarum veterum R. P. Pezius de Republica literaria immortalis in modum meritis, anno 1732. adulta ætate invenerunt in Codice Bibliothecæ Gottwicensis membranaceo, cujus scriptio ad seculum XII. referenda. In codice eodem post secundam Augustini ad Optatum Epistolam supererat alia, æquè inedita ad Petrum & Abraham, quos Præsul Hipponensis *Dominos dilectissimos & sanctos filios vocat*, quosque prædicat eo, quod sic instituerant vitam, quæ Deo serviebant, ut legendis scriptis, adversus Pelagianos, Ethnicosque concinnatis vacarent. Pluscula quaesierat uterque ex Augustino, inprimis, an Parvuli, qui nihil malè vivendo addiderint ad originale peccatum, ante susceptum Baptismum defuncti à Deo condemnentur? Hoc ipsum & in responsoria hac & alibi Augustinus promptè constantè affirmit, eo quod non credentes condemnentur. Vid. Acta Erudit. Lips. m. April. anno 1734. p. 157. Cæterum binæ hæc Epistolæ Parisiis, accurate D. Jacobo Martin è Congr. S. Mauri recusæ fuerunt in officina Raymundi Maziers an. 1734. in fol.

S. AMBROSII Mediolanensis Episcopi Opera omnia ad Mss. Codd. Vaticanos, Gallicanos, Belgicos &c. nec non ad veteres editiones emendata fol. Tom. II. quorum prior 1686. prodit Parisiis apud Jo. Bapt. Coignard, alter apud eundem an. 1690. operâ & studio Jacobi du Frische, & Nicolai Nouvry è Congr. S. Mauri. Sed cum hæc editio numeris omnibus non esset absoluta & perfecta, ad novam publico exhibendam se accinxit D. Ludovicus R. Emerauby ex eadem Congr. quam tribus comprehensam tomis prælo vel jam subjecit, vel proximè subjiciet, ut fidem facit le Cerf.

PETRUS COUTANTIUS è Congr. S. Mauri est, cui in acceptis referre debemus *S. Hilarii Pictavorum Episcopi Opera* ad manuscriptos codices Gallicanos, Romanos, Belgicos, nec non ad veteres editiones castigata; aliquot aucta Opusculis, præviis in locos difficiles Disputationibus, Præfationibus, Admonitionibus, Notis, nova S. Confessoris vita & copiosissimis Scripturarum, Rerum, Glossarum Indicibus locupletata, & illustrata, fol. Parisiis typis Francisci Muguet 1693.

JOANNES MARTIANAY è Congr. S. Mauri novam *Operum S. Eusebii Hieronymi Stridonensis Presbyteri* editionem publico exhibuit 5. volum. in fol. Tomus I. prodiit Parisiis 1693. cui Canones Evangeliorum inserti sunt, quos P. Antonius Pouget mirâ dexteritate restituit. II. ibidem 1699. III. ibid. 1704. In hujus Tomi editione D. *Nicostratus Bara* Martianæum adjuvit. IV. & V. ibid. 1706.

BERNARDUS MONTFAUCONIUS è Congr. S. Mauri *Opera omnia S. Athanasii, Archiepiscopi Alexandrini*, quæ extant, vel quæ ejus nomine circumferuntur, ad mss. codices Gallicanos, Vaticanos &c. nec non ad Comelianas lectiones castigavit, multis auxit, nova interpretatione, præfationibus, notis, variis lectionibus illustravit: nova S. Doctoris vita, Onomastico, & copiosissimis Indicibus locupletavit, fol. Tom. III. Parisiis, sumptibus Joannis Anisson 1698. Versio magnam partem debetur Domino Jacobo Loping, Montfauconis Socio. Synopsis utilissimæ præfationis exhibet le Cerf. Vid. recensionem Fabricii *Bibl. Græc.* l. 5. p. 300.

THEODERICUS RUINART *Opera omnia S. Georgii Florentii Gregorii Episcopi Turonensis* prælo subjecit f. Paris. apud Franc. Muguet 1699. Fecit etiam publici juris Victoris Vitensis Episcopi libros v. Paris. apud Muguet 1694. in 8.

JOANNES MABILLONIUS S. Bernardi de Consideratione libros v. ad Eugenium III. Pontif. jussu Clementis XI. Pontif. Max. edidit Parisiis 1701. in 8.

RENATUS MASSUET è Congreg. S. Mauri fuit, cujus insigni labore & studio typis excusi fuerunt *Sancti Irenæi Episcopi Lugdunensis & Martyris; Detectionis & Eversionis falsæ cognominatæ Agnitionis, seu contra Hæreses Libri quinque, post Francisci Fevardentii, & Joannis Ernesti Græbæ recensionem castigati denuo ad MSS. Codices Roma-*

nos, Gallicanos, & Anglicanos, nec non ad antiquiores editiones, & à multis, quibus adhuc scatebant, mendis expurgati: aucti novis Fragmentis Græcis, observationibus ac notis, copiosissimisque Glossariis, & Indicibus illustrati, & locupletati; quibus omnibus præmittuntur tres Dissertationes, in quibus hæc res ab Irenæo memoratæ, & loci difficiles explicantur, ejusque vitæ ac gestorum historia discutitur. Parisiis 1710. typis & sumptibus Jo. Bapt. Coignard Regis Architypographi ac Bibliopolæ Ordinarii via S. Jacobi ad insigne Bibliorum aureorum.

NICOLAUS NOURRIUS è Congr. S. Mauri *Lucii Cæciliæ libri ad Donatum Confessorem de mortibus persecutorum*, hætenus Lactantio adscriptum ad Colbertinum codicem denuo emendavit. Accessit Dissertatio, in qua de hujus libri Autore disputatur, & omnia illius loca dubia illustrantur. 8. maj. Parisiis apud Jo. Bapt. Delespine 1710. Non persuasit verò Nourrius suam sententiam Mathurino Veyssiere de la Croze, olim è Congr. S. Mauri, tunc verò Regis Prussiæ Bibliothecario, qui edita Dissertatione Nourrium acriter impugnavit. Extat illa Parte I. Tom. VII. du *Journal Littéraire de la Haye.* Vid. *Histoire de la Vie & des Ouvrages de Mr. la Croze* pag. 137.

Sancti Patris Nostri Chrysofomi, Archiepiscopi Constantinopolitani Opera omnia, quæ extant, vel quæ ejus nomine circumferuntur. PRÆFATIO. Parisiis 1717. in 8. pag. 40. Hæc est generalis Præfatio ad Opera S. Chrysofomi, quam Bernardus Montfauconius primò vulgavit, tum ipsius Operibus postmodum præfixit. Opera verò ipsa S. Chrysofomi XIII. volum. in fol. comprehensa non uno anno, sed I. & II. anno 1718. III. IV. 1721. Tomi cæteri novem, quorum postremus est decimus tertius, anno 1738. ineunte completi & absoluti fuerunt. Anno 1734. Venetiis recusa fuerunt. In Tomo I. continentur Scripta minora, in sequentibus expositiones S. Scripturæ, in decimo reliquæ Photianæ, & aliorum, in undecimo præter testimonia Veterum de Chrysofomo, quinque *Considerationes*; quarum prima tractat de Scriptis Chrysofomi manuscriptis, & eorum editionibus. Altera de illius libris deperditis. Tertia de doctrina Sancti hujus Patris. Quarta de disciplina Ecclesiastica, quæ illius tempore viguit. In quinta denique res variæ argumenti per-

pertractantur. Quibus accedunt Vitæ aliquot S. Chrysofomi à diversis scriptæ. Quàm accurata sit hæc editio, quantòque labore ac studio confiterit, ex eo existimare licet, quòd non ipse tantum Montfauconius illius causa iter Italicum suscepit, quòd manuscriptos codices pervidere posset, sed Sodales nonnulli Superiorum jussu plus quàm trecentos manu exaratos codices tum in Regia tum Coisliniana Bibliotheca pervolutarint; ut de suppetiis, quas amici in Anglia, & Germania tulerunt, nihil dicatur.

ANTONIUS AUGUSTINUS TOUTTEE è Congregatione S. Mauri S. Cyrilli, *Archiepiscopi Jerosolymitani Opera omnia Græco-Latina*, quæ extant, & ejus nomine circumferuntur, ad manuscriptorum fidem exegit, & typis exprimenda reliquit, quæ ab ejus obitu D. Prudentius Maran ejusdem Congr. Sodalis Parisiis an. 1720. sumptibus D. Jacobi Vincent uno volumine in fol. publicavit. Cùm verò hæc editio à Patribus Jesuitis in Memoriis Trivoltiensibus an. 1721. acriter fuisset oppugnata, Dominus Maran permissum sibi esse credidit, ut eadem acrimoniâ iisdem respondens *Touttei* editionem defenderet; id quod fecit emissâ in lucem Dissertatione an. 1722. cui titulus: *Dissertatio de Semi-Arianis, in qua defenditur nova editio S. Cyrilli Jerosolymitani contra Authores Memoriarum Trivoltiensium.* Vid. le Cerf pag. 294. & 477.

S. Thascii Cæciliæ Cypriani Martyris & Episcopi Carthaginensis Opera editio, quam V. C. *Stephanus Baluzius*, collatis editionibus, & codicibus mss. plusquàm triginta adornaverat, morte autem interceptus prælo subjicere haud poterat, opera & studio *Prudentii Maran* è Congreg. S. Mauri in lucem prodiit, præmissis de vitâ & doctrina S. Cypriani prolegomenis, Parisiis 1727. fol. Eadem editio repetita fuit 1728. fol. Venetiis.

JULIANUS GARNIER è Congreg. S. Mauri *S. Basilii Cæsareæ Cappadociæ Archiepiscopi Opera omnia*, quæ extant, vel quæ ejus nomine circumferuntur, ad Mss. Codices Gallicanos, Vaticanos, Anglicanos, & Florentinos, nec non ad antiquiores editiones castigata, multis aucta, nova interpretatione, præfationibus, notis, variis lectionibus illustrata, critices ope Basilii aut asserta, aut dempta; *P. Ziegelbauer Hist. P. IV,*

nova S. Doctoris vita, & copiosissimis indicibus locupletata, in tres tomos in folio divisa evulgavit Parisiis, & quidem Tomum I. an. 1721. II. 1723. III. 1730.

CAROLUS DE LA RUE è Congreg. S. Mauri *Origenis Opera omnia*, quæ Græcè vel Latine tantum extant, & ejus nomine circumferuntur, Tomis IV. comprehensa prælo paravit, è quo Tomi duo priores in fol. Paris. 1733. tertius 1740. exiverunt; quartus & ultimus sequetur. Præter vitam Origenis multæ eruditæ Dissertationes accesserunt.

PRUDENTIUS MARAN è Congr. S. Mauri *S. Justinii Philosophi & Martyris, Tatiani, Athenagoræ, S. Theophili Antiocheni Opera*, quæ extant omnia cum Hermiæ adversus Gentiles libello ad Mss. Codd. recognita, novâ interpretatione, præfatione, ac indicibus copiosis illustrata publicæ luci dedit in fol. Paris. 1739. Idem V. C. perfecit novam editionem Operum S. Cypriani inceptam à Domino Balluze, & vitam ejusdem Sancti composuit in fol. Paris. 1730.

JOANNES BAPTISTA MALINGHEN, & EDMUNDUS DURET è Congr. S. Mauri sunt, à quibus novam Operum Tertulliani editionem expectare nos jubet le Cerf in Catalogo Operum Ecclesiæ Patrum, quæ à Monachis Benedictinis Congregationis San-Maurianæ in lucem data fuerunt. Celeberrimus verò Montfauconius in Catalogo Mss. Scriptorum ejusdem celeberrimæ Congreg. mecum communicato Dominum *Petrum Carpentier* in eadem adornanda occipari scribit.

DD. TOUSTAIN & TASSIN è Congreg. S. Mauri S. Theodori Studitæ Operum multorum, quæ nondum lucem viderant, editionem parant Rotomagi in Normannia, sed nihil dum sub prælo fudat. Cl. *Montfauconius in literis* 1738. die 6. Junii ad me datis.

JOANNES GELE è Congr. S. Mauri *Joannis Carnotensis Episcopi Opera* uno volum. in fol. congeffit. L' Ouvrage est dans sa perfection, inquit le Cerf, pag. 156. & l' Auteur n' attend plus, qu'un moment favorable pour le publier.

PRUDENTIUS MARAN è Congr. S. Mauri *Opera S. Cypriani* à Baluzio coepta ad fastigium perduxit. Venetiis 1728. fol.

JACOBUS MARTIN è Congreg. S. Mauri, post alios variæ & summæ eru-

Joannis

eruditionis libros, magna nominis sui celebritate, in lucem emissos, Operibus Theodreti Episcopi Cyrensis emendandis & recognoscendis operam impendit, quæ anno 1740. tribus tomis in fol. Parisiensibus typis excusa fuere. Hæc eadem Opera Tomis IV. in fol. *Jacobus Sirmundus* vir doctissimus, deque antiquitate Ecclesiastica & SS. Patribus meritissimus jam an. 1642. ediderat. Novam igitur *Cl. Martini* recognitionem atque editionem summè accuratam esse debere, nemo non intelligit. Quis enim secundum *Sirmundum* novam editionem meditari, ne dicam suscipere sustineat, nisi in certam spem venire queat, se illius diligentiam non modò æquaturum, sed etiam superaturum? Credibile igitur mihi sit, *Domni Martini* editionem completi quædam anecdota, varias lectiones, ex libris, quos *Sirmundus* non vidit, excerptas, pluraque alia, quæ in ejusdem editione desiderantur. Hæc ego per conjecturam dico, cum *Martinianam* editionem, dum hæc scribo, nondum videre licuerit. Bella, horrida bella in causâ sunt, quod ex Gallia in Germaniam superiore ætate an. 1741. jam delata, avidèque expectata, nondum Viennam Austriæ appellere potuerit.

Erunt hic verò Lectores, qui post enumerationem novarum Operum Ecclesiæ Patrum editionum, quas doctissimi *San-Maurianæ* Congregationis Sodales accurarunt, Notas in eadem editiones Criticas & Observationes à nobis exposcant; quorum iusto desiderio uti brevitate constitutæ ratio, & quâ laboramus, temporis inopia non permittunt, ita eosdem volumus rogatos, ut aliorum Eruditorum Acta, Diaria, & Ephemerides percurrere non graventur, ubi criticæ rei amantes suum quodammodò possunt studium explere etiam cum aliqua voluptate. Ne verò nihil nos dicamus, eximii Scriptoris è celebri PP. Prædicatorum Familia, verò uti placet; quo teste Religiosissimi juxta ac doctissimi Patres è Congr. S. Mauri universæ Ecclesiæ, & Reipublicæ Litterariæ novum splendorem addiderunt castigatissimis, & calculis omnium Virorum eruditorum probatis *Editionibus*, quas summa diligentia, incredibili studio, criterio, & labore adornarunt, Operum SS. Patrum, *Irenæi, Basilii, Athanasii,*

Ambrosii, Hilarii, Augustini, Chrysostomi, Gregorii M. Pontif. Max, Cassiodori, Gregorii Turonensis, S. Bernardi, & aliorum Scriptorum, cum Græcorum, tum Latinorum, quorum Opera assiduis curis, & doctissimis Præfationibus, Notis, & Observationibus illustrarunt, & quidem eo successu, quem non modò Eruditi quique & Ecclesiæ Principes sæpe gratulati sunt, sed etiam Clemens XI. Pontifex Maximus, Decessorum suorum exemplo approbare voluit Brevi Apostolico ad Præfectum Generalem Congr. S. Mauri die XIX. mensis Aprilis an. MDCCVI. directo, ubi hæc habet.

Dilecto Filio Salutem.

„ Diutius præterire silentio non possumus, quantopere nobis acceptum, probatumque sit studium, „ quod Congregatio tua SS. Ecclesiæ Patrum Operibus recensendis, iis, „ que nitidiori, quàm antea cultu, „ publicam in lucem proferendis impendit. Quod quidem studium & „ professione virtutèque maximè dignum duximus, & non vobis duntaxat gloriosum, verum etiam rei „ Christianæ ac Orthodoxæ in primis „ Religionis sauberrimum fore confidimus. Quamobrem te, monachosque tuos in Domino hortamur, „ ut in egregio hoc instituto strenuè „ diligentèrque pergatis, pro certo „ habentes, quidquid in honorem „ commodumque vestrum à Pontificia benignitate poterit proficisci, id „ nullo vobis unquam tempore defuturum. Interea verò mitti ad te „ iussimus sacra quædam manuscula, „ iis potissimum eruditis viris, arbitratu tuo, distribuenda, qui in „ ejusmodi adornandis incumbunt, „ ut ipsis argumento sint paternæ, quâ „ eos complectimur, charitatis. Tibi „ autem dilecte Fili, præcipuum nostræ benevolentiae pignus, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ XIX. Apr. „ A. MDCCVI. „ Hæc Summus Pontifex, nec immeritò. Si enim illi, qui Plautum, qui Varronem, quique alios priscae Latinitatis auctores, sua diligentia, doctrinâ, operâ nitidiores & emendatiores in lucem proferunt, laude digni habentur, quibus illos encomiis maectabimus, qui incredibili studio ac labore tot egregias Patrum cum Græcorum tum Latinorum editiones ad totius Ecclesiæ

commodum adornant? Commodum verò ad calcem hujus §. duo trèsve Scriptores subnecti possunt, qui, ut viam ad SS. Patrum Opera minori cum difficultate evolvenda Lectoribus complanarent, tractatus criticos eam in rem conscripserunt.

PROSPER MARTINENGUS, Italus, Brixianus, in Monasterio S. Euphemie ibidem anno 1542. Professus, cum Græcæ linguæ esset longè peritissimus, elucubravat *Castigationes in Theophylacti versionem Latinam*. In hoc Opere Prosper corrigat Latinam Theophylacti versionem, indicans loca, in quibus interpret vel Græcæ linguæ ignorantia, vel suapte sponte à Græco textu recedit. Incipit ab Evangelio S. Matthæi, & profequitur usque ad Evangelium S. Joannis docens, quâ ratione Latina versio ad fidem Græci textus restitui debeat, addens etiam causas & momenta (idque recondita semper, profundaque doctrina) cur ita potius legi debeat, quàm quod ab illo interprete editum fuit. Vid. *Armell. part. 2. pag. 159.*

JACOBI BILLII PRUNÆI, S. Michaelis in Eremito Abbatis, *Sacrarum Observationum* libri duo. Parisiis apud Guillelm. Chaudiere an. 1585. Hoc opus Author adornavit, ut facilem Christiano Lectori pararet & complanaret viam ad percurrenda Orthodoxorum illorum Sanctorum Patrum monumenta: in quibus multæ erant salebræ, multi scrupuli, multæ horridorum tesquorum (ut cum Lyrico *Chardardus* in præfatione loquitur) asperitates atque errata quàm plurima, quæ irrepserunt vel typographorum incuria, vel amanuensium incitia, vel etiam ipsorum quandoque interpretum oscitantia. Exemplo esse possunt *Erasmus Rotterodamus*, & *Joachimus Perionius* noster, quorum errores non minimo numero notat. Sic *Lib. 1. cap. 3.* Erasmi errorem observat, quo S. Basilium Cæsariensem eadem ætate, quâ D. Joannem Chrysoptomum, Episcopum esse factum scribit; cum ille plurimis annis ante hunc ad hujusmodi dignitatem promotus sit, h. e. imperante Valente. *Cap. IX.* SS. Basilii & Chrysoptomi lucubrationes quasdam ab Erasmi censura vindicat, quem tanta temeritate, tantaque arrogantia & petulantia fuisse scribit, ut in quadam ad *Tonstallum* epistola Chrysoptomi in Acta enarrationes fugillans, meliora se etiam ebrium & stertentem scribere potuisse.

Cap. X. & XI. notat aliqua loca ex D. Basilii libro de Spiritu sancto, in quibus Erasmi versio sententiam corrumpit, aut certè obscurat. *Cap. XIX.* ex quàm plurimis Erasmi in Chrysoptomo lapsus in medium perpauca profert, de quo hoc seriò affirmare se posse dicit, quod in folis octo prioribus in posteriorem ad Corinthios Epistolam Homiliis plusquam 150. errores admiserit. *Cap. XXIV.* ea tantum loca annotat, quæ ipsi in quatuor primis Homiliis, quas Erasmus Latinas fecit, castigationis indigere visæ sunt; ex quibus verò locis castigatis animadvertere licet, Erasmus eruditissimum ac summa facundia præditum virum tam sæpe, non sine ingenti Lectorum fraude, falli, dum doctrina sua fretus, minus quàm par sit, industriæ ac judicii adhibet.

Libro II. Cap. 1. Origenis in Job Commentarium à Joachimo Perionio nostro Latine ex Græco redditum multis locis repurgat. Id autem facit quàm brevissimè, ac sine ulla optimi viri, qui pridem è vita discesserat, insectatione. Neque enim, inquit modestus Criticus, meum est, ejus Manes incessere, qui Scriptis suis Galliam nostram illustravit, Theologorumque ordini summo semper ornamento fuit. *Cap. II.* labe à concionibus Chrysoptomi in Job abstergit; quas tamen non tam Interpreti Perionio tribuendum censet, quàm Græco Bibliothecæ regie libro, quo illum valde interdum corrupto usum esse se comperisse testatur.

Optandum esset, ut *Jacobus Billius* plures id genus *Observationum Sacrarum* libros confecisset; sed cum viro modestissimo hoc scribendi genus nonnihil fastus & supercilii subolere, ipsèq; adeò sibi correctorem, Aristarchum, & severum Censorem agere videretur, manum de tabula sustulit, ac opus, quod alioqui ferè in immensum protrahere poterat, intermisit.

NICOLAI LE NOURRY è Congr. S. Mauri *Apparatus ad Bibliothecam Maximam Patrum veterum & Scriptorum Ecclesiasticorum Lugduni editam; in quo quidquid ad eorum scripta, & doctrinam variòsque scribendi modos & docendi pertinet, dissertationibus criticis examinatur & illustratur.* Tomi II. in folio, quorum primus Parisiis apud Joan. Anisson an. 1703. alter 1715. excusus fuit. Priores duo libri

libri voluminis primi jam prodierant in 2. vol. in 8. primum an. 1694. alterum 1697. apud memoratum typographum. Secundum hanc universi operis delineationem P. Nourrius omnes & singulos veteres Ecclesiae Patres, & antiquos Ecclesiasticos Scriptores, quorum Opera in Maxima Lugdunensi Bibliotheca habentur, ob oculos constituit. Tomi I. libro 1. novae hujus editionis duodecim Criticae Dissertationes continentur. Prima docet, paucissima esse Patrum primi seculi quina Opera, licet sub eorum nomine in Bibliotheca Lugdunensi quam plurima edita fuerint; quod verò tam pauca ad nos pervenerint primae Christianorum aetatis Opera, fundatas Nourrius affert causas: qui subinde, quod fuerit Scriptorum primi seculi ingenium, quae studia, occupationes, & occasiones ad scribendum exponit. Occasionem nempe scribendi variae haereses, ab ipso Orientis Ecclesiae initio ex orco profusae dederunt. Adversum has non calamo tantum Scriptores nostri, sed viva etiam voce in scholis Christianis decertarunt, quarum origo ad Apostolos reduci debet, qui cum in Synagogis Judaeorum, tum aliis in publicis locis docuerunt: prima verò Christianarum scholarum proprie dictarum fundamenta Alexandriae iacta fuerunt, nec ab alio forsitan, quam à Marco Evangelista, primo Alexandriae Episcopo.

In Dissertatione secunda Liturgiae Jacobi Apostoli, Marci Evangelistae, & Petri Apostolorum Principis ad examen vocantur, quas in Bibliothecis Patrum Parisiensi, Coloniensi, ac Lugdunensi denique sub illorum nomine publici juris factas, iisdem haud infirmis argumentis contra plures viros eruditos Nourrius abjudicat.

Dissertatione tertia ad Epistolam S. Barnabae Apostoli attinet, quam ab eodem verè profectam esse, Nourrius propugnat.

Dissertatione IV. tres libri *Pastoris*, seu *Hermæ* discutiuntur, quem Nourrius nullus dubitat esse illum Hermam, cujus nomen in Sanctorum Martyrologia relatum in Romano sic notatum legitur: *Romæ S. Hermæ, cujus Apostolus Paulus in epistola ad Romanos meminit: Hic dignè semetipsum sacrificans acceptabilisque Deo hostia factus, virtutibus clarus caelestia regna petivit.* Alius ergo est iste Hermas ab illo, qui fuit frater Pii Papae.

Dissertatio quinta brevis est, quae Prochori historiam de vita, miraculis, & adsumptione beati Joannis Apostoli supposititiam, & quae legatur, indignam esse ostenditur.

Dissertatione sexta duo libri sub nomine B. Lini Romanorum Pontificis vulgati de Passione Petri & Pauli ad Ecclesias Orientales eadem aspernatione, quae superior Prochori historia, jure merito repudiantur.

Dissertatio septima tribus constat partibus. In prima Epistolae septem S. Ignatii Episcopi Antiocheni & Martyris ab Isaaco Vossio & Usserio Archiepiscopo Armachano ipsi assertae, eidem etiam à Nourrio variis argumentis afferuntur, & ab exceptionibus Dallæi Charentonensis Ministri, aliorumque adversariorum vindicantur. Parte secunda de interpolationibus agitur genuinarum Ignatii Epistolarum, ac de aliis epistolis ipsi falsò adscriptis, earumque auctoribus. Parte tertia differitur de editionibus & versionibus omnium Ignatii epistolarum tam genuinarum quam adulterinarum, ac variis in eas notis & observationibus.

Dissertatione octava refellitur Dallæus, qui epistolam S. Polycarpi Episcopi Smyrnae & Martyris in dubium revocat, cum verè ab eodem scripta fuerit.

Dissertatione nona criticum instituitur examen de duabus epistolis, quas S. Martialis Apostolus & Episcopus Lemovicensis tum ad Burdigalenses tum Tholosanos scripsisse fertur, variis autem argumentis evincitur, has epistolas illius non esse, cujus nomine inscribuntur.

Dissertatione decima disquiritur, num S. Dionysius sit auctor lucubrationum, quae vulgò ei attribuuntur? illas Nourrius eidem abjudicare videtur.

Dissertatione undecima examinantur libri recognitionum S. Clementis ad Jacobum fratrem Domini à Rufino Presbytero Aquileiensi in Latinum versi, quos eo modo, quo nunc, & à tot seculis repraesentantur, à Clemente Romano profectos non esse Nourrius judicat, gravibus adductus rationibus.

Duodecima Dissertatione ad regulas criticas examinantur Opera Patrum in Appendicem Tomi I. Bibliothecae Lugdunensis rejecta, cujusmodi sunt 1.) Aristae Historia de LXXII. Sacrae Scripturae Interpretibus. 2.) Liber, qui de duodecim Patriarcharum testa-

testamenti inscribitur. 3.) Octo libri Sibyllinorum Oraculorum.

Libri II. Dissertatio I. agit de omnibus generatim secundi Ecclesiae seculi Scriptoribus, quibus uti divina non defuerunt auxilia, ita perfectam ethnicæ cum theologiae tum moralis ac philosophicæ doctrinae cognitionem indefesso studio sibi comparare studuerunt, non alio autem fine, quam ut adversus Christianae religionis hostes Gentiles & Judaeos veritatem ejusdem demonstrarent; nec minor eorum de haereticis fuit triumphus, immo verò eò gloriosior victoria, quod & major fuit eorundem haereticorum numerus, & gravius in ipsamet Ecclesia intestinum & civile ab iis accensum est bellum.

Dissertatio secunda, tribus partibus comprehensa, in omnia S. Justinii Philosophi & Martyris Opera adornata est.

Dissertatio tertia tractat de Operibus Athenagorae Atheniensis Philosophi Christiani.

Dissertatio IV. de libris S. Theophili Patriarchae Antiocheni.

Dissertatio V. in Tatiani Aegyptii & Melitonis Sardicensis Opera.

Dissertatio VI. in quinque Libros S. Irenaei, Episcopi Lugdunensis & Martyris adversus Valentini, similitumque haereses.

Liber III. prolixis, usque longè eruditissimis dissertationibus in omnia S. Clementis Alexandrini Opera absolvitur. Prius verò, quam Authoris Opera Nourrius examinet, in ejusdem nomen & cognomen inquirat. Illud *Titus Flavius Clemens* erat, hoc verò, si Eusebio credatur, *Alexandrinus*. Quo quidem cognomine ideo insignitus dicitur, vel quod Alexandria oriundus, vel potius, quod & in hac urbe diu commoratus, & presbyter creatus fuerit. Cum ethnicæ superstitioni aliquamdiu fuisset addictus, nuntium tamen ei citò remisit, & Christianam religionem amplexus est. Ut verò illius præceptis & doctrinis plenius imbueretur, doctissimos præceptores adiit, & varias peragravit orbis partes, ubi Christianae fidei documentis institutus est. Demum Alexandriae constitit, & scholæ ac catechumenorum institutioni præfectus est. Post hanc de Clemente notitiam cum lectore communicatam Nourrius ostendit Dissertatione I. illum verè fuisse auctorem *Admonitionis ad Gentes*, & trium Pædagogii librorum,

Dissertatione secunda Stromatum libros eidem vindicat, & quid nomine Stromatum intelligendum veniat, exponit. Dissertatione tertia tractanda sumuntur alia Clementis Opera, sive vera, sive falsa, sive edita, sive non edita; nec ea præmittuntur, quae ille scripturum se esse promiserat. Tantam verò tamque stupendam Nourrius ubique ostendit eruditionem, quantam, qui non legerint, animo aegrè concipere possunt.

In præfatione Tomi II. idea exhibetur disputationum, quas veteres Latinae Ecclesiae Patres Sec. III. & IV. cum Gentilibus habuerunt, in quibusque religionis Christianae veritatem demonstrare, & illius sanctitatem contra impudentissimas ethnicorum calumnias vindicare totis viribus conati sunt. Proinde duo in Christiana religione distinguenda esse monet Nourrius. Primum est illius veritas, alterum sunt divina ejus mysteria & documenta. Et veritatem quidem Christianae Religionis Scriptores nostri variis rationum momentis demonstrarunt; cujusmodi fuerunt sacrae Prophetarum prædictiones; Scriptorum divina prorsus auctoritas; infinita propemodum miracula à Christo ejusque discipulis per varias mundi partes facta; potestas Christianis divinitus concessa, daemones ab obsessis hominum etiam gentilium corporibus ejiciendi; sanctitas & præstantia legum Christianarum; invicta denique innumerabilium utriusque sexus & omnis aetatis ac conditionis Martyrum fortitudo. Quod verò ad sacra Christianae religionis mysteria & dogmata attinet, Nourrius existimat, à Scriptoribus nostris rectè illorum essentiam & existentiam, veluti unitatem Dei, trinitatem personarum, incarnationem Verbi &c. asseri, quandoque tamen non satis validis rationibus aut paribus omnino exemplis probari.

Tomus itaque secundus sex prolixissimis absolvitur disputationibus. Prima est in *Marci Minucii Felicis librum, qui Octavius inscribitur*. Liber hic nihil aliud complectitur, quam Dialogum, quo Cæcilius superstitionis ethnicorum hominum vanitatis additus, patrium & avitum deorum cultum, à nemine deferendum, omnibusque in eo perseverandum esse variis rationibus ostendere conatur. Contrà verò Octavius, qui impio illo cultu rejecto, Christianae profes-

fioni nomen cum Minucio Felice dederat, omnia Cœcilii argumenta sic funditus evertit, tantisque rationum momentis Christianæ religionis demonstrat veritatem, ut Cœcilius illis planè convictus, hanc læto gratantique animo amplexatus fuerit.

DISSERTATIO SECUNDA in *septem Arnobii Disputationum adversus Gentes libros*. Non aliud verò horum librorum argumentum, nec alius in iis conscribendis Arnobii scopus, finisque fuit, nisi ut & falsam Gentilium, & Christianorum veram esse religionem demonstraret. S. Hieronymus *luculentissimos ejus libros* appellat; quia non minùs luculenter veritatem Christianæ religionis adstruit, quàm ethnicae falsitatem destruit.

DISSERTATIONIS TERTIÆ argumentum sunt *omnia Lucii Cœcilii Firmiani Lactantii Opera*. Capite autem V. art. III. Nourrius advertit, duos tantùm Catholicæ Romanæ Ecclesiæ Scriptores Thomam & Isæum in eadem Lactantii Opera Notas & Observationes edidisse, sed longè plures alias Protestantium sectis addictos, qui commentariis suis hæresi resperis Lactantii libros non tam illustrarint, quàm haud parùm sæpè scœdum in modum conspiciant. Quæ forsitan causa est, quòd V. C. Corbimannus Thomas Sacræ Theologiæ Professor in Universitate Salisburgensi animum ad novas in Lactantium observationes conficiendas contulerit; quas tamen, quod sciam, nondum in publicam lucem emisit.

DISSERTATIO QUARTA est in *Quinti Septimii Florentis Tertulliani Apologeticum, duos ad Nationes libros, & unum ad Scapulam*. In suis verò libris Tertullianus gravissimæ disputationis æstu, ultra, quàm par erat, abreptus fuit.

DISSERTATIO QUINTA est de *Cypriani libris ad Demetrianum, & de idolorum cultu*. Legi merentur Nourrii observationes Criticæ, quæ oppidò sunt doctæ, eruditæ, acrisque plenæ judicii.

DISSERTATIO SEXTA est in *Lucii Cœcilii librum de mortibus persecutorum ad Donatum Confessorem*. Nourrius iis argumentis, quibus hunc librum Lactantio suppositum fuisse demonstrasse vitis eruditus visus est, nova accumulatur, & quæ à docto quopiam scriptore ipsi objecta fuerant, excutit ac confutat.

APPARATUS iste ad *Bibliothecam Maximam Patrum*, ubi primùm publica in luce comparuit, virisque literatis lectus fuit, ingentem illi omnes de Nicolai Nourrii singulari prorsus doctrina ac eruditione opinionem conceperunt. Ego solùm doctissimi (b) *Gravesonii* verba in medium afferò, „Opus sanè immensum, inquit, cuius duo tomi in folio jam publicam lucem aspexerunt, in quibus doctissimus Author varias & eruditissimas Dissertationes ad discernenda genuina Sanctorum Patrum Opera à spuris, & ad difficiliora, quæ in iis occurrunt, loca explananda. In quo argumento, mea quidem sententia, majori cura, meliori fide, acriori judicio, nitidiori stylo, nemò hæcenus versatus fuerat. Utinam clarissimum illum scriptorem Deus Opt. Max. diu sospitem, & incolumem fervet, quòd vastum illud & planè stupendum Opus ad umbilicum perducere possit. At Nicolaus Nourrius anno 1715. quo alterum Apparatus sui volumen publicò exhibuit, jam annum ætatis 68. expleverat; unde Operi, quod non nisi improbo triginta adhuc annorum labore ad fastigium perducere poterat, immortalis est. Continuationem tamen hujus præstantissimi, totique Ecclesiæ utilissimi Operis ab eruditissimis San-Maurianæ Congregationis Sodalibus literatus Orbis universus expectat.

REMIGIUS CELLIER è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi *Apologia Patrum Ecclesiæ contra injustas accusationes D. Joannis Barbeyracii*. Parisiis an. 1718. in 8.

(b) Hist. Eccl. Tom. viii. pag. 183. Edit. in 4.

SECTIO

SECTIO III. THEOLOGICÆ SCHOLASTICÆ SCRIPTORES.

INter Theologos Scholasticos Divus Anselmus, velut totius gentis Dux & Antesignanus, primo loco collocandus est, ut qui omnium primus res Theologicas nova ratione ac methodo vel scholastica, vel scholasticæ proxima tractare cœpit. Ejus verò Opera Theologica sunt

1.) *Monologium*, quod non scriptionis ordine duntaxat, sed & argumenti dignitate primum est. In eo enim pluribus & quidem necessariis rationibus sine Scripturarum autoritate S. Anselmus in persona alicujus secum ratiocinantis probat, quicquid fide de Dei existentia & essentia credimus. Unico autem potissimum utitur argumento; nimirum ex eo, quòd Deus sit ens à se, sive per essentiam (quod initio demonstrat à posteriori) colligit à priori reliquas Dei perfectiones, proprietatesque, ut patet ex toto contextu.

2.) *Proslogion*, id est, *Alloquium*; alloquitur enim in eo Opere aut se ipsum, aut Deum. Argumentum sunt Divina Natura, & ejus personæ, tum plenum beatitudinis gaudium.

3.) *Liber Apologeticus contra Gaunilonem pro Inspiente respondentem*. Est responsio ad argumenta Gaunilonis, qui lecto *Proslogio* contra illud scriptum edidit, cui titulum, tacito proprio nomine præfixit *Liber pro Inspiente*.

4.) *Liber de fide Trinitatis & de Incarnatione Verbi contra blasphemias Roscelini*. Hunc librum S. Anselmus scripsit contra quendam Clericum (*Roscelinum*) qui assererat in Deo tres personas esse tres res, sicut tres Angeli aut tres animæ.

5.) *Liber de processione Spiritus Sancti*. Est summa gravissimæ illius disputationis, quam habuit in Barensi Concilio contra Græcos: in hoc autem libro ferè toto argumentum illud & uberrimè & eruditissimè prosequitur.

6.) *Dialogus, seu Opusculum de casu Diaboli*. Argumentum hujus libri ipse Anselmus in *Prologo ad Dialogum de Veritate* his verbis exponit:

„Tertius autem (*Dialogus*) est de

quæstione; qua quæritur quid peccavit diabolus, quia non stetit in veritate: cum Deus non dederit ei perseverantiam, quam nisi eodante habere non potuit; quoniam si Deus dedisset, ille habuisset, sicut boni Angeli habuerunt illam, quia illis dedit Deus. Quem tractatum, quamvis ibi de confirmatione bonorum Angelorum dixerim, de casu diaboli titulavi: quoniam illud contingens fuit, quod dixi de bonis Angelis; quod autem scripsi de malis, ex proposito fuit quæstionis.

7.) LIBRI duo, CUR DEUS HOMO. Quorum prior (sunt verba ipsius S. Anselmi in præfatione) quidem infidelium respicientium christianam fidem, quia rationi putant illam repugnare, continet objectiones, & fidelium responsiones: ac tandem remoto Christo (quasi nunquam aliquid fuerit de illo) probat rationibus necessariis esse impossibile illum hominem salvari sine illo. In secundo autem libro similiter, quasi nihil sciatur de Christo, monstratur non minùs aperta ratione & veritate, naturam humanam ad hoc institutam esse, ut aliquando immortalitate beata totus homo, id est, in corpore & in anima frueretur: ac necesse esse, ut hoc fiat de homine, propter quod factus est, sed non nisi per hominem Deum, atque ex necessitate omnia, quæ de Christo credimus, fieri oportere. Fors acumen humani intellectus nihil unquam præ istis duobus libris sublimius produxit, in quo sanctus Doctor modo sanè demirando planum facit, quidquid in mysterio Incarnationis incomprehensibile videri potest. Unde inter ejus Opera nullum est, quod majorem ipsi conciliavit gloriam, atque admirabiles hi duo libri. Nec Ecclesia Latina solùm his libris magnum statuit pretium, sed & Græci ipsi, alioquin Latinorum Scriptorum haud magni aestimatores, illos ex Latino Græcè reddiderunt.

8.) *Liber de Conceptu Virginali, & Originali Peccato*. Argumentum libri est non quidem passivus conceptus, sed

fed activus, quo Deipara Virgo Christum concepit. Propositum autem Anselmo est, palam facere, qualiter Christus de massa peccatrice nasci potuerit, quin ullis peccati sordibus inquinaretur; cui dissertationi multa de peccato originali admiscuntur.

9.) *Dialogus de Veritate*; in quo disquiritur, quid scilicet sit Veritas, & in quibus rebus soleat dici; & quid sit justitia.

10.) *Dialogus de libero arbitrio*, in quo, quid sit libertas arbitrii, & utrum eam semper habeat homo, & quot sint ejus diversitates in habendo, vel non habendo rectitudinem voluntatis, ad quam servandam est data creaturæ rationali: in quo naturalem tantum fortitudinem voluntatis ad servandam acceptam rectitudinem; non quomodo necessarium ad hoc ipsum illi sit, ut gratia subsequatur, S. Doctor ostendit.

11.) *Tractatus de Concordia præscientiæ & prædestinationis, nec non gratiæ Dei cum libero arbitrio*. Tribus partibus, seu Quæstionibus absolvitur: prima est de Concordia præscientiæ Dei cum libero arbitrio: altera est de Concordia prædestinationis cum libero arbitrio: tertia est de Concordia gratiæ & liberi arbitrii.

12. *Tractatus de voluntate Dei*, in quo agitur potissimum de multiplici divisione voluntatis divinæ.

Omitto plura hujus S. Doctoris recensere Opuscula, quæ quanto doctrinæ Theologicæ succo plena sint, vir inter alios perdoctus Antonius Demochares, Theologus Sorbonicus, Epistola præfixa Anselmi Opusculis, quæ data anno 1544. edita est 1550. Parisiis, scripto est testatus, in *Anselmi istius brevibus Opusculis pene omnibus firmis rationibus demonstrari, quæ Petrus Lombardus Magister Sententiarum, in quatuor plenis voluminibus multis Sanctorum Doctorum auctoritatibus postea confirmavit*. Vid. Ant. Possev. in Appar. Sac. & multò magis Cardinalem de Aguirre in Prolegom. ad S. Anselmi Theologiam, & quas defloravit, Gabrielis Gerberonis censuras omnium & singulorum ejusdem S. Doctoris Opusculorum; ubi leges, quo tempore, quaque occasione & causa à S. Doctore composita fuerint; tum quibus in locis & annis excusa typis publicam in lucem prodierint.

V. HILDEBERTI ex Monacho Cluniacensi Cennomanensis primùm Epi-

scopi, tum Archiepiscopi Turonensis *Tractatus Theologicus*, quem inter cætera ejus Opera juris publici fecit Antonius Beaugendre è Congreg. S. Mauri Parisiis in fol. anno 1708. ex quo non omnino temerè conjici possent Editor, Scholasticos Theologos, ipsosque Robertum Pullum, & Petrum Lombardum tam argumentum, quàm methodum doctrinæ suæ inde depromississe. Sed de hoc jam aliàs uberius.

FULGENTII Abbatis Montis Angelorum in Helvetia Commentarius in universam Theologiam. Mabill. Tract. de Stud. Mon. part. 1. cap. vi. pag. mihi 139. In Catalogo tamen Abbatum hujus Monasterii, quem Dionysius Sammarthanus Gall. Chr. tom. v. col. 1065. exhibet, nullus attentè legenti occurrit *Fulgentius*, bene verò *Frominus*, qui eodem Mabillonio teste Itin. Germ. pag. 4. col. 2. vivebat ante annos ferè sexcentos, & libros de laude liberi arbitrii adversus quorundam errores & novitates reliquit: quibus in libris, quæcunque ad gratiam pertinent, solidè pertractat. Mabill. Analect. tom. iv. pag. 625. Indicem Capitum, quibus septem hi libri absolvuntur, juris publici fecit Edmundus Martene tomo vi. Annalium O. S. B. exoptans, ut nostri Finsidenses, quorum maximè interest, & qui postremum hoc opus jam descriptum ac prælo paratum habent, suis typis illud emittant in lucem. Postmodum libros pro prælo descriptos Engelbergenses nostri cum Bernardo Pezio communicarunt, qui pridem, nisi morte interceptus fuisset, juris publici fecisset.

HUGO Cluniacensis primùm Monachus, tum Prior S. Pancratii de Leuis in Anglia, deinde Abbas Radinghensis, ac denique Archiepiscopus Rothomagensis rerum divinarum scientia Seculo XII. apprimè floruit, ac anno 1164. naturæ debitum solvit. Ejus sunt *Dialogorum*, seu *Quæstionum Theologicarum libri VII.* quos PP. Marthene & Durand Tomo V. Thesauri sui Anecdotorum inseruerunt. *Tractatus de Memoria*, qui totus Theologicus est, constatque libris omnino tribus, quem iidem doctissimi Editores Tomo IX. Collectionis suæ amplissimè inseruerunt.

PETRI ABÆLARDI *Theologia Christiana*, quam cum viri eruditi hactenus desiderassent ad elucidandas non-

nullas

nullas difficultates, & componendas, quæ de ejusdem doctrina quæstiones agitantur in scholis, Cl. P. *Edmundus Martene* ex msc. codice Majoris Monasterii Turonensis eruit, suique Anecdotorum Thesauri Tomo V. inseruit pag. 1140.

— EJUSDEM *Introductionis ad Theologiam libri tres*, quorum postremus est imperfectus. Graveſon Hist. Eccl. Sec. XII. pag. 245. Confirmat Cl. Marthene: *Abælardi Introductio ad Theologiam mutila est in editis, nec perfectam invenimus in manuscriptis*. in Præfat. admonit. ad Abælardi Theolog. Christ. Hoc opus frequenti manu tractare solebat, & in condendis suarum *Sententiarum* libris, pene semper ante oculos habuit *Petrus Lombardus*, fatente Joanne Cornubiensi ipsius Lombardi discipulo in suo Eulogio ad Alexandrum III. Papam, & apud Quercetanum not. ad Abæl. p. 1159. Quid? quòd à quibusdam credatur *Abælardus* author *Libri Sententiarum*, quem ad *Petrum Lombardum* pertinere communis opinio est. Vide Morhofium in Polyhist. Tom. III. lib. 1. cap. 14. n. 1.

— EJUSDEM Liber, in quo genio suo indulgens omnia Christianæ religionis mytheria in utramque partem versat, negans, quod asseruerat, & asserens, quod negaverat: quod opus aliquando publici juris facere cogitaverat *Lucas Achevius* è Congr. S. Mauri; verum serio examinatum æternis tenebris potius, quàm luce dignum de virorum eruditorum consilio existimavit. Illud tamen penes se habere scribit Cl. Edmundus Marthene in Præfat. Tom. V. Thes. Anecd. Extat etiam Ms. in Bibl. S. Benedicti Cantabrig. num. 390. & in Bibliotheca publ. Cod. 168.

S. BRUNONIS Astensis, Episcopi *Signiensis*, Commentarius in IV. Libros *Sententiarum* extat in Bibl. Casin. msc. in membran. Possevin. in Appar. tom. 1. pag. 254. qui tamen fallitur; Neque enim S. Bruno in Magistram *Sententiarum* commentatus est, licet *Sententiarum libros sex* ab ipso habeamus.

GUILLIELMUS à Petriburgo, loco natali in Anglia, decurtato nomine *Burgensis* dictus est. Fuit Monachus Rameſeganus, atque inter Academicos versatus feliciter Theologos, lauream ejus nominis facile sibi comparavit: ac partem edito non contemnendo volumine, cui titulus *Distinctionum P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

Etiones Theologicae, tam egregiè illustravit, ut tandem vel inter Theologorum lumina connumeratus sit. Extinctus verò est circa annum 1180. Vid. Leland. c. 241.

PETRUS ROGERIUS ante summum Pontificatum, in quo *Clementis VI.* nomen assumpsit, fuit Doctor in Theologia, ejusque in Academia Parisiensi publicus Professor Librum IV. *Sententiarum* interpretatus est; an verò illum etiam Commentario scriptis mandato illustravit, nondum satis compertum habemus.

GUALTERUS BEDERICHWORTUS Theologus Anglus in Monasterio Buriensi circa an. 1360. scripsit *Commentaria in IV. Sententiarum libros & lectiones Scholasticas*. Claruit circa an. 1360. Vid. Pitt. æt. 14. p. 469.

RANULPHI HIGDENI, Angli, Monachi Cestrensis circa an. 1377. in Cœnobio ad D. Werburgam nominato, Viri sacra & prophana eruditione clari

Distinctiones Theologicae Lib. un. Abjicere secundum Philosophos. Pitt. æt. 14. pag. 517.

JOANNES BOCKINGHAMUS Sac. Theologiæ Doctor Anglus in Oxoniensi Academia, Vir ingenio subtilis, & in scholasticis disciplinis, tum iis, quæ ad philosophicas & prophanas, tum quæ ad theologicas & divinas scientias spectant, versatissimus. Videtur publicè Magistram *Sententiarum* in Scholis Oxoniensibus exposuisse, & illic in cathedra suprèma Professorum primum egisse. Postea fuit Episcopus Lincolnensis, quâ sede propter varias controversias maximè cum Bonifacio Papa Nono anno Domini 1397. privatus fuit, & ad Lichtfeldensem detrusus, noluit acceptare: sed factus Monachus Cantuariensis literariis monumentis suam famam posteris commendavit: Nam ad publicam utilitatem edidit quædam, quæ diu in quadam Bibliotheca Londinensi servabantur:

Quæstiones in Magistram Sententiarum, Libros quatuor.

Ordinarias disceptationes, Lib. un. Et id genus Theologica alia. Pitt. æt. 14. pag. 564.

ADAMI ESTONI, Monachi Norwicensis, in Academia Oxoniensi SS. Theologiæ Professoris, ac postea S. R. E. Cardinalis, *De communicatione idiomatum* lib. un. Incipit: *Reor primum cum Doctoribus sanctis*. Vide P. Ope-

Operum Catalogum, quem in ejus vita Libro II. texuimus.

JOANNES TALANGERUS Monachus Anglicus in Wigornienti Cœnobio, Vir in sacris & prophanis disciplinis operosè versatus. Omnem enim tum Philosophiam, tum etiam Theologiam in Oxoniensi Academia primùm didicit, deinde docuit sacrae Theologiae Doctor factus & Professor. Ad posteritatis autem utilitatem, quæ docuerat in scholis, denuo sub incudem vocavit, examinavit, perpolivit, & in publicum emisit, testem habeo Lelandum, *Commentarios in Magistrum Sententiarum. Libros IV.* Claruit an. 1448. Pitf. æt. 15. p. 640.

JOANNES STONUS, vel STONÆUS Monachus Cantuar. Cœnobii; ubi in summa vitæ sanctimonia, regulari observantia, & ingenti studiorum labore vixit ad annos multos. Nam in libris ejus Mss. inveniri ferunt, eum anno tandem monachatus sui quinquagesimo cœpisse suos literarios labores luce donare. Scripsit autem

Quæstiones super libros primum & secundum Sententiarum. Extant in cod. msc. Ecclesiæ Cathedralis Wigorniensis Cod. 39. Vossius vocat *Sententias Patrum speculativas de fide, spe, & charitate*, quod Oudino verissimum videtur; nam inter mss. Codices Universitatis Cantabrigiensis Cod. 1636. in Mss. Codd. Collegii S. Benedicti Codice 369. comparent, *Decreta Joannis Stoni de claustris Ecclesiæ Cantuariensis, cujus pars secunda continet speculativas sanctorum Patrum sententias de fide, spe, & charitate.* Vid. Pitf. æt. 15. pag. 657. ubi Stoni sententias in prædicta Bibliotheca frustra se quæsisse testatur: sed quas ipse non invenit, alii inveniunt. Oudin. de S. E. Tom. III. pag. 2670.

JOANNES STUCHEIUS Monachus Anglicus in Cœnobio Norwicensi, quod vocabatur ad S. Trinitatem, sacrae Theologiae Doctor Oxoniensis, Vir omnium virtutum, & variæ doctrinæ laudibus insignis. Plura egregiè scripsit opera, quæ pleraque Norwici patrum adhuc memoria, cum Doctore Pitseo loquor, visebantur in Ecclesiæ Cathedralis Bibliotheca, Nomen saltem unius Operis Theologici hic ponamus:

In Magistrum Sententiarum Libros IV.

Sed temporis, quo vixit, mentionem non reperi. ... Pitf.

GUILHELMUS HERVIUS, natione Anglicus, patria Suffolciensis, Monachus in Cœnobio Buriensi, quod ad S. Edmundum dicitur, sacrae Theologiae Doctor & Professor Oxoniensis. Vir pietatis & omnis literaturæ melioris studiosissimus, ad summam pervenit scientiam, scripsitque doctissima Opera non pauca; quæ tanquam inæstimabilis Thesaurus in sui Cœnobii Bibliotheca custodiebantur, usque ad monasteriorum exterminium. Interea tamen operibus pereuntibus tituli saltem aliqui, vel hominum memoriis inhæserunt, vel in aliorum libris manserunt, & usque ad nos pervenerunt. Nam apud probatos Auctores invenimus illius esse

Quæstiones ordinarias, Lib. un.

Lecturas Scholasticas, Lib. un.

Problemata disputata, Lib. un.

Et ejusmodi alia non pauca. Sed quâ tempestate floruit hic auctor, hætenus nullibi reperire potui. Ita Pitf. pag. 556.

CONRADUS Monachus Hirsaugiensis ponitur ab Antonio Possevino in Elencho Scholasticorum Theologorum, qui scripserunt in Magistrum Sententiarum. Eibl. Sel. Tom. I. l. 3. c. 131. Claruit Conradus circa annum, 1190.

ENGELBERTI Abbatis Admontensis in Styria an. 1331. defuncti 1.) *Tractatus de Gratia Salvatoris, & justitia damnationis humane.* 2.) *Tractatus de libero arbitrio.* 3.) *Tractatus de Quæstione illa: Utrum Deus adhuc incarnatus fuisset, si prius homo non fuisset lapsus.* Hoc doctissimum opus, inquit Bern. Pezsius, ex cœvo Admontensi codice membraneo in 4. nostra manu exscripsimus, & prælo paravimus. Et quidem Tractatum de libero arbitrio jam Tom. IV. Thef. Anecd. Nov. part. 2. col. 119. publici juris fecerat.

GUILLELMI DE MONTE LAUDINO, Abbatis Monasterii novi Pictaviensis *Liber*, seu *Tractatus de Sacramentis*, qui teste Oudino, Mss. habetur in variis Gallia Bibliothecis. Oudin. de S. E. Tom. III. pag. 967. Obiit Guillelmus circa annum 1340.

PETRUS DE ROSENHEIM, Mellicensis sub annum 1427. claruit, ac scripsit *Summam Theologiae*, quæ Romæ in Basilica Lateranensi extat. Oud. de S. E. Tom. III. pag. 2306.

GREGORIUS CORTESIUS, patriâ Mutinensis, Abbas Monasterii S. Benedicti in agro, à Paulo III. Pontifice

Max.

Max. in Collegium Cardinalium adscriptus, Theologiæ & utriusque Juris peritissimus non quidem Commentarios in IV. Sententiarum libros exaravit, ut Oldoinus, Nat. Alexander, Gravesonius, & alii plures existimant; bene verò *Tractatus de Theologica Institutione: De peccato originali: De potestate Ecclesiastica &c.* Vid. Armell. part. 1. pag. 185.

BENEDICTI CHELIDONII Abbatis ad Scotos Viennæ, Theologi doctissimi, opera & studio quàm diligentissimè castigati, & in lucem dati fuerunt *Bandini*, antiqui Authoris, Sententiarum Theologicarum Libri IV. antea nunquam typis excusi, Viennæ in Austria ex ædibus Singrenii, expensis Lucæ Alantsee, omnium litteratorum parentis. an. 1519. in fol.

GREGORII SAYRI, Angli, Monachi Casinatis *De Sacramentis in communi* Opus Theologicum tripartitum, ac planè aureum, in quo omnia, quæ vel ad difficillimas quasque quæstiones Theologicas definiendas, vel ad casus omnes conscientia dissolvendos, vel ad singulos hæreticorum errores refellendos attinent; tum ex SS. Ecclesiæ Patribus & Doctoribus Scholasticis; tum ex Canonistis, Summistis & aliis omnibus antiquioribus & recentioribus Orthodoxis Scriptoribus ita abundè & accuratè explicantur, ut nihil amplius in hac materia studiosus Lector desiderare possit. Venetiis 1599. & Duaci 1621. fol.

JACOBUS LE BOSSU, Monachus Monasterii S. Dionysii propè Lutetiam Ord. S. B. Doctor Theologus Parisiensis, unus ex Consultoribus à Clemente VIII. & Paulo V. deputatis in controversia de Auxiliis Divinæ Gratiæ inter Doctores Ord. S. Dominici & Societatis Jesu, qui obiit Romæ die 7. Mensis Junii 1626. & morte præventus opus imperfectum reliquit, cujus titulus:

Animadversiones in viginti-quinque propositiones P. Ludovici Molinae Societatis Jesu de Concordia liberi arbitrii cum Gratia donis.

Indicem Capitum, qui est Conspectus Operis, intexuit Appendici *Historiæ de Auxiliis divinæ Gratiæ* Jacobus Hyacinthus Serry p. 298. edit. Antwerp. Hunc excipit BREVE COMPENDIUM *Doctrinæ P. Ludovici Molinae de Concordia liberi arbitrii cum Gratia donis, viginti quinque punctis explicatum, quæ suis Notis designantur, secundum quas ordinantur animad-* P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

versiones. Deinde sequitur *Examen Doctrinæ P. Ludovici Molinae de Concordia liberi arbitrii cum Gratia donis, cujus compendium superius proponitur, distinctum in tot Animadversiones, quot sunt Notæ Capitulorum dicti Compendii.* Capite primo agitur de *Molinae discessione à Patrum sententiâ.* Capite secundo *De pauca reverentia, quam exhibet Molina S. Augustino in hac doctrina.* Plura Bossutii Capita Hyacinthus Serry typis excubenda non dedit; vocavit verò

Excerptum, seu Priora Capita prolixi contra Molinam Operis.

VICTORINI MANSO è Congreg. Casinensi doctissimi primùm Theologiæ Professoris, tum in pluribus Monasteriis Abbatis, ac demum Episcopi Arianensis *Harmonia Theologica Patrum & Scholasticorum*, in qua singula quæque Theologiæ Sacrae capitula tum eruditè, tum eleganter tractantur, Doctoresque ad consensionem aptissimè revocantur. Tomus primus Scholastico institutus methodo, & exactissimè dispositus, in 25. libros distinctus. Neapoli ex officina Horatii Salviani anno 1594. in 4. & rursus ibidem eodem anno apud Jacobum Carlinum, & Antonium Pacem, Excellentissimo Comiti de Miranda Neapolitano Proregi, ab Authore dictus; erat enim tunc Victorinus Abbas S. Severini; an autem alios tomos publici juris fecerit, sibi incompertum esse dicit Abbas Armellinus part. 2. lit. v. p. 10. Arnoldus enim Wion & ex ipso Possevino, affirmant, Victorinum de *Harmonia Theologica* aliquot tomos scripsisse, at impressionem tantùm primi uterque enuntiat.

DAVIDIS GREGORII CORNERI Abbatis Gottwicensis in Austria inferiori *Universæ Theologiæ in vita D. N. Jesu Christi Divino - Humanae expositæ* Libri xxxiii. Viennæ an. 1642. in 8.

DIDACUS DE SYLVA PACHECO, claris natalibus ortus, Benedictinam Familiam, cui Burgis se aggregavit, suo tempore non tantùm honoribus gestis, sed & existimatione doctrinæ Theologicæ, perspicacis ingenii, & religiosarum virtutum egregiè ornavit. Salmanticae in S. Vincentii Martyris collegio studia moderatus est; & postquam Sodalium plures domos rexisset, ad generalem totius Hispanæ Congregationis præfecturam ascendit, & ad Concionatoris Regii munus. Quibus omnibus intra & extra religiosa

claustra rectè ac prudenter administratis, dignum se se ostendit majoribus. Quare eum in Accitanam Ecclesiam, Josepho Lainez Antistite orbatam, ad Serenissimæ Reginæ Caroli II. Regis Tutricis nutum Clemens IX. P. M. die xxvii. Februarii MDCLXVIII. Episcopum ire iussit. Edita hucusque ab eo habemus *In primam partem S. Thomæ volumina. In Librum Genesis aliud Madriti ad exemplum ejusdem Angelici Præceptoris, qui de Operibus sex dierum, sive de mundi creatione in fine primæ partis commentarium dedit. In primam secundæ voluminem primum Madriti apud Mathæum Fernandez in fol. Quod cætera num sequuta fuerint, donec absoluerit in Summam magnam Theologiæ lucubrationes, ex Nicolao Antonio rescire non licuit, qui illorum tantum in Bibliothecæ suæ Novæ tom. 2. pag. 321. spem fecit.*

CLAUDII HUGONIS MATHOUD, Burgundi, Matifcone oriundi, è Congreg. S. Mauri, an. 1705. demortui operâ & studio in lucem nunc primum editi ac Notis atque Observationibus illustrati fuerunt. *Roberti Pulli S. R. E. Cardinalis & Cancellarii, Theologorum, ut vocant, Scholasticorum Antiquissimi Sententiarum Libri VIII. item Petri Pictaviensis, Academiæ Parisiensis olim Cancellarii Sententiarum Libri V. fol. Parisiis, sumptibus Simeonis Piget an. 1655. Et ejusdem quidem Cardinalis opiniones, quæ nunc in Scholis Theologorum antiquatæ, atque tantum non damnatæ videntur, ab erroris Nota, & inofficiosa Censura vindicavit, judice Gravesonio Hist. Eccl. Tom. VIII. pag. mihi 182. Ejus certè Notas & Animadversiones in Historia ac Theologia doctissimas à pag. 291. ad 438. eruditi minimè spernendas censent.*

CURSUS THEOLOGICUS in gratiam & utilitatem Fratrum Religiosorum S. Galli ab ejusdem Monasterii Theologiæ Professoribus compositus, typisque San - Gallensibus impressus Tomis X. in 12. an. 1670.

COELESTINI SFONDRATI Abbatis & Principis San - Gallensis S. R. E. Presbyteri Cardinalis *Nodus Prædestinationis* ex sacris Literis, doctrinæque SS. Augustini & Thomæ, quantum homini licet, dissolutus. Romæ typis Jo. Jacobi Komareck Boemi propè SS. Vincentium & Anastasium in Trivio an. 1697.

Opus duabus Partibus absolvitur,

Pars prima verò sex, altera tribus Paragraphis.

Partis I. §. I. Esse in Deo seriam, impensamque, & quantum ex se est, efficacissimam voluntatem salvandi omnes. §. II. Dari omnibus hominibus ad æternam vitam consequendam non tantum necessarias, & qualescunque, sed copiosissimas, & abundantes gratias, quibus, si velint, facillè commodèque obtinere illam possint. §. III. Dei gratiam etiam obstinatissimis peccatoribus non deesse, longa serie historica, multisque exemplis ostenditur. §. IV. Orationem etiam peccatoris, cum illa petit, quæ ad vitam æternam consequendam necessaria sit, semper exaudiri, sicque in peccatoris potestate esse, gratiam illam efficacissimam, & triumphatricem, orando impetrare. §. V. Aphorismi, seu Regulæ Asceticæ de mysterio Prædestinationis.

Pars altera; in qua ostenditur, nihil opponi posse divinæ providentiæ ex eo, quod in negotio Prædestinationis quædam sint inscrutabilia. §. I. Probat ex sacris Literis, sanctisque Patribus, noluisse Deum Mysterium Prædestinationis ab hominibus explicari. §. II. multa esse in rerum natura, quæ licet vera, occultas tamen, & inpenetrabiles habent causas. nec ideo falsi accusari possunt. Ergo multo magis idem dicendum de alea Prædestinationis. §. III. Causam Divinorum Judiciorum quærentibus optima datur, omnique demonstratione potentior.

BENEDICTI BACCHINI Abbatis è Congr. Casin. summæ eruditionis ac doctrinæ, *Ad Nodum Prædestinationis Cardinalis Sfondrati Dissertatio* sub nomine Barachiæ *Scutenis*, id est, *Benedicti Parmensis*, in qua ostenditur, quæ minus Theologica in eo opere videntur, tentamina potius imperfecta, & adversaria ejus eruditissimi viri esse, eaque temerè nimis ab aliis edita, multis adjectis, multis deletis, & immutatis, ipso præ ægritudine, quâ extinctus est, ante finitam editionem, vix de ea re cogitante. Plura idcirco eo in opere esse, quæ contradictiones efficiunt, alia imperfecta relicta, nonnulla repetita, quæ quidem non admisset vir tantus, si præ valetudine licuisset, ideoque ritè non posse Opus illud Eminentissimo Sfondrato tribui. Hæc Dissertatio, quod sciam, nondum typis mandata est. Vid. Armell. in Bibl. Casin. Congr. part. 1. p. 81.

Mihi

Mihi de Eminent. Cardinalis *Dissertatione* illud Plinii ep. 8. lib. 5. verè dici posse videtur: *Pro non incæptis haberi, quæ non absolveris.*

BENEDICTI PETTSCHACHER, è S. Lamberto in Styria, in Universitate Salisburgensi Theologiæ Professoris ac Rectoris Magnifici doctissima *Scripta Theologica*, e.g. 1.) *Tractatus de Sacramentis in genere, & de Baptismo, Confirmatione & Eucharistia in specie in 8. Salisburgi an. 1675.* 2.) *Tractatus speculativo - practicus de restitutione in 8. an. 1676.* 3.) *Opusculum de jure in communi, & in specie in 8.* 4.) *De Incarnatione in 8. an. 1673.* & plura alia. Decessit vir doctrinâ juxta ac virtute eximius ipso Parasceves die, an. 1701. de quo plura vid. in Hist. Univers. Salisburg. lib. 2. c. 7. n. 243. pag. 304.

AUGUSTINI REDING, nobilis Helveti, Suitiensis, Ss. Theologiæ Professoris in Universitate Salisburgensi Abbatis ac Principis Einsidlenensis anno 1692. defuncti *Theologia Scholastica* Tomis XIII. in fol. comprehensa. Typis Monasterii Einsidlenensis an. 1687. Opus hoc prægrande, in quo nemo soliditatem doctrinæ, sed claritatem aliquando plures desiderarunt, mihi in memoriam revocat verba (c) Eminent. Cardinalis de Aguirre, „ Sat la-
„ boris est, Theologiam Scholasticam,
„ quæ præcedentibus seculis unico
„ volumine comprehendebatur à ple-
„ risq; Auditoribus, hoc tempore in tot
„ singulorum ferè Scriptorum libros
„ dilatata fuisse. Sat etiam oneris
„ quotidie additur, dum ea, quæ pa-
„ rentum nostrorum memoria à nullo
„ ex Scholasticis tractabantur, aut
„ solum libata fuerant, jam in unam
„ & plures controversias difficiles abi-
„ erunt, magna partium contentione
„ exagitari solitas. Si autem iis ipsis,
„ & aliis controversiis addatur in-
„ termina ferè latitudo, & objectiun-
„ cularum instantiarumque multipli-
„ catio, nullus erit locus percurren-
„ di Theologiam integram; ne qui-
„ dem iis, qui ab adolescentia ad
„ effectam usque ætatem in ea addi-
„ scenda, ac docenda consensuerunt:
„ quantum autem minus iis, quorum
„ vitæ periodus brevior est? „ Hæc
„ sapientissimus ille Cardinalis; quæ
„ ego tamen de *Augustini Redingii* Theo-
„ logia, omnium doctorum Virorum
„ laudibus celebrata, dicta esse nec quic-
„ quam velim.

JOSEPHUS SAENZ de Aguirre Congregationis Hispaniarum & Angliæ Generalis, Sacræ Theologiæ Doctor & Professor in Academia Salmanticensi, S. R. E. Cardinalis *Divi Anselmi Theologiam* Commentariis illustratam Tomis III. in fol. *Salmantica* vulgavit anno 1679. 1681. & 1685. Romæ 1688. Vocavit Commentarios suos in *Menologium* sancti hujus Doctoris *Theologiam S. Anselmi*, qui doctrinam ejus ubique sequitur. Licet enim S. Augustinum, & S. Thomam etiam sectandos sibi proposuerit, directò tamen solum S. Anselmum sequutus est. Quare nullam rationem habet, an quælibet opiniones à Thomistis tradantur, an à discipulis subtilis Doctoris, an denique à Scriptoribus Societatis, vel ab alio quopiam. Ex iis enim solas probat, quæ ipsi visæ sunt Anselmo conformiores, à quocunque tradantur, vel respuantur. Nec hæc S. Anselmi Theologia solum scholastica, sed etiam dogmatica est. Unde ad eam stabilendam frequenter utitur testimoniis Scripturæ, Conciliorum, & Patrum. Quamvis enim S. Anselmus solis rationibus utatur ad veritates divinitus probandas, contestatur tamen, se in *Menologio* (quod Cardinalis Commentariis illustrat) nihil dicere, quod non Catholicorum Patrum, & maxime B. Augustini scriptis cohereret. Quare Aguirreus summum laborem adhibuit, ut non tantum S. Anselmi assertiones, sed etiam rationes prædictis testimoniis confirmet. Præter questiones tamen illas, quibus Anselmus occasionem directò præstat, excitat alias affines, quæ post tempus S. Doctoris à Scholasticis inductæ fuerunt, quoniam sine illis laborem suum non satis responsurum existimavit, qui scholas frequentant. Omnino autem studuit, illud scribendi genus evitare, quo Recentiores nonnulli Theologi extra operæ pretium inutilibus questionibus, rationibus, argumentis, & objectionibus in immensum coacervatis, sæpè tamen levibus, & potius logicalibus, quàm Theologicis Lectorem morantur. Unde meritò Mabilonius hanc Theologiam legendam suadet, cujus consilio utinam plures è nostris, præsertim qui Theologiam è suggestu docent, obsequerentur.

NICOLAUS MARIA DE TEDESCHIS, Siculus, Catanensis, Monasterii S. Nicolai de Arenis Asceta, Episcopus primum Liparitanus, tum Archiepiscopus

P 3

pus

pus Apamiensis, cum adhuc Lector esset Romae in Collegio D. Anselmi, sequentes Theologicos libros, his titulis praenotatos in lucem emisit.

1.) *Scholae D. Anselmi doctrina* ad Logicam, Physicam, Metaphysicam, Ethicam, Theologiam Scholasticam, & Dogmaticam accommodata, mille & octoginta Theſibus ad mentem Divi Anselmi Ord. S. B. Abbatis Beccensis, & Archiepiscopi Cantuariensis, Romae apud Josephum de Martiis, typis Joannis Francisci Chracas anno 1705, in 4.

2.) *Sacrae Doctrinae Synopsis*, in qua universa Theologia tum Scholastica, tum Dogmatica ad Sacrae Scripturae auctoritatem, Pontificum sanctiones, Decreta Conciliorum, praecipue vero D. Anselmi Ord. S. B. Abbatis Beccensis & Archiepiscopi Cantuariensis collimata proponitur Romae an. 1708. in 4. typis Nicolai de Martiis.

PAULI MEZGER, ad S. Petrum Salisburgi Cœnobitæ doctissimi, in Universitate Salisburgensi per plures annos magna cum laude ac celebritate Sacrae Theologiae Professoris, ac Pro-cancellarii, Varii Tractatus, & Disputationes Theologicae, ex quibus in unum collectis, auctis, & dispositis prodiit Opus celebre, *Theologia Scholastica Salisburgensis* Tom. II. in fol. Aug. Vindel. typis Casparis Bencard an. 1695. & an. 1719. 4. Vol. in fol.

LUDOVICI BABENSTUBER, Etalensis in Bavaria Monachi, & in Academia Salisburg. Theologiae Professoris, Viri summæ doctrinae, *Universa Theologia*, Part. VIII. in 4. Salisburgi.

--- EJUSDEM Dissertatio Theologica; in qua ostenditur differentia inter Scholam D. Thomæ & Quesnelli ac Janſenii. Augustæ Vindel. an. 1720. in 4.

ALPHONSI WENZEL, Mallerstorphenſis in Bavaria Asceta, Controversiæ selectæ ex universa Theologia Scholastica ad mentem Doctoris Angelici D. Thomæ Aquinatis, & accuratam Scholæ Angelicæ methodum concinnatæ Tomi IV. Ratisbonæ an. 1723. & 1733. apud Conradum Pezium. Laudatur ab omnibus Auctor, quod præcipuas in Theologia Quæstiones solidæ doctrinae luminibus illustravit.

THOMÆ SCHMITZ in Brauweileriano propè Coloniam Monasterio Professi *Theologia Scholastica* ad mentem S. Thomæ Aquinatis. 3. vol. in 8. Col. an. 1734. apud hæredes Thomæ von

Cöllen & Josephum Huifch. Author est S. Theologiae Doctor, & Seminarii Benedictini intra Coloniam Regens.

ANSELMI SCHNELL in Imperiali Monasterio Weingartensi Professi, ac Theologiae Professoris *Cursus Theologiae Scholasticae abbreviatus*, id est, Tractatum Theologorum omnium Summa, seu Compendium, quod in usum SS. Theologiae studiosorum, pro Gradu, Ordinibus, Cura &c. examinandum, imò & ipsorum Examinantium, aliorumque Theologorum commodum à suis prælectionibus Cl. Auctor collegit, in partes VIII. distribuit, atque in 8. Altorffii ad Vineas vulgavit an. 1737. typis Joannis Benedicti Herckneri. Est verò

Pars I. Complectens Tractatum de Deo Uno, & Tractatum de Deo Trino.

Pars II. Complectens Tractatum de Angelis & Tractatum de Homine, sive Actibus humanis.

Pars III. Complectens Tractatum de Vitis & Peccatis, ac Tractatum de Legibus.

Pars IV. Complectens Tractatum de Gratia Divina, & Tractatum de Virtutibus Theologicis.

Pars V. Complectens Tractatum de Jure & Justitia, ac Tractatum de Restitutione.

Pars VI. Complectens Tractatum de Incarnatione Verbi Divini.

Pars VII. Complectens Tractatum de Sacramentis in genere, & tribus primis in specie.

Pars VIII. Complectens Tractatum de Sacramentis quatuor ultimis in specie.

Cæterum quod alibi dispersum magno labore quaeritur, hic in compendio facili Marte invenire licet. Et quoniam per omnia Ductoris & Doctoris Angelici vestigia presso pede Auctor sequitur, viam planè regiam omnibus Theologis Viatoribus non tantum demonstrat, sed & ita applanat, ut in hoc uno Compendio, tanquam comprehensores claram Theologiae quæ speculativæ quæ practicæ veritatem Romanæ Catholicæ fidei conformem facie ad faciem intueri possint.

BENEDICTI SCHMIER, Ottoburani in Suevia Cœnobitæ, SS. Theologiae Doctoris & Professoris Emeriti in Universitate Salisburgensi *Sacra Theologia Scholastico - Polemico - Practicâ Tractatus viginti novem complectens*: tribus Tomis in fol. comprehensa Augustæ Vindel. typis Ant. Maximil. Heiß sumptibus Strötter, Gastel, & Ilger Bibliopo-

bliopolarum an. 1737. Instituti sui rationem Cl. Author in præfatione ad Lectorem his verbis reddit: „Nec mi-
„retur, vel mihi succenseat prudens
„Lector, quòd non simplicem, & pu-
„rè speculativam, sed triplicatam &
„mixtam, id est, Theologiam Scho-
„lastico - Polemico - Practicam invol-
„gem. Id enim moderni seculi ge-
„nius, mores, motus, ac status expe-
„tere videbantur. Imò apud pluri-
„mos eò deventum est, ut spretis
„principiis fundamentalibus, & quæ-
„stionibus sublimioribus non nisi
„casibus fictis aut factis delectentur;
„quasi verò casus non tanquam pro-
„positiones particulares sub princi-
„piis, & propositionibus universali-
„bus continerentur, indèque facile
„formari possint. „ Universo Operi
præmittitur utilis admodum Appa-
ratus, in quo variæ res novello
Theologiae studio scitu prius ne-
cessariæ, quàm ad ejusdem studium
accedat, viginti octo paragraphis
explicantur; cujusmodi sunt, v. g.
1.) De loco Theologico à Verbo Dei
scripto, & non scripto. 2.) De loco ab
auctoritate Conciliorum Generalium,
seu Summorum Pontificum, & Eccle-
siæ. 3.) De propositionibus damnatis
Baii, Janſenii, Quesnelli &c. 4.) De
hæresibus damnatis & hæreticis. 5.)
De Scriptoribus & libris prohibitis.
6.) De loco ab auctoritate SS. Patrum
& Scriptorum Ecclesiasticorum. 7.) De
loco ab auctoritate Theologorum
Scholasticorum. 8.) De loco ab au-
thoritate Juris Pontificii Doctorum;
& quid de Jure Civili? 9.) De loco ab
auctoritate Historiarum. 10.) De loco
à ratione. 11.) De doctrina & aucto-
ritate Doctoris Angelici. Atque hic
Apparatus *Tractatum I.* absolvit. *Trac-*
tatus II. agit de *Deo Glorioso, Uno,*
Optimo, Maximo. Demonstratur inter
alia, quòd non possit dari ignorantia
invincibilis de existentia Dei. Evertitur
Atheismus, ubi Auctor de magno
Atheorum numero in Gallia, Anglia,
Polonia, Italia, nescio quàm verè,
conqueritur. Nam quòd ad Gallos
attinet, ejusmodi querimoniam Adria-
nus Baillet *Jugemens des Sçavans* tom.
1. pag. 349. explodit. Rejjicitur Sci-
entia Media; argumentis subjicitur
notabile dilemma, quo Clemens VIII.
aliquem Molinistam vicit. Quærebat
Pontifex: quid Deus præsciat per sci-
entiam mediam? Respondit Molini-
sta: bonum usum liberi arbitrii. In-
stat Clemens: bonum usum liberi ar-

bitrii, aut quem gratia, aut quem
natura factura erat? si primum: est
contra Molinam. Si secundum; est
juxta Semipelagianos. Tractatus III.
de *Deo Trino, Glorioso, Optimo, Maxi-*
mo. In proloquio laudatur Em. Card.
de Aguirre, qui in Opere suo, quòd
de profundissimo Summæ & Individuæ
Trinitatis mysterio elucubravit, planè
admirabili & incomparabili, novum
verumque Catholicæ fidei Herculem
se ostendit; quia tot Hydras debella-
vit, quot hæreses contra Trinitatem
Divinam capita attollentes decollavit,
& prostravit. Tract. IV. de *Beatitu-*
dine & Cultu Sanctorum, in Deo Glorio-
so clarè viso triumphantium: ubi agi-
tur etiam de cultu SS. Imaginum &
Reliquiarum; item de sacra Cruce,
ejusque adoratione. Cui accedit dis-
quisitione de visione Dei intuitiva Divo
Patriarchæ Benedicto Viatori tran-
eunter communicata: concludit Au-
ctor S. Patriarcham Divinam Essen-
tiam in raptu à sensibus abstractum vi-
disse. Tractatus V. de *Angelis*, quæ-
stionibus xxxi. comprehensus, qua-
rum ultima de Angelis malis, sive dæ-
monibus tractat. Tractatus VI. de *Deo-*
Homine, sive admirabili Dei incarna-
ti cum assumpta humanitate com-
ercio. Accedant Corollaria finalia de
Resurrectione, Ascensione, Sessione,
& Judiciaria potestate Christi. Elo-
gia LX. in Christi JESU Dei-Hominis
Patientis, Morientis, Reviviscentis,
Ascendentis, & futuri Judicis memo-
riam & gloriam stylo lapidari oppor-
tunè coronidis loco adjuncta. Item
Epistola Pilati ad Cæsarem continens
succellum vitæ & passionis Christi: De
Abagari Edessæ Regis ad Christum
Epistolis, Christi que ad Abagarum da-
tis. Atque sic his sex Tractatibus To-
mus I. absolvitur.

Tomus II. incipit à *Tractatu VII.*
in cujus prima Dissertatione agitur
de *Ecclesia Christi in terris militante*, sive
de *Fide*. Pro præcipuis veræ Ecclesiæ
Christi Notis meritò adstruuntur illæ
quatuor in Symbolo Nicæno expressæ,
nempe quòd sit *Una: Sancta: Catho-*
lica: & Apostolica. Pagina 36. habe-
tur Collatio Ecclesiæ Catholicæ vete-
ris cum hodierna, Serenissimo Magnæ
Britanniæ Regi à S. R. E. Cardinale
Perronio olim proposita. Sequuntur
nonnulla de Martino Luthero, 1. An
Lutherus reformationem attentavit
zelo bono & legitima vocatione?
2. An & quibus erroribus Lutherus Ec-
clesiam deformavit? 3. Erronea dog-
mata

mata Lutheri. Altera Dissertatio tractat de Sacris Scripturis, & controversiarum Judice; ubi sub finem ostenditur intolerabilis haereticorum calumnia Vicarium Christi Antichristum nominantium. Tertia Dissertatio de Fide Divina, seu Theologica. Quaestione trigesima tertia ventilatur, sintne Apostatae, seu Desertores verae Fidei tolerandi? Assertio est negativa, praescindendo tamen à transactionibus & publicis pactioibus in Romano Imperio, post Martini Lutheri multiplicatam gentem, auctamque in suis adherentibus potentiam, inter dissidentes partes initis, Catholicos prementem necessitate, & terrente majoris mali imminentis tetrâ imagine. Pro conclusione Tractatus subjiciuntur Quinquaginta Rationes & Motiva, cur in tanta varietate Religionum & Confessionum Fidei in Christiano orbe moderno tempore vigentium, sola Religio Romano-Catholica sit eligenda, & omnibus aliis praefenda. Expendit ea Sapientissimus non minus ac Serenissimus Dux Brunswicensis, & Lunenburgicus Antonius Ulricus ad Religionem Orthodoxam conversus. Sequitur schema eorum, qui ex illustribus ac Serenissimis Profapsis oriundi per unius seculi decursum ab Heterodoxa ad Romanam & Orthodoxam Fidem, vocante Numine, rediere. Denique accedit appendix, seu animadversio in Anonymum sub larva *Sinceri Pistorphili* latitantem. Cl. Author cum an. 1732. 4. Aug. amplam disputationem, sive librum de *Militante Ecclesia* edidisset, Primatum atque infallibilitatem Pontificum asseruit. Inter caetera argumenta etiam ad Epistolas *Anacleti*, *Evaristi* &c. provocaverat, quas *Sincerus Pistorphili* fictitias esse contendit, cui verò Eximius P. Schmier respondet. Optandum tamen fuisset, ut Cl. Author prius legisset partem III. doctissimae praefationis Petri Coutantii è Congr. S. Mauri ad Decretales Summorum Pontificum.

Tractatus VIII. de Spe & Charitate: Gratia habituali, Justificatione & merito Justorum. Quaestione decima examinatur, quid censendum sit de illa Sectariorum sententia, quòd sola fides justificet. Arguitur Lutherus, quòd particulam *Sola Scripturae* in versione Germanica intrudendo, Scripturae Sacrae vim intulerit. *Tractatus IX. de Gratia Actuali*, in quo contra Jansenistas adstruitur *auxilium sine quo non*, sive actualis gra-

tia verè sufficiens separata à gratia, seu auxilio efficaci. Contra Molinam verò concluditur, quòd gratia ex se & ab intrinseco sit efficax. *Tractatus X. de Libero arbitrio & Actibus humanis*, ubi multa de praedeterminatione physica. *Tractatus XI. de Malo pessimo*, id est, peccato in genere & in specie. Legi merentur pag. 29. Notabilia practica cum ordine ad Confessionale. Exterminatur peccatum purè philosophicum, quòd seculis retroactis nunquam auditum, anno 1686. Divione defensum fuit. Deipara Virgo MARIA eximitur à *Debito proximo* contrahendi peccatum originale. Quam sententiam antehac in Universitate Salisburgensi nullus Theologiae Professor docere sustinuit [vide Cl. P. Mezgerum in *Theologia Salisburgensi*] nullus, qui SS. Patrum traditionem, ac Divi Thomae Aquinatis doctrinam in Legibus Universitatis Theologiae Professoribus praescriptam deferere nolit, docere sustinebit. Esto enim, quòd Doctor Angelicus [ut vult Eminent. Cardinalis noster Sfondratus in *Innocentia Vindicata*; neque tamen omnibus persuasit] B. Virginem à macula originalis peccati exemptam crediderit, nequaquam tamen à *Debito* ipsius peccati immunem credidit. Nova est hæc sententia, & anno primùm 1615. à RR. PP. Franciscanis excogitata; quam & ego doctus fui, & docui, sed nunc, tametsi illam præterea in *Tractatu de Cultu Immaculatae Conceptionis* laudibus exornarim, ceu concordia *sanctorum Patrum Traditioni* & doctrinae *Communi* Theologorum usque ad annum 1615. adversantem desero & expungo. *Tractatus XII. de Conscientia*. Hic examinatur non famosa minus, quàm ardua controversia, an liceat sequi sententiam minus probabilem relicta probabiliori, simulque tutiori. Discussis utriusque sententiae fundamentis Author mediam, ceu tutissimam viam ingreditur. *Tractatus XIII. de Legibus*. Author contra plures Theologos defendit, quòd Declarationes Sacrae Congregationis Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum probabilis vim legis universalis obtineant, etsi non fuerint solenniter promulgatae. *Tractatus XIV. De Justitia & Jure*. In hoc Tractatu celebres discutuntur quaestiones, v. g. sintne Clerici Beneficiati domini reddituum etiam superfluum? An Beneficiati jure naturali, seu titulo justitiae superfluos redditus in pauperes, aliòs-

que

que pios usus erogare teneantur, & contra facientes ad restitutionem obligentur? An distributiones quotidianae subsint liberae dispositioni Clericorum & Canonicorum? Utrum & veteralia & tributa solvenda sint, tametsi per Officiales non exigantur? & quid si ipsa putentur injusta? *Tractatus XV. de Justitia ac Jure laesi reparatione, sive de Restitutione*. Inquirat Author in Literas Moratorias, an & quibus debitoribus licet concedantur? An usurae merè lucrativae vi mutui perceptae sint restitutioni obnoxiae? *Tractatus XVI. De Pias Causis*. Author à rigore ad favores, à Justitia & Jure ad *Pias Causas* transgreditur in gratiam juniorum Theologorum, quibus illarum cognitio non solum utilis, sed etiam scitu necessaria est. In proloquio singularem suam modestiam his verbis prodit: „Nec „me à scribendi proposito abstergeri „passus fui, quòd alicubi quidam egre- „gii viri hac in re non exigua stipen- „dia apud literatos promeruerint: „memineram siquidem, D. Augusti- „num dixisse: *Utile est, plures li- „bros à pluribus diverso stylo etiam de „eisdem quaestionibus fieri*, neque „erubescere, in pluribus bonorum In- „terpretum cumulatores agere, qui „hebetudini ingenii proprii in rebus „tam ambiguè fidere & inniti nolo „&c. Atque his Tractatibus Tomus „II. comprehenditur.

Tomus III. primò exhibet *Tractatum XVII. de SS. Sacramentis in Genere*, ubi Author à communi doctrina non recedit. *Tractatus XVIII. De Sacramento Baptismi*. Ad quaestionem: *An Baptismus in nomine Christi collatus hodie valeat, aut saltem in primitiva Ecclesia valuerit?* Author respondet & resolvit: Baptismus dicto modo hodie invalidum esse, probabile tamen esse, quòd in primitiva Ecclesia notabili tempore valuerit Baptismus collatus in nomine Jesu Christi. *Tractatus XIX. De Sacramento Confirmationis*, cujus suscipiendae per se loquendo hodie nullam extare obligationem docet. *Tractatus XX. & XXI. de Sacramento & Sacrificio Missae Eucharistico*. Movet Author præter plurimas Theologicas etiam Quaestionem Historicam magis, quàm Scholasticam, an Latini à primis statim Ecclesiae temporibus in Sacrificio Eucharistico pane azymo usi fuerint? Ostendi verò, inquit, ex Mabillonio contra Sirmondum, Lati-

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

nis à primis Ecclesiae seculis panem azymum pro Eucharistia usui fuisse. Quamquam ad calcem discussae quaestionis subjiciat: *Atque ista sufficiant pro hac famosa controversia, in qua non tam partes disputantis aut decidentis, quàm referentis obivi.* Rectè hanc cautelam adhibuit; quia Mabillonii ratio non ubique hodie obtinet, sed multi Eruditi ab eo nunc dissentiunt. *Tractatus XXII. De Sacramento extremæ Unctionis*. Ubi Quaestio XII. proponitur, an Deipara extremam susceperit Unctionem? Authori ex multis rationibus verosimile videtur, Deiparam Virginem Sacramentum extremæ Unctionis nec suscepisse, nec suscipere potuisse. Quam verò instructionem de visitatione & cura infirmorum tradit, à Parochis omnino, legi meretur. Nec ab iisdem praetermittenda, quæ tradit de causis pestis, seu contagionis, & cautelis in Sacramentorum administratione ejus intuitu adhibendis. *Tractatus XXIII. De Sacramento Ordinis*. Quam materiam, cum sit & in Theologia Morali, & in Jure Canonico vulgatissima, strictim explicat. *Tractatus XXIV. De Sacramento Matrimonii*. Etiam hic Auctor brevitati intentus est, quia uberius in Libro IV. Decretalium jam scripsit; nihilominus multas scitu non indignas proponit & resolvit quaestiones. *Tractatus XXV. De potestate Clavium Fori interni, seu de Virtute & Sacramento Pœnitentiae*. Complectitur XI. Dissertationes, in quibus IX. est de Confessariis Regularibus & Regularium. XI. De Absolutione à Casibus reservatis quoad personas Regulares in specie; item de Absolutione ab Episcopalis & Papalibus indiscriminatim. Quæ Religiosis scitu valde necessaria sunt. Nec obvia sunt, quæ de origine, officio, & potestate Tribunalis Sacrae Pœnitentiae & Cardinalis Pœnitentiariorum majori Urbis proponuntur. *Tractatus XXVI. De potestate Clavium in distribuendis ex Thesaurò Ecclesiae indulgentiis*. Nihil Author, quidquid ad elucidationem hujus argumenti attinet, praetermississe videtur; præcipuè diversas, & non cuiusvis obvias de Altaribus Privilegiatis, eorumque indulgentiis, in suffragium defunctorum quaestiones accurata disquisitione pertractat. *Tractatus XXVII. De potestate Clavium in concedendis Jubileis universalibus tam ordinariis Anni Sancti, quàm extraordinariis, nec non de facultatibus eorum necessariis.* Qui

Q

la

sacras cæremonias, quæ in indictione & inchoatione Jubilæi Anni Sancti interveniunt, cognoscere cupit, eas ex Benzonio stylo eleganti delineatas habet pag. 14. Nec in solutione cæterarum Theologicarum quæstionum quidquam desiderabit. *Tractatus XXVIII. De potestate Clavium fori externi circa censuras ecclesiasticas in genere, & in specie.* Antequam Cl. Auctor Dissertatione X. Censuras in Bulla Coenæ contentas recenset & exponat, animadvertit, nomen hoc *Bulla* fortitas esse Literas Apostolicas, quia eis appenditur sigillum, non quidem aureum, vel argenteum, sed plumbeum, ne propter excellentiam & valorem metalli hominibus rapacibus detur occasio subtrahendi Bullam, id est, sigillum à literis sic bullatis, per notata à Glossa in *Clem. unic. in fin. verb. Bulla aurea de furejur.* Atque hæ literæ sic bullatæ, decoratæ, seu plumbeo sigillo munitæ primum locum inter literas Pontificias tenent. Meminit tamen Eminent. Vincentius Petra Comment. Constit. Apostol. tom. 1. pag. 4. quòd Bulla aurea usus fuerit Clemens VII. in Diplomate, quo titulum *Defensoris Fidei* contulit Henrico VIII. Angliæ Regi; itémque alii summi Pontifices in Diplomatum, quibus electiones Imperatorum confirmarunt. *Tractatus XXIX. De potestate ecclesiastica circa irregularitates in genere & in specie.* In hac materia Auctor ad aliud suum Opus, quo in Jus Canonicum, dum ejusdem erat in Universitate Salisburgensi Professor, commentatus est, sæpius recurrit, cum ex sacris Canonibus ceu primævis fontibus potissimarum de Irregularitate quæstionum solutio clariùs promanare soleat. Atque sic Cl. Auctor Theologiæ Scholastico - Polemico - Practicæ finem imponit.

AUGUSTINI CALMET *Dissertatio de Baptismo*, quæ extat inter alias Biblicas, & ante Commentarium in Evangelium S. Marci.

--- EJUSDEM alia *de Baptismo Jesu Christi nomine collato*. Extat l. c. & ante Commentarium in Acta Apostolorum.

--- EJUSDEM *Dissertatio De Peccato in Spiritum Sanctum*. loc. cit.

COELESTINI HERRMAN Theologia selecta Scholastica. Augustæ Vindel. anno 1720. in. 4.

HYACINTHI PERI è S. Lamberto *Tractatus Theologicus de Deo*. fol. annum & locum editionis non recordor. Auctor fato interceptus reliquos *Tractatus* prælis subicere haud potuit.

PLACIDI RENZ, Weingartensis, *Theologia ad mentem Angelici Doctoris D. Thomæ*. Opus posthumum. Aug. Vind. fol. an. 1741. Sumptibus Franc. Ant. Ilger.

GALLI CARTIER, Ettenheimensis in Brisgoia Monasterii Subprioris, antehac SS. Theologiæ Professoris

Theologia in quatuor sat magnæ molis distincta Tomos hósque in varios *Tractatus*.

Primus Tomus est de locis Theologicis, continétque *Tractatus* de S. Scriptura, Traditione Ecclesiastica, SS. Patribus &c.

Secundus complectitur *Tractatus* de Deo uno & Trino, de Angelis & homine, de Incarnatione, de Gratia Christi.

Tertius comprehendit *Tractatus* de Actibus humanis, Conscientia, Legibus, Virtutibus Theologicis, Religione, Virtutibus moralibus, quas Cardinales vocant, & Peccatis.

Quartus denique numerat octo *Tractatus* de Sacramentis in genere & specie.

In hoc præclaro Opere Eximius Auctor neglectis inutilibus & ineptis vulgariis Theologorum quæstionibus, quibus sacratissimam & sublimem hanc Disciplinam deturparunt potiùs, quàm illustrarint, quanta potuit perspicuitate, Dogmatica, nec non Nos inter & A catholicos controversa enodavit, Catholicorumque circa ea sententiam solidis atque ex omni probationum genere petitis argumentis firmavit; earum verò quæstionum, quæ salva fide inter Catholicos Theologos cum majori, quàm fortè oporteat, animorum fervore hinc inde agitantur, atque Scholarum Disputationibus ab Ecclesia sunt relictæ; fundamenta retulisse satis habuit, suspensa semper animi sui sententia, ut sic neminis in se concitaret invidiam, magisque Opus suum omnibus probaretur.

SECTIO IV.

THEOLOGICÆ POLEMICÆ SCRIPTORES.

S. GREGORII MAGNI concertatio de Resurrectione cum Eutychio Patriarcha Constantinopolitano, quicam minimè tractabilem fore asserat

bat. Extat *Moralium* Lib. XIV. à num. 72. ad 75. unde transcripta apud Joannem Diaconum in Vita Gregorii lib. 1. cap. 29.

EJUSDEM *Epistola ad Anatolium* contra hæresin Agnoitarum de ignorantia Christi. Quæ tamen inter ejus epistolas non invenitur. Multa alia Polemica ad revincendos errores Manichæorum, Arrianorum, Nestorianorum, Eutychanorum, Pelagianorum, & Quietistarum suis scriptis inseruit Gregorius, ut jam diximus hujus Operis Parte II. Cap. I. Sect. III. Vide Dionys. Sammarth. præfationem in Opera Gregorii.

S. LEANDER ex Monacho Archiepiscopus Hispalensis, cum adhuc Orthodoxæ fidei causâ in exilio versaretur, scripsit, ut Isidorus de Script. E. cap. 28. ait, *adversus hæreticorum dogmata duos libros, eruditione sanctarum Scripturarum ditissimos: in quibus vehemènti stilo Arianae impietatis confodit, atque detegit pravitatem: ostendens scilicet, quid contra eosdem habeat Catholica Ecclesia, vel quantum distet ab eis religione, vel fidei sacramentis.* Item (Isidorus idem subjicit) aliud laudabile opusculum *adversus insinuatam Arianorum, in quo propositis eorum dictis suas responsiones opponit.* Quæ duo Opera edax absumpsit ætas. Nic. Ant. Bibl. Vet. Hisp. lib. iv. c. 4. pag. 224.

S. ILDEPHONSI ex Monacho & Abbate Monasterii Agaliensis in Hispania Archiep. Toletani *Libellus de perpetua Virginitate B. Mariæ*; qui quidem omnino distingui debet ab eo libro, quem S. Paschasius Radbertus edidit de *Partu Virginis*. Licet enim, ut præclare ostendit Mabillonius in præfatione Seculi III. Benedictini Part. II. utriusque Scriptoris idem sit scopus, & ferè idem argumentum, nihilo scilicet diversus est foetus, diversa inscriptio, alii atque alii adversarii. Scripsit S. Ildephonsus, Archiepiscopus Toletanus, *contra tres Infideles, Jovinianum, Helvidium, & Judæos*, qui Virginitatem B. Mariæ sacrilego ore negabant, ut constat ex epistolis *Quirici Barcinonensis* ejus æqualis, quæ extant in Tomo I. Spicilegii, Paschasius verò Radbertus scripsit contra *Fratres* (sic in præfatione adversarios suos appellat) qui de Virginitate Matris Dei rectè quidem sentiebant, sed modum Partus *Dominici* non rectè explicabant. Malè igitur Guilielmus Cave in Hist. Script. Eccl. Sæc. vii. *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

ad an. 657. Librum de Illibata Virginitate Beatæ Virginis contra Infideles Ildephonso abjudicat, contra verò Paschasio attribuit. Vid. Graveson Hist. Eccl. Sæc. vii. colloq. v. p. 178.

S. BONITUS ex Episcopo Arvernensi Benedictinus Magnilocensis Epistolam, cum Magniloci circa annum 699. vitam monasticam ageret, scripsit contra renascentes apud Arvernos Arianismi & Jovinianismi furculos, quæ Epistola in illo monasterio Scriptoris ejus vitæ (qui S. Boniti coætaneus fuit) adhuc extabat. Mabill. Annal. tom. 1. pag. 620.

CUMMIANI, sive *Cummenei* Abbatibus, atque, ut Mabillonius videtur, Scriptoris vitæ S. Columbæ Abbatis *Epistola de controversia Paschali* ad Segienum Huenfis Monasterii Abbatem edita est ab Ufferio in Hibernicis p. 25. 35. qua in epistola validè refellit Scotos, populares suos, consensu Ecclesiæ universalis. *Quid autem pravius, inquit, semiri potest de Ecclesia matre, quam si dicamus, Roma errat, Hierosolyma errat, Alexandria errat, Antiochia errat, totus mundus errat: solitantum Scoti & Britones rectum sapunt.* Vid. Mabill. Præfat. ad Acta O. S. Ben. Sec. III. part. 1. §. 1. n. 8.

S. ALDHELMI ex Malmesburiensis Abbate Schireburnensis Episcopi *Liber contra errores Britonum*, qui vel Pascha suo tempore non celebrabant, vel alia Ecclesiasticæ paci contraria gerebant, jubente synodo suæ gentis ab eo adhuc Abbate scriptus, qui tamen interdidit. Vid. Pagius ad an. Chr. 692. n. 24. & ad an. 699. n. 2. Nat. Alex. Hist. Eccl. Sec. viii. cap. 3. art. 1. pag. 680.

CFOLFRIDI Abbatis Wiremuthensis & Girovicensis in Anglia *Epistola de legitima observatione Paschæ, & tonsura Clericorum* circa an. 709. scripta ad Naitonem, Regem Pictorum, qui ea perfecta gentem suam ad concordiam Ecclesiæ reduxit. Hanc epistolam Ven. Beda lib. v. Hist. Eccl. cap. 22. intexuit, unde Speelmanus acceptam Tomo I. Conciliorum Britannicæ p. 220. inseruit; quod alii etiam Conciliorum editores fecerunt.

VEN. BEDÆ Liber primus ex vii. in Cantica contra *Julianum Eclanensem (Eclanensem) Episcopum*, qui commentariis suis errores Pelagianos contra gratiam Dei inspererat, extat Opp. Tom. iv. pag. 714. Rationem suæ confutationis S. Doctor his

verbis exposuit: „Scripturus, juvante „ gratia superna, in Cantica Cantico- „ rum, primò admonendum putavi „ lectorem, ut Opuscula Juliani Ce- „ lanensis Episcopi à Campania, quæ „ in eundem librum confecit, cautissi- „ mè legat: ne per copiam eloquen- „ tiæ blandientis, in coenum incidat „ doctrinæ nocentis. Sed ut dici so- „ let, ita carpat botrum, ut & spi- „ nam caveat: id est, in dictis ejus „ sanos sensus scrutetur, & eligat, ut „ non minùs vitet insanos. - Est „ enim homo, ut Rhetor peritissimus, „ ita gratiæ Dei post Pelagium impu- „ gnator acerrimus &c.

S. BEATUS Levanensis Astur, Hi- spanus Presbyter ac Monachus Bene- dictinus, de quo auctor vitæ apud Mabillonium Sec. III. Benedictin. Part. II. & Mabillonius in Observa- tione prævia pag. 734. Nic. Ant. Bibl. veteris Hispanæ lib. vi. cap. 2. pag. 325. seqq. scripsit ærâ 832. hoc est, anno Christi 785. unâ cum *Ethe- rio*, Episcopo Uxamensi, Benedictini olim instituti consorte, adversus *Eli- pandum* Toletanæ Sedis Episcopum, discipulum, & sectatorem *Felicis* Ur- gelitani Episcopi, qui docuit, Chri- stum secundum naturam assumptam filium esse non naturalem, sed ado- ptivum, de *Adoptione Christi*, *Filii Dei*, libros duos, quos primus edi- dit Petrus Stephartius in Collectione veterum Scriptorum Ingolstadii 1616. in 4. recufos inde in Biblioth. Patrum Paris. 1644. 1654. Tom. IV. Parte II. Colon. 1618. Tom. VIII. & Lugdun. 1677. Tomo XIII. & cum antiquis lectionibus Caniffi edition. Basnag. Tom. II. Quàm præclare de his libris Gabriel Vasquez senserit, jam aliàs commemoravimus. Quòd verò *Antiphrasium* S. Beati dixere Elipan- dus & Felix, non contradictorem inter- pretatur V. C. Jo. Albert. Fabricius, sed per antiphrasin ita dictum, sive minimè *beatum* frigido scommate, quod in Felicem retorqueri poterat. Vid. Fabric. Biblioth. med. & infimæ Latinit. lib. 2. pag. 491.

ALCUINI Opera Polemica. I. *Contra Felicem Orgelitanum Episcopum Libri VII.* an. 798. scripti. In Biblio- thecis Patrum Paulino Aquileiensi perperam attribuuntur: extant verò in Alcuini Opp. Part. II. pag. 782. 899. 2.) *Epistola ad Elipandum Toletanum Archiepiscopum*, qua eum ad retinendam fidem orthodoxam co-

hortatus fuit. Is verò jure sanè im- merito ira ac furore ea causa com- motus, aliam epistolam stylo admo- dum barbaro, Alcuino rescripsit, injuriis, convitiis & calumniis consti- patam. 3.) *Contra Elipandi Episto- lam Libri II.* quibus perversa illius asserta enervat, anno 800. exa- rati. 4.) *De Incarnatione Christi, & de duabus in eo naturis, ac de unitate unius personæ*, contra eundem libri II. eodem anno conscripti. Qua- tuor hi libri in Alcuini Opp. part. 2. pag. 930. habentur. 5.) *Epistola ad Abbates & Monachos Gothiæ de Filio Dei non adoptivo*, quam edidit Balu- zius Tom. II. Miscell. pag. 377. 6.) *Breviarium fidei adversus Arianos*, quod inter Opuscula dogmatica anonymum edidit Sirmondus Parisiis 1630. ex fi- de autem Mss. Codicum Alcuino de- betur, teste Chiffletio.

S. BENEDICTI ANIANENSIS AB- Batis Disputatio adversus Felicianam impietatem, quam Stephanus Balu- zius Miscell. Tom. V. pag. 30. vulga- vit.

B. RABANI MAURI Opusculum seu *Liber de variis quæstionibus adversus Judæos, seu cæteros infideles, vel ple- rosque hæreticos judaizantes ex utroque Testamento collectis.* Hunc librum non ita pridem ex codice manu exarato Monasterii S. Sergii Andegavensis ju- ris publici fecerunt Marthene & Du- rand Thef. Nov. Anecd. Tom. v. pag. 402.

EJUSDEM *Epistolæ tres de Prædesti- natione adversus Gothescalcum*; prima est ad *Hincmarum* Remensem Episco- pum, altera ad *Heberardum* Comi- tem, tertia ad *Notingum* Veronen- sem Episcopum. Typis vulgavit Jac. Sirmondus an. 1647. ex quibus secun- da & tertia recufæ fuerunt in tomo III. Italiæ sacre cura & studio Ferdi- nandi Ughelli, quem editio Sirmon- di fors fugiebat.

HINCMARI ex Monacho S. Dio- nysii Remensis Archiepiscopi *De præ- destinatione Dei & libero arbitrio* volu- men ingens tribus libris comprehensum contra reprehenses suos, maximèque contra duos Monachos, Gothescalcum Orbacensem, & Ratramnum Cor- beensem, geminæ prædestinationis as- fertores ad Carolum Regem an. 856. scriptum. Cujus operis sola restat apud Flodoardum Epistola, seu Præ- fatio ad Carolum Gallie Regem & Imperatorem, quam Sirmondus To- mo I. Operum Hincmari exhibet.

EJUSDEM

... EJUSDEM *Hincmarum* alterum Opus de prædestinatione, quod extat integrum Operum ejus Tomo I. pag. 1. - 410. Constat hic liber capitulis octo & triginta, eoque potissimum spectat, ut probet, Gothescalcum renovasse hæresim, siqua unquam fuit; veterum Prædestinatorum; & ut quatuor Carisiacensia capitula, ab ipso edita, confirmet, vindicetque à cen- sura Patrum Concilii Valentini, qui ea reprobaverunt. Vide plura apud Ma- bill. Annal. tom. 3. p. 81. Nat. Alex. H. E. Tom. VI. p. 297.

SERVATI LUPI, Abbatis Ferrarien- sis *Libellus de tribus Quæstionibus, de Libero arbitrio, de Prædestinatione bonorum & malorum, ac de Sanguinis Domini Taxatione.* Hunc libellum Præses Maguinus in Vindiciis Gratie & Prædestinationis vulgavit sub no- mine *Lupi Servati* Moguntinensis Pres- byteri, illum distinguens à Lupo Fer- rariensi Abbate. Verùm unum & eun- dem esse, styli ac temporis, non tan- tum nominis convenientia suadet, pro- bātque Sirmondus ex ipsius Lupi ad Nicolaum Papam epistola, Wenilonis, ut apparet, Senonensis Episcopi scri- pta de Herimanno Nivernensi, cujus epistolæ hic titulus & initium in Flo- riacensi codice sic habet: *Scriptum Servati Lupi ad Papam Nicolaum. Sug- gerimus mansuetissimæ paternitati ves- stræ.* Ex quo intelligitur, *Servato* huic prænomen fuisse, nec *Lupum Serva- tum*, ut cum Sigeberto & Trithemio nonnulli recentiores vocant, sed *Servatum Lupum*, quod veteres libri, au- ctorèsque docent, dici oportere. Cur verò *Servati* prænomen *Lupo* tribu- tum sit, rationem te docebit Mabillo- nius Annal. tom. 2. p. 581. Causam verò, qua *Servatus Lupus* ad scriben- dum hunc libellum impulsus fuit, ipse in præfatione aperit his verbis: *Cum post devictas persecutiones, & falsas opi- niones jam inde ab Incarnatione Domini exortas DCCCXLIX, ab eadem Incarna- tione agente annum Ecclesia in pace, quam & reliquit Servator cum ea futu- rus usque ad consummationem seculi, comperissem primum in Italia, deinde in Gallia, si non concuti fidem, turbari ceterè quorundam intentionem, quod de libero arbitrio, & de prædestinatione bonorum & malorum, ac de sanguinis Domini taxatione vulgò quædam inau- dita jactarentur, harum verum, qui per se non possent, optavi, ut per me fierent certiores.* Libelli summam vide apud

Nat. Alex. Hist. Eccles. Tom. vi. sec. IX. Disp. v. p. 283.

--- EJUSDEM SERVATI LUPI Episto- la ad Carolum Calvum Regem Chri- stianissimum, quæ est veluti Epitome quædam de iisdem *tribus Quæstionibus.* Censuram vide apud eundem Nat. Alex. l. c. p. 284. Hic solùm adverto, quòd Lupus ad astruendam geminam prædestinationem utatur autoritate S. Gregorii M. & Ven. Bedæ, quo- rum uterque ex Ordine fuit Benedi- ctino.

RATRAMNI Corbeiensis Monachi libri duo de *Prædestinatione*, quos Caro- li Calvi, Christianissimi Regis, man- dato composuit. In secundo præde- stinationem impiorum ad pœnam dif- fertè adstruit auctoritate S. Augustini, Fulgentii, Isidori Hispalensis, & Cas- siodori. Prædestinationi tamen & Go- thescalci errori non favet Ratramnus, quia negat, prædestinationem repro- bos constringere necessitate pereundi, aut eos ad peccatum à Deo prædesti- nari. Vid. Nat. Alex. l. c. p. 285. Ra- tramni libros edidit Mauguin. in Vin- dic. Gratie tom. 2. pag. 27. 102.

ADREVALDUS Monachus Floria- censis, Ludovici Pii temporibus cla- ruit, & anno Christi 858. adhuc super- stes, scripsit contra ineptias *Joannis Scoti*, quem malè aliqui confundunt cum *Joanne* nostro Æthelingiæ Abba- te. Docebat verò Scotus in libris de naturis, quòd *trina sit Deitas: quòd Sacramentum Altaris non verum cor- pus, & verus sanguis sit Domini; sed tantum memoria veri corporis, & san- guinis ejus; quòd Angeli sint corporales: quòd anima hominis non sit in corpore; quòd non aliæ pœnæ sint infernales nisi tormentalis memoria conscientie pecca- torum.* Contra hos errores Adreval- dus auctoritates Patrum colligens Scoti ineptias detrivit. Vid. Mabil- lonius Annal. tom. 3. pag. 67. Ejus verò *Li- ber de Corpore & sanguine Domini con- tra Joannem Scotum* vulgatus est à Da- cherio Spicil. vet. edit. Tom. XII. no- væ Tom. I. pag. 151. Sed de hoc jam superius.

THEODEMIRUS Abbas Gallus in- certi monasterii, in quo centum qua- draginta Monachi sub regula S. Bene- dicti militabant, primus omnium con- tra *Claudium Taurinensem* Iconocla- stam scripsit, edita ad eum epistola, quâ retinendas sacras Imagines, non tamen adorandas verè asseruit. Theo- demirum subinde ad Episcopatum Ca- ligurritanum fuisse evectum scribit

rolus le Cointe ad an. 828. Tom. viii. Annal. pag. 33.

DUNGALI RECLUSI in Monasterio San - Dionysiano agri Parisiensis pro defensione cultus Imaginum contra Claudium Taurinensem Episcopum hæreticum Iconoclastam à Papyrio Massono primùm editus est. Cùm enim Claudius ad epistolam Theodemiri apologetico superbè ac protervè respondisset, Dungalus ejus defensionem suscepit. In suo verò libro doctissimus hic *Reclusus Crucem Domini & ejus Sanctorumque Imagines, ac sacras Reliquias congruo, fideli, & religioso cultu laudare, diligere, ac venerari* debere Christianos probat, & hæreticum illum Antistitem luculentissimis SS. Patrum testimoniis oppugnat. Qua in re valde mirari subit, quâ fronte *Dalleus*, Calvinianæ sectæ minister, alique Heterodoxi autoritate Dungali contra Imaginum cultum abuti audeant, cùm potius illorum errorem apertè confodiat, sicut data opera evincit Natalis Alexander Dissert. vi. in Hist. Eccl. fec. ix. §. xiv. apud Graveson H. E. fec. ix. Colloq. v. pag. 186.

RATHERIUS ex Monacho Laubienfi Episcopus Veronensis scripsit contra hæreticos, qui nominantur Antropomorphitæ, & Deum membris asserunt constare humanis, librum unum. Trithem. Annal. Hirsaug. ad an. 920. pag. 3.

FULBERTI ex Monacho S. Petri in Valle Carnotensi Episcopi Carnotensis *Tractatus adversus Judæos* negantes hanc Jacob morientis prophetiam: *Non auferetur sceptrum de Juda &c.* in Christo Domino fuisse impletam. Vid. Nat. Alex. l. c. Tom. vi. pag. 501.

LEO IX. scripsit epistolam in XLI. capita distinctam, seu libellum ad Cæsarium Constantinopolitanum Patriarcham, & Constantinum Monomachum, ne sineret invalescere in Imperio suo tot hæreses: Græci enim, teste Leone, *ut SIMONIACI donum Dei vendebant, ut VALESII hospites suos castratos etiam ad Episcopatum promovebant: ut DONATISTÆ jactabant esse in sola Græcia orthodoxam Ecclesiam: ut SEVERIANI dicebant maledictam esse legem Moysi: ut PNEVMATOMACHI professionem Spiritus sancti abscindebant à symbolo: ut NAZARENI Judæismum observabant; parvulos morientes prohibebant baptizari ante octavum nati- tatis diem: Latinos in nomine S. Trini-*

tatis baptizatos rebaptizabant, & ipsi sacrificantes de fermento, Latinos vocabant Azymitas, & claudentes eorum ecclesias, eos persequabantur. Videtur etiam Sigebertus diversum Opus notare, cùm post Epistolarum illarum mentionem subjungit. *Scripsit super his etiam ad Græcos librum luculento sermone, Evangelicis & Canonicis testimoniis destruens eorum errores, & Catholicæ Ecclesiæ fidem adstruens.* Teste verò Trithemio scripsit *Leo de hæresibus extirpandis Lib. I. Ad Constantinum Monomachum Imperatorem contra errores Græcorum Lib. I. Ad Patriarcham Constantinopolit. Lib. II. Contra Græcorum errores multa scripsit, & epistolas plures ad diversos.* Trithem. in Annal. Hirsaug. ad an. 920. p. 63.

HUMBERTUS è Tullensis Cœnobii Monacho propter singularem eruditionem Sylvæ Candidæ Episcopus creatus, & inter S. R. E. Cardinales conscriptus est: à Leone IX. Constantinopolim legatus Ecclesiæ causam strenuè propugnavit adversus *Michaëlem Cerullarium, Leonem Acridanum, & Nicetam Pectoratum*, quorum calumnias in Latinos editis libris egregiè propugnavit. Extant in appendice Tom. xi. Annal. Eccl. Cardinalis Baronii: apud Henric. Canis. Tom. vi. Lect. Antiq. & in Bibl. PP.

GILBERTUS, sive *Gislebertus*, cognomento Crispinus, patriâ Normanus, in Beccenti Monasterio tunc temporis celeberrimo, Monachus, & S. Anselmi in Theologia discipulus, celebrem disputationem, quam inter peregrinandum Moguntia cum Judæo quodam viva voce habuerat, literis mandavit, ac in Dialogi formâ compositam Magistro suo nuncupavit sub hac epigraphe: *de Fide Ecclesiæ contra Judæos.* Fecit hoc cùm jam Abbas esset Westmonasteriensis in Anglia. Hoc *Gilberti* Opus, quod Gabriel Gerberonius inter Opera S. Anselmi anno 1675. Parisiis edita integrum vulgavit, perperam Georgius Calixtus de numero librorum Veteris Testamenti §. 72. pag. 136. confundit cum alio libro, qui S. Augustino adscriptus sub titulo: *Altercatio Synagogæ & Ecclesiæ*, Coloniae prodiit anno 1540. Philippus Desponte verò idem hoc *Gisleberti* Opus sub nomine Guillelmi de Campanellis, Catalaunensis olim Episcopi, in Maxima SS. PP. Bibliotheca editionis ultimæ Lugduni an. 1677. vulgavit; quem tamen strenuè

strenuè refellit Casim. Oudin. de S. E. Tom. 2. pag. 229.

S. ANSELMI Archiepiscopi Cantuariensis *Liber de processione Spiritus sancti*, in quo Catholicam sententiam de processione Spiritus sancti ex Patre, Filioque contra Græcos propugnat. *Pater, inquit, & Filius unicum sunt S. Spiritus principium, quippe qui ab eis procedit, non quatenus sunt duæ personæ realiter distinctæ, sed ut sunt unus Deus.* Quam ipsam doctrinam tradiderat S. Augustinus lib. 5. de Trinit. cap. 14. & postea definivit tum Innocentius III. in Concilio Lateranensi IV. cap. 1. tum plenius ac distinctè Gregorius X. Papa in Concilio Generali Lugdunensi, cui ipse præfuit. Quanta autem eruditio Sacræ Scripturæ, rationum pondus, ac subtilitas in S. Anselmi libro contineatur, haud facile dictu est. Petavius lib. 7. de Trinit. cap. 7. num. 3. ubi differit de processione Spiritus S. ait: *Tractat hoc argumentum & uberrimè & eruditissimè S. Anselmus toto ferè libro, quem de processione Spiritus S. contra Græcos edidit.*

B. PETRI DAMIANI *Antilogus contra Judæos.*

-- EJUSDEM S. R. E. Cardinalis *Dialogus inter Judæum & Christianum.* Opp. Tom. III. editionis Cajetanæ in fol.

ADELPHUS Abbas circa A. C. 1180. scripsit librum *contra Saracenos.* Vid. Trithem. de S. E. cap. 383. & Illust. Benedict. II. 16.

PETRI ABÆLARDI *Liber adversus hæreses* extat inter ejus Opera à Francisco Amboise, Parisiis anno 1624. vulgata.

PETRI VENERABILIS Abbatis Cluniac. *Tractatus adversus Judæorum inveteratam duritiem*; extat inter ejus Opera junctim edita, & in Bibliothecis Patrum.

-- EJUSDEM *Epistola, sive Diatriba, aut Tractatus adversus Petrobrusianos hæreticos*; in quo præter magnam eruditionem acre judicium ostendit; sed parem laudem ab accurata Critica non ubivis meretur. Prodiit Ingolstadtii an. 1545. in 4. studio & cura Johannis Hoffmaisteri.

-- EJUSDEM *Libri V. adversus nefandam Sectam Saracenorum.* Totam Authoris egregiam lucubrationem libris quinque distinctam fuisse asserit ANDREAS QUERCETANUS, eosque plurimùm à se perquisitos nequaquam reperiri potuisse dolet. *Edmundus ve-*

*rò Marthene & Ursinus Durand paulò feliciores adeò desiderati Operis duos priores libros offenderunt in pervetusto Codice Aquincinctensi Auctoris ævo eleganter exarato, ubi extant ad calcem Epistolarum ejus: quos interim, dum reliqui possint reperiri, eruditissimis Lectoribus Tomo IX. Collectionis amplissimæ veterum Scriptorum exhibuerunt, præmissis argumentis capitulorum libri non modò primi & secundi, sed tertii quoque & quarti. Fallitur ergò *Natalis Alexander*, dum Histor. Eccles. Sec. viii. c. 2. art. 2. pag. 548. col. 2. scribit: *Sunt, qui Petrum Cluniacensem V. libros contra Sectam Mahumetanam edidisse asserunt, sed nullibi inveniuntur.* De veterum Authorum literariis Operibus quandoque dicendum est: *Quærite, & invenietis.**

HUGO Rothomagensis Archiepiscopus ex Abbate Rhadingensi in Anglia, scripsit libros tres contra *hæreticos sui temporis, sive de Ecclesia & ejus Ministris* ad Albericum Ostiensem Episcopum, Sedis Apostolicæ Legatum, qui à Luca Acherio editi sunt in Appendice ad Guiberti Novigent. Opera.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis *Dialogorum inter Christianum & Judæum libri III.* quibus *Anuli* nomen dedit, extant ad calcem novæ editionis Operum S. Anselmi Paris. an. 1675. pag. 524.

EKBERTI Abbatis S. Elisabethæ Schœnaugiensis fratris sub finem seculi xii. Sermones xiii. contra Catharos, qui extant in Bibliothecis Patrum. Erant verò Cathari Waldensium infelix propago, qui damnatos Manichæorum errores hæreses innovarunt.

NICOLAUS RADELIFUS (vitiosè *Radelif*) Lelando cap. 453. *Radoclivus*, Anglus, Monachus atque Archidiaconus ad S. Albanum circa an. 1390. adde Baleum VI. in 8. & Pitseum p. 544 seq. Scripsit Dialogos de SS. Evcharistia libris duobus sub epigraphe *Viticum animæ s. lubre* contra Joannem Wicleffum, qui in dialogis suis *Nicolaum* sub canis nigri, *Petrum Carmelitam* sub albi canis nomine perstringit. Tum librum *pro magnum cultu*, aliùmque *questionum diversarum.* Traditurque apud Bzovium ad an. 1415. n. 58. p. 489. Wicleffum in privatis colloquiis, in domesticis exhortationibus, in scholasticis disputationibus, & in publicis infectatus con-

concionibus, donec tandem scriptis quoque libris eum oppugnavit. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. l. 13. p. 383. Ejus libellus de SS.^{ma} Evcharistia, inquit Possevinus Appar. Sac. tom. 2. per modum Dialogi scriptus vehementer pupugit Wicleffum hæreticum.

JOANNES WELLIS, Monachus Anglus in Cœnobio Ramesiensi Congr. Clun. post imbibitas tum humaniores tum philosophicas disciplinas feliciter emensus est theologorum studiorum cursum. Quo finito doctoralem dignitatem Oxoniæ suscepit. Fuit hæreticorum omnium & præsertim Wicleffi, suorumque sectatorum juratus hostis, & unus ex illis duodecim, qui primùm omnium illum & illius errores damnaverunt. Quædam denique non modica scripsit, quibus apud posteritatem honestam famam consecutus est, edidit enim, ut testatur abbreviator Gesneri, & alii:

1.) De Evcharistia Lib. 1. 2.) De Cleri prærogativa Lib. 1. 3.) Pro religione privata Lib. 1. 4.) Contra Nicolaum Herfordium Lib. 1. 5.) De socii sui ingratitude Lib. 1. 6.) Epistolarum ad diversos Lib. 1. & alia multa ferè omnia contra hæreses & hæreticos. Claruit an. 1382. Vid. Pitf. æt. 14. p. 540. Ant. à Wood in Hist. Univers. Oxon. Lib. I. p. 189. col. 2.

ANDRÆ DE ESCOBAR, Hispani Benedictini, Episcopi Megarensis, deinde Civitatis, hinc Ajacensis, atque ut nonnullis placet, Cardinalis, Tractatus contra quinquaginta errores Græcorum compositus Bononiæ anno 1437. & ms. tus in Bibliotheca Vaticana. Nic. Ant. Bibl. Hisp. vet. p. 155.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, Liber 8. Quæstionum de Polemicis ad Maximilianum Imperat. Oppenheimii an. 1515. Item Germanicè Ingolstadii an. 1556. in 4.

SIMON ELICH, Abbas Pegavienfis in Saxonia, an. 1524. contra Lutherum librum patrio sermone scripsit de pernicie & damnis, quæ in bonis fortunæ, corporis, & animæ ex Lutheri, ejusque asseclarum doctrina in homines, regiones, & provincias redundant. Lipsiæ apud Wolfgangum Stöckeln an. 1524. in 4.

ALPHONSUS DE VIRUES, Hispanus, Ulmetanus, Sac. Theolog. Magister, concionatorique operis laude dignus, qui Carolo Imperatori Ecclesiastes esset, atque adedò gratus, ut vel inter Germanos peregrinantem illum sequi, doctrinæque Evangelicæ

impertiri juberetur. Obtinuit inde Canariensis Episcopatus infulas, clarus ad posteros edito olim opere adversus Philippum Melanctonem, quod ita inscriptum prodiit: *Philippicæ Disputationes XX. adversus Lutherana dogmata per Philippum Melanctonem defensa.* Antverpiæ 1541. Colonia item 1542. & 1561. quibus accedunt *septem Collationes*, quibus Erasmus Roterodamum admonebat rectæ doctrinæ. Nam quod usus familiariter eo fuisset, sibi has partes ex officio debitas imposuit. Nic. Ant. B. H. N. tom. 1. pag. 43.

LUDOVICI BLOSII, Abbatis Lætiensis *Colyrium hæreticorum* Libris II. distinctum, Lovanii typis Grævii an. 1549. in 8.

EJUSDEM Facula illuminandis & ab errore avocandis *hæreticis accommoda.* Lovanii in 12. typis Petri Zanguii an. 1562.

--- *Epistola ad nobilem Matronam ab hæreticis seductam.* Gallicè scripta, Latinè reddita extat ad calcem Operum Authoris.

JOACHIMI PERIONII, Benedictini Cormæriceni, Theologi Parisiensis, *Topicorum Theologorum libri duo*, quorum in posteriore de iis omnibus agitur, quæ hodie ab hæreticis defenduntur. Parisiis apud Thomam Richardum. 1549. in 8. & Coloniae 1559. in 8.

GILBERTI GENEBRARDI *adversus Centuriatores Magdeburgenses succincta & constans Doctrinæ Catholicæ per singula secula Collectio.* Edidit etiam Ant. Possév. Bibl. Select. Tom. I. lib. 7. pag. 324. - 339. *Hanc Collectionem*, inquit Editor pag. 294. *omnino tam docti, quam non ita docti perlegant obsecro.*

--- *De Trinitate libri tres contra hujus ævi Trinitarios & Autotheanos.* Paris. 1569. & 1585. in 8.

--- *Ad Lambertum Dancæum, Sabellianismo doctrinam de S. Trinitate inficientem*, cum libello Francisci Jordani Theologi Parisiensis adversus eundem. Parisiis apud Ægidium Gorbinum an. 1581.

GEORGII FLACHII, Benedictini Lorchenfis, & Michaëlis Wagneri duæ Quæstiones de Sacrificio Missæ, & de Sacra Communione. Ingolstadii an. 1543.

LEONARDI RUBENI, Germani Effendiensis, ex Jesuita Monachi primùm Benedictini in Monasterio S. Martini Maj. Coloniae, tum Abbatis Cœno-

Cœnobii SS. Apostolorum Petri & Pauli in Civitate Paderbornensi *De Idololatria libri tres*, Coloniae Agrippinæ, in officina Birckmannica, sumptibus Arnoldi Myllii an. 1595. in 12. De hoc suo Opere ita Author in ejus loquitur Nuncupatione: Ego, cum nonnullas orbis terræ partes, religionis & catholicæ fidei propagandæ gratia peragravi, non sine summa animi molestia, quotquot inveni Catholicæ religionis hostes, hi omnes Catholicos pro ambone, & cathedris pestilentiae suæ, idololatrias esse plenis buccis concrepant, idque tanto voluntatum animorumque consensu, ut nulli ex hæreticorum colluvie, hoc crimen aliis hæreticis imponant. At defecisse scrutantes scrutinio, mentitam esse iniquitatem sibi, hic libellus, Deo duce, ostendet. Enitar enim, quantum potero, ut traditâ prius criminis idololatriæ gravitate, Ecclesiam quoque Catholicam ab hoc scelere esse quàm alienissimam commonestrem, ac deinum, si quod adhuc hujus piaculi in orbe terrarum sit vestigium, id vel maximè in cathedris & synagogis esse hæreticorum convincam.

--- *EJUSDEM Liber de falsis Prophetis & Lupis rapacibus.* Paderbornæ ex typis & officina Mathæi Pontani an. 1600. in 12. In hoc Opere habet Lector quasi in speculo falsorum Prophetarum & Luporum rapacium, id est, hæreticorum, ex sacris Literis, Doctorum Ecclesiæ, & verorum Historicorum autoritate deductum ingenium.

NINIANI WINZETI RENFROO SS. Theologiæ Doctoris, & ad S. Jacobi apud Scotos Ratisbonæ Abbatis

Flagellum Sectariorum, qui Religionis prætextu seditiones jam in Cæsarem, aut in alios orthodoxos Principes excitare student, quærentes ineptissimè quidem, Deone magis, an Principibus sit obediendum? Accessit velitatio in Georgium Buchananum circa Dialogum, quem scripsit de jure Regni apud Scotos. Ingolstadii ex officina typographica Davidis Sartorii an. 1582. in 4.

Summa utriusque libelli hæc est: „Nulla ratione adhibendam aurem esse iis, qui *Ministri* vulgò vocantur, idque duplici potissimum ratione: primùm quòd doctrinam impotentem infinitis ferè erroribus, at-

„que olim damnatis hæresibus corruptissimam: deinde quòd vocatione legitima ordinaria vel extraordinaria, potestatem regendi ecclesias habeant nullam. Cæsari verò, vel dum impedit, ne Novatorum ecclesiæ extruantur, vel extructas statim destruit, aut quid aliud in defensionem sanctæ & Catholicæ Ecclesiæ, maximè autem quòd faciendum ipsi præscribit intemerata legum autoritas, perficit, protinus esse obediendum: eò quòd, dum hæc facit, ut is, de cujus autoritate nemo dubitat, omnium verè Christianorum Cæsarium vestigiis insistant, ac propterea rectissimè ita facere jure sit censendus. Quæ omnia plurimis testimoniis, & omni exceptione majoribus non modò ex sacris Literis, primis quatuor celeberrimis post Apostolos Oecumenicis Conciliis, manifesta Patrum consensione, perpetuæque Ecclesiæ fide, sed ex Decretis quoque & Rescriptis summorum & pientissimorum Principum Constantini M. Arcadii & Honorii, Theodosii & Valentiniani, Martiani & Anastasii, ac postremò & Caroli M. tam clarè hæc patent, quàm quòd clarissimè.

JOANNIS JACOBI ALBI, Abbatis Scotorum Ratisbonæ *Disputatio* cum Andrea Schmidelio, Lutheranae Sectæ Theologo, Ratisbonæ habita an. 1588. edita primùm Latinè, dein Germanicè in foliatium plebeiorum. in 4. Ingolstadii 1588.

ALEXANDER BAILLIE ex illustri familia in Scotia ortum duxit e parentibus heterodoxis in Carnbury dynastia: à quibus post triviales in patria classes ad altiora studia Heidelbergam, deinde Helmstadium missus est, per Galliam & Italiam peregrinari iustus, patriam religionem cum Catholico-Romana commutavit Herbipoli monachus factus 1615. in Abbatem Ratisbonæ à Scotis postulatus 1642. Obiit 1655. Scripsit controversias fidei contra Sectarios in Scotia, patria lingua, quas an. 1624. edi curavit in 8.

CORNELIUS COLUMBANUS URANCX ad D. Petrum in Blandinio Abbas, collegit de verâ atque reali Christi in Evcharistia præsentia contra Calvinianos SS. Patrum Joannis Chrysostomi, Ambrosii, & Cypriani testimonia, inscripsitque *Malleum Calvinistarum.* Antverp. 1607.

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani, *Signaculum S. Crucis con-*

tra Sectarios assertum. Ingolstadii 1612. in 4. Germanicè.

HUBERTI AB ASSONLEVILLE, Prioris Monasterii Altimontensis in Belgio *Parænesis*, sive Commonitorium ad errantes in fide omnes, ut ad Ecclesiæ Catholicæ unitatem se omnes recipiant. Duaci 1632. & Montibus 1633.

LAURENTII A DRIPT, Gladbacensis, Anti-Decalogus cum refutatione Theodori Reinking de Regimine Ecclesiastico. Colon. 1672. in 12.

AUGUSTINI REDING, SS. Theologiæ Doctoris, ejusdemque in Universitate Salisburgensi olim Professoris, & Exempti Monasterii Einsidlensis Decani, postea Abbatis, ac S. R. I. Principis *Dissertationes Controversificæ, in quibus plerique fidei articuli ab hodierno prætensa Reformationis Ministerio in controversiam deducti, ad verum Romanæ Ecclesiæ sensum exponuntur, occasione Libellorum à Joanne Jacobo Vedrosio, Ministro Curiensi, & Joanne Henrico Heideggero Tigurino Professore editorum.* Typis Monasterii Einsidl. per Josephum Raymann an. 1670. in 4. quæ fuit prima editio, altera anno 1684. etiam in 4. accurata fuit.

-- *Synodus Hierosolymitana adversus Calvinistas Hæreticos, Orientalem Ecclesiam de Deo, rebusque divinis hæreticè, ut sentiunt ipsi, sentire mentientes, pro Reali potissimum præsentia anno MDCLXXI. sub Patriarcha Jerosolymorum Dositheo celebrata.* Interprete Domno Michaële Fouqueré è Congr. S. Mauri. Editio secunda ab interprete emendata in 8. Parisiis apud Gabrielem Martin an. 1678. Quo eodem anno recensita fuit in Journali des Savans pag. 120.

JOSEPHI MEZGER, San - Petrensis, in Academia Salisburgensi Controversiarum Fidei Professoris Tractatus Polemicus, Scripturistico - Controversificus *De Antichristo, ejusque adventu & Regno.* Salisburgi typis Jo. Bapt. Mayr. 1682. in 12.

DIONYSII DE SAINT MARTHE è Congr. S. Mauri *Traité de la Confession contre les erreurs des Calvinistes.* id est, *Tractatus de Confessione contra errores Calvinistarum.* 8. Parisiis apud Rambertum Rulandum anno 1685. Dispescuit Author librum suum in duas partes; in quarum prima fidem Catholicæ Ecclesiæ exponit; cui confirmandæ plura assert argumenta, ex sacris literis, & Autoribus Ecclesiasticis, qui

primis duodecim seculis floruerunt, deprompta. In altera parte refellit librum *De Confessione auriculari*, Genævæ anno 1661. typis exscriptum, atque sola authoris audacia insignem, qui omni asseveratione affirmare non perhorruit, quod haud majoris sit laboris, Alcoranum ex Evangelio, atque Confessionem adstruere, cujus usus in Ecclesia haud unquam viguerit. Ad hæc Samaritanus in altera hac parte Cardinalem Bellarminum vindicat, in quem Calvinianæ Sectæ Minister omnem suam bilem evomuerat. Nova deinde rationum momenta in medium producit, quibus quatuor ea confirmantur argumenta, quæ à celebri hoc Cardinale ex antiquitate, utilitate, tum ipsa præcepto Confessionis obtemperandi difficultate, ac denique prodigiis in hujus doctrinæ confirmationem à Deo factis potissimum desumpta fuerunt. Vide le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 459.

BASILII FINCKENEIS, *Theologia Polemico-Mystica Atheo-Controversifica*, tribus Controversiis præcipuos Atheorum errores comprehendens, & refellens per oppositas veritates; quibus demonstratis sublati sunt Atheismus, sive Certamina Atheo - Theologica, & Theologico - Mystica de Existentia Dei, existentia Angelorum, & animæ immortalitate. Cum triplici Parænesi ad Atheos in fine cujuslibet Controversiæ. Viennæ typis Andreae Heyngeri, anno 1693.

--- EJUSDEM *Theologia Controversifica* tribus controversiis universas fidei controversias comprehendens, quibus decisæ sunt omnes. Sive Certamina Hæretico - Controversifica pro fide, & veritate fidei intellectum sic convincentia, ut quilibet veritatem veræ Ecclesiæ & fidei evidenter videre possit, & facili negotio compendioque venire ad agnitionem veritatis. Viennæ Austriae apud Susannam Christinam, Mathæi Cosmerovii viduam an. 1693. Auctor in percelebri monasterio ad S. Lambertum in Styria Professor in rebus Theologicis excellit, easque non suo tantum in Coenobio, sed aliis etiam monasteriis magna cum laude docuit.

FRANCISCI LAMII è Congregatione S. Mauri *La Verité evidente de la Religion Chrétienne*, id est. *Veritas evidens Christianæ Religionis.* Parisiis anno 1694. typis Edmundi Couterot,

--- EJUSDEM *Le nouvel Atheisme renversé, ou Refutation du Systeme de Spinoza.* i. e. *Novus Atheismus subversus, seu Refutatio Systematis Spinoziani.* in 12. Parisiis apud Edm. Conterot. Utriusque opellæ brevem recensionem vide apud le Cerf pag. 186.

GODEFRIDI BESELI, Abbatis Gottwicensis in Infer. Austria *Quinquaginta Romano - Catholicam fidem omnibus aliis præferendi Motiva.* Latine primum, deinde etiam Germanicè typis excusa fuerunt an. 1708. Moguntia, ubi Author Electoralis, & Archiepiscopalis Officialis & Consiliarius fuit. Liber hic non uni Sereniss. Brunsv. Duci Antonio Udalrico, qui in eo loquitur, sed sine dubio plurimis aliis cum luce salutem attulit. Pez Apolog. Epist. in not. pag. 66.

CAROLI MEICHELBECK in Congregatione Benedictino - Bavarica Controversiarum Fidei Professoris Ordinarium *Responsio ad Josephi Domini Sensen ab orthodoxa fide Apostatæ Monachi, Pastoris in Darmsheim, Labyrinthum Romanum Pontificium.* Monachii in 8. Germanicè, sumptibus Jo. Jac. Remy, typis Mathiæ Riedel anno 1709.

ANONYMI BENEDICTINI *Lettre au Reverend Pere le Courayer sur son Traité des Ordinations des Anglois.* id est: *Epistola ad Reverendum Patrem Courayer super ipsius Tractatum de Anglorum Ordinationibus.* Parisiis apud Lamecium an. 1726. in 12. Pater Courayer Anglorum Ordinationes pro validis habet, quod Benedictinus inficiatur. Vid. Recensio in Journali des Savans m. Jul. an. 1726. pag. 436.

REGINALDI PERCKMAYR, Augustæ Vindel. ad SS. Udalicum & Afram Professi, & quondam Parochi *Opus controversificum de SS. Sacramentis.* Augustæ 1726. in 4. Germanicè.

CASPARI ERHARDT, Benedictini Theologi in Principali Monasterio ad S. Emmeramum Ratisbonæ, *Soliloquium Comitis de Meternich* Commentario Polemico, facili, & plano illustratum, Ratisbonæ anno 1728. in 8.

JOANNIS BAPTISTÆ KRAUS, hodie Abbatis ad S. Emmeramum & S. R. I. Principis *Expositio Christiano-Catholicæ Doctrinæ in libello Jacobi Bosfuet comprehensæ*, super quosdam controversos articulos, unâ cum observationibus nonnullis contra Antonii Fickleri, ita dicti, conficta gratia. *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

via momenta, quibus causam emigrantium Rusticorum Salisburgensium tuetur. Germanicè. Ratisbonæ anno 1733. in 8.

VIRGILII SEDLMAYR, Wessofontani, Catalogus Hæresum cum Methodo disputandi cum Catholicis. Ratisbonæ anno 1733. in 8.

ÆMILIANI NAISL, Weichenstephanensis in Bavaria Benedictini, multis aliis in lucem datis Operibus minime incelebris, *Theologica Refutatio Viti Ludovici à Seckendorff acerrimi Lutherani dogmatis Parastatæ.* Pez de ponte, seu *Stadt am Hoff* anno 1734. in 4. Germanicè.

GREGORII HORNER, in Academia Salisburgensi Theologiæ Professoris, *Prima fidei Catholicæ Principia contra Lutheri Sectatores.* Salisburgi anno 1735. in 8. Author Ordinem Monasticum secundum Regulam S. Benedicti in Monasterio Glunicensi vovit, *cujus ad gubernacula hodie sedet, magna virtutis & prudentiæ laude.*

BENEDICTI BACCHINI, Abbatis è Congreg. Casinenfi *Lettere Polemiche contro il Sig. Giacomo Picenino, Ministro in Soglio &c. h. e. Epistola Polemica adversus Jacobum Piceninum Ecclesiasten Sogliensem.* Opus posthumum unâ cum Censuris Romanorum Revisorum in idem, ac Observationibus Authoris in easdem Censuras. Altorfii (in pago Urensi) Sumptibus novæ Societatis, an. 1738. in 4.

Adversus celeb. *Piceninum* Epistolæ hæ fuerunt scriptæ. *Prima* exponit methodum & œconomiam, quâ Ven. *Bacchinus* putavit hæreticos tractare fidei catholicæ religionisque Christianæ momenta. In *secunda* ac *tertia* differitur de vero iudice in controversiis fidei. Fidem inædificat Autor sacris literis ac doctrinis per manus traditis, Ecclesiam verò Christi, id est, Pontificem Romanum, pro supremo disceptationum de religione exortarum iudice habet. Cum hæc tres Epistolas composuisset, diem suum obiit *Jacobus Piceninus*. Eam ob causam *Epistolam quartam* opposuit hujus in ministerio Calviniano successor, quâ doctrinam de primatu Petri expendit, ac juris divini eum esse, ostendit. *Fontanini*, Archiepiscopi Ancyrani, & Anonymi Dominicani, Censura paulò post successit, quæ hic fuit adjecta. Constat verò, *Fontaninum* ac *Bacchinum* asseruisse Pontifici Romano dominium temporale Comachii, *Maratorium*

verò contrarium tenuisse utriusque. Censura tamen *Fontanini*, qui in eruditissimos quosque ultra modum invehi solebat, non obstitit, quo minus *Epistolae Bacchini* cum publica approbatione edi potuerint. Anonymi autem Censura modestiam quamcunque spirat, Christiano dignam. Animadversionibus *Bacchini* in utramque scriptis, inest multum eruditae moderationis.

Ut Literas hasce ad *Piceninum* scriberet *Bacchinus*, adductus fuit illius libris, Italicè scriptis, ac per *Italiam* diffusis, nominatim *Apologia & Trionfo della vera religione*, quibus homines de plebe à fide catholica & orthodoxa poterant dimoveri. Inprimis objicit Protestantibus veluti erroris sui signum dissensiones mutuas, inconstantiam, coherentiæ defectum, cupiditatem novarum opinionum, earumque singularium ac perniciosarum modos judicandi fallaces, quibus dogmata videantur tractare. Modestiam rationibus conjunctam à vera religione separari non posse, præcipuè monet. Confutationem singulorum Capitum exegerat *Piceninus* à Patre *Semery*, suo antagonista. Noster verò syntheticè differere constituit, ut argumenta adversarii eò magis vi sua exuantur, siquidem *Piceninus* in *Apologia* non sigillatim ad singula capita responderit *Panigarolæ* & *P. Segneri*, nec in *Triumpho veræ religionis* Patri *Semery* sic satisfecerit. Inprimis urget à Protestantibus autoritatem articuli fundamentalis æstimari cujusque examine proprio & ratiocinatione, Catholicos verò è contrario judicium suum submittere autoritati matris Ecclesiæ. Quare colligit, Protestantibus tot doctrinæ esse systemata, quot sint rationis in usum traductæ compages. Neque tamen Protestantes inficiantur, literas *Bacchini* eleganter, nervosè, doctè esse scriptas.

Sequuntur *Censuræ ad quinque literas contra Piceninum cum observationibus*. Ex eis, quæ an. 1705. & 1706. ob *Agnelli Ravennatis* librum, primò Romæ suppressum, inde postmodum edi permillum, à Revisoribus ejusdem passus fuerat, satis didicerat, quæ ipsum manerent incommoda, si rursus de scripto edendo cogitasset. Illustrissimo itaque ac Reverendissimo Novocomensi Episcopo, jubenti, ut contra *Picenini*, Calvinistæ, libros aliquid scriberet, morem se gesturum pro-

misit, eâ tamen lege adjecta, ne id typis ederetur, sed ut Ms. lucubrations suæ illius Diocesis Parochorum manibus transcriberentur, usui deinde ita futuræ. Cùm tamen priores ex quinque, quas intra annum exaraverat ad *Piceninum* literas misisset, pro ejus in ipsum humanitate idem Episcopus scriptas adeò probaverat, ut Romam transmissas voluerit Censoribus exponendas; ægrè id Autor tulit, præviditque, quod inde evenit. At quid ageret? Reliquæ Epistolæ ejus Romam erant missæ, duobus Romanis Censoribus examinandæ. Expectabatur ea censura per biennium & ultra. Advenerunt tandem Româ an. 1717. mense Aprili illæ censuræ. Perlegit eas confestim Autor, eisque Observationes suas adjunxit, ne quis putaret ipsum in literis illis peccasse, vel à norma fidei pietatisque discessisse. Primus Censor adscripserat: *ego NN. censeo hunc librum non esse approbandum - in quibus mihi nonnulla occurrunt advertenda*. 1.) Circa rationem scribendi lingua vernacula. 2.) Circa dogma. 3.) Circa textus allegatos. Revisoribus pro SS. Inquisitionis Officio librorum edendorum, quod munus Autor non semel exercuit, eadem ferè est cura injuncta, ac Correctoribus editorum. Demandatum verò eis modò, ut ea corrigant, quæ ad fidem & dogma, & quæ ad mores, ac sacram disciplinam pertinent. Præscriptum præterea, ut in libris Catholicorum recentiorum, qui post annum 1515. conscripti sunt, si id, quod corrigendū occurrit, paucis demptis aut additis, emendari posse videatur, id Correctores faciendum curant, sin minus, omnino auferant. Revisor libri edendi nihil debet dare gratiæ, nihil odio, sed, omnino humano affectu posthabito, Dei duntaxat gloriam spectare, & fidelis populi utilitatem. Credit itaque Autor, Censorem fines officii sui excessisse. Censor ægrè tulit in Autore 1.) linguæ vernaculæ usum. 2.) Doctrinam, quâ Autor contenderit, non esse Articulum fidei in quibusdam natura sua adiaphoris, ut sunt Communio sub utraque specie laicorum, cultus imaginum, usus reliquiarum, cultus Sanctorum, vita monastica cum votis, præsentis Indulgentias concedendi ritus, & Articulum fidei ultimò resolvi in his in Articulum, quo Ecclesiam credimus, & ejus supremam autoritatem, concedendi, prohibendi, præcipiendi prædicta, cui omnes obedire tenentur.

3.) Quòd

3.) Quòd Autor scripserit, notionem Ecclesiæ restringi ad illam Ecclesiam, quæ coeperit immediatè post Pentecosten; 4.) Quòd Autor scripserit, in notionem Ecclesiæ non venire Ecclesiam triumphantem; 5.) Nec in eam venire Prædestinatorum collectionem, quia collectionis ejus primordia sint ab æternitate repetenda, non à Pentecoste. 6.) Nec collectioni prædestinatorum competere nomen Ecclesiæ, nisi per quandam analogiam, quia improprio significato proprietatem Catholicæ habeat. Sed quantum attinet ad momentum primum, Abbas *Bacchinus* putat, Inquisitoris permissionem sufficere, ostenditque, *Panigarolam* lingua Italica olim scripsisse, nullo adversario ea lingua præeunte, nec non *Paulum Segneri*, ac *P. Semery*, *Picenini* antagonistam, ac *P. Tonti*, Augustinianum, publicumque Patavii Professorem, qui *Picenini* scriptum, usus linguæ Italicæ refutaverit. Addit, sibi suffecisse Episcopi jussu gregi suo remedia allaturi. Et cur imperiti linguæ Latinæ uterentur præceptore Latino in evellendo miasmate hæretico? Nónne libri catechetici in linguis vernaculis eduntur? Monet Autor porrò, aliud in Theologicis esse id, quod vocatur *indifferens* in genere morum, aliud esse adiaphoron in linea religionis. Prius ex sua natura est nec bonum nec malum; posterius est id, quod ex sui natura ad religionis substantiam non pertinet, atque absolutè (præscindendo ab Ecclesiæ tacito vel expresso consensu, vel præcepto) sine salutis dispendio omitti potest, vel observari. Hoc putat, licet non possit esse malum morale, posse tamen esse bonum item morale. Largitur tamen, praxes quasdam non esse ex Dei verbo malas moraliter, sed potiùs bonas, & Ecclesiam, dum ita definit, articulum fidei definire. Censor confuderat scilicet indifferentiam in linea morum cum adiaphoris in linea religionis. De cultu & usu imaginum, de invocatione, cultuque Sanctorum, & de Reliquiarum veneratione, Autor verba Fratrum *Walenburchiorum* ex *Tr. IV. de Unitate Ecclesiæ* Cap. 40. n. 4. facit sua: En illa: *Catholicus salvari potest, qui nunquam Sanctos invocat, qui nunquam Reliquias aut Sanctorum imagines veneratur, imò qui in animum inducit, nunquam ad Sanctos, sed ad solum Christum & Deum confugere*. Articulum tamen de auctoritate Ecclesiæ circa adiaphora, censet esse

de fide. *Walenburchii* n. 9. eadem docent, quæ Autor de rebus *natura sua indifferentibus* docuerat. Laudat præterea consentientem *Suarezium de Defensione fidei catholicæ* Lib. II. cap. 9. de *Invoc. Sanct.* *Petavium in Theol. Dogm. Tract. de Incarn. Lib. XIV. Cap. 13.* *Thomasinum Theolog. Dogm. de Incarnatione Verbi* Cap. 12. *Bellarminum de Imaginibus Sanctorum* Lib. II. Cap. 9. ac *Nicolaum Sanderum de Cultu Imaginum* Lib. II. Cap. 4. nec non *Natalem Alexandrum in Hist. Eccl. Sec. VIII. Diss. VI. §. 3.* *Comunionem sub una specie, laicis dari solitam, non esse ex se articulum fidei, comprobatur testimonio Petavii ex Lib. II. Dissert. Eccles. Cap. 2.* In Sacramenti ceremoniis distinguit essentialia ab accidentalibus, ac posteriora naturâ suâ esse adiaphora, confirmatur testimonio *Bellarmini de Cultu Sanctorum* Lib. III. Cap. 10. Ipse inter adiaphora posuerat vitam monasticam, qualis est *Monachorum & Ordinum* ab Ecclesia probatorum, à Censore minùs accuratè erui ex Scriptura, & præsertim ex Evangelio. Potestatem & exercitium concedendi Indulgentias esse de fide largitur, id verò de modo esse verum pernegat. Ecclesiam ab Hierusalem coepisse die Pentecostes evincit auctoritate Augustini ex *Epistola de Unit. Eccl. n. 25.* & de *Doctrina Christiana* Lib. III. Cap. 1. n. 10. nec non *Cani de Loc. Theolog. Lib. IV. Cap. 4.* Prædestinatos non esse intra Ecclesiam, exinde probat, quòd convertendi omnes, nondum conversi, atque ad finem firmi à Deo prævisi, sint quidem prædestinati, nec tamen adhuc Ecclesiæ membra, tuitus sese sententia *Cani* cap. 3. Censor affirmaverat, prædestinatos ingredi notionem Ecclesiæ, deinde verò ostendit, sese intellexisse unionem prædestinatorum. Hanc Autor dixerat non nisi per quandam analogiam dici posse Ecclesiam, & quod in proprio significato eidem prerogativa Catholicæ non aptetur, Ipse enim duo momenta putat esse Ecclesiæ propria, *catholicitatem & unitatem dogmatis*, distinguens inter *catholicitatem* singulorum & *unitatem dogmatis*, distinguens inter catholicitatem singulorum, ac inter Ecclesiæ catholicitatem. Collationem prædestinatorum nec apertam omnibus & singulis esse, nec habuisse vel habere unitatem Dogmatis, ipse addit. Unde probat, eam carere Notis catholicitatis Ecclesiæ. Plura alia, quæ Censor notavit, & ad quæ respondit *Bacchi-*

nus, recensent Eruditi Lipsienses Supplem. Tom. III. Sect. xi. quæ nos brevitate causa prætermittimus; tantum postrema *Recensionis* verba adscribimus: „Juvat legere Observationes „*Bacchini*, doctrinâ, judicio, scientiâ tractandi controversias, ac quod „ante omnia haud dissimulandum, „eleganti dictione, ita conditas, ut „doleamus, nobis hîc finem imponi, „nec licitum esse, ad patientiam Lectoris retinendam, ex observationibus Autoris, ad alterius Censoris objectiones expromptis, quidquam „communicare. „

ANSELMI SCHNELL, Theologi Weingartenensis, *Cursus Theologiæ Polemicæ abbreviatus*. Augustæ Vindel. an. 1744. in 8. Part. II.

D. SINSART, Abbas Regularis Monasterii in Valle S. Gregorii Congr. SS. Vitoni & Hidulphi anno 1746. in lucem dedit *La Verité de la Religion Catholique-démontrée contre les Protestans, & mise à la portée de tout le*

monde. i.e. *Veritas Religionis Catholicæ contra Protestantes demonstrata, & ad omnium accommodata captum*. Biennio post vulgavit

Defense du Dogme Catholique sur l'Eternité des Peines, i.e. Defensio Dogmatis Catholici de pœnarum æternitate. Argentorati typis Jo. Franc. le Roux MDCC.XLVIII. in 8. Hoc & præcedens Opus excellenter scriptum est. Libro autem de *pœnarum æternitate* perdoctam præmisit Dissertationem, in qua disquiritur, an ratio sit judex competens ad judicium ferendum de rebus revelatis, & an objectiones, quas illa contra mysteria movet, attentione sint dignæ.

ANONYMI è Congr. S. Mauri *Divinitas Domini nostri Jesu Christi manifesta in Scripturis & Traditione*. Opus in quatuor Partes distributum. Parisiis, typis Jacobi Francisci Colombat in folio, an. 1749. Ariani, Sociniani, Deistæ, aliique hæretici sunt, quos Author refellit.

SECTIO V.

THEOLOGIÆ MORALIS SCRIPTORES.

S. GREGORII M. *Moralia in Job*, aliâque ejus Opera Christianæ pietatis ac moralis doctrinæ plenissima sunt. Præsertim à Theologiæ Moralibus studio Gregorii *Liber Sacramentorum* cum doctissimis Notis P. Hugonis Menardi è Congr. S. Mauri legendus est.

VENERABILIS BEDÆ *Epistola de Christiani Præfulis officio ad Egbertum Archiepiscopum Eboracensem*, in qua præter alias de rebus moralibus præclaras doctrinas, etiam agit de frequenti communione. Desideratur hæc *Epistola* in Tomis Operum Ven. Bedæ. Excerpta habet Mabillonius in ejusdem S. Doctoris Historico Elogio, quod post illius vitam in Actis Sanctorum O. S. B. contexit Sec. III. part. 1. pag. 513. Edita verò fuit integra Dublini an. 1664. in 8. quam recudi fecit Henricus Warthonus Londini anno 1693. in 4.

ALCUINI *Epistola* 71. ad Gothos de necessitate confessionis, in qua eorum errorem acriter reprehendit, qui peccata sua Sacerdotibus confiteri volebant.

EJUSDEM *Epistola* ad Pueros sancti Martini de Confessione ritè per-

agenda, quæ plena est eximiæ moralis doctrinæ.

GILBERTI Abbatis Westmonast. *Opusculum contra peccata cogitatio, locutionis, & operis*, cujus meminit Thomas James in Catalogo Librorum Theolog. pag. 32.

MARBODI ex Episcopo Redonensi Monachi Benedictini in cœnobio Andegavensi S. Albini *Epistola ad Hildebertum Cenomanensem Episcopum*, qui illum consuluerat de viro, à quo uxor debitum thori postulabat, licet ipse votum monasticæ vitæ consensu ejus emisisset, edita est Tom. XIII. Spicilegii.

WASSELINUS cognomento *Momalius* S. Laurentii apud Leodienses Abbas, claruit anno 1130. scripsit *Epistolam de continentia conjugatorum ante communionem*, quæ à Mabillonio evulgata est *Analect. tom. 1. pag. 339.* ubi de legibus continentie conjugalis, quam certis diebus præscribunt Canones, plura, ut solet, eruditè observat Mabillonius. *Cav. Hist. Lit. ad an. 1130. pag. 578.*

ERNULFI, seu *Arnulfi*, Galli, Beluacensis Monachi ac post alias dignitates Rossensis in Angliâ Episcopi *Epistola*

stola ad Walchelinum de incestis conjugis in Dacherii Spicileg. Tom. II. pag. 410. editionis novæ Tom. III. pag. 464.

GUILIELMI DE MONTE LAUDUNO *Summa de Casibus* Lib. I. Possevin. Appar. tom. 1. pag. 618.

BERNARDI DE BACHING, sive *Waching*, propè Saltzburgam ex Canonico Regulari Prioris Tegernseensis in Bavaria, an. 1472. defuncti *Confessionale* MS. memorat Bernardus Pezsius Tomo III. Anecdotorum Parte 3. pag. 631.

ANDRÆ MEGARENSIS Episcopi *Opusculum de forma & modo confitendi præfixum est Antidotario animæ Nicolai Abbatis de Bogardis*. Jo. Trith. de Vir. III. O. S. B. lib. 2. c. 236. & l. 4. c. 43. Possevin. in Appar. In Bibliotheca S. Martini Majoris Coloniae inter Ms Codd. habetur *Andræ Hispani S. R. E. Cardinalis Speculum confitentium*. Incipit: *Quoniam confitenti*. At *Andreas* nunquam fuit Cardinalis. Mihi *Andræ* *Opusculum* typis in 12. impressum hoc initio lectum fuit. *Ego magister Andreas Hispanus Romanæ Curie Pœnitentiarius olim Civitatis Alacensis, nunc verò Megarensis vocatus Episcopus Ord. S. Benedicti*.

BENEDICTINI ANONYMI libellus de conscientia seculo XII. scriptus, & lectu non indignus, à *Bern. Pezio* vulgatus fuit *Bibl. Ascet. Tom. VI. pag. 29 - 48.*

JOHANNIS DE CAMPIDONA Monachi Mariæcellensis in Austria circa an. 1450. *Tractatus de Confessione Generali*. Incipit: *Utrum confiteri generaliter &c.* asservatur in Bibliotheca Monasterii Rothensis in Bavaria.

THOMAS AB EBULO, Monachus Casinas, & Vicarius Generalis in tota Diœcesi Cassinensi scripsit *Librum Synodalem, Librum examinis Confessorum, & promovendorum ad sacros Ordines, & eorum, qui mittendi sunt ad Parochiales Ecclesias*. Placidus Diaconus in *Supplem. Vir. III. Casin. cap. 27.*

FULGENTII de Oviedo & Hevia Hispani in Pinciano Monasterio professi

Opus Morale & Praxis Reipublicæ Regularis. in fol. Partes II. Madriti an. 1639.

GREGORIUS SAYRUS, natione Anglus, Monachus Casinas non vitæ modò sanctimonia, sed excellenti, &

insigni prorsus rerum moralium doctrina claruit exeunte seculo decimo sexto. Ejus Opera à Theologis summo in pretio habita hæc sunt:

1.) *Casuum Conscientiæ, sive Theologiæ Moralis Thesaurus de Censuris Ecclesiasticis, aliisque pœnis, & canonicis impedimentis in septem libros distributus*; in quorum primo de excommunicationis natura, ejusque conditionibus. II. De effectibus illius. III. De excommunicatione Bullæ Cœnæ Domini, aliisque omnibus tam in Jure Canonico, quàm in Extravagantibus hæctenus editis. IV. De Suspensione, ejusque qualitatibus. V. De Interdicto, cessatione à divinis, depositione, & degradatione. VI. De irregularitatibus ex defectu contractis. VII. De irregularitatibus, quæ ex delicto incurruntur, eâ doctrinâ & diligentia tractatur, ut nihil ampliùs in hac materia prudens & studiosus Lector desiderare possit, cum triplici Indice Capitum, Authorum, rerumque notatu dignissimarum locupletissimo. *Venetis* an. 1606. apud Jo. Bapt. Colosinum in folio. Sæpiùs alibi impressum fuit. An. 1514. apud *Sessas*, & *Duaci* in officina typographica Balthasaris Belleri 1621. & denuò *Venetis* apud Baretium an. 1627.

2.) *Clavis Regia Sacerdotum, Casuum Conscientiæ, sive Theologiæ Moralis thesauri locos omnes aperiens*, partes duæ, in quibus præcipuæ Canonistarum & Summistarum difficultates ad communem praxim pertinentes, doctissimè deciduntur, & copiosissimè explicantur, celeberrimorum omnium Scriptorum antiquorum æquè ac recentiorum autoritate fidelissimè citata, & acerrimo judicio pro causarum necessitate disposita ad usum omnium cum Theologorum, tum Parochorum, & Confessoriorum utilitatem singularem, Opus exquisitissimum, & majori, quàm hæctenus diligentia accuratissimè elaboratum, sicut ex Authoris epistola ad Lectorem facile constabit, in duodecim libros dispersitum, quorum octo in prima parte comprehenduntur, reliqui verò quatuor in altera continentur, cum quintuplici Indice Capitum, Authorum, locorum Concilii Tridentini, Sacræ Scripturæ, & rerum notatu dignissimarum. *Venetis* an. 1607. apud Baretium, & denuò apud eundem 1615. In quarta editione accesserunt utilia additamenta, nec non catenula aurea

rea de comparatione peccatorum R. P. F. Paulini Berti, Lucensis, Ordinis Heremitarum S. Augustini Congregationis Lombardiae. Epitome hujus Operis edidit D. Constantinus de Notariis hoc titulo: *Compendii Clavis Regiae* pars prima R. P. D. Gregorio Sayro, Anglo, Congregationis Casinensis, Authore, & P. D. Constantino de Notariis Nolano, sacri Cavensis Cœnobii Præposito Claustrali, compilatore &c. Venetiis 1613. apud Bernardum Juntam, Jo. Baptistam Ciottum, & socios. Pars altera eodem titulo edita, eodem anno apud eosdem typographos.

3.) *Flores Decisionum, sive Casuum Conscientiæ* ex doctrina consiliorum Martini ab Azpilcueta Doctoris Navarri collecti, & juxta librorum Juris Canonici dispositionem in suos titulos distributi, cum adnotationibus, quibus ob recentiores quasdam Summorum Pontificum Bullas, quando Authoris opinio in multis vel confirmata, vel refutata est, summo studio & diligentia explicatur. Propter varias autem præstantissimi hujus Operis editiones ad majorem Lectoris utilitatem, qualiter editio prima, & propria Authoris cum altera recentiori, & consiliis penè trecentis Authoris conveniat, & ab ea dissentiat, in principio cujusque decisionis ostenditur. Accesserunt insuper sex Indices: Primus titulorum Juris Canonici cum numero decisionum; secundus locorum Sac. Concil. Trid. tertius Bullarum Summorum Pontificum; quartus concordantiarum primæ editionis cum secunda; quintus e contra concordantiarum editionis secundæ cum prima; sextus rerum & materialium notatu dignissimarum, quorum tres priores in principio, tres verò posteriores in fine libri apponuntur. Venetiis 1607. & 1611. apud Baretium ad signum B. Mariæ Virginis in 4. & iterum Venetiis an. 1627. apud eundem Baretium in fol. & Duaci ex Officina Typographica Balthasaris Belleri an. 1627. in fol.

4.) *Summa Sacramenti Pœnitentiæ* ex eruditissimis Commentariis Doctoris Navarrini in septem Distinctiones de pœnitentiâ collecta, in qua ea omnia, quæ ad Sacramenti pœnitentiæ doctrinam pertinent, ejusque ad usum & quotidianam praxim necessaria esse possunt, breviter dilucidèque explicantur. Venetiis an. 1615, apud Baretium in fol.

Hæc Sayri Opera ingentis semper authoritatis apud omnes Theologos, & Canonum Professores fuisse, mirum non est, cum doctrinam solidissimam, & firmissimis Conciliorum, ac SS. Patrum fundamentis innixam contineant: illud quidem majori admiratione dignum, Sayrum admodum juvenem tot volumina, eaque gravissima, præstantissimæque abolvere potuisse. Obiit enim fato nimis immaturo Venetiis anno 1602. ætatis 32. nondum expleto: quamobrem eò utique magis ejus ingenium, atque doctrina suspicienda sunt, quo juvenili ad eò ætate id abundè præstiterit, quod vix in maturiori perfectè præstari potest. Vid. Armell. Bibl. Scriptor. Congr. Casin. part. 1. pag. 191.

JACOBI GRAFFII, Itali, Capuani, in Monasterio S. Severi, quod est Neapoli, anno 1572. Professi, Juris utriusque Doctoris insignis, & Neapolitanæ urbis (quod in regulari Viro ibidem hætenus inusitatum) Majoris Pœnitentiarii Opera *Casuum Conscientiæ* præstantissima.

1.) *Decisionum aurearum Casuum Conscientiæ pars 1.* in 4. libros divisa; Venetiis apud Damianum Zenarium an. 1591. & iterum apud eundem jam locupletata & aucta an. 1593. & tertio ibidem apud eundem an. Jubilæi 1600. & quarto pariter Venetiis apud hæredem ejusdem Zenarii an. 1609. & iterum ibidem apud eundem an. 1610. & Taurini apud hæredem Nicolai Bevilacqua an. 1592. & Lugduni apud Juntas eodem anno 1592.

2.) *Decisionum aurearum pars secunda*, tribus libris distincta. Venetiis apud Damianum Zenarium anno 1595. in 4. & iterum anno Jubilæi 1600. & tertio an. 1611. aucta, purgata, & emendata, & quarto anno 1626. apud hæredem ejusdem Zenarii in 4.

3.) *Appendix tam primi, quam secundi tomii Decisionum aurearum*, in qua non solum multa in prædictis tomis contenta exactiùs & diligentius explicantur; sed etiam alia plurima de Pœnitentiâ, & Casuum reservatione, de Indulgentiis, de Excommunicatione, de Electione, & regimine animarum, Confessariis, ac Pœnitentibus admodum utilia & necessaria adducuntur; Bononiæ 1603. apud Gasparem Bindonum, & Venetiis an. 1610. apud hæredem Damiani Zenarii in 4.

4.) *Addimenta ad primam & secundam partem Decisionum aurearum*; Opus verè aureum, in quo præter ea, quæ aliàs ventilata & discussa fuere graviter, nonnulla etiam nunc recentioribus auctarii vice apposita, & quædam pariter planè nova &c. pertractata accesserunt. Venetiis an. 1610. apud hæredem Zenarii, & iterum ibidem an. 1613. in 4.

5.) *Consiliorum, sive Responsorum Casuum Conscientiæ* tom. 1. libris quinque juxta Decretalium numerum & ordinem distributorum. Venetiis apud Jo. Guerilium an. 1604. in 4. & iterum apud eundem an. 1610.

6.) *Eorundem Consiliorum &c.* tom. 2. lib. 5. Venetiis apud eundem anno 1610. & anno 1612. in 4.

7.) *Practica quinque Casuum Summo Pontifici reservatorum juxta decretum Clementis VIII. & etiam reservatorum Episcopis & Archiepiscopis Italiae, & etiam Interpretatio undecim Casuum Prælati Regularibus reservatorum.* Neapoli ex Typographia Tarquinii Longi an. 1609. in 4. iterumque ibidem apud Scorigium an. 1613. & Mediolani apud Jo. Bapt. Bidellum an. 1610. & Venetiis apud Georgium Valentinum anno 1619.

8.) *De Arbitrariis Confessariorum, quæ attinent ad casum conscientiæ* libri duo. Neapoli ex Typographia Lazari Scorigii anno 1613. & Venetiis apud Georgium Valentinum anno 1619.

Præter hæc Opera typis mandata Graffius in MS. reliquit

Summam Casuum Conscientiæ copiosissimam ac utilissimam, in iv. partes divisam, in quarum prima agitur de Sacramento Pœnitentiæ, in secunda de Præceptis Decalogi, in tertia de modo interrogandi Pœnitentem, in 4. de Censuris: præmittuntur approbationes duorum Theologorum à Congregationis Casinensis R. mo Patre Præsidente Deputatorum, & etiam Censurum Synodaliū ab Archiepiscopo Neapolitano pro impressione faciendâ an. 1588. quæ tamen hætenus facta non fuit, sed opus hoc asservatur ms. in Bibl. S. Severini, Extat etiam ibidem

Tractatus Sacerdotalis pro Confessionibus audiendis lectus, seu dictatus ab eodem ibidem scribente, & audiente Constantino Cajetano in eodem Monasterio Monacho.

JACOBUM GRAFFIUM Paulus V. Pont. Max. ob doctrinæ ac virtutis præstantiam, plurimi fecit, Abbatis P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

que titulo, cum regimen constanter recusaret, motu proprio honestavit. Graffius enim rerum omnium caducarum abjectis curis, nihil antiquius habuit, quam sacræ doctrinæ studiis, veræque pietatis cultui, quamdiu vixit, vacare. Cum itaque Christianam Rempublicam, tum libris aureis, tum præclaris virtutum exemplis locupletasset, non sine sanctitatis opinione mortalis vitæ cursum Neapoli feliciter complevit anno Æræ vulgaris 1620. die 19. Octob. ætatis suæ 72. cujus venerandam memoriam, & Neapolitani, & Capuani Cives usque in præsens recolunt. Hæc ex Armellino part. 2. pag. 4. qui Operum recensione brevem vitæ synopsis subjicit.

CAROLUS DE BACCIS, Italus, Aretinus, è Congr. Casin. Theologiæ Moralis Professor celeberrimus Florentiæ & Romæ, Opus luce publicâ donavit, quod hujusmodi gaudet titulo:

De Principiis universæ Theologiæ Moralis, seu de Actibus humanis tomus I. in tres tractatus distributus, in quorum primo de Conscientiâ, in secundo de Voluntario & Involuntario, ac ejus effectibus, & in tertio de Actione humana in genere, ejusque circumstantiis; nec non de unâ specie ipsius, hoc est, de bonitate morali, breviter, ac dilucidè ferè omnia præcipuè controversa tractantur; in quo novis doctrinis quam plurimæ, præsertim contra communes opiniones à priori demonstrantur ab Authore. Opus nedum omnibus studiosis, & Jurisperitis valde utile, verum etiam cunctis Theol. Moralis Professoribus & Confessariis maximè necessarium. Florentiæ typis Vincentii Vangelisti, & Petri Martini Typographorum Ser. M. Ducis a. 1657. in fol. Jo. Mabillonius in Bibliotheca Ecclesiastica, quæ ad calcem libri de Studiis Monasticis legitur, num. 12. inter selectiores Casuum Conscientiæ Tractatus Caroli de Baccis Theologiam Moralem recenset. Vid. Armell. part. 1. pag. 112.

GREGORII KIMPFLER SS. Canonum in Universitate Salisburgensi Professoris, & Monasterii sui Schyrensis in Bavaria postea Abbatis doctissimi juxta ac Religiosissimi *Tractatus Theologico-Moralis in decem Decalogi & quinque Ecclesiæ præcepta per se qui centum casus elucubratus.* Partes II. in 8. Ratisbonæ an. 1734. Opus posthumum. Author obiit an. 1693.

CHRISTOPHORI RASSLER Abbatis Zwifaltensis *Tractatus Speculativo-Practicus de Sacramento & virtute Pœnitentiæ ad mentem D. Thomæ Aquinatis Doct. Angel. explicatus Salisburgi*, ubi Author in Universitate Theologiam ab an. 1652. ad annum 1658. docuit.

HENRICI HEINLIN Monachi Theorensis in Francia Orientali, & Theologiæ Moralis in Universitate Salisburgensi Professoris ab anno 1677. usque ad an. 1680. *Medulla Theologiæ Moralis &c. cum duodecim Centuriis casuum circa Sacramenta singula &c.* Norimbergæ 1714.

DESIDERII SCHAPPERGER Senensis in Bavaria Monachi, ac Theologiæ Moralis Professoris in Universitate Salisburgensi ab anno 1659. usque ad an. 1665.

-- *Disputatio de digna sumptione sacrae Communionis.* Salisburgi an. 1661. in 12.

-- *Speculum Theologicum circa varia præceptorum genera selectis & perutilibus questionibus illustratum.* Salisburgi an. 1663. in 12.

HONORII AIGNER, Austriaci, Efferdingensis, Abbatis Cremifanensis, antea verò Theologiæ cum Moralis tum Speculativæ in Universitate Salisburgensi Professoris

Directorium compendiosum ad Confessarii & Pœnitentiæ munus ritè exequendum. in 8. Salisburgi. Pars I. an. 1692. Pars II. 1693. Obiit Author an. 1704.

BERNARDI BISSI, Liguris, Genuensis, è Congr. Casin. *Decas ad moralem scientiam*, miscellaneos tractatus continens, sive selecta pro conscientia Casibus in sacro pœnitentiæ foro passim occurrentibus, ubi quàm plurimæ novæ difficultates dilucidantur. Genuæ 1693. ex Typographia Antonii Georgii Franchelli in fol.

-- *Crisis de probabilitate* ex Academia Monachorum Casin. in Monast. S. Catharinæ Genuæ &c. Instante pro impressione Illmo D. Abbate Octavio Lomellino. Ibidem typis Jo. Baptistæ Scionici 1694. in 12. Qui libellus incio Authore impressus est sub nomine D. Nicolai Mariæ Monfa unius ex Bissi discipulis, nunc Cœnobii S. Benigni in eadem urbe Genuensi Abbatis. Hoc tamen opusculum interdictum fuit à Romanis Censoribus. Composuit etiam alios

-- *Undecim tomos in fol. de rebus moralibus*, typis quidem paratos, sed

qui ob difficultatem expensarum pro editione, remanent adhuc Mss. in prædicto S. Catharinæ Monasterio, ubi ipse diem suum obiit, an. 1716. die 25. Maji ætatis suæ 68. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 105.

GABRIEL GERBERON è Congreg. S. Mauri *Regula Morum contra falsa principia Moralis doctrinæ*, in 12. Parisiis apud Nicolaum Schoutten. Author in hoc libro ad *sententiam probabilem* funditus evertendam toto nisu incumbit. Vide plura apud le Cerf. l. c. pag. 164.

FRANCISCI LAMY è Congreg. S. Mauri *Lettres Theologiques & morales sur quelques sujets importants.* i. e. *Epistolæ Theologicæ ac morales de quibusdam gravioris momenti rebus.* 12. Parisiis 1708. Earum numero sunt octo, ad amicum sub nomine solitarii scriptæ. In prima fit discussio, an contritio post admissum peccatum mortale, sit necessariò elicienda? statuitur sententia affirmativa. Tres sequentes eandem tractant materiam, cum solutione difficultatum, quæ circa primam facta fuerant: quinta agit de morali doctrina veterum Philosophorum. In sexta ostenditur, quòd cultus exterior & interior sint perinde necessarii ad religionem cujusvis hominis: Septima declarat, quòd fieri potuerit, ut in Christo supremæ beatitudini vivacissimus dolor conjungeretur? In postrema denique contendit Author, quòd qui Religiosus habitum suas transgrediendi regulas contraxit, peccet mortaliter. Vide le Cerf. l. c. p. 191.

MATHÆI PETITDIDIER Abbatis S. Petri Senonensis è Congreg. SS. Vitoni & Hidulphi *Justificatio Moralis Doctrinæ & Disciplinæ Ecclesiæ Romanæ* in 4. Romæ.

LUDOVICI BABENSTUBER, Theologiæ Professoris in Universitate Salisburgensi *Cursus Theologiæ Moralis Salisburgensis.* fol. August. Vindel. 1718. Author & nimium rigorem, & nimiam laxitatem evitare conatus est. Hæc quippe gemina mala Theologiæ Moralis Doctores ex æquo sunt formidanda. Cùm enormis opinionum laxitas, solutis Christianæ doctrinæ repagulis, hominem velut effrenem equum agat in omne scelerum præcipitium, nimius autem rigor excutientem suave Christi jugum in desperationis barathrum non rarò adurgeat. Utrumque hoc conscientiarum naufragium in suo volumine declinare

pro virili sua Cl. Author conatus est. Lege ejus Præfat. Recusa est Augustæ anno 1735. in fol.

HEINRICI HEINLEIN, Theresensis, *Medulla Theologiæ Moralis.* Norimbergæ anno 1714. in 4. cùm jam an. 1674. Bambergæ excusa fuisset.

LUDOVICI BULTEAU è Congreg. S. Mauri, *Defense des Sentiments de Lactance sur l'usure*, id est, *Defensio doctrinæ Lactantii circa usuram.* Parisiis apud Stephanum Michallet an. 1670. Usuræ Patronus magnus erat Salmafius, & novi quidam ejus sectæ Calvinianæ auctores, qui Lactantio frontibus adversis pugnantia defendere ausi sunt. Ostendit Bulteau Lactantium in penetrando Scripturæ sensu non minus acutum fuisse, quàm illos usuræ patronos, qui nihil ferè aliud, quàm cavillationes, quibus Lactantii tempore foeneratores utebantur, quasi frigidam cramben recoxerunt. Docuit verò Lactantius Libro vi. Institutionum divinarum cap. xi. & xii. benefaciendum esse solis indigentibus, à quibus nulla vicissitudo aut compensatio speretur, imò eam, quæ fit non indigentibus, non esse veram & justam largitionem, nullamque esse beneficentiam, ubicunque necessitas nulla est. Vid. *Journal des Savans* an. 1672. pag. 11.

-- EJUSDEM *le faux dépôt, ou Refutation de quelques erreurs populaires touchant l'usure*, id est, *falsum depositum*, seu *Confutatio quorundam popularium errorum circa Usuram.* Lugduni anno 1674. in 4. Author non sententiam modò Lactantii de Usura confirmat, verum etiam propriam suam opinionem, quæ lucris profectò usurarius haud patrocinator. Abusum usuræ per autoritatem S. Scripturæ, SS. Patrum, & traditionem Ecclesiæ ostendit: nihilo tamen minus observat, quòd usura haud confundi debeat cum justo & legitimo lucro, quod pro pecuniis mutuò datis recipi potest: ad ultimum probat, quòd nec ipfos apud Gentiles usura fuerit permessa. Vid. le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 55.

Cæterum quæ fuerit Patrum & Theologorum veterum Ord. S. B. sententia de usuris licitis & illicitis, videri potest apud Nicolaum Brœderfen part. 1. cap. 20. ubi exponitur, quæ, quàmque solida fuerit doctrina Cassiodori, Gregorii M. Ven. Bedæ, Walafri Strabonis Augiæ Divitis Abbatis, Haymonis Episcopi P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Halberstadiensis, Paschasii Radberti Abbatis Corbeia veteris, Remigii Autissiodorensis Monachi, Notkeri Episcopi Leodiensis, Ingelardi & Angilranni, Abbatum S. Bicharii, B. Petri Damiani S. R. E. Cardinalis, S. Anfelmi Archiepiscopi Cantuariensis, S. Brunonis Signiensium Episcopi, Hildeberti Archiepiscopi Turonensis, Odonis Monachi Astensis, Hervæi Monachi Burgodolensis, Hugonis Folieti, Monachi Corbeiensis (verius *Canonici Regularis Ord. S. Augustini*) Radulphi Flaviniacensis.

REMIGII CEILLIER è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi, Prioris Titularis S. Firmini de Flaviniaco, *Apologia Moralis Doctrinæ SS. Patrum* in 4. vol. 1. Parisiis anno 1718. Gallicè scripta contra injustas accusationes JOANNIS BARBEYRACII Juris & Historiarum Professoris Laufanæ. Præmissa Dissertatione præliminari de Auctoritate Patrum Ecclesiæ vindicatur Doctrina Moralis per xvii. Articulos Athenagoræ, S. Clementis Alexandrini, Tertulliani, Origenis, S. Cypriani, Lactantii, S. Athanasii, S. Cyrilli Jerosolymitani, S. Basilii, S. Gregorii Nazianzeni, S. Ambrosii, S. Chryostomi, S. Hieronymi, S. Augustini, S. Gregorii M. S. Justinii, S. Irenei. Quorum omnium maximæ, regulæ, & præcepta morales doctrinæ contra Novatorum inquieta ingenia, injustas censuras, atque arrogans supercilium egregiè defenduntur.

VIRGINIUS VALSECHIUS, è Congreg. Casin. Italicè scripsit *De Indulgentiis & Dispositionibus ad nobilem & piam civitatem Liburni*, cui Benedictus XIII. P. M. contulit indulgentias, eis, quibus gaudet Basilica Romæ Lateranensis, haud impares. Opusculum typis impressum fuit Florentiæ à Bernardo Paperino anno 1734. in 8. Præter adhortationem, ad Lectores præmissam, *Capitibus XXII.* tota continetur Tractatio. *Capite I.* exponuntur duo ad Paradisum itinera, & poena temporalis peccato irroganda post culpæ remissionem. *Capite II.* de veteri disciplina ecclesiastica agitur, qua imposita fuit pœnitentiæ severitas. *Capite III.* de hujus ætatis tractatur disciplina ecclesiastica. De effectu & beneficio indulgentiarum exponuntur nonnulla *Capite quarto.* *Quintum* enarrat indulgentias Stationum. *Sexto* agitur de Operibus requisitis, aptisque ad indulgentias, nominatim *contritione.* *Septimo* de Confessione

peccatorum; *Octavo* de confessione peccatorum habitualium & relapsorum; *Nono* de sanctissima Communionem sacrae Coenae ad obtinendas Indulgentias; *Decimo*, de visitatione templorum, precibus, elemosynisque, eidem fini inservientibus. De dispositione ad indulgentias reportandas agitur porrò secundum sententias Cardinalis Cajetani, Bonaventurae, S. Thomae. Capite decimo quarto agitur de obligatione faciendi opera poenitentiae, licet indulgentiae offerantur, ac satisfaciendi Deo in vita & purgatorio igne. Capita decimum octavum, decimum nonum, & vigesimum, inscribuntur de modis, Deo satisfaciendi per preces, elemosynas, & alia pietatis officia. *Vigesimum primum* dicatum est suffragio pro defunctorum salute, ac *vigesimum secundum* proprium est indulgentiis pro defunctorum salute. Ad calcem libri subjectus est Index, qui insigni lectoribus potest usui esse & emolumento. Vid. Supplem. ad Nov. Act. Erud. Tom. 3. Sect. 3. pag. 125.

ADALRICI SCHWARZ, Einsidlen-

sis, *Regulae prudentis ad praxin fori poenitentialis accommodatae compendium* in 8. Coloniae an. 1709. Dilingae eodem anno in 8. & iterum Coloniae 1735. in 8.

ANSELMI ERB, J. U. Doctoris, in Lycaeo Frisingensi Regentis, & SS. Canonum Professoris, hodie Abbatis Otoburani

Forum Sacrum Casuum reservatorum in 8. an. 1726.

FRANCISCI PAPPUS, Baronis à Trazberg &c. Abbatis Augiae Majoris Brigantinae

Scholasticum Personae Ecclesasticae pro Foro Poli, & Soli Breviarium, exhibens universam Theologiam Moralem, Controversiis fidei, & Juris Canonici permixtam. Opus ad tria haec studia quasi in unum congesta facili labore & brevi tempore percurrenda destinatum. Aug. Vindel. typis Ant. Maximil. Heiss an. 1733.

ANSELMI SCHNELI, Weingartensis, Cursus Theologiae Moralis abbreviatus Aug. Vind. 1744. in 8. 4. part. Item Ratisbonae an. 1740. in 8.

--- EJUSDEM *Instructio Confessorii* ibid. an. 1744. 3. part. in 8.

SECTIO VI.

ASCETAE, SEU THEOLOGIAE MYSTICAE SCRIPTORES.

Theologiae Moralis Scriptoribus Asceticos, seu Mysticos, qui de Consiliis Evangelicis agunt, subijcio. Ut enim priores viam, qua declinatur à malo, exponendo praecipua, ostendunt, ita posteriores viam, qua pertingatur ad perfectionem, explanando consilia, demonstrant. Neque Monachis tantum, ac personis Religiosis digitum in semitam hanc intendunt, sed omnis aetatis, sexus, ac conditionis hominibus; quis enim à perfectionis Evangelicae studio rejicitur? Ex innumeris verò Scriptoribus haud plures in medium adducam, quam quot pro Historiae Literariae sciographia sufficient.

S. MARTINI Abbatis Dumienfis, tum Archiepiscopi Braccarenfis in Lusitania libellus ad *Mironem*, Suevorum Regem, quem inscripsit *Formula vitae honestae*, Pictavis Eliae Veneti curà editus anno 1544. Extat etiam in Bibliotheca Patrum Tom. vi. at praefatio in Spicilegii Tomo X. vet. edit. pag. 626. edit. nov. Tom. III. pag. 312, sine ulla legitur in Gilberti

Cognati Nozarenis Operibus, Basileae an. 1562. fol. parte 1. p. 74. subjuncto libello de *paupertate* pag. 77. de *contemptu bonorum temporalium & voluptatum* pag. 79. & de *his qui volunt esse docti, sed non boni* pag. 83. Plura id genus Opuscula Ascetica à Tamaio Salazar in Martyrologio Hispanico ad 20. Martii pag. 313. edita recenset Cl. Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. Lib. xii. Vid. etiam Nic. Ant. Bibliothecae Hisp. Vet. art. de *S. Mart. Dum.* ubi Card. Aguirre in margine hanc adjecit Notam: „Hoc Opus pe- „ nes nos habemus ex Codice Tole- „ tano exscriptum ac collatum cum „ MS. Vaticano optimae Notae sub „ num. 634. annorum circiter DC. „ antiquitatis, quod simul cum aliis „ ejusdem Martini Operibus, aliquan- „ do forsitan, multis erroribus expur- „ gatum, puriorem lucem videbit. „ Haec ille. Martini elogium historicum lege sis in Actis Sanctorum Ord. S. B.

S. ALDEMI, Abbatis primum Maildunensis seu Malmesburienfis, postea verò Schireburnensis in Anglia Episcopi *Liber de Virginitate*, quem ro-

gatu *Hildelithae*, venerabilis Abbatissae, scribendum suscepit; exemplo autem Sedulii & prosa oratione, & metro composuit: Ven. Bedae eximium Opus vocat, de quo vide plura apud Mabill. in Analect. tom. 1. p. 525. Editum fuit à Jac. Fabro Daventriae an. 1512. in 4. Extat etiam prosa scriptus in Orthodoxographicis, & Patrum Bibliothecis, sed emendatior editus est ab Henrico Whartono ex Mss. Lambethano & Sarisburiensi, Londini 1663. in 4. unà cum Bedae quibusdam Opusculis & Egberti Eboracensis Dialogo. Praeter hunc librum non pauca alia Opera Ascetica à Baleo & Pitseo recensentur, e. g. *De vita monachorum lib. 1. De octo vitis principalibus, lib. 1.* qui carmine descriptus habetur in antiq. Lect. Canif. novae editionis Tom. I. pag. 708. seq. *De charitate mutua lib. 1. De fraterna admonitione lib. 1. De pugna vitiorum lib. 1. &c.* Claruit Aldhelmus sec. vii. & viii. fato functus an. 709.

S. AMBROSII AUTPERTI, Abbatis S. Vincentii ad Vulturum *Liber de Conflictu vitiorum & virtutum*, qui inter Opera spuria SS. Augustini & Ambrosii legitur. Ambrosio autem Mediolanensi Archiepiscopo in pluribus Mss. exemplaribus tribuitur, errore forsitan nominis: nam Autpertum etiam Ambrosium vocatum esse constat, quod nomen praefert ejus *Expositio in Apocalypsin*. Certè cum in Opusculo praefato de Regula S. Benedicti mentio injiciatur, Opus ad Ambrosium Mediolanensem pertinere non posse, nemo est tam hebes, qui non intelligat; optimè verò & merito *Ambrosio Autperto* Abbati S. Vincentii ad fontes Vulturii fluvii in Samnio, sub cujus nomine extat inter MS. tos Codd. Bibliothecae San-Emmeramensis Ratisbonae. Scripsit quoque Libellum, seu Sermonem de *Cupiditate*, quem habes pariter Ms. in mox laudata S. Emmerami Bibliotheca.

SMARAGDI, Abbatis ad S. Michaëlem ad Mosam in Dicecesi Viridunensi *Via Regia* Ludovico Pio Caroli M. filio inscripta. Quantum verò è *Smaragdi* monitionibus profecerit *Ludovicus*, qui cognomen *Pii* sortitus est, in regendo tum se ipso tum etiam imperio, patefaciunt ipsius egregii mores, & acta illustria. Opus praclarissimum edidit Lucas Acherius Spicileg. vet. edit. tom. 5. pag. 1. novae tom. 1. pag. 238.

HINCARI Archiepiscopi Remensis, *Liber de cavendis vitiis, & virtu-*

tibus exercendis, quem ad *Carolus Calvum*, Galliarum Regem transmisit, cum Epistola S. Gregorii ad Reccaredum, & alius liber de *diversa & multiplici animae ratione*. Utrumque librum inter Hincari Opera habes Tomo II. pag. 29 - 125.

HAYMONIS ex Monacho Fuldenfi Episcopi Halberstattenfis, lib. iii. *De amore caelestis patriae*. Coloniae Jo. Prael an. 1531. in 8.

S. ODonis, Abbatis Cluniacensis seculo x. *Libri III. Collationum*, quos pro triplici argumento composuit, nempe ut divinorum judiciorum metu, ac tremore homines, maximè Sacerdotes à peccatis revocaret; ut eosdem animaret ad toleranda quaeque adversa; denique ut à murmuratione illos compefceret. Excerpta lectu perquam digna vide apud Mabill. Annal. tom. iv. Lib. xli. pag. 345. Integros habes Patrum Bibl. Lugd. tom. 17. pag. 159.

JOHANNIS ABBATIS, fortè Fiscamensis sec. xi. Liber asceticus ad Agnetem Augustam, Henrici IV. matrem, quae dudum ab eo petierat, ut ex Scripturis & sententiis Patrum colligeret breves quosdam sermones, in quibus ipsa facillè disceret normam bene vivendi. Fecit ille, quod rogatus erat: atque insuper Sermonem addidit de vita & moribus Virginum, ad instruendas Sanctimonialia, *quae in tuo, inquit, monasterio congregatae sunt*. Et quia eam actibus misericordiae deditam compererat, illam monet, *ut non ecclesiasticis, divitias multas possidentibus, sed viduis, orphanis, infirmis, peregrinis, illisque permixtè, qui verè sunt pauperes Christi*, elemosynas suas dispenfet. Sub finem praefationis petit, admoneri eos, si qui ipsius libellum habere cupierint, ut eum diligenter transcribi curent, nec aliquid addi, vel subtrahi, aut immutari patiantur: & in fine: *Ego Johannes ultimus servorum Christi, & qui mecum sunt fratres, beatitudinem tuam salutamus in Christo, pia mater pauperum, & nobile decus viduarum*. Sequuntur libri duo varias preces continentes, ex quibus nonnullas apud S. Anselmum videre licet. Scripsit plura alia Ascetica Opera. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 4. p. 213.

S. ANSELMI, Archiepiscopi Cantuariensis, *Liber Meditationum*, quas numero viginti & unam ad excitandam mentem legentis ad Dei amorem, vel timorem, seu ad suimet discussio-

nem edidit. 1.ma est de humanæ conditionis dignitate & miseria. 2. De terrore iudicii. 3. Deploratio malæ amissæ Virginitatis. 4. Quomodo peccator excitet animam suam ad corrigenda vitia. 5. Unde vivat anima, & unde vivat caro: & de gloria bonæ animæ, & de infelicitate malæ animæ, quando exeunt de corpore. 6. Ad roborandum spiritum, ne desperemus; quia si veram poenitentiam agimus, veram misericordiam sine dubio de omnibus peccatis nostris inveniemus. 7. De instabilitate mundi, multiplicitate beneficiorum Dei, & recognitione peccati. 8. De elevatione poenitentis ad Patrem. 9. De humanitate Christi. 10. De Passione Christi. 11. De redemptione humana. 12. De humanitate Christi. 13. De Christo. 14. Aliàs Enchiridion, five Manuale ad excitandum Dei amorem. 15. De præteritorum beneficiorum Christi memoria, de præsentium experientia, & de expectatione futurorum. 16. De præsentibus Dei beneficiis. 17. De futuris beneficiis Dei. 18. Gratiarum actiones pro beneficiis divinæ misericordiæ & petitio divini adjutorii. 19. De dulcedine divinæ majestatis, & de aliis multis. 20. Querimonia de absentia Dei. 21. Excitans animam ad quærendum & inveniendum Deum. Atque hæc sunt S. Anselmi Meditationes, quibus qui mentem impleverit, veram sentiet cordis compunctionem: monet verò S. Doctor, eas non esse legendas in tumultu & cursim, sed intenta & morosa meditatione. Nec debet, inquit, intendere lector, ut quamlibet illarum totam perlegat, sed quantum sentit, Deo adjuvante, sibi valere ad accendendum affectum orandi, vel quantum illum delectat. Extant verò Operum novæ editionis part. 2. pag. 112. - 243.

Has Meditationes nostras in Germania Sodalibus jam ab ævo S. Anselmi usui fuisse, veteres mss. Codices in eorum Bibliothecis cum cura asservari soliti clarissimo sunt argumento. Ecquid enim causæ fuisset, ut easdem non sine labore, & impensis describi curarent, nisi ut attentæ deinde cogitationi subjicerent? Unde Pauli Laymanni Jesuitæ verba (d) absurdam sapiunt injuriam, cum scribit: *Undenam spiritualium meditationum exercitia Monachi antiquorum Ordinum acceperint, eorumque usum didicerint in Germania, nisi à Patribus Societatis, & eorum Fun-*

datore S. P. N. Ignatio? Aut quonam ipsi se contulerint, & adhuc conferant, si sub perito Magistro, sepositis omnibus curis, spiritus revocationi quietè vacare velint, nisi ad Collegia Patrum Societatis &c. Ex quibus dictis sequitur 1. Spiritualium meditationum exercitia, eorumque usum nullum in Germania fuisse ante tempora S. Ignatii, quod falsum est, cum tota boni Monachi vita nihil aliud sit, quàm spiritualium meditationum exercitium, ideòque S. Ben. c. 58. suæ Regulæ jubet venientem ad conversionem, duci in cellam Novitiorum, ubi *meditetur*, manducet, & dormiat. Sequitur 2. antiquos Ordines nullum habere *peritum magistrum* spiritualium exercitiorum, sed tales in folis Patrum Societatis Collegiis reperiri. Unde sequitur 3. S. Ignatium in Monte Serrato pietatis exercitiis deditum sub *Imperito Magistro* spiritus renovationi vacasse: imò ne inter ipsos quidem Carthusianos, solitudini cumprimis addictos, peritum ejusmodi Magistrum reperiri. Quæ omnia quanto cum honore Ordinum antiquorum dicantur, vel ipsi Patres laudatissimæ Societatis judicabunt. Vid. Romanum Hay in *Attro Intextincto* quæst. 7. n. 10. Cæterum vetus Meditationum S. Anselmi editio accurata fuit circa an. 1500. in 4. Germanicè verò versæ per Martinum Zetliz O. S. B. Neopragæ excusæ fuerunt an. 1695. in 12.

RUPERTI, Abbatis Tuitiensis, Libri II. *De meditatione mortis*. Opp. Tom. 2. pag. 862 - 875. Liber I. habet cap. 19. II. ^{dis} habet 9.

OTHLONIS, Monachi San. Emmeramensis, sec. XI. insignis vitæ spiritualis Magistri Opuscula Ascetica edit Pezium Thes. Anecd. Tom. III. Part. II.

I. *Liber de Cursu Spiritualis*. à col. 257 - 400.

II. *Liber de admonitione Clericorum & Laicorum*. à col. 401 - 428.

III. *Liber Metricus de Doctrina spirituali*. à col. 430 - 482. Hæc Opuscula sunt verè gemmæ & margaritæ Asceticæ, quæ in Pezii *Thesaurio Anecdotorum* continentur.

FRANCONIS, Abbatis Affligemienfis, *Tractatus de Cursu vitæ spiritualis*, per distinctiones, vel ut ipse dicit, *Tractatus XII.* asservatur apud Tungenfes Regulares. Vid. Foppens *Bibl. Belg.* pag. 318.

PETRI

(d) vid. ejus *Just. Defens.* pag. 288.

PETRI Abbatis S. Remigii, Cellensis vulgò nuncupati, *Tractatus De Disciplina Claustrali*. Elegantissimum sanè Opus, atque insigni refertum eruditione, non iis tantum, qui procul à seculi corruptela vitam agunt, sed omni viro Ecclesiastico, imò & cui libet Christiano perutile, atque ad veram pietatem plurimum conducens edidit Lucas Acherius Spicilegii post. edit. Tom. I. p. 452.

ÆLMERI, seu *Elmeri*, Monachi Cantuariensis in Anglia sub annum 1130. *Epistola*, in quibus tractat de munditia cordis, de discretione iudicii, de affabilitate in sermone, de amore liberalitatis, prosecutione justitiæ, vigore disciplinæ, doctrinæ studio, cura pauperum, & erga debiles vel mente vel corpore compassione, de bono vitæ claustralis cum meditationibus sacris, cujusmodi sunt excitatio mentis in inquisitione Dei, & querimonia, de absentia metus Dei. Hunc librum Thomas Smithus, qui eum evolvit, tametsi acatholicus, asceticum, & verè pium vocat in *Bibl. Cotton.* pag. 67. col. 2. ubi asservatur sub effigie Othonis Lit. A. Cod. xu. n. 7.

VEN. HILDEBERTI, Liber de *Querimonia*, sive de *Conflictu Carnis & Spiritus*, partim prosa, partim metro conscriptus ad imitationem Boetianæ consolationis, ab Ant. Beaugendre unà cum aliis Hildeberti Operibus Parisiis in fol. an. 1703. prælo subjectus fuit.

BERNARDI, Abbatis Casinensis, & S. R. E. Cardinalis, *Speculum Monachorum*, Venetiis anno 1505. editum apud Lucam Antonium Juntam, à piis verò doctisque viris plurimi æstimatum.

JOANNIS ABBATIS, incertum cuius monasterii, *Liber aureus de Professione Monachorum*. Bernardus Pezium Dissert. Ifag. in Tom. I. Thes. Anecd. pag. LXXX. n. 12. suspicari sibi fas putavit, Auctorem *aurei libri de Imitatione Christi* ab auctore hujus *Tractatus* distinctum non esse. Sed hac conjectura niti nolum, ut *Joannem* Ordini Benedictino asseram, quem *Quetifus & Eccardus* in Bibliotheca PP. Prædicatorum Scriptoribus Familiæ suæ perperam accensent.

JOANNIS WESTPHAL, Abbas Bursfeldensis, Opusculum de triplici Religione Claustralium, unà cum exercitio spirituali Monachorum anno 1498. in 4. Autor laudatur Trithemio in *Chron.* Sponheim, p. 351. - 415.

JOANNES WILTONUS, Monachus Anglus in Cœnobio Westmonasteriensis, Vir vitæ integerrimæ, & multiplicis doctrinæ. In omni humaniore literatura politus & tersus; in Philosophia subtilis & acutus, in Theologia maturus & solidus, rerum sublimium & coelestium contemplationi mirificè deditus, in quo exercitii genere D. Bernardum imitari omni conatu contendebat. Nam legendis illius operibus ad hanc Angelicam vivendi rationem allectus est. Omnia ejus Scripta pietatem redolent, & animum à terrenarum rerum contagione penitus alienum demonstrant. Scripsit autem quædam oratione soluta, quædam versu maximè rythmico.

Horologium Sapientiae, Lib. VII. Sentite de Domino in bonitate.

De beneficiis Dei, Lib. I. Jesu Christe celeri meditatione.

Stimulum compassionis, Lib. un. Jam nunc Matri Virgini anima.

Claruit circa annum post adventum Messiae 1360. Vid. *Pitf. æt.* 14. pag. 496.

ADAMUS VILICUS, vulgò *Mayer*, Abbas S. Martini Coloniae ad an. 1499. superstes, *vir sumus meritis & doctrinâ illustrior omni*, inter alia fecundi ingenii monumenta posteris reliquit insignem *Tractatum de septem gradibus spiritualis ascensionis in Deum*, aliâque ejus commatis opuscula, quæ nuper extulit Cl. P. Oliverius Legipont Aug. Vind. apud Veithium, De eo plura in ejus vita.

JOANNIS RAULINI, Theologi & Ascetæ Cluniacensis celebri famâ, Opus de triplici genere mortis, scilicet corporis, culpæ, & gehennæ, quod vulgò dicitur *Doctrinale mortis*, Parisiis apud Marnesum an. 1523.

-- EJUSDEM *Opus de Conjugio & viduitate*. Parisiis apud Jo. Parvum anno 1524.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis primùm, deinde D. Jacobi in Suburbio Herbipolensi, Abbatis Eruditissimi, *Opera tria & spiritualia*, quotquot vel olim typis expressa, vel Ms.^{ta} reperiri potuerunt à R. P. Joanne Busæo S. J. Theologo in omnium Religiosæ vitæ Cultorum gratiam diligenti studio conquistata, & in unum volumen, mendis expurgatis, redacta. Moguntia anno Domini 1605. apud Joan. Albin. Hæc Trithemii Opera sunt, judice Mabillonio, piissima, & utilissima, adeoque à Sodalibus nostris impensè legenda.

-- EJUSDEM

EJUSDEM Praxis exercitiorum spiritualium. in 12. Coloniae an. 1649.

--- De vita Sacerdotum instituenda. in 8. Dilingae 1575.

LUDOVICI BLOSI, Abbatis Loetienfis, Opera Ascetica seorsim suis temporibus edita, veluti membra dissecta in unum corpus collegit primus omnium Blofii Operum in uno volumine junctorum evulgator Jacobus Troitus, Loetienfis Asceta, Blofii discipulus, quique deinde Hasnoienfium Abbas fuit, Lovanii apud Jo. Bogardum an. 1568. in fol. Postea Coloniae an. 1512. & 1589. apud haeredes Martini Cholini, iterum in folio eadem Blofii Opera prodierunt. Rursum in 4. ibidem apud Bernardum Gualterum an. 1605. 1618. & 1625. Iterum in 4. an. 1622. Parisiis apud Societatem minimam, & Campidonae 1672. Denique Augustae Vindel. an. 1626. tomulis quinque in 12. apud Andr. Aperpergium, edente & recensente Romano Hay, Ochenhusano in Suevia Monacho. Ad ultimum Ingolstadii in folio an. 1726. Sumptibus Joannis Andree de la Haye, Bibliopol. Academ. Habent & ista laudem haec Opera, quod variarum gentium linguis, Germanica, Belgica, Hispanica, Italica, Gallica, Anglica translata sint. Unde facile patet, quanto omnium gentium applausu ac fructu sint excepta. Quid? quod annis paucis sexies ac saepius sermone Hispanico recusa sint. Neque intra Europam aut fervor hic ea legendi stetit aut fructus. In ipsas Indiarum Provincias navigavit. Illuc enim, ut viri cujusdam venerabilis ex nostri Ordinis Hispaniarum Congregatione gravissimo testimonio didicimus, frequentissima Blofianorum Operum exemplaria transmissa sunt; nunquam tot tamen, ut ardentissimam devotionem satiarent. Distribuuntur vero Ven. Blofii Opera in X. Sectiones hoc ordine:

Sectio I. Paradisus Animae fidelis constat partibus quatuor. I. Canone vitae spiritualis. II. Cimeliario precularum. III. Medulla Psalmodyae sacrae. IV. Officio horarum de Jesu & Maria.

Sectio II. Psychagogia, seu Animae recreatio. Addita est Comparatio Regis & Monachi, ex Graeco D. Joannis Chrysofomi Latine reddita.

Sectio III. Sacellum Animae fidelis: quo continentur. I. Tabella Spiritualis. II. Praeculae admodum pie. III. Dieta quorundam Patrum verè aurea.

Sectio IV. Institutio Spiritualis; cum appendicibus quatuor. I. Ex libris Joannis Tauleri & aliorum. II. Corollarium Exercitiorum Institutionis spiritualis. III. Pie preces. IV. Apologia pro Joanne Taulero.

Sectio V. Brevis Regula, & Exercitia quotidiana Spiritualia.

Sectio VI. Consolatio Pusillanimum: cum Paracleti divina ex sacris Literis.

Sectio VII. Margaritum spirituale; cujus sex partes sunt. I. De Incarnatione & vita Domini Jesu ex Taulero & Rusbrochio. II. Epitome vitae Christi ex IV. Evangelistis. III. Dominicae Passionis explicatio ferè ex Taulero. IV. Farrago utilissimarum Institutionum, potissimum ex Rusbrochio. V. Articuli vitae Christi. VI. Divini Amoris Igniarolum.

Sectio VIII. Conclave animae fidelis in IV. partes distinctum. I. Speculum Spirituale. II. Monile Spirituale. III. Corona Spiritualis. IV. Scriptorium Spirituale.

Sectio IX. Instructio vitae asceticae. Continet tres Partes. I. Speculum Monachorum, sub nomine Dacriani (quod Latine Lacrymatorem sonat) Abbatis. II. Enchyridii Parvulorum libros II. cum precationibus & Doxologiis. III. Septem Exercitia, seu Meditationes pro religiosi tyronibus.

Sectio X. Polemica, seu Defensio verae fidei. Continet item tres partes. I. Collyrii haereticorum libros II. II. Fasciculum illuminandis, & ab errore revocandis haereticis. III. Epistolam ad nobilem Matronam per haereticos à vera fide seductam.

Atque ex his melle pietatis, favoque plenis lucubrationibus Blofius noster Imitator Bernardi, imò dulcissima nuncupatione Alter Bernardus dicitur meritò, scribiturque, aut, si mavis, Divini Amoris suavissimus Asceta. Ita Felix Egger Ideae O. S. Bened. Lib. 2. pag. 532.

JOACHIMI SAILER, Abbas Fischenfis, in Helvetia Opuscula Ascetica.

I. Deliciae sacrae: seu Meditationes de Familia JESU, MARIA, JOSEPH.

II. Deus absconditus: seu Meditationes super vitam D. N. Jesu Christi.

III. Fasciculus Myrrhae; sive Meditationes de Passione D. N. Jesu Christi.

IV. Spiritus Christi: seu Meditationes de eodem spiritu. Plura pientissimi hujus Ascetae Opuscula patrio sermone conscripta, vide apud Felicem Egger l. c. lib. 2. pag. 447.

GAR-

GARSIAS DE CISNEROS domo, ex urbe, aut regno Toletano, quod ultimum Antonius Yepes, Ordinis nostri Chronographus expressit, nobili ortus genere, sed pietate ac religione nobilior, Benedictinae Familiae monachus, ex Pinciana domo, in qua viginti annorum adolescens, sacramento illius se addixerat, ad Montis Serrati coenobium se contulit, Ferdinando Rege Catholico instante, ut Regulam ibi restauraret S. Benedicti secundum normam, quae in monasterio Pinciano jam diu observabatur; quò deveniens magno omnium consensu Abbas coaptatur. Hoc ille munus, dum vixit, totos decem & octo annos collatum sibi denuo singulis bienniis, administravit, vir integerrimae vitae, & qualem oportet fuisse eum, cujus non displicuit perpetua, quae aliàs temporaria futura fuisset gubernatio. Extant in manibus sodalium Opuscula aurea duo illius, unde, ut vir doctissimus, Nicolaus Antonius existimat, quidquid asceticorum hodie librorum est, videtur utique dimanasse.

Excitatorium Vitae Spiritualis, & Directorium Horarum Canoniarum.

Quae simul extant Latina apud Bellem 1615. in 8. Ferebantur olim sine Authoris nomine, indita duntaxat Monachi Benedictini appellatione, Parisiis atque Venetiis apud Michaëlem Tremezinum anno 1555. nec non Ingolstadii apud Davidem Sartorium unà cum libris Humberti Generalis Magistri Praedicatorum de Eruditione Religiosorum anno 1591. in 8. sed Franciscus Ibannez, Sodalis quoque Benedictinus germano parenti suam prolem vindicavit, adjungens brevem Virorum Illustrium Ordinis nostri Catalogum, quae quidem Barcinone, ut credit Nic. Ant. edita sunt anno 1561. & 1570. in 8. aut Salmanticae, ut scribit Arnoldus Wion in Catalogo Lig. Vit. Lib. II. Cap. LXVII. Translati etiam sunt in linguam Italicam à Julio Zanchini, & excusi Florentiae 1595. in 12. & Romae apud Franciscum Caballum 1635. in 12. Nec non & in Hispanicam conversi, & locupletati à Petro Burgensi ejusdem instituti monacho, ejusdemque coenobii Abbate, excusique unà cum vitâ & rebus gestis ac Regulâ S. Benedicti Barcinonae 1633. in 8. Obiit Garzias xxvii. Novembris anno MDX. ætatis LV. Scriptorem vitae suae, rerumque pie gestarum fortitus Laurentium Ayalam Benedictinum Pincianae domo P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

mûs sodalem. Vid. Nicol. Antonium Bibliothecae Novae Hispanae p. 392.

LUDOVICUS SOMBECKIUS Abbas & Comes Gemblac. obiit 12. Sept. an. 1609. postquam scripisset libellum asceticum, quem inscripsit Funiculus triplex contra praesentis seculi calamitates, in quo Passionis, Mortis, & Crucis Dominicae mysteria, & documenta SS. Patrum verbis expressa. Bruxellae typis R. Velpii 1607. in 8.

JOANNES DE CASTANIZA, Benedictinus Hispanus, ex Monasterio antiquissimo S. Salvatoris de Onna veteris Castellae, insignis vir suos inter sodales pietate ac litteris: quarum commendatione cum Ordinis sui, h. e. Hispanae Congregationis Concionator, ut vocant, Generalis, deindeque & Regius Philippi II. Ecclesiastes, tum etiam Censor Theologus apud Apostolicos Fidei Judices, qui in supremo Senatu sedent, creari dignus apparuit. Extare ab eo inter caetera opera novimus

De la Perfection de la vida Christiana, i. e.

De vita Christiana Perfectione.

Quod opus vernaculè apud Hispanos editum Latine transtulit Jodocus Lorechius, Parisiisque edidit apud Petrum de Presche an. 1644. in 8. recusum postea Francofurti cum titulo Pugnae Spiritualis, sive de Perfectione an. 1662. Alii in Italicam & Germanicam linguam verterunt. Nicolaus Antonius in Bibl. Nov. Hisp. advertit, Gerardum Zoes fuisse, qui Belgicè primus ediderit sub titulo Pugnae Spiritualis, qui subinde in Francofurtensi editione retentus fuit. Pugnae Spiritualis, & liber de Perfectione non sunt duo Opera, sed unum idemque. Novissima, quam scio, praecleari hujus Operis editio est, quae anno 1732. in 12. Viennae Austriae per J. E. N. accurata est sub epigraphe Pugnae Spiritualis seu Tractatus Asceticus de Christiana ac Religiosa Perfectione; Vita excessit vir eximius Salmanticae, in cujus urbis monasterio Vincentii Martyris nomine appellatio diu vixit, anno exacti seculi XVI. nonagesimo octavo. Meminit ejus non sine ingentis cujusdam laudis significatione Antonius de Yepes Ordinis Chronographus Tom. vi. Historiae ad an. 98. pag. 337. & tom. vii. ad an. 1143. fol. 346. quo loco inscriptionem sepulturae ejus adducit pag. 512. Nic. Ant. l. c. pag. 512. Vide etiam Mabillonium Annal. tom. 4. p. 388.

T

ubi

ubi verus auctor libelli aurei, qui PUGNA SPIRITUALIS inscribitur, ab ipso vocatur.

ALPHONSI VILLAGUT Præsidis Congregationis Casinensis *Guida e Tesoro de' Tribulati*, hoc est, *Dux & Thesaurus Tribulatorum*. Venetiis an. 1587. & 1589. apud Joannem Baptistam Somaschum. Opus Italicè scriptum tribus partibus absolvitur.

Parte prima, nella quale si adducono molte utili quesiti intorno alle cause, & varj effetti delle tribulationi temporali cavati dalla sacra Scrittura, & da santi Scrittori. Id est: Pars Prima, in qua proponuntur multa utilia Quæsitæ ad causas & veros effectus tribulationum temporalium, deprompta ex sacra Scriptura, sacrisque Scrip- toribus.

Parte secunda, nella quale si adducono molte Istorie, si del Testamento Vecchio e Nuovo, come de' Gentili. Id est: Pars secunda, in qua multæ historiæ tam veteris & novi Testamenti, quàm civiles & profanæ adducuntur.

Parte tertia, nella quale si adduce un ragionamento fatto tra l' Uomo tribulato, & il Signore Giesu Christo. Id est, *Pars tertia*, in quâ discursus hominem tribulatum inter & Dominum Jesum Christum affertur. Opus piissimum æquè ac eruditissimum, sacra undique ac prophana doctrina repletum, linguæ Italicæ puritate ac venustate ornatum, inter præcipua Opera Ascetica numerandum, atque dignum omnino, quod propter singularem suam utilitatem in quibuscunque adversitatibus alia in idiomata transferatur. Vid. Armell. in Bibl. Scriptor. è Congr. Casin. part. 1. pag. 12.

BENEDICTI HÆFTENI Monasterii Affligeniensis in Brabantia Præpositi Opera Ascetica, multorum commendatione celebrata:

1.) *Schola Cordis*, sive averfi à Deo cordis ad eundem reductio & instructio. Antverpiæ apud Verdussium 1622. in 4. cum iconibus æneis.

2.) *Via Regia Crucis* Iconibus illustrata, Antverpiæ apud Plant. 1635. in 8. Absolvitur tribus libris, quorum primus pertractat *Præambula ad viam Crucis inveniendam*. Alter agit de *optimâ Crucem ferendi methodo*. Tertius *De bajulata Crucis fructibus*. Vix fieri poterit, ut quis lecto hoc opere viam Regiam Crucis decurrere non ahelet.

3.) *Panis quotidianus*, sive Meditationes sacræ in singulos anni dies distributæ, Antverpiæ apud Verdussium an. 1634. in 12.

4.) *Venatio Sacra*, sive *ars quaerendi Deum*. Antverpiæ 1650. in fol. typis Jacobi Meursii. Opus verè Asceticum & inter præstantia Hæfteni Opera præcipuum.

LAURENTIUS BENARD Doctor Sorbonæ & Prior Collegii Cluniacensis Lutetiæ Parisiorum præcipuus author extitit, ut in Gallia Benedic- tina Monasteria, permissu Ludovici XIII. reformatio introduceretur: qui cum vero Ordinis sui amore flagraret, nullos alios edidit libros, quam qui ad Instituti nostri sanctitatem pertinerent: cujus generis sunt: *Paræneses Christianæ*, seu *Instructiones Monasticæ supra Regulam S. Benedicti*, Gallicè an. 1616. Parisiis apud Petrum Chevalier. Item *Memoriale vitæ Religiosæ* an. 1618. continet etiam *Paræneses Christianas*, seu *Collationes*, quas ad suos habuit Religiosos de tribus votis Religiosis, de receptione Novitiorum, Monachorum, Peregrinorum, & præcipuis obligationibus Monasticæ vitæ. In priori opere sunt 28. Paræneses, in posteriore 29. continentur. Utrumque Gallico sermone scriptum est. Author decessit Parisiis in Collegio Cluniacensi die 21. Aprilis anno 1620. Vid. le Cerf. Bibl. Hist. Crit. pag. 16.

GREGORII Abbatis Schyrensis, *Manuductio ad perfectionem*. . . Romæ 1690. & Monachii 1694. in 12. Opus magno in pretio inter Ascetas hætenus habitum.

HIERONYMI JOACHIMI LE CONTAT, Galli, Esclaronensis, è Congr. S. Mauri *Dioptra Politices*, id est, *Exercitia Spiritualia decem dierum*, in quibus è sacris Literis, Patribus, Virisque in prudentia Religiosa versatissimis, præcipuè Regula S. P. B. statuuntur Leges fundamentales, Maximæque tam utiles, quàm necessariæ pro Religiosæ Communitatis Republica gubernanda, nec non pace atque tranquillitate, inter ejusdem Rectores subditosque procuranda ac conservanda, Gallicè proposita, Latinitate verò donata à R. P. Francisco Mezger San - Petrensi Salisburgi apud Jo. Bapt. Mayr an. 1694. in 8. Opus illustre, pro Superioribus Religiosarum Familiarum dedita operâ compositum, adeoque ab iisdem præ multis aliis libris haud perfunctoriè

le-

legendum atque evolvendum: ex eo enim magnam existimationem de dignitate & obligationibus officiorum suorum; exactam cognitionem defectuum & imperfectionum, quos in suo regimine committunt; nec non generosa decreta, conjuncta mediis ad se deinceps emendandum concipere possunt.

JOANNIS MABILLONII è Congr. S. Mauri *La Mort Chretienne dediée à la Reine d' Angleterre*, id est, *Liber de Morte Christiana ad Reginam Angliæ*. in 12. Parisiis apud Carolum Robustel an. 1702. Is liber è veterum Auctorum, qui de plurium Sanctorum morte virtutum exemplis conspicua scripserunt, laciniis quasi contextus est. Author opus suum auspiciatur à morte D. N. J. C. Sancti Sanctorum, eique obitu B. Justiniani, qui 8. Januarii anno 1455. contigit, coronidem imponit. Post paragraphum de S. Bernardo, epistola ejusdem subjicitur, quâ *Sugerium* Abbatem S. Dionysii ad mortem piè obeundam disposuit. Finem operi faciunt quinquaginta S. Scripturæ textus, de ægrotantium resignatione in voluntatem Dei, opera & studio D. de Barillon, Episcopi Lucionensis collecti. Vid. le Cerf. pag. 284.

PII Abbatis & Principis San - Galensis *Tricenarius Virtutum*. Cum enim Vir tam verè pius re, quàm nomine, nec minùs eruditione præstans, secularibus negotiis dare operam cogeretur, ne inter ea fordesceret, aut sui oblivisceretur, sibi concinnavit, collegitque in commentariolum præcipuarum virtutum tricenarium, in quo velut in speculo ad leges sibi ultrò præfixas vitæ totius actus componere solebat. Typo deinde vulgatus est hic *Tricenarius*, quem nemo legit, qui non simul cum Pio pietatis quodam ardore succendatur. Obiit Pius anno 1654. regiminis 25. cum suos ad observantiam Regulæ prius adhortatus fuisset, id in extremis repetens, quòd in vitâ dicere sæpiùs assueverat: *Servate disciplinam, & ipsa servabit vos*. Vid. Dionys. Sammarth. Gall. Christ. Tom. V. pag. 968.

NICOLAUS SPECKLINUS hujus nominis II. Abbas Novienti seu Aprimoniae, vulgò Ebersmünster in Alsatia, vir eruditus, & religiosus, strenuus disciplinæ restaurator, nec solum de suo, sed etiam de pluribus

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

aliis monasteriis bene meritus *plurima & utilia* scripsit, teste Dionysio Sammarthano in Catalogo Abbatum hujus antiquissimi monasterii, quem Gallia suæ Christianæ Tomo v. pag. 863. inseruit. Demum hanc vitam cum meliori commutavit die 22. Julii anno 1657. cum vivens hanc sibi sepulchralem inscriptionem composuisset:

Ibam, qua poteram, qua non poteram, non ibam:

Tu quoque qua poteris, si cupis, ire velis. Quæ potui, feci, tibi nunc infecta relinquo. Posthume, fac possis, quæ tibi licita manent.

Postulat ordo, locus, quæ jam capere priores,

Posthume perficias, postulat ordo, locus. At fortasse tibi mea facta hæc nulla videntur,

Ut dicas, nihil est; subsequere & satis est. Restruere destructum, simul & collapsa re-

forma,
Sis, age, quod potises, si facis hæc, satis est.

ANSELMI BISLING Einsidlenensis in Helvetia Ascetæ *Mons Thabor*, sive *Exercitia Spiritualia X. dierum*. in 8. Herbipoli 1671. & Typis Einsidlenf. 1682. in 8. Opus à viris doctis & Ascetos peritis mirificè laudatum, nec semel recusum. Novissima editio est, quod sciam, Viennensis, veriùs Norimbergensis in 8. an. 1726. per Georg. Lehmann.

PLACIDI SPIES Ascetæ Ochsenhufani in Suevia virtute ac pietate eximii *Alveare Sacrarum Meditationum* per totius anni decursum in 8. Campidonæ an. 1653. & Solisbaci 1708. Hoc opus tanto in pretio ubique habetur, ut vix ullus sit Religiosorum cœtus, qui eò careat. Vid. Egger Ideæ O. S. B. lib. 2. p. 551.

CONRADI WANNER Zwifaltensis *Melligo Apiculæ Solitudinis, seu Exercitia x. dierum*. in 12. Constantiæ 1695. Germanicè ex Latino reddidit Monachus Cisterciensis Salemitani in Suevia Monasterii; quâ versione magnam inivit gratiam ab Ordinis nostri Sanctimonialibus in Germania, quibus hæc sacra Exercitia præ multis aliis arrident.

BENEDICTI ABELZHAUSER Abbatis Seittenstadiensis in Austria Inferiore *Alveare, sive Meditationes XV. dierum juxta tres vias: Purgativam, Incipientium &c.* in 8. Styriæ an. 1697. Qui hoc Opere in sacro recessu utuntur, mirificè illud commendant.

T 2

EJUS.

--- EJUSDEM *Ammonia Animæ quotidia*, seu *Meditationes in singulos anni dies &c.* Libri II. in 8. an. 1708.

ALPHONSI WENZEL Mallerstorphenfis in Bavaria Monasterii Ascetæ *Viridarium sacrarum Meditationum, in quo ex floribus sacræ Scripturæ, & sanctorum Patrum decerptæ veritates Religiosæ salutem animæ suæ seriò curantibus proponuntur, ad procurandum horrorem peccati, & implantandum amorem virtutis.* Aug. Vind. & Pedeponti, sumptibus Strötter, Gattel, & Ilger. Pedeponti typis Viduæ Mariæ Apolloniæ Hanckin an. 1737.

IGNATII CLAVENAU in Admontensi Styriæ percelebri monasterio ad D. Blasium Cœnobitæ, vitæ spiritualis Magistri peritissimi, anno 1720. in magna opinione sanctitatis demortui *Ascesis Posthuma* in duas distincta partes, quarum prima continet sequentes Tractatus:

1.) *Vitam S. P. Benedicti moraliter expositam.* 2.) *Elucidarium in Regulam ejusdem, & in formulam Professionis Benedictinæ.* 3.) *Tractatum de obligatione Religiosorum tendendi ad perfectionem.*

Pars II. continet Tractatus

1.) *De Sacrificio Missæ.* 2.) *De doctrina Christiana.* 3.) *Instructionem de humilitate consequenda.* 4.) *Fasciculum documentorum spiritualium pro tyrone Religioso.* 5.) *De regendo homine exteriore.* 6.) *Exercitationem ad singularem & continuam devotionem erga Christum, & Beatissimam ejus Virginem Matrem.* 7.) *De triplici modo orandi, cum exercitio pro recollectione mensura.* Salisburgi typis Jo. Josephi Mayr in 4. anno 1720.

ANSELMI FISCHER, Prioris Imperialis Monasterii Ochsenhufani in Suevia, Opera Ascetica:

1.) *Tractatus Asceticus de tribus Votis Religiosis.* Augustæ Vindel. typis Bencardinis in 8. an. 1706. Vix alium reperias Ascetam, qui meliùs de Voto paupertatis Religiosæ scripserit.

2.) *Vita interna cum Deo,* seu doctrina Ascetica, quomodo Religiosus debeat sibi & mundo mori. in 12. anno 1708.

3.) *Specus S. Benedicti,* seu Solitudo sacræ, in quam religiosa Anima se recipit, ubi ibidem eò liberius sola cum solo Deo agat. in 12. Augustæ Vindel. anno 1709.

4.) *Vita externa,* seu Conversatio externa Religiosa, id est, Modus piè & religiosè vivendi in communitate &

societate hominum. Constantiæ an. 1711. in 12.

Quantoperè verò Deo complacitum fuerit, *Anselmum* nostrum ad conscribenda hæc Opuscula Ascetica in calamum incubuisse, clarissimo indicio fuit, quòd cum ab obitu ejus, interjectis aliquot annis, sepulchrum apertum fuisset, omne ejus corpus in cineres resolutum inventum sit, præterquam dexteræ manûs tres digiti, quibus calamum scribendo complexus erat.

ÆMILIANI NAISL, exempti Monasterii Weichenstephanensis in Bavaria Cœnobitæ Religiosissimi, quem hac nostra ætate zelus domûs Domini comedissee videtur, Opera Ascetica, v. g.

1.) *Speculum Cleri utriusque,* tam Secularis, quam Regularis, quò via perfectionis demonstratur. Colonia in 4. an. 1710. Censore Nicolao Gircken Augustiniano, SS. Theologiæ Doctore & Professore Ordinario Coloniae Agrippinæ *Spiritum & animam Theologiæ Asceticæ* continet.

2.) *Lineæ Asceticæ,* sive Meditationes Quotidianæ secundum tres vias, Purgativam, Illuminativam, & Unitivam, conformiter sacræ Regulæ, & Vitæ didacticæ gloriosi Patriarchæ Benedicti. *Dilingæ* apud Joan. Caspar. Bencard an. 1715. in 8.

3.) *Vox Clamantis in Deserto,* sive Annua Spiritualia Exercitia Octidua, studiosam præparationem pro adventuro tremendo Judicio suadentia in usum omnium Religiosorum, præcipuè sub vexillis gloriosi Patriarchæ Benedicti militantium accommodata. Ratisbonæ apud Joh. Zachariam Seidelium in 8.

4.) *Evangelisches Post-Hörnlein,* d. i. *aufrichtige Anweisung auf die wahre Glaubens- und Himmels-Strassen in 4. Regensp. an. 1726.*

RUPERTI PRESINGER, Viri vitæ & doctrinæ Venerabilis ac Prioris ad S. Petrum Salisburgi *Opuscula Ascetica:*

1.) *Candidatus Benedictinus* in seculo adhuc existens ad vitam in eo statu bene ordinandam, & qualiter se ad Religionem disponere debeat, juxta mentem S. Regulæ institutus, præmissâ brevi institutione pro deliberantibus de ingrediendo Ordine S. P. N. Benedicti. Opusculum non solis Benedictini Nominis, sed aliarum quoque Religionum Candidatis utilissimum, typis Monasterii Tegernseensis an. 1721. in 12.

2.) *Candidatus Benedictinus* per Exercitia Spiritualia octo dierum ad dignam

dignam susceptionem sacri habitûs excultus. Typis Monasterii Tegernsee an. 1720. in 12.

3.) *Novitius Benedictinus* juxta verba & mentem S. P. N. Benedicti cap. 58. S. Regulæ institutus. Opusculum non solis Novitiis, sed aliis quoque jam Professis, præcipuè primævum fervorem innovare cupientibus proficuum. Salisburgi typis & sumptibus Joan. Joseph. Mayr p. m. hæredum an. 1720. in 12.

4.) *Magister Novitiorum Benedictinus* ad sacræ Regulæ normam & exempla ac doctrinas divini Magistri Jesu Christi idæatus. Typis Monasterii Tegernseensis an. 1720. in 12.

5.) *Sacerdos Benedictinus* ad sacræ Regulæ normam & præcipuè Exempla ac Doctrinas Summi Sacerdotis Christi JESU efformatus. Typis Monast. Tegernse. an. 1720. in 12.

6.) *Benedictinus mortem quotidie ante oculos suspectam habens.* Salisburgi apud hæredes Joan. Joseph. Mayr. an. 1738.

7.) *Benedictinus agrotans & moriens.* Salisburgi apud eosdem in 12. an. 1739.

CAROLI STENGELII Abbatis Anhusani *Optica Prælatorum & Pastorum,* quâ imprimis Apostolica eorundem vita & mores, officium, ac regimen, pastoralis denique cura & potestas tam utiliter quam solidè proponitur: tum etiam quibus subditos allicant exhortationibus, regnant populorum orationibus, & oves pascant concionibus, ex S. Scripturæ sententiis morali SS. Patrum doctrina, aliorumque Auctorum monumentis copiosè suppeditantur. Opus ad Electiones, Confirmationes, Reformationes, Investituras, Professiones, Capitula &c. omnibus tam Prælatibus & Pastoribus, quam Confessariis ac Concionatoribus apprimè necessarium. Col. Agripp. sumpt. Jo. Schletufen in platea S. Marcelli sub signo S. Petri, an. 1684. in 4.

CASPARIS ERHARD Presbyteri Benedictini in Principali Monasterio ad S. Emmeramum Ratisbonæ *Instructio & Manuductio* ad Theologiam mysticam seu contemplationem & dilectionem Dei per vias planas, rectas, & tutas omni Christiano, qui vult piè & perfectè vivere, utilis & accommodata. Aug. Vindel. sumpt. Joan. Strötter Bibliopolæ an. 1727. in 8. Ejusdem *Amica Unio* Theologiæ Scholasticæ cum Ascetica, seu de septem perfectionibus divinis Dissertationes, Ratisbonæ anno 1719. in 8.

BERNARDI HAMM Monasterii Schutterensis Sacerdotis Professi, & Parochi in Oberschopfen *Antidota Sacra contra venena antiqui serpentis,* h. e. Quotidianæ Meditationes super Evangelia Dominicalia, in singulos anni dies, in duas Partes divisæ. Lincii sumptibus Franc. Ant. Ilger Civis & Bibliop. an. 1746.

VEREMUNDI EISVOGEL Wessfontani in Bavaria Ascetæ:

1.) *Concordia Anima Benedictinæ cum Deo,* seu reflexiones asceticæ in singulos anni dies. II. Tom. in 8. Aug. Vindel. an. 1723.

2.) *Recipe Medico-Christiana,* seu Exercitia spiritualia per octo dies in 8. ibid. an. 1724.

3.) *Mane nobiscum,* sive Exercitationes Asceticæ per totam diem. in 8. ibid. an. 1724.

4.) *Consolator fidelis & proficiens animæ,* seu Exhortatiunculæ spirituales & succinctæ in singulas Dominicas & Festa anni divisæ. in 12. Aug. Vindel. an. 1727.

HENRICI LEDERMANN, San-Emmeramensis, Ectypon Status Religiosi theologicè delineatum. Ratisbonæ an. 1743. in 8.

ALBERTI KREZ Prioris Ottoburani, eximie virtutis & asceos Paradigma practica Recollectionis Asceticæ Triduanæ selecta & collecta. Altorffii ad Vineas an. 1696. in 8.

--- EJUSDEM *Aphorismi Paralleli* pro cura sine cura fanitatis & longæ vitæ corporis, salutis item, ac æternitatis animæ. Constantiæ an. 1710. in 8.

FRANCISCI MASSU è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi *Meditationes in Evangelia totius anni* in 12. vol. 2. an. 1712. Luxemburgi.

JOANNIS EVANGELISTÆ ROTTNER in Monte S. Joannis Apostoli & Evangelistæ Mallerstorphii Professi, antehac Almæ & Exemptæ Congregationis Benedictino-Bavaricæ Communis studii Directoris, SS. Theologiæ & S. Scripturæ Professoris *Margarita Cœlestis,* seu *Status Religiosus Asceticus-Theologicè expensus* ad mentem SS. Augustini, Anselmi, & Thomæ Aquinatis, aliorumque Patrum luculenter efformatus; Doctorum gravissimorum, tum SS. Theologiæ, tum SS. Canonum placitis, in singulis pene difficultatibus, diligenter & solidè confirmatus: ideoque omnibus Regularibus, cujuscunque Ordinis, Superioribus, & Inferioribus: eorum Confessariis, ac

aliis curam gerentibus, etiam ad exhortationes, aut privatas lectiones non tantum utilissimus, sed etiam perquam necessarius, triplici indice locupletatus in 4. Aug. Vindel. apud Mathiam Wolff. anno 1719. Cl. Author in fronte & titulo multa promisit, quorum tamen fidem in contextu operis abunde solvit.

LUDOVICI BULTEAU è Congreg. S. Mauri Cura Clericalis Gallicè & Latine sæpius excusa est. Præstantiam Operis à menunquam lecti ex eo etiam conjicio, quod Mabillonius Tract. de Stud. Monast. illud legendum consulat.

ANSELMUS DESINGH in exempto Monasterio Ensдорff Congr. Bavaricæ Professus Cogitationes de vita bene agenda, quibus præcipua morum capita intimius considerantur, ad principia Ethico-Civilia, & maxime Christiana ad exercitationem omnis generis ac ordinis hominum publicæ luci commissæ. Ex Ducali Campidonensi Typographeo an. 1727. in 8. maj.

Ex antiquissimo Augiæ Majoris Brigantinae Monasterio plures habemus sacræ Ascetice Scriptores; nec mirum, cum vita Ascetica in eodem Asceterio religiosè vivendo studiosè excolatur. Omnium Opera recensere non vacat, cum eadem ad manum mihi non sint; unde veniam à Lectoris æquitate spero, si annum, locum, & formam editionis vel omittam, vel minus exactè referam.

JOSEPHUS LANGENAUER Monasterii Subprior, singularis S. P. N. Benedicti cultor obiit 1709. omnibus Sacramentis religiosissimè susceptis (cum nihil lethalis mali in ipso notaretur) ad lectum stans, absentisque Confratres per datum signum ad supremum suum agonem advocans &c. Ejus Opera Ascetica:

1.) *Sicherer Weeg - Schildt wider die geistliche Seelen - Feind*, prodiit Brigantii. 2.) *Societas Jesu &c.* Francofurti. 3.) *Die fünf Gnaden - Meer* in Officina San - Gallensi & Brigantina lucem aspexerunt. 4.) *Expositio Orationis Dominicæ & Salutationis Angelicæ* semel & iterum Brigantii impressa. 5.) *Dialogus inter Theophilum & Mariophilum*, Campidonæ. 6.) *Der unwillige Barthle*, seu Tractatus de Resignatione voluntatis humane in Adversitatibus &c. quatuor vi-

cibus prælum subiit variis in locis. 7.) *Dreyfache Ehren - Cron* Campidonæ &c. restant adhuc aliqua mss. de eodem Viro prælo dignissima &c. nominatim de Præstantia & Excellentia Virginitatis, & alia.

PLACIDUS HÖLBOCK per 30. annos Prior Augiæ Majoris Brigantinae obiit an. 1710. Ejus Opuscula: 1.) *Vierfaches Herz - Flämmlein* semel & iterum Brigantii excusum. 2.) *Bitte - süßes Seelen - Baad*, ibidem. 3.) *Scala Cœli* ex duodecim gradibus humilitatis &c. &c. moraliter instructa, ibidem. 4.) *Jacobs - Laitter* ibid. 5.) *Zodiacus Cœlestis*, Constantiæ &c. 6.) *Sicherer Weegweiser in das Himmlische Jerusalem* ibid. Restant insuper mss. 7. Codices, tum Conciones tum Exhortationes ad utriusque sexus personas Regulares exhibentes.

DOMINICUS A CABALZAR Parochus obiit an. 1736. Tractatus de Augustissimo Altaris Sacramento, Einsidlæ. *Allgemeines Welt - Feuer Göttlicher Liebe*, Augustæ Vindel. *Tägliche Haus - Ordnung und Schuldigkeit der Eltern gegen den Kindern und entgegen*, ibid. *Tractatus de SS. Corde Jesu* Constantiæ. Item restat mss. Codex pro instructione hominum cujuscunque statûs & ordinis &c.

Indiculus Asceticorum, quæ inter Patrum Opera reperiuntur, ab Asceta Benedictino digestus (sub quo nomine Lucas d' Achery è Congr. S. Mauri latet) Parisiis apud Ludovicum Billaine an. 1648. & 1671. in 4. quæ editio priore haud parum auctior est. Hoc in Opere uniuscujusque libri pretium, valorem, atque utilitatem paucis ostendit variæque hominum genera ad marginem designat, quibus libri, quorum lectionem commendat, præ aliis congruunt. Quæ notitia uti difficilis est comparatu, ita Monasteriorum Superioribus, & Religiosæ vitæ Magistris insignem usum præstare potest. Vide Cerf. Bibl. Hist. Crit. pag. 2.

R. P. BERNARDI PEZII Mellicensis Bibliotheca Ascetica antiquo-nova. Ratisbonæ ab anno 1723. Tomis XII. in 8. edita; Qua in collectione non tantum veterum, sed etiam recentiorum quorundam ascetarum opuscula continentur non spernenda. Faxit Deus! ut Sodales nostri ejus exemplum sedulo æmulentur.

SECTIO

SECTIO VII.

Qui de Doctrina Christiana scripserunt, vel Libros Catholicos ediderunt.

Qui Theologi in Ecclesia rudes instruunt fideles, iisque doctrinæ Christianæ dogmata exponunt, Catechistæ vocantur: ex quibus aliquot cum veteres tum recentiores more nostro adducemus.

S. MARTINUS ex Abbate Dumienfi Archiepiscopus Braccarensis conversus in Gallæcia ab Ariana impietate ad Fidem Catholicam Suevorum populis *Regulam fidei & sanctæ Religionis* constituit, copiosaque præcepta *piæ Institutionis* composuit. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Tom. v. p. 120.

S. BONIFACII, Archiepiscopi Moguntini, Germanorum Apostoli, *Sermo de Abrenuntiatione in Baptismate*, quem Apostolica doctrina plenum è tenebris eruit, & cum Orbe Catholico communicavit Bernardus Pezius in Thef. Noviss. Anecd. Tom. IV. part. 2.

VEN. BEDA *De septem donis Spiritûs sancti* Opp. Tom. III. p. 492. *De septem Ordinibus* pag. 493. *De quindecim signis ante diem judicii* pag. 494. *De Cruce Domini, de quatuor Ordinibus* pag. 495. *De Eucharistia sumenda* pag. 469. *Expositio Orationis Dominicæ*. Tom. V. pag. 91. Examen Criticum, an omnia hæc sint genuina Bedæ Opera, in aliud tempus differo.

S. PIRMINIUS Abbas, vel etiam Episcopus sive Chorepiscopus, celebris Monasteriorum conditor circa an. 768. obiit; Ejus libellum *paræneticum de singulis libris Canonicis* SCARAPSUM, hoc est, ex universo sacro Codice collectum edidit ex Einsidlensi Bibliotheca Mabillonius Tom. IV. Analect. pag. 569. (edit. nov. pag. 65-73.) Instituit Author in eo lectorem ad vitam Christiano homine decentem transigendam, præcipuè usum ac necessitatem confessionis & pœnitentiæ ante sacram Communionem inculcat.

LEIDRADI ex Episcopo Lugdunensi Monachi ad S. Medardum Suefionibus *Liber de Sacramento Baptismi ad Karolum M. Imperatorem*. Carolus (bone Deus! quantus vir, quàm de re christiana sollicitus) scripta epistola, quam Mabillonius Tomo I. Analect. pag. 19. juris publici fecit, nôsse

de Sacramento Baptismi desideraverat, cur primò infans catechumenus efficitur, vel quid sit catechumenus: deinde per ordinem omnia, quæ aguntur: De scrutinio, quid sit scrutinium. De Symbolo, quæ sit ejus interpretatio secundum Latinos. De credulitate, quomodo credendum sit in Dominum Patrem omnipotentem, & in Jesum Christum Filium ejus, & in Spiritum sanctum; sanctam Ecclesiam Catholicam, & cætera, quæ sequuntur in eodem symbolo. De abrenuntiatione Satanæ, & omnibus operibus ejus, & pompis. Quid sit abrenuntiatio, & quæ opera ejus diaboli, & pompæ. Cur insufflatur, & cur exorcizatur: cur catechumenus accipit salem. Quare tangantur nares, pectus ungatur oleo; cur scapulæ signantur, & quare pectus & scapulæ lavantur. Cur albis induitur vestimentis; cur sacro chrismate caput perungitur, & mystico tegitur velamine, & cur corpore & sanguine dominico confirmatur. Hæc omnia Carolus subtili indagine perscripta sibi nuntiari voluit.

Respondit Leidradus libro, qui duas in partes distribuitur. Partis primæ undecim sunt capita. Primò agitur de significationibus sacri Baptismatis. 2. De tactu narium & aurium, ob quam causam secundum traditionem ecclesiasticam ab omnibus Catholicis Christi Sacerdotibus fiat. 3. De abrenuntiatione Satanæ: vel quæ sint opera ejus, & pompæ. 4. De Symbolo. 5. De Credulitate. 6. De Baptismo. 7. De sacra Unctione. 8. De vestimentis albis. 9. De Corpore Dominico ac sanguine. 10. De Infantibus, vel his, qui pro se respondere non possunt. 11. De Disciplina vivendi & docendi.

Pars ejusdem libri secunda, cui Leidradi altera ad Carolum M. epistola præfixa est, magis elaborata videtur, quàm prior. Agitur verò in ea potissimum de abrenuntiationibus in Baptismo fieri solitis. Edidit Mabillonius Analect. tom. III. pag. 1. - 45. ex triplici Mss. Colbertino, Eligiano, id est, Monasterii S. Eligii apud Novionum, & Andegavensi, seu

seu Cœnobii S. Andreae prope Avenionem.

Incerti Monachi Weissenburgensis Catechesis Theotisca seculo IX. conscripta. Varia venerandæ antiquitatis monumenta in uno volumine collecta juris publici fecit celeb. Jo. Georgius Eccardus; inter quæ primum obtinet locum *Catechesis Theotisca* ex antiquo codice seculi IX. qui in Guelferbyтана Bibliotheca reperitur, descripta. Continet illa *Orationem Dominicam cum explicatione, recensionem peccatorum criminalium, Symbolum Apostolicum, & Athanasianum, & Gloria in Excelsis*, quare V. C. Eccardus Catecheseos nomen huic Opusculo dedit, quia scilicet ea continet, quæ præcipue ab homine Christiano sunt tenenda. Situm est autem Weissenburgense Monasterium, à Dagoberto Franciæ Rege A. C. 624. fundatum, juxta Weissenburgum, urbem Imperialem, non procul à Rheno ad Lauteram fluvium; quare & Cl. Eccardus conjici posse putat, Auctorem Operis esse Rabanum Maurum Archi-Episcopum Moguntinum, quia sub ejus diœcesi situm erat illud monasterium. Vero tamen similis esse ait, auctorem esse *Otfridum* Weissenburgensem, qui Evangelia nobis dedit, & Grammaticam. Monumento huic Catechetico adjecit Eccardus alia similis argumenti, quorum hi sunt tituli: *Oratio Dominica & Confessio fidei Theotisca*, quam Eccardus Notkero monacho S. Galli adscribit, quia stylus à Psalterio ab ipso converso non multum abluat. *Expositio in Orationem Dominicam & Confessio fidei* à Lambecio in Bibliotheca Vindobonensi sub nomine *Otfridi* edita, quam Eccardus Keroni vindicat, statuitque nomen ejus ex Notkero esse abbreviatum. Ut enim Germani *Hans* pro *Joanne*, *Sepp* pro *Josepho*, *Dix* pro *Benedicto* dicitur, ita *Ker* pro *Notker* abbreviatum nonnullis videtur. Vid. Acta Erudit. Lips. an. 1712. mense Nov. p. 523.

S. ADELBERTI, Episcopi Pragensis & Martyris *Catechesis*, quam in literas relata Polonis, antequam in Prussiam iret, reliquit. In hac præcipua quadam Christianæ institutionis capita complexus fuerat. Ut verò Poloni eam non memoriæ modò mandarent, sed etiam decantarent, B. Bogumilus, Eremita Camaldulensis, eos hortari & incitare solitus erat, teste Stephano Damalevicio in vita Romæ

impressa anno 1661. quæ etiam extat in Actis SS. tom. 2. Junii p. 346.

B. PETRI DAMIANI *Opus de Fide Catholica ad Ambrosiam* extat Operum ejus Tomo III.

— EJUSDEM 1.) Opusculum de bono suffragiorum & variis miraculis. 2.) De Picturis Principum Apostolorum. 3.) Contra sedentes tempore Divini Officii. 4.) De laude flagellorum & disciplinæ. 5.) De jejuniis Sabbathi. 6.) De celebrandis Vigiliis, & alia plura. Vid. Opp. Tom. III.

B. FROWINI, Abbatis Engelbergensis in Helvetia, pietate & doctrina eximii liber in *Orationem Dominicam*, qui luce publica dignus, in eodem monasterio ms. asservatur. Vid. Hartmanni Annales Einsidlenses p. 215.

PETRI ABÆLARDI *Expositiones in Orationem Dominicam, in Symbolum Apostolorum, & in Symbolum S. Athanasii* ab illustri Viro Francisco Ambæsio cum aliis ejus Operibus publica luce donatæ, Parisiis in 4. an. 1626.

JOANNES DE MARRE ex Priore S. Luperci Episcopus Condomiensis in Gallia elucubravit *Enchiridium Sacerdotale*, verè aureum, in quo continentur:

Quæ sint de Deo, & de sancta Trinitate credenda.

Symboli Apostolici explanatio.

Quinque verborum, scilicet quæ sint credenda, agenda, vitanda, timenda, & speranda, explicatio.

Orationis Dominicæ declaratio: cum virtutum præcipuarum enucleatione.

De Pœnitentia XVIII. Capitum libellus. Decalogum Dominicum latè elucidans.

Regulæ Morales M. Joannis Gerson.

Symboli, seu Cantici Athanasiani explicatio.

Hoc Enchiridium Lutetiæ Parisiorum anno 1519. typis Ascensianis excusum, dignissimum est, ut iteratis typis publicetur, cum rarum & infrequens in paucis Bibliothecis, maximè Germaniæ, habeatur.

NICOLAUS DE DORSTEN, Abbeviator Literarum Apostolicarum in Concilio Basileensi, tum Monachus ad Sanctum Jacobum Moguntia script *Tractatum de Præceptis Decalogi*. Opus Ms. tum, quod in ejusdem Monasterii Bibliotheca asservatur.

EUTYCHII CORDES, Belgæ, Antverpiensis, è Congregatione Casinensi *Commentaria in Symbolum Apostolorum*. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 160.

GRE-

GREGORII URBANI, Itali, Romani, è Congregatione Casinensi *Confessionale Generale* pro Pœnitentibus continens singulas materias ad perexactam Confessionem concernentes. Est Ms. tum à Mariano Armellino visum anno 1730. apud D. Hippolytum Pugnetum, Monachum & Decanum in S. Petro de Assisio. Armell. Bibl. Benedictino-Casinensi par. 1. p. 194.

MARCI VALLE, Decani in Monasterio S. Georgii Majoris Venetiis *Scientia Salutis pro parvulis atque devotis* agiographica Rapsodia ex sacris Scripturis, & Patribus excerpta, utroque sermone Latino & Italico scripta, Mediolani anno 1677. typis hæredum Philippi Ghisulphi in 4. Vid. Armell. l. c. part. 2. pag. 93.

GILBERTI GENEBRARDI, Archiepiscopi Aquensis in Gallia *Institutio Christiana*. Distribuitur in tria Capita: quorum primum est *de Fide*, quæ est habitus infusus, quo credimus revelatis. Alterum *de Spe*, tertium *de Charitate*. Hæc Institutio brevis est, sed doctrinæ tamen Christianæ capita sanè omnia complectitur. Unde & Catechistæ & Concionatores non inutiliter illam percurrent. Extat in fronte Commentarii in Psalmos. Lugduni in 8. anno 1600.

— EJUSDEM Commentarius in Symbolum S. Athanasii continetur in Libro III. de SS. Trinitate. Lugduni excudit Horatius Cordon anno 1607. in 8.

ANDREAS CROQUET, Artesius, Duacenus, SS. Theologiæ Doctor & Prior Monasterii Hasnoiensis in Hannonia scripsit *Catecheses Christianas*, quæ Duaci anno 1575. & Lugduni anno 1593. publicam lucem aspexerunt, de quibus videndus est Andreas Valerius in Bibliotheca Belgica. Auctor obiit anno 1580.

DAVIDIS GREGORII CORNERI, Abbatis Gottvicensis in inferiori Austria, Viri verè Apostolici, & hæreseos extirpandæ studiosissimi *Liber de ignorantia fidei & rerum spiritualium*. Opus verè Catholicum, & monitis undique refertum saluberrimis. Norimbergæ typis Georgii Enderi anno 1626. in 12.

BENEDICTI HÆFTENI, Præpositi in Monasterio Affligeniensi in Brabantia *Paradisus, seu Viridarium Catechisticum*, Odis, sive cantionibus Belgicis & Latinis ad Musicos Tonos reductis constitum. Antverpiæ apud Verdussium anno MDCXXII.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

PLACIDI SPIES, Prioris Imperialis Monasterii Ochsenhufani in Suevia *Praxis Catechistica*, plusquam duodecies patriis typis impressa, diversis annis & locis; innumera enim ejus exemplaria per totam Germaniam, maximo Catholicæ doctrinæ bono, dispersa fuerunt. Qui nihil rectum tamen putant, nisi quod ab ipsorum calamo profectum est, præ utilissima Praxi hac Catechistica etiam Benedictinis Parochis suos obtrudere Catechismos ausi fuerunt. Auctor ut à multis virtutibus ornatus, ita tanta in miseros charitate præditus erat, ut grassante pestifera lue infectos cætervatim, & cum morte colluctantes inviseret, genibusque flexis ab uno repens ad alterum sine ullo foetoris contagionisque metu singulis omnia Sacramenta ministraret. Vid. Pezii Epist. Apolog.

MAURI REIMANNI, Prioris antiquissimi & Regii Monasterii Brevnoviensis in Regno Bohemiæ *Sermones Catechetici*. Author erat indefesso in libris legendis studio, copia, & gravitate styli, prudentia & rerum usu inter suos conspicuus. Obiit 1667. die 2. Decembris.

PETRI VECCHIA è Congreg. Casin. Abbatis & postea Episcopi Melphitenensis *Le Sagre Fascie, o sia la Dottrina Christiana*. Vid. Armell. Bibl. Bened. Casin. part. 2. pag. 138.

JACOBI HORN, Abbatis Spanheimensis, perdocti Theologi *Catholica Catechesis adversus Evangelicos*. Opus typis dignum.

GABRIEL GERBERON è Congreg. S. Mauri Gallico idiomate scripsit *Examen Generale omnium statuum, & conditionis cujuscunque hominum, ac peccatorum*, quæ in iis committi possunt. Vol. duo in 12. Paris. an. 1676.

Idem *Gerberonius* accuravit novam editionem *Catechismi Pœnitentiæ* typis vulgati à D. Roucour primario Parocho Bruxellis. Cui operi cum secundas curas adhibuisset, illud Eliæ Toffet typis excubendum dedit: adhæc duas meditationes S. Anselmi, quas in Gallicum convertit idioma, adjecit. Quæ duo postrema Opera ab an. 1675. usque ad 1682. è prælo in lucem prodierunt.

— EJUSDEM *Catechismus Jubilæi, Item Renovatio votorum in Baptismo. Item Occupatio Interior sub Missæ Sacrificio, unà cum Orationibus ante & post sacram. Confessionem & Communionem.*

U

nem.

nem. Vide le Cerf. Bibl. Hist. Crit. pag. 164.

FRANCISCI LAMY è Congreg. S. Mauri *L'Incredule amené à la Religion par la raison à Paris* 1710. id est, *Incredulus ad Religionem ratione adductus.*

PETRI KEMMERICH, Cœnobitæ S. Martini Maj. Coloniz SS. Theologiæ Licentiati, ac demum Parochi in Flitthard Opus Catecheticum in decem præcepta Decalogi, quod in Bibliotheca ejusdem Monasterii asservatur. Obiit Auctor an. 1695. 17. Julii.

IGNATHI CLAVENAU, Admontensis in Styria Ascetæ, vitæ sanctimonia conspicui, *Tractatus de Doctrina Christiana*, complectens fidei nostræ principia & fundamenta, sive Elucidationem eorum, quæ pertinent ad Fidem, Spem, & Charitatem, in usum præcipuè Novitiorum. Extat in *Authoris Ascetis Posthumæ parte II.* an. 1720.

CASIMIRI MOLL, antiquissimi Monasterii Lunælacensis in superiori Austria Ecclesiasticis & Bibliothecariis

Utilis & doctrinalis Tractatio de summè necessariis SS. Sacramentis, Pœnitentia & Eucharistia, ea omnia complectens, quæ de suis peccatis confitenti cum proficua tum scitu necessaria sunt, & scholis altioribus explanantur. Præcipuè agitur de præparatione ad dignam utriusque hujus Sacramenti receptionem præmittenda, cui subjungitur instructio de expediendis animi anxietatibus, dubiis, & casibus, qui multoties in Sacramentis hisce recipiendis obvenire solent. Augustæ Vindel. apud Joseph Grueber an. 1730. Auctor Germanicè scripsit.

REGINBALDI PERCKMAR in celeberrimo Monasterio SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindelicorum Supprioris & Parochi *Tractatus de Indulgentiis in genere, & de Jubilæo, idiomate Germanico & methodo Catechetica, & de Sacramentis Pœnitentiæ atque Eucharistiæ eò requisitis* in 4. Augustæ Vindel. anno 1725. qui fuit Jubilæus.

EJUSDEM *Triplex Catechismus* in 8. quorum primus super 5. Capita Doctrinæ Christianæ; secundus in Controversiis fidei; tertius de modo & arte tendendi ad perfectionem Christianam pro secularibus, patrio sermone conscriptus, & Augustæ Vindelicorum typis excusus fuit.

NONNOSI HACKL, San-Emmeramensis Theologi, *Virtutum Theo-*

logicarum Regulæ Fundamentales. Ratisbonæ in 4. an. 1624.

JO. BAPTISTÆ KRAUS (hodie Abatis & Principis San - Emmeramensis) *Expositio Fidei ac Doctrinæ Catholicæ super quædam puncta controversa.* Ratisbonæ an. 1733. in 8.

CASPARI ERHARD, San - Emmeramensis Theologi, *Catechismus Morum.* Germanicè. Ratisbonæ 1738. in 12.

IGNATI IBRENTANI CIMAROLLI Banthensis in Francia Orientali Ascetæ

Instructio infantium tum de suis peccatis prima vice confitentium, tum ad sacram Synaxim accedentium. Bambergæ an. 1731. in 12. Opus Germanicè scriptum.

APRONIANI HUEBER, Prioris Augiæ Majoris Brigantinæ opera & studio ex Italico in linguam vernaculam translata & Campidonæ typis exscripta fuit: *Instructio ultimi Concilii Romani in Sacra Basilica Lateranensi habiti pro Parvulis prima vice ad Sacramentalem Confessionem & Communionem admittendis.* anno....

ANTONII AUGUSTINI TOUTEE è Congr. S. Mauri *Dissertatio de Catechetica S. Cyrilli Hierosolymitani doctrina.* Fuit S. Cyrillus, antequam ad Archiepiscopatum evedus esset, Ecclesiæ Hierosolymitanæ Presbyter, & à S. Maximo Archiepiscopo habendis catechesibus & plebi erudiendæ præfectus. Non erat levis Catechistæ fundio, inter alia præsertim presbyteratûs munia, in occupatissima civitate. Totum ejus rei laborem Cyrillo resignasse videtur Episcopus, cum de illo Cyrillus nullibi loquatur. Admittendorum qui se offerebant, & inscribendorum eorundem nominum curam se solum habuisse significat Procatechesi n.4. cum se ad permittendum unicuique ingressum janitoris vice fungi ait. Erant autem plures, qui erudiendi accedebant: non enim ex Hierosolymitana urbe solum, sed ex pagis & urbibus etiam episcopalibus habuisse videtur auditores; qui deinde vel ab Episcopis, vel à Presbyteris, vel à Diaconis baptizandi erant; quos idcirco monet cat. 17. num. 35. eandem semper esse baptismi vim & gratiam, quicumque tandem ex illis præfatis ritum sacrum ministrant. Singulorum voluntates explorandæ erant, ne quis vel doloso animo, vel prava alia animi inductione accederet: tum profectus indagandi, quod se

se sollicitè examinaturum ait his verbis Procat. n. 15. *Videbo studium uniuscujusque viri, videbo uniuscujusque femina pietatem.* Ad hæc accedentium confessiones audiendæ, quæ omnia profus antea vitæ peccata summa fide exprimere debebant, cat. 1. n. 5. Præter ordinarias in synaxibus homilias, tres aut quatuor singulis hebdomadibus habebat catecheses; quarum multæ prolixæ & sermonem in noctem traxisse videntur.

Habuit igitur S. Cyrillus ibi catecheticas orationes, ubi religionis incunabula, ubi fons sacre traditionis. Inde operis pretium. Huc accedit antiquitas: ante enim pronuntiata fuerunt, quàm Athanasius, Hilarius, Basilius, aliique præstantissimi Patres, quibus etiam superfuit Cyrillus, stylium adversus Arianos acuisent. Has S. Cyrilli Catecheses notis & observationibus oppidò doctis & eruditis à se illustratas Pater Touttee (e) in lucem emisit. Illis verò præfixit doctissimam Dissertationem, tredecim prolixis capitibus comprehensam, quæ varia Cyrillianæ doctrinæ capita theologicè expendit, viz. 1. Quæ sancti Cyrilli de sanctissima Trinitate sententia fuerit, ubi illum contra ejus accusatores defendit, & integerrimè de SS. hoc Myserio ad suos auditores differuisse probat. 2. S. Cyrillus non Catholicam solum de Verbi divinitate doctrinam accuratè copiosèque & proposuit, & explicavit, & probavit, verum omnes Arianæ impietatis surculos diligentissimè persequutus stirpitis evulsit. 3. Ariana hæresis in Spiritum Sanctum etiam multò quàm in Filium contumeliosior, sufficientem Cyrillo ejus asserendæ divinitatis præbuit occasionem. 4. De Angelorum peccatis sententiam Cyrilli expendit, qui generali illo nixus

effato, solum Deum ac Christum delicti expertem esse, docuit, Angelos bonos sine statûs sui periculo in levia quædam, quæ Deus facilis condonet, labi interdum peccata. Huic quodammodo, inquit Toutteius, tolerabili doctrinæ de levibus ac venialibus angelorum fidelium peccatis & malis, absurda multa Origenes, aliique ipsum incautiùs sequenti superstruxere; quæ Cyrillus noster prudentissimè cavit, ut opinionem illam, quæ nunc generatim falsa existimatur, intra angustissimos limites continerit, ab omnibus pene contra Scripturam, traditionem, & rectam rationem erroribus liberam. 5. Quod de peccato originali docet Ecclesia, id omne etiam Cyrillus docuit. 6. De divinæ gratiæ auxiliis, eorum necessitate, gratuita & prævenienti largitione, efficacitate ac distributione vel subtractione nullus ferè Patrum accuratius & sensit & dixit. 7. Baptismum & Confirmationem distincta esse Sacramenta Cyrillus agnovit. Et si verò cum multis Johannis baptismo remissionem peccatorum attribuerit, Christiani tamen baptismi super ipsum excellentiam professus est. Ejus animo infederat opinio, solos martyres sine aquæ baptismo salutem consequi: nullum etiam & invalidum censuit hæreticorum baptismum. 8. Toutteius ita doctè contra Albertinum disputat, ut nullum jam de Cyrilli doctrina circa Transsubstantiationem dubium cujusquam animo hæere posse videatur. 9. Cyrilli sententia de sacrificio Eucharistico, & invocatione ad consecrationem non modò Romanæ Ecclesiæ placitis proxima est, ut Pfaffius Augustanæ confessionis Professor vult, sed gemina ac simillima est. 10. denique expenditur ejusdem doctrina de sacra Scriptura, Traditione, & Ecclesia.

SECTIO VIII.

Qui Homilias, Sermones, ac Conciones scripserunt.

VERBA de loco superiore ad fideles adultos, qui Theologi in Ecclesia faciunt, Concionatores vulgò vocantur; quorum non paucos cum Familia nostra protulerit, ex quolibet se-

culo unum duntaxat alterumve speciminis loco afferemus.

S. GREGORII M. *Homiliæ in Evangelia*, quæ quanto in pretio nunquam non habitæ fuerint, vel hinc liquet, quod

(e) Vel ab ejus obitu R. P. Prudentius Maran Parisi in fol. an. 1720.

quod omnes, una forsitan excepta, aut altera, Divinis Officiis, præ cæteris Sanctorum Patrum Homiliis jam olim insertæ reperiantur; nec immeritò, cum in iisdem, literali sensu prius breviter exposito, sententiarum ad mores spectantium copia profluat uberima; quin & fidei dogmata confirmantur, & adversus subsecutos præmuniantur hæreticos. Gallicum in sermonem translata prodierunt Parisiis in 4. anno 1666. Recensionem vide in Journali des Savans an. cit. pag. 91.

—EJUSDEM *Homiliae XXII. in Ezechielem* ad Marinianum Ravennæ Episcopum distributa in duos libros, ita ut prior XII. posterior X. complectatur. Prodierunt Parisiis 1491. in 4. Lugduni 1561. in 8. & Italicè Florent. 1502. Venet. 1543. Vide, quæ in laudem harum Homiliarum Casp. Barth. Lutheranus l. v. 14. Adversar. pag. 260. dicat.

S. GALLI Abbatis Sermo habitus in consecratione Joannis Episcopi Constantiensis. Vocatur à Barthio Advers. lib. XIX. p. 1057. *Divinus Sermo*, qui paucis paginis totum Christianismum complectitur: & lib. 33. col. 1518. Unicus ad nos pervenit B. Galli vetustissimi Christiani Antistitis Sermo Constantiæ habitus, sed luculentissimus. Quippe qui paucis paginis omnem & historiam & doctrinam Christianismi eleganter & divinitus complectitur, nuper immortalis Henrici Canisii Antiq. Lect. Tom. I. beneficio vitæ, lucique restitutus. Antiquior editio est ipsius Barthii Francof. typis Wechel. an. 1623. in 8.

S. ALDHELMII ex Abbate Malmesburienfis Monasterii Episcopi Schireburnensis in Anglia *Homiliae ad Populum* Liber I. Balæus Cent. I. de Script. Illust. Britan. maj. *Wilhelmus Malmesburienfis* author est, quod S. Aldhelmi Sermones etiam ab exteris expetiti fuerint; quorum uni, *Cellano* nomine, Vir sanctus rescripsit, mirari se, quod se tantillum homunculum de famoso & florifero Francorum rure interpellet.

S. BONIFACII, Germanorum Apostoli, & Archiepiscopi Moguntini *Sermones XV.* quos Edmundus Marthene & Ursinus Durand Tomo IX. Vet. Script. Collectionis exhibent. Plura de his libro superiore diximus.

S. BURCHARDI, Monachi Nuiscentensis, & Episcopi Herbipolensis *Codex Homiliarum*, quem ex Bibliotheca Cathedralis Wirceburgensis Eccle-

siæ excerptum Jo. Georg. Eccard. Tomo I. Commentarii de Rebus Franciæ Orientalis inseruit pag. 837.

VENERABILIS BEDÆ *Homiliae Operum* ejus Tomo. VII. extant, nempe *Homiliae XXXV. Æstivales de Tempore*, pag. 1.

Homiliae XXXIII. Æstivales de Sanctis, ac de Dedicacione Altarium, & templorum, nec non Communi Sanctorum pag. 91.

Homiliae XV. Hyemales de tempore pag. 183.

Homiliae XXII. Quadragesimales, pag. 218.

Homiliae XVI. Hyemales de Sanctis, pag. 290.

Sermones varii XXI. quorum primores duo sunt in solennitatem S. Wigberti, tertius S. Scholasticæ, in cujus laudem etiam carmina quædam leguntur pag. 350. seq. *Homiliae* sub Bedæ nomine ac Sermones, sive ut in S. Bonifacii Epistola IX. vocatur *Lectionarium anniversarium* seorsim excusum Paris. & Lovanii 2. volum. in 8. In his sunt quædam non integri sermones, sed lacinia ex sermonibus Bedæ revulsæ, ut jam notavit Sixtus Senensis apud Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. pag. 513. Quo monente de singulis speciatim videnda sunt, quæ monet Mabillonius in V. Bedæ elogio, & in Annalium tom. 1. append. altera annot. pag. 675. & tom. 2. pag. 329. Videri etiam potest *Oudinus* Comment. de S. E. Tom. I. Dissert. de Scriptis Ven. Bedæ cap. VI. pag. 165. ubi numerat *Homilias XLIX.* tantum cum *Homilia de Festo omnium Sanctorum*, quæ ad ingenium S. Bedæ accedere videntur: projectis sermonibus eo modo, quo miserè interpolatæ sunt in omnibus impressis. De authore Sermonis, qui quotannis in festo Sanctorum legitur omnium, non est constans veterum librorum inscriptio. In vulgatis *Bedæ* tribuitur; in codice Fulienfium Parisiensium scripto ab annis quingentis *Rabano*; at in Sanct-Gallensibus, qui annos sexcentos superat, ita inscribitur: SERMO WALFREDI Abbatis, nempe Augiensis, cognomento *Strabi*, seu *Strabonis*. Rabanus hujus Sermonis fragmenta quædam refert in libr. 3. de modo Pœnitentiæ ad Bonosum cap. 12. & 13. Vid. Mabill. Tom. IV. Analect. p. 630.

B. ALCUINI *Homiliae*, de quibus videri potest Mag. Bibl. Eccles. Tom. I. pag. 241. col. 2. v. *Alcuinus*. Ejus *Sermonem* in *Hypapanti*, quem coram Caro-

Carolo Magno dixit, edidit Baluzius Tom. 1. Miscellan. pag. 382.

B. RABANI MAURI Archiepiscopi Moguntini *Homiliae super Epistolas & Evangelia*, extant Operum ejus Tomo V. Et illas quidem, quas numero LXI. à Natali Domini usque ad Vigiliam Paschæ habuit, Haimstulpho Archiepiscopo nuncupavit; quas autem dixit à Vigilia Paschæ usque ad xv. Dominicam post Pentecosten tam de Tempore, quam de Sanctis, numero XCI. Lothario Imperatori inscripsit. Tertiam verò partem, inquit in Epistola Dedicatoria, à termino supra notato usque ad finem anni perducere, si Deus ita voluerit, cogito atque decerno, & vobis eam similiter, cum perfecta fuerit, transmittere dispono, ubi etiam prope terminum ipsius Operis de Sanctorum festivitibus, nec non & de aliis celebritatibus, quæ de diversis causis observandæ à Patribus statutæ sunt, Sermones conscripti tenentur. Hæc Rabanus ad Lotharium. Verum tertia hæc pars vel excidit, vel eidem, quod verisimilius, suprema manus à Rabano aliis negotiis distento addita non fuit. Utinam verò, quæ supersunt duæ primæ partes, frequentius ab illis Sodalibus nostris evolverentur, quorum munus est, è sacro suggestu ad populum verba facere. Ausim polliceri, quod ex unius B. Rabani Homiliis longè majorem sylvam & apparatus pro faciendis concionibus collecturi sint, atque ex multorum neotericorum Concionatorum impressis Operibus, quæ tanto numero coacervant. Sed hodie ita comparati sumus, ut prætermittis fontibus ora rivulis admoveamus.

B. HAYMONIS Episcopi Halberstadiensis *Homiliarum*, sive *Concionum popularium* in Evangelia diebus Dominicis, feriarum, & de Sanctis, pars æstivalis & hyemalis. Colonia anno 1534. in 8. voi. 2. edente Godfrido Hittorpio, & emendatius 1540. in 8. & 1551. ibid. Codex Ms. fec. XI. vel XII. extat Ratisbonæ in Bibliotheca San-Emmeramensi.

ABBONIS Monachi ac Presbyteri S. Germani apud Parisios *Homiliae*, quem seculo IX. Froterius Pictaviensis, & Fulradus Parisiacensis Episcopi compulerunt ad cudendas id genus homilias ad utilitatem simplicium Clericorum, qui eis ad prædicandum populo uterentur. Extant Spicilegii vet.

edit. Tom. IX. novæ Tom. I. p. 336. Vid. Mabill. Tom. I. p. 83.

REMIGIUS AUTISSIODORENSIS S. Germani Monachus juxta Sigebertum de singulis festivitibus Sanctorum scripsit. In Bibliotheca Galliarum Regia Cod. 3817. habetur *Homiliarium* in folio, pro singulis totius anni Dominicis & Festis, quarum Homiliarum plurimæ sunt sanctorum veterum Ecclesiæ Patrum; aliæ autem multæ nomine Remigii inscriptæ: unde Oudino nullum est dubium, quin hoc Homiliarium Remigii Autissiodorensis esse possit. Oudin. de S. E. Tom. 2. pag. 331.

S. ODONIS Abbatis Cluniacensis II. *Sermones IV.* I. In Cathedra S. Petri. II. In veneratione S. Mariæ Magdalena. III. De S. Benedicto Abbate. IV. De combustione Basilicæ B. Martini. Ex his IV. Sermonibus ille de S. Maria Magdalena eâ ratione concinnatus est, ut quidquid in Historia Evangelica ad S. Mariam Magdalenam spectat, satis accuratè prosequatur; haudquaquam dubitans, ut erat seculo X. totius Ecclesiæ receptissima opinio, quin & peccatrix & Maria Bethanica cum S. Maria Magdalena confundendæ essent; utinam, inquit, Hagio-graphienfes, tam clarè alicubi indicasset, æquè communem suo tempore fuisse totius Galliæ sententiam de Sancta eadem Massiliæ aut ad S. Maximini deposita; quam quæstionem per id tempus controversam non fuisse vel ex eo capite planè intelligis. Hæc illi, qui S. Odonis Sermonem loco vitæ d. 22. Julii exhibuerunt; quem etiam cum tribus aliis in Bibliotheca Cluniacensi invenies, & Tom. XVII. Bibl. PP. edit. Lugdun.

S. ODILONIS Abb. Clun. *Sermones* viz. de Incarnatione, Nativitate, Epiphania, Resurrectione, & Ascensione Domini; de Purificatione, & Assumptione B. Mariæ, de Nativitate S. Joannis Baptistæ, de Cruce Domini &c. reperies in Bibl. Clun. & Bibl. PP. edit. Lugdun. Tom. XVII. pag. 653. seqq.

ÆLFRICI seu *Alfrici* Abbatis primum Malmesburiae, tum Archiepiscopi Eboracensis anno 1051. è vivis sublato *Sermonum lingua Saxonica LXXX. Libri duo*, quos partim à se ipso, partim ab aliis, Latine antea scriptos in plebis usum, Episcopis rogantibus, Saxonice postea convertit. Ex his verò *Ælfrici* Sermonibus præ cæteris XXIV. selecti sunt, qui populo publice

publicè prælegerentur, eo ordine, ut xii. priores de rebus generalibus agentes, ut *De initio creaturæ, De auguriis, De Die iudicii, De vaniloquio & negligentia, De avaritia, De falsis Diis &c.* quodcumque Sacerdoti visum esset, legerentur. Posteriores verò xii. propriis festis assignantur, viz. *De Annuntiatione B. Mariæ, De Nativitate Domini, De Circumcisione Domini, De Epiphania, De Purificatione B. Mariæ, Dominica prima in Quadragesima, Dominica Palmarum, Die Paschatis &c.* Guiliel. Cave in Hist. Lit. ad an. 980. pag. 590.

S. ANSELMI Archiep. Cantuar. *Homiliae & Exhortationes.* Quandoquidem Pastoralis est muneris verbo Dei gregem pascere: Anselmum, qui facundia & zelo ad dicendum promptus semper ac paratus erat, sermonem ad populum frequenter habuisse non est, unde quis dubitet. Edmerus vitæ scriptor eum diversis in locis concionatum fuisse testatur. Ex omnibus autem sancti Anselmi sermonibus, sive homiliis paucissimæ restant. Gerberonius in nova Operum S. Anselmi editione parte 2. p. 155. - 190. Homilias sub ejus nomine xvi. vulgavit, de quibus vide ejus criticum iudicium.

S. LEONIS IX. Rom. Pontificis *Homilias & Sermones* Lovanii anno 1565. & Coloniae 1568. prodierunt scribit Miræus in Notis ad Sigebert. de S. E. quod idem notavit Card. Bellarminus.

S. PETRI DAMIANI Sermones numero LXXVII. juxta mensium ordinem à Constantino Cajetano Tomo Operum ejus II. habentur; è quibus alii alios habere autores dicuntur, ut eruditi notant Critici. Sed de hoc plura suo tempore.

S. BRUNONIS Episcopi Signiensis Sermones CXLV. quos Combesisius etiam in Bibliotheca Concionatoria recensuit, & quorum alii sub Hieronymi vel Augustini nomine, alii sub Eucherii Lugdunensis, vel Eusebii Emisani titulo legebantur. Extant Operum Tomo II.

VEN. HILDEBERTI ex Monacho Cluniacensi primùm Episcopi Cenomanensis, deinde Archiepiscopi Tironensis, Concionatoris suo tempore celeberrimi *Sermones* CXL. ab Antonio Beaugendre è Congr. S. Mauri editi, cum antea tres solum in variis editionibus Bibliothecæ Patrum reperirentur. Sunt verò Sermones hi Theologica & Orthodoxa doctrina referti,

Sacræ Scripturæ verbis & sensibus sinceram pietatem spirantibus & inspirantibus, & antiquos Ecclesiæ ritus edocentibus insignes, ex quibus non modicum percipiunt oblectamentum, & fructum ævi hujus sacri præcones, qui conciones suas, quantum possunt, ex ipsis Sacræ Scripturæ verbis concinnare student, cum industriæ suæ illius nunquam satis laudandæ, quasi prodromum exemplar cum S. Bernardo, amico & suppare suo animadvertent Vener. Hildebertum. Obtinere verò alterum locum inter Opera Hildeberti, tres in classes distributæ; quarum prima est de tempore, altera de Sanctis, tertia de diversis.

PETRI Cellensis primùm, tum Remensis Abbatis, postea Episcopi Carnotensis *Sermones de tempore, & de Sanctorum festivitibus*, rogatu Theobaldi Parisiensis Episcopi literis mandati; qui, ut ipse Petrus ait, in tanto pretio sunt habiti, ut per quatuor ventos cæli spargerentur. Et verò sunt illi quidem piis sensibus referti, respersti floribus Scripturarum, ac sanctiori vitæ componendæ accommodati: attamen exiles nonnunquam, & uni argumento non satis inhærentes, sed in varia subjectæ materiæ capita (qui mos ferè illorum temporum erat) volitantes, mutili & imperfecti aliquando. Digni tamen omnino sunt, qui legantur ab iis, qui avitam pietatem amant, digni, qui emittantur in lucem ob Auctoris optimam memoriam. Vid. præfationem ad *Petri Cellensis* Opera anno 1671. conjunctim edita, cujus author fuit Mabillonius.

GODEFRIDI Abbatis Admontensis *Homiliae Dominicales & Festivales* Tomis II. in fol. vulgatæ à Bern. Pezio Augustæ Vindel. & Græcii an. 1725. sumptibus Fratrum Veithiorum.

SAMSON Cantuariensis Monachus assidua divinæ Scripturæ in primis animi pacebat lectione. Senferat ex eo fructum quidem magnum labore; quò ne solus perfrueretur, latè felicia sparsit semina, frequenti ad populum concione habita. Extant quoque ejus in Claudiana Bibliotheca *Homiliae*, Opus elegans, eruditum, pium, sed Latine scriptum. Claruit circa an. 1170. Vid. Jo. Leland. de Script. Brit. cap. 219.

WARNERUS Anglus, Monachus, & ut Pitseus opinatur, Abbas etiam Westmonasteriensis. Vir qui merito dici potuit *integer vitæ scelerisque purus*, solidè etiam doctus, & in concionibus,

nibus, quas habere consuevit bene frequentes, non inelegans. Utilitati posterorum consulens teste Bostono scripsit *Homiliarum doctissimarum lib. un.* Claruit an. 1092. Vid. Pitf. æt. 11. pag. 191. Ejus etiam meminit Mabillonius Annal. Ben. tom. v. p. 435. ad an. 1101. his verbis: WARNERIUS insignis Concionator, qui propter conciones ab ipso habitas dictus est Homiliarius. Sed hæc Mabillonii verba jam supra retulimus.

ADAMUS BARCHINGENSIS, in Anglia natus, Monachus Schirbornensis, se totum sacrarum Literarum studiis, & rerum divinarum contemplationi dedit; ita tamen, ut à verbi divini prædicatione non abstineret, populùmque libenter instrueret, & pietatem, fidem, charitatem, castimoniam, temperantiam, omnemque vitæ integritatem, & innocentiam, omnes denique virtutes (nam omnes impensè & ipse colebat) doceret, Scripsit præter alia

Sermonum ad populum lib. un. Claruit a. 1217. Pitf. æt. 13. p. 289. ex Lelando.

THOMAS BRINTONUS, vel *Brampton*, Monachus Anglus in Cœnobio Norwicensi. Frequentatis optimis per Angliam scholis, tantos in virtutibus & bonis literis fecit progressus, ut nominis ejus celebritas Angliæ finibus contineri non potuerit. Romam enim honorificè vocatus à Summo Pontifice, frequentes coram eo Conciones habuit sermone Latino. Cognita tandem hominis tum eruditione tum pietate, primùm factus est Sedis Apostolicæ Pœnitentiarius, deinde Roffensis Episcopus. Qua accepta dignitate reversus in patriam suas lucubrationes ad limam revocavit, & in lucem emisit

Sermones coram Summo Pontifice. Lib. un. Gaudete in Domino.

Sermones Solennes, Lib. un. Claruit an. 1380. Pitseus in Append. Centur. 4. pag. 913.

BARTHOLOMÆUS Cluniacensis Abbas ob virtutem & doctrinam clarus scripsit circa annum 1220. *Sermones per totum annum de Tempore, ac de Sanctis, & de Communi Sanctorum.* Opus, quod sæpissimè ac fermè semper anonymum in Bibliotheca Galliarum Regia Codice 4295. se vidisse testatur Oudin. Inscribitur in Bibliotheca Galliarum Regia Codice 4295. *Speculum Claustralium ex dictis sanctorum Patrum Gregorii, Augustini, Ambrosii, Hieronymi, Origenis, & alio-*

rum compositum. Oudin. Tom. III. pag. 45. Vide etiam *Voyages Littéraires de deux Religieux Benedictins.* Tom. II. pag. 108.

ANTONIUS DE ROCCA Burgundus, Abbas Cluniacensis, S. R. E. Cardinalis, qui an. 1369. Viterbii diem obiit. Hujus Sermones plures in solennibus festis habitos laudat Eifengreinius Catal. Test. Verit. pag. 144.

JOANNES ALGRINUS (alii Halgrinus) Monachus Cluniac. Abbas S. Petri de Abbatisvilla, Gallus, ex Archiepiscopo Bisuntino, Episcopus Cardinalis Sabinus scripsit *Sermones de Tempore lib. 2. Sermones de Sanctis totidem.* In his autem scribendis primò breves Lectiones Evangelicas, & Apostolicas breviter exponendo inserit, postea verò Sermones alios, tam Dominicales, quàm feriales, & quidem satis copiosos. Possevin. Appar. Sac. tom. 2. pag. 178.

JOANNES DOCÆUS Abbas primùm S. Dionysii in Francia, tum Laudunensis Episcopus dedit *Homilias ad populum*, quæ Antverpiæ an. 1561. excusæ fuerunt.

VEN. GODEFRIDI Abbatis Admontensis *Homiliae Dominicales & Festivales*, quas tomis II. comprehensas juris publici fecit Bernhardus Pezius Augustæ Vindel. & Græcii, fol. an. 1725.

JOANNES RAULINUS ex celeberrimo Parisiensis Universitatis Doctore Theologo Monachus Cluniacensis *Sermones plurimos*, eosque per insignes ad populum habuit, qui postea Parisiis, Venetiis, & alibi sæpius prælo subjecti fuerunt, scilicet *Sermones de Adventu Domini, de Quadragesima, de Festivitibus Sanctorum totius anni; de Pœnitentia, de Eucharistia &c.*

CHRISTOPHORUS HOFFMANNUS Monachus San - Emeramensis inclinante sæculo xv. ad an. 1534. scripsit Volumen Sermonum insignium in Festivitates Sanctorum totius anni, hodièque in Bibliotheca San - Emeramensi superstes. Vid. Catal. Bibl. pag. 55.

ANDREAS CROQUETIUS, Belgæ, Duacensis, Prior Monasterii Hafnoiensis lucubravat *Paraphrases, sive Conciones in septem Psalmos Pœnitentiales*, habitas Vulencini ad Populum, excusas Duaci apud Joan. Bogardum an. 1579. Fuerunt autem istæ Conciones Gallicè typis mandatæ, numero xxxix. Foppens Bibl. Belg.

ISIDORI CLARII è Congr. Casin. Episcopi Fulginæ morum & vitæ sanctimonia clari in sermonem Domini in Monte habitum secundum Mathematicum Orationes sexaginta novem ad Populum, quibus cuncta Christianæ vitæ præcepta traduntur, Dominica Oratio uberrimè explicatur, Clerus accuratè admodum instituitur, ac perversæ Prædestinantium opiniones redarguuntur. Eas, sicut & alia pleraque Isidori Opera Benedictus Guidius Monachus Casin, imprimendas curavit post Isidori obitum Venetiis apud Dominicum Nicolinum anno 1566. in 4. Quo eodem anno ibidem impressæ iterum sunt per Franciscum Franciscium Senensem, & denuò ibidem. At verò Dupinius impressas eas antea etiam Venetiis fuisse tradit an. 1556. imò Possev. duas alias earundem editiones pariter Venetiis celebratas affert, nempe an. 1546. & 1565. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 54.

FLORIANI TREFFLERI Benedicto-Burani Declamationes Theologicæ an. 1543. in 8. absque loco.

ANTONII PEREZII, Archiepiscopi Tarraconensis Conciones trimestres in Fest. & Dom. ex Hispanico Italicè ab Augustiniano Eremita, viro docto, versæ, præfixa hac epigraphæ: *Conciones admirabilibus Considerationibus refertæ*; in Latinum verò idioma ex Hispanico translata à Romano Müller, Abbate Seonensi in Bavaria an. 1639. Vide interpretis præfationem, in qua laudes proferuntur, quas Stephanus Vitus è Soc. Jesu in Universitate Dilingana Theologiæ publicus Professor in Perezii Conciones contulit. Editæ fuerunt Salisburgi in 8.

QUIRINI REST, Abbatis Tegernseensis Conciones de B. V. laudibus habitæ, quas sub *Roseti B. V.* nomine anno 1585. in vulgus exire iussit.

BENEDICTI BONSIGNORII, Itali, Florentini, Abbatis S. Mariæ de Florentia, ac Congregationis Casinensis quartum Visitatoris, morum integritate ac doctrinæ præstantia ante alios insignis *Homiliæ xxxix.* habitæ in Dominicis diebus, aliisque anni fœnitatibus. Item *Orationes variæ ad Fratres in Capitulo*, sive *Homiliæ & Explicationes num. 31.* in Evangelia & Psalmos, & in quàm plurimos Isaïæ & Pauli insignes locos. Omnia unico volumine comprehensa in duos libros dispertito, impressa sunt Florentiæ apud Georgium Marescotum. 1568. in 8. pag. 624. Curâ Ra-

phaëlis Castrucii, Monachi Florentini anno ab obitu Bonsignorii primo. Vid. Armell. part. 1. pag. 90.

JACOBI CORNELII LUMENÆI A MARCA, in Monte Blandinio (Gandavi) Sacerdotis, viri elegantis ingenii, & utriusque stili præstantia eximii

Pleias Sacra Orationibus septem, ac Corona Virginea Orationibus constans duodecim, quæ de laudibus Virginis Matris potissimum tractant. Evulgata est & *Lampas Virginea*, sive *Oratio de Encomio Virginis in festo Luminum dicta*.

Habet & præ manibus (utor verbis *Sanderi*) *Hecatomben*, sive *Homilias centum* de variis religionis christianæ mysteriis. Quas ex iis *Homiliis* ego legi, hæ sunt: *Torcular*, sive *Christus patiens*. *Bonus Pastor*, dicta pro Encomio boni Pastoris in Comitibus Generalibus Congregationis Belgico-Benedictinæ exemptæ habitis, in monte Blandinio an. 1620. *Partheni flores*, sive *Homilia in festo Missus dicta*. *Corollarium Apostolicum*, sive *Panegyris Sacra Apostolorum Principibus adornata*. *Lacrymæ*, *Homilia Christo passo dicta*. *Fasciæ*, sive *Crepundiæ* Jesu Christi in Bethleem nati. *Lingua ignea*, sive *Homilia in vigilia Pentecostes*. *Cineres*, *Homilia feria quarta Cinerum dicta*. *Triumphus Virg.* in festo Assumptæ Virginis dicta. *Suspirium amoris*, *Homilia Christo nascituro in vigilia Natalium ejus dicta*. *Sancti*, *Homilia Sacra pro Encomio Omnium Sanctorum dicta*. *Caverna maceræ*, *Homilia Christo patienti dicta*. *Tripudium Sanctorum*, id est, *Homilia sacra dicta in vigilia omnium Sanctorum*. *Rosarium*, id est, *Homilia sacra dicta pro Encomio Annuntiatae Virginis*. *Tuba Angelica*, sive *Manes extremi iudicii*. *Margarita Evangelica*, sive *Encomium paupertatis*, *Homilia dicta in laudem D. Benedicti*. *Ludibrium vitæ humanæ*, sive *Homilia dicta feria quarta Cinerum*. Vid. Ant. Sander de Scriptor. Gandav. l. 2. pag. 60.

PAULI BOTTBACHII, Monasterii ad S. Maximinum Treviris Religiosi, *Conciones Sacrae*, ex vetustioribus orthodoxis approbatisque Authoribus in Dominicas totius anni collectæ; divini verbi præconibus perutiles, atque pulcherrimis & optimis exemplis, indicibusque S. Scripturæ & rerum ac verborum locupletissimis ad-

orna-

ornata. Coloniae Agrippinae apud Petrum Bracher an. 1637. in 4.

AMBROSIUS GOMEZ DE SALAZAR, è Burgensibus Montanis oriundus, Generalis, ut appellant, Ordinis nostri in Hispania Concionator scripsit *Orationes Panegyricas varias in laestas de Christo, de Maria Santissima, y de los Santos*, id est, *Orationes Panegyricæ varii argumenti pro festis diebus D. N. J. C. sanctissimæ ejus Matris, & aliorum Sanctorum*. Madriti apud Paulum del Val 1657. in 4. Abbas erat, cum has edidit, Monasterii S. Æmiliani, vulgò San-Milan, Nic. Ant. in Bibl. Hisp. Nov.

JACOBI DE GRAFFIIS, è Congr. Casin. Abbatis vitæ sanctimonia conspici, doctissimi Sermones in Evangelia de Dominicis & Festis solennioribus totius anni. Colon. 1627. in 8. Digni fanè, qui his diebus in Refectorio ad mensam præ aliis legantur.

IGNATIUS TRAUNER ad S. Emmeram Ratisbonæ Professi, & per multos annos zelosissimi Parochi Concionum libri complures, omnibus laudati, v. g. 1.) *Caput Inclinationum*. Ratisbonæ in 4. an. 1677. 2.) *Gallus Cantans*. ibid. 4. 1682. 3.) *Venatio Sacra*, id est, Conciones Dominicales & Festivales. in 4. ibid. an. 1690. 4.) *Fragmenta Sacra*, seu *Festivale* in 4. Dilingæ 1698. 5.) *Alterum Festivale* in 4. eodem anno ibidem.

EDMUNDUS MANINCOR, Styrius, Græcensis, in Admontensi Monasterio Professus, Ethices ac Controversiarum in Universitate Salisburgensi Professor, fuit suo tempore Concionator longè celeberrimus, ac magnorum Virorum precibus frequens è suggestu disseruit. Ejus Opus est *Filius Prodigus*, sive *Conciones super Evangelii Lucae cap. xv.* in 4. Salisburgi an. 1676.

JOANNIS GUALBERTI, Abbatis Weissenhensis in Superiore Palatinatu *Concha Margaritifera*. in 4. Norimbergæ 1705.

--- EJUSDEM *Miscellanei Discursus prædicabiles*. in 4. ibid. an. 1697.

SEBASTIANUS TEXTOR, Suevus, Mindelheimensis, Ottoburæ sacra vota Deo nuncupavit. Fuit Confessarius ac Pater Spiritualis Celsissimi Principis & Archiepiscopi Salisburgensis *Joannis Ernesti*. Quas in publicum Conciones dedit, magno plausu exceptæ fuerunt, ab iis præsertim, qui

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

ex aliorum libris verba de superiore loco ad populum faciunt: Sunt verò

I. *Trius Panegyrico-Moralis*. Aug. Vindel. 1701. & 1711. quæ fuit tertia editio; secundæ enim annus & locus me præterit.

II. *Concionator Extraordinarius*. ibid. fol. an. 1713.

III. *Conciones Dominicales*. ibid. fol. an. 1725.

Author piè in Domino defunctus est anno 1722.

GREGORII FUX, Therenensis, *Dominicale, Festivale, Mariale*. Norimbergæ an. 1701. & seqq.

PLACIDI URTLAUFF, Therenensis, *Altare Thimiamatis singulis anni Dominicis fumigans*. fol. Norimbergæ 1701.

--- *Rosa Mystica*, id est. *Quinquaginta Conciones de Virgine Immaculata*. ibid. 1701.

--- *Tuba Evangelica*, fol. ibid. 1707. Vide plures alias Conciones, quas zelosus hic Ecclesiastes in lucem dedit apud Fel. Egger in *Idea Ord. S. B.* part. 2. pag. 583.

CANDIDI MADTER, Ebersheimensis, *Zodiacus Cælestis*. fol. Argentorati 1712.

ANSELMUS KRODT, Professi ad S. Pantaleonem Coloniae, *Dominicale an. 1697. Festivale*. ibid.

VALENTINI LARSON, Prioris Mellicensis, *Murenula aurea vermiculata argento*. Conciones Dominicales Augustæ Vindel. fol. an. 1716. *Festivales* ibidem.

PLACIDI FRANCK, Garstenensis, *Sapientia clamans in Plateis*, i. e. Conciones Dominicales. fol. Augustæ Vind. 1727. *Festivales* ibid. 1726.

CAROLOMANNI VIERHOLZ, Admontensis, *Dominicale, & Festivale*. Ratisbonæ in 4. an. 1721. Norimbergæ an. 1724.

MELCHIORIS ALBERTI, Therenensis *Dominicale*. Herbipoli an. 1722.

VITI SEIDELII, Professi ad S. Jacobum Moguntia, *Mariale*, Coloniae 1719. in 4.

CAROLI LECHNER, Cœnobitæ Colonienensis in mox laudato ad S. Pantaleonem Monasterio

Turtur Sacer Coloniae. 1720.

FRANCISCI BLOCHINGER Abbatis in Seligenstad

Dominicale. Coloniae 1690. & Sulzbachii 1694. in 4.

--- *Festivale*. Coloniae 1692. in 4.

--- *Dominicale & Festivale*. Coloniae 1696. in 4.

X

-Do-

-- *Dominicale*. Editio nova, Sulzbachii 1708. in 4.

-- *Festivale*. Norimbergæ 1708.

-- *Consiones* de SS, Capistrano & Paschali. an. 1691.

-- *Appendix* de SS. Capistrano & Paschali. an. 1700. ibid.

PLACIDI TALLER, Rotensis, in Superiore Bavaria ad Oenum Cœnobitæ

-- *Dominicale*. Ratisbonæ an. 1716. & 1727.

-- *Conciones* xxx. pro festo Dedicationis Ecclesiæ. Ratisbonæ an. 1721.

-- *Festivale* an. 1715. ibid.

LEONARDI KLOZ, Wessofontani, Orationes in Congregatione B.V. Mariæ Salisburgi habitæ. Augustæ 1742. in 4.

FRANCISCI MEZGER Corolla xxx. Orationum Mariano-Paræneticarum. Augustæ 1699. in 8.

JOANNIS EVANGELISTÆ ROTTNER, Mallerstorphenensis in Bavaria Cœnobitæ, Communis Studii suæ Congregationis antehac Directoris *Paræneses Marianæ*, id est, Allocutiones Exhortatoriæ ad Religiosos Sodales Cœtus Mariani in Congregatione Benedictino-Bavarica. in 4.

THOMÆ MANGEART è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi Volumen Concionum in 12. an. 1739.

REGINBALDUS PERCKMAR, Pater & Supprior Imperialis Monasterii SS. Udalrici & Afræ, Augustæ Vindelicorum anno 1737. typis vulgavit *Geschicht und Predig-Buch*. 3. tom. in fol. Nunc verò occupatur in adornanda *Polyanthea Amplissima*, de qua an. 1740. die 25. Aug. sequentia ad me perscripsit. „Pro sequenti anno primam fortassis Partem *Polyantheæ meæ Amplissimæ* in Festa Domini, in Passionem Domini, & Commemorationem Virg. in 3. tomis in fol. typis committam. Ubi pro quovis Instrumento particulari, ut de Cruce, de Sanguine, de Lancea, de Clavis, tot singulares Tractatus Methodo *Polyantheorum* pro Concionatoribus continentur. Tum mox subsequetur Pars 2. in Festa & Congregationes Virginis. Et tertia in Festa SS. per annum, & omnium totius Ecclesiæ SS. Ord. Fundatorum, quos ferè paratos jam habeo. Et denique quarta Pars de Tempore, seu in Dominicis & Quadragesimam. Sicque poterit hoc Opus amplissimum in 10. vel 12. tom. fol. intra decem annos, cum primis hinc Augustæ, ubi Typographorum numerus, vel per

„me, jam septuagenarium, vel deinde per alios haud difficulter completum reddi, atque Orbi Christiano no vulgari.”

Commodum hinc tres quatuor Scriptores subnecti posse videntur, qui concionandi præcepta tradiderunt.

VEN. GUIBERTI B. M. DE NOVI-GENTO ABBATIS *Tractatus*, quo ordine *Sermo fieri debeat*, ad Bartholomæum Episcopum Laudunensem. Quem in gratiam nescio cujus cœnobii Prioris composuit, uti ipse sua in vita testatur. Est Prologus libris in Genesim præmissus, qui inter ejus Opera à Luca Acherio vulgata primum fortiuntur locum. Hujus Tractatus lectionem, inquit vir doctissimus è sacra Prædicatorum Familia Natalis Alexander, plurimum suadeo omnibus sacri hujus ministerii candidatis, in omnibus, qui Evangelico illo munere perfunguntur. Hist. Eccl. Tom. vi. Sec. xii. c. 6. art. 6. pag. 518.

CHRISTOPHORI TACHON è Congreg. S. Mauri *Miroir des Prédicateurs, ou devoirs du Prédicateur Evangelique avec l'art de bien precher*. Id est: *Speculum Concionatorum*, seu de sanctitate ac officiis Evangelici Prædicatoris. *Accessit ars bene concionandi cum brevi methodo, catechismum rudibus tradendi*. 8. Tolosæ & Parisiis 1685. apud Coignard.

SIMPLICIANI GODY Strictæ Ordinis Cluniacensis Observantiæ *Le chemin de l'Eloquence Sacrée*, id est, *Via ad Eloquentiam Sacram*. Anno 1648. Vide recensionem libri apud Adrianum Baillet *Jugemens de Sçavans* Tom. 8. quæ mihi modò ad manum non sunt. Quas laudes verò in opus hoc Bailletus confert, haud frustra ab eo conferri facile persuasum mihi habeo, quòd non nesciam, *Simplicianum Gody* eloquentia & dicendi exercitatione haud parùm valuisse.

IGNATHI CLAVENAU, Ascetæ Admontensis, Præcepta de *Eloquentia Sacra pro Concionatoribus*. Accesserunt appendicis loco ad ejus Tractatum de Arte Rhetorica, qui extat Parte II. Ascetis Posthumæ.

RANULPHI, seu Radulphi HIGDENI, Monachi Cestrensis in Anglia an. 1363. demortui

Ars componendi Sermones, M. tum, quod in Bodleiana Bibliotheca asseratur.

JOANNIS TRITHEMII Epistola ad Jacobum Kymolaum Theologum, in qua

quà invehitur in Aristotelicos Concionatores, ac præclare docet in ecclesia verbum Dei, non Philosophiam doceri debere. Epist. Famil. lib. 1. pag. 460.

B. RABANUS MAURUS De Institutione Clericorum libro III. postremis duodecim Capitibus bene prædicandi tradit præcepta. Capite igitur XXVIII. docet *Quid debeat Doctor Catholicus in dicendo agere*. Cap. XXIX. *Quod authores Canonorum librorum & sapientes & eloquentes fuerunt*. Cap. XXX. *Quod facili locutione uti in vulgus debeat*. Cap. XXXI. *De optimo modo dicendi, & quid oporteat prædicatorem in dicendo observare*. Cap. XXXII. *De triplici genere locutionis, quod Romani Doctor eloquii ita distinxit*. Capite XXXIII. *Quomodo submissio genere, & quando temperato, quandoque grandi utendum sit*. Cap. XXXIV. *Exempla in Apostolo, de prædictis generibus tribus*. Cap. XXXV. *Quomodo debeant inter se hæc tria genera permisceri*. Cap. XXXVI. *Quid sit sapienter dicere: & quod alienum non dicat, qui ab alio prolata, bene vivendo prædicat*. Capite XXXVII. *De discretionem dogmatum juxta qualitatem auditorum*. Cap. XXXVIII. *Quæ virtutum species contrariæ sint singulis*

speciebus vitiorum. Cap. XXXIX. *Quod oporteat postulari à Domino possibilitas prædicandi*. Quisquis secundum hæc præcepta concionari studebit, non sine magno fructu verba facturus est.

RUPERTI HAUSDORFFER Ascetæ Brevnoviensis hoc seculo vitæ functi *Sacra Eloquentia*. Opus m. tum, ac posthumum. Authori res indigna, nec ferenda visa est, quòd in non paucis Familiæ nostræ per Germaniam monasteriis juniores monachi vix sacerdotio initiati sacrum conscendere suggestum non modò permittantur, sed antea etiam jubeantur, quàm præceptis sacre facultatis oratoriæ fuissent instituti; ac si curta illa supellex, quam sibi in Rhetorica olim compararunt, abunde sufficiens foret ad verba pro dignitate ad populum Christianum faciendâ. Aliud est, cum Mafenio in Rhetorica pulicem laudibus ornare, aliud cum Paulo in Cathedra Christum prædicare. Unde, ut monasterii sui Sodales meliora docerentur, pro eâ, quâ insigni præstabat concionatoria facultate, præcepta iisdem concionandi selectiora tradidit, quæ deinde literis consignata *Sacra Eloquentia* ab ipso inscripta fuerunt. Opus non inutile, nec lectu indignum.

SECTIO IX.

Qui de Deo, ac SS. Trinitate scripserunt.

SILDEPHONSI Archiepiscopi Tolentani *Opusculum de proprietate personarum Patris, Filii, & Spiritus sancti*. De Sancta Trinitate vocat Eusebrenius. In deperditis habetur.

ALBINI FLACCI ALCUINI de Sanctissima Trinitate Libellus ad Imperatorem Augustum Carolum M. editus fuit Constant. in 4. an. 1566. Paris. an. 1589.

-- EJUSDEM *Libri tres de Fide SS. Trinitatis*, extant inter ejus Opera (junctim edita ab Andrea du Chesne, five Quercetano Turonensi, Parisiis an. 1617. in fol.) pag. 702. leguntur etiam in Homiliario Pauli Diaconi ad Festum SS. Trinitatis. Eisdem separatim cum Commentario edidit Lucas Lossius Francofurti in 8. an. 1554.

-- EJUSDEM *Confessio, sive Doctrina de Deo*, quæ inter Opera ejus legitur pag. 762.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

HAYMONIS Episcopi Halberstadtensis *Liber de Trinitate*, cujus Pitseus, Baleus, aliique meminerunt.

S. BENEDICTI junioris, seu Anianæ Abbatis *Opusculum de Sancta & individua Trinitate* vulgavit Steph. Baluzius lib. v. Miscell. Parisiis an. 1700.

HINC MARI Senioris ex Monacho S. Dionysii prope Parisios Archiepiscopi Rhemenis *Liber De non Trinitate*. Cùm seculo IX. Gotteschalcanæ controversiæ temporibus Hymnus, qui jam tunc, & multò antè in plurimorum solennitate Martyrum canebatur, varietatem in postrema strophe subiisset, aliique canerent: *Te Trina Deitas, unaque poscimus*; Alii verò: *Te summa Deitas*: Prohibuit Hincmarus in sua provincia, ne *Trina Deitas* diceretur, hoc fundamento, quòd ejus sensu *Trina Deitas* absque hæresi dici non posset, quia pluralitate & numero, qui in personis est, caret Deus.

Deus. *Ratramnus* Corbeiensis monachus contra Hincmari prohibitionem scripsit volumen haud mediocre ad Hildegarium Meldensem Episcopum, in quo ex libris SS. Hilarii & Augustini luculenter probavit, sicut trinum & unum Deum, ita trinam & unam Deitatem catholicè dici posse. Cùm hujus controversiæ fama ad aures Goteschalci in Altvillarenfi monasterio reclusi pervenisset, schedulam scripsit, quâ *Trinam Deitatem* dici posse contendebat, & qui id negarent, Sabelianos fore: quia etsi naturaliter Deitas una sit, personaliter tamen trina est, secundum fidem Catholicam. Hanc schedulam, aliàsque ejusdem miserabilis monachi, confutandas sibi sumpsit Hincmarus libro *de non Trina Deitate*, Arianum esse contendens, qui id assereret. Meliorem tamen fuisse *Ratramni & Goteschalci*, quàm Hincmari causam, ex Ecclesiæ judicio constat, quæ in Hymno *Sacris Solemnis* ab Angelico Doctore S. Thoma Aquinate edito, ubique canit:

*Te Trina Deitas, unaque poscimus,
Sic nos tu visita, sicut te colimus,
Per tuas semitas, duc nos, quò tendimus
Ad lucem, quam inhabitas.*

Vid. Nat. Alex. Hist. Eccl. Tom. VI. Sec. IX. §. IV. pag. 299.

RATRAMNI Monachi Corbeiae veteris Liber ad Hildegarium Episcopum *De Trina Deitate*, de quo paucis ante lineis.

ODONIS ex Abbate Cœnobii S. Martini in urbe Tornacensi Episcopi Cameracensis *Expositio Canonis in honorem SS. Trinitatis*.

GUITMUNDI ex Monacho Crucis S. Leufredi S. R. E. Cardinalis, & Archiepiscopi Aversani in Italia *Confessio de sancta Trinitate & Christi humanitate*. Extat in Bibl. PP.

-- EJUSDEM Epistola, quâ Erfasto de Deo uno & trino quæstiones proponenti respondet, extat Tomo III. Spicilegii Dacheriani pag. 401.

PETRI ABÆLARDI Opusculum *de Fide S. Trinitatis*, quod idem est ac Introductio ad Theologiam, de qua supra.

-- EJUSDEM Rithmus de S. Trinitate. Extat Collect. ampliff. tom. 9. pag. 1092.

FRANCO Abbas secundus Monasterii Affligeniensis in Brabantia *De Gratia, seu beneficentia Dei* Libri XII, quos, cùm adhuc in cœnobio prædicto simplex esset monachus, jubente

Fulgentio Abbate suo, incepit, postmodum Abbas perfecit. *Libro I.* agit de Deo, gratiæ auctore, cui gratiæ pro gratia debentur; ubi plangit ingratiitudinem & lapsum Luciferi. *Libro II.* in hominis conditione admiratur gratiæ conditoris magnitudinem. *Lib. III.* Exempla Patrum veteris Testamenti inducit, ut in eorum gestis eò magis perspicua sit divina gratia, quò in his humana virtus succubuisse, & humanum cernitur consilium defecisse. *Lib. IV.* Idem argumentum profèquitur. *Lib. V.* Gratiam à Prophetis in veteri Testamento annuntiatam exponit. *Lib. VI.* De gratia novi Testamenti. *Lib. VII.* Gratiam Virgini Deiparæ factam celebrat. *Lib. VIII.* Mira illa charitatis Christi præconia commemorat; quæ in hominis assumptione, pro hominum redemptione, vel ut Deus potenter egit, vel ut homo dignanter pertulit. *Lib. IX.* Gratiam Baptismi commendat. *Lib. X.* Altitudinem gratiæ in passione Christi, & institutione sacre Eucharistiæ admiratur. *Lib. XI.* De gratia adoptionis in filios Dei differit. *Lib. XII.* De effusione sancti Spiritus commentatur. Opus insigne scientia & eloquentia ornatum extat in Bibl. PP. Lugdun. Tom. XXI. pag. 293. Separatim excusum fuit Antverpiæ an. 1565. in 24. à Joanne Bellerio. Friburgi Brisgoiæ an. 1620. in 12.

AILMERUS, vel *Elmerus* Monachus Anglus in Cœnobio Servatoris Cantuariæ, ubi etiam ad annos octodecim fuit Prior, quod in suis epistolis non semel innuit. Vir, cui valde cordi fuit regularis disciplina, & cœlestium rerum contemplatio; nec inter hæc neglexit unquam sacrarum Literarum studium, & antiquorum Ecclesiæ Doctorum lectionem, quos tanquam normam intelligendæ Sacre Scripturæ semper adhibuit. Et abundius testantur ejus scripta omni pietate & eruditione referta, quibus nomen suum posteritati, imò verò æternitati commendavit. Scripsit

De inquisitione Dei. Lib. un. Suo Domino atque charissimo Nicolao.

De absentia vultus Dei. Lib. un. Non sufficit Domine, non sufficit.

Recordationes beneficiorum Dei. Lib. un. Evigila anima mea, Evigila.

Cantuariæ in vivis esse desiit circa annum Christi nati an. 1130. Pitf. æt. 12. p. 201.

VEN. POTHONIS, Prumiensis Monachi & Presbyteri *De Opere sanctæ Trini-*

Trinitatis Liber I. cujus meminit Johannes Lapillus, seu Steinel in libro de Script. Eccl. quem ipse tamen Pruningensem facit Monachum.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis Liber I. *De voluntate Dei.* Alter *de Omnipotentia Dei*, ad Guillelmum Catalaunensem Episcopum, & Anselmum Laudunensem, quos perperam de Dei voluntate sentire audiverat. Item Libri quadraginta duo *de SS. Trinitate & Operibus ejus*, quos anno MCXVII. perfecit. Tres primi sunt de Patris opere à creatione usque ad ejectionem Adam à Paradiso. Triginta sequentes, de proprio Filii opere, quo à justitia, vel morte Abel per figuras pervenit usque ad susceptionem carnis & mortem crucis: Novem postremis, de proprio Spiritus sancti opere, scilicet incarnatione Verbi ad finem usque seculi. Opus istud sic ipse distribuit in Epistola ad Cunonem Abbatem. Alios libros novem de Glorificatione Trinitatis, & de Processione Spiritus sancti scripsit ad Cunonem Episcopum Ratisponensem.

V. ENGELBERTI Abbatis Admontensis Opus *de Sanctissima Trinitate* magnificum, quod Amandus Pachler Abbas Petrensis in Chronico Admont. Mss. Engelberto tribuit, sibi autem adhuc incognitum in aliqua Styriæ vel Carinthiæ Bibliotheca fortè cum tineis & blattis luctari existimat Bern. Pezsius Dissert. Isag. in Tom. I. Anecd. Thef. Noviss. part. alt. p. LXVI. -- EJUSDEM *Tractatus bipartitus de Providentia Dei*, à Bern. Pezio vulgaris Tomo VI. Bibliothecæ Asceticæ pag. XLIX - CL.

JOANNIS SCHLITTPACHER, Prioris Mellicensis, *Tractatus de S. Trinitate ex libris Richardi succinctè collectus.* Item *Compendium Librorum XV. S. Augustini de SS. Trinitate.* Vid. Bibl. Mellic. pag. 411.

PETRUS ALPHONSUS, sive proprio nomine, sive à patria *Burgensis* dictus, vir in seculo nobilis, Carolo V. Imperatori charus, monachus dein Monferratensis, in quo cœnobio, atque inde in cellulis montis ejusdem solitariis ingenti fama excelluit eximie sanctitatis contemplationi addictissimus, scripsit præter cætera *de inven-*

sis Dei beneficiis. Barcinone 1552. in 8. Vid. Nicol. Ant. in Bibl. Nov. Hisp. Ant. Yepes tom. IV. Cent. v. pag. 425. Gab. Bucel. in Annal. Benedictin. ad an. 1552.

GREGORIUS DE ALFARO Cordubensis, Abbas Monasterii sanctæ Mariæ del Bueffo, pietatis doctrinæque specimen dedit scribens *Sylva de la Providencia de Dios, facada de los Santos*, id est, *Sylva Divinæ Providentiæ excerpta ex Actis Sanctorum*, Pincia an. 1609. in 8. apud Joan. Godinez.

ANGELI DE FAGGIIS, aliàs *Smgrini*, totius Congregationis Casinensis Præsidis Generalis *Dialogus unus de Nominibus Dei, quæ sparsim in Scriptura leguntur.* Hujus mentionem facit Ricordatus Hist. Mon. dieta 4. p. 461. ubi verò impressus sit, non indicat. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 26.

FORTUNATUS, cujus ignoratur cognomen, Patavium patriam habuit, ibidemque in celeberrimo S. Justinæ Monasterio inter Monachos adnumeratus anno 1597. die 8. Decemb. Philosophicis & Theologicis, ac insuper Mathematicis studiis postmodum floruit initio præteriti seculi XVII. quo tempore Academiæ S. Justinæ Fortunatus præerat. Quo autem ingenio, & quâ scientiâ præditus fuerit, liber ab eo editus, satis demonstrat. Ejus titulus est:

Decas Elementorum mysticæ Geometriæ, quibus præcipua Divinitatis arcana, nempe Divina attributa, Natura, Unitas, Relationes, Redemptio, proposito Theosophico Symbolo, Mathematicis rationibus explicantur & confirmantur. Patavii sumptibus Petri Pauli Tozzii anno 1617. in 4. Ex Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 173.

DIDACI à CAN-VERO Abbatis in Emaus Neopragæ *Teda Regalis SS. ac Individuæ Trinitatis rutilans Divorum in æthere jubat, & in terra fax ad vitam illuminativam accensa, ad purgativam inextincta, atque ad unitivam flagrans, Beatorum lætitia fruitur & gloria in tanti Mysterii venerationem, perpetuùmque cultum & laudem.* Vetero-Pragæ typis Archiepiscopalis Seminarii in Collegio S. Norberti per Joan. Matis an. 1693. in 8.

SECTIO X.

Qui de Christo, Generis Humani Redemptore
scripserunt.

S. AMBROSII AUTPERTI, natione Galli, Abbatis Monasterii S. Vincentii ad Vulturum in Benevento sub annum 770. *Homilia in Transfigurationem Domini nostri Jesu Christi*, quam Bibliotheca S. Germani Parisiensis in duobus Mfs. Codd. pervetustis asservat, post Commentarium in Apocalypsin *Ambrosii Autperti*. Sunt verò, qui hanc Homiliam *Autperto Juniori Abbati Casinensi* ab anno 834. ad 837. tribuunt. Vid. Oudin. de S. E. tom. 1. pag. 1809.

B. ALCUINUS scripsit *Genealogiam Humanitatis Christi*, quæ Mfs. asservatur in Bibliotheca Menarsiana, teste Fabricio in *Bibl. med. & inf. Lat. l. 1. pag. 136.*

JOANNES MAILROSIUS, natione Scotus, Academiæ Ticinensi à Carolo M. præfectus circa an. 792. condidit carmen *De laudibus Jesu Christi* ad eundem Imperatorem, quod Mf. tum apud Dresserum extitisse, author est Bullæus tom. 1. *Histor. Academ. Paris. pag. 610.*

AMALARIUS Abbas Metensis scripsit *Epistolas VI.* quarum priores *de Nomine Jesu* tractant. Eas vulgavit Dacherius Tom. vii. *Spicilegii* p. 164. & Tom. iii. editionis novæ pag. 330.

B. RHABANI MAURI, Archiepiscopi Moguntini, *Opusculum de Passione Domini*, erga quam erat devotissimus, edidit Bern. Pezsius *Thef. Noviss. Anecd. Tom. iv.*

WALAFRIDI STRABONIS, Augiensis Abbatis, *Homilia de Genealogia Christi*, quam Cl. Bern. Pezsius edidit *Thef. Noviss. Anecd. Tom. ii. part. 1. pag. 41.*

S. BENEDICTI JUNIORIS, sive *Anianæ* Abbatis *Opusculum de Incarnatione*, quod Stephanus Baluzius Parisiis an. 1700. Tom. v. *Miscell. vulgavit.*

ALPHANUS I. ex Monacho Casinensi Archiepiscopus Salernitanus ab an. 1058. ad 1085. scripsit, teste Trithemio de S. E. c. 323. & lib. 2. de *Vir. Illust. O. S. B. cap. 87. libros tres* (verius unum duntaxat) *de Unione Verbi Dei & hominis.* Vide de hoc Alphano plura apud Ughellum tom. vii. *Italiae sacræ* pag. 380. seq.

S. ANSELMI, Archiepiscopi Cantuariensis *Liber de Incarnatione.* In ejus exordio regulam tradit notatu apprimè dignam: *Nullus Christianus, inquit, debet disputare quod Catholica Ecclesia corde credit, & ore confitetur, quomodo non sit, sed semper eandem fidem indubitanter tenendo, amando, & secundum eam vivendo humiliter, quantum potest quærere quomodo sit.*

-- EJUSDEM Volumen aliud, cui titulus: *Cur Deus homo;* Complectitur duos libros per modum Dialogi conscriptos; in quibus adversus Gentiles de Christi humanitate disputat, ad quorum objecta respondet, variisque rationibus commonstrat, necessariam esse ad hominum salutem Verbi Divini incarnationem. Nihil autem subtilius hoc Opere humanum ingenium vix unquam protulit.

RUPERTUS Abbas Tuitiensis scripsit *De Gloria & honore Filii hominis libros tredecim* ad Cunonem Episcopum Ratisponensem. Extant *Opp. tom. 2. pag. 1.*

ARNULPHUS, Gallus, Bellovacensis Monachus, B. Lanfranci discipulus, Episcopus Rossensis in Anglia, scripsit, Baleo perhibente de *Script. Angl. lib. 2. cap. 70. De septem verbis Domini.* At enim hoc scriptum alii ad sequentem referunt Scriptorem.

ARNOLDUS Abbas Bonæ Vallis in Francia Diocesis Carnotensis, vir pius & eruditus, S. Bernardo amicissimus scripsit ad Adrianum IV. Pontificem Maximum *Librum de Cardinalibus Christi Operibus*, viz. *de Nativitate Christi, de ratione Circumcisionis, de Stella & Magis, ac Innocentium nece, de Baptismo Christi, de ejus jejunio, & tentatione, de Cæna Domini, de ablutione pedum, de Passione Christi, de Resurrectione, de Ascensione*, qui liber olim S. Cypriano perperam adscriptus fuit; Joannes Fellus illum edidit ad calcem *Operum S. Cypriani.*

-- EJUSDEM *Tractatus de septem verbis Domini in Cruce*, quem post Francisci Titelmanni editionem cum scholiis Antverpiæ an. 1532. in 8. dederat etiam Combesius in *Bibl. Concionatoria*, feria sexta Parasceves. Utrumque Opus extat in *Bibliothecis Patrum Pari-*

Parisiens. Colonienf. & Lugdunensi Tom. xxii. Vid. S. Cypriani *Opera* in fol. Oxonii an. 1682.

BERENGOSI, Abbatis S. Maximini Trevirensis sub initia duodecimi seculi scribentis *De laude & inventione Crucis Dominicæ Lib. III.* Item *Liber de mysterio Ligni Dominicæ, & de Luce visibili, & invisibili, per quam antiqui Patres meruerunt illustrari.* Hæc *Opuscula* Coloniae edita an. 1555. recusa fuerunt in *Bibliothecis Patrum, & novissimè* Lugdun. Tom. xii. prius pag. 349. posterius pag. 367.

HERMANNI S. Martini Tornacensis Abbatis *Opusculum de Incarnatione Domini*, quod Casimirus Oudinus talium non indiligens scrutator ex codice Mf. Vindocinensi eruit, atque inter *Veterum Opuscula sacra* edidit Lugd. Bat. an. 1692. Claruit Hermannus circa an. 1127. Vid. Cav. in *Hist. Lit.* ad an. cit.

S. BRUNONIS Episcopi Signiensis *Tractatus de Incarnatione Domini.* Extat *Operum Tom. 2.*

DROGONIS, sive *Dragonis* ex primo Abbate S. Joannis Laudunensis S. R. E. Cardinalis Ostiensis ab anno 1130. ad 1138. *Tractatus de Sacramento Dominicæ Passionis* obviat in *Bibliothecis Patrum.*

VEN. PETRI MAURITII Abbatis Cluniacensis *Sermo de Transfiguratione Domini. De Laude sepulchri. Epistola adversus negantes Christum nunquam se in Evangeliiis aperte Deum dixisse ad Petrum de S. Joanne.* Hanc epistolam Possevinus Apparatu Sac. tom. 3. vocat uberem atque perutilem.

OSBERNUS Claudianus, seu *Claudiocestrensis* in Anglia Monachus cum politiores tum altiores disciplinas accuratè penetravit. Ad quas scientias incredibilem attulit ornatum summa vitæ innocentia & morum integritas. Alia autem scripsit oratione continua, alia per interlocutores quasi interpolata. In utroque genere mirificè elegans & eloquio facundus, nonnunquam etiam gratiosè lepidus. Stylo continuo scripsit ad Gilbertum Episcopum tunc Herfordensem, postea Londinensem optimum Patronum suum *De Incarnatione Christi Lib. un. De Nativitate ejus, Lib. un. De Passione Lib. 1. De Resurrectione lib. 1.* Vixit an. 1140. Vid. Pitf. æt. 12. pag. 207.

ADAMI BARCHINGENSIS, Angli, Monachi Schirbornensis pietate ac doctrina eximii circa an. 1227.

-- *De duplici Christi natura* Lib. un. Vid. Pitf. æt. 13. pag. 289.

BERNARDUS MORLANENSIS, natione Anglus, Monachus è Congr. Cluniacensi, Vir in humanioribus disciplinis bene versatus, oratione tum ligata tum soluta non ineleganter multas elaboravit lucubrationes. Theologiam etiam supra vulgarem studioforum morem tenuit. Sed quod omnium caput est, inter suos vitæ sanctimonia quasi lucidum quoddam sidus resplenduit. Et per cœlestem rerum continuam contemplationem, suam in supernis cum Deo, Angelis, & Sanctis conversationem habere visus est. Omnem suam eruditionem, omne studium, omnem conatum eò retulit, ut mundi rerumque mundanarum contemptu, Dei divinarumque rerum amorem suo inprimis pectori altè infereret, deinde aliorum mentibus, quantum posset, imprimeret. Quod ex ejus libris tribus de contemptu mundi satis manifestum evadit. Huc verò spectat liber unus, quem literis consignavit sub hac epigraphe:

De Verbi incarnatione colloquium inter Gabrielem & Mariam. Floruit anno reparatæ salutis 1140. Vid. Pitf. æt. 12. pag. 205.

ENGELBERTI Abbatis Admontensis *Tractatus de Miraculis Christi*, quem Bernardus Pezsius ex Codice Admontensi pro prælo descripsit.

-- EJUSDEM *Tractatus de sensu doloris Christi in passione &c.* quem penes se esse de codice membranaceo Zwetlensii seculi XIV. descriptum testatur idem Pezsius *Dissert. 4. pag. in Tom. I. Anecd. part. 2. pag. LXIV.*

HENRICUS DE GULSTEN Abbas S. Ægidii Norimbergæ, vir non minoris doctrinæ, quàm autoritatis in Concilio Basileensi librum edidit *de Passione Domini*, teste Trithemio in *Chron. Hirsaug. tom. ii. pag. 417.*

BENEDICTI CHELIDONII Monachi S. Ægidii Norimbergensis sub finem seculi XIV. & initia XV. *Poëma de Passione Domini nostri Jesu Christi*, quod Norimbergæ prodiit an. 1511. in fol. additis iconibus stilo scalptorio egregii viri *Alberti Dureri.* Fabric. *Bibl. med. Lat. lib. 3. pag. 1036.*

JOANNES TRITHEMIUS Abbas Spanheimensis, *Meditationum & Orationum Dominicæ Incarnationis, Nativitatis, Vitæ, Passionis, & Mortis Opusculum* devotioni conveniens, & libris II. comprehensum lucubravit; quod haud diversum ab eo videtur, cujus

cujus mentionem facit in epistola ad Jacobum Syberti his verbis: *Dominicae Passionis exercitium, quamprimum in lucem ediderimus, ad te debemus perferendum.* Præterea multas alias insignem erga Dominum nostrum J. C. amorem & devotionem spirantes meditationes & orationes composuit, teste Joanne Duraclusio ejus discipulo.

JOANNES DOCAEUS, Monachus & Magnus Prior Regii Monasterii ad S. Dionysium propè Parisios, Doctor SS. Theologiae, ac Laudunensis demum creatus Episcopus libros duos *De Aeterna Filii Dei generatione, ejusque temporali Nativitate* conscripsit, qui Parisiis apud Carolum Pererium an. 1554. prodierunt. Item *Enarrationem Dominicæ Passionis*, quæ ibidem apud Vivantium Gualterotum an. 1552. est excusa. *De Domini quoque Resurrectione.* ibidem an. 1560. Vid. Possev. in Appar. Sac. tom. 2. p. 167. Sammarth in Gall. Chr. Nat. Alex. & Hyacinth. Graves. in Hist. Eccles.

MAURITIUS in Monasterio S. Severini Neapoli Monachus an. 1562. librum de Nominibus, quæ Christo cum in veteri tum in novo Testamento attribuuntur, vulgavit, quem *Collyrium mentis* inscripsit. Vid. Toppus in Bibl. Neap.

RAPHAEL Abbas Altahæ Superioris in Bavaria scripsit Orationem de Nativitate D. N. J. C. quæ est impressa in Monasterio Tegernseensi an. 1574.

ANONYMUS CASINENSIS Congregationis Monachus librum vere aureum concinnavit, cui titulus: *Paradisus deliciosus in apparitione Domini* impress. Parmæ per Franciscum Ugolottum anno 1515. in 4. habet cap. 70. cujus meminit Arnoldus Wion Lig. Vit. lib. 2. cap. 72. pag. 440. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 47. pagina verò 224. testatur, authorem Operis esse *Hilarionem Lantierum* Abbatem S. Petri & Pauli Mediolani.

BERNARDI PLACENTINI Congr. Casin. Præsidis Liber I. *de Passione Domini.* Lib. I. *de Resurrectione Christi* Lib. I. *de Ascensione Domini.* primus & postremus latent in Ms. is; medius cum aliis piissimi Authoris Opusculis excusus est Cremonæ an. 1511. Vid. Armell. l. c. pag. 105.

ANGELUS DE FAGGIUS, vulgò *Sanguinus*, Abbas Casinensis, totiusque Congregationis semel atque iterum Præses, uti magno divini Servatoris nostri amore flagrabat, ita

varia de eodem suavissimè juxtà ac elegantissimè cecinit; cujusmodi sunt

1.) *De ineffabili Jesu nomine carmen heroicum.*

2.) *Paræneses sex in Hebdomada sancta de nominibus Jesu.*

3.) *De Jesu benignitate, pietate ac longanimitate erga Peccatorem.*

4.) *In Nativitate Domini carmen Sapphicum, & in omnes alias ejusdem Festivitates.*

5.) *Epicedium in morte Domini.*

Quæ aliæque plura in Libro I. *Poesis Christianæ* Patavii anno 1555. excusæ continentur. Fuit Angelus antiquæ sanctimonie exemplar, annos natus 93. ad Superos verò, ut credere fas est, anno 1593. translatus. Ejus corpus anno à funere octavo incorruptum atque illæsum reperi tum fuit.

EUSEBIUS DE VALENTINIS, Italus, Mutinensis, Parmæ in Monasterio S. Joannis Evang. Professor an. 1515. sui temporis Poëta haud postremus, panxit

1.) *De quadruplici Adventu Domini,* Carmen heroicum. 2.) *In mortem Domini Nostri Jesu Christi,* eodem carmine. 3.) *In Christi Nativitate,* Hendecasyllabum, &c. Quæ,

aliæque id generis plura impressa sunt Romæ an. 1589. apud Zannetum in tertio tomo Poëmatum Domini Prosperi Martinengii. Vid. Armell. part. 1. pag. 159.

AUGUSTINUS DE BENAVENTE, Hispanus, Pincianæ domus Concionator, cui semel atque iterum præfuit, sacris fidei iudiciis à censura Theologica. Scripsit duobus tomis sic nuncupatum Opus *Luz de las Luzes de Dios, resplendor de las Ilugas, empleta del pensamiento Cristiano,* id est, *Lumen Luminum Dei, & Splendor Vulnerum Christi, Scopus Christianæ cogitationis.* Primus tomus prodiit anno 1628. Pincianæ in 4. apud Viduam Francisci de Corduba; secundus verò anno 1647. in eadem urbe & monasterio typis Antonii de Rueda, Nic. Ant. Bibl. Hispan. Nov. pag. 136.

LUDOVICI SOMBECKII, Abbatis Gladbacensis *Funiculus triplex*, in quo libro Passionis, Mortis, & Crucis Dominicæ Mysteria, & documenta Sanctorum Patrum verbis expressa, summâ cum voluptate & utilitate legentium doctissimè & accommodatissimè redhibuit. *Bruxellæ an. 1607.* Bucel, in Bened. Rediv. pag. 166.

Claruit

Claruit Sombeckius an. 1629. Vid. etiam Andr. Valer. in Bibl. Belg.

DAVIDIS GREGORII CORNERI, Abbatis Gottwicensis in inferiore Austria SS. Theologiae & Philosophiæ Doctoris, S. Cæs. Majest. Consiliarii, nec non Universitatis Viennensis p. t. Rectoris *Feria Paschales*, seu Commentarii Ascetici *de Descensu ad inferos, & Resurrectione D. N. Jesu Christi* ex sacris Literis, sanctis Patribus, & classicis Doctoribus concinnati. Viennæ in 8. typis Gregorii Gelbhaar an. 1639.

BERNARDI Abbatis celeberrimi Monasterii ad SS. Udalricum & Afram Augustæ Vindel. *Scala Cæli* Gradibus piarum meditationum de Vita, Doctrina, Passione, & Resurrectione D. N. Jesu Christi, per quos mens & affectus ad cœlestia facilius ascendere possunt, distincta. Aug. Vindel. an. 1662. in 16. typis Veronicæ Apergerin Viduæ.

PETRI VECCHIA, Abbatis è Congreg. Casin. & postea Episcopi Melphitensis, *Il Sole nell' Ecclitica, ossia Christo mirabile ne' suoi Servi, e prodigioso ne' suoi effetti*, id est: *Sol in Ecclitica, seu Christus mirabilis in suis servis & prodigiosus in suis effectibus.* Discursuum & Panegyrum libri tres. Venetiis apud Joan. Bapt. Brigna 1684. in 4.

LEONARDI DE MASSIOT, Galli, Nobiliacensis, è Congr. S. Mauri *Traité du Sacerdoce & du Sacrifice de Jesus-Christ, & de son union avec les Fideles dans ce mystere.* id est: *Traité de Sacerdotio, & de Sacrificio D. N. Jesu Christi, & de ipsius unione cum Fidelibus in hoc mysterio.* Pictavii in 8. apud Joan. Fleurian & Jacob Faucon an. 1708. Opus in quatuor partes distribuitur. In prima agitur de Sacrificio in genere, in secunda de Sacerdotio & de Sacrificio Jesu Christi, in tertia de effectibus Sacrificii J. C. in quarta de ipsius Sacerdotio, quatenus illud cum ministris Ecclesiæ communicat. Vid. le Cerf. pag. 327.

ALBERTUS Abbas S. Pauli in Carinthia, ante adeptam Præfulis dignitatem, Theologiam Speculativam discipulis tradidit; anno 1726. annum Sacerdotii quinquagesimum egit, & scripsit librum de amantissimo Redemptore nostro, cui titulum præfixit: *Junior Tobias Viator, seu Filius Dei in terram descendens*, in folio; annum & locum editionis non expressit. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

fit Author Historiæ Salisburg. Univers. lib. 2. cap. iv. n. 176. p. 245.

PROSPER PHANELLUS Calaber à Rocca Bertranda, Neapoli in S. Severino asceticam vitam auspicatus est an. 1542. die 8. Decemb. Enituit sacra non minùs doctrina, quàm singulari pietate, quâ ductus scripsit

Colloquium Christi, Moysis, & Eliæ habitum in monte Thabor l. 1. cujus colloquii Prosper *Conjectorem* se appellat. Ejus etiam est *Epistola*, in quâ tractat controversiam, An Christus Dominus in Coena Emautinâ benedicens panem usus sit signo Crucis, quam negando resolvit. Eam ms. vidit olim Romæ in Bibliotheca Barberina Joannes Mabillonius, cum Romam Italiâque perlustraret, ut ipse Abbat Armellino retulit, literisque postea consignavit in suo Musæo Italico tom. 1. part. 1. pag. 133. extat etiam ms. in Bibliotheca Romanæ Sapientiæ in 2. tomo Miscellaneorum Sacrorum Constant. Cajet. pag. 360. Ex Armell. Bibl. de Script. Congr. Casin. part. 2. pag. 161.

IGNATHI CLAVENAU Admontensis in Styria *Tractatus seu Excitatio ad singularem & continuam devotionem erga Christum, & Beatissimam ejus Virginem Matrem.* Extat in Authoris Ascetis Posthumæ Part. II.

ÆMILIANI NEISSEL Ascetæ in exempto Monasterio Weichenstephanensi in Bavaria *Arca Fœderis, seu Vita & Passio Christi Domini.* Extat cap. 4. tract. 3. Speculi Cleri utriusque à pag. 160. - 132.

VALENTINI LARSON Prioris Mellicensis *Theatrum Dolorum Jesu Christi pro hominibus patientis in Augustissimo Missæ Sacrificio apertum, sive SS. Missæ Sacrificium secundum varia Passionis Dominicæ mysteria explicatum.* Author post præfationem ad Lectorem alio titulo chartam inscripsit:

Septuaginta Palmæ in Elim inventæ, sive Septuaginta Augustissimi Missæ Sacrificii Mysteria totidem patientis Christi arumnis ac doloribus illustratæ. Augustæ Vindel. per Jo. Casp. Benard in 8. an. 1709. ubi etiam hoc Opus in Germanicum sermonem translatum prodiit an. 1735.

ALANUS PFEIFFER, Admontensis in Styria, & SS. Theologiae in Universitate Salisburgensi Professor, edidit inter plura alia *Tractatum de SS. Sanguine Christi cum duodecim ejusdem elogiis.* Salisburgi an. 1716. in 4.

Y

THEO.

THEODORI THIER Werdinenfis De cognitione & amore Salvatoris Jesu Christi liber quadripartitus Colon, 1716. in 8.

COELESTINUS LEUTHNER Wefofontanus Frielingæ & Salisburgi annis XI. Rhetorices Professor edidit *Mysteria Vitæ Christi*, Considerationibus, Symbolis, & Epigrammatibus elegantissimis illustrata: quod opus non ob nitorem solum imaginum, sed egregios pietatis sensus tum in vernaculam nostram traductum est à R. P. Ruperto Carl Weichenstephanensi; tum etiam in Lusitaniam plurima exempla petita: nec dubium, quin in suam ipsi linguam transtulerint an. 1732. Augustæ in 8.

AUGUSTINI CALMET, Abbatis, Synopsis Vitæ Jesu Christi Chronologico ordine deducta. Præmissa habetur ejus Commentario in Evangelium Mathæi.

MAGNOALDI ZIEGELBAUER *Pretium Magnum Redemptionis Humanæ*, seu *Opusculum* patrio idiomate conscriptum de pretiosissimo *Thesaurò*, & *inestimabili lytro generis humani*, id est, Sacratissimo Sanguine D. N. J. C. de quo nonnullæ Reliquiæ in quibusdam Ecclesiis Catholicis ac Monasteriis maxima, qua par est, religione atque reverentia asservantur. Rózii in Austria apud Christoph. Joseph. Hueth. an. 1737. in 12.

- EJUSDEM *Planctus Filiae Jephthe*, i. e. *Communis Christianorum Luctus super patientis in carne Dei ac humani generis Redemptoris Christi Jesu sacratissimam Humanitatem per quatuor Majoris Hebdomadæ postremos dies*. Opus patrio sermone perscriptum, nondum typis vulgatum, penes authorem est, qui occasionem illius elucubrandi sumpsit ex lib. Judicum Cap. XI. vers. 40. *Exinde mos increbuit in Israel, & consuetudo servata est, ut post anni circulum convenient in unum filia Israel, & plangent filiam Jephthe Galaaditæ diebus quatuor.*

- EJUSDEM *Tractatus de Odio Mundi erga Jesum, Dei & Mariæ Filium*. Distribuitur in quinque partes. *Prima* agit de Odio Judæorum erga Jesum. *Alter* de Gentilium & Mahometanorum Odio. *Tertia* de Odio Apostatarum & Hæreticorum. *Quarta* de Catholicorum odio erga Jesum indirecto, seu de Odio illorum Catholicorum erga alios, qui JESU partes strenuè tuentur. *Quinta* de tolerantia Odii exemplo Jesu.

- EJUSDEM *Alphabetum Contumeliarum JESU Christi, ex Sacro Evangelio expressum*.

ROBERTI MORELLI è Congreg. S. Mauri *Colloquia Spirituality* Gallicè scripta per modum precatationum, in quæ dies singulos Quadragesimæ distributa. Parisiis in 12. anno 1714.

- EJUSDEM *Colloquia de Incarnatione D. N. J. C. pro singulis totius sacri Adventus diebus*. Paris. 4. vol. in 12. an. 1718.

CAROLI STENGELII Abbatis Anhusani

1.) *SS. Nominis JESU cultus & miracula*. Augustæ Vindel. in 8. an. 1613. typis Chrysostomi Daberii.

2.) *Dialogus de Passione Domini*. Augustæ in 8. an. 1608.

3.) *VII. Casus Domini patientis cum fig. Aug.* in 8. an. 1608.

4.) *Infantia Salvatoris mysticè cum fig.* Aug. in 8. an. 1614.

5.) *Theatrum D. N. Jesu Christi cruciatuum* 1658. in 4. absque loco. Posteriora hæc tria Opuscula Auctor Germanicè edidit.

ROMANI MÜLLER Senonensis in Bavaria SS. Theol. Doct. in Academia Salisburg. Archiep. Confiliarii & Pro-cancellarii *Sympatheticæ Orationes Christo Homini-Deo, qui in Cruce passus pro omnibus, explicatæ, Matri Virgini Mariæ, quæ ad Crucem compassa pro omnibus, dedicatæ*. Salisburgi typis Jo. Bapt. Mayer anno 1661. in 8.

dine Synonimorum conscriptum: quem solum ex omnibus Ildephonso attributis Operibus genuinum censet Johannes Poza, Hispanus Jesuita, in Eluci-

Elucidario Beatæ Virginis lib. 4. tract. 4. cap. 6. Reliquasque Homilias, nimirum *Homiliam contra eos qui mendosè affirmant, MARIAM Virginem contra legem Dominum peperisse. Homilias sex de Assumptione B. Mariæ Virginis cum Homilia de Purificatione ejusdem*, à Francisco Fevardentio Ord. Fratrum Minorum Parisiis, anno 1576. apud Nivellium in lucem emissas, supposititias esse multis contendit argumentis. Legendus tamen etiam est Nicolaus Antonius in Biblioth. Vet. Hispana, quam post Pozæ Elucidarium scripsit, & Opera S. Ildephonsi examine critico longè doctiori discussit. Adde Mabillonium *De quibusdam Ildephonsi scriptis, aliisque rebus ad eum pertinentibus* Sec. II. Ben. pag. 519.

S. AMBROSIO AUTPERTO Abbati S. Vincentii ad fontes Vulturni fluvii in Samnio an. 777. & 778. quò diem supremum obiit, Mabillonius Act. O. S. B. Sec. III. Part. II. pag. 260. tribuit Homiliam de Assumptione Deiparæ, quæ incipit: *Adest dilectissimi Fratres venerabilis dies, omnium Sanctorum solennitates præcellens &c.* cujus pag. 266. fragmentum adducit. Item tribuit *Sermonem de Purificatione B. Mariæ Virginis*, sive *de lectione Evangelii* Luc. II. 22. seq. Incipit: *Si subtiliter à fidelibus, quæ sit hujus diei festivitas, perpendatur.* Quam manuscriptam tantum & non vulgatam censet Jo. Mabillonius loc. cit. pag. 260. Verum invenitur impressa ad calcem Operum S. Ambrosii Mediolanensis Episcopi in editione Parisiensi anni 1665. apud magnam Societatem Bibliopolarum, imò & in editione anni 1642. ut habet Labbeus. Addo, inquit Cas. Oudinus, hanc eandem *Ambrosii Autperti Homiliam*, quæ legitur ad calcem Operum D. Ambrosii Mediolanensis Episcopi, integram de verbo ad verbum, legi insertam *Homiliæ de ejusdem B. Mariæ Virginis Purificatione*, quam Alcuinus coram Carolo M. habuit, quàmque velut opus Alcuini indubium refert eruditus Stephanus Baluzius Miscell. Tom. II. pag. 382. Hæc Oudinus, qui existimat, utramque Homiliam rectius *Autperto* juniori Casinensi Abbati ab an. 834. ad 837. attribui, ejusque temporibus magis convenire, quàm senioris *Ambrosii Autperti*, cui à Mabillonio tribuuntur. Unde mirari subit, quòd Erasmus Gattola Hist. Caf. Sec. IV. §. vi. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

pag. 69. dicat, Oudinum Mabillonii sententiæ subscripsisse, cum disertis tamen verbis contrarium affirmet. Prior Homilia, cujus fragmentum duntaxat affert Mabillonius in Bibliothecæ Casinensis Codicibus signatis num. 109. 110. 305. integra extat, excepto codice 110. in quo ejus tantum medietas est exarata hoc titulo: *Sermo Domini Autperti Abbatis, & in Cod. 42. B. & 10. C. Homilia reperitur in Evangelium: Postquam impleti sunt dies purgationis Mariæ &c.* cum titulo: *Omelia Autperti Abbatis: hæcque incipit: Si subtiliter &c.* quo eodem titulo hujusce Homiliæ pars extat in cod. 110. quæ etiam à Mabillonio, inquit Gattola [quod verum est] & ab Oudino [quod falsò dicitur] *Ambrosio Autperto* tribuitur. Ex illo autem evinci posse Gattola arbitratur, Casinensis Autperti eas esse, quòd in Bibliothecæ Casinensis codicibus bene multis, undecimo seculo scriptis, nulla *Ambrosii* mentio fiat. Verum nec hoc satis firmum argumentum; nam in Ms. aliarum bibliothecarum Codicibus S. Ambrosio Autperto assignari constat. Sic in Bibliotheca Augiæ Divitis manu exaratis usque antiquissimis Codicibus locuplete Sermo seu Homilia de Purificatione S. Ambrosio Autperto adscribitur: sic enim habet inscriptio: *Sermo S. Ambrosii ad Monachos S. Vincentii in Hypapante S. Mariæ.* Cæterum sive senior, seu junior *Autpertus* auctor sit Homiliæ de *Assumptione*, ita suam moderatur sententiam, ut de corporea Deiparentis assumptione nihil certi statuatur, sed ut *sive in corpore, sive extra corpus Assumptam in celos credamus.* Ex quibus verbis palam fit, jam tunc temporis Ecclesiæ Catholicæ vocabulum *Assumptionis* usitatam fuisse.

RATRAMNI Monachi Corbeie veteris, & Theologi seculo IX. perdocti *Libellus de Nativitate Christi*, in quo perpetuam Deiparæ Virginitatem ut Dogma Fidei profitetur, duriore tamen de virgineo partu locutione utitur. Unde

S. PASCHASIUS RADBERTUS ejusdem Corbeie veteris Monachus & Abbas synchronus *Ratramni libello de Nativitate Christi* alterum opposuit de *Partu Virginis*. Mentem verò Ratramni non satis affecutus esse videtur Natali Alexandro, qui etiam Ratramnum ab inconstantia notat, quam ei Mabillonius inurit, doctissime vindicat.

SECTIO XI.

Qui de Sanctissima Dei Genitrice MARIA scripserunt.

S. ILDEPHONSUS, Archiepiscopus Tolletanus, scripsit librum de *Illibata Virginitate sanctæ ac gloriosæ Genitricis Dei Mariæ contra Infideles Or-*

Vid. ejus Hist. Eccl. Tom. vi. Sec. ix. pag. 357. seq.

ALBERICUS Monachus Casinensis, idemque Diaconus Cardinalis, qui anno Chr. 1088. obiit nonagenarius, vir illo tempore singularis doctrinae ac eruditionis scripsit Librum de *Virginitate Mariae*, uti Pet. Diac. refert lib. de Vir. Illust. Cas. cap. 21. Addit Cl. Eggius in Purp. Doct. lib. 1. pag. 34. *Hymnos de Assumptione ejusdem B.V.*

HERMANNUS CONTRACTUS in Suevia ex illustrissimis Parentibus natus, sed membris omnibus contractus, in Divite Augia Monachus factus singulari amore ac veneratione Magnam Deiparentem complexus est, in cujus honorem celeberrimas illas duas Antiphonas, quae ab universa Ecclesia statim temporibus frequentantur, *Salve Regina & Alma Redemptoris* composuit. Ad Superos abiit anno 1054.

GREGORIUS Casinensis Monachus & Episcopus Terracinenfis sec. xii. composuit Homiliam de Assumptione Sanctissimae Dei Genitricis Mariae. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. 32.

PANDULPHUS Monachus Casinensis, atque inde S. R. E. Card. an. 1134. defunctus scripsit Rythmum in laudem B. V. Mariae, teste Petro Diacono cap. 25.

S. ANSELMUS ex Abbate Monasterii Beccensis in Normannia Cantuariensis Archiepiscopus vulgò auctor cum *Tractatus*, tum *Epistolae*, seu *Sermonis de Conceptione B. Virginis* habetur. Ego ipse in Tractatu de Cultu Immac. Conceptionis an. 1737. typis vulgato non uno in loco hanc amplectus sum sententiam. Subinde verò in manus meas venit, prius nunquam lecta, nova *San - Mauriana* Editio Operum S. Anselmi, Eminentissimo Cardinali de Aguirre, Natali Alexandro, aliisque viris doctissimis summoperè laudata, in qua à doctissimo Editore, qui fuit Dominus *Gabriel Gerberon*, praedicta de Conceptione B. V. opuscula S. Anselmi ex regulis criticis abjudicari vidi. Non pigebit *Censuram* transcribere, tum ut nostris in Germania Sodalibus, in quorum Bibliothecis (utinam una tantum esset!) praestantissima haec editio non habetur, rem gratam faciam, tum ut eorum quidam exinde intelligant, plus solidae eruditionis ac doctrinae ad sanctorum Patrum Opera edenda requiri, atque in scholis nostris plerumque à nobis comparatur.

Censura Libri de Conceptione B. Virginis.

Hujusce Tractationis fragmenta cum hac epigraphe *De Conceptu Virginali passivo*, primus edidit P. Raynaudus Jesuita, qui totus contendit, huncce Tractatum à S. Anselmo esse compositum. Equidem ipse scio in Ms. 271. Bibl. Merton. in Anglia, ante Tractatum *De Excellentia B. Mariae* hunc legi sic inscriptum: *Anselmus de Conceptione B. Mariae*: & in Ms. 22. Bibl. Lincol. inter alia sancti Anselmi Opera illud haberi: *de Conceptione B. Virginis*. Cantabrigiae in Ms. 338. Colleg. S. Benedicti post Edmeri Opera pariter occurrit Tractatus, *de Conceptione S. Mariae*. Sed & in Ms. Cluniac. legitur: *Tractatus B. Anselmi de Concept. B. Mariae Virg.* Et in Ms. Corb. inter sancti Anselmi Opera hic etiam Tractatus reperitur, *De Conceptione B. Virg. Mariae*, ex quibus duobus Ms. huncce Tractatum integrum edidimus. Non tamen inter sancti Anselmi Opera: quandoquidem horum Ms. quae pauciora sunt, & alios quam sancti Anselmi Tractatus continent, fidem penitus abrogant alia innumera Operum S. Anselmi Ms. quae in Regia, Victorina, Thuana, & pluribus aliis Bibliothecis in Gallia, in Anglia, & in Belgio asservantur. In his enim omnibus, ne fragmentum quidem itarum tractationum reperire est. Sed nec scio, quis tractatu ille sit, quem tres Anglicani isti Codices inscribunt, *de Conceptione B. Virginis*; hic enim titulus libro *de Conceptu Virginali* ab exscriptoribus praefigi potuit.

Insuper sancto Anselmo hunc librum falsò ascribi tota ipsius doctrina reclamatur, ut novit, quisquis ejus librum 2. *Cur Deus homo*, & maxime c. 16. & 17. legit, ut intelligeret. P. Raynaudus in sua hujusce libelli syntaxi vult Anselmum eo loci, sicut & alios PP. locutum de prima Conceptione, quae in paterni seminis susceptione consistit, & unde incurritur debitum contrahendi peccatum originis. Verum his totus adversatur Anselmus citatis maxime in locis, ubi probat, nullam esse in femine immunditiam, quae mundatione egeat; & ubi suo Bosoni demonstrat, necesse fuisse, Deum hominem fieri, ut beata Virgo mundaretur, ipsamque à Spiritu sancto per Christum esse mundatam. Opponunt alii sanctum Anselmum in enarrationibus suis in sancti Pauli Epistolae

stolas eadem sensisse, quae in isto libro deducit. In ista enim Apostoli verba, *de peccato damnavit peccatum*, sic ait: *Maria ex Adam mortua, nisi divinitus exempta fuisset* &c. & ista; *omnes mortui sunt*, sic explanat: *omnes itaque mortui sunt in peccatis, nemine prorsus excepto, dempta Matre Dei, sive originalibus, sive etiam voluntate additis.*

Ad quid haec? non enim istas enarrationes scripsit Anselmus, sed Hervæus Burgidolensis, ut ipsi Bellarminus & Labbe in l. de Script. Eccl. observant, & nobis constat ex Codice Ms. qui penes nos est: & ex cujus etiam fide certò liquet has clausulas: *Nisi divinitus exempta fuisset, & dempta Matre Dei*, esse ab alio insertas; ut Ertius fuerat jam subodoratus. Haec enim in Ms. minimè leguntur.

Non est ergò, unde concilietur secum pugnantis sancti Anselmi doctrina, si liber iste ab eo sit editus: Unde magis eum Anselmo supponi, quam Anselmum sibi non constare non iniquè censuerim. Hoc eodem argumenti genere Angelus Rocca Augustinianus, cum sancti Bonaventurae Opera Romae excudi curaret, Sermonem secundum de Beata Maria, qui eadem exponit ac iste liber, ad marginem concludit, hunc Sermonem S. Bonaventurae non esse, cum ipse multis aliis in locis opinionem in lib. 3. sent. affirmatam omnino & constanter defendat.

Baronius ipse in Notis ad Martyrol. observat, quòd an Tractatus de Conceptione B. V. sit Anselmi, meritò ducitur in controversiam, cum multa habeat, quae eidem Authori repugnent, ut notat Johan. Turrecremat. in Tract. de Concept. B. V. parte 12. c. 3. Hoc ipsius Baronii iudicium.

Ipsè quoque Tractatus hic suae integritati ac puritati jam redditus, se non nisi post Anselmi tempora editum protestatur. Etenim ab ipso sermonis exordio declaratur. 1. Quòd multis in locis jam tum festiva erat solemnitas Conceptionis B. Mariae. 2. Quòd priscis temporibus frequentiori usu celebraretur, dum pura simplicitas vigeat. 3. Quòd perspicacia & examinatio modernorum quorundam, qui seculari & ecclesiastica auctoritate, divitiarumque abundantia praeminebant, hanc solennitatem quasi ratione vacantem de medio sustulerit, & redegerit in nihilum. 4. Quòd caritas simplicium de tantae festivitatis abolitione tum gerneret.

At ista cum Anselmi aetate stare

nequeunt: sicut nec commentum illud, quo ista festivitas dicitur ab Anselmo instituta, dum Lugduni moraretur. Quandoquidem de iis planè siluit Edmerus, qui singula vel minutissima, quae Lugduni ab Anselmo gesta sunt, accuratissimè describit tam in libris de ejus vita, quam in Historia Novorum. Nec ullus de istius festivitatis institutione aut abolitione eo tempore scripsit; cum tamen hujusce aetatis gesta tot Scriptores nobis traderint. Denique qui dici potest priscis temporibus instituta festivitas, prevalente contra charitatem simplicium auctoritate quorundam, qui ecclesiastica dignitate praeminebant, abolita esse ipsa aetate Anselmi, qui post priorem suum è civitate Lugdunensi (ubi ab eo instituta fertur) reditum vix decem annos impleverit?

Non ergò Anselmi sed Bernardi aetas haec tulit: Ea siquidem tempestate, videlicet circa an. 1140. Lugdunensis Ecclesia festivam recolare voluit Beatae Virginis Conceptionem: Quod cum sanctus Bernardus & plures alii minùs aequè ferrent, graves inde controversiae motae sunt, iis contententibus, 1. Quòd nulla esset hanc Conceptionem specialiter recolendi ratio. 2. Quòd si ante Christi partum B. Virgo decessisset, originalis peccati sortem non evasisset, ut refert ipse auctor hujusce libri: his autem subindicari praeter ceteris ac redargui videtur Potho Prumiensis, qui anno 1152. in lib. 3. de statu Domus Dei, sub finem ait, maximè absurdum videri, quòd Festum Conceptionis sanctae Mariae fuerit de novo inductum, nec tamen se devotioni fidelium derogare, si hujus festivitatis rationem querat. Ubi Potho sensum ac verba profert sancti Bernardi in epist. 174. ad Canonicos Lugdunenses.

Advertendum quoque est, quòd in ea epistola sanctus Bernardus dicat, se jam antequam eam scriberet, hunc (verba ejus sunt) errorem apud aliquos comperisse; sed dissimulando pepercisse simplicium devotioni, quem iniquiori animo tulit in sapientibus viris, & in insigni Ecclesia. Ex quibus fit manifestum 1. hoc sancti Bernardi tempore, qui post Anselmum floruit, aliquos duntaxat simpliciores, de quibus in praefato Tractatu dictum est, Beatae Mariae Conceptionem fuisse veneratos. 2. Necdum publicè ac solemniter ab Ecclesiis recoli solitam. 3. Et proinde hanc festivitatem

ab Ecclesia Lugdunensi non ex Anselmi instituto, nec ejus ætate fuisse celebratam: cum sanctus Bernardus illius Ecclesiæ Canonicos hujus celebritatis redarguerit statim atque eam deprehendit: *Superstitione*, inquit, *deprehensa &c.* Eam autem non ignorasset, si ab Anselmi temporibus esset instituta in ea Ecclesia, cujus ipse, ut ibi ait, specialiter erat filius. Cum ergo hæc, quæ in eo Tractatu de festivitatis illius institutione, & abolitione scripta legimus, sancti Anselmi temporibus minimè congruant, Tractatus hic non ab Anselmo, sed ab alio recentiore compositus est.

Censura Epistolæ, sive Sermonis de Conceptione Beatæ Virginis.

Pater Raynaudus Sermonem hunc ex Ms. Monasterii sancti Ragueberti Jurenensis edidit sic inscriptum: *Epistola S. Anselmi, de Conceptione B. Mariæ. Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus, & Anglorum Pastor, Coepiscopus suis & omnibus B. Mariæ Mysteria colentibus; salutem & perpetuam in Christo benedictionem.*

Verùm fictitiã esse hanc epistolam suadent plurima. 1. Inscriptio hæc non est Anselmi; nusquam enim in Epistolis ipse se Anglorum Pastorem nuncupat, quo fortè non levem sibi invidiam fecisset. 2. Sanctus Anselmus Coepiscopus non fuisset allocutus his verbis, *Dilectissimi Fratres, Dilectio vestra*, absque ulla dignitatis ac paternæ Reverentiæ nota, quam in cæteris semper adhibuit. 3. Epistolæ non clauduntur his vocibus: *præstante Domino nostro Jesu Christo filio ejus, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus per infinita secula seculorum, Amen.* 4. Nullus ex Historiæ Anglicanæ Scriptoribus refert à Guillelmo Conquæstore in Daniam missum Elsinum, qui utrùm classis, ut fama erat, in Angliam dirigenda pararetur, sagaciter exploraret. Immo tradunt omnes, Guillelmum, statim atque in Angliæ Regem sacratum est, in Normanniam transfretasse, & aliquanto post Danorum potentissimam classem in Angliam irrupisse. Cum quibus profecto malè cohæret prima istius epistolæ sive sermonis narratio. Si enim Elsinus paratam classem renunciasset Guillelmo, vel ipse ex Anglia non exiisset, vel saltem Dani eam eo imparato non invasissent. S. Elsinus Anglicè Aiegelsin, non fuit in Abba-

tem Ramesiensem electus nisi an. 1080 ut habetur in Registro de Ramesey fol. 218. Fabula igitur est Cœnobii Ramesiensis Abbatem Elsinum à Guillelmo I. accersitum directumque fuisse in Daniam, statim atque Angliam suæ ditioni subjecit, hoc est, anno 1066.

Elsinus hic in Ecclesia sancti Augustini aliquando resedisse dicitur in altera narratione. Et quidem Guillelmus Torne in Chronicis Abbatum sancti Augustini Cantuar. ad an. 1059. inter eos Abbates bene recenset Egelsinum; & de eo inter cætera scribit, quòd, ipso & Stigando Archiepiscopo Cantuariensi ducibus, populus Cantiorum anno 1066. Guillelmo occurrerunt; & quòd pacto inter eos foedere Abbas iste in Daniam navigaverit, sed profugus, ut iram Guillelmi declinaret, non ut ejus Legatus aut explorator, ut fingit fabula: Denique quòd non solum non fuerit ad Ecclesiam Ramesiensem promotus, sed quòd nusquam ex eo tempore compa-ruerit Egelsinus iste: adeò ut in ejus locum Rex alium suffecerit nomine Scotlandum, cujus instantia à Rege mandatum est, ea omnia bona Cœnobio sancti Augustini restitui, quæ Abbas iste Egelsinus, quem Rex ipse in suo rescripto vocat fugitivum, vel concesserat, vel abripi permiserat. Non ergo is Elsinus est, qui à Rege in Daniam missus est, & cui re cum Danis facta in Angliam redeunti facta sit præfata revelatio. Nec enim is fuit unquam Ramesiensis Cœnobii Pater, nec ad Danos transivit nisi profugus; unde nec uspiam reversus est.

Sed nec Abbas Ramesiensis ad id muneris à Rege deligi potuit: cum Elsinus hic in Abbatem non nisi anno 1080. sit electus, & nusquam in Daniam transmigraverit, maximè ad exploranda Danorum consilia, qui paulò post in Angliam irrupere.

Quis ergo iste Elsinus, seu Egelsinus est, cui ex Dania redeunti tanta revelata sunt mysteria? Dixerim, hunc nec Ramesiensem nec Cantuariensem, sed ex utroque confictum, qui & in Daniam transfretaret, quò abiit Cantuariensis; & qui Ramesiense Cœnobium regeret, ne exul aut profugus etiamnum in Dania crederetur. Sic se ipsa concidit malè texta narratio.

Elsinus iste naufragio proximus adeò scrupulosè inquirat non solum de die, sed & de festivitatis officio; ut arte

arte composita hæc narratio facile credatur.

Adeò variè descripta est hæc epistola, ut mendacio in incerto fluctuanti, quàm veritati, quæ sibi constat, propior sit. In ea, quam edidit Pater Yopez in appendice tom. vii. Chron. Ord. S. Bened. edicitur, quòd sanctus Nicolaus sit infulatus hic, qui Elsino naufraganti succurrit: nec nisi una apparitio in ea narratur. In ea, quæ hic edita est, duæ aliæ eodem stylo adjectæ sunt narrationes. Illa tandem, quam ex Ms. Gemmet. subjeci eo titulo: *Miraculum de Conceptione B. Mariæ*, partim rithmis, partim solutâ oratione composita est, & unicam duntaxat apparitionem enunciat. Denique revelationem hanc factam Abbati in naufragio constituto Durandus ipse Mimatensis Episcopus l. 7. de *Divin. Offic.* concludit, non esse authenticam, nec approbandam.

Non magis veri speciem habet, quod de quodam Diacono Hungariæ Regis germano narratur. Hunc volunt esse Fridericum quadragesimum tertium Aquileiense Ecclesiæ Patriarcham, quem Caroli Calvi filium, & Monachum Fuldensem fingunt, deinde ab eo in Archiepiscopum assumpto institutam fuisse hanc festivitatem. Ughellus in tom. 5. Italiæ Sacræ, quæ Romæ edita est, hanc fabulam rejicit, & confutat ex eò, quòd iste Archiepiscopus inter Caroli filios non recensetur in stemate Carolingorum. Neque in epitaphio, quod ejus sepulchro incisum est, ulla de iis habeatur mentio: nec de eo Christophorus Browerus ullam mentionem habet in libro antiquitatum Fuldensium, ubi de præstantia, doctrina, & pietate illustrium Fuldensium Monachorum disertè agit. Denique nullus scitur Aquileiense Patriarcha fuisse Regis Hungariæ germanus. Nec de festivitatem recens inducta Bernardus, Potho, & alii circa annum 1140. causati fuissent, si in Italiæ sede Patriarchali ab anno 884. quo iste Aquileiense Archiepiscopus electus est, vel paulò post, cum octavis fuisset celebrata.

Impœnitentiæ finali, quæ illud peccatum est, quod neque in futuro seculo remittetur, nimium favet tertia hujusce epistolæ narratio; & Scripturæ dicenti, quòd ubi arbor ceciderit, ibi manebit; Ecclesiæque profidenti, quod in inferno nulla est re-

demptio, nimis repugnat, ut fidem mereatur.

Hæc ratio, quòd ideò extolli debeat B. M. Conceptio, sicut & ejus Nativitas, quia nisi illa conciperetur, non nasceretur, à S. Bernardo refertur, ac refellitur: quod argumento est, fabulam hanc eâ ætate fuisse confictam.

Auctor in eos, qui hanc festivitatem celebrare abnuebant, tanquam in insanos & insensatos invehitur. Quod quàm ab Anselmi modestia ac mansuetudine alienum sit, novit, quisquis ejus scripta vel cursim evolvit.

Circa miraculum de Conceptione S. Mariæ, quod ex Ms. Gemmet. C. 40. idem censeto, quod de epistola præcedente.

His autem in omnibus id unum egi, ut hæc tractationes non esse S. Anselmi demonstrarem, nihilque ad Conceptionis festivitatem, ac mysterium attigi, de quibus semper id sentiam, quod Ecclesiæ judicio stabit. Hæc Gabriel Gerberonius.

Contrà verò Theophilus Raynaudus S. J. Tom. xi. in Syntaxi pag. 76. ea duo Opuscula esse germana S. Anselmi ex opposito affirmat: qua de re Cardinalis de Aguirre audiri meretur. „Controversia, inquit, difficilis est, & in qua dirimenda plus temporis impendere necessarium sit, ac latius differere, quàm vel nostræ nunc occupationes ferant, vel Prolegomenorum brevis patitur. Itaque resolutionem ejus controversiæ reservamus ad Commentarium libri secundi *Cur Deus homo?* cap. 16. & 17. ubi ex professo disquirendum est, an verè Anselmus steterit pro pia sententia, vel illam aliquando sua auctoritate probaverit.

„Obiter tamen pro sententia affirmante Raynaudi revocanda sunt in memoriam illa in solenni Officio S. Anselmi ad diem xxi. Aprilis, quæ supra Prolegom. V. n. 73. exscripsimus: *Favit plurimum festivitati Conceptionis Virginis Mariæ, paulò antè in Anglia ab Elpino Abbate divina revelatione admonito, celebrari cœpta, de qua etiam egregium edidit Commentarium.* Quæ cum in antiquis & recentibus (f) Ordinis Nostri Breviariis legantur, nequeunt non arguere longævam ea de re traditionem. Notandum, etiam multos ex Scholasticis, interpretantes Magistrum Sententiarum, tribus aut quatuor retrò seculis, atque in iis Duran-

(f) in Breviariis, quibus nos Germani Benedictini utimur Pauli V. P. M. jussu editis, nihil hujusmodi legitur.

„Durandum, qui scripsit anno circiter MCCCXX. jam senex, in librum pro sententia pia. Quem sibi objectum eo loco quaestione 1. num. 7. Durandus negare non audet, sed solum ait postea num. 14. se non legisse id apud Anselmum, si postea sensit aliud ab eo, quod docuerat loco indicato ex libro secundo, *Cur Deus homo*. Itaque temporibus illis vicinioribus aetati Anselmi existimabatur, Anselmum tandem aliquando pie sententiae suffragatum, & pro illa librum scripsisse. Sed & Joannes de Baccone, Anglus, Carmelitarum Prior Provincialis, Theologus & Philosophus excellens, qui scripsit inter alia, Commentarios in Magistrum Sententiarum proximè post Durandum, & obiit an. MCCCXLVI. in 4. dist. 2. quaest. 3. art. 3. & quaest. 4. art. 2. & Quodlib. 3. quaest. 13. testatur, librum Anselmi de Conceptione à se visum, & ejus studium de propagando festo & cultu Conceptionis Deiparae latè exponit, ac propterea miracula, quae ad celebrandum id festum impulerunt, & revelationem Helfino Abbati factam, quem alii Elpinum, alii Herluinum Beccensis Monasterii Abbatem, & Fundatorem, atque adeò Anselmi quondam Prælatum nominant.

„Accedunt Mss. aliqua hodieque extantia libri de Conceptione B. Mariae Virginis inter Anselmi Opuscula: ut in Ms. 271. Biblioth. Mertonensis in Anglia, & Ms. 22. Biblioth. Lincolnensis, Cantabrigæ in Collegio S. Benedicti Cod. 338. & in Ms. Cluniacensi, Corbeiensis, ipso Gerberone attestante, qui ex iis duobus id Opusculum excipit, & novissimè prælo dedit. Denique donec de mente Anselmi ea in re iudicium feramus, lege Petrum de Alva in Sole Veritatis pag. 280. & sequentibus; Mayronem in 3. dist. 3. quaest. 2. art. 12. Salazar de Conceptione cap. 35. & 42. seculo undecimo, Bivarium in Anselmo vindicato, & Raynaudum in Diptychis Marianis part. 2. puncto 2. num. 29. præter alios plures, qui Anselmi sententiam exponunt. Hæc Cardinalis de Aguirre Prolegom. Comment. Theol. S. Anselmi §. IV. pag. 18. Quibus tamen Gerberonii Critica non satis infringitur.

EADMERI Monachi Cantuariensis ac discipuli S. Anselmi ejusque in exilio Achatidis fidiissimi, Liber de Excellentia Beatæ Virginis inter Opera S. Anselmi relatus fuit: Gerberonius

Eadmero restituit, cujus stylo conscriptus sit. Liber de quatuor virtutibus MARIÆ à Theophilo Raynaldo non minùs, atque præcedens Sancto Anselmo adjudicatur, Gerberonio tamen videtur Eadmeri esse, inter cujus Opera etiam excusus fuit.

S. ODILONIS Abbatis Cluniacensis Sermonem de Nativitate S. Mariae Virginis Duchesnius vulgavit in Bibliothec. Cluniac. alios Sermones videtis in Bibl. Patrum Colon. Tom. x. & Lugdun. Tom. xvii.

VEN. GUIBERTI Abbatis Monasterii de Novigento Liber I. De laute Beatæ Mariæ: extat inter ejus Opera pag. 287. à Luca Dacherio typis vulgata, Parisiis 1651. ad calcem libri subjungitur rythmus ad B. V. ad S. Johannem Evangelistam.

ARNOLDI Abbatis Bonævallis Sermo de laudibus B. Mariæ, extat in Bibliothecis Patrum, Parisiensi, Colonienfi, Lugdunenfi, Tom. xii. pag. 1280.

FILBERTI ex Monacho S. Petri in Valle Carnotenti Episcopi Carnotensis Sermo de Assumptione B. Virg. Mariæ, qui inter Sermones S. Augustini circumferri solet, & in ultima Benedictinorum editione n. ccviii. reperitur. Cave in Hist. Lit. ad an. 1007. qui continuò sequentia subjungit: *Cæterum Fulbertus B. Virginem immodico planè amore coluisse fertur, non solum exstructa in honorem illius splendorum ecclesia Carnotensi, Camuto Anglorum Rege sumptus in id suppeditante, sed Hymnis in laudem ejus cantandis compositis; primus etiam Nativitatis ejus festum in Gallis celebrasse dicitur.* Hoc Caveo, sermatori Acatolico in colenda Virgine Deipara nimium est visum, nobis autem Catholicis adhuc infra ejus merita videtur: *Omnes laudent, unde gaudent, Matrem Dei Virginem: nullus fingat, quod attingat ejus celsitudinem.*

FRANCO Abbas Affligemiensis in Brabantia Sec. xii. scripsit Sermones de Beata Virgine. Vide Continuat. Chron. Affligem. in Spicileg. Acher. Tom. x. vet. edit. novæ Tom. II. pag. 776.

PETRUS ABÆLARDUS, monachus S. Dionysii propè Parisios, atque subvitæ finem Cluniacensis scripsit de Beata Virgine, cujus lucubrationem juris publici cum cæteris ejus Operibus fecit Franciscus de Amboise.

NIGELLI WIRECKERI Monachi & Præcentoris Cantuariensis Libri III. de Miraculis S. Mariæ Genitricis Dei, ubi de S. Dunstano, de Juliano Apostata interfecto, de S. Ildephonso, & aliis, asservantur in Bibliotheca Cottoniana. Vid. Oudin. de S. E. Tom. 2. pag. 1654.

NICOLAUS, natione Anglus, ad S. Albanum primùm Monachus, deinde Abbas Congr. Cluniac. ut habet Wion in adjunctis. Erat vir magnæ pietatis, ingenii copiosi, judicii perspicacis, multiplicis eruditionis, & qui apud suos plurimùm autoritate pollebat. Sic etenim ex Osberno refert Lelandus. Hic cum partim à viris doctis didicisset, partim propter pium in B. Virginem affectum, & in Christum Servatorem reverentiam crederet, Matrem Filii Dei sine originali peccato fuisse conceptam, nec convenire, ut aliter conciperetur: ad hanc in illa prærogativam probandam nonnunquam disceptationes habuit, & efficaces rationes, validaque argumenta ad hanc suam sententiam corroborandam indagavit. Super qua re tandem scripsit, & Hugoni ad S. Remigium Abbati dedicavit

De Conceptione B. Mariæ Virg. libros duos. Sæpe numero dulcissimæ fraternitati. Vid. Pitf. æt. 12. pag. 208.

EJUSDEM Epistola ad Petrum Abbatem S. Remigii, vulgò Cellensem, in qua pugnat pro immaculata B. Virginis Conceptione, edita est à Jacobo Sirmondo inter Petri Cellensis Epistolæ lib. ix. Ep. ix.

EKKEBERTUS Abbas Schönauigenfi scripsit Sermonem Panegyricum ad B. Virginem. Extat Operum S. Bernardi edit. Mabill. vol. 2. tom. 5. pag. 700.

PETRI Abbatis Cellensis primùm, tum S. Remigii Remensis, ac denique Episcopi Carnotensis, Viri seculo xii. quàm docti tam pii Epistolæ ad Nicolaum S. Albani Monachum in Anglia; quem quòd sancti Bernardi memoriæ & glorioso nomini obtreçaret, per literas castigavit, & sancti Abbatis doctrinam, factumque vindicavit. Qua de re legenda est ipsius Epistola xxiii. Libri vi. quæ incredibilem erga Virginem Parentem spirat amorem. *Sed fortè dices mihi,* inquit, *audésne qualiscunque Abbas occuldere puteos continuandæ semper devotionis, & profundius quotidie fodiendæ venerationis? Nonne eodem spiritu potantur* P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

moderni, quo & antiqui? . . . Non erat ab initio Nativitas Virginis in Ecclesia solemnis, sed crescente Fidelium devotione, addita est præclaris Ecclesiæ solennitatibus. Quare igitur non similiter & diem Conceptionis obtineat sedulitas Christianæ devotionis. Ad quod ego: Cataractas cæli & fontes abyssi libentius in obsequium Virginis solverem, quàm clauderem. Et si Filius ejus JESUS aliquid omisisset in prærogativa exaltationis suæ Matris, ego servus, ego mancipium, non quidem de effectu, saltem affectu supplere gestirem. Mallem certè non habere linguam, quàm aliquid dicere contra Dominam nostram. Antè eligerem non habere animam, quàm velle ejus extenuare gloriam. Hæc Petrus, Quis verò inde non intelligit, ejus animum ardentissimo erga Virginem Parentem amoris incendio conflagrâsse? Etsi cum Nicolao in dispari de festo Conceptionis sententia fuerit, non impari tamen erga illam venerationis studio fuit.

RUPERTUS Abbas Tuitiensis Cantica Cantorum de B. Virgine explicuit, ita ad ejus honorem universa referens, ut ejus intuitu specialiter conscripta videantur.

GALFREDUS WATERTONUS, aliis Bedericus vel Buriensis dictus, erat enim in Cœnobio Buriensi, id est, ad S. Edmundum in Suffolcia Monachus Anglus. Postquàm sacræ Theologiæ doctoralem gradum suscepit, confestim ad scribendum animum adjecit, in quo negotio felices habuit progressus, tum propter styli puritatem & facilitatem, tum etiam propter continuam, quàm à longo jam tempore exercuerat in sacris Literis meditationem. Scripsit

In Salutationem Angelicam, Lib. un. In mense autem sexto missus.

Mariæ, Lib. un. Vid. Pitf. æt. 14. pag. 474.

EDMUNDUS STOURTONUS vel Stouttonus, Vir non solum apud suos, sed etiam apud posteros pietate & eruditione memorabilis composuit

De Laude B. Mariæ Virginis librum unum. MS. Oxonii in pub. Bibl. Pitf. in Append. Centur. 1. pag. 835.

VEN. ENGELBERTI Abbatis Admontensis Tractatus de Gratiis & Virtutibus B. V. Mariæ. Edidit Bern. Pezius Tom. I. Thef. Anecd. col. 503. ex codd. mss. Admontensi cœvo, Scotensi, & Gemnicensi, qui circa 1470. exaratus videtur. Excusat Editor Engelbertum, honoribus B. Virginis

ginis additissimum, quod piam sententiam de immaculata ejus Conceptione haud secutus fuerit, cum hæc, quo tempore scripsit, tantum nondum obtinuerit. Sic veniam etiam dandam putat Engelberto, quod *Epistolas Ignatii ad Joannem Evangelistam & ad B. Virginem, hujusque ad illum mera hominis piè nugantis figmenta esse non adverterit*, cum ejus ævo nulla Critica fuerit.

CONRADUS DE RONDENBERG, aliàs Bartscherier ex Priore S. Martini Coloniae Abbas S. Joannis in Rhingavia (de quo consule Trithemium cap. 860. de S. E. & illustrium Benedictin. II. 142.) obiit anno 1486. viii. kal. Januarias. Is cum esset B. V. cultor præcipuus, edidit *Tractatulum de vinea Domini Sabaoth* in laudem B. M. cujus initium: *Dum starem quodam die otiosus in fero.* continet Capitula xxxii. asservatur in Bibliotheca S. Jobi Moguntiae. Ad calcem opusculi hæc subjecta sunt verba: *Explicit Tractatulus de vinea Domini Sabaoth* compilatus à Ven. P. Domino Conrado Bartscherier, olim Abbate Monasterii S. Joannis in Rhingavia, aliàs de Rondenberg. *Cl. Oliver. Legipont in liter.*

HILARIONIS LANTERII, Itali, Mediolanensis, è Congr. Casin. Opuscula Parthenica 1.) *De Conceptione Gloriosæ V. Mariæ.* 2.) *De Visitatione gloriosæ Virginis Mariæ* cum nonnullis ejusdem Virginis miraculis. 3.) *De solemnitate B. M. ad Nives*, & de quodam ejusdem admirando miraculo: nec non *de Corona ejus aurea stellarum duodecim* eidem Virgini ab omnibus quotidie persolvenda. 4.) *De Floribus excerptis* ex opusculis S. Bernardi Abbatis in laudem gloriosæ V. M. collectis in unum opusc. Hæc quatuor opuscula simul publicam in lucem prodierunt Mediolani per Jac. de Ripa anno 1494. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 224.

ISIDORI CLARII Episcopi Fulginatis super *Missus est*, & super *Canticum Magnificat* Orationes variæ de Beata Virgine, verborum elegantia & sententiarum gravitate undique refertæ. Venetiis apud Franciscum Franciscum an. 1565.

CORNELII COLUMBANI URANCX Abbatis ad S. Petrum in Blandinio *Colloquia de variis miraculis B. Mariæ, deque vita & laudibus ejusdem.* Gandavi an. 1602.

CAROLUS FERNANDUS, Belgæ, Brugensis, inter cœcos eruditos percelebris ex sacrarum Literarum Professore & Doctore in Academia Parisiensi anno 1486. Monachus apud Cenomanenses, rebus humanis exemptus an. 1496. edidit pro Immaculata Conceptione B. Virginis libros duos adversus Vincentium de Castro novo Ord. Prædicatorum, qui Parisiis apud Ascensium Badium an. 1512. typis exscripti fuerunt.

TITUS PROSPER MARTINENGUS è Congr. Cas. seculo xvi. alter Pindarus, alterque Homerus in Italia passim audiebat. Ligato sermone de B. V. MARIÆ laudibus elegantissimè scripsit. Ejus Opus est *Theotocodia*, sive *Parthenodia*, id est, quinque millia Latinorum Carminum in laudem Deiparæ Mariæ Augustissimæ, atque Generosissimæ Virginis. Romæ. an. 1583. apud Franciscum Zannetum, & iterum apud eundem an. 1598. in 4. tom. 1. Opus eximium, tot hymnos completens, quot annis ipsa Divina Parens, sidereaque Virgo in hoc seculo vixisse perhibetur; quilibet autem hymnus habet pro argumento nomen aliquod mysticum ipsi B. Virgini in Scripturis sanctis attributum, deque eo in toto hymno agitur pulcherrimè ac piissimè. Incipit, *Hæc Dei præclara Mater Christianos sospitat.* „ desinit „ *quod mihi si tempus hujus, Alma, vitæ prologes (nam potes Gnato adjuvante) multa adhuc præconia concinam tibi, nec unquam Te sonare desinam.* Carmina omnia sunt Trochaica, Tetrametra, Catalectica. Vid. Armell. part. 2. pag. 158. Card. Quirinus Brixianæ Literaturæ part. 2.

QUIRINUS II. Abbas Tegernseensis Typis edidit Ingolstadiensibus *Rosetum* seu *Conciones de Laudibus B. Virginis* anno 1585. quo quinquagesimum suæ sacræ professionis annum celebrabat, dedicatum Serenissimo ac Reverendissimo Archiepiscopo Coloniensi. Vid. Monum. Tegerns. apud Pezium Thef. Anecd. Tom. III.

GERARDI BELGÆ [iacompertum mihi quò seculo, quæve ætate vixerit] *Mancipatus Deiparæ.* Patavii typis Pauli Frambotti an. 1649. & Venetiis eodem anno, ex Typographia Leniana, quem tamen libellum advexit Venetias Gabriel Bucelinus Weingartensis Monachus, qui illum additionibus aliquot piissimis auctum Mauro Marchesio è Congr. Casin. Decano imprimendum dedit, ut ipse Mar-

Marchesius testatur in pereleganti epistola nuncupatoria ad *Paulum Quagliam* Generalem in Romana Curia Congr. Casin. Procuratorem. Armell. l. c. par. 2. pag. 102. Prodiit etiam Ingolstadii cum Cultû Mariano Patris Schaumberger. Frisingæ 1721. & Ingolstadii 1726.

ANTONIUS DE ALVARADO Pinciae in Hispania adgregavit se sacro Ordini, concionumque habendarum exercuit ministerium; Yraciense quoque in Navarris cœnobium rexit. Posteros cogitavit inter alia scribens *Ramillite de flores y excellentias de Nuestra Señora, y quia de los esclavos de su penoso desiervo.* Id est, *Fasciculus florum & excellentiarum Domine Nostræ, & Ducis mancipiorum anxie errantium.* Pampelonæ apud Nicol. Alsiayn 1617. in 8. Nicol. Ant. Bibl. Hisp. Nov.

BENEDICTUS DE LA SERNA Hispalensis Monachus apud Salmanticensis theatrum sui sortitus religiosam Vincentini Cœnobii, hoc est, totius Congregationis Hispanæ juventutem, quæ jura inde sacra petere solet, quam plures annos exercuit, subegitque doctrina utili Professor Theologus: quo etiam loco inter conscriptos hujus studii Patres pileo Academico condecorari meruit; scripsit pro *Immaculata Conceptione.* Nic. Ant. l. c. pag. 166.

FRANCISCUS CRESPO Monasterii Montis Serrati aliquando Abbas & suæ Congregationis Visitator Generalis, Salmanticæ item Professor Theologus, edidit *Tribunal Thomisticum* de Immaculato Deiparæ Conceptu. Barcinonæ 1657. in 4. Nic. Ant. loc. cit.

JOSEPHUS DE LA CERDA, patriâ, ut credit Nicolaus Antonius, Madritensis; certè ibi ad S. Martinum professus fuit regulare Benedictinorum institutum, ut in eximium Sacri Ordinis decus & incrementum postea evaderet. Salmantinam in Scholam delatus brevè, ad interpretandum ex propria cathedra Doctorem Angelicum sibi viam aperuit, deinde & ad primariam Theologici hujus Ordinis. Quo docendi munere ingenti cum sui nominis laude defunctus, ad Ecclesiæ Almeriensis infulas vocari promeruit xvi. die Novembris 1637. & post triennium, scilicet xvii. Decembris 1640. ad Pacensem transferri. Sacræ Theologiæ fuit Magister Salmantinus, doctrina multa & varia, ingenioque P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

perspicacissimo, quod in Scholæ Academicis & in Ecclesiæ sacris exercitationibus palam se se ostendebat; paratæque ad eò & facili eloquentiâ in commentariis pangendis, ut vix quidquam, quod è calamo in chartam fluxisset, deletum pluribus paginis deprehenderes, de quo testibus oculatis, atque his non lubricæ fidei credendum est. Obiit ante xv. Junii 1645. quo nempe successorem habuit magnum virum Salmanticæ olim collegam Angelum Manricum Cisterciensem. Ex ejus operibus huc spectant

De Maria, & Verbo Incarnato. Almeriæ 1640. in fol.

Maria Effigies, revelatiôque Trinitatis, & attributorum Dei; nisi idem sit cum jam laudato de Maria commentario, subdubitat Nic. Ant. l. c. pag. 616. Prodiit verò etiam in Gallia Lugduni in fol. an. 1662. quæ fuit secunda editio.

JOHANNES ANDREAS RICCI DE GUEVARA insignis cœnobii Monferatensis monachus, ab eo post Cathalanorum perduellionem, quod Castellanus esset, expulsus, Romam contendit an. 16... unde ad commune Benedictinorum asylum Monasterium Cassinense confugit, ubi quamquam jam senex nocturnis diurnisque canonicis horis indefessus aderat. Devotissimus Beatissimæ Virgini erat, atque quotidie unico duntaxat ex herbis jusculo utebatur, super carnibus non indusium laneum, ut Cassinensis moris est, sed thoracem ex crassiori lana adhibebat. Cum vestitus, apertisque fenestris semper dormiret, aliquando nives pluviaeque cubiculum ita implebant, ut cum eum monachus probæ vitæ summo manè, initio Januarii, ad Sacramentum poenitentiae recipiendum adiisset, quæreretque, quonam tandem in loco sibi genuflectendum esset in cubiculo nive repleto, responderit - supra nivem - meminisset, quot per ea tempora ærumnas, algorisque perpeffus esset Christus. Id quod statim poenitens exequutus est. Summo semper mane quotidie Missam celebrabat. Humilitatis ac patientiæ studiosissimus, quarum virtutum non raro insignia specimina exhibuit: verbò omnium virtutum Christianarum idèa aliis monachis erat. Postquam apud Cassinenses annis... est diversatus, anno 1681. annos natus octuaginta & unum, humana absolvit. Adhuc

adolescens librum de Immaculata Dei-
parae Conceptione Paulo V. dedicavit,
ut ipsemet in epistola nuncupatoria
ad Alexandrum VII. testatur in libro
an. 1663. edito, inscriptoque *Epito-
me Architecturae de ordine Salomonico
integro* hisce verbis: *Cum essem San-
ctissime Pater parvulus, librum de
Beatæ Mariæ immaculata Conceptione
scripsi, quem beatissimo Pontifici
Paulo V. remisit* &c. Concionator Ge-
neralis in Congregatione sua fuerat,
atque in lectione sacræ Scripturæ,
sacræque Theologia non mediocriter
versatus, Architectonicæ quoque
artis, & picturæ peritus, cujus mo-
numentum apud Cassinenses erat fa-
cellum vetus, in quo SS. ^{mæ} Evchari-
sticæ Sacramentum servabatur, quod
ipse picturis exornaverat. *Cattola
Hist. Casin. Sæc. XII. §. IV. pag. 760.*

FABIANI COLUMBI, Siculi Pa-
normitani, è Congr. Casin. *Li Favori-
riti della Virgine Madre Nostra Signo-
ra nell' Ordine Benedittino. Parte pri-
ma, id est, Virgineæ Matris, Domi-
na Nostræ Clientes ex Ordine Benedi-
ctino.* Pars I. Panormi apud Bua &
Camagna an. 1664. & iterum Muti-
næ. In quo admirabiles gratias, ac
præclara beneficia ex Benedictina Fa-
milia sibi devotis, à B. ^{mæ} Virgine im-
pertita piè ac eruditè recenset. Se-
cundam tamen partem non perfecit.
*Armellin. Bibl. Casin. part. 1. pag.
163.*

GABRIELIS BUCELINI Weingar-
tensis in Suevia Ascetæ *Chronologia
Benedictino-Mariana Benedictini Ordini
irremissum seculis duodecim tantæ
Virginis & Matris colendæ studium no-
stræ ac secuturis ætatibus representans.*

4. Typis Ducalis Monasterii Campi-
donensis per Rudolphum Dreher an.
1671. Authorem fuisse virum vastæ
lectionis & eruditionis nemo inficias
iverit, qui ejusdem libros, quorum
bene multos publicam in lucem emi-
sit, vel per transfennam evolverit. In
præsenti Opere S. P. Benedicto eam
asserit prærogativam, quod SS. ^{mi}
Rosarii institutor sit, ejusque devo-
tionem suorum discipulorum opera
& prædicatione per Catholicum Or-
bem strenuè propagaverit. Pia fom-
nia, quæ Mabillonio, Annalium Bene-
dictinorum parenti minimè persuasit,
qui sacri Rosarii exordia, vel salutatio-
nis potiùs Angelicæ primam recitatio-
nem ad seculum potissimum undeci-
mum refert. Cujus sententiam lau-
dat & amplectitur R. P. Ignatius Hia-

cynthus Amat de Gravefon sacræ Pa-
trum Prædicatorum Familiæ alumnus,
& celeberrimus Doctor in præclaro
Tractatu suo de Vita Christi Part. I.
pag. 34. ubi ostendit, Salutationem
Angelicam à Fidelibus recitari ad re-
colendum Incarnationis Divini Verbi
mysterium; non fuisse tamen in usu
ante seculum undecimum: primam
tantum ejus partem, quæ Angeli est,
& quæ incipit: *Ave Maria gratia ple-
na, Dominus tecum*, tunc cœpisse re-
citari; secundam verò partem, cujus
initium *Sancta Maria Mater Dei*, instar
appendicis, post seculum decimum
quintum accessisse. Quæ utique cer-
tiora sunt, quàm jactata B. *Alani à
Rupe* revelatio, quæ unica Bucelinus
nixus tantam de prædicatione sacri
Rosarii à primis S. P. Benedicti disci-
pulis facta condit historiam. Ut ni-
hil dicam, addubitare viros eruditos,
an unquam quispiam *Alanus à Rupe*
in rerum extiterit natura. Vide Ha-
giographos Antverpienses mense Au-
gusto.

CAROLI STENGEI II, Abbatis An-
husani, *Parthenium Decus MARIA,*
*illustratum ejus SS. Nomen variè, Alle-
goriis, Figuris, Interpretationibus, ac
ejusmodi argumenti historiis, lectionibus,*
cum figuris æneis. Aug. Vindel. in 8.
an. 1619.

-- EJUSDEM *Salutationes ad B. V.
MARIAM cum fig. Augustæ in 8. an.
1609. Germanicè.*

-- EJUSDEM *Elucidatio Litanie Lau-
retanæ, in qua præcipua mysteria &
encomia B. V. per modum orationum
& meditationum continentur. Mona-
chii in 8. an. 1637.*

JOANNIS JOACHIMI à BEROLDIN-
GEN, Decani Einsidensis, *Hortulus
Rosarum, i. e. Libellus Archi-Con-
fraternitatis SS. Rosarii B. V. Mariæ.*
Germanicè. Constantiæ ad Lacum
Acron. an. 1602. in 12.

ZACHARIAS WIZENBERGER, Ne-
resheimensis in Suevia Monasterii Pro-
fessus, in Monasterio autem Seitten-
stettensi inferioris Austriæ per 16. an-
nos Prior, linguæ Hebraicæ apprime
erat gnarus; quo idiomate etiam plu-
ra conscripsit, atque anno 1638. *Psal-
terium Marianum* in lucem emisit.
Obiit Neresheimii an. 1652. Vid. *Hist.
Univerf. Salisburg. pag. 445.*

ANTONII DE YEPES, Hispani, è
Congreg. Vallisoletana *Catalogus Au-
thorum, qui pro Immaculata Conceptione
scripserunt.* Hunc Catalogum Yepesio
attribuit *Petrus Alva in Militia Con-
ceptio-*

ceptionis; cujus quanta sit hac in re
auctoritas, eruditi non nesciunt. Ego
Catalogum Yepesii, si quem tamen
scripsit, non vidi; locupletem fuisse
non crediderim. Qui enim ex Docto-
ribus & Patribus antiquis Ord. S. B.
usque ad XII. Seculum scripserunt, in
contraria fuerunt sententia. Et nomi-
natim S. Gregorius M. Papa an. 598.
Lib. xi. cap. ult. in fine explicans ver-
ba Job: *Quis potest facere mundum de
immundo conceptum femine?* S. Ilde-
phonfus Archiep. Toletanus an. 660.
*Libro de Virginitate Tom. XII. pag. 565.
Bibl. PP.* Beda Venerabilis circa an.
Chr. 730. *In expositione Epistolæ ad
Rom. c. 8. & pluribus aliis locis.* Ethe-
rius Uxamenfis Episcopus, & Beatus
Abbas an. 790. *Libro I. adversus Eli-
pandum apud Canis. Part. I. Tom. II.
Lect. Antiq.* Haymo Episcopus Hal-
berstadiensis an. 845. *Commentar. in
Cap. V. Epistol. ad Romanos, qui ab aliis
Remigio nostro Autissiodorensi tribuitur.*
Rabanus Maurus Archiep. Mogunti-
nus an. 890. *In Tractatu adversus Ju-
deos apud Martene & Durand Tom. V.
Thes. Nov. Anecd. Remigius Autissio-
dorensis Monachus anno 890. Endrra-
tione in Psalm. L. Tom. XVI. Bibl. PP.
S. Petrus Damiani an. 1050. In Opu-
sculo, sive Libro, qui appellatur Grati-
simus de Simoniacis Cap. 19. S. Ansel-
mus, Archiep. Cantuar. an. 1100. Li-
bro II. Operis, cui titulus: CUR DEUS
HOMO Cap. XVI. Gilbertus Crispinus,
Abbas Weitmonaster. an. 1106. Dia-
logo inter Christianum & Judæum Bibl.
PP. Tomo XX. Rupertus Abbas Tui-
tensis an. 1120. Lib. I. Commentar. in
Cantica ad Virginem. Quorum omni-
um testimonia profert V. C. Lud. Ant.
Muratorius in insigni libro de *Supersti-
tione vitanda* cap. 24. pag. 191. seq.*

LAURENTIUS A DRIPT, Gladba-
censis SS. Theologiæ Lector, Reveren-
diss. & Celsiss. Principis Paderbornensis
in Ecclesiasticis Consiliarius, & in Spi-
ritualibus Commissarius Generalis ad
examen vocavit Libellum à Sac. Cong-
regatione proscriptum, cui titulus:
*Monita Salutaria B. V. ad suos Cultores
indiscretos*, quorum nomine juxta libel-
li anno 1673. vulgati authorem, *Ada-
mum Wiaefeldt*, Jctum Colonensem,
intelligendi veniunt, qui

1.) Vocant Beatissimam Virginem
refugium peccatorum impenitentium.

2.) Quasvis historiunculas de B. V.
revelationibus, apparitionibus, benefi-
ciis vel privilegiis recipiunt.

3.) Ob aliquem cultum, quem
B. ^{mæ} Virgini adhibent, putant se præ-
destinatos esse.

4.) Confidunt, B. ^{mæ} Virginem cul-
tores suos ex inferno ad poenitentiam
revocare, & propter aliquas aridas de-
votiunculas in judicio defendere.

5.) Credunt, peccatori impeniten-
ti concessum privilegium, ut æternum
non patiat incendium, quantumvis
Virginem Matrem colit.

6.) Beatissimam Virginem diligunt
& laudant, & Deo non tribuunt om-
nia, cum illi soli debeatur omnis laus
& gloria.

7.) Cor dividunt, & B. Virginem
præter & non propter Deum amant.

8.) Virginem colunt, ac si non da-
retur aditus ad Deum per Christum
sine ipsa.

9.) B. Virginem colunt ut Deam
subalternam.

10.) B. Virginem vocant mediatri-
cem vel advocatam, eo sensu, quo
Filius Dei hisce titulis insignitur.

11.) B. Virgini quidpiam tribuunt,
quod soli Deo debetur.

12.) B. Virginem vocant Omnipoten-
tem.

13.) Salvatricem, aut Corredem-
ptricem, aut

14.) Afferunt, Deum excellentio-
rem creaturam illâ facere non po-
tuisse.

15.) Dicunt, à tribunali divino ad
B. V. appellari posse, & B. Virginem
cum Filio divisum habere imperium.

16.) Dicunt, Ecclesiam B. Virgi-
nem colere instar Dei.

17.) B. Virginem in parallelo po-
nunt cum Christo.

18.) Afferunt, Christum esse Judi-
cem severam, & B. Virginem Matrem
misericordiæ.

19.) B. Virginem teneriùs aut sensi-
biliùs amant, quàm Deum.

20.) Plus fiduciæ in illa collocant,
quàm in Deo.

21.) Plus temporis & precum illi,
quàm Deo impendunt.

22.) Dicunt se mancipia B. Vir-
ginis.

23.) Statuas B. Virginis monilibus
& pretiosis vestibus ornant, & paupe-
res egere, & fame & frigore perire
permittunt.

24.) Ponunt fiduciam in statuis,
imaginibus, & diligunt creaturam ir-
rationalem.

25.) Dicunt, B. Virginem, aliam
esse in Monte Serrato, aliam in Mon-
te acuto, fuscam, aut nigram.

26.) De B. Virginis dotibus inter se contendunt &c.

En Synopsis, ex qua juxta mentem *Monitoris* discreti & indiscreti B. Matris cultores dignosci, & ab invicem discerni possunt: an verò in rei veritate tales sint indiscreti Cultores, *Laurentius à Dript*, ceu Antagonista, critico examine disquirat, quod modestissimo zelo, solida SS. Patrum antiquorum doctrina, & singulari erga B. V. pietate elaboravit. Vindictis suis titulum dedit:

Statera & Examen Libelli à S. Congregatione proscripti, cui titulus: Monita Salutaria B. Virginis ad suos Cultores indiscretos, eximia Magnæ Matris *Encomia continens*. Neuhufii typis Joannis Todt an. 1677. in 12. quæ fuit altera editio.

PAULI MEZGER, Theologi Salisburgensis magnæ & solidæ doctrinæ *Allocutiones de mediis pietatis Marianæ*. Salisburgi an. 1677. in 8.

PETRI ANTONII TORNAMIRA, Siculi, Panormitani, è Congr. Casinensi *Gli Scrittori Mariani dell' Ord. di S. Benedetto*, i. e. *Scriptores Mariani ex Ordine S. Benedicti*, seu *Benedictini Doctores & Cancellarii Virginis Mariæ*. Panormi apud Petrum de Infula an. 1679. in 4.

VEN. MARIE DE BLEMUR, Benedictinæ Monialis in Gallia, è Congr. perpetuæ adorationis SS. Sacramenti *Les grandeurs de la Meré de Dieu, ou la triple couronne de la Ste Vierge*, i. e. *Excellentiæ Matris Dei, seu triple Coronæ SS. Virginis*. Lugduni 1681.

JOANNES MABILIONIS, præfatione in Seculum V. Actorum Sanctorum O. S. B. de tribus agit devotionis erga B. Virginem capitulis, quæ seculo potissimum decimo exordium ceperunt, viz. Sabbathum, ejus memoria, abstinentia à carnibus, etiam extra jejunia. Officium parvum, quod Cursum B. V. appellant, & numeratæ preces, seu salutationes Angelicæ ad numerum dictæ, quas Coronam, vel Rosarium vocant.

COELESTINI SFONDRATI, Abbatis & Principis San - Gallensis S. R. E. Cardinalis *Innocentia Vindicata*, in qua argumentis è S. Thoma petitis ostenditur, Angelicum Doctorem pro immaculato Conceptu Deiparæ sensit & scripsisse [Typis Monasterii S. Galli an. 1695. in fol.] quum præteritis seculis semper Theologi crediderint, &

adhuc meliores credant, ipsum apertissime in contraria sententia fuisse. Vid. Ant. Lamprid. i. e. Lud. Ant. Murator. De Superstitione vitanda cap. 12. pag. 84.

LUDOVICI BABENSTUBER, Ettalensis in Bavaria Coenobitæ, *Sacræ Deliciæ Marianæ*, five Allocutiones historicæ de B. V. M. ejusque Cultoribus ad Sodalitates Parthenios. Salisburgi in 12. an. 1701. typis Jo. Bapt. Mayer.

- EJUSDEM *Quæstiones de Matre Dei* in 4. Salisburgi.

JOSEPHI ZOLLER, Prioris in celebri Monasterio ad SS. Udalricum & Afram Augustæ Vindelicorum

ConCeptVs ChronographICVs De ConCepta saCra Deipara, septingentis Sacræ Scripturæ, SS. Patrum ac Rationum, nec non Historiarum, Symbolorum, Antiquitatum, & Anagrammatum suffragiis roboratus, ac totum præfixis Chronographicis annum prodeuntibus copiosè instructus, occasione seculi hoc eodem anno septimâ vice absoluti & celebrati à Patribus Benedictinis Liberi ac Imperialis Monasterii ad SS. Udalricum & Afram, Augustæ Vindelicorum combinatus per prædictum Josephum Zoller dicti monasterii Professum, ejusdemque Parochiæ p. t. Curatorem. Aug. Vind. typis Jo. Mich. Labhart an. 1712. Author in Chronographicis mirificè excellit.

COELESTINI MAYER, Abbatis ad SS. Udalricum & Afram Aug. Vind. tunc temporis verò SS. Theologiæ adhuc Professoris, ac Præsidis Congr. B. V. M. in Universitate Salisburgensi *Hyperdulia Mariana, seu Festa Deiparentis cultu Symbolico, Philosophico, Historico, Morali celebrata*. Salisburgi typis Mayerianis. in fol. an. 1713.

FELICIS EGGER è Domo S. Petri Constantiæ ad Rhenum *Pietas Benedictina erga B. Virginem Mariam, exhibens triumphum Immaculæ ex Principiis Philosophicis adornatum*. Extat in Idea Ord. Hier. Ben. lib. III. pag. 297. separatim prodiit Campidonæ anno 1698.

- EJUSDEM *Scriptores Benedictini de Maria Deiparente Virgine* ex Bibliotheca Mariana R. P. Hippolyti Maraccii. Extat l. c. pag. 475. - 537.

BONIFACII GALLNER, Mellicensis Ascetæ, Laudes B. V. MARIÆ centum symbolis adumbratæ, aliisque elogiis & versibus illustratæ. Ms. in fol. asservatur in Bibl. Mellic.

IGNA-

IGNATHI BRENTANI CIMAROLLI, Banthensis in Francia Orientali Ascetæ

Historicus & Encomiastes Marianus, referens miranda, ope Deiparæ circa mortales patrata, unâ cum ejusdem elogiis, in 4. Viennæ anno 1729.

ALPHONSI WENZEL è Congr. Bavaricâ eximii Theologi

Beata V. MARIA Quæstionibus Theologicis illustrata. Ratisbonæ anno 1702. in 8.

PLACIDUS ANGERMAYR, Asceta Wessofontani in Bavaria Monasterii, in quo hodie insigniter floret Confraternitas ea, quæ sub titulo Immaculæ Conceptionis anno labentis seculi undecimo, non sine illustri pompa, & miro omnis ætatis, & omnis sexûs, omnisque Ordinis concursu erecta fuit. Hujus Confraternitatis Præses cum esset P. Angermayr, librum patrio sermone ad Confratres scripsit, typisq; in 4. vulgavit, quem legi multis ante annis, titulo libri, & loco editionis memoriæ non amplius hærente.

Alium libellum idem Author scripsit, sed in forma 12. impressum, quo Leges & Statuta continentur. Qui pariter mihi lectus fuit, sed annum & locum editionis oblivio è memoria delevit.

VIRGILII SEDELMAYR, Wessofontani, *Nobilitas B. V. Mariæ*. Monachii an. 1731.

1.) MAGNOALDI ZIEGELBAUER *Mancipatus Illibata Virginis Deiparæ*. in 12. Constantiæ an. 1725. apud Leonhardum Parcus. Infertus etiam est Operi sequenti.

2.) *Novissima de Negotio Secularum*. . Hoc est: *Opus Parthenicum recentis ac novi argumenti de SS. Mysterio Immaculæ Conceptionis B. V. Mariæ; in quo præcipuè agitur de Cultu & Veneratione, quâ Eadem Virgo Deipara ut sine labe Concepta, à Sacerdotio & Imperio, Summis Pontificibus, Romanis Imperatoribus, Regibus Catholicis, ex Augustissima Domo Austriaca, S. R. E. Cardinalibus, aliisque Viris Principibus cum Ecclesiasticis, tum Secularibus, Regnis, Provinciis, ac Rebus publicis, Equestribus ac Religiosis Ordinibus, Academiis & Universitatibus, Piis Sodalitatibus, Civitatibus & Communitatibus, totâque demum Orthodoxa Ecclesia elapsis temporibus, & culta fuit, & à nobis impofterum colenda est*. in fol. Rezii in Austria apud Christoph. Joseph. Hueth, an. 1737.

In hoc Opere Author devotioni magis erga Virginem sine labe Conceptam promovendæ consuluit, quàm nonnullas Revelationes, doctrinas, sententias, testimonia, & historias quasdam ad Criticæ Regulas exegit. Revelationibus, quæ Ven. Mariæ de Agreda esse feruntur, magnum statuit pretium; quas verò V. C. Eusebius Amort Can. Regul. Lateran. edito in lucem libro, elevat, deprimit, & refellit; quo labore ex Eminent. Card. Quirini sententia superfedere potuisset; cum pro comperto habeatur, hæc Revelationum commenta & figmenta à dicta M. de Agreda profecta non esse. Secundò Author inter avita Benedictinæ Familiæ decora præprimis referendum dicit, quòd prima Revelatio de Festivitate Conceptionis MARIÆ peragenda *Helsino* Præfule Benedictino facta nescatur: at hanc Revelationem in censu fabularum habendam esse demonstrat Auctor novissimæ, & laudatissimæ Editionis Operum S. Anselmi, Tertio dicit Author, S. Anselmum Cantuar. Archiepiscopum, non in Anglia modò, sed in Gallia etiam, præsertim Lugduni insignem Cultûs Illibatæ Conceptionis promotorem extitisse; cum ipse tamen non in pia, sed contraria ei sententia fuerit, ut ex Libro II. Operis, cui titulum dedit: *Cur Deus homo* Cap. XVI. perspicuè dignoscitur. Quarto laudavit sententiam, quæ docet, B. Virginem non habuisse debitum proximum incurrendi peccatum originale; quæ tamen sententia concordi Sanctorum Patrum Traditioni, & doctrinæ communi Theologorum adversatur. Quintò pariter laudavit Venerab. Bernardum Colnagum è Soc. Jesu, ceu strenuum Cultûs Immaculæ Conceptionis promotorem, eo maxime nomine, quòd pro sacro suggestu auditoribus suis stimulos addiderit, ut *purissimum ab omni macula Conceptum Virginis suo etiam sanguine defensorum votum signarent*. Nobile, subjecit Author [quin *Votum hoc Sanguineum* ad examen prius veræ & solidæ Theologiæ vocasset] incensi amoris obsequium, neque tam laudibus, quàm imitatione celebrandum. Tum pag. 222. protulit formulam nuncupandi *Voti Sanguinari*; postquam in exemplum adducit Henricum Spondanum, Apamiensem Antistitem, cujus verba in Continuat. Annal. Eccl. ad an. 1350. n. 24. sunt hæc ipsa: *Nos sanè pro assertione Im-*

maculatæ Conceptionis Virginis, ejusque propugnatione parati essemus toties vitam profundere, quoties contingeret, eam in dubium revocari: idque toto animo sentimus ac profitemur. Sed neque Colnago, neque Spondano pollicem premit V. C. Ludovicus Antonius Muratorius, Mutinensis Ecclesiæ Archipresbyter in laudatissimo libro *De Ingeniorum Moderatione in Religionis negotio*, cujus verba adscribere me non pigeat:

„Satis, inquit, quibusdam non fuit, calamo & rationibus immaculatam Deiparæ Conceptionem tueri: quod procul dubio cum vera pietate consonat. Nescio, quid etiam illustrius invenisse sibi visi sunt, quod suum in Virginem testarentur obsequium. Sacramento videlicet fese obstrinxerunt, atque voverunt, se pro hujusmodi opinione tuenda sanguinem & vitam duros, quoties occasio posceret. Novitium certe Martyrum genus, quod nusquam Majores nostri fomiarunt, nunquam posteris nostri, si quidpiam sapiunt, probent. Neque Evangelium, neque ratio recta nos docent, adeo levibus de causis animam prodigere. Non pro opinionibus nostris, sed pro divinitus revelatis, legibusque sanctissimis, profundendus est sanguis. Hominum enim opiniones tam falsum quam verum complecti possunt, & hominis parum prudentis est pro incerta opinione (quæ falsa esse potest, & certe necessario defendenda non est) ultrò jugulum offerre carnifici. At mihi certissima est hujusmodi opinio, aliquis dicet. Cui? Homini nempe, creaturæ fallacissimæ. Num, rogo, certum est aliquid, quia id sibi certum videtur? Revelavit Deus, quæ sine erroris suspitione credenda sunt vera. Ecclesiam habemus fidissimam horum dogmatum testem; atque hæc nobis, dum vita suppetit, confessione & sanguine sunt asserenda, atque inde sperandum est æternum in coelis præmium. Verum quanquam summè pia sit persuasio illa, quæ beatissimam Christi Parentem sine labe conceptam putas, nihil aliud tamen est, quam opinio humana, errori obnoxia, dum Romana Sedes atque Ecclesia ejusmodi sententiam antiquâ Traditione, & Revelatione niti non statuant. Cur tu sanguine, quem sine legitima causa fundere

„nefas est, testari tanquam certissimam vis opinionem, quam Ecclesiæ ipsa tot licet piorum quorundam precibus fatigata, certam decernere nondum sustinuit, & prope est, ut dicam, decerni non posse silentio suo quodammodo significavit? Quis te certum facit de cœlesti regno, ad mortem non sine aliqua temeritate ruentem?

„At enim, subjicis, quamquam subesse error huic opinioni, & falli intellectus possit, nunquam tamen hic errate affectus dicatur. Incerta fit, ut lubet, opinio, certus tamen est zelus, & huic cœlum impetrabit Virgo. Sed ô Sodes! meminisse debes, dari quoque zelum sine scientia, zelum inconsultum, & prudentiæ monitis injurium. Recta quidem voluntas imprudens facinus excusare possit, non autem inde sperare præmium ac laudem. Ut sit post filium suum supra cæteras creaturas laudanda Maria, non indiget ipsa dubiis laudibus, neque impudenti sacrificio. Et tu contra indiges vita tua, ut eam in fide tuenda, ac virtutibus exercendis justius impendas. Irasceretur potius, ut arbitror, Christi Mater (si quis cadere in animam sanctissimam & beatissimam posset iræ sensus) quod humanas opiniones, licet pias, pari confessione, & ardore tueris, atque divinam revelationem. Si tibi Virginem devincere melius & prudentius cupis, illius quantum potes, imitare virtutes. Illi honorem, sed prudenter habe; honor enim Regine judicium diligit. Fac, ut summo illi Regi placeas, qui & Mariæ placebis. Quomodo te Numini placiturum putas, illiusque martyrem te futurum speras, si ritè certus non es, te pro veritate mortem appetere, idque tanta contentione fuisse vis, quod aliter Deus voluisse potest, incertumque adhuc est, an aliter esse voluerit? Cave, ne amorem ac reverentiam Virgini debitam eò usque amplifices, ut superstitionem efficias. Non unus autem ego in hoc voto profundendæ vitæ pro immaculata conceptione Virginis superstitionem timeo. Timuit, & timet Apostolica Sedes, quæ quamvis eandem opinionem maximè verisimilem & piam ducat, nihilominus hujusmodi votum in *Theophilo Raynaudo* olim non probavit, ipsūque affirmantem

pro

„pro ea causa pium esse mori, filere jussit. Aliud enim est, aliquid tantumquam verisimile, & aliud aliquid tantumquam certum affirmare. Sed frustra fuit illud à Romano Pontifice antidotum. Nostris quoque temporibus tum in privatis colloquiis, tum in publicis concionibus idem votum repetitur, eadem sponso auditur. Credi non potest à prudentia abhorrens, quod tanta pietatis lineamenta præfert. Et tamen si hoc ferendum est, non video, quid in immensum protendere non liceat novum hoc Martyrii genus. Nam & alii vitam vovebunt, atque exponent, quò exempli causa Laurentianam Ædem sustineant Servatoris ortū illustratam reverà fuisse, & Francisco Assisnati atque Catharinæ Senensi stigmata fuisse divinitus impressa, & ab aliis Sanctis viris miracula quædam procul dubio fuisse patrata. Quod certè in Ecclesia Dei nunquam tolerantum, ne idem divinis atque humanis habeatur honor, neve temerè & pro mendacio interdum, proijciatur pretiosa hominum vita. Hæc V. C. Muratorius: quæ si Auctori Operis de Cultu Immac. Conceptionis prius lecta fuissent, quam Opus suum publicam in lucem emitteret, non hæsitasset modò, sed religioni etiam sibi duxisset, votum profundendæ vitæ, quod Pontifex Maximus in Raynaudo olim non tulit, pro exercitio devotionis erga Virginem sine labe Conceptam in medium afferre. Verè honor Regine judicium diligit. Eò minùs verò Authorem pœnituit à *Voto Sanguinario* recessisse, quò clariùs illud irrito conatu à *Candido Parthenotimo*, personato è Societate Jesu Theologiæ Professore in Academia Panormitana propugnatum fuisse, perspexit ex *Antonii Lampridii*, & *Francisci Valdesii*, i. e. *Lud. Ant. Muratorii* doctissimis Epistolis *De Superstitione Vitanda* an. 1740, & 1743. Mediolani in lucem editis.

Sextò Author Conceptionem Immaculatam ex Festi institutione asserere conatus est, argumentatione à Card. Sfondrato mutuata, quæ tamen non evincit. Ut enim Virginem Parentem sine labe originaria fuisse conceptam, à Pontifice definiatur,

duo sunt necessaria, Revelatio, & Traditio. Sed ubi in divino Codice discretim revelatum est; Mariam labis originariæ expertem fuisse? Ubi antiqua habetur Traditio, cum antiquissimi Ecclesiæ Patres in contraria fuerint sententia. Non hæc dico, quòd à pia desciscam sententiâ, sed quòd quædam in hoc Parthenico Opere parum solidè atque ad Criticæ regulas exactè à me scripta fuisse nunc agnoscam. Et quis miretur? cum Opus illud vix scholis egressus, anno ætatis 25. elucubrârim, quod fanè non dicerem, nisi major mihi cura veritatis atque inanis esset gloria.

3.) -- EJUSDEM *Sacra Sponsalia Virginem Deiparam inter & duodenos Cœlites*. in 8. Coloniae 1740. per Gottardum Joannem Pittner. Est Opus Historico-didacticum, cui moralis doctrinæ stricturæ sunt insertæ. Historias verò ea fide Auctor perfolvit, quæ apud alios legit.

4.) -- EJUSDEM *MARIÆ Virginis Deiparæ Sacer Tricesimus*, id est, *Trigintadialis Devotio erga Sanctissimam Dei Matrem, Obdormientem, Assumptam, Coronatam* à XVIII. Cal. Aug. usque ad Idus Septemb. inclusive. Opus typis nondum exscriptum.

5.) -- *Dissertatio Parthenica de Hungaria & Austria MARIÆ Virgini Deiparæ dicatis, Turcarum tyrannide oppressis, Ejusdem verò Divæ Virginis ope ac auxilio in libertatem vindicatis*. Opus prælo paratum.

JOANNES TRITHEMIUS, Abbas Spanheimensis, Ordinem D. Benedicti in ipso Festo Immaculatæ Conceptionis B. V. Mariæ professus, ejusdem cultum ante alios promovere studuit. Quod cum ægris oculis intueretur Fr. *Wigandus Caupo*, Dominicanus, calamus contra Trithemium strinxit: à quo autem in decertatione pro Conceptionis illibata puritate victus herbam porrigere coactus fuit, applaudentibus Trithemio celeberrimis Germaniæ ac Galliæ Academicis. Cl. *Legipontius*, qui magno studio & labore omnia Opera Tritheimii cum manuscripta, tum typis exscripta undique conquirat, ut ea conjunctim pluribus tomis in lucem emittat, Tritheimii Opusculum autographum de Immaculata Conceptione B. V. Mariæ asservat.

S E C T I O XII.

Qui de Angelis, Sanctis, horumque laudibus, Cultu, Reliquiis, ac Imaginibus methodicè scripserunt.

REMIGII AUTISSIODORENSIS Responsio ad Quæstionem Gualonis Heduarum Episcopi, interrogantis de altercatione Michaëlis Archangelicum diabolo de Moyfis corpore, cujus mentio fit in Epistola Judæ Apostoli. Vid. Possevin. in Appar. & Fabric. Bibl. med. Lat. l. 17. p. 187.

HERVEUS, patriâ Cenomanensis, Coenobii Burgidolensis in Diocesi Bituricensi Monachus, pietate ac doctrina insignis floruit anno circiter 1130. & scripsit præter alia multa, eaque præclara *Expositionem in librum S. Dionysii de Hierarchiis Angelorum.*

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, *Chronologia Mystica, seu Libellus de septem Secundis*, id est, Spiritibus moventibus orbes, anno MDVIII. inscriptus Maximiliano Imperatori; primum luce publica donatus Nurnbergæ, impensis Joannis Haselbergs anno 1522. in 4. cum prævia Epistola Editoris Joannis Marquardi ad Jacobum Zwifel, Amorbacensem Abbatem, quæ fuit prima editio. Deinde Francofurti apud Cyriacum Jacobum an. 1545. in 4. absque prædicta Epistola. Tum apud Joannem Birckmannum an. 1567. in 12. Cui editioni accesserunt selectæ x. Epistolæ Trithemii. Prodiit etiam hoc Opusculum Germanicè an. 1534. in 4. In hoc libello varios Angelos, qui post Deum mundum administraverint, nominibus suis appellat. Vocat igitur primum Angelum *Orisiel*, sive spiritum Saturni. Secundum *Anaelem*, spiritum Veneris. Tertium *Zacharielem*, spiritum Jovis. Quartum *Raphaelem*, spiritum Mercurii. Quintum *Samuelem*, Angelum Martis. Sextum *Gabrielem*, Angelum Lunæ. Septimum *Michaelem*, Angelum Solis. Ac denique alios iterum priores suis temporibus usque ad an. 1525. At malim ego sentire cum Divo Bonifacio nostro Germaniæ Apostolo, qui adversus Adelbertum, *Ex octo*, inquit, nostris Angelis (quos videlicet enumerabat Adelbertus, inter quos erat *Uriel*) unus tantum est *S. Michaël*: reliqui sunt potius *dæmones*. Quando verò Trithemius ingenii seu fervore seu vigore incitatus ista

scripsit, non ita tamen extra omne dubium posita haberi voluit, quin non ad calcem ejusdem libelli hæc subjecerit: *Non hæc assertivè scripsi, Sacratissime Cæsar, quibus cum injuria orthodoxæ fidei nulla est ratione credendum; sunt verò qui menses in his supputavere Lunares, quibus consentiendum si duxeris, mutanda sunt ea, quæ aliter scripsi. Manu quoque mea propria protestor, & ore confiteor, quod in his omnibus nihil credo, nihil admitto, nisi quod Ecclesia credit Catholica: cætera & vana, conficta, & superstitiosa refuto & contemno.*

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani, *S. Michaëlis Archangelici Principatus, Apparitiones, Cultus, & Miracula*, in 8. Aug. Vindel.

— *Historia SS. Michaëlis, Gabrielis, & Raphaelis.* Ingolstadtii in 12. cum fig. æneis an. 1619.

— *De Septem Angelis Principibus*, cum fig. Aug. Vind. in 8. an. 1611.

FRANCISCUS BLASCO DE LANUZA, Arragonensis in Hispania, Abbas Monasterii S. Joannis de la Penna scripsit

Beneficios del Angel de la guardia, id est, *Beneficia Angeli Custodis.* Cæsar-Augustæ an. 1637. in fol. Obiit anno 1664. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.

JOSEPHI SAENZ DE AGUIRRE, S. R. E. Cardinalis *Dissertationes circa Angelos, Tutelares præsertim & Genios, sive dæmones ipsorum antistrophos*, extant in ejus Opere, cui titulus: *Ludi Salmanticenses*, sive Theologia Florulenta an. 1666. typis excuso.

MICHAELIS LANGBARTNER, SS. Theologiæ Professoris in Universitate Salisburgensi, viri impensè docti, *Divinæ gratiæ Magnalia in S. Michaële, Angelorum omnium Principe*, scholasticè, dogmaticè, & historicè expensa. Salisburgi an. 1714. in 4.

Gloria Sanctorum Angelorum Custodum hierarchicè tripartita, & in novem Quæstionum Choros ordinata, quibusdam assertionibus & conclusionibus, methodicè, historicè ac dogmaticè illustrata in debitam gratitudinem pariter, ac majorem Confraternitatis sub Tit. Sanctorum Angelorum Custodum in Monaste-

rio S. Michaëlis propè Bambergam O. S. P. Benedicti recens erectæ splendorem, venerationem, & cultus Angelici promotionem luci publicæ exposita à Patribus Benedictinis in Monte S. Michaëlis propè Bambergam. Norimbergæ apud Jo. Georg. Lochner an. 1726.

AUGUSTINI CALMETI, Abbatis Senonensis in Lotharingia, *Dissertationes duæ Gallicè scriptæ super Apparitiones Angelorum, Daemonum, & Spirituum.* Parisiis apud Burum Majorem an. 1746. in 12. Istæ duæ Dissertationes idoneæ sunt ad convincendos Incredulos, seu potius illos, qui veterum Sadducæorum sunt gemina, quorum S. Lucas Evangelista meminit, non tacendo erroneam eorum doctrinam, quâ Apparitiones Angelorum, animarum, & spirituum inficias eunt. Extant etiam Latine inter Authoris Dissertationes Biblicas: item ante ejus Commentarium in Evangelium S. Lucæ.

Quod verò paucos de Angelis habeamus Scriptores, in causa est, quod pauca sint, quæ de iisdem scire nos voluit Deus: „De Angelis & dæmonibus, inquit præstantis doctrinæ Theologus è Congregatione S. Mauri Antonius Augustinus Toutté, pauca admodum certa & indubitata si de tenenda accepimus: nonnulla, sive ex veteri ecclesiarum traditione, sive ex consentanea fidei ac rationi opinione tandem in Ecclesia longo usu præscripta, eam auctoritatem obtinuere, ut in iis uno pene consensu acquiescamus omnes: alia tandem opinioni & disputationi permixta. Hinc tam diversæ cum apud veteres, tum apud recentiores Theologos de Angelis sententiæ: quarum multæ ex apocryphis libris, vel Philosophorum Gentilium, & in primis Platoniorum fontibus haustæ, quamvis & multos & nobiles suffragatores habuerint, ipsa tandem sua vanitate & futilitate ceciderunt; aliæ caducis inconsultæ philosophiæ fundamentis superstructæ, jam meliori judicio explosæ, & ejectæ sunt; aliæ tandem cum nostræ ignorationis confessione in utramque partem liberè agitantur. Hæc ille, qui in præclara sua Operum sancti Cyrilli Hierosolymitani editione, subjectis Notis & Observationibus aperuit, quæ fuerit ejusdem S. Patris sententia de Angelorum, & dæmonum natura, & utrùm corporei nec ne sint, de eorum numero, P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

ordinibus, ac perfectionibus diversis, sedibus, quas incolunt &c. Unum, quoniam prolixioris disputationem requirebat, in peculiarem dissertationem rejecit, nimirum id, quod S. Cyrillus ait Catechesi 2. n. 10. Deum, quod etiam fidelibus Angelis condonet, habere. *Nescimus*, inquit, *quanta ille Angelis quoque condonaverit, nam & illis condonat; quandoquidem unus est solus sine peccato, qui nos à peccatis purgat Jesus.* Quadruplicem verò ea de re apud veteres sententiam observat Touttéus. Prima, eos jam non posse peccare; à qua opinione parum dissentit Cyrillus. Secunda opinio fuit Origenis, vel ei imputata, Angelos bonos cadere posse, & malos restitui. Tertia opinio est eorum, qui Angelos vel nondum, vel seriùs tandem in gratia, & boni prosecutione confirmatos docent. Quarta opinio, quæ est Cyrilli, Angelos sine status sui periculo levibus peccatis obnoxios esse. Vide Touttéi nov. edit. Opp. S. Cyrilli Hierosol. Dissert. III. Cap. V. col. CLXI. seq.

EGINHARDI ex Cancellario Caroli M. Abbatis I. Seligenstadenensis Libellus de Cruce adoranda ad Lupum Ferrariensem, qui epistola quarta ad Eginhardum, *libellum*, inquit, *de adoranda Cruce, meo judicio utilissimum, quem meo nomini dedicasti, ut par fuit, amplexus sum.* Dolendum, quod libellus iste in deperditis habeatur.

Devotio & munificentia, quam Ludovicus Pius erga S. Sebastianum Martyrem exhibuit, cum in Monasterio S. Medardi Sueffionensis à Lothario filio suo detineretur, auctore incerto Monacho S. Medardi, sed contemporaneo. Extat in Dufchesniana Collectione Scriptor. Rer. Franc. tom. 2. pag. 334.

WALAFRIDUS STRABO, Augiensis Abbas, librum edidit de rebus ecclesiasticis, ubi apertè capite octavo contra Iconomachos probat, cultum religiosum, honestum, ac moderatum Sanctorum imaginibus esse exhibendum, sicut disertè contra Dallæum Calviniani verbi Ministrum evincit Nat. Alex. Dissert. vi. in Hist. Eccl. Sec. VIII. & IX.

HINCMARUS, Remensis Archiepiscopus, *flagitantibus Coepiscopis fratribus suis*, libellum scripsit, qualiter imagines Salvatoris Nostri, vel Sanctorum ipsius honorandæ sint, testante Flodoardo in Historiæ Remensis lib. 3.

lib. 3. cap. 29. quod Hincmari Opus et si exciderit, tamen ex Flodoardi verbis intelligimus, *Hincmarum* imaginibus non denegasse cultum omnem, sed saltem qualemcunque concessisse. Vid. Ant. Pag. ad annum 825. pag. 523.

S. ADONIS, ex Ferrariensis Monasterii Cœnobita Viennensis in Gallia Episcopi *Libellus de Festivitatibus Apostolorum, successorumque eorum*. Extat ex Rosweidi editione Tom. XVI. pag. 822. Bibl. Patr. edit. Lugdun. anno 1677.

S. ODONIS, Abbatis Cluniacensis *Tractatus, quod Beatus Martinus par dicitur Apostolis*, typis excusus fuit operâ Jodoci Clichtovei unâ cum Sulpitio Severo de vita S. Martini, & Gregorio Turonensi Paris. 1511. in 4. atque in Bibl. Vet. Patrum Lugdun. Tom. XVII.

-- EJUSDEM *Sermo de Combustione basilicæ S. Martini Turon.* ibid.

S. ANSELMUS, Archiepiscopus Cantuariensis scripsisse fertur de *laudibus S. Petri* in suis colloquiis cœlestibus, quæ prodierunt Lugduni anno 1630. fol. ex officina Laurentii Durand cum aliis ejus Operibus, studio Theophili Raynaudi, è Soc. Jesu Theologi. Verùm in nova & accuratissima Operum S. Anselmi editione nihil hujusmodi, si bene memini, comparet.

GUIBERTUS, Abbas Monasterii B. Mariæ de Novigento anno MCIV. electus, scripsit Libros IV. de *Pignoribus Sanctorum*, occasione dentis, quem à Christo novenni emissum Sammedardenses Monachi se habere gloriabantur. In secundo libro de sacrarum Reliquiarum suppositione uberimè disserit: circa ipsas penè infinitos errores facti ait contingere, dum hi illum, & alii eundem se habere asserunt: verbi gratia, Constantinopolitani & Angeriacenses Monachi caput S. Joannis Baptistæ se habere testantur, quasi biceps fuisset sanctissimus Præcursor. Ambianensem Episcopum *Godefridum*, cum corpus (ut putabat) S. Firmini Martyris transferre vellet, nullamque invenisset inscriptionem, nullum testimonium in theca, plumbeæ laminæ inscripsisse: *Firminus Martyr, Ambianorum Episcopus*, eodem verò tempore in Monasterio sancti Dionysii facta corporis sancti Translatione, membranulam in Martyris naribus repertam, quæ *Firminum Ambianensem Martyrem* ef-

se testabatur. *Odonem*, Baiocensem Episcopum, cum S. Exuperii corpus, quod in castro Corbolio colitur, corrupto muneribus ædituo, se obtinuisse putaret, cujusdam Rustici Exuperii nomine corpus accepisse, & Bajocas abstulisse. Hos errores inde ortos scribit, quòd è tumulis eruerentur Sanctorum corpora: *Et cum pietatis obtentus occasio circumlationis extiterit, ad hoc subeunte nequitia, detorqueri cæpta est intentionis reſtitudo, ut pene quæ simpliciter fieri consueverant, rumperet universa cupido*. Non probat, quòd sacra pignora auro aut argento includantur ad quæstum, cum Christi corpus sepulchro conditum fuerit. Et gravissimè puniti, qui corpora S. Pauli Apostoli & S. Laurentii Martyris tempore S. Gregorii Inſcii conſpexerunt. *Quæ cum ita sint, Quid de iis, inquit, judicii profertur, quibus avaritia sola in causa est, & Sanctorum corpora faciunt irrequieta diſpergi, immò, ut sic dicam, pro ſola oblationum illatione, quotidiano obtentui haberi? Solent namque pyxidibus eburneis aut argenteis nuda Sanctorum ossa contegere, & ad tempus & horum pretio sese ingerente retegere*. Abusum, perverſitatem, avaritiam, non pietatem improbat Guibertus, quæ vii sanctissimi ab antiquo Sanctorum corpora argento, auro, gemis vestiverunt, & adornarunt: qua de re Sozomenus lib. 9. cap. 11. S. Audoenus in vita S. Eligii lib. 1. cap. 32. aliique veteres legi possunt. Libro III. contra Sammedardentes probat, Christum dentem in terris non reliquisse, quia perfecta ejus resurrectio non fuisset, si aliquod ejus membrum & pars vel minima corporis à gloria resurrectionis fuisset exclusa. Quamobrem nec umbilicum, aut alia ad Christi corpus pertinentia in terris haberi censet. *Ponamus itaque, inquit, quasi posse fieri vos tanto munere locupletes: velim ergo respondere dignemini in cuius corporis jus in Resurrectione cessurum dentem, & cætera quæque putatis? Non minus etenim de umbilico, & cæteris, quæ de ipso haberi dicuntur, quàm de dente apud nos agitur: quod planè de uno dicitur, redundat ad cætera. Ubi igitur se conferent, quæ de Domino Salvatore servantur, cum ultimus dies ille ingruerit? Si ad pristinum reditura sunt corpus, quò se recipient? Quæ loca sese recipiendis aperient? An edentulus Salvator clarificatus hucusque mansit, ut locum denti superventuro serviret?*

Et certè denti tantillo locus conveniens in virili, quod est dominica fauce, nequaquam competeret. Esto, quò se umbilicus, quæso reponet? Nunquid duæ clarificationes in eodem corpore celebrantur? Res est, quæ nusquam legitur, quæ nullis testimoniis approbatur. Lac Beatæ Virginis, quod in ecclesia Laudunensi asservari dicebatur, nec ibi, nec alibi haberi censet, ac probat. Vid. Nat. Alex. Hist. Eccl. Sec. XII. c. 6. art. 6. Tom. 6. pag. 517. Lud. du Mesnil. Doctr. & Discipl. Eccl. tom. 16. l. 48. pag. 304.

BERENGOSI Abbatis S. Maximini Sec. XII. clari *Sermones V. de Martyribus, Confessoribus, Dedicacione Ecclesiæ & veneratione Reliquiarum* editi fuerunt Colonia 1555. recusis verò in Bibliothecis Patrum, & novissimè in Lugdunensi Tom. XII. pag. 376.

PETRUS ABÆLARDUS scripsit de *Laude S. Stephani Martyris*, continetur inter ejus Opera, quæ Franciscus Amboise in 4. publicavit, Parisiis anno 1624.

THEOFRIDUS Epternacensis in Ducatu Luxemburgico Abbas XXIV. claruit sub an. 1120. & scripsit Sermones de cultu & veneratione Sanctorum, qui in Bibl. PP. Lugdun. Tom. XII. pag. 412. extant. Collectores tamen hujus Bibliothecæ negant, satis constare, quo tempore hic auctor vixerit.

ERNESTUS, Abbas Zwifaltensis in Suevia, de *Laude Martyrum* scripsit, quorum meritis & ipse martyrii palmam obtinuit. Cùm enim an. 1048. à Romano Pontifice ad disseminandum Dei verbum Hierosolymam, atque alia Palæstinæ loca missus fuisset, ob constantiam in docenda Christi doctrina martyrio illic coronatus & Antiochiæ sepultus est. Ita Ant. Possév. Appar. sac. tom. 1. pag. 448. Plura in Annal. Monasterii.

AIMOINUS Monachus S. Germani à Pratis sub annum 872. ætatem agens scripsit Libros II. ad Bernonem Abbatem *De inventione & translatione Corporis B. Vincentii Levitæ & Martyris ex Valentia Hispaniæ an. 864. ad Monasterium Caltrum Diocesis Albigenſis in Gallia, versibus scripti hexametris, unâ cum Epistola ad Theogerum Monachum & Carmine versuum LX. heroicorum de eadem translatione extant cum Breullii Aimoino, Historiæ Franciæ Scriptoris Parisiis an. 1603. in fol. in Boscii Bibliotheca Floriacensi, Lugduni 1605. & in Actis SS. Januarii Tom. 2. pag. 405. necnon in Mabillo-*

nii Actis Sanctorum Ord. S. B. Sec. IV. Part. I. pag. 652.

-- EJUSDEM *De Translatione SS. Martyrum Georgii Monachi, Aurelii & Nataliæ Liber, & Libri II. de eorum miraculis* apud eundem Mabill. Sec. IV. Tom. II. p. 45. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 1. p. 85.

ODO, sive Oddo, Mauriniacensis Cœnobii Alumnus in Diocesi Senonensi propè Stampas, Abbas primùm S. Crispini majoris Sueſſionensis, fuit vir eximiæ virtutis & prudentiæ. Ejus epistola ad Thomam Comitem scripta circa an. 1135. de quodam miraculo S. Thomæ Apostoli apud Indos à Mabilionio vulgata fuit. Obiit Odo anno 1151.

NICOLAUS RADELIFUS, Monachus atque Archidiaconus ad S. Albanum in Anglia circa an. 1390. scripsit inter alia præclara Opera librum pro *Imaginum cultu*. Utrùm sit licitum Christiano imag. Pitt. æt. 14. p. 543.

JOANNES TRITHEMIUS, Abbas Spanheim. laudes S. Annæ Matris B. Mariæ Virginis celebravit libro in Capita XVI. diviso ad *Rumoldum Lampach* Priorem Carmelitarum Francofurtensium, qui habetur in ejusdem Paralipomenis 1605. à Jo. Busæo Soc. Jesu Theologo Moguntiæ. & an. 1624. in 8. Colonia recusis ex editione Lipsiensi apud Melchiorum Lotterum an. 1494. Scripsit etiam librum unum satis prolixum in XX. capita distinctum hoc exordio: Magno sæpè desiderio statui. *Oliv. Legipont in vit.* num. 54.

-- EJUSDEM Epistola ad Julium II. P. M. pro Canonizatione S. Bennonis Mifnensis Episcopi. Extat Epist. Famil. lib. 1. n. 64. pag. 491.

COELESTINUS BOTTA, Italus, Cremonensis, incertum cujus monasterii monachus, scripsit *De veneratione Sanctorum* libros V. Franciscus Arifius Lit. Cremon. tom. 1. pag. 240. ad an. 1427. apud Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 120.

ADRIANUS GALTERUS Mathæi Galteri (*Gaultier*) Abbatis Monasterii an. 1511. Nepos, ejusdem Cœnobii Presbyter, Asceta, ac Doctor Theologus, auctor est Operis, cui titulus: *Æquilibrum virtutum B. Petri Apostoli & S. Martini*. Luc. Acher. in edit. Opp. V. Guiberti Abb. Novigent. pag. 595.

MARCI à BRIXIA, Itali, Brixiani, Abbatis S. Vitalis Ravennæ è Congr. Casin. præclara *Oratio in Translatione sanctorum Corporum*, in Monasterio

S. Justinæ quiescentium, à templo veteri ad novum: prodiit Patavii anno 1562, in 4. & Brixia, uti Arnoldus Wion apud Armellinum loc. cit. part. 2. pag. 89. fidem facit.

CAROLI STENGELII Abbatis Anhusani *De Reliquiarum cultu, veneratione, ac miraculis* Libri V. Ingolstadtii an. 1624.

EJUSDEM *Emblemmata Josephina* in 4. Aug. Vind. typis Veronicæ Apergerin an. 1658, in 4.

FRANCISCUS HAMILTON ex Illustriss. Familia in Scotia natus an. 1550. Monasticen professus Ratisbonæ in Germania an. 1578. sub Niniano Abbate Monasterii Scotorum ad S. Jacobum, vir comitate & doctrina conspicuus. Anno 1595. ab Abbate Joanne Jacobo cum quinque aliis viris Religiosis Herbipolim ad incolendum ibidem Scotorum Monasterium jure postlimini restitutum ut Prior Conventualis, anno 1611. præficitur Abbas. Obiit an. 1617. ætatis 67. scripsit *de Sanctorum invocatione, & legitimo usu sacrarum Imaginum* in 4. Herbipoli edita an. 1598.

CONSTANTINI CAJETANI, Abbatis S. Baronti è Congr. Casin. *Tractatus de Sanctorum Canonizatione* Ms. Armell. Bibl. Cas. part. 1. p. 131.

ANTONII FLORETI, Itali, Romani è Congregatione Casinensi *Panegyrico per le Reliquie de' St. Giusto, & Aurelio Martiri detto in Galiate per la Festa dello loro Traslazione, i.e. Panegyris pro Reliquiis SS. Justii & Aurelii Martyrum dicta in Glassiate die festa eorum translationis.* Mediolani apud Antonium Malatestam an. 1675. in 8. Author ad meliorem vitam translatus est an. MDCC. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 52.

JOANNES DE PETROSA, Hispanus, Generalis in Curia Romana Congregationis suæ Procurator, scripsit

De Martyrio ducentorum Monachorum S. Petri de Cardenna responsiones ad objectiones sanctæ Congregationis sacrorum Rituum. Quæ editæ sunt cum Alphonfi Ciaconii Dominicanus ejusdem argumenti libello. *Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. p. 579.*

JOANNIS MABILLONII è Congr. S. Mauri *Lettre à Monseign. l' Evêque de Blois touchant le discernement des anciennes Reliques, au sujet d'une dissertation, de M. Thiers contre la sainte Larmie du Vendôme.* Hoc est: *Epistola ad Illustriss. Episcopum Blesensem de veteribus reliquiis discernendis, cui ansam præbuit D. Thiersii dissertatio adversus sacram*

lacrymam Vindocinensem. in 8. Parisiis 1700. In Abbatiali Ecclesia sanctissimæ Trinitatis Vindocinensi, Diœcesis aliàs Carnutensis, nunc Blesensis, aservatur, maximâque fidelium veneratione, & concursu colitur, jam ab ipsa monasterii fundatione, id est: à sexcentis amplius annis, pretiosa quædam cistella vitream ampullam cærulei coloris continens, quâ inclusa creditur una ex Christi lacrymis, quas in excitatione Lazari fudit Salvator. Hoc munere Vindocinensem Ecclesiam donavere Gaufridus Martellus & Agnes ejus conjux monasterii conditores, accepto, ut ferunt, ab Henrico Rege, cui à Nitkero Frisingensi Episcopo allatum ex urbe Constantinopoli, donatum fuerat. Hanc historiam repræsentant tum ipsa capsula, tum arcuata rudi artificio structa fabrica, sub qua hæc capsula reclusa est, eodem ferè tempore erecta, quarum specimen æri incisum exhibet Mabilionius tomo Annalium IV. pag. 532. Cæteræ translationis circumstantiæ prorsus incertæ sunt, ut quas scriptis mandare neglexerint primi Vindocinenses Monachi. Seculo proxime elapso unus ex eodem cœnobio brevissimum quendam libellum Vindocinensibus typis ad vulgi usum edidit, in quo quid ferret accepta populis ea de re traditio, haud eleganti sermone, nec majori artis criticæ peritia, simpliciter tamen, & bona fide exposuit, populi pietati magis, quàm criticæ regulis consulens. Plerumque prostat libellus ad majores ecclesiæ valvas apud mulierculas, infimæque fortis mercatores, victum sibi ex ejusmodi mercibus corrodescentes. Is ipse tamen est, quem literatis prorsus ignotum ferè sibi refellendum suscepit Joannes Baptista Thiers, scriptâ dissertatione adversus sacram lacrymam Vindocinensem anno MDCXCIX. Parisiis edita. Si quidem solum id fecisset, gigantes in formicam elidendam conatus risissent omnes. Sed quòd captata hinc anfa, diras in totum Ordinem Benedictinum scripserit, Benedictinosque traduxerit, quasi turpissima omnium impostura falsas reliquias populis obtrudere gestiant; quòd impios ac scuriles jocos ex profligatissimo omnium libro, Apparatu ad apologiam Herodoti, haustos, sermonibus admiscere non puduerit; quòd demùm eas regulas ad discernendas veras reliquias à falsis statuerit, quæ si valeant, pessimeunt omnes reliquiæ, ullæque

vix inconcussæ stare possunt; id dissimulari omnino non potuit, nec de- cuit. Veritus Mabilionius, pro sua pietate, ne hominis fama qualiscun- que levissimis ac futilibus argumentis adderet pondus, indèque conturbati fideles sacras omnes reliquias promiscuè & temerè in dubium revocarent, imò & contemptui haberent; repressa hominis temeritate, causam non Vindocinensis modò, sed & omnium aliarum Ecclesiarum, quæ per Vindocinensis latus configebantur, sibi agendam esse duxit. Scripsit proinde patrio sermone *Epistolam ad illustrissimum Episcopum Blesensem de veteribus reliquiis discernendis*, ediditque anno MDCC. In ea primùm expendit regulas à Dissertationis Auctore propositas, & exempla quibus muniabantur; tum ostendit alias falsas esse, & in reliquiarum omnium perniciem ac fidelium conturbationem constitutas, alias verò nihil prorsus ad rem facere; tum alias majori certè judicio, prudentia, ac pietate ipse constituit, ad quas in veterum reliquiarum habendo discrimine attendendum sit; tum expostulat cum adversario, cujus impiè scuriles & dicaces impetus identidem castigat, quòd iniquo partium studio abreptus falsarum aut dubiarum reliquiarum, quales perperam fingebat, crimen Benedictinis solis affingat; cum tamen veteres omnes ecclesiæ cum secularibus, tum regulares, similibus gloriantur, gloriarique se meritò posse existiment; tum denique Ecclesiæ Vindocinensis traditionem, ac bona cum fide junctam possessionem legitimis titi fundamentis, & ab adversarii similitudineque telis tutam esse demonstrat. *Vid. Theoderic. Ruinart in vit. Mabilionii; le Cerf in Biblioth. Hist. Crit. pag. 280.* Cæterùm Mabilionii Epistola recusa fuit in ejus Operibus Posthumis tom. 2. pag. 361.

EUSEBII ROMANI AD THEOPHILUM GALLUM *Epistola de cultu Sanctorum Ignotorum* in 4. Parisiis apud Petrum & Imbertum de Bats an. 1698. Summa hujus Epistolæ uno verbo expressa est: „meritò colendos esse Sanctos illos, quorum corpora ex illis „ Romanis cœmeteriis eruta sunt, „ modò de eorum martyrio aut fan- „ titate certis constet argumentis. „ Author fuit Joannes Mabilionius. Nomen si dissimulaverit, fecit prudentiâ; quod nimirum haud nesciret, lubricum & invidiosum esse argumentum, pluribusque displicituram esse Episto-

lam; quæ nihilominus quinquies minimum Parisiis, item Bruxellis, Turoni, Gratianopoli, ac Ultrajecti recusa fuit. Ultima editio, eaque ab ipso Mabilionio recognita, & aucta, est illa, quæ Parisiis in 12. an. 1705. comparuit. Et verò præ prima Romæ multò acceptior fuit, ipsi Summo Pontifici Clementi XI. probata, qui ea lecta, laudavit, gratulatoriasque ad auctorem suo nomine scribi iussit literas per Claudium Stephanotium, Procuratorem Generalem Congregationis S. Mauri. Scripserunt & Cardinales multi, in quibus Eminentiss. Ottobonius iis verbis usus est: *Ut in sacra Indicis Congregatione comparuit hæc nova editio, Eminentissimorum Patrum unanimi consensu plenisque suffragiis commendata & ornata fuit.* Dominus Boinus, qui Gallicè vertit, elegantes literas de sua versione ad Mabilionium dedit, quæ in hujus Opp. Posthum. tom. 1. pag. 312. leguntur. Novissima editio recognita & emendata juxta exemplar Parisiis impressum an. 1705. prodiit Tridenti anno 1724. apud Jo. Bapt. Baronum.

EJUSDEM *Dissertatio de Cultu Imaginum*, non erudita minùs, quàm solidæ doctrinæ. Extat in Præfat. Sec. III. Act. Ord. S. B. Hanc si legerent A catholici, cultus præposterius culpam nunquam Romanæ Ecclesiæ attribuerent, quæ illum non approbat, quique effectus est ignorantie populi, cujus intentionem Deus, sæpè excusat.

EJUSDEM *Dissertatio de formula Canonizationis Sanctorum*, quâ nunc utitur Ecclesia, quo seculo cœperit, & quomodo olim fiebat. *Vid. Præfat. ad Tom. VII. Act. O. S. B.*

EJUSDEM *Informatio de probatione Reliquiarum per ignem.* Extat Opp. Posthum. tom. 1. p. 285.

S. OTHONIS Abbatis Floriacensis, & Cluniacensis *Sermo de S. Maria Magdalena.* Sermonem dico potiùs, quàm vitæ feriem; verùm ea ratione concinnatum, ut quidquid in Historia Evangelica ad S. Mariam Magdalenam spectat, satis accuratè profèquatur; haud quaquam dubitans, ut erat seculo X. totius Ecclesiæ receptissima opinio, quin & Peccatrix, & Maria Bethanica cum S. Maria Magdalena confundendæ essent; utinam tam clarè alicubi indicasset, æquè communem suo tempore fuisse totius Gallie sententiam de Sancta eadem Massilia, aut ad S. Maximum de-

posita: quam quæstionem per id tempus controversam non fuisse, vel ex eo capite planè intelligis. Satis nobis sit Sermonem tradere, prout ab Odone scriptus est. Ita Jo. Bapt. Solerius, Hagiographus Antverpiensis in Actis SS. Tom. v. Julii die 22. pag. 218. ubi ex editione Joannis Bosco Sermonem hunc recudi fecit.

B. HRABANI MAURI, Abbatis primùm Fuldenfis, postea Archiepiscopi Moguntini *de laudibus Sanctæ Crucis* libri duo, eruditione, versû, profaque mirifici. Quo figuris, sive Imaginibus xxviii. multa fidei Christianæ mysteria, multi mystici numeri: Angelorum, virtutum, septem donorum Spiritus S., octo beatitudinum, quatuor elementorum, quatuor temporum anni, quatuor Evangelistarum, V. Librorum Moysis, nominis Adam, Alleluia, aliarumque rerum vis & dignitas in formam Crucis redacta, subtiliter & ingeniosè explicantur. Proderunt seorsim Phorcæ operâ Jac. Wimphelingii per Thomam Anshelmum an. 1501. fol. Aug. Vindel. 1605. & cum Tractatu Jo. Valent. Merbitzii de Varietate faciei humanæ. Dresd. 1676. in 4. In Collect. verò Opp. Rabani tom. 1. pag. 273. seqq.

ADELBOLDUS ex Monacho Lobienfi Episcopus Trajectensis scripsit *de laudibus S. Crucis* Lib. I. Vid. Trith. Catal. Ill. Vir. Germ. pag. 130. & ex eo Gretser. lib. de Divis Bamberg. pag. 428. Acta SS. d. 14. Julii pag. 723.

ECKBERTI, Abbatis Schönauensis, qui anno MCLX. floruit, *Opusculum de laude S. Crucis*, typis mandatum à Bern. Pez tom. vii. Eibl. Ascet. pag. 13.

NICOLAUS DE LAINE, Abbas S. Gerardi in Bronio, tertio à Namurco milliari. Ob. an. 1448. scripsit *de Translatione salutiferæ Crucis*. Foppens Bibl. Belg. pag. 913.

CONRADI DEMELMAYR *Cruce in Cruce*, h. e. Brevis descriptio S. Crucis Christi, & S. Crucis Schyrensis. Typis Monasterii Tegernseensis in 8. an. 1736.

BENNONIS LÖBELII, R. mi Abbatis Brevnovientis, vulgò S. Margarethæ propè Pragam in Bohemia

Disquisitio Sacra Numismatica de Origine, Quidditate, Virtute, piòque Usu Numismatum, seu Crucillarum S. Benedicti Abbatis novissimè per S. S. D. N. Benedictum XIV. P. M. inflaurato ad preces Reverendissimi ac Amplissimi DD. Bennonis, Liberi ac Exempti Monasterii Brzevnovientis, vulgò S. Margarethæ propè Pragam Ord. S. B. Abbatis, ejusdem Sac. Ord. per Bohem. Morav. & Silesiam Visitat. General. Perpet. Præpositi Wahlstadenfis in Silesia, Regni Bohemiæ Prælati Infulati. Viennæ in 8. ex typographia Leopoldi Kaliwoda anno MDCCXLIII.

AUGUSTINUS, Abbas & Princeps Einsidensis, edidit Germanicè anno 1611. *Speculum Pœnitentiæ*, seu Vitam S. Mariæ Magdalenæ; quæ fuit editio secunda.

AUGUSTINI CALMET, Abbatis Senonensis, *Dissertatio de S. Joseph, Mariæ Virginis Conjuge*. Extat inter Authoris Dissertationes Biblicas, & ante Commentarium in Evangelium S. Lucæ.

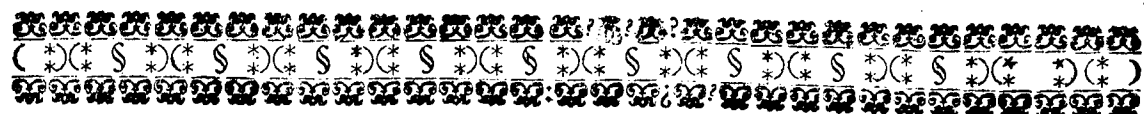
.. EJUSDEM Altera Dissertatio in obitum S. Joan. Evangelistæ l. c. Item Tractatus de Apparitione spirituum Gallicè primùm typis Einsidensibus an. 1749. tum Germanicè redditum, & pluribus auctum. Aug. Vind. an. 1751.

MAGNOALDI ZIEGELBAUER *Triumphale Silectium S. Georgii Megalo-Martyris in exemplum propositum Sodalibus Confraternitatis per Authorem coereciæ in Parochia Augiæ Divitis Superioris Cellæ ad abrogandam malam consuetudinem jurandi, conviciandi, imprecandi &c. Germanicè. Constantiæ in 8. anno 1727. per Leonhardum Parcus.*

EJUSDEM *Dissertatio de Præsidio & Patrocinio S. P. B. in articulo mortis*. Constantiæ in 8. typis Jo. Ignatii Neyr an. 1730.

CAPUT

CAPUT II.

JURISPRUDENTIA

ECCLESIASTICA.

JUS omne Ecclesiasticum ex gemino fonte, Decretis Summorum Pontificum, atque Ecclesiæ Conciliis, præcipuè emanat. Decreta Pontificum voco eorum Literas, Bullas, ac Constitutiones. Literæ seu Epistolæ dicuntur, quæ ab antiquioris, Bullæ ac Constitutiones, quæ à recentioris ævi Pontificibus scriptæ sunt. Antiquiores Ordinis nostri Summos Pontifices intelligo eos, qui à Gregorio Magno ad Gregorium VII., recentiores, qui post hunc ad summam Sedem evecti fuerunt. In Conciliis, quorum alia sunt universalia, alia particularia, non tantùm *Benedictini Pontifices*, sed alii etiam Archiepiscopi & Episcopi Familiæ nostræ sacros condiderunt Canones, quibus vel Jus Ecclesiasticum antiquum instauratum, vel novum pro rerum exigentia sancitum fuit. Quid? quòd quandoque Abbates à virtute & doctrinâ commendati ad Concilia & Synodos evocati fuerunt, ut Patribus in Canonibus condendis adjumento essent. Eam ob rem præsens Caput *de Jurisprudentia Ecclesiastica* in plures sectiones distribuendum est, ut ejus seu Conditores, Scriptores, & Interpretes, seu Collectores atque Editores ritè enumerentur. Quem verò morem in Capite præcedenti servavimus, etiam hîc obtinebimus, ut non omnes, nec prolixè, sed compendiariò tantùm recenseamus.

SECTIO I.

CONDITORES, COLLECTORES, ATQUE EDITORES JURIS CANONICI.

§. I.

Summi Pontifices ex Ordine S. B. qui Literas, Bullas ac Constitutiones ediderunt.

GREGORIUS M. Pontif. Max. ab anno 590. Sept. 3. ad 604. Mart. 12. Ejus *selectiores Epistolæ* Hadrianus Papa I. in Decretalium libros XII. redegit, teste Johanne Diacono lib. iv. cap. 71. His Epistolis multa Decreta, v. g. lib. 1. Ep. 41. ad Leandrum Episcopum Hispanensem de trina mersione baptismi, imò universum pene Jus Canonicum continetur. Nemo diffitebitur, cui vel Adversaria solùm, quæ ex *Registro Epistolarum* Cardinalis Caraffa P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

confecit, percurrere collibitum fuerit. Sæpius verò inter ejus Opera lucem viderunt, & novissimè Parisiis à Sodalibus Congreg. S. Mauri an 1705. ordine temporis, quo scriptæ sunt, digestæ, adjectis Observationibus Criticis, quibus genuinæ à dubiis & supposititiis discernuntur. Extant etiam hî duodecim Epistolarum libri in editionibus Conciliorum Regiæ & Labbeana, in Binii verò, Harduini, & aliorum omisæ sunt.

Anno juxtà Labbeum 595. in Synodo

do Rom. Constitutionem, cui Episcopi xxiii. & Presbyteri xxiii. subscripserunt, edidit de Pontificiis Cubiculariis: *Præsenti Decreto constituo, ut quidam ex Clericis, vel etiam ex Monachis electi ministerio cubuli Pontificalis obsequantur, ut is, qui in loco est regiminis, habeat testes tales, qui vitam ejus in secreta conversatione videant.* Vid. Concil. tom. 3. col. 496. Hard. edit. & Labbei tom. 5.

Anno 601. in Synodo Romana III. Decretum pro libertate Monachorum edidit: *Quia in plurimis monasteriis multa à Præsulibus judicia atque gravamina monachos pertulisse cognovimus; oportet ut vestra Fraternalitatis provisio de futura quiete eorum salubri disponat ordinatione.* . . . Interdici- mus igitur in Nomine Domini nostri Jesu Christi, & ex autoritate beati Petri Apostolorum Principis, cujus vice huic Romanæ Ecclesie præsidemus, prohibemus, ut nullus Episcoporum aut secularium ultra præsumat de rebus, vel de cellis, vel villis, quæ ad ea pertinent, quocunque modo, qualibet occasione minuere, vel dolos, vel immissiones aliquas facere. . . Defuncto autem Abbate cujuscunq; Congregationis non extraneus eligatur, nisi de eadem Congregatione, quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit: & qui electus fuerit, sine dolo vel venalitate aliqua ordinetur. Quod si aptam inter se personam invenire nequeant, solerter sibi curent de aliis monasteriis similiter ordinandum. . . Pariter autem custodiendum est, ut invito Abbate ad ordinanda alia monasteria, aut ad sacros Ordines, vel clericatus officium, tolli exinde monachi non debeant. Descriptiones quoque rerum & chartarum monasterii ab Episcopo fieri omnino vetamus: sed si quando Rex exigit, Abbas loci cum aliis fratribus causas rerum inventarum faciat, & eorum consilio & judicio finiantur. Obeunte quoque Abbate, Episcopus in describendis providendisque rebus monasterii acquisitis, vel datis perquirendis nullatenus se permisceat. Missas quoque publicas ab eo in cœnobio omnino fieri prohibemus, ne in servorum Dei recessibus ulla popularis præbeatur occasio conventus, vel mulierum fiat novus introitus: quod omnino non expedit anima-

bus eorum. Neque audeat ibi ca- thedram collocare, vel quantamlibet potestatem habere imperandi, nec aliquam ordinationem quamvis levissimam faciendi, nisi ab Abbate loci fuerit rogatus: quatenus monachi semper maneant in Abbatum potestate, nullumque monachum sine testimonio vel concessione Abbatis in alia Ecclesia teneat, vel ad aliquem promoveat honorem. Hanc ergo Scriptorum nostrorum paginam omni futuro tempore ab omnibus Episcopis firmam statuimus, illibatamque servari. . . . Universi Episcopi respondere: *Libertati monachorum congraudemus, & quæ nunc de his statuit beatitudo vestra, firmamus.* Vid. Concil. tom. 3. col. 538. edit. Hard. & tom. 5. Labbei. Confer etiam Greg. M. lib. 7. epist. 18.

S. BONIFACIUS IV. Pontif. Max. ab anno 607. Sept. 18. ad annum 614. Maji 25. congregata Romæ Synodo anno 610. iii. kalendas Martias Monachorum hostes coercuit, quo ipsos etiam auctos sacerdotio ab administratione Sacramentorum arceri volebant. Extat ejus hac de re *Decretum* in Collectionibus Conciliorum. Labbeus & Harduinus hujus Decreti editionem aliam ab illa, quam Holstenius tomo 1. Collect. Romanæ vulgaverat, ex pervetusto codice exhibent. Refertur etiam à Gratiano xvi. q. 1. *Sunt nonnulli.* Impensè ergo Bonifacius monachis favit; an verò monachus ipse fuerit, ut Wionius, Cajetanus, Bucelinus, & alii satis multi volunt, non omnino planum Mabillonio videtur.

ADEODATUS Pontif. Max. ab an. 669. April. 9. ad an. 676. Jun. 26. Ejus est Epistola ad *Gratianum*, seu *Gordianum* Archipræsulem Toletanum, in qua varii canones ad Ecclesiasticam disciplinam spectantes continentur. Vid. Mag. Bibl. Eccl. pag. 114. col. 2. Ab eo etiam habetur Epistola ad Episcopos Gallie de privilegio, quod concessum Abbati monasterii *S. Martini Turonensis*. Ediderunt Massonus, Baronius, Sirmondus, Binius, & Monfugerius. Vid. Fabric. Bibl. Græc. Vol. xi. p. 468.

S. AGATHO Pontif. Max. ab an. 678. Octobr. 26. ad an. 682. Jan. 10. Extant ejus *Decreta* apud Gratianum c. 11. *Si omnes* dist. 19. & cap. *Agatho* dist. 63. remissivè ad Pontificale Vaticanum in Decretis Agathonis, & tom. 2. Concil. in Decretis ejusdem

Synodo etiam Romæ celebrata cum centum viginti quinque Episcopis Italis Monothelitas damnavit, & Concilio Constantinopolitano III. Generali VI. per Legatos præfuit, ejusque synodica Epistola, ceu ex ore S. Petri prolata à Patribus est suscepta, quam prolixissimam vide Concil. tomo III. edit. Harduin. Aliam editionis regie tom. xvi. ad Æthelredum Regem Merciorum, & Theodorum Archiep. Cantuariensem, Sexulfum &c.

S. GREGORIUS II. Pontif. Max. ab an. 714. Maji 22. ad 731. Febr. 11. à S. Bonifacio, quem ad Evangelium in Germania prædicandum miserat, anno 726. variis de argumentis consultus ad singula capita respondit, ea Epistola, quæ habetur editionis regie tom. xvii. cujus initium est *Desiderabilem mihi*, quæ à Gratiano perperam Gregorio III. tribuitur II. Q. v. c. *Presbyter*, xxxii. Q. vii. c. *Quod proposuisti*. De consecratione Dist. 4. c. *Parvulos*, & Dist. 5. I. *de homine*. Anno 721. mense Aprili habita Romæ Synodo adversus illicita conjugia septendecim canones promulgavit. Hos inter duodecimus est contra eos, qui hariolos, aruspices, incantatores observaverint, aut phylacteriis usi fuerint.

- EJUSDEM Epistolæ aliæ tredecim, 1.) ad Carolum Ducem (Martellum) Majorem Domus (Theodoric) Regis Francorum, cui commendat S. Bonifacium. 2.) ad Episcopos, aliosque tum Clericos tum Laicos. 3.) ad Clerum, Ordinem, & Plebem consistentem Thuringi, cui Bonifacius ordinatus erat Episcopus. 4.) ad Optimates Thuringorum. 5.) ad universum Thuringorum populum. 6.) ad universum populum Alt-Saxonum. *Caroli* Majoris Domus Epistola generalis de suscepto institutionem Bonifacio. 7.) Gregorii II. ad Bonifac. Episcop. 8.) ad Germanum CPol. Episc. 9.) ad Ursum Ducem Venetiarum. 10. & 11.) ad Leonem Isaurum Imp. 12.) ad Serenum Forojulensem Episc. 13.) ad Donatum Gradensem Patriarcham, ejusque subditos. Vid. Concil. edit. reg. Tom. xvii. Labbei Tom. vi. Harduini Tom. III.

- EJUSDEM Capitulare capitulis xiii. comprehensum, atque Martiniano Episcopo Sabinati, & Georgio Presbytero S. R. E. Legatis in Bajoariam missis, datum, apud Harduin. pag. 1867. & Labbeum pag. 1472.

S. ZACHARIAS Pontif. Max. ab an. 741. Decemb. 5. ad 752. Mart. 31. ad quinque Quæsitæ à S. Bonifacio Germaniæ Apostolo proposita respondit anno 743. De Sedibus Episcopalibus in Germania erigendis ita Bonifacium monuit: *Meminisse debes, charissime, quod sacris Canonibus præcipimur observare, ut minime in villulas vel in modicas civitates Episcopos ordinemus, ne vilescat nomen Episcopi.* Anno 745. rescripsit super controversia de Baptismo orta. Anno 748. respondit ad varia Capitula, de quibus à Pippino Majore Domus per Ardobanum presbyterum fuerat consultus. Viginti septem quæstiones de ordine episcopali, de poenitentia publica, & de matrimonio illicitis sic resolvit, ut cuilibet antiquum canonem pro responsione subjiciat. Eodem anno kalendis Maji respondit Zacharias ad varia Bonifacii Capitula proposita in literis, quas Romam detulerat Burchardus Wirceburgensis Episcopus. Anno 751. respondit Zacharias ad Epistolam Bonifacii, & ad varias ejus Quæstiones per *Lullum* gerulum propositas, quæ responsio epistola Zachariæ duodecima continetur. Capitula verò, sive Decreta, vel dixeris Canones xxv. quos congregatæ ad hoc Synodo anno 743. cognoscendos obtulit, vide apud Harduin. Concil. tom. 3. col. 1928. Labbe tom. 3. edit. regie tom. xvii.

STEPHANUS III. Pontif. Max. ab an. 768. Aug. 5. ad 772. Febr. 1. (*Decretum*, ut in die dominico à septem Episcopis Cardinalibus hebdomadariis, qui in Ecclesia Salvatoris, seu Lateranensi deserviant, Missarum solemnias super altare S. Petri celebrarentur, & *Gloria in Excelsis Deo* diceretur. Vid. Anast. Bibl. Ejus Epistolas. 1.) ad Bertradam Reginam, 2. & 3. ad Carolum & Carolomannum Reges, 4.) ad Carolomannum, quo compaternitatis spiritalis officium ipsi offert, vid. Concil. edit. reg. tom. xvii. Labbei tom. vi. & Harduini tom. iii.

S. GREGORIUS IV. Pontif. Max. ab an. 827. Sept. 24. ad 843. Jan. 25. Epistolam, ut Baronius ad an. 139. habet, ad Gallie & Germaniæ Episcopos dedit de causa Alderici Cenomanensis Episcopi, utpote majori, ad Sedem Apostolicam deferenda, & de appellatione ipsi & aliis Episcopis in similibus causis non deneganda.

ad extremum agit de Romani Pontificis potestate. Aliæ Gregorii graves, æque acerbæ Literæ ad Galliæ Episcopos, qui *periculum honoris*, seu depositionis non sine fastu & supercilio ipsi comminati fuerant, leguntur inter Agobardinas, à Stephano Baluzio an. 1666. in 8. vulgatas.

LEO IV. Pontif. Max. ab anno 847. April. 12. ad an. 855. Jul. 17. in Synodo Romana anno 853. Capitula quadraginta duo ad Disciplinam Ecclesiasticam attentantia promulgavit, quorum priora xxxviii. ex Synodo præcedenti Eugenii Papæ II. repetiit, & additionibus quibusdam ac quatuor Capitulis novis à se conditis auxit. Extant Concil. Tom. v. edit. Harduin. col. 71. Sunt verò, qui ex Anastasio Bibliothecario probare volunt, Leonem monasticen quidem inter Benedictinos exercuisse, ita tamen, ut nunquam eam fuerit professus.

JOANNES IX. Pont. Max. ab an. 901. ad 905. congregata Romæ Synodo an. 904. inter cætera præclare decreta secularibus Magistratibus interdixit, ne Jurisdictionem Episcopalem sibi arrogent, sanxitque, ut Episcopis in eorum diocæsis libera competat potestas *adulteria, & scelera inquirere, ulcisci, & judicare, secundum quod Canonibus censuerunt, absque impedimento alicujus. Et cum opus fuerit ad comprimendos rebelles & contemptores, publicum placitum convocent, non ad præjudicandum, sed potius ad ea, quæ Deo placita sunt, & salutari animarum conveniunt, prosequendum.* Joannes prætereà statuit, ut Imperatoris Legati sint præsentibus, dum Romanus Pontifex ordinatur. Quod Decretum postea ut aboleretur, multum cruoris humani effusum est. Abolevit etiam alio Decreto consuetudinem ab obitu Papæ ejus palatium deprædandi. Alteram Synodum Joannes Ravennæ coëgit, in qua sancitum fuit, ut sanctorum Patrum Regulis, & Caroli M, Ludovici Pii, Lotharii & Ludovici II. Capitularibus de præstandis ecclesiasticis decimis mos gereretur, ita ut violatores excommunicationi subjacerent. Baronio teste ad an. 905. n. 9. *Joannes duas scripsit epistolas ad Stylianum Episc. Neocæsariensem, quem prohibet communicare cum iis, quos Photius sacris Ordinibus initiaverat: tertiam ad Clerum & populum Linguonensem, quartam ad Carolum Simplicem Franciæ Regem.*

SYLVESTER II. Pont. Rom. ab an. 999. Febr. 19. ad an. 1003. Maij 12. Ejus Epistolæ CLIX. cum Decreto Electionis editæ fuerunt à Bibliotheca Papyrii Massonii Jcti Paris. an. 1611. in 4. Notandum verò, quòd plerasque has epistolas, dum esset adhuc Archiepiscopus Remensis, scripserit, tres autem tantummodò, dum Romanus esset Pontifex. Primam ad Azolinum Episc. Laudunensem, ut accusatus Romanæ Synodo se sistat. Alteram ad Arnulfum, quem sedi Remensi restituit. Tertiam ad Robertum Monasterii Viceliacensis Abbatem, cujus privilegia confirmat, quam cum duabus prioribus vide apud Harduin. Concil. tom. vi. Labb, tom. ix. edit. reg. tom. xxv.

S. LEO IX. Pontif. Max. ab anno 1049. Febr. 12. ad an. 1054. April. 19. Ejus Epistolæ xvii. extant Conciliorum editionis regiæ tomo xxv. Labbei tomo ix. & Harduini tomo vi. col. 927. 1.) Ad Michaëlem CPolitanum Patriarcham, adversus ejus & Leonis Acridani Episcopi præsumptiones. 2.) ad Episcopos Venetiæ & Istriæ, ut Patriarchæ Gradensi obedientiam præbeant. 3.) ad Thomam Episcopum Africanum pro Primatu Ecclesiæ Carthag. 4.) ad Petrum & Johannem Episcopos. 5.) ad Petrum Episcopum. 6.) altera ad Michaëlem CPolitanum Archiepisc. 7.) ad Constantium Monomachum Imp. 8.) ad omnes per Italiam Episcopos, ne possessiones omnes suas quisquam donet monasterio, sed earum saltem medietatem Ecclesiæ, ad quam pertinet. „ Relatum est, inquit Pontifex, auri- „ bus nostris, esse quosdam, qui sub- „ vertere atque dividere conantur ec- „ clesiæ unitatem: videlicet Abbates „ & Monachi, qui non studio chari- „ tatis, sed zelo rapacitatis invigilant, „ & docent, atque seducere non cessant seculares homines, quos illaqueare possunt, ut res suas atque possessiones, sive in vita, sive in morte monasteriis illorum tradant, „ & Ecclesiis, quibus subjecti esse videntur, & à quibus baptismum, poenitentiam, eucharistiam, nec non pabulum vitæ cum lacte acceperunt, vel accipiunt, nihil de bonis suis relinquunt &c. „ 9.) Epistola ad Auximenes, post obitum Episcopi, expilatores domorum episcopaliū. 10.) ad Joannem Archiepisc. Salernitanum, cui jura metropolitana confirmat, 11.) Epistola ad Principes

pes Britannia. 12.) ad Joannem Portuensem Episc. 13.) ad Hugonem Cluniacensem, & 14.) ad Fulconem Corbeiensem abbatem, quibus privilegia suorum monasteriorum confirmat. 15.) ad Petrum Damianum tunc eremitam, cujus Gomorrhianum approbat. 16.) Privilegium ejus eremo concessum. 17.) ad Sicenolphum Abbatem S. Sophiæ, Beneventi pro confirmandis monasterii illius privilegiis.

In Romana Synodo anno 1049. Decretum contra Simoniacos edidit. Decimas quoque à cunctis dandas Christianis, quarum nec mentio erat apud Apuliam, & per quosdam Orbis fines, ecclesiis restituit. Venditiones altarium, seu parochialium ecclesiarum sub anathemate prohibuit; sed constituit, ut partes decimarum ad Episcopum pertinentes quisque præful sibi teneret, aut, cuicumque vellet, tribueret: partem autem ad Altare pertinentem proprio pastori ecclesiæ gratis concederet. Incertas consanguineorum nuptias in multis orbis partibus indiscretè habitas discidit, pluresque nobilium hoc turpi devinctos nexu separavit. Vid. Lud. du Mesnil de Doctr. & Discipl. Eccles. tom. iv. pag. 79.

Idem S. Pontifex in Remensi Synodo duodecim canones condidit. *Primus*, ne quis sine electione Cleri & populi ad regimen ecclesiasticum proveheretur. *Secundus*, ne quis sacros Ordines, aut ministeria ecclesiastica, vel altaria, seu ecclesias emeret, aut venderet: & si quis Clericorum quilibet eorum emisset, id cum digna satisfactione suo Episcopo redderet. Reliquos Canones vide apud Harduin. tom. vi. Labbeum tom. ix. edit. reg. tom. xxv.

GREGORIUS VII. Pont. Max. ab an. 1073. April. 22. ad 1085. Maij 24. undecim Concilia Romæ celebravit, in quibus sanè quàm præclara condidit Decreta, inter quæ celebre est *Decretum contra Investituras*, quod Hugo Flaviniacensis Abbas in Chronico Virdunensi memoriæ prodidit apud P. Labbeum S. J. Tom. I. Bibliothecæ novæ Mss. Idem Hugo Flaviniacensis ex Quinta Synodo, quam Gregorius Romæ anno 1078. celebravit, duodecim Canones selectos Chronico suo Virdunensi inseruit, his adjectis verbis: *Hæc sunt Beatissimi Papæ Synodalia Decreta, moribus corrigendis idonea, SS. Patrum Decretis consona, cælo rovente stillata, universis fidelibus inculcan-*

da; justitia dictante prolata, fortitudine roborata, prudentia promulgata, temperantia virtute prædita.

Canonicas sancti hujus Pontificis Epistolas in Libros XI. distributas habemus; liber decimus in exemplari, quod in Bibliotheca Vaticana asservatur, vacat, & duæ tantum libri undecimi supersunt; prima ad Robertum Comitem Flandriæ, altera ad Guillelmum Regem Anglorum. Quibus duæ appendices accedunt. Vid. Hard. Concil. tom. vi. part. 1. col. 1196. seq.

VICTOR III. Pont. Max. ab anno 1086. Maij 9. ad 1087. Sept. 16. anno 1087. in Synodo Beneventana scripsit *Investituras*, & tam dantibus, quàm accipientibus aditus ecclesiæ interclusit. Vetuit, ne Poenitentia & Communio ab Hæreticis, & à Simoniacis, qui in hæreticorum numero sunt, suscipiatur. *Quia si nullus adsit Catholicus Presbyter, rectius est sine visibili communione persistere, & invisibiliter Domino communicare, quàm eam ab Hæretico sumendo à Deo separari.* Nulla enim conventio Christi ad Belial, neque pars aliqua fidei cum infideli. *Simoniacus verò, quia hæreticus, idcirco infidelis.* In eodem verò Concilio Pontifex infirmatus, post triduum peractis omnibus, festinus ad monasterium rediit, comitantibus Episcopis, & Cardinalibus, & in Capitulum Fratrum se ferri præcepit. Ubi sub districto anathemate prohibuit, ne quis ex successoribus suis auderet vendere fundos, ecclesias, villas, vel quascunque possessiones ad monasterium Cassinense pertinentes. Simili modo interdixit, ne quis monachorum absque conscientia abbatis sui libellum facere auderet: quod si fieret, irritum esset. Constituit etiam, ut monasteria omnia, quæ sub ditione nostri hujus Cassinensis Cœnobii sunt, singulis annis huic nostræ Congregationi prandium faciant.

Hoc statuto, omnium monachorum unanimi consensu præfatis etiam Episcopis adstantibus atque approbantibus domnum Oderisium, religiosum valde virum, Romanumque Diaconum, qui tunc erat nostri monasterii Præpositus, Abbatem constituit.

Post hæc convocatis ad se Episcopis & Cardinalibus, monuit ac jussit, ut juxtà Gregorii Papæ statutum, Ottone Ostiensem Episcopum quamprimum eligerent, Pontificemque constituerent: quem, quia præsens aderat, manu apprehensum cæteris Episcopis tradi-

tradidit, dicens: Accipite eum, & in Romana Sede locate, meamque vicem in omnibus, quousque id facere possitis, habetote. Hæc Leo Ostiensis apud Harduin. Concil. Tom. VI. part. 2. col. 1628.

URBANUS II. Pontif. Max. ab anno 1088. Mart. 12. ad 1099. Jul. 19. variis in locis duodecim Synodos ac Concilia celebravit, in quibus multos Canones ac Decreta promulgavit. Guichardo Constantiensis in Germania Episcopo, à quo de variis quæstionibus consultus fuerat, facultatem fecit, ut Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, qui in aliquod crimen sive secretum, sive publicum lapsi fuerint, suorum Ordinum functiones permitteret, *necessitate Ecclesiæ urgente, & ipsorum.* Ejusdem Pontificis Epistolas Canonicas num. XXI. cum appendice aliarum xxxix. vide apud Harduinum Concil. Tom. VI. part. 2. col. 1627.

PASCHALIS II. Pontif. Max. ab anno 1099. Aug. 12. ad 1118. Jan. 21. in Concilio Lateranensi contra Henricum IV. Imperatorem celebrato, Formulam Anathematismi, & Juramentum Fidelitatis ac Obedientiæ Romano Pontifici præstandum totius Ecclesiæ Archiepiscopis, priusquam pallium reciperent, præscripsit anno MCII. cujus hic tenor: *Anathematizo omnem hæresim, & præcipue eam, quæ statum præsentis Ecclesiæ perturbat, quæ docet & adstruit, anathema contemnendum, & Ecclesiæ ligamenta spernenda esse. Promitto autem obedientiam Apostolicæ Sedis Pontifici Domino Paschali, ejusque successoribus, sub testimonio Christi & Ecclesiæ, affirmans, quod affirmat, damnans, quod damnat sancta & universalis Ecclesia.* Fuerunt Metropolitanis, qui illud juramentum respuerent, per eam causam, quod omne juramentum à Christo in Evangelio sit prohibitum, nec ab ipsis Apostolis post Dominum statutum, nec ullis Canonibus in Conciliis præscriptum; ut constat ex epistolis Paschalis II. ad Archiepiscopum Panormitanum in Sicilia, & Colociensem in Hungaria, cujus objectiones sic repellit, formulamque suam his verbis vindicat: „Ajunt, omne jusjurandum à Christo Deo in Evangelio prohibitum, nec ab ipsis Apostolis post Dominum, nec in Conciliis inveniri posse statutum. Quid ergo est, quod idem Dominus ait: *Quod amplius est, à malo est.* Hoc enim amplius ut exigamus malum nos, illo permittente compellit. Nonne

malum est contra Canonum statuta prorumpere? Quam multi hoc, etiam post sacramentum hoc præsumperunt? Nonne prædecessor tuus præter Romani Pontificis conscientiam damnavit Episcopum? Quid super Episcoporum translationibus loquar, quæ apud vos, non auctoritate Apostolica, sed nutu Regis præsumuntur? Propter hæc mala, & alia evitanda hujusmodi juramentum exigitur. . . . Ajunt, in Conciliis statutum non inveniri, quasi Romanæ Ecclesiæ legem Concilia ulla præfixerint, cum omnia Concilia per Ecclesiæ Romanæ auctoritatem & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis Romana patenter auctoritas excipiatur. Nonne in Chalcedonensis Concilii actione decima sexta statutum est: Ante omnia quidem primatus honorem præcipuum secundum Canones antiquæ Romæ Archiepiscopo servari, concilio servari? Itaque quod censuerunt Rex & Magnates à supradicti sacramenti conditione te quiescere, videtur vobis iudicium Evangelicum? . . . Nunquid Hungarico Principi dictum est: Et tu conversus confirma fratres tuos? Nunquid hæc nos commodi nostri provectione requirimus, & non unitatis Catholicæ statuimus firmamentum? Possunt Apostolicam Sedem contemnere, possunt adversum nos calcaneum elevare; datum à Deo privilegium evertere vel aufere non possunt, quo Petro dictum est: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. . . . Tibi dabo claves regni cælorum. Cum igitur à Sede Apostolica vestra insignia dignitatis exigatis, quæ à Beati tantum Petri corpore assumuntur: justum est, ut vos quoque Signa Apostolicæ subjectionis debita signa solvatis, quæ vos cum beato Petro tanquam membra de membro hære, & Catholici Capitis unitatem servare declarent. In quibus à prædecessoribus nostris ea est adhibita moderatio, ut nihil injuriosum, nihil difficile sit appositum, quod non etiam præter exactionem nostram ab omnibus debeat Episcopis observari, qui sub Apostolorum Principum Petri & Pauli obedientia decreverunt & unitate persistere. Plura alia Paschalis in causa investiturarum contra Henricum V. decrevit in Concilio Lateranensi secundo &

ter-

tertio, atque Viennensi, in quo prædictus Imperator ob extortas investituras anno 1112. excommunicatus est. Ejus Regestum adornavit Gelasius II. ex Monacho Casinensi Romanus Pontifex, & immediatus successor. Epistolas verò ejusdem Canonicas exhibet Harduinus. Concil. tom. vi. part. 2. pag. 1763. Vide plura de hujus Pape Epistolis apud Fabric. Bibl. med. Lat. l. 14. p. 582.

GELASII II. Pontif. Max. ab anno 1118. Jan. 21. ad 1119. Jan. 29. edidit Epistolas VII. quarum duæ postremæ in regia Conciliorum editione desiderantur. At primæ tres pertinent ad Mauritium Bracarensem, quem Henricus Imp. sub nomine Gregorii VIII. vero Pontifici opposuerat.

INNOCENTIUS II. Pontif. Max. ab anno 1130. Febr. 14. ad an. 1143. Sept. 24. scripsit Epistolas XLVIII. quæ apud Labbeum Tomo x. & Harduinum Tomo vi. part. 2. habentur, in regia verò editione desiderantur. In Epistola XLI. lætitiæ præfert, quod ipse cum fratribus suis debacchantium Judæorum furorē ac rabiem evaserit.

COELESTINUS V. Pontif. Max. ab anno 1294. Julii 5. usque ad 12. Decemb. quo se Pontificatu sponte abdicavit, edita Constitutione: *Licere Pontifici Romano abdicare se Magistratu:* cujus rei unus ultrò ipse exemplum edidit.

CLEMENS VI. Pontif. Max. ab anno 1342. Maij 7. ad an. 1352. Dec. 6. Non contentus, quod Armenorum Catholicus & Præfules professi essent, Ecclesiam Romanam esse solam Catholicam, solum Pontificem Romanum habere plenitudinem potestatis, locum tenere B. Petri, esse universalem Christi Vicarium, ab ipsis explicatam magis Pontificis Primatus professionem exegit, cujus capita in literis ad eundem Catholicum anno 1351. datis legere est apud Odoricum Raynaldum num. xi. Ego hic quintum, octavum, & decimum tertium adscribam.

V. Si credidisti, & credis, quod in tantum fuerit, sit, & erit suprema & præeminens auctoritas & juridica potestas Romanorum Pontificum, qui fuerunt, nostri, qui sumus, & illorum, qui in posterum erunt, ut à nemine judicari potuerint, potuerimus, neque in posterum poterunt: sed soli Deo judicandi servati fuerint, servemur, & servabuntur. Et quod à sententiis & iudiciis nostris non potuerit, neque possit, nec poterit ad aliquem Judicem alium appellari.

VIII. Si credidisti, & credis, Romanum Pontificem solum posse sacros Generales Canones condere, plenissimam Indulgentiam dare visitantibus limina Apostolorum Petri & Pauli, vel ad Terram sanctam accedentibus, aut quibuscunque Fidelibus verè & plenè penitentibus & confessis.

XIII. Si credidisti, & adhuc credis, solum Romanum Pontificem, dubiis emergentibus circa Fidem Catholicam, posse per determinationem authenticam, cui sit inviolabiliter adhærendum, finem imponere: Et esse verum & catholicum, quidquid ipse auctoritate clavium sibi traditarum à Christo determinat esse verum, & quod determinat esse falsum & hæreticum sit censendum. In his tribus Capitibus Romani Pontificis suprema auctoritas & infallibilitas independenter à consensu Ecclesiæ stabilitur, quam nos Benedictini Theologi in Germania reveremur, & profite-mur; utinam etiam omnes in Gallia.

Præter alia multa Decreta Clemens VI. Jubilæum ad quinquagesimum annum redactum, anno MCCCL. celebrandum indixit, Constitutione *Unigenitus*, quæ inter *Extravagantes communes Tit. de Pœnis & Remissionibus* legitur. Contra bonorum ecclesiasticorum occupatores Constitutionem edidit. Nec non alteram de cibo & potu ac numero servientium, quibus uti possunt S. R. E. Cardinales existentes in Conclavi pro electione Summi Pontificis. Ejus Declarationem de *Monachis nigris* exhibet Baluzius Tomo V. Miscell. pag. 152. *Encyclicam* Avenione datam an. 1349. ad omnes Archiepiscopos, eorumque Suffraganeos adversus flagellantes Labbeus Tomo XI. & Harduin. Tom. VII. Conciliorum. *Bullam contra adulteratores monetarum* Lucas Acherius Tom. XI. Spicilegii pag. 392. (editionis novæ Tom. III. p. 730.) Eodem Tomo tertio novæ editionis aliæ extant hujus Pontificis Epistolæ xxxii. pag. 722. seq. quas prior Spicilegii editio offert Tomo iv. pag. 271. seq. & Tom. vii. pag. 242. Epistolæ x. apud Bzovium ad an. 1342. Aliæ xxx. apud Waddingum in Annalibus Minorum tom. iii. ad an. 1342. &c. Aliæ ccxii. ibidem in Regesto Pontificum, pag. 1. Quid plura? Clementis VI. Epistolarum & Decretalium volumina plura Ms. in Bibliotheca Vaticana asservantur, prout libro I. hujus Partis specialis jam dixi.

URBANUS V. Pontif. Max. ab anno 1362. Oct. 28. ad 1370. Dec. 19. Ejus

Epi-

Epistolæ Canonice III. extant Conciliorum Tomo XI. edit. Labbe. *Constitutio contra spirituales polygamiam*, id est, pluralitatem beneficiorum. ibid. *Epistolæ* aliæ de unione Ecclesiæ Græcæ cum Latina apud Bzovium ad an. 1365. & aliæ LX. apud Waddingum Annal. Min. Tom. IV. ad an. 1363. & aliæ LVII. ibidem in Regesto Pontif. pag. 71. *Epistolarum* volumen MS. in Bibliotheca Vaticana. Vid. Cav. Hist. Lit. ad an. 1362. Ab ingredientibus Religiosa Sodalitia Virorum, seu facrarum Virginum, in personarum receptione aut ante vel post illam quæcumque, pastus, prandia, sive cænas, pecunias, jocalia, aut res alias, etiam ad ecclesiasticum, seu quemvis pium locum deputata, seu deputanda exigi prohibuit sub pœnis excommunicationis à dantibus & accipientibus, suspensionis verò à Capitulis & Conventibus incurrenda; à quibus præterquam in articulo mortis absolvi nequeant absque Sedis Apostolicæ licentiâ speciali. Diploma, teste Alex. Nat. Hist. Eccl. tom. VII. pag. 56. col. 2. exhibet Odoricus Raynaldus ad annum 1369. num. 15. An verò hodie contra hanc Constitutionem in Germania præscriptum sit? problema esto. Praxis est multiplex, qui non credit, est simplex; præsertim apud Moniales, quarum avaritia est invincibilis; neque ulla Constitutione Pontificia fati edomita & suppressa.

§. II.

Qui præter Summos Pontifices Canones, Decreta & Statuta in Conciliis condiderunt.

S. AUGUSTINUS Cantuariensis Archiepiscopus Synodum Wigorniensem anno 601. celebravit, duas habendo sessiones, in quibus primò poposcit obedientiam Romanæ Ecclesiæ, postea ut Britones sint Romanis conformes in tribus istis, in Paschate celebrando, in baptismo ministrando, in prædicando Anglo-Saxonibus. Vide Bedam lib. 2. Hist. Anglicanæ c. 2. Conciliorum Edit. Reg. Tom. XIV. Labbei Tom. V. & Harduini Tom. III.

S. LEODEGARIUS Augustodunensis Episcopus circa an. 670. Synodum celebravit, in quo Canones XVI. sanxit: in eorum ultimo hæc decrevit: „De Abbatibus verò vel monachis ita obsequare convenit, ut quid-

„quid canonicus ordo vel regula P. „Benedicti edocet, & implere & custodire in omnibus debeant. Si „enim hæc omnia fuerint legitime „apud Abbates vel monasteria conservata, & numerus monachorum, „Deo propitio, augebitur, & mundus omnis per eorum orationes affiduas malis carebit contagiis. „Hosce „verò Augustodunenses S. Leodegarii „Canones exhibent Conciliorum Edit. „Reg. Tom. XV. Labbei Tom. VI. & Harduini Tom. III. ex collectione Canonum in Bibl. Ecclesiæ Andegav. & in Bibl. S. Benigni Divionensis.

S. WILIBRORDUS Episcopus Ultrajectensis, Frisiorum & Danorum Apostolus scripsit, teste Pitseo de Scriptor. Angl. æt. 8. pag. 140. *Ecclesiasticorum Canonum libr. unum*, qui tamen, quod sciam, in nulla Conciliorum collectione exhibetur.

CUTHBERTUS Magefetus, Archiepiscopus Cantuariensis *Synodalia Decreta* sui temporis condidisse fertur à Wilhelmo Malmesburiensi libro IV. de gestis Pontificum Anglorum pag. 285. Ad superos migravit Cuthbertus A. C. 758.

S. BONIFACIUS Archiepiscopus Moguntinus, & Germaniæ Apostolus quinque Concilia partim celebravit, partim iisdem interfuit. *Germanicum I. Liptinense, Sueffionense, Germanicum II. & Germanicum III.* quod à Conciliorum collectoribus, aliisque præmittitur. In his ut varia saluberrima Decreta, quæ ad fidei & morum seu conservationem, seu correctionem spectant, conderentur, præcipuus author fuit. *Pagius* ad an. 742. n. 9. pag. 250. In Concilio *Germanico* XI. kalendas Maji an. Dom. 742. celebrato fancita ab eo fuerunt VII. Capitula. I. *num est de Episcopis in Germania constitutis, & de Synodo singulis annis congreganda.* II. *Ut Clerici arma non tractent, neque ad exercitum pergant, præter eos, qui sacrorum causa electi fuerint.* Item ut à venationibus abstineant. III. *Ut presbyteri parochiarum Episcopo suo sint subjecti, & ministerii sui rationem illi reddant: paratque sint ad illum in visitatione suscipiendum: ab illo christiana novum accipiant: illum castitatis, vitæ, fidei, & doctrinæ suæ testem habeant.* IV. *Ut ignoti Episcopi ac presbyteri sine probatione ad ministerium non admittantur.* V. *Ut Episcopus cum comite provideat, ne popu-*

populus paganas observationes faciat. VI. *De pœnitentia Clericorum, vel Monachorum aut Monialium, quæ in fornicationem inciderint.* VII. *Ut Presbyteri & Diaconi sagis non utantur, sed casulis, & ut in domo sua mulieres non habeant.* Item ut Monachi & Moniales juxta regulam S. Ben. vivere studeant. Labbeus Concil. tom. VI. cujus ad primum Canonem annotationem discutit Fabricius Bibl. Græc. Volum. XI. lib. VI. cap. 4. pag. 478.

— **EJUSDEM Synodalia Statuta** num. XXXVI. Spicilegii tom. XI. edidit Lucas Acherius, quæ Harduinus Conciliorum tomo III. col. 1943. inseruit.

AHYTONIS, sive HATTONIS, HEITONIS, & HAIDONIS ex Abbate Augiæ Divitis Episcopi Basileensis an. 836. mundo denati *Capitulare XXV.* Capitibus constans, quod pro directione suorum Presbyterorum ordinavit eos instruendo, *qualiter se ipsos ac plebem sibi commissam castè & justè regere, atque in religione divina confirmare deberent.* Illud ex Bibliotheca Eminentissimi Card. Francisci Barbarini curâ doctissimi ac R. Abbat. Generalis, & postea S. R. E. Cardinalis Joannis Bona acceptum in lucem publicam edidit Dominus Lucas Acherius Tomo VI. Spicilegii vet. edit. pag. 691. novæ verò Tom. I. pag. 584. Nunc etiam Conciliorum Tom. VIII. legitur. Quæ verò præcipuè notanda in Capitulari *Ahytonis*, excerptis Nat. Alex. & suæ Historiæ Ecclesiasticæ Tom. VI. cap. 3. pag. 39. intexit.

B. RHABANUS MAURUS, Moguntinus Archiepiscopus ex Abbate Fuldenti anno 847. cum duodecim suffraganeis suis Concilium Moguntiae celebravit, ac Canones triginta & unum condidit, quorum summa est *Prædicatio Episcoporum; Redituum ecclesiasticorum canonica dispensatio; Monachi Parochialibus Ecclesiis præfecti; Pœnitentia moribundorum; Extrema unctio viatico præmissa; Incestorum matrimoniorum diremptio; Consanguinitas in 4. gradu impedimentum dirimens matrimonium; Regule, secundum quas modus tempusque confitentibus imponi debet.* Quæ vide diductius apud Natalem Alexandrum Hist. Eccl. Tom. VI. pag. 94. Statuta autem hujus à Rhabano celebrati Concilii novissimè recusa habentur in in parte 1. Spicilegii Ecclesiastici *des Teutschen Reichs Archivs* à Lunigio edit. **P. Ziegelbauer Hist. P. IV.**

ti Sect. II. n. 3. pag. 4. & seq. Ejusdem Rhabani Responso Canonica super quibusdam interrogationibus Reginaldi Chorepiscopi vide apud Harduinum Concil. Tom. V. col. 1411. seq. & apud Labbeum tom. VIII. pag. 1845. edit. reg. tom. XXIII. ubi habetur etiam ejusdem B. Rabani opusculum, si liceat Chorepiscopis Presbyteros & Diaconos ordinare cum consensu Episcopi sui.

HINCMARUS Senior Remensis Archiepiscopus ex Monacho S. Dionysii, in Conciliis, quibus permultis inter- & præfuit, complures saluberrimos condidit Canones. Sic anno 874. Synodum Remis habuit, in qua quinque Capitula Presbyteris suis tradidit observanda. *Primò* inhibuit, ne Parochiarum Presbyteri simul Canonici in Monasteriis essent, vel contra, Canonici Monasteriorum parochianas ecclesias regerent. *Secundò* vetuit pro loco matriculæ quidpiam ab aliquo exigi vel accipi. *Tertiò* indebitum ad foeminas accessum vitare Clericos iterum monuit promulgatis Canonibus, & à ministerio dejiciendos sanxit, qui se non emendarent. *Quartum* in eos editum est, qui de facultatibus ecclesiasticis alodes comparabant, & illos non Ecclesiæ, sed consanguineis relinquebant. *Quintò* cavuit, ne pro Ecclesiis viduatis præmia Patronis darentur. Anno 852. jam priora alia XVII. Capitula dederat Presbyteris Parochiæ suæ. His alia XXVI. superaddidit, quibus de rebus Magistri & Decani per singulas ecclesias inquirere, & Episcopo renuntiare debeant. Alia III. superaddita anno duodecimo Episcopatus, hoc est Christi 857. Et alia Capitula XIII. *Gunthario & Odelhardo* Archidiaconibus data, quibus ipsis prohibuit, Ne in suis Visitationibus Curatos gravarent; Ne occasione victus, sed instructionis Parochias lustrarent; Ne xenia à Presbyteris acciperent, ut eorum vitia dissimularent; Ne denaria vel eulogia ab ipsis exigerent; Ne suos vel amicorum equos ipsis ad pastum commendarent; Ne parochias rusticanas confunderent, aut dividere præsumerent; Ne alicui capellam domi habere, aut Missam in domo sua celebrari concederent; Ne pœnitentes negligentes ad reconciliationem pro aliquo munere adducerent, vel postea negligenter; Ne indignos & incapaces pro aliquo munere sifterent ordinandos. Fatendum tamen

tamen est, quod Hincmarus id genus Capitula magnam partem ex Canonibus excerpserit. Edidit verò Sirmondus in Conciliis Galliæ, & in Hincmari Operum tom. 1. pag. 701. atque inde Labbeus tom. viii. Concil. pag. 568. & Harduinus tomo v. pag. 391.

Hincmari ejusdem Epistola ad Presbyteros Remensis parochiæ de baptismo, à Labbeo ex MS. Codice edita. Incipit: *Capiens vos in omni sensu & doctrina, atque operis perfectione.*

Aliæ duæ *Hincmari* Epistolæ Synodales memorantur à Fabricio Bibl. Græcæ vol. xi. lib. 6. c. 4. p. 556.

ODONIS SEVERI Archiepiscopi Cantuariensis ab anno 933. ad 958. *Constitutiones* tempore Regis Angliæ Edmundi latæ de Officio Regis, Magistratuum & Cleri, & de juribus Ecclesiæ ritè conferendis Capitula x. extant in Spelmani Tom. I. Concil. Angl. pag. 415. - 418. & in Conciliorum Editione regia Tom. xxv. Labbei Tom. ix. & Harduini Tom. vi. part. 2. ubi etiam habetur *Odonis* Epistola Synodalis ad Episcopos sibi suffraganeos.

S. DUNSTANUS Archiepiscopus Cantuariensis anno 969. Concilium ex omnibus Angliæ Episcopis congregavit, quod propterea *Generale* vocant, in quo Statuta & Decreta adversus Clericos conjugatos condita fuerunt. Vide Spelman. tom. 1. Concil. Angl. pag. 419. & inde in edit. reg. Tom. xxv. Labbei Tom. ix. & Harduini Tom. vi. part. 1. Ubi etiam habetur injuncta à S. Dunstano Regi Edgardo septennis pœnitentia, quod claustralem virginem compressisset. Anno 988. sub eodem sancto Archiepiscopo Landavenis Synodus habitata fuit, in qua anathema declaratum est Arthmail Regi Grentiæ, filio Nougui, ob fratrem Elised interemtum.

HATTO ex Monacho & Abbate Augiensi à Rege Arnulpho in locum S. Sunderlodi Moguntini Metropolitanæ, tum à Normannis Germaniam depopulantibus, occisi anno 891. suffectus est. Qua ille dignitate auctus nihil de priori zelo, & in rebus ecclesiasticis fervore remisit; quin potius, quò altiori cathedræ præsidebat, eò majorem etiam conatum & industriam adhibuit, ut distortos Germaniæ mores emendaret, præsertim etiam Episcoporum auctoritatem tum à seculari potentia contemptam ac ferè pessumdatam exaltaret. Quod

abundè præstitit, quando singulari Germaniæ emolumento viginti sex Episcoporum, multorumque Abbatum Synodum ad Tiburiam, villam regiam, urbi Moguntinæ vicinam anno 895. congregavit, ac Canones LVIII. tum pro tuenda Episcopali auctoritate, tum reformanda disciplina Ecclesiastica sanxit. Vid. Jo. Egon. lib. de Vir. Illustr. Aug. Div. part. 2. cap. 19. Ejusdem *Hattonis* Epistola ad Joannem IX. Papam de Archiepiscopatu apud Moravos erecto, extat apud Harduinum Concil. tom. vi. col. 482.

S. GODEHARDUS, seu GOTTHARDUS Schyrensis in Bavaria Comes ex Monacho & Abbate Tegernseensi Episcopus Hildesheimensis *Synodales Constitutiones* de Quatuor Temporum jejuniis, & de Sanctissimo Altaris Sacramento ex Patrum Decretis desumptas evulgavit anno 1029. Eisengrenius in Catalogo Testium Veritatis, & ex eo Antonius Possévinus in Appar. Sac. Excidisse verò S. *Godehardi Constitutiones* nullus dubito, cum à Labbeo & Harduino, Conciliorum Collectoribus ne memorentur quidem, licèt Synodalia singularium Dioceseon Statuta usque ad annum 1300. edidisse se testentur.

ALFREDUS ex Monacho Corbeïæ Saxoniciæ Hildesheimensis Episcopus IV. ut Ecclesia sua incrementa caperet, Synodales Constitutiones, ex Jure & Patrum Decretis sumptas, in suæ Dioceseos usum conegessit, Eisengren & Possév. II. cc.

B. LANFRANCUS Cantuariensis Archiepiscopus, & totius Angliæ Primas diversa in diversis locis Angliæ celebravit Concilia, quibus ad nutum ipsius Lanfranci interfuit Thomas Eboracensis Archiepiscopus cum cæteris Episcopis. Primum itaque celebravit idem Lanfrancus Generale Concilium apud *Wintoniam*; Secundum apud *Londoniam*; Tertium iterum apud *Wintoniam*; Quartum & Quintum apud *Glocestriam*. In his omnibus Conciliis Lanfrancus varia sanxit & decrevit, cujus jussionibus canonicis Thomas Eboracensis Archiepiscopus, cæterique Angliæ Episcopi paruerunt. Henr. Spelman. Concil. Angl. tom. 2. pag. 15. Ejusdem B. Lanfranci Epistolæ Canonicas collectas ex ipsius Epistolarum libro edidit Harduinus Concil. Tom. vi. part. 1. col. 1678. *Prima* est ad Thomam Eboracensem Archiepiscopum De pœnitente tripli-

cis

cis homicidii reo. *Secunda* ad Thomam Eborac. Archiep. De iis, qui uxores fornicationis causa relinquere, & alias ducere volunt, quid sentiendum: & de eo, qui eam, quæ uxor putatur, se desponsasse abnegat. *Tertia* ad Joannem Rothomag. Archiep. Occasione literarum ejus de nonnullis ritibus disserit, ad dedicationem ecclesiarum, & subdiaconorum ordinationem spectantibus. *Quarta* ad Herfastum Episcopum, Quo pacto erga eum gerere se debeat, quem nullis adhuc ordinibus initiatum & uxoratum, ad diaconatum promoverat. *Quinta*, ad Herebertum Episcopum. Ut Berardum clericum vexare desistat: & quia ipsius literas spreverat, ex sacris canonibus discat, quæ reverentia Metropolitanis debeatur. *Sexta* ad Mauritium London. Episc. De clerico, qui in ejus Episcopatum sine formatis venerat. *Septima* ad Walcherum Dunel. Episcop. respondet de presbytero, qui in claustrum monachorum sine benedictione nutritus fuerit, ad seculum redire non posse. *Octava* ad Stigandum Cistrensem Episcop. De Clericis Ecclesiæ Cantuariensis, eorumque immunitatibus. *Nona* ad Goisfridum Episcop. De Sanctimonialibus professis, vel ad altare oblatis, & de iis, quæ nec professæ, nec oblatæ, aut quæ non amore religionis ad monasterium confugiunt. *Decima* ad Domnaldum Hiberniæ Episc. Infantibus ante usum rationis Eucharistiæ perceptionem non esse necessariam. *Quæstiones* secularium literarum Episcopo esse indignas. *Undecima* ad Rogerium Comitem, ab excommunicatione solvi non posse, nisi Regi satisfaciatur. *Duodecima* ad Abbatem T. ... Ut excommunicatam adulteram de cœmeterio ejici præcipiat. *Decima tertia* ad Rodulfum Abbatem, posse monachum, qui in uno monasterio stabilitatem promiserit, justis de causis in aliud transmutare.

S. ANSELMUS Archiepiscopus Cantuariensis in Synodo Londinensi An. Dn. 1102. viginti novem saluberrimas edidit constitutiones, quas tamen totus illius provinciæ Clerus, disciplinæ ecclesiasticæ, maximè Cœlibatûs, impatiens, recusavit; unde Girardus Eboracensis Archiepiscopus Anselmo scripsit: „Sitiô Clericorum „meorum integritatem; sed præter in „paucis admodum vel aspidis furditatem vel fabulosi cujusdam Prothei

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

„mutabilitatem invenio, variis lin- „guarum aculeis modò minas modò „convitia infligunt. Professiones „verò mihi penitus abnegant Cano- „nici illi, qui sine professione ad „sacros ordines inordinabiliter sunt „profecti: hi etiam, qui in Pres- „byterio vel Diaconatû constituti, „& uxores sive concubinas in pu- „blico hætenus habuerunt, & ab „Altari nulla se reverentia continue- „runt. Cùm verò ad ordines aliquos „invito, durâ cervice renituntur, ne „in ordinando castitatem profitean- „tur. Willelmus tamen Ecclesiæ Cantuariensis Archidiaconus Presbyteros excommunicavit, quia suas uxores, veriùs concubinas reducerant: ejus sententia ab Anselmo confirmata fuit, qui tamen apud Regem intercessit, ne ejusmodi canonum violatores pœna multarentur pecuniaria. Anselmi Epistolæ aliquot Canonicas vide apud Hard. Concil. tom. vi. part. 2. col. 1868.

ALBERICUS Monachus primùm Cluniacensis, tum Episcopus Ostiensis, ac Pontificis Innocentii II. in Angliam Legatus anno 1139. decimo tertio Decembris in ecclesia S. Petri apud Westmonasterium Synodum celebravit, in qua post multam defensionem septendecim capitula condita sunt. In decimo sexto Apostolica auctoritate decimas persolvi statuit sub pœna excommunicationis: unde falluntur, qui præceptum de persolvendis decimis in Lateranensi Concilio tertio tunc primùm promulgatum fuisse scripserunt. Vid. Concil. edit. reg. tom. 27. Labbei tom. x. Harduini tom. 6. part. 2.

CASPAR CARDOSO, Potentinus in Regno Neapolitano Episcopus, quem virum clarissimum appellat *Ughellus* in Italia Sacra; Synodum hic celebravit, quæ edita est hoc titulo:

Constitutiones & Decreta Synodi Potentinae. Romæ apud Guillelmum Facciottum an. 1606. in 4. Anno MDCVI. cum titulo Dragonensis Episcopi Vicarius, sive Coadjutor datus est Sebastiano Barnabæ Potentino Præfule: quo defuncto hanc Ecclesiam gubernavit usque ad MDCXV. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 400.

JULIUS MARIA ODESCALCUS, Ven. Servi Dei Innocentii XI. Summi Pontificis frater germanus, patriâ Novocomensis apud S. Petrum in Gladiato D. P. Benedicto nomen dedit an. 1633. die 19. Julii. Quamdiu autem in Mo-

Cca

naste-

nafterio vixit, omnium virtutum exemplar, præcipuè humilitatis & castimoniam seipsum exhibuit. At ad Novariensem Episcopatum, quem E. mus Frater dimiserat, an. 1675. promotus, animarum pastor numeris omnibus absolutus, cœlestique sapientia præditus cunctis apparuit; copiosissimas eleemosynas cum publicè, tum privatim ab eo erogatas adhuc enarrant Novarienses; verus enim egenorum Pater, omnibus, qui ad ipsum, tanquam beneficentiæ fontem confluebant, imprimisque Clericis pauperibus alimenta, vestes, aliæque subsidia abundè suppeditabat, in re divina faciendâ, cæterisque ecclesiasticis officiis, ritibusque peragendis singularem animi pietatem, & majestatem prorsus sacram ostendebat. Quamvis autem justitiam misericordiæ semper conjungeret, impudicitiam tamen in Ecclesiasticis viris acerrimè insectabatur. Diocesim totam maxima diligentia bis illustravit, eamque saluberrimis Constitutionibus Synodalibus adversus irrepentes abusus validè præmunivit; tandem cum annos XI. Novariensi Ecclesiæ sanctè, ac mira sollicitudine præfuisset, an. 1666. ipsa D. Augustino Hipponensi Episcopo sacra die, quem ille imitari semper summoperè studuerat, ad cœlos, ut sperare fas est, evolavit. Synodica verò Diocesana Acta sub hoc titulo promulgari curavit:

Decreta Synodalia Ecclesiæ Novariensis in exortu pacis ab Ill. mo & R. mo DD. Julio Maria edita, Episcopatus sui anno 4. Novariæ impressa. an. 1660. Vid. Armell. Bibl. Sac. part. 2. p. 63.

AUGUSTINUS ISIMBARDI, Italus, Ticinensis, ex Marchione Monachus Congregationis Casinensis, subinde Abbas, ac demùm Cremonensis Episcopus à Clemente X. Pontifice creatus. Quo in munere optimi pastoris partes explevit omnes, Diocesim lustrando, sanctiones saluberrimas Synodales edendo, easque libello complexus populis exhibendo. Animam pro ovibus suis tradidit anno 1681. Synodus ab eo celebrata hoc titulo insignita prodit:

Constitutiones Synodales editæ & promulgatæ die 30. & 31. Augusti, & prima Septembris 1679. additis nonnullis Constitutionibus, & Decretis Apostolicis, & Edictis Episcopalis. Cremonæ an. 1680. ex typographia Francisci de Zannis. Armell. l. c. part. 1. pag. 62. & quos allegat Nicolaus Coleti, & Ferdinand. Ughellus.

ALCUINUS Abbas S. Martini Turonensis interfuit Concilio Francofurtensi, quod Carolus M. è Franciæ, Germaniæ, atque etiam Britanniæ Episcopis convocavit; cuique Theophylactus & Stephanus Episcopi missi ab Hadriano Pontifice præfederunt. Conditum sunt in ea Synodo canones sex & quinquaginta, ad quos condendos quod plurimum contulerit *Alcuinus*, eum Rex totum Synodo commendavit, ut in Patrum confortio & orationibus reciperetur, quod omnes facillè annuerunt. Mabill. Annal. Bened. tom. 2. pag. 313.

S. BENEDICTUS Anianæ primùm, postmodùm Indensis Monasterii Abbas præfedit in Concilio Aquisgranensi anno 817. pro reformandis Monachis celebrato Abbatum Conventui, cum quibus, vel quorum potius consensu edidit Capitula LXXX. inviolabiliter à Regularibus conservanda. Quâ de re Ardo in vita Benedicti sic scribit:

Præfecit eum quoque Imperator [Ludovicus Pius] cunctis in regno suo cœnobiis, ut sicut Aquitaniam, Gothiamque norma salutis instruerat, ita etiam Francos salutifero imbueret exemplo. Multa denique Monasteria erant, quæ quondam regulariter fuerant instituta, sed paulatim tepescente rigore, regularis pæne deperierat ordo. Ut autem sicut una omnium erat professio, fieret quoque omnium Monasteriorum salubris una consuetudo, jubente Imperatore, aggregatis Cœnobiiorum Patribus unâ cum plurimis Monachis per plures refedit dies. Omnibus ergò simul positis, Regulam ab integro discutens, cunctis obscura dilucidans dubia patefecit; præcos errores abstulit, utiles consuetudines, affectusque confirmavit. Judicia igitur Regulæ, cunctaque dubia ad proficuum deducta effectum, quas minùs Regula pandit consuetudines, assentientibus cunctis, protulit, de quibus etiam Capitulare institutum Imperatori confirmandum præbuit, ut omnibus in regno suo positis Monasteriis observare præciperet, ad quem librum scire cupientem dirigimus; cui protinus Imperator assensum præbuit, inspectoresque per singula posuit Monasteria, qui utrùm ea, quæ visa fuerant, sic observarentur, inspicerent, quique etiam formam salubrem ignorantibus traderent. Perfectum itaque propagatumque est

opus

» opus divinâ opitulante misericordia,
» & una cunctis generaliter posita observatur regula, cunctaque monasteria ita ad formam unitatis redacta sunt, ac si ab uno magistro, & in uno imbuerentur loco; uniformis mensura in potu, in cibo, in vigiliis, in modulationibus cunctis observanda est tradita.»

Capitula verò hæc primùm edidit Pithæus addit. 1. ad Capitularia Regum Anfegisi; inde repræsentavit ad finem Tomi III. Chronographus noster Antonius Yopez, qui & Notis illustravit. Severinus Binius suis inseruit Conciliorum tomis, juti & Sirmundus Tom. II. Concil. Gall. & ex ejus exemplari Hæftenus ad calcem Disquisitionum Monasticarum lectoribus subjecit; & cum pleraque in Disquisitionibus allata ab ipso sint, iis indicatis, reliqua breviter & doctè more suo illustravit. Ascanius Tamburinus Tom. I. de Jure Abbatum editionis Romanæ. Postremò Harduinus Conciliorum Tomo IV. col. 1228.

B. SERVATUS LUPUS, Abbas Ferrariensis, interfuit anno 844. Synodo Vernensi, quæ in Verno Palatio (cui hodie Vernoni nomen est ad Sequanam fluvium) jussu Caroli Calvi Regis celebrata est, cuique Ebroinus Pictavorum Episcopus & sacri Palatii Archicapellanus; & Wenilo Senonensium Archiepiscopus, & HLudovicus sancti Dionysii Abbas, & Hincmarus post Remorum Archiepiscopus præfuerunt. Dedit verò Lupus, teste Stephano Baluzio, egregiam specimen Ecclesiasticæ jurisprudentiæ in Canonibus hujus Concilii condendis, quorum numero duodecim, ac sequentes fuerunt. Primò Patres Regem hortantur, ut cultum Dei rebus omnibus præferat, & misericordiam & iudicium atque justitiam conservet, exemplo Davidis & Ezechiæ, ac ipsius Caroli M. ejus avi. *Exemplo vobis esse possunt David & Ezechias. . . . Sed & domesticum lumen Imperator Carolus, qui nomen, quod familiæ vestræ peperit, clarissimis actibus adornavit.* Se autem non temerè Regem admonere ostendunt: *Quia, inquit, Vestri quoque cura nobis commissa est, quorum ministerio per fidem atque baptismum mundati, diem tremendi iudicii cum cæteris Fidelibus expectatis.* Canone secundo Regem rogant, ut sceleratos, & Apostolicæ Disciplinæ contemptores missis à latere suo probatæ fidei legatis coërceat, Canone tertio rogant ejus majestatem,

ut Religiosos & idoneos viros in Provincias mittat, qui statum monasteriorum, in quibus est collapsa Disciplina Regularis, cum Episcopis scrutentur, & corrigant. *Canone quarto* Monachos vagos, & propositi sui desertores, & Clericos suarum desertores Ecclesiarum jubent emendari. *Canone quinto* in eos, qui sacrilegium cum Sanctimonialibus committunt, Innocentii I. Decretum præcipiunt executioni mandari. *Canone sexto* raptores, qui excommunicationem parvi pendunt, secularium legum terrore comprimi statuit Synodus, & circa puellam raptam Canonem Ancyranum undecimum servari. *Canone septimo* admonendas & corrigendas statuit Sanctimoniales, quæ Religionis speciem virilem habitum fumebant, & crines attondebant; & nisi errorem emendent, anathemate plecti secundum Canonem Gangrensis Synodi. *Canone octavo* statuit, ut Episcopi, quos vel infirmitas vel Regia benignitas ab expeditionis militaris labore immunes faciebat, homines suos alicui ex fidelibus suis ducendos ac regendos committerent, ne res militaris dispendium pateretur. Tunc scilicet Episcopi militiam Regi suppeditare tenebantur. *Nonus Canon* Ecclesiæ Remensi diu Pastore destitutæ quamprimùm præfici jubet Episcopum. *Decimo Canone* Patres Regem orant, ut Agii Presbyteri ordinationem in Aurelianensem Episcopum ratam esse permittat. *Undecimo Canone* circa Primatum Drogoni Episcopo Mettensi in Gallias ac Germanias à Sergio II. Romano Pontifice concessum, expectandum statuunt Patres numerosiorem synodum Episcoporum Galliæ & Germaniæ, & Metropolitanorum, reliquorumque Antistitum inquirendum esse consensum. *Duodecimo*, Ecclesiis loca & prædia restitui rogant, ac jubent, quæ à Laicis detinentur. *Certè, inquit, quod nullus quamquam impudentissimus negare audebit, possessio Ecclesiæ votum est Fidelium, Patrimonium pauperum, quod temeritate præsumit invadere? Unde alii suas animas redemerunt, cur inde alii suas perdunt?* Denique Regem hortantur, ne perversos consiliarios audiat: *Tu autem clarissime Rex, quia verissimè scriptum est: Corruptunt mores bonos colloquia & consilia, nec à Te quisquam petere audeat, quod Majestatem tuam præstare*

flare non decent. Atque hi sunt Canones illi, quos *Lupus* auctoritate Patrum suffultus in Vernensi Synodo condidit, quibus tantam sibi auctoritatem comparavit, ut eum spectarent veluti *Conditorem Canonum*, atque adeo ejus praesentiam in celebrandis Synodis quodammodo necessariam existimarent, ut jam alias a nobis dictum fuit. Ipse *Lupus* hac de re agit ad *Hincmarum* Epistola XLII. Vid. Nat. Alex. l. c. cap. 4. p. 92. & Mabillonium volum. 2. Tract. de Stud. Monast. art. xiv. ubi: Ejus [*Lupi*] aetate nullum inibat Concilium, cui non interesset, ut patet ex ejus Epistola 60. & ex aliis pluribus. Cujuslibet vero Concilii ipse moderator erat & scriba, & ab ipso compositi fuere Canones Concilii Vernoliensis anno 844.

ÆGIDIUS SARNICULUS à Mathe-lica nobili Piceni Oppido, apud S. Michaelem Archangelum Montis Caveosi in Apulia monasticam vitam professus anno 1545. ob praecclaras virtutes Abbas renuntiatus, Casinense Archiepiscopium anno 1587. regendum suscepit. Durante suo regimine Synodum celebravit, in qua saluberrima edidit Decreta, quorum potissima sunt, quae decentem sacrarum Imaginum cultum respiciunt. Asservatur ea Synodus Ms. tum Casini in Tabulario, tum Romae ad D. Calixtum in Archivo Procuratoris Generalis. Incipit: *Ægidius à Mathelica &c. Inter ceteras sollicitudines & animi curas &c.* Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 2.

DOMINICUS QUESADA, Neapolitanus, Abbas Casinensis claruit multis virtutibus ac insigni doctrina sub medio seculo XVII. Ab eo edita est valde insignis

Synodus Diocesana celebrata anno 1652. quam sanctissimis Legibus referatam, & sacrarum Congregationum rescriptis, Sac. Conciliorum, SS. Patrum, ac celebriorum DD. auctoritatibus undique vallatam, & fulcitam mysticis praefatiunculis ad singula capita ornatam, marginalibus denique Notis, tanquam fulgentibus gemmis mirifice ornatam impressit Romae an. 1654. apud Franciscum Caballum in 4. pag. 196. Vid. Armell. l. c. p. 154.

PHILIPPUS DE VILLETA Abbas S. Dionysii in Francia an. 1398. scripsit *Librum de Auctoritate Conciliorum*. Schöttgenius Bibl. med. Lat. l. 26. pag. 828.

§. III.

De Disciplina Ecclesiastica, sacrorumque Canonum Observantia qui scripserunt.

Præmissis Scriptoribus eos immediate subjicere visum est, qui ad Juris Ecclesiastici observantiam Statum: quæ Clericalem, quæ Secularem scriptis suis extimularunt.

S. GREGORII M. Liber de cura Pastoralis ad Joannem Episcopum urbis Ravennatis, à quo in gratulatoria ad Summum Pontificatum Epistola amice reprehensus fuerat, quod à pastoralis officio in latebras se abdendo vir tantis dotibus instructus se subducere voluisset. Prodiit separatim Argentorati an. 1496. Parisiis 1498. (g) & ex recentioribus editionibus Rothomagi 1618. Liber in iv. partes distribuitur, in quibus docet, quales esse oporteat, qui ad Ecclesiae regimen assumuntur, qualiter ipsos Episcopos vivere, qua discretionem singulas quasque audientium personas instruere, quanta consideratione propriam quotidie debeant fragilitatem pensare. Hæc summi sui pontificatus exordio, ac si summo otio frueretur, curisque omnibus solutus monasticæ cellulae inclusus detineretur, literis consignavit. Supra verò quàm dici potest, hoc Opus cum Latinis tum Græcis acceptissimum fuit. **Mauritius Imperator Anastasio** Antiocheno negotium dedit, ut Græcè illud interpretaretur. **Alfredus Rex Angliæ** in Anglicum idioma transtulit. Synodus tertia Turonensis decrevit: ut nulli Episcopo liceat Canones aut librum Pastorem à beato Gregorio compositum, si fieri potest, ignorare. In quibus se debet unusquisque in speculo assidue considerare. Quin etiam mos diuturno tempore obtinuit, ut Episcopus sacris initiandus coram altari, unà cum codice sacrorum Canonum librum Pastorem S. Gregorii in manu acciperet cum hac obtestatione: ut ita fervaret in vivendo, docendo, & judicando, sicut in eo præscriptum est. Vid. *Hincmarum nostrum Archiep. Remensem* in præfat.

De Græca, Gallica, Anglofaxonica versione vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. vii. pag. 250.

-- *Ejusdem Pontificis Epistolæ* ad rem valde sunt pro intelligentia Ecclesiasticæ disciplinæ. Natali, ut vel unam (h) recenscam, Solonitanæ civitatis

Epi-

(g) Mabillonius Tract. de Stud. Mon. pag. mihi 249. novioris editionis meminit Parisiis etiam accuratè in 16. apud Leonardum.

(h) Ep. 52. aliàs 37.

Episcopo, qui neglectâ sacra lectione opiparis & splendidis indulgebat convivii, inter cætera scripsit: „Fraternitas tua ægrè tulit se de conviviiis, „ à me esse reprehensam, cum ego, „ qui etsi hanc non vita, tamen loco „ transgredior, ab omnibus corripere, „ ab omnibus emendari paratus sim. „ Et hunc solum mihi amicum æstimo, per cujus linguam ante apparitionem districti judicis meæ maculas „ mentis tergo. „

VEN. BEDÆ Epistola ad *Egbertum* Eboracensem Archiepiscopum de Christiani Præfulis officio, scripta paulò ante obitum. Desideratur in Tomis Operum Bedæ, eam verò ex editione Dublinensi an. 1664. in 8. recudendam dedit **Henricus Whartonus** Lond. 1693. in 4. Vid. recensionem in *Ad. Erud.* an. 1693. pag. 287. Scripta est à *V. Beda* adversus corruptos seculi sui mores.

ECBERTUS, seu *Egbertus*, monachus primùm in cœnobio, ut videtur, *Wirense* seu *Girueni*, tum Archiepiscopus Eboracensis ab anno 732. ad an. 767. ad quem non diu ante obitum suum, ut modò diximus, *Beda* de Christiani Præfulis officio scripsit. Hujus *Egberti Dialogum de Ecclesiastica institutione* post editionem *Jacobi Waræi* Dublinensem an. 1664. in 8. recudi fecit **Henricus Whartonus** Lond. 1693. in 4. cum nonnullis *Bedæ* opusculis. Exstat etiam in editionibus Conciliorum *Labbeana*, *Harduiniana* & *Veneta Coleti* ad annum 747. Vid. *Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 5. p. 230.*

-- *Ejusdem Excerptiones* è dictis & *Canonibus sanctorum Patrum concinnatae, & ad Ecclesiasticæ politie institutionem conducentes*, apud *Spelman.* Concil. Angl. tom. 1. p. 258. *Harduin.* Concil. tom. III. col. 1979. *Baleus* vocat *Egberti Constitutiones Ecclesiæ*, & ab *Hucario Levita* redactas aliter in compendium. Certum est *Spelmano*, eas magno olim fuisse in pretio, nam post veterum Manuscriptorum Codicum insignem cladem, quæ Cœnobiis subsequuta est catalysim, supersunt hodie diversa earundem exemplaria splendide quidem & antiquissime exarata.

S. BONIFACIUS Archiepiscopus Moguntinus, Apostolicæque Sedis apud Germanos Legatus scripsit Epistolas zelo disciplinæ Ecclesiasticæ plenas, e. g. *I. Epistola* ab *Othlono* lib. 2. cap. II. relata, qua intelligitur, *Bonifacium* apud *Zachariam* Papam

de Romanorum simonia, aliisque vitiis, quæ Germanis limina SS. Apostolorum Petri & Pauli visitantibus scandalo fuerunt, querelas deposuisse. 2.) Epistola XIX. editionis *Serrarianæ*, in qua *Æthelbaldum* Regem Merciorum de furtis, adulteriis, scortationibus & incestis, rerumque ecclesiasticarum violatione objurgat. 3.) Epistola, quæ 105. est, & quæ *Cuthbertum* Cantuariensem Archiepiscopum monet, ut Sanctimonialibus ob luxum ac pompam castiget. *Et ne miraretur*, inquit *Willelmus Malmesburiae* Monachus lib. 1. de Reg. Angl. cap. 4. quod alienum negotium ageret, cum sua nihil interesset, quomodo & quibus moribus Anglorum gens viveret; scire se à *Gregorio Papa III.* (lege II.) sacramento obstrictum, ne conterminarum gentium mores apostolicæ notitiæ subtraheret. Quapropter admonitionibus non succedentibus acturum se, ne hujusmodi vitia Papam laterent. *Nec inanes*, subdit *Willelmus*, esse poterunt tanti viri epistolæ, quas ille legationis suæ & compatriotarum amoris intuitu vigilatis sensibus emittebat. Nam & *Cuthbertus* Archiepiscopus & *Rex Ethelbaldus* Concilium coegere, emendaturi superflua, quæ ille increpasset, nempe Concilium *Cloveshoviæ*, cujus capitula 31. idem Auctor lib. 1. de Gestis Pontif. Dorob. perstringit. Fuit *S. Bonifacius*, ut *Servatus Lupus* lib. de *S. Wigbercto* cap. III. de ipso fert testimonium, *fidei Christianæ cum propugnator acerrimus, tum propagator vigilantissimus, nesciens aucupari favorem Principum fedissimis adulationibus, nec honorem seu rigorem ecclesiasticum mortiferis compendiis ac malè dulcoratis refrigeriis enervare.* Epistolas SS. Germaniæ Apostoli edidit *Nicol. Serrarius* Moguntiae anno MDCV. quæ dein an. MDCXV. ibidem recusæ sunt, si modò titulus novam haud mentitur editionem. Vid. *Mabill.* in append. ad vit. *S. Bonifac.* Sæc. III. part. 2. pag. 88. *Georg. Christ. Joannis* in notis ad *Serrarii* Notat. XLIV. de *S. Bonifacii* Epistolis.

B. RHABANI MAURI Archiepiscopi Moguntini *De Disciplina Ecclesiastica ad Reginaldum libri tres*, in quibus eum inter cætera docet, qualiter suæ dioceseos fideles per prævaricationes diversas à disciplina evangelica deviantes coercere, & in statum pristinum per poenitentiam restituere certaret. Studium enim, inquit lib. 3. c. 2. de-

bent

bent habere omnes praelatae personae, ut subjectos suos per disciplinam custodiant, & regere non negligent; quia solummodo ita ab eis in divino iudicio liberabuntur. Extant vero hi libri tres Opp. tom. vi. pag. 60.-85.

EJUSDEM De Clericorum institutione Libri III, tom. vi. pag. 1.-50.

LUPI Abbatis Ferrariensis Epistola LXIX, ad Carolum Calvum Galliae Regem, qua illum exhortatur ad tollendum de suo Regno jurisjurandi abusum, qui tunc inoleverat.

RHEGINONIS Abbatis Prumienfis Libri duo De Disciplina Ecclesiastica, de quibus infra §. vi. uberius dicturi sumus.

S. DUNSTANUS ab an. 960.-ad 988. Archiepiscopus Cantuar. scripsit contra malos Sacerdotes ad Papam. Baleus II. 38. & Pitfeus aet. 10. pag. 179.

S. OSWALDI Archiepiscopi Eboracensis Lex de ejiciendis ex Ecclesiis Clericis uxoratis, quae antiquitus vocata est *Oswaldes Lex*. Vid. Henr. Whart. Angl. Sac. tom. 2. in notis ad vitam S. Oswaldi an. 992. defuncti.

S. ETHELWOLDUS ex Monacho Glascon. Abbas primùm Abendonensis, & tandem Episcopus Wintoniensis, luxuriae omnis tanquam pestis osor maximus scripsit

De sua in Presbyteros potestate ad Joannem Papam XIV. lib. un.

-- Contra Presbyteros fornicarios & eorum concubinas, lib. un. Pitf. aet. 10. pag. 179. Sanctissimi hi tres Praefules Dunstanus, Osmaldus atque Ethelwoldus collapsam in Anglia disciplinam ecclesiasticam ut restaurarent, nullos eosque gravissimos labores defugerunt: actum certè de clericorum coelibatù fuisset, nisi labenti ac penitus decidenti manum supposuisset adjutricem.

MARTINIANUS Monachus in Gallia sub initia Seculi X. ut Mabillonio videtur, scripsit *exercitationum libros IV*, quorum tertius contra transgressionem Clericorum editus ab authore inscriptus est in hunc modum: *Nobilissimis ac praclarissimis dominis meis, scilicet Sancti Martini alumnis, frater Martinianus, omnium Monachorum extremus, in Redemptore pio de occultis hostibus nobilem triumphum*. Inprimis arguit Clericos, quòd non clericalem habitum, sed arma gestarent; quòd cum foeminis cohabitarent, ad venationes pergerent, essent-

que negotiatores. Deinde eos ad officium mortis consideratione revocat. Denique tria in eis praecipua vitia notat, superbiam, avaritiam, luxuriam. Vid. Mabill. Annal. tom. 3. pag. 324.

RATHERIUS ex Monacho Lobienfi Veronenlis in Italia Episcopus, uti erat SS. Canonum scientissimus, ita eorum observantiam mirum quantum urgebat, sed eam per causam semel, iterum, atque tertio in exilium actus scripsit *De Contemptu Canonum ad Hubertum Parmensem Episcopum*. Edidit Acherius in Spicil. vet. edit. Tom. II. pag. 16. novae Tom. I. pag. 345. Ex ejusdem Spicileg. tom. 2. p. 256. à Labbeo deprompta, & suae Conciliorum Collectioni Tom. IX. pag. 1268. inserta est *Ratherii Synodica ad Presbyteros & Ordines caeteros per universam diocesin constitutos*. Incipit: *Quia mirari vos scio, immò murmurare*.

S. GUILIELMUS Abbas S. Benigni Divionensis Pontificibus Romanis magno fuit in numero: quippe qui libenter ejus monitis parebant. Nam & Joannem Papam spiritualia dona per orbem maximè Italicum auri vel argenti pretio distracta, minùs curantem hac Epistola monere studuit: *Parcite, quæso, parcite, qui dicimini sal terræ & lux mundi: sufficiat hominibus jam seculum Christum fuisse venditum pro communi salute universorum. Jam enim refugæ veri luminis solo nomine pastores ovile Christi; imò membra illius videte post vos quo eunt? si juxta fontem tepet rivus, in longinquum fetere dubium non est. Idcirco cura quibusdam venditur ad suum interitum. Volo vos Patres ac Pontifices omnes in commune judicis securim gestantis ante januam assistentis memores*. Quam Epistolam Papa libenter amplexus ei gratias egit. S. Guilielmus verò ad Dominum migravit an. 1031. Vid. Hug. Menard. Martyrolog. Bened. Oserv. lib. 1. pag. 166.

EJUSDEM Epistola ad Joannem XVIII. Papam, quâ eum non laudat, quòd Græcis CPolitanam Ecclesiam universalem cognominari exposcentibus, assentiri haud reuerit. Hæc Epistola habetur in Concil. collectionibus edit. reg. tom. 25. Labbei XI. & Harduini 6. part. 2. Vide Rodolph. Glabrum lib. iv. c. 1. & Hugonem Flaviniacensem in Chronico.

GERBERTI, postea Sylvestri II. Rom. Pontif. *Sermo de informatione Epi-*

Episcoporum, quem Mabillonius edidit tom. 2. Analect. pag. 215. In eo testatur, quanto dolore afficiatur, quòd Simoniae labe invaluisset.

S. LEO Papa IX. ab anno 1049. Febr. 12. ad an. 1054. April. 19. in simoniacis & uxoratis Presbyteris extirpandis quantum laboris adhibuerit, haud paucis dici potest. *Ipse enim est*, inquit Ordericus Vitalis lib. 1. p. 372. *qui sanctorum scita Canonum restituere conatus est, quæ jam transactis temporibus nimis deciderant, & penè à notitia hominum defluerant: ipse est, qui Remis coacto concilio de castitate, justitiæque ministrorum Dei tractavit, & salubria decreta, quæ jam Antistites & Presbyteri nesciebant, renovavit*. Cùm ex Gallia à Remensi Concilio in Italiam reversus fuisset, Concilium, ait *Wibertus in ejus vita*, apud Mantuam habendum constituit: quod factio quorundam pontificum, severitatem ejus justitiam timentium perturbavit. Nam familiae eorum faatrices sceleri, subitum contra domini Apostolici familiam moverunt tumultum, securè astantem ante basilicam, in quâ publicum habebatur concilium: ita ut vir sanctus cogere- tur à medio confessu surgere, & ante portam ad sedandum strepitum procedere. Cujus praesentiam non reveriti Deo odibiles, magis magisque in nequitia pertinaces, nitentur ad eum exarmatos confugientes ante oculos ipsius confodere, & à valvis ecclesiae, ut ibi tutarentur, repellere. Ita ut impetus sagittarum & saxorum circum ejusdem sancti aures & ora volitaret, atque quosdam ejus veste defendi cupientes vulneraret. Qui tumultus admodum difficulter sedatus, coeptum rigorem concilii imperfectum coëgit relinquere. Sed in crastinum cuncti hujus seditionis incentores vera examinatione damnandi à piissimo patre sunt misericordi indulgentia absoluti: ne videretur causa ultionis asperitatem in eos excedere judicii.

Nec reticendum hinc est sanctissimi hujus Pontificis Decretum, quod laudibus effert S. Petrus Damiani in Epistola, quam ad Cunibertum Episcopum Taurinensem scripsit, quæque Opusculo xviii. ejus Operum novae editionis intexta est; quo videlicet cavetur, ut *quæcumque damnales feminae intra Romana mœnia reperirentur Presbyteris prostituta, tunc & deinceps Lateranensi palatio adjudicarentur ancillæ*. S. Leonis Epistolas Decretales, quibus utrique vitio, Clericorum incontinentiae & simoniæ acerrimum bellum indixit, vide in Collectionibus Conciliorum.

S. GREGORIUS VII. plures edidit Epistolas Decretales ad restituendum in Ecclesiae ministris coelibatum, Simoniam extinguendam, abolendasque Investituras Ecclesiae dignitatum, quæ passim tum non sine pretio conferebant permulti Principes. Postrema morientis Gregorii verba fuere: *Dilexi justitiam, & odivi iniquitatem, propterea morior in exilio*. Ejus Epistolas Canonicas vide apud Collectores Conciliorum.

B. PETRUS DAMIANI S. R. E. Cardinalis exæstians zelo Ecclesiasticae disciplinae nemini parcere novit, quin acerbissimè arguerit, quemcunque sciret eidem adversantem, inquit Baronius ad an. 1046. num. 3. Ex ejus Opusculis huc spectant

XVII.) *De coelibatù Sacerdotum, & in fornicarios Sacerdotes* ad Nicolaum II.

XVIII.) *Contra Clericos intemperantes* Dissertationes tres ad Petrum Lateranensis Canonicae Archipresbyterum & ad Adelaidem.

XXII.) *Contra Clericos Aulicos*, five Aulam sectantes, ut ad dignitatem provehantur.

XXIV.) *Contra Canonicos*, qui licet in commune fructibus Ecclesiarum alerentur, vi tamen Regulæ Aquisgranensis sub Lud. Pio Imp. condita ab Amalario & Patribus Concilii Aquisgran. pecuniam, aliâque bona seorsim possidebant. Ignoravit Petrus Damiani, inquit *Nicolaus Desnosus in lib. 2. de Canonicis Secularibus cap. XV*. Regulam, quâ se Canonici tuebantur, ipsummet Aquisgranensis Concilii textum esse, atque ex eodem Concilio de verbo ad verbum decerptas fuisse periochas, quæ Canonicis proprietatem permittunt, ut ex Capite cxx. liquet. Illud certè si novisset, Canonicos, quibus, tot Patres indulgentiam proprietatis concesserant, haud adeò severe carpisset, abstinuissetque à convitiis in ipsam Regulam, ratus in ea nec absurdum quidquam, aut ineptum, ac frivolum inveniri, nec esse reptantium portenta verborum, & ignominiosæ atque confusæ locutionis opprobrium, ipsas quoque sententias, quæ passim in prædicto sparsæ Concilio reperiuntur, ineptias nusquam appellasset. Inter-

polatam putavit illam Regulam, quæ Conciliis plus indulgebat, quam textus Prosperi, seu Juliani Pomerii ferret. At hæc indulgentia prius concessa legitur in Regula Canonicis Metensibus à Sancto Chrodegango præscripta; imò in Regulâ Romana, quam idem Sanctus Romæ consuluit, ut probat Cointius DCCLVII. n. xv. & seq. & anno DCCCXVII. n. CXLVI. Vid. Pagium ad an. 816. tom. 3. pag. 489. col. 2.

XXVI.) *Contra inscitiam & incuriam Clericorum.*

XXVII.) *De communi vita Canonicorum ad Clericos Fanensis Ecclesiæ.*

XXIX.) *De splendido vestitu Ecclesiasticis non appetendo ad Maynardum Abbatem.*

XXXI.) *Contra philargyriam & munerum cupiditatem ad Cardinales Episcopos Apostolicæ Sedis, quos hortatur, ut illud vitium ab universa Ecclesia & Sacerdotum mentibus exterminare conentur, quandoquidem omnes ferè clades, quibus tunc Christiana respublica premebatur, ex avaritiæ fonte derivaretur; inprimis in luxum eorum invehitur.*

Legendæ etiam sunt *Petri Damiani* Epistolæ; in quarum pluribus urget observantiam disciplinæ Ecclesiasticæ: memoratu digna est Epistola 1. lib. 2. ad septem Episcopos Lateranensis Ecclesiæ sic dictos scripta.

EJUSDEM *Tractatus de correctione Episcopi & Papæ* prodiit Argentorat. 1562. Francof. 1614. 1621. & apud Goldastum de Monarchia Imperii tom. 2. (alii 3.) pag. 43. suppositum verò venerando Petri Damiani nomini ab hæreticis fuisse arguunt Possévinus, Labbeus, Natalis Alex. & alii: illum verò nihil aliud esse, quam partem Epist. xii. libri. 1. scriptæ ad Alexandrum II. contendunt Protestantes, adeoque non, ut apud Caveum legas, in tomis Operum Damiani desiderari protestantur. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. iv. pag. 22.

S. ANSELMI Archiepiscopi Cantuariensis *Parænesis De Presbyteris Concubimariis, seu Offendiculum Sacerdotum.* Opp. edit. Gerber. pag. 140. Is tamen liber non aliud est, quam excerptum ex S. Anselmi Epistola ad Guillelmum Abbatem, quæ est 56. lib. 1. ut utrumque legenti sit evidens. Quàm falsò autem libellus hic adscribatur Honorio Augustodun. tom. 12.

Bibl. Patrum, ex eo liquet, quòd sit excerptum ex Epistola, quam S. Anselmus ad B. Guillelmum Abbatem Hirfaugiensem scripsit. Vid. Gerberonii censuram.

HUMBERTUS ex Monacho in Mediano S. Mansueti cœnobio Tullenensis Dioecesis, factus Cardinalis ab anno 1049. & Episcopus Sylvæ Candidæ an. 1051. scripsit *libros tres adversus Simoniacos*, quos Edmundus Marthene ex Bibliotheca Laurentiana publici juris fecit, Tom. v. Anecd. pag. 633. & 844.

V. HILDEBERTI Cenomanensis Episcopi, deinde Archiepiscopi Turo-nensis Epistola circa an. 1129. ad Honorium Pontificem, quâ libertate verè Episcopali, sed summâ reverentia exponit summo Pontifici, quàm Ecclesiæ & bonis moribus periculosum sit, quaslibet in Curia Romana admitti indifferenter appellationes. Extat Opp. lib. 2. n. 41. pag. 146. Conciliorum Edit. Reg. tom. 27. Labbei Tom. x. & Harduini tom. 6. part. 2.

ALGERI ex Leodiensi Canonico & Scholastico Monachi Cluniacensis circa an. 1130. Opus de *Canonum observantia* prælo dignissimum, uti se facturum Joannes Mabillonius Tomo I. Analect. pag. 303. ex Codice à se inspecto promiserat. Meminit hujus Operis *Nicolaus synchronus* in elogio Algeri, quod Tomo I. Analectorum pag. 303. à Mabillonio relatum est. Labbeus & Bellarminus de Script. Eccl. Valerius Andreas in Bibl. Belgica verbo *Algerus* pag. 42. editionis 1643. Lovanii in 4. Oudin. Tom. II. pag. 118. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Lib. 1. pag. 183.

RADULPHUS, Abbas Monasterii S. Trudonis in Dioecesi Leodiensi, seculo xii. vir religione & doctrinâ insignis, Patrum sententias, & multorum Conciliorum Decreta compilavit pro urgenda SS. Canonum observantia, ut ipse testatur lib. viii. Chronici Monasterii S. Trudonis à se elucubrati, quod extat Tom. vii. Spicilegii Dacheriani. Scripsit septem libros *contra Simoniacos*, qui extant in Bibliotheca Gemblacensi, de quibus vide Marthene Collect. Tom. IX. Præfat. pag. 11.

ODO, Abbas S. Martini de Bello an. 1175. vir magni animi, spectatæ virtutis, & eminentis eruditionis præter alia præclarè scripta etiam *De moribus Ecclesiasticis* scripsisse me-

moratur Baleo II. 97. Pitf. æt. 17. pag. 227.

S. BRUNONIS, Episcopi Signien-sis *Responsio* ad quæstionem, *cur corruptus Ecclesiæ status?* extat Operum Tom. II.

ADAMI ESTONI, S. R. E. Cardinalis *Forma procedendi contra hæreticos*, lib. un. Vid. Baleum & Pitseum II. cc.

HEREBERTUS, cognomento *Lofinga*, nonnullis *Cofinga*, natione Anglus, patriâ Suffolciensis, patre Roberto in pago Oxumensi procreatus. Successu temporis Monachus Congreg. Cluniac. Vir omnium virtutum, & bonarum literarum studiis impensè deditus, mitis, affabilis, corpore venusto, vultu decoro, moribus candidus, vitâ integer. Qui tamen postea miram passus est mutationem. Nam ambitione honorum, & cupiditate captus divitiarum (omnium enim malorum radix cupiditas) in execrabile Simoniacæ crimen incidit. Primum enim non sine interventu pecuniæ factus Prior Fiscamnenis in Normannia, tum Abbas Ramesensis in Anglia, & tandem Episcopus Tetfordiensis. De quibus suo loco. Hæc crimina postea precibus, eleemosynis, jejuniis, lacrymis, & aliis prolixis operibus poenitentiae redemit. De quo Guillelmus Malmesburiensis libro quarto in Guilhelmo II. sic inter cætera scribit: *Præ se semper (ut ajunt) ferens Hieronymi dictum: Erravimus juvenes, emendemus senes.* Henricus Huntingtonensis eum virum doctum fuisse asserit, & inter cætera scripsisse testatur

Ad S. Anselmum contra malos Sacerdotes lib. 1. Animam Creatori reddidit anno reparatæ salutis 1120. Vid. Pitf. æt. 12. pag. 198.

JOHANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, *Liber de Sacerdotum vitâ instituenda.* Prodiit in 8. Dilingæ an. 1575. & revolutis centum annis, viz. 1675. Oeniponte in 12. cum notis Antonii Episcopi Brixien-sis.

PETRI MARIA JUSTINIANI, Itali, Genuensis, Monachi Casin. in Collegio S. Anselmi Romæ, S. Theol. & SS. Canonum Professoris, ac demum anno 1726. Episcopi Sagonensis in Insula Corsica

Compendium Juris Canonici, ubi antiqua cum præsentis Ecclesiastica disciplina comparatur. MS. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 127.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

ANGELI MARIE QUIRINI Epistola ad Benedictum XIV. *De Officio Episcopalis Residentiæ in Dioecesi*, Decade IV. Epistolarum, Epist. 8. in quâ hujus argumenti uberiorem pollicitus est Commentarium.

§. IV.

Libros, qui Poenitentiales vocantur, quinam conscripserint.

POENITENTIALES LIBRI vocantur, in quibus poenæ explicantur, unicuique crimini secundum Canones infligendæ. Itaque Carolus Magnus Parochos submonebat, ut Canones & Poenitentiales libros lectitarent, animoque infingerent. *Ut de Canonibus doctus sit, & suum Poenitentiale bene sciat.* Idem præcipitur in Concilio Remensi II. *Quomodo Confessiones recipere, & poenitentiam secundum Canonice Institutionem poenitentibus deberent indicare.* Seculo autem septimo remittente veteri disciplina mitiores leges ac multæ fuerunt promulgandæ: id tentavit primus in Anglia

THEODORUS ante Archiepiscopatum Cantuariensem Monachus, & quidem Græcorum Institutis additus, an Latinis, iisque Benedictinis Monachis sese adjunxerit, post suum in Italia adventum, incerta res est, inquit Mabillonius Observat. præv. ad vitam Sec. II. Act. SS. O. S. Ben. p. 985. edit. Venet. Multi tamen è nostris eum inter Benedictinos referunt, è quibus *Hugo Menardus* in Menologio ad diem 19. Septemb. *Cantuariæ S. Theodori Episcopi, qui à Vitaliano Papa in Angliam missus doctrinâ & sanctitate refulsit.* Is Theodorus scripsit *Librum Poenitentialem*, in quo laxata tantisper poenitentiae disciplinâ, concessa facultate communicandi post annum, imò aliquando post sex poenitentiae menses: cum veteres Canones communionem non nisi peractâ poenitentia concederent. Mabill. Anal. Bened. ad an. 690. pag. 591. Superfunt ex hoc poenitentiali centum viginti articuli, quibus Græcorum & Latinorum disciplinam summatim comprehendit, sed interpolati sunt. In *Theodori* tamen Poenitentiali, inquit Nat. Alex. Hist. Eccl. Tom. v. Sec. vii. cap. v. p. 520. col. 2. nonnulla sunt duriora, & à traditione, & ab Evangelio aliena, ut illud, quod tradit cap. 2. *Presbyter fornicans, si post-*

postquam compertum fuerit, baptizaverit, iterum baptizentur illi, quos baptizavit. Si quis Presbyter ordinatus deprehendit, se non esse baptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum, & omnes, quos prius baptizavit. Et illud cap. xi. Si cujus uxor fornicata fuerit, licet dimittere eam, & aliam accipere; hoc est, si vir dimiserit uxorem suam propter fornicationem, si prima fuit uxor, licitum est, ut aliam accipiat uxorem: illa verò si voluerit poenitere sua peccata, post duos annos alium accipiet virum. Et infra: Si mulier discesserit à viro suo, post quinque annos cum consensu Episcopi aliam accipere liceat uxorem. At enim in hos ultimos Canones legibus divinis & ecclesiasticis apertè contrarios pro apocryphis habet Ludovicus du Mesnil *Discipl. & Doctrin. Eccl. tom. 3. l. 33. pag. 494.* Theodorus enim leges Romanæ Ecclesiæ praxi & decretis adeò contrarias obtrudere nunquam ausus fuisset; siquidem, ut refert Beda, inspector erat ei additus Adrianus Abbas Benedictinus, qui diligenter attenderet, ne quid ille contrarium fidei in ecclesiam, cui præerat, introduceret. De Poenitentiali Theodori prolixius agit *Guillelmus Cave Script. Eccles. Hist. Liter. pag. 327.* cujus averta *Burcardus Struvius* Historiæ suæ Juris Canonici xv. pag. 609. inseruit: Postrema verba excerpta licet: Denique notandum est, inquit Cave, *Theodorum nostrum, qui hunc morem à Græcis suis mutuavit, primum fuisse, qui Occidentalibus libellum Poenitentialem præscripsit, quem alii postea æmulati sunt, adeoque omnium formularum Poenitentialium in Ecclesia Latina fons & origo, jure merito haberi debeat.* Laus igitur penes Theodorum est, quòd omnium primus inter Latinos Canones Poenitentiales collegerit; sed dum à multis sæpius transcribuntur, & literis mandantur, aliena quædam illis intexta fuisse credibile est. Typis Theodori Poenitentiale excusum fuit Parisiis in 4. an. 1677. Recensionem vide eodem anno in *Journali des Savans pag. 81.*

S. COLUMBANUS, Hibernus, Abbas in Gallia Luxoviensis, & deinde in Italiâ Bobiensis, anno 615. cœlò receptus, scripsit præter *Librum Poenitentialem* de quotidianis Monachorum Poenitentiis, alium de *Poenitentialium mensura taxanda.* Ille capiti-

bus xv. hic XLII. distinguitur. Extat uterque inter ejus Opera junctim edita Lovanii 1667. à *Patricio Flamingo*, Ordinis Minorum, atque inde recusa in Bibliotheca Patrum Lugdunensi Tom. xii. pag. 21.

CUMMEANUS, ALBUS, Hibernus, seculo vii. claruit, ac *Poenitentiale*, sive librum de *Poenitentialium mensura* edidit, qui extat cum S. Columbani *Poenitentiali* in Bibliotheca Patrum Tom. xii. edit. Lugd. pag. 41. - 48. & inter Opera S. Columbani à *Patricio Flamingo* edita. *Mabillonius* hujus Poenitentialis fragmentum ex Codice Poenitentiali Rabani Mauri Biblioth. S. Galli affert in *Analectis* pag. 17. 18. editionis in fol. Vid. *Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 2. p. 1237.*

BEDÆ VEN. De remediis peccatorum, excerptum ex Canonibus Patrum, vel Poenitentialibus ad remedium animarum Domini *Agberti*, Archiepiscopi Eboracensis Opp. Tom. viii. pag. 961. - 968. Extat cum Poenitentiali Romano, sive Canonibus Poenitentialibus editum ab Antonio Augustino Venet. 1584. 102. & in Henrici Speelmanni Conciliis Angliæ pag. 281. qui testatur in MS. referri ad *Agbertum* ipsum, sive *Egbertum* Archiepiscopum tanquam auctorem. *Mabillonius* (i) etiam memorat

EGBERTI de remediis peccatorum excerpta, in quibus laudatur S. Benedictus, ejusque Regulæ sententia refertur. Fuit verò *Egbertus*, Eadberti Northambrorum Regis frater, in infantia à patre Eata in monasterium traditus, in quo Regula S. Benedicti observabatur, quam & professus fuit. De Venerab. Bedæ *Poenitentiali* vide *Carolum du Fresne* in Glossario. *Fabric. Bibl. Græc. vol. xi. lib. vi. cap. 1. pag. 74.*

EGBERTI Archiepiscopi Eboracensis ab anno 732. ad an. 767. *Poenitentiale*, quod in quatuor distributum libros, in variis Angliæ Bibliothecis Ms. asservari Caveus notavit: ex eo Capitula xxxv. primus vulgavit *Speelmannus* Tomo I. Conciliorum Angliæ Lond. 1639 fol. pag. 258. - 276. *Harduin.* Concil. Tom. III. col. 1976. ex libro secundo etiam triginta quinque affert.

B. RABANUS MAURUS, ex Abbate Fuldensi Archiepiscopus Moguntinus, scripsit sub Carolo Calvo Imperatore *Poenitentialem librum*, in quo de variis poenis Ecclesiasticis agitur. Concina-

navit verò hunc suum librum ex Canonibus & Epistolis, Decretisque Pontificum, usus non tantum Theodori & Bedæ, Romanoque Poenitentiali, sed & Isidori Mercatoris collectione. *V. Pet. Pith. in Synopsi historica.* Magnus ac præcipuus hujus *Libri Poenitentialis* usus erat apud Majores nostros Benedictinos, qui sub *Rabano Mauro* Metropolitano in Concilio Moguntino I. parochialibus Ecclesiis in Germania passim præfecti fuerunt.

ÆLFRICUS, cognomento *Grammaticus*, Abbas Malmesburiensis, ac deinde Archiepiscopus Eboracensis centenario propior obiit anno 1051. Ejus *Epistola ad Wulstanum Archiepiscopum* inter libros Synodicos & Poenitentiales ab Anglis recepta fuit. Vid. *Cav. & Oudin.*

BURCHARDUS ex Monacho Lobienfi Wormatiensis Episcopus an. 1025. demortuus, non quidem proprio Marte composuit *Poenitentiale*, sed Romanorum Pontificum Collectioni suæ inseruit. *Antonius* verò *Augustinus* illud cum Theodori, Bedæ, & Rabani junctim edidit Venet. in 4. an. 1584. Cæterum de Libris, qui *Poenitentiales* vocantur, vid. cap. 38. Synodi Cabilonensis, & cap. 22. Synod. Turon.

§. V.

Orationes in Conciliis, ac Synodis qui habuerint,

S. LEANDRI Hispalensis Archiepiscopi & Gothorum Apostoli Sermo ab eo habitus in Toletano Concilio III. Incipit: *Festivitatem hanc.* Qui quidem Baronii judicio *style inculto, sed erudito, veluti rudi rastro vertit aurifodinan.* Repertam à se hanc Homiliam in codice Bibliothecæ Sfortianæ idem ait Baronius. Extat in *Card. Aguirre Collect. Concil. tom. 2. pag. 351.* Vid. *Nic. Ant. Bibl. Hisp. vet. tom. 1. pag. 226.*

VICTORIS III. Pontificis Maximi Oratio in Synodo Beneventana anno 1087. de presentibus Ecclesiæ calamitatibus ac periculis, quam *Nat. Alex. Hist. Eccl. Sec. xi. Tom. vi. pag. 429.* egregiam & luculentam vocat: reperitur verò apud Leonem Ostiensem *Chron. Casin. lib. 3. c. 71.* & apud *Baronium* ad annum 1087.

URBANI II. Pont. Max. Orationes in Concilio Claromontano an. 1095. cui tredecim Archiepiscopi, ducenti & viginti quinque Episcopi, ingensque Abbatum numerus interfuit. Pon-

tifex cum sæpius pro rei ac negotii gravitate de sacrorum Locorum à Turcis infestatione, & de Christianorum in Oriente degentium calamitate magnâ facundiâ perorasset, Christianorum animos ita commovit, ut incredibili numero ad Expeditionem Hierosolymitanam se accinxerint. Extant Orationes Tom. x. Concil. Labb. pag. 511. & 514. & inter Opp. posth. *Mabill. & Ruinart Tom. 3. p. 369.*

INNOCENTII IV. Pont. Max. Oratio in Concilio Lugdunensi an. 1245. quâ conceptos de calamitatibus Ecclesiæ dolores cum quinque Christi Crucifixi vulneribus comparavit. 1.) De Tartarorum in Christianorum terras irruptione. 2.) De Græcæ Ecclesiæ schismate. 3.) De hæresibus pululantibus. 4.) De clade Hierosolymis à Chorasminis illata. 5.) De *FridERICI* Imperatoris criminibus & hostilibus in Ecclesiam Actis. Oratio incipit: *O vos omnes, qui transitis per viam; attendite & videte, si est dolor, sicut dolor meus.*

PETRI Abbatis primùm Cellensis, tum Remensis, ac demùm Episcopi Carnotensis Sermones IX. in Synodis habiti, extant inter cæteros ejusdem Sermones in *Bibl. PP. Lugdun. Tom. xxiii.*

B. LANFRANCI *Pericope Orationis*, quam dixit in Concilio Londini celebrato an. 1072. de Primatu Ecclesiæ Cantuariensis, typis verò vulgata fuit inter ejus Opera à *Luca Acherio.* Paris. 1548.

GERBERTI Remensis Archiepiscopi Oratio habita in Synodo Mosomi, quod est oppidum Galliæ Belgicæ, sub Remensi Metropoli. GERBERTUS patientissimè auditus est à Joannis XV. Legato, qui fuit Leo Romani Monasterii SS. Bonifacii & Alexii Abbas; ad extremum tamen exauthoratus est, Arnulpho, quem *Gerbertus* ejici curaverat, in sedem suam restituto. Oratio *Gerberti* refertur à *Guillelmo Martotto* in *Historia Metropolis Remensis* tomo 2 pag. 52.

V. HILDEBERTI, Cenomanensis Episcopi, Sermo in Carnotensi Concilio an. 1124. habito. In exordio postquam pollicitus est, se de Matrimonio, Baptismo, & Evcharistia loquuturum, quum deinde hujus matrimonii materiam persequatur, conjicere cogimur, imperfectum ac mutilum ad nos pervenisse Sermonem ipsum, qui juris publici factus est à *Cl. Muratorio Anecd. tom. 3. pag. 213.*

(i) *Annal. Bened. tom. 2. l. 24. pag. 210.*

ANDREAS DE ESCOBAR, ex Hispano Benedictino Episcopus Magorenfis (lege Megarenfis) fuit in Concilio Constantiensi Orator. Et quidem in Sessione V. cum autoritas Concilii publico Decreto confirmaretur; nempe [*Synodus Ecclesiam Catholicam militantem representans potestatem immediatè habet à Christo, cui quilibet, cujuscunque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur, in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem schismatis, ac reformationem Ecclesie Dei in Capite & in membris*] Andreas solennem Orationem habuit in præsentia Sigismundi Imperatoris, præsidente Jordano Cardinale de Urfinis Concilio. Hanc Orationem excidisse credibile est, cum Hermannus von der Hardt eam suæ Historiæ Concilii Constantiensis haud intexuerit. Ego illam ab ejus *Gubernaculo Conciliorum* non abluisse opinor.

BERNARDI BAPTISATI de Gasconia Abbatis, frequentis in Concilio Constantiensi Oratoris *invectiva* in corruptum illo tempore Clerum, in Constantiensi Concilio emendandum, ex antiquo Codice ms.^{to} Bibliothecæ Academiæ Helmstadiensis eruta, ac Historiæ ejusdem Concilii per Hermannum von der Hardt inserta Tom. I. part. xviii. pag. 879. Alia hujus Abbatis in S. Theologia Licentiat *Oratio* nondum typis vulgata extat in Codice Ms.^{to}, qui fuit ablati ex Bibliotheca Monasterii Blaubeurani in Suevia O. S. B. à Duce Wirtenbergico hodie occupati. Habita est an. 1416. post festum Pasch. Text. *Plorabitur & flebitur vos, mundus autem gaudebit &c.* Jo. XVI. Vid. Schelhornii Amoen. Liter. Tom. xi. pag. 215.

PETRUS REGIUS (le Roy) Abbas S. Michaëlis de Monte Tumba in Normannia sacrorum Canonum in Universitate Parisiensi publicus Professor, Caroli VI. Galliarum Regis, ad Aragoniæ, Hungariæ, & Angliæ Reges Legatus, Pisis, vel, ut aliis placet, Constantiæ facunda atque vehementi oratione ita Cardinalium sibi conciliavit animos ac voluntates, ut communione Othonem (Martinum III. vulgò V. postea vocatum) Summum Pontificem omnes proclamarent. Lucas Acherius in Not. & Observ. ad Opera B. Lanfranci pag. 351. col. 2.

JOANNES DE S. AMANDO, cognomento *Fauis*, S. Theologiæ Doctor, ante promotionem suam ad abbatialem

dignitatem in monasterio S. Bavonis Gandavi coram Clemente VI. & Cardinalibus *multas habuit Orationes & Sermones*; quibus Pontificem impulit ad *Sectam Flagellantium extirpandam*. Ad Papam verò fuit missus ab Universitate Parisiensi. Vid. Ant. Sander. de Scriptor. Gandav. l. 2. p. 69.

JOANNES FRUMENTARIUS, alias *Whetampstede*, Abbas præpotentis ad S. Albanum in Anglia Monasterii fuit Orator in Synodis Papiensi & Senensi, tempore Martini V. ubi orationes habuit. Vid. Bucel. in Bened. Rediv. pag. 192.

MANFREDUS DE CRUCE, Decretorum Doctor, Abbas S. Ambrosii Mediolanensis, Philippi Mariæ Ducis Mediolanensis ad Concilium Constantiense Legatus, cujus Orationem ad Sigismundum Rom. Imp. in illo Concilio an. 1415. habitam edidit Hermannus ab Hardt Tom. v. Histor. Concilii Constant. pag. 109. - 104.

THEODORICUS DE MONASTERIO S. Martini Coloniae Abbas, exporrecti præcelsique Vir animi ex spectabili illa Patritiorum Familia natus, quæ de Cervo, alias *Hirtze von der Lantz-kronen* intulatur, *Orator Universitatis Coloniensis* ad Concilium Constantiense ablegatus, ea gessit, quæ omnium seculorum laudem promerentur. Fecit enim, ut ex qualibet Collegiata illius urbis Ecclesia præbendæ Doctoribus assignarentur; ut Professores vacantibus parochiis præ aliis præficerentur; ut Abbates S. Martini in perpetuum Judices Almæ illius Universitatis, juriūque ejusdem & privilegiorum Conservatores Apostolici sint confirmati, &c. Supremam ille diem habuit xx. Decembris an. 1426. Ex *Chronico S. Martini Ms.^{to}*

MARTINI DE SENGING, Prioris Mellicensis, *Tuitiones Regule S. Benedicti*, id est, Oratione ad Patres Concilii Basileensis de necessitate Reformationis Status Cœnobitici: quam se publici juris facturum recepit Bernardus Pezius, Bibliothecarius Mellicensis; sed morte interceptus fidem liberare haud potuit. Vid. præfat. in Tom. iv. Bibl. Ascet. Item Bibl. Mellic. pag. 458.

JOANNIS KECHII, Theologi Tegerneensis, Oratione habita in Concilio Basileensi coram Juliano, Summi Pontificis Legato, extat in Bibl. Tegerneensi.

MARCUS BRIXIANUS, Monachus & Abbas Congr. Casin. quæ dicitur S. Ju-

S. Justinæ de Padua, scripsit *Orationem de Purgatorio* in Synodo Tridentina à se habitam, quæ prodiit Brixiae an. 1557. Possev. Appar. Sac. Tom. 2.

STEPHANUS CATANEUS, Italus, Novariensis, complurium Monasteriorum in Congr. Casin. Abbas, inter ejusdem Congregationis Theologos, & conspicuos doctrinâ Viros, missus fuit ad Tridentinum Concilium, in quo plures Orationes habuit, variisque Dissertationes edidit: inter quas numeratur illa etiam, cui titulus: *Vota pro formandis Decretis spectantibus ad fidem, mores & disciplinam*. Opus ex Bibliotheca S. Joannis Evangelistæ Parmensis à plagiariis surreptum. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 180.

ISIDORUS CLARIUS, Episcopus Fulginei, cum adhuc esset Abbas Monasterii de Pontida in Diocesi Bergomenfi, Concilio Tridentino tanquam Abbas & Theologus longè doctissimus interfuit, atque in eo quatuor habuit Orationes, Venetiis an. 1548. in 8. & Lovanii in folio impressas, nempe primam de *Justificatione hominis*, secundam de *imputatione justitiæ & certitudine gratiæ*, & duas de gloria. Armell. Bibl. Script. è Congreg. Casin. part. 2. pag. 53.

— EJUSDEM Orationes aliæ Synodales numero quinque, quarum prima habita fuit Fulginei in Synodo anno 1549. pridie Idus Octobris.

AUGUSTINUS LOSCHUS, Hispanus, è Congr. Casinensi, Vir magnæ & raræ doctrinæ cum aliis suæ Congregationis Theologis à suis Superioribus ad Concilium Tridentinum jussu Summi Pontificis directus fuit. Plurima scripsisse fertur, sed ejus, quod sciat, superest tantum

Oratione habita in Concilio Tridentino die 12. Martii in festo S. Gregorii M. quæ insignis est doctrinâ & eloquentiâ, impressa in 14.to Tomo Conciliorum Philippi Labbe col. 1257. & seqq. & prius jam edita fuerat Brixiae apud Damianum Turlinum anno 1562. quo etiam anno Tridenti habitata fuit; & sic impressa invenitur in lib. in 4. Miscellan. Actorum Concilii Tridentini, qui extat apud D. Hipp. Pugneti, incipit: *Velim hodie Patres Amplissimi, Clarissimi &c. Oratores &c.* Armell. l. c. part. 1. pag. 65.

WOLFGANGI SEELENDER, Abbatis Brevnoviensis Theologi disertissimi, Oratione in Synodo Pragensi, quam Zbygnæus Archiepiscopus anno 1605. celebravit, cuique ducenti & amplius

ex Ordine Ecclesiastico interfuerunt. Perit hæc Oratione, cum author, religionis Catholicæ defensor acerrimus, ab hæreticis in exilium ejectus est.

LEONARDI RUBENI *Oratione de Officio Pastorum Ecclesiæ*, quam, cum adhuc Jesuita & Regens esset Seminarii Olomucensis, habuit in Synodo à Stanislawo Pawlowsky Episcopo Olomucensi an. 1591. die 21. Nov. celebrata. Postea Rubenus Societate Jesu egressus nomen Benedictinæ Familiæ dedit, in qua Abbas Abdinckofensis creari meruit.

§. VI.

Qui Collectiones Canonum, seu Corpora Juris Canonici & Ecclesiastici condiderunt.

DIONYSIUS cognomento EXIGUUS, sed eruditione & morum pietate magnus, natione Scythæ, Monachus professione, non tamen Abbas urbis Romanæ; ubi reverà nunquam Abbatiam gessit; licet id multi Venerabilem Bedam sequuti affirmant. Moribus, ut cum Cassiodoro loquar, Romanus fuit, an vitæ verò instituto Benedictinus? dubius hæreo. Yepesius, Cajetanus, Bucelinus, Desingius & alii pro Familiæ nostræ Alumno habent; unde silentio transmittendus non omnino videtur. Claruit sub Theoderico Gothorum Rege seculo VI. usque ad annum circiter 540. non sine magna doctrinæ fama & opinione. Rogatu Laurentii Romanæ Ecclesiæ Presbyteri *priscæ translationis confusione offensi* novam Canonum Ecclesiasticorum Collectionem adornavit, in qua eam rationem sequutus est, ut Græcæ Collectioni adhereret. Itaque & Canonum consequentiam per numerorum seriem à primo Nicæno usque ad Canonem tertium Constantini. qui est ultimus Canon, & centesimus sexagesimus quintus totius Collectionis observat. Tum omittit Canonibus Concilii Ephesini Canones Concilii Chalcedonensis subjungit, & testatur: *In his Græcorum Canonum finem esse*. Collectioni, quæ Ecclesia universalis utebatur, adjunxit quinquaginta Canones Apostolicos, Concilii Sardicensis Canones, & Conciliorum Africanorum, quos Latine editos fuisse ait. Integra *Collectio* constat centum sexaginta quinque Canonibus antiquissimæ Collectionis Græcorum, deinde xxvii. Canonibus Concilii Chalcedonensis, xxi. Sardicensis,

& cxxxviii. Conciliorum Africanorum præter quinquaginta Canones: quorum omnium summa redit ad CCC-XCIV. Canonum Capita. Cæterum Dionysius ut Collectioni suæ nihil deesset, *Pontificum Romanorum Decreta*, quæ ad disciplinam Ecclesiasticam pertinebant, à Siricio usque ad Anastasium II. inclusivè post Canones subjunxit. Hæc secunda Canonum interpretatio, & collectio statim ab Ecclesia Romana obviis ulnis excepta est, ut testis est locupletissimus Cassiodorus, auctor illius seculi. *Ex Græcis exemplaribus*, inquit c. 23. div. lect. de Dionysio loquens, *Canones ecclesiasticos moribus suis, ut erat planus atque disertus, magna eloquentiæ luce composuit; quod hodie usu celeberrimo Ecclesia Romana complectitur.* Receptis autem à Sede Apostolica canonibus omnes Occidentis provinciæ ad dirimendas lites & judicia Clericorum exercenda statim usæ sunt. Dionysii verò Codex editus fuit primum Moguntiæ an. 1525. tum Parisiis an. 1609. ubi adjecta etiam habetur Epistola Dionysii Exigui cum Indice Canonum Collectionis suæ. Vid. Pet. Marca de Concord. Sacerdotii & Imperii lib. 3. cap. iv. Confer *Petrum Coutantium* è Congr. S. Mauri in Prolegomenis ad Epistolas Rom. Pontif. ubi non nihil diversa, sed fundata leges.

MARTINUS ex Abbate Dumienfi Archiepiscopus Bracarenfis in Hispania octoginta quatuor Capitula, seu veteres Canones ex Orientalibus, & nonnullis Hispanicis Synodis collegit: quam suam collectionem ad Nitigesium Lucensem Episcopum cæterosque Patres Concilii Lucensis Ecclesiæ in Gallæcia misit, qui eam anno 571. approbârunt. Non quidem Græcus fuit *Martinus*, sed in Oriente diu versatus ita se literis (ait Gregorius Turonensis) hoc est Græcis imbuisset, ut *nulli secundus suis temporibus haberetur.* Videns ergò Canones veterum illius gentis, & linguæ Conciliorum vitia quædam, sive malæ, sive obscuræ, sive tandem haud integræ interpretationis ab Latinis translatoribus contraxisse; novam post Dionysium Exiguum & Ferrandum Diaconum Carthaginensem aggressus est versionem è Græco Latinam, quæ in duas partes distribuitur. Sexaginta octo priores Canones ad Episcopos & universum Clerum, cæteri ad Laicos attinent. Quid in eo opere præstiterit, his verbis in præfatione docet: visum

est, ut cum omni diligentia ea, quæ per translatore obscuro dicta sunt, & ea, quæ per scriptores sunt immutata, simplicius & emendatius restituerem. Hanc Collectionem sæpè citat Gratianus sub nomine Martini Papæ his verbis: *ex Synodo Martini Papæ, ex Concilio Martini Papæ.* Ratio hujus æquivocationis ea est, quòd *Episcopi & Papæ* nomina eo promiscuè accipiebantur tempore, verèque Martinus ad Concilium Lucense hoc direxit opus. Quod quidem existat in Conciliorum, quotquot factæ sunt, editionibus post Hispanam Loaisæ Collectionem ad calcem Bracarenfis II. Synodi, & in appendice Tomi I. Bibliothecæ Juris Canonici, exhibitis è regione Græcis fontibus. Vid. Nic. Ant. in Bibl. Hisp. vet. Integram hanc Collectionem etiam exhibet Harduinus in Collect. Concil. tom. 3.

ANSEGISUS, teste Sigeberto Gemblacensi ad an. 827. Abbas Lobienfis in Diocesi Cameracensi magnà apud Carolum M. & Ludovicum Pium gratiâ & authoritate floruit. Dubitat tamen *Stephanus Baluzius*, an Sigeberti, atque eorum vera sit sententia, qui Ansegisum nostrum volunt fuisse Abbatem Lobiensem. „ In Chronico „ Fontanellensi, inquit, quod in to- „ mo tertio Spicilegii Dacheriani edi- „ tum est, reperio, Ansegisum Ab- „ batem Fontanellensem constitutum „ à Ludovico Pio, virum fuisse do- „ ctum ac librorum amatorem, quo- „ rum magnam copiam reliquit in „ monasterio Fontanellensi, ac Fla- „ viacensi, cujus etiam Abbatem fu- „ isse docet Author ejusdem Chroni- „ ci. Existimare igitur fortassis lice- „ ret Ansegisum Abbatem, qui Ca- „ pitularia Legum collegit, eum esse, „ qui Fontanellensis Abbas fuit, & „ obiit an. 834. xiii. kalend. Augusti, „ postquam eam Abbatiam per annos „ decem & amplius rexisset. Vid. Ant. „ Pag. in Critica Baron. ad an. 845. n. „ 16. Illud certum manet, quòd Anse- „ gisus noster minimè confundi debeat „ cum *Ansegiso* Senonensi Archiepisco- „ po, prout etiam Sirmondus in Episto- „ la ad Dominum Constantinum Cajeta- „ num Abbatem sancti Baronti docuit „ apud Labbeum de Script. Eccl. Tom. „ 2. p. 692. scribens: „ par fuit in An- „ segiso, qui Caroli & Ludovici Re- „ gum Capitula collegit, quorundam „ hallucinatio. Cùm enim Ansegi- „ sum hunc Lobiensem in Camera- „ censem diocesi Abbatem fuisse ex

Sige-

„ Sigeberto constat, longèque diver- „ sum ab *Ansegiso* Senonum Archi- „ episcopo, quamquam is etiam Ab- „ bas ante Episcopatum fuerat, sed „ alterius in Bellovacis monasterii, cui „ à sancto Michaële nomen, non de- „ fuerunt tamen, qui utrumque An- „ segisum confunderent, & digesto- „ rum in libros capitulorum laudem „ Archiepiscopo perperam tribue- „ rent.

Constat *Ansegisi* Collectio quatuor libris, in quorum primum congeffit Capitularia Caroli M. ad ordinem pertinentia ecclesiasticum: Ea verò ecclesiastica, quæ Ludovicus & Lotharius ediderunt, in secundo descripsit. Illa autem, quæ Carolus fecit, ad mundanam pertinentia Legem, in tertio adunavit: Ipsa verò, quæ Ludovicus & Lotharius fecerunt ad augmentum mundanæ spectantia Legis, in quarto congeffit. Patet hoc ex præfatione hisce Capitularibus præmissa. „ Dominante per sæcula infinita om- „ nium dominatore Christo Salvato- „ re nostro, Creatore universæ crea- „ turæ, anno Incarnationis ipsius „ DCCCXXXVII. Indictione v. anno „ verò imperii gloriosissimorum Prin- „ cipum Domni HLudovici Augusti „ Christianæ religionis magni propa- „ gatoris, ac filiorum ejus, *Ansegisus*, „ nullis præcedentibus meritis, sed „ gratia omnipotentis Dei Abba, pro „ amore bonæ memoriæ Domni Ka- „ roli Imperatoris, nec non & nunc „ præfatorum Principum hoc in tem- „ pore Domni piissimi HLudovici Au- „ gusti, & præstantissimorum filiorum „ ejus jussu, per intervalla temporum, „ ad Christianam religionem conser- „ vandam, atque ad concordiam pa- „ cis & dilectionis in Ecclesia Catho- „ lica tenendam edita. Sed quia in „ diversis sparsim scripta membra- „ nulis per diversorum spatia tempo- „ rum fuerant, ne oblivioni trade- „ rentur, pro dilectione nimia, ut „ præfatus sum, prædictorum glorio- „ sissimorum Principum, & pro amo- „ re sanctissimæ proles eorum, sed & „ pro sanctæ Ecclesiæ statu placuit „ mihi prædicta in hoc libello aduna- „ re, quæ invenire potui capitula „ prædictorum Principum jussu de- „ scripta, ut ad sanctæ Ecclesiæ sta- „ tum longævus conservandum tem- „ poribus, atque ad meritum præfa- „ torum Principum gloriosius in vita „ perpetua augmentandum profici- „ ant, Amen. Sed hoc notum sit Le- „ P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

„ tori, quia prædicta, quæ per in ter- „ valla temporum à præfatis sunt „ Principibus edita, in quatuor di- „ stinxi libellis. Illa scilicet, quæ „ Domnus Karolus Imperator fecit ad „ ordinem pertinentia ecclesiasticum, „ in primo adunavi libello. Ea verò „ ecclesiastica, quæ Domnus ac piis- „ simus HLudovicus Imperator edi- „ dit, in secundo descripsi. Illa au- „ tem, quæ Domnus Karolus in di- „ versis fecit temporibus ad munda- „ nam pertinentia legem, in tertio „ adunavi. Ipsa verò, quæ Domnus „ HLudovicus præclarus Imperator „ fecit ad augmentum mundanæ per- „ tinentia legis, in quarto congeffi. „ Plenius hoc explicavit Baluzius §. XLIII.

Acceperunt *Ansegisi* Collectioni tres Appendices, quarum prima hanc habet rubricam: *Capitula Domni Karoli Imperatoris ecclesiastica*, quæ idèò supradictis non conjunxi capitulis, quia alia ex istis quasi causa memoriæ scripta fuerunt, & non videntur plenum explere sensum, alia sunt geminata, cum aliis videlicet mixta capitulis, alia penitus finita, atque ad perfectionem perducta. Appendici secundæ hæc Rubrica est præfixa: *Incipiunt iterum Capitula Domni Caroli Imperatoris mundana*, quæ suprascriptam videntur habere causam. Appendicis tertiæ Rubrica hæc est: *Item Capitula Principum præclarissimorum ecclesiastica simul & mundana Domni HLudovici Augusti, & HLotharii Cæsaris*, quæ suprascriptam habere videntur rationem.

Atque hæc congestio, teste Hincmaro in Formul. Promot. Episc. Tit. 18. c. 6. ab Ecclesia fuit approbata. Synodus Trosleiensis, teste Baluzio, Capitularia vocavit *Sacrorum Canonum pedissequa*, id est, quæ proxima post sacros Canones locum habeant. Neque solum in Occidentali Francia, sed & in Germania, Italiâque pluribus locis viguere. ANTONIUS verò AUGUSTINUS de emendatione Gratiani Lib. poster. Dial. x. & xi. demonstravit, quænam Capitula Juris Canonici ex his Capitularibus fuerint desumpta.

Primus Capitularia hæc in lucem iterum produxit *Beatus Khenanus* in libro secundo Rerum Germanicarum. Post eum *Joachimus Vadianus* in libro sexto aphorismorum de Evcharistia pag. 215. Inde *Vitus Amerpachius* librum Constitutionum Caroli M. primus in lucem emisit sub hoc titulo:

E e

Præ-

Præcipue Constitutiones Caroli M. de rebus ecclesiasticis & civilibus, à Lothario nepote ex avi Constitutionum libris collectæ, & nuper è cenobio Tegernseensi prolatae, cum annotationibus & præfatione Viti Amerpachii. Ingolstadii an. 1545. in 8. Quid in eadem editione fuerit præstitum, pleniùs docuit Baluzius, qui etiam Pithæanam editionem recognovit, in variis licet ab illa discrepans, de quo Carolus Cointius in Annalibus Francorum ad an. 827. Consule præfationem Baluzii, ubi editionis suæ & Mss. unde hausit, rationem reddit. Vide plura apud Struvium l. c. p. 439. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. I. p. 295. & Bibl. Græcæ Tom. XI. p. 85. seq. Recentissima editio Collectionis Ansegisi prodiit in Germania, quæ *Corpus Juris Germanici antiqui* inscribitur, & diversas antiquas Leges, Salicam, Ripuariorum, Alamannorum, Bajuvariorum &c. præter Capitularia Regum Francorum complectitur.

ABBONIS Floriacensis Abbatis & Martyris *Collectio Canonum* Capitibus LII. comprehensa, quos medendis Regni Francorum malis ac infortuniis collegit Abbo, & Hugoni Regi atque Roberto ejus filio cum patre regnanti obtulit ante annum 997. qui Hugonis supremus fuit. Hæc Canonum collectio inter Capitularia Regum Francorum non immeritò cenferi potest: cujus inscriptio, quam ex membraneo codice fideliter exhibuit Mabillonius, rectiùs ei instituenda visa fuit hoc modo: *Incipiunt Canones Abbonis ad Hugonem & Robertum ejus filium, Francorum Reges.* Hic verò Liber Canonum, quem ex Bibliotheca Collegiatae apud Lemovicæ S. Martialis ecclesiæ *Petrus Trelius* è Congr. S. Mauri eruit, juris publici à Mabillonio factus est in vet. Analect. tom. 2. pag. 248. edit. verò novæ in fol. pag. 133.

RHEGINONIS Abbatis Prumiensis seculo decimo ineunte libri duo de *Ecclesiastica Disciplina & Religione Christiana*, quos jussu Rathbodi Archiepiscopi Trevirensis ex Canonibus antiquis & sinceris, potissimum Romanorum Pontificum Decretis congescit. De Rheginone optimè Baluzius præfatione ad Antonium Augustinum de emendatione Gratiani §. xvii. „ Rhegino Abbas Monasterii Prumiensis, „ cum hinc repulsus se recepisset in „ monasterium sancti Maximini Tre- „ virensis, illic privatam vitam agens

„ libros duos de ecclesiasticis discipli- „ nis & religione christiana scripsit, „ circa añum DCCCCVI. jussu Rath- „ bodi Archiepiscopi Trevirensis, in „ quibus condendis usus est præci- „ puè canonibus antiquis & sinceris „ Romanorum Pontificum decretis, „ tum etiam, quamquam non admo- „ dum frequenter, pseudepigraphis „ epistolis ab Isidoro collectis, Capi- „ tularibus Regum Francorum, & di- „ ctis sanctorum Patrum. Editionis „ illum honore primus donavit V. C. „ Joachimus Hildebrandus. Nos ve- „ rò rusum edidimus an. MDCLXXI. „ emendatum ex fide vetustissimi & „ optimi codicis. Jo. Trithemius Cat. illust. Eccl. Scriptor. de eodem: *Scris- „ pit Opus, quod prænotatur de ecclesia- „ stica disciplina & religione christiana, „ jubente Rathbodo Archiepiscopo Trevi- „ rorum, quod ex Decretis sanctorum Pa- „ trum & generalium Conciliorum in duo- „ bus libris comportavit, & in nongenta „ fermè Capitula per rubricas ex more lu- „ culenter distinxit.*

In primo Libro tractat de rebus & personis ecclesiasticis; in secundo de vita & conversatione Laicorum. Continent autem ambo nongenta fermè capitula. In fronte libri primi ponitur inquisitio, secundum quam Episcopi interrogare debent de vita Clericorum: initio secundi, inquisitio ab Episcopo facienda circa Laicos. Deinde his generalibus Inquisitionibus subjicitur auctoritas Canonica, id est, Canonum ac Decretorum, aliarumque sanctorum Institutionum auctoritas, quibus fulciri & approbari possunt capita, quæ in utraque Inquisitione habentur. Ad probationem itaque istorum Capitulorum affert Canones Conciliorum, Decreta Romanorum Pontificum, dicta SS. Patrum Basilii, Ambrosii, Hieronymi, Augustini, Gregorii, Cassiani, Ferrandi, Benedicti, Fructuosi, Aureliani, Theodori, Bedæ, Rabani. Adducit præterea Leges ex Codice Theodosiano, seu potius verba Aniani Interpretis. Plerumque etiam utitur auctoritate Capitularium Regum Francorum, Caroli M. Ludovici Pii, & Caroli Calvi, tum etiam Legibus Burgundionum & Ripuariorum. Hos libros edidit & Notis illustravit *Stephanus Baluzius*. Hos scripsit *Rhegino* circa annum nongentesimum sextum. Meminerunt *Rheginonis* Sigebertus lib. de Scriptor. Eccl. Trithemius in Chron. Hirsaug. ad an. 892. & 899. & lib. de Eccl. Scriptor. Vid.

Vid. Nat. Alex. Hist. Eccl. Tom. vi. sec. x. c. 3. p. 72. Primus verò *Rheginonis* Opus, appendice aliunde confarcinata auctum in lucem exire jussit *Joachimus Hildebrandus* Helmstadii an. 1659. deinde *Stephanus Baluzius* recognitum, & appendice Helmstadiensi auctiore, novaque à se addita notis & præfatione doctissima & Actorum veterum appendice ornatum edidit Paris. 1671. Cav. Hist. Lit. pag. 478. Rheginonis Collectione Burchardus Wormatiensis, & Ivo Carnotensis in adornandis suis Collectionibus liberaliter usi fuerunt.

VIGILA Alveldensis, seu Alben- densis in Regno Navarræ Monasterii Monachus sub finem decimi seculi singulari diligentia librum Conciliorum exaravit æra MXIV. continentem Concilia LXI. & centum cum una Epistolas decretales à Damaso usque ad Gregorium primum, & alia Opuscula. Qui codex inprimis usui fuit *Garcia Loaisæ* in condenda Hispanicorum Conciliorum Collectione, ut ipse in præfatione sua testatur. Hunc codicem itidem vidit Ant. Yepesius, atque in eo depictas esse novem effigies in tribus unius folii columnis, scilicet *Cindaswindi*, *Recceswindi*, & *Egica* Regum in prima; in media *Urracæ* Reginae, *Sancii* & *Ramiri* Regum; in tertia verò trium Monachorum *Sarracini*, *Vigila*, & *Garcia* discipuli, qui hunc codicem elaboraverunt, additis versibus acrostichis, quorum primæ literæ hunc sensum efficiunt, *Vigila, Sarracinus, qui ediderunt*; posteriores seu finales, *qui est era millesima, sive quarta-decima*, ubi à Deo & à Sanctis subsidia postulant pro ducentis Monachis, qui illic tum morabantur. Mabill. Annal. Tom. III. ad an. 920. pag. 366.

BURCHARDUS, qui & *Brocardus* in veter. Exempl. Tricast. & Carnot. itémque Gratiano *dist. 73. & Pontificib.* in Collect. I. Decretal. pag. 62. 66. 69. 70. ex Monacho Lobiensis Cœnobii anno 996. Wangionum Episcopus *Franconi* fratri germano in sede Wormatiensi successit. Anno 1022. Concilio Seligenstadiensi interfuit. Post 30. ferè annos in munere Pastoralis fideliter exactos, diem extremum clausit anno 1025. saltem sequenti. Pluribus ante obitum annis extructa sibi cella & vicino Oratorio in sylva, duobus à Wormatia milliaribus distante, ab omni strepitu negotiisque secularibus procul remota, pietati & *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

otio literario se totum dedit. Adjuvante igitur Walterio Spirensi Episcopo, & Brunehone Præposito suggerente, Magistro suo Olberto Abbate doctissimo collaborante, ut Sigebertus notat in Chronico ad annum 1008. Collectarium sive Corpus Canonum, vel, ut idem Sigebertus lib. de Scriptor. Eccles. appellat cap. 142. --- *Volu- men, quod à nomine ipsius Burchardus nominatur, multo studio composuit: quod testimoniis omnium authenticorum Conciliorum, & Decretis Romanorum Pontificum, & sententiis omnium penè Catholicorum Patrum auctorizavit, ex quo adhuc omnium Conciliorum Decreta auctorizantur.* De eo Bruschius in Catal. Episcop. Wormat. fol. 110. Obiit xiii. kalend. Septemb. anno Domini MXXV. temporibus Henrici III. clarus. Prodiit *Burchardi* Opus hinc titulo: *D. Burchardi Wormatiensis Ecclesiæ Episcopi, Decretorum Libri XX. ex Conciliis & Orthodoxorum Patrum Decretis, tum etiam diversarum nationum Synodis, seu loci communes congesti, in quibus totum Ecclesiasticum munus luculenta brevitate, & veteres Ecclesiarum observationes complectitur. Coloniae ex officina Melchioris Novesjani MDXLVIII. f. & Parisiis 1549.*

Arguitur tamen, quòd in colligendo non adedò magno usus fuerit judicio, cum multa ex Pseudò-Isidoro inseruerit supposititia. Id quod *Mastrichtum*, & *Zieglerum* exemplis quàm plurimis confirmasse scribit Struvius. Deinde, quòd operam non dederit, ut Canones ex ipsis hauriret fontibus, sed contentus fuerit, eos ex aliis depromere Collectionibus: Item, quòd verba in locis à se relatis aliquando immutaverit, & loca ipsa Auctoribus non suis adscripserit: quo facto Gratiano, qui ejus vestigia pressit, errandi sæpiùs locum fecit.

Ejus etiam *Lex familiae* edita est Coloniae cum ipsius Decreto, quæ in Paris. deest. Utraque verò excerptio tantum est XII. Librorum, sive Tomorum Burchardi, in libros tamen divisa XX. Surius XVI. tantum habuit, quibus in Conciliorum editione utitur sub hoc titulo: *Ex codice XVI. Librorum.* Exemplar vetustissimum Burchardi in Bibliotheca Ecclesiæ Carnotensis, Tricastinæ, Vefuntinæ, Burdigalensis. Vide *Christoph. Henr. Freisleben, aliàs Ferrymontani Synopsis Historiam eorum, qui Canones & Decreta Ecclesiastica collegunt.* Fabric. in Bibl. med. Lat. Lib. II. p. 827. Burcar-

„ dus Struvius in Hist. Jur. Can. §. xvi. p. 615. Cæterum Burchardi nomen cum Itali tum Galli in Brocardum deflexerunt: quæ causa est, ut ejus Collectio, atque Collectionis capita Brocardicorum nomine ut plurimum appellari soleant, quo jam vocabulo universim alia quoque vulgata Juris axiomata denotari solent.

ANSELMUS LUCENSIS è nobili Familia Mediolani nati, Alexandri II. Pontificis Maximi nepotis, ab eodem ad Episcopatum Lucensem promoti, ab ejus successore Gregorio VII. consecrati an. 1703. cum interim Monachus Regulæ S. Bened. factus esset, *Collectio Canonum*, seu Sententiarum Canoniarum. Licet, inquit Struvius, non desint, qui hanc collectionem Anselmo abjudicent, eo quod Urbani II. & sequentium Pontificum quædam Decreta exhibeant, qui tamen post Anselmum vixerunt. Inter hos primo loco numerat *Antonium Augustinum*, qui de emendatione Gratiani parte poster. cap. v. dicit: *Deus dedit Urbani secundi tempore scripsit, item Anselmus Lucensis, sive is, cujus collectionem habemus.* Altero loco collocat Stephanum Baluzium, qui præfatione ad Notas suas in hunc librum §. xix. „ sæpè laudari, inquit, solet collectio Anselmi Episcopi Lucensis, „ quæ usi sunt in primis Correctores Romani, & Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarraconensis. Verum iste multum dubitare visus est de ejus auctoritate; primum quia in vetustis codicibus, quos ipse vidit, nullus titulus erat, neque nomen auctoris; deinde quia videbat nonnullorum illic Romanorum Pontificum Decreta esse inserta, qui, vivo Anselmo, ad apicem Episcopatus non pervenerunt. Alium ego nuper codicem, eumque optimum & antiquissimum beneficio optimi doctissimi viri domni Lucæ Dacherii nactus sum ex Bibliotheca monasterii sancti Germani Parisiensis, in quo neque titulus ullus extat, neque nomen auctoris. Hic autem liber, iis, quos vidit Antonius Augustinus, ex eo præstat, quod nulla in isto Decreta Pontificum Romanorum continentur, qui post annum MLXXXVI. Apostolicam Sedem tenuerunt. In veteri tamen codice istius collectionis, cujus exemplum ex Bibliotheca Barberina ad se missum idem Dacherius mecum communi-

„ cavit, hæc in titulo scripta sunt, „ quæ librum illum adjudicant Anselmo Episcopo Lucensi: *In Trinitatis nomine sanctæ & Individuæ, Incipit hinc feliciter istius libri series, quem sanctus ex Italia Anselmus, qui, que Pontifex Lucanæ fuit Ecclesie, vir prudens ac catholicus, in Christi fide fervidus, carpsit ex toto canonum sanctorum corpore.* Sed aut fallit titulus, aut certè multum interpositus est hic liber, ut rectè adnotatum est ab Antonio Augustino. Nam illinc continentur plurima Urbani II. & sequentium Pontificum Decreta, quorum ævo Anselmus vivere desierat. Quin etiam multa sunt, quæ hanc collectionem abjudicare videntur Anselmo Lucensi. Primum auctoritas vetusti scriptoris vitæ ejusdem Anselmi à Sebastiano Tenagelio editus, qui lucubrations magistri ac domini sui recensens, nullam collectionis istius mentionem facit, non omissurus, ut videtur, tam præclarum opus, si tum fama fuisset, compositum ab Anselmo fuisse. Deinde Sigebertus monachus Gemblacensis horum temporum scriptor, dum in Chronico, & in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis c. 162. enumeraret libros ab Anselmo compositos, ne verbum quidem ullum fecit de collectione ista. Denique Trithemius, qui tot libros viderat, non vidit collectionem canonum ac decretorum Anselmi Lucensi Episcopo tributam, cum altum de ea silentium apud illum sit. Non senserat ita monumenta Antonius. Et tamen huc inclinare visus est, ut collectionem illam non putaret esse Anselmi; adeoque conjecturam fecit de Hildeberto Cenomanensi, quem constat aliquid simile olim tentasse. Hanc Baluzii sententiam legerat V. C. Joan. Albert. Fabricius (k), neque tamen in eam se adduci est passus, ut Anselmo *Collectionem Canonum* abjudicaret, quam hætenus omnis antiquitas ipsi attribuit, quæque ab Auctore vitæ disertè memoratur, & sub hujus Anselmi nomine libris XIII. ms. extat in variis Bibliothecis, & ex qua Gratianum profecisse notavit Latinus Latinius in Bibliotheca sacroprophana pag. 816. Equidem Decreta post Anselmi hujus mortem promulgata in illa reperiuntur, ut rectè observat Baluzius, sed quæ in antiquo-

quioribus codicibus desunt, ut bene laudatus Fabricius notavit Tomo XI. Bibliothecæ Græcæ pag. 87. speciatim in Vaticano, de quo vide sis etiam Pagium ad an. 1086. num. 4. Philippum Picinellum in Athenæo Eruditorum Mediolanensium. p. 39. 40. & de aliis Oudinum Tom. II. pag. 721. Hildeberto autem illam collectionem, ut tribueret, permotus fuisse videtur Antonius Augustinus, quoniam inter Epistolas Hildeberti per errorem legitur præfatio. Unde non est, ut Baluzii sententiæ, quam *Ant. Pagius* loc. cit. nuper exortam vocat, accedamus. Maneat igitur *Anselmus Lucensis* auctor Collectionis Canonum, quæ hucusque ab omnibus ipsi attributa fuerat, quoad evidentiores rationes à Baluzio, & qui eum defloravit, *Natali Alexandro* fuerint in medium allatæ. Cæterum *Anselmi Lucensis Collectionem Canonum* ab Antonio Augustino editam fuisse, tradit Andreas Schottus in ejus vita, quod & ex Schotto refert in Abaco Patrologico pag. 38. Godofr. Olearius. Verum valde dubitant eruditi, inquit Cl. Joan. Vogt in Catal. Hist. Crit. Librorum rariorum p. 33. fueritne hæc collectio unquam ab Augustino edita. Lege, si placet, Frid. Jacob Leickerum in adnotationibus ad vitam Ant. Augustini in Vitis Clariff. Jctorum pag. 144. cui adde, qui rem plenius conficit, Oudinum de S. E. Tom. 2. pag. 719.

DEUSDEDIT Presbyter S. R. E. Cardinalis, titulo Eudoxiæ à Gregorio VII. factus, jussu Victoris Papæ III. Canonum volumen, ut Platina ait, in ordinem redegit circiter annum MLXXXVII. Ejus in quibusdam Bibliothecis extant libri quatuor de rebus Ecclesiasticis. Totus verò in eo est, ut Libertatem Ecclesiasticam adversus Henrici Imperatoris insultus tueatur. Quod opus usum iis præstitit, qui corrigendo Gratiani Decreto operam suam adhibuerunt. Hunc quidam Burchardi breviatorem dixerunt: malè. Vidimus aliquando exemplar hujus Collectionis in Bibliotheca Dominicanorum Valentin. in libros distinctum, continens multa ex Romanæ Ecclesiæ scriiniis, quæ Burchardus non viderat. Ita Pet. Pithæus in Synopsi historica Juris Ecclesiastici apud Struv. I. c. pag. 622. Fabric. Bibl. Græc. col. xi. lib. vi. cap. 1. pag. 94.

GRATIANUS celebris ille *Decreti* auctor patriæ fuit Clusinus à Thuscianæ civitate. „ Nonnulli, teste Pan- „ ciollo (1), Gratianum spurium, & „ Petri Lombardi, qui Magister Sententiarum vocatur, Antistesque Parisiensis fuit, & Petri Comestoris Historiæ Scholasticæ Scriptoris falso fratrem fuisse memorant. Et addunt, cum matrem stupri poenitere non posset, quod tam præclaros viros genuisset, Sacerdotem, cui confitebatur, jussisse, ut saltem poeniteret, quod poenitere non posset: quod tamen tanquam commentum ab omnibus rejicitur, maxime dum in patria non conveniant, cum Gratianus fuerit Etruscus ex Clusio civitate, Magister Petrus Lombardus ex Novaria, Petrus Comestor Gallus ex Trevis. „ Piè Gratianum fuisse educatum, argumento est, quod de vita sanctius ac magis piè transigenda seriò cogitans, in flore juventutis monachum induerit Benedictinum Bononiæ in monasterio S. Proculi an Felicis? Utriusque certè monasterii cœnobitæ Gratianum esse suum contendunt, quos Arnoldus Wion conciliare studens, Gratianum asserit prius monasticæ vitæ vota in monasterio S. Proculi nuncupasse, deinde, uti S. Legislator Benedictus in Regula concedit, ad monasterium SS. Felicis & Naboris concessit. Tum temporis enim nulli Religioso vitio vertebatur, si à monasterio professionis suæ ad aliud seu majoris religionis seu doctrinæ causa migraret; quod hodie illi, qui S. Regulæ ac Ordinis consuetudinum minus sunt periti, verso pollice damnandum existimant. Neque Gratianus in ultimo hoc monasterio bonas horas ignavo combussit otio, sed multis vigiliis indefessoque labore *Decretum* compilavit. Id quod constat ex Epitaphio ipsius, quod Guido Pancirollus descripsit: *Gratiani Clusini, Cæsarei Juris & Pontificii Enucleatoris propè divini, qui Monachus in Martyrum Felicis & Naboris æde absolutissimum ibidem opus Decretorum anno Gratianæ M. LII. compilavit, sepulchrum, quod illic carie ruderibusque obsorduerat: hic magnificentiùs renovatum, Joan. Franciscus Aldrovandus Bonon. IIII. Dictator ære publico restauravit anno salutis MCCCCXCIX. Idibus Junii Bentivolo II. PP. Rempublicam feliciter gubernante.* Idem Epitaphium Mabillo-

(k) Bibl. med. Lat. Lib. I. pag. 306.

(1) de Clar. Interpret. Lib. III. C. II.

nus in Itinere Italico describens: „
„*Basilica*, inquit, Sancti Petronii Ca-
„thedrali S. Petri vicina, altare versus
„portam conversum habet. In ea
„descripsimus Epitaphium Gratiani,
„qui olim monachus è nostris ac De-
„creti Compilerator fuit.

D. O. M.

Gratiani Clusini, Cæsarei Jur.

Et Pontificii Enucleratoris prope di-
vini &c.

An. salutis MCCCCLXXXVIII. &c.

Prædictum sancti Felicis & sancti Na-
boris monasterium olim virorum,
nunc Sanctimonialium est Ordinis
nostri, ubi lapis quondam ad Gra-
tiani ostium cubiculi positus, in sa-
crarium postea translatus, hos versus
inscriptos continebat:

Hanc aule partem reverenter, Lector, adito,
Namque loci monachus Decretum hic condidit
hujus

Divinum Gratianus opus, quantumlibet arto
Contentus spatio: quod jam reparando cadu-
cum,

Et vetus hoc claustrum tolli fuit inde necesse.
Id tamen Abbate constructum est Bartholomæo,
Mille trecentis decies septem atque quaternis
Annis à Christo purè de Virgine nato.

Bernardus Montfauconius in suo etiam
Itinere Italico ad S. Proculi Mona-
sterium, elegantissimè structum, di-
vertit, in cujus porticu, quæ respicit
hortum, ad alterum xyphi terminum,
Gratiani statuam erectam, ad alte-
rum *Panormitani*, qui olim Bononiæ
studiis vacavit, se vidisse testatur.

Quando scripserit Gratianus, di-
scordant Authores, inquit Gerh. (m)
à Maltricht. Trithemius lib. 2. de Vir.
Illust. Ord. S. B. anno 1127. scripsisse
refert, alii plerique omnes an. 1151.
quam sententiam confirmat Epita-
phium Gratiani: Bellarminus utram-
que sententiam conciliat lib. de Script.
Eccles. conjectura, quæ aliis non di-
splicet, quod anno 1127. incœperit,
& anno 1151. perfecit opus, seu
collectionem suam.

Obtulit Gratianus Librum suum
Eugenio III. cui aded, testante Panci-
rollo, gratus extitit, ut eo compro-
bato, Gratianum Clusinae Ecclesiae,
unde ortus erat, præfecerit. Quod
verò Eugenius Decretum Gratiani
confirmaverit, non æquè constat.

Hæc autem Collectio ex Dionysio
Exiguo, Isidoro, aliisque Canonum
Collectores, Burcardo & Ivone po-
tissimum fuit deprompta, ordine ta-

men diverso, de quo videri potest
Pancirollus I. c. qui etiam de *Paleis*,
sive variis Doctorum sententiis &
glossis, quæ postmodum Gratiani De-
creto accesserunt, narrationem insti-
tuens lepidam refert fabellam. „ Cum
„ Gratianus librum Eugenio III. Pon-
„ tifici offerendum Romam detulisset,
„ Cardinali cuidam, viro alioqui eru-
„ dito, sed ambitioso, cujus operâ ad
„ Pontificem introduci volebat, ie-
„ gendum tradidisse fertur. Ille alie-
„ nam laudem in se transferre cupiens,
„ volumini quædam à Gratiano omif-
„ sa inseruit, seque operis auctorem
„ esse jactitabat. Monachus hominis
„ fraude intellecta additiones illas *Pa-*
„ *leas* esse respondit, quæ grano alibi
„ condito inanes reddebantur; *Pa-*
„ *leam* enim veteres Theologi literam
„ fructu carentem, vel sterile opus
„ vocabant. Itaque capita illa po-
„ stea semper pro *paleis* sunt inscri-
„ pta. Alii alias afferunt etymolo-
„ gias. Plerique sunt ejus opinionis,
ut existiment, *Paleam* esse proprium
illius nomen, à quo primò hæc addi-
tamenta Gratiano assuta fuerunt.

Distribuitur autem hoc Decre-
tum pro objectorum numero in tres
partes, Distinctiones, Causas, &
Tractatum de Consecratione: de
quibus præter Canonistas, vide sis
Mabill. Tract. de Stud. Mon. part. 2.
cap. 5. §. 2. p. mihi 128. Licet verò pri-
vata tantum auctoritate fuerit elucu-
bratum, passim tamen & ubique lo-
corum receptum fuit. Nec ipsi Pon-
tifices quandoque ad illud provocare
dubitârunt. Etsi verò à Sede Apo-
stolica sit receptum, communis ta-
men (n) & indubitata est sententia,
non aliter fuisse receptum, quàm ut
fides dictorum sit penes authorem, &
tanta sit eorum Canonum, quos in
medium producit, autoritas, quan-
ta est fontium, unde illa manârunt.
Nec enim quisquam illorum, qui Jus
Ecclesiasticum vel à limine salutavit,
ignorare potest, multa in Decreto
haberi, quæ postea in Decretalibus,
Sexto, Clementinis, & Extravagan-
tibus abrogata fuerunt, nonnullaque
à Gratiano per errorem inserta esse,
quæ cum veritate pugnare deprehen-
duntur. Unde Gratianus à nonnul-
lis quandoque vapulat, & utinam
non acrius justo. Quid? quod Flac-
cius in Catalogo Testium Veritatis
pag. 704. Gratianum inter *quatuor*
Satanæ Apostolos collocare non eru-
buerit.

buerit. Sapientiùs & modestiùs Tho-
masius in Præcognitis circa cautelas
Juris Ecclesiastici cap. xx. §. iv. seq.
Gratianum defendit, idque ob bar-
bariem seculi atque temporum, quæ
tot subsidiis historicis, atque elegan-
tiorum literarum, quibus hodie uti-
mur, fuerint destituta, & quòd Gra-
tianus ipse ab anterioribus compila-
toribus, ex quibus sua hauserit, fue-
rit deceptus. Vid. Struv. I. c. pag.
634. Adde *Bæbmerum* ex Prote-
stantibus magnæ celebritatis Jurium
Professorem Introduct. ad novam Edit.
Corp. Jur. Canon. §. 20. his verbis:
Varia fortuna fuit Gratiani, quæ licet
plures insidiatores habuerit, inconcussa
tamen usque ad hæc stetit tempora, nec
hi ejus luminibus officere, aut existima-
tionem, gloriamque deprimere potue-
runt. Quamvis enim ex infelicitate
temporis, quo vixit, ad eum gradum
perfectionis opus suum perducere haud
potuerit, ut errorum sordiumque ex-
pers esset, ad minimum tamen orbis
eruditus ejus industriae, & collectioni
acceptum ferre debet, quòd ex naufragio
communi, in quo tot egregia anti-
quitatis monumenta perierunt, plures
tabulas adhuc servaverit, in rebus Ec-
clesiasticis insignem habituras utilitatem,
aliâque commoda rei Ecclesiasticæ, &
veræ Eruditioni præstiterit. Legi
etiam potest Tractatus de Confessione
Dionysii Sammarthani è Congr. S.
Mauri, in quo demonstrat; quòd
Gratianum sæpiùs favorabiliter possi-
mus interpretari in iis, in quibus hal-
lucinatus est. Ut verò utiliter ac-
tutè Decretum istud legatur, adnota-
tiones, & emendationes oportet in-
visere, inquit Mabillonius, quas
Antonius Augustinus Tarraconensis
Archiepiscopus in Gratiani opus con-
textuit; multumque debemus Domi-
no Baluzio propter novam ejus edi-
tionem nuper nobis traditam, unà
cum aliis emendationibus ab ipso re-
cens adjectis. Habuit *Gratianus* mul-
tos Glossatores, quorum primus fuit
Hugo seu Hugutio, secundus verò Jo-
annes Teutonicus, & ista est glossa
communis in textu. Apparatum au-
tem insignem super ipsam sine textu
fecit Archidiaconus, qui Rosarium
Decreti dicitur. Etsi verò jussu Gre-
gorii XIII. Pont. Max. Gratiani De-
cretum fuerit expurgatum, ac propter
utilitatem emendatum, & annotatio-
nibus illustratum, non pauci tamen
nævi remanserunt, qui correctorum

scientiam, & diligentiam præterie-
runt. Varias Gratiani editiones vide
apud Fabricium Bibl. Græc. vol. xi.
Lib. vi. cap. 1. pag. 90.

RAINERIUS Diaconus & Mona-
chus Pomposiani in Italia percelebris
Monasterii primam collectionem De-
cretalium Innocentii III. Rom. Pon-
tificis instituit, quam ex tribus primis
regestorum ejus libris composuit, &
sub titulis XLI. digessit. Hanc ex ve-
tustissimo Codice MS. Sancti Theo-
derici Remensis cum Epistolis ejusdem
Innocentii Stephanus Baluzius tom.
1. pag. 543. seq. Parisiis an. 1682.
typis Francisci Muguet vulgavit.
Hunc *Rainerium* esse puto illum Fra-
trem ac Monachum, quem Innocen-
tius III. licet solitæ solitudinis (o)
locum affectaret, fugans vel fugiens
potiùs tumultus secularium potesta-
tum, ut Rachaëlis foveretur amplexu
&c. Legatum creavit, atque ob gra-
via negotia primùm in Hispanias, tum
in Vasconiam contra hæreticos misit.
Quanta verò prudentia, moderatio-
ne, atque religiosarum virtutum ex-
emplo suas obiverit legationes, ipsi
testis est Innocentius Pontifex his
verbis, quibus Epistolam suam (lib.
1. num. 395.) auspiciatur: „ *Gratus*
„ tuus nominis odor, & suavitas tuæ
„ famæ dulcedo, per quam tuæ re-
„ ligionis honestas dignis undique
„ laudum præconiis exaltatur, tam
„ ex literis, quàm ex relatione plu-
„ rium ad nos usque pervenit. ex
„ quo tanto ampliori gratulatione ani-
„ mi jocundamur, ac spiritus noster
„ in Domino recreatur, qui suorum
„ ministrorum dirigit actus in bonum,
„ quanto tam ex communi fama, quàm
„ ex confidentia, quam de tua geri-
„ mus puritate, cognoscimus eviden-
„ tiùs, atque scimus, quòd per opera,
„ quæ laudabiliter operaris, ipso du-
„ ce, qui est lucerna pedum tuorum,
„ & ipse Deus glorificetur in terris, &
„ gloria nobis & Ecclesiae Romanæ
„ non modicus honor accrescunt. „
Tom. I. pag. 233.

§. VII.

Scriptores, Editores, atque Col-
lectores Conciliorum, nec non Lite-
rarum, atque Bullarum Summo-
rum Pontificum.

A NASTASIUS Sacrae Romanæ Ec-
clesiae Bibliothecarius, Abbas S.
MARIÆ trans Tyberim, & resby-
ter

(m) Hist. Jur. Can. n. 304.

(n) Martin. Delrio in *Disquis. Mag.* l. 5. sect. 16.

(o) Innoc. III. Ep. lib. 2. num. 22.

ter Cardinalis tituli S. Marcelli *Concilium Generale Octavum*, seu *Constantinopolitanum IV.* cui praesens ipse Constantinopoli anno 869. interfuit sub Basilio Macedone, partim Latine scripsit, partim ex Graeco vertit, atq; Adriano Papae II. dicavit, quod extat Conciliorum Tom. VIII. col. 961. ad 1175. ultimae editionis Parisiensis anni 1672. quae Labbeana passim dicitur.

-- Item *Concilium VII. Generale*, seu *Nicaenum secundum*, quod ille obtulit Johanni Papae VIII. inscriptum, *Domino Coangelico Johanni Pontifici Summo & Universali Papae Anastasius Exiguus*. Ex interpretata nuper &c. quod extat quoque tomo VII. dictorum Conciliorum citatae editionis col. 29. & sequentibus. Addit Labbeus, ut quod omiserunt alii observare, etiam *VI. Generale, seu Constantinopolitanum tertium*. Sed debuerat Labbeus indicare, inquit Oudin. de S. E. Tom. II. Dissert. de Opp. Anast. cap. 1. col. 253. quibus ille rationibus, vel quamam autoritate hoc assereret.

ANDREAS DE ESCOBAR ex Hispano, incertum cujus Monasterii, Monacho Benedictino, Megarensis Episcopus interfuit Concilio Constantiensi, in quo ipsa die, qua sessio V. de Concilio supra Pontificem autoritate habita fuit, pro concione dixit. Non multis post annis si non etiam Concilio Basileensi interfuit, rebus tamen ab eo gestis se immiscuit. Tractatum enim ipso Concilio Basileensi, aut saltem plerisque Concilii hujus Theologis expetentibus composuit, qui in Bibliotheca Vaticanae codice 4117. cum aliis de Basileensis Concilii rebus continetur, hoc titulo: *Gubernaculum scilicet Conciliorum per Dominum Andream Episcopum Magarensis (lege Megarensis) editum, & Domino Patri & Domino Cardinali Legato transmissio*. Incipit: *Ad perpetuam Conciliorum generalium memoriam, & ipsorum reformationum faciendarum ac statutorum in ipsis ordinandorum avisa nonnulla corrigenda, addenda, minuenda per vos Pater reverendissime Domine Juliane de Casarini tit. S. Angeli Cardinalis dignissime, & nunc in sacro Concilio de consensu universalis Ecclesiae Catholicae, & Sanctissimi Domini nostri Papae Eugenii IV. praesidens justissime tibi stabo (lege forsan rectius dabo) tractatum praesentem.*

Constat is novem partibus, quarum prima agit de jure Concilii in emendationem ac reformationem status Ecclesiastici. *Secunda* de officio Concilii, quoad reformationem ecclesiastici regiminis; *tertia* de necessitate frequentium Conciliorum Generalium, pro emendando ecclesiastico statu; *quarta* de IV. Conciliis Apostolorum; *quinta* de aliis Conciliis Orientalibus & Occidentalibus, comparatis cum recentiorum temporum Conciliis, horumque potiori necessitate; *sexta* de iis, qui habeant in Conciliis praesidere & definire; *septima*, quis habeat convocare Concilia; *octava*, qui teneantur venire ad Concilia; *nona*, qui possint Concilia dissolvere.

Quod quidem scriptum ad Julianum fuisse datum anno circiter MCDXXXI. quo ab Eugenio IV. datae Juliano partes fuere, ut Basileensi Concilio praeseret, existimare possumus, inquit Nicolaus Antonius, eod quod in fine scripta haec notula sit diversae quidem manus, sed ejus antiquitatis, quam ipse praefert, nempe: *Hunc librum emit magister Joannes de Turcremata Basileae anno MCDXXXII. Martii decima*: quod fieri haud potuisset, si anno MCDXXXV. ut vult Matheus Petitdidier (p), ab Andrea ad Julianum transmissus fuisset. At hoc opusculum ex mente praefati Nicolai Antonii potuisset utique conciliaribus aliis adjungi, quae Philippus Labbeus, & Gabriel Cossartius Jesuitae doctissimi in Apparatu ad sacrosancta Concilia novae luci edidit.

At enim, si quid ego in hac re intelligo, prudenter admodum Labbeus & Cossartius fecerunt, quod huic Opusculo nullum in suo Apparatu dederint locum. Episcopus enim Megarensis in suo *Conciliorum Gubernaculo* ea omnia principia fuse profequitur, quae Conventus Basileensis Theologi, ut ejus supra Papam auctoritatem adstruerent, in medium protulerunt. Haec vero principia haud ferè alia sunt, atque illa, quibus Joannes Gersonius Universitatis Parisiensis Cancellarius, ut Concilium Papae esse superius probaret, nefarie procudit. Cum autem in principis Gersonii doctrina contineatur, quae non modò Summorum Pontificum auctoritatem funditus evertat, sed rebellionibus & seditionibus januam aperiat, atque adeò subditis

Pria-

(p) Dissert. Hist. Theolog. de Mente Concilii Constant. &c. cap. 4. pag. mihi 34.

Principes suos è vita exturbandi potestatem faciat, dicendum omnino est, quod sicut Ludovicus XIV. Galliarum Rex summa prudentia prohibuit, ne Joannis Gersonii adeò perniciosi Authoris opera in sui Regni provinciis praelo iterum subjiciantur, ita prudenter etiam Labbeus & Cossartius fecisse, quod Episcopi Megarensis *Gubernaculum Conciliorum* ex suo Apparatu exesse voluerint. Non obiter tamen advertendum est, quod pessima haec Principia Episcopo nostro Megarensi, ceu Authori, minime attribui debeant ac possint, quin ipse potius semper declarat, quod ea asserere nullo pacto sibi animus sit, sed id tantum memoret, quod auctoritatis supremae Conciliorum Assertores tuebantur.

Opus verò suum, ut Nicolaus Antonius existimat, anno primò MCDXXXVII. publici juris fecit. Hic enim ille annus fatalis fuit Ecclesiae paci, quò postquam dissidentes Eugenius IV. Pontifex & Basileenses Patres nullo modo convenire potuerunt in idoneo aliquo Italiae loco, Graecis Episcopis, quò cum nostris concurrere possent, communibus votis designando, res eò tandem fuit deducta, ut Eugenium Basileam vocatum, nec venientem Basileenses tanquam contumacem declaraverint, unde praetensa deinde exauctoratio fuit sequuta. Tunc temporis Bononiae aderat Andreas noster, ubi & Eugenius, cujus partes tamen tuendas minime suscepisse videtur, cum Theologorum Basileensium opinionis de Concilio supra Pontificem autoritate esset studiosissimus.

Si hic animus esset ostendere, quam curta ingenii eruditionisq; plerorumq; hujus Concilii Patrum supellex fuerit, & quam profunda Historiae Ecclesiasticae ignorantia laborarint, sufficeret profecto in exemplum adduxisse *Andream* nostrum Megarensis Episcopum, cui velut omnium penè suae aetatis Theologorum peritissimo Basileenses Patres auscultabant. Hic Author (q) Vener. Bedam tempore Damasi Papae anno videlicet Christi 324. floruisse confidenter asserit; & ut probet Conciliorum Oecumenicorum celebrationem frequentissimam esse debere, addit, octo prima Concilia, quae tanquam Oecumenica suscipimus, sexdecim annorum spatio, nec

non triginta duo Concilia similiter generalia intra sexaginta annos ab Ecclesia celebrata fuisse; & ut exiguo illi Patrum numero, ad quem Synodus Basileensis reducta postmodum fuit, vim autoritatemque conciliaret, non erubuit asserere, quod ad constituendum & conficiendum Generale quoddam Concilium universamque repraesentandam Ecclesiam duodecim etiamnum personae sufficiant. Et hoc Opus illud est, quod tum temporis pro *Gubernaculo Conciliorum* venditabatur, illéque, qui in eò ita desipiebat, pro more ea scilicet aetate recepto vir eruditus, omnibusque Basileensium Patrum principis apprimè instructus erat.

PETRUS VINCENTIUS MARZILLA, Hispanus, Caesaraugustanus, parente Senatore natus, Benedictinorum Sodalitatis in Compostellano Gymnasio Theologiam docuit ex primaria cathedra, rerumque ad fidei tutelam attinentium censuram apud Judices, quorum ea cura est, obtinuit; vir doctus & doctorum amans, praetereaque observantiae regularis merito, inter suos in pretio habitus scripsit

Decreta sacrosancti Concilii Tridentini ad suos quaeque titulos secundum Juris methodum redacta, adjunctis declarationibus auctoritate Apostolica editis, quae habentur in IV. volumine Decisionum Rotae Romanae. Salmanticae 1613. in 4. Pinciae 1618.

Bullarium magnum LAERTII CHERUBINI Jcti Romani à S. Leone Magno [Papa ab anno 440. ad 461.] ad Paulum V. [ab anno 1555. ad 1559.] Romae 1617. fol. tribus voluminibus. Et à D. ANGELO CHERUBINO, Monacho Casinensi continuatum usque ad Urbanum VIII. [Papam ab anno 1623. ad 1644.] Romae ex Camera Apostolica an. 1638. fol. quatuor voluminibus, & Lugduni 1655. fol. additis Innocentii X. Constitutionibus plenior editio Rothomagi 6. Vol. Alios años editionis cum Romanae tum Lugdunensis habet Armellinus in Bibl. Caf. part. 1. pag. 23. ubi egiogium *Angeli Mariae Cherubini* leges.

LUCAS ACHERIUS è Congr. S. Mauri multorum Conciliorum, Synodorum, ac Conventuum Ecclesiasticorum, praesertim vetera Acta ad Concilium Pisanum pertinentia collegit, quae in Spicilegii sui primae edi-

tio-

(q) Petitdidier apud von der Hardt tom. 5. Concilii Constant. ubi *Gubernaculum Conciliorum* typis excusum habes pag. 140. seq.

tionis variis extant tomis, in novæ autem Tomo I. collecta habentur.

AUGUSTINI REDING, Abbatis ac Principis Einsidlenfis *Oecumenici Tridentini Concilii Veritas inextincta, ne apice quidem læsa ex præsumptuosa Joannis Henrici Heidegeri Anatomie Historico-Theologica*. Tomi V. Typis Monasterii Einsidlenfis per Josephum Reymann an. 1684. in fol. Opus hoc Illustriss. Author, impellente Odoardo Cibo, Clementis X. ad Helvetios Nuntio Apostolico aggressus est.

JOSEPHUS SAENZ DE AGUIRRE Monachus Hispanus, Ss. Theologiæ Magister, & in Salmanticensi Universitate primùm post quinque Cathedras Theologiæ Scholasticæ & Moralibus, primarius sacræ Scripturæ interpret, inde ab anno MDCLXXXIII. supremi Inquisitionis Fidei per Hispaniam Senatûs Censor, & Consiliarius secretior, itémque insignis Collegii Salmanticensis Sancti Vincentii nomine insigniti semel iterùmque Abbas; tandemque circa annum MDCLXXXV. creatus Ecclesiæ Romanæ Cardinalis Presbyter titulo primùm Sanctæ Mariæ super Minervam, Regni Siciliæ Protector; Vir eruditissimus, quique pluribus ingenii monumentis Rempublicam literariam illustravit; plurium annorum indefesso studio & labore magnum voluit animo opus, omnibus puta numeris absolutum Conciliorum Hispaniæ systema; cujus propositi orbem literatum certiore fecit binis editis opusculis synopticis, quorum prius hoc insigne titulo:

Notitia Conciliorum Hispaniæ atque Novi Orbis, Epistolarum Decretalium, & aliorum monumentorum sacræ antiquitatis ad ipsam spectantia magnâ ex parte hæctenus ineditorum, quorum editio paratur Salmanticæ cum Notis & Dissertationibus sub auspiciis Catholici Monarchæ Caroli II. studio & vigiliis M. Fr. Josephi Saenz &c. ut supra. Salmanticæ apud Lucam Perez, an. 1686. in 8. Prodromus hic libellus Sciagraphiam exhibens Operis in iv. Tomos digesti, magnum illius desiderium continuo in literato orbe excitavit, ita ut Authores Actorum Erudit. Lipsiensium ad an. 1686. pag. 73. scripserint: *Gratissimum futurum illud Orbi erudito, & antiquitatum imprimis Ecclesiasticarum cultoribus, sumptusque, quos tam vasti operis editio requirit, optimè iri collocatum, nemo erit, qui dubitet.* Verùm Author mutato dein Concilio alio ordine idem

opus digerendum sibi sumpsit, ejusque specimen evulgavit libello

Synopsis Collectionis maximæ Conciliorum omnium Hispaniæ, & Novi Orbis &c. cum Notis & Dissertationibus; adjecta accurata omnium in quatuor illis voluminibus contentorum recensione veri Indicis operis illius loco habenda; adjectis in fine variis virorum celeberrimorum applausibus & oratione pro salute Auctoris in Seminario Neapolitano à Constantio Crifcolo habita anno 1695. integrisque cujusque Tomi præfationibus Romæ apud Antonium de Rubeis 1695. in 12. sequitur ipsum Opus,

Collectio Maxima Conciliorum omnium Hispaniæ & Novi Orbis, Epistolarumque Decretalium, nec non plurimum monumentorum ad illa spectantium cum Notis & Dissertationibus, quibus SS. Canones, Historia Disciplinaque Ecclesiastica, & Chronologia illustrantur. Romæ in fundata noviter à Cardinali nostro Typographia ab Antonio Rossi seu de Rubeis impressa 1693. & 1694. in fol. iv. Tomis; quorum primus continet Concilia Hispaniæ à tempore Apostolorum usque ad annum Christi 303. habita; secundus illa ab anno 303. usque ad 701. tertius ab anno 701. usque 1511. pertingit, & quartus ab anno 1511. usque 1600. adjecta Regum Præfulumque Toletanorum & aliorum ferie chronologica, aliisque notitiis historicis. Ita Illustriss. & Eruditiss. Eques Gerhardus Ernestus de Franckenau in Bibl. Hisp. General. Herald. pag. 269. Illustre Opus, cujus Analysin, videtis in Actis Erudit. Lips. an. 1696. pag. 120. 165. 214. 217. Author in singulis tomis eruditas de singulis rebus immiscuit dissertationes.

BENEDICTUS SACCHINUS Abbas è Congregatione Casinensi singularis doctrinæ & conditionis in Historia Pontificum Ravenatum edidit ex Cathedralis Mutinensis Tabulario *Acta anecdota Concilii Romani sub Nicolao I. Papa contra Joannem Ravennatem Archiepiscopum habiti.* Vid. plura in Act. Erudit. Lips. an. 1710. pag. 332.

EDMUNDUS MARTHENE & UR-SINUS DURAND Thesauri Novi Anecdotorum Tomo iv. magno numero varia Concilia atque Episcoporum Statuta Synodalia ediderunt. Etsi verò Concilium & Synodus passim ad idem significandum promiscuè usurpentur, illud tamen inter utrumque est discriminis; quòd propriè Concilium sit

Con-

Congregatio Episcoporum ad afferenda fidei sacra dogmata, ad reformatos mores, ad disciplinam Ecclesiæ stabilendam, in unum coeuntium. Synodus verò Conventus Presbyterorum, seu Parochorum unà cum proprio Episcopo, singulis annis ad recipiendas ab eo leges ad eum confluentium. *Cl. Editores in præfat.*

JOANNIS ANGELI GODINI è Congr. S. Mauri *Concilia Diocesis Rotomagensis*, quæ post ipsius obitum an. 1665. Franciscus Johan. Pommeraye ex eadem Congr. cum Godini præclaris & doctissimis Notis, sed ad Concilium duntaxat *Juliobonense (de Lilebone)* pertinentibus publici juris fecit.

PETRI COUSTANT è Congr. S. Mauri *Epistolæ Romanorum Pontificum, & quæ ad eos scriptæ sunt, à S. Clemente I. usque ad Innocentium III. quotquot reperiri potuerunt; seu Novæ seu diversis in locis sparsim editæ, adjectis fragmentis, spuris segregatis, in unum secundum ordinem temporum collectæ, ad veterum Codicum fidem recognitæ & emendatæ, præviis admonitionibus, ubi opus fuit, notis criticis, ac dissertationibus, quæ historiam, dogmata, disciplinam explicant, illustratæ.* Tom. I. ab anno Christi 67. ad an. 440. Parisiis an. 1721. Egregii hujus Operis primus tantum tomus lucem vidit anno citato 1721. qui definit in Xysto Tertio, & an. Christi 440. De illo uberius agit le Cerf in Bibl. Hist. Crit. v. Coustant pag. 67. seq. & Fabric. Bibl. Græcæ vol. xi. pag. 760. seq. Coustantio autem eodem anno 1721. Octobris 18. rebus humanis subducto, & Simone Mopinoto (r) Remensi, è Congregatione pariter S. Mauri, qui curam continuandi illius Operis in se suscepit, similiter extincto 11. Octobr. an. 1724. in flore ætatis, cum annum ageret undequadragesimum: ab eo tempore jussi sumus, inquit Cl. Fabricius Bibl. med. Lat. lib. 2. pag. 811. secundum itémque tertium sylloges hujus utilissimæ volumen expectare à claro tot aliis antiquitati Ecclesiasticæ illustrandæ exhaustis laboribus *Ursino Durando*, cui vegetam senectutem, & felices propositorum publico acceptorum bono successus lubenti animo apprecamur.

In Prolegomenis Coustantius pag.

(r) Hic Mopinotus auctor est apologiæ pro Coustantio editæ Romæ an. 1724. quod in Patrum auctoritatem injuriosè non fuerit.

LVII. ff. de antiquis Canonum collectionibus differit, Latinis præsertim, MS. Corbeiensis Sec. vi. sub Vigilio p. LXII. *Quesnelliana* ad calcem Operum Leonis M. quam Gelasii tempore, vel non diu post, compositam disputat pag. LXVII. *Langobardica* Bibliothecæ Colbertinæ, quam priore non juniorem observat pag. LXXIX. & alia ampliore ejusdem Bibliothecæ ex duabus superioribus circa annum 660. in Gallis conflata pag. LXXXVII. De collectione *Dionysii Exigui*, qui Pontificum Decreta, hortante Juliano S. Anastasiæ Presbytero, adjunxit circa seculi sexti initia pag. xc. De codice Canonum Ecclesiæ Africanæ pag. xciv. De concordia Canonum auctore Cresconio circa an. 690. p. cv. De codice Canonum, quem an. 774. vel 787. Hadrianus I. Carolo M. tradidit, edito primùm Moguntia an. 1525. pag. cviii. De collectione apud Hispanos scripta post annum 585. & Isidoro vi. 15. Origg. laudata pag. cxii. De codice Canonum in x. diviso libris, & MS. in Biblioth. Ecclesiæ Toletanæ pag. cxxii. De collectione *Isidori Mercatoris* ex veris falsisque & interpolatis monumentis conflata p. cxxv. *Hac fraude [sunt pag. cxxvii. verba laudati Coustantii] quam sit perniciosè de Ecclesia meritis, dici vix potest. Hinc debilitati penitus, fractique disciplinæ nervi, perturbata Episcoporum jura, sublata judiciorum leges, aut miserum saltem in modum afflictæ: hinc discordiarum, seditionum, ac litium seges immensa, quæ tot sæculis ad Ecclesiæ dedecus, fideliumque offensionem fructificavit.* Nondum innotuerat hæc Isidori Sylloge anno 855. quam deinde ab aliis subinde augeri, & Pontificum Epistolas alias adjungi contigit. Idem pag. cxxxii. ff. De Collectione MS. *Sorbonicæ Bibliothecæ* ante an. 1109. ad Anselmum Archipræsulem, in duodecim divisa partes pag. cxxxv. Videtis Fabric. l. cit. pag. 810. Quæ cætera argumenta in doctissimis his Prolegomenis tractentur, leges apud le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 67. seq.

ALPHONSUS MARICONDA, Neapolitanus, S. Severini ejusdem urbis Cœnobii Religiosus, primariam sacræ Theologiæ Cathedram in publica Universitate consequutus, plures annos ibidem docuit. Demum à cle-

men-

mente XI. Pontifice Maximo ad Regium Episcopatum Triventinum in Samnio fuit assumptus anno 1717. die 12. Julii, consecratus autem die 18. ejusdem mensis Romæ à Cardinali Paulutio, ejusdem Sanctissimi à Secretis Status. Edidit Alphonfus

Primam Diœcesanam Synodum S. Triventinæ Ecclesiæ ab Illustrissimo & Reverendissimo in Christo Patre, & Domino D. Alphonso Mariconda ejusdem sanctæ Ecclesiæ Episcopo celebratam die XXVI. Julii anno Domini MDCCXXI. Beneventi MDCCXXIII. ex typographia Archiepiscopali Superiorum facultate. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 10.

ALEXANDRI LELLI è Congr. Casin. in Collegio S. Anselmi Romæ Ss. Theologiæ Professoris *Lectiones Conciliares*, quas Romæ in Academia Conciliorum apud Ss. Cosmam & Damianum instituta olim habuerat. Opus M^{um}, de quo Armell. l. c. part. 1. pag. 4.

GUILIELMUS BESSIN è Congr. S. Mauri vulgavit Rotomagi in fol. an. 1717. novam editionem Conciliorum Normanniæ ab excessu Domni *Juliani Belaise* ex eadem Congr. qui pro vero illius authore habendus est. Unde Bessinus à D. Philippo le Cerf in Bibl. Hist. Crit. notatur, quòd eam collectionem sub suo nomine publicaverit; cum ipsius sit duntaxat præfatio, aut potiùs epistola dedicatoria, ad Clerum Normanniæ, cum adjectis quibusdam monumentis, quæ ad rem neque pertinent, neque magni sunt momenti. Eodem Cerfio teste P. Bessinus in concinnanda nova editione Libri, qui seculo superiore sub titulo *Decreta Ecclesiæ Gallicanæ* lucem aspexit, in præsentia occupatur.

NICOLAI DE TEDESCHIS Abbatis Panormitani *Tractatus de Concilio Basileensi*, qui in omnibus ejusdem Operibus prætermittitur; nec immeritò, prohibetur enim à Sacra Congregatione Indicis: memoratur autem Tritheimio cap. 781. de S. E. & II. c. 139. Vir. Ill. O. S. B. Gesnero in Bibl. pag. 633. Bellarmino de S. E. p. 394. & Oldoino in Athenæo Romano pag. 508. & in addit. ad Ciacon. tom. 2. p. 943. Sunt, qui hunc Tractatum Nicolao Simonis Carmelitæ adscribant, teste Fontana in Bibl. Legali part. 2. p. 292. sed reclamant alii: Nicolaus enim Simonis de Concilio Basileensi nullum edidit Tractatum, sed librum scripsisse fertur de *Potestate Papæ, Imperato-*

ris & Concilii, qui an idem sit cum illo, quem de eodem argumento Nicolaus Tedeschi composuisse fertur, examinat Placcius de Scriptoribus Anonymis Lit. A. pag. 1. col. 2. Qui Concilium supra Papam extollunt, Nicolai de Tedeschis *Tractatum de Concilio Basileensi* in ejusdem Operibus omisum separatim typis edi curarunt. Quid? quòd Joannes Gerbasius Doctor Sorbonæ Theologus Gallicè verbum Parisiis an. 1697. vulgavit, ut Dupinius in Bibl. testatur. Novam editionem ex veteri Lugdunensi editione an. 1517. cura V. C. sed A Catholicis, Georgii Ludovici Oederi accurandam esse annis abhinc aliquot scripsit Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Lib. XIII. pag. 95. quæ num interea temporis lucem aspexerit, ignoramus.

-- EJUSDEM *Tractatus de Auctoritate Papæ & Imperatoris, & Institutione Conciliorum Sacrorum, præsertim Basileensis, cum annexione quorundam dubiorum & casuum.* Hunc Tractatum scripsisse fertur, quando, Alphonso Rege impellente, ejusdem nomine Felicem loco Eugenii IV. à Patribus Concilii Basileensis per summam audaciam exauthorati Pontificem veneraturus Basileam venit. Bellarminus hunc librum à Panormitano scriptum fuisse negat, cui alii se opponunt, maxime A Catholicis, è quibus vide Henricum Whartonum in appendice ad Guil. Cave Hist. Liter. pag. 70. & 71. Typis hic Tractatus exscriptus est Lugduni 1517. in 8. Gesnero teste asservabatur etiam in m. f. apud Dresserum cum aliis Panormitani libris, & omnino diversus est a præcedenti libro. In Bibliotheca Cottoniana sub effigie *Caligulae* Lit. A. custodiri Thomas Smithus in Catalogo pag. 32. scribit; quo etiam teste ibidem asservantur

EJUSDEM PANORMITANI *Sententia ex diversis Auctoribus & rescriptis Imperatorum & Conciliorum desumptæ ad confirmandum præcedentem Tractatum.* pag. 32. in Bibl. Cotton. Catalogo.

HIPPOLÏTI PUGNETI è Congr. Casin. *Epistola, seu Prodrömus de Re Synodica Italiæ colligenda.* Perusiæ anno 1719. typis Constantini N. In prospectu hujus Prodrömi hæc promittuntur:

1. *Maxima Collectio Synodorum Italiæ, seu Concilia omnia Provincialia, & Diœcesana selectiora in Universis Italicis Ecclesiis hætenus celebrata à*

Col-

Collectoribus haud recensita, quæ D. Hippolytus Pugnetus Ord. D. Bened. Congregationis Casinensis Decanus, ad comprobendam Catholicam *Enosin*, & A Catholicam *Eunchisim* confutandam in unum corpus redigit, Dissertationibus Philologico - Ecclesiasticis auget, Observationibus, & Notis eruditis, totam Ecclesiæ Hierarchiam juvantibus illustrat, multis anecdotis Codicibus, plurimisque utilissimis Indicibus, ad novæ Theologiæ Synodicae ornamentum refertum Opus exhibet, ubi Italica Ecclesia unitate doctrinæ, Harmoniâ disciplinæ, sanctitate morum, perpetua, & constans repræsentatur contra Heterodoxorum calumnias. Præcedet Bibl. Synodica Italiæ, veluti Apparatus. Clementi XI, Pont. Max. DDD. Item

2. *Bibliotheca Synodica*, Authores omnes, qui de Synodis Oecumenicis, Nationalibus, Provincialibus, Diœcesanis hætenus quoquomodo scriperunt, utili methodo refert, universamq;

Conciliorum materiam scientifico ordine digestam ita exhibet primo Volumine, ut Catholica Ecclesia unitate doctrinæ, concordia disciplinæ, & sanctitate morum perpetua, & constans refulgeat contra Hæreticorum calumnias.

3. *Bibliotheca Tridentina Selecta*, Auctores omnes, qui de Sacrosancto Tridentino Concilio in hanc usque diem ex instituto egerunt, singulari methodo continet, Pseudo-historicos, & Antiscriptores hujus divinæ Synodi refellit, Conciliorum, & Sacrorum Canonum harmoniam construit, ac Tridentinæ Academiæ perpetuum Argumentorum aperit Thesaurum volumine.

Sed quòd minùs hæc tam insignia Opera typis adhuc tradita sint, varia, eaque gravissima intercesserunt impedimenta; remanent itaque Mss. apud Authorem. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 230. Ephemerides Liter. Ital. Venetiis impress. an. 1719. tom. 31. art. 13. pag. 438.

SECTIO II.

ELUCIDATORES JURIS CANONICI.

§. I.

Authores, qui in Jus Canonicum commentati fuerunt.

INNOCENTII IV. Pontif. Max. in *quinque Libros Decretalium Apparatus, seu Commentaria.* Edidit Lugduni in fol. an. 1578. Carolus Pefnot post multorum editiones, ex fide, ut ipse in Epistola Nuncupatoria fidem facit, atque auctoritate vetusti cujusdam Codicis manuscripti, cujus ope hæc Commentaria plus quam mille quingentis in locis emendata, & repurgata, & passim locupletata, & illustrata fuerunt, ita ut suo pristino nitore restituta dici possint. Præmittitur INNOCENTII Vita per Do. Thomam Diplovatium Constantinopolitanum J. U. D. edita: ad Reverendissimum Do. Nicolaum Comitum Lavinæ, Episcopum Sabinensem, S. Rom. Ecclesiæ Cardinalem de Flisco, ex qua familia ortus erat Pontifex. Qui *Apparatus* est tantæ authoritatis secundum Bernard. Compstel. in proemio Decretal. circa medium, quod in Romana Curia, ad quam de totius mundi partibus negotia veniunt, sicut causarum experientia declarat, vix

occurrit quæstio, quæ per ipsum congruè decidi non possit. In multis tamen locis Innocentius videtur esse civilis & nimis subtilis; unde Abb. in c. 1. de præscript. dicit, quod fuit Doctor subtilissimus. Fertur etiam primus fuisse, qui scripsit super *Decreto Gratiani.*

NICOLAI DE TEDESCHIS primùm Abbatis, tum Archiepiscopi Panormitani, ac denique S. R. E. Cardinalis

Commentaria in quinque Decretalium Libros. Omnes editiones recensere non vacat: præcipuas tantum indicabo. Prodiere Venetiis apud Juntas 1578. in 4. & 1582. & 1592. in fol. cum aliis Nicolai lucubrationibus octo tomis comprehensa. Antiquioris editionis de anno 1492. & recentioris novem tomis comprehensæ de anno 1617. meminit Jo. Alb. Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. Tom. v. lib. 13. pag. 394. Lugduni an. 1527. 1534. 1537. cum additionibus Alexandri de Nevo. Ibidem 1549. 1578. & 1586. in fol. in sex tomos distributa. Cum additioni-

bus Zachariæ Ferrerii Vicentini, Taurini apud Nicolaum de Benedictis an. 1517. Parmæ typis Bernardini Macrini an. 1569. in 4. In Compendium contraxit hæc Commentaria Hieronymus Pantonus de Ferrariis Ordinis Prædicatorum Venetiis apud Michaëlem Tramezinum 1564. in 4. ex Ambrosio Altamurano in Biblioth. Dominic. pag. 31. & Fontana in Biblioth. Legali part. 2. pag. 341. & 374.

-- *Commentaria in Epistolas Clementinas, & earum glossas.* Parisiis 1516. in 8. ex Biblioth. Classica Draudii pag. 668. & Gefnero in Biblioth. p. 633. qui & ms. afferuari addit in Bibliotheca Imperiali in fol. Venetiis 1571. in fol. ex recognitione Leonardi à Legge J. C. Mantuano. Ibidem apud Juntas 1617. Lugduni 1584. & 1586. ex Du-Pin in Bibl. Eccl. & alibi cum Commentariis.

-- *Repetitio in Cap. per tuas de Arbitriis.* Typis tradita cum Commentariis Decretalium, & in volumine secundo Operis inscripti: *Repetentium in universas ferè Juris Canonici partes materiâsque Venetiis anno 1587.* Antverpiæ anno 1615. & Coloniae 1618. & 1650. ex Fontana in Biblioth. Legali pag. 157. & 374.

JOHANNES Abbas Juncellensis hujus nominis secundus, è gente Johannæa nobili natus, in utroque Jure maximè Canonico doctissimus scripsit volumen de regulis Juris, in Epistolas papales, & commentaria in Decretales, quæ manuscripta extant in Bibliotheca Collegii Fuxensis Tolosæ. Claruit tempore Johannis Papæ XXII. ac discipulum habuit Petrum Boerii à Juris utriusque peritia insignem. Vid. Gall. Christ. tom. 6. p. 401.

GUILLELMI DE MONTE LAUDUNO, Abbatis Monasterii novi Pictaviensis, & Professoris Publici Sacrorum Canonum in tribus celeberrimis Galliæ Academiis, Parisina, Tolosana, & Pictaviensi fec. xiv.

Lectura in Librum sextum Decretalium, quam laudant *Rufæus & Probus,* ad quam Apotillas vel additiones scripsit *Blasius Aurioli,* Doctor Tolosanus.

-- *Apparatus Constitutionum Clementis V.* qui frequenter item laudatur à *Rufæo* in *Repetitionibus* ad *Clementinas.*

-- *Apparatus in Decretales*

-- *Apparatus super Extravagantes Joannis Papæ XXII.* qui etiam ab iisdem *Rufæo & Probo* laudatur.

-- Opera anecdota, & typis, quod sciam, nondum vulgata, ubi verò, & in quibus Galliæ bibliothecis afferuntur, docet Stephanus Baluzius in addit. ad Pet. Marca cap. iv. de Concord. Sacerd. & Imper. pag. 856.

LAPUS Abbas Monasterii S. Miniati, in monte propè Florentiam, natione Etruscus, quippe qui natus est in oppido, quod *Podium Bonici* appellatur, è familia Tuctorum, eximius fuit Juris Pontificii Doctor, ac Decretaliū sexti libri & Clementinarum primus interpres. Scripsit igitur *Commentarios ad Librum sextum Decretalium Bonifacii Octavi, & ad Clementinas Clementis Quinti Pont. Max.* Qui cum trecentos annos delituisse, operâ denique Tusci J. C. Regiensis an. 1589. excusi sunt Romæ typis Georgii Ferrarii. Eorum initio sic de se *Lapus* ipse loquitur: *Ego namque Lapus Abbas Monasterii S. Miniati ad montem Florentiæ inter Doctores Decretorum minimus.*

Commentatus etiam est *Lapus* in *Decretum Gratiani,* ut *Calderinus* fidem facit in Consilio 46. aliàs 8. De Conluet circa finem.

Neque verò *Lapus* iste idem est cum *Lapo Castilionæo* (vulgò *Castillonchio*) quemadmodum *Trithemius* de Script. Eccl. *Michaël Pociantius* in Catalogo Scriptorum Florentinorum, & novissimè *Elias Dupinius* Bibl. Eccl. Sec. XIV. cap. 5. pag. 89. sunt opinati. Qui quidem secus dixissent, si *Lapi Castilonæi* Allegationes anno 1571. Venetiis excusas legissent, in quarum sexta num. 2. & septuagesima quinta num. 5. ac centesima prima ipso in initio, ubi agitur de patria & familia *Lapi* Abbatis S. Miniati contrarium cernitur. Accedit, quòd *Lapus Castilonæus* *Lapum* Abbatem non rarò Dominum suum nominat, ut probabile sit, hujus illum fuisse discipulum. Vide *Lapi Castilonæi* Allegationem num. 45. num. 6. & 118. col. 120. circa finem, & 121. num. 3. atque alibi. Cæterum *Lapus* Abbas quamvis *Baldo* fuerit senior, cum hoc tamen, uti & cum *Castilonæo* aliquando contulit, quemadmodum testatur *Castilonæus* alleg. 105. Quæritur. Vid. *Possev.* in *Appar. Sac. Tom. 2. v. Lapus* pag. 7. *Julium Nigrum* pag. 346.

HENRICUS DE GULPEN, Abbas Monasterii S. Ægidii in urbe Norimberga, natione Teutonicus, Doctor Decretorum admodum eruditus, non minus conversatione, quam scientiâ

vene-

venerabilis, cujus ingenium laudat *Joannes Nider* in suo *Formulario*: scripsit non spernendæ autoritatis opuscula, de quibus feruntur subjecta: *Super septem distinctiones de Penitentia Lib. I. Super distinctione quoque de Consecratione Lib. I.* Claruit tempore Concilii Basileensis anno Domini 1430. Vid. *Trithem.* de Vir. Ill. Ord. S. Bened.

LUDOVICUS ENGEL, Austriacus, Walgramiensis, Mellicii Professor, in Universitate Salisburgensi SS. Canonum Professor longè celeberrimus in lucem emisit

Collegium Universi Juris Canonici, quod ob suam præstantiam tam multos, tamque cupidos emptores invenit, ut typis Salisburgensibus octies vel novies in Germania recusum fuerit. Hinc non immeritò *Cl. Josephus Mezger* in approb. præclarum hoc Opus communi Doctorum expectatione, calculo, plausu, receptum, probatum, in schola, foro, libris allegatum approbatione haud indigere judicabat. *Struvius* verò Author & Jurista A catholicus magni nominis, in Bibliotheca Juris cap. xiii. pag. 481.

„ Inter omnia, inquit, Juris Canonici
„ Systemata, quæ ad mentem, pra-
„ ximque Pontificiorum scripta sunt,
„ optimum est LUDOVICI ENGEL
„ *Collegium Universi Juris Canonici* Sa-
„ lisburgi ex editione tertia 1688. in 4.
„ quod sæpius recusum editione deci-
„ ma prodiit Salisburgi an. 1710. in 4.
„ quod & ab ordine, qui ad Decre-
„ talium feriem dirigitur, & Quæ-
„ stionum Canoniarum solida deci-
„ sione singulariter est commendan-
„ dum. *Et Cap. XVI. pag. 836.* Ex
„ Pontificii Compendii Juris Cano-
„ nici æstimandum maximè est Ludo-
„ vici Engeli Collegium Juris Cano-
„ nici Salisburgi an. 1700. in 4. re-
„ cusum, quod in Quæstionibus Ca-
„ nonicis præcipuum est. „

CÆLESTINUS SFONDRATUS, Mediolanensis Marchio, Princeps Sanguinarius, & S. R. E. Cardinalis, prius erat in Universitate Salisburgensi SS. Canonum Professor ab anno 1679. usque ad an. 1682. Tantus verò ad publicam ejusdem collegia, & prælectiones discentium concursus fiebat, ut pene solus docere posse videretur, ac unus omnium esset dolor, cum fermone finem imponeret, utpote, qui nullum paragraphum dictavit, aut expli-

cavit unquam, quin ex singulis sciscitaretur, an benè intellexissent omnia; neque ullum dubium præterlabi patiebatur, quod non iteratò præclare exposuisset, volebátque, ut omni tempore eundem adirent discipuli, ac exorta dubia proponerent, & ni fecissent, durius arguebat. Verbo: *Idea* Professoris optimi, atque discipulorum anima Sfondratus erat. Id quod *Musæ Salisburgenses* in *Arbore Fœcunda* Eidem ad Cardinalitiam dignitatem evecto dicata pluribus dilaudant:

*Ipsè sed ingenuos Parnassi nactus alumnos
Justitiæ monstrare vias, exponere Leges,
Funderèque Astrææ cælestia dogmata jussus,
Quæ Canonum documenta dedit? documentata decora*

*Quàm numerosa Themis vel in uno corde
laboret.*

*Quotquot verba; tot est divino visus ab ore
Fuisse æternis memoranda oracula cedris:
Lex, quæ tam dubio pateretur vincula sensu,
Nulla fuit; non longæ adèd sub judice lites,
Nullus tam densa implicitus caligine casus,
Quas tenebras non discussit, quæ vincula,
lites*

*Mira Sfondratus non dexteritate resolvit,
Visus doctrinâ Musas animare, novisque
Secum Soles Salisburgensi inducere Pindo.*

Ejus *Commentaria in Universum Jus Canonium* Ms. Tomis III. comprehensa *Clemens XI.* Pontifex Maximus è Bibliotheca Vaticana cum Monasterio S. Galli communicavit anno 1720. Vid. *Hist. Univ. Salisburg.* l. 2. c. 7. pag. 325. & 333.

ROBERTUS KÖNIG (s) Austriacus, Gmundensis, in celebri Monasterio Gariteni Professor, Salisburgi SS. Canonum Professor anno 1685. constitutus, integro decennio clarissimum inter Academicos Juris Pontificii Doctores nomen obtinuit, maximoque semper auditortio fruebatur, eo quòd facili adèd methodo juris titulos interpretaretur. Et quoniam ob longam rerum & jurium experientiam, quâ summis quoque Principibus in pretio habebatur, non solum exercitationibus, sed regimini quoque artificiosus apparebat, bis *Rectoris Magnifici* munus sibiit, anno nimirum 1705. & 1711. usque ad annum 1713. quo apoplexia extinctus vivendi finem fecit. Juris publici esse voluit *Principia Juris Canonici ad Libros V. Decretalium redacta.* in 4. Salisburgi anno 1697. & 1714. Opus mole non vastum, sed ob doctrinæ cum soliditatem tum perspicuitatem magni habitum.

FRAN-

FRANCISCUS SCHMIER, Suevus, Grönenbachensis, in Ottoburano Imperiali Monasterio Professor, Juridica studia tanta sedulitate & profectu in Universitate Salisburgensi confecit, ut communi calculo dignus habitus sit, qui P. Joanni Baptistæ Ebberth Garsteni in Juris Canonici Professurâ succederet ab anno 1706. usque ad an. 1716. quo temporis curriculo *Doctoratus* honores frequens aliis elargitus est. Egit subinde Universitatis Salisburgensis Rectorem Magnificum, nec non Celsissimi S. R. I. Principis, & Archi-Episcopi Salisburgensis Consiliarium Intimum. Summam ejus Juris cum Canonici tum Civilis, nec non Naturalis, Gentium, ac Publici Romano-Germanici Prudentiam ac peritiam jam aliâs laudibus, an verò sat dignis? extulimus. Opera Juridica ab eo habemus

Tredécim Tractatus diversis annis in lucem editos in 4. ex quibus in unum collectis surrexit

Jurisprudentia Canonico-Civilis, seu *Jus Canonicum Universum*, juxta V. Libros *Decretalium nova & facili methodo explanatum*, *Sacr. Congregationum Decretis*, *S. Rotæ Romanæ decisionibus*, *Summorumque Pontificum constitutionibus roboratum*, nec non *amplissima totius Juris Civilis peritia pro theoria & praxi locupletatum in tres tomos distinctum*. Tomus I. complectens librum I. *Decretalium*; Tom. II. complectens lib. II. & III. *Decretal.* Tom. III. complectens lib. IV. & V. *Decret.* Salisburgi typis Joan. Josephi Mayr an. 1729. Quæ fuit secunda editio; cum jam an. 1726. Opus sumptibus Joan. Andrea de la Haye Ingolstadtii, & Formis Joan. Ferd. Schwertlen Dilingæ fuisset impresum.

-- *Supplementum Jurisprudentiæ Canonico-Civilis* seu Juris Canonici Universi, juxta Quinque Libros *Decretalium*. Opus posthumum Salisburgi in fol. an. 1729. apud Joan. Josephi Mayr hæredes.

BENEDICTUS SCHMIER, Monachus Ottoburanus, *Francisci* germanus Frater, eruditione atque doctrina verè geminus, docuit in Universitate Salisburgensi *Jus Canonicum* ab an. 1715. usque ad an. 1721. Ex ejus *Scriptis Juridicis*, quæ plura in lucem dedit, huc spectant

Liber 1. Decretalium. Salisburgi in 4. an. 1720.

Liber II. Decretalium ibid. in 4. an. 1720.

Liber III. Decretalium ibid. in 4. an. 1721.

Liber IV. Decretalium ibid. in 4. an. 1722.

Liber V. Decretalium ibid. in 4. an. 1718.

Nullus dubito, quin Cl. Author, postquam suam & Philosophiam & Theologiam juris publici fecit, sit operam daturus, ut quinque hi libri in unum *Juris Canonici Commentarium* congesti novis typis excudantur.

BENEDICTI LAUDATI, Appuli, Altamurensis, Neapoli in Monasterio S. Severini Professi, in Collegio verò Anselmo-Benedictino Romæ SS. Canonum Professoris

Ad primum librum Decretalium Gregorii Papæ IX. Prolepsis, Neapoli apud de Bonis 1698.

Liber secundus ibidem anno 1699.

Tertius ibidem anno 1701.

Quartus ibidem anno 1703. apud Felicem Moscam; omnes absque nomine Auctoris.

Quintus, Romæ Typis Dominici Antonii Herculis anno 1710. apposito proprio nomine. Isti tamen quinque Libri fuerunt velut specimen majorum *Comment.* quos in eisdem *Decret.* libros composuit, aliquando, si per sumptus licuisset, imprimendos, quos tamen Mss. reliquit. Vid. Armell. *Bibl. Cafin.* part. 1. pag. 99.

FRANCISCI MARLE RICCI, Itali, Romani, Monasterii S. Pauli de Urbe Ascetæ, ac in Brixienfi Gymnasio Sacrorum Canonum Publici Professoris

Ex *Historia Juris Pontificii*, atque ex primo Libro *Decretalium Gregorii Papæ IX.* selectæ Positiones sub *Fortunati Mauroceni* ex Ordine Benedictino claræ memoriæ Episcopi, disputatæ: Brixiae anno Jubilæi 1725. typis Jacobi Turlini.

2.) Ex libris *Decretalium Gregorii Papæ IX.* secundo & tertio selectæ Positiones coram eodem Antistite disputatæ. Brixiae an. 1726. typis ejusdem Turlini.

3.) Ex libris *Decretalium Gregorii Papæ IX.* Quarto & Quinto selectæ Positiones coram eodem Præfule disputatæ Brixiae an. 1727. typis ejusdem Turlini.

4.) Ex Titulis quinque Librorum *Decretalium Gregorii Papæ IX.* Excerptæ Positiones sub Auspiciis Angeli

geli M. Cardinalis Quirini Brixiae Episcopi disputatæ &c. anno 1728. typis ejusdem Turlini. Quæ Positionum Opuscula tum Brixiae tum alibi maximo plausu fuerunt excepta & quæsitæ, eorumque exemplaria omnia ita distracta, quamvis paulò post magno pretio venirent, ut eorum nullum apud Bibliopolas modò inveniatur. Vide plura apud Armell. part. 1. pag. 176.

PLACIDI BÖCKEN Ss. Theologiæ & U. J. Doctoris è Domo S. Petri Salisburgi in Alma Universitate ejusdem Metropolis SS. Canonum Professoris *Commentarius in Jus Canonicum Universum*, sive in Quinque Libros ac Titulos *Decretalium Greg. IX. Pont. Max. & Concordantes* alios tam ejusdem *Juris Canonici*, quam *Civilis* in tres Tomos distributus. Tomus I. complectens librum I. & II. *Decretalium Salisburgi* typis Joannis Josephi Mayer 1735. Tomus II. complectens lib. III. *Decretalium* an. 1738. Tomus III. complectens lib. IV. & V. *Decretalium*, ac pro appendice *Tractatum de Præscriptionibus* an. 1739. Obiit Placidus A. 1752. ix. Februarii.

THOMÆ SCHMITZ Abbatiae S. Nicolai in Brauweiler Professi, SS. Theologiæ in Universitate Colonienfi Doctoris, & Seminarii Benedictini Regentis *Medulla Juris Canonici secundum Titulos in quinque Libris Decretalium Gregorii Papæ IX. contentos digesta ex antiquis & recentioribus Summorum Pontificum Constitutionibus, Concilii Tridentini Decretis, Cardinalium Declarationibus, probatis Auctoribus, addita suis locis Legum Civilium concordia, morumque observantia: & in fine, vocum & Regularum Civilium & Canonicarum expositione, extracta.*

Tomus I. complectens Librum I. tractantem de generalibus *Juris* principiis, promotione, & officiis Prælatorum Ecclesiasticorum, Ordinatione Clericorum, & quibusdam judiciorum præliminaribus.

Lib. II. instruentem processum judicium præsertim civilem cum secunda instantia, & eò pertinentibus.

Tomus II. complectens Librum III. in quo deducuntur obligationes & jura personarum, locorum, ac rerum ad forum Ecclesiasticum pertinentium.

Lib. IV. in quo traduntur ea, quæ antecedunt, concomitantur, & consequuntur matrimonia sæcularium.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Tomus III. complectens Librum V. in quo regulatur processus criminalis: explicantur varia delicta ad tribunal Ecclesiasticum spectantia, varia poenarum spiritualium & temporalium genera & miscellanea quædam connexa. Accedit practica commentatio Tit. XL. de Verborum significatione. Et Tit. XLI. de Regulis Juris. Coloniae Agrippinæ ex officina Noetheniana anno MDCCXXX. in 4.

ANSELMI SCHNELL *Jus Canonicum abbreviatum.* Augustæ 1744. in 8. 2. tomuli.

ILDEPHONSI SEIDL *Epitome Canonica*, sive *Libri V. Decretal. Frisingæ* ab an. 1722. usque 1732.

-- *Eadem Epitome Canonica* ab an. 1722. usque 1738.

PETRI GUETRATHER *Jus Canonicum ad Normam Institutionum*, Ratisbonæ 1706. in 8.

§. II.

Qui *Tractatus*, *Quæstiones*, *Consilia* &c. de variis *Juris Ecclesiastici* argumentis scripserunt.

NICOLAI DE TEDESCHIS, Abbatii Panormitani

Consilia CCXXVI. non CXVIII. ut habet Labbeus Tom. 2. de S. E. pag. 113. & ex eo forsân Wharton, Dupin & alii, tomis duobus comprehensa, Lugduni typis Joannis Crispini an. 1537. in fol. atque in Tomo octavo Operum.

Quæstiones VII. subtilissimæ unâ cum *Consiliis* editæ sunt Lugduni 1584. & 1586. in fol. Venetiis 1571. Ibidem apud Juntas 1617. Aliquæ ejusdem *Quæstiones* extant in volumine inscripto: *Quæstiones Juris variæ & selectæ.* Coloniae 1570. in fol. & Lugduni 1572. fol.

Processus Judicarius, sive *Practica in omnibus ferè Curii observari solita.* Prodiit separatim in 4. & deinde junctim cum *Commentariis* allatis. Ritum Regni Siciliae, qui modò in omnibus Siciliae Curii viget, noster Nicolaus, Alphonso Rege instante, condidit. Ant. Mongitore in *Bibl. Sicula* Tom. II. pag. 98. & quos citat.

-- *Thesaurus singularium in Jure Canonico Decisorum* conscriptus in Concilio Basileensi, & secundum ordinem alphabeticum pro faciliiori usu dispositus. Tomo Operum nono, unâ cum

additionibus Jacobi Anelli de Bottis ad Commentaria, Consilia, & Quaestiones: nec non Gualvarii Bononiensis repertorio, & tractatu de differentia Legum Canonumque.

- *Quaestio quaedam in Parmensi Gymnasio disputata.* Prodiit unà cum Repetitione in cap. *Per tuas*, Commentariis in Epist. Clementinas & Practica. Lugduni 1587. in fol. Mongitore l. c. ex Bibl. Classica Draudii pag. 170. & Bibl. Exotica p. 579.

- *Disputationes variae.* Mongitore ex Trithemio, Gesnero, & Oldoino.

- *Decisiones Rotae Romanae.* Inter Decisiones Rotae, ex Fontana cit. pag. 373. & Joan. Bapt. Catalmaio in Synaxi sacrae Rotae Romanae Auditorum.

- *Conclusiones Glossarum Clementinarum.* Extant ms. in Bibliotheca Imperiali; Mongitore l. c. ex Gesnero.

JOANNES EVERISDEN, Monachus Anglus in Coenobio Buriensi, quod ad S. Edmundum dicitur, ubi etiam fuit, ut vulgò dicunt, Cellarius, jurisprudentiam tanquam certissimam aequitatis normam summo in pretio habuit, ejusque vim & nervos accuratè intellexit. Unde scripsit

Concordiam Decretorum lib. I.

Claruit anno 1336. Pitf. æt. 14. pag. 435.

GUILLELMI DE MONTE LAUDINO Lecturae quaedam in aliquot Juris Canonici posterioris capita editae sunt in voluminibus Repetitionum Juris Canonici, teste Baluzio in additione ad Cap. 1v. Petri Marca de Concord. Sacerd. & Imper. pag. 856.

- EJUSDEM *Tractatus de Cardinalibus*, qui laudatur ab Aegidio le Maire in Tractatu de Regalibus cap. vii. Baluz. l. c.

ANTONIUS DE RAYMUNDIA edidit Tractatum *Contra reservationes speciales, & nominales omnium ferè praelaturarum &c.* Beneficiorum nefanda cupido à plurimis retrò seculis, pro dolor! ad Ecclesiae dedecus maximum irrepsit, imò & grassata est. Quod mercimonii genus postea Reservationum & Gratiarum Expectatarum nomine à beneficiorum aucupibus est factum. „Hæc pestis, inquit Author noster, à nostris invisa Patribus, licet olim nixa fuerit de corporibus aridis hominum velle emittere plantas, & palmites infructuosos coale- re, ipso ortu à Patrum sanctorum

„ prudentia de ipso agro Ecclesiae, „ tanquam arbor spinosa protinus est „ avulsa (videlicet reservatio dignita- „ tum) praelaturarum, & aliorum be- „ neficiorum, quorum ministri ac „ Prælati adhuc vivunt in corpore) „ quia materiam parabat scandalis, & „ votum dabat hominibus captandi „ alterius mortem, in sacro Latera- „ nensi Concilio ab Alexandro III. „ celebrato perpetuè fuit prohibitio- „ ni subjecta, videlicet in cap. 2. de „ concessione Præbend. &c. Miram „ enim rem nostris lacrymosis & infau- „ stis temporibus, oculis perspicimus, „ quòd aliquo Prælato quinquagesi- „ mum vix annum attingente, ejus „ praelatura vel dignitas in favorem „ alterius reservetur, contra regulam „ charitatis dandi illi expectandi de- „ siderium mortis alienae, ut possit in „ locum ejus substitui. Magis ta- „ men mirandum, quomodo Princi- „ pes Christiani, pro tam scelestâ ma- „ teria non verentur aures summi Pon- „ tificis per importunas, & (si fas est „ dicere) inhonestas vexare preces: „ mirabiliusque, quòd ipse Summus „ reipub. Christianae Hierarcha, & qui „ vices gerit justissimi Judicis Jesu Chri- „ sti, talibus iniquè postulatis, contra „ omne fas, jus & rationem naturalem „ & positivam assensum præbet &c. „ Hactenus Doctor ille Dei æmulatione exæstians apud Lucam Dacherium in Not. & Observat. ad V. Guiber- ti Abbatis Opera pag. 579. col. 2. ubi Antonium de Raymundia vocat Benedictini Ordinis non ignarum Ascetam: plura de hoc Auctore mihi non constant.

SENATUS BRAVONIUS Ord. S. B. Monachus Anglus, in Coenobio Wigornienfi, ubi postea fuit dignissimus Præses. Erat autem hoc Monasterium Congregationis Cluniacensis. Porrò fuit *Senatus* vir pietatis amantissimus, observantiae regularis studiosissimus, & de bonis literis optimè meritus. Suum coenobium, alioqui honoratum, longè honoratius virtutum suarum splendore reddidit, ejusque industria factum est, ut ad annos postea bene multos illi loco non defuerint viri omni vitæ integritate & eruditione præstantes. Rogero per idem tempus illius Sedis Episcopo multum charus, & valde familiaris fuit, cui pleraque sua scripta consecravit. Jam quod ad hominis doctrinam attinet, inter plura alia scripsit

De

De Pallii Pontificii ratione lib. un. Wigorniae diem clausit extremum, & ibidem in suo Monasterio quiescendi elegit locum, circa annum salutis communis 1170. Vid. Pitf. de Ill. Angl. Scriptor. æt. 12. p. 237. Cæterum brevem Pallii descriptionem inivit noster Rabanus Maurus, quæ Pallio ævi nostri congruit; ideòque ab Archiepiscopis deferri scribit lib. 1. de Instit. Clericor. c. 23. ut ostendant se Vicarios esse Apostolicæ Sedis. *Super hæc omnia*, inquit Rabanus, *summo Pontifici propter Apostolicam vicem Pallii honor decernitur, quod genus indumenti crucis signaculum purpureo colore exprimit; ut ipso indutus Pontifex à tergo & pectore crucem habeat.* Cæterum, inquit Petrus de Marca De Concordia Sacerdotii & Imperii lib. vi. cap. vii. pag. 871. hæc Rabani verba sunt notatu valde digna, cum ex eis disci possit, cur tanta summorum Pontificum cura fuerit in mittendis Palliis ad Archiepiscopos [per orbem Christianum], nimirum ut jus metropoliticum, quod ad illos pertinebat secundum canones, arcessi crederetur à vicariatu Sedis Apostolicæ: *Propter apostolicam vicem Pallii honor decernitur.*

PHILIPPUS DE VILLETÀ Abbas LVI. S. Dionysii in Francia scripsit circa annum 1390. de autoritate Conciliorum. Opus Ms. tum, quod extat in Bibliotheca Collegii Navarrai Parisiis. Yepes Chron. Gen. Cent. II. pag. 197.

PETRUS ALBERTI Magnus Prior Cluniacensis sub an. 1420. scripsit de *Decimis Novalibus* librum, qui inter ms. Codd. Bibliothecæ Cluniac. aservatur.

ANDRÆ DE ESCOBAR, Hispani, ex Ordinis nostri Monacho, nescio cujus Monasterii, Episcopi Megarensis, dein Civitatis, hinc Aiacensis, &, ut aliqui volunt, Cardinalis, *Tractatus de Decimis* obvius in Tomo xv. Oceani Juris parte II. pag. 142.

ALPHONSI DE VIRUES, Hispani, atque Caroli V. Imperatoris ac Regis Hispaniarum Ecclesiasticis disertissimi *Tractatus de Matrimonio Henrici VIII. Regis Angliæ*; quo nomine author laudatur inter hujus argumenti Scriptores à Nicolao Sanderò Lib. 1. Schism. Angl. Vid. Nicol. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 43.

BERNARDUS CASTILLONIUS, Italus, Genuensis, è Congr. Casin. Sacrorum Canonum Professor, lau- P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

dabili sine sibi proposito Pontificii Juris studiosos pro vitibus adjuvandi, quò facilius & commodius latissimam doctrinam possent memoriâ completi, non parvo sanè labore, nec minori diligentia adornavit

Repertorium Alfabeticum, & Summarium Sententiarum uniuscujusque Capituli Canonum Decretalium; novum opus &c. Brixiae anno 1505. apud Magistrum Aruntem. Vid. Armell. Bibl. Scriptor. è Congr. Casin. part. 1. pag. 105.

GILBERTI GENEBRARDI, Archiepiscopi Aquensis in Gallia Libet de Sacrarum Electionum Jure. Competebat Ecclesiis tum Cathedralibus, tum Collegiatis & Regularibus *jus eligendi*, quod lege totius Regni sub titulo *Sanctio Pragmatica* confirmatum fuit. At enim Jus hoc per *Concordata*, quæ Leo X. & Franciscus I. anno 1517. condiderunt, sublatum est. Postquam igitur *Genebrardi* liber comparuit, stomachum Regiæ Aulæ tantoperè movit, ut Author illius, Archiepiscopatu privatus solum vertere jussus sit. Nempe hæc sub Ludovico IX. & Sancto non contigerunt, cui cum à Pont. Max. facultas denominandi Episcopos, Abbates, Canonicos &c. facta fuisset, eam acceptare religioni sibi duxit.

VICTORINI MANSO Abbatis Casinensis, ac postea Episcopi Arianensis *Præclara Institutio modi procedendi in causis Regularium omnium*, multis & allegationibus, & exemplis aucta & illustrata per D. *Timotheum* Monachum S. Severini Neapoli. Venetiis an. 1595. apud Franciscum de Francis Senensem. Venetiis verò in Bibliotheca S. Georgii Majoris extat ms. in 4. *Victorini Mansi* ab Averfa *Practica Criminalis Canonica* tom. I. quam à se visum fuisse an. 1718. Abbas Armellinus testatur part. 2. lib. V. pag. 11.

LAURENTIUS ORTIZ de Ibarrola & Aiala Hispanus, Salmanticae natus, sodalis prius Collegii trilinguis in patria schola Græcam & Latinam linguam duodevinti annos docuit; Pinciae mox vitam monasticam amplexus, prophanâ sacræque eruditione censebatur; cum Romæ negotia domus suæ procurans edidit

De Politia & Immunitate Ecclesiastica Tractatum ad Paulum V. Pont. Max. Romæ typis Stephani Paulini anno 1610. in 4. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.

G g 2

BE-

BENEDICTUS CANOPHILUS, Italus, apud Castrum Sanguinis, vulgò Sangro, in Samnio ortus, ante professionem Monastici instituti, quod Casini adulta jam ætate an. 1525. amplexus est, celeberrimus Romæ Jurisconsultus, novis ac multiplicibus præstantis ingenii foetibus Jurisprudentiam illustravit; quorum catalogum accipe:

1.) *Juris Canonici, & Divini compendium*, incipiens à primis Legum cunabulis, ubi summatim, & decisivè, quidquid est scriptum, quasi per omnes, tam Canonum & Legum Latores, quam per alios sub Rubricis Decretalium breviter habetur, cum modo facillimo intelligendi, & recipiendi, argumentandi, & solvendi. Tom. I. Venetiis an. 1542.

2.) *Tractatus Fori & Poli* sub repetitione c. 1. de Constitut. Qualiter judicandum & consulendum sit in Foro Fori, tam Canonico, quam Civili, & qualiter in Foro Poli, Conscientiæ & Poenitentiali, Tomus secundus, Venetiis apud Aloysium de Tortis anno 1542.

3.) *Summa rerum*, ubi breviter habetur, quidquid tam per Canonum & Legum Latores, quam per communes opiniones DD. Decisivorum & Consulentiæ comprehensum est; tom. 3. lib. 2. Venetiis eodem anno.

4.) *De Religiosis, & Vita, Bonis, ac Privilegiis eorum*, nec non de Criminibus in Deum & Proximum, de Poenis eorum tom. 4. Venetiis apud Bernardin. Bondonum Mediolan. an. 1542. lib. 5.

5.) *Tractatus necessarissimus de Censuris Ecclesiasticis, & Hæresibus. De duplici Matrimonio spirituali & temporalis. De ordine bene beatèque vivendi. De modo reperiendi materias in utroque jure.* Hæc quatuor Opuscula conficiunt Tomum V. impress. ibidem eodem anno, opera eo quidem tempore plurimum commendanda, & valdè utilia; unde carmen hoc illis præfixum fuit:

Ex multis nobis hic satis unus erit.

Ipse autem Canophilus sua enumerat Opera in præf. ad librum de modo reperiendi materias in utroque Jure. Postquam Deo duce Opt. Max. finem imposui quinque Tractatibus nostris, scilicet De terminis Juris: De differentiis in utroque Jure: De differentiis inter Forum Fori, & Forum Poli, & De differentiis Juris Longobardorum, & Romanorum,

& de summa rerum J. U. De Censuris, De Hæresibus ritè & rectè reprobatis, & De duplici Matrimonio, & sic De modo intelligendi materias, operæ pretium fore duxi, componere præsentem Tractatum; De modo reperiendi dictas materias in U. J. per suas Rubricas. Quanti autem Canophilus à doctore eo tempore Italiæ viris sit habitus, docebit te Armellinus Biblioth. Scriptor. Congreg. Casin. part. 1. p. 92.

ALPHONSUS VILLAGUT, Neapolitanus, Abbas Monasterii S. Severini eadem in Urbe, J. U. Doctor excellens præ multis aliis est habitus anno ætatis suæ 57. defunctus, à partu autem Virgineo 1623. multa Opera Juridica typis imprimenda dedit; è quibus huc spectant

1.) *Practica Canonica Crimialis* secundum Juris communis, ac Doctorum antiquorum, & recentiorum Decreta, nec non & secundum praxim nostra tempestate ferè in omnibus Ecclesiasticis Curiis observatam, complectens omnes titulos, ac materias, quæ ventilari, & agitari assolent in Curiis Ecclesiasticis, nunquam hucusque ab aliquo hoc stylo ac procedendi modo compilatæ, ad commodum tam Judicum Ecclesiasticorum, quam Confessariorum eorundem. Bergomi typis Comini Venturæ & Sociorum anno 1585. sumptibus spectabilis Viri D. Francisci Francisci Senen. & iterum ibidem anno 1585. & Francofurti anno 1588. in 4. eratque tunc Alphonsus Prior S. Severini Neapoli.

2.) *De Usuris* circa Contractum Mutui, Pignorationis, Fidejussionis, & de obligatione, ac modo restitutionis eorundem ritè faciendæ, tam ab usurario, ejusque hæredibus, quam à quocunque restitutioni cujuscunque rei ob quamcunque causam obnoxio, Tractatus divisus in quæstiones 35. Venetiis anno 1589. in fol.

3.) *Consultationes decisivæ*, quas ad varios casus tam in Pontificio, quam in Cæsareo Jure in praxi tractatos miro ordine & Sac. Canon. Jurisconsultorum responsis, Cæsarum Rescriptis, Interpretumque lucubrationibus exegit. Venetiis apud Damianum Zanarium anno 1601. in folio. Cùm esset Abbas S. Benigni Genuæ scripsit hoc Opus.

4.) *Speculum Visitatorum & Commissariorum*, seu methodus procedendi, processusque formandi in causis criminalibus contra Clericos per Secula-

culares & Regulares Venetiis anno 1601.

5.) *De extensione Legum tam in genere, quam in specie*, Tractatus amplissimus, in quo multis præludiis ad faciliorem cognitionem propositis, omniumque Legum humanarum, tam correctoriarum, quam poenaliæ materia uberrimè discutitur. Venetiis apud eundem Zanarium anno 1602. in 4. quod Opus, ut Possevinus observavit, perutile est Theoricis & Practicis in utroque foro.

6.) *Allegationes in Jure*, seu Tractatus perutilis de rebus Ecclesiæ malè alienatis restituendis, unà cum fructibus perceptis. Neapoli apud Constantinum Vitalem anno 1603. in 4. iterumque Bononiæ an. 1606. & tertio Colonia Agrippinæ an. 1609.

PETRUS DE MURGA, Hispanus, Monachus domus S. Emiliani, Prior cùm esset Conventualis, ut vocant S. Mariæ de Hyarte, edidit *Quæstiones Pastorales*, seu *De Jure & Potestate Parochi unitarum Ecclesiarum*: additur -- *Disquisitio duplex, altera de Jure & Potestate R. mi Generalis, & Patrum Diffinitorum Ord. S. B.* Lugduni apud Joannem Covrenau an. 1658. in 4. Deinde majori molimine Parochorum jura & munus illustrare volens edidit -- *Disquisitiones morales & Canonicas* duobus tomis Lugd. apud Philipp. Borde & Socios an. 1666. & Lucernæ per Jo. Bottiger in fol. an. 1684. *Tractatum de Beneficiis ecclesiasticis*. Lugduni per Jo. Maffre an. 1684. in fol. *Conventaria in Constitutiones Apostolicas pro Congregatione S. Benedicti Hispaniarum*. Lugduni per Arnaud an. 1671. in fol.

CHRISTOPHORUS TÖRRING Monachus Gottwicensis, J. U. Doctor, sacros Canones in Universitate Salisburgensi interpretatus est ab anno 1536. usque ad annum 1643. magna doctrinæ opinione. Obiit iv. Idus Novembris an. 1643. Typis vulgavit Disputationes

-- *De Foro competente*. Salisburgi in 4. anno 1640.

-- *De Causa possessoria*. ibid. in 4. anno 1641.

-- *De Jure Rescriptorum*. ibid. in 4. anno 1642.

ÆGIDIUS RAMBECK, Monasterii Schyrensis in Bavaria Alumnus, SS. Canones in Universitate Salisburgensi non magno tantum Auditorum accur-

su ab anno 1642. usque ad an. 1651. explanavit, sed editis etiam libris non modicè illustravit, qui ferè sunt sequentes:

1.) *Tabula testamentariæ ex utroque Jure noviter excusæ*. in 4. Salisburgi an. 1646. apud Christophorum Kazenberger.

2.) *Juris Universi duæ Tabulæ bimestres*. in 4. Salisburg. anno 1646. apud eundem.

3.) *Bivium fori contentiosi ex Jure tam Cæsareo, quam Canonico litigantibus apertum*. in 4. ibid. an. 1647. apud eundem.

4.) *Tertia fori contentiosi via tam ex Jure Cæsareo quam Canonico læsis in Judicio reclusa*. ibid. an. 1648. apud eundem.

5.) *Disputatio de Solutionibus*. in 4. anno 1648.

6.) *Epitome possessionum ac remedium pro eisdem competentium*. in 4. ibid. an. 1648.

7.) *Sylva beneficiorum feudalium ex utroque Jure & communibus Doctorum opinionibus*. Salisburgi an. 1648. in 4.

8.) *Pentecolon successionis ab intestato*. in 4. an. 1649.

9.) *Asylon fori Ecclesiastici*. in 4. anno 1651. ibid.

10.) *Ternio quartarum, Legitimæ Trebellianæ, & Falcidiæ, qua nimia ultimarum voluntatum libertas ad juris lancem accuratè temperatur*. in 4. anno 1651. ibid.

11.) *Panoplia immunitatis & libertatis Ecclesiasticæ*. in 4. Aug. Vindel. apud Simonem Uzschneider an. 1666. Opus insigne, doctrina Juridica refertum, ac in Romana etiam Rota laudibus celebratum. Vid. Hist. Univers. Salisburg. l. 2. c. 7. pag. 286.

GREGORIUS KIMPFLER Schyrensis in Bavaria Abbas, doctrina & pietate insignis, cùm in Universitate Salisburgensi ab anno 1653. usque ad annum 1658. Juris Pontificii dogmata funderet, quædam typis vulgavit Academicis:

1.) *Confederatio inter Jus Canonicum & Civile ex c. 1. de novi operis nuntiatione*. in 4. an. 1654.

2.) *Resolutiones Juridicæ de Contractibus*. in 4. an. 1655.

3.) *Disputatio de Sponsalibus & Matrimonio ex Lib. IV. Decretalium*. in 4. anno 1655.

4.) *Casus Juridicus ex Tit. de Conjug. Conj. in 8. an. 1656. Vid. Hist. Uni-*

Univerf. Salisburg. Lib. 2. c. 7. pag. 317.

LUDOVICI ENGEL, Mellicensis, de quo §. præced. *Tractatus de Privilegiis & Juribus Monasteriorum, ex Jure communi deductus*. Accessit Authoris Collegio Univerfi Juris Canonici, quod Salisburgi an. 1664. & deinceps sæpius iteratis typis recusum est.

-- EJUSDEM *Manuale Parochorum De Obligationibus, Functionibus & Juribus Parochialibus*. Salisburgi an. 1662. in 12. Opusculum in tres partes distribuitur. Pars I. De Obligatione Parochorum. Pars II. De Administratione Sacramentorum. Pars III. De Juribus Parochialibus. Sæpius recusum est. Prima editio an. 1661. accurata fuit.

CORBINIANI KHAMM S. Udalric. Augustæ Vindelic.

Opus de *Censura Ecclesiastica*, sub tit. *Medicina Spiritualis*, prodiit in eadem Urbe Augustana an. 1679.

LAURENTII A DRIPT Gladbacensis Ss. Theologiæ Lectoris, Celf. & R. mi Episcopi Paderbornensis in Ecclef. Confil. & Vicarii in Spiritualibus Generalis.

Cautio Judicialis Prælatorum Ecclesiasticorum & Regularium: In qua Quid sit: summarie, de plano, simpliciter sine strepitu, & figura Judicii, sola rei veritate inspecta: Et Quomodo Superiores Ecclesiastici & Regulares contra suos subditos, in causis levibus, gravibus, seu criminalibus, procedere debeant, paucis demonstratur. Neubusii typis Joannis Todt in 12. anno 1684.

„Occasionem hujus Scriptionis, inquit Author, dederunt diversimodæ mihi aliisque datæ commissiones, in quibus mandabatur simpliciter, de plano, ac sine strepitu judicii procedi, ut ea propter pro conscientia meâ securitate, justitiæ & partium utilitate cœperim fundamenta talis processus in SS. Canonibus, & celeberrimis illorum interpretibus, magno labore inquirere, & inquisita ac recepta typis mandare, ut deinceps illi, quibus talis commissio dabitur, qualiter procedere, quæ observare, & quæ declinare debeant, perfectè scire valeant. Et licet specialior sit obligatio Officialium, Archidiaconorum, aliorumque ex officio constitutorum Ecclesiasticorum judicum, ut sciant, quæ ad summarium processum, in quo sine judiciorum strepitu pro-

ceditur, requiruntur, non minorem tamen his obligationem habent Superiores & Prælati Regulares, non solum juxta Canones & Pontificias Constitutiones, sed etiam vigore statutorum cujuslibet Ordinis, in quibus mandatur, contra Regulares in causis criminalibus & excessibus gravioribus, de plano & absque judiciorum strepitu procedi, cujus rationem dat Pontifex Greg. IX. in cap. olim X. 26. de accusat. cum talibus, inquit, non deceat Dei servos involvi. Et hæc obligatio tantò major est, quò majoribus animarum & conscientia periculis se exponunt, & graviora damna sæpè in fama, honore, & æstimatione subditis inferunt, si ob ignorantiam talis Processus Summarii contra justitiam judicent. Sed proh dolor tanta est aliorum tam Ecclesiasticorum quàm Regularium Prælatorum, SS. Canonum ignorantia, vel potius præsumptio, audacia, & temeritas, ut arbitrentur, se vigore talis Summarii Processus, à Lege divina & naturali exemptos, nec divinis nec humanis Legibus teneri, posseque pro suo libitu sine ullo conscientia scrupulo subditos suos per testes omni exceptione majores & juratos, nunquam convictos, vel confessatos, excommunicare, suspendere, degradare, in carcerare, vel ut incorrigibiles ex Ordine dimittere; per hæc se æternæ damnationis & taliter condemnatos, præter alia damna & præjudicia desperationis periculo exponentes. -- Ut ergò supra allatis similibusque gravissimis malis, & inconvenientiis obex & remora objiciatur, tractatulum hunc scribere, & toti mundo palam facere volui. -- Videbunt hinc Prælati, quomodo contra suos subditos, si graviter vel leviter delinquant, procedere, & quæ necessario ex ordinatione summarii processus, observare debeant, nec non & limites ac terminos à Conciliis Generalibus, SS. Canonibus, Regula, & Statutis, sibi præstitutos, quos præterire non licet &c.

COELESTINI SFONDRATI SS. Canonum in Univerfate Salisburgensi Professoris

Disputatio de Lege in Præsumptione fundata. in fol. Salisburgi an. 1681. Vidi etiam illam multis abhinc annis in 8. recusam, sed ad annum, & locum editionis id temporis non attendi.

JOAN-

JOANNES BAPTISTA EBBERT, Austriacus, Garstensis in Austria Superiore celebris Monasterii Alumnus, SS. Canonibus in Univerfate Salisburgensi docendis vires, animùmque impendit ab anno 1695. usque 1706. Ejus Opera juridica sunt

1.) *Bellum*. in 4. an. 1697. & 1702.

2.) *Controversiæ selectæ ex universo Jure*. in 4. an. 1698. & 1699.

Pax. in 4. an. 1700.

Jubilæum. in fol. an. 1700.

Ita ab Historiæ Univerfatis Salisburgensis Scriptore recensentur lib. 2. cap. 7. num. 319. pag. 371. Ex istis verò Operum titulis plus æquo sanè succinctis, mutilis, ac decurtatis, nemo facilè intellexerit, an Cl. Author de Bello Jugurthino, Turcico, Smalcaldico, seu de Pace Westphalica, Ryswicensi &c. scripserit. Operam dabimus, ut in altera atque auctiore hujus Conspectus editione plenior Lectori notitiam subministremus, cum Ebberti scripta præstanti doctrina esse referta ex eo conjicere liceat, quò duo priora iteratis typis recusa fuerint.

FRANCISCI SCHMIER, Ottoburani, in Univerfate Salisburgensi SS. Canonum Professoris & Rectoris Magnifici

Consultationes Canonicae de Coadjutoribus perpetuis pro Ecclesiis Germaniæ Electivis potissimum conscriptæ.

-- EJUSDEM *Jurisprudentia Practico-Consiliaria*, Opus materiis diversis, difficillimis atque intricatis repletum, subtili ubique ingenii felicitate, summa judicii maturitate, Canonum Legumque Auctoritate, rationum gravi pondere munitum, omnibus jurisprudentia cultoribus utilissimum. Opus Posthumum an. 1737. Augustæ Vindel. sumptibus Strötter, Gastel, & Ilger Bibliopol. Augustæ & Pedeponti, typis Ant. Max. Heiss.

ALBINI FEINHALS ad S. Pantaleon. Coloniae. . .

Expedita Methodus utrumque Jus, Concilium Trident. Bullarium Romanum, titulos & capitula &c. inquirendi, legendi &c. Colon. 1707.

VIRGINII VALSECCHI, Itali, Brixiani, è Congr. Casini. in Univerfate

Pisana S. Scripturae Professoris, eruditione ac doctrinâ clarissimi

Theologico-Canonica de Sponsalium, ad instantiam parentum, à filiofamilias contra eorum voluntatem, cum impari conditionis puella initorum solubilitate Resolutio. Accedunt singulorum, Almae Florentinae Univerfatis Patrum, aliorumque Theologorum suffragia: Excellentissimorum DD. tum in Pisano Lycaeo, tum in Studio Florentino Sacram Scripturam, Theologiam, Controversias, & sacros Canones penitentium subscriptiones: ipsius Almae Florentinae Univerfatis sententia: Illustrissimorum Equitum super Desponsatorum imparitate judicia, ac demùm Illustriss. Viri civilis de eadem re Consultatio. Florentiæ anno 1710. apud Cæsarem de Bindis sub signo S. Bernardi in fol. pagg. 50. Materia multa cum prudentia ab Authore pertractata est; unde ei non parum auctoritatis & æstimationis accessit; Resolutioni omnes Doctores, totaque Facultas Theologica Flor. Academiae subscripsit. Opus majoris utilitatis, quàm molis, cum usum habeat in Republica.

HENRICUS LEDERMAN Sant-Emmeramensis Ratisbonæ Coenobita Ss. Theol. Licentiatus & SS. Canonum Professor, publico dedit insignem Tractatum de origine, habilitate, præsentatione, institutione & investiturâ Parochi, sub tit. *Porta Pastoralis . . . canonicè aperta*. Ratisbonæ typis Joan. Bapt. Lang an. 1750. in 4.

SYLVESTER LANGHAIDEN Cremifanii in Austria Professor, digestorum ac Juris publ. in ejusdem Monasterii Academia Antecessor edidit eruditum Tractatum de Senatus-Consulto Macedoniano, in quo veterem modernumque usum illius cum primis in Austria copiosè edisserit: Titulus libro: *Senatus-Consulti Macedoniani Exegesis . . .* Typis Gregorii Menhardt Styriae an. 1750. in fol. Idem condidit Dissertationem, qua causarum piarum libertatem ex jure antiquo & novo eruditè solidèque tuetur contra Anonymum Ingolstadtensem, qui an. 1750. edidit Disquisitionem Quaestionis: *An Princeps præcipuè Ecclesiasticus tutâ conscientia possit Monasteria excludere ab hereditate . . .*

§. III.

Qui de Jure Controverso inter Sacerdotium & Imperium scripserunt Benedictini.

B. PETRI DAMIANI, S. R. E. Cardinalis, Episcopi Ostiensis *Disceptatio Synodalis inter Regis Advocatum & Romanæ Ecclesiæ Defensorem*. Extat Opp. Tom. III. estque inter ejus Opuscula ordine quartum. In hoc autem libello Romanæ Ecclesiæ Defensor, & Regis Henrici Advocatus altercantes inducuntur. Causa altercationis hæc erat. Vetus obtinuerat consuetudo, decretis quatuor Pontificum confirmata, ut qui in Romanum Pontificem electus esset, prius consecrationem non reciperet, vel, si jam Episcopus foret, in Sede Pontificia antea non collocaretur, quam ejus electio ab Imperatore fuisset confirmata. Tunc temporis Anselmus Lucensis Episcopus, qui subinde nomen Alexandri II. tulit, electus erat, pro cuius electione Imperatoris confirmatio postulata fuerat; Sed cum Aulicorum administratorum culpâ factum esset, ut Legatus Stephanus Cardinalis ad audientiam pervenire non potuerit, Alexander Papa non habito regio consensu fuit inthronizatus, sic exigente rerum necessitate. Quod cum ab Henrici IV., qui tum adhuc puer erat, Ministris in crimen vocaretur, Petrus Damiani edidit *Disceptationem*, in qua eorum objecta revincere allaborat: Commonstrat primò, quinque antea actis superioribus seculis non fuisse morem, ut ejusmodi confirmatio ab Imperatore postularetur, ac proinde non dari absolutam ejusdem necessitatem. Secundò illud privilegium esse personale, quod indultum sit propter temporum injurias, cui proinde, si major superveniat necessitas, derogari queat. Tertiò Stephanum Cardinalem à Romanis ad Aulam Imperatoris fuisse missum, ut ejusdem consensum impetraret, quo per quinque ferè dies ad Sedis Apostolicæ injuriam pro foribus frustra præstolari jussu, electores jure suo utendum prudenter censuisse, ut turbas inde nascituras antevenirent. Fingitur autem hæc Disceptatio habitata coram Synodo Episcoporum, qui, ut hac de re pronuntiarent, in unum convenerant, pag. 23. - 33. Fatendum tamen est, quòd in hac Disceptatione nonnulla afferantur, quæ ad veritatis historicæ amissim minus exacta sunt,

cujusmodi inter alia est Constantini M. Donatio, quæ nec ipsi Baronio creditur: undesunt, qui exactiorem Criticam in hoc Opere desiderant; quod etiam typis excusum habetur in Collectione Melchioris Goldasti inscripta: *Monarchia S. Rom. Imperii, seu Tractatus de Jurisdictione Imperialis seu Regia, & Pontificia seu Sacerdotali, deque potestate Imperatoris ac Papæ, cum distinctione utriusque Regiminis, Politici & Ecclesiastici*. In hac, inquam, Collectione tribus tomis comprehensa continetur Tomo II. memorata *Petri Damiani* Disceptatio.

GREGORII VII. Rom. Pontif. *Dictatus*, Opus famosum, sed supposititium, ut priore libro ex Critica Antonii Paggi ostendimus.

— EJUSDEM *Formula Depositionis*, quâ Henrico hujus nominis IV. Imperatori Imperium abrogavit: fuit is inter Reges ac Imperatores primus, qui exauctoratus fuit: cum igitur hujus rei nullum in omni antiquitate reperiamus exemplum, eam formulam hinc integram subjicere visum est.

„ Beate Petre Apostolorum Princeps, inclina, quæsumus, pias aures tuas nobis, & audi me servum tuum, quem ab infantia nutriti, & usque ad hunc diem de manû iniquorum liberasti. Tu mihi testis es, & Domina mea mater Domini, & beatus Paulus frater tuus, & omnes Sancti, quod tua sancta Romana Ecclesia me invitum ad tua gubernacula traxit, & ego non rapinam arbitratus sum ad sedem tuam ascendere; potiùs volui vitam meam in peregrinatione finire, quam locum tuum pro gloria mundi seculari ingenio arripere. Et ideo ex tua gratia, non ex meis operibus, credo, quod tibi placuit, & placet, ut populus Christianus specialiter tibi commissus, mihi obediat, specialiter pro vice tua mihi commissa; & mihi tua gratia est potestas à Deo data ligandi atque solvendi in cælo & in terra. Hac itaque fiducia fretus, pro Ecclesiæ tuæ honore & defensione ex parte omnipotentis Dei, Patris & Filii, & Spiritûs S. per tuam potestatem, & auctoritatem, Henrico Regi, filio Henrici Imperatoris, qui contra tuam Ecclesiam inaudita superbia infurrexit, totius regni Teutonicorum, & Italiæ gubernacula contradico, & omnes Christianos à vinculo juramenti, quod sibi fecerunt vel facient, absolvo: & ut nullus ei sicut Regi

ser-

„ serviat, interdico. Dignum est enim, ut, qui studet honorem Ecclesiæ tuæ imminuere, ipse honorem amittat, quem videtur habere: & quia sicut Christianus contempsit obedire, nec ad Dominum rediit, quem dimisit participando excommunicatis, meaque monita, quæ pro sua salute sibi misi, te teste spernendo, seque ab Ecclesia tua, tentans eam scindere, separando; vinculo eum anathematis vice tua alligo: & sic eum ex fiducia tua alligo, ut sciant gentes, & comprobent, quia tu es Petrus, & super hanc Petram Filius Dei vivit ædificavit Ecclesiam suam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.

De hac *Formula Depositionis* sententiam ferre meum non est. Illud fortè dicere ausim, ex utraque parte Gregorii & Henrici, Pontificis & Imperatoris rem justo ferventiùs fuisse nonnunquam actam; cum enim de Imperio, hinc abrogando, illinc retinendo, agitur, arduum atque adeò difficillimum est modum non excedere. Nec Gregorio VII. nec aliis Romanis Pontificibus potestatem deponendi Reges ac Imperatores à Deo datam fuisse, disertissimis verbis docet Abbas *Fleury* Discursu III. *Histor. Eccles. N. xviii.* ubi Gregorio VII. ejusque immoderato zelo pollicem minimè premit.

ALBERICUS ex Monacho Casinensi Diaconus Cardinalis, qui A. Christi 1088. obiit nonagenarius, librum edidit de electione Romani Pontificis pro Gregorio VII. adversus Henricum IV. *Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. 21. p. 37.*

PLACIDUS Cœnobii Nonantulani Prior, postea ignotæ sedis Episcopus, scripsit circa an. 1070. *contra Investituras & potestatem Henrici Imperatoris*, ut notavit Anonymus Mellicensis cap. 115. respiciens librum ejus *de honore Ecclesiæ* constantem capitibus CLXXI. quem primus vulgavit Bernardus Pezius Tom. 2. *Anecd. part. 2. pag. 75. - 180.* Vid. Fabric. *Bibl. med. Lat. lib. 15. p. 886.*

BERNARDUS Monachus Saxo scripsit ad Hardevicum Archiepiscopum Magdeburgensem an. 1079. electum, anno autem 1110. mortuum pro Gregorio VII. adversus Henricum IV. librum amaro stylo, ut Sigebertus cap. 165. loquitur. Aliqui *Bernardum*

Corbeia: novæ monachum fuisse volunt. Quisquis fuerit, mordaciori stylo, qui monachum non decet, usus est.

DEUSDEDIT Cardinalis ex Ord. S. B. causam Gregorii VII. contra Schismaticos scriptis propugnavit. *Mabill. Annal. tom. v. pag. 154.*

S. ANSELMUS Lucensis in Tuscia Episcopus, doctrina & morum sanctimonia conspicuus, à Gregorio Papa VII. quem magnis extulit laudibus, nunquam non stetit, ejusque partes contra Henricum Imperatorem summa animi contentione semper propugnavit. De hoc sancto Præfule luculentum est Sigeberti testimonium in Chron. ad annum 1086. *Anselmus Hildebrandi Papæ cooperatore indefessus, apud Mantuam exulans moritur: qui in Hieremiam, in Psalmos tractatus edidit, & doctrinam Hildebrandi libro luculento confirmavit: cujus sanctitas miraculis confirmata est.* Quæ cum ita sint, mirari se, non immeritò dicit Hugo Menardus (t), cur Sigebertus tam contento studio à Cæsaris partibus steterit, ut tot maledicta in sanctissimum Papam Gregorium VII. effutiret. Edidit *Anselmus* Apologeticum ex variis SS. Patrum libris compilatum, quibus sententiam à Gregorio VII. in Henricum Imperatorem latam tutatur, omniâque ejus gesta & decreta defendit, rationibus ex sacris Canonibus petitis, & adhibitis orthodoxis auctoritatibus; sed falsus quandoque est Decretalibus haud genuinis; nec ejus disputatio satis semper accurata est. Illud opus idem est, atque *duo ejus libri contra Guibertum Antipapam & sequaces ejus pro defensione Gregorii VII. Papæ, & Collectanea* quædam seu sententiæ ex variis auctoribus congestæ, quibus demonstratur, Ecclesiæ facultates non esse in potestate Regis aut Cæsaris. Opus utrumque edidit Canisius *Antiqq. Lect. Tom. vi. pag. 202. - 235.* & in *Bibl. Pat. Tom. xviii. pag. 603.*

SIGEBERTUS GEMBLACENSIS scripsit Apologeticum ad *Henricum Imperatorem*; item contra *Epistolam Paschalis Papæ II.* scripsit similiter librum unum; ex quo convincitur sensitse cum Imperatoribus Henrico viz. quarto & quinto ab Ecclesia Romana excommunicatis, quod volens fecerit, an coactus, judicare non possumus, inquit Trithemius, hoc tamen unum lectio-

(t) In Menolog. Bened. Observ. lib. 1. p. 208.

lectione veterum cognovimus, tam Leodienses, quam Metenses, quæ duæ civitates in Lotharingia sunt principales, contra Decretum Romanorum Pontificum præfatis Imperatoribus adhæsisse omni tempore, quo vixerunt in humanis; unde prout assequi conjecturâ possumus, errores patriæ secutus est, qui apud exteros forsitan melius sentire potuisset. Tritheimius in Chron. Hirs. pag. 356. Ipse verò Tritheimius à Protestantibus notatur, quòd in Annalibus suis Hirsfaugiensibus se Pontificibus Romanis contra Imperatores non rarò æquior præstet, ut qui Tom. II. p. 236. confiteatur publicè, se cum Romana sentire sacrosancta Ecclesia, & auctoritatem Summi Pontificis velle pro viribus defendere. Vid. Act. Erud. Lips. Supplem. II. pag. 86. Unde in Henricum ejus nominis IV. Imperatorem Auctor admodum iniquus esse, justissimasque Majestatis Cæsareæ vindicias adversus Gregorii VII. machinationes mirè traducere ab iisdem Catholicis dicitur. Cæterum Ecclesiæ Leodiensis Epistola à SIGEBERTO GEMBLACENSI scripta contra Epistolam Paschalis Papæ extat in Goldasti Apologia pro Henrico IV. pag. 188. Excerpta vide apud Lud. du Mesnil Tom. IV. lib. 47. pag. 255.

DECANI & CONVENTUALIUM Abbatiae Laurishamensis Libellus supplex ad Henricum V. Imperatorem contra Hildebrandinos Monachos de Hirsfaugia. Extat in Goldasti Apologia pro Henrico IV. pag. 233. Monachi Hirsfaugiensis vel sanguine suo observantiam & reverentiam Sedis Apostolicæ defendere parati erant. Illustre ipsis exemplum præiverat B. Wilhelmus Abbas, de quo Mathæum Raderum in Bavaria Sancta ita narrantem audire juvat: „Septimo, inquit, Wilhelmi anno „Hirsfaugiensis Præfecturæ, Christi „1076. cum Borbetomagi (Wormatiæ) apud Vangiones Henricus IV. „Cæsar jam à Gregorio VII. anathemate fulminatus à piorum cœtù „exclusus, Conventum Principum & „24. Episcoporum indixisset, plerisque Cæsari obsequentibus, & Pontificem ipsum virum sanctum & innocentem damnantibus & exauctorantibus, Wilhelmus, quamvis „Henrici Regis literis evocatus, nec comparuit, nec damnationi Pontificis, quem sciebat contra jus fas „omne proscriptum, subscripsit, Im-

„mò quoscunque potuit, ab execratione „bili illo conventiculo retraxit, hortatus omnes quos potuit, ut nunquam se ab Ecclesiæ Romanæ gremio paterentur avelli. Ac paulò „post: Nescio fanè quid in hoc divino Patre primùm admirer, quid deinde, quid postea, quid postremò: „Omnium religiosarum virtutù compendium fuisse videtur. Si fidem „Catholicam, & constantiam erga „Sedem Apostolicam spectem, deficientibus ab illa Cæsaribus, Archiepiscopis, Præsulibus, ac TOTA „PROPE GERMANIA, hic quamvis sollicitatus, tanquam Marpesia „cautes constitit immobilis, nec latum unguem à Pontifice Romano discessit. Et iterum infra. Cùm „Wilhelmus cum suis damnasset „Henrici Cæsaris schisma, nullaque „ratione posset adduci, ut in illud consentiret, à Cæsare proscriptus „est, immisusque Argentinensis Pontifex cum armatis in ejus Cœnobium, ut illud funditus everteret: „qui cum loricated (egregius verò „non tam Episcopus quam latro) „equum conscendisset, & cum armatis Hirsfaugiam tenderet, quamvis „dissuadentibus, & à tali facinore abhorrentibus, & dehortantibus, ipse „tamen audacissimè, & impudentissimè perrexit. Sed vigilavit Numinis vindicta, & equitantes occupavit, & vita sacrilegum Antistitem exuit, ita ut Wernherus (hoc illi nomen erat) priusquam loriced exueret, vita fuerit exutus, & vivens, ut auctor ait, descenderit in infernum. Qui tremendus schismatici Præsulis exitus, omnes alios „deterruit, ne quid contra illud sanctum Cœnobium tentarent, aut molirentur. Hucusque Raderus. Tanti verò Patris & Abbatis exemplo provocati Monachi Hirsfaugiensis æquè parùm à Sedis Apostolicæ reverentia in partes Henrici V. discesserunt, atque ille Henrico IV. contra Romanum Pontificem adhæserat.

S. BRUNONIS ex Monacho Astensis in Liguria Abbatis Casin. & Episcopi Signiensis Epistola ad Paschalem II. quâ in Decretum, quo Pontifex Henrico V. Imperat. investituras concesserat, invehitur, tanquam in apertam hæresim, quæ totam subruat Ecclesiam, eumque hortatur, ut inhærens prædecessorum suorum decretis, quibus quisquis contradicit, Catholicus non est, illud condemnet, &

mox,

mox, inquit, pacatam videbis Ecclesiam, & nos omnes videbis ad tuos pedes confluentes, & sicut patri obedientes.... Ego autem illam obligationem, & illud juramentum, nempe quæ Papa fecerat Imperatori, parvipendo, neque pro ejus violatione minùs unquam tibi obediens ero. Bruno ejusque fautores hinc Papam Imperatori concessisse supponunt, ut Episcopatus & Abbatias conferret, quod apertè falsum est, sed tantum indulserat, ut præmissa Cleri & populi electione, ejus consensus requireretur, & regaliū investituram daret per virgam & anulum. Quæ duo profus diversa sunt, ut rectè advertit Lud. du Mesnil Doct. & Discipl. Eccl. Lib. 48. pag. 269.

GELASII II. Pont. Max. ad Archiepiscopos, Episcopos, & Abbatas per Galliam Epistola de Controversia inter illum & Imperatorem, qui Romam veniens, illum egredi coegit. asservatur in Bibl. Cotton. sub effigie Claudii Lit. A. Cod. I. n. 5. Vid. Smith. in Catal. pag. 36.

GOFFRIDI Abbatis Vindocin. & S. R. E. Cardinalis Opuscula de Investituris, quæ ingentium inter Sacerdotium & Imperium dissidiorum materia fuerunt.

1.) De Ordinatione Episcoporum, & de Investitura Laicorum ad Petrum Leonis Cardinalem.

2.) De Simonia & Investitura Laicorum, quare utraque dicatur ad Petrum Leonis Cardinalem.

3.) De possessionum Ecclesiasticarum investitura, quod Regibus concedatur.

4.) Qualiter dispensationes in Ecclesia fieri debeant, ad Callistum Papam.

In primo Opusculo respondens Petro Leonis Cardinali, qui de Investituris eum interrogaverat, legitime rejicit investituram à laicis datam, qui spiritualia conferre præsumunt: & subjicit: „Ibi inprimis omnis ecclesiasticus ordo confunditur, quando hoc, quod unicuique à solo suo consecratore in ecclesia, cum orationibus, quæ ibi conveniunt, dari debet, à seculari potestate prius accipitur. Quod sancti Apostoli non solum interdixerunt, verum etiam omnes illos, qui per secularem potestatem ecclesiam obtinent, damnaverunt... Investitura enim, de qua loquimur, sacramentum est, id est, sacrum signum, quo Episcopus à cæteris hominibus fecernitur. Eiusmodi investituram merito vocat hæ-

resim, quæ sæpiùs adjunctam habet simoniam, cum investiens exigit pecuniam.

Eadem habet in alio Opusculo, quod ad Callistum Papam misit.

In tertio Opusculum sic exponit, quænam investitura possit laicis concedi: „In ecclesiasticis possessionibus, quamvis nec in legibus nec in canonibus inveniantur, tamen propter scandalum & schisma vitandum, talis Regibus investitura conceditur, ut nec ipsi propter hoc pereant, nec sancta Ecclesia detrimentum patiatur... Alia est utique investitura, quæ Episcopum perficit, alia verò, quæ Episcopum pascit. Illa ex divino jure habetur, ista ex jure humano... Subtrahe jus divinum, spiritualiter Episcopus non creatur: subtrahe jus humanum, possessiones amittit, quibus ipse corporaliter sustentatur. Id sequenti D. Augustini auctoritate confirmat: „Noli dicere, Quid mihi & Regi? Quid tibi & possessioni? nam per jura Regum possessiones habentur. Si verò dixeris, Quid mihi & Regi? Noli jam dicere possessiones tuas, quia ipsa jura, quibus possessiones possidentur, renuntiasti. Nam secundum jus Imperatorum possides terrena. Tolle Imperatorum jura, quis audeat dicere, mea est illa villa, aut meus est iste servus, aut mea est ista domus... Jure ergo humano, jure Imperatorum. Quare? quia ipsa jura humana per Imperatores & Reges seculi Deus distribuit Ecclesiæ suæ. Possunt itaque sine offensione Reges, post electionem canonicam & consecrationem, per investituram regalem in ecclesiasticis possessionibus concessionem, auxilium, defensionem Episcopo dare. Quod quolibet signo factum extiterit, Regi, vel Pontifici, seu catholice fidei non nocebit. Juxta Goffridi sententiam postea Callistum II. inter & Henricum V. Imperatorem de pace conventum est. Vid. Lud. du Mesnil Doct. ac Discipl. Eccl. lib. 38. tom. 4. pag. 300. Goffridi Opuscula conjunctim edidit Jac. Sirmond. an. 1610.

HINCMARI ex Monacho S. Dionysii in Francia Archiepiscopi Remensis ab an. 844. usque ad an. 882. quod decepsit, Epistola de potestate Regia & Pontificia, quam exhibet Goldastus in Monarchia Imperii Tom. I. pag. 3. atque inscribitur ad Caroloman-

num Ludovici Balbi Imp. filium, & Episcopus Franciæ: perperam data perhibetur an. 884. cum jam an. 882. Hincmarus mortalitatem expleverit. Idem Archipræful causam Caroli Calvi ob occupatam Lotharingiam adversus Hadrianum Pontificem majore vehementia quam modestia edito scripto defendit; quod inter ejus Opuscula est 41. Vid. Abbas Fleury Histor. Eccl. Lib. . . num. VIII.

EADMERI Monachi Cantuariensis, ac postea Episcopi S. Andreae in Scotia, *De Libertate Ecclesiastica*, seu de Discordia inter Guillelmum Rufum, Anglorum Regem, & Anselmum Cantuar. Archiepiscopum volumen unum, latet Msc. in Bibliothecis Angliæ, quod Gabriel Gerberon à Congr. S. Mauri eruere omni suo studio, omni amicorum ope, & quibuscunque impensis non valuit, directis ad diversos hac de re schedulis. Idem tamen Gerberonius ex notis Joannis Seldeni in Eadmeri Historiam Novorum pag. 104. quædam vulgavit de Investituris Episcoporum & Abbatum per baculum & anulum in Anglia, Gallia, Germania, Imperio Occidentali & Orientali fieri solitis. Pitseus de Ill. Angl. Script. perperam *Edmundum* vocat ex Wionio pag. 199.

HUGONIS FLORIANENSIS *Opus de Regia potestate & sacerdotali dignitate* ad Henricum Angliæ Regem duobus constans libris, quod Baluzius in Tomo IV. Miscellaneorum vulgavit, in quibus quædam observatu digna continentur. His libris præmittitur Prologus Hugonis de Sancta Maria, monachi S. Benedicti Florianensis, quem Henrico Anglorum Regi gloriosissimo dicat frater Hugo, monachorum omnium extremus, SS. mi Benedicti Florianensis monachus. Hoc opus se aggressum esse dicit auctor contra errorem eorum, qui regiam dignitatem à sacerdotali dividunt, putantes, quod terreni regni dispositio non à Deo, sed ab hominibus sit ordinata, sive disposita; & ideo sacerdotalem dignitatem Majestati Regiæ præferunt, cum ei subesse oratione, non dignitate debeat. In priori libro Hugo demonstrat utramque potestatem esse à Deo: in posteriori utramque institutam non absque magno & saluberrimo sacramento. In hoc libro Gregorii VII. Decretum de Investituris non probat. Sed hæc cum Mabillonio (Annal. Bened. tom. v. pag. 545.) aliorum examini permittimus.

INNOCENTIUS IV. Benedictinus, ante summum Pontificatum Synibaldus Fliscus, edidit librum de Jurisdictione Imperii & autoritate Pontificis, contra Petrum de Vineis, qui pro Friderico II. atque Imperatorum potestate contra auctoritatem pontificiam scripturierat. Vid. Diplovatius in vita. Is Innocentius fuit ille Pontifex, qui Fridericum II. in Concilio generali Lugdunensi per ipsum celebrato ab Imperio Patrum consensu deposuit. De qua depositione habetur in cap. ad Apostolicæ, de sentent. & re judicata lib. 6. & ibi dicit idem Innoc. post principium, quod merito tanta fuit talis sententia, ut sciunt omnes, quot, & quantis periculis, & maris & terræ proditorum, assassinorum, & aliis infinitis subjecit Papa, qui hanc tulit sententiam, vix enarrare posset. Scripserat etiam Fridericus prædicto Innocentio:

*Roma diu titubans, longis erroribus aucta
Corruet, & mundi desinet esse caput.*

Quibus respondit Innocentius:

*Niteris incassum navem submergere Petri,
Fluctuet, ast nunquam desinet esse ratis.*

STEPHANI HERRANDI ex Abbate Isenburgenfi Episcopi Halberstadensis an. 1107. defuncti Epistola defensoria Papæ ad Waltramum scripta nomine Ludovici Lantgravii Thuringiæ, ad quem Waltramus Naumburgensis Episcopus pro Henrico IV. scripserat; extat utraque apud Dodelhinum ad an. Chr. 1090. Tom. I. Pitiorii R. G. pag. 458. seq. & in Goldasti apologia pro Henrico IV. pag. 31. & 252. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 8. pag. 722.

CLEMENTIS VI. natione Galli, Lemovicensis, antea Petri Rogerii, ex Abbate Fiscanensi Archiepiscopi Rothomagensis, ac denique Romani Pontificis ab an. 1342. ad an. 1352. *Decretum & Literæ* ad S. R. I. Principes Electores, quibus latam olim à Joan. XXII. in Ludovicum Bavarum sententiam, concordie viis Sacerdotium inter & Imperium frustra tentatis, renovavit, omnique jure ad Imperium, Ducatum, & Palatinatum exiit: Principesque Electores convenire jussit ad justum Romanorum Regem creandum, quem Sedes Apostolica in Imperatorem promoveret. *Odoricus Raynaldus* Annalibus suis Ecclesiasticis inseruit ad an. 1346. n. III. & IX. Vid. Nat. Alex. Hist. Eccl. Sec. XIII. & XIV. cap. 2. art. 6. Tom. VII. pag. 50. col. 2.

..EJUS

..EJUSDEM ante summum Pontificatum Disceptatio de Jurisdictione Ecclesiastica cum Petro Cunerio Regis Galliæ Philippi VI. Valesii Consiliario.

..EJUSDEM Diploma, quo Caroli IV. in Rom. Imp. electio confirmatur apud præfatum Raynaldum l. c. ad an. 1346. num. 24. Erat Carolus Moraviæ Marchio, Joannis Bohemiæ Regis filius, quem Clemens VI. solemnibus promissis ac pactionibus cum Rege patre Sedi Apostolicæ devinctum, quarum formulas idem Raynaldus exhibet, eligi curavit. Videtis Nat. Alex. l. c.

ADAMI ESTONI ex Monacho Norwicensi in Anglia S. R. E. Cardinalis *Dialogus Regis & Episcopi*, lib. un. Baleus, Pitseus, & alii.

GILBERTUS GENEBRARDUS, Archiepiscopus Aquensis, post abolitionem *Sanctionis Pragmaticæ*, & institutionem *Concordati Gallici* librum edidit de *Sacrarum Electionum jure & necessitate ad Ecclesiæ Gallicanæ redintegrationem*; & Libro IV. Chronologiæ ad annum MDXV. *Concordatum Gallicum* vocat *Mysterium iniquitatis*, quo perditam Ecclesiam Gallicanam cernimus. Et rursus: Anno, inquit 1516. abrogata est in Galliis *Pragmatica Sanctio*, & *Concordata*, ut vocant, substituuntur, fremente Clero, scholasticis, populo, bonis denique & doctis hominibus. Graveson Hist. Eccl. Sec. XVI. pag. mihi 225.

CONSTANTINI CAJETANI, Siculi, Syracusani, Abbatis S. Baronti à Congr. Casin. *De Monarchia Siciliae*, Jure patronatus Regio, Scripturarum numerosa Collectio, & pro, & contra, per varios Authores; ejusdemque super eadem materia opus mediatum & ordinatum variis tomis, seu fasciculis dispositum, & unitum, partim Italicè, partim Latinè, ac etiam Hispanicè, ita ut in hac materia nihil amplius desiderari queat; cum enumeratione variarum controversiarum, cum Romana Aula exortarum, ac Scripturis hinc inde emanatis tomis 2. primus in 4. secundus in fol. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 131.

FRANCISCI DELFAU, Galli, ex Monteto, qui Claramontensis Diocesis vicus est, oriundi, Theologi ex Congr. S. Mauri longè doctissimi

L'Abbé Commendataire, id est: ABBAS COMMENDATARIUS, seu liber, in quo probatur, *Commendas*, ut vocant, *Abbatiarum*, & aliorum beneficiorum,

Lege Divina, Decretis Romanorum Pontificum, Pragmaticis Sanctionibus, & Concordatis Regum Franciæ esse illicitas, & damnatas. in 12. Coloniae an. 1673. Hoc Opus non sub nomine Delfavii, sed Domini de Boisfranc typis vulgatum fuit. Detecto autem, seu potius prodito genuino Authore, is in exilium relegatus fuit. Habet enim hoc Aula Gallica, ut qui ad ejus palatum non scribunt, ab ea proscribantur.

..Reponse au Livre intitulé: L'ABBE COMMENDATAIRE; Et Refutation de cette Reponse. Id est: Scriptum, quo respondetur Libro, cui titulus: *Abbas Commendatarius, & Refutatio hujusmodi Responsi.* in 12. Coloniae anno 1673.

..Entretiens d'un Abbé Commendataire, & d'un Religieux sur les Commandes. Reflexions sur un livre intitulé: *Entretiens d'un Abbé Commendataire & d'un Religieux sur les Commandes.* Les sentimens de Criton sur l'Entretiens d'un Abbé Commendataire &c. Id est: *Dialogus*, in quo Abbas quidam Commendatarius cum quodam Religioso de Commendis disputat. *Animadversiones in librum*, cui titulus: *Dialogus*, in quo Abbas quidam Commendatarius cum quodam Religioso de Commendis disputat. *Judicium Critonis de Dialogo*, in quo Abbas quidam Commendatarius cum quodam Religioso de Commendis disputat, in 12. Coloniae an. 1674.

..L'Abbé Commendataire, seconde partie. Id est: *Abbas Commendatarius*. Pars altera, in 12. Coloniae an. 1674. Excusa fuit nomine Domini de Froimond.

NICOLAI MARIE DE TEDESCHIS, Siculi, Catanensis, in Monasterio S. Nicolai de Arenis Professi, Episcopi primum Liparitani, tum Archiepiscopi Apamiensis

Istoria della pretesa Monarchia di Sicilia, divisa in due parte dal Pontificato di Urbano II. sino à quello di nostro Signore Papa Clemente XI. Parte prima in cui si mostra l'origine, e l'Insistenza di detta Monarchia con Bolle, Diplomi, ed altre autentiche Scritture sino al Pontifice Innocenzo XII. Unus sum è multis, qui prophanas vestras novitates, ut possumus, refutamus. S. Augustinus lib. 6. contra Julianum cap. 8. *Historia prætesæ Monarchiæ Siciliae, divisa in duas partes, à Pontificatu Urbani II. usque ad istum Domini Nostri Papæ Clementis XI.*

XI. Pars prima, in qua monstratur Origo & Insufficiens dictæ Monarchiæ cum Bullis, Diplomatis, & aliis antiquis Scripturis usque ad Pontificem Innocentium XII. Romæ MDCCXV. cum facultate Superiorum.

-- EJUSDEM Defensio Veritas, Libertas & Exemptio Liparitanæ Ecclesiæ contra calumniosum cujusdam Hispani scriptum, quod intitulatur: *Propugnacolo de la real jurisdiction. Error, cui non resistitur, approbatur, & veritas, quæ minimè defensatur, opprimitur.* Felix PP. III. Epist. ad Accacium in fol. pag. 76. Romæ.

MATHÆI PETITDIDIER Episcopi Macrensis & Abbatis S. Petri Senonensis Dissertatio Gallicè scripta, in qua examinatur, an Summorum Pontificum in Fidei quæstionibus Infallibilitas Libertates Ecclesiæ Gallicanæ evertat? Latio donata à R. P. Gallò Cartier, Ss. Theologiæ Professore & Priore Monasterii Ettenheimmünster in Brisgoia an. 1738. in 4. Aug. Vind. typis Maximiliani Heifs.

CASIMIRI FRESCHOTT, Burgundi, Vefontini, è Congr. Casin. *L'Imperio d' Occidente, sua fondazione dal Romano Pontefice, & le cose sequire trà Papi, & Imperadori, à ragione dell' Autorità.* id est: *Imperium Occidentis, ejus fundatio, resque gestæ Papas inter & Imperatores, ratione eorum auctoritatis.* Opus prælo paratum. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 114.

JO. MABILLONIUS Musæi Italici Tom. II. Num. xvii. tractat de varia creatione Romani Pontificis, cujus sex periodos distinguit: primam à S. Petro ad Constantinum Augustum: secundam à Constantino ad Justinianum: tertiam à Justiniano ad Carolum M. quartam inde ad Formosum creationem: quintam à Formoso ad Ottonem M. sextam denique ab hoc Ottonem ad Fredericum Ænobarbam, seu ad Alexandrum tertium Papam, cujus tempore & cura electio ad solos Cardinales devoluta est. In his Periodis magno veritatis studio differit de auctoritate Romanorum Imperatorum in electione & confirmatione Summorum Pontificum olim interveniente, quæ progressu temporis ipsis abrogata fuit.

Argumentum quoque nactus infelix sed necessarium Clariss. P. ANSELMUS DESING Congregationis Bavariæ Scriptor percelebris, nuper interpretis accessit elucidandæ Quæstioni,

siqua, plurimum vexatæ, *An opes Sacerdotii Reipublicæ sint noxiæ?* Ea autem in enucleanda, ita versatus est, ut quæ hac in re politicæ sanæ sint consentanea, quæve spuria, ex rerum ipsarum demonstratione, & ex communi generis humani sensu, ob oculos candidè ponat, edito Opere Pedeponti, sumptibus Joannis Gattl Bibliopolæ anno 1753. . .

§. IV.

Alii Scriptores, qui Sedis Apostolicæ, & Romanæ Ecclesiæ libertatem defendendam susceperunt.

GREGORII IV. ex Monacho Fossænovæ Romani Pontificis ab anno 828. ad an. 844. *Epistola ad Episcopos per universas Provinciâs constitutos de Romani Pontificis potestate supra reliquos Episcopos,* apud Baronium ad an. 839. n. 2. Harduin. Concil. tom. iv. col. 1270. Sirmund. tom. 2. Concil. Galliæ pag. 569. & in Concil. tomis aliisque

-- EJUSDEM *Epistola ad Episcopos Regni Francorum, qui periculum honoris, seu depositionis arroganter ipsi his verbis comminati fuerant: & quod potius tacere quàm dicere maluimus; si autem non egeritis, assensum consilio nostro non præbueritis, honoris vestri periculo subiacetis.* Respondit Gregorius: „ Si potius maluistis, id est, „ magis voluistis tacere, quàm dicere, „ re, quare non tacuistis? Confuetudo est in vobis, ut id quod minus „ est, vincat quod majus est. Major „ voluntas extitit in vobis tacere, minor autem dicere; & tamen minor „ vincit majorem. Credendum est „ omnino, quoniam in discordiarum „ amatoribus victrix est cupiditas, „ victa continentia. Illud verò quod „ minari vos cognoscimus periculum „ gradus, quis explicare poterit, „ quantum sit absurdum, quantumque „ inconveniens, & stultum; cum „ vestra comminatio non sit propter „ crimen, homicidium scilicet, sacrilegium, aut furtum, vel aliquid „ hujusmodi, sed nisi ita venerimus, „ sicut ipsi vultis &c. „ Hæc epistola vehementi scripta stylo extat inter S. Agobardi Archiep. Lugdun. Opera à Stephano Baluzio junctim edita Opp. tom. 2. pag. 53.

ALCUINI *Epistola Responsoria ad literas Caroli M. quibus cum ab Imperatore*

ratore certior factus esset de diro facinore in Leonem Papam patrato, rescripsit Alcuinus, sepositis aliis negotiis Summi Pontificis injuriam maturè ulciscendam. Indignum esse, ut in Romana Sede, ubi religio maximæ pietatis quondam claruerat, extrema impietatis exempla nunc emerferint, ita ut quidam perversi homines caput proprium excœcaverint. Nequaquam capitis curam omittendam: levius esse pedes dolere, quàm caput. Mabill. Annal. tom. 2. lib. 26. p. 338. Muratorius Hist. Ital. part. 4. ad an. 799. qui loco *dolere legit tollere* in Alcuini epistola, quæ est numero xi.

GREGORII CORTESII S. R. E. Cardinalis *Tractatus de Potestate Ecclesiastica* memoratur à Jo. Bapt. Maro in Notis ad Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin.

ADAMI ESTONI ex Monacho Norwicensi in Anglia S. R. E. Cardinalis scripsit Latine

De Potestate Ecclesiæ Lib. un.

Defensorium Ecclesiæ Lib. un.

De electione Pontificis Lib. un.

Pitf. de Ill. Angl. Scriptor. æt. 14.

HIERONYMI ALLIOTI, Itali, Aretini, Abbatis è Congr. Casin. *Defensio Pii II. Pontif. Max. satis prolixa; Incipit: Scelus nefarium & inauditum, ac nullis retrò sæculis excogitatum &c. explicit: Et ab his falsis & commentitiis calumniis respuisse.* Extat in ejus Epistolarum lib. 8. quæ in Bibliotheca Monasterii Aretini SS. Floræ & Lucillæ asservantur. Armell. part. 1. pag. 206.

STEPHANI SPANBERG Abbatis Mellic. Epistola ad Narcissum: *An Excommunicationem incurrant, qui cum Eugenio IV. à Concilio Basileensi deposito communicant?*

Resolutio ejusdem dubii missa Monacho Mellicensi Augustam Vindel. Monasterii S. Udalriciani reformatori. Extant in Bibliotheca Mellic. Vid. Historiam hujus Bibl. pag. 253.

CONSTANTINI CAJETANI, Abbatis S. Baronti è Congr. Casin.

De singulari Primatu S. Petri Principis Apostolorum in Ecclesia Dei, & D. N. J. C. Evangelicis atque Apostolicis demonstrationibus confirmato.

-- *De Romano S. Petri Domicilio ac Pontificatu Concertatio,* adversus perduelles Ecclesiæ Romanæ hostes hæreticos & schismaticos, à fide Catholica devios, qui adventum S. Petri Romam inficiantur, & geminum caput Petrum & Paulum Ecclesiæ Dei perperam appingunt, ad Innocentium

X. Pont. Max. Qui duo libri impressi sunt Romæ an. 1698. in Bibliotheca Maxima Pontificia, quæ prodiit opera & expensis Illustrissimi D. Thomæ Rocaberti Archiepiscopi Valentini tom. 8. extant etiam in Bibliotheca Sapientiæ Romanæ, & alibi.

-- *In Vitam Bonifacii VIII. ex Cajetana Familia Commentaria cum apologia* pro ejusdem Bonifacii ingressu legitimo ad Pontificatum, prudenti regimine, & gloriosa morte. De hoc libro agit Lud. Jac. in Bibliotheca Pontificia. Armell. part. 1. pag. 129.

DAVIDIS CODNERI, Angli, Londinensis, Decani Congr. Casin. Missionarii Apostolici & Christianissimæ olim Reginæ de Medicis à Concionibus & ab Eleemosynis

Analysis compendiosa auctoritatum ab Anonymo quodam authore ex SS. Patribus adductarum pro æquali S. Pauli cum S. Petro potestate in regenda olim Romana Sede Apostolica. Ravennæ typis Petri de Paulis, & Jo. Baptistæ Joannelli an. 1647. pag. 955. in 8. Hæc autem Analysis est tantum Isagoge, seu introductio longè majoris Operis, quod moliebatur author, ut ipsemet fatetur pag. 12. his verbis: *nam fusiori refutatione ad omnia singulatim respondendo me quamprimum paro, & colligo; quod an perfecero, & evulgaverit, me cum Abbate Armellino Bibl. Script. Casin. Congr. part. 1. pag. 237. adhuc latet.*

EDUARDI MAHUIII ex Sacerdote seculari, & Missionario zeloso per duodecim annos in Anglia Monachi Benedictini

Tractatus de fundamentis veteris Ecclesiæ Lib. un. quem in lucem emittit teste Jo. Pitf. de Angl. Script. æt. 17. pag. 816.

EUGENII LOMBARDI, seu, ut verum nomen habet, *Cælestini Sfondrati* Abbatis San-Gallensis, & S. R. E. Cardinalis *Regale Sacerdotium Romano Pontifici assertum, & quatuor propositionibus explicatum.* in 4. an. 1684. Eminentissimus Author inclytum hoc Opus, ut jam aliàs diximus, elucbravit, cum adhuc esset in Alma Universitate Salisburgensi SS. Canonum Professor. Recensionem libri videtis in Actis Erud. Lips. anno 1685. pag. 376.

-- EJUSDEM *Gallia Vindicata, in qua testimoniis exemplisq; Gallicanæ præsertim Ecclesiæ, quæ pro Regalia & quatuor propositionibus à Ludovico Maimburgo, aliisque producta sunt, refutantur.* An.

1688. in 4. Author hujus Operis est, qui Regalis Sacerdotii fuit, Illustrissimus Dominus Coelestinus ex Marchionibus de Sfondrati Mediolanensis, S. R. I. Princeps & Abbas S. Galli, qui toto libro Maimburgum perstringit. Cum enim is in libro de Privilegiis Ecclesiae Romanae, Romani quidem Pontificis primatum paginis non ita multis adstruat, postea tamen maximam libri partem destruendis praecipuis primatus fundamentis, & stabilendis quatuor Cleri Gallicani propositionibus impendat, & in libro de Pontificatu Gregorii M. non alium sibi finem proposuisse videatur, quam ut Episcopos, ipsosque Pontifices Magistratus Politici imperiis subjiciat, Sfondratus pro eo, quo Romanam Sedem veneratur, cultu suarum partium esse duxit, ut Romani Pontificis causam adversus Maimburgum ageret. Vide plura in Supplem. I. ad Aet. Erud. Lips. Sect. III. pag. 118. seq.

--EJUSDEM Legatio Marchionis Lavardini Romam ejusque cum Romano Pontifice Innocentio XI. dissidium; ubi agitur de jure, origine, progressu, & abusu Quarterium Franchitarum, seu Asyli &c. & refutantur rationes à Lavardini Advocato productae in Libello, cui initium Si l'Auteur an. 1688. in 12. Vid. recensionem in Aet. Erud. Lips. an. 1689. p. 279. & Tenzelium in Colloq. Menstr. mens. April. p. 449. ubi versionem Germanicam Augustae Vindel. accuratam recenset.

--EJUSDEM Nepotismus Theologicè expensus. Quando idem sub Innocentio XII. abolutus fuit. anno 1691. in 12.

JOSEPHI SAENZ DE AGUIRRE, Abbatis S. Vincentii in Civitate Salamanca, & Ss. Theologiae Professoris in Salmanticensi Academia Defensio Cathedrae S. Petri adversus Declarationem Cleri Gallicani editam an. 1682. die 19. Martii Salmanticae an. 1683. Nullum, inquit Author (u) haecenus volumen ita festinanter à me scriptum, & praelo datum fuit, ac praedictum; neque ratione adeo urgenti ad deproperandam editionem: ut proinde siqua in eo peccavi, mihi facilius condonentur. Cum enim Declaratio illa prodidisset, inclinante Martio, & quoddam illius Exemplar casu Salmanticam pervenisset mense Julio, aut circiter, vix legi illam, cum visa mihi fuit alienissima à

sensu Antiquitatis Christianae, & nominatim Venerabilis Ecclesiae Gallicanae, cujus nomine illa proferebatur. Coepi itaque statim evolere sacra monumenta Pontificum, Conciliorum, Patrum, & Historicorum, praesertim Galliae ipsius, per singula secula, nulli parcens labori (praeter illum, quem ab adolescentia in eo studii genere adhibueram) ac sex ferè mensium spatio librum illum scripsi, & totidem aliis Salmanticae palam edidi apud Typographum Universitatis. Constat id ex approbationibus & facultatibus, tum Ordinarii, tum Religionis meae, quae initio ejus voluminis habentur datae mense Decembri ejusdem anni 1682., quo Declaratio illa Lutetiae prodierat.

AUGUSTINI RHEFING Abbatis & S. R. I. Principis Einsidensis Oecumenicae Cathedrae Apostolicae auctoritas, fol. Typis Einsidensibus 1689.

ANGELI DE NUCE ex Abbate Casinensi Archiepiscopi Rossanensis Censura super quatuor Propositiones Cleri Gallicani in Conventu Parisiensi anno 1682. Pro Congregatione Eminentissimorum Cardinalium & novem Theologorum à Sanctissimo Domino Nostro Innocentio XI. specialiter deputata eodem anno, mense Augusto. Opus Ms. tum, quod apud Cassinates asservatur. Si Erasmo Gattolae in Historia Monasterii Cassinensis fidem non abnuimus, tanta vi, doctrinaeque Ecclesiae partes asseruit Nuceus, ut omnium iudicio ejus concertatio & brevior & validior sit habita. Cum verò falsus quidam Nucei amicus, propositis aliquot rationum momentis, auctor eidem existeret, ut censuram emolliret; neque is tamen ad id adduci posset, perfidus ille Sinon in vulgus sparfit, emolliam esse à Nuceo censuram; quò falso rumore id assecutus est, ut neque Angelus purpureo Galero à Pontifice donatus, neque ejus liber typis excusus fuerit. Vide sis, quae in Nucei vitâ diximus. Nec Armellinum in Bibl. Casin. part. 1. pag. 39. omittit.

MATHÆI PETITDIDIER, Episcopi Macrensis, Abbatis S. Petri Senonensis Ord. S. B. & Congregationis SS. Vitoni & Hidulphi Praevidis, Tractatus Theologicus de auctoritate & infallibilitate Summorum Pontificum Gallicè primùm conscriptus, dein jussu SS. Benedicti XIII. Pontificis Maximi in Linguam Italicam trans-

translatus, nunc autem in Germanorum Theologorum gratiam Latinitate donatus per P. Gallum Cartier, ejusdem Ordinis & Instituti Professum Religiosum in Monasterio Divi Ettonis ad S. Landelinum, vulgò Ettenheimmünster dicto in Brisgoia. Editio prima ab ipso Authore revisa, correctâ, & adaptata. Augusta Vindel. an. 1727. De hoc Opere jam aliàs à nobis mentio copiosior facta est, cujus R. mus Author triginta jam ante annos adversus Doctorem Eliam Dupinnum Cathedrae Apostolicae in toto terrarum orbe unitatem propugnârat.

--EJUSDEM Dissertation historique & Theologique, dans la quelle on examine, quel a été le sentiment du Concile de Constance & des principaux Theologiens, qui y ont assisté, sur l'autorité du Pape, & sur son infallibilité. Id est: Dissertatio Historico-Theologica, in qua examinatur, quae mens & sententia fuerit Concilii Constantiensis, & qui eidem interfuerunt, praecipuorum Theologorum, de auctoritate & infallibilitate Summi Pontificis. Luxemburgi apud Andream Chevalier in 12. an. 1724.

EJUSDEM Justification de la Morale & de la discipline de Rome & de toute l'Italie contre un livre anonyme, qui a pour titre: La Morale des Jesuites, & la Constitution Unigenitus comparée à la Morale des Payens. Id est: Defensio Moralis doctrinae & disciplinae Urbis Romanae, totiusque Italiae adversus Anonymi librum, cui titulus: Moralis doctrina Jesuitarum & Constitutio Unigenitus cum Gentilium Ethica in comparatione conjunguntur. an. 1727. in 12.

ANTONII PEREZ Archiepiscopi Tarraconensis in Hispania Pentateuchum Fidei, Opus celebre, in quinque libros distributum, quorum quintus, integrum volumen, ex toto agit de & pro Romano Pontifice. fol. Martiti an. 1620.

JOANNES RUBEUS, Monachus Benedictinus, & in Aula Pontificia Procurator anno 1651. librum vulgavit, in quo causam Bonifacii VIII. agit, eumque contra varias accusationes defendit.

GALLI CARTIER Congr. Argentinensis in Monasterio D. Ettonis propè S. Landelinum vulgò Ettenheimmünster dicto, Ss. Theologiae Professoris & Prioris, Auctoritas & Infallibilitas Summorum Pontificum in Fidei & Morum quaestionibus definiendis stabilita, & adversus Illustriss. D. Benig. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

num Bossuet & Episcopum Meldensem, nec non D. Honoratum Tournely Sacrae Facultatis Parisiensis Doctorem Regium, & Emeritum Professore vindicata. Augusta Vindel. Sumptibus Francisci Antonii Strötter, Bibliopola, Typis Ant. Max. Heifs an. 1738. in 4. Opus, in quo nec historiae & antiquitatis Ecclesiasticae peritiam, nec theologiae doctrinae soliditatem desideres.

JACOBI GRAFFII, Itali, Capuani, Majoris Poenitentiarum in Urbe & Dicecesi Neapolitana Liber de Potestate Papae, qui jussu Pauli V. allatus fuit in Bibliothecam Vaticanam. Armell. l. c. part. 2. pag. 5.

ANSELMUS à SYRACUSIS, Siculus, Abbas Monasterii ad S. Nicolaum de Arenis, multo ac diuturno labore, nec minori eruditione collegit

Quidquid unquam à Catholicis Auctoribus scriptum fuit in defensionem Cathedrae S. Petri Romanae Pontificis Christi Vicarii, 4. Tomis, optimo ordine, ac methodo digestum, praelo quidem paratum opus, sed quod Authoris morte interveniente Ms. tum remansit; obiit enim Militelli Abbas S. Benedicti an. 1730. die 20. Augusti, aetatis suae 60. expleto. Armell. part. 1. pag. 236.

GERHARDI HAGEMANN Disquisitio: Utrum Summo Pontifici sit jus creandi nobiles & conferendi dignitates illustres. In hac Disquisitione Author summo Pontifici potestatem, ut vocant, indirectam in Reges ac Imperatorem asserit, strenueque contra Ludovicum Maimburgum decertat. Extat in Autoris praclaro Opere de omnigena Homini Nobilitate Lib. I. Tit. xi. pag. 64.

§. V.

Qui jura suarum Ecclesiarum, vel Monasteriorum editis Scriptis propugnârunt.

S. ABBONIS Abbatis Floriacensis Apologeticus ad Hugonem & Robertum Franciae Reges pro immunitatibus Monasterii Floriacensis integer prodit ad calcem codicis Canonum Ecclesiae Romanae è Biblioth. Pithoei, Paris. 1687. fol. p. 395. Cum anno 995. Episcopi Galliae in Synodo Remensi in Monasterio S. Dionysii propè Parisios habita, non tantum laicis, sed etiam Monachis decimas detrahere vellent, priorum causam pro virili egit Abbo, cujus oratione

(u) Vid. Tom. I. Theologiae S. Anselmi in admonit. de suis Operibus.

commoti cum laicorum, tum S. Dionysii Monachorum animi, in tumultum proruperunt, ut Episcopi in fugam se dederint praecipites. Ejus causa imputata fuit Abboni. Ut vero ab hac criminatione se purgaret Abbo, Apologeticum scripsit ad Hugonem & Robertum Reges, apud quos ipsum aemuli infamare conabantur. In hoc apologetico ait se injuriis ob id unum esse objectum, quod Monachos defendisset, quod *Monachorum senatum* salvum esse voluisset, suaeque reipublicae augmentum quaesivisset, demumque quod cavillationi adversariorum obstitisset. Plura vide apud Mabill. Annal. tom. iv. p. 93.

Epistola tres de Monachis ex Ecclesia Wintoniensi non ejiciendis; quarum primam Cathedralis hujus Ecclesiae Monachi Benedictini ad Alexandrum II. Papam anno 1701. scripserunt; alteram ipsis respondet Pontifex; tertiam ad Lanfrancum Archiepiscopum Cantuariensem dedit; typis excusae habentur Tomo I. Angliae Sacrae pag. 320. Narrat Eadmerus Episcoporum Angliae conatum de eliminandis ex Ecclesiis Cathedralibus Monachis tempore Wilhelmi I. Regis factum. *Omnes circiter*, inquit, *qui ex Clericali Ordine per Regem Wilhelmum in Anglia constituti Pontifices erant, Monachos, qui in nonnullis Episcopatibus Angliae ab antiquo vitam agebant, inde eliminare moliti sunt, & Regem ipsum in hoc sibi consentaneum effecerunt; in quo tam se effectu potituros certi extiterant, ut Walchelinus Episcopus adunatos pene quadraginta Clericos, Canoniorum more tonsuram ac vestem redimitos haberet; quos ejectis monachis Wintoniae Ecclesiae, cui praesidebat, mox intrmitteret. Sola mora haec peragendi nondum requisita ab Archiepiscopo Lanfranco licentia fuit.* Lanfrancus autem, qui e grege Monastico prodierat, totis viribus obnixus Episcoporum conatus elusit, & Monachis Ecclesiarum suarum possessionem asseruit. Hac spe dejecti Episcopi Monachos ab Ecclesia saltem Metropolitana Cantuariensi ejicere moliti sunt, Rege ac Principibus conspirantibus. Omnibus tamen praevaluit industria Lanfranci, qui ab Alexandro Papa Ecclesias Monachis confirmari, & anathema adversaturis incuti obtinuit. Alexandri Bulla extat apud Eadmerum & inter Lanfranci Epistolas. Vid. Whartonum praefat. in Angl. Sac. Tom. I. pag. xxix.

Bibliotheca Cottoniana utramque Alexandri epistolam MS. custodit sub effigie *Vitellius* Lit. E. Cod. iv. n. 4. & 5.

Compositio inter Episcopum & Monachos Wigorniensis anno 1224. inita de electione PRIORIS, ex monumento coevo, in Archivo Ecclesiae Wigorniensis asservato, edita per Henr. Wharton Angliae Sacrae tomo. I.

LIBELLUS à Monachis Roffenibus anno MCCCLX. oblatus de Jure eligendi Episcopum, typis vero exscriptus ab Henrico Wharton Angliae Sacrae part. I. pag. 330.

JOANNES WESSINGTON Prior Ecclesiae Dunelmensis ab anno 1416. ad an. 1446. quo obiit. Isto praesidente Thomas Episcopus e Clero seculari Dunelmensis litem à Waltero Episcopo decessore suo motam de professione Monachorum coram ipso faciendam renovavit anno 1426. Illi Johannes animosè restitit; & post septennalem litem anno 1433. victoriam tulit. Idem ad manifestandam causam suam justitiam scripsit librum de juribus & possessionibus Ecclesiae Dunelmensis, in quo probatur, jura & dignitatem Abbatis Priori Dunelmensi competere. Extat is in Bibliotheca Cottoniana *Vitellius* A. 9. Vid. Henr. Wharton Angl. Sac. Tom. I. pag. 789.

THEODERICUS EPTERNACENSIS Monachus causam sui Monasterii contra Archiepiscopum Trevirensis doctè & feliciter egit, scripta bene longa & docta epistola nomine Conventus ad Henr. IV. Imperatorem. Quam de re extat *Libellus de propugnata adversus Archiepiscopum Trevirensis libertate Epternacensis Monasterii*, apud Marthene & Durand Collect. amplif. tom. iv. col. 453. - 467.

JOACHIMI Abbatis & Principis Fuldenis Deductio juris sui adversus Equestrem Ordinem Buchoniae anno 1648. extat in V. C. Joan. Friderici Schannat Historia Fuldeni pag. 434.

BERNRADUS & QUIRINUS Abbates Tegernseenses, SS. Canonum apprimè periti, multa literis mandarunt, quibus Romae Institutionem & Exemptionem Congregationis Bavaricae contra praepotentes Adversarios propugnârunt. Vid. Monum. Tegerns. apud Pezium Thes. Anecd. tom. 3. part. 3. cap. 20. pag. 567.

VITALIS MATTARELLUS Ravenas patria, sui que Monasterii, quod est S. Vitalis eodem loci, Procurator

in

in Romana Curia, ad maximam litem de confiniis ejusdem monasterii, quam victoriâ obtentâ feliciter absolvit, scripsit eruditum libellum, cui titulus:

Dell' Antichità della Foce, e Porto di Primaro, edel Terreno a man destra di esso, che costituì l' Isola di Palazzo appartenente all' Abbazia di S. Vitale di Ravenna, in occasione delle pretese del Sig. Pandolfo Fantucci. Id est: *Antiquitatum Freti & Portus Primari, ejusdemque ad dexteram territorii, quod constituit insulam Puteolorum, pertinentem ad Abbatiam S. Vitalis Ravennatis, occasione praetensionum Pantulfi Fantucci.*

Defensio Abbatiae Imperialis S. Maximini per Nicolaum Zyllesium, ejusdem Abbatiae Officiorum Praefectum supremum, quâ responderetur libello contra praefatam Abbatiam ab Authore Anonymo anno 1633. Treviris edito. Ediderunt Religiosi Fratres Imperialis Monasterii S. Maximini intra muros Trevirenses an. 1638. Nempe, ut se defenderent contra librum, cujus titulus: *Archiepiscopatus & Electoratus Trevirensis per refractarios Maximianos turbati.* Treviris anno 1633. in 4.

Apologeticum, sive Jurium Voltæ & Reformationis Ordinis Cluniacensis in Prioris majoris vota, vindex oratio à D. Placido Petro à Pratis Visitatore Reformationis Cluniacensis in 4.

De Libertate & Immunitate Monasterii S. Amandi in Pabula Tornacensis Dioecesis historica Elucidatio Duaci an. 1643. Et autres Pièces sur le differend entre l'Evêque de Tournay & l'Abbaye de S. Amand pour la Jurisdiction sur la dite Abbaye.

Avertissement sur la Question, à qui appartient la collation des Benefices dépendans de l'Abbé, quand l'Abbé est mort, entre les Religieux de l'Abbaye de S. Aubin d'Angers: en 1659. in 4. Vid. Catalog. Biblioth. Teller. pag. 178.

Defensio & Apologia Religiosorum Augiensium an. 1649. pro Monasterio Augiae Divitis olim in Germania, quod postea verò Episcopatus Constantiensis junctum fuit. Edidit Cl. Bernardus Pezius ex Bibliotheca Mellicensi Anecd. Thes. Noviss. Tom. I. Part. III. pag. 629.

Regalis Ecclesiae S. Germani de Pratis jura propugnata Authore D. Roberto Quatremario e Congr. S. Mauri P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Parisis anno 1668. in 4. apud Lud. Billaine. Vid. recensio in Journal des Savans an. 1668. p. 56.

Factum pour le Prince de Neubourg, Abbé Commendataire de Fecamp, contre les Religieux Benedictins de la Congregation de Saint Maur, in fol. Paris. 1675. Id est: *Deductio Principis Neuburgensis, Abbatis Commendatarii Monasterii Fiscannensis contra Monachos Benedictinos e Congregatione S. Mauri, in fol. Parisus 1675.* Haec Deductio typis impressa est tomo II. Bibliothecae Criticae pag. 1. in 12. Amstelodami (verius Nancæi) anno 1708. authore Richardo Simon, acerbissimo Benedictinorum hoste, quondam Presbytero Oratorii, anno 1711. è vivis sublato; cujus Bibliotheca Critica tantam apud omnes habuit offensionem, ut querelis ad Illustriss. Cancellarium delatis, Regii Concilii decreto suppressum fuerit opus, & ad chartariorum pistillum damnatum.

Requête des Religieux de l'Abbaye de Fecamp présentée au Roy, & aux Commissaires deputez par sa Majesté, pour examiner les titres de l'Exemption de l'Abbaye de Fecamp, avec l'Inventaire des Pièces justificatives du Droit, dont jouit cette Abbaye depuis sa fondation contre François Rouxel de Meday, Archevêque de Rouen: par le Vasseur Avocat in 4. an. 1688. Id est: *Supplex libellus Monachorum Abbatiae Fiscannensis, oblatus Regi, & Commissariis à sua Majestate deputatis ad examinandos titulos Exemptionis Abbatiae Fiscannensis, unâ cum Inventario Instrumentorum, quibus jus asseritur, quo isthaec Abbatia fruatur à sua fundatione contra Franciscum Rouxel de Meday, Archiepiscopum Rothomagensis: per Vasseur Advocatum in 4. an. 1688.*

Requête de François Rouxel de Meday Archevêque de Rouen présentée au Roy, au sujet de sa jurisdiction sur l'Abbaye de Fecamp contre les Religieux de cette Abbaye, in fol. Paris 1688. Id est: *Supplex libellus Francisci Rouxel de Meday, Archiepiscopi Rothomagensis, oblatus Regi, occasione suae jurisdictionis in Abbatiam Fiscannensem contra Monachos ejusdem Abbatiae, in folio, Paris an. 1688.*

Defense de l'Exemption & de la Jurisdiction de l'Abbaye de Fecamp pour servir de Reponse à la Requête, & du Memoire de l'Archevêque de Rouen présentée en 1689. in fol. 1690. Id est:

II 2

De-

Defensio Exemptionis & jurisdictionis Abbatiae Fiscamnenfis, quæ loco responsionis esse potest ad libellum supplicem, & Memoriale Archiepiscopi Rothomagensis an. 1689. oblatum in fol. 1690. Author hujus Defensionis Parisiis impressæ habetur *Guillelmus Fillatre* è Congr. S. Mauri. Sciendum, quòd Monasterium Fiscamnense Sedi Apostolicæ sit immediatè subjectum, & habeat jurisdictionem quasi episcopalem in triginta sex parœcias in diversis locatas dicecesibus. Ejus jura defendenda suscepit P. *Fillatre* contra Archiepiscopum Rothomagensem, in cujus dicecesi sita est Abbatia, quæque Religiosos è possessione jurisdictionis ejicere conatus est. Vide le Cerf. pag. 128.

PAULI RABUSSON Superioris Generalis Congregationis Cluniacensis

Traité du droit d' Election de l' Abbe de Clugny, i. e. Tractatus de jure Electionis Abbatum Cluniacensis.

Processus de Exemptione Monasterii S. Emerami coram Joanne XXII. habitus, aservatur cum cura in Bibliotheca inclyti hujus Asceterii. Vid. Catal. impressus Bibl. Sant-Emmeram. Part. 2. pag. 94.

Vera Relatio & Defensio de Processu injusto contra Stephanum Abbatem in Pruffening & Frauenzellan. 1646. in 4. Germanicè.

EDMUNDI MARTHENE è Congr. S. Mauri Tractatus, cui titulus: *Imperialis Monasterii Jura propugnata: scriptus est contra D. Ignatium Rodericum*, antehac Jesuitam, qui veterum Diplomatum Monasterii Stabulensis authentiam edito scripto temerè impugnasse P. Marthenio dicitur. Ego utriusque Authoris Opus in Gottwicensi Ordinis nostri Bibliotheca annis abhinc non paucis vidi, sed annum & locum editionis non observavi, vel potiùs non memini.

Defensio Imperialis, Libera, & Exemptæ Abbatiae SS. Salvatoris Ord. S. B. Sacri Romani Imperii Principatus contra Archiepiscopum, & Capitulum Metropolitanum Trevirensium prætentam Unionem, ejusque Gravamina per manifesta Rationis, Juris, & Facti, ut Castrorum Acies per arma justitiæ virtuti Dei ordinata, ex qua Ecclesiæ & Imperio, Urbi & Orbi constabit de statu Abbatiae Prumiensis, in quo fuit & floruit, in quo est, in quem restitui potest, & justitia requirit, adornata studio & labore Admodum Reverendi Patris & Amplissimi Domini

Cosmæ Knauf, ejusdem Abbatiae Prioris MDCCXVI. Iniqua fuerunt doctissimi Authoris fata, cujus egregia Defensio cum revinci & refelli non posset, ipse custodiæ per aliquot annos datus fuit.

FRANCISCUS SERRACINI à Rumiaco, Sabaudus, Monasterii S. Mariæ Talueriarum in eadem Provincia Congregationi Casinensi adnexi Professor evaluit anno 1689. die 29. Januarii, cujus etiam postmodum Abbas fuit. Vir sanè egregius, optimisque literis apprime imbutus, præsertim in sacris Canonibus plurimum versatus, ut ostendit liber, quem scripsit

Pro defensione Jurium Monasterii sui, sacrorum Canonum doctrina firmissimè munitus, & undique vallatus, impressus ---- anno ---- Obiit anno 1723. mense Martio. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 175.

Restrictus Facti & Juris, Romæ an. 1725. pro Monasterio Rottensi Ord. S. B. in Bavaria contra Parochum Irschenbergensem, ratione Reliquiarum SS. Marini & Aniani.

Defensio & gravamina Principalis Abbatiae Augiensis contra Episcopum Constantiensem, quæ Abbatem Commendatarium ad Cæsarem anno 1751. in fol. . .

Kurzer, Historischer und Acten-mäßiger Bericht von der Stiftung des Closters Sancti Michaelis in Hildesheim, und denen von gedachter Stadt selbigem Stift ab anno 1521. zugefügten vielfältigen Beschwerden dienend zur Erläuterung deren bey höchst preislichem Reichs-Hoff-Rath Rechts-hängig-Clösterlichen Klag-Sachen. Als nemlich, In Puncto 1.) Citationis ad videndum repeti jura antiqua, scilicet Immunitatis & Jurisdictionis. 2.) Jurium Stolæ. 3.) Jurium ædificandi in proprio Fundo. 4. Fractæ Pacis publicæ. Gedruckt im Jahr 1733. in fol.

Wahrhafte Vorstellung der Sache Closters ad S. Michaelen zu Hildesheim wider den Magistrat daselbst in Puncto Jurium Stolæ, worin

1.) Eine gründliche Facti Species vorgelegt,

2.) Eine im Jahr 1734. von gedachtem Magistrat im Druck gegebene so genannte kurze Abhandlung von dem Ursprung und Eigenschaften der Jurium Stolæ, nebst einer Erzählung von der unbefugten Klage gedachten Closters &c. mit wenigen genugsam abgefertiget wird. Zu einem wahren Exempel der Reichs-Kündig-Städtisch-gewaltigen

waltigen Zunöthungen und gänzlicher Entdeckung eines gegenseitigen Unfugs. Gedruckt Anno MDCCXXXV. Author utriusque Scripti est V. C. *Benedictus Stolte* Monasterii S. Michaelis in Hildesheim Professor, & Magnus Cellarius, antehac Ss. Theologiæ Professor.

Wahrhaftiger - gründlich - Summarischer Entwurf der Kayserlichen Stiftung und Abtey Michelsberg ob Bamberg Ord. S. Benedicti samt Ursachen, wodurch jeziger Prælat Anselmus bewegt, ja gezwungen worden, gegen das Kayserliche Hoch-Stift Bamberg quoad Spiritualia bey dem Apostolischen Stuhl, quoad temporalia verò bey dem Reichs-Vicariat-Hoff-Gericht in Weeg Rechtens, wegen dem via facti gelittenen äuffersten Gewalt ordentliche Klag zu führen; und also zur Conservation und Rettung, der ihm anvertrauten Prælatur nach seinen obhabenden schweren Amts-Pflichten sich des natürlichen Defensions-Rechts zu bedienen. Salvo semper debito respectu pl. tit. Celsissimi Reverendissimi Episcopi Bambergensis Herbipolens. Augspurg anno 1741.

ROMANI HAY *Astrum Inextinctum.*

I. Non minùs Ordinem suum doctrinâ ornavit, quàm strenuè defendit patrocinio P. *Romanus Hay*, cui proinde se plurimum debere meritò profiteatur oportet. Causam is egit adversum *Paulum Laymannum* è Soc. Jesu, qui libello in Monachos edito D. Ferdinandi II. Aug. Decretum aggredi non dubitaverat, in eo præsertim capite, quo restitutionem bonorum quorumcunque eisdem fieri mandabatur, quibus post Transactionem Passaviensem adempta fuissent. *Laymannus* enim in alios usus Monachorum bona versa maluisset, fundandisq; Seminariis, aliisque subsidiis procurandis, in quibus adolescentes, aut etiam ipsa plebs adversus hæreticam pravitatem educaretur. Consilii ratio pro scopo habebat id æquius, quod utilius; & ne in jura videretur impingere, comminiscabatur, Monasteria per mortem omnium de Collegio, quæ contigerat, penitus extincta fuisse, adeoque nec jura Collegii superesse amplius, nec titulos beneficiorum, nec foundationis determinatæ voluntatem, nec Privilegia, vel confirmationes Principum; censeri verò ea cœnobium cum omnibus bonis adhærentibus inter bona vacantia, & ad liberam universalis Ecclesiæ dispositionem devoluta. Res

procedebat summis studiis, & contentione, quum excitatus Pater *Hay* à suis, juridicam allegationem elucubravit, quæ omnes advocatiæ doctioris numeros exactissimè implet.

II. Hujus Operis prima Editio ab Autore pro sua agnita prodiit hoc rubro: *Astrum Inextinctum, sive Jus agendi antiquorum Religiosorum Ordinum pro recipiendis suis Monasteriis* (quæ nonnulli perperam *Extincta* fuisse dicunt) & bonis Ecclesiasticis, per S. C. Majestatis Edictum Generale, vel Jus belli &c. restituendis; è sacris Canonibus, eorundemque Interpretibus clarè demonstratum à R. P. F. *Romano Hay* Ordinis S. Benedicti Imperialis Monasterii Ochsenbusani in Suevia Presbytero Theologo, Editio prima, cum approbatione & consensu superiorum ac privilegio Sac. Cæs. Majestatis. Juxta Authoris Autographum excusum, Anno Christiano MDCCXXXVI. Prostat in Officina Petri Henningii Bibliopol. Col. Neque alienam terram sumpsumus, neque alienam detinemus; sed hæreditatem Patrum nostrorum, quæ injustè ab inimicis nostris aliquo tempore possessa est; Nos verò tempus habentes, vendicamus hæreditatem Patrum nostrorum. 1. Machab. 15. vers. 33.

III. Binis Nuncupatoriis, primæ ad Ferdinandum III. Regem; alteri ad Franciscum Barberinum Cardinalem, magnâ elegantia scriptis, quibusque Pontificis, Imperatoris & Cardinalium gratia æquitati causæ conciliatur, tertia ad Antiquos Ordines subjecta est. Hujus epistolæ duo sunt summa capita: Veterum Ordinum merita & prærogativas exponere, eosque, cum jus optimum confoveant, exhortari, ut Foundationes ipsis ex Justitia Concordatisque Nationis Germanicæ debitas, & Imperatoriâ dextrâ restitutas, aut restituendas canonicè apprehendant, & si quæ ipsis obrepitiis impetrationibus sint ablata, recuperare pro viribus satagant. Rationem etiam reddit Autor, cur librum hunc *Astrum inextinctum* inscripserit, nempe, quia foundationes & monasteria Ordinum docet extincta non esse, ut Adversarii volebant.

IV. Epistolam hanc sequuntur Censuræ, Approbationes, Facultates, & Summa Cæsarei Privilegii, nec non Sententiæ quorundam SS. Patrum, Summorum Pontificum, aliorumque pro antiquarum Foundationum conservatione; tum index Autorum, qui in Opere citantur; demùm index quæ-

tionum, earumque synopsis & argumentum.

V. In præfatione ad Lectorem Auctor præposteram tractandi necessitatem, sui que Operis titulum *de Jure Agendi* excusat, cum non actione, sed executione rem judicatam [Bonorum ac Monasteriorum post Transactionem Passaviensem ab Hæreticis occupatorum restitutionem, ab Imperatore decretam] geri oporteret. Præposterâ igitur iudicii ratione, factoque ipso brevissimè & nitidissimè expositis tria capita Cæsarei Decreti proponuntur, viz. (1.) Generales Ordinum, Abbates, Prælatos &c. coram Imperatore, Imperii que Camera jure agere propter occupata suorum Ordinum monasteria: (2.) nec debuissè per consequens impediri ab A Catholicis, quò minus de his iudicio experirentur. (3.) Restitutionem fieri quotquot bonorum, quæ post Transactionem Passaviensem detenta fuissent; adeoque Monasteriorum; quemadmodum subsecutis aliis rescriptis expressè iussum est. His ita constitutis, edocet *Paulum Laymann* Jesuitam Opere suo, quam *Iustam Defensionem* vocavit, non suscepisse defendere Imperatorem; sed potius eidem, & Pontifici & Cardinalibus adversari, jura lædere Episcoporum, Abbatum, & Ordinum injustissimè, collectis ob eam rem summarè motivis dissentientium, nudèque expositis cum suis consequentibus, oppidò quàm appositè. Demùm ex occasione, quâ permotus hoc *Astrum Inextinctum* conscripsit, sibi parat excusationem, atque refundendam esse in Opponentes istiusmodi quæstionis invidiam, qui veteres Ordines aggredi, & clam agere videri voluerunt, quum maximè palam operarentur coram Cæsare, summisque Dicasteriis; factaque Operis partitione in novem Quæstiones, rem ipsam aggreditur.

VI. Quæstione I. Decidentium more præmissis singulis Laymanni motivis, quibus, voluerat jus nullum esse Monachis ad occupata sui Ordinis Monasteria recuperanda, concludit eadem eisdem Ordinibus esse restituenda. Quod, ut pateat, simulque satisfiat ex opposito adductis, de electione & jure devolutionis nonnulla præmittuntur; ex quibus arguit, eandem in casu nostro devenisse ad cujusque Monasterii Superiorem immediatum; etsi hætenus is illa uti non potuerit; unde colligit auctor, hujus

impedimenti ratione adhucdum eisdem competere, non obstante lapsu temporis, quod trimestre est. Hoc verò esse computandum à die notitiæ restitutionis; & singulas beneficiorum collationes ad alios Superiores, quàm hunc, non esse devolutas. Jam resultat indago, cuinam is ea omnia conferre teneatur? & Religiosis ejusdem Ordinis esse conferenda, non tam ait ipse, quàm insigni loco Abbas Panormitanus, & una voce nobiliores Canonistæ, qui longo numero referuntur. Hinc toti Ordini injuriam fieri, si is Ordo vel uno excidat monasterio; hinc monasteria dici patrimonia Sanctorum; hinc denique jus esse Ordinibus, eorumque individuis de his agere, & experiri; post quæ Laymanni oppositiones novem numero punctatim Auctor convellit.

VII. Quæstione II. discutitur, num causæ aliquæ afferri possint, ob quas Monasteria ab Hæreticis recipienda, non obstante jure Monachorum, aliis possint, quàm ejusdem Ordinis Religiosis conferri? Earum decem protulit Laymannus in ea suppositione, quòd Cœnobia eorumque tituli ac jura sint extincta; quia verò Auctor noster jam præcedente quæstione demonstraverat, Monasteria non esse extincta, Laymanni argumenta, destructo fundamento, cadere ac corruere necesse est. Unde ad ea respondere Auctori superfluum est visum: ut tamen Lectori ex omni parte satisfaceret, ad ea singillatim respondit. Quia verò Laymannus Benedictinis & Cisterciensibus argumento decimo non modò neglectum sacre Regulæ exprobravit, ac propterea ad recuperata Monasteria non admittendos esse proclamavit, sed *posse nisi sese reformari patiantur, etiam à suis quæ possident expelli* affirmatè asseruit, Pater Hay ab justa ira vix sibi temperavit. Nisi charitas patiens esset, indignaretur dicto tam indigno; quod quisquis spiritus suggererit, certè spiritus charitatis non didavit.

VIII. Sequentibus tribus Quæstionibus, III. viz. IV. & V. neque Pontificem, neque Imperatorem, neque Cardinales Laymanni *Iusta Defensione* defendi, propositum est demonstrare; idque ex eo capite, quo, revocatis vulgaribus hisce terminis, *Monasteria esse extincta, Bona Ecclesiastica vasare ad simplicem proferentium intentionem*, liquet neminem, ne quidem Pontificem, qui eisdem præ cæteris

sæpius

sæpius usus est, intellexisse, cœnobia haberi extincta cum suo respectu ad priorem Ordinem. Imo verò ubi Imperator, cujus passim in hisce rebus propugnatur autoritas, plurimis Constitutionibus & Rescriptis edixit, omnino ea bona prioribus Ordinibus esse restituenda, hocque Romam nuntiatum fuit, sacrum Collegium non minima affectum lætitia plausum ingeminasse de hac restitutione in favorem antiquorum Ordinum decretâ, Summi Pontificis Breve disertis verbis declarat. Quare P. Hay rectè infert, quemadmodum Imperatoris, ita Pontificis & Cardinalium unam fuisse sententiam, in ea bona priores Ordines esse restituendos.

IX. Quæstione VI. expenditur, an justè per doctrinam Opponentis defendantur Episcopi & S. R. I. Principes: negatur autem, quum quia Episcopis omnem electionis devolutionem adimit Laymannus, cunctis de Collegio vel Cœnobio extinctis; tum quia ii, quorum præcipuus labor & machinatio est, ut in omnibus Germaniæ partibus Monasteria transferantur in Academies, Gymnasia, Scholas, & quàm plurima Patrum Societatis Collegia, omnes huc collimant, ut Ordinariis locorum, eorumque jurisdictioni subtrahantur quàm plurima loca Religiosorum, à quibus se subtrahere monasteria studuerunt nunquam, per Congregationes, Uniones, seu Capitula, quorum origo, progressus, institutio, & finis in hanc rem explicantur, & illustrantur. Quâ occasione à Benedictinis in Germania Abbatibus atrox calumnia depellitur. Hi enim à malevolis falsò insimulati fuerunt, quòd omnimodam à potestate ordinaria Episcoporum exemptionem in Curia Romana quæsierint.

X. Quæstione septimâ Abbates & Religiosos antiquorum Ordinum Laymannum non defendisse, Auctor ex eo conatur ostendere; quia illos bonis suis evertere molitur. Vult enim, ut Ordines juri suo renuntient, neque ponant obicem, quò minus bonis suis liberrimè priventur. Hoc nempe est Ordines defendere, ut paulatim nihil habeant. Equidem istud à vero alienum non est, sed Laymannus Defensionem istam instituebat ob graves ipsorum cordibus structas insidias, magna scandala ante pedes eorum posita ex opulentia Monasteriorum, cujus tamen defensionis invidiam dissimulare voluisse videtur P. Hay; dum

eo occupatur, ut ostendat, non pati jura pietatem, religionem, ut Monachis alii Religiosi substituuntur, convertens iccirco adversus P. Laurentium Forer suam Disputationem, assumensque tum demùm videri cordibus Monachorum structas insidias, dum calumniæ ipsis objiciuntur, imponuntur falsa. Quorum alterum quum hætenus eviderit, vindicatis per omnes accusationum articulos antiquis Ordinibus, alterum demonstrat relatis quibusdam epistolis Abbatum Cæsariensis & Hafsfeldensis, instrumentoque Notarii publici, qui Abbatibus Hafsfeldensis delegationem ad Aulam Cæsaream nomine Præsidentis & respectivè totius Ordinis S. Benedicti Bursfeldinæ Congregationis rogaverit; quibus cessionem quorundam Monasteriorum, quam Patres Societatis ab hoc Hafsfeldensi factam prætendebant, nequiquam factam fuisse comprobatur. Post hæc Forerii doctrinam amplius urgens Auctor, egregias quasdam Quæstiones illustrat de Jure Monachorum & Abbatum; de horum subordinatione ad Episcopos, indeque connexis aliis juribus, quæ omnia per compendia recensere nimis longum ac lectori forsitan ingratum foret.

XI. Quæstione octavâ nullatenus defendi Societatem à Laymanno ostendit Auctor, quia is plures è Societate in invidiam rapit, ac si & ipsi, quum stent pro restitutione, antiquis Ordinibus facienda, Cæsari contradicere velle videantur. Hoc amplius, non defendi Societatem, dum eidem imponuntur, quæ vera non sunt, viz. scripta, ex confesso composita, ut plurimum manibus tererentur, eadem asserere, privatim scripta fuisse: allegare documenta falsa: affirmare obscurissimum, quod alii è Societate clarissimum esse agnoverunt, eisdemque imponere mutationem doctrinæ de restitutione antiquis Ordinibus facienda; totam denique Societatem opinionibus erroneis, falsisque dictis ludibrio exponere, ac si eadem horum omnium inventrix sit & magistra. Et tametsi Laymannus fateatur, se ex Superiorum suorum voluntate ac jussu contra antiquos Ordines scripsisse, nihilominus P. Hay, quâ est modestia & charitate, errores illius, aut similibus Societati nullo modo adscribit; id enim, inquit, stultissimum foret: quippe quam scimus sapientioribus & sanctioribus institutis deditam & occupatam esse; imò cujusque

jusque alterius juribus conservandis lingua & calamo operam dare.

XII. Quia verò Laymannus, *Supplicatam Defensionem pro Sac. Cæsar. Maj. Disceptationemque, utrum bona Ecclesiastica & Monasteria ad alias Familias transferri possint & debeant*, libellos esse famosos ostendere voluerat; idque plures incautè persuasi, cum calamo tum denuntiatione vitio dabant eorum librorum Autoribus; hinc P. Romanus Hay Quæstionis IX. argumentum arripuit, institutà disquisitione, num id ab Opponente bene sufficienterque probatum sit. Referuntur principio singula ordine capita, quibus ii libri famosi esse ostenduntur; & non esse tales, primò generaliter demonstratur ab approbatione Universitatum, Facultatumque Theologicarum; deinde descendendo ad speciem sigillatim ad omnia respondet Noster, quæ in prædictis libris in reprehensionem vocantur. Tota accusatio solerter dividitur in partes, & ita quidem, ut cum primis ostendatur, doctrinas in libellis contentas inter fidei erroneas & periculosas ab Opponente cum suo periculo malè numeratas fuisse: tum eliduntur jactatæ violationes in Principes Christianæ Reipublicæ commissæ, Pontificem puta & Imperatorem. III. Abusus S. Scripturæ. IV. Mendacia. V. Falsationes, allegationes falsæ, aut impertinentes objectæ. VI. Doli. VII. Calumniæ. VIII. Sugillationes. His subjicitur Operis peroratio, Documentaque, quæ totum Opus corroborant, & illustrant; præprimis *Consilium Bergenje* Trium Patrum Societatis Jesu, quòd Sac. Cæs. Maj. jure teneatur, Monasterium Bergenje propè Magdeburgum Ordini S. Benedicti, & Bursfeldensi Congregationi restituere.

Cæterum ne Lector in fraudem inducatur, notandum est, præstantis hujus Operis, *Astri Inextincti*, duas esse editiones: prima prodiit ex officina San-Georgiana an. 1634. altera ex typographia Petri Henningii Bibliopol. Colon. an. 1636. Priorem *Scioptius*, cum exemplar Manuscripti nescio unde nactus fuisset, inscio & invito P. Romano Hay, citra nomen Auctoris, & debitam approbationem, accuravit; quam proinde is pro foetu suo non agnovit, sed ceu mancã, plurimis per librorum incuriam mendis deformatam, ac sensui suo

verbis integris, sæpiusque sententiis prætermisissis contrariam repudiavit.

ROMANI HAY Ord. S. B. Imperialis Monasterii Ochsenhusani in Suevia Presbyteri Theologi AULA ECCLESIASTICA De Beneficiis Ecclesiasticis, præsertim Regularibus, Eorumque Extinctione, Devolutione, Collatione, & Spe juridicâ, sicubi destituta fuerint, reparandi. Et HORTUS CRUSIANUS Joannis Crusii à Societate Jesu Bremen-sis Eclipsi sive Diliquio Astri inextincti speculi loco oppositus. Editio Prima. Francofurti. Typis Caspari Röteli. Anno MDCXLVIII. in 4.

Operi præmittitur *Epistola Dedicatoria* ad R. m. Patrem Vincentium Carafam S. J. Præpositum Generalem, quâ Author eum precatur, ut curet à suis tales lucubrationes in lucem edi, quæ prætermisissis dictionibus, ac scommatibus, ædificationem doctrinamque solidam Lectoribus ingerant, & universæ Societati sint honori; aliter à Provincialibus inprimi non permittantur.

In *Præfatione* causam scribendi exponit. Ut enim Adversarii *Astri Inextincti* fulgorem, quò apud doctos & eruditos passim radiabat, detraherent, *Faulus Laymannus* in illud *Censuras* edidit, *Valentinus Mangionius Theoricus* vulgavit, *Joannes Crusius Eclipsin*, seu *Deliquium* opposuit, *Eugenius Lavanda Notas Astrum Inextinctum interjungentes* prælo commisit. Cum verò plerique nihil solidæ afferrent doctrinæ, solam Joannem Crusium altioribus nonnihil cothurnis incedentem suscepit confutandum, cæteris tanti non æstimatis, ut ea propter calumniam moveret. Operi in duas distributo partes titulum fecit. *Aula Ecclesiastica*, & *Hortus Crusianus*. *Aula*, sibi ipsi nomen accepit, à primis quatuor nominibus, totius rei argumentum complectentium literis: *Hortum Crusianum* ut reliquum inscriberet, flores occasionem dedere, quos Cardinali Barberino Crusius in *Eclipseos* suæ *Dedicatoria* obtulit: *Tibi*, inquit, *alteri apam Regi*, ego *primos meorum laborum Flores*, *supplex ad altare tuum offero*. Melliginem & flores *Eclipseos* offerre se dicit Crusius, ex horto videlicet à se culto; eum verò meras lappagines & urticas obtulisse P. Hay ostendit.

Priusquam verò *Aulam Ecclesiasticam* Author ingrediatur, in *Propyleo* docet, quid sint bona vacantia civilia, quid ecclesiastica; quid fiscus

secularis; quid ecclesiasticus; an & quando tales utrobique dentur, & quis effectus utriusque.

Aula Ecclesiastica, quatuor fundamentales quæstiones Beneficiales, multiplici ratione, Theologorum, utriusque Juris, ac interpretum autoritate, fusiùs quàm in *Astro inextincto* factum, elucidat, solidèque sese firmat. Harum I. ma est: An Monasteria, seu quælibet Ecclesiæ Collegiatæ, per mortem omnium de Collegio particulari, vel alios fortuitos ob casus, unà cum omnibus suis Dignitatibus, Titulis, & Beneficiis extinguantur. II. Num per mortem omnium de tali Collegio Ecclesiastico, jus providendi de alio Prælato seu Capite ipso jure devolvatur ad immediatum Superiorem, penes quem aliàs residet potestas Electum confirmandi. III. Num electio, per mortem omnium Collegiatorum ad ejusmodi Superiorem devoluta, pendeat ab ipsius libero arbitrio & voluntate; an verò sit Collatio necessaria, qualitatibus Foundationis, & Beneficiorum vacantium alligata. IV. Num Ordines Regulares antiqui, etiamnum habeant spem juridicam, certam ac proximam, Monasteria sua destituta ubivis terrarum reparandi: & an talia Monasteria rectè nominentur emortua. Ubi nonnihil ad Concordata Nationis Germanicæ author digressus, claudit *Aulam*.

Horti Crusiani Flores, *Pomarium*, *Piscinæ*, *Aviarium*, & *Confinia*, quingentas & octo falsas allegationes in lucem producunt, quibus Joannes Crusius sacros Canones, Jus civile, Theologos, Juris utriusque Doctores, Historicos, aliòsque in sua contra *Astrum inextinctum* edita *Eclipsi* sive *Deliquio* flagellavit: Ubi pro data occasione, variæ difficilisque quæstiones enodantur, & jucunda quædam insperguntur, ut utile cum dulci misceatur, cum vita nostra non minùs jocosis quàm feriis indigere videatur.

Horti Crusiani Paradoxa aliis quibusdam erroribus Crusii recensendis immorantur, qui in commissis falsis allegationibus non consistunt.

Horti Crusiani Appendix Pauli Laymann è Soc. Jesu *Censuras* in *Astrum inextinctum* obiter percurrens, triginta potiores ipsius Antilogias & paradoxa primùm recenset, inde juxtà *Valentini Mangionii Theoricæ* tran-
P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

fiens, *Eugenii Lavanda* exorbitantes *Notas* in prænominatum *Astrum*, raptim attingit, & cum earundem, ceu *Infamis libelli* Imperialibus Constitutionibus ac *Bonis Moribus* adverfantis geminata ab *Universitate Viennensi* in *Austria* proscriptione *Hortum Crusianum* claudit.

Ultimo loco, *Aulæ Ecclesiasticæ* varia peripetasmata & *Aulæa* expanduntur, quæ instituto Authoris servare videbantur: Videlicet

I. *Supplex libellus antiquorum Religiosorum Ordinum*, *Ferdinando III. Imperatori*, pro conservandis *Monasteriorum* foundationibus, & *Germaniæ Concordatis*, oblati *Ratisbonæ*, anno 1541.

II. *Eorundem Ordinum* necessaria informatio ac petitio, in eadem causa, *S. R. Imperii Procerum Legatis* & *Oratoribus*, eodem tempore præsentata.

III. *Suggestur consilium*, de *Academiis*, etiam per antiquos *Ordines* providendis.

IV. *Supplicatio Ordinis Equestris Rhenani*, in *Weteravia* & adpertin. district. ad *Urban. VIII. Pont. Max.* in hac ipsa causa an. 1637.

V. *Supplicatio ad Urbanum VIII. Pont. Max.* in causa eadem, à *Consiliariis* & *Legatis S. R. Imperii Procerum* expedita. anno 1641.

VI. *Literæ binæ Ferdinandi II. Imp.* ad suum *Oratorem Romæ*; addito ejusdem *Oratoris* responso. an. 1630.

VII. *Literæ Ferd. II. Imp.* malè informati, ad *Ferd. III. Regem*, filium, mandantis aliquot *Monasteria* tradi *Patribus Societatis Jesu* anno 1636. *Eorundem Monasteriorum* specificatio. *Regis* subdelegatio in *Baronem de Walmerode*. *Instrumtum* *Notarii publici*, cum insertâ protestatione *Abbatis in Eussersthal Ord. Cisterc.* contra clandestinam hanc *Societatis* immisionem. *Ejusdem Abbatis* plenior informatio, circa narrata malè impetrantium.

VIII. *Responsum quatuor Electorum Principum* ad *Ferd. II. Imp.* in causa restituendorum *Monasteriorum* & *Edicti Generalis* an. 1627.

IX. *Status Equestris Rhenani* *literæ ad Ordinem Cisterc.* pro *Monasteriis* *Monialium* sui *Ordinis* manutenedis: Unà cum *responsis* 1636. & 1637.

X. Libellus supplex antiquorum Ordinum, ad Maximilianum Principem Electorem Bavariae, pro restitutione Monasteriorum utriusque Palatinatus. an. 1637.

XI. Discursus cujusdam J. C. An Monasteria in Principum territoriis sita, sint eorundem bona Cameralia, unà cum Extract. testamenti Ferd. I. Imper.

XII. Fragmentum Epistolae M. Aurelii Imp. ad Regem Siciliae.

XIII. Ludovici Galliarum Regis, pragmatica Sanctio de Beneficiis Ecclesiasticis in Regno suo, edita anno 1628.

XIV. Quà occasione Ordo S. Benedicti, an. 1636. & seqq. fuerit in Hungaria restitutus. Subjunguntur Epistolae Episcoporum Hungarorum ad Antonium Episcopum Viennensem; Ejusdemque responsa hanc ad rem pertinentia, unà cum Catalogo Monasteriorum, quae olim in inclyto illo Regno, dum floreret, viguerunt.

XV. Replica Urbano VIII. Romae data, ab extraordinariis Legatis Regis Catholici, causas Beneficiales concernens, anno 1635.

XVI. Fragmentum responsi, cujusdam Principis in Germania a Catholicis, de variis Monasteriorum occupationibus, etiam per Status Catholicos factis.

XVII. Ordo S. Benedicti contra quosdam defenditur. Inferitur Decretum Bonifacii IV. Papae, ante mille annos in favorem ejusdem Ord. in Concilio Romano promulgatum, & hucusque (quod sciatur) nusquam integrum in lucem editum. Suffragantur Doctores Salmanticenses.

XVIII. Designatio quorundam Monasteriorum, nunc & olim suis Ordinibus restitutorum.

XIX. Rationes & motiva, cur nova quorundam hodie sententia, de extinctione Monasteriorum per mortem omnium de Collegio particulari, merito sit rejicienda, & Autoris vicissim amplectenda.

Librum claudunt Indices quatuor.

Quemadmodum verò Authoris *Astrum Inextinctum* lucidissimas à celeberrimis & Catholicis Universitatibus Viennensi, Salisburgensi, nec non à Facultatibus Utriusque Juris in Famosis pariter Universitatibus Lovaniensi, & Duacensi, approbationes, solius veritatis amore imperpetua, & ab integris Ss. Theologiae &

Jurisconsultorum Collegiis seu Confistoriis copiosum Doctorum intra se numerum complectentibus aspiratas fortitum est, ita ejusdem etiam *Aulam Ecclesiasticam, & Hortum Crusianum* eadem celeberrimae Universitates opus esse praelo & publica luce dignissimum censuerunt; ut vel experimento ipso appareat extingui astra non posse, quantolibet conamine humano, sed vano eclipsentur. Verissimumque esse illud Augustini in expositione Psalmi 61. oraculum: *Vana est iniquitas, nihil est iniquitas, potens non est nisi justitia: occurrari potest ad tempus veritas, vinci non potest: florere potest ad tempus iniquitas, permanere non potest.*

§. VI.

Appendix eorum Authorum, qui Jurisprudentiam Civilem & Publicam, hisque affinem Politicam attigerunt.

MARCULPHUS, Monachus Benedictinus in Francia, incertum cujus Monasterii, ad Landericum non Parisiensem, sed Meldensem Episcopum sub annum 651. scripsit *de formulis publicorum privatorumque negotiorum libros II.* ut Notariis Palatii, Monasteriorum, aliorumque Ecclesiarum exempli loco essent: at nulla publica eis accessit auctoritas, quae vim legis eis tribueret. Unde mirari licet, inquit Mabillonius (x) jam alio loco à nobis allegatus, immodicam multorum Criticorum censuram, qui, siqua invenerint vetera instrumenta, quae tantisper à Marculphianis formulis discrepent, ea incunctanter falsa pronuntiant; quasi publici juris factae sint haec formulae, mox ut editae sunt, aut privati hominis placita pro lege habenda essent. Quò magis iniquiores videntur, qui etiam superiorum temporum momenta ad illas formulas exigunt. Ex iisdem tamen, inquit V. C. Ludovicus du Mesnil, multa discimus capita prisca juris aut veterum morum, qui in Gallis sub primâ Regum Dynastia vigeant. Excerpta apud eundem vide Tom. III. Doctr. & Discipl. Eccl. I. 32. n. 44. pag. 453. Editae verò fuerunt Marculphianae Formulae primùm unà cum aliis incertorum authorum formulis ab Hieronymo Bignonio viro insignissimo cum notis eruditis Paris.

1613.

(x) Annal. Bened. tom. 1.

1613. in 8. & meliore atque auctiore editione 1665. in 4. recusi etiam, sed sine notis, in Bibliothecis Patrum Coloniensis, Tom. 7. Parisiensis, Tom. 2. Supplement. & Lugdunensis, Tom. 12. Recensitis autem à laudatissimo Baluzio Tom. 2. pag. 369. non Bignonii solum notae illae auctiores, sed etiam novae Baluzii accessere Paris. 1677. fol. Vide plura apud Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. vol. 5. lib. 12. pag. 69. & Bibl. Graec. vol. xi. l. 6. c. 4. pag. 507. ubi etiam *Xfons* Monachi S. Gallensis *Formulas* à Baluzio editas memorat.

S. GREGORII II. Papae Epistola ad Leonem Isaurum Orientis Imperatorem, in qua Sacerdotii & Imperii differentiam his verbis exponit: „ Non sunt Imperatorum Dogmata, sed Pontificum, quoniam „ Christi sensum nos habemus. . . . „ Nam quemadmodum Pontifex introspiciendi in palatium potestatem „ non habet, ac dignitates regias „ deferendi; sic neque Imperator in „ Ecclesiam introspiciendi, & electiones in clero peragendi, neque consecrandi, vel symbola SS. Mysteriorum administrandi; sed unusquisque nostrum in qua vocatione „ vocatus est à Deo, in ea maneat. „ Vides Imperator, Pontificum & Imperatorum discrimen. „ Lege sept. Synod. Act. I.

GREGORIUS V. ex Corbeiae Saxonicae Monacho Romanus Pontifex ab an. 996. ad 999. edidit, ut ferunt, *Constitutionem* in Concilio Romano, ut *Imperator* deinceps à septem Electoribus Germaniae Principibus eligatur. Laudatur haec Constitutio Gabrieli Bucelino in Aquila Imperii Benedictina, & Felici Eggero in Idea Ordinis Hierarchico-Benedictini lib. 2. part. iv. Dissert. 3. n. 5. pag. 765. Testes suae assertionis laudare possunt Bellarminum libro tertio de translatione Imperii, Baronium in Annal. Eccles. ad an. 996. §. 38. seq. Christoph. Gewoldum, & Paulum Windekium in singularibus Scriptis hac de re vulgatis; quos tamen, aliosque plures impugnat Antonius Pagius Tom. iv. Criticae in Annales Baronii pag. 71. seq. Certum illud, quòd post duo secula à Gregorii Pontificatu Abbas Fuldenis nomen suum inter Electores Ottonis IV. anno 1208. professus fuerit in Epistola, quam Germaniae Proceres ac Principes de hac electione ad Innocentium III. dederunt. Vide hujus Pontificis *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

Epistolas à Stephano Baluzio editas lib. 1. Epist. 293. & 294. tom. 1. p. 534.

S. ADALARDI, Abbatis Corbeiae veteris *Liber de Ordine Palatii*. Excidit, ejus tamen synopsis retulit *Hincmarus* in Epistola, quam *de Ordine Palatii* inscripsit. Lucem affundit Petrus de Marca de Concord. Sacerd. & Imp. lib. 6. c. 25. col. 985. Vide etiam Pagium ad an. 826. n. 22. & Coentium tom. 7. Annal. de Hist. Lat. lib. II. cap. xxxvi. p. m. 320.

ANSEGISUS, Abbas Fontanellensis, vel, ut Sigebertus Gemblacensis vult, Abbas Lobienis, collegit, digessitque an. 827. *Capitularia Caroli Magni & Ludovici Pii* in libros iv. quorum duobus prioribus *causas & statuta Ecclesiastica* duobus posterioribus *causas saeculares*, atque, ut Albericus Monachus Trium-Fontium loquitur, *leges mundanas* complexus est. De editionibus hujus Operis utilissimi vide Fabricium Tomo xi. Bibl. Graecae pag. 85. seq. De differentia Baluzianae à prioribus idem Fabric. Bibl. med. Latin. tom. 1. pag. 295. monet, operae pretium esse consulere Carolum le Cointe tom. vii. Hist. Franc. pag. 805. seq. atque Jac. le Long. in Bibl. Hist. Gall. pag. 585.

B. RABANUS MAURUS, Abbas adhuc Fuldenis, Ludovici Augusti filii in patrem conspirantibus, tam prudenter & religiosè se gessit, ut & patris, & filiorum benevolentiam sibi retinuerit, fueritque apud eos sequester concordiae & pacis, edito libro *de reverentia filiorum erga patres, & subditorum erga Reges*: in cujus fine Ludovicum Imperatorem ad indulgendum filio & aliis hortatur. Mabill. in Elog. Rab. Actor. Bened. Sec. ix. Edidit verò Stephanus Baluzius in tertia editione librorum Petri de Marca *de Concordia Imperii*. Praemissit verò Rabanus libro suo *Epistolam consolatoriam ad eundem Ludovicum Pium post calamitatem, quae ei accidit ex parte filiorum suorum*.

HINCMARI, Archiepiscopi Remensis, Opuscula & Epistolae. 1.) *Ad Carolum Calvum Regem, de Regis persona, & regio monasterio*. Opusculum absolvitur xxxiii. Capitibus, quod Sirmundus edidit Opp. Hincmari tom. 2. p. 1. 2.) *Ad Carolum eundem, de cavendis vitiis & virtutibus exercendis* cum S. Gregorii Epistola ad Recharedum Regem, ibid. pag. 29. 3.) *Ad Ludovicum, Germaniae Regem, Admonitio*, cum ad occupandum Caroli fratris sui regnum venisset anno

Kk 2

DCCC-

DCCCLVIII. 4.) Ad *Carolus Calvum* Regem de coercendis militum rapinis, cum in procinctu belli esset, ut Ludovici fratris impetum retunderet. 5.) Ad *Ludovicum Balbum* Regem, *Novi Regis instructio* ad rectam regni administrationem. 6.) Ad *Carolus III.* Imperatorem, ut Balbi sobriini sui filiis Regibus idoneos educatores & consiliarios constituat. 7.) Ad Proceres Regni, *de institutione Carolomanni* Regis, & de ordine palatii ex Adalardo pag. 201. 8.) Ad *Regem* communi Episcoporum nomine, de coercendo & extirpando raptu viduarum, puellarum, & sanctimonialium, pag. 225. 9.) Ad *Carolus Calvum* Regem, Quales iudices constituere debeat ad causas inter Ecclesiasticos & Seculares dirimendas pag. 339.

EJUSDEM HINC MARI *Coronationes Regiae*, quibus ipse functus est, 1.) *Caroli Calvi*, quando anno 869. in regno Lotharii coronatus est. 2.) *Ludovici Balbi*, quando an. 877. Rex Francorum coronatus est. 3.) *Judithae*, *Caroli Regis* filiae, cum Edilulfo Anglorum Regi desponsata est anno DCCCLVI. 4.) *Hermintrudis* Reginae uxoris *Caroli Calvi* anno DCCC-LXVI. Extant verò hæ Coronationes Opp. Tomo I. pag. 741. seq. Obiit *Hincmarus* an. 882.

B. LUPI SERVATI, Abbatis *Ferrariensis*, Epistolæ *Carolo Calvo* scriptæ, ac *Monita* complexæ, quæ secutus feliciter regnaret. Sunt duæ, viz. 64. & 93.

S. ABBO, *Floriacensis* Abbas, in *Collectaneo Canonum Hugonis & Roberti* Regum *Franciæ* ministerii summam expressit ex *Concil. Paris.* vi. lib. 2. c. 1. „ *Justitia Regis* est, neminem „ injustè per potentiam opprimere, „ sine acceptione personarum inter virum & proximum suum judicare, advenis & pupillis & viduis defensore esse, furta cohibere, adulteria punire, iniquos non exaltare, impios de terra perdere, parridas & pejerantes vivere non sinere, pauperes elemosynis alere, justos super Regni negotia constituere, senes & sapientes, & sobrios consiliarios habere, magorum & ariolorum pythonissarumque superstitionibus non intendere, iracundiam differre, patriam fortiter & justè contra adversarios defendere, per omnia in Deo vivere, prosperitatibus non elevare animum, cuncta adversa patienter ferre, Fi-

„ dem Catholicam in Deum habere, „ filios suos non sinere impiè agere, „ certis horis orationibus insistere, „ ante horas congruas non gustare cibum. *Væ enim terræ, cujus Rex est puer, & cujus Principes manè co-medunt.* Hæc Regni prosperitatem in præsentia faciunt, & Regem ad cœlestia Regna meliora perducunt. „ *Capite III.* Optimates instruit, quæ ratione Regi fidem servare debeant. *Abbonis Collectaneum* edidit *Mabill.* *Analect.* tom. 2. pag. 248.

B. PETRI DAMIANI *Dissertationes* duæ ad *Gothofredum Ducem & Marchionem De Principis Officio in coercitione improborum*; extant inter ejus *Opuscula* Tomo III. num. 57.

GERBERTI, *Archiepiscopi Remensis* Epistola ordine xxxi. quam nomine *Diederici Metensium Episcopi* adversus *Carolus Lotharingæ Ducem* scripsit. Vide *Pagium* ad an. 978. & 955. *Blondell.* in pleniori assertione *Genealogiæ Franciæ.*

SUGERII *Abbatis S. Dionysii* Epistolæ ad *Eugenium III.* Papam, *Ludovicum VII.* Regem, & alios *Franciæ* Majores, ipsorumque ad eundem, dum regnum administraret, de gravioribus negotiis conscriptæ, ab *And. Dufchefnio* verò editæ *Tom. IV.* *Script. Rer. Franc.* fol. 491. ubi etiam habetur ejusdem *Sugerii* Liber de rebus in administratione suâ gestis fol. 31.

INGULPHUS, *Abbas* in *Anglia Croylandensis* an. 1109. vitâ functus, prior octogenario, non solum oculatus *Normannici* in *Anglia Imperii* initiorum testis erat, verum etiam in *Aula* apud *Guillelmum Regem*, cognomento *Conquestorem*, cujus ante vitam monasticam scriba erat, ad *jura Cœnobia* sui stabilienda assiduam navavit operam, in qua per virorum, qui rebus tum *Civilibus*, tum *Forensibus* exercitati, consuetudinem, *Legum Civilium*, hoc est, *Edwardi Regis à Guillelmo* firmatarum, *Normannico* idiomate conscriptarum, atque ab iis, quas recentiores quidam habent, multum discrepantium exemplar nactus, *Croylandiam* secum detulit, atque ad *Historiæ suæ* calcem adjecit. *Joannes Seldenus* verò in *Notis ad Eadmerum* *Tom. II.* *Opp. S. Anselmi* pag. 1640. cum *Latina* versione *juris publici* fecit.

ROGERIUS VACARIUS, *Monachus* primùm ac *Prior*, tum *Abbas Beccensis* in *Normannia*, ac demùm in *Archiepi-*

chiepiscopum Cantuariensem electus, omnium primus fuit, qui *Jus Cæsareum* publicè in *Anglia* docuit. Primus etiam in eam *Pandectarum* partem, quam *Infortiatum* vocant (i. e. *Librum xxiv.* & reliquos, qui usque ad finem xxxviii. sequuntur; iis qui præcedunt, *Digesti veteris*, qui supersunt, *Digesti novi* nomine appellari solitis) glossas emisit. Cum enim publico stipendio non nisi *Digestum vetus*, & *Codicem* antiqui *Professores* interpretari tenerentur, reliquas legum partes negligentius tractabant, nec nisi privatim soluta stipe explicabant, & ob id extraordinarias eas lectiones vocabant. Sed *Rogerus*, ne hæc quoque legum pars obscura maneret, in eam suas lucubrationes edidit. Primus etiam *Juris* compendium (quod *Suñiam* vocant) viginti chartarum numerum non excedens composuit. Idem de diversis præscriptionibus formâ dialogi scripsit, in quo secum *Jurisprudenciam* loquentem inducit. Habetur in tomo 17. *Tractatum illustrium Jurisconsultorum*, ubi etiam alius de eadem re tractatus ejusdem reperitur hoc sub titulo: *Rogeri antiqui Glossatoris de diversis Præscriptionibus.* Libelli hi bini etiam *Lugduni* an. 1466. editi fuerunt cum *Azone*, *Dino*, aliisque aliquot de *Præscriptionibus*, ubi nuncupatur *Rogerus Antiquus & immortalis Doctor.* Ob. an. 1180. quod *Panzirulus de Clar. Leg. Interpret.* l. 2. c. 19. nescivit. Vid. *Jo. Seldeni* *Dissertationem Historicam ad Fletam.*

JOANNES EVERISDEN, *Monachus & Cellarius* *Monasterii Buriensis* in *Anglia* *Legum medullam* carmine complexus est lib. un. *Disce quid humanum jus.* *Pitf.* pag. 435.

THOMAS CHILLENDEUS, *Jurisconsultus* *Anglus*, *Monachus* postea *Cantuariensis*, dum in *seculari* statu vixit, tam utilem operam legibus tum *Cæsareis* tum *Pontificiis* impendit, ut supremam in utroque *Jure* lauream nactus fuerit. Scripsit eruditè ad *Guil. Warhamum* *Commentarios in leges antiquas.* Vid. *Leland.* & *Pitf.* pag. 914.

JOANNES FECKENAMUS, *Abbas*, ultimus *Westmonasteriensis* in *Anglia*, qui in *vinculis* *Confessor* obiit *A. C.* 1585. edidit *Librum contra juramentum supremæ autoritatis regis in Ecclesiasticis.* Contra quod opus *Hornus* scripsit *pseudo-episcopus Wintoniensis*, eumque refutavit *Thomas Staple-*

tonus. Vid. *Pitf. de Ill. Angl. Scriptor.* æt. 16. pag. 785.

Exemplar Sanctionis Carolinæ Norimbergense, idque auctoritate publica descriptum, quod vulgò *vulimatum* vocant, adeoque *autographis* non immeritò accensendum est. Scilicet centum post annos, quàm *Sanctio Carolina* erat promulgata, *Sapientissimus Senatus Norimbergensis* pro singulari providentia sua, ne *Autographum*, *Bulla Cereæ* *Caroli IV.* Imper. munitum, frequentiore usu fortè attereretur, id per *Abbatem Monasterii Egidiani*, *Ordinis D. Benedicti*, quod in *Urbe* situm *Imperii* libertate fruebatur, accuratè describi & *authentica auctoritate*, quâ *Abbatibus* hujus *Monasterii* tunc pollebant, firmari jussit. *Abbas* igitur ille, *Gregorius* dictus, *Autographum Norimbergense Sanctionis Carolinæ* in xxxv. foliis puræ & integræ membranæ, non tantum manu sua, quantum apparet (est enim eadem manus, & integri libelli & subscriptionis) caractere quidem perquam luculento satis diligenter descripsit; sed & funiculo ex filis fericis tum albis, aut certè ex ætate flavescens, tum rubris contorto, & per foraminula singulorum foliorum in parte inferiore tracto, sigillum suum, ceræ rubræ, quæ exterius ceræ glauca circumdatur, impressum suspendit, ac præterea calci *Sanctionis Carolinæ* sequentem formulam vidimandi causa adjecit: *Et nos Georius permissione divina Abbas monasterii sancti Egidii in Nuremberga Ordinis sancti Benedicti Bambergens. dioeces. Recognoscimus ac tenore presentium notum facimus literas Serenissimi ac Invictissimi Principis & dñi dñi Karoli quarti dive memorie Romanorum Imperatoris semper Augusti, ac Bohemiæ Regis per insertas literas. In solemnibus Curia sua Nurembergen. in solio majestatis cæsareæ matura deliberatione previa, de sua Imperiali potestatis plenitudine, edidit, statuit, & sanctendas decrevit in forma libelli, & foliis pergameneis numero viginti sex conscriptas. Ejusque Imperiali Sigillo circulari cum filis fericis nigri & crocei coloris in sona integra appendente bullatas sanas integras non viciatas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio & suspitione carentes diligenter perlegisse de verbo ad verbum modis & formis prescriptis. In cujus rei testimonium post visionem, inspectionem, lectionem*

Et examinationem ipsarum diligentem in tenore prescripto in omnibus & per omnia cum originali p̄cia concordari vidimus & comperimus ad instantiamque petitionem com̄ Incliti Consulatus diēte Imperialis Civitatis Nurembergen. Sigillum nostrum Abbatiale, sine tamen nostro ac monasterii prefati successorumque nostrorum prejudicio presentibus duximus appendendum. Actum & datum in loco nostre solite habitationis die quinta mensis Aprilis anno Domini millesimo quadragesimo sexagesimo quinto. Libellus verò hic forma quarti ordinis compactus, atque similiter, ut autographum, integumento coriaceo coloris rubri circumdatus est. Christ. Gotlieb Swarzius accessionibus ad Holzchucheri Orationem solennem de Comitibus an. 1356. Norimbergæ habitis pag. 90. sequent.

PETRUS DE VERSAILLES, Monachus S. Dionysii, & in sacra pagina Professor scripsit epistolam de calamitatibus Franciæ, earumque remediis ad Joannem Jouvenel Christianissimi Regis Francorum, & Domini Delphini Consiliarium; quæ prodiit in Edmundi Marthene & Ursini Durand Anecd. Tom. I. pag. 1723. - 1737.

PETRI à S. AUDEMARE, Cognomento Walloncapell. Belgæ Ascetæ in monasterio S. Winoci Declaratio causarum, ob quas Belgium gravissimis premitur calamitatibus, cum demonstratione remedii adversus easdem. Coloniae an. 1582. Possevin. Appar. Sac. tom. 3. pag. 37.

NINIANI WINZETI RENFROO, Abbatis Scotorum Ratisbonæ ad S. Jacobum Velitatio in Georgium Buchananum circa Dialogum quem scripsit de jure regni. Ingolstadt. an. 1582.

ALPHONSI VILLAGUT, Neapolitani, Abbatis è Congregatione Casinensi, J. U. Doctoris celeberrimi, anno 1623. defuncti

Theaurus Tractatum Criminalium divisus in duas partes, sive duo magna volumina, in quibus traditur, modo elegantissimo, Theoralis, & Practica norma procedendi in utroque Foro, Opus Episcopis, cæterisque Prælatibus Regularibus & Secularibus, & quibuscunque Judicibus, Advocatis, Procuratoribus, & Reis litem contestantibus, in quibuscunque negotiis summoperè opportunum, & necessarium, unà cum locupletissimo totius Operis Indice. Opus amplissimum. Alia Villagutii duo Opera,

quæ ad hunc etiam §. reduci possunt, jam suprâ recensuimus. Vid. Armell. part. 1. pag. 13.

ALEXII UGONII, Itali, Brixienfis, è Congr. Casin. Tractatus De Christi pace, atque civili concordia ad Nobiles Brixianæ Urbis Cives. Extat in Authoris Opere De Italiæ calamitatibus, quod Venetiis anno 1559. excusum fuit. Armell. part. 1. p. 6.

VALERIANI CASTILONEI, Itali, Mediolanensis, Sabaudia Domus Historiographi, è Congr. Casin. Statista Regnante. Cunei an. 1628. apud hæredes Tarini. Opus egregium, veræ politia documentis undique refertum, de quo plura Armell. l. c. part. 2. lit. V. pag. 3.

PII DE MARA Neapolitani, in cœnobio S. Severini Professi, Juris utriusque Professoris percelebris *Quæstiones Politicæ*. 1.) *An possint Principes seculares Judæos in suis terris permittere?* 2.) *De tolerantia hæreticorum & aliorum Infidelium in Territoriis Principis Catholici*. 3.) *De potestate Papæ reservandi sibi collationem beneficiorum in certis mensibus vacantium*. Neapoli apud Camillum Cavallum anno 1642. in 4.

ZACHARIAS DE BASTARDIS à Mutina inter alumnos S. Petri in eadem urbe admissus anno 1621. scripsit *Il Principe Benedetto*, in 4. Patavii 1644. In quo vitam D. P. Benedicti politicis ac moralibus documentis, historicisque exemplis Estensium præsertim Principum, quos ex Anicia ejusdem S. P. Benedicti familia prognatos dicit, illustratam exhibet, quo optimi Principis ideam ex gestis SS. mi nostri Legislatoris efformet. Armell. l. c. part. 2. Lit. V. pag. 25.

BLATHASARI MORABITI, Siculi, Catanensis, è Congr. Casin. *Ammaestramento Cristiano-politico*, seu *Chronologia Politicorum* ab eo absoluta an. 1664. Opus non mediocris laboris ex gravissimis Authoribus collectum. Armell. part. 1. pag. 70.

PHI MUTII, Itali, Mediolanensis, è Congr. Casin. Abbatis plurium successivè Monasteriorum

Animadversiones in Tacitum, Italico sermone conscriptæ. Brixia apud Bartholomæum Fontanam año 1634. in 4. & iterum Venetiis an. 1642. per Marcum Ginnammi in 4. Sunt autem Animadversiones in primum Tacitilibrum, quod Opus eruditissimum vocat Hieronymus Ghilinus, brevi temporis spatio absolutum, ob assiduam peti-

petitionem Cardinalis Friderici Borromæi, qui Opus hoc anxie ab Auctore exspectabat.

-- EJUDEM *Animadversiones in secundum Taciti*, quas brevi in lucem proditura fuisse testatur idem Ghilinus; Philippus autem Picinellus jam prodisse affirmat, sed ubinam Gentium, & apud quem, non indicat. Plures hujus Authoris Discursus Politicos de Paulo V, Republica Veneta, Duce Sabaudia &c. recenset Armellinus, quem consulas licet Bibl. Casin. part. 2. pag. 146.

MARCI ANTONII SCIPIONIS, Itali, Placentini, è Congr. Casin. *Vera ratio di Stato praticata*, id est: *Vera Ratio Status ad praxin redacta*. Placentia an. 1650. apud Joan. Bazuchium, Impressorem Cameralem: Opus Politicis regulis exemplisque ex Monastica præsertim historiâ desumptis refertissimum, scriptum contra quendam, qui Religiosos Viros Politia omnino expertes, asserere ausus fuerat. Armell. l. c. pag. 92.

MICHAELIS GOURDINI è Congr. S. Mauri Apologia, cui titulus: *Illustrissimi Principis Guillelmi Egonis Landgravii Fürstenbergii, Serenissimi Archiepiscopi Electoris Coloniaensis Legati violenta abductio, & injusta detentio*. in 12. Parisiis apud Eliam Foffet an. 1674. Vide plura apud le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 175. Quam justæ verò & gravissimæ causæ Imperatori Leopoldo fuerint jubendæ hujus abductionis & detentionis, vide Theatr. Europ. Tom. X. fol. 564.

DIONYSII DE SAINTE MARTHE è Congr. S. Mauri *Entretiens touchant l'entreprise du Prince d'Orange sur l'Angleterre*, i. e. *Colloquia de Principis Arausionensis Expeditione in Angliam*. Parisiis apud Lambertum Rulandum an. 1689.

OTTONIS AICHER è Congr. Bavarica *Brevis institutio de Comitibus veterum Romanorum libellis tribus comprehensa, quibus accessit Liber IV. de Comitibus Imperii Romano-Germanici*. in 12. Salisburgi an. 1678.

MAURI KORKER, Angli, Abbatis Lamspringensis multis annis Missionarii in Anglia

The Roman Catholick principalis, id est: *Catholicorum Principia erga Deum & Regem*. in 4. an. 1680.

VICOTRII, seu Victorini SIRI, Itali, Parmensis, in Cœnobio S. Joannis Evangelistæ ibidem Professi, Ludovico XIV, Galliarum Regi à Consiliis

Status & Historiis, *Mercurius*, seu *Historia suæ ætatis, & Memoriae recondita*, sunt refertæ quàm plurimis politicis Documentis, Observationibus, & Reflexionibus. Adversarium tamen è sua Congregatione nactus est *Cæsarem Gotho*, qui adversus *Sivum* typis, sed sine nomine vulgavit *Il Zimbello*; id est: *Illicitum, & Il Politico Indifferente*, id est, *Politicus Indifferens*. Fuit ipse etiam Cæsar Gotho magnus Politicus, ut qui à Sicilia Dynastis bis ad Catholicum Regem Philippum IV. Patriæ Orator ablegatus, tantam scientiæ suæ, prudentiæque opinionem Regi injecit, ut eum in Episcopum nominare jam decreverit, fuissetque procul dubio paulò post ab ipso etiam Pontifice electus, nisi Messanenses in infaustam illam defectionem an. 1672. mox prorupissent, quâ omnia susque deque acta sunt. Gallis autem Messanâ potitis, Cæsar ab eisdem Judex Siculae Monarchiæ, quæ in quibusdam rebus Ecclesiasticis suprema quædam à Pontif. Max. olim concessa Siciliae Regibus, ut asserunt, est auctoritas, constitutus fuit: quod munus annos fermè quatuor exercuit, donec Hispanis redeuntibus, Cæsar cum aliis plurimis cujusque ordinis patrium solum vertere coactus, plures annos variis in Monasteriis Italiae, Senis nempe, Arctii, Arimini, exulavit, demum an. 1701. à Philippo V. Borbonio, qui post Caroli II. Austrii mortem, ad Hispanam Monarchiam pervenerat, restitutus in patriam, ut reliqui Messanenses ob eandem causam olim proscripti, quinque adhuc annos ibidem vitam protraxit. Ut verò ad *Victorium Sivum* redeat oratio, plura Politici argumenti scripsit, quæ vide apud Armellinum in Bibl. Casin.

LAURENTII A DRIPT, Gladbacensis, Ss. Theologiae Lectoris, nec non Celf. & R. mi Episcopi Paderbornensis in Ecclesiasticis Consilarii, & in Spiritualibus Vicarii Generalis *Refutatio Propositionum Theodori Reinking quondam Danicae Cancellarii circa Regimen Ecclesiasticum*, quarum est

I.) *Princeps summam potestatem habet rerum tam Ecclesiasticarum, quàm Civilium.*

II.) *De Jure Divino Princeps secularis habet Ecclesiasticam potestatem, estque Episcopus.*

III.) *Summus Pontifex in Ecclesiasticis & Secularibus Imperatori subiectus est.*

IV. Principi seculari competit Jus instituendi dies festivos.

V. Principis secularis est, Ministros Ecclesiae vocare, & per se vel alios visitare, & differentias in materia fidei discernere.

VI. Imperatoris non Summi Pontificis est convocare Concilia.

VII. Doctores ponentes, quod aliquis per Censuram Ecclesiasticam emendandus si corrigi noluerit, seculari iudicio est tradendus: pro certo in hoc sequuntur Pontifices, Scribas, & Phariseos, qui Christum seculari iudicio tradiderunt, & tales sunt homicidae graviores Pilato.

IX. Haereticos comburi est contra voluntatem spiritus.

IX. Dispositio circa Bona Ecclesiastica est penes Principem secularem.

X. Pacta cum haereticis nequaquam servanda.

XI. Princeps Christianus bello impetitus cum Turca & Infidelibus fœdus inire, & auxilium petere potest.

XII. Princeps secularis excommunicari Ecclesiastica potestate non potest.

XIII. Sacris literis repugnat, & institutioni Christi, Summum Pontificem habere Domina temporalia.

XIV. Pontificii continuam summorum Pontificum successionem à S. Petro usque huc probare nequeunt.

Has Propositiones Author Antidecalogo suo Theologico-Politico- Reformato, & Coloniae an. 1672. in 12. vulgato intextas solide & modestè refutavit. Liceat hic mihi, salvâ S. Gregorii VII. Pontif. Max. reverentia, Reingki libro adscribere verba Scriptoris A catholici, sed perdocti: „Videant interim, qui hodie despoticum Principum Imperium ita commendant, atque exaccunt, conculcata Sacerdotii & Ordinum auctoritate, an pestilentiore etiam Hilibrandismo ipso pestem, quantum in ipsis est, in Christianum Orbem inducant. Ita Joan. Albert. Fabricius Bibl. Græc. vol. xi. lib. 6. cap. 4. pag. 589.

PETRI VECCHIA, Nobilis Patavini, Abbatis S. Justinæ ac deinde aliorum Monasteriorum

L' Uomo di Compagnia, e buon governo Civile Politico Cristiano, id est: Homo Civilis, bonumque regimen civile Politicum. Ob quem librum

Author, quod praxin quandam in materia Judiciorum à Veneta Republica servatam, ibi reprehendat, ab ejusdem Reipublicæ ditione discedere

coactus fuit. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 193.

VITALIS TERRA RUBRA, Itali, Parmensis, è Congr. Casin. Venetus Leo Alatus optimi Regiminis è sphaeris delapsus exemplar. Armell. l. c. part. 2. Lit. V. pag. 33.

-- EJUSDEM Instruzione Theologico-Politica circa potere i Principi regnanti obligare le loro Figliole a maritarsi ne' casi gravi, e di pubblica utilità &c. Id est: Instructio Theologico-Politica de potestate Principum regnantium obligandi suas filias ad ineamum matrimonium in casibus gravibus, & quando de publica utilitate agitur. Armell. l. c.

JOACHIMUS PERIONIUS, Benedictinus Gallus, scripsit de Magistratibus Græcorum, & Romanorum, quod opus impressum est Parisiis in 4. anno 1560. recusum in Gronovii Thef. Antiq. Græc. Tomo vi.

BENEDICTI BACCHINI, Itali, Parmensis, è Congr. Casinensi Scriptum triplex, Italica lingua, quod demonstratur, Italiae Principes non potuisse, salva conscientia, contributionibus, multoque minus debuisse tot, tantisque ab Imperatore, neve à Principum Germaniæ Conventu anno 1692. gravari ad Cæsareum exercitum in hibernis alendum, Ms. tum in fol. pagg. integr. 20.

-- Scritture due in risposta ad altre del P. Wolff Gesuita sopra affari politici allor vertenti, à richiesta del Serenissimo di Modena, appresso il quale anche si conservano: Id est: Scripturae duæ, quibus ad alias Patris Wolffii Jesuitæ respondetur de rebus Politicis tunc controversis, ad instantiam Serenissimi Ducis Mutinensis, penes quem adhuc conservantur.

-- Altra dotta e lunga scrittura à difesa di un Principe d' Italia, a cui era conteso il possesso di Feudo nobilissimo e riguardevole; passò sotto il nome d' un gran Ministro ora defonto, ed ottenne il suo intento. Id est: Alia docta & diffusa scriptura ad cujusdam Italiae Principis jura tuenda, cui lis de nobilissimi atque conspicui Feudi possessione movebatur: Prodiit in lucem sub magni cujusdam Ministri modò vitâ functi nomine, suumque consecrata est finem. Armell. l. c. part. 1. pag. 82. & 83.

JOANNIS MABILLONII è Congr. sancti Mauri Dots de Religieuses, id est: De Donatione Sanctimonialium. Quæstio est, an authori-

tate

tate publicâ dos Monialium constitui possit, & casu dato, an Princeps & Magistratus secularis ejus quantitatem determinare possint? Posteaquam Author ea in medium protulit, quæ circa dotes variis temporibus ac seculis statuta fuerant, in eam pro sua consueta modestia descendit, ut diceret, è re magis sibi futurum videri, si pro exactione dotis figeretur determinatus monialium numerus, quibus alendis monasterii bona sufficiunt, nullaque dos nisi de supernumerariis exigeretur. Prudens consilium contra avaritiam Monialium toties in sacris Conciliis damnatam, nunquam tamen satis extirpatam. Legi posset Joannis Trithemii, Abbatis Spanheimensis, Tractatus contra Simoniam & peculium Monialium ad Burchardum de Horneck Medicinæ Doctorem, hoc initio: Est Cœnobium quoddam Monialium &c.

PONTIANI SCHÜTZ, Suevi, Wangensis, Cœnobitæ Ottoburani Politia Helvetiæ Triumphalis, id est, Forma Regiminis Helvetici ex Monarchia, Aristocratia, Democratia perfectissima &c. Lucernæ anno 1703.

VIRGINII VALSECHII è Congr. Casin. Epistola de veteribus Pisane Civitatis Constitutis.

FRANCISCI SCHMIER J. U. Doctoris, & in Universitate Salisburgensi SS. Canonum Professoris

1.) Jurisprudentia Canonico-Civilis. Salisburgi. 1716. fol.

2.) Supplementum Jurisprudentiæ &c. 1729. Salisburgi. fol.

3.) Jurisprudentia Publica Universalis ex jure tum naturali, tum divino positivo, nec non jure Gentium. fol. Salisburgi 1722.

4.) Jurisprudentia Publica Imperii Romano-Germanici nova & scientifica methodo concinnata, in tres tomos distincta. fol. Salisburgi an. 1731. typis Jo. Bapt. Mayer.

5.) JURISPRUDENTIA PRACTICO-CONSILIARIA, Opus materiis diversis, difficillimis atque intricatis repletum, subtili ubique ingenii felicitate, summa judicii maturitate, Canonum Legumque autoritate, rationum gravi pondere munitum, omnibus Jurisprudentiæ cultoribus utilissimum. in fol. 1737. Aug. Vindel. Sumptibus Strötter, Gastel, & Ilger Bibliopol. Augustæ & Pedeponti, typis Ant. Max. Heifs.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

GERHARDI HAGEMANN, Imperialium liberorum & exemptorum Monasteriorum Werdinensis & Helmstadiensis Cœnobitæ DE OMNIGENA HOMINIS NOBILITATE LIB. IV. Quæis pertractantur, quæ ad usum & utilitatem, de nobilitate hominis naturali, tum corporis tum animæ (hujusque verâ origine, substantia, & immortalitate) deque morali, politica, gentilitia, educatione & institutione nobilis & ingenuæ Juventutis, modis acquirendi, probandi, traducendi, defendendi, conservandi, augendi, obscurandi, amittendi Nobilitatem. Digesti ex Jure Divino, Canonico, Civili, Feudali, Publico, Scriptoribus Ecclesiasticis, Ethicis, Juridicis, Historicis, ac Politicis. Opus varia ac multiplici doctrina refertum, non solum toti Nobilitati, sed & cuilibet hominum statui utile, atque ad extimulandum virtutis studium lectu dignum. Coloniae Agrippinæ apud Paulum Zefingium Bibliopol. an. 1696. in 4.

GREGORII A MERZENFELD, Introductio ad Jus Publicum Romano-Ecclesiasticum. Coloniae anno 1713. in 4.

CORBINIANI THOMAS in Universitate Salisburgensi SS. Theologiæ Professoris Jus Naturæ & Gentium theologicè deductum. Salisburgi anno 1737. in 4.

CÆLESTINI, Abbatis Monasterii ad S. Trudpertum in Brisgoia Idea Exacta de Bono Principe, cujus officium requirit curam gerere de Bono Reipublicæ, seu totius Regni: Administrationem exactam justitiæ: Coercitionem malorum: Defensionem veræ religionis, & veri cultus divini: Manutenentiam subditorum in suis juribus & bonis fortunæ, ac contra injurias extraneorum: Studium boni publici cum salutaribus legibus, ut honestè vivatur, alter non lædatur, & unicuique suum tribuatur: Pax & tranquillitas inter subditos conserveatur: Et quidquid publicam felicitatem promovere possit, non intermittatur. Divisa in quinque partes, scilicet: De cura Religionis: De cura Regni: De Religione Controversifica, Bono Principi necessaria: De Jure Belli, & obligatione Subditorum: De Lege æterna, Jure Naturali & Gentium. Friburgi Brisgoiæ anno 1740. in 8.

L I

AN-

ANSELMI DESING Collegia Geographico-Historico-Politica 1744. in 4.
- EJUSDEM Politices & Juris Publici Compendium, extat in ejusdem Compendio Eruditionis iteratis typis impresso. Monachii an. 1728. & Ingolstadtii 1733. & in Auxiliis Historiæ, Solbaci 1733. & Pedeponti 1739.

Idem Cl. Author nuper Pedeponti in lucem edidit Opus Tripartitum hoc rubro: I. LARVA JURIS NATURÆ DETRACTA libris pluribus sub titulo Juris Naturæ comparentibus, ut Puffendorffianis, Heineccianis, Wolffianis & aliis, quorum Principia Juris Naturæ falsa ostenduntur; Ignorantiam, quam Catholicis affingunt, in ipsis regnare proditur: Cavillationes deteguntur; Promissa splendida ab ipsis non servata exponuntur: Pugnæ & contradictiones eorum inter ipsos & secum ipsis exhibentur: Scopus illorum præcipuus, nimivum Catholicæ rei detrimentum, denudatur: Nobilitas, Juventus, Politici periculi admonentur....

II. DISCIPLINA JURIS NATURÆ REPURGATA, ad genuinam doctrinam ac pristinam revocata, qualis fuerat ante novos Juris Naturæ larvati Doctores &c.

III. DE JURE GENTIUM à fucis & pulveribus utcumque liberando Tentamen.... Sumptibus Joan. Gassl Bibliopolæ, anno 1752. in fol.

Huc etiam referenda videntur alia quædam ejusdem opuscula, videlicet: I. HYPODIGMA POLITICUM Juris Naturæ, eos, qui ratione

sola in jure naturæ utendum docent, aut ludere, aut modernum hominum statum demutare, & Magistratibus ac Reipublicæ periculum creare....

II. SPIRITUS LEGUM BELLUS AN & SOLIDUS? Qua in oppella præsertim examinatur & refellitur liber nuperus sub titulo L'Esprit des Loix, ab Anonymo evulgatus.

III. PRÆJUDICIA REPREHENSAPRÆJUDICIO MAJORE. Ubi ostenditur, eos, qui sæpe hortantur nos præjudicia omnia ponere, hoc ipsum ex præjudicio majore plerumque dicere. Ibidem examinatur, quomodo Autor libri: Spiritus Legum, in hoc argumento versetur...

IV. DIATRIBE CIRCA METHODUM WOLFFIANAM in Philosophia Practica Universalis, hoc est, in principis Juris Naturæ statuendis adhibitam, quam non esse methodum scientificam ostenditur.

V. Regnum Rationis hodiernum nihil præstantius est vetere, & multos de regno rationis multa crepantes confusè & inæfinitè loqui demonstratur....

Quæ omnia separatim prodire Pedeponti apud eundem Bibliopolam an. 1752. in 4. In his verò opusculis maxime retunditur frivola Heterodoxorum garrulitas.

Immedietas Ordinis S. Benedicti contra abusus Advocatiæ & sentim imminentem superioritatem territorialem Regionum Minorum, ex historia, jure, necnon documentis fide dignis asserta an. 1751. in fol. sine loco & Authore...

SECTIO III.

SCRIPTORES APPENDICUM JURIS ECCLESIASTICI.

Appendicum nomine veniunt libri de Divinis Officiis, cujusmodi sunt Breviaria, Ritualia, & Missalia; verum his præmittendi sunt, qui vel generales vel particulares Tractatus de Divinis Officiis ediderunt. Unde fit

§. I.

Scriptores Librorum, quibus in communi tractatur de Divinis Officiis.

S. ACCA Hagustaldensis in Anglia Episcopus scripsit Officiarium Ecclesiæ, seu De Ecclesiasticis sui Chori Officiis. Baleus lib. 1. c. 90. Pitseus, & Posset,

S. STURMIONIS seu Sturmii, Abbatiss Fuldenensis Ordo Officii in domo seu ecclesia Frisingensi ante Pascha à Mabillonio ex Bibliotheca Casinensi erutus, & tomo IV. Analectorum pag.

454. vulgatus sine nomine auctoris, quem tamen postea S. Sturmionem esse agnovit.

ALCUINI Liber de Divinis Officiis, five Expositio Romani Ordinis. Prodiit sub Alcuini nomine in Collectione Hittorpiana Scriptorum ejusdem argumenti; in editione verò Operum Alcuini ab Andrea du Chesne accurata integris XII. capitulis auctior habetur. Verum ab Alcuino non fuisse profectum, sed eidem suppositum, vel ex solo capite XL. probatur, quod est Tractatus Remigii nostri Autissiodorensis Monachi, de Expositione Missæ, ut de aliis posteriorum Authorum, atque adeò ipsius Alcuini scriptis, ex quibus confarcinatus est, nihil dicatur. Liber de Divinis Officiis, inquit Card. Bona, malè tributus Alcuino videtur, quia in eo citantur versus Theodulphi Episcopi Aurelianensis, qui vixit sub Ludovico Pio, quod etiam observavit Sirmondus in notis ad Theodulphum.

PAULUS DIACONUS Monachus Casinas jussu Caroli M. (qui anno 814. v. kalend. Febr. Aquisgrani diem clausit extremum, ætatis annorum 71.) ordinavit historias & lectiones per totum annum, singulis festivitibus Sanctorum congruentes: quæ ejus dispositio ab Ecclesia tota observata est, & usque ad hæc nostra tempora inviolabiliter constituta. Servatur apud nos hæc etiam ordinationis nota ms. Vide epistolam Caroli Imperatoris de hac ordinatione scribentis, quæ homiliario Alcuini præponitur. Ita Joh. Bapt. Marus Commentario ad Pet. Diac. de Vir. III. Casin. pag. 14. Selegit igitur, teste Mario, Paulus Diaconus Pericopas illas Epistolarum & Evangeliorum cum Dominicalium tum Festivalium, quæ singulis per annum diebus Dominicis, Festisque, populo publicè prælegi, atque è cathedra explicari consueverunt. Sunt tamen, qui Alcuinum hujus selectus auctorem faciunt: alii ad Venerabilem Bedam referunt. Quicumque verò Benedictinus has Pericopas, in eum, quem nunc tenent, ordinem congeserit, à plerisque Calvinistis, nec paucis Lutheranis, ac si sacram prodidisset paginam, indignis modis vapulat. Audiamus, quam abjectè & contumeliosè has Pericopas habeat Joh. Jac. Wissenbach Diatribæ de Mutuo præfatione ad lectorem: Non secus certè Isnerius in compilandis istis Authenticis fuisse vi-

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

detur, ac Paulus Warnefridus, qui Caroli M. jussu Textus Dominicales, ex Epistolis & Evangeliiis excerptis judicio adeò nullo, ut eorum quidam nec caput habeant, nec caudam. Nec modestius scribit Königius Biblioth. Vet. & Nov. pag. 836. ex Amama oratione de barbarie. „Olim in majoribus Ecclesiis semel quotannis uni-versa Biblia à capite ad calcem prælegebantur: duravitque laudabilis illa consuetudo ad annum usque Christi 808. Tunc enim Paulus Warnefridus Caroli Magni jussu textus dominicales ex Epistolis & Evangeliiis excerptis, judicio adeò nullo, ut eorum quidam nec caudam, nec caput habeant. Hac ergo occasione factum est, ut ista tantum Scripturæ fragmenta populo prælecta & exposita sint. Iphis ministris mollem pigritiæ lectum hoc compendio adornavit Satanas, multosque è populo in eam traxit sententiam, istis fragmentis universam Scripturam contineri. Observatum autem est à Viris cordatis, in eundem annum 4. eclipses incidisse, ac inde non ineptè conjectatum, Deum istis Luminarium obscuracionibus de tenebris Ecclesiæ imminentibus voluisse concionari. Hæc ille. Quæ verò non acerbè modò & contemptum, sed protervè etiam & petulanter esse scripta, fatetur ultrò Vincentius Placcius, ipse Lutheranus, de Scriptoribus Anonymis cap. 2. n. 720. pag. 112. col. 2. Nam, ut ibidem asserit, istæ Evangeliorum & Epistolarum Pericopæ non in Ecclesia Pontificia modò, sed post à Lutherana etiam, & bona parte Reformatarum quoque Ecclesiarum receptæ & approbatæ fuerunt.

Præterea Paulus Diaconus jussu Caroli M. composuit Homiliarium, vel certè quidem ab Alcuino adornatum elimavit. Ante & diu post tempora Gregorii M. inquit Sixtus Senensis, nondum in Ecclesia ordinata fuerant Lectionaria, ut vocant; sed in arbitrio Episcoporum & Prælatorum erat, assignare libros, unde lectiones desumerentur. Primus id feliciter aggressus esse videtur Carolus Magnus, qui per manum Pauli Diaconi Casinensis duo volumina ex SS. Patrum Homiliis & Sermonibus per anni circulum legenda confecit cum hoc titulo: Opus præclarum omnium homiliarum, & postillarum venerabilium ac egregium doctorum Gregorii, Augustini,

Hieronymi, Ambrosii, Bedæ, Herici, Leonis, Maximi, Johannis Episcopi, atque Origenis integraliter de Tempore, & de Sanctis per totius anni circulum, cum quibusdam eorum sparsim interpositis sermonibus hinc inde suis locis collectis, & cœptis temporibus in partem hyemalem ac æstivalem divisum. Quod quidem opus ab Alcuino adornatum Paulus Diaconus jussu Caroli M. elimavit. Extat ea de re epistola Caroli omnibus religiosi Lectoribus suæ ditionis inscripta, quam publici juris fecit noster Mabillonius Tom. I. Annal. in qua asserit [ad nocturnale officium compilatas quorundam casto labore, licet recto intuitu, minus tamen idoneæ lectiones.] Antequam verò prædictum lectionarium Paulus concinnaret, auctorum eorum, quorum homiliæ recitabantur in divinis Officiis, nomina haud præcinebantur, uti Carolus (y) in præfata epistola est auctor. Observat tamen Mabillonius Tom. I. Analect. insertas fuisse in illud Homiliarium quasdam recentioris ævi Scriptorum, viz. Herici Monachi Autissiodorensis, quem Paulo Diacono vita functo, ætatem egisse constat, Carolo Calvo imperii habenas moderante. Ex quo etiam liquet, allatum Homiliarium titulum à Paulo Diacono haud potuisse proficisci, cum pariter in eo mentio Herici fiat. Adjectæ etiam sunt huic Homiliario Haymonis Episcopi Halberstadiensis homiliæ, qui pariter post Pauli Diaconi obitum, claruit, quod argumento est, huic Pauli Diaconi collectioni diversis temporibus additiones accessisse. Vocatur verò Paulus Diaconus ab Helvico in Theat. Histor. Postillarum Scriptorum omnium primus.

ALCUINI Homiliæ præstantissimorum Ecclesiæ Catholicæ Doctorum, jussu Imper. Caroli M. in hunc ordinem redactæ, & nunc locupletatæ homiliis doctissimis Eusebii Emisiani &c. Coloniae an. 1557. Prima hæc est omnium Postillarum, liber non obvius.

B. RABANI MAURI Libri de Institutione Clericorum, in quibus de Divinis Officiis præcipuè agitur, libro præsertim secundo. Extant Operum Tomo VI. & apud Melch. Hittorpium inter Scriptores, qui de divinis Catholicæ Ecclesiæ Officiis ac ministris scripserunt pag. 312. seq.

WALAFRIDI STRABONIS Liber de

exordiis & incrementis rerum ecclesiasticarum ad Venerandum in Christo Patrem Regimbertum, editus primò inter alios Scriptores similis argumenti curâ Joannis Cochlaei Moguntia: an. 1549. in fol. Et inter Scriptores de divinis Officiis Melchioris Hittorpii studio & cura ad Mss. Codices collatos & editos an. 1568. Coloniae, & Parisiis an. 1610. pag. 661. in fol. Immissus inde in Bibliothecam Patrum editionis Parisiensis an. 1515. tom. iv. col. 533. 1589. tom. 6. col. 667. 1610. tom. 10. pag. 661. Coloniae editio 1618. seculo IX. parte 1. pag. 250. Denique editionis Parisiensis 1624. tom. xv. p. 661. ut alias prætermittam. Vid. Oudin. de S. E. Tom. 2. pag. 75.

AMALARIUS Abbatis Metensis Libri IV. de Divinis Officiis, & Liber de Ordine Antiphonarii, in quo cum Lugdunensis Ecclesiæ morem aliquoties reprehendisset, Clericorum ejus Ecclesiæ, immò etiam Agebardi Antistitis & Remigii ejus Successoris stomachum in se excitavit, & pro censura liberiori duriora convitia reportavit. Mabillonius Præf. II. in Sec. IV. Act. O. S. B. §. II. pag. 325. Proderunt verò Amalarii quatuor Libri de Divinis Officiis in Melchioris Hittorpii Collectione Scriptorum de Divinis Officiis, Coloniae 1658. in fol. Vide plura apud Fabric. in Bibl. med. Lat. lib. 1. pag. 219. Confer etiam Cl. Eggsum Purpuræ Doctæ Lib. I. pag. 8. ubi quatuor hosce libros non Metensi Amalario, sed Trevirensi ex Monacho Luxoviensi Archiepiscopo tribuit, Constantinum Cajetanum, Robertum Bellarminum, & alios secutus. At enim Amalarius Trevirensis jam naturæ concesserat, quando libri de Officiis ad Ludovicum Pium post annum 819. scripti fuerunt. Illud Eggsum non abnuendum est, quòd Amalarii Trevirensis diligentia Ecclesiasticis Officiis, Cæremoniis, ac Ritibus non pauca accesserint. Observantissimus enim divinatorum Rituum ac Officiorum inspector, ad Dei laudem & gloriam ac sanctæ illius Ecclesiæ decorem & utilitatem plurima rimatus est, multa etiam emendavit, restituit, ac composuit. Quæ omnia postmodum luci publicæ (magno rei Christianæ commodo) donata fuere.

ADEMARI ex illustri Familia Chabanensi Monachi Engolismensis in monasterio S. Eparchii Supplementum ad

ad Librum IV. Amalarii Opus de Divinis Officiis, quòd Mabillonius è tenebris erutum luce publica donavit Tomo 2. Analect. pag. 96. vet. edit. nov. pag. 93. Claruit Ademarum circa an. 1030.

ANGELOMUS Luxoviensis in Burgundia Monachus claruit insigni eruditione ac doctrina sub medium Seculi IX. atque præter alia nobile Opus de Divinis Officiis composuit, quòd commemoratur à Trithemio in Annal. Hirfaug. pag. 15. & de S. E. cap. 2. p. 66.

GREGORIUS VII. ad Alphonsum Castellæ & Sanctium Arragoniæ Reges de Gothico Officio penitus in Hispaniis abrogando epistolas dedit, quæ sunt n. 63. & 64. lib. 1. Aliis verò literis Sanctio gratias egit, quòd in ditione sua Romani Ordinis Officium fieri studio & suis jussionibus perfecit. Illius mutationis hanc unam affert rationem, quòd Hispanica ecclesia suam originem à Romana trahat, cum qua magnam semper habuit concordiam. Mozarabicum Officium in aliis Hispaniæ regnis perseveravit usque ad tempora Urbani Papæ II. nuncque in capella Toletanæ Ecclesiæ ex concessione Rom. Pontif. retinetur. Erroribus igitur non scætet, ut malè quidam opinati sunt, qui tamen nullos proferunt. Operâ denique Monachorum Cluniacensium Episcopi Hispani Romanum Officium recipere, abrogato jam in multis locis Mozarabico. Lud. du Mesnil de Doctr. & Discipl. Eccl. tom. IV. p. 146. Confer etiam Card. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. XI.

B. PETRI DAMIANI S. R. E. Cardinalis De septem Horis Canonicis, ubi capite postremo etiam Horarum septem B. Virginis fit mentio. Extat Opp. Tom. III.

-- Liber, qui inscribitur Dominus Vobiscum, an hæc verba in solitudine ex Officio omittenda? ad Leonem Eremitam. l. c. inter Opuscula ordine undecimum.

-- Orationes sive Preces & Litanæ, Hymni, Lectiones, Missæ & Responsorialia. Tom. IV. Opp.

RUPERTUS TUITIENSIS ABBAS Libros XII. scripsit anno MCXI. De Divinis Officiis. Quos libros cum ipse in Catalogo suorum Operum recenset Lib. I. in Regulam S. Benedicti, in Epistola ad Cunonem Episcopum, & in Epistola ad Romanum Pontificem, eosdemque Trithemius Abbas, & Reinerus S. Laurentii monachus agno-

scant, mirum est, inquit Natalis Alexander, quòd Thomas Waldensis, Dominicus Soto, Alanus, Sanctius, & Vasquezus Valeranno adscribant. Quorum argumenta ipse strenuè refellit, eosque libros Ruperto vindicat. Hist. Eccl. Sec. XI. cap. VI. art. VIII. Tom. VI. pag. 521. col. 1. Et verò quis audiendus est contra testimonium ipsius Ruperti, qui in epistola ad Romanum Pontificem lucubrationes suas recensens ait: Scripseram & ante hæc omnia Opusculum de Sacramentis, sive Officiis divinis per circulum anni, distinctum libellis sive Tomis duodecim. Proderunt hi libri XII. Coloniae per Michaëlem Hittorpium an. 1568. Romæ 1591. Parisi. 1610. & alibi sæpius; habentur etiam in Bibliothecis Patrum.

DROGO ex Abbate Laudunensi Episcopus Ostiensis, & S. R. E. Cardinalis scripsit

De Divinis Officiis, seu Horis Canonicis. Vid. Bibl. PP. Lugdun. Tom. XXI. pag. 345.

ORDONIUS Hispanus, Monachus & Prior Monasterii Cellæ-Novæ in Gallæcia Congr. Cluniac. scripsit Exomologeses, Ambrosius Morales titulum edit Expomonogeron, atque esse instar Rationalis Divinorum Officiorum, cui præfixi versiculi a. n. 1227. æræ Hispanæ (Christi 1189.) denotant:

Ordonius Librum per Christum condidit istum
Bis denis annis septem supra mille ducentis.

Videsis Fabricium Biblioth. med. & inf. Lat. Tom. V. pag. 505.

GUILLIELMI MALMESBURIENSIS Abbreviatio de Divinis Officiis, Roberto quodam amico suadente facta, eidemque nuncupata, extat Ms. in Bibliotheca Lambethana, cujus præfationem unà cum duobus epilogis à Joanne Batelo acceptam edidit Petrus Alix Theologiæ Doctor Reformatae seu Calvinianæ Ecclesiæ ad calcem suæ præfationis in librum Joannis Parisiensis pag. 82. Vid. Oudin. de S. E. Tom. 2. pag. 1095.

JOANNES THANNATENSIS, Anglus, Monachus Cantuariensis, & ibidem Chori Præcentor. Vir pius & eruditus, atque mathematicarum scientiarum, præsertim Musices peritissimus. Ita dilexit decorem domus Dei, ut omne suum tempus, omnes labores in ornatu templorum, in Musica excolenda, & in sacris cæremoniis, officiisque ecclesiasticis ordinan-

dis, ut omnia decenter fieri possent, libenter impendit. Atque ut hujus piæ diligentiae, diligentisque pietatis memorabilia post se relinqueret exempla, scripsit *De Officiis Cantuariensis Ecclesiae Lib. un.* Quia propter diversas. Clar. an. 1330. Vid. Pitf. æt. 14. pag. 424.

FACUNDUS DE TORRES, Hispanus, ex oppido Sahagun, Sacæ Theologiae Magister, domusque regiae S. Benedicti Patriarchæ ejusdem loci semel atque iterum, tertioque Præfatus Philippi IV. Ecclesiastes typis edidit

Filosofia moral de Ecclesiasticos: scilicet de Officiis eorum, ex quo ad primos Ordines admittuntur, usque dum sacros percipiunt ritè, ac ex muneris dignitate adimplendis. Barcnone an. 1620. in fol. apud Steph. liberos.

Decessit creatus jam Archiepiscopus Insulæ S. Dominici apud Occidentales Indos, anno MDCXLVI. kal. Octobr. multâ virtutum fama. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. tom. 2. p. 277.

CAROLI STENGELII Abbatis Anhusani VII. *Horæ Canonicae* cum fig. Augustæ Vindel. in 8. an. 1608.

— EJUSDEM *Thuribulum Aureum*, in quo thymiana suavissimi odoris offertur, i. e. de VII. *Horis Canonicis* Syntagma. Aug. 1622. in 8. apud Sam Mangiam.

EDMUNDI MARTENE è Congr. S. Mauri *Tractatus de antiqua Ecclesiae disciplina in Divinis celebrandis Officiis varios diversarum Ecclesiarum ritus, & usus exhibens Italiae, Galliae, Germaniae, Hispaniae, Angliae, & maxime Galliae*, in 4. Lugduni, sumptibus Anisson & Joannis Posuel. an. 1706. Hic Tractatus est liber quartus universi Operis de Antiquis Ecclesiae Ritibus.

ANGELUS MARIA QUIRINUS S. R. E. Cardinalis *Officium veteris Graeciae Quadragesimale* in Latinum sermonem à se conversum Diatribis illustravit, quod sub hoc rubro lucem aspexit:

Officium Quadragesimale recognitum & castigatum ad fidem præstantissimi Codicis Barberini, in Latinum sermonem conversum, atque Diatribis illustratum cura & labore D. Angeli Mariae Quirini, Veneti, Abbatis S. Mariae de Florentia, Sac. Ind. & Rit. Consult. & S. R. & Univers. Inquis. Qualif. sanctissimo D. N. Innocentio XIII. dicatum Tom. 1. Romæ an. 1721. typis Galeatii Chracas.

— Diatribæ ad priorem partem ve-

teris *Officii Quadragesimalis Graeciae Orthodoxae*, Authore D. Angelo Maria Quirino Veneto Abbate S. Mariae de Florentia Romæ an. 1721. apud eundem. Author ob insigne hoc Opus ab Innocentio XIII. ad Corcyrensem Episcopatum evectus fuit.

Diatribæ autem sunt istæ: 1.) De origine & antiquitate sacrae Graecorum Synaxeos. 2.) De Authoribus Officii proprii Quadragesimalis Graecorum. 3.) De Dominicis, Hebdomadibus Quadragesimalibus Graecorum. 4.) De erroribus, quibus edita Officia proprii Quadragesimalis Graecorum exemplaria conspurcantur, quibusque omnino vacant veteres Codices Mss. 5.) De Triodicis, & Theotociis Quadragesimalibus. 6.) De veteri Quadragesimali Graecorum Typico. Exspectabatur verò altera Operis pars, typis Brixinenlibus imprimenda, ubi Cardinalis tunc ejusdem Urbis Episcopus residebat. An verò lucem aspexerit, ignoramus, cum Armell. in Bibl. Casin. part. 1. pag. 45. ubi primam partem recenset, nullam alterius faciat mentionem.

— EJUSDEM De prisca hymnographis Graecæ Ecclesiae Diatriba, post Romanam editionem anni 1722. nuperimè aucta, adjectoque ad calcem Graecorum enchiridionis, B. neventanis typis an. 1727. primum edito, nunc verò secundis curis recognito.

Gloriosorum Christi Confessorum Udalrici & Symperti, nec non beatissimæ Martyris Aphrae, Augustanæ Sedis Patronorum quam fidelissimorum historia: cum Horarum de eis. prout San- Udalricano in Cœnobio per celebri observantur Canonicarum, observatione, cuilibet easdem devotionis causa persolvere volenti, habundè satisfacentes. Imprimebat ejusdem expensis cœnobii Silvanus Ottmar anno 1516. in 4.

§. II.

Qui Breviaria, & quæ in iisdem continentur, composuerunt.

S. GREGORIUM. *Liber Responsalis*, seu *Officialis*, in quo Cursus Ecclesiasticus tam pro nocturnis, quam diurnis horis in ordinem digestus continetur. Est verò *Sacr. vœniam* liber tertius, atque antiphonas, responsoria & versus complectitur, quæ nostris adhuc temporibus cantari solent in Cursu Ecclesiastico, nempe in officio nocturno, & in matutinis laudibus

bus atque vespertinis. Fatendum tamen est, huic Antiphonario multa esse intexta, quæ ævo Gregorii posteriora habentur, e. g. Antiph. & Responsoria in *Vigilia*, id est, officio nocturno B. Benedicti Abbatis, scilicet mensis Julii die undecima, quæ nunc ejus Translationi celebrandæ assignatur. Officia Sanctorum Germani, Medardi, Vedasti, quorum in Gallia & Belgio celebris est memoria. S. Gregorius etiam Hymnos, qui diebus Dominicis per annum ad Matutinum, Laudes & Vesperas dicuntur, aliosque plures composuit.

S. LEANDER ex *Monacho Hispalensis Ecclesiae Provinciae Baeticæ constitutus Episcopus*. . . . In toto *Psalterio duplici editione Orationes composuit*. Ita Isidorus Lib. de Vir. Illustr. Has Orationes Cardinalis Thomasius in Commentario suo in *Psalms* edidit, & ad calcem cujuslibet *Psalms* subjecit.

AMALARIUS FORTUNATUS ex *Luxoviensi Monacho Archiepiscopus Trevirensis* ab anno Christi 810. *Officium Defunctorum* omnium primus congeffit, in ordinem redegit, ac instituit, ut sacrae preces in promptu essent, quæ pro fidelibus defunctis perpetuò recitari possent. Hanc postmodum defunctorum Officii institutionem sancta Dei Ecclesia piis fidelium Manibus opem & suffragium latura non modò Auctoritate Apostolica commendavit, & approbavit; sed & in usum comunem & praxim ubivis gentium & locorum fidelium redegit. Ex quibus illorum error, qui sancto *Odiloni Cluniacensium Abbati*, non *Amalario Fortunato*, hujusmodi laudem attribuunt, manifestè apparet. Sanctus namque Odilo (ut Martyrologii auctoritate, B. Petri Damiani, aliorumque attestacionibus, ipsiusque S. Odilonis decreto edocemur) solemnem illam omnium fidelium defunctorum Comemorationis diem celebrandam quidem decrevit, non tamen ipse, sed Amalarius mortuorum Officium adornavit, Eggs Purp. Doct. lib. 1. pag. 8.

SMARAGDUS Abbas Monasterii S. Michaelis in pago *Virdunensi* Lectiones & Evangelia in divinis Officiis legenda per circulum anni exposuit. Honorius Augustoduni lib. 4. de *Luminaribus Ecclesiae* cap. 6. apud *Mabill.* in *Analect.* nov. edit. p. 357.

S. SALVIUS, Abbas *Alveldenensis* propè *Locronium* in finibus *Navarrae* & *Castellae* veteris an. 962. ad Supe-

ros translatus hymnos, orationes, versus, ac missas composuisse dicitur, in quibus ejus pietas ac devotio cluebat, sed hæc omnia excidisse putat *Mabilonius Annal.* tom. 3. pag. 562. Ex verbis autem Anonymi apud *Garziam Loaysa* in *Collectione Concil. Hispan.* pag. 774. æstimare licet, quòd adhuc extent; ita enim loquitur: „ *Salvius* „ *Abbas Albicidensis Monasterii*. . . . „ *cujus oratio in hymnis, orationibus,* „ *versibus, ac Missis, quas illustri* „ *ipse sermone composuit, plurimam* „ *cordis compunctionem ac magnam* „ *suaviloquentiam legentibus audi-* „ *entibusque tribuit. Obiit tempo-* „ *ribus Garfconi Christianissimi Re-* „ *gis, & Theudemiri Pont. v. Idus* „ *Febr. æra millesima, h. e. anno 962.* Quando autem iste Anonymus vixerit, ac scripserit, pro comperto non habeo: fieri facile potuit, ut ab ejus excessu, quæ legisse præfert, *Salvii* scripta exciderint.

RATPERTUS Senior, *Monachus San-Gallensis*, edidit *Litaniam* carminicè: *Ardua Spes mundi &c.* quam *Nicolaus III. Papa* approbavit, & *San-Gallenses Patres* solemniter in *Rogationum diebus*, non sine affectu decantare consueverunt. Fecit etiam versus ad *Processiones*, quorum aliquos se vidisse in *Bibliotheca* scribit *Mezlerus*. Item & *Hymnos* de *S. Gallo*, *Annue sancte*. De *S. Othmaro: Festum sacratum. Laudes Omnipotens ferimus*. *Jodoc. Mezlerus* de *Vir. III. San-Gall.* lib. 1. cap. 23. qui veterum *San-Gallensium Patrum Hymnos*, ac *Litanias* in unum libellum congeffit, quem *Henricus Canisius Tom. V. antiqq. Lect.* excudit.

HERIGERUS, *Abbas Lobienfis*, qui vitam ad annum usque septimum *Seculi XI.* produxit, auctor habetur duarum *Antiphonarum* in honorem *S. Thomæ Apostoli*, scilicet *ò Thoma Didyme!* & *ò Thoma Apostole!* & *Hymni* de *Beata Virgine: Ave perquam &c.* *Nat. Alex. Hist. Eccl. Sec. X. cap. 3.*

HERMANNUS CONTRACTUS, insigne *Augiæ Divitis* decus ac Ornamentum, scripsit *Historias*, sive *Officia Annuntiationis B. Virginis & S. Mariae Magdalenaë*, *Historiam* etiam seu *Officium* de *SS. Angelis*, *Responsorium Bar Jona &c.* *Antiphonas* celeberrimas totique *Ecclesiae* acceptissimas *Salve Regina & Alma Redemptoris &c.* *Jo. Egon de Vir. III. Aug. Div.* pag. 11. c. 28.

B. PETRI DAMIANI S. R. E. Card. & Episc. Ostiensis Hymni & Rythmi varii de S. Cruce, B. Virgine, Sanctis Apostolis, Martyribus, aliisque Coelitibus & rebus sacris, extant Opp. tom. iv.

S. LEONIS IX. Rom. Pont. prius ex Monacho Benedictino Episcopi Tullensis, Brunonis nomine, Responsoriorum in veneratione Martyris Cyriaci & Hildulphi Archiepiscopi Trevirensis. B. Odiliae Virginis, & B. Gregorii Doctoris & Pontificis, Anglorum Apostoli: & quae Metis transiens Sigefridi Abbatis Gorziensis precibus composuit, B. Gregorii, aliis Gorgonii Presbyteri Martyris Nocturnalium Responsoriorum; quae omnia Lud. Jac. à S. Carolo Bibliotheca Pontif. pag. 150. S. Leoni Papae attribuit. At enim quo jure? nam

HUMBERTUS Mediani Monasterii monachus doctissimus an. Chr. 1044. Laudes, seu Responsoriorum, ut vocant, Sanctorum Cyriaci Martyris, Gregorii Papae, Hildulphi, ac Deodati Episcoporum, nec non Columbarii Abbatis, & Odiliae, seu Othiliae Virginis rhythmicè ac metricè composuit, eaque Brunoni Episcopo decantanda, seu modulanda, id est, in cantum redigenda tradidit, ut Richerius & Johannes de Bayone testantur. Utrique igitur Leoni & Humberto memorata Responsoriorum attribui possunt. Leoni quidem, quia Modulos Musicos, Humberto autem, quia textum composuit. Hinc nata familiaritas Brunonem inter atque Humbertum, qui Bruno summus Pontifex creatus, Humbertum secum in Italiam duxit, eumque postea Cardinalem, & Sylvæ-Candidae Episcopum creavit. Mabill. Annal. tom. iv. an. 1044. p. 459.

WITMUNDUS Montis S. Trinitatis propè Rothomagum Monachus grammaticae artis & musicae, teste Orderico lib. 3. pag. 485. peritissimus, multa Sanctorum divina Officia composuit, & cantu illustravit. Claruit circa an. 1063. Mabill. Annal. tom. iv. pag. 641.

RUPERTUS Abbas Tuitiensis adhuc junior scripsit Hymnum Saphicum de Spiritu Sancto, quem integrum describit lib. xii. in Mathæum De gloria Filii hominis, & Hymnum jambicum de eodem, qui ad calcem lib. xii. legitur. Presbyter factus scripsit Cantus de Sanctis Theobaldo Martyre, Goare, & Severo Confessoribus. Vide ejus Opera.

GOFFRIDI Abbatis Vindocinensis, & S. R. E. Cardinalis Hymnus de S. Maria Magdalena, qui est inter ejus Opuscula à Jac. Sirmondo typis vulgata decimum octavum.

BENEDICTI, Monachi Cluniacensis, Psalterium Glossatum, de quo Petrus Venerabilis lib. 1. Mirac. cap. 20. Psalterium Glossatum semper circumferebat, quoniam psalmos non perfunctoriè, ut quibusdam moris est, sed summâ cum intentione atque devotione cantabat. Ubi siquid, quod non intelligeret, offendisset, ad glossas statim oculos convertebat. Ex quo tamen rectè, opinor, conjici potest, quod ipse glossas non fecerit, nisi fortè suae ipsius expositionis non meminerit.

ADALBERTUS monachus Blandini composuit Officium de S. Dunstano Archiepiscopo Cantuariensi, jussu Elfegi Primatis Cantuariensis. Mabill. l. c. p. 190.

GERHARDUS, Monachus S. Quintini de Insulis, oppido Flandriae, oriundus Seculo xiii. Officium de S. Elisabetha Thuringiae Landgravia, & Cantus ad omnes horas composuit. Tritheim. Annal. Hirsaug. tom. 2. p. 35.

Officium Ecclesiasticum de B. Bertholdo Abbate Garstensis Monasterii in Super. Austria, quod ejus loci Cœnobitae festa B. Bertholdo die olim decantârunt. Extat integrum unâ cum Missa de eodem pientissimo Abbate in mss. Cod. Monasterii Mellicensis, ex quo Hymnos aliquot per antiquos, Collecta, & Orationes Hieronymus Pezius Tom. II. Scriptor Ret. Austr. pag. 137. seq. edidit.

JOANNES DE TINMOUTH, Monachus S. Albani in Anglia Sec. xiv. claruit ac scripsit Lictionarium Ecclesiasticum. Lib. 1. vid. Baleus de Scriptor. Angl. & Gesnerus in Epitome Biblioth. pag. 506.

HUCBALDI Monachi Elnonensis Hymni de S. Theoderico Presbytero & discipulo S. Remigii extant in Actis SS. Julii tom. 1. pag. 82.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, Cursus septem Horarum Canoniarum, Officiisque Divini pro festo S. Annae & S. Joachimi. Deinde variae Orationes & Sequentiae in honorem Christi & Sanctorum Hildegardis, Ruperti Ducis Bingenium &c. extant in Paralipomenis à Joan. Bufæo editis Moguntiae an. 1605. & Colon. 1624. in 8.

GAR-

GARCIÆ A CISNEROS Montis Serati in Hispania Abbatis verè Venerabilis Excitatorium Spirituale, & Directorium Horarum Canoniarum. Coloniae in 12. apud Constantinum Munich an. 1644.

ARNOLDI WION Officium B. M. V. quod Venetiis asservatur in S. Georgii Majoris Bibliotheca sign. num. 327. hoc titulo: Arnoldi Wionii Officium & Rosarium, sive Corona Nominis B. M. V. differt autem toto cœlo ab Officio & Rosario communi B. Virginis, & ad ejus calcem leguntur Censorum approbationes pro impressione. Armell. Bibl. Scriptor. è Congreg. Casin. part. 1. pag. 56.

ALARDI GAZÆI, Vedastini, Atrebatensis De Officio seu Horis B. Mariae Virginis Collectanea Disquisitio omnibus Religiosis, cæterisque Ecclesiasticis, aliisque Divae Virginis Cultoribus perutilis: accessit ejusdem Authoris altera Disquisitio de Officio Defunctorum, Psalmis Gradualibus & Pœnitentialibus, Litanis &c. Atrebatensis ex officina Guillelmi Riverii sub signo boni Pastoris. 1612.

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani in Suevia, Thuribulum aureum, seu de 7. Horis Canonicis Synagma. Aug. Vindel. 1622.

HIERONYMUS CATHANEUS, Italus Patavinus, è Congr. Casin. vir quàm pius tam doctus, præter Officium & Missam de S. Benedicto composuit etiam in ejusdem laudem decantatissimos illos duos Hymnos, qui in Benedictinis Breviariis impressi sunt, & cantantur in festo ejusdem, nempe ad Vesperas Laudibus Civis &c. ad Matutinum, Quidquid antiqui cecinerunt Vates &c. Diem clausit extremum an. 1554. Ita Armell. part. 1. p. 211. Hymnus verò ad Laudes Inter æternas Superum coronas compositus fuit à Petro Mauritio, cognomento Venerabili Abbate Cluniacensi; constat Strophis ix. quarum priores iv. recitamus ad Laudes, reliquas vide in Bibliotheca Cluniacensi pag. 1350. & Bibl. PP. Lugdun. edit. tom. 22. pag. 1131.

ANGELUS A NUCE, Abbas Casinensis, juris publici fecit in appendice ad Chron. Casin. quod Notis illustravit,

Officium S. P. Benedicti à mille annis Casini celebratum. Item Officium B. Mariae Virg. à mille annis Casini celebrari solitum quotidie.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

In sacro Monasterio Casinensi à nongentis, & propè mille annis præter divinum Officium in Regula præscriptum recitari consueverunt parva Officia B. Virginis & S. P. Benedicti, ex præcepto Gregorii III. & Zachariae Pontificum, prout testatur Petrus Diaconus in expositione cap. 64. Regulæ.

JOANNIS MABILLONII è Congr. S. Mauri Hymni in laudem S. Adalhardi & S. Bathildis Reginae, Officia Ecclesiae Corbeiensis propria vel nova edita vel vetera emendata; quae omnia in unum collecta typis vulgata sunt ad ejusdem Ecclesiae usum. --- Quo tempore Mabillonius in flore juventutis gravem capitis morbum ex nimio pietatis ac literarum fervore contraxerat, Corbeiam veterem à Superioribus missus fuit. Dum verò in tot sanctorum hominum, qui monasterium illud olim pietate, ac eruditione suâ illustrârunt, vitas, & historiam, quò exemplis eorum accendi posset, animum confert; incidit in historiam Adalhardi, sanctissimi quondam Corbeiensis Abbatis, cui præ cæteris impensius studuit. Cùmque legisset, Sanctum Gerardum, Corbeiensis undecimo seculo monachum; eadem fermè corporis infirmitate laborantem, atque ipse tunc conflictabatur, Adalhardi precibus & meritis convaluisse; eadem spe, & ipse fretus sanctissimum Abbatem humilibus continuisque precibus rogavit, ut, quod olim Gerardo præstiterat, sibi non denegaret. Nec vana spes fuit: quae enim medicamenta tenacis morbis vis hætenus vicebat, eadem effectum paulatim sortita, acerrimum ac diuturnum capitis dolorem levare primùm cœperunt, ac demum penitus pepulerunt. Reddito sibi Mabillonio prima cura fuit meritas Adalhardo gratias referre. Et ut in hoc etiam insisteret Gerardi vestigiis, qui, ut gratum se præberet in beneficium sibi Sanctum, ejus vitam, antiphonas, & responsoriorum in ejus festo decantanda composuerat; ipse accepti beneficii memoriam significare studuit, editis in Adalhardi laudem hymnis, qui etiam nunc in Abbatia Corbeiensis in illius festo canuntur. Hoc primùm Mabillonii peritiæ specimen Corbeiensibus probatum cùm fuisset, ab iis rogatus hymnos etiam in laudem S. Bathildis Reginae composuit; tum ad alia ejusdem Monasterii Officia propria manum ad-

Mm

movit,

movit, & vel nova edidit, vel vetera emendavit: quæ omnia in unum collecta typis edita sunt ad usum Ecclesiæ Corbeiensis. *Theoderic. Ruinart in vit. Mabill.*

DOMINICUS FOURNIER è Congreg. S. Mauri magno numero Officia Sanctorum, quorum festi dies majori solennitate in diversis celebrantur ecclesiis, composuit; è quibus Officium S. Anselmi Abbatis Beccensis, & Archiepiscopi Cantuariensis formis æneis exscriptum fuit Rotomagi an. 1721. apud viduam Vautieri. Vid. le Cerf. Bibl. Hist. Crit. pag. 135.

GUILLELMI HUGONIS VAILLANT è Congreg. S. Mauri excellentis Rhetoris ac Poëtæ in honorem præcipuorum Familiæ Benedictinæ Sanctorum Hymnos varios, eosque magnæ elegantiae composuit. Item totum S. Mauri Abbatis, ac Beatorum Eutropii & Eustellæ Officium. Le Cerf. l.c. pag. 487. Pez Bibl. Maur. lib. 1. c. 9.

JOACHIMI Abbatis Fischingani in Helvetia Cymbalum Spirituale benesonans, id est: Notabilia documenta, quomodo septem Horæ Canonice possint ac debeant cum devotione recitari. E Germanico in Latinum idioma translata. Augustæ Vindel. Sumptibus Mathiæ Wolff Bibliopol. an. 1727. in 16.

GREGORII DREHER, Monachi & Prioris Monasterii Priffingensis Directorium Clericorum, seu Tractatus de Horis Canonicis, seu Officio Divino. Ratisbonæ typis Christophori Fischeri in 4. an. 1670.

GERMANI CARTIER Dilucidatio Psalmi Ecclesiasticæ: Author ut rem commodam iis faceret, qui vel privatim legendo, vel divinis laudibus decantandis sanctissimè occupantur, concisissima, ac perspicua tamen commentatione Psalmorum dilucidationem exhibuit; cujus inter ipsam textus lineam positæ ea est perspicuitas simul & brevitatis, quæ psallenti procul, ut eum vel in minimo turbet, prophetica dictionis sensum momento aperiat. Opus judicio Censoris (Leopoldi Neustyffer S. J. Theologiæ Professoris in Universitate Friburg. Brisgoiæ) in quo non solum elucet immensus labor tum in evolvendis SS. PP. testimoniis, tum aliorum tam antiquorum, quam recentiorum interpretum autoritatibus, sed conjuncta claritas cum brevitate, profunditas cum sublimitate, ac antiquitas cum novitate. Quæ Celsissimi Prin-

cipis atque Archiepiscopi Strigonien- sis præclara de hoc Opere sensa fuerint, supra à nobis commemoratum.

MAGNOALDI ZIEGELBAUR Officium & Missa pro Festo Æternæ Electionis B. V. Mariæ in Matrem Dei. Opus MSs. Author in Tractatu de Cultu Mysterii Immaculatæ Conceptionis an. 1737. typis excuso complura in medium attulit motiva, quibus Benedictinæ Familiæ Præsules incitari possunt, pro licentia celebrandi istius Festi Apostolicæ Sedi supplices offerant preces: Ipse verò in omnem, ut ajunt, eventum Officium & Missam pro Festo hoc non jam instituto, sed, ut sperare fas est, aliquando instituendo, concinnavit.

Breviaria varia Congregationum & Monasteriorum Ordinis S. Benedicti.

Breviarium Casinense à sexcentis ferè annis manu descriptum, è quo Mabillonius Hymnum de S. Mauro protulit. Vid. Tom. I. Act. Sanctor. Ord. S. B. pag. 302. ab hoc Breviario non diversum esse opinor illud, quod in eadem Bibliotheca asservatum Hymni, qui incipit *Te Deum laudamus*, & vulgò S. Ambrosii esse dicitur, auctorem præfert *Sisebutum*, monachum, fors Casinensem. Montfaucon Bibl. Mss. Codd. pag. 219.

Breviarium Augiense antiquum cum Officiis propriis Sanctorum Patronorum Augiæ Divitis. Plura alia Mss. in pergam.

Breviarium MS. in membranis 300. annorum in 4. asservatur in Bibliotheca Telleriana. Vid. Catal. pag. 188.

Breviarium Congregationis Casinensis Venetiis 1586. & 1601. in 8.

Breviarium Congregationis Bursfeldensis. Lovanii anno 1607. in 8. Antverpiæ ex Officina Plantiniana 1669. in 8. Mirari subiit, in eo Isestum S. Bonifacii, Germanorum Apostoli, prætermisum fuisse. Dicere liceat cum Othlono, vitæ Scriptore: *Quicumque filiorum ejus, Germanorum videlicet, agnito tanti Patris labore, non eum quantacunque prævalet, veneratione amplectitur, in honore, quem parentibus exhibere debemus; Negligens invenitur.*

Breviarium Monasticum, ad usum sacri Ord. Clun. juxta regulam S. Benedicti, & ad mentem Pauli V. Pont. Max. ordinatum à Paulo Rabuffon & Clau-

Claudio de Vert, à Capitulo Generali anni MDCLXXXV. approbatum, mandato Emmanuelis Theodosii à Turre Arvernæ, Cardinalis Bullonii, Abbatis Ord. Clun. editum per Paulum Peliffon Fontanier. Parisiis Franc. Muguet & Gabr. Martin in 8. Vide Memorias Trevoltianas an. 1718. pag. 286. & de Joannis Bapt. Thiers Observationibus Ephemerides Eruditorum Parisiensium an. 1702. Tom. II. pag. 299. Tom. IV. pag. 171. Dupinii Bibl. Eccl. Tom. XVIII. pag. 283.

Aliud sed antiquius Breviarium Congregationis Cluniacensis Parisiis 1584. duobus voluminibus. Adhuc antiquius Parisiis, Thielman Kerver an. 1503. in 8.

Augiæ Majoris Brigantinæ Breviaria duo Pergamea in 8. perquam antiquius characteribus & iconibus exornata.

Breviarium Monasticum Pauli V. Pont. Max. jussu editum pro omnibus sub Regula Ss. P. Benedicti militantibus, & ad correctionem Breviarii Romani Urbani PP. VIII. auctoritate recogniti (Hymnis exceptis) accuratissimè expolitur, ejusque novis Sanctorum Officiis auctum. Tullii Leucorum ex officina Simonis Belgrand & Jo. Laurentii, Christianissimi Regis Typographorum MDCLIII. in 4. Ibidem novis Sanctorum Officiis auctum, ac accuratius emendatum & expolitur ex officina eorundem Typothetarum an. 1673. in 8. 2. vol. Ibidem typis Alexii Laurent an. 1696. in 12. 2. vol. Prodiit etiam Breviarium Monastico-Benedictinum Pauli V. jussu Parisiis in 8. an. 1645. Aliud in fol. Venetiis apud Juntas. 1616. in fol. min.

Breviarium San-Gallense, typis Monasterii, cum Directorio Perpetuo. Roschachii. 1621. in 8.

Einsidlense duobus voluminibus in maj. 8. & quatuor minore forma in 8. iteratis vicibus impressum typis Monasterii.

Campidonense quatuor volum. in 8. sæpius recusum. Congregationis SS. Vitoni & Hidulphi. Tullii Leucorum ex officina Joannis & Francisci Laurent. 1673.

Congregationis S. Mauri in Francia, anno ----

Congregationis S. Josephi in Suevia à R. P. Gregorio Krug Weingartenensi concinnatum, duobus vastæ molis voluminibus, manus oppidò P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

gravantibus, in maj. 8. an. 17... paucis gratum & acceptum.

Pannoniense Viennæ 1579. in 8. Tegernseense 1577. fol. in duas partes distinctum, typis Monasterii. Item *Cursus Marianus*, seu Officium B. V. M. Regii Monasterii S. Dionysii in Francia. Parisiis Joannes Amazeur. 1550. in 8.

Monasterii S. Emmerami Ratisbonæ. Ex officina Edeviana an. 1598.

Breviarium juxta ritum Cœnobii ad S. Emmeramum Ratisbonæ impressum Monachii expensis R. di in Christo, ac Dñi Dñi Blasii Abbatis ibidem 1571. in 4.

Breviarium secundum ritum Religiosorum Monasterii S. Albini Andegavis. Parisiis 1531. in 8. 2. vol.

Monast. S. Melanii vetus editio in 8.

Monasteriorum SS. Maximini, Naboris, Willebrordi in Diocesi Trevirensi an. 1600.

Breviarium Monasticum Latinum jussu Pauli V. ad usum Monialium Ord. S. B. dispositum, revisum & correctum secundum Breviarium Romanum, novisque auctum Officiis plurimum Sanctorum. Parisiis Petrus Debats 1690. in 8. 2. vol.

Breviarium Monialium Regii Parthenonis S. Mariæ Sueffionensis.

Breviarium Monasticum, Latine & Gallicè, ad usum Monialium O. S. Bened. cui plura Officia Sanctorum noviter approbata inserta sunt. Parisiis Franciscus Bavois an. 1725. in 8. 4. vol.

Psalterium Monasticum dispositum per hebdomadam secundum Regulam S. Benedicti cum Ordinario Officii de Tempore pro omnibus sub eadem prædicti S. Benedicti Regula militantibus; in quo Hymni novi, Officium Defunctorum, & alia multa inveniuntur. Parisiis, Lud. Sevesre an. 1707. in fol.

Psalterium Monasticum pro omnibus sub Regula S. P. N. Benedicti militantibus: cui addita sunt Propria Sanctorum Festa pro Austria Superiori & Inferiori, nec non pro Exempto Conventu Mellicensi in Austria, atque pro Bohemia & Hispania à S. Sede Apostolica approbata. Editio Nova. Neo-Pragæ typis Hampelianis impressit Johannes Mattis an. 1698. in 4.

Proprium Festorum Ecclesiæ abbatialis S. Geraldii civitatis Aureliacensis, de mandato D. Herculis Manzieri, ejusdem civitatis Abbatis & Comitum. Tutellæ Daluy 1662. in 8.

Proprium Congregationis Benedictino-Bavaricæ. Monachii 1714. in 8.

Proprium Abbatiae Dominæ Nostræ de Farmontier Latine cum Rubricis Gallico idiomate scriptis, continens Officia peculiarium festorum hujusce Monasterii secundum ritum & usum Ordinis S. B. Parisiis Gilles Lamesse. 1716. in 8.

Bref des Festes & Offices propres de l'Abbaye de Nostre Dame de la Charité d'Angers, Ordre de S. Benoist. Corrigé & augmenté à l'instance de Simonne de Maille Breze Abbessse. Première partie pour le temps d'esté. Angers Adam Mauger 1637. in 4.

Proprium Sanctorum Sanctimonialium in Monte Salisburgi. 1528. in 8.

Proprium Festorum & Officiorum Monialium Benedictinarum Congregationis de perpetua adoratione Ss. Sacramenti, approbatum à Sede Apostolica. Parisiis Joannes Hervault anno 1671. in 4.

Lectioes cum Responsorii Breviarii Cluniacensis in omnibus solennitatibus & festivitibus, per quatuor anni partes, juxta Regulam S. Benedicti ad usum Sac. Ord. Clun. Parisiis Gabr. Franc. Quillan an. 1726. in 12.

Horæ Canonice Breviarii Cluniacensis per 4. anni partes, juxta Regulam S. Benedicti ad usum Sac. Ord. Clun. Parisiis, Gabr. Franc. Quillan an. 1726. in 12.

Horæ Latine & Gallicæ ad usum Ordinis S. B. unâ cum septem Psalmis Pœnit. Hymnis, antiphonis, orationibus, aliisque Ecclesiæ precibus per totum annum. Parisiis, Jacob. Vincent. an. 1719. in 12.

Officium S. Simeonis, Monachi & Eremitæ Armenii Ord. S. B. juxta Regulas Breviarii Rom. pro usu Monachorum S. B. de Padolirone recognitum, additis D. Willelmi, ejusdem Cœnobii Abbatis piis orationibus in laudem Ss. Trinitatis, & quædam alia devotissima. Mantuæ, Aurelius & Lud. Osanna an. 1617. in 8.

Proprium Festorum Exempti Monasterii Mellicensis à Sede Apostolica approbatum. Viennæ an. 1703.

Proprium Sanctorum de Monasterio S. Emmerami. Ratisbonæ an. 1621. in 8.

Proprium Sanctorum Monasterii Metensis. Straubingæ an. 1623. in 8.

Proprium Sanctorum Exempti Ar-

chicœnobii S. Martini sacri Montis Pannoniæ; quorum Officia necdum in Breviariis Benedictinis impressa habentur, jussu R. mi ac Ampliff. DD. Placidi Leuduny, ejusdem Archicœnobii Archiabbatis. Viennæ Austriae typis Joannis van Ghelen an. 1693. Ex hoc Proprio excerpere liceat solum Festum S. Isidori, quod ad diem iv. Aprilis his verbis consignatur: S. Isidori Episcopi Conf. & Doct. Ord. S. P. N. B. Duplex. Refertur etiam S. Isidorus in Breviario Campidonensi de an. 1718. Parte Vernali prædicta die inter Sanctos Ordinis nostri pag. CCLXXI. Novissime Clariff. P. Benedictus Schmier Tract. I. Appar. Theol. prælim. §. xvii. pag. 51. col. 2. & p. 54. col. 2. hæc habet: S. Isidorus, quem Ordo noster Benedictinus pro suo Sancto veneratur, Hispalensis Ecclesiæ Præsul &c. Sequutus est, opinor, Arnoldum Wionium, Constantium Cajetanum, Gabrielem Bucelinum &c. At enim, si S. Isidorus Benedictinæ Familiæ alumnus fuisset, eum Hugo Menardus in suo Menologio nunquam prætermisisset, nec Joannes Mabillonius tam illustre Sydas ex Actis Sanctorum Ord. S. B. exclusam voluisset; ubi nec minoribus characteribus, quemadmodum alii dubii Sancti, designatus est. Quid quod Antonius Yepelius, Hispanus, in Chronico Generali Ord. S. B. ad annum 599. cap. 1. disertis verbis scribat: S. Isidorum è Syllabo Ordinis expungo, cum vitam, quam egit, & Regna, quam monachis Hispalensis Episcopus scripsit, aliam mihi sententiam injicit. Quæ verba cum Socii Bollandiani in Commentario prævio ad vitam S. Isidori §. 1. n. 5. p. 328. col. 2. retulerunt, paulò post subjiciunt. Hunc [Isidorum] dum Benedictini Scriptores Ordini suo timidius, cunctantiusque adscribunt; visum est Carmelitis in eum, velut in hæreditatem caducam manus injicere. Quid igitur Sanctum dubium, & verius extraneum in Breviario inter Festa Ordinis S. B. locum capeffere jubemus, Sanctis aliis indubiis, certis, & de sacro Ordine optimè meritis adeò prætermisissis, ut nec commemorationem de illis faciamus.

Orationaria, seu Libri Precatorii.

VEN. BEDÆ libellus precum, quem Edm. Martene & Urfin. Durand in lucem protulerunt Thef. Anecd. tom. v. pag. 483.

S. WOLF-

S. WOLFGANGI Episcopi Ratisbon. Oratio piissima, seu Paraphrasis in Psalmum Quinquagesimum. Extat apud Pezium Tom. 2. Thef. Anecd. part. 1. col. 13.

B. PETRI DAMIANI, S. R. E. Card. Episcopi Ostiensis, Preces & Orationes devotissimæ extant Operum ejus Tom. iv. pag. 1. & seq.

V. OTHLONIS, Ascetæ San-Emmeramensis, Seculo XI. Precatio Theotisca cum ejus paraphrasi Latina, edita à Pezio Thef. Anecd. tom. 1. col. 417 - 426.

S. ANSCHARI Septentrionis Apostoli Libellus precularum, Vitæ Auctor S. Rembertus, Hamburgensis Episcopus refert S. Anscharium unicuique Psalmo propriam aptasse orationunculam, quod ipse pigmentum vocitare solebat, ut ei Psalmi hac de causa dulcescerent. Hujus Opusculi videtur Cranzius in Metropoli lib. 1. his verbis meminisse: Tenemus devotionis ejus breve, sed clarissimum monumentum, libellum, Psalmorum summam paucis includentem, qui qualis fuerit in majoribus, satis attestatur.

S. ANSELMI Archiep. Cantuar. Orationes, five Precationes LXXIV. quarum prima est ad Ss. Trinitatem; aliæ ad Deum, Christum, sanctam Virginem Mariam, Angelum Custodem, Ss. Apostolos, Petrum, Andream, Johannem Evangelistam, S. Stephanum, S. Laurentium, S. Martinum, S. Benedictum, S. Dunstanum, S. Paulum Apostolum, S. Mariam Magdalenam, ultima est Prælati; ad quemcunque Sanctum Ecclesiæ suæ Patronum. Guillelmus Gemet. lib. 6. cap. 9. de Anselmo scribit, quod librum Orationum ad Sanctos ediderit: & eas esse Anselmi, non est, unde quis dubitet, nisi omnem Mss. Codicibus fidem abnegavit, inquit doctiff. Gerberonius, qui easdem inter Opera S. Anselmi edidit cum præviis singularum censuris. Proderunt etiam separatim Romæ an. 1607. in min. forma.

JOANNES, Abbas Fiscanensis, staturâ parvus, virtute ac doctrina magnus librum precum, maximè ex S. Augustini, Alcuini, aliorumque Patrum scriptis defloravit, & Agneti Augustæ sub an. 1052. obtulit, quem Mabillonius, cujus criticæ animadversiones legendæ sunt, in Analectis Tomi I. vulgavit.

GOFRIDI, Abbatis Vindocinensis, & S. R. E. Cardinalis Oratio ad Jesum, & Oratio ad Matrem Domini,

quæ sunt inter ejus Opuscula à Jacobo Sirmondo S. J. typis exscripta, decimum septimum, & decimum octavum.

LUDOVICI BARBO, Veneti, Congregationis S. Justinæ de Padua, nondum Casinensis, vitæ sanctimonia conspicui, Formula Orationis & Meditationis, quâ fertur ipsum usum sine intermissione usque ad mortem tam in Episcopali, quam in Abbatiali dignitate. Coloniae in 12. apud Constantinum Munich an. 1626.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheim. variæ Preces, & Orationes ad Sanctos, quas anno 1503. in lucem dedit. Jo. Busæus in vitæ compendio.

VITALIS RUBREVALLENSIS (Rothaller) ex Domo S. Petri Salisburgi Libellus Precationum anno 1519. Extat in Bibliotheca ad S. Emmeramum Ratisbonæ, ut in ejusdem legitur Catalogo part. 2. p. 114.

LUDOVICI BLOSII, Abbatis Lœtensis, I.) Cimeliarchion piarum Precularum. II.) Medulla Psalmodiæ Sacræ. III.) Officium Horarum de Jesu & Maria. Et alia plura. Vide ejus Opera.

ARNOLDI MICHAELIS, Ascetæ ad S. Martinum Coloniae Liber precum de anno 1553. asservatur inter Mss. Codd. ejusdem Monasterii Bibliothecæ.

DIONYSII FAUCHERII, Prioris Lerinensis, Preces Horariæ. Vid. vit. supra lib. 2.

DAVIDIS GREGORII CORNERI, Abbatis Gottwicensis, Horologium Christianæ Pietatis, per selectissimas orandi formulas ex optimis, sacris, antiquisque auctoribus infractum circa an. 1610. & Sereniff. Principi Philippo Wilhelmo S. R. I. Electori Palatino per sexaginta & amplius annos Manuale, & postea ejusdem jussu typis majoribus denuo editum Heidelbergæ typis Michaëlis Franc. anno 1688. Hoc Opus non diversum ab eo existimo, quod Auctor an. 1614. typis Ederianis Ingolstadtii excudendum dedit, & inscripsit Promptuarium Catholicæ Devotionis.

ADALBERTI GRUNDEMAN Asylum Afflictorum, h. e. Orationes devotissimæ, in quibus publicis & privatis Necessitatibus, maximè bello, pestique grassantibus adhibendæ, ex Promptuario Catholicæ Devotionis D. Corneri Abb. Gottwic. ad usum præsentis temporis, præsertim ad preces

M m 3

XL

XL. Horarum fructuosè perfolvendæ manuali forma editæ. Viennæ apud Michaëlem Richium an. 1632. in 12.

KYLIANI HALMSCHMIDT, Prioris ad Scotos Viennæ, *Hebdomadarium Marianum* in usum Claudie Felicis Imperatricis. Viennæ apud Leopoldum Voigt an. 1675. in 8.

ANGELI DE FAGGIIS, vulgò SANGRINI, Abbatis Casinensis

1.) *Opusculum de nobilissima oratione quadraginta horarum* soluta oratione. Florentiæ apud Barthol. Sermartellium, anno 1583.

2.) *Officium quadraginta horarum* vario metri genere. Ibidem apud eundem eodem anno.

3.) *Psalterium Gloriosæ Virginis Mariæ in tria Rosaria, Gaudiosum, Dolorosum, & Gloriosum*, divisum, carmine Saphico, distichis, prosaque digestum: ad calcem adest

4.) *Devota ac pia peccatoris deploratio ante SS. Mum Eucharistiæ sacramentum*, carmine heroico; ibidem apud eundem eodem anno. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 25.

Litanie binæ antiquæ in Corbeia Saxonie usurpatæ, quas Illust. Godefridus Guil. Leibnitijs Tom. I. Script. Rer. Brunswic. inseruit. Earum priorem jam ediderat R. P. Dionysius Werlenfis, Capucinus, in Philanthone (ut scribit ipse vocem) vindicato, quo Novenam S. Antonii Paduani contra Conringium defendit. Posteriorem Adolphus Overham, Asceta Corbeiensis, vir in historia patria eximius, communicavit Nicolao Schatenio S. J. qui eam inseruit suo Carolo M. Romano-Catholico contra Christianum Nifanium Bilefeldensem Superintendentem, Carolum operoso scripto Pontificiis abjudicantem edito pag. 36. Vide Leibnit. præv. Observ. I. c.

§. III.

Qui Ritualia, & quæcunque ad Sacramenta & sacramentalia pertinent, conscripserunt.

S. GREGORII Papæ I. *Liber Sacramentorū*, cujus tamen non primus fuit ipse parens, sed à superioribus Pontificibus, præcipuè Gelasio I. adornatum, meliorem in formam summa cura redegit, ut fidem facit Johannes Diaconus lib. 2. c. 17. cui Walafridus Strabo, & alii Scriptores de Divinis Officiis adstipulantur. Inter plures editiones præstantiores sunt, Vaticana,

& Pameliana, quibus tamen Menardiana ob multiplices observationes, quibus illustratur, præferri meretur. Hanc sequutus est Dionysius Sammarthanus in nova editione Operum S. Gregorii Magni Tom. III. Parisiis an. 1705. qui etiam Benedictiones, quæ in Libro Sacramentorum desiderantur, ex Lambecio vulgavit, cui Benedictionū Episcopaliū aliud ex MS. Theodericenti adjecit; post quod Liber Antiphonarius & Liber Responsalis sequuntur. Præterea S. Gregorius Stationes per basilicas, vel beatorum Martyrum cœmeteria, secundum quod hætenus plebs Romana quasi eo vivente certatim discit, sollicitus ordinavit: per quas & ipse simul discurrens, dum adhuc eloqui prævaleret, viginti homilias coram ecclesia diverso tempore declamavit: reliquas verò ejusdem numeri dictavit quidem, sed lassitate stomacho languore continuo aliis pronuntiandas commisit. Vid. Jo. Diac. in vit. I. 2. n. 6.

S. ALDHELMII, Shirburnensis in Anglia Episcopi, *Epistola* 44. inter Bonifacianas de Pasche celebratione, quam sub annum 593. jussu cujusdam Concilii in Anglia Episcoporum scripsit Gerontio Regi, simulque cunctis Dei Sacerdotibus per Domnoniam, occidentalis regni Britannie provinciam, conversantibus, ut eos itidem ad catholicum pascha cum Romana tonsura adduceret. Excerpta epistolæ videtur apud Mabill. Annal. Ben. Tom. I. Lib. xviii. n. 56. p. 619. Inscribitur verò epistola de erroribus Britannorum, sive de Circulo Paschali, de quo Opere (jam deperdito) Beda cap. 18. l. 5. testatur.

CEOLFRIDUS Abbas Girwenfis Monasterii in Anglia ad preces & postulata Naitoni Pictorum Regis scripsit epistolam anno 715. prolixam & eruditam adversus Scotos tum de tempore celebrandi paschalis celebritatis, tum de tonsuræ modo, quem à Clericis observari oporteret. Hanc epistolam Naitonus in frequenti subditorum suorum conventu legi jussit, eaque lecta actis Deo gratis supplex professus est, se hoc paschæ tempus cum tota sua gente observaturum, daturumque operam, ut Clerici ac Monachi omnes Romanam tonsuram admitterent, quod statim regia auctoritate executioni mandari curavit. Ceolfridi epistolam servavit V. Beda Lib. V. Hist. Eccl. cap. 22, unde accepit

cepit Speelmannus pag. 220. Tom. I. Concil. Britan. accepere cæteri Conciliorum editores ad an. 714. cum circa an. 709. scriptam colligat Norisius Dissert. 3. de Cyclo Paschali Raveñate pag. 158. Vid. Mabill. Annal. tom. 2. p. 368. Oudin. de S. E. tom. 1. p. 1665. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 3. p. 1025.

ECBERTUS Monachus Lindisfarrensis in Anglia circa an. 728. defunctus apud Huenfes Monachos in Scotia, quos libro de Paschali observatione erudit, ut ex variis Bedæ locis notavit Lelandus cap. 66.

AMALARIJ FORTUNATI *Epistola de Cerimoniis Baptismi* ad Carolum M. scripta ab Henr. Canisio sub Alcuini nomine edita fuit Tom. VI. Antiquar. Lect. p. 366. & Tom. II. edit. novæ pag. 543. atque inter Alcuini Opera pag. 1151. Illam verò Amalario vindicat Codex Petavianus, teste Sirmondo in Notis ad Theodulfi Aurelianensis Librum de Ordine Baptismi Tom. II. Operum pag. 943. V. Fabric. l. c. lib. 1. pag. 212.

S. BENEDICTI junioris, seu Anianæ Abbatis *Opusculum de iterationis Baptismatis pernicie vitanda*, quod Stephanus Baluz. an. 1700. Parisiis edidit Tom. V. Miscellan.

B. RABANI MAURI Liber de Sacris Ordinibus, Sacramentis Divinis, & Vestimentis sacerdotilibus extat Opp. Tom. VI. pag. 50.

RATRAMPNUS Corbeie veteris Theologus Seculo IX. Ritus Romanos adversus Photii Capitula, aliorumque Græcorum sugillationes jussu Gallie Episcoporum edito libello doctissime defendit, Edidit Acherius in Spicilegio, uti jam aliàs diximus.

S. DUNSTANUS Archiepiscopus Cantuariensis inter præstantis ingenii doctrinæque foetus protulit etiam

Formulam Benedictionum Archiepiscopaliū lib. iii. Pitf. æt. 10. pag. 179.

HERIGERI Abbatis Laubiensis *Dialogus de dissonantia Ecclesie circa Adventum Domini* sub sua & Adelboldi persona, Leodiensis Clerici, postea verò Episcopi Ultrajectensis. Opus ineditum. Quæ autem fuerit hæc Ecclesie dissonantia circa Adventum Domini, discimus ex Apologetico Abbonis Floriacensis Abbatis, in cujus fine hæc verba leguntur: *De initio etiam adventus, qui ante nativitatem Domini per singulos annos agitur, aliquando error gravissimus extitit, aliis inchoantibus post V. Kal. Decembris,*

aliis ante: cum nunquam plus quatuor hebdomadas, & saltem unam diem adventus habeat. Cumque de ejusmodi diversitate soleant contentiones in Ecclesia crescere, concilio determinandum est, ut omnes, qui in ea vivimus, unum sapiamus. Hæc Abbo. Qui Adventum Domini prolixiorē faciebant, fulciebantur veteri Gallorum more, qui Quadragesimam unam ante Natale Domini præmittebant, initio ducto à festo S. Martini. Mabill. tom. IV. lib. 52.

BERNONIS Abbatis Augiensis anno 1048. defuncti *Dialogus cum Gerungo Monacho de Quatuor Temporū jejuniis per sua Sabbatha observandis*, ad Aribonem, Archiepiscopum Moguntinum in Bernardi Pezii Anecdotis Tom. IV. Part. II. pag. 55.

--EJUSDEM *Epistola* ad eundem Aribonem de quatuor Adventus Dominicis ante Festum Nativitatis Christi celebrandis pag. 41. Monet verò Cl. Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. p. 642. de hoc Bernonis Scripto videndum esse Sigebertum Gemblacensem cap. 156. de S. E. & Epistolam Trevirensium ad Leodienses editam ab Edmundo Marthene Tomo I. Anecd. pag. 305. seq. ubi *Regula Bernonis* appellatur.

S. BRUNONIS ex Monacho Astenfis in Liguria Abbatis Casinensis, ac demum an. 1110. Signiensis Episcopi *De Sacramentis Ecclesie, mysteriis atque Ecclesiasticis ritibus* Tractatus, qui in ejus Operum volumine II. habetur, Venetijs an. 1651. Edidit etiam Dacherius Tom. XII. Spicilegii pag. 79. Sed in nova ejus editione est omisus.

PASCHALIS II. Pont. Max. *Epistola ad Pontium Abbatem Cluniacensem de non porrigenda communione intincta.*

„ In sumendo corpore & sanguine
„ Domini, inquit, juxta Cyprianum
„ Dominica traditio fervetur, nec ab
„ eo, quod Christus magister & præcepit & gessit, humana & novella
„ institutione discedatur. Novimus
„ enim per se panem, per se vinum
„ ab ipso Domino traditum. Quem
„ morem sic semper in sancta Ecclesia
„ conservandum docemus, atque
„ præcipimus, præterquam in parvulis,
„ & omnino infirmis, qui panem
„ absorbere non possunt. „ Communio
„ igitur id temporis sub duplici specie
„ panis & vini sic in usu erat, ut
„ emergente casu necessitatis sub una
„ tantum specie porrigeretur, nempe
„ dia-

diaconus digitum in calice intingebat, quem sacro sanguine stillantem parvulis porrigebat: infirmi verò & ægroti sub sola panis specie sacram synaxim accipiebant. Paschalis epistolam cum aliis ejusdem edidit Labbeus Concil. Tom. XII. col. 999. cui subjecit Notam Severini Binii, quæ ut ea, quæ Paschalis de non porrigenda communione providè ordinavit, benè accipiantur, legenda est.

S. UDALRICI Monachi Libri tres de Ritibus Cluniacensium, quorum alii ad divinum Officium, alii ad regularem disciplinam, alii ad varios Monasterii Officiales pertinent. Primi huc spectant, ex quibus excerpta vide apud Mabill. Annal. tom. 3. l. 42. pag. 389. ad an. 927.

GHILIELMI DE LAUDINO Liber Sacramentalis, qui extat m^s in Bibliotheca Ecclesiæ Helenensis in Regno Arragoniæ, unde locum quendam descripsit Stephanus Baluzius, & inseruit additioni ad cap. iv. Petri de Marca de Concord. Sacerd. & Imp. pag. 856. Solebant verò veteres nomine libri Sacramentalis seu Sacramentarii eum librum designare, qui Collectiones & ad Missas Præfationes continebat.

HUGONIS MENARDI è Congreg. S. Mauri Notæ & Observationes in Librum Sacramentorum S. Gregorii, quem anno 1642. Parisiis in 4. typis mandavit. Hæ Notæ & Observationes cum eruditione sacra & ecclesiastica sint refertissimæ, in nova Operum S. Gregorii M. editione à Dionysio Sammarthano è Congr. S. Mauri an. 1705. accurata Tomo III. recusæ fuerunt.

DOMINICUS GALLI, Romanus, Monasterii S. Pauli extra urbem Alumnus ab anno 1633. & in Congr. Casin. Decanus, Sacrorum Rituum Magister peritissimus æquè ac diligens, anno Jubilæi 1650. in Basilica Divi Pauli Pœnitentiarius, & Sacratio Præfectus, mysticos Ritus, qui ibidem eo sanctissimo tempore peraguntur, ad posterorum eruditionem in libellum rededit, & vulgavit cum hoc titulo:

Sacri Ritus, quibus ab Eminentissimo & Reverendissimo DD. Marcello Cardinali Lantes, Sacri Collegii Decano referata est Porta sancta Basilicæ Divi Pauli anno Jubilæi 1650. Innocentio X. feliciter regnante, observati à Dominico Gallo, ejusdem Basilicæ Magistro Cereemoniarum; Romæ ex Typogra-

phia Francisci Caballi anno 1650. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 153.

BERNARDI BISSI, Liguris, Genuensis, è Congreg. Casin. Hierurgia, five Rei Divinæ peractio, Sac. Rituum, & Ecclesiasticarum Cereemoniarum ea omnia complectens, & exactissimè tradens, quæ alibi sparsa reperiuntur, quæque ad omnes omnino Ecclesiasticas functiones pertinent. Mytheria insuper omnia ex sanctis Patribus, aliisque probatissimis Authoribus excerpta aperiuntur ad mentem summorum Theologorum; Præcepta obligantia confirmantur; Dubia occurrence diluuntur. Univerfa quidem, prout præcipuè conferunt ad praxim. tom. 2. in fol. Genuæ ex typographia Josephi Bottarii. Præstantis hujus Operis præter alios Mabillonius cum laude meminit Itin. Italic. pag. 226.

PLACIDI PUCCINELLI, Abbatis Titularis è Congr. Casin. Cereemoniale Ecclesiasticum, præcipuè pro Abbatibus; extat Ms. in Bibliotheca Monasterii ad S. Simplicianum Mediolani, teste Armellino l. c. part. 2. pag. 155.

BENEDICTUS BACCHINUS Abbas S. Mariæ de Lacroma Congr. Casin. inter Ritualium Scriptores meritò referendus est, qui præter ea, quæ in Notis & Observationibus suis in Agnelli Librum Pontificalem copiosè de sacris Ritibus commemorat, duo volumina ex pergamento descripsit, quæ cum anno 1698. Romæ esset, Eminentiss. Card. Caraffa, cujus memoria nunquam intermoritura est, apud pios & sacrarum literarum cultores, propriis manibus è scrinio accepta ipsi exhibuit, & humanissimè ea describendi copiam fecit. In eorum uno describuntur ritus benedicendi Fontis, & Baptismatis administrandi; in altero sacrarum Ordinationum cereemoniæ & preces. Figuris plurimis ornatur utrumque volumen pro seculari genio non spernenda arte depictis, quæ ritus ipsos & mysteria ob oculos ponunt. Notas etiam cantus videre est verbis alicubi adjectas. Litanæ adjiuntur in eo, quod Baptismi ritus exhibet, in quibus S. Benedictus & sancta ejus Soror Scholastica invocantur. Scripta omnia caractere Langobardico, & spectasse ad Ecclesiam Beneventanam, seculumque undecimum probant postremi ex adjectis versibus, quos, si lubet, vide in Observationibus Bacchini ad vitam

Da-

Damiani Ravennatis Episcopi, Agnelli Lib. Pontif. quem Lud. Ant. Muratorius Tomo II. Scriptorum Rer. Italic. inseruit, ubi locum primum obtinet.

PETRUS MARIA JUSTINIANUS, Italus, Genuensis, ex nobilissima familia, Monachus Casinas, Episcopus Sagonensis anno 1726. creatus elucubravat

Dissertationem de variis Gentilium Ritibus, quos Christiana Ecclesia sanctificavit, atque suum in usum convertit. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 127

MICHAELIS BAULDRY, primùm Latiniacensis, tum verò Venerabilis Ecclesiæ Malteacensis Cathedralis, ac Regularis Ord. S. B. Magni Prioris

Manuale Sacrum Cereemoniarum juxta ritum sanctæ Romanæ Ecclesiæ, in quo omnia, quæ ad usum omnium Cathedralium, Collegiatarum, Parochialium, Secularium, & Regularium Ecclesiarum pertinent, accuratissimè tractantur. Operis præstantiam probant iteratæ editiones, quarum quarta mihi visa, supra cæteras Parisienses emendata fertur, novisque additionibus locupletata; addita Quinta Parte loco Cereemonialis Episcoporum. Venetiis anno 1703. apud Paulum Balleonium in 4.

CAMILLI MANCINI, Siculi, Catanensis, è Congreg. Casin. Cereemoniale Episcoporum, seu Benedictionum, ubi ea omnia, quæ de Romano Pontificali Authores hucusque scripserunt, examinantur juxta ritus S. Romanæ Ecclesiæ. Extat Ms. in Monasterio apud S. Nicolaum de Arenis. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 110.

JOHANNES MABILLONIUS in Itinere itanico vetus Sacramentarium ante mille annos scriptum, in Bobiensi Monasterio reperit, quod ad Liturgiam Gallicanam pertinere demonstravit vir doctissimus, & propterea Gallicanum vocavit. Extat Musei Italici tom. 1. part. 2. quod excipit antiquus liber pœnitentialis, in quo multa scitu digna occurrunt ad veteris disciplinæ ecclesiasticæ cognitionem. In ejusdem Musei tomo altero continentur antiqui libri Rituales Sac. Rom. Ecclesiæ, qui Ordinis nomine comprehendi solent, plerique antea haud vulgati; & si jam editi, ob novas accessiones, & Notas quandam novitatis gratiam præferentes. Operi pretium addit

P. Ziegelbauer Hist. P. IV,

præmissus in Ordinem commentarius, in quo præcipuos Romanæ Ecclesiæ ritus explicat Mabillonius. Ad historiam pertinet, quòd Cl. Editor narret malam gratiam, quam Christophorus Marcellus Corcyrensis Archiepiscopus editione Rituum Ecclesiasticorum S. R. E. Venetiis an. 1516. facta Romæ iniverit à Paride de Crassis, cereemoniarum Magistro, plagii ex Augustini Piccolominei Opere de sacris cereemoniis commissi accusatus, & ob prodita vulgo rituum mysteria cum libro suo ad ignem postulatus. Sed Mabillonius defendit Marcellum, & his omnino verbis primum caput Tomi II. claudit. *Tantæne animis caelestibus iræ?* Ruinart in vit. Vide etiam Act. Erud. Lips. an. 1690. pag. 292. Ernest. Tenzel. Colloq. menstr. an. 1690. m. April. pag. 345.

-- EJUSDEM MABILLONII *Discussæ Quæstiones duæ: Prima de ritu inhumandi Presbyteros; altera de ritu probandi sacras Reliquias per ignem.* Utraque extat ad calcem Epistolæ De Cultu Sanctorum Ignorum, quæ in 4. Parisiis apud Petrum & Imbertum de Bas 1698. excusa fuit.

EDMUNDI MARTENE è Congreg. S. Mauri *De antiquis Ecclesiæ Ritibus Libri IV.* collecti ex variis insigniorum Ecclesiarum Libris Pontificalibus, Sacramentariis, Missalibus, Breviariis, Ritualibus, seu Manualibus, Ordinaris, seu Consuetudinibus cum manuscriptis tum editis; ex diversis Conciliorum Decretis, Episcoporum Statutis, aliisque probatis Auctoribus permultis. Cum verò quatuor hi libri nec eodem tempore, nec loco, & quod plus est, nec sub eodem titulo typis vulgati fuerint, unum post alterum referam.

De antiquis Ecclesiæ Ritibus, rel. Liber I. complectens historicum de Disciplina in Sacramentorum administratione Tractatum. Pars I. in qua de Baptismo, Confirmatione, & Eucharistia agitur. 4. Rotomagi, sumptibus Guillelmi Behourt an. 1700. Hic est tomus I.

De antiquis Ecclesiæ Ritibus rel. Libri I. Pars secunda, in qua de Pœnitentia, Extrema Unctione, Sacris Ordinationibus, & Matrimonio agitur. in 4. ibid. apud eund. 1700. Hic est tomus II.

De antiquis Ecclesiæ Ritibus; rel. Tomus tertius, complectens librum secundum & tertium, in quibus Ritus ad sacras benedictiones, atque ad disciplinam

Nn

nam

nam Ecclesiasticam spectantes, commentariis illustrati representantur, in 4. ibid. apud eund. 1702.

Tractatus de antiqua Ecclesiae Disciplina in divinis celebrandis Officiis, varios diversarum Ecclesiarum ritus & usus exhibens, Italiae, Germaniae, Hispaniae, Angliae, & maxime Galliae. in 4. Lugduni, sumptibus Anisson & Possuet 1705. Hic tractatus est liber quartus universi Operis de antiquis Ecclesiae Ritibus, quod cum augmentis praelo iterum subjectum fuit Venetiis an. 1736. & 1737. Recensionem vide apud Dupinium, Cersium, Acta Erud. Lips. an. 1739. pag. 433. ubi editio Antuerpiae, typis Jo. Bapt. de la Bry an. 1736. & 1737. fol. allegatur.

ANGELI MARIE QUIRINI Enchiridion Graecorum, quod de illorum dogmatibus & ritibus, Romanorum Pontificum Decreta, post schismatis epocham, edita, nunc primum in unum collecta complectitur; Ad Benedictum XIII. P. O. M. Beneventi an. 1727. in 8. Praeter Syllabum Romanorum Pontificum, quorum Decreta exhibentur, Prolegomena paginas faciunt duas supra quadraginta. Scribendi occasionem nactus est, quo tempore Corycensis fuit Episcopus: cum enim Insulani partim Graecae partim Latinae adhererent Ecclesiae; interest Archiepiscopis scire, quid Romanus Pontifex in Ecclesiae Graecae aedibus minus probet, vel etiam in reprehensionem vocet. Discimus id ex Auctoris literis 3. Jan. An. 1725. ad Pontificem datis; in quibus de statu suae dioecesis, quemque illius regendae modum haecenus tenuerit, primo illum edocet, tum de quibusdam rebus consilium ejus efflagitat. His literis duae responsoriae epistolae annexae sunt, quarum prima à Pontifice, altera à Cardinali Curtio Origo, nomine Congregationis, cui praefectus est, exaratae fuerunt. Utramque hanc epistolam excipit Bulla Pauli V. ad Metropolitanum, & ad Episcopos, totamque Gentem Russiae, in qua Decreta de Quaestionibus in hoc Opere agitatae exhibentur. Caeterum Em. Author seu Editor Opus suum luce publica donavit, cum Benedictum XIII. P. M. Beneventum comitaretur. Legenda etiam est Eiusdem extrema Epistola ad Benedictum XIV. Decad. I. Epistolarum, Brixiae anno 1742.

§. IV.

Qui de celebratione Missae, rebusque aliis ad eam attinentibus scripserunt.

S. GREGORII I. Pont. Max. Liturgia, sive Missa cum Georgii Codini Graeca versione typis mandata fuit à Friderico Morello Paris. 1595. recusa in auctario Biblioth. Patrum Duaceno Tom. 2. pag. 369. & in Biblioth. Patrum Paris. 1644. & 1654. Tom. XII. Fatendum verò est, S. Gregorium potius esse collectorem & correctorem, quam primum auctorem. Quae enim Missa, seu preces, quibus Sacrificium peragitur Eucharisticum, in S. Gregorii Sacramentario continetur, haud ab illis recedit, quae in Gelasii habetur Missali, quod in lucem misit Josephus Maria Thomasius, & utriusque Missae diversitas in eo tantum consistit, quod Collectae, ut vocamus, variant. Ex quo sacrae Liturgiae antiquitas nemini non perspecta habetur; siquidem duo Pontifices Gelasius & Gregorius id, quod à majoribus fuerat traditum, collegerunt, & quaedam brevius exposuerunt. Legi meretur S. Gregorii Epistola XII. lib. IX. quae se (ut nonnulli mirabantur) in ordinandis Missae ritibus nullatenus eos à Constantino-politana emendicasse & in Romanam Ecclesiam invexisse protestatur.

S. ILDEPHONSUS ex Abbate Monasterii Agaliensis Archiepiscopus Toletanus (cujus aevi Missas confici pro aliquo festo die Christi Domini, Mariae Virginis Deiparae, aut Sanctorum solenne erat) à Cixila, scriptore vitae, duas Missas in honorem SS. Martyrum Cosmae & Damiani, quibus Agaliense Monasterium dedicatum erat, composuisse memoratur. Eodem teste Missam composuit in honorem S. Leocadiae Virginis & Martyris. Item Missam de B. Maria Virgine, sive de ejus Annuntiatione, quae nunc XV. kal. Januarii in tota Hispania celebris est sub titulo *Expectationis Partus*, alias *de nuestra Sen nora de la O*, ut vulgus loquitur, propter antiphonas ab hoc die, quarum principium ab *O* litera, seu vocandi interjectione concipitur, usui praescriptas. Joannes Bapt. Perezius, Bibliothecarius Ecclesiae Toletanae doctissimus juxta ac diligentissimus, librum allegat, qui *Breviarii Muzarabis* partem continet, & ab ea titulum habet. Hic liber, inquit,

inquit, in magno pretio habendus: nam septem Missas de B. Maria credo esse compositas à Divo Ildephonso; primum ex stylo, deinde quia Cixila Archiep. Toletanus in vita D. Ildephonsi ait illum edidisse septem Missas de B. Maria. Vocant autem Moz - arabes Missas, non totum officium, sed quaedam quasi praecambula, sive adhortationes ad celebrandum tale officium. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Vet. tom. I. p. 290.

AMALARIUS Abbatis Eclogae de Officio Missae, quas V. C. Stephanus Baluzius ex vetustissimo codice celeberrimi monasterii S. Galli in Appendice Capitularium tomo 2. col. 1352 vulgavit. Eisdem Joannes Mabillonius exhibuit inter probationes librorum Ritualium Musei Italici tomo 2. pag. 549.

REMIGIUS Autissiodorensis S. Germani doctissimus juxta ac piissimus Monachus seculo IX. scripsit Expositionem de celebratione Missae, sanctorum Patrum sententiis & autoritatibus confirmatam: quae extat Tomo VI. editionis secundae Bibliothecae Sanctorum Patrum Margarini Bignaei anni 1589. Exposuit, inquit Sigebertus Libro de Vir. Illust. cap. 123. Canonem Missae, quid à quibus in ea sit positum vel additum demonstrans. Extant autem haec omnia in Bibliotheca Veterum Patrum ultimae editionis Lugdunensis, quae anno 1677. accurata fuit, Tomo XVI. p. 952. In Bibliotheca Longipontis Ordinis Cisterciensis in Episcopatu Sueffionensi, Liber Remigii msc. de Indumentis Ecclesiasticis habetur. Casimirus autem Oudinus Tom. II. de S. E. pag. 331. opinatur, hunc librum vel esse unum & idem opus cum Expositione Canonis Missae, vel partem quandam hujus operis. Superiores Ordinis nostri recte facturi sunt, si priusquam Religiosos suos Sacerdotio initiari curent, eisdem praecipiant, ut Remigii hujus sapius laudatam Expositionem de celebratione Missae haud perfunctorie perlegant: fieri enim non potest, ut ex attenta ejusdem lectione non capiant de tremendo Missae Sacrificio documenta ut cum maxime salutaria. Sunt tamen, ut nihil dissimulem, qui Opusculum hoc Alcuino tribuerunt; inter quos est Georgius Eccardus. Eius ratio est, quod libellus iste c. XL. de Divinis Officiis constituat.

B. RABANUS MAURUS libro I. de Institutione Clericorum cap. 32. & 33. agit de Missae Officio & Ordine P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

secundum ritum Romanae Ecclesiae. Tanti Praefulis doctrina ab omnibus Sacerdotibus magni facienda est.

B. NOTKERI BALBULI, Sancti Gallensis Monachi Liber Sequentiarum in lucem editus è ms. codice Imperiali ac Principalis Monasterii Sancti Emmerami Ratisbon. Ord. S. B. à Bernardo Pezio Bibliothecario Mellicensi Thes. Anecd. Noviss. Tom. I. part. 1. pag. 16. Multa alia composuit B. Notkerus, sed praecipuam laudem retulit à Sequentiario, de quo cap. IV. vitae haec narrat Ekkeardus: „Venerabilis Abbas S. Galli Udalricus, pia memoriae, hujus nominis „sextus, in legatione Regis Fiderici „secundi, postea Caesaris, venit Romanam ad Innocentium tertium Papam missus. Cumque de multis „esset sermo eorum, & plura conferrent ad invicem, accidit Missam celebrari ante Apostolicum de Spiritu „Sancto cum Sequentia, Sancti Spiritus „ritus assistit nobis gratia, praesente Abbate. Fecerat & ipse idem Papa de „Sancto Spiritu, videlicet Veni sancte Spiritus. Peractis Missis & orationibus convenerunt iterum ad fabulandum, & inter caetera requisivit Papa Abbatem dicens: „Quis „fuit Notkerus tuus? quomodo agis „diem anniversarii ejus? Erant enim „Romae aliqua scripta de eo in libris „Sequentiarum, quae ipse Papa legerat. Respondit Abbas, simplicem Monachum eum fuisse in domino sua, de nobilissimis terrae ortum, „valde sciolum, & sanctum. Ad „quem Papa: Agisne festivitatem „ejus? Cui ille: Non, Domine: „scimus, quia sanctus est privatim „tantum: agitur de eo sicut pro alio „defuncto. His verbis Papa commotus, ô nequissimi, inquit, malo vestro! tanti tamque sanctissimi viri, qui erat plenissimus Spiritu Sancto, non facitis memoriam? Quod „hujus festivitatem non celebratis, „infelices eritis. „Haec Ekkeardus in vita. Hoc igitur principium Sancti Gallensibus fuisse existimant Bollandiani, annuè S. Notkeri memoriam privato saltem cultu prosequendi die 6. April. in Not. ad cap. 4. pag. 590. col. 2. lit. p.

B. HERMANNI CONTRACTI, Augiensis Ascetae, Sequentias de Ascensione Domini Rex omnipotens &c. De Assumptione Beatæ Virginis Ave preclara Maris Stella &c. De Spiritu Sancto Veni Sancte Spiritus, & emitte caelitus

caelitus &c. commemorat Joannes Egon de Vir. Ill. Aug. Div. p. 11. c. 28.

ALFRICUS Abbas S. Albani in Anglia, cujus *Liturgia*, quam ad usum Monachorum suorum composuit, à Mathæo Parisiensi laudibus celebratur, quas in eandem ceu apprimè commodam etiam Pitseus confert in Append. de Ill. Angl. Script. Cent. 1. pag. 823. adde Baleum Cent. x. pag. 38.

BERNONIS, Abbatis Augiæ Divitis, *Libellus de quibusdam rebus ad Missæ Officium pertinentibus*, editus primum Parisiis anno 1518. in 4. apud Henr. Stephanum Avum, & Venetiis an. 1572. in 8. & in Collectione Melchioris Hittorpii Scriptorum de Ecclesiasticis Officiis Coloniae an. 1568. & in Parisiensi 1610. & in Bibliothecis Patrum Parisiensibus, Coloniaensi, & Lugdunensi Tom. xviii. pag. 6. Cæterum hic *Bernonis* libellus vel eâ causâ magni faciendus est, quòd Romæ eo tempore se fuisse testetur, quò symbolum CPolitanum ab Ecclesia in Missæ Sacrificio fuit admissum.

V. HILDEBERTI, Cenomanensis Episcopi, *Liber de Expositione Missæ*, quem inter ejus Opera an. 1708. Parisi. in fol. edidit Antonius Beaugendre è Congr. S. Mauri; cuique subnexuit ejusdem Hildeberti *Poëma de Myslerio Missæ*. Ex hoc duos primos versus *De Evangelio* afferre placet:

*Inde sinister sum Domini sacra verba leguntur,
Plebs baculos ponit, stat, retregitque caput.*

Hic *Hildebertus* alludere videtur, inquit in Notis Cl. Editor, ad veterem fidelium consuetudinem, quâ etiam Laici divinis Officiis aderant nonnisi stantes; sed quibus indulgebatur baculorum gestatio, ut prolixioribus solemnitatibus assistentes, baculis innixi minùs fatigarentur; quem ritum, ut notavit author modernus vitæ piissimi D. de Chastevill, etiamnum observant Maronitæ, in quorum ecclesiis ad introitum præstò sunt plures baculorum fascies, è quibus quilibet ingrediens unum fumit, ut stans ad officium secundum illorum consuetudinem, minùs fatigetur, quos tamen ad Evangelium & ad sacræ Hostiæ elevationem deponunt. Nam, ut notat Tertullianus de oratione c. 12. *in conspectu Dei vivi assidere, Angelo adhuc orationis assistente irreligiosissimum est*, nisi, ut ait, exprobramus Deo, quòd nos oratio fatigaverit. Hunc porrò stationis ritum Monachorum proprium fuisse ipse Hildebertus in-

nuit, dum Sermone 3. in festo S. Petri, inter molestias, quas ad meritum illis ferendas esse suadet, numerat ægritudines è *longinqua in choro statione* provenientes. De qua in choro statione etiam Clericis imposita vide Edm. Martene è Congr. S. Mauri in celebri Tract. de Div. Offic. c. 3. n. 12. ubi de hoc fusè & eruditè.

ODONIS ex Abbate S. Martini Tornacensis Episcopi Cameracensis *Brevis Expositio in Canonem Missæ* divisa in quatuor distinctiones, quæ seorsim prodiit Coloniae sine anno in 8. cum *Fr. Titelmanni* libro ejusdem argumenti, Antverpiæ an. 1523. Lugduni an. 1556. inde in Bibliothecis Patrum Parisi. 1575. tom. iv. & 1589. 1624. 1644. tom. vi. & Colon. xii. & Lugdun. Tom. xxi. pag. 221. Teste Possevino Appar. Sac. tom. 2. p. 531. primus fuit *Odo*, qui Canonem Missæ Commentariis illustravit.

PETRI Abbatis Cluniacensis, cognomento *Venerabilis*, *Nucleus de Sacrificio Missæ* post Hildebertum & Rupertum Tuitiensem editus est in Romana editione de Catholice Ecclesiæ Officiis ac ministeriis an. 1591. in fol. & in tom. x. Bibl. PP. Parisi. 1644.

CLEMENS VI. edidit Missam pro mortalitate: *Recordare Domine Testamenti tui*. Possev. App. Sac. p. 337.

OLIVERIUS DE LANGHE, sive *Longus*, Prior ad S. Bavonem juxtà Gandavum circa an. 1450. scripsit de *Defectibus circa Missam*. Ejus lucubratio, teste Valerio And. pag. 706. & Swertio pag. 588. asservatur inedita in Bibliothecis Lovaniensibus & Gandavensibus.

JOHANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, *Resolutiones dubiorum circa Missarum celebrationem occurrentium*. De hoc Opere videlicet Chevillierium, ubi narrat, quàm sæpè fuerit, & quibus locis impressum. Item epistolam Joannis de Lapide Carthusiani de Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum. *Mich. Maittaire Annal. typogr. pag. 34.* Erat Trithemius S. Annæ, Christi Avia, & B. V. Mariæ Matri devotus, in cujus honorem Officium Missæ & Sequentias composuit, quæ anno 1503. lucem publicam aspexerunt. Busæus in vit. synopsis. Cùm anno 1498. brachium S. Hildegardis Abbatissæ impetrasset, scripsit de eadem Sancta *Sequentiam* hoc initio. *Laus sit tibi Domine.* . . Item de S. Ruperto Confessore, & integrum Missæ Officium rogatu *Gudæ Spechtin* Monaste-

nafterii Abbatissæ. Plura memoravimus in vita.

VENERABILIS GERARDI BELGÆ *Explicatio Sacrificii Missæ*. Extat Opp. Part. iv. typis Monasterii S. Galli anno 1641. in 16.

JOANNIS A PASTURA Prioris Gemblacensis Expositio Canonis Missæ. Lovanii an. 1560. in 8.

DIDACUS à S. JOSEPHO in Montis Serrati sacra & venerabili æde religionem professus, in Gymnasio autem seu Collegio Hieraciensi Sodalibus publici juris fecit

Manual Ecclesiastico, y Ceremonial de la Missa, y Officio divino, conforme à las Reglas y Rubricas del Missal, y Breviario Romano, y Ceremoniale de los Obispos. id est: *Manuale Ecclesiasticum & Ceremoniale Missæ & Officii Divini, conforme Regulis & Rubricis Missalis & Breviarii Romani, atque Ceremonialis Episcoporum.* Pampelone an. 1633. in 8. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.

ALBERTI, Abbatis ad S. Paulum in Carinthia *Scena Domnicæ Passionis*, seu *Celebratio Sacrificii Missæ*. in 12. sed ubi, quo anno, & cujus typis excusa fuerit, more suo reticet Author Histor. Univers. Salzburg. pag. 245.

COELESTINI TURNER, San-Udalricani Tractatus de *Sacrificio Missæ*. in 12.

BERNARDUS WEIBEL, Constantiensis ad Lacum Podamicum in Suevia, Monachus Eremitanus in Helvetia, ac Theologiæ Professor in Universitate Salisburgensi librum in lucem dedit de *Sacratissimo Missæ Sacrificio* in 12. Salzburgi an. 1662.

JOANNIS TOWNSON Angli Lambfringensis *Brevis Expositio Missæ*. Hildesii an. 1703. in 12.

JOANNIS MABILLONII è Congr. S. Mauri *De Liturgia Gallicana Libri III. in quibus veteris Missæ, quæ ante annos mille apud Gallos in usu erat, forma ritusque eruuntur ex antiquis monumentis, Lectionario Gallicano hætenus inedito, cum tribus Missalibus Thomasiensis, quæ integra referuntur: accedit Disquisitio de Cursu Gallicano, seu de Divinorum Officiorum origine & progressu in Ecclesiis Gallicanis.* in 4. Parisi an. 1685. apud viduam Edmundi Martini & Joannis Boudot.

Cùm vir doctissimus iter literarium ingressus Germaniam adiret, ad Luxoviense Monasterium accessit, atque inter semilaceras veteris ejus loci Bi-

bliothecæ reliquias invenit antiquissimum Lectionarium literis Franco-Gallicis, seu Merovingicis scriptum, quod in sacris ad legendas prophetias & epistolas cum Evangelii ante annos mille apud Gallos in usu fuerat. Re post reditum maturius expensa, accuratèque digesta, hoc de argumento singularem edidit tractatum: in quo Liturgiæ Gallicanæ, qualis ante Carolum Magnum apud majores suos recepta erat, veram formam, genuinòsque ritus explicavit. Opus in tres libros distribuitur. In primo tota Liturgiæ Gallicanæ ratio, vetus sacrae supellectilis apud Gallos suos, ecclesiarumque forma & apparatus describitur, & illustratur. Argumentum hætenus obscurissimum, & à nemine, nisi irritò conatu, tentatum; deficientibus quippe hujus rei idoneis monumentis. Quæ fuerit etiam majorum suorum per id tempus de Evcharistia fides & persuasio, in exordio & sine libri exponitur. Secundus Liber exhibet Lectionarium Gallicanum, continens lectiones prophetiarum, epistolarum, & evangeliorum per totum annum in Missa, & in aliis majorum solemnitatibus officiis recitandas: quibus omnibus lucem afferunt Mabillonii observationes subjectæ. Tertium Librum constituunt Missalia tria antiquissima, Gothico-Gallicanum, Francorum, & Gallicanum vetus, quæ quidem licet à Josepho Maria Thomasio jam edita, à Mabillonio probationum instar iterum vulgata sunt, ne ob raritatem exemplarium Romanæ editionis ea suo operi deesse nonnulli caufarentur. Ruinartus in vit. Mabill. n. XLII. pag. mihi 95. vide recensionem apud le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 263. & diductiorem in Act. Erud. Lipsi. an. 1686. pag. 21.

NICOLAI NOURII è Congr. S. Mauri *Dissertatio de Missis Jacobi Apostoli, Marci Evangelistæ, & Petri Apostolorum Principis.* Extat Tomo I. Apparatus ad Bibl. Max. Vet. Patrum pag. 19. seq. Et quidem *Liturgiâ*, quæ Jacobi nomine inscribitur, examinata, pronuntiat, eam Jacobum Apostolum auctorem non habere; tum quia nullus ante Proculum, id est, medium seculum quintum illam sub ejus nomine laudasse legatur; tum quia iis, quæ à Christo & Apostolis instituta erant, exceptis, illa à Liturgiis, quæ ab eorundem Apostolorum tempore ad Justini usque ætatem fuerunt in usu, planè penitusque sit dissimilis.

Liturgiam, quæ Marco Evangelistæ tribuitur, potiori jure illi esse abrogandam, sex allatis argumentis probat, quibus §. viii. plura alia accumulata; ex quibus illud est, quod in Liturgia Marci designetur legendus *Apostolus*, id est, Pauli Epistolæ, ac si verò illæ jam tum temporis publicè in Ecclesia legerentur. *Liturgia* S. Petri Apostoli nomine inscripta, in publicum emissæ est à Guillelmo Lindano, Gandavensi Episcopo, quæ tamen *Nourrio* multò evidentius Petro Apostolo, quàm superiores Jacobo & Marco supposita videtur. Argumenta quibus Lindanum revincit, sunt roboris planè invicti.

MISSALIA.

Missale S. Ansharii, Archiepiscopi Hamburgensis, Bremensis etiam Episcopi, de quo adhuc superstitè mentionem facit Nicolaus Staphorstius Tomo I. Historiæ Ecclesiasticæ Hamburgensis pag. 59. R. mus D. Maurus Abbas inclyti Monasterii Iburgensis O. S. B. Diocesis Osnabrugensis, elegans Historicus, vidit hujus S. Apostoli *Missale* msc. apud Eminent. Dn. Franciscum Guillelmum Cardinalem & Episcopum Osnabrugensem, Ferdensem, Mindensem, ac Ratisbonensem, Comitem à Wartemberg &c. qui magno in pretio habuit. Paullini in Theat. Ill. Vir. Corb. Sax. pag. 21.

Missale Frisingense vetustissimum, quod Monachis Benedictinis, dum Cathedralis illa Ecclesia ad eos etiam spectabat, usui erat. Ex ejus Callendario excerpta dedit Joannes Georgius Eccard Tomo I. Comenarii de Rebus Franciæ Orientalis p. 834.

Missale San-Emmeramense, nitidissimis aureis characteribus, imaginibus variis coloribus & auro conspicuis ornatissimum in membranis. Vid. Catal. Bibl. San-Emmeram.

Missalia Cathedralis Ecclesiæ Dunelmensis in Anglia. Johannes Fossor in Priorem Dunelmensem in Anglia anno 1341. electus fecit per obedientarios & ministratores omnia *Missalia* infra septennium de novo reparari, ipso Priore incipiente de *Missali*, quod jacet ad altare SS. Nicolai & Ægidii, pro quo solvit de oblationibus suis 22. libras. Ex *Wilhelmi de Chambre Histor. Dunelm.* quæ extat Angl. Sac. tom. i. pag. 768.

RADONIS Abbatis Vedastini anno 795. *Missale*, de quo *Ferreolus Loerus* in *Chronico* suo Belgico apud Lam-

bec. *Comment. de Bibl. Cæs. lib. 2. c. 5. p. 412.* insigne hoc ex ipsius monasterii S. Vedasti monumentis affert desumptum testimonium. „ *Rado* ad res instaurandas divino munere datus anno 795. expectationi cumulatè respondit, qui ambustum fœdaturumque templum magnificè instauravit, ornavitque omnibus suis partibus, inprimis magna vi auri argentique fusi & cælati in calices & thecam S. Vedasti & confimilia: tum aulæis & clara veste impensis aded magnis parsimonia æquale vestigal suppeditante. „ *Missale* implicatum satis (ut ferebat conditio temporis) examini Venerabilis *Alcuini* subjecit, cujus descriptæ etiamnum extant apud nos ad *Raddonem* epistolæ, atque aliquot versus, quibus Opera ejusdem posteritati commendat.

Missale Archimonasterii Fuldensis pervetustum ante annos 1000 scriptum, reperitur hodie in Bibliotheca S. Benigni Divionensis.

Missale Monasterii Divitis Augiæ antiquum in membranis asservatur inter Bibliothecæ Mf. Codd.

Missale Augiæ Majoris Briganti-næ pergamenum in fol. antiquis characteribus elegantissimè scriptum, rarisque figuris exornatum per Venerabilem Dominam *Veream Infeld* Abbatissam in Beindt.

Missale Gemmeticense, valde antiquum, uti probat tabula paschalis, initium sumens ab anno M. ad MXCV. Dono illud acceptum erat circa an. ML. à Roberto olim ibidem Abbate, dein Episcopo Londinensi, & postea Archiep. Cantuariensi, qui tandem Romæ rediens in dicto monasterio Gemeticensi sub añum MLXX. è vita discessit. Vid. Acta SS. 24. April. *Comment. præv. in vit. S. Wilfridi* p. 292.

Missale duplex Fiscamnenfis Monasterii in Diocesi Rotomagensi, unum annorum 600. alterum an. 300. asservatur in Bibliotheca Gemeticensi.

Missale Gellonenfis Monasterii in Diocesi Lodevensi, cujus excerpta Claudius Stephanotius cum Edmundo Martene de Rebus Liturgicis scribente communicavit.

Missale Monasterii S. Georgii in Diocesi Rotomagensi annorum circiter 300. ex quo in usum laudati P. Martene D. Richardus Houffaye excerptit.

Missale Redonense mf. monasterii S. Melanii annorum circiter 700. asservatur in Bibliotheca Turonensi S. Gatiani,

Missale

Missale Monasterii Romaricensis vetus ante annos 600. descriptum habetur in Bibliotheca Victorina.

Missale vetus annorum circiter 600. Monasterii Uticensis S. Ebrulfi.

Missale Rotomagensis S. Audoeni Monasterii ante annos 400. manu exaratum.

Missale Monasterii S. Martini Coloniae in membranis, variis figuris venustè exornatum per *Henricum* Coloniensem S. Martini cœnositam sub an. 1490.

Missalia Mellicensia, quorum duo ante 300. annos in pergameno scripta, tertium Norimbergæ anno 1490. impressum fuit. In his *Sequentia* & Col-

lecta de S. Colomanno Martyre. Vide ejus Acta Germanica p. 117. auctore Godefrido Deppischio Mellicensi.

Missale Monasticum ad usum Sac. Ord. Clun. autoritate Henrici Oswaldi à Turre Arvernæ Archiep. Viennenfis & Abbatis totius Ord. Clun. editum. *Parisis*, *Petrus Simon* anno 1733. in fol.

Epistolæ & Evangelia ad usum Congregationis S. Mauri Ord. S. B. nec non eorum omnium, qui *Missali* Romano utuntur. *Parisis*, *Lud. Anna Servestre* an. 1708. in fol.

Missale Campidonense typis elegantibus ejusdem Principalis Monasterii ad usum Monachorum Ord. S. B. exscriptum.

CAPUT III.

SCRIPTORES DE MEDICINA, PHILOSOPHIA & MATHEMATICA.

SECTIO I.

MEDICI.

BEDÆ VENERAB. *De Minutione sanguinis Libellus*. Opp. tom. 1. p. 398.

S. BERTHARIUS ex Regum Francorum profapia Abbas Casinensis atque in odium Christianæ fidei à barbaris Mahometanis internecioni datus anno 883. martyrii laurea donatus est: scripsit attestante Leone Ostiensi Lib. 1. cap. 33. *duos codices medicinales de innumeris remediorum utilitatibus hinc inde collectos*.

CONSTANTINUS AFER, Carthagine oriundus, Monachus ab anno 1086. Casinensis à Petro Diacono cap. 23. de Vir. Illustr. Casin. celebratur *Philosophicis studiis plenissimè eruditus Orientis & Occidentis Magister, novisque effulgens Hippocrates*. Varia opuscula medica, quæ sub ejus nomine edita, veriùs tamen ab eo maximam partem ex Arabica lingua in Latinam ex antiquorum Medicorum libris translata fuerunt, hæc ferè recensentur:

- 1.) *Vanicum de morborum cognitione & curatione Libri VII.*
- 2.) *De remediorum & ægritudinum cognitione Liber I.*

3.) *De Urinis Lib. I.*

4.) *Opus Constantini proprium De stomachi affectionibus naturalibus, & non naturalibus Lib. I.*

5.) *De Melancholia Lib. II.*

6.) *De incantatione & adjuratione, colligæ suspensione epistola ad filium.*

7.) *De mulierum morbis Lib. I.*

8.) *De Chirurgia Lib. I.*

9.) *De gradibus simplicium Lib. I.*

Hæc Constantini Opuscula Basileæ sub ejus nomine 1535. & 1539. apud Henricum Petri typis vulgata fuerunt, licet ex Mf. Codicibus Bodleianæ in Anglia Bibliothecæ, & aliarum Bibliothecarum facillè constare dicat Oudin, omnia ferè à Constantino non composita, sed translata esse ex Græcis vel Arabicis antiquioribus. Vide etiam Fabricium in Bibliotheca Græca VI. g. Tom. XIII. pag. 123. & Gesnerum, qui recenset Constantini Africi Opera junctim edita Basileæ anno 1536. in fol. 2. voll.

JOANNES CASINENSIS Monachus, discipulus Constantini Africani. Ejus peritiam in Medica arte laudans Petrus Diaconus de Vir. Ill. Casin. addit cum

eum post transitum, sive obitum Magistri sui edidisse *aphorismum Physicis satis necessarium*. Obiit apud Neapolim, ubi omnes libros Constantini sui Magistri reliquit. Claruit circa an. Christi 1090.

ALPHANI ex Monacho Cassinensi Archiepiscopi Salernitani ab an. 1058. ad an. 1085. *Libri de quatuor humoribus corporis humani*. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. & Jo. Bapt. Marum in notis.

ÆGIDIUS Corbeiensis, sive Corboliensis, Monachus Parisiensis juxta Trithemium cap. 241. de Script. Eccles. & II. 2. de Ill. Benedictinis; idem quoniam Athenis per aliquod tempus versatus est, dictus Atheniensis, & Trithemio *natione Græcus*, idem Archiater sub Philippo Augusto, Rege Francorum. hoc alter Ægidius Parisiensis, qui circa An. Christi 1198. scripsit, in Carolino lib. v.

*Nominis ille mei celeberrimus arte medendi
Cum sit & hic (Parisii) ortus, cujus facundia
grata est,
Et nunquam laudanda satis, nec in agmine
patum,
Nominis extremos sortiri debet honores.*

Hexametris versibus scriptus ejus liber *de Pulsibus*, & alter *de Urinis*, Gentilisq; de Fulgineo in eum commentaria post primam editionem Venetam 1494. in 8. sæpius lucera viderunt, ut notatum Polycarpo Leyfero τὸ μακροτέρω in Historia Poëtarum mediæ ævi pag. 500. seq. Hic etiam primus è Codice Gudiano in Bibliotheca Guelpherbytana vulgavit ejus libros IV. *de antidotis, sive de compositione medicamentorum* pag. 505. 538. 573. 625. similiter scriptos carmine. Hujus Ægidii meminit, teste Fabricio in Bibl. med. & inf. Lat. lib. I. pag. 53. Guilelmus Brito in extremo Philippidos. Vide Barthii notas p. 755. Euleum Tom. II. pag. 718. Naudæum de antiquitate Scholæ Medicæ pag. 35. & quæ ipse Fabricius notavit in Bibliotheca Latina IV. 12. §. 12. Videri etiam possunt Catalogi Mssorum, quæ exstant Cantabrigiæ in Bibliothecis Collegii S. Trinitatis, Collegii Cajo-Gonvillensis, & Domus S. Petri.

S. HILDEGARDIS Abbatisse Montis S. Roberti volumen *Simplicis Medicinæ*, opus naturale, multumque mirabile. Lib. I. Aliud *compositæ medicinæ* Lib. I. Trithemius in Chron. Hirsaug. ad an. 1147. 406. Richerius verò monachus in Chronico Senonensi Lib. IV. cap. XV. testatur, se librum,

quem S. Hildegardis edidit, Argentinæ vidisse.

BASILIUS VALENTINUS, de quo plura Sect. II. §. III. dicturi sumus, multa Scripta Chymica lucubravit, in quorum Partis II. libro v. de Medicina agit; titulus libri est: *Ubernaturliche, Hochtbeure Wunder-Arney aller Mettallen und Mineralien, so wol anderer Dinge, von Gott dem Allmächtigen Schöpfer Himmels, Erden, und aller Creaturen zuzufinden; denn prestbafften Menschen zur Gesundheit und langen Leben angeordnet, und aus Gnaden verliehen.* pag. 341. Hamburgi in 8. an. 1677.

ADELARDUS Monachus Bathoniensis, Physicus ac Medicus præstans claruit seculo XII. ac varia in physicis, & Medicina consignavit, teste Vossio lib. III. de Mathes. cap. 16. §. 17. pag. 121.

CONRADI cognomento *Nurnbergensis* ex Monacho Meilicensi Abbatis Obernburgensis in Medicina peritissimi

Tractatus insignis de *Phlebotomia, ejus causis, usu, & effectibus.*

Ejusdem Tractatus de *positione seu applicatione ventosarum.*

Ejusdem Tractatus, *nomina morborum exhibens.* Hæc Opera MSS. habentur in Bibliotheca Mellic. uti fidem facit ejus Historia pag. 221.

LEONARDI SCHILLING Cœnobitæ Lunelacensis in Superiore Austria *Collectura Medicinalium*, quam ejusdem Monasterii Bibliotheca asservat Cod. Chartac. in 8. anno 1508.

-- EJUSDEM *Collectura ex Herbario & Medicinalibus* Chart. in 8. anno 1525. Vid. Catal. Biblioth. Lunelac. pag. 412.

JOANNIS TRITHEMI, Abbatis Spanheimensis *Opus Hieraticum* pro variis morbis depellendis. quod post resignatam Abbatiam Spanheimensem in Marchia constitutus scripsit, teste Jo. Busæo S. J. in recensione Operum Trithemii. Incipit: *Ea quæ tua Majestati. &c.*

-- EJUSDEM *Enchyresis consiciendæ medicinæ omnium universaliſsimæ.* Opus Mssum, quod præ manibus se habere testatur Oliverius Legipont in vita. n. 58.

-- EJUSDEM *Pulveris Medicinalis studentibus perutilis præparandi methodus*, extat inter Opera ipsius historica, & ad calcem Fragmenti QQ. ad Maximilianum curis Sigismundi Abbatis in Seon editi.

--EJUS-

-- EJUSDEM *De causis & cura morbi caduci ac maleficiorum libri II.* Cl. Legipont in vit.

PETRI DE MARRA, Neapolitani, in cœnobio S. Severini ibidem anno 1595. Professi, *Opera pia per la salute del Corpo humano.* Neapoli typis Beltrani an. 1634. in 16. Quod opus ut pluribus prodesset, Latine reddidit, ampliaturumque iterum sub hoc titulo evulgavit: *Praxis methodica & universalis curandarum morborum omnium*, in quâ præter remedia magis præcipua à Galeno, ab Hippocrate, & Avicenna desumpta, multa arcana medica continentur, ad Illustriss. & Reverendiss. D. D. Federicum Columna, Principem de Butera, & Paleano. Neapoli apud Lazarum Scorigium anno 1635. expensis Dominici Vecchii Bibliopolæ in 4. in quo Opere agitur præcipue de origine & curâ morbi Gallici; de quocunque genere Februm; de omnibus capitis, stomachi, ac ventris affectionibus, nec non omnium humani corporis partium morbis, & curationibus. In epistola ad Lectorem Author sic loquitur: „ Si verò hocce nostros laborum res gratos sentiamus, alteram partem chymicam utilissimam ac curiosam, in lucem, Deo dante, tra-demus. „ Quod an factum sit, nondum scio, inquit Armellinus in Bibl. Scriptor. è Congreg. Casin. part. 2. pag. 145.

STEPHANUS DE VILLA, Hispanus monachus, in domo S. Joannis Burgensis urbis, pertinentique ad ipsam domum Nosocomio publico ejusdemque pharmacopolio præpositus publicavit de plantis & medicamentis ex his confectis librum hoc titulo: *Ramillete de Plantas*, id est: *Fasciculus plantarum.* Burgis 1637. in 4. itémque

Examen de Boticosarios, id est: *Examen Pharmacopolarum.* ibidem an. 1632. in 8.

-- *Simples incognitos en la Medicina.* id est, *Simplicia incognita in arte medica.* ibidem 1634. in 4.

-- *Libro de los Vitas de doze principes de la Medicina y de su origen.* id est: *Vitæ duodecim præcipuorum auctorum Medicinæ, & de prima ipsius origine.* ibidem 1647. in 8.

PETRI VECCHIA, Abbatis S. Justinæ è Congreg. Casin. *Dell' emissione del sangue*, id est, *de Phlebotomia, seu emissione sanguinis* Serm. 6. al. Sign. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

D. Livio Odescalchi. Vid. Armell. Bibl. Benedictino-Casin. part. 2. pag. 140.

STEPHANI DE AMICO, Siculi, Pa-normitani, Abbatis Monasterii S. Martini *Raccolta di segreti Medicinali.* mf. Armell. l. c. pag. 179.

JOANNIS HAUSER, Monachi Lunelacensis *Dicta Scriptorum Medica.* Chartac. cod. in 12. anno 1518. asservantur in ejusdem Monasterii Bibliotheca.

NATALIS PHILIPERTI JAMET è Congr. S. Mauri *Traité de la Circulation des esprits animaux*, id est: *Traité de Circulatione spirituum animalium.* Prodiit post mortem auctoris in rebus physicis valde eruditi curâ Patris Mege in 12. Parisiis an. 1682. Hunc tractatum qui legerit, veterem Medicinæ theoriam de sanguine reformandam esse, facile agnoscet.

FRANCISCI BOELEN, de Arweiler, Cœnobitæ S. Martini Colon. qui floruit ad an. 1539. *Remedia varia mixta & composita*, de auro portabili, & aliis hujus argumenti sermone Teutonico digesta.

-- EJUSDEM *Arcana varia in remedia.* Utrumque Opus Mssum asservatur in ejusdem Monasterii Bibliotheca.

NICOLAUS ALEXANDRE è Congreg. S. Mauri animum ad studii genus applicuit, quod in eodem Sodalitio à paucissimis cultum, vix non exemplo caret. Verum cum artis medicæ professio cum publica causa & salute conjuncta sit, pia ejusmodi intentio facile iis medetur, quæ, quod instituti nostri repugnet sanctitati, vulnus quasi accipere videntur. Quis enim ignorat,

— — — mulla re magis
Dijudicari omnia, quæ mortales agunt,
Quam sine, quem is, qui quid agit, proponit sibi.

alter præfert titulum: *Medicina & Chirurgia Pauperum: la Medecine & la Chirurgie des Pauvres*; alter frontem inscriptus est: *Dictionariū Botanicum & Pharmaceuticum: Dictionnaire Botanique & Pharmaceutique.* Attentas à lectore aures expectarem, si quæ gemino illo tractatū continentur, singillatim enumerare instituerem. Satis sit advertisse, quod P. Alexandre, opera illa in lucem edendo, finis præstitutus fuerit, solatiū pauperū, quibus remedia præscribit, quæ ad eorum morbos esse salubria, quæq; minoribus parari posse impen-

o o

lis

sis existimavit. Uterque ille Tractatus Parisiis impressus fuit apud Laurentium le Comte, primus in 12. an. 1714. alter in 8. 1716. Vide le Cerf. Bibl. Hist. & Critiq. pag. 5.

LEOPOLDUS DURAND è Congr. S. Vitoni inter alios foecundi ingenii

partus edidit Tractatum insignem de Thermis & Aquis Plumbariis, quem recensuit, auxit, & typis reddidit Augustinus Calmet Nancei anno 1748. in 8. cum figuris, ut hic refert Bibl. Lotharing. pag. 338.

SECTIO II. PHILOSOPHI.

§. I.

Scriptores Logicæ, seu Scientiæ cogitationum rectoris.

ALCUINI Dialectica, interlocutori- bus Carolo M. & Alcuino, excusa est inter ejus Opera ab Andrea du Chesne, sive Quercetano Turonensi, Parisiis 1617. fol. Separatim prodiit, unâ tamen cum ejus Grammatica Ingolstadtii an. 1604. in 4. Utramque in lucem emisit Henr. Canisius.

REMIGII AUTISSIODORENSIS S. Germani, qui seculo IX. in Schola Parisiensi summo applausu publicè docuit Philosophiam, Commentarius in *Librum de Dialectica*, qui extat in Codice Ms. Regiæ Bibliothecæ Parisiensis 5304. Vid. Oudin. Tom. II. pag. 332.

ALBERICUS Monachus Cassinensis, & S. R. E. Cardinalis Sec. XI. scripsit *de Dialectica* opus ineditum, quod asservatur in Bibliotheca Fratrum Minorum Conventualium S. Crucis Civitatis Florentiæ, uti perhibet Joan. Bapt. Marus in Notis ad Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf.

S. ABBO Floriacensis Abbas & Martyr seculo X. cujus doctrinam varia ab illo scripta opera probant, elucubravit *Libros Dialecticos de Syllogismis*; quorum mentionem facit *Aimoinus* in ejus vita cap. 3. Sed qui temporum injuria perierunt. Vid. Oud. Tom. 2. de S. E. pag. 509.

ODONIS Abbatis S. Martini Tornacensis, ac postea Episcopi Cameraensis, *Libelli tres de Dialectica*, quos, cum Philosophiam Aureliani & Tornaci adhuc doceret, composuisse fertur ab Herimanno Abbate Abbatiae S. Martini Tornac. in Historia restorationis ejusdem monasterii, quam Dacherius Tomo II. Spicilegii vulgavit.

S. ANSELMI Cantuariensis Archiepiscopi *Dialogus de Grammatico*, in quo, inquit Guilielmus Gemmeti-

ensis, discipulo, quem secum discipulantem introducit, respondet, & multas Dialecticas quæstiones proponit, & solvit. Extat Oper. S. Anselmi part. 1. pag. 143. edit. Gerberon.

PETRI ABÆLARDI Monachi Sandionysiani, & celeberrimi Philosophiæ in Gallia Professoris Opera Philosophica, quæ in msc. codice Victorinæ Canonorum Regularium Bibliothecæ extant, recenset Casimirus Oudinus de Script. Eccl. Tom. II. pag. 1171. Franciscus autem de Amboesia, Consiliarius Regius, qui *Abælardi* Opera inquisivit, & divulgavit, *Logicam* ejusdem *Terræ*, quam apud se manuscriptam habebat, in publicam lucem dare promiserat: quod an præstiterit, inquit idem Oudinus l. c. dubium mihi est, quippe cum de illa nihil unquam, inquisitione etiam factâ, audiverim.

--EJUSDEM *Invectiva in quendam ignarum Dialecticæ, qui tamen ejus studium reprehendebat, & omnia ejus dogmata putabat sophismata & deceptiones.* Extat inter ejus Opera à Francisco Amboesio edita à pag. 238.

GALFREDUS MARSHALLUS Monachus Glasconiensis in Anglia, Vir magno ingenio, Philosophiæ Aristotelicæ non minùs studiosus, quam apprimè intelligens; cujus *Repertorium Dialecticæ* à Pitseo de Ill. Angl. Scriptor. pag. 842. laudatur.

JOANNIS RAULINI, Regii primum Navarrae Gymnasii Doctoris Ss. Theologiæ celeberrimi, tum Monachi Cluniacensis pientissimi *Commentarius in Logicam Aristotelis*, scilicet *in librum Prædicabilem, in librum Prædicamentorum, in librum de Interpretatione, in librum Priorum, in librum Posteriorum, in librum Topicorum, in librum*

brum Elenchorum. In fine sic habetur: » Hic manus extrema apposita » est Logicæ eximii & egregii Doctoris Raulini diligenter castigata per » virum doctrinâ præditum Magistrum » Joannem de Rupe, bonarum artium Professorem, & in sacra pagina Baccalarium, qui non duxit » indignum suis laboribus singulos » quosque codices, immo verò singulas pagellas recognoscere, seu » additiones perquam acutissimas ex » sui ingenii officina perfectas advertere. Propterea multo labore se recognoscat juvenis levatum, qui hoc » opus tanta arte cernat laboratum, » cum additionibus Joannis Amantis. » Parisiis anno Domini MD. apud » Nicolaum Valterium & Durandum » Gerlerium.

BENEDICTUS ex majori Baleari Insula, ubi ortum habuit, *Majoricensis* appellatus Romæ in monasterio D. Pauli Monachus factus an. 1508. cum ingenii subtilitate polleret, Aristotelicam Philosophiam, quæ tunc maxime vigeat, excoluit quàm diligentissimè, in eamque scripsit quædam Opuscula, ex quibus huc spectant *Quæstiones universales in Logicam.* Extabat MS. apud Constantinum Cajetanum. Vid. Armell. l. c. part. 1. pag. 101.

JOACHIMUS PERIONIUS, in Abbatia S. Pauli de Cormarico anno 1517. Ordinem S. Benedicti professus, Academiæ Parisiensis clarissimum Sidus, ac propè unicus suo ævo partium Aristotelicarum adversus novatores, maxime *Petrum Ramum* Regium Professorem, hyperaspista edidit *de Dialectica libros III.* in 8.

BERNARDI RUEDORFFER, Seonensis in Bavaria Monachi, atque in Universitate Salisburgensi Philosophiæ Professoris *Logica, Philosophiæ Peripateticæ instrumentum, in manuale compendium deducta.* Salisburgi in 12. an. 1650.

AMANDI PACHLER è Domo S. Petri Salisburgi in alma ejusdem Urbis Universitate Philosophiæ Professoris *Trias Operationum mentis*, in 8. Salisburgi an. 1652.

-- *Discursus inter Aristotelem & Heraclitum dubiosum, in quo pleræque difficultates circa demonstrationem ab Aristotele explicantur.* in 4. Salisburgi 1655.

CORBINIANI KAMM ex Imperiali Monasterio Ss. Udalrici & Afræ Aug. Vindel. *Summula Logicæ*, in 8. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

spissum opus ac crassæ molis, quod iis tamen, qui sine fine disputandi, ac subtilisandi amore ducuntur, displicere non potest. Aristoteles de illo, quod verè Logica est, non nisi parvum conscripsit opusculum. Cui bono juniores Religiosi legendo tam diffuso opere distinentur?

AUGUSTINI MAGG, Tyrolensis, Oenipontani, in Imperiali Monasterio ad Vineas Professi, Philosophiæ Professoris in Univers. Salzburg. *Organum Aristotelicum, seu Logicæ Aristotelico-Thomisticae Quæstiones potiores.* Salisburgi in 4. 1701.

VITALIS TERRA RUBRA è Congr. Casin. Philosophiæ Professoris publici atque celeberrimi in Academia utraque Bononiensi atque Pataviensi *Logica methodo sanioris Lycæi unâ cum quæstionibus absoluta.* Opus MS. Armell. Bibl. Casin. part. 2.

FRANCISCI LAMI è Congreg. S. Mauri Philosophi acumine ingenii nulli secundi

Essai de Logique, id est, *Specimen Logices.* Author Logicam definit, quod sit *Ars perducendi intellectum ad veritatem*, quæ potissimum tribus in rebus consistit; primò ut quis suis præjudicatis opinionibus ac erroribus renuntiet, tum ut ab utrisque se præservet, denique ut media confectetur, quibus adhibitis evidentiæ in rebus, quæ examini subjiciuntur, eluceat. Vide le Cerf. Bibl. pag. 188.

PLACIDI ERKENS ad S. Mathiam prope Treviros Professi, Ss. Theologiæ & Philosophiæ olim Professoris *Speculum Angelico-Benedictino-Thomisticum*, in quo tum Deus physicè Thomisticè movens cum refutatione libelli P. Kirchs, tum *Ens Rationis* esse objectum Logicæ, tum neutram propositionum contradictoriarum circa futurum contingens, præscindendo à decreto Dei, esse determinatè veram aut determinatè falsam, ac denique eandem veritatem objectivam non posse ab eodem simul per diversa etiam media sciri, opinari, & credi: De puro ac plano ex S. Thoma Doctore Angelico demonstrantur. Colonia apud Wilhelmum Metternich Bibliop. sub signo Gryphi an. 1713.

PONTIANI SCHÜZ *Ars expedita quæcunque in materia dialecticæ & rhetoricæ discurrendi*, in 8. 1691. Non bene memini, an ex hoc vel alio authoris non absimili Opusculo philosophico Sodalium nonnemo mihi tunc temporis Philosophiæ studioso animi

gratia multa recitare consueverit, quæ ego cum audirem, cogitare coepi illud Varronis apud Gellium: *Si quantum operæ sumpsisti, ut tuus coquus bonum faceret panem, ejus duodecimam philosophiæ dedisses, ipse bonus jam pridem factus esses Philosophus.*

UDALRICI WEIS Benedictini Urfinensis, Philosophi eloquentissimi *Liber de Emendatione Intellectus humani*, in duas partes digestus, veram operationum omnium intellectus theoriam, tum earundem directionem solidè edisserens. . . Kauffburæ typis Christiani Starck in 4. an. 1747. Ex hoc insigni opere elucescit Philosophiam longè aliam & meliorem in Urfinensi Monasterio induisse faciem, quam utinam! in aliis etiam Germaniæ Monasteriis, ne dicam Academiis indueret. Vide superius dicta Part. II. Cap. 3. Sect. I. pag. 288.

§. II.

Scriptores Metaphysicæ, seu primæ Philosophiæ.

Metaphysicæ duæ sunt partes (z) prima quidem *Ontologia*, quæ circa ens generatim, illiusque affectiones per mentem abstractas versatur; altera quæ *Pneumatologia* dicitur, de Spiritibus agit; de Deo scilicet, de humana mente, & quantum naturalis ratio patitur, de Angelis.

S. ANSELMI *Monologium*, in quo Dei essentiam & existentiam, eiusque perfectiones absolutas, quatenus naturæ auctor, pluribus, & quidem necessariis rationibus, absque eo, quod utatur testimonio Scripturæ, probat & demonstrat, quantum potest humana mens infuso intellectus acumine. Unde illi Operi titulum fecit: *Exemplum meditandi de ratione fidei. Juvat Capitis I. conspectum* ex Gerberonio Operum S. Anselmi doctissimo editore afferre. „ Unam summam naturam existere, sibi sufficientem, „ & à cujus omnipotenti bonitate „ omnia alia sint, pluraque alia, quæ „ de Deo credimus, sola ratio magna „ ex parte persuadere potest. Modus „ autem investigandi summam naturam „ promptissimus hic est. Non appetimus, nisi quæ bona putamus, & plurima bona esse ratione discernimus. „ Certissimum est autem, quia quæcunque dicuntur aliquid, ita ut ad „ invicem magis, aut minus, aut æqualiter dicantur, per aliquid dicuntur, quod non aliud & aliud, sed „ idem intelligitur in diversis, quæ

„ in eo uno conveniunt. Ergò necesse „ est, ut omnia sint bona per aliquid, „ quod unum idem sit in diversis bonis. Ergò datur unum quid, per „ quod cuncta sunt bona, & in quo „ bona diversa conveniunt. Quis „ autem dubitet illud ipsum, per quod „ cuncta sunt bona, esse magnum bonum; & esse bonum per se ipsum? „ Ergo omnia alia bona sunt per aliud; & ipsum solum est per se ipsum. „ At quod per aliud est, minus est „ eo, quod per se est bonum. Ergo „ illud, quod est per se bonum, „ est summè bonum, & summum „ omnium, quæ sunt: nam quod est „ summè bonum, est summè magnum. „ Est igitur unum aliquid summè magnum & summè bonum, id est, summum omnium, quæ sunt. „

— EJUDEM *Prologium*, id est, allocutio; seipsum enim aut Deum in eo alloquitur. Quidquid enim in priori Opere (*Monologio*) de Dei existentia multis rationibus disputaverat, in eo reducit ad illud argumentum: *Dei nomine intelligitur ens summè perfectum, ac proxime includens omnes perfectiones, & consequenter existentiam, quæ est perfectio, igitur necessario existit.* Quod argumentandi genus ut invictè concludat, unum ei addi debuisse, scilicet, quod omnium perfectionum collectio nullam involvat implicentiam. Atheus enim ultrò concedet, Ens summè perfectum in idea sua includere existentiam, sed contentet, hanc omnium perfectionum collectionem esse impossibilem. At querendum ab eo, ut probet, perfectiones infinitas, quales esse debent in ente summè perfecto, sese invicem excludere, quod nunquam evincet. Perfectiones enim nonnisi ratione limitationis sibi invicem repugnant. Hoc enim ipso quod aliqua perfectio finita est, negat ulteriorem majorem perfectionem. Sed si perfectiones supponantur infinitæ, tunc sese invicem potius includunt. Vid. Ludovic. du Mesnil Doctr. & Discipl. Eccles. tom. IV. lib. 46. n. 35. pag. 178.

B. RABANUS MAURUS, Archipræful Moguntinus, scripsit *Opusculum de anima* ad Lotharium Regem. „ Scripsi, inquit in dedicatoria Epistola, „ vobis quædam de diffinitione animæ; quare anima dicatur, vel quid sit anima: nec non & de origine ipsius, utrumne formam habere credatur. De quantitate etiam ipsius, utrum in parvulis minor, in

„ for-

„ fortioribus major: vel ubi maximè „ sedem habere credatur. Deinde, „ quæ sint virtutes ejus morales: pauca etiam de habitaculo ejus, hoc „ est, corporis possessione. Quæ cuncta ex cujusdam magni Aurelii Cassiodori Senatoris dictis excerptis, aliqua verò ex libro Prosperi eruditissimi viri. Quædam verò ex proprii ingenio sensu addere curavi. Sic Præful modestissimus favissam, unde profecit, minimè tacuit. Extat Operum Tom. VI. pag. 173.

CASSIODORI (M. AURELII) *Liber de anima*, quem ipse Cassiodorus, in Commentario ad Psalmum CXLV. testatur tertium decimum in *Variarum opere contineri*, quemque Rabanus Maurus sibi usui fuisse in *Opusculo de anima* componendo ad Lotharium Regem profiteretur; quod ab editoribus, etiam à Joanne Garetio è Congreg. S. Mauri non animadversum.

HINC MARI Archiepiscopi Remensis *De Diversa & multiplici animæ ratione* ad Carolum Calvum Regem edidit Sirmondus Operum Hincmari Tom. II. pag. 104. Tituli capitum sunt 1.) Utrum anima corporea sit. 2.) Utrum anima localiter teneatur in corpore. 3.) Utrum anima cum corpore moveatur per loca. 4.) Utrum omnis creatura corporea sit & solus Deus incorporeus. 5.) Utrum natura animæ terminos corporales excedat. 6.) Utrum Deus per tempora & loca moveatur. 7.) Utrum anima sola tempore moveatur. 8.) Utrum substantia divinitatis corporalibus oculis post resurrectionem corporum videatur.

RATRAMNI Corbeie veteris Monachi perdocti Sec. IX. *Tractatus de anima*, quem Odoni Episcopo Bellocensis inscripsit. In eo libro Ratramnus significat, primò se ab Odone sollicitatum, ut monachi anonymi Corbeiensis, qui unam in omnibus hominibus animam esse contendebat, insanam opinionem refelleret. Deinde se jam id præstitisse dicit scriptâ ad eundem epistola, cui Monachus ille alia redditâ respondit. Tertiò Monachum illum hanc opinionem hausisse à *Macario Scoto*, quem idcirco ejus *Magistrum* vocat. Quartò præceptorem ac discipulum erroris sui occasionem sumpsisse ex loco malè intellecto S. Augustini in libro de quantitate animæ, in quo sanctus Doctor de unitate in diversis hominibus animæ dubitanter scripsisse videtur. Hæc

omnia accuratè ac fusè discutit Ratramnus, professus initio libri sui monachum *hunc magis dignum esse auctoritate Pastoralis reprimi, quam disputatione convinci.* Vide plura apud Mabil. Præfat. II. in Sec. IV. Ord. S. B. pag. 356.

ANDREAS DE LA MONEDA, Burgensis monasterii S. Joannis Religiosus, post alias Hieracensi demùm Abbatiali dignitate, quæ in regno Navarræ est, ornatus, scripsit

Metaphysicam quatuor tomis, ut à domesticis Romæ se accepisse testatur Nicol. Ant. Bibl. Hisp. tom. 2. pag. 315.

PETRUS ALPHONSUS, Monachus Monferratensis edidit *Opus philosophicum de immortalitate animæ.* Barcinone an. 1552. in 8. Nic. Ant. I. c. & quos citat.

PROSPER VALLISNIERI, Italus, Regii Lepidi familia natus, Romæ apud S. Paulum vota monastica emisit anno 1515. celebris fuit philosophica scientia. Inter ejus lucubrationes insigniores hæc sunt: *Tractatus de immortalitate animæ*, tum *Digressio ex Tractatu de immortalitate animæ*, in qua Deus, contra Aristotelem, omnium rerum conditor ostenditur, & creator; deinde contra eundem disputatur, quod cælum nullas admittat dimensiones sui respectu, præterquam sphericas & naturales, quodque cælum nullo modo sit animal aut animatum, sed magis animalia sint & bruta ratione carentia, quicunque hæc portenta in natura præter omnes ejus leges & ordines comminiscantur & fingant. Est liber in 4. m. eleganti sermone ac pulcherrimo charactere conscriptus, Paulo IV. Pont. Max. dicatus. Vid. Armell. part. 2. pag. 163.

VITALIS TERRA RUBRA è Congregatione Catinensi in variis Monasteriis per viginti quinque annos Philosophiæ Professoris longè doctissimi *In Libros Metaphysicorum exactæ Questiones* nondum typis excusæ. V. Armell. I. c. part. 2.

ALANI RITTER, Wessfontani in Bavaria Monachi, Philosophiæ verò Professoris anno 1718. in Universitate Salisburgensi *Discursus Philo-Metaphysici*. in 4. Salisburgi an. 1720. Vid. Histor. ejusdem Univers. I. 2. c. 7. p. 288.

ANTONII STROZ è S. Lamberto in Styria Philosophiæ Professoris in Univers. Salzburg. an. 1694.

Questiones speculativo-morales in
O o 3
Lo

Logicam & Metaphysicam in 4. an. 1695. Vid. H. U. S. pag. 299.

BERNARDI RUEDORFFER Seonensis, Philosophiæ Professoris in Universitate Salisburgenfi an. 1648. *Tres libri de anima*. Salisburgi in 8. anno 1650. l. c. pag. 130.

ROMANI DREYER *Tractatus Metaphysicus de Ente*. in 4. an. 1717. ex Catalogo Librorum cujusdam Bibliopolæ à me annotatus fuit.

FRANCISCI LAMY è Congr. S. Mauri Epistola pro defensione *Demonstrationis Cartesianæ de Existentiâ Dei* scripta ad D. Brillionum Abbatem & Doctorem Sorbonæ, qui Cartesii demonstrationem oppugnaverat in *Journal des Sçavans*, Diario Literatorum 10. Jan. an. 1701. Trivoltiensis hanc Lami epistolam memoriis suis mens. Jan. & Febr. an. 1701. inferuerunt.

RUPERTI NESSII Abbatis Imperialis Monasterii Ottoburani virorum doctorum seminarii, tunc Philosophiæ adhuc Professoris *Demonstrationes de Existentiâ Dei & animæ immortalitate*, anno 1702. à Benedicto Schmier id temporis discipulo propugnata, uti ipse nos docet in *Theologia Scholastica* Tract. V. q. 31. pag. 87. ubi hæc habet: Meus quendam Professor Observandissimus, nunc autem Reverendissimus & summè meritis Abbas Rupertus &c. in *suis Demonstrationibus de Existentiâ Dei, & animæ immortalitate* à me Ottoburæ an. 1702. cum alio D. Confratre defensis, inter alia media demonstrandi Deum, existentiam Diaboli delegit, instititque: *datur diabolus, ergo etiam Deus*. Probationes cum Antecedentis tum Consequentis vide apud Cl. P. Schmier loc. cit.

§. III.

Scriptores Physicæ, seu Scientiæ Naturæ.

VEN. BEDÆ 1.) *De Mundi cælestis terrestriusque constitutione*. Opp. tom. 1. pag. 323. 2.) *Libellus de tonitruis ad Herenfridum*, quem Patrem Venerandum appellat pag. 387. translatus ex Græco, fortasse Joh. Laurentii Philadelphienfis Lydi, de quo Fabricius in *Biblioth. Græca* Lib. III. cap. 20. pag. 513. 3.) *De nativitate infantum*. pag. 394. 4.) *De rerum natura* liber cum glossis incerti authoris, Brideferti Ramesiensis & Joannis Noviomagi Tom. II. pag. 1. Hunc & proximum librum Bedæ esse negavit

Stephanus Vitus, sed meritò refragante Petavio pag. 157. Epist. 5.) *De temporum ratione cum ejusdem Brideferti & Noviomagi scholiis* pag. 43. Cum codice Bibl. Cathedralis Wirceburgensis collatum hunc librum vide in Jo. Georgii Eckarti Commentariis de rebus Franciæ Orientalis & Episcopatus Wirceburg. Tom. I. p. 825.

RATRANI, Monachi Corbeie veteris, Sec. IX. Epistola de Cyncephalis ad Rembertum Corbeie novæ Presbyterum, an ex stirpe Adæ sint progeniti, & an animas bestiarum habeant? quam refert Casimirus Oudinus Comment. tom. 2. pag. 126. cuique adjunxit doctissimam dissertationem Domini Gabriëlis du Mont ad eandem epistolam Ratramni de Cyncephalis ex Gallico Latine versam.

ALPHANUS I. ex Monacho Casinensi Archiepiscopus Salernitanus, libros II. composuit *de unione corporis & animæ, & de quatuor humoribus corporis humani*. Trithem. de Vir. III. O. S. B. c. 87. & de S. E. cap. 323.

ADELARDI, five *Abelardi* Baduensis five Bathoniensis in Anglia monachi *Dialogus de rerum, five naturalium compositorum causis*, inter ipsum & nepotem suum. Præfationem ad Richardum Baiocensem Episcopum edidit Edmundus Martene Tomo I. Anecd. pag. 292.

- EJUSDEM Liber *Problematum, five Naturalium Questionum* LXXXVI. quod Opus dignum Philosopho Joannes Lelandus cap. 171. appellat. Teste Pitseo, *Adelardus* ab ipsa pene pueritia alti & magnifici ingenii femina se insita habere demonstravit. Egregiam autem, quam ei natura dederat, indolem scientiis postea mirificè excoluit. Virente etenim juvenilis ætatis flore, studiorum causa patriam reliquit, exterarum regiones petiit. Galliam, Germaniam, Italiam, Hispaniam peragravit. Ægyptum tandem, & Arabiam penetravit, & ubique, quod disceret, invenit. Cumque esset ingenii nonnihil curiosi, naturas rerum abstrusiores, & à sensibus humanis magis remotas nervosè perscrutatus est. Et summo usus labore, diligentia, industria, quasi onustus supellectile literaria, omniumque naturalium rerum cognitione mercator, dives ingenioso lucro domum ad suos reversus est. Poëta, Rhetor, Mathematicus, Philosophus, & Medicus, omnium denique liberalium artium & multarum linguarum peritissimus.

Unde

Unde & multos antiquos auctores partim in Anglicam, partim in Latinam linguam ex aliis idiomatibus convertit. Scripsit de rerum naturalium initiis, progressibus, incrementis, effectibus, consequentibus, dependentiis ab invicem, & aliis passionibus atque proprietatibus; omnia ferè post reditum à peregrinationibus in Angliam, & pleraque Richardo Baiocensi Episcopo dedicavit. Hæc de *Adelardo* Pitseus æt. 12. p. 201.

ALEXANDER INSULANUS, Monachus Corbeiensis, ex stirpe Comitum de Insula, quorum castrum quondam fuit vicinum Civitati Hildesie: post annum 1204. scripsit, five continuavit *Isibordi ab Amelunxen* Breviarium rerum memorabilium, five physicarum rariorum Observationum Capita LXVI. Primus edidit, suasque observationes adjunxit D. Christianus Franciscus Paullini ad calcem anni quarti secundæ Decuriæ Actorum Naturæ Curioforum, Norimbergæ an. 1686. in 4. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 172.

ALFREDUS in Glastoniensi Monasterio educatus, atque inde ex Abbate Malmesburiensi Episcopus in Anglia *Cridiensis* in Westsexia Devonia Angliæ, clarus circa an. 980. scripsit libros *de Naturis rerum*. Vid. Pitf. æt. 10. pag. 179. Acta Erud. Lips. anno 1702. pag. 282.

ENGELBERTUS Abbas Admontensis in Styria Sec. XIV. Librorum, quos de *Philosophia Naturali* scripsit, catalogum in epistola ad Mag. Ulricum Scholasticum Wiennensem ipse texit; & sunt sequentes:

Primò super Librum Aristotelis de *Mundo* unum magnum Commentum, quod incipit: *Inter plura capitula*. Nescitur adhuc, ubi lateat.

Item super Librum *de inundatione Nili* unum scriptum, quod incipit: *Post Librum Aristotelis*. Nec hoc scriptum hæcenus usquam comparuit.

Item *de Fascinatione* Tractatum, qui incipit: *Cum secundum Philosophum*. Extat in Bibliotheca monasterii Glunicensis, in Cod. Chart. in fol. finito an. 1436. extat & in codice Bibliothecæ Mellicensis chart. 4. signato Lit. G. 11. Ubi Opus elegans, & prælo dignissimum explicit anno 1462. manu Johannis de Wilhelm Mellicensis cœnobitæ.

Item *de Naturis Animalium* Tractatus, qui incipit: *De Naturis*. Extant hujus Operis duo exemplaria in

Admontensi Bibliotheca, unum in fol. membr. Sec. XIV. & aliud membr. in 4. ejusdem ætatis.

Item *de quibusdam Naturalibus Tractatum*, qui incipit: *Super exceptivis*. Latet.

Item *de causis & signis mutationis æris & temporum*. Ubi adferretur, ignoratur.

Item *de causa longævitatatis hominum ante Diluvium* Tractatum, qui incipit: *Questionem difficilem*. Ubi adferretur, jam aliàs diximus ex Pezii Thef. Anecd. Tom. I. part. 1. pag. 429.

BASILII VALENTINUS Philosophus exeunte Seculo XIV. cum primis illustris, ac Chymicorum facillè princeps, omniumque sincerissimus, tum verò pto *Adepto*, ut vocant, habitus, non exigui inter Spagyritas nominis, vixit. Erphordii primaria Thuringiæ civitate, in S. Petri Monasterio: Eum *Michaël Mayerus* Philosophiæ & Medicinæ Doctor Comes Palatinus *Lumen Mundi absolutissimum, Medicinæ Hermeticæ authorem, suumque æstimatissimum, ac dilectissimum Præceptorem* vocat: neque semel atque iterum duntaxat, sed totis quadraginta annis se ejus scripta, maximè *duodecim Claves* plusquam centenis vicibus perlegisse testatur, adeò quidem ut eas memoriter complexus fuerit. Cum verò BASILII Scripta Chymica sparsim edita non sine pluribus mendis fuissent, *Mayerus* collegit, accuratè recognovit, & in unum corpus coacta publicæ luci exposuit Hamburgi in 8. anno 1677. sunt verò duæ partes, quarum primâ continentur

1.) *Von dem grossen Stein der uralten Weisen*. pag. 1. -- 23.

2.) *Zwölf Schlüssel, dadurch die Thüren zu dem uralten Stein unser Vorfahren eröffnet, und der unerforschliche Brunnen aller Gesundheit erfunden wird*. pag. 24. - 74.

3.) *Kurzer Anhang und klare Repetition oder Wiederholung vom grossen Stein der Uralten, darinnen das rechte Liecht der Weisen wahrhaftig für Augen gestellet. Neben einem Bericht vom Quecksilber, Spies-Glas, Kupfer Wasser, gemeinen Schwefel, lebendigen Kalck, Arsenico, Salpeter, Salmiac, Wein-Stein, Essig, und den Wein* pag. 75... 112. Aliqua horum in Latinum versa separatim prodierunt, nempe *Practica unâ cum duodecim Clavibus, & Appendice de Magno Lapide Antiquorum*

rum Sapientum, Francof. an. 1618. in 4.

4.) De Microcosmo, oder von der kleinen Welt des menschlichen Leibes, was solche in sich hält, woraus sie zusammen gebauet, und was ihr ganzer Begriff und Inhalt vermag, samt ihren Ende und Ausgang, Allen so den Grund der Weisheit lieben, das vornehmste, und zu wissen böchlich vornehmste. pag. 113 - 128.

5.) De Macrocosmo, oder von der grossen Heimlichkeit der Welt, und ihrer Arzney den Menschen zugehörig. pag. 129 - 158.

6.) Von der Meisterschafft der sieben Planeten, ihren Wesen, Eigenschafften, Krafft und Lauff, auch ihren verborgenen Geheimnissen und Verwandlung &c. pag. 159. . . - 172.

7.) De occulta Philosophia, oder von der heimlichen Wunder-Geburt der sieben Planeten und Metallen pag. 173 - 212.

8.) Von den natürlichen und übernatürlichen Dingen, auch von der ersten Tinctur, Wurzel und Geiste der Metallen und Mineralien, wie dieselbe empfangen, ausgekocht, geböhren, verändert, und vermehret worden, dann auch zur Arzney dienen. pag. 213 - 292.

9.) Triumph-Wagen des Antimonii, Allen, so den Grund der uralten Medicin suchen, zu gut vorgestellt. pag. 293. . . 445. Hoc Opus ob suam præstantiam Petrus Joannes Faber Doctor Medicus Monspelienensis in Gallia è Germanico in Latinum versum notis perpetuis ad marginem apposis illustravit, Medicinæ & Philosophiæ Hermeticæ studiosis dicavit, & Toloasæ apud Petrum Bose anno 1646. publicâ luce donavit. Prodiit etiam Lipsiæ Germanicè in 8. an. 1611.

Pars II. quinque libris de rebus chymicis absolvitur. Non ita pridem Opus anecdotum sub Basilii Valentini nomine comparuit hoc titulo: Tractatus Chymicus de quinta essentia; welcher bishero niemahls gedrucket, nunmehr aber wegen dessen Vortrefflichkeit auf vielfältiges Begehren guter Freunde &c. wie auch einem uralten Ms.^{to} dieses Authoris, wie nemlich aus einem gewachsenen Goldschlich eine grosse Tinctur leicht und bald zu bereiten &c. in 8. anno 1738.

Lipsiæ etiam anno 1716. in 8. lucem publicam aspexit Basilii Valentini Redivivus, das ist, der wieder aufgelebte Basilii Valentini, oder

hellglanzendes Gestirn der Alchymie.

Critica Censura de hisce Libris sunt ipsius Basilii Valentini verba in Curru Triumphali Antimonii pag. 23. Libros ejusdem meos laudare nolo, quod me etiam dedeceret, sed re ipsa periculo facto seipos laudabunt. Ego cum n. artis Chymicæ imperitus sim, vidi tamen Viennæ in Bibliotheca Windhagiana virum doctum, qui eosdem per plures dies summa cum attentione evolutos præsentî mihi, sed alia agentî, magnoperè laudavit. An verò quæ sub Basilii Valentini nomine circumferuntur omnia Opera, sint ejus genuini foetus, aliis dilquirendum reiinquo.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, Opera Chymica, quæ ejus nomine incrustata multis fucam faciunt. Aliqua tamen ab eo profecta fuisse ægrè negandum existimat V. C. Oliverius Legipont in vita n. 58. cujusmodi sunt 1.) *Physica*, seu *Commentarius de Spagirico artificio*. Extat in Theatri Chymici tomo I. pag. 437. & in editione Argentinenfi an. 1659. 2.) *Augmentatio mit dem Mercurio Saturni*. 3.) *Zwey erige unauflöschliche brennende zerliche Leichter*. 4. *Philosophia Naturalis de Geomantia Argent.* 1609. in 8. 5.) *Tractatus Chymicus* 1611. in 8. tomo quarto Theatri Chymici & 1598. in 8. cum Georgii Riplai axiomatibus philosophicis &c. Idem liber xviii. constans capitibus Germanicè inter libros Isaacii Vossii Ms. in Bibl. Leidensi pag. 466. Vide plura apud Cl. Legipont in vita. Quæ mea mens sit de Trithemii Alchymia, jam alio loco aperui. Nec illum, nec alium quempiam Abbatem aut Monachum ab ejus studio commendandum existimo.

ALEXANDER BUSINELLUS, nobilis Venetus, in percelebri S. Georgii Majoris cœnobio cucullum induit, quem religiosi virtutibus æquè ac nobilium literarum studio plurimum honestavit. Cùm in Patavina Universitate Philosophiæ esset Prælector, librum edidit hoc titulo donatum: *Ariion Philosophicus*. Placentiæ ex Typographia Sireniana 16. . . in quo amputata inepta illa, garrulâque prolixitate, quæ per superiores Philosophos plus nimio excreverat, brevi ac dilucida methodo *Naturæ scita*, quæ magno cum plausu, ac laude Genuæ, ac Placentiæ docuerat, posteris evulgavit; mortem, ut vixit

ita

ita sanctè obiit an. 1707. Armell. in Bibl. Casin. part. 1. pag. 3. & quem citat Nicol. Comnen. Papadopoli in Historia Gymnasii Patavini impressa Venetiis 1726. Tom. 1. Sect. 2. cap. 30. pag. 173. n. 6.

LAURENTIUS MORESCHI, Italus, Placentinus, Professus S. Sixti Placentiæ factus an. 1606. insignis Philosophus scripsit præter alia *Tractatum de Mari*, & *de Aqua*, qui ms.^{us} affervatur in Bibliotheca ejusdem Monasterii S. Sixti, teste Armellino part. 2. pag. 72. Est verò tractatus ille valde eruditus, & curiosus, ac selectis quæstionibus adornatus.

VITALIS TERRA RUBRA, Itali, Parmensis Monachi è Congr. Casin. in utraque Academia Bononiensi & Patavina Professoris Philosophiæ celeberrimi

Physicæ primus Cursus ad methodum antiquioris Lycæi in tractatus sex divisus.

Physicæ secundus & tertius Cursus, singuli in sex tractatus distributi, in quibus ex Aristotele primum sparguntur semina Concordiæ Lycæi Democriti, & Chymicorum; tum absoluto & expanso Philosophorum fœdere, ex D. Thoma Aquinate, Sanctis Patribus, & ipso Peripatu stabilitur Veteres inter & Recentiores pax, & concordia in omnibus rebus physicis. Armell. Bibl. Casin. part. 2.

ANDRÆ MAZZI, Neapolitani in Monasterio S. Laurentii de Aversa Professus plures annos Philosophiæ Professoris

Nodus Quantitatis solutus. Neapoli apud Dominicum Antonium Parrinum 1712. in 8. Armell. l. c. part. 1. pag. 17.

BENEDICTI BACCHINI Abbatis de la Croma ex Congr. Casin. *Dissertatio de Motionibus Mercurii in Barometro*, in qua causa ascensus & descensus Mercurii in fistula physicè explicatur, redditâ ejus ratione, & de aëris pondere ad tempestatum mutationem disputatur. Armell. l. c. part. 1. pag. 81.

ANTONII STROZ è S. Lamberto, celeberrimo in Styria Monasterio, Philosophiæ in Universitate Salisburgensi Professoris *Compendium suæ universam Physicam*. in 4. Salisburgi an. 1696.

CAROLI GRUEBER Cremifanensis in Austria superiore amplissimi Monasterii Ascetæ, ac in Univers. Salisburg. Philosophiæ Professoris *Thea-*
P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

trum naturæ ex octo libris Physicorum generaliter explicatum, in 4. Salisburgi 1672.

-- *Opposita juxta se posita ex libris de cælis, & libris de ortu & interitu*. in 4. ibid. 1672.

FRANCISCI LAMI è Congr. sancti Mauri, Philosophi non unius è multis, sed oppidò docti *Conjecturæ Physicæ de stupendis effectibus Tonitru* typis datæ an. 1688. & recusæ 1689. Vid. le Cerf pag. 192.

FRANCISCI DE CASTILLO CALDERON Exorcismus Pnevmatismæ Macrocosmi Physico-Theologicus contra Ethnicos Philosophos, Pseudo-Trismegistos, & Anti-Platonos, qui asserunt mundum esse hominem magnum, ingenerabilem & incorruptibilem, immortalem, felicem, nec non adversus neotericos Academico-Pnevmatocomicos, qui putant (salva supernaturalis fidei veritate) posse admitti, macrocosmum esse, ad minimum, maximum animal: cujus forma substantialis sit simplex spiritus, realiter indivisibilis, totus in toto Universo, totus in quolibet elemento, & totus in quavis parte ejus, ingenerabilis & incorruptibilis: ac per consequens, nullam dari generationem substantialem aut corruptionem. Pragæ typis Georgii Czernoch, an. 1677. in 4.

INNOCENTIUS COESIUS, Italus, Mantuanus, Padolyronensis Monasterii Alumnus Philosophiam, Venetiis, Mantuæ, alibi que celebri fama diu docuit, annoque 1704. ad plures abiit. Inter egregia, quæ conscripsit Opuscula, huc spectant

1.) *Meteorologia artificialis, & naturalis*, Parmæ anno 1687. typis Galeatii Rosati. Opusculum sanè eruditum & curiosum, in quo breviter ac perspicuè modus, quo naturalis gignat meteora, explicatur, deinde artificialis modus eadem meteora, proportionem servata, efformandi docetur.

2.) *De qualitatibus dissertatio physico-experimentalis*. Mantuæ anno 1700. ex typographia S. Benedicti per Albertum Pazzonum. in 8. pag. 82.

3.) *De meteoris Dissertatio physico-experimentalis*, ibid. apud eundem eodem anno in 8. quod opusculum idem omnino est cum *Meteorologia artificiali & naturali* edita Parmæ anno 1687. nisi quod in hac editione Mantuana tria capita prioribus addantur, nempe IX. *de fluxu & refluxu Maris*.

Pp

X.

X. de Maris Jalsedine, & XI. de Fontium & Fluminum origine. Omnia tamen juxta nuperæ Philosophiæ principia, quam intellectui & sensuum captui magis congruam & accommodatam ipsi quidem recentiores Philosophi arbitrantur. Armell. l. c. part. 2. pag. 14.

ANSELMI DESING Philosophia Aristotelica secundum explicationem Divi Thomæ Aquinatis, subditis suis ad Physicam particularem instructa. Salisburgi 1741. in 8.

ANDRÆ GORDON Phænomena Electricitatis. Erfordiae an. 1744. & 1745.

§. IV.

Scriptores Ethicæ, seu Morum Scientiæ.

S. MARTINI ex Abbate Dumienfi Archiepiscopi Braccarenfis in Lusitania an. 580. defuncti, *Libellus de moribus*, quem cum commentario ediderat Leodegarius à Quercu Paris. an. 1556. in 4. extat in Biblioth. Patrum. Cum hoc libello prodiit eodem loco & anno alius liber de *Paupertate*, quem cum priore libello de *moribus* Labbeus & nonnulli alii confundunt. Confer Baluzium in Lupi Ferrar. Epist. LXIV.

ASSERIUS inter primos Benedictinos Oxoniensis Academiae Professores *Boëtium de Consolatione Philosophiæ* lucidis commentariolis illustravit. Jo. Leland. de Script. Angl. cap. 118.

VEN. HILDEBERTI ex Monacho Cluniacensi Episcopi primùm Cenomanensis, deinde Turonensis Archiepiscopi Sec. XII. *Moralis de Honesto & Utili Philosophia*, quatuor libris distincta, & nonnisi è variis Senecæ, Ciceronis, Taciti & aliorum veteris scholæ Philosophorum scriptis adornata. Extat inter ejus Opera ab Antonio Beaugendre è Congr. S. Mauri edita Parisiis fol. an. 1708.

— EJUSDEM *Tractatus Metricus de quatuor virtutibus vitæ honestæ*, qui nihil aliud est, quàm synopsis sententiarum & præceptorum moralium ab ipso in egregio suo Tractatu de *Honesto & Utili collectorum*. l. c.

— EJUSDEM *Liber de Querimonia*, sive de *Conflictu carnis & animæ partim prosa, partim metro ad imitationem Boëtianæ Consolationis Philosophiæ*. l. c.

RUTARDUS Abbas Corbeie novæ in Saxonia circa annum MLX.

Sed quorundam criminum falsò, ut testatur Lambertus Schaffnaburgensis, infimulatus, Abbatia amissa, nonnullos per diversa monasteria privatus exegit annos. Hoc suum exilium æquissimo ferens animo scripsit de *Tranquillitate vitæ* pulcherrimum libellum, in quo seipsum multimodâ ratione consolatur, dicens: mortalem non debere turbari propter quoscunque eventus rerum transitoriarum, cum omnia sint mortis adventu terminanda in brevi, quæ mortalibus in hac vita molesta videntur occurrere. Meruit verò Richardus morali sua Philosophia, quam non ratione tantum, sed vitâ etiam docuit, præstantissimo philosophandi genere, ut in Abbatem Hirsfeldensem assumere-tur. Joannes Trithemius in Chronico Hirsfaugensi ad an. 1060.

MILONIS, Elnonensis Monachi *Carmen de Sobrietate*, quod Carolo Calvo Imp. ac Gallia Regi dedicavit.

PETRI ABÆLARDI, Monachi S. Dionysii in Francia, *Theologia Morum*, sive *Ethica* liber inscriptus: *Scito te ipsum*, reprehensus à S. Bernardo, quamquàm ajunt (Caveus in Hist. Lit. Eccl. ad an. 1120.) ab Abælardo non fuisse pro genuino suo fœtu agnitum. Prodiit in Bernardi Pezii Thef. Anecd. Tom. 3. pag. 927-988.

NIGELLI DE WETEKRE Monachi Cantuariensis circa annum 1200. *Versus*, quibus monita moralia continentur, ad Guilielmum Episcopum Eliensem Richardi I. Angliæ Regis Cancellarium missi: Vide non procul ab initio, ad libellum:

*Quæsitus regni tibi Cancellarius Angli
Primus sollicita mente perendus eris.
Hic est, qui regni leges cancellat iniquas,
Et mandata pii Principis æqua facit.*

Extant mss. in Biblioth. Cottoniana, sub effigie *Julius* Lit. A. Cod. VII. n. 5. Vid. Smith, in Catal.

GODEFRIDI Prioris Ecclesiæ Cathedralis Wintoniensis circa an. 1107. *Versus de moribus & vita instituenda* asservantur in Biblioth. Cotton. sub effigie *Vitellius* Lit. A. Cod. XII.

JOANNIS WILTONI, Monachi Cantuariensis circa an. 1360. *Hologium Sapientiæ* libris VII. quod magnis laudibus, qui legerunt, efferunt, & cum veterum scriptis propè conferendum judicant; teste Baleo VI. 17. apud Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 4. pag. 498.

VEN.

VEN. ENGELBERTI, Abbatis Admontensis, qui sub Rudolpho I. & Alberto I. Rom. Imp. floruit, *Speculum Virtutum Moralium*, ad Gloriosissimos Juvenes, Austriae Duces, Albertum & Ottonem Tractatibus XII. comprehensum. Edidit Bernardus Pezius Bibl. Ascet. Tom. III. etsi ipse fateatur, Opus hoc Principibus præcipuè, ac ad regendam Rempublicam natis destinatum esse, universimque magis Ethicam, quàm Asceticam spectare. Ratisbonæ sumptibus Conradi Pezii an. 1724. in 12.

PHILIPPUS DE BERGAMO, Prior Coenobii S. Mariæ de Avantia de Padua, vir in divinis Scripturis eruditus, & in secularibus literis nobiliter doctus, scripsit volumen magnum & insigne super Ethicam Catonis, quod se vidisse testatur Trithemius de Vir. Illust. Ord. S. B. lib. 2. cap. 129. Claruit verò *Philippus* circa an. 1350.

JOANNIS SCHLITTPACHER, Prioris Mellicensis Sec. XV. *Commentaria in libros Priores 6. Ethicorum*, quos scribere incepit an. 1429. Vide Bibl. Mellic. pag. 413.

ISIDORI CLARII Parmæ in Monast. S. Joan. Evangelistæ a. 1517. Professor, tum Episcopi Fulginatis Opusculum *De modo divitiis adhibendo*, quod olim typis impressum cum valde rarefcere cœpisset, Benedictus Bacchinus iterum prælo subjecit Mutinæ an. 1705. typis Antonii Capponi in 4.

JOACHIMUS PERIONIUS scripsit *De optimo genere interpretandi*, sive *de Moribus*, videlicet Commentarium in Aristotelis 10. libros Ethicorum, qui excusus est Basileæ in 8.

JACOBUS MAJORICA, Neapolitanus, in Monasterio S. Severini ibidem Professor anno 1605. collegit ex SS. Patrum ac Philosophorum Operibus, quorum lectio illi frequentissima, varias sententias ac documenta, ad rectam vitæ rationem instituendam. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 8.

BENEDICTI DE UVA, Itali, Campani, Monachi Cassinatis ac Poëtæ nobilissimi *Dorotheo, ovvero Istruzione per la Gioventù*. id est: *Dorotheus*, seu *de Institutione Juventutis*, Poëma. Florentiæ operâ Camilli Peregrini, & Regii Lepidi apud Flavium & Flaminium Bartholum anno 1608. in 4. Armell. part. 1. p. 102.

BENEDICTI BACCHINI, Parmensis, ad S. Joan. Evangel. Monachi, tum variorum in Congr. Casin. Monasteriorum Abbatis *Dialogi III. Primus de Constantia in adversis*. Secundus *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

de Dignitate tuenda. Tertius *de Amore erga Rempublicam*; qui suppresso nomine prodire Mutinæ anno 1692. typis Hæredum Cassiani in 32. operâ Jacobi Cantelli Ducis Mutinensis Geographi, & iterum Parmæ typis Josephi Rossati anno 1721. in 12. in quibus Ethices documenta tractantur, Apologo quodam ficto per ethopeiam adhibito. Hos Dialogos plurimum laudat Cinellus Biblioth. Volant. pluteo XI. pag. 34. & seq. vocans eos doctissimos, elegantissimos, & judicii plenissimos, ubi etiam affert encomia Authorum Actorum Erud. Lips. mense Septembri an. 1692. p. 409. & seqq. ubi „ Dedit, inquit, „ hanc Dialogorum Trigam Doctiss. „ Vir. P. D. Benedictus Bacchinus Senens. Mutinæ Ducis hoc tempore „ Historiographus, & in fine pag. 413. „ Omittimus, quæ passim Socratico „ more insperfit Author monita politica quàm plurima; neque attingimus pulcherrimos discursus, qui „ ex Jurisprudentiæ, Medicinæ, Physicæ, atque Mechanicæ latifundiis „ sic inseruntur subinde, ut erudito „ Lectori, & attento videantur, non „ minori esse delectationi, quàm emolumento posse. „ Ipse Bacchinus in sua Ephemer. Literat. anno 1592. p. 50. & seq. refert, & accuratè describit libellum suum trium Dialogorum, tanquam alterius, non suus esset, sed in vita sua à se scripta num. 14. modestè se eorundem Dialogorum Authorem prodit. Vid. Armell. Bibl. Script. Casin. Congr. part. 1. pag. 80.

JOSEPHI SAENZ DE AGUIRRE S. R. E. Cardinalis *Philosophia Morum*, sive *Libri decem Ethicorum Aristotelis ad Nicomachum Commentariis illustrati*. Salmantica 1675. fol.

EJUSDEM *De Virtutibus & Vitiis morum*, sive *Disputationes variae in Philosophiam moralem ab Aristotele traditam*. ibid. fol. an. 1677. & Romæ 1697. fol. apud Antonium de Rubeis. Hæc ultimâ editio titulo nonnihil immutato vulgata fuit, qui sic habet: *De Virtutibus & Vitiis Disputationes Ethicæ, in quibus accuratè differuntur, quidquid ferè spectat ad Philosophiam moralem ab Aristotele traditam decem libris Ethicorum ad Nicomachum*; de quo libro Acta Erudit. Lips. an. 1698. p. 119. 120. his verbis: Contemplatricem Philosophiam Tomis III. comprehensam, & Ethicam, seu Moralem Tomis II. absolutam, tertio etiam de Virtutibus & Vitiis adjecto Salmanticae luci publicæ expoivit.

Eminent. Card. de Aguirre. Eorum verò Operum pleraque revisa & emendata, cum in devexa nunc ætate Romæ recudere constituisset --- nunc quidem opus illud de *Virtutibus & Vitiis* non Theologicis, sed quatenus intra terminos rationis naturalis & moralis continentur, agi vel ex eo intelligitur, quòd Philosophicis Eminentissimi Auctoris Scriptis hoc Opus annumeraverimus. Methodum verò servatam in illo eam, quam in decem libris Ethicorum ad Nicomachum Aristoteles tenuit, ipsum libri frontispicium testatur. Vid. M. B. E. pag. 163.

GASPARIS de BAVINCOURT Abbatibus Audenburghensis in Belgio Libri II. *De sui cognitione* memorantur à Foppenio in Bibl. Belg.

ANDRÆ GORDON *Philosophia Moralis in usum juventutis, speculationibus vanis & inutilibus omissis, concinnata.* Erfordiae anno 174. . .

FRANCISCI LAMY è Congreg. S. Mauri *De la Connoissance de soi même, id est: De cognitione sui ipsius.* in 12. Parisiis quinque vol. Primum prodit an. 1694. duo sequentia an. 1697. 4. tum & 5. tum an. 1698. Opus celebre, & magni ubivis æstimatum.

ALEXANDRI LELLI, aliàs de Vignatis, Itali, Perusini, è Congr. Casin. in Colleg. S. Anselmi Romæ Ss. Theologiæ Professoris *Ethica novâ methodo adornata.* Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 4.

PAULI STOCKER è S. Paulo in Carinthia, Philosophiæ Professoris in Universitate Salisburgensi an. 1707. *Sapientia Politica Symbolica*, hoc est: *Virtutes & Symbola Caesarum Austriacorum Theosus philosophicis & Ethicis explicata.* Fol. Salisburgi an. 1707.

SEBASTIANI MAYRLECHNER, Cremifanensis, in Universitate Salisburgensi Philosophiæ Professoris an. 1720. *Apparatus Philosophicus succo prudentiæ, sive reflexionibus moralibus illustratus.* Salisburgi in 4. maj. an. 1721.

OTTONIS AICHER è S. Vito Ethicæ Professoris in Universitate Salisburgensi ab an. 1675. ad anno usque 1705.

Institutiones Ethicæ, sive Discursus morales in X. libros Ethicorum Aristotelis ad Nicomachum. Quibus accessit liber de honore & nobilitate. in 8. Salisburgi an. 1696.

ANSELMI SCHRAMB Mellicensis *Ethica seu Philosophia Moralis sententiis & documentis illustrata.* annò 1695. Viennæ Typis Cosmerovianis in 8. Editio auctior & posterior ibid. apud Jo. Frid. Hartung an. 1705. in 8.

§. V.

Qui in Platonem, Aristotelem, Porphyrium, universamque Philosophiam commentati fuerunt.

SYLVESTER II. ante summum Pontificatum vocabatur *Gerbertus*. Ejus est *Libellus in quendam Porphyrii locum*, de quo Mabillonius Tom. II. Analect. pag. 215. sequentibus verbis: „ *Gerberto* tribuendum existimo libellum in quendam Porphyrii locum; „ *cujus libelli præfatio ad Ottonem* „ III. Imperatorem edita est in Tomo I. Analectorum; Opusculum „ illud esse *Gebhardi* Augustinensis Episcopi, conjectabar in Notis ad eam „ præfationem: at re maturius ex „ pensa id *Gerberto* adjudicare visum „ est. „ Ita Mabill. in addendis ad Tom. I. Analect. Sub *Gerberti* nomine edidit Bern. Pez. Anecd. Tom. 1. part. 2. pag. 148.

S. DUNSTANUS ex Abbate Glastoniensi primùm Wigorniensis, dein de Londinensis Episcopus, & tandem Archiepiscopus Cantuariensis scripsit *De occulta & filosofia.* Vid. Pitf. æt. 10. pag. 179.

B. GUILIELMI, seu *Wilhelmi* Abbatibus Hirsaugensis *Institutionum philosophicarum libri tres*, quos Basileæ apud Henricum Petri excusos fuisse testatur Possévin. Appar. Sac. tom. 1. p. 735.

DAVIDIS, Monachi S. Jacobi Herbipolensis, antehac eadem in urbe Scholastici, & Cætarei Historiographi *Libri II. in Perhermenias Aristotelis.* Trithem. in Anual. Hirsaug. ad an. 1137. pag. 404.

ENGELBERTI Abbatibus Admontensis *Magnum Commentum super librum Aristotelis de Mundo* inter cætera ejus Opera philosophica jam §. III. commemoravimus.

BENEDICTUS de S. GERMANO, Monachus Casinensis, in Philosophia doctissimus, adeò ut suis temporibus in Casinensi Congregatione nemini fuerit secundus, scripsit super libros *Perhermenias*, Priorum & Posteriorum Aristotelis, super libros de anima ejusdem. Extant disputationes in libros Prædicamentorum Aristotelis, & pulcherrimum illud Opus, quod inscribitur *Proverbia Animalium.* Plac. Diac. in Supplem. Vir. Ill. Casin. cap. XIX. floruit an. Dom. 1570.

BENEDICTUS MAJORICENSIS, seu ex Insula Majorica Monachus S. Pauli in Urbe, Congreg. Casin. scripsit circa an. MDXXX. *Commentaria in Prædicabilia Porphyrii.* Nicolaus Ant. in Bibl.

Bibl. Hisp. Nov. Ea MSS. Romæ affervari testatur Ant. Possévin. Bibl. Select. Tom. I. l. 12. c. 3. p. 52.

LAURENTIUS MASSOLUS, nobilis Venetus, in Monasterio S. Benedicti propè Mantuam monasticam regulam anno 1538. professus, insignis fuit Philosophus: ab eo circa an. 1550. edita fuit *Concordia Platonis & Aristotelis.* Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 70.

THEOPHILI FOLENGI, Itali, Mantuani, è Congr. Casin. *Metaphysica adversus Platonem*, cujus meminit Joannes Gaddius de Scriptoribus non Ecclesiasticis tom. 1. pag. 184.

SALVATOR, Italus Cremonensis, Monachus Parmensis in Cœnobio S. Justinæ edidit librum, cui titulum dedit: *Totius Philosophiæ Humanæ in Rationalem, Naturalem, & Moralem digestio*, & earundem partium luculentissima enucleatio, tribus libris consummatam notitiam maximè complectens. Regii apud Flavium & Flaminium Bartolos anno 1604. in 4. Armell. l. c. pag. 168.

FRANCISCUS RUIZ, aliàs de Valadolid, Pinzianus in Hispania Benedictinus, atque Monasteriorum Salmantini, Zamorensis, & S. Facundi Abbas claruit sub medium Seculi XVI. ac scripsit *Indicem locupletissimum in Aristotelis Stagiritæ omnia, quæ extant, opera*, duobus tomis editum in cœnobio S. Facundi an. 1540. in fol. *In quo*, ut ipse ait, *tam multa exposita sunt in quàm plurimis & obscuris apud Aristotelem locis, quæ aut perperam intellecta usque ad hoc tempus, aut omnino sunt prætermissa, ut vice Commentarii attento lectori esse possit.* Accedit ejusdem *Judicium de Aristotelis Operibus.* Nic. Ant. Bibl. Hispan. tom. 2. pag. 359.

ANONYMUS Benedictinus Hispanus de Canales ex Monasterio de Hierarche dedit versibus antiquis Castellanis eo metri genere, quod *Coplas de arte major* illa ætas dixit

Compendio de tota la Filosofia natural de Aristoteles. Stellæ Navarræorum apud Hadrianum de Amberes an. 1547. in 4. Nic. Ant. l. c.

COLUMBANUS à BOBIO è Congr. Casin. scholasticis literis præcipuè philosophicis enituit seculo XVI. Extant Mediolani in Ordinis nostri Bibliotheca Glassiatensi satis proluxa Commentaria in plerosque Aristotelis libros ab eo composita, viz.

1.) *Commentaria præclara in quatuor priores libros Aristotelis de Physico auditu* anno 1572.

2.) *In IV. posteriores ejusdem libros de eodem physico* anno 1580.

3.) *In quatuor libros de Cælo & Mundo* an. 1584.

4.) *Commentaria in 1. 7. 8. 9. & 12. lib. Metaphysicorum Aristotelis* an. 1586.

Magna fanè volumina in fol. &, ut ibi dicitur, maximis laboribus confecta: ubi etiam se vidisse alia quædam volumina rerum philosophicarum eadem prorsus manu exarata scribit Armellinus in Bibl. Casin. part. 1. pag. 120.

ANDREAS RAYNERIUS, Italus, Parmensis, Monachus ac Prior in Civitatis suæ insigni monasterio S. Joannis Evangelistæ, Placentiæ, alibique non sine magno auditorum plausu & emolumento philosophiam superiore seculo perdocuit. Ab eo edita est

Triplex Philosophia, *Rationalis, Naturalis, ac Prima.* Placentiæ in Camerali Typographia Joannis Bazachi anno 1600. in 8. Armell. l. c. part. 1. pag. 18. Meminit hujus Operis Joannes Mabillonius Itin. Ital. tom. 2. pag. 208. his verbis; *Loci (Parmæ) Prior Andreas Raynerius, vir doctus, libros de philosophia à se compositos nobis dono dedit.*

HONORIUS THOTUS à Cava Campaniæ Oppido, in seculo Philosophiæ ac Medicinæ Doctor percelebris, deinde in Monasterio SS. Trinitatis Cavenis Monachus factus anno 1609. die 10. Julii, ac postea Decanus, & Sac. Congreg. Indicis Romæ Consultor in philosophica scientia magnos exantlavit labores; nam annos ferè triginta meditando, ac discutendo Aristotelem insumpsit, ut genuinum ejus sensum assequeretur, quod ubi se obtinuisse existimavit, typis edidit in eundem Aristotelem tomos tres, quorum talis est titulus:

1.) *Novi Aristotelis sensus reconditi Paraphrasis, Explanatio, Coordinatio, summique ejus artificii detectio in Acroamaticis, tomi tres: quibus nihil aliud à Magistro prætendi demonstratur (per tot secula nunquam penetrata intentione) quàm sensata & artificiosa Inventio Principii & Finis hujus mediis sensibilis, scilicet evidentè ostendere, Deum esse, & animam esse immortalem.* tom. 1. Neapoli apud Dominicum Montanarum an. 1636. in 4. variis cum figuris ad Physicas &c. demonstrationes faciendas.

2.) *Tomus secundus de toto medio sensibili, quod hic Mundus ob Animam est, in libris de Cælis, de Generatione, & Meteoris.* ibid. eodem anno.

Tomus tertius de fine Cui omnium Corporeorum, in tribus libris de anima inclusis Parvis Naturalibus, ibidem eodem anno. Opus Philippo IV. Hispaniarum Regi dicatum. Obiit Thotus circa an. 1668. Armell. l. c. part. 1. pag. 235.

CONSTANTINI à BRIXIA, Monasterii SS. Faustini & Jovitæ in eadem Urbe Alumnus, ac Venetiis in celebri Cœnobio D. Georgii Majoris Philosophiæ Professoris, Aristotelicæ doctrinæ parùm addicti

Novus ad liberè philosophandum aditus Tom. I. Ms. tum Venetiis in Bibliotheca ejusdem Monasterii sign. num. 330.

CYPRIANUS BENAGLIA, Italus, Brixianus è Congr. Casin. ætatis 16. annum nondum transgressus, Philosophicæ ac Theologicæ Theses nullo præfidente Magistro, perquam egregiè defendit. Vigésimum verò primum annum agens, novæ ac antiquæ philosophiæ libros quatuor solida brevitate concinnatos in lucem dedit, quibus intellectus sui acumen & doctrinæ præstantiam satis ostendit. Titulus librorum est

Examen Philosophiæ novæ & veteris tom. IV. in 4. Brixie apud Jo. M. Ricciardum an. 1699. cum nempe ibidem publicè Philosophiam doceret. Armell. l. c. p. 145.

VITALIS TERRA RUBRA, nobilis Parmensis, Cœnobii S. Joannis Evangelistæ ejusdem urbis Alumnus, ac Doctoris laureâ insignitus, in præcipuis Congregationis Casinensis Monasteriis viginti quinque annorum spatio Philosophiam & Theologiam Moralem docuit. Genuinam Aristotelis mentem assequi, aliisque explicare tanta vi, ac energia est conatus, ut ab omnibus summus Philosophus audiret, eaque propter Bononiensis Lycei Moderatores publicam Philosophiæ cathedram ei contulerint, quam annis 18. multa cum laude conscendit; non enim rudem, nudamque, ut plerique, sed aliarum quoque scientiarum ornamentis ac multiplici doctrinarum varietate illustratam philosophiam tradebat, ita ut voluptatem utilitati conjungens, omnibus arri-deret. Bononiâ Vitalis Romam, hæcque relictâ Patavium concessit à Venetorum Republica ad ordinariam Philosophiæ cathedram invitatus, eaque in Athenæo plures annos doctrinæ fama resplenduit, omnibus aliis Magistris, Nobilibus, ac Principibus

Viris ob eruditionem æquè ac modestiam, morumque comitatem percharus. Diem extremum clausit an. 1692. ætatis suæ 71. scripsit ac reliquit multa philosophica adhuc inedita, inter quæ *Clavis aurea Aristotelis, sive Prodrômus Concordiæ omnium Philosophorum.* Armell. l. c. part. 2. pag. 34.

PETRUS PAULUS GINNANI, nobilis Ravennas, in patria Urbe apud S. Vitalem Professor, atque ob doctrinæ præstantiam Academicis *Concordibus, Informibus, & excitatis* adscriptus cum Philosophiæ placita publicus Professor explicaret, Theses Philosophicas methodi ac materiz admodum singularis Orbi Literario exhibuit; earum titulus hic est:

Theses ex universi Philosophia sub faustissimis auspiciis Eminent. ac R. mi Principis D. Angeli Maria Quirini Patricii Veneti S. R. E. Cardin. Amplissimi Brixie Episcopi ex Abbate Casinensi, publicè propugnandæ à D. Cypriano Veneto Monacho Casinensi, P. D. Petri Pauli Ginani à Ravenna Philosophiæ ac Geometriæ Professoris Auditore, Ravennæ ex typographia Ant. Marci Landi anno 1728. in fol. pagg. 64. absque Epistola Nuncupatoria. Hic titulus hujusce argumenti lucubrationibus communis videri potest, sed res sub eo contentæ usitatas Philosophicarum Thesium metas longè transiliunt, & in latissimos totius Philosophicæ Historiæ campos liberrimè pervagantur. Ibi enim Philosophiæ origo ab ipso mundi exordio, & progressus ad hæc usque tempora breviter textitur; Philosophorum sectæ omnes paucis describuntur; Anni ab orbe condito Periodi Julianæ, & Æræ vulgaris, quibus illi floruerunt, vel obierunt, indicantur, Authoribus, qui hisce de rebus loquuntur, allegatis. Philosophorum tum veterum, tum recentiorum celeberrime sententiæ afferuntur; quidquid hactenus eorum singuli tum in Physica facultate, tum in Astronomica, Geographica, & Anatomica noviter detexerunt, enarratur: adeò ut totius Philosophiæ antiquæ pariter & neotericæ conspectus & synopsis hæ Theses jure appellari possint, meritò propterea ab omnibus, qui eas legerunt, plurimum laudatæ. Vid. Armell. part. 2. pag. 112.

AMBROSII FREYENBICHEL, Styrii, Oberndorffensis, in Garstensi Monasterio Superioris Austriæ Professori ac Phi-

Philosophiæ Professoris in Universitate Salisburgensi

Integra Philosophia Thomistica secundum causas in tabulis compendiosè depicta. in 4. Salisburgi an. 1708. Author in Abbatem sui Monasterii anno 1715. electus magna prudentiæ fama præfuit. Quapropter Statuum Provincialium cum Ordinarius tum Extraordinarius Deputatus tantum dexteritate sua promeruit, ut Inviçtissimo Cæsari Carolo VI. dignus sit habitus, quem transmissa augustissima effigie honoraret. Vid. Hist. Salisburg. Univerf. lib. 2. cap. VII. p. 292.

PLACIDI RENZ Imperialis Monasterii Weingartenensis, vulgò ad Vineas, Professor Senioris, ad Cellam S. Pantaleonis Martyris seu Monasterii in Hofen Prioris *Philosophia ad mentem Angelici Doctoris D. Thomæ Aquinatis Tomi III. in 8.* Editio tertia ab ipso Authore aucta & revisa Colonia Agrippinæ sumptibus Ottonis Josephi Stainhaus an. 1723. Prima prodiit an. 1697. Editio autem secunda accurata fuit Altorfii ad Vineas an. 1717. Hæc Philosophia à soliditate doctrinæ cum perspicuitate, nitore, & sermonis elegantia conjunctæ plurimum, nec immeritò ab omnibus laudatur.

LUDOVICI BABENSTUBER, Ettalensis Monachi, atque in Universitate Salisburgensi Philosophiæ Professoris

Philosophia Thomistica Salisburgensis, sive Cursus Philosophicus secundum doctrinam D. Thomæ Aquinatis Doctoris Angelici in celeberrima Archiepiscopali Universitate Salisburgensi methodo & normâ ibidem usitata concinnatus, ac typis vulgatus anno 1705. in fol. Hæc Philosophia cum quam plurimos naçta esset lectores, recusa fuit anno 1738.

FRANCISCI LAMY è Congreg. S. Mauri Philosophi excellentis doctrinæ *Lettres Philosophiques sur divers sujets importants, id est: Epistolæ Philosophicæ de diversis magni momenti rebus.* in 12. Parisiis an. 1703.

ANSEMI SCHNELL Imperialis Monasterii Weingartenensis Cœnobitæ *Cursus Philosophiæ Aristotelico-Thomistica abbreviatus, tres partes in 8.* Aug.

Vindel. an. 1737. typis Ant. Maximil. Heiss. Est Tractatum philosophicorum omnium Summa, seu Compendium.

BERNARDI OBERHAUSER Ettalensis Philosophiæ Professoris in Universitate Salisburgensi; tum in Ettalensi Illustrium studio *Philosophus Peripatetico-Thomisticè discurrens* ex universa Philosophia rationali, naturali, transnaturali, politico-morali, Geographico Historica. in fol. Augustæ Vindel. typis Lotterianis apud Math. Wolff Bibliopol. anno 1730.

ALPHONSI WENZEL ad montem S. Joannis Apostoli & Evangelistæ in Mallerstorph Professi, ac Sacerdotis Jubilæi, olim per plures annos in communi studio Almæ Congregationis Benedictino-Bavaricæ substituti, tum etiam in illustrissimo Archi-Cœnobio ad S. Martinum in sacro monte Pannoniæ; tum denique in Inclyto & Episcopali Lyceò Frisingensi Ss. Theologiæ Professoris, ac ejusdem Lycei Regentis

Philosophia Angelico-Thomistica, seu Quæstiones Peripateticæ ad mentem D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici, & accuratam Scholæ Angelicæ methodum concinnata. Tomi III. in fol. Augustæ Vindelicorum sumptibus Martini Veith Bibliopolæ, an. 1739.

ANGELI MARIA QUIRINI S. R. E. Card. *Dissertatio duplex de Platonica doctrina* ex veterum Ecclesiæ Patrum mente, extat in bina Epistola ad Sangermanenses Monachos, eorumque Superiorem Generalem transmissa, typis excusa Romæ an. 1743. Epistolarum Latinarum Dec. 2.

ANDRÆ GORDON, Benedictini Scoti, in Academia Erfordienfi Philosophiæ Professoris perquam celebris, *Philosophia jucunda & utilis.* Anno 1745. Obiit an. 1751.

PLACIDI RENZ, junioris, antehac Philosophiæ Professoris in Universitate Salisburgensi, hodie verò dignissimi Abbatis celeberrimi sui Monasterii Weingartenensis, *Philosophia Aristotelico-Thomistica.* Aug. Vindel. & Lincii an. 1141, in fol. sumptibus Franc. Ant. Ilger.

SECTIO III. MATHEMATICI.

§. I.

Qui de Mathesi in genere scripserunt.

PRIUSQUAM de iis Scriptoribus agamus, qui de *Quadrivio*, id est, quatuor disciplinis Mathematicis *Arithmetica*, *Geometria*, *Astronomia*, & *Musica* in Scholis Benedictinis olim tradi solitis scripserunt, recensendi videntur, qui de Mathesi in universum libros ediderunt.

BRIDFERTHUS, aliis *Bridfritibus*, Lelando cap. 136. *Brightefertus*, Saxo, Monachus Ramesiensis, Abbonis Floriacensis discipulus, circa annum 1000. ætatis suæ prodigiosa studia secutus, ad Mathesin acerrimum ingeniorum excitatricem, animum applicavit. In quo eruditionis genere, inquit Lelandus) sic postea enituit (ut artem per se claram depictis graphicè organis, & additis commentariis tum doctissimis tum lucidissimis clariorem adhuc redderet. Huc spectat

De Principiis Mathematicis Lib. I. Vide Baleum Centur. 2. cap. 35. & Pitseum de Ill. Angl. Scriptor. æt. 10. pag. 177.

LUDOVICUS MAYNERIUS Aquifextiis in Gallia Narbonensi nobili familia natus est, & anno 1614. die 6. Jan. Monasticum Institutum amplexus fuit in celeberrimo Lirinensi Cœnobio, quod anno 1516. à Leone X. Pontif. Max. Casinensi Congreg. unitum fuerat. Ibi Oeconomi primùm, seu, ut dicimus, Cellerarii, deinde Pro-Prioris, demùmque Abbatis munere functus est. Floruit insigni doctrina & eruditione præsertim in Mathematicis disciplinis, quibus plures annos Parisiis degens Regios Galliarum Principes erudit: edidit

Mathematicarum Institutionum tom. duos Parisiis impressos, quorum tamen posterior ob Auctoris ex hac vita decessum, imperfectus remansit. Armell. c. I. part. 2. pag. 88.

ODOARDUS de TONSIS, Italus, Vicentinus, è Congr. Casin. vir fuit in Astronomia, Geometria, Arithmetica aliisque Mathematicis disciplinis plurimum versatus ac celebris, de quibus quam plurima reliquit mss.;

quorum tamen major ac potior pars ablata post ejus obitum fuit, illa verò quæ plagiarii effugerunt manus, vel quibus illæ pepercerunt, extant nunc in Bibliotheca ejusdem monasterii, scilicet

Scriptura Mathematicæ tom. I. in 4. Armell. part. 2. pag. 18.

ANASTASIUS SCHREITTER Weissenfelsæ in Saxonia Lutheranis parentibus procreatus, anno 1650. teneros annos in patriis scholis exegit, cumq; Germaniæ Academiis amplioris scientiæ hauriendæ gratia invisere statueret, lumen Catholicæ fidei, quod patria sua exularat, hic loci recepit, utque eò uberius meliora charismata à mundi tumultibus jam securus scinderetur, spreto neglectoque mundo monasticam vitam apud San-Blasianos in Sylva Hercynia anno 1626. suscepit. In Universitate Salisburgensi præter alias cathedras etiam Matheseos conscendit, quam anno 1632. docuit. Vivis exemptus anno 1650. reliquit inter alia *Miscellanea quædam Mathematica* MS. Vid. Hist. Univerf. Salisburg. lib. 2. cap. 7. p. 293.

PAULUS PRIEFER, Burgstallensis Austriacus, Monachus Garstensis in superiore Austria fuit in Universitate Salisburgensi Professor Matheseos ab anno MDCCV. usque MDCCXV. editus in lucem ab ipso fuit

Mundus Physico-Mathematicis questionibus elucidatus. Salisburgi typis Academicis fol. min. an. 1713.

CORBINIUS THOMAS, Suevus, Augustanus, Imperialis Monasterii Elchingensis Alumnus, multos annos in Universitate Salisburgensi magna doctrinæ fama Mathematicas tradidit disciplinas, ac *Ephemerides Salisburgenses variis Erotematibus Mathematicis* condecoravit. Is ipse Cl. Author anno 1728. edidit Salisburgi in 12. *Mercurii Philosophici Prodromum* de præstantia, utilitate, methodo &c. Studii experimentalis Physico-Mathematici, ad Leopoldum Archiepiscopum Salisburgensem.

CY-

CYPRIANUS BENAGLIA, Italus, Brixianus, Monachus S. Mariæ de Pratalea in collibus Euganeis factus anno 1694. Brixiae in Monasterio SS. Faustini & Jovitæ, eodem profus tempore, Philosophiam, Theologiam, ac Jus Pontificium, undique confluenti juventuti tradebat, ac insuper bis in hebdomada in percelebri Errantium Academia ejusdem Urbis, Mathesim, quam egregiè callet, ab ejus Urbis Magistratu electus edocebat. Scripsit, sed per typos minimè adhuc evulgavit

Mathematicum, ut vocant, *Cursum*.

Plura de Viro hoc undequaque doctissimo leges apud Armell. Bibl. Congr. Casin. part. 1. pag. 145.

CAROLI STENGELII Abbatis Anhusani *Dissertatio in laudem Mathematicæ*. Opus MS. Vide ejus Indicem librorum in Mantissa ad Commentarium Rerum Augustan.

§. II.

Scriptores de Arithmetica, & Arte Computistica five Calculatoria.

VEN. BEDÆ lucubrationes Arithmetice complures, quæ Operum ejus Tomo I. continentur.

1.) *De Arithmetice numeris* pag. 72. 2.) *De diversis speciebus numerorum, & mensa Pythagorica* pag. 75. 3.) *De computo Dialogus* pag. 85. 4.) *De divisionibus temporum* p. 89. MS. Codex auctior commendatur à Mabillonio Tomo I. Musei Italici p. 69. 5.) *De Arithmetice positionibus, five problematibus, & earum solutionibus* pag. 100. 6.) *Libellus de assè & partibus ejus, & de ratione calculi* pag. 111. 7.) *De numerorum divisione ad Constantinum* pag. 123. 8.) *De loquela per gestum digitorum, & de temporum ratione* p. 127. cum glossis Bridferthi, Monachi Ramesiensis, & scholiis Jo. Noviomagi. Hunc libellum suppositum Bedæ existimat Petavius pag. 159. Aliud tamen visum Joanni Aventino, qui ipse Bedam secutus est in libro suo, cui titulus: *Abacus & vetusta Latinorum per digitos manusque numerandi & loquendi consuetudo*. Vide Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 391. 9.) *Libellus de ratione unciarum*. p. 140. 10.) *De augmentis Lunæ*, ex Victorio Aquitano, Dionysio Græco &c. pag. 143. 11.) *Computus vulgaris*, sive P. Ziegelbauer Hist. P. IV,

Ephemeris pag. 169. Auctoris Bedæ junioris esse contendit Oudinus Tom. I. pag. 1683. 12.) *De Embolismorum ratione Computus* p. 215. cum tetrastichis singulis ad singulos menses. Etiam hunc Computum Bedæ abjudicandum, & Radulpho de Linham, Anglo, adscribendum esse, Oudinus disputat. 13. *Decennovennales Circuli* Dionysii Romani Exigui, B. Cyrilli, & Bedæ LXXXIV. usque ad annum 1555. cum præfatione (Abbonis Floriacensis) pag. 257. 14.) *De Cyclo Paschali* pag. 306. 15.) *Canones decennovennalium Circulorum* p. 321. 16.) *Libellus de ratione Computi per quæstiones & responsiones* pag. 418. Hic verò notes velim, *Computum* illud, quod nobis tam crebri Canones inculcarunt, cujusque mentio sæpiùs nobis facienda est, non aliud esse, quàm Arithmeticam, ut vocant, Ecclesiasticam.

RABANI MAURI Liber de *Computo*, scriptus anno septimo Ludovici Imperatoris, desideratur in ejus Operibus, editus verò habetur à Stephano Baluzio in limine Tom. I. *Miscellaneorum*.

WALAFRIDI STRABONIS *de Arithmetice dimensionibus* libellus, quem scripsit ad Gerungum Hirsaugiensis Cœnobii Abbatem, cujus epistola libello præposita tale habet initium: *Reverendissimo Gerungo Abbati, merito Patri, ætate filio, licet discipulo, gratiæ magistro, æternæ beatitudinis provinciam possidere.* Ex his Strabi litteris facile conjecturâ abeque possumus, inquit Trithemius Chron. Hirsaug. part. 1. pag. 424. Gerungum in omni scientia scripturarum extitisse doctum; quoniam nisi magnificè fuisset eruditus, de tam subtili materia vir tantus in tanta abundantia doctorum virorum ad ignarum non scripsisset.

HELPERICI Monachi Sancti Galensis *Liber de Computo*, quem anno 930. composuit, nunc primùm ex codice pervetusto Monasterii Zwenthalensis in Austria erutus studio & opera Bern. Pezii Benedictini & Bibliothecarii Mellicensis, qui eum juris publici fecit Thes. Anecd. Tom. II. Part. II. pag. 182... p. 222.

ABBONIS Abbatis & Martyris Floriacensis Sec. X. *Commentarius in Victorii Canonem Paschalem* interiit, quo Cyclos annorum ab incarnatione Domini ad sua usque tempora juxta veteracem Evangeliorum fidem correxit

Qq

Ab-

Abbo, & ad annum circiter 1595. dilatavit. M. B. E. Lit. A. pag. 9.

DE MARIANI SCOTI *Computo Universalis* in ejus Chronico & emendatione Dionysiani calculi, cui annos XXII. addidit, videndus Joannes Fordun in Scotorum Historia Tom. I. Scriptorum XV. Gulielm. Malmesbur. Fabric. in Bibl. med. & inf. Lat. Lib. XII. pag. 85.

GERBERTI, natione Galli, ac postea ex Monacho Benedictino Summi Pontificis, dicti Sylvestri II. Opera Arithmetica. 1.) *Theoria Arithmetica cum Prologo in eandem.* 2.) *Regulae de divisionibus.* 3.) *Abacus*, seu *Regula Arithmetica.* 4.) *Libellus multiplicationum.* 5.) *Epistola ad Constantinum* (nempe Floriacensem Monachum) *de doctrina Abaci*, nondum typis impressa sunt, sed in variis Angliæ, Belgii, Galliæ Bibliothecis inter mss. Codices asservantur. Oudin. Tom. 2. pag. 512. Mabillonius verò Gerberti librum *de Numeris* edidit Tom. II. Veterum Analectorum. *Abacus*, seu *Algorismus* ad Ottonem Imperat. habetur inter MS. Bibliothecæ Emeramensis. Desideratur in eo initium. In fine: *explicunt lectiones Gerberti super Abacum.* Bern. Pez. in Dissert. Ifagog. in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. pag. xxxviii.

ADELARDI Bathoniensis in Anglia Monachi Librum de Doctrina Abaci memorat Jo. Lelandus de Scriptor. Angl. c. 171.

PANDULPHUS, Capuanus, Presbyter ac Monachus in Casino sub Desiderio Abbate, divina secularique literatura eruditus scripsit ad Petrum Salernitanum Abbatem Librum de Calculatione; Versus de termino Paschæ Hebræorum; de Circulo solari ad concurrentes inveniendos; de Cyclo Lunari; de Feria Paschæ Hebræorum inveniendæ; ad annos Domini inveniendos: qualiter sint inveniendæ indictiones. De Luna cujusque diei inveniendæ absque Embolismorum contrarietate: Quomodo fallunt, qui se scire putant, quot horis vel punctis Luna in unaquaque nocte luceat. Quibus modis cursus Solis dividatur: Quomodo efficiatur bissextus; ad ferias Calendarum inveniendæ: Qualiter vel unde regulæ ad ferias mensium inveniendæ præcedant. Quomodo regula terminorum Hebræorum ex cursu Solis inveniatur; ad feriam uniuscujusque diei inveniendam. De quatuor tem-

poribus, in quibus datariis solstitia veraciter esse debeant; ubi æquinoctia veraciter credantur esse. Quomodo Adventus Domini sit inveniendus. Ut Litera hebdomadarum per totum annum memoriter inveniatur. Quomodo Christus sit passus in tertio kalendas Aprilis. Quomodo anni ab origine mundi omnes fallunt. Qualiter Luna decimaquinta non potest ad illam diem, quâ facta fuit, pertinere. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. 26. Ex præfatis verò luculentis eruditionis ac doctrinæ monumentis nonnulla asservari in Bibliotheca Casinensi Cod. sign. num. 3. sub hoc lemmate *Canones Mathematici* Camillus Peregrinus virtute doctrinæque ornatissimus, nobis humanissimis literis communicavit, inquit Jo. Bapt. Marus in Not. ad Pet. Diac. Floruit Pandulphus an. Dom. 1060.

HIDULPHUS, Monachus, ac primus Monasterii Hirsaugientis Scholasticus librum *de Computo Ecclesiastico* pro Fratrum institutione composuit. Trithem. Chron. Hirs. part. 1. pag. 222.

HENRICUS DE BRUXELLIS Monachus Affligeniensis, calculatoriæ artis peritissimus scripsit *de ratione Computi* lib. 1. *Kalendarium de incensionibus.* Vixit tempore Clementis V. Pontificis Max. circa annum 1310. Vid. Henric. Gandav. cap. 58. Sanderus in Chorogr. Sac. Brabant. p. 46.

PETRI DE ROSENHEIM, Mellincensis, celebris an. 1419. ejusdem Cœnobii Prioris *Computus*, qui verò excidisse fertur à Pezio Dissert. Ifag. in Tom. II. Thef. Anecd. pag. xxvi.

THEOPHILUS MARTIUS, Italus, Senensis, Monachus Casinas anno 1560. inter mortales esse desit anno 1586. ejus supersunt

1.) *Tractatus de nova reformatione Calendarii.* Extat mss. Casini & Romæ in Biblioth. Romanæ Sapientiæ.

2.) *Consultationes super eadem reformatione, ac ejus difficultatibus:* extant mss. in Bibliotheca Vaticana.

3.) *Narratio de Controversiis super Calendario.* Extat in Bibliotheca Ambrosiana Mediolani. Vide plura apud Armell. Bibl. Cas. part. 2. pag. 194. & quos citat.

FERDINANDUS PERRETI, Italus, Ferrariensis, Alumnus Monasterii S. Vitalis Ravennæ an. 1698. è Congr. Casin. valde in Arithmetica arte excelluit, supputandi studiis summopere intentus; nam juvenis quamvis esset,

esset, non solum Monasterii rationes omnes recensebat, sed etiam Congregationis universæ Casinensis Quindenniorum calculos, quæ non parvi negotii res est, scitè admodum numerabat. Scripsit Italicè *Lumina Arithmetica, divisa in sex libros.* in 4. Ferrariæ 1725. typis Bernardini Pomatelli. Alium librum de Arithmetica recenset Armell. l. c. part. 1. p. 171.

VALERIANUS DEGANUS, Italus, Mediolanensis præcipuam operam mathematicis & arithmetice demonstrationibus impendit, ut testantur ingentia volumina, quæ his de rebus conscripsit; ea verò his titulis distinguuntur:

1.) *Centum mille Tariffæ* difficilioribus numerorum supputationibus perquam accommodatæ; est maximum volumen mss. in fol. compositum anno 1625.

2.) *Tariffarum pars altera:* ingens volumen in fol. mss. eodem an. 1625. conscriptum.

3.) *Tabula Pythagorica* in amplissimum canonem propagata, quæ quorumcunque licet ingentium numerorum supputationes mirâ facilitate & celeritate expediuntur. Maximum volumen in fol. mss. eodem anno 1625. exaratum.

4.) *Tabula Pythagorica* pars altera mss. in folio. Opera hæc asservantur in Bibliotheca Monasterii S. Simpliciani, loco Professionis Valeriani an. 1579. ubi ea se anno 1688. vidisse testatur Armellinus loc. cit. part. 2. pag. 7.

ANSELMUS DESING, Ensdorffianus Cœnobitæ è Congregatione Bavarica

Instructio brevissima de Arithmetica, in quantum hæc ad communissimam aîi supputationem, seu etiam Geographiam summè necessaria est. Accedit Usus Mensuræ Pythagorice, Calendarium, in quo de natura Anni, longitudine, emendatione tam Julianâ, quam Gregorianâ, De Litera Dominicali, De Indictione, De Die Pachali, Tabula Pachali agitur. Quæ omnia patrio sermone scripta continentur in Authoris libro de *Auxiliis Historicis.* in. 12. Solbaci an. 1733. apud Christianum Holst.

ADRIANI AMALTHÆA, Neapolitani, in S. Severini ibidem Monasterio Professi, Astronomiæ amantissimi

Rota, sive Calculus Astronomicus perpetuus juxta Gregorianam impressionem, impressus Brixie apud Sabinum P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

anno 1593. Vide Arnold. Wion Lign. Vit. part. 1. l. 2. c. 62. p. 397. Possév. in Appar. tom. 1. pag. 18. Armell. Bibl. Cas. part. 1. pag. 1.

ALDERANI DESIDERII è Congreg. Casin. in Mathematicis, præsertim Astronomicis egregiè docti

Tavole de' Ciel Solari, e Lettere Dominicali per saper distinguere tutti li tempi passati, presenti, e futuri, con altre cose spettanti al Calendario Romano, prima, e doppo la riforma Gregoriana dell' Anno, poste in metodo facile, e breve. In Roma per Luca Antonio Chracas presso San Marco al Corso 1703. In quo libro cap. 2. 24. Epochas, sive temporum radices magis celebres refert. Armell. l. c. pag. 3.

§. III.

Scriptores de Geometria.

REMIGII ANTISSIODORENSIS Sancti Germani *Glossæ in librum de Geometria*, qui extat in mss. Codice 5364. Regiæ Bibliothecæ Paris. Oudin. Tom. II. pag. 332.

GERBERTI, Galli, Aquitani, Cœnobii S. Geraldii apud Auriliacum monachi, & post Remensis & Ravenatensis Archiepiscopi dignitatem, Summi Pontificis, dicti Sylvestri II. *Liber de Geometria*, quem in Bibliotheca Farnesiana se legisse testatur Onuphrius Patavinus in Annotationibus ad Platinam. Extare etiam in Bibliothecæ Thuaneæ mss. Codice, unde in Bibliothecam Colbertinam commigravit, jam antea monuit Mabillonius Tom. II. Analect. pag. 215. Juris publici fecit Bernardus Pez. Thef. Anecd. Noviss. Tom. III. part. 2. pag. 6. - 82. Quo teste, textus non uno loco corruptus est, nec schemata Geometrica ubique satis exacta. Verùm à codicis nostri, inquit idem doctissimus Editor, fide recedere, nefas nobis esse duximus. Restituant malè affecta loca, quibus Colbertinum aliisque mss. Codices fortuna obtulerit.

-- *Epistolam Gerberti ad Adelboldum Episcopum Ultrajectinum de causa diversitatis arearum in Trigono equilatero geometricè arithmeticeve expenso* vulgavit idem Cl. Pez. loc. cit. col. 82.

ADELHARDUS, sive *Athelhardus*, Monachus Bathoniensis in Angliâ cum esset mathematicis in disciplinis versatissimus, librum Euclidis *de Geometria* ex Arabico in Latinum trans-

tulit; qui Oxonii in Collegio Ss. Trinitatis asservatur teste Pitseo de Ill. Angl. Scriptor. æt. 12. pag. 201.

RUTHARDUS Monachus Fuldenfis, vir pietate & doctrina illustris, scribendis de Musica, de Geometria, de Arithmetica libris insudavit, atque alia ad humaniores literas pertinentia scripta composuit. Vid. Armandus Buthilierius de Rance Abbas Monasterii Trappæ Respons. ad Tractatum Mabilionii de Stud. Monast. cap. xi.

GALFRIDUS MARSHALLUS, Anglus, Monachus Glasconiensis, cujus Repertorium Geometriæ à Pitseo pag. 842. celebratur.

BENEDICTUS CASTELLI, Italus, Brixianus, è Congr. Casinensi Mathematicus Urbani VIII. Pont. Max. & Matheseos Professor Publicus Romæ in Sapientia fuit primus inventor mensuræ decurrentium aquarum. Ejus Opera sunt:

1.) *Della misura dell' aque corrente, id est: Mensura aquarum fluentium.* Romæ apud Impress. Camerales anno 1628. ad Urbanum VIII. in 4. & iterum Romæ per Franciscum Cavalli an. 1639. & Bononiæ 1660. & nuperimè Florentiæ in Opere, cui titulus: *Raccolta d' Autori, che trattano del moto dell' aque* anno 1723. in 4. per Tartinum, & Francos Impress. R. Celitud. tom. 1. à pag. 111. usque ad pag. 137.

2.) *Dimostrazioni Geometriche della misura dell' aque corrente.* Romæ apud eosdem Impress. Camer. anno eodem 1628. & etiam ibidem apud eundem Cavalli eodem anno, & nunc pariter Florentiæ in laudato Opere Tom. I. pag. 139. usque ad pag. 160. Vide plura apud Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 95.

PAULUS ANDREAS GUALTERIUS à Catacio ulterioris Calabriae urbe, in Casinensi Cœnobio monasticum Institutum suscepit, anno 1650. die 13. Nov. & cum prompto admodum facilitate esset ingenio, in liberalibus Artibus, & præsertim mathematicis disciplinis plurimum profecit, ut ostendunt plures Tractatus Mathematici, quos scripsit, hodièque extant mss. in Casinensi Biblioth. quorum unus Italicè hunc titulum præfert:

1.) *Delle Progressioni Geometriche, ed uso mirabile di esse ne, Problemi concernenti il guadagno che devien capitale; dedicato al sig. Consigliero D. Trajano Mirobollo Matematico.* id est: *De Progressionibus Geometricis, & admi-*

rando earum usu in Problematibus, quæ respiciunt lucrum, quod in Capitale convertitur, ad Donnum Trajanum Mirabullum.

Alter Latinè sic prænotatur:

2.) *De Formatione Idearum*, quibus Trigonometria rectilinea Triangula resolvit. Pro theoria D. Josepho Majorano Cathedralis Ecclesiæ Averfanæ Canonico dicatus. V. Armell. l. c. part. 2. p. 119. Erasmi Gattola Chron. Casin. Sec. XII. §. IV. pag. 773.

VICTORINUS à PARMA, Italus, è Congr. Casin. Vir Mathematicarum Facultatum peritus, discipulus D. Alphonsi de Isè Mathematici percelebris edidit opusculum cum hoc titulo: *Problemata & Theoremata Geometrica, & Mechanica publicè demonstranda.* Bononiæ anno 1633. typis Clementis Ferronij in 4. Arnell. l. c. pag. 13.

JOSEPH GUFFANTIUS, Italus, Mediolanensis, Alumnus Monasterii S. Simpliciani ibidem, ac in studio Matheseos discipulus Cyrini de Sanctis Benedictini (de quo aliàs) Viri doctissimi, scripsit volumen hac epigraphe notatum:

Geometria & Architetura militare in fol. in duas partes divisum, addiditque *Arithmetiam*. Armellinus l. c. part. 2. p. 47. se hoc vidisse volumen apud ipsum Auctorem Mediolani an. 1688. testatur: qui tunc erat ætatis annorum ferè 50. Obiit Arimini circa annum 1693. Et quia hîc de Architetura militari mentio facta est, licebit *Guffantio* adjungere

EDMUNDUM EGGS, natione Bavarum, professione Monachum in Monasterio Garsteni Superioris Austriae. Hic *Mathematicas* doctrinam, cujus studio summoperè delectabatur, Salisburgi in Universitate professus ab anno 1698. usque ad annum 1705. publicam in lucem dedit *Architectonicam militarem*, nuncupatam *Maximiliano Emmanueli S. R. I. Electori ac Bavariæ Duci.* Fol. Salisburgi an. 1700. V. Hist. Univerf. Salisburg. Lib. 2. cap. VII. pag. 338.

FRANCISCUS ROTA, nobilis Vetus, Monasterii Ss. Felicis & Fortunati in Urbe Vicentia Alumnus effectus anno 1710. die 5. Octobris. Florentiæ in S. Mariæ Cœnobio plures annos Philosophiam ac Theologiam, simulque *Geometriam* docuit, pro qua scientia tradenda Orationem Isagogicam ibidem habuit, quam sub hoc titulo publicavit:

Ora-

Oratio de Geometriæ utilitate ad scientias acquirendas habita Florentiæ in Abbatia S. Mariæ Patrum Congr. Casin. à P. D. Francisco Veneto Monacho Casin. ibidem Geometriæ & Philosophiæ Professore. Florentiæ an. 1720. typis Regiæ Celitudinis apud Jo. Cajetanum Tartinum & Sanctum Franchium Armell. part. 1. pag. 175.

ANSELMI DESINGII, *Auxilia Geometrica.* Ratisbonæ an. 1738. in 8. apud Hier. Lentz. sed in usum tyronum tantum.

GODEFRIDI BEHM Schwarzachiani Matheseos Professoris in Univerf. Salisburg. *Polymetrum*, hoc est, novum instrumentum ad plerasque mathematicas dimensiones ritè facileque peragendas accommodatum. Salisburgi an. 1672. in 12.

§. IV.

Scriptores de Astronomia.

VEN. BEDÆ *Opuscula Mathematica de Astronomia.* 1.) *De Circulis Sphæra & Polo.* Tom. I. pag. 365. 2.) *De planetarum & signorum ratione.* pag. 369. ex mente Hebræorum, Chaldæorum, Ægyptiorum. pag. 371. 3.) *Prognostica temporum.* pag. 390. 4.) *Mensura Horologii.* pag. 392. ubi & de diebus Ægyptiacis. pag. 394. 5.) *De Astrolabio.* pag. 394. 6.) *De temporum ratione* cum Brideferti Ramensensis & Noviomagi Scholiis. Tom. II. pag. 43. cum codice Bibl. Cathedralis Wirzeburgensis collatum hunc librum vide in Jo. Georgii Eckardi Commentariis de rebus Franciæ Orientalis & Episcopatus Wirzeburg. Tom. I. pag. 825.

DUNGALI RECLUSI & Monachi S. Dionysii propè Parisios, dignitate Diaconi *Epistola* ad Carolum Magnum de duplici Solis eclipsi. Extat Spicileg. Acher. vet. edit. Tom. X. novæ Tom. III.

S.ETHELWOLDUS ex Abbate Abendonensi Episcopus Wintoniensis edidit librum *De planetis & mundi climatibus.* Obiit anno 984. Pitf. æt. 10. pag. 179.

REMIGII Autissiodorensis S. Germani Glossæ in librum de *Astrologia*, extat in mss. Codice Regiæ Bibl. Vid. Oudin. Tom. II. pag. 332.

S. ABBO, Abbas Floriacensis & Martyr, vir doctissimus, scripsit, teste Aimoino in ejus vita, libros Mathematicos, sed qui temporum injuria inter deperditos habentur. Joannes

Baleus, Anglus, in Opere suo de Scriptoribus Angliæ author est, Abbonem scripsisse *de motibus stellarum* Lib. I. *De planetarum cursu* Lib. I. *Demonstrationes Astronomiæ* Lib. I. Numeratur verò Abbo inter Scriptores Angliæ à Baleo, quia olim è Gallia in Angliam evocatus scientias publicè professus est.

GERBERTI SCHOLASTICI (de quo §. antecedenti) *Epistola ad Constantinum Monachum de Sphæra constructione*, quam edidit Mabilionius Tom. II. *Analectorum* pag. 212. in novissima verò editione Paris. an. 1723. p. 102. Cl. Bern. Pezsius Dissert. Isag. in Tom. III. Thes. Anecd. rectè monet, nullam esse rationem, cur Guilielmus Cave, ac eum secutus G. Olearius Tom. II. Biblioth. Script. Eccl. p. 181. cum brevissima sit, *Librum de Sphæra* vocent.

HERMANNUS CONTRACTUS, Augiæ Divitis Monachus, scripsit *De Ecclipsibus* Librum I. *De quadratura Circuli* Lib. I. *De Astronomia, & de Compositione Astrolabii* Libros III. *De utilitate Astrolabii* Lib. I. tantâ majestate, inquit Mezlerus de Vir. Ill. San-Gall. cap. 47. ut à multis Astrolabii ipsius inventor reputetur. Vide etiam Egonium de Viris Ill. Augiæ Div. part. 2. c. 28. Utrumque Hermanni Opus Cl. Bernardus Pezsius edidit ex Cod. Mss. inclyti Monasterii ad S. Petrum Salisburgi Thes. Anecd. Noviss. Tom. III. Part. II. Sed videsis tamen ejusdem Cl. Editoris observationem præviam in Dissert. Isag. pag. xx.

B. WILHELMI Abbatis Hirsaugiensis, qui Seculo XI. ob rerum mathematicarum eximiam cognitionem magno in honore habitus fuit, testante Vossio Lib. III. de Math. cap. 36. de Astron. Latin. Libros astronomicarum institutionum in lucem edidit Henricus Petri Basileæ anno 1531. Præfatio incipit: *Divini Operis quadam die completa synaxi optatæ quietis gratiâ secretiorem locum petii.* Opus: *Igitur à solstitiis & æquinoctiis ordo ad inventionem nostrarum sumit exordium &c.* Cod. membr. in 4. manu seculi XII. ex quo maxima pars operis excisa est, asservatur in Bibliotheca Monasterii Emmeramensis. Pezsius in Dissert. Isagog. Tom. I. Thes. Anecd. pag. xxxix.

ODENDUNUS, Monachus Eveshamensis, Mathematicus illustris scripsit librum *de motibus planetarum*, qui & theoricam refert, ac Almanac refero

versionis eorum: quo Opere & *Profacium Judaeum* secutus est. V. Leland. cap. cccix. pag. 314.

ALBERICUS, Monachus Casinensis, idemque S. R. E. Diaconus Cardinalis SS. Quatuor Coronatorum, qui nonagenarius diem supremum obiit A. C. 1088. scripsit *Librum de Astronomia*. Pet. Diac. de Vir. Illust. Casin. cap. xxi.

ADELBOLDUS Henrico II. Imperatori, cognomento Sancto primùm à Consiliis, deinde Monachus, & Lobienfis Monasterii Scholasticus, ac denique Episcopus Trajectensis, scripsit libellum ad Sylvestrum II. *De ratione inveniendi crassitudinem sphaerae*. Qui primus in lucem protraxit, fuit Cl. Pezsius: cum enim ex Codd. Mss. Tegernseensis & Sancti-Petrensis Salisburg. monasteriorum indefensa suâ industriâ eruisset, cum publico non immeritò communicandum putavit Thef. Anecd. Tom. III. Part. II. pag. 86. vide ejus Observationem præviam, Edmundus Martene in Itinere suo Literario Gallicano Part. II. pag. 92. testatur, se in Abbatia Cheminonensi Dioecesis Cattalaunensis vidisse opus *Adalboldi ad Sylvestrum Papam de Circulo*, quod sine dubio hoc ipsum nostrum est.

JOANNES HAGUSTALDENSIS Monachus, Anglus, scripsit de Signis & Cometis, lib. un. An. Dom. 1133. *Stella Cometis*. Ms. Cantabrig. in Colleg. S. Benedicti. Vid. Pitf. Sec. 12. pag. 255.

JOANNIS de WALLINGFORD, Monachi ad S. Albanum in Anglia quaedam fragmenta *Astronomica* cum aliis ad Calendarium & Computum Ecclesiasticum spectantibus, inserta imagine Jesu Crucifixi habentur in Bibliotheca Cottoniana sub Imagine *Julii* Lit. D. Cod. vii. n. 1. cum aliis ejusdem Opusculis uno collectis volumine. Vid. Thom. Smith. in Catal. Bibl. Cotton.

PAULUS RACCHI Ravennæ ortus inter S. Vitalis (quod celebre ibidem coenobium est) sodales cooptatus fuit anno 1639. die 1. Aprilis, & postea Abbas Titularis creatus, eminuit Mathesis, Astronomiæ, & Astrologiæ eruditione minimè vulgari, ac instrumentorum, quibus earundem facultatum Professores utuntur, singulari artificio, qui cum vitam usque ad an. 1671. inter nobiliora studia produxisset, eam ex caduca in immortalem

commutavit, ætatis suæ anno 67. relictis pluribus

Tractatibus Astrologicis, Italico idiomate compositis, qui manu ipsius Auctoris exarati Ravennæ in prælaudato monasterio asservantur. Armell. part. 2. p. 122.

OLIVERIUS Malmesburienfis an. 1060. defunctus Matheseos non imperitus scripsit *De Signis Planetarum. De Astrologorum Dogmatibus*. Baleus II. § 1. Pitfeus pag. 187.

ALDERANI DESIDERII Monachi è Congr. Casin. Andriæ (Civitas est Apuliæ) in Coenobio S. Mariæ de Miraculis Professi *Dialogus* de Corporibus Coelestibus secundum proportionem, quam habent inter se, & cum globo terraqueo: Item de modo, quo eorundem corporum coelestium distantia à terra, nec non ambitus, diameter, & crassitudo deprehendi potest: Itémque de modo, quo Antiqui utebantur Astrolabio, & Dioptra Hipparchi, & de Horologio vibratorio, & tubo optico, à recentioribus ad invento ad assequendam corporum coelestium magnitudinem. Iste *Dialogus* fuit Italico sermone conscriptus, & impressus Romæ an. 1686. in typographia Camerae Apostolicæ. Autor verò, postquam integrum ferè seculum vixit, obiit Andriæ in suo Coenobio an. 1709. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 2.

HIERONYMUS RUSCELLI, Italus, Perusinus, ibidem in Monasterio S. Petri anno 1555. monasticum institutum amplexus, variorum subinde in Congregatione Casinensi Monasteriorum Abbas constitutus, ac denique in ejusdem Generalem Præsidentem electus Astrologiam, Astronomiam, cæterasque mathematicas disciplinas ad eò percullit, ut easdem scientias præclaris ingenii sui inventis plurimum illustraverit. Itaque præter egregia Mss. Astronomis perutilia, à se relicta, plura etiam *Horologia Solaria, Verticalia, Horizontalia, & Annularia* fabricatus est. Armell. loc. cit. part. 1. pag. 220.

ADRIANUS AMALTHEA, Neapolitanus in S. Severini Coenobio ibidem an. 1526. Professus, insignis Astronomus scripsit *Rotam, sive Calculum Astronomicum perpetuum juxta Gregorianam correctionem, impressam Brixiae apud Sabinum* an. 1593. uno anno post Auctoris obitum. Armell. loc. cit. part. 1. pag. 1.

COR-

CORBINIANUS THOMAS, Mathematicos Professor in Universitate Salisburgensi elegantissimum Opus *Manuductionis ad notitiam sphaerae caelestis* edidit Augustæ Vindel. an. 1731. cum plurimis figuris in 8. Nuncupavit Cl. Author Opus Celsissimo Archiepiscopo Salisburgensi Leopoldo ex Baronibus de Firmian, unde illud inscripsit *Firmamentum Firmianum*. Quæ doctissimus Autor hoc Libro complexus est, nova quidem non sunt, sed utilia tamen, idoneoque ordine & plano sermone in usum tyronum congesta. Doctrinam scilicet omnem, quam sphaericam dicere solemus, tribus capitibus absolvit: quorum unum punctorum aut circulorum coelestium explicationem tradit; alterum Problemata plurima, quæ solvi ope globi artificialis caelestis possunt, itémque alia nonnulla cum his connexa, diligenter persequitur: tertium ad exemplum Uranometriæ Bayerianæ, accuratam Asterismorum faciem, facta motuum ad an. 1730. reductione, sistit, ac demùm earundem imaginum originem partim è Græcorum fabulis aut historiis repetit. Huic Tractationi, quæ maximam certè partem *Capitis tertii* constituit, duæ aliæ præmissæ sunt *Sectiones*, de Systematibus mundi, & de Planetis. In Sectione, quæ agit de systematibus mundi, primo loco mentionem facit Autor coeli Ægyptiaci, domosque & imagines Astrologico-Hieroglyphicas, ex veterum Ægyptiorum mente coelo insertas, cum *Kirchero* exponit, ac postremò ita statuit; signorum nostrorum, quibus Astronomi etiamnum utuntur, characteres manifestam ex hieroglyphicis illis figuris originem ducere, earundemque perspicuam similitudinem circumferre, quin & nostros, à Græcis profectos asterismos, illis Ægyptiorum Numinibus non obscura affinitate jungi, nec dubitandum esse, quin forma mundi Ægyptiaci proportionem summa gaudeat, ut meritò absolutissimum totius Hieroglyphicæ doctrinæ compendium, miris refertum mysteriis, dici possit. Quod ad Systema *Copernicanum* attinet, non probat præperum illorum judicium, qui *Copernicum* nunc delirare clamant, nunc illius sentia inter aniles fabulas, pueris ridendas, explodunt, ipsi interim à *Copernicani* risu quandoque non immeritò excepti: nec dubitat, ut nunc non pauci è Romano-Catholicis sunt, qui Systema illud per modum hypo-

theseos Astronomicæ propugnant, ita multo plures fore, qui idem ut verum Systema amplecterentur, nisi longè altior ac fortior fidei ac Ecclesiæ obfaret autoritas. Vid. Supplem. ad Nov. Act. Erud. Tom. I. Sect. 7. p. 308.

Erotemata Physico-Astronomica de Cometis, anno 1744. quo Cometa ex Andromeda egrediens Terricolas terruit, curioso Lectori proposita à quodam PASTORE, ASTRORUM CULTORE. in 8. Pastor, qui hæc *Erotemata* typis vulgavit, de se ita cecinit:

Sum Pastor, Foliùmque triplex me pascit: & illo Pasco meum pariter quem Cruce duco gregem.

Est R. mus *Andreas à Schwandtner*, Abbas Glunicensis in Superiore Austria, qui alludit ad Insigne sui Monasterii, quod est Trifolium. Fuit antea Matheseos Professor in Universitate Salisburgensi.

WILHELMI BIRCKMANN, cognomento *Krabben*, S. Martini Maj. Coloniae Coenobitæ perdocti Opus *Astronomicum, Geometricum, Cometographicum* variis figuris & Planisphaeriis exornatum, asservatur inter Mss. Codd. ejusdem, Bibl.

§. V.

Scriptores de Musica, & Instrumentis Musicis, Cantuque Ecclesiastico.

ALBERICUS, Casinensis Monachus, & S. R. E. Cardinalis SS. Quatuor Coronatorum scripsit in Musica *Dialogum*, uti Petrus Diaconus nos docet libro de Viris Illust. Casin. cap. xxi.

ALCUINUS (*Flaccus Albinus*) librum de Musica edidit, sed qui inter Opera ejus deperdita habetur. Vid. Mag. Bibl. Eccl. pag. 242.

ANONYMUS Monachus Brevnoviensis edidit *Explicationem* in Canticum seu Hymnum S. Adalberti nostri Pragensis Episcopi, de quo Partis hujus secundæ Libro I. Cap. III. Sect. III. diductiùs egimus. Duo autem sunt exemplaria Hymni S. Adalberti verbis & notis etiam musicis inter se non nihil discrepantia: illud ex Metropolitana Pragensis Ecclesiæ Bibliotheca, istud autem ex manuscripto Bibliothecæ Brevnoviensis Monasterii desumptum, utrumque suâ vetustate & autoritate suffultum, ex quo facile quis in quæstionem vocare possit, hoc vel illud canticum vera S. Adalberti compositio censenda sit. *Explicationem* verò celeberrimi hujus in Regno Bohæ-

Bohemiae Cantici Anonymus quidam Cœnobita in Regio & Antiquissimo Monasterio Brevnoviensi propè Pragam Urbem, quam Boleschus *Rojæ Bohemicae* Part. II. à pag. 28. ad 58. intexit. Librum verò ipsum Anonymi si desideres, manuscriptus est, & habetur apud RR. PP. Soc. Jesu Vetero-Pragæ ad S. Clementem in Bibliotheca MSS. sub numero 278. uti testatur Boleschus, apud quem vide plura.

ARCHANGELUS DE LEONATO, Italus, Brixianus, è Congr. Casin. delectatus est plurimum Musicis Concentibus, sed tamen omnino sacris, ideòque divinas laudes non contentus per semetipsum canere, etiam alios sapienter canere docuit, evulgato libro hujus tituli:

Cantiones sacrae, tum in Nativitate Domini, tum in Hebdomada Sancta decantari solitae. Venetiis an. 1585. apud Ricciardum Armadinum in 4. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 54. & quos citat.

AURELIANI Monachi S. Johannis Reomensis *Volumen, in quo laus, sive regula musicae disciplinae.* asservatur mss. in Bibliotheca Cluniacensi. Vid. Mabillonium in Itin. Burgundico, quod extat ejus Opp. posth. tom. 2. pag. 22. Vide etiam Fabric. Bibl. med. Lat. pag. 406.

BEDÆ VEN. *Musica Theorica* Opp. Tom. I. pag. 344. & *Practica* (ita lege pro Quartâ) seu *mensurata* pag. 351. quam tamen junioris esse Scriptoris contendit Oudinus Tom. I. de Script. Eccl. pag. 1685.

BENEDICTUS LUCCHINUS Italus, Mantuanus, è Congr. Casin. Abbas Monasterii S. Benedicti de Padolyrone obiit 1599. Erat in arte Musica excellens compositor, qui multa musica Opera composuit valde pulchra & venusta. Armell. part. 1. pag. 100.

BERNO, Abbas Divitis Augiæ, rei musicae peritissimus, inter alia plura *libellum tonarium* ad Piligrinum Archiepiscopum Laureacensem, an Coloniensem? composuit, qui mss. in Bibliotheca Paulina habetur: Ejus verò Prologum cum operis exordio edidit Cl. Pez. Tomo IV. Anecd. Part. II. pag. 69. *Librum de instrumentis Musicis & de mensurâ Monochordi* commemorat Trithemius cap. 31. de S. E. & de Illustr. Benedictin. II. 77.

CLARA MARGARITA COZZOLANI patriâ Mediolanensis monastico D. Benedicti sodalio in sanctæ Ra-

degundis Virginum Collegio, quod Congregationi Casinenti subest, in eadem sua patria an. 1620. nomen dedit. Hæc à Phil. Pic. C. R. L. in Athenæo Liter. Mediol. pag. 747. celebratur ab ingenii præstantia, & à Musicae facultatis peritia, quæ Dei laudes non solum ipsa scientissimè canere, sed etiam alios suaviter modulari percipiens, plura musica opera in lucem emisit, quorum recensionem vide apud Armell. part. 1. pag. 119.

CONRADUS, Monachus Hirsaugiensis, qui nomen suum ex humilitate occultans *peregrinum* se in suis lucubrationibus nuncupat, Beati Wilhelmi quondam auditor, atque discipulus, vir in omni scientia scripturarum doctissimus, & non minus Religionis observantia venerandus, claruit circa annum 1131. ac multa scripsit; ex quibus huc pertinet ejus *liber de Musica & differentia Tonorum.* Vid. Trith. in Chron. Hirsaug. ad an. 1131. edit. Sangall. pag. 393.

S. DIETGERUS, Trithemio, aliisque *Theogerus* ex Monacho Hirsaugiensi tertius Abbas S. Georgii in Nigra Sylva, subinde verò Metensis Episcopus circa an. 1118. scripsit inter cætera Tractatum de Musica, cujus initium; Pythagoras Philosophus apud Græcos Musicae artis reperiatur fuisse legitur. Laudatur hic Tractatus Anonymo Mellicenti cap. 109. eumque adhuc servat Bibliothecæ Zwetlensis in Austria, & Tegernseensis in Bavaria, ex qua ultima prologum vulgavit Bern. Pez. præfat. ad Tom. IV. Anecd. pag. IX. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. pag. 650.

ENGELBERTUS Monachus Cœnobii S. Mathiæ Apostoli juxta urbem Trevirorum c. an. 987. clarus scripsit, teste Trithemio in Chron. Hirsaug. ad an. cit. *De Musica & Proportionibus librum unum.* De compositione Monochordi lib. I.

FLOBERTUS, Monasterii S. Mathiæ prope Treviros Monachus atque Scholasticus; vir certè undecunquè doctissimus, anno 985. demortuus scripsit *de Compositione Monochordi librum unum*, teste Trithemio in Chron. Hirsaug. ad an. cit. pag. 37. edit. Sangallensis.

S. GREGORII M. seu *Gregorianum Antiphonarium* cum notis antiquis Musicis mss. in Bibliotheca Vaticana. Vide Diarium Venetum Eruditorum Italiae Tomo XIX. pag. 7. Excusum

cusum accuratiùs curante Josepho Maria Thomasio Romæ 1691. in 4. De aliis editionibus vide Nicolai Petri Sibera Schediasma de libris Latinorum Ecclesiasticis. pag. 23. Selecta ex Antiphonario Romano per Annum in usum Ecclesiarum ruralium cum Notis Musicis excusa Antverpiæ 1617. fol. De *Responsoriis Psalmorum* vide notas ad S. Ambrosium Tom. I. edit. Bened. pag. 931. Vide Fabr. Bibl. med. & inf. Lat. Lib. II. pag. 646.

GUIDO ARETINUS circa annum MXX. claruit teste Trithem. in Chron. Hirsaug. edit. Sangall. cujus est decantata cantandi nova methodus, quam vulgò *Solmissationem* vocant, seu Gammam cum Notis: *Ut, Re, Mi, Fa, Sol, La.* Hic *Micrologum Musicum* (à Micrologo de Officiis Ecclesiasticis omnino diversum) scripsit ad Theobaldum Episcopum Aretinum; qui Benedicto VIII. Romano Pontifici laudatus extat mss. in Bibliotheca Buciliensi Ordinis Præmonstratensis in agro, seu Episcopatu Laudunensi, & teste Casimiro Oudino, in Bibliotheca Lugduno-Batava inter MSS. Codices Latinos num. 163. ut constat ex catalogo impresso Librorum hujus Bibliothecæ in 4. Lugduni Batavorum anno 1674. pag. 408. & alibi passim.

HERDERICUS Monachus Hirsaugiensis, de quo Trithemius in Chron. ad an. 894. „Fuit & Herdericus hujus Cœnobii Monachus eodem tempore „in pretio habitus; vir ingenio clarus, „& in omni scientiarum genere doctissimus, qui, ut Menfridus est testis, „multa & varia conscripsit opuscula, „præcipuè in Musica, & varios in honorem Sanctorum cantus ordinavit.”

HELPERICUS Monachus S. Galli Seculo XI. in omni scientiarum genere doctissimus de Musica scripsisse dicitur à Trith. cap. 352. de Vir. Ill. Ord. S. B. quamvis in Chronico Hirsaugiensi Hilperici Opera recensens, nullius de Musica meminerit. Trithemium etiam allegat Jodocus Mezlerus de Vir. Ill. San-Gall. Lib. 1. c. 46.

HERMANNUS CONTRACTUS Augiæ Divitis Monachus, inter omnes sui temporis, ex Trithemii sententiâ in Chron. Hirsaug. ad an. MV. Musicus celeberrimus est habitus: & multa præclara Synthemata scripsit: de quibus extant aliqua musica, quorum tituli sequuntur. *De Musica librum I. De Monochordo lib. I.* Hymnos, Cantus, & Profas de Domino P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Deo, & Sanctis ejus, sine certo numero plura edidit. Principem locum tenent Antiphonæ *Salve Regina, & Alma Redemptoris Mater.* Carmen de Musica habetur mss. in Bibliotheca Tegernseensi. Inc.

Ter tria junctorum sunt intervalla sonorum, Nam nunc unisonas exæquat vocula prongos &c.

HUGBALDUS, Trithemio in Chron. Hirsaug. ad an. 858. *Huchaldus*, Elnonensis Monachus, claruit temporibus Caroli Calvi, cujus *librum de arte Musica, & Cantus multorum Sanctorum, dulci & regulari melodiâ compositos* memorat Sigebertus de S. E. 108. qui tamen interiit.

JOANNES Cœnobii S. Mathiæ apud Treviros Monachus & Scholasticus Seculo XI. erat in omni genere scientiarum doctissimus, sed in Musica præcipuè eruditione singularis, qui ad honorem Omnipotentis Dei, & Sanctorum ejus, multos Cantus, & profas composuit, ac regulari melodiâ dulciter ornavit. Trith. l. c. ad an. 1047. pag. 184.

JOANNES LANGUS, Monachus San-Gallensis, ac Musicus præstantissimus melodias plures, & eximias, super diversis suorum fratrum sequentiis, cæterisque excogitavit, uti in vetusto sequentiarum Codice est videre. Quò ævò vixerit, non exprimit Jodoc. Mezlerus lib. 1. cap. 41. de Vir. Illustr. San-Gall.

LEO IX. ante Pontificatum ex Monacho Benedictino Episcopus Tullensis, composuit, teste Trithemio l. c. pag. 185. Cantus varios de diversis Sanctis pulcherrimâ ordinatione & melodia. Juxta Anonymum Mellicensem cap. 25. *in Musica subtilissimus fuit, & inter cantus alios, quos plurimos edidit, historiam beatissimi Papæ Gregorii satis artificiosè composuit.* Atque, ut ait Sigebertus, *si quis attendat cantus in honore Sanctorum ab ipso compositos, cum primo Gregorio Papa merito comparabit.*

MARQUARDI Monachi & Scholastici in Cœnobio S. Willebrordi Epternacensi Seculo X. doctrinâ clarissimi, Opus insigne Commentariorum in Musicam Boëtii, quod Ludovico Gallorum Regi inscripsit. Præter librum de septem artibus Hymnos quoque, profas, & varios in laudem Sanctorum cantus, & melodias composuit; cum aliis multis, quæ profundum hominis testantur ingenium. Vid. Trithem.

hem. in Chron. Hirfaug. ad an. 931. pag. 70.

MAURITIUS ZAPATA, Italus, Parmensis, Philosophus doctissimus, & Musicae artis, maximè verò Organa suavissimè pulsandi perquam peritus scripsit *Rifretto, ovvero breve discorso sopra le Regole del Canto fermo*. Id est: *Epitome, seu brevis Discursus de Regulis Cantus Gregoriani*. Parmæ typis Josephi Oglio, & Hippolyti Rosati an. 1682. in 4.

MAURUS CHIAULA, Siculus, Panormitanus in cœnobio S. Martini an. 1545. professus in arte Musicâ ad stuporem excelluit. Obiit 1600. ac reliquit

Sacrarum Cantionum, quæ octo tum vocibus, tum variis Instrumentis, chorisque conjunctis, ac separatim concini possunt, librum I. typis excusum Venetiis an. 1590. apud Ricciardum Amadinum in 4. Alia multa volumina mss. Sacrorum Concentuum musicis modulis ornata asservari in Bibl. S. Martini Antonius Mongitore perhibet in Bibl. Sic. part. 2. pag. 25. & seq.

NOTKERUS ex Monacho Sangallensi Episcopus Leodiensis *De Musica & Symphonia* librum I. composuit teste Trith. l. c. ad an. 951. pag. 22.

NOTKERUS ad S. Emmerammum Ratisbonæ monachus *Theorema troporum, seu Cribrum Monochordi* edidit, quod MS. in Bibliotheca Benedictoburana asservatur. Vide Pez. Tom. III. Anecd. Part. III. p. 616.

OSBERTUS Monachus Glasconensis in Anglia Seculo x. de Musica non parvæ subtilitatis librum composuit, ut ait Trith. in Chron. Hirfaug. ad an. 934. pag. 127.

PLACIDUS FALCONIUS ab Asula Agri Brixiani Oppido apud S. Euphemiam professus est Monasticum Institutum anno 1549. die 28. Octob. Musicam facultatem, eandemque omnino facram plurimum excoluit, nec exiguè in ea profecit; ut testantur, quæ sub his titulis vulgavit Opera, nempe

1. *Missæ*, sive *Introitus* per totum annum. Venetiis 1575. in fol.
2. *Passio*, sive voces Hebdomadæ Sanctæ. Venetiis anno 1580. in 4.
3. *Responsoria* in Hebdomada Sancta canenda. Venetiis 1580. in 4.
4. *Magnificat* octo Tonorum, Venetiis 1588. in 4. Vid. Armell. Bibl. Caf. part. 2. pag. 151. & quos citat.

PETRI BENEDICTI DE JUMILLAC è Congr. S. Mauri Assistentis R. P.

Præpositi Generalis, & Superioris in compluribus monasteriis, Viri artis musicæ peritissimi, & in scientiâ cantûs plani, seu choralis versatissimi, Opus insigne musicum, quod in eorum gratiam composuit, qui in Congregatione S. Mauri Benedictina instituta professi Deo laudes in choro decantarent. Typis exscriptum fuit in 4. Parisiis apud Ludovicum Billainium anno 1677. sub hac epigraphe: *La science & la pratique du plein Chant; où tout ce, qui appartient à la pratique, est établi par les principes de la science, & confirmé par le témoignage des anciens Philosophes, des Peres de l'Eglise, & des plus illustres Musiciens, entr'autres de Gui Aretin, & de Jean de Mars*. Id est: *Scientia & praxis cantûs plani, seu choralis; ubi ea omnia, quæ ad praxin attinent, ex ipsius scientiæ principiis deducuntur; atque testimonio veterum Philosophorum, Ecclesiæ Patrum, & maxime celeberrimum Musicorum, præprimis Guidonis Aretini, & Joannis de Mars confirmantur*. Libri totius analysin vide apud Philippum le Cerf. in Bibl. Hist. Crit. pag. 184.

POTHONIS Monachi Prunveningensis lib. I. *de Musica* memoratur à Joanne Lapillo in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis.

REGINO PRUMIENSIS, cujus harmonica institutio, eique subjectum lectionarium totius anni, cum superscriptis Notis Musicis fuit, estque hodie, quod sciam, MS. in Bremensi Bibliotheca, de qua Gerardus van Mastricht, Juris & Historiæ Professor, itémque Bibliothecarius Bremensis an. 1703. pridie Kal. Novemb. scripsit epistolam, quam idem Struvius inseruit in *Introductione ad notitiam rei literariæ, & usus Bibliothecarum* cap. 4. §. 19. pag. 156. editionis 1706. Jenæ in 8. Illic pag. 166. ipse Mastricht testatur extare MS. in Eremensi Bibliotheca, *Rheginonis Epistolam de Harmonica institutione ad Rudboldum Archiepiscopum Trevirensis*. Manuscriptum est dubio procul ipsius Auctoris, & quidem unicum in orbe; nullus enim hujus meminit, ne quidem rei Bibliothecariæ peritissimus Stephanus Baluzius, qui nobis ejus libros de disciplina ecclesiastica cum notis dedit, in quorum præfatione vitam Auctoris tradit. Liber hic non tam ad Musicæ institutionem, quam ex antiquis descriptus, æstimabilis est: verum quia ei subjectum est *Lectionarium totius anni,*

cum

cum superscriptis perpetuò Musicis Notis sui temporis, nempe seculi noni & decimi, antequam Seculo XI. à Guidone Abbate Monasterii S. Crucis Avellanæ propè Aretium in Hetruria substitutæ essent Notæ nostrates, Ut, Re, Mi, Fa, Sol, La, A. B. &c. Sunt Notæ istæ mirabiles, quas hæctenus nemo nec ullus mihi scriptor explicare potuit. Hæc van Mastricht.

Clarissimus verò Fridericus Jac. Beyschlag (a) Syllog. var. Opusc. Tom. I. Fascic. I. pag. 214. meminit etiam Codicis MS. Reginonis de *Armenica Institutione*, quem vir longè celeberr. Jo. Ludolphus Buhemanus Gymnasia, quod Mindæ floret, Rector, ac Regiæ Bibliothecæ ibidem Præfectus meritissimus possidet, eumque in membrana seculo nono ab ipso Reginone scriptum, unicumque in orbe esse existimat.

Sed in Bibliothecæ Krysiænæ, Hagæ Comitum, anno 1727. publicè distractæ, catalogo aliud ejus operis exemplum commemoratur, illudque itidem pro autographo & unico in orbe venditur. En ipsissima ejus, qui catalogum confecit, verba, num. 995. „ Regino Prumiensis de Armonica (id est, harmonica) institutione, ad Rathbodum Archiepiscopum Trevirensis cum musica „ antiqua ecclesiastica per integrum „ annum, aliisque memorabilibus „ MS. membranaceum antiquissimum „ in octavo, quod illustri Bibliotheca „ ca maximè dignum; habet hæc singularia. 1.) Est ab ipso auctore „ Reginone seculo nono scriptum, „ cujus Codices MSS. de disciplina „ eccl. & Chronica in Bibliothecis „ Vindobonensi Imperatoria & Cantabrigiensi quanto in pretio habentur, docti norunt. 2.) Est unicum „ exemplar MS. hoc in toto terrarum „ orbe. 3.) Nunquam hoc opus ob „ rarissimos characteres musicos Seculi VIII. &c. IX. descriptum, nec editum. Characteres literarum planè „ respondent iis, quos minores Maillon de Re Diplomatica ex seculo „ nono exhibuit. „ En tibi tres mss. Codices, quorum singuli pro autographo Reginonis, eoque unico in toto terrarum orbe proclamantur.

REMIGII AUTISSIORENSIS S. Germani Glossa in librum de Musica, qui extat in mss. Codice pag. 5304. Regiæ Bibliothecæ Parisiensis, Oudin. Tom. II. p. 382.

REMIGIUS MEDIOLACENSIS pri-

(a) Schelhorn in Amœn. Liter. Tom. X. p. 1168.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Rr 2

mum Scholasticus, tum Abbas, Ottoni II. ob præstantem musices scientiam summis in deliciis, jubente Trevirorum Archiepiscopo Eckberto, cantum de Sanctis Euchario, Valerio, & Materno, primis Trevirorum Episcopis dulci & regulari modulatione composuit. Duobus etiam Monachis ex Gandavo, Cœnobii Blandinensis Ordinis nostri, discipulis suis rogantibus, cum ex Mediolacu ad suam jam essent reversuri, de sancto Bavone cantum composuit nocturnalem. Sermones quoque multos & cantus in diversorum honore Sanctorum elegantissimos fecit. Litanias & cantilenas, quæ in Rogationibus frequentantur, ipse composuit. Vid. Tritheim. in Chron. Hirfaug. ad an. 980. pag. 122.

RODULPHUS Abbas Monasterii S. Trudonis in Diœcesi Leodiensi anno MCVIII. creatus, vir religione & pietate insignis, composuit *volumen Sacrorum Cantuum*, ut ipse fidei facit in Chronico suo, quod extat Tom. VII. Spicileg. Acher.

SIGEBERTUS GEMBLACENSIS de seipso cap. 172. *Arte Musica Antiphonas & Responsoria de SS. Macario & Guiberto mellificavi*.

STEPHANUS, cognomento HEDIUS, Monachus Cantuariensis claruit anno 720. Cum verò Musicæ & cantionis admodum peritus esset, à Wilfrido Archiepiscopo Eboracensi in Northumbrorum regnum evocatus est, ut provinciales Musicæ ad id tempus ignaros doceret; non meminisse tamen, me legere, quod scriptum de Musica reliquerit. Vid. Cav. Hist. Lit. ad an. 720. pag. mihi 409.

THIUREDUS DOVERIUS in Cœnobio Doverensi, id est, ad portum maritimum in Cantia, quem Doveram Angli vocant, Monachus morum probitate, multiplicique doctrina conspicuus. Erat sui Cœnobii Præcentor, ac Musicorum suo tempore facilè princeps. Scripsit

Pentachordorum & Tetrachordorum Lib. un.

De legitimis ordinibus Musicæ Lib. un. Obiit circa an. 1371. Pitf. æt. 14. pag. 510.

UDALSCALCUS Abbas ad SS. Udalricum & Afram Augustæ Vindelicorum fuit Sec. XII. Musicus & Componista eximius. Scripsit *Librum de Musica*, ut Bruschius testatur in Monast. Germ. Chronol. pag. 137.

VI.

VICTOR III. Pontifex Maximus, prius Abbas Casinensis Cantum B. Mauri & alia composuit, in quibus, utor verbis Petri Diaconi, qui vult, artis Grammaticæ tramitem, & Monochordi sonori Magade reperiet notas. cap. 18. de Victore. Nota hinc ex Jo. Bapt. Maro, quod Magadium in dicto cantu indicatum, ea pars est lyræ, in qua plectrum illiditur, ubi scilicet percussio chordarum fit manu dextera, ut Budæus notavit. Vide Librum de Harmonia psallentis Ecclesiæ cap. xviii. §. III. num. v. circa finem Cardinalis Bona. Porro prædictus Cantus in Odeo Monasterii Casinensis legitur.

WERLINI, Monachi Seonensis in Bavaria, Musices peritissimi, de Rythmorum varietate, typis, exemplis & modulationibus, volumina quinque in folio: quod vastum opus magnâ curâ & studio conscriptum anno 1645. in ejus monasterii Bibliotheca asservatur. Bern. Pez. Dissert. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. ot.

B. WILHELMUS Abbas Hirsaugiensis, teste Anonymo Mellicensi de S. E. cap. 108. „ In Musica peritissimus fuit, multaque illius subtilia antiquis doctoribus incognita elucidavit. Multos etiam errores in Cantibus deprehensos, satis rationally ad artem correxit. In Quadrivio sanè omnibus penè antiquis videbatur præeminere. Tractatum tamen unum de Musica scripsit, quem Dei vocatione ad regendum Hirsaugiense cœnobium tractus minimè perfecit. „ Illum tamen in membranaceo codice Vilingano se legisse testatur Mabillonius Annal. Tom. V. ad an. 1091. quò Wilhelmus ad Superos concessit. Meminit etiam hujus libri Trithemius in Chron. Hirsaug. ad an. 1070. p. 222.

WOLSTANUS, Monachus & Præcentor Ecclesiæ Wentanæ, sive Wintoniensis in Anglia circa annum 980. Scriptor libri de tonorum harmonia. Fabric. l. c. ex Oud. de S. E. Tom. II. pag. 500. Vid. Excerpt. Anglic.

Ohe verò! jam satis est, abundè, affatim Scriptorum de Musica, & omni Quadrivio. Quid enim plures referam, cum Abbas Trappensis illos tanquam ineptos & ridiculos traducat, & cum hæc, tum alia nonnulla eorum scripta pro inutilibus nugis exhibeat? „ Juvat animadvertere, inquit (b), horum doctorum Mona-

„ chorum studia atque exercitia non „ perinde ac decebat semper pia & „ seria fuisse. Inter Strabi Monachi „ Monasterii Fuldenis Opera libri de „ Arithmetica, & de Dimensionibus „ reperiuntur. Notkerus Monasterii „ S. Galli Abbas de Musica & Sym- „ phonia; Salomon ejusdem cœno- „ bii Monachus de septem Liberalibus „ Artibus Tractatus conscripsit. Ru- „ thardus Monachus Fuldenis, vir „ pietate & doctrinâ illustris, scriben- „ dis de Musica, de Geometria, de „ Arithmetica libris insudavit. Mi- „ chon S. Riquierii Monachus Ænig- „ matum librum, itémque Florile- „ gium Poëtarum concinnavit. Wern- „ bertus Monachus S. Galli unum de „ Musica, & de Arte Poëtica duos „ libros edidit. Hubaldus Monachus „ Monasterii Elnonis Opus compo- „ suit centum triginta carminibus „ comprehensum Calvorum encomia- „ sticum, cujus singulæ voces à li- „ tera C incipiebant; librum quoque „ de Musica elaboravit. *Quam inuti-*

„ les nugæ! „ Floribertus Monachus S. Mathiæ „ prope Trevirorum Civitatem de „ compositione musici instrumenti, „ quod Monochordum appellatur, „ scripsit; item quinque libros de „ Trevirorum excidio. Richerius Mo- „ nachus Rhemenis Libros concin- „ navit, quibus Gallorum Historia „ continebatur. Tres de Musica Libri Jo- „ anni Monacho S. Albani prope Mo- „ gentiam adscribuntur, & de Musi- „ ca scripsit etiam Herdericus Mona- „ chus Hirsaugiensis. Inter Diethel- „ mi Monachi S. Mathiæ Trevirorum „ Opera de construendi Astrolabii ra- „ tione liber extat, item alter de illius „ usu & utilitate, & de Arte Poëtica „ libri duo reperiuntur. Marquardus „ S. Willibrordi Epternacensis Mo- „ nachus, Commentaria in Musica „ Boëtii, & de septem Liberalibus „ Artibus librum confecit. Reinhar- „ do Monacho S. Burkardi apud Her- „ bipolim libri quatuor in Categorias „ Aristotelis, duo de Musica, unus de „ Poëtica, unus de Monochordo, & „ de Circuli Quadratura alter, ad- „ judicantur. De Musica scripsit „ quoque Hiedmanus S. Dionysii „ Monachus. Meginradus Monachus „ Hirsaugiensis librum de novis An- „ tiquorum inventis, Heribertus Mo- „ nachus S. Willibrordi Epternacen- „ sis de Monochordi mensura, Abbo

„ seu

„ seu Ebbo Abbas Floriacensis, sive „ S. Benedicti ad Ligerim librum de „ Calculo Victorii, scripsit. Remigius „ Monachus Mettochensis commen- „ taria elucubravit in Priscianum & „ Donatum Grammaticos. Osber- „ tus Monachus Anglus de Musica li- „ brum edidit. Bruno Monachus „ S. Wittonis in Archiepiscopatu Co- „ loniensi de septem Liberalibus Arti- „ bus Libros septem, & de motu „ Octavæ Sphæræ tractatum compo- „ suit. Engelbertus Monachus S. Mat- „ thiæ apud Treviros de Musica, de „ Proportionibus, & de constructio- „ ne Monochordi totidem libros po- „ steris reliquit.

„ Liber legitur à Marino S. Maxi- „ mini ad Treviros Monacho conscri- „ ptus, de Regulis Grammaticæ, itém- „ que duo de Arte Poëtica. Inter „ Hermanni San - Gallensis (verius „ Augiensis) Monachi Opera extant „ libri de Musica, de Monochordo, „ de sex Mundi Ætatibus, de Astro- „ nomia libri tres, de constructione „ Astrolabii pariter tres, de ejusdem „ usu & utilitate duo, de Tabulæ fo- „ lariae compositione & usu liber „ unus, de Horologio Cylindrico item „ liber unus, & de alio quodam Ho- „ rologio unus, plures de Geometria „ Tractatus, Liber de Mundo & Ele- „ mentis, Liber de Ecclipsibus Solis „ & Lunæ, Liber de numerandi ra- „ tione, alius de Circuli Quadratura, „ item alius de Conflictu Rythmima- „ chiæ, Liber de Physiognomia, & „ plura in Aristotelem & Ciceronem „ Commentaria. Nemo denique igno- „ rat, nostrâ quoque memoriâ Mo- „ nachos inveniri, qui nec admodum „ graviora, nec religiosiora, nec san- „ ctiora pertractant.

„ Ex his omnibus patet, pergit Ab- „ bas Trappensis, Monachos Studio- „ rum obtentu vanas scientias con- „ sectatos fuisse, curiosaq; ac inutilia „ studuisse, quibus cum illorum sta- „ tûs dignitate nulla societas, nulla „ ratio intercedit, quæque illos à ju- „ gi Dei præsentia, quam cautè ser- „ vare debebant, aliquatenus dimo- „ verunt. Nunquid hoc pacto Re- „ gulæ Præceptum de Timore Dei „ ante oculos ponendo facile impleri „ potest? *Timorem Dei sibi ante ocu- „ los semper ponens oblivionem omnino „ fugiat.* Macrobbii, Auli Gellii lectio, „ multiplex ille & varius eruditionis „ prophanæ apparatus, quo tandem

„ modo cum cogitatione mortis & „ consideratione judiciorum Dei po- „ terunt copulari? Ita Abbas Trap- „ pensis contra Ordinis nostri Scriptorum, qui de Disciplinis Mathematicis, aliisque literis præsertim humanioribus libros ediderunt, quorum tamen causam strenuè egit Mabillonius in *Animadversionibus ad Responsum Dni Abbatis de Trappa ad Tractatum de Studiis Monasticis.* (c) Ejus verba hæc sunt:

„ Fateor quidem, inquit, si eorum „ scripta, quæ de Musica, de Arith- „ metica, de Geometria, de Astro- „ labio, atque aliis hujusmodi tra- „ ctant, seorsim & nullo respectu ad „ causas, quibus ad ea exaranda per- „ moti sunt, consideremus; dignos „ fortasse videri eos posse, ut ideò „ parvi æstimentur. Sed cum ea in „ gratiam externæ juventutis, quo- „ rum educatio & institutio ipsis fue- „ rat demandata, composuerint; non „ est cur in deridiculo omnino pro- „ pter hoc habeantur; præsertim si „ alia eorum studio composita nove- „ rimus, propter quæ commendari „ magno perè debeant.

„ Nunquid enim, ex. gr. hominis „ otiosi & nihil agentis notam inure- „ mus Walafrido Straboni, quò de „ Arithmetica & de dimensionibus „ libros conscripsit; quamvis de rebus „ Ecclesiasticis utiles & accuratos tra- „ ctatus ceteroquin composuerit? „ Jurène Remigium Autissiodoren- „ sem contemnemus, quod scripserit „ Commentaria in Donatum, & Pri- „ scianum, quos juvenibus prælege- „ bat, postquam adeò egregia in Epi- „ stolas S. Pauli, & in Missæ Cano- „ nem elucubravit? Æquusne fue- „ rit, despiciatui habere S. Notkerum, „ quod librum de musica, & de sym- „ phonia ediderit; reliqua autem ejus „ opera pia atque utilia, præsertim „ ejus Martyrologium, nullò loco du- „ cere? Quare deridebimus S. Abbo- „ nem Floriacensem Abbatem, virum „ suæ ætatis doctissimum, quod li- „ brum scripserit de calculo Victorii, „ tanquam Arithmeticæ speciosæ „ Opus; quam tunc temporis omni- „ bus Ecclesiasticis necessariam alio- „ qui putabant pro notitia temporis „ Paschæ; perinde ac si alia hic Au- „ ctor scripta eruditorum calculo „ commendata nequiquam evulgave- „ rit, cujusmodi sunt ejus Apologe- „ ticum

R 1 3

(c) articulo xxii. §. iv. pag. mihi 145.

„ ticum, Collectio Canonum, illius
 „ denique Epistolae, quas Dominus
 „ Pelletier, publici status Admini-
 „ ster dignas duxit, ut Pithæanorum
 „ Collectaneis infererentur.

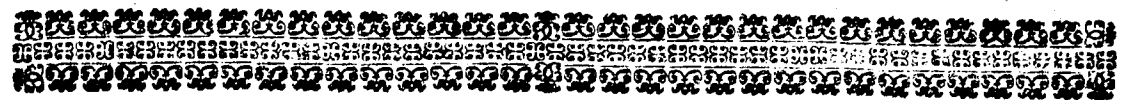
„ Si hac iudicii norma utaris, nul-
 „ lum propemodum vel laudatissimum
 „ Scriptorem invenies, quem deride-
 „ re non possis. Fac, verbi gratia, ut
 „ aliquis de liberalibus studiis, aut
 „ aliis huiusmodi argumentis ado-
 „ lescens scripserit; nunquid prop-
 „ terea pia & religiosa ab eo poitea
 „ composita minimi faciemus? Quis
 „ non videt, hanc ratione muniri vi-
 „ am ad illudendum sancto Augusti-
 „ no, quod de musica scripserit; Sy-
 „ nnesio, docto illi ac eloquentissimo
 „ Præsuli, quod longo sermone de
 „ Astrolabio differuerit, ut in fine il-
 „ lius Operum cernere est; S. Joanni
 „ Damasceno propter ejus de Cate-
 „ goriis tractatum; S. Anselmo pro-
 „ pter ejus librum de Grammatico;
 „ S. Bernardo propter Antiphonarii
 „ recognitionem. *Quàm inutiles nu-
 „ gæ!* dicet aliquis. Rectius dicamus:
 „ Quàm ineptus ratiocinandi mo-
 „ dus! Sed me reprimam, atque
 „ harum exclamationum modum &
 „ finem faciam. „ Hæc Mabillonius.

Recentioris ævi Musurgi & Mu-
 fothetæ, qui Opera Musica formis
 æneis exscribenda dederunt, non mi-
 nimo numero proferri possunt, quo-
 rum aliquos vide Parte II. hujus Hi-
 storiae, & apud *Flicem Egger* in Idea
 Ordinis Hierarchico - Benedictini
 Libr. 2. Part. 3. Dissert. 8. pag. 579.
 enumeratos. Iis verò cum primis ad-
 jiciendus excellens componista R. P.
 MEINRADUS SPIES Ursinensis in Sue-
 via Monasterii p. t. Subprior & Socie-
 tatis Musicae per Germaniam correspon-

dentium Socius, qui inter alia insignem
*Tractatum Musicum Compositorio-prae-
 cticum* vernaculo sermone conscrip-
 tum edidit *Augustæ Vindel.* typis hæ-
 redum Joannis Jacobi Lotters anno
 1745. in fol. Quo in Opere prima
 Musices ad compositionem principia
 solidissimè exponit, ac Musicam egre-
 giè tuetur & illustrat: *Quem*, inquit,
non pia Musica mulcet, est Adamas
faxum, bestia, nullus homo. Alia ejus
 Opera sunt: I. *Antiphonarium Ma-
 rianum, constans XXVI. Antiphonis.*
Campiduni 1713... II. *Cithara Davi-
 dis noviter animata. Constantiæ 1717...*
 III. *Philomela Ecclesiastica. Aug. Vind.*
 1718. IV. *Cultus Latrentico - Musicus.*
Constantiæ 1719. V. *Laus Dei in San-
 ctis ejus. Mindelbennii 1723.* VI. *Hy-
 perdulia Musica, h. e. Lætiæ Laure-
 tanæ. Aug. Vind. 1726.* VII. *Sonatæ*
XII. Aug. Vind. 1734. &c.

Huc etiam referri debet LEOPOL-
 DUS DURAND è Congr. S. Vitoni,
 Architectus, Geometra, Mathemati-
 cus & Polygraphus penè incompara-
 bilis an. 1749. die 5. Novembris dena-
 tus, qui ultra septuaginta varii com-
 atis Opuscula à se composita posteris
 reliquit, quæ fusiùs enumerat *Calme-
 tus* in Bibl. Lotharingica pag. 338. Ex
 his verò ad Musicam ipectat *Trac-
 tatus de viribus elasticis, de organis &
 instrumentis musicis*, hoc titulo: *Re-
 cueil sur les forces mouvantes, sur les*
Orgues, sur la Musique & instrumens
de Musique &c.

Ad extremum tacenda non est
 OLIVERII LEGIPONTII *Dissertatio de*
*Musica, ejusque proprietatibus, origi-
 ne, progressu, cultoribus, & studio be-
 ne instituendo.* Extat ultimo loco in-
 ter quinas ejus *Dissertationes*, quas
 an. 1746. *Norimbergæ* typis vulgavit.

CAPUT IV.

SCRIPTORES HISTORICI.

SECTIO I.

Scriptores Isagogici, & de Chronologia, & Geographia.

Historiæ duo oculi sunt *Chronologia*
 & *Geographia*. Prior ea scientia
 est, quæ varias diversarum gentium
 epochas, annorumque, ac mensium
 calculum figit. Altera universum or-
 bem terrarum, locaque singula distin-
 ctis intervallis emetitur.

§. I.

CHRONOLOGI.

Christiana Chronologia primum an-
 num Christi refert ad Cæsaris Au-
 gusti annum 45. cui *Dionysius Exi-
 guus* circa annum 540. magnam au-
 thoritatem conciliavit; Venerabilis
 verò *Beda*, Scriptor Seculi VIII. eâ
 usus, suo exemplo illam inter Latinos
 confirmavit, & stabilivit. Muratorius
 Histor. Ital. part 1. an. 1. Christi.

VEN. *BEDÆ Liber de Temporum*
ratione extat Opp. tom. 2. p. 43. cum
Brideferti & Noviomagi scholiis. Jo.
 Georg. Eccard hunc librum cum Co-
 dice Bibl. Cathedralis Wirceburgen-
 sis collatum edidit in Commentariis
 de Reb. Franciæ Orientalis & Episco-
 patus Wirceburg. tom. 1. p. 825.

--EJUSDEM *Liber de Temporibus* ad
 intelligendam supputationem tempo-
 rum Sac. Scripturæ pag. 118. cum
 scholiis Jo. Noviomagi. Fragmentum
 ex Seb. Münsteri lib. 2. Cosmogra-
 phiæ vide apud Colomesium in Para-
 lipomenis de S. E. pag. 220.

--*Annotatio temporis vetusta* ex
 codice ms.^{to} Homiliarum S. *Burchardi*
 Episcopi Wirceburgensis antiquissi-
 mo deprompta, & à Joanne Georgio
 Eccardo tom. 1. *Rer. Franc. Oriental.*
 juris publici facta pag. 803.

RHEGINONIS, Abbatis Prumiens-
 sis, *Chronologia Romanorum Pontifi-
 cum* à S. Petro usque ad Zachariam I.
 qui anno 752. decessit, Extat in ejus
 Chronici Parte I.

MARIANUS SCOTUS, Fulden-
 sis Monachus, scripsit *Chronicon*

ab exordio Mundi ad annum ML-
 XXXII. in quo Dionysianum Cyclum
 correxit, apposto ad marginem du-
 plici calculo, uno ad mentem *Diony-
 sii Exigui*, altero ad Evangelicam veri-
 tatem, qui Dionysianum viginti tri-
 bus annis excedit. *Mabill. Annal.*
Tom. IV. p. 569. De Mariani Chroni-
 co recurret sermo.

ROBERTI MONACHI Chronolo-
 gia sub titulo Monachi Autisiodo-
 rensis jam dudum typis vulgata est.
Mabill. l. c. Tom. I. pag. 172.

ABBONIS, Abbatis Floriacensis &
 Martyris *Commentarius in Victorii Car-
 men Paschale*, quò Cyclos annorum
 ab Incarnatione Domini ad sua usque
 tempora juxtà veram Evangeliorum
 fidem correxit, lapsu temporum in-
 teriit: cujus memoriam nobis reli-
 quit *Sigebertus* in libro *De illustribus*
Ecclesiæ Scriptoribus cap. 139. his ver-
 bis: *Quantum valuerit in utraque sci-
 entia, ostendit, cum super calculum*
Victorii commentatus est: quem ad sua
 usque tempora adductum postea cir-
 citer nongentesimum nonagesimum
 quintum dilatavit, *Oudinus Tom. 2.*
 pag. 509.

ARNULFUS apud Avenionem in
 Andaonensi sancti Andreae monasterio
 an. 1026. brevem Chronologiam ab
 Orbe condito absolvit. Vid. *Mabill.*
Annal. tom. iv. pag. 322.

--EJUSDEM Libellus de die obitus
 ac passionis Domini nostri Jesu Christi.

HERIGERI Abbatis Epistola pro-
 lixa, quâ respondet quæstionibus
 Chronologicis sibi ab *Hugone* Mona-
 cho propositis de diversitate, quæ
 Dionysium inter & *Beda* occurrit.
 Hujus Epistolæ meminit *Sigebertus*
 de S. E. edidit verò *Edm. Martene*
Thef. Anecd. tom. 1. p. 112.

PETRI PICTAVIENSIS, Monachi
 Cluniacensis, ac Secretarii, seu No-
 tarii Venerab. Petri Abbatis *Summa*
Histo-

Historica, Opus autem Chronologicum, quod Huldericus Zwinglius junior, Novi Testamenti in schola Tigurina Professor, præmisit Chronologiæ suæ, quam à Julio Cæsare usque ad nostra tempora Basileæ in fol. anno 1592. apud Leonardum Ostemium, libris iv. edendam curavit. Oudin. Tom. 2. p. 1274.

OLIVA Monachus Rivipulli scripsit librum de Cyclo paschali, qui teste Baluzio (Marca Hispanica pag. 446.) extat in quodam codice Bibliothecæ Colbertinæ. Mabill. Annal. tom. iv. pag. 489.

ADAMI BARCHINGENSIS, Schirbornensis, sive Clarofontani in Anglia Monachi circa an. 1217. libellum de serie sex ætatum, carmine rythmico conscriptum, Lelandus c. 208. & Pitæus æt. xiii. pag. 289. commemorant.

HIERONYMI DE WERDE, Monachi Lunælacensis, qui obiit an. 1475. & innumera ferè scripsit Opuscula, Tractatus de duratione & annis Mundi ab Adamo usque ad Christum scriptus adversus Ven. Johannem de Weilheim, Priorem Mellicensem, asservatur in Bavariæ Monasterio Rothenfi Ordinis nostri. Bern. Pezsius Dissert. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. pag. x. Tractatum verò Joannis Weilheim de hoc ipso argumento recenset Bibliotheca Benedictino-Mellicensis pag. 473.

GILBERTI GENEBRARDI Chronologiæ sacræ liber in 12. Lovanii 1576. in 8. Coloniae 1571.

— EJUSDEM Chronographiæ Libri IV. quorum duo priores sunt de rebus veteris populi, & præcipuis quatuor millibus annorum Gestis, in fol. Parisiis an. 1580. 1585. in 8. Coloniae 1586. Parisiis 1600. Editio Parisiensis præhabenda est, cui etiam ejusdem Genebrardi Chronologia Hebræorum adjuncta est, nempe Seder Olam Raba, id est: Chronologia Hebræorum Major, & Seder Olam Zuta, id est: Chronologia Judæorum minor. Utramque Genebrardus ex Hebræo Latine reddidit. Vide plura in Bibl. Hamburg. Hist. Cent. 2. art. 4. & 5. pag. 51. & seq. nec omitte judicium Pofsevini Bibl. select. tom. 1. lib. 2. c. 68. pag. 96. de celebri hoc Opere.

GABRIELIS BUCELINI, Ratio & Distinctio Temporis, Aug. Vindel. typis Jo. Prætorii 1658. in 12.

— EJUSDEM Germania Chronographica, in qua Chronologica ratione Sa-

cra Profanæ Historiæ utiliter commiscetur, & juxta varios rerum successus propagatum per viros Apostolos Christi Regnum, promotum per eruditos res literaria, aliæque memoratu digniora describuntur. Tom. IV. Et quidem Tomo I. Augustæ Vindelic. an. 1655. impresso exhibetur Germania chronologicè designata, cujus potior s eventus, resque cum prophanæ tum sacræ præ cæteris memorabiles ad compendium referuntur. Tomo II. Aug. Vindel. 1662. Germaniæ prophanæ Chronologicum Compendium pag. 329. - 345. Parte verò III. id est, Tom. iv. pag. 1. Germaniæ Sacræ primorum illibatæ fidei Christianæ & propagatæ seculorum Chronologicum Compendium.

LUDOVICI BULTEAU è Congreg. S. Mauri Tabula Chronologica, quam subjecit ad calcem sui Compendii Historiæ Ord. S. B. in 4. Parisiis, 1684. Est admodum accuratè confecta, & ad Lectoris eruditionem accommodata. Dividitur in duas columnas: in prima D. Bulteau enarrat ordine admodum methodico Concilia, quæ fuerunt celebrata, Reges, Imperatores, Pontifices, qui Ecclesiæ præfuerunt, & denique omnes magis præcipuos eventus, qui cum Historia universali, præprimis Ecclesiæ, connectuntur. In altera perquam accuratè etiam annotantur tum tempus foundationis cujuscunque monasterii, tum annus natalis ac emortualis Sanctorum maxime illustrium Ord. S. B. præcipua eorum gesta, & universim ea omnia, quæ in tantæ celebritatis Ordine, animadversione magis digna contingunt. Vide le Cerf Bibl. Hist. & Crit. pag. 55.

JOSEPHI PEREZII S. Facundi in Hispania Cœnobitæ, ac sacrarum Linguarum in Academia Salmanticensi Professoris Ord. Dissertationes duæ Chronologicae. Prior agit de anno obitus S. Benedicti contra Epistolam Josephi Pellicerii; altera difficultatem de anno supremo cladis Hispaniæ à Saracenis illatæ examinat. Utraque Dissertatio habetur loco appendicis ad ejusdem Dissertationes Ecclesiasticas Salmanticæ anno 1688. typis vulgatas. Vide plura in Act. Erud. Supplem. Tom. II. Sect. V. pag. 209.

BENEDICTI BACCHINII, Abbatis S. Mariæ de la Croma Congreg. Casin. Septem Dissertationes Historico-Chronologicae, quibus singulorum Pon-

Pontificum Ravennatum ætatem exquirat, ad crismam & ad calculos pro virili revocat, atque temporis diligentissimam habet rationem. Extant hæc Dissertationes intextæ Agnelli Librio Pontificali, sive Vitis Episcoporum Ravennatum, quas Bacchinius Mutinæ an. 1708. in 4. edidit. Eruditiss. verò Muratorius Tom. II. Scriptorum rerum Italicarum inseruit. Idem Bacchinius in Observat. ad vitam S. Johannis Angelopti & Joannis II. Ravennæ Præsulum nonnulla ad Chronologiam spectantia pro Attilæ & Theodorici ætate affert. p. 70.

— EJUSDEM Series Consulium, Pontificum, & Imperatorum, ad veram Ecclesiasticam Chronologiam manuducens, cum nonnullis notis historicis, usque ad annum 1198. quod Baronius Annales perducit. Est opus pagg. integrum. 50. quod Abbas Marianus Armellinus omni auro, cunctisque gemmis pretiosius habuit, cum illud à D. Hippolyto Pugneti, primo ejusdem Bacchini ex Monachis discipulo, dono accepisset, uti ipse testatur in Bibl. Scriptorum Congr. Casin. part. 1. pag. 83.

JOANNIS MARTIANAY è Congr. S. Mauri Vindiciæ sacræ Chronologia secundum Vulgatam adversus librum, cui titulus: Antiquitas temporum restituta, Auctore D. Paulo Pezronio Ord. Cisterc. 12. Parisiis 1689. Auctor scripsit Gallicè.

NICOLAI NOURRII è Congreg. S. Mauri Chronographia Clementis Alexandrini collata cum Eusebiana & Syncelliana. Extat in ejusdem Apparatu ad Bibl. Max. vet. PP. ad calcem tom. 1. ubi Nourrius pro sua modestia, Cæterum, inquit, si quid „in hoc nostro haud parum molesto, „laboriosèq; Opere tibi arriserit, scias „velim, illud non tam nobis, quàm „sodali nostro Johanni Liron, ad alia „studia, de quibus rationem aliquando reddemus, jam jam properanti „tribuendum. „

GUILIELMI BESSINÈ Congr. S. Mauri Animadversiones in novum sistema ultimi Paschatis D. N. J. C. à R. P. Lamio Presbytero Gallicanæ Oratorii Congregationis excogitatum. Auctor scripsit Gallicè an. 1694. Vid. le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 19.

JOANNIS MABILLONII Dissertatio de Epocha Dagoberti I. Regis Francorum, & Clodovei Junioris. Paris. an. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

1675. in 8. nuncupavit opellam eruditissimo Abbati Galesio.

— EJUSDEM Dissertatio altera de anno & die ordinationis, itémque obitus Desiderii Episcopi Cadurcensis, ex quibus Dagobertina Epocha denuò comprobatur. Analect. tom. 1. p. 524.

— EJUSDEM Chronologia Bernardina. Extat ad calcem novæ editionis Operum S. Bernardi col. 1. - 12. Brevis est, sed res tamen multas, easque scitu dignas, quæ non tantum ad Melliflui Doctoris vitam, sed Pontificum etiam, Imperatorum, Regum, ac Principum Gesta attinent, complectitur.

ROMANUS CALAMEUS Congreg. S. Vitoni Scriptor elucidandis intricatissimis difficultatibus veluti à natura factus, reliquit insigne Opus Chronologicum hoc titulo: Summa temporum ab orbe condito ad Christi in caelos ascensionem deducta, & in partes tres distributa. ΤΕΧΝΙΚΗΝ, ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ, sive methodicam, demonstrativam & historicam. anno 1698. Ejus Operis pars I. titulum præfert: ΤΕΧΝΙΚΗ, sive methodica, qua variæ computandi tempora methodi breviter aperiantur. Altera pars dicitur ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΗ, seu ostensiva, qua variarum Epocharum & Ærarum tempora demonstrantur. Tertia est ΙΣΤΟΡΙΚΗ, seu narrativa, qua res ab orbe condito ad usque Christi in caelos ascensionem describuntur.

Tria item alia Opuscula Chronologica condidit, videlicet 1. De Natali Christi. 2. De die Passionis Christi. 3. De die Obitus S. P. Benedicti. Reliqua diductius recenset Calmetus in Bibl. Lotharingica p. 180.

VIRGINII VALSECHII, Itali, Brixiani, è Congr. Casin. in Academia Pisana S. Scripturæ Professoris Dissertatio de M. Aurelii Antonini Elagabali Tribunitia Potestate V. Florentiæ apud Jacobum de Guiduccis, & Sanctem Franchi anno 1711. in 4. Doctissima hæc Dissertatio referta est multis aliis ad nummorum & marmorum dilucidationem facientibus argumentis, & quod difficillimum est in materia chronologicis tenebris involuta, perspicuè scripta, quas laudes æqui rerum æstimatores quicumque Valsechio nostro non invident. Vid. Acta Erud. Lips. an. 1712. p. 411.

ANSELMI BANDURI Chronologia admodum exacta Imperatorum Orientis & Patriarcharum Constantinopoleos. Extat in limine partis II. Imperii

perii Orientalis, sive Antiquitatum Constantinopolitanarum in fol. Paris. 1711. vol. II.

ANGELI MARIE QUIRINI S. R. E. Card. Tabulæ Chronologicæ, in quibus antediluvianorum & postdiluvianorum Patriarcharum anni, codicibus Hebraico, Samaritano, & Græco inter se comparatis, diligenter præsentantur.

MATTHÆI PETITDIDIER, Presbyteri & Monachi, postea Præsidis Generalis Congreg. SS. Vitoni & Hidulphi in Lotharingia *Dissertationes Chronologicæ in Sacram Scripturam Veteris Testamenti Parisiis 1699.* In his Dissertationibus Author, ut alia multa taceamus, de sex mundi ætatibus (tot enim ad Christum usque numerandas censet) ad accuratissimorum Chronologorum calculum commentatur. Vid. recensio in Act. Erud. Lips. 1700. pag. 18.

JOSEPHI DE LEONIBUS, è Congreg. Casin. Abbatis S. Sixti Placentiæ anno 1716. renuntiati, Viri fanè egregii, & non solum scholasticis scientiis, sed etiam ecclesiastica historia, & quavis eruditione ornati

Spicilegium de Doctrina temporum, in quo de divisionibus temporis, Cyclis, Epactis, & Noviluniis, Æra Græca, seu Olympiadibus, Latina, seu Urbis conditæ, Christiana, seu Dionysiana, & Periodo Juliana agitur, Ms. in 8. Armell. Bibl. Cas. part. 2. pag. 47.

DIONYSII SAMMARTHANI è Congreg. S. Mauri *Tabula Annorum Christi, Indictionum, & Paschatum.* Extat ad calcem Tomi I. Galliæ Christianæ.

-- EJUSDEM *ibidem* Romani Pontifices ordine chronologico recensiti.

-- Series Imperatorum Romanorum à Christo nato, quorum anni ad Æram Christianam revocantur.

-- Francorum Regum Chronologia à Clodoveo I.

-- Lotharingici Regni, seu Germaniæ Reges.

-- Veteres Burgundiæ Reges.

-- Chronologia Regum Hispaniæ, quibus pars olim Galliarum subdita.

Domnus Dionysius Sammarthanus cum in Gallia Christiana Chronologiæ filium, ne aberraret, sequi necesse habuerit, omnia, quæ certam temporum rationem ipsi constituere visa sunt, collegit, ac ad calcem Tomi I. exhibuit, scilicet tabulam annorum Christi, Indictionum, Pascha-

tum, summorum Pontificum annos, Imperatorum, Regum Franciæ, & quorundam aliorum Regum Hispaniæ, Italiæ, Burgundiæ, Germaniæ.

MARINI ALBITRII, nobilis Neapolitani, Monachi Cavenis, docti Antiquarii *Chronologia IX. Seculorum*, desumpta ex Scripturis Originalibus Pontificum, Regum, Imperatorum, Principum, Comitum, Ducum, Cardinalium, Episcoporum & Archiepiscoporum, servatis in præclaro & insigni Archivio Sac. Monast. ab anno 875. usque ad an. 1654. Extat ms. in eodem Archivio Arca II. num. 56. Author vigeat florida adhuc ætate anno 1730. Opus verò suum chronologicum anno 1700. confecit, uti fidem facit Armell. l. c. pag. 95.

AUGUSTINI CAI MET, Abbatis Senoniensis in Lotharingia, *Compendium Chronologicum Historiæ Sacræ & Profanæ à mundo condito ad nostra usque tempora.* Gallicè. Nancei an. 1729. in 8. vol. 1. & Latine ibid. an. 1734. in 8. vol. 1.

-- EJUSDEM: *Tabula Chronologica Generalis Historiæ Biblicæ* extat tom. II. Dictionarii Biblici pag. 413. & seq.

JOANNIS ANDRÆ ASTEZATI è Congreg. Casin. *Dissertationes breves.* I. De anno Coronationis Caroli Crasfi Imperatoris. II. De anno primo Regni Desiderii Regis ultimi Longobardorum. III. De nova Epocha Ludovici II. Imperatoris. Brixie an. 1728. typis Jo. Mariæ Ricciardi. Vid. Armell. part. 2. p. 17.

-- EJUSDEM *Epistola*, in qua annus decimus septimus supra octingentesimum Bernardi, Regis Italiæ, emortalis ostenditur, & aliæ Lotharii Imperatoris, ac Ludovici junioris, ejus filii, à vulgatis noviter observatæ Epochæ exhibentur. Mediolani 1733. in 4. Vid. Act. Erud. Lips. an. 1739. pag. 713.

ANGELI FLOERCHEN, Hildesheimii in celebri S. Michaëlis Abbacia Professi *Chronologia Universalissima, præter Doctrinæ Temporum epidicticæ ac practicæ traditionem, omnium & singulorum annorum seriem, à principio rerum ac temporum usque ad ingressum æternitatis methodicè completens, atque celebriorum quarumlibet ærarum computos annorum expansos distinctè exhibens, nec non aphoristicam omnium historiæ rerumque per singulos annos gestarum, eventorumque memorabilium synopsis succinctè com-*

pre-

prehendens, subjuncto denique Tractatu de Paschate & Computo Ecclesiastico, cum Computo novo ac Tabulis Paschalibus, concinnata ac luci publicæ data, typis Hartzii Typographi Hildesheim. anno 1743. in fol. Vid. Correspondance des Savans an. 1743. pag. 135. & 161. ubi operis habetur recensio.

-- EJUSDEM ARCHÆOLOGIA CATHOLICA hætenus orbi incognita, scientia planè regia, omne scibile rerum antiquarum complectens *Encyclopædia*; sive *Historia antiquaria, publica, universalissima, inde à salute ab aquis diluvii, usque ad salutem per aquam Baptismi & Christi Evangelium per orbem terrarum promulgatum, continuo filo per Regum series deducta cum adjuncta conjecturali singulorum chronotaxi.* Tom. IV. in fol. Opus ingentis laboris & eruditionis, proximè, ut speramus, orbis eruditi conspectum subibit.

S. II. GEOGRAPHI.

ADAMANNUS, sive *Adamannus*, Abbas in insula (*Hu* sive *Hei*) *Hyenfi*, vicina Scotiæ, octogenario propior defunctus A. C. 704. & in Sanctorum Album relatus scripsit *De Locis Terræ sanctæ Libros III.* ex relatu Arnulphi, Galliarum Episcopi è Palæstina reducis. *Hunc librum Alfrido Regi porrexit Adamannus, ac per ejus largitionem etiam minoribus est ad legendum contraditus: scriptor quoque ipse ab eo muneribus donatus in patriam reversus est.* Hæc Beda Historiæ Anglorum lib. v. cxvi. qui præterea horum librorum mentionem facit in Marci xv. 46. & ad calcem libelli de Locis sanctis Tom. III. p. 371. ubi Arnulphi & Adamanni vestigia legisse se non diffitetur. Prologum ad hoc librum edidit Labbeus tom. 1. Bibl. novæ Ms. Parisiis an. 1657. pag. 667. libros ipsos, non post *Serarium*, ut volunt *Caveus, Natalis Alexander, & Jacobus le Long*, sed post Jacobum Gretserum Theologum & Presbyterum Soc. Jesu Ingolstadtii an. 1619. Joannes Mabillonius Sec. III. Sanctorum O. S. B. Tom. II. pag. 502. *Jacobus* verò *Basnagius*, Calvini asecta, fabulas in Opere Adamanni legi non paucas contendit, id quod vel unico, quod adfert, exemplo manifestum esse Authores M. B. E. inquit. De Adamanno vide Sigbertum lib. 1. de Script. Eccl. cap. 64. Oudin, tom. I. P. Ziegelbauer *Hist. P. IV.*

de S. E. p. 166. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 15.

BEDÆ VENERABILIS *De situ Hierusalem & Locis sanctis libellus de Oportibus majorum* abbreviatus ex Arnulpho & Adamanno, de quo antea, Opp. Tom. III. p. 363. Item de nominibus locorum & civitatum, quæ in libro Actuum Apostolorum leguntur.

AIMOINUS, Monachus Floriacensis, *suum Galliarum distinxisse* memoratur à Sigeberto de Script. Eccl. cap. 101.

THEODORICUS, Monachus Hirsau-giensis, vir doctus & eloquens, scripsit de locis Terræ sanctæ librum I. Trith. de Vir. III. O. S. B. lib. II. cap. xvii.

CARADOCI, Lancarovanensis Monachi in Anglia circa an. 1150. librum *de situ Orbis* memorat Baleus Cent. II. cap. 87. & Pitseus pag. 215.

MATHÆI PARISI, Monachi S. Albani in Anglia, *Descriptio Mundi*, de qua Baleus, Pitseus, & alii. Hæc quidem tabula Geographica, seu Chorographica est, sed immane quantum rudis. Depingitur in columnis, seu paginis aliquot, quæ præfiguntur ms. ejus Chronicis in Anglicana Regis Bibliotheca ad Divi Jacobi fanum. Primum occupat locum Castrum Dorobornense, seu ipsa Dorovornia, cui subjicitur *Le Chastel de Dovre, L'entrée e la clef de la viche isle de Engleterre*: quod ipsum est initium hinc à Baleo & Pitseo Latine versum. Nam & cætera ferme, quæ adscribuntur, omnia Gallica sunt: unde & Gallicam linguam fuisse Mathæo Parisiensi familiarem rescimus, atque etiam forsitan vel Galum fuisse, vel Parisiensem origine, hinc non improbabiler inferre aliquis posset, inquit Oudinus & ipse Gallus de S. E. Tom. III. pag. 215.

RANULPHI HIGDENI, Angli, Monachi Cestrensis in Cœnobio ad D. Werburgam nominato, Congregationis Cluniac. Viri sacra & profana eruditione clari, *Mappa mundi*, lib. 1. Obiit 1377. Pitf. æt. 14. p. 517.

JOANNIS PERUSINI circa an. 1510. *Descriptio Terræ sanctæ*, quam ipse invisit, & *Index locorum ejus* celebrantur. Vide Vossium pag. 709 de Hist. Lat. & Augustinum Oldoinum in Athenæo Augusto pag. 186. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 4. p. 332.

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani, *Hierologia*, in qua loca sacra cum in lege naturæ, tum scripta; item

Gentilium ac Christianorum variè describuntur. Ingolstadii typis Georgii Hænlin an. 1653.

CASIMIRUS FRESCHOTT, Burgundus, Vefontinus è Congr. Casin. *Memoranda Dalmatiae & Geographica*, Italicè scripta edidit Bononiae apud Jacobum Bonti an. 1687. quæ deinde Lipsiæ idiomaticè Germanico apud Gleditschium an. 1688. in 12. prodierunt. Idem *Freschottus* Albaniae & Epiri, nec non Græciæ notitiam Geographicam subministraturus jam eodem anno 1688. in Actis Eruditorum Lipsiensium dicebatur. An subinde verò fidem suam liberarit, me latet. Armellinus in *Freschotti Operum* recensione illius non meminit, sed alterius Operis Geographici, cui titulus: *Giuvoco Geografico* Venetiis an. 1679. id est: *Ludus Geographicus*. Authoris ingenium ferax maximè enituit in ludo Geographico, quem honestæ juventutis gratia adinvenit, quo posset eodem tempore & animum oblectare, & mentem erudire; nam in plura spatiola papyrus graphicè divisa, exhibet oculis totius Orbis regiones, propriis numeris aptè distinctas, brevibusque descriptionibus illustratas; in quæ spatia cum projecti tali inciderint, statim colludens, illius Regionis situm, nomen, religionem, ac politiam referre ac explicare debet, quo memoriæ exercitio facilè etiam intellectus instruitur. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 113.

THEODERICUS RUINART è Congr. S. Mauri in Notis ad Historiam Perfectionis Vandalicæ Parisiis anno 1694. typis publicatæ intricatissimam Africæ Sacræ, seu Ecclesiasticæ Geographiam, omni, quo potuit modo, è sacris atque profanis monumentis extricatam fecit & illustratam. Vid. Acta Erud. Lips. Supplem. II. p. 413.

DIONYSIUS SAMMARTHANUS è Congr. S. Mauri Auctor vel Reformator Galliae Christianæ in provincias ecclesiasticas magno iudicio & ordine concinno distributæ singulis provinciis præmisit Tabulam Geographicam, ex qua civitatis archiepiscopalis, episcopaliūque urbium provinciæ, nec non Abbatiarum, & præcipuorum locorum situs facilè dignoscatur.

JOANNES GARETIUS è Congreg. S. Mauri in præfatione Operum Casiodori pag. 11. innuit, abs se etiam elucubratam esse quandam *Notitiam locorum, fluminum, & id genus plurium, quæ notatu dignissima eo in Ope-*

re (Variarum) inveniri possunt. Verùm subdit, ne nimia foret hujus voluminis moles, separatim curret tantillum hoc Opus nostrum, postquam huic editioni manum ultimam admoverimus. Nec nobis cum Pezio Bibl. Maur. lib. 1. cap. 29. satis constat, typisne illa Notitia Geographica comendata unquam fuerit, nec ne?

JOANNES HIERONYMUS TEXTORIUS è Congr. Casin. Abbas S. Petri Savilianensis, ac Sacræ Scripturæ in Academia Patavina publicus Professor, Vir longè doctissimus, an. 1710. ætatis suæ supra septuagesimum demortuus, Monasterii sui Bibliothecæ dono reliquit tomos duos in folio magno, cum hoc titulo, *Corpo Geografico* raccolto da vari Autori, e varie stampe per suo uso dal R. mo P. Abbate D. Gio: Girolamo Testoris Casinense, e Lettore publico di Sacra Scrittura nell' Università di Padova. Ibidem extat etiam alius tomus pariter in folio magno, hunc præferens titulum: *Geographia vetus Sacra Ecclesiastica & Profana*, edita in Seminario Patavino, jussu & sumptu Eminent. Card. Gregorii Barbadici, Episcopi Patavini, & ab eodem dono data R. mo Patri D. Jo. Hieronymo Textorio, Nicinensi, Abbati Casinensi, in Gymnasio Patavino Sacræ Scripturæ publico Professore, anno 1697. quod postremum, inquit Armellinus Bibl. Casin. part. 2. p. 44. idè retulimus, ut vel ex hoc, quanti Textorius à Summo illo Cardinali fieret, dignoscatur. Et si verò ex his Abbatem *Textorium* Geographiæ & peritum & studiosum fuisse, conijcere liceat, locus tamen eapropter inter Scriptores Geographicos illi non debetur, quem tantum honoris causa eidem tribuimus.

DAVID PLACIDUS PORCHERON è Congr. S. Mauri typis vulgavit *Anonymi Ravennatis, qui circa seculum septimum vixit, de Geographia libros quinque, in 8. Parisiis an. 1688.* Opus isthoc in quinque distribuitur libros; in quorum primo author generalem tradit notitiam de quatuor mundi partibus: in altero agit de Asia, in tertio de Africa, in quarto de Europa, & in quinto magis singillatim persequitur, quæ ad Italiam attinent. Quia verò ex verbis plerumque barbaris, & nominibus urbium, quæ nobis sunt incognitæ, contextum fuit, necessarium omnino erat, ut P. Porcheron eas difficultates, quæ Lectori crucem quasi fixuræ erant, suis tolleret elucid-

cidationibus. Id quod ille effectum dedit per annotationes quàm amplas, tam eruditas. Forfan Editor, qui ad Operis potiùs antiquitatem, quàm ejus valorem ac pretium respexisse videtur, æstimationi nominis sui magis consuluisset, si è tenebris, quibus quasi jam assuetum haud ægrè eas amplius ferebat, nunquam illud tantis post annis in publicam protraxisset lucem. Quid enim amabò utilitatis è vulgatione libri, qui nec lectoris animum oblectare, nec ejus eruditionem provehere potest. Ita *Philippus le Cerf*, Criticus suis non parcens, censet in Bibl. Hist. Crit. p. 413. Opus verò typis exscriptum est in forma 8. apud Simonem Langronium, inscriptum verò Duci Borbonio Principis Condæi filio.

RICHARDUS BEERE, Abbas Glastonienensis in Anglia an. 1593. fines Monasterii sui perambulavit, & Opus ingens, quod *Terrarium* Cœnobii Glastonienensis vocavit, confici jussit. Excerpta autem ex illo edidit Thomas Hearne cum Chronico Joannis Glastonienensis p. 287. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. I. 17. p. 208.

MICHAEL GERMAIN è Congr. S. Mauri rogatus à Mabillonio composuit *Librum Quartum de Re Diplomatica, qui est de Palatiis veterum Regum Francorum, Villisque Regiis*, in quibus diplomata data reperiuntur. Hunc librum viri literati eò pluris fecere, quò minùs expectabatur; adeò enim erant obscura pleraque, ut nec constaret quidem apud eruditos de eorum situ. Mirati sunt itaque omnes eo in Commentario suam cuique sedem restitutam. *Edmundus* verò *Martene*, & *Ursinus Durand* Tomo I. & II. *Collect. Vet. Script.* plura detexerunt Regum Franciæ palatia, quorum ne nomen quidem retulit Michaël Germain. Lege eorum præfat. in cit. Tomos §. 1. n. 14.

GODEFRIDUS BESELIUS, Abbas Gottwicensis, Libro III. *Prodromi Chronici Gottwicensis* exhibet comentationem de *Palatiis & Villis Regum ac Imperatorum Teutonicorum*: ut de iis quoque locis amplius deinceps constaret, in quibus dicti Reges & Imperatores Germanici sua impertiri Diplomata consueverunt: quorum situm, ut oculis etiam Lectorum consuleret Author, ad veteris Historiæ & Geographiæ leges in tabula depingi, ac in æs incidi curavit. Libro IV. ejusdem *Disquisitionis de Germaniæ mediæ*

Pagis, & pro singulari specimine *Ducatus Austrasiæ*, seu *Orientalis Franciæ* exhibetur. Opus arduum, & quod ipse Author *vastam & sexcentis difficultatibus obseptam sylvam* non immeritò vocavit.

--EJUSDEM *Austria Antiqua & Media*, unà cum terminis & limitibus, quibus Styriam versùs, reliquasque confines Provincias & Gentes circumscripta est, non jam quidem typis publicata est, sed anno tamen 1732. ab Authore in præfatione ad *Prodromum Chronici Gottwicensis* promissa dudum omnium Eruditorum vota fatigat. Accedet Charta Geographica *Marchiæ Orientalis*, sive *Osterriche*, Ducatus nimirum Austriæ mediæ ævi, cujus etiam à se illustrandæ D. Præful paria dedit promissa. Ponè comparebit Charta pariter Geographica *Bajoariæ*, sive *Noricorum Ducatus*, unà cum *Marchiis Septentrionalibus supra Aenesum, & ad Athesin*. Nec hinc abfutura est imago situs & conditionis *Alemannorum Ducatus* ære expressa. Quis post fata D. Præfulis, fidem Orbi literario ab ipso datam liberaturus sit, fumus in expectatione.

VITALIS TERRA RUBRA è Congr. Casin. in Bononiensi & Patavina Academiis celeberrimi Professoris Philosophiæ

Riflessioni Geografiche circa le Terre incognite, discese in ossequio perpetuo della Nobilità Veneziana, nelle quali si pruova, che i Patrizij di Venezia prima di ogn' altro hanno all' Italia, ed all' Europa tutta discoperte tutte le terre incognite, anco l' America, & la Terra australe. id est: *Reflexiones Geographice circa Terras incognitas; enarratæ ad obsequium perpetuum Nobilitatis Venetæ, in quibus probatur, quod Patritii Veneti primi in Italia, & tota Europa extiterint, qui terras incognitas detexerunt, etiam Americam, terrasque Australes.* Paduæ apud Cadeninum anno. 1686.

INNOCENTII CÆSII, Itali, Mantuani, Padolyronensis Monachi è Congr. Casin. *Giuvoco Geografico, nel quale si viaggia per tutti principali Regni del Mondo, osservando il dominio, la religione, la proprietà de' medemi, & i costumi di tutte le Nazioni.* id est: *Ludus Geographicus, quo iter per omnia magis præcipua orbis terrarum regna instituitur, observando eorundem dominium, religionem, proprietatem, nec non omnium nationum mores ac consuetudines.* Mantuæ ex Typographia

S. Benedicti per Livium Antonium Monti, qui annum impressionis sub-
tuit. Opus ingeniosum & utile.

JOANNIS GELE è Congr. S. Mauri
*Dictionary Historicum & Geographi-
cicum Michaëlis Antonii Baudrand à
se correctum, & multis additamentis
locupletatum typis comisit an. 1705.
Vid. le Cerf pag. 156.*

ODILO à GUETHRAT, Prior Mo-
nasterii in Beuren, vulgò Michelbeurn
Diocesi. Salisburg. edidit clarissima
methodo linguâ vernaculâ *Isagogen ad
Geographiam, & usum Mapparum
Geographicarum* in 12. Salisburgi A...
Item concinnavit Mappam Geogra-
phicam Provinciae Salisburgensis. Ob-
iit 14. Aprilis an. 1731. Utrumque
Opus à rei Geographicae peritis non
parùm laudatur.

ANSELMUS DESINGII *Atlas Geo-
graphicus, seu Mappae Geographicae,
numero viginti novem, unâ cum Le-
xico Geographico in easdem chartas.
Extat in Authoris Historicis Auxiliis
Solesbaci an. 1733. in 12. apud Chri-
stianum Holst. Opus mole exiguum,
sed quod non minimum usum praestat:
unde magni meritò à viris doctis &
Politiciis aestimatur, quibus doctissimus
Auctor, ut non semel audivi, rem per-
gratam facturum est, si *Atlantem* suum,
sed in majori forma, praelo iterato
subjiciat. Vota explevit, cum *Atlan-
tem* forma 8.ª Pedeponti an. 1739.
recudi fecit. Cujus editio hoc anno
1747. repetita fuit.*

-- EJUSDEM *Epitome Historiae Uni-
versalis Geographicae accommodata. Ger-
manicè. Sunt duae editiones, prima
Campidonae in 12. an. 1732. altera in
8. Augustae Vindel. an. 1736.*

-- *Institutio Geographica. Germanicè
Ratisbonae in 12. an. 1734.*

MARQUARDUS HERRGOTT, Au-
ctor praecleari Operis, *Genealogia Dip-
lomatica Augustae Gentis Habsburgicae,
in ejusdem libro I. indicem dedit de
Chorographia Habsburgica, ibique Ca-
pite I. de ea generatim egit. Non fuere
tenuis Comitum possessiones, ut
Daniel Blondellus persuadere Orbi voluit.
Potentiam gentis evincit Tabula Cho-
rographica, in qua & immensum la-
borem, & peritiam mediae aetatis in-
comparabilem prodidit eruditissimus
Herrgottus. Cap. II. Pagus Brisgoia
describitur, in quo secundum Diplo-
mata majores Habsburgicae Gentis sedes
suas primitus collocarunt, cuique adeo
singularem dignationem tribuunt aeta-
tis mediae monumenta. Cap. III. in-*

scribitur de *Alsatia, primigenia majo-
rum Habsburgicorum sede Trans-Rhe-
nana. Vid. Act. Erud. Lips. an. 1738.
mens. Jan. pag. 6. & seq.*

BERNARDUS MONTFAUCON è
Congr. S. Mauri Novae editioni Ope-
rum S. Athanasii, Archiepiscopi Ale-
xandrini, à se accuratae Parisiis an.
1698. Tabellam praefixit Geographi-
cam Aegypti, plurimis erroribus ema-
culatam, ut ipse in praevia Admoni-
tione narrat.

*Charta Geographica Monasterii
Ottoburani in Suevia sub epigraphie:
Territorium Imperialis & Libe. i & Ex-
empti Monasterii Uttenburensis cum suis
latè confiniis chorographicè descriptum.*
Ab hac Mappa nec elegantia, nec
concinnitas abest. Habet utrosque
Gradus, & quidem Latitudinem Mem-
mingae 47. grad. 49. min. Ottenbure
Longitudinem illius loci 30. grad.
min. 40. sec. Hujus 30. gr. 27. min.
50. sec. Septentrio est ad dextram,
infra Monasterii conspectus scenogra-
phicè elegantem in modum exhibe-
tur. Superius Notitia de Fundatione,
Fundatore, & Confirmatione Ascete-
rii; propè sequitur Catalogus Abba-
tum, Virorumque sanctitate, & re-
bus prodigiosè gestis illustrium. Ab-
bas illius temporis erat Benedictus
Hornstein, ordine L. qui ad clavum
monasterii sedere coepit anno 1672.
Huic *Chorographia dicata, & consecra-
ta est à Venerabili Conventu Ottoburano
an. 1676. xxi. Martii. Charta habet
etiam varias miliarium scalas, quo-
rum 32. faciunt miliaria 5. Italica,
Germanica vulgare 1.*

§. III.

Qui sua vel aliorum Itinera lite-
ris mandarunt.

CEOLFRIDUS Weremuthensis &
Gerwicensis Monasterii in Anglia
Abbas, Venerab. Bedae praceptor, de
*sua peregrinatione, quam Romam, quo
verò anno haud satis liquet, instituit,
librum à Baleo & Pitseo scripsisse fer-
tur, quem tamen, nescio, an quis-
quam unquam oculis usurparit. Cav.
Hist. Lit. ad an. 680. pag. 389. col. 1.*

HEITTO, aliis Haito, Haido, Hat-
to, Ahyto, Otto, ex Abbate Augiae
Divitis Episcopus Basileensis à Carolo
M. Constantinopolim ad pacem cum
Nicephoro Orientis Imperatore fan-
ciendam missus scripsit *Legationis suae
Constantinopolitanae Hodæporicon, quod
tamen in Bibliotheca Augiensi non
reperi-*

reperitur, nec fors alibi reperiendum
est. *Joan. Egon libro de Vir. Ill. Aug.
Div. part. 2. c. 5. pag. 646.*

BERNARDUS, Monachus, cogno-
mento *Sapiens*, scripsit *Hodæporicon
in Terram sanctam*, factum anno 870.
quod Mabillonius Tomo II. Sec. III.
Act. Sanct. Ord. S. B. pag. 502. infe-
ruit. Anglum natione existimavit Pit-
feus, alii Gallum fuisse volunt.

*Vita, sive potius Hodæporicon S.
Wilibaldi primi Episcopi Aichstadi-
ni, scriptum à consanguinea S. Wili-
baldi Sanctimoniali Heidenheimensi, à
Canisio primùm edita ex MS. monaste-
rii Rebdorfensis propè Aichstadium.
Etsi Vitæ inscriptionem msc. Codex
habet, ex mente tamen & sententia
Jacobi Basnagii Hodæporicon, seu Iti-
nerarium S. Wilibaldi potius dici de-
bet. Nam si quis rem accuratius per-
pendat, nil aliud S. Virgini Walpurgi
(hæc enim non temerè ejus Scriptrix
asseritur) propositum fuisse advertet,
quàm ut fratris sui peregrinationes in
litteras referret, quod argumentum
ut aptius exequeretur, nonnulla de
ortu & puerili ejus ætate initio atte-
xuit: cæteroquin in folis Wilibaldi
peregrinationibus recensendis occu-
pata. *Basnagius nov. edit. Antiq. Lect.
Canis.**

RATHERIUS ex Monacho Laubi-
ensi Seculo X. Episcopus Veronensis
solum vertere coactus scripsit *Itinera-
rium* circa an. 933. Vid. Mabill, An-
nal. tom. 3. l. 43. pag. 411.

ANSELMUS REMENSIS à Sigeber-
to cap. 152. Trithemio c. 333. de S.
E. & lib. II. c. 88. de Vir. Ill. O. S. B.
Nat. Alexandro Hist. Eccl. Sec. XI.
art. 2. pag. 501. laudatus circa an.
1050. clarus scripsit *Itinerarium S.
Leonis* (qui fuit Papa ab anno 1049.
ad 1054.) susceptum ab eo in Gal-
liam iter exhibens, rerumque aliarum
ab illo gestarum commentarios. Ma-
bill. in Ind. Scriptor. Tom. IV. Annal.
vide etiam M. B. E. pag. 486. Fabric.
Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 310.
Ob hoc verò maximè, inquit Sigeber-
tus l. c. scripsit *Itinerarium S. Leonis*,
ut notificaret, quanta autoritate Re-
mis, vel in aliis urbibus Synodum
celebravit, quanta subtilitate & ju-
stitia examinavit causas ecclesiasticas,
quâ discretionem peccantes correxerit,
quomodo ei virtus Dei cooperata
sit. Quod satis patuit in una causa
Remensis Synodi, ubi dum Episco-
pus Frisingensis contumaciter ageret

contra Apostolicam auctoritatem, re-
pente in oculis omnium obmutuit.

HUMBERTUS antea Mediani Mo-
nasterii monachus, tum propter sin-
gularem doctrinam Cardinalis & Syl-
væ - Candidæ Episcopus creatus scri-
psit de sua Legatione Constantinopo-
litana, quam jussu Leonis IX. Sum-
mi Pontificis anno 1053. obiit. Ma-
bill. Annal. tom. IV. pag. 545.

BALDRICUS Dolensis Archiepisco-
pus ex Abbate Burguliensi apud An-
degavos Seculo XI. in epistola ad Fi-
scamneses iter suum per Britanniam
minorem & majorem, & per Nor-
manniam descripsit. Excerpta epi-
stolæ, quæ in *Neustria pia* pag. 227.
extat, lectu non indigna vide apud
Mabill. Annal. tom. V. pag. 504.

ARNOLDUS Abbas Lubecensis
in Supplemento Derelictorum Helm-
oldi describit per 12. priora Capita *Iter
votivum in Syriam Henrici Leonis po-
tentissimi Saxoniae Ducis.*

ANDREAS LEUCANDER, aliàs
Witbeman, inquit Lelandus, exteri
corruptè *Lernandum* vocant, Abbas
Ramesiensis tertius, mirè inflamma-
tus desiderio videndi loca sancta urbis
Jerosolymitanæ, eò peregrinatus est;
ut ad animæ consolationem illa cor-
poris oculis lustraret, quæ prius non ni-
si mentis lumine, & intuitu spirituali,
in piis meditationibus & sacrarum
Scripturarum lectione eminens quo-
dammodò contemplatus fuerat. Post-
quàm autem piè reverentèrque Chri-
stum adorasset in loco, ubi steterunt
pedes ejus, in patriam reversus scri-
psit circa annum 1020. *De sua pere-
grinatione lib. un.* Pitfeus æt. 11. pag.
183.

GUILLIELMI MALMESBURIENSIS
*Itinerarium de laboriosa Abbatis Mel-
dunensis profectioe versus Romam,
multis planè memorabilibus rebus re-
fertur, inquit Lelandus Collectaneo-
rum vol. 2.*

JOANNES, Italus, Perusius, Mo-
nachus è Congr. Casin. conscripsit
Itinerarium Terræ Sanctæ, in quam
anno 1500. profectus est. Vid. Vos-
sium de Hist. Lat. lib. 3. pag. 109.
edit. Lugdun. Batav. an. 1651. Ar-
mell. Bibl. part. 2. pag. 16.

JOANNES TRITHEMIUS an. 1507.
in Epistola ad P. Eberhardum Campis
data, & in alia ad Jacobum Siberti,
scribit, se rerum suarum *Hodæpori-
con* libris II. complexum fuisse. Utra-
que Epistola inter Opera ejus Pia &
Spiri-

Spiritualia habetur. Prima pag. 913. altera 978.

CASPAR DE BAVINCOURT, ex Equite Hierosolymitano Monachus, primùm Aquiscinctinus, tum Audenburghensis Abbas scripsit peregrinationem suam Hierosolymitanam ad montem Sinai, & sepulchrum S. Catharinæ. Claruit c. an. 1576. Vide Bucelin. in Bened. Rediv. pag. 111. & Foppens Bibl. Belg. part. 1. p. 63.

WOLFGANGI DE STYRA, Benedictini Mellicensis *Itinerarium* publici juris fecit Hieronymus Pezius Scriptorum Rerum Austriacarum Tom. II. à col. 445. ad 457.

ANTONII DE YEPES, celebris Auctoris Chronici Generalis Ord. S. B. *Itinerarium*, seu *relatio* expeditionis suæ philohistoricæ per omnes Hispaniæ provincias. Prius enim quam conscribendo manum admoveret, præcipuas cum Regni totius tum Ordinis nostri bibliothecas & archiva pro apparatu comparando sibi perlustranda putavit. Nic. Ant. Bibl. Hisp. nov. Tom. I. pag. 103.

REGINBALDI MOHNERI, Monachi San - Udalricani Aug. Vindelicorum, Sec. XVII. Viri in rebus Heraldicis ac Genealogicis perscrutandis industrii *Itinerarium Bavaricum, Austriacum, Moravicum, Silesium, Belgicum* &c. quod in Bibliotheca ejusdem Monasterii asservatur Codice Chart. 4.

VICTORINUS AURELLUS, vel *Aucellus*, Siculus, Messanenensis, ex Panormitano Cœnobio S. Martini de Scalis anno 1642. piissimè defunctus, ætatis 80. Theologus doctissimus, Poëta egregius, Orator eximius, ac super omnia Asceta piissimus, Italiam perlustravit, ac memorabilia hujus regionis descripsit anno 1616. ut ait *Petrus Antonius Tornamira* in Origin. & Progressu Congr. Casin. tom. 1. lib. 2. cap. 1. pag. 137. qui ex ejus *Itinerario de Italia* varia exscribens fragmenta, testatur autographum ejusdem Itinerarii extare ms. in eadem Bibliotheca S. Martini. Ant. Montgitore Bibl. Sicul. part. 2. pag. 272. & Mar. Armell. Bibl. Casin. part. 2. lit. V. pag. 9.

VIAGGI DI SANOLFO PILAIO, id est, *Iter Literarium Alfonso Paioli*, Itali, Ferrariensis, è Congr. Pisan. Postquam enim è Jurisperito, & Judice variis in locis factus esset monachus, & apud Lirinenses Philosophiam & Theologiam, nec non Mathematicas

Institutiones ingenti cum laude exposuisset, sapientum more rariores doctrinas exteris in regionibus acquisiturus, præcipuas Europæ regiones, Galliam præsertim & Hispanias peragravit, linguarum peritiam exactissimam, præter reconditas eruditiones, secum referens; in patriam demum regressus, quæ longo didicerat tempore, variis libris in medium protulit. Sed nec in extrema quidem senectute iter agendi cupidinem deposuit; nam anno 1707. media hyeme Romam Mediolano, ubi tunc degebat, venit, ut inde sacrum Casinense Archisterium atque Neapolim inviseret. Vivere desit Ferrariæ anno 1711. Vid. Armell. l. c. part. 2. pag. 50. Author è sacro fonte *Alphonfi* nomen tulit, quod in sacra Professione in *Anselmi* commutavit.

JOANNIS MABILLONI *Iter Germanicum*, quod extat Veterum Analectorum Tomo I. Parisiis anno 1675. ibid. in fol. in eorundem Analectorum nova editione an. 1723. & Hamburgi ex editione Jo. Alb. Fabrician. 1717. in 8. typis Christiani Liebrecht.

- EJUSDEM *Iter Literarium Italicum*, quod Tomo I. Musei Italici Parisiis anno 1687. impressi habetur. Illud Christianus Gryphius cap. ix. de Script. pag. 418. *elegans omnino atque eruditum* vocat. Aliud est de eo judicium Coleri in Analect. ad Struvii Introductionem in notitiam rei literariæ cap. iii. pag. 257. „Equidem non nego, inquit, multa in „illo reperiri vana, unde B. Tenzelius „in Colloq. Menstr. An. 1689. pag. „150. non veritus est liberè pronuntiare: *Diese Reiss - Beschreibung wird wegen vielen Vanitäten nur „verlacht; Hoc Itinerarium ob multas „suas ineptias exploditur; interim tamen illud fatendum quoque est, subinde varia lectu admodum digna „occurrere, quæ alibi vix reperias.* „Hæc Colerus. Miror tamen, quod vir doctus testimonio Tenzelii, ceu Delphico utatur oraculo, cujus multas in re literaria ineptas censuras Christianus Thomasius abundè ostendit, atque aliorum risui propinavit. Confer Cl. Köhlerum in *Münzbelustigungen* in vita Tenzelii. Magna

quorundam ex A catholicis Criticorum vanitas, quod quæ ad eorum palatum non sunt, continuò vanitatis accusent, & condemnent. Ea Mabilloii in omnibus Scriptis suis est magnitudo, eruditio, & doctrina, pari

pari cum prudentia conjuncta, ut non modò extra teli jactum posita sit, sed ii, qui eam allatrare præsumunt, canum lunam allatrantium similes esse videantur.

- EJUSDEM *Itinerarium Burgundicum*, quod extat Operum posth. tom. 2. pag. 1 - 33. de quo ipsum audire juvat: „Cum multa, inquit, in variis itineribus, quæ vel in Belgium, vel in Lotharingiam, aliisque Galliarum partes rei literariæ causa ab aliquot annis confecimus, à nobis conservata sint, quæ vel scripta in adversariis resident, defectu occasionis, qua proferantur, vel non scripta è memoria identidem excidunt, in animum induxi ea, quæ in Burgundico itinere ante biennium (1682.) observatione digna vidimus & legimus, in commentarios digerere, tum in quaecunque subsidium rei literariæ, tum ad reddendam literarum cultoribus itineris nostri rationem. „

THEODORICI RUINART *Iter Literarium* in Alsatiæ & Lotharingiam. extat Operum ejus & Mabilloii, posth. tom. 3. pag. 411.

BERNARDI MONTFAUCON è Congr. S. Mauri *Diarium Italicum*. 4. Parisiis apud Joan. Anisson an. 1702. cum fig. Quod *Colerus* præ Mabilloiano Itinerario velut multo doctius, diligentius, & limatius dilaudat. *Franciscus* verò *Ficoronus* Romæ an. 1709. Observationes edidit in antiquitates Romanas in Diario Italico descriptas, in quibus nonnulla ipsi digna visa fuerunt, quæ obelisco notaret. Responsum autem ad hæc observationes exhibet *Journal des Savans* an. 1709. Mens. Nov. pag. 320. *Ficoronum* etiam confutavit *Romualdus Riccobaldi* peculiari Apologia Venet. 1710. in 4. apud Antonium Bartoli: Qui quidem *Romualdus Riccobaldi*, gratis omnino dicitur in fronte libri Monachus Casinensis, cum revera ejus Author fuerit Paulus Alexander Maffejus, Eques S. Stephani ob singularem eruditionem, ac Opera typis vulgata satis celebris, qui obiit Romæ an. 1716. mense Julio. Patri autem D. Guilielmo Gallo, Mona-

chorum S. Mauri in Urbe Procuratori Generali, quorum impensis editus fuit liber, visum est nomen confictum Casinensis Monachi illi apponere, honoris, ut Armellinus Bibl. Scriptorum Congr. Casin. part. 2. pag. 167. opinatur, gratiâ. Cæterum *Riccobaldi* seu *Maffei* liber quamvis valde eruditus, dignusque sit curiositate, & attentione doctorum Virorum, ut asserunt Authores Ephemeridum Litteratorum Italiæ ejusdem anni 1710. tom. 2. in fine, ob nimiam tamen in *Ficoronum* acrimoniam & mordacitatem prohibitus fuit.

EDMUNDUS MARTENE, & UR-SINUS DURAND è Congr. S. Mauri Itineris literarii, quod anno hujus Seculi octavo & nono per Germaniam & Galliam instituerunt, descriptionem dederunt, edito libro in 4. Paris. an. 1724. hoc titulo: *Voyage littéraire de deux Religieux Benedictins.*

BERNARDUS PEZIUS Dissertatione Isagogica in Tom. I. Thesauri Novissimi Anecdotorum describit fusè & eruditè Iter suum literarium, quod cum *Hieronymo*, fratre germano, per Austriam, Bavariam, & Sueviam emensus est.

SIMPERTI NICKEL, Abbatis Neresheimensis in Suevia *Diarium*, seu *Relatio* Legationis Cæsareæ ab Excellentiss. Wolfgango S. R. I. Comite de Oettingen, Plenipotentiaro Aug. Imp. Leopoldi I. post pacem Carolovicensem an. 1699. Constantinopolim ad Portam Ottomannicam susceptæ. Germanicè. Aug. Vindel. in 8. per Georgium Schlütter an. 1701. Author in hac Legatione munus Prælati Domestici obivit.

MAGNUS SCHLEIR, Imperialis Monasterii Elchingani in Suevia Cœnobita pretium operæ se facturum existimavit, si *Balthasari Schmidii*, in eadem provincia rusticani, ejusque obscurissimi hominis, ac planè terræ filii, hoc seculo in Palæstinam semel atque iterum profecti, atque eadem reducis *Itinerarium* literis mandaret, atque Ulmæ anno 1723. in 8. typis imprimi curaret.

SECTIO II.

SCRIPTORES HISTORIÆ UNIVERSALIS.

NOvi virum eruditum, qui negat, literarum monumentis unquam consignavit, aut consignare potuit? Non enim res omnes totius orbis terrarum hoc humanæ, sed divinæ est potestatis. P. Ziegelbauer Hist. P. IV. Tt tis.

tis. Quò sensu ultrò concedimus, non dari historiam universalem. At enim nos hoc loco Historiæ Universalis nomine eam tantum cum aliis viris doctis intelligimus, quæ res ecclesiasticas simul & prophanas, si non omnes, complures tamen, easque præcipuas complectitur.

§. I.

Qui Historiam rerum sacrarum simul & profanarum ab Orbe condito in literas retulerunt.

M. AURELIUS CASSIODORI Chronicon desinens in annum 519. Est illud Chronicon (inquit Vossius de Hist. Lat.) non inutile quidem propter Consulatum annos, quos digessit; ut & Sigebertus annotavit in Catalogo CXL. Sed tamen nec nimis est magnæ rei. Sanè pene nunquam ei cum Eusebio convenit. Sed Cassiodori Chronicon tantum farrago est, quam temulentia comparat Onuphrius Pannvinus, approbante etiam Josepho Scaligero in Animadvers. Eusebianis. Utrumque verò impotentius in hoc Cassiodori Chronicon exarsisse ostendunt Bucherius & Garetius. Quòd enim Cassiodorus, Eusebio duce, Consulatum Junii Bruti una integra Olimpiade superiorem fecerit, lapsus hic, etiam si esset certus & verus, sine supercilio condonandus erat viro de literis meritissimo, majoribus curis obfuso, totius Regni Gothici Atlantii, & gravissimum sententiæ suæ testem citanti, maximè cum alii minus distracti peccent citra famæ dispendium, & nemine fugillante. Vide Garet, in vita.

BEDÆ VEN. De sex Ætatibus Mundi, sive Chronicon à rerum Origine usque ad nonum annum Leonis Isauri, Mundi 4680. (Christi 726.) pag. 103. Appendix è diversis authoribus, quæ in Basileensi editione subiecta legitur, à Coloniensi abest. Prodierrat hoc Chronicon Parisiis apud Joannem Petitem 1507. in 4. & cum Scholiis Joannis Bronchorstii, Coloniae an. 1537. Conferendum quoque Chronicon breve, quod continuatum usque ad annum 810. ex MS. Codice edidit Andreas du Chesne Tom. III. Scriptor. Franc. pag. 125 - 129.

FRECULPHUS, Monachus prius Fuldenfis, post Lexoviensis in Gallia Episcopus, Chronicon scripsit Sigeberto etiam celebratum in Catal. Cap. XCI, estque id opus bipartitum,

Ejus parte priori ab initio mundi progreditur usque ad nativitatem Christi: altera ab Servatore nato usque ad Francorum, & Longobardorum Reges. Posteriorem partem dicavit Judithæ Augustæ conjugii Ludovici Imperatoris, Caroli M. filii. Freculphum hunc inter præcipua Gallia luminina numerandum esse, ex Demstero dicit Vossius de Hist. Lat. l. 2. cap. 28. pag. 304.

ADONIS ex Monacho Ferrariensi Viennensis in Gallia Archiepiscopi Breviarium Chronicorum de sex Mundi Ætatibus à mundi initio ad annum 879. perductum. Prima verò ætas est ab orbe condito usque ad diluvium; altera à diluvio usque ad Abrahami nativitatem: tertia ab Abrahamo usque ad Davidem: quarta à Davide usque ad transmigrationem Babylonicam; quinta inde ad Christum natum: sexta & ultima omne illud tempus complectitur, quod deinceps consequitur. Ita Vossius. Extremam verò partem Chronici in editis, ubi agitur de divisione Regni, quam inter filios suos fecit Ludovicus Rex Noricorum, ex Mabillonii sententia, cui adtipularur Nat. Alexander, alterius esse authoris intelligimus. Prodiit verò Adonis Chronicon seorsim Parisiis an. 1522. conjunctim cum Gregorio Turonensi an. 1512. 1557. Basileæ an. 1568. & in Laurentii Barii Historia Christiana Veterum Patrum Parisiis 1589. 1644. 1654. Tom. VII. Colon. 1618. Tomo IX. & Lugduni 1677. Tomo XVI. In his omnibus editionibus purum & integrum Adonis Chronicon desideratur.

CHRONICA REGIA Monachorum Coloniensium S. Pantaleonis ab orbe condito post primum Collectorem, qui tempore Ottonum Sæculo X. scripsit, continuata usque ad an. 1162. atque edita à Jo. Georgio Eccardo Tomo I. Scriptorum mediæ ævi pag. 683 - 944. qui etiam versionem veterem Germanicam ejusdem Chronici ab Henrico Aucupe usque ad captum an. 1162. Mediolanum subjunxit, pag. 945 - 1006. Godofredus Monachus Pantaleonita hoc Chronicon ab anno 1162. ad an. 1237. continuavit. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Tom. V. pag. 577.

MARIANUS SCOTUS, Monachus Fuldenfis, vir ætate sua admodum disertus, ut de eo tradit Sigebertus in Catalogo S. E. cap. 13. Chronicon perduxit ab O. C. usque ad annum

ML

MLXXXIII. quod Joanne Heroldo curante prodiit Basileæ 1559. fol. & in tomo uno Joannis Pistorii Francof. 1613. fol.

HERMANNI CONTRACTI Comitis de Veringen in Suevia & Monachi Divitis Augiæ Chronicon ab O. C. usque ad A. C. 1054. Oeconomiam totius hujus sanè quam præclari Operis propriis ipsius Hermanni verbis hic subijcere juvat. „ Prima est mundi hujus ætas ab Adam usque ad „ Noë, continens annos juxta Hebraicam veritatem MDCLVI, juxta „ LXX interpretes M. MCCXLII, generationes juxta utramque editionem numero X. Quæ universali „ deleta est diluvio: sicut primam „ cujusque hominis oblivio demergere consuevit ætatem. Quotus enim „ quisque est, qui suam recordetur infantiam? Secunda ætas à Noë usque ad Abraham generationes juxta „ Hebraicam veritatem complexa X, „ annos autem CCXCII: porro juxta „ LXX interpretes an. MLXXII, generationes verò XI. Hæc quasi pueritia fuit generis populi Dei, & „ ideo in ea lingua inventa est, id est, „ Hebræa. A pueritia namque homo „ incipit loqui nosse post infantiam, „ quæ hinc appellata est, quòd fieri „ non potest. Tertia ab Abraham usque ad David generationes juxta „ utramque auctoritatem XIV, „ annos verò DCCCXLII complectens. Hæc quædam velut adolescentia fuit populi Dei, à qua ætate quia incipit homo posse generare, propterea Matthæus Evangelista generationum ex Abraham sumpsit exordium: qui etiam patrum generatum nomen accepit. Quarta à „ David usque ad transmigrationem „ Babylonis, habens annos juxta Hebraicam veritatem CCCCLXXIII, „ juxta LXX translationem XII amplius, generationes juxta utrosque „ Codices XVII; quas tamen Evangelista Matthæus certi mysterii gratia XIV ponit. A qua velut juvenili ætate in populo Dei regum tempora cœperunt. Hæc namque „ in hominibus ætas apta gubernando solet existere regno. Quinta „ quasi senilis ætas à transmigratione „ Babylonis usque in adventum Domini salvatoris est, generationibus „ & ipsa XIV, porro annis DLXXXIX. „ extenta: in qua ut gravi senectute „ fessa, malis crebrioribus plebs Hebræa „ Ziegelbauer Hist. P. IV.

„ bræa quassatur. Sexta, quæ nunc „ agitur, ætas nulla generationum „ vel temporum ferie certa, sed ut „ ætas decrepita ipsa totius seculi „ morte consummanda. Has ætates „ nosas plenâque laboribus mundi „ ætates sancti quique felici morte viverunt, septima jam sabbati perennis ætate suscepti, octavam beatæ „ resurrectionis ætatem, in qua semper cum Domino regnent, expectant. „ Ita Hermannus de Opere suo præfatur, quod Chronicon de VI. Mundi Ætatibus inscripsit; è quibus primæ V. Ætates ab O. C. ad Christum natum usque Historiam Veteris Testamenti complectuntur. Neutiquam verò sunt hæc quinque Ætates, à quibus Hermanni Chronico singulare pretium statuimus; in iis siquidem haud alia ferè continentur, quam quæ ex Ven. Bedæ transcribens, bona fide nobiscum communicavit. Ubi verò Bedæ Chronicon desinit, minimum CCCXXVIII. anni superant, quorum historiam Hermannus proprio Marte contexit. Etenim Bedæ Chronicon de VI. Mundi Ætatibus à rerum origine usque ad IX. annum Leonis Isauri seu ad annum DCCXXVI. Æræ Christianæ pertingit, & in anno post Christum natum septingentesimo vigesimo septimo finit. Atque in horum trecentorum & triginta circiter annorum historia scribenda Hermannus sinceri, prudentis, & diligentis Historici partes egregie implevit. Habet verò Hermanni Chronicon variantes lectiones, quasdam continuationes, & plures editiones, de quibus infra Sectione VI. §. III. sermonem instituemus.

ALBERTUS Monachus S. Symphoriani Metensis Sæc. XI. Chronicon ab initio mundi ad an. 1038. scripsisse à Possævino memoratur, quod adhuc ineditum existimat Fabric. Bibl. med. Lat. l. 1. pag. 123.

ECKARDUS ex Monacho Hirsfaugensi primus Abbas Uraugiensis Chronicon ab origine mundi ad annum usque Dominicæ Incarnationis MCXXIV. inclusivè volumen insigne composuit, in quo Gesta Regum & Imperatorum in Germania & extra, ordine fati congruo digessit. Trithem. in Annal. Hirsfaug. ad an. 1118. pag. 367. Edmundus Martene & Ursinus Durand amplissimum & eximium vocant Chronicon. Hoc insigne opus, inquit, insignis plagiarius Conradus Abbas Urspergensis sibi ipsi attribuere

T t 2

buere non est veritus, debitamque Ekkardo gloriam ingenti furto in se transmovit. Nam si decem fortè primas paginas excipias, & quæ Ekkeardi nostri ætatem sequuntur, atque brevissima quædam, eaque rarissima affumenta sunt, integrum Abbatis Urspergensis Chronicon, ne vel minimo quidem apice prætermisso, parentem habuit Ekkeardum. Vid. Collect. Ampliff. Tom. V. Observ. præv. in Ekkeardi libellum de Expugnat. Jerosol. pag. 508. Et verò Conradum Urspergensem non esse hujus Chronici Auctorem, suspicari jam prius Caspari Saggittario Introductione in Hist. Eccl. pag. 63. xvi. sec. xiii. in mentem venerat. „ Enimverò, inquit, si „ Abbas Cunradus Chronici auctor „ foret, cur non immutasset ea, quæ „ ita jam sunt comparata, ut ad hunc „ auctorem nequeant referri? Nempe „ cum ait, se interfuisse expeditioni „ Godofredi Bullionei in Palæstina „ anno CIOXCIX. & Romæ „ fuisse, quando Paschalis II. excom- „ municaret Henricum Quintum Im- „ peratorem: Et quæ sunt hujus ge- „ neris plura alia, quæ uti Cunrado „ anno MCCXL. mortuo convenire „ non possunt, ita Ekkardo Ab- „ bati tunc temporis ætatem agenti „ optimè conveniunt. Qui primus „ Ekkardi Chronicon sub Cunradi „ Abbatis Urspergensis nomine vulgavit, „ Petrus Perna fuit, teste Simlero „ in Gesneriana Bibliotheca pag. „ 143. „ Hoc concedendum est „ Conrado, quòd Ekkardi Chronico „ sua quædam addiderit usque ad annum „ CIOCCXXX. Quare à crimine „ plagii absolvi potest, nunquam fortè „ opinatus vel monasterii sui monachos, „ vel alios, ad quos pervenerit volumen, „ sibi ea omnia tributuros, quæ is saltem „ observationibus, & appendice auxerit. „ Eckardi Chronicon desiderat novam „ editionem, in qua parolipomena „ Casparis Hedionis ab anno 1130. „ usque ad an. 1537. à Censoribus „ Tridentinis meritò damnata rescindenda „ sunt.

RICHARDI PICTAVIENSIS, monachi Cluniacensis Historia ab Imperio Caroli M. sive ab anno Chr. DCC. usque ad annum MCLXII, quam Platina hisce verbis laudat: *Horum autem temporum Historiam scripsit satis elegantis stylo & oratione Richardus Cluniacensis monachus, quem alii Scriptores non parùm laudant.* Platina in vit. Pontif. in Adriano VI. Publica luce

non ita pridem donavit V. C. Lud. Ant. Muratorius Antiq. Italic. tom. iv. pag. 1075. ex Ms. Codice Bibl. Vaticanæ. Confer Oudinum, qui tamen in præfatione à Muratorio emendatur. Schoetgen. Bibl. med. Lat. l. 17. pag. 212.

LAMBERTI SCHAFNABURGENSIS Monachi Hirschfeldensis in Hassia Historia prodiit seorsim curâ Ludovici Schradini Tubingæ an. 1533. in 8. inter quatuor Chronographos Scharadii Francofurti an. 1566. in fol. Cuius ac veraci stylo scripta est ab O. C. ad annum 1077. Exordium capit ab Adamo & VI. Ætatibus Mundi. Verùm quæ usque ad Pipini & Carolingea tempora Lambertus in medium profert, ea ferè haud aliud sunt, atque Summaria ex Bedæ Chronico. In seculis verò proximè consequutis ab anno DCCXL. suam ipse plerumque texit telam. Sunt equidem brevia iterum affumenta, & quasi marginalia solum & contenta dicendorum. Nihilominus ad plerosque annos aliquid memoratu dignum author adjecit: v. g. „ An. DCCXXXVI. Beda Nobilis & „ præclarus Doctor obiit. Initium „ Herveldensis Monasterii. Anno „ DCCXCII. & XCIII. Conjuratio „ Pipini contra patrem suum, quæ „ per Fardolfum publicata est. Unde „ Pipinus attonsus in monasterium „ mittitur, cæteri que omnes perdit, „ alii decollati, alii suspensi, miserabiliter „ sunt mortui. Et ipsi Fardolfo datum est cœnobium S. Dionysii. „ Et hunc in modum Lambertus „ sensim diductior fit, quo propius „ ad primarium suum accedit scopum, „ v. g. An. CIOXLVIII. „ Imperator „ Natalem Domini Polethæ celebra- „ vit. Ibi Legati aderant Romanorum, „ Suitgeri Papæ obitum nunci- „ antes, eique successorem postulantes: „ quibus Imperator Bopponem „ Prifniensem Episcopum assignavit, „ Babenbergensem verò episcopatum „ Hezechin Cancellario tradidit. Festum „ sancti Michaëlis Imperator „ iterum Polethæ celebravit: ibi „ postero die Dietmarus Comes, frater „ Ducis Bernhardi, cum à milite suo „ Arnolde accusatus fuisset, ab inito „ contra Imperatorem consilio, „ congressus cum eo, ut objectum „ crimen manu propria purgaret, „ vitus & occisus est. Ecbertus Fulden- „ sis Abbas factus, statim post Natalem „ Domini. „ Quæ causa est, „ quòd totum Lambertii Chronicon ab „ O. C.

O. C. usque ad an. ML. haud pluribus quam sex foliis à pagina 306. ad 319. absolvatur. Cùm econtra in postremis viginti quinque aut septem annis ab anno ML. ad an. MLXXVII. velut vastum ingressus æquor vela historiæ latissimè pandat, prout dicturum fumus, quando *Scriptores Rerum Germanicarum* recensebimus.

GUILLELMUS de NANGIS, seu *Nangiaco*, natione Gallus Cœnobii San-Dionysiani prope Parisios Monachus scripsit Chronicon ab initio mundi usque ad annum 1300. quod nunquam tamen integrè editum fuit. Ab anno duntaxat 1113. editum est à Luca Acherio Tom. XI. Spicilegii.

ALBERTUS STADENSIS, cùm Abbas adhuc esset Benedictinus, nequedum in castra Franciscanorum transfisset, scripsit Chronicon ab O. C. usque ad an. 1256. quod edidit Reinerus Reineccius Helmstadii an. 1587. in 4. extat etiam inter Scriptores Kulpifianos pag. 123. Freher. in Direct. Hist. pag. 7.

Chronicon Antissiodorense, sive *Antissiodorense* Monachi Anonymi S. Mariani Antissiodorensis (*Auxerre* in Gallia Lugdunensi) ab O. C. ad annum 1212. cum Appendice ad annum 1223. editum à Nicolao Camuffæo Trevis 1608. in 4.

FLORENTIUS WIGORNIENSIS seu Bravonius Anglus, & in Anglia in Wigornienfi Monasterio S. Benedicti regulam professus, religiosæ disciplinæ, pietati, & bonis literis sedulam operam navavit, evasitque tandem in facris & profanis literis eruditus, & historiarum tum lectione, tum scriptione clarus. Has enim & similes laudes ei tribuunt ejus imitatores Gualterus Conventriensis, Ranulphus Higdenus, & Joannes Rossus Warwicensis. Scripsit Chronicon ab O. C. usque ad annum MCXIX. ex Mariano Scotto ut plurimum desumptum. Operi titulum indidit, ut scripsit ejus continuator:

Chronicon Chronicorum, Librum unum.

Ad ejus autem historiam, eo defuncto, quidam Monachus Wigornienfis, cujus nescitur nomen, adjecit annos plus minùs quinquaginta. Porrò Florentius scribendi simul & vivendi finem fecit Nonis Julii anno mundi per Christum redempti 1191. dum Anglicani Regni sceptrum teneret Hepricus primus. Ejus Chronicon editum est à Guillelmo Howardo, postea Comite Northamptonienfi Londi-

ni an. 1592. in 4. exinde cum Mathæo Westmonasterienfi excusum Francof. 1601. in folio. Hoc Chronicon eò majoris duci convenit, inquit Oudinus Tom. II. pag. 1011. quòd ei Latine suis locis interferantur antiqui Anglo-Saxonum Annales. Vid. Leland. Bale. & Pitf. de Ill. Angl. Scriptor.

MATHÆUS, à floribus Historiarum, quos accuratè collegit, *Florilegus* cognominatus, Monachus Anglus, in cœnobio Westmonasterienfi, Vir scientiis melioribus benè instructus, & suo seculo Scriptor non vulgaris. In historiis, præsertim Britannicis & Anglicis peritissimus. Flores Chronicorum à creatione mundi, in sex ætates divisos, in unum magnum congestit volumen, tribus libris distinctum. In quorum primo de rebus insignioribus agit ab orbe condito usque ad Christum natum. In secundo à Nativitate Christi usque ad Normannorum in Angliam adventum. In tertio agit de imperio Normannorum in Anglos, usque ad initia regni Edwardi secundi. Hoc autem loco seu Paragrapho Mathæus propter librum primum duntaxat recensendus venit; propter librum enim secundum & tertium ei locus inter Scriptores Rerum Anglicarum debetur. Laudatur verò à Pitseo, quòd omnia sua scripserit tanta fide, ut vix unquam vel latum unguem à vero aberraverit, quæ est præcipua laus boni Historici. Ejus *Flores*, sive *Annales* ab O. C. ad an. Christi editos habemus curâ Mathæi Parkeri Londini an. 1567. recus. Francof. 1601. in fol. Vide Pitseum de Illust. Angl. Scriptor. æt. 14. pag. 518. ubi se Mathæi Flores & habere & legisse testatur.

ANONYMUS Anglus, Monachus Malmesburienfis, Historicus verax, & antiquitatum scrutator diligentissimus, de quo Joannes Capgravius testatur in libro suo de sequacibus S. Augustini capite X. quòd anno Domini 1361. scripserit, magnum Opus in quinque libros distributum. Quorum primus tractat rerum seriem ab exordio mundi usque ad Christi ascensionem. Secundus agit de prædicatione Apostolorum, & de passionibus Martyrum. Tertius de primis Italiæ incolis, & de rebus gestis Imperatorum. Quartus de mundi divisione, & de ritibus regnorum. Quintus de primis inhabitatoribus Britannicæ, de Regibus post Brutum, & de infortuniis potissimum incendiis, quæ sub illis contigerunt. Harum rerum narrationem

tionem perduxit usque ad an. Dom. 1366. Operi toti titulum præfixit *Enlogium Historiarum*, Libros quinque. Incip. Forma vivendi probitatis. Claruit dicto anno salutis communis 1366. Edwardo tertio feliciter in Angliaregnante. Ita Pitseus æt. 14. pag. 498. Hunc Anonymum vocat Oudinus *Ninianum*, & ex eo facit Monachum Cantuariensem Tom. III. de S. E. pag. 1089.

JOANNES CASTORIUS, qui etiam *Fiber*, & vulgò *Bever* dicitur, natione Anglus, Monachus Westmonasteriensis, claruit anno redemptionis humanæ 1306. Hunc Joannes Lelandus tanquam bonum & veracem historicum commendat, ejusque auctoritatem plurimi faciunt. Scripsit Chronicon ab Ænea ad Regem Henricum, id est, ad annum 1216. extat in Bibl. Cotton, sub effigie Vittellius Lit. E. Cod. xvii. Vid. Pitf. l. c. p. 390.

RICHARDI HAGULSTADENSIS in Anglia Monachi breve Chronicon ab Ada usque ad Henricum I. Imp. plura §. seq.

JOANNES TEXTOR Monachus S. Edmundi Buriensis in Anglia, Sec. xiv. clarus, Historiam ab Orbe condito usque ad an. 1357. perduxit, quæ extat in multis Angliæ Bibliothecis. *Oudin. l. c. p. 1089.*

EDMUNDUS de HADENHAM, natione Anglus, cœnobii Roffensis in agro Cantuariensi Monachus claruit anno MCCCVII, scripsit Annales ab O. C. ad annum Christi MCCCVII, quos auctor anonymus stylo minùs diducto usque ad an. MCCCXXVII. produxit. Cæterum hi Annales, si ea excipias, quæ ad Roffensis Ecclesiæ historiam attinent, ab historia sub Mathæi Westmonasteriensis nomine olim publicata haud magnopere dissident; unde alterum in alterius vitula arasse, necessariò consequitur. *Additamenta Roffensia*, utpote antehac publici juris nondum facta, ex Codice Ms. Cottoniano sub Neronis effigie Lit. D. n. 11. Whartonus eruit, ac literario cum orbe communicavit Angl. Sac. Tom. I. pag. 341. Vid. Cav. Hist. Lit. ad an. 1307.

RANULPHI HIGDENI Monachi Cestrensis in Anglia *Polychronicon*, seu Universalis Historia ab O. C. ad an. 1357. quod, si Seldeno in fine Præfat. ad Scriptores Anglicos, & Caveo Hist. Lit. ad an. 1357. fidem adhibemus, Joannes de Trevisa Anglicè versum ad annum usque 1398. continua-

vit; Wilhelmus Caxtonus ad an. 1440. profecutus Londini an. 1482. typis vulgavit: sed uterque hallucinatur. Qui versionem enim Polychronici primus edidit Caxtonus, continuationem ejus non à *Trevisa*, sed à *semetipso* conscriptam fuisse dilucidis verbis affirmat. Est verò versio non magnæ frugis, quam passim emendare, & pro lubitu mutare Caxtonus in se recepit, quod in præfatione editionis suæ fatetur. Higdeni Polychronicon Latinum edidit Thomas Gale è Theatro Scheldonia-no in fol. 1601. Vid. Placc. de Anonym. cap. 5. p. 299. n. 1175. & quos allegat Vossium de Hist. Lat. lib. 3. c. 2. Henr. Whartonum auctarii Histor. Dogmat. Jac. Usserii, Jo. Pitseum de Script. Angl. pag. 306. 307.

JOANNES de NOUELLES, de *Guifia* vulgò nuncupatus Abbas S. Vincentii Laudunensis an. 1376. egregiè literis excultus, Collectarium Historiæ Universalis libris octo, qui quatuor voluminibus comprehenduntur, elucubravit. Luc. Acher. in edit. Operum V. Guiberti Abbatis de Novigento pag. 652.

ANONYMUS Monachus Monasterii Brunsvicentis scripsit circa annum 1460. Chronicon ex diversis Chronicis excerptum Summorum Pontificum & Imperatorum ab initio Mundi usque ad annum Christi MCCCCLXXIV. extat inter Scriptores Germanicos à Joanne Piutorio Niddano collectos Tomo I. pag. 705-754.

CONRADI SCHYRENSIS *Catalogus* (Historia Generalis) *Pontificum Romanorum, & Rom. Imperatorum, & omnium Regum, qui fuerunt ab initio Mundi usque ad Papam Honorium IV. & usque ad Imp. Fridericum, qui Rex Sicilia, & Henricum filium ejus.* Opus necdum publico exhibitum, ex quo tamen excerpta videlicet apud Hier. Pez. Tom. II. Script. Rer. Austr. pag. 406.

ANIANUS *Couffere* Casletensis ex Monacho & Præposito Winocibergensi Flander, in Belgio, Abbas Monasterii S. Petri Oudeburgensis Congr. Clun. anno 1451. electus, vir doctus & pius, ut ejus monumenta & instauratio ædis Benedictinorum prodiderunt, quam ipsis kal. Maji an. 1454. per Guilielmum Episcopum Sareptanum, Joannis Episcopi Tornacensis Suffraganeum, præsentibus Abbatibus octo, & aliis Ecclesiæ dignis viris consecrari curavit, grande volumen com-

posuit.

posuit, quod res gestas à mundo condito usque ad sua tempora breviter complectens prænotatur *Chronicon Universale ab origine mundi usque ad an. 1457.* Extabat in Bibliotheca Benedictinorum ms. in membranis, & scitissimis picturis ornatum; sed depopulantibus omnia & ipsum monasterium anno 1578. hæreticis, fuit asportatum, aut assumptum. Possit. in Apparatu Sacro ex Arnaldo Wion pag. 90. Foppens Bibl. Belg. part. 1. pag. 63. ubi Anianum Abbatem ad meliorem migrasse vitam an. 1462. asserit.

CORNELIUS SANTELIET Monachus in Cœnobio S. Joannis Leodiensis ingens Chronicon ab initio mundi exorsus ad annum Christi 1461. perduxit. Vide Edmundi Martene & Urfini Durand Collect. ampliff. Tom. V. Præfat.

CLEMENTIS SÜNDER, vel *Sender*, Monachi Sancti - Udalricani Chronographia ab Orbe condito usque ad annum 1540. circiter conscripta, & undecim voluminibus comprehensa. Periit eheu! ex his illud, quò res memoratu digniores ab anno 1315. usque ad an. 1440. enarrabantur. Atque hæc ipsa *Sünderi* collectio est, ex qua Relatio de Ortu & Progressu hæresum in Germania excerpta & Ingolstadii typis Georgii Hænlin anno 1654. in 4. in lucem emissa fuit. Pez Dissert. Itag. in Tom. I. Thef. Noviss. Anecd. pag. 33.

CHRISTOPHORI HOFMANNI Sannemmeramensis Chronicon quoddam Generale cœptum à Julio Cæsare, & usque ad Seculum XVI. productum, cujus tamen (sunt verba Cl. Hieron. Pezii) priorem duntaxat partem, quæ in anno Christi DCCCCL. desinit, vidimus, cum Emmeramensem Bibliothecam paucis abhinc annis lustraremus: estque causa suspicandi, posteriorem omnino deperiisse. Observat. præv. ad Chron. Bohem. Tom. II. pag. 1043. Sed vide Bibl. San-Emmeram. Præfat. ad Tom. 2. n. 28. p. 84.

NICOLAUS BASELIUS Monachus Hirsaugiensis claruit laude eruditionis ineunte sec. xvi. ac Chronographiam *Joannis Naucleri* ab anno MDI. in annum MDXIII. continuavit.

GABRIELIS BUCELINI *Weingartensis* Nucleus Historiæ Universalis tum sacræ tum profanæ in 12. Partes III. Ulmæ 1654. Aug. Vindel. 1658. Francof. 1664. Translatus verò in Germanicum prodiit Aug. Vindel. an.

1657. Novissimè Benedictus Schmier illum Apparatu suo ad Theologiam Scholastico - Polemico - Practicam inferuit, atque ab anno 1650. in quo Bucelinus desinit, ad annum 1735. deduxit. Opus Eruditis primæ etiam classis perutile, maximè illis, qui antiquas Chartas, Instrumenta, Bullas, & Diplomata excutiunt. Leibnitium, Schannatum, Eccardum, aliòsque id genus Diplomatarios insignis hujus Operis usus minimè præteriit, unde rarò Archiva perlustrarunt, nisi Bucelinus ad manum esset. Vid. *Correspondance des Savans* an. 1743. p. 137.

-- EJUSDEM *Auctarium Nuclei Historiæ Universalis*, Augustæ Vindel. typis Jo. Prætorii an. 1658. in 12.

OTTONIS AICHER ex Congr. Bavarica ad S. Vitum cis Rotham in Alma & Archiepiscopali Universitate Salisburgensi Philosophiæ Moralis, ac Historiarum Professoris Ordinarii *Epitome Chronologica Historiæ Sacræ & Profanæ ab Orbe Condito usque ad Christi ortum*, Coloniae, sumpt. & typis Wilhelmi Metternich an. 1706.

-- EJUSDEM *Auctarium* exhibens seriem & successionem Illustrium Familiarum, & Regnorum ab Orbe Condito ad Christum. Coloniae typis iisdem anno & loc. cit.

MICHAELIS LANGBARTNER Michaeliburani in Archidiecepsi Salisburgensi, Viri impensè docti, qui Ethicam, Historiam, Fidei controversias, & Theologiam in Universitate Salisburgensi docuit, & anno 1715. devixit: *Historia Universalis in tabulas & periodos compendiosè divisa* an. 1708. Locum editionis & formam libri Author Historiæ Univerf. Salzburg. uti hic non expressit, ita etiam in cæterorum Scriptorum Operibus recensendis plerumque omittit; id quod Eruditis nonnihil molestiæ affert.

ANSELMI DESING, Ensдорffensis è Congr. Bavarica Monasterii Prioris, nunc verò Convictus Religiosorum in Academia Salisburgensi Regentis, *Compendium Eruditionis*, Historiam Sacram, Profanamque, Politicam, Geographiam, Ritus Veterum, & Chronologiam ad captum juventutis & usum Historiophilorum contentum. Sumptibus Jo. Andr. de la Haye Bibliopolæ Academici, Ingolstadii, typis verò Mariæ Magdalensæ Riedlin Monachii an. 1728. & Ingolstadii an. 1733. apud cit. de la Haye. Author celebre hoc suum Opus elucubravit, quo tempore literas elegantiores Frisingæ

lingæ in Episcopali Lycæo magno applausu, & frequenti discipulorum numero docuit.

— EJUSDEM *Universalis Historia Brevis*, eum in modum concinnata, ut quæ ordine temporum in orbe sunt gesta, mox etiam sub imagine signove nonnullo in Mappa Geographica ab Authore tum sculpta oculis usurpari possint, & suus cuique historiæ locus, quo re vera gesta est, tribuatur. Prodiit Frisingæ an. 1731. apud Carolum Immel in 12. sub titulo: *Kurzste Universal - Histori nach der Geographia zu lernen auf einer Landcharten &c.* Is libellus bis recusatus est Campidonæ 1732. & 1733. Quartò editus est multò auctior Solisbaci apud Christianum Holst, & Augustæ Vindel. an. 1735. Ultimò iterum prodiit non nisi tabulis chronologicis auctus, Augustæ & Pedeponti apud Maximil. Heiss. Nunc ad sextam editionem properat in forma 8. Opus utique utilissimum, quod operas typosque toties fatigat.

CASIMIRI FRESCHOTT Burgundi, Vefontini, è Congr. Casin. *Supplementum ad Annales Mundi, sive ad Chronicon Universale Philippi Brietii Abbavillæi Soc. Jesu ab anno 1660. ad 1692.* Venetiis apud Hertz anno 1692. quod supplementum à Freschotto concinnatum, non autem ab alio Societatis Jesu Sacerdote, ut falso, & per Typographi mendacium in fronte libri dicitur, clarè demonstrat Benedictus Bacchinus Ephem. Lit. tom. 6. pag. 378.

AUGUSTINI CALMET Historia Universalis Sacra & Profana ab Orbe condito ad nostra usque tempora Gallicè. Argentorati an. 1735. usque 1747. 8. vol. in 4.

EDMUNDI POCK Ettalensis in Bavaria percelebris Monasterii Bibliothecarii, & Illustris Athenæi ejusdem Monasterii Historiarum Professoris Ordinarii, Historico - Chronologico - Geographica Tabellæ, ab Orbe condito usque ad annum 1736. quæ non tantum Gentis, Judaicæ, Quatuor Monarchiarum, Imperatorum, & cum his connexam Historiam Ecclesiasticam, sed in adjuncto etiam Synchronismo res memoratu dignissimas omnium Regum, Electorū, Ducum &c. complectuntur: deinde globi terrestri descriptionem tum secundum naturalem ejus in terram & aquas, tum politicam in præcipuos hodiernum florentes, nobisque cognitos Status &

Respublicas divisione ob oculos constituunt; ex Historicis, Chronologis, Geographicis, Criticis, & Politicis omnium maximè idoneis Authoribus collectæ, & in synopsis redactæ. fol. Augustæ Vindelicorum an. 1736. Sumptibus Mathiæ Wolff. Opus Germanico idiomate scriptum recusum est an. 1750. quo præstantius in re historica universalis vix aliud habent Germani, quodq; omnibus absolutum numeris dici posset, nisi viri eruditi non nihil plus majoris notitiæ de re literaria desiderassent; quod Cl. Auctor in alterâ editione procul dubio facturum fuisset, nisi Deus & mors ejus conatus interceptissent.

§. II.

Qui Historiam ejusmodi à Christo Nato condiderunt.

PAULI DIACONI *Historia Miscella*, magnam enim sui partem hæc Historia Paulo debet. Nam priores undecim libri sunt iidem ac decem libri EUTROPII, nisi quòd aliqua subinde de suo Paulus addat: Eutropium exinde continuat Paulus, cujus sunt libri quinque sequentes, à tempore Juliani Apostatæ usque ad tempora prima Justiniani. Cæteri, nempe decimus septimus, & qui consequitur, à Landulpho Sagace additi sunt, potissimum ex Theophane, sive ex Anastasio Bibliothecario, qui Theophanem ex Græco Latine vertit. De Historiæ Miscellæ editionibus, quæ ex Canisii recensione etiam extat Tomo XIII. Bibl. PP. Lugdun. pag. 201. seq. Vid. Fabric. in Bibl. Latina lib. III. cap. IX.

RHEGINONIS Abbatis Prumiensis *Chronica temporum*, quæ, dudum est, quòd in deperditis numerentur; neque enim ad Trithemii, ut ipse nos docet, notitiam pervenerunt. Extat verò ejusdem *Chronicon ad Adalberonem Trevir. Episcopum*, quod duobus libris absolvitur. Liber I. incipit à primo anno Incarnationis Dominicæ, & pertingit ad annum Christi DCCXL. seu ad Caroli Martelli tempora. Liber II. inchoat ab obitu Caroli Martelli, seu ab anno DCCLI. Anno *Dominicæ Incarnationis DCCXLI. Carolus (Martellus) filius Pipini, Major Domus, & bellicosissimus Dux Francorum defunctus est.* Finem Chronico suo non anno 906. ut Pistorius & alii volunt, sed anno 908. ut Sigebertus & Trithemius tradunt, Rhegino imposuit,

posuit, cujus utique verbis standum est, cum scribit: *Ea autem (Chronica) in duos libellos distincti, exordium capiens à primo Incarnationis Dominicæ anno, & consummans cæptum opus usque in præsentem annum, qui computatur à præfata Incarnatione Domini nongentesimus octavus.* De continuatione Chronici, & iteratis ejusdem editionibus plura sumus infra dicturi. Vid. Palignesum in Monitis Genealogicis pag. 46.

MEGENFREDUS, sive MEGENFRIDUS, Scholasticus Fuldenis longè doctissimus an. 986. & postea Præpositus Magdeburgensis scripsit *libros XXIV. historiarum de temporibus gratiæ*, Joanni Trithemio, & Joanni Latomo summopere laudatos, quos tamen nemo hætenus in lucem protulit. Utrique Trithemio & Latomo usui fuisse, ex eorum testimoniis aperte discimus: prioris verba differo; posterioris apud Menkenium Tomo III. Scriptorum Rerum Germanicarum hæc sunt: *Sed in contrarium ut ego sententiam, MEGINFRIDI, solidissimæ autoritatis viri, me compellit ad amussim exquisita diligentia, qui temporibus Ottonis secundi & tertii Imperatorum monachus Fuldæ vivens in humanis, libros XXIV. Historiarum de temporibus Gratiae composuit, in quibus aliter multo sensit ac scripsit, quam auctores incerti omnes memorati.* Opus adeò illustre, ut è situ & squallore (si tamen, quod lugendum, non omnino excidit) tandem aliquando eruatur, quis eruditorum non in optatis habeat:

WITTICHINDI Monachi Corbeiensis in Saxonia, Annalium libri III. ab anno Christi 451. prodierunt per Martium Frechtum typis Herwagianis an. 1532. fol. collati cum codice Ms. per Reiner. Reineccium 1578. fol. emendatioris & auctiores cum Notis Meibomii sen. Francof. 1621. & inter Scriptores Rer. Germ. Tom. I. p. 621. adhuc emendatioris ex Ms. Cod. Casinensi apud Leibnit. Tom. I. Scriptor. Brunswic.

ADEMARUS ex nobili familia Chabannensi Monachus in sancti Eparchii Cœnobio, *Engolismensis*, auctor Chronici Aquitani à principio Monarchiæ Francorum ad annum, quo scripsit, 1029. Ex hoc fragmentum de S. Adalberto & de S. Brunone ejus Coapostolo, temporibus Ottonis III. Imperatoris, post an. 1000. quod vulgaverat Canisius, P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

fius Tomo II. antiqq. Lect. pag. 45. (edit. novæ Tom. III. pag. 66.) Locum de Concilio Aquisgranensi an. 816. Sirmondus Tomo IV. Operum pag. 647. ex ineditis Ademari Collectaneis Historicis. Alia ex hoc Chronico edita à Pithæo, du Chesnio, sed præcipuam partem ab anno 829. ad 1029. dedit Labbeus Tom. II. Bibliothecæ novæ MSS. pag. 151. seqq. De cæteris vide Vossium III. de Histor. Latin. pag. 773. & Jacobum le Long. pag. 777. & p. 341. ubi etiam de Epitome Petri à S. Romualdo. Hæc ex Fabricii Bibl. med. & inf. Lat. lib. I. pag. 35.

ODORANNUS Monachus S. Petri Vivi Senonensis an. 1045. lucubravit Chronicon ab an. 675. ad 1032. quod Andreas du Chesne edidit Tom. 2. Rer. Franc.

Chronicon brevissimum Monasterii S. Galli ab an. DCXCI. ad an. DCCLXXXII. vulgavit Baluzius Miscell. Tom. I. pag. 492 - 496.

Chronicon Augiense ab an. DCCIX. ad an. DCCCCLIV. Baluz. Tom. I. Miscell. p. 496 - 500.

Chronicon Mellicense ab anno primo Æræ Christi ad annum ejusdem MDLXIV. ab Anonymo vel Abbate vel Cœnobita ejusdem loci an. Christi MCXXIII. scribi cæptum, & deinceps ab aliis cœtaneis Anonymis Mellicensibus ad finem usque productum, nunc primum typis editum ex codice autographo ab Hier. Pez. Tom. I. Script. Rerum Austriac. pag. 166.

HUGONIS primum Monachi Abbatia S. Vitonis Virdunensis, ac postea Abbatis sancti Petri *Flavinianensis* Chronicon ab Incarnatione Dominica in Labbei nova Bibliotheca MSS. Tom. I. Sect. II. num. 4. pag. 45. dispescitur in duas partes, quarum prima desinit anno Christi 1002. altera 1102.

MONACHI WEINGARTENSIS Chronicon à Nativitate Christi in Canisii Tom. I. antiqq. Lect. collatum verò cum codice Augustano à Leibnitio Tomo I. Scriptor. Brunswic. Desinit an. 1197.

SIGEBERTI Gemblacensis in Brabantia Cœnobitæ, anno 1112. defuncti *Chronographia*, seu *Chronicon*, de quo nemo melius, atque ipse nos informare potest: *Imitatus*, inquit, EUSEBIUM PAMPHILI, qui primus apud Græcos *Chronica* à tempore Abrahamæ digessit; ipse quoque à loco intermissionis ejus usque ad annum CIOXXI.

cerpsimus. Sunt autem literis mandata à monacho ejus, nisi fallor, loci Benedictino, idque hortatu *Simonis* ejusdem coenobii Abbatis: de quo infra sub finem hujus Auctarii dicemus. Ex quo liquet, quando Appendicis hujus Aquicinctinæ auctor vixerit.

Quartum *Auctarium* denuò est *Aquicinctinum*: Miræus enim in memorato Codice Aquicinctino Appendicem reperit ab anno 1200. usque ad an. 1225. de quo ita scribit: „Quæ sequuntur, recentiori caractere Codici Aquicinctino leguntur ab ejus loci monacho adscripta. In gratiam tamen Lectoris hæc ipsa, quamquam minuta, visum fuit publicare.

Atque hæc sunt Auctaria ex Miræana editione, de quibus etiam legi meretur *Disquisitio in Supplementum Chronologicum*, quod Chronico Sigeberti subjici solet sub nomine Roberti de Monte, Auctore Conrado Janningo è Societate Jesu. Typis excusa habetur in Actis Sanctorum Tom. VI. Junii part. 2. pag. 173. Ex cujus sententia Robertus orditur Chronicon suum, seu Appendicem ad Sigebertum ab anno primo Seculi xii. (non ab anno ejus duodecimo, uti scribit Oudinus, quamvis eò perduxerit Chronicon suum Sigebertus) & continuat usque ad extremum vitæ suæ, quâ functus est anno MCLXXXVI. Quod verò ab anno MC. exordium capiat, ipse fidem facit in Prologo ad Appendicem suam his verbis: *Ego exinde* (ab anno MC. Sigeberti) *usque ad MCLXXXII. annum, ea quæ in diversis provinciis, & maxime in Normannia & Anglia evenerunt, sub annis Dominicæ Incarnationis colligere adgrediar*, licet ulterius deinde continuaverit, uti monstrat codex Montensis, qui ultra dictum annum procedit.

Ad varias *Sigeberti Gemblacensis* editiones quod attinet, earum omnino septem vel octo habentur. Semel iterum atque tertio separatim typis excusus est. Cæteræ quinque editiones variorum Scriptorum Collectionibus insertæ sunt. Omnium antiquissima editio est, quæ in 4. Paris. ex Officina Henrici Stephani unâ cum Roberti à Monte Continuatione an. 1513. prodiit; quæ tamen à Miræo nullis laudibus ornatur, sed pro interpolata & inquinata proclamatur. „Multa, inquit, recenti manu agglutata, ut culpam præstare alienam

„ Sigebertus haud teneatur. Qualia „ sunt, quæ à racematoribus plerum- „ que indoctis adjecta, aut ex nugis „ ac quisquiliis Galfridi Monume- „ tensis, seu Asaphensis inspersa le- „ guntur. Quomodo primum typis „ *Henrici Stephani* Lutetiæ Parisiorum „ an. 1513. inquinatum hoc Sigeber- „ ti Chronicon exiit: quod & in scri- „ ptio ac proœmium ibidem ingenuè „ profitentur, his verbis &c.

Altera editio Simoni Schardio debetur; is enim *Chronicon* Sigeberti, omissa tamen Continuatione Roberti de Monte, Collectioni suæ celebriorum rerum Germanicarum Chronographorum Francofurti anno 1566. in fol. intexuit, in qua secundum locum eidem attribuit. De hac Schardii editione, & prima Parisiensi Henrici Stephani idem fert judicium Freherus in Directorio Historico, quod Miræus de Parisiensi tulit; nempe *in his duabus editionibus quædam interpolata & rejecta sunt*.

Ab hac editione decimus septimus agebatur annus, cum *Johannes Pistorius*, Collectionem Scriptorum Rerum Germanicarum anno 1583. in fol. prælo subjecit; in cujus Tomo I. Sigeberti Chronicon una cum Continuatione Roberti à Monte denuò publicæ luci datum est. Cum verò hac Pistoriana editio cum Parisiensi scilicet Henrici Stephani planè conveniat, omnibus numeris minimè absoluta est.

Quartam editionem exhibet Margarini de la Bigne, Doctoris Sorbonici Bibliotheca Patrum Tomo VII. quæ à Pistorii editione nihil admodum ferè differt, nisi quòd Roberti à Monte Continuationem præterminavit.

Denique, ut dubiam *Renati Laurentii de la Barre* editionem silentio præteream, *Aubertus Miræus*, celebris Historicus, Theologus & Decanus Antverpiensis, ut bene de Sigeberto mereretur, ejus antiquissimum & optimæ notæ codicem, in Gemblacensi Bibliotheca asservatum, cum tribus aliis veteribus & probis codicibus Ms. contulit; ad quorum fidem anno 1598. elegantem editionem typis Antverpianis publico exhibuit sub hac epigraphe: *Chronicon SIGEBERTI Gemblacensis Monachi, ad Autographum veteresque Codices MSS. comparatum. Accessit Anselmi Gemblacensis Abbatis Chronicon, cum Auctario Gemblacensi, Affligemensi, Valcellensi, & Aquicinctino, primum ty-*

pis

pis nunc editum studio Auberti Miræi, Bruxell. Canonici & Bibliothecarii Antwerp. Antverpiæ apud Hieronymum Verdussen, anno MDCVII. Quod verò Miræus Codicem Gemblacensem vocet autographum, ejus rei in præfatione redditionem; Gemblacensis Codex ut domesticus sic & antiquissimus, ipsius nimirum autographum. ibid.

Roberti à Monte Continuationem abesse voluit. Cæterum, inquit, Appendicem Roberti, Abbatis Montis S. Michaëlis in Normannia studio prætermisi; cum quòd mendis scateat, tum quòd manuscriptam videre nondum contigerit. Hujus autem loco Anselmum Abbatem Gemblacensem hætenus non visum cum Auctariis in lucem adspere, utrumque profero. „ De quibus superius dicta hinc repetere nolim. Quòd verò nonnulli Miræum infimulent, ac si *Sigebertum* hinc inde corruerit, nihil dicunt, nisi etiam hujus rei argumenta afferant. Interea fides Miræo à nobis habenda est, cum in præfatione de bona sua fide in edendo Sigeberti Chronico certos nos esse his verbis jubet. „Cæterum semel id monuisse satis sit, quæ minori caractere excudenda curavimus, ea aut Gemblacensi in Codice, uti diximus, domestico non reperiri, aut si quæ erant, recenti manu esse agglutinata; ut culpam præstare alienam Sigebertus haud quaquam teneatur.

Ad extremum, postquam V.C. *Burmannus Struvius* novam editionem Scriptorum Pistorii an. 1726. Ratisbonæ in fol. III. Vol. accuravit, editio Chronici Sigeberti Tomo I. pag. 689-1017. inserta facilè præstantissima erit, cum ea omnia contineat, quæ universa cæterarum nulla habet; nempe Roberti à Monte Continuationem, Anselmi Chronicon cum omnibus apud Miræum extantibus Auctariis, & præter hæc Samsonis Rhemenis Archiepiscopi brevem Appendicem. Vide *Teutsche Republic der Gelehrten IV. Stuck* pag. 147. & seq. le Long Biblioth. Historique de la France num. 6964. pag. 345. seq.

ROBERTI FISCANENSIS Monachi c. a. 1180. Chronicon à nato Christo ad an. 1220. edidit Labbeus Bibl. nova MSs. Tom. I. pag. 325.

DODECHINI natione Germani, Abbatis Coenobii S. Dyssibodi ad Chronica Mariani Scoti continuatæ historiæ ab anno 1081. usque ad an. 1200.

appendix apud Pistor. Script. R. G. Tom. I. pag. 957.

OTTONIS de S. BLASIO ad Librum VII. Chronici Ottonis Frisingensis Episcopi continuatæ historiæ appendix, deducta ab anno 1146. in annum partæ salutis 1210. primum è tenebris in lucem eruta ac typis mandata ab Urstifio inter Scriptores Rer. Germ. Tom. I. pag. 195.

CLARIUS FLORIANENSIS primum, deinde Abbatiae S. Petri Vivi Senonensis Monachus, Gaufridi à Colone judicio valdè bene literatus scripsit Chronicon ab anno Christi 446. ad an. 1184. editum à Dacherio Tom. II. Spicilegii pag. 705. (editionis novæ Tomo II. pag. 463. 486.) qui notat vestigiis ejus libenter insistere Robertum Autissiodorensem, ubi res Senonenses persequitur. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Lib. III. pag. 1073.

ELIAS de TRICKINGHAM, Anglus, Monachus Petriburgensis auctor Chronici, quod Ms. in Bibliotheca illustris Clarendonii Comitis desinit in anno 1268. ut testatur Wilh. Nichols in Bibliotheca Historicorum Angliæ pag. 63. apud Fabric. l. c. lib. 5. pag. 276.

Monachi Anonymi Cantuariensis Annales ab Incarnato Christo ad annum 1325. asservantur ms. in Bibl. Cotton. sub effigie Vitellius Lit. A. Cod. XI.

JOANNES TRITHEMIUS Chronico Hirsaugiensi ab anno Christi 830. usque ad an. 1514. res plurimas cum sacras tum profanas scitu apprime dignas inseruit, ut inter hujus S. Auctores planè locus illi debeat.

IGNATHI BRENTANI CIMAROLI Banthensis in Franconia Coenobitæ *Epitome Chronologica* Mundi Christiani, seu ab año Nativitatis Christi usque ad seculi xviii. annum vigesimum sextum inclusivè deducta; exhibens Status Civilis, & Ecclesiastici Fata, Sanctorum Vitas, Eruditorum Scripta, Naturæ Portenta, Personarum Illustrium Ortum, Belli Pacisque vicissitudines, cæteraque plura, in fol. Augustæ Vindel. impensis Georgii Schlütter, & Martini Happach an. 1727.

WILLELMI Egmondani Monachi & Procuratoris Chronicon ab anno DCXLVII. usque ad an. CIOCCCXXX. Quò & quæ contigerunt toto terrarum Orbe, & sui imprimis temporis historiam persequitur. Edidit & notis illustravit Math. Antonius Analest.

lect. tom. iv. editionis primæ in 8. novæ in 4. tom. 2. pag. 425. De Autore Operis agit Editor in Dedicacione.

CHRONOGRAPHUS SAXO ex Leibnitii opinione fuit Monachus Magdeburgi in Monasterio S. Joannis, suamque historiam à Christo nato orsus usque ad annum 1188. perduxit. Lucem publicam aspexit in laudati Leibnitii *Accessionibus Historicis*. Ex sententia verò Joan. Georgii Eccardi *Annalista Saxo* fuit *Egghardus* Abbas Uraugiensis. Vide Eccardi præfationem ad Tom. I. Scriptorum mediæ ævi.

§. III.

Qui res sui temporis annotarunt.

FLODOARDUS Abbas Remensis edidit Chronicon ætatis suæ accuratissimum, quod inchoavit ab anno DCCCLXXVII. quo Carolus Calvus vitâ excessit. Sed nunc non extat integrum, cum, deperditâ priorum annorum serie, solum incipiat ab anno nongentesimo decimo nono, & terminetur ad annum nongentesimum sexagesimum sextum, quo anno Flodoardus Chronico suo simul & vitæ finem imposuit. Hoc Flodoardi Chronicon *Pithæus* & *Duchefnius* inter Scriptores Historiæ Francorum ediderunt, quamvis *Pithæus* dubitet, absque ullo tamen fundamento, ut asserunt omnes alii periti Critici, num iitua Chronicon sit illius Flodoardi, qui historiam Ecclesiæ Remensis descripsit. *Graveson* Hist. Eccl. Sec. x. Colloq. v. pag. mihi 96. edit. in 4. Vide etiam *Oudin*. de S. E. Tom. II. pag. 446.

NITHARDUS, Caroli M. nepos, Abbas Centulensis S. Richarii scripsit, teste *Hariulfo* in Chronico Centulensi, quatuor libros de Dissensionibus filiorum Ludovici Pii Imp. ad annum usque DCCCXLIII. jubente Carolo Calvo Francorum Rege, cui & illud Opus nuncupavit, quod extat inter *Scriptores Pithæi* in 8. pag. 433. inter *Scriptores Kulpisianos* pag. 83. emendatius apud *du Chesne* Tom. III. pag. 359.

RADULPHUS GLABER erat seculo XI. Monachus Cluniacensis ac discipulus S. Odilonis Abbatis, cujus mandato historiam rerum sui temporis ab anno circiter 900. ad an. 1046. quinque libris scripsit, eidemque nuncupavit (*Mabill. Annal. Tom. IV. pag. 463.*) quam in lucem edidit *Franciscus Duchesnius* inter antiquos Scri-

ptores Historiæ Francorum Tom. IV. Alexander Natalis Hist. Eccl. Sec. xi. cap. 5. art. 1. Tom. VI. pag. 501. *Glaberum* in cœnobio S. Germani Autifiodorensis monachum fuisse, & sub Regibus Francorum Roberto & Henrico I. vixisse testatur. Illud verò notatu dignum, quòd Radulphus in vita S. Guillelmi Abbatis Divionensis etiam à se literis consignata, memoriæ prodidit: se nempe hunc sanctum Præsulem habuisse conspicuum, à quo monitus fuerit, ut historiam, quam susceperat scribendam, haud indiligenter perficeret. Adeò Sanctis etiam res historica curæ est.

ALBERTUS Monachus (S. Symphoriani) Metensis seculo XI. circa an. 1030. scripsit ad Episcopum suum historiam *de Gestis sui temporis*, etsi brevem, tamen utilem, ut ex *Sigeberti Gemblacensis* cap. 143. *Trithemius* cap. 329. de S. E. & *Vir. Illust. O. S. B. l. 2. c. 78.* refert. Hoc esse putat *Fabricius* *Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 123.* Alberti, sive, ut titulus habet, *Alperti* de diversitate temporum ab Ottonis III. obitu an. 1002. ad annum 1018. ad *Burchardum* Episcopum Wormatiensem, quod extat in *Jo. Georg. Eccardi* Corpore historico mediæ ævi pag. 91 - 132.

BAVO, *Bovo*, seu *Bono* Abbas Corbeie novæ in Saxonia, vir præclare eruditus, magnæque studiorum diligentia, & variâ librorum lectione industrius, nec non ob singularem erga subditos suos affectum titulo *Amatoris Fratrum* decoratus scripsit *Acta sui temporis*, uti testatur *Adamus Brentensis* Hist. Eccl. cap. 35. ubi ex iis fragmentum aliquod profert; cum ab obitu authoris, teste *Leznero*, integra historia interciderit. Vid. *Herrn. Meibom. Ker. Germ. Tom. I. in Notis ad Chronicon Corbeiese* pag. 759.

HARTMANNUS, & HERMANNUS Abbas S. Galli ab anno 921. composuit historiam sui temporis, quæ tamen interciderit. Ejus meminit *Ekkeardus Junior* Lib. de Cas. Mon. S. Galli cap. iv. & *Burchardus* libro etiam de Cas. ejusdem Monasterii post initium.

MEINRADUS San-Gallensis Monachus brevia sui temporis chronica conscripsit. Extant manuscripta, inquit *Jodocus Mezlerus* de *Vir. Illust. San-Gall. lib. 1. c. 52.* verum quo tempore vixerit, non exponit.

BRUNONIS, Germani Benedictini an. 1080. doctrina & eruditione conspicui *Historia Belli Saxonici* suo tempore

pore gesti, ad *Werhinerum* Episcopum *Merseburgensem*. Tractat in hoc Opere de adolescentia *Henrici IV. Imper.* ac bellis, quæ cum Saxonibus gessit: itémque de *Rudolpho* & *Hermann* Regibus in schismate electis. Orditur ab anno 1073. desinitque anno 1082. Hanc historiam primus edidit *Marquardus Freherus* *Frankofurti* Tom. I. *Veterum de Rebus Germanicis Scriptorum*. *Oudin*. Tom. II. pag. 731. Arguitur *Bruno* à *Jo. Alb. Fabricio* *Bibl. med. & inf. Lat. l. 2. pag. 795.* quòd non minus infestus fuerit *Henrici IV. Imper.* memoriæ, quàm *Gregorio VII. faventes* alii, *Anselmus Lucensis*, *Lambertus Schafnaburg.* *Marianus Scotus*, & alii *Scriptores Benedictini*.

GODOFRIDUS Monachus Hispanus circa annum 1096. historiam sui temporis in literas retulit, quam *Hieronymus Surita* typis excusam *Antonio Augustino Archiepiscopo Tarraconensi* nuncupavit. *Godofridus* iste vocatur *Miræo* in *Mantissa* pag. 303. *Gaufredus*.

DAVID Monachus Cœnobii S. Jacobi in suburbio *Herbipolensi*. Anno MCIX. in fine mensis Augusti *Henricus Rex* quintus cum magno suorum exercitu in Italiam profectus est, habens in comitatu suo plures Episcopos, Abbates, Duces, Comites, & Nobiles, aliis secum per montem *Jovis*, aliis verò per vallem *Tridentinam* alpes transcendentibus. Providè autem disposuit *Rex* viros non solum armis peritos, sed etiam in omni varietate scripturarum doctissimos in suo comitatu plurimos habere, ut si quid Romæ forsitan oriretur quæstionis, non Itolorum fraudibus, sed suorum potiùs fidelium consiliis agnosceret veritatem. Inter quos fuit *Magister* scholarum Ecclesiæ *Herbipolensis* natione *Scotus*, nomine *David*, vir excellenter doctus, ingenio promptus, sermone scholasticus, qui jussus à Rege totam hujus expeditionis historiam, rerumque in illa gestarum, stilo tam facili, qui parùm à communi loquela differat, in tribus libris digessit. Voluit enim *Rex*, quòd faciliore sermone Latino series rerum ab eo gestarum scriberetur, quatenus legi à pluribus etiam minùs doctis potuisset. Iste *David* postea monachus factus est sub *S. Machario* primo Abbate Cœnobii *S. Jacobi* Apostoli Majoris in suburbano *Herbipolensis* urbis. *Trithem.* in

Chron. Hirsaug. ad an. MCIX. pag. 349.

EADMERI Monachi Cantuariensis, & fidiissimi *Achatis S. Anselmi Archiepiscopi* *Historia Novorum*, sex libris distincta, quæ tempore *Baronii* necdum prodierat, & quam *Gabriël Gerberonius* è *Congr. S. Mauri* cum *S. Anselmi* Operibus edidit. In hac *Historia Novorum* describit *Eadmerus* rerum mutationes, quæ suis temporibus in Anglia contigerunt, & in hoc potissimum versatur, ut ea, quæ inter Reges Angliæ, & *S. Anselmum* Cantuariensem Archiepiscopum gesta sunt, inconcussa veritate designet. *Graveson H. E. Sec. XII. pag. 248.* Igitur historici hujus Operis intentio præcipua erat, ut designato, qualiter *Anselmus Beccensis* Cœnobii Abbas fuerit Cantuariensis Archiepiscopus factus, describatur, quam ob rem orto inter Reges Anglorum, & illum discidio totiens & tamdiu exulaverit à regno, & quem eventum ipsa discidii causa inter eos sortita sit. Ipsa denique causa nova res illis temporibus esse videbatur, & à tempore, quo in Anglia *Normanni* regnare cœperunt (non dico priùs) Anglis inaudita. Ex eo quippe tempore, quo *Wilhelmus* *Normaniæ* Comes terram illam debellando sibi subegit, nemo in ea Episcopus, vel Abbas ante *Anselmum* factus est, qui non primò fuerit *Homo Regis*, ac de manu illius Episcopatus vel Abbatie Investituram per dationem virgæ pastoralis susceperit, exceptis duobus Episcopis, *Ernesto* scilicet atque *Gundulfo*. Hi namque, unus post unum, *Roffensi* Ecclesiæ præsidentes, ex more à venerandæ memoriæ *Lanfranco* Archiepiscopo Cantuariensi, in Capitulo Fratrum Cantuariæ, ipso Episcopatu investiti fuerunt. Hunc ergò morem quasi Deo sacrisque Canonibus contrarium *Anselmus* abolere, ac per hoc injustitias inde manantes refecare desiderans, Regibus ipsis invisus effectus est, & patriam exire coactus. Hæc ipse *Eadmerus* in suam *Historiam Novorum* præfatur.

Alium præterea librum *de Gestis sui temporis*, & *Historiarum Collectanea* scripsit, quæ tamen hætenus lucem non viderunt. *Nat. Alex. H. E. Sec. xi. Tom. vi. c. vi. art. ii. pag. 513.* A *Wilhelmo Malmesburiensi* lib. iv. *Eadmerus* hoc ornatur elogio: *Eadmerus nostrorum temporum Historicus sinceritate veritatis laudandus.*

VEN. PETRUS MAURITIUS Abbas Cluniacensis de *Miraculis sui temporis* libros duos conscripsit. Legendus est utriusque libri Prologus, in quo Author non immeritò conqueritur, quòd nemo sit, qui miracula sui temporis ad roborandam fidem & mores instruendos gesta literis consignet. Indignari, inquit in Prologo libri 1. sæpe soleo, cur ea, quæ nostris temporibus proveniunt, cum non sit, qui ad illa scribenda animum applicet, quæ prodesse legentibus manifestata poterant, infructuoso silentio dispareant. Quam justam querimoniam diductius in Prologo libri II. prosequitur. Extant verò duo hi libri inter ejus Opera junctim edita, & in Bibl. PP. Lugdun. Tom. xxii. Seorsim edita etiam fuere in 12. Duacian. 1595.

BENEDICTUS, natione Anglus, fuit primùm Secretarius Richardi Archiepiscopi Cantuariensis, tum Prior in monasterio Cantuariensi S. Salvatoris, ac demum in Abbatem Petroburgensem anno 1177. electus scripsit Chronicon ab anno 1170. ad mortem Regis Richardi anno 1199. quod nondum typis descriptum fuit, sed Ms. cum in Bibl. Cottoniana asservatur, Leland cap. 89. Pitseus pag. 271.

WILHELMUS Malmesburiensis in Anglia Coenobii Bibliothecarius scripsit sui temporis historiam, quam ad annum 1142. perductam *Novellam* appellans libris duobus complexus est. Ideò verò NOVELLAM indigitavit, quia rerum gestarum testis partim ipse fuit, partim à viris fide dignis audivit. Quæ verò de Historia veteri scripsit, eorum fidem esse vult penes antiquiores Auctores, quos secutus est. Ita enim scribit in Prologo: *Si quis hæc quoque captus amore leget, sciat me nihil de retroactis, præter coherentiam annorum, pro vero pacisci: fides dictorum penes Auctores erit. Quidquid verò de recentioribus ætatibus apposui, vel ipse vidi, vel à viris fide dignis audivi. Cæterum in utramvis partem præsentium non magni pendo judicium, habiturus, ut spero, apud posteros, post decessum amoris & livoris, si non eloquentiæ titulum, saltem industriæ testimonium.* Nat. Alex. l.c. Tom. V. pag. 524.

JACOBI CLERICI, Abbatis Vedastini, an. 1462. vitæ functi *Commentaria* sive *Diarium earum rerum, quæ Atrebatim & locis finitimis contigerunt.* MSS. in Bibliotheca Vedastina teste Valerio Andrea pag. 406.

ARNOLDUS Monasterii S. Albani prope Moguntiam Coenobita, vir sua ætate, id est, Seculo XIV. magnæ opinionis atque doctrinæ scripsit inter alia de calamitatibus suorum temporum non spernendum opusculum, in quo non solum illustriora Regni Germanici, sed Ecclesiæ quoque universalis, & maximè sui Ordinis miserabilem deplorat inclinationem. Trithem. Chron. Hirf. Tom. II. ad an. 1317. pag. 143.

RICHARDUS Hagulstadenensis in Anglia Monasterii Prior res sui temporis in literas retulit, sed cum illæ ad gentem Anglicam præcipuè spectent, *Richardum* ad §. de *Scriptoribus Rerum Anglicarum* differimus; quo loco plura de illo in medium proferemus.

ÆGIDIUS MUCIDUS, Gallicè *Muisis*, Abbas Tornacensis S. Martini *Tractatum*, ut Valerius Andreas perhibet, edidit, de his, quæ temporibus suis ante & post promotionem suam in dicto Coenobio Martiniano acciderunt. Item de rebus gestis ab an. 1349. ad an. 1352. ubi proluxa narratione de destructione *Judeorum, de secta Flagellantium* &c.

JOANNES FABER Parisiensis in patria Decretorum Doctor, & ex Monacho Tornusiano Diocesis Cabillonensis anno 1379. Abbas S. Vedasti Atrebatensis, ac denique Carnotensis Episcopus ab anno 1379. ad an. 1390. scripsit *Diarium rerum gestarum* ab anno 1381. ad 1388. Gallicè, ex quo passim quædam affert Baluzius in notis ad vitas Papparum Avenionensium. Item *Exp[ositionem] rerum in Gallia tum gestarum* editam à Bulæo in Historia Academiae Paris. Tom. iv. pag. 523. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. tom. 2. l. 6. p. 415.

ANONYMI *Rotensis* in Bavaria Monachi breve Chronicon sui temporis ab an. 1482. ad 1485. extat in Hier. Pezii Tom. II. Script. Rer. Austr. pag. 467.

APOLLO DE VILBEL, Fuldensis Ecclesiæ primariæ Decanus, vir præstans sui temporis (vixit autem circa an. 1513.) memoranda quædam literis privatim consignavit, quæ *Bromero* in Fuld. Antiqq. usum præstiterunt. l. 4. pag. 331.

MAURUS Abbas Andecensis in Bavaria doctissimus scripsit *Historiam sui temporis* duobus libris comprehensam ab anno 1627. ad an. 1640. quo in Abbatem electus fuit. Hist. Uni-

Univerf. Salzburg. lib. 2. cap. 3. n. 140. pag. 219.

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani, *Præsentium calamitatum origo* &c. Ingolstadtii in 12. an. 1610.

STEPHANUS DE CONTY, Monachus Corbeienfis, scripsit *Historiam sui temporis*, quæ extat Ms. in Bibliotheca San - Germanensi; teste Montfauconio in Bibl. Mss. Codd. pag. 1131. Claruit Stephanus anno 1400.

WOLFGANGUS DE STYRA, Prior S. Petri Salzburgi, circa finem Sec. xv. scripsit *Itinerarium*, seu *Historiam* sui temporis, præsertim magna accuratone obsidionem, qua Viennenses Fridericum III. concluderunt. Edidit Pezsius Scriptor. Rer. Austr. tom. 2.

JACOBUS MAJORICA, patria Neapolitanus, origine Hispanus in S. Severini Coenobio Neapoli Professor anno 1605. cum otii ac torporis perpetuus, atque juratus esset hostis, quæcunque tam in Monasterio S. Severini, quam in Urbe Neapolitana, ac propinquis, dissitisque regionibus suis temporibus acciderunt, quæque digna memoria videbantur, simplici quidem, sed veridico, fidelique stylo Italicè descripsit plurimis voluminibus, quæ diligenter asservantur in Bibliotheca S. Severini, quorum titulus refertur Italicè sermone conscriptus ab Armellino in Bibl. Casin. part. 2. pag. 8.

VICTORINUS SIRI è Congreg. Casin. Abbas Tit. Monachus S. Joan. Evang. Parmensis ab anno seculi xvii. 40. usque ad annum 1652. cum justæ historiæ opus sub titulo: *Il Mercurio ovvero historia de correnti tempi*, quindecim non exiguæ molis voluminibus in 4. ut vocant, maximam partem non Casali, ut prima librorum pagina præferebat, sed Lutetiæ in ipsa Lupara typis regis excusis contextuisset, ne quoque priores anni vacarent, ab initio seculi usque ad illam, quo *Mercurium* inchoat, annum, Memorias arcanas (*Memoire reconditte*) octo ejusdem molis voluminibus Lutetiæ evulgavit. Enimverò quamvis nec huic Herodoto sui desint Plutarchi, & censores, qui inter alia nimii eum in Gallos studii arguant; concedendum tamen est, neminem

hucusque extitisse, qui ex actis, quæ vocant, publicis, legatorumque & ministrorum regionum commentariis ac epistolis plura & selectiora protulerit; unde tanto magis dolendum est, tam rarò his in oris & *Mercurium* & *Memorias* inveniri. Nec mea tamen est de hoc *Sirii* labore sententia, inquit Chr. Gryphius de Scriptor. Sec. xvii. cap. 1. §. 3. p. 16. sed cordatissimi quique, summique in hac orchestra viri nobis adstipulantur. Audiamus ex multis unicum tantum Boeclerum, qui Dissertatione de Historia Universalis pag. 151. *Hic vir est*, inquit, *qui veras artes historicas edoctus Italico sermone Operis æternam famam habituri, illustre specimen dedit.*

VALERIANUS CASTILLIONÆUS, Italus, Mediolanensis, è Congreg. Casin. scripsit superiore seculo *Historias suorum temporum*, prout fidem facit Author libri *le glorie degl Incogniti*, id est, Virorum Illustrum Academiae Venetæ *Incognitorum* [cui Valerianus adscriptus fuerat] impress. Venetiis anno 1647. apud Valvasensensem. Hæc historia tamen in elencho Operum Castillionei omissa est. Vid. Armell. l. c. part. 2.

BERNARDUS Abbas Monasterii SS. Udalrici & Afræ Aug. Vind. scripsit *Exegesin rerum Augustanarum*, quæ suo tempore, ardente in Germania bello tricennali, ab an. 1620. ad an. 1646. eadem Augustana in urbe contigerunt. Hæc Exegesis lectu digna est, præcipuè Pars 4. Operis, cui titulus: *Basilica SS. Udalrici & Afræ.*

FRANCISCUS RANSPERG antiquissimæ Familiæ Benedictinæ in Germania Monasterii Augiæ Brigantinae ad Lacum Podamicum in Suevia Prior, vir admodum literatus, scripsit *Historiam Belli Suecici*, cujus calamitates & vidit, & tulit. Author post bellum anno 1648. finitum, vitam ad annum 1670. protraxit, quo piè, multis aliis mss. operibus post se relictis, in Domino decessit. Dionys. Sammarth. Gall. Chr. Tom. v. col. 919.

OTTONIS AICHER, Professoris Historiarum in Universitate Salisburgensi, *Ephemerides Ecclesiasticæ, Astronomiæ, Historiæ, Ethico-politiæ* ab an. 1687. usque ad annum 1699. in 4. Salisburgi.

SECTIO III.

SCRIPTORES HISTORIÆ SACRÆ
ET ECCLESIASTICÆ.

ET si Historia Sacra etiam Historia Ecclesiæ dici soleat, à nobis hic tamen per priorem ea tantum intelligitur, quæ sub utroque fœdere Gestis in facris Bibliis contenta persequitur.

§. I.

Scriptores Historiæ Biblicæ.

ALFRICI, seu ALFRICI, Angli, ex Abate Abendonienſi Archiepiscopi Cantuarienſis *Compendium hiftoricũ veteris & novi Testamenti*, quo enumeratis ſigillatim utriusque voluminibus, ac rebus sub utroque fœdere geſtis ordine enarratis *Historiam Sacram* usque ad Hierosolymam à Tito expugnatam Saxonice deducit. Typis vulgavit Guillelmus Lisle in 8. Londini an. 1638. Librum verò Geneſeos, cæterasque Historias sacras de Geſtis Moſis & Joſue, partim ex libris Moſaicis & Joſue, partim ex Joſepho Anglo Saxonice cum brevibus ſcholiis & annotationibus Latinis Saxoniceſque, interprete Ælfrico nostro, falſò tribui *Cædmoni Withbeienſi*, obſervat Thomas Smith in Catalogo Bibl. Cottonianæ, de quo vid. Acta Erudit. Lips. an. 1696. pag. 441. &c. In ea extare Codicem hunc notat Jac. le Long. & pag. 71. libri Geneſeos fragmentum, hoc est, à cap. 37. ad finem, Saxonice, continens historiam Joſephi Patriarchæ ex Ælfrici versione: ac in Bibl. Cantabrig. Cod. 2438. hujus libri capita 24. priora, quibus præmittitur Epistola ad Æthelwardum; Codex membr. in 4. longè post conquestionem Angliæ scriptus litteris Normanno - Saxonice. Vid. M. B. E. pag. 128. & 130. Floruit Ælfricus sub finem seculi decimi, & obiit 1006.

OLBERTUS, sive *Obbertus*, aliis *Albertus* ex Laubienſi Monacho quartus Abbas Gemblacenſis, ac postea primus S. Jacobi Leodiensis, erat natione Belga, natus in Lederna villa Sambrenſi pago contermina. A Sigeberto de Script. Eccl. cap. 142. vocatur *Vir humanæ & Ecclesiasticæ scientiæ studio, & Religionis fervore insignis*: scripsit *Historiam veteris &*

novi Testamenti, quam memorat præter *Smeertium Valerius Andreas* pag. 706. Bibl. Belg. & Miræus ad Sigebertum. Vide le Long. Bibl. Sac. pag. 884. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. xiv. pag. 472. Obiit anno 1048.

THEODERICUS Abbas S. Trudonis in Episcopatu Leodiensis an. 1099. 3. Cal. Febr. consecratus *Historias veteris & novi Testamenti* versu heroico scripsisse dicitur. Vid. Vossius de Hist. Lat. lib. 2. c. 48. Cav. Hist. Lit. pag. 558.

S. ANSELMUS MANTUANUS, Episcopus Lucensis, deinde Benedictinæ Familiæ alumnus, anno 1086. ad superos translatus scripsit de Domini nostri J. C. Geſtis libros duos rithmicè, seu versibus Leoninis, teste Arnoldo Wion Ligno vitæ pag. 610. quos Anselmo tamen indignos cenſet Oudinus.

AMATUS, Italus, Campanus, Monachus Casinensis, & sedis incertæ Episcopus claruit anno 1070. & scripsit *libros IV. de Geſtis Apostolorum Petri & Pauli*, carminicè, ad Gregorium VII. Papam ab anno 1073. ad 1085. *Joan. Mar. in Not. ad Pet. Diac. de Script. Casin. c. 20.*

LAURENTII DUNELMENSIS *Hypomnesticon de veteri & novo Testamento*: versibus: libris novem, hoc est, de Historiis sacris utriusque Testamenti mss. cum asservatur in Bibl. Cotton. sub effigie Vespasiani Lit. D. Cod. XI. n. 2. Obiit Laurentius Ecclesiæ Cathedralis Dunelmensis in Anglia Prior ex itinere Romano in Gallia an. 1154.

MATHÆI VINDOCINENSIS *Tobialis*, seu *Historia Tobie senioris & junioris* carmine elegiaco non invento, ut tempora illa ferebant, conscripta, quæ prælo subjecta Lugduni an. 1505. Basileæ 1563. Romæ an. 1642. lucem aspexit.

JOANNES DE HIDA, natione Anglus, Monachus Wintoniensis in cœnobio suburbii Septentrionalis, quod Hida dicebatur, unde & cognomen accepit. Vir, qui bonarum literarum & virtutum studiis multum enituit. Præprimis Historiis Sacris se totum

con-

consecravit. Præter alia doctè composuit ad Episcopum Wintoniensem *Vitam patientis Jobi*, lib. un. Venerabili Patri & amico speciali. flor. circa an. 1284. ut Pitſeo videtur æt. 14. pag. 365.

PETRUS PICTAVIENSIS, cognomento de S. Joanne, Bibliothecarius Cluniacensis, Theologiæ Professor, & Cancellarius Universitatis Parisiensis, obiit 1205. Ejus

Summa Historica Biblica, quæ Hudalrici Zwinglii Chronologiæ inserta fuit; seu Genealogia & Chronologia Sanctorum Patrum ab Adamo ad Christum continuata per Hudalricum Zwinglium juniorem, in fol. Tiguri 1591. le Long. Bibl. Sac. pag. 901. Cæterum Petrus noster distinguendus est à Petro de Premontrè, qui Chronicon sub titulo *Biblia Pauperum* edidit.

OTTONIS A S. BLASIO in Sylva Nigra Diocesis Constantiensis in Suevia *Chronica prima*, in qua omnes sacre historiæ Genealogias ad Timotheum, Titumque Pauli discipulos usque describit, teste Heroldo apud Fabric. Bibl. med. & inf. Latin. lib. 2. pag. 678. Incipit: *Considerans historiæ sacre prolixitatem, nec non difficultatem.*

PETRI BERCHORII, Galli, Pictaviensis, Monachi Cluniacensis, *Epitome*, seu *Breviarium Historiarum Biblicæ*, quod cum cæteris ejus Operibus sæpius editum fuit. *Norimbergæ* 1489. *Basileæ* 1515. *Lugduni* 1520. *Parisiis* 1521. *Venetis* 1583. *Coloniæ* 1560. & 1730. Fabric. Bibl. med. Lat. l. 15. pag. 728, pro Mss.ºº habet necdum edito, quod in Bibl. San-Germanenſi Codice 687. asservatur.

JOANNIS CALCEATI, Galli, è Congr. Casalis Benedicti *Historia de Passione Christi* expressa ex IV. Evangelistis in 8. *Parisiis* 1531. *Lugduni* 1538. le Long. B. S. pag. 660.

JOACHIMUS PERIONIUS, Gallus, Foresius, Monachus Cormœriacensis, trium linguarum peritus, Professor Regius Parisiensis, obiit 1559. Multa lectu digna literis commisit; quæ verò huc spectant, sunt

1.) De rebus geſtis ac Vitis Patriarcharum, in 4. *Parisiis* an. 1555. Eodem anno recusum *Coloniæ* apud hæredes Arnoldi Birckmanni.

2.) De Vitis Prophetarum, & sanctorum mulierum Veteris Testamenti, in 8. *Parisiis* 1557. 1565.

R. Ziegelbauer Hist. P. IV.

3.) De Vita Christi, B. Mariæ Virginis, S. Joannis Baptistæ & SS. Apostolorum, *Parisiis* apud Carolum Perier in vico Bellovaco sub Bellerophonthe anno 1561. *Coloniæ* 1571. in 12. quæ fuit altera editio.

Scribendi genus elegans, nitidum, tersum, & apprimè Latinum si quis requirit, aut in his Vitis, aut nullibi reperiet. Eas ex Latio in Italicum sermonem convertit *Bartholomæus da Fano* Venetiis impressas typis Joannis Guerigli in fol. an. 1592.

LUDOVICI BLOSH Abbatis Lætiensis *Epitome Vitæ Christi ex quatuor Evangelistis concinnata: cum appendice ex Actis Apostolorum*, quam Author piissimus, cujus summum studium fuit in vita Jesu Christi meditari, in usum suum concinnavit, ac deinde, ut alios etiam ad amorem illius accenderet, juris publici fecit anno 1540. in *Paradiso animæ* per Guilielmum Montanum Antuerpiæ in 8. & longè copiosior in *Margarita Spirituali* Lovanii anno 1555. per Joannem Waem.

EUTYTIUS CORDES, Belga, Antuerpiensis, Patavii in Asceterio S. Justinæ Monachus factus an. 1540. egregius Epistolarum D. Pauli interpres, *Historias è veteri, ac novo Testamento* sedibus choralibus cælandas distribuit Riccardo Gallo eximio artifice, additis pluribus mystici sensus in subfelliis; quod opus etiam nunc ibidem omnium admirationi patet. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 161. ex Jac. Cavacii Hist. S. Justinæ Monasterii lib. 6. p. 277.

GILBERTI GENEBRARDI *Notæ Chronicæ* *Parisiis* apud Ægid. Corbinum an. 1584. Methodus sunt ad Chronologiam & Historiam universam, è qua, inquit Ant. Possévinus Bibl. Select. tom. 1. lib. 1. cap. 58. p. 90. *facile tota sacra Historiæ series* (licet breviter) incurrat in oculos.

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani, *Christologia de Genealogia Christi, & de Patriarchis in ea contentis, vita, miraculis, & morte Christi*. Opus ineditum, quod sciam, asservatur in San - Udalricana Bibliotheca Augustæ Vindelicorum. Vide ejus Mantissam *Rer. Aug.* pag. 97.

-- EJUSDEM *Historia Passionis Domini nostri Jesu Christi ex IV. Evangelistis, sanctis Patribus, & probatissimis Scriptoribus paraphrasticè enarrata, & explicata* in 4. Augustæ Vindel. anno 1622. apud Saram Mangiam.

Xx 2

--Vita

- Vita S. Josephi cum fig. Sadelerianis, Monachii in 12. an. 1616.

-- Historia de S. Petro, Principe Apostolorum, Augustæ in 4. an. 1620.

-- Vita S. Magdalene cum figuris æneis in 12. anno 1621.

- Vita S. Joannis Evangelistæ, typis, quod sciam, nunquam exscripta fuit, licet iis, ut cætera omnia eximii hujus Auctoris, digna.

-- De Familiaribus Christi, quod Opus adhuc est in Manuscripto.

-- De septem Machabæis Ms. tum

-- Vita SS. Joachimi & Annæ cum figuris æneis in 8. Aug. an. 1617.

PAULI MEZGER è Domo S. Petri Salisburgi Sacrarum Literarum Professoris in Universitate Salisburgensi Sacra Historia de Gentis Hebraicæ Ortu, progressu, bene & malè gestis, variâque fortuna, sub Patriarchis, Ducibus, Judicibus, Regibus ab Abrahamo & cap. 11. Genesis usque ad ultimum Regem, & captivitatem Babylonicam in fol. Aug. Vindel. & Dilingæ apud Jo. Casp. Bencard anno 1700. Quod Opus cum ob insignem doctrinam & eruditionem summoperè mihi arderet, adhuc juvenis totum perlegi. Sed etiam aliis me longè doctioribus laudatur.

FLAVII JOSEPHI Antiquitates Judaicæ ex editione Gilberti Genebrardi, 2. vol. in 8. Parisiis an. 1573. 1588. 1604. in fol. ibidem an. 1578. 1616. 1639. De nova editione, quam Martinus Bouquet è Congregatione S. Mauri adorsus est, ut Philippus le Cerf in Eibl. Hist. Crit. pag. 47. certos nos esse jussit, spem omnem abjiciendam puto, cum interea temporis nondum prælo subjecta fuerit, hodie verò Domnus Martinus Bouquet in Collectione amplissima Scriptorum Rerum Francicarum adornanda calamum occupatissimum habeat. Erit tamen fors alius ex eadem celeberrima Congregatione, qui hoc bellum in gratiam Orbis literarii, atque adeò totius Ecclesiæ militabit.

CASIMIRI FRESCHOTT, Sequani, Vefontini è Congreg. Casin. Exarata gentilitio D. Pauli gladio ejusdem Apostoli Vitæ Synopsis. Romæ typis Michaëlis Herculis 1675. in 4. Opusculum tum profa, tum vario carminis genere compositum. Vid. Armell, part. 1. pag. 113.

ANTONII JOSEPHI MEGE è Congregatione S. Mauri Vita Regis David, quæ apprimè commodat ad facilitatem rerum historicarum intelligen-

tiam, quæ in sacris Psalmis occurrunt. Præmissa verò est hæc Vita Explicationi seu Paraphrasi Psalmorum David, quam Auctor Gallicè composuit, & Parisiis vulgavit an. 1675. apud Lud. Billaine.

BERNARDI MONTFAUCONÈ Congreg. S. Mauri La Verité de l' Histoire de Judith, id est: Veritas Historiæ Judithæ asserta. in 12. Paris. an. 1690. apud Simon Langronne. Lutherus, Grotius, Wittakerus, & alii Sectarii Historiam Judithæ inter figmenta recensent. Montfauconius ab illis dissentiens, totus in eo est, ut ostendat, veram esse historiam. Ex illius ergò sententia Afsyrii irruptione in Palestinam facta ante tempus captivitatis Babylonicæ Bethuliam obsidione cinxerunt, sub Rege Manasse &c. Dissertationem hanc historicam celebris Abbas Langlet du Fresnoy his verbis commendat: Dissertation faite avec un grand soin, & digne du P. de Montfaucon, le Religieux le plus savant, & le plus modeste, qu' il y ait aujourd'hui dans l' Ordre de S. Benoist. id est: Dissertatio magna cum diligentia elaborata, & digna Patre Montfauconio uno omnium doctissimo juxta ac modestissimo Scriptore, qui hodiè in Congregatione S. Mauri florent. De raritate verò hujus libelli alio loco dicturi sumus.

AUGUSTINI CALMET Histoire sainte de l' Ancien & du Nouveau Testament, & des Juifs. i. e. Historia Sancta Veteris & Novi Testamenti cum Historia Judaica præmittenda Historia Ecclesiastica à Claudio Fleury concinnata. V. vol. in 4. Parisiis anno 1715. 1718. in 12. ibid. 1725. volum. 5. Editio in 4. præferenda est, cum illa in 12. innumeris scateat mendis. Vid. Langlet du Fresnoy Catal. Histor. Tom. 3. pag. 91. Nunc ex Gallico in Germanicum transfertur idioma.

-- EJUSDEM Dictionarium Historicum Sacræ Scripturæ cum Supplementis, quod Gallicè scriptum prodiit Parisiis 2. vol. in fol. Latinè versum Lucæ 1725. & 1731. Opus percelebre, nec minùs utile.

-- EJUSDEM Prolegomena & Dissertationes in omnes & singulos S. Scripturæ libros, ubi præter Tabulam Chronologicam Generalem Historiæ Biblicæ enodantur præcipuæ difficultates Historiæ & Geographicæ. De loco & anno editionis jam aliàs sermo nobis fuit.

-- EJUSDEM Historia Vitæ & Miraculorum

raculorum Christi ex Historia Novi Testamenti desumpta cum figuris in 12. Parisiis an. 1720.

ANGELI MARIE QUIRINI Sacrarum Literarum Professoris in Abbatia S. Mariæ Florentiæ P.P. Casinensium, nunc S. R. E. Cardinalis Oratio de Moisaicæ Historiæ præstantiâ. Cæsena typis Petri Pauli Recupiti an. 1705. Recusa Veronæ typis Seminarii Episcopalis anno 1741. Hanc Orationem quantoperè admiratus fuerit Vir inter Heterodoxos valdè eruditus Henricus Newton Florentiæ id temporis Britannicus ad Cosmam III. Ablegatus, constat ex hujus Epistola, quæ legitur inter Miscellanea ejusdem Lucæ edita anno 1710. Ita in ea habet ipse ad celeberrimum Antonium Magliabechium: Nunc Quirinum viventis eruditionis, pietatis, ac comitatis specimen, Te socio, inter libros convenio, suspiciòque, propriis aliquando, suisque ingenii scetibus augendos. Veniet ipse in numerum Auctorum. Veniet, dixero? quasi in Mose suo non etiam nunc legeretur, semperque legendus sit. Vid. Præfat. secundæ editionis, quam accuravit V. C. Dominicus Pius Rosinus, Presbyter, ac Rector Seminarii Veronensis.

GODEFRIDI KRÖLL è S. Petro Salisburgi, Professoris Sacræ Scripturæ in Alma Universitate

Monoteffaron Evangelicum, sive Historia Evangelica ex quatuor Evangelistis in unum Volumen collecta, ac Evangelica Mytheria usque ad salutiferam Christi Nativitatem literaliter & mysticè ex utriusque Testamenti paginis explanans. Tractatus tertius editus Salisburgi in 4. apud Hæredes Mayrianos anno 1728.

MATHÆI PETITDIDIER Abbatis S. Petri Senonensis, & Congr. SS. Vitoni & Hidulphi Præsidis Dissertationes Historiæ, Criticæ, Chronologicæ in S. Scripturam Veteris Testamenti. (Tulii Leucorum) Parisiis Pet. Emery an. 1699. in 4.

DAVIDIS GREGORII CORNERI Abbatis Gottwicensis Vita D. N. Jesu Christi Divino-Humana, ejusque Virgineæ Matris Mariæ Commentariis Asceticis, ex SS. Literis, SS. Patribus, & Doctoribus Ecclesiasticis Libris xxxiii. elucidatum, quibus totius Asceticæ Theologiæ Medulla continetur. Viennæ Austriæ in officina Gregorii Gelbhaar an. 1642. in 8. maj. Opus cedro auroque dignum, in quo eximie doctrinæ soliditas & copia

cum ingenti pietate & perspicuitate conjungitur.

§. II.

Historiæ Ecclesiasticæ Universalis Scriptores.

CASSIODORI Historia Ecclesiastica, quæ tripartita dicitur, quam ex Græcis Authoribus Socrate, Sozomene, ac Theodoro per amicum suum Epiphanium Scholasticum Latinè redidit concinnavit. Quæ verò præfationem in hanc Historiam obsignant verba: Cassiodori Senatoris, jam Domino præstante conversi explicit præfatio, nulli argumento sunt, Cassiodorum ex Ethico factum fuisse Christianum, sed terminus Regulae Benedictinæ sunt cap. 8. quam postremis vitæ annis, rerum aulicarum pertæsus professus fuit Cassiodorus, ut Johannes Garetius in ejus vita commonstrat, quam novæ ejusdem Operum editioni præmisit. Cassiodorum continuavit Sigebertus, & hunc excepit Robertus à Monte.

ANASTASII Abbatis Romani, Monasterii sanctæ Dei Genitricis Mariæ Virginis trans Tyberim, S. R. E. Cardinalis HISTORIA ECCLESIASTICA, seu Chronologia tripartita ex tribus Authoribus Græcis, Nicephoro Patriarcha CP. Georgio Synacelo, & Theophane Abbate contexta circa annum 872. prodiit inter Scriptorum Historiæ Byzantinæ, cum jam anno 1649. Parisiis à Carolo Fabrotto vulgata fuisset. Nobis Anastasius, inquit Possevinus Bibl. Select. tom. 2. lib. 16. c. 25. pag. 333. valde charus esse debet, quòd ea, quæ nec meliores, nec pejores Scriptorum habeant, literarum monumentis tradiderit. Confer etiam ejusdem Posslevini Apparatum Sacrum v. Anastasius.

HAYMONIS ex Monacho Fuldensi Abbatis Hersfeldensis, demùm anno 841. Episcopi Halberstadenfis Breviarium Historiæ Ecclesiasticæ, sive de Christianarum rerum memoria libri X. Hagenoæ an. 1531. in 8. Coloniae eodem anno, atque eadem forma, & an. 1573. 1600. in 12. Romæ 1564. cum Petri Galesinii notis, Lugduni Batav. 1560. in 16. correctiùs atque emendatiùs cura Joachimi Maceri Helmstadii 1671. Et Gallicè Claudio Espencæo interprete Paris. 1573. in 8. Tot editiones ac versiones præstantiæ hujus Historiæ sat magno argumento sunt. Quædam tamen obelisco digna

judicavit Galefinius in suis notationibus. Antonius Possëvinus Haymoni nulli laudi tribuit, quòd in præfatione, quâ Eusebii libros tanquam in compendium redegisse scribit, Eusebium (virum alioquin Arianæ factionis) Beatum nominet, quòdque plus est, addat hæc verba: *Itaque Divino Operi tuo meum non conféro, sed te ipsum refero, te inspiciens, te adorans, quem penè penitus è vestigio sequor, sed omnia breviorè. Sit igitur liber illi tuus exemplar, hic exemplum: sit illi forma expressior, hic representatio & imago: sit illi rerum notitia, iste memoria. Nam quod ille ducit ad notitiam, iste reducit ad memoriam.* Nimirum Haymo non perpenderat altiùs, quæ in aliis Operibus Eusebii digna notatu scripsimus, ubi de eodem Eusebio, quæ omnino videnda sunt. Porro quadriennium prædicationis Christi, quod ille ponit, non convenit cum Luca cap. 3. nec cum Nicephoro lib. 1. cap. 18. Vide autem Galefinium etiam de aliis quibusdam. Possëv. Appar. Sac. tom. 2. pag. 6.

ORDERICI VITALIS ex Anglia in Galliam translatus *Historia Ecclesiastica*, rerum diversitate, & delectu amplissima, uberrima, & accuratissima, tredecim libris comprehensa, à Natali Christi Domini usque ad annum 1142. quos in volumine Historicorum Normanniæ Andreas du Chefne Parisiis 1619. in fol. pag. 319 - 925. publica luce donavit. Cl. Antonius Fagi ad annum 1141. n. 7. ita de hac Historia loquitur: *Ex Orderici Historia multa ad supplendos Annales Ecclesiasticos mutuati sumus; nam licet hic Auctor non raro in Chronologiam peccet, multa tamen scitu dignissima in medium profert, & sincerè narrat.* Quæ verò ipse Ordericus ad calcem suæ historiæ de conversione sua ac vita monastica literis consignavit, ejusmodi sunt, ut cum Religiosorum animos compungere ac sincero Dei amore inflamare possint, mihi hoc loco, tametsi prolixiora non nihil, nullatenus omittenda videantur. Sic verò loquitur: „ Ecce senio & infirmitate fatigatus „ librum hunc finire cupio, & hoc „ ut fiat, pluribus ex causis manifesta „ exposcit ratio. Nam sexagesimum „ septimum ætatis meæ annum „ in cultu Domini mei Jesu Christi „ perago: & dum Optimates hujus „ seculi gravibus infortuniis sibi „ valdè contrariis comprimi video, „ gratiâ Dei roboratus securitate sub-

„ jectionis & paupertatis tripudio. „ En *Stephanus* Rex Anglorum in carcere (à Mathilde Andegavensi Comitissa) gemens detinetur, & „ *Ludovicus* Rex Francorum expeditionem agens contra *Gothos* & „ *Guacones*, pluribus curis crebrò anxietur. En præfule defuncto Luxoviensis cathedra caret Episcopo, & „ quando vel qualem habitura sit Pontificem, nescio. Quid ampliùs „ dicam? Inter hæc Omnipotens „ Deus, colloquium meum ad Te „ converto, & clementiam Tuam, „ ut mei miserearis, dupliciter oro. „ Tibi gratias ago summe Rex, qui „ me gratis fecisti, & annos meos „ secundum beneplacitam voluntatem „ tuam disposuisti. Tu es enim „ Rex meus, & Deus meus, & ego „ sum servus Tuus, & ancillæ Tuæ „ filius, qui pro posse meo à primis „ sabbatho Paschæ apud *Artingsham* „ baptizatus sum, qui vicus in „ Anglia situs est super *Sabrinam* „ ingentem fluvium. Ibi per ministerium „ *Ordrici* Presbyteri, ex aqua & „ Spiritu sancto me regenerasti, & „ mihi ejusdem sacerdotis, patrini „ scilicet mei, nomen indidisti. Deinde „ cum quinque essem annorum, „ apud urbem *Scrobesburiam* scholæ „ traditus sum, & prima tibi servitia „ Clericatus obtuli in basilica „ sanctorum Petri & Pauli Apostolorum. „ Illic *Sigwardus* insignis Presbyter „ per quinque annos Carmentis „ Nicotratæ literas me docuit, ac psalms „ & hymnis, aliisque necessariis „ instructionibus mancipavit me. Interea „ prædictam basilicam super „ *Molam* flumen sitam, quæ patris „ mei erat, sublimasti, & per piam „ devotionem *Rogeri* Comititis venerabile „ cœnobium construxisti. Non „ tibi placuit, ut illic duciùs militarem, „ ne inter parentes, qui servis „ tuis multoties oneri sunt & impedimento, „ paterer inquietudinem, „ vel aliquod detrimentum in observatione „ legis Tuæ, per parentum „ carnalem affectum incurrerem. Idcirco „ gloriose Deus, qui Abraham de terra „ patrisque domo & cognatione „ egredi iussisti, *Odelevium* patrem „ meum aspirasti, ut me sibi penitus „ abdicaret, & Tibi omnimodis „ subjugaret. *Raimaldo* igitur „ Monacho plorans plorantem me „ tradidit, & pro amore Tuo in exilium „ delinavit, nec me unquam postea „ vidit.

„ vidit. Decennis itaque Britannicum mare transfretavi, exul in „ *Normanniam* veni, cunctis ignotus „ neminem cognovi. Linguam, ut „ *Joseph* in Ægypto, quam non „ veram, audivi: suffragante tamen „ gratia tua, inter externos omnem „ mansuetudinem & familiaritatem „ reperi. A venerabili *Mainerio* Abbate in Monasterio *Uticensi* undecimo „ ætatis meæ anno ad monachatum „ susceptus sum, undecimò „ que kal. Octobris, Dominica, clericali „ ritu tonsoratus sum. Nomen „ quoque *Vitalis* pro Anglico vocamine, „ quod Normannis absonum „ censebatur, mihi impositum est, „ quod ab uno sodalium S. Mauritii, „ cujus tunc martyrium celebratur, „ mutuatum est. In præfato cœnobio „ LVI. annis Te favente conversatus „ sum, & à cunctis fratribus & „ contubernalibus multò plus, quam „ merui, amatus & honoratus sum. „ Sex Abbates, quia Tui fuerunt vicarii, „ ut patres & magistros reveritus „ sum, *Mainerum*, & *Serlonem*, „ *Rogarium*, & *Guarinum*, „ *Ricardum*, & „ *Ranulfum*. Idibus Martii „ cum XVI. essem annorum, jussu „ *Serlonis* electi, *Gislebertus* Lexoviensis „ Antistes mihi stolam imposuit „ *Diaconi*: in quo gradu XV. annis „ Tibi libenter ministravi. Denique „ XXXIII. ætatis meæ anno „ *Guillelmus* Archiepiscopus Rotomagi „ XII. kal. „ Januarii oneravit me sacerdotio. „ Eodem verò die CCXLIV. „ *Diaconos* „ & CXX. consecravit sacerdotes, „ cum quibus ad sanctum altare „ Tuum in Spiritu S. devotus „ accessi, „ jamque XXXIV. annis cum alacritate „ mentis Tibi sacra ministeria fideliter „ persolvi. „ Hæc *Ordericus Vitalis*, „ qui vitam demum in Monasterio „ religiosissimè actam absolvit „ anno, nisi fallor, 1140.

HUGONIS de S. MARIA, Monachi Floriacensis, seculo XII. *Historia Ecclesiastica*, quatuor libris comprehensa, quæ tamen absque divisione in libros typis exscripta est Monasterii in Westphalia an. 1638. in 4. præmisso post epistolam ad Ivonem prologo metrico ad Ludovicum Regem, cognomento *Crassum*. Ex hac Historia Andreas Duchesnius excerpta quædam edidit Tomo I. Scriptorum Franciæ. Vid. Mabill. Annal. O. S. B. Tom. V. pag. 545. ad an. 1110. Cæterum *Hugonis* Historia libris annu-

ratur rarissimis. Vide infra §. de Scriptoribus, quorum libri rariore.

HUGONIS, primùm Monachi S. Vitoni *Virdunensis*, tum Abbatis S. Petri *Flavinianensis* in Burgundia, *Chronicon Virdunense*, à quibusdam dictum *Flavinianense*, typis verò vulgatum à Philippo Labbeo Soc. Jesu (qui illud *Historiæ Ecclesiasticæ*, undecimi præsertim seculi, *thesaurum incomparabilem* vocat) ex ipso Authoris autographo MS. quod servatur in Bibliotheca Collegii Claromontani Parisiensis Soc. Jesu in nova Bibl. Mss. Tom. I. pag. 75 - 272. Prima pars ab anno primo Æræ Christi ad annum ejusdem millesimum secundum, seclusis consultò quàm plurimis vulgaribus & inutilibus laciniis aliunde transcriptis, quas nemo cordatus, atque industrius Historiæ Ecclesiasticæ indagator meritò unquam desiderabit. Pars altera ab anno Æræ Christianæ millesimo secundo ad ejusdem annum millesimum centesimum secundum.

GULIELMUS de HIERACI, Siculus, Panormitanus, Monasterii ad S. Martinum de Scalis Abbas perdoctus an. 1502. in Ms. reliquit

Historiam Sacram à Mundi constitutione ad sua usque tempora; quæ aservatur in Bibliotheca Monasterii Sublacensis. Armell. part. 1. p. 195.

VICTORINI MANSO Abbatis è Congr. Casin. tum Episcopi Arianensis *De Ecclesiasticis Magistratibus*, eorumque antiquitate, dignitate, officiis, cæterisque ad eos pertinentibus, lib. 7. Romæ apud Carolum Vullietum anno 1608. in 4. Deprompti fuerunt hi libri ex Authoris *Harmonia Theologica*.

AUGUSTINI REDING Abbatis & Principis Einsidlenensis in Helvetia *Vindex Veritas Centuriæ primæ Annalium Ecclesiasticorum Cesaris Baronii S. R. E. Cardinalis contra Jo. Henr. Ottium* Typis Monasterii Einsidlenensis in fol. an. 1680.

ANDREAS MAROCQUIN Gisleniani in Hannonia Cœnobii Monachus *Annales Ecclesiasticos, sive Gesta SS. Martyrum à Notariis S. R. E. Summorum Pontificum jussu conscripta* variis è Bibl. collegit, & in Tomos IV. digessit: de quæ *Gestis SS. Confessorum* Tomos duos conscripsit: Extant Ms. in Monasterio S. Gisleni. Author vivebat an. 1606. Vid. Foppens Bibl. Belg. pag. 54.

OTTONIS AICHER *Epitome Chronologica Historiæ Sacræ & Ecclesiasticæ à Chri-*

à Christo Nato ad restitutum Occidentis Imperium per Leonem III. Pontif. Rom. Tom. I. Pars I. cum serie Romanorum Pontificum, Patriarcharum, & Conciliorum. Colonia apud Wilhelm. Metternich an. 1706.

EJUSDEM *Epitome Chronologica Historiae Ecclesiasticae* ab Occidentis Imperio restaurato usque ad annum 1702. cum serie Sac. Rom. Imp. Electorum, atque Archiepiscoporum Salisburgensium. Colonia apud eundem eodem anno.

BENEDICTI BACCHINI è Congreg. Casin. Abbatis plurium successivè Monasteriorum longè doctissimi *Dissertatio de Hierarchia Ecclesiastica originibus*. Mutinae 1703. in 4. typis Antonii Capponi. Divisum est opus in tres partes: in primâ examinat & rejicit illorum sententiam, qui putant, Apostolos in fundanda Ecclesiae hierarchia Imperii Romani statum pro norma habuisse, & tandem in causas inquit, ob quas ferius in Occidente Hierarchiam Ecclesiae ad recentiorum Imperii formam componere tentatum fuerit. In secunda parte ad Italicarum Metropole originem descendit, quas demum seculo IV. natas asserit. Tandem in tertia de Ravennatenfis Ecclesiae Metropolitanæ jure, ejusque initiis agit. *Struv. Bibl. Jur. cap. 15. pag. 497.* Aliam magisque diductam recensitionem magna cum Authoris laude exhibent Acta Erudit. Lips. anno 1705. pag. 330. Cl. V. Joan. Albertus Fabricius *Antiqq. Eccl. tom. v. n. 20.* non dubitavit literis consignare, tantæ eruditionis ac doctrinæ opus nunquam in publico comparuisse. Cùm verò Dupinius Tomo ultimo Bibliothecæ suæ Ecclesiasticæ quædam opponeret, Bacchini tacito nomine ejus objectis respondit, *Ephemeridum verò Venet. Literatorum Italiae Authores tomo xxii. pag. 28.* suo sub nomine intexuerunt. Quid plura? Opus eruditissimum, & ab omnibus summopere commendatum.

EJUSDEM *Manuductio ad Philologiam Ecclesiasticam* Mf. tom. 2. in folio, in qua præmittuntur necessaria ad Chronologiam, inde singulis annis Æræ Christianæ Crisim philologica exercitii causa adhibetur, per tria priora Secula. Utebatur Author hac Manuductione ad instituendos Ecclesiasticæ Philologiæ Candidatos, apud quos ejusdem Manuductionis

plura exemplaria inveniuntur. *Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 81.*

GREGORIUS DE ARGAIZ, Lucronio Castellæ veteris urbe vulgò *Logronno* oriundus, Ord. S. B. Monachus in Monasterio primò sancti Salvatoris Onnensi, dein in illo sanctæ Mariæ Naiarensi, Ss. Theologiæ Magister, & Ordinis sui Historiographus, Vir fabularum, si quisquam alius, amantissimus, & auctorum supposititiorum parastates, ac hyperapistes acerrimus, coacervavit inepta plurima figmenta in operoso octo voluminum opere, cui magnificum præfixit titulum: *Poblacion Ecclesiastica de Espanna, y notitia de sus primeras honrras hallada en los escritos de San Gregorio Obispo de Granada, y en el Chronicon de Hauberto monge de San Benito, y continuada en los escritos y Chronicon de Hauberto Hispalense, id est, Populatio Ecclesiastica Hispaniarum, & notitia ejusdem primarum prerogativarum reperta in Scriptis S. Gregorii Episcopi Granatensis, nec non in Chronico Hauberti Monachi S. B. & continuata in Scriptis & Chronico Hauberti Hispalensis.*

Quatuor ex octo illis voluminibus jam lucem aspexere publicam typis Matritensibus Gregorii Rodriguez annis 1667. 1668. sequentibus in folio, successere dein alia similis farinae molisque Opera *Corona Real de Espanna fundada en eberedito de los muertos, y vida de S. Hierotheo, Obispo de Athenas y Segovia*, id est, *Corona Regia Hispaniæ . . . . . nec non vita S. Hierothei Episcopi Atheniensis & Segoviensis.* Ibidem apud eundem 1668. in folio, item *La Solodad Laureada per San Benito y sus hijos en las Iglesias de Espanna*, sive *Annales Ordinis Benedictini Hispaniæ.* ibidem 1675. in fol. 7. voll. porrò *Instruccion historica y apologetica para Religiosos Ecclesiasticos y seglares*, id est: *Instructio historica & apologetica pro Religiosis, Ecclesiasticis, & Sæcularibus*, ibidem 1678. in fol. tandem *La Perla de Catalauna i. e. Margarita Cataloniæ*, ibid. anno 1677. in folio. Prolixi nimis essemus, si ad incudem opus hoc & Auctores supposititios pro genuinis Antiquitatum monumentis orbi erudito venditos revocarem, præsertim, cùm post Josephum Pellicerium, & Nicolaum Antonium, quorum ille plura eo de argumento opuscula in veritatis fulcimentum edidit, hic ex-actè

actè idem executus est in veteri sua Hispana Bibliotheca lib. vi. cap. 22. pag. 400. seq. actum agere videremur. Ita verbatim Gerhard. Ernest. de Franckenau in sua Bibliotheca Hispaniæ Genealogico-Heraldica p. 166. Qui illustri Eques quòd Argaizum vocet Virum Fabularum amantissimum, nullam ipsi injuriam imponit; cùm verò Ordinis Benedictini Historiographum salutat, honoris gradû illum dignatur, ad quem nemo ex Benedictina Familia ipsum evexit. Quid? quòd Superiores diu ac multum scripturientem, (ut libro superiore à nobis narratum) sæpius monuerint, ut à malè scribendo calamum tandem abstineret. Si quid Argaius peccavit, uti multa sanè in Historia Ecclesiastica peccavit, majori simplicitate aut pervicacia id fecit, quàm malâ fide, in fraudem ab aliis, quos nominare nolo, inductus.

CORNELIUS MARGARINUS, Italus, Romanus, S. Pauli de Urbe Monachus, Abbas Titularis, ut vocant, è Congr. Casin. laudatur ab Equite Prospero Mandosio in *Bibl. Rom. Tom. 1. Cent. 5. pag. 332.* excellenti doctrina Vir, ac Religiosarum virtutum ornamentis meritò venerandus, atque in rebus antiquis evolvendis, dilucidandisque curiosus, sedulus, eruditus, & summopere exercitatus. Ejus est

Thesaurus Historicus sacrae & politicae Veritatis in Sac. Rom. Ecclesiae agro ipsis autographis monumentis à vetustissimis Antiquitatis latibulis per diuturna secula absconditus, in tomos octo distributus, ad certam chronologiae normam juxta Indictionum rationem expositus, & ad pedes Innocentii XI. Pont. Max. eâ, quâ decet, veneratione & alacritate humilimè depositus anno 1680. Msc. Vid. *Armell. Bibl. Cas. part. 1. pag. 142.*

VINCENTIUS THUILLIERIUS è Congr. S. Mauri Historiam Constitutionis *Unigenitus* à SS. mo Patre Clemente XI. promulgatæ, approbantibus tribus Gallicanis Cardinalibus suscepit conscribendam; opus imensum, quod intra paucos tamen annos, diu noctûque vigilans confecit. Jámque ei ultimam manum imposuerat, & patronis suis obtulerat, cùm ecce Deus, qui vitæ hominum momenta omnia gubernat, *Thuillierium* pleurisi correptum ex humanis eripuit XII. Jan. an. MDCCXXXVI. Ejus frater *Antonius Thuillier* Monachus. *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

chus S. Dionysii in Francia in Latinum ex Gallico sermone transtulit *Historiam Ecclesiasticam de M. P. Abbe Fleuri*; jámque anno 1725. quatuor volumina prælo parata habuit, quæ Notis & criticis Observationibus augmentavit; ubi à contemptu, aliisque inofficiosis censuris Authorem vindicat. Nullus dubito, quin interea temporis universi operis versioni, si tamen, quod me latet, eam profectus est, supremam manum addiderit.

Domnus DUSSOT è Congreg. S. Mauri in præsentiarum novam editionem *Historiae Ecclesiasticae Fuesbii* apparatus, quæ à Dissertationibus eruditissimis, Notis ac Criticis Observationibus minimè inops est futura.

Historia eorum, quæ à temporibus Vitaliani Papæ usque ad Henrici & Alexii Imperatorum evenerunt, quam jussu R. mi Casinensis Archimandrite Rainaldi, Petrus Diaconus Casinensis ex Cosmographia Theophanis, & Chronographia Romanorum Pontificum excerpens, dictæ Historiæ adjunxit annos 1131. Asservatur Romæ in Bibliotheca S. Pauli de Urbe. Vid. *Armell. part. 1. pag. 172.*

CAROLI STENGELII Abbatis Anhusani *Hierologia, sive Temporum Historia* &c. Opus Msc. cujus ipse meminit in Catalogo Scriptorum suorum.

§. III.

Scriptores Historiæ Pontificiæ.

S. GREGORIUS M. scripsit Epistolas quasdam ad Historiam Pontificiam pertinentes, teste Carolo à S. Jacobo in Bibliotheca Pontificia part. 2. pag. 326. Quenam potissimum verò illæ sint, non expressit. Mihi ad illas cum primis referri posse videntur, quas dedit ad Mauritium Imperatorem, qui Gregorio in controversiâ cum Johanne Constantinopolitano Patriarcha, Oecumenici titulum usurpante adversatus fuerat. Igitur *Lib. V. Epistola XX.* juxta editionem Dionysii Sanmarthani *al. XXXII.* titulum Episcopi *Universalis*, quo Johannes vocari velit, ægerrimè ferens, „Ecce, exclamat, claves regni cœlestis accepit, potestas ei ligandi ac solvendi tribuitur, cura ei totius Ecclesiae, & principatus committitur, & tamen *Universalis* Apostolus non vocatur: & vir sanctissimus „confacerdos meus Joannes vocari

„universalis Episcopus conatur. Exclamare compellor ac dicere: *O tempora! o mores!* „ Tum verò Gregorius multis argumentis hanc novam appellationem concutit. 1. cadente universali Episcopo universa ruit Ecclesia. 2. Nulus Romanorum Pontificum hoc nomen assumpsit. 3. Honore debito universi Sacerdotes privarentur, si quis etiam Romanus Pontifex hoc appellaretur nomine. 4. Præceptis canonicis adversatur ista appellatio. 5. Omnes hac de re scandalum patiuntur. Hujus argumenti etiam est *Lib. V. Epistola XXI. al. XXX-IV.* ad Constantiam Augustam Mauriti conjugem, in qua eandem, ut Johannis ambitioni se opponere pergat, hortatur. Perstringit illius hypocrisim, perversitatem, ac superbiam. Conqueritur Imperatorem illi patrocinari. *Epistola XLIII.* ad Eulogium Episcopum Alexandrinum, & Anastasium Antiochenum Episcopum, in qua eos hortatur enixè, ut communi consilio atque uno spiritu Joannis Constantinopolitani titulum *Universalis* sibi arrogantis superbiam insequantur. *Lib. VII. Epistola XXVII. al. XXIV.* *Universalis* vocabulum à Constantinopolitano Episcopo usurpari, non magni interesse sentiebat cum Imperatore Anastasius. Gregorius hocce vocabulo universam Ecclesie fidem corrumpi contendit. *Lib. VII. Epistola XXX. ad Eulogium Episcopum Alexandrinum*, in qua eadem de Anglorum conversione scribit. *Universalis* Papæ titulum à Synodo Chalcedonenfi suis decessoribus oblatum, sed rejectum respuit. *Lib. X. Epist. XXXVI.* factas indicat cum Longobardorum Rege inducias.

ANASTASII, Abbatis Romani, Monasterii S. Dei Genitricis MARIE Virginis trans Tyberim S. R. E. Cardinalis Presbyteri Tit. S. Marcelli vulgò Bibliothecarii *Historia de Vitis Romanorum Pontificum* à Petro usque ad Stephanum VI. inclusivè, vel usque ad Papam Formosum, & annum Christi 890. edita primùm à Joanne Bufæo S. J. Moguntie in 4. an. 1602. Verùm, ut jam alibi dictum, nostræ ætatis Critici repugnant, integram illam historiam usque ad *Stephanum VI.* vel Papam *Formosum* rudi stylo, imò femilatino planèque barbaro ab Anastasio fuisse profectam, ut quæ virum eruditum & eloquentem, cujusmodi noiter Anastasius erat, neu-

tiquam referat. Unde *Anastasi* Historia (ut *Jacobi Sirmondi* senioris editionem Parisiis 1620. omittam) à *Car. Annib. Fabro* cum Notis 1649. Parisiis vulgata fuit, sed à Petro ad Nicolaum I. duntaxat. Prodiit etiam ibidem cum Notis & Observationibus *Ant. Dandini Altiferræ* U. J. Professoris & Decani in Academia Tolosana. *Joannes Ciampinus* hujus libri Pontificalis examen instituit, in cujus recensione Acta Erudit. Lips. Supplem. Sect. iv. p. 167. octo diversas de hujus Pontificie Historie compositione sententias producant. Editiones novissimæ sunt Franc. Blanchini Romæ 1718. & 1723. Joannis Vignolii iterum Romæ an. 1724. Lud. Muratorii *Rer. Italic. Scriptorum* Tom. III. anno 1723. Præter Acta Erud. Lips. l. c. vide *Journal des Savans* Tom. 8. pag. 379. *Bibliothèque Universelle* de an. 1688. pag. 162. *Placc. de Pseudon*, p. 50. num. 163.

FRODOARDI, Remensis Abbatis, Fragmenta de Romanis Pontificibus à Mabillonio jam diu vulgata, denuo à Cl. Muratorio recusa fuerunt Tomi III. *Scriptorum Rerum Italicarum* Parte II. ubi præterea extant ex eodem *Frodoardo* Gregorii II. vita cum notis Joannis Mabillonii. Gregorii III. vita. Zachariæ vita cum notis Mabillonii. Stephani II. vita cum notis Mabillonii. Pauli vita cum notis Mabillonii. Stephani III. vita. Adriani I. vita cum notis Mabillonii. Leonis III. vita cum notis Mabillonii. Stephani IV. vita cum notis Mabillonii. Paschalis I. vita cum notis Mabillonii. De S. Eugenio II. Valentino, Gregorio IV. & Sergio Papa cum notis Mabillonii. De Quarto Leone Papa & actibus ejus, sanctoque Benedicto Papa cum notis Mabillonii. De S. Nicolao Papa, & Benedicto Papa, & Joanne Ravennate. De S. Adriano Papa, & Hincmaro Præfule Remensi, Carolo quoque Rege cum notis Mabillonii. De Joanne Papa VIII. & Martino ejus successore cum notis Mabillonii. De tertio Adriano, & Fulcone Remensi Præfule, Carolo quoque Augusto, & de Stephano V. De Stephano & Formoso. Translatione quoque S. Calisti ad urbem Remensem. De Bonifacio Papa. De Sanctis Joanne, Sergio, Benedicto, Leone, atque Christophoro. De Sergio & cæteris ad Leonem VII. cum notis Mabillonii.

AMA-

AMATUS ex Monacho Casinate Episcopus Oleronenfis scripsit

De Gestis Apostolorum Petri & Pauli ad Gregorium VII. Pontif. Max. De laudibus Gregorii VII. Pontif. Max.

Vid. Jo. Bernardin. Tafuri in *Continuat. Partis I. Seriei Chronologicæ Scriptorum Neapolit. Cl. Amatus* an. 1070.

NONANTULANUS Monachus veteris ævi à Muratorio in *Histor. Ital.* ad an. 898. laudatur, quòd vitam Hadriani I. egregii Pontificis literis mandarit.

BERNONIS Abbatis Augiæ *Divitis Epistolæ in causa Formosi Papæ*, quas ad manum habuit Mabillonius, easque in *Analeth* edere voluit, nisi volumen jam in suam excrevisset molem. *Schoettgenius* *Bibl. med. Lat.* lib. 17. pag. 68.

ABBO Monasterii Floriacensis Abbas & Martyr, utpote in Vasconie partibus martyrii sanguine laureatus scripsit *Epitomen de Vitis Romanorum Pontificum XCI.* à Petro usque ad Gregorium II. ex Anastasio *Bibliothecario* excerptam. Prodiit unà cum *Luitprando* curâ Joannis Bufæi S. J. Moguntie in 4. an. 1602. Quod verò ad *Luitprandum*, Episcopum Cremonensem attinet, huic à Bufæo suppositum esse librum *de Pontificum Romanorum gestis à S. Petro usque ad tempora Formosi Papæ* docent *Miræus* *Histor. Eccles.* pag. 234. *Vossius* de *Historiis Latinis* lib. II. cap. XL. pag. 345. & ex hoc *Feifferius* in *Catalogo Auctorum & Bibliothecarum* pag. 226. à Monacho quodam Germano *Corbeiensis* aut *Hirsfeldensis* concinnatum suspicantes, tempore Papæ Formosi, in quo desit, eis, quæ de Formoso in fine habentur, ex *Luitprandi* lib. 1. *Rerum per Europam gestarum* c. viii. suppletis. Vide *Vossium* loc. cit. adde *sagittarium* *Introduct.* in *Histor. Eccles.* pag. 48. & præpimis *Viencent. Placcium*, cui hæc debemus, de *Scriptor. Pseudonymis.* pag. 425.

B. PETRI DAMIANI *Opusculum de brevitate Vitæ Pontificum Romanorum, & de Divina Providentia* extat inter cætera ejus *Opuscula LX.* ordine XXIII. quæ *Opusculum* tomo III. continentur.

B. BRUNO Signiensis Episcopus Leonis IX. P. M. vitam scripsit, quam vide apud Cl. Muratorium *Script. Rer. Italic.* Tom. III. part. 2.

P. Ziegelbauer *Hist. P. IV.*

PETRUS DIACONUS Monachus & Bibliothecarius Casin. scripsit *S. Leonis Papæ vitam.* Item *De rebus gestis Paschalis II. & quorundam aliorum Romanorum Pontificum.* Ita Carolus à S. Jacobo in *Bibl. Pontific.* qui Petrum an. Domini 1115. sub Paschali II. Papa floruisse scribit. Sed fallitur vir doctus; anno enim 1115. Petrus annum ætatis octavum modò agebat, anno autem 1118. quo Paschalis II. mortuus est, undecennis erat. Non igitur sub Paschali II. claruit, sed sub Innocentio II. ab anno 1130. ad an. 1143. Romano Pontifice, cui vitam S. Leonis Papæ nuncupavit. Quò locò alium ejusdem Authoris errorem advertere licet, quem *Bibliothecæ suæ Pontificæ* libro II. pag. 331. his verbis erravit: *Guilielmus Malmesburiensis, Anglus, Monachus Congr. Cluniacensis scripsit Chronicon Romanorum Pontificum* libris V. *distinctum.* Quæ à vero longè remota sunt. Scripsit equidem *Guilielmus* noster libros V. de *Gestis Pontificum*, sed non Romanorum, verùm Anglorum Episcoporum, quos Pontifices appellavit, quo nomine, nunc unis Romanis Pontificibus ferè proprio, in errorem forsan Author inductus fuit. Nos de hoc *Guilielmi Malmesburiensis* opere §. sequenti plura dicemus.

ANSELMUS LUCENSIS res gestas Gregorii VII. adversùs Henricum Imp. & Clementem Antipapam memoriæ prodidisse fertur à Cl. Eggo *Purp. Doct.* lib. 1. pag. 43. Vitam sanctissimè actam terminavit anno Christi 1086.

JOANNES DIACONUS ex Monacho Casinensi S. R. E. Cardinalis *Gesta S. Clementis Primi, Papæ & Martyris* in literas retulit. *Eggs* l. c. ex *Bibl. Pontif. Caroli à S. Jacobo.*

BOSO natione Anglus, ex Monacho S. R. E. Cardinalis Tit. S. Pudentianæ ac Legatus in Lusitania, Hadriani IV. nepos scripsit *Hadriani IV. Rom. Pont. vitam.* Obiit Romæ circa an. Chr. 1181. sub Lucio III. Papa, ibidemque sepultus. *Carol. à S. Jac.* in *Bibl. Pontif.* pag. 284.

RICHARDI CLUNIACENSIS (floruit Seculo XII. extremis Friderici I. temporibus) *Historiam* laudat *Flatina*; *Opusculum* enim de Romanis Pontificibus composuit usque ad Innocentium III. seu ad annum 1198. quo die viii. Januarii Romanus Pontifex electus est, quod suo *Chronico* infer-

Y y 2

ruit

ruit *Guillelmus Rhede* Cicestrensis Episcopus de Romanis Pontificibus, & continuavit usque ad Gregorium XI. hoc est, annum Christi 1367. Fuit autem *Guillelmus Rhede* sacrae Theologiae Doctor, Episcopus factus anno 1368. sub Urbano V. qui dictum Chronicon Richardi Cluniacensis ab anno 1198. ad annum 1367. notis continuavit, atque in Opere suo conservavit. Nec Chronicon istud *Richardi* Monachi Cluniacensis de Rom. Pontificibus veteres Scriptores latuisse credendum est; quorum plurimi mentionem illius fecerunt. Nam *Martinus Polonus*, qui ejusdem aetatis est cum *Vincencio Bellovacensi*, in praefatione sui Chronici non diffitetur, se ex hoc *Richardo*, ut & *Vincencio*, aliisque concessisse suam historiam. Idem asserit *Albertus Sigebergensis* in vita Romanorum Pontificum, quem postea recensimus. *Bartholomaeus Platina* in *Adriano IV.* pag. 175. *Raphaël Volaterranus* lib. XXI. Antropologiae, & alii, quos allegat *Oudin* de S. E. Tom. II. pag. 1599. Sunt, qui dicant, *Martinum Polonum* verba de *Joanne Papissa* ex *Richardi* Chronico, quod m. cum in Bibliotheca asservetur, exscripsisse. Docet hoc *Hermannus Witekindus*, Professor Heidelbergensis in libello, quo tradit, *Papam Joannem VII. fuisse mulierem.* Vid. *Schoettgenius* Bibl. med. Lat. lib. 17. p. 213.

ANDROINUS Abbas S. Sequani Confessoris, Dioecesis Lingonensis, postea Cœnobiarcha Cluniacensis, ac demum S. R. E. Cardinalis, ac *Innocentii VI.* Avenione residentis in Italia Legatus insignem Relationem de Statu rerum Sedis Apostolicæ compilasse, & *Innocentio VI.* nuncupasse memoratur à *Josepho Maria Suarefio*, Episcopo Vasionensi. Quod ex illo etiam *Andreas Victorellus* in additionibus ad *Ciaconium* affirmat. *Eggs in Furp. Doct. lib. 2. pag. 408.*

JOANNES BIRCHINGTON Ecclesiae Cantuariensis Metropolitanæ Monachus, composuit seculo XIV. *Historiam de Pontificibus Romanis*, quæ Msc. in archiepiscopali Bibliotheca Lambethana, teste *Henrico Whartono* in Angliæ Sacrae Tomo I. asservatur.

PETRI BOERII Abbatis S. Aniani, & Urbevetani Episcopi Commentarius in Vitas Romanorum Pontificum, quem se vidisse Msc. in Bibliotheca S. Victoris Parisiensis Canonicorum *D. Augustini Regularium*; itemque in *Colbertina* testatur *Oudin* Tom. III.

pag. 1125. Dedicatur ille *Carolo VI.* Francorum Regi, post exortum schisma inter *Clementem VII.* & *Urbanum VI.* cujus hic titulus est: *Carolo Christianissimo Principi, Dei gratiâ Francorum Regi, Petrus Boberius Sereunitatis tuæ humilis Sacellanus, tuusque Orator, minus idoneus pacificare militantem Ecclesiam, mererique meritis triumphantem. Dignus es Domine, mi Rex, accipere librum, & solvere signacula ejus &c.* Mortuus est *Sacellanus* Regius anno 1380. Vid. *Oudin* Tom. III. pag. 1125. *Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 2. pag. 686.*

AYMERICI de *PEYRACO* Abbatis in Gallia Moyssiensis circa an. 1400. Vita *Urbani V.* Papæ, quam cum *Notis* edidit *Baluzius* in *Papis Avenionensibus* Tom. I. pag. 415.

ALBERTI SIGEBERGENSIS Monachi apud *Coloniam Agrippinam* circa an. 1450. *Historia Romanorum Pontificum*, potissimum à *Gregorio XI.* ad *Nicolaum V.* continuata: quam, ut ipse in vita *Innocentii Papæ VII.* testatur, fidei narratione scripsit. Hujus historiae codex habetur inter msc. codices Historicos Latinos arcis *Ambrasiae* num. 61. *Bibl. Cæs. Vindobon.* teste *Petro Lambecio* Tom. II. *Comment. cap. 8. pag. 871.* Inscrbitur *Historia Pontificum & Imperatorum Romanorum* ex *S. Hieronymi, Isidori Hispalensis, Ven. Bedæ, Sigeberti Gemblac. Richardi Monachi Cluniac. Sicardi Episcopi Cremonensis, Martini Poloni, & recentiorum* aliquot Authorum Chronicis collecta. Vide *M. B. E. verb. Albertus Sigeberg.* pag. 222. *Lambec. Tom. 2. Bibl. Vindobon. pag. 871.* atque *Oudin* de *S. E. Tom. III. pag. 2586.*

ROSTANGUS Monachus *Cluniacensis* scripsit

Exceptiones capitis S. Clementis Papæ & Martyris à Constantinopoli in Cluniacum translati, tempore *Hugonis Abbatis XVI.* *Cluniacensis* tractatum msc. *Cluniaci.* Extat etiam typis datus in Bibliotheca *Cluniaci* à pag. 1481. *Carol. à S. Jacob. in Bibl. Pontific. lib. I. qui cum pag. 436. Sigebertum nostrum Gemblacensem Romanorum Pontificum Vitas, quæ Msc. Pisauri in Bibliotheca Ducali habeantur, literis mandasse perhibet, illum cum Alberto Sigebergensi, de quo paulò antea, confudisse videtur; neque enim in duobus Catalogis Operum Sigeberti, quorum primum ipse libro suo de Viris Illustribus subjecit, alterum*

rum *Trithemius* in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis contexuit, Vitas Romanorum Pontificum scripsisse memoratur.

ULTRENIUS BOLTONUS (*Pitfeo & aliis Utredus*) Monachus *Dunelmensis* Sec. XIV. scripsit de *Donatione Constantini Ecclesiae factâ.* *Carol. à S. Jacob. l. c. pag. 451.* An *Ultrenus* hanc donationem pro vera habuerit, me præterit, cum opus illius mihi nunquam visum, nedum lectum fuerit: Supposititium esse jam dudum cum *Cæsare Baronio* nullus peritorum diffitetur.

JOANNES TRITHEMIUS à *Carolo à S. Jacobo l. c. pag. 376. de S. Petro Apostolo Rosarium* scripsisse memoratur, qui Abbas à sectariis notatur, quod in *Annalibus* suis *Hirfaugiensibus* se Romanis Pontificibus contra Imperatores non raro æquiores justo præstet, utpote qui Tomo II. pag. 236. confiteatur publicè, se cum *Romana sentire sacrosanctæ Ecclesiae, & auctoritatem Summi Pontificis velle pro viribus defensare.* Vid. *Act. Erudit. Lips. Supplem. II. pag. 86.* Unde in *Henricum Auctorem* admodum iniquus esse, justissimisque *Majestatis Cæsareæ* vindicias adversus *Gregorium VII.* machinationes mirè traducere ab iisdem novatoribus dicitur. Contra verò magnæ laudi *Trithemio* à Catholicis tribuitur, quod se pro muro Pontificiæ auctoritatis opposuerit.

Idem *TRITHEMIUS* vitam *Æneæ Sylvii*, post *Pii Papæ II.* scripsisse dicitur in *Buderi Bibl. Hist. pag. 8. penes quem sit fides.*

GUNDISALVUS ILLESCAS Hispanus, Abbas ad *S. Frontonem*, *Vitas Pontificum Romanorum* ad sua usque tempora deducens, quæ domi in Hispania, forisque in Ecclesia ac Republica facta sint, sermone vernaculo tomis duobus consignavit. E vita migravit anno 1580. *Gundisalvi* scriptionem eadem lingua Hispanica non pauci continuârunt. *Miræus* *Bibl. Eccl. part. 2. pag. 115.* sæpius typis excusa fuit *Salmanticae* in Hispania anno 1574. *Cæsaraugustæ* an. 1583. *Brugis* in Belgio apud *Martinum Victorinum* an. 1583. *Barcinonæ* anno 1606.

CONSTANTINUS CAJETANUS, Abbas *S. Baronti* è *Congr. Casin.* vitam *Gelasii II. Papæ* à *Pandulpho Pisano* ejus familiari conscriptam amplissimis *Commentariis* illustravit, atque *Romæ* typis vulgavit ex *Typo-*

graphia *Caballina* anno 1638. in 4. ad *Urbanum VIII.* *Commentariis* autem hisce in *Gelasii* vitam additamenta plura subjecit ad calcem à pag. 137. usque ad pag. 160. *Muratorius* verò *Collectioni* suæ *Scriptorum Rer. Italic. Tom. III. pag. 367.* intexuit. Scripsit etiam *Cajetanus* *Acta S. Gregorii Papæ, Petri Cœlestini, & Bonifacii VIII.* de quibus aliàs.

HIERONYMUS BENDANDUS, *Italus, Ravennas*, è *Congr. Casin.* in *Universitate Bononienfi* ac *Pictavina* *Ss. Theologiae Professor* scripsit *L' Istoria della Guerra del Papa contro i Principi Collegati. i. e. Historia belli Summi Pontificis contra Principes Confederatos.* Ejus nimirum *Belli*, quod *Baptista Nani* describit *Lib. XII.* suarum *Historiarum.* *Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 209.*

THEODERICI RUINART è *Congr. S. Mauri* *Vita B. Urbani Papæ II.* extat inter ejus & *Mabillonii* Opera posthuma Tom. III. Opus *Illustre*, ab eruditissimis expetitur sæpè, expectatum diu, & enixè flagitatum typis publicavit *Vincentius Thuillier* *Parisiensis* in 4. an. 1724. Illius verò synopsis suppeditat *le Cerf* in *Bibl. Hist. Crit. pag. 443. seq.* Hic certè *Lector* totum *Ruinartum* inveniet. Idem labor, idem in investigandis veteribus monumentis studium, eadem in dijudicandis sagacitas, eadem in explanandis simulque componendis industria, ut etiam si suum codici non præfixisset nomen, ipsa operis ratio nomen indicasset.

RHEGINO Abbas *Prumiensis* *Libro I.* *Chronici* sui accuratam textit feriem omnium Romanorum Pontificum à *Petro* usque ad *Zachariam* anno 752. morte sublatum, quo ordine unus alteri successerit. *Libro I.* pag. 26. in noviss. edit. *Struvii* *Beatus Petrus Apostolus, Romæ in Episcopali cathedra sedit annos XXV. menses II. dies 2* --- & pag. 28. *Zacharias sedit annos X. menses III. dies XIV.* Ubi, inquit vir doctus, sed *Aatholicus*, optandum esset, ut *Rhegino* istam feriem in *libro II.* *Chronici* sui continuasset, quod ex cœvo *Scriptore* non magnæ tantum prudentiæ, sed eximii etiam candoris in famosa & decantata illa controversia de *Joanna Papissa* seu pro vel contra fortissimum peti posset argumentum. Verum circa annum *DCCCLIV.* & *DCCCLVI.* nec verbo uno Romanorum Pontificum meminit. Unde utraque pars ad *Rheginonis* silentium ad sententiam

tentiam suam confirmandam provocat. *Marianum Scotum*, & *Sigebertum Gemblacensem*, Scriptores Benedictinos, qui fabulæ hujus præcipui Authores apud multos audiunt, superiore libro cum Antonio Pagio, & Autberto Miræo ita vindicavimus, ut dicta hîc repetere haud necesse habeatur.

BENEDICTUS BACCHINUS historicas labe, quibus *Agnellus* in *Libro Pontificali*, sive *Vitis Pontificum Ravennatum*, impudenter Historiam Romanorum Pontificum asperit, magnâ curâ & eruditione deterfit. Nec *Hieronymum Rubicum*, clarissimi aliàs nominis Scriptorem prætermisit, quin ejus in *Ravennate Historia* celebre commentum de præstito per *Valentinianum III.* Privilegio, quo scribitur *Augustum* Ravennati Ecclesiæ *duodecim* Episcopos *subjecisse*, & præterea *Pallio* uti in sacris dedisse, validissimis rationibus confutaret. Vid. Præfat. Not. & Observationes ad *Agnelli* librum.

CAROLUS STENGELIUS Abbas *Anhusanus* edidit anno 1620. *Augustæ Vindel.* in 4. amplum *Commentarium rerum à S. Petro gestarum, è sacris Literis, sanctis Patribus, & probatissimis Scriptoribus.* Opus sanè præclarum in Capita plusquam LX. distinctum, & dignum omnino, ut *Paulo V. Pont. Max.* ab Autore dedicaretur.

MABILLONIUS Musei Italici Tomo II. Num. xvii. condit Historiam de Electione Romanorum Pontificum, *Onuphrium* citans, qui hac de re Libros x. conscripserit. Ipse verò sex tantum Periodis rem absolvit. Prima à sancto Petro ad *Constantinum Augustum*: secunda à *Constantino* ad *Justinianum*: tertia à *Justiniano* ad *Carolus M.* quarta inde ad *Formosi* creationem: quinta à *Formoso* ad *Ottone M.* sexta denique ab hoc *Ottone* ad *Fredericum Ænobarbum*, seu ad *Alexandrum tertium Papam*, cujus tempore & cura electio ad solos *Cardinales* devoluta est.

Num. xviii. *Mabillonius* exponit historiam texendo ritus in consecratione Pontificis olim servatos. Electioni Pontificis succedit ejusdem institutio, quæ duabus rebus peragitur, ordinatione videlicet & inthronizatione. Ordinatio in *Vaticana S. Petri basilica*, inthronizatio in *Lateranensi* fieri consuevit. In his non constans ordo: nam etsi inthronizationem consecra-

tio sæpius præcedere solebat, nunquam tamen inthronizatio præmittebatur, quemadmodum ex mox dicendis constabit. Quinam ritus cum in inthronizatione, tum in ordinatione ante seculum xi. observati sint, ex *Anastasio* & ex *Ord. Rom.* libellis discimus. Pag. cxvi. seq.

VINCENTII THUILLIER è Congr. *S. Mauri Historia Constitutionis Unigenitus* sex voluminibus in 4. conscripta, nondum edita, sed *Eminent. Cardinalis de Rohan* manibus ab Authore consignata, quæ quòd nondum publicam aspexerit lucem, in causa procul dubio est, quòd ejus doctissimus Author rebus humanis exemptus fuerit.

REMIGIUS CELLIER è Congr. *Lotharingica in Historia Generali Auctorum Sacrorum* notitiam de compluribus Romanis Pontificibus egregiam suppeditat. Sic Tomo I. Cap. XI. de *S. Clemente Papa* & *Martyre* disquirens, ejus non primam solùm, sed & alteram ad *Corinthios* Epistolam genuinam asserit, *Canones* verò *Apostolorum*, *Libros* decem *Recognitionum*, *Homilias*, & quæ præterea *Clementi* tribuuntur; item *Acta Martyrii* ipsius inter supposititia rejicit. Tom. II. Cap. VII. de *S. Sotere Papa*, mortuo an. 176. Cap. XVII. de *S. Victore Papa* agens, eum primò *paciferas Montanistas* dedisse, deinde autem à *Praxea* meliora monitum, revocasse ait; quòd *Ecclesiæ Asiaticas* in celebrando *Paschate* cum reliquis consentire nolentes, *communione ecclesiastica* excluderet, id plerisque displicuisse, horum autem saniora monita, & consilia secutum *Victorem* Asiaticis non amplius gravem fuisse. Cæterum de *martyrio* *Victoris*, quod nonnulli asserunt, tacet, atque an. 202. cum obiisse ait. C. 37. de *S. Cornelio Papa*, ejusque *Epistolis* & *martyrio* sub *Decio* an. 242. tractat. Tom. III. Cap. XI. de *S. Stephano Papa* & *Martyre*, ejusque *Epistolis*. Cap. XIV. de *S. Sixto Papa* & *Martyre*, ejusque *Scriptis* supposititiis. Cap. XVIII. de *S. Dionysio Papa Romano* an. 299. *orthodoxæ fidei* strenuo defensore. Tom. IV. Cap. XII. de *S. Julio Papa*, Actisque ab eo in causa *Athanasii* contra *Eusebianos* in Concilio, quod postulaverant, Romæ comparere abnuentes, habitoque ibidem an. 341. Concilio, in quo *Athanasius* & *Marcellus Ancyranus* innocentes declarati sunt, commemorat. Addita est *analysis præclaræ*, ut ait

Au-

Autor, ejusdem *Papæ Julii* ad *Orientalis* Epistolæ, & reliqua, quæ hac in causa sub eo contigerunt, enarrata; adjecta etiam *disquisitionis* de *Epistolis Julio* suppositis.

ANGELUS MARIA QUIRINUS *Vitam Pauli II.* præmissis *Gestorum* ejus *vindicari* publicavit Romæ in fol. anno 1740.

— EJUSDEM *Eminent. Cardinalis* Opus est, cujus titulus;

IMAGO *Optimi Sipientissimique Pontificis expressa in Gestis Pauli III. Farnesii ad primos tantum quinque annos ejus Pontificatus spectantibus, quos nimirum exhibent Monumenta in primo & altero Cardinalis Reginaldi Poli Epistolarum Collectionis Volumine comprehensa. Authore Eminent. S. R. E. Card. Angelo Maria Quirino. Brixie excudebat Jo. Maria Rizzardi an. 1745.*

§. IV.

Historias Episcopatum, Vitæque ac *Gesta* Episcoporum qui conscripserint.

PAULUS DIACONUS, filius *Warnefridi* & *Theodelindæ* natus erat *Aquileiæ*. *Magnum gratiæ* locum obtinuit apud *Desiderium Longobardorum Regem*, in cujus aula fuerat educatus: erat enim ei à consiliis & secretis. Principe suo capto *Carolus M.* in *Franciam* sequutus fuit. Cum *Metis* ageret, rogatū *Angelramni Episcopi* *Gesta primorum hujus Ecclesiæ Antistiti* in literas retulit. Sæpius ea typis data fuerunt, nempe à *Marquardo Frebero* anno 1613. in *Corpore Histor. Franciæ*, *Andrea du Chesne* inter *Scriptores Rer. Franc. & Lud. Muratorio* tom. 1. *Script. Rer. Italic.* *Novissimè D. Abbas Calmet* ea ex *Codice* perquam vetusto *S. Arnulphi Metensis* *Codici* probationum *Historiæ Lotharingicæ* pag. 51 - 59. inferuit. *Paulus Diaconus* subinde in *leges & jura D. Benedicti* in *Monte Casino* concessit, ubi *Historiam Longobardorum* elaboravit, & *Eutropium* continuavit. E vivis excessit 799. *Carolus Magnus* non minimi illum fecit. Si *Galesio* credimus, *Historiam* quoque *Episcoporum Parisiensium* reliquit. At *Galesium*, inquit *Muratorius* l. c. tanti non facio, ut eundem in hac re *judicem idoneum* putem. Interea *Muratorio* ipsius *Pauli* testimonium respicere haud licet; sub finem enim libri vi. de *Gestis Longobardorum*, ubi *Petrum Episcopum*

Papiensem laudat, hanc *historiam* se *scripturum* promisit. *Gattola Hist. Caf. Sec. xiii. pag. 25. Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 5. pag. 620.*

FLODOARDI, seu, ut alii scribunt, *FRODOARDI*, ex *Remensis Ecclesiæ Presbytero* & *Canonico Monachi* & *Abbatis Cœnobii S. Remigi* *Remensis Historia Ecclesiæ Remensis* quatuor libris comprehensa, quem ex *vetustis illius Ecclesiæ Archivis, Conciliorum Actis, Gestis Martyrum, aliorumque Sanctorum, Epistolis Pontificum, & ex aliis probatæ fidei monumentis* eruit, ac concinnavit. Hanc à *Flodoardo* scriptam *Ecclesiæ Remensis* *historiam* vulgârunt *Sirmondus Parisiis* anno *MDCXI.* & *Colvenerius Duaci* anno *MDCXVII.* *Graveson Hist. Eccl. Sec. x. Colloq. v. pag. 96.* extat etiam in *Bibliotheca Patrum.*

HEIRICUS, seu *Hericus*, vel *Ericus* *S. Germani Autissiodorensis Monachus* scripsit *Gesta Episcoporum Autissiodorensium*, collaborantibus *Ratnogala, & Alago*, *Canonicis*. ut patet ex cap. 39. ubi *Hericus Theosophus* simul & *Monachus* appellatur. *Nat. Alex. H. E. tom. 6. c. 3. pag. 67.*

HUGO, Abbas *Engolismensis*, *Sec. XI.* scripsit *Historiam de Gestis Pontificum Engolismensium*, cujus fragmentum du *Chefne* affert in *Nonnannicis* pag. 19.

Historiam Episcoporum Trajectensium, seu *Leodiensium* (sedes enim *Trajectensis* *Leodium* postea translata est) plures è nostris condiderunt. *Notkerus* ex *Monacho S. Gallensi* *Episcopus Leodientis*, & *Herigerus Lobienis* in *Episc. partu Leodiensi* *Abbas*, *conjuncta opera*, ut *Oudino* videtur, eam scripserunt, qui hac de re *legendus* est *Tom. II. pag. 84.* Hanc *historiam* verò sub nomine *Herigeri Lobienis* *Abbatis* edendam curavit *Leodii* in 4. anno 1612. *Joannes Chapeaville* inter *Scriptores Rerum Leodiensium*, *Joannes Stabulanus* *Cœnobii S. Laurentii* apud *Leodienses* *Abbas* elucubravit *Chronicon Leodiense* à *S. Materno*, ad annum *Christi MCCCCXLIV.* quod subinde editum esse à *Joanne Chapeaville* inter *Scriptores Rerum Leodiensium* *Tomo III. Leodii* anno 1613. in 4. scribunt *Swertius*, *Vossius*, *Miræus*: sed in *Chapeavillii* *tribus* *tomis*, *Gesta Pontificum Leodiensium* *complexis*, qui *lucem* viderunt *Leodii* an. 1613. frustra *Stabulanum* *Loffensemque* *quæ-*
siveris, inquit *Fabric. Bibl. med. Lat. lib. ix.*

lib. ix. pag. 429. *Joannes*, Abbas Lofensis, quemadmodum Joanni Stabulano in Abbatia S. Laurentii suffectus est, ita ei quoque in officio Historici successit, describens accurato calamo *Res Gestas in Episcopatu Leodiensi* ab anno 1449. ad an. 1459. quod Opus Msc. extat in S. Laurentii cœnobio asservatum, atque editum videtur loc. cit. à *Joanne Chapeavillio* Collectione Scriptorum *De rebus Leodiensibus*. Oud. Tom. 3. pag. 2564. & quos citat. *Cornelii Santfliet* Monachi in Cœnobio S. Joannis Leodiensis liber *De Gestis Episcoporum Leodiensium*, quem passim laudat Chapeavillius in *Notis & Observ.* ad Historicos Leodienses. *Andreas Valerius* in *Bibl. Belg.* n. 63. Oudin. l. c. p. 2567. *Ægidius Aureæ-Vallis* Monachus Leodiensium Pontificum Gestas ab Anselmo Leodiensi Canonico descripta additamentis pluribus adornavit. *Jo. Lanoius* de Schol. celebr. cap. 33. pag. mihi 40. *Adrianus de veteri Bischo*, Monachus S. Laurentii res Leodienses sub *Johanne Heinsbergio* & *Ludovico Borbonio* gestas memoriæ prodidit egregio opere, quod in *Edmundi Martene & Ursini Durand* Collectione amplissima tomo IV. p. 1100. exhibetur; quorum etiam *Observationes de Episcopis Leodiensibus* Præfat. in cit. Tom. IV. §. II. legi merentur.

ADSONIS ex Monacho Luxovienfi Abbatis Dervensis circa an. 971. *Historia Episcoporum Tullensium*, quam ex vetusto Msc. Codice Abbatiae S. Mansueti, & ut apparet, apographo ipsius autographi Adsonis, Abbas *Clamet* Codici probationum Historiæ Lotharingicæ tom. 1. pag. 83. intexuit; cum jam prius ejus partem *Edmundus Martene* Thesauri *Anecd.* pag. 989. vulgasset: cum verò isthæc Historia magni sit momenti pro *Dioecesi Tullensi*, laudatus Abbas integram edidit: cui etiam *Epitaphia Episcoporum Tullensium*, seu *Cedulas cujuslibet Episcopi* à S. Leone IX. usque ad *Hectorem de Rupe* forti sexagesimum nonum hujus Sedis Episcopum an. 1532. defunctum subjecit.

THEODERICI, Monachi S. Mathiæ Treviris, qui vivebat circa an. 1012. *Gesta Trevirorum*, seu *Historia Trevirensis*, quâ continuavit *Glofcherus* ejusdem Abbatiae monachus, qui non ita diu post in vivis agebat, & ad an. 1152. perduxit. *Lucas Acherius* hanc Episcoporum Trevirensium historiam vulgavit Tom. XII. Spicilegii

vet. edit. pag. 196. Tom. II. nov. ed. pag. 208. sub nomine *Historia Trevirensis*, depromptam ex Bibliotheca Monasterii S. Cornelii Compendiensis. *D. Abbas Calmetus* eandem Historiam ex autographo, quo ipse *Theodericus* videtur usus fuisse, Codici probationum Historiæ Lotharingicæ tom. 1. p. 2-50. inseruit, omissis tamen consultò primis novendecim Capitibus, & deinde 22. 23. 24. & 25. quibus res satis incertæ continentur, quæque apud alios melius legi poterunt, cum præcipuus ipsius scopus tantum fuerit, Gestas primorum Trevirensium Archiepiscoporum lectori exhibere.

BALDRICUS ex *Burgulienfi* apud *Andegavos* Abbate *Dolenfis* in *Armorica* Archiepiscopi an. 1114. scripsit *Pontificum Dolenfium Gestas*. *Nat. Alex. Hist. Eccl. Sæc. XII. cap. vi. art. iv. Tom. vi. p. 516.*

THEODERICUS, Monachus & Scholasticus Cœnobii S. Albani prope *Moguntiam* Seculo X. circa an. 985. claruit, atque *Successiones & Gesta Archiepiscoporum Moguntinensium usque ad sua tempora brevi & utili compendio continuavit*. *Trith.* in *Annal.* *Hirs.* ad an. 985. pag. 127. *Georg. Helwich* in *Chronico Monasterii S. Albani* cap. ix.

JOANNES S. Albani Monachus prope *Moguntiam* doctissimus, qui circa an. 925. floruit, sed ante *Theodericum* modò laudatum: scripsit ad *Hilbertum* Archiepiscopum *Moguntinum* *Chronicon*, sive *Historiam Archiepiscoporum Moguntinensium* libros duos, quorum primus continet *successiones & gesta* tredecim Episcoporum *Moguntinensium* à sancto *Crescente*, qui fuit primus, inclusive usque ad *Gerliebium*, qui Episcoporum extitit ultimus. Secundus verò continet *successiones & acta* duodecim Archiepiscoporum à sancto *Bonifacio*, qui primus extitit, usque ad ipsum *Hilbertum*, qui duodecimus fuit. *Trith.* l. c. ad an. 925. *Joannis* igitur *Historiam* in compendium redigisse videtur *Theodericus*.

Historiam Episcoporum Viridunensium à *Bertario* seu *Bercario* Ecclesiæ *Viridunensis* Presbytero scribi cœptam plures *Benedictini* continuaverunt; è quibus primus fuit *Cœnobita* *Monasterii S. Vitoni*, cujus nomen ignoratur, qui vivebat sub *Theoderico* XL. Episcopo *Viridunensi*, & à quo habemus *vitas octo præcedentium* Epi-

Episcoporum. Alter est *Laurentius Leodiensis*, qui primitus fuit *Monachus* ad *S. Laurentium* ejusdem civitatis, postea verò in *Monasterium S. Vitonis Viridunensis* commigravit. *Hic* *vitas Episcoporum Viridunensium* à *Theoderico* XL. Episcopo usque ad *Alberonem* XLVI. Episcopum prædictæ urbis conscripsit. Tertius est iterum *Monachus S. Vitoni*, qui *historiam Laurentii Leodiensis* sequutus est usque ad *Guidonem de Melloto* Episcopum LV. *Viridunensem*. Hos *Authores* cum *literario orbe* comunicavit *D. Abbas Calmet* in *Codice Probationum Histor. Lothar.* tom. 1. pag. 149. Quibus accedere potest *Hugo Flaviniacensis*, cujus *Chronicon Viridunense* optimi commatis jam lucem vidit in *Nova Bibl. Labbe.*

Gesta Trevirensium Archiepiscoporum ab an. DCCLXXX. ad annum MCCCCLV. edidit ex msc. codice insignis *Monasterii S. Maximini Edmundus Martene* *Collect. Amplif.* Tom. IV. ubi in præfatione, haud sibi de eorum scriptore constare proficitur; illud tamen se pro comperto habere subjicit, plures *S. Mathiæ* *Monachos*, *Florbertum*, *Eberhardum*, *Adelbertum*, *Theodericum*, *Golcherum*, *Joannem* &c. hanc olim in se provinciam suscepisse; unde non immeritò eos pro *authoribus Gestorum* à se edendorum haberi posse existimat.

ALCUINUS, teste *Caveo*, scripsit *carmine heroico* *librum de Pontificibus & Sanctis Ecclesiæ Eboracensis*. Hoc *Poëma* versus 1658. continens, ex *codicibus MSS.* *Remensi*, & *S. Theoderici* prope *Remos* à *Joan. Mabillonio* ad se transmissum, *publici juris* fecit *Tomas Galeus*, *Rev. Anglic.* tom. III. pag. 703. *Vid. M. B. E. v. Alcuinus* pag. 242.

SIMEON, vel *SIMON* *Monachus & Præcentor Dunelmensis*, qui studio rerum *historicarum* celebre per universam *Angliam* sibi nomen acquisivit, sub annum 1130. *Historiam*, *Pitfeus* *Epistolam* vocat, scripsit *De Archiepiscopis Eboracensibus ad Decanum Eboracensem*, cui *Richardus Hagulstadensis* *Prior* libros duos *de Statu & Episcopis Ecclesiæ Hagulstadensis* annexuit.

GERVASII MELKELAI *Monachi Cantuariensis* sub annum 1150. *Vita Pontificum Cantuariensis Ecclesiæ*, quæ in *Seldenii Collectaneo Historicorum Angliæ* continentur.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Catalogus Episcoporum Hildenesheimensium sumptus de *Chronico Eggehardi Uragiensis Abbatis* ad *Egbertum Corbeiensem Abbatem*, prodit in lucem in *Leibnitii Tomo I. Scriptor. Rer. Brunsv.* pag. 772. cum etiam jam ediderat *Browerus*. *Idem* *Leibnizius* verò ejusdem *Eggehardi Chronicon Episcoporum Hildesheimensium Tomo II. Scriptorum Rer. Brunsv.* pag. 742.-762. inseruit. *Obiit* *Eggehardus* anno 1136.

ADEMARI *Monachi Engolismensis* in *S. Eparchi Cœnobio* circa annum 1030. clari *Historia de Gestis Pontificum & Comitum Engolismensium*, cujus fragmentum edidit *Duchefnius* in *Normannicis* pag. 19. sed illa in *MSS. Hugoni Abbati Engolismensi* tribuitur, è qua etiam *loca* produci à *Joanne Beslyo* in *Historia Comitum Pictaviensium* pag. 391. 417. 442. 460. 475. 476. notavit *Jacobus le Long* in *Bibl. Hist. Franc.* pag. 157. *Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 36.*

GOTSELINUS ex *Bertiniano* *Monachus Cantuariensis* *Historiam*, ut vocant, *minorem*, de *vita, majorem* de *miraculis S. Augustini Anglorum Apostoli & primi Cantuar. Archiep.* literis tradidit. *Majorem* edidit *Mabilionius* in *Actis Benedictin.* *Sec. I.* pag. 535. *Minorem* *Dacherius* in *appendice ad Lanfranci Opera Paris.* 1648. pag. 57. sed nomine *authoris & integro xxxvi. Capitulo* destitutam. *Whartoni Critica Præfat.* ad *Tom. 2. Angliæ Sacræ* pag. vii. *miracula* pro *fabulis* explodit, sed hoc facit *more Aatholicorum Scriptorum*.

S. ANSHARIUS, *Septentrionis Apostolus*, scripsit *vitam S. Willehadi* *primi Bremensium Episcopi*; *Vitam* verò *S. Ansharii* scripsit *S. Rembertus*, *Episc. Hamburgensis*. *Vide Fabric. Bibl. med. Lat. vol. 1. p. 292.*

WILHELMI *Monachi & Bibliothecarii Malmesburiensis* *Libri III. de vita S. Wulfstani Episcopi Wigorniensis* extant *Angl. Sac.* pag. 239-276.

OSBERNI *Præcentoris & Supprioris Ecclesiæ Christi Cantuariensis* *Libri de Vita S. Bregwini Archiepiscopi Cantuariensis Angliæ Sacræ* *Tom. II. pag. 75-77.* *Judice* tamen *Whartono* hæc *vita* rectius *Joanni Tinmuthensi* etiam *Benedictino* tribuitur. *Etsi* enim ab *Osberno* scriptam fuisse antea censuerit, postea tamen in præfatione notavit, se *Bregwini vitam*

in Joannis Tinmuth Sanctilogio invenisse, & deprehendisse, quod Joannes ille Tinmuth hanc vitam ex uberiori Eadmeri commentario, retentis ut plurimum ejusdem verbis hauserit.

EADMERI Præcentoris Ecclesiæ Christi Cantuar. & Episcopi electi Santandreani in Scotia

Vita S. Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis in Actis Sanctorum Tomo II, Aprilis pag. 866. & alibi, quæ verò huic vitæ defunt in vulgatis exemplaribus, supplevit Whartonus Angl. Sac. tom. 2. p. 181-183.

-- Vita S. Bregwini Archiepiscopi Cantuariensis ibid. p. 184-190.

-- Vita S. Oswaldi Episcopi Wigorniensis p. 191-210.

-- Vita S. Dunstani Archiepiscopi Cantuar. pag. 211. Criticam vide apud Wharton in Præfat. Angl. Sac. tom. 2.

-- Vita Gundulfi Episcopi Rossensis, autore Monacho Rossensi coætaneo, vixit autem Gundulfus Sec. XII. S. Anselmi fidissimus amicus. Extat Angl. Sac. tom. 2. p. 273-292.

-- Vita S. Dubricii, Archiepiscopi Urbis Legionum autore Benedicto Monacho Claudiocestrensi. l. c. pag. 654-666.

STEPHANUS EDDIUS, sive Heddius, Monachus Cantuariensis scripsit circa an. 720. Vitam S. Wilfridi I. Eboracensis, atque inde Hagulstadenfis Episcopi defuncti an. 709. Edita est ex Ms. Sarisburienfi à Thoma Galeo inter Scriptores quindecim Oxoniæ 1591. fol. pag. 40. cum minùs integram è Ms. Cottoniano vulgasset Mabillonius Sec. IV. Benedictini part. 1. pag. 671. & part. 2. p. 550. supplementum nactus ex Codice Sarisburienfi ab Eduardo Bernardo. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 5. pag. 243.

ALEMANNUS, Monachus Altvallerensis, circa an. 868. scripsit vitam S. Nivardi, Archiepiscopi Remensis, Memmii, primi Episcopi Catalaunensis. Vid. Jo. Mabillonii observationem ad Alemanni Epistolam ad Theudoinum Præpositum Catalaunensem Tom. II. Analect. pag. 94. edit. novæ in fol. pag. 425.

SIGEBERTUS Gemblacensis, author est vitæ S. Theoderici Episcopi Metensis, quam Leibniti edidit Tomo I. Scriptor. Rer. Brunsw. pag. 293. Acta etiam S. Theoderici Episcopi Leodiensis si non primus conscri-

psit, ea tamen mutato stylo retulit, quæ Egidio in vita hujus S. Episcopi insignem præstiterunt usum, attestante Chapeavillio tom. 1. Scriptor. Rer. Leod. p. 102.

ANONYMUS Admontensis Monachus in Styria scripsit vitam S. Eberhardi Salisburgenfis Archiepiscopi.

BERNO Augiæ Divitis Abbas scripsit vitam S. Udalvici, Episcopi Augustani, obviam apud Laurentium Surium, Socios Bollandianos in Actis Sanctorum iv. Julii, & in Velleri Operibus pag. 596.

NORBERTUS secundus Abbas Iburgensis vitam Eennenis, secundi ejus nominis Episcopi Osnabrugensis, Fundatoris Monasterii Iburgensis O. S. B. in literas redegit, quam J. G. Eccard tom. II. Corp. Hist. med. ævi inseruit.

CAROLUS STENGELIUS scripsit ac edidit vitam S. Wicterpi, Episcopi Augustani. Augustæ in 8. an. 1607. Item vitam S. Simperti Ep. Aug. ibid. an. 1615. in 8.

ANONYMI Benedictini Disquisitiones in vitam & miracula S. Vitalis, Episcopi Salisburg. & Confessoris ex antiquis Monumentis collectæ Salisburgi 1663. in 4.

-- EJUSDEM Historia de Translatione Traject. & Martini Turon. Epp. Salisburgum. an. 1664. in 4.

At enim non vacat modò omnes eos Authores hic recensere, qui vitas SS. Episcoporum sigillatim in literas retulerunt. Qui verò Benedictini de Episcopis & Archiepiscopis Moguntinis speciatim scripserint, vide Georgium Christianum Joannis in Præfat. Vol. I. Rer. Mogunt. §. 4. Invenies ibi Goswinum, Sigehardum, Wilibaldum, Othlonum, Ruthardum, Meginfridum, Rudolfum, Trithemium &c. omnes ex Ordine S. Benedicti, qui unius alteriusque Episcopi vel Archiepiscopi Gesta scriptis tradiderunt.

GUILELMUS SOMERSET, Monachus & Bibliothecarius Malmesburiensis in Anglia scripsit De Gestis Pontificum Anglorum ad annum circiter 1125. libros iv. quorum primus est de Cantuariensibus, Rossensibusque. Secundus de Londinensibus, atque Orientalium Anglorum, Occidentaliumque Saxonum Episcopis & Monasteriis. Tertius de Eboracensibus, Hagulstadenfis, & Witternensibus, Candidæ Casæ, Lindisfarnensibus, Legecestrensibus, Dorcestrensibus, sive Lincolniensibus, atque Eliensibus.

Hæc

Hæc scripta Guillelmi prodire in Collectione Historicorum Angliæ post Bedam præcipuorum, curante Henrico Savilio Lond. 1596. & Francof. typis Wecheliani 1601. fol.

Librum V. de Pontificibus Anglorum primus edidit Henr. Whartonus in limine Tomi II. Angliæ Sac. Lond. 1691. fol. & sub idem tempus Thomas Galeus inter Scriptores XV. Oxon. fol. 1691. pag. 337. in eo præter plures de Antiquitatibus Malmesburie chartas continetur Vita S. Aldelmi Schireburnensis Episcopi, cujus solam epitomen Baleus viderat, edideratque Mabillonius Sec. Benedictini IV. pag. 726. Fabr. Bibl. med. & inf. Lat. lib. VII. p. 452.

STEPHANUS BIRCHINGTON, Ecclesiæ Cantuariensis Metropolitanæ Monachus fuit, vico de Birchington, in insula Taneto oriundus. Scripsit Vitas Archiepiscoporum Cantuariensium usque ad Guilelmum Curcuæum. Duplicem verò historiæ suæ editionem adornavit. Prima, quæ in an. 1368. desit, edita fuit à Whartono Angliæ Sacræ Tomo I. pag. 1-48. ex codice Bibliothecæ Lambethanæ. Altera editio auctior, & ad annum circiter 1382. deducta Whartono frustra quæsitæ fuit, cujus copiam tamen aliquando Jocelinus habuit. Præterea Birchingtonus scripsit Catalogum Episcoporum Eliensium. Claruit circa an. Dom. 1380. Pitseus æt. 14.

BARTHOLOMÆI COTTON, Monachi Norwicensis, circa a. 1300. Historia de Episcopis Norwicensibus ab Henrico Wharton vulgata Angliæ Sacræ Tomo I. pag. 403. quam Historiam Monachus Norwicensis anonymus continuavit, cujus continuatio ibidem l. c. p. 413. quo loco Whartonus etiam intexuit excerpta ex Cottoni Historiæ Anglicanæ libro tertio de Episcopis & Archiepiscopis Angliæ.

BERNARDI NORICI, Cœnobitæ Cremifanensis, seu Crembsmünsteriensis in superiore Austria Chronicon de Laureacensibus, & Pataviensibus Pontificibus ab Hieronymo Pezio editum Tomo I. Scriptorum Rer. Austr. à col. 1297. ad 1310.

CHRONICON SALISBURGENSE à S. Rudberto usque ad annum Christi MCCCCXCV. Authore anonymo San-Petrensi Cœnobita, nunc primum vulgatum ex codice Sæculi XV. Monasterii ad S. Petrum Salisburg. ab Hieron. Pezio tom. 2. Scriptor. Rer. Austr. pag. 427.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

JOANNES TRITHEMIUS vitas & res gestas Episcoporum Herbipolensium libro suo de Origine Francorum inseruit. Quo in vitulo, inquit Illust. Ludewigius de Script. Wirzeburg. Præfat. §. XIV. Casparus Bruschius, aliique succedente tempore Scriptores rerum Herbipolensium strenuè araverunt.

PAULUS LANGIUS, Cygnæus, Monachus Bozaviensis, Trithemii discipulus, Chronica Numbergensis Ecclesiæ omnium Episcoporum à tempore Ottonis M. ad Carolum V. seu ab anno 968. ad 1515. elucubravit. Extant apud Pistor. R. G. Scriptor. Tom. I. pag. 1117. Novissimè J. B. Menckenius Collectioni suæ Scriptor. R. B. Tomo I. inseruit. Eadem Chronica Germanicè cum Authoris Dedic. ad Jo. Wellenecker Civem Citiensem, & Philippi Episc. Frising. & Numburg. Palatini Rheni & Duc. Bav. Consiliarium data Posaviæ an. 1536. in. 4.

CHRISTOPHORI HOFFMANN, Monachi ad S. Emeramum Historia de Episcopis Ratisbon. Extat inter Mss. Codd. Bibliothecæ ejusdem Monasterii N. 522. Vid. Bibl. San-Emmeram. tom. 2. pag. 93.

MATHIAS DIEFFNBACH, Monachus in Cœnobio D. Jacobi, quod Moguntia in Monte specioso est, Catalogo Abbatum hujus Monasterii Episcoporum & Archiepiscoporum seriem usque ad sua tempora præmisit. Manuscriptum est, quod se tractasse, Joannis Cratonis Hiegell, Poliatri Confluentini, beneficio testatur Georg. Christ. Joannis præfat. ad Vol. I. Rer. Mogunt. pag. 4.

MONACHI ANONYMI San-Sulpitiani in Suburbio Bituricæ Civitatis Historia Patriarcharum, Archiepiscoporum Bituricensium, Primatum totius Aquitanie à S. Ursino ad Jacobum Regium XCV. Archiepiscopum. Vulgata fuit à Philippo Labbeo S. J. in Bibliotheca Mss. Tom. II. pag. 3-150. ex Codice Ms. ipsoque, ut Editor existimabat, Scriptoris autographo, quem nonnulli fuisse contendunt Benedictum Vermier, sed non satis firma conjectura.

GOLSCHERUS S. Mathiæ prope Trevirim Monachus, Gesta Trevirorum literis tradidit, quæ Lucas Achevrius Tomo XI. Spicilegii, principio & sine truncata vulgavit. Perfectiorem editionem Petr. Franc. Chiffletius in Triade Dissertationum Paris.

Zz 2

anno

anno 1677. in lucem emissa his verbis pollicitus est: „Ne mirare, hæc non reperiri apud Lucam Dacherium, qui Tomo II. sui Spicilegii hoc ipsum Opusedidit, non modò anonymum, sed etiam à capite & à calce truncatum, immò & plurimis spoliatum Ecclesiæ Trevirensis Diplomatum, quæ Golscherus libro suo intexerat. Dolui certè sic deformatum priùs prodiisse, quàm de illo edendo cogitari intelligerem; alioquì meum exemplar viro de Christiana republica benè merito, mihiq; amicissimo libentissimè exhibiturus: quamvis (ut verum fatear) non paucis mendis scateat. Dabo autem ego ipse illud in lucem, si Deus faverit, cum ex Mss. aliquot Codicibus illud emaculaverò, & ad autoris non indifertimentem atq; ingenium restituerò. Hæc Chiffletius, cujus promissa editio an subinde lucem publicam aspexerit, parùm compertum habeo.

Novam etiam editionem meditataus est Joannes Udalricus Pregizer Særen. Ducis Wirtemberg. Consiliarius, & in Academia Tubingensi Historiarum Professor, de qua ad D. Tenzelium (vide hujus Colloq. Menstr. an. 1698. m. Febr. pag. 101.) anno 1692. 4. Martii hæc perscripsit: „Petri Francisci Chiffletii Triadem Disserationum ad manum non habeo, sed videbo, an comparare possim. Auctor Trevirorum Historiæ, de qua ad Paullinum scripsi, est Canonicus quidam Trevirensis, sed cujus nomen necdum resciscere potui. Lucam Dacherium non habeo in mea Bibliotheca, ut conferre cum illo exemplar manuscriptum istius Historiæ possem: est autem illud integrum initio & fine, atque incipit ab illo famosissimo Trebeta, & desinit in anno post Christum natum MCXXXII. scriptumque adeò est sub Meginhero & Adelberto Archiepiscopis Trevirensibus. Exemplar quod habeo, caret mendis, sed multa superstitiona quoque, prout genius est illius religionis & seculi, in se continet. An Chiffletius promissis steterit in edendo isto Opere de Gestis Trevirorum, nec ipse scio. Interea gratias ago, quod certio reme de quibusdam ad hoc argumentum pertinentibus facere voluisti. Acquisivit Codicem membranceum, de quo ad Paullinum retuli, in peregrinationibus suis perdoctis

quondam Joannes Ludovicus Guth à Sulz, Consiliarius Wirtembergicus, & Gynecæi in Aula Magister, Stipendii cujusdam pro Theologiæ Studiosis Fundator, & Bibliothecæ atque Cimeliarchii instructissimi collector. Ab hoc per Testamentam cum parte quadam Bibliothecam Consilii Superioris Justitiæ, quod est Stugardiæ, in qua illum neglectum diligentius habui, & totum meâ manu descripsi. Deprehendi autem ex Descriptione Bibliothecæ Vindobonensis auctore Lambecio Lib. II. pag. 977. hunc Codicem in Augusta illa Bibliotheca asservari quoque, & in manus quondam celeberrimi Bruschi venisse, qui in animo habuit, illum suis Notis illustratum edere. Invenio quoque hoc Codice usos fuisse Scriptores alios Rerum Trevirensium, Browerum, Masenium, & Kyriandrum. Hunc Codicem ita descriptum à me obtuli biennio abhinc Eminentissimo Electori Trevirensi Augustæ Vindelicorum, dicens, me in animo habere illum Codicem publicè edere, ut ita initium quoddam Historiæ Germaniæ à Collegio Imperiali perscribendæ fieri posset ab illa Historia Trevirensi, quæ omnium non in Germania tantum, sed tota Celtica videtur esse antiquissima. Placuit & manuscriptum meum exemplar, & animus Eminentissimo Principi Electori, qui dixit se sententiam suam de edendo isto Codice, cum primùm illum perlegerit, mihi iterum significaturum per Cancellarium Auæ; sed interea nihil hujus rei gratia ex ista aula, forsitan ob belli impedimenta & mala, ad me perscriptum est: id tamen ut fiat, monebo proximè congruo loco. Hæc Pregizerus, qui, quæ in Golschero, quem Canonicum perpetuam vocat, ad Lutheranorum salutem non esse advertit, superstitiones vocat.

In Bibliotheca Gymnasii Francofurtensis ad Moenum habentur GOLSCHERI *Gesta Trevirorum* usque ad annum 1259. cum Appendice multorum Diplomatum. Codex membr. optimæ Notæ, adeoque dignissimus, qui cum accessionibus Historicis Leibnizianis conferatur. Vid. Tenzel in Colloq. Menstr. anno 1698. in Junio pag. 497.

JOANNIS SCHECKMANNI, Cœnobitæ S. Maximini Treviris, *Dissertatio*

in laudem Ecclesiæ Trevirensis, quæ Mss. habetur, an etiam impressa? in Bibliotheca Monasterii S. Martini Majoris Colonia Agrippinæ.

GABRIEL BUCELINUS in Germaniæ Topo - Chrono - Stemmato - graphica Parte I. recenset ex ordine Cathedralium Ecclesiarum Præsules, & ab illis præclare gesta. Aug. Vindel. anno 1655.

GREGORIUS de ARGAIZ, Lucroniensis, in Monasterio S. Salvatoris de Onna professor monachum, ac in Tricienfe seu Naxarenfe Deiparæ Virginis translatus scripsisse dicitur, ut ex relatione domestica se didicisse testatur Nicolaus Antonius *Bibl. Hisp. Nov.* pag. 416. *Theatro Monastico y Obispos de Espanna*, i.e. *Theatrum Monasticum & Episcoporum Hispaniæ*, octo voluminibus; quorum tria legitimis approbationibus munita, atque editioni parata, sed utique absoluta omnia, superiore anno MDCLVIII. jam eum habere, ad eundem Nicolaum Antonium scriptum fuit. Quàm exigua verò fide Argaizii Opera digna sint, luculenter ex Cardinali de Aguirre alibi diximus. Author, qui ex simplicitate magis, quàm ex fraude & fallacia peccavit, naturæ debitum solvit anno circiter 1683.

JOANNIS FRANCISCI POMMERAYE è Congr. S. Mauri *Histoire des Archevêques de Rouën*, id est: *Historia Archiepiscoporum Rotomagensium*, fol. Rotomagi anno 1667. apud Laurentium Mauri. Ad calcem libri subjecta est Allocutio ad Regem, quæ an. 1658. à Francisco de Harlai hujus nominis III. in favorem trium Normanniæ Statuum habita fuit.

CLAUDII HUGONIS MATHOUD è Congr. S. Mauri *Catalogus Archiepiscoporum Senonensium ad fontes historiæ noviter accuratus in 4. Parisiis an. 1688.* Est quasi synopsis vitæ Archiepiscoporum. In fine Operis exhibetur apologia admodum succincta pro Leotherico, seu Leutherico Archiepiscopo Senonensi, quem perniciosis iis erroribus, quos postea Berengarius evomuit, fuisse infectum, Baronius contendit. Vid. le Cerf. pag. 345.

FORTUNATI ULMI, Veneti, è Congr. Casin. in nobilissimo S. Georgii Majoris Asceterio Professi *Chronicon Patriarcharum Aquileiensium*, quod in Bibliotheca ejusdem Monasterii inter Codd. Mss. asservatur. Armell. B. C. part. 1. pag. 174.

VINCENTII BORGHINI, Itali, Flo-

rentini, Hospitalarii Innocentium in Urbe Florentiæ Prioris

Trattato della Chiesa, & Vescovi Florentini, i. e. *Tractatus de Ecclesiâ & Episcopis Florentinis*. Florentiæ ex Officina Giuntina an. 1585. Armell. l. c. part. 2.

PLACIDI PUCCINELLI, Abbatis Titularis è Congr. Casin. *Vita di S. Barnaba Apostolo, primo Pastore di Milano*. Impress. Mediolani anno 1684. in cujus fine edidit etiam Epistolam ejusdem S. Barnabæ, Vossianam editionem Epistolæ ejusdem sequutus, ut *Ittigius* (cujus verba inferius referemus) ex Actis Sanctorum Junii tomo II. pag. 458. animadvertit:

- *Il Zodiaco della Chiesa Milanese, continente le Vite dei primi dodici Santi Arcivescovi suoi Pastori, distinto in tre parti.* In Milano per il Malatesta l'anno 1650. in 4. pag. 409. Hic quoque in fine Vitæ S. Barnabæ, quæ ordine prima est in eodem Zodiaco, Epistola ejusdem S. Barnabæ impressa legitur. In fine verò vitæ S. Ambrosii adfertur Oratio, seu Epistola Symmachi ad Arcadium & Theodosium pro Ara Victoriæ, & ejusdem S. Ambrosii Responso in Italicam linguam translata. *Vita di S. Simpliciano* decimo terzo Pastore di Milano. In Milano l'anno 1650. in 4. pag. 112. *Vita di S. Senatore Settala* vigesimo secondo Pastore di Milano. Ibidem eodem anno in 4. pag. 36. Ex Armell. *Bibl. Casin.* part. 2. pag. 154.

HISTORIA SALISBURGENSIS, hoc est, *Vitæ Episcoporum & Archiepiscoporum Salisburgensium*: ac quæ per illos ab anno Domini 582. per XI. continua secula, usque ad annum 1687. gesta fuere, historica relatione proposita: intermixtis insuper rebus memorabilibus, quæ illorum temporibus passim in orbe terrarum contigerunt. Auctore *Josepho Mezger*, Sancti Petrensi Monacho; Quo, cum ad Ernesti Archiepiscopi tempora pervenisset, fatis intercepto, reliquam Operis partem ad finem perduxerunt germani fratres, Franciscus & Paulus Mezgeri, doctissimi pariter Monachi Sancti Petrenses. Salisburgi ex Typographeo Jo. Bapt. Mayer an. 1692. in fol.

BENEDICTUS BACCHINIUS Agnelli Abbatis primùm S. Mariæ ad Blachernas, & S. Bartholomæi Raveñatis, subinde verò Episcopi Raveñatium *Librum Pontificalem* sive *Vitas Pontificum Raveñatium* ex Bibliotheca Estensi eruit, cruditis Dissertationibus & Observationibus,

nibus, nec non Appendice monimentorum illustravit, & auxit. Mutinae typis Antonii Capponii an. 1708. in 4. Cl. Muratorius Tomo II. Scriptorum Rer. Italic. inseruit Mediolani 1723.

CORBINIANI KHAMM, San-Udalricani Coenobitae Augustae Vindel. Hierarchia Augustana Chronologica, id est: Series & Descriptio Augustanorum Episcoporum, Augustae typis Jo. Mich. Labhart an. 1712. in 4. cum supplemento anno 1717. in 4. Aetate Khammianum antecessit

CAROLUS STENGELIUS, ejusdem inclyti Monasterii Professor, & Abbas Anhusanus, qui in Commentario Rerum Augustanarum anno 1647. typis in 4. dato Vitas Episcoporum Augustanorum scripto complexus est. Singulorum verò Descriptiones singulis Capitibus absolvit, incipiens à S. Dionysio primo Episcopo, & finiens in Henrico V. hujus nominis, LX Episcopo.

CAROLI MEICHELBECK, Benedicto Burani è Congr. Bavarica Historia Frisingensis, i. e. Episcoporum Frisingensium, jussu, & auspiciis R. mi ac Celsiss. S. R. I. Principis ac Domini D. mi Jo. Franc. Episcopi Frisingensis, intermixtis, quantum opus videbatur, publicis Ecclesiae atque Imperii Actis cum erudito Orbe comunicata. Augustae Vindel. an. 1724. sumptibus Fratrum Veithiorum Tomi II. in fol.

-- EJUSDEM Breve Frisingense Chronicon. Frisingae an. 1724. in 4. Germanicè.

AUGUSTINI CALMET Dissertationes. I. De primis Episcopis Ecclesiae Trevirensis cum syllabo chronologico Archiepiscoporum Trevirensium. II. De Episcopis primis Ecclesiae Metensis cum syllabo chronologico Episcoporum Metensium. III. De primis Episcopis Ecclesiae Tullensis cum syllabo chronologico Episcoporum Tullensium. IV. De primis Episcopis Virdunensis Ecclesiae cum syllabo Episcoporum Virdunensium. Has Dissertationes R. mus Abbas Historiae suae Ecclesiasticae & Civili Lotharingiae Tomo I. à pag. II. XLVII. praemisit.

REMIGIUS CELLIER in Historia Generali Auctorum sacrorum, de quàm multis celeberrimi nominis Episcopis notitiam tradit. Sic Tomo I. Cap. XI. de S. Ignatio, Episcopo Antiocheno. Cap. XIII. de S. Polycarpo Smirnenfi. Cap. XIV. de S. Papia Hierapolitano. Cap. XV. de S. Quadrato Atheniensi, Episcopis exponit. Tom. II. Cap. II. de S. Aberco, Episcopo Hierapolitano. Cap. III. de S. Melitone, Episcopo Sar-

denfi. Cap. IV. de S. Dionysio, Corinthiorum Episcopo. Cap. V. de S. Claudio Apollinari, Episcopo Hierapolitano. Cap. XII. de Theophilo Alexandrino. Cap. XXVII. de S. Hippolyto Episcopo, sed incertum cujus Ecclesiae, Martyre, & Doctore insigni. Tom. II. Cap. I. de S. Cypriano Episcopo Carthaginensi. Cap. IX. de S. Dionysio Episcopo Alexandrino. Cap. X. de Beryllo, Episcopo Bostrensi, ab Origene à Sabellianismo revocato. Cap. XV. de S. Anatolio, Episcopo Laodicensi. Cap. XVI. de S. Firmiliano, Episcopo Caesariae Capadociae, acri Pauli Samofateni adversario. Cap. XVII. de S. Gregorio Thavmaturgo, Episcopo Neo-Caesariensi, ejusque Vita per duos Articulos. Cap. XX. de Archelao, Episcopo Caesarenti in Mesopotamia. Cap. XXI. de S. Victorino, Episcopo Petavionensi in Syria, Martyre, ejusque Scriptis. Tomo IV. Cap. I. Art. V. de S. Methodio Episcopo, Doctore Ecclesiae & Martyre, ejusque libello Convivium Virginum inscripto. Cap. II. de S. Alexandro, Archiepiscopo Alexandrino, ejusque certamine cum Ario, habituque contra eum Alexandriae an. 321. Concilio, & superstitibus duabus Epistolis ad Episcopos fusè tractat. Cap. III. de S. Eustathio, Episcopo Antiocheno, Confessore nominis & divinitatis Jesu Christi, ejusque scriptis contra Arium. Cap. VIII. omnium amplissimo Articulo XXI. à pag. 154. ad 445. agit de Eusebio Caesariae Palaestinae Episcopo, cui Arianismi dicam impingendam esse negat, cum subscripserit Concilio Nicæno, & expressis verbis praecipuos errores Ariani in scriptis suis damnaverit; interea amicitiam cum capitibus factionis Arianæ, violentiam adversus Athanasium, Eustathium, aliosque Episcopos, & alia pro Arianis acta, minus excusari posse fatetur. Cap. XI. de S. Jacobo, Episcopo Nisibensi, è vita anachoretica ad Episcopatum illum evecto, inque cultu & victu austeritatem anachoretarum retinente. Cap. XIV. de Hosio, sive Osio, Episc. Cordubensi & Confess. cujus studium in sopienda controversia paschali, compescenda haeresi Ariana, consilium Constantino M. datum de convocando Nicæae Concilio, auctoritas in eodem, Praesidis in Concilio Sardicensi an. 347. partes, firmitas adversus Constantium Imperatorem in partes Arianas ipsum pertrahere nitentem, Epistola gravissima ad eum scripta, lapsus in Concilio Sirmiensis

per

per decrepitae aetatis infirmitatem &c. commemorantur. Hæc pro specimine de quibusdam Episcopis sufficiant, qui plures nosse cupit, Ceillerii Tomos evolvat.

MAGNOALDI ZIEGELBAUER Olo-mucium Sacrum, sive Historia Episcoporum Olo-mucensium Tomi II. in fol. comprehensa, & prælo parata, post authoris obitum ab Ill. Comite de Giannini Cathedralis illius Ecclesiae Scholastico, & ad S. Mauritium Praeposito est subducta.

OLIVERII LEGIPONT Hierarchia Ecclesiastica Colonienfis Opere quadripartito illustrata, in obsidione Pragensi an. 1744. furto sublata interiit. Id tamen Operis denuò elucubrandum suscepit author. Ejus verò ichnographia typis vulgata hæc est: PARS I. Veteres Ubiorum origines, rerumque Civilium vicissitudines, fata & incrementa repræsentat. PARS II. Jura, prærogativas, dignitates & ornamenta Ecclesiae Colonienfis exhibet. PARS III. Colonienfis Antistitum seriem Chronologico-historicè deductam complectitur. PARS IV. Dabit Bullas, Diplomata, Chartas, & alia probationum instrumenta, ad quorum amussim exarsciata est Historia.

§. V.

Scriptores Historiae Conciliorum & Synodorum.

SMARAGDUS, natione Germanus, Abbas S. Michaëlis ad Mosam in Dioecesi Virdunensi scripsit Acta Collationis Romanae de Symbolo Constantinopolitano. Anno octingentesimo nono Quæstio Romæ habita est inter Leonem III. & Bernarium Wormatiensem, ac Jesse Ambianensem Episcopos, nec non Adalardum Abbatem Corbeiae veteris, Imperatoris Legatos de Symbolo Constantinopolitano, cum additione Filiisque in Missarum solenniis cantando. Cantandi licentiam dederat Pontifex, non addendi. Unde Symboli cantum cum additione improbavit, & argenteas duas tabulas ad Confessionem S. Petri affigendas curavit, in quarum una Symbolum Latinè, in altera Græcè scriptum legeretur, absque ullo additamento, quò documentum daret posteris, Ecclesiam Romanam tesserae fidei addere nihil voluisse. Acta Collationis à Smaragdo scripta Sirmundus Tomo II. Conciliorum Galliae inseruit pag. 256.

Labbeus tom. 7. pag. 1194. pag. 4. Harduin. V. pag. 969.

GERBERTI Acta Synodi Remensis. Anno Domini 991. in Gallia celebrata est Synodus Remensis, in qua Arnulphus Archiepiscopus Remensis injustè exauctoratus est, subrogato in ejus locum Gerberto, Monacho Floriacensi, Roberti Regis Praeceptore, qui etiam paucis post annis creatus est Pontifex Maximus, & Sylvester secundus vocari voluit. Hic Gerbertus synodi illius historiam in literas retulit, quæ ex vetustissimo codice Micianensis quondam monasterii accepta, & typis vulgata est Francofurti anno Domini 1600. ediderunt etiam Centuriatores Magdeburgenses Centuria X. cap. 9. pag. 246. sed à Baronio ad an. 992. num. 9. seq. acriter oppugnata.

ANSELMUS, Monachus Remensis, scripsit de Conciliis, quæ S. Leo IX. Papa ab an. 1049. ad 1054. tum Remis, tum in aliis Galliae locis habuit. Baronius Acta hæc ceu fidelissimè scripta laudat, eaque Tom. XI. Annalium Ecclesiasticorum ad annum 1049. intèxit; nullo tamen Auctoris nomine praefixo, quia in codice, quo usus erat manuscripto, nomen illius desiderabatur. Guillelmus Marlottus Tom. 2. Metropolis Remensis Acta hæc ex alio Ms. Codice emendatius publicavit.

EADMERUS, Monachus Cantuariensis, Historiam Concilii Rochinghamiae in Anglia quinto Id. Martii an. Domini 1094. celebrati, in quo fermè totius Regni Nobilitas (praeter Episcopos & Clerum) convenerat ad ventilationem hujus quæstionis, viz.

Utrum salva reverentia & obedientia Sedis Apostolicae posset (Archiepiscopus Anselmus) fidem terreno Regi servare, an non? inseruit suae Historiae Novorum, & ex illo Spelmannus Tomo II. Conciliorum Angliae p. 16.

ALANI ALBRETI, Angli, Abbatis Teukesburiensis, ex Monacho Cantuariensi an. 1201. defuncti Acta Clarendonensia Baleus memorat Lib. seu Centur. III. de Script. Brit. cap. 46. sive, ut Lelandus cap. 191. De rebus gestis in Clarendonsi Concilio, ac postea.

LAMBERTI de STIPITE, Prioris Conventualis de Bertreia, Congr. Cluniac. Leodiensis dioeceseos, Decretorum Doctoris, Legati Constantiensis Concilii Epistola Historica Dertusiae in Hispania

Hispania Constantiam perscripta die 27. Jan. ad Johannem Ostiensem Cardinalem Vivariensem de fatis citati Paniscolæ Papæ Benedicti XIII. h. an. 1417. d. 7. Martii Constantiam perlatam, in sequenti Sessione oblata. Ejus Conlegatus fuit *Bernardus de Blanca*, natione Anglus, Sacrista Monasterii S. Crucis Burdegalensis, Decretorum Doctor. Memorabile sanè & festivum erat primum colloquium, quod hi duo Legati, Jcti, Monachi Nigri, hic Anglus, ille Germanus, Paniscolæ ad Pseudo-Papam admissi, cum eodem instituerunt, ut ex Poggio Florentino memorant Spondanus & Bzovius. Quamprimùm scilicet Papa duos istos Legatos Monachos nigros ad se accedere vidit, *Synodales*, inquit, *corvos audiamus*. Illi æquè promptè, *salis haud imemores*, authoritati Concilii tuendæ imminentes, *Minimè*, inquit, *mirum videri debet, si corvi ad dejectum cadaver accedimus*. Eorum Epistolam historicam publicavit *van der Hardt* Concil. Constant. Tom. IV. col. 1124. & seq.

JOANNES TRENBEEKIUS, Abbas Lunælacensis, Historiam Concilii Constantiensis, cui Alberti Rom. Regis & Henrici Bojoriæ Ducis Legatus intererat, literis mandavit, quæ Ms. in hujus Monasterii Bibliotheca asservatur. Vide Chron. Lunælac. p. 198.

ANONYMUS Cœnobita Monasterii Augiensis, vulgò Augiæ Divitis ad Lacum Acronianum, Sermones Latino idiomate habitos in Concilio Constantiensi, à variis Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque præcipuis Ecclesiæ Patribus de diversis argumentis & casibus collegit, conscripsit, & in duos Ms. Codices redegit. Frontem libri exornant duæ aquilæ cum hac epigraphe: *Aquila Bohemiæ, Aquila Hungariæ*. Qui status verò Ecclesiæ & Reipublicæ id temporis fuerit, à Monacho Augiensi, qui Concilio Constantiensi præfens adfuit, his ipsis verbis descriptus est: *Recessit Lex à Sacerdotibus, Justitia à Principibus, Consilium à Senioribus, fides à populo, à filiis reverentia, à subjectis charitas, à Prælati religio, à Monachis devotio, à Monialibus honestas, à Juvenibus disciplina, à Clericis doctrina, à Magistris studium, à Scholaribus timor, à Servitoribus æquitas, à Judicibus integritas, à militibus fidelitas, concordia à civibus, communitas à rusticis, bonitas ab artificibus, veritas à mercatoribus, largitas à divitibus,*

munditia & stulticia à Conjugatis. Et nunc quid fratres, nisi venite ante Christum, Amen. Christus quasi nullus habetur, & à potentibus hujus seculi velut peregrinus reputatur. Vid. Pregizer in Itinerario Helvetico pro Iustandis Constantiensis Concilii Ms. Codd. apud Hermanum von der Hardt in Prolegom. ad Concil. Constant. pag. 3.

JOANNES STOWE, vel *Stonus*, Monachus Nordwicensis interfuit, teste Roberto Talboto, Concilio Basileensi, quod ab anno 1431. incœptum, per octodecim annos usque ad annum 1448. continuatum est, & ejus historiam atque Acta conscripsit. Vid. Baleus XI. 44. & Pitseus æt. 15. pag. 628.

LEANDRI à S. MARTINO, Viri doctissimi, ac Præsidis Congregationis Anglicanæ *Historia & Harmonia Conciliorum*. Francof. an. 1618. in fol.

ALEXIUS LOBINEAU è Congr. S. Mauri Historiæ suæ Minoris Britannicæ an. 1707. Parisiis in publicam lucem datæ multa passim de Conciliis & Synodis inspergit, v. g. *Turonensi* an. 451. 556 & 1095. *Venetico* anno 458. *Nannetensi* an. 658. 1105. 1110. & 1121. *Parisiensi* an. 849. *Tullensi* an. 859. *Trecensi* an. 857. *Santonensi* an. 871. & 1080. *Remensi* an. 1048. 1119. & 1148. *Rhedonensi* an. 1079. 1133. 1175. 1209. & 1273. *Pictaviensi* an. 1079. & 1100. *Incolismensi* an. 1118. *Dolensi* an. 1128. *Senoniensi* an. 1140. *Clermontano* an. 1094. *Abvincensi* an. 1172. *Melodunensi* an. 1215. *Bururicensi* an. 1226. *Castrogonteriensis* an. 1299. *Constantiensi* an. 1414. *Basileensi* an. 1442. & *Pisano* an. 1510. quorum nullius historiam intactam reliquit. Vid. Act. Erud. Lipf. an. 1710. pag. 20.

JOANNIS ROBERTI QUATREMARRES è Congr. S. Mauri Concilii Remensis, quod in causa *Godefridi Ambianensis* Episcopi celebratum fertur, falsitas demonstrata. in 8. Paris. anno 1663.

ALEXANDRI LELLI è Congreg. Casin. *Lectiones Conciliares*, quas Romæ in Academia Conciliorum apud SS. Cosmam & Damianum instituta, olim habuerat. Opus Msc. Vid. Armell. part. 1. pag. 4.

JOSEPHI SAENZ, Cardinalis de Aguirre *Notitia Conciliorum Hispaniæ*. Salmanticæ an. 1686. Vide recensio- nem Operis in Actis Erud. Lipf. an. 1688. pag. 71. & 1694. p. 447.

— EJUS—

— EJUSDEM *Collectio Maxima Conciliorum omnium Hispaniæ & Novi Orbis* &c. Vide supra Cap. 2. Sect. 1. §. 7.

AUGUSTINI REDING, Abbatis & Principis Einsidensis *Veritas inextincta Concilii Tridentini*. Tomi V. in fol. typis Monasterii Einsidensis an. 1684.

EDMUNDI MARTENE & URSINI DURAND *Observationes Historiæ de celebratis ab Eugenio III. Papa Treviris & Remis Conciliis*. Collect. ampl. tom. 2. præfat. §. IV.

— EORUNDEM *Observationes Historiæ de Conciliis Perpiniensi, Aquilegensi, & Pisano*. Collect. ampl. tom. 7. §. 9. *Constantiensi* ibid. §. x.

— Acta varia ad Concilium Basileense pertinentia. Præfatione prolixa in Tom. VIII. Collect. ampl. Accessionibus etiam non contemnendis Acta Concilii Constantiensis ornare.

MATHÆI PETITDIDIER, Episcopi Macranensis, & Abbatis S. Petri Senoniensis *Dissertatio Historico-Theologica, in qua examinatur quænam mens fuerit Concilii Constantiensis, præcipuorumque, qui eidem interfuerunt, Theologorum, circa Auctoritatem & infallibilitatem Summorum Pontificum*. Hæc Dissertatio ab Auctore Gallicè scripta, Luxemburgi apud Andream Chevalier in 12. an. 1724. excusa fuit; Latinitate verò à R. P. Gallo Cartier in Monasterio D. Ertonis prope S. Lancelinum, vulgò *Ettenheimmünster* dicto in Brisgoja Ss. Theologiæ Professore, & Priore. Augustæ Vindel. in 4. typis Ant. Maximil. Heiss impressa fuit an. 1738.

OLIVERII LEGIPONT *Abregé de l'histoire du Concile de Trente* &c. i. e. *Epitome Historiæ Concilii Tridentini*, conflata ex variis Scriptoribus, viz. Palavicino, Paulo Suavi, L'Amelot, Dupin, anno 1725. Opus Ms. quod in Bibliotheca S. Martini Maj. Coloniæ asservatur. Gratulandum Auctori, si veritatem ex tot Scriptorum tantoperè inter se dissentientium conflictu magis patefecit. Idem prælo paratum habet *Selectum Actorum Ecclesiæ Coloniensis*, . .

REMIGIUS CEILLIER è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi Tomo III. *Historiæ Generalis Auctorum Sacrorum, & Ecclesiasticorum*, Capite XXXI. de Conciliis, primis tribus Seculis in Ecclesia habitis amplè & eruditè tradit. In his *Articulo I.* agit de Concilio Apostolorum, A. C. 50. aut 51. Hieroso-
P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

lymæ habito, quod exemplar aliorum Conciliorum dicit. Concilium autem Apostolorum Antiochenum, & alia, quæ nonnulli fingunt, rejicit. *Art. II.* de Concilio contra Montanistas, an. 171. aut 172. incertum, in qua Asiæ urbe, habito. *Art. III.* de Conciliis in controversia Paschali Cæsareæ circa an. 196. Romæ eodem anno à Papa Victore, in Ponto, in Gallia, Ephesi, & alibi, habitis; deque Victore Ecclesias Asiaticas ob diversam Paschatis celebrationem excommunicante; *Art. IV.* de Conciliis Carthagine, Iconii, & alibi, ob quæstionem de baptismo hæreticorum, habitis. *Art. V.* de Conciliis Alexandria in Numidia, Arabia, Asia, & Achaja, contra Origenem habitis; *Art. VI.* de Conciliis Carthagine an. 249. & 251. maximè in causa lapsorum, Romæ an. 251. & Antiochiæ an. 252. contra Novatianum, item Carthagine an. 252. ob lapsos in persecutione, habitis. *Art. VII.* de Conciliis, quæ Narbone & Romæ an. 263. habita, incerta fide feruntur: deque Concilio Antiocheno I. an. 264. 269. & 270. contra Paulum Samosatenum habito, diligenter agit. Sub finem Capitis non dubitat Autor falsum & fictum pronuntiare Concilium, quod Baronius, ex verbis Athanasii perperam intellectis, sub Papa Dionysio contra Paulum Samosatenum statuit.

Cap. XXXIV. Concilia Seculi IV. recenset. *Art. I.* de Concilio Elvirensi in Boëtia an. 300. aut 301. habito, cujus Canones LXXX. recenset, & obscuriores explicat. *Art. II.* de Concilio Alexandrino in causa Meletii, quem circa an. 301. Episcopatu Lycopolitano in Ægypto ob crimina dejectum, atque eapropter, non autem ob dissensionem de receptione lapsorum, uti Epiphanius, fortè à sectatoribus Meletii deceptus, narrat, schisma excitasse dicit. *Art. III.* de falso Concilio Sinuessano tractans, quod in causa Marcelli Papæ deponendi, quod idolis sacrificaverit, habitum fingitur, quodque à Somero, scriptore *Historiæ dogmaticæ S. Sedis*, sine dubio ob canonem ei adscriptum *Prima sedes non judicatur à quoquam* pro vero defendi miratur Autor, illud ab homine insulso confictum, aliquot argumentis ostendit; objectionemque, historiam lapsus Marcellini, & Concilii Sinuessani, tamen autoritate Breviarii Romani confirmari, responsione vix dignam censet; cum omnes
A a a hodie

hodie parum modò in arte critica versati, agnoscant falsitatem multarum narrationum, è quibus lectiones Breviarii Romani sint compositæ, e. g. illius de baptismo & donatione *Constantini M.* Consentit itaque *Constantio*, in *Append. Tomi I. Epistol. decretal. Pontif.* statuenti, circa an. 502. tempore Concilii Romæ in causa Papæ Symmachi habiti; fortè ad stabilendum, quod pro eo factum erat, *Decretum*, à quodam semilatino Gotho totum illud Concilium Sinuessanum fuisse confictum. *Art. IV.* de Concilio Cirthæ in Numidia an. 305. habito contra Episcopos traditores. *Art. V.* de Conciliabulo Carthaginensi, à Schismaticis contra *Cæcilianum* Episcopum an. 311, vel 312. habito, unde origo Donatistarum repetenda. *Art. VI.* de Concilio Romæ in causa *Cæciliani*, jussu Constantini Imperatoris, in palatio *Faustæ*, uxoris ejus, dicto domus Lateranensis, habito, quo *Cæcilianus* absolutus, & *Donatus* condemnatus est, rescissaque sunt Acta Conciliabuli Carthaginensis. *Art. VII.* de Concilio Arelateni in causa Donatistarum, de Concilii Romani Decretis conquerentium, auspiciis *Constantini M.* an. 1314. habito, cujus & Canones XXII. recenset, fusiisque de Africanarum Ecclesiarum more rebaptizandi hæreticos agit; ipsumque hoc Concilium præ omnibus eousque in Ecclesia habitis illustre & venerandum appellat. *Art. VIII.* de Concilio Ancyrano in Galatia, anno, ut vulgò fertur, 314. certè ante annum 319. habito; cujus Canones XXV. maximè ad lapsos in persecutione pertinentes, recenset. *Art. IX.* de Concilio Neo-Cæsariensi, circa an. 315. habito, ejusque Canonibus XIV. refert; item de Concilio Romano fictio anni 315. in quo *Helena Constantini M.* mater, Judaismi fuerit accusata, & cum Judæis disputatum, citato in Actis *S. Sylvestri*, in Decreto *Gelasii*, in Epistola Papæ *Hadriani* ad Carolum M. & alibi; cujus Acta absurditatibus plena nullam fidem mereri ait, paucisque refutat.

Tomo IV. Cap. XVI. de Conciliis Alexandriae, & in Phrygia habitis contra *Arium*, cujus vitæ & plenior hæreseos historia simul enarratur. Cap. XVIII. de Concilio Nicæno differit, in cujus Actis plenius enarrandis, asserit, *S. Sylvestrum* Papam per suos Legatos, quorum princeps fuerit *Hosius* Cordubensis, præfuisse, uti

& præfederit in tribus sequentibus Conciliis Generalibus, id quod bona fide agnoverint Orientales, Constantinopoli an. 552. congregati.

[Eruditi Lipsienses, quorum utimur recensione, cum ipsum Auctoris Opus ad manum nobis non sit, *Cl. Ceillero* succensent, quod à Theologia Italica cætera alienus, turpi adulatione erga Rom. Pontificem asserat, *Hosium* nomine *S. Sylvestri* Concilio præfuisse. At verò pace horum Eruditorum dixerim, *Ceillerium* Romano Pontifici turpiter adulatum minimè fuisse, sed in ea esse sententia, quam doctissimi quique Catholici tuentur. Unius *Antonii Pagii* in Critica Historico-Chronologica in *Annales C. Baronii* ad an. Ch. 325. n. xl. pag. 406. verba adscribo: „ Nicæno Concilio præfuerunt *Hosius* Cordubensis „ Episcopus, *Vitus* & *Vincentius* Presbyteri, *Sylvestri* Pontificis Romani, „ ni, cujus Legati erant, nomine, ut „ liquet ex *Gelasio* Cyziceno lib. 2. „ Historiæ Concilii Nicæni cap. 5. ubi „ ex tertio libro *Eusebii* de Vita *Constantini* cap. 7. se ista transcripsisse „ profitetur. Ipse etiam *Hosius* ex „ Hispaniis, nominis & famæ celebritate „ insignis, qui *Sylvestri* Episcopi maxime „ Romæ locum obtinebat, undè cum Romanis „ Presbyteris, *Vitone* & *Vincentio* „ cum aliis multis in confessu illo adfuit. „ Urbis autem illius, penes quam Imperi- „ urum est Episcopus, *Metrophanes* „ nomine, ingravescente ætate præpeditus „ absuit; sed Presbyteri ejus qui aderant, „ illius locum suppleverunt. Eadem re- „ fert *Photius* cap. 88. Verum est, „ Eusebii textum nunc ea non habere „ te, quæ ex eo Cyzicenus refert; „ sic enim solum apud ipsum legitur lo- „ co laudato: Ab ipsa quoque Hispania „ vir ille multo omnium sermone celebra- „ tus, undè cum reliquis aliis consedit. Ab- „ erat quidem Regis urbis Antistes ob se- „ nilem ætatem: sed præsto erant Presby- „ teri, qui vices ejus implerent. Ita etiam „ hunc locum refert ad verbum *Socra- „ tes* lib. 1. cap. 5. sed mutilum esse in „ vulgatis editionibus *Eusebii* notavit „ *Marca*. Quis enim erit Hispanus ille, „ quamvis famæ celebritate conspicu- „ us, si nomen ejus silentio damnetur? „ Porro si consulatur *Gelasii* Codex, sta- „ tim lacuna illa detegitur; verbis enim „ illis generalibus *Eusebii* statim subji- „ citur *Hosii* nomen & Legatio: cujus „ nisi jam meminisset *Eusebius*, sco- „ pum suum non attigisset. Recen- „ sere namque voluit Provincias, quæ „ Epi-

„ Episcopos suos ad Nicænam Syno- „ dum miserunt, & nihilominus in illa „ tam accurata relatione Italiam & „ urbem Romam omisit. Itaque „ non tantum ex Cyziceno, sed ex „ Eusebio constat, *Hosium* cum Ro- „ manis Presbyteris *Vitone* & *Vincen- „ tio*, *S. Sylvestri* nomine, Concilio „ Nicæno præfuisse. „ Hactenus *Pagii* „ verba, quæ sufficere existimo ad deter- „ gendam turpis adulationis labem, „ quam *Ceillerio* Eruditi Lipsienses asper- „ ferunt; quorum recensione uti per- „ gamus.]

Canones etiam *Ceillerius* hujus Nicæni Concilii XX. genuinos exponit: eos autem, quos Ecclesiæ quædam Orientales, nec non *Turrianus*, & *Abrab. Eeckellensis*, pro genuinis venditant, quique Arabici dicuntur, numero LXXX. quibus ipsi genuini Canones XX. intermixti, rejicit. Denique de *Constantini M.* Epistolis synodalibus, deque Epistola supposititia, & Actis supposititiis Concilii Nicæni disputat. Cap. XVIII. De Conciliabulis *Arianorum* Antiochiæ contra *S. Eustathium* an. 331. Cæsareæ contra *Athanasium* an. 333. Tyri an. 335. Hierosolymis an. 335. Constantinopoli contra *Marcellum* Ancyranum an. 336. item contra *Faulum*, Episcopum Constantinopolitanum an. 338. & Antiochiæ contra *Athanasium* an. 339. & Romæ an. 341. pro *Athanasio* habitis. Cap. XX. de Concilio Antiocheno, quod Dedicatio dicitur, congregato quippe auspiciis Imp. *Constantii* an. 341. ad dedicandum templum magnificentissimum, quod *Constantinus M.* Antiochiæ ante decennium exstruere cœperat, formulis fidei ibidem concinnatis, & Canonibus XXV. disciplinam Ecclesiasticam dirigentibus, perque Epistolam synodalem ad Ecclesias missis. Cap. XXI. de Concilio Antiochiæ an. 345. ab *Eusebianis*, novam & sat amplam formulam publicantibus; Mediolani an. 345. aut 346. pro formula illa Ecclesiis Occidentalibus obrudenda, & Coloniae an. 346. contra *Euphratam*, Episcopum Coloniensem, habitis: cujus Acta Autor supposititia dicit; Cap. XXII. de Concilio Sardicensi tradit, an. 347. consensu fratrum Imp. *Constantii* & *Constantis* in causa *Athanasii* & *Eusebianorum* convocato, in quo *Hosium* Cordubensem (quem su-

præ in Concilio Nicæno Legatum Pontificis Rom. fuisse ostenderat) & post illum Legatos *Julii* Papæ præfuisse, Autor haud dissimulat: & *Eusebianorum*, malè sibi consciorum, & comparere detrectantium, artes ac violentiam, & turpem denique fugam, Actaque Concilii in absolvendo *Athanasio* communionem sacra excludendis *Eusebianis*, & Canonibus XIII. sancendis, perque literas synodales publicandis, enarrat. Cap. XXIII. de Concilio falso dicto Sardicensi, sive Conciliabulo *Eusebianorum* Philippolitano, eorumque Epistola, quam Sardicæ datam finxerunt, genuinum Concilium Sardicense impugnant. Cap. XXIV. de Conciliis Mediolani an. 347. & 351. contra *Photinum*, cujus inferitur historia, deque Conciliis Carthagine an. 348. aut 349. contra Donatistas & Circumcelliones, habitis, hujusque posterioris Canonibus, item de Conciliis, Hierosolymitano & Alexandrino an. 349. pro *Athanasio*; alteroque Mediolanensi an. 349. contra *Photinum*; Sirmiensis *Ariano*, an. 350. Sirmiensis orthodoxo, an. 351. celebrato, quo sede dejectus, & in exilium actus *Photinus*, atque celebris formula condita, quæ tota inferitur; Cap. XXV. de Concilio Laodiceno, cujus incerta, at intra annum 341. & 381. incidens, epocha; quod ante Concilium Nicænum *Baronius* ponit, à *Ceillero* refutatus; ejusque Canonibus LX. quos cum explicatione interit; Cap. XXVI. de Concilio Gangrensi, cujus itidem epocha incerta, ad annum circiter 380. ex sententia Autoris, quam argumentis quibusdam contra *Socratem* & *Sozomenum* probare satagit, referenda; ubi simul *Eustathii* Sebastensis historia, & hujus Concilii Canones XXI. enarrantur; Cap. XXVII. de Conciliis Romæ an. 352. quo Papa *Liberius*, & congregati aliquot Italiæ Episcopi, pro *Athanasio* responderunt Orientalibus; Arelati, anno eodem, quod verè fuit conciliabulum *Arianorum*, quibus in condemnationem *Athanasii* turpiter consensit *Victor* Capuanus, Pontificis *Liberii* Legatus; Mediolani an. 355. Imp. *Constantio* *Arianorum* partes tyranicè tuente, habitis, exponit. Quod ultimum Autor, æquè ac Ephesinum 499. jure meritòque *λησιμον* appellandum censet.

SECTIO IV.

HISTORIAE ECCLESIASTICAE PARTICULARIS SCRIPTORES.

§. I.

Scriptores Historiae Ecclesiarum Nationalium.

VENERABILIS BEDÆ Presbyteri Anglo-Saxonis, *Historiae Ecclesiasticae Gentis Anglorum ad Ceolulfum Regem libri V.* Opp. Tom. III. pag. 1. à primo Julii Cæsaris in Britanniam adventu usque ad annum Christi 731. & ab adventu Anglorum in Britanniam 285. Opus illustre, frustra Montacutio 2. Origin. pag. 210. cum aliis Novatoribus nodum quærente in scirpo, Bedamque arguente, quod rebus notatu dignioribus omissis fabulas inficetas quandoque fuerit sectatus. *Pauca*, inquit Melchior Canus, Vir doctissimus, Lib. xi. de locis Theologicis cap. 6. *pauca in eo possis arguere, quamvis Historiam Ecclesiasticam revocare ad severiora judicia contendas. Ac si necesse est, in alteram peccari partem, omnia ejus probari legentibus, quàm multa reprobari malo.* Post editiones veteres Argentorat. 1500. 1514. Hagani. 1506. Antv. 1550. Lovan. 1566. & Colon. 1601. in 8: & in *Comneliana* Scriptorum de Rebus Anglicis sylloge an. 1587. cum continuatione Anonymi libris III. ab an. 731. ad an. 1100. & sine illa inter Bedæ Opera: commemorandæ tres recentiores, *Cantabrigiensis* cum Saxonica Alfredi Regis versione, sive paraphrasi, & *Abrahami Wheloci* notis 1644. fol. *Parisiensis* locupletior notis & dissertationibus *Petri Francisci Chifletii* S. J. 1671. in 4. & *Londinensis* 1722. fol. cum vita Cuthberti utraque, *Chronico*, *Historia Abbatum Wiramuth & Girum*, *Libro de locis sanctis, Vita S. Felicis, & Martyrologio*, ex recensione *Joannis Schmith* S. T. P. in Ecclesia Dunelmensi, non ita pridem Canonici Cantabrigiæ typis Academicis 1722. Vid. Act. Erud. Lips. an. 1724. pag. 124.

- EJUSDEM *Epitome*, sive *Breviarium Historiae Anglorum* pag. 147. Hanc oportet, ut rectè advertit Cl. Fabricius in *Bibl. med. & inf. Lat.* lib. II. pag. 504. ab aliis post Bedam deductam esse usque ad annum 766. nam in antiquissimo codice, quem

evolvit Mabillonius, non excedit annum 731. maximè cum Beda anno 735. è humanis excesserit.

S. GREGORII TURONENSIS Episcopi, qui A. C. 595. ad Superos migravit, *Historia de rebus tum aliis tum Ecclesiasticis Francorum libri X.* qui in A. C. 591. desinunt. Hujus Historiæ non ideò à me mentio fit, quòd Gregorium Instituta Benedictina professum fuisse existimem, sed quòd ejusdem Historiam luculentis, atque eruditis notis à se illustratam *Theoboricus Ruinardus* Paris. an. 1700. in fol. in Operibus Gregorii Turonensis vulgavit.

HUGO CANDIDUS aliàs *Witte* Sec. XIII. clarus in *Historia Burgensis Monasterii de primitiva Merciorum Ecclesia* quædam à Beda ipso indicta referat. Vide *Vossium* lib. 2. de *Hist. Lac.* cap. 58. pag. 70.

ARNULFI. sive ARNULFI Belluacensis Monachi Symphoriani, inde Prioris Cantuariensis, hinc Petroburgensis Abbatis in Anglia, ac denique ab anno 1114. ad 1124. *Roffensis Episcopi Collectanea de Rebus Ecclesiæ Roffensis* à prima Sedis fundatione ad sua usque tempora, quæ extant in *Whartoni Anglia Sacra* Tom. I. pag. 329. - 340. seq.

Annales Ecclesiæ Roffensis ex *Historia Ecclesiastica Edmundi de Hadenham*, Monachi Roffensis, *ibid.* pag. 341 - 355.

THOMÆ Monachi Eliensis circa an. 1107. *Historia Eliensis* à prima Ecclesiæ fundatione ad annum MCVII. vulgata à *Whartono Angl. Sac.* Tom. I. pag. 615. *Richardii* Prioris Eliensis continuatio *Historiæ Eliensis* ab anno MCVII. ad an. MCLXIX. pag. 615. Monachi *Eliensis* Anonymi continuatio *Historiæ Eliensis* ab an. MCLXIX. ad MCCCLXXXVIII. pag. 631. Monachi *Eliensis* Anonymi continuatio *Historiæ Eliensis* ab anno MCCCLXXXVIII. ad an. MCCCCLXXXVI. pag. 666. *Robertii Stermarde* Prioris ultimi Eliensis, continuatio *Historiæ*

Historiæ Eliensis ab anno MCCCCLXXXVI. ad annum MDLXIV. *Richardii Eliensis* *Historia* de conversione Abbatii Eliensis in Episcopatum pag. 678. De his Scriptoribus vide *Whartonom* in præfatione.

SIMEONIS Monachi *Dunelmensis* *Historia Ecclesiæ Dunelmensis*, & *Gervasii* Monachi *Dorobornensis* de combustione ac reparatione Cantuariensis Ecclesiæ *Historia* extant inter Scriptores decem *Historiæ Anglicanæ* à *Rogero Twysdeno* & *Joanne Seldeno* Londini 1652. editos.

GUILLIELMI MALMESBURIENSIS liber de antiquitate Ecclesiæ *Glastoniensis* extat inter *Historiæ Britannicæ, Saxonicæ & Anglo-Danicæ* Scriptores quindecim à *Thoma Galeo* Oxoniæ 1691. vulgatos.

THOMÆ RADBURNI cognomento *Junioris* Ecclesiæ Cathedralis S. *Swituni* Cœnobii Monachi circa a. 1457. *Historia Major* de fundatione & successione Ecclesiæ *Wintoniensis*. Eam neque *Baleus* nec *Jocelinus*, nec *Lambardus* viderant, qui tamen perfecta *Historia Minori* ejusmodi opus à *Radburno* adornatum fuisse collegerunt. Illam *Henricus Whartonus* ex codice *Lambethano* evulgavit *Angl. Sac.* Tom. I. pag. 177 - 286. Junior verò dictus est iste *Thomas*, ut à *Thoma Radburno* seniore, Episcopo *Menevensi*, qui sub ejusdem sæculi initium *Chronicon* de *Rebus Anglicanis* composuit, distingueretur. Quod verò ad *Historiam Minorem* attinet, ea inscribitur *Historia brevis de fundatione, incrementis, atque Episcopis Ecclesiæ Wintoniensis à Lucio Rege ad tempora Henrici VI.* quam *Cl. Ufferius* in *Opere suo* de *Antiquitatibus Britannicis* sæpius laudavit, atque *Whartonus Epitomes Historiæ Majoris* nomine insignitam crebrò citavit, partèsq; ejus primam ac postremam in *Angl. Sac.* Tom. I. pag. 179. 180. 181. 285. 286. exhibuit. Scripta fuit circa an. 1440. Nos hujus *Historiæ* Auctorem infra Scriptoribus *Rer. Anglic.* etiam accensebimus, quia potius in *Historia Civili* quàm *Sacra* paginam utramque facit.

HEMMINGUS, Monachus *Wigorniensis* opus de Ecclesiæ *Wigorniensis* dotatione, privilegiis, & possessionibus contexit libris quinque; extat etiamnum exemplar autographum ab Ecclesiâ *Wigorniensis* ante centum annos surreptum, & in *Bibliothecam Cottonianam* denuò translatum sub effigie *Tiberius* *Lit. A. Cod.* 13. Vide

Whartoni in *Præfat. Tom. I. Angl. Sac.* pag. xxxvii. In ejusdem *Angliæ Sacræ* Tomo I. pag. 469. extant alii *Annales* de rebus Ecclesiæ *Wigorniensis* à *Monacho Anonymo Wigorniensis* scripti.

BARTHOLOMÆI de COTTON *Annales Ecclesiæ Norwicensis* deprompti ex ejus *Historiæ Anglicanæ* libro secundo ab an. 1042. ad. 1295. & typis vulgati ab *Henrico Whartoni* in Tomo I. *Angl. Sac.* pag. 397-402.

SERENUS CRESSY è *Congreg. Anglicana* edidit *Anglico sermone Historiam Ecclesiasticam Britannicam* f. 1668. Alia plura, quæ tamen huc non spectant, maximè in fidei orthodoxæ, & Ecclesiæ Romanæ defensionem. *Pez.* in *Lit. Apolog.* pag. 245. modò is non fit *Hugo Cressy*, cujus scripta eadem recenset *D. Christianus Gottlieb Jöcher* *Historiarum Professor Lipsiensis* in *Lex. Erud.* col. 829.

CASIMIRUS FRESCHOTT è *Congreg. Casin.* scripsit *Italicè tractatum*, cujus *Latinus Titulus: Successus fidei in Anglia cum historia ultimæ hæresis usque ad felicem libertatem Religionis Catholicæ datam à Regnante Jacobo II. &c.* *Bononiæ* 1687. *Authori* propositum est, ut omnem *Christianæ religionis* in *Magna Britannia* *historiam* in literas referat. Unde à *Josepho* ab *Arimathia* initium sumit, qui non diu post *Resurrectionem Christi* in hanc *Insulam* appulit, sacrumque prædicando *Evangelium* primus fuit, qui *Christianæ fidei* luce eam collustravit. Succedentibus annis multi alii *Episcopi* operam dederunt, ut ne illa unquam extingueretur, quam ob rem gravissimas perpessi fuerunt *persecutiones*. Eadem luce *S. Helena* *Constantini M. mater* collustrata fuit. Verùm *Anglo-Saxones* durioris erant cervicis, quàm ut illam suavi *Christi* jugo submitterent. Tenuit hæc pertinaciâ usque in seculum sextum, vel septimi initium, quo labente *S. Gregorius M.* ex *Ordine D. Benedicti* *Pontifex Maximus* *Abbatem Augustinum*, aliòsque *Benedictinos* in *Angliam* ablegavit, qui non absque magno labore & sudore hæc *Gentes* ad *Christianam Sacra* adducerent. Viguerunt hæc cum in *Anglia*, tum in *Scotia*, & *Hibernia* usque ad *Wiclefi* tempora, qui excitatâ hæresi bellum *Romano Pontifici* movit, cujus *authoritatem* majori adhuc contemptu *Henricus VIII.* nihili fecit, in causa *divortii* irritam habuit, seque *supremum Ecclesiæ Anglicanæ* *Caput* constituit.

stituit. Ab ejus obitu Pontificia auctoritas, invalescente hæresi, apud Anglos adhuc magis concidit; quam tamen Regina Maria iterum reverita est; sed hac brevî è vivis sublata, Elisabetha Henrici patris vestigia premens Ecclesiæ Caput se nominavit. Et quia ejus successores partes hæreseos fovebant, tantum orthodoxæ religionis odium Anglos cepit, ut illud ex eorum animis evellere ingentis laboris res erat. Carolus II. etsi occultè esset Catholicus, secumque Religiosum Benedictinum sub Aulici amictu haberet, fratri tamen suo perficiendum reliquit, quod is ut Dux Eboracensis magno antea agebat conatu. Et verò hic Princeps ut primùm Rex creatus rebus Anglicanis præfuit, in restituenda Catholica religione nulli pepercit labori, quem Author diductus describit. Huic Historiæ Ecclesiæ Anglicanæ Scriptores A catholici unguem imprimunt censorium, atque Josephi Arimathiensis Apostolatum in Magna Britannia pro fabula habent. Inter quos ferè præcipui sunt Ufferius in Antiquitatibus Ecclesiasticis Britanniae Cap. II. Stilingfletus in suis Originibus Cap. I. Vide Ernesti Tenzelii Colloquia Menstrua an. 1690. mense Aprili pag. 332. ubi Anglicanam Ecclesiam Romanam antiquiorem esse hæretici Angli proclamant, quorum misera argumenta me adducere pudet.

GABRIELIS BUCELINI *Germaniæ Sacra* Tomi IV. Aug. Vindel. variis annis, ut explicatiùs infra dicetur.

— EJUSDEM *Constantia Sacra, & Episcopatus* ejusdem nominis, Germaniæ & Europæ longæ omnium amplissimi Descriptio. Francofurti an. 1667.

— EJUSDEM *Rhætia Sacra*. in 4. an. 1686. Augustæ Vindel. typis Joannis Prætorii, sumptibus Viduæ Joan. Gorlini.

JOANNIS FRANCISCI POMME-
RAYE è Congr. S. Mauri *Histoire de l'Eglise Cathédrale de Rouen*. i. e. *Historia Rothomagensis Ecclesiæ Cathedra-*
lis. in 4. Rotomagi an. 1606.

THOMÆ WEISS, Neresheimensis, Basilicæ Metropolitanæ Salisburgensis Dedicatio, & SS. Ruperti & Virgilio in eandem Translatio compendio descripta. Salisburgi an. 1628.

S. GREGORII TURONENSIS Episcopi, qui A. C. 595. ad Superos migravit, *Historia de rebus tum aliis, tum Ecclesiasticis Francorum libri X.*

qui in A. Chr. 591. desinunt. Hujus Historiæ non ideo à me mentio fit, quòd Gregorium Instituta Benedictina professum fuisse existimem, sed quòd ejusdem Historiam luculentis, atque eruditis notis à se illustratam *Theodoricus Ruinartus* è Congreg. S. Mauri Parisiis an. 1700. fol. in Operibus Gregorii Turon. vulgavit.

Descriptio Regiæ Ecclesiæ & Monasterii S. Mariæ Novæ Montis Regalis in Regno Siciliae. Vitæ Archiepiscoporum, Abbatum, & Dominorum, unâ cum Summario ejusdem Sanctæ Ecclesiæ, authore Jo. Aloysio Lello Romæ an. 1596. apud Zannetum in 4. recusa jussu Illustriss. & R. M. D. Archiepiscopi, Abbatis D. Joannis Ruani cum Observationibus supra Fabricam, & Opera Mosaicæ Ecclesiæ; Continuatione vitæ Archiepiscoporum, Tabula Chronologica ejusdem Historiæ & notitia præsentis status, atque una altera tabella Topographica Archiepiscopatus. Opera D. Michaelis de Judice, Prioris Casinensis. Italicè, Panormi in Regia Typographia Augustini Epiri an. 1702. Est ingens volumen in fol. quod Jo. Aloysii Lelli Opus (seu verius Cardinalis Ludovici de Torres Archiepiscopi (cui Lellus erat à Secretis) paginis 44. absolvitur, reliquum autem Michaelis de Judice est labor, multa undique scatens religione. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 109.

OLIVERII LEGIPONT, Belgæ, Limburgensis, ad S. Martinum Coloniae Professi *Sacra Metropoleos Coloniensis Ecclesiæ origo, dignitas & prærogativa, adversus illius gloriæ amulos asserta & propugnata; ac studio partium seposito eruditorum placitis exposita*. In hoc Opere Auctor fuscè deducit omnes Archiepiscopi Coloniensis prærogativas hactenus penè ignotas, aut ex parte oblitteratas. Hoc Manuscriptum magnæ eruditionis in Monasterio, cujus nomini parco, furto sublatum fuit; ita ut Cl. Autor conquæri jure potuerit verbis B. Petri Damiani l. 2. Ep. 6. *Tulit librum meum, quem velut filium unicam ulnis uterinæ dulcedinis amplectebam*. Me tamen adhortante Cl. Legipontius secundis curis Opus denuò elucubravit.

GUILLELMI MARLOT, Benedictini Galli, Ss. Theologiæ Doctoris, S. Nicassii Remensis Magni Prioris *Metropolis Remensis Historia* à Flodoardo primùm auctiùs digesta, nunc demum aliunde accersitis plurimùm aucta, &

ad

ad nostrum sæculum deducta, tomus primus, in quo Remorum Gentis origo, vetus dominium, Christianæ religionis per Provinciam initia, & incrementa, Archiepiscoporum vera successio, Basilicarum Natales, & in iis sacra Lipsana, publici Conventus, incolis aspersi fovores, & alia id genus quatuor libris distinctè referuntur. Insulis ex Officina Nicolai de Rache, sub Bibliis aureis MDC-LXVI.

— EJUSDEM *Historiæ* tomus secundus, seu Supplementum Flodoardi, ab anno 970. productum, in quo præter seriem historicam Præsulum, Bullæ Pontificum, Regum Diplomata, Tituli Foundationum, à quinque summis Pontificibus Remis coacta Concilia, Ecclesiarum origines, ac in eis sacra Lipsana referuntur studio ejusdem *Guillelmi Marlot*. Opus posthumum, in fol. Remis, Le Loraini, an. 1679. Singuli Tomi in IV. libros distribuuntur. Et quidem in Tomi I. Libro I. post civilem gentis Remorum statum, qui ante Christi adventum, & sub Cæsaribus fuit, eruditè expositum, Author fidei natales aggreditur in S. Xysto, quem ab Apostolorum Principe ad Remos missum docet anno à partu Virginis 46. ubi is sedem Archiepiscopalem instituit, & Confessor decessit, non Martyr, uti Baronius in Martyrologio Romano minùs rectè scripsit, nixus solâ autoritate Democharis libro de Sacrificio Missæ, quasi in tabulis Ecclesiæ Remensis Martyris nomen S. Xysto inditum legatur, cum tamen contrarium ex iis evidenter elucescat. Neque tamen Remensi Ecclesiæ subineuntis fidei crepusculum Martyres defuerunt, quorum sanguine fuit consecrata, ac triumphis insigniter redimita, Nerone in Christianos persecutionem exercente. Paginae 75. Author corporum inserit iconismum, quæ ejus ævo, anno 1640. & 1650. juxtà Basilicam S. Xysti reperta fuerunt, quibusque clavi ferrei erant impacti; de his, quid sentiendum sit, disquirat, ac licet Martyrum numero haberi posse rationibus ostendat, nemini tamen pro certo persuadere vult, quòd Deus incognitum esse voluit: in iis enim, inquit, quæ ad cultum Sanctorum spectant, fides tardior esse debet, cum S. Gregorius ad Augustinum Anglorum Episcopum scribat: *si corpus, quod à populo cujusdam Martyris esse creditur, nullis ibi*

miraculis coruscat, locus obferetur. Scio complura etiam Sanctorum Corpora humi defossa tempore persecutionis postmodum revelatione cognita fuisse, aut miraculis patratæ ad tumulum: igitur cum nihil tale contigerit in tumulorum apertione, nec ullus ibidem character Religionis appareat, doctioribus facile, quid de iis sentiendum sit, relinquo, licet Christianos fuisse, valde probabile sit, meritoque in locis sacris reponi debeant, donec veritas, Deo volente, clariùs enitescat. Postquam Gallicanis Ecclesiis pax sub Constantino reddita fuit, incredibile dictu est, quantum incrementi sub tanto Principe illæ ceperint; unde auctor juxtà præscriptum sibi ordinem differit de Ecclesiasticæ Remorum Metropolis origine, & quot sub eadem Episcopatus, & quis ordo inter eos fuerit, disquirat. Nec Urbes in ea, celebriores pagos, Abbatis & Prioratus omittit. Præ cæteris Archiepiscopis, quorum gesta describit, S. Nicassium XI. Remensem Archiepiscopum, laudibus ornat. Is enim fuit, qui suæ sedis basilicam Virgini Deiparæ dicavit, urbis totiusque Provinciæ excidium ob fœdos Christianorum mores prædixit, ac concione ad Vandalos, gentem barbaram, habita, martyrium subiit. Denique Capite XL. quod libri I. postremum est, Cleri Remensis describuntur primordia, sacræque ædes, quibus urbs velut gemmis in diademate collucentibus exornata renitebat, & cingebatur ante S. Remigii pontificatum.

Liber II. ternas complexus centurias exordium capit à S. Remigio, qui Regem Clodoveum sacris undis ablutum cœlesti chrismate perunxit; cui ecclesiasticæ functioni Auctor Differtatiunculam de chrismate cœlitus per columbam allato annexens, antiquam tuetur traditionem. Statim verò ac felix lætùmque hoc nuntium summo Pontifici innotuit, Remigium aucta potestate novisque privilegiis amplificata Sedis Apostolicæ Vicarium constituit. Qui, Episcopatus per Belgium reititutus, senio confectus, è vita sanctissimè decessit, cujus Testamentum propositis utrinque rationibus ab Authore excutitur, & probatur. Ut verò cœlum stellulis micat, harumque luce perfunditur, cum ferenum est, sic Provincia Remensis discipulorum S. Remigii splen-

splendescit numero, & sanctitate decoratur: quos cum author enumerasset, de Successoribus S. Remigii in Archiepiscopatu sibi agendum existimavit. Nec viros sanctitate illustres, qui Provinciae Remensis Episcopatus praefuerunt, silentio praetermittit. In Gestis S. Rigoberti XXVIII. Archiepiscopi, à Carolo Martello ob ingressum in urbem Remorum denegatum à sua sede exturbati recensendis de verenda ejusdem Martelli morte agit Author, atque ad Hadriani Valesii argumenta respondet, non eo animo, ut historiam condemnationis Caroli tueatur, sed ut Hincmarum, ceu fabulae authorem, à convitiis vindicet, qui nimiae credulitatis ad summum culpam possit, non verò mendacii & falsitatis. Postremo denique libri capite Author sermonem instituit de Canonicis Ecclesiae Remensis, quot in ea Dignitates, Canonicatus & Praebendae; quae Praepositi sit Nomenclatura & Dignitas.

Tertium Librum Author auspiciatur à Tilpino, viro illustri, ac S. Dionysii Monacho Benedictino, qui in sedem Archiepiscopalem sublatus, excusso tyrannidis jugo, oppressa à Carolo Martello Remorum Ecclesiae pristinum nitorem autoritate Adriani Pontificis restituit. Is ipse Archiepiscopus fuit, qui illustre Archicœnobium S. Remigii Remensis fundavit, cujus historiam author ab ipsius origine ad suam aetatem tribus supra decem capitibus deducit. Post Ebonis Archiepiscopi XXXII. qui conspirationis in Imperatorem aliorumque criminum sibi conscius apud Theodanis villam propria sponte se abdicavit, tum benè tum malè gesta exposita, paginam auctori utramque facit Hincmarus XXXIII. Archiepiscopus ex Monasterio S. Dionysii à Clero & populo expetitus. Ejus encomium his verbis pangit. „ Praeful celebri fama, „ & si jurisperitiam, quae in eo magna fuit, promptam ejus & fluentem „ eloquentiam, studium ac invicti „ animi robur spectes, inter seculi „ istius praestantiores viros meritò „ connumerandus. Ingens Metropolitae regendae in eo cura fuit, „ amor in patriam, ac in veteris disciplinae violatores odium, cujus acrior ipse vindex semper fuit: unde „ quod ad eò propositi tenax, ac jurium Metropolitae assertor, „ multos tam Romae, quam in Gallia „ æmulos sibi comparavit. Cæterum

„ scripta ejus aequè pietatem spirant „ ac eruditionem, horumque varietas, ingenii ubertatem arguit, ad „ huc caritatis ejus ac profusae munificentiae apud nos prostant monumenta, quae tanti viri nomen æternum conservabunt. „

Liber IV. spatium octoginta annorum percurrit, plenum variis casibus, atrox Normannorum praeliis, discors Odonis ambitione regnum usurpantis, ipsa etiam cum Normannis constituta pace saevum, quorum conversioni Heriueus XXXV. Archiepiscopus praeter ceteris incubuit, antecessore ejus Fulcone, laudatissimo Praefule, à Sicariis trucidato, quod Cœnobium, ne in profani Principis Baldvini Flandriae Comitum pervenirent, regenda suscepit. Illud memoratu indignum, quod Hugo, filius Heriberti Comitum, puer quinquennis cleri suffragio insulas Remenses obtinuerit. Sic tum primum contigit in Ecclesia Dei videri monstrum, nusquam hactenus visum, vel auditum, imò nec mente conceptum, ut loquitur E. C. Baronius, cum praedictus Hugo puer nondum quinquennis esset, nondum alicujus interioris ordinis capax, vixque loqui sciens. Ultimo libri capite quod est XXVIII. viri pietate & doctrina insignes, qui Remis sub Artaldo Archiepiscopo, in Hugonis exauctorati locum successore, floruerunt, recensentur. Praeful is fuit ingentis ac erecti animi, strenuus, acer, & variante fortunâ sibi semper similis, in Reges, quos unxerat, obsequio clarus, ac titulorum, Comitum scilicet, & summi Cancellarii praerogativa sublimis, felix, si alio vixisset seculo, nec tot sibi infensos sentiret Principes, implicitosque successus in afferendis sui Episcopi praediis, quae tamen ab invasorum manibus fortiter erepta, suis reliquit successoribus. Guibertus (*Lib. 1. de vita sua c. 22.*) Abbas de Novigento illud veluti dignum miraculo refert de eodem Artaldo, quod à Manasse Archiepiscopo, vel certius à Monachis S. Remigii didicisse se asserit, nimirum cum pro restauratione aedificiorum aggeres moverentur, inter rudera sepulchrum ejus tandem fuisse relictum, in quo de corpore ejus, seu vestibus nihil repertum est, praeter planetam solam, quae cum illa oculis astantium apparuisset, manifestissimum indicium fuit, cum corpore non tabuisset, nam si corpus ejus ibidem putruisset, tabes utique casulam corripisset.

rupisset, unde corpus, quod Deo placuit, à suo loco exportatum opinatur Guibertus, ut sentit de quodam Monacho aliò pariter translato, cujus paulò antè meminerat.

Ad calcem Tomi I. subnectitur Epitome Chronicon celebris Monasterii S. Nicasii Remensis O. S. B. initia, dignitatem, successus, ac restorationes ad nostrum hoc seculum continens.

Tomi II. Librum I. illustrant insignes aliquot Archipraefules. Primus eorum est Adalbero, Godefridi Comitum Arduennae filius, qui ut Canonicos ad canonicæ disciplinae observantiam revocaret, ad simul convivendum, & ut claustrum ambitu horum habitacula coercerentur, vehementer hortatus est. Cura deinde illi praecipua fuit de scholis Remensibus in pristinum splendorem restituendis, quibus Gerbertum, Monachum Floriacensem, sui seculi oraculum, & in Mathematicis nulli secundum praefecit. Franciae creatus Archicancellarius perfidiae ac infidelitatis insimulatus fuit, quod Ottoni Imperatori faveret: de qua tamen labe se purgavit. Hugonem Capetum Remis unxit in Regem 5. Nonas Julii an. 987. qui Cancellariatûs dignitatem ei asseruit. Ex labore verò obsidionis Laudunensis urbis, cui cum Rege Hugone interfuit, in morbum coniectus, & Remos reductus in lectione S. Scripturae & Boethii exhalavit animam. Successit Arnulfus Princeps regio stemmate ortus, cujus crimen de prodicione Remensis civitatis cum à Gerberto, qui eidem (ut quondam Adalberoni) erat ab epistolis, dolose proditum fuisset, ab Episcopis & Rege exauctoratus fuit, Gerberto in ejus locum substituto. Hic verò non amplius tres annos Remensem Sedem occupavit. Postquam enim Arnulphus autoritate Summi Pontificis sedi suae restitutus fuit, Gerbertus relicto Francorum regno se totum Ottoni Germaniae Regi addixit, comitatûsque est eum in Italiam, ubi cum aliquantisper Ravennae constitisset, mox ejusdem civitatis Archiepiscopus à vita migravit, in cujus locum, petente Clero & populo ac Regis consensu Gerbertus subrogatus est. Sed & hic statim post Gregorii V. obitum, cogente eodem Imperatore, apud quem gratiâ plurimum valebat, summum adeptus est Pontificatum, mutatoque nomine Sylvester secundus dictus est, de quo Hel-

galdus in vita Roberti Regis tradit eum de se ita in R. litera luisse: Scandit ab R., Gerbertus in R., post Papa viget R. Sub Guidone XLII. Archiepiscopo S. Leo IX. Pont. Max. in Ecclesia Archimonsasterii S. Remigii à se dedicata Concilium celebravit, quo constituti Canones in Simoniacos, praesertim & incestuosos. De Gervasio autem Guidonis successore illud memorabile, quod Philippum I. Remis unxerit in Regem.

Liber II. Gestas Remensium Archiepiscoporum ab excessu Gervasii ad Henricum Ludovici VI. Francorum Regis filium exponit. Oblivione potius, quam memoriâ dignus est Manasses hujus nominis primus Archiepiscopus. Praeterquam enim, quod fuerit Simoniacus, alia nefanda dixit, & fecit. Cujusmodi illud: *bonum esse Archiepiscopatum Remensem, si non inde Missas cantari oporteret*: quod impiè dictum in piorum animos grave scandalum ingeneravit, unde multi, inter quos sanctus Bruno Canonicus Remensis, mundum pertæsi, reliquis opibus ac beneficiis ecclesiasticis in eremum secesserunt. Manasses verò in Concilio Augustodunensi primum damnatus, tum in Lugdunensi exauctoratus, huc illucque oberrans sine communionem postremo defunctus est. Memoratu digniora sunt Gestas Urbani II. Summi Pontificis, tanquam Remensis olim Ecclesiae sodalis, quae cursim tamen author tantum attingit. De Callisto verò secundo, Summo Pontifice commemorat, quod Concilium Generale Remis coactum celebraverit, cujus seriem, apparatus, resque in eo discussas ex Orderico Vitale Lib. XII. Historiae Ecclesiasticae repraesentat, & graphicè depingit. Henricus Imperator indignè ferens, se in eodem Concilio, praesente Ludovico Francorum Rege, à Callisto Papa, ob sacrilegia turpiter à se perpetrata, fuisse excommunicatum, Remensem urbem solo aequare constituit, à cujus tamen obsidione vix inchoata à Ludovico Rege cum dedecore rejectus fuit. Aliud iterum Concilium Remis sub Innocentio II. aliud sub Eugenio III. celebratum fuit, quid in utroque gestum sit, ab auctore non taceatur.

Librum III. idem orditur ab Henrico Ludovici Grossi Galliae Regis filio, & ex Monacho Cisterciensi Archiepiscopo Remensi, cujus insigne fuit studium in Schismaticos pro Alex-

andro III. Ejus successor Willelmus Philippum Ludovici filium inauguravit, à quo Dux & primus Par Franciæ institutus fuit. Romam verò ad Concilium Lateranense profectus Cardinalis creatus est. Post reditum ad regni ministerium anno 1183. à Rege admotus, Remensibus Archiepiscopis Reges inungendi prærogativam asseruit. Hemburgæ etiam Canuti Regis Daniæ sorori, quam Philippus Rex delegerat sibi uxorem, Ambiani regium diadema imposuit. Ab ejus obitu Guido Parè ex Monacho & Abbate Ordinis Cisterciensis Cardinalis Prænestinus Remensi Ecclesiæ ab Innocentio III. præfici meruit. Sub Guillelmo de Janivilla LIV. Archiepiscopo, Dominicani, Franciscani, & Clarissæ domicilium Remis collocârunt. Ipse verò Guillelmus cum his viris Religiosis, maximè Dominicanis, sumpta adversus Aibigenes cruce, conversioni eorum strenuè incubuit. Cùm subinde verò hi Religiosi mendicantes officii Pastorum se immiscendo motus in Ecclesia concitassent, eapropter Concilium Remense sub Petro Barbet LIX. Archiepiscopo habitum fuit.

Libri IV. initium est Roberti LX. Archiepiscopi Præfulatus, eo nomine etiam notandus, quòd illo durante Clemens V. Romanam Curiam in Galliam infautis avibus traduxerit, perculso reliquo Christiano orbe, & indignante Italia, ubi septuaginta & amplius annos hæsisse dicitur, haud absque veteris disciplinæ jactura; inde enim Reservationes, Gratia-expectativæ, & decimarum prorogationes in plures annos. Joannes verò de Vienna LXII. Archiepiscopus, primus Archiepiscoporum Papæ reservationibus sedem Remensem adeptus, ad Residentiam à Capitulo compulsus est. Sub Ludovico XI. Galliæ Rege, Pragmatica sanctione abrogata, altiores malum radices egit, Sacerdotiis & Abbatibus passim in comendam datis, de quibus patheticè Massonius Lib. IV. Hist. Franc. *O incestuosas Beneficiorum perpetuas commendationes! quo errore Gallia in funestum pæne morbum incidit; absentibus enim Episcopis, & Monasteriorum legitimis verisque Patribus, oves deglubi necesse est, templa dirui, disciplinam ruere, plurimos ab Ecclesia abigi, literarum studia deseri, quæ mala quotidie in Gallia videmus, & aulicos, corruptissimum hominum genus, pingue-*

dine ecclesiastica inflatos tumescere, undique & emi passim sacerdotia, cum simonia esset, hodie industria censetur. Sed ejusmodi homines immortalis Deus, & si serò, graviter tamen ulciscetur; nec intelligunt cæci Reges, cæcique Pontifices irato Deo fieri hoc impune commercii genus, quod patiære an facias perinde est. Si sunt mores hujus sæculi, ut perinde sit Abbatem esse, ac profami cujusdam domini dominum.

Primus Archiepiscoporum, quem vi Concordatorum Rex Galliæ ad insulas Remenses promovit, fuit Johannes à Lotharingia Cardinalis, qui aliquot post annis Archiepiscopatum abdicavit, quò Carolus à Lotharingia donatus omnes optimi & vigilantissimi Pastoris numeros implevit. Successorem habuit Ludovicum à Guiffa, quem Henricus III. ob Caroli merita ex eadem Serenissima Domo Remensi Ecclesiæ Antistitem dedit, subinde verò Blesis immaniter trucidari curavit; non impunè tamen, Deo immeritam Ludovici necem violenta ac funesta Henrici morte post annum vix elapsam ulciscente.

Ad calcem præstantis hujus ac lectu dignissimæ Historiæ Compendium historicum quarundam Ord. Cisterc. & Præmonstrat. Abbatiarum subjicitur.

DIONYSII SAMMARTHANI, Presbyteri & Monachi è Congr. S. Mauri *Gallia Christiana in Provincias Ecclesiasticas distributa, qua series & Historia Archiepiscoporum, & Abbatum Franciæ, vicinarumque Ditionum ab origine Ecclesiarum ad nostra tempora deducitur, & probatur ex authenticis Instrumentis ad calcem appositis.* Opus tomis minimùm decem comprehendendum, quorum sex hætenus lucem viderunt: primus prodiit Parisiis ex Typographia Regia anno 1716. II. an. 1720. III. an. 1725. IV. an. 1728. V. an. 1731. VI. an. 1739. Operi universo docta præfatio præmittitur, in qua post expositam cùm utilitatem tum difficultatem Novæ Galliæ adornandæ Cl. Author de ordine, quem sibi in ea servandum præstituerit, in hæc verba differit. „Quadripartita „fratrum Sammarthanorum Gallia „Christiana primo Tomo Archiepi- „scopos exhibet; secundus & tertius Tomus continent episcopos: „quartus denique abbates & abbatissas. Archiepiscopatus, episcopatus, & abbatia recensentur ordine alphabetico. Hunc quidem ordinem

„dinem secuti fumus in archiepiscopatus, ad vitandas controversas, quæ inter plurimas metropoles de primatu motæ sunt, acriusque fuerunt agitatae. At incongruens visum est episcopatus à suis metropolibus divellere; itémque abbatias, nulla ratione habitæ diocesis, ad quam pertinent, seorsum ad ultimum tomum amandare. Itaque satius existimavimus unâ eadémque serie de metropolitanis ecclesiis, & de præsulibus, qui eas rexerunt, differere, tum de singulis episcopatus cuique metropoli subjectis, eorúmque antistitibus; quibus etiam præpositos, decanos, seu eos, qui alio nomine primam in capitulo cathedralis ecclesiæ gerunt dignitatem. Tandem abbatiarum abbatiumque & abbatissarum historiam ad singulas revocamus dioceses. Ita fit, ut uno eodémque conspectu, quidquid ad metropolis historiam pertinet, lector contempletur. Singulis provinciis præmissimus tabulam geographicam, ex qua civitatis archiepiscopalis, episcopaliûmque urbium provinciæ, nec non abbatiarum, & præcipuorum locorum situs facile dignoscatur. „Atque ex his perspicuum habetur, prouderent à Dionysio Sammarthano factum fuisse, quòd ordinem ab eo diversum, quem Fratres Sammarthani in antiqua Gallia Christiana tenuerunt, instituerit. Ut ne verò sit, qui dictis fidem abrogare, vel certè quidem ea in dubium vocare ausit, instrumenta in medium profert, quibus fidem faciat. Uniuscujusque verò tomi instrumenta ad calcem edi curavit, ut ad manum sint consulere volenti. De eorum authentica ita loquitur: „Porro invictum penè argumentum sinceritatis plerarumque chartarum duci potest à subscriptionum convenientia. Quippe cùm eas consistet non recens confictas, sed à plurimis sæculis exaratas esse, quò tempore nulli habebantur episcoporum & abbatum indices simul collecti; qui fieri potuisset, ut horum instrumentorum fabricator subscriptiones tot episcoporum, tot abbatum, qui in locis dissitis & parùm notis federunt, tam scitè finxisset, ut singulorum ætati convenirent. Exempli causa in Hugone episcopo Nivernensi dabimus novum Concilium Cabilonense an. 1604. cui P. Ziegebauer Hist. P. IV.

„subscribunt multi episcopi sedium „ab invicem valde distitarum, Sedunensis, Lutevensis, Meldensis; & „abbates Balmensis, Iciodorensis, „Ferrariensis &c. quos certò constat „hoc anno 1064. præfuisse. Quo „verò pacto hujus instrumenti auctor „tam sagaciter divinavit hos præfuisse „les tunc vixisse, neque enim ad „manum habere potuit catalogos „episcoporum, & abbatum, ex quibus hæc describere licuisset? „Antequam verò Cl. Author præfationem clauderet, lectorem monitum esse voluit, nonnullos viros doctos, post promissas suas animadversiones in quædam Galliæ Christianæ Fratrum Sammarthanorum loca, spem ipsius, quam diu verbis aluerant, re ipsa tandem eluisse. Has forsitan observationes repositas sibi servant, ut iis utantur, ad aliquos errores (inquit) nostro in opere carpandos. Hunc tametsi prorsus incivilem agendi modum, minimè molestè feremus, dummodò veritas, quamvis per invidiam, elucescat.

Et verò fuit, qui non tantum in scirpo nodum quæreret, sed novæ Galliæ Christianæ à Benedictinis adornatæ haud majus statueret pretium, quam quod antiquæ Fratrum Sammarthanorum Galliæ attribuitur. Quà verò censura vir ille vel livorem vel ignorantiam suam prodidit. Unde Benedictini Monitum Tomo VI. præmissum his verbis optimè concludunt: „In summa qui laceffere nos non cessant precamur, ut quadripartitam Sammarthanorum Galliam à Clero sic prædicatam cum nostris qualibuscunque elucubrationibus conferre non graventur, attendant, nos quæ scimus loqui, non excogitare, sed ut plurimum, ab aliis exscripta ferre, & ad nos missa reddere, meminerintque illius Horatiani:

Sin melius quid babes, arcesse, vel imperium fer. Lib. I. ep. v.

Moguntinæ Ecclesiæ in Germania Primariæ plures habemus Scriptores Benedictinos, eosque veteris ævi. Et quidem De Præeminentia Ecclesiæ Moguntinæ ad Petrum Archiepiscopum olim scripsit *Hugbertus*, cœnobii Bliedensstadiensis, D. Ferrucio dicati, Monachus. Vid. Trithem. part. 2. Chron. Hirsaug. ad an. 1313. pag. 135. De Episcopis & Archiepiscopis Moguntinis generatim egere, Joannes S. Albani Monachus, qui circa an. 925. claruit. Scripsit enim ad *Hildebertum* B b b 2 Archi-

Archiepiscopum *Chronicon*, sive *Historiam Antistitum Moguntinensium* Libris II, quorum prior continebat successiones, & gesta tredecim Episcoporum, à S. *Crescente*, qui primus fuit, usque ad *Gerliebium*, qui illorum extitit ultimus; posterior verò successiones & acta duodecim Archiepiscoporum, à S. *Bonifacio*, qui primus eorum fuit, usque ad dictum *Hilbertum*, qui illorum erat XII. *Trithemius* l. d. parte I. ad an. 925. p. 66. Similiter *Theodericus*, itidem S. Albani Monachus & Scholasticus, *Successiones & Gesta Archiepiscoporum Moguntinensium usque ad sua tempora brevi & utili compendio continuavit*. Vid. idem l. d. ad an. 925. pag. 127. *Mathias Dieffenbach*, Monachus in cœnobio D. *Jacobi*, quod Moguntiae in monte specioso est, catalogo Abbatum hujus Monasterii Episcoporum, & Archiepiscoporum seriem usque ad sua tempora præmisit. Manuscr. est *Joanni Cratoni Hiegell*, Poliastro Confluentino; cujus beneficio sibi eam tractare licuisse scribit *Georg. Christian. Joannis* in præfat. ad Volumen I. *Rer. Mogunt.* De uno alteroque speciatim, & quidem S. *Aurei* miracula *Goswinus*, Moguntiae ad D. Albani Monachus, libro peculiari recensuit. *Sigebardus*, in eodem cœnobio Monachus, ejusdem S. *Aurei*, & S. *Justinae* historiam lectionibus seu Capitulis XX. absolvit. S. *Maximi* vitam Jo. *Trithemius* conscripsit, quam deinde *Surius* in tomum V. de Sanctis retulit. S. *Bonifacii* vitam dedere *Wilibaldus*, *Othlonus*, *Ruthardus*, & carminicè Lib. II. *Meginfridus* Fuldenfis. S. *Lulli* vitam idem *Meginfridus* versu scripsit. Soluta verò *Anonymus* quidam in codice Gemblacensi, quem *Mabillon Sigebertum*, ejus loci Monachum fuisse suspicatur. Tandem ipse modò laudatus *Mabillonius* de S. *Lullo* Elogium historicum Actis Sanctorum Ord. S. B. inferuit Seculi III. Parte II. B. *Rabani* vitam consignavit *Rodolphus*, Fuldenfis; S. *Sonderoldi* vitam & passionem aliquoties jam citatus *Meginfridus* descripsit. *Hilberti* vitam idem *Meginfridus*. Vide plura apud laudatum *Georg. Christ. Joannis* l. d.

JOANNIS MABILLONII *Dissertatio de Germaniae ad Fidem accessione, deque Ecclesiis Cathedralibus, & literarum Academiis in ea institutis, ac de cultu soli Germanici per Benedictinos.*

Extat Præfat. ad Acta SS. Ord. S. B. Sec. III. Part. I. §. II. III. IV. V.

§. II.

Scriptores Historiæ Religiosorum Ordinum.

B. PETRI DAMIANI Opusculum De Ordine Eremitarum & facultatibus Eremitarum Fontis Avellani. Extat Opp. Tom. III. inter ejusdem Opuscula ordine decimumquartum.

— EJUSDEM Liber De sua Congregationis Institutis ad Stephanum Monachum l. c. n. xv. Fuit S. Petrus Damiani Eremita Benedictini Instituti, & habuit Congregationem quandam Eremitarum, qui quidem exceptis quibusdam statutis strictioribus, additi erant regulæ S. Benedicti, ut pervium erit legenti libros modò recensitos, ubi multa statuuntur juxta præscriptum regulæ S. Benedicti, & cap. 18. de sua Congregationis statutis hæc habet: *Enim verò nos omnia hujus institutionis præcepta minutius non describimus, sed multa, quæ & nobis passim occurrunt, ex studio præterimus. Quicquid enim nobis in divi Benedicti Regula, quicquid in Institutis, sive Collationibus Patrum est dictum, huic committere disciplinæ perpendimus.* Vid. *Aug. Menard.* in *Menolog.* Observat. lib. I. p. 202.

HERMANNI Monachi Liber de Origine & incremento Præmonstratensis Ordinis extat in Appendice ad Opera V. *Guiberti* de Novigento à Luca *Acherio* publici juris facta Parisiis 1651. Floruit Autor seculo XII. ad dignitatem abbatialem in Monasterio Tornacensi evectus, quâ tamen, cum gravi morbo ex apoplexia ægrotare cœpisset, se ipse abdicavit. Sanitati restitutus iter in terram sanctam instituit, ac in patriam redux varia elucubravit, à nobis suo loco commemoranda.

GODEFRIDI Abbatis *Vindocinensis* ad *Robertum de Ardenello Fundatorem Ord. Fontis Ebraldensis* Epistola. Et si *Robertus* Ecclesiam vitæ sanctimonia illustrârit, & ab obitu suo miraculis claruerit, eum tamen amicum suum *Godefridus Abbas* in Epistola 47. his verbis redarguere non dubitavit: „Foeminarum quasdam, ut dicitur, „nimis familiariter tecum habitare „permittis: quibus privatim sæpius „loqueris: & cum ipsis etiam & inter ipsas noctu frequenter cubare „non erubescis. Hinc tibi videris, „ut.

„ut afferis, Domini Salvatoris dignè bajulare crucem, cum extinguere conaris malè accensum carbonis ardorem. Hoc si modo agis, vel quando egisti, novum & inauditum, sed infructuosum martyrii genus invenisti. Hanc epistolam à *Roscelino* hæretico confictam, & *Godefrido* suppositam peculiari dissertatione docet *P. de la Manisferme*, quam recenset *le Journal des Savans* die 22. Juin 1682. pag. 226. 227. 228. sed ejus rationes discutit *Natalis Alexander* *Histor. Eccl.* Tom. V. pag. 795. dissertatione peculiari, & nullius esse ponderis demonstrat, non sine gravi reprehensione, quòd *Jacobum Sirmondum*, qui eam Epistolam unâ cum reliquis *Godefridi Vindocinensis* Operibus fideliter edidit, impietatis & imprudentiæ postulare minimè dubitaverit.

JOANNIS SCHLITTPACHER, Prioris Mellicensis in Austria, *Scriptum de Ordinibus*, qui militant sub regula S. *Augustini*, *Benedicti*, & S. *Francisci*, eorumque habitibus. Extat inter Mss. Codd. Bibl. Mellicensis, quam vide pag. 408.

JOHANNES BOSTONUS, Benedictinus Anglus, scripsit c. an. 1410. *Speculum Cœnobarum* lib. III. quibus Monachorum initia & progressus ostendit, quòsque Ant. *Hallus Oxonii* 1728. publicavit. Vide recensione in *Act. Erud.* Lips. tom IX Supplem. p. 181.

JOHANNIS TRITHEMII Abbatis *Spanheim.* libri II. *de Carmelitis*, quorum primus agit *De laudibus Ordinis Fratrum Carmelitarum*, sive de *Ortu* ejus, atque *progressu*; secundus verò *Catalogum Virorum Illustrum* ejusdem Ordinis complectitur. Qui eodem anno (1493.) Moguntiae impressi sunt ad instantiam Joannis *Lapicidæ*, Prioris Colonienfis, & *Jacobi Cuche*, Lectoris ejusdem Ordinis in *Crucenacensi* Collegio. Recusi deinde sæpius fuerunt, *Antverpiæ* 1570. in 8. *Florentiæ* 1593. in 4. cum notis *Petri Lucii*, *Belgæ Carmelitæ*, & sine illis inter Jo. *Bapt. Mantuani* Opera tomo IV. pag. 250. seq. *Coloniæ* 1614. in 8. *Lugduni* liber Primus 1639. in fol. in *Antonii Alegre* *Paradiso Carmelitici* decoris. Iterum *Coloniæ* 1643. in 8. cum *Auberti Miræi* & *Joannis Carthegenæ* scriptis ejusdem argumenti. Post tot verò editiones *Dorschæus* in suo *Syll. Sem. Miscell.* pag. 100. cum quibusdam aliis

Trithemio hunc partum abjudicare sustinet. Sed actum agit. *Trithemium* enim de laudibus Ordinis Carmelitarum scripsisse, recepta apud eruditos opinio est, altisque adeò eorum in animis defixa radicibus, ut frustra *Dorschæi* argumentis labefactata fuerit. Unde *Cl. Menkenius* in sua Bibliotheca semel atque iterum (pag. 807. & 855.) *Trithemium* illius Operis Authorem esse perhibet. Mihi ne minimus dubitandi locus relictus est, postquam *Trithemii* librum de *Miraculis* ad invocationem B. V. M. in *Urticetano Carmelitarum Monasterio* juxta *Helbrunense* Oppidum legi. Extat verò inter ejus Opera *Pia & Spiritualia*, à Jo. *Bufæo* S. J. edita *Moguntiae* in fol. an. 1605.

PETRUS RICORDATUS, sive *Calzolarius*, *Tuscanus*, *Bugianus*, sanctæ *Mariæ Florentinæ* primùm Monachus, tum Prior in Monasterio sancti *Pauli* extra mœnia *Romæ*, *Monasticam Historiam* Italicè conscripsit, eamque *Florentiæ* edidit apud *Laurentium Torrentinum* an. 1561. in 4. & iterum *Romæ* apud *Vincentium Accolti* anno 1575. in 4. Ad hoc autem opus conficiendum in nobilioribus *Italiæ* urbibus, *Romæ*, *Venetis*, *Patavii*, *Mediolani*, *Florentiæ*, haud parvo tempore, viginti nimirum annorum spatio, est commoratus, ut reconditarum rerum cognitiones nullis parcens laboribus, undique colligeret. Itaque ab exordio nascentis *Ecclesiæ* repetita *Monastici* Ordinis institutione, *Græcos*, *Latinosque* celeberrimos *Patres*, ac *Principes*, qui sese *Monasticæ* Vitæ addixerunt, accuratè recenset, præcipuè verò ex Ordine D. *Benedicti* *Viros* sanctitate, ac literis illustres, *Pontifices*, *Cæsares*, *Reges*, aliòsque *Dynastas*, qui nostrum *Cucullum* induerunt, singulari diligentia enumerat, atque lepidissimis digressionibus magna legentium voluptate describit, *Urbium*, *Regionum*, *Populorum*, *Familiarum*, *Temporum*, *Monasteriorum*, *Principum*, *Antistitum*, *Historias*, *Genealogias*, *Origines*, aliàque tum sacra, tum prophana documenta addit, ita ut quamvis hoc etiam Opus, ut cunctis ferè hominum lucubrationibus evenit, suis erroribus minimè careat, severioris nimirum critici examinis defectu, quod utique *Ricordati* tempore non adeò rigidum erat, sicut in præsens, attamen si argumenti nobilitatem, operis magnitudinem, & economiam, styli candorem, sermonis

elegantiam, & eruditionis copiam spectemus, plurima sanè laude illud minimè fraudabimus. Celebratum quidem fuit hoc Opus non solum à Tito Prospero Martinengo, Laurentio Lucalberti, aliisque ejus ævi nobilibus Poëtis, sed etiam à celeberrimis Matronis ac Poëtis, Livia nempe Martia de Placidis Senensi, & Laura Battifera de Ammanatis Urbinatæ, quod certè eò est præstantius, quò rarius. *Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 136.* Nec Joannes Mabillonius in Bibliotheca Ecclesiastica §. xxii. dubitavit, *Petrum Ricordatum* celebrioribus Historiæ Monasticæ Scrip- toribus annumerare.

CAROLI FERNANDI è Congr. Ca- falis Benedic-*t*i *Laus Ordinis Patrum Carmelitarum* memoratur à Valerio Andrea in *Bibl. Belg.*

FRANCISCUS RADES de ANDRADA, Hispanus, Toletanus, si Thomæ Tamaio de Uargas fides, Theologiæ Li- centiatus, & Ordinis Equestris Cala- travenfis Sacerdos, Prior dein Cœno- bii O. S. B. in Urbe Giennensi, ac Sa- cellanus Philippi II. Regis, optimæ fidei & exacti judicii scriptor, insigne scripsit Ordinum Equestrum Opus

Chronica de la tres Ordenes y Ca- vallerias de Sant Jago, Calatrava, y Alcantara. i. e. Chronicon Ordinum trium Equestrum S. Jacobi, de Calatrava, & Alcantara inscriptum, & Toleti anno 1571. in folio impressam. Præclara sunt elogia, quæ Radesio nostro in scriptis suis suspenderunt Duumviri Hispanarum antiquitatum, *Gundisalvus Argote Molina, & Ambrosius Morales*; Prioris (d) verba ita jacent: *El Licenciado Fr. Francisco aviendo en su Historia de las tres Ordenes descubierto mil lendezas con estilo muy decente à la narracion de su Historia, ha puesta à toda nuestra nacion en grande denda. i. e. Licenciatus Fr. Franciscus ostendit in sua Historia trium Ordinum mille elegantias, stylo narrationem suæ Historiæ condecens; omnem nostram nationem illustravit.*

Morales (e) autem sic de nostro cenfet: *Francisco Rades es autor, à quien ningun Escritor de las Cosas de Espanna excede en verdad y diligencia. Salazarus* etiam noster inter Ordinum Eque- strium scriptores palmam Radesio de- ferre haud dubitat. Vid. *Gerhard. de Franckenau Bibl. Hisp. Geneal. Her- rald. pag. 140.*

FRANCISCUS LA BARR, Prior in- signis Monasterii Aquiscinctini in Bel- gio scripsit sub an. 1640. *Historiam Monasticam* in partes octo & volumi- na tredecim digestam, eadem com- plexus *omnium fere Ordinum Monasti- corum institutiones, illustratumque viro- rum, qui fuerunt ab initio nascentis Ecclesiæ, usque ad viros præclaros In- stituti Cisterciensium, item plurimorum monasteriorum, & Primariorum nomi- na Abbatum.* Vastum illud Opus vidi ego, inquit Godefridus Henschenius, propriâ Collectoris manu descriptum in Aquiscinctino Cœnobio: habeo au- tem totidem voluminibus in Musæo nostro transcriptum; neque enim auferri ipsum à se Aquiscinctini Mo- nachi volebant; magni autem sua in- teresse credebat Rosweidus, ipsum habere integrum promptumque ad manum, jam tum conceptum men- te habens Opus, quod eo mor- tuo parturire Bollandus cepit. Ita Henschenius in Commentario prævio de Scriptor. vitæ B. Odonis Abbat. Tornac. & Ep. Camerac. die 11. Janii Tom. III. pag. 911. col. 1. Nunquam verò vir doctissimus huic Operi locum suo in Musæo concessurus fuisset, nisi magna refertum eruditione cognovif- set, quod cum sibi tum aliis suis Sodalibus in illustrandis Sanctorum Actis non minimum præstare usum posset.

CONSTANTINI CAJETANI Abba- tis S. Baronti, è Congr. Casin. *De Religiosa S. Ignatii, sive Enneconis, Fun- datoris Soc. Jesu per Patres Benedic- tinos institutione* l. 1. Venetiis an. 1641. apud Christophorum Thomasinum. Contra hunc libellum scripsit P. Joannes Rho Soc. Jesu, edito libro, quem appellavit *Achates ad Constantinum Ca- jetanum*, sed utrumque legi Sac. In- dicis Congregatio prohibuit. Verum quidem est Librum de S. Ignatii sive Enneconis religiosâ Institutione ad- ulteratum & corruptum ab aliquone- bulone, impressum fuisse. Quamob- rem ipse Abbas Constantinus illum (sic impressum) respuit, tanquam Benedictino Monacho, eoque Præ- sule indignum, Casinensi Familiæ, quæ D. ipsum Ignatium in vivis agen- tem humanitate ac cultu maximo Ca- sini, & apud Albanetam, alibique profequuta est, injurium, & denique venerationi, quæ Divo ipsi debetur Ignatio, haud satis congruum. Ex- cerpta ex supplici libello, quem eade

rc

re Innocentio X. Pont. Max. & Emi- nentiss. S. R. E. Cardinalibus Cajeta- nus obtulit, affert Armellinus in *Bibl. Scriptorum* è Congr. Casin. part. 1. pag. 128. Cæterum de Abbatis Cajeta- ni & P. Rho libellis sic in Indice li- brorum prohibitorum habetur pag. 427. juxta editionem Romanam an. 1711. „ *De Religiosa S. Ignatii sive Enneconis Fundatoris Soc. Jesu per P. P. Benedictinos Institutione, quem ipse Ab- bas Constantinus tanquam suppositum, sive adulteratum pro suo non agnoscit.* „ Achates verò Joannis Rho absolute & sine ullo additamento ibidem pro- hibetur.

-- EJUSDEM *De antiquitate Regulæ, & Ord. Canonicorum Regularium S. Augustini Lib. I.* Qui liber extat etiam in Bibliotheca Monasterii Ordinis no- stri S. Michaëlis Archangeli Montis Caveosi in Apulia cum hoc titulo: *De Antiquitate Canonicorum Regularium S. Augustini Commentarius Apo- logeticus ad SS. Patrem Benedictum omnium per Occidentem Monachorum Patriarcham & Legislatorem.* Constat triginta duobus capitibus, in quibus evincitur, ante annum millesimum Regulam Canonicorum Regularium, illòsque Mundo ignotos omnino fu- isse, & impugnatur præcipue Penno- tus Canonicus Regularis in sua Hist. tripart. Hæc Constantinus, quæ qui- dem ego, ut meum est institutum, sincerè narro, inquit Marian. Armell. *Bibl. Casin. part. 1. pag. 129.* sed non ita tamen, ut satis agitata ab utrius- que partis Scriptoribus tum antiquis tum recentioribus hisce de rebus con- troversias, denuò refricari iterumque suscitari velim. Utinam cœpissent nunquam, vel alia saltem ratione per- tractatæ fuissent.

PETRUS PAULUS GINANNI scri- psit Italicè *Historiam Canonicæ Portu- ensis* usque ad reformationem *Frisio- nariæ* nuncupatam an. 1420, perdu- citque Historiam ejus Cœnobii usque ad an. 1566. Vid. Armell. l. c. pag. 132.

JOANNES de MEDINA, Monachus Cœnobii Salmantinae urbis Vincentio Martyri sacri edidit *De la Orden, que en algunos pueblos de España se à puesto en la limosna par el remedio de los ver- derados.* id est: *Ordo constitutus apud aliquos Hispaniæ populos ad elargien- dam pauperibus eleemosynam.* an. 1545. Salmanticae apud Joannem Juntam in 4. Nic. Ant. Bibl. nov. Hispan. pag. 566. qui non satis explicat, an Ordo

iste sit verè Religiosus, an pia tantum Laicorum Sodalitas.

PLACIDUS PUCCINELLUS, Ab- bas Titularis è Congr. Casin. scripsit Italicè *Historiam Originis & Suppres- sionis Ordinis Humiliatorum.* Opus Mf. vide Armell. part. 2. p. 155.

VITALIS TERRA RUBEA è Congr. Casin. *Laudes V. P. Josephi à Matre Dei Fundatoris Patrum Piarum Schol- arum* celebravit. Italicè. Oratio fu- nebris Florentiæ habita, ibique typis excusa, sed annus impressionis & im- pressoris nomen desideratur. Armell. *Bibl. Casin. part. 2. Lit. V. p. 33.*

LUDOVICI BULTEAU è Congreg. S. Mauri *Essai de l' Histoire monastique d' Orient.* Id est: *Specimen Historiæ Monasticæ Orientis in 8. Parisiis 1678.* apud Petrum de Bats. Authoris scopus eò collineat, ut originem atque in- crementa Statûs Monastici ea in or- bis regione, disciplinam primi cujus- vis Instituti, foundationem celebrium magno numero communitatum, Vi- tas & Maximas Patrum Eremitæ, atque aliorum complurium Sanctorum Ab- batum, & simplicium Conventua- lium describat: quæ univèrsa ex veteribus, omniumque maximè sinceris monumentis eruit. Non absimile vero est visum Domno Bulteau, quòd Mo- nachi, quin etiam Monasteria primis Ecclesiæ tribus seculis extiterint: in exemplum Therapeutas adducit, quorum tamen in Christum fidem ipse in dubium vocat. Sunt, qui statûs Monastici antiquitatem testimonio S. Dionysii Areopagitæ comprobare vo- lunt: is enim in libro de Hierarchia cæremoniarum meminit, quæ in su- sceptione Religiosorum observandæ veniunt: verum cum hujus Operis author non ab omnibus S. Dionysius agnoscat, nequit ad tantæ verustatis originem Ordo, utut cæteroquin inclutus referri. Enumerantur S. The- cla, S. Zenaris, & aliquæ aliæ ope- rà S. Pauli conversæ, veluti primæ inter Virgines, quæ religiosæ vitæ professionem emisissent. Exemplo S. Eugeniæ ostenditur, quòd in Ægypto monasteria altero jam seculo Æræ Christianæ fuerint. Communior sen- tentia est, quæ Monasticæ vitæ insti- tutionem à S. Pachomio Abbate de- ducit. Le Cerf. *Bibl. Hist. Crit. p. 54.*

CAROLI STENGELII, Abbatis An- hufani XIV. Ord. Fundatores cum fig. Augustæ Vindel. in 8. an. 1614.

GERHARDI HAGEMANNI *Disserta- tio de Ordinibus Militaribus*, præcipue de

(d) In Præf. Operis sui Nobleza del Andalusia.

(e) Discurso de las antiguedades Lib. IX. Cap. 7. pag. 240. fin.

de Equitibus Rhodiis, hodie Meliten-
sibus, Templariis, & Teutonicis. Ex-
tat in libro Authoris de Nobilitate lib.
2. tit. 20. p. 358. seq.

D. ANTONII JOSEPHI MEGE è
Congr. S. Mauri *Dissertatio de origine
Statûs Monastici, ac Regulis, quæ an-
te Regulam Benedictinam in usu fue-
runt.* Habetur in præfatione ad Com-
ment. in Regulam S. Benedicti. 4. Pa-
risiis 1687. Idem Author multa scitu
digna profert de Sanctimonialibus, &
Abbatissis in Dissertatione de origi-
ne, prærogativis, & commodis Vir-
ginitatis. 12. Parisiis an. 1655. le Cerf,
pag. 351.

JOANNES MABILLONIUS Præfat.
in Tom. I. Actorum Ord. S. B. agit
de *Monachorum Origine, statu, &
Regulis in Occidente ante S. P. Benedi-
ctum.* In Præfat. verò in Sec. II.
§. II. de *Monastici Statûs antiquitate in
Belgio ejusdemque per S. Amandum
propagatione.* §. III. de *Sanctimoniali-
um & Canonicarum Virginum origi-
ne itidem in Belgio.* Præfat. II. in Sec.
VI. §. VIII. De variis Congregationi-
bus, & Ordinibus Monasticis Secu-
lo XI. institutis. §. IX. de *Ordine Gran-
dimontensi, ejusque Regula & Insti-
tutione.* §. X. de *Institutione Sacri Ordinis
Carthusiensis per S. Brunonem.* §. XI.
de *origine & Instituto Fratrum Con-
versorum, & eorum, quos Donatos &
Oblatos vocant.*

BERNARDI MONTFAUCON è Con-
greg. S. Mauri *Commentatio Historica
de Ordine S. Spiritus recti desiderii, si-
ve nodi.* Extat ad calcem Tomi II. Mo-
numentorum Historiæ Franciæ pag.
327-342.

— EJUSDEM *Descriptio Montis A-
tho,* in quo aliquot millia Græcorum
Monachorum, hac nostra etiamnum
ætate habitant; de horum institutio-
ne ac conversatione scripsit Mont-
fauc. Palæographiæ Græcæ lib. VII.
pag. 433-509.

CLAUDIUS MARTIN è Congr.
S. Mauri vitæ sanctimoniâ conspicuus
vitam conscripsit pientissimæ suæ ma-
tris, quæ viro orbata, in Virginum
Deo dicatarum, quas Ursulinas vo-
cant, collegio, intra urbis Turo-
nensis moenia constituto, sacrum ve-
lum suscepit. Non multo post tem-
pore in primam Superiorem Ursulina-
rum Quebeci in Canada, Americæ
regno, electa, barbaras puellas Chri-
stianis rudimentis imbuit, tandè-
que incredibilibus laboribus pro Deo
defuncta anno 1672. in opinione fan-

ctitatis deseruit terras, ac in cœlum
abiit. Vita typis data est Parisiis apud
Lud. Billaine an. 1677. Vide Jour-
nal de Scavans an. 1678. tom. 6. pag.
201.

*La vie de la Venerable Mere Marie
de l'Incarnation Superieure des Religi-
euses Ursulines en Canada.* Id est: Vi-
ta Venerabilis Matris Mariæ de In-
carnatione Superioris Religiosarum
Virginum Ursularum in Canada.
Parisiis in 4. an. 1677. apud Ludovi-
cum Billaine. Vid. le Cerf pag. 325.

MICHAEL FELIBIEN è Congr.
S. Mauri literis consignavit vitam Do-
minæ de *Humieres*, Abbatissæ, ac
Reformatricis Monasterii Muchiensis
Ord. Cisterc. quæ decimo tertio Ca-
landas Februarii obiit an. 1700. Pa-
risiis 1711.

JOANNES MARTIANAY è Congr.
S. Mauri Vitam Ven. Sororis Magda-
lenæ à Ss. Sacramento Ord. Carmel.
unâ cum Reflexionibus super virtu-
tum illius excellentias luci publicæ
dedit Parisiis 1712. in 12. Celebrior
est vita S. Hieronymi Ecclesiæ Docto-
ris, quam P. *Martianay* à se Gallicè
scriptam an. 1706. in 4. vulgavit. In
hujus Libro x. agit de Monachis *Hie-
ronymitanis*, quorum Institutum præ-
cipuè in Hispania ac Italia viget; non
quòd eorum Fundator sit S. Hierony-
mus, ut qui primùm Seculo XIV. in-
clarefcere cœperunt, sed quòd eorum
Regula deprompta sit ex D. Hierony-
mi scriptis, præcipuè ex ejusdem E-
pistolis.

EDMUNDUS MARTENE & UR-
SINUS DURAND è Congr. S. Mauri
Vet. Script. Collect. ampliff. Tom. VI.
Præfat. §. I. agunt de Religiosis Or-
dinibus seu Congregationibus Secu-
lo XI. & XII. exortis. I.) *De origi-
ne Camaldulensium*, quorum auctor
fuit S. Romualdus circa an. MXXIII.
multorum cum cœnobarum, tum e-
remitarum pater. II.) *De Congregatio-
ne Fontis Avellani* in Italia, cujus
Fundator dicitur Ludolphus Episco-
pus Eugubinus, natione Germanus
circa an. MXIX. Novi hi eremitæ à
Camaldulensibus hoc ferè uno diffe-
runt, quòd bini in cellis degerent,
atque etiam præter cæteras corporis
macerationes utrisque communes,
flagellorum, seu, ut vocant, disci-
plinarum usum invexerint. S. Petrus
Damiani præcipuum ejus instituti or-
namentum, & strenuissimus propa-
gator fuit. III.) *De Ordine Vallis Um-
brose*, quod alterius est religiosi Or-
dinis

dinis sub Regula S. Benedicti caput.
Ejus auctor S. Joannes Gualbertus
anno MXXXIX. habetur. IV.) *De
origine Canonicorum Regularium*, quo-
rum initium ad an. MXXXVIII. re-
fertur; quo quatuor Canonici Ec-
clesiæ Avenionensis, Arnaldus, O-
dilo, Pontius, & Durandus, vitæ
religiøsæ studio accensî, in solitudi-
nem se recepère, favente Benedicto
Episcopo, qui ipsis Sanctorum Justi &
Rufi ecclesiam concessit. Et quia Cano-
nicis prius adscripti fuerant, quàm
monasticis se institutis addicerent, ab
omnibus deinceps appellati sunt *Ca-
nonici Regulares.* Regulam verò S.
Augustini, seu eximiam illam ad
Sanctimoniales Epistolam, olim 109.
nunc 211. sibi pro vitæ norma ad-
optârunt. V.) *De Ordine Grandimon-
tensium*, quem anno circiter mille-
simo centesimo S. Stephanus institu-
ens nullam aliam discipulis suis regu-
lam videtur præscripsisse, præter unius
Evangelicæ perfectionis observatio-
nem. VI.) *De origine Carthusien-
sium*, quorum odor sanctitatis sua-
vissimus fidelium mentes ab annis am-
pliùs sexcentis reficit & recreat. VII.)
De origine Congregationis Aroasiensis,
quæ est novum Ordinis Canonicorum
Regularium examen anno circiter mil-
lesimo & nonagesimo, nomen ferens
ab *Aroasia*, loco in diocesi Atreba-
tensi. VIII.) *De origine Ordinis Ci-
sterciensis* apud Burgundos, toto or-
be celeberrimi, auctore S. Roberto,
Abbate Molismensi. IX.) *De origine
Ordinis Fontis Ebraldi*, cujus auctor
B. Robertus de Arbrifello, qui sibi
adhærentes ad Regulam S. Augustini
informavit tempore Urbani II. Est
autem *Fons Ebraldi* locus in confinio
Turonum & Andegavorum diocesis
Pictavenfis. X.) *De Ordine Tironien-
si*, qui potiùs dicendus est Congrega-
tio O. S. B. auctore Bernardo Abbate
monasterii S. Cypriani in Aquitania
propè Pictavim. XI.) *De Ordine Sa-
vigniacensi* sic dicto à *Savigniacensi* sal-
tu, in quo primum monasterium à B.
Vitale S. Roberti de Arbrifello disci-
pulo conditum est. *Saviniacum* verò
& monasteria ipsi subdita Cisterciensi
Ordini adjuncta fuerunt. XII.) *De
Congregatione S. Sulpitii* nomen for-
tita à monasterio sub S. Sulpitii patro-
cinio à Radulpho de Fusteia, Rober-
ti de Arbrifello discipulo pro Monia-
libus fundato, quibus Religiosos mo-
nachos sub Priore viventes, ut apud
Fontem Ebraldi, subjecit. XIII.) *De*

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Congregatione Geraldi de Salis, qui
Salis in pago Petrocoricensi natus, fuit
discipulus B. Roberti de Arbrifello.
Hæc Congregatio Ordini Cisterciensi
est attributa. XIV.) *De Congrega-
tione S. Victoris*, celeberrimo Parisiis
monasterio. XV.) *De Ordine Præ-
monstratensi* celeberrimo, cujus au-
ctor S. Norbertus Archiepiscopus
Magdeburgensis. XVI.) *De Ordine
S. Gilberti de Simpringham* in Anglia,
in quo viri S. Augustini, foeminae S.
Benedicti regulam servant. XVII.)
*De Congregatione Calesiensi in Delphi-
nato* Ord. S. B. cujus memoria pene
est oblitterata. Denique §. II. toto
eruditè disseritur *De Fratrum Con-
versorum in Monasteriis origine.*

VITI DE AMICO è Congr. Casin.
Prioris S. Nicolai de Arenis *Notitiæ
Abbatiarum*, quæ in Sicilia Sacra Pirri
Rochi desiderantur. Venetiis an. 1733.
in fol. & iterum Catanæ 1734 in fol.

REMIGIUS CEILLIER Historiæ
Generalis Authorum Sacrorum Tomo
IV. Cap. X. agit de S. Pachonio,
primo Abbate Tabennensi, auctore
vitæ cœnobiticæ, ejusque Regula
monastica, aliisque scriptis. Capite
XIII. de S. Antonio, primo Patre A-
nachoretarum in Ægypto, qui so-
litudinem circa an. 285. ingressus,
per an. XX. in arce desolata vixisse,
circa an. 305. demum discipulos admi-
sisse, frustra martyrium Alexandriae
quæsisse, multa miracula patrâsse,
& an. 356. ætatis 105. obiisse tradi-
tur; deque ejus Epistolis ad *Constan-
tinum M.* pro *Athanasio*, item de E-
pistolis ad diversa monasteria scriptis,
deque supposititiis, & editionibus.

REGINALDUS PERCKMAR San-
Udalricanus Augustæ Vindelicorum
ex Philosophiæ Professore Parochus,
& Supprior, ingens à pluribus annis
molitur opus de universis Ordinibus
Religiosis utriusque sexûs, qui un-
quam in Ecclesia Catholica florue-
runt, atque etiamnum florent. An-
no 1731. cum per Augustanam urbem
iter facerem, vir doctus pro eximia
suâ humanitate apparatus magnæ
jam tum molis, & ostendit, & ali-
qua ex eo non obviæ eruditionis præ-
legit. Quo eodem adhuc labente an-
no Viennam Austriæ profectus est, ut
in varios Religiosos Ordines, qui
in eadem Austriacarum urbium prin-
cipe ac regina domicilia collocârunt,
propius ex eorum alumnis inquireret.
Optandum Cl. Authori, ut exoria-
tur Mæcenas, qui in vastum ac pre-
tiosum

Ccc

tiosum

tiosum Opus, multis comprehendendum tomis, sumptus suppeditet, quò typis mandari possit.

JOANNIS SCHLITTPACHER, Prioris Mellicensis, Compendium Tractatus cujusdam editi contra mendicitatem Religiosorum, & maxime Fratrum Minorum, qui incipit: *Primus homo positus &c.* Autogr. scriptum 1457.

Judicium de præmissis Tractatu. Inc. *Circa Tractatum, cujus initium: Primus homo &c.* Hoc egregium Opusculum dicavit, & misit Venerabili P. D. Thomæ Domus Carthusiensis in Axpach Priori, cui præfixa Epistola inscripta est. Joannes non exprimit nomen illius auctoris contra mendicantes Fratres Min. Tegernseenses Anonymi Carthusianum vocant. Fortè est P. Vincentius de Axpach homo severus & acer, Vide Bibl. Mellic. pag. 425.

§. III.

Scriptores Historiæ Sacrarum Expeditionum ad recuperandam Terram Sanctam.

SYLVESTER II. ex Benedictina Familia Pontifex Maximus, primus fuit, si Baronio credimus Annalium Eccl. tom. XI. ad annum 1003. qui sanctæ militiæ classicum occinuit. Abbas Florius Discursu VI. super Historiam Ecclesiasticam primas defert Gregorio VII. magni & imperterriti animi, atque ad gerendas res magnas idoneo Pontifici. Is epistolam Lib. II. n. 31. ad Henricum Imperatorem scripsit, qua ipsum ad arma contra Saracenos, Terræ sanctæ injustos occupatores, capeffenda exhortatur; quoque alacriores ipsi animos addat, certum eum esse jubet, jam quinquaginta armatorum millia sub signis consistere, quibus ipse & viæ & militiæ Dux futurus sit. At cum negotia subinde urgentiora instarent, à suo desistere proposito coactus est. Illud verò viginti post annis Urbanus II. Ordinis Benedictini alumnus, exequutus est, Christianis ex Occidente in Orientem, ingenti numero ad Terram sanctam recuperandam profectis; quorum itinera & bella cum Saracenis gesta complures Benedictini in literas retulerunt. Sunt verò sequentes.

ROBERTI Monachi *Historia Hierosolymitana.* Hoc nomine ipse illam in-

scripsit, à se, ut in præfatione Apologetica testatur, compositam, in clauetro cujusdam cellæ S. Remigii constitutæ in Episcopatu Remensi, jussu Abbatis cujusdam, cujus tamen nomen non expressit, *Bernardum* verò fuisse vocatum ex veteri MS. Bongarsius eruit. Cum enim hujus argumenti ab alio, nescio quo, conscripta narratio displiceret Abbati Bernardo, quòd erat & acephala, & stylo negligentiore composita, Roberto stimulos addidit, ut ipse ad eandem perscribendam in calamum incumberet. Paruit monitis Robertus, scripsitque hanc suam Historiam stylo satis eleganti, exorsus ab anno MXCV. desinens in victoria apud Ascelonam anno MXCIX. à Christianis reportata. Quæ eò majori fide digna est, quòd Author sacre Expeditioni non propior modò, sed eidem etiam interfuit. Libris verò IX. illam complexus est, non verò X. prout Trithemius scribit; nam is exemplari forsitan usus est, in quo liber unus in duos divisus fuit: quomodo in antiquioribus editionibus septimus & octavus in unum coaluerunt. Mihi tamen nulla editio visa est, quàm quæ à Joanne Bongarsio in *Collectione Gestorum Dei per Francos* Tom. I. in fol. Hanoviæ an. 1611. accurata fuit. Illud non prætereundum, quòd Possévinus Robertum nostrum, quem Autor *Libri Principis bellorum Domini pro tempore novæ Legis* Abbatem S. Remigii vocat, confundat cum Sigeberti Continuatore, *Roberto de Monte*, in Apparatu suo in *Robertus monachus*: quem antea distinxerat ex Arnaldo Wione in *Robertus Anglus*.

BALDRICI, Galli, primùm Monachi & Abbatis Burgulienensis, dein Archiepiscopi Dolensis in *Aremorica Historia hierosolymitana* IV. libris, non poetica tamen methodo, ut Caveus & Oudinus erroneè scribunt, & qui illos secutus est Gravesonius. In hac Christianorum Latinorum res gestas in Oriente ab anno primo susceptæ sacre Expeditionis, seu ab anno MXCV. usque ad Hierosolymam à Latinis expugnatam, & Godefridi Bullionii Regis obitum, id est, ad an. MC. veraciter & eloquenter descripsit, teste *Orderico Vitali* libro IX. Historiæ Ecclesiasticæ: Qui sub ejusdem libri finem hanc de Baldrico notitiam nobis reliquit: „ Hucusque venerabilis Baldrici persecutus sum vesti-

„ gia,

„ gia, & veracem feci narrationem „ de famosa Christi militia, quæ, ju- „ vante Deo, insigniter debellavit „ in Eois partibus Ethnicorum agmi- „ na. Multis in locis Operi nostro „ inserui eadem verba Sophistæ, si- „ cut deprompserat ipse, non ausus „ aliter ejus dicta propalare, quæ „ non credebam me posse emendare. „ Quædam tamen, ne prolixitas ta- „ xationis nostræ fastidio legentes o- „ neraret, abbreviando recidi: non- „ nulla verò posteritati notificanda, „ quæ tacuerat, veraciter adjeci, pro- „ ut ab his, qui laboribus & periculis „ interfuerunt, edidici. Præfatum „ seniorem, quem bene agnovi, ve- „ neranter honorare decrevi. Hic „ civis fuit Aurelianensis, monachus „ & Abbas *Burgulienensis*, liberalibus „ imbutus studiis, & religiosæ meri- „ tis vitæ venerabilis: inde pro reli- „ gione & sapientia, ad gradum Do- „ lensis Archiepiscopatus electione „ provectus est ecclesiastica: in epi- „ scopatu monachatum servavit, & „ cum monachis, prout fors dabat, „ plerumque habitabat. Indomitis „ enim Britonibus præerat, quorum „ perversitatem tolerare non pote- „ rat: unde protervos & exleges fre- „ quenter deferebat, & in Norman- „ niam fugiebat: ubi Dolensis eccle- „ sia, super Rifelam fluvium, à tem- „ poribus S. Sampsonis, regnante „ *Hilderico* Rege Francorum, fundos „ habebat, & quietè possidebat. Ibi „ scriptis & dogmatibus suis, audi- „ tores suos ad cultum Dei incitabat, „ & vicina cœnobia, *Fiscannum* vi- „ delicet, & *Fontinellam* atque *Gem- „ meticum* aliâque plura visitabat, & „ in timore Dei sacris sermonibus „ confortabat. Tandem in senectute „ bona defunctus est, & *Pratellis* „ in basilica S. Petri Apostoli, ante „ Crucifixum sepultus est. „ Hæc *Ordericus Vitalis*. Opus autem Baldrici typis mandatum fuit tomo I. pag. 84 - 138. Collectionis *Gestorum Dei per Francos*, Hanoviæ typis Wecheliani apud hæredes Joan. Aubrii an. 1611. non autem inter Scriptores rerum Francicarum ab Andrea Dufchesnio vulgatos, ut Caveus minùs peritè scripserat.

FULCHERIUS, Gallus, Monachus Carnotensis, qui cum cæteris Peregrinis iens, postea quæ oculis vidit, diligenter, & sollicitè in memoriam posteris collegit. Iter ingressus est cum Roberto Normanniæ Duce, & *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

Stephano Blesensi & Carnotensi Comite. Cum propè abesset Antiochia Syriæ, Balduinum secutus est, Godefridi Ducis fratrem, cujus tum erat Capellanus. Hic igitur Historiam, cui nomen dedit: *Gesta Francorum Hierusalem peregrinantium*, ab anno MXCV. ad MCXXIV. deduxit. Publici juris facta est à Jacobo Bongarsio Orientalis Historiæ Tomo I. pag. 381 - 440.

GUIBERTI gente Galli, domo nobilis, & Abbatis Monasterii S. Mariæ Novigenti in pago Laudunensi, *Historia Hierosolymitana*, cui titulum fecit: *Gesta Dei per Francos*. quo excogitari alius nec aptior potest, nec verior, judice Jacobo Bongarsio; unde ipse eundem titulum integræ suæ collectioni Scriptorum Sacrarum seu Orientalium Expeditionum imposuit. „ *Ut Deum*, inquit, in cœlis dici- „ mus, non quòd non & alibi, qui „ ubique: ita hæc GESTA DEI voca- „ mus, non quòd non alia omnia, „ maxima, minima, moveat, regat, „ & moderetur Deus: sed quòd his „ tam manifestus ac præsens inter- „ fuisse videatur, quàm cœlum ac „ sidera insidet: De mille unum ac- „ cipe. Admirationi Annibal fuit, „ quòd alieno in solo ex Afris, Hi- „ spanis, Gallis, Italis exercitum, „ ita uno veluti vinculo copulatum „ tenuerit, ut nulla inter ipsos, nec „ adversus Ducem seditio extiterit: „ cum & pecunia sæpe in stipendium, „ & commeatus in hostium agro de- „ essent. *Tit. Livius lib. 28.* Nu- „ gæ præ his nostris. Nam, neque „ ille tot in unum nationes diversas „ collectas habuit unquam, neque „ tam procul domo deduxit; neque „ tam alienis, infestis, barbaris, & „ numerosis gentibus, etiam diver- „ sitate Religionis inflammatis, con- „ currendum ei, cui cum unis Ro- „ manis, nondum certis Italiæ do- „ minis, res fuit: & quod unum „ servare varium corpus illud potuit, „ ipse tot membris caput & Impera- „ tor adfuit. Hic totius Occidentis „ populi omnes, quot recensere dif- „ ficile est, linguis, habitu, condi- „ tione, ingenio, sine diversi ex Oc- „ cidente in Orientem, tanquam „ alium in Orbem, peragrata Europa, „ per Germaniam, Hungariam, Bul- „ gariam, Thraciam in Asiam pe- „ netrant: ut Græcorum doctis, ita „ Turcorum armis invicti, superata „ Bithynia, Pisidia, Lycaonia, Ci- „ „ licia,

„ licia, Cappadocia, Syria, Palæstina,
 „ tandem expetitam Hierosolymam
 „ obtinent; conjuratis in eos, qui an-
 „ tea imperii æmulatione arma in
 „ se converterant, Turcis & Sarra-
 „ cenis, non unius aut provinciæ aut
 „ urbis, sed totius Orbis, certè Asiæ
 „ totius viribus succinctis, & præter
 „ cætera zelo superstitionis accensis:
 „ nullo stipendio, nullo Duce, nisi
 „ Dux, qui & Auctor fuit.

Quis casum meritis adscribere talibus aude?

Quis neget auctorem hæc conscripsisse Deum?

„ Qui Godefridum (Bullionium) im-
 „ perasse volunt, viri magnæ illi in
 „ hac historia ita negligenter versati
 „ sunt, ut lecta nec legisse videantur.
 „ PER FRANCOS autem Gesta dici-
 „ mus: quoniam cum in regno Fran-
 „ corum captum expeditionis hujus
 „ consilium; & Principum, militum-
 „ que longè maxima pars è Regno
 „ Francorum esset; Francorum ita
 „ seu virtus seu numerus excelluit, ut
 „ inde, toto Oriente, etiam hodie
 „ Franci dicantur, qui ad Occiden-
 „ tem habent Christiani omnes, Ger-
 „ mani, Itali, Angli, Dani (nam &
 „ hi in partem hujus gloriæ, meritò
 „ veniunt) Hispani. Hæc Bongar-
 „ sius pro elucidatione tituli: GESTA
 „ DEI PER FRANCOS.

Cæterum Guibertus Historiam su-
 am libris octo comprehensam ab in-
 gressu nostrorum Occidentalium in
 Palæstinam ad Balduini I. regnum &
 annum Christi MCX. deduxit, ac Li-
 fiardo Sueffionensi Episcopo amicitia
 sibi juncto inscripsit. Interpretem se
 alienæ historiæ profitetur, cum literis
 tradat, non quæ oculis usurparat ipse,
 pede è Gallia nunquam prolato, sed
 aliorum premat vestigia, ita tamen,
 ut quæ desiderantur, ex aliorum re-
 latu, qui sacræ expeditioni præsentis
 fuissent, interferat. Ex eorum nu-
 mero facilè præcipuus, & in vicini-
 a quidem fuit Robertus olim S. Re-
 migii Remensis Monachus, si non
 etiam, quod idonei authores habent,
 Abbas & Cœnobiarcha, cujus testis
 oculati libros de sacra Expeditione
 conscriptos paulò antè recensuimus.
 Opus Guiberti edidit Bongarsius l. c.
 Tomo I. pag. 1470 - 1559. in cujus
 tamen editione libri tantum septem
 numerantur, quia septimum & octa-
 vum pro uno habet. Caspar Barthius
 hos libros notis illustravit, quas repe-
 ries in Jo. Pet. Ludewigii Reliquiis

Mf.orum & Diplomatum Tom. 3. pag.
 406 - 487.

EKKEARDI Abbatis primi Mona-
 sterii Uraugiensis in Dicecesi Herbi-
 polensi libellus, qui dicitur *Jerosoly-
 mita de oppressione, liberatione, & re-
 staurations Jerosolymitanæ Ecclesiæ*,
 seu brevius de *Expugnatione Jerosoly-
 mitana*, cui, cum author præsens ad-
 fuerit, uti ipse fidem facit, ejus histo-
 ria præ multis aliis idonea est, quæ
 præcipuam fidem mereatur. Eam ex
 Mf.º Bibliothecæ Regis Christianissi-
 mi ediderunt Martene & Durand Col-
 lect. Ampl. Tom. V. pag. 510. Hic li-
 bellus non magnæ molis, magni ta-
 men est pretii, cum singularia & ha-
 ctenus inaudita habet, de quibus alii
 non meminere.

ODONIS de DIOGILO, Abbatis
 S. Dionysii in Francia anno 1153. ele-
 cti *Descriptio Itineris transmarini Lu-
 dovici VII. Francorum Regis in Orien-
 tem*, extat MS. in Bibliotheca Pon-
 tigniacensi Ord. Cisterc. undè à Franc.
 Chiffletio eruta, & Divione in 4. an.
 1660. publicata fuit.

GUNTHERI, Monachi Elnonensis
 in Belgio, celeberrimi Seculo XII.
 Historico - Poëtæ *Solymarius*; quo
 opere bellum sacrum, sive expeditio-
 nem Christianorum Regum, ac Prin-
 cipum in Terram sanctam adversus Sa-
 racenos, auspiciis Cunradi Imperato-
 ris factam, exsecutus fuerat. Ita *Rit-
 tershusius* in præfatione ad ejusdem
 Guntheri *Ligurinum*, quem *Justus
 Reubertus* inter veteres Scriptores Rer.
 Germ. edidit an. 1584. Francof. & Pe-
 trus Pithœus Basileæ an. 1569.

DODECHINUS, Germanus, Abbas
 Cœnobii S. Dyfiodi scripsit Histo-
 riam sanctam, sive de peregrinatione
 in Palæstinam. Alex. Nat. H. E. Sec.
 xii. cap. iv. art. 1. p. 134.

GREGORII, Monachi Cassinensis,
*Historia Belli sacri, seu de Via Hieroso-
 lymis, qualiter recuperata sit &c.* ad
 expugnationem Hierosolymorum, &
 mortem Boamundi Principis Antio-
 cheni, id est, annum MC. perducta.
 Hanc historiam à nonnullis *Gregorio*
 nostro adscriptam Jo. Bapt. Marus in
 Not. ad Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. c.
 32. p. 55. in Bibliotheca Casinensi ha-
 beri testatur. Nec causa ita opinandi
 deest, cum iste *Gregorius* rogatu Be-
 rardi Valvensis etiam versus de trans-
 itu peregrinorum ad Sepulchrum Do-
 mini & expugnatione Hierosolymita-
 næ Urbis ediderit. Vulgavit hanc hi-
 storiam Mabillonius *Musei Italici*
 Tom.

Tom. I. Part. II. p. 130. qui in præfa-
 tione monet, non deesse, qui aucto-
 rem gente Gallum vel Normannum
 & quidem Laicum fuisse, suadere vi-
 deantur, quod tamen in medio re-
 relinquit. Quisquis sit, se *αυτοβιω*
 esse, rebúsque gestis interfuisse, non
 uno loco testatur. *Car. Hist. Liz.* pag.
 560. Confer etiam Tenzelii *Menstrua*
Colloquia an. 1690. p. 345. & 346.

EDMUNDI MARTENE & URSINI
 DURAND Observationes historicae de
 sacra Expeditione à Ludovico VII.
 Francorum Rege, & Conrado Imp. su-
 ceptæ, extat Collect. ampl. Tom. II.

ARNOLDUS Abbas Lubecensis *Hi-
 storiae Slavicae, seu Supplemento Dere-
 lictorum Helmoldi* intexuit præter Iter
 votivum Henrici Leonis Ducis Saxo-
 niæ & Baviaræ sacras Expeditiones
 Friderici I. & Conradi III. Imp. Phi-
 lippi Regis Gallia & Richardi Regis
 Angliæ, Widonis Regis Hierosolymi-
 tani res infeliciter gestas cum Sala-
 dino &c.

§. IV.

Scriptores Sectarum, Hæresium,
 Schismatum, ac Persecutionum
 Ecclesiæ.

ANASTASII Bibliothecarii *Collecta-
 nea* de iis, quæ ad Historiam Mono-
 thelitarum spectant, ex editione
Jacobi Sirmondi, atque *Combesii*. Ob-
 via etiam sunt Tom. XII. Bibl. Patrum
 Lugdunensium.

RATRAMNUS Monachus Corbeia
 veteris Sec. IX. de iis, quæ ad Græco-
 rum schisma pertinent, longè fusiori
 ac feliciori calamo scripsit, quàm *Æ-
 neas* Episcopus Parisiensis, qui de eo
 nonnulla obiter tantum ac compen-
 diariò retulit, ut nimirum Græcorum
 argumenta dilueret. Utriusque Ope-
 ra in primo & septimo Dacheriani Spi-
 cilegii tomo habentur. Mabill. Tract.
 de Stud. Mon. part. 2. p. 243.

ANONYMUS, vetus Monachus
 Benedictinus, qui anno 1088. scripsit
 de multiplici Berengarii damnatione,
 editus à Petro Francisco Chiffletio
 inter alia scripta prisca ævi Divione
 an. 1656. in 4. Vid. Fabric. Bibl. med.
 Lat. pag. 573.

HUGO Archiepiscopus Rotoma-
 gensis de Hæresibus sui ævi. i. e. Secu-
 li XII. à Luca Acher. in calce Ope-
 rum *Guiberti* vulgatus.

GUITMUNDI ex Monacho S. Leut-
 fredi Episcopi Aversani narratio de
 hæresi Berengariana, continetur in
 ejus libris tribus de Eucharistia.

PETRUS MAURITIUS Abbas Clu-
 niacensis, cognomento Venerabilis,
 in Hispaniam iter suscepit, ut Con-
 gregationis suæ Monasteria visitaret;
 quo tempore nefandam Mahometis
 sectam, Mauris per multa loca rerum
 adhuc potentibus, oculis usurpare
 coactus erat; cujus insanam fœdita-
 tem detestatus, nullis pepercit sum-
 ptibus, quò præter alia Alcoranus
 Mahometis Arabicè scriptus Latinè
 redderetur; cujus versionis exemplar
 S. Bernardo misit cum literis, in qui-
 bus „ Fuit hæc mea intentio, inquit,
 „ ut morem illum Patrum sequerer,
 „ quo nullam unquam suorum tem-
 „ porum vel levissimam hæresim silen-
 „ tio præterirent, quin ei totis viri-
 „ bus resisterent, & scriptis ac dispu-
 „ tationibus esse detestandam ac dam-
 „ nabilem esse demonstrarent. Hoc
 „ ego de hoc præcipuo errore erro-
 „ rum, de hac fæce universarum hæ-
 „ resum, in quam omnium diaboli-
 „ carum sectarum, quæ ab ipso Sal-
 „ vatoris adventu ortæ sunt, reliquæ
 „ confluerunt, facere volui, ne,
 „ sicut lethali ejus peste dimidius pe-
 „ ne orbis infectus agnoscitur, ita
 „ quàm sit execrandus, & conculcan-
 „ dus, detecta ejus stultitia & turpi-
 „ tudine à nescientibus agnoscat. „
 V. Petrus ad eandem versionem usus
 est operâ Roberti Kecenensis, An-
 nani Dalmatæ, & Petri Toletani;
 & primus quidem Alcoranum in
 Epitomen redegit. Confer, quæ lib.
 2. Cap. 1. Sect. III. diximus.

ACHERIANI SPICILEGII Tomi IV.
 pars maxima *Schismatis Avenionensis*
 continet monumenta; cujusmodi eti-
 am plura de eodem schismate edide-
 runt Martene & Durand. *Thef. Nov.
 Anecd. Tom. II.*

JOANNES SCHLITTPACHER, Pri-
 or Mellicensis Sec. XV. scripsit *De
 numero Schismatum, quæ Ecclesiam la-
 cerarunt ab an. Christi CCCXLII. usque
 MCCCXXXIX.* Vid. Bibl. Mellic.
 pag. 409.

ÆGIDIUS MUCIDUS, Gallicè *Mu-
 sis*, Abbas Tornacensis S. Martini in
 Tractatu de rebus gestis ab an. 1349.
 ad 1352. prolixam narrationem insti-
 tuit de destructione *Judeorum & de
 secta flagellantium.* Valer. Andr. in
 Bibl. Belg.

ANDREÆ de ESCOBAR, Hispani,
 ex Monacho Benedictino Episcopi
 Megarensis, deinde Civitatis, hinc
 Ajacensis, & ut quibusdam placet,
 S. R. E. Cardinalis, de quo Trithe-
 mus

mius l. 2. c. 136. de Vir. Illustr. Ord. S. B. Chronica recollectio XXIV. Schismatum ab anno Christi 354. ad an. 1407. Nic. Ant. Bibl. Hisp. vet. Tom. II. p. 155.

Relatio de Ortu & Progressu Hæresum in Germania; præsertim verò Augustæ Vindelicorum ex antiquis Annalibus MSS. cujusdam contemporanei feliciter descripta, & nunc publici juris facta anno 1654. Opus, ex quo hæc relatio deprompta fuit Clementis Sünderi vel Senderi San-Udalricani Monachi est, cujus supra meminimus.

AMBROSIIUS de RUSCONIBUS, Italus, Mediolanensis, Monachus Parmæ in Cœnobio S. Joannis Evangelistæ collegit vitas omnium Hæresiarum, quas edidit Venetiis anno 1619. in libro, cui titulum fecit: *Triumphus Catholicæ veritatis*, de quo supra ex Armell. Bibl. Caf. part. 1. p. 15.

CASIMIRI FRESCHOTT, Burgundi, Vesontini, è Congr. Casin. *Successi della Fede in Inghilterra colla storia dell'ultime Eresie sino alla felice Libertà datta alla Religione Cattolica dal Regnante Giacomo II.* id est: *Fidei Successus in Anglia cum historia ultimæ hæresis usque ad felicem libertatem à Jacobo II. regnante Catholicæ Religionis indultam &c. una cum vita & morte Ducis de Monmouth.* Bononiæ an. 1635. apud Montium; iterumque ampliatur ibidem apud eundem Montium an. 1582. in 12. quem librum refert Bened. Bacchinus in Ephem. lit. an. 1687. pag. 127. & seq. & ex eo Armell. in Bibl. Caf. part. 1. pag. 113.

-- EJUSDEM *L' Eresia estinta nella Francia, i. e. Hæresis extincta in Francia.* Bononiæ an. 1687.

THOMÆ BLAMPINI è Congreg. S. Mauri præfatio prolixa & historica ad Tom. X. Opp. S. Augustini de Pelagio hæresiarum ejus affectis & Semi-pelagianis. Exponitur verò §. I. Pelagii hæresiarum patria, vitæ institutum, & mores. §. II. Prima Pelagii scripta veneno hæreseos jam imbuta. §. III. Origo hæresis Pelagianæ. Hanc Pelagius Romæ proferre incipit, quæ brevi longè latèque diffunditur. §. IV. Cælestius Pelagii discipulus accusatur à Paulino, idemque à Carthaginensi Concilio anno 412. condemnatur. §. V. Pelagianos sacris concionibus primùm, tum postea scriptis libris impugnat S. Augustinus. Scribit in eosdem ad Marcellinum opuscula duo, aliud de baptismo parvulorum, aliud de Spiritu & litera: nec non inter id temporis epistolam ad Honoratum de gratia novi Testa-

menti. §. VI. S. Augustinus anno 413. Carthagine contra Pelagianos concionatur. Rescribit Pelagio. Doctrinam de gratia Dei contra ejus hæresim confirmat literis suis ad Anastasium & Paulinum. §. VII. Pelagius año 413. aut 414. Demetriadi virgini venenum suæ hæresis propinat. Hieronymum calumniis appetit, permolestè ferens errores ab eo suos confutari. Pelagianos Siculos refellit Augustinus. §. VIII. Augustinus anno 415. Timasium & Jacobum revocat ab erroribus Pelagii, cujus & librum ab iis sibi traditum refellit opere de natura & gratia. Aliud opus contra Pelagianas definitiones Cælestio tributas scribit, dictam de perfectione justitiæ hominis. §. IX. Confessus Jerosolymis anno 415. à Joanne Episcopo habitus, in quo cum Pelagio coràm disputat Orosius. Pelagio Joannes plus æquo favens, Orosium paulò post inimulat blasphemiam: quam ille criminationem scripto apologetico ab se propulsat. De Hieronymi dialogis contra Pelagianos. §. X. Pelagius ab Herote & Lazaro perducitur ad Diospolitanae Synodi judicium: illo judicio damnatur Pelagiana hæresis, hæresiarum ipse Pelagius absolvitur. §. XI. Pelagius hæresis suæ post Diospolitanae synodum retinentissimus, varias scriptiones an. 416. pervulgat. Eandem hæresim adversus Augustini & Hieronymi dissertationes tutatur Theodorus Mopsuestenus. Pelagiani cujusdam Romæ blasphemia. §. XII. Hieronymi scriptiones aliquot ab Orosio in Africam afferuntur, ac simul Herotis & Lazari literæ de causâ Pelagii, Carthaginensis synodus Innocentio contra Pelagianam hæresim scribit. Idem præstat Milevitana. Idem & quinque conjunctim Episcopi. De Augustini epistolis ad Hilarium & Joannem. §. XIII. Incunte anno 417. Innocentius Africanis Episcopis respondens, Pelagium & Cælestium damnatâ eorum doctrinâ anathematizat. De Gestis Diospolitanae synodi librum edit Augustinus, cujus extrema parte Pelagianorum in Hieronymum seditionem memorat. Idem epistolam contra Pelagianos scribit ad Paulinum. §. XIV. Romam venit Cælestius, & fidei suæ libellam Zosimo porrigit. Innocentem putat Zosimus, ac super ejus causâ ad Afros Antistites scribit, eundem tamen interim non absolvens. §. XV. Pelagii epistola & fidei professio, destinatae

qui-

quidem ad Innocentium, sed Zosimo redditæ. Hic Pelagii quoque ambiguis verbis sibi patitur imponi, ejusque gratiâ in Africam scribit. §. XVI. Africanum Concilium CCXIV. Episcoporum Carthagine habitum rescribit Zosimo. Innocentii sententiam in Pelagium & Cælestium dictam defendit, Zosimùmque, ut novum de Cælestio examen habeat, monet. §. XVII. Anno 418. Zosimus Africani Concilii Patribus respondet. Plenarium totius Africæ Concilium Carthagine rursus habitum novem canones edit in Pelagianos. §. XVIII. Pelagianos sancita lege multat Honorius Imperator. Eisdem Zosimus decretoria tandem damnat sententia, quæ ab Ecclesia univèrsa suscipitur. §. XIX. Pelagianorum damnationem subscribunt Episcopi omnes, præter octodecim, qui & depositi secessionem faciunt, ac generale Concilium postulant. §. XX. Pelagii fallacias libris de gratia Christi, & de peccato originali editis reteggit Augustinus. Idem ad Optatum scribit, ad Mercatorem, & ad Sixtum. §. XXI. Augustinus librum de nuptiis & concupiscentia primum mittit Valerio. Episcopi anno 419. jubente Honorio Pelagianorum damnationem subscribunt. Augustino de jugulata Pelagiana hæresi gratulatur Hieronymus. Vincentii Victoris placita quædam Pelagiana, hisque deteriora confutantur. §. XXII. Augustinus anno 420. librum de Nuptiis & concupiscentia secundum, nec non quatuor ad Bonifacium contra duas epistolas Pelagianorum libros conscribit. §. XXIII. Memoratos libros in Italiam Alypius circa initium anni 421. defert. Constantius edictum dat in Pelagianos. Alios sex libros in Julianum Augustinus conscribit. §. XXIV. Pelagiani casto conatu Orientales Ecclesias pertentant. Pelagius in Syria, & Julianus in Cilicia damnantur. Quoniam factiosi adhuc in hæresi pertinaces evaserint. §. XXV. Adrumetini monachi super quæstione de gratia & libero arbitrio inter se dissident circiter annum 426. Eos Augustinus libro in idem argumentum conscripto ad concordiam adducit. §. XXVI. Liber alius ad eosdem Adrumetinos mittitur, de correctione & gratia nuncupatus. §. XXVII. Leporius monachus Galliis ob dogmata fidei Incarnationis & divinæ gratiæ contraria exturbatus, per Augustinum in Africa ad emendatio-

nem adducitur. §. XXVIII. Contra Pelagiani erroris reliquias quasdam in Vitali deprehensas afferuntur sententiæ de gratia duodecim ad catholicam fidem pertinentes. §. XXIX. Augustini extrema ætate Semi-pelagiani Massilienses in dogma prædestinationis insurgunt. Id Augustinus propugnat libris ad Prosperum & Hilarium de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ.

Atque hæc sunt Summaria novem & viginti capitum, quibus à Blampino absolvitur historia hæreseos longè pessimæ, quæ Pelagiana & Cælestiana de auctorum ejus nomine dicta tanto lectu dignior est, quò magis ad primævos Scriptores improbo sanè labore nec minore doctrina ac eruditione recognita fuit.

Ejusdem Blampini Narratio rerum, quæ ad Donatistarum hæresim pertinent, exhibetur præfatione in Tomum IX. Operum S. Augustini.

Relatio de Ortu & Progressu hæresum in Germania excerpta ex Clementis Sünderi, Cœnobitæ San-Udalricani Augustæ Vindel. Historia Universalis, Tomis 12. comprehensa, & Ingolstadtii typis Georgii Hænlin anno 1654. in 4. in lucem data.

JOSEPHI SAENZ de AGUIRRE S. R. E. Cardinalis *Tractatus Historicus de Hæresibus circa Naturam & Gratiâ*; in quo profertur historia hæreseos variarum, veterum & recentium circa naturam & gratiam; quarum quædam plus justo efferunt vires arbitrii in homine lapsa: quædam nimium deprimunt, ut pene nihil ipsius superstit præter nomen aut umbram. Tractatus sex Disputationibus absolvitur, in quarum prima textitur *Historia Pelagii*, præcipui hostis divinæ gratiæ: præcursorem is habuit Origenem, cujus omnes lapsus, teste Vincentio Lirinensi in Commonitorio cap. 23. ex minori æstimatione gratiæ divinæ, & præfidentia ingenii sui duxerunt ortum. Illius patrociniū superiore seculo frustra suscepit Halloxius Jesuita, *Origene defenso* anno 1648. Leodii in folio typis vulgato. Sed is liber decreto Inquisitionis Universalis proscribitur fuit, donec corrigatur. Quare audiendus non est alter Jesuita Theophilus Rynaudus, qui in Apologia pro Valeriano Cemeliensi cap. 9. Origenis *Catholicissimam de gratia sententiam* dicere non dubitavit contra tot Romanorum Pontificum & Patrum veterum testimonia. Erro-

Errores verò suos Origenes derivavit in Rufinum Presbyterum & Monachum, qui ex Oriente, quò se contulit cum Melania seniore ad visendum Monachos sanctitatis opinione celeberrimos, eosdem primus in Occidentem intulit, cum libros *περί ἀρχῶν*, in quibus ejusdem hæreseos femina continebantur, ex Græco Latinè reddidit. Fertur tamen Rufinus extremo ferè vitæ tempore errores abjurasse. Certè quidem ejusdem palinodiam Henricus Norisius ex antiquis monumentis eruit. Quemadmodum verò Pelagius Rufini sequax fuit, ita & Coelestium Monachum, & Julianum Eclanensem Episcopum præcipuos sectatores habuit, qui ejus errores magna pervicacia palam disseminarunt. Et si verò nihil frequentius aut notius sit, quàm Pelagium fuisse juratum divinæ gratiæ hostem, ejusque necessitatem ad salutaria opem negasse; tamen non adeò pronum & in aperto est, quo sensu & quibus temporibus id docuerit. Unde Eminent. Auctor in altera Disputatione id examinans tradit, Pelagianos initio re ac nomine gratiæ intellexisse ipsum liberum arbitrium: deinde verò legem & præsidia externa, atque in iis doctrinam Christi, absque necessitate tamen gratiæ interioris. Non potuit verò hæresis Pelagii tot Pontificiis fulminibus ita absumi, ut non manerent aliquot ejus cineres vel reliquiæ, eò nocentiores, quò in sanctioribus & doctioribus viris præsidium invenire. Præcipui eorum numerantur Massilienses, & in iis Joannes Cassianus: qui licet palam quâ voce, quâ scripto decertarent adversus præcipuas hæreses Pelagii damnatas ab Ecclesia; adhuc tamen nonnulla docuerunt, quibus plus justo extollebant vires arbitrii humani ad inchoandam salutem; ac propterea doctrinam Magni Augustini contrariam multipliciter rejecerunt, ut Eminentiss. Author Disputatione III. eruditè ostendit. Disputatione verò IV. hæreseos Semi-pelagianæ progressum, continuationem, & finem eorum dissidiorum enarrat.

Postquam verò exposuit, quæ spectant ad hæresim Pelagianam inimicam gratiæ, & plus justo extolentem liberum hominis arbitrium, agendum sibi putavit, ita tamen ut intra historiæ limites se contineret, de hæresi contraria, quæ ita commendat divinam gratiam, ut huma-

num arbitrium penitus extinguat. Disseruit verò imprimis de hæresi, quam Prædestinatianam appellat, & in qua examinanda plerique eruditorum hominum elapso seculo magna partium contentione laborarunt, laborantque adhuc, præsertim in Gallia & Belgio: quibusdam asserentibus, eam verè extitisse, quinto seculo potissimum, quibusdam negantibus. Extitisse reipsa hanc hæresim quinto seculo testantur Hincmarus Remensis, Sigebertus Gemblacensis, Gilbertus Genebrardus, Alphonsus de Castro, Franc. Suarez, Cæsar Baronius, Henricus Spondanus, Ludovicus Cellocius, Dionysius Petavius, Stephanus Dechamps, Philippus Labbè, & uberrimè omnium Jacobus Sirmondus. Ex opposito Ufferius Calvinista in Historia Gothescalci, ac post ipsum Jansenius in Historia Pelagiana passim, sed & alii docti atque eruditi Recentiores, præsertim in Gallia & Belgio, quibus subscribit Contensonus Tom. V. Dissert. III. in appendice, & novissimè Cabasilus in Notitia Ecclesiastica seculi quinti contendunt, nullam ejusmodi hæresim seculo quinto extitisse, sed solum fuisse fictam à sectatoribus Pelagii vel ex toto, vel ex parte: qui ut invidiam parerent doctrinæ S. Augustini ipsorum debellatoris, & exosam redderent, hæresim prædictam commenti sunt, tanquam in ejus Sanctiss. Doctoris lucubrationibus contentam: præsertim in iis, quibus exponit prædestinationem divinam secundum propositum immutabile Dei non autem ex operibus, adhuc quoad initium justificationis. Eminent. Author re hinc inde discussa, utramque opinionem quodammodo veram arbitratur, & quodammodo à vero alienam. Assertio itaque illius est, Prædestinatianam hæresim non extitisse seculo illo, nec immediatè sequentibus, tanquam errorem aliquem communem in Natione aliqua aut Provincia Orbis Christiani, aut in certo quodam hominum statu, factione, instar aliarum hæreseon: stetit tamen in quibusdam sequentium doctrinam S. Augustini sinistrè intellectam, & juxtà sensum alienissimum à S. Doctore.

Disputatione VI. & ultima occupatur Cardinalis circa historiam hæresium posteriorum Lutheri & aliorum, aut extinguentium, aut plus justo deprimentium liberum arbitrium. Ostendit igitur primò, Lutherum

rum imitatione veterum hæreticorum negasse liberum hominis arbitrium post peccatum, & quædam alia errorum corollaria addidisse. Tum Calvinii errores enumerat, in quibus Lutheri vestigia pressit. Nec silentio præmittit post præcipuos Michaëlis Baii, aliorumque circa liberum arbitrium & gratiam recensitos errores, hæresim Jansenianam quinque articulis comprehensam; circa quam tamen non ita multa sibi dicenda putat, cum jam antea id præstiterit in *Defensione Cathedræ S. Petri* Disput. XVIII. & tribus sequentibus. Tractatus verò Historicus intextus est Theologiæ S. Anselmi Tomo III. pag. 188-303.

ANGELI MARIE QUIRINI S. R. E. Card. *Diatriba, quâ illustrantur & vindicantur Gesta Cardinalis Gasparis Contareni in Conventu Ratisbonensi.* Inserta est Part. III. Epistolarum Reginaldi Poli, Brixie, typis Jo. Mar. Rizzardi anno 1748. Statuendæ in Religionis negotio inter Catholicos & Protestantos concordiæ studiosissimus Carolus V. Imperator, etsi plures ad eam rem in Germania Conventus à se habitos in cassum cessisse expertus fuisset, de cogendo tamen Ratisbonensi an. MDXLI. cogitavit, nihilque in illo, ut votorum suorum compos evaderet, à se aptius fieri posse existimavit, quàm si de controversis articulis liber conscriberetur, Collocutores hinc inde ad eum expendendum deligerentur, colloquiorum exitus Principibus & Ordinibus tam Catholicis, quàm Protestantibus declararetur, ac tandem Acta omnia Pontificii Legati, quem Apostolica Sedes iis Comitibus præfecisset, judicio subicerentur. Atque hæc quidem omnia præstare Cæsar minimè omisit. Quare ejus jussu compositus fuit liber complures articulos complectens, delecti Collocutores sex, videlicet ex parte Catholicorum Pflugius, Gropperus, Eckius, ex parte Protestantium Melancthon, Bucerus, Pistorius, examen inter hosce institutum, nonnulli articuli, de quibus ii convenisse ferebantur, cum Principibus & Ordinibus communicati, indè ad ferendam de illis sententiam invitatus Cardinalis Contarenius Pontificius de Latere Legatus Responsum evulgavit. Quod cum subinde Protestantium Doctores, maximè B. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

cerus, vellicarent, morderent, reprehenderent, Cardinalis Quirinus præfenti Diatriba illud ab eorum criminationibus vindicavit.

Edidit etiam Cardinalis Quirinus Partes III. *Epistolarum Reginaldi Poli* S. R. E. Card. easque Diatribis, Notis & Observationibus historicis de Henrici VIII. Angliæ Regis Schismate & Apostasia eruditissime illustravit.

GILBERTUS GENEBRARDUS in Chronico, posteriore tomo in titulo profitetur se Magdeburgensium Centuriatorum *impietatem, mendacia, imposturas coarguere, & doctrinæ Catholicæ continuationem ad singulorum sæculorum coronidem ostendere.* Quæ verò A catholicis fatis thraconicè dicta esse dicuntur. Vid. Fabricii Bibl. Græc. Vol. XI. lib. 6. c. 4. pag. 164.

Ejusdem Genebrardi Syllogem doctrinæ Pontificiæ per singula secula contra Magdeburgenses Libri hujus Capite I. Sectione IV. jam memoravimus.

ANTONIUS MICHAEL FOUQUERE è Congr. S. Mauri *Acta Synodi* contra Calvinistas Jerosolymis celebratæ de Græcis in Latinum vertit. Cum hi enim sermones fatis quidem constantes, sed falsos disseminarent, quòd Orientalis Ecclesia in eorum dogmata, quibus à Rom. Ecclesia dissident, concesserit, ac præcipuè illum articulum, qui ad realem Christi in Eucharistia præsentiam attinet, rejecerit, Synodus an. 1672. Jerosolymis sub Patriarcha Dositheo habita est. Ad calcem hujus Operis exhibetur attestatio Domini Marchionis de Nointel, Regis Christianissimi ad Portam Ottomanicam Legati, quâ fidem facit, se Græcum illud Manuscriptum ex ipsius Patriarchæ manibus recepisse. Hanc attestationem excipit Scriptum Dionysii Patriarchæ Constantinopolitani per eandem occasionem anno 1672. typis impressum; atque à P. Fouquere literis æquè mandatum. Is liber P. Fouquere est in 8. cujus duæ habentur editiones. Prima 1676. hæc cum Inscriptione: *Synodus Bethlemitica*, atque altera cum titulo: *Synodus Jerosolymitana* præ priori multum correctior.

JOANNIS MABILLONII *Dissertatio de Scotorum discidio circa Paschalis festi celebrationem per Benedictinos sublato.* Extat præfationis ad Acta Sanctorum O. S. B. Sec. III. Part. I. §. I.

EJUSDEM *Observationes historicae de Hæresi Iconoclastarum*, ejus origine, progressu, ac interitu, in Præfat. Sec. III.

Item de *Hæresi Feliciana seu Adopiva*. Præfat. I. in Sec. IV. §. I.

De *Gothescalci*, Monachi Orbacensis, fortunâ, & turbis ab eo excitationis. Fuit is altero nomine *Fulgentius* appellatus, quod suam de gemina prædestinatione, scilicet bonorum ad vitam, & malorum ad interitum, id est, ad damnationem, ad æternæ mortis supplicium, ut ejus verbis explicat Hincmarus in lib. de prædestinatione cap. v. maximè tueretur auctoritate Sancti Fulgentii ex libris de duplici Prædestinatione cap. 3. De *Gothescalco* etiam agit *Guillelmus Marlotus* S. Nicassii Remensis M. Prior in *Historia Metropolis Remensis*, ubi Tom. I. Lib. III. cap. 26. & 27. erroneæ ac hæreticæ doctrinæ illum arguit, ac meritas suæ perfidiæ poenas soluisse scribit.

EJUSDEM MABILLONII *Observationes Historicae De Schismate Græcorum*, cujus Author *Photius* I. c. de *multiplici Berengarii damnatione, fidei professione, & relapsu, ejusque penitentia*. Tom. 2. Analect. pag. 477. Hanc posteriorem Dissertationem recudi curavit D. Joannes Vogtius in Fasciculo I. Bibliothecæ Historiæ hæreticæ Hamburgi an. 1723. in 8.

THEODERICI RUINART è Congr. S. Mauri *Historia persecutionis Vandalicæ in duas partes distincta*. Prior complectitur libros V. *Victoris Vitenfis Episcopi, & alia antiqua monumenta ad Codices Ms. collata & emendata cum notis & observationibus*. *Posterior Commentarium Historicum de Persecutionis Vandalicæ progressu & fine*. in 8. Parisiis apud Theodorum Muguet 1694. Eam historiam descripsit Victor Vitenfis Episcopus, cujus proinde aureum opusculum, cum variis codicibus accuratè collatum & emendatum, notisque & observationibus illustratum præmittitur. Sed quia Victor multa prætermiserat, & narrationem suam intra folius Africæ fines concluderat, quamvis ad longè plures provincias persecutionem Genserici pervasisse fateatur; omissa ab eo supplere studuit Ruinartus, remque altius repetens totam historiam à tempore, quod à prima Vandalorum in Gallias impressione effluxit, usque ad extinctum eorum in Africa imperium, id est, annos circiter centum

& viginti octo persecutus est. Et ut major ei lux affulgeret, de imperii vicissitudinibus, ac de illis Principibus, qui tunc temporis imperarunt, breviter egit, veteraque nonnulla interferuit scripta, quæ historiam confirmant & illustrent, filo tamen minimè interrupto. Addidit alia quædam antiqua opuscula hætenus nondum, vel imperfectius edita, quorum potissimum est notitia Ecclesiæ Africanæ, cui accedunt auctoris notæ, & observationes. Ita *Renatus Massuetus in vita Ruinarti*.

RENATI MASSUET è Congr. S. Mauri *Dissertatio de Hæreticis, quos S. Jrenæus libro I. recenset, eorumque actibus, scriptis, & doctrina*. Agmen ducit *Valentinus*, qui Alexandria Græcorum artibus non mediocriter institutus, ingenio promptus, & in veterum Philosophorum ac Poëtarum lectione haud parùm versatus erat. Fidem Catholicam potiùs simulavit, quàm verè unquam suscepit. Romam venit sub initio Pontificatus Hygini, Catholici larvam indutus, quam sub Pio palam deposuit. Hinc agnitus hæreticus, & ab Ecclesia pulsus, in Cyprum Insulam, ut ait Epiphanius *Hæres. 31. §. 7. fugit, ubi ad extremum impietatis prolapsus est, seque in eam, quam tuetur, flagitiorum disciplinam altius immergit*. Ibi quod è vivis excesserit, satis probabile est, licèt quo præcisè anno non liqueat. Ejus discipulorum vita fuit scelestissima dogmatis impiissimis perfectè respondens. Et si enim libidinibus parerent, concupiscentia tamen minimè se vinci dicebant, nec quidquam ex venereo congressu spurcitiei contrahere, quo ipsis aditus ad veritatem intercluderetur; quod spirituales essent, & semina electionis, nec de mundo, quamvis in mundo degerent; reliquos autem, utpote animales, & spirituali femine destitutos, ac de mundo, inquinari, ac per concupiscentiam, à mulieribus, quibuscum rem haberent, victos ac velut constrictos sic teneri, ut ad veritatem pervenire non possent: his proinde necessarium esse continentia ac bonarum actionum studium, sibi autem minimè. Quâ autem libertate à suis magistris, *Simone Mago, Menandro, Saturnino, Basilide, Carpocrate, Cerintho, Ebionis, Nicolaitis, Cerdone, Marcione, Tatiano*, veteribus Gnosticis, in pluribus discesserat *Valentinus*, eadem ab ipso in mul-

multis secèssere discipuli ejus, *Secundus, Epiphanius, Ptolomæus, Colorbasus, Marcus, & alii*, adeò ut Tertulliani ætate purus, & qualem excogitaverat ipse *Valentinus, Valentinianus* jam nullibi terrarum, præterquam Antiochiæ, sub Axionico vigeret. Cæteri omnes novâ susceptâ larvâ, oblitterato etiam magistri nomine, suum quisque hæresi propriæ nomen imposuerunt, de quibus singulis narrantem audire *Massuetum* neminem tædeat. Extat verò ejus eruditissima Dissertatio ante Opera S. Irenæi, quorum editionem Parisiis in fol. an. 1710. accuravit.

NICOLAI NOURRII è Congr. S. Mauri *Dissertationes duæ de hæresum primi & secundi sæculi ortu, progressu, & interitu, earumque expugnationibus*. Extant tomo I. Apparatus ad Bibliothecam Maximam Veterum Patrum. Et quidem prima Dissertatio lib. 1. pag. 4. ubi primùm agit de hæresi *Simonis magi*, tum de hæresi *Menandri, Cerinthi, Ebionis, Nazæarorum & Nicolaitarum*. Quæ verò ex hac hæreseon descriptione utilitas ad lectorem redundare possit, cap. ix. ostendit. Dissertatio II. habetur lib. 2. pag. 264. ubi primùm sententias *Millenariorum* hæreticorum exponit; neque enim una eademque omnium fuit opinio: constat tamen *Millenarios*, quotquot exstiterunt, omnes magno unanimique consensu statuisse, post cunctorum hominum resurrectionem Christum per mille annorum tempus cum iis in terra regnaturum. Postea narrationem textit de hæresibus *Saturnini, Basilidis, Isidori, Carpocratis, Epiphaniis, & aliorum* quàm plurium. Ad finem verò Author cap. x. denuo utilitatem, quæ ex hæresum descriptione percipi possit, lectori proponit.

EJUSDEM NOURRII *Dissertatio in L. Cecilii Lib. De Mortibus Persecutorum*, extat Apparatus ejusdem tomo II. col. 1643. in hac Author more suo eruditam historiam textit de primis Ecclesiæ persecutionibus, quas ab ethnicis Imperatoribus perpessa est. Et licèt cum S. Augustino decem recenseat, quatuor tamen aut quinque tantùm generalium persecutionum descriptionem attingit, illarum nempe, quarum *Cecilius* meminit. Prima à Nerone Augusto excitata fuit, qui cum animadvertisset, Petri, Apostolorum Principis, prædicatione *P. Ziegebauer Hist. P. IV.*

magnam hominum multitudinem quotidie à cultu idolorum ad Christianam transire religionem, in Christianos debacchari cœpit. Secunda persecutio à Domitiano commota est, quem Tertullianus *portionem Neronis de crudelitate appellat*. Decii Imperatoris persecutio ita fuit crudelis, ut eam Hilarius cum Neroniana præsertim comparaverit. Simili furore in Christianos correptus fuit *Valerianus Imperator*, qui *multum, quamvis brevi tempore, justus*, id est, Christiani sanguinis fudit, ut Eusebius loquitur. Quàm immanis & horrenda Diocletiani persecutio fuerit, haud facile est dictu. Non tam verò *Nourrius* immanitatem & acerbicatem, quâ isti Imperatores Ecclesiam vexarunt, ob oculos ponit, quàm in describendis mortibus, quibus omnes pessimis sublatis è medio fuerunt, totus est, *Cecilii* nempe premens vestigia, cujus librum erudita commentatione illustrat. Quàm illud verò Dei omnipotentiam commendat, quod operâ *Licinii Imperatoris*, falsorum numinum cultoris, usus, *Maximinum*, aliòsque omnes, ex tyrannorum, crudelissimorumque Ecclesiæ persecutorum gente oriundos ita oppresserit, ut nulla eorum stirps aut radix superstes fuerit.

REMIGIUS CELLERIUS *Histor. Gener. Autor. Eccles. Tom. 2. cap. 14. agit de Tatiano*, Encratitarum antesignano. Capituli 28. copiosi, & in Articulis XXI. distincti hanc ponit epigraphen: *Tertullianus Presbyter & Doctor Ecclesiæ, deinde Montanista, denique Hæresiarcha*. Præmissa historia vitæ, in qua, cum jam Presbyter esset, uxorem adhuc habuisse eum negat, Romæ autem Presbyterum fuisse, & circa an. 245. obiisse asserit, singulis ferè articulis ejus libros cum analysi recenset, in tempus, quo quilibet scriptus, inquit, librum de anima inter eos, quos post lapsum, in annum ferè 205. incidentem, scripsit, primum facit, poëmata verò omnia, quæ sub nomine ejus circumferuntur, ipsi abjudicat, denique doctrina, in quibus capitibus sana & orthodoxa, in quibus perversa & erronea sit, disquirat, & editiones recenset. Cap. 29. inserta est historia *Montani*. In reliquis Tomis agit *Cellerius* de aliis Hæresiarphis, hæreticis, & hæresibus; de quibus omnibus sigillatim agere à nostro abhorret instituto.

DIONYSII de SAINTE MARTHE à Congr. S. Mauri *Response aux plaintes des Protestans touchant la prétendue persecution de France*, id est: *Response ad querelas Protestantium ob Francicam persecutionem*, ut ipsi vocant. Parisiis an. 1688. Auctori Operis propositum est, ut conspicuum reddat, quod persecutio ab ea crudelitate, cuius à Calvinistis infimulatur, multis absit parafangis, nimiumque quantum ab ea Imperatorum severitate, quâ hæreticos ad supplicium mortis condemnarunt, remota sit. Cui veritati haud majus accedere posse testimonium, atque ipsius *Joannis Calvinii Wilhelmi Favelli, & Petri Jurieu*, ut qui sectæ primipili & antesignani extiterint. Eorum nihilominus fuisse sententiam, quod gladio in hæreticos animadverti possit. Nec illam Protestantium querimoniam, quâ Edictorum in gratiam emisso, vim fuisse illatam exoptulant plus habere æquitatis, cum armatis manibus illud à Franciæ Regibus extorserint. Notatu dignum, quod hoc Opus eodem tempore, quod *Edictum Nantense* revocatum est, componi cœperit. R. P. Saint Marthe ad calcem subjicit excerpta ex libro cujusdam Angli Presbyterani, nomine *Guillelmi Prim* satis proluxa, ut quæ Operis dimidium exsuperant. Is verò Scriptor Anglus libro suo hunc titulum dedit: *L'apui & la defense de la puissance du glaive des Rois, ou l'on prouve par des passages tirés de l'ancien & du nouveau Testament & le consentement des plus grands Docteurs de l'Eglise, qu'il est permis aux Magistrats de punir les Heretiques selon la grandeur des leurs crimes*. Id est: *Potestas gladii Regibus asserta; ubi probatur ex Testamenti tum novi tum veteris textibus, atque à præcipuorum Ecclesiæ Doctorum consensu, quod Magistratibus competat potestas puniendi hæreticos juxta criminum, quibus se obstrinxerunt mensuram*. Videle *Cerf* *Bibl. Histor. Crit.* pag. 460.

PRUDENTII MARAN è Congr. S. Mauri *Dissertation sur les Semi-Ariens* &c. id est: *Dissertatio de Semi-Arianis* Parisiis an. 1722. apud Jacobum Vincen.

JOSEPHUS VAISSETE è Congr. S. Mauri in *Historia septimaniæ de Languedoc res & hæresin Albigenisum crudité exponit*.

GABRIELIS GERBERON è Congr. S. Mauri *Historia Generalis Jansenismi* tribus voluminibus in 12. quibus con-

tinetur omne id, quod in Ecclesia contigit occasione libri, cujus titulus: *Cornelius Augustinus Jansenius* ab anno 1640. usque ad annum 1669. Amstelodami apud Claudium de Lorme an. 1700. Hæc *Cerfius* in *Bibl. Hist. Crit.* qui addere tamen debuisset, *Gerberoni* historiam Romæ fuisse confixam.

V.

Scriptores Historiæ Stationum Beatæ Virginis.

FLODOARDUS, Abbas Rhemensis, Sec. X. scripsit carmine miracula suo tempore facta in ecclesia B. Mariæ Virginis ab *Hinomaro*, Archiepiscopo Rhemensi, O. S. B. ædificata, ut ipse testis est *Lib. III. Historiæ Ecclesiæ Rhemensis cap. vi. Alex. Nat. Hist. Eccl. Sec. x. c. iv. pag. 77.*

HERMANNI sancti Martini Tornacensis Abbatis *Libri tres de Miraculis, sive de Reparatione Laudunensis Ecclesiæ*, quos clarissimo sui temporis Episcopo Laudunensis urbis *Buribolmo* dedicavit, *Lucus* verò *Asterius* edidit in Appendice ad vitam V. Gualberti Abbatis B. Mariæ de Novigento. Parisiis an. 1651.

HUGONIS, Rothomagensis Episcopi, Epistola ad Theodericum, Episcopum Ambianensem, de constructione Ecclesiæ B. Mariæ Carnotentis, cujus meminit *Robertus de Monte* ad an. 1144. extat in *Marthene & Durand Collect. amplif. Tom. IX. Observat. præv. pag. 1185.*

GAUTERII Monachi Cluniacensis *Historia de Miraculis B. V. Mariæ*, typis exscripta ex duobus Codd. calamo exaratis à Philippo Labbeo S. J. in Bibliotheca Mss. Tom. I. p. 550.

Monachi Anonymi DOLENSIS *Liber de Miraculis B. Mariæ Dolensis*, jam olim conscriptus, in quo, licet initio careat, fractis audaculâ manu primoribus foliis, plusquam ducenta reperias prodigia. Magnæ Matris erga sibi devotos amorem ac misericordiam haud dubiis argumentis contestantia, ex quibus nonnulla, quæ cæteris emnere videbantur, descripta Philippus Labbe S. J. vulgavit *Nov. Bibl. Mss. tom. 1. pag. 319-322.*

JOANNIS TRITHEMII Abbatis S. Jacobi apud Herbipolim de *Miraculis Beatiss. Mariæ semper Virginis in Ecclesia nova propè Dittelbach Franciæ Orientalis oppidum factis* *Libri II. Extant inter ejusdem pia & spiritua-*

lia

lia Opera an. 1605. Moguntiæ apud Joan. Abin. impressa.

-- EJUSDEM *De Miraculis in Urticeto juxta Heilbrunnam* Wirtzburgensis Diocesis oppidum ad invocationem B. V. Mariæ factis, *Libri III. ibid. l. c.*

GUNDISALVUS de SOIO, monachus inclytæ domus S. Mariæ Virginis de Monte Serrato in Catalonia edidit *Historia y milagros de Nuestra Señora de Monte Serrato*, i. e. *Historiam & miracula Domine Nostræ Montis Serrati*. Barcinone an. 1594. in 8. post antiquiores editiones annorum 1556, 1568. & 1587. attamen prima conceptio hujus Operis facta est anno MDXIV. ad instantiam D. Joannis de Aragonia, Ducis de Luna, Comitis de Ribagorza, ut ex præambula innotescit epistola ejus ad Monasterii Abbatem. In Cæsarea Bibliotheca visa mihi fuit Editio de anno 1627. cum additione Miraculorum, Barcinone accurata. Prodiit etiam Germanicè Opusculum de Origine Montis Serrati in 8. Pragæ typis Archiepiscopalis Seminarii, auctore Anonymo Benedictino, anno 1687. Vid. *Nic. Ant. l. c. pag. 428.*

BASILIVS ARZE, Hispanus, foras dedit *Historia del Origine de la maravillosa Imagen de la Casa de Nuestra Señora de Sopetran*, id est, *Historia Originis miraculosæ Imaginis in sacra Æde Domine nostræ de Sopetran*. Matriti apud Alphonsum Martin. anno 1615. in 8. *Nicol. Ant. Bibl. Hisp. Nov.*

GREGORIUS BRAVO de SOTOMAJOR, Monachus Hispanus elucubravat *Historia de la Imagen de Nuestra Señora de Valvanera*, id est, *Historia Imaginis Domine Nostræ de Valvanera*. Lucronii an. 1610. in 4. typis Joannis Mongaston.

LUDOVICUS de ARGAIZ, Hispanus, ejusdem Thavmaturgæ Virginis Monferratensis Historiam patriâ edidit linguâ an. 1677. Matriti impressam. Sed uti alia ejus Opera, ita etiam hoc fabulis respersum est.

JOANNES de CISNEROS, Abbas Monasterii Deiparæ Virginis del Espino librum scripsit *De la Antiguedad de la Sagra Imagen de Nuestra Señora del Espino*, quam contendit sub invocatione Virginis immaculatæ Conceptionis olim jam cultam, enumeratis inde Benedictinis Monachis CCXXXVI. Immaculatæ Conceptionis assertoribus. Pertulit de eo ad Petrum

Alvam, qui meminit in Militia Conceptionis, D. Antonius Lupian Zapata. Vid. *Nicol. Ant. l. c. p. 519.*

PETRUS PAULUS GINANNI è Congr. Casin. scripsit Italicè de Cultu, qui in *Canonica Portuensi* exhibetur Sacræ Imagini MARIE Virginis, *Græcæ* dictæ, quæ ex Constantinopoli mirabiliter per Adriaticum mare Ravennam appulit, exceptaque fuit à D. Petro de Honestis, ejusdem Canonice Fundatore in ulnas suas anno MC. Vid. *Armell. part. 2. p. 132.*

GREGORIUS RICCIARDETUS, Italus, Aretinus, è Congr. Casin. scripsit Italicè *Historiam Imaginis B. Virginis*, quæ Mediolani in facie templi S. Simpliciani visitur, & colitur; item *Historiam Imaginis B. V. de Balneo* in Territorio Perusino ad nostrum D. Petri Monasterium pertinentis. Utrumque Opus Mss. asservatur Aretii in Archivo Monasterii. Author claruit sub annum 1658. quo totius Congregationis Præses electus fuit. Obiit verò anno 1670.

JOANNIS BERNARDI PLANCHETTE è Congr. S. Mauri *Histoire des miracles, qui se sont fait par l'entremise de la Sainte Vierge en la première restauration de l'Eglise de l'Abbaie de S. Pierre sur Dive environ l'an. 1140. tirée d'un ancien manuscrit de Haymon Abbé de la même Abbaie, & traduite en Francois*. id est: *Miraculorum sanctæ Dei Genitricis Mariæ intercessione in prima restauratione Abbatialis Ecclesiæ sancti Petri ad Divam circa an. 1140. patratorem Historia desumpta ex antiquo libro manuscripto Haymonis ejusdem loci Abbatis, & in Francicum sermonem translata in 12. Cadomi anno 1671. apud Poisson.*

MICHAELIS GERMANI è Congr. S. Mauri *Histoire de l'Abbaie royale de Notre Dame de Soisson*, id est: *Historia Regii Parthenonis S. Mariæ apud Augustam Sueffionam*, in cujus libro iv. & ultimo recensentur prodigia, quæ interventu Ss. Deiparentis divinitus edita fuerunt. Parisiis in 4. an. 1677. Vide le *Cerf* pag. 170.

CLAUDII BRETAGNE è Congr. S. Mauri ac Prioris in Monasterio S. Germani à Pratis Opusculum, cui titulus: *Les merveilles de Notre Dame de Betleem Ferrierés*. id est, *Miracula Domine Nostræ, quæ colitur in Monasterio Ferrariensi, alio nomine de Bethleem dicto*. Opus an typis unquam exscriptum fuerit, non meminit le *Cerf* in *Bibl. Hist. Crit.* pag. 50.

D d d 3

JOAN-

JOANNIS JOSEPHI CLADIÈRE è Congr. S. Mauri *Histoire des miracles de Notre-Dame des Vassinières sous le mont d'or.* i. e. *Historia Miraculorum Dominae Nostrae des Vassinières sub monte aureo.* Vid. le Cerf Bibl. Crit. p. 60.

ANTONII JOSEPHI MEGE è Congr. S. Mauri *Historia Gallico idiomate conscripta De Monte sanctae Mariae de Rupe forti*, vulgò *Rochefort*. Pez Bibl. Maur. lib. 1. cap. 20. p. 58. Cerfius verò Patris Mege Opera recensens hanc Historiam silentio prætermisit.

VITUS Abbas Monasterii Superioris Quercus in Infer. Bavaria scripsit de Virgine Thvmaturga Pogenbergensi ejusque Miraculis, Germanicè anno 1627. in 8.

THOMÆ WEISSII, Neresheimensis in Suevia Monachi ac Eloquentiæ Professoris in Universitate Salisburgensi *Diva Virgo Cellensis in Styria* in 16. an. 16... 1637. Post elapsos annos octo prodiit, anonymo auctore, an Benedictino? *Benedicta Virgo Cellensis*, Græcii typis Widmanstadianis anno 1672. in 8. Historia à *Thoma Weissio* cum stylo eleganti, nitido, ac mirè festivo, cujus lepores minus literati non assequuntur, conscripta esset, alio de industria, humiliori, & ad captum lectoris magis accommodato, iterum an. 1678. à *Christophoro Jeger* Professio ac Priore San-Lambertino edita fuit: maximè cum plura, eaque nova à primæ editionis tempore suppetent Marianæ beneficentiæ exempla; quæ *Gerardus Bettsebacher* etiam San-Lambertinus ab an. 1678. usque ad an. 1690. continuavit. Alia Continuatio sub titulo: *Puteus aquarum viventium* Cant. 4. ab anno 1690. usque 1700. *Kilianus Werlm* è S. Lamberto ab anno 1710. usque 1719. profecutus fuit. Quam Continuatio ab anno 1719. ad finem usque 1729. excepit *Savra* apud Jo. Jac. John an. 1737. Cæteræ si quæ fuerunt intermediæ Continuationes, notitiam meam prætereunt.

AUGUSTINUS Abbas & Princeps Einsidlensis de Origine Sacelli Eremitani B. V. à Christo consecrati scripsit Germanicè anno 1603.

PAULI BETSCHART Cœnobitæ Eremitani *D. Thvmaturga Einsidlensis*, sive de Admirandis & Magnis, quæ virtute divina & interveniente magnâ Deiparente, quæ in celeberrimo Heremitano O. S. B. in Helvetia Monasterio colitur, Miracula, & ad

ejusdem divinitus consecratum Sacellum sunt collata supplicibus beneficia, collecta, & descripta Typis Monasterii Einsidlensis per Jacobum Ammon an. 1665. in 12.

CONRADI HUNGER, Monachi & Notarii Eremitani Brevis Chronica, seu Historia de Origine antiquissimi, celeberrimi, & à Christo Domino benedicti Sacelli Virginis Deiparæ, Germanicè. Lucernæ apud Davidem Haut an. 1654. in 8.

PLACIDI RAUBER è Monacho San-Blasiano in Sylva Nigra, & Eloquentiæ Professore in Universitate Salisburgensi Abbatis Schwarzachensis anno 1640. *Historia Thvmaturgæ Virginis Totmosiam* in 8. aliquoties recusa. Annum & locum editionis Auctor seu Editor Historiæ laudatæ Universitatis more suo reticet, tamen Confratris sui historiam domi in Asceterio S. Elasi ad manum haberet.

VIRGILII FABRI Gantensis in superiore Austria Cœnobitæ Theologiæ Moralis in Universitate Salisburgensi ab anno 1691. ad an. 1695. Professoris *Malum granatum, seu Liber de Miraculis B. Virg. in Aede Plannensi prope Salisburgum.* Locum editionis, formam, annum, & typographum more suo reticet Editor Historiæ Univers. Salzburg. pag. 431. Nisi tamen fallor, Liber excusus est Salisburgi an. 1697. Originem sacræ hujus Stationis conscripsit etiam D. *Edmundus* Abbas ad S. Petrum Salisburgi, sed quæ in ms. hactenus latet.

GOTTHARDUS FREYD, Creinifanensis, edidit libellum Germanicum in 16. an. 1664. de Thvmaturga Imagine B. V. quæ Passavii colitur apud Vestales Benedictinas Niderburgenses. Exiguæ molis libellus, sed rarus, infrequens, dignus tamen omnino, qui in omnium manibus versetur.

LUDOVICI BABENSTUBER *Fundatrix Ettalensis*, id est: Imago B. Virginis à Ludovico IV. ex Ducibus Bavariæ Romanorum Imperatoris in Monasterio Ettalensi Ord. S. B. publico cultui exposita, & beneficiis in cultores miraculosè collatis inclyta in 8. Monachii typis Jo. Lucæ Straubii anno 1694.

Item Miracula & Beneficia B. V. Mariæ Ettalensis an. 1725. in 8.

ROMUALDUS, Abbas Ettalensis, anno 1708. vita functus, lingua scripsit vernacula *Historiam D. V. Ettalensis*. Vid. Hist. Univers. Salzburg. l. 2. c. 3. p. 228.

HEN-

HENRICI WISPAUER *Historia de Thvmaturga Imagine B. Virg.* apud Patres Scotenses Viennæ in Austria in 8. typis Andreae Heynger Viennensis Typographi anno 1726. Primum miraculum est de *Melchioro Clefelio*, Episcopo Viennensi, & S. R. E. Cardinale, qui cum in prima infantia exitiali lepra laboraret, voto à parentibus ad Divam Scotensem nuncupato, ejus intercessione ac precibus sanitatem à Deo recuperavit.

FELICIS EGGER è Domo S. Petri Constantiæ ad Rhenum *Liber de Origine B. Mariæ Clingencellenfis in Turgovia* haud ita procul ab urbe Constantia. Vid. Hist. Univers. Salzburg. Hic Auctor in Idea Ord. Hier-Ben. Lib. III. à pag. 235 - 291. præcipuas B. V. Stationes apud Benedictinos recenset.

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani, *Hodæporicon Mariano-Benedictinum*, Augustæ Vindel. typis Veronicæ Apergerin Viduæ an. 1659. Historia de Imaginibus B. M. V. miraculis & peregrinationibus apud Patres Ordinis S. Benedicti celebratis. „ Subit animum, inquit Autor, illud „ quoque toto pectore gaudere ac „ gloriæ ducere, hanc cœli Reginam „ adeò Ordinem nostrum in deliciis „ habere, ut præcipuas per Orbem „ sedes ferè ejus in Monasteriis collo- „ cãrit. At quæsumus te, si vacuus es, „ circumage caput, & lumina in „ Montem Serratum effer, desige in „ *Valvaneram*; Iberia relicta sublime „ caput iterum in *Rupem Franciæ* at- „ tolle: inde *Eremum*, vulgò *Einsidel* in Helvetia adi: tum in *Cellam* „ beatæ Virginis carpe viam, in Sty- „ ria ab humili Monacho erectam: „ *Totmosiam* in Hercynia Sylva visi- „ ta, exinde Ottenburæ in *Eldern* „ perge: deinde in *Ettal*, ex Alpi- „ bus ascende Montem *Andecensem*, „ ac *Bogium*, ut *Oetingam* Bavariæ „ præteream, quæ olim ad nos quo- „ que spectabat. Tot publica Orbis „ Asyla uno in Ordine sita esse, pro- „ fectò obstupesces. „ Hæc ille. *Georgius Geisserus* verò, Abbas Villinganus, in Thesibus Philosophicis de *Causis*, quas ad Virginem Parentem alludendo inscripsit CAUSA NOSTRÆ LÆTITLÆ, author est, ad ducentas B. Virginis Stationes in sacro Ordine nostro numerari: unde cum Stengelius perpauca conscripserit, operæ pretium facturus est, quicumque ad

ejus *Hodæporicon* novas fecerit accessiones.

PLACIDI ANGERMAYR, Wessofontani, Epitome sacræ Militiæ Wessofontanæ, seu Confraternitatis Immaculatæ Conceptionis in Monasterio Wessofontano Ord. S. Benedicti. Monachii an. 1727. in 8. Hic nobilis & celebris Statio est Virginis sine labe Conceptæ, quam peregrinantes in ejus Imagine affabrè picta piè venerantur.

VI.

Scriptores Vitarum Virorum illustrium Statûs Ecclesiastici.

ROTGERUS, Monachus S. Pantaleonis Coloniae Agrippinæ, Brunonis, Henrici Aucupis filii, Ottonis M. fratris, Archiepiscopi Colonienfis ab anno 953. ad 965. Ducis Lotharingiæ, Viri generis prosapia, vitæ merito, ac doctrinæ studio præstantissimi, vitam in literas accuratè ac disertè retulit. Fuit *Rotgerus* Brunonis æqualis ac synchronus, qui & ipse, judice Mabillonio, non inter extremos sui sæculi homines censendus est, uti ejus lucubratiò, sanè pro tempore diserta, & maturo judicio prædita testatur. Mabill. Præfat. in Sec. V. Ord. S. B. §. 2. n. 44.

RUDOLPHUS Abbas Monasterii S. Trudonis in Hasbania sub initium sæculi XII. scripsit vitam Lieberti Episcopi Cameracensis, ut constat ex Mf. Cod. Aquicinctensi, quæ absque auctoris nomine prodiit in Spicilegii Tomo IX. quam etiam Vossius, Mabillonius, Nat. Alex. & alii eidem tribuunt.

BALDRICUS ex Monacho Burgulienfi Archiepiscopus Dolensis, anno 1114. vitam *Hugonis*, Archiepiscopi Rothomagensis scriptis tradidit, quæ extat in *Arturi du Monstier Neustria Pia*, Rothomagi an. 1663.

REINERUS Monachus S. Laurentii Leodiensis, scripsit vitam *Evrachi Episcopi Leodiensis*, nec non vitam *Reginbardi Episcopi*. Vide quæ Libro superiore in vita *Reimeri* diximus.

DOMNIZO Monachus Casinensis Sec. XII. scripsit de *Theodaldi Episcopi Aretini* castitate, aliisque præclaris virtutibus. Opus adhuc ineditum, teste *Sandio*.

GILBERTUS GENEBRARDUS dedit Collectionem *De Origenis vita, Operibus, Rebus, & Sententiis*, potissimum ex S. Hieronymo, Epiphano, Sixto

Sixto Senensi, Eipencæo &c. quæ præmisit ejusdem Operibus in fol. Parisiis an. 1619. Frontem libri effigies Origenis exornat cum hac epigraphe: *Origenes Adamantius, patria Alexandrinus, Leonidæ Martyris filius, Clementis Alexandrini discipulus, & in Cathedra Catechetica successor; antiquissimus Ecclesiæ Magister, vixit usque ad Gallum & Volusianum, id est, ad aetatem LXVI. ætatis suæ, & Tyri sepultus est, is fuit an. Christi CCLVI.* Verùm hæc Vita nihil ferè est, si ad illam comparatur, quam *Carolus de la Rue* è Congr. S. Mauri novæ Operum Origenis editioni anno 1733. præmisit. Admodùm fusè etiam Cl. *Remigius Ceillier* in Historia Generali Autorum Sacr. Tom. II. Cap. 38. De Origene Presbytero & Confessore exponit. Art. I. ejus vitam enarrat. II. de Tetraplis, Hexaplis, Octaplis, quorum & specimen inserit, & Historiam *Aristeæ* de LXX. interpretibus confictam pronuntiat, deque Commentariis in libros V. T. III. de Commentariis in N. T. operose disquirat, eorumque epochas determinat. IV. de reliquis Scriptis Origenis eodem modo tractat; ex Epistola ad *Jul. Africanum* de historia Susannæ ostendit, quòd genuinam hanc, ipsùmque Prophetam *Danilem* ejus auctorem statuerit; librorum *πρωτο ἀρχαῖον*, qui non nisi ex versione *Ruffini* restant, quam ille ipsi scripto originario æquiparat, libri de oratione, item de martyrio, Librorum VIII. contra *Celsum*, analysin exhibet, operaque deperdita commemorat. V. Doctrinam per præcipua Theologiæ Capita, integris locis copiosè appositis, recenset, imprimisque bene notat, quòd divinitatem librorum Sapientiæ, *Siracidis*, & reliquorum apocryphorum etiam quarti libri *Esdræ* agnoverit *Origenes*. VI. Judicium de Scriptis ejus adjungit, ad excusandum eum, quàm ad accusandum prior, ex eo imprimis capite, quòd problematicè opinioniones suas paradoxas proposuerit, & judicio Ecclesiæ submiserit. Denique & editiones Operum Origenis recenset.

Ejusdem Tomi II. Capite xxv. *Ceillierius* agit de Cajo Presbytero Romano, deinde Episcopo Gentium, hoc est, ad prædicandam in partibus infidelium fidem ordinato & Doctore Ecclesiæ. Cap. XXIX. de *Asterio Urbano* Presbytero, authore trium librorum contra *Montanistas*, item de *Gemino* Presbytero Antiocheno, Cap.

34. de *S. Pionio* Presbytero Ecclesiæ Smyrnensis. Tom. III. Cap. VIII. Acta *S. Felicis* Presbyteri Nolani & Confessoris tradit. Cap. X. De *Berylo* Episcopo Bostrensi, ab *Origene* à Sabellianismo revocato. Cap. XIII. de *Novatiano* Presbytero Romano Schismatico. Cap. XIV. De Nepote Episcopo Ægypti, *Basilide*, Episcopo Pentapoleos, & *Malchione* Presbytero Antiocheno, *Paulum* Samosatenum in Concilio Antiocheno erroris convincente. Cap. XXI. de *Pierio*, Presbytero Alexandrino. Cap. XXIX. de *S. Pamphilo* Presbytero Cæsarænsi. Tom. IV. de *S. Luciano* Presbytero Antiocheno & Martyre.

JOACHIMI PERIONII, Galli, *Cormeriaceni*, Oratio de laudibus *Dionysii Briconeti*, Episcopi *Malcovienensis*. Parisiis anno 1551.

GREGORIUS DE ALFARO, *Corubentis*, Abbas Monasterii *S. Mariæ del Buesio* scripsit *Vita del Illustrissimo Senmor Francisci de Reinoso con la Geronimo de Reinoso su sobrino Canonico de Palencia*. id est: *Vitam Illustrissimi D. Francisci de Reinoso unà cum vita Hieronymi de Reinoso nepotis sui Canonici Palentini*, ex relatione manuscripta *Joannis Garfiæ Palentini* Canonici, qui fuerat eidem Episcopo à secretis. Pinciae 1617. in 4.

JOANNIS LIRON è *Congreg. S. Mauri* *VITA VICTORIS*, Episcopi *Vitensis*, qui historiam *Persecutionis Vandalicæ* contexit. Quo idioma te, Gallico an Latino? hæc vita scripta sit, non meminit *Philippus le Cerf*. *Hist. Crit.* pag. 200. apud quem etiam locus editionis non exprimitur, bene verò *Typographus Carolus Huguier*, qui anno 1708. in 12. prælo subjecit. Gallicè verò fuisse vitam hanc perscriptam didici ex Catalogo Scriptorum è *Congr. S. Mauri*, quem *Cl. Montfauconius* mecum communicavit.

ANTONII BEAUGENDRE è *Congr. S. Mauri* *La Vie de Mr. Joli Chanoine & Instituteur des Religieuses Hospitalières de Dyon* 8. Paris. chez *Louis Guerin* en. 1700. id est, *Vita D. Benigni Jolii, Canonici & Institutoris Religiosorum Hospitalium*. Vid. le *Cerf*. l. c. pag. 15.

ANSELMUS PAIOLUS, *Italus*, *Ferrariensis*, è *Congr. Casin.* scripsit Italicè *Vitam Cardinalis Mazzarini*, Venetiis apud *Valvasensem*, & *Bononiæ* anno 1680.

THOMÆ BONET *Recherches curieuses sur quelques qualitez & actions heroïques du Cardinal Mazarin*, in 8. Parisiis 1645. i. e. *Disquisitiones Curiosæ in quasdam dotes & actiones heroicas Card. Mazzarini*, in 8. Paris. 1645.

THEOPHILUS, nobilis *Venetus*, ex illustri Familia *Michaëlia Congr. Casin.* Præses anno 1425. electus exaravit Epistolam super obitu & mirandis virtutibus *Patris & Domini Bartholomæi, Presbyteri & Canonici Romani* ex Familia *Columna*, *Vid. Armell.* part. 2. pag. 197.

EDMUNDI MARTENE & URSINI DURAND *Observationes Historicæ amplæ & eruditæ, de Henrico, Ludovici VI. Francorum Regis Fratris, & Archiepiscopi Remensi.* Extant *Collect. ampl.* Tom. 2. p. 5.

ANGELUS MARIA QUIRINUS S. R. E. Card. *Vitam & Gestæ Reginaldi Poli* cum duabus *Diatribis* in *Collectione* ejus *Epistolarum Brixianæ* an. 1744. typis *Jo. Mar. Rizzardi* excusa mirificè illustravit. *Vulgavit etiam Vitam Cardinalis Casparis Contareni Italicè scriptam.* *Brixianæ* 1746. median. 4. Ejus verò *Gestæ peculiari Diatriba Tomo II. Collectionis Epistolarum Card. Poli* præmissa vindicavit, *Brixianæ* an. 1740. fol.

S. VII.

Scriptores Dissertationum de rebus in Ecclesiastica Historia controversis.

HILDUINI Abbatis Monasterii *S. Dionysii* prope *Parisios* doctrina ac pietate insignis *Areopagitica*. Is cum jussu *Ludovici Pii Imp.* vitam sancti *Dionysii* scribere aggressus fuisset, illam cum prosa tum carmine composuit. Primus verò fuit, qui à bene multis (f) peccasse existimatur, quòd *S. Dionysium* Episcopum *Parisiensem* cum sancto *Dionysio Areopagita* confundens ex duobus unum fecerit. Hoc enim nullus ante ipsum *Latinus* author, nullus *Græcus* ante finem octavi seculi dixerat, nullus *Pontifex* in suis diplomatis usque ad *Innocentium tertium*. Præterea *Hilduinus* propugnat, quòd libri sub nomine *Dionysii Areopagitæ* vulgati, reverà ab ipso fuerint elucubrat. Hæc *Hilduini* scripta, quæ anno 835. publicavit, *Areopagitica* vocantur. Superiore seculo magnâ *Criticorum* contentione de eisdem disceptatum fuit. *PP. Alloix, Chifflet, Menard, & Alexandre* ab

Hilduino steterunt; contra verò alii ejus sententiam velut novam, exoticam, ac fanaticam exploserunt. Quorum in utramque partem argumenta si scire aveas, lege sis *Dissertatione Nicolai de Nourry*, *Critici longè doctissimi* è *Congr. S. Mauri* Tom. I. *Apparat. ad Bibl. Max. Patrum*, adde le *Cerf* *Bibl. Histor. Crit.* pag. 107.

PETRI ABÆLARDI, Monachi Regiæ Abbatie S. Dionysii in Francia Epistola, adversus eos, qui ex autoritate *Bedæ* Presbyteri arguere conantur *Dionysium Areopagitam* fuisse *Dionysium Corinthiorum* Episcopum, & non magis fuisse *Atheniensem* Episcopum. Volens nolens scripsit author hanc Epistolam. Res sic ferè contigit. *Petrus Abælardus* sodalibus sui Monasterii privatim colloquutus, verò proximior dixerat sibi videri *Bedæ* quàm *Hilduini* sententiam. *Beda* autem scribit, *Dionysium Areopagitam* pro *Corinthiorum* potius, quàm *Atheniensium* Episcopo esse habendum. Ex quibus *Bedæ* verbis *Abælardus* inferebat, *Dionysium Galliæ Apostolum*, nequidquam esse *Areopagitam*; acta namque, quæ de eo circumferuntur, eum testantur fuisse *Athenis* Episcopum. Ubi verò hæc *Abælardi* sententia ad *Adamum* Monasterii *Sandionysiani* Abbatem delata fuit, animo illam tulit periniquo; non modò enim honorem monasterii sui violatum, sed *Regum* etiam *Franciæ*, qui illud condidissent, autoritati injuriam fuisse illatam proclamavit. Quid? quòd *Abælardum* custodiæ datum apud *Regium* tribunal se accusaturum comminatus est. Sed is fugam circumspiciens custodes minùs cautos fessellit, atque è monasterio *S. Dionysii* evasit. Haud verò satis tutum futurum se credidit, nisi à præpotenti *Magnate* protegeretur. Unde ad *Theobaldum Urbis Tricassinæ & Provinæ* dominum se contulit. Hic aliquamdiu apud *Provinam* in cella *S. Arnulphi* cum *Monachis S. Petri Trecentis* comoratus est. Non diu post supervenerunt literæ *Adami* Abbatis, quibus *Abælardo* excommunicationem, nisi ad monasterium *S. Dionysii* reverteretur, comminatus est. Ad hæc in mandatis dedit, ut ad abolendam injuriam *Monasterio S. Dionysii* ir-

(f) Jure an injuria? vide *Mabillon*. in *Notis ad Hincmarum* epistolam, De auctoritate *vite S.*

Dionysii ab *Anastasio* translata, quam *vet. Analecti*. tom. I. pag. 59. vulgavit *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

rogatam cantet palinodiam, & Hil-
duini Historiæ de Dionysio Areopa-
gita publico scripto suum quoque cal-
culum adjiciat. Obtemperavit Abæ-
lardus, & sponte coactus epistolam
suum ad Abbatem dedit cum inscrip-
tione: *Adæ dilectissimo Patri suo, Ab-
bati D. G. gloriosissimorum marty-
rum Dionysii, Rustici, Eleutherii ibi-
dem corpore quiescentium, unaque fra-
tribus & commonachis suis charissimis, Petrus habitu monachus, vita peccator.*
Prius tamen quam Abælardus ad Mo-
nasterium S. Dionysii reversus fuerat,
Adam Abbas extinctus est. Episto-
la Abælardi extat inter ejus Opera
pag. 224. Paris. an. 1616.

SIMON GERMANUS MILLETUS è
Congr. S. Mauri plenus etiam zeli
pro gloria S. Dionysii Franciæ Apo-
stoli anno 1638. in lucem Parisiis emi-
sit contra P. Sirmondum Dissertatio-
nem, cui titulus: *Gloria Ecclesiæ
Gallicanæ vindicata de suo Dionysio
Areopagita*, quam Domino Seguierio
Franciæ Cancellario inscripsit. *Joan-
nes Launois*, Universitatis Parisien-
sis Doctor, à multifaria eruditione
celebratus, ut Milletum confutaret,
aliam *Dissertationem* luci publicæ de-
dit. Is verò non magno interjecto tem-
pore, an. nempe 1642. ut Adversario
responderet, novum scriptum præ-
lo subjecit hoc sub titulo: *Ad Dis-
sertationem vulgatam de duobus Dio-
nyfius Responsio, in qua evidentissimè
demonstratur, unum & eundem esse
Dionysium Areopagitam, & Parisien-
sem Episcopum.* Impressa fuit apud
Dionysium Bechet. *Launois*, cui
christianæ modestiæ intra limites se
continere, haud rarò difficile accide-
bat, novam responsionem, quæ ma-
gnam verborum acerbiteriam adjun-
ctam habuit, Milletto objecit. Is ve-
rò amorem pacis præferens animi læ-
titiæ, quæ ex reportata victoria
consequi nata est, ex arena, quin
Antagonistæ verbum reponeret, dif-
cessit: in hanc verò, ut ejus partes
defendendas fusciperet, descendit

HUGO MENARDUS, cujus est *De
unico Dionysio Areopagita, Athenarum
& Parisiorum Episcopo Dissertatio seu
Diatriba*, quam suppresso nomine ad-
versus Joannis Launoii discussionem
Milletianæ responsionis vulgavit in 8.
Parisiis 1644. Secundum Dupin. 1643.
Apud omnes in confesso est, hoc Me-
nardi opus multa disquisitione ac eru-
ditione ab eo elaboratum fuisse; nihi-
lo tamen minus fatendum est, quòd

pauci admodum, ac nulli ferè cum
ipso sentiant; quandoquidem ipsa Pa-
risiensis Ecclesia utriusque Sancti E-
piscopi festum non una eademque
luce, sed diversis celebrat diebus.
Qui verò post *Menardum* acriter con-
tendit, S. Dionysium Areopagitam à
S. Dionysio Parisiensi minimè distin-
guendum esse, fuit

JACOBUS DOUBLETIUS, Mona-
sterii S. Dionysii in Francia Decanus,
atque Author Operis an. 1646. im-
pressi, *Histoire chronologique pour la ve-
rité de St. Denys Areopagite Apôtre de
France.* id est: *Historia Chronologi-
ca pro veritate S. Dionysii Apostoli Fran-
ciæ.* Dominus de *Chevanes* eandem
opinionem propugnavit in Opella an.
1679. Parisiis sub hac epigraphe ty-
pis data: *St. Denys l' Areopagite Evê-
que de Paris.* id est: *Sanctus Dionysius
Areopagita Episcopus Parisiensis.* Ulti-
mus è Benedictinis Gallis, quem sci-
am, inter Scriptores Areopagitas (ita
vocantur, qui S. Dionysium Areopa-
gitam cum S. Dionysio Parisiensi con-
fundunt) fuit

CLAUDIUS DAVID è Congreg.
S. Mauri, cujus extat *Dissertation sur
les écrits de S. Denys l' Areopagite, ou
l'on fait voir, que ce saint est l' auteur
des ouvrages, qui portent son nom.* id
est: *Dissertatio de Scriptis S. Dionysii
Areopagite, in qua demonstratur, eum
esse Authorem Operum, quibus nomen
S. Dionysii Areopagite præfigitur.* in 8.
Paris. 1702. Criticam vide apud le
Cerf. Bibl. Hist. Crit. pag. 76.

ADEMARUS Monachus in S. Epar-
chi Cœnobio Engolismensis scripsit
post Concilium Lemovicense an. 1029.
habitum de *Apostolatu S. Martia-
lis Lemovicensis* Epistolam satis cele-
brem ad Jordanum Episcopum ur-
bis ejus, cæterosque Abbates & Cle-
ricos totius dioceseos, ad Arnul-
phum Rutenensem Episcopum, ad
Theodericum Metensem, ad Kuni-
gundam Henrici II. Imperat. vidnam
ad Conradum Imperatorem, ad Gui-
lielmum Aquitaniæ Ducem, & ad
Johannem XVIII. Papam, quem,
ait, ut ferum hominem, iracundum
& crudelem describi. Est verò argu-
mentum Epistolæ quæstio, num S.
Martialis Lemovicensis Episcopus ju-
re in Apostolorum numero habeatur?
Quod cum negasset Benedictus qui-
dam, Abbatiae S. Michaëlis Clusini
in Pedemontio Prior, & Aquitanos
affirmantes asinos & rerum ignaros ef-
se publicè etiam pro concione dixit;

set, Ademarum, qui assensum omnes
sui monasterii monachos, excepto ad-
huc præter se unico, Benedicto præ-
buisse agrè ferebat, Epistolam, quam
diximus, acrem adversus illum com-
posuit, cujus excerpta apud *Pinium*
Nov. Bibl. Aut. Eccl. Tom. VIII. pag.
108. legi merentur. Vide Acta Erud.
Lips. an. 1698. pag. 23.

GREGORIUS CORTESIUS ex Abba-
te doctissimo S. Benedicti in agro Man-
tuano S. R. E. Cardinalis sub Paulo
III. Tractatum edidit, quòd S. Pe-
trus Romæ fuerit, quòd à Sectariis
in dubium vocari, imò inficias iri
cœperat. Librum Hadriano VI. in-
scripsit, qui postea typis excusus fuit
Venetiis apud Franciscum Senensem
anno 1573. in 4.

ARNOLDI WION, Belgæ, Du-
aceni, è Congr. Casin. *De temporum,
Familiarum, & aliorum in historiis
dubiorum emendatione* magnum & im-
mensum Opus, quòd prope diem, Deo
favente (ipsius Arnoldi sunt verba)
in lucem emittendum erat; quòd sanè
utrum factum postea sit, se adhuc
ignorare scribit Armellinus Bibl. Cas.
part. 1. pag. 55.

Abbas & Conventus Monasterii S.
Petri Salisburgi Assertio Antiquitatis
Ecclesiæ Metropolitanæ Salisburgens.
& Monasterii S. Petri ibidem, Salis-
burgi 1682.

MARTINUS ANASTASI, Siculus,
Panormitanus, in monasterio S. Mar-
tini de Scalis Professor, omnium ferè
in Sicilia Monasteriorum Prior mul-
ta scripsit, è quibus typis excudi me-
ruit opus

*De Monogamia B. Annæ Parentis
Deiparæ, seu Veritas vindicata; Sere-
nissimæ Claudiæ Austriæ dicata, Oeni-
ponti apud Daniele Agricola anno
1639. in 4. Armell. Bibl. Cas. part. 2. 95.*

FLAMINII PATE, Siculi, Messanen-
sis, Monachi in Cœnobio S. Placidi
prope eandem urbem Messanam anno
1651. defuncti

*Censura sopra d' un scritto promulga-
to dall' Abate D. Rocco Pirro contro l'
antica Tradizione della Sagra Lettera
scritta dalla SS. Vergine alla Città di Mes-
sina.* Id est: *Censura in lucubrationem
editam ab Abate D. Rocho Pirro con-
tra veterem traditionem sacræ Epistolæ
à SS. Virgine ad Civitatem Messanam
scriptæ.* Opus posthumum typis tra-
ditum Venetiis apud Guerillos an.
1652. in 8. & iterum ibidem apud
Franciscum Babba 1655. in 8. Armell.
l. c. part. 1. p. 172.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

ELMERI, aliter *Edmeri, Eadme-
ri*, Cantuariensis Monachi Epistola
ad Glastonienses Monachos, quo
tempore hi posteriores asserebant, se
corpus Patroni sui S. Dunstani, Ar-
chiepiscopi Cantuariensis habere. Ex-
tat Angliæ Sacræ tom. 2. pag. 222.

-- *Scrutinium factum* circa feretrum
beatissimi Dunstani, Archiepiscopi,
ex mandato R. mi Patris, ac Domini
Domini Willelmi Warham Cantuar.
Archiepiscopi & Domini Thomæ
Goldston sacræ paginæ Professoris
ejusdem Ecclesiæ Prioris anno Do-
mini MDVIII. die xvii. April. loc. c.
pag. 227.

-- Exemplar literarum R. mi DD.
Willelmi Warham Cantuar. Archiepi-
scopi ad Abbatem Glastoniensem an.
1508. l. c. pag. 229.

-- Exemplar literarum Glastoniæ
Abbatis pag. 230.

-- Exemplar literarum D. Willel-
mi Warham Cant. Archiepiscopi ad
Abbatem Glastoniensem missarum p.
232.

ANTONII YEPESII *Examen histo-
riæ Traiani ex inferno, ut dicitur, li-
berati*, ad lapidem Lydium. Extat
in ejus Chronico Generali O. S. B.
Centuria seu Tomo II. ad an. Chr.
604. an. S. Benedicti 124. cap. 3. pag.
456. cui subjicienda venit

LUDOVICI BABENSTUBER *Dis-
quisitionis, Utrum anima Traiani pre-
ctus S. Gregorii M. liberata fuerit ex
inferno?* Extat Theologiæ Moralis
Tract. viii. part. iv. Disp. iii. Art. iv.
pag. 913.

GUILLELMI MARLOT S. Nicassii
Remensis Magni Prioris *Brevis & in-
genua Discussio, an Tornacensis Civi-
tas, vel Balvacum, in Hannonia Ner-
viorum caput sit, ac primaria Sedes
Episcopalis.* in 4. Infulis de Rache an.
1662.

AMANDI PACHLER Abbatis ad
S. Petrum Salisburgi anno MDCL-
VII. electi *Disquisitionis de S. Amando
Episcopo Wormatiensi, deque S. Marti-
ni Episcopi Turonensis Salisburgum fa-
cta translatione.* Mentionem hujus
Disquisitionis Historia Univerf. Salis-
burg. l. 2. c. vii. n. ccxxiv. pag. 291.
facit, sed num typis vulgata, an ve-
rò inter Ms. etiamnum asservetur,
memoriæ non prodit. Memini, me
annis abhinc multis apud Antonium
Yepesium in Chronico Generali Ord.
S. Ben. legisse, quòd Calvinistæ sa-
cras Reliquias Divi Martini, Turonen-
sis Episcopi, flammis absumpserint,

E c c 2

qui

quî ergo fieri potuit, ut ex Gallia translatae Salisburgum fuerint; aut si hoc factum, qua ratione hæretici subdere illis ignem potuerunt? Hic verò Davus, quàm Oedipus esse malim.

ANGELI DE NUCE, Abbatis Cassinensis *Dissertatio Historica: Num sacra Liturgia sermone vernaculo & vulgari apud Græcos & Latinos primis seculis celebraretur, an secretiori & vulgaribus ignoto?* Extat inter Notas, quibus Leonis Marsicani Chronicon Cassinense illustravit. Lib. I. cap. 32.

-- EJUSDEM *Dissertatio Historica: Utrum Sacerdotes & Episcopi Schismatici, Simomaci, & Excommunicati sint in Ecclesia Orthodoxa habiti veri Sacerdotes.* Vid. l. c. lib. 4. c. 72.

-- EJUSDEM *Dissertatio Historico-Theologica, quo tempore particula FI-LIOQUE in Symbolo addita fuerit.* Vid. l. c. lib. IV. c. 116. pag. 584.

CLAUDII MARTIN è Congreg. S. Mauri *Dissertatio de Martyrio S. Ursulae & Sacrarum Virginum*, ubi Author definit, quæ in hac historia fabulam sapiant, quæque pro certis, vel saltem vero similibus accipi possint. Variant sententiæ de numero Sodalium Divæ Martyris. Sunt, qui ex hisce characteribus XI. M. V. undecim duntaxat Virgines Martyres exsculpant. Fundamentum suæ opinionis ponunt in veteri catalogo Reliquiarum, qui tomo VII. *Spicilegii* extat, ubi hæc verba leguntur: *De Reliquiis sanctarum undecim Virginum.* Alii existimant, quod inter sacras hæc Athlethas una extiterit, cujus nomen fuerit *Undecimilla*, ex cujus nomine undecim millium historiæ, an fabulæ ansam fuisse datam conjicit Sirmondus. Vide Hadriani Valefii *Valesiana* pag. 48. ubi hæc lectu non injucunda habet: Il y a eu une sainte Ursule Martyre suivant la commune opinion. On ignore neantmoins, de quel tems elle a été. Mais je suis très-humble serviteur des onze milles Vierges. La fable est un peu trop manifeste, pour pouvoir la souffrir. Voicy sur quoi cette erreur est fondée, suivant la conjecture du savant Pere Sirmond. Ceux qui ont forgé cette belle histoire, aiant trouvé dans quelques Martyrologes manuscrits, SS. URSULA & UNDECIMILLA V. M. c'est à dire: *Sanctæ Ursulae & Undecimilla Virgines Martyres*, & s'étant imaginé, qu' *Undecimilla* avec l' V. & l' M. qui suivoient, étoit un abrégé

pour *Undecim Millia Virginum*, ont fait là dessus ce roman, que nous avons aujourd'hui. Je ne comprends pas, comment les Docteurs de Sorbone, parmi les quels il y a tant d'habiles gens, ont bien voulu laisser pour Patronnes tutelaires de leur Eglise cette troupe des Saintes de contrebande, pendant qu'ils en avoient à choisir tant d'autres de bon alloy. Id est: „Juxtà opinionem „ communi consensu receptam fuit „ aliqua S. Ursula Martyr. Nihilomi- „ nus, quo vixerit tempore, pro com- „ perto non habetur. Ego verò ser- „ vus sum humillimus undecim mil- „ lium Virginum. Fabula hæc cras- „ siore filo contexta est, quàm ut fig- „ mentum non transpareat. Vin ba- „ sim videre, cui error iste innititur? „ adverte animum ad ea, quæ P. Sir- „ mondus Vir eximiæ tradit prudenti- „ tiæ. Qui bellam hanc historiam „ procuderunt, cum in Martyrologiis „ quibusdam Ms. legissent, SS. UR- „ SULA & UNDECIMILLA Vir- „ gines Martyres, atque in animum „ induxissent, ut crederent, quod „ *Undecimilla* cum sequentibus literis „ V. M. esset abbreviatio loco *Unde- „ cim Millia Martyrum*, Romanen- „ sem hanc fabulam, quæ hodie om- „ nium in ore versatur, exinde fabri- „ carunt. Non satis assequor, quâ „ ratione Doctores Sorbonæ, quos „ inter quàm plurimi omni discipli- „ narum & liberalium artium gene- „ re sunt excultissimi, in suis eccle- „ siis hanc turbam Sanctarum, ut ita „ dicam prohibitarum, inter Tute- „ lares reliquerint, cum legitimæ neu- „ tiquam paucæ superessent. „ Ita Hadrianus Valefius. Pater *Martinus* eorum retinet sententiam, qui numerum undecim millium tuentur; maximè cum *Wandelbertus* in suo Martyrologio, quod sub annum 850. concinnavit, harum Virginum meminere. Potuisset etiam P. *Martinus* allegare V. *Bedam*, *Alcuinum*, & *Ufuardum*, qui pariter earum mentionem fecerunt. Quibus tamen, inquit Vir Illustris Johannes Philippus à Voorburg (g) historiæ cum sacrae tum profanæ minimè imperitus, an fides supra *Eusebium*, *Tertullianum*, *Ambrosium*, *Hieronymum*, *Augustinum*, *Ruffinum*, *Orosium*, *Socratem*, *Sozomenum*, *Theodoretum*, *Severum Sulpitium*, *Sulpitium Alexandrum*, *Renatum Frigeridum*, *Profuturum*, *Salvianum*,

num, *Prosperum Aquitanicum*, *Comitem Marcellinum*, *Prudentium*, *Sidonium Apollinarem*, *Cassiodorum*, *Jornandem*, *Historiæ Miscellæ Autorem*, *Anastasium*, *Gregorium Turonensem*, & tot alios veteres Divorum Europæorum *Actuarios*, nullam *Ursulae*, *socialium*, & tantæ stragis, cui similis non extitit, mentionem facientes, habenda sit, apud Lectorem judicium esto. Arte proinde Critica in discutienda hac Historia ut cum maximè opus est. Audivi aliquando Ordinis nostri Abbatem, qui, cum de hoc argumento sermo incidisset, inter alia dixit, se sciendi, quid Socii Bollandiani ad diem 21. Octobris in medium prolaturi sint, desiderio vexari. Opto, ut tanto tempore superstes id explere valeat. Interea si Præsuli volupe est, aliquid anticipatè ex Bollandianis Hagiographis scire, legat Dissertationem eorum insertam Conatui Chronico-Historico de Romanis Pontificibus post S. Pontiani Pontificatum. Nec lectu indigna sunt, quæ Henricus Meibomius Junior Tom. I. Scriptor. R. G. pag. 352. ad Hermannii Crombachii Soc. Jesu *S. Ursulam Vindictam* respondit. Addi poterit Pagius ad an. 383. n. 5. pag. 561. quo judice Crombachius Historiam Ursulinam erroribus potius novis implicuit, quàm iisdem evoluit. *Quam causam tuendam suscepit, magis incredibilem reddidit.* Launojus Part. 4. Epist. ult. Solerius in Notis ad Ufuardi Martyrologium die 21. Octobr. & alii plures. Cæterum D. Martini *Dissertatio* præmissa est Meditationibus pro festo S. Ursulae prælo subjectis apud Lud. Billuine in 16. an. 1678.

GUILLELMUS BESSIN è Congreg. S. Mauri multis annis in variis monasteriis Philosophiæ ac Theologiæ Professoris eximii *Reflexions sur le nouveau système du R. P. Lami de l'Oratoire, touchant la dernière Pasque de N. S. Jæsu Christi.* id est: *Animadversiones in novum Systema ultimi Paschatis D. N. Jæsu Christi, à R. P. Lamio Presbytero Oratorii excogitatum.* Equidem id Systema jam antea per Toinarum, Tillemontium, Vitassium, P. Manduitum è Congreg. Oratorii, aliisque viros doctos primi ordinis fuit impugnatum; quorum tamen præclaræ Refutationes BESSINI animum admiratione suspensum non ita tenuere, quin non & suas in systema illud animadversiones, velut copias in aciem educeret. Omissa singulorum

recensione, quæ in iisdem continentur, annotasse sufficiat, quod, postquam P. *Bessinus* ex sacris Literis, & veterum Scriptorum, præcipuè Philonis, autoritate palam fecit, Pascha Hebraicum à Servatore nostro Divino, vespero mortem suam præcedente, fuisse celebratum, dilucidè ostenderit, fieri haud potuisse, ut Paschalis Agnus in templo & in tabernaculo sit immolatus, obstante immenso victimarum numero, quæ eò loci imolandæ fuissent, id quod duas intra horas, quarum fermè spatium definita immolatio erat, perfici minimè potuisset. Huic alias id genus congruas adjecit rationes. Si argumenta illius à novitate commendari haud merentur; certè quidem lucem aliorum affundunt rationibus ad declarandam quæstionem, à viris doctis dudum agitatam; quæ qui benè capit, intimam difficultatis vim, & naturam nullo negotio penetrabit. Author annotationum in Tomum III. literarum selectarum RICHARDI SIMONII affirmare haud dubitavit, hanc *Systematis P. Lami* confutationem cæteris omnibus, quæ ista super controversia in lucem prodierunt, præferendam esse. Verùm alii aliter sentiunt, nec omnes viri docti in eadem cum ipso sunt sententia. P. *Lamius* fati habuit binas ad P. *Bessinum* exarare literas, quas iste catalogo virorum doctorum inferendas curavit: sunt illæ separatim etiam impressæ cum D. Dupinii approbatione. Vid. le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 20.

JOANNIS LIRON è Congreg. S. Mauri *L'Apologie pour les Armoricains, & pour les Eglises de Gaules, particulièrement de la Province de Tours*, id est: *Apologia pro Armoricis & Ecclesiis Gallicanis, specialiter Provinciæ Turonensis.* Author ostendit, quod Ecclesiæ Britannicæ sint prius fundatæ, quàm Britones in Armoricam appulerint, & quod ista Provincia luce Christianæ fidei labente Seculo IV. collustrata fuerit. Opus verò suum Archiepiscopo Turonensi nuncupavit. Vide le Cerf l. c. pag. 200. apud quem tamen annus & locus editionis desideratur.

CLAUDII MATHOUD è Congreg. S. Mauri *Dissertatio de vera Senonum origine Christiana* adversus Joannis de Launoy, Theologi quondam Parisiensis Criticas Observationes. Parisiis apud Simonem la Gronne A. Christi 1687. in 4.

JOANNIS MABILLONII è Congr. S. Mauri *Dissertatio de Pane Eucharistica, Azymo, & Fermentato in 8. Parisiis an. 1674.* Quæstio superiori sæculo agitari cœpit: *An perpetuus usus Fermentati in Ecclesia Græca, perpetuus item usus Azymorum in Latina vigerit?* Jacobus Sirmondus S. J. vir doctissimus, in *Disquisitione de Azymo*, contendit usum fermentati octingentis & amplius annis in Ecclesia Latina solennem fuisse; recepta autem azyma medio illo intervallo, quod à Schismate Photii usque ad turbas Michaëlis Cerularii effluxit. Eandem propugnat opinionem doctissimus Cardinalis Bona Lib. I. *Rerum Liturgicarum* cap. xxii. cum hoc discrimine, quod azyma non excludat omnino ab illorum seculorum usu, quæ Sirmondus excludit. P. Joannes Mabillonius Congr. S. Mauri Scriptor eruditissimus cum in *Præfatione Seculi III. Benedictini*, tum in *Dissertatione singulari* cit. contendit, perpetuum ab Apostolicis temporibus in Ecclesia Latina fuisse Azymorum usum. Mabillonii sententiam tuetur *Christianus Lupus* Ord. S. Aug. Lovaniensis Theologus, Tomo III. *Scholiorum in Decreta & Canones Conciliorum*, in *Dissertatione de Actis S. Leonis IX.* Cap. vii. Utriusque opinionis argumenta refert Alexander Natalis *Hist. Eccl. Dissert. XI. Sec. XI. & XII. Tom. VI.* pag. 869. P. *Franciscus Macedo* Minorita persuasum habebat, quod sententia Cardinalis Bona hæresi affinis esset; unde Authorem ad palinodiam cantandam astringi volebat: id quod Mabillonio stimulos addidit, ut resumpto argumento suæ *Dissertationi* novas illustrationes adjiceret, in quibus sententiæ Cardinalis Bona, tamen à vero recederet, hæreticæ doctrinæ notam inuri posse negavit. Vide le Cerf pag. 248.

- EJUSDEM *Elenchus potiorum difficultatum*, in *lectione Conciliorum, Patrum, & Ecclesiasticæ Historiæ occurrentium juxta seculorum seriem.* Extat in *Tractatu de Stud. Monast.* parte altera post conclusionem Operis. Separatim verò typis excudi curavit *Hermannus Schenck* Salsburgensis Bibliothecarius. Quo uno elencho Mabillonius satis ostendit, se in *Historiæ Ecclesiasticæ Critica* longè omnium versatissimum esse.

THEODERICI RUINART è Congr. S. Mauri *Acta primorum Martyrum sacra & selecta ex libris tum editis,*

tum mss. collecta, eruta, & emendata, notisque & observationibus illustrata. in 4. Parisiis typis Francisci Muguet an. 1689. & fol. *Amstelodami apud Wettstenium* an. 1713. Francicè vertit & edidit D. Drouet de Maupertuis in 8. Parisiis an. 1708. vol. duo. In hoc libro continentur authentica, quotquot reperiri potuerunt, primorum Martyrum Acta, eorum, qui prioribus quatuor Ecclesiæ seculis pro Christianæ fidei defensione passi sunt. Ea mirè illustrant exquisita eruditione refertæ admonitiones in singula, & notæ in difficiliora loca. Operi præmissa doctissima præfatio, in qua primum recenset modos, quibus sincera Martyrum Acta ad nos pervenerint; tum invictè probat infinitos propemodum Martyres extitisse, quorum acta vel perierint, vel descripta non fuerint; nec proinde Martyrum numerum exactorum numero repetenda esse. Id quidem voluerat *Henricus Blondellus* edita anno 1684. Oxonii inter *Cyprianicas Dissertatione de Martyrum paucitate* inscripta, in qua contendebat, paucos admodum Martyres in primævis persecutionibus passos fuisse, tantamque sanctorum Martyrum turbam, quam Ecclesia Catholica in Martyrologiis aut in officiis ecclesiasticis celebrat, nulla alia quam fabulatorum aut monachorum otiosorum autoritate fulciri. Temerariam hominis sententiam, vanissimis conjecturis, ut solet, ac commentis potiùs, quam argumentis fultam tam validè refellit *Ruinartus*, ut is ad incitas redactus ne mutire quidem deinceps ausus fuerit. Agit denique *Ruinartus* de honore, quo Martyres in Ecclesia afficiebantur, ostenditque, maximam semper, & ab omni ævo fuisse totius Ecclesiæ in eos reverentiam. Primus hic *Ruinarti* foetus in pretio fuit apud eruditos, noménque fecit authori. Nihilominus laudatissima hæc Acta, Criticisque habita quasi pro norma, ad quam alia id genus scripta exigi par sit, suum habuerunt *Hypercriticum* R. P. *Honorium de S. Maria Carmelitam Dissertatione IV. meditationum de regulis & usu Critices*, qui tamen actum egit; nam *Ruinarti Acta primorum Martyrum* prælo anno 1713. iterum subjecta ætatem ferunt, eaque à viro docto acatholico maximis ornari laudibus audivi, ita quidem, ut ab hoc Opere *Ruinartum* supra Mabillonium, id est, discipulum supra magistrum extulerit.

-EJUS-

- EJUSDEM *Disquisitio Historica de Pallio Archiepiscopali* edita ad calcem Tom. II. ejus ac Mabill. Opp. Posthum. pag. 397 - 554. Doctissima *Dissertatio*, in qua omnia, quæ ad Pallium Archiepiscopale spectant, criticè expenduntur.

BERNARDI de MONTEFAUCON è Congr. S. Mauri *Liber Philonis de vita contemplativa, ex Græcis fontibus in Francicum traductus cum Observationibus ac Notis, in quibus ostenditur, Therapeutas, de quibus Philo loquitur, veros ac genuinos Christianos fuisse.* Gallicè in 12. Parisiis an. 1709. In confesso apud omnes est, hosce homines pro Christianis habitos fuisse, usque dum Scaliger & Blondellus eos in censum *Essæorum* redegerant. Contra Scaligerum scripsit *Henricus Valesius*, cujus sententia erat, eos nec *Essæos* nec *Christianos* fuisse: ast etiam hic adversarium nactus est, *Brunonem*, natione Anglum. Litem hanc à viris eruditis motam *Montfauconium* suam fecit, edito *Philonis* libro de vita contemplativa, in quo *Therapeutas* Christianis sacris addictos fuisse ostendere conatus est. Non probavit ejus conatum *D. Bobier de Savigni*, *Supremi Senatûs Divionensis Præses* ab eruditione & doctrina non incelebris, qui binis literis ad *Montfauconium* datis *Therapeutas* Judæis annumerat. Ratio ejus potissima fuit, quod si *Therapeutæ* Christum coluissent, nunquam eos *Philo* Judæus laudibus celebrasset. Quod argumentum *Montfauconium*, rescriptis ad authorem literis, ex eo revinci posse existimavit, quod *Philo*, tametsi religionis suæ flagraret zelo, de morte tamen *S. Jacobi*, velut re indigna, sermonem injicere non dubitavit. Nec alia omisit exempla, quibus suam confirmaret sententiam. Ex Anglis nempe *Protestantibus* fuisse nonneminem, qui non Anglicanum modò *Monasticum* composuerit, sed in vitam etiam Mo-

naasticam tanta, tamque præclara con-gesserit encomia, ut iis majora nullus monachus conferre potuisset. Alterum Anglum in additionibus ad hunc librum factis novas & majores accumulasse laudes. Quid quòd Londinî monasterium sit, in quo *Virgines Catholicæ* sub *Protestantium* protectione vitam colant monasticam. Ex utriusque *D. de Savigny & P. de Montfauconi* Epistolis collectio facta anno 1712. typis publicata fuit. Vide le Cerf pag. 383. & *Bibliothèque des auteurs Ecclesiastiques du dix huitième Siècle* pour servir de continuation à celle de M. du Pin. Tom. II. De hoc argumento legi etiam meretur *Augustinus Calmet* in *Dictionario Historico*, ejusque *Supplemento*, ubi non contentendis rationibus disceptatur, an *Therapeutæ fuerint Christiani*.

- EJUSDEM MONTEFAUCONII *Epistola ad *** an vera narratio Rufini de baptizatis pueris ab Athanasio puero?* Item de tempore mortis *Alexandri Episcopi Alexandrini*, ac de anno obitûs *Athanasii Magni*, in fol. & in 8. Parisiis an. 1710. Auctor probat, *Alexandrum* anno 326. & *Athanasium* an. 373. mortalitatem explevisse. Cum verò hæc lucubratio rarefcere cœpisset, *Theodorus Hasius* in *Bibliotheca Historico-Philologico-Theologica* divis. 2. classis 4. recudi fecit.

JOANNIS LIRON è Congr. S. Mauri *Amenitates Criticæ seu Dissertationes, & Observationes* in *Historiam Ecclesiasticam & Profanam*. Gallicè Parisiis an. 1717. vol. 2. in 12.

BERTHOLDI VOGEL, *Cremifanensis*, *Theologiæ Professoris* in *Universitate Salsburgensi*, hodie *Rectoris* *Disquisitio de Romano itinere atque Primatu S. Petri contra Sectarios & Duppinium*. Extat in *Auctoris Tractatu Theologico*, cujus titulus: *Ecclesia*, *Salsburgi* in 4. anno 1744. typis *Josephi Mayr*.

SECTIO V.

SCRIPTORES HISTORIÆ SANCTORUM.

Cognitio *Historiæ Sanctorum*, quam pulchra, quam jucunda, quamque utilis sit, non est, ut multis hic loci differamus. Qui eam condiderunt, in quatuor potissimum classes

distribui possunt, in eos nempe, qui *Vitas Sanctorum*, qui *Martyrologia*, qui *sacras*, ut vocant, *Legendas*, ac denique qui de *Sanctorum Reliquiis* scripserunt. Exordium ducemus ab *Hagio-*

Hagiographis, non eos quidem omnes (quod peculiari libro ad regulas criticas agendum) sed singula secula more ac instituto nostro quasi per transiennam percurrentes, unum alterumve breviter recensēbimus.

§. I.

HAGIOGRAPHI.

S. GREGORIUS M. Pontifex Max. S. P. Benedicti vitam virtutibus & miraculis gloriosam Lib. 2. Dialog. conscripsit; *divinitus enim dispositum est*, inquit Wernerus Rolevinck Carthusianus in Fasciculo temporum anno Christi 504. *ut cum idem Legislator excellentissimus in ceteris modis sit à Deo decoratus, etiam hinc majori auctoritate, tam ipse, quam Legislatio ejus roboretur: quod eandem vitam Summus Apostolicæ Sedis Pontifex ordinavit.*

SEBASTIANUS, Monachus Casinensis, & S. P. Benedicti discipulus vitam scripsit S. Hieronymi Ecclesiæ Doctoris, ut ex mss. Bibliothecæ Casinensis codicibus signatis n. 147. & 148. constat, quæ etiam reperitur in Mss. Sublacensibus, & Reatenis. Gattola Hist. Cas. Sec. I. §. IV. pag. 12. col. 2.

ÆIGRADUS, Vossio *Angradus*, Monachus in Normannia Fontanelensis scripsit Seculo VII. exeunte *Vitam S. Ansberti Rothomagensis Episcopi*, qui anno 695. die 5. mensis Februarii ad Superos migravit. Extat hæc vita quam author *Hilberto* Abbati suo nuncupavit, apud Laur. Surium & Joan. Bollandum ad d. em 9. Februarii. Itemque apud Mabillonium Sec. II. Act. O. S. B. pag. 1048. Hugo Menardus in Menologio quinto Idus Febr. hæc breviter de S. Ansberto: *Gandavi in Blaudonio monasterio. Sancti Ansberti Rothomagensis Archiepiscopi, qui invidiosorum perfidia ad Pignorum delatus in Altononne Hammone exilavit, ubi & beato fure quævit.* Sunt tamen eruditi Critici, qui hanc vitam vel interpolatam, vel à juniore auctore scriptam esse ex eo coniciunt, quod claudis anno 737. à Saracenis ulata in illa mentio fiat. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 1. pag. 80.

V. BEDA *Seculi VIII. Hagiographus.* Operum ejus Tomo III. plurimum Sanctorum Vitæ continentur. 1.) Vita S. *Cuthberti*, Episcopi Lindisfamentis. 2.) Vita S. *Felicis* Confessoris.

3.) S. *Vedasti* Episcopi Atrebatensis vita. 4.) Vita S. *Columbani* & *Attale* Abbatum. 5.) S. *Patricii* Hibernorum Apostoli vita, miracula, & transitus. 6.) Vita S. *Arnulphi* Metensis Episcopi. 7.) S. *Bertolphi* Abbatis Bobiensis. 8.) Vita S. *Eustasii*. 9.) S. *Burgundoforæ* vita. 10.) Passio S. *Justini* novennis pueruli sub Diocletiano & Maximiano. Quædam verò ex his vitis sint suppositæ, quænam Ven. Bedam habeant authorem, vide Criticos Labbeum, Caveum, Oudinum, Fabricium, & alios.

S. ADO Viennensis Episcopus Sec. IX. vitam S. Theoderii Abbatis, unius è discipulis Sancti Cæsarii Episcopi Arelatensis, in literas retulit, eamque fratribus in cœnobio Sancti Theoderii consistentibus inscripsit, ut eos ejus exemplis ad amorem vitæ æternæ amplius invitaret. Mabill. Annal. Ben. Tom. I. lib. iv. pag. 106. apud quem etiam extat in Actis Benedictinis Sec. I. pag. 678. Scripsit præterea *Ado* S. Desiderii, Viennensis Episcopi Martyrium, quod habetur in *Cannisi* antiq. Lect. Tom. vi. pag. 441. & Tom. II. edit. nov. Part. III. p. 1. & apud Surium & in Actis Sanctorum XI. Febr.

ANASTASIUS Abbas Romanus, Monasterii S. Dei Genitricis Mariæ Virginis trans Tyberim S. R. E. Cardinalis Seculo IX. sub Nicolao I. Hadriano II. Joanne VIII. & fors sub aliis Pontificibus claruit. Eius Opera feruntur esse Passio 10000. Martyrum sub Hadriano & Antono, quæ extat in Actis Sanctorum 22. Junii Tom. IV. pag. 182. ubi legenda in prævio Commentario doctrinosa Critica in hæc SS. Achatii & Sociorum Martyrum Acta. Vita S. *Joannis Eleemosynarii* Patriarchæ Alex. apud Rosweidum lib. I. de Vitis Patrum, & in iisdem Sanctorum Actis 23. Januarii. Passio S. *Demetrii* Martyris apud Joannem Mabillonium Tom. I. Analec. pag. 65. & editionis novæ pag. 172. *Emmanuelis* S. *Bartholomæi* Apostoli ex Græco Theodori Studite in Dacherii Spicilegio Tom. III. & editionis novæ Tom. II. pag. 123. atque in Combesii Bibliotheca Concionatoria Tom. VII. Vita S. *Dionysii Areopagite* ex Græco Latine versa. Passio 1480. Martyrum in Palæstina. *Miracula S. Basilii Cesareensis.* Passio SS. *Cypri* & *Joannis.* Vita S. *Donati Episcopi* apud Euricon in Syria. Tribui-

buitur etiam illi versio *Historiæ de Josaphat & Barlaam* inter Joannis Damasceni Opera. Vita S. *Petri Alexandrini.* Passio S. *Agathii*, sociorumque ejus; de quibus & aliis videlicet Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 1. pag. 232. & quos allegat.

Seculo X. CHRISTANNUS DE SCALA, Boleslai Sævi Bohemiæ Ducis filius, ac Boleslai Pii germanus frater, spreta amplissima hæreditate, monachum in Regio Brevnoviensi monasterio professus, magnâ eruditione, judicio, ac eloquentia *Sanctæ Ludmillæ & Sancti Wenceslai Regis* Aviæ & Patruis sui, Acta conscripsit. Libellus hic Christanni, quamvis luce dignissimus, nunquam lucem aspexit, neque Hagecio, neque Dubravio visus, quem Bohuslaus Balbinus S. J. singulari felicitate inter *Bibliothecæ Trebonensis Cœnobii, Canonicorum Regularium sancti Augustini in Regno Bohemiæ* manuscriptos codices inventum, quantum per difficillimum scripturæ genus licuit, ipse descripsit, & lib. I. cap. x. Epitomes Historiæ Rerum Bohemicarum typis vulgavit Prægæ an. 1677. Cum verò *Christannus* vetustissimus Bohemiæ sit scriptor, & sibi compertissima (quippe ipsius Boleslai fratricidæ filius) afferat, sanctoque Adalberto, Prageni Episcopo, nepoti suo ex sorore ea dedicit, majorem sine dubio attentionem, majoremque fidem quam ii, qui multis post ætatibus vixerunt, meretur. Ex eo Religionis Christianæ apud Bohemos initia, sanctæ Ludmillæ & Borizovii Conjugum, ac S. Wenceslai Nepotis Acta cognosci possunt: illud tantum maneat, non omnia eum uno libro complecti potuisse, itaque siquid ambigè, obscurè, quodque ampliori luce egeat, dictum videbatur, Balbinus in loco *Notis*, in gratiam lectoris illustravit. *Balbin. l. c. Cap. IX. pag. 39.*

HUCBALDUS, seu *Hugbaldus* Elnonensis monachus Seculo X. celebris, & à bonâ fide commendatus Hagiographus præter plurimum sanctorum Antistitum vitas v. g. S. *Rictrudis* Abbatissæ Marchianensis, S. *Adelgundis* Abbatissæ primæ Malmodiensis, S. *Madelbertæ* Virginis & Abbatissæ pariter Malmodiensis, scripsit etiam vitam S. *Leuini* Presbyteri Daventriensis & Confessoris, vitam S. *Brigitte*, Historiam S. *Cilimie* matris Francorum Apostoli. Oudin. Tom. II. pag. 417.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

S. PETRUS DAMIANI inter Seculi XI. celeberrimos Hagiographos jure numeratur, qui permultas historias Sanctorum, seu vitas scripsit. 1.) Vitam S. *Odilonis* Abbatis. 2.) S. *Mauri* Episcopi Casenatis. 3.) S. *Romualdi* Camaldulensis Institutoris & Abbatis. 4.) S. *Rodulfi* Episcopi Eugubini. 5.) Passio Sanctorum Virginum & Martyrum *Floræ & Lucillæ.* 6.) Expositio Visionum SS. Martyrum *Mariani & Jacobi.* Præter hasce vitas, quæ Tomo II. Opp. ejus extant, à Gerardo Joanne Vossio lib. 2. de Hist. Lat. cap. 45. enumerantur & aliæ XI. ex Suriana Collectione selectæ vitæ: quæ in unum corpus congestæ justæ utique magnitudinis efficerent Legendam.

MARBODUS Sec. XII. ex Scholastico Andegavensi Episcopus Rhedonensis, & ex hoc monachus ad S. Albinum scripsit plures Sanctorum vitas. 1.) Vitam S. *Licinii*, Episcopi Andegavensis editam in Actis Sanctorum Tom. 2. Febr. pag. 682. 2.) Vitam S. *Roberti* Casæ Dei lib. II. in iisdem Actis Tom. 3. April. 24. pag. 317. & in Mabillonii Actis Benedictinis Sec. VI. part. 2. pag. 184. 3.) Vitam S. *Magneboldi* Confessoris à Cl. Ant. Beaugendre cum duobus prioribus ex manuscr. Mabilloniano vulgatam, Fabric. l. c. lib. XII.

GUILLELMUS DE NANGIACO, Monachus S. Dionysii & Regius Historicus scripsit Sec. XIII. vitam S. *Ludovici IX.* Francorum Regis, quæ Tomo V. Collectionis Scriptorum Historiæ Franciæ cœtaneorum, quam Andreas Duchesnius Parisiis in folio procuravit, continetur.

JOHANNES DE ERFORDIA oriundus, dictus de Luterbech, Presbyter Conventualis Monasterii S. Stephani Herbipoli, Capellanus Episcopi, circa annum 1350. vitam SS. *Kiliani* & *Sociorum* MM. nec non S. *Burchardi*, primi Wirceburg. Episcopi metro descripsit, quam juris publici fecit Cl. Ignatius Groppius Tom. I. Scriptor. Rer. Wirceburg. pag. 795.

ÆGYDIUS DE PONTISARA, Abbas S. Dionysii in Francia scripsit Sec. XIV. Latine vitam S. *Dionysii* Areopag. Ecclesiæ suæ Patroni, dicatam Regi Francorum Philippo Longo, quæ Mss. habetur in folio trecentorum aŋorum in Bibliotheca Galliarum Regia Cod. 4298. Vid. Oudin. de S. E. Tom. 3. pag. 730.

ADELBERTUS, sive *Adilbertus*, vel ut in M. B. E. pag. 142. *Agilbertus*,

Monachus & Prior Augustani Monasterii ad SS. Udalricum & Afram, scripsit sub Maximiliano I. Imperatore, id est, Seculo xv. *Vitam & Miracula S. Simperti*, Episcopi Augustæ Vindelicorum quondam, prodigiis autem usque hodiernam in diem clarissimi. Edidit Bernardus Pezius Tom. II. Thef. Noviss. Anecd. part. III. pag. 355. Adelbertus ille vitam egit circa an. Chr. 1240. Plura Pezius Dissert. Ifag. pag. LXI.

ALBERTUS BEMSTAT, Decanus Enfidlensis Monasterii, S. Geroldi Eremitæ ex Saxonæ Duce Historiam vitæ primus collegit anno MCCCC-IV. ex tradita per manus narratione, aut antiquioribus, & jam deperditis literarum vel picturarum monumentis, suoque & Palatino sigillo obfignari curavit, reliquitque dicatam Ernesto Electori, & fratri ejus Alberto, Saxonæ Ducibus, Thuringiæ Lantgraviis, & Marchionibus Misniæ. Vid. Acta SS. tom. 2. April. pag. 628.

CELSUS à FALCIBUS, Italus, Veronensis, in Monasterio SS. Nazarii & Celsi Professus scripsit Seculo xvi. incunte, anno 1505. Vitam Venerabilis *Euphrosinæ Vincemii* Venetæ, natæ anno 1407. quam Petro Dandolo Episcopo Vicentino dicavit. Est codex pergamenus in 8. & extans Venetiis in Bibl. FF. Prædicatorum S. Joannis.

JOANNES CHRISTOPHORUS, Abbas Lunelacensis in Superiore Austria, Vitam S. Wolfgangi, Episcopi Ratisbonensis, Germanicè edidit an. 1599. in 12. Quod idem præstitit *Simon*, ejusdem monasterii Abbas, adjectis quam plurimis miraculis, quibus idem Sanctus in dies coruscat. Passavii apud Georgium Höller an. 1655. in 12.

PLACIDUS VIGELLIUS, Abbas Augiæ Majoris Brigantinae in Suevia, Vitam S. Fidelis, Martyris ex facta Capucinorum Familia, sui, cum viveret, intimi amici, literis primum, tum typis, tacito suo nomine mandavit, quæ sæpius deinde variis in locis recusa est. Hanc Notis & Observationibus à V. C. *Aprovinzaco Huber*, ejusdem loci Priore, auctam, Bernardus Pezius, præfixo Authoris nomine, Tomo X. Bibliothecæ suæ Asceticæ inseruit.

VIRGINIUS VALSECCHIUS è Congreg. Casin. typis Bernardi Paperini, typothetæ Florentini vulgavit Compendium Vitæ B. Catharinæ de Riccis,

Virginis Sacræ & Venerabilis Cœnobii, quod S. Vincentio Pratenfi ac tertiaro Ordini S. Dominici sacratum fuit, excerpta ex monumentis recensitæ ipsius Beatificationis ad Excellentissimam Dominam Victoriam Altoviti Corfiniam, Principem Gismanensem, neptem Clementis Papæ XII. Vid. Supplem. ad Nova Acta Erud. Tom. 2. Sect. X. pag. 446.

PETRUS CUTANTIUS è Congreg. S. Mauri Vitam S. Hilarii Pictavorum Episcopi, cujus Opera novâ editione in lucem exire jussit, scitissimè scriptam præmisit, fol. Parisiis typis Francisci Muguet an. 1693.

Congregationi mox laudatæ immortali cedit gloriæ, quod ejus doctissimi alumni Vitas Sanctorum Quatuor Ecclesiæ Latinæ Doctorum, ex illorum potissimum Scriptis concinatas, typis excudi curaverint. Sic authore *Dionysio San-Marthano* Vita S. Gregorii cognomento *Magni*, Papæ & Ecclesiæ Doctoris Rotomagi anno 1697. prodit, quæ libris iv. comprehensa, & Latine ex Gallico reddita iterum comparuit Tomo IV. novæ editionis Operum S. Gregorii M. Item Vita S. Ambrosii, authore *Jacobo Frischio*, Operibus Mediolanensis hujus Episcopi præfixa, & typis Johannis Baptistæ Coignard anno 1686. excusa. Item Vita S. Augustini, Ecclesiæ Doctorum præcipui, ex monumentis D. Tillemontii Gallicè scriptis in Latinum traducta operâ & studio Hugonis Vaillantii, & mox laudati Frischii. Item Vita S. Hieronymi, Presbyteri & Monachi, Ecclesiæ Doctoris, authore Joanne Martiano Parisiis anno 1706. Quæ Vitæ Quatuor Ecclesiæ Romanæ Doctorum utique merentur, ut in unum corpus collectæ publico exhibeantur.

Parem operam eidem San-Mauriani Patres in Vitis SS. Quatuor Ecclesiæ Græcæ Doctorum concinnandis posuerunt.

BERNARDUS MONTEFAUCON Vitam S. Athanassi, Alexandrini Episcopi, magno studio adornatam publicæ luci dedit ante ejusdem S. Patris Opera noviter à se edita Parisiis typis Joannis Anson 1698. Non pauca verò, neque hæcenus, ut putat, observata attulit, totumque vitæ ab Athanasio transactæ curriculum Annalium in morem dispositum accuratè & copiosè adumbravit. Vide recensione vitæ in Act. Erud. Lips. an. 1699. mens. Mart. pag. 197. Ab eodem

eodem *Montfauconio* habemus Vitam S. Joannis Chrysoctomi ad calcem Operum novissimæ editionis accuratè, quantum fas erat, adornatam, *Vitam S. Basilii Episcopi Cæsariensis* dedit *Julianus Garnier* in præclara ejus Operum editione an. 1723. *Vitam S. Gregorii Nazianzeni* exspectavimus à *Jacobo Frische*, qui ejus Operibus edendis manum admoverat, sed illo anno 1693. morte sublato Domnus *Franciscus Louvart*, editioni ad calcem perducendæ operam impendit; quæ quod hæcenus in publico nondum comparuerit, uti causa me præterit, ita nullus dubito, quin more aliarum editionum vitam S. Doctoris adjunctam sit habitura. Qua re fiet, ut non minùs Græcæ quàm Latinæ Ecclesiæ Quatuor præcipuorum Doctorum Vitas ex eorundem potissimum Scriptis contextas doctissimis San-Maurianæ Congregationis Sodalibus in acceptis simus relaturi.

FRANCISCUS DE BERGANZA, Hispanus, ex Congreg. Vallisolet. scripsit de SS. CC. Martyribus Caradignensibus ex Ord. S. B. Opus inscribitur: *Antiquedades de Espanna propugnadas*. Matriti anno 1719. Vide Bolland. in Actis SS. die 6. Aug.

HIERONYMI PEZII Acta S. Colomanni Regis & Martyris Divi Tutularis Austriæ, Dissertationibus & Notis Historico-Criticis illustrata &c. an. 1713. Cremsii Typis Jo. Jac. Koppiz. Hanc eandem vitam lingua vernacula fusè & exactè publicavit in fol. *Godefridus Deppisch*, Mellicensis an. 1743. Viennæ typis Franc. Andree Kirchberger.

BERNARDI PEZII Triumphus Castitatis, seu Acta & Vita Venerabilis Wilburgis, Virginis Reclusæ, Sanct-Florianensis in Superiore Austria, Aug. Vind. typis Martini Veith in 4. an. 1715.

IGNATHI GROPPHII Vita S. Bilhildis, Ducissæ Franciæ Orientalis, & Comitissæ Hochemii Natæ, Fundatricis ac primæ Abbatisse veteris Monasterii Moguntia, quam ex mss. Codicibus duobus Autor edidit, atque notis illustravit. Wirceburgi typis Philippi Fuggert Bibliopolæ Aulici

& Academici an. 1727. Inferta etiam habetur Tomo III. Scriptorum Rer. Moguntiac.

MAGNOALDI ZIEGELBAUER Acta S. Stephani, Vitam, Excellentiam, & Cultum S. Protomartyris, primi ac præcipui Patroni Urbis Imperatoriæ Viennensis complexa. Vindobonæ sumptibus Jo. Adami Schmidii Bibliopolæ Norimbergensis anno 1736. in 8. Germanicè.

§. II.

Martyrologi.

VEN. BEDA Martyrologorum Caput cum Cl. Sollerio (h) à nobis statuitur; idque adeo maximè, quoniam singulari ordine & stylo Martyrologium proprium, ut incompletum adornavit, quod primum à *Floro* (i) nominatissimo Lugdunensis Ecclesiæ Subdiacono, ut laudato Sollerio videtur, vel, ut alii volunt, à *Floro* (i) Monacho S. Trudonis diocesis Leodicensis auctum, inde ab aliis iterum novis additamentis locupletatum, pene dicerem, deformatum fuit. Verum, sincerum, non jam supposititium, ut creditur, *Beda* Martyrologium Bollandi Continuatores in Prolegomenis ad tomum secundum Actorum Martii præmisere. Metricum ejusdem *Beda* Martyrologium in Spicilegii Acheriani tomo decimo vet. edit. novæ autem secundo pag. 24. vulgatum est. Notandum verò, quod in Martyrologiis suis Sanctos etiam domesticos non infrequenter omiserit. Id verò ex mente Mabilonii (k) eà de causa factum verisimile est, quod Beda suis fastis nominatissimos tantum Sanctos adscripserit, & ferè ubique receptos, non quosvis particulares. Prodit Ven. *Beda* Martyrologium ex officina Christophori Plantini an. 1564. in minori forma.

Locum primum à Ven. *Beda* Martyrologio tenet celebre aliud ab *Adone* nostro, Viennensi Episcopo, compositum. Nostrum quippe, nostrique instituti esse *Adonem*, quod antea haud notum erat, à Mabilonio ad oculum demonstratum est in ejus Elogio. In eo autem Martyrologio con-

(h) Præfat. ad novam Martyrologii Usuardini editionem cap. 1. §. V.

(i) Vide Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Tomo 2. l. 4. pag. 194. quod verò Oudin de S. E. Tom. 1. p. 806. pugnet, hunc *Florum* à Trithemio esse confictum, eidem Fabricio l. c. lib. VI. pag. 521. non satis certis facere argumentis videtur. Vid. Possév. Appar. Sac. pag. 488. Imo *Florus* Lugdunensis à *Floro* S. Trudonis juxta alibi dicta non est distinguendus.

(k) Annal. tom. 1. pag. 589.

condendo usus est alio vetustiori *Ado*, quod Româ Aquileiam transmissum, & Ravennæ à quodam Monacho sibi præstitum mutuo ad scribendum acceperat. Vide plura apud Mabill. Præfat. II. in Sec. IV. O. S. B. Porrò Adonis Martyrologium ediderunt sec. XVI. Ludovicus Lipoman. Episcopus Veronensis, & Jacobus Mosander Coloniensis Carthusianus in Tomo VII. Surrii Colon. 1581. Prodiit etiam ad calcem Martyrologii veteris Romani cum Notis Heriberti Rosweydi Antwerp. an. 1613. in fol. Parisiis 1645. in fol. atque ex editione Rosweydiana in Tomo XVI. Bibliothecæ Patrum edit. Lugdun. an. 1677. Novissimè ope Codicum Bibliothecæ Vaticanæ recognitum & adnotationibus illustratum operâ & studio *Dominici Georgii SS. mi* D. N. Benedicti XIV. P. M. ab intimo Sacello. Romæ an. 1745. in fol. ex typographia Palladis, excudentibus Nicolao & Marco Palcarinis.

WANDELBERTUS Monachus Prumiensis Abbatia & Diaconus, de quo Sigebertus & Trithemius, Seculo IX. sub Lothario Imp. Martyrologium versibus ferè bis mille composuit, quod à Bedæ Ephemeridibus mutuatum esse malè scribit Joannes Molanus; certum enim est, Wandelbertum non accepisse sua ex Ephemeridibus Bedæ adscriptis, quæ non sunt antiquiores seculo XIII. sed auctorem harum Ephemeridum anonymum, utpote Wandelberto 400. annis recentiorum mutuatum esse ex Wandelberti Martyrologio antiquiore. Unde Operum Bedæ editores illud perpetuam sub titulo *Ephemeridum Bedæ* Tomo I. inferuerunt. Nunc integrum & purum suo auctori restitutum & notis edidit Lucas Acherius Spicilegii vet. ed. Tom. V. pag. 305. Parisiis in 4. an. 1661. novæ verò edit. Tom. II.

Ordine & ætate sequitur præclarum Bedæ germen *Martyrologium* à B. Rhabano Mauro, ex Monacho Fuldensi Archiepiscopo Moguntino compositum circa annum (ut ex Castellani conjectura Sollerio (1) videtur) 845. tum nempe, cum dimissa anno 842. Abbatia Fuldensis præfectura, privatus ibi degeret, anno 847. ad Archiepiscopatum Moguntinum assumptus. Martyrologium verò suum Ratleico Abbati Seligenstadiensi, Eginhardi quondam notario nuncupavit,

præmissa epistola, quam in tomo IV. Analectorum Mabillonii editam reperies, professus se ejus hortatu hoc Opus suscepisse.

Rhabanum excepit B. Notkerus S. Galli Monachus an. 870. mortuus anno 912. Vide Papebrochium d. 6. April. pag. 576. Ejus Martyrologium Canisius in Antiquis Lectionibus publicavit, idque ipsum Florentinus sæpè secutus, diu nescius, quod id pene ex Adone Viennensi descripsisset; quòd si verò ille Hieronymianis, Rhabanianis, & Adoninis spoliatur, ad nihilum propè redibunt, quæ ex ejus Martyrologio sunt reliqua. Quin etiam in Notkeri Martyrologio aliquot dies Octobris, & duo extremi menses desiderantur. Extat in Canisii Tom. VI. pag. 761. in nova editione Basnag. Tom. 2. part. 3. pag. 89.

Sub idem tempus vixit & scripsit *Ufuardus* Martyrologium, quod tantæ autoritatis fuit, ut eo non modò Gallicanæ Ecclesiæ, sed etiam ipsa aliarum omnium caput & mater Romana Ecclesia ante Romanum recentius usâ sit, uti post Molanum auctor est Sollerius. Quin adhuc in variis Galliarum Ecclesiis, attestante Gravesonio, Martyrologium Ufuardi præ Romano legitur. Fuit verò *Ufuardus* monachus presbyter in cœnobio S. Germani à Pratis. Martyrologium suum composuit, ut doctissimus Sollerius (m) ex Mabillonio, & ex Historia Ecclesiæ Parisiensis Dubois fidem facit, circiter annum DCCCLXXV.

Anno MDCCXVII. Dominus *Jacobus Bouillart* è Congr. S. Mauri veterum ac genuinum Ufuardi Martyrologium ex ipso Ufuardi autographo expressum in lucem edidit. Asservatur verò illud in Monasterio S. Germani à Pratis, ubi monasticam Ufuardus egit vitam. Editioni Patris *Bouillart* præmissa est præfatio, notas & animadvertiones admodum diffusas continens, quibus Editor P. Sollerii sæpius à nobis citati & laudati objectas difficultates revincit. Is enim sua in editione Martyrologii Ufuardini anno 1714. formis excusi post Molanum & Boilandum contendit, quòd Manuscriptum Pratense nullatenus pro autographo Ufuardi habendum sit; quòdque alia duo Manuscripta, quorum alterum, cujus character est seculi undecimi, ad Carthusiam Montis Dei juxtà Enghianum, alterum,

cujus character est seculi decimi tertii, ad Ecclesiam Cathedralem Tornacensem quondam spectabat, purum & sincerum Ufuardi textum contineant, Pratenfi longè præferendum, cui tamen ex ipsius Sollerii confessione uterque manu exaratus codex vetustatis palmam omnino cedit. P. Sollerius ex frequentibus lituris, quæ Martyrologium Pratense conspersum est, suas trahit conjecturas. Etenim si Manuscriptum illud esset autographum, quid causæ est, ut quæ variationes in eo conspiciuntur, in descriptis exemplaribus non æquè se dent in conspectum, cum hæc nihil aliud sint, quàm vel ec-vel apographa, quorum utique est, ut cum autographo usquequaque concordent.

Argumenta Patris Bouillart, quibus adstruit, authenticum & autographum Manuscriptum Martyrologii Ufuardini penes solos Religiosos S. Germani à Pratis esse, hæc ferè sunt: Primum, quòd forma characteris indubiè est seculi noni. Alterum, quòd scriptum fuerit ante annum 877. cum in Necrologio, quod illi adjunctum est, mors Caroli Calvi non sit annotata. Tertium: dedicatum illud est Carolo Regi etiamnum regni habenas moderanti, *Domino Regum piissimo*, prout legitur in Manuscripto Pratenfi. Quartum: scriptum fuit in Cœnobio S. Germani, quia solennitates huic monasterio propriæ sunt in eo annotatæ. Quintum: erat in S. Germani asceterio usu receptum, per ista tria saltem secula; cum solennitates, quæ eò loci post Ufuardi tempora fuerunt institutæ, ad marginem sint annotatæ. Sextum; quòd à lapsu illius temporis Cœnobium nec incendio devastatum, nec hostium direptionibus expilatum fuerit. Quod ad lituras, correctiones, & additiones, quæ in Manuscripto reperiuntur, attinet, oppositæ huic difficultati à P. Bouillart ea responsio reddita fuit, ut in ea desiderari planè ab illis nihil possit, qui, seposito suo præjudicio, veritatis indagandæ studiosi, vel certè quidem non usque eò impotentes sunt Aristarchi, ut quæcunque ad eorum sententiam non faciunt, arrepta virgulâ censoria obliterare sustineant.

Martyrologium hoc dicatum & oblatum fuit *Carolo Calvo*: illud fa-

cile meretur assensum, quòd Ufuardus autographum ei non obtulerit, quod subinde ab ipso posterioribus curis emendatum est, insertis iis mutationibus, quas in illo videre est: interea omnia exemplaria ex Caroli Calvi Manuscripto transumpta fuerunt: quapropter, quòd à Pratenfi discrepent, non est, ut quem admiratio incessat.

Præter Observationes in præfatione volumen hoc respersum est notis, quæ totidem declarationes sunt textus Martyrologii. Impressum (n) apud Franciscum Giffart anno 1718. desinit in syllabum Alphabeticum omnium Sanctorum, de quibus in Martyrologio fit mentio. Videtur auctor in hoc Opere, quod per modum dialogi composuit, voluisse imitari stylum Terentii: genus tamen scribendæ dissertationis huic materiæ pertractandæ magis fuisset conveniens.

Si V. C. Joanni Pinio, Hagiographo Antverpiensi, accedimus, Bouillartus judicium Sollerii de Codice Ufuardi Pratenfi majori oppugnat vehementia ac iracundia, quàm rationum pondere. Et Sollerium, inquit, jam ante in præfatione sua cap. 3. art. 4. §. 1. ejus argumenta attentè considerasse ac refutasse. Misisse Bouillartum Opusculum suum ad Sollerium, qui nec illi quidem respondere dignatus sit, & meritò, cum ipse Bouillartus fateatur, Sollerium, ubi recedit à codice Pratenfi, Ufuardi expressisse Martyrologium, sicut id ille Carolo Calvo obtulit. Denique Cl. Pinus post confirmata Sollerii argumenta concludit, sibi non libere vindicias scribere, quas Sollerius ipse sibi nequaquam putaverit necessaria. Pluscula tamen de his videri posse in Memoriis Trivoltianis in Majo anni MDCCXIX. & loca Sollerii oppugnata cum objectionibus adversarii. Ita ille Augusti tom. V. in Elogio Sollerii cap. 2. §. 2. p. 4. & seq.

His post Hieronymum Martyrologiorum, ut Cl. Sollerii phrasi utar, Patriarchis Benedictinis adjungere liceat beatum Ængulfium, cognomento *Keledum*, Abbatem & Episcopum in Hibernia, qui Martyrologia duo, unum vetusto patrii idiomatis metro, alterum solutâ oratione composuisse memoratur. Primum appellat *Festilogium*, quod ad singulos dies non

F f f 3 con-

(n) Extat Martyrologium Ufuardi vulgatum operâ Molani cum Notis in 8. Altera editio Rotomagi an. 1670. in fol. min. atque adhuc alia ad usum Cistercii Parisiis an. 1689. impressa. Antiquiores editiones à Cl. Sollerio recensentur cap. 3. art. 3. pag. 45. & à Schættgenio Bibl. med. Lat. 1. 20. pag. 861.

(1) loc. cit. art. 3. §. 2.
(m) cap. 3. art. 3.

continet, nisi aliquot Sanctos è præcipuis: in secundo diffusiori recenset primò nomina Sanctorum aliarum gentium, quibus seorsim Sanctos Hibernicos adjungit. Hoc posterius *Tamlaetense*, quòd in Tamlaetensi monasterio conditum sit, vocat Colganus, qui Ængussii vitam ex antiquis monumentis concinnavit, eamque retulit ad seculum nonum, sed absque legitimis & idoneis argumentis. Hæc Mabillonius Annal. tom. 2. pag. 652. In cujus vita occurrit *Nevelo*, aliis *Novelo*, Corbeiensis monachus, qui sub finem Seculi XI. *Adonis* Martyrologium, sive à se, sive ab alio contractum, aliquot Sanctorum nominibus auxit, quale habetur in Bibliotheca Corbeiensis.

De Martyrologiis Hieronymianis minoribus, velut *Rhinoviensi*, sed mutilo, *Reichenoviensi* nitido, *Corbeiensis* brevi stylo, paucis Sanctis ornato, *Castellano* tamen magni habito, *Casimansibus* duobus, quorum prius non satis parum, alterum magis ad Hieronymi autographum accedit, sancti *Maximini Trevirensis* valdè contracto, aliisque vide Sollerium in præfatione ad Ufuardi nostri Martyrologium, *Gelonense* verò Martyrologium, sive Monasterii S. Guillelmi de Deferto O. S. B. Diocesis Lutevensis pervetustum, ineunte scilicet seculo IX. anno circiter 804. conscriptum edidit *Acherius Spicilegii* tom. II. nov. edit. pag. 25. veteris Tom. XIII. Novissime etiam Martyrologia aliqua antiquissima edidit Cl. Martene Tom. VI. Collect. amplissimæ. Martyrologii *Tegernseensis*, in quo Sanctorum Acta fuse referuntur cum præfatione ad unumquemque mensem, meminit Mabillonius in Descriptione Itineris Germanici. Auctor Cœnobita Tegernseensis, ait, se jussu Patris Erchanpoldi id operis suscepisse. De *Mellicensi* Martyrologio pervetustæ ætatis legi potest Cl. Kropfius in Historia Bibl. Mellic. pag. 15.

DITMARI Martyrologium. Arbitratur quidam & *Ditmarum*, Merseburgensem in Saxonia Episcopum, cujus extat insigne Chronicon, Martyrologium aliquod composuisse, quod ex ipsis verbis l. 7. Chronici confici putant, ubi eum, qui sibi successurus esset, multa monet, hæcque inter cætera: *Habes satis de libris, quos hic ab antecessoribus nostris collectos inveniri, & insuper, quos contraxi. In his magisterium salubre reperies, ac*

hos exaudi, & tunc potes salvari. Sanctorum reliquias, & munda eorum receptacula, cum aliis utilitatibus plurimis, tam in prædiis, quam in mancipiis ego acquisivi, & ne te forsitan lateret, Martyrologio inscripsi meo. Verum id ne ipse confecerit Martyrologium, an ab alio descriperit, certò ex illis verbis concludi non potest, inquit Bollandus Præfat. Gener. in Vit. Sanctor. cap. 4. §. 8. pag. LII.

REMIGIUS CEILLIER Martyrologis accenseri meretur, ut qui in Historia Generali Autorum Sacrorum notitiam tradit de præcipuis Ecclesiæ Martyribus, eorumque Actis, sic

Tomo I. Cap. XII. Acta Martyrii S. Ignatii Episcopi Antiocheni, S. Symphorosæ, ejusque filiarum, S. Felicitatis, ejusque filiorum examinat, & inter germana omnino refert. *Cap. XIII.* Acta S. Polycarpi excutiens, columbam è rogo ejus evolasse negat. *Cap. XVIII.* de Epitola Ecclesiæ Smyrnenfis, S. Polycarpi martyrium, quod contigit an. 156. enarrante, & ipso hoc anno scripta, differens, eam, utpote unctione divina abundantem, eximie laudat.

Tomo II. Cap. I. Vita S. Justinii Martyris exponitur. *Cap. II.* S. Abercii Episcopi Hierapolitani Historia, quam Surius Actis suis inseruit, planè infusa est iudice Ceillero. *Cap. IX.* Acta S. Alexandri & S. Epipodi, Martyrum Lugdunensium, originalia quidem esse negat, sed fide digna tamen censet, nec miracula, horum reliquiis tributa tacet. *Cap. X.* de Actis Martyrii S. Symphoriani, quæ Sec. V. conscripta statuit, & aliorum Martyrum Gallicorum Actis supposititiis pauca delibat. *Cap. XVIII.* Acta Martyrii S. Timothei à Sigeberto Polycrati Ephessio adscripta supposititia omnino censet. *Cap. XX.* Acta Martyrum XII. Scillitanorum, mense Jul. anno 200. à Saturnino Africæ Proconsule, capite plexorum, quæ à *Baronio*, & *Ruinarto* Martyrologiis suis, licet cum aliqua discrepantia, inserta sunt, inspergit. *Cap. XXI.* Acta Martyrum SS. Perpetuæ & Felicitatis, & Sociorum Carthagine sub Severo extinctorum, quæ optimè à *Ruinarto* edita dicit, in epitoma repræsentat. *Cap. XXII.* martyrium S. Leonidæ, patris Origenis, S. Plutarchi, S. Potamonæ, & aliorum, in persecutione sub Severo, Alexandriæ in Ægypto trucidatorum, breviter enarrat. *Cap. XXXII.*

XXXII. de S. Apollonia, Virgine Martyre, aliisque Martyribus Alexandriæ sub Philippo circa finem an. 248. aut initium 249. passis. *Cap. XXXIII.* de S. Saturnino, primo Episcopo Toloiano, ejusque martyrio anno 250. sub Decio. *Cap. XXXV.* de Confessore seu martyrio S. Acacii Episcopi, & aliorum Martyrum. *Cap. XXXVI.* de S. Alexandro Episcopo Hierosolymitano & Martyre, mortuo in carcere an. 251. *Cap. XXXVII.* de S. Cornelio Papa, ejusque Epistolis & martyrio sub Decio an. 242. agit.

Tomo III. Cap. I. Vitam & martyrium S. Cypriani, Doctoris Ecclesiæ, Episcopi Carthaginensis & Martyris, & diversa Acta martyrii exactè examinat. *Cap. VI.* Acta martyrii S. Fructuosii, Episcopi Tarraconensis, S. Lucæ, Montani, & Sociorum, S. Jacobi Diaconi, & S. Mariani Lectoris refert. *Cap. VII.* Acta martyrii S. Nicephori, quæ à *Ruinarto* magis *γυναικός*, quàm à *Surio* repræsentata dicit; item Acta S. Cyrilli, S. Priscæ, & aliorum Martyrum Palæstinæ exhibit. *Cap. VIII.* Acta S. Felicis Presbyteri Confessoris mortui anno 264. *Cap. XI.* de S. Stephano Papa & CCC. Uticensium, an. 258. in grandi fornace calcaria exustorum, qui dicti sunt *Massa Candida*. *Cap. XXI.* de Athenogene Martyre, cujus Acta martyrii, *Metaphraستي* tributa, nullam veri speciem habere ait. *Cap. XXII.* de Actis (iisque proconsularibus, h. e. à Notariis Proconsulis consignatis, adeòque genuinis) SS. Martyrum fratrum, *Claudii*, *Asterii*, *Neonis*, an. 285. crudelissimis suppliciis extinctorum. *Cap. XXIII.* quæ ab *Eucherio*, Episcopo Lugdunensi, medio seculo V. collecta, atque adeò fide digna, ea autem, quæ *Surius* exhibet, minùs genuina dicit. *Cap. XXIV.* de Actis S. Donatiani & S. Rogatiani, Martyrum Nannetensium, quæ originariis æquiparanda dicit, licet seculo demùm V. consignata videantur. *Cap. XXV.* de Actis martyrii S. Bonifacii & S. Victoris Romæ circa an. 290. passorum, quæ dubia, certè interpolata statuit, licet ea *Ruinartus* in Actis Martyrum sinceris, & *Bollandus* in Actis Sanctorum pro genuinis habeant; item de Actis S. Maximiliani Tebestæ in Numidia supplicio affecti, quæ genuina dicit. *Cap. XXVI.* de Actis S. Marcelli Centurionis, & S. Cassiani tabellionis in annum 298. incidentibus, quæ sincera

agnoscit. *Cap. XXX.* admodùm copioso, & in Articulos XIX. distincto, de Actis variorum Martyrum sub Diocletiano.

Tom. IV. Cap. I. non parùm diffuso, & in Articulos XIII. diviso, continuata sub imperio *Galerii*, *Maximini*, & *Licimii*, persecutio, multorumque Martyrum Acta enarrantur, & genuina à supposititiis discernuntur. Speciatim autem Art. V. Acta Martyrii S. Petri, Patriarchæ Alexandrii & Martyris, quæ in an. 311. referuntur, supposititia pronuntiat *Author*. *Cap. IX.* de Actis martyrii S. Simonis, multorumque aliorum Sanctorum sub Sapore, Rege Persarum, circa an. 344. *Cap. XV.* de Actis complurium Martyrum in persecutione sub Juliano Apostata, præmissa narratione de hujus vita, institutione, hypocrisis ante apostasiam, profographia, moribus, restitutione paganismi, & persecutione Ecclesiæ; Articulis VI. copiosè agit, inque his Acta SS. Joannis & Pauli; item S. Gordiani, quæ sunt apud *Surium*, supposititia pronuntiat. Vide plura in Actis *Erud. Lips.* quorum recensione usi fuimus, cum Opus ipsum *Ceillerii* in promptu nobis non esset.

§. III.

Scriptores sacrarum, ut vocant, Legendarum,

HOc titulo eos complectimur *Autores*, qui non unius alteriusve tantùm *Cœlitis* Gesta, sed quàm plurimum Sanctorum Acta, pridem recepto loquendi more *Legendæ* vocari solita, laudatissimo labore conscripserunt. Quorum primus est jure optimo

S. GREGORIUS MAGNUS, cui libros IV. *Dialogorum* debemus, in quibus quàm multorum Sanctorum Gesta nobis suppeditavit. Hujus Operis præstantiam testantur tot ejusdem in alia idiomata traductiones, adeò ut inter cæteras & Arabica quædam in *Colbertina* asservetur Bibliotheca. Qui hosce libros S. Gregorio levissimis ducti rationibus abrogârunt, à *Mabillonio* egregiè revincuntur, quem vide Præfat. in Tom. I. Act. O. S. B. §. II. *Ludovicus Bulteau* è Congr. S. Mauri hosce Dialogos Gallico idiomate cum notis & disertatione pro asserenda eorum fide anno 1689. publicavit. Et quidem nonnullos refellit *Sectarios* (o), qui sua opinione abrepti, vim illam in-

ingentem miraculorum, de quibus in Dialogorum libris instituta est narratio, explodunt, quæque non à Gregorio I. sed II. memoriæ prodita esse contendunt. At enim non tam longa miraculorum series hæreticorum odia provocavit, quàm complura fidei orthodoxæ dogmata, quæ in his Dialogis explanantur & adstruuntur, præcipuè in libro IV. ubi animarum immortalitas, æterna inferorum supplicia, & purgatorii transitoria pœnæ, efficacia sacrificii Eucharistici pro vivis atque defunctis asseritur. Irrepisse tamen in hosce Dialogos nonnulla fabulis affinia, testatur *Laminus Pritanius*, id est, *Lud. Ant. Muratorius de Ingeniorum Moderatione in Religionis negotio* lib. I. pag. 146. Quæ illa verò sint, memoriæ non prodit. Quod ad varias horum Dialogorum versiones attinet, *Lud. Bulteau* affirmat, ex Operibus sanctorum Patrum non ullum esse, quod in plures transferit linguas, atque isti Dialogi, certè in Gallicum sermonem jam ante annum quadragesimum supra millesimum erant conversi. Vid. *le Cerf. Bibl. Hist. Crit. Lud. du Mesnil Doctr. & Discipl. Eccl. lib. 30. tom. 3. pag. 327.* Germanicè prodierunt per Joan. Walasser Dilingæ an. 1571. in s. Latinè Coloniae an. 1610. in 12.

FLODOARDUS, seu *Frodoardus*, Abbas Remensis Sec. X. Carminum libro XIX. de Vitis Sanctorum scripsit, eosque Rotgero Trevirensi Archiepiscopo, amicorum præcipuo nuncupavit: quæ poemata hodièque asservantur, teste Browero, in metropolitana bibliotheca Trevirensi. Ex illis undeviginti libris tres de triumphis Sanctorum Italiae agunt. Magna pars eorum, rescriptis scilicet tribus ferè prioribus libris, habetur in veteri codice bibliothecæ Carmelitarum Excalceatorum Parisiensium, qui codex olim fuit Monasterii S. Juliani Turonensis: ex quo ea carmina, quæ ad SS. Benedictum & Columbanum & ad Pontifices Romanos spectant, Mabillonius in lucem publicam asseruit; quem vide *Annal. Tom. III. p. 397.*

THEOFRIDUS Epternacensis in Ducatu Luxemburgico Abbas XXIV. claruit anno MCI. scripsit *Epitaphium Sanctorum* libris IV. Notis Joannis Roberti è Soc. Jesu adornatum prodit Luxemburgi an. 1619. apud Huberam Reulandt in 4.

WOLFHARDUS Monachus & Pres-

byter Cœnobii Hasenrietani in dicecesi Eichstettensi scripsit Sec. XI. *Vitas Sanctorum*, quorum plura volumina in diversis Germaniæ Bibliothecis extant. Præfationes ejus in singulos menses, excepto Februario, ediderunt Pez & Hueber Cod. diplom. part. I. p. 90. V. Schoetgen. *Bibl. med. Lat. lib. 21. pag. 909.*

JOANNES S. Mathiæ apud Treviros Seculo XI. Monachus & Scholasticus, vir doctissimus, *Gesta Sanctorum* in duodecim volumina secundum totidem anni menses non sine maximo labore comportavit, quod opus à plerisque *Legenda Aurea* nominatur. Trithem. in *Chron. Hirs. ad an. 1047.*

VICTOR III. ex Abbate Casin. Pontifex Max. exemplo S. Gregorii M. scripsit *libros III. Dialogorum* de Vitis Sanctorum, quos Jo. Bapt. Marus Romæ vulgavit.

ARNOULPHUS, Monachus Fuldensis Seculo XII. clarus *Vitas Sanctorum* scripsit memoratas Georgio Wicelio in prologo ad Hagiologium, & Johanni Bollandi in Præfatione Generali in Vit. SS. §. IV. pag. XIX. col. 1. sed quod sciam, nondum in lucem editas.

RUGGERUS, Monachus etiam Fuldensis, eodem seculo pietate ac doctrina præstantissimus sex ingentia volumina *Vitas Sanctorum* complexa elucubravit. Vixit circiter an. 1156. Wicellus & Bollandus II. cc.

UDALSCHALCUS ex familia honesta nobilium virorum de Maylak natus, monachus ad SS. Udalricum & Afram Augustæ Viadelicorum, anno verò 1126. in celeberrimi hujus monasterii Abbatem electus, prævit prudenter & fideliter 25. annis. Scripsit *Legendam*, seu Historiam multorum Sanctorum, in primis verò S. Afræ, S. Udalrici, S. Mauriti, & S. Mariæ Magdalene varii generis verbis. Vide Bruschi. in *Monast. Germ. Chronol. pag. 137.*

ADELBERTUS ejusdem Monasterii Prior scripsit *Sanctorum Legendas*, uti ipse in præfatione ad Vitam S. Athanasii testatur. Vixit Seculo XIII. Vid. Acta SS. Bolland. tom. 6. pag. 548.

GOTSELINUS, seu *Goscelinus* S. Bertini in Artestia Monachus, tum S. Augustini Cantuariensis in Anglia, celeberrimus Hagiographus Seculo XII. & teste Wilhelmo Malmesbur. in *laudibus Sanctorum Angliæ nulli post*

Be-

Bedam secundus innumeras Sanctorum Vitas stilo extulit, veterum vel hostilitate amissas, vel informiter editas compitiùs renovavit. In unum congestæ corpus meritò vocari possent *Gotselini Legenda Sanctorum.*

LIUTOLDUS, Monachus Lunælacensis, seu Monseensis in Superiore Austria, Seculo XII. claruit, ac *Passionale* assiduo labore & diligentia comportavit, quod vidit, & egregium vocavit *Pezius* Dissert. Isagog. in Tom. I. Thes. Anecd. Noviss. n. 7. pag. III. Ad illius calcem hi versus extant:

*Scrutator rerum veniens in fine dierum
Advocat atque fugat, quos diligit atque recusat,*

*Nequam damnando, justis pia præmia dando.
Hoc formidavit, Christum precibusque piavit
Liutoldus modicus: Sis, qui legis hæc, memor hujus*

*Ad regem Christum, ne dure judicet istum,
Et non damnetur, sed justis associetur
In regno Christi, quo præstetur locus isti,
Signifero cæli quia scripsit opus Michaeli
Hoc, quo Sanctorum recitantur scripta piorum,
Passio diversis, quæ noscitur acta figuris:
Hocque Patrum vita libro patet intitulata,
Qui persolverunt prius in se, quod docuerunt,
Castè vivendum, Christum castisque colendum.
Hoc quoque virginei scriptus patet ordo trophæi,
Qui quasdam castas, quasdam tormentaque passas*

*Demonstrat vitam jam possedisse supernam.
Liutoldi memores sint hæc sua scripta legentes,
Intercessores Sanctos mereatur ut omnes,
Ut peccatorum solvantur vincula suorum.*

ANONYMI MONACHI Monasterii S. Petri Altivillarensis vulgò Hautvilliers in Dicecesi Remensi complurium Sanctorum vitas literis consignarunt, quæ ab ipsis in unam Legendam congestæ nomen acceperunt *Passionarii Ecclesiæ Sancti Petri de Altivillari, in quo continentur 130. vitæ Sanctorum.* Liber scriptus fuit anno gratiæ 1282. tempore Reverendi Patris Thomæ ejusdem loci Abbatis. Manuscriptum in Bibliotheca Altivillarensis Monasterii asservatur, cujus meminit Ruinartus in *Itin. Liter. in Alsat. & Lothar. p. 420.*

GUIDO de CASTRIS S. Dionysii in Francia Abbas ab anno 1294. ad an. 1310. composuit *Sanctilogium*, seu *Opus Glossatum de Vitis Sanctorum* per anni circulum, quæ in Ufuardi Martyrologio Glossato continentur. Extat MS. in Bibliotheca S. Victoris Parisiensis Canonorum Regularium. EEE. 7. & 8. Item in variis Angliæ Bibliothecis. Vid. Oud. & Fabric.

JOANNES TINMOUTHENSIS (p) seu de *Tinmouth* oppido suo natalitio, quod situm est ad ostium Tinæ fluminis in Episcopatu Dunelmensi, in cujus oppidi Ecclesia dicitur post susceptum sacerdotium in obsequiis divinis sub pastore loci vicariam operam præstitisse. Postea factus est Ordinis S. Ben. Monachus ad S. Albanum. Vir omni virtutis ornatu, & multiplici melioris eruditionis supellectile instructissimus. Sacris Scripturis legendis, meditandis, explicandis impensè deditus, juxtà dictum Propheticum, in lege Domini meditabatur die ac nocte. Ecclesiasticas etiam & sacras historias quotidie pervolvebat, ut exempla virtutum, quæ imitari posset, semper ob oculos haberet. Vitas, res gestas, & miracula Sanctorum Angliæ, Walliæ, Scotiæ, & Hiberniæ ingenti volumine complexus est. Totum opus in duas partes distributum *Sanctilogium servorum Dei majus & minus* nominavit. In quo opere mirari est indefessam hominis in colligendo diligentiam, in corrigendo, ordinando, disponendo sagax ingenium, firmum judicium. Nam ex infinitis penè auctoribus res varias ita compaginavit, ut quæ deessent in aliis, ex aliis adjiceret, quæ redundarent, tam discretè refecaret, ut nihil in illa tota historia redundans aut superfluum, nihil etiam mancum videretur aut mutilum. Certè Joannis Tinmouthensis Opus, ut Guilielmus Cave in *Historia Literaria* ad an. 1366. nos docet, Ufferio, Spelmano, Dugdalo, Whartono, & aliis clarissimis Angliæ Scriptoribus, tametsi A-catholicis, sæpiùs nec obiter laudatum fuit. De hisce verò sequentibus Sanctis Auctor agit, viz.

1. De Sancto Eduardo Rege & Confessore.
2. De S. Wifino, Episcopo & Confessore.
3. De S. Adriano Abbate.
4. De S. Drichtelmo.
5. De S. Alredo Abbate.
6. De S. Kentigerno Episcopo & Confessore.
7. De Furseo Abbate.
8. De Henrico Eremita.
9. De S. Wlftano Episcopo & Confessore.
10. De S. Cadodo Episcopo & Confessore.

11. De

(p) Pitt. de Script. Angl. æt. 14. p. 366.

11. De S. Gilda Abbate & Confessore.
12. De S. Brigida Virgine.
13. De S. Werburga Virgine.
14. De S. Laurentio Archiepiscopo.
15. De S. Gilberto Confessore.
16. De S. Theliao Ep. & Confessore.
17. De S. Ermenilda Regina.
18. De S. Wlrico Conf. & Eremita.
19. De S. Ætheberto Rege & Conf.
20. De S. Aidano Abbate.
21. De S. Oswaldo Ep. & Confessore.
22. De S. Davide Ep. & Confessore.
23. De S. Ceddā Episcopo & Conf.
24. De S. Cedd Episcopo & fratre S. Ceddā Episcopi.
25. De S. Winwaldo Abbate.
26. De S. Pirano Episc. & Confessore.
27. De SS. Kyneswida, Kyneburga, & Tibba Virginibus.
28. De servo Dei Esterwino Abbate.
29. De S. Felice E. C.
30. De S. Patricio E. C.
31. De Purgatorio S. Patricii.
32. De poenitentia Tundali.
33. De S. Edwardo Rege & Conf.
34. De S. Cuthberto Ep. & Conf.
35. De S. Hidelitha, Virgine & Abbatissa.
36. De S. Gundaleo, Rege & Conf.
37. De S. Ricardo Ciceitrensi Ep. & Conf.
38. De S. Benaco Conf. & Abbate.
39. De S. Guthlaco C. & Heremita.
40. De S. Caradoco C. & Heremita.
41. De S. Guilielmo puero & Mart.
42. De S. Paterno Ep. & Confessore.
43. De S. Elphego Ep. & Martyre.
44. De viro Dei Anselmo Archiep.
45. De Egberto Monacho.
46. De S. Mellito Ep. & Confessore.
47. De S. Wilfrido Ep. & Conf.
48. De S. Erckenwaldo Ep. & Conf.
49. De S. Joanne Ep. & Confessore.
50. De S. Lethardo Ep. & Conf.
51. De S. Indracto, & Sociis ejus Martyribus.
52. De S. Fremundo R. & M.
53. De S. Brithimo Abb. & Conf.
54. De S. Brendano A. & C. & de peregrinationibus ejus.
55. De S. Dunstano E. C.
56. De S. Ethelberto R. & M.
57. De Godrico, servo Dei & Herem.
58. De S. Aldhelmo E. C.
59. De S. Augustino E. C.
60. De Ven. Beda, Presbyt. & Doct.
61. De servo Dei Lanfranco Ep.
62. De S. Wistano R. & M.
63. De S. Odone Archiep. & Conf.
64. De S. Petroco Abb. & Conf.
65. De S. Bonifacio Ep. & Mart. glor.
66. De S. Gudwalo Ep. & Conf.
67. De servo Dei Roberto Abbate Ven.
68. De S. Willielmo E. C.
69. De S. Columba A. & C.
70. De S. Yvone E. C.
71. De S. Margareta Regina Scotiæ.
72. De S. Odulfo C.
73. De S. Rotulfo Abb. & Conf.
74. De S. Albano M.
75. De S. Ethelreda V.
76. De S. Bartholomæo servo Dei & monacho.
77. De S. Amphibalo M.
78. De S. Wilburga V.
79. De S. Swithino E. C.
80. De S. Modwena Virg.
81. De S. Sexburga Regina.
82. De S. Grimbaldo Abb.
83. De S. Withburga V.
84. De S. Wildreda V.
85. De S. Juthwara V.
86. De S. Deusdedit E. C.
87. De S. Kenelmo R. & M.
88. De S. Sampsonē Ep. Confessore.
89. De S. Neoto Abb. & Conf.
90. De S. Ethelwoldo E. C.
91. De puero Hugone à Judæis crucifixo.
92. De S. Kenedo Conf.
93. De S. Walleno viro Dei & Abb.
94. De Thoma monacho à Gallis occiso.
95. De S. Oswaldo R. & M.
96. De S. Fiacro C.
97. De S. Oswino R. & M.
98. De S. Audeno E. C.
99. De S. Ebba Virgine & Abbatissa.
100. De S. Bregwino E. C.
101. De S. Edwoldo C.
102. De S. Aidano E. C.
103. De S. Eanswida V. & A.
104. De S. Cuthurga V.
105. De S. Wifhilde V.
106. De S. Osmanna V.
107. De S. Amiano E. C.
108. De S. Editha V. & A.
109. De S. Theodoro E. C.
110. De viro Dei Colfredo Abbate.
111. De S. Honorio E. C.
112. De S. Meloro Martyre.
113. De S. Thoma de Cantilupo, Episcopo Herefordensi.
114. De SS. Hedwaldis nigro & albo, Martyribus.
115. De S. Ofitha V. M.
116. De S. Ywio M.
117. De S. Kegna V.
118. De S. Paulino E. C.
119. De S. Ethelburga V.
120. De S. Edwino R. & M.
121. De S. Ethelredo & Ethelberto MM.
122. De S. Frideswida V.

123. De S. Egbino Conf. & Monacho.
124. De undecim millibus Virginum Martyrum.
125. De S. Mellone Episcopo.
126. De S. Maglorio E. C.
127. De S. Foillano E. M.
128. De S. Malachia Ep. & Conf.
129. De S. Wenefreda V. & M.
130. De S. Benigno E. C.
131. De S. Clitauco R. M.
132. De S. Rumwoldo puero & Conf.
133. De S. Claro Presbytero & Mart.
134. De S. Iluto Abb. & Conf.
135. De S. Willebrordo E. C.
136. De S. Kebio E. C.
137. De S. Justo E. C.
138. De S. Dubricio E. C.
139. De S. Manuto E. C.
140. De S. Edmundo E. C.
141. De S. Hilda V. & A.
142. De S. Hugone E. C.
143. De S. Edmundo R. & M.
144. De S. Maxentia V. M.
145. De S. Columbano Abb. & Conf.
146. De S. Birino E. C.
147. De S. Justiniano Martyre & Monacho.
148. De S. Edburga Virg. & Abb.
149. De S. Thatheo C.
150. De S. Thoma Archiep. & Mart.
151. De S. Eguino E. & C.
152. De S. Finano Ep. & Conf. qui & Winninus dicitur.
153. De S. Eata E. C.
154. De S. Walburga V.
145. De S. Ythmaro E. C.
156. De S. Theodora V. quæ & Christina dicitur.

Adduntur plerisque vitis ad finem Collectæ, sive Orationes, interdum Antiphonæ, & subinde quoque in continua serie narrationis quædam, uti appellantur, incidentia. Opus, quod ego nihil aliud esse opinor, quam Authoris *Historiam auream* circa annum 1360. ab ipso scriptam, asservatur Ms. tum in Bibliotheca Cottoniana sub effigie Tiberii Lit. E. Cod. I. Vid. Smith. in Catal. pag. 28.

CHRISTOPHORUS LIEB, Cœnobita Mellicensis, Vitas Sanctorum per menses distributas quatuor magnis tomis elegantissimè descripsit; in tomo iv. ad calcem sequentia leguntur. *Explicit milleno quadrigentesimo septuagesimo primo Christi Sanctorum Mellici completur in anno præsens quarta Legendarum pars, scriptaque per me Fratrem Mellicensem Christophorum Lieb pro cujus fine laus & honor Domino.* Vid. Hist. Bibl. Mellic. p. 317.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Vita Sanctorum & Beatorum Insule Siciliæ cum notis & animadversionibus, collectæ operâ Constantini Cajetani è Congr. Casin. & Octavii Cajetani è Soc. Jesu ejus fratris. Opus Ms. de quo vid. Armell. Bibl. Cas. part. 1. pag. 130.

JACOBUS CAVACIUS elegans Scriptor è Monasterio D. Justinæ Patavii concinnavit *Illustrium Anachoretarum Elogia*, sive *Religiosi Viri Museum*. 4. Venetiis ex Typographia Pinelliana an. 1625. in 4. deinde Romæ 1662. typis Jacobi Dragodelli. Opus posthumum, nec correctum, nec completum.

PLACIDI PUCCINELLI, Abbatis Titularis è Congr. Casinensi *Zodiacus Ecclesiæ Mediolanensis* continens priorum duodecim SS. Episcoporum vitas. Opus Italicè scriptum & in tres partes distributum prodiit Mediolani an. 1650. in 4. typis Malatesta. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 154.

ANDREAS MAROQUINUS, Monachus Belga, in Cœnobia S. Gisleni, apud Hannones tomos iv. de Gestis SS. Martyrum per Notarios S. Romanæ Ecclesiæ conscriptis, ordine temporum digestos, posteritati reliquit. *Opus est*, judice Auberto Miræo, *varia & multæ lectionis*, hac inscriptione præfixa: *Registrum Historiarum Ecclesiasticarum, Gestæ SS. Martyrum continens, per Notarios S. Romanæ Ecclesiæ conscripta, ex mandato B. Petri Apostolorum Principis, successorumque ejus Romanorum Pontificum, prout suffragantur Clemens, Urbanus, Antherus, Fabianus, & Damasus, Tabulæ quoque Ecclesiasticæ, Patres & Majorum traditio.* Idem de Gestis SS. Confessorum tomos duos conscripsit. Quæ omnia exstant Mss. in eodem monasterio. Florebat Maroquinus anno 1606. Vid. Miræus de Scriptor. Sec. xvi. & xvii. pag. 182.

HILARION LAUTERIUS, Italus, Mediolanensis, è Congr. Casin. scripsit *Appendicem ad Vitas Sanctorum*, Jacobi de Voragine lib. 1. Mediolani apud Jacobum de la Ripa an. 1494. in 4. Extat Mediolani in Bibliotheca Ambrosiana liber signatus n. 493. in cuius 1. pag. (nam libri prospectus deest) sic legitur 1571. Legendarium editum ab Hilarione Monacho Mediolanensi, intitulatum Supplementum Voraginis an. 1494. die 16. April. in 4. Post indicem autem Sanctorum hoc ibi subditur exactichon:

Multorum vitas, mores, & nomina lector
Sanctorum, nostri cerne laboris ope.
Non Musas, non falsa Deum cunabula cantos,
Nec vanas latebras hic Heliconis habes.
Nil ficti inseritur, tantum observatio facti
Panditur, ut veterum pagina certa docet.

Ex Armell. Bibl. Scriptor. è Congreg.
Casin. part. 1. pag. 223.

CAROLI STENGELII *Genealogia*
D. N. J. C. id est; Memoratu dignæ
historiæ de J. C. & de iis, qui, por-
tando illius crucem, conformes eidem
fieri desiderant, in unum collectæ,
atque in singulos anni dies distributæ.
Germanicè. Partes II. in 8. Monachii
apud Johan Jæcklin an. 1668.

-- EJUSDEM *Liber de SS. XIV. Auxiliatoribus.* Augustæ in 16. an. 1620.

GUILLELMI VAILLANT è Congr.
S. Mauri *Fasti Sacri*, sive Epigramma-
tum, quibus Sanctorum Elogia per to-
tius anni dies canuntur, Libri duo-
decim. Parisiis 1674. apud Desprez.

JOACHIMI SAILER, Abbatis Fi-
schingenensis in Helvetia, *Sancta Turgo-
via*, seu *Vitæ Sanctorum*, qui in *Land-
graviatu Turgoviensi vel primam lu-
cem aspexerunt, vel ætatem egerunt.*
Germanicè.

MARIE DE BLEMUR, Sanctimo-
nialis, quemadmodum piissimis mo-
ribus, ita & bonis literis ornata, è
Congregatione perpetuæ adoratio-
nis SS. Sacramenti

Vitæ Sanctorum, Gallicè vol. IV.
an. 1679.

-- EJUSDEM *Martyrologium histo-
ricum*, seu *Vitæ compendiosæ* in sin-
gulos anni dies an. 1682.

MARIANI SCHOTT, Einsidlenfis,
*Lusus Divinæ Sapientiæ in Actis &
Vitis Sanctorum.* Constantiæ in 8.

THEODORICI RUINART è Congr.
S. Mauri *Acta primorum Martyrum
fincera & selecta* &c. Parisiis 1689. De
hoc Opere agendum nobis erat Se-
ctione præcedente §. VII. ubi Scriptor
Dissertationum de rebus in Eccle-
siastica Historia controversis recensui-
mus. Habet enim præfixam doctam
præfationem, in qua præter alia de
Actis, quæ vel perierint, vel descri-
ptæ non fuerint, criticè disputatur.
Cum autem sit Compilatio Actorum
SS. Martyrum eruditus Notis & admo-
nitionibus in singula difficiliora loca
prædives, etiam hoc Paragrapho, quo
sacræ *Legende* à nostris Sodalibus con-
cinnatæ breviter recensentur, locum
sibi dari non immeritò postulat. Al-
tera præstantis hujus Operis editio

Amstelodami an. 1713. accurata fuit
apud Wetsteinios. Tertia Veronæ ex
Typographia Tumermanniana 1731.
fol. Cui accesserunt Acta SS. Firmi
& Rustici ex Historia Critica Diplo-
matica Marchionis Scipionis Maffei,
ubi Italico fermone legebantur, hîc
Latinè reddita cum notis ejusdem.
Optandum, ut quemadmodum hoc
Opus ob singularem suam præstanti-
am nec minorem utilitatem, à viro
docto è Latino in Gallicum fermone
scitè conversum fuit, ita à quo-
piam Sodalium nostrorum in Germa-
nia in patrium idioma transferatur.

FRIDERICUS FALZEDER, cele-
berrimi Asceterii Cremifanensis in Su-
periore Austria Asceta, & p. t. Paro-
chus zelosissimus in Eberfallzell, *Vi-
tas Sanctorum* à R. P. Francisco Giry,
Ordinis Minimorum Provinciali, Gal-
licè scriptas, Germanicè vertit, atque
easdem non modò S. Scripturæ, SS.
Patrum, Philosophorum, & aliorum
cùm virtute tum doctrina celebrium
virorum sententiis ac textibus locu-
pletavit, sed moralibus etiam doctri-
nis auctiores reddidit, ac in Concio-
natorum usum utilissimo Indice in-
struxit. Partes II. in fol. *Augustæ Vin-
del. & Græcii* sumptibus Veithiorum
anno 1730.

GUIDO ALEXIUS LOBINEAU
è Congr. S. Mauri in Historia Sancto-
rum Minoris Britannicæ, aliorumque
virtute ac pietate illustrium hominum
contexenda occupatus fuisse dicitur
à Philippo le Cerf in Bibl. Hist. Crit.
pag. 211. An typis interea temporis sit
vulgata, ignoramus. Subinde verò
in Catalogo Scriptorum è Congreg.
S. Mauri, quem Cl. Montfauconius pro
sua singulari humanitate mecum ultrò
communicavit, legi, eam historiam
Rhodonibus in Britannia anno 1723.
pridem fuisse typis exscriptam in fol.

BARTHOLOMÆUS KRAFFT Mo-
nachus Blaburensis non ita procul ab
Ulma, Urbe Imperiali, scripsit circa
annum MCCCCLXXX. *Passionale
Sanctorum*, cujus fit mentio in Actis
Sanctorum Bollandianis tom. VI. Maji
pag. 548. col. 1.

§. IV.

Qui Historias de Sanctorum Re-
liquiis, Miraculis, ac Canonisa-
tione scripserunt.

B. RHABANI MAURI Archiepiscopi
Moguntini in Germania *Liber
de Reliquiis Sanctorum*, extat ex co-
dice

dice ms. Ecclesiæ Fuldenfis apud Bro-
werum Lib. III. Antiquitatum Ful-
densium cap. xiv. Author libri est Ru-
dolphus, Monachus Fuldenfis, qui in
vita B. Rhabani non tam vitam pre-
mit, quam operum, quæ Reliquiis
transferendis, & instruendis Eccle-
siis Rhabanus suscepit, exequitur fe-
riem.

ADREVALDUS, Monachus Floria-
censis, quem Ludovici Pii tempori-
bus vixisse probat Ruinartus in apolo-
gia missionis S. Mauri Gallicè edita
pag. 25. seqq. scripsit *Historiam Trans-
lationis S. Benedicti, & S. Scholasticæ*,
quæ habetur in Johannis à Bosco Bi-
bliotheca Floriacensi Paris. 1605. in
8. pag. 1. & in Actis Sanctorum 21.
Martii, & in Mabillonii Sec. II. Acto-
rum Benedictin. pag. 253. *Historiæ
miraculorum S. Benedicti* librum pri-
mum hic Adrevaldus, appendicem ad
eum Adelerius, Monachus ibidem
Floriacensis, librum secundum & ter-
tium Aimoinus Floriacensis An. Chr.
1005. quartum Anonymus compo-
suit, obviæ apud eundem Joannem
à Bosco pag. 13. & in Actis Sancto-
rum, & apud Mabill. pag. 80. & 369.
Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 1.
pag. 43.

AIMOINUS, sive *Aymonius*, No-
tarius & Monachus S. Germani de
Pratis in suburbio Parisiensi, qui sub-
scripsit diplomati dato A. C. 872. re-
gni Caroli (Calvi) 32. Ejus libri II.
ad Bernonem Abbatem de *Inventione,
& Translatione corporis S. Vincentii* Le-
vitæ & Martyris ex Valentia Hispa-
niæ an. 864. ad Monasterium Castrum
Diocesis Albigenfis in Gallia, versibus
scripti hexametris unà cum *Epistola ad
Theotgerum Monachum* & Carmine
versuum LX. heroicorum de eadem
translatione exstant, cum Breullii Ai-
moino Historiæ Francicæ Scriptore,
Parisiis an. 1603. in fol. in Boscii Bi-
bliotheca Floriacensi, Lugduni 1605.
in 8. & in Actis Sanctorum Januarii
Tom. II. pag. 405. nec non in Mabil-
lonii Actis Sanctorum Ord. S. Benedi-
cti Sec. IV. Part. I. pag. 652. Liber
de S. Germani Episcopi Parisiensis Mi-
raculis ab an. 846. ad 874. scriptus
an. 892. in Jacobi Mosandri Appen-
dice ad Surium 25. Julii, in Actis San-
ctorum 6. Maji pag. 801. & in Mabil-
lonii Actis Sanctorum Ord. Bened.
Sec. III. Part. II. pag. 104. *De trans-
latione SS. Martyrum Georgii Monachi,
Aurelii, & Nataliæ liber, & libri II.
de eorum miraculis* apud eundem Ma-

billonium Sec. IV. Tom. II. pag. 45.
Hæc ex Fabric. l. c. p. 85. apud quem
tamen nullam prorsus fidem meren-
tur, qui huic Aimoino Seculi IX.
Scriptori tribuunt inventionem cor-
porum sancti Placidi Abbatis & Mar-
tyris, ac Sociorum ejus triginta trium
aliorum monachorum: in qua pluri-
mi utriusque sexûs fideles magno Dei
munere, & Sanctorum intercessione,
quibus detinebantur languoribus, cu-
rati sunt. Hæc enim inventio seculo
primùm XVI. inclinante ad finem, an-
no nimirum 1587. facta est; de qua
Yepesius in Chronico Generali O. S.
B. Cent. I. & Gabriël Bucelinus in
Annalibus Benedictinis. Cùm verò
sacrarum Reliquiarum pars quædam
ab Urbe Messana ad Philippum III. in
Hispaniam transmissa fuisset, in Ora-
torem delectus fuit.

JACOBUS TRAMONTANA Siculus,
Messanenfis, in Monasterio S. Placidi
extra urbem Professus. Hunc enim,
cùm eximia prudentia, ac in rebus
agendis maximâ dexteritate præditus
ab omnibus suspiceretur, Messanen-
sis Senatus ad Philippum III. Hispaniarum
Regem Oratorem misit anno
1603. ut sacras D. Placidi, & Socio-
rum MM. Reliquias, pretiosa pulcher-
rimaque theca inclusas, quam Messa-
nenfis Urbis Icon, auro argentoque
affabrè efformata manibus gestabat,
eidem Regi deferret. Quàm verò ipsi
Regi jucunda, cunctisque Magnati-
bus grata fuerit, nedum sacrarum Re-
liquiarum oblatio, sed etiam Jacobi
religiosa urbanitas, ac eloquentia
(cultissima enim oratione legationem
obivit) regia munificentia declara-
vit, quæ non solum in Patriæ com-
modum à Jacobo postulata benignè
concessit, verùm ipsum quoque Ora-
torem annua septingentorum aureo-
rum pensione donavit. Ejus verò

*De Sanctis Placido, & Sociis MM.
ad Philippum III. Hispaniarum Regem
Orationem* Italicè versam edidit Jose-
phus Bonfilius in Hist. Sicil. part. 5.
l. 1. pag. 8 - 23.

-- EJUSDEM *Brevis & dilucida nar-
ratio ad Senatam Urbis Messanæ de Ad-
vectione & Oblatione Sacri Reliquiarii
SS. Placidi & Sociorum MM. Philippo
III. Regi Catholico, & Inviçissimo.*
Vallisoleti per Jo. Godinez de Millis
an. 1605. Vid. Armell. part. 2. p. 9.

ANONYMI Monachi Augiæ Divi-
tis Historia *de Translatione Sanguinis
Christi ad Augiam.* Reperitur hæc
historia manuscripta in Bibliothecæ

Augiensis eodem codice, quo vitæ BB. Meginradi & Simeonis exaratae inveniuntur. Jo. Egon de Vir. Ill. part. 2. c. 21. Mabillonius verò dignam habuit, quam Appendici ad Tom. II. Annal. O. S. B. n. XLVI. pag. 699. infereret. Quia verò Sanguis Domini cum Cruce, cui inclusus habetur, seculo proximè præterito ex Augiæ Monasterio elatus, & hoc labente (anno 1737.) recuperatus & relatus fuit, P. Magnoaldus Ziegelbauer, rogatu Augiensium, rei gestæ historiam condidit, ac in tres distribuit partes; quarum prima *Delatio*, altera *Elatio*, postrema *Relatio* describitur. Extat verò in Historia Didactica Cultus S. Crucis in Ordine D. Benedicti pag. 83-120.

ANONYMI Monachi Augiensis *Historia Translationis Reliquiarum S. Marci Evangelistæ in Augiam*. Auctor, teste Joanne Egone de Vir. Ill. Aug. part. 2. cap. 22. floruit Sec. X. & historiam translationis S. Marci Evangelistæ, quum nempe A. C. 830. sacrum ejus corpus per Ratoldum Episcopum est transvectum, aperto sermone concinnavit, qui cum præfati Auctoris Historiæ de Translatione Sanguinis Christi &c. in eodem ms. vetusto codice hodieque extat; publici verò juris facta est à Gabriele Bucelino in Compendio Historico de S. R. Imperii Sanctitate, Majestate &c. Francofurti an. 1680. in 12. hoc præfixo titulo: *Historia de Translatione S. Marci Evangelistæ ex Urbe Venetorum ad Monasterium Augiense; Visiones item, Revelationesque, atque aliquot ejusdem Sancti Miracula ad probandam ejus in Augia presentiam à pag. 39-54.*

B. EGINHARDUS, Abbas Seligenstadiensis, reliquit libros IV. de inventionem & miraculis SS. Martyrum, Marcellini, & Petri, quorum corpora non Gandavi, ut erroneè Vossius de Hist. Lat. l. 2. c. 28. p. 302. scribit, sed Seligenstadii quiescunt; & usque hodie prodigiis clarescunt. Vid. Jo. Weinkens in historia Translationis horum SS. Martyrum.

WOLFHARDUS, Monachus & Presbyter Cœnobii Hafenrietani, à Carolo M. conditi, ab Arnulpho autem Germaniæ Rege in Collegium Canonicorum subinde commutati, libris IV. consignavit vitam sanctæ Virginis & Abbatissæ Walpurgis, seu Walburgæ, ac in primis miracula, quæ in Monasterio S. Salvato-

ris Monsheimensi contingere. Horum librorum duos exhibet Canisius tom. IV. pag. 720. edit. novæ tom. II. part. 3. p. 262. stilo immutato Surius d. 25. Febr. integros Acta Sanct. tom. III. Febr. p. 523. & Mabillonius Sec. Bened. III. part. 2. p. 237. Vide Voss. de Hist. Lat. l. 3. c. 4. p. 761. Schoëtgen. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 21. pag. 909.

BALDEWINUS, Remis in Monasterio S. Remigii Seculo XII. Monachus scripsit libros tres *De miraculis S. Gibriani Presbyteri*, qui in Actis Sanctorum ad diem VIII. Maji cum notis & elucidationibus Papebrochii extant.

GERHARDI Monachi S. Quintini de Insulis scribentis sub annum 1278. liber unus *de Historia Translationis Spineæ Coronæ Domini, & partis sanctæ Crucis de Constantinopoli ad Galliam*, quæ in regia Capella Parisiis asservatur. Trithem. Annal. Hirsaug. tom. 2. pag. 35.

GAUFREDUS de COLLONE, Monachus S. Petri vivi in suburbio Senonensi ante annos quinquaginta supra quadringentos libellum scripsit de Reliquiis Beatorum Sabiniani & Potentiani Martyrum, quorum lapis sepulchralis in crypta sub altari hodie ibidem vilitur. *Mabill. in Itin. Burgund.*

CONRADUS de RODENBERG ex Priore S. Martini Majoris Coloniae Agrippinæ Abbas S. Joannis in Rhingavia edidit librum de *Gestis & Translatione Trium Regum*, R. DD. Florentio Wevelkoven, Monasteriensi Episcopo, inscriptum. Annus & locus impressionis desideratur; Abbas Conradus verò anno 1486. defunctus est.

MELCHIORIS WEIXER, Prunveningensis propè Ratisbonam Cœnobitæ, *Miraculosa Dedicatio Sacelli S. Crucis in Bruggdorff supra Ratisbonam ad Laiarum*. Ingolstadtii 1625.

CONSTANTINI CAJETANI Tractatus de Sanctorum Canonizatione. Mss. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 131.

CAROLI STENGELII *Thœmasia Benedictina*, in qua præcipua miracula à sanctis Viris, Fœminisque Ord. S. P. Benedicti patrata describuntur. Aug. Vindel. an. 1650.

BERNARDI HERTFELDER, Abbat. ad SS. Udalricum & Afram Aug. Vindel. Historia sacrarum Reliquiarum, quibus amplissima Basilica Sanctæ Udalricana, ad omnium Germanicarum

rum Ecclesiarum invidiam condecorata est. Aug. Vindel. in fol. an. 1653. Hanc historiam in patrium idioma conversam, & ab se auctam (præsertim narratione multorum, eorumque illustrium miraculorum, quibus S. Simpertus Episcopus Augustanus hodie dum claret) *Romanus Kistler* Ecclesiæ Custos anno Jubilæo MDCCXII. in publicum prodire jussit. fol. Augustæ Vindel. apud Jo. Michaëlem Labhart.

CÆLESTINI Abbat. ad S. Emmeramum Ratisbonæ *Mausolæum*, seu sepulchrum gloriosum Bajoariæ Apostoli & Martyris S. Emmerami condecoratum complurium aliorum Sanctorum, Beatorum, Episcoporum, Abbatum, Imperatorum, Regum, Reginarum, Principum, Comitum, & Magnatum sepulchris, quæ in ejusdem S. Emmerami Ecclesiæ conspiciuntur. Germanicè in 12. Straubingæ apud Simonem Haan an. 1661.

GABRIELIS BUCCELLINI *Sacrarium sive Reliquiarium Benedictinum*, in quo magnus SS. Reliquiarum thesaurus describitur, eorum scilicet Sanctorum, qui cum Ordinis ejusdem non fuerint, corpore tamen integro, sive magna ex parte in diversis toto terrarum orbe Divi Patris & Patriarchæ Benedicti Monasteriis religiosè coluntur, atque asservantur. Extat ad calcem Menologii Benedictini, quod typis excusum fuit Veldkirchii apud Henricum Bilium an. 1655.

EJUSDEM Relatio Historica de Ss. Sanguine Lateris Christi in Weingarten, semel atque iterum ab Authore edita; primùm in Mancipatu Mariano Venetiis typis vulgato, anno 1649. tum in Compendio Historico de S. Rom. Imperii Sanctitate, Majestate, Potentia, & Nobilitate. Francof. 1680. in 12. pag. 24. -- 37.

SIMONIS GERMANI MILLET è Congreg. S. Mauri *le Tresor sacré de St. Denis*, id est: *Sacer Thesaurus Monasterii S. Dionysii*, in quo exhibetur historia & catalogus sacrarum Reliquiarum, quæ in regio hoc asceterio asservantur. Plures hujus Operis sunt editiones: prima anno 1638. & ultima an. 1646. apud Billaine, vide le Cerf pag. 362. In hoc vitulo strenuè aravit *Joannes Basilius Kuchelbecker*, è Galliis in Germaniam redux, emissa in lucem paucis ante annis descriptione Regiæ Abbatissæ S. Dionysii in Fran-

cia, in qua sacras Reliquias non sine cavillis & disteriis quandoque recenset, ut nihil dicam de scabiosa in vitam Monasticam præfatione, de qua sicut cœcus de colore loquitur, cum illis nempe, qui quæcunque ignorant, blasphemant.

GABRIELIS GERBERON è Congr. S. Mauri *Histoire de la Robe sans couture de Notre Seigneur, qui est gardée dans le monastere d'Argenteuil*. id est: *Historia de Veste Domini Nostri Jesu Christi inconsutiles, quæ servatur in monasterio Argentevillano*, in 12. Paris. an. 1677. Altera editio an. 1680. Tertia an. 1703. Quarta an. 1706. Bellovaci. Quinta 1705. Parisiis. Author obiit an. 1711.

JOANNIS MABILLONII *Dissertatio Historica de prima elevatione & translatione Sacrarum Reliquiarum*, quæ cepit seculo VII. extat in ejus præfat. in Sec. II. Act. Ord. S. B. Observat. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48.

EJUSDEM *Historia de sacra Lacryma Vindocinensi*, quæ extat ad calcem epistolæ ad Illustriss. Episcopum Blesensem de veteribus Reliquiis discernendis. in 8. Parisiis an. 1700. & in 4. Tridenti an. 1724. apud Jo. Bapt. Paronum.

EJUSDEM *Disquisitio*, quando Piorum nomina in Sanctorum classem Romani Pontificis autoritate referri cœperint. Extat §. VI. Præfationis in Sec. V. Benedictinum. Hanc verò quæstionem non dogmatica methodo, uti Bellarminus & alii, sed historica tractat.

JOANNES CASPAR BERRETA, Italus, Mediolanensis, publicus Philosophiæ Professor in percelebri Ticinensi Gymnasio historiæ cum profanæ tum ecclesiasticæ summam habet cognitionem. Cum autem an. 1695. fama percrevisset, in urbe Ticinensi Corpus Ss. Ecclesiæ Doctoris Augustini repertum fuisse in perantiqua S. Petri in *Cælo aureo* Basilica, ubi olim à Luitprando Longobardorum Rege, ex Sardinia redemptum, collocatum fuerat; Ipsèque *Jo. Gaspar* unà cum aliis Theologis, & eruditissimis Viris ad idem corpus examinandum, recognoscendumque deputatis ab Illustriss. Episcopo Laurentio Trotto, verum id esse, ipsumque corpus D. Augustini pronuntiasset, insurrexerunt statim ex Canonicis Regularibus Lateranensibus nonnulli voce, ac scripto multa contra objicientes, ac corpus S. Doctoris illud esse infi-

infirmos. Eos inter cum *Joseph Maria Bellini* Canonicus Regularis *Dubia quaedam* super Reliquiis proposuisset, typis consignata, in quibus Monachi Benedictini, qui eandem Divi Petri in Coelo-aureo Ecclesiam antiquitus incoluerant, totusque adeo Ordo Monasticus acriter à *Bellino* perstringebatur, *Jo. Gaspar* ad se potissimum eorum dubiorum solutionem pertinere arbitratus est, quod ea Monachi Benedictini vindicem calamum postulare omnino viderentur. Præstitit id sanè copiosè, eruditè, nervosè, numerisque omnibus, qui argumenti gravitatem ac severitatem decebant, libròque à se hac de re edito sequentem præfixit titulum:

*D. Jo. Gasparis Beretta Benedictino-Casimensis Monachi Lychnus Chronologico-Juridicus ad discutiendas tenebras, sive dubia, quibus rationes pro tumulo & reliquiis nuper compertis die 1. Octobris anno 1695. in Confessione S. Petri in Coelo aureo Papiæ ventilantur; expressa à P. D. Josepho Maria Bellini Patavino in Congregatione Lateranensi Canonico, & S. Theologiae Lectore, eisdem iterum editis ac ex integro hic ad Autographi fidem, pro Sacrorum Ossium M. D. Aurelii Augustini Ep. & Doct. ac Regii Ticini Protectoris identitate vindicanda atque illustranda, Idibus Augusti, an. 1700. deest locus impressionis. Sed impressus fuit Mediolani in Ducalis Palatii Typographia. Veram fuisse Jo. Gasparis, sociorumque sententiam, rei eventus comprobavit: nam anno 1728. die 16. mensis Julii Illustriss. Franciscus Pertusatus, Episcopus Ticinensis, Delegatus Apostolicus, Juris ordine, cæterisque solemnitatibus servatis, definivit, ac declaravit = Satis constare Corpus inventum in Confessione S. Petri in Coelo aureo hujus Civitatis (Papiæ) die primo Octobris anni 1695. & nuper per Nos recognitum ac Sigillo nostro munitum, esse Corpus Sancti Augustini Ecclesie Doctoris, ideoque pro tali esse colendum, & publicæ Fidelium venerationi exponendum. Signat. Don Franciscus Episcopus Papien. Quam definitionem, ut veritati conformem ipsi etiam Canonici Regulares publica significatione unanimi consensu amplexati sunt. Videtis plura apud *Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 39.**

DOMINICUS FOURNIER è Congr. S. Mauri textit historiam de sacris Reliquiis Divi Germani Autissiodorensis

in libro, quem *Autissiodori* an. 1714. apud *Troche* publicavit sub titulo: *Les Saintes Grottes de l'Eglise de St. Germain d'Auxerre. i. e. Sacra Cryptæ in Ecclesia S. Germani Autissiodorensis.* Vide recensionem apud *le Cerf. pag. 133.*

HISTORIA DE SACRIS RELIQUIIS, quæ in Monte Sancto Andecensi, Superioris Bavariæ celebri Monasterio ingenti numero asservantur, & innumeris miraculis, quibus claruerunt, textitur in ejusdem Cœnobii Chronico, quod editum fuit Germanicè in 4. Monachii an. 1625. per *Nicolaum Henricum*.

ÆGIDIUS KIBLER de tribus Sacris Hostiis in Monte S. Andechs miraculis claris, an. 1696. in 4.

BRUNO FEHLER, Cœnobita Schyrensis in Bavaria in Chronico ejusdem Monasterii nondum edito agit de S. Cruce ibidem religiosè asservata. Pezsius Dissert. Ifag. in Tom. I. Thef. Noviss. Anecd. pag. xxxi.

CONRADI DEMMELMAYR, Monachi Schyrensis, *Descriptio Crucis Christi, nec non S. Crucis Schyrensis.* Typis Monasterii Tegernsee an. 1736. in 8. De hac S. Cruce jam ante erudito egit calamo *Stephanus Abbas Schyrensis* in additionibus ad *Conradi Schyrensis* Chronicon.

ANONYMI ATTILENSIS Miraculosæ Imaginis Crucifixi in Exilio ad Oenum propè Monasterium Attilense Ord. S. B. Descriptio ejus originis. Germanicè *Frislingæ* in 12. an. 1708.

MAGNOALDI ZIEGELBAUER *Historia Didactica de S. Crucis Cultu & Veneratione in Ordine Divi Benedicti.* Viennæ Austriæ typis *Franc. Andree Kirchberger* an. 1746. in 4. Abfolvitur VI. Capitibus, quorum primo Monasteria, Tempa, Oratoria, & Altaria in honorem S. Crucis fundata enumerantur. II. Monasteria & Ecclesiæ recensentur, in quibus insigniores S. Crucis particulæ asservantur. III. Capite narratio instituitur de S. Crucis imaginibus, & figuris, quæ suam etiam venerationem jure deponunt, & quarum nonnullæ in Sacrariis Benedictinis asservantur. Cap. IV. S. Crucis Apparitiones Benedictinis factæ illustrant. Capitis V. argumentum sunt res à Sanctis Benedictinis per signum Dominicæ Crucis prodigosè gestæ. Denique Capite VI. exhibentur Obsequia Benedictinæ Devotionis erga S. Crucem.

AN-

ANSELMUS GOUDIN, San-Emmeramensis Theologi, *Benedictinum Mundi Miraculum in S. Walburge, Virgine & Abbatissa, cujus ex ossibus oleum salutiferum jugiter emanat.* Germanicè. Ratisbonæ typis *Joan. Bapt. Lang* in 4. an. 1716.

LUDOVICI LA TASTE ex Affistente Præpositi Generalis Congregationis S. Mauri, ac postea Episcopi Bethleem, Epistolæ xx. contra ficta miracula patrata ad sepulchrum Do-

mini Paris appellantis in 4. Omnes comprehendi possunt 2. vol. in 4. Ultima prodiit anno 1739. Sunt hæ Epistolæ doctissimæ.

S. GREGORII M. *Librum Dialogorum*, quem cum *Petro Diacono suo de miraculis Sanctorum sui temporis habuit*, ac *Theodelindæ Longobardorum Reginae pro munere misit*, pridem commemorassem, nisi jam superius fermo uberior de illo à me institutus fuisset.

SECTIO VI. SCRIPTORES HISTORIÆ PROPHANÆ.

§. I.

Qui Historiam prophanam universam à Christo nato scripserunt.

OTTONIS AICHER *Epitome Chronologica Universæ Historiæ Profanæ à Christo nato usque ad restauratum Occidentis Imperium sub Carolo M. cum serie Rom. Imperatorum, Regum Italiæ, Francorum, Hispaniarum, Britanniarum, Scotiarum, Daniarum, & Sueciarum.* Tomi III. Pars I. Coloniae apud *Metternich* an. 1706.

— *EJUSDEM* *Epitome Chronologica Universæ Historiæ Profanæ* ab initio Imperii Romano-Germanici usque ad præsentem annum 1702. cum serie Regum Hungariæ & Poloniæ, nec non Imperatorum, Turcarum, atque Venetæ Reipublicæ Ducum. Pars II. Coloniae an. & typis citatis.

BUCELINUM, LANGBARTNERUM, DESINGIUM, POCKIUM, CIMAROLUM, qui historiam prophanam à reparata salute in Operibus suis historicis perscripserunt, silentio præmitto, & solius *Othmari Goldasti*, Monachi San-Gallensis, memini, qui rerum in orbe gestarum Annales breves texuit. Habentur mss. in Bibliotheca San-Gallensi, teste *Mezlero de Vir. Ill. San-Gall. lib. 1. cap. 51.*

§. II.

Scriptores Historiæ Romanæ, ac Rerum Italicarum.

PAULUS DIACONUS, Monachus Casinas, *Eutropii Historiam Romanam* libris x. comprehensam, non tantum multa inferendo auctiorem reddidit, ita ut in undecim excresceret libros, sed rogatū etiam *Adelbergæ*, Filiae *Desiderii Regis Longobardorum*, *Ziegelbauer Hist. P. IV.*

dorum, Beneventanæ Ducis ab anno 364. quo finiit *Eutropius*, ad annum 725. quo *Leo III. Isauricus*, Græcorum Imperator, in sacras imagines edictum promulgavit, septem libris deduxit. Quibus alii sex accesserunt, auctore *Landulpho Sagaci* usque ad annum 803. quo *Leo Armenus* in Orientis Imperatorem electus est. Atque hi viginti quatuor libri, quorum primos decem *Eutropius*, medios octo *Paulus Diaconus*, sex ultimos *Landulphus Sagax* elucubrârunt, *Historiæ Miscellæ* nomen sortiuntur. Editio communissima est Basileensis anno 1569. in quam *P. Pithæus* ad Basiliam Amerbachium præfatus est. Altera est Canisii anno 1603. in 8. Ingolstadii. Tertia *Jani Grutevi*, Professoris Heidelbergensis, qui Historiam Miscellam inter Scriptores Minores Historiæ Augustæ anno 1611. Hannoveriæ in folio imprimi curavit. Prætereo alias Editiones, præter novissimam *Muratorii* Tom. I. Scriptor. Rer. Ital. quem consule, si de Paulo, ejusque Historia plura noscendi animum versat cupido. In Historia Italiæ plus simplici vice fatetur, eam per ducentos annos summè obscuram futuram fuisse, nisi ipsi lux à Paulo Diacono affulsisset. Vid. etiam *Voss. de Hist. Lat. 1. 2. p. 292.* *Cav. Hist. Lit. S. E. pag. 348.* *Langlet du Fresnoy Cat. Hist. Tom. III. pag. 229.* ubi varias recenset editiones.

LUPUS ABBAS FERRARIENSIS, *Romanorum Imperatorum Gestæ* in brevem Synopsin redegit, uti certos nos ipse reddit Epistolâ 93. quâ *Carolus P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

Hh h

Cal-

Calvum ad historiae studium, tanquam Principe praecipue dignum cohortatur. *Imperatorum Gesta brevissime comprehensa vestrae Majestati offerenda curavi; ut facile in eis inspiciatis, quae vobis vel imitanda sunt, vel cavenda.* Maxime autem Trajanum & Theodosium suggero contemplandos; quia ex eorum actibus multa utilissime poteritis ad imitandum assumere. Dudum vero est, quod Lupi Opus desideretur.

LAMBERTUS Herveldensis Monachus ex mente Cl. Maderi Imperatorum ab Henrico Aucupe ad Henricum Quintum res praeclare gestas literis consignavit. Fragmentum historiae invenit Leibnitijs Tomo I. Scriptorum Rerum Brunsvic. ubi Monachum vocat Hamerslebensem.

PETRI DIACONI CASSINENSIS *Chronica* Consulium, Dictatorum, & Imperatorum, quam ipse in syllabus suorum Operum se contexuisse testatur; forsitan non est diversa à libro, in quo, teste Erasmo Gattola in Hist. Mon. Casin. descripsit fastos consulares & series Imperatorum, Pontificum, atque Abbatum Casinensium: affervatur inter caetera ejus Opuscula in Bibl. Casin. scanno primo ad laevam ingredientibus.

ENGELBERTI Abbatis Admontensis in Stiria celeberrimi monasterii anno 1331. vitâ piissime defuncti Carmen Heroicum, seu Panegyris de *Electioe Regis Rudolphi*, quod Casimirus Oudinus de S. E. Tom. III. p. 552. audacter scribit, haberi in *Collectionibus Germaniae*, quas diversi ediderunt. Ast omnes Scriptorum Rerum Germanicarum Collectiones excutias, ne verum quidem, nec verbum Engelbertini Poematis reperies. Igitur quotquot Oudini verbis coecam adhibuerunt fidem, à vero aberrarunt; quos inter sunt Pinus, Caveus, Olearius, & novissime Gravesonius. Cl. Bernardus Pezius pro certo habet, hoc Engelberti Poëma iis accensendum esse, quae lucem nondum aspexerunt, imò veretur, ne omnino exciderit. Vide ejus Thes. Noviss. Anecd. Tom. I. in Dissert. Usag. pag. LXVI.

EJUSDEM *Liber de ortu & fine Romani Imperii* cum praefatione Caspari Bruschi in 8. Basileae 1653. plures editiones vide apud Pez. l. c. cuius verba jam aliàs retulimus.

ALBERTI SIGEBERGENSIS propè Coloniam Agrippinam Cœnobii A-

scetæ anno 1450. clari *Historia Romanorum Imperatorum* ab Imp. Augusto usque ad Fridericum vulgò III. revera autem IV. Imperatoris Maximiliani patrem; quam Petrus Lambecius Tom. II. Comment. cap. 8. pag. 871. inter manuscriptos Codices Historicos Latinos Arcis Ambrosianæ num. 61. Bibl. Cæs. Vindobon. affervari scribit. Joanni Cuspiniano hujus historiae codex in componendo opere de Imperatoribus Romanis olim usui fuisse fertur. Vid. M. B. E. pag. 222.

JOANNES à PASTURA Prior Gemblacensis in Brabantia Gallicè scripsit *la Chronique de l'Empereur Charle quint.* affervatur Ms. in Bibliotheca Monasterii. Vid. Foppens Bibl. Belg.

OTTONIS AICHER è S. Vito Congregationis Bavaricæ, Historiarum Professoris in celebri Universitate Salisburgensi *Brevis institutio de Comitibus veterum Romanorum libellis quibus comprehensa, quibus accessit Lib. IV. de Comitibus Imperii Romano-Germanici* in 12. Salisburgi. 1678.

EJUSDEM *Historia Quarta Monarchiae sacra & prophana* exhibens gesta, dicta, & symbola Principum Romanorum unà cum observationibus & institutionibus Politicis. Partes II. in 8. typis S. Galli 1691.

EJUSDEM *Infantia & adolescentia Romæ*: sive ortus & progressus Romani Imperii annexis Legibus Regiis, Consularibus ac Decemviralibus, unà cum Fastis Romanorum antiquis. in 12. Salisburgi 1693.

EJUSDEM *Juventus & maturitas Romæ*: sive Romani Imperii incrementum & potentia tribus libris comprehensa, annexa ferie Regum & Dictatorum. Herbipoli an. 1700.

INNOCENTII CÆSI, Mantuani, Padolyronensis Monachi è Congreg. Casin. antiquæ eruditionis studiosissimi *Tractatus de antiquis Romanorum Ritibus.* Bononiæ 1698. Typis Petri Mariæ de Montibus in 8.

CASSINENSIS Monachi *breve Chronicon rerum in regno Neapolitano gestarum* ab anno 1000. ad 1212. editum ab Antonio Caracciolo inter quatuor antiquos Chronologos unà cum Heremperto Longobardo, Lupo Protospatha, & Falcone Beneventano appendicibus Historicis, Neapoli an. 1626. in 4. Non unum illius esse auctorem putat *Camillus Peregrinus* in castigationibus, quas ad hocce Chronicon addidit, ibidem 1643. in 4. cum quibus illud recusum est in Tomo

Tomo primo Biblioth. Hist. regni Siciliae, curante Joanne Georgio Carusio 1723. in fol. & in Tomo V. Thesauri Italiae Muratoriani, à quo etiam idem Chronicon ex alio Codice: & pars quidem ab anno 1000. ad 1154. pag. 139. sub nomine Domini ALBERICI Monachi Cassinensis & Præpositi S. Mariæ de Albaneta: Altera ab anno 1191. ad 1208. p. 143. ex alio Codice. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 3. pag. 986. Armell. Bibl. Congreg. Casin. part. 1. pag. 47.

MONACHI PATAVINI *Chronicon de Rebus Gestis in Lombardia præcipue & Marchia Tarvisina ab anno 1207. usque ad annum 1270.* Plures, easque cum veteres tum novas præclari hujus Operis habemus editiones. Prodiit *Francofurti* an. 1570. in fol. *Basileæ* an. 1585. operâ Christiani Urstifii, *Venetis* 1636. accurante Felice Osio cum Historia Mussati atque Mantissa de civitate Padua. Nostra ætate editum fuit à Petro Burmano in tomo vi. Thesauri Italiae, Ludovico Muratorio Tomo VIII. Script. Rer. Italic. pag. 660. „ Si *Rolandinum* excipias (inquit ultimus hic „ Editor in præfatione) nemo luculentius ac nitidius facta crudelissimi „ Eccelini, cujus ævo & hic Scriptor „ vixit, literis commendavit. Præterea debemus illi brevem quoque „ eorum narrationem, quæ per universam ferè Marchiam & Lombardiam, „ immò & extra Italiam, iis contigere temporibus ab anno 1207. ad „ 1270. & singula suis annis alligata. „ Ingens autem in Historico candor, „ pietas, judicium. Res autem Principum Estensium eo studio perfectitur, ut celeberrimam Familiam „ non parùm illustret, & præ oculis „ semper habere videatur.

NICOLAI DONATI à Camaiori Lucensium oppido, apud S. Eugenium Urbis Senarum Monachus factus anno 1514. Vir in bonis literis apprimè versatus, scripsit Latino sermone *Rerum à Senensibus gestarum librum I.* Item *Belli Etrusci* inter Carolum V. Cæsarem & Henricum II. Gallorum Regem libros duos. Wion Lig. Vit. part. 1. l. 2. c. 75. pag. 443. apud Armell. l. c. p. 113.

GREGORII CORTESII, ex Abbate Mantuano S. Benedicti S. R. E. Cardinalis *Liber de Direptione Urbis Genuensis.* Eggs Purp. Doct. lib. 14. pag. 590.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

ALEXIUS UGONIUS, Brixienfis patriâ in S. Euphemie Cœnobio ejusdem Civitatis inter Benedictinos cooptatus anno 1526. die 26. Julii non ob generis modò nobilitatem, sed ob scientiarum etiam ornamenta valde commendatus est. Brevi ad Abbatem dignitatem evectus, egregias animi dotes, quibus præditus erat, in plurium Monasteriorum prudenti administratione patefecit. Obiit Abbas S. Petri Savilianensis in Pedemontio. Ejus Opera typorum beneficio publicam lucem aspexerunt. Huc spectat

De maximis Italiae atque Græciæ calamitatibus, in quarto, Dialogus, Italia & Græcia interloquutoribus, Venetis anno 1559. in Academia Veneta, Illustrissimo & Excellentissimo Sabaudie Duci à Philosophis moralibus ejusdem Academiae Venetæ dicatus liber. V. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 6.

VINCENTIUS BURGINUS (Armellino *Borghinus*) ex Monacho Abbatie S. Mariæ Florentiæ Prior ejus pius atque opulenti Loci in eadem Civitate, qui dicitur *Innocentium*, scripsit suo idiomate

Opuscula quædam, quorum prima pars anno 1584. secunda anno 1585. prodiit è typographia Philippii & Jacobi Juntarum Florentiæ. In prima parte continentur, Opusculum primum De origine Civitatis Florentiæ. Secundum De Civitate Fesularum. Tertium De Ethruria, & hujus provinciæ Civitatibus. Quartum De Municipiis, ac Colonia Romanis. Quintum De Colonia Latinis. Sextum De Colonia militibus. Septimum De Fastis Romanorum, deque ratione annorum citandorum. In secunda parte extat

Primum, De Familiis Florentinis; Secundum De pecunia, seu Moneta Florentina; Tertium, num Florentia fuerit eversa ab Attila, & à Carolo M. instaurata; Quartum, num libertatem redemerit à Rudolpho I. Imp. Quintum, De Ecclesia & Episcopis Florentinæ Civitatis.

„ Dicitio pura est, inquit Possivinus, ac sine fuco, ut hodieque perlegatur à cordatoribus avidius, „ quam vel ipse Boccacii Decamerone. „ Ratio scribendi ac methodus exquisita; utilis autem noscendis non „ tam Ethnicæ, quàm Romanæ historiae rebus. Et legentium mentes „ eo perlecto conquiescunt: sic enim „ plerique solvantur nodi, eâ nimirum

Hhh 2

rum

rum perspicuitate atque diligentia, ut quantalibet objectiones evanescant, cum primùm ab eo discussæ sunt, neque verò ullam omittit, quin ad amissim sua cum omni peritasti perpendat. Qua in re cum interdum videatur prolixior, denique tamen intelligitur ea prolixitas fuisse necessaria ad veritatem liquidò pernoscentiam. Porro iudicium de aliis Scriptoribus ita fert candidè, ut cum nullum alios carpendi promat iudicium, solo veritatis studio adductus videatur, qui de iis, quæ prorsus dicenda essent, loqueretur. De Malestina, de Villano, de Leonardo Aretino, de Volaterrano, qui Florentinam & Hetruriam historiam texuerunt, magna ex hoc Auctore lux hauritur. Nam dilucidè ostendit, in plerisque eos aberrasse à scopo, dum aut, quæ vulgò à majoribus acceperant, aut aliorum narrationes minùs solidis nixas fundamentis sunt secuti. Neque adeò horum duntaxat scripta examinat, sed Plinii quoque senioris, Ptolomæi Geographi, in quo plura notat Flori, Frontini, sive Mipsi Agrimenforis, & aliorum, id quod de antiquis marmoribus atque inscriptionibus facit, appositè, ac pereruditè. Quam ob rem non mentiar, opinor, si eum inter primos rerum Hetruscarum Scriptores adnumerem. Ita de Burgini historicis lucubrationibus præclare censet Possévinus Bibl. Select. tom. 2. lib. XIV. c. 49. p. 341. Confer etiam Armell. Bibl. Casin. part. 2.

BASILIVS PEROTRICHIVS, Abbas Congreg. Casin. claruit sub an. 1570. Ejus extant Venetiis in Bibliotheca S. Georgii-Majoris hæc tria Opuscula. 1.) *Historia Veneta à foundatione ad usque septimum bellum cum Tergestinis.* 2.) *De quatuor Turcarum irruptionibus in forum Julium.* 3.) *Synopsis Belli maritimi Venetorum contra Turcas usque ad Victoriam anno 1571. reportatam,* quo Auctor obiit, tom. 1. in 4. Vid. Armell. l. c. part. 1. pag. 76.

JACOBUS CAVACIVS in celebri sua historia Monasterii D. Justinæ Patavinæ plurima ad urbem Patavium ac finitimos attinentia opportunè interfert.

CONSTANTINUS CAJETANUS, Abbas S. Baronti, Congreg. Casin. de variis præclare gestis Pisanorum agit in amplissimis Notis ad vitam Gela-

fii II. Pont. Max. quæ extat Tom. III. Script. Rer. Italic.

AUGUSTINI VENERII, Neapolitani, Monachi Cavenensis, è Congr. Casin. anno 1638. extincti *Historia Civitatum & Regionum Italiae, ejusque Populorum & Regum, quatuor partium Mundi, Imperii Romani Occidentalis; Tractatur ibidem de origine & servitute Italiae, cum serie Græcorum, Francorum, Langobardorum, Normannorum, Germanorum, Suevorum, Andegavensium, Arragonensium, Dyrrachensium, Hispanorum, aliisque de rebus notabilibus; Inter quæ, de Summorum Pontificum, Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporumque Familiis, eorumque consanguineis, Affinibus, ac Propinquis &c. omnia Mss. in folio Cavenensis Archivi (cui Venerius præfectus fuit) & Classicorum Scriptorum auctoritate fulcita. Vid. Armell. part. 1. pag. 67.*

FORTUNATI ULMI, Veneti, in nobilissimo S. Georgii Majoris Monasterio anno 1596. Professi, è Congr. Casinensi,

Istoria della venuta occultamente in Venezia di Papa Alessandro III. e della Vittoria ottenuta da Sebastiano Ziani Doge, contro Ottone figlio di Friderico primo Imperatore. id est: Historia occulti adventus Papæ Alexandri III. Venetias & victoriæ à Duce Sebastiano Ziano obtentæ contra Ottonem filium Friderici I. Imperatoris. Venetiis an. 1629. per Jo. Evangel. Deuchinum in 4. Qui liber scriptus videtur contra Cardinalem Baronium, aliisque prædictum adventum, & cætera hac in re tradita inficientes.

At contra hunc ejus librum insurrexit postea Felix Contelorius Vaticanæ Bibliothecæ Custos, Vir sanè doctissimus, edito libro Parisiis an. 1633. cum hoc titulo: *Nota & Animadversiones ad Fortunati Ulmi libellum de Alexandri III. occulto adventu Venetias anno 1177. nec quidquam illum movit Vaticanæ, itémque Regiæ Aulæ pictura, quâ factum illud Alexandri olim exprimebatur, hodièque exprimitur; At Ulmus ad Contelorii objecta alio libro respondit, qui extat Ms. in Bibliotheca S. Georgii M. tali titulo:*

Alcuni punti proposti da D. Fortunato Olmo Abbate Casinense da considerarsi sopra il venire occulto à Venezia di Alessandro III. del 1177. e della Vittoria

Vittoria de' Veneti, scritti da lui doppo uscito il libro del Contelori contra il suo, della venuta &c. id est: Quædam Puncta proposita à Donno Fortunato Ulmo Casinensi consideranda circa occultum adventum Alexandri III. Venetias anno 1177. nec non victoriam Venetorum, literis mandata post editum Librum Contelori adversus suum de adventu &c. Opus Ms. Mabillonio memoratum.

— EJUSDEM *Historia Veneta unà cum Historia S. Georgii M. tom. 2. in fol. Ms. in Bibl. Monasterii M. Vid. Armell. l. c. p. 174.*

PLACIDI PUCCINELLI *Memoriæ antiquæ Urbis & Ducatus Mediolanensis, Italicè. Mediolani apud Malatestam an. 1650.*

CÆSARIS GOTHO, Siculi, Messanensis, è Congregatione Casinensi *Presea di Portolongone, id est: Expugnatione Portus Longi. Messanæ apud hæredem Petri Brean an. 1647.*

JO. ANDREAS ASTEZATUS è Bibliotheca Monasterii S. Euphemie in urbe Brixia Ms. Evangelistæ Manelmi de quibusdam Gestis in bello Gallico ill. V. Franc. Barbari Brixie Præfecti, seu de Obsidione Brixie in lucem protraxit, ac doctis annotationibus illustravit, in 4. an. 1728. Brixie.

ANSELMUS PAIOLI, Itali, Ferrariensis, è Congr. Casin. *Istoria della rivoluzione di Messina, id est: Historia revolutionis Urbis Messinæ, stylo perquam nitido, magnoperè concinnata studio: locum impressionis cum Armellino Bibl. Casin. part. 1. pag. 50. ignoramus.*

CASIMIRI FRESCHOTT, Burgundi, Vefontini, è Congr. Casin. *Relazione di Genova, suoi diversi stati, ultime differenze & agguistamento colla Corona di Francia. id est: Relatio de Genua, vario ejusdem statu, & ultima dissensione cum Rege Gallie, illiusque compositione. Bononiæ apud Montium an. 1685.*

— EJUSDEM *L' Imperio d' Occidente, sua fondazione dal Romano Pontefice, e le cose seguite trà Papi, ed Imperatori à caggione della Autorità. id est: Imperium Occidentale, ejus à Romano Pontefice fundatio, resque, quæ inter Papis & Imperatores ratione auctoritatis subsequutæ fuerunt. Recenset hoc Opus Armellinus in sua Bibl. Casin. sed an typis excusum, vel num in Ms. adhuc lateat, non meminit.*

MICHAELIS de JUDICE, Siculi, Panormitani, in Cœnobio S. Martini de Scalis Professi

Ad Dissertationem de dignitate Historiæ Siculæ extemporaneæ observationes, & auctarium (ad Opusculum scilicet Augustini Inveges, cui titulus, Ad Annales Siculos præliminaris apparatus) Panormi apud Jo. Napoli anno 1709. Vid. Armell. l. c. p. 209.

BENEDICTUS BACCHINUS, Abbas S. Mariæ de la Croma, Congreg. Casin. Librum Pontificalem, seu vitas Pontificum Ravennatum ab Agnello Abbate scriptas eruditissimo Comentario illustravit Mutinæ an. 1708. in 4. & in Muratorii Collectione Scriptor. Rer. Italic. tomo 2. pag. 1.

NICOLAI MARIÆ de TEDESCHIS, Siculi, Catanensis, in Monasterio S. Nicolai de Arenis Professi, Episcopi primùm Liparitani, tum Archiepiscopi Apamiensis &c.

Istoria della pretesa Monarchia di Sicilia, id est: Historia prætensæ Monarchiæ Siculæ, Romæ anno 1715. in fol. quod Opus prius Latine composuerat, sed jussu Clementis XI. Pont. Max. in Italicum sermonem versum typis mandavit. De hoc celebri Opere Gravesonius Hist. Eccl. tom. iv. part. 1. Colloq. 2. pag. 107. hæc habet: „Hic tantùm breviter annotabo, paucis abhinc annis gravem de hoc Urbani II. privilegio (Monarchiæ nempe Siculæ) exaruisse contentionem, & hinc inde hoc de argumento libros fuisse conscriptos, quos inter potissimùm à Viris eruditissimis commendatur liber Italicus idioma editus, cui titulus est: „Istoria della pretesa Monarchia di Sicilia, Romæ anno 1715.

ANGELUS MARIA QUIRINUS in Notis ad præcellentem suam Dissertationem de conscribenda Italiae monastica historia hæc habet pag. 92. Siculæ Monarchiæ commentum, quod pluries Sacerdotium & Imperium commisit, quòdque nuperrimè Pontificio mucrone transfossum, extremos, ut speramus, halitus trahit, evidentissimè exsufflatur ex nota temporaria ad pseudo-Diploma Urbani II. apposita, quæ nulla ratione cum recta chronologia potest consistere. Legendum Caput VII. Operis, à Clarissimo & Doctissimo Auctore concinnati, cujus titulus: *Istoria della pretesa Monarchia di Sicilia.*

— EJUSDEM EM. CARD. *Diatriba præliminaris in duas partes divisa ad Francisci Barbari, & aliorum ad ipsum epistolas ab anno Christi MCCCCXXV. usque ad ann. MCCCCIII. nunc primum*

man editas ex duplici MS. Cod. Brixiano, & Vaticano uno. Has omnes alterum volumen complectetur; quin ad ejus calcem aderit eorundem mantissa ex Foro-Julienfibus Bibl. Guarnerianæ MSS. In hac parte egregie differitur de belli & pacis artibus, quibus Franciscus Barbarus inter Venetos si quis alius excelluit.

PETRUS de GAZATA, Monachus primùm S. Prosperi Regiensis, postea anno 1363. ab Urbano V. Pont. ejusdem monasterii Abbas constitutus, tum anno 1384. ab Urbano VI. subcollector Apostolicus ordinatus, denique anno 1391. in Vicarium Generalem assumptus ab Ugolino, Episcopo Regiensi, hocque munere non interrupta tredecim annorum serie perfunctus octogenarius ex hac vita migravit anno 1414. Continuavit Sagacii de Gazata, Patruis sui, Chronicon Regiense ab anno 1353. ad annum fortè 1414. (in anno 1388. deficit Codex Editoris Muratorii Scriptor. Rer. Italic. Tom. XVIII.) suis adjectis annotationibus & historia eorum, quæ à dicto anno usque ad annum obitus sui in Regiensium Republica gesta fuerunt. Vid. Acta Erudit. Lips. anno 1732. pag. 559.

GABRIELIS BUCELINI, Weingartensis in Suevia, Urbis Romanæ Consul ad Compendium relati, & Fasti triumphales ab Urbe condita ad annum usque ejusdem DCCLXIV. Aug. Vind. typis Jo. Prætorii in 12. an. 1658.

ANSELMI BANDURII, Ragusini, Presbyteri ac Monachi è Congreg. Melitensi Magni Hetruriæ Ducis Bibliothecarii Vitæ Romanorum Imperatorum, quas eorum Numismatibus à se illustrandis præmisit. In his nonnunquam errores D. Tillemontii & Ant. Pagii, quos in historia & chronologia admisere, corrigi: ubi verò ex eis profecit, favissam tacitam non reliquit. Opus prodiit Lutetiæ Parisiorum an. 1718.

— EJUSDEM Imperium Orientale, sive Antiquitates Constantinopolitanæ in IV. partes distributæ: quæ ex variis Scriptorum Græcorum Operibus, & præsertim ineditis adornatæ Commentariis, & Geographicis, Topographicis, aliisque quàm plurimis monumentorum ac numismatum tabellis illustrantur. Parisiis sumptibus Johannis Baptistæ Coignard an. 1711. in fol. ch. aug. Tom. II. Opus multis ab eruditione Auditoris, & typorum splendore laudatum. Contra verò Bandurii eruditio-

nem, atque Opus istud ab ipso confarcinatum, quam parvi faceret Justus Fontaninus [rigidus Censor] & ipse, inquit Em. Card. Quirinus Comment. Vitæ suæ part. 1. ex hujus ore intellexi, & publicum modò extat documentum inter Claror. Venetor. ad Magliab. Epist.

JOANNIS GASPARIS BERRETA, Itali, Mediolanensis, è Congr. Casin. De Italia Medii Ævi Dissertatio Chorographica pro usu Tabulæ Italiæ (ab eo pariter adornatæ) Græco-Longobardico-Francicæ, ut à Græcis & Longobardis ad Carolum M. translata; Medii Ævi nominibus Regionum, Urbium, Fluminum, & Montium opportunè appositis, atque illustratis, Isagoge ad Geographiam universalem ejusdem Ævi, antiquioribus originibus intermixtis. Prodiit hæc Dissertatio sub titulo Auctoris Anonymi Mediolanensis tomo 12. Scriptorum Rer. Italic. collectore Muratorio apud Socios Palatinos anno 1728. Etsi verò hæc Berretæ Dissertatio reconditæ eruditionis, atque doctrinæ refertissima esset, non tamen ab aliquot censoris immunis fuit, quibus ipse verò expedire respondit, edito statim sequenti Opere:

In Dissertationem Italiæ Medii Ævi Censuræ III. Viterbiensis, Veneta, & Brixiana, cum Responsis III. pro Anonymo Mediolanensi. Belli Diplomatici Historia tertio præmissa, parvæque Mantissa Emendationum & Additionum ad calcem subjecta. Palatinis Sociis cuncta accurantibus Mediolani an. 1729. ex Ædibus Societatis Palatinæ, Superiorum permisso. Cum Indice Rerum Latino-Italicarum pro commodiori usu promiscuo: & Epistola Philippi Argelati ad Lectorem. Est Volumen in 4. pagg. 314. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 42.

VITI de AMICO, Nobilis Catanensis, S. Nicolai de Arenis Alumni, nunc Prioris, Viri reconditæ eruditionis & antiquitatis, præsertim Archivorum studiis dediti Catana Illustrata, sive Sacra & Civilis Urbis Catanæ Historia. Pars prior Catanæ anno 1740. ex typographia Simonis Trento in fol. Pars II. & III. annis sequentibus.

§. III.

Rerum Germanicarum Scriptores.

EGINHARTI, Abbatis primi & Fundatoris Monasterii Seligenstaden-

sis, antea Cancellarii Caroli M. Historia temporum de Gestis Germanorum & Francorum, quæ alia tamen ab Annalibus Francorum à Duchesnio sub nomine Eginharti publicatis haberi non debet. Quamvis Carolus le Coite hoc Opus contra Tritheimium & alios Eginharto abjudicet, & Monacho Benedictino Lauresheimensi, sed Anonymo attribuat. Vid. Nat. Alex. Hist. Eccl. Tom. 6. cap. 3. art. 8. pag. 46. col. 2. Verius Eginhartus est auctor libri De adventu, moribus, bellis, & superstitione Saxonum, sed qui dudum in deperditis habetur; ex eo tamen videtis fragmenta quædam apud Adamum Bremensem lib. 1. Hist. Eccl. cap. 6. seqq. Vossius de Hist. Lat. l. 2. c. 28. Eginhartum vocat omnium Germaniæ Historicorum vetustissimum. Eoque, inquit, Germanis charior esse debet, præsertim Francis Orientalibus, ut cui nemo Ottonium natale fuerit solum.

RHEGINO, Abbas Prumiensis cœnobii in diocesi Trevirensi natione Germanus, scripsit Chronicon, præcipuè Gesta Francorum & Alemannorum continens, à Partu Virginis usque ad an. DCCCCVIII. Ea igitur, quæ ab hoc año usque ad non gentesimum sexagesimum septimum sequuntur, alterius cujusdam Monachi, fortè Romerii, ut Simlerus & Vossius conjiciunt, manu adjecta sunt. Multa peculiariora de Rebus Germanicis, præsertim bellis in Germania gestis, Rhegino habet, quæ apud alios cœvos Scriptores frustra quæras. Ludovicus IV. Germaniæ Rex sæpius Adalbertum Babenbergensem Comitem, moneri jusserat, ut à cædibus, incendiis, & devastationibus provinciarum abstineret; sed cum ille mandatis non obtemperaret, rebellem obsidione cinxit. At in quo munimento? nisi Rhegino nomen memoriæ prodidisset, ex nullo alio Scriptorum cœvo illud constaret. Cernens itaque Rex, inquit, obduratum ejus animum, & in cæpta rebellionis malitia obstinatum, collecto undique exercitu Adalbertum in Castro, quod TETRASSA dicitur, obsidione cinxit. Communis ac vulgaris opinio habet, quod ad extremum Adalbertus fraudulentis verbis Hattonis Archiepiscopi Moguntini in manus Regis Ludovici pervenerit. Sed Rhegino aliam, veròque magis similem, certè quidem magis rationabilem adducit causam. Interea EGINO, inquit, qui Adalberti individuus comes in omni

pravitate extiterat, ab ejus societate defecit, & cum omnibus suis ad Regis castra transiit. Protracta igitur paulò prolixius obsidione, fractus animo Adalbertus, ad callida consilia convertitur, & omni ingenio excogitare cepit, qua arte obsidio solveretur. — Portis itaque apertis à munitione exiens, cum perpaucis ultrò se Regi obtulit, supplicem veniam de commissis exposcit, emendationem promittit &c. Qui verba Rheginonis attentius perpenderit, culpam non in Hattonem, sed Eginonem conferet (si quæ tamen fuit) quòd Adalbertus Regis potestati se permiserit. Certè hic publicæ pacis perturbator spe sua non immeritò excidit. Nam eodem adhuc anno Regis jussu capite plexus est. Rhegino ibidem: Sed — custodiae mancipatur, & in præsentia totius exercitus vinculis manibus adductus, omnibus adjudicantibus, capitalem sententiam suscepit, quinto idus Septembris. Facultates & possessiones ejus in Fiscum redactæ sunt, & dono Regis inter Nobiliores quosque distributa.

Editiones Chronici Rheginonis quatuor habemus. Primam Sebastianus de Rottenhan ex Equestri Franconiæ Familia ex ms.^{to} Codice Bibliothecæ Scotensis Monasterii Vienne in Austria Moguntia anno 1521. in folio accuravit. Alteram Simon Schardius Francofurti anno 1566. etiam in folio. Tertiam Joannes Pistorius anno 1597. typis Wechelianis iterum in fol. procuravit. Quarta prodiit Argentorati anno 1609. unà cum Annalibus Lamberti Schaffnaburg. & Chronico Abbatis Ursperg. Quibus addi potest novissima editio Burchardi Struvii, qui Rheginonem ex Paulo Diacono, ex Annalista Saxone per Jo. Georg. Eccardum edito, ex Fragmento Canisiano, & aliis emendatum in nova editione Collectionis Pistorianæ Scriptorum Rerum Germanicarum literario Orbi exhibuit; ita ut jure dicere possit: „Sine „gulæ hæ editiones, ex perversa „Codd. lectione mendis scatebant, „quorum pleraque ex collatis aliis „Annalibus emendavi, emendationis „rationes (in notis) subjeci, quæ ad „medii ævi Geographiâ faciunt, cum „industria enodavi, variæque, quæ „ad Historiæ faciunt intellectum, „illustravi &c. Struv. sub finem præfat. ad Rheginonem. „ Equidem in edendo Rheginonis Chronico nulli Struvio ms.^{ti} Codices ad manum fuerunt

runt, velut ipse his verbis fatetur: *Manuscriptis quidem Codicibus destitutus sum, dum nec Reginonis Codice, qui in Anglia asservatur, uti licuerit. Nihilominus Reginonem antea corruptissimum ex aliis Scriptoribus, ex quibus sua deprompserat, puriorem induxi.* Interea manu exarati Codices Chronici Reginonis non defunt, modò non deesset, qui illos inter se conferre, ac variantes lectiones in chartam referre vel posset, aut vellet. Ex Bibliothecæ Vindobonensis Catalogo, quem Petrus Lambecius confecit, duos mss. Codd. in eadem haberi intelligimus: duos alios asservat Anglia, unum Cantabrigiæ, alterum in Greshamensi Collegio, de illis verò, qui in Regis Galliarum Bibliotheca, & aliis custodiuntur, legi potest Cl. Montfauconius in Bibliotheca Mss. ^{torum}.

WITIKINDUS, natione Germanus, Corbeie novæ in Saxonia Monachus, condendo Historiam Saxoniam infigne Rerum Saxoniarum monumentum reliquit. *Inscripsit Annales*, qui tribus continentur libris. Præcipue Gesta Imperatorum ex Gente Saxonica, ac maximè Henrici Aucupis, ac Ottonis Magni persequitur. Brevitati ac veritati studuit in hoc suo opere, quod Mathildi Reginæ Imperatoris Ottonis filie dedicavit. Prodiit primùm Basileæ, curante Martino Frechto Suevo, apud Joannem Hervagium anno 1532. inter decem Rerum Germanicarum Scriptores primo loco. Tum Francofurti an. 1578. in fol. Iterum Francofurti 1621. in fol. inter alios quosdam Seculi X. Scriptores curâ Henrici Meibomii senioris, seu patris cum Dissertationibus diversi argumenti adjectis. Plures editiones si nosse cupis, adi Oudinum Tom. II. S. E. pag. 479.

ROSWITHA Monialis Gandersheimensis in Saxonia Ottonis Magni Gesta versibus complexa est, hortatu Gerbirgæ Abbatisse suæ, ut testatur in præfatione: in secundo carmine præliminari innuit, Ottonem II. Imp. poemâ ipsum videre desiderasse. Conradus Celtes primus Germanorum laureatus Poëta Carmina hæc an. 1501. Norimbergæ prælo subjecit. Justus Reuberus cum triplici Roswithæ proloquio Collectioni suæ Scriptorum Rer. Germ. pag. 161. inferuit. Henricus Meibomius avus notis illustravit, & Witikindi Annalibus à se an. 1621. Francofurti in folio editis adiecit. Post hæc Meibomius junior seu

prioris nepos illud Tomo I. Scriptor. R. G. intexuit. Denique Henric. Leonard. Schurzfleischius cum notis recudi fecit in 4. Wittenbergæ an. 1707.

DITHMARIUS, natione Germanus, domo nobilis, illustri Comitum Saxonie familiâ ortus, natus an. 976. patrem habuit Sigefridum Saxonie Comitem, matrem Cunegundam filiam Henrici Comitum Stadensis, Ottoni Magno, cujus consanguineum eum vocat Dithmarus, valde chari, ab eoque torque aureo donati: Ex sacro fonte illum suscepit Hillebardus, Episcopus Halberstadensis; primùm Monachus Magdeburgensis, dein Præpositus Wallibicensis, tandem Episcopus Merseburgensis factus est anno MVIII. Quam dignitatem nocte, antequam hac de re nuntium accepit, ipse sibi per somnium præfagiit. Naturæ concessit Cal. Decemb. anno MXVIII. ætatis XLII. Condidit non infimæ notæ Chronicon quinque Imperatorum Saxoniarum, Henrici I. Ottonum trium, ac Henrici II. res gestas libris VII. complexum. Edidit hoc insigne opus *Reynerus Reineccius* Francofurti an. 1580. præfixa Dithmari vita, ex veteri Chronico desumpta, alteraque, quam ipse ex Dithmari Chronico contexit. Ipsum Chronicon in libros VIII. divisum cum notis marginalibus, tabulis Genealogicis, & indice copioso recudit *Joh. Joach. Maderus* Helmstadii an. 1667. in 4. Sed etiam hæc editio imperfecta & mutila fuit. Unde huic vulnere medicam manum adhibuit Ill. *Leibnitius*, à quo Dithmarus inter Scriptores Rer. Brunsv. tom. I. quasi primùm *restitutus* & integer editus fuit. Sed quòd *Dithmarus* appellatione *Restituti* ad splendorem magis, quàm ex vero à Leibnitio fuerit donatus, ex iis patet, quæ Conradus Janningus tom. VI. Junii pag. 38. in Actis Sanctorum, & Jo. Bapt. Solerius tom. III. Julii pag. 724. indicarunt. Unde nova editio accuranda, ut egregium Chronicon jure possit vocari *Dithmarus restitutus & illustratus*. Hujus spem Gundlingius olim Jo. Georg. Eccardo fecit, sed non adimplevit. Notandum verò est pro nova editione, quòd *Annalista Saxo*, i. e. *Eggehardus*, Abbas Uraugiensis Dithmari narrationem confusam in ordinem chronologicum digesserit, atque faciem ad intelligendum obscuriorè hunc Scriptorum accenderit. Vide Eccard in Præfat. ad Tom. I. Scriptor. mediæ ævi.

HER-

HERMANNI CONTRACTI Comitum à Veringen in Suevia, & Monachi, non ut Trithemius scribit, S. Galli, sed Augiæ Divitis, Chronicon de sex Mundi Ætatibus, Collectioni Scriptorum Rer. Germanic. inferuit Jo. Pistorius, quòd huic Chronico insunt multa, quæ res veterum Germanorum, præsertim illius ævi, quo Hermannus vixit, illustrent. Et si enim is consignandæ Historiæ Ecclesiasticæ, ceu primario suo scopo calamum maximè impenderit, tamen si quæ memoratu digna essent, quæ ad Statum Politicum præprimis Germaniæ, & ad historiam Imperatorum Germanorum attinerent, ab ipso nullatenus silentio prætermittenda fuerunt. Præcipuæ curæ habuit, ut Gesta Conradi II. & Henrici III. literis non indiligenter mandaret. Natus est Hermannus an. 1013. Imperii habenas moderante Henrico II. seu Sancto, ætatem verò egit sub Imp. Conrado Salico & Henrico III. adeoque eorum, quæ sub duobus hisce Augustis in Germania evenerunt, testis præ multis aliis maximè idoneus habendus, quia coævus propriè sic dictus. Unde Anonymus Mellicensis lib. de Script. Eccl. cap. 91. Chronicon Hermanni vocare non dubitavit *Chronicon & Gesta Chunradi & Henrici*. Pertexitur autem ad an. 1054. quo author sub veris initium mortuus est. Ab eo anno Anonymus continuator Hermanni Chronicon ad annum 1066. inclusivè deduxit. Alius Continuator, quem Anonymus Mellicensis Bertholdum (Presbyterum Constantiensem) cap. 92. vocat, ad annum MC. persequutus est. Plures verò ac diversæ hujus Chronici habentur editiones. Prima est Basileensis in fol. ex Codice San - Gallensi an. 1529. & non anno 1536. quæ fuit altera editio Basileensis, accurate Joanne Sicardo. Postea Johannes Pistorius an. 1583. Hermanni Chronicon in sua Scriptorum R. G. Collectione vulgavit. Biennio post anno 1585. Christianus Urstifius novam editionem ex apographo veteris codicis in Bibliotheca Monasterii S. Georgii Hercyniæ Sylvæ accuravit. Demum Henricus Canisius Jctus & Professor Ingolstadiensis adhuc melioris notæ Codicem ex Bibliotheca San - Udalricana Augustæ Vindel. eruit, ex quo Hermanni Chronicon novis typis exscriptum Tomo I. suarum Lectionum Antiquarum in 4.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Ingolstadii anno 1601. immisit. In nova editione curâ Jac. Basnagii in fol. Tom. III. pag. 193. seq. exhibetur. Illud etiam reperies in Tom. XI. Bibl. PP. Colonienfis & in Tom. XVII. Lugdun. ex Canisiana editione, quæ hætenus omnium præstantissima habitata fuit, nisi palmam illi jam præripiat, quam V. C. Burchardus Struvius in nova editione Collectionis Pistorianæ cum literario Orbe communicavit. In ea siquidem non prima tantum editio ex San - Gallensi codice, & altera gemino contextu auctior Editio Urstifii in duabus columnis è regione positæ, sed præterea etiam omnes Variantes Lectiones, Additiones, & Augmentationes ex Canisiana Editione conjunctim habentur.

Quod verò ad Variantes Lectiones, Additiones, & uno verbo Mss. ^{torum} Codicum differentiam attinet, quidam ipsi Authori hanc varietatem tribuunt, cui usuvenerit, quod olim & hodie multis scriptoribus, qui foetum lambendo formare, variare, & subinde augere solent. In hac sententia sunt *Urstifius* & *Struvius*, qui Hermannum foetum hunc primum utcunque formatum, lambendo deinceps magis politum & exactum reddidisse, atque adeò exemplum illud (S. Gallensis Codicis scilicet) prioris, hoc verò (novi Codicis Urstifiani) posterioris manus esse censendum arbitrantur. Alii descriptoribus, quorum nonnulla alius adjecerit, alius refecerit, pro suo quisque captu, inquit *Miræus* in Notis ad caput XIII. Honorii Augustodunensis de S. E. ubi Hermanni Contracti meminit. Ejus opinionis est Canisius. „ Ego ferè, „ inquit, persuadeor, varietates à descriptoribus esse, quorum alius pro cujusque captu nonnulla adjecerit, alius refecerit; id enim antiquitus plerumque fieri consuevit observo in illis libris, quos Monachi sibi quisque privo usui describebant. Sanè „ insunt huic, nusquam unquam antehac visa, quæ historiam illius ævi „ illustrent. „ Priorum opinio vero magis similior Antonio Pagio videtur: nam cum in illis Editionibus Hermannus se ipsum in prima persona nominans modò diem & annum suæ natiuitatis, modò diem & annum, quo ad studia missus fuit, modò parentum suorum nomina, & quæ eis contingere, memoret, non video dubitandi locum, inquit celebris ille Criticus, quin ipsemet primum suum partum

III

tum

tum uti imperfectiorem postea auxerit, vel correxerit, cum illud olim hodieque aliis Scriptoribus in more positum fuerit. Pag. ad an. 1654. n. x. Tom. iv. p. 198.

Quod verò supra dixerim, Hermannum Contractum non in Monasterio S. Galli, ut Trithemius habet, sed in Cœnobio Augiæ Divitis Monachum fuisse, nihil dixisse me opinor, cujus meritò me poeniteat. Primus fuit *Trithemius*, qui ex Hermannino Monachum fecit San-Gallensem, sed cum suæ assertionis nec testem laudet, nec probationem ullam afferat, nudis ejus verbis nullam à me hinc haberi fidem, nemo indignè ferat; præfertim cum Trithemius alia de Hermannino Contracto tradiderit, quæ à vero longè remota sunt. Quàm falsum enim illud, quòd Hermannus sub Hesperico Monacho in Monasterio S. Galli literis operam navarit? cum quo anno [MXIII.] Hermannus in vitales auras elatus fuit, Hilpericus jam octo annis antè, nempe anno MV. mortalitatem expleverit. An non luculentus dein Trithemii iterum error in libro II. de Vir. Illustr. O.S.B. cap. 84. ubi asserit, Hermannum Contractum anno CIOXL. in vivis adhuc egisse, cum in comperto sit, illum anno MLIV. humana absolvisse? Potior nobis esse debet auctoritas Honorii Augustodunensis, eruditione & doctrina conspicui Presbyteri, qui Libro IV. cap. II. de Luminaribus Ecclesiæ Hermannum Contractum disertis verbis Monachum Augiensem appellat. „Perperam igitur, ut Cl. Struvii verbis ex ejusdem præfatione ad novam editionem Chronici Hermanni utar, Perperam ipsum Monachum S. Galli facit Trithemius, cum potius Monachus fuerit Regalis Cœnobii Augiæ Majoris, quod vulgus à divitiis *Reichenau* adpellat; Quod in Infulla lacus Cellensis, seu inferioris, qui Acronii, vel Bodamici appendix est, Ordinis Benedictini, in quod olim non nisi Principum, Comitum atque Magnatum liberi recipiebantur, exclusis ingenuis, & humilioris gradus hominibus. Testatur illud non solum inscriptio hujus Codicis, quæ illum Augiensem Monachum disertè testatur, sed etiam diversa loca hujus Chronici, dum anno CIOXL. VIII. ait: *Imperator Augiam nostram ingressus*, & mox: *Festo S. Michaelis apud nos acto*, Et alibi

„ad an. CIOXLIII. *Werinbarius frater meus, Augiensis Monachus*. „ Tria igitur magni ponderis argumenta, Hermannum Contractum ex cœtu Monachorum Augiensium extitisse, planè evincunt. Primum est testimonium Honorii Augustodunensis, qui diu ante Trithemium vixit & scripsit. Alterum est inscriptio Ms.^{ti} Codicis, quo in Chronico Hermanni edendo usus est Urstisius; hæc enim illum Augiensem Monachum disertè testatur. Tertium argumentum præbent diversa loca hujus Chronici &c. Atque hæc tria argumenta ita clara & dilucida sunt, ut, donec ab Adversariis, qui cum Trithemio sentiunt, revincantur, firmissima & invicti roboris à nobis haberi debeant. Auctoritate verò Trithemii nituntur, vel ab eo potius in errorem abrepti fuerunt SICHARDUS v. g. in Nuncupatione suæ Editionis, Præterea per nos adjectus est *Hermannus Contractus*, Comes Veringensis, quem Ephemerides suas ad annum ML. in *Cœnobio Divi Galli* perduxisse constat. PISTORIUS in Catalogo Authorum, qui Scriptorum Tomo I. continentur Num. II. Hermannus Contractus Comes à Veringen, *Monachus ad S. Gallum*. VOSSIUS de Historicis Latinis Lib. II. Cap. XLIV. PETRUS CANISIUS Lib. de B.^{ma} Virg. Maria Ingolstadii 1577. aliique, quos Author Anonymus *Idea sacre Congregationis Helveto-Benedictinæ* typis Monasterii S. Galli anno 1702. allegat. Confer. Joannes Ego de Viris illustribus Augiæ Divitis cap. 28. Tomo I. Anecdotorum Bern. Pezius pag. 689.

BRUNONIS Germani Monachi, incertum, cujus Monasterii, Seculo XI. circa annum 1080. ætatem agentis HISTORIA BELLI SAXONICI suo tempore gesti ad Werinherum Episcopum Merseburgensem. Tractat in hoc Opere de adolescentia Henrici IV. Imperatoris, ac bello, quod cum Saxonibus gessit; itémque de Rudolpho & Hermannino Regibus in schismate electis. Orditur ab anno 1073. desinitque in anno 1082. Hanc historiam publicæ luci primus asseruit Marquardus Freherus tomo I. *Veterum de Rebus Germanicis Scriptorum*.

HEPIDANUS Monachus San-Gallensis circa annum 1072. breves gestarum in Alemannia rerum Annales scripsit. Incipit anno DCCVIII. finit an. ML. edidit Goldastus Tomo I. *Rerum*

Rerum Alemannicarum. Vid. Mezler de Vir. Illustr. San-Gall. lib. I. c. 48.

MARIANUS SCOTUS, Monachus Fuldenensis, natione Scotus, in Chronico suo, quod ab Orbe condito usque ad annum 1084. perduxit, res Germaniæ enarrat. Exinde Dodechinus Monasterii S. Disibodi monachus ejusdem continuationem suscepit usque ad annum 1200. Vide Pistorium Rer. Germ. Tom. I. ubi Mariani & Dodechini habebis Opera historica.

LAMBERTUS Schaffnaburgensis, seu Aschaffenburgensis ab urbe patria Aschaffenburg, in ditione Electoris Moguntini sita, sic dictus, erat Monachus celebratissimæ & Principalis Abbatie Hirschfeldensis in Inferiore Hassia, quæ, ultimo Abbate anno 1606. vita functo, à Landgravio Hassiæ occupata, in pacificatione Westphalica eidem relicta est. Scripsit, teste Trithemio in Chronico Hirsfaugienfi ad a. 1058. *De Gestis Regum, Principum, & Imperatorum, à tempore Caroli Magni, usque ad annum Dominicæ Nativitatis millesimum septuagesimum septimum, Historiarum volumen unum, insigne, & jucundæ lectionis*. Ipse Lambertus Chronicon suum vocat *De Rebus Gestis Germanorum*. Nec titulus primæ & secundæ Editionis Tubingensis ab Authoris scopo & proposito abludere mihi videtur. Sic verò habet: *Germanorum res præclare olim gestæ, Itémque rerum aliarum ferè memoratu dignissimarum perbrevis & admodum jucunda quædam annotatio, ab exordio Mundi primum nascentis repetita &c*. Minimè verò prolixus est in rebus narrandis, donec tempora Henrici IV. quæ ultimos ferè Chronici annos viginti quinque vel septem absolvunt, attingit; tum enim verò altum ingressus historiæ vela latissimè pandit. Ea verò styli elegantia, civili sapientia, politico & ferè pragmatico scribendi genere utitur, ut antiquis multis non impar, recentioribus plurimis superior habeatur. Chronico finem imponit in anno MLXXVII. eodem ipso nempe, quo Henricus IV. Canossæ triduanam poenitentiam ecclesiasticam subivit. Continuatore nactus est Monachum Erphordensem ignoti nominis, sed non contemnendæ diligentia, qui *Additiones* apposuit, in quibus res CCC. annis post Lambertum gestæ breviter explicantur. Ab anno MLXXVIII. suam continuationem exorsus, eam ad annum MCCC. LII. deducit, qui anni ferè sunt trecenti. Continuatio admodum brevis est, quæ haud plura quàm sex vel septem folia implet. Nec in ulla alia, quàm Pistoriana Collectione reperitur. Etsi verò hic Continuator præstanti scribendi genere Lambertum minimè assequatur, ejus tamen continuatio non omnino spernenda est.

Primam Chronici editionem procuravit Caspar Churerus bonarum artium apud Tubingenses Magister, præfixo titulo sanè quàm curioso, qui hic est: *Quisquis es Gloriæ Germanicæ & Majorum studiosus, hoc utere ceu Magistro libello. Tubingæ 1528. in 8. apud Hulderichum Morhardum*. Biennio post, anno 1530. altera editio in 8. iterum Tubingæ prodit. Neutra editio nomen Authoris, de quo id temporis nondum constabat, præfixum habet; illud verò ex Chronico Hirsfaugienfi eruit Ludovicus Schradinus, qui tertiam Chronici editionem sub hac epigraphe adornavit: *Germanorum res præclare gestæ &c*. ut supra. *Lamberto Schaffnaburgensi Authore. Cujus nomen hætenus delivuit. Tubingæ 1533. in 8.* Postmodum Simon Schardius duas hujus Chronici accuravit editiones, primam in Collectione IV. Chronographorum Francofurti anno 1566. alteram in Collectione Scriptorum Rerum Germanicarum Tomo I. pag. 693. seq. Basileæ an. 1574. cum jam antea anno 1569. Joannes Jacobus Grynæus editionem quintam Basileæ, sed quod oppidò mireris, sine nomine Authoris, publico exhibuisset. Potuisset Grynæus nomen Authoris scire ex Tubingana editione de anno 1533. Quod etiam Simonem Schardium fugere non debuisset. Denique post decem ferè annos Pistorianæ Collectionis Scriptorum Rerum Germanicarum Tomus I. Francofurti an. 1583. in publico comparuit, in quo pag. 149. seq. Pistorius Lamberti Chronicon emendatius auctiusque edidit. Quippe, inquit Struvius, non solum Textui quædam ab an. DCCIII. ex MS.^{to} adjecit, prout ipse in margine annotat, sed etiam *Erfurtensis Monachi Additiones ad annum 1472. usque*. De propria verò sua editione, quam idem Struvius in nova Collectionis Pistorianæ impressione concinnavit, ita loquitur: „In notis multa adjecimus, quæ partim ad historiæ, partim ad locorum, quibus singula gesta fue-

„ fuerunt , faciunt illustrationem.
 „ Hoc etiam circa Lamberti historiam
 „ est monendum , quod , ubi Galliae
 „ facit mentionem , ipse plerumque
 „ intelligat nostram Germaniam. „
 Editio octava prodiit Argentorati an.
 1609. in fol. Quae verò Vincentius
 Placcius de variis Chronici Lambertini
 editionibus ex Thomasio & aliis
 affert in libro suo de Pseudonymis
 pag. 469. erroribus respersa sunt, Lam-
 bertum cum Bellarmino *insignem &*
veracem Historicum ex merito com-
 pellat : cujus rei praeclara testimonia
 adducit Autor anonymus *Teutscher*
Republic der Gelehrten &c. pag. 112.
 tametsi & ipse à Romano - Catholica
 fide alienus sit.

ANNALISTA SAXO ab an. 741 -
 1139. haud alius est, atque *Eggehardus*
 Abbas Uragiensis, uti ostendit
 Joh. Georg. Eccardus in Procem. Tom.
 I. Corp. Histor. medii aevi; Cui ac-
 cedit *Palignesius* in Monitis Genealogi-
 cis pag. 3. Quibus se opponit Theo-
 dorus Hafæus in Bibl. Bremensi Classe
 VII. pag. 911. afferens rationem, qua
 sententiam Eccardi non satis infirma-
 ri fatetur Schoëtgenius Bibl. med.
 Lat. I. 18. p. 428. Licet ipse litem non
 satis decisam esse existimet. *Eggehardi*
 verò Chronicon Ms. tum, quod in
 Regia Bibliotheca Parisiensi asserva-
 tur, descripsit Bernardus Pezsius, teste
 Godefrido Deppisch Mellicensi in A-
 ctis S. Colomanni Martyris pag. 105.
 quod subinde Jo. Georgio Eccardo
 cessit, qui illud publici juris fecit
 Tom. I. pag. 134.

ANNALES BOSOVIENSES ab anno
 1125. usque ad an. 1198. continuati
 à Monacho anonymo hujus monaste-
 rii, editi verò ab Eccardo Tomo I.
 Scriptor. medii aevi pag. 1007 - 1024.

CHRONICON LUNEBURGICUM à
 Monacho Monasterii S. Michaëlis
 confectum, ut putat Eccardus, qui
 illud publicavit l. c. p. 1315 - 1412.

WENCESLAUS Abbas Altahæ in-
 ferioris in Bavaria autoritate valuit
 apud Henricum IV. Imperatorem, à
 quo missus fuit ad Conventum Man-
 tuanum, in quo de Cadaloi, antipa-
 pae contra Alexandrum II. factione
 actum est. Scripsit *Annales Bajoariae*,
 teste Hundio, apud Mabil. tom. IV.
 Annal. O. S. B. p. 510.

DAVIDIS, Monachi S. Jacobi Her-
 bipolensis, viri perdocti, *De Gestis*
Henrici Regis V. per Italiam libri tres.
 Fuit hujus Imperatoris Historiogra-
 phus, velut alio loco à nobis dictum

est. Trithem. in Annal. Hirsaug. ad
 an. 1137. p. 404. Vide etiam Mabil-
 lonium Annal. tom. v. p. 559. qui tres
 hosce libros de dissidiis Henrici V. cum
 Paschali II. scriptos esse perhibet.

BRUNWILERENSIS Monachus pro-
 pè Coloniam circa annum 1063. de
 vita Comitum Palatinorum Rheni,
 Ehrenfridi, sive Ezonis, & Mathildis,
 eorumque filiae B. Richezæ Reginae
 Poloniae scripsit : quae in Leibnitii
 Scriptor. Brunsv. tom. I. pag. 313 -
 322. habetur. Fabricius Bibl. med.
 & inf. Lat. lib. II. p. 1795. anonymum
 hunc scriptorem *Wolfelmum* mona-
 chum esse existimat, qui contra Be-
 rengarium scripsit.

CONRADI de WIZENBERG, id
 nominis I. Abbatis Mellicensis ab an-
 no Christi 1177. usque ad an. 1203.
 breve Chronicon veterum Austriae
 Marchionum & Ducum Stirpis Ba-
 benbergicae, scilicet à Leopoldo illu-
 stri usque ad Leopoldum VI. cogno-
 mento Virtuosum, in R. P. Hier. Pe-
 zii Tom. I. Script. Austriac. Hoc Chro-
 nicon jam antea ediderat Anselmus
 Schramb Chronici Mellicensis part. 2.
 p. 92. sub nomine literarum *De Genea-*
logia Principum Austriae.

WEINGARTENSIS Monachi Ano-
 nymi Chronicon, sive Historia de Gu-
 elphis ab anno 819. usque ad annum
 1180. apud Leibnit. Tom. I. Script.
 Brunsv. pag. 781.

GUNTHERI, Monachi Elnonen-
 sis in Belgio & Poetae celeberrimi LI-
 GURINUS, seu Opus de rebus gestis
 Imp. Cæs. Friderici I. Aug. Lib. X. ab-
 solutum, quod repertum à Conrado
 Celte primus edidit Conradus Peu-
 tingerus Aug. Vind. an. 1507. in fol.
 Cum scholiis Jac. Spiegelii prodiit Ar-
 gentorati p. 1531. in fol. & insertum
 Corpori Script. Rer. Germ. à Reubero
 p. 272. multis locis restitutum, quin-
 que editionibus inter se collatis, & lu-
 culentis notis, adjecto rerum & ver-
 borum indice, illustravit & edidit
 Conradus Ritterhusius Tubingæ an.
 1598. in 8. Vid. Georg. Joannis in no-
 viss. edit. Scriptorum veterum Justii
 Reuberi p. 408. & seq.

GODEFRIDI S. Pantaleonis Colo-
 niensis Monachi Chronicon ab anno
 1162. usque ad annum 1237. edidit
 Marquardus Freherus in suo Collecta-
 neo Veterum Historiae Germanicae
 Scriptorum tom. I. p. 239. *Godefridus*
 Scriptor est, cui in exacto scribendi
 genere paucos conferas, praeferas ju-
 re

re neminem : ejus Chronicon est ex-
 actissime scriptum.

CONRADUS de SAXONIA, Mona-
 chus in monte S. Petri propè Halam
 condidit Historiam Seculo XIII. *de pri-*
mis Marchionibus Misnensibus intextam
 Chronico, quod ab A. C. 1124. ad
 1225. deduxit, laudatum à Georgio
 Fabricio, promissum à Marquardo
 Frehero, editum verò à Joach. Joan.
 Madero Helmstadii an. 1665. in 4.

ANONYMUS Monachus de Kal-
 deborne vel Reinersborne scripsit hi-
 storiam de Landgraviis Thuringiae, ab
 an. 1029. ad an. 1253. quam edidit
 Pistorius Tom. I. Script. R. G. pag.
 1366. - 1372. Noviss. edit. Ratispon.
 an. 1731.

SIGEBERTUS GEMBLACENSIS in
 Chronico suo, quod ab A. C. 381.
 ad annum 1112. usque pertexit,
 varia ad Germaniae historiam facien-
 tia, nec apud alios coevos Scripto-
 res obvia proponit. *Reprehenditur in*
eo, inquit Trithemius, *quod Henrico*
Imperatori, Romanae Ecclesiae perse-
cutori ac Rebelli adhaerens, contra Hil-
debrandum, Gregorium VII. Papam,
litteras & opuscula scripserit, quae suum
propositum non decebant : „ Quo cir-
 „ ca, monet *Brasichellanus*, haec ejus
 „ Chronographia cautè legenda; nam
 „ in gratiam Germanorum Impera-
 „ torum, & in odium Romanorum
 „ Pontificum *multa* interdum *menti-*
 „ *tur*; cujus errores in Annalibus Ec-
 „ clesiasticis passim revincuntur. Ipse
 „ sanè in Catalogo Virorum Illu-
 „ strium, sua Scripta percensens im-
 „ pudenter profitetur, se adversus
 „ Gregorium VII. & Paschalem II.
 „ scripsisse. „ Acrius adhuc in Sige-
 bertum velut complurium menda-
 ciorum reum Baronius & Bellarmi-
 nus invehuntur; qui econtra à Scri-
 ptoribus A catholicis encomiis ma-
 ctatur, quod sine partium studio
 res gestas posteritati tradiderit. Vid.
 Voss. Schurzfleisch, Becman, Bo-
 sium, Schwertium in Arnoldi Hist.
 Eccl. Tom. I. pag. 363.

AUBERTO MIRÆO, celebri Ant-
 verpiensi Decano, visum est, Sige-
 berti Chronicon à veteratoribus ne-
 scio quibus fuisse corruptum. Certè
 editionem *Henrici Stephani* typis anno
 1513. Parisiis factam pro interpolata
 & inquinata habet. „ *Multa, inquit,*
 „ *recenti manu agglutinata, ut cul-*
 „ *pam præstare alienam Sigebertus*
 „ *haud teneatur. Qualia sunt, quae*
 „ *à racematoribus plerumque indo-*

„ ctis adjecta, aut ex nugis ac quis-
 „ quiliis *Galfridi Monumetensis* seu
 „ *Asaphensis* inspersa leguntur. Quo
 „ modo primum typis *Henrici Stepha-*
 „ *ni* Lutetiae Parisiorum an. 1513. in-
 „ quatum hoc Sigeberti Chronicon
 „ exiit: quod & inscriptio ac proce-
 „ mium ibidem ingenue profitentur
 „ his verbis &c. „ Ut ergò *Miræus*
 sincerum ederet, iis omissis an. 1608.
 Antverpiæ typis novis in majori
 Quarto exscribendum Sigeberti Chro-
 nicon curavit; adjectis nonnunquam
 marginalibus Glossis. At enim conti-
 nuò editor à Protestantibus vapula-
 vit, quod ipse fuerit, qui omnium
 maximè Sigeberto violentas manus
 intulerit, omnibus iis eliminatis, quæ-
 cunque in *Henrici Stephani* editione
 cum ad ipsius tum Romanæ Aulæ pa-
 latum minùs facerent. Ita Caveus
 Hist. Lit. ad an. 1113. Hulfemannus
 in Manual. August. Confess. contra
 Hagerum pag. m. 679. D. Ittig de
 Bibliothecis & Catenis Patrum pag.
 743. Caspar Loscher Dissert. de La-
 trociniis, quæ in Scriptores publicos
 commissa sunt, pag. 80. Arnold. Hist.
 Eccl. Part. I. lib. 12. p. 363. Reimanni
 Hist. Lit. lib. 2. pag. 366. & Leuch-
 feld de Antiq. Bursfeld. c. 3. p. 81.
 Verùm hi omnes aliique dicunt tan-
 tum, non probant, à Miræo Sige-
 berti Chronicon fuisse corruptum:
 argumenta, non nuda verba deside-
 ramus. Confer authorem anonymum
der Teutschen Republic der Gelehrten
 IV. *Stuck* pag. 188. qui etsi ipse sit è
 numero A catholicorum, tamen quo
 est hîc ingenuo candore, Miræum hu-
 jus latrocinii immeritò insimulari fa-
 tetur.

BERNARDI NORICI Coenobitæ
 Cremifanensis in superiore Austria
Chronicon Austriacum ab ejusdem gen-
 tis origine usque ad an. Chr. MCCC-
 VIII. perductum ex Codice authogra-
 pho Monasterii Cremifanensis editum
 ab Hieron. Pezio Tom. I. Scriptor. Au-
 striac. pag. 686.

ANONYMI MELLICENSIS Breve
 Chronicon Austriae extat in ejusdem
 Hier. Pezii Tom. II. Script. Rer. Austr.
 pag. 452.

ANONYMI TEGERNSEENSIS Bre-
 ve Chronicon Austriae ibid. p. 470.

ÆGIDIUS MUCIDUS, Gallicè *Mui-*
sis, Abbas S. Martini Tornacensis
 scripsit Chronicon de Gestis Comitum
 Flandriae inferioris Germaniae Provin-
 ciae ab an. 972. ad an. 1343.

EBERHARDI Altahensis Annales
 I i i 3 de

de Ducibus Austriae, Bavariae, Sueviae in Tomo I. antiq. Lect. Canisii, & Tomo I. Freher. editionis Struvianae pag. 581. de quibus mox plura.

HENRICUS STERO, natione Germanus, in Altaicho Bavariae Monasterio Cœnobita Seculo XIV. ineunte floruit. Chronicon *Altabense* scripsit ab anno primo Friderici Barbarossae ad annum primum *Rudolphi Habsburgensis* Imperatoris, id est, ab anno MCLII. usque ad annum MCLXXIII. Chronicon istud primus edidit *Marquardus Freherus* inter Scriptores R. G. Tom. I. pag. 384. sed illud auctius habetur in nova editione Struvii pag. 551. & in Canisii Tomo I. antiq. Lect. Basnagianae editionis Tom. IV. quae editio multo perfectior, quam vetus vulgò jactatur: sed longè alterius opinionis est V. C. Marcus Hanfzius S. J. in Germania Sacra Tom. 2. pag. 985. ubi Basnagium nihil omnino novae lucis in Historiam intulisse, sed naevus haud paucis infecisse scribit: *Quaerebam, scrutabar, sed reperi nihil: promunciata saepe minus ad bilancem expensa: cavillos, ubi fert occasio, liberaliter expendit: quem viris eruditis, praecipue Catholicis, quibus vacat, merito temperandum relinquimus.* Scripsit etiam idem *Henricus Stero* Historiam de rebus gestis *Rudolphi Habsburgensis, Adolphi Nassavii, & Alberti Austriaci* Imperatorum ad annum usque MCCC. quod *Udalricus Wellingus*, & frater ejus *Conradus* Monachi Cœnobii SS. Udalrici & Afræ Augustae Vindel. continuârunt. Eorum continuatio extat apud Freherum l. c. Tom. I. pag. 404. & in nova editione Struvii pag. 581. Ex hac *Henrici Sternonis* Historia, ut viri eruditi observant, *Eberhardus Altabensis* Cœnobii alumnus, qui seculo XIV. floruit, plurima hausit, quibus praecipue Ducum Austriae, Bavariae, ac Sueviae Gesta literis consignans suos Annales locupletavit. Initium ducunt hi Annales ab Imperatore Rudolpho Habsburgico, sive ab anno 1273. usque ad an. 1305. Vid. Nat. Alex. & ejus Epitomatorum Hyacinth. Graveson H. E. Sec. XIV. pag. mihi 157.

HENRICUS à KLINGENBERG Vir nobilis & Ord. S. B. atque Constantiensis Episcopus scripsit *Historiam Habsburgensium Comitum*, teste Pofsevino Appar. Sac. tom. 2. pag. 19.

VITI Monasterii Eberspergensis Ord. S. Bened. in Bavaria quondam Prioris, Seculo XV. clari *Chronicon*

Ducum Bavariae in quinque libros divisum adservatur in Cæsarea Bibliotheca Vindobonensi. Distinctum verò est à Chronico Bavarico *Viti Arnpekbii*, Presbyteri secularis, ac Sixti Frisingensis Episcopi Capellani, quod sub prioris nomine edendo se aberrasse fatetur Bern. Pezsius Observ. præv. in Part. III. Tom. III. Thes. Noviss. Anecd. pag. xxii.

GEORGIUS UGO Cœnobita Monasterii inferioris Altaichensis, Philosophus & Procurator scripsit an. 1479. *Gesta Illustrum Ducum Bavariae ad Generosissimum Principem Georgium Alte & Basse Bavariae Ducem meritissimum.* Codex Ms. asservatur in Bibl. Cæsar. Vien. Class. Histor. prof. Num. DCCVIII. in 4. Vid. Palignus in Monitis Genealogicis.

-- *Chronicon Ducum Bavariae*, quod idem Hofmannus concinnavit, aut verius, ut ipse fatetur, exscripsit ex *Andree Ratisbonensis* Ord. S. August. Can. Reg. Opere ejusdem inscriptionis & argumenti. Illud enim adhuc integrum in Bibliotheca praedicta adservatur. Pez. l. c.

SIGISMUNDI MAISTERLIN, vulgò *Magistri*, eruditi Monachi SS. Udalrici & Afræ *Chronicon Augustanum*, quod inter Rerum Germanicarum Scriptores Pistorianos prodiit. Hoc Chronicon Cl. Christianus Gottlieb Jöcher in Lex. Doct. part. 1. col. 1290. *Sigismundi Gossenprot*, seu *Hossenprot*, Benedictino, qui seculo XV. circa an. 1483. claruerit, velut auctori attribuit; sed fallitur; non enim Benedictinus, sed civis Augustanus, & praceptor Sigismundi Maisterlin erat, qui ejus rogatu chronicon suum Germanicè vertit; quae versio extat in codice chartaceo in fol. Bibliothecae San-Udalricanae, quem se vidisse testatur Bern. Pezsius Dissert. Isag. in Tom. I. Anecd. pag. xxiii.

JOANNIS TRITHEMII Abbatis Spanheimensis Opera Historica de Populis ac Rebus Germanicis

1.) *Annales de Origine Regum & Gentis Francorum*, quos se tribus tomis ex Hunibaldi XVIII. libris fuisse complexum scribit, nemo autem hactenus se vidisse testatur. Perierunt utique cum plerisque aliis libris, quos in Spanheimensem magnis sumptibus concessit Bibliothecam. Vide recensionem apud ipsum Trithemium Añal. Hirsaug. Tom. II. pag. 22. ubi quid in Hunibaldi XVIII. libris contineatur, perspicue exponit.

2.)

2.) *Breviarium primi voluminis Annalium de Origine Regum & Gentis Francorum*. Trithemius Compendium isthoc primi Tomi Annalium an. 1514. ætatis suae 52. absolvit. In dedicatione ad *Laurentium* Episcopum Herbitolensem pollicitus est, se reliquos duos Annalium suorum Tomos in synopsis redacturum esse: fidem verò, quò minus solverit, mors, ut credibile est, tribus post annis obita intercessit. Primus juris publici fecit Moguntiae Joannes Schöffler an. 1515. post hunc Christianus Wechelus Parisiis anno 1539. post quem Marquardus Freherus in collectione Operum Trithemii Tom. I. Francof. an. 1601.

3.) *Compendium de Origine Gentis Francorum* typis Joan. Schöffleri anno 1515. in fol. min. quod recentiores Historici passim ac quasi sine numero exscripserunt, non est idem atque *Breviarium*, sed oppidò diversum. Extat in *Freberi* Tom. I. Francof. an. 1601. in *Simonis Schard.* Collect. Rer. Germ. Tom. I. pag. 301. Basil. 1574. in fol. *Ludewig.* Script. Wirceburg. in fol. p. 1011 - 1046. Halæ Sax. anno 1713. in fol. Haud melioris farinae est, atque *Breviarium*: unde illud ex nugacis Hunibaldi filis contexendo Trithemius celebritati nominis sui apud eruditos parùm bene consuluit; quem tamen excusat, si non omnino tuetur Cl. Oliverius Legipont in Vita, Num. LXVIII. Prodiit etiam Germanicè Chronica Francorum in 8. Francofurti an. 1605.

4.) *Chronicon Ducum Bavariae, Principumque Palatinorum*, seu *de Origine Gentis Principumque Bavarorum*. Francofurti in 4. an. 1544. & 1549. & apud Marq. Freher. Tomo I. Operum Trithemii pag. 100. Auspicatur à primo Duce *Boiario*, quem ante Trojani belli tempora vixisse dicit, & desinit in *Georgio Divite*, qui sine virili stirpe inter vivos esse desit anno 1503. Extat etiam Germanica versio Philippi Ernesti Vogelini Francof. anno 1616. in 4.

5.) *Historia Belli Bavarici*, quam Marquardus Freherus Scriptores Rer. Germ. Tom. III. pag. 97. intexuit. Hanoviae an. 1611. & Argentorati ex revisione Struvii an. 1717. Hoc bellum Maximilianus I. Imp. Philippo Comiti Palatino, & Ruperto fratri ut inferret, justas habuit causas.

6.) *Res Gestae Friderici Palatini* cognomento Victoriosi, quas quidem Trithemius nullo peculiari libello,

sed variis locis in Chronico cum Spanheimensi tum Hirsaugiensi perscripsit; *Marquardus* autem *Freherus* in unum volumen congestas cum notis edidit Tom. II. Scriptor. Rer. Germ. Prodierrunt etiam seorsim Heidelbergæ in 4. anno 1602.

7.) *Excerptum de Imperii Germanici divisione & amplitudine*, protulit Goldastus Polit. Imp. Francofurti anno 1614.

8.) *Opus de Luminaribus, seu Viris Illustribus Germaniae*, Moguntiae impressum typis Petri Friedbergensis, anno 1494. Hoc Opus ab Impressoribus saepius repetitum fuit, de quo videatur Struvius Introduct. lit. cap. viii. §. x. ubi, *maltum*, inquit, *notitiam virorum clarorum, eorum maximè, quorum statum vix aliis reperimus descriptum, nobis praebet hic catalogus, & licet vitæ descriptio prolixa non sit, singularia tamen quandoque sunt, quae proponuntur.*

BONIFACIUS STRACHAN Monasterii Scotorum S. Jacobi Wirceburgi seculo superiori (XVII.) Professus librum conscripsit hactenus ineditum sub titulo: *Germania Christiana, sive de plantata & propagata Christiana Religione in Germania per Sanctos & Monachos Scoticae nationis.* Ita Gropp. in Prob. & Not. in vitam S. Kiliani pag. 269.

ANGELI RUMPLERI in Abbatem Formbacensis Monasterii in Bavaria anno MDI. electi *Gestorum Bavariae Libri VI.* Eos ferunt Monachium delatos haud dubiè in Bibliothecam Electoralem, in qua tamen nihil horum se invenisse scribit Bernardus Pezsius de Ms. Rumpleri agens in Dissert. Isagog. in Tom. I. Thes. Anecd. part. III. n. VII. pag. LXXXVII. Vide etiam Bruschi Centur. 2. p. 108.

JOANNES BERTELIUS, Belga, Lovaniensis, Abbas Luxemburgensis, anno 1607. fato functus dedit Historiam Ducatus Luxemburg. omnium eruditorum calculo probatam, adjecitque in fine *Commentarium de Diis ac Sacrificiis Gentilium*, qui in Luxemburgo aliquando culti fuere. Coloniae an. 1605. in 4. typis Britgenii. Vid. Andr. Val. Franc. Swert. & Foppen. Bibl. Belg.

CAROLUS STENGELIUS Abbas Anhusanus *Commentarium Rerum Augustanarum* ab urbe condita ad sua tempora, id est, annum 1647. typis vulgavit in 4. Ingolstadii anno eodem. Est varia eruditione plenus, magno labo-

labore, nec minore doctrina conscriptus. Eidem verò *Mantissam*, in qua amplior Dioecesis Augustanae notitia continetur, adjecit, typis Andreae Apergeri in 4. an. 1650. Aug. Vindel. excusptam.

FRANCISCI RAMSPERG Prioris in Monasterio Augiæ Majoris Brigantinae *Historia Belli Suecici*, quo Germania superiore seculo miserum in modum conflagravit. Opus in fol. Mssm.

Acta varia de Exauktionatione *Wenceslai* Imperatoris & *Ruperti* itidem Imperatoris Electione ediderunt Edmundus Martene & Ursinus Durand Collect. Ampl. tom. iv. col. 2-140. Accusationum capita præcipua refert Trithemius in Chronico Hirsaugiensi secundæ editionis.

GABRIEL BUCELINUS generatim præcognita *Historia Germanicæ* si non pertractasse, minimùm attigisse videtur tum in *Romani Imperii Sanctitate, Majestate, Potentia, Nobilitate*. Francof. 1680. in 12. tum in longè majori opere *Germania* scilicet *Topo-chronographica Sacra & Propheana IV.* voluminibus digesta, & primùm Augustæ Vindel. 1655. secundùm Ulmæ 1662. tertium Francof. 1672. & quartùm Ulmæ 1678. in lucem emissa. „Nunciabatur olim „in recensione hebdomadariis, esse, qui novam hujus operis editionem molirentur, eoque fine nobiliùm & eruditorum hominum suppeticas deposcerent. Sed vehementer metuendum est, ne pro eâ, qua Germani nostri laborant tenacitate, de qua alibi conqueritur illustris Valvasor, hæc spes ipsos destituat. „Hæc ex Christiano Gryphio in suo apparatu de Scriptoribus Seculi xii. qui fallitur tamen, dum scribit *Gabrielem Bucelinum* Ulmæ in monasterio Weingartensi vixisse, cum eâ in urbe nullum sit Benedictini Ordinis monasterium, sed Canonorum Regularium Ord. S. A. vulgo *Wengen* appellatum. Vixit igitur Bucelinus in Monasterio Imperiali ad Vineas Altorfii, quod oppidum est ditionis Austriacæ in Suevia non longè à Ravenspurgo urbe Imperiali distitum. Optaverat equidem vir eruditus Monachus esse (p) Casinas, jamque facultatem à Comitibus Congregationis Casinensis Generalibus Perusiæ coactis die 14. Maji 1650. obtinuerat, modo duarum partium Capituli Monachorum Casinensium suffragia acce-

derent; cur verò executioni decretum hoc non sit demandatum, incompertum. *Bucelini* verba in epistola ad *Angelum de Nuce*, Abbatem Casinensem hæc sunt: *Nisi me ipsum placeat inter, & post ultimos Fratrum Conuersorum suscipere, qui felicissimum me reputabo, si liceat singulis Cassinensium calcos tergere, & abjectissima quavis procurare, ubi reuera toto corde cupio omnium vestrum munus esse, donec me dignetur optimum Numen ergastulo corporis solvere.* Hæc ille. Qui in Ordinis nostri historia non omnino hospes est, multos & virtute & doctrina eximios viros ab uno monasterio ad aliud transiisse legit, necesse est: nec difficulter recepti fuerunt: ut enim *Mabillonius* *Annal. Benedictin.* Tom. II. ad an. Chr. 841. pag. 630. scribit: *temporibus illis Monasteria omnia, etsi multo communis regiminis vinculo connecta erant, facillè tamen Monachis ulro citroque commutantibus patebant propter ejusdem religionis unitatem.* Hodie uti alii sunt mores, ita alia observantia capitis LXI. quod S. Legislator Benedictus in Regula sua *De Monachis peregrinis suscipiendis* præscribit.

— EJUSDEM BUCELINI *Rhetia Sacra & Propheana Topo- Chrono- Stemmatographica.* Ulmæ in 4. an. 1666. Vid. recensio in *Journali des Savans* mense Jul. an. 1666. pag. 319.

ADAMI ADAMI *De S. Rom. Imp. Pacificatione Westphalica Libri Duo, In quibus Acta & Tractatus Pacis inter Ferdinandum Secundum & Ferdinandum Tertium Romanorum Imperatores, Sacrumque Romanum Imperium, & Gustavum Adolphum Regem, Christianam Reginam, Regnumque Sueciæ: nec non inter eosdem Ferdinandum Secundum & Ferdinandum Tertium, Romanorum Imperatores, ac Imperium; & Ludovicum Decimumquartum Regem, Regnumque Gallia, eorumque omnium Fæderatos & Adherentes, Osnabrugæ & Monasterii Westphalorum, anno millesimo sexcentesimo quadragesimo octavo, conclusæ demum concordia inter Catholicos & Protestantes S. Rom. Imperii Electores, Principes & Status, ibidem eodemque anno initæ: quicquid etiam inter omnes, ex universo Europæ orbe confluentes Legatos, memorabile illic locorum gestum fuit, exactè continentur, atque ubertim, & per modum Historiæ Relationis, recensentur.* Verum

Verum ac legitimum pulcherrimus hic ingenii foetus patrem agnoscit ac profitetur ADAMUM ADAMUM, *Ordinem Divi Benedicti in celeberrimo Monasterio S. Nicolai Episcopi propè Coloniam Agrippinam (vulgò Braunweiler) Professum, ejusdem Ordinis quondam Priorem in Murbardt, SS. Theologiæ Doctorem, atque ad Tractatus Pacis Universalis nomine ac vice Principis Corbeiensis quondam Legatum splendidissimum, Dei & Apostolicæ Sedis Gratia Episcopum Hierapolitanum, Serenissimi & Reverendissimi Principis Maximiliani Henrici, Archiepiscopi & Electoris Coloniensis, Episcopi Hildesimensis &c. per Civitatem & Dioecesin Hildesensem Suffraganeum, Consiliarium Intimum &c.* qui meritorum numero immortalitatem ipsemet, dum vixerat, sibi comparavit. De cujus adeò talis ac tanti Viri genere, vita, studiis, actionibus, quæ ex calamo V. C. *Joannis Godofredi de Meieren* comperta habuimus, tecum Lector benevole Partis hujus Specialis Libro II. cap. iv. jam jam communicavimus. Tantò verò majorem gratiam De Meieren à Republica literaria inivit concinnando ex idoneis documentis *Adami* vitam, quantò majori oblivione ipsius nomen hucusque profus sepultum fuit, adeò ut non ista tantùm, quam auctoritate & consiliis suis egregiè per annos plures juvit atque ornavit, Civitas eundem planè ignoraverit, sed eruditi quoque & literati homines, tam magni negotii scriptorem fictis & personatis adnumeraverint Auctoribus, alii verò, qui cæteris sagaciores videri volunt, sub ADAMI larva, nescio quem Protestantium religioni addictum latitare istudque nomen ad speciem, & non nisi ad fucum faciendum, fictum esse, pro certo affirmare non dubitarint. Quid enim *Struvius*, ut hunc solum exempli loco adducam, in *Bibliotheca Juris* cap. 14. pag. 607. de Authore nostro, nisi omnia incerta, dubiisque involuta commemorat? „Inde, inquit, „prodierunt *Arcana Pacis* &c. Paulò „post Titulus ejusmodi fuit præfixus: „*Adami Adami Relatio* &c. Author „in Præfatione se dicit Episcopum, „quem *Fabius Chisius* de Siena, in „illa Pacificatione Innocentii X. P. R.

„Nuncius vel testem sibi adsciverit, „vel adjutorem, qui à primis initiis „Pacis negotio ad finem usque interfuert, & secretiora singula literis mandaverit; plerique tamen „Protestantem eundem esse volunt. „Rem autem à primis initiis repetit, „à Transactione Passaviensi scilicet, „Bellum Germanicum exponit, & „demum, quæ in ipsa Pace consilia „fuerint agitata, tradit. Non omnem quidem Pacis Historiam exedit, ast multa proponit, quæ notatu digna, atque alibi haud reperuntur. „Hæc *Struvius*.

Sequitur, ut de habitû libri, & quibus in orbe fatis jactatus ille fuerit, exponentem audiamus V. C. *de Meieren*, qui novissimam illius adornavit editionem. „Dicaverat eum „Author Archiepiscopo ac Principi „Electori Coloniensi, apud quem „splendido, uti dictum est, Administri Statûs munere tunc fungebatur, totùmque, non parvæ, si scripturam spectes, molis librum, sua „manu elegantissimis literarum (q) „ductibus, quod quidem haud admodum familiare est doctioribus, „qui ut plurimum malè pingere solent, ipsemet descripserat, gravioribus aliis, quæ obrutus erat negotiis, nequidquam obstantibus: „inde viri industriam atque animum „laboribus induratum æstimes. Princeps optimus opusculum, casta pietate sibi oblatum, in cimeliis „statim reponēbat, & quod literis „ipsemet egregiè cultus erat, ex frequenti ejus lectione voluptatem capiebat maximam, miratus sæpe, „tam multa in eo esse singularia „de intentionis firmamentis ac depulsionis rationibus, quibus Germaniæ Proceres postulationes suas „causarumque constitutiones explicassent. Eodem dein, uti pretiosissimo quodam munere, donavit „Electori purpuratum suum ac Cancellarium *Petrum Buschmannum* & ipsum quondam suum ad tractatus „Pacis universalis Legatum, quibus „non minori quàm *Adamus* laude interfuert. Cum deinde in familiam „*Buschmanni* & cognationem venisset vir multi nominis & famæ *Zimmermannus*, splendido iterum pur-

(q) Mihi & aliis *Adami* autographum inspicientibus aliter visum; etsi enim ejus character deformis haud dici debeat, ab elegantia tamen commendari non meretur.

„ purati Colonienfis & Cancellarii Hil-
 „ defienfis munere clarus, Adami au-
 „ tographum unà cum reliqua opu-
 „ lenta foci hæreditate, in jus ac
 „ poffeffionem tranfit generi tanto
 „ viro digniffimi, in cujus Bibliothe-
 „ ca, quam Hildesie post fe reliquit
 „ inftitiffimam, illud hodieque itu-
 „ diosè, quantum fcimus, custodi-
 „ tur. Cujus Bibliothecæ curam,
 „ quum aliquando haberet Reveren-
 „ diffimus Epifcopus Helenopolita-
 „ nus ill. Leopoldus de Schoror, Pon-
 „ tificis Max. Clementis XII. Præla-
 „ tus domesticus, per Septentrionem
 „ & Saxoniam Vicarius Generalis Apo-
 „ ftolicus, pro insigni, quo in literas
 „ fertur amore, id precibus dedit
 „ meis quàm humaniffimè, ut librum
 „ ipfum tantisper utendum concede-
 „ ret, donec nova pararetur editio,
 „ ne vel præcipitanda effet, vel ob
 „ fubitam feftinationem imperfectior
 „ fiftenda. Huic igitur literatiffimo
 „ viro adfcribendum eft potiffimum,
 „ præfentem, quam in lucem profe-
 „ ro, editionem magis auctam, ma-
 „ gisque emendatam comparere: in
 „ qua quid præftitum fit, & quantum
 „ hæc diffet ab illa, quæ ante hos
 „ triginta, & quod excedit, annos
 „ Francofurti parata eft, inspectio do-
 „ cebit unumquemque, cui volupe
 „ fuerit, alteram cum altera confer-
 „ re. Integras sæpe paginas in Fran-
 „ cofurtenfi omiffas deprehendet,
 „ multa etiam diverfa planè oratio-
 „ ne, aliisque ac diverfis verbis expo-
 „ fita, ut in eam fufpicionem deve-
 „ niam omnino, mutilatum aliquod
 „ in editoris manus exemplar veniffe,
 „ eundemque lacunas & hiatus, qui
 „ occurrebant, ex ingenio fuppleviffe.
 „ Præterea in fcriptionem, quam fron-
 „ te præfert liber, planè immutavit,
 „ aliam fictamque Arcanorum Pacis,
 „ in ejus locum fubftituens, Epifto-
 „ lam infuper, qua opus fuum Ele-
 „ ftori dicaverat Adamus, neglexit
 „ porfus editor Francofurtenfis; &
 „ frustra quæfiveris apud eundem bi-
 „ nas urbium descriptiones elegantiffi-
 „ mæ adornatas, Monafterienfis nempe
 „ atque Osnabrugenfis, quæ innumeris
 „ totius ferè Europæ Legatis hospiti-
 „ um, an fatis commodum? non æ-
 „ què dixerim, per plures annos præ-
 „ buerant. Omnia ifta in hac, quam
 „ paravi, editione, reftituta videbis,
 „ L. B. cætera verò aucta fideliter &
 „ correctæ. --- Cæterum, id quod
 „ tertium eft, de quo monendi funt

„ lectores, perfuafum olim erat, duas
 „ hujus libri circumferri editiones,
 „ nunc quidem rariffimas, atque in
 „ tabernis librariis vix amplius obvias,
 „ quarum altera titulum præferat:
 „ Arcana Pacis Weftphalicæ, five ple-
 „ nior & ex fecretioribus Actis & Con-
 „ gressibus deprompta Relatio Historica
 „ de S. R. Imp. Pacificatione Osnabru-
 „ go-Monasterienfi, Auctore A. A. Fran-
 „ cofurti ad Mœnum, Sumpt. Friderici
 „ Knochii Bibliop. An. MDCXCVIII.
 „ Alterius autem editionis in fcriptio
 „ ita habeat: Adam Adami Relatio
 „ Historica, five brevis atque fuccincta
 „ narratio eorum, quæ in Pacificatione
 „ Osnabrugo-Monasterienfi ex arcana
 „ ratione statûs, inter pacifcentes gesta
 „ fuere, omnibus legentibus, cum pri-
 „ mis iis, qui in aulis Principum ver-
 „ fantur, perutilis atque neceffaria,
 „ Francofurti ad Mœnum, Sumpt. Fri-
 „ derici Knochii an. MDCCVII. Sed
 „ aliam nullam præter primam, ad-
 „ ornatam fuiffe unquam editionem,
 „ certum eft, cum in ea, quam fe-
 „ cundam venditant, nonnifi titulus
 „ immutatus, & plagula tantum pri-
 „ ma aliis, atque à prioribus quo-
 „ dammodo diverfis, expreffa fit for-
 „ mis, cæteris omnibus nequidem ta-
 „ ctis, adeò, ut copiofus fatis errato-
 „ rum catalogus, ne minimâ quidem
 „ correctione adhibita, ad calcem
 „ libri utrobique idem vifatur. Quo
 „ artificio callidum incautis bibliopo-
 „ lam imponere voluiffe emtoribus,
 „ credibile eft, quafi nova quadam
 „ pacis Weftphalicæ historia tempu-
 „ blicam literariam auxiffet, quum
 „ animus ipfi effet, exempla, quæ for-
 „ tè supererant, fub commentitio hoc
 „ tegmine eo faciliùs diftrahendi.
 „ Ex iis pariter, quæ fuperiùs ex
 „ monumentis locupletibus adstruxi,
 „ unusquisque per fe judicabit, qua
 „ fiducia editor Francofurtenfis de
 „ auctore fcripferit: fuiffe illam bemi-
 „ nem Catholicæ communionis, fed il-
 „ luftrioris ordinis, Epifcopum puta
 „ fuo tempore celeberrimum, quem Fa-
 „ bius Chifus de Siena Cardinalis, in
 „ illa Pacificatione Pontificis Innocentii
 „ X. Legatus, vel testem fibi adfcrive-
 „ rit, vel adiutorem &c. Sic fumum
 „ sæpe vendunt lectoribus, qui re-
 „ rum fcientes videri cupiunt, quam
 „ earum porfus sint ignari.

Atque hæc hætenus ex præfa-
 „ tione V. C. de Meieren, qui novam
 „ fuam, quæ fecunda eft, editionem
 „ fequenti titulo in fcripfit: *Adami
 „ Adami*

*Adami Epifcopi Hierapolitani, & ad Tra-
 „ ctatus Pacis Weftphalicæ quondam Le-
 „ gati Relatio Historica de Pacificatione
 „ Osnabrugo-Monasterienfi ex Autogra-
 „ pho Auctoris reftituta, atque Actorum
 „ Pacis Weftphalicæ testimoniis aucta &
 „ corroborata, accurante Joanne Godo-
 „ fredo de Meieren Regiæ Maj. Britan-
 „ niæ & Elect. Brunfv. Luneburg. à Confiliis
 „ Aulicis & Archivi Præposito. Lipsiæ
 „ fumptibus Michaëlis Turpii, Biblio-
 „ polæ, prælo Schulziano anno MD-
 „ CCXXXVII.*

At enim quàm verè dixit Roma-
 „ næ Eloquentiæ Princeps: *Frons, o-
 „ culi, vultus per sæpe mentiuntur, at ora-
 „ tio fæpiffimè.* Non hominum dunta-
 „ xat, fed librorum etiam frontes ac
 „ præfationes haud parùm sæpè men-
 „ tiuntur. Quàm speciofis verbis in-
 „ fcripta eft frons Meierianæ editionis:
 „ *ex autographo Auctoris reftituta.* Quis
 „ non Editorem omnem dediffe operam
 „ existimaret, ut nova fua Lipsienfis
 „ editio præ Francofurtensî non auctior
 „ modò, magisque emendata, fed num-
 „ meris omnibus absoluta in publico
 „ compareret, ut nihil in ea omiffum,
 „ nihil mutilatum, nihil inverfum, nihil
 „ diverfâ planè oratione, aliisque ac im-
 „ mutatis verbis expositum, atque in Au-
 „ tographo legitur, vel à lynceis o-
 „ culis deprehenderetur? Et verò Editor
 „ in præfatione conceptis testatur ver-
 „ bis, omnia ifta in fua, quam para-
 „ vit, editione, fe emendâffe, reftitui-
 „ auxiffe fideliter & correxiffe. Nempe
 „ *Editio ex Autographo Auctoris reftitu-
 „ ta.* Quæ verò hac noftra ætate edi-
 „ tio fidem magis fefellit, atque Edi-
 „ tio Meieriana? in qua uno loco quin-
 „ quaginta folia in folio omiffa, multa
 „ eliminata, multa in alium fenfum
 „ diftorta, multa longè alia oratione,
 „ aliisque ac diverfis enarrata verbis,
 „ atque in autographo cernere eft, pas-
 „ fim reperiuntur. Hoccine eft, fince-
 „ ra fide novam adornare editionem?
 „ Nempe eliminanda, exterminanda,
 „ atque ejicienda erant quæcunque pro
 „ Catholicis facere, minùs verò ad pa-
 „ latum Protestantium futura videban-
 „ tur. Neque enim Editor *Adamum*
 „ partium studiis abreptum à vero alie-
 „ na fcripiffie in fumat, quin imò à
 „ fidei integritate majorem in modum
 „ commendat. Plura non addo, quæ
 „ Lector ex Anonymo Benedictino co-
 „ gnoscere poterit, qui publico exhi-
 „ buit

MEIERI EMBLEMATA five *Loca
 „ quædam ex Adami Adami Epifcopi Hie-
 „ P. Ziegelbauer Hift. P. IV.*

*rapolitani &c. &c. nuper ex Authenti-
 „ co Exemplari edita Relatione Historica
 „ de Pacificatione Weftphalica à Dom. Jo-
 „ hanne Godofredo de Meieren interpola-
 „ ta, vel omiffa porfus, hinc inde no-
 „ tata vel delibata potius.* Ratisponæ
 „ MDCCXXXIX. in 4. typis Joan.
 „ Casp. Memmel. Editor eft P. Ma-
 „ gnoaldus Ziegelbauer. Dominus de
 „ Meieren cum Editorem Emblematum
 „ revincere non poffet, Monachum,
 „ cujus res hæc intelligere non effet,
 „ contemptim appellavit. At audiat
 „ Dn. de Meieren, quid D. *Belius* Pro-
 „ fessor Historiarum Academiæ Lipsien-
 „ fis in præclara fua Differtatione de
 „ Maria Hungariæ Regina, non Rege,
 „ fcripferit: Quòd fi Historiam pro-
 „ pterea refpuimus, quia Monachus
 „ erat, *devoeamus oportet omnem me-
 „ dii ævi historiam, deleamusque ponto
 „ aut igni,* quia ejus temporis Historici
 „ omnes ferè Monachi fuerunt. Et quis
 „ Adamus Adami fuit, nonne Mona-
 „ chus?

ANSELMI SCHRAMB *Chronicon
 „ Mellicenfe*, fol. Viennæ 1702. in quo
 „ Author univerfam historiam Austria-
 „ cam unà cum celeberrimi fua Mona-
 „ fterii rebus erudito ftulo perfecutus
 „ eft.

BERNARDI PEZII Mellicenfis Bi-
 „ bliothecarii *De irruptione Bavarica in
 „ Tyrolim an. 1703. à Gallis & Bavaris
 „ facta* libri III. in 12. Viennæ typis Jo-
 „ an. Georg. Schlegel an. 1709. No-
 „ tandum hos libellos prodiiffe fub no-
 „ mine Bernardi Ifipontani, feu *ifpen-
 „ fis.* Veteres enim *Ipsium*, patriam Ber-
 „ nardi, *Pontem Ifidis* vocabant. Hi-
 „ storia, quæ ubique gentium tum ob
 „ ftyli elegantiam, tum ob doctum,
 „ quod elucet, ingenium omnium ju-
 „ dicio probatur.

HIERONYMI PEZII, Bibliotheca-
 „ rii Mellicenfis *Scriptorum Rerum Au-
 „ striacarum* Tomi II. Lipsiæ fumptibus
 „ Joh. Frid. Gledifchii an. 1721. &
 „ 1725. Præmittuntur Tomo I. Edi-
 „ toris Differtationes Procemiales fex fa-
 „ nè quàm eruditæ, in quibus de variis,
 „ & ad penitiùs cognoscendam Histo-
 „ riam Austriacam neceffariis capitibus
 „ differitur.

Differtatio I. In qua occasio, con-
 „ filia, ratio, institutum, adminicula,
 „ ordo &c. totius Operis exponuntur.

Differtatio II. De varia pro ratione
 „ temporum Austriæ nomenclatura.

Differtatio III. De veteribus Au-
 „ striæ Inquilinis.

Differtatio IV. De iis, qui Chri-
 „ stia-

stianam Religionem primùm in has oras importârunt, aut importatam studiosius propagârunt.

Dissertatio V. Quo Æræ Christianæ anno Leopoldus I. cognomento Illustris, veterum Austriæ Marchionum & Ducum, stirpis Babenbergensis, Pater & Auctor, Austriæ Principatum adierit: tum à quo Romanorum Imperatore eundem consecutus fuerit? ubi & de Adelberto, seu Alberto Comite Babenbergensi, jussu Ludovici III. Imp. decollato.

Dissertatio VI. Leopoldi V. Austriæ Marchionis, vulgò Pulchri, ejusque fratris Alberti, cognomento Levis, flagitium incestum, quo scilicet alter alterius conjugem per vim polluerit, meram putam esse fabulam, ab imperitissimo Seculi XIV. homine confictam perspicuè demonstratur.

Post Dissertationes exhibentur

Tomo I.

1.) Auctoris incerti breve Chronicon Laureacensium & Pataviensium Archiepiscoporum & Episcoporum, f. 5. ad 8.

2.) Anonymi Poëtæ vetustissimi Versus de Ordine Comprovincialium Pontificum, à f. 9. ad 10.

3.) Indiculus pervetustus eorundem Pataviensium Antistitum à Wivilone usque ad Conradum S. Leopoldi filium. f. 11.

4.) Alius Indiculus pervetustus eorundem Pataviensium Antistitum à Wivilone usque ad Conradum S. Leopoldi filium. f. 11.

5.) Alius Indiculus itidem antiquus eorundem Episcoporum Pataviensium, à Wivilone usque ad Bernardum perductus. à col. 12. ad 14.

6.) Alius Recentior Catalogus sæpe dictorum Laureacensium & Pataviensium Pontificum à Wivilone usque ad Ernestum. à f. 14. ad 20.

7.) Vita S. Maximiliani Laureacensis Archiepiscopi & Martyris, auctore anonymo. à f. 20. ad 34.

8.) Vita S. Floriani, Principis Officii & Martyris, auctore anonymo perantiquo. à f. 36. ad 37.

9.) Alia Vita S. Floriani M. ab anonymo quodam, ut videtur, Canonico San-Florianensi composita. à f. 39. ad 50. accesserunt veteres duo Hymni eum totidem Collectis seu Orationibus de eodem Sancto. à f. 51. ad 53.

10.) Alia ejusdem S. Floriani Martyris vita ab incerto Auctore metricè composita, à f. 53. ad 61. accessit Ritmus pervetustus de eodè à f. 61. ad 62.

11.) Vita S. Severini Monachi & Noricorum Apostoli, Auctore Eugipio ejus discipulo. à f. 64. ad 93.

12.) Vita S. Colomanni Martyris, Auctore, ut creditur, Erchenfrido Abbate Mellicensi. à f. 97. ad 104. Accesserunt veteres Hymni, Sequentiæ, & Collectæ de eodem Colomanno. à f. 104. ad 106.

13.) Martyrium ejusdem S. Colomanni Sapphico Carmine à Johanne Stabio editum, & ab alio innominato Auctore continuatū. à f. 106. ad 109.

14.) Vita B. Gothalmi Peregrini, auctore Bernardo Dapifero Cœnobita Mellicensi. à f. 110. ad 112.

15.) Vita B. Altmanni Episcopi Pataviensis, Auctore Anonymo Cœnobita Gottwicensi. à f. 115. ad 135.

16.) Alia Vita B. Altmanni Episcopi Pataviensis, auctore Ruberto Abbate Gottwicensi. à f. 138. ad 163.

17.) Chronicon Monasterii Mellicensis ab anno primo Æræ Christianæ ad an. MDLXIV. ab Anonymo vel Abbate vel Cœnobita ejusdem loci anno Christi MCXXIII. scribi cœptum, & deinceps ab aliis cœtaneis Anonymis Mellicensibus ad finem usque productum. à f. 166. ad 288.

18.) *Conradi de Wizenberg I.* Abbatiss Mellicensis breve Chronicon stemma résque gestas veterum Austriæ Marchionum & Ducum stirpis Babenbergicæ à Leopoldo I. Illustri usque ad Leopoldum VI. Victoriosum complectens. f. 290. ad 294.

19.) Historia foundationis Monasterii Mellicensis, Auctore Anonymo ejusdem Cœnobitii. à f. 297. ad 301.

20.) *Vetus Necrologium* ejusdem Monasterii Mellicensis. à f. 304. ad 312.

21.) Inscriptio veteris lapidis sepulchralis, quo antiquorum Austriæ Marchionum & Marchionissarum ossa in Monasterio Mellicensi condita quondam tegebantur, additis utrorumque Epitaphiis. à f. 313. ad 314.

22.) Chronicon *Salisburgense antiquum* à primo Æræ Christianæ ad MCCCXCVIII. longè diversum ab eo, quod V. C. Henricus Canisius Tom. VI. Lect. Antiq. vulgavit. à f. 317. ad 434.

23.) Chronicon *Claustro-Neoburgense* ab anno Chr. 218. ad an. 1348. à f. 436. ad 492.

24.) Excerpta ex perantiquo Necrologio *Claustro-Neoburgensi* à f. 492. ad 494.

25.) Vita B. *Hartmanni* ex Præposito *Claustro-Neoburgensi* Ordinis Can. Reg. S. Augustini Episcopi Brixinensis.

xinensis, auctore Anonymo Canonico Claustro-Neoburgensi. à f. 497. ad 518.

26.) Chronicon *Zwetlense* vetustius ab anno Chr. 1075. ad 1169. à f. 520. ad 523. accessit Fragmentum Historicum Anonymi *Zwetlensis* de Fundatoribus Monasterii *Zwetlensis* Ord. Cisterc. à f. 524. ad 525.

27.) Chronicon *Zwetlense* Recentius à Christo nato ad annum usque 1349. auctore Anonymo vel Abbate vel Cœnobita Monasterii *Zwetlensis* à f. 527. ad 542. accesserunt addimenta ad prædictum Chronicon ab an. 1349. ad 1457. à fol. 542. ad 546.

28.) Auctoris incerti Chronicon Austriacum ab anno primo Æræ Christi ad annum ejusdem 1189. à f. 548. ad 567.

29.) Auctoris Anonymi Narratio historica de electione *Lotharii* Ducis Saxonie in Imperatorem Romanorum habita Moguntie A. C. 1125. ubi de S. Leopoldo Austriæ Marchione, delatam sibi Imperii dignitatem recusante. à f. 570. ad 573.

30.) Narratio Genealogica Posteriorum S. Leopoldi Austriæ Marchionis, auctore Anonymo Cœnobita (ut videtur) Monasterii S. Crucis, Ord. Cisterc. in Austria. à f. 574. ad 576.

31.) *Francisci Patavi* Oratio de S. Leopoldo Austriæ Marchione, delatam sibi Imperii dignitatem recusante. à f. 577. ad 592.

32.) *Johannis Francisci de Pavinis de Padua* Sumarium Canonizationis S. Leopoldi à f. 593. ad 672.

33.) Bulla Canonizationis S. Leopoldi à f. 673. ad 678. accesserunt antiquæ Collectæ seu Orationes, Sequentia & Hymnus de eodem Sancto. à f. 679. ad 682.

34.) Auctoris incerti Breve Chronicon Austriacum, res à veteribus Austriæ Marchionibus & Ducibus stirpis Babenbergensis gestas, usque ad Rudolfum I. Imperatorem, complectens, à f. 684. ad 687.

35.) Bernardi Norici Cœnobitæ Cremifanensis Chronicon Austriacum, ab ejusdem Gentis origine usque ad an. 1308. perductum. à f. 690. ad 696.

36.) Necrologium Monasterii B. Mariæ V. vulgò ad Scotos Viennæ Austriæ, à f. 699. ad 704.

37.) *Paltrami* seu Vatzonis Confu-
lis Viennensis Chronicon Austriacum à primo Æræ Christianæ anno ad MCCC. indeque à Nicolao Vischel Cœnobita San. Crucensi Ord. Cisterc.

in Austria Inferiore usque ad an. MCCCX. deductum, denique ab Anonymo quodam Auctore ad annum MCCCCLV. continuatum, à f. 707. ad 738.

38.) Historia Inventionis SS. Reliquiarum duorum Anonymorum Sanctorum apud S. Hippolytum, Austriæ Inferioris urbem, vulgò S. *Palten*. à f. 744. ad 750.

39.) Anonymi *Leobensis* Chronicon Libris sex comprehensum à Christo nato, usque ad an. 1343. à f. 756. ad 966. accessit brevis continuatio ab an. 1345. ad 1347. à f. 967. ad 972.

40.) Anonymi Cœnobitæ *Zwetlensis* Chronicon ab anno Christi 928. ad an. 1386. à f. 974. ad 1001.

41.) Anonymi Scriptoris Narratio de Prælio *Emphingensi* inter *Fridericum Pulchrum* & *Ludovicum Bavarum* Imp. an. Chr. 1322. habito, à f. 1002. ad 1003.

42.) Tabulæ *Claustro-Neoburgenses* de primis Austriæ Marchionibus & Ducibus stirpis Babenbergensis eorumque Conjugibus & liberis, Auctoribus, *Ladislaio Sunthaimio*, & *Jacobo Præposito Claustro-Neoburgensi*. à f. 1005. ad 1044.

43.) *Matthæi* cujusdam, vel *Gregorii Hageni* Germanicum Austriæ Chronicon, à condito Mundo usque ad an. C. 1398. à f. 1052. ad 1158.

44.) Appendix ad Chronicon proximè præcedens ab A. C. 1365. ad 1493. à f. 1160. ad 1166.

45.) *Viti Arenpeckii* Presbyteri Secularis Chronicon Austriacum, à primordiis Gentis Austriacæ usque ad tempora *Friderici* Imp. III. à f. 1174. ad 1295.

Tomo II. offeruntur

1.) Vita B. *Adalberonis* Episcopi Herbipolensis & Fundatoris Cœnobitii Lambacensis O. S. B. in Austria superiori, auctore Anonymo Benedictino Lambacensi, à *Columna* 1. ad 17.

2.) Miraculorum B. *Adalberonis* Episcopi Herbipolensis Libellus, à col. 17. ad 39.

3.) B. *Adalberonis* Episcopi Herbipolensis Vita Metrica, à col. 39. ad 43.

4.) Bulla Alexandri Papæ III. Monasterio Lambacensi concessa, à col. 43. ad 45.

5.) Catalogus Abbatum Lambacensium ab Ekkeberto usque ad Conradum, qui sub an. MCCLXXXIX. eidem loco præfuit, à col. 45. ad 51.

6.) Catalogus Abbatum Cremifanensium, auctore Bernardo Norico ejusdem loci Cœnobita, à col. 51. ad 63.

7.) Ejusdem Bernardi Norici Chronicon Bavaricæ, à col. 63. ad 73.

8.) Auctoris incerti Chronicon Bavaricum, à col. 73. ad 81.

9.) Vita B. Bertholdi I. Abbatis Cœnobii Garstenfis Ord. S. B. in Austria superiore, auctore Anonymo Garstenfi subæquali, à col. 81. ad 130.

10.) Alia Vita B. Bertholdi Abbatis Garstenfis, auctore Anonymo Canonico Reg. San-Florianensi, à col. 130. ad 136.

11.) Epitaphia, Hymni, Orationes &c. de B. Bertholdo Abbate Garstenfi, à col. 136. ad 141.

12.) Excerpta ex veteri Chronico Garstenfi, à col. 141. ad 147.

13.) Chronicon Monasterii Admontensis à I. año Æræ Christianæ ad MCCL. ab Anonymo vel Abbate, vel Cœnobita loci ejusdem anno MCCV. conditum, ac postea ab aliis Admontensibus contemporaneis ad calcem usque perductum, à col. 147. ad 198.

14.) Excerpta ex duobus pervetustis Necrologiis Admontensibus, à col. 198. ad 210.

15.) Anonymi vetus carmen de Cœnobii Admontensis Abbatibus, col. 210. ad 212.

16.) Vita Vener. Wilbirgis Virginis inclusæ San-Florianensis Ord. Can. Reg. S. Aug. auctore Eynwico Præposito San-Florianensi, à col. 212. ad 276.

17.) Vitæ ejusdem Ven. Wilbirgis Virg. reclusæ Compendium auctore Anonymo Canonico San-Florianensi, à col. 276. ad 277.

18.) Catalogus Abbatum Gottwicensium ab Hartmanno usque ad Michælem Herlich, id est, ab anno MXCIV. ad MDCIV. à col. 278. ad 287.

19.) Anonymi Poëma Germanicum vetus de Historia foundationis Parthenonis S. Bernhadi, à col. 287. ad 301.

20.) Historia foundationis Monasterii Seittenstettensfis Ord. S. B. in Aust. inf. Auctore Gundachero ejusdem loci Abbate, à col. 301. ad 319.

21.) Catalogus Abbatum Altenburgensium ex recenti apographo ejusdem Monasterii, à col. 319. ad 323.

22.) Historia Foundationis Collegii Hospitalensis ad Pirum Montem, à col. 323. ad 328.

23.) Catalogus Abbatum Glunicensium, à col. 329. ad 334.

24.) Historia Carthusiæ Maurbacensis auctore Leopoldo Brennero Priore Maurbacensi, à col. 334. ad 370.

25.) Chronicon Alberti Ducis Austriae II. vulgò Contracti, auctore Anonymo Carthusiano Gemnicensi, à col. 370. ad 382.

26.) Fragmentum Historicum de IV. Albertis Austriae Ducibus, à col. 382. ad 386.

27.) Historia de Particula Sanctæ Crucis Mellicensis auctore Anonymo Mellicensi, à col. 386. ad 401.

28.) Excerpta ex vetustiori Chronico Cœnobii Weichenstephanensis O. S. Bened. in Bavaria, à col. 401. ad 407.

29.) Excerpta ex catalogo Romanorum Pontificum & Imperatorum Conradi Cœnobitæ Schyrensis, à col. 407. ad 415.

30.) Chronicon Ludovici IV. Imperatoris auctore Anonymo æquali, à col. 415. ad 425.

31.) Breve Chronicon Bavaricum ab anno MCCCXII. ad MCCCCLIV. col. 425.

32.) Chronicon Salisburgense à S. Rudberto usque ad annum Christi MCCCXCV. auctore Anonymo San-Petrensi Cœnobita, à col. 427. ad 445.

33.) Itinerarium Venerabilis Patris Wolfgangi de Styra Benedictini Mellicensis ab anno MCCCXIV. ad MCCCCLXXXIV. à col. 445. ad 457.

34.) Breve Chronicon Monasterii Stamensis in Tirolis auctore Anonymo ejusdem loci Cœnobita, à col. 457. ad 461.

35.) Anonymi Mellicensis Breve Chronicon Austriae, à col. 461. ad 467.

36.) Anonymi Rotensis breve Chronicon ab an. MCCCCLXXXII. ad MCCCCLXXXV. col. 467.

37.) Anonymi Tegernseensis Breve Chronicon Austriae, col. 469.

38.) Necrologium RR. PP. Minorum Conventualium Viennensium, à col. 471. ad 519.

39.) Statuta Synodi San-Hippolytensis in Austria anno MCCLXXIV. à col. 519. ad 533.

40.) Anonymi Auctoris brevis Narratio de nefanda Hæresi Adamitica in variis Austriae locis Seculo XIV. grafante, à col. 533. ad 537.

41.) Excerpta ex Chronico Universali Joannis Enickelii, à col. 537. ad 547.

42.) Anonymi Viennensis Breve Chronicon Austriacum ab an. MCC. CCII. ad MCCCXLIII. à col. 547. ad 551.

43.) Narratio Captivitatis Maximiliani I. Imp. apud Brugeses, à col. 551. ad 555.

44.) Fragmentum Historicum de Blanca altera Maximiliani I. Imper. Conjuge, col. 555.

45.) Instrumentum Compositionis inter Fridericum Imp. vulgò III. & Ungaros ac Austriacos, initæ anno MCCCCLIII. à col. 557. ad 561.

46.) Ordinatio Ingressus Friderici vulgò III. in urbem, à col. 561. ad 569.

47.) Historia Desponsationis & Coronationis Friderici III. & Conjugis ipsius Eleonoræ, auctore Nicolao Lanckmanno de Valckenstein, à col. 569. ad 607.

48.) Diploma Eleonoræ Augustæ pro Nicolao Lanckmaño de Valckenstein, à col. 607. ad 609.

49.) Descriptio adventus Friderici Imp. ad Paulum Papam II. auctore Augustino Patricio Senensi, à col. 609. ad 623.

50.) Senatorium sive Dialogus Historicus Martini Abbatis Scotorum Viennæ Austriae, à col. 623. ad 675.

51.) Anonymi æqualis historia de morte & eventibus felicitatis recordationis quondam illustrissimi Principis Domini Alberti Romanorum, Ungariæ, Bohemiæ &c. Regis, nec non Austriae, Styriæ &c. Ducis, Marchionisque Moraviæ, à col. 675. ad 679.

52.) Anonymi synchroni Lessus in obitum Ladislai Posthumi, à col. 679. ad 682.

53.) Thomæ Ebendorfferi de Hafelbach Chronicon Austriacum Libris V. comprehensum, ab ejusdem Gentis origine ad annum usque MCCCCLXIII. perductum, à col. 682. ad 987.

54.) Narratio de Diffensione Provincialium Austriae post obitum Maximiliani I. Cæsaris Augusti orta Viennæ, & quæ subsecuta sunt, Serenissimo Principe Ferdinando Austriae Provincias moderante anno MDXXII. auctore Anonymo coævo, à col. 987. ad 1005.

55.) Chronicon Bohemiæ ab ejus gentis origine usque ad tempora Caroli IV. Imp. auctore Neplachone, Opatovicensis in Bohemia Monasterii Abbate O. S. B. à col. 1005. ad 1041.

56.) Christophori Hoffmanni Benedictini Emmeramensis Chronicon Bohemiæ à Gentis Bohemicæ primordiis usque ad an. Christi MCCCXX. perductum. à col. 1041. ad 1112.

57.) Anonymi breve Chronicon Bohemiæ, à col. 1112. ad 1115.

Atque hæc est brevis recensio cum veterum & sinceræ fidei Scriptorum, tum antiquorum & originariorum monumentorum, quæ Tomis II. continentur. Quibus accessit post viginti annorum laborem & vigilias

TOMUS III. quo Ottocari Horneckii Chronicon Austriacum Rhythmicum ab excessu Friderici II. Imp. id est, ab anno MCCL. ad annum usque MCCCIX. perductum continetur, ac potissimum Rudolphi I. Alberti I. Imp. Rom. Friderici Pulchri Austriaci Gesta &c. denarrantur. Accedit Glossarium, quo Germanicæ voces obscuriores ac obsoletæ in hujus Auctoris Opere occurrentes explanantur. fol. Ratisbonæ sumptibus Emerici Bader an. 1745.

MARTINI KROPFFII, Mellicensis Bibliothecarii Dissertatio de Leopoldo Illustri, primo Austriae Marchione. Extat Bibliothecæ Benedictino-Mellicensis pag. 1. seqq.

Chronicon ERFURTENSE Sanpetrinum (post paucissima, quæ ab anno Christi 31. breviter perstringit) ab anno 1036. ad 1355. in Tomo III. Scriptorum Menkenii pag. 202-344. ex Codice, quo olim usus Petrus Albinus, cui Chronicon Misnense debemus. Pars prior historiam potius universalem pertractat, posterior in rebus Thuringicis præcipue versatur.

ALBERTI REICHART, Abbatis S. Pauli in Carinthia Breviarium Historiæ Carinthiæ, res memoratu dignas continens, à Salvatore Mundi nato usque ad nostræ ætatis annum 1675. ex variis collectum auctoribus. Clagenfurti in min. 12. typis Georgii Dettelbacher an. 1675. Auctor Alchymicæ peritos imitatus, qui magnis ex corporibus rei substantiam in exiguum cogunt molem, Megiseri vasto comprehensam volumine, aliorumque Auctorum Carinthiæ historiam in Breviarium collegit, quò Lectòr vel celerius in rerum gestarum notitiam penetret, vel notarum facilius memoriam juvet.

NICOLAUS KOLYN, Monachus Cœnobii Egmontani apud Harlemum, inter primos optimosque Rerum Hollandicarum Scriptores jure merito

merito annumerandus clar. an. 1170. scripsitque vetus *Chronicon Rythmicum* Belgico sermone compositum, hoc titulo: *Rym Kronyk, van ouds genaent, het geschichte Historiael-Rym, der eerste Graaven van Holland van Broeder Klaus Kolyn Monnik van Egmond*, usque ad an. 1156. Publicavit vir Clariss. Gerhardus Dumber, Republicæ Daventriensi ab Actis, Tomo I. Analectorum suorum p. 247. Daventriæ 1719. in 8. Vid. Foppens Bibl. Belg. pag. 913.

OTTONIS KOPTIK *Fama Tripudians de antiquitate, pietate, sapientia, industria, probitate, humilitate, incrementis Serenissime Domus Seinsheimio-Schwarzenbergicæ*. Opus Ms. tum asservatur Viennæ in Bibliotheca Serenissimi Principis à Schwarzenberg, paucis ante annis in venatione occisi, à quo Auctor non indonatus abiit.

MAGNOALDI ZIEGELBAUER *Historica Relatio de Vexillo sancti Georgii Equitis & Martyris, quod antiquis temporibus Germaniæ Nobilitas Equestris in Bello Sacro & Civili Imperii præferre consueverat. Germanicè in 4. Viennæ in Austria 1735. sumptibus Jo. Adami Schmidt Bibliopolæ Norimbergensis*. Author cap. xi. ex Limnæo scripsit, Gallos celeberrimum suum vexillum, quod *Oriflammæ* vocant, in prælio, quod cum Flandris confererunt, amisisse; id quod si factum est, post annum 1596. factum esse oportuit, ut enim Cæsius in Bibl. Histor. Crit. pag. 124. testatur, *il étoit encore dans le trésor de St. Denis en 1596. mais à demi rongé des mittes*. id est, *anno adhuc 1596. in Thesuro Abbatie S. Dionysii asservabatur, at mediam ferè partem à timeis corrosam*.

IGNATHI GROPII, Bibliothecarii ad S. Stephanum Wirceburgi Collectio Scriptorum & Rerum Wirceburgensium Tomi II. Lipsiæ 1744. in fol. quos subsequuti sunt Tomus III. Wirceburgi an. 1748. & Tomus IV. an. 1750. ibidem typis Marci Ant. Engmanni.

§. IV.

Scriptores Rerum Francicarum.

ANdreas Quercetanus, seu du Chesne Historiæ Francorum Scriptores cœtaneos ab ipsius Gentis origine ad sua usque tempora quinque tomis comprehensâ anno superioris

seculi trigesimo sexto typis vulgavit. Quorum potissimi, ac omnium ferè præcipui cum fuerint Benedictini, eorum recensionem hic instituemus, ut quantum ad illustrandam Historiam Francicam Majores nostri contulerint, juniores intelligant. Igitur ex

Tomo I.

Galliæ Situs ex libro III. Historiæ Ecclesiasticæ, quæ breviter est ab Hugone de S. Maria, Monacho S. Benedicti Floriacensis Monasterii deflorata anno ab Incarnatione Domini MCIX. pag. 1. Extat Historia hæc MS. in Bibliotheca Alex. Petavii Sen. Parisiis fol. 16.

Divisio Galliæ ex Chronico Roberti Monachi S. Mariani Autissiodorensis, quod definit in an. MCCX. pag. 17.

Gesta domni Dagoberti Regis Francorum, filii Clotharii II. scripta à Monacho Cœnobii S. Dionysii, anonymo quidem, sed contemporaneo. pag. 572. V. C. Burchard. Goth. Struvius hæc *Gesta* ex MS. Codice Sec. XII. Bibl. Jenensis in fasciculo primo Actorum Literariorum Jenæ an. 1703. in 8. vulgavit.

Vita S. Leodegarii, Augustodunensis Episcopi & Majoris Domus Franciæ Regum, in qua plurimæ res sub Childerico & Theoderico Regibus, Clodovei II. filiis fideliter describuntur.

Vita alia S. Leodegarii, Episcopi Augustodunensis, auctore Ursino, Monacho Locociagensi, qui eam jubente Ansoaldo Pictavorum Pontifice scripsit. f. 617.

Fragmenta de Rebus piè gestis Dagoberti Regis, Filiorum ejus, ac Nepotum. Ex Historiis, sive Vitis Sanctorum Pontificum, Abbatum, & aliorum, qui tunc præcipuè in Palatio, sed & in aliis Regni partibus floruerunt. Porro has Vitas cum alii, tum varii Benedictini Monachi in literas retulerunt, quos enumerare longum foret. fol. 627.

Gesta Francorum, ab ipsius Gentis origine ad obitum usque Clodovei I. Regis, auctore Roricone Monacho. f. 799.

Historia Wambæ, Regis Hispaniæ ex gente Gothorum, conscripta à Juliano (r) ex Monacho Agaliensi Episcopo Toletano ab an. 680. ad an. 690. de expeditione & victoria, qua rebel-

rebellantem contra se Galliæ provinciam celebri triumpho perdomuit. fol. 821.

Judicium in perfidos ac rebelles promulgatum, eodem Juliano auctore. fol. 831.

Divisio terminorum Episcopatum Provincie Narbonensis, dum Gothis parebat, ex Divisione Diocesum & Parochiarum Hispaniæ à Wamba Rege facta, qui subinde posita regia purpura in monasterio S. Vincentii de Pampliega cucullum induit Benedictinum.

S. Gregorii M. Papæ I. Epistolæ ad Reges Francorum, Reginas, Patricios, Episcopos, & alios illustres in Gallia Viros. f. 889.

Tomo II.

Annales Francici Breves ab anno Christi DCVII. usque ad an. DCCXC. in monasterio S. Nazarii juxta Rhenum scripti. fol. 3.

Vita Caroli Magni Francorum Regis & Imperatoris descripta, ut videtur, magna ex parte à Monacho Cœnobii Egolismensis S. Eparchii ex alia Vita & Annalibus Francorum, nonnullis tamen interpolatis, quibusdam etiam additis, & à Pithœo primum in lucem emissa. fol. 68.

Vita & conversatio gloriosissimi Imperatoris Caroli Regis Magni atque invictissimi Augusti, edita ab Eginhardo Abbate Seligenstadenfi, Viro sui temporis impense doctissimo, nec non liberalium artium experientissimo. fol. 93.

De Gestis Caroli M. Regis Francorum & Imperatoris Libri duo ad Carolum Crassum Imp. ejusdem Caroli pronepotem. Scripti à quodam S. Galli monacho, quem nonnulli *Notkerum Balbulum* fuisse putant ex relationibus Werimberti Sacerdotis, & Adelberti militis patris ejus. fol. 107.

Versus de Geroldo Comite, fratre Hildegardis Reginæ Caroli M. conjugis, qui in certamine contra Hunnos cæsus est anno 799. ex Poëmate *Walafriidi Strabonis*, Abbatis Augiensis. fol. 649.

Epitaphium ejusdem Geroldi Comitis, auctore eodem Walafriido. fol. 649.

De Carolo Magno Rege & Leonis Papæ ad eundem adventu Poëma, quod videtur esse majoris operis *Fragmentum*, & forsitan ipsius Caroli M.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

vitæ, quam ab *Alcuino* scriptam, nonnulli veterum annotarunt. f. 188.

Fragmentum de Caroli M. Regis Majoribus, ac ejusdem liberis ex Libro *Pauli Warnefridi*, de Episcopis Metensis Ecclesiæ. fol. 201.

De rebus Pippini & Caroli M. in Italia ex Lib. vi. Historiæ Longobardorum ejusdem Pauli Diaconi, cum appendice ab an. 776. ad annum usque 825. p. 205. 206.

Fragmenta alia de rebus Pippini & Caroli M. in Italia ex Historia Pontificia Anastasii Bibliothecarii f. 208.

De rebus Caroli M. Imp. cum Anglorum Regibus Fragmentum ex vitâ Ælfridi Anglo-Saxonum Regis, quam Asserus Menevensis scripsit, & Lib. I. de Gestis Regum Anglorum Willelmi Malmesburiensis. fol. 221.

222.

Annales Regum Francorum, Pippini, Caroli M. Ludovici Pii ab anno Christi DCCXLI. ad annum DCCCXXVIII. auctore Eginhardo ipsius Caroli M. Notario, postea Abbate Seligenstadenfi pag. 233. Priusquam Andreas Quercetanus hos Annales suæ Collectioni intexeret, jam sæpius typis excusi fuerunt: primum à Comite Hermanno à Nuennare, qui eos Colonia an. 1521. sub hac epigraphe in 4. exire in publicum jussit: *Annales Regum Francorum Pippini, Caroli, Ludovici, ab anno post Christum Natum 741. usq; ad an. 828. collecti per quendam Benedictinæ Religionis Monachum, qui ipsas res gestas accuratè scriptis commendavit*. Secundò à Justo Reubero in Syntagmate Scriptorum veterum Rerum Germanicarum Francofurti an. 1584. fol. Tertio à Petro Pithœo in Scriptoribus cœtaneis, Francofurti 1594. in 8. Eisdem *Petrus de Marca* illustrissimus Archiepiscopus Parisiensis sub nomine Eginhardi allegat, & Petrus Lambecius extra dubium ponit, quia vitæ Caroli, auctore Eginhardo, adjunctos in codice Ms. Bibliothecæ Vindobonensis invenit. Alii Critici hos Annales Eginhardo eam per causam abjudicant, quòd in iisdem ad an. 827. Eginhardus sui temporis prudentissimus virorum appelletur, atque in aliis locis eorum scriptor admodum magnificè de se ipso loquatur, contra quàm Eginhardus soleat, qui in aliis suis scriptis modestè juxta ac demissè de se verba facit. Nos litem hanc dirimendam relinquimus Claris-

L II

simis

(r) De Monachatu Juliano Benedictino vid. infra §. VIII.

simis Viris è Congr. S. Mauri, Mauro D' Antine, & Martino Bouquet, qui novam, eamque amplissimam Collectionem Scriptorum Rerum Francicarum inpraesentiarum adornant.

Fragmentum de Ludovico Pio Imp. ex *Einbardo* seu *Eginbardo* Abbate. fol. 650.

Fragmenta alia ex libris de translatione SS. Martyrum Marcellini & Petri in Franciam, auctore eodem *Einbardo* Abbate. f. 651.

Walafridi Strabonis, Abbatis Augiensis Praefatio in librum *Thegami* Chorepiscopi Trevirensis de Gestis Ludovici Pii Imp. f. 274.

Devotio & munificentia, quam Ludovicus Pius, erga S. Sebastianum Martyrem exhibuit, cum in Monasterio S. Medardi Sueffionensis à Lothario filio suo detineretur, auctore incerto Monacho S. Medardi, sed contemporaneo. f. 334.

Walafridi Strabonis Abbatis Augiensis Poëma de exilio *Judit*, Imperatoris Ludovici Pii conjugis, ad *Ruadbernum* Laicum. f. 338.

De Constructione Monasterii novae Corbeiae in Saxonia, quae cum Imperio & voluntate Ludovici Pii Imp. facta est: & de Translatione S. Viti ad idem Monasterium, Libellus antiqui Scriptoris.

Versus antiqui de Translatione S. Viti in Saxoniam, per *Warinum* Abbatem. f. 350.

De *Adelhardo*, Abbate Corbeiensis, & de ejus fratribus ac sororibus Caroli M. propinquis, Narratio auctore *Paschasio Radberto*.

Nithardi, Angilberti filii, Caroli M. ex Bertha F. nepotis de *Dissertationibus filiorum Ludovici Pii* ad an. usque 843. Libri iv. ad Carolum Calvum Francorum Regem. f. 359.

Fragmentum de Bello Britannico inter Rainaldum, Caroli Calvi Ducem, & Lambertum Comitem; & de direptione Urbis Nanneticae per Normannos, ex veteri Registro Monasterii S. Sergii Andegavensis. f. 386.

Fragmentum Chronici Fontanelensis S. Wandregisili in Normania ab an. Chr. 841. usque ad an. 856. f. 387.

Fragmenta de Rebus Lotharii & Ludovici II. Imp. in Italia ex Historia Pontificia Anastasii Bibliothecarii. f. 394.

Epitaphia Lotharii Imp. & Irmingardis Augustae, Auctore Rhabano Mauro. f. 398.

Qualiter *Normanni* civitatem An-

degavensem ceperunt, & ab ea per Carolum Calvum expulsi sunt, ex Chronico Monasterii S. Sergii Andegavensis. f. 400.

Consilium Hincmari, Archiepiscopi Remensis, de poenitentia Pippini junioris, olim Regis Aquitaniae. f. 414.

Excerptum Epistolae Hincmari Remensis ad Dioecesis Remensis Episcopos, & Regni Primores, quae, cum Carolus Calvus in Italiam Coronae Imperialis obtinendae causa concessisset, & Ludovicus Rex Germaniae, frater ejus, tentaret, eo absente Regnum Franciae invadere, quid in tanto discrimine factu opus esset, rescribit. f. 456.

Herici Monachi S. Germani Autifiodorensis, ad Carolum Calvum Epistola, quae praecipue multiplex ejusdem Caroli, erga quaque optimarum artium ac disciplinarum studia tum beneficiorum, tum auctoritatis fomentum commendat. f. 470.

Hincmari, Remorum Archiepiscopi, *Epistola ad Ludovicum II.* Francorum Regem, dictum *Balbulum*, quae suum illi de adeunda pacifica Regni administratione consilium suppeditat. fol. 475.

Ejusdem ad Carolum III. Crassum Imp. *Epistola*, quae illi inter alia commendat, ut Ecclesiam Gallicanam pene collapsam restituat, Regni diffidia tollat, ac Ludovici Balbi liberis è Regni Primoribus idoneos institutores & consiliarios attribuat. f. 484.

Ejusdem ad Episcopos Franciae Epistola, quam pro recta novi ac juvenis Regis Carolomanni institutione scripsit, ac ex Adalhardi, Abbatis Corbeiensis, Libello accuratè exposuit, quis ordo & modus non in Palatio solum Regio, sed toto etiam Regno pacificè administrando, deberet observari. f. 487.

De Regno Caroli Crassi Imp. in Francia, & de divisione Imperii Francici post ejus obitum, *Fragmentum*, ex vita Ælfredi Anglorum Regis, auctore Asserio Menevensi. f. 497.

Abbonis Monachi S. Germani Parisiensis, Libri duo, de Bellis Parisiacae Urbis & Odonis Comititis post Regis adversus Nortmannos, urbem ipsam obsidentes, sub Carolo Crasso Imperat. & Rege Francorum. f. 499.

Annales Francorum Fuldenses fol. 531. Scripsit anonymus Fuldensis Monachus, de quo plura vide sis apud Gerardum Vossium lib. 2. c. 37. de Hist. Lat. & Nat. Alex. Hist. Eccl. Tom. VI.

Tom. VI. Sec. IX. c. 3. pag. 68. Browerus in suis ad carmina Rhabani annotationibus, horum Annalium auctorem judicat *Walafridum Strabonem*, Rhabani discipulum, quem Tritheimius in Chronico Hirsaugiensi ad an. 847. Chronicon Fuldense inchoasse scribit, quod per alios succedentes continuatum non parvum in editione sui operis juvamen praestiterit. Verum hoc Broweri argumentum tanti non est, ut in ejus concedamus sententiam. Quid enim? Walafridus Strabo Caroli Calvi encomiastes ac laudator est, quem in epigram. ad Carolum apud Canisium tom. 2. part. 2. p. 263. his exornat encomiis:

*Forma decore nitens, animusque capax avo,
Et quod praecipuum est, zelus amorque Dei.*

Quam verò ab his laudibus Calvo attribuentis Annalium Fuldensium auctor aversus est, ut quem *Galliae tyrannum*, alterum *Senacherib*, leporem galeatum, ac versutiarum plenum describit; qui lepore timidior, cum ferro fuerit decernendum, ad solitam semper calliditatem sit conversus.

Frodoardi Presbyteri Ecclesiae Remensis, ac postea Abbatis S. Remigii in eadem Civitate Chronicon ab an. 919. ad an. 966. pag. 590.

Odoranni Monachi S. Petri Vivi Senonensis Chronicon, quod ille jam sexagenarius cum aliis Opusculis suis in unum corpus collegit anno 1045. p. 636.

Fragmentum de Normannorum Gestis circa Parisiacam urbem, & de divina in eos ultione tempore Caroli Calvi Regis Francorum ex libris Miraculorum S. Germani Episcopi Parisiensis, quos tunc scriptis mandavit *Aimoinus* Coenobii S. Germani de Pratis Monachus. p. 655.

S. *Bonifacii* Archiepiscopi Moguntini Epistolae Historicae. f. 651. 854.

Albini Flacci Alcuini Abbatis Epistolae Historicae. f. 668.

Ejusdem Epitaphia Fulradi & Maginarii Abbatum S. Dionysii, & alii versus historici. f. 690. 691.

Eginhardi Abbatis Epistolae, nunc primum editae. f. 695.

Lupi Abbatis Ferrariensis Epistolae ex editione Papyrii Massoni. f. 726.

Gerberti, sive Sylvestri II. Epistolae. f. 789.

Ejusdem Epistolae aliae ex Ms. in lucem editae. f. 828.

Tom. III.

Aimoini Monachi Floriacensis Hist. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Historiae Francorum Lib. iv. f. 2. Nota Duchesnianam editionem in capite 42. Libri iv. desinere, adeoque esse incompletam. Quis illam continuaverit, infra dicemus.

Chronicon Breve à Mundi exordio usque ad annum Christi DCCCX. ex vetusto codice ms. *Beda De Ratione temporum*, qui fuit Ecclesiae seu Monasterii S. Dionysii in Francia.

Annales Bertiniani. Quo nomine vocantur Annales Regum Francorum, qui à tempore, quo Carolo Martello defuncto Carolomannus & Pippinus Fratres Regnum adepti sunt, initium sumunt, & usque ad annum Christi DCCCLXXXIII. pertingunt. Quia verò ex codice vetustissimo Monasterii S. Bertini exscripti sunt, ab eodem nomine *Bertiniani* tulerunt. Etsi autem eorum autor non Monachus Benedictinus, sed *Prudentius Tricassinus* sit, ut ex *Hincmari* nostri, Archiepiscopi Remensis, Opusculo 24. discimus, hic tamen illorum nobis facienda fuit mentio, quia circa finem non pauca manû alienâ inserta sunt. Prudentius in iisdem perquam atris coloribus depingitur. Hanc quidem criminationem *Hincmaro* quidam tribuunt, sed per calumniam, inquit V. C. Lud. du Mesnil Doct. & Discipl. Eccl. tom. 3. l. 38. p. 748. siquidem illius nullam afferunt probationem. Igitur cum circa annum 860. *Prudentius* obierit, quis ejus Annales ad an. 882. continuaverit, pro comperto non habetur.

Georgius Eccardus fuisse ipsum *Hincmarum* existimat, qui ultra hunc annum vitam non produxit. Eccardo adstipulatur R. P. Josephus Pichler S. J. in Augusta Quinque Carolorum Historia, Author quam Artis Criticae summè peritus, tam in ferendis judiciis solidus, modestus, atque toto opere insignis. Quisquis Annalium continuator fuerit, *Hincmari* studiosissimus fuit.

Anonymi Monachi S. Arnulphi Mentensis *Annales rerum Francicarum* ab anno Christi DCLXXXVI. usque ad an. DCCCCIV. f. 262.

Fragmentum Chronici Hugonis Monachi Floriacensis Coenobii, à Carolo Rege, dicto Simplice, usque ad Hugonem Capetum. p. 341.

Chronicon Floriacense. fol. 354.

De Gestis Ludovici Pii. Ex vita S. Benedicti Abbatis Anianae, Indae &c. quam S. Ardo, qui & Smaragdus dicitur est, Monasterii Anianae Monachus,

ac ejusdem S. Benedicti discipulus ad petitionem Monachorum Indani Monasterii conscripsit. fol. 388. Ex editione Hugonis Menardi è Congreg. S. Mauri.

De Gestis Caroli Calvi & Fratrum ejus ac Nepotum. Excerpta Libri Miraculorum Beati Mauri Abbatis discipuli S. Benedicti, quem Odo Cœnobii S. Mauri Abbas scripsit anno 868. Ex editione Jacobi du Breul Monachi S. Germani à Pratis. pag. 410.

Excerpta Historica ex libris Miraculorum S. Benedicti, quod *Adrevaldus*, *Adelerius*, & *Aimoinus*, Floriacenses Monachi scripserunt. A Carolo Martello, patre Pipini Regis usque ad Hugonem & Robertum Reges. pag. 439.

Chronicon breve in Monasterio S. Galli scriptum ab anno Chr. 748. usque ad an. 926. f. 466.

Hepidanni Monachi S. Galli Annales breves ab anno Chr. 709. usque ad an. 1044. f. 471.

Excerpta Librorum de Origine & diversis Casibus Monasterii S. Galli in Helvetia, auctore Ratperto juniori, S. Galli Monacho. f. 481.

Fragmentum Chronici Laureshamensis Monasterii, à prima ipsius loci fundatione per Cancronem Comitem Rhenensem sub Pipino, usque ad an. 920. f. 490.

Chronicon seu Annales Hildesheimenses, de quibus plura ad calcem hujus §.

Pars I. Chronici Abbatiae S. Clementis Casuariensis, sive Piscariensis, à Ludovico II. Imp. anno 854. conditi in Aprutio, auctore Joanne Berardo Monacho, cujus tamen nomen Andreas du Chesne non expressit. f. 544.

Fragmenta de Gestis Regum & Principum Francorum in Italia. Ex Libro I. Chronici Monasterii Casinensis, auctore Leone Maricano, Monacho Casin. & Episcopo Ostiensis. p. 644.

Excerpta alia Chronici Monasterii S. Vincentii propè Vulturum fluv. in Provincia Capuana.

Epistolæ Sumorum Pontificum Zachariae I. & Stephani IV. ad Principes & Reges Francorum. f. 703.

Tom. IV.

Glabri Rodulphi Cluniacensis Monachi, Historiarum sui temporis Libri quinque, ab electione potissimum Hugonis Capeti in Regem ad annum usque MXLVI. pag. 1.

Helgaldi, sive *Helgaudi*, Floriacensis Monachi, Epitome vitæ Roberti Regis. pag. 59.

Vita Domini Burchardi, Venerabilis Comitum, qui sub Regibus Hugone Capeto, & ejus filio Roberto floruit; Authore *Gdone* monacho Fossatensi, qui eam scripsit anno Incarnati Verbi MLVIII. fol. 1058. ex editione Jacobi Brolii Monachi S. Germani à Pratis in Supplem. Antiquit. Paris.

Pars vitæ S. Abbonis, Floriacensis Abbatis & Martyris, in qua res aliquot Hugonis & Roberti Regum exponuntur: auctore *Aimoino* Floriacensi monacho, qui eam petente Herveo Clerico, sancti Pontificis Martini Theaurario conscripsit. f. 125.

Excerpta Historica de Gestis sub Hugone & Roberto Regibus: ex Libro III. Miraculorum S. Benedicti Abbatis, quem composuit *Aimoinus* Floriacensis monachus anno MV. f. 135.

Fragmentum Chronici Hugonis monachi Floriacensis ab an. Chr. 987. usque ad annum 1034. f. 142. ex codice ms. Bibliothecæ Regiæ.

Fulberti Episcopi Carnotensis Epistolæ Historicae. pag. 172.

Gregorii VII. Epistolæ Historicae. pag. 207.

Hilberti Episcopi Cenomanensis Epistolæ Historicae. f. 248.

Baldrici Andegavenensis, Abbatis Burgaliensis Carmina Historica. f. 251.

Vita Ludovici VI. Regis, Philippi filii, qui *Grossus* dictus, auctore *Sugerio* Abbate beati Areopagitæ Dionysii. pag. 281.

Sugerii Abbatis S. Dionysii liber de rebus in administratione sua gestis, in quo multa ad historiam Ludovici Grossi & Ludovici Junioris pertinentia annotantur. f. 331.

Sugerii Abbatis S. Dionysii libellus alter de consecratione Ecclesiæ à se ædificatæ, & translatione corporum S. Dionysii ac Sociorum ejus facta anno MCXL. f. 350.

Chronicon Morigiacensis Monasterii ab anno Christi MCVIII. usque ad annum MCXLVII. quo Rex Ludovicus VII. in Terram sanctam profectus est, auctoribus *Teulfo* & aliis ejus loci Monachis. f. 359.

Fragmenta de Rebus Ludovici VII. Regis ex Historia Ms. *Vizeliacensis* Monasterii, quam *Hugo Pictavinus* Monachus & Notarius Guillelmi Abbatis Vizeliacensis scribere aggressus est anno MCLVI. & sub ipso Guillelmo absolvit anno MCLXVII. pag. 424.

Epi-

Epistolæ Historicae, quæ ad res Ludovici Grossi, & filii ejus Ludovici Junioris Regum illustrandas pertinent, ex Codice Ms. Epistolarum *Petri*, Prioris S. Joannis Evangelistæ Senonensis. f. 445.

Petri Venerabilis Abbatis Cluniacensis Epistolæ Historicae. pag. 458.

Petri Abbatis Cellensis Epistolæ. fol. 462.

Sugerii Abbatis S. Dionysii Epistolæ ad Eugenium III. Papam, Ludovicum VII. Regem, & alios Franciæ Majores, ipsorumque ad eundem, dum regnum administraret, de gravioribus negotiis conscriptæ. f. 491.

Ejusdem Constitutiones & Testamentum. f. 546.

Tomo V.

Gesta Philippi Augusti Francorum Regis, Ludovici junioris filii, descripta à Magistro Rigordo, seu Rigoto, ipsius Regis Chronographo, ab anno primo inunctionis ejusdem, usque ad vigesimum octavum Regni annum. *Editio Petri Pithæi collata cum codice ms. S. Dionysii, & multis in locis emendata.* Fuit Rigordus San-Dionysianus Monachus. f. 1.

Gesta S. Ludovici Nomi Francorum Regis, descripta per Guillelmum de Nangiaco Monachum S. Dionysii in Francia. *Editio Petri Pithæi collata cum codice ms. ejusdem cœnobii.* f. 326.

Gesta alia S. Ludovici IX. Francorum Regis, auctore Monacho S. Dionysii anonymo. *Ex cod. ms. V. C. Alexandri Petavii Parisiensis, recens in lucem emissa.* f. 395.

Epistolæ Innocentii IV. Papæ super professione Ludovici IX. Regis in subsidium Terræ sanctæ, & super ejus captione per Saracenos. f. 412.

Religiosissimi Viri, *Joannis Raulini*, Artium & Theologiæ Professoris scientissimi, Oratio ad laudem Divi Ludovici Francorum Regis. Habita in Regali Collegio Navarræ in solenni festo S. Ludovici per Thema: *Domine in virtute tua letabitur Rex.* f. 439.

Gesta Philippi Tertii, Audacis dicti, Dei Gratia Regis Franciæ, filii sanctæ memoriæ Ludovici IX. Francorum Regis. Descripta per *Guillelmum de Nangiaco*, Monachum S. Dionysii in Francia. f. 516.

Atque isti potissimum sunt *Rerum Francicarum Scriptorum Benedictini*, quos ex *Duchessiana* Collectione to-

mis quinque comprehensa festinatâ operâ excerpfi; cum enim illa mihi paucis diebus, ne dicam horis, ad manum fuerit, instar canis ex Nilo haurientis aquam festinandum erat. Quis verò nescit, quod canis festinans cæcos pariat catulos? Unde criticis notis & observationibus huic Paragrapho multum adhuc lucis affundi non posse modò, sed debere etiam ultrò non diffiteor. Interea mirari subit, quod *Quercetanus*, vir longè eruditissimus, *Epitaphium*, seu *Historiam Venerabilis Walæ* Corbeiensis Abbatis à *Paschasio Radberto* scriptam silentio prætermiserit.

Hæc Historia duobus costat libris, quorum prior privatam Walæ vitam; posterior lugubrem exauthorationis Ludovici Augusti scenam repræsentat: adeò ut arcana hæc omnium ejus rei calamitatum historia, & velut *dyndoros* dici possit. Totam autem istius facti causam rejicit Paschasius in Bernardi Septimanæ Ducis ac Imperatoris Cubicularii obscenos mores, feritatem, & nimiam cum Juditha Augusta consuetudinem. Quia in re Paschasio, auctori non minùs gravi, quàm pio, rerum gestarum plerumque testi oculato, nemo jure fidem abrogare potest. Is enim nulli parti favebat præter æquum; uti fidem facit Mabillonius, qui modestia scribendi, ac veritatis amore nemini cedit. Primum, quia Walâ per hos motus apud Lemannum cum exfulante, ut in ejus epitaphio legitur lib. 2. cap. 10. Paschasius legatione functus est pro Ludovico Augusto: cui proinde suspecta non erat ipsius fides. Deinde neque in Bernardum (quantumvis acrioribus eum verbis passim infectetur) pravè affectus erat Paschasius, siquidem Wala, cui is adhærebat, Bernardi sororem in matrimonium duxerat, Certè Nithardus, regiæ familiæ scriptor, Ludovici Pii fororius, Carolo ejus filio addictissimus, non minùs acerbè invehitur in Bernardum in libro primo, ubi Bernardus *Republicâ abusus, quam solidare debuit, penitus evertisse* perhibetur, & sub initium lib. 2. idem Caroli Calvi mandatum insuper habere solitus, in ejus offensam incurrisse propter *seductiones, quas patri fecerat, & hætenus illi faciebat.* Hinc grandia moliens, summisque inhians, *majestatis reus, Francorum judicio, Caroli in Aquitania capitalem subiit sententiam anno DCCCXLIV.* ut tradunt Anna-

les Bertiniani, in quibus etiam tyranni nomine afficitur. Præterea neque à partibus Lotharii stabat Paschasius. Huic rei illud argumento est, quod, cum à Proceribus nonnullis Lothario monarchia deferretur, obstitit cum Wala Paschasius. Ad hæc Carolo Calvo, Judithæ Augustæ filio, acceptissimus fuit: à quo ejus electio in Abbatem Corbeiensem probata est: cui etiam librum de Sacramento Altaris, ab se olim compositum, obtulit in Natali Domini cum insigni Epistola, observantiæ in Carolum plena. Hæc Mabillonius. Contra verò V. C. Josephus Pichler S. J. in Historia Imperatorum Romano-Germanicorum Seculo I. Tract. II. cap. 4. n. 24. Paschasium Radbertum neque à modesto scribendi genere, neque ab æquitate in Juditham commendat, ut quem, inquit, plurimarum fallaciarum convincit *Natalis Alexander* Hist. Eccl. Tom. VI. Sec. IX. n. 12. toto, observatque, authorem calumniis in Juditham à malevolorum grege jactis nimium facile credidisse, pejus eas scriptis prodidisse; id quod in gratiam Walæ Abbatis, quem libro suo laudandum defendendumque suscipit, agebat; qui & ipse, Lotharii olim præceptor, & partium ejus studiosus, quidquid in partis adversæ odium ab aulicis, & Episcopis Lotharianis jactabatur, nimium pronis auribus acceperat. „ En tibi de S. Paschasio Radberto duo judicia critica, toto, quod ajunt, coelo diversa! Ego in animum inducere ægrè possum, ut credam, S. Paschasium, cum plurimis & maximis virtutibus, tum præcipua quadam animi demissione, morum lenitate & mansuetudine cum singulari prudentia & pietate conjunctâ præditum Abbatem, ad calumniam usque aliorum, partes Walæ tuendas suscepisse; neque enim humilium ac sanctorum est, alios denigrare, ut alios dealbent. Mihi nullum est dubium, quin in novissima Scriptorum Rerum Francic. Collectione, quam doctissimi Congregationis San-Maurianæ Sodales publico proximè exhibebunt, *Epitaphium Walæ* nullatenus sit omittendum; ubi deinde censorium Editorum judicium legere licebit. Nos interea veniamus ad illos Scriptores, qui extra Duchesnianam Collectionem res Francicas literis consignarunt. Quamquam de *Aimoio*, cujus Historiam supra memoravimus, nobis repetendus sit sermo.

Scriptit *Aimoius* libros IV. Historiæ Francorum, quam ad Pipini Regis inaugurationem sive in annum Chr. 752. deducere voluit, sed substitit in fundatione Monasterii Floriacensis circa A. C. 650. vel 660. Cætera igitur à libri quarti capite 42. in quo du Chesnii editio desinit, & liber quintus usque annum 1165. addita à Monacho quodam S. Germani Paris. aliisque. Edita *Aimoio* Historia à Badio Paris. 1514. in fol. sub *Ammonii* nomine, & restituta *Aimoio*, recensitæque à Joanne Nicotio, Paris. apud Andream Wechelum an. 1567. in 8. deinde à Jacobo Breulio ibid. 1603. in fol. & in Joannis à Bosco Bibliotheca Floriacensi, Lugduni 1605. in 8. nec non in Scriptoribus Francicis Marquardi Freheri Hanov. an. 1613. in fol. Vide Labbei Diatribam de *Aimoio* Tom. II. de S. E. pag. 829. aliisque, quos allegat Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. lib. I. pag. 83.

Andreas Silvius, gente Flander, professione Monachus Benedictinus, ac Prior Marchianensis Monasterii an. 1194. defunctus scripsit libros tres de rebus gestis & successione Regum Francorum ex Familia Merovingica ad *Petrum I.* ab an. 1180. ad 1203. Atrebatensem Episcopum, quos Ms. extare Tornaci aliisque in locis testatur Sanderus. Raphaël verò de *Beauchamp* Religiosus ejusdem Marcianensis cœnobii edidit Duaci an. 1633. in 4. 2. volum. sub titulo: *Synopsis Historiæ Franco-Merovingicæ* sive Historiæ succinctæ de gestis & successione Regum Francorum, qui Merovingici dicti ex Sigeberto, Anselmo Gemblacensi &c. una cum editoris prolegomenis, appendicibus, notationibus, & paralipomenis. Vid. Fabric. l. 1. p. 237.

Gausfridus Vostensis Cœnobii Prior in Diocesi Lemovicensi scripsit an. 1184. Chronicon à *Roberto Francovū Rege* ad sua tempora, ut ipse in præfatione testatur, seu potius Chronicon de rebus in Gallia præsertim gestis ab anno 996. ad annum 1184. quod ex ms. codice edidit *Philippus Labbeus* tom. 2. p. 279. Bibliothecæ Novæ *Manuscriptorum Librorum*, quam Parisiis anno 1657. procuravit apud Sebastianum Cramoisy sub Ciconiis, ubi Opera multa, quæ nondum antehac edita fuerunt. *Oudin.* Tom. II. p. 1628. *Cav. Hist. Lit.* ad an. 1183.

Stephanus de Conty Corbeicæ veteris Monachus *Historiam Regum Francorum* scripsit; quæ, quod sciam, publi-

publici nondum facta est juris, sed in Ms. adhuc habetur. Fuit verò *Stephanus* Decretorum Doctor, & vivebat anno 1400. teste Luca Acherio in Not. & Observ. ad V. Guiberti Opera. p. 563. col. 2. ubi ex ipsius historia ritus affert, quibus Francorum Reges in curando strumarum morbo usi olim fuerunt.

Anonymus S. Dionysii in Francia Monachus, vir magni judicii, nec minus veritatis amore ardens circa annum 1430. Historiam Regis Caroli VI. Francorum Latine MS. in Regia Galliarum Bibliotheca conscripsit, Gesta hujus Regis præcipua per annos regni XLII. ab anno 1380. ad 1422. complexus, fideliter enarrans secretiora omnia, quæ ad Regni statum, & Ecclesiæ schisma perniciosissimum spectarent. Opus istud ex Latino in Gallicam linguam transtulit, & commentariis illustravit *Joannes de Laboureur*, quod cum historia Joannis Fabri de sancto Remigio ejusdem ætatis Scriptoris edendum curavit Parisiis 2. vol. in fol. an. 1663. apud Lud. Billainiam. Oud. Tom. III. p. 2395.

Joannes Chartier Monachus S. Dionysii in Francia sub medium Seculi xv. *Chronicon Magnum Franciæ*, tribus voluminibus comprehensum scripsit, quod primis typographiæ temporibus sine nomine & anno impressum fuit. Vide plura apud *Oudin.* Tom. III. p. 2554.

Joannes Olivier, Monachus S. Dionysii propè Parisios, & ab anno 1510. Abbas S. Medardi usque ad annum 1532. quò ad Andegavensem Episcopatum evectus fuit. Vir erat magnæ doctrinæ, frater *Jacobi Olivier* Primi Præsidis in suprema Curia, atque avunculus *Francisci Olivier*, magni Franciæ Cancellarii. Vitam cum morte commutavit 12. Aprilis an. 1540. Literis consignavit res gestas *Francisci I.* Galliarum Regis in Chronico, cujus meminit *le Cerf* in sua Bibliotheca Hist. Crit. pag. 119.

ANDREAS VALLADIER Abbas Regularis S. Arnulphi Metensis an. 1615. Historiam Urbis Avenionensis scripsit tradidit. *Mabill. Annal.* Tom. V.

Jacobi du Breul in celeberrimo S. Germani à Pratis Monasterio Cœnobitæ, virtute juxta ac doctrina eximii *Le Theatre des Antiquitez de Paris, où il est traité de la fondation des Eglises, & des Chapelles de la Cité, Université, Ville, & Diocèse de Paris, comme aussi de l'institution du Parlement, fondation*

de l'Université, Colleges, & autres choses remarquables. id est: *Theatrum Antiquitatum Parisiensium, ubi agitur de fundatione Ecclesiarum, & sacrarum Aedium civitatis, de Universitate, Urbe, & Diocesi Parisiensi, veluti etiam de institutione supremi Senatûs, Fundatione Universitatis, Collegiis, rebusque aliis memoratu dignis.* Parisiis anno 1612. 1618. 1639.

.. *Supplementum Antiquitatum Parisiensium*, eodem Authore an. 1614. quo etiam mortuus est. Prima præstantis hujus Operis editio aliis præfertur.

JOANNIS MABILLONII *Discours sur les anciennes sepultures de nos Rois.* id est: *Dissertatio de antiquis Sepulturis Regum Franciæ*, quam eruditissimus Abbas Bignonius magnis laudibus celebravit. Extat Opp. posthum. tom. 2. pag. 43 - 58.

GUILLEMI MARLOTI S. Nicasii Remensis Magni Prioris *Theatre d'Honneur, ou le Sacre de Rois.* id est: *Theatrum Honoris, seu Regum inaugurationis.* in 4. Remis. an. 1643.

GUIDONIS ALEXII LOBINEAU à Congr. S. Mauri *Histoire de Bretagne, composée sur les titres, & les Auteurs originaux.* id est: *Historia Britannicæ Minoris, ex Tabulis & Autoribus autographis composita.* fol. Tom. II. Parisiis apud viduam *Francisci Muguet.* p. 1707.

.. *Contre-Apologie, ou Reflexions sur l'Apologie des Armoricains.* id est: *Contra-Apologia, seu Animadversiones in Apologiam Armoricorum.* Nanneti an. 1712. in 12.

.. *Lettre à M. de Brillac premier Président du Parlement de Bretagne, pour servir de Reponse aux dissertations de la mouvance de Bretagne.* id est: *Epistola ad Dominum de Brillac supremæ Curie Minoris Britannicæ Præsidentem, quæ loco responsionis esse potest ad dissertationem de Britonum subjectione.* in 12. Nanneti an. 1712.

.. *Reponse au Traité de la mouvance de Bretagne.* id est: *Responsio ad Tractatum de subjectione Minoris Britannicæ.* Nanneti 1712. in 12. Vide *le Cerf* Bibl. Hist. Crit. pag. 206. Nunc in præsentiarum Domnus *Mauritius* ex eadem S. Mauri Congregatione novam historiam Britannicæ Minoris accuratorem parat, necdum tamen, quod sciam, typographis dedit excudentam.

MICHAEL FELIBIEN à Congr. S. Mauri *Historiam Lutetiæ Parisiorum,* unius

unius omnium tota Europa celeberrimæ urbis à prima ejus origine ad suam usque ætatem condidit, quam *Guido Alexius Lobineau* ejusdem Congregationis, recognitam, novis additionibus locupletatam, & quinque voluminibus comprehensam in lucem emisit anno 1723. apud Guilielmum des Prez & Joannem des Essars. Recensio habetur in Journali des Savans anno 1726. m. Febr. pag. 116.

BERNARDI MONTFAUCON è Congreg. S. Mauri *Monumens de la Monarchie Française, qui comprennent l'histoire de France, avec les figures de chaque regne, que l'injure des tems a épargnées.* id est: *Monumenta Francicæ Monarchiæ, quæ ejusdem historiam complectuntur unâ cum schematibus cujusque regni, quibus injuria temporum pepercit.* Tom. V. in fol. Parisiis. In Tomo I. qui anno 1729. luce donatus fuit, agitur de origine Francorum, atque eorum primis Regibus. In secundo de Wilhelmo Notho, Ludovico VI. & Regibus aliis usque ad Joannem II. In tertio usque ad Ludovicum XI. Author progreditur. In IV. tomo usque ad Franciscum I. telam historiæ deducit. Cùm verò plures & præfens opus, & illud de *Antiquitate illustrata* critico dente arrosissent, iis in præfatione respondet, quemadmodum etiam Illustrissimo Comiti Maffeo ad benignas ejus admonitiones satisfecit. Tomus V. & ultimus in Henrico IV. definit. Vid. Journal des Savans, & Acta Erud. Lips. an. 1731. 1732. 1733. quo ultimo anno mense Junio dicitur Montfauconius Tomo IV. specimina viri doctriina præstantis, sed p. 169. & 256. documenta Monachi dedisse. Ad quod A catholicis Censoris judicium Cl. Author nec verbum respondere voluit, ut ex ejusdem literis didici. Otio enim & tempore abutitur, qui quæcunque à Sectariis in Catholicorum libris obelisco notantur, ab eorum censuris vindicare velit.

Edmundi Martene & Ursini Durand è Congr. S. Mauri Observationes Historiæ ad Regum Franciæ Historiam spectantes, continentur Collect. Amplif. Tomo IV. §. I.

AUGUSTINI CALMET Abbatis S. Leopoldi Nancæi, Præsidis Congr. SS. Vitoni & Hidulphi &c. *Histoire Ecclesiastique & Civile de Lorraine*, qui comprehendit, qui s'est passé de plus memorable dans l'Archevêché de Trèves, & dans les Evêchez de Metz,

Toul & Verdun, depuis l'entrée de Jules César dans les Gaules, jusqu'à la mort de Charles V. Duc de Lorraine, arrivée en 1696. avec les pièces justificatives à la fin. Le tout enrichi de Cartes Geographiques, de Plans de Villes & d'Eglises, de Sceaux de Monnoyes, de Medailles, de Monumens &c. Gravez en taille-douce. Id est: *Historia Ecclesiastica & Politica Lotharingiæ*, quæ continentur Gesta memoratu magis digna in Archiepiscopatu Trevirensi, & Episcopatibus Metensi, Tullensi, & Verdunensi, à Julii Cæsaris in Galliam adventu usque ad mortem Caroli V. Ducis Lotharingiæ, quam an. 1690. oppetiit, unâ cum probationum instrumentis in fine. Omnia illustrantur chartis Geographicis, Urbium ac Ecclesiarum ichnographiis, Sigillis, Monetis, Numismatibus, Monumentis &c. æri incisis. Tomi III. in fol. Nancæi an. 1728.

-- Compendium ejusdem Historiæ in 12. Nancæi an. 1734.

-- EJUSDEM *Historia Nobilis Familiæ Comitum Duchatel* in fol. sub prælo tunc temporis, è quo illam interea fuisse liberatam credere fas est.

JOSEPHI VAISSETE è Congreg. S. Mauri *Dissertation sur l'origine des François.* Id est: *Dissertatio de origine Francorum.* Paris. apud Vincent. 1712 in 12.

-- *L' Histoire du Languedoc.* id est: *Historia Occitaniæ.* Vol. 5. in fol. è quibus jam tria publicam lucem aspexerunt Lutetiæ Parisiorum: supersunt duo alii tomi, qui nondum, quod sciam, sub prælo sudant. Est enim *Septimania* omnium Regni Galliæ provinciarum amplissima. In ea sunt Archiepiscopatus tres, Episcopatus novendecim. Opus D. *Vaisset* oculis nondum usurpavi, quod magna accuratatione concinnatum tamen à viris eruditis audivi.

JACOBI MARTINÈ Congr. S. Mauri *La Religion des Gaulois*, id est: *Religio Gallorū.* 2. vol. in 4. Paris. 1737. apud Saugrain. Quo in opere nescias, quid magis admiretis, reconditamne Galliarum antiquitatum eruditionem, an tersissimum scribendi genus? certè hæ duæ res per omnes libri paginas plurimum enitent, oculosque lectoris meritò perstringunt.

Urbani Plancher è Congreg. S. Mauri *l' Histoire de Bourgogne.* id est, *Historia Burgundiæ*, cujus tomus primus

mus in fol. Divione in Burgundia an. 1740. typis exscriptus est; reliqui quatuor sequuntur.

Annales Francici Regni ex antiquis Scriptoribus, præcipuè Gregorio Turonensi, Fredegario &c. congesti à *Theodorico Ruinarto* è Congr. S. Mauri, extant post leges Salicas ab Eccardo editas pag. 256. Idem Ruinartus edidit, & Observationibus illustravit S. Gregorii Turonensis Opera omnia, quæ ad elucidandam historiam Francicam multum adjumenti afferunt.

Annales Hildeneshemenses ab anno Incarnationis Domini 714. ad an. usque 1138. Cœptum est opus à Monacho Lareshamensi (vid. an. 767.) continuatum à Monacho Fuldensi (vid. post an. 800.) sed pro maxima parte in Ecclesia Hildeshemensi absolutum. Hos Annales verò ex codice membranaceo manuscripto Bibliothecæ Regis Christianissimi edidit Franciscus Duchesnius, sive Quercetanus inter Scriptores Francorum Tomo III. Initia enim Francis Orientalibus & Occidentalibus communia sunt: posteriora in Rebus Germanicis occupantur, quantum ex ipsis locis conjectare licet. Vid. Leibnit. in Introduct. Script. Rer. Brunsv. n. xv. qui Tom. I. pag. 710. eosdem inseruit.

§. V.

Scriptores Rerum Gothicarum, Vandalicarum, & Longobardicarum.

CASSIODORUS omnium primus *Gothorum originem atque historiam* in libros xii. distributam, sub Rege Theodorico contexit, ut in priore Præfatione *Variarum* ipse monet. Excidit verò non modica literarum jacturâ istud Opus: fortunæ tamen beneficium debemus, quòd illius Epitomen *Jornandes*, sive *Jordanes* Gothus, ex Notario Regis Alanorum Episcopus ab anno 552. Ravenas, concinnarit. Quod ab *Hugone Grotio* typis vulgatum fuit in historia Gothorum, Vandalorum, & Longobardorum partim versâ, partim in ordinem digesta in 8. Amstelodami an. 1655. Quia verò iste *Jornandes*, abdicato seculari fastu, uti de se ipse testatur, humilem Monachorum vitam elegit, Benedictinum institutum,

quod tunc temporis in Italia maximè florere cœpit, amplexus fuisse nonnemi visus est. Sed in re incertissima de *Jornandis* monastico instituto mihi hîc disputare animus non est, ne obtorto quasi collo in numerum Familiæ nostræ Scriptorum eum abripere videar. Etsi enim post mortem S. Benedicti, quam anno 543. oppetiit, illius Regula per totam Italianam propagata sit, nondum tamen à S. Gregorio M. approbata, atque ab universis Monachis servari jussa fuerat. Quisquis igitur *Jornandes* fuerit, accuratam Gothicæ historiæ notitiam habemus, inter Opera Cassiodori collecta & edita à P. *Garetio* è Congr. S. Mauri, Rothomagi anno 1679. quam sequutus est Cl. Muratorius Tom. I. Script. Rerum Italic. Vide ejus præfat. in *Jornandis* Chronicon, ubi hic alteram, sed breviorem historiam de rebus Gothicis scripsisse dicitur.

Ejusdem Cassiodori VARIARUM Libri xii. Epistolæ sunt historicæ, in quibus multus sermo est de rebus Gestis Theodorici Gothorum Regis potentissimi, cujus supremus Cancellarius erat Cassiodorus. Alias etiam epistolas sub aliis Regibus *Alarico*, *Theodato*, *Vittigio*, & eorum nomine scripsit.

Chronologia & series Regum Gothorum, qui tam in Gothia Gallica, quàm in Hispaniis regnarunt usque ad Caroli Martelli Francorum Principis tempora, ex Ms. Codice Chronici Monasterii Moissiacensis. Inter hos Reges enituit *Wamba*, qui Gothiam Gallicam, jugi impatientem, armis subegit, cujus expeditionem & victoriam Julianus ex Agaliensi Cœnobita (s) Toletanus Præsul literis mandavit. Ejus historiam leges apud Duchesnium in Collectione Scriptor. Rer. Franc. tom. I. p. 821.

HIERONYMI ALLIOTI, Itali, Aretini, è Congr. Casin. Abbatis, Viri apprime docti, & Xysto IV. aliquando ab epistolis *Historia de Gothis* aservatur inter alia ejus Opera Ms. in Archivo Abbatiae Aretinæ, Amellino teste oculato, qui ea semel atque iterum cum cura & diligentia se illustrasse asseverat Bibl. Casin. part. 1. pag. 201.

PAULI DIACONI *Historia seu sex libri de Gestis Langobardorum*, quos literis

(s) Juxta Wionium & Menardum; vero tamen propius est, quod voto tantum non professione fuerit Benedictinus. Vide infra §. VIII. de Script. Rer. Hispan. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

literis consignavit, postquam monasticam vitam professus fuit. *Egregium sanè Opus, quo sublato jejuna & manca nimis foret apud Italos Langobardici Regni & Populi historia*, inquit Cl. Muratorius præfat. in P. D. *Hist. Langobard.* Tom. I. Script. Rer. *Italic.* apud quem vid. Critic. l. c. de hac *Hist.* pag. 398. *Camillus* verò *Peregrinus* *Histor. Princip. Longobard.* Paulum callidè non produxisset historiam Langobardorum ad sua tempora observavit, sicut etiam nonnulla alia silentio obvelasse. Quæ viro tamen vitio non vertenda sunt, si quis legit, quæ Leo Ostiensis in *Chronico Casinensi* lib. 1. c. xv. memoriæ prodidit. Fidem enim in Regem Desiderium, cujus Cancellarius erat, vix non capite luere debuit. *Jom. Bapt. Marus* in Annot. ad cap. viii. *Petri Diaconi* de Vir. Illust. *Casin.* pag. 18. Eximium hoc opus post editiones veteres, Ascensianam, Augustanam an. 1515. cum *Jornande*, & *Basileensem* *Sigismundi Gelenii* an. 1532. cum *Suetonio*, & aliis in lucem datas, singulari studio recensitum à *Bonav. Vulcanio* cum *Jornande* & aliis *Rerum Gothicarum* Scriptoribus *Ludg. Batav.* 1597. 1618. in 8. tum ab *Hugone Grotio* *Amst.* 1655. in 8. & à *Joanne Grutero* in Scriptoribus Latinis historiæ Augustæ minoribus *Hanov.* 1611. fol. Circa idem tempus *Fredericus Lindebrogius Pauli* libros hosce ad manuscriptos codices recognitos notis illustravit, addito supplemento insigni capitum postremorum Libri sexti LIX. LX. LXI. quod deinde in *Freheri* Scriptoribus Francicis ex *Manuscr. Palatino*, & in *Bibliotheca Patrum* edit. *Lugdun.* Tom. XIII. in quâ pag. 161. illi libri extant pag. 332. recusum legitur. Præclara editio *Lindebrogiana* lucem vidit *Hamburgi* 1611. Denique hosce *Pauli* libros cum variis lectionibus *Codicum Ambrosiani & Modoitiensis* & notis *Cl. Viri Horatii Blanci* exhibuit laudatissimus *Muratorius*. Tom. I. *Thef. Script. Ital.* pag. 905. *Mediolani* 1723. fol. Vid. *Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Lib. xv.* pag. 626. Quædam alia leges apud *Caveum* in *Hist. Liter.* ad an. 774.

ERCHEMBERTUS è Longobardorum illustri stemmate, genus sumpsit è Beneventanis Ducibus, *Momachus Casinensis*, scripsit *Chronicon* sive *Historiam Longobardorum*, cujus prototypum putatur periisse; tempore ta-

men *Desiderii Abbatis Casin.* qui postea fuit *Victor* *Papa III.* exscriptum fuisse ita ipso mandante, testatur *Petrus Diaconus* in auctario *Chron. Casin.* Lib. III. cap. LXII. edit. *Venet.* Fusioris enim hujus historiæ epitomen, seu potius auctarium ad historiam *Pauli Diaconi* de Gestis *Langobard.* an. DCCCLXXXVIII. ab *ipso* *Erchemberto* confectum, ut creditur, *Vir. Clar. Antonius Caraccius* ex *Ord. Cler. Reg.* primùm ex *MS. Codice Vaticano* edidit, notisque illustravit, & typis *Neapoli* an. 1625. in 4. publicavit unâ cum *Chronico Lupi Protospatæ*, *Falconis Beneventani*, aliorumque. Verùm postremo loco eruditissimus *Camillus Peregrinus* suæ *Langobard. historiæ prædictæ* *Chronicon*, seu *Epitomen*, schollis ornatum solitâ diligentia ac eruditione attexuit: unde qui plura volet, apparatus, notasque ejusdem consulere poterit. Vide etiam *Philippum Labbeum* in *nova Bibl. Mss. librorum* part. 1. pag. 111. & 366. Denique *Leo Ostiensis* in *Chron. Casinensi* sanè meminit *Erchemperti*, è quo plurima desumpsisse videtur, ut lib. 1. cap. 9. & 19. 46. Et *Card. Baron.* ex *Erchemperti* historiâ multa pariter hausisse, atque in suos *Annales* inferuisse, facile videre est. Lege ipsum ad an. 871. 872. 874. & 912. vide *Marum* annot. ad c. 14. p. 27. Novissimè *Lud. Ant. Muratorius* *Chronicon* breve *Erchemperti* inter *Scriptores Rer. Italic.* Tom. II. pag. 237. recudi fecit. Item *Eccardus* Tom. I. *Scriptor. med. ævi* pag. 50 - 90. *Consuli* etiam potest *Cave* in *Hist. Lit. & Angelus de Nuce* in *Notis ad Leon. Marficani Chronicon Casin.* Lib. 1. c. 46. pag. 321.

Casinensis Monachi, sed cujus nomen ignoratur, *Historia Rerum à Langobardis gestarum in Cis-Tiberina Italia* ab anno Christi 840. ad 875. à *Camillo Peregrino* in *Historia Principum Longobardorum*, *Neapoli* an. 1643. typis commissa, iisque in *Burmanni Thesauri Italiæ Tomo IX.* & *Script. Rer. Ital. Muratorianæ Collectionis* secundo recusa.

Casinensis alius Monachus æquè ignotus elucubravat *Chronicon Langobardorum*, seu *Monachorum de Monasterio sanctissimi Benedicti, Annonum collectiones, successiones tantum continens, quibus Beneventi Dynastæ, & Abbates Casinenses præfuerat* à tempore *Ducis Gregorii, & Ab-*
batis

batis *Petronacis*, hoc est, ab anno DCCXX. ad ævum usque *Abb. Bertharii*. Edidit primus in lucem *Camillus Peregrinus* *Neapoli* an. 1643. inter *Scriptores Historiæ Principum Longobardorum*; *Cl.* verò *Muratorius* Tom. II. *Script. Rerum Italic.* intexit pag. 270.

Joannis *Abbatis Casinensis*, antea *Archidiaconi Civitatis Capuanæ*, *Chronicon postremorum Comitum Capuæ* vulgatum primitus à *Camillo Peregrino*, à *Muratorio* autem l. c. iteratis typis impressum. pag. 272.

Salernitani Monachi Anonymi, vitæ instituto *Benedictini*, *Desolatæ* partes septem ex *Historia Principum Langobardorum Beneventi*. *Camillus Peregrinus & Lud. Ant. Muratorius* ediderunt l. c. pag. 287.

Monachi Anonymi *Monasterii Benedictini sanctæ Sophiæ Beneventanæ* *Chronicon Ducum & Principum Langobardorum Beneventanæ olim Provinciæ*, quæ modò *Regnum* ferè est *Neapolitanum*. *Iidem* loc. cit. p. 320.

Pleniorem notitiam de hisce *Historiæ Langobardicæ* auctoribus supeditabit *Camillus Peregrinus*, qui eorum lucubrationes, si *Pauli Diaconi* historiam demas, simul junctas recensuit, notis illustravit, atque publicâ luce donavit anno 1643. sub nomine *Historiæ Principum Langobardorum*. A quâ editione propemodùm se absterreri esset passus, nisi animum ejus *Constantinus Cajetanus* *Abbas S. Baronti* è *Congr. Cas.* confirmasset. Id quod subinde *Camillus* gratâ mente recognoscens æternis literarum monumentis in hæc verba tradidit: „ At his dum crudiar molestiis, adfuit V. C. *Abbas Constantini Cajetani*, *Monachi Casinensis*, de me, immò de „ omni antiquitate bene promerendi „ consuetus amor, qui ultronea humanitate, literis Romæ datis, scriptum *Chronicon* communicavit, „ *Ducum & Principum Beneventi* ex „ antiquo Vaticano Codice olim à se „ excerptum: exemplumque transmissit *Chronici postremorum Comitum Capuæ*, quod alterum à meo penes „ se esse intellexeram, ac petieram. „ Quibus opportunissimis acceptissimisque donis, ac si *Tyndarides* illuxissent mihi faces salutares, omnis „ sedata est mentis fluctuatio: agnovi enim laudato & cordato viro „ susceptam à me provinciam cordi, „ ac laudi fuisse, qui fomenta præstiti-

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

„ tisset operi aliis improbato. „ Hæc ille.

THEODERICUS RUINART è *Congreg. S. Mauri* anno 1694. *Historiam persecutionis Vandalicæ à Victore Vitenfensi Episcopo* olim conscriptam, à se autem notis & observationibus doctissimis illustratam juris publici fecit *Parisiis* in 8. apud *Theodorum Muguet*. Sed quia *Victor* multa prætermiserat, & narrationem suam intra solius *Africæ* fines concluderat, quamvis ad longè plures provincias persecutionem *Genferici* pervasisse fateatur; ommissa ab eo supplere studuit *Ruinartus*, remque altiùs repetens totam historiam à tempore, quod à prima *Vandalorum* in *Gallias* impressione effluxit, usque ad extinctum eorum in *Africa* imperium, id est, annos circiter centum, & viginti octo perfectus est. Et ut major ei lux afflueret, de imperii vicissitudinibus, ac de illis Principibus, qui tunc temporis imperarunt, breviter egit, veteraque nonnulla interseruit scripta, quæ historiam confirmant & illustrent, filo tamen minimè interrupto. *P. Massuet* in *Elogio Ruinarti*, quo frontem *Tomi V. Annalium Ord. S. B.* condecoravit. Vid. etiam *le Corf.* in *Bibl. Hist. Crit.* pag. 436.

§. VI.

Scriptores Rerum Normannicarum.

Juvat eos primùm *Benedictinos* recensere, quos *Andreas Duchesnius* inter *Historiæ Normannicæ* Authores in unum corpus collectos, & in ordinem digestos, anno 1619. *Lutetiæ Parisiorum* in publicum dedit.

1.) *Chronici Reginonis Abbatis Prumiensis* Excerptum de *Normannorum* gestis. pag. 7.

2.) *Annalium* in *Fuldensi Monasterio* scriptorum Excerptum de *Danis & Normannis*. pag. 14.

3.) *Alia* variorum *Chronicorum* Excerpta de *Normannis*. pag. 19. inter quæ est *Fragmentum* ex *Historia de Gestis Pontificum & Comitum Engolismensium*, auctore *Hugone Abbate Engolismensi*.

4.) *Abbonis* de obsessa à *Normannis* *Lutetiâ Parisiorum* libri duo, pag. 35.

5.) *Emma* *Anglorum Reginæ*, *Richardi I. Ducis Normannorum* filię *encomium* libris duobus comprehen-

hensum, autore Monacho anonymo S. Bertini, qui sub annum 1004. vixit, atque opus suum Emmae adhuc viventi nuncupavit.

6.) *Willemi Calculi Gemmeticensis Monachi Historiae Normannorum Libri VIII.* pag. 215.

7.) *Orderici Vitalis Angligenae, Coenobii Uticensis, seu sancti Ebrulfi Presbyteri & Monachi Historiae Ecclesiasticae Libri XIII.* pag. 320.

His septem Scriptoribus à Duchesnio in lucem datis alii plures adjungi volunt, nempe

AMATUS, Monachus Casinensis, & Episcopus, sed incertae sedis, circa annum 1080. clarus; qui historiam Normannorum edidit, eandemque in libros VIII. divisam dicavit Desiderio Abbati, qui fuit Victor Papa III. teste Petro Diacono in auctario Chron. Casin. lib. 3. cap. 35. illam hodie non extare nisi MS. in Casinensi Bibliotheca affirmant aliqui, non exiguo sane Historiae Ecclesiasticae, ac prophanæ bono, cum in ea, multum scitu accuratèque descripta legantur, praecipueque verò Nortmannorum ritus ac res gestae fideliter exaratae explicentur. *Marus* in annot. ad c. 20. Pet. Diac. de Vir. Ill. Cas. pag. 37.

GAUFREDUS agnomento *Malateria* in Normannia Galliae provincia natus, floruit circa annum 1099. Nomen suum posteris commendavit, scribendo res à Normannis in Apulia & Sicilia gestas. Exorditur autem à primo Normannorum adventu in Apuliam, suamque historiam deducit ad annum 1099. Scripsit Historiam hanc jussu ipsius Rogerii Siciliae Comitis (qui Roberti Guiscardi frater fuit) ut intelligas, quanta in aestimatione fuerit apud Principem illum. Edita primum fuit Gaufredi Historia à Hieronymo Surita, & dicata doctissimo Viro Antonio Augustino Archiepiscopo Tarraconensi. Tum Francofurti recusa est an. 1606. Tomo III. Hispaniae illustratae, curante Johanne Pistorio Viro Clar. Anno demum 1723. iterum in lucem prodit aucta variantibus lectionibus à Cl. V. Jo. Baptista Carusio in sua Collectione Scriptorum Sicularum ope veterum Mss. quos ille in sua Praefatione recenset. Anno sequenti inter Rer. Italic. Scriptores Tom. V. pag. 536.

ALEXANDER CELESINI, rectius TELESINI, in Campania Felice Telestae Coenobii Abbas, Normannorum Principum res gestas in Regno Siciliae

& Neapolii prosequutus est libris IV. non verò sex, ut Oudinus habet. Exorditur Historiam suam à Guilielmi Ducis Apuliae morte, quae anno 1127. contigit, eamque perducit ad finem usque anni 1135. quò nempe Rogerius Rex *Anfuso filio suo Capuanum Principatum* tradidit, ut habet Anonymus Casinensis. Primus, qui Librum hunc in publicum protraxit, fuit Hieronymus Surita, cujus curà editus est Caesaraugustae unà cum *Gaufredo Malateria* anno 1578. typis Dominici Portonarii. Rursus verò excusa est eadem Historia Francofurti anno 1606. Tom. III. Scriptorum Hispaniae illustratae. Denique an. 1724. Tom. V. Scriptor. Rer. Italic. pag. 605. Legenda est praefatio Lud. Ant. Muratorii, ubi Gerardi Johannis Vossii errata, circa Alexand. Lib. 2. de Hist. Lat. cap. 53. ab eo admissa, corriguntur. Hanc editionem anno uno praevenerit *Panormitana* Joannis Bapt. Carusii in Scriptoribus Siculis, & *Lugdunenſis Batavorum* annis duobus in Tomo V. Thesauri Antiquitatum Siciliae.

JOANNES Majoris Monasterii Monachus juxta urbem Turonensem anno 1154. florebat, qui scripsit *Acta Gaufridi Andegavensium Comitis & Normanniae Ducis, Plantagenistae cognominati*; quae ex MS. codice Parisiis edidit Laurentius Bouchel, caesarum in Parlamento Parisiensi Patronus, anno 1610. in 8. apud Petrum Chevalier. Non item impressa, uti debuerant, ab Andrea Duchesnio in collectione Scriptorum Rerum Normannicarum anno 1619. Parisiis apud Sebastianum Cramoisy via Jacoba sub Ciconiis. Oudin. Tom. II. p. 1421.

THOMAE WALSINGHAMI, Monachi ad S. Albanum in Anglia, *Hypodigma Neustriae*, de quo Tindalii iudicium, cum breve ac bonum sit, audire juvat: *Son Hypodigma Neustriae comme il l'appelle, est une relation de ce, qui se passa en Normandie, depuis le tems, qu' elle tomba entre les mains de Rollo, & des Danois, dont il étoit le Chef, jusqu'à l'an sixieme du Regne d' Henri V. Les Lecteurs y peuvent trouver bien des evenemens, qu' on ne trouve point ailleurs. id est: Hypodigma Neustriae, uti ab eo appellatur, est Historia rerum gestarum in Normannia, ab eo tempore, quo à Rollone, Danorum Duce, armis subacta fuit, usque ad sextum annum Henrici V. Narrantur in ea varii eventus*

tus, qui alios apud auctores frustra quaeruntur. Juris publici fecit Parkerus an. 1574. unà cum ejusdem Walsinghami *Historia Brevis*. V. Remarques Historiques sur Rapin Thoyras par Mr. Tindal. pag. 138.

ROBERTI de MONTE *Tractatus de immutationibus Monachorum, de Abbatibus, & Abbatibus Normannorum, & edificatoribus, ac dotatoribus earum*. Normanni, cum ethnicæ adhuc superstitioni addicti essent, innumera per totam latè Galliam monasteria caedibus, rapinis, atque incendiis devastarunt; ubi verò Christiana sacra amplexi fuerunt, nihil illis liberalius, nihil in viros Religiosos magis beneficium. Author igitur de Ducum Normanniae piis operibus in monasteriis vel novis exstruendis, vel excisis in pristinum statum restituendis breviter aliqua commemorat. Exordium capit à Rollone, qui è sacro Fonte Roberti nomen ferens, angustia temporis exclusus fuit, ut ante obitum suum nullum monasterium vel instituere vel renovare potuerit; multas tamen possessiones Ecclesiis & Monasteriis donavit. *Willemus* filius ejus, cognomento *Longa Spata*, aliique posterii, & nobiles Normanni postea recensentur. Extat verò *Roberti* Tractatus ad calcem Operum Ven. Guiberti de Novigento, quae Lucas Acherius Parisiis edidit an. 1651.

ANONYMI Monachi Cathedralis Ecclesiae Neritinae *Chronicon breve Nortmannicum ab anno 1041. usque ad annum 1085. è Ms. Codice Neritinae Ecclesiae editum* Tomo V. Scriptorum Rer. Italic. Vid. Tafuri in Serie Chronol. Scriptor. Neapol. Part. I. Continuat.

§. VII.

Scriptores Rerum Anglicarum.

ÆTHELWOLPHUS, ÆTHELWOLFUS (*Lupus nobilis*) patriâ Bernicius, Anglo-Saxo, Monachus Lindisfarnensis circa an. 820. scripsit *de Regibus & Regnis, & Episcopatus totius Angliae*. Item *de tempore Regum Britannicorum*. Quae Opera inter Codices Mss. Collegii S. Benedicti Cod. 1380. apud Cantabrigiam asservantur. S. Æthelwolphus verò elucescentibus ejus virtutibus ex Monacho non Lindisfarnensi sed Glasconensi, ut Pitseus habet, primum factus est Abbas Abindonenſis, & tandem Episcopus Wintoniensis.

ASSERIUS MENEVENSIS, natione Anglus, inter primos Benedictinos Oxoniensis Academiae Professor unus, tum Schireburnensis, vel ut hodie vocant, Sarisburiensis Episcopus, scripsit Saxonice vitam *Alfredi*, Angliae Regis, à Mathæo Parkero Latine vulgatam Londini anno 1574. fol. unà cum Praefatione Saxonica, quae iterum edita literis Latinis per Guillelmum Cambdenum Francof. 1602. fol. hinc cum Notis Henrici Speelmanni prodit Oxoniae 1678. fol. denique edidit Thomas Heame an. 1707. in 8. Codex autem Ms. quò usus est Parkerus, extat in Bibl. Cotton. Extant alii in Bibl. Bodl. nec non Jacobæa, sed Codex iste recenti admodum manu scriptus est. Asserium veracem Regis Alfredi Historicum vocat *Joannes Bromptonus* in Chronico Jorvallenſi col. 753. Twyni de illo iudicium leges in M. B. E. p. 658. col. 2. Ejusdem ASSERII *Chronicon* sive *Annales* à Julii Caesaris in Britanniam adventu usque ad suam ætatem primus edidit Thomas Galeus inter Scriptores Rerum Anglicarum, Londini an. 1691. in fol. pag. 141. unà cum paralipomeno alterius auctoris (quod additum jam memorat Baleus II. 25.) usque ad an. 914. Unde non valet argumentum, inquit Cl. Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. Lib. 1. p. 381. quo Annales hosce Asserio abjudicat Oudinus, quòd ad annum 909. legantur hæc verba: *Asserius Schireburnensis obiit, & Fritestanus suscepit Episcopatum Wintoniae*. Annales illos Chronicon S. Neoti vocat Lelandus, quòd in Monasterio S. Neoti illos vidisset sine nomine auctoris. Idem cap. 118. 119. vitam Alfredi *Librum Annalium* appellat, in quo Regis Gestas *pro rei majestate tanquam varus Apelles depinxerit*, cujus venustate captus Marianus Scotus ex ea selegerit, quibus suam historiam interpolaret.

SULCARDUS Westmonasteriensis Monachus & Chronographus Sec. XI. Chronicon de Rebus Angliae condidit, quòd inter *Britannicarum rerum Scriptores vetustiores*, Heidelbergæ apud Hieronymum Commelinum an. 1587. in folio *Bedæ* libris V. Historiae Ecclesiasticae proximè junctum prodit sub nomine Anonymi cum hac inscriptione: *Incerti Auctoris de Gestis Anglorum Libri III. ab anno 731. ad an. 1100.*

TURGOTUS Monachus primum Dunelmensis, tum sub Guillelmo Episcopo

scopo Dunelmensi in tota illa Dicecesi Vicarius Generalis, deinde Malcolmi Scotorum Regis, ac sanctæ ejus Conjugis Margarethæ Confessarius, ac denique Episcopus S. Andreae in Scotia scripsit *eorundem Regum vitas, ac librum unum de Regibus Scotorum*, patrio quidem sermone, sed ornatissimo, ut Hector Boetius testatur. Obiit supremum diem an. 1115. Pitseus æt. 12. pag. 195.

INGULPHUS patriâ Londinensis, dignitate Croylandensis Abbas sui Monasterii historiam ab anno 664. ad annum circiter 1091. conscripsit, cui tamen varia Regum Anglorum Gesta hinc inde intexit. Hæc Historia ab Henrico Savilio inter V. Scriptores Rer. Anglic. publici juris facta est Londini an. 1596. cui Fastos Regum & Episcoporum Angliæ usque ad Wilhelmum Conquæstorem subjecit. Sed locupletior, ac multò emendatior lucem aspexit Oxoniæ è Theatro Scheldoniano an. 1684. in fol. novam editionem accurante Joanne Fello Oxoniensi Episcopo.

EADMERI Monachi Cantuariensis, & discipuli S. Anselmi HISTORIANOVORUM, sex libris distincta, ab anno 1066. ad annum 1122. quæ tempore Cæsaris Baronii, Annalium Ecclesiasticorum parentis, necdum vulgata fuerat, & quæ à Joanne Seldeno cum Notis & Spicilegio Londini an. 1623. à Gabriele Gerberonio Parisiis anno 1675. cum S. Anselmi Operibus prælo subjecta fuit. In hac *Historia Novorum* Eadmerus præcipuæ curæ habet, ut rerum immutationes, quæ suis temporibus in Anglia evenerunt, non accurato minùs, quàm sincero sermone exponat, ejusque calamitas iis narrandis, quæ inter Reges Angliæ & S. Anselmum Cantuariensem Episcopum gesta fuerunt, potissimum occupatur. Antonius Pagius Eadmeri *Libros Novorum* magno Historiæ veritatis compendio in lucem produisse affirmat; est enim Author in Chronologia accuratus. Pagius ad an. 1122. n. IX. pag. 430. col. 2.

FLORENTI BRAVONII, Monachi Wigorniensis in Anglia Sec. XII. in eunte Chronicon ab initio Mundi usque ad annum 1118. ab altero autem ejusdem Cœnobii Monacho ad annum 1163. productum, inter *Rerum Anglicarum Scriptorum Opera* locum sortiri meretur, quia eidem Latine suis locis interferuntur veteres Anglo-

Saxonum Annales. *Guilielmus Howardus* hoc Chronicon ex propria Bibliotheca Londini anno 1592. in 4. vulgavit. Opus minimè obvium, quod in nulla Scriptorum Rer. Anglic. Collectione reperies, atque in Francofurtensi. Vita cessit Florentius an. 1119. de eo Tindalius in Notis ad Rapin Toyras: *Florent, Moin de Worcester, écrivit une Chronique, qui finit avec sa vie en 1119. & qui fut continuée cinquante ans de plus par un autre Moin du même Monastere. Il abrega ou copia MARIANUS, y ajoutant plusieurs recueils, qu' il tiroit de la Chronique Saxonne, & d' autres Ecrivains, avec beaucoup de soin, & de jugement. On le blâme de s'être attaché trop scrupuleusement à ses autorités, jusqu' à adopter leurs meprises.* id est: Florentius Monachus Wigorniensis scripsit Chronicon, cui unâ cum vita anno 1119. finem imposuit, & quod ab ejusdem cœnobii Monacho annis quinquaginta & plurius continuatum fuit. *Mariani Chronicon in synopsis redegit, annectendo plura eidem collectanea, quæ ex Chronico Saxonico, aliisque Scriptoribus insigni cum industria & judicio deprompsit.* Notatur tamen, quod æquo scrupulosius eorum premat vestigia, ita, ut nec res eorum levidentes prætermittat.

WILHELMUS natione Anglus, patriâ *Somerjetensis*, inde *Somerjet* dictus, Cœnobii *Malmesburienfis* Monachus, Bibliothecarius & Scholiarcha, claruit an. 1130. Obiit an. 1143. De eo hæc Illustris Savilius (epist. ad Eliz Regin. Collectioni suæ præmissa) quo nemo judicium censorum ferre melius poterat: *Inter vetustissimos rerum nostrarum Authores, & narrationis fide & judicii maturitate principem locum tenet Guilielmus Malmesburienfis, homo, ut erant illa tempora, literatè doctus, qui septingentorum plus minus annorum res tantâ fide & diligentia pertexuit, ut è nostris propè solus Historici manus explèsse videatur.* Ejus Opera sunt

Libri V. Regalium, sive de Rebus Gestis Regum Anglorum à primo Saxonum adventu ad vicefirmum octavum Henrici I. Regis annum, viz. ab anno 449. ad an. 1127. ad Robertum Gloucestræ Comitem, Henrici I. filium notum.

Historiæ Novellæ Libri II. ab anno 1127. ad an. 1143. postea additi, & eidem Roberto dicati.

De Rebus Gestis Pontificum Anglo-

rum Libri IV. à primo Augustini adventu ad suum usque tempus.

Historias istas de Rebus Anglicis in unum collegit, atque edi curavit Henricus Savilius Londini an. 1596. reculsæ fuerunt Francofurti typis Wechelianis an. 1601. Vide Guil. Cav. Hist. Lit. pag. 577. Thom-Pope Blount in Cens. celebr. Autor. pag. 378.

SIMEONIS DUNELMENSIS Monachi ac Præcentoris *Historia de Obsidione Dunelmi.* Item *Historia de Gestis Regum Anglorum ab anno 716. ad annum 1129.* Quam historiam ad annum 1154. per annos xxv. Joannes Hexham Prior Hagulstadenfis Monasterii continuavit. Extat inter decem Scriptores Historiæ Anglicanæ Rogero Twifdeno & Joanne Seldeno curantibus editos Londini an. 1652. in fol. ad calcem Simeonis Dunelmensis Tom. I. pag. 257 - 282.

BENEDICTUS Abbas Petroburgenfis in Anglia, Prior antea Cathedralis Monasterii Cantuariensis elucubravit *Chronicon de Gestis Henrici II.* Angliæ Regis, qui Hiberniam Angliæ subjecit, & *Richardi* (qui post Henricum II. Regni gubernacula an. 1189. moderari cœpit) ab anno 1170. ad Richardi obitum an. 1199. Extat in Bibliotheca Cottoniana sub effigie Julii Litera A. Codice XI. n. 4. Hanc historiam ab Henrico Whartono Tomo I. Angliæ Sacræ pag. 169. laudatam, ob documenta & narrationes de consiliis politicis & ecclesiasticis istorum temporum, è qua multa Johannes Bromptonus & Rogerus Hovedenus excrisperint, magnificendam scribit Thomas Smith in Cat. Bibl. Cotton. pag. 3. cap. 1. quod etiam Guilielmus Nichelsonus in Bibliotheca Historica Angliæ edita Anglicè Londini an. 1714. fol. 77. notavit.

ROBERTUS à MONTE Abbas S. Michaëlis in Periculo Maris *Gesta Henrici II. Regis Anglorum* literis consignavit. Vid. Oudin. Tom. II. col. 1626.

CARADOCUS Monachus Lancrovanensis circa annum 1150. scripsit *Historiam Britonum, sive Britannorum successiones*, sive, ut est in disticho veteri apud Pitseum, Vossium aliòsque,

Historiam Britonum doctus scripsit Caradocus Post Cadwalladrum regia scripta notans.

Latinò non Britannicò sermone usum fuisse, Lelandus cap. 162. sibi persuasum habebat, qui in lucem emissurum etiam, si uspiam reperitur sit,

Opus illud recepit. Usque ad Cadwalladrum Regem Venedotaram, sive ab anno 676. historiam produxerat *Gualterus Calenius*, Archidiaconus Oxoniensis circa annum 1120. Cadwalladro Idwalla successit. Historia *Caradoci* MS. in variis Angliæ Bibliothecis extat, teste Fabric. Bibl. med. Lat. Lib. III. pag. 919.

OSBERNUS CLARENTIUS, Lelandus cap. 158. CLARANUS, Anglus, Prior Monasterii S. Petri Londinensis, circa an. Chr. 1136. scripsit accurata diligentia, pari elegantia, nec dispari fide vitam & res gestas S. Eduardi Regis & Confessoris, & Alberico Sedis Apostolicæ apud Anglos pro Innocentio II. Papa Legato dedicavit. Item vitam S. Etheiberti, sive Athelberti Regis & Confessoris ad Gisilbertum Episcopum Henefortensem. Claruit post annum 1136. uti Bostonus Buriensis in majore Catalogo testatur apud Pitseum æt. 12. p. 205.

RICHARDUS DIVISIENSIS, natione Anglus, Wintoniensis Monachus, Vir verè Religiosus, integer vitæ, & non vulgaris doctrinæ, claruit Seculo XII. exeunte sub annum 1190. Quibus nominibus apud suos magnæ fuit existimationis, sed parùm extra privatos parietes notus, quia totam ætatem in solitudine monastica exegit, strictissimæ disciplinæ se submittens. Cum esset jam ætatis maturæ ne vacuas horas otiosè elabi sineret, historias Angliæ diligenter pervolvit, in quibus magnam peritiam consecutus, ut suos labores faceret omnium fructus, scriptis plurima in eo genere laude digna commisit, & posteris ad utilitatem publicam reliquit. Scripsitque maximè ad Robertum aliquando suum Priorem, postea Monachum Carthusianum

Tempora Regis Richardi, id est, Res sub hoc Rege gestas, *Lib. un.* Venerabili Patri & semper. Itémque

Epitomen Rerum Britannicarum. Lib. duos. Britannia insula est. Asservantur hæc Richardi Opera in variis Angliæ Bibliothecis; nominatim inter Mss. Codices Bibl. Cotton. sub effigie Domitiani litera A. Cod. 13. num. 2. *Chronicon Richardi Divisiensis, Monachi Wintoniensis, de rebus tempore Regis Richardi I. & de Gestis ipsius in Palæstina, ad Robertum illius Ecclesiæ Priorem, qui se in Carthusiam receperat.* Pitf. æt. 12. p. 255.

RICHARDUS HAGULSTADENSIS, natione Anglus, patriâ Northumbranus, pro-

professus in *Hagulstadenſi* cœnobio, ubi tandem factus est Prior. Nam illic in monasticis & literariis disciplinis, omnique genere pietatis ab adolescentia sollicitè institutus, *Joannem*, Priorem & Magistrum suum, tam diligenter imitatus est, ut ei in officio substitui, ejusque loco docere dignus tandem haberetur. Cùm autem jam Prior constitutus esset, non minùs, quàm antea, imò multò magis sui præceptoris vestigia secutus est, erâtque prædecessori suo in sociorum regimine, in vita, moribus, studiis, modo docendi, & scribendi genere per omnia simillimus: adeò, ut dum discipulus viveret, in eo expressa Magistri imago semper vivere videretur. Nam & Richardus, licèt suos Confratres Philosophiam & Theologiam publicè doceret, privatim tamè historias legere solebat, & tandem res temporis & maximè suæ gentis accuratè perstrinxit. Nam præter illa, quæ ab initio mundi breviter ex aliis antiquis collegit, ætatis suæ Chronicon composuit, ab anno scilicet salutis 1134. usque ad annum 1192. quo forsan vitam simul & historiam finivit. Hanc autem historiam in tres libros, ut sequitur, distribuit:

De Gestis Regis Stephani, Lib. un. Anno Verbi Incarnati 1135. Ms. Cantabrig. in Colleg. S. B.

De Gestis Henrici II. Lib. un. Anno igitur Dominicæ Incarnationis 1156.

De bello Standardii, Lib. un. Mox autem aliqui eorum. Tandem in Cœnobio suo mortuus est, & sepultus circa an. Dom. Incarn. 1192. *Pitſeus* æt. 12. pag. 258.

GERVASIUS, natione Anglus, Monachus Cantuariensis claruit anno 1200. Erat tam diligens antiquitatum Britannicarum scrutator, ut selectiores quosque auctores pervolverit, qui res tum Britonum tum Saxonum gestas ante eum tractaverant. Quod ad historiam civilem spectat, cujus Scriptores hoc loco recensemus, reliquit Chronicon rerum in Anglia gestarum ab anno 1122. ad an. 1199. Cætera ejus Opera ad Historiam cùm Ecclesiasticam tum Monasticam spectant. Vid. *Pitſeum* æt. 13. pag. 268. ubi quædam alia Opera de *Britonum origine*, de *regniculis Britannicæ*, de *Saxonibus & Normannis* historiam commemorat.

JOANNIS de WALLINGFORD, Angli, *Magistri de Cella* nuncupati, ex

Priore Wallingfordiæ Abbatis S. Albani XXII. anno 1214. demortui Chronica ab an. 449. ad 1026. excerpta ex diversis Historiographis, qui de rebus Anglicis, & Regibus Angliæ scripserunt. *Thomas Galeus* inter Historiæ Britannicæ Scriptores quindecim loco undecimo edidit Oxonii an. 1691. in fol. à p. 525-550. sed mendosè, reſectis, & obtruncatis multis, quod haud sinceri editoris est.

ROGERI de VENDOVERA, Monachi S. Albani in Anglia Historiographi Regii *Chronica Gentis Anglicanæ*, in qua seriem rerum in Anglia gestarum laudatissimo labore usque ad annum Christi 1235. deducit. *Pitſeus* ætate 13. cap. 332. ex Mathæo Westmonasteriensi.

MATHÆI PARISIENSIS *Historia major* à Wilhelmo Conquæstore ad ultimum annum Henrici III. fol. Londini an. 1571. sæpiùs recusa, Tiguri 1606. it. Londini 1640. Paris. 1644. Ultima editio, quæ in folio etiam Londini an. 1684. prodiit, primas obtinere dicitur: ejus titulus est: MATHÆI PARIS *Historia major, juxta Exemplar Londinense* 1640. *verbatimim recusa*. Accedit ejusdem Vita duorum Offarum, sive Offanorum, Merciorum Regum, & XXIII. Abbatum S. Albani, cum libro additamentorum. Editore Willielmo Wats, qui & varias Lectiones, Adversaria, Glossariumque adjecit, fol. Lond. 1684. Excelluit *Mathæus Parisiensis* suo ævo tantoperè in arte pictoria, architectonica, Mathesi, Poësi, Oratoria, Theologia, & Historia, ut se superiorem non ullum habere crederetur. Dominus *Tindalius* de eodem in hæc verba Gallicè scribit:

„*Matthieu Paris*, Moine de S. Alban, un des plus renommés Historiens d'Angleterre. Son *Historia Major* contient au long les Annales de huit Rois d'Angleterre, depuis *Guillaume le Conquerant*, jusqu'à Henri III. Elle fut publiée premierement à Londres en 1571. & reimprimée avec des additions & des différentes Leçons par le Dr. *Wats* à Londres en 1640. De puis l'année 1259. dans la quelle *M. Paris* mourut, jusqu'à la mort d'Henri III. Cette Histoire fut continuée par *Guillaume Rishanger*, Moine de la même Confrerie. Tout l'Ouvrage de *M. Paris* fait voir beaucoup de candeur, & d'exactitude de la part de l'Auteur, qui

„racon-

„raconte si bien en particulier la courageuse resistance de quelques Souverains d'Angleterre aux usurpations du Siege Romain, que c'est une merveille, qu'une histoire si heretique ait pû parvenir jusqu'à nous.

„On en voit une belle Copie, qu'on croit écrite de la propre main de l'Auteur, dans la Bibliotheque du Roi à S. James. *M. Paris* écrivit un Extrait de son Histoire que *Lambard* appelle son *Historia minor*, à cause qu'il y a passé sous silence plusieurs particularités de remarque, qui sont dans son *Historia Major*. On pretend, que *M. Paris*, a eu peu de part à toute cette histoire, ayant commencé seulement en l'année 1235. & ayant trouvé le reste tout fait par un nommé *Roger de Windleshore*, ou *Windhor* (ou de *Wendover*, Prieur de *Bealvoir*) comme il se voit dans la Copie MSS.^{te}, qui est dans la Bibliotheque du Chevalier *Cotton*. Ce Prieur a étoit un des Prédecesseurs de *M. Paris*, dans le même Monastere. *V. Remarques* sur *Rapin Thoyras* par *M. Tindal*. p. 98. seq.

Parem in modum *Casaubonus*, *Cæterique* ferè omnes Acatholici à candore & studio veritatis mirificè *Mathæum Parisium* commendant, allatis *Krantzii* verbis, qui eum vocat apud *Conringium* in notis de Scriptoribus XVI. Seculorum p. 128. *doctum, diligentem, & candidum Historicum, nihil dissimulantem, Regi Henrico III. charissimum &c.* Contra verò inquit *Gravesonius* Hist. Eccl. Sec. XIII. pag. 157. *Mathæum Parisium* nullam mereri fidem in his, quæ scripsit de Ecclesia Romana, & de Summis Pontificibus, quos passim injuriarum plaustris onerat, & canino dente carpit, mordet, & exagitat. Hinc *Henricus Spondanus* in Continuatione Baronii ad annum MCCXXV. num. vi. ait, se nullam adhibere fidem *Mathæo Parisio in rebus Pontificum & Ecclesiæ Romanæ mentiri assueto*. Adducit *Gravesonius* etiam Baronii testimonium ad annum nonagesimum sextum his verbis: *Quàm fuerit animo insensissimo erga Apostolicam Sedem, quivis facile poterit intelligere: nisi probra illa fuerint additamenta ejus, qui edidit. Quæ si quis demat, auveum sanè dixeris Commentarium, utpote quod ex publicis monumentis, totidem verbis redditis, egregiè contextum & coagmentatum* *P. Ziegelbauer* Hist. P. IV.

inveniatur. Alia *Mathæi* vitia & virtutes legi possunt apud *Oudinum* Tom. III. pag. 2040. & seq. ubi *Operum* ejus textit Catalogum. Excusatur iis *Parisius*, qui ejus Opera ab hæreticis interpolata & corrupta fuisse putant.

— EJUSDEM *Historia Minor, quæ est Epitome Majoris*. Liber unus. Inc. Considerans prolixitatem Chroniconum Angliæ. MS. Cantabrigiæ in Collegio S. Benedicti. Item in privata Bibliotheca Comitum Arundelii. Pitf. æt. 13. pag. 339.

GUILLELMUS RISCHANGER Monachus S. Albani & Historicus Regius ad *Joannem* ejusdem Monasterii Abbatem ab anno Domini ad suam usque ætatem (claruit ab anno 1270. usque ad annum 1312.) Chronicon insigni labore composuit. EJUSDEM *Chronicon de duobus bellis apud Lewes & Evesham in Regem Angliæ & Barones suos infra biennium commissis*. Item continuavit *Mathæum Parisiensem* ab anno 1260. usque ad ultimos annos Henrici tertii, hoc est, ad an. 1273. quò jam scribebat; quam habes ad calcem Historiæ *Mathæi* istius, in ultimis editionibus annorum 1640. & 1684. De his & aliis ejus Tractatibus Historicis vid. *Oud.* Tom. III. col. 526. & quos citat.

BARTHOLOMÆUS de COTTON, Monachus Norwicensis circa annum 1300. scripsit Historiam Anglicanam in tres libros divisam, quorum primus de *Rebus Anglicis*, alter de *Rebus sub Regibus Saxonibus & Normannicis gestis* tractans, huc ad profanam historiam spectat, tertius verò de *Episcopis & Archiepiscopis Angliæ* agens ad Paragraphum de Scriptoribus Historiæ Episcopatum pertinet. Historia hæc asservatur in Codice Bibliothecæ Cottonianæ, in quo tamen liber primus desideratur. Vid. *Fabric.* Bibl. med. Lat. lib. 2. p. 476.

JOANNES de OXENEDES Monachus S. Benedicti de Hulmo sive Ulmo scripsit Chronicon ab adventu *Horsæ & Hengisti* Saxonum in Britanniam ad an. Chr. 1293 extat Manuscr. in Bibl. Cotton. sub effigie *Neronis* Lit. D. Cod. II. n. 3.

MATHÆI WESTMONASTERIENSIS *Flores Historiarum de Rebus Britannicis* ad an. 1307. editi à *Mathæo Parker* fol. Lond. 1570. Author Ordini Benedictino se mancipaverat in Monasterio Westmonasteriensi, divite olim ac celebri Abbacia; unde

Nnn

etiam

etiam *Westmonasteriensis* dictus fuit. Vixit initio Seculi XIV. & præter *Historiarum Flores* alia Opera Historica, nempe *Annales monasteriorum Westmonasteriensis* & *S. Edmundi* composuit, quæ hæcenus tamen inedita sunt; uti ex Caveo & Oudino discimus. Etsi verò *Mathæi Flores Historiarum* non omnium sint elegantissimi, & quoad primam partem ex *Mathæi Parisiensis* arcolis collecti, nihilo tamen fecius à raritate ipsis gratia accedit, cum à prima Parkeri editione, centum & septuaginta intra annos, haud iteratis typis in lucem exire à quoquam jussi fuerint. Qui tamen *Mathæi Flores* anno 1573. Londini editi fuerunt, prohibentur in Indice Tridentino, nisi emendentur.

JOANNES LONDINENSIS, Monachus Ecclesiæ Cantuariensis scripsit *Chronicon* à Conquæstu Nortmannorum ad annum 1317. extat inter *Mf. tos Codices Bibliothecæ Bodleianæ*.

GREGORIUS GLOCESTRENSIS Monachus circa an. 1250. in *Chronico* sui Monasterii (quod hujus Capituli Sect. VI. §. VI. recensimus) multa de Regibus Merciorum, durante Heptarchia, tum postea de Regibus Anglorum, florente Monarchia, intexuit.

ROGERUS CICESTRENSIS, Monachus Westmonasterii, scripsit *Polycraticon*, seu *Chronicon Anglo-Saxonum*. Habetur integrum in Bibliotheca Cantabrigiæ. Vid. Oudin. Tom. III. col. 930. à quo Possévinus, Vossius, & alii, qui Balæum & Pitseum perperam de hoc Historico scribentes sequuti sunt, corriguntur. Fabric. Bibl. med. Lat. Lib. III. p. 1062. Claruit an. 1340.

HENRICUS de ESTRIA Prior Cathedralis Monasterii Cantuariensis in suo Registro plurima intexuit, quæ historiam Anglicanam & antiquitates illustrant, notatu dignissima, & à nemine deflorata, quorum titulos in Catalogo Bibliothecæ Cottonianæ *Thomas Smithus* apposuit; uti ipse fidem facit in ejusdem Bibliothecæ historia. pag. 38. v. g. Nomina Regum Angliæ I. ad R. Edwardum III. Juramentum Regis Angliæ die coronationis suæ. Nomina Comitatum Angliæ & Walliæ. Feodum Comitatus Gloucestræ die inthronizationis Archiepiscopi pro officio Seneschalliæ, & pincernariæ faciendo.

PETRI HENHAM, natione Angli, Monachi in Cœnobio, ut Pitseus opinatur, Waldensii

Chronicon Anglorum. Lib. un.

In hoc ab Hengisto, primo inter Anglos Rege per septingentos & septuaginta circiter annos, usque ad suum tempus, an. 1224. narrationem & feriem rerum continuam deduxit. In qua relatione res Anglicas stylo quidem simplici, sed optima fide tractavit. Cl. an. gratiæ 1224. Pitf. æt. 13. pag. 297.

Annales ab anno 28. R. Richardi I. ad annum 41. R. Edwardi III. hoc est, ab anno 1299. ad an. 1367. nempe per *Robertum de Reading* S. Petri Westmonast. ad an. 1325. cum continuatione per Merimouth ad an. 1345. & inde per Joannem de R. Monachum Westmonast. ad an. 1367. asservantur *ms. a* in Bibl. Cotton. sub effigie *Cleopatæ* lit. A. Cod. xvi. n. 10. Vid. Smith in Catal. Bibl. Cotton.

GUILLELMUS SCHEPSEVED, Monachus Abbatæ de Crokysden in Comitatu Staffordiensi scripsit *Annales* de rebus præcipuè Anglicis ab anno 1066. ad an. 1374. quos *Mf. s.* Bibliotheca Cottoniana asservat sub effigie *Faustine* Lit. B. Cod. vi. n. 6.

JOANNES de TAXTON Monachus de Bury post annum MCCLXVII. quo tempore habitum monachalem susceperat, ut patet ex ejusdem hac de re adnotatione temporis pag. 376. scripsit *Chronicon* ab Orbe condito ad Edwardum I. Angliæ Regem inclusivè. *Thomas Smithus* videtur esse non inaccuratus temporum sapputator, & rerum memorabilium in Anglia gestarum diligens collector. Vid. ejus Catal. Bibl. Cotton. pag. 1. *Julius A.*

RANULPHUS HIGDENUS, Anglus, Monachus Cestrensis, in Cœnobio ad D. Werburgam nominato, Congregationis Cluniacensis, Vir sacra & profana eruditione clarus, pietate etiam & religiosa vitâ conspicuus: Historiarum lectione vehementer delectatus, antiquitates maximè suæ gentis curiosissimè investigavit; & ut suos labores faceret posterorum utilitates, mira industria collegit ex vetustissimis auctoribus historiam ab initio Mundi, usque ad sua tempora, in qua *Res Britannicas* accuratissima diligentia descripsit. *Guilhelmus Caxtonus*, quem penes se

se habuit Pitseus, compilavit ex variis auctoribus, & maximè ex isto Ranulpho, omnem illam suam Angliæ, Walliæ, Scotiæ, & Hiberniæ descriptionem. Eodem Pitseo teste Ranulphi *Polychronicon* (hoc enim modestum nomen historiæ indidit suæ) est *Opus nobilissimum*, eaque propter in quàm plurimis Angliæ Bibliothecis studiose asservatur. *Joannes Malvernæus* Benedictinus Vigorniensis ab anno 1357. ad quem Ranulphus adduxerat, *Polychronicon* continuavit sub hac epigraphe: *Chronica Joannis de Malvernæ de continuatione Polychronici*. Vid. Pitf. æt. 14. p. 516.

JOANNES de BURGO, Anglus, è Congreg. Cluniacensi, Abbas Petroburgensis circa annum 1390. qui, teste Pitseo, inter celebriores sui temporis historicos meritò reputatus fuit, scripsit *Annales Anglorum*; hoc est, *Chronicon Petroburgense* ab an. 654. quo tempore Monasterium de Burgo S. Petri à Ceada Rege Merciorum fundatum erat, ad an. 1368. MS. in Bibliotheca Cotton. Vid. Pitf. æt. 14. pag. 448. Oudin. Tom. III. p. 1088.

ANONYMI MONACHI PETROBURGENSIS *De Norfolkensium moribus*, seu descriptio Norfolkciæ, Rythmicè. *Mf. s.* in Bibl. Cotton. sub effig. *Titi*. Lit. A. Cod. xx. n. 43.

THOMAS WALSINGHAMUS, Monachus ad S. Albanum circa annum 1440. scripsit multo labore ac industria *de rebus Anglicis duplicem historiam*, breviorē unam, alteram prolixiorē. Prior ab anno 1273. usque ad annum 1422. vulgata fuit à Parkero Londini 1574. & à Cambdeno inter cæteros Rerum Anglicarum Scriptores Francofurti an. 1602. recusa. Præter hæc *Auctarium Polychronici Ranulphi Hygdeni* elaboravit, nec non *res gestas Henrici V. Angliæ Regis*. A Tindalio sequenti mactatur elogio: „ Thomas Walsingham „ Moine Benedictin de S. Albans. Son „ *Historia Brevis* commence à la fin „ du Regne d' Henri III. ou Mathieu „ Paris avoit fini la sienne. Sa maniere de raconter est assez bonne, & „ nous lui devons plusieurs choses, „ que tous les Ecrivains du même „ tems ont passé sous silence. „ id est: „ *Thomas Walsinghamus* erat Monachus Benedictinus. Ejus *Historia Brevis* incipit à fine Regni Henrici „ Tertii, ubi Mathæus Parisiensis suæ „ finem fecit. Scribendi genere satis „ bono utitur, nosque ab eo de mul-

„ tis rebus, quæ alii cœvi Scriptores „ silentio præterminere, erudimur. „

THOMAS RADBURNUS Ecclesiæ Cathedralis S. Swithuni Monachus præter cætera sub an. 1460. scripsit justam *De rebus Anglicis Historiam* à Bruto ad annum 18. Henrici III. Regis, viz. Christi 1234. cui *Breviarium Chronicorum* titulum fecit. Henricus Whartonus verò *Historiam Minorem* eam passim appellat. In eâ Regnum Britonum à Bruto ad Cadwalladrum describit; Saxonum etiam in unaquaque Heptarchia successionem & res gestas enarrat. Totus est in Historia Civili. Extat in Bibliotheca Cottoniana *Nero A. 17.* cujus copiam sibi factam fuisse Henr. Wharton testatur Angl. Sac. præfat. Tom. I. pag. xxvii. qui eam passim, ut dicebam, *Historiam Minorem* appellat, cum Radburnus *Historiam* etiam *Majorem* composuerit.

DAVIDIS Angli, Londinensis, è Congr. Casin. *Parricidii* ubivis gentium alibi hæcenus inauditi in M. Regem Britannæ Augustissimum Carolum, ejus nominis I. ad Carolum Filium M. Britannæ, Franciæ, & Hiberniæ Regem nunc Augustissimum *Deploratio parenetica*. Venetiis anno 1649. Item Italicè.

MAURI CORKER, Angli, Abbat. Lambspringensis, multis annis Missionarii in Anglia

The Roman Catholic principalis, id est: *Catholicorum principia erga Deum & Regem &c.* 4. anno 1680. Londini.

ANDREAS ASTONE Monachus Monasterii S. Edmundi de Bury compilavit Registrum Hostliariæ, sive Monasterii sui de diversis evidendiis An. Dom. MCCCCXXVI. cui multa historica aiius generis, serie continua intexuit. Inter alia

1.) *Declaratio justitiæ Regis Angliæ ad Walliam.*

2.) *Quomodo Ducatus Aquitaniæ & Normanniæ est ad Reges Angliæ devolutus.*

3.) *Quomodo Dominium Hiberniæ est ad Regem Angliæ devolutum.*

4.) *De justitiâ Regis Angliæ ad Regnum Scotiæ.*

Quæ omnia *ms. a* asservantur in Bibl. Cotton. sub Effigie *Tiberius* Lit. A. Cod. xii. n. 19. vid. Thom. Smith. in Catalogo hujus Bibliothecæ pag. 39. col. 1.

JOANNES MERYLINCH, Monachus Anglus Glastoniensis, cujus *Historiam*

storia rerum in Anglia speciatim & & Hibernia gestarum primis novem annis Johannis XXII. Pontificis (A. Chr. 1316. ad 1325.) edere instituit paullò ante obitum suum hoc ipso anno 1735. Vir meritissimus de bonis literis & de patriæ suæ historia Thomas Hearne. Ita verbatim D. Schoetgenius. Vol. 6. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 12. p. 218.

§. VIII.

Scriptores Rerum Hispanicarum.

S. JULIANUS Toletanus Antistes *Librum*, inquit in ejus elogio Felix & ipse Præsul ejusdem sedis, scripsit *de eo, quod Wambæ Principis tempore in Gallis existit gestum.* Fuit verò Wamba Gothorum Rex. Julianum autem inter Benedictinos recensent Arnaldus Wion in Ligno Vitæ, Menardus Lib. I. Observat. ad Martyrolog. Benedictinum fol. 206. At enim, judice Nicolao Antonio Bibliothecæ Vet. Hispan. pag. 304. n. 380. falluntur. „Julianus enim, inquit, natus, baptizatus, & educatus Toleti, tam literarum, quam veræ sapientiae studiis, sub Eugenio secundo Ildephonfi decessore, unà cum Gudila diacono, quem arctissimo amicitiae vinculo habuit obstrictum, mirè profecit. Avebant ambo sese addicere monasticæ vitæ; sed frustratam fuisse eorum devotionem apertissimis verbis ait Felix, Quare impotentia quadam favendi rebus suis actos jure dixeris, qui Catalogo Benedictinorum Julianum adscribunt., Vero igitur propius est, quòd *S. Julianus* voto tantum, non professione fuerit Benedictinus.

Benedictus de Penalosa scripsit *De las quatro Excellencias de la Espanna.* id est: *De quatuor Excellentiss. Hispaniæ* in 4. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov.

BERNARDUS de BRAGA, Bracharæ, aut in ejus Ecclesiæ dioecesi natus, Ordinis nostri Chronographus scripsit *De Præcedentia inter Legatos Regnorum Portugalliæ, & Neapolis tractatum*, quem laudat Gaspar Statius in Antiquitatibus. Nic. Ant. l. c.

JOANNES BENEDICTUS de GUARDIOLA, Monachus Monasterii S. Facundi, vulgò *Sanagun* scripsit *Tratado de los Titulos, que oy tienen los Varones claros, y Grandes de Espanna*, id est: *Tractatus Titulorum, quibus Barones & Magnates Hispaniæ insig-*

niantur. Matrini apud Viduam Alphonfi Gomez an. 1591. in 4. Nic. Ant. l. c.

JOANNES BRIS MARTINEZ, Cæsaraugustanus, in alma hujus magnæ urbis Metropolitanæ sancti Salvatoris Ecclesiæ Portionarius, deinde Benedictina sub Regula Canonicus Regularis, Præfectusque Monasteriorum, cum Deiparæ Virginis de Alao nuncupatæ, tum sancti Joannis de la Penna in Pyrenæis montibus scripsit accuratè Aragonensis Regni origines in eo libro, quem tali insignem titulo emisit in lucem:

Historia de la fundacion y antigüedades de S. Juan de la Penna y de los Reyes de Sostrarbe, Arragon, y Navarra, id est: *Historia fundationis & antiquitatum S. Joannis de la Penna, & Regum Asturiæ, Arragoniæ, & Navarrae* quinque libris, Cæsaraugustæ apud Joannem de Lanaia & Quartanet an. 1620. in fol. 10. circiter Alphabet. mole.

- - *Las Exequias funerales del Rey Felipe Primero de Arragon*, id est: *Exequiæ funebres Regis Philippi I. Aragoniæ* anno 1599.

- - *Carta, que escribió al Doctor Bartolme Leonardo de Argensola de algunos desengannos para una nueva Historia del Reino de Navarra*, id est: *Epistola scripta ad Doctorem Bartholomæum Leonardum, in qua errorum animadversiones exhibentur, quæ ad condendam novam historiam Regni Navarrae conducere possunt.* Pampelonæ anno 1628. Ea est, quam Garfia de Gongora & Torreblanca in lucem emisit Nic. Ant. l. c.

ANTONIUS de S. ROMANO Palentini in S. Zoili Monasterio Professi *Jornada y muerte del Rey Sebastien de Portugal.* id est: *Expeditio bellica, & mors Sebastiani Regis Lusitaniæ.* Pinciae anno 1603. in 4. apud Joan. Iniquez.

JOANNIS de SALAZAR, Naxarenfis, Hispanæ Congregationis in Curia apud Pontificem Agentis olim, *Politica Espanola, que contiene uno discurso de su Monarquia, materias de estado, aumento y perpetuidad*, id est: *Politica Hispana, quæ complectitur discursum de ejusdem Monarchia, ratione status, incremento, & perpetuitate.* Lucronii anno 1619. in 4. apud Didacum Mares Nic. Ant. l. c. p. 594.

JOSEPHUS de SALZEDO, Monachus, & Arlanzæ celebris in Castella veteri Monasterii Abbas, conscripsit:

Historia

Historia del Conde Fernan Gonzalez, y suçcession suya hasta la Reina Catolica Donna Margarita de Austria. id est: *Historia Comitum Ferdinandi Gonzales, & suæ suçcessionis usque ad tempora Reginae Catholicae Margarethæ Asturiæ.* quam libris iv. comprehensam, in Archivo prædicti Monasterii ineditam asservari vidit, qui laudat Dn. Thomas Tamaius de Vargas en la iunta mayor de libros Castellanos an. 1622. Mfc. apud Nic. Ant. l. c. p. 624. Frankenau Bibl. Hispan. Geneal. Heraldica pag. 270.

GUNDISALVUS de ARREDONDO & ALVARADO Abbas illustris Monasterii S. Petri de Arlanza, Regum Catholicorum Ferdinandi V. & Isabellæ Historiographus circa initium Seculi decimi sexti absolutum dedit Opus

Historia del Conde Fernan Gonzalez de Castilla inscriptum, & hactenus ineditum: quæ à viris magnis magni habetur, singulariæque Hispanæ Nobilitatis monumenta conservat, uti Thomas Tamaius ait in Notis ad Luitprandum æra DCCCCXXI. Laudant & hoc Opus Prudentius de Sandoval in ejusdem Comitum Historia, Athanasius Lobera, Gutherius de Trexo, Josephus Pellicerjus, qui exemplar ejus manuscriptum (æquè ac Thomas Tamaius) se servare in scriniis suis fatetur; Petrus item de Escalera Guevarra, Rodrigo Mendez Silva, aliique innumeri. Nic. Ant. l. c. p. 422. Frankenau p. 173.

JOANNES de ARREVALO, Religiosus Monasterii S. Petri de Cardena, Burgensis Dioecesis, scripsit *Vida de los dos Castellanos Martes, & Cid Rui Diaz, y el Conde Fernan Gonzalez.* id est: *Vita Heroum Castellæ & Magni Domini Roderici Diaz, & Comitum Fernandi Gonzalez.* Author obiit in eadem Domino anno MDCXL. Nic. Ant. l. c. pag. 483.

JOANNES de BELORADO, Abbas Monasterii S. Petri de Cardena, scripsit *Choronich del famoso Cavallero Cid Ruy Diaz de Vivar.* id est: *Chronicon Famigerati Equitis, Magni Domini Roderici Diaz de Vivar,* Burgos an. 1593. in fol. Heros iste celeberrimæ famæ tumulo illatus est in Ecclesia Monasterii S. Petri de Cardenas. *Cid* lingua Arabica *Magnus Dominus* sonat, quo nomine à Maurorum, seu Æthiopum quinque Regibus, quos sub jugum misit, salutatus fuit. Nic. Ant. l. c. p. 499.

LUDOVICUS de ARIZ, Joannis filius, Navarræ, ut videtur, nobili stirpe fatus, sub Francisco Manriquo Auriensi Episcopo, cui œconomus erat Joannes parens, canonicum ejus Ecclesiæ sacerdotium, cui sacræ suppellectilis custodia commissa est, obtinuit. Benedictinus deinde factus Vallis-venariæ domus, sive, ut vulgaris appellatio est, Valvaneræ sodalis, religiosi instituti professione maluit censer. Ejus est *Historia de las Grandecas de la Ciudad de Avila*, id est: *Historia Prærogativarum Civitatis Abulensis.* Compluti an. 1607. in fol. apud Dom. Martinez Grande.

PRUDENTIUS de SANDOVAL, Pinciae natus, uti Nicolaus Antonius credit, vel, ut ipse videtur indigitare in vita sua, (t) Zamorensi ex Episcopatu, ut minimum Legionensi ex Regno oriundus, S. Benedicti Patriarchæ instituto nomen dedit in S. Mariæ de Naxera Regio & amplissimo nostræ Familiæ Monasterio. Ordinis munera quædam gessit, Concionator, & Abbas aliquamdiu Monasterii sui, ac Theologiæ Magister. Historiæ autem rei studio allectus, quò invitabat eum veterum instrumentorum thesaurus, quem divitem imprimis & copiosum tabularia Monasteriorum istius Familiæ antiquissimorum continent, in eam curam se totum ferè impendit, ut rerum & hominum oblivione jam quasi sepulcorum memoriam pro virili sua è tenebris fuscitaret; quod magna intentione animi urgere nunquam destitit, in publicum expositis quam pluribus hujus rei testimoniis, adeò ut Philippus III. idoneum ante alios eum æstimaverit, cui describendarum Regum Hispaniæ rerum pace belloque gestarum, continuandæque *Floriani Decampi, & Ambrosii Morales* Historiæ, sexcentorum ferè annorum supplemento munus injungeret Sed hac dignitate maustum ejusdem Regis nutu Paulus V. Pont. Max. ad Pontificales honores evexit, primùmque Tuedensi Ecclesiæ die Martii x. anno MDCVIII. deinde hinc translatum Pampilonensi xvii. Februarii MDCXII. Antistitem dedit. Amplexamur, inquit *Nicolaus Antonius*, hodie nos viri docti ac diligentis non vulgarem industriam in relictis ab eo historicis lucubrationibus, quibus planè antiquis Gentis nostræ rebus non exiguum lumen accensum fuisse, rectè sentientium

N n n 3

tium

tium animis jam diu sedet. Hæc illæ sunt

Chronica del inclyto Emperador de Espanna Don Alfonso VII. deste nombre, Rey de Castilla y Leon, hijo de Don Ramon de Borgonna y de Donna Hurraca Reyna proprietaria de Castilla, sacada de un libro nui antiguo escrito de mano con letras de los Godos, id est: Chronicon Inclyti Imperatoris Hispanie, Alfonsi VII. hujus nominis, Regis Castellæ & Legionis, filii Donni Henrici Burgundi, & Donnæ Urracæ Reginæ proprietariæ Castellæ, excerpta ex libro perantiquo ms.º literis Gothicis. Edidit Sandovalius Chronicon istud in novam à se formam redactum, elegantique illustratum Comentario Matrili apud Ludovicum Sanchez 1600. in folio; eidemque in fine adjici curavit

Origen y descendencias de muchas casas antiquas y nobles de Espanna, seu Nobiliarium illustrium antiqui generis splendore profapiarum, videlicet Sandoval, Osorio, Acunna, Velasco, Castro, Zunniga, Guzman, Haro, Mendoza, Manrique, Padilla, Ponce de Leon, Quinones, Toledo, & Tovar ad sua usque tempora per propages deductum; Opus, quod in remotiori quidem originum antiquitate cautè legendum, optimum tamen omnium hoc in argumento typis editorum habendum esse censet Ludovicus de Salazar & Castro apud illustrem Equitem Gerhardum Ernestum de Franckenau in Bibl. Hisp. Geneal. Herald. pag. 369. n. 1327.

Vida y hechos del Emperador Carlos V. en dos partes. id est: Vita & Gesta Caroli V. Imperatoris, in duas partes divisa. Pars prior Operis hujus excusa est Pinciae apud Sebastianum de Cannas anno 1604. in folio, posterior verò itidem in folio ibidem anno 1606. Utraque deinde pars simul recusa Pampilonæ anno 1614. in folio 2. voll. Anglice vertit J. Stevens s. Londini 1713. Hæc *Carolina* historia non est ad Gallorum palatum scripta; unde acriter in Authorem inventi sunt, præcipuè Franciscus de la Mothe le Vayer in peculiari libello *Discours de l' Histoire* inscripto, & Richelio Cardinali oblato Sandovalium falsè perstrinxit. Quin & nimis credulitatis eundem arguere solitus est quandoque Ludovicus de Salazar & Castro apud laudatum Equitem de Franckenau loc. cit. p. 371. Latinitate Dominus *Ebertus* donavit; typis verò duntaxat excusa fuit Historia Cap-

titivitatæ Francisci I. nec non Vitæ Caroli V. Imperatoris in Monasterio. in g. *Mediolani* anno 1715. veriùs *Amstelodami*.

Antiquedad de la Ciudad de Tuy, id est: Antiquitas Civitatis de Tuy. Bragæ apud Fructuosum Laurentium de Baïto 1610. in quarto minore.

Catalogo de los Reyes de Navarra, id est: Catalogus Regum Navarræ, Pampilonæ apud Nicolaum de Affiayn an. 1614. in fol. min. Adjecit eidem Auctor varia diplomata pervetusta eorundem Navarræ Regum.

Historia de los cinco Reyes de Castilla y de Leon, Don Fernando el Magno I. deste nombre, Infant de Navarra, Don Sancho, que murio sobre Gamorra, Don Alfonso VI. deste nombre, Donna Urraca hija de Don Alfonso VI. y Don Alfonso VII. Emperador de las Espannas. i. e.: Historia Quinq; Regum Castellæ & Legionis, Ferdinandi Magni, ac Primi hujus nominis, Infantis Navarræ, Sancti, qui mortuus est supra Comorra, Alfonsi VI. Urracæ filie Alfonsi VI. & Alfonsi VII. Imperatoris Hispaniarum. quæ ultima Historia multò locupletior est, quàm olim hic data fuit, ad eundem Catholicum Regem *Pampilonæ*, an. 1615. in fol. & an. 1634. Hæc continuatio est Historiæ *Ambrosii Morales*, quam in manus resumere, diligentem, atque eruditum è nostris aliquem, inquit *Niccolus Antonius*, & usque ad ulteriora tempora eodem stylo pertexere, atque eodem ex instrumentis publicis, uti hæcenus, proficiendi proposito, magnum planè operæ pretium fuerit. Adversarium, ut inter æmulos fieri amat, nactus est Sandovalius *Franciscum Diago* ex Ordine S. Dominici Virum doctum, & supremum Regni Arragoniæ à Philippo III. constitutum Historiographum. Obiit tandem Prudentius noster *Stellæ*, vulgò *Estella*, Dioceseos suæ Pampilonensis oppido anno MDCXX. sepultus in Cathedralis ædis Pampilonensis Sacello reliquiarum, quæ in æde ipse, dum adhuc in vivis supererat, sex *Capellanas*, uti vocant, fundarat; teste *Ægidio Gonzalez Davila Teatro de la Iglesia de Tuy Tom. III. p. 452. Vid. Nic. Ant. & Franckenau loc. cit.*

PETRI de VALENCINA, Hispani, Naxariensis Monachi, *Historia de los Reges de Navarra. De Authore & Opere* Stephanus de Garibay Lib. XXI. Compendii Historici Hispaniarum cap. 1. hæc habet: „ Regum Navar-

„ ræ vidi & habui in mea potestate
„ eodem tempore, quo hoc Opus
„ emendabam, historiam quandam
„ scriptam in pergamento à Patre Pe-
„ tro de Valencina, Monacho Mo-
„ nasterii S. Mariæ de Naxerra, cujus
„ nomen non est expressum. Succes-
„ sionem Regum habet continuatam,
„ sicut reliqui; neque optima ipsi
„ deest chronologia, temporumque
„ supputatio, sed est admodum suc-
„ cincta; & pro certo habendum,
„ istum auctorem nescisse uti instru-
„ mentis & scripturis antiquis illius
„ Regiæ domus; quibus non sine
„ magna nominis sui existimatione le-
„ storibus prodesse potuisset. „ Hæc
„ ille, sed idiomate Hispano. Meminit
„ quoque *Petri Josephus Moretus* Jesuita in Investigationibus ad Historiam Regni Navarræ Lib. III. cap. ix. pag. 691.

FRANCISCUS SOTA, Hispanus Benedictinus, Prædicator, & Regius Caroli II. Historiographus, præter alia scripsit *Chronica de los Principes de Asturias y Cantabria.* Matrili, excusa typis Joannis Garciæ Infanzon anno 1681. in fol. septem Alphabetorum mole. Liber est fabulis, dum antiquissima repetit tempora, refertissimus, & quàm sæpissimè Pseudo-Historicorum, Hauberti, Juliani, Luitprandi, aliorumque similis farinæ testimoniis superstructus, unde meritò judicium historicum in auctore desideratur; non interim inficiamus, multa quoque tum de antiquorum Comitum, Ducumque Cantabriæ & Asturiarum ferie & stemmatibus, tum & de Castellæ veterum Comitum, plurimarumque nobilium Hispaniæ Familiarum inibi contineri haud proleteria; appendicem item operi adjectam, & quàm plurima eaque pervetusta Diplomata (quæ utinam genuinæ omnia & singula essent antiquitatis) exhibentem multum lucis tum Historiæ, tum rei Genealogicæ Hispanicæ foernerari. Immortuus est auctor Operis hujus editioni, eodem quippe anno MDCLXXXI. defunctus, & ut ex eodem (fol. 471. col. 1. §. 22. in fine) discimus, ipse promiserat, se brevi luci publicæ daturum

Chronica de los Condes de Castilla; quem librum dubio procul mors præveniens interceptit. Meminit cæterum Josephus Pellicerius (*Bibliotheca de sus escritos fol. 147. in fine*) Sotam nostrum authenticum Chronicorum Alphonfi VII. Imperatoris, quæ Hi-

storia *Toletana* vulgò Hispanis audiunt, Codicem, quem ipse dein Pellicerius possedit, propria manu descripsisse, & suis illustratum additionibus in lucem publicam edendi in animum sibi induxisse propositum. V. Franckenau l. c. p. 145.

JOANNIS LIRON, Galli, è Congreg. S. Mauri *Question curieuse, si l' Histoire des deux conquêtes de l' Espagne par Abulcaim Tavis - Aventurique est un Roman?* id est: *Quæstio curiosa, an Historia Hispaniæ semel atque iterum per Abulc. &c. occupata sit Romanensis Historia, fabulis nempe accensenda.* Paris. apud Carolum Huguier in 12. anno 1708.

GUIDONIS ALEXII LOBINEAU, Galli, Redonensis è Congr. S. Mauri *Histoire des deux Conquêtes de l' Espagne par les Maures traduite de l' Arabe en 1589. par Miguel de Luna, & mise de nouveau en François, id est: Historia Hispaniæ bis à Mauris armis subactæ, ex Arabico in Francicum idioma à Michaële de Luna an. 1589. translata, & nunc de integro in eundem sermonem conversa.* in 12. Parisiis an. 1708. Uterque Author, hic & præcedens, est ex una Congregatione, sed non in eadem sententia. Prior pro fabula, posterior pro vera habet historia. Eorum argumenta & rationes vide apud le Cerf in Bibliotheca Hist. Crit. pag. 200.

MARTINI MARTINEZ, Benedictini, & Qualificatoris Officii Sac. Inquisit. scripsit patrio sermone pro S. Æmiliano Apologiam, quâ eum Hispaniæ Patronum esse asserit. Prodiit Opus in 4. in Civitate de Aro typis Joannis de Mongaston.

§. IX.

Scriptores Rerum Bohemicarum.

Bohemi hodierni Terram Germaniam inhabitant; tametsi origine non sint Germani, sed Slavi, quarum res etiam nonnulli Benedictini literis consignarunt.

Christannus de Scala, Boleslai Pii, Bohemiæ Ducis germanus, sed natu minor frater, Benedictinus Brevnoviensis, scripsit vitam SS. *Ludmillæ & Wenceslai*, in qua religionis Christianæ principia in Bohemia non indiligenter exequitur. Juris publici fecit Bohuslaus Balbinus, Epitomes Rer. Bohem. Lib. I. cap. ix. p. 41. seqq. cui deinde Notas historicas, easque more

more suo eruditas subiecit. Vide plurà in Bibliotheca nostra Bohemica.

RADIMILIUS, Abbas Monasterii ad S. Laurentium Clatoviæ ex nobilissima stirpe Heskia ortus an. 1149. texuit historiam, seu Origines Urbis Clatoviensis in Regno Bohemiæ. Opus asservatur inter libros Mss. Bibliothecæ S. Viti Ecclesiæ Metropolitanæ Pragensis, idque in contextenda historica Epitome rerum Bohemicarum usui fuit Bohuslao Balbino, uti ipse nos certiores reddit Lib. 2. cap. xiv. pag. 155. & Lib. III. cap. x. p. 227. In eadem historia legitur, à prima hujus Clatoviensis Cœnobii fundatione sub annum 1158. facta, lege sancitum esse, ne quis equestri aut altiori loco natus in cœnobium admittatur. Quod si à verò non defecit, qui ergo factum est, ut Radimilius loco perquam illustri natus non in monasterium modò admissus, sed ejusdem etiam Abbas creatus fuerit? Id est, quod non satis capio. Hodie in ruinis tantum Cœnobium stat, Ziskianis bellis incensum.

NEPLACHO fuit Abbas Opatovicensis in Bohemia Monasterii an. 1370. Reliquit *Chronicon Bohemiæ* ab ejus Gentis origine usque ad tempora Caroli IV. Imperatoris, publici juris factum ex ms. cod. Bibliothecæ Canonice S. Dorotheæ Viennæ in Austria ab Hier. Pez. Tom. II. Script. Rer. Austr. pag. 1007. Fallitur ergo V. C. Jo. Thomas Berghauer in Vita S. Joannis Nepomuceni M. cap. 7. pag. 270. ubi Neplachonis Chronicon excidisse scribit.

CHRISTOPHORI HOFFMANNI Benedictini Emmeramensis Ratisbonæ *Chronicon Bohemiæ à Gentis Bohemicæ primordiis usque ad annum Christi MCCCXX. perductum*. Edidit ex autographo Cod. MS. Bibliothecæ Incliti ac Imper. Principalis Monasterii Sancti-Emmeramensis Hieronymus Pezsius Tomo II. Scriptorum Rerum Austriacarum à col. 1044. ad 1111.

MAGNOALDI ZIEGELBAUER Epitome Historica Regii, Liberi, Exempti, in Regno Bohemiæ antiquissimi, celeberrimi ac amplissimi Monasterii Brevnoviensis, vulgò S. Margarethæ propè Pragam. fol. Colonice apud Gotthard Joannem Püttner an. 1740.

- **EJUSDEM Bibliotheca Bobemica**, in qua traditur Notitia Autorum, qui scripsere de Rebus Bohemicis. Huic Collectioni insertus est Con-

spectus Novæ Collectionis Scriptorum Rerum Bohemicarum Tomis IX. comprehensæ. Hujus Operis autographum MS. post Authoris obitum sibi vendicavit Cl. V. D. de Schwandtner, quo obstetricante in lucem brevi proditurum speramus.

§. X.

Scriptores Historiæ peregrinæ, variæ, & exoticæ.

S. ALCUINUS vitam Antichristi scripsit ad Imperatorem Karolum Magnum. „Hoc autem, inquit paulò post initium, obtestor in Christo, quod dicturus sum, ex proprio sensu non fingo; sed in libris authenticis relegendo hæc omnia scripta invenio. „Facta hac obtestatione exponit, ex quo populo & quo in loco Antichristus sit nasciturus, quos ministros habiturus, quas res gesturus, quemque finem habiturus. Extat inter ejus Opera Parisiis edita in fol. anno 1617. col. 1210-1217.

B. RHABANUS MAURIUS vitam Antichristi literis etiam tradidit, vel potius ab Alcuino scriptam abbreviavit. Extat Opp. tom. vi. pag. 177-179. ubi verò apud Rhabanum legitur: Antichristus *dæmonum curam in mundum revocabit*; puto ex Alcuino legendum esse: *dæmonum culturam in mundum revocabit*. Finem verò historiæ Rhabanus his verbis imponit: „Debetis autem scire, quia postquam fuerit Antichristus occisus, non statim erit dies judicii, nec statim veniet Dominus ad judicium, sed expectabit Dominus quosdam, sicut ex libro Danielis intelleximus, qui seducti sunt, ut ad pœnitentiam revertantur. Postquam verò pœnitentiam expleverint, quantum temporis sit, quousque Dominus veniat, nemo est, qui sciat, sed in dispositione Dei manet; quia eà horâ seculum judicabit, qua ante secula judicandum esse præfixit. „

DITHMARIUS ex Monacho Magdeburgensi Episcopus Merseburgensis in Chronico suo (quod supra §. III. De Rer. Germ. Scriptor. recensimus) de Sclavicis, Polonicis, Hungaricisque rebus ita copiosè agit, ut teste Illustri Leibnitio in prævio Commentario ad Dithmari Chronicon, Historia vetus earum gentium sine Dithmaro manca foret. Et de his, quæ ille

ille subdidit, nihili sunt, quæcunque de suo afferre possunt Poloni seriùs Scriptores nacti.

HERMANNUS CONTRACTUS composuit *Rythmum de Triumpho Petri Hungariæ Regis in Regnum restituti*. Albericus in Chronico ad an. 1045. Quam verò narrationem idem *Hermannus* de eodem Petro Hungarorum Rege suo intexuit Chronico, lacinia etsi tantum sit peregrinæ atque exteræ historiæ, memoratu tamen inprimis digna est, cum Scriptores Rerum Hungaricarum, ut Gentis suæ honori atque existimationi consulant, aut multa silentio involvant, aut secus, quam res gesta est, in literas referre soleant; ut nihil dicam, quòd iidem Scriptores ævi recentioris plerique, & aliquot annorum centuriis Hermanno Contracto posteriores habeantur.

Hungari Henrico III. Imperatori multis annis non minimas dederunt turbas. Anno 1041. Petrum Regem suum throno dejectum vertere solum coegerunt. Erat illis invisus, non per eam tantum causam, quòd peregrè in regnum accitus fuerit, sed quòd, ut aiebant, crudelis juxta ac libidinibus deditus esset, quibus vitiis omnes in sui odium adduxisset. Unde verò Petrus domo fuerit, nodus in historia ita intricatus est, ut in eo solvendo plures operam luserint. Alii Principem vocant Burgundiæ, alii in Italia natum asserunt. Nonnullis audit *Rex Petrus frater Regine Gislæ, vel Princeps Burgundus, & Gislæ sororis filius*. Hermannus verò Contractus omnium antiquissimus author est, & ex coævis unicus, qui rem in aperto constituit: *Hoc ipso anno, inquit ad an. 1038. Stephanus -- Petrum sororis suæ filium de Venetia natum pro se Regem constituens obiit*. Erat itaque Petrus Burgundus Princeps, natus patre Wilhelmo Duce Burgundiæ, cui Gislæ, soror Stephani Hungariæ Regis nupserat. Et cum hunc Wilhelmum Imperator urbi Venetæ præfecisset, Petrus diversos apud Authores Princeps Italus à patria & nativitate loco vocatur, quòd Venetiis in lucem editus fuisset. Postquam verò Stephanus Rex sine virili stirpe anno 1038. decesserat, variis Gislæ artibus factum, ut Petrus in Hungariæ folium everteretur. Cum autem anno 1041. ab Hungaris regno pulsus fuisset, in Germaniam con-

fugit, supplex Imperatori factus, ne se ejusdem sanguinis Principem, extorrem, egentem, ex tanto modò regno perire sineret: quòd si Imperatoris ope ac auxilio in regnum restituendus esset, illud se eidem in clientelam offerre. Quis precibus victus Imperator semel, iterum, atque tertio in Hungariam movit, quoad tandem in tertia expeditione an. 1044. Aba seu Ovone Rege acie victo Petrum folio restituit. Rem gestam Hermannus his verbis narrat: „Ovo Rex, cum jusjurandum pactumque infregisset, Henricus Rex cum paucis copiis Pannonias petiit; quem Ovo, qui maximum paraverat exercitum, in tantum desperxit, ut eum quasi facillè occidendum, seu capiendum, provinciam ingredi sineret. Sed Henricus cum parte copiarum Rabam fluvium festinè, in divino confisus auxilio transvadavit; pugnam cunctis militibus passim festinantibus iniiit, & in prima congregatione innumerabilem Hungarorum exercitum fugavit, atque prostravit: Et paucissimis suorum amissis ipsemet fortissimè pugnans gloriosissimam victoriam adeptus est, III. Nonas Julias: Et Ovone Rege vix fuga elapso, omnes Hungari ad deditionem Henrico Regi catervatim concurrerunt, subjectionem servitiumque promittunt. Ipse verò, ut erat per omnia piissimus, Petrum Regem dudum expulsum regno suo restituit. - Et ad an. 1045. Petrus Rex Henricum Regem in festivitate Pentecostes ad se invitatum, magno apparatu suscepit, & maximis muneribus donavit; Eique regnum Pannoniarum, Principibus Hungarorum fidelitatem illi & successoribus ejus juramento firmantibus reddidit: Quod tamen ab eo, ipse dum viveret, possidendum recepit. Hæc Hermannus, cujus Rythmum, seu Panegyrim de Petro in Regnum restituto alio loco commemorabimus.

ADELBOLDUS, Monachus Laubiensis, seu Lobienfis in Hannonia, & ab anno 1008. Episcopus Ultrajectinus usque ad an. 1027. quo vita cessit, librum de Danis Turoniam invadere conantibus conscripsit. Posses. in Appar. pag. 16.

ERCHEMBERTI, seu *Heremberti*, & *Eremberti*, Monachi Casinatis circa an. 889. *Historiam de Ismaelitarum*

incurfione commemorat Pet. Diac. de Vir. Ill. Cafin. & Jo. Bapt. Marus in Notis.

LEO MARSICANUS, Monachus Cafinas, Epifcopus Oftienfis, & S. R. E. Cardinalis, reliquit præter Chronicon Cafinenfe alia opuscula, inter quæ, fi Joan. Bapt. Maro, inquit Cl. Muratorius, acquiefcendum est, numeratur etiam *Historia Peregrinorum*. Vid. Murat. in Præfat. ad Chron. Leon. Marf. quod tomo IV. Script. Rer. Ital. intexit.

ISIBORDI ab AMELUNXEN, & ALEXANDRI de INSULA *Monachorum Corbeiz Saxonice Breviarium rerum memorabilium, complectens varias historias curiosas, non minus jucundas, quam utiles nunc primùm è MSS. erutas & scholiis illustratas* à D. Christiano Francisco Paullini anno 1685.

Sunt Historiæ numero LXVI. è quibus sexagesimam secundam de *Pfitaci cujusdam astutia* in gratiam Lectoris afferre juvat. „ A. C. MCC. alebat Abbas noster astutissimum pfitacum, & ad mira quævis ingenio, sè eruditum. Singulis matutinis, jussu domini sui, distinctè, promptè que recitabat *Pater noster* &c. cum annexo *Gloria Patri* &c. Si quando Fratres juniores, Musices nostræ nondum fatis gnari in decantandis psalmis fortè errarent, statim animadvertibat iste nequam, & inclinato capite, rostròque ad pectus presso, alta voce cantabat: *O mea culpa! mea maxima culpa!* Cùm verò, agnito errore, rectà procederent, tunc iste cum cachinno; *Deo gratias!* Prælati in vicinia aliquando in Conventu volebat, ut recitaret *Pater noster*. Sed cùm non nõffet bonum virum, parere noluit, aliàs domino suo obsequentissimus. Interim Abbas iste semper præibat dicens: *Pater noster*, & cum adhuc repugnaret, repetens verba ista subdidit: *Ey bette du Schelm*. Tunc avis clara voce: *Qui es*. Proh! quantus inde cachinnus! Intererat Missæ nobilis, at fastuosa mulier, quam cùm videret, capiti ejus infudit, faciens opus naturæ, & clamans: *Pulvis & umbra sumus*.

Florebant *Isibordus & Alexander* Sec. XII. Eorum verò *Breviarium exhibent Miscellanea*, seu Ephemerides Naturæ Curioforum ad annum 1685.

ADELPHI, Abbatis circa an. 1118. liber contra *Saracenos*, cujus meminit

Trithemius cap. 383. de S. E. & lib. 2. c. 16. de Vir. Ill. O. S. B.

OTHLONIS, Monachi San-Emmeramensis Sec. XI. *Liber Visionum*. In hoc variæ referuntur historiæ, quæ Seculi XI. historiæ ecclesiasticam illustrant, nec facillè alibi reperiuntur. Edidit Pezsius Anecd. Thef. tom 3. part. 2. à col. 546.

GALFREDUS, an GUALTERUS? *Hemlingtonus*, Monachus S. Albani in Anglia circa an. 1150. libris V. complexus fertur *Historiam Alexandri Magni* ad Radulphum Abbatem. Pitseus æt. 12. pag. 215. Baleus X. 50. vocat *Opus de Gestis Macedonum*. Vid. Voss. de Hist. Lat. l. 2. c. 5. p. 414.

ARNOLDUS ex Monacho S. Ægidii Brunsvicensis primus Abbas Lubecensis monasterii S. Joannis Evangelistæ scripsit *derelictorum Helmoldii supplementum Historiæ Slavorum* ab anno 1171. ad 1209. libris VI. ad Philippum, Episcopum Ratzburgensem, qui Helmoldi libris Chronici Slavorum duobus solent subjici, constitutuntque in Bangertiana editione librum III. qui primum & secundum Arnoldi complectitur, & lib. IV. V. VI. VII. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 1. pag. 370. & infra in *Helmoldo*.

ANONYMUS Monachus Benedicto-Buranus Seculo XII. scripsit *Historiam thermarum Heilbrunensium*. Est *Heilbruna* locus hora ferè à Monasterio Benedicto-Burano distans, sic dictus à thermis, quæ paralyfi affectis remedio, salutique sunt. Pez. Dissert. Ifag. in Tom. I. Anecd. n. XXXI. pag. XVI.

JOANNIS FAY, Abbatis S. Bavonis, *Manipulus Exemplorum*, qui *Magni Speculi* est Tomus II. virtutum vitiorumque ferie digestus, indicatis ex fide singulorum auctoribus, & titulorum copiosissimo Indice. Editus nunc primùm in lucem è Belgicis mss. III. per antiquis Benedictinorum Bibliothecis, Vedastina, Elnonensi, S. Amandi, & Hasnoensi.

JOANNES de LYDGATE, Monachus Anglus circa an. 1440. *Historiam Belli Thebani* carmine Anglico paravit. Edita fuit Londini ad calcem Chauceri Operum an. 1678. Vid. Guil. Cav. in Hist. Lit. ad an. cit.

ANONYMI Monachi Cantuariensis *Elogium*, id est, liber prophetias cum illarum explicationibus soluta & ligata oratione continens; cujus

cujus excerpta inter Ms. Codices Bibliothecæ Cottonianæ asservantur, uti in ejusdem Catalogo Smithus p. 40. col. 1. nos docet.

MARTINI, Abbatis Scotorum Viennæ Austriæ *Senatorium*, sive *Dialogus Historicus*. Author opus suum in septem Capita divisit. In prioribus III. ea refert, quæ sibi à puero ad supremam usque senectutem evenerunt. In IV. Acta Generalis Visitationis Monasteriorum O. S. B. an. 1451. à se susceptæ diffusè narrat. In V. historiæ Monasterii Scotorum Viennensium, simulque Principum Austriacorum primæ stirpis exponit. In VI. historiæ eorundem Principum continuat, Gestaque Ducum, ac Imperatorum Austriacorum secundæ stirpis adjungit. In VII. de Sanctis Ordinis S. Benedicti, Austriæ quoque ac finitimarum regionum agit. Cætera, quibus totum opus concludit, alterius iterum ac diversi sunt argumenti. Author obiit circa an. 1470. non de Cœnobio Scotorum Viennæ solum, sed de universo Ordine Benedictino in Germania optimè meritis Præsul. Hujus *Senatorii*, seu *Dialogi* quartum duntaxat caput, nonnullis ex Cap. III. adjectis ex cœvo Cod. MS. Mellicensi nunc Lit. L. N. 59. signato primus publicavit Anselmus Schrambius, suòque Chronico Mellicensi à pag. 470. ad 493. intexit. Integrum verò protulit Hier. Pezsius Tom. II. Script. Rer. Austr. Opus scitu, lectuque non injucundum.

JOANNES de BERGHES, Belga, Abbas Monasterii S. Bertini, scripsit circa an. 1470. Gallicè Opus ingens *De origine, progressu & Constitutionibus Equitum aurei velleris*, quorum perpetuus est Cancellarius Abbas S. Bertini pro tempore. Excusum autem fuit Parisiis, teste Possevinò in *Appart. Sac.* pag. 121. ubi tamen formam & locum editionis non expressit. Vide etiam Foppenium in *Bibl. Belg.*

CHRISTOPHORUS HOFFMANNUS, San-Emmeramensis Cœnobita Ratisbonæ scripsit *Historiam Expulsionis Judæorum* ex urbe Ratisbonensi à Burchardo Gotthelfio Struvio in Actis Literariis Tomo II. fasciculo I. publicæ utilitati vindicatam. Ob. Auctor 1534.

CAROLUS BLENDEQUE, Monachus Marchianensis lucubravit *Historiam Quinquepartitam de Energumene*. P. Ziegelbauer *Hist. P. IV.*

alias item Historias memoratù dignas, Bucelinus in *Bened. Rediv.* pag. 121. Cl. circa an. 1582.

GUILLIELMUS JACOBI, Egmontanus in Hollandia descripsit *Historiam Alexandri M.* teste Bunderio apud Foppenium in *Bibl. Belg.* pag. 408.

BENEDICTINI PROFESSORES, Collegii Vedastini, quod est in urbe Duaco, novam editionem *Speculi Historialis Vincentii Belluacensis* cum Notis & Observationibus accurarunt. Hæften, in *Commentar. in vit. S. B.* addit. ad cap. 16. p. 122.

WALAFRIDI STRABONIS, Abbatis Augiæ Divitis, *Historia*, seu *Tractatus de Subversione Jerusalem in Cap. XIX. Evangelii S. Lucæ*, ex membranarum San-Gallensis Bibliothecæ primùm erutus à Jodoco Mezlero, editus verò à Canisio antiq. Lect. tom. 2. part. 2. p. 275. nov. edit. Basnag.

RUPERTI, Abbatis Tuitiensis, *de incendio Oppidi Tuitii sua ætate viso Historia* cum præclarissimis moralis doctrinæ stricturis, unde non immeritò *liber aureus* vocatur. Extat *Opera* tomo 2. pag. 852.

OLIVERIUS LANGHE, sive *Longus*, Prior Monasterii sancti Bavonis propè Gandavum, scripsit circa annum 1450. *De redivitibus ad vitam*, seu historiæ eorum, qui post mortem in vitam redierunt. Opus nondum typis exscriptum, sed asservatur mss. in Bibliothecis Lovaniensibus & Gandav. Valer. Andr. *Bibl. Belg.* p. 706. Swertius *Athen. Belg.* pag. 588.

GUNDISALVUS de ARREDONDO & ALVARADO, Abbas S. Petri de Arlanza, Regum Catholicorum Chronographus Sec. XVI. construxit *Castello inexpugnabile de la Fee*, i. e. *Castellum inexpugnabile Fidei*, seu *de Origine Turcarum* scilicet, gerendoque adversus eos bello. Burgis apud Jo. Juntam an. 1528. & 1564. in 8. Vid. *Nic. Ant. Bibl. Hisp.* nov. pag. 412.

THOMAS DIACONUS, Monachus Bergensis S. Winoci descripsit *Bergensis oppidi an. 1388. à Gallis direpti, & accensi, ac Cœnobii calamitatem*. Vide Meierum *Annal. Flandr.* l. 5. & Foppens *Bibl. Belg.* p. 1132.

HIERONYMI ALLIOTI è Congreg. Cafin. Abbatis an. 1460. Opusculum *De statu Ecclesiæ futuræ*. In hoc præsensit calamitates, quæ universum Clerum, exortis Lutheri, Calvini, aliorumque Sectis & hæresibus exce-

perunt. Vid. Armell, Bibl. Casin. part. 1. pag. 207.

CONSTANTINI CAJETANI, Abbatis S. Baronti è Congr. Cas. *Historia Christophori Columbi, novi Orbis inventoris, in qua manifestis rationibus, probatur, Domnum Bernardum de Bueill, Montis Serrati, Monachum, Indiarum primum Patriarcham, Romanique Pontificis Vicarium, unà cum duodecim Religiosis Sociis novo Orbi fidem feliciter primò innoxisse; quæ quidem fortunata expeditio, Bueillii, Sociorumque consecrata sanguine, suscepta fuit ab Apostolicis viris anno 1493. Hunc librum inter Opera Cajetani typis exscripta memorat Marian. Armell, Bibl. Casin. part. 1. pag. 126. sed locum & annum editionis tacet.*

CASPARIS PLAUTII, Abbatis Seitenstadiensis in Austria Inferiori, *Nova Typis transacta Navigatio, seu Novi Orbis per Christophorum Columbum detectio. in fol. cum fig. an. 1621. non expresso loco editionis.*

CAROLUS STENGELIUS, Abbas Anhusanus, scripsit *Historiam Pestis, quæ typis transcripta fuit Augustæ Vindel. in 8. an. 1612. Describuntur in ea Pestis causæ, diræ grassationes, ac remedia divinitus collata.*

AUGUSTINUS LAMPUGNANUS Congreg. Casin. Abbas scripsit *Italicè Historiam Pestis, quæ Mediolani anno 1630. magna mortalium strage sævit. Impressa fuit Mediolani per Carolum Ferrèndi an. 1634. in 12.*

ANGELUS MARIA QUIRINUS, S. R. E. Cardinalis, ex reconditæ antiquitatis fontibus Insulæ Corcyræ initia deducens, complurium eruditissimorum virorum hallucinationes criticè perstrinxit, ut optandum esset ex sententia Eruditorum Lipsiensium, ut is liber integer Thesauri alicui Antiquitatum, vel Thesauri Supplemento inferatur, ac posteritati commendetur. Titulus Operis est: *Primordia Corcyræ, post Editionem Lyciensem anni MDCCXXV. ab Authore nuperimè recognita, & multis partibus aucta. Brixie typis Joan. Mariæ Rizzardi an. 1738. in 4. maj. Vid. Recensio in Actis Erud. Lips. an. 1739. in Nov. pag. 631.*

GREGORIUS BERTHELET è Congreg. SS. Vitoni & Hidulphi *Tractatus Historicus & Moralis de abstinentia à carnibus ab initio Mundi ad nostra usque tempora in 4. an. 1731. Rothomagi. Gallicè.*

ANONYMI è Monasterio S. Petri Salisburgi *Brevis Historia de Origine, Consecratione, & reparatione speluncæ, seu Eremitorii ejusque Capellæ propè Coemeterium Monasterii S. Petri Salisburgi. ibidem an. 1661. in 4.*

HUBERTI ab ASSON LE VILLE Prioris Monasterii Altimontensis in Belgio *Promptuarium Curiositatis Alphabeticum, festivo (ut ipse indigitat) Exemplorum atque Sententiarum apparatu exornatum. Duaci an. 1625. Vid. Andr. Valerium in Bibl. Belg. ubi authorem à vitæ integritate, morum sinceritate, rigore disciplinae monasticæ non parùm commendat.*

JOANNES TRITHEMIUS, Abbas Spanheimensis, jussu Bertholdi, Archiepiscopi Moguntini, scripsit de Crucibus, quæ in lineis vestibus hominum suo apparuerunt tempore in diversis locis, quid portendant, futurum significantes. Hoc Opus sic incipit: *Cruces in vestimentis hominum apparuisse frequenter.* Vide ejus Nepiachum apud Eccardum in Corp. Hist. med. ævi. tom. 2. col. 1832.

MAURUS ORBINI, patriæ Ragusinus, Abbas S. Mariæ de Backe Congreg. Melitenensis scripsit *Italicè Historiam Slavicam, quæ impressa fuit Pisauri anno 1601. in fol. in qua de origine Slavorum, deque ab ipsis, eorumque Regibus rebus gestis, usque ad annum trecentessimum septuagesimum supra millesimum fassimè agitur. Liber autem non solum cusus, sed scriptus est etiam Pisauri, ubi Auctor aliquamdiu moratus fuit, ut in celeberrima per id temporis Ducis Urbinatis Bibliotheca, ad idem Opus conficiendum, historicis studiis vacaret; cujus libri meminit Author Catalogi præcipuorum Historicorum impressi Parisiis anno 1713. tom. 2. Class. 45. p. 277. Vid. Armell, part. 2. pag. 103.*

ANTONIUS de S. ROMANO, Hispanus, Palentinus Monachus in D. Zoili Monasterio, quod situm est in Carrionenensi nobili municipio, scripsit Hispano sermone *Historiam Generalem Indiæ Orientalis; provinciæ à Lusitanis detectæ eorumque armis occupatæ in Brasilia, & in aliis partibus Asiæ, & Africæ, ab ineunte prima expeditione usque ad annum MDCLVII. Pinciarum anno 1663. in fol. per Didacum Perez.*

LAURENTI MASSOLI, nobilis Veneti, Abbatis è Congr. Casin. *Historia de Victoria ad Echinadas Insulas reportata. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 71.*

HERMANNI SCHENCK, San-Gallensis Bibliothecarii, viri apprimè docti *Centuria selectarum Historiarum ex variis Authoribus, & linguis Latinè edita typis San-Gallensibus in 4.*

-- EJUSDEM *Epitome, seu Historia fœderum Helveticæ. in 4.*

CASIMIRI FRESCHOTT, Burgundi, Vesontini, è Congr. Casin. *Idea Generalis Regni Hungariæ, ejusdem descriptio, mores, Reges & bella, & rationes postremæ seditionis, invasionis Turcarum, obsidionis & liberationis urbis Viennæ, & progressus armorum Christianorum. Opus Italicè scriptum prodiit primùm Venetiis, deinde novis accessionibus auctum Bononiæ an. 1684. apud Josephum Longum, & iteratis typis ibidem apud Montium an. 1686.*

JOANNIS LIRON è Congr. S. Mauri *Dissertation sur l'établissement des Juifs en France. id est: Dissertatio de Judæorum stabilita receptione in Gallia. an. 1708.*

-- *Singularitez historiques. id est: Singularia monumenta historica, quorum le Cerf in Bibl. Hist. Crit. non meminit, sed Cl. Montfauconius in Catalogo Scriptorum Congr. S. Mauri mecum communicato. Sunt verò 2. vol. in 12. an. 1738.*

ANTONIUS VINCENTIUS THULLIER è Congr. S. Mauri *Historiam Polybii ex Græco Gallicè versam typis imprimendam dedit in 4. anno 1727. 1728. Parisiis. Videtis, inquit D. Abbas Langlet du Fresnoy, quæ nos diximus de excellenti hoc Opere Capite XV. Tomi I. hujus Methodi. Vidi, ut opinor, non indiligenter, sed, quod pace D. Abbatis dixerim, loco citato nec jota, nec apicem inveni. Unde audire præstat, quid D. Philippus le Cerf in Bibl. Hist. Crit. de hoc Opere sentiat. „ Sapientes, inquit, „ nostri Reformatores nequicquam „ animo præviderant, fore aliquando, „ ut vir Religiosus illius Congregationis, de cujus virtute ac doctrina tot tamque eximia affulserant auguria, librum ex Græco „ in Gallicum verteret idioma, quò „ Christiani, quorum præcipuum officium in peragendis salutaris poenitentiae operibus versatur, ad castra sectanda, in quibus nulla fides „ pietasque, animi adderentur. Fierine potest, ut Religioso, qui ad „ scribendum se fat habere facultatis „ existimat, nullum aliud suppeditet „ argumentum? Et si ad res sacras*

„ scribendas parùm se idoneum existimat, cur non in iis elucubratis „ dis studium consumit, quæ Criticorum dentibus ac cavillis minùs „ obnoxia habentur? „ Hæc ille pag. 474. Cæterùm à militiæ peritis & præfectis hunc librum in Germania magni fieri, sollicitèque apud Bibliopolas inquiri audio. Quid verò Hannibal, si superviveret, diciturus esset, si non Philosophum modò Gentilem, sed monasticæ vitæ cultorem de belli artibus disputantem audiret, equidem nescio. Mihi hujus Operis editor inter Scriptores historiæ exoticæ referendus est visus.

DOMINICI JACOBI ALEXANDRI è Congr. S. Mauri *Traité General des Horologes &c. hoc est: Tractatus Generalis Horologiorum. Parisiis, apud Hippolytum Ludovicum, & Jacobum Guerin an. 1734. in 8. chart. aug. In hoc Opere non tantùm exacta Horologiorum descriptio, quæ nulla hætenus habita fuit, sed brevis etiam & curiosa eorum historia exhibetur. Vid. recensio in Act. Erud. Lips. an. 1736. pag. 224.*

ANSELMI DESING *Historia Gentis Græcæ patrio sermone scripta, tanquam parallela historiæ modernæ præsertim Germanicæ. Opus Ms. sed luce, ut cætera omnia præclari hujus Authoris, dignum.*

MAGNOALDI ZIEGELBAUR *Dissertatio Historica de Hungaria & Austria MARIÆ Virgini Deiparæ dicatis, Turcarum tyrannide oppressis, ejusdem verò Divæ Virginis ope ac auxilio in libertatem vindicatis. Opus typis nondum exscriptum, sed pro iis paratum.*

-- EJUSDEM *Historiæ Venatoriæ Regum ac Imperatorum ex variis authoribus collectæ, ac in unum corpus congestæ, nec non moralis doctrinæ stricturis; & politico-Christiani admonitionibus de bono & malo venationis usu distinctæ. Germanicè. Coloniae sumptibus Christiani Martini Bibliopolæ Lipsiensis in 8. an. 1749.*

§. XI.

Scriptores Vitarum Virorum ac Fœminarum Illustrium Status secularis ac Politici.

EGINHARDUS, primus Abbas & Fundator Monasterii Seligenstadiensis, antea Notarius (*Secrétaire d'Etat*)

Estat) Caroli M. Imperatoris vitam literis mandavit, quae prodiit

Primùm an. 1561. Coloniae in 4. curante Hermanno Comite à Nueñare.

Inter Scriptores Rer. Germ. Justi Reuberi Jcti Francof. an. 1584. & 1726. recognoscens & curante Georgio Christiano Joannis.

In Corpore Hist. Franciae Freheri pag. 433.

Inter Scriptores Franc. du Chesne Tom. II. pag. 93.

Inter Acta Sanctorum Bollandi Tom. II. Januarii.

Inter Scriptores Rer. Germ. Heineccii. pag. 122.

Ex editione Joh. Henrici Boecleri. in 4. Argentorati an. 1644.

Cum variorum notis & dissertationibus, curante Joh. Hermanno Sminckio, Trajecti ad Rheum. 1711. in 4. Editio est omnium optima, ut bene judicaverunt *Leuckfeldius* annot. ad cap. III. Antiquit. suarum Northheimensium pag. 263. ubi etiam Eginhardum à se anno 1707. editum fuisse testatur; *Burcardus* Parte II. Commentarii de fatis Linguae Latinae in Germania Cap. III. pag. 43. *Hechtius* Germaniae sacrae & literatae Parte II. lib. IV. cap. VII. §. II. pag. 153. Praemisit verò doctiss. Schminckius editioni suae Dissertationem historicam de Vita & Scriptis Eginhardi, quam magna ex parte suas in areolas derivavit *Eginhardi illustrati & vindicati* Auctor *Joannes Weinkens* Coenobii Seligenstadiensis Prior.

De cætero non possum, inquit *Georg. Christ. Joannis*, quin moneam, *Claudio Arrhenio* tanti hunc de Vita Caroli M. commentarium seculo superiori visum fuisse, ut dignum judicaret, quem in Gothicum converteret sermonem, & cum annotationibus *Bessellii*, *Emmanuelis Thesauri*, Comitum Itali, de rebus Gothorum, Longobardorumque in Italia libris, ex Italico Latine, Suecicè, & Germanicè ab se redditus adjiceret. Certè Eginhardus scripsit Caroli vitam, tantò meliori fide, quantò adhæsit ipsi familiaris, ut *Sigebertus* observat.

Eginhardus verò inclaruit, teste *Lambecio* Lib. II. de Bibliotheca Cæsarea Vindobonensi cap. V. §. XXXII. pag. 400. & seq. postremis Imperatoris Caroli M. temporibus, & licet sub filio ipsius Ludovico Pio Imperatore multò etiam magis floruerit, suam tamen sponte aulicam vitam deseruit, evasitque Monachus Benedictinus, at-

que primus Abbas Coenobii Seligenstadiensis.

MONACHUS S. DIONYSII scripsit vitam Dagoberti I. Francorum Regis, quam Andr. du Chesne tom. I. Scriptor. Franc. & post ipsum Burc. Gott. Helf Struvius in Actis literariis vol. I. vulgauerunt.

ASSERIUS, seu *Afferius* Meneviae in Monasterio *Demi*, seu *Degmi*, sanctissimi olim ejus urbis Episcopi à teneris educatus, & sacris initiatus postea Episcopus Shireburnensis, *Alfredi Magni*, Anglorum Monarchæ, Rei Literariæ Benedictinæ Mæcenatis, ac Oxoniensis Academiae Fundatoris vitam libro complexus est, quam edidit *Mathæus Parkerus* Archiepiscopus Cantuariensis an. 1574. in fol. literis Saxonice, sed linguâ Latinâ unâ cum præfatione Saxonica, quæ iterum edita Latinis literis per *Camdenum* Francof. anno 1602. Vid. *Mabill. Annal.* tom. 3. pag. 306. & *Oudin.* Tom. II. pag. 405.

MONACHI SAN-GALLENSIS ANONYMI Libri duo de Gestis Caroli M. ad Carolum Crassum Imperatorem, filium Ludovici Regis Germaniæ, pronepotem Caroli M. à *Canisio* Tom. I. vet. edit. pag. 360. edit. nov. Tom. II. part. III. pag. 57. primùm editi ex codice MS. Bibliothecæ Monacensis Serenissimi Electoris Bavaricæ; tum ab *Andrea du Chesne* Tom. 2. Script. Rer. Franc. pag. 107. emendatiore à *Friderico Hahnio*. Cl. *Fabricio* Bibl. med. & inf. Lat. lib. XIII. pag. 422. author verus videtur esse *Notkerus Balbulus San-Gallensis*.

WITEKINDUS, live *Wittikindus*, *Windekindus* Corbeiae Novæ Monachus sub an. 955. celebris Historiographus, scripsit ad *Mathildem* filiam *Ottonis I.* Gesta *Henrici I.* Regis Librum unum. Ad eandem vitam & Gesta *Mathildis* Reginae uxoris ejusdem *Henrici* Regis primi. *Ottonis* quoque primi Gesta ad eandem conscripsit. *Trithem.* in *Annal.* *Hirsaug.* ad an. 955. pag. 98.

ADELBOLDUS ex Duce Exercitus Monachus Lobienensis, tum Episcopus Ultrajectinus scripsit vitam *Henrici II.* Rom. Imp. libris duobus. Obiit *Henricus* 14. Julii an. 1024.

HUGO Abbas Engolismensis scripsit Seculo XI. de Comitibus Engolismensibus, cujus fragmentum edidit *du Chesne* in *Normannicis* pag. 19.

ADEMARUS, Monachus Engolismensis S. Eparchii laborem insumpsit com-

componendâ Caroli Magni vitâ, à *Pithæo* & *Quercetano* in suis Scriptorum Rer. Franc. Collectionibus datâ, item vitâ *Ludovici Pii.* Claruit *Ademarus* circa an. 1030.

HELGALDUS, seu *Helgaudus*, Monachus Floriacensis circa an. 1050. vitam exposuit *Roberti Francorum Regis, filii Hugonis Capeti, seu Capetoni.* Edita illa primùm à *Petro Pithæo* Francof. an. 1596. postea in Collectione *Duchefniana* Scriptor. Rer. Franc. Tom. IV. pag. 59. recusa.

ODO Monachus Fossatensis anno 1058. auctor est vitæ *Domni Burcardi*, Comitum Melodunensis, qui apud Hugonem Capetum, ejusque filium Robertum insigni gratia valuit, ac diem supremum an. 999. obiit. Primus illam typis exscribendam curavit *Jacobus du Breuil*, Monachus S. Germani à Pratis in Supplemento Antiquitatum Parisiensium, Lutetiæ Paris. an. 1614. in 4. tum *Andreas Duchefnius* Tom. IV. Script. Rer. Franc. deinde in Gallicum idioma translata Sebastianus *Rouillardus* in Historia civitatis Melodunensis, Paris. anno 1628. in 4.

DONIZONIS Presbyteri & Monachi Canusini Vita *Mathildis* Comitissæ celeberrimæ Principis Italiæ carmine scripta, quæ primùm luci publicæ data fuit à *Sebastiano Tegnagelio* Cæsareae Bibliothecæ Præfecto, sive à *Jacobo Gretsero* Soc. Jesu Ingolstadii anno Christi 1612. inter vetera monumenta contra Schismaticos ab ipso collecta. Ad eam editionem usus est *Tegnagelius* Apogrypho ad se Româ misso. Tum *Cl. Vir Godefridus Guilielmus Leibnitius* in insigni Opere Scriptor. Brunsv. Tom. I. pag. 629. alteram ejusdem Poëmatis editionem an. 1707. nobis dedit præcedenti sanè accuratiorem; nam & antiquissimus Codex Romanus olim *Sirleti* Cardinalis cum edito collatus subsidium eidem tulit, & Vaticanæ Bibliothecæ custos *Zaccagnius* novâ collatione ipsum juvit. Prodivit nunc iterum paucis ante annis curâ Sociorum Palatinorum Tom. V. Script. Rer. Italic. nec inutili fortasse studio, ut ipsis videtur, atque labore. Nam & doctissimus è Congr. Caf. Abbas *Bacchinus* *Donizonis* apographum è *Padolironensis* Bibliothecæ antiquissimo Codice Ms. defumptum commodavit. Qui Abbas *Bacchinus*, vir multiplicis doctrinæ in libro de celeberrimo Monasterio S. Benedicti ad *Padoliro-*

nem, quod à Majoribus *Mathildis* fundatum, ab ipsa ditatum est, res *Mathildis* novis auxiliis & tabulis illustravit. *Leibniz* in *Introd. Script. Rer. Brunsv.* Tom. I. pag. 4.

B. LANFRANCUS, Archiepiscopus Cantuariensis vitam *Guillelmi Conquerstoris*, Angliæ Regis, peculiari libro explicuit, testibus *Sixto Senensi* & *Gefnero*, quæ illa utique à multis desideratur. *Acherius* in *Notis* ad vitam *B. Lanfranci* pag. 41. col. 1.

Historia Vitæ & Regni *Richardii II.* Angliæ Regis ab *Elia* Monacho de *Evesham* scriptis mandata, in lucem vindicata fuit à *Thoma Hearnio* Oxonii è *Theatro Scheldoniano* an. 1729. in 8. Auctor cum in *Richardum* haud iniquus sit, tantò majori in pretio habendus est, quantò magis suspecti sunt plerique ejus temporis Scriptores, perduellium cœtui addicti, qui optimum Principem & formosum, ceu animo & corpore deformem ac tyrannum nobis depinxerunt. Vid. Acta Erud. Lips. anno 1730. m. Octobr. pag. 477.

Emma Anglorum Reginae, *Richardii I.* Ducis Normannorum filiae encomium, auctore Monacho Anonymo *S. Bertini.* Extat in *Duchefnii* Collectione Scriptorum Rerum Normannicarum. pag. 161.

Excerptum ex *Breviario* Chronicorum *Thomæ Rudborn* Monachi *Wintoniensis* de *Mathilda*, filia *Macolmi* Regis Scotorum & *Margaritæ*, sororis *Edgari Athelinn*, uxore *R. Henrici I.* quod maledixit fructui ventris sui, cum refutatione istius mendacii asservatur in *Bibl. Cotton.* sub effigie *Tiberius* Lit. B. Cod. VII. n. 1. *V. Smith* in hujus Bibliothecæ Catalogo p. 39.

RADULPHUS Abbas S. Albani in Anglia scripsit *Historiam Alexandri Macedonis*, cujus Operis quidam *Galfredum Henlingtonum* auctorem faciunt, teste *Fabricio* *Bibl. med. Lat.* Vol. 6. pag. 84.

THOMELLUS Monachus S. Amandi, seu Monasterii *Elnonenensis* in *Flandria* circa annum 1080. clarus vitam conscripsit *Balduini Pii*, Comitum *Flandriæ.* *Vossius* de *Hist. Latinis.*

SUGERIUS Abbas Coenobii S. Dionysii propè Parisios *Ludovico VI.* & *VII.* Galliarum Regibus ab intimis consiliis ac ministerio vitam *Ludovici VI.* cognomento *Grossi* peculiari commentario prosequutus est, quem *Andreas du Chesne* lib. IV. *Script. Rer. Franc.* exhibet.

RIGORDUS, Monachus S. Dionysii, ac Christianissimi Regis Philippi Augusti Medicus & Chronographus, Gesta, seu Historiam ejusdem Philippi Augusti scripto libro complexus est, quem Ludovico VIII. Galliarum Regi nuncupatum Duchesnius Tomo V. Script. Rer. Franc. inferuit.

GUILLELMUS NANGIUS seu de Nangiaco, Monachus San-Dionysianus *Vitam & Gesta S. Ludovici* Galliarum Regis, & filiorum ejus *Philippi Audacis*, ac *Roberti Borbonianæ Familiae Capitis* posteritati commendavit; quæ omnia continentur tomo v. Collectionis Duchesnianæ.

MATHÆUS PARISIENSIS, Monachus S. Albani in Anglia, & Historiographus Regius Vitas duorum *Offarum* seu *Offanorum* Angliæ Regum scriptas dedit; quæ inter ejus Opera historica continentur.

GUILLIELMUS MALMESBURIENSIS Monachus in Anglia, & sui Monasterii Bibliothecarius elaboravit inter alia plura Opera historica *Vitam Indracti Hierberniæ Reguli*, qui fuit S. Dunstani discipulus, Leland de Script. Brit. cap. 166.

TRITHEMIUS scripsit *Vitam & res gestas* Friderici Palatini I. Electoris, quæ cum notis & additionibus variis prodiit in 4. Heidelbergæ an. 1602. Hæc Vita bene & admodum accuratè scripta est.

PRUDENTIUS SANDOVALLIUS Episcopus Pampelonensis *Vitam* Caroli V. Rom. Imp. & Regis Hispaniæ libro duas in partes distributo complexus, edidit Pinciae apud Sebastianum de Cannas an. 1604. & 1606. in folio.

JACOBI du BREUL Monachi S. Germani à Pratis VIE de CHARLES de Bourbon, *jadis on le du Roy Henry IV. avec la Genealogie des Princes de Bourbon.* id est: *Vita Caroli Borbonii, olim Avunculi Henrici IV. unà cum Genealogia Principum Stirpis Borbonicæ.* 4. Paris. 1612.

ERARDUS NIGELLIUS Schyrensis Cœnobita in Bavaria ut bene de Ludovico IV. Rom. Imp. mereretur, ejusdem *Bona Opera* ex monumentis Bibliothecæ Schyrensis eruit, & in publicam lucem dedit Ingolstadii ex typographeo Gregorii Hænlin in 12. an. 1628. Tractatus absolvitur VI. Capitibus.

- I. Ludovicus Catholicus, Liberalis.
- II. Ludovicus IV. Rom. Imp. P. F. Orthodoxæ fidei fervidus zelator.
- III. Ludovicus IV. Rom. Imp. Ecclesiæ

sanctæ Dei, ministrorumque ejus amator.

IV. Ludovicus IV. Rom. Imp. facilis injuriarum exceptor.

V. Ludovicus IV. Rom. Imp. in universa morum honestate præclarus, mansuetus, benignus, affabilis, Ecclesiæ S. R. I. defensor, fotor, & fautor piissimus.

VI. Ludovicus IV. Imp. Hospitalis, Pœnitens, Dei, Matrisque Virginis magnus cultor.

Tractatui præmittitur P. F. Abraham Bzovii Ord. Prædicat. de Electione Ludovici IV. palinodia.

Patris *Nigellii* Opus lectum fuit Cardinali Sfondrato, qui illud in *Regali Sacerdotio* non sine laude ipsius Ludovici IV. Imp. allegat lib. 1. §. 8. p. 227.

AIMERICUS de PEIRACO Abbas Moissiacensis de *Gestis Caroli Magni* scripsit ad Joannem Ducem Bituricensis. Usus est Cangius ex Codice Regio Paris. 1344. vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. p. 82.

JACOBUS CLERICUS, Abbas Vedastini in Belgio celeberrimi Monasterii, anno 1462. è vivis sublatus ætatis suæ an. 86. Author ab eruditis habetur *Historiæ Rerum gestarum Philippi Boni Burgundiæ Ducis*, quæ absque nomine authoris inter msc. Codd. Bibliothecæ Cæsareæ custoditur. Vide Lambecium Tomo II. pag. 956. Oudinum Tomo III. pag. 2624. Fabricium Bibl. med. & inf. Lat. lib. 3. pag. 1112.

THEODERICUS Monachus Cathedralis Monasterii Dunelmensis scripsit *vitam* Margarethæ Scotorum Reginæ, quæ postea Sanctorum Fastis adscripta fuit. Vide Acta Sanctorum Junii tom. 2. pag. 320. ubi S. Regina Theodericum propter ejus simplicitatem, innocentiam, & castitatem præ cæteris dilexisse dicitur, apud quem etiam noxas animi expiare solita erat.

HILARION à VERONA Monachus Cœnobii SS. Nazarii & Celsi scripsit *Vitam* Caroli M. ad Reverendiss. Patrem F. Cardinalem Senensem, quæ Ms. habetur in Bibliotheca Magistratus Lipsiæ. Vid. Tenzel Colloq. Menstr. an. 1698. in Nov. n. 935.

VINCENTIUS SQUALDUS Abbas è Congr. Casin. multæ eruditionis ac doctrinæ claruit circa medium seculi proximè elapsi, ac *Vitam Catonis Uticensis* inter alia plura elucubravit. *Padoli* in *Historia Gymnasii Patavini.*

JOANNES de BELORADO Abbas Monasterii D. Petri de Cardena edidit *Roderici Diaz de Bivar vulgò el Cid, Ma-*

Magni Domini, cognominati, Herois inclyti, de Stemmate, vita, rebusque gestis ab anonymo authore compositum opus. Fecit id jussu Ferdinandi I. Imperatoris, Caroli V. fratris, qui librum in Monasterio S. Petri de Cardenna, ubi ipse Rodericus jacet sepultus, anno MDXII. delitescens invenit. Editio accurata fuit Burgis 1593. & post Hispani 1611. in fol. sub titulo:

Historia del famoso Cavallero Cid Rui Diaz, con su Genealogia. Asserunt, quâ fide nescio, Auctorem operis hujus esse *Aben Alsfange* Arabem, & ex Arabico in Hispanum fuisse translatum sermonem; Judice verò *Prudentio de Sandoval*, aliisque informis opus est, & Chronologiæ luce orbis, verisque millia fabularum miscens, ut verbis utar Nicolai Antonii, inquit illustris Eques de Frankenau in Bibl. Hisp. Geneal. Herald. pag. 77. quem miror, quod non adverterit annum editionis in mendo cubare; quî fieri enim potuit, ut anno primùm 1593. Abbas editionem accuraverit, quò tempore mortalitatem dudum expleverat?

ANGELUS SANGRINUS, Abbas Casinensis, Poëta suo tempore nulli secundus *Vitam & Gesta* Caroli V. carminibus celebravit:

*Dum Titan decus ætheris, quadrigis
Involans nitens.*

Obiit Author piissimè an. 1593. Vid. Armell. Bibl. Casin. pag. 26.

LAURENTIUS de AGERBE, Hispanus, Monachus Cœnobii mihi nondum comperti, vixit circa an. Chr. MCDXL. & conscripsit librum

De La vida de Don Sancho Martinez de Leiva, namado Bracoos de hierro, id est: *Vita Domini Sanctii Martinez de Leiva cognominati Brachiaferrea.* Fuit iste heros manu fortissimus, strenuèque belligeravit sub Eduardo III. Angliæ Rege, cujus & filiam naturalem ex Isabella Suffolcia Northumbriæ Comitissâ genitam, Isabellam nempe, circa an. MCCC. LVI. duxit. Opus hoc inter manuscripta latet, & ab Auctore dedicatum fuit Petro de Zunniga & Leiva, primo Plasentiæ Comiti, Sanctii illius Martinez de Leiva abnepoti, cujus cum Stemmate Leiviano nexum prolixius videre licet; quare & laudatur Alphonso Lopez de Haro, & Josepho Pellicerio, aliisque Genealogis. Franckenau l. c. p. 274.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

BENEDICTUS GUIDI, Italus, Venetus, Monasterii S. Georgii Majoris Monachus, atque Abbas S. Nicolai de Littore, scientia & scriptis illustris obiit 1590. die 1. Augusti. Scripsit inter alia plura Italicè

Vitam Marci Daviduli, Procuratoris, Doctoris, & Equitis Veneti, quam ms. tam se vidisse testatur Arnoldus Wion apud Armellinum Bibl. Scriptorum è Congr. Casin. part. 1. pag. 98.

HIPPOLYTUS à CREMONA in Cœnobio S. Benedicti Padolyronensis regulam Benedictinam professus anno 1588. concinnavit *Vitam Comitissæ Mathildis*, quæ ibi asservatur Ms. Armell. l. c. part. 1. pag. 229.

PLACIDUS PUCCINELLUS, Italus, ex Hetruriæ oppido *Pescia* dicto, Abbas Titularis Congreg. Casin. Italicis sermone narravit *vitam* seu *historiam Hugonis*, Principis Tusciæ, Ducis Spoletini, & Comitum Camerini; Venetiis anno 1643. apud Mathæum Leonem, & Joannem Vecellium in 4. quam correctam & auctam iterum prælo subjecit Mediolani in 4. apud Malatesta, an. 1664. Item *vitam Willæ Magnæ Principis & Matris prædicti Hugonis* Fundatoris Abbatiae Florentinæ. Venetiis an. 1643. in 4. & rursus Neapoli eodem anno ex typographia Francisci Savii. Armell. l. c. part. 2. pag. 153.

ANSELMUS PAIOLUS, Italus, Ferrariensis, è Congr. Casin. scripsit Italicè

1.) *Vitam Oliverii Cromwelli Protectoris*, seu, ut illum vocat Paiolus, *Tyranni Angliæ.* Venetiis per Valvasensem an. 1674. & Bononiæ anno 1680. iterumque ibidem anno 1685. apud hæredem Berlierii, additis quibusdam lucubrationibus ad res Anglicanas pertinentibus.

2.) *Vitam Ducis Turenii, Regis Galliarum Exercitus Generalissimi.* Niceæ in Provincia apud Joannem Ramesium anno 1677. & Parisiis anno 1678. & Bononiæ. 1680.

3.) *Vitam Guilielmi III. Regis Angliæ.* Ms.

4.) *Vitam Jacobi II. Regis Angliæ.* Ms.

De doctrina, eruditione, ac pietate Authoris videtur Armellinum in Bibl. Ben-Casin. part. 1. p. 50.

VALERIANUS CASTILLIONEUS, Italus, Nobilis Mediolanensis, è Congr. Casin. Ducis Sabaudiae Historiographus scripsit Italicè

Ppp

1.) Hi-

1.) *Historiam Vitæ Ducis Caroli Emmanuelis I.* tom. 2.

2.) *Historiam Vitæ Ducis Victoris Amadei.* tom. 1. in 4.

3.) *Historiam Vitæ Christianæ Ducis Sabaudia, ac Sororis Ludovici XIII. Galliarum Regis.* Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. Lit. V. pag. 5.

ANONYMUS Monachus Pegaviensis scripsit *Historiam de Vita & Rebus gestis Viperti*, Marchionis Lusatiæ, Burggraffii Magdeburgensis, Comititis Groicensis. Prodiit Francofurti apud Andream Wechelium in fol. an. 1580.

CAROLUS VASSIMONT Prior titularis Monasterii Flaviniacensis super Mosam tribus milliaribus Nancæo diffiti scripsit *Vitas Ducum Lotharingia*, quæ typis tamen datæ nondum fuerunt. Vid. Calmet in Catalogo Scriptorum de Domo Lotharingica, quem suæ Historiæ Eccl. & Civili Lotharingiæ præmisit.

MAURI CORKER, Angli, Abbatis Lambspringensis multis annis Missionarii in Regno Angliæ *Staffords Memories*, id est: Brevis & sincera Relatio nativitatis, qualitatis, incarcerationis, & piæ mortis Vicecomitis de Stafford. Londini an. 1682.

CLAUDII BRETAINNE, Galli, Semuriensis, è Congregat. S. Mauri *La Vie de M. Bachelier de Gentes*, i. e. Vita Domini Bachelier de Gentes. in 8. Remis apud Potier an. 1680.

DAVIDIS PLACIDI PORCHERON, Galli, nati apud castrum Rodulfi in dicecesi Bitaricensi anno 1650. è Congreg. S. Mauri *Compendium Vitæ Basilii Imp. Orientis, & filii Leonis*, anno 1690. apud Simonem Longrone Parisiis. Occasionem scribendæ hujus Synopsis Authori præbuit alius

liber, quo præcepta de bona educatione adolescentum stirpe nobilium continentur: elucubratus is fuit à nescio quo seculi proximè elapsi Scriptore, & à Domino de Lonpre, penes quem manuscriptus erat, Patri Porcheronio consignatus. Hunc cum stylus minùs afficeret, pluribus eum locis emendans majori elegantia reddidit. Adjecit præterea versionem Instructionis Imperatoris Basilii cognomento Macedonis pro filio suo Leone, dicto *Philosopho*, unà cum vita synoptica utriusque hujus Cæsaris. Vide le Cerf. Bibl. Hist. Crit. pag. 313.

DOMNUS TOSSANUS DUPLESSIS è Congr. S. Mauri Vitam Jacobi II. Regis Angliæ paucis ante annis literis à se mandatam edidit Parisiis.

REMIGIUS CEILLIER è Congreg. SS. Vitoni & Hidulphi in Historia Generali Autorum Sacrorum Tom. IV. Cap. V. plures Articulos distributo de *Constantino M.* tractat. Et quidem Artic. I. de *Constantino M.* primi Imperatoris Christiani vita, quem morti demum vicinum ab *Eusebio* Episcopo Nicomediensi, an. 337. baptizatum, & reliquis sacramentis instructum, ait; *Art. II.* de ejusdem orationibus sacris; *Art. III.* de Epistolis ad Episcopos, Tomis Conciliorum partim insertis; *Artic. IV.* de Edictis pro religione Christiana promulgatis, fusè commentatur, donationemque illam confutam explodit.

ANGELUS MARIA QUIRINUS, S. R. E. Card. duobus tomis *Gesta & Epistolas Francisci Barbari*, Veneti Senatoris, Viri omnium Seculorum memoria dignissimi complexus edidit Brixia typis Jo. Mariæ Rizzardi anno 1741.

SECTIO VII.

SCRIPTORES QUINARUM HISTORIÆ IN COMMUNI APPENDICUM.

§. I.

Scriptores Historiæ Gentilitiæ

HÆc cum in Historiam Genealogicam, & scientiam Heraldicam dividatur, utriusque Scriptores veniunt recensendi.

REINHARDI Abbatis Reinhusani

an. MCI. defuncti Opusculum de familia Reinhardi Episcopi Halberstadenensis edidit Leibnizius Tom. I. Script. Rerum Brunsv. pag. 703.

ERNULFI, sive *Arnulfi* ex Monacho

cho Bellovacensi Roffensis in Anglia Episcopi ab an. 1114. ad 1124. Genealogia Edwardi Regis; item omnium Angliæ Heptarcharum Genealogia, Saxonice. Vid. Oud. de S. E. Tom. II. pag. 1065.

FLORENTII BRAVONII, Monachi Wigorniensis in Anglia Seculo XII. admodum celebris *Liber de Regali Anglorum Prosapia*, seu de *Regum Anglorum Genealogiis*, qui ad calcem editionis ejusdem Florentii Chronici, quod Guillelmus Howardus Londini anno 1592. juris publici fecit, habetur, in cæteris verò desideratur.

GUILIELMI MALMESBURIENSIS *Genealogia Henrici II.* Regis Angliæ, Leland.

PETRI de ICHAM, Cantuariensis in Anglia Monachi sub annum 1290. clari *Genealogia Regum Britannia*, quam cum Parisiis circa an. 1280. studiis vacaret, ad instantiam Philippi Academiae tunc temporis Cancellarii elucubravit, sed Gallicè, quia inter Gallos agebat. Postea in Latinum videtur sermonem transtulisse opus istud, quod orditur à fabuloso illius Bruti in Insulam adventu, atque ad Edwardum, primum post Conquæstorem ejus nominis Regem perducit. Extat Opus hoc Genealogicum in Cottoniana Bibliotheca, sub effigie *Domitiani* Lit. A. Cod. 3. num. 2. Oudin. Tom. III. p. 611.

ROBERTUS WELLYS, aliàs *Stewarde*, Priorum Eliensis Cathedralis Ecclesiæ in Anglia ultimus, re proditâ Benedictina, primus Canonico-rum Eliensium Decanus à Rege constitutus est. Decanatum adeptus nomen Gentilitium *Stewarde* homo ventosus deinceps adhibuit, & nobilitatis suæ opinione inflatus familiæ suæ *Genealogiam* scriptis commendavit, quam Henricus Wharton, Author A catholicus, exigua cum Authoris laude, Angliæ Sacræ tomo I. p. 685. typis exscripsit. Vir vanissimus insignia sua Gentilitia in omnibus ferè libris, qui bene multi ipsi fuerant usui, depingi fecit. In Historia verò Episcopatus Eliensis uniuscujusque Episcopi arma gentilitia tam verbo quam picturâ delineavit.

Genealogiam & successionem veterum Thuringiæ Landgravorum ac Misniæ Marchionum accurato studio describit *Benedictinus Anonymus* ex monasterio de Kaldeborne vel Remesborne in Historia sua Erfordienfi à cap. 12. usque ad annum MCCCC. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

XXVI. Extat verò hoc Chronicon Tom. I. Scriptorum Rerum Germanos Joan. Pistorius edendos curavit.

De *Prosapia* Regum Francorum usque ad Dagobertum Juniolem, filium Hildeberti II. Item de Genealogia Caroli M. Regis Francorum, & Imp. Romanorum. Iterum de Genealogia alia Regum Francorum. Denique de Genealogia Rollonis, primi Ducis Normanniæ scribit *Monachus Anonymus S. Medardi Sueffionensis* in ejusdem Monasterii Chronico, quod habetur Spicilegii Tomo I. nov. edit.

HEINRICI BASSE, Prioris in celebri olim, nunc verò ab A catholicis extincto monasterio Ballenstadiensi *Panegyris Genealogiarum illustrium Principum Dominorum de Anhalt*, quæ anno 1519. in 4. typis excusa fuit. Cum verò Scriptum hoc admodum rarum esse cœpisset, illud nuper Cl. Jo. Christoph. Beccmannus variis notis locupletatum, & subinde castigatum recufum dedit in Accessionibus Historiæ Anhaltinæ pag. 126. Vogt in Catal. lib. rar. p. 74.

JOANNES TRITHEMIUS Annalibus suis Hirsaugiensibus Genealogiam Comitum Palatinorum, Ducum Bavariae, Austriæ, Principumque Wirtenbergicorum fusè satis immiscet. At non Trithemius est ille Geneographus, cui maxima in Genealogicis fides sit habenda, docente Eccardo de stemmate Witikindi M. cap. 1. *Author*, inquit, *omnium eorum (qui in Genealogia Saxonum Ducum assentationis, quam veritatis studiosiores fuere) duxque Trithemius fuit; qui ne falsi statim convinci posset, Humibaldi, Clodovæi Magni, si Diis placet, ætate celebrem scriptorem aliâque monumenta confinxit; illum deinde reliqui recentiores Crantius Spalatinus, Spangenbergius & cæteri cæcorum instar secuti sunt.*

FRANCISCUS RADES de ANDRADA, Hispanus, Prior Cœnobii S. Benedicti in urbe Giennensi scripsit

Nobiliario de Espana, seu, ut aliis citatur, *De los linages de Espana*, id est: *Stemmatographicus liber Nobilitatis Hispanæ*. Nunquam id in lucem prodiit publicam, sed in scribnis curiosorum mss. asservatur, possederuntque ejus apographa Fr. Thomas Herrera Augustinianus, ut ipse in Historia Conventus S. Augustini Salmanticæ cap. 14. fatetur; Antonius Suarez de Alarcon, qui sæpius in suis Relationibus Genealogicis de Marchioni-

Chionibus de Trocifal fol. 310. num. 22. Sec. testimonio utitur; Rodericus Mendez Sylva, testante id Sanctio Doriga de Valdes in Memoriali Domus Asturiae fol. 44. &c. alique. Elaboravit etiam *Radesius* noster Historiam celebris Pontiorum familiae *Genealogia de los Ponces de Leon*, quam cum debito Authoris encomio citat modò citatus Sanctius Doriga de Valdes, ut & Thomas Tamaius de Vargas. Præterea *Radesius* in præclaro suo Chronico de tribus Ordinibus Equestribus, alias à nobis jam laudato, multa notatu perquam digna circa nobilium Hispanorum stemmata inseruit. Gerhard. Ernest. de Franckenaub. Bibl. Hisp. Hist. Geneal. Herald. n. 455. pag. 140.

ROMANI FEHLER, Monachi Schyrentis in Bavaria Gloriosissima, Serenissima, ac Antiquissima Domus Bajoricae Origo, Stirps, & Propago cum variis anotationibus juxta seriem temporum ac majorum omnium, & singulorum masculinâ, eademque rectâ lineâ descendentium ordinem à duobus & amplius seculis. Opus prælo paratum, teste Bern. Pezio Diss. sag. in Tom. I. Thef. Anecd. p. 31.

REGINBALDI MÖHNERI ad SS. Udalricum & Afram Augustæ Vindel. Professi, rerum Genealogicarum longè scientissimi Opera Genealogica Ms. asservantur in ejusdem celeberrimi Monasterii Bibliotheca; & sunt

1.) *Series Romanorum Pontificum, Imperatorum, Regum, Ducum, Comitum &c. Europæ genealogicè distincta.* Huic Operi etiam inest Genealogia Marchionum & Ducum Austriae, tam Babenbergensis, quam Habsburgica stirpis.

2.) *Anbaldia Principes, & ex istis dem progredientes Brannenburgicae Electores, Rectores, Saxoniae Inferioris Duces moderni, dicti Luxemburgici.* Opus est Genealogicum accuratè confectum. Cod. chart. 4.

3.) *Genealogia Landgravorum Hassiae.* in 4.

4.) *Genealogia Fuggerorum.* Incipit Opus in Johanne Fugger an. 1330. & definit cum anno 1674. Addita sunt & nomina, & insignia conjugum.

5.) *Hastiludium Genealogicum.* Cod. chart. 4. Fuit verò Reginbaldus non minùs Stemmato-graphiae, quam artis Heraldicae multò peritissimus. Superant ejus Opera ms.

1.) *Insignia & arma Imperatorum, Regum, Ducum, Episcoporum &c. Europæ,* elegantibus figuris & picturis ornata. Cod. Chart. in fol.

2.) *Insignia Episcoporum, Abbatum, Ordinum Equestrium & Academicarum.* Cod. Chart. 4. Opus meris imaginibus & picturis constat.

3.) *Omnium pene Regnorum, Provinciarum, Regum, Ducum, Comitum, Baronum, Nobilium &c. arma Gentilitia.* Cod. Chart. 4.

4.) *Insignia & Stemmato-graphia Episcoporum, Praepositorum, Decanorum, Canonicorum, & Abbatum S. Udalrici in Urbe Augustana.*

5.) *Patritiorum Augustanae Urbis communitas, & eorum insignia Chronologico ordine tractata.*

6.) *Consules, seu Duumviri Augustani usque ad annum 1548. cum singulorum armis Gentilitiis.* Cod. Chart. in 8. oblongo.

7.) *Opus Stemmato-graphicum de diversis Augustanae urbis Patritiis, puta Reblingis, Welferis, Peutingenis &c. cum eorum insignibus.* Cod. Chart. 4. Vid. Pez. l. c.

ANNALISTA SAXO, sive *Eckhardus* Abbas Uragienis in Chronico suo Genealogicas Saxoniae notitias præclare illustrat, quod eapropter maximi habendam est, teste Jo. Georgio Eccardo, qui illud tom. 1. Collectionis suae l. 133. typis vulgavit.

ARNOLDI WION, Belga, Duaceni, è Congr. Casinensi *Dissolutio*, quomodo Principes Austriaci originem ducant ex Amicia Romana Familia, quæ erit D. Benedicti. Præmissa est *Liguo Vitis* Venetiis apud Georgium Angelierum an. 1595. in 4.

GEORGIUS GALLOPIN, Belga, Monachus S. Gislensii *Flandriam Genealogiam* seu compendiosam seriem Genealogicam Comitum Flandriae cum eorum Gestis Heroicis ab an. 792. ad 1212. ex Ms. Monasterii S. Gislensii collecta typis dedit in 4. Montibus an. 1643. Vid. Foppens Bibl. Belg. pag. 338.

JACOBI du BREUL, Prioris Monasterii S. Germani à Pratis *Genealogie des Princes de Bourbon, issus de Louis de Bourbon, Prince de Condé.* id est: *Genealogia Principum Stirpis Bourbonicae, qui descenderunt à Ludovico Bourbonno Principe Condæ.* Isthac Genealogia unâ cum vita Cardinalis Bourbonni typis impressa fuit Parisiis in 4. anno 1612.

Antiqua Fundatorum Murenfis Monasterii Genealogia [quæ est Genealogia Comitum de Habsburg] In veteri Cod. MS. Actis foundationis, aliisque antiquioribus ejusdem ecclesiae monumentis præfixa cum hoc titulo: *Ista est Genealogia Nostrorum Principum.*

Origo & Genealogia Gloriosissimorum Comitum de Habsburg Monasterii Murenfis Ordinis S. Benedicti in Helvetia Fundatorum. Ex antiquis & authenticis ejusdem Coenobii monumentis à Guntranno Divite usque ad Albertum Cæsarem rectâ & nunquam interruptâ lineâ, succinctè quidem, sed clarè demonstrata. Auctore R. mo D. Dominico dicti Monasterii Murenfis quondam Abbate. Editio secunda. Typis veteribus Principalis Monasterii Murenfis, per Joannem Carolum Roos, an. 1702. in 8.

Hoc & præcedens Opusculum de novo edidit Illustr. JO. PETRUS de LUDWIG ex Constantiensi editione de anno 1651. inter Scriptores Rer. Bamberg. Tom. II.

Vir verò Clarissimus MARQUARDUS HERGOTT *Prolegom. III. in Genealogiam Diplomaticam Augustæ Gentis Habsburgicæ* hisce Actis Murenfis fide adempta nullam eorum esse vim atque virtutem sine Diplomatum ope liberè contendit. Neque tamen omnes hætenus suam in sententiam pertraxit. Est Vir doctissimus atque rerum Genealogicarum apprime peritus, qui *Acta Murenfis* non cum aliis tantum viris literatis magni facit, sed pro iis etiam *Vindicias* scripsit, quæ typis mandatae ubi in publico compa-ruerint, eruditi judicium ferent, qui propiora vero scripserit.

GABRIELIS BUCELINI *Germania Stemmato-graphia sacra & prophana, in qua Germanæ Nobilitatis eminentia commendatur, & tabulis variis stemmatographicis, contra receptissimam multorum opinionem, & ex vetustissimis monumentis familiarum præcipuarum Origines docentur, & generationes deducuntur.* Operis in IV. Tomos distributi Tomus I. prodiit Aug. Vindel. an. 1655. in fol. cujus tertiâ parte continetur *Genealogica Germaniæ notitia*, quâ longè illustrissima vetustissimæque ejusdem inter Europæ populos nobilitas asseritur, & comprobatur. Potentissimarum Familiarum Origines, & in hanc usque diem certa Generationum ferie deductiones è vetustissimis monumentis & comprobatissimæ

fidei authoribus distinctissimè & compendiosissimè describuntur. Sed & exterarum aliquot & florentissimarum origo Germanica docetur. Legitimus denique modus astruendæ per Majorum conjugia, & puritatis & convenientis cujusque generi dignitatis variis probationum equestrium Tabulis proponitur.

Tom. II. ibidem anno 1662. exhibetur *Agilolfingica Familia Principum Guelphorum Veterum, & ex his oriundorum Nominis & Fortunæ hæredum accuratior locupletiorque Generis deductio.* pag. 346. Est apud eruditos exiguæ authoritatis, cum debilibus nitatur fundamentis.

Tom. III. in quo Pars III. totius Operis continetur, *Hereditariarum Augustissimæ Domus Austriacæ Provinciarum Nobilitas per Stemmata & Probationes Majorum obiter adumbrata.* pag. 1.

Hujus eruditissimi Viri Ephemerides Ms. extant in celeberrimo Monasterio Weingartensi, ubi ad annum 1644. hæc sua manu exaravit 8. Martii. „ Viennæ hodie apud Præfectum „ Ferdinandi IV. pransus splendidè, „ & amicè vixi, jussus post tertiam „ pomeridianam ad Sac. Cæs. Majestatem occurrere. Mox post quartam gratiosissimam audientiam, ut „ vocant, habui, & post Coenobii mei „ negotia obtuli Cæsari *Majorum* probationem ultra mille progressam; „ ad quem ascendere in pegma sub „ baldachinum Imperiale jussus, nolens, volens, debui, ut rem omnem digito monstrarem, singula „ exponerem, ipso Imperatore chartas complicatas suamet manu tenente, tractum evolvente, & cum „ deprecarer, ne se fatigaret, & ut „ potius in mensa explicari sineret, „ mihi quasi pro servitio ministrante, „ ac dicente, & se distinctius rem „ intueri, & cognoscere, & memelius explicare posse. Multa gratiosissimè & dignantissimè mecum contulit, ea inter sciscitatus: utrum „ cuicumque alteri Germaniæ Principi simili amplitudine probationem „ conficere possem? respondi, me „ per omnes tentasse, nusquam potuisse, præterquam apud Serenissimos Brunswicenses, quorum probatio, etsi minimè tot Regum & „ Cæsarum nomina proferat, me tamen eandem duplo ampliore, quam „ Austriacam, numero extendisse, & „ sanè Familiam incomparabilem esse

se, quæ sola semper Principum fuerit.

Ad annum 1662. 26. Nov. ita scribit: „ Leopoldum Imp. veneratum sum primum, cum me pridie frustra inquiri, hac autem die ultrò ad colloquium & audientiam evocari jussisset, & longè gratiosissimè compellasset, & affatus esset. Istud supra omnem captum meum, nec citra admirationem maximorum in Aula magnatum fuit, quòd me altera mox die secum denuò habere voluerit, & præfixa hora pomerid. prima à supremo Camerario Illustriss. Com. Maximiliano Lambertio, Aurei Vell. Eq. ad se deduci jusserit, atque in seram usque noctem omnia thesauri sui pretiosa suamet augusta manu in manus porrexerit, digito singula connotarit, explicarit, è meis ad manus suas receperit, nonnulla tunc, postea plura dono miserit, plura etiam promiserit. Quin & effigiem postea suam, quàm vivacissimè in auro depictam, & tredecim circum ambitum adamantibus ad me Veldkirchium destinavit &c.

-- EJUSDEM *Rutiliæ Familiæ deducitio*. in 4. Veldk. an. 1677.

AUGUSTINI LAMPUGNANI, Itali, Mediolanensis, è Congr. Casinensi *Turrianæ propaginis arbor explicata*. Bononiæ anno 1643. in fol. apud Jacobum Montium.

PETRI ANTONII TORNAMIRA Siculi, Panormitani, in Monasterio S. Martini de Scalibus Bibliothecarii *L'Albero della Reale, ed Imperial prosapia di santa Rosalia*, id est: *Arbor Genealogica Regiæ & Imperialis prosapiæ S. Rosaliæ*. Panormi an. 1652. in fol. expanso, & iterum ibidem apud Campanam anno 1672. & tertio ibidem apud Carolum Adamum anno 1674. in 4.

BENEDICTI LUCCHINI, Itali, Mantuani, Monachi in Cœnobio S. B. de Padolyrone *Opus Genealogicum de stirpe originaria celeberrimæ Comitissæ Mathildis* Italicè scriptum prodiit Mantuæ apud Franc. Ofannam Impressorem Ducalem an. 1592. Vide plura apud Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 99.

EUGENII GAMURRINI, Itali, Aretini, è Congr. Casin. *Istoria Genealogica delle Famiglie nobili Toscane, & Umbre all' Altezza Serenissima di Cosmo III. Principe di Toscana*. hoc est: *Historia Genealogica nobilium Familiarum in*

Tuscia & Umbria ad Serenissimum Cosmum III. Ducem Tusciæ. 5. tom. in fol. quorum primus impressus est Florentiæ apud Franc. Honofrium an. 1668. Secundus verò anno 1671. Florentiæ apud Lucium Navesi. Tertius ibid. apud Franc. Livium an. 1673. Quartus item Florentiæ an. 1679. apud Jo. Gugliantini typis Seren. Celsitudinis Alla Condottotta Ludovico XIV. Francorum Regi dicatus, cujus vitam in longissima Epistola nuncupatoria pag. 208. describit. Quintus ibidem apud eundem 1685. Francisco Nerlio Cardinali dicatus. Vid. Journal de Sçavans tom. 6. an. 1678. p. 57.

CASIMIRI FRESCHOTT, Burgundi, Vefontini, è Congr. Casinensi *Pregj della Nobilità Veneta, ovvero l'origine di tutte le Case patritie colle loro armi, e Personaggi più cospicui, che ne sono usciti*. id est: *Prærogativæ Nobilitatis Venetæ, seu origo omnium Familiarum Illustrium cum earundem armis Gentilitiis, Personisque magis conspicuis, qui inde prodierunt*. Venetiis typis Andreae Coletti anno 1686. in 12.

FRANCISCI RANSPERG Augiæ Majoris Brigantiniæ Prioris *Stemmographia Illustrium per Imperium Romano-Germanicum Familiarum*. Tom. I. Opus, quod sciam, ineditum. V. Gall. Chr. Tom. V. col. 919.

JOANNIS MABILLONII Observationes de Genere S. P. Benedicti, Monachorum in Occidente Patriarchæ, quas vide in append. alterâ ad Tom. I. Annal. Ord. S. B.

ALEXIUS LOBINEAU in Historia Minoris Britannici ducenta & octoginta sigilla exhibet, quibus nihil jucundius potest esse illis, qui ex ejusmodi monumentis *Heraldicis* illustrium Familiarum antiquitatem indagare satagunt. V. Act. Erud. Lips. an. 1710. pag. 22. In Tomo I. textit etiam Genealogiam Ducum Minoris Britannici.

GASPAR RUIZ de MONTIANO, Monachus Hispanus in celeberrimo S. Dominici de Silos Cœnobio, Theologiæ, Mathematicæ, & Historiæ peritissimus, historiæ sui Monasterii magno cum studio circa an. 1630. elaboratæ, egregio operi inseruit sancti Dominici de Guzman, Dominicanorum Ordinis Patriarchæ Genealogiam, Guzmanicum imprimis nobile stemma, tum & plurimas alias illustres prosapias Hispanas fusiùs deducendo, unde sæpiùs Genealogis

con-

consulendus venit, eoque nomine laudatur Francisco Sotæ, Asturienfium Chronographo (*Chronica de los Principes de Asturias Lib. III. cap. 58. fol. 600. §. 8.* qui Codicem Auctoris manu exaratum evolvit in Archivo dicti Monasterii S. Dominici de Silos. Franckenau in Bibl. Hisp. Geneal-Heraldica n. 550. p. 161. ubi annotat levem Nicolai Antonii prætervidentiam, qui Ruizium nostrum, Hispanum Senecæ libri de Beneficiis interpretem (cognomine forsan *Montiano* seductus) in duos eòsque diversos distinxit Auctores, cum nonnisi unus utriusque Operis sit Auctor.

BENEDICTUS BACCHINUS Abbas S. Mariæ de Lacroma Congr. Casin. accuratè exponit *Gallæ Placidie Augustæ Stemmata*, paternum ac maternum genus, in Observ. ad vit. Episcoporum Ravennæ num. ix. pag. 73. quas Muratorius Tom. II. Script. Rer. Italic. intexuit.

ROMANI SEDLMAYR San-Blasiani in Sylva Nigra Cœnobitæ, in Universitate verò Salisburgensi anno 1708. Philosophiæ primum, tum Ethicæ & Historiarum Professoris *Gentis Harrachianæ Origines*, quæ extant in Libro, cui titulus *Philosophus Porphyrius &c.* in fol. Salisburgi an. 1711. Plures Nobilium, eorum maximè, qui in Academia Salisburgensi literis unquam vacarunt, Genealogias conde-re vir eruditus meditabatur, sed ab omnibus pene, quorum literis & auxilio juvari debuerat, destitutus, nunquam ea documenta impetrare potuit, quæ tantæ molis opus exigere videbatur. Obiit anno 1722. Vid. Hist. Univerf. Salzburg. lib. 2. c. 7. pag. 415.

DIONYSIUS SAMMARTHANUS Congr. S. Mauri Præpositus Generalis in *Gallia Christiana* nobilium Familiarum Genealogiæ magnam lucem accendit; dum tot tamque certa monumenta protulit, ex quibus illustrium Familiarum Origines tanquam ex antiquiorum & remotiorum temporum adytis eruuntur, successiones processusque asseruntur, affinitates explicantur.

BERNARDI PEZII, Mellicensis Bibliothecarii *de Etymo Nominis Habsburgici & Origine Domus Austriacæ Epistola* Viennæ & Norimbergæ in 4. apud Petrum Conradum Monath, anno 1731.

HIER. PEZIUS Genealogiam Principum Austriacorum primæ seu Ba-

benbergenfis stirpis, quam Conradus Abbas Mellicensis primus omnium jussu petitione Leopoldi VI. conscripsit, atque à Leopoldo I. Austriæ Marchione usque ad Leopoldum VI. perduxit, Tomo I. Scriptorum Rer. Austr. inseruit.

OTTONIS KOPTIK ex Cœnobita Lib. & Exempti Monasterii ad S. Lambertum in Styria, Abbatis Titularis in Regno Hungariæ *Genesis Inclytæ Familiæ Schwarzenbergicæ, seu Probatissima, & nusquam interrupta Historico- Genealogica à primis Sicambriæ Regibus usque ad hodierna tempora deductio*. Opus in Partes VI. ita distribuitur:

Pars I. habet vitas Regum Sicambriæ ab Antenore Trojano ortorum. *Pars II.* continet vitas Regum Francorum ex sanguine Sicambrico. *Pars III.* comprehendit vitas Ducum Franconiæ Orientalis, & Regum Galliarum ex prioribus emanantium. *Pars IV.* enarrat Gestas Ducum Alemanniæ & Alfatia, à Ducibus primis Franconiæ Orientalis profectorum. *Pars V.* ab ultimo suæ lineæ Duce Alemanniæ Erchingero Generarcha genus Seinsheimium deducit. *Pars VI.* Familiam Schwarzenbergicam puram à Michaële Dynasta Seinsheimio profluentem celebrat. Opus in folio aservatur mss. tum Viennæ in Bibliotheca Schwarzenbergica; ubi à me visum, & perlustratum fuit. Ex Bibliothecæ autem Præfecto intellexi, non antea in lucem emittendum esse, quàm ad Archivi Schwarzenbergici monumenta exigatur; id quando futurum sit, divinare ego nolim. Usui fuisse videtur Auctori *Humibaldus*, ex cujus libris *Tribemius* Annales de Origine Regum & Gentis Francorum contexuit.

GODEFRIDUS BESELIUS, Abbas Gottwicensis, in præfatione Tomi Prodromi ad Chronicon Monasterii sui pollicitus est, se in Tomo III. Mantissæ loco Sigillorum ecgrapha ad septingenta summa fide & cura in æs incisa, prolaturum esse, unde in Heraldicam Germaniæ universæ ac inprimis Austriæ, novam lucem redundaturam esse neutiquam dubitat. Utinam orbi literato priùs fidem, quàm naturæ debitum persolvisset.

IGNATIUS GROPPII ad S. Stephanum Herbipoli Bibliothecarii *Tabula Genealogica* exhibens Nobiles Familias & Personas in Historia Amorbacensis Monasterii anno 1736. Wirzeburgi

zeburgi typis vulgata occurrentes. pag. 280 - 285.

ERASMUS GATTOLA in descriptione Asceterii Catinenfis de ejusdem Insignibus ac Sigillis agit pag. xv.

D. JACOBUS du VAL & D. MAURITIUS N. è Congr. S. Mauri ad Genealogiam Familiæ de Rohan illustrandam se aliquot ante annis accinxerunt, an verò etiam typis dederunt?

AUGUSTINI CALMET, Abbatis Monasterii Senonensis, *Origine de la Maison de Lorraine*. Verba R. mi Auctoris in Historia Lotharingica sunt: L' Antiquité & les illustrations de la Maison de Lorraine sont connus de toute l' Europe. Je n'entre pas point de les prouver dans cet Ecrit; mon dessein est de faire voir les differens systêmes, que l'on a formez depuis cinq ou six siècles sur son origine, de refuter ceux, qui sont mal fondez, & de donner un nouveau jour à celui, qui est aujourduy le plus approuvé, & que nous suivons dans cette Histoire.

I.) Systême de Garin de Loherans.

II.) Systême. Les Ducs de Lorraine descendent des anciens Comtes de Metz.

III.) Systême, qui fait descendre les Ducs de Lorraine de Lothar neveu de Jules Cesar.

IV.) Systême, qui fait venir les Ducs de Lorraine de S. Arnoù, & de Charles Magne par Charles de France, & Guillaume de Bouillon.

V.) Systême, selon la Généalogie tirée de l' Abbaye de Mury en Suisse.

VI.) Systême, qui fait descendre les Ducs de Lorraine des Princes de la Maison d' Alsace.

VII.) Systême de M. Eckard sur l'Origine de la Maison d' Alsace.

Author amplexus est Systema VI. cujus igitur est *Genealogie des Ducs de Lorraine accompagnée de ses preuves CXXXIX.*

Post hæc ab Auctore subjicitur

- 1.) Liste Genealogique des Comtes de Bar. pag. cxi.
- 2.) Liste Genealogique des Comtes de Vaudemont. p. cxcix.
- 3.) Liste Genealogique des Comtes de Salm de Volge & des Comtes de Blamont sortis de la même Tigge. p. ccvi.
- 4.) Liste Genealogique des Comtes de Blamont. p. ccxv.
- 5.) Genealogie de la Maison d' Apremont. p. ccxviii.

6.) Liste Genealogique des Comtes & Ducs de Luxembourg. p. ccxxvi.

7.) Liste Genealogique des Comtes de Chiny. p. ccxxx.

8.) Liste Genealogique des Seigneurs de Commercy.

-- EJUSDEM *Dissertatio de Sigillis & armis Gentilitiis Domus Lotharingicæ* extat Tomo III. Histor. Lothar. pag. xxxi. Tomo autem II. præmittit explicationem de Sigillis, quæ æri incidi fecit; sunt CI. numero. 1.) Ducum Lotharingicæ. 2.) Comitum Flandriæ ex Domo Lotharingica. 3.) Comitum Vadani Montis (de Vaudemont.) 4.) Comitum Barensum. 5.) Comitum & Ducum Luxemburg.

MARQUARDI HERRGOTT, Congr. S. Blasii in Nigra Sylva Capitularis, & Magni Cellerarii, nec non S. Cas. Reg. Cathol. Majestatis Consiliarii & Historiographi, *Ordinumque anterioris Austriae per Brisgoiam apud Aulam Casaream Deputati, Genealogia Diplomatica Augustæ Gentis Habsburgicæ, quæ continentur vera Gentis hujus exordia, antiquitates, propagationes, possessiones, & prærogativæ, chartis ac diplomatis N.º CMLIV. maxima parte hætenus ineditis, asserta; adjectis Sigillis, aliisque monumentis æri incisis, mappa item Geographica, & indicibus locupletissimis. Hæc verò res non modò Habsburgicas universè corroborant, sed aliis etiam pluribus illustrissimis Germaniæ nostræ familiis, & patriæ mediæ ævi historiæ lucem ferverantur. Viennæ apud Leopold. Joan. Kalimoda. Fol. Tom. III. pag. 1737.*

Operis Tomi I. Libro II. agitur de Genealogia Habsburgica, in qua à Rudolpho I. Rom. Rege ad ejus Majores ascenditur. Libro III. De Genealogia Habsburgo - Austriaca, in qua à Rudolpho I. Romanorum Rege ad ejusdem posteros descenditur. *Lib. IV. De Genealogia Lauffenburgo - Habsburgica, in qua à Rudolpho Comite de Habsburg primi Alsatiæ Landgravii filio, natu secundo, ad ejus posteros Habsburgi Comites, dominos Lauffenburgi, dein & Rapperswilæ, Rottenbergæ, & in Krenkingen, nec non Landgravios Cleggovicæ & Sifgovicæ, usque ad ultimum hujus stirpis Comitem Habsburgensem, stemma deducitur. Lib. V. De Genealogia Kyburgo - Habsburgica,*

feu

feu de Kyburgiis posterioribus, qui ex Lauffenburgo - Habsburgica stirpe descenderunt. *Lib. VI. De consanguineis & affinibus Augustissimæ Domus Habsburgicæ, quorum memoria in monumentis Operis celebratur. Recensionem præclari Operis Auctori perhonorificam lege sis in Actis Eruditorum Lipsiensium an. 1738. m. Jan. pag. 1. seqq. Laudatur etiam Domino Köhler, Historiarum Professori in Universitatibus Altorfina & Gottingana longè celeberrimo, & eruditissimo, der Münzbelustigung part. 17. pag. 195. Pares laudes à famigeratissimo Hallensis Academiae Cancellario, Domino Ludewigio in hoc Opus collatas, primo Partis hujus secundæ Libro jam commemoravi.*

Cæterùm cum Gentium Doctor nascentis Ecclesiæ antistites commonitos voluerit, ut non finerent suos attendere fabulis & Genealogiis interminatis, vel inexplicabilibus, non consulendum opinor nostris, ut in illustrandis genealogiis multum operæ ponant. Ut in multiloquiis, sic in Genealogiis texendis nunquam ferè defunt mendacia. Multis Scriptoribus, modò splendide de Nobiliis profapiis & stemmatibus mentiantur, hi fidem libentissimè habent, & quod volunt, credunt.

II.

Scriptores Historiæ Iconologica.

MARIANUS SCOTUS in Chronico ad annum Christi 39. ita scribit: *Quædam matrona nomine Veronica ipsius Salvatoris nostri aspectum, ipso exprimente, atque contradente ad evidentiam testificandæ veritatis & observandæ fidelitatis. . . suo reconfigatum habuit &c.* Primus fuit Marianus Scotus, qui scriptis hanc Iconem celebravit. „Laudat ille quidem, „inquit V. C. Jac. Hyacinth, Serry „Exercit. Histor. Crit. Polem. LIII. „pag. 370. laudat ille quidem Methodium quendam, ex quo suam „illam Historiam hauserit: at quis „ille, cujusve ætatis fuerit, ignoratur. Certè non fuisse Magnum „Methodium Tyriorum Episcopum „res illa probat vel maximè, quòd „nihil hujusmodi in ejus Scriptis legere sit: fabulæque ex suo illo Methodio venditet Scotus, quas notæ „P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

„sanctitatis & eruditionis Episcopo „nemo tribuerit. Hæc ille, *Petrus Diaconus*, Monachus Casinas in libro mf. de Locis sanctis de Christi sudario ita scribit: *Sudarium verò, cum quo Christus faciem suam extersit, quod ab aliis Veronica dicitur, tempore Tiberii Caesaris Romam delatum est.* Ex quo intelligitur, *Veronica* vocabulum esse imaginis, non mulieris, tracto inde etymo, quasi diceretur *vera icon*, seu *iconia*. Hinc manavit consuetudo sacram Christi imaginem *Veronicam*, quasi veram iconicam appellandi; ut ex compluribus auctoribus probat noster Mabillonius *Itineris Italici* pag. 88. & 89. quam tamen vocem nonnulli mulieris esse nomen postea existimantes *Veronicam* finxerunt piam foeminam, quæ Christo ad Calvarie montem ascendenti obviam occurrens, ejus sacrae faciei quam exterserat, effigiem in sudariolo impressam receperit. Unde nomen sanctæ *Veronicae* in aliquot Martyrologia inventum est; sed ne in Romanum admitteretur, obstitit Baronius cum aliis viris eruditis. Hinc mirari subit (inquit Ruinartus noster in notis ad S. Greg. Turon. lib. 1. de Glor. Martyr. cap. xxii. col. 745.) Bollandianis crimini datum fuisse à Carmelitis, quòd de *Veronica* muliere quasi dubitanter locuti fuerint. Et quidem Nicolaus, aliique complures Pontifices Romani ipsam Christi Domini imaginem vulgò *Veronicam* appellari testati sunt. Vide Papebrochii Responsum ad exhibitionem errorum per Sebastianum à S. Paulo. Item *Mabillonium* loc. cit. ubi tamen hanc cautelam subnectit: „Si tamen *Veronicae* nomen „primùm mulieri, & ab hac imagini „tributum præfractè velint alii, per „nos licet, nam hîc narrantis officium non disceptantis suscepimus. „

B. RABANUS MAURUS celebri suo Operi *de Laudibus S. Crucis* figuræ, sive Imagines xxviii. inferuit. Eæ tametsi variæ sunt, ab Auctore tamen omnes in formam crucis redactæ subtiliter & ingeniosè explicantur. Vid. Opp. tom. 1. pag. 273. seqq.

ACTO ex Monacho Casinate Episcopus circa annum 1070. scripsit *De Passione imaginis Christi Domini facta in Civitate Aternensi anno 1062.* Quam Historiam Ughellus Italiae Sacrae tom. vi. col. 692. inferuit.

B. PETRI DAMIANI Opusculum, *de Picturis Principum Apostolorum,*

cur Paulus ad dextram, Petrus ad sinistram collocentur, ad Desiderium Abbatem Casinensem, est ordine XXXV. inter ejus LX. Opuscula, quæ Operum ejusdem Tomo III. continentur. Vide etiam Francisci Mucantii Tractatum de Imaginibus, & Joannis Molani Historiam Imaginum.

S. HILDEGARDIS, Abbatissa, miras imagines Commentario in Apocalypsin inseruisse dicitur à Wicelio apud Molanum in Historia de SS. Imag. lib. 4. c. 8. inter quas Ecclesia, forma Reginae picturata, liberali perstat vultu, cum inscriptione: *Me oportet concipere, & parere.*

RICHARDUS PLUTO, Monachus Cantuariensis sub annum 1181. scripsit in *Icones Apostolorum*. Leland. cap. 212. Pitseus æt. 12. p. 245.

PETRUS BERCHORIUS, jussu Joannis, Gallia Regis, Titum Livium ex Latino Gallicè reddidit. Codex mss. duobus voluminibus in folio affervatur in Bibliotheca Collegii Sorbonici; ubi in fronte cujusque libri variæ miniaturæ & elegantissimæ picturæ conspiciendas se præbent, teste V. C. Daniele Maichelio de Bibliothecis Parisiensibus pag. 79.

ANONYMI Monachi Mettensis in Bavaria variarum rerum & mytheriorum figuræ ac imagines calamo pictæ in codice mss. Bibliothecæ Mettensis asservantur. Præ primis videri meretur imago S. P. Benedicti cum cruce & sacris verbis, quæ æneis S. Benedicti Cruciculis & Numismatibus inscribuntur, & inciduntur. Hujus perantiquæ iconis egraphon accuratè confectum juris publici fecit Bernardus Pezsius Dissert. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. pag. L.

APPARITIO S. P. BENEDICTI cum Cruce in vitâ Leonis IX. Pont. Max. descripta, curante R.º D. Bernone Löbelio, Abbate Brevnoviensi, & totius Congregationis Benedictino-Bohemicae Visitatore Generali Perpetuo in æs incisa & præfixa fuit *Disquisitioni sacra Numismatica de Cruciculis, seu Numismatibus S. Benedicti*, quam prælo subjecit Viennæ Austriæ anno 1743.

LOTHARIUS Imperator cum pretiosum Evangeliorum Codicem Ecclesiæ Monasterii S. Martini, quod Metis situm est, dono dedisset, Sigislaus Abbas Lotharii imaginem appingi jussit, quam exhibet Jo. Georg.

Eccard Tom. 2. Rer. Franc. lib. 29. n. 12. pag. 352.

MODESTUS, Monachus Fuldenfis, *Ratgari*, Abbatis sui Sec. VIII. feritatem, quæ erga suos usus est Cœnobitas, præclaro schemate depinxit; in quo Ratgarius ipse cum pado pastorali absque monastico cucullo exhibetur, apposita monocerotis imagine, infesto cornu in oves incurrentis, quam videre licet apud Mabill. Annal. Bened. tom. 2. pag. 416. ex Fuld. Antiq. ni fallor transumptam.

PLACIDI, Monachi Altvillarenfis, *Iconis SS. Quatuor Evangeliorum*. Extat in Altvillarenfi agri Remensis Monasterio veterrimus Evangeliorum codex, quem Petrus Abbas ab annis ferè nongentis, scilicet principatu Ludovici Pii, pontificatu Ebonis Archiepiscopi à Placido monacho literis aureis eleganter scribi curavit; quo in codice depicti exhibentur quatuor Evangelistæ scribentium in morem, cum penna in manu, in quibusdam ex illis quatuor sic expressa, ut de pennæ usu in scribendo illis temporibus recepto non liceat dubitare, quod viri quidam eruditi, nec pauci, nec infimi nominis in dubium vocaverunt, imò inficias iverunt. *Mabill. de Re Diplom. Supplem. Cap. XI. pag. 51.*

OTTONIS à S. BLASIO *Chronica prima*, quam Joannes Heroldus evolvit, quo teste, libri series omnes sacrae Historiæ Genealogias ad Timotheum, Titumque, Pauli discipulos usque figuris pulchrè distinguit. Opus sanè elegans, & non contemnendum, inquit Fabricius *Bibl. med. & inf. Lat. lib. II. pag. 679. Incipit: Considerans historiæ sacrae prolixitatem, nec non difficultatem.*

CONRADUS PHILOSOPHUS, Monachus & Prior Monasterii Schyrensis in Bavaria, anno 1241. defunctus, in Historia Ecclesiastica à se descripta depinxit septem artes liberales, & ad Astronomiam quidem Ptolomæum, contemplantem astra & stellas per tubum opticum quatuor ductus habentem. Vid. Mabill. *Iter. Germ. p. 54.* editionis à Fabricio curatæ, qui in *Bibl. med. & inf. Lat. lib. III. pag. 1180.* inquirendum putat, consistne idoneo aliquo argumento, num tubus ille lenticularibus vitris instructus, an dioptra vitris vacua in margine, illa signetur, ut jam notare se

se meminit IV. 14. *Bibl. Græcæ pag. 466.*

JOANNES de WALLINGFORD, Monachus S. Albani in Angliâ plura literis commisit opuscula, inter quæ ordine decimum est *Pictura fratris Joannis de Wallingford*, cui carmen subjicitur:

*Tonsio larga come, nigra vestis, bota rotunda,
Non faciunt monachum, sed mens à crimine
munda.*

Extat inter ejus Opuscula uno volumine collecta in *Bibl. Cotton.* sub effigie *Julii* Lit. D. cod. 7. Oudin. de S. E. tom. 3. p. 181.

BENEDICTI CHELIDONII, Monachi in Monasterio S. Ægidii Norimbergensis, & Poëtæ sub finem Seculi XV. & initia Seculi XVI. scripsit Poëma de Passione D. N. J. C. & aliud de vita B. V. Mariæ. Utrumque Norimbergæ anno 1511. fol. prodiit additis iconibus stylo scalptorio egregii viri *Alberti Dureri*. *Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 3. pag. 1037.* Iste *Chelidonius* subinde in Abbatem Monasterii ad Scotos Viennæ postulatus fuit. Vide *Bruschium Centur. 2. pag. 208.*

ARNOLDUS WION, Belga, Duacensis, è Congreg. Casin. *Lignum Vitæ* in maximo folio, innumeris impressis figuris, pulcherrimè distinctis graphicè exhibuit, quod passim in Ordinis nostri monasteriis extat. Ibi arbor miræ magnitudinis affurgens, ramos, ac folia quaquaversum diffundens, in imò stipite habet SS. Patriarcham Benedictum sedentem, Regulamque dexterâ tenentem manu, sinistrâ gladium, illam Cœnobitarum Congregationum, hunc militarium Ordinum Institutoribus porrigentem; caput duodecim stellis coronatum fulget; sub pedibus legitur hæc inscriptio: *Ecce Confessor magnus, qui quasi stella matutina &c.* *Eccl. cap. 50.* In ramis verò, ac foliis hinc inde extensis, illustres ex Benedictino Ordine Heroes visuntur, singuli propria, vel sapientiæ, vel dignitatis, vel alicujus memorandi facinoris gestantes symbola; Ipse *Wion* infimo loco supplex genuflectit, cum hac precatione: *Suscipe servum tuum in bonum.* Hujus *Arboris Monastico-Benedictinæ* breves declarationes Italicè scripsit, ac Venetiis in 8. anno 1594. apud Georgium Angelerium edidit *Wionius*. Vid. *Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 55.*

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

CONSTANTINI CAJETANI, Abbatis S. Baronti è Congr. Casin. *De Sacris Imaginibus Apostolorum Petri & Pauli, quos inter medius pictus est S. Benedictus Abbas, Dissertatio Apologetica*; extat Opusculorum ejus tomo 2. deinde etiam in Bibliotheca Romanæ Sapientiæ in tomo, cui præfixus est titulus: *P. D. Constantini Cajetani Opera MSS.* cum appendice ad concertationem prædictam; sed in hac re hallucinatum fuisse Cajetanum plerique sentiunt; uti Joannes Mabillonius *Itineris Italici tom. 1. part. 1. pag. 131. n. 5.* ubi diligentissima observatione adhibita, concludit imaginem illam mediam esse Beatissimæ Virginis, sicut etiam Benedictum illum, qui picturam efformandam curavit, non Benedictum Papam, PP. sed Presbyterum P. R. B. & Monachum legendum fuisse. Vid. *Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 131.* Adde *Jani Nicii Erythræi* Epistolam acerbiorè stylo adversus Cajetanum ad Joannem Rho, Jesuitam, ejusque adversarium scriptam. Extat ad calcem epistolarum Erythræi ad diversos.

FORTUNATUS ULMUS è Congr. Casin. S. Georgii Majoris Venetiis Cœnobita mendacissimam Venetorum picturam, quæ fabulam turpis inter Alexandrum III. P. M. & Fridericum I. Imp. concordia tradidit, post Jacobum Contarenum & Hieronymum Bardum, qui multa collegerunt, quæ ad faciendam illi historiæ fidem plurimum valere arbitrati sunt, nova substructione sustinendam suscepit, editâ lucubratione: *Pictura conspiciatur in aula, in quam Venetæ Reip. Senatores coire solent, fabulamque refert hanc; Pace inter Alexandrum III. Pont. Max. & Imperatorem Fridericum I. conciliata, ipsum Pontificem, dum Fridericus in sancti Marci porticu ejus vestigia exosculaturus humi devolutus esset, pede illius humeris impresso, ea verba pronunciaffe: Super aspitem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem; respondisseque Fridericum, non tibi, sed Petro; statimque Pontificem subjecisse, & mihi & Petro.* Monstrum traditionis, pro quo *Fortunatus Ulmus*, ut Venetorum gloriæ velificaretur, calamo certare non dubitavit; quod certè facturus non fuisset, si ejus memoriam subiisset, veram gloriam haud aliunde, quam à veritate proficisci.

Q 9 9 2

Vid.

Vid. *Felix Contelorus de Concordia inter Alex. P. M. & Frid. Imp.* fol. Edit. Paris. an. 1632. Palignesi in *Monitis Genealogicis* pag. 305.

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani, *Monasteriologia*, in qua insignium aliquot monasteriorum Ideæ æri incisæ oculis subjiuntur. Augustæ Vindel. an. 1619. in fol.

— EJUSDEM *Theatrum D. N. J. C. atrociorum cruciatuum* C. Lectori spectatori propositum, an. 1658. in 4. Autor ut Lectores Christianos ad hoc Opus evolendum invitaret, necessarium esse duxit, ut appositis imaginibus elegantibus ab excellentissimo artifice *Christophoro Suarzio*, Sereniss. Bavarie Ducis Guilielmi Pictore inventis & depictis liber ipse exornaretur.

— EJUSDEM *Delineata Christi Servatoris effigies*, quam cum Alexandro VII. P. M. consecrasset, adeo hic ferena fronte illam excepit, ut datis etiam literis Auctorem ad plures labores animare dignaretur. Quâ Pontificia cohortatione animatus paulo post elaborare aggressus est

— *Hodæporicon Mariano-Benedictinum*, in quo Icones B. Virginis celeberrimum quarundam Stationum conspicuendæ exhibentur. Aug. Vindel. typis Veronicæ Apergerin Viduæ an. 1659. Nuncupavit autem Flavio Chisio Alexandri VII. Nepoti.

JOANNIS NOVATI, Itali, Bergomensis, è Congr. Casinensi *Iconographia*, seu descriptio picturarum, aliorumque ornatum, tum ex opere plastico, tum ex auro forniciis Templi S. Pauli de Argon. Armell. Bibl. Cas. part. 2. pag. 15.

Iconismi Sac. Reliquiarum, quæ in S. Monte Andecensi, celebri Bavarie Monasterio, asservantur, sæpius æri incisæ prodierunt.

CASPAR, Italus Papiensis, Abbas S. Justinæ Patavinæ dictavit Bernardo Parentino, egregio Pictori, Historias novi & veteris Testamenti, Hieroglyphica, Symbola, & Moralitates etiam ex fabulis Veterum in claustris S. Justinæ, quæ meridiem spectant, pingendas; quod sanè singularis ejus doctrinæ sacræ, profanæque insigne est monumentum. *Hieronymus à Potentia* verò ejusdem Monasterii alumnus istarum picturarum declarationem Italico scripsit sermone. Vid. Armell. I. c. part. 1. pag. 179.

ANGELUS SANGRINUS, Abbas Casinensis, vitam S. P. Benedicti carminicè descriptam, & elegantissimis iconismis in æs incisæ exornatam oculis objecit. Opus prodiit Florentiæ apud Barthol. Sermartellium, & Romæ anno 1587. atque iterum 1637. in 4.

GREGORIUS HELLER, Abbas Gottwicensis inferioris Austriae cum ante Abbatialem dignitatem an. 1638. in Universitate Salisburgensi Philosophiam docere aggressus fuisset, biennio post ex historia naturali vulgavit *Peplum Palladis imaginibus physicis exaratum in officina Universitatis Salisburgensis* in 4. Salisburgi an. 1640.

Basilicæ Imperialis, & celeberrimi Monasterii ad SS. Udal. & Afram Aug. Vind. historia, unà cum sacris Reliquiis, Aris, & argenteis simulachris, quæ in eadem etiamnum asservantur, figuris æri incisæ expressa, & Latinis typis primùm vulgata ab ejusdem illustri Cœnobii Abbate *Bernardo Hertfelder* anno 1653. tum Germanicè reddita, & accessionibus aucta à R. P. Romano Kistler San-Udalricano Cœnobita, & Custode an. 1712. Aug. Vindel. apud Jo. Mich. Labhart.

Iconismi Agilolfingicæ Familie Principum Guelphorum veterum exhibentur à *Gabriele Buelino* in Germaniæ Stematographiæ Tomo II.

LEONIS MATINA è Congr. Casin. in Universitate Paduana Philosophiæ Professoris *Ducalis Regiæ Lavarum, seu Serenissimorum Reipublicæ Venetæ Principum omnium Icones, & Elogia*. fol. Patavii anno 1659. typis Hertzianis. in fol.

ANGELI de NUCE ex Abbate Casinensi Archiepiscopi Rossanensis *Dissertatio de Caroli M. effigie*, extante in Codice Bibliorum asservato in archivo S. Pauli de urbe, cujus meminit Mabillonius in Itin. Italic. pag. 70. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 39.

BENEDICTI HÆFTENI, Præpositi Affligeniensis, *Via Regia Crucis iconismis illustrata*, quibus sacro lepore exprimitur, quæ nos homines immensas à Deo cruce & afflictiones portare soleamus. Opus non minoris utilitatis, quàm elegantiæ, prodiit ex officina Plantiniana Antverpiæ anno 1635. in 8.

PARIDIS GILLE, Michaëlis-Burani, Oratoris & Poætæ haud vulgaris in Universitate Salisburg. Humanio-

niorum Professoris circa annum 1655. *Judicium Paridis emblematicum cum figuris æneis*. fol. anno 1694. Salisburgi.

ÆGIDII RAMBECK, Schyrensis, *Calendarium Benedictinum*, seu *Vitæ Sanctorum O. S. B.* Tom. IV. cum pulcherrimis imaginibus ære descriptis. Opus elegantissimum magnis sumptibus & impensis R. morum Abbatum Gregorii & Romani ad SS. Udalricum & Afram luce publica donatum fuit anno 1675. Augustæ Vindel. apud Simonem Uzschneider.

Idea Sacræ Congregationis Helveto-Benedictinæ, in qua singulorum Monasteriorum prospectus æri eleganter incisus non sine animi voluptate conspicitur. fol. typis Monasterii S. Galli anno 1702.

JOANNES MABILLONIUS cum in Itinere Literario per Italiam Eremum Camaldulensem oculis arbitratus fuisset, sacra ejus amoenitate captus ære describi curavit. Illius iconismum vide in Itinere Italico, & Annalibus Benedictinis, ubi plures aliorum in Italia & Gallia Monasteriorum iconismi.

JOSEPHI MEZGER è S. Petro Salisburgi *Annus Mariano-Benedictinus*, five Sancti Illustres Ord. S. B. in singulos anni dies cum suis Iconibus & Vitæ elogiis distributi ab Alma Congregatione Academica, Titulo B. M. V. Assumptæ in celebri Universitate Salisburgensi Benedictina erecta, & à S. Pontif. confirmata, editi an. 1668. Typis Jo. Bapt. Mayer.

MICHAELIS FELIBIEN è Congr. S. Mauri Historia celeberrimæ Civitatis *Lutetiæ Parisiorum* Volum. V. comprehensa, & figuris æri incisæ illustrata prodiit Parisiis in lucem an. 1723. apud Guillem. de Prez, & Joan. de Esars.

BONIFACII GALLNER, Mellicensis, artis pictoriæ non mediocriter periti *Regula S. P. Benedicti 787. Emblematis pictis pulcherrimè expressa*. Manuscriptum in folio dignum omnino, ut ære incisum Sodalibus nostris ob oculos constituatur; meos certè aliquando visum mirè oblectavit.

MICHAELIS de JUDICE, Siculi, Panormitani, è Congr. Cas. *Regum Siciliae Imagines, & Elogia* à Comite Rogerio ad invictissimum Imperatorem Augustum Carolum VI. inter Siciliae Reges III. faustè regnantem. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 110.

BERNARDI de MONTFAUCON è Congr. S. Mauri *L'Antiquité expliquée & représentée en figures*. id est: *Antiquitas explicatione, & schematibus illustrata*. Tom. V. Volumina X. Parisiis apud Florentinum de Laulne, & rel. 1719. fol. maj. Tabulæ æneæ sunt circiter mille centum & viginti, si illas duplices, quæ duas integras paginas faciunt, pro duabus numeres.

— EJUSDEM *Historia Iconologica Franciæ*, quæ non est opus quidem peculiare, sed in *Monumentis Franciæ Monarchiæ* continetur, in qua itatuas & imagines quàm plurimas in æs incidit curavit; ex quibus non solum Francica Historia, sed & varii ritus consuetudinèsq; Veterum explicari possunt. Vid. *Recens. Hist. in Act. Erudit. Lips.* an. 1731. mens. Febr. pag. 55. & mens. Novemb. pag. 495.

JACOBUS MARTIN è Congreg. S. Mauri in Opere perquam erudito de *Religione Gallorum* quàm plures inseruit Deorum iconismis, quibus veteres Galli cultum olim adhibuerunt.

S. Benedictus Christiformis in charta augusta iconismis expressus, anno 1652. Ferdinando IV. Bohemiæ & Hungariæ Regi oblatum ab Abbate Emautino O. S. B. Neo-Pragæ, *Joanne Caramuele*.

GODEFRIDI BSELII, Amplissimi Abbatis Gotwicensis in Infer. Austria *Iconismi*, quibus Tomum Prodromum Chronici Gotwicensis condecoravit. Primus est ad frontem Ingressus ad Codices Manuscriptos collocatus; explicatio verò datur Lib. I. cap. vi. pag. 63. Alter Iconismus ad initium Libri secundi prostat, cujus declaratio datur pag. 438. Tertius est *Facies æconomice Germanorum veteris & mediævi*. Lib. II. pag. 157.

OTTONIS KOPTIK *Genesis Iconologica Inclytæ Familie Schwarzenbergicæ*. Opus Ms. in fol. asservatur Viennæ in Bibliotheca Schwarzenbergica. Vidi, sed de nullo Serenissimæ hujus Profapiæ Heroe dicere auserim: *Sic oculos, sic ille manus, sic ora ferebat*. Omnes depicti sunt in vestitu Hispanico, quò sanè Antenoris primi nepotes ac posterius usi haud fuerunt.

Imago Christi Crucifixi, quæ extat in Augustissimæ Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis pervetusto Codice ms. membranaceo: ante annos 778. quo continetur *Otfridi Monachi Weissenburgensis*, qui Rabani Mauri Archiepiscopi Moguntini fuit

discipulus, volumen Evangeliorum antiquis rythmis Theodiscis compositum. Hanc imaginem Christi clavis quatuor in crucem suffixi ex archetypa pictura delineatam Pet. Lambec. Bibl. Cæs. Vindobon. lib. 2. inseruit pag. 432.

CÆLESTINUS MAYR Imperialis SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindel. Monasterii p. t. Abbas Ss. Theologiæ Doctor & in Universitate Salisburgensi olim Professor, subindeque Rector Magnificus, inter alia quæ publico dedit præclari ingenii monumenta, illud quoque hoc loco memorandum edidit anno 1713. in fol. cum figuris & symbolis elegantissimis, hoc titulo: *Hyperdulia Mariana seu Festa Deiparæ cultu symbolico, philosophico, & historico-morali celebrata.* Opus sanè quàm magnificum, tam eruditum & suo Auctore dignum, sed rarissimum.

§. III.

Scriptores Rei Diplomaticæ.

H varias constituunt classes. Primum locum occupant, qui difficile ac nullis ad eam diem regulis ac legibus subjectum argumentum ad artem ac præcepta redegerunt. Id quod omnium primus scitè ac feliciter præstitit

JOANNES MABILLONIUS, cujus sunt *De Re Diplomatica Libri VI. in quibus, quidquid ad veterum instrumentorum antiquitatem, materiam, scripturam, & stylum; quidquid ad sigilla, monogrammata, subscriptiones, ac notas chronologicas; quidquid inde ad antiquariam, historicam, ferensque disciplinam pertinet, explicatur, & illustratur. Accedunt Commentarius de antiquis Regum Francorum Palatiis, Veterum scripturarum varia specimina, tabulis LX. comprehensa, Nova ducentorum & amplius monumentorum collectio. fol. maj. Parisiis an. 1681.* In hoc Opere, inquit R. Abbas Beselius, (u) Joannes Mabillonius concusso, ab eruditissimo Papebrochio præsertim, & vix non nutanti Orbi veteri, alter velut Atlas validissimos humeros supposuit, atque in tradenda recta via & ratione, atra & alba, genuina & spuria Diplomata discernendi proram & puppim absolvit.

— *Librorum de Re Diplomatica Supplementum*, in quo archetypa in his libris pro regulis proposita, ipsæque regulæ denuò confirmantur, novis-

que speciminibus & argumentis illustrantur. Paris. 1704. fol. reg. c. fig. Utrumque Opus recusum fuit ibidem fol. maj. anno 1709. cum Theodorici Ruinarti præfatione in novam editionem. „Omnes viri eruditi in libris, „ quos Joannes Mabillonius edidit „ *de Re Diplomatica*, suspexerunt Auctoris acumen, ingenii sagacitatem, „ profundam eruditionem, immensam veterum & recentiorum Scriptorum lectionem, atque miram „ industriam, quâ ad artem ac præcepta tam scitè feliciterque redegit, „ nullis ad eam diem regulis ac legibus „ subjectum argumentum. Unus solus Scriptor in Galliis *Germonius*, „ veterum codicum haud æquus aestimator, in Mabillonium calamum „ acuit, sed eum Mabillonius in Supplemento, addito ad libros *de Re Diplomatica*, egregiè confutavit. „ Ita *Graveson Hist. Eccles. Tom. VIII. pag. mibi 180.*

BERNARDUS de MONTFAUCON *Palæographiæ Libro VI. rem diplomaticam Græcorum sigillatim tradidit, cùmque Orientem peragrare, Græcorumque Diplomata in Monasteriis præsertim montis Atho investigare Auctori non licuit, solis Neapolitani ac Siciliæ Regnorum, quibus olim Magnæ Græciæ nomen fuit, Diplomata utitur. Parisiis an. 1708. apud Ludovicum Guerinum, & Carolum Robustel. in fol.* „ Ex hoc egregio Opere, inquit citatus doctissimus *de Graveson*, eandem „ utilitatem Viri eruditi ad habendam notitiam temporis, quo Diplomata, Instrumenta, Tabularia, & „ Opera Græcorum scripta sunt, percipere possunt, quàm hactenus Viri eruditi ad consequendam notitiam temporis, quo Diplomata, Instrumenta, Tabularia, & Opera „ MS. Latinorum exarata sunt, ex „ Libro *Joannis Mabillonii de Re Diplomatica* perceperunt. „ *Hist. Eccl. Tom. VIII. pag. 183.*

GODEFRIDI BESELII *Tomus prodromus Chronici Gotwicensis*, in quo Part. I. Lib. II. ea, quæ ad Cæsareorum, Regionumque Germaniæ Diplomatum antiquitatem, materiam, stylum, scripturam, monogrammata, sigilla, subscriptiones, notasque chronologicas pertinent, explicantur, & adjectis speciminibus, tabulisque æri incisis illustrantur. Atque sic Mabillonius, quoad eam Rei Diplomaticæ Germanorum partem, quæ tempora

exceptit Carolingica, suppletur, & Regum nostrorum, vel Imperatorum, inde à Conrado I. usque ad Fridericum II. ab anno DCCCCXIV. ad annum usque CIOCCXXXVII. Diplomata declarantur. Restant autem Henricus VII. Conradus IV. & durante interregno *Alphonfus*, & *Richardus* Anglus, quorum Diplomata certè non minori, si non majori luce indigent, quàm reliqua superiorum temporum; cumprimis verò *Richardus*, & *Alphonfus*, de quorum genuitate maxime controversatur; ut *Rudolphum I.* taceam, qui tamen per xx. annos hujus seculi fasces Imperii tenuit. Sunt igitur viri eruditi, quibus in optatis est, ut Reverendissimus Auctor post editionem Chronici celeberrimi sui Monasterii *Prodromo* ejusdem supplementum adjiciat. Sed quis omnia omnium eruditorum vota expleat, vel etiam velit? Tametsi verò illud non futurum sit, fatendum tamen est, quòd Amplissimus Abbas post Mabillonii, Papebrochii, & Hickesii labores facem rei Diplomaticæ accenderit splendidissimam.

De Diplomatica Germanorum, inquit V. C. Lud. Ant. Muratorius Antiqq. Ital. Medii Ævi Tom. III. Dissert. 34. egregiè nuper egit *Clarissimus P. GODEFRIDUS Abbas Gottwicensis in Tomo I. Chronici Gottwicensis, cujus continuatio in desideris est universæ Reipublicæ Literariæ.* JOANNES FRIDERICUS Joachims J. U. Doctor in peregrina sua Isagoge ad Diplomaticam Germanicam sponte ultrò, quo est ingenuo candore, fatetur, sibi in ea elucubranda Chronicon Gotwicense præcipuo usui fuisse. Iste doctus Abbas, inquit, nobis Germanicus Mabillonius est, à quo docti sumus, quam viam in legendis Diplomatis, iisque dijudicandis tenere nos oportet: quâ re monumentum honoris & gloriæ sibi ipse erexit

*Quod non imber edax, non Aquilo impotens
Possit diruere, aut innumerabilis
Annorum series, & fuga temporum.*

Hicce Duumviris succenturiandi sunt alii duo à Congregatione S. Mauri Cœnobitæ Anonymi, qui nuper novum de Re Diplomatica tractatum edidit Parisiis hoc rubro: *Nouveau Traité de la Diplomatique, où l'on examine les fondemens de cet art, on établit des règles sur le discernement des titres, & l'on expose historiquement les caractères*

des Bulles Pontificales, & des Diplomes donnés en chaque siècle. . . Par deux Religieux Benedictins de la Congregation de S. Maur. . . A Paris chez *Guillaume Deprez & Pierre Guill. Cavalier* A. 1750. Tomis pluribus in 4. maj.

EDMUNDI MARTENE & URSINI DURAND è Congr. S. Mauri *Supplementum de Regum Franciæ Notariis*, quos Mabillonius in libro de Re Diplomatica omisit. Extat in Præf. ad Collect. Vet. Script. §. I. pag. xi.

ANGELI de NUCE Abbatis Cassinensis *Dissertatio Historica de Signaturis & Subscriptionibus*. Vid. ejusdem Notas, quibus illustravit Chronicon Cassinense *Leonis Marficani* lib. 1. cap. xvi.

— EJUSDEM *Dissertatio Historica de Annulis Signatoris & Sigillis*. Extat l. c. lib. 2. cap. 2.

JOSEPHI PEREZII S. Facundi in Hispania Monachi, ac sacrarum Linguarum in Academia Salmanticensi Professoris Ordinarii *Dissertationes Ecclesiasticæ*, in quibus pleraque etiam ad rem Diplomaticam spectantia accuratè discutiuntur. Salmanticæ apud Lucam Perez an. 1688. in 4.

BENEDICTI BACCHINI Abbatis Congr. Casin. *Tractatus de sinceritate & falsitate Diplomatum* ad Marchionem Scipionem Maffei, quem auctoris manu exaratum ille in cimeliis, ceu pignus charissimi amici servat, nec hucusque ejus describendi copiam alicui fecit. Armell. part. 1. pag. 83.

CLASSIS ALTERA eorum est, qui res à se literis consignatas, ne in dubium ac suspensionem vocentur, Diplomatum illustrant. (x) Firmissima enim Actorum fundamenta producuntur ex archivis, ut malè Monasteriis suis, posterisque consulant, qui foundationum, & rerum gestarum tabulas, superstitione celant, & abscondunt; tum tineis, blattis, incendiis, furibus, militibus, cuncta per jocum scindentibus, negligenter impudenterque objiciunt. Quot Bullæ, Privilegia, Diplomata, antiquitatum monumenta sic pessum iverunt (bello præsertim Suecico, seu tricennali seculi proximè elapsi) quibus non alia res magis, quàm typis æternitatem præstare potuisset, quod aliis ab Ordinibus diligentissimè observatum est. Quid vis? litera scripta non manet, impressa manet. Ipsumque tempus

vel

(x) Thomas Weis præfat. ad Cod. Prob. Antonii Yepesii in Chron. O. S. B. Centur. I.

vel solum absque aliâ injuria nihil non consumit. Sunt Monasteria, quorum si Fundatores & Benefactores exigas, incolae scalpunt aures, tacent. Si causam ignorantiae roges, archivum semel, bis, ter confagrâsse: ab hæreticis direptum: à militibus dilaceratum: à blattis exesum: cum cæteris incautè communicatum non absque gemitu, non absque rubore respondent. Hujusmodi igitur monumenta servandè aptissimus est modus (quis neget?) typis mandare, quâ nocere non possunt. Fecerunt hoc San-Gallenses nostri, à quibus omnia diplomata & instrumenta Monasterii sui in unum corpus superiore seculo redacta fuerunt, cujus collectionis unum exemplum in archivo Ecclesiae Romanae; alia quaedam in celebrioribus aliquot Helvetiae Monasteriis reposita sunt; cætera privatim in ipso monasterio sancti Galli reservantur ad documentum posterorum. Idem præstiterunt Einsidenses nostri, ut si quo incendii vel belli casu ipsa primaria instrumenta perire contingat, jacturam utcumque faciat hæc collectio. At enim recensendi sunt aliqui, qui Scripta sua Diplomatum confirmarunt.

JOANNIS Monachi Farsensis circa an. 1140. Regum Bullarum, & Diplomatum, à Pontificibus & Cæsaribus aliisque Principibus Viris Farsensis Monasterio concessorum. Est verò hoc *Regestum* Tomus IV. Chronici Farsensis, quod Tomis III. comprehensum Gregorius Cotanensis, Monachus Farsensis, Joannis synchronus composuit. *Arm. Bibl. Cj. part. 1. pag. 194.*

Corpus Traditionum, sive Donationum Fuldenensium ab anno 744. ad finem Seculi XIII. prodit in lucem opera & studio V. C. Joannis Friderici Schannat. Lipsiæ 1724. fol. A quo etiam typis vulgata fuit Clientela Fuldenensis beneficiaria nobilis & Equestris Francofurti 1726. fol. cum elencho clientum, & *Codice probationum*, in quo Diplomata DCXXXVI. Alius *Codex Probationum Historiae Fuldenensis* Francofurti 1729.

Codex Traditionum Corbeiensium notis criticis atque historicis ac tabulis geographicis & genealogicis illustratus, quibus antiquissimus Germaniae imprimis autem Saxoniae status à Carolo M. usque ad Conradam II. Imp. necnon origines multarum fa-

miliarum illustrium exhibentur. Accedunt præterea Diplomata adhuc inedita historiae Imperatorum, Archiepiscoporum, Ducum, Episcoporum, Abbatum, Principum, Comitum & Dynastarum Germaniae; ac etiam *Registrum* Abbatis Sarachonis de Bonis & proventibus Abbatiae Corbeiensis, omnia ad Manuscriptorum fidem... E latebris in lucem protraxit & adnotationes varias ac figuras æri incisas addidit Joannes Fridericus Falcke. Lipsiæ & Guelpherbyti 1752. in fol. . .

LIBER Probationum sive Bullarum summorum Pontificum, Diplomata Imperatorum & Regum, aliæque Episcoporum, Ducum, Principum, Comitum & c. Literæ, quæ ad Historiam Monasterii & Principalis Ecclesiae S. Emmerami Ratisbonæ maximè spectant, unâ cum sigillis ad roborandam veritatem magis necessariis. . . Accurante Celsissimo Principe JOANNE BAPTISTA. . . Ratisbonæ 1752. in 4.

ERASMI GATTOLA Historia Abbatiae Casinensis multis Imp. Pontificumque Diplomatum, vetustisque documentis referta; quibus tamen fidem non adhibendam esse existimat BARINGIUS (de Script. Rei Diplom. pag. 5.) Quid ita verò? Gallonius, inquit, demonstrat, quod Monachi Benedictini sigillatim in monte Casinensi falsis diplomatum abundant. Miror, virum doctrinâ & eruditione eximium, uti Gallonius & Richardus Simonis levissimis testimoniis. Archivii Casinensis in Rotâ Romanâ tanta est autoritas, ut in contradictorio judicio secundum illud decisiones fiant, atque sententia ferantur.

JOANNIS WEINCENS Prioris Seligenstadiensis Collectio Diplomatum ejusdem Monasterii. Francofurti anno 1714. fol. cum Historia Cœnobii.

ANTONII YEPESII Appendices ad Chronicon Generale Ord. S. B. in quibus extant quàm plurima Diplomata ex Archivis Regni Hispaniæ summâ fide deprompta.

MARTINI MARRIER, Bibliotheca Clavensis, in quâ præter alia, etiam Privilegia & Diplomata cum Notis Andreae Quercetani continentur.

JOANNES MABILLONIUS in Actis Sanctorum, & Annalibus O. S. B. non parca manu Chartas, Privilegia, Diplomata & c. ad calcem subjecit.

MICHAEL FELIBIEN è Congreg. S. Mauri Presbyter insigni suæ Historiæ de Abbatia Regali S. Dionysii in

in Gallia corroborandæ exquisitam copiam Chartarum, Diplomatum, Privilegiorum bonam partem ineditorum subdidit. Quod etiam præstitit ex eadem Congregatione

GUIDO ALEX. LOBINEAU è Congreg. S. Mauri Historiæ Minoris Britanniae; nec non Dionysius Sammarthanus ejusdem florentissimæ Congregationis Præpositus Generalis in Gallia Christiana tomis x. comprehensa, Instrumenta uniuscujusque Tomi ad calcem edi curavit, ut ad manum sint consulere volenti.

MEZGERI tergemini Fratres doctissimi Historiæ Salisburgensis Librum V. & ultimum distinxerunt in tres classes: in primâ collocarunt documenta Archiepiscopatum Salisburgensem concernentia; in alterâ, quæ Cœnobium S. Petri, Nunbergenfè, & Universitatem contingunt.

CAROLI MEICHELBECK, Benedicto-Burani in Bavaria Ascetæ, Historiæ Frisingensis Tomi I. Pars altera Instrumentaria, in quâ plusquàm mille trecenta Instrumenta Traditionum, seu Donationum, ab Imperatoribus, Regibus, Ducibus, aliisque Fidelibus Frisingensi Ecclesiae primis quingentis annis factarum, aliæque antiquissima monumenta, tum ex domesticis, tum extraneis chartariis deprompta, adjectis quantum fieri potuit Notis variis cum erudito Orbe communicata.

-- Historiæ Frisingensis Tom. II. Pars altera Instrumentaria, in quâ plus quàm quadringenta Instrumenta Pontificum, Cardinalium, Metropolitanorum, Episcoporum, Abbatum, Canonicorum: item Imperatorum, Regum, Archiducum, Ducum & c. ad hunc alterum Tomum pertinentia recensentur. Augustæ Vindel. an. 1729.

CODEX PROBATIONUM Epitomes Historiæ Monasterii Brevnoviensis in Bohemia auctore P. Magnoaldo Ziegelbauer, fol. Coloniae anno 1740. Memoratu digna est Bulla Joannis XV. Pont. Max. de qua nonnemi in dubium vocata sermo infra redibit.

Probationes Historiæ Monasterii Amorbacensis, sive varia Sum. Pontificum, Imperatorum, Regum, Archi- & Episcoporum, Comitum, Nobilium & c. Diplomata; Privilegia, Traditiones, Venditiones, Infeudationes, aliarumque Chartarum, & Documentorum Monumenta complectens, P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

ex quibus prædicta Historia plurimam partem eruitur, & probatur. Operâ & studio Ignatii Gropp Ord. S. B. in Monast. ad S. Steph. Wirceburgi Professi, & Bibliothecarii, SS. Theolog. Licentiati, Chronographi Amorbacensis. Francofurti ex Officina Weidman. an. 1736.

MARQUARDI HERGOTT Sanblasiani Opus Genealogico-Diplomaticum de August. Domo ac Gente Habsburgica, cujus Tomus II. duobus voluminibus comprehensus Codicem Probationum exhibet, in quo Pontificam Rom. Bullæ, Imperatorum Regumque Diplomata, Episcoporum, Ducum, ac Comitum Chartas, aliæque plura monumenta authentica exhibentur. Opus illustre, ac reconditæ plenum eruditionis, prodit Viennæ in Austria an. 1737. fol. max.

GODEFRIDI ABBATIS GOTWILCENSIS Chronici Gotwicensis Tomus III. vices Codicis Probationum aget, Bullasque Pontificas, Imperatorum ac Regum Diplomata, Archiepiscoporum, Episcoporum, Ducum, Marchionum, Comitum, aliorumque diversorum ordinum illustrium hominum Chartas Pagenses, aliæque vetera Documenta plusquàm mille trecenta complectetur, quibus tanquam testibus omni exceptione majoribus ea, quæ in præcedentibus, & præsertim in Tomo II. adserta sunt, invictè corroborantur. Erit & alia voluptas, & in re omni veteris Germanici juris fructus amplissimus, qui ex annosis hujusmodi venerandæ antiquitatis reliquiis percipi poterit. Inde enim mos ille majorum nostrorum discetur, quò illi de rebus suis, quæ alicujus quidem momenti essent, transigere consueverunt. Neque alii limpidiores fontes sunt, ex quibus tot diversæ Germanicarum Gentium consuetudines, ritus, leges privatæ Provincialisque, ut vocant, explicari accuratius possunt, quàm hæc ipsa anterioris ævi Documenta, nonnisi singulari Numinis nutû ad nostram usque ætatem servata & propagata: In iisdem attentus Lector ea plerumque reperiet, quæ veteri jure ad actus inter vivos pertinebant, Personas tradentes, easque vel Ecclesiasticas vel Laicas, Res traditas, modum tradendi per varia signa: investuras (cur enim de juribus differentes verbis Jurisconsultorum non utamur?) varias formulas traditionum, & donationum, quarum quaedam simpliciter fiebant, Rrr aliæ

aliæ certâ lege, cujusmodi sunt Precariæ, Præstariæ, pacto jure reuisionis, & his affines: Contractus emptionis, venditionis, & Comutationis: Constitutiones dotis, aliæque, quibus contractus hujusmodi constabant & perficiebantur. Præter actus verò inter vivos videre licebit ultimas etiam voluntates, testamenta, Codicillos, donationes mortis causâ, legata & his similia: Modum insuper, quò exortæ sæpius super prædictis controversiæ definitæ fuerunt; nempe transactiones, stilum judicarium, diversa probationum genera per testes, instrumenta, remedium subsidiarium juramenta: ipsas denique judicum sententias, & inde consecutas, vel in possessionem missiones, vel ejus retinendæ remedia, plurimæque alia, quæ nulli non ipsius Tomi III. monumenta ingerunt, & inculcant. „Hæc R. mus Author in Præfatione Prodromi, seu Tomi I. uti sanctè pollicetur, ita ut brevè fidem solvat, eruditi quique exoptant. Ab eodem etiam Amplissimo Præfule evulgandus (nam similiter spem ejus fecit) speratur Codex Traditionum Laurisheimensis Monasterii, ex antiquissimo autographo Moguntino descriptus, adjuncto Chronico Laurisheimensi à Freheriano multis in locis diverso.

Testium post Cœnobii Perforensis in Anglia combustionem de loci privilegiis igne combustis examinatorum depositiones, lege sis, si placet, Monastici Anglicani Tomo I. pag. 205.

HUGO CANDIDUS, aliàs *Witbe* in Historia sua Monasterii Petroburgensis in Anglia tractat de Chartis Regiis atque Episcopalibus &c. Vixit *Hugo* sub an. 1210. Oudin Tom. 2. pag. 9.

Ad Classẽm tertiam revocantur, qui ex instituto Diplomata collegerunt, eorúmque catalogos confecerunt; sic

WILLELMUS, ejus nominis Abbas IV. Cameliacensis anno 708. electus, vir prudentissimus, cum animadverteret, quàm necessaria sit veterum instrumentorum custodia ad asserendas Monasterii possessiones, omnes chartulas in unum codicis corpus redigi curavit per unum à suis monachis, qui breve chronicon eidem codici inferuit. Compiler ille, cujus nomen ignoratur, collectionem suam in duos libros distinguit, resecata verborum superfluitate quorundam instrumentorum, nec non imprecationibus adhiberi solitis, quas

ex decretis Canonum & Romanorum Pontificum facilè suppleri posse dicit. Mabill. Annal. tom. v. p. 230.

PONTIUS Abbas Monasterii Saviniacensis S. Martini in agro Lugdunensi, ineunte seculo duodecimo, veterum diplomatum reliquias in unum corpus colligi, & Abbatum nomina, serièque describi, quidve sub unoquoque Abbate gestum fuisset, adnotari per unum è suis curavit. Librum *Chartarium* appellat auctor anonymus, qui in prologo scribit *Saviniacense*, sic ille vocat, Cœnobium jam dudum ab antiquis patribus instructum claruisse, donec Hunnorum bestiali feritate, occulto Dei judicio, eversum, & in solitudinem redactum fuit, monachis, qui locum incolebant, effugatis, aut occisis. Idem Auctor ait, revolutis antiquis ejus Monasterii chartis & monumentis, se Abbates duntaxat novem ante Hunnorum tempestatem, ab eo verò tempore usque ad Pontium tredecim invenisse. Absque hoc Auctore, tametsi parùm accurato, nihil ferè de insigni illo Monasterio resciremus. Eundem laborem profectus est ad suum tempus, id est, ad finem seculi quinti decimi *Benedictus Maillard*, Decretorum Doctor, ejusque Monasterii Prior-Major: ex quibus ea, quæ de Saviniacensi Monasterio Mabillonius Annal. tom. 2. pag. 386. memoriæ prodidit, magnam partem mutuavit.

GUIDO Abbas S. Germani Autifiodorensis an. 1313. defunctus cum adhuc esset Subdiaconus, collectionem Diplomatum, Bullarum, & veterum sui Monasterii chartarum instituit, quæ ab *Aymone de Bordis*, Vitæ Scriptore, & Monacho Autifiodorensi opus valde mirificum, & Monasterio quàm plurimùm fructuosum vocatur. En ejusdem verba! *O quàm noctes transiverit insomnes, ut nobis subditis suis quietem præpararet, legendo videlicet & studendo literas & chartas nostras, quæ à tantis & tam longinquis temporibus, & ex tam diversis figuris seu literis extraneis sunt formatæ & confectæ, quod vix aut nunquam possit nobis series referari, unde seriem prædictarum literarum seu chartarum post multos labores & angustias in quodam chartulari bene legibili fecit inscribi, & apponi.* Hæc Aymo in vitâ Guidonis, quam Labbeus in Bibl. nov. Mss. Tom. I. pag. 570. edidit.

Bul-

Bullarium Romanum Novissimum à B. Leone Magno usque ad S. D. N. Urbanum VIII. Opus absolutissimum *Laertii Cherubini*, præstantissimi Jurisconsulti Romani, tertio editum à *D. Angelo Maria Cherubino*, Monacho Casinensi, qui ut in alterâ editioe quartum Tomum perfecit, ita in tertia Constitutiones Urbani VIII. usque ad eam diem emanatis addidit. Romæ ex Typograph. R. Camera Apostol. anno 1638. Opus, quod tam Ecclesiasticis, quàm secularibus personis in universa Republica Christiana maximam semper attulit utilitatem.

MARGARINI CORNELII *Bullarium Casinense*, seu Constitutiones Sumorum Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum, & Decreta sacrarum Congregationum pro Congr. Casinensi. Venetiis in fol. an. 1613. Tomus unus.

R. P. OLIVERIUS LEGIPONT *Bullarium Casino-Bursfeldense* prælo paratum habet Ms. Idem publico dedit Dissertationem de *Archivo in ordinem redigendo & diplomatum critério*. Norimbergæ 1747. in 4.

ROMUALDUS SERRA à Cæsena, ibidem in Monasterio S. Mariæ an. 1704. Professus, atque subinde Bibliothecarius *Catalogum* concinnavit omnium Scripturarum, Privilegiorum, cæterorúmque Instrumentorum, quæ in Archivio S. Mariæ de Cæsena reperiuntur, quorum transumpta recto ordine disponuntur; additis Notis Chronologicis, & Historicis, ad idem Monasterium spectantibus. Opus insigne, perutile, ac meritò laudatum Armellino Bibl. Casin. part. 2. p. 167.

EDMUNDI MARTENE, & URSINI DURAND è Congr. S. Mauri *Veterum Scriptorum & Monumentorum Collectio* quatuor in classes distributa est, quarum prima tres omnino tomos habens, miscellanea diplomatum supra duo millia complectitur. Parisiis apud Montalant an. 1724.

BERNARDUS PEZIUS tres insignes Codices publicam in lucem protraxit. Primus est *Ratisponensis*, quo Diplomata Pontificia, Cæsarea, Regia, Chartæ Donationum, Concambiorum, Præstariarum &c. Episcopatum Ratisponensem & Imperiale ac Liberum Monasterium S. Emmerammi spectantia, à seculo Christi octavo usque ad duodecimum continentur. Extat Thef. Noviss. Anecd. Tom. I. Part. III. Alter Codex est *Anamodi Ratisponensis*, seu *Traditionum Emmeramensium Lib. II.* quibus Chartæ Donationum, com-

mutationum, commarcarum, concambiorum, & complacitationum ad Imperiale Monasterium Sancti Emmeramense Ord. S. B. attinentium, & seculo Christi nono conditarum continentur. I. c. pag. 192. Tertius Codex, quo Diplomata CLVIII, continentur, est celeberrimi & antiquissimi Monasterii *Admontensis* in Stiria. Thef. cit. Tom. III. Part. III. pag. 658-807.

-- EJUSDEM *Dissertatio Apologetico-Literaria* ad Perillustrem ac Eruditissimum Virum D. Jo. Benedictum Gentillotum ab Engelsbrunn Sac. Cæs. Majest. à Consiliis & Bibliotheca pro editione integri Codicis Historico-Diplomatico-Epistolari *Udalrici Babenbergensis* impugnata nuper à V. Cl. D. Angelo Fonteio Veronensi in Epistola ad V. C. Jo. Burch. Menckenium &c. Viennæ in 4. an. 1717. Cæterum *Angelus Fonteius* est personatus Auctor, & haud alius ab ipso *Gentilloto*.

HIERONYMI PEZII *Austria Diplomatica*, quam libenter ab eo expectamus, inquit Cl. Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. Lib. I. pag. 426. sed non expectare potuit, prius factus functus, quàm voti factus compos.

Quarta in Classe referuntur, qui Vetera Diplomata à subleatæ fidei, ac fraudis nota vindicant. Sic habemus à Domno *Joaanne Roberto Quatremaires* è Congr. S. Mauri

Privilegium sancti Germani à Prælati adversus Joannis Launoi inquisitionem propugnatum in 8. Parisiis 1657.

-- *Privilegium S. Medardi Sueffionensis propugnatum*. in 8. Parisiis an. 1659. Cui palma, Lanoio an Quatremaire debeatur, in dubio est. Imò sunt, qui priorem vicisse disertis affirmant verbis. Vid. Ernest. Tenzelii Colloq. Menstr. an. 1693. mense Majo pag. 387.

-- *Defensio des droits de l'Abbaie de S. Germain des Prez.* id est: *Vindiciæ Jurium Monasterii S. Germani Prætenfis.* in 12. Paris. 1668. Hæc est validissima propugnatio.

THEODORICI RUINARTI è Congr. S. Mauri *Ecclesia Parisiensis vindicata adversus R. P. Bartholomæi Germani duas Dissertationes de antiquis Regum Francorum diplomatibus* in 12. Paris. 1706.

CASPARIS BERETTI è Congreg. Casin. Lectoris Publici in Academia Patavina in *Dissertationem Italiae mediæ ævi Censuræ tres*, Viterbiensis, Veneta, Brixiana, cum Responsis III. pro Anonymo Mediolanensi: *Belli*

R r r 2

Di.

Diplomatici historia tertio praemissa, parvâque mantissa emendationum ac additionum ad calcem subjecta, Palatinis Sociis cuncta accurantibus, in 4. Mediol. 1729. Recensitus est hic liber à D. von Meieren in Praefat. Tom. III. Actorum Pacis Westphalicæ publicorum praemissa. Cæterum in hoc Opere eadem fidei immoderationibus Jo. Pet. Ludewigii incufationibus, quas animus à Religiosis Ordinibus averfus viro huic, alias in justo constituendo veterum monumentorum pretio peracutum cernenti, ac egregiè erudito suggestisse videtur, solide non minus, quam modestè respondetur.

BENEDICTI BACCHINI, Abbatis è Congr. Casin. *Dissertatio in Chartam Opilonis*, non quidem autographam, sed apographam Sec. IX. vel X. quæ adservatur Patavii in Archivo Monasterii S. Justinæ. *Dissertatio* verò typis excusa habetur Opusc. scientif. tom. 3. pag. 463.

Defensio Bullæ Joannis XV. quæ Brevnoviensi in Bohemia Monasterio, totius Regni primario, multa privilegia indulgentur. Hujus Bullæ authenticam nemo quisquam unquam impugnavit, nostrâ tamen ætate in suspicionem malæ fidei vocata fuit. Cum enim lis Abbatie Brevnoviensi de juribus & privilegiis mota fuisset, etiam Bullæ huic Pontificiæ nota falsitatis impacta fuit. Sed quo argumento Adversarius in arenam descendit? Tela petit ab auctoritate historica, qui Joannem Pontificem annos tantum novem in Pontificatu exegisse tradunt, cum tamen in Bulla annos XV. & menses VIII. sedisse dicatur. En Adversarii Achillem! errorem chronologicum in Data, quò pro adstruenda Privilegii falsitate decertatur. Sed quàm infirmum hoc sit telum, Bullæ *Defensio* ostendit, quæ Capiti III. Epitomes Historiæ Monasterii Brevnoviensi anno 1740. typis in fol. vulgatæ inserta fuit.

Ad *Classem quintam* revocari possunt, qui *Chartas*, ut vocant, priscis temporibus conscripserunt, vel earum composuerunt formulas; cujusmodi bene multas Goldastus in Alemannicis exhibet. Nos hic eum deslorabimus, pro specimine paucos quospiam ex San-Gallensi Monasterio Chartarum scriptores adducturi.

MADAFREDUS composuit *Chartam* à Præposito Monasterii rogatus anno 847.

SINTPERTUS Monachus S. Galli scripsit CH. 2. circiter an. Dom. 912. sub Cunrado Imperatore.

WATO Diaconus S. Galli sub Grimaldo Abbate, & Cunrado Duce Suevorum scripsit CH. An. Dom. 842.

THEOTHARDUS, Præpositus S. Galli, scripsit CH. An. Dom. 849.

ISO Magister & Monachus S. Galli scripsit *Formulas scribendi chartas* pro discipulis suis, quas in primo codice Epigrammatum Walafri Strabi, Abbatis Augiensis, ipsius *Isonis* manuscriptoras habemus A. D. 913.

BERNHARDUS Subdiaconus S. Galli scripsit CH. An. Dom. 948.

B. NOTKERUS BALBULUS præter libros à se compositos scripsit etiam CH. An. Dom. 851. & 865. & anno 879. Obiit A. D. 912. homo summa senectute, & jam ætate pariter ac multis vigiliis cæcus, ut auctor est Ekkehardus junior. Scripsit & *Notkerus Piperisgramum Physicus aliquantas chartas*. Balbuli quidem coætaneus, sed discipulus scribendi peritia clarus.

RATPERTUS, Monachus & Magister Scholæ scripsit CH. A. D. 902.

SIGIBERTUS Presbyter S. Galli scripsit CH. An. Dom. 914. in vice *Nordperti*, qui & ipse S. Galli Monachus non incelebris fuit.

HERIMOTUS, Monachus S. Galli, scripsit CH. An. Dom. 850. Ex literis apparet, Notarium fuisse non è multis, & scribendi peritissimum.

WARINGISUS, Monachus S. Galli & Notarius scripsit CH. An. D. 761. & 767. Primus nomen *Cancellarii* sibi attribuit.

MARCELLUS, Scholæ Magister celeberrimus, collega B. Notkeri Balbuli scripsit CH. an. Dom. 851.

Atque hi Scriptores pro specimine sufficiant, quorum *Chartas*, qui legere cupit, reperiet illas apud Goldast. *Alaman. Antiqq.* tom. 2. part. 1. p. 35. & seq. Solum illud ex Vadiano a notare liceat, *Cancellarios, Scribas & Cartularios* vocatos fuisse Monachos, qui omne genus contractuum, aut donationum tabulas & chartas conficiebant, haud rarè surrogatis, substitutisque, qui horum vicem gererent. Unde illud est, quod in antiquis Diplomatibus sæpè hæc & similia verba leguntur: *Ego Purgolfus indignus monachus ad vicem Ruodini scripsi & subscripsi &c.* Non licebat enim passim & promiscuè scribere chartas, sed certi & delegati muneris ea facultas erat, quàm Abbates & Advocati Regii ea ætate non nisi

nisi Monachis conferebant. Vid. Vadian. de Colleg. Monaster. pag. 31.

§. IV.

Scriptores Rei Nummarie.

Cum ad illustrandam Chronologiam, veterumque Imperatorum, Regum, ac Principum historiam res nummaria non minimum adjumenti eruditorum judicio afferat, aliqui ejus Scriptores è nostris recensendi veniunt; quamvis ii perpauca habeantur, nec sine causa: hoc enim studium seculares magis quàm Religiosos viros decere videtur. Unde etiam Numismatum Musæa in paucissimis extant monasteriis; ne monachi scilicet in rebus plus æquo curiosi fiant, quibus ab utilioribus, proprioque instituto longè decentioribus studiis abstrahantur.

CONRADUS PHILOSOPHUS, Monachus, Custos, Prior Cœnobii Schyrensis in Bavaria *Versus* edidit, quod triginta argentei, quibus à Juda venditus est Christus, tempore Nini, Assyriorum Regis, fabricati fuerint. Inc. *Denariis triginta Deum vendit Galilæus &c.* Opus MS. extat in Bibliotheca Schyrensi, oculato teste Bernardo Pezio in *Dissert. Isag.* ad Tom. I. Anecd. pag. xxx.

CONSTANTINI CAJETANI *De Nummis & Numismatibus*, atque iis præcipuè, quæ Virginis Deiparæ formâ & nomine obsignata sunt, libri duo, qui extant Ms. Venetiis in Bibliotheca S. Georgii M. De his autem duobus libris mentionem facit Hypp. Maracc. *Bibl. Mar.* part. 1. pag. 295. & Philippus Labbe in *Bibl. Nummaria*, in calce *Catal. Librorum Antonii Teisserii* pag. 440. Vid. *Armell. Bibl. Casin.* part. 1. pag. 130.

BENEDICTI BACCHINII Abbatis S. Mariæ de la Croma Congr. Casin. *Epistola ad Antonium Magliabecium de Nummo Scipionis Africani*, quæ & separatim typis impressa, & in Bacchinii *Ephemeridum* Tomo III. anno 1688. & D. Bayele *Nouvelles de la republique des lettres* vulgata fuit.

ANSEMI BANDURI, è Congreg. Melitensi, *Regiæ Magni Etruriæ Ducis Bibliothecæ Præfecti*, & in *Regia Academia Inscriptionum*, & *bonarum literarum Academiæ Honorarii Numismata Imperatorum Romanorum à Trajano Decio ad Palæologos, Latina, Græca, Ægyptiaca, omnis metalli ac moduli distincta per classes*, & quàm dili-

gentissimè descripta, ac notis brevioribus illustrata, ad quindecim ferme millia, & in iis quàm plurima inedita, ex quibus rariora ad tria millia in ære incisa representantur, *Christianissimo Francorum Regi Ludovico Magno, Optimo Principi, Tom. II. Lut. Paris. an. 1718.*

Postquam enim ineunte, quo jam vivimus, seculo, Rev. Banduri auspicio jussuque Cosmi III. Magni Etruriæ Ducis, cujus splendidissimæ Bibliothecæ præfectus est, studiorum causa ex Italia Lutetiam migraverat, & aliquanto post duo Historiæ Orientalis Imperii, quæ *Acta Eruditorum Lipsiensium*, an. 1712. pag. 485. & an. 1713. p. 49. recensuerunt, volumina ediderat, tam magnam ea re apud Ludovicum XIV. Galliarum Regem iniit gratiam, ut ille ad opus, quod eo jam tempore inchoatum erat, feliciter absolvendum, non solum suos ipsi aperiret rei nummarie thesauros, sed etiam certa ex sacro ærario ad id constituta pecunia, auctorem in regia Inscriptionum & bonarum literarum Academia titulo Socii honorarii ornari juberet. Quam propensam in se, & bonas literas voluntatem, R. Auctor etiam in Serenissima Carlotta Elisabetha, Ducis Aurelianiensis, qui pro Ludovico XV. adhuc infante Gallie Regnum administrabat, matre expertus est, cujus singulari prorsus indulgentia factum, ut ex egregia numerorum, gemarumque supellectile, quam ex omnibus ferè totius Europæ, Asiæque divitiis incredibili cura congescit, plurima deprompta conspicere liceat, quæ magnam huic libro decus & splendorem conciliant. Atque eam ob causam R. Auctor Bibliothecam Numismaticam, quæ præstantissimo Operi præcludere quasi voluit, illustrissimo hujus Principis nomini inscripsit, & peculiari quadam epistola animum tanti beneficii memorem testatus est. Plura vide in *Actis Erud.* Lips. an. 1718. m. Sept. p. 385.

AUGUSTINI CALMET, *Supputatio Monetarum Hebraicarum & Judaicarum ad pondus marchi.* Extat tom. II. *Dictionarii S. Scripturæ* pag. 448. 475.

EJUSDEM *Dissertatio Historica & Chronologica de Serie Numismatum Ducum & Ducissarum Lotharingiæ*, sculptore Ferdinando de S. Urbano, Gallicè scripta, & typis excusa anno 1736. in 4. locus editioni deest. Nec visa, nec lecta mihi fuit; suspicor tamen, haud esse diversam ab ea Au-

thoris explicatione Nummorum & Medalliorum æri incisorum CLXVI. quæ in ejusdem Historia Lotharingæ tom. 2. p. xviii. habetur.

VIRGINII VALSECHII, Itali, Brixiani, è Congr. Casin. Historiæ Ecclesiasticæ Professoris in Academia Pisana *Dissertatio de Nummo argenteo existente Senis apud laudatum nobilem & eruditissimum Virum, Ubertum Benvoglienti, in quo Monogramma Lotharii I. Imperatoris ex una, & Joannis Papæ ex altera parte conspicitur.* In qua Dissertatione, quæ est Epistola ad illustriss. Philippum Bonarotam, fabula quoque, alioquin satis jam cognita, Joannæ Papiæ ex eodem nummo validè exploditur, & quis is Joannes PP. fuerit, explicatur. Opus, quod sciam, adhuc ineditum. Vid. Armell. Bibl. Cas. part. 2.

-- EJUSDEM *Dissertatio de M. Aurelii Antonini Elagabali Tribunitia Potestate V. Dissertatio Historico-Chronologica. Florentiæ in 4.* in qua demonstrare volebat initium Elagabali repetendum esse à cæde Caracallæ, nec aliter posse explicari nummos, in quibus TR. POTV. dicitur, aut nummos ejus uxorum, in quibus anni ejus imperii consignati sunt. Lectorem juvabit videre, quibus argumentis vel sententiam propugnavit, vel aliorum, ac præsertim Pagii & Ill. Philippi à Turre opiniones oppugnavit. Quæ quidem argumenta retraxit, ac novis firmare conatus est in altero Opere, in quo Cl. Vignolii novam de initio Imperii Severi Alexandri sententiam confutavit. Vid. Ansel. Bandur. Bibl. Nummar. edit. Hamburg. in 4. p. 211.

BERNARDUS MONTFAUCONIUS è Congr. S. Mauri in quibusdam Capitibus lib. 2. de Palæographia Græca eruditè disputat non solum inscriptionum, sed etiam Numismatum ope, in quibus cum monogrammata plurima sed lectu difficillima occurrant, eorum aliquot ad specimen interpretatur. Plura vide apud eundem in *Antiquitatis explicatione* Vol. 5. in fol.

GODEFRIDUS BESELIUS Abbas Gotwicensis comparavit multo studio, labore, atque etiam ære *Nummophylacium* in paucis insigne; ex quo Nummos à Carolo M. ac sequentibus Regibus, & Imperatoribus nostris usque ad Carolum VI. Aug. Imp. cusos æri incidendum se daturum, inter alia plura pollicitus est an. 1732.

in præfat. ad Tomum Prodromum Chron. Gotwic. p. xxxv.

ALBERTI MAZZOLENI Abbatis è Congr. Casin. *Numismata ærea selectiora maximi moduli è Museo Pisano olim Corvario, æneis ex tabulis expressa, commentariisque, & animadversionibus illustrata. Venetiis & in Monasterio S. Jacobi Pontidæ Agri Bergomatis MDCCXLIV. Prostant Venetiis apud Jo. Baptistam Albritium. Hier. Fil.*

Hoc Opus non minùs magnificentia, quàm eruditione doctrinâque nummaria conspicuum, quatuor constat in folio Tomis: quorum primus, post aliquot Romanæ Reip. monetas, numismata ærea maximi moduli, Italicè *Medaglioni*, Imperatorum, aliorumque Augustæ Domûs Principum, Virorum atque Fœminarum, ab Augusto ad Gratianum, & ultra politissimè magnificentissimèque exhibet: secundus Commentarios continet, Serenissimo Venetiarum Duci Aloysio Pisano dicatus: tertius; & quartus Eminentissimis S. R. E. Cardinalibus Quirino & Tamburino nuncupati Animadversiones exhibent.

In Commentariis singula quæque Musei hujus Pisani Numismata, breviter quidem, sed multa complexus, Auctor explicat, Historiam præsertim Chronologiamque persecutus. Quia verò gravioribus rei nummarie difficultatibus de industria occurrere statuit, Quæstiones hujusmodi à Commentariis fecernit, eas innuere heic satis habens, & in Animadversiones congerit. Sunt porrò hi Commentarii omnium, qui eos perlegerunt, iudicio undequaque perfecti.

In Animadversionibus autem sublimiores difficiliorisque Quæstiones, & quidem plana & facili pertractat methodo, ac, quod majoris, immò maximi momenti est, novam pæne in omnibus, quæ viginti & una sunt, statuit sententiam. Nec verò conjecturis aut levibus fundamentis, multoque minùs commentis nititur; sed melioribus rationibus, selectisque documentis rem agit. Ita etiam sua firmat, ut infirmet aliena. Promit namque & examinat præcipuas præcipuorum Virorum sententias, easque censuræ subdit, nec priùs ab eisdem se removet, quàm ad id adactum se quoque ostenderit. Tali autem tantâque moderatione, ac modestia tum in hac parte, tum ubique utitur, ut & suum unicuique Auctori decus fervet, & aliorum iudicium lubens ipse volensque subeat. Lectorem

ctorem quoque admonet, cur nummariis aliisque profanæ eruditionis studiis incubuerit. Hinc pro grati animi officio iis, per quos profecit, commendatis, rationem reddit instituti sui.

Nonnulla porrò ex plurimis, quæ docet, heic attingere operæ pretium erit. In prima itaque primi Tomi Animadversione, quæ de *Imperatore* est, observat & probat, Imperatorium ob victoriæ nomen, non prout hucusque creditum est, Loydio præcipuè, Norisio, Pagioque magistris, sed alia, quam Auctor noster tradit, ratione, iteratum multiplicatumque ab Augustæ Domûs Principibus fuisse. Quod, quantum ad Historiam & Chronologiam conferat, doctos non latet. Aliam præterea heic ipse instituit Quæstionem, apud alios haud obviam, quo honoris ac potestatis gradu ii potenter Augusti, qui simul ac semel creabantur Imperatores; tum illi, qui tanquam Fratres acciti ad imperium erant; ac demum ii, qui tanquam Filii sociabantur imperio. Quæ quæstio non tam novitate, quàm utilitate præstat, Augustæamque dignitatem, ac Pontificatum maximum similiter illustrat. Secunda Animadversio de Cæsare est, ac de *Pontifice Maximo* Tertia; atque in hac novo examini subjicitur celebris illa nedum apud Antiquarios, sed etiam apud Theologos, & Historicos difficultas, utrùm Christiani Imperatores à Constantino M. ad Gratianum, Pontificis Maximi titulum admiserint. De *Augusto* Quarta inscribitur, deque *Principe Juventutis* Quinta; cui titulo explicando nova multa proponuntur. Sexta succedit de *Consule*, Historiæ perutilis atque necessaria: ibi enim & plurima docentur, & censuræ exponitur, quidquid alii, præsertim Pagius, de Regulis Consularibus tradiderunt. Docta fanè, & pererudita Animadversio. Huic subnectitur Septima de *Proconsole*. In Octava contra sententiam multorum ostenditur, in nummis M. Antonii III- Viri, ab Oppio Capitone, tum etiam ab Atratino, Fonteio, Bibuloque cussis, non quidem Cleopatram & Antyllum, sed Cæsarem ejusque sororem Octaviam, Marci conjugem exhiberi. Quæ sequuntur, Animadversiones numero sex, Græcam respiciunt eruditionem. Nona nempe in ordine de *Urbibus Populisque Neocoris* tractat; de *Primatu Urbium* Decima; deque *Afiarchis* Undecima;

atque in his etiam aliorum producuntur opiniones, eisque examinatis novæ adferuntur. Titulum præfert *Duodecima de Pontificibus Græcorum & Acherontibus*; & in *Tertiadecima de Perperenorum Epocha* quæritur. Literas A. M. K. in *nummis Tarsi & Anazarbi* *Quartadecima* illustrat. Demum *Quintadecima de Nummis Monetæque Romanorum* agit; ac nummos omnes, etiam maximi moduli, locum in commercio, intèrque monetas obtinuisse defendit. His omnibus aliqua adduntur occasione Notarum Illustr. Bimardi in Scientiam nummariam Patris Joberti; eaque spectant ad Animadversiones, vi. viii. xiv. & xv. Sequitur Index, clauditurque primus hic Animadversionum Tomus.

Alter Tomus minor est Animadversionum numero, quippe qui sex tantum continet, non tamen utilitate minor, quin major fortassis est; duæ etenim, quas principio exhibet, Animadversiones, una de *Tribunitia Potestate Augustorum Cæsarumque Romanorum*, altera de *Votis Decennialibus*, nulli alii, immo nec pluribus simul cedere videntur. Maxima ingenia maxima & ipsa de *Tribunitia Potestate* quæstio nedum exercuit, sed & hucusque torfit. Potior Chronologiæ regula Tribunitia ipsa Potestas; verum nec ulla alia majoribus exposita difficultatibus. Conveniunt quidem ferè omnes Antiquarii in ea ita numeranda, ut eodem die, quo primum accepta est, singulo quoque anno ipsam renouent, atque multiplicent; plurimas tamen maximasque offendunt difficultates: quibus superandis qui se impares senserunt, eas præterire fatius duxerunt; qui verò eisdem occurrere voluerunt, minùs feliciter sese ab ipsis expediisse visi sunt.

Quapropter, ubi aliqua *Addenda & corrigenda in præcedenti Volumine de Principe Juventutis*, deque *Consule*, ac de *literis A. M. K.* in nummis *Tarsi & Anazarbi* adnotavit Præful noster R. mus ad principem ipsam in re nummaria Quæstionem accedens, alius rem petit, ac de *ipsa Tribunitia Potestate* ab eo tempore, quo in Romanam invecita est Remp. differere exorsus, qualis primum fuerit, quantumque creverit, servato temporis ordine describit, delatamque sublata Rep. Imperatoribus ostendit. Inde Norisii, Pagii, Spanhemii, & Harduini circa ejusdem Potestatis terminos-

nos sententias examinat; tum illas Panvini, Pagii, & Harduini de tempore, quo conferri ipsa Potestas consuevit. Ad maximam verò illam, maximèque difficilem, de tempore, quo renovari Tribunicia Potestas foret, progressus quæstionem, aliorum opiniones in medium adfert, Petavii primùm, Sigonii, & Harduini, ac rationes, quibus illæ impetuntur, edicit: hinc illam, quæ Toinardo adscribitur, impugnatùrque à Pagio, repræsentat. Communissimam postea receptissimamque sententiam exhibet, quæ ipso, quo primùm delata est, die Tribuniciam Potestatem quotannis renovat, & in hac quoque difficultates plurimas reperiri adnotat. Non levi quapropter examine sententiarum omnium repetito, quum omnes difficultatibus laborare rursus intellexerit, minores tamen in ea sententia deprehendisse se scribit, quæ Tribuniciam Pot. bifariam dinumerat, à die scilicet anniversario, & à x. Decembris, quod & ostendit. Inter opiniones verò, quæ unicum renovandæ Tribunicie Pot. principium admittunt, ea probabilior ab Auctore nostro creditur, quæ die x. Decembris, quocumque infra annum tempore accepta primùm sit, Tribuniciam Pot. renovat, ac singulo quoque in posterum anno multiplicat. Hoc autem multis rationibus atque documentis, tum exemplis, usùque ipso comprobatur. Nonnulla imprimis de Consulibus, deque Consulatu huc facientia producit: ac, posteaquam observavit, Tribuniciam Pot. annosque Principatus eodem ordine parique gradu processisse, probandum sumit, ipsos Principatus annos juxta Tribuniciam Pot. dinumerari, sive ad normam Magistratus Tribunorum Plebis renovari consuevisse. Quod ut perficiat, id ipsum de annis Imperatorum in nummis Ægyptiis monstrat. Epochas quoque Græcorum in gratiam Augustorum institutas, pari cum Tribunicia Pot. ordine coepisse, parique processisse docet. Quâ occasione Norisii & aliorum in statuendo aliquot Epocharum initio opiniones examinat. Et, quia res eò redit, ut omnes hujusmodi anni prima vice incompleti extiterint, nummis accenset quoque Scriptores, utpote apud quos haud infrequens est annorum incompletorum usurpatio, & quidem in designandis Imperatorum annis. Demum adserit, Tribu-

niciam Pot. eo, quem ipse tradit, modo renovatam multiplicatamque Chronologiæ & Historiæ meliùs congruere, tum etiam difficultatibus feliciter occurrere. Quod, ut probet, tempus omne percurrit, quo Tribunicia Pot. in nummis & Inscriptionibus habetur. Facto propterea à Cæsare Augusto initio, ad Gratianum usque procedit, consideratisque Tribunicie Pot. aliisque simul Chronologiæ characteribus, statuit cujusque Principis ad imperium accessum atque ex eo decessum, tum etiam gesta eorum plurima.

In hanc rem, ejusque confirmationem, alteram de *Votis X.* subtexit Animadversionem, ubi implicatissimum cæteroquin, omninoque incertum hucusque hujusmodi argumentum ita pertractat, ut nedum ipsum explicet atque stabiliat, verum etiam de priori de Tribunicia Pot. argumento illud adstipulari, & pondus addere demonstrat. Videre porro heic etiam est, aliorum, Norisii maximè & Pagii expensas de Decennialibus & Quinquennialibus sententias, novumque in re tanti momenti prolatum, probatumque systema. Quantum studii ac laboris insumpserit hac ipsa re unus Pagius, produnt ejus Opera, quæ quidem, *Votis hujusmodi referta*, plurimorum oculos, animumque adeò allexerunt, ut pedibus ierint in ejusdem sententiam. At contradicit, & in diversa Auctor noster abit. Qui Tertiam inde exhibet de nomine *Navarchidis* Animadversionem, in eaque novam pariter de ipso nomine firmat intelligentiam. In Quarta non eam, quam Plinius & Feitus persuaserunt, diminutionem una eademque vice passum apud Romanos Assen, sed paulatim immutatum docet. In quinta literas COL. A. A. P. in nummis conspicuas inlustrat. Ac demum in Sexta inscriptionem L. GAVIO. CAS. PERMIS. P. DO. LABELLÆ PROCOS. CC. P. I. in nummo Tiberii exponit. atque ita Animadversiones suas concludit. Post Indicem *Addenda & Corrigenenda in Animadversione de Tribunicia Potestate* subdit; quæ eò tendunt, ut abjecto, quod alibi fuisset videri poterat, duplici renovandæ Tribunicie Pot. principio, illud tantum retineat, & stabiliat, quod die x. Decembris nititur. Demum de *Salpicio Antonino* Haymii rursus inquit, nonnullisque

que de eo additis conjecturis, Opus perficit.

Hæc nos cum Veneto Typographo ex Virorum doctrina, præsertim nummaria & historica inlustrum, iudicio retulimus.

Cæterum cum in Ordine Benedictino non pauci utriusque sexus Antistites & Monasteria jus monetandi ab Imperatoribus & Regibus Gallie & Germanie acceperint, operam non malè collocaturus est, quicumque hanc Ordinis Prærogativam Commentario vel Dissertatione illustrandam suscipiat. Jus verò monetæ cudendæ magis ex ipsis nummis, quam impetratis eâ de re Privilegiis ac Diplomatibus confirmatur; quamvis nec ista sint tacita prætereunda. Notabo hinc solum aliquos Authores, quorum Scripta lucem historicam huic argumento fecerantur. Inprimis Mabilionius in celebri Opere de Re Diplomatica; ex quâ refutari potest *Conringius in Censura Diplomaticæ Lindavienfis*, ubi negat, ulli Monasterio ante Carolum Simplicem in Gallia, & Henricum Aucupem in Germania jus monetandi fuisse concessum; cum tamen Ludovicus Pius illud Monasterio S. Medardi indulgisse legatur. Extat hujus ipsius Imperatoris Diploma, quò idem jus Monasterio Corbeienfi anno 20. Imperii, Christi 834. impertitus est. Diploma exhibetur in Monumentis Paderbornensibus pag. 131. 132. secundæ editionis, ex quo hæc tantum verba afferro: *Insuper etiam, quia locum mercationis ipsa regio indigebat, monetam nostræ auctoritatis publicam ultra ibi semper Christi militantibus proficuum statuimus.* Le Blanc in Tractatu de Gallicis Monetis [*Traité Historique des Monnoies de France depuis le commencement de la Monarchie jusqu'à présent.*] Caroli Calvi nummos recensendo, de nonnullis meminit, qui in Monasteriis cusi fuerunt, v. g. in Monasterio S. Dionysii, S. Gauderici, Kalensi &c.

De jure monetandi Monasterio Augiæ Divitis ab Ottone III. concessio, hæc ex Annalibus Augiensibus annotata habeo:

A. C. 999. Alawicus II. primus Augiensium Abbatum ab Ottone III. privilegium, tam argenteas, quam aureas cudendi monetas, consecutus est.

A. C. 1075. Eggehardus II. Abbas, interveniente Ottonis III. Imp. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

licentia, data Alawico II. Augiensis Abbati suisque Successoribus anno 999. vi cuius potestatem ac jus tribuit in villa Alenspach, quæcunque Monasterio profutura cognoscuntur, posse exerceri, fieri, construi, etiã mercatum in omni hebdomada in quinta feria, etiam monetam omni tempore purissimi argenti haberi, secundum dicti Abbatis voluntatem & dispositionem ejusdem Successorum. Ea videlicet ratione, quatenus jam dicta moneta simul cum mercatu, & omni publica functione ibi pertinente sit sub regimine ejusdem Dei Ecclesiæ, & Abbatum, unâ cum regali & publico banno, nullo contradicente. Insuper Imperiali potentia decretum est, ut quicumque & undecumque ad supra dictum mercatum venire voluerit, securè & pacificè veniat, & quæ negotia rationabilia voluerit, exerceat, comparet, & vendat, atque ad propria cum omni pacis securitate redeat. Adjunctum est etiam, ut quicumque prædictam monetam & mercatum infringere, vel condemnare præsumpserit, vel aliquem illuc venientem molestaverit, eandem pœnam & Imperiale bannum persolvat, quod solvere debet, qui Moguntinum & Wormatiense aut Constantiense mercatum, aut monetam dissipare & annullare tentat &c. Itaque prædictus Abbas Eggehardus hanc regiam munificentiam omnibus ejusdem oppidi Villanis mercandi potestatem concessit &c. --- Quæ concessio facta est anno Domini I. C. 1075. Indiæ. 13. in die Saturni, luna 13. regnante Henrico Rege IV. anno regni ejus 22.

A. C. 1373. Eberhardus de Brandis Abbas Monetale Augiense pro tunc Ratholdicellæ constitutum, Henrico Jacobo Ratholdicellensi pro 108. libris monetæ Constantiensis pignori dedit.

Quod est ad Nummos Abbatum Hersfeldensium, S. R. I. Principum, de iisdem Apotelesma publico exhibuit *Christianus Schlegelius*, Seren. Ducis Saxo-Goth. à Secretis & Antiquitatibus Gothæ in 4. De Nummis Principalis Monasterii Corbeienfis in Saxonia legi potest *Christianus Franc. Paullinus* in Syntagmate Rer. & Antiquit. German. De Thaleris ejusdem Principalis Abbatie V. C. Jo. David *Khölerus* in der Münz-Belustigung Part. v. Præfat. §. xxii. pag. 25. ubi sequentium Abbatum Principum Thaleros enumerat:

I. *Francisci à Kettler*, in cujus anteriore parte consistit S. Vitus in totius corporis figurâ inter literas S. V. manu dextera avem expansis alis libro insidentem, sinistra palmam tenens, cum inscriptione: MONETA NOVA CIVITA. HONER. Posterior continet quadratum clypeum, in quo Corbeiensis & Kettleriana Insignia cum infra scripta æra 1543. & literis circumscriptis: *Franciscus D. G. Abbas Corbeie.*

II. *Reimeri à Buchholz*, qui anno 1555. electus Abbas & 85. mortuus est. Cujus *Thalerus* describitur in Hamburg. Histor. Remarq. Part. VI. an. 1704. n. 48. p. 377.

III. *Arnoldi Thalerus* ab an. 1557. elucidatur à Domino de Gudenus Uncialæo Scito n. 151 p. 31.

IV. *Christophori à Bellingkharfen* tres elegantes *Thaleri* ibidem reperiuntur n. 152. 53. 54. p. 31. Quem admodum etiam

V. *Florentii*

VI. *Maximiliani*

VII. *Caroli* n. 155. pag. 31. n. 156. & 57. pag. 32. In hisce *Thaleris* illud ad D. Gudeni palatum non est, quod S. Viti imago ob oculos constituatur, sed in optatis habet, ut Abbates Principes illius loco principalem suam effigiem incidi curent. Et si Princeps *Christophorus* in prima parte *Thaleri* an. 1688. cui Imperatoris Leopoldi dimidiatam effigiem poni jufferit cum hac singulari inscriptione: LEOPOLDUS I. ET MAGNUS D. G. ROM. IMP. SEMP. AUG. TURCARUM DOMITOR. & in altera parte Insignia cum tribus Galeis, illis tamen utut magnis, supereminet S. Vitus cum epigraphe: *S. Vitus Patr. Corbeiensis.* Vid. Hamburg. Hist. Remarq. Part. VIII. an. 1706. n. 31. p. 241. In alio tamen *Thalero*, qui an. 1694. cufus, & priori totus conformis est, prætermittitur fuit.

Abbatum & Principum Fuldensium *Thaleri* sunt sequentes:

I. *Johannis*, Comitum ab Henneberg, cum dimidiata ejus effigie, Insignibus, epocha 1539. & lemmate: *Fuit voluntas Domini perpetua.* Vid. Hamb. Hist. Remarq. Part. V. an. 1703. n. XIII. pag. 97.

II. *Philippi Schencken à Schweinsberg*, qui in antica parte monstrat effigiem S. Bonifacii dexterâ tenentis gladium, cui liber infusus est; sinistra pedum Episcopale cum inscripti-

one: *S. Bonifacius Archieps & Martyr.* Ex postica parte intra æram 1542. conspicitur quadratus Clypeus Insignium cum titulo: *Philippus Dei Gratia Abbas Fulden.*

III. *Bernhardi Gustavi*, Marchionis Badensis Thalerus anno 1572. de quo vide Hamburg. Hist. Remarq. P. IX. an. 1707. n. 17. pag. 129. & D. Köhleri Hist. Münzbel. Part. I. an. 1729. n. 29. pag. 225. ubi lectu digna de *Bernardo* Abbate.

IV. *Placidi à Droste*, Thalerus de an. 1688. Vid. D. Köhleri Münzbel. part. 14. pag. 241. ubi in historica expositione multa scitu digna de jurisdictione Episcopali Abbatis Fuldensis in sua ditione.

V. *Abbatis & Principis Constantini:*

A. Ejusdem Insignia Principali Paludamento circumdata, & Ducali Pileo contexta: CONST. D. G. S. R. I. PR. ET AB. FULD. D. A. AR. P. GER. ET GAL. PR. 1718.

R. Ad dexteram Pharus, supra quem CONSILIO. Ad lævam Rupes, & super illam CONSTANTIA, per quorum medium Naves vela faciunt.

Marginalis inscriptio: CERTA SALUS DEUS EST MIHI ROBUR ET ARDUA RUPES. Pf. 62.

Ejusdem Ducatus

A. Dimidiata ipsius effigies cum superiore Inscriptione.

R. Principalia Insignia cum 3. Galeis, Principali paludamento & pileo: CONSILIO & CONSTANTIA. an. 1725.

VI. *Adolphi Abbatis & Principis:*

A. Ejus dimidiata effigies: ADOLPHUS D. G. S. R. I. PR. ET AB. FULD. D. A. P. G. G. P.

R. Insignia: CANDORE ET AMORE. 1726.

- *Ejusdem*

A. Dimidiata effigies

R. Insignia: PRO LEGE ET GREGE. 1726.

Ejusdem Ducatus.

Aversa & Reversa sunt prioribus similes. De *Thaleris* hujus Principis vid. Gudenus I. c. n. 159. & 160. pag. 32.

VII. *Thaleri* cufi in memoriam fundati Ordinis Crucigeri.

A. *Charitas & Fides* cor ardens in ara sustinent. Ad quas Virgo inde advecta Abbatiam Fuldensem repræsentat, & dextera Ordinis Crucem, læva Principalia gerit Insignia. E longinquo columbula ramum olivæ ferens apparet, quæ ad arcam Noë rupi-

infi-

insidentem advolat; retrò quam Sol exoritur: HOC SIGNUM FOEDERIS DO INTER ME ET VOS. Gen. IX. 12.

R. PRINCIPALIS ECCLES. FULD. A. S. BONIFACIO M. FUNDATA DCCXLIV. A S. ZACHARIA PP. IMMEDIATA DCCL. A SS. D. CLEMENTE XII. PER ADOLPHUM ABB. CONFIRMATA MDCCXXXII. Circa hanc Inscriptionem legitur: FLOS CANDORIS. DOS HONORIS. CRUX AUCTORIS. LUX AMORIS.

VIII. *In eandem Foundationem.*

A. Palma, è qua pendet Ordinis Crux, cum irradiante Oculo Dei; ad dexteram consistit S. Zacharias Papa cum ligone, adscriptis verbis: EGO PLANTAVI, & ad lævam S. Bonifacius, qui palmam aquâ perfundit: EGO IRRIGAVI. Supra palmam: DEUS INCREMENTUM DEDIT. Infra: DCCXLIV. I. Cor. 3. v. 6.

R. CRUX NOVA CUM BENED. APOSTOL. A CLEMENTE PP. XII. PER ADOLPHUM ABB. PIUM ET D. D. DECANO PRÆPOSITIS ET CAPITULARIBUS PRINC. IMM. ECCL. FULD. COLLATA. MDCCXXXII.

IX. *In neo-erectam Fuldensem Academiam.*

A. Novum Universitatis ædificium, ad cujus dexterum latus consistit Pallas cum corona laurea; ad cujus pedes galea & hasta jacent; quæ altera manu Pontificia Insignia, altera Globum, aliâque Instrumenta sustinet Mathematica; ad lævam stat Apollo cum cythara & Cæsareis Insignibus; supernè alas agit Mercurius volans cum Insignibus Principali. Fuld. Abbatie. ECCLESIAE PATRIÆ IMPERIO.

In concifura: SAPIENTIA ÆDIFICAVIT DOMUM. Prov. 9.

R. ADOLPHINA FULDENSIS ACADEMIA CUM PRIVILEGIIS CLEMENTIS XII. PONT. MAX. ET CAROLI VI. AUG. AB ADOLPHO PRINC. CONDITA ET FUNDATA MDCCXXXIV.

De Monetis Fuldensibus universim legenda est Schannati Historia Fuld. Tab. I. ad p. 90.

Numismata, quæ in Em. Card. Quirini honorem cusa fuerunt, duo habentur. In primi parte primaria conspicitur effigies dimidiata Cardinalis in suâ cæsarie, ac caput pileolo tecti. Circum titulus incisus est: *Ang. M. S. R. E. Bibl. Card. Quirinus Ep. Brix.* Ex altera parte tres Nymphæ in oblongis vestibus. Repræsentant tres D. Cardinalis præcipuas vir-

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

tutes. Pietas medium tenet, dextrâ ecclesiæ gestans delineationem, lævâ verò majorem Crucem. Ad dexteram consistit Beneficentia cornucopiæ effundens, ad lævam verò Scientia manu sinistra librum complexa, pedemque sinistrum quadrato imponens saxo. Circumscriptio est sequens: *Primum quævis sibi poscit honorem.* MDCCXLVI. Optima declaratio est, quam nobis P. D. Fr. Bargnani Brix. Congr. Soc. suppeditat, quæque Imagini D. Cardinalis subjecta est, quæ ex Decreto Urbis Brixie in aula majoris palatii suspensa fuit. Hoc verò carmine concepta est:

*Patricia Venetum clara de gente Quirina
Angelus hic ille est, morum qui nomine præfert
Mirum candorem, Latio venerabilis ostro,
Omnigena pollens doctrina, Bibliotheca
Vaticana honor, atque tuus modò, Brixia,
Præsul*

*Egregius, quendam Corcyra gloria, justus,
Propositiq; tenax, sibi parvus, largus egenis,
Magnificus, nulli vera pietate secundus,
Quam structa ære suo tot templa loquuntur &
aræ.*

Alterum Numisma itidem Brixie cufum est, in cujus una parte effigies Cardinalis, in altera iconismus novæ Ecclesiæ Cathedralis Brixienfis visitur. D. Köhler in Münzbel. part. 18. n. 42. & 43. utramque monetam cum historica expositione exhibet.

Ex *Thaleris* Abbatum & Principum Campidonensium

I. *Est Johannis Eucharii à Wolffurth.* In cujus priore parte exhibetur Imperialis Aquila cum Cæsareo titulo: *Ferdinandus II. Rom. Imp. semper Augustus.* Altera pars repræsentat S. Hildegardem, quæ dextera manu ecclesiam, sinistra duos clypeos sustinet, cum epigraphe: *B. Hildegardis Fund. Mo. Campidon. 1623.*

II. *Bernhardi Christophori*, Marchionis Badensis, qui unâ etiam Abbas erat Fuldensis, de quo paulò antea.

III. *Ruperti à Bodman.* Cujus elegans *Thalerus* de anno 1694. describitur in Hist. Münzbel. part. IV. an. 1732. n. 13. p. 97.

Abbatum & Principum Murbacensium duo habentur.

I. *Thalerus*, in cujus primâ parte Aquila Imperii biceps cum inscriptione: *Carolus V. Rom. Imperator Aug.* In altera clypeus quadratus insulâ contextus cum titulo: *Joannes Rudolphus D. G. Murbac. & Lutrens.*

II. Archiducis Leopoldi, ceu Abbatum Murbacensis & Lutrensis *Thale-*

Sss 2

tus

rus à Domino de Gudenus l. c. n. 163. pag. 34. describitur. Præfert effigiem S. Leodegarii.

Inter Abbates & Principes Stabulenses solus est *Christophorus*, cujus duo boni & egregii ponderis habentur Thaleri. Primus de anno 1567. in parte aduersa ostentat Aquilam Imperii bicipitem, cum epigraphe: *Maximilianus II. Rom. Imp. semper Aug.* 1567. in aduersa scutum cum quatuor areis, duobus galeis & inscriptione: *Christoph. à Manssch. Abb. Stab. & P.*

Alter Thalerus repræsentat in præcipua parte Cæsaream effigiem adscripta æra an. 1570. In altera clypeum quadratum cum una tantum galea. In circuitu legitur: *Christ. Co. à Mand. D. G. Abb. Stab. & Pr.*

De Abbatibus Werdenensium Thaleris notitiam tradit Dominus de Gudenus; & sunt

I. Abbatis Hugonis sub Imp. Ferdinando II. an. 1636. l. c. n. 164. p. 34. & Köhleri *Münzbel.* part. XIII. pag. 193.

II. Abbatis Henrici, cujus prior pars Aquilam Imperii & nomen Ferdinandi III. altera quadrata, & Infulata Insignia exhibet cum æra 1646. & Inscriptione: *Henricus D. G. Monast. Werdi. & Hel. Mon. Abb.*

III. Abbatis Adolphi cum effigie S. Ludgeri de an. 1670. apud D. de Gudenus n. 165. pag. 34.

IV. Abbatis Theodori de anno 1724.

V. Abbatis Benedicti de an. 1730. De utroque vid. Köhleri *Münzbel.* part. XIII. p. 193. seq. Privilegium autem cudendæ monetæ Abbas Folcmarus an. 974. ab Ottone II. Imp. consequutus est.

VI. Abbatis Benedicti de an. 1730. l. c. n. 771. p. 158.

De Imperiali Monasterio ad Vineas, vulgò *Weingarten* in Suevia Abbatibus fermo est D. Köhleri in *Münzbel.* part. 16. pag. 153. ubi *Germici Blaveri à Girsperg*, Abbatis Weingartensis Thalerum de an. 1529. eruditè more suo elucidat. Antica pars exhibet Abbatis pileolo tecti effigiem dimidiatam cum inscriptione: *Germicus Abbas Weingartensis Ætatis sue anno XXXIII.* Pars postica continet clypeum cum quatuor areis, & clypeum medium, Abbatiali Pedito insignitum. In clypeo principali sunt Insignia Virorum Nobilium Blarerer à Girsperg; in clypeo medio appa-

rent Monasterii Insignia. In circuitu: *Insignia ejusdem Anno Domini MDXXIX.*

An jus cudendæ monetæ à Ludovico Pio acceperit Monasterium Lindaviense in Suevia, legi præcipuis debent, qui hujus Parthenonis, olim Benedictini, Privilegium Foundationis defendendum vel impugnandum susceperunt, quorum complures sunt.

Principale Monasterium S. Galli jus cudendæ monetæ ab antiquissimis habere temporibus, testatur *Joachimus Vadianus*, Consul Urbis Sangallensis *Lib. I. de Colleg. Monasteriis. Germ. vett. pag. 40. 41.* asserens, in Nummis antiquis agnum paschalem comparuisse, postea verò huic usum successisse, cujus imutationis causam affert D. Köhlerus in *Münzbel.* part. 6. p. 57. seq. ubi etiam Thalerum Monasterii San-Gallensis an. 1622. cum erudita historica expositione exhibet.

Monasterio & Parthenoni in Quedlinburg jus monetandi Otto III. an. 994. concessit, quod Innocentius III. an. 1206. confirmavit. Percussurâ monetæ plures Abbatissæ usæ fuerunt, de quibus vid. Köhler in *Münzbel.* part. 8. pag. 9. Leuckfeld in *Antiquitatibus Nummariis* pag. 201. Jo. Christoph. Olearius in *Anastasi Agnesæ Abbatissæ Quedlinburgensis* an. 1699.

Priusquam verò huic Spho finem imponam, non tacenda mihi videtur Clar. Viri P. *Oliverii Legipontii*, Bibliothecæ Præfecti in Monasterio S. Martini Maj. Coloniae, *Dissertatio de rei nummarie studio, curaque*; quæ extat ordine IV. inter *Dissertationes V.* quas de re Bibliothecaria an. 1747. Norimbergæ typis excudi curavit. Ipsus quoque in usum juventutis publico dedit *Introductionem ad studium rei Nummarie.* Herbipoli anno 1747. in 8.

§. V.

Historiæ Literariæ Scriptores.

S. ILDEPHONSI Libellus de Viris Illustribus, aliàs de *Scriptoribus Ecclesiasticis*; sive additio ad ejusdem argumenti librum S. Isidori. Cujus in præfatione ipse se prodit auctor, successorem se alterius Eugenii in sede gloriosa Toletanæ urbis referens. Qui quidem editus est, atque edi semper solet cum laudato S. Isidori libello. Ms.ª ejus exempla habuere Romæ Cæsar Cardinalis Baronius, & Alphonsus

sius Ciacconius, apud quos vidit Arnoldus Wion in *Ligno Vitæ* lib. 5. cap. 63. vidit Nicol. Ant. in *Bibl. Hisp. vet. Ildephonsi libellus editus etiam fuit ab Auberto Miræo in Bibl. Eccl. pag. 3. Antverpiæ anno 1693. in fol. cum Notis, atque alibi sæpius, novissimè in Jo. Alb. Fabricii Bibliothecæ Ecclesiasticæ.*

S. NEOTI ex regia stirpe Hariustocensis in Anglia monachi an. 883. defuncti *Exhortationes* ad Regem Ælfredum pro Gymnasio Oxoniensi condendo anno 813. & ad Martinum II. pro ejusdem confirmatione memorat *Baleus II. 23. & Pitfeus pag. 167. seq.*

WITTIKINDUS Corbeie Saxonice Monachus Seculo X. clarissimus, scripsit *de Studiis Veterum* librum unum, qui tamen, quod sciam, dudum in deperditis habetur. *Vit. Nat. Alex. Hist. Eccl. Tom. VI. Sec. X.*

ARNOLDI, seu *Arnolfs*, ex Comitibus Vohburgenfi Monachi & Decani Monasterii Emmeramensis, quod celeberrimum Ratisbonæ extat, *Liber de Scriptoribus Ecclesiasticis*, quo se in perscribendo Annalium Bojorum Libro V. usum fuisse Aventinus profiteretur, à Bernardo Bezio tota Bajoaria frustra perquisitus fuit. *Vid. Thes. Anecd. Tom. IV. Dissert. Isag. pag. VI.*

SIGEBERTUS Gemblacensis in Brabantia Monachus Sec. XII. librum edidit *de Scriptoribus Ecclesiasticis*, qui separatim sæpius vulgatus fuit, junctim cum Scriptoribus sex aliis de eodem argumento tractantibus, prodiit in *Auberti Miræi Bibliotheca Ecclesiastica* Antverpiæ in fol. an. 1639. Quæ editio auctariis & scholiis locupletior est. Nec in novissima Fabricii *Bibl. Eccl. desideratur.*

HONORIUS Augustodunensis Ecclesiæ in Burgundia Scholasticus & Presbyter, libro suo *de Scriptoribus Ecclesiasticis* notissimus, à Bernardo Pezio post Arnoldum Wionium in *Lig. Vit. I. 2. c. 69. ex Nicolao Aurificio, Melchiorre Hittorpio Monachis Ord. S. B. accensetur.* Quo autem fundamento nitatur, vide ejus *Dissert. Isag. in Tom. 2. Thes. Anecd. pag. IV. Ego Benedictinorum albo vel non infero, vel timidè id facio.*

ANONYMUS MELLICENSIS de Scriptoribus Ecclesiasticis CXVII. duodecimi Scriptor seculi. Qui datus à Bern. Pezio, Bibliothecario Mellicensi ad calcem Bibliothecæ Benedictinæ Maurianæ Augustæ Vindel. an. 1716. in 8. unde ei locum dedit Fab-

ricius in *Bibl. Eccles. Hamburgi an. 1718. in fol. Fuisse Monachum, & quidem Benedictinum, ex singulari quodam studio, quo Benedictinos Scriptores confectatur, & laudat, fortè quis colligat. At ne hoc satis firmum, fatetur Pezius. Cl. Kropfius pro Benedictino habet in *Bibl. Bened. Mellic.**

GUALTERUS, ignoto nomine, nonnunquam *Bibliothecarius*, nonnunquam *Cantor*, aliquando etiam *Albanensis* cognominari solet. Erat enim Ord. S. B. Monachus Anglicus ad S. Albanum, ubi etiam fuit postea Cantor, & tandem ibi Bibliothecarius, quamvis forsan ab insigni, quam condidit Bibliotheca posterius hoc cognomen accepisse potuerit, potius quàm à cura custodiendæ publicæ Monasterii Bibliothecæ ei demandata. Erat certè vir doctus, & legendis antiquis auctoribus, & potissimum Ecclesiasticis Scriptoribus multum delectatus, & in iisdem non inutiliter versatus. Tandem ne posteritatem suorum laborum fructibus defraudaret, ad scribendum animum appulit, & egregiam concessit Bibliothecam, ut vocat, quod volumen hoc titulo insignivit;

De Libris Ecclesiæ Lib. III.

Prima Pars Bibliothecæ à beato Hieronymo. Vixit anno vivificati generis humani 1181. regnante apud Anglos Henrico IV. Pitfeus ætate 12. ad an. 1181. pag. 247.

GUILHELMUS, Abbas Croilandensis, scripsit ad amicum suum Guthlacum *De legendis Ethnicorum Scriptis Librum unum.* Item *de vitis & moribus Philosophorum Lib. III.* Obiit anno 1180. Pitf. l. c. pag. 241.

JOANNES BOSTONUS, Buriensis, id est, ad S. Edmundum in Suffolcia Monachus, Anglicus, vir pius, literatus, & bonarum literarum fautor ac promotor singularis. Hic multo labore Angliam penè universam peragravit, omnes Bibliothecas incredibili diligentia invisit, libros pervolvit, singulorum titulos, & auctorum nomina mirâ sedulitate notavit, ordine Alphabetico omnia disposuit, & ex omnibus quasi Bibliothecam unam composuit. De cujusque auctoris vita breviter aliquid scripsit, tempus, quo quisque floruit, adnotavit, initium cujusque Operis adjunxit, in qua Bibliotheca quilibet liber invenitur, signavit, non omittens cujusque voluminis sedem, & sub quo numero

mero quilibet poneretur, omnia tam accuratè, imò tam curiosè usque ad minutiora quæque, ut hominis industriam quis mirari satis non possit. Deinde de variis auctoribus suam, non quidem ex se, sed ex aliis plerumque probatis auctoribus profert sententiam, dat censuram. Vir de republica literaria, & de conservandis plurimis antiquitatis monumentis optimè meritis. Operi suo dedit titulum:

Catalogus Scriptorum Ecclesie Lib. I.
Omnis divina Scriptura in duob.

Extitit Catalogus iste M^{us} primùm apud Cl. *Ufferium*, tum apud *Thomam Galeum*, qui ex illo *Joannem Lelandum de Scriptoribus Anglis* à se typis commissum illustravit. Illius cum literario Orbe comunicandi spes facta est an. 1723. à T. Tannero, cum Antonius Hallus Oxonii an. 1722. vulgasset *BOSTONI Speculum Cœnobitarum* Lib. III. Vid. Acta Erud. Lips. tom. IX. Supplem. pag. 181. Claruit *Joannes Bostonus* anno reconciliationis humanæ 1410. Pitf. æt. 15. pag. 593.

JOANNIS WETHAMSTEDI, seu *Fruventarii*, Abbatis S. Albani in Anglia, varia eruditione exculti, anno circiter 1440. defuncti, Opus de *Viris Illustribus*, quod *Granarium* inscripsit, duabus partibus comprehensum. Pars I. quæ agit de Historiis, & Historiographis, & ad literam *L. Lapidis pretiosi*, pertingit, asservatur in Bibliotheca Cottoniana sub effigie *Neronis* Lit. C. Cod. VI. Pars II. de doctis Philosophis, eorumque dictis & dogmatibus, extat in eadem Bibliotheca sub effigie *Tiberii* litera D. Codice 5. Vide Smith in Catal. Bibl. Cotton. pag. 54. col. 2.

ENGELBERTI, Abbatis Admontensis, Sec. XIII. eruditione ac doctrina conspicui *Epistola de studiis & scriptis suis*, quam Bern. Pez. Thef. Anecd. tom. 1. part. 1. pag. 429. evulgavit.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, de *Luminaribus Germaniæ liber unus*, seu *Catalogus illustrum Virorum in Germania*. Hunc librum Trithemius, cum Abbas adhuc Spanheimensis esset, composuit, & *Jacobo Wimpbelingo*, Theologo Slestadtensi, inscripsit, tamen altera jam esset editio, uti author ipse in calce Operis haud dissimulat. *Multam sanè notitiam*, inquit Cl. Struvius, *Virorum clarorum, eorum ma-*

*ximè, quorum statum aliàs vix reperimus, nobis præbet hic catalogus. Et licet vitæ descriptio proluxa non sit, singularia tamen quantoque sunt, quæ proponuntur. Alii Trithemio vertunt vitio, quòd trecentos inter illustres viros, quos recenset, laude omnes mastraverit, neminem verò eorum malè verbis acceperit, neminem notaverit, reprehenderitque. Hoc enim morbo ætatis nostræ Critici laborant, ut minùs doctos se audituros existiment, si quempiam Scriptorum sine inusta nota à se abire patiantur. Quod verò Trithemius inter Germanos primus extiterit, uti Authores (y) Bibliothecæ Hamburgensis Historiæ volunt, qui Historiam condere literariam aggressus sit, existimo, illos in errore versari, cum *Anonymus Mellicensis* à Cl. Pezio vulgatus, ut de *Sigeberto Gemblacensi* in Brabantia, inferioris Germaniæ provincia nihil dicam, eandem seculo duodecimo auspiciatus fuerit. Denique inter Catalogi hujus Scriptores agmen claudit ipse Trithemius, ubi Operum suorum, quæ ad annum usque 1495. conscripsit, syllabum texit. *Marquardus Freherus* primus fuit, qui Tom. I. Collect. Opp. Trithem. cum Orbe literato communicavit.*

- EJUSDEM *Catalogus Scriptorum Ecclesiasticorum*. Si titulo habenda fides, in hoc Catalogo nulli alii Scriptores, atque qui ex Ordine fuerunt Ecclesiastico, recensentur: at enim nonnulli etiam alii locum inter eos occuparunt. Circa utrorumque scripta Trithemius non tantum est sollicitus, sed vitas etiam breviter describit. Sunt verò nongenti & septuaginta Auctores. Prima omnium editio anno 1492. prodiit, *Joanni à Dalberg* tum temporis Wormatiensi Episcopo nuncupata. Altera, eaque ab ipso *Trithemio* aucta, fuit Moguntina anno 1494. quam secuta est Parisiensis in 4. apud *Rembolt* an. 1512. vitis triginta tribus Scriptorum Ecclesiasticorum locupletata. Anno 1531. & 1545. Opus in hoc impressum fuit Colonia in 4. cum insigni *Balthasaris Werlimi*, Dominicani Colmariensis apparatu. Similis editio est Basileensis an. 1594. eodem *Werlimi* apparatu instructa. Posthæc *Marq. Freherus* Catalogum Trithemii inter Opera ejus historica Tom. I. Francofurti excudi curavit, secutus editionem Parisiensem de anno 1512. Denique Cl. Jo. Al-

Jo. Albert. Fabricius an. 1718. tam hunc, quam superiorem Catalogum Bibliothecæ suæ Ecclesiasticæ inseruit. Vid. Bibl. Hamburg. Hist. Cent. 2. art. 91. pag. 318.

- EJUSDEM *Nepischus*, i. e. Libellus de Studiis & Scriptis propriis à pueritia repetitis, quem vide apud Jo. Georg. Eccardum in Collect. Scriptor. R. G. tom. 2. p. 1826. Extat præterea ad calcem *Chronici Hirfaug*, editionis San-Gallensis. Item in *Epistolis Familiaribus* Lib. 2. Ep. 51. ad *Rogarium Sicambrum*.

ANONYMI WESSOFONTANI in Bajoaria Cœnobitæ *Collectaneus de Viris Illustribus*, quem in primo folio se cœpisse ait die S. Magni an. 1513. In eo Scriptores ordine Alphabetico recensentur usque ad Lit. G. nec constat, an auctor suum opus usque ad umbilicum perduxerit. Bern. Pez. in Dissert. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. pag. xix.

MODESTUS PUTRER, seu *Putrar* Cœnobita Admontensis an. 1548. author est Operis M^{ti}, cui titulum fecit: *Catalogus Doctorum trium Ordinum, scilicet S. Benedicti, Cisterciensium, & Carthusiensium, in distinctione Psalmorum ad horas Canonicas secundum regulam S. Benedicti convenientium*. Pez. Dissert. Isag. in Tom. II. Thef. Anecd. pag. xvi.

WOLFGANGUS TREFFLERUS Monachus S. Jacobi Moguntiae an. 1521. demortuus, scripsit libros duos de Scriptoribus Ecclesiasticis, quos Trithemio usui fuisse, memoriæ prodit *Oliverius Legipont* in Vita *Treffleri* manuscripta.

ANGELI NUCEI, Abbatis Casinensis *Dissertatio Historica de Lingue Latina casu, & interitu, & Italicæ ortu*. Vide ejus Notas, quibus Leonis Marficani *Chronicon Casinense* illustravit lib. 1. cap. 32.

- EJUSDEM *Bibliotheca Casinensis*, quæ manuscriptorum, & aliorum Codicum notitiam exhibet, quam typis destinaverat, antiquæ eruditionis plenissima. Armell. part. 1. p. 319.

OTTONIS AICHER è S. Vito, Congregationis Bavaricæ Monasterio, & in Universitate Salisburgensi Historiarum Professoris, *Collectio Auctorum, qui in S. Scripturam ligato stylo scripserunt*. in 8. Mf. Vid. Hist. Univerf. Salisburg. lib. 2. cap. 7. p. 401.

JOSEPHI SAENZ de AGUIRRE Ludi Salmanticenses. *Salmant.* anno 1668.

JOANNIS BAPT. FERRETI, Itali, Vicentini, è Congr. Casin. an. 1622. immaturâ morte è vivis sublatus, cum ætatis annum 36. vix absolvisset, *Bibliothecarum deperditarum Opus*, id est, perditorum operum, quorumcunque, tam Græcorum, quam Latinorum series, in qua concenturiantur tot voluminum tituli cum notis, ut ascendant ferè ad centum millia, ubi videtur, quantum detrimenti acceperit Literaria Respublica. Hoc Opus propemodum ad coronidem perductum, authore inopinâ morte extincto, in cujus manus pervenerit, nescitur. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 23.

JOANNIS MABILLONII *Bibliotheca Ecclesiastica*, seu *Catalogus selectiorum Operum, meliorumque Editionum, ad Bibliothecam ex materiis Ecclesiasticis comparandam*. Extat ad calcem *Tractatus de Studiis Monasticis*, ultimæ edit. Venet. an. 1729. in 4. maj. pag. 297. Absolvitur hic Catalogus paragraphis quinque supra viginti; quorum I. *Sacra Scriptura*. II. *Libri spectantes ad Sacram Scripturam*. III. *Interpretes totius Sacræ Scripturæ*. IV. *Interpretes Bibliorum in parte*. V. *Concilia*, & *Libri pro hac Materia*. VI. *Patres Græci*. VII. *Patres Latini, alique Scriptores Ecclesiastici*. VIII. *Collectiones variae, seu Bibliothecæ Patrum*. IX. *Theologi dogmatici & plures Tractatus peculiare Theologici*. X. *Theologi Scholastici*. XI. *Auctores Controversiarum*. XII. *Casuum Conscientiæ Doctores*. XIII. *Doctrina Christiana, Catechismi, & Concionatores*. XIV. *Libri Ecclesiastici, Monastici, Rituales, Martyrologia &c. Rituales variarum Ecclesiarum*. XV. *Libri Spirituales*. XVI. *Libri Ascetici*. XVII. *Jus Canonicum*. XVIII. *Jus Civile*. XIX. *Philosophi Antiquiores, & Recentiores*. XX. *Libri Chronologici, Geographici, & alii pro notitia Historiæ generalis*. XXI. *Historia Sacra & Ecclesiastica*. XXII. *Historia Monastica*. XXIII. *Historia Civilis & profana*. XXIV. *Libri humaniorum literarum & eruditionum*. XXV. *Bibliothecarii, & Bibliothecarum Catalogi*. Cum Abbas *Trappensis* hanc Bibliothecam, seu Catalogum legisset, *Mabillonio* vitio vertit, quòd tantum librorum syllabum contexerit, qui monachis tamen minime sint necessarii; respondit ille: „ Ingentem librorum numerum conteximus, ut eos, quando opus fuerit, adire liceat, non ut ad eorum „ omnium lectionem quoslibet in „ uni-

pag. 94. D. Reimannus, cui hoc opus minus satisfecit, in systemate historiae literariae de illo pronuntiat: *Gustum solim excitavit*. Contra verò D. Stollus, quicum plures viri eruditi sentiunt, *opus praestantissimum* vocat. En varietatem, seu potius vanitatem humanae Criticae.

-- EJUSDEM *Dissertation sur la plante, appelée Papyrus, sur le papier d' Egypte, sur le papier de coton, & sur celui, dont on se sert aujourd'hui*. i. e. *Dissertatio de planta, quam Papyrus vocant, de Papyro Aegyptiaca, de Papyro ex Gossipio, & de illa, quae hodie in usu est*. Hanc dissertationem Auctor habuit in Academia Inscriptionum Parisiis, cujus illustre est membrum. Nunquam tamen, quod sciam, peculiaribus typis excipit fuit, tota tamen legitur in Memoriis Literariis, depromptis ex Registro Regiae Academiae Inscriptionum, & elegantiorum literarum ab anno 1718. usque ad annum 1725. inclusivè.

-- EJUSDEM *Bibliotheca Coislina, olim Segueriana, sive Manuscriptorum omnium Graecorum, quae in ea continentur, accurata descriptio, ubi operum singulorum noticia datur, aetas cujusque Manuscripti indicatur, veteriorum specimina exhibentur, aliisque multa annotantur, quae ad Palaeographiam Graecam pertinent. Accedunt anecdota bene multa ex eadem Bibliotheca desumpta cum interpretatione Latina, fol. Parisiis apud Lud. Guerin & Carolum Robustel 1715.* Ipsam Bibliothecam hanc magnis quondam sumptibus collegerat vir illustris Petrus Seguerius, Sigilli Custos, ac Franciae Cancellarius; postea verò ex hereditatis jure possedit Illustriss. Henricus du Cambout de Coislin, Dux & Par Franciae, Episcopus Metensis, quam is integram Bibliothecae Monasterii S. Germani à Patris legavit. Quare fallitur Struvius, dum affirmat, *Bibliothecam Seguerianam venditam esse*, quamvis autem laudata Bibliotheca non Latinis solum & vernaculâ linguâ conscriptis, sed & Hebraicis, Syriacis, Arabicis, Copticis, & Slavicis quoque MSS. superbiat, Graeci tamen praecipue doctorum virorum attentione digni sunt habiti; Numerus eorum ad quadringentos pertingit, quos inter multi sunt ex monasterio montis Atho eruti. P. Montfauconius in Praefat. Palaeograph. pag. xxvi. conqueritur, se ad Codices

Graecos in Bibliotheca hac Segueriana semper valde difficiles aditus expertum esse, cum postea idem Montfauconius, mutata fortunâ, ad concinnandum catalogum MSS. hujus Bibliothecae adhibitus fuerit. Est autem dictus Catalogus à *Montfauconio* ad eum modum confectus, quo Lambecius Bibliothecam Vindobonensem recensuit, ita ut singulorum codicum aetas indicetur, folia numerentur, & ubi antea latuerint, aut à quonam librario exarata sint, & quae alia fortè occurrunt, annotentur. Partibus constat tribus, quarum prima codices primae magnitudinis in fol. Altera Codices in parvo folio & quarto; Tertia codices in octavo continet. Quaevis pars in Capita VI. vel VII. dispescitur, ita ut 1.) Codices Biblici, & Catenae. 2.) libri canonum & rituum. 3.) Patres & Scriptores Ecclesiastici. 4.) Historici sacri & prophani. 5.) Juris Canonici & Civilis Scriptores. 6.) Philosophi, Medici, Mathematici, Geographici. 7.) Poetici, Grammatici, Lexicographi, Rhetores & Oratores numerentur. Unde patet, non nudam in hoc catalogo titulorum recensioem exhiberi, sed ad morem Lambecii multa moneri, tum quaedam haecenus inedita, collationem item quorundam Codd. cum editis Authoribus reperiri. *Celerus in notis ad Struvii cap. I. de Hist. Lit. pag. 118. Confer omnino A& Erud. Lips. an. 1715. p. 481. seq. & Gab. Wilhelm. Goetten in dem jetzt lebenden gelehrten Europa dritten Theil ersten Stuck. p. 51.*

-- EJUSDEM *Bibliotheca Bibliothecarum Manuscriptorum nova, ubi, quae innumeris pene Manuscriptorum Bibliothecis continentur, ad quodvis literaturae genus spectantia, & notatu digna describuntur, & indicantur cum indicibus locupletissimis. Tomi II. in fol. Parisiis an. 1739. 2. vol. in fol.*

Montfauconius in suis literariis itineribus manuscriptos codices, quos in variis invenit Bibliothecis, ad suum usum annotaverat. Subinde Cosmus III. Magnus Dux Hetruriae autographum catalogum Laurentianae Bibliothecae, decem annorum opus ipsi transmisit. *Joannes le Maître*, Montfauconii socius, eundem descripsit, addito indice, cui extremam manum an. 1720. imposuit. Postmodum syllabum manû exaratorum codicum, qui ad triginta millia in Parisiensi Regia Bibliotheca habentur,

&

& ab amicis cum ipso communicati fuerant, adjecit. Ex quibus, aliisque plusquam ducentarum & triginta totius Europae Bibliothecarum annotatis codicibus, catalogus sanè quàm insignis existeret cœpit. Si quis Scripta anecdota veteris auctoris typis excipere vellet, opus tantum erat illius nomen in Indice ultimae hujus collectionis perquirere, tum videre statim poterat, in quam Bibliotheca ejus Opera manuscripta asservantur. Cum verò multi viri docti, qui iter facientes ad Montfauconium inviserant, quin ipse vir Clarissimus hac collectione in hunc modum utilissimè usi fuissent, maximis precibus fatigatus fuit, ut eam cum literato orbe communicaret, quibus ut tandem cederet, nova revisione catalogum denuò excusum in publicum exire jussit. Vid. etiam recensio, vel potius Nova Literaria de hac Bibliotheca in Act. Erud. Lips. anno 1735. pag. 285.

MICHAELIS de JUDICE, Siculi, in Coenobio Panormitano S. Martini de Scalis Professi, *Additiones ad Opusculum Augustini Inveges*, cui titulus: *Ad Annales Siculos praëliminaris apparatus*. Addidit primò Michael IX. Auctores antiquos, quorum Opera deperdita sunt, qui de Rebus Siculis olim scripserant, ab *Inveges* praetermissos. Secundò XXI. Auctores extantes, & impressos de Rebus Siculis pariter ab *Inveges* omisos. 3. XXXIII. Auctores. mss. de rebus Siculis pariter praetermissos, denique addidit LXXV. Auctores, qui de Rebus Siculis scripserunt, & post annum 1654. quo *Inveges* scripsit, editi sunt. Vid. Armell. in Bibl. Casin. part. 2. pag. 209.

MATHÆI PETITDIDIER, è Congreg. SS. Vitoni & Hidulphi, Abbat. ejusdemque Praesidis Generalis *Remarques sur la Bibliothèque des Auteurs Ecclesiast. par Dupin*. id est: *Animadversiones in Bibliothecam Ecclesiasticam Dupinii*, Parisiis an. 1691. vol. 3. in 8.

BASILIIUS PAYEN ex Congregatione S. Vitoni A. 1697. Professus, posteris consignavit, *Apparatum in omnes Auctores sacros tam veteris, quam novi Testamenti* vol. 1. Item *Apparatum in Scriptores Ecclesiasticos quatuor priorum Ecclesiae seculorum. Bibliothecam Sequanensem. Commentarios ad Historiam Virorum Illustrum Circuli Burgundici*, & alia in Calme-P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

ti Bibl. Lotharing. explicatiùs enumerata pag. 719.

VIRGINII VALSECHII è Congreg. Casin. Epistola de veteribus Pisanæ civitatis Constitutis. Editio prima in Italia accurata fuit, alteram in Germania dedit Christoph. Godofr. Hoffmannus Historicus Juris Romano-Justinianæi Vol. 1. Part. 2. Lipsiæ an. 1734. in Officina Grossiana.

JOACHIMUS REICHART, Augiæ Majoris Brigantinae Alumnus Controversiam sub Sumis PP. Clemente VIII. & Paulo V. Dominicanos & Jesuitas inter diutiùs Romæ agitatam historicè scripsit, cum in illustri Lycæo Campidonensi Philosophiæ ageret Professore, ibique typis evulgavit anno 1736.

DIONYSII de SAINTE MARTHE è Congr. S. Mauri *Animadversiones in epistolam cujusdam in Germania Abbat. datam ad RR. PP. Benedictinos Congregationis S. Mauri de ultimo tomo novæ editionis Operum S. Augustini*. in 12. an. 1699.

-- EJUSDEM *Epistola ad quendam Sorbonæ Doctorem de libello cujusdam Theologiæ Doctoris Dominis Franciæ Prælati inscripto adversus Benedictinos*.

FRANCISCI LAMY è Congr. S. Mauri *Lettre d'un Theologien à un de ses amis, sur un libelle, qui a pour titre: Lettre de l'Abbè *** aux RR. PP. Benedictins de la Congregation de S. Maur, sur le dernier tome de leur edition de S. Augustin*. id est: *Epistola cujusdam Theologi ad amicum de quodam libello, cujus titulus: Epistola Abbatis *** ad RR. PP. Benedictinos Congregationis sancti Mauri de ultimo tomo Operum S. Augustini ab eisdem editorum an. 1699.*

-- EJUSDEM *Epistola ad quendam Sorbonæ Doctorem de libello cujusdam Theologiæ Doctoris Dominis Franciæ Prælati inscripto adversus Benedictinos*. in 12. 1699.

ANGELI MARIE QUIRINI S.R.E. Card. Specimen variæ Literaturæ, quæ in Urbe Brixia, ejusque ditione paulò post typographiæ incunabula florabat, scilicet vergente ad finem seculo xv. usque ad medietatem seculi xvi. Unde præter Brixiani ingenii gloriam, tam Annalium Typographicorum ferries, quàm Historia Literaria temporis illius, quo bonarum Artium renata sunt studia, illustrantur. Pars I. Poetas Latinos, aureæ & argenteæ ætatis, quos Brixiani Scriptores illustrarunt,

strarunt, complectitur. Brixiae excudebat Jo. Maria Rizzardi an. 1739. Pars II. Grammatica, Oratoria, Poëtica, Philosophica complectitur. Ibid. 1739. in 4. maj.

-- EJUSDEM Appendix ad Pauli II. P. M. Vitam, quâ comprobatur Pauli II. Pontificatus felicitati deberi optimorum Scriptorum editiones, quæ Romæ primùm prodierunt post divinum Typographiæ inventum à Germanis Opificibus in eam Urbem advectum, plerisque omnibus earum editionum, seu præfationibus, seu epistolis in medium allatis, cum brevibus Observationibus ad easdem rei typographicæ origini illustrandæ valde opportunis. Romæ typis Antonii de Rubéis apud Pantheon MDCCXL. in fol.

-- EJUSDEM Monumenta Literaria Episcoporum Venetæ Ditionis, qui Francisci Barbari ætate (Sec. xv. per viginti quinque circiter annos) floruerunt; partim ex ejusdem Epistolis, partim ex testimoniis plerisque nunc primùm editis deprompta. Opusculum exquisitæ eruditionis ac Critices extat in Em. Authoris Decade I. Epist. Latin. n. x. p. 5-67.

-- EJUSDEM Conspectus Bibliothecæ Vaticanæ ære incisus appositis Notis Chronologicis de tempore, quo illius Præfati ætatem egerunt. Eorum feriem etiam textit in Latin. Epist. Decad. vi. pag. 4.

-- EJUSDEM Dissertatio, seu Opusculum de Hymnis Quadragesimalibus Græcorum, eorumque Auctoribus. Extat in Epistola longissima ad D. Renatum l'Anneau Superiorem Generalem Congreg. S. Mauri. Vid. Dec. III. Epist. Lat. Epist. iv.

-- EJUSDEM Comparatio instituta inter Mediolanensem & Brixianam tempore inveci in orbem typographici opificii. Est eruditissima, uti cætera omnia Eminentissimi hujus Scriptoris. Habetur verò in Epistola I. Decadis iv. ad V. C. Joseph. Ant. Saxium Mediolanensem Ambrosianæ Bibliothecæ Præfectum data.

-- EJUSDEM Monumenta Literaria Episcoporum Venetæ Ditionis, qui Francisci Barbari ætate (Sec. XV. per viginti quinque circiter annos) floruerunt, partim ex ejusdem Epistolis, partim ex testimoniis plerisque nunc primùm editis deprompta. Opusculum exquisitæ eruditionis ac Critices extat in Em. Authoris Decade I. Epist. Latin. num. x. pag. 5-67.

-- Atti spettanti alla Fondazione, e Dotazione della Bibliotheca Quiriniana à publico beneficio eretta in Brescia dall' Eminentissimo e Reverendissimo Signor Cardinale Angelo Maria Querini Vescovo di essa Citta, publicati per Decreto degl. Illustrissimi Signori Deputati Publici in Brescia MDCCXLVII. Dalle Stampe di Gian Maria Rizzardi in folio.

Historia Generalis Auctorum Sacrorum & Ecclesiasticorum; in qua non modò illorum vita, Operumque Catalogus, Critice, Judicium, Chronologia, Analysis, ac variarum Editionum enumeratio, sed etiam quidquid illi magis memorandum de Dogmatica, de Morum, atque Ecclesiæ Disciplina literis tradiderunt, continetur. Historia item Conciliorum tum Generalium, tum Provincialium, & Acti selecta Martyrum describuntur. Auctore R. P. D. Remigio Ceillero Monacho Benedictino, ex Congregatione Ss. Vitoni & Hidulphi, Coadjutore Flaviniacensi. E Gallicis Latine reddita Tomus I. Venetiis typis Marini Rosseti. An. 1732. in fol. min.

Cùm Cl. Auctor perfectum haberet, DUPINII Bibliothecam Ecclesiasticam Opus perfectum, expletumque, omnibus suis numeris & partibus neutiquam esse, novam Bibliothecam facram atque ecclesiasticam adornare constituit, neque hanc tamen ratione Dupinii Opus omni ex parte delendum suscepit, aut illius exitimiationem egregii ingenii monumentis sibi partam deterere, aut obscurare voluit.

Gallicè verò suam historiam edidit, cujus rei rationem in præfatione ad Lectorem hanc affert. „ Porro „ quum una studiosorum omnium „ utilitas me ad id oneris suscipien- „ dum impulisset, Latine priò ad „ tertium usque volumen hoc Opus „ conscripseram, existimans fore, ut „ illud non modò in Gallia, sed etiam „ apud exteras nationes ob commu- „ nem Latinæ linguæ usum omnium „ sibi gratiam conciliaret. Deinde „ verò quum doctis quibusdam viris „ consentaneum esse videretur, ea- „ dem me lingua scribere, quâ Du- „ pinus, propterea quia id perficien- „ dum susceperam, quod ille, ut ita „ dicam, tantummodò adumbravit; „ hoc Opus Gallicis literis mandare „ constitui. „ Hæc ille.

Ut verò eximium hoc Opus usum iis præstare posset, qui Gallicæ lin-
guæ

guæ haud sunt periti, Latinitate illud donavit V. C. Joannes Baptista Casperi, literis Latinis ac Græcis excultissimus. Primus Tomus Venetiis an. 1732. prodiit; alter prælo paratus propter Typographi arrestum lucem publicam nondum vidit. Superfuit plures Latine vertendi, quibus Cl. Interpres publico admotus officio operam se navare posse negat. Legenda est ejus præfatio ad Lectorem, in qua quàm multis parasangis Ceillerii Historia Auctorum Sacrorum & Ecclesiasticorum illam Dupinii antevertat, egregiè declarat; atque Opus inter ea, quotquot hactenus lucem videre, absolutissimum appellat.

Operis præclarissimi Recensionem adornarunt Eruditi Lipsienses in Supplementis ad hæc Nova Acta; & quidem Tomi I. Sect. xi. pag. 481. seq. Tomi II. Sect. I. pag. 7. Tomi III. ibid. Sect. III. p. 106. Tomi IV. ibid. Sect. V. p. 196. Tomi V. & reliquorum recensionem non legi.

ANTONII RIVET, & JOANNIS COULON è Congr. S. Mauri Histoire Literaire de la France &c. hoc est: Historia Literaria Galliæ in qua agitur de origine & progressu incremento & instauratione scientiarum in Gallia & Franco-Gallia, de ingenio Gallorum, ac studio, quo in literas quovis seculo incubuerunt, de prisca scholis, de Academicarum in Gallia institutione, de primariis Collegiis, de Societatibus scientiarum, literarumque elegantiorum, de præstantissimis Bibliothecis veteribus & recentioribus, de Typographiis celebrioribus, ac de rebus in universum omnibus, quæ ad literas spectant, una cum Elogiis historicis Gallorum Franco-Gallorumque, meritis in eas illustrium, enumeratione Chronologica Scriptorum, animadversionibus historicis ac criticis in alicujus momenti Opera, editionumque recensione, Auctoribus denique laudatis. Parisiis apud Osmont, Huart &c. an. 1733. in 4. maj.

Cl. Rivetus equidem vir est indefessæ industriæ, magnæ accuratationis, & insignis in arte Critica peritiæ, nihilo tamen secius ex mente Philippi le Cerf in Bibl. Hist. Crit. Scriptorum ex Congreg. S. Mauri p. 428. Operi immensæ molis, cui ferendo unius hominis vires minimè sufficiunt, humeros supposuit. Unde rectius facturus fuisset Rivetus, si loco universalis Historiæ Literariæ totius Galliæ, unius tantum Regni provinciæ historiæ literariæ scribendæ operam addidisset;

neque enim à quopiam auspicandum esse Opus, cui prius eum succumbere necesse sit, quàm ad finem illud perducere queat. Verum non fati magnum, ut mihi quidem videtur, hoc Cerfii argumentum: aliàs nec Cæsar Batonius Annales Ecclesiasticos, nec Joannes Bollandus Acta Sanctorum, nec Joannes Mabillonius Annales Benedictinos auspicari debuissent, quorum nullus spem alere poterat, se Operi coepto extremam manum impositurum: fati illis erat, quòd lampada aliis tradere possent. Et verò in Congregatione S. Mauri deficiente uno non deficit alter. Quòd si Rivetus, & quem in laboris societatem ascivit, Coulonus, naturæ debitum persolverint, non deerunt, qui historiam præclare ab ipsis coeptam, & jam ultra seculum X. deductam prosequantur. Tomi I. recensionem vide in Actis Erud. Lips. an. 1735. m. Aug. p. 312. qui magnum Opus vocant, atque arduum, stupendique planè laboris, cui manus admoverunt eruditissimi homines; ita tamen comparatum, ut si prosperos habeat successus, tum splendorem nominis Benedictinæ Sodalitatis, tum rei commoda literariæ multis omnino modis sit amplificaturum. Tomi II. & reliquorum vide suis locis in iisdem Actis, quæ jam mihi hæc scribenti ad manum non sunt.

His suo quoque merito jungi debet celeberrimus polygraphus CALMETUS, qui nuper edidit insigne Opus de Viris Illustribus Lotharingiæ, hoc titulo: Bibliothèque Lorraine, ou Histoire des Hommes illustres, qui ont fleuri en Lorraine, dans les trois Evêchés, dans l'Archevêché de Treves, dans le Duché de Luxembourg &c. à Nancy 1751. in fol.

OLIVERII LEGIPONT, Cœnobitæ S. Martini Coloniensis, Discursus Parenneticus ad æquos bonarum Artium Æstimatores, pro Bibliotheca Publica, & Societate Eruditorum in primaria Germaniæ Metropoli Urbe Moguntinâ, feliciter erigenda, promovenda, & stabilienda. Ibidem imprimebat Joannes Joachimus Franckenberg Typographus Academicus an. 1737. in fol. plag. 4. cum dimid. Auctor, Vir desideriorum promovendæ rei literariæ, cum primis Benedictinæ, hunc discursum in lucem edidit, quo tempore Ill. DD. Baronum de Dalberg Bibliothecæ instruendæ curam gessit. Quem cùm legissem, exclamare in mentem ve-

nit: *O Musæ! ð Pallas! quid enim nisi vota supersunt?* Hactenus quidem nihil factum; Ast utinam illi, quorum maximè interest, saperent, & novissima præviderent! interea videsis publicam instituti approbationem, & *Discursus* sanè eruditissimi juxta ac politissimi recensione in Actis Eruditorum Lipsiens. anno 1737. p. 541.

Idem *Legipontius* aliud Opus anno 1747. in lucem dedit, cujus titulus: *Dissertationes Philologico-Bibliographice; Norimbergæ impensis cauli Lochneri & Mayeri* in 4. In his agit de Bibliothecarum origine, præstantia, utilitate, & ornamentis; tum verò methodum easdem in justum ordinem redigendi, condendique librorum catalogi normam perspicuam brevitate exponit. Nunc verò totus est in elucubranda universali *Bibliographia Benedictina*.

ANDREAS GORDON, Scotus, Philosophiæ Professor in Academia Erfordensi in lucem anno 1749. dedit *Varia Philosophiæ Mutationem spectantia*, viz.

I. *Andræ Gordon* O. S. B. Epistola ad Amicum Wirceburgi degentem, quâ loca quædam Dissertationum Wirceburgi editarum ad trutinam revocantur.

II. Ejusdem Oratio Philosophiam Novam Veteri præferendam suadens.

III. Ejusdem Oratio Philosophiam Novam utilitatis ergò amplectendam, & Scholasticam Philosophiam inutilitatis causa eliminandam suadens.

IV. Apologia, quâ errores R. P. *Andræ Gordon* O. S. B. contra Philosophiam Scholasticam in duplici schediasmate commissi proponuntur, & vindiciis petitis confutantur à P. Josepho Pfriemer S. J.

V. *Andræ Gordon* O. S. B. Epistola altera ad Amicum Wirceburgi degentem scripta, qua Philosophia Nova ab iniquis Apologiæ præmissæ cavillationibus vindicatur.

VI. P. S. De Scripto R. P. *Opffermann* S. J. nuperrimè hic edito ab *Andræ Gordon* O. S. B. prælo dato in 4. Superiorum facultate. Erfordiæ sumptibus I. H. Nonnij an. 1749.

SECTIO VII. SCRIPTORES HISTORIÆ BENEDICTINÆ.

SI rectè dictum est, pueros, si ipsis historia affulgeat, jam senes evadere: senes verò, si historiæ rudes sint, inter pueros censerent; nemo non intelligit, quòd Familiæ Benedictinæ alumni Sacri Ordinis sui scire historiam teneantur. Quis verò ritè illam addiscat, si authorum, à quibus tractata fuit, nullam habeat cognitionem? nisi fontes, unde omnis cognitio promanat, probè cognitos habeas, in Historia Benedictina semper tibi hærebit aqua. Sit igitur

§. I.

Hagiographi, seu Scriptores Vitæ Sanctorum Ord. S. B.

UT Ordinis nostri Sodales Majorum suorum exempla in promptu haberent, suosque mores ad eorum normam componere studerent, fuerunt viri cum pii tum docti, qui literarum monumentis ea consignarent, è quibus speciminis loco, singula percurrentes secula, unum alterumve adducemus.

Seculo VI. S. GREGORIUS MAGNUS in Libro II. Dialogorum vitam S. P. Benedicti suppeditavit, quæ etiam præstantissimarum virtutum exemplis non usquequaque referta esset, excitare tamen legentium studia potest, propter ejus, à quo scripta est, summam auctoritatem. Hanc ipsam verò vitam à S. Gregorio scriptam Græcè vertit Zacharias Papa. Latinis annotationibus illustravit *Mathæus Lauretus*, Hispanus, Abbas de Castellis sancti Salvatoris, easque recognito à se Chronico Casinensi præmisit, ediditque Neapoli an. 1616. Gallicè locupletius id ipsum præstitit *Simon Milletius* S. Germani à Pratis Religiosus in historicis suis ad sancti Gregorii Dialogos annotationibus, quæ lucem publicam Parisiis an. 1624. apud Josephum Cotereau viderunt. *Benedictus Hæsternus* Monasterii Affligeniensis Præpositus prolegomena amplissima in eandem condidit vitam, atque adeò integro eruditissimo Commentario illustravit, quem *Disquisitionibus Monasticis* Lib. II. comprehensis præ-

præmisit. *Angelus Nuceus* Chronico Casin. Leonis Marfic. à se Notis illustrato Spicilegium in Vitam S. P. B. præmisit. De editione Vitæ Latino-Græcæ S. P. B. per *Angelum Mariam Quirinum* Abbatem S. Mariæ Florentiæ, nunc S. R. E. Eminent. Cardinalem jam Libro primo Partis hujus II. mentionem fecimus.

SEBASTIANUS, discipulus S. Benedicti, & Monachus Casinas Sec. VI. Vitam S. Hieronymi scripsit, quæ nunquam typis data in Casinensi asservatur Bibliotheca. Vid. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. c. 2. & Gattol. in Chron. Casin.

Sec. VII. RAGINBERTUS Leuconanensis Abbas tertius, ferè coævus fuit S. Walarici Abbatis, cujus anno 622. ad Superos translata vitam scripsit.

AIGRADUS Monachus Fontanelensis in Normannia circa annum 699. scripsit *Vitam sancti Ansberti Rothomagensis Archiepiscopi*, qui anno 695. die 9. mensis Februarii ad Superos abiit. Extat hæc vita apud Laur. Surium & Joan. Bollandum ad diem 9. Februarii. Itémque Seculo 2. Sanctorum O. S. B. pag. 1048.

Sec. VIII. CUTHBERTUS Girwicensis in Anglia cœnobii Monachus, Ven. Bedæ discipulus, sub quo in bonis literis non poenitendos fecit progressus. Claruit anno 740. Præceptor suo, ingravescente ætate, à manu fuit, & ab eo dictata calamo excepit, illi etiam animam agenti adfuit, & postrema verba haud indiligenter annotavit. Scripsit de vita & obitu V. Bedæ libellum ad Cuthvinum Monachum, quem libellum, inquit Lelandus cap. 90. cum nuper reperissem in palatina illustrissimi Henrici VIII. Anglorum Regis, Bibliotheca, avidè semel legi, & majori voluptate relegi: multum diuque mecum considerans, quantus, & quàm non ullo esset virtutis titulo Bedæ cum nostræ ætatis monachis conferendus. Edidit Mabillonius Tomo III. Sanctorum Ord. S. B. pag. 534. Atque hujus S. Doctoris vitam Familiæ nostræ alumni, præsertim literarum studiosis attentè legendam suadeo: ex ea discant, quæ exercitia monastica cum scientiarum disciplinis sanctè conjungi & possint, & debeant. Quis etenim omni studiorum generi præ Venerabili Bedæ magis operam dedit, cæterorumque eruditioni? Ecquis interim pietatis ac religionis exercitiis diutius intentus? si eum vidisses oran-

tem, arbitratus esses nunquam studentem; at si Operum, quæ scripsit, numerum inspexeris, ipsum nunquam non studuisse autumabis. Et tamen quamvis in dies singulos nedum proprio studio, sed & Confratrum suorum, imò & secularium instructioni esset addictus, præ aliis diligentior in explendis, quæ monasticæ conditionis erant, videbatur, adeò ut quemadmodum ipsemet scribit: Inter observantias disciplinæ regularis, & quotidianam in ecclesia cantandi curam, vel (ut alibi inquit) innumera monasticæ vitæ retiacula, semper aut discere, aut docere, aut scribere dulce habuerit. O utinam, exclamat Mabillonius Traët. de Stud. Mon. Part. I. cap. 13. pag. mihi 53. O utinam! in nostris cœnobiis etiamnum istorum aliquot literatorum adessent.

HEDDIUS STEPHANUS cognominatus, natione Anglus, Monachus Cantuariensis, vir omnium scientiarum genere instructissimus scripsit puro, terfo, & eleganti stylo vitam S. Wilfridi Episcopi editam à Joanne Mabillonio ex MS. Bibliothecæ Cottonianæ in Anglia ad calcem primæ partis Seculi IV. Sanctorum Ord. Divi Benedicti pag. 671. Cujus variantes lectiones edidit ex ms. codice Sarenfi ad finem secundæ partis ejusdem seculi pag. 550. *Oudin. S. E. Tom. I. pag. 1674.*

PAULUS WARNEFRIDUS, Aquileiensis Diaconus, postea Monachus Casinas vitam S. Gregorii M. omnium primus literis mandavit, quam subinde longè diductiorem Johannes Romanæ Ecclesiæ Diaconus Casinensis quondam Monachus concinnavit; denique Dionysius Sammarthanus è Congreg. S. Mauri Operum S. Gregorii ultimus editor eandem ex Scriptis Gregorianis scitè adornatam quatuor etiam libris complexus est; quæ oppidè digna est, ut publicè ad mensam, audientibus omnibus, in Refectorio legatur, quod etiam non sine sacra auscultantium voluptate factum aliqui scio.

Sec. IX. WALAFRIDUS STRABO, Augiensis Abbas, S. Galli Abbatis vitam profaicè, non autem metricè, ut Sigebertus scribit, composuit, quam libris duobus prosâ habes apud Surium Tom. V. Octob. die 16.

-- EJUSDEM Liber de vita S. Othmari Abbatis extat apud eundem Surium Tom. VI. ad diem 16. Novemb. sed

sed longè emendatior apud Mabillonium Sec. III. Sanctorum Ord. S. B. pag. 153.

Sec. X. HUICBALDUS, seu *Hugobaldus* Elnonensis Monachus, non à bona fide magis, quàm eruditione atque doctrina commendatus Hagiographus præter complurium Sanctorum Vitas scripsit etiam Acta Sanctorum Antistitum v. g. S. Rictrudis Abbatissæ Marchianensis, S. Aldegundis Abbatissæ primæ Malmodiensis, S. Madelbertæ Virginis & Abbatissæ etiam Malmodiensis. Vide plura apud Oudin. Tom. II. pag. 1917. *S. Adalbero* Abbas Elvacensis XII. in Suevia, & Ludovici IV. Præceptor, exinde S. Widgerii in Augustano Episcopatu Successor ordine XXIII. scripsit vitam S. Hariolphi, primi Abbatissæ Elvacensis. Obiit Adalbero an. 909. die 28. Aprilis.

Sec. XI. OSBERNUS Ecclesiæ Cathedralis Cantuariensis Monachus & Præceptor condendis Sanctorum Ordinis nostri vitis incubuit; quippe vitam S. Odonis Cantuariensis Archiepiscopi à Mabillonio infertam Seculo V. Benedictino, vitam & miracula S. Danstani, itidem Archiepiscopi, descripsit duobus libris, quos Bollandiani in Actis Sanctorum mense Majo Tom. IV. Mabillonius Seculo V. Benedictino exhibuit. Scripsit quoque Osbernus vitam & passionem S. Elphegi Cantuariensis Archiepiscopi & Martyris, quam Bollandiani ad diem xx. mensis Aprilis in Actis Sanctorum ediderunt. Vid. Graveson Hist. Eccl. Sec. XI. pag. mihi 108.

Sec. XII. EADMERUS, Monachus Cantuariensis S. Anselmi Cantuar. Archiepiscopi auditor primùm & discipulus, deinde victor & amicus fidissimus, exiliorumque ac laborum ejus individuus comes scripsit ab Anselmi obitu ejus vitam duobus libris dispositam, lectu dignissimam, cum ex ea non virtutis tantùm, sed doctrinæ etiam exempla petere liceat. Extat post Opera S. Anselmi à Gerberonio edita. Idem *Eadmerus* scripsit etiam vitam S. Wilfridi Eboracensis Archiepiscopi uno libro comprehensam, quæ extat Londini inter Mss. Cottoniana; cui tamen præferendam existimo, quam supra à *Haddo Stephano*, Seculi octavi Hagiographo conscriptam memoravimus; non tantùm quia autographa est; sed quòd in eadem etiam Dagoberti Austrasiorum Regis luculenter enucleatur hi-

storia, horrendus interitus, quive fuerint nefandi adeò sceleris conscii optimates. Ritus præterea exponuntur peculiaries in ordinandis apud Gallos Episcopis observari soliti: Acta insuper Conciliorum eruditè hactenus incognita: plura denique perutilia, atque observatu dignissima. Ruinart. in vita Mabillonii num. 17. pag. 29.

V. HILDEBERTUS Cluniacensis primùm Monachus, tam Cœnomaniensis Episcopus, & postea Turo-nensis Archiepiscopus, præter vitam S. Radegundis ex Regina Abbatissæ scripsit vitam S. Hugonis Abbatis Cluniacensis. Utramque inter Opera Hildeberti edidit Antonius Begaugendre.

Sec. XIII. De Vita & miraculis S. *Erminoldi*, nobilis Suevi, in Hirsaugensi Cœnobio Monachi, Abbatis Lorfacensis, & postea primi Abbatis in Prufeningensi monasterio prope Ratisbonam à S. Ottone Bambergensi Episcopo ædificato Libri duo jussu Ulrici decimi sexti Abbatis Prufeningensis anno MCCLXXXI. conscripti à Monacho Prufeningensi. Edidit Hen. Canis. in antiq. Lect. post. edit. tom. IV. pag. 93.

Sec. XIV. ALBERTUS Oberaltahensis Monasterii in Boiaria seu Bavaria Diœcesis Ratisbonensis Prior scripsit vitam Sancti Alberti, seu Adalberti Monachi Oberaltahensis, quam ex Cod. Ms. ejusdem monasterii à R. Dn. Carolom. Hueber Benedictino Mellicensi erutam, & collatam cum codice Ms. Monasterii S. Emmerami Ratisbonæ edidit Pezsius Thes. Anecd. Tom. I. Part. III. pag. 535. &c. Vid. M. B. E. pag. 220. col. 2.

Sec. XV. ANDREAS Abbas S. Michaëlis apud Bambergam Congregationis Bursfeld. post annum 1460. floruit, qui vitam sancti Ottonis Bambergensis Episcopi Pomeraniæ Apostoli libris IV. comprehensam scripsit. Primus istos libros Jacobus Gretferus in Divis Bambergensibus publici juris fecit. Item anno 1681. Colbergæ editi in 4. à Valerio Jaschio Pomerano, de quibus vid. Acta Erudit. Lips. 1682. mens. Sept. pag. 279. & 280. & ex iis Autor M. B. E. verbo *Andreas* pag. 440. col. 2. Vide plura apud Cl. Fabric. in Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 248. & Clar. P. *Oliverrium* Legipont in ejus vita...

Sec. XVI. JOANNES TRITHEMIUS, Abbas Spanheimensis, vitam B. Ra-

bani Mauri ex Abbate Fuldensi Archiepiscopi Moguntini tribus libris complexus est, eamque dicavit Alberto Brandeburgensi, Archiepiscopo Moguntino & Magdeburgensi. Extat apud Bolland. in Actis Sanctorum IV. Febr. Scribendi genus Trithe-mius seclatus est, quod ad animi compunctionem magnoperè conducit. Hæc vita ab Ordinis nostri Sodalibus, literarum studiosis, præprimis legenda est.

ARNOLDUS WION Belga, Duacenus, è Congr. Casin. *S. Gerardi Sagedo*, Patricii Veneti, ex Monacho & Abbate S. Georgii Majoris Venetiarum Episcopi Canadiensis primi, ac Hungarorum Protomartyris Apostoli vitam ex antiquissimis authenticis Mss. tum etiam excusis codicibus optimâ fide collegit, & annotationibus illustravit &c. Accessere præterea quàm plurimi, qui tam Latine quàm Italicè de eodem S. Martyre memoriam scriptis posteritati reliquere, Venetiis apud Jo. Bapt. & Joan. Bordonum Sessas Fratres an. 1597.

Sec. XVII. Vita sancti *Ruperti* Archiepiscopi Salisburgensis, cujus vitam monasticam Cl. Marcus Hanszius S. J. priùs in dubiùm multis argumentis vocaverat, tum de ea se convictum passus est, à D. *Amando* Abbate S. Petri Salisburgi fel. mem. anno 1663. ex MS. Monasterii & aliis Auctoribus conscripta & collecta, edita verò à Fratribus Mezgeris lib. 1. Historiæ Salisburgensis pag. 69-158.

Sec. XVIII. MICHAEL FELIBIEN inter præcipuos San-Maurianæ Congr. Historicos numerandus præter alia vitam S. Anselmi, Archiepiscopi Cantuariensis, cum Animadversionibus in ejusdem S. Doctoris Opera literis mandavit, quæ hactenus tamen nondum typis excrypta est, teste P. le Cerf in Bibl. Hist. Crit. pag. 127. Utinam RR. Patres ejusdem Congregationis eam juris publici facerent. Unde enim exempla magis præclara humilitatis atque animi submissionis, quæ literarum studiosis tantoperè necessaria est, ne eorum animi à scientia inflati extollantur, peti possunt, atque è vitâ S. Anselmi? *Andreas Kaynerius*, Prior in perinigni Monasterio Parmensi S. Joannis Evangelistæ, Italico sermone Historiam Panegyricam S. Anselmi quatuor tomis complexus est, qui ab Abbate Mariano Armellino in Bibl. Casin. part. I. pag. 18. variâ eruditione, præsertim P. *Ziegelbauer* Hist. P. IV.

ecclesiastica ac sacra abundè referti laudantur. Tomus primus impressus Mutinæ anno 1693. apud hæredes Cassiani. Tomus II. Parmæ apud Paulum Montium anno 1700. Tomus tertius ibidem apud eundem anno 1705. Tomus IV. ibidem apud eundem anno 1706. omnes in quarto.

APPENDIX

De Scriptoribus, qui Virorum ac Fœminarum recentioris ævi ex Ordine S. B. virtute ac vitæ sanctimonia illustrium Vitas, Acta, & piè Gesta literis mandârunt.

ALOYSIUS CARAFFA scripsit vitam Ven. Servi Dei *Jacobi de Grassis*, quam in Tabulario Monasterii ad S. Severinam asservatam excryptis, & in suum Breve Chronicon S. Severini transtulit Benedictus Laudati. Multis in vitâ & post obitum anno 1620. die 19. Octob. miraculis Venerab. Grassius effulsit. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 6.

ANGELUS PERFECTUS Monachus Neapoli in Monasterio S. Severini vitam Ven. *Aloysii Carassa* Abbatis Casinensis anno 1664. extincti Italicè scripsit, & typis Neapolitanis divulgavit anno 1667. apud Castaldum sub hoc titulo: *Il contemplativo Casinense ideato nella vita e nell eroiche virtu del R. mo P. D. Luigi Carassa Abbate dell' Ordine del Gran Patriarca San Benedetto*. De eo in Divorum numerum referendo Acta ritè formata fuerunt. Armell. l. c. part. 1. pag. 9.

CASIMIRUS VINCENTIUS CHRA-NOVIUS (vel patria lingua Chranowski) Polonus, aliquamdiu è Congr. Casin. sed demum ad suos reversus scripsit vitam & virtutes Ven. Servi Dei, R. mi quondam P. *Zacharia à Fractis* Ord. D. Benedicti Congr. Casin. Abbatis; ex Typographia Anton. Gramignani an. 1677. Armell. l. c. p. 112.

CLEMENS ARCELLI Placentinus S. Sixti Monachus scripsit Vitam & Miracula Ven. Servi Dei *Hieronymi Arminii*, qui obiit Placentiæ magna sanctitatis fama anno 1626. asservatur Ms. in Bibl. ejusdem S. Sixti. Armell. l. c. p. 120.

LAURENTIUS AYALA Princiani Monasterii in Hispania Monachus & Ecclesiastes scripsit vitam Ven. Servi Dei *Garziæ Cisnerii Abbatis Montis Serrati*, quam Latio donavit Con-

stantinus Cajetanus, Abbas S. Baronti. Nic. Ant. Bibl. Hiip. Nov. & Armell. l. c. p. 172.

Joachimi, Abbatis Fifchingensis in Helvetia, in communi opinione & fama singularis vitæ sanctimonie an. 1688. extincti vitam exhibet Felix Egger Ideæ Ord. Hier. Ben. l. part. 3. p. 435.

VINCENTIUS BARRALIS SALERNA edidit Lugduni anno 1613. in Chronologia Sanctorum, & aliorum Virorum Illustrum ac Abbatum Sacræ Infule Lirinensis vitam Ven. *Dionysii Faucherii* anno 1562. apud Lirinum piissimè vitæ functi. Armell. l. c. p. 150.

PLACIDUS PUCCINELLUS S. Mariæ de Florentia Monachus scripsit Italicè vitam Ven. *Gonnetii* Lusitani, Abbatis S. Mariæ Florentiæ, vulgavitque Mediolani an. 1645. in 4. Armell. l. c. p. 183.

JACOBUS MAJORICA Monachus Neapoli in Monasterio S. Severini scripsit vitam Ven. *Fr. Jacobi ab Herculano*, seu, ut vocant, *Commissi S. Severini*. asservatur inter alia Authoris Scripta in Tabulario ejusdem Monasterii. Armell. l. c. part. 2. p. 8.

LUDOVICUS MALUMBRA Monachus Monasterii S. Georgii M. Venetiis scripsit vitam Ven. *Ludovici Barbo* Congr. S. Justinæ de Padua Fundatoris, quæ extat in hujus Monasterii Bibliotheca tom. 1. in fol. signum. 328. Armell. l. c. part. 2. p. 84.

MARCUS Cremonensis Monachus è Congr. S. Justinæ Patavinæ scripsit vitam *B. Nicolai Pruteni* Monachi S. Justinæ, quæ extat in Archivo ejusdem S. Justinæ in 4. uti nos docet Armellinus l. c. p. 91. quo teste fuit etiam scripta à *Mauro Orbini* Ragusino Abbate S. Mariæ de Backe, extat Ms. in Bibl. S. Georgii Majoris Venetiarum signat. num. 216. Cl. Bernardus Pezius ejusdem *B. Nicolai de Prussia* vitam, sed auctore Juliano Januensi scriptam juris publici fecit Thes. Anecd. Noviss. Tom. II, Part. III. p. 311.

NICOLAUS MINI Abbatæ Florentinæ Monachus scripsit vitam *Benedictini Bonfignorii* Florentini Abbatis S. Mariæ multis virtutibus conspicui, quæ fuit typis tradita Florentiæ an. 1586. in 8. apud Georgium Marefcottum in principio Operum ipsius Bonfignorii. Armell. l. c. pag. 114.

ALEXIUS UGONIUS Monachus in Brixiano S. Euphemie Cœnobio condidit *Epitaphium in obitu Basilii Leonis Mantuani*, Abbatis insignis ac Congreg. Casin. duodecies Præsidis, quem summum ac præclarissimum Virum, Orbis decus & Casinensis Familiæ singulare ornamentum appellat, Epitaphium typis excusum fuit in Ugonii Dialogo de maximis Italiæ atque Græciæ calamitatibus, qui Venetiis prodiit an. 1559. Armell. l. c. part. 1. pag. 6.

HUGO MENARDUS è Congreg. S. Mauri vitam Ven. *Sebastiani de Villoslada* Monachi Hispani in Monasterio D. Mariæ Vallis-Venariæ, anno 1597. ad Superos translatus ab Ægidio Gonzalez Davila Chronographo Philippi III. Regis Hispaniarum scriptam defloravit, ac publicæ luci exposuit in Menologio Observat. lib. 2. pag. 768.

AMANDUS PACHLER vitam & Gesta *Alberti* Ottoburæ Salisburgum in Abbatem Monasterii ad S. Petrum postulati in manuscriptis reliquit, Mezgeri in Hist. Salisburg. l. 2. c. 7. pag. 291.

ALBERTUS KREZ Ottoburanus vitam Ven. *Sebastiani Köbr* verè Religiosam descripsit, quam ejusdem Opusculis Sacris præfixit.

EDMUNDUS MARTHENE vitam scripsit Ven. *Claudii Martini* è Congreg. S. Mauri, de quâ vide judicium censorium Philippi le Cerf in Bibl. Hist. Crit. pag. 306. Ex Gallico Germanicè versâ excusa est Lincii 1746. in 4.

JOANNES MABILLONIUS vitam *Vincentii Marsolli* Congreg. S. Mauri Superioris Generalis scripsit, quam Vincentius Thuillier vulgavit in ejus Opp. Posthum.

THEODERICUS RUINARTUS vitam *Joannis Mabillonii* virtutum exemplis refertissimam edidit Parisiis in 8. 1709.

BERNARDUS PEZIUS Mellicensis vitam Ven. *Desiderii à Curia* Fundatoris & Præsidis Congreg. SS. Vitoni & Hidulphi Bibliothecæ Benedictino-Maurianæ præfixit, Aug. Vindel. & Græcii an. 1716. in 8. Item tom. 8. Bibl. Asceticæ vulgavit Epistolam Encyclicam de obitu Ven. *Nicolai de Mazon* Abbatis Mellic. & Reformatoris Ordinis in Germania.

Placidi Abbatis Murenensis, S. R. I. Principis Vita & Gesta egregia legi possunt in *Muro & Antemurati*, seu

seu Descriptione Monasterii Murenensis, quæ typis an. 1720. in 4. excusa est.

GERMANUS CHEVAL Monachus Monasterii S. Martini à Campis edidit vitam Martini Marrier Monachi & Prioris Religiosissimi ejusdem Cœnobii. Parisiis in 8. an. 1644.

ANONYMUS Admontensis vitam Ven. Ignatii Clavenau Ascetæ Admontensis an. 1701. in sanctitatis opinione demortui ejus Operibus Asceticis præmisit Salisburgi in 4. an. 1720.

Vita B. Alberti Prioris in Oberaltaich. Straubingæ 1699. in 8.

HUGO MENARDUS è Congreg. S. Mauri vitam B. Margaritæ Abbatissæ Vallis-Gratiæ Auctario ad Menologium Benedictinum de quibusdam Sanctis Recentioribus intexuit.

En 1696. le P. *Mabillon* publica une lettre circulaire sur la mort de la Mère Jaqueline Boete de Blemur Benedictine de l'adoration perpetuelle du saint Sacrament, si connue par les ouvrages, qu'elle a donnez au public.

En 1711. le P. *Felibien* donna au public la vie de Me. d'Humiere Abbesse & Reformatrice de l'Abbaye de Mouchi in 8. imprimée chez Jaques Etienne.

En 1699. il fit imprimer une lettre circulaire sur la mort de Me. d'Harcourt Abbesse de Montmartre.

En 1711. le P. *Martianay* publica la vie d'une Religieuse du Voile Blanc du Monastere de Beaume.

EDMOND DURET a fait imprimer une lettre circulaire de 16. pages in 4.to, qui contient l'eloge de la dernière Abbesse de Montmartre.

EDMOND MARTHENE a enrichi son Voyage litteraire de vies

1. De Renée de Megrigny, Abbesse de Charenton, que Dieu avoit destinée pour en être la Restauratrice, Mourut 26. Decemb. an. 1697.

2. De Renée de Garges, une sainte Prieure du monastere de Champ-Benoit.

3. Abregé de la vie de la venerable Mere Mademoiselle Florence de Wergingnoeul, recueillie par la reverende Mere Marguerite Trigault, Religieuse Benedictine de l'Abbaye de la Paix Nôtre - Dame de Douay, & l'une des quatre, qu'elle y amena avec elle pour établir sa Réforme.

Has aliásque vitas, vel vitarum synopsis partim ex Latino, partim ex Gallico & Italico in patrium sermonem transferre animus est, ut rem *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

gratam Sanctimonialibus Ordinis nostri in Germania faciam, cum non nesciam, quòd perpaucas id genus historias vernaculo idiomate scriptas in promptu habeant. In animo etiam sedet, vita comite, & Deo auspice, vitas Virorum paulò antè commemoratas in quasdam congerere Decades, quibus plures aliæ nondum quidem typis vulgatæ, sed vulgatù dignissimæ superaddi possunt. Tantùm Sodales nostros rogatos velim, ut si quæ in hanc rem communicanda ab ipsis petantur, haud difficiles se præbeant.

Cœnobarum Mellicensium *Epistola Encyclica de obitu Venerab. Nicolai de Mazon Abbatis & Reformatoris sui*, vita functi an. 1425. Vid. Bibl. Ascet. Bern. Pezii tom. 8. pag. 578.

Cœnobarum Tegernseensium *Epistola Encyclica de obitu Abbatis sui Caspari Aindorffer*. l. c. p. 589.

Ven. *Johannis de Weilheim* Prioris Mellicensis an. 1482. defuncti *Vita* ibid. p. 609.

§. II.

Martyrologi Monastico - Benedictini.

GUILLELMUS Abbas S. Pauli Romæ extra muros, patriâ Cadurcensis, anno MCCCLXXII. Calendarium omnium Sanctorum Monachorum, necdum typis editum, composuit. Illud autem ex diversis codicibus se collegisse dicit, maximè ex quodam volumine satis grandi, quod inscriptum erat, *Collectarium Sanctorum Monachorum*, in quo Sanctorum Vitæ continebantur. In hoc autem Calendario secutus est majorum nostrorum exempla, qui de priscis Monachis agentes, Benedictinos ab aliis nusquam discrevere ante Trithemii ætatem.

ARNOLDUS WION, Belga, Ducensis, in Cœnobia S. Benedicti prope Mantuam Monachus, è Congregatione Casinensi, primus fuit Martyrologii Benedictini concinnator, quem uno post Trithemium sæculo Sanctorum nostrorum Fastos ordinata tentavit, adèò obscura invenit omnia, ut nihil incertius Sanctorum Monachorum rebus præclare gestis affirmaret: „ quorum vitæ, ætas vi- „delicet, conditio, mors, & cæte- „ra hujusmodi ita in obscuris late- „bant, ut etiam, an Monachi un- „quam fuissent, nesciretur. „ Excusa-

sanctus proinde *Arnoldus*, sanè de Benedictina Republica bene meritus, excusandus, inquam (verba refero *Mabillonii* Præfat. in Sec. II. O. S. B.) si in aliquibus lapsus est, sive nobis Sanctos vindicando extraneos, sive prætermittendo proprios. In his enim errare aliquando hominem per offusas antiquitati tenebras ambulantem necesse fuit. Venetiis an. 1595. in 4.

-- EJUSDEM *Sylva pro Sanctorum Benedictinorum Martyrologio* à se condendo asservatur Venetiis in Bibliotheca S. Georgii Majoris, ubi illam Ms. sign. 326. vidit *Armellinus* anno 1718.

HUGONIS MENARDI è Congreg. S. Mauri *Martyrologium Sanctorum Ord. D. Benedicti*, duobus *Observationum libris illustratum*, in quibus continentur *Sanctorum Vitæ nunquam hæcenus editæ*, & præclava alia antiquitatis monumenta. Parisiis apud *Joannem Germont & Jacobum Billaine* viâ *Jacobæâ* sub signo S. Benedicti MDCXXIX. in 8. Hocce duos libros *Menardus* in *Arnoldi Wionii Martyrologium* commentatus est, quosdam Sanctos à *Wione* admixtos fecernit à nostris, alios ab eodem prætermittendos adjungit. Quid enim, inquit *Mabillonius* l. c. attinet, ementitos & fictitios Ordini Benedictino affingere honores, cum suo fati superque splendore illustretur? Cæterum *Menardus* de hoc opere retractando, & secundis curis edendo sollicitus erat, quando eum mors oppressit. *Elias Dupin* Bibl. Nov. Eccl. Tom. xvii. pag. 226. scribit, hoc Martyrologium eodem anno 1629. duobus voluminibus in folio editum fuisse. Verùm hujus editionis non meminit *Cerfius* in sua Bibliotheca Historico-Critica. Et quæ liber in forma octava excusus molem duorum voluminum in folio adæquare potuisset? Quin id facere Hugoni *Menardo* nunquam fuisse propositum, ex ejus in præfatione verbis lectori perspicuum fit. Non erat, inquit, mihi mens ingens volumen conflare, nec toties ab aliis decantata retexere. Occidit enim, ut *Satyricus* loquitur, multos crambe repetita magistros.

GABRIELIS BUCELINI, Monachi Theologi Imperialis Monasterii *Weingartenensis*, Prioris S. Joannis Bapt. in oppido *Veldkirchii* Rhetici Superioris *Menologium Benedictinum* Sanctorum, Beatorum, atque illustrium ejusdem Ordinis Virorum elogiis illustratum, quo brevi atque utili compendio in

dies singulos celebriorum aliquot Virorum res gestæ, accendendis per domestica exempla animis celebrantur, & fera tantorum Majorum posteritas feliciter & salubriter excitatur. *Veldkirchii* apud *Henricum Bilium* Bibliopolam. MDCLV. in fol.

-- EJUSDEM *Calendarium Benedictinum* è *Menologio* excerptum, typis Monasterii S. Galli in 16. an. 1641.

CONSTANTINI CAJETANI *Martyrologium Benedictinum*, hoc est de Sanctis Ord. S. Benedicti Ms.

-- EJUSDEM *Calendarium Benedictinum*, in quo Acta servorum Dei, famaque sanctitatis illustrium ex Ord. S. B. describuntur. Ms. Hæc, nec plura *Armell.* Bibl. Casin. part. 1. pag. 130.

EDWARDI MAIHEW, Angli, *Martyrologium*, qui *Trophæa* Benedictino-Anglicana tribus voluminibus composuit. in 4. Remis an. 1625.

ÆGIDIJ RANBECK, Monachi *Schyrensis* in Bavaria, J. U. D. antehac SS. Canonum in Archiepiscopali Universitate *Salisburgensi* Professoris Ordinarium, *Calendarium Annale Benedictinum* per menses & dies ejusdem Ordinis inscriptum; ære & opera D. Gregorii ad SS. *Udalricum* & *Afram Augustæ Vindelicorum* R. mi *Abbatis* coeptum, ab ejusdem successore D. Romano feliciter consummatum, atque ejus jussu, voluntate, & expensis luce publica donatum anno 1675. *Augustæ Vindel.* in 4. apud *Simonem Uzfchneider.* *Calendarium* verò isthoc Germanicè vertit *Carolomanus Vierholz* *Admontensis* in *Stiria.* in 4. *Augustæ Vindel.* an. 1710. sumptibus *Danielis Walderi* Bibliopolæ.

JOSEPHI MEZGER *Annus Mariano-Benedictinus*, sive Sancti Illustres Ordinis D. Benedicti in singulos anni dies cum suis iconibus & vitæ elogiis distributi ab Alma Congregatione Academica titulo B. M. Virginis Assumptæ in celebri Universitate *Salisburgensi* Benedictina erecta, & à S. Pontif. confirmata, editi anno MDC-LXVIII. typis Jo. Bapt. Mayer Typographi *Aulico-Academici*. & *Monachii* an. 1690. Germanicè Tomuli 2. in 8.

PROSPERI QUARAGNA, Neapolitani, Abbatis Titularis è Congr. Casin. *Fasti Benedictini*; Opus Italicè scriptum ac tribus tomis in fol. distinctum, in quo vita alicujus Sancti ex Ordine D. Benedicti pro quolibet anni die describitur; quod licet simpliciter fermone ac stylo fiat, magnam tamen

tamen Authoris pietatem, ac religionem ostendit. *Armell.* part. 2. p. 161.

BERNARDI de BRAGA Lusitani *Memoriale Sanctorum Ordinis S. B. maxime Lusitanorum* ad conficiendum *Breviarium proprium Congregationis Portugalliæ* jussu *Balthasaris de Braga*, ejusdem Congregationis Præfeci Generalis conscriptum; quod manu propria Authoris exaratum adservari à *Georgio Cardoso* *Agiologii Lusitani* Scriptoris *Antonius de Purificatione Augustinianus* refert in *Chronici Augustiniani Portugalliæ* Parte II. Lib. IV. Tit. III. §. XIII. apud *Nic. Ant. Bibl. Hisp.* Nov. pag. 173.

STANISLAI SCZYGIELSKI *Monachi* *Tinecensis* Beatorum & aliarum Ordinis Benedictini in Regno *Poloniæ* Personarum Vitæ & *Elogia*. Item *Calendarium mensium ordine digestum*, in quo illustriores certis diebus Personæ assignantur. Habentur in Authoris *Aquila Polono-Benedictina* à pag. 26. . . 106.

JACOBÆ BOETÆ BLEMURÆ Benedictinæ *Monialis* è Congregatione perpetuæ adorationis SS. Sacramenti *Annus Benedictinus* Tom. vii. in 4. Paris. 1667. Vide *Huetium* lib. 3. de rebus ad se pertinentibus pag. 190. seqq. *Langlet du Fresnoy* Cat. Hist. Tom. III. pag. 136. le *Cerf.* Bibl. Hist. Crit. pag. 278.

BENEDICTI CHERLE Prioris tunc temporis in Monasterio *Thürhaupten* *Martyrologium Benedictinum* Germanicè scriptum *Aug. Vindel.* an. 1714. Author cum *Wionio*, & *Bucelino*, quos potissimum sequutus est, quandoque fallitur.

LAMBERTI GRIENMELT *Andecensis* è Congregatione *Bavarica* *Annus Sanctus Benedictinus*, i. e. Vitæ Sanctorum & Beatorum ex Ordine S. P. Benedicti in totius anni menses & dies distributus. Germanicè in 4. *Augustæ Vindel.* & *Dilingæ* apud *Jo. Caspar. Bencard* an. 1721.

OTTONIS KOPTIK Professi ad S. Lambertum in *Stiria*, nunc *Abbatis Titularis* in *Hungaria* *Fasti Benedictino-Schwarzenbergici*, seu *Calendarium Sanctorum voto vel Professione Benedictinorum*, qui per *Genealogicam deductionem Severissimæ Domui Schwarzenbergicæ consanguinei probantur*. Opus in fol. Ms. cum, nunquam fors in lucem publicam emittendum asservatur *Viennæ* in *Austria* in Bibliotheca *Schwarzenbergica*.

LUCÆ DACHERII & JOANNIS

MABILLONII Acta Sanctorum O. S. B. in *Seculorum classes* distributa, ita ut an. 1668. Paris. in fol. editum *Seculum I.* sit à Christo natum sextum. II. Septimum, an. 1669. III. Octavum, an. 1672. duobus volum. IV. Nonum, duob. volum. an. 1677. 1680. V. Decimum, an. 1685. VI. Undecimum, duobus voluminibus, an. 1701. in fol. Cætera *Secula* additum iri speramus ab egregio viro *Bernardo Pez*, inquit *Cl. Fabricius* *Bibl. med. & inf. Lat. Lib. II.* pag. 544. At *Fabricius* vel se ipse, vel ipsum nescio quis alius vana spe lactavit, cum *Pezius* scribendis aliis occupatissimus nullam continuationis hujus unquam susceperit cogitationem. Certius illud, quod quo tempore *Mabillonius* Acta Sanctorum Ord. S. B. omnino ediderat, *Clemens XI.* incredibili Pontifex prudentia, doctrina, & probitate, datis vi. Junii an. 1702. ad Præfectum Congregationis S. Mauri literis, ea piè ac disertè explicata, fuerit gratulatus.

CAROLUS STENGELIUS *Cœnobita* *San-Udalricanus* *Augustæ Vindelicorum* edidit anno 1625. in 4. sine nomine loci & typographi *Imagines Sanctorum O. S. B.* tabellis æreis expressas cum elogiis ex eorundem *Vitis*. In *Corona* verò *Lucida* anno 1621. typis vulgata plures quàm centum hujus nostri Ordinis quæ sanctitate, quæ doctrinâ *Monachos* complexus ita cecinit:

*Majores majora sonent, mihi parva locuto
Sufficit, in laudem cedere cuncta Dei.*

Sanctorum enim commemoratio, & deprædicatio in illum, à quo ut deprædicari queant, acceperunt, Deum ipsum, bonorum fontem, Oceanumque omnium redundat.

-- EJUSDEM *Brevis Index* Sanctorum, qui sub *Regula S. Benedicti* vixerunt & claruerunt. *Ingolstadii* typis *Wilhelmi Ederi* an. 1645. in 12. Vertit etiam Germanicè *Wionis Lignum Vitæ* *Augustæ* an. 1607. in 4. *Anno Benedettino: ovvero vite de' Santi dell' Ordine di S. Benedetto, per ciascun giorno dell' anno.* vol. 6. in 4. an. 1729.

§. III.

Scriptores de Viris Illustribus Ord. S. B.

ERMENRICUS *Monachus Augiensis* claruit an. 850. extat ejus *Libellus* ad *Grimaldum Archicapellanum*, in quo de *Viris Illustribus Monasterii*
U u u 3 San-

San-Gallensis agit, apud Mabillonium Analect. Tom. iv. pag. 329.

EDILWULPHI, seu *Ethelwulfi*, sive *Ethelwoldi* aut *Aethelwoldi Bernicii*, vel Lindisfarnensis Monachi liber de Abbatibus & Viris p'is S. Petri de Insula Lindisfarnensi Poëma istud ex ms. Cod. Cantabrigiensi erutum edidit Mabillonius, Act. Ord. S. B. Sec. iv. part. 2. pag. 302. cap. 16.

REINERUS S. Laurentii Leodiensis Monachus Sec. xii. circa an. 1120. clarus, scripsit Librum de *Viris Illustribus Cœnobii sui*, & *Episcopatus Leodiensis*, quem ignorare se, an impressus sit, fatetur Oudinus Tom. I. de S. E. p. 1105. Illud autem Opus citat Gabriel Gerberon in Libro Gallico, quem scripsit, ut Rupertum Abbatem Tuitiensem ab errore Stercoranitarum foedo eximeret. An etiam alicubi MS. extet, idem Oudinus l. c. se nescire fatetur. Nobis Sectionis hujus §. xii. sermo erit de Libellis III. quos Reinerus de claris Scriptoribus Monasterii sui scripsit, ex quibus hactenus dicta vel corrigi possunt, vel major iisdem lux affundetur.

GUIBERTUS Abbas Novigentinus anno 1124. demortuus de *vita sua*, sive Monodiarum libros III. scripsit; propriè tamen solus liber primus est de vita Guiberti; hunc ad Deum oratione direxit; exemplo Confessionum B. Augustini. Extat inter ejus Opera à Luca Acherio vulgata, pag. 456.

RAYMUNDUS de RIALACO Monachi Conchenensis apud Ruthenos Liber de Viris Illustribus O. S. B. quem sub finem Seculi xiv. scribere aggressus est. In quatuor verò partes librum suum distribuit: in primo agit de Summis Pontificibus Ordinis Monastici, in secundo de Martyribus, in tertio de Episcopis, in quarto de Abbatibus & Monachis, uti legitur in Ms. Codice Lerinensi, in quo hic liber habetur. *Oud. de S. E. Tom. III. pag. 1722.*

GUILLELMUS GILLINGHAMUS Monachus Cantuariensis circa annum 1390. scripsit de *Illustribus Viris Ordinis sui*, eorumque etiam effigies tabulis pingendas curavit. Leland. cap. 82.

NICOLAUS HÖPNER Monachus Monasterii Ballenstadiani, nunc in arcem Principis Anhaltini commutatus scripsit post annum 1485. Opus, cui titulus: *Corona Monachorum*. Leuckfeld Antiqq. Bursfeld. cap. 3. p. 60.

PETRI WAGNER ex Monacho Sancti Udalricano Augustæ Vindel. Abbatis Wessofontani *Collectura Illustrium Virorum*. Hic est ille Petrus, cujus *Opus de Viris Illustribus O. S. B.* non distinctum à *Collectura* in Bibliotheca Pauliniana Lipsiæ adservari Bernardum Pezium docuit C. V. Jacobus Mascovius, cujus beneficio ac humanitate integrum titulum de Scriptoribus Benedictinis indidem depromptum accepit, uti ipse testatur Diss. Ifag. in Thel. Anecd. pag. xxxiii. Teste autem Fabricio in Bibl. med. & inf. Lat. Lib. xv. pag. 83. ita se habet titulus ille: *Fratris Petri cujusdam liber Abbati (z) inscriptus de Ordinibus Monachorum, & speciatim de Ordine S. Benedicti, & de illis, qui ex hoc Ordine Pontifices, Martyres, Patriarchæ, & Archiepiscopi, Cardinales, Legati, sive Apostolici Nuncii, Episcopi, clari Scriptores sunt facti; Item de Imperatoribus, Regibus, Ducibus, & Principibus, Comitibus, & Nobilibus, qui Benedictini sunt facti; item de Abbatibus hujus Ordinis & Monachis sanctis, & denique de Imperatricibus & Reginis, quæ Abbatissæ & Monachæ ex hoc Ordine fuerunt.* Plura de hoc libro videlicet in Diario Lipsiensi, *Neuer Bücher-Saal der gelehrten Welt*, Parte xvi. pag. 238. Fabric. l. c. lib. 2. p. 547.

JOANNES GRIESHERR ejusdem celeberrimi San- Udalricani Monasterii Cœnobita *Petrus Wagnerum* continuavit. Ejus *Historia*, seu, ut ipse inscripsit, *Congestum Virorum Illustrium Ord. S. B.* hactenus, quod scitur, inedita, asservatur in volumine chartaceo in folio Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis. Præfatio incipit his verbis: *In hujus calamitosæ vitæ erroris nebulas, atque miseriarum animæ corporisque (heu) mille angores & capitis autem primi titulus est hic: De Ordinibus variis ante & post ac præter S. Benedicti Ordinem.* In fine demum totius Operis indicat ipse Auctor conditionem & ætatem suam his verbis: *Explicit Congestum Virorum Illustrium Ordinis SS. mi Patris nostri Benedicti per Fratrem Joannem Griesherren Presbyterum & Conventualem Monasterii SS. Udalrici & Afræ in Augusta Vindel. ac Metropoli Suevorum sub Venerabili Abbate D. Joanne Schrott anno Domini 1520. vigilia SS. Petri & Pauli Apostolorum.* Pet. Lambec. Bibl. Vindobon. tom. 2. p. 933.

JOAN-

(z) Joanni de Gillingen Abbati s. Udalrici 1481. vid. Oudin. de S. E. Tom. III. pag. 2720.

JOANNES Monachus Castellensis apud Teisserium de Illustribus Viris Ord. S. Bened. traditur scripsisse, inquit Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. p. 546. cui tamen non alius ab ipso Trithemio videtur. Sed fallitur, uti ex ipsius Trithemii Chronico Hirsaugiensi evincitur, ubi Tom. II. ad an. 1430. pag. 365. hæc leguntur: *Claruit his temporibus in Bavaria Joannes Monachus Ordinis nostri, cœnobii Castellensis, in Diœcesi Eichstattenensi homo studiosus, doctus, & multæ lectio- nis, qui scripsit de Illustribus Viris Ordinis nostri Librum unum.*

JOANNIS TRITHEMII Abbatis Spanheimensis de Viris Illustribus Ordinis S. Benedicti Libri IV. Coloniae an. 1575. in fol. & inter alia ejus Opera pia ac spiritualia Moguntia ex Typographæo Joannis Albini anno Domini MDCV. in fol. *Hermannus Conringius* nullos alios vult in censum admitti, nisi quorum Trithemius meminit; verum insigniter errat: non enim, inquit *Mabillonius*, ita explicavit, aut complexus est omnia *Trithemius*, quasi aut nihil ab ipso prætermisum, aut nihil commissum fuerit. Suam profectò laudem meretur eruditissimus Vir. At quemadmodum qui novæ cujusdam disciplinæ rudimenta præscribunt, non adsequuntur omnia, sed in plerisque deficiunt, hallucinanturque: ita & Trithemio accidit in erudienda Benedictini Ordinis antiquitate: multa siquidem aliis explicanda, illustranda, & suppleta reliquit. *Mabill. præfat. in Sec. II. O. S. B.* Cæterum Trithemius primus fuit, qui privatum id genus indicem Virorum Illustrium Ordinis S. B. texuit, qui enim Majores nostri ante ipsum de prisca monachis egerunt, Benedictinos ab aliis nusquam discrevere, uti supra dictum.

ANDREAS Bambergensis Abbas S. Michaëlis Trithemio synchronus insigne etiam condidit Opus de Viris Illustribus Ord. S. Benedicti, quod in loci chartulario adservatur integrum, luce publicâ dignum.

GREGORII CORTESII, Mutinensis, Abbatis primùm S. Petri de Perusio, deinde S. B. de Mantua, & S. R. E. Cardinalis *De Viris Illust. Ord. Monastici Lib. I.* sed dudum est, quod non extet; furto enim ex Bibliotheca S. Benedicti de Mantua sublatus fuit, in qua viridi panno vel corio cooperatus asservabatur. Arnold. Wion lib. 2. Lig. Vit. pag. 216. Jo. Bapt. Mar.

in Plac. Diac. Supplem. annot. ad cap. xxxi.

FRANCISCI IBANNEZ, Hispani, è Congr. Montis Serrati brevis Virorum Illustrium Ordinis Benedictini Catalogus editus ad calcem Exercitatorii Vitæ Spiritualis *Garfiæ de Cisneros* Mantuæ Carpentanorum, sive Madriti, & Salmanticæ an. 1561. 1570. in 8. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 2. p. 546. Nicolaus autem Antonius in Hisp. Nov. Bibliotheca breviter ab hoc Authore his verbis se expedivit: *Franciscus Ibannez scripsit Compendium Virorum Illustrium sui Ordinis* pag. 331.

RODULPHUS Mon. Clun. Vitam ac res præclarè gestas Petri Venerab. Abbatis Clun. scriptis consignavit, quam ex antiquo Codice Silviniacensi juris publici fecit Edmundus Martene Collect. Ampl. tom. 6. col. 1187-1202.

SIMPLICIANI GODY è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi *Elogia Illustrium Virorum Ordinis nostri*. Paris. formâ minore. Et si hæc Elogia mihi lecta non fuerint, de eorum præstantia tamen nullus dubito, cum Auctor non virtute minùs, quam eleganti scribendi genere excelluerit.

WOLFGANGUS TREFFLERUS Monachus S. Jacobi Moguntia Trithemio coævus scripsit ejusdem Apologiam, & de Viris Illustribus sui Monasterii librum unum. Ex literis Oliverii Legipont.

PLACIDI BUCCINELLI, Itali, ex Ætruriæ Oppido *Pescia* dicto, Abbatibus Titularis Congr. Casin. *Origo*, seu *Progressus Historicus*, sive Apparatus de Illustribus Abbatibus Florentinae Viris in xiii. capita compendiosè distributus, quorum in duodecimo agitur de Sacrophagis Abbatibus Florentinae anno 1645. Typis Joannis Petri Ramillati in 4. Hunc librum refert Auctor du Catalogue des principaux Historiens &c. impress. Parisiis anno 1712. Classe xi. pag. 44. Vid. Armell. l. c. pag. 153.

SEVERINUS BOCCIUS ab Asculo in Apulia, plurimum in Congr. Casin. Monasteriorum Abbas scripsit

Elogia plurimum Sanctorum, ac Virorum dignitate & doctrina illustrium, præcipuè Summorum Pontificum n. XL. sub singulis eorundem imaginibus depictis Romæ in inferioribus ædibus S. Callisti, nunc alibi collocatis, & Perusia in superioribus secundi claustris; quæ quidem Elogia à Georgio Rodul-

Rodulpho Ebmer Scriptore in Romana Curia Casin Congregationis historicè explicata, typis tradita sunt in magno folio expanso sub hoc titulo „Descrizione dell'ornamento della parte inferiore, che si osserva nell' Ospicio, e palazzo di S. Calisto in Trastevere, Ospizio, & habitazione de Monaci de S. Paolo. In Roma nella Stamperia di Paolo Moneta l'anno 1671. Ex Armeil. l. c. part. 2. p. 175.

VINCENTII BARRALIS Chronologia Sanctorum, & aliorum Virorum Illustrium, & Abbatum Insulae Lerinentis in 4. Lugd. an. 1613.

JODOCUS MEZLERUS Monasterii S. Galli Cœnobita & Sacrorum Canonum Doctor libros II. de Viris Illustribus Principalis Asceterii sui scripsit, quos Bernardus Pezius Tomo I. Thef. Anecd. Part. III. pag. 557-626. inseruit. Tertius, quo veterum Sancti Gallensium Patrum Hymni, Litanie, & Carmina continentur, huc non spectat, & ab Henrico Canisio Antiquarum Lectionum Tomo V. pridem editus fuit.

JOANNES EGONIIUS Monasterii Augiæ Divitis Prior, vir juxta modestus ac doctus scripsit librum eximium de Viris Illustribus Augiæ Divitis. Porro Tractatum suum omnem in tres partes Egon dissectat, quarum prima tractat de Viris sanctimoniam, pietate, Cœterisque virtutum ornamentis insignibus. Secunda agit de Viris eruditione doctrinæque conspicuis, quorum Augia ferax satis & fecunda fuit. In tertia verò parte affert multos, qui ob sua merita ad varios non tantum Episcopatus, sed & Metropolitanas Sedes, & Abbatis sunt evecti. Egonio de multis Viris illustribus litem movit Mezlerus, sed Pezius partes potiores priori attribuit, qui ejusdem etiam concinnum Opus Anecd. Thef. Tomo I. Part. III. inseruit.

LAURENTII BENARD è Congreg. S. Mauri L'Eloge Benedictin. i. e. Elogium Benedictinum an. 1618. In hoc Opere, ut conjicio, Viros illustres Ordinis nostri encomiis maclat.

MARCI ANTONII SCHIOMIS, Itali, Placentini, è Congr. Casin. Professi in Monasterio S. Sixti Placentiæ Elogia Virorum Illustrium Sacri Monasterii Casinensis à S. Placido Martyre, usque ad Constantinum Afrum, & Olibanum Comitem. Neapoli apud Octavium Beltramum an.

1630. annexo libro Elogiorum Abbatum Casinensium.

-- Elogia in quinquaginta Heroas è D. Benedicti Familia Clarissimos. Placentiæ anno 1636. in 4. ex officina Jo. Antonii Ardinozzi Impress. Cameralis, operâ Perillustri D. Lazari Chinnelli Ecclesiæ Cathedralis Canonici.

-- Elogia in centum Heroas è D. Benedicti religiosa familia clarissimos; eadem videlicet quinquaginta superius recentia, additis quinquaginta aliis. Placentiæ, & denuò Neapoli, ex officina Camilli Cavalli an. 1643. in 4. lis in lucubrationibus styli candor, eloquentiæ copia, sententiarum gravitas, elocutionis venustas, plurimum, nec immeritò, commendantur. Armeil. l. c. part. 2. pag. 91.

GABRIELIS BUCELLINI Benedictus Redivivus: Hoc est: Benedictini Ordinis vetustissimi amplissimiq; , nostra ac supera ætate imarcescibilis vigor ac viror añiversaria vernantia chronologicè comprobatus ac demonstratus ab anno MD. ad præsentem usque ætatem & annos nostros, in quo manus Dexteræ Excelli, necdum novissimis temporibus abbreviatæ, mirabiles usque in hodiernum diem operationes in effusione mirabili sui spiritus, ejusdemque gratiarum cum in resuscitatione primævi fervoris, tum in promotione publicæ salutis, Ecclesiæ & diversorum Regnorum procurandis negotiis, literarum non minus quam virtutum studiis, Virorum Fœminarumq; prodigiosis exemplis, quam compendiosissimè exhibetur. fol. Veldkirchii apud Joan. Hübschlein an. 1679.

MARLE BLEMURLE Eloge de plusieurs Personnes illustres en pieté de l'Ordre de S. Benoit, i. e. Elogia complurium virtute illustrium hominum ex Ordine S. Benedicti, qui postremis hęc seculis floruerunt. 2. vol. in 4. Paris. 1686.

JOANNIS WEINKENS Prioris Seligenstadiensis Eginhardus vindicatus & illustratus. Francofurti an. 1714. fol.

R. P. WOLFGANGI N. Cœnobitæ S. Ononis ad studia erudita nati Syntagma de Viris Illustribus Ord. S. B. in quo Bernardus Pezius non pauca tibi adhuc incognita deprehendisse scribit, quæ auctor cum ipso communicaturum sponderit. Dissert. Itag. in Tom. I. Anecd. pag. ix.

MAURI Abbatis Andecensis, doctrina juxta ac pietate conspicui, anno

no autem 1655. ad meliora translatus Tractatus de Viris Religiosis in Monte Sancto Andechs à pietate & doctrinâ illustrioribus. At hunc vel à flammis periisse, vel in alienas pervenisse manus meritò lugent Andecenses. Vid. Hist. Univerf. Salzburg. l. 2. c. 3. pag. 219.

VEN. IRIMBERTI Seculo xii. Abbatibus Admontensis de Incendio Monasterii sui, ac de vita & moribus Virginitatis Sanctimonialium Parthenonis Admontensis Ord. S. Bened. Narratio à Cl. Bernardo Pezio publici juris facta Tom. 8. pag. 453. Bibl. Asceticæ Antiquo - Novæ.

Vita Venerab. P. Claudi Martin è Congreg. S. Mauri è Gallico Germanicè reddita Lincii 1646. in 4.

§. IV.

Scriptores Historiæ Generalis Benedictinæ.

ARNOLDI WION Lignum Vitæ, ornamentum, & decus Ecclesiæ, in duas partes, & quinque libros divisum, in quibus totius sanctissimæ Religionis D. Benedicti initia, Viri dignitate, doctrina, sanctitate, ac Principatû clari describuntur, & fructus, qui per eos S. R. E. accesserunt, fufissimè explicantur. Venetiis 1595. in 4.º duo vol. & ex Germanica versione Caroli Stengelii Augustæ Vindel. 1607. Livre peu exacte & peu estimée, ainsi peu recherché des savans. i. e. Liber nec accuratè scriptus, nec magni habitus; quam per causam à viris doctis neglectui habetur. Acrior justo censura, quam Cl. Langlet du Fresnoy à Burckardo Menckenio, ut plures alias mutuatus in suum Catalogum Historicorum inferre non dubitavit. Et si enim Arnoldi quædam errata sint, ignoscendum tamen ei fuit, cum primus extiterit, qui historiam oppidò difficilem, pro novo ac nondum id temporis trito argumento aggressus sit. Quis verò est, qui primam accendens facem omnes continuò dispellat tenebras, ac non ipse aliquando in tantâ rerum caligine cœcutiat. In pretio certè ejus labor & opus fuit magno Mabilonio, Annalium Benedictinorum parenti celeberrimo. Quod autem ab aliis eruditis etiam evolvatur, vel solus doctissimus Jacobus le Long Gallicanæ Oratorii Congregationis Presbyter, argumento esse potest, ut qui in novissima sua Bibliotheca Sacra P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Wionium quàm sæpissimè allegat, ejusque niti autoritate nullatenus ambigit. Advertere debuisset doctus ille Criticus, quid de suo opere ipse Arnoldus fassus fuerit part. 1. lib. 1. cap. 97. pag. 129. „ Non ignoro „ tamen plures alios Viros sanctitate „ conspicuos, & doctrina venerabiles „ fuisse, qui ad meam notitiam „ non pervenerunt, tum quòd Historiis „ hujusmodi Ordinum destitutus „ fuerim, tum etiam quòd nec „ literis nec amicitia, quod justè & „ piè ab aliis optabam, extorquere „ potuerim &c. Sufficiat mihi incoepisse, „ aliisque viam aperuisse felicius „ perficiendi, quod à me, ut „ opinor, nec infeliciter tentatum „ est; & supra eadem primâ parte circa „ finem Prologi, sicubi tamen lapsus „ fuero (quis enim tam linceus, „ ut non aliquando cœcutiat? huius „ manum enim est errare) præsertim „ in tanta sententiarum varietate & „ obscuritate, certiora edoctus, libenter „ sententiam commutabo. „ Quid modestius & sincerius. Quæ „ sanè ingenua confessio, inquit Abbas „ Armellinus, & candida protestatio „ semel duntaxat lecta, à tam injuriosa „ in eundem Crisi Authorem præsertim „ Catalogi (quicumque demum ille sit) „ comperere debuisset; sicut enim „ nullus homo sine crimine, sic ferè „ nullus Author sine aliquo errore, „ præcipuè si emendationi tempus „ defuit.

Cæterum ex mente ejusdem doctissimi Abbatibus hoc opus Arnoldi corrigi & augeri valde posset accessione plurium, tum sanctitate tum scientia, ac dignitate celeberrimorum virorum, qui non solum in veteribus Congregationibus, sed etiam in noviter reformatis seculo præcedenti xvii. in Hispania, Germania, Gallia, Lusitania, Polonia atque Italia floruerunt, hodieque florent. Ad explanationem autem suprascriptæ Arboris Monasticæ scripsit Italicè

Breve dichiarazione dell' Arbore Monastico Benedettino intitolato Legno della Vita cavata dai cinque libri dichiarativi di detto Arbore, composti per il R. P. D. Arnaldo Wion Fiamingo di Duaco Monaco di S. Benedetto di Mantova &c. i. e. Brevis Elucidatio Arboris Monastico - Benedictinæ, cui titulus, Lignum Vita, deprompta ex quinque libris elucidatoris prædictæ Arboris, Auctore R. P. D. Arnaldo Wion, Eel.

Belga, Duacens, Monacho S. Benedicti prope Mantuam, Venetiis an. 1594. typis Georgii Augellii in 8.

ANTONIUS de YEPES, natus in oppido cognomine agri Toletani Benedictinus Monachus, suæque Hispanæ Congregationis Chronographus, multa industria, sedulæque & laboriosa peregrinatione collegit, dextræque disposuit Ordinis sui Historica omnia monumenta à principio ejus usque ad multam ætatem in generalis historiæ corpus, adjunctis in gratiam eorum, qui antiquitatem amant, quàm pluribus veteribus privilegiis, bullis, scripturisque aliis nondum editis, quorum nomine præter exactam ipsius historiæ formam valde laudatur. Titulus Operis: *Historia General de la Orden de S. Benito*. i. e. *Historia Generalis Ordinis S. Benedicti*, Centuriis septem, & totidem voluminibus, quorum primam & secundam edidit *Mathias Mares* in Monasterio *Iracienfi* 1609. in folio. Tertiam *Nicolaus de Assiayn* 1610. Pampelonæ. Quartam *Pincia Francisus Fernandez* 1613. Quinta & sexta prodierunt annis 1615. & 1617. Septimam verò post Authoris obitum publici juris fecit *Hieronymus Marthones* Pincianæ S. Benedicti doctissimus Abbas, Pincia apud Franciscum Fernandez. Ita Nic. Ant. in Bibl. Hisp. Nov. pag. 103. Priores duos Tomos & Centurias eleganti Latinitate donavit *Thomas Weissius Neresheimensis* in Suevia Monachus, fol. Colon. 1652. & 1653. Dominus verò *Martinus Retellius* è Congreg. sancti Vitoni Gallicè reddidit; multisque accessionibus subinde auxit. Cœptam etiam fuisse Germanicam versionem scribit *Fabric.* Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. pag. 542. Eminentiss. Cardinalis *Joannis Bonni* de Chronico Yepesiano tam severa tamque immoderata fuit censura, ut in Antverpiensi ejus Operum editione an. 1723. in fol. meritò castigata fuerit, non sine nota tamen adhuc Yepesii, quâ in multis corrigendus dicitur. Homo fuit Yepesius sicut *Baronius* & alii primæ classis Historici, quorum nullus sine errore scripsit.

GABRIELIS BUCELINI *Annales Benedictini*, quibus potiora Monachorum ejusdem Ordinis merita ad compendium referuntur. fol. Augustæ Vindel. typis Joannis Prætorii an. 1656. Misit *Bucelinus Antonii Yepesii* Chronicon Generale in compendium, illudque ad

sua ferè tempora (an. 1631.) continuavit.

-- Chronologiæ Benedictinæ Compendium. fol. Aug. Vind. 1679.

CONSTANTINI CAJETANI *Annales Benedictini*, quorum spem fecit in Commentario ad vitam *Gelasii II.* lucem nunquam viderunt, sed Ms. tom. 2. asservantur Venetiis in percelebri D. Georgii M. Bibliotheca, teste *Armellino* Bibl. Casin. part. 1. p. 129.

LUDOVICI BULTEAU è Congregatione S. Mauri *Abregé de l'Histoire de saint Benoist*, id est: *Compendium Historiæ Ordinis S. Benedicti*. in 4. Parisiis apud J. B. Coignard 1684. Duo volumina in 4. quæ in Bibliotheca Historico - Critica Patris *Philippi le Cerf* magnoperè laudantur. Tertium, quod typis paratum reliquit, nondum vulgatum est.

GREGORII ARGALZ, Hispani *La Solodad Laureada per San Benito y sus hijos en las Iglesias de España*, sive *Annales Ordinis Benedictini Hispaniæ*. Matriti typis Gregorii Rodriguez. vol. in fol. vid. *Franckenau* in Bibl. Hisp. Geneal - Heraldica N. CCCXXIX. pag. 165. ubi Authori eandem in Historia Benedictinâ, quam in Ecclesiastica attribuit fidem, id est, perexiguam; nec immeritò; uti enim *Ixion* pro *Janone* nubem, ita *Argaizius* pro veritate fabulas amplexus est. Non repeto hic ea, quæ de Authoris simplici credulitate ex *Cardinali de Aguirre* libro I. Partis hujus II. addaxi.

HUGONIS MENARDI è Congreg. S. Mauri *De origine & incremento Ordinis S. Benedicti* libellus. Extat ad calcem Martyrologii Benedictini. Paris. an. 1629. in 8. pag. 829-874.

BENEDICTI HÆFTENI *Vinea Benedictina Reflorescens*: sive *De prima Ordinis S. P. Benedicti Reformatione*. Extat ad calcem *Disquis. Monast.* pag. 1081-1103.

HILARII BOLOGNA, Itali, Mediolanensis, è Congr. Casin. *Il Sole, & il Monte delle Glorie del Gran Patriarca S. Benedetto, e degli huomini illustri di sua Religione*; *Panegirico dedicato alla Santità di Alessandro VII. in Venezia presso il Tomasini* 1656. in 4. estque opusculum non adeò parvæ molis, qualem *Panegyris* titulus videtur præferre, continet enim paginas 200. illustrioribus Monastici Ordinis historiis adornatum. *Armell.* part. 1. p. 228.

PE-

PETRI ANTONII TORNAMIRA, Siculi, Panormitani, è Congr. Cas. *Patriarchatus Divi Benedicti*. fol. Palermi anno 1673. apud Carolum Adamum. Opus Italicè scriptum sub epigraphe *Il Patriarcato del S. Benedetto Abate Legislatore de' Monaci, Riedificatore della Chiesa Romana suspensum* fuit, & in Indicem relatum, donec corrigeretur. Quod an factum fuerit, ignoramus; credere tamen ex eo proclive est, quòd *Jo. Mabillonius* in Catalogo selectiorum Operum ad Bibl. ex materiis ecclesiasticis comparandam (qui est ad calcem *Tractatus de Studiis Monasticis*) c. 22. *Patriarchatum D. Benedicti* Petri Antonii Tornamira pro Monastica Historia inter alia Opera enumeret. *Armell.* l. c. p. 125. & 126.

ANTONII MEGE è Congr. S. Mauri *Historia rerum magis memorabilium, quæ in Ordine D. Benedicti evenerunt*. Extat ad calcem vitæ S. Benedicti, quam Author luci publicæ dedit Parisiis in 4. an. 1690.

JOANNES TRITHEMIUS, Abbas Spanheimensis, in suis Operibus cum *Historicis*, tum *Piis & Spiritualibus*, non uno loco, Ordinis nostri nascentis, progredientis, deficientis, & reformati historiam persequitur. Sic *Libro I. de Viris Illustribus O. S. B.* agit de ejusdem institutione, profectu, ruina, & diversis reformationibus, præcipuè de ultima reformatione *Bursfeldensi*. Conscripsit etiam peculiare Opusculum, cui titulum indidit: *Liber Penthicus*, i. e. *Lugubris de Statu & Ruina Ordinis Monastici*; in quo postquam Capite primo deploravit ruinam sui Ordinis, Capite secundo tractat de primitivo statu Benedictini Ordinis; Capite tertio de flebili ejusdem statu præsentis; Capite quarto agit contra eos, qui se ab Ordine transferunt, vel dudum etiam cum summi Pontificis facultate in Canonicos sæculares mutati transtulerunt. *Ex malis Monachis*, inquit *Trithemius*, *sunt peiores Canonici*. Ejusdem *Oratio de ruina Ordinis S. Benedicti habita Erphordia* an. 1492. Præsertim legenda est hujus zelosissimi ac prudentissimi Viri Historia Monasterii *Hirfaug*. ubi id genus argumenta non junè pertractat, quæ ad generalem Historiæ Benedictinæ cognitionem pertinent. *Libellus Penthicus* recusatus est *Bambergæ* an. 1739. in 8. ex consilio magni cujusdam Viri, ut scribit in Vita *Trithemii* *Cl. P. Legipont*. Recensio habetur in *Florentinis Novalibus Rei Literariæ P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

Num. 44. de dato 2. Novembris 1742. col. 698. sub Capite ex *Germania*.

JOANNIS MABILLONII *Annales Ordinis S. Benedicti Occidentalium Monachorum Patriarchæ*, in quibus non modò res monasticæ, sed etiam ecclesiasticæ historiæ non minima pars continetur. *Quinque Tomi ab ortu S. Benedicti ad annum Christi MCXVI.* Prodiit Tomus I. Paris. fol. 1703. ab ortu S. Benedicti ad an. 700. Tomus II. ab an. 701. ad 849. tertius ab anno 850. ad 980. quartus ab an. 981. ad 1066. Hofce priores IV. Tomos cum *Mabillonius* ipse in lucem emisisset, vitam cum calamo posuit. Igitur Superiorum jussu primùm *Theodericus Ruinart*, tum hoc etiam rebus humanis ac literatis exempto *Renatus Massuet* quintum Tomum ab an. 1067. ad 1116. quem *Mabillonius* paratum magna ex parte reliquerat, *Ruinartus* pluribus locupletarat, eendum curavit, variis in locis auxit, ac emendavit. Post quem cum sexto, quem etiam *Mabillonius* imperfectum reliquerat, ad calcem perducendo, infudaret, eidem an. 1716. immortuus est. Igitur illum absolvit, ad annum 1157. perduxit, & variis additamentis ad Tomos præcedentes exornavit *Edmundus Marthene Lut.* Paris. sumptibus *Jacobi Rollin* 1739. Recensionem præstantissimi hujus Operis, *Clementi XI.* Pontifici Maximo, sapientissimo, doctissimo summoperè laudati dedit *Theodericus Ruinartus* in Vita *Mabillonii* pag. 185. seqq.

-- Ejusdem *MABILLONII Præfationes in Acta Sanctorum* Ord. S. B. conjunctim editæ *Trideni* in maj. 4. an. 1724. apud *Johan. Bapt. Paronum*. sufficere possunt de rebus Benedictinis justos commentarios. Videlicet hîc habent *Monachi* ubi discant, quorumnam conatu ætatèq; Benedictina Religio plerasque Europæ ac longinquas regiones pervaserit: quo pacto sibi afferant *Gregorium*, *Amandum*, aliòsque vel sanctitatis laude vel literarum gloria illustres Viros: qua de causa Abbates Episcopis diu obedientiam profiteri detrectaverint, quandoque Pontificalia ornamenta consecuti. Habent SS. mi P. B. obitum certo tempori probabiliter assignatum: Sanctæ Scholasticæ genus Instituti: Congregationum origines, & consuetudines: enumeratos Martyrologiorum scriptores: præcipua suorum studia, scholas, & inventa: Ordinis decora: ad obtræctationes re-

XXX 2

sponsa:

sponsa: habent præclaram ad virtutes hortationem, si traditam legerint, quantis contemptis molestis eorum Majores Christi cultum amplificaverint, & ab erroribus ac contrariis ritibus liberaverint: quàm domesticæ disciplinæ languenti medicinam fecerint: quem sibi ciborum, potusque modum præstiterint: quantà vel Germani temperantia: quantò omnes solitudinis, corporis exercitationum, bonarum artium amore fuerint incenssi: Atque hæc cum Monastices splendorem augeant, tum præcipuè sectatorum provocant imitationem., *Peronus in præfat. ad præfationes Mabillonii.*

AUGUSTINI CALMET *Histoire generale de l'Ordre de S. Benoît; ce n'est pas seulement l'histoire de cet Ordre, mais il y entre un nombre infini de faits curieux, & interessans, avec fig. grand 4. vol. 2. sous presse.* Ita legitur in librorum venalium catalogo, quem D. Briffaut Bibliopola Viennæ in Austria an. 1736. vulgavit. Sed hæc à vero multum remota; neque enim R. Abbas Historiam Generalem Benedictinam, sed Universalem Sacram & Profanam pluribus voluminibus in 4. elaboravit. Certius illud, ut ex literis Amici certior fio, quòd V. C. *Benedictus Toibaut* antiquissimi Monasterii Luxoviensis in Burgundia Subprior hoc temporis, quo næc scribo, novam Ordinis nostri moliatur historiam.

CAROLI STENGELII Mon. SS. Udaltrici & Afræ Augustæ Vindel. *Corona Lucida in caelo jam fulgens, olim in terris conferta ex illustribus, vita, doctrina, sanctitate, Monachis Ord. S. B. descripta, & in æs incisa, ætern. mem. gratia.* Aug. Vindel. an. 1621. in 8. In hoc Opere auctor agit de Ordinis Benedictini propagatione, quod in Capita XII. distribuit.

Cap. I. De S. P. N. Benedicto, ejusdemque Ordinis fundatione. Cap. II. De perfectione ac eminentia Regulæ & Religionis Benedictinæ. Cap. III. De S. Placido Protomartyre, & Ordinis per Siciliam & Italiam propagatione. Cap. IV. De S. Mauro Abbate, & Benedictinorum Monasteriorum per Galliam multiplicatione. Cap. V. De Instituto Benedictino, ab Hispanis recepto, & S. Emiliano, Abbate Hispaniarum Patrono. Cap. VI. De primis initiis, progressu, & admiranda Benedictini Instituti propagatione in Magna Germania. Cap. VII. Religionem S. Benedicti in Angliam

propagatas fuisse per discipulos S. Gregorii Magni Papæ. Cap. VIII. Qua ratione Regula S. Benedicti in Britanniam, Scotiam, Burgundiam, & vicinas regiones sit illata. Item de S. Columbano, ejusque discipulis. Cap. IX. De Alemannia, Alfatia, & Bojoaria, & magno Religionis promotore S. Pirminio Episcopo. Cap. X. De S. Odone Abbate Cluniacensi, ejusque reformatione, ac Ordinis in Asia, Ægypti partibus, usque Constantinopolim & Hierosolimam propagatione. Cap. XI. Etiam in Hungaria Benedictinos floruisse, & de quibusdam sanctitate claris viris. Cap. XII. Ordinis S. Benedicti in Bohemia propagatio.

Circa finem postremi hujus Capituli Lectorem monet: „ De Cœnobiis „ Sueciæ, Daniæ, & partium Aquilonarium, legantur Albertus Krantzius in suis Suecia, Dania, Vandalia, & Norwegia; & Joannes Magnus Gothus Episcopus Upsalensis in Libro de Gestis Gothorum: „ Helmoldus Presbyter in Chronico „ Slavorum, Arnoldus Abbas ejus „ continuator, & alii nonnulli rerum Aquilonarium Scriptores.

Quomodo Benedictini primi omnium in Occidentales Indias, regnum nempe Peruanum, sive Americam penetrarint, & Buellus primus Indiarum Archiepiscopus & Patriarcha, ac Vicarius Summi Pontificis creatus sit A. C. MCDXCIII. in sequentibus libellis, Deo dante, explicabitur.

Interea legi potest primæ hujus Americanæ Missionis historia, quam Caspar Plautius, Abbas Seittenstadiensis in Austria sub nomine, *Honorii Philoponi* typis vulgavit in fol. an. 1621. hoc titulo: *Novæ Typis transacta Navigatio Novi Orbis Indiarum Occidentalis Amodum Reverend. PP. ac FF. Reverendissimi ac Illustrissimi DD. Buellii Cataloni, Abbatis Montis Serrati, & in universam Americam, sive Novum Orbem, Sacræ Sedis Apostolicæ Romanæ à Latere Legati, Vicarii, ac Patriarchæ: Sociorumque Monachorum ex Ord. S. P. N. Benedicti ad supradicti Novi Mundi barbaras gentes Christi S. Evangelium prædicandi gratia delegatorum dimissione per S. DD. Papam Alexandrum VI. anno Christi 1492.*

FELICIS EGGER, Helveti, Rolacensis, in Domo S. Petri, Imperiali Monasterio, Constantiæ ad Rhenum Pro-

Professi, SS. Theologiæ Doctoris, & ejusdem quondam Professoris &c.

Prodromus Ideæ Ordinis Hierarchico-Benedictini in charta extensa.

Eadem Idea fusiùs digesta, Libri tres in 8. Quorum primus exhibet Principatum, Clericatum, Scientiam, Actionem, & Antiquitatem Ordinis S. P. Benedicti, Constantiæ typis Leonardi Parcus an. 1715.

Altero exhibetur Idea Ordinis Hierarchico-Benedictini, sive brevis Delineatio exhibens Principatum, Clericatum, Scientiam, & Actionem Ord. S. P. B. Dissertationibus Historicis, Symbolis, & Elogiis illustrata, Campidonæ per Joan. Mayr anno 1717.

Tertius exhibet Triplicem Actionem, seu Pietatem ejusdem Ordinis erga SS. Evcharistiam, Virginem Immaculatam, ut & animas Defunctorum. Opus Posthumum. Constantiæ apud eundem an. 1721.

GABRIELIS BUCELINI Aquila Imperii Benedictina, cujus ordinatissima pennarum serie Monachorum Ord. S. P. N. Benedicti de Imperio Universo amplissima & immortalia merita, obiter ac distinctè & graphicè adumbrata. Venetiis an. 1651. apud Juntas & Hertz in 4. Hoc Opus non est ad palatum eruditorum in Gallia; quorum acrem censuram silentio prætermitto.

SIMPLICII, Monachi S. Sulpitii Bituricensis, De senio & inclinatione Ordinis S. B. in Galliis, & ipsius speranda in integram restitutione, Dialogorum libri tres, ad universos Galliarum Benedictinos *en douze*, Gratiæ-nopoli an. 1627.

MAGNOALDI ZIEGELBAUER *Conspectus Historiæ Reformationum Ordinis S. Benedicti* seqq. Capp. comprehensus.

I. Regulæ Benedictinæ totius Summa.

II. Ejusdem stricta Observantia per priora tria Ordinis Secula.

III. Remissio Disciplinæ Monasticæ.

IV. Causæ collapsæ Disciplinæ.

V. Remedia ad Disciplinam instaurandam adhibita.

VI. Prima Reformatio (Sec. IX.) auctore S. Benedicto Abbate Anianensi in Gallia.

VII. Altera Cluniacensis Seculo X.

VIII. Causæ, ob quas apud Cluniacenses disciplina remitti coepit.

IX. S. Wilhelmus ex Monacho San-Emmeramensi Abbas HiriAugiensis, disciplinæ in multis Germaniæ Monasteriis collapsæ instaurator.

X. Magna in toto ferè Ordine Disciplinæ relaxatio Seculis XIII. & XIV.

XI. Benedicti XII. P. M. Bulla pro Reformatione Nigrorum Monachorum Ord. S. B.

XII. Reformatio S. Justinæ, hodie Casinensis, in Italia Seculo XV.

XIII. Reformatio Castellensis, Mellicensis, & Bursfeldensis eodem Seculo.

XIV. Reformatio in Lotharingia primùm, tum in Gallia; unde duæ celeberrimæ Congregationes, altera SS. Vitoni & Hidulphi, altera S. Mauri.

XV. Reformatio in Hispania; unde Congregatio Vallisoletana.

XVI. Reformatio Cluniacensis altera sub Ludovico à Lotharingia coepta.

XVII. Reformatio quorundam in specie Monasteriorum, v. g. Casinensis in Italia, S. Dionysii in Francia, Lætiensis in Belgio, Fuldensis, Sangallensis, Corbeix Novæ &c. in Germania.

XVIII. An his temporibus opus sit in quibusdam Monasteriis vel Congregationibus disciplinæ regularis instauratio? Prætextus relaxationis revincuntur.

XIX. Summa difficultas in reformatandis Monasteriis, Congregationibus & Ordinibus.

XX. Exempla eorum, qui quòd Reformationi repugnaverint, à Deo fuerunt puniti, nec immeritò, cum Monachorum laxior vita multum noceat profectui Christianorum.

Hunc Conspectum Auctor dedit, sed quando Opus ipsum daturus est? Ingravecente ætate, & aliis bene multis, quæ manu premit, ad fastidium perducendis, conscriptionem hujus Historiæ polliceri non audet. Curæ tamen ipsi erit, ut alius Ordinis Sodalis, non inidoneus ad eam conscribendam animum appellat.

-- EJUSDEM *Notitiæ Historiæ de Instituto Sanctimonialium sub Regula S. P. Benedicti militantium.*

Has Notitias Auctor sex Libris comprehendit. Primò agit de Sanctimonialibus in Italia, in qua earum Institutum, Duce & Magistra S. Scholastica, coepit. Secundo transit in Angliam, tertio in Germaniam, quarto

§. V.

Scriptores de variis Sacri Ordinis Congregationibus.

in Belgium & Helvetiam, quinto in Galliam, sexto in Hispaniam, septimo in Bohemiam, Poloniam, & Livoniam. Notata, & Collectanea non pauca Auctor congeffit, sed quando ei alius lucubrandis occupato ad Opus perficiendum manum adungere licuit? Hinc de Scriptore idoneo circumspicit, quicum sua Adversaria communicet. Certe ad curandam Abbatiae, cui Parthenon subiacet Superiorem ea causa literas dedit; sed à quo responsum tulit, Sanctimonialium Benedictinarum historiam satis pertractatam haberi in P. Ranbeck *Calendario Benedictino*; quod vir bonus me nescire putavit. At verò nec ipse Ranbeckius hoc crediderit. Papæ! Historia Sanctimonialium Ord. S. B. satis pertractata est in *Calendario Benedictino*. Parùm abest, quin non exclamem: *Quantum est in rebus inane!*

STANISLAUS SCZYGIELSKI in Aquila Polono-Benedictina Ordinis Benedictini per diversa Regna propagationem repræsentat pag. 1 - 25. ad calcem, ut in unius quasi aspectu tabulæ, universa de Orbe Catholico merita Ordinis nostri proponat Auctor, isto duodenario numero ea comprehendit: nimirum, quod Sacratissima Religio Nostra fuerit

I.) In universalis Ecclesie regimine adminibilis.

II.) In particularium Ecclesiarum & Diocesium gubernatione sollicita.

III.) In gentiliam conversione infatigabilis.

IV.) In Hæresium oppugnatione & extinctione invicta.

V.) In Schismaticorum ad Ecclesiam reductione pacifica.

VI.) In Scholarum & Academicorum erectione utilis.

VII.) In Sacre Scripturae interpretatione assidua.

VIII.) In Juris Canonici collectione fidelis.

IX.) In Historiarum & veterum monumentorum conservatione incorrupta.

X.) In Deiparæ Virginis cultus propagatione pia.

XI.) In Ceremoniarum ac Rituum SS. Missæ, Sacrificii, & Divini Officii, ac Festorum institutione devota.

XII.) In utilium rerum adinventione, ac disciplinarum illustratione ingeniosa.

Circa decimum Christi Seculum laxata in quibusdam provinciis & locis Disciplina Monastica, magnos mox, submittente Numine, instauratores Ordo suscepit. Horum primus Odilo, Auctor Cluniacensis Congregationis, quam bis mille monasteria non ita diu post ortum complexa fuerunt; cui Majolus, Hugo, Odilo, Petrus Mauritius, Abbates, Orbis lumina, & Ordinis columina, succollarunt.

MARTINUS MARRIER, Monasterii S. Martini de Campis Parisiensibus Monachus, omnia, quæ ad Ordinem seu Congregationem Cluniacensem spectant, ex Mss. Codicibus primum collegit *Andreas* autem *Quercetanus* Turonensis in ordinem disposuit, notis illustravit, ac sub nomine Chronici, seu *Bibliothecæ Cluniacensis* edidit in folio, Parisiis anno 1614. apud Sebastianum Cramoisy via Jacobæ sub Ciconiis. In Novis Literariis Lipsiensibus anni 1718. kal. Jan. pag. 2. *Prospectus novæ editionis Bibliothecæ Cluniacensis* comparuit; ipsum verò Opus, *Bibliotheca Cluniacensis*, hucusque literato Orbi intuendam se non præbuit. Prospectus magno elaboratus judicio, à nobis Libro I. Partis hujus II. exhibitus fuit.

JOANNIS MABILLONII Dissertatio de Cluniacensium Congregatione, ritibus, habitu, & propagatione, extat Præfatione II. in Sec. IV. Ord. S. Bened. §. iv.

JACOBUS CAVACIUS celebri suæ historiæ Cœnobii D. Justinæ Patavinæ originem Congregationis Casinensis opportunè intexuit.

HIERONYMI à POTENTIA, quæ est Lucaniæ Urbs, in Cœnobio S. Justinæ Patavinæ Monasticis Sacris initiati an. 1561. *Historia Monastica Italicè scripta de Origine & fundatione Monasteriorum Congr. Casin. tom. IV. in fol.* asservatur MS. in Bibl. S. Justinæ, & Venetiis in Bibl. S. Georgii M. sign. n. 237. Armell. part. 1. p. 219.

JOVITÆ à CASTIGNO è Congr. Casin. *Historia Institutionis Congregationis S. Justinæ, ejusque progressus &c.* Extat Venetiis mss. in Bibliotheca S. Georgii Maj. Tom. I. in 4. sign. n. 326. ubi illam an. 1718. sevidisse testatur Armellinus l.c. part. 2. p. 48.

LUDO-

LUDOVICI BARBI, Episcopi Tarvis. Ord. S. B. Liber de initio & progressu Congr. S. Justinæ de Padua, nunc Casinensis, quem in publicum protraxit Bernardus Pezius Thef. Noviss. Anecd. Tom. II.

JOANNES TRITHEMIUS de Congregatione Bursfeldensi Ord. S. Ben. ejus laudibus, defensione contra ejus calumniatores, Capitulis Generalibus variis in locis celebratis legi potest in *Opp. Pius & Spiritualibus* Moguntia anno 1605. excusis. Item in Annalibus Hirsaugiensibus. Confer etiam ROMANUM HAY in *Astro inextincto* Quæstione VI. ubi enumerationem Bursfeldensem recepta. Affert etiam Bullam Pii II. quam eo fine emisit, ut totus Ordo S. Benedicti per Germaniam sub unam Congregationem redigeretur.

ANONYMI BENEDICTINI Sec. XVII. Historia Mss. de Congregatione Bursfeldensi, quam sibi Joannes Georgius Leuckfeldius in concinnandis *Antiquitatibus Bursfeldensibus* magno usui fuisse profitetur, vocans rarum & A Catholicis parùm cognitum Scriptum.

CLEMENTIS REYNERI *Apostolatus Benedictinorum in Anglia*, sive Disceptatio Historica de antiquitate Ordinis, Congregationisque Monachorum Nigrorum S. B. in Regno Angliæ: ejusque unione post tempora Henrici VIII. cum Congregatione Hispanica & Casinensi. Duaci ex Officina Laurentii Kellami an. 1626. Opus præclarum, illustre, ac solidæ eruditionis, non Mabillonio tantùm, sed Cottono, Cambdeno, Spelmano, Seldeno, aliisque Anglis A Catholicis Scriptoribus laudatum.

STANISLAUS SCZYELSKY, Præpositi Tuchoviensis, *Aquila Polono-Benedictina*, in qua Beatorum & Illustrum Virorum Elogia, Cœnobiorum, ac rerum memorabilium synopsis, exordia quoque, & progressus Ordinis D. P. Benedicti per Poloniam, & ejus sceptris subjectas provincias breviter describuntur in 4. Cracoviæ ex Officina Viduæ & Hæredum Francisci Cæsari an. 1663. Auctor in suo Opere agit etiam de Unione Monasteriorum *Tynecensis, Sanctæ Crucis, Sicichoviensis, Mollignensis, Lubinensis, Plocensis*, quæ Abbatialia sunt, & suorum respectu particularium Generalia, sive Capita, in quibus Novitiatus habentur, superiore seculo in Congregationem coiverunt. Notitiam etiam

tradit de Monialium Ord. S. B. Monasteriis in Polonia. Præterea aliam suppeditat notitiam de Ordinibus, sive Congregationibus tam *Monasticis Claustralibus*, quàm *Militaribus Equestribus* sub Ordine S. P. Benedicti, & ejus Regula militantibus. pag. 254-340.

ALEXI UGONII, Abbatis S. Petri Savilianensis in Pedemontio Liber *De Dignitate atque præstantia Reipublicæ Casinensis*, in quo Congregationis Casinensis statum, leges, mores, onera, comòdæque luculenter exponit. Quo loco & anno typis excusus fuerit, *Armellinus* in Bibl. Casin. part. 1. p. 6. non prodit, sed tantùm meminit, eum librum iterùm imprimi Lugduni Batavorum à Petro Vander Aa. Tomo IX. Theauri Antiquitatum & Historiarum Italiæ &c. quod etiam factum est.

Vocatio Religiosarum primitivæ Regule S. Benedicti fundatarum à Reverenda Matre Antonia Aurelianensi de S. Scholastica &c. Parisiis an. 1622. In hoc libello, incertum mihi, cujus authoris operâ conscripto, cum approbatione tamen Doctorum edito textitur historia novæ Congregationis B. Mariæ de Monte Calvariæ & S. Scholasticæ, quam Vener. Mater Antonia ex illustri Longevilliorum & Borboniorum stirpe fundavit.

PETRUS ANTONIUS TORNAMIRA, Siculus, Panormitanus, Monasterii S. Martini de Scalas Asceta *De Origine & Progressu Congr. Casin. Italicè* scripsit tomos II. unico tamen volumine comprehensos edidit Panormi apud Petrum de Insula anno 1676. in 4.

-- EJUSDEM Historia de Origine & Progressu Monachorum Oblatorum S. P. Benedicti, Italicè apud Jacobum Buga, & Petrum Camagna in 4. anno 1646.

-- EJUSDEM Historia de Ortu & Progressu Monialium Oblatarum S. P. B. Italicè Panormi per Anton. Bisagno an. 1664. in 4.

LEO à S. THOMA, Lusitanus, Conimbricensis, Monasterii Tibianensis quarto lapide ab urbe Brachara extracti (sanctum Martinum de Tibaens vocant) semel atque iterùm Abbas, penes quem totius Congregationis Lusitanæ residet Præfectura; Conimbricæ Vespertinam, uti Scholasticus mox appellat, Theologiæ cathedram eo tempore moderabatur, cum *Benedictinum Chronicon* Lusitanè à se conscriptum edere incepit, hoc titulo;

Bene-

Benedictina Lusitania, id est: *Historia Congregationis Benedictino-Lusitanæ*. Cujus Historiæ primus tomus prodit Conimbricæ ex Officina Didaci Gomez Loureiro 1644. in fol. secundus autem post aliquot annos 1650. Vide Nic. Ant. Bibl. Nov. Hisp.

DOMINICI TSHUDI, Abbatis Murenfis, in Helvetia ab an. 1644. usque ad an. 1654. *Acta Congregationis Helveto-Benedictinæ*, cujus R. mo Præsidi ante Abbatiale munus à secretis erat, de anno ad annum sub uno volumine compilata. Dion. Samarth. Gall. Chr. tom. v. p. 1043.

IDEA SACRÆ CONGREGATIONIS HELVETO-BENEDICTINÆ ANNO ILLIVS IVBILÆO SECVLARI EXPRESSA, & ORBI EXPOSITA, à Musis Sanctgallenfis. Typis ejusdem Principalis Monasterii S. Galli per Jacobum Müller an. 1702.

ANSELMUS SCHRAMB in Chronico Mellicensi exponit fata Congregationis Mellicensis; Cl. verò *Hieronymus Pezios* ejusdem Congregationis historiam, ni fallor, dedita opera conscripsit, nondum tamen, quod sciam, typis vulgatam. Vid. Bernard. Pezii Epist. Apol. pro Ord. S. B. p. 19.

BERNARDI PEZII Dissertatio Historica de ortu & progressu celeberrimæ Congregationis sancti Mauri in Francia. Extat ante ejusdem Bibliothecam Benedictino-Maurianam.

ERASMUS GATTOLA in Hist. Casin. pag. 786. tractat de Congregatione SS. Vitoni & Hidulphi ope Casinensium fundata. De Congregationis Anglicanæ post tempora Henrici VIII. cum Congregatione Hispanica & Casinensi unione. De Congregatione S. Placidi in Belgio, S. Mauri in Gallia, & de Congregatione strictioris Observantiæ Cluniacensis, præcipuè verò de Monasterii Casinensis unione cum Congregatione S. Justinæ. De Congregatione Benedictino-Polonica à Clemente XI. erecta.

CAROLI MEICHELBECK Benedicto-Burani Historia Congregationis Benedicto-Bavaricæ sub nomine SS. Angelorum Custodum, jam anno 1718. mens. Jan. pag. 7. in Doctis Novellis Lipsiensium annuntiata, nondum lucem publicam vidit. Legi interea poterit libellus, cui titulus, *Sanctissimi D. N. Innocentii Divina Providentia Papæ XI. Erectio & Institutio Congregationis Benedictino-Bavaricæ sub Invocatione SS. Angelo-*

rum Custodum. Juxta exemplar in Typographia Rev. Cam. Ap. Romæ impressum, an. 1686. in 4.

MICHAEL FELIBIEN è Congreg. S. Mauri in Historia Regalis Monasterii S. Dionysii in Francia, Libro VIII. agit de Congregatione *Sandionysiana*, sic appellata, quia Monasterium S. Dionysii erat caput aliorum novem Cœnobiorum, quæ eam in societatem erant ingressa. Congregatio hæc à Paulo V. anno 1614. fuit confirmata, sed paucis post annis iterum extincta, cum nimirum Reformatio Congregationis S. Mauri in Monasterium S. Dionysii anno 1633. fuit introducta, cujus historiam idem Felibien persequitur pagina 449.

De Congregatione *Benedicti Casalis* legendus est Jacobus Bouillart in Historia Monasterii S. Germani à Pratis pag. 178. & 226.

ANONYMI Synopsis Historica de Ortu & Progressu Congreg. Benedictinæ in Suevia ab A. C. 1416. usque ad an. 1679. inclusivè deducta, asservatur Ms. in Bibliotheca Augiæ Majoris Brigantinae.

Congregationis Bursfeldensis plenior Historiam unà cum Bullis & Diplomatum, ex ipsius Congregationis monumentis summo labore, parique fide congestam habet amicus Musis nostris Collega R. P. *Oliverius Legipont*; qui etiam Dissertatione Isagogica ad Bullarium hujus Congregationis de origine, progressu, & fructu Reformationum & Capitulum in Ordine Benedictino fusiùs egit.

§. VI.

Chronographi Monasteriorum.

ABENDONIENSE Monasterium in Anglia. Historia à prima ejus fundatione ad an. Dom. MCXXXI. ex additamentis Chronici Florentii Wigorniensis, authore Monacho Abendonensi, extat apud Wharton tom. 1. Angl. Sac. pag. 163-169. In Bibliotheca Cottoniana asservantur quædam hujus monasterii miscellanea sub effigie *Julius A. IX. 7.* Abbatia Abendonensis Historia continens chartas Regum Saxonum & Anglorum Cadwalla ad Richardum I. de prædiis, privilegiis, aliisque, Gestis Abbatum, Statuta, & Consuetudines, quibus utuntur in isto monasterio regendo. Præfigitur historia de conversione Regis Lucii ad fidem Christianam, &

de

de adventu Saxonum in Britanniam, asservatur in Bibl. Cotton. uti in ejus Catalogo fidem facit Thomas Smithus pag. 39. col. 2.

ADMONTENSE Monasterium in Stiria. Chronicon ab an. I. Æræ Christianæ ad MCCL. ab anonymo vel Abbate vel Cœnobita loci ejusdem anno MCCV. conditum, ac postea ab aliis Admontensibus contemporaneis ad calcem usque perductum, ab Hier. Pezio in lucem emissum ex codice autographo Bibliothecæ Admontensis Tom. II. Script. Rer. Austriac. pag. 151-199.

AFFLIGENIENSE Monasterium in Brabantia. *Odo Cambier* Gerardimontanus, ubi in celebri Benedictini Ordinis schola aliquando Rhetoricam docuit, vir ingenio eleganti, eruditione rara, judicio acri, piusque ac sedulus in functionibus suæ vocationis asceta, in flore autem ætatis rebus humanis ereptus scripsit Chronicon *Affligeniense*, celeberrimi in Brabantia monasterii, quod teste Ant. Sandero in Chronograph. Sac. Brabant. tom. 1. pag. 49. amplum & accuratum in schedis reliquit; typis, quod sciam, nondum exscriptum. Obiit Cambierius an. 1651. In Lucæ Dacherii Spicilegii Tom. X. vet. edit. & Tom. II. edit. novæ extat alia *Historia Affligemensis* unà cum continuatione. In Chronico autem, quod Aub. Miræus Antwerp. an. 1608. edidit, habetur à pag. 208 --- 219. *Austarium Affligemense*. Vid. Cornelii *van Gestel* Histor. Archiep. Mechlin. tom. 2. p. 176.

S. ALBANI Monasterium in Anglia, de cujus Historia habemus ferè sequentia:

Registrum Chartarum Monasterii de terris & prædiis, eorundemque donationibus & confirmationibus &c. in Bibl. Cott. sub effigie *Julii Lit. D. Cod. III. N. 1.*

-- Excerpta de Gestis Abbatum Ecclesiæ sancti Albani, ibid. Cod. VII. num. 20.

-- Gesta Abbatum Monasterii S. Albani à Willogoto ad Thomam de la Marre. In hujus Abbatibus ultimi gestis adduntur

-- 1. *Constitutiones* D. Thomæ Abbatibus editæ in Capitulo Generali in festo S. Michaëlis A. D. 1351.

-- 2. Processus malefactorum & rebellionis tenentium & villanorum Monasterii S. Albani (tempore insurrectionis communitatis contra R. R. P. *Ziegelbauer* Hist. P. IV.

chardum II.) contra Abbatem & Monachos, Mathæo Parisio, & Thoma Walsinghamo Auctoribus. Smith in Catal. Bibl. Cotton. p. 45.

ALDENBURGENSE in Flandria Monasterium, quod an. 1084. ab Arnulpho Episcopo Sueffionensi conditum est. Hodie Abbas cum Monachis in urbe Bruga degit, cum Aldenburghensis Abbatia superiore seculo ab Hollandis devastata fuerit. *Georgius Cabelliau*, Monachus Aldenburghensis, Historiam Urbis, Monasterii, & Abbatum Aldenburghensium contexuit, nunquam typis datam. Vid. Sanderus tom. 1. Bibl. Ms. torum Flandriæ, & Johan. Baptist. Gramaye in Antiquitatibus Flandriæ de Bruga P. 1. C. 10. p. mihi 89. 90. edit. an. 1708.

ALTAHA Inferior Baviaræ Monasterium. *Placidus Haiden* Cœnobii sui Chronicon scripsit, in quo non tantum series Abbatum cum eorum præclarè gestis, sed extantia etiam fundationis Acta, Prærogativæ, Jura, & Privilegia afferuntur, præter res memoratu dignas, quæ annis abhinc mille & pluribus exactis contigerunt. Germanicè. Ratisbonæ, sumptibus Peez & Bader anno 1732. in 4.

Author est Arnoldus Wion, & ex eo Possévinus Appar. Sac. Tom. V. *Georgium* Abbatem Altaichensem in Bavaria scripsisse Monasterii sui Acta, quæ Ms. asservantur. Neuter tamen eorum meminit, cujus Althæ, Superioris, an Inferioris Abbas fuerit *Georgius*. In Bibliotheca Lunælacensi asservatur Hermanni Abb. Compilatio de Institutione Monasterii Altach. Inf. ex vita S. Godehardi Chronicis & Privilegiis excerpta. Vide Catal. Bibl. p. 390.

ALTIMONTENSE apud Hannones Monasterium, cujus Prior erat *Philippus Fromont*, anno 1636. extinctus. Collegerat is Annales hujus Abbatia, hætenus ineditos, cum Gestis Abbatum, teste Foppenio in Bibl. Belg. pag. 1032.

AMELUNXBORNENSE in Saxonia Monasterium, cujus Chronicon *Ulricus Mantwin*, Monachus Bursfeldensis scripsit c. an. 1404. uti Viselbeccius fidem facit in Chronico Huxariensi p. 117. in Syntagmate Paullini.

AMORBACENSE in Francia Orientali Monasterium antiquissimum, habuit paucis ante aënis præclarum Chronographum, *Ignatium Groppium*, Herbipoli ad S. Stephanum Cœnobit-

Yyy

tan,

tam, qui ejusdem Historiam typis mandavit Francofurti in Officina Weidmanniana, fol. an. 1736.

ANDAGINENSE S. Huberti in Belgio Monasterium. Ejus Historia ab anonymo Monacho, sed diligente & accurato scripta, ab Edmundo verò Martene edita fuit Collect. amplif. tom. IV. pag. 914.

ANDECENSE Bavarie superioris Monasterium in Dicecesi Augustana habet Chronicon Germanicè scriptum, autore Monacho ejusdem loci, typis verò excusum in 4. Monachii per Nicol. Henricum an. 1625. Alia descriptio patrio etiam sermone sancti Montis Andecensis an. 1715. in 4. excusa est Monachii.

ANDEGAVENSE S. Albini Monasterium. Ms. illius historia per Dominum Robertum Hardi è Congr. S. Mauri in fol. asservatur in hujus Abbatiae Bibliotheca.

ANDEGAVENSE S. Nicolai Monasterium. Foundationis Breviculum & Seriem Abbatum in lucem dedit Laurentius le Piletier, Monachus hujusce monasterii, Andegavi apud Henault an. 1616.

ANDRENSE Monasterium. Chronicon Guilielmus hujus loci Abbas lucubravit, quod exhibet Dacherius Tomo IX. Spicilegii. Incipit ab anno 1082. & desinit in anno 1234. Raphaël de Beauchamp, Monachus Marcianensis Cœnobii, partem hujus Chronici subjecit ad calcem suæ Synopsos Historiæ Franco-Merovingicæ, quam edidit Duaci an. 1633. in 4. 2. volum.

ANIANENSE in Gallia Monasterium. Ejus Ms. Annales ab anno 670. ad an. 821. in folio, fuerunt penes Baluzium.

ARETINUM Monasterium SS. Flore & Lucillæ in Italia. Chronicon, seu Annales elaboravit Hieronymus Alliotus loci Abbas anno 1480. vita functus. Opus ms. tum, fors etiam deperditum. Vid. Armell. Bibl. Cas. part. 1. pag. 201. l. c. p. 190. & part. 2. p. 17. aliud commemorat Chronicon, quod postea Gregorius Ricciardettus, ejusdem monasterii alumnus, ac totius postea Congr. Casin. Præses prosequutus est.

ARGONENSE in Italia Monasterium. Joannes Novatus, patria Bergomensis, nobili familia ortus, in Cœnobio S. Pauli de Argono propè Bergomum monasticam professionem emisit anno 1672. die 13. Novemb.

cujus postea Monasterii extitit Prior an. 1725. an. verò sequenti 1726. Abbas Pontidæ in eodem agro Bergomenfi creatus est. Vir egregius & eruditus, invicto & diuturno labore Chronicon Monasterii sui à prima ejusdem erectione ad hæc usque tempora magnâ diligentia ac eleganti sermone, Latinâ lingua perduxit, cui talem præfixit titulum:

Rerum Monasterii S. Pauli de Argono Ord. S. B. Congreg. Casin. Diæces. Bergom. Notitiæ, quæ plures haberi potuerunt, in tres libros distributæ.

In primo, de origine Monachatus, deque ejus in Occidentem migratione, ac per SS. nostrum Patriarcham instauratione & per Italiam diffusionem agitur: Monasterium verò S. Pauli de Argono à mille & amplius annis ante hæc nostra tempora extitisse, multis ac pereruditè probatur, ditissimum illud, & penitus immune, Sedi Apostolicæ duntaxat subjectum. Intermissentur eorundem seculorum [X. & XI.] historiæ, mores, doctrina, aliæque valde curiosæ, maximè verò, quæ ad Argonense Monasterium pertinere quomodocunq; possunt, qualis est transitus ejusdem à Cluniacensibus ad Casinensem Congregationem. In secundo libro Series Abbatum textitur, eorumque gesta, domi forisque narrantur, ab anno 1496. usque ad an. 1627. præcipuè multiplices ædificationes tam Cœnobii, quod veteri demolito, ex integro excitatum est, quam rusticarum casarum, insigni utique Cœnobii ipsius & agri Bergomensis utilitate. Lites deinde, negotiorum tractationes, infortunia, prosperitates ejusdem Monasterii, obiter verò Bergomensis, aliarumque Civitatum describuntur. In tertio demum Institutio propriorum Alumnum (Professos Itali Benedictini vocant) exponitur, quæ an. 1628. contigit; prius enim Cœnobium illud eis caruerat, sed indiscriminatim à monachis aliorum Congr. Cas. Monasteriorum incolebatur & regebatur. Difficultates, & opposita, quæ eam ob causam superare oportuit, explicantur. Continuatur series Abbatum, unaque memorabilium gestorum eorundem, usque ad an. 1700. Viri demum tum literis, tum oeconomicis cura illustres, qui idem Cœnobium inhabitârunt, vel gubernârunt, referuntur. Ex Armellini Bibl. Casin. part. 2. pag. 15.

AQUI-

AQUICINCTINUM in Belgio Monasterium. Annales ab anno 1049. usque ad an. 1288. in folio Stephanus Baluzius sua in Bibliotheca possedit. Ab ejus obitu in cujus devenerint manus, ignoramus.

ATHENACENSE Monasterium. Chronicon variis à Scriptoribus, variisque temporibus auctum compilavit Domnus De la Mare. Asservatur in Ms. Monasterii S. Germani Pratenfis tomo v. Fragmentorum Historicorum, quæ Claudius Estiennot collegit. Jacobus le Long Bibl. Histor. Franc. pag. 206.

ATREBATENSE S. Vedasti Monasterium. Historia in fol. auctore Guyman d' Arras, Monacho hujus Cœnobii, sub art. 1170. in Bibliotheca Colberti n. 699. conservatur. Superest etiam aliud Chronicon, autore Philippo Cavarello ejusdem Cœnobii Abbate anno 1636. mortuo. Citatur hoc Chronicon à Valerio Andrea, & Foppenio.

AUGIA MAJOR BRIGANTINA. Monasterii hujus facillè in Germania antiquissimi Prior erat superiore seculo Franciscus Ransperg, qui scripsit inter alia volumina *Annales Monasterii Brigantini* duobus tomis, opus ineditum, sed luce publica dignum; cum Asceterium illud viris & pietate & doctrina multum floruerit, hodieque præ multis Sueviæ monasteriis floreat. Primus Monasterii Fundator & Abbas fuit S. Columbanus, qui An. Chr. 610. è Monasterio Luxoviensi in exilium ejectus, cum SS. Gallo, Magno, Theodoro, Attala, Eustasio, Chagnoaldo, Sigeberto, Baboleno, aliisque pluribus Discipulis (è quibus duo Martyrio affecti in loco, ubi hodie Capitulum est, requiescunt) hinc annis 611. 12. 13. confidens cellam ædificavit &c. „ Vel „ uti hoc idem (verba Cl. Aproniani Huber, Augiæ Brigantinae Prioris ex literis 14. Novemb. anno 1740. ad me datis, adscribo) non solum Ordinis nostri Sodalibus Luxoviensibus „ & Bobiensibus, verum etiam ipsi „ SS. Rit. Congregationi Romæ ad „ oculum demonstravi, quæ ea de causa ad relationem Em. Cardinalis de „ Porzia an. 1734. die 11. Decemb. „ licentiam nobis indulgit, ejusdem „ B. mi Fundatoris nostri Festum sub „ ritu Primæ Classis cum Octava celebrandi, & in Lectionibus II. Novemb. „ æturi post illa verba: *Ad locum „ Brigantinum confedit: hæc forma- „ P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

„ lia subjungendi: *Sanctæ Aureliæ „ templum hæc inanium Deorum cultu „ profanatum post simulachra ejecta „ solemniter expiavit. Cella exinde „ propè idem templum constructa cum „ suis Commilitonibus triennio serè commoratus, Ethnicorum superstitiones „ per ea loca substulit, inde à Gentilibus „ exulare coactus in Italiam &c. &c. „ Concessit insuper Clemens XII. Indulgentias plenarias in perpetuum „ lucrandas ab omnibus, qui in ejusdem sancti Patris die festo ecclesiam „ nostram &c. quotannis visitaverint. „ Hæc Vir ille Eximius, rei literariæ Benedictinæ, si quisquam alius, promovendæ studiosus, qui & hujus sui Asceterii Epitomen historicam cum Notis & Observationibus Chronologicis, Criticis &c. ab anno 611. usque ad annum 1728. inclusive deduxit. Synopsis verò ex hac ipsa secum communicatam Tomo V. Galliæ Christianæ inseruit Domnus Felix Hodin è Congr. S. Mauri.*

AUGIA DIVES. Joannis Egonis, Prioris Augiæ Divitis, *Chronicon Augiense*, sive ut ipse Lib. de Vir. Ill. Aug. Div. part. 2. c. 18. vocat *Annales Augienses*. Opus Ms. tum, adhuc imperfectum, & quod ulteriorem limam exspectat. Vidi, legi, & supremam manum eidem nondum impositam, sed à viro erudito expectandam esse, facillè perspexi. Adjumento forsitan possunt esse, quæ in Augiensi Bibliotheca ms. tos inter Codices asservantur *Chronica Germanica Abbatum Augiensium* usque ad annum 1454. in 4. signat. 95. 26. Alia *Chronica Germanica Monasterii Augiensis*. 97. 28. Item eventus quidam notabiles, & obitus illustrium personarum ab anno 1350. usque ad an. 1419. signat. 136. 21. Denique in Codice, in quo habetur Tractatus de esu carniæ Johannis Polemari, reperiuntur plura notata memorabilium rerum, quæ in Augiæ Divitis vicinia evenerunt. In Bibliotheca Augiæ Majoris Brigantinae inter Ms. Codd. asservatur *Sintlacis Augiæ Historica Epitome* per P. Joannem Egon ab A. Chr. 724. usque ad an. 1627. in fol. sed hanc non vidi. *Conventionis Modus*, quo Monasterium Augiæ Divitis, celeberrimum olim in Germania, Episcopatu Constantiensi fuit conjunctum, juris publici est factus à Bernardo Pezio ex Bibliotheca Mellicensi Tomo VI. Theauri Anecd. pag. 737. Hoc Scriptum qui legerit, vehemen-

Yyy 2

hementer dubitabit, quin Cl. *Januario Stabl*, Augiensi Cœnobitæ, unquam facultas sit impertienda, ut *Augiæ Annales*, quos à pluribus jam annis molitur, in dias luminis auras proferre queat.

AUGUSTANUM SS. Udalrici & Afræ Monasterium. *Sigismundi Meisterlein*, Cœnobitæ San-Udalricani *Index Monasterii SS. Udalrici & Afræ in Augusta Vindelicorum*, estque Chronicon dicti Cœnobii in tres partes divisum, quarum quælibet in duodecim Capitula iterum dispescitur. Aliud, & antiquius Chronicon Abbatum SS. Udalrici & Afræ, à primo usque ad Marquardum, qui anno 1316. electus fuit, perductum, asservatur ms.^{rum} in ejus loci Bibliotheca, teste Pezio *Dissert. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. pag. xxxiii.* Præclara etiam est *Caroli Stengeli Chronologica Descriptio Monasterii SS. Udalrici & Afræ Augustæ* in fol. patenti 1613. Primas tamen partes sibi vindicat R.^{mus} Abbas *Benedictus Hertfelder*, qui insigne Opus publico exhibuit, cuius titulus:

Basilica SS. Udalrici & Afræ, Imperialis Monasterii Ord. S. B. Augustæ Vindel. historicè descripta, atque æneis figuris illustrata. Cum brevi Chronico usque ad nostra tempora, curis secundis & auspiciis R.^{mi} & Amplissimi in Christo P. ac D. Dñi Bernardi Monasterii ejusdem Abbatis, Sac. Cæsareæ Majestatis Capellani. Editio secunda auctior. Augustæ Vindelicorum, typis Andreae Apegeri. anno MDCLIII. in fol. min. Præclarum hoc Opus quatuor complectitur partes. Prima, eaque sola in Capita distincta est, & Situm, Originem, incrementa, ac decrementa Loci, ejusque quidquid est celebre, enarrat. Secunda in Penetralia ducit, & quæ illic sacra & antiqua adservantur, oculis spectanda subjicit, & explicat. Tertia Temporis rationem declarat ab initio plantatæ hinc Christianæ Religionis usque ad nostra Tempora, considerata simul Abbatum hujus Cœnobii serie; ubi R.^{mus} Author & brevitati studuit, & Auctorum citatione supervacua, quia partim obvii, partim in prima parte citati, superfedere voluit. Additur Syllabus seu Index SS. hic quiescentium, & SS. Reliquiarum partim in terram demissarum, partim publicæ venerationi expositarum. Quarta Pars novissimè

adjecta est, ea potissimum, & paulò fuitius complectens, quæ ab annis retrò triginta ac circiter, novissimis bellorum temporibus Augustæ & locis adfatis contingere. *Ex præfat. Auth.*

Hæc verò *Descriptio* à R. P. Romano *Kistler* San-Udalricanæ Basilicæ Custode, ex Latino Germanicè redita, & anno 1712. impressa fuit in fol. Aug. Vindel. apud Joannem Mich. Labhartum.

AURELIACENSE Monasterium. Breve Chronicon, auctore anonymo Monacho Cœnobii Aureliacensis, olim Arvernensis diœcesis, nunc S. Flori, quod seculo xvi. à regulari in secularem statum conversum est, edidit Mabilionius, & succinctis notis illustravit. *Analect. tom. 2. pag. 237.*

BANTHENSE in Francia Orientali Monasterium. *Origines Banzenfes*, five *Banthenfis* ab anno 1060. Cœnobii ad Mœnum fluvii in Diœcesi Wirzburgensi (hodie in Bambergensi) descriptæ ab *Henrico* Abbate circa annum 1123. & primùm editæ à Jo. Pet. de Ludewig Tom. II. Scriptorum Bambergensium.

BECCENSE in Normannia Monasterium. Chronicon Abbatum Monasterii Beccensis ab ipsa Fundatione anno 1031. ad annum 1457. Hoc Chronicon habetur ad calcem Operum B. Lanfranci Cantuariensis Archiepiscopi editorum à Luca Dacherio Paris. 1648. in fol. In quodam hujus Chronici ms.^{to} Codice, quæ Bibliotheca Abbatæ Beccensis custodit, Robertus de Torrigny, seu de Monte S. Michaëlis pro auctore venditatur: quod si ita est, Chronicon ab alio continuatum fuit; Robertus enim an. 1184. mortem oppetiit.

-- MS. Tomi duo Additionum ad Chronicon Beccense, 2. vol. in folio. Tomus primus in Abbatia S. Germani à Pratis, secundus in Beccensi habetur.

-- *Appendix ad Chronicon Beccense*, ab an. 1492. ad an. 1591. Hæc Appendix typis excusa est pag. 29. Appendix Operum B. Lanfranci in fol. Paris. an. 1648. Excerpta est ex *Historia* hujus Abbatæ, opera & studio *Francisci Carreau* Monachi Beccensis composita.

-- MS. in *Annales Beccenses* Epitome variis Gallorum, Anglorumque illustrata conatibus, auctore *Francisco Choræo* Lexovæo, Monacho Benedictino. Hæc Synopsis asservatur in Bi-

blio-

bliothecis Colbertina n. 4212. & Baluziana n. 433. Autor Opus suum an. 1162. elaboravit. Jac. le Long *Bibl. Hist. Franc. p. 206.*

BELLILOCENSE Monasterium. *Historia* illius, auctore Bertrando Pictaviensi, asservatur in Bibliotheca Vaticana inter Mfs. Codd. Reginæ Sveciæ num. 168.

BENEDICTO-BURANUM in Bavaria Monasterium. Chronicon breve ab anno 740. apud Bernardum Pezium Tomo III. Anecdotorum, Parte III. pag. 597.

BENEVENTANUM S. Sophiæ Monasterium. Chronici auctor est Monachus anonymus, loci Professor, qui circa an. MCLX. claruisse videtur, cum concessa Monasterio suo privilegia ultra hoc tempus non deducat. Scripsit Chronicon Beneventani Cœnobii, quo vim ingentem privilegiorum, diplomatum, ac instrumentorum in medium profert. Edidit (utinam sine paucioribus mendis) Ughellus Italiæ Sacræ Tom. VIII. recufum edit. Nov. Tom. X. pag. 414 - 560.

SAN-BERTINIANUM apud Hefdinum Artesiæ Monasterium. Chronicon scripsit *Folquinus*, Levita Sithienfis, ab an. 630. usque ad annum 961. perducta. Illam continuavit *Simon* Gandensis, Abbas Sithienfis usque ad annum 1148. Alter Monachus anonymus sancti Bertini post Simonem usque ad annum 1229. quo scribebat. Hoc Chronicon asservatur in hujus Monasterii Bibliotheca, deinde in Regia inter Manuscripta de M. Gaigniers, & S. Germani à Pratis. Vide plura apud le Long l. c. Labente autem seculo xiv. hujus Monasterii Abbas per xvii. annos erat *Joannes Iperius*, five *Iperensis* patria, ex Ipra, Flandriæ urbe oriundus, anno 1387. defunctus. Is Præful scripsit *Chronicon* sui Monasterii, ac simul Episcoporum Morinensium, & Comitum Flandrensium ab anno 590. ad an. 1296. quod ex duobus MSs. recensuit, notisque illustratum prælis destinaverat Lucas Dacherius, quo morte prævento, Mabilionio item Massuetoque tandem illud vulgavit Edm. Martene Tomo 3. Anecd. p. 446 - 776. Vid. Fabric. *Bibl. med. Lat. Vol. 4. p. 250.*

BESUENSE Monasterium. Chronicon auctorem habet Johannem Monachum, si Dacherio & Mabilionio assentimur. Multa eadem in Chronico San-Benigniano, quod & ipsum

Dacherius vulgavit. Fabric. l. c. pag. 671.

SAN-BLASIANUM Asceterium. *Origines San-Blasianæ*, seu *Annales* inclyti, & hodie Principalis ad S. Blasium in Nigra Sylva Monasterii, auctore *Marquardo Hergott*, ejusdem celeberrimæ Abbatæ magno Cellario, nunc Principis Abbatis Locum tenente. Opus dudum prælo paratum, cui quod nondum fuerit subjectum, in causa est, quod Auctor Clariss. parum verisimiles de *Pica* Eremitis de Instituto S. Benedicti amplectendo deliberantibus, conspicuam se præbente, aliisque rebus narrationes, antiquis ignotas & à Scriptore recentioris primùm ævi memoriæ proditas exclusit, quas alii tamen exclusas noluerunt. Sic semper sunt, quibus ægrè fit, cornicum oculos configi. Ac si verò deletis commentis non integra staret gloria florentissimo Monasterio, quod sicut proprio semper (quod ajunt) cortice notavit, neque unquam peregrinos in suam adscivit sedem Præfules aut Ascetas, ita Viros Illustres è suo gremio produxit quàm plurimos, alienis Infulis, etiam Episcopalis, ac Cœnobiorum gubernaculis admotos, quorum syllabum vide apud Petr. Franc. in Suevia Ecclesiastica pag. 178.

BOSOVIANSE Monasterium, Cizensi Civitati vicinum. *Annales* ab anno 1125. ad 1198. extant in Johannis Georgii Eccardi Corpore Scriptorum mediæ ævi Tom. I. pag. 1007. ad 1024.

BRENOVIENSE, vulgò S. Margarethæ propè Pragam Monasterium. Epitomen historicam Regiæ hujus, Liberæ, Exemptæ, in Regno Bohemiæ Antiquissimæ ac Celeberrimæ Abbatæ literis mandavit, ac publicam in lucem dedit Auctor Literariæ Historiæ O. S. B. Colonix apud Gotthardum Joannem Püttner anno 1740. in folio.

BRIXIANUM S. Juliæ Monasterium. *Angelica Baitelli* Brixia nata & professa est in S. Juliæ Parthenone. Scripsit verò Italicè *Annales historicos* de ædificatione, erectione, & dotatione illustris Monasterii S. Salvatoris & S. Juliæ in urbe Brixia, Sedi Apostolicæ, & Regiæ Potestati immediate subjecti. Infertus est Catalogus Sacrarum Reliquiarum, quæ in ejusdem Ecclesia requiescunt, atque omnium Privilegiorum à Summis Pontificibus,

Imperatoribus, Regibus, Principibus, & Ducibus concessorum ab anno fundationis 760. usque ad præsentis seculi annum 1657. Brixie typis Antonii Rizzardi an. 1657. in fol.

BRUGENSE S. Andreae Monasterium in Brugis non quidem situm est, sed propè Brugas. Circa annum 1525. Monachus loci anonymus Chronicon Cœnobii sui conscripsit. Hic in prologo monet, se ex corruptis foliis literarum, ex corrosarum tumbarum inscriptionibus, aliorumque monasteriorum chronicis sua laboriosissime collegisse, atque ut Conradus Janningus A&S. tom. 1. Julii pag. 364. perhibet, fide optima cœnobii sua monumenta ita perscrutatus est, ut totius narrationis veritas in tuto collocata sit.

BURIENSE in Anglia Monasterium, cujus Chronicon Ms. authore Jocelino Braclando Monacho Buriensi asservatur in Bibl. Cotton. p. 94.

CADOMENSE S. Stephani Monasterium non caret sua historia Annali ab anno 1133. ad an. 1293. quæ extat in Collectione Scriptorum Rer. Normannic. Andreae du Chefne,

CALMOSIACENSE Monasterium exordia sua ab anno 1094. repetit ad annum 1222. Reperies verò apud Martene & Durand in Thesauri Anecdotorum Tomo III. pag. 1159.

CAMELIACENSE S. Theofredi Monasterium Chronicon suum ad an. 1119. pertexit, quod conservatur in Bibliotheca Monasterii S. Germani à Pratis, Tomo III. Collectionis Fragmentorum Historiarum per Claudium Estiennot adornatæ.

CAMPENSE, seu de Campis propè Parisios Monasterium. Chronici auctor est Martinus Marrier, loci Prior, quàm integer vitæ, tam doctrinâ insignis. Vulgavit illud Parisiis in 4.to anno 1637. *Ouvrage curieux & rempli de bonnes pieces*, inquit D. Lenglet du Fresnoy Catal. Hist. tom. 2. pag. 142.

CAMPIDONENSE, cujus Abbas S. R. I. Princeps est, duo habet Chronica. Primi auctor est Udalricus Nerlinger à Wurtemberg, Abbas Campidonensis; pertingit verò usque ad annum 1261. quo magna ejus pars confagravit. Ipse diem obiit anno 1268. Fabric. Bibl. med. Lat. l. 8. p. 702. ubi auctor Vossio Hericus, Eisengrenio Nericus perperam vocatur. Alterum est Anonymi, qui Relationem historicam de origine Principalis Monasterii

Campidonensis, & serie Abbatum abs Andegario ejusdem primo Abbate cœptam usque ad Romanum Giel de Gielsperg 64. Abbatem profecit patrio sermone. Asservatur in Bibliotheca Augiæ Majoris Brigantinae.

CANIGONENSE in Diœcesi Helenensi Monasterium. Breve ejus Chronicon edidit Baluzius Miscell. tom. 2. pag. 309.

CARNOTENSE S. Petri in valle propè urbem Monasterium Chronographum habuit Petrum suum Monachum. Vide Jo. Lironis Bibliothecam Carnot. pag. 81. & Samaritanos tom. IV. pag. 720. seqq. edit. primæ (Fabric. l. c. p. 644.)

CASA DEI celebre in Gallia Monasterium. Chronicon suum, seu *Lucubrationem Chronologicam* in acceptis fert *Simoni Genoux* Monacho à Congreg. S. Mauri. Hæc historia ms. habetur in ejusdem monasterii Bibliotheca.

Alia, sed pariter ms. Historia Monasterii *Casæ Dei* ab anno 1052. ad an. 1661. in folio.

MS. Historia ejusdem Monasterii ab anno 1640. quo Reformationem accepit, usque ad an. 1671. Quæ duo Ms. in Bibliotheca Asceterii S. Germani Pratenfis asservantur.

CASAURIENSE Monasterium, Abbatia S. Clementis Casauriensis, sive Piscariensis in Piscaria Insula (*Pesquaire*) in Aprutio ulteriori sita, à Ludovico II. Imperatore anno Domini 854. fundata, & multis privilegiis ornata fuit; singulari enim amore erga hoc ferebatur monasterium. Chronicon illius scripsit *Joannes Berardi*, Monachus & Præpositus Casauriensis. Libris III. comprehensum incipit ab anno 854. & in anno 1182. desinit. Eorum partem, tacito auctoris nomine, Andreas du Chefne, & Ughellus ediderunt; integros verò Dacherius Spicilegii Tomo V. pag. 361. (edit. novæ Tom. 2. pag. 929 - 977. Habes etiam post Dacherii editionem idem Chronicon in Thesauri Scriptorum Italiae tom. 2. part. 2. p. 769. & quidem pluribus diplomatibus ex Codice Regio Paris. à Lud. Ant. Muratorio auctum & locupletatum.

CASINENSE ARCHIMONASTERIUM totius Benedictinæ Familiæ Caput, fons, & origo habetur. Chronicon primus conscripsit celebris, ac nunquam satis laudandus *Leo Marficani*, Monachus Casinas, Cardinalis, & Episco-

Episcopus Ostiensis. Typis sæpius vulgatum fuit, primùm Venetiis anno 1513. tum Parisiis anno 1601. deinde Neapoli cum Notis Mathæi Laureti an. 1616. & denique unâ cum Commentario, sive Annotationibus Angeli de Nuce, Abbatis Casinensis Lutetia Paris. 1668. Postrema, quam scio, editio est Lud. Ant. Muratorii Scriptorum Rer. Italic. Tom. IV. p. 151. *Marficani* Chronicon à tricesimo quinto libri tertii capite profecutus est *Petrus Diaconus*, qui quartum etiam librum addidit ad an. 1138. *Anonymi Cassinenses* quædam brevissimè de rebus Cassinatium delibârunt ab anno 1000. ad 1212. *Richardus à S. Germano* ab anno 1189. ad 1243. Ejus continuatio ab Ughello, Cartusio, Michael de Judice, Erasmo Gattola luce publica donata fuit, sed non sine mendis & erroribus, à quibus sibi sollicitè cavet Cl. Muratorius in postrema sua editione, quam exhibet Tomus VII. Scriptor. Rer. Italic. fol. 968. Anno circiter 1582. *Placidus Petrucci*, Casinas Monachus Chronicon Casinense & ipse Latina lingua ab an. 492. ad 1581. elucubravit. *D. Honoratus Medicus* Neapolitanus circa an. 1611. Annales Casinenses lingua Italica ab an. 480. ad 1610. *D. Zacharias Sereanus* circa an. 1600. vitas Sanctorum Casinensium Italicè, in quam etiam linguam vertit primum Leonis Marficani librum, *D. Antonius à Neapoli* eadem Sanctorum Casinensium Acta Latinè concinnavit an. 1622. & *D. Marcus Antonius Scipio Placentinus* Elogia an. 1630, & secundis curis 1643, quibusdam in hac editione additis, aliisve oblitteratis. Laudati tamen Scriptores, ne ipso quidem Leone demto, plura omiserunt, aut saltem brevissimè delibârunt, præsertim ex sanctorum & piorum Monachorum Actis, vel autographa non confulerunt, plurâque ab iis ommissa egregiè apud Cassinates gesta, & facta memorabilia. Altum apud eos silentium de ritibus ac ceremoniis, & disciplina monastica, si Leonem & Petrum Diaconum excipimus: licet & hi pertransennam de rebus istiusmodi tractaverint: ne nomen quidem apud eos legas plurimorum Cardinalium, Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum. Quædam aut nimium presè descripta, aut omnino ommissa. Privilegia Sumorum Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum Langobardorum & Normannorum Judi-

cum, qui Reges dicebantur Sardinia, Donationes Oppidorum, Monasteriorum, Judicum, Ecclesiarum, locorum piorum, sententiæ pro Cassinatibus latæ, Cœnobia Monachorum, & Sanctimonialium, locave pia ab iisdem erecta.

Ad hæc itaque supplenda & continuanda egregiam operam navavit Erasmus Gattola, Cajetanus, Abbas S. Mathæi Servorum Dei, & Cassinensis Archivi Custos, cujus labore & studio Historia Abbatia Cassinensis Venetiis apud Sebastianum Coletiano 1733. in lucem prodit: hanc verò in Secula divisit Auctor, ita quidem, ut singula Secula septem quasi Capitulis absolvantur. Nam I.) Abbatum exhibetur Catalogus, cui subjicitur enarratio rerum ab ipsis gestarum. II.) disciplina, quæ unoquoque seculo in Cœnobia Cassinensi obtinuit, monastica profertur. III.) historici eventus, qui ad hoc ipsum Monasterium pertinent, memorantur. IV.) Monachorum pietate ac sanctitate insignium merita exponuntur. V.) recensentur Monachi, qui scientiis floruerunt, & Operibus editis, quæ accuratè notantur, nominis famam consecuti sunt. VI.) celebrantur illi hujus Cœnobii Monachi, qui ad majora dignitatis culmina everti varias dignitates ecclesiasticas gesserunt. VII.) producuntur Cœnobia tum Monachorum, tum Sanctimonialium, nec non Xenodochiorum, quæ vel à Casinatibus fundata, vel ipsis liberalitate Principum, aliorumve donata fuerunt. Hac ratione Historia duas distributa in partes ab Auctore per singula secula traditur, & ex ipsis Autographis, maximam partem ineditis, referatur. *Pars prima* incipit ab A. DXXIX. & desinit circa A. MCC. *Alterâ pars* ab A. MCC. usque ad A. MDCCXXV. Historiam Cœnobii Casinensis recenset. Subjungitur Apologia pro Leone Ostiensi & Petro Diacono, Chronici Casinensis Auctoribus, in qua recensita Leonis ætate, ejusque Chronici variis editionibus, laudatisque Scriptoribus, qui ejus mentionem fecerunt, accuratam ipsius scribendi rationem defendit Gattola,

Cæterum Operis titulus est: *Historia Abbatia Cassinensis per Seculorum seriem distributa, quæ Leonis Chronicon à Petro Diacono ad annum MCXXXVIII. continuatum in plerisque suppletur, & ad hæc usque tempora ex probatissimis, authenticisque documentis*

tis producitur, insertis, operis initio, Monasterii descriptione, & ad calcem pro laudati Chronici Authoribus apologia, studio & labore D. Erasmi Gattola Cajetani, Abbatis S. Mathæi Servorum Dei, & celeberrimi Cassinensis Archivi Custodis. Pars prima à primo constructi monasterii seculo, nempe ab anno MXXIX. ad seculum VIII. feu ad annum Christi MCC. Venetiis MCCXXXIII. apud Sebastianum Coleti.

Ad Historiam Abbatiae Cassinensis Accessiones cura & labore D. Erasmi Gattola. Pars I. & II. Venetiis apud Sebast. Coleti an. 1734. fol. Vid. recensionem in Novis Actis Erudit. an. 1735. m. April. pag. 147.

CATALAUNENSE ad Matronam in Campania Monasterium. Breve Chronicon ab anno Christi 1009. ad 1223. vulgavit Labbeus Tom. I. Bibl. Novæ Mss. pag. 295-297.

CATANENSE Monasterium. Petrus Catania, Siculus, Monachus Monasterii in urbe Catanâ scripsit Italicè Chronicon Ecclesiæ Montis Regalis, & Regii sui Monasterii, quod mf. asservatur in prædicto monasterio in plures libros distributum. Auctor obiit anno 1670.

CAVENSE Monasterium. In hoc Augustinus Venerius, Neapolitanus, sacram professionem emisit an. 1595. Ab eo superest Historia brevis, seu Breve Chronicon Sacri Monasterii Cavensis usque ad annum 1618. Mf. tum, quod inter Auctoris Opera in Archivio Cavensi asservatur, Armell. l. c. pag. 67.

CAZALENSE Monasterium, olim de Cazali-molano, nunc de Cazali-Benedicto dictum. Ejus Chronicon, seu historia est Opus illustre, typis nondum tamen mandatum. Vide le Cerf in Bibl. Hist. Crit. pag. 100.

CELANOVENSE in Hispania Monasterium. Troquatus de Vargas, in Celanovæ oppidi Cœnobio, quod S. Rosendum Dumensem Episcopum veneratur fundatorem, Sodalis, ni fallor, scripsit de eodem monasterio insigne opus, hoc titulo Cella Nova illustrata insignitum; in quo non solum prædicti Fundatoris vitæ, actorumque historiam ex antiquis eruit monumentis, sed & ejusdem æquæ ac antiquorum Celanovæ Comitum illustria stemmata prolixè, & ut Philippi de Gandara utar verbis, congrave eruditione y elegantia explicuit. Editumne verò illud Torquati de

Vargas Opus fuerit, an verò adhuc in scriniis curiosorum manuscriptum delitescat, me juxtà cum ignarissimis scire fateor ingenuè, posterius tamen magis credibile reputans. Ex Franckenau Bibl. Hisp. Geneal. Herald. pag. 400.

CENTULENSE Monasterium, Ariulfus, sive Hariulfus, Abbas ab an. 1105. in Flandria Aldeborghensis, antea Monachus Centulensis, sive S. Richarii in Gallia; quo tempore Chronicon Centulensis Monasterii usque à temporibus Clotharii Regis cœptum à Saxowalo perfecit, librisque IV. absolvit A. Chr. 1088. Edidit hoc primùm Dacherius Tomo IV. Spicilegii, in cujus operis novâ editione emendatiùs integriusque est recusum Tom. 2. fol. 291.

CERVARIA, vulgò Cœnobium Sylvariense, passum ferè 15. millia à Genua distat. Ejus alumnus erat Arsenius à Monelia, qui anno 1450. scripsit Acta Cœnobii sui, quibus titulum fecit: *Thesaurus Cervariæ*. Armell. l. c. p. 61.

CITIZENSE Monasterium. Chronicon à Paulo Langio, Trithemii celebri discipulo, scriptum extat in Pistorii Collectione Scriptor. Rer. Germ. Tomo. 1.

CLUNIACENSE toto orbe Catholico celeberrimum Monasterium. Franciscus de Rivo Cluniacensis Magnus Prior, ac Sorbonæ Doctor, jussu Domini Jacobi de Ambasia, qui an. 1485. Cluniacensis Abbas erat, hujus Asceterii Chronicon conscripsit, quod habetur à columna 1627. ad 1685. in Bibliotheca Cluniacensi an. 1614. impressa. Claruit Auctor 1483.

Aliud Chronicon Cluniacense ab Orbe condito usque ad annum Christi 1274. composuit Gerardus de Avernio Monachus Cluniacensis, quod asservatur in Bibliotheca Vaticana inter Mf. Reginæ Christianæ n. 1185.

BIBLIOTHECA CLUNIACENSIS, in qua Monasterii Antiquitates, Chronica, Privilegia, Chartæ, & Diplomata collecta sunt, operâ Martini Marrier, S. Martini à Campis Monachi & Prioris, & Andreae Quercetani, qui hanc Notis illustravit, in folio Parisiis 1614. Duchesne mortuus est anno 1640. & Marrier 1644.

CLUSINUM Monasterium. Chronicon, ab Henrico Bodone, loci Monacho conscriptum, quod multo tempore delituit, in lucem illustris Leib-

Leibnitius denique protraxit, & Tomo II. Script. Brunsv. pag. 345-370. inseruit.

COLONIENSE S. Martini Majoris Monasterium. Chronologicam Descriptionem hujus Abbatiae adornavit Cl. Oliverius Legipont loci alumnus, unâ cum Cœnobiarcharum Syllabo, & Codice Diplomatico. Opus MS. an. 1725. in fol. publicâ luce dignissimum.

-- Ejusdem Farrago Anecdotorum, sive Rapsodia Historico-Diplomatica, Epistolaris, & Poëtica, complectens Chartas, Diplomata, Epistolas, foundationum Instrumenta, & alia id genus Monumenta, Nova & Vetera, quæ potissimum Abbatiae S. Martini, & sacrae Unionis Bursfeldensis Historiam illustrant, ex blattis & tincis erepta, ac ne pereant, in unum congesta. Opus MS. quod in Bibliotheca ejusdem Cœnobii asservatur. Item Fastorum Abbatiae S. Martini Exegesis Historica carmine heroico à prima ejus fundatione ad nostram usque ætatem deducta MS. in fol. maj.

CORBEIA NOVA celeberrimum & principale Monasterium in Saxonia ad Visurgim. Chronicon dedit Antonius Schackenburgius ab an. DCCCXV. ad annum MCCCCLXXI. Author, seu potius interpolator fuit nobilissimi hujus Asceterii Cœnobita, deinde Hersfeldensis, anno 1476. defunctus. Chronicon verò edendum curavit Christianus Franciscus Paullini anno 1698. Francofurti in Syntagmate rerum & antiquitatum Germanicarum à pag. 369. ad 420. Illustris etiam Leibnitius Tom. II. Scriptor. Brunsv. pag. 296-319. inseruit. Quod breve Chronicon Cl. Edmundus Martene & Ursinus Durand Collect. ampl. Tom. II. Observ. præv. in epistolas Wibaldi Abbatis Stabulensis & Corbeiensis pag. 154. Opus miserum vocant, quod tam fœdis erroribus inquinatur, ut fœrum esse suspicemur mediocri cujusdam & recentissimi Scriptoris, qui nec ferè Corbeiam noverit. Eat jam, qui scribere non dubitavit, quòd in Chronico Schackenburgii nemo fidem & industriam Authoris sit desideraturus. Solida historia Illustrissimi hujus Asceterii, è quo tot Episcopi ac Septentrionis Apoitoli, ut de Viris doctrina & pietate conspicuis nihil dicam, prodierunt, adhuc in optatis habetur, nisi eam tamen dictus D. Paullini concinnavit. Is enim ex P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

speciali mandato Serenissimi Ducis Rudolphi Brunswicensis & Lunenburgensis novam & integram Antiquissimi & Imperialis hujus Monasterii Corbeiae Historiam quinque libris comprehensam adornavit, cujus autographum in Mf. Bibliothecæ Wolfenb. &c. se vidisse, & in ejus evolutione rara diplomata, resque notatu dignas animadvertisse testatur Leuckfeld in Antiqq. Bursfeld. cap. 3. pag. 72.

CREMIFANENSE in superiore Austria princeps & longè amplissimum Monasterium. Annales à P. Simone Rettenpacher ibidem Professo, nitido ac eleganti sermone conscripti, in lucem prodierunt an. 1677. Salisburgi apud Jo. Bapt. Mayer.

S. CRISPINI in Gallia Monasterium. Historia MS. hujus Abbatiae per Joannem Elie monachum an. 1689. concinnata, asservatur in Bibliotheca hujus loci, & Abbatiae S. Germani à Pratis.

CROYLANDENSE in Anglia Monasterium. Aio loci & Abbatiae hujus Cœnobita an. Chr. 974. mortuus scripsit Chronicon de rebus memorandis sui monasterii, telam orsus ab anno 664. illam ad an. 974. perduxit: quod postea Ingulphus Abbas ejusdem Monasterii totum Chronicon suo supra à nobis memorato intexuit. Ingulphum an. 1109. defunctum tres Anonymi Monachi exceperunt, qui Chronico usque ad Henrici sexti & Eduardi quarti an. 1483. demortui tempora continuarunt; vulgati in Collectione Scriptorum rerum Anglicarum Joannis Felli Oxoniæ è Theatro Scheldoniano 1684. fol. Junge his, quæ supra de Ingulphi Chronico diximus. Britannus verò Croylandensis etiam monachus in cineres ejusdem sui Monasterii, quod Dani flammis devastarant, threnos cecinit, quorum hoc initium ex Ingulpho apponit Pitseus pag. 167.

Quomodo sola sedes dudum Regina domorum Nobilis Ecclesia, & nuper amica Dei. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 86. & lib. 2. pag. 770.

DERVENSE Monasterium. Chronicon à Petro Baillet Congr. SS. Vitoni & Hidulphi scriptum ad hoc temporis in Mf. asservatur. Vid. Calmet in Catal. Alphabet. Script. Hist. Lothar.

S. DIONYSII in Francia Monasterium. Chronicon nobilissimæ hujus & Regiæ Abbatiae in lucem dedit Michael Felibien è Congreg. S. Mauri, sub epigraphe: *Historia Regalis Monasterii*

S. Dionysii in Francia complectens vitas Abbatum, qui ab annis MC. eidem praefuerunt; viros illustres, quos Ecclesiae & Regno commodavit; privilegia item à summis Pontificibus atque Episcopis illi concessa, tum Regum, Principum, aliorumque benefactorum donacum descriptione Ecclesiae, omniumque notabiliorum, quae ibi continentur. Gallicè fol. Parisiis apud Fridericum Leonardum 1706. cum fig. Historia octo libris distincta est, quorum primus cum Merovingicis, alter cum Carolingicis Rebus definit. Tertius cum Hugone Capeto auctore tertiae proles regalis incipit, inque fatis Abceclardi enarrandis finit. Quartus Sugerii Abbatis facta potissimum celebrat. Quintus Ludovici Sancti, ejusque Successorum usque ad Caroli V. tempora persequitur. Sextus Caroli VI. regnum, malaque innumera monachis, fervente tum bello intestino, inflata, ut & alia, quae usque ad Francisci I. aetatem acciderunt, continet. Septimus Abbates Commendatarios primos, perniciosissimos Ligae tumultus, & quae exinde in Coenobium atque urbem S. Dionysii redundarunt, calamitates exponit. Octavus denique Monasterii reformationem ad normam Congregationis S. Mauri sub Ludovici Justi auspiciis institutam, quaeque sub ultimis Abbatibus Commendatariis contingere, donec tandem mensae Abbatialis redditus Domui Regiae Sancyranæ assignati fuerint, copiosè recenset. In singulis ita se gerit accuratissimus Author, ut monasterii sui incrementa, donationes, jura, privilegia, immunitates, praerogativas, lites, jacturas, infortunia bellica, caeterasque mutationes; processiones item religiosas, miracula, Regum coronationes, ac receptiones, Oriflammæ levationes, pompas funebres, aliaque solemnia frequenter sanè ibi peracta, omnia demum, quae ad dignitatem & venerationem loci, Abbatum porrò ac monachorum laudes, quin imò, ubi res exigit, ad vituperia eorum ullo modo pertinent, graphicè ac fideliter describat. Quorum ampliorem recensionem vide in Actis Eruditorum Lips. mens. Majo an. 1707. & in Bibliotheca Historico-Critica Philippi le Cerf pag. 104-126.

DISIBODIBERGENSIS in Palatinatu monasterii Historiam publico dedit Cl. Vir. P. Oliverius Legipont,

ejus loci Praefectus à Patribus Congregationis Bursfeldensis nominatus, unà cum facti jurisque deductione pro ejus revendicatione. Coloniae an. 1736. in fol. Diplomatarium ejusdem monasterii extulit Christianus Johannis Francofurti in 8.

DIVIONENSE S. Benigni Monasterium. Chronicon ab an. 458. ad 1026. comparet in Tomo I. Spicilegii Dacheriani p. 353. & nov. edit. Tom. II. pag. 357. Hujusque Chronici continuatio ab an. 1105. ad 1513. ibid. p. 394 - 399. Auctorem Chronici Joannem vocant Dacherius & Mabillonius, eundem nempe Monachum Benedictinum, qui Besnense Chronicon scripsit: sed parum certam conjecturam illam esse ostendit Papillonus, cujus dissertatio inserta Tomo IV. libri, cui titulus: *Continuation des memoires de literature & d'histoire Paris.* 1727. pag. 224. Et Auctorem Besnensis Chronici centum annis juniorem scriptore Chronici S. Benigni contendit Hadr. Valesius in Observationibus de annis Dagoberti I. Francorum Regis, editis Paris. 1684. in 8. Excerpta ex Chronico alio S. Benigni Divionensis ab an. 753. an. 1223. in Bibl. nov. MSS. Philippi Labbei Tom. I. p. 293-296. Ex Fabric. Bibl. med. & inf. Latin. lib. 2. p. 561.

DOLENSE Monasterium in Provincia Bituricensi. Chronicon ab anno Christi 917. ad 1345. & recentiore manu ab anno 1459. ad 1550. cum notis Philippi Labbei S. J. Parisiis 1651. & in tomo priore Bibliothecae novae Mstorum Labbeanæ pag. 315. seqq. cum auctario de miraculis B. V. Mariae Dolensis pag. 319 -- 322. Fabric. lib. IV. p. 133.

S. DOMINICI de SILOS Monasterium in Hispania. Alumnus hujus Coenobii erat GASPAR RUIZ, quem quidem domestici testes multum laudare solent, cum Theologiae, & Mathematicarum artium, tum Historiarum exactae cognitionis ergo. Ejus asservatur in eo Coenobio vernacula lingua *La Historia del Monasterio de Santo Domingo de Silos*; quam quidem formabat anno 1628. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 407.

EINSIDLENSE in Helvetia Principale Monasterium. Annales Eremitae Deiparae Matris Monasterii in Helvetia prodierunt Friburgi 1612. item Francofurti 1691. cum fig. in fol. Doctis viris admodum laudantur. Jo. Mabillonius iis annumerat, quos pro

pro instruenda Bibliotheca Ecclesiastica idoneos judicavit.

SAN-EMMERAMMENSE, antiquissimum, celeberrimum, ac Principale Monasterium Ratisbonae, Urbe Imperiali, in Bavaria. Percelebre, & magni aestimatum opus est *Mausoleum S. Emmerammi*, seu Antiquitates Historicae Asceterii ejusdem. Ratisbonae, Auctore Caestino Abbate in 4. anno 1680. Iterum anno 1729.

In Bibliotheca asservatur Historia MS. Monasterii S. Emmerammi de Abbatibus, Juribus, Donationibus, Privilegiis, Consuetudinibus &c. sex volum. in fol.

ENSDORFFENSE in superiore Palatinatu. R. mus Abbas *Anselmus Meiler* primus post restitutionem, non contentus aedes Monasterii construere & ampliare, remque firmare oeconomicam, elucubravit etiam Historiam S. Ottonis, Episcopi Bambergensis, Monasterii sui Dotatoris: cum historia ejusdem Monasterii ex archivo: cui titulum praefixit: *Mundi Miraculum S. Otto, Episcopus Bambergensis, Pomeraniae Apostolus, Exempti Monasterii Ensdorffensis Praecipuus Dotator, cum ejusdem Monasterii Fundatorum, Ottonis, Com. Palat. de Wittelspach, ac Heliae Conjugum, eorumque Filiorum Historia, antiquorum Abbatum Serie & Actis, Pontificum Bullis, Imperatorum, Regum, Cardinalium, Episcoporum, ac Principum Diplomatum, Privilegiis, & Gratiis: quorundam Monasteriorum Confederationibus, Literis, & variis hactenus ineditis Membranis, nec non ejusdem S. Ottonis & Sigismundi R. & M. Reliquiarum, Imaginum ab Heterodoxis sacrilegè injuriatarum, rerumque aliarum hoc Monasterium concernentium notitia.* Ambergae in 4. an. 1739. sumptibus Joan. Gastel Bibliopolae Pedepontani.

ERFORDIENSE S. Petri Monasterium. Chronicon est volumen magnae fatis molis, ad cujus fidem D. Gudenus quam saepe provocat. Ejus auctor est *Nicolaus de Syghen*, seu *Nicolaus Hottenbach*; Sigena enim urbs Comitum Nassoviensium Nicolai patria fuisse existimatur. Continuavit Chronicon *Petrus Friderici* ejusdem Ordinis ac loci cum Nicolao Monachus. Asservatur Chronicon ms. in Monasterii Bibliotheca, typis fors nunquam vulgandum. Vid.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Daniel Eberhard Baring. de Script. Rei Diplomaticae pag. 23.

EVESHAMENSE in Anglia Monasterium, de cujus primordio scripsit S. Egwinus ex Monacho Eveshamensi Episcopus Wigorniensis. Obiit an. 716. Pitaeus.

FABARIENSE in Helvetia Principale Monasterium. *Augustinus Stocklin*, Murenis primùm, dein Fabariensis Decanus, postmodum Abbas *Librum de Antiquitatibus Monasterii Fabariensis* in Rhucantia composuit anno 1628. in quo multa scitu digna refert. Vide, qui illum evoluit, *Mabill. Itin. Germ. p. 4. col. 2.*

FARFENSE Monasterium. *Gregorii Urbani*, Romani, Monachi Farfensis anno 1611. *Chronicon*, seu *Annales sacri & Imperialis Monasterii Farfensis in duos libros distinctum*; in quorum primo agitur de rebus, quae acciderunt sub Abbatibus, tam Claustralibus ab origine Monasterii, quam sub Commendatariis. In secundo verò de rebus gestis sub Casinensibus, nec non de iis, quae evenerunt, eorum temporibus summam, ac facili stylo apprimè differitur in fol. majori. Chronicon autem Farfense antiquum scripserat olim alius item *Gregorius Catinensis* dictus, quia filius Comitis Montis Catini in Sabinis, vulgò *Poggio Catino*, Monachus pariter Farfensis, tomis tribus, scilicet ab anno 705. usque ad annum 1140. & alius etiam Farfensis Monachus ejus synchronus quartum addiderat tomum, qui est Regestum Bullarum, & Diplomatum à Pontificibus & Caesaribus, aliisque Principibus Viris Farfensi Monasterio concessorum. Fuit hic *Joannes* Monachus Grammaticus, ut se ipsum appellat. Floruerunt autem ambo non tempore Henrici IV. Romanorum Imperatoris anno Christi 1105. morte sublato, ut *Armellinus* scribit, sed *Lotharii II.* anno 1138. extincti, eorumque opus extat Farfae, ubi illud vidit etiam *Mabillonius*, ut ipsemet asserit *Itin. Ital. tomo 1. part. 2. p. 62.* & seq. dicitque horum veterum Chronicorum partem aliquam editam fuisse à *Cesnio*, sed truncam, laceram, mutilamque. Ex quibus, *Gregorio* nempe *Catinensi*, & *Joanne* Grammatico, *Gregorius Urbanus* tanto post tempore Chronicon suum, sive *Annales*, voluminibus antea digesta fuerant, rededit, ordinavit, supplevit &c. additis,

Zzz 2

quae

quæ post illorum tempora, & quæ sub Congr. Casin. evenerunt. Antiquum Chronicon Farfense nuperrimè typis traditum est Mediolani à Societate Palatina Part. 2. Tom. 2. Collect. Script. Rer. Italic. Sed deest 4. ^{tus} Tomus Diplomatum &c. quod ex Armellini quidem sententia longè majus operæ pretium fuisset edere, quia nimirum Palatini Socii ejus copiam minimè habere potuerunt. Armell. l. c. pag. 194.

ANGELI MARIE QUIRINI Eminent. S. R. E. Cardinalis, *Cœnobium Farfense*. Opus in tres partes distributum, in quarum prima undecim Dissertationibus, Ecclesiastica & Civilis Historia ex monumentis potissimum Farfensibus illustratur. In secunda, Historia Farfensis Cœnobia, series, & Chronologia Abbatum exhibetur. In tertia Chronicon Farfense, ante 600. annos à Gregorio Catinensi * conscriptum, aliâque ex Farfensi Tabulario anecdota producuntur. Armell. l. c. pag. 45. Vide etiam Commentarium, quem Eminent. Cardinalis scripsit de Rebus ad se pertinentibus part. 2. lib. 1. pag. 124.

FERRARIENSE Monasterium. Historia Abbatiae Ferrariensis per Guilelmum Morin, hujus Abbatiae Priorem in lucem data est Parisiis anno 1613. in 12.

FIGIACENSE in Diœcesi Cadurcensi Monasterium. Historia auctore incognito, sed vetusto extat apud Baluzium Miscell. tom. 2. p. 298. Anno 1536. Monachi à Paulo III. Bullam v. kal. Septemb. impetrârunt, excutiendi jugum regulæ S. Benedicti, ut fierent Canonici seculares. Id tamen executione caruit, usque ad annum 1556. quo Henricus II. Rex rogatus à Gregorio d' Armagnac Cardinali Abbate Figiaci consensum præbuit, mense Februario. Nunc igitur Figiacum est Ecclesia Collegiata. Dion. Sammarth, Gall. Chr. tom. 1. pag. 171 - 177.

FLAVINIACENSE in Burgundia Monasterium. Historiam composuit Daniel Georgius Viole è Congr. S. Mauri, quæ Ms. ^{ta} asservatur in Bibliotheca D. de la Marre, Consilarii Parlamenti Divionensis. Vid. le Cerf Bibl. Hist. Crit. p. 492. Compendium verò extat inter Opera V. Guitberti Abb. Novigent, pag. 492.

FLORENTINUM S. Mariæ Monasterium. Hujus Abbatiae multis nominibus inclytæ alumnus & Abbas Ti-

tularis erat Placidus Puccinellus, qui ad calcem Historiæ Hugonis Principis, Italicè scriptæ subjecit Chronicon Monasterii S. Mariæ in Urbe Florentia cum ejus Privilegiis Pontificiis & Cæsareis. Mediolani in 4. an. 1664. typis Malatestæ.

FLORIACENSE Monasterium. Chronicon breve ab an. 615. ad 1060. edit Baluzius tom. 2. Miscell. pag. 303 - 307. Poëma verò de Fundatione prima Cœnobia Farfensis extat apud Duchesn. Collect. Script. Rer. Franc. tom. III.

FULDENSE, illustrissimum, ac totius Germaniæ & Galliæ princeps Archisterium. Chronicon usque ad sua tempora Megenfridus, Monachus Fuldenfis perduxit. Floruit autem Megenfridus sub Ottone II. & III. nec non Henrico II. qui Ottoni III. successit. Hoc Chronicon Trithemius se & vidisse & habuisse testatur in Chronico Hirsaugiensi, his verbis: „ Claruit „ etiam his temporibus Megenfridus, „ Monachus Fuldenfis, Chronogra- „ phus. --- Is inter cætera ingenii „ sui Opuscula Historiam sui mona- „ sterii ab origine diligenter comple- „ xus, Abbates singulos secundum „ ordinem temporis sibi ad invicem „ succedentes inseruit, & uniuscu- „ jusque gesta breviter annotavit. Eo- „ rum quoque Cœnobiorum, quibus „ vel Monachos ex Fuldensi missos „ novit, vel Abbates, pari ratione „ meminit: quorum & successiones „ Abbatum, & memorabilia facta „ interferendo, compendiosè de- „ scripsit. Ex cujus viri laboribus „ multa me fateor, in hoc Opere no- „ stro de Hirsaugiensi historia neces- „ sariò commiscuisse. „ Hæc Trithemius. Dolendum, quòd hoc Chronicon cum cæteris Megenfridi non contemnendis opusculis interciderit. Hujus etiam Historiæ jacturam luget Browerus lib. 1. Antiq. Fuld. cap. 14. Floruit Megenfridus seculo decimo ineunte, dein ad Parthenonis regimen evocatus, sive Magdeburgensis Monasterii Præpositus factus est. Anno 1729. prodiit Francofurti *Historia Fuldenfis* in tres divisa partes ab anno 744. ad præsens usque tempus operâ & studio V. C. Jo. Frid. Schannat, cui subjecitur *Codex probationum*, quæ pleræque omnes ex Ms. ^{tis} Operibus Monachorum & Abbatum Fuldenfis depromptæ fuerunt; & primò quidem occurrunt *Acta vetusta* Abbatum Fuldenfis ab an. 744. ad

916. pag. 1. CORNELII MONACHI *Breviarium Fuldense* historicum, ex editione Christ. Francisci Paullini ab an. 744. ad 1468. pag. 3. Broweri, Soc. Jesu, Acta Abbatum Fuldensium ab anno 744. ad 1606. pag. 15. *Vita B. Sturmii*, primi Abbatis Fuldenfis, per Ægilem Abbatem, ex Broweri Sider. Ill. Sanct. per Germaniam pag. 67. Excerpta ex vita *Sanctæ Liobæ*, Abbatissæ Bischoffheimensis, scripta à Rudolfo Fuld. Monacho, sub initium seculi ix. pag. 79. *Vita Ægilis* Abbatis Fuld. auctore Candido Monacho ex iisdem Broweri Sider. pag. 88. *Vita Rabani Mauri*, Abbatis Fuld. pag. 117. *Literæ Henrici*, Abbatis Fuldenfis, de anno 1253. ad Leodiensem & Lobensem Abbates, ut juxta statutum Francofurti, ab Innocentio Pontifice confirmatum, adversus Margaretham Flandriæ Comitissam ob non petitam à Wilhelmo Rom. R. investituram feudorum, terris privandam procedant. pag. 203. Anonymi *Vita Henrici VI.* Abbatis Fuldenfis ex Ms. ^{to} pag. 304. *Notitia de bello* inter Abbatem Fuldensem & Nobiles à Riedesfel exorto, ex veteri Chronico Ms. ^{to} pag. 311. *Fundatio Ordinis Equestris* utriusque sexûs in honorem S. Simplicii à Johanne Abbate instituti pag. 327. *Mandatum Maximiliani I. Imperatoris*, quo vetat subditos Ecclesiæ Fuldenfis citari ad Dicasterium Provinciale Episcopi Herbipolensis pag. 330. *Vita Johannis II.* Abbatis Fuldenfis ex Spangenbergii Chron. Henneb. pag. 343. Acta publica circa litem inter Johannem Coadjutorem Fuldensem, & Philippum Hassiæ Landgravium, an. 1526. Erico Brunsv. Duce mediante composita, pag. 375. *Vita Johannis III.* Abbatis Fuldenfis ex Spangenbergii Chron. Henneb. pag. 414. *Philippi Abbatis* Constitutio de moribus Religiosorum observandis pag. 416. in qua se vocat *Abbatum Ordinis S. Benedicti per Germaniam & Galliam Primatem. Joachim Abbatis* deductio juris sui adversus Equestrem Ordinem Buchoniæ anno 1648. pag. 434. *Index emortualis* Abbatum Fuldensium ex Ms. ^{to} pag. 463. *Necrologium Fuldense* autographum ab an. 779. usque ad 1065. pag. 464. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. vi. p. 652.

SAN-GALLENSE celebratissimum & Principale Monasterium. Primus, quod sciam, illius historiam condidit *Werembertus* Scholæ Præfectus, vir

in omni doctrinarum genere multum exercitatus & eruditus; quem B. Notkerus Balbulus, Monachus etiam S. Galli anno 912. mortuus excepit. Is historiam S. Galli & subsequens temporum usque ad suam ætatem in morem Ciceronianum, id est, per Dialogos scripsit. Eos audio, inquit Goldastus, alicubi extare in Palatinatu apud viduam Wolfgangi Weteri San-Gallensis Ecclesiæ quondam Palatini, Alios Scriptorum, qui Chronicon San-Gallense, vel potius Monasterii hujus varios conscripserunt casus, in unum corpus congestos, edidit idem Goldastus tomo I. Aleman. Rerum, & sunt ferè sequentes.

RATPERTI, Monachi S. Galli Liber de Origine & diversis casibus S. Galli in Alemannia. pag. 1. -- 11.

EKKEARDI Junioris Cœnobia S. Galli Liber de Casibus Monasterii S. Galli in Alemannia pag. -- 64.

BURKARDI Monachi S. Galli lib. de Casibus Monasterii S. Galli in Alemannia ab anno 982. ad 1204. pag. 65 - 76.

CUNRADI de FABARIA, Presbyteri S. Othmari Liber de Casibus Monasterii S. Galli in Alemannia p. 76.

-- EJUSDEM Catalogus Abbatum, qui præfuerunt Monasterio S. Galli, pag. - 91. editionis novæ pag. 76. & 91.

BERTHOLDUS Monachus S. Galli an. Dom. quasi 1281. descripsit ætatis suæ Abbates, ab anno 1199. ad 1292. ex quibus paucissima superant, quæ Goldastus edidit pag. 92.

TUIFBURGUS, Monachus S. Galli, quin auctor sit Ephemeridum Monasterii S. Galli, quas ex variis hinc inde anniversariorum libris collegit, nullus ambigit Goldastus. Et fidem facit ipse Ms. Cod. in quo legitur: *Iste liber est S. Galli, & Dominus in Tuisburg scripsit istum librum anno Domini MCCLXXII.*

Cùm igitur *Werembertum* Historiæ San-Gallensis primum conditorem *Ratpertus* continuaverit, *Ratpertum* *Notkerus Balbulus* exceperit, hunc *Ekkeardus junior*, *Cunradus de Fabaria*, *Bertholdus*, *Tuisburgus* secuti memoriam rerum gestarum conservarint, pro uno tantum Chronico eorum Opera conjunctim sumpta habenda erunt.

Hiscæ Scriptoribus verò annumerari meretur *Hermannus Schenck*, Bibliothecæ Præfectus, cujus sunt

1.) *Historia Monasterii S. Galli tomus tertius.*

2.) *Epitome Historiae Monasterii S. Galli in 4.*

3.) *Acta Monasterii S. Galli, seu Jura secundum chronotaxin.* in fol. Vid. Felix Egger in Idea Ord. S. B. lib. 2. pag. 575.

GANDESIANUM, seu *Gandersheimense* Monasterium. *Henrici Bodonis* in Coenobio Clusa Monachi Benedictini Syntagma de Constructione Coenobii Gandesiani, perfectione quoque & defectione ejusdem ab anno octingentesimo sexagesimo quinto usque ad annum millesimum quingentesimum quinquagesimum edidit Meibomius Tomo II. Scriptor, Rer. Germ. pag. 476. sed mutilum, ut ipse fateatur, cum in Ms.^{to}, quod ipsi obvenit, quaedam deessent. Hoc Syntagma saepius in partes vocant Joannes Georgius Leuckfeld in suis Antiquitatibus Gandersheimensibus, & Cl. Harenbergius in suo etiam vastae molis & eruditionis Chronico Gandersheimensi.

GARSTENSE superioris Austriae Monasterium. De Chronico Bernardus Pezsius mentionem faciens, „ Vidimus, inquit, hoc insigne antiquitatis Monumentum in Bibliothecae Caesareae MS. in Codice membraneo, in folio, cujus prior pars, quae res ab anno Christi DCCCCLIII. usque ad MCLXXXI. complectitur, hoc ultimo anno perscripta fuit in *Garsten*, ut ibidem à coeva manu notatur. Reliqua subsequenter temporibus à diversis, sed aequalibus Scriptoribus addita fuerunt usque ad an. MCCLVIII. qui in hoc Chronico ultimus est. Narrat electiones & obitus Abbatum Garstensium, aliorumque, quibus non pauca de publicis rebus, Principumque factis adscripta legas &c. Haecenus ille, cujus frater germanus Hieron. Pezsius excerpta ex hoc veteri Chronico protulit Tomo II, Scriptor. Rer. Austr. pag. 143.

GEMBLACENSE in Brabantia Monasterium non tam à proventuum copia, quam monachorum suorum doctrina & pietate celebratum. Unde ea Viri docti extitit vox: *Vis cum moribus optimis pietatem imbiberet? Gemblacum vade. Vis erudita commercia, & sacram suppellectilem tractare? Gemblacum vade.* Chronicon Monasterii ab anno 922. ad an. 1013. extat in Dacherii Spicilegii tom. vi. & J. B. Gram-

mayen Antiquitatibus Belgicis pag. 26. & seq.

GENUENSE S. Benigni Monasterium. *Nicolaus de Albicis* Prior Coenobii SS. Pauli Apostoli & Benigni Martyris de *Capite Phari* in Urbe Genua an. 1471. scripsit Latine Compendiarium Historiam ejusdem Monasterii S. Benigni ab an. 1101. quo ab Othone Abbate olim S. Victoris Massilien. & postea Episcopo Genuensi erectum fuit, usque ad annum 1460. quo sub Pio II. Pont. Max. ad Congr. S. Justinae, mox Casinensem, transivit; extat ms. in 4. pag. 40. in Tabulario praedicti Coenobii, Armell. l. c. pag. 112.

GERARDIMONTENSE in Belgio Monasterium. *Benedictus Ruteau* Hano-Montensis Monasterii S. Dionysii propè Montes Religiosus Benedictinus, & quondam Scholarum Rector apud Gerardimontenses edidit tum Latine tum Gallice Chronicon Abbatiae Gerardimontensis in 8. Athi an. 1637. Vide Foppenium Bibl. Belg. pag. 134.

GIRWENSE, vide infra *Wiremuthense* Monasterium.

GLADBACENSE in Ducatu Juliacensi Monasterium à Gereone Archiepiscopo Colonienfi anno 974. fundatum fuit in honorem B. Virginis Mariae & S. Viti Martyris. Chronicon reperitur in Acherii Spicileg. Tomo XII.

GLANOFOLIENSE in Gallia Monasterium. *Deodatus Bartholimus* Monachus Abbatiae Florentinae S. Mariae historiam Glanifolii, tacito suo nomine, adjecit vitae S. Mauri Abbatis, typis vulgatae anno 1722. Lucae per Dominicum Ciuffetti. Armell. l. c. pag. 48.

GLASTONIENSE in Anglia Monasterium. *Johannis Confratris & Monachi Glastoniensis Chronica*, sive *Historia de rebus Glastoniensibus Chronica*, ex Codice MS. membraneo antiquo à Thoma Hearne descripta, editaque Oxonii è Theatro Scheldoniano an. 1726. in 8. maj. duobus voluminibus cum excerptis è *Richardo de Beere* terrario Coenobii Glastoniensis, diplomatibusque & indice librorum, anno 1248. & reliquiarum in eadem Ecclesia: nec non appendice Epistolarum &c. Vid. Act. Erud. Lips. an. 1729. pag. 181. Bibl. Angloise Tom. xv. pag. 35. Smith in Catal. Bibl. Cotton. pag. 20.

GLOCESTRIENSE in Anglia Monasterium. *Gregorius* Monachus Glocestriensis ab adolescentia usque ad extremam senectutem, per annos circiter sexaginta in stricta disciplinae regularis observantia, & in virtutum ac bonarum literarum studio constanter perseveravit. Quo fere toto tempore omnes vacuas horas in historiarum lectione & scriptione utiliter posuit, & sui Monasterii res notatu digniores ab anno Christi sexcentesimo octogesimo sumens exordium usque ad an. 1290. ordinatè deduxit. In quo Opere multa de Regibus Merciorum durante Heptarchia, tum postea de Regibus Anglorum florente Monarchia, observata annorum ferie optimè profecutus est, totique Operi titulum praefixit:

Annales sui Coenobii, lib. un. Anno ab incarnatione Domini 681. Claudit senex anno, postquam Virgo peperit 1290. Pitheus de Script. Angl. æt. XIII. pag. 375. Cæterum de Benedictinis Monasteriis olim in Anglia florentibus, hodie verò post Henrici VIII. apostasiam extinctis, sunt aliqua licet perpauca, quorum seu Annales seu Chronica jam indicavimus; aliorum verò notitia qualisqualis in *Wilhelmi Dugdale & Rogeri Dodesworthi Monastico Anglicano* Tomo I. suppeditatur. Mihi hinc annotasse verba sufficiat, quibus Angli etiam A catholici prudentiores horum Monasteriorum cum aliis aliorum Religiosorum Ordinum lugent interitum:

„ Fuerunt regnante Henrico VIII. „ (fas sit meminisse) avitæ pietatis „ monumenta ad Dei honorem, fidei „ Christianæ, bonarumque literarum „ propagationem & pauperum sustentationem domus religiosæ, scilicet „ monasteria, sive abbatiae, & prioratus DCXLV. E quibus cum PP. „ Clementis VII. permissu XL. fuerunt suppressæ in gratiam Cardinalis *Wolsæi*, qui tunc duo Collegia, „ alterum Oxoniae, alterum Ipswichi „ inchoaverat: statim circa annum „ xxxvi. Henrici VIII. in rempublicam Angliæ ecclesiasticam, quasi „ torrens rupto aggere irruit, qui gentis ecclesiasticæ partem maximam, „ orbe stupente, & Anglia ingemente cum pulcherrimis aedificiis funditus prostravit. Nam quod Papa „ Cardinali, Rex sibi Parlamento assensu permisit. Unde anno MD-

„ XXXVI. singulae religiosæ aedes „ cum facultatibus omnibus, quæ in „ redditibus annuis ducentas libras „ vel minus haberent, numeroque „ erant CCCLXXVI. Regi fuerunt „ concessæ. Et anno insequenti specioso eruendæ superstitionis obtentu reliquæ cum collegiis, cantariis, „ & hospitalibus, Regis arbitrio fuerunt permissæ. Quo tempore censitæ, sive taxatæ fuerunt religiosæ „ aedes superstites DCV. Collegia, „ præter eas in Academiis XCVI. „ Hospitalia CX. Cantariæ & liberæ „ Capellæ MMCCCLXXIII. Quæ „ pleraque omnia brevi post tempore „ passim diruta, redditus distracti, & „ opes, quas Christiana Anglorum „ pietas, ex quo primùm Christo nomen dedissent, Deo consecraverat, „ quasi momento dispersæ, & absit „ verbo invidia, profanatae. „ Hæc „ Wilhelmus Dugdale & Rogerus Dodesworthus, A catholici Scriptoris „ Monastici Anglicani tomo 1. p. 049.

Cum verò dicunt, quasi momento dispersa fuisse monasteria, nemo ipsis fidem abrogabit, qui aures advertere velit ad ea, quæ de subversionis modo à Rege Henrico adhibito in literas retulit Reginaldus Polus, & ipse Anglus, atque eidem Regi sanguine junctus. Sic verò in Apologia ad Carolum V. Cæsarem (a) loquitur: „ Rex Henricus Monasteria ad prædam sibi de „ signari & excindi jussit. Hæc verò „ cum tardius dirui audiret, hac arte „ est usus, quâ in bello in expugnandis hostis urbibus, uti Duces solent „ ad celerem eversionem, ut inmissis „ in fundamentis murorum pulvere, „ & ignem scilicet adhiberet. Quæ „ ratione plurima, & præclarissima „ regni aedificia, & sola digna, quæ „ pro aedificiis in Anglia spectentur, „ maxima ornamenta regni, & præclarissima monumenta pietatis majorum nostrorum, ac plebis egestati maxima subsidia, quæ hostium „ incursionem toties evasissent, tot seculis durassent, una hora absumpsit, ut unius hominis ardenti avaritiæ satisfaceret, si hominem adhuc „ appellare possumus, à quo humanæ „ malitiæ & impietatis terminos tam „ longo intervallo videmus superatos. „ Ita Reginaldus Polus in sua Apologia, in qua etiam horrenda describit supplicia, quibus impiissimus iste Rex multos integerrimæ vitæ Religiosos homines è vita sustulit.

GOTT-

GOTTWICENSE Austriae Inferioris Monasterium. Chronicon Gottwicense, seu Annales Liberi & Exempti Monasterii Gottwicensis O. S. B. Inferioris Austriae, non publicam quidem lucem jam aspexit, ejus tamen *Prodromus* duobus vastae molis tomis in folio anno 1732. vulgatus est à R.^{mo} Godefrido Abbate Gottwicensi, quem, quae sapienter ac prolixè de hujus Chronici conscriptione, atque editione publico pollicitus fuerit, audire praestat: „ Gradum, inquit, faciemus ad indagandam originem, „ statum antiquum, & medium Gottwici, „ fundationem, donationem „ ac fata Monasterii nostri Gottwicensis, „ genus, natales, & res gestas Beati *Altmanni*, „ Conditoris ac Fundatoris nostri, „ à duobus Biographis, „ diversis olim temporibus „ memoriae proditas: Ponè comparabit insignis codex *Traditionum* „ sive Chartularium Monasterii nostri -- „ Succedet deinde Abbatum „ Gottwicensium Historia, „ aequissimis quidem hisce legibus concinnata, „ ut cujuslibet egregias animi „ ac ingenii dotes, „ praecleara de Ecclesia nostra, „ Republica, bonisque literis merita dignis laudibus celebremus, „ eorum verò qui à recto tramite desciscentes, „ incuria & negligentia sua sibi posterisque detrimentum attulerunt, „ sequiores mores, consilia, „ & malefacta minimè dissimulemus, „ nihil scilicet animo, „ partium studio, aut odio „ privato, „ quod à Religioso Scriptore procul absit, „ sed uni veritatis amori omnia tribuentes. „ Hæc R.^{mus} Abbas *Beselius* anno 1732. Qui quòd prius anno 1749. die 20. Jan. vita excefferit, „ quam fidem publico datam perfolverit, „ alii alias afferunt causas, „ ego illam esse praecipuam existimo, „ quòd Chronico Gottwicensi inferenda sit *Austriae antiquae & mediae Geographia, una cum terminis, & limitibus, quibus Styriam versus reliquasque confines provincias & gentes circumscripta est.* „ Hoc opus, hic labor est, „ quo doctissimi cujusque Scriptoris calamus multorum annorum decursu sufflamini potest.

GOZENSE in Saxonia Monasterium, dioecesis quondam Nuenburgensis, ab Adelberto II. Archiepiscopo Bremensi, & Friderico II. Comite Palatino II. Saxoniae an. 1053. in honorem B. V. M. & S. Michaelis Archangeli fundatum. Primus ejus

Abbas fuit S. Benno, Episcopus deinde Misnensis. *V. Tritheimii Epist. 64. ad Papam Julium 2. p. 491. Edit. Freheri 1601. it. Epist. 31. ad Abbatem S. Matthiae Trev. Operum Spirit. Tritheimii edit. Bussæi 1605.* Superest de hoc Monasterio Chronicon ab anno 1041. ad annum 1135. quod J. J. Maderus Helmstadii anno 1665. vulgavit. Vide Leuckfeld Antiqq. Bursfeld. pag. 84.

HASNOVIENSE Monasterium. Ejus Historia, Auctore Tomello Benedictino, Balduini cognomento Montani, Flandriae & Hannoniae Comitis Secretario, praelo subjecta fuit ab Edm. Martene & Urf. Durand Theol. Anecd. Tom. III. p. 777.

HEIDENHEIMENSE in Suevia Monasterium. Adelberti Abbatis Heidenheimensis Relatio historica de restitutione sui monasterii Benedictinis facta sub Eugenio Papa III. edita est à Jacobo Gretfero S. J. Ingolstadii an. 1617.

HILDENSE in Anglia Monasterium, de cujus rebus Thomas Radburnus, ibidem Professor, scripsit librum unum, teste Pitseo at. 15. ad an. 1480. p. 668.

HILDESHEIMENSE S. Godehardi Monasterium. Johannes Legati sive Legatus Monachus hujus Coenobii claruit circa an. 1500. atque impulsu Abbatis sui Henningi scripsit Chronicon Coenobii S. Godehardi ab anno 1132. quo conditum est, ad sua usque tempora: quod Ill. Leibnitius Tom. II. Scriptor. Rer. Brunsv. pag. 404-426. juris publici fecit.

HILDESHEIMENSE S. Michaelis Monasterium. Chronicon à monacho Anonymo ejusdem loci conscriptum ab an. 993. ad an. 1520. extat apud Meibom. Tom. III. Rer. Germ. pag. 577. & apud Leibnitium Script. Rer. Brunsv. Chronicon ab anno 1001. ad 1706. pag. 359-403. Hujus inclityi Monasterii Fundatori S. Bernwardo exordia sua debet Urbs Hildesheimensis. Quantas verò calamitates, vexationes, atque adeo persecutiones longè gravissimas ab anno 1521. & praecipue ab anno 1542. quando Hildeshemium ad Lutheri sectam defecit, ab eadem Aetholica urbe Monasterium hoc perterritum, memoriae prodit Cl. Benedictus Stolte, ejusdem Coenobii Philosophiae ac Theologiae Lector doctissimus, postea verò magnus Cellerarius in dem kurzen und Acten-mässigen Bericht von

von der Stiftung des Closters S. Michaelis in Hildesheim. Gedruckt im Jahr 1733. (Viennae Austriae) fol.

HIRSAUGIENSE Monasterium. Joannis Tritheimii Annalium Hirsaugiensium Tomi II. complectentes Historiam Franciae & Germaniae, Gesta Imperatorum, Regum, Principum, Episcoporum, Abbatum, & illustrium Virorum. Nunc primum è Manuscriptis Bibliothecae Monasterii S. Galli editi. Typis ejusdem Monasterii S. Galli anno 1690. in fol. Annales praesentes reliquis Tritheimii Scriptis palmam omnino dubiam reddere videntur; quandoquidem in eos aliquot annorum industriam planè singularem impendit, nec ulli pepercit operæ, quò exactam pro suo instituto Historiam literis consignaret. Et vice quidem duplici eundem scribendi laborem adortus est, dum primum rogatù Blasii Abbatis Hirsaugiae ab A. C. 838. usque ad an. 1370. narrationis filum perduxit, ac deinde priores schedas deinde excutiens, non parùm eas undique adauxit, quin & integri penè sesqui seculi historiam superaddidit, colophonem in an. 1513. toti Operi imponens. Illa autem imperfecta compositio in lucè primam prodiit Basileae ex Officina Oporina an. 1559. fol. tum accurante Frehero, qui eam in Bibliotheca Palatina repertam, an. 1601. typis Wecheliani Francofurti curavit inprimi. Nec applausu certè caruit apud viros quoscunque doctissimos, qui ejus auctoritate admodum frequenter usi sunt, tantòque magis exoptarunt, ut totum Opus aliquando compareret, quod vel quadruplo auctius futurum sibi pollicebantur. Latuit hoc per tempus bene longum intra solos Coenobii Hirsaugiani parietes, exortisque belli turbis, mox (ut praefatio ab Editoribus praemissa docet) ad Weingartense monasterium, mox ad Sangallenses in Helvetia, tandemque ad Blumeneggense castrum translatum fuit, ac certissimam ruinam, absumente ibi cuncta incendio, tunc subisset, ni Monasterii S. Galli incolae, cum apud eos adhuc detineretur, providè id descripsissent, è quorum etiam apographo, non autem Autographo (ut Ruinartus in vita Mabilionii scribit) hortatu ejusdem Mabilionii demum id cum Eruditis aliis communicatum est. Cum enim Mabilionius, itinere literario in Germaniam suscepto, ad S. Galli Asceterium pervenisset, in ejus Bibliotheca

Trithemii Chronicon Hirsaugiense invenit. Tum verò tanquam de reperto thesauro mirè lætus, cujus esset hoc opus pretii ac momenti Sangallensibus aperuit; ejusdemque editionem impensè suavitè, ac persuasit; unde praecleari illius Operis, quod in ipso subinde Coenobio excusum est, publicam editionem Mabilionii curæ ac diligentiae acceptam referri debere, nemo est, qui eat inficias. Id ipsi Sangallenses Monachi in Praefatione laudati Operis testatum omnibus voluere, subjectis hisce verbis: *Chronicon*, inquit, *surgit nunc redivivum; animante ejus editionem Clarissimo P. Joanne Mabilionio, quem tutelares nostros invisentem in sancto Gallo vidimus, nec sine sensu suavitatis recordamur.* Ruinart, in vit. Mabil. pag. mihi 70. Vid. etiam Operis recensio in Act. Erud. Lips. anno 1690.

Monitum verò volo Lectorem, eumque certum esse jubeo, quòd Autographum Trithemianum Annalium Hirsaugiensium, non in Castro Blumeneggensi flammis absumptum fuerit, sed ipsius Trithemii manù scriptum hodieum Monachii in Serenissimi Electoris Bavariae Bibliotheca cum cura asservetur; unde cum hoc editio Sangallensis conferri meretur. Id quod fortè V. C. Oeffelius, Electoralis Bibliothecae Praefectus non à doctrina magis quam humanitate laudatissimus facturus est.

HIRSCHFELDENSE Monasterium. Lambertus nobilissimae Abbatiae Hirschfeldensis in Hassia, nunc saecularizatae, & in Pacificatione Westphalica Landgraphio Hassiae cum aliis bonis Ecclesiasticis attributae, Monachus, circa an. 1058. Chronicon Principalis hujus Monasterii concinnavit, ut ex Tritheimii Chronico Hirsaugiensi discimus: quod an typis unquam exscriptum fuerit, ignoramus. Negat Jo. Alb. Fabricius, nisi ex eo fortasse petita Monachi Hamerslebenensis excerpta de Imperatoribus ab Henrico Aucupe ad Henricum quintum ex libro de *Herveldiae institutione*, quae vulgavit Joach. Joan. Maderus in Antiquitatibus Brunswicensibus, Helmstadii 1678. in 4. pag. 149-159. & ex Madero illustris Leibnitius Tomo I. Scriptor. Brunswic. pag. 707. 710. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. XI. pag. 701.

HUYSEBURGENSE in Dioecesi, nunc Principatu Halberstadiensi Monasterium. FRANCISCI BOUVELETH Annales Huyseburgens. Auctor fuit

Ordinem S. Benedicti professus in Monasterio Geseodiensi Diocesis Moguntinae, qui exeunte seculo decimo septimo (anno 1698.) rogatu Domini Nicolai à Zizwiz Rev.^{mi} Abbatis Huyseburgensis, anno 1704. defuncti, celeberrimae hujus & in Episcopatu Halberstadiensi principis Abbatiae Annales elucubravit in folio, qui adhuc tamen, quod sciam, in Ms.^{to} jacent. Notitiam etiam de hoc monasterio suppeditat Cl. Paullini in Chronico suo Badeslebiensi in Syntagmate R. G. pag. 273. nec non in Historia sua Visebecensi pag. 28-41. & Chronico Ottbergeni in Syntag. p. 191. quo ultimo loco affirmat, se, postulante praedicto D. Abbate Nicolao à Zizwiz etiam Monasterii hujus Annales ex veteribus documentis adornasse, quos cum Sagittario communicavit. Praeter duplices hosce Annales Chronicon Monasterii Huyseburgensis extat in Meibomii Scriptoribus rerum Germanicarum Tom. 2. pag. 533. Vide plura apud Leuckfeld in Antiqq. Bursfeld. c. 3. p. 97. & p. 82. ubi Bouvelethum ab humilitate, doctrina, & rerum historicarum peritia commendat.

IOTRENSE Sanctimonialium in Gallia Monasterium gloriatur Sanctimoniali perinde docta, ac pia, nempe Domina de *Baradat*, dicta de S. Gertrude, quae hujus Coenobii condidit historiam. Vid. Voyage Litteraire part. 1. pag. 43.

KEMPERLEGIENSE Monasterium in Gallia Arenorica. Breve ejus Chronicon ab an. 843. ad 1279. edidit Baluzius Tom. I. Miscell. p. 520-527. Paris. 1678. in 8.

LAMSPRINGENSE inferioris Saxoniae Monasterium, olim Monialium, quibus Germania erat patria, Partheno, nunc Monachorum Anglicanae Congregationis Coenobium. Chronicon in Ms.^{is} reliquit R. P. *Domsonus*, Ss. Theologiae & Ss. Canonum Doctor, loci Professor; quod ut in publicam emittatur lucem, dignum censet Jo. Georg. Leuckfeld in Antiqq. Gandersheim. cap. 25. pag. 282.

LAUDUNENSE S. Vincentii Monasterium, cujus historiam dedit *Emilianus de la Bigne*, è Congr. S. Mauri, quam Lucas Acherius citat in Spicilegio, ubi etiam ejus Summarium, & Seriem exhibet Abbatum.

Laurishaimense Monasterium suo non caret Chronico, quod comparet inter Scriptores Rer. Germ.

Freheri Tom. I. pag. 56. in noviss. editione Struvii pag. 83. & Tom. III. Scriptorum Rer. Moguntiac. ex editione Francofurti 1631. Fragmentum ejus apud du Chesne Tom. III. p. 490. Alterius Chronici, quod à Freheriano in multis diversum, in lucem emittendi unà cum *Traditionum Lauvesheimensium* antiquissimo eoque toto aureolo Codice spem fecit R.^{mus} Abbas Besehus in Praefat. ad Tom. Prod. Chron. Gottwic. quam tamen, vitâ functus, non explevit. Praelo tamen paratum me vidisse viginti abhinc annis testari possum. Confer etiam Eckhardum de Rebus Oriental. Franc. tom. 2. pag. 210. ubi Annalium Lauesheim. duos facit Auctores.

LAUTERBERGENSE Montis Sereni propè Halam Monasterium in Diocesi Magdeburgensi. Chronicon ab A. C. 1124. ad 1125. lucubravit Conradus ejusdem Coenobii alumnus, edidit verò primus Joachimus Joannes Maderus ex apographo Meibomiano, qui illud ex Freheri Codice descripserat, Helmstadii an. 1665. in 4.

LEMOVICENSE sancti Martialis Monasterium. MS. Chronicon ab an. 1161. ad annum 1220. auctore *Bernardo Itherio* Monacho & Armario hujus Coenobii, asservatur in ejusdem monasterii Bibliotheca. Literis fuit mandata an. 1220. MS. Idem usq; ad an. 1310. à diversis hujus loci Monachis conscriptum in folio. Hoc Chronicon asservatur in Bibliotheca Colbertina num. 1020.

LEMOVICENSE S. Martini Monasterium. Chronicon ab anno 618. ad an. 1247. perductum est ab Auctore *Petro Coval*, Abbate hujus loci, hoc anno 1247. electo; ab aliis deinde continuatum, ab anno 1221. usque ad annum 1296. Hoc Chronicon asservatur in ejusdem Coenobii Bibliotheca, & in Colbertina num. 3892. & tomo secundo Fragmentorum Historicorum, quae Claudius Estiennot in Monasterio S. Germani collegit.

LEODIENSE S. Laurentii Monasterium. *Adrianus de veteri Busco*, Belgae, Monachus hujus loci professor scripsit Sec. xv. post *Rupertum*, *Reinerum*, & *Lambertum* historiam sui Coenobii, quae apud Martene & Durand reperitur tom. iv. Vet. Script. & Monument. à pag. 1033-1198.

LUNÆLACENSE Superioris Austriae antiquissimum Monasterium, Chroni-

con

con juxta Seriem Abbatum trina rerum memorabilium Genera recenset. 1.) Vitas & Gesta Abbatum, quotquot ab anno Domini 748. qui primus, usque ad annum 1748. qui à Fundatione millesimus numeratur, Lunælacensi praefuere Monasterio. 2.) Instrumenta Fundationis & Dotationis Monasterii, id est: Bullas SS. Pontificum, Conciliorum generalium, S. R. E. Cardinalium, Archiepiscoporum & Episcoporum: Diplomata Romanorum Imperatorum, Regum, Austriae Archiducum, Ducum Boariae, Principum & Dynastarum: Donationes Nobilium & Privatorum. 3.) Imperiorum, Regnorum, & Principatuum vicissitudines Monasterio Lunælacensi contemporaneas. Ex Archivii Manuscriptis antiquo-novis collectum ab Archivario Lunælacensi ad Annum Jubilæum Millenarium. Sumptibus Joannis Gastl Bibliopolæ Pedepontani. MDCCXLVIII. in 4.

Mantissa Chronici Lunælacensis, in qua Descriptio Jubilæi Millenarii recens celebrati exhibetur. Sumptibus ejusdem Gastli MDCCXLIX. in 4.

MAILROSENSE, sive Melrosense in Scotia Monasterium. Chronica non uno, sed incertis auctoribus, edita reperitur in Joannis Felli collectione Scriptorum Rerum Anglicar. Oxon. è Theatro Scheldoniano 1684. fol. Vide Guillelmi Nichols Bibliothecam Historicorum Angliae pag. 62. seq. & Scotiae pag. 79. seq. & in appendice pag. 347. seq. ubi exhibet notas triplices Joannis Jamesoni in illud Chronicon, primas quidem, quibus probat, illud esse ab Anglo & Scotiarum rerum parum perito interpolatum, secundas quibus illustratur, & tertias paucissimasque illas, quibus corrigitur. Ita Jo. Alb. Fabr. Bibl. med. Lat. Vol. 5. p. 20.

MAJUS MONASTERIUM, Gallicè *Marmoutier*. Historia MS. hujus Abbatiae unà cum codice Probationum per Edmundum Martene è Congr. S. Mauri duobus vol. in fol. asservatur in Monasterio S. Germani à Pratis.

MALLEACENSE S. Maxentii in Picavienfi Diocesi Monasterium asservat Chronicon majus ab Orbe condito ad an. 1140. ex hoc excerpta vide apud Labbeum tom. 2. Biblioth. Nov. Manuscr. pag. 190-221.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

MANTUANUM S. ANDREAE Monasterium. Breve ejus Chronicon ab anno 1017. usque 1418. confecit *Antonius Nerlius* Abbas.

MARCIANENSE Monasterium quo tempore à Simone, vigesimo secundo Abbate regebatur, habuit monachum rei historicae peritum, qui Praefulis sui hortatu Chronicon conflavit, quod tamen in Ms.^{to} adhuc latet. Vid. Hug. Menard. Menolog. Observat. lib. 1. die 1. Aug. p. 291.

MARGARENSE in Anglia Monasterium. Annales ab an. 1066. ad 1232. pertingunt, editi à Thoma Galeo Tomo 2. Scriptorum veterum Rerum Anglicanarum p. 1-19. Oxon. 1687. fol.

S. MARIE de LICODIA, & S. NICOLAI de ARENIS Monasterium. Chronicon ab anno fundationis 1136. ad annum 1590. deducitur; quod, auctore *Bartholomæo Taberna*, Siculo Benedictino, *Monasticon* dici potest, cum, ut infra videbimus, de multis aliis agat monasteriis.

S. MARTINI de BELLO Monasterium in Anglia. Chronicon ab incarnato Christo ad an. 1206. Ms. in Bibl. Cotton. sub effigie *Neronis* Lit. D. Cod. II. n. 4.

MASSIACENSE S. Martini Monasterium in Diocesi Bituricensi. Chronicon breve ab an. 732. ad 1013. in Labbei Bibl. Nov. Mss. tom. 2. p. 732-733.

MEDIANUM in Monte Vosago Monasterium è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi. Historiae typis excusae Argentorati apud Joannem Reinold in 4. an. 1724. auctor habetur *D. Humbertus Bellhomme*, Abbas Medianensis, vir magnae doctrinae, Monasterii instaurator, quod etiam Bibliotheca, quae vix parem in Lotharingia habet, magnis sumptibus instruit. Mabillonius in Not. & Observ. praeviis ad vitam S. Leonis IX. Sec. VI. Bened. part. 2. meminit *Joannis Bayon*, qui etiam historiam Medianensis monasterii scripsit; cujus Scriptoris notitiam se R.^{mo} D. *Hyacintho Allioth*, Medianensis Monasterii Abbati Congr. S. Vitonis se debere fateatur. Sed de hoc Authore & Historico nemo melius & fufius, atque ipse Abbas *Bellhomme* in laudata Historia.

MEDIOLANENSE S. Ambrosii Monasterium. *Placidus Pucinellus* dedit Compendium, sive brevem Historiam Imperialis hujus Abbatiae cum annalistica serie omnium Abbatum ejusdem

A a a a

dem

dem Monasterii ab anno 791. usque ad annum 1650. Opus, nisi fallor, typis nondum editum, quod Mediolani in monasterio S. Simpliciani aservatur. Armell. Bibl. Caf. part. 2. p. 154. & 155.

MEDIOLANENSE SS. Petri & Pauli de Glaxiate Monasterium. Chronicon mox laudatus Pucinellus vulgavit Mediolani apud Malatest. anno 1655. Eo verò continentur Abbatum omnium regimina, Diplomata, Privilegia, Decreta Pontificum, Cæsarium, Regum, Ducumque & Principum; item & Sacrarum Reliquiarum nomina, Tribunalium, nec non sepulchrorum erectionum tempora, unà cum Inscriptionibus, & omnium Monachorum, qui hoc in Monasterio habitu monachali fuere exornati, nominibus, & Professionis anno. Armell. l. c.

MELLICENSE Austriæ Inferioris princeps Monasterium. Historia foundationis Cœnobii Mellicensis virtute & doctrina suorum alumnorum hodie florentissimi circa an. 1000. auctore anonymo ejusdem Cœnobii monacho ad sex Codd. Ms. tos Mellicenses recognita, typisque excusa Tomo I. Script. Rer. Austriac. pag. 297. - 301. Carolus Stengelius brevem ejusdem Monasterii historiam composuit cum Catalogo Abbatum, fusiore & accuratiorum Anselmus Schramb ejus loci Professor, Vindonensibus typis editam in fol. an. 1702. Opus admodum concinnum à Jo. Burchardo Menkenio non immeritò vocatur. Ejus recensionem vide, si placet, in Act. Erud. Lips. Supplem. Tom. V. Sect. VI. p. 253. Nævis tamen suis non caret. Vide Cl. Kropfii præfationem ad Bibliothecam Mellicensem.

MESSANENSE S. Placidi Monasterium. Flaminius Patè, Siculus, Abbas è Congr. Casin. Opus in lucem dedit sub epigraphe: *Ortus & Progressus Monasterii S. Placidi de Calone-ro Urbis Messanæ*, impressum ibidem typis hæredum Petri Brea anno 1644. in 4. Auctor obiit Messanæ an. 1651. Armell. l. c. p. 171.

METENSE in Bavaria Monasterium. Vide infra *Monasticon Ulrici*.

S. MICHAELIS Archangeli Montis Caveosi Monasterium. Seraphim Tansi hujus Cœnobii in Apulia anno 1683. Professor scripsit Historiam ejusdem Chronologicam ab an. 1065. ad an. 1484. Summa fide, parique diligentia ex Tabulario depromptam; cui

adjecit *Seriem Chronologicam Benefactorum ejusdem Monasterii*.

S. MICHAELIS in *Periculo maris* Monasterium. Robertus de Monte Abbas Sec. XII. historiam hujus sui Cœnobii condidit, quæ vulgata est à Mabillo-nio in *Analectis*, pag. 350. verum tacito nomine Auctoris, non verò ut Caveus & Oudinus scribunt, à Dacherio in *Spicilegio*.

MOGUNTINUM S. Jacobi Monasterium. Wolfgangus Trefflerus Cœnobita perdoctus ad S. Jacobum Moguntia scripsit Monasterii sui Chronicon, quod ipse in aliis suis lucubrationibus posteritati relictis non semel testatur. Extat verò hujus cœnobii descriptio in Christ. Joannis Tomo II. Rer. Moguntiacarum.

MONSERRATENSE in Catalaunia totius Hispaniæ celeberrimum Monasterium. Anselmus de Forcada Catalanus ex *Poetio-Ceretania*, sive *Puius-Cerda*, municipio domus Monferraten-sis, cum in Monasterium venisset S. Petri de Arlanza, Burgen-sis Diocesis, scripsit *La Historia del Monasterio de Monserrate*, id est: *Historiam Montis Serrati*. Nic. Ant. Bibl. Hisp. nov. pag. 74.

MONS S. MICHAELIS Gallia Monasterium. MS. Historia Generalis Abbatia S. Michaelis composita an. 1638. per Joannem Huynes Monachum ejusdem Abbatia & an. 1640. ab eodem ad limam revocata, aservatur in folio inter Ms. tos Codd. Monasterii S. Germani à Pratis.

MORIGNIACENSE, sive *Maurigniense* Monasterium in dioecesi Senonensi. Chronicon auctoribus *Theulfo* & aliis Monachis ab an. 1108. ad 1147. Libris II. editum in Duchesnii Tom. IV. Rer. Franc. p. 359. - 389. Vid. Sammarth. Tom. IV. Gall. Chr. pag. 668.

MURENSE in Helvetia Monasterium, cujus Abbas S. R. I. Princeps est. Non parum verò celebria sunt *Acta Foundationis*, Privilegiis Apostolicis ac Cæsareis, Principum, aliorumque fidelium antiquis largitionibus, & aliis authenticis ejusdem Cœnobii monumentis insignita, atque oculatorum nonnunquam testium relatione firmata. Auctor est Monachus Anonymus Muren-sis Monasterii, vixitque ante annos sexcentos & plures; nimirum, ut ipse testatur, sub Kanzelino Abbate, de quo ibidem agitur in *Instrumentis annorum 1128. & 1132*. Scripsit autem, ut videtur, paulò

paulò post obitum Alberti Comitis Habsburgici circa annum plus minus 1142. Monuitque posteros, ut sicut ipse, quæ vel ante eum, vel suis temporibus huic sanctæ Ecclesiæ collata fuerant, describeret; sic & illi facerent, qui post ipsum essent venturi. Atque ista Acta Muren-sia typis mandata fuerunt Spierembergii, veriùs & certò Parisiis in 4. anno 1618. Constantiæ ad Rhenum anno 1651. Ea denuò recudi curavit Joannes Petrus de Ludewig Tomo II. Scriptor. Bamberg. & Jo. Georg. Eccard inter Probationes Originum Habsburgo-Austriacorum n. xxxvi. De ungue Critico, quem Cl. Marquardus Herrgott in *Opere Genealogico-Diplomatico de Augusta Domo ac Gente Habsburgica* hisce Actis impressit, alio loco dicturi sumus.

.. *Murus & Antemurale*, id est, Descriptio Principalis Monasterii Muren-sis Ordinis S. Benedicti, ejusque Privilegiorum. Typis Monasterii Muren-sis in 4. anno 1720.

De MÜNSTER, Abbatia, seu Monasterium. MS. Historia per Dom. Augustin. Calmet è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi Abbatem, aservatur in ejusdem Abbatia Bibliotheca.

NEAPOLITANUM S. Severini Monasterium. In hoc Ordinem S. Benedicti professus fuit *Benedictus Laudati* anno 1678. Reliquit verò *Breve Chronicon regalis Neapol. Monasterii SS. Severini & Soffii*, Ms. tum; quod magno usui sibi fuisse in concinnanda Bibliotheca Scriptorum è Congr. Casin. testatur Marianus Armellinus l. c. p. 99.

NERITINUM Monasterium. Ejus Chronicon, auctore *Stephano* Abbate montis alti ab anno 1090. usque 1368. deductum, ab alio Monacho usque 1412. continuatum fuit.

S. NICOLAI de ARENIS Monasterium. Vide *S. Mariæ de Licodia* supra.

NIDERALTAHENSE, vide *Monasticon Ulrici* infra. Latine *Altaha Inferior* dicitur, de qua supra.

NONANTULANUM Monasterium, præpotens olim, ac celeberrimi nominis in agro Mutinensi circa A. C. 752. fundatum fuit. Opusculum verò de ejus fundatione conscripsit Monachus Nonantulanus, proximæ (ut videtur) ætatis, quod Lud. Ant. Muratorius unà cum Notis Mabillo-nii, ex Actis Sanctorum O. S. B. Seculo IV. depromptum inseruit Scriptorum Rer. Italic. Tomi I. Parti II, pag. 185.

NORIMBERGENSE S. Ægidii Monasterium. Chronicon seu Historia foundationis dicti Cœnobii infertum habetur Chronico Civitatis Norimbergensis, quod extat Monachii in Electorali Bibliotheca. Pezius Dissert. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. pag. xxiii.

NOVALICENSE (*la Novalesa*) Monasterium ad radices montis Cimiffi in Segusina valle. Chronicon scriptum fuit circa annum 1060. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat.

NOVIENTENSE, seu, ut vulgò dicitur, *Apri Monasterium*, patrio sermone *Ebersmünster*. Historiam monachus Anonymus ejusdem cœnobii circa annum 1235. scripsisse videtur, quæ edita fuit ab Edm. Martene The-saur. Anecd. Tomo tertio p. 1126.

NOVIGENTINUM Monasterium. V. Abbas Guibertus Librum II. vitæ suæ in rebus Abbatia Novigentinae referendis insumpsit, de quibus etiam legi merentur Notæ Lucæ Dacherii, qui Opera Guiberti luci publicæ vindicavit.

OBERALTAHENSE Monasterium, vide infra *Monasticon Ulrici*. Anno verò 1731. typis data est in 4. Historia hujus Monasterii cum Festo Jubilæi & Concionibus pro eadem solemnitate, auctore *Emiliano Hemmauer* loci Professor.

De ONNA, Hispaniæ Monasterium. *Alphonfus de Madrid* Hispanus, Monachus S. Salvatoris de Onna (quem Nic. Ant. Bibl. Vet. Hisp. p. 257. inter Scriptores incerti temporis memorat) reliquit scriptam regii hujus Monasterii de Onna, quæ membraneo codice, notisque antiquioribus exarata, in ejusdem Bibliotheca aservatur, & magno in pretio habetur, eo quòd Auctor hujusce domus Abbas valde doctus fuisse dicatur. Vid. Mag. Bibl. Eccles. p. 317. col. 2.

PANORMITANUM S. Martini de Scalas Monasterium. Historiam composuit *Romanus Sincerus*, ibidem Professor. Ejus verò meminit Vincentius Coronellus in Bibliotheca Universalit. 1. num. 862. pag. 179. Arnoldus verò Wion Lign. vitæ part. 1. l. 2. c. 16. p. 458. in Monasterii Bibliotheca aservari scribit.

PARISIENSE S. Germani à Pratis Monasterium. Chronicon Abbatum Regalis Monasterii S. Germani à Pratis, Auctore Jacobo du Breul ejusdem monasterii Monacho lucem publicam vidit in *Aimoini Historia Francorum*

Parif. in fol. an. 1602. impreſſâ. Obiit du Breulius an. 1614.

Jacobi Bouillart è Congreg. ſancti Mauri *Historia Aſceterii S. Germani à Pratis, Lutetiæ Pariſiorum apud Gregorium du Pin* anno 1723. in fol. Diſtribuitur in quinque libros, in quibus auctor diſſerit de fundatione hujus Abbatiae, quæ pro ſuo fundatore Childebertum I. Magni Clodovæi filium veneratur: De S. Germano Epifcopo, qui locum ſepulturæ hoc in monaſterio ſibi delegit, cujuſque vitæ compendium exhibetur: De caſibus variſque eventis memoratu magis dignis ſub primorum Abbatum regimine: De ſepulturis Regum ac Reginarum ex prima ſtirpe: De ceremoniis regiae inaugurationis Pipini, qui cum Carolo M. filio ſuo percelebri exuviarum S. Germani Translationi præſens adfuit. Ad hæc mentionem facit de privilegiis à Carolo M. & Ludovico Pio Abbatiae conceſſis. Abbates, Lanſfroium, Wichardum, Robertum, Irminonem, aliõsque, qui ſub imperio horum Principum vixere, juſtis laudibus proſequitur: ſingillatim Hilduini meminit, qui apud Ludovicum Pium præ aliis gratia valebat: nec obſidionem Pariſienſem ſilentio involvit. Vide le Cerf l. c. p. 46.

PATAVINUM S. Juſtinæ Monasterium. *Hieronymus à Potentia* monaſticis ſacris initiatus anno 1561. rebus verò humanis ereptus an. 1619. condidit Annales ſui monaſterii D. Juſtinæ Patavinæ, ex quibus ſe materiæ plurimum ſumpſiſſe fatetur, teſte Armellino in Bibl. Caſin.

Jacobus Cavacius, cujus ſunt *Hiſtoriarum Cœnobia D. Juſtinæ Patavinæ Libri VI. quibus Caſinienſis Congreg. Origo, & plurima ad urbem Patavium, ac ſinitimos attinentia opportundè interſeruntur. Venetiis anno 1606. per Andream Muſchium* in 4. iterumque Patavii anno 1696. ex typographia Seminarii in 4. Refertur etiam ab Auctore Catalogi *des Principaux Hiſtoriens &c.* impreſſ. Pariſis 1713. Claſſ. xi. pag. 44. *Jacobus Cavacius* illuſtre ſuum Opus brevifſimo temporis intervallo abſolvit, quod Jacobus tamen Caſaubonus, eruditus Criticus unicè demiratus fuit. Eſt verò Cavacii liber non in Gallia modò & Germania, ſed in ipſa Italia rarifſimus, inquit Joannes Vogtius in Catalogo lib. rar. verùm cum ſecunda editio anno 1696. Patavii accurata habeatur, ejus raritas ſaltem in Italia deſiit.

PEGAVIENSE Monasterium. Chronicon ab hujus loci Monacho conſcriptum, cura & opera Reineccii an. 1580. Francof. typis vulgatum, & poſteà à Madero locupletatum ſub epigraphe: *Libellus de fundatione Cœnobia Bigaugiæ*, Chronico Montis Sereni an. 1665. adjectum fuit. Leuckfeld. Antiqq. Bursfeld. cap. 3. p. 124. Epitomes *Chronici Pegaviensis* à Chriſtiano Gottfrid Hofmanno an. 1719. editi, & Continuationis ejus vulgatæ à Johanne Burchardo Menckenio Tomo III. Scriptorum Rer. German. meminit Fabric. Bibl. med. Lat. l. 3. pag. 1167. Noviffimè D. Chriſtianus Schœtgenius Schoiæ Crucianæ in Urbe Dresda Reſtor Hiſtoriam Monasterii Pegaviensis à ſe Germanicè ſcriptam typis Chriſtiani Seiffart Ratiſbonæ in 8. vulgavit an. 1749.

S. PETRI de Cardena Monasterium Hiſpaniæ in Burgenſi Diœceſi. *Hieronymus de Arevalo*, loci Profefſus, ſcripſit *la Hiſtoria del Monasterio de San Pedro de Cardena*. Obiit in eadem Domo an. MDCXL. Nic. Ant. l. c. pag. 483.

S. PETRI Monasterium in Nigra Sylva num Chronicon habeat, compertum non habeo: illud ſolum non neſcio, ejus dotationes editas fuiſſe à D. Schannat in Collectione I. Vindeſmariarum literariarum, Fuldæ an. 1723. in fol. pag. 160 - 164.

S. PETRI Peruſiæ Monasterium. *Leo Pavonius* Abbas compoſuit Italiçè Chronicon hujus ſui Monasterii. Armell. l. c. p. 75.

PETROBURGENSE in Anglia Monasterium. *Hugonis Candidi*, ſeu *Albi*, vulgò *Whitbe* Hiſtoria Cœnobia Petroburgenſis in Anglia ad an. uſque 1177. quo ferè tempore vixit, excurrens, in qua de prima Merciorum Regum, quorum omnia diplomata non indiligenter conquiſiit, ad fidem orthodoxam converſione, tantâ egit induſtriâ, ut ſacræ antiquitatis theſaurus nominari queat, teſte Lelando de Script. Britan. Edidit verò Joſephus Sparke inter Scriptorum Hiſtoriæ Anglicanæ Londini typis Gul. Bowyer an. 1723. in fol. unâ cum *Joannis de Kaleto* Abbatis Petroburgenſis anno 1262. fatiſ functo Chronico, *Roberti de Swapham*, Monachi Petroburgenſis circa an. 1273. mortui, Hiſtoria ejusdem Cœnobia ex proprio Authoris codice ab eodem V. C. Joſepho Sparke deſcripta, in qua id ferè tantum egit Auctor, ut Regeſtum privi- legio-

legiorum &c. juſto ordine diſponeret: *Walteri de Witleſey*, itidem Monachi Buriensis Hiſtoria ejusdem Monasterii ab anno 1246. ad an. 1321. cum *Anonymi* continuatione ad an. 1338. qui hiſtoriam Cœnobia Petroburgenſis verſibus Gallicis deſcripſit, niſi hic ſit à priore alius, & recentioris ætatis, cum Continuator ſatis vetuſtus eſſe videatur. Hos omnes Monasterii Petroburgenſis Chronographos luci publicæ vindicavit Joſephus Sparcke &c.

PICTAVIENSE S. Cypriani Monasterium. MS. Hiſtoria Regalis Abbatiae S. Cypriani Martyris ad Clinum extra Muros Pictavienses, auctore *Renato du Cher* è Congr. S. Mauri. Hæc Hiſtoria in folio, cui auctor ſupremam manum 1680. impoſuit, aſſervatur in Abbatia S. Germani à Pratis.

PONTEFRAC TENSE Monasterium in Anglia. *Thomas Caſtelfordus*, Monachus Cœnobia Pontefractenſis fuit, teſte Lelando, ſcrutator antiquitatis non indiligens, ex cujus ſcriptis ſe multa didiciſſe non diſſitetur idem Lelandus. Quoniam autem penè omnem ab adoleſcentia ætatem in ſuo Monasterio præfato exegit, quaſi gratus alumnus, omnia loci antiqua monimenta curioſiſſimè perquiſiit, fideliter chartis commiſit, & immortalitate quadam in gratiam poſteriorum donavit. Scripſit

Hiſtoriam Pontisfracti. Lib. un. Geſta dicti Cœnobia. Lib. un.

Claruit anno 1320. Ex Pitſeo æt. 14. pag. 410.

ROUMIENSE Monasterium. Ejus Chronicon, ſed breve, extat in Martene & Durand Collect. ampliff. tom. iv. p. 513. Hoc Monasterium, cum ſit Principatus S. R. I. amplius utique meretur Chronicon. Sed hoc tempore. . . .

PRUNVENINGENSE Monasterium. MELCHIORIS WEIXER *Fontilegium ſacrum*, ſive fundatio inſignis Monasterii S. Georgii Martyris, vulgò *Prifling* propè Ratiſbonam facta per D. Othonem Epifcopum Bambergensem MCIX. Ingolſtadii an. 1626. in fol. min.

RAMESIENSE Monasterium. *Hiſtoria Rameſienſis*, ſive Liber de Fundatione & Benefactoribus Cœnobia Rameſienſis in Anglia, auctore anonymo Monacho Rameſienſi. Opus ſuum in quatuor telas, ut ipſe loquitur, diviſit. Harum telarum tres edidit *Thomas Galeus* inter Hiſtoriæ Britannicæ &

Anglicanæ Scriptorum XX. Tom. I. pag. 382 - 462. ex Codice Ms. qui ſervatur in Scaccario Weſtmonaſterii à parte Remoratoris an. CIDLXXXIX. Quarta tela ab ingreſſu Normannorum fortunam & ſtatum iſtius domûs pertexebat; unde hoc ſaltem conſtat, Auctorem poſt id temporis vixiſſe. Galeo fruſtrâ quæſita fuit.

RATISBONENSE Scotorum ad S. Jacobum. Vide infra *Ulrici* Monastericon.

RASTEDENSE in Comitatu Oldenburgenſi Monasterium. Chronicon auctore anonymo loci Monacho originem ſuam refert ad Comitem Hunonem, ejusque Conjugem Gvilam, à quibus anno 1059. fundatum fuit; extatque de eo diploma Adelberti Archiepiſcopi Hamburgeniſis & Bremenſis apud Hermannum Hamelmannum Chron. Oldenb. c. 13. p. 37. plura vide apud Meibom. qui illud edidit Tom. II. pag. 87. Apud Marquardum Freherum in Directorio Hiſtorico Chronicon Raſtedenſe incipit an. 1509. deſinit an. 1463.

REMENSE S. Nicaii Monasterium, cujus initia & progreſſus apud Acherium inter Opera V. Guiberti Abbat. Novigent. pag. 636.

REMENSE Archicœnobia S. Remigii. Hiſtoria inſerta eſt Hiſtoriæ Metropolis Remenſis Lib. III. auctore Guillelmo Marlotto.

REINHUSANUM Monasterium. *Benedictus Laſpo* an. 1268. rei hiſtoricæ non imperitus Cœnobia in Reinhuſano olim celebri, nunc ſæcularizato inferioris Saxonie monaſterio, ex antiquis monumentis, ſcripturis, & documentis Annales ſui Monasterii ad annum 1300. quo mortem oppetiit, multo labore ac induſtria deduxit, quos tamen nunc in deperditis haberi dolet Leuckfeld Antiquit. Bursfeld. c. 3. pag. 129.

RINGELHEIMENSE in Diœceſi Hildeſheimenſi Monasterium. Chronicon quo authore ſcriptum ſit, cujuſve in manus devenerit, in incerto eſt. Meminit illius in *Genealogicis Hermannus Hamelmannus*, & ex eo Jo. Georgius Leuckfeld in præfatione ad *Antiquitates Ringelheimenſes*, quas Germanico idiomate ſcriptas luci publicæ dedit in 4. Lipſiæ an. 1713.

ROTENSE Monasterium. *Danielis Molitoris*, Aſcetæ Rotenſis Cœnobia in Bavaria Volumen Rerum Rotenſium, nondum typis evulgatum. Inſcriptio Operis uſque ad annum 1688. per- texti

texti est: *Rota*, seu *Chronicon Rotensis Monasterii, fundati, edificati, dotati, ac dicati honori & meritis Apostolicis Sanctorum Hibernorum Syderum Marini & Aniani, Pedemontii Bavarici Apostolorum, à seculo Mari-Aniano primo, hoc est, anno Christi DCL. quo Orbi nostro illuxere, usque ad tempora nostra, quod non tantum nostra, sed etiam summorum ac Bavariae Pontificum, Severissimorum Bavariae Ducum Rotae per sua secula breviter voluuntur & evolvuntur &c.* Huic Operi conjungendum est aliud ejusdem argumenti à Cl. P. *Wolfgango*, Bibliothecae Praefecto compositum, hoc titulo: *Menda in Rota Aurisicensi emendanda*, id est, castigaciones & emendaciones Chronici Rotensis à Patre Daniele posteris relictæ. Pez. Differt. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. n. 21. pag. xi. Nec tacendum ANONYMI ROTENSIS Seculum septimum Monasterii S. Viti Ord. S. Ben. cis Rotam in Bavaria Germanicè. Landshuti an. 1730. in 4.

ROTHOMAGENSE Monasterium. Historia Abbatiae S. Catharinae de Monte propè Rothomagum: per Franciscum Pommeray è Congr. S. Mauri, typis excusa est hæc historia unà cum historia Abbatiae S. Audoeni & Amandi eodem Auctore, in folio, Paris. 1662.

EJUSDEM Historiam Monasteriorum S. Audoeni & S. Amandi Rothomagensis. fol. Rothomagi 1622.

SAHAGUN seu S. *Facundi* Monasterium in Hispania. *Joannes Benedictus de Guardiola*, monachus monasterii S. Facundi vulgò *Sahagun* scripsit *Historia del Monasterio real de S. Benito de Sahagun*, adhuc ineditam, sed quam relictam ab Auctore nostro plures affirmant, inter alios Romanus de la Higuera Jesuita in *Historia Toletanae urbis*. MS. lib. xv. cap. 22. Nic. Ant. l. c. p. 500.

SALMURIENSE Monasterium. MS. Historia Monasterii S. Florentii propè Salmurium in Episcopatu Andegavensi. Auctore *Michaële* Abbate hujus loci, cum serie Abbatum alia manu recentiori. Abbas verò *Michaël* claruit an. 1325. Alia MS. Historia hujus Abbatiae ex vetustis monumentis, Tabulis atque Diplomatum, Auctore *Joanne Huynes* sancti Florentii Congreg. S. Mauri, Priore. Hæc Historia, quam Auctor an. 1647. ad calcem perduxit, asservatur in Bibliotheca S. Germani à Pratis, &

in Bibliotheca Dominorum de Sainte-Marthe.

SAVINIACENSE Monasterium. Abbas hujus Cœnobii fuit *Pontius* ab anno 1121 - 1135. cui Mabillonius Tom. II. Annal. Bened. p. 385. tribuit Chronicon breve Abbatiae Saviniacensis ab anno 809 - 827. quod conservavit Claudius Stephanotius in Antiquitatibus Ord. S. B. Dioecesis Lugdunensis. Opus hoc MS. habetur in Bibl. Germani de Pratis. Le Long Bibl. historique de la France p. 257. Adde Galliam Christianam Tom. IV. p. 264. Schoetgenium (cui hanc notitiam debemus) Bibl. med. & inf. Lat. Lib. xvi. p. 18. ubi tamen nulla fit mentio de Chronico *Saviniacensis* Monasterii, quod extat in Baluzii Miscell. tom. 2. pag. 31. fors idem est cum priore.

SCHYRENSE Monasterium. *Chronica Schyrensis*, celebris in Bajoaria Cœnobii, author est *Conradus* monachus, qui illud ab anno MXCVI. inchoavit, atque ad suum tempus, id est, ad seculum XIII. deduxit; *Stephanus* Abbas ad seculum superius provexit, & in lucem emitti curavit Ingolstadii anno 1623. cum additionibus & notis. Alterius *Chronici Schyrensis* Auctore P. *Brunone Febler* ejus loci Cœnobita meminit Bern. Pez. Differt. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. pag. xxxi. *Joannes Aventinus* etiam hujus Monasterii Chronicon elucubravit, faciem prælucente *Joanne Turbeito*, Abbate Schyrensi, cui hunc fecit titulum: *Rev. Patris Jo. Turbeiti ductu & auspicio Annales Schyrensis à Jo. Aventino Principum Bojariae à Literis & Historicis perscripti. Ex publicis Bibliothecis, Diplomatum, Annalibus, illustratisque Scriptoribus diligentissime perscripti.* Terte Junckero in Introduct. ad Geograph. pag. 619. hoc Chronicon typis nondum mandatum est, sed in Guelpherbytana Bibliotheca asservatur. Sed falli virum ex *Joannis Vogtii* Catalogo librorum rariorum discimus, ubi recensetur prima editio Biontii anno 1600. in 4. altera ibid. 1623. [etiam hinc *Vogtius* fallitur; hæc enim editio Chronici Schyrensis, non est illius, quod *Aventinum* habet auctorem, sed *Conradum* Philosophum, & *Stephanum* Abbatem Schyrensem Continuatores, quo accurante Ingolstadii hoc anno 1625. recusum fuit] tertia Argentorati an. 1716. in 4. curam & studium adhibente

te *Georgio Christiani Joannis*, qui editionem suam eleganti Dedicacione R. mo *Benedicto* Abbati Inclyti Cœnobii Schyrensis nuncupavit Francofurti ad Moenum an. CIOCCCXV. Secunda verò *Aventini* editio Augustæ Vindel. in 4. anno 1616. accurata fuit.

SCHUTTERANUM Monasterium. Chronicon ab Anonymo conscriptum vide apud Schannat in *Vindemiis Literariis* à p. 17 - 23. Incipit ab anno 603. & desinit in an. 1327.

SCHWARZACHENSE in Francia Orientali Monasterium percelebre. Chronicon ab anno 815. ad an. 1590. à variis Monachis compilatum, Franconiae, præsertim Episcopatus Wirtzburgensis res egregie illustrat. Edidit Jo. Pet. Ludewig Tomo II. Scriptor. Bambergensium.

-- Ecclesia nova Abbatiae Schwarzacensis an. 1743. Item vita & res præclare gestæ DD. Abbatum ibidem. 1743. in 4.

Idem liber 1743. *mit der geistlichen Anrede bey der Einweyhung dieser Kirchen. Würtzburg* 1743. in 4.

SCOTICUM Monasticon ex Codicibus antiquis, Membranis, & Instrumentis, tum domesticis, tum extraneis collectum, complectens omnium Ordinum monasticorum Abbatias, Prioratus, Cellas, Ecclesias & Domos, quæ olim in regno Scotiae floruerunt à tempore susceptæ religionis Christianæ, usque ad fatalem Monasteriorum dissolutionem, Auctore R. P. *Mariano Brockie* Scoto Benedictino in Monasterio S. Jacobi Ratisbonæ Ss. Theol. Doctore, prædicti Cœnobii Priore & Seniore, .. Nondum typis exscriptum.

SEIDENSTETTENSE Monasterium. Historia foundationis Cœnobii *Seitendens* in Austria Infer. Auctore *Gundackero* ejusdem loci Abbate ab anno 1319. ad 1330. typis donata ex Codice Membranaceo traditionum Seidenstettensium Tom. 2. Scriptorum Rer. Austriac. pag. 304.

SELEBIENSE Monasterium, quod fundatum fuit haud procul ab Eboracensi civitate, ad fluvium Usam, in honorem S. Germani Autissiodorensis Episcopi, anno ab Incarnatione Domini millesimo sexagesimo nono, Guillelmi Nothi, seu Conquæstoris vulgò cognominati quarto, cum à *Benedicto* Monacho in Angliam ejusdem S. Germani digitus delatus fuisset. Historia conscripta fuit ab *A. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

store Anonymo quodam Monacho, qui scribebat anno MCLXXIV. à fundatione illius Abbatiae centesimo sexto, Abbatibus Gilberti xiv. vulgavit Labbe Bibl. Manuscr. Tomo. I. pag. 594 - 626.

SELIGENSTADIENSE Monasterium. *Jo. Weinckens* Navarchia Seligenstadiana, seu fundatio antiquissimæ & regalis Abbatiae Seligenstadiensis, Epico carmine descripta. Item Brevis Historia Regalis Abbatiae soluto sermone. Francofurti sumptibus Jo. Philippippi Andreae an. 1714. fol.

SENENSE Monasterium. *Lucas Brixia* Senis in monasterio S. Eugenii Professus Sec. xvi. exeunte scripsit *Chronicon sui Monasterii*. Anno 1606. extat Ms. in Archivo ejusdem Abbatiae. Armell. l. c. p. 77.

SENONENSE S. Petri Monasterium; cujus historiam scripsit Gauffridus de Colone, Monachus hujus loci, qui floruit anno 1295.

SENONENSE S. Columbæ Monasterium. MS. Chronicon rerum magis notabilium hujus Cœnobii ab anno Domini 1275. usque ad annum 1648. studio & opera Domini Victoris Cotronii è Congr. S. Mauri in folio asservatur in Bibliotheca ejusdem Abbatiae cum epistola præliminari an. 1648. scripta.

SENONIENSE Monasterium in Monte Vosago Tullensis Dioecesis. Historiam hujus Abbatiae condidit *Richerius* Senoniensis Monachus, non culto ac nitido, sed veraci stylo. Edita est à Luca Dacherio Spicileg. tom. 8. p. 271. edit. novæ tom. 2. p. 603.

SPANHEIMENSE Monasterium S. Martino Episcopo consecratum in Dioecesi Moguntina. Inter ejus Abbatum principem locum tenet Joannes Trithemius, qui Chronicon illius ab anno Christi 1124. usque ad annum 1511. contexuit, Freherus verò è tenebris erutum in lucem protraxit cum nescio cujus continuatione. Francofurti typis Wecheliani an. 1601. in fol.

SUBLACENSE Monasterium. Chronicon partus est *Wilhelmi Capisacchi Narniensis*, Sanctorum Benedicti & Scholasticæ Cœnobii Monachi stabiliti, sub Congregatione Casinensi, alias S. Justinæ Patavinæ, ad Reverendiss. & Illustriss. Dominum Marcum Antonium Cardinalem Columnam, ipsius Cœnobii Commendatorem, & ad ejus Sac. Monasterii Monachos, nec non ad omnes ejusdem

Abbatia Indigenas scriptum anno 1573. Extat in eodem Monasterio Sublacensi, quod Opus *Cherubinus Myrtius* Monachus pariter Sublacensis à prædicto anno 1573. usque ad an. 1629. profequutus est. Armell. l. c. Lit. V. p. 15. Aliud *Chronicon Sublacense*, five Catalogus Abbatum Monasterii Sublacensis ab anno Christi circiter DXCV. usque ad MCCCXC, Auctore Monacho Sublacensi anonymo, novissimè lucem publicam aspexit in Muratorii Antiqq. Italic. Tom. iv. pag. 1035. seqq.

SUSSIONENSE S. Mariæ Monasterium. *Michaël Germanus* è Congr. S. Mauri Auctor est *Historia Regii Parthenonis S. Mariæ apud Augustam Sueffionum*, in 4. Parisiis apud Lud. Billaine. Opus Gallicè scriptum, magno in pretio à viris doctis habetur. Vid. Journal de Scavans tom. 6. an. 1678. pag. 25.

SUSSIONENSE Monasterium S. Medardi. Chronicon Auctore Monacho ejusdem Cœnobii ab An. Chr. 497. ad 1260. edidit Dacherius tom. 2. Spicilegii pag. 780. edit. novæ tom. 2. pag. 486-492.

SYLVARIENSE Monasterium, vide supra *Cervaria*.

TEGERNSENSE Monasterium. Monumenta vetera historiam inelyti hujus ac antiquissimi in Bojoaria monasterium illustrantia, sunt ferè sequentia :

I. Historia Foundationis Monasterii Tegernseensis, Auctore, ut videtur, *Froumondo*, Cœnobita Tegernf. qui Seculo x. floruit.

II. Chronicon Monasterii Tegernseensis, Auctore Anonymis tribus, quorum Primus Seculo Christi xiii. Alter xiv. Postremus xv. vixit. Accessit ejusdem Chronici Continuatio usque ad hanc ætatem ab A. R. D. Patre *Alphonso Huebero*, Benedictino Tegernseensi concinnata.

III. Annotatio consecrationis Ecclesiæ Tegernseensis, & Altarium, in quorum honore Sanctorum consecrata, & quæ Reliquiæ ibidem reconditæ sunt.

IV. Tres vetustissimæ Sequentiæ de S. Quirino Rege & Martyre.

Omnia hæc ex MSS. Codd. dicti celeberrimi Monasterii Tegernf. eruit & prælo paravit R. P. Joachimus Priesterperger Benedictinus Mellicensis. Eidem verò subjecit Bernardus Pez. Thef. Anecd. Noviss. tom. 3. part. 3. col. 473-594.

THEOKESBURIENSE Monasterium. De Abbatia hujus fundatione habentur Collectanea Ms.^{ta} in Bibl. Cotton. sub effigie *Tiberii* Lit. A. Cod. viii. num. 12.

TINECENSE Monasterium. *Tinecia*, seu Historia Tinecensis primariae inter Polonica Cœnobia venerationis per R. P. *Stanislaum Sczybieski*, Bibliothecarium ejusdem Monasterii collecta, & in iv. libros partita. Cracoviæ ex Offic. Schedeliana S. R. M. Typ. an. 1668.

TORNACENSE S. Martini Monasterium. *Hermannus* Abbas ab anno 1127. ad 1237. incertum quot annis superstes post abdicatum munus fuerit. Extat ejus *narratio restaurationis Abbatia S. Martini Tornacensis* ad Patres, Fratres, & Filios universos illius Cœnobii. Primus vulgavit Lucas Dacherius Tomo xii. Spicilegii pag. 358. seq. (editionis novæ Tom. 2. p. 888.) cum additionibus aliorum Auctorum pag. 922. & 926. ab anno 1127. usque ad an. 1160. Fabric. l. c. lib. 8. p. 718.

TREBICENSE Monasterium. Annales Monasterii *Trebicensis* in Moravia, dudum est, quod non extat; quemadmodum & ipsum Monasterium anno 1109. in honorem B. V. M. fundatum in arcem commutatum est. Eorum tamen fragmenta Thomas Joannes Pessina in scribendo *Marte Moravico*, docta & erudita Historia, sibi usui fuisse testatur in Epistola Dedicatoria. Nos de secularizatione hujus Monasterii plura dicturi sumus in *Olomucio Sacro*, seu historia Episcopatus Olomucensis.

TRENORCHIENSE Monasterium. Chronicon auctore *Falcone* Monacho, quod Petrus Franciscus Chiffletius publicavit in Historia Tornutiensi, five Trenorchienfi, Divione 1664. in 4.

S. TRUDONIS in Diocesi Leodiensi Monasterium. *Rodulphus* Abbas Seculo xii. vir religione & doctrina insignis scripsit Chronicon ejusdem Monasterii in libros xiii. distinctum, quod Tomo vii. Spicilegii Dacheriani legi potest. Vid. Alex. Nat. Histor. Eccl. Sec. xii. part. 4. c. 6. pag. 515. Tomo. vi.

S. TRUTPERTI Monasterium. *Ortus & Occasus* antiquissimi Monasterii S. Trutperti M. in Brisgoia, seu Breve Chronicon non eleganti minùs stylo, quàm gravi & prudenti judicio scriptum, prodiit Friburgi Brisgoiæ typis

typis Joannis Jacobi Bockler anno 1660. in 4. Opus post Monasterium à Sueco milite incineratum, Leopoldo I. Imp. ab Abbate loci nuncupatum.

VARNBACENSE Monasterium. *Clari Fasmani* Prioris Varnbacensis in Bavaria, re ac nomine clari, viri eruditissimi, *Chronicon Varnbacense*, in duobus prægrandibus in folio voluminibus compositum, & veteribus chartis refertissimum, nondum tamen, quod sciam, luci publicæ expositum. Vide plura apud Pez. l. c. n. LXXII. pag. LIII.

VENETUM S. Georgii Maj. Monasterium. *Fortunatus Ulmus* patriâ Venetus in nobilissimo hoc Monasterio Sacris monasticis anno 1596. imbutus fuit. Ab ipso prodiit *Historia Cœnobii D. Georgii M. Ven.* ubi pariter *de Unione Congreg. S. Justinae* agit. Opus pulcherrimum, scriptum utraque lingua, Latina scilicet ac Italica, ut testatur Jo. Mabillopius Itin. Ital. tom. 1. pag. 34. Armell. l. c. p. 174.

VEZELIACENSE Monasterium. *Hugo Pictavinus* Sec. xii. clarus Guilelmi Vezeliacensis Abbatis Notarius, illius Monasterii historiam jussu Pontii Abbatis scribere aggressus est anno MLVI. & sub ipso *Guillelmo* absolvit anno MCLXVII. Quatuor libros complectitur. Extat Tomo III. Spicilegii Dacheriani.

S. VINCENTII Monasterium in urbe Metensi Chronicon breve ab an. 511. ad 1279. vulgatum à Labbeo Tomo I. Bibl. Nov. Mss. pag. 344-347.

VULTURNENSE Monasterium in provincia Samnii, cujus res in Chronicon retulit Joannes Monachus ibidem. In lucem protulit Muratorius S. R. Ital. Tom. I. part. 2. pag. 319.

WALCIODORENSE Monasterium. *Robertus* è Decano Monasterii Stabulensis Abbas, Walciodorensis, vulgò *Wausors* in Comitatu & Diocesi Namurcensi ad Mosam fluvium, vitâ functus an. 1174. scripserat *de fundatione Monasterii Walciodorensis*, teste Molano in Natalibus 3. Belgii Decemb. Vid. Foppens Bibl. Belg. pag. 1077.

WEICHENSTEPHENSE Monasterium in Bavaria Annales habet à primis incunabilis usque ad medium Seculum xiv. perductos. Distinctum ab illis Annalibus est *Chronicon Weichenstephense* à Caspare Frasio erudito hujus loci Abbate compositum, & *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

usque ad proximum seculum perductum, dignissimum sanè, quod Annalibus vetustioribus junctum typis exprimitur. Pez. l. c. n. XLIV. p. XXVI. Excerpta vide apud Hier. Pez. Tom. II. Scriptor. Rer. Auftriac. p. 402.

WELTENBURGENSE Monasterium in Bavaria. *Mathias* Abbas de fundatione hujus sui Monasterii Chronographicam Instructionem concinovit, quæ Straubingæ anno 1643. in 8. excusa fuit.

WERDENSE ad Danubium Monasterium. Bernardus Pez. Dissert. Ifag. in Tom. I. Thef. Anecd. celebrat *Georgii Monachi S. Crucis Werdeæ* in Suevia volumen, quo Annales *Werdenses* accuratè ac ampliter sub medium seculum elapsum profecutus est. Sed quos Annales, Civitatis, an Monasterii, an utriusque simul intelligit?

WESSOBRUNENSE in Bavaria Monasterium, cujus Chronicon D. Abbas Thassilo, Præful prudentiâ eximius, & alter loci fundator, jam multo tempore lustratis omnibus Monasterii Angulis nequicquam perquirat, etsi plures Cœnobitæ suis illud oculis conspexisse adfirmant. Pez. l. c. n. 36. pag. xix.

WESTMONASTERIENSE Londini in suburbio Monasterium longè celeberrimum. *Sulcardus* Westmonasteriensis Monachus circa an. 1070. scripsit *Chronologiam Monasterii Westmonasteriensis*, quæ asservatur ms.^{ta} in Bibliotheca Cottoniana. Chronicon verò, teste Pitseo pag. 875. lucubravit *Joannes Fletus*, ejus loci monachus. Commentarium etiam de rebus *Westmonasteriensibus* scripsisse à Vossio dicitur *Joannes Castor*, vulgò *Bever*, five *Fiber*, Monachus Westmonasteriensis.

WIBLINGENSE Monasterium. *Templum Honoris*, seu Annales Monasterii Wiblingensis in Suevia, an. 1702. Augustæ Vindelicorum apud Jo. Caspar Bencard in 4. cum Iconismis singulorum Abbatum, auctore Menrado Heusinger, Monacho Wiblingensi.

WINCHECOMBENSE Monasterium. *Richardus Kederminster* Abbas Winchecombensis in Anglia claruit virtute ac doctrina sub Henrico VIII. ac Historiam sui Monasterii libris mandavit, quæ adhuc in ms.^{to} est, fol. uti fidem facit Antonius à Wood in Historia Univerf. Oxon. lib. 2. pag. 248. in notis ad calcem paginae.

WIREMUTHENSE Monasterium. *Venerabilis Beda* minutissimam Monasterii sui Girwenfis & Wiremuthensis historiam condidit, ut Mabillonius loquitur Præfat. in Sec. I. O. S. B. §. v. n. 63. nec malè; nam monasterium anno sexcentesimo septuagesimo quarto constructum fuit, ipse verò anno 735. humana absolvit. Hujus Historiæ meminit ipse Beda in fine Epitomes Historiæ Anglorum, ubi Operum suorum indicem texit: eamque desideratam seculo superiore edidit Waræus cum duabus Bedæ epistolis, atque Ecberti Eboracensis Episcopi Dialogo: subinde verò Ludovicus Billaine, Bibliopola Parisiensis, an. 1666. recensuit elegantioribus & commodioribus typis. Chronicon inscribitur *Abbatum Wiremuthensium & Girwenfisum Historia*.

WIRCEBURGENSE Scotorum ad S. Jacobum Monasterium. Situm est in suburbio. Chronicon ex codice manu ipsius Trithemii an. 1509. exarato, & per alium ad an. 1585. continuato, tunc primùm editum, & postea in Busæi Operibus Spiritualibus, ac novissimè in Jo. Pet. Ludewigii Scriptoribus Herbipolensibus recusum. Lipsiæ an. 1713. in fol.

ZWIFALTENSE Monasterium. *Arsenii Sulger* Annales Imperialis Monasterii Zwifaltensis, Partes II. Opus Posthumum. Augustæ Vindel. typis Mariæ Utzschneiderin an. 1698. legenda est Auctoris præfatio, ubi Bertholdi, Ortliebi, Mezleri & Bochevallii meminit, qui Monachi Zwifaltenses ante ipsum res pro conscribendis Annalibus annotarunt.

Postquam verò ordine alphabetico quosdam Auctores, minimè omnes, recensimus, qui Annales seu Chronica Monasteriorum contexerunt, juvat nunc illos commemorare, quibus curæ fuit, ut *Monastica*, ut vocant, adornarent, sive plurium Monasteriorum historias vel ipsi proprio Marte conferberent, vel ab aliis elaboratas in unum corpus adhibita eruendi & conquirendi industria congererent, atque sic conjunctim in lucem emitterent.

CAROLI STENGELII *Monasteriologia*, in qua insignium aliquot Monasteriorum Familiæ S. Benedicti in Germania Ordines, Foundationes, clarique Viri ex eis oriundi describuntur, eorundemque Ideæ æri incisæ oculis subjiciuntur. Aug. Vindel. an. 1619. in fol. Hic ipse indefessæ & demiran-

dæ industriæ Abbas Catalogum plus quàm 1000. Monasteriorum Ord. S. B. confecit, qui tamen, quod sciam, nunquam typis exscriptus fuit. Vide ejus Mantissam ad Comentarium Rer. August. pag. 93.

PRUDENTII de SANDOVAL Las foundationes de los Monasterios del Orden de S. Benito, que los Reyes de l'España fundaron, y de los Santos, y claros Varones desta Religion desde el año 540. hasta el 714. idest: *Foundationes Monasteriorum Ord. S. B. quæ Reges Hispaniæ fundarunt, nec non sancti & illustres Viri ejusdem Religionis ab anno 540. ad an. 714. Madriti in folio an. 1601.*

ANONYMUS Benedictinus *Variorum Germaniæ Monasteriorum foundationes* à temporibus Henrici III. ad an. Chr. 1212. collegit. Quam collectionem Maderus inseruit *Conradi Lauterbergensis Benedictini Chronico* pag. 241. - 294.

GABRIELIS BUCELINI diversorum in Germania, Abbatiali maximè titulo illustrium Cœnobiorum Catalogus, qui habetur in ejus *Germania Topo-Chrono-Stemmato-graphica* part. 1. Augustæ Vindel. an. 1655.

- EJUSDEM *Monasteriologia Imperii Germanici pars altera*. Extat I. a part. 2. Aug. Vindel. an. 1662.

JOSEPHUS PERESIUS, Linguarum Sacrarum in Universitate Salmanticensi Professor edidit aliquot *Dissertationes Ecclesiasticas* de Benedictinis Hispaniæ Monasteriis, quas à Mabillonio laudatas oculis nunquam usurpavi.

STANISLAUS SCYIELSKI in *Aquila Polono-Benedictina* succinctè exponit Origines & Foundationes Monasteriorum Ord. S. B. utriusque sexus per Regnum Poloniæ. Auctoris Opus præced. §. laudavimus.

MICHAEL GERMAIN è Congreg. S. Mauri composuit Synopsis Historiæ Congregationis S. Mauri, quæ hætenus typis haud vulgata est. Titulus Operis est: *Monasticon Gallicanum*.

LUCAS D'ACHERIUS è Congr. S. Mauri tametsi nullius monasterii, quod sciam, ipse conscripserit Chronicon, quàm plurima tamen è situ, squallore, & tenebris eruit, suoque in Spicilegio juris publici fecit.

CLAUDII ETIENNOT è Congreg. S. Mauri *Antiquitatum in Diocesi Bituricensi Benedictinarum Collectio*. Pars I. complectens Asceteriorum foundationes, status varios, Abbatum, Abbatissarumque elogia, præcipuorum

item

item benefactorum nomina, piæque donationes, quæ in tabulariis dictorum cœnobiorum reperta, & ex ipsis transcripta fuerunt. Pars II. complectens Ordinis Benedictini in eadem Diocesi foundationes, Monasteriorum, Abbatissarumque catalogos, præcipuorum benefactorum nomina, virorumque in iisdem tum sepulcorum, tum vitam monasticam professorum seriem, tum probationes & bene multos dictorum asceteriorum authenticas.

EDMUNDUS MARTENE & URINUS DURAND idem præstiterunt, quod Dacherius & Stephanotius, tam in *Thesaurò Novo Anecdotorum*, quàm in *Collectione amplissima veterum monumentorum*.

DIONYSIUS SANMARTHANUS in Gallia Christiana tomis X. comprehensa omnium Abbatiarum & Monasteriorum Ord. S. B. in amplissimo eo regno Historiam cum syllabo Abbatum & Abbatissarum compendio refert.

BERNARDUS & HIERONYMUS Fratres Pezii, ille in *Anecdotorum Thesaurò Novissimo*, hic in celebri Opere de *Scriptoribus Austriacis* idem, quod priores, sibi faciendum putarunt.

OLIVERII LEGIPONT *Monasticon Moguntiacum*, sive succincta Veterum Monasteriorum in Archiepiscopatu Moguntino, vicinisque locis, partim extantium, partim suppressorum, vel in usus promiscuos converforum Notitia ex Libris publicis, veteribusque monumentis excerpta, & ordine alphabetico digesta. Anno 1746. typis Jo. Julii Gerzabeck.

ANGELO MARLÆ QUIRINI (hodie S. R. E. Cardinali) à Præpositis Congregationis Casinensis provincia in Comitibus Generalibus demandata fuit, ut *Monasticon Italiæ* conficeret. Cui amplissimo muneri Historiographi doctissimâ Dissertatione prolusit. Postea ipsum *Monasticon* condere aggressus, Cœnobii Farfensis monumenta in Chronicon retulit. Quia verò excitata id temporis inter aulam Pontificiam & Cæsaream contentione de Comaclensi ditione Historiographo nostro de impressione impedimenta objecta fuerunt, manum de tabula *Monastici* prosequendi sustulit. Vide, quæ Em. Cardinalis hac de re in Comentario de rebus ad se pertinentibus part. 2. lib. 1. cap. 8. referat. Mihi sequentia huc transcripsisse sufficiat.

„ P. Joseph Maria Sandius, Bibliothecarius S. Justinæ, hæc ad me scripsit: *Il mio profondo rispetto vuole, che communicchi à V. P. Rina un §. di una lettera scrittami dal P. D. Bernardo Pez Benedettino, e famoso letterato, e Bibliotecario di Melk. Dimostra egli una straordinaria passione per la stampa della di lei Storia, si duole molto dell'incontrate difficoltà in queste formali parole.* „ Et quid tandem sperandum de „ Monastico Italico Clariss. D. Quirini „ nostri? Opus hoc trans Alpes incredibili desiderio expectatur. Dolendum sanè tot ei negotia Romæ facta. In Germania vel Gallia hujusmodi Opera liberius & tutius eduntur. „ *Io le so dire, ch' egli la stamperebbe volentieri, senza che V. P. Rina ne spendesse altro, che la briga di farle avere l'Opera MS. ed io gliela farei avere per sicuro cammino.* Verùm Quirinus in voluntate obsequendi Pontificis imperio firmus perstitit. Lugendum certò fuisset, nisi excellens hic Historiographus ad alia subinde lucubranda Opera calamum contulisset, quibus omnigena eruditione & doctrina præstantissimis Rempublicam literariam locupletavit, atque hunc in modum ingens interrupti *Monastici Italiæ* damnum abundè refarcivit.

Denique silentio à me prætereundum non est *Ulrici* nescio cujus *Chronicon* Germanicum Monasterii in Ensдорff in codice chartaceo in 4. à trecentis annis, in quo prætereà breves Cœnobiorum Benedictinorum *Emmèramensis, Nideraltahensis, Tegernseensis, Wessobrunensis, Mettensis, Ebernspersensis, Scotorum Ratisbonæ, Schyrensis, Prunfeningensis, Oberaltahensis, Etalensis* &c. Annales conspiciuntur. Extat Monachii in Bibliotheca Electorali. Vid. Pez Dissert. Itag. in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. p. xxiii.

§. VII.

Qui Vitas, Historias, Gesta, Elogia, & Catalogos Abbatum literis consignarint.

VENERABILIS BEDA Vitas quinque Abbatum priorum Wiremuthensium, & Girvicensium, viz. *Benedicti, Ceolfridi, Easterwini, Sigfridi*, atque *Wicberti* libris duobus complexus est, quos ex editione Dublinensi an. 1664. in 8. recudendos dedit cum aliis quibusdam Bedæ Scriptis Henricus Whartonus Lond. an. 1693. in 4.

S. ETHELWOLDUS Episcopus Wintoniensis scripsit de Abbatibus Lindisfarnensis Monasterii lib. un. qui inter Mf. tos Codd. Bibliothecæ Universitatis Cantabrigienfis ostenditur.

MATHEUS PARISIUS Vitas xxiii. Abbatum Monasterii S. Albani in Anglia præpotentis à se scriptas reliquit, quæ sæpius cum cæteris ejus historicis Operibus Tiguri, Parisiis, & Londini recufæ fuerunt.

JOANNES AMUNDISHAM, Monachus Anglus in Monasterio S. Albani Acta Abbatis sui Joannis Wet-hamsted seu Frumentarii descripsit per singulos regiminis ipsius annos, quæ inter Mf. Codd. Bibliothecæ Cottonianæ sub effigie Tiberii Lit. D. Cod. v. num. 1. asservantur. Vid. Smithus in Catal. pag. 42.

THOMAS SPOTTÆUS, Cantuariensis Monachus, luculenter suorum Abbatum historiam scripsit ab adventu S. Augustini Anglorum Apostoli, in Britanniam, usque ad annum à Christo nato 1272. Ejus deflorator fuit *Guilielmus Thornus*, Monachus etiam Cantuarinensis in historia, qua ille Abbatum suorum res gestas memoriam commendavit. Nusquam verò in Cantuariensi Bibliotheca apparet *Spottæi* historia, & verisimile est, omnino periisse. Extat tamen defloratoris *Thorni* volumen planè non contemnendum, in quo non solum Abbatum *Augustinianorum* egregia facta, verum etiam Regum *Cantianorum* subinde elucet. Leland, de Script. Britan. cap. 287. p. 299.

GUILLELMUS de THORNE, five *Thornæus*, Monachus Cantuariensis circa an. 1380. scripsit res gestas *Abbatum Cantuariensium* ab Augustini in Angliam adventu circa annum 596. ferè usque ad annum 1375. In priori parte usque ad annum 1272. vestigiis insistit *Thomæ Spottæi*, cætera ipse supplevit. Præter Lelandum paulò ante laudatum, vide etiam Baleum VI. 63. Pitseum æt. xiv. pag. 529. Viderunt hæc Gestas lucem inter Anglicanæ Historiæ Scriptores decem, Rogero Twysdeno, & Joanne Seldeno editoribus, pag. 1758 -- 2202. Londini 1652. in fol. Vid. Smith. in Catal. Bibl. Cotton. p. 20. col. 2. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. vii. p. 502.

Catalogus Abbatum Lerinensium ab anno quintodecimo supra octingentesimum usque ad annum millesimum quintum decimum, in quo cœpit Congregatio Casin, ipsum regere

Monasterium, authore *Vincentio Bar-rali Salerna* in Chronologia Lerinensi.

Acta vetusta Abbatum Fuldensium ab anno 744. ad an. 916. edita fuerunt per V. C. Johan. Frid. Schannat in Historia Fuldensi pag. 1. & in specie Vita Henrici VI. Abbatis Fuldensis ex mf. to cod. p. 304. Vita Johannis II. Abb. Fuld. ex Spangenbergii Chron. Henneberg. pag. 343. Vita *Johannis III.* ex eodem Chronico pag. 414. *De Fr. Cornelii Monachi Breviario Fuldensi*, in quo omnium Archimandritarum ortus, potiora Facta, & obitus usque ad an. 1479. breviter narrantur, præcedenti ß. sermo nobis fuit.

Historiam Abbatum Casæ Dei in Ar-vernia, ex libro tripartito Vitæ B. Roberti Casæ Dei primi Abbatis, auctore Monacho ejus loci, qui floruit sub annum 1160. typis vulgavit Philippus Labbeus tom. II. novæ suæ Bibl. Mf. s.

Vitam B. Herluini, primi Abbatis Beccensis, scriptore Gilberto Crispino; item vitas *Guilielmi*, *Bosonis*, *Theobaldi*, & *Letardi* Abbatum pariter Beccensium ab eodem *Crispino* conscriptas edidit Lucas D' Acherius in Appendice ad Opera B. Lanfranci Paris. anno 1648. in fol.

ADEMARI in S. Eparchi Coenobio Monachi Engolismensis *Commemoratio XII. Abbatum Lemovicensium Basilicæ S. Martialis Apostoli* ab anno 848. quorum ultimus est *Hugo*, vulgata à Philippo Labbeo Tom. 2. Bibl. Nov. Mf. pag. 271.

Venerabilium Abbatum *Cluniacensium* Chronologia ab an. 910. ad an. 1614. Extat in Bibliotheca Cluniacensi pag. 1618. Paris. in fol. anno 1614.

Catalogus Abbatum Sylvæ Majoris in territorio Burdegalensi, accuratissimus, ex monumentorum originalium collatione confectus à *Stephano du Laura* Monacho Sylvensi, quem Bollandiani post vitam S. Geraldii Abbatis exhibent Tomo I. April. die 5. pag. 432.

UDALSCALCI, Abbatis SS. Udalrici & Afræ Aug. Vind. *Opusculum de controversia inter Hermannum Episcopum Augustanum, & Eginonem Abbatem S. Udalrici* edidit Canisius tom. 2. Antiqq. Lect. Nempe Hermannus Cæsaris potius, quàm Pontificis tuebatur partes. Itaque à Paschali II. excommunicatus fuit; quâ occasione *Egino*, qui à Pontifice stabat, ab Hermanno Augu-

Augustâ pulsus, exilii ac itinerum fidissimum Achatem habuit Udalscalcam, qui ei in Abbatiâ successit.

Catalogus Abbatum Monasterii SS. mæ Trinitatis Vindocinensis impressus inter Opera Godefridi Vindocinensis, Parisiis an. 1610. & Tomo III. editionis Sirmondianæ in fol. Paris. an. 1696.

BRUNONIS FABRICII Abbatis Abdinkoffensis Historia Abbatum SS. Petri & Pauli, quod Paderbornæ, vulgò *Abdinchof*. Edidit Math. Antonius Analect. tom. 6. vet. edit. in 8. novæ in 4. tom. 3. p. 515.

Catalogus Abbatum Coenobii Bronnensis usque ad annum 1518. auctore *Gerardo Sorio*, ejusdem monasterii Priore asservatur inter Mf. Codd. in Bibliotheca Bronnensi. Vid. A. Valerium in Bibl. Belg.

MODESTI CICCOTI, aliàs de Brunis, Itali, Pisani, Benedictina Instituta Professi Perusiæ in monasterio D. Petri an. 1585.

Oratio in morte D. Desiderii à Brizia, Abbatis S. Petri, quæ fuit impressa Altæ in Liguria apud Virgilium de Zangrandis an. 1592. Armell. part. 2. pag. 111.

Vita Abbatum Croylandiæ à Kenulpho & Turketulo ad Riccardum natum in villa de Upton, qui obiit anno quinto R. Henrici V. h. e. an. 1427. Extat in Bibl. Cotton. sub effigie *Vespasiani* lit. B. Cod. xi. n. 4.

ALBERTI Abbatis ad S. Petrum Salisburgi *Catalogus Abbatum* cum historiæ compendio ejusdem antiquissimi & celeberrimi Monasterii, Salisburgi an. 1646. in 4.

JOANNES BERTELS Abbas Epternaci, & Monasterii B. V. M. de Münster confecit catalogum & seriem Abbatum Monasterii D. Mariæ juxta muros Civitatis Luxemburgensis cum brevi annotatione rerum atque historiarum memoria dignarum. Extat ad Autoris calcem Dialogorum in Reg. S. B. Colon. an. 1581. pag. 449 - 555. Contextuit etiam syllabum Abbatum Epternacensium, ex quo pleraque se excerptisse fatetur Abbas Calmet in concinnando Elencho hujus Monasterii Præsulum, tametsi loca haud pauca parùm exacta sint. Cæterum cum Abbas Bertelius in hostium (Batavorum) potestatem venisset, monachi Epternacenses, ut eum libertati restituerent, pleraque sua bona in conficiendo lytro consumpserunt contra boni Abbatis intentio-

nem, qui libentiùs in vinculis vitam finiisset, quàm regiminis molam tam difficili tempore versare. Mortuus est 19. Junii an. 1607. Calmet in Syllab. Abbat. Epternac. tom. III. Histor. Lothar.

Carolus Stengelius scripsit ac edidit Vitas SS. Wilhelmi Abbatis Hirsaugiensis, & Wilhelmi Gellonensis cum Coenotario. Augustæ in 4. an. 1611. Item Vitam S. Wunibaldi Abbatis ibid. in 4. an. 1612.

Vitæ quatuor priorum Abbatum Cavenisium in Comitatu Salernitano *Alpherii*, *Leonis*, *Petri*, atque *Constabilis*, auctore anonymo Abbate Venusino, non diu post A. C. 1124. quo *Constabilis* obiit, editæ non ita pridem fuerunt Tomo VI. Scriptor. Rer. Italic. ex MS. Cavenis Monasterii, cujus copiam fecit Abbas Bacchini D. Muratorio. Effigies verò, dignitates, ac tituli Abbatum Cavenisium exhibentur ab *Alexandro de Rodulphis* in Historia sacri Monasterii Cavenis MS.

Elenchus Chronologicus Abbatum Lunælacensium cum Synchronismo Summorum Pontificum, Episcoporum Patavienisium, Imperatorum, & Principum Dynastiæ Wildeneggensis. Vid. Chron. Lunælac. pag. 419.

Floriacensium Abbatum *Catalogus* in Baluzii Miscellaneis tom. 1. pag. 491 - 493.

LEONELLI CROCEALLE, Itali, patriâ Parmensis, Monachi S. Justinae Patavinæ an. 1655. Professi *Gli Abbati di S. Giustina di Padova descritti*, id est: *Abbatum S. Justinae de Padua Descriptio*. Opus mf. in fol. pag. integr. 368. de quo vide plura, si lubet, apud Armell. in Bibl. Casin. part. 2. pag. 76.

ABBATES Monasterii S. Michaëlis Bambergæ à Martino Hofmanno carmine elegiaco descriptos exhibet Jo. Pet. Ludewig Scriptor. Rer. Bamberg. tom. 1. ex editione Norimberg. anno 1595. in 4.

MARCI ANTONII SCIPIONIS, Itali, Placentini, in Monasterio S. Sixti ibidem an. 1606. Professi

Elogia omnium Abbatum Sacri Monasterii Casinensis, Neapoli apud Octavium Beltramum anno 1630. in fol. & iterum ibid. castigata & aucta an. 1643. apud Jacobum Gaffarum in 4. Opus insigne, non quidem puerilibus nugis refertum, ut plurimum ea tempestate *Elogia* solebant esse, sed histo-

historica majestate, & pulcherrimo elocutionis ornatu contextum. Armell. l. c. p. 91.

PLACIDI PUCCINELLI, Itali, ex Ætruriæ Oppido Pescia dicto S. Mariæ de Florentia alumni an. 1626. Professi, & postmodum Abbatis Titularis Casin. Congr. Antiquarii & Sacrarum Cæremoniarum Magistri in eadem Abbatia Florentina.

Nomenclatura omnium Abbatum Congregationis Unitatis S. Justine Patavii, nunc Casinensis, unâ cum Serie Prælatorum SS. Petri & Pauli de Glaxiate Mediolani. Typis ibidem Caroli Comagni apud Rosam an. 1647.

-- *Chronologia Præsidum Generalium Congreg. Casin. Mediolani* an. 1647.

-- *Chronologia*, seu *Epitome Prælatorum Sacri Monasterii Casinensis*, nec non Aretii, Florentiæ, Mantuæ, Patavii, Perusii, SS. Petri & Pauli de Glaxiate, San- Simplificiani Mediolani apud Joan. Pet. Ramellati 1647. Tres modò recensitos Pucinelli libros (sunt verba Mariani Armellini, Bibl. Casin. part. 2. p. 154.) magna cura ac studio à me tunc Florentiæ degente, id est, circa an. 1689. requisivit eruditissimus ac celeberrimus Godefridus Guilielmus Leibnitiuss Serenissimi Electoris Hannoveræ, postea Regis Angliæ, Georgii I. olim Consiliarius & Bibliothecarius, qui per id temporis Italiæ Urbes iustrabat.

Epistola Encyclica Monachorum Casalis-Benedicti, in qua Gesta Abbatum hujus Monasterii describuntur, anno 1111. data, à Mabillonio verò edita Tomo II. Analect. pag. 518.

BENEDICTUS CHELIDONIUS Monachus S. Ægidii Norimbergensis, & Poëta, Musophilus adscito nomine, labente Seculo xv. & decimi sexti sub initia scripsit *De fundatione & Abbatibus Monasterii sui*, ex quo versus quosdam producit Caspar Bruschius in *Chronologia Monasteriorum Germaniæ* pag. 47. (editionis novæ p. 169.) Fabric. Bibl. med. Lat. lib. III. pag. 1036.

Nomina Abbatum Conchensium, qui fuerunt post destructionem Monasterii à Saracenis illatam, legi possunt in Martene & Durand Thes. Nov. Anecd. Tom. III. pag. 1387.

Syllabus Abbatum Imperialis Monasterii *Ottoburam* an. 764. à Sylacho, Francorum Duce, Alemanniæ Præfecto, ac Illegoviæ Comite fun-

dati, habetur in Petri Francisci Suevia Ecclesiastica p. 831-845.

Nomina & Acta Abbatum, qui Monasterium Fiskanense erexerunt. Ms. tum, quod in Bibliotheca Fiskanensi asservatur. Vide Duchesne pag. 152. Seriei Auctorum.

Series Abbatum Flaviniacensium, Labb. Bibl. Nov. Mss. tomo 1. p. 269.

Gesta Abbatum Lobiensium, auctore Hilduino, cognomento *Tassonio*, ex Abbate Lobienfi, Mediolanensi Archiepiscopo. Hanc historiam citat Valer. Andr. in Bibl. Belg. Hilduinus mortuus est an. 941.

Catalogus Abbatum *Floriacensium* habetur in Baluzii Miscellaneis tom. 1. pag. 491.

Gesta Abbatum *Lobienfis* Monasterii, Diocesis Cameracensis, ab anno circiter 641. ad an. 990. auctore Abbate Folcuino Lobienfi.

-- *Alia Continuationes* usque ad an. 1601, in Spicilegio Acherii tom. 1. pag. 541. 584. 597.

Catalogus Abbatum Principum Ducalis Ecclesiæ Campidonensis habetur apud Bruschius de Monast. Germ. Cent. I. sed longè elimator, & à mendis perfectior in Petri Francisci Suevia Ecclesiastica pag. 228.

HENRICUS BODO Clusini Monasterii Monachus contexuit *Gandesheimensium* Abbatissarum Catalogum, quem cum ejus Chronico Gandesheimensi & Clusino vulgavit Leibnitiuss Tomo II. Scriptor. Rer. Brunsv.

HENNINGUS HAGEN, Helmstadiensis Professor Monasterii S. Ludgeri propè Helmsteden dedit Syllabum Abbatum Werthinensium & Helmstadiensium, quem Leibnitiuss exhibet Tomo III. Scriptorum Rerum Brunsvicensium pag. 600.

Catalogus Abbatum Murbacensium, ex quo Bucelinus & Cointius nomen *S. Simperti* expunxerunt, illud autem Mabillonius restituit.

Catalogus Abbatum ad D. Michaelis *Luneburgi* ex veteri Tabula Ædis San- Michaelitanæ apud Leibnitiuss Tom. 3. Rer. Brunsv. p. 699.

Catalogus plenior eorundem Abbatum ibid. p. 700.

Libellus de Gestis Abbatum Gemblacensium, quem Oudinus Tom. II. pag. 1131, ait Dacherium Tomo VI. Spicilegii in publicum produxisse, obvius in nova editione Tom. II. pag. 759. nec Sigeberti, nec Anselmi, nec alterius Auctoris nomen præfixum habet, Monacho tamen Gem-

blacensi deberi scribitur. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 1. pag. 304.

Series Abbatum Archisterii *Luxoviensis* in Burgundia per Dom. Victorem Perin, ejus loci Supporem ab an. 610. (quo S. Columbanus inde pulsus fuit) usque ad annum 1733. (ubi redditus mensæ Abbatialis per Decretum Regis pro reedificanda Cathedrali Ecclesiâ Archiepiscopatus Bisontini per ix. annos applicari jussi sunt) inclusivè deducta asservatur ms. in Bibliotheca Augiæ Majoris Brigantinae.

Abbatum Monasterii *S. Quintini de Monte* Summarium, quod Lucas Dacherius in Notis ad Opera Guiberti Abbatis Novigentini edidit pag. 618.

Catalogus Abbatum Monasterii *B. Mariæ de Novigento*. ibid. pag. 626.

Catalogus Abbatum Monasterii *S. Nicasii Remensis*. ibid. p. 638.

Series Abbatum *S. Vincentii Laudunensis*. ibidem p. 648.

De Gestis Abbatum *Mediani Monasterii* libri duo, Auctore, ut vult Joannes Jacobus Chiffletius, Bruno primùm Monacho, tum Episcopo Tullensi, ac postea Summo Pontifice, qui Leonis IX. nomen gessit, extant in Martene & Durand Thes. Anecd. Tom. III. fol. 1091.

Catalogus Abbatum *Dervensium* extat in Bibliotheca Cluniac. Paris. 1614.

Series Abbatum *S. Michaëlis de Monte* ab anno 956. ad an. 1411. extat in Labbei Bibl. Nov. Mss. pag. 356.

Series Abbatum *S. Nicolai Andegavensis*, auctore Laurentio le Pelletier, Monacho hujusce Monasterii Andegavi Henault 1616.

MS. Historia Abbatum *S. Remigii Senoniensis*, hausta ex Archivis hujus Abbatiae operâ & studio Victoris Cotron, è Congreg. S. Mauri in fol. Auctor obiit 1673.

Gesta Abbatum Monasterii *S. Vedasti*, auctore Joanne de Marquais, ejusdem Coenobii Magno Priore, qui obiit an. 1604. Opus Ms.

Gesta Abbatum Monasterii *sancti Wandregisili* in fol. asservantur in Bibliotheca ejusdem Monasterii num. 9855. le Long l. c. lib. 2. p. 256. col. 2.

Joannis Mabillonii Dissertatio de Venerabilibus *Gerardo, Gradulpho, & Gilberto*, Abbatibus Fontanellensibus, & de Venerabili Guntardo. Tom. VIII. Act. Sanctor. O. S. B.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

MSS. *Gesta* quorundam Abbatum Savigniacensium à S. Gansmaro, qui electus fuit anno 760. ad 1096. intertextâ sunt brevi Chronico Savigniacensi Ms. quod asservatur in Bibliotheca S. Germani de Pratis.

Catalogus Abbatum *Trenorcensium* ab anno 875. ad an. 1087. auctore *Falcone*, Trenorcensi Monacho, vulgatus per Pet. Franc. Chifflet. S. J. in 4. Divione apud Chavancum anno 1664. Falco floruit Sec. XI.

Series Abbatum *Augiæ Majoris Brigantinae* ab anno 1611. chronologicè deducta à *Francisco Ramsperg* ejus loci Priore, & Brigantii typis excusa.

Chronicon *Abbatiae S. Martini Majoris* Coloniae fusè ac diligenter conscripsit Clar. Vir. P. Oliverius Legipont loci Coenobita supra comunem Concellitarum sortem eruditissimus; qui etiam *Fastos ejusdem Monasterii* heroico carmine complexus est. Edidit idem Historiam Monasterii *Disibodibergensis* in Palatinatu à se nuper revendicati: Item *Monasticon Moguntiacum*, & alia.

Elenchus Abbatum Monasterii *Eveshamensis* in Anglia, quem vide in *Monastici Anglicani* tom. 1. pag. 150.

Registrum Abbatum *Winchelrumbensis* Coenobii in agro Glocestrensi fuit penes Will. Morton. Equitem Auratum an. 1644. Vid. *Monast. Angl.* tom. 1. p. 188. col. 1.

Catalogus Abbatum *Ramesiensis* Coenobii in Anglia. ibid. p. 240.

Catalogus Abbatum *Burtonensis* in Anglia Coenobii, l. c. 272-274.

Syllabus Abbatum Coenobii *S. Edmundi* in agro Suffolciensi. pag. 295.

Catalogus Abbatum *Gottwicensium*, qui ab Hartmanno primo loci Præfule usque ad Michaëlem Herrlich Professum Mellicensem, id est, ab an. 1094. usque ad 1604. pertingit, typis vulgatus habetur in Hier. Pez. Tom. II. Script. Rer. Austr. p. 281.

Catalogus Abbatum *Lambacensium* ab Ekkeberto usque ad Conradum, qui sub annum MCCLXXXIX. eidem loco præfuit, ex codice autographo Lambacensi in lucem primùm protractus ab Hier. Pezio Script. Rer. Austr. tom. 2. p. 46.

Catalogus Abbatum *Principalis* Monasterii ad S. Emmeramum Ratisbonæ, auctore Christophoro Hoffmanno, Monacho & Presbytero ibidem. 1531. extat ad calcem Tomi II. Bibl. San-Emmeram.

Cccc

Ca-

Catalogus Abbatum *Cremifanensium*, auctore Bernardo Norico, ejusdem loci Coenobita, nunc primum ex Cod. autographo Cremifanensi publici juris factus Tom. II. Script. Rer. Austr. pag. 51. Inscibitur ab ipso met Bernardo Norico *Catalogus Abbatum Cremifanensium*, rectius fortassis *Chronicon* appellandum, in quo tum origo amplissimi istius monasterii, tum res ab ejus Præfulibus gestæ, ab anno Christi 777. ad 1273. cum summa cura sinceritatēque denarrantur, Pez. l. c. p. 51.

Catalogus Abbatum Seidenstettensium in infer. Austria ex codice membraneo traditionum Seidenstettensium juris publici fecit idem V. C. l. c. Tom. 2. p. 304.

Catalogus Abbatum Altenburgensium ex recenti autographo ejusdem Monasterii editus ab Hier. Pez. Tom. II. Script. Rer. Austr. p. 320.

Catalogus Abbatum Glumicensium in Infer. Austria typis donatus ab Hier. Pezio l. cit. pag. 329. multo auctior emendatiōque est, quam qui in Monasteriologia Stengeliana extat.

JOAN. ANTONIUS WITLICHIIUS ad S. Jacobum Moguntiae Professor 10. Junii an. 1618. & tandem gregi servando in Prioris munere præfectus scripsit Catalogum Abbatum sui Monasterii, quem totius Conventus nomine obtulit Wilhelmo Abbati die inaugurationis. Eundem Georgius Christianus Joannis Rerum Moguntiacarum Tomo II. recensuit, notulis passim inspersis illustravit, correxit, nec non ad sua tempora perduxit.

Catalogus Abbatum Einsidlenfium in Helvetia. Germanicè in 4. Monachii.

WOLFGANGI TREFFLERI Coenobitæ ad S. Jacobum Moguntiae Orationes funebres in laudem R. mi D. ni Hermanni Abbatis ejusdem Monasterii quatuor Mf. æ asservantur in Bibliotheca, Oliv. Legipont.

Syllabus Abbatum Saviniacensium. Pontius Abbas Saviniacensis ineunte Seculo XII. veterum diplomatum reliquias in unum colligi, & Abbatum Nomina serièque describi, quidve sub unoquoque Abbate gestum fuisset, adnotari per unum è suis curavit. Librum Chartarum appellat auctor, qui in prologo scribit *Sapiniacense*, sic ille vocat, Coenobium jam dudum ab antiquis Patribus instructum claruisse, donec Hunnorum bestiali feritate, occulto Dei judicio, eversum, & in solitudinem redactum fuit, mona-

chis, qui locum incolebant, effugatis, aut occisis. Idem Auctor ait, revolutis antiquis ejus monasterii chartis & monumentis, se Abbates duntaxat novem ante Hunnorum tempestatem; ab eo verò tempore usque ad Pontium tredecim invenisse. Absque hoc Auctore, tametsi parum accurate, nihil ferè de insigni illo monasterio resciremus. Eundem laborem profecutus est ad suum tempus, id est, ad finem Seculi XV. *Benedictus Maillard*, Decretorum Doctor, ejusque Monasterii Prior major, Mabill. Annal. tom. 2. p. 386.

Catalogus Abbatum, Præpositorumque Coenobii S. Remigii Remensis extat in Historia Metropolis Remensis c. IV. & XIV. pag. 323. & 359. seq.

Series & Gesta Principum, & Abbatum Tegernseensium ab anno 746. usque 1746. anno à dedicatione millesimo, à reparata salute 1746. *Tausend Jahr des Gotteshaus Tegernsee Einweyhung in einer öffentlichen Schau-bühne*. in fol.

GUILLEMUS FORESTIER Montis Sanctæ Catharinæ monachus quatuordecim primorum ejusdem loci Abbatum Elogia edidit, quæ Mabillonius in appendice ad Tomum V. Annal. Ord. S. Ben. pag. 630. & seq. publici juris fecit.

CAROLI VASSIMONT Prioris titularis Prioratus Flaviniacensis super Mosam, tribus miliaribus Nancæo distanti *Series Abbatum S. Mansueti una cum præcipuis eorum Gestis*.

— Ejusdem *Series Abbatum de Longeville*. Mf.

Brevis omnium Abbatum *Seligensstadiensium* Catalogus ab Eginhardo primo Abbate c. an. 829. usque ad Franciscum II. an. 1698. electum editus à Joanne Weinkens an. 1714.

ODO de VAUCEMANNI Prior S. Germani Antissiodorensis scripsit de *Guthero* Abbate ejusdem monasterii, qui obiit 1334. Vita ipsius typis descripta est in Labbei Bibl. Nov. Manuscript. pag. 589.

LUDOVICI BABENSTUBER Electus & Gesta Abbatum *Ettalensium*, quæ Auctor *Fundatrici Ettalensi*, id est, Historiæ de Miraculis B. V. Thaumaturgæ Ettalensis præmisit libro I. Monachii anno 1694. in 4.

Elogium Venerabilis *Widradi* Abbat & Conditoris Monasterii Flaviniacensis, Auctore Jo. Mabill. Tom. III. Act. Ord. S. B. p. 628.

Cat-

Catalogus Abbatum Monasterii S. Germani à Pratis editus à Jacobo du Breul cum Aimoini Historia pag. 427. secundò.

Elogium historicum Marcuardi Abbat & Prumiensis, Mabill. tom. V. Act. Ord. S. B. p. 606.

PHILIPPUS MARIA de PACE, Abbas Cavenfis scripsit *Vitas Compendiarias Abbatum omnium Cavenfis* ab exordio ejusdem Monasterii ad hæc usque nostra tempora, quibus Auctor adhuc vitam protrahit, aut non ita pridem absolvit. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 143.

ROMUALDI SERRA *Catalogus omnium Abbatum* Monasterii S. Mariæ de Monte apud urbem Cefenam, de quo plura vide apud Armell. l. c. pag. 167.

Nomina Abbatum Monasterii de Ramsey in Anglia, cum brevi de iisdem narratione ab Ednoto ad Joannem de Sautre. Sequitur interjectis foliis amplior de quibusdam Abbatibus historia. Bibl. Cotton. sub effigie *Vespasiani* Lit. A. Cod. XVIII. n. 22.

BALDUINUS DIONYSIUS Coenobita Elnonensis in Pabula conscripsit versu Elegiaco Catalogum Abbatum Monasterii sui, eumque ad annum 1592. produxit. *Foppens* Bibl. Belg.

BALTHASAR à DERNBACH Abbas & Princeps Fuldensis, ab invicta constantia, qua Principale suum Monasterium è manibus Julii Herbipolensis Episcopi vindicavit, commendatissimus, paulò ante discessum suum memoriam ipse vitæ suæ complecti literis cœpit, & Acta decessorum suorum compendio annotata eam in rem cum Christophoro Browero communicavit, ut is testatur in dedicatione *Antiquitatum Fuldensium*.

BERNARDUS WENZEL Abbas Tegernseensis an. 1672. electus Tabulas de successione & vita Abbatum celeberrimi sui Monasterii ad sua usque tempora deduxit. Opus, quod sciam, adhuc in Mf. tis latet.

Libro VI. Historiæ Salisburgensis à Fratibus Mezgeris contexti habentur Catalogi Abbatum Archidieceos Salisburgensis:

1.) *Catalogus Abbatum Monasterii S. Petri* Salisburgi pag. 1166.

2.) *Series Abbatum Monasterii Ofiacensis* in Carinthia. p. 1170.

3.) *Series Abbatum Monasterii Seonensis* in Bavaria. p. 1176.

4.) *Catalogus Abbatum Monasterii quondam in Elsenbach*, postmodum *L. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

translati in montem S. Viti cis fluvium Rotam propè Neumarck in Bavaria pag. 1181.

5.) *Catalogus Abbatum ad S. Michaellem* in Bèurn in Dicecesi & Territorio Salisburgensi p. 1183.

6.) *Catalogus Abbatum Liberi & Exempti Monasterii ad S. Lambertum* in Styria. p. 1188.

7.) *Series Abbatum Admontensium* in Styria. p. 1194.

8.) *Catalogus & Series Abbatum S. Pauli* in Carinthia. p. 1205.

9.) *Catalogus Abbatissarum Numburg*. Salisburgi.

10.) *Series Abbatissarum in Parthenone Chiemensi* vulgò *Frauenwördt*.

11.) *Catalogus Abbatissarum ad S. Georgium* propè Lacum Langsee in Carinthia. p. 1129.

12.) *Series Abbatissarum illustris Parthenonis in Gófs* in superiori Styria ad urbem Leobii siti, p. 1231.

Syllabus Abbatum Ord. S. B. Monasteriorum in Archiepiscopatu Treverensi & tribus Episcopatibus Metensi, Tullensi, & Viridunensi ex Tomo III. Historiæ Lotharingiæ à R. mo Abbate Augustino Calmet Gallico sermone scriptæ.

Syllabus Abbatum Monasterii de Saint Airy feu S. Agarici pag. 51.

Syllabus Abbatum sancti Arnulphi Metensis. p. 58.

Syllabus Abbatum de Saint-Avoid, Latine sancti Naboris p. 62.

Syllabus Abbatum Monasterii Beliloci Dicecesis Viridunensis. p. 67.

Syllabus Abbatum de Bouzonville Latine Bozonis villæ, in hoc Catalogo omissus est *D. Joannes d' Haussorville*, qui præesse cœpit monasterio 1536.

Syllabus Abbatum S. Clementis, aliàs S. Felicis Metensis. pag. 90. anno 1480. desierunt Abbates Regulares, & Commendatarii successerunt.

Syllabus Abbatum Epternacensium, pag. 99.

Syllabus Abbatissarum S. Glossindis Metensis. p. 115.

Syllabus Abbatum Monasterii Gorziensis. 118.

Syllabus Abbatissarum Monasterii d' Horreen, Latine Horrea, p. 122.

Syllabus Abbatissarum de l'Abbaye Savigny Dicecesis de Verdun imediate subjectæ Sedi Apostolicæ p. 130.

Syllabus Abbatum S. Martini de Glanderiis, vulgò Longeville, ou Glandires, pag. 131.

Cccc 2

Syl-

Syllabus Abbatum S. Mansueti Tulli Leucorum. pag. 135.

— *Des Abbés de Sainte Marie aux Martyres, près la Ville de Trèves, tirez de Bruschius.* Ingolstadii 1511. pag. 81.

— *Des Abbez de Saint - Martin de Trèves, tirez de Bruschius,* p. 121. 122. Congr. Bursfeld.

Syllabus Abbatum S. Martini extra moenia Metensia. p. 143.

Syllabus Abbatum S. Mathiæ Trevirensis. p. 146.

Syllabus Abbatissarum S. Mauri Virdunensis.

Syllabus Abbatum S. Maximini Trevirensis.

Syllabus Abbatum Monasterii Lacensis. p. 155.

Syllabus Abbatum S. Michaëlis. p. 158.

Syllabus Abbatum de Moyen Moutier (Mediani Monasterii) pag. 159.

Syllabus Abbatum Monasterii, seu S. Mariæ de Luxembourg.

— *S. Pauli Virdunensis,* antea Ord. S. Bened. nunc Præmonstratensis p. 170.

Syllabus Abbatum Prumiensium.

Syllabus Abbatum Senonensium.

Syllabus Abbatum S. Symphoriani Metensis. pag. 198.

Syllabus Abbatum Monasterii Theologiensis. p. 202.

Syllabus Abbatum S. Vitoni Virdunensis. p. 205.

Syllabus Abbatum de Vergaville. p. 206.

Syllabus Abbatum S. Vincentii Metensis. p. 207.

STANISLAUS SCZYGIELSKI in *Aquila Polono - Benedictina* pag. 270. seq. Catalogum textit *Abbatum Asceterii Cluniacensis*, Capitis & Fontis amplissimæ Congregationis. Primus fuit S. Berno anno 926. ad Superos translatus, ultimus *Regularis* numero 45. *tus Aymardus* an. 1528. mortuus. In cujus locum, à Conventu electus fuit per viam Inspirationis *Jacobus le Roy* Abbas S. Florentii, & Decanus Cluniacensis, sed victus in Domino armatis precibus, cessit Denominationi Regiæ, & Electioni coloratæ in favorem *Joannis Cardinalis à Lotharingia*, qui titulo Commendæ accepit Cluniacum an. 1528. statimque magna confusio in florentissimo Monasterio, & amplissima illa Cluniacensi Congregatione subsecuta est, nam multa Monasteria in diversis Provinciis posita, unita verò corpori Con-

gregationis Cluniacensis, ab obedientia, quam Cluniacensibus Professis Abbatibus, uti Generalibus præstare solebant, actutum recesserunt, neque amplius Annalia frequentare Capitula, neque Visitatores à Cluniacensibus missos admittere voluerunt.

Mellicensium Abbatum Series ab eodem Conventu adornata. Viennæ Austriæ an. 1701. in 4. Ecclesia nova Abbatiae Schwarzacensis Ord. S. B. 1743. Item vita & res præclare gestæ DD. Abbatum ibidem, an. 1743. in 4.

S. VIII.

Scriptores de Prioratibus, ac Monasteriorum Prioribus.

Post recensitos Authores, qui de Abbatibus Ordinis nostri scripserunt, sequitur, ut qui tum Historiam Prioratum confecerunt, tum Priorum Catalogos contexuerunt, parem in modum recenseantur. Verum cum ferius mihi hujus recensionis in mentem venerit, ne libri, quos evolvam, nunc in promptu sint, utar Henrici Whartoni, exteri Scriptoris operâ, cujus de Prioribus in præcipuis quibusdam Angliæ Monasteriis Catalogos speciminis loco hîc afferre visum est: Illud verò prænotandum, quod qui Episcopi ex Clero, præsertim seculari, Sedes Episcopales in Cœnobiis collocârunt, privilegia & emolumenta sibi vindicârunt, Monachis verò regendis ex eorum grege quempiam præficiendum curârunt, cui nomen Prioris indiderunt.

Catalogus Priorum Ecclesiæ Cathedralis Cantuariensis ab *Henrico*, quem B. Lanfrancus Archiepiscopus instituit, ad *Thomam Goldwell*, qui annis circiter xxiii. dignitate potitus, extincto superfuit Cœnobio; quod in manus Henrici VIII. Regis, assentiente Conventu, resignavit anno Domini MDXL. Ejectis itaque Monachis, Rex eodem anno Ecclesiam Cantuariensem nova fundatione instauravit; & eisdem ferè possessionibus dotatam, Decani & Canonicorum secularium ditioni subjecit. *Angl. Sacr. part. 1. pag. 136.*

Successio Priorum Ecclesiæ Wintoniensis à *Brithnoto*, quem *Ethelwoldus* Episcopus anno 938. constituit, ad *Willelmum Basunge*, qui Prioratum tenuit anno 1538. Hic ultimus Prior cœnobium suum 1539. 15. Nov. tradidit in potestatem Henrici Regis, qui

ex-

exauthoratis Monachis Canonicos seculares intromisit. l. c. p. 325.

Successio Priorum Ecclesiæ Normicensis ab *Ingulpho*, quem *Herbertus* Episcopus anno circiter 1100. instituit ad *Willelmum Castleton*, qui Prioratum tenuit anno 1536. Idem (ut *Whartono* videtur) Priorum ultimus Cœnobium suum anno circiter 1540. tradidit Regi, qui Monachorum loco Canonicos seculares substituit. l. c. pag. 420.

Successio Priorum Coventrensis Ecclesiæ, quorum primus occurrit *Laurentius* an. 1179. demortuus (quamvis plures ante ipsum Prioratum tenuisse neutiquam sit dubitandum) ad *Thomam Camswelli*, Priorem ultimum, qui Monasterium in manus regias resignavit anno 1539. die 15. Januarii, & annum stipendium 185. marcarum à Rege accepit. l. c. p. 463.

Successio Priorum Ecclesiæ Wigorniensis à *Wyrisino*, qui an. 971. Prior constitutus fuit, ad *Henricum Holbeck*, qui ex Monacho malo peior Canonicus factus, ejectis Monachis, titulo Prioris in Decani mutato, Canonicis secularibus præfuit, donec medio anno 1544. Episcopus *Roffensis* creatus, Decanatum *Joanni Barloo* tradiderit. pag. 550.

Successio Priorum Ecclesiæ Roffensis ab *Ordovino*, quem *Gundulfus* Episcopus Ecclesiæ *Roffensi* Priorem præfecit an. 1089. ad *Walterum Philippis*, Priorem ultimum, qui Conventum in manus regias tradidit an. 1540. mense Martio. Rex autem eodem anno, Monachis emissis, Canonicos seculares introduxit, primùmque Ecclesiæ secularizatæ Decanum *Walterum* constituit. pag. 394.

Successio Priorum Ecclesiæ Bathoniensis à *Petro* anno 1159. ad *Willelmum Gibs*, Priorem ultimum, qui temporis iniquitate coactus Regi Cœnobium Bathoniense cum ædificiis, fundis, & redditibus suis transcripsit an. 1539. 27. Jan. Ipse pensione 8. librarum annua & ædibus lautis in urbe Bathoniensi donatus, privatam deinceps vitam egit. Conventus eo tempore valere annuatim censebatur 617. lib. 2. fol. & 3. den. vel juxta alios 695. fol. & 1. den. pag. 587.

Successio Priorum Ecclesiæ Eliensis à *Vincentio* Priore I. Anno 1109. ad *Robertum Wellys*, aliàs *Stewarde*, qui anno circiter 1539. consilio de Monasteriis ubi vis per Angliam evertendis

impiissimè inito, Monasterium Eliense Regi libenter transcripsit, aliòsque Abbates & Priores, ut idem facerent, importunis precibus, & levissimis argumentis impulit. Canonicis itaque secularibus in Ecclesiam Eliensem Monachorum loco brevi post introductis ipse primus illorum Decanus à Rege constitutus est, de quo verè dici potest tritum illud: *Ex malo monacho peior Canonicus.* pag. 685. Cæterum *Historiam Prioratus Eliensis* ante finem seculi xii. scripsit *Thomas* Monachus *Eliensis*, author gravis, fide dignus & disertus.

Successio Priorum Dunelmensis Ecclesiæ ab *Aldwino* circa annum 1073. ad *Hugonem Whitehead* S. T. D. Priorem ultimum, qui anno circiter 1539. cum Monachis suis Cœnobium Dunelmense Regi transcripsit, & introductis à Rege anno 1540. loco Monachorum Canonicis secularibus mutato habitu Decanus effectus est. pag. 789.

Dunstapense Chronicon, sive *Annales Prioratus de Dunstaple* in Anglia, unà cum excerptis è Chartulario ejusdem Prioratus, vulgati anno 1734. duobus voluminibus in 8. à V. C. *Thoma Hearne*, *Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. iv. p. 202.*

Prioratus B. Mariæ Magdalænæ de Breton, sive *Lunda Eboracensis Dioceseos*. Excerpta ex libro chartarum habet *Bibliotheca Cotton.* sub effigie *Tiberii* Lit. A. Cod. VIII. n. 19.

Registrum Prioratus de Daventrie in agro Northamptonensi (erat Conventus Monachorum Congr. Cluniac.) asservatur inter Mss. Codd. *Bibliothecæ Cottonianæ* sub effigie *Tiberii* Lit. D. Cod. xi. vid. *Smith.* in *Catal.* p. 44. col. 2.

In Monastico Anglicano notitia qualisqualis de Prioratibus & Cellis O. S. B. in Anglia suppeditatur. Ego Nomina hîc tantum eorum Prioratum pro specimine hîc referam, qui olim ad præpotens S. Albani Monasterium pertinebant, cujusmodi fuerunt

Belliloci Cœnobium in agro Bedfordensi cella S. Albani. tom. i. p. 325.

Malengford (cella S. Albani) in agro Berrocensi. p. 326.

Bellverense Cœnobium in agro Lincolnensi cella S. Albani. p. 327.

Hartfeld Prioratus in agro Hertfordensi cella S. Albani. p. 330.

Hertfordense Cœnobium S. Albani. p. 331.

Timmetense Cœnobium in agro Northumbrensi cella de S. Albano. pag. 333.

Wimundhamense Cœnobium in agro Norfolciensi cella S. Albani, fundata anno Dom. MCXXXIX. p. 337.

Binhamensis Prioratus in agro Norfolciensi, cella Cœnobii S. Albani, pag. 343.

Sopewellense Cœnobium in agro Hertfordensi, cella etiam S. Albani. pag. 347.

Mergatense Cœnobium in agro Bedfordiensi, cella etiam de S. Albano. pag. 350.

Petri Juliacensis Prioris vita ab Anonymo parùm accuratè scripta, tamen edita fuit à Petro Chiffletio in Opere de genere S. Bernardi. Mabill. Annal. tom. iv. p. 136. & seq.

Catalogus Priorum S. Jacobi Moguntiae extat Tomo II. Rer. Moguntiac. Georg. Christ. Joannis. p. 821.

Carolus Vassimont Prior titularis Prioratus Flaviniacensis super Mosam tribus milliaribus Nancæo diffiti contextuit Seriem Priorum hujus Prioratus. Calmet in Catal. Alphabet. Script. Histor. Lothar.

Fundatio Prioratus de Arc-villa legitur in Chronico S. Michaëlis in pago Virdunensi apud Calmet Histor. Lothar. tom. i. pag. 563-564.

Syllabus Priorum de Chatenoy. Calmet l. c. pag. LXXXVI.

Prioratus de Flavigny apud eundem, pag. LXVI.

PETRUS REYNIER Prior Abbatiae S. Joannis olim in monte juxta Ternanam, nunc Ipras translatae, evulgavit vernaculè *Historiam veteris Monasterii Capellae* (quod huic Abbatiae jam pridem unitum fuit) Ipris in 8. an. 1629. Vid. Foppens Bibl. Belg. pag. 1004.

Chronicon Prioratus sancti Laumarii de Magenciaco apud Arvernos, seu ejusdem Prioratus Historiola. Extat typis vulgata Act. Ord. S. B. Sec. iv. Part. 2. pag. 254-259.

Antiquitates Prioratus de Souvigny in Burgundia; Résque memoratu dignae Domus Borbonicae, quae hujus Prioratus est fundatrix, operâ & studio *Sebastiani Marcellae* à Congr. Clun. in 8. Molins, Vernoy an. 1616.

Regalis Monasterii & Prioratus S. Martini de Campis Congr. Cluniacensis Historia: per Dom. Martinum Marrier, ejusdem Monasterii Priorem Claustralem, in 4. Parisiis an. 1637.

De insigni Prioratu S. Saturnini de Portu vulgò *le Pont St. Esprit* vide Gall. Christ. tom. 6. col. 658.

Martiniana, seu Literæ, Tituli, Chartæ, Privilegia, & Statuta Prioratus S. Martini de Campis Parisiensis in octavo, Parisiis, Du Fossé. 1606.

Vita Martini Marrier, Religiosi & Prioris Claustralis S. Martini de Campis Parisiensis, Gallicè scripta à Domino Germano Cheval, hujus Monasterii Alumno, typisque vulgata Parisiis an. 1644. in 8.

Antiquitez & Dignité du Prieuré de Saint Lo de Rouen composées, en 1636. par Thomas Avice, Curé de Saint Lo in 4. id est: Antiquitates & Dignitas Prioratus S. Laudi Rothomagensis operâ & studio Thomæ Avice Parochi ad S. Laudum, asservantur verò istæ antiquitates in Bibliotheca Regia intra Ms. D. Bigot num. 345. le Long l. c.

MICHAEL FELIBIEN è Congreg. S. Mauri *Originem Prioratum* in Historia Regalis Monasterii S. Dionysii in Francia Libro III. describit. Nempe Abbates mittere suis è Cœnobiis solebant, qui prædiorum longiùs à monasteriis disitorum curam gerent. Hi Oratoria sibi construebant, ubi Abbates subinde missis coloniis novas instituerunt communitates, eâ intentione, ut cœnobia sua numero levarent. Priores subjecti erant Abbatibus, ad eorum nutum removibiles, unde *Obedientiales* nominari consueverant. At non ita diu post, fuggerente ambitione, viam excogitaverunt, quâ se Abbatum subtraherent obedientiæ. Atque hæc una è præcipuis fuit causis ruinæ Ordinis Monastici.

Cellæ seu *Prioratus* ab Archicœnobio S. Remigii Remensis dependentes recensentur à Guillelmo Marlotto in Historia Metropolis Remensis tom. i. lib. 3. pag. 343.

FRANCISCI RAMSPERG Monachi & Prioris antiquissimi Monasterii Augiæ Majoris Brigantinae

De Origine & Fundatione Parochiarum, aliorumque Beneficiorum Curatorum Monasterii Brigantini Tomi III. in fol. Opus Ms.

MORANDI Prioris Altkirchæ in Dioecesi Basileensi vita ab anonymo Monacho scripta extat in Bibliotheca Cluniacensi pag. 501. & seqq.

TEODERICUS GHISBERTI Supprior Monasterii S. Salvii in Belgio prope Valencinas ejus loci Priorum Catalogum ac res gestas ineunte seculo septimo-

mo-decimo literis mandavit. V. Annal. Benedictin. tom. vi. pag. 57.

Catalogus Abbatiarum, Prioratum, & Decanatum mediata & immediata Abbatiae seu Monasterio Cluniacensi subditorum per Provincias Franciæ, Provinciæ, Tarentasiæ, Delphinatus & Viennæ, Piætafienfis, Santonenfis, Alverniæ, Vasconia, Alemanniæ, Lotharingiæ, Comitatus, Burgundiæ, Lombardiæ, Hispaniæ, Angliæ & Scotiæ. Extat in Bibliotheca Cluniac. pag. 1705.

§. IX.

Necrologia.

NON modò ad res Ordinis elucidandas, sed ad Historiam etiam, quæ ecclesiasticam, quæ civilem, majori in luce ponendam usum haud rarò præstare *Necrologia*, apud omnes rei historicae peritos in confesso est. In illis siquidem per singulos anni dies non Abbates tantum & Monachi communes, sed Benefactorum etiam nomina, multorum Principum, aliorumque illustrium virorum dies obituarum, seu, ut vulgò appellant, *emortuales* notari consueverant. Pro more igitur nostro pauca è quàm pluribus, eaque duntaxat, quæ alia scribenti sese ultrò obtulerunt, subjicere hinc visum est.

Necrologium Fuldense antiquissimum Ms. Excerpta dedit Leibnitijs Tom. III. Script. Rer. Brunsv. qui omnibus aliis Necrologiis præstare illud dicit, dignumque omnino esse, ut totum typis edatur. Id quod fecit V. C. Joan. Frider. Schannat in Historia Fuldensi, ubi *Necrologium Fuldense* autographum ab an. 779. usque ad 1065. pag. 464. Præmittitur verò pag. 463. *Index emortualis* Abbatum Fuldensium ex Ms. Nec reticendum est *Vetus Diptychon Fuldense*, in quo nomina defunctorum Regum Francorum à Pipino, Reginarumque & Episcoporum ac Comitum, quod in ejusdem V. C. Schannat *Vindemiis Literariis* habetur pag. 16. Cæterum quæ Monachi *Necrologia* hodie vocant, veteres *Diptycha mortuorum* nominare solebant, de quibus Cangius in Glossario.

Obituarium Ecclesiæ Cantuariensis. Complectitur Monachorum omnium, Archiepiscoporum, Benefactorum Ecclesiæ Cantuariensis, & aliorum spirituali societate conjunctorum à pri-

ma Ecclesiæ fundatione ad annum circiter 1530. dies obituales, additis plerumque insigniorum elogiis, juxta mensium & dierum ordinem. asservatur in volumine quodam Bibliothecæ Lambethanæ pulcherrimè exaratum, teste Henrico Wharton, qui ex eo dies obituales Archiepiscoporum Cantuariensium descripsit, atque Angliæ Sacrae Tomo I. p. 52-64. typis vulgavit. Ejusmodi Obituarium in singulis ferè Cœnobiis majoribus asservabantur, in qua Monachorum & Benefactorum obitus referre solebant, & quam primùm Codex nominibus repleti cœperat, eadem in alium Codicem describere. Hinc ex vetustioribus Ecclesiæ Cantuariensis Obituariis bina in Bibliotheca Cottoniana habentur, aliud recentius in Bibliotheca Arundelliana, omnium autem novissimum in Lambethana, quod proinde reliqua omnia complectitur, utpote post annum 1517. conscriptum, & obitus etiam usque ad annum 1538. sequentes suis locis manu aliena adjungens. Wharton præfat. in Angl. Sac. pag. XXI.

Necrologium Ecclesiæ Cathedralis Cantuar. five Obituarium vetustum Regum, Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, Sacerdotum, Monachorum, Monialium, aliorumque Anglorum, & Normannorum, per singulos anni menses dispositum. asservatur in Bibl. Cotton, sub effigie *Neronis* Lit. C. Cod. ix. Vid. Smith in Catal. pag. 54.

Necrologium Augiæ Divitis, cujus exemplum extat in Monasterio S. Blasii in Sylva Nigra. Cœptum illud est sub Erlebaldo Abbate circa an. DCCCXXX. & per duo ferè Secula continuatum. Vid. Cl. Marquardi Hergott Geneal. Habsburg. Cod. Prob. part. 2. pag. 831.

Necrologium Einsidense, recentius quidem, sed ex vetustis documentis collectum, an. 1644. & renovatum an. 1695.

Necrologium Monasterii Murenfis recentius in membrana conscriptum, cui titulus: *Tabulæ defunctorum Monasterii Murenfis* Abbatum, Monachorum, ex conscriptorum collatione antiquorum Codicum restituta anno Domini MDCXXIII.

Necrologium Monasterii S. Agerici Seculo xi. scriptum à *Ludovico* ejus loci Monacho, quod multis aliis cum libris à se manū exaratis in Armario seu Bibliotheca recondidit. Ea de

re lusit his versibus, qui in fine regulæ scripti sunt: *Ecclesiæ nitor est in Clero, Codicibusque, Quidquid agat nihil est sine Clero, Codicibusque.* Ruinart in Itin. Lit. in Alfat. & Lothar. pag. 427.

Necrologium vetus Cluniacense, quod Mabillonius perquisivit, sed nuda ferè personarum, quibus suffragiorum communio concessa est, nomina invenit, nulla mensium habita ratione, sed ut sese offerebant, disposita. Vide plura Parte I. prælim. hujus Historiæ Litter. p. 240. col. 1.

Necrologium Monasterii Senonensis ab annis 700. conscriptum, ex quo multa se collegisse non dissimulat Ruinart in Itin. Lit. in Alfat. & Lotharing. pag. 442.

Necrologium Monasterii Werthienensis, ex eo excerpta vide apud Leibnit. Script. Rer. Brunsvic. tom. 2. pag. 600.

Necrologium Monasterii S. Mariæ Florentiæ ab anno 1425. usque ad an. 1531. cum singulorum defunctorum elogiis concinnavit *Isidorus Montacuti*, Monachus ejusdem Abbatæ an. 1573. demortuus; asservatur in Codice, qui *Ortus & Interitus* appellatur. Armell. Bibl. Casin. par. 2. pag. 60.

Necrologium, seu liber obituum Monasterii Affligeniensis in Brabantia, in quo ad 30. Aprilis legitur: *In Affligentio obiit Radulphus Tacens, Sacerdos & Monachus, qui septem annis silentium tenuit, & signo Crucis incendium maximum penitus extinxit.* Ex quo corrigi potest Thomas Cantipratensis lib. 2. Apum c. 13. qui sexdecim annorum silentium ei tribuit, nisi fortè mendosus sit Codex. Vid. Hæften. Disquis. Mon. Lib. 6. Tr. III. Disq. 5. p. 596.

Necrologium Monasterii S. Michaëlis in Hildesheim, ex quo excerpta habes apud Leibnitium Rer. Brunsv. Tom. II. p. 103-110.

Necrologium Monasterii B. Mariæ Virginis vulgò ad Scotos Viennæ in Austria pro veteri more Latine scriptum primus in lucem protraxit Johannes Raschius circa an. 1584. in libro Germanicè scripto, quo idem Editor genus gestaque Henrici I. Austriæ Ducis & Cœnobii istius Fundatoris, Historiam quoque fundationis cum Catalogo Abbatum & Necrologio ejusdem loci complexus est. Hieron. Pez. idem Necrologium totidem verbis ex ms. quodam codi-

ce Scotensi à Raschio expressum secundis curis & typis edidit tom. 1. Script. Rer. Austr. pag. 700. Necrologii hujus exemplum manu exaratum in Cæsarea Vindobonensi Bibliotheca asservatur.

Necrologia duo vetera sanè præclara Admontensis in Styria inclyti Monasterii extant in duobus membranis Codicibus ms. Bibliothecæ Admontensis, quorum alter Seculo XI. alter proximè insequenti manu exaratus est; uterque posteriorum temporum accessionibus auctus & amplificatus. Excerpta ex iisdem in lucem dedit Hier. Pez. Tom. II. Script. Rer. Austr. p. 199.

Necrologium vetustissimum Monasterii Cluniacensis, è quo multa monumenta eruit Stephanus Baluzius, quæ postea Tomo VI. Miscellaneorum inserta cum orbe literato communicavit.

Necrologium S. Vincentii Metensis, quod Abbati Augustino Calmet in scribenda Historia Lotharingica usui fuit.

Necrologia duo antiquissimi Asceterii ad S. Petrum Salisburgi. Primum & antiquius in majoris formæ membrana sub Arnone primo Archiepiscopo Salisburgensi scribi coeptum, & à cœvis usque ad seculum Christi duodecimum perductum. Excerpta vide apud Bern. Pezium Dissert. Itag. in tom. 1. Anecd. p. v. n. XI. Alterum à sexcentis annis optimæ etiam notæ membraneum in folio signatū literâ S. 75. ex quo mirum est, quantum lucis res Austriacæ atque Bavaricæ accipiant. Austriacas inde collegit Hier. Pez. cujus universim commentaria dici non potest, quantum hîc loci cumulata fuerint. Bern. Pez. l. c. n. x.

Nomina Fratrum de professione S. Albani in Anglia defunctorum, à susceptione Fr. Joannis de Wallingford in eodem ordine, anno 1231. Bibl. Cotton. sub effig. *Julii* Lit. D. Cod. VII. n. 18.

Societatum virorum & fœminarum indiculus, pro quorum animabus Monachi Ecclesiæ Christi Cantuariensis tenentur præstare servitia, officia, & missas; asservatur inter ms. Codd. Bibliothecæ Cottonianæ sub effigie *Tiberii* Lit. C. Cod. VI. n. 7.

Litteræ Richardi Archiep. Cantuar. & Alani Prioris & Conventualium Fratrum ad Ludovicum Regem Francorum, quibus ipsum ob munificen-

tiam erga Ecclesiam Christi Cantuar. in suam fraternitatem recipiunt; asservantur inter ms. Codd. Bibl. Cotton. teste Thoma Smitho in Catal. p. 41. col. 2.

Catalogus Benefactorum, & omnium eorum, qui in plenam fraternitatem Monasterii S. Albani recepti erant: cum compendiariis historiis eorundem, & elegantissimis picturis. asservatur in Bibl. Cotton. sub effig. *Neronis* Lit. D. C. VII.

Memorandum, quod A. D. 1480. fuit recepta sive admissa Cæcilia mater Serenissimi Regis Eduardi IV. in consorem totius nostræ religionis, i. e. Ordinis S. Bened. in Concilio Generali apud Northampton, uti & Anna Ducissa Buckingham. extat ms. sub effig. *Vitellii* Lit. E. Cod. XVII. n. 8.

Catalogus Benefactorum, & omnium eorum, qui in plenam fraternitatem Monasterii S. Albani in Anglia recepti erant: cum compendiariis historiis eorundem & elegantissimis picturis: ut, sicut in præfatione legitur, *sint nobiscum plenè participes* in missis, matutinis, horis, & elemosynis, jejniis, vigiliis, processionibus, disciplinis, orationibus solemnibus & privatis, & omnibus aliis beneficiis, quæ fiunt in hoc monasterio, sive huic ecclesiæ pertinentibus cellis nostris:

Continet autem Catalogus iste nomina

- 1.) Regum, & Reginarum, qui terras aut res pretiosas, & Paparum, qui Privilegia contulerunt.
- 2.) Abbatum à Willegodo, primo Abbate ad Thomam Ramrygium, cujus ordinatione & cura confectus erat.
- 3.) Priorum.
- 4.) Fratrum, qui alibi facti sunt Prælati.
- 5.) Monachorum, Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Conventorum, Novitiorum, Juvenum, & Puerorum, sicut per menses obierunt.
- 6.) Episcoporum, qui nobis, ut loquuntur, aliqua contulerunt.
- 7.) Aliorum Benefactorum, qui tenementa, aut terras donarunt; cum breviculis narrationibus historicis de iisdem, & præcipuorum elegantissimis picturis. Tantæ autem celebritatis erat hoc Cœnobium apud Anglos ob reverentiam & honorem, quo erga S. Albani Protomartyris An-

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

glæ memoriam ferebantur, ut illud invisere non minima pars pietatis haberetur, nec Reges ipsi in eodem excipi, aut pernoctare dedignati sunt: speciatim verò de R. Henrici VI. & illius Reginæ apud ipsos morâ succincta illic habetur historiola. Smith in historia Bibl. Cotton. & ejusdem Catalogo.

Necrologium Monasterii S. Justinæ Patavinæ extat in Archivo ejusdem sign. num. 480. in fol. Armell. part. 2. p. 120.

Necrologium San-Blasianum citatum in Hist. Univers. Salisburg. lib. 2. c. VII. n. 373. p. 409. Lucem publicam se visurum sperat, cum *Origines San-Blasianæ* prælo paratæ eandem aspicient.

Necrologium Cluniacense, quod Mabillonius evoluit. Vid. ejus Itin. Burg. Opp. Posth. tom. 2. p. 22.

Necrologium Tegurinum. Vid. Bern. Pez. Theat. Anecd. noviss. Tom. III. part. 3. in Monum. Hist. Monasterii Tegernseensis.

Necrologium S. Germani de Pratis adjunctum est Martyrologio Ms. autographo Ufuardi, quod in S. Germani Monasterio asservatur. Vid. le Cerf. pag. 44. sed typis exscriptum fuisse, paulò post patefecit.

Necrologium Abbatæ S. Michaëlis Ulterioris Portus, ex quo Lucas Dacherius nomenclaturam ejusdem Monasterii Abbatum excerptit, atque in Notis & Observationibus ad Vener. Guiberti Abbatis Opera vulgavit p. 633.

Necrologium Monasterii S. Nicasii Remensis, in quo Drogo Abbas ab an. 1196. anniversaria benefactorum, ac præcedentium Abbatum conscribi curavit, ut Monachi ipsis satisfaciendis ferè incumbere. Sed cum justitiæ consulit prolixiores cantus inducendo, ac pensum divinum augendo, ansam præbuit remittendi S. Regulæ observantiam. Ob. an. 1221. Luc. Dacher. l. c.

Necrologia vetus Monasterii S. Joannis Reomanensis in Tractatu Lingonensi extat in ejusdem Monasterii historia p. 448. auctore Petro Roverio S. J. in 4. Parisiis apud Cramoisy.

Necrologia duo antiquissimi & celeberrimi Monasterii S. Germani à Pratis. Primum capit initium à temporibus Pipini, patris Caroli M. Alterum est continuatio præcedentis, & complectitur nomina Monachorum, benefactorum, amicorum, eo-

Dddd

rum.

rumque, qui precum à monachis participes facti, in monasterio mortui, vel sepulchro illati fuerunt. Utrumque extat in Codice Probationum Historiæ Monasterii San- Germanensis à Jacobo Bouillart typis vulgata; & prius quidem parte secunda pag. cvii, posterius p. cxxii. seq.

Necrologia Augiæ Majoris Brigantina duo vetustissima; in antiquiori nonnulla folia deficiunt: ex utroque tamen liquidò probari potest, quòd hîc locorum ab anno 612. usque ad annum 1197. Monasterium utriusque sexus fuerit. B. Haberilia miraculis hodie illustris in hoc Parthenone sacrum velamen è manibus D. Galli suscepit.

Necrologium Mellicense, Seculo xii. perquam eleganter scribi cœptum, & subinde ab aliis aliisque sequiorum temporum hominibus continuatum. Editum est apud P. Hier. Pez. Tom. I. Script. Rer. Austr.

GUIDONIS Monachi Necrologium autographum ab anno MLXXV. & Successoribus continuatum usque ad XIII. Seculum, communicatum fuit à Josepho Blanchinio Presbytero Congreg. Oratorii Romæ cum V. C. Ant. Franc. Gorio, qui illud in Collectione veterum Monumentorum juris publici facturus est.

§. X.

Scriptores de Disciplina Monastica, ejusque Historia.

AD cognitionem Historiæ Benedictinæ etiam spectat, haud ignorare præstantes eos viros, qui disciplinæ regularis observantiam, si quando, ut fieri apud homines amat, laxata fuit, vel omnino in desuetudinem abiit, editis scriptis, ac sanctis legibus restitui curarunt.

S. BENEDICTI Anianensis in Britannia minore, sive Septimania, Galliæ Provincia, Monasterii Abbatis, & collapsæ, in eodem præsertim regno, disciplinæ monasticæ Restauratoris, anno Christi 821. ad Superos translatis *Liber de Regulis diversorum Patrum*, quem Lucas Holstenius, Vaticanæ Bibliothecæ præfectus, ex veteri ms. codice Colonienfi, à Fabio Chisio tum temporis in Germania Nuncio Apostolico, & postea Romano Pontifice Alexandro VII. dicto descriptum sub titulo *Codicis Regularum* publicavit Romæ 1661. & Parisiis 1663. in 4.

In hoc Codice Holstenius post Regulas Monasticas Orientalium Patrum Latinè pridem è Græco à variis redditas SS. Abbatum Antonii & Isaïæ, SS. Patrum Serapionis, Macarii, Paphnutii, & alterius Macarii. SS. Patrum aliam, S. Macarii Abbatis Nitriensis, S. Pachomii Abbatis Tabennensis, cum ejusdem & Theodori Epistolis: S. Orisii doctrinam Monasticam, Incerti regulam Orientalem, regulamque S. Basilii, Cæsariensis Episcopi: deinde Regulæ S. Benedicti subjicit cæteras Occidentalium Patrum regulas ad Monachos Latinè scriptas: Incerti *Consensorium Monachorum*, regulas SS. Pauli & Stephani Abbatum: *Cæsarii* Arelatenfis, *Aureliani*, itidem Arelatenfis Episcopi, S. Ferreoli Ucetiensis, Columbani Abbatis, Regulam Monasterii *Tarnatensis*, *Isidori* Hispalensis, S. *Fructuosi* Episcopi Bracarenfis, *Fructuosi* Regulam communem, aliâque *cujusdam Patris*, & *Magistri* regulam, & *Grimlaici* regulam Solitariorum. Huic succedunt itidem Latinorum Patrum regulæ ad Virgines, SS. *Augustini*, *Cæsarii*, & *Aureliani* *Donati*: Vesontionensis, & alterius *cujusdam Patris & Leandri* Hispalensis, & B. *Ælredi*, Abbatis Rievalensis. Denique succedunt appendicis loco SS. Patrum exhortationes ad Monachos & Virgines, collectæ à Benedicto Anianensi, Græcorum quidem SS. Athanasii, Basilii Magni, & Evagrii Monachi: Latinorum verò *Fausti*, *Eucherii*, *Cæsarii* Arelatenfis, *Novati* Catholici, *Paulini*, *Eutropii* Abbatis, & *Incerti* breves Sermones de decem Virginibus. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. p. 535.

Auctor quoque censetur S. *Benedictus* Anianæ Abbas *Capitulorum*, quæ pro Monasteriorum bono regimine in Concilio Aquisgranensi anno DCCCXVII. constituta sunt, idque Ardo cognomento *Smaragdus* in vitâ, quam descripsit, S. Benedicti Anianensis Abbatis manifestè insinuat. Sunt verò Capitula LXXII. Tot enim enumerat Leo Marficanus in Chronici Casinensis lib. 1. cap. xvi. & Chronographus monasterii S. Vincentii ad Vulturum; tametsi variat numerus in libris editis & ms. ad varias capitulorum divisiones. Omnia verò istius Synodi decreta in articulos triginta & unum redegerunt, & ad S. Galli monasterium direxerunt Grimaldus & Tatto Monachi: quos articu-

culos in appendice ad Sec. iv. Act. O. S. B. legere licet. Porrò his Synodi Capitulis quædam adjecit Benedictus, maximè pro officio divino, ut scribit Ardo in ipsius vita. Vid. Mabill. Præfat. I. in Sec. iv. §. vii. n. 145.

Præter Statuta Synodi Aquisgranensis extat etiam alius liber *Ordo conversationis monasticæ* inscriptus apud Hæstenum, (b) & in ms. Codice Gemeticensi *Memoriale Monachorum*. Hujus libelli conditor est vel *Benedictus Anianæ* Abbas, qui ordinem observandum omnibus monachis tradidisse, præter statuta Synodi Aquisgranensis, perhibetur ab Ardone; aut certè *Euticius* Abbas, qui ex *beatorum Patrum Regulis & Institutionibus* diversas consuetudines sumpsit, unòque volumine conligavit, referente Johanne Monacho in lib. 1. de vitâ S. Odonis Abbatis cap. 11. In excerptis, quæ Ardo in Benedicti vitâ ex Ordine superius memorato adducit, vix ullum apparet vestigium, de quo hîc agimus. Unde potius *Euticio* adscribendus videtur, quàm *Benedicto*. Huic porrò tribuitur judicium de diverso poenitentiarum modo, qui Monachis lapsis imponi debet ex Regulæ præscripto: quod opus in appendice Capitulorum à Baluzio recens editum est num. xi. ubi vocatur: *Excerptus diversarum Modus poenitentiarum à Benedicto Abbate* (Anianensi) *distinctus de Regula S. Benedicti Abbatibus*.

S. COLUMBANI Liber poenitentialis, quem licet jam alio loco recensuimus, huc tamen potiori jure spectat. „Diversas in eo præscribit poenitentias pro qualitate culparum adversus Regulam; levioribus culpis sex „injungit percussiones, quas auget usque ad quinquaginta, rarissimè ad „ducentas pro gravioribus. Nonnullas culpas plectit vel recitatione aliorum psalmodiarum, vel majori silentio, vel jejunio in pane & aqua. „Quanta in iis monasteriis vigeret „paupertas & obedientia, ostendunt „tres sequentes poenitentia: Qui „transgreditur regulam jussionis, maneat expulsus sine cibo, ut in crastinum recipiatur. . . Operis peculiaris præsumptio centum plagis; possessio alicujus rei, quam non necessitas generaliter fratribus concessit, amissione ejusdem, & centum plagis co-

„erceatur. „*Quamdiu*, inquit R. P. Ludovicus du Mesnil Tom. III. Doctr. & Discipl. Eccles. lib. 30. pag. 314. *quamdiu viguit hæc disciplina, virtutibus floruerunt monasteria, sed ubi primum præpositorum negligentia laxata est, quasi satis esset majoribus providere, sensim in deteriora prolapsa humana fragilitas corruptelam morum invexit etiam in sanctuarium.*

Capitula Monachorum Sangallensium edita circa an. 817. quibus præfixa est epistola Grimaldi & Tattonis ad Reginbertum magistrum Scholæ, ut Baluzius opinatur, Monasterii S. Galli, qui obiit anno 816. Edidit Baluzius Capitular. Tom. 2. p. 1382.

Capitula Monachorum ad Augiam directorum: Incipit Epistola cum xii. Capitibus quorundam Fratrum ad Augiam directorum. Edidit Baluzius in Append. Tom. 2. Capitular. col. 1380. Ex Codice S. Gall.

ADALARDUS, sive *Adalhardus*, seu *Adelhardus* nobilissimus & sanctissimus Corbeis veteris in Gallia Abbas ad Superos migravit an. 825. Scripsit *Statuta Corbeis Ecclesiæ* edita à Dacherio Tom. IV. Spicileg. pag. 1. & Tom. I. edit. nov. p. 586.

— Ejusdem S. Abbatis quinquaginta duo Capitula *de admonitionibus in Congregatione*, i. e. summaria rerum, quas Monachis inter concionandum includere solebat, edidit Mabillonius ad calcem part. 1. Sec. iv. Benedictini.

B. RABANI MAURI *Opusculum contra eos, qui repugnant institutis B. P. Benedicti*. Tria verò in eo probat Author: primum licere homini Christiano suam sobolem Deo consecrare: alterum, votum, quod Deo voveretur, sine magno reatu omitti non posse: postremum, vitam monasticam non humana, sed divina autoritate institutam esse. Desideratur verò in editis Rabani Opusculis, ejus tamen copia Mabillonio facta est ex Codice Mellicensis in Austria Monasterii, quem integrum in Tomi II. Annalium Ord. S. B. appendice retulit.

— Ejusdem S. Præfulis & S. Hugonis Cluniacensis Abbatis *Statuta* quædam ad eleemosynam erogandam protulit in lucem, & notis illustravit Lucas Dacherius in Appendice ad Lib. III. Vitæ Ven. Guiberti Abbatis de Novigento pag. 582.

S. DUN-

(b) In Append. ad Disquis. Monast. ubi Opusculum hoc non improbabili, ut opinatur, conjecturâ S. Benedicto Anianensi adscribit.

S. DUNSTANI Cantuariensis Archiepiscopi *Concordia regularis*, quam ea causa composuit, ut omnes Monachi & Sanctimonialia Angliæ regni unanimes & unius moris in monasteriis habitare, & Deo servire possent. Edita à Clemente Raynero in *Apostolat. Bened.* append. pag. 77. & seq. Legitur etiam Tom. IX. Conciliorum: asservatur præterea ms. in Bibl. Cotton. sub effigie *Tiberii* Lit. A. Cod. III, n. 1.

ETHELWOLDI Episcopi Wintoniensis in Anglia seculo X. pietate ac doctrina conspicui *Liber de divina consuetudine Monachorum Ordinis D. Benedicti*, Saxonice. Extat in Bibliotheca Cottoniana sub effigie *Tiberii* Litera A. cod. 3. pag. 171. Codex antiquus & optimæ Notæ per manus diversorum scriptus ante occupatam Angliam, in quo icones S. Benedicti, Edgari Regis, & S. Scholasticæ.

Circa decimum Christi seculum chorda regularis disciplinæ in quibusdam provinciis & locis nonnihil iterum remissa, eximios mox viros, qui denuò illam intenderent, benignissimum Numen submisit. Quorum familiam ducit S. Odo, Auctor Cluniacensis Congregationis, cui bis mille monasteria, brevi post ortum intervallo, sese aggregarunt: quàmque ad majus incrementum, Maiolus, Hugo, Odilo, Abbates, ac Ordinis Atlantes provexerunt. Regebantur verò celeberrimæ hujus Congregationis monasteria non sacrâ duntaxat Regulâ, sed propriis etiam Statutis, Ritibus, ac Consuetudinibus, de quibus ultimis mox §. sequenti acturi sumus: in promissa autem nova editione (de qua §. V. egimus) *Bibliothecæ Cluniacensis* Volumine V. *Statuta* Ordinis Cluniacensis adducuntur, quæ nobis scripta remanserunt (multa enim sunt, quæ vel non scripta sunt, vel ad nos usque non pervenerunt) hisque ommissis, quæ in I. Volumine tum ex S. *Udalrico*, tum ex *Bernardo* rationem statutorum habent, sicut & ea, quæ sparsim in vitis SS. Abbatum referuntur: LXXVI. *Statuta Petri Mauriti* dicti Venerabilis ab ipso redacta, ac ea, quæ ab *Hugone V.* circa annum 1200. collecta, postea à *Bernardo* circa annum 1300. deinde ab Henrico I. ejus successore, & aliis sub nomine Statutorum & Ordinationum prodierunt, præliminantur. Tum Bullæ Gregorii IX. an. 1233. Nicolai IV. an. 1289, & Bonifacii VIII. an. 1294.

in quibus forma Capitulorum Generalium Ordinis præscribitur, ipsis præficiuntur Capitulis Generalibus, quæ nobis residua sunt, numero circiter trecenta, videlicet ab anno 1260. usque ad annum 1600. quò sub Claudio à Guisla Abbate Cluniac. celebre Capitulum Generale habitum est, regiis literis confirmatum: quibus sanè temporibus nimium tepuerat observantia regularis, licet ab anno 1500. ad Reformationem, tum in Monasterio Cluniacensi, tum in Monasterio S. Martini à Campis, adjuvante D. Jacobo de Ambasia, anhelare visa sit, cujus Reformationis varii conatus usque ad annum 1260. satis utiles fuerunt.

V. PETRI Abbatis Cluniacensis *Dispositio rei familiaris Cluniacensis*, cujus aliqua pars edita est à Martino Marrier in veteri Bibliotheca Cluniacensi pag. 592. integram edidit Stephanus Baluzius *Miscell.* tom. v. pag. 443.

Diffinitiones & Statuta Generalis Capituli Ordinis Cluniacensis in fol. Niverni an. 1622.

B. LANFRANCI, Archiepiscopi Cantuariensis *Statuta pro Ordine D. Benedicti per Angliam* edidit Clemens Raynerus in *Apostolat. Benedictin.* Append. à pag. 211. usque ad pag. 253. Edidit etiam Lucas Dacherius in *Spicilegio*, qui tamen suspicatur, nonnulla in iis à quodam consarcinateore fuisse adjecta, uti in elencho Operum Lanfranci annotavimus.

-- EJUSDEM *Sermo*, sive *sententiæ* extant in Dacherii *Spicileg.* vet. edit. Tom. IV. p. 227. novæ Tom. I. p. 442.

FRANCONIS Abbatis Affligemensis *Sermo*, quòd Monachus abjecto habitu non possit salvari. Vide continuationem *Hist. Affligem.* in *Spicil. Acher.* Tom. X. vet. edit. Tom. II. novæ pag. 777.

B. PETRI DAMIANI Opusculum de perfectione Monachorum. Item de Ordine Eremitarum, & facultatibus Eremitæ Montis Avellani. 3.) De suæ Congregationis institutis. 4.) In Episcopum monachos ad seculum revocantem invectiva. 5.) Institutio Monialis unius ad Blancham. 6.) De Bono Statu Religiosi. Tom. III. Operum.

RODULPHI S. Trudonis propè Leodium Abbatis *Epistola ad Sigebertum de susceptione puerorum in Monasteriis* unâ cum literis Sigeberti ad Rodolphum legitur apud Mabillonium Tom. II. pag. 495.

HU-

HUGONIS de FOLIETO ex Monacho Corbeia veteris, an novæ? S. R. E. Cardinalis seculo XII. scripsit insignes duos libros de *Abusibus Claustris*, de quibus plura Eggs in *Purp. Doct.* Lib. I. pag. 75. ubi etiam alterius libri meminit, quem idem Hugo de *Disciplina ad Religiosos* scripsit. At enim D. Eggus Hugonem pro Benedictino habuit, cum Canonicus fuerit Regularis Ord. S. Aug.

PETRI Abbatis Cellensis *Tractatus de Disciplina claustrali*. Opus illustre, ac lectu dignum edidit Dacherius in *Spicilegio* vet. edit. Tom. III. p. 44. novæ Tom. I. p. 452. Ven. *Martini de Senging*, sec. xv. Prioris Mellicensis *Tuitiones pro observantia Regula S. P. Benedicti in Concilio Basileensi*. Extant tom. 8. *Bibl. Ascet.* Bern. Pezii pag. 503.

-- EJUSDEM *Epistola* de Statu Monasterii Bursfeld. Ord. S. Bened. -- pag. 550.

Statuta Abbatum Ord. S. B. in Provincia Narbonensi ad restaurandam disciplinam regularem approbata à Gregorio Papa IX. apud Dacherium in Tom. VI. *Spicilegii* pag. 30. & Tomo I. editionis novæ pag. 707. seqq. adde Mabillonii *Analecta* Tom. IV. p. 454. & novæ editionis p. 151.

Statuta ad instaurandam monasticam disciplinam in Monasterio S. Andree Avenionensis. Dacher. *Spicil.* Tom. III. pag. 631.

Constitutiones Monasterii Jotrensis (Monialium Ord. S. B.) editæ à Romano Diacono Cardinale S. Angeli anno MCCXXV. typis vulgatæ à Baluzio *Miscellaneorum* Tom. V. p. 455.

Illustrium Monasteriorum ac Congregationum edita præsertim in Capitulis Generalibus *Decreta* exhibent Edmundus Martene & Ursinus Durand *Thef. Anecd.* Tom. IV.

Antiqua Statuta Archimonasterii Rotomagensis sancti Audoeni ex MS. hujus ipsius Asceterii ediderunt Martene & Durand l. c. p. 1206.

Statuta Regularia Monasterii Murbacensis. De quorum inventione & exscriptio integrum authenticum instrumentum ex Ms. Cod. Bibliothecæ San - Udalricanæ depromptit Pezsius, uti testatur *Dissert. Itag.* in Tom. II. *Anecd.* pag. LXI.

CHRISTIANI Abbatis Altahe superioris in Bavaria volumen Exhortationum Capitularium in Cod. membr. fol. asservatur in ejus Monasterii Bibliotheca. Incipit prima: *Ex quo Pa-*

tres & Fratres dilectissimi officium principalissimum Abbatis est, & sine cujus impletione salvari non potest, quòd subditos suos debet compellere ad observantiam regulæ &c. Bern. Pez. *Dissert. Itag.* in Tom. I. *Noviss. Thef. Anecd.* pag. XLV.

PETRUS BOERIUS ex Abbate Anianensi Episcopus Urbevetanus sec. XIV. Commentarium edidit in *Benedictinam* sive *Constitutionem* Papæ Benedicti XII. pro *Ordine Benedictino*. Fabric. *Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2.* pag. 687.

Capitula nonnulla Generalia, seu *Provincialia* Monachorum Nigrorum Ord. S. B. Congregationis Anglicanæ post Concilium Lateranense erectæ ediderunt Clemens Reynerus in *Appendice ad Apostolat. Benedictin.* & Henricus Spelmanus Tomo II. *Conciliorum Angliæ*, viz.

Primum Capitulum Provinciale Nigrorum Monachorum celebratum apud Northampton A. Dom. MCCCXXXVIII. Præsidentes hujus Capituli septem Diffinitores de gremio ejusdem Capituli, quos in judiciis discretos, ratione præditos, & in zelo sinceros esse noverant, ordinarunt & statuerunt. Spelman. l. c. p. 509. Opotandum, ut hoc etiam apud Germanos Benedictinos statuatur; certè ut monachi, de quorum pelle agitur, contendant, quòd ex ipsorum gremio discretis Patribus seu Diffinitoribus Capitulis interesse liceat, graves sunt causæ, quas tamen hic exprimere nolim.

Secundum Capitulum Nigrorum Monachorum celebratum apud Northampton A. D. MCCCXL. *ibid.* p. 544-548. In hoc Capitulo inter alia ordinatum fuit, ut viri Religiosi & circumspècti singula provinciæ monasteria visitarent.

Capitulum tertium Provinciale Nigrorum Monachorum apud Northampton A. D. MCCCXLIII. celebratum. Spelman. l. c. p. 592. In hoc Capitulo inter alia Ordinationes nonnullæ circa literarum studia, & eorum Professores in Theologia & Jure Canonico factæ fuerunt.

Capitulum IV. Provinciale Nigrorum Monachorum apud Westmonasterium celebratum A. D. MCCCCXXII. in hoc Capitulo de Abbatibus ordinatum fuit, nimio equitatu & sumptuosis phaleris se non ostentent; semel in anno coram Conventu rationem reddant; Bona monasterii sine consensu

sensu Fratrum non alienent &c. Spelman l. c. p. 679 - 685.

Congregatio omnium Abbatum, Priorum, Magistrorum, Doctorum, Inceptorum, Baccalaureorum O.S.B. nigrorum monachorum in Anglia, habita mandato R. Henrici V. 7. die Maji an. 1421. in Capitulo Westmonasteriensi pro reformatione variorum defectuum in ipso Ordine tunc regnantium: cum articulis Regis in Congregatione propositis, & ad illos responsionibus, & eorundem modificationibus. Bibl. Cotton. sub effigie *Vespasiani* Lit. D. Cod. ix. n. 16.

Statuta definitoria edita in Capitulo Generali Ord. S. B. Nigrorum Monachorum in provincia Cantuariensi, & Eboracensi tento Northamptonæ, præsentibus D. Willielmo, Priore Ecclesiæ Cathedralis Wintoniensis, Willielmo Abbate Clocestriæ, & Joanne Abbate de Chertefey. A. Dom. 1444. asservantur in Bibliotheca Cottoniana. Vid. Smith, in Catal. pag. 48. col. 1.

Visitatio Monasteriorum S. Edmundi & Westmonasterii asservantur ms. in Bibl. Cotton. sub effigie *Julii* Lit. D. Cod. II. n. 27.

Constitutiones Capituli Generalis per Abbates de Evesham & de Stington. ibid. n. 18.

SERLO ex Monacho Cantuariensi Episcopus Cornubiensis non solum virtutis studium populo commendabat, sed etiam verbis & scriptis acriter omnium vitia reprehendebat. Vixit anno 960. & præter alia scripsit *Contra malos monachos librum unum*, Pitseus æt. 10. p. 175.

STEPHANUS WITTEBIENSIS natione Anglus, apud Northumbrenses in Wittebiensi Cœnobio D. Benedicti regulam amplexus, tandem Eboraci in Monasterio B. V. M. factus est primus Abbas Congr. Cluniac. Vir ingenii cultissimi, & omnis melioris literaturæ cupidissimi. Hic, teste Lelando, uti pium Prælatum decuit, non solum ipse in pietate & studiis assidua profecit industria, sed etiam aliis auctor fuit, ut iisdem insisterent vestigiis. Et quoniam per illa tempora, propter frequentes Danorum in Northumbriam incursiones, disciplina Monastica nonnihil elanguit, & laxior in plerisque Monasteriis esset observantia regularis: Stephanus labore, industria, prudentia, auctoritate, monitionibus, & quod caput est, exemplis integerrimæ vitæ, rem

in iis regionibus restituit, & inviolatam deinceps conservavit, effecitque, ut rei monasticæ pristinus suus honos constaret. Quantas autem in eo negotio passus fuerit difficultates, postea mundo patefecit, in Opere quod scripsit

De reparato Monachatu Lib. un. Quamvis sancta & una. Quod Opus diu ferunt asservatum Westmonasterii. Claruit anno gratiæ 1080. Pitseus æt. 11. pag. 189.

PETRUS MASIUS Abbas Casalis Benedicti scripsit Constitutiones suæ Congregationis, quæ typis tamen, ut opinor, nunquam excusæ fuerunt.

PHILIPPI Abbatis & Principis Fuldenis Constitutio de moribus Religiosorum observandis, extat in V. C. Joannis Sahannat Historia Fuldensi pag. 416.

Statuta & Decreta reformationis Congregationis Benedictinorum exemptorum trium Provinciarum, Senonensis, Turonensis, & Bituricensis à sancta Sede Apostolica & Romana immediatè dependentium, aucta & recognita in Capitulo Generali prædictæ Congregationis. Has constitutiones sibi oblatas fuisse testatur Chopinus.

Statuta Capituli Generalis Yvonis II. Abbatis Cluniacensis A. Dom. MCCLXXVI. edidit Baluzius Miscell. Tom. VI. pag. 502.

Statuta Yvonis II. in Anglia edita apud Bermondseyam in Capitulo provinciali inibi celebrato an. Dom. MCCLXXVII. in festo S. Petri ad Vincula, ibid. pag. 511.

Monachorum Benedictinorum Capitulum Provinciale Constantiense *De Visitatione ac Reformatione Monachorum S. Benedicti* in universali Concilio Constantiensi.

Anno 1416. mense Februario definitum.

An. 1417. mense Martio in Petrusiano Monasterio celebratum.

An. 1418. 17. Jan. à Sigismundo Imperatore in Concilio roboratum. Ita von der Hardt, qui hoc Capitulum Historiæ suæ Concilii Constant. tom. 1. part. xxvi. pag. 1095. & seq. inseruit. Nec omisit Diploma ejusdem Imperatoris, quod quia patrio ac vernaculo sermone conceptum est, silentio prætermittimus.

Capitulo autem præfederunt Ludovicus Trenorchiensis, Dioecesis Cabilonensis, Thomas Eboracensis, Sy-

fridus

fridus Elvacensis Augustanæ Dioecesis, & Joannes S. Gregorii Constantiensis Dioecesis, & Monasteriorum Abbates. Cæterum Origo Capitulorum Provincialium vulgò ad Innocentium III. refertur, qui cum eorum fructus & emolumenta maxima, neque sine talibus Ordinibus ad pristinum fervorem reduci posse animadvertisset, Romæ anno Domini 1215. Pontificatus sui 18. Generali Concilio, quod à loco Lateranense nomen accepit, congregato, statuit inter cætera, ut in singulis Regnis, sive provinciis fieret de triennio in triennium (salvo jure Dioecesanorum Pontificum) commune Capitulum Abbatum atq; Priorum, Abbates proprios non habentium &c. ut plenius videre est in c. in singulis de statu Monach. Vid. Romani Hay Astrum Inextinctum Quæst. 6. num. 6.

JOANNIS RHODE Abbatis S. Mariæ Treviris, vitæ sanctimonia, & zelo restituendæ veteris in Ordine nostro disciplinæ admodum celebris *Constitutiones*, quas pro reformatione Ordinis necessarias aperto sermone conscripsit, teste Trithemio. Eas in nulla hætenus Germaniæ Bibliotheca reperisse scribit Cl. Bern. Pezsius, qui ejus tamen librum *de bono Regimine Abbatis* ex ms. codice Monasterii Benedicti - Burani in Bavaria vulgavit Bibliothecæ Asceticæ tom. 1. p. 159.

JOANNES Abbas Monasterii SS. Thomæ Apostoli & Nicolai Episcopi in Bursfeldia, quartus in reformatione Abbas: homo simplicitatis & humilitatis cultor & amator præcipuus, in observantia regulæ strenuus, vita & conversatione integer & sancto ingenio subtilis, eloquio disertus, & in divinis Scripturis non mediocriter doctus, quod ejus testatur opuscula, quæ ad ædificationem tam suam ipsius, quam Fratrum suorum lucubravit. E quibus extat de *Profectu Claustralium* Opusculum unum in tres partes divisum, eruditionis ac totius ædificationis plenum. De Novitiarum institutione multa & varia conscripsit, quorum prænotationes memoriæ non occurrunt. Magnæ humilitatis vir extitit: & in omni extremitate victus & amictus juxta Regulam D. P. N. Benedicti semper contentus fuit. Trithem. in Chron. Hirsaug. tom. 2. pag. 588.

JOANNES TRITHEMIUS, Abbas Spanhemensis, *Constitutiones*, quæ ab anno 1417. quando Abbates Provin-

ciæ Moguntinæ, jussu Concilii Constantiensis, diu intermissum Capitulum in Monasterio Petri Domus in Civitate ipsa Constantiensi celebrârunt, ad annum Dominicæ Nativitatis 1493. per Capitula Ordinis Provincialia xxviii. annis septuaginta sex in diversis locis editæ fuerunt, jussu Præsidentium abbreviavit, in unum volumen comportavit, conjungens ei & visitandi formam, & modum celebrandi Capitula, quæ fuisse impressa ipse Trithemius testatur in Chron. Hirsaug. Tom. II. pag. 349. Quibus non contentus, cum esset instaurandæ per Germaniam monasticæ disciplinæ ardentissimus Zelotes, *Sermonum* vel *Exhortationum ad Monachos* edidit libros duos, qui habentur inter ejus Opera Pia & Spiritualia à Joanne Bussæo S. J. edita, Moguntinæ an. 1605. ex typographæo Joannis Albin; ubi plura alia ejus Scripta ad Disciplinam Monasticam spectantia legere licet.

1.) De triplici Regione Claustralium, & Spirituali Exercitio Monachorum, Liber in duas partes distributus, pag. 562.

2.) De Religiosorum Tentationibus Libri duo. pag. 661. - 723.

3.) De vitio proprietatis Monachorum Liber. pag. 723. - 741.

4.) Liber de Visitatione Monachorum. Item Modus & Forma celebrandi Capitulum Provinciale Patrum Ordinis S. B. Moguntinæ Provincie.

5.) Constitutiones Capitulorum Ord. S. B. per provinciam Moguntinam, & Dioecesim Bambergensem, à tempore Concilii Constantiensis celebratorum Lib. I.

6.) Oratio de duodecim Excidiis Observantiæ regularis habita in cœnobio Reinhartzbornensi in Hercynia Sylva.

7.) De miseria Prælatorum claustralium Libri duo.

8.) Contra morbum Simonie claustralium & monialium, lib. unus.

MARTINI Abbatis Monasterii B. V. ad Scotos Viennæ *Senatorium* de Visitatione variorum Ord. nostri monasteriorum, quod Anselmus Schramb Chronico Mellicensi pag. 430. 439. intexit: continet notatu profus digna.

BENEDICTINORUM PATRUM in Basileensi Capitulo Generali congregatorum statuta regularis observantiæ in Monasteriis Dioecesis Colonensis, Trevirensis &c. introducendæ, asser-

van-

fenſu Fratrum non alienent &c. Spelman l. c. p. 679 - 685.

Congregatio omnium Abbatum, Priorum, Magiſtrorum, Doctorum, Inceptorum, Baccalareorum O.S.B. nigrorum monachorum in Anglia, habita mandato R. Henrici V. 7. die Maji an. 1421. in Capitulo Westmonasterienſi pro reformatione variorum defectuum in ipſo Ordine tunc regnantium: cum articulis Regis in Congregatione propoſitis, & ad illos reſponſionibus, & eorundem modificationibus. Bibl. Cotton. ſub effigie *Vespasiani* Lit. D. Cod. ix. n. 16.

Statuta definitoria edita in Capitulo Generali Ord. S. B. Nigrorum Monachorum in provincia Cantuarienſi, & Eboracenſi tento Northamptoniæ, præſidentibus D. Willielmo, Priore Eccleſiæ Cathedralis Wintonienſis, Willielmo Abbate Cloceſtriæ, & Joanne Abbate de Chertefey. A. Dom. 1444. aſſervantur in Bibliotheca Cottoniana. Vid. Smith, in Catal. pag. 48. col. 1.

Viſitationes Monasteriorum S. Edmundi & Westmonasterii aſſervantur mſ. in Bibl. Cotton. ſub effigie *Julii* Lit. D. Cod. II. n. 27.

Constitutiones Capituli Generalis per Abbates de Evesham & de Stington. ibid. n. 18.

SERLO ex Monacho Cantuarienſi Episcopus Cornubiensis non ſolum virtutis ſtudium populo commendabat, ſed etiam verbis & ſcriptis acriter omnium vitia reprehendebat. Vixit anno 960. & præter alia ſcripſit *Contra malos monachos librum unum*, Pitſeus æt. 10. p. 175.

STEPHANUS WITTEBIENSIS natione Anglus, apud Northumbrenſes in Wittebienſi Cœnobio D. Benedicti regulam amplexus, tandem Eboraci in Monasterio B. V. M. factus eſt primus Abbas Congr. Cluniac. Vir ingenii cultiſſimi, & omnis melioris literaturæ cupidiſſimi. Hic, teſte Lelando, uti pium Prælatum decuit, non ſolum ipſe in pietate & ſtudiis aſſidua profecit industria, ſed etiam aliis auctor fuit, ut iisdem inſiſterent veſtigiiſ. Et quoniam per illa tempora, propter frequentes Danorum in Northumbriam incurſiones, diſciplina Monastica nonnihil elanguit, & laxior in plerisque Monasteriis eſſet obſervantia regularis: Stephanus labore, industria, prudentia, auctoritate, monitionibus, & quod caput eſt, exemplis integerrimæ vitæ, rem

in iis regionibus reſtituit, & inviolatam deinceps conſervavit, effecitque, ut rei monaſticæ priſtinus ſuus honos conſtaret. Quantas autem in eo negotio paſſus fuerit difficultates, poſtea mundo patefecit, in Opere quod ſcripſit

De reparato Monachatu Lib. un. Quamvis ſancta & una. Quod Opus diu ſerunt aſſervatum Westmonasterii. Claruit anno gratiæ 1080. Pitſ. æt. 11. pag. 189.

PETRUS MASIUS Abbas Cafalis Benedicti ſcripſit Constitutiones ſuæ Congregationis, quæ typis tamen, ut opinor, nunquam excuſæ fuerunt.

PHILIPPI Abbatis & Principis Fuldenſis Conſtitutio de moribus Religioſorum obſervandis, extat in V. C. Joannis Sahannat Historia Fuldenſi pag. 416.

Statuta & Decreta reformationis Congregationis Benedictinorum exemptorum trium Provinciarum, Senonenſis, Turonenſis, & Bituricenſis à ſancta Sede Apoſtolica & Romana immediatè dependentium, aucta & recognita in Capitulo Generali prædictæ Congregationis. Has conſtitutiones ſibi oblatas fuiſſe teſtatur Chopinus.

Statuta Capituli Generalis Yvonis II. Abbatis Cluniaceniſis A. Dom. MCCLXXVI. edidit Baluzius Miſcell. Tom. VI. pag. 502.

Statuta Yvonis II. in Anglia edita apud Bermondeſeyam in Capitulo provinciali inibi celebrato an. Dom. MCCLXXVII. in feſto S. Petri ad Vincula, ibid, pag. 511.

Monachorum Benedictinorum Capitulum Provinciale Conſtantieneſe *De Viſitatione ac Reformatione Monachorum S. Benedicti* in univerſali Concilio Conſtantieneſi.

Anno 1416. menſe Februario definitum.

An. 1417. menſe Martio in Petruſiano Monasterio celebratum.

An. 1418. 17. Jan. à Sigismundo Imperatore in Concilio roboratum. Ita von der Hardt, qui hoc Capitulum Hiſtoriæ ſuæ Concilii Conſtant. tom. 1. part. xxvi. pag. 1095. & ſeq. inferuit. Nec omiſit Diploma ejuſdem Imperatoris, quod quia patrio ac vernaculo ſermone conceptum eſt, ſilentio prætermittimus.

Capitulo autem præfederunt Ludovicus Trenorchienſis, Dioceſis Cabilonenſis, Thomas Eboracenſis, S-

fridus

fridus Elvacenſis Auguſtanæ Dioceſis, & Joannes S. Gregorii Conſtantieneſis Dioceſis, & Monasteriorum Abbates. Cæterum Origo Capitulorum Provincialium vulgò ad Innocentium III. refertur, qui cum eorum fructus & emolumenta maxima, neque ſine talibus Ordinibus ad priſtinum fervorem reduci poſſe animadvertiſſet, Romæ anno Domini 1215. Pontificatus ſui 18. Generali Concilio, quod à loco Lateranenſe nomen accepit, congregato, ſtatuit inter cætera, ut in ſingulis Regnis, ſive provinciis fieret de triennio in triennium (ſalvo jure Dioceſanorum Pontificum) commune Capitulum Abbatum atq; Priorum, Abbates proprios non habentium &c. ut plenius videre eſt in c. in ſingulis de ſtatu Monach. Vid. Romani Hay Aſtrum Inextinctum Quæſt. 6. num. 6.

JOANNIS RHODE Abbatis S. Mariæ Treviris, vitæ ſanctimonia, & zelo reſtituendæ veteris in Ordine noſtro diſciplinæ admodum celebris *Conſtitutiones*, quas pro reformatione Ordinis neceſſarias aperto ſermone conſcripſit, teſte Trithemio. Eas in nulla hætenus Germaniæ Bibliotheca repeririſſe ſcribit Cl. Bern. Pezius, qui ejus tamen librum *de bono Regimine Abbatis* ex mſ. codice Monasterii Benedicto - Burani in Bavaria vulgavit Bibliothecæ Aſceticæ tom. 1. p. 159.

JOANNES Abbas Monasterii SS. Thomæ Apoſtoli & Nicolai Episcopi in Bursfeldia, quartus in reformatione Abbas: homo ſimplicitatis & humilitatis cultor & amator præcipuus, in obſervantia regulæ ſtrenuus, vita & converſatione integer & ſanctus ingenio ſubtilis, eloquio diſcretus, & ſe divinis Scripturis non mediocriter doctus, quod ejus teſtatur opuscula, quæ ad ædificationem tam ſuametipſius, quam Fratrum ſuorum lucubravit. E quibus extat de *Profectu Clauſtralium* Opusculum unum in tres partes diviſum, eruditionis ac totius ædificationis plenum. De Novitiorum inſtitutione multa & varia conſcripſit, quorum prænotationes memoriæ non occurrunt. Magnæ humilitatis vir extitit: & in omni extremitate victus & amictus juxta Regulam D. P. N. Benedicti ſemper contentus fuit. Trithem. in Chron. Hirſaug. tom. 2. pag. 588.

JOANNES TRITHEMIUS, Abbas Spanhemeniſis, *Conſtitutiones*, quæ ab anno 1417. quando Abbates Provin-

ciæ Moguntinæ, juffu Concilii Conſtantieneſis, diu intermiſſum Capitulum in Monasterio Petri Domus in Civitate ipſa Conſtantieneſi celebrârunt, ad aſum Dominicæ Nativitatis 1493. per Capitula Ordinis Provincialia xxviii. annis ſeptuaginta ſex in diverſis locis editæ fuerunt, juffu Præſidentium abbreviavit, in unum volumen comportavit, conjungens ei & viſitandi formam, & modum celebrandi Capitula, quæ fuiſſe impreſſa ipſe Trithemius teſtatur in Chron. Hirſaug. Tom. II. pag. 349. Quibus non contentus, cum eſſet inſtaurandæ per Germaniam monaſticæ diſciplinæ ardentiffimus Zelotes, *Sermonum* vel *Exhortationum ad Monachos* edidit libros duos, qui habentur inter ejus Opera Pia & Spiritualia à Joanne Buſæo S. J. edita, Moguntiæ an. 1605. ex typographæo Joannis Albin; ubi plura alia ejus Scripta ad Diſciplinam Monasticam ſpectantia legere licet.

1.) De triplici Regione Clauſtralium, & Spirituali Exercitio Monachorum, Liber in duas partes diſtributus, pag. 562.

2.) De Religioſorum Tentationibus Libri duo. pag. 661. - 723.

3.) De vitio proprietatis Monachorum Liber. pag. 723. - 741.

4.) Liber de Viſitatione Monachorum. Item Modus & Forma celebrandi Capitulum Provinciale Patrum Ordinis S. B. Moguntinæ Provinciæ.

5.) Constitutiones Capitulorum Ord. S. B. per provinciam Moguntinam, & Dioceſim Bambergienſem, à tempore Concilii Conſtantieneſis celebratorum Lib. I.

6.) Oratio de duodecim Excidiis Obſervantiæ regularis habita in cœnobio Reinhartzbornenſi in Hercynia Sylva.

7.) De miſeria Prælatorum clauſtralium Libri duo.

8.) Contra morbum Simoniaci clauſtralium & monialium, lib. unus.

MARTINI Abbatis Monasterii B. V. ad Scotos Viennæ *Senatorium* de Viſitatione variorum Ord. noſtri monasteriorum, quod Anſelmus Schramb Chronico Mellicenſi pag. 430 - 439. intexuit: continet notatu proſus digna.

BENEDICTINORUM PATRUM in Baſileenſi Capitulo Generali congregatorum ſtatuta regularis obſervantiæ in Monasteriis Dioceſis Coloniensis, Trevirenſis &c. introducendæ, aſſervan-

vantur ms.^{ta} in Bibliotheca Mellicen-
si, ut ejus Scriptor testatur p. 465.

*Congregationis Benedictinæ Diœ-
cesis Salisburg.* post ducentorum pro-
pè annorum interapedinem feliciter
restitutæ, Statuta, seu Declarationes
ad Regulam S. Benedicti, prout in
primo Capitulo Salisburgensi anno
Christi 1642. mense Augusto celebra-
to Patres decreverunt.

Statuta Monastica, sive Ordinati-
ones à Reverendis Præfulibus O. S. B.
Leodiensis Diœcesis pro felici suo-
rum regimine anno 1572. conceptæ:
quibus particulares quædam Mona-
sterii D. Huberti accesserunt obser-
vantia. Luxemburgi typis Huberti
Reulandt anno 1623. in 12.

PETRI à S. AUDOMARO aliàs de
Walloncapelle, Belgæ, in Monasterio
S. Winoci Professi *Institutionum Mo-
nasticarum secundum Sacrosancti Con-
cilii Tridentini Decreta Libri III.* Edi-
tiones duæ: prima me præterit, alte-
ra Coloniae apud Maternum Choli-
num in 8. an. 1584. Accesserunt Tra-
ctatus duo: alter de Monachorum ho-
spitalitate: alter de Casibus reservatis
illorum Prælati, cum tribus ad Mo-
nasticen Professos concionibus. Opus
omnibus Benedictinis apprimè com-
mendandum.

*Constitutiones Patrum Congregati-
onis Casinensis in duas partes divisæ.*
Quibus adjecti sunt pro regimine Mo-
nialium eidem Congregationi com-
mendatarum; unà cum nonnullis in-
dultis ac privilegiis per diversos sum-
mos Pontifices Casinensi Congregati-
oni concessis. Moguntia apud Bal-
thasarem Lippium an. 1604.

*Constitutiones Congregationis Au-
striacæ Monasteriorum Urbani VIII.*
Pont. Max. autoritate recognitæ,
approbatæ, confirmatæ, prodierunt
unà cum Regula S. P. B. Lenzii apud
Joan. Planus an. 1626. Eadem Con-
stitutiones extant etiam in Chronico
Mellicensi P. Anselmi Schramb pag.
773-811. Author earum est Reine-
rus à Landau Abbas Mellicensis anno
1637. defunctus.

LAURENTII LUCALBERTI, Itali,
Florentini, Decani è Congr. Cas. quem
Paulus V. Pontifex Max. Virodunum
misit, ut novam Congregationem
Lotharingicam Casinensi conforma-
ret, *Commissiones*, ubi omnia, quæ
ad visitationem & reformationem
Congregationis Lotharingicæ per Lu-
calbertum peractam attinent, fufif-
simè continentur, nempe

1. *Articuli pro bono regimine Con-
gregationis Lotharingicæ propositi Illmo
Legato*; sunt num. 22. incipiunt:
Ad Capitulum Generale &c. desinunt:
*Si utile judicaverint in illo Monaste-
rio.* 2. *De modo regiminis ejusdem
Congr.* à pag. 526. usque ad 534. In-
cipit: *Regimen Congr. & est univer-
sale, quod totam Congr. respicit, &
particulare, quod uni tantum Mona-
sterio præficitur.* Deest finis. 3. *Con-
stitutiones pro salute Congregationis
Lotharingicæ, & bono regimine ipsius.*
sunt num. 13. pag. 543. Incipiunt:
*Nullus Prior ultra quinquennium in
eo officio ac dignitate perseverabit.* De-
sinunt: *Et hæc tamdiu durent, quo-
usque Congregatio aded creverit, ut
nostras in regimine Constitutiones ex-
actè observare possint.* 4. *Declaratio-
nes præmissorum* à pag. 544. usque ad
548. Incipiunt: *Quantò damno fue-
rit Prælatorum perpetuitas, multo
nostro malo edocti sumus.* Desinit:
*Prælati & Prioribus concedi, qui re-
formationem reciperent, & sua Mona-
stera reformata Congregationi unirent.*
5. *Declarationes articulorum*, qui su-
pra sunt positi p. 592. ad 665. Inci-
piunt: *Nostri Congregatio pro iis, qui
pluribus detinentur negotiis &c.* Desi-
nunt: *Quæ omnia ego D. Laurentius
Lucalberti Florentinus pro bono refor-
mationis Monasteriorum D. Benedicti
hujus provincie Illmo Legato exami-
nanda, corrigenda, probanda, & re-
probanda proponebam.* 6. *Ritus &
Ceremonie Ecclesie servandi*, p. 560.
ad 565. 7. *Varie Relationes*, seu, ut
in Indice scribitur, *Informationes*, pro
eadem Reformatione, pag. 690. ad
ad 766. 8. *Præcipua Congregationis,
& Observantia Regularis Casinensis
Capita Illmo & Ser.^{mo} D. Cardinali Lo-
tharingicæ S. Sedis Apostolicæ à Latere
Legato exhibita à D. Laurentio Lucal-
berti* pag. 767-usque ad 772. 9. *De
eadem reformatione Tractatus*, pag.
714. ad 727. 10. *Relatio status Mo-
nasterii Senoniensis in Lotharingia, Ita-
licè.* 11. *Relatio dictæ Reformationis
ad SS. Papam Paulum V. Italicè.* 12.
*Alia Relatio ejusdem Visitationis & Re-
formationis* pag. 702. ad 711. Italicè.
13. *Epistolæ diversæ* pro eadem refor-
matione à pag. 775. usque ad pag.
779. 14. *Plures Epistolæ variorum*
ad eundem Lucalbertum de eadem
reformatione à pag. 726. usque ad p.
792. Plura vide apud Armellinum
Bibl. Cas. part. 2. pag. 68. quo teste
Lucalberti Commissiones asservantur
ms.

ms. in Archivo Abbatia Florentinæ
S. Mariæ, quod per antonomasiam
la Badia dicitur.

FRANCISCUS MARIA RICCI, Ro-
manus, Florentiæ in Monasterio S.
Mariæ Professus ex Latino in Italicum
sermonem primus omnium transtulit

*Constitutiones & Declarationes Pa-
trum Congregationis Casinensis* cum
additione Bullarum Summorum Pon-
tificum pro bono regimine ejusdem
Congregationis, Decretorum sacri
Concilii Tridentini, & aliarum Bul-
larum pertinentium ad Reformatio-
nem & Clausuram Monialium cujus-
cunque Ordinis, cum Indice copio-
so in fine; quod opus unà cum regu-
la Ss. P. Benedicti aliàs in Italicam
linguam conversa prodiit Mantuæ ex
typogr. D. Benedicti per Albertum
Pazzonum anno 1723. Armell. Bibl.
Casin. part. 1. p. 177.

*Constitutiones Congreg. S. Bene-
dicti aliàs Cluniacensis, & S. Mauri.*
Parisiis. 1647.

*Regula S. P. Benedicti Abbatis, Mo-
nachorum Patriarchæ, cum Declara-
tionibus, & Constitutionibus Patrum
Congregationis Casinensis* motu pro-
prio confirmatis à SS.^{mo} D. N. In-
nocentio Papa XI. an. Dom. 1680.
Romæ Typis Camerae Apostolicæ
1680.

De Reformatione & instauratione
Disciplinae regularis in Regali Mona-
sterio S. Dionysii in Francia legendus
est *Michaël Felibien* Libro VIII. histo-
riæ ejusdem Cœnobii. Parisiis anno
1706. Fuit verò tergemina. Prima
per Abbatem Hilduinum an. 831.
interposita autoritate Imperatoris
Ludovici Pii. Altera per Sugerium
celeberrimi nominis Abbatem anno
1127. Tertia denique est illa, quæ
hodie S. Mauri dicitur, & an. 1633.
cepta fuit.

De Disciplina Monastica, quæ uno-
quoque seculo in Asceterio Casinensi
obtinuit, eâ nonnihil aliquando de-
fervescente, sed mox iterum instau-
rata legi poterit Erasmus Gattola in
Historia Casinensi. Vid. Indic. V. *Di-
sciplina Monastica.*

LEO à S. THOMA, Lusitanus, Co-
nimbricensis, Monasterii Tibianen-
sis, quarto lapide ab urbe Brachara
extracti, Abbas, *Constitutiones Con-
gregationis suæ Lusitanæ* formavit, ab
Urbano VIII. approbatas ix. die No-
vembris anni MDCXXX. Nic. Ant.
Bibl. Hispan. nov. p. 239.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

DOMINICI THSUDI Abbatis Mu-
rensis sub medium Seculi xvii. *Con-
stitutiones Monasticæ Helveto - Bene-
dictinæ*, quas in ordinem redegit.
Opus, nisi fallor, ms.^{tum}. Dionys.
Sammarth. Gall. Chr. Tom. V. pag.
1043.

CAROLI FERNANDI, Belgæ, Bru-
gensis, *Speculum Disciplinae Monasti-
cæ* lib. iv. excudit Badius Ascensius
Parisiis an. 1515. in 4.

CHRISTOPHORI RASSLER Abba-
tis Imperialis Monasterii Zwifalten-
sis *Novæ Constitutiones* pro Congre-
gatione S. Josephi Benedictino - Sue-
vica, quas anno MDCLXXI Mense
Octobri DD. Abbates ejusdem Con-
gregationis susceperunt, ac in om-
nibus Monasteriis suis observandas
promulgârunt.

AMANDI KENNER Cœnobitæ
Lambacensis in Austria Superiori *Com-
pendium Disciplinae Monasticæ ex San-
ctorum Patrum Regulis & Sententiis
contextum.* Salisburgi typis Jo. Bapt.
Mayer in 8. an. 1678.

*Constitutiones & Statuta Congre-
gationis Benedictino - Bavaricæ* sub
Invocatione SS. Angelorum Custodum.
Romæ in 4. anno 1686. in Ty-
pographia Cam. Apost. Confirmata
fuerunt ab Innocentio Papa XI.

JOANNIS MABILLONII *Prima de-
lineatio disciplinae regularis* in Ordi-
ne S. Benedicti, ejusque lapsus
causæ: quarum I. Abbatum seu ni-
mia rigiditas, II. seu indulgentia. III.
ædificiorum magnificentia. IV. nimia
habendi cupiditas. V. ex cupidita-
te non copia, sed inopia oriri solita.
Has causas assignat Mabillonius Præ-
fat. in Sec. iv. Act. Ord. S. B. de reme-
diis verò his malis adhibitis, ibid.
§. vii. Quin omnes Mabillonianæ
præfationes in Acta SS. Ord. S. Ben.
omnino legendæ sunt, in quibus plura
puncta disciplinae monasticæ mirâ
eruditione illustrantur, præsertim in
Sec. IV. Tom. II.

EJUSDEM *Reflexions sur les Pri-
sons des Ordres Religieux*, i. e. *Ani-
madversiones in carceres Religiosorum
Ordinum.* Extant inter ejus Opera
Posthuma tom. 2. p. 321. Plura legi
Opera Mabillonii, sed ex nullo, cum
Spiritu Dei agitari in scribendo, ma-
gis cognovi, atque ex hac opella,
summæ prudentiæ & discretionis ple-
na. Non enim vult mortem pecca-
toris, sed magis ut convertatur &
vivat. S. P. Benedictus, etiam si delin-
quentes pœnis coerceri jubeat, in

Eeee

facrâ

facrâ tamen sua Regula, discretionem præcipua, non unquam ullius carceris fecit mentionem. Quis ergo primus illos construxit? *Mathæus Prior S. Martini de Campis*, vir cæteroque non malus, sed qui à recta via aberrantes nimia austeritate corrigere, atque eos, qui incorrigibiles ipsi videbantur, in longè teterrimum ergastulum compingere solitus erat. Quem admodum verò id genus exempla funestæ plerumque sunt consequentiæ, ita alii Abbates, plus zelo quàm charitate inflammati, confestim tetra, horrida, lurida, squallida, tenebrosa, angusta condiderunt ergastula, in quibus peccantes fervarent monachos, tanta, tamque inhumana severitate, ut Stephanus Archiepiscopus Tolosanus per Majorem Vicarium suum apud Joannem Regem Galliarum fuerit conquestus *de horribili rigore, quem monachi exercebant adversus monachos graviter peccantes, eos conjiciendo in carcerem perpetuum, tenebrosissimum, & obscurissimum, quem Vade in Pace vocitant.* Quò factum, ut plures vel de potestate mentis, vel in desperationem acti salute æternâ exciderint. Plura & explicatiùs suo tempore.

— EJUSDEM *Tractatus de regularis observantia disciplinae.* Hujus libri ac tractatus meminit *Ruinartus* in vitâ *Mabilonii* his verbis: „ Ut porro tam exitiali disciplinæ detrimento in posterum occurri posset, tractatum data opera edidit, quo Monachos ad regularis observantiam disciplinæ ex officio teneri demonstravit, eorumque refellit opinionem, qui vota duntaxat sua servare contenti, cætera communis ac regularis vitæ officia pro arbitrio obire se aut negligere posse temerè sibi in animum inducunt. quod quàm cum à Divinæ Legis, tum Sanctorum Patrum sententiis, ac à nostri quoque Legislatoris Benedicti spiritu sit alienum, nemo non videt. Unde nihil ex iis negligendum putabat, quæ ad tutandam disciplinam, aut præcavendam morum prolapsum juvare poterant. Hæc *Ruinartus*, qui memoriæ tamen non prodit, ubi isthic *Tractatus*, cujusque typis, quaque forma excusus fuerit, pag. mihi 157.

Vetus Disciplina Monastica, seu Collectio Auctorum Ordinis S. Benedicti maximam partem ineditorum, qui ante sexcentos ferè annos per Ita-

liam, Galliam, atque Germaniam de Monastica disciplina tractarunt, nempe

- I. *Petri Diaconi* Disciplina Casinensis ex autographo Ms. Bibliothecæ Casinensis.
- II. *S. Sturmii*, Primi Fuldensium Abbatibus, Consuetudines ex Italia circa medium VIII. seculi Fuldam illatæ, nunc auctori suo restitutæ.
- III. *Theodemari* Usus Cassinenses ad Carolum M. sub finem VIII. seculi transmissi.
- IV. *S. Benedicti* Anianensis Capitula de Disciplina Monastica suo Auctori asserta: quæ ante & post Aquisgranense Concilium conscripsit.
- V. *Capitula* Monachorum ad Augiam directæ ante annum DCCCVII.
- VI. *Capitulare* Aquisgranense de vita & conversatione Monachorum.
- VII. *Capitula* Monachorum S. Gallensium ad Regimbertum missa.
- VIII. *Guidonis Farsensis* & Monasterii S. Pauli Romæ Disciplina ex MS. Vaticano num. 6808. & veteri codice Ms. S. Pauli in Urbe.
- IX. *Bernardi* Ordo Cluniacensis mendis purgatus, & ad fidem MS. Codicis S. Germani à Pratis castigatus.
- X. *Excerpta* ex Divionensi disciplina, quæ cum Fructuariensi communis erat ex Mss. Benignianis.
- XI. *S. Wilhelmi* Constitutiones Hirsaugienses, seu Gengenbacenses Seculo XI. factæ, ac centum & ultra Germaniæ Monasteriis illatæ ex Mss. Einsidlenfibus.
- XII. *Luxovienses ritus* ex vetusto Pfalterio Abbatiae MS. eruti. Prodit nunc primum opera & studio [Cl. Marquardi Hergott] Presbyteri & Monachi Benedictini à Congregatione S. Blasii in Sylva Nigra. Parisiis Typis Caroli Osmont MDCCXXVI.

JOANNES GREGORIUS TARISSE Superior Generalis Congregationis S. Mauri an. 1630. electus edidit *Constitutiones*, quibus forma regiminis continetur, à Capitulis Generalibus anni 1642. & 1645. probatas & confirmatas.

STANISLAI SCZYGIELSKI, Monachi Regii Monasterii Tinecensis in Polonia *Syntagma de Unione Monasteriorum, & Capitulis Provincialibus.* Auctor commonstrat, quòd non sit Ordinis Benedictini in sua Provincia [Polonia] sublevandi ratio commo-

dior,

dior, quàm ut Monasteria in Congregationem redigantur, & Visitationes cum annuis Capitulis instituantur. Scripsit an. 1663. nec votis suis excidit; subinde enim Regni Poloniæ Monasteria in Congregationem magno disciplinæ regularis bono coluerunt. Syntagma verò ejusdem legitur in *Aquila Polono - Benedictina* pag. 214-147.

§. XI.

Scriptores de Sacri Ordinis Consuetudinibus, Ritibus, & Ceremoniis.

Quot ferè Ordinis nostri Monasteria, vel certè quidem Congregationes existunt, tot propriæ earum habentur consuetudines, ritus, & ceremoniæ. *S. Benedictus Anianensis* in monasteriis regimini suo subditis proprias consuetudines, si laudabiles erant, minimè abrogari, sed ritè observari voluit, ut *Ardo* monachus in ejus vita testatur. *Multa*, inquit, *Regula implere jubet, sed per multa sunt, quæ usus explere quotidianus expetit; ipsa tamen reticet, ex quibus omnibus habitus Monachi velut gemmis ornatur.* Nonnulla autem præcipit, quæ aut propter concordiam unitatis, aut certè propter observantiam konstatis, seu propter considerationem fragilitatis commutantur. *Quapropter Venerabilis Abbas quæ observanda comperit, absque ulla cunctatione, vel excusationis fuco implere decrevit. Ea verò quæ certis pro causis aut dimittenda cognovit, aut commutanda inspexit, nihilominus prout reticet, & secundum posse locique positionem decere cognovit, suis observanda discipulis tradidit: siqua nempe minus lucidè pagina Regulæ pandit, aut omnino silet, rationabiliter aptèque instituit, atque supplevit.*

B. LANFRANCUS in *Decretis pro Ordine S. Benedicti* nonnulla circa Ritum ac Consuetudines Monasticas immutavit; cujus quidem immutationis hanc notatu dignam affert rationem: „ Addidimus quoque per pauca, inquit, & mutavimus nonnulla, & maximè in celebrandis quibusdam Festis, excellentiùs in nostra Ecclesia oportere ea agi censentes propter Primatem Sedem. In quibus nec nobis, qui præsentibus sumus, nec iis, qui post nos venturi sunt, in aliquo præjudicamus, ut non vel eis addere, vel

„ ab eis tollere, vel in eis aliqua permutare valeamus, si aliter ea commodiùs posse fieri, vel magistratatione, vel doctiorum autoritate intelligamus. Quantumlibet enim quisquam proficiat, maximus ei deus, factus est existimare, se ultra non posse proficere. Nam numerus Fratrum auctus vel diminutus, facultates locorum, varietates rerum, quæ sæpe eveniunt, diversitates sensuum (quod alii quidem sic & alii sic intelligunt) pleraque diu servata plerumque aliter ordinare compellunt. Hinc est, quod nulla ferè Ecclesia imitari aliam per omnia potest. Illud tamen cautissimè attendendum est, ut ea, sine quibus anima salvari non potest, omnibus modis inviolata serventur, fidem dico, contemptum mundi, charitatem, castitatem, humilitatem, patientiam, obedientiam, de perpetratis culpis poenitentiam, earumque humilem confessionem, frequentes orationes, competens silentium, multaque in hunc modum. Hæc ubi servantur, rectissimè potest dici, Regulam S. Benedicti, & Monachorum Ordinem ibi custodiri, quo quomodo varientur cætera, quæ pro arbitrio diverforum in diversis sunt Coenobiis instituta. Hæc B. Lanfrancus, cujus *Epistola ad dilectissimos fratres suos, Henricum Priorem, & cæteros, de consuetudinibus sui Ordinis, tum festis diebus, tum aliis temporibus observandis, aliisque ad statum regimèntque Monachorum spectantibus* asservatur in Bibliotheca Cottoniana sub effigie *Neronis* Lit. C. Cod. 41. n. 2.

ÆTHELWOLDUS ex Mailrosensi Abbate Episcopus Lindisfarnensis in Anglia, scripsit in lingua Saxonica de *Ritibus Monachorum*, quod opus mss. in Angliæ habetur Bibliothecis. Vossius, Oudin.

ÆLFRICI, seu *Alfrici*, Archiepiscopi Cantuariensis Seculo X. *Epistola de Consuetudine Monachorum.* extat MS. in Collegio S. Benedicti Cantabrig. Vid. M. B. E. pag. 128. col. 2.

Liber Consuetudinarius, sive de variis observantiis, officiis & consuetudinibus ad monachos pertinentibus, de modo visitandi fratres infirmos, & de exequiis fratrum defunctorum, scriptus ad præceptum D. Ricardi de Wara, Abbatis Westmonasterii, à Fratrem *Gulielmo de Haselega*, Westmonasterii Subpriore, & Novitorum Magistro, qui totum Opus in 4. partibus

res distinxit, anno gratiae 1266. Hujus libri pars IV. asservatur inter mss. Codd. Bibliothecae Cottonianae sub effigie *Othonis* Cod. XI. vid. Smith. in Catal. p. 72.

Registrum, sive *Memoriale Henrici Prioris* Monasterii Christi Cantuariensis, in quo habentur plurima de Officiariis, de provisionibus, pensionibus, missis, aliisque ad sacrum cultum spectantibus, de redditibus, de novitiis, de regimine, de suis obedientiariis, de numero acrarum in suis maneriis, de pecuniis allocatis, quibusdam officariis, & pro vestimentis, & aliis ornamentis - - & pro domibus & reparationibus, de debitis & placitis, de privilegiis, ornamentis, vestibus, & vasis sacris, libris, quorum usus in capella, textibus, reliquiis, libris in Bibliotheca, aliisque ad istud Monasterium spectantibus. Inferuntur quidam loci communes de conscientia, physiognomia, deque multis aliis capitibus sacri & philosophici argumenti. Bibl. Cotton. sub effigie *Galbae* Cod. IV. vid. Smith in Catal. pag. 63.

RANDULPHUS Abbas Monasterii Eveshamensis in Anglia scripsit Monasterii sui consuetudines, quae in Bibliotheca Cottoniana asservantur sub effigie *Augusti*. II. 9.

S. WILHELMI Abbatis Hirsaugiensis Consuetudinum Monasticarum libri Sec. XI. extant inter mss. Codd. Bibliothecae San-Emmeram.

THEODERICUS Monachus Floriacensis Sec. X. vir tam in divinis Scripturis, quam in secularibus literis egregie doctus scripsit inter caetera ingenii sui opuscula *duos libellos de consuetudinibus & statutis* Monasterii Floriacensis ad Bernwardum ex Monacho Hirsaugiensis Episcopum Herbipolensem, cujus Operis prologus tale habet exordium: *Domino sancto ac Patri in Christo electissimo Episcoporum insigni Bernwardo frater Theodericus, Floriacensis Asyli Cœnobita perexiguus.* Erat is Bernwardus nobilissimae in Germania profapiae. Cùm verò in juventute studiorum causa in Gallias ad Gerbertum, Floriacensem monachum, postea Romanum Pontificem, missus fuisset, Monachorum Floriacensium amicitiam familiarem fati obtinuit; quorum consuetudines postea factus Episcopus, per Theodericum Monachum sibi duobus libris conscribi fe-

cit. Trith. in Annal. Hirsaug. ad an. 989. & 995.

ARNOLDUS Monachus Hirsaugiae Sec. X. scripsit *Consuetudines Monachorum Lib. II.* Vid. Trithem. in Annal. Hirsaug. ad an. Chr. 983. pag. 125. novae San-Gallenensis editionis.

B. PETRI DAMIANI Epistola ad Clericos Florentinos, quae virgatum disciplinam novum poenitentiae apud Monachos genus, defendit. Extat lib. 5. ep. 8. Nonnulli tamen recentiores, ultrò susceptas flagellationes improbant, fugillant (c) Damianum, ut ineptum garrulum: nec advertunt, quòd ipsam etiam condemnent Ecclesiam, quae varia monachorum instituta recipit, quorum regulas approbavit Sedes Apostolica; quibus tamen praescribitur, ut fratres se propriis manibus saepius flagellis verberent. Corporis quidem castigationem, Doctore S. Paulo, laudavere veteres, sed omnes ejus modos nec praescribere, nec improbare. Casinenses illud poenitentiae genus amplexi sunt, quorum exemplo invaluit in aliis monasteriis, & passim ubique receptum est, paucis contradicentibus. In historia Regiae Abbatiae Brevnoviensis anno 1740. typis vulgata legitur de S. Adalberti Episcopi Pragensis, & multarum gentium Apostoli *Quinque sanctis Fratribus*, non sanguinis, sed Ordinis, quòd quotidie errantium contra sacram Regulam poenas à se mutuò exegerint. (d) *Talis enim erat mos illorum simul unoquoque dierum post Primam molliri usque deorsum, in faciemque cadens, ad fratrem frater dicebat: si percutis, percutias, cum tangis, ne mihi parcas. Et stans cum flagello respondebat, sicut vis fiat, Christum rogat, fratremque flagellat dicens:*

*Hic perfecta pius solvat tua crimina Christus:
Atque cadens iterum cruciat sua terga vicissim.
Nec doluit fratri frater, cum verberat alter,
Sed miserere mei Deus, aut benedicite cantant.
Nam suffert leviter, patitur quae quisque libenter.*

BERNARDUS, Monachus Cluniacensis, jubente Venerabili Abbate B. Hugone, qui anno 1109. obiit, omnes consuetudines Cluniacensis Monasterii in unum volumen luculento sermone congeffit [Trithem. lib. de Script. Eccl.] Has consuetudines in aliquibus MSS. adhuc videre licet, teste

Edmundo Martene in Notis ad Dialog. inter Cluniac. & Cisterc. Monachum Thef. Anecd. Tom. V. pag. 1586. Cangius illas mss. in Bibliotheca San-Germanensi evoluit. *Epistolam ad Hugonem* Consuetudinibus praemissam edidit Andreas du Chesne in Notis ad Cluniacensem Bibliothecam pag. 23. Typis vulgatae habentur in *Vetere Disciplina Monastica.*

S. UDALRICUS, Monachus etiam Cluniacensis, eodem tempore has ipsas consuetudines collegit, & tribus libris digessit in modum Dialogorum, postulante B. Wilhelmo Hirsaugiensis Cœnobii Abbate, ac sacri Ordinis per Germaniam Reformatore praecipuo. Editae sunt à Luca Dacherio Tom. IV. Spicilegii. Licet autem undecimo tantum seculo floruerit S. Udalricus, attamen consuetudines illas non eo primum tempore fuisse conditas, sed à multis retro temporibus usu receptas, probant Epistola nuncupatoria, & Proceum, nec non S. Odonis Vita à Joanne ejus discipulo scripta, quae nonnullas commemorat. Unde illas jam sub S. Odilone institutas fuisse, credere par est. Prima pars est de divinis Officiis: Secunda de eruditione Novitiorum: Tertia de Obedientiis; quibus & ultima obedientia est subjuncta, quae quisque vocatur ad Christum. Nonnulla in iis observare operae pretium duxit Alexander Natalis Hist. Eccl. Tom. VI. Sec. X. cap. V. art. V. num. IV. p. 141. & seq.

Initio Cisterciensis Ordinis quere lae Cluniacenses inter Monachos & Cistercienses, de variis utriusque Familiae observantiis, ritibus, ac ceremoniis, excitatae fuerunt, nec S. Bernardi ad Guillelmum Abbatem apologia, nec Petri Venerabilis Abbatis Cluniacensis epistolae praclarae ad S. Bernardum statim sopitae. Utraque lectu est dignissima.

JOANNES de MONTE NORICO Monachus & Scholasticus Cœnobii S. Burckardi Herbipoli scripsit de *moribus & institutione veterum Monachorum Lib. I.* Trithem. l. c. ad an. 1072. pag. 233.

ANDREAS de TRAJECTO Monachus Spanheimensis sub medium Seculi XV. à Trithemio laudatus scripsit de *abstinentia carnis, & de usu floccorum*, id est, vestimenti genere, quo nos utimur Benedictini. V. Trith. de Script. Eccl. cap. 801. & Lib. II. cap. 141. illustr. Benedictin.

Veteres Consuetudines Monasterii Floriacensis edidit Joannes à Bosco in Bibliotheca Floriacensi, pag. 390-415.

Ordo Officii in domo S. Benedicti, ante Pascha, & antiquae Consuetudines Monasteriorum Ordinis S. Benedicti, extant apud Mabill. Analec. Tom. IV. p. 454. & edit. novae 151. Praedictus verò Ordo excerptus fuit ex codice Bibliothecae S. Udalrici apud Augustam Vindelicorum, scripto ab annis fere nongentis. Hunc conjicit Mabillonius, esse Ordinem antiquum Ecclesiae Frisingensis, quae etiam S. Benedicto sacra erat, monachis à S. Corbiniano Episcopo primitus commissa, ut alibi ab eo ostensum fuit. Illud observatione dignum, quòd Passio Domini triplex in Parafceve legenda praescribitur.

CEREMONIALE BENEDICTINUM, in quo praeter Ceremonias Chori, laudabiles Monasteriorum Germaniae Consuetudines & Constitutiones describuntur. Dilingae an. 1641. in 8.

De *Rotularum*, seu pie Confederationis in subsidium defunctorum origine, Anselmus Schramb in Chronico agit Mellicensi, & Jacobus Bouillart in Historia Monasterii S. Germani à Pratis pag. 31. Caeterum de hoc argumento, nisi fallor, editus est superiore seculo peculiaris libellus in 12. auctore Monacho Benedictino in Bavaria; cujus nomen, cum permultis ante annis eum cursim eolverim, oblivio in mea delevit memoria; nisi forsitan tamen sit, imò est

MELCHIORIS WEIXER *Rotula Mortualis*, sive fraterna Confederatio Cœnobii in Brunfening cum quibusdam aliis Monasteriis O. S. B. Ingolstadt, an. 1625. typis Greg. Hænlini. in 12.

NICOLAI de MAZEN Abbatis Mellic. Ceremoniae regularis observantiae Ordinis Ss. Patris nostri Benedicti ex ipsius Regula sumptae, secundum quod hodie in sacro Monasterio suo Sublacensi & Specu practantur. Vulgatum est Opus integrum in Chron. Mellic. Anselmi Schramb pag. 320.

Abbatis Anonymi epistolae duae ad monachos Pratellenses de servanda in diebus solennibus abstinentia. edidit Mabill. Analec. tom. 3. pag. 494. & seqq. Ejusdem

JOANNIS MABILLONII *Observationes in variis Formulas oblationis*
E e e 3 puero-

(c) Vid. Lud. du Mesnil Doctrin. & Discipl. tom. IV. l. 45. p. 117.

(d) Cap. XII. ex Boleluczy in vit. S. Adalberti.

puerorum in monasteriis. Analect. Tom. III, pag. 469.

BENEDICTUS de PENNALOSA MONDRAGON ex Monte Serrato Cœnobii Pragæ in Emmaus, & alterius anno 1633. à Ferdinando II. Imperatore extra Scotensem portam Viennæ fundati Abbas, in lucem emisit Cere- moniale Monasticum abbreviatum, & omnibus sub Regula S. P. Benedicti militantibus accommodatum, Viennæ Austriæ an. 1640.

Ceremoniale Monasticum jussu & autoritate Capituli Generalis Congregationis S. Mauri Ord. S. Ben. editum, Lutetiæ Parisiorum apud Joannem Billaine an. 1645. Operis est quadripartita divisio in IV. Libros. Primus agit de communibus ceremoniis. II. De singulis Ministrorum muneribus. III. De Actionibus Sacris. IV. De Festis totius anni.

ZACHARIAS de BASTARDIS à Mutina, Monachus S. Petri in eadem urbe edidit

Ceremoniale Monasticum Casinense Lib. III. in quo omnes Prælati Ordinis S. Benedicti, & Monachi Breviario Pauli V. autoritate recognito utentes, in Pontificalibus & sacris Functionibus instruuntur, Venetiis ex Typographia Ducali Pinelliana anno 1639. in 4. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. Lit. V. p. 35.

Manuscriptum 1. De Modo induendi Novitios. 2. De Forma Professionis. 3. Forma solvendi Professos post triduum. 4. Benedictio Schedarum quadragesimalium, juxtà morem Monasterii Schyrensis O. S. B. in 4. asservatur in Bibliotheca San-Emmeramensi.

Vigilia & Officium Mortuorum in Notis secundum Rubricam Romanam & Consuetudinem Monasterii B. Mariæ Virginis aliàs SCOTORUM Viennæ in Austria, cæterorumque Monasteriorum Ord. S. B. Item Ordo ad communicandum infirmum fratrem, mortuumque sepulturæ tradendum. Item Processio in vigilia, & in die animarum. Et morientium protestatio, cum Orationibus devotis & passionibus secundum Joannem, cæteraque legenti occurrentia. Anno 1518. kalendis Octobris, Venetiis ex Officina Literaria Petri Liechtenstein, impensis Lucæ Alantse Bibliopolæ Viennensis. Ad calcem Operis hæc leguntur: *Cum non minus, imò multò plus exitus ab hac vita: quàm ingressus in eam: nobis, qui ad beatitudinem sempiternam*

nascimur: considerandum sit: operæ mihi pretium est visum: hunc libellum, quo & mori docemur, & defunctis nobis apud Deum succurratur, in exemplaria mille impressionis officio multiplicare. Accipe itaque Lector devote, hunc nostrum, quantulumcunque laborem grato animo, mihi que fratri Ambrosio Pannonio Viennæ tunc in Monasterio S. Mariæ, quod ad Scotos dicitur, Priori, Dominoque Lucæ Alantse, cujus expensis voti compos sum factus: cælum post hanc vitam imprecare. Vale.

Forma Professionis juxtà consuetudines Congreg. Casin. Speculum D. Bernardi Abb. Casin. Venetiis anno 1505. in 12.

FERDINANDUS PERRETI, Italus, Ferrariensis, Professor Monasterii S. Vitalis Ravennæ an. 1698. scripsit *Riti Ceremoniali per le sagre Funzioni nella Chiesa di S. Vitale di Ravenna*, id est: *Ritus Ceremoniales pro sacris Functionibus in Ecclesiâ S. Vitalis Ravennæ, tom. 2. Mss. in 12. admodum accuratè digesti, & ex probatissimis Auctoribus excerpti. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 171.*

FELICIANUS STRADIVERTUS, Italus, Cremonensis, Monachus Casinensis scripsit *De Functionibus Ecclesiasticis secundum ritum Ord. S. B.* Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 167.

PETRI ANTONII TORNAMIRA, Siculi, Panormitani è Congr. Casin. *Il Ceremoniale Benedettino, nel quale si contengono le sacre Cerimonie nel dar dell' abito, e nel ricevere alla Professione ogni sorte di Monaci, e Monache Oblate, e Confratri, e Consuore; Li Bambini, e Fanciulli offerti alla Religione per voto; e li Cavalieri delle sagre milizie dell' Ordine Benedettino, coll' aggiunta della Corona in onore di esso santo Patriarca, e di nove discorsi spirituali nel dare, e ricevere l' abito.* In Palermo il Camagna 1671. in 4. id est: *Ceremoniale Benedictinum, in quo continentur sacre Ceremonie in conferenda veste religiosa, & admittendo ad Professionem Monachos omnis generis, & Monachas, Confratres & Consores. Infantes & pueros per votum oblatos Religioni, nec non Equites sacrarum militiarum Ordinis Benedictini, cum additamento coronæ in honorem ejusdem S. Patriarchæ; & de Sermonibus spiritualibus fieri solitis in collatione & receptione habitus.* Panormi anno 1671. in 4.

- EJUSDEM Ceremoniale Benedettino, nel quale si contengono le sagre Ceri-

Cerimonie nel dar dell' abito, e nel ricevere alla Professione solenne le Monache, e Sorelle Converse Claustrate dell' Ord. del S. Benedetto, coll' aggiunta degli Oblighi, che loro cottono intorno alla loro Monastica professione, e li loro esercizj spirituali. In Palermo apud Petrum de Infula 1676. in 4. id est: *Ceremoniale Benedictinum, ubi habentur Sacre Ceremonie in conferendo habitu, & admittendo ad Professionem solennem Moniales, Sorores Laicas Claustrales Ord. S. B. cum additamento obligationum, quæ ipsis incumbunt circa earum monasticam professionem & spiritualia munia.* Panormi apud Petrum de Infula an. 1676. in 4.

ANONYMI Benedictini an. 1400. *Epistola de consuetudine & modo vivendi Cœnobarum Monasterii Sublacensis*, edita à Bern. Pez, tom. 8. Bibl. Asceticæ pag. 491.

Ceremoniale Monasticum pro omnibus sub Regula sancti Patris Benedicti militantibus. Tulli apud Simonem Belgrand in 8. an. MDCXXVI.

Usus & consuetudines Monasterii S. Germani à Pratis in ejusdem historia à Jacobo Bouillart conscripta recensentur pag. cxxxiv.

THOMÆ WEISS, Neresheimensis, *Ceremoniale Monasticum Congreg. Hispanicæ Ord. S. B. ad Breviarium & Missale accommodatum.* Viennæ Austriæ an. 1640. in 4.

EDMUNDI MARTENE è Congreg. S. Mauri *De Antiquis Monachorum Ritibus Libri quinque, collecti ex variis Ordinariis, Consuetudinariis, Ritualibusque MSS. ex antiquis Monachorum Regulis, ex diversis Sanctorum Actis, Monasteriorum Chronicis, & Historiis, aliisque probatis Auctoribus permultis.* in 4. Tomi duo. Lugduni sumptibus Anisson Posuel, & Rigaud an. 1690. Cl. Reimannus de hoc Opere ita censuit: „Unicus hic est, qui argumentum hoc literis est persecutus, & ita persecutus, ut & niteat doctrina, & industria excellat. „Bibl. pag. 828. Cæterum universum Opus in quinque distribuitur libros, in quorum primo Author sermonem instituit de Ritibus, Ceremoniis, seu peculiaribus Observantiis, veluti quæ ad Officium divinum, lectionem, laborem manuum, & refectioem attinent. In secundo ea discutit, quæ singulis quibusque mensibus usuveniebant; agit igitur de Matutinis magis solennibus, de aqua benedicta, cujus ini-

tia ad Alexandrum I. Papam ab Anastasio in vitis Pontificum referuntur; de Missa majori: subinde veteres Monachorum consuetudines exponit, si quando in celebratione Missæ defectus occurrit, collationes de rebus asceticis, disciplinam, seu voluntariam verberationem, quæ Feria VI. fiebat; phlebotomias; ubi advertit, Monachis in Germania positum in usu fuisse, sanguinem mittere primo cujusvis mensis die; antiquitus Carthusiani quinquies per annum sibi venam incidi fecerunt. In Libro tertio tractat de ceremoniis, quæ singulis annis in Adventu, Quadragesima, Paschate, Ascensione, Pentecoste, & aliis majoribus Festis fiebant, tum de Capitulis Generalibus celebrioris nominis nonnulla subjungit. In Libro quarto de Festis particularibus, quæ singulis mensibus occurrebant, disputat. Denique in quinto ea omnia disquirat, quæ quoquo modo ad ritus, & res alias peculiare spectabant, quæ statum tempus haud requirunt; veluti electio Abbatis, quam in nonnullis monasteriis & Rex, & Episcopus dioecesanus, à quo etiam Abbas benedicti solebat, confirmârunt: adhæc fermocinatur de susceptione habitus monastici, & professione religiosâ; quâ occasione observat, quod antiquis temporibus in Ordine S. Benedicti mos obtinuerit, haud citius vestem religiosam Novitio conferendi, quàm quo die vota monastica is nuncupavit: alias observationes subnectit de visitatione infirmorum, de sepulturis veterum monachorum, de ritu sepeliendi Abbatem, de suffragiis pro defunctis, de piis & sanctis confœderationibus cum aliis monasteriis, de Principum, aliorumque spectatæ conditionis hospitem receptione: ad extremum verba facit de monachis itineraria facientibus; de modo loquendi per signa, & aliis id generis pluribus. Vid. le Cerf. Bibl. Hist. Crit. p. 300.

S. EUTICIUS, quem primo loco nominare debuissim, charus fuit Ludovico Pio Imperatori: sed calcata mundi pompâ cum esset adhuc laicus, totum se transdidit sanctorum Patrum regulis, ex quibus diversas consuetudines in unum volumen collegit, quæ postea in monasteriis Ordinis Cluniacensis servatæ sunt. Tandem monachus factus est, eique Ludovicus Imperator in palatio suo monasterium ædificavit. In vita S. Hugonis Abbatitis S. Martini Augustodunensis scribitur,

tur, eum fuisse primum Abbatem Balmensem, quamvis Joannes Monachus id tribuat S. Bernoni. Vid. Hug. Menard Observat. Lib. I. in Martyrol. Benedictin. p. 177.

CAROLI STENGELII Abbatis Anhusani *Ceremoniale Benedictinum*. Dilingæ in 8. an. 1641.

B. WILLELMI Abbatis Hirfaug. libri duo de ritibus Monasterii sui. Liber I. constat Capitibus LXIV. secundus LXXII. Parum differunt à Cluniacensibus ritus Hirfaugienses, in quibus eadem verba, eademque sententiæ passim leguntur. Asservantur Ms. in multis Benedictinis Germaniæ Bibliothecis. Prologum ex Bibliotheca Einsidleni typis excubavit Mabillonius Analect. tom. IV. pag. 465.

JOANNIS de WELMING an. 1459. Abbatis Mellicensis *Epistola de restituenda universim in Ord. S. B. Monastica disciplina & procuranda rituum ac observantiarum conformitate*. Extant tom. 8. Bibl. Ascet. à Bern. Pezio vulgatæ pag. 581.

CASPARI AINDORFFER, an. 1460. Abb. Tegernseensis *Epistola ejusdem argumenti*. ibid. p. 588. Rituale, seu Cæremoniale Monastico - Benedictinum. Tegernsee. 1737. in 8.

§. XII.

Scriptores de Privilegiis Sacri Ordinis, ejusque Monasteriorum.

DE his varii variè scripserunt: alii enim de Privilegiis, quæ toti Ordini communia sunt, tractant; alii Privilegia, quibus integræ quædam Ordinis Congregationes gaudent, persequuntur; alii ea tantum attingunt, quæ ex jure communi pro favore omnium monasteriorum deduci possunt; alii e contra in iis commemorandis, quæ singulis monasteriis in particulari hinc inde specialiter à Pontificibus, Imperatoribus, ac Regibus &c. concessa fuerunt, non segniter occupantur. Quamquam, ut verum fatear, pro dignitate amplissimi hujus argumenti æquo pauciores habeantur Scriptores.

ADEODATUS Monachus S. Erasmi in Coelio monte, ab A. C. verò 672. 14. Martii ad 18. Maji 677. Pontifex Romanus, cujus exstat *Epistola ad universos Episcopos Galliæ* de Privilegio concessio Abbati S. Martini Turonen-

sis, edita à Papyrio Massono in Gestis Pontificum Romanorum Parisiis 1586. in 4. Baronio ad A. C. 676. Sirmondo Tomo I. Conciliorum Galliæ pag. 507. & in Conciliorum Tomis Binii Tomo II. pag. 542. Regia Tomo XV. pag. 493. Labbei Tomo VI. p. 523. Harduini Tom. III. p. 1007. & in novissima Coleti Veneta Tomo VII. Habetur etiam in Radulphi Monfynerii juribus Ecclesiæ S. Martini Turonensis propugnatis, Parisiis 1663. in 8. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. I. pag. 37. Murator. Hist. Ital. part. v. an. 676. ubi exemplo SS. Bernardi, & Francisci ab Assisio, verbis verò Card. Baronii ejusmodi improbat exemptiones, de ipsius verò Epistolæ genuina fide addubitat, ejusque causa superioribus annis inter Eruditos Gallos lites ac controversias efferuisse scribit. Sed quid sinceri, ac genuini est, quòd Aristarchi in Gallia non in contentionem rapiant?

MARCULPHUS Monachus Benedictinus incerti monasterii in Francia Seculo VII. in *Formul. lib. I. cap. I. De Privilegio* agit de *Immunitatis* beneficio ab Episcopis & Regibus Christianissimis monasteriis concessis, circa quod quæ observet *Nat. Alex.* vide ejus *Histor. Eccl. Sec. VII. c. IV. Art. IX. pag. 569. col. 2. & Sec. IX. & X. cap. V. p. 145.*

PETRUS de MURGA, Hispanus, monachus domus S. Æmiliani sub medium seculi proximè elapsi magnâ facrorum Canonum scientiâ claruit. Cùm esset Prior Claustralis seu *Conventualis*, ut vocant, *sanctæ Mariæ de Hyarte*, Tractatum elaboravit super *Privilegia sui Ordinis Benedictini*, quem Lugdunensi prælo, ut alia præclara sua Opera, subjecit, ut Nicolaus Antonius in *Bibl. Hisp. Nov. pag. 177.* testatur. Quo anno autem ex illo liberatus fuerit, ignoramus.

VIRGINIUS ALVISET, Bisuntinus, de *Privilegiis Regularium* 1673. in 4.

GEORGIUS GEISSER Abbatis S. Georgii in Hercynia Sylvâ, nunc Villingæ, *Privilegia Ordinis S. B. Quæstionibus Theologico - Juridicis illustrata*, Pars I. in 8. *minori Constantiæ* 1677. Pars altera, doctissimo Authore rebus humanis erepto, vel nunquam elucubrata fuit, vel certè quidem lucem publicam non aspexit. Et cùm Partis primæ editio rarior esse cœpisset, *Bertholdus Abbas Gottwi-*

cen-

centis eam Cremsensi prælo in inferiore Austria iterum subjici jussit, è quo evasit in forma 12. anno 1692. Præter duos hosce Scriptores *Petrum de Murga*, & *Georgium Geisser*, neminem unum scio, qui deditâ operâ de Ordinis Benedictini Privilegiis scripserit, quamvis etiam haud me lateat, quòd *Ascanius Tamburinus* in *Tractatu de Jure Abbatum* multis in locis agat de Privilegiis à Sede Apostolica Ordini S. B. variisque ejus Congregationibus concessis.

LUDOVICI ENGEL Mellicensis *Tractatus de Privilegiis & Juribus Monasteriorum, ex Jure communi deductus*, nunc octava vice impressus & adnotationibus auctus an. 1717. Salisburgi apud Joan. Bapt. Mayer. Extat ad calcem *Collegii Juris Canonici* ejusdem celeberrimi Authoris.

ANONYMUS Congregationis Casinensis Monachus scripsit de *Jure & Usu Pontificalium Abbatum*, & de potestate Abbatis circa collationem *Ordinum Minorum suis subditis secularibus intra fines propriæ Diœcesis commorantibus*, impressus liber anno 1629. promittit Author se editurum tractatum alium de potestate Abbatis. *Armell. Bibl. Casin. part. 1147.*

JOSEPHI de LEONIBUS, Itali, Placentini, è Congr. Casin. *Brevis Tractatus de Privilegiis & Juribus Monasteriorum ex Jure communi deductus*. *Armell. part. 2. pag. 47.*

ALPHONSI VILLAGUT *Propugnaculum exemptionis Monachorum Casinensium adversus Judices Ecclesiasticos* Tomi II. Mss. Venetiis in *Bibl. S. Georgii Maj. Armell. part. 1. p. 12.*

BENEDICTUS CANOPHILUS, Italus, Sangrinus, Monachus Casin. Operum suorum Tomo IV. Venetiis anno 1542. excuso apud Bernardin. Bondonum de Religiosis, & Vitâ, Bonis ac Privilegiis eorum.

Bullarium Cassinense, seu Constitutiones summorum Pontificum, Imperatorum, Regum, Principum, & Decreta sacrarum Congregationum pro Congregatione Casinensi, cæterisque Regularibus cum eadem directè, vel indirectè participantibus, Tomus I. complectens Privilegia, Libertates, Immunitates, Exemptiones, Prærogativas, & Onera, ex ejusdem Congregationis Archivis plerumque selecta per R. P. D. *Cornelium Margarinum* ejusdem Congr. *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

gregationis Generalem Archivistam, ad commodum & utilitatem cunctorum Regularium cum appendice reciprocarum inter Regulares communicationum, Privilegiorum, Summariorumque, ac quadruplici Indice, Venetiis an. 1560. Typis Omnibenii Ferreti.

JOVITA de RUBEIS, Romanus, D. Pauli de Urbe Professor Privilegia Congregationi Casinensi concessa, hinc inde collecta duobus libris conclusit egregiè pariter scriptis cum hoc titulo: *Transumptum Privilegiorum Congregationis Casinensis &c. Operâ D. Jovitæ ab Urbe Abbatis Casinensis, & ejusdem S. Cænobii Professi, in præsens volumen redactum anno Domini 1642.* quod opus recognitum & approbatum fuit, manûque publici Notarii subscriptum. *Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 49.*

Bullarium Ordinis seu Congregationis Cluniacensis complectitur Privilegia per summos Pontifices concessa, authore *Petro Simon* in fol. Lugduni 1680. In *Martini Marrier Bibliotheca Cluniacensi* privilegia Ordinis sive Congregationis amplissima continentur cum notis *Andree Quercetani*. Plura exhibebit dudum promissa ejusdem Bibliothecæ editio, in cujus IV. volumine reperientur privilegia quàm plurima, quæ Ordinem in genere, vel Ordinis monasteria spectant in particulari.

Congregationis Bursfeldensis privilegia, jura, & libertates &c. Equidem illa hætenus in vulgus minimè prolata fuerunt, cùm in separatâ, tribusque clavibus munita cista afferrentur, neque ulli ea inspiciendi potestas fiat, nisi sit è gremio Congregationis, præhabito tamen speciali consensu Dominorum Præsidum. Unde eorum notitiam è publicis typis nemo sibi polliceatur. Nihilominus Cl. *Joan. Georg. Leuckfeldius* in *Antiquitatibus Bursfeldensibus* succinctam de iisdem narrationem instituit, allata etiam in medium *Bulla Papæ Pii II. anno 1461. data Congregationi Bursfeldensi*, quam se hætenus incognitam ex Monasterio *Clusino*, quod *Unionis* primum fuit, eruisse testatur. Cui accessit *Laurentii S. R. E. Cardinalis Dispensatio de carnis esu in Congregatione Bursfeldensi*. Quòd si *Adamus Adami* Prior Monasterii S. Jacobi propè Moguntiam, Professor aliàs in *Brauweiller*, vel vitam diutius protulisset, vel aliis gravissimis negotiis

F f f f

tus

tiis non occupatus fuisset, collectionem privilegiorum celeberrimæ hujus Congregationis, typis excudendâ, ab eo sperare licuisset. Jam enim iis colligendis manum admoverat, cum aliis publicis etiam Romani Imperii negotiis in Pacificatione Westphalica impeditus, & anno 1663. die 9. Mensis Februarii, ex cholica passione, subitanea morte præventus non expedit, licet in parte non parva initium jam fecisse sciebatur. Ita de ipso testatur apud Cl. Godofredum de Mejerem in additamentis ad præfationem Historicæ Relationis de Pacificatione Westphalica Franciscus Molitor, qui Abbas fuerat in Northeim; sed temporum injuriâ expulsus ad Monasterium S. Godehardi, in quo professus, reversus est, in eo officio Prioris usque ad mortem functus. Bono autem Numine factum credimus, quod Clar. Vir. P. Oliverius Legipont plura nactus subsidia opus desideratissimum perfecit, breviter edendum sub titulo: *Bullarium Casino-Barsfeldense*.

Privilegia Congregationis S. Benedicti in Lusitania. Congregationis S. Justinæ. Monachorum Coelestinorū, Congregationis Casinensis, Montis Oliveti, & Ordinis Camaldulensis, Typis excusa fuerunt Romæ in 4. an. 1589.

YSO PFAW, San-Gallensis scripsit 1.) *De Privilegiis Congregationis Helvetico-Benedictinæ.* 2.) *Directorium Abbatum Exemptorum.* 3. *Succinctus Apparatus Pontificiorum Privilegiorum.* 4.) *Compendium Privilegiorum, accommodatum Monasterio S. Galli.* Ejusdem typis an. 1665. in 12. Vid. Felix Egger in *Idea Ord. S. B.* pag. 563.

ANDRÆ RAYNERII, Itali, Parmensis, in S. Joannis Evangelistæ insigni in Patria Cœnobio Prioris, ac viri perdocti *Considerazioni sopra la replica del Dottor Carlo Vassalli alla Scrittura de' Monaci di S. Benedetto di Mantova stampata in Bologna l'anno 1691. in proposito della loro immunità, colla quale occasione si esaminano molti punti attinenti all'immunità & esenzione Ecclesiastica, agli Statuti laicali, alla negoziazione, alla natura, e lavoro delle Gallete*, alle Sagre Censure, & altre materie necessarie, scritte prima brevemente in Rimini l'anno 1691. & ancora vii stampate, e poi ampliate, e distese diffusamente l'anno 1694. in Bobio. id est: *Considerationes supra Replicam Doctoris Caroli Vassalli ad*

Scripturam Monachorum S. Benedicti de Mantua, typis impressam Bononiæ anno 1691. in puncto ipsorum immunitatis; quâ occasione examinantur multæ materiæ, quæ pertinent ad immunitatem, & exemptionem ecclesiasticam; qua occasione examinantur multa Capita immunitatis & exemptionis ecclesiasticæ, Statutorum laicalium, negotiationis, naturæ & opificii bombycum, sacrarum censurarum, aliarumque rerum necessariarum, antebac compendiosè Rimini edita anno 1691. & ibidem recusa, deinde magis aucta, & fusiùs deducta Bobii anno 1694.

ANGELI de NUCE *Dissertatio Historica de Spirituali Casinensis Monasterii qualitate & origine.* Monasteria toto Christiano orbe constructa, regulariter in triplici classe censentur. Quædam enim sunt juris Episcoporum, & de Diocesi. Quædam sunt in Diocesi Episcopali, sed non de Diocesi, nam exempta. Quædam denique præter exemptionem à jure Ordinarii, habent proprium & separatam Territorium, in quo sua subditis jura præscribunt, & hæc appellantur, & sunt nullius Diocesis, eò quòd nec propriam habent Diocesis, nec alienæ subduntur. Quòd autem ex privilegio à Diocesano jure subducta sint, & quantumvis proprium & amplum obtineant territorium, non propterea Diocesim ipsa constituunt ex cap. licet 6. quæst. 3. ibi: *Territorium non facere Diocesim olim noscitur ordinatum.* Cassinensis autem Ecclesia in nulla prædictarum trium classe, propriè loquendo censetur: sed propriam atque separatam habet Diocesim, estque verus Episcopatus, quæ illi prærogativa propria est & singularis. Vide ANGELI NUCEI *Dissertationem, seu Excursum Historicum* in Notis ad Lib. I. Chronici Cassinensis Leonis Marsicani p. 25. Tom. IV. *Scriptorum Rerum Italicarum* Lud. Ant. Muratorii, & Erasmi Gattolæ *Chronicon Cassinense*, ubi Privilegia & Bullas Summorum Pontificum copioso numero invenies.

Privilegia Regii Cœnobii Divi Vincentii Levitæ & Martyris, nunc S. Germani à Pratis nuncupati; quæ Aimoinus Historiæ suæ de Gestis Francorum inferuit, & Jacobus du Breul cum Archetypis prius accuratè collata Notis haud contemnendis illustravit, & Parisiis an. 1602. vulgavit.

AN-

Antonius Yepesius, Joannes Mabillonius, Lucas Dacherius, alique complures Privilegia Monasteriis in particulari, hinc inde speciali gratia à Summis Pontificibus, seculique Principibus concessa suis Chronicis, Annalibus, Collectionibus &c. inferuerunt. Quare non pretium modò operæ facturus, sed quàm optimè de Ordine Benedictino meriturus videtur, quisquis Sodalium nostrorum si non omnia, certè quidem eorum præcipua in Seriem, Catalogum, vel Bibliothecam colligeret. Quod quâ ratione fieri possit, exemplo celeberrimi in Helvetia Monasterii ad Muros ostendam (e), in cujus Privilegiis, non universis, sed aliquibus duntaxat adducendis, eam observabo methodum, ut primò Privilegii argumentum, tum initium, deinde finem commemorem, adjectis loci, temporisque annotatione, & subscriptionibus, nec silentio prætermittis libris & scriptoribus, in quibus integra, si lubet, videri possunt.

Diploma Henrici IV. Cæsaris pro Cœnobio Murense, quo Bona & Privilegia eidem monasterio hætenus collata confirmantur. Incipit: *In nomine S. & individue Trinitatis. Henricus divina favente clementia quartus Romanorum Imperator Augustus. Data IV. nonas Martii, indict. VII. anno Dominicæ Incarnationis M CXIV. regnante Henrico Rege Romanorum anno VIII. Imperante III. Actum est Basileæ in Christo feliciter, Amen.* Ex Originibus Murenfibus pag. 20.

Bulla Innocentii IV. Papæ pro Cœnobio Murense, cui à Pontifice omnimoda libertas contra quoscumque invasores asseritur. Incipit: *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Dilectis filiis Abbati monasterii S. Martini, ejusque fratribus tam presentibus quàm futuris, regularem vitam professis. Datum Lugduni per manum magistri Marini Romanæ Ecclesiæ vice-Cancellarii sexto kal. Maji ind. V. an. Dom. Incarn. M. CXLVII. Pontificatus vero dom. Innocentii PP. IV. anno quarto.*

Bulla Julii Papæ II. quâ Johanni Abbati, ejusque successoribus Pontificalium usus non modò in Muris, sed ubique locorum conceditur. Incipit: *Julius Episcopus servus servorum Dei dilecto filio Johanni Abbati*

monasterii in Mure Ordinis S. Benedicti Constantiensis Diocesis salutem & apostolicam benedictionem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septimo, IV. idus Julii. Pontificatus nostri anno quarto. Ex Dionys. Sammarth. Gall. Chr. Tom. V. in Instrum. p. 530.

Diploma Leopoldi primi Romanorum Imperatoris, quo Placidus Zurlauben Murenfis Abbas & successores S. R. Imperii Principes declarantur. Incipit: *Nos Leopoldus divina favente gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus &c. Testatur nostro nostrorumque &c. In horum firmamentum huic principali diplomati nostram Cæsaream auream Bullam scienter appendi fecimus, dato in nostra civitate Wienensi, vigesimo die mensis Decembris post salutiferam Nativitatem Christi Domini nostri & Salvatoris anno millesimo septingentesimo primo, regnorum nostrorum, Romani quadragesimo quarto, Hungarici quadragesimo septimo, Bohemici quadragesimo sexto.*

Atque in hunc modum quævis Congregatio Monasteriorum suorum Privilegia in unum syllabum congesta exhibere posset. Quæ res ad exactam Historiæ Benedictinæ cognitionem oppidò proficua & jucunda foret.

Ad hæc operæ pretium est scire, quænam Monasteria ab ipsa sui fundatione Sedi Apostolicæ subiecta, quænam, & quare immunitatem à jurisdictione episcopali petierint? quænam obtinuerint, quænam repulsam passa fuerint? Rem breviter illustrabo exemplis.

Vindocinense in Gallia Monasterium cum fundationis tabulis, tum octo Pontificum Bullis id privilegii habebat, uni ut Romanæ Ecclesiæ subesset, ut testatur *Goffridus Vindocinensis* epistola xviii. lib. v. Alexander II. verò S. Priscæ Ecclesiæ Titulum Presbyteri Cardinalis in monte Aventino Abbatibus Vindocinensis Monasterii, cum dignitate Cardinalitia concessit, ita ut quicumque legitimi Vindocini Abbates forent, iidem Romanæ Ecclesiæ hujus Tituli Cardinales essent, ut constat ex ejus epistola ad Ordericum Abbatem anno MLXII. scripta. Quod beneficium eidem Orderico Gregorius VII. confirmavit. Lege P. Sirmondum in *Notis*

(e) Cùm verò viri ingenui sit, profiteri, per quem profecerit, Cl. *Baringius* facem mihi prætulit in *Clave Diplomatica* in 4. edita Hanoveræ anno 1737.

tis ad Epistolam IX. Libri I. Goffridi Vindocinensis (f). Brevnoviense, vulgò S. Margarethæ prope Pragam, Regium, & in Bohemia antiquissimum Monasterium Joannes XV. Pont. Max. ad preces S. Adalberti, Pragensis Episcopi, Martyris, & Fundatoris sub immediatam protectionem, & jus B. Petri Ecclesiæ Romanæ recepit, atque ab omni jurisdictione, dominio & potestate Episcopi Pragensis exemit, & perpetuò liberavit. Vid. Epit. historic. hujus Asceterii typis an. 1740. excusam. Cluniacense Archisterium ab ipsa sui fundatione Sedi Apostolicæ subjectum fuit. Quam immunitatem ab episcopali jurisdictione Petrus Venerabilis Epistola xxviii. lib. 1. vindicat. Cùm enim retulisset accusationes, quæ contra Cluniacenses circumferebantur, decimam septimam, quæ talis erat: *Contra totius orbis morem proprium habere Episcopum refugitis*: ita retundit: *Nos respondemus, istud veritati contrarium opposita fronte existere; quoniam patet nos proprium Episcopum habere. Quis enim rector, quis verior, quis dignior Romano Episcopo potest inveniri? . . . Hæc ipsius sanctæ Sedis irrefragabilis sanxit auctoritas, nec unius tantum, sed multorum Decreta inde apud nostram Matricem Ecclesiam conservantur. Hæc ipsi ita condiderunt, non ut hanc, de qua loquimur, Cluniacensem Ecclesiam alteri Episcopo prius eam possidenti auferrent, sed à Fundatoribus, qui eam in proprio allodio construxerunt, rogati, in propriam retinuerunt, atque soli Romano Pontifici eam in æternum decernentes, pluribus hoc Privilegiis confirmarunt. Hoc non soli Cluniacenses obtinent, sed & quàm pluribus datum cernimus, & longè ante Cluniacum conditum multis aliis Monasteriis ab eadem Apostolica Sede concessum videmus.*

Monasterium S. Michaëlis in Periculo Maris ut se à molestiis, quas à Cuniberto Episcopo Taurinensi admodum graves patiebatur, liberaret, immunitatem anxie quæsit. Discimus id ex Gregorii VII. Epistola LXIX. Lib. II. ad ipsum Cunibertum: An ignoras, inquit, quod sancti Patres plerumque & Religiosa Monasteria de subjectione Episcoporum, & Episcopatus de Parochia Metropolitanæ Sedis, propter infestationem Præsidentium diviserunt, & perpetua libertate donan-

*tes, Apostolicæ Sedi, velut principalia capiti suo membra adherere sanxerunt. Percurre sanctorum Patrum privilegia, & invenies ipsis etiam Archiepiscopis Officium, nisi ab Abbate vocatis, in plerisque cœnobiis facere prohibitum esse, ne fortè monastica quies secularium personarum frequentia & conversatione turbaretur. Hoc itaque ne & nos illorum auctoritate, & exemplo de præfato sancti Michaëlis Monasterio facere cogamur, nec vel tu, dum immoderata quæris, ea, quæ ex æquo tibi attinere videbantur, justè amittas, Apostolica te auctoritate monemus, atque præcipimus &c. Si deinceps Monasterio infestationes aliquas inferre pertentaveris, Nos Divina & Apostolica fulti auctoritate, ut monasterium illud cum omnibus suis pertinentiis in perpetua libertate consistat, ut nullius magisterio vel iudicio post Deum, nisi sanctæ Romanæ Ecclesiæ subditum, in proposito sanctæ Religionis sine laceratione Deo servire valeat, Deo adjuvante procurabimus. Hæc Gregorius: ex cuius verbis liquet, Episcoporum gravamina, quæ monasteriis vel actu inferebant, vel quæ illaturi meritò metuebantur, fuisse rationem legitimam, cur Monachi privilegia Immunitatis à Jurisdictione Episcopali quærent, ac postularent. Unde S. Anselmus ad Urbanum II. epist. 32. lib. 2. scripserat pro suo Beccensi monasterio: *Non enim ignotum esse puto vestræ Excellentie, quia plures Episcopi non tantum gaudent Monasteria paternâ pietate nutrire, & episcopali cura erudire, quàm austerâ quiddam dominatione, & propriâ voluntate gravare.**

Ubi verò monasteria nihil molestiæ, nihilque gravaminis patiebantur ab Episcopis, & tamen immunitatem quærebant, à S. Bernardo summo perè improbatum fuit. Unde cùm celebre Monasterium S. Maximini juxta Treviros ab Archiepiscopi Alberonis jurisdictione eximi, & Sedi Apostolicæ immediatè subijci petiisset, ægrè tulit S. Doctor, & Literas ab Innocentio II. pro ejus libertate & exemptione concessas veluti per subreptionem obtentas revocari postulavit epistolis CLXXIX. & CLXXX. *Adfit Dominus cordi Domini mei [Innocentii] ne iterum possit ei subripi à Monachis, non tam (ut simulant) appetentibus libertatem, quàm fugientibus disciplinam.*

Et si

Et si verò S. Bernardus ejusmodi Exemptiones Monasteriorum ambitione quæsitæ improbaverit, illas tamen legitimas agnovit, quæ necessitatis aut utilitatis intuitu à Sede Apostolica concedebantur. Unde Lib. III. de Consideratione ad Eugenium Cap. IV. contra Ecclesiarum & Monasteriorum Exemptiones ita scribit: *Nonnulla tamen monasteria sita in diversis Episcopatus, quod specialius pertinuerint ab ipsa sui fundatione, ad Sedem Apostolicam pro voluntate Fundatorum quis nesciat? Sed aliud est, quod largitur devotio, aliud quod molitur ambitio impatiens subjectionis.* Indigna vox illa fuit, quæ ex ore Abbatis cujusdam Malmesburiensis in Anglia excidisse fertur: *Viles sunt Abbates, qui potestatem Episcoporum non exterminant, cùm pro annua aurumcia plenam à Sede Romana possint assequi libertatem.* Unde Richardus Cantuariensis Archiepiscopus hac de re in suis ad Romanum Pontificem literis graviter his verbis conquestus est. „ Hæc ad aures Emi-

„ nentiæ vestræ deferimus, quia pe-

„ stis illa latissimè se diffundit: ad-

„ versus Primates & Episcopos intu-

„ mescunt abbates; nec est, qui ma-

„ joribus suis reverentiam exhibeat

„ & honorem. . . . Detestantur abba-

„ tes habere suorum excessuum cor-

„ rectorem, claustralisque militiæ

„ jugum relaxant in omnem desiderii

„ libertatem. Hinc est, quod mo-

„ nasteriorum ferè omnium facultates

„ datae sunt in direptionem: nam

„ abbates curam carnis in desideriis

„ agunt, non curantes, dummodò

„ lautè exhibeantur. Claustrales ve-

„ rò quasi acephali otio vacant, &

„ vaniloquio. . . . Hæc omnia reve-

„ rende Pater, vestræ correctionis

„ iudicium postulant tempestivum.

„ Verendum enim est, ne sicut Ab-

„ bates ab Episcopis, ita Episcopi ab

„ Archiepiscopis, & à Prælatiis suis

„ Decani, & Archidiaconi eximan-

„ tur. Et quæ est hæc forma justitiæ,

„ prohibere, ne discipuli magistro

„ consentiant. . . . & armare filios

„ in patres. . . . si auderemus dicere,

„ quod sentimus: cùm ex officio justitiæ reddatur unicuique,

„ quod suum est: non multum Romani Pontificis justitiam promovet,

„ si alicui in alienam injuriam beneficium confert. . . . Scimus equidem, quod ob quietem monasteriorum, & episcoporum tyrannidem,

„ has exemptiones plerumque Romani Pontifices indulserunt. Verum, tamen in contrarium res versa est: monasteria enim, quæ hoc beneficium damnatissimæ libertatis ad epta sunt, plus inquietudinis, plus inobedienciæ, plus inopiæ incurrerunt. „ Hæc ille (g); ex quibus intelligi datur, id genus exemptiones plus Abbatibus, quàm Monachis favere: unde his author existere nolim, ut, nisi ab Episcopis Monasteria graviter premantur, immunitatem ab eorum jurisdictione quærant; quia, si necesse sit, facilius plerumque ad Episcopum, quàm Papam datur recursus. Nec credo, quòd, si gravamina sua Romam deferre velint, à suis Abbatibus pingui viatico, quò Romanum iter conficere possint, donandi sint. Verùm cùm hoc argumentum sit res admodum delicata, nolo plura: in utramque enim partem prolixè disputari potest. Superiore Seculo Ordo S. Benedicti in Germania falsò infimulatus fuit, de quæsitâ omnimoda exemptione. Vide Romani Hay Astrum Inextinctum Quest. V.

Nec illæ omittendæ sunt Pontificiæ Bullæ, tametsi sacro Ordini non admodum favorabiles, vi quarum vel monasteriorum privilegia antiquata, vel ipsa monasteria ab Ordine avulsa penitus, vel ad alios Religiosos translata, vel secularizata, vel Episcopatus incorporata fuerunt. Sic Benedictinis e.g. parùm favorabile fuit

Innocentii II. Privilegium, quo Immunitas à decimarum solutione Cisterciensibus concessum fuit. Monachi decimas ecclesiasticas ex Episcoporum concessione possidebant Seculis XI. & XII. & ex restitutione a Laicis, qui illas olim usurpaverant, Monasteriis facta, Ecclesia approbante. Huic possessioni renuntiârunt Cistercienses, ut constat ex Cœnobii Cisterciensis exordio à S. Stephano Cisterciensi Abbate edito cap. xv. Ut Cistercienses verò decimas possidebant nullas, ita immunitatem à decimarum solutione concessit Innocentius II. Pontifex Maximus omnibus novi Ordinis Monasteriis: quo de Privilegio graviter conquestus est Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis apud eundem Pontificem, & apud Aymericum S. R. E. Cardinalem, & Cancellarium epistola xxxiii. & xxxiv. libri I. maximè quòd interdicti sententiam in Gigniacense Monasterium

Ffff. 3

Clu-

(f) Confer etiam Petri de Marca de Concordia Imperii & Sacerdotii lib. 3. Cap. xvi. col. 327. seq. ubi de Monasteriorum Exemptionibus, earumque causis plura.

(g) In Alfordi Annalibus Tom. IV.

Cluniacensis Congregationis ob decimarum repetitionem de *Miratorio Cisterciensis Ordinis Pontifex* promulgasset. Cum Abbatibus etiam Cistercii in Capitulo Generali congregatis ea de re Petrus exposulavit ep. xxxvi. & xxxvii. ejusdem libri. *Patrum*, inquit, *temporibus*, Decimas non tantum Laici, sed Ecclesie Ecclesiis, Monasteria Monasteriis, & de rusticorum operibus, & de propriis laboribus persolvunt. Si igitur horum metas exceditis, quid nisi maledicis detrahendi occasionem datis? Sed de lucro res agitur. Quod certe, quod lucrum putatur, ubi & fama laeditur, & caritas periclitatur? Nam (ut quod verum est, Fratribus & amicis fatear) hoc uno verbo, velut uno jaculo, amicorum pariter & amulorum pectora terebrastis, & Episcopos, Clericos, Abbates, Monachos, ipsos etiam, ad quos pervenire potuit, Laicos adversum vos unanimiter concitastis. Nec potuit Satanas nequitiae suae utilius invenire consilium, quam ut eos, quos mundus admirabatur, ne admirans imitaretur, nota cupiditatis inureret, & alios laesionis suae dolore stimulos ab eorum amore revocaret. His vero literis nihil profecit. Quin etiam Papa Cluniacensis, cum ea de re Cisterciensibus litteram intenderent, excommunicationem comminatus est, nisi intra 40. dies desisterent. Et tamen Cluniacenses pro Innocentio contra Anacletum Monachum Cluniacensem in electione tam ancipiti steterunt, qui in amplissima Congregatione magnas ei turbas, si libuisset, dare potuissent. Interea ab Innocentio animum magis gratum expectaverant.

Bulla Martini V. qua statum monasticum in Monasterio S. Albani Moguntiae in secularem an. 1419. convertit. Credit Pontifex, inquit Trithemius, Monachis pro veris falsa narratione deceptus, quod negasset indubie, si cognovisset veritatem. Omnium itaque primi apostatantium ab Ordine sacro Monachorum post Constantiense Concilium Abbas & Monachi fuerunt S. Albani ex malis Claustralibus facti Canonici peiores. *Trithem. Chron. Hirsaug. p. 359.* Bulla vero a Georg. Christ. Joannis publici juris facta est in additionibus ad Tom. II. *Rer. Moguntiac. p. 920. seqq.*

Bulla Julii Papae II. translationis Monasterii Murbardensis in Wirtenbergia, Sueviae Ducatu, ab Ordine Bene-

dictino. Praestat hac de re audire Trithemium, ita scribentem: „Triethemium est, quod simia intacta, & bellua coronata, regularis observantiae temerarius, & pertinacissimus ofor, detestator, & blasphemator Abbas Coenobii nostri Murbard, Herbipolensis dioecesis, volens praecedere Monachos in apostatando ad infernum, habitum cum eis pravitate diabolicae consilio unanimiter concluderunt, ut Cambergensium exemplo & aliorum similibus recederent ab Ordine. Miserunt ergo Priorem suum Conventualem ad Curiam Romanam, qui Bullam translationis ab Ordine falsis narrationibus, ut caeteri similes, a Julio Papa II. impetravit. Res acta innotuit Udalrico Duci Wirtenbergensium, Defensori Monasterii, qui zelo Dei motus & Ordinis, Bullam impetratam subdole, atque repositam in Augusta Civitate Rhætorum apud Bavaricos praeripuit, & impiorum conatus magno fervore penitus impedivit. Comprehensum quoque Priorem, qui Bullam impetraverat, posuit in carcerem, in quo pretium recepit, quod meruit. Abbas vero, agente eodem Duce, per duos Abbates Ordinis nostri, Laurentii Episcopi Herbipolensis Commissarios depositus, & cum reprobis Monachis procul foras eliminatus fuit. In quorum locum introducti sunt Fratres de Lorch, qui vitam & observantiam profitentur, & custodiunt regularem. Utinam (exclamat Trithemius) sic fecissent Episcopi & Principes supradicti, sub quorum dominio tot Ordinis nostri Monasteria sunt translata, essent procul dubio in suis conscientis tutiores coram Deo, si reformassent ea per Monachos bonos, quam quod malos in Canonicos transire permiserunt. Ita Trithem. in *Chron. Hirs.* ad an. 1497. pag. 567.

Bulla Clementis VII. Papae, qua Weissenburgensis Ecclesia ex Abbati in Praeposituram secularem anno 1524. commutatur. Erat autem hoc Monasterium O. S. B. exemptum & Imperiale dictum, & quidem ex quatuor illis sacri Romani Imperii Abbatibus, Ducali dignitate conspicuis, in hoc videlicet praecipuo jure confors, & socium Fuldenis, Campidonensis, ac Murbacensis Abbatiarum, quarum Abbates Carolus IV. Imperator

tor Principes inter voluit annumerari, & habere jus sententiae in Comitibus Imperii. Vid. Dionys. Sarnarth. *Gall. Chr. Tom. V. col. 741.* Bullam vero Clementis in Append. ad *Instrum. Eccl. Spirensis col. 533.*

Bulla Pauli III. qua, petente Carolo V. Romanorum Imperatore, eodemque Flandriae Comite, Abbatiam S. Bavonis in Urbe Gandavensi secularizavit, nomen ac titulum Monasterii O. S. B. ac dignitatem Abbatialem antiquavit, & statum regularem in statum Canonicorum secularium commutavit, Bulla data anno sui Pontificatus secundo, nono Cal. Aug. al. Calendis: qua de re versus hic chronographus:

VInCVLa sVnt Petro, MonaCho qVæ VInCVLa toLLVnt.

Quae Bulla subinde Diplomate Imperiali dato Genuae die 18. Octob. ejusdem anni executioni mandari iussa est. Extat inter *Instrum. Gall. Chr. Tom. VI.*

Bulla Pii Papae IV. qua unit & annectit Abbatiam Affligemensem, O. S. B. totius Brabantiae facile principem, cum Archiepiscopatu Mechliniensi in dotem mensae Archiepiscopalis l. c. col. 437.

Bulla Clementis VIII. qua ad instantiam Guilielmi quondam Bavariae Ducis Coenobium Bavariae Benedictinum Ebersperg nominatum, Collegio Societatis Jesu Monacensi univit. Utrum vero hujus translationis impetratio fuerit sub- & obreptitia, legi potest R. P. Romanus Hay in *Horro Crusiano pag. 338. seqq.*

Denique & illi Scriptores recensendi sunt, qui calamum strinxerunt, ut eos repellerent, qui Privilegia Benedictinis Monasteriis concessa infirmare, vimque iis inferre moliti fuerunt,

ABBONIS Floriacensis Abbatibus & Martyris a Vasconibus A. C. 1004. die 13. Novemb. interfecti *Apologeticus ad Hugonem Francorum Regem pro immunitatibus Monasterii Floriacensis.* Extant fragmenta apud Aimoinum in vita Abbonis cap. 8. & 9. Integer hic *Apologeticus* prodiit ad calcem Canonum Ecclesiae Romanae e Bibliotheca Pithoei. Parisiis an. 1687. in fol. p. 395. Vide etiam *Alex. Nat. Hist. Eccl. Tom. VI. Sec. X. cap. 3. pag. 69.*

Anno 1657. *Joannes Launois* Parisiensis Theologus & Criticus severus Scriptum publicavit, in quo asse-

tere nullus dubitavit, a se falsitatis convictum esse Privilegium illud, quo Monasterium S. Germani Pratenfis a jurisdictione Episcopi Parisiensis exemptum Sedi Apostolicae immediate subicitur, iisque gaudet juribus, quae id genus privilegio annexa esse consueverunt. *D. Robertus Quarremaires* e Congregatione S. Mauri opposuit anno 1658. prolixam Dissertationem sub epigraphe: *Privilegium San-Germanense propugnatum contra Joannis Launois inquisitionem in 8.* Quam vero non ipse Launois tantum, sed etiam, quod viris eruditissimis admirationi fuit, Dominus du Hamel, Cancellarius Ecclesiae Bajocensis confutare aggressi fuerunt. Unde P. *Quarremaires* novam lucubrationem in lucem exire iussit, cui titulum dedit: *V. V. C. C. Joannis Launois Doctoris Parisiensis, & Joannis Baptistae Hamelii Ecclesiae Bajocensis Cancellarii Paradoxa Domini Quarremaires recensebat.* Praelo fuit subiecta apud Ludovicum Billainium.

LUDOVICI BULTEAU e Congregatione S. Mauri *Regalis Ecclesiae sancti Germani a Pratis jura brevi compendio propugnata. Eadem jura ex demonstrato S. Ludovici Regis Gallo. um postremo anno, mense & die iterum propugnata. Et Joannis Launois ac Joannis Baptistae Hamelii Paradoxa.* Paris. 1658. in 4. Hujus Operis in tres partes distributi author P. *Quarremaires* fuisse perhibetur, sed erronee, a Jacobo le Long. in *Bibl. Histor. Franc.* cum illud tantum Gallice verterit. Vid. *le Cerf pag. 420.*

Privilegium S. Medardi Suelstionensis Abbatiae propugnatum in 8. Parisiis anno 1657. sumptibus Dionysii Bechet & Ludovici Billaine. In Opere hoc P. *Quarremaires* duos metuendos Criticos David Blondellum & Joannem Launoium, quorum prior erat haereticus, alter vero habitus fuit pro Catholico, ut maligne *Quarremaires* dicere solitus erat, memoratum privilegium a B. Gregorio Magno collatum inficiantes revincere annititur. Vide *le Cerf pag. 421.* Confer tamen etiam *Petrum de Marca de Concord. Sacerd. & Imper. lib. 3. cap. 16. 327.*

AEGIDII KIBLER, Andecensis, Privilegia forum poenitentiae concernentia, concessa ab Innocentio XI. Congregationi Benedictino-Bavaricae per communicationem cum Congregatione Helvetica, & ab Innocentio XII.

XII. per communicationem cum Congregatione Casinensi, Typis Joannis Lucae Straubii an. 1693. in 12.

VIRGINII ALVISET Lerinenfis Benedictini Opus de Privilegiis Ordinum Regularium, & in specie de Privilegiis Ord. S. B. Campidonæ 1679. in 4.

ANGELI MARIE QUIRINI S. R. E. Card. Epistola ad Abbatem Principem Campidonensem, in qua celebrat Privilegium eidem Abbati concessum consecrandi Ecclesiam Campidonensem. Novum est hoc Privilegium nulli alteri Abbati Ordinis S. B. unquam concessum. Indulgit illud P. M. Benedictus XIV. Extat Em. Quirini Epistola Decade V. Epistolarum ejus.

§. XIII.

Scriptores Historiæ Literariæ Benedictinæ.

HÆc cum sit vel *universalis*, vel *particularis*, vel *singularis*, dispiciendum hinc, quinam extiterint Scriptores, à quibus earum unaquæque literis fuerit consignata.

Et quidem *Universalis Historiæ Literariæ Benedictinæ* Scriptorem planè nullum habemus. Quis enim est, qui de omnibus viris doctis, eorum studiis, libris, scholis, ac Mœcenatibus egerit? quis est, qui de scientiis, disciplinis, atque artibus, quas vel docuerunt, vel edocti fuerunt, tractaverit? quis est, qui omnium Benedictinorum scripta, codices, & Bibliothecas criticè recensuerit? Planè hætenus nemo unus; nisi fortè quis dicat, Joannem Trithemium, Petrum Wagnerum, Arnoldum Wionium, Carolum Stengelium (h), Joannem Mabillonium Scriptorum Ordinis S. Benedicti texuisse Catalogos. At enim quàm imperfectè ac incompletè, audiendus est vel ipse doctissimus Mabillonius, qui ad Tomum I. Annalium Benedictinorum his verbis proximio suo candore præfatus est: *Peculiarem quoque commentarium postulant Ordinis nostri Scriptores, ex quibus præcipuos quidem in his Annalibus debito non defraudavi honore: at singula eorum recensere opera, & à genuinis dubia & spuria discernere, res nimium fastidiosa fuerit: quod quidem in peculiari de Scriptoribus Benedictinis*

opere rectius & opportunius à quodam nostris præstari poterit.

Occupavit nostra ætate pulcherrimum hoc factum, neque ad fastidium tamen perduxit Cl. *Bernardus Pezsius*, Bibliothecarius Mellicensis, qui Bibliothecam Scriptorum Ordinis S. Benedicti, quam multis ante annis scribere aggressus erat, anno millesimo septingentesimo trigesimo quinto immortuus imperfectam reliquit. Utinam vir de re literaria Benedictina optimè meritis non nisi re perfecta calamum cum vita posuisset. Quæ verò in eadem conscribenda pollicitus fuerit, ex subjecta epistolæ encyclica ad omnes Ordinis Sodales, in quâ Operis exhibetur delineatio, cognoscere licet.

Admod. Reverende, Religiosissime, ac Clarissime Domine.

Siquem, apud Te, Admodùm Reverende, ac Clarissime Domine, favorem merentur ii, qui ad illustrandam quoquo modo Rempubliam Literariam sua studia conferunt; æquissimum profectò est, ut eos præcipuo quodam amore complectaris, qui ad domesticam gloriam, avitæque Benedictini nostri Ordinis amplificanda decora omni cogitatione, curâ, & studio incumbunt. Hos inter & me esse voluere summè honorandi Superiores mei, qui majori Divinæ gratiæ, quàm virium mearum, certè perexilium ratione habita, mihi dudum provinciam detulere scribendi *Bibliothecam Benedictinam Generalem*, quâ omnes Ordinis nostri Scriptores, quotquot à Sanctissimo P. Benedicto usque ad hanc ætatem ubivis gentium florere, recenserem. Immensum fanè, ac propè infinitæ molis opus, si argumenti amplitudinem, majorum in consignandis suis rebus incuriam, Monasteriorum fata, Bibliothecarum conflagrationes, & expilationes, regnorum locorumque intervalla, perpetua bella, & alia id genus sexcenta impedimenta spectes. Nihilominus tamen minus, quæ Numinis præsentia fuit, tot inter rerum certamina difficultatè que eò jam Opus improbo scilicet labore perductum est; ut saltem post unius biennii spatium typis integrum commendari, vulgarique poterit.

„Nimirum singularis, nullaque non laude efferenda humanitas, quâ „Reli-

„Religiosissimi multorum Monasteriorum Præfecti, ac eruditi Sodales suorum Scriptorum Catalogos ardentissimè cupienti opportunè miserunt, designatum Opus non tantum factu possibile (quod non pauci negaverant) sed etiam facile ac perexpeditum reddidit. Hinc etiam factum, ut cum horum ope incredibilis quædam nostrorum Scriptorum vis, ac numerus in meos commentarios jam dudum confluisset, typos sæpius & ferio circumspexerim. Denique prodiisset pridem Bibliotheca Benedictina in lucem, nisi eruditorum virorum consilia intercessissent. Hi enim, cum viderent perquam multa superesse Monasteria, eaque à Viris doctis longè celeberrima, à quibus adhuc nulla Scriptorum nomina consecutus essem, magis de interpellandis iterum, iterumque Religiosissimis illorum Moderatoribus, implorandaque horum ope, quàm de meo edendo Opere, utpote magnam partem imperfecto cogitandum esse statuerunt. Quorsum, ajebant, tanta properatio? num *Appendicibus, Supplementis, Addendisque*, quæ nunquam non præcocibus editoribus poenitentiam, lectoribus molestiam, omnibus demùm perpetuò hærendi, errandique occasionem, certè metum afferunt, delectarer? Sat citò, si bene. Non nisi imprudentes, & rerum imperitos fore, qui longiorem in publicando tanti laboris Opere moram indignè ferant, & exprobrent. Ita viri eruditi non pauci; quorum consiliis, vocibusque permotus editionem tantisper distuli, hancque tertiam epistolam encyclicam adornavi, quâ Te, Admodùm Rev. ac Clarissime Domine, reliquosque omnes Ordinis nostri Sodales ad conferendas, quibus opus est, symbolas humanissimè invitare studui. Quas, ut certius consequar, non erit abs re, hinc quandam universi Operis ichnographiam, seu, ut vocant, Conspectum exhibere. Inde enim eruditi Sodales nostri nullo negotio intelligent, quid illud sit, quod tantoperè flagito, quòque obtento Bibliotheca Benedictina omnibus numeris absoluta in publicum prodire poterit.

Conspectus Bibliothecæ Benedictinæ Generalis.

Bibliotheca Benedictina Generalis in tredecim secula distribuitur, totidem nempe, quot ab exortu Or-

„dinis ad hanc ætatem sunt. Cuilibet seculo Dissertatio de statu Literarum, Liberalium Artium, Disciplinarumque eo tempore in Ordine nostro præfigitur. Ibidem de insignioribus fidei controversiis, quibus nostri Scriptores plerumque implicati fuere, de studio, & industria Scribarum, seu librariorum, de artificiis à nostris aut inventis, aut excultis &c. agitur.

„Scriptores Benedictini omnes ordine chronologico recensentur, ita, ut ille reliquos antecedit, qui prior diem suum obiit, si de hoc constet. Aliàs ratio temporis habetur, quo quisque floruit, & inclaruit. Quòd si qui sint, quorum ætatem ne probabili conjectura quidem assequi licet, ii ad calcem universi Operis ordine alphabetico collocabuntur. Sanctissimus Patriarcha Benedictus, tanquam conditor nostræ gentis, honoris causa primum locum obtinet. Paucis: quam viam celeberrimus Joannes Mabillonius in referendis *Actis Sanctorum Ordinis S. Benedicti* iniit, hanc nos, quoad licet, in exhibendis Scriptoribus tenemus. Hinc etiam dabimus operam, ut Bibliotheca hæc eadem formâ typis excudatur. Sanè si doctissimi nostri à Congregatione S. Mauri Sodales Acta Sanctorum à Mabillonio coepta, eadem methodo usque ad hæc tempora (neque enim unquam Viri Venerabiles, pietatèque illustres scemina nobis defuerunt) continuabunt, illa nostræ Bibliothecæ conjuncta, intra justum voluminum numerum, serièque percommodam præsentabunt, quidquid de nostrorum hominum sanctimonia vitæ, ac doctrinarum studiis, præcipuis nimirum Ordinis nostri capitibus nôsse operæ pretium fuerit; Ordo & distributio hæc eo etiam nomine Viris eruditis placuit, quòd ortum, incrementum, decrementum, & instaurationem Literarum in Ordine nostro, per se, ac clarissimè indicet. Ne tamen Lectoribus in inquirendis Scriptoribus singulis ulla molestia creetur, sat copiosi, & probè instructi quâ singulares, quâ generales Indices ad cujusque voluminis calcem comparebunt.

„Dum Scriptor aliquis proponitur, nomen, prænomen, cognomen, patria, parentes, locus Professionis, magistri, discipuli, amici, studia, peritia linguarum, munera gesta, causæ; judicia eruditorum de iis homi-

G g g g „ num,

(h) Carolus Stengelius in Syllabo suorum Operum testatur, à se fuisse perfectam *Coronæ Lucida partem secundam de Scriptoribus Ord. S. Benedicti.*

„num, annus, diésque nativitatís, obitusve, & alia hujusmodi, quæ ad vitæ historiam attinent, memorantur, paucioribus verbis in iis Scriptoribus, quorum res aliunde fat notæ sunt, pluribus verò in iis, de quibus admodum pauca constant. Optandum, ut hæc Scriptorum elogia secundum chronologicam vitæ feriem semper contexti possent ad eum ferè modum, quo Guilielmus Cave in Historia Literaria Scriptores Ecclesiasticos celebravit. Scriptoribus nostris accensentur etiam Anonymi, Musici, Pictores, & cujuscunque generis insignes Artifices.

„Vitis, seu elogiis Scriptorum illicò subjicitur Catalogus Operum, tam typis editorum, quam manuscriptorum, additò locò, tempore, forma editionis, ac nomine Typographi. Præcipua quadam diligentia notantur editiones Gothicæ, quas quidam vocant, seu illæ, quæ ab anno 1443. ferè usque ad annum 1500. procuratæ fuere. Si Opus manuscriptum duntaxat sit, præter titulum innuitur etiam locus, ubi hodie servetur. Cùmque gratissimum eruditis sit, si Librorum MSS. initia exscribantur, id nos sedulò agimus, & ut ab amicis etiam agatur, obnixè rogamus. Immo si quæ gravioris argumenti Opera hæcenus inedita, & ante annum 1500. conscripta nobiscum communicata fuerint, ea ad singulorum voluminum calcem edere decrevimus. In Catalogis Operum nihil penitus à nobis prætermittitur, utut de se leve quibusdam rerum minùs peritis videatur, maximè si ante annum 1500. vel 1600. scriptum fuerit, qualia sunt breviter Monasteriorum Chronica, Vitæ Cœnobarum, Collectiones Donationum, Chartarum, Privilegiorum &c. quæ in Archivis plerumq; delitescunt non sine gravissimo Rei Literariæ, præsertim Historiæ Ecclesiasticæ detrimento.

„Ecce Admodum Rev. ac Clarissime Domine! Hæc ferè ratio & facies est Bibliothecæ nostræ Benedictinæ, ad quam splendidiùs adornandam, si opem ferre, Tuoque exemplo reliquis Tuis Sodalibus, aliisque cujuscunque Ordinis, aut statùs eruditis viris hortamento esse volueris, erit profectò, cur Tibi amplissimas gratias non ego modò, sed universus Ordo, immò totus eruditus Orbis aliquando agat, & referat. Nec modus „mihi gratificandi admodum diffi-

„cilis erit, si ad subjuncta præcipua precum mearum capita nonnihil attendere dignaberis.

„Primum, quod demissimè rogem, est; ut Reverendissimi DD. Abbates, vel Priores in suis Monasteriis unum & item alterum ex doctissimis Dominis Capitularibus seligant, qui domesticam Bibliothecam, & Archiva diligenter, accuratèque perlustrant, indeque nomina eorum Concipitularium, qui aliquid literis commendarunt, aut typis commiserunt; item titulos Operum, aut si tituli allegorici, perplexioresque sint, etiam eorum argumenta, vitam Scriptoris, & cætera, quæ supra in Conspectu exposui, eruant, & mihi transmittant.

„Alterum est, ut in singulis Monasteriis conficiantur accurati Catalogi omnium Operum tum typis vulgatorum, tum manuscriptorum, à Benedictinis Authoribus Nigris, cujuscunque Monasterii fuerint, conditorum, quæ exstant, & habentur in domestica Bibliotheca, & privatis Religiosorum cubiculis, non omisso anno, forma editionis, aut nomine typographi. Res hæc nec gravior paulò, nec admodum multarum horarum erit, si plures Domini Capitulares junctis operis, Bibliothecæ perlustrationem in sese suscipere non dedignabuntur. Nonnihil majoris operæ fuerit evolutio, & perlustratio (nam tituli & rubricæ è tergo extantes plerumque fallunt, nec omnia contenta indicant) Codicum manuscriptorum, qui scripturæ difficultate negotium faceffunt. Sed cùm hi vulgò non adeò copiosi sint, nec ullum ferè Monasterium esse putem, in quo non unus aliquis reperiatur, qui veteres Codices, saltem quod satis sit, legere noverit, aut alium eruditum, hæcque in re versatum virum ad manum habere possit, votis meis facilimè poterit satisfieri. Id minùs expertos hic paucis moneo, ne mox pro auctore Operis habeant illum, qui ad ejus finem suum nomen adscripsit, hoc, vel simili modo: *Explicit per manum Rudberti Monachi: finivi in Dei nomine: hunc librum scripsit Fr. Joannes, hujus loci monachus &c.* nisi enim aliud ad hæc argumentum accesserit, ea verba nequaquam auctorem & Compilatorem, sed scribam, seu librarium indicant. Sed hæc adulescentioribus nostris Sodalibus, non „viris eruditis, à quibus ipse docen-

„dus

„dus sum, scripta sunt. Jam verò sic confectos, & instructos Catalogos, si accepero, non potero non in uberimam nostrorum Scriptorum cognitionem venire, atque adeò Bibliothecam procudere, qualem Viri docti optant, & exspectant. Non deerunt quidem, qui itinera, Bibliothecarumque exterarum perlustrationem à me ipso suscipienda esse reponent, nec id sanè malè; verum cùm hoc nec semper, nec ubique locorum (nam in non paucis Monasteriis eo labore me defunctum amici non ignorant) fieri possit, restat, ut alienis quoque manibus, & oculis utar. Certè pro adeò insigni erga me benevolentia, & favore gratum, memorèque animum præstabo, inseramque Operi meo accuratum syllabum eorum omnium, qui laboranti mihi suppetias tulerunt, aut quoquo modo majorum nostrorum nominibus à tenebris & oblivione vindicandis adlaborarunt.

„Atque hæc pauca sunt, quæ insigni Tuo, Admod. Rev. ac Religiosissime Domine, patrocinio commendanda, & promovenda videbantur. Porrò Literæ & Catalogi ad me mittendi tutissimè Mellicium perferentur, si hæc inscriptio adhibita fuerit: *Patri Bernardo Pez Benedictino Mellicensi & Bibliothecario.* Et infra: *Mellicii, vulgò Mülck in Oesterreich, vel sic: Viennæ Austriæ in Mülcker-Hoff.* Cæterum nullus dubito, quin tantò benevolentior Te, facilioremque mea epistola habitura sit, quanto luculentiori desiderio Tuum religiosissimum pectus jam dudum ardet, nobilissimum illum Benedictinorum exercitum videndi, quorum doctrina & eruditio tantam Ordini nostro gloriam peperere. Interea ut Deus Ter Opt. Max. cujus gloriam hic ante omnia specto, Te Clarissime Domine quam diutissimè sospitem, incolumemque conservet, ex animo precor. Dedi in Exempto Monasterio Mellicensi die mense anno.

Hæc Eruditissimus Bernardus Pez. Sed plerumque fit, ut cùm honestissima de re literaria bene merendi cupiditate sumus incensi, plura promittamus, quam postea præstare possimus. Utinam vir doctus charissimo suo Germano Fratri Hieronymo Pezio aures præbuisset. Sæpius hic ei author extiterat, ut missis aliorum regnorum ac provinciarum Scriptoribus Benedictinis, eorum solùm, qui in Germania claruerunt, adornaret Bib-

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

liothecam: sic enim fore, ut quod opus moliretur, vires ejus non exsuperaret, certè quidem non exhauriret, ipseque extremam eidem à se aliquando imponendam esse manum, haud vanè sperare posset. Sed cùm ille in sententia persisteret, morte inopinà sublatus est. Ego tamen opinor, si quo tempore (annus erat millesimus septingentesimus decimus sextus) Pez epistolam encyclicam vulgavit, cœpto operi insudasset, quam plurimos eum coacervare potuisse Scriptores, & meditatam Bibliothecam Generalem ad calcem perducere, aut partem certè quidem ejus non minimam, præsertim si adjutor ei aliquis idoneus se obtulisset. Sed nimis ille multis aliis lucubrationibus distrahi studia & vigilias suas est passus; non quòd quæ literis mandavit, usum orbi literario præstare non possint, sed quòd pleraque lucubrari ab ejus Cl. Germano Hieronymo Pezio, vel ab aliis Mellicensibus, ipso facem prælucente, in lucem edi potuerint. Nec tamen interea vir indefessæ industriæ destitit, quamcunque Scriptorum Benedictinorum notitiam undecunque comparare. Cùm autem ultimæ lineæ se admoventi sentiret, doctissimis fodalibus suis suggerere non dubitavit, ut quem apparatus quatuor magnis thecis inclusum, post se relinqueret, ad RR. Patres Congregationis S. Mauri in Galliam transmitterent, cùm Mellicensium nemo sit, qui iis reconditæ eruditionis opibus, queis ad elucubrandam Bibliothecam Generalem opus habeatur, instructus, vestigiis suis insistere, illamque pro dignitate persequi possit. Ego verò Mellicensium (arbor enim est fecunda Mellicium, cujus uno ramo avulso non deficit alter) plures esse credo, qui si Bernardum Pezium eruditione illicò assequi haud valeant, saltem quam proximè sequi licet, ejus vestigiis strenuè insistere queant. Unde quam magnam sylvam pro adornanda Bibliotheca Benedictina Pezium congeffit, minimè blattis ac tineis in pabulis asservatum, sed cum auctario insigni aliquando in lucem à doctissimis Mellicensibus prolatum iri omnino spem nutrire licet.

Historia Particularis est, in qua de Scientiis, Scholis, Viris doctis, Bibliothecis ac libris alicujus vel Monasterii, vel Congregationis fingillatim agitur. Atque hic etiam in gurgite vasto rari nantes apparent. Neque tamen nullos

Ggg g 2

omnino

omnino esse dixerim, qui recenseri possint. Præprimis celebre habetur

PETRI DIACONI Monachi Bibliothecarii Sacri Casinensis Archiepiscopii De Viris Illustribus Casinensibus Opusculum, quo is nihil aliud completur, quam notitiam lucubrationum, morèsque Virorum doctrina & eruditione insignium, hoc est, propria & immortalia Montis Casini ornamenta. Primus, qui hunc Petri Diaconi libellum è tenebris in publicam lucem deduxit, fuit *Joannes Baptista Marus Romanus*, S. Angeli in foro Piscium Canonicus, qui descriptum ex ms.^{to} Codice Bibliothecæ Barberinæ, unà cum Supplemento Placidi Monachi Casinensis, suisque Notis, edidit Romæ anno 1655. Tum recusum est liber in Bibliotheca Patrum Tomo xxii. pag. 345. Parisiis quoque anno 1666. ac demum in Bibliotheca Ecclesiastica à Cl. Viro *Joanne Alberto Fabricio Hamburgi* an. 1718. Novissimè an. 1725. inter Rerum Italicarum Scriptores Tomo VI. primum occupavit locum. Cæterum *Jo. Baptista Marus* in præfatione ad lectorem obnixè precatur, ne miretur, si non cunctos noster Petrus Scriptores Casinenses, & omnes eorum, quorum meminit, lucubrationes recensuerit; præsertim cum pedem è navigio ponere animus ei non fuerit; quod facillè dignoscimus è scriptis ejus, uti è vestigio Hercules: sed pro certo habendum, multa diversorum Scriptorum monumenta, superiite Petro, adhuc in diversis privatis Bibliothecis latitasse, omniàque propterea legere, aut expiscari ex animi sententia non valuisse; maxime hominem publicis, privatisque negotiis districtum, commodiori tempore omnes annotaturum. Et si fortè, mi Lector, hæc minùs ad gustum tuum, en patrociniū! scias, quòd ab indigentia crimine tueri eum possumus, non solum exemplo, quòd neque *Tritemius*, aut *Pantaleo*, aut *Cornelius Callidus*, cum de Germanis; neque *Sammarthanus*, cum de Gallis, neque *Ferdinandus Matamoros*, cum de Hispanis; neque *Folietus*, cum de Liguribus, neque *Miræus*, cum de Flandris, neque *Hebediesu*, cum de Chaldæis; neque alii, cum de Civibus suis, aut sociis scriberent, omnes tunc simul complexi sunt; quos majori forsitan adhibita diligentia, aut fortuna magis propitia complecti potuissent: verum etiam sen-

tentia Varronis, qui ajebat, neminem reprehensum esse, qui stipulam reliquisset ad spicilegium; quod confirmavit Columella de re rustica: *In magna sylva, inquit, boni venatoris est, feras indagare: quam plurimas capere, neque cuiquam culpæ fuit, non omnes cepisse*, præsertim cum munere suo quisquis bene fungitur, si avido Lectori famem utcunq; sedat, quamvis non penitus eximat. Et ut rem dicamus; si olim Civem unum servanti civica donabatur, quamnam coronam plectere debebunt musici omnes *nostrum* Petro, dum non unius, sed plurium illustrium virorum nomina ab interitu vindicavit, thesauròsque elucidavit invitos? Uni sapienti notum est, quanti res quæque taxanda sit. Hæc *Marus*.

PLACIDUS ROMANUS Monachus & Diaconus Casinensis in Supplemento Virorum Illustrium Monasterii Casinensis Scriptores exemplo Petri Diaconi recenset. Auspicatus verò fuit à *Richardo Casinensi Abbate & Cardinali*, qui claruit anno 1255. finemque fecit in *Gregorio Cortesio*, Abbate Mutinensi, atque etiam S. R. E. Cardinali, qui editis præclaris Operibus obiit anno 1584. Optandum verò, ut ubi Placidus Diaconus desit, alius Casinensis exordiat, cum ab eo tempore ad nostrum usque ævum viri quam plurimi & doctrina & virtute conspicui ex celeberrimo hoc Archiepiscopio prodierint.

Votum hoc explevit *Erasmus Gattola*, Cajetanus, Abbas sancti Mathæi Servorum Dei, & Casinensis Archivi Custos in Historia Abbatie Casinensis, Venetiis apud *Sebastianum Coleti* anno 1733. publici juris facta: in quâ cum cura recensentur Monachi, qui scientiis floruerunt, & Operibus in lucem emissis, quæ accuratè notantur, nominis famam consecuti sunt.

ANGELI de NUCE Bibliotheca Casinensis, quæ manuscriptorum, & aliorum Codicum Casinensium notitiam exhibet, quam typis destinaverat, antiquæ eruditionis plenissima. Armell. Bibl. Benedictin. Cassin. part. 1. p. 39.

REINERUS Monachus S. Laurentii Leodiensis sub annum 1182. claruit, & de claris scriptoribus sui Monasterii Libellos III. conscripsit, quos *Bernard. Pezsius Thef. Anecd. Noviss. Tom. IV.* typis vulgavit. Hi in Codice autographo hoc titulo prænotantur: *De ineptis cujusdam idiotæ Libellus ad*

ami-

amicum suum. Quæ inscriptio procul dubio ab ipso profecta Reinero insignis modestiæ, quâ auctor præditus fuit, perspicuo est argumento. In his verò libellis non eos tantum Cœnobii sui alumnos, qui doctrina & scriptis claruerunt, celebrat, sed illos etiam, qui virtute ac pietate præcæteris enituerunt, laudibus ornat. Unde hoc opusculum haud ab eo diversum, cujus §. III. hujus Sectionis meminimus, existimare licet.

GUILHELMUS GILLINGHAMUS à loco natalitio sic cognominatus, Monachus Anglicus in Cantuariensi ad fanum Servatoris Cœnobio. A juventute sua bonarum artium cultor non indiligens. Matura jam ætate historiarum lectioni se dedit, & non tantum jucunditate, verum etiam utilitate allectus, uberes & sibi & posteritati fructus antiquorum res gestas fecuturis seculis tradere, & exempla virtutum ad imitationem proponere posteris mirè gestiebat; quam operam suam in eo maximè collocandam judicabat, ut gentis gloriam illustraret, imò ut gratus alumnus Ordinis & Monasterii sui præclara facta referret, & posteris commendaret. Quod ubi præstitisset, opus adedò placuit, ut Abbati & Capitulo visum fuerit expedire, personas illustres, quas ille suis Scriptis celebraverat, in pulchris tabulis depingere, & ad Ecclesiæ parietes ornatùs causa celebrioribus diebus appendere, ut imperita multitudo, quæ scripta nesciret legere, ex virtutibus per imagines adumbratis aliquid rerum præclare gestarum posset intelligere, & aliquem fructum ex imitationis desiderio capere. Scripsit autem *Gillinghamus*

De illustribus Ordinis sui Scriptoribus, Lib. un.

Claruit an. 1390. Pitf. æt. 14. p. 552. & ante hunc *Joan. Leland* de Script. Angl. cap. CLXXXI. his verbis: *Guillelmus Gillinghamus* Monachus Cantuar. circa an. 1390. ita erga suos sodales optimè adfectus erat, ut tot quot in Cantuariensi Ecclesia Scriptorum aliquando floruerunt, in numerum colligeret, & sacrosanctæ posteritatis memoriæ commendaret. Placuit monachis Cantuariensibus *Guillelmi* insignis diligentia, qui & opus ab eo scriptum in tabulis rursus pinxerunt, ac columnæ, quâ chorus ecclesiæ Boream spectat, adfixerunt. Quâ ratione spectatorum in basilica ob-

ambulantium cum oculos tum aures literarium pascebat monumentum.

EDUARDUS MAIHEW, Anglicus Benedictinus, typo vulgatis Congregationis Anglicanæ trophæis anno 1625. Remis, promissa dedit, se ejusdem Congregationis claros Scriptores in lucem editurum: quæ tamen quò minùs subinde steterit, aut stare potuerit, causam ignoramus. Fallitur autem *Fabricius*, cum Bibl. med. Lat. Lib. II. pag. 547. quatuor tomos de claris Scriptoribus Benedictinis ab *Eduardo* promissos asserit.

BERNARDI PEZII Bibliothecarii Mellicensis Bibliotheca Benedictinæ Mauriana, seu de Ortu, Vitis, & Scriptis Patrum Benedictinorum è celeberrima Congregatione S. Mauri in Francia Libri II. Auguste Vindelicarum & Græcii apud Fratres Veitthios. In edendo hoc opere præprimis spectabat Author, nimirum ut suos in Germania Sodales ad eadem faciendam adhortaretur. Qui sua alioqui studia ad San-Maurianorum imitationem vix component, nisi largiori tela & colore horum Opera viderint præsentata. Quod tamen non ed accipi voluit, ut quidam inconsultè & temerè, cautione nequicquam facta publicè dicebant, ac si scholasticam, ut vocant, Philosophiam, Theologiam, aliàque ejus generis studia aspernaretur: verum id duntaxat hic voluit: ut postquam Philosophiæ ac Theologiæ Scholasticæ fat litatum fuerit, ad sacram Criticam, ad illustrandos Sanctos Patres, ad discutienda selecta Historiæ Ecclesiasticæ capita, ad eruenda ex pulveribus & umbris veterum authorum monumenta, & alia ejusmodi, in quæ San-Mauriani Socii tanto Ecclesiæ comodo, tantòque cum omnium doctorum hominum applausu incumbunt, majorem suarum curarum, ac studiorum partem in posterum traducant.

PHILIPPI le CERF è Congregatione S. Mauri Bibliotheca Historico-Critica Auctorum Congregationis S. Mauri, in qua ostenditur, quis proprius eorum genius, quidve notatu maximè dignum ab iis fuerit gestum. Accedit accuratus Operum ab ipsis editorum Catalogus, & Generalis eorum, quæ in illis continetur idea. Gallicè Hagæ. in 8. apud Petrum Gosseum MDCCXXVI.

G g g g 3

Utri-

Utriusque Operis, *Peziana* & *Cerfiana* Bibliothecæ censura habetur in *Bibliothecæ Theologica Reimanniana* pag. 131. & 133. quam ut præmea hic adscribam, non defunt mihi rationes.

„ R. D. P. Bernardi Pez Bibliotheca Benedictino-Mauriana Augustæ Vindel. 1716. Philippo Cerfio multis nominibus inferior est Pezium, si ve spectes auctorum descriptorum numerum, si ve scribendi modum. Pezium enim LXXV. tantum adfert Virorum Eruditorum nomina; Cerfius CVIII. Pezium narrat, Cerfius iudicat. Pezium aliorum ut plurimum utitur verbis, Cerfius suis. Pezium indulget partium studio, Cerfius non ita. Pezium est morosior, Cerfius amoenior, dulcior, suavior, uberior etiam & accuratior & liberalior. Nec Cerfium à Pezio adjutum esse crediderim, à quo ita abiit, ut ne vidisse quidem hanc Bibliothecam videatur. Cujus nec in præfatione, nec in Opere ipso ullam facit mentionem. Duo tamen sunt in Pezio, quibus superat Cerfium, I. Dissertatione Historica de ortu & progressu Benedictinæ Congregationis S. Mauri. 2. Appendice Anonymi Auctoris adhuc inediti de Scriptoribus Ecclesiasticis.

„ *Mr. Filipe le Cerf Bibliothèque Historique & Critique &c.* à la Haye 1726. Opus insignis, varium, politum, elegans, ab ariditate compilatorum & affectatione Pedantorum æquali intervallo distans, non sine præmorosis unguibus ab authore elaboratum: In quo de viris Congregationis S. Mauri eruditissimis, eorumque monumentis, editis & ineditis, fatis etiam & controversiis ac editionibus variis narrationes lectu dignissimæ; iudicia etiam exquisitissima, sine ira & studio à rebus & personis ipsis petita, ut vinum ipsum suspensæ hederæ præclare respondeat, & Bibliotheca hæc, Historica & Critica dici omnino mereatur. Adde rerum ordinem, & orationis genus ornatum, neque id redundans tamen aut circumfluens. Et si quid in ea peccatum est, ut nihil est ab omni parte beatum, hoc est potissimum, quod auctor interdum ea studiosè occultanda (ut p. 157. causam carceris Joh. Gellii) & eos quandoque

„ Catalogo eruditorum inserit, quorum nomina securè poterat subtrahere, quod ipse p. 203. in Joh. Lironio culpaverat. „ Aliam recensione, Scriptoribus è Congr. S. Mauri admodum honorificam vide in *Journali des Sçavans* m. Octobr. anno 1726. pag. 626.

EDMUNDUS DURET Catalogum Scriptorum Congregationis suæ S. Mauri in Francia ad calcem Historiæ Monasterii S. Germani à Pratis anno 1723. Paris. in fol. impressæ subiecit. Nihil verò aliud continet, nisi nuda nomina Scriptorum, atque Operum, quæ typis exscribenda dederunt.

MARIANI ARMELLINI è Congregatione Casinensi Monasterii S. Petri de Assisio Abbatis *Bibliotheca Benedictino-Casinensis, si ve Scriptorum Casinensis Congregationis*, aliàs S. Justinæ, qui in ea ad hæc usque tempora floruerunt, Operum ac Gestorum notitiæ. Partes II. Prima cum triplici Indice, Assisii anno 1731. typis Feliciani & Philippi Campitelli Fratrum. Pars II. ibid. anno 1732. typis Andreae Squariglia. Mens auctori non fuit (i) celeberrimos quosque & egregios Viros, qui quolibet Seculo in Ordine nostro doctrina, ac pietate floruerunt, hoc in Opere recensere; sed eorum tantum, qui tribus hisce postremis seculis, vel eò amplius, quibus Casinensis Congregatio subsistit, in ea claruerunt, Opera & Gesta describere. Quorum famæ perennitas facta tecta ut pro virili servaretur, nec laboribus, nec vigiliis pepercit, notum omnibus, ac perspicuum se facturum sperans, quam literis navarint operam, quæ ingenii, ac virtutis specimina ediderint, quam morum sanctimoniam præfulerint, quos honorum ac dignitatum gradus ascenderint, quos denique doctrinæ foetus produderint, tum ad Catholicæ Ecclesiæ defensionem, tum ad publicam, privatamque utilitatem, ac eruditionem. *Armellini* igitur Bibliotheca magno labore ac eruditione conscripta, digna omnino est, quæ nostrorum Sodalium manibus teratur, cum non præstantis doctrinæ modò, sed morum etiam probatissima exempla, quibus eorum animi ad imitationem succendi queant, passim occurrant. Primas in ea habent Angelus Maria Quirinus, Bachinius, Laudatus, Tedeschus, Mariconda, Benaglia, Tanfius, Gattola, Beretta, Valfecchius, Giudicé, Sandius.

(i) lege Authoris Præfationem.

dius. Vid. *Recensio Erud. Lips.* in *Novis Actis* an. 1739. m. Dec. p. 673.

BIBLIOTHECA MELLICENSIS, de cujus editione jam anno 1518. kal. Jan. in *Novis Literariis Lipsiensibus* hæc lecta fuerunt. „ Sperare nos jubet hoc ipso, quem nunc ingredimur, anno R. P. Bernardus Pez, Benedictinus, & Bibliothecarius Mellicensis, Ordinis non modò sui, sed universæ Germaniæ decus, *Bibliothecam Mellicensem, à Bibliotheca Benedictina Generali*, opere dudum promisso, multorumque votis expetito, omnino diversam. Tribus ea folii forma justæ magnitudinis constabit Voluminibus; quorum primum accuratissimam exhibebit omnium Codicum Mellicensium (MCC. numero) recensione, si mulque vitas, opera, & reliqua Monachorum Mellicensium, aliorumque doctorum hominum, qui ab anno supra millesimum nono & octogesimo ad hæc tempora Mellicii aliqua scribendi laude floruerunt. Alteram Voluminis partem occupabunt omnium ferè Austriacarum Bibliothecarum (inter quas plures sunt Benedictinæ perquam illustres) Catalogi Cod. MSS. ab ipso collecti, amplissimæque Observationum ad rem literariam & historicam, aliàsque eruditionis partes facientium, & ex ipsis Codicibus ferè excerptorum sylva illustrati: quibus accedent fortè MSS. in Bibliothecis Bojariæ & Sæviæ latentium Catalogi. Alter, & tertius Tomus complectentur rarissima omnis generis Opera, nunc primum à Viro doctissimo eruta, quæ inter comparebit integer ille eximii sanè pretii Udalrici Babenbergensis Codex, cum aliis ejusdem comatis lucubrationibus haud proletariis. „ Atque hæc sunt, quæ Cl. Bernardus Pezium anno 1718. in eunte sperare nos iussit, cum biennio ante edita ab eo fuit *Epistola Encyclica ad omnia Ordinis Benedictini Monasteria pro conferendis subsidiis Literariis, seu Scriptoribus Benedictinis ad scribendam Bibliothecam Benedictinam*, cum ejusdem Bibliothecæ instruedæ conspectu. Hac Epistola spem Pezium iniecit Bibliothecæ Benedictinæ Generalis post duos annos in publicum emittendæ. Sed Virum plura promississe, quàm præstare potuisse, eventus docuit: illo enim anno 1735. è vivis erepto, neutra Bib-

liotheca in lucem data. Mirari tamen subit, à doctissimo Scriptore hæc promissa fuisse facta. An enim ei in comperto erat, se vitam ad octogesimum vel nongentesimum, ne dicam centesimum annum esse producturum? neque enim minori temporis spatium ab homine uno tantas totque tonis amplissimæ, comparatæque difficillimæ eruditionis comprehendendas Bibliothecas perfici pro dignitate posse res ipsa nos docet. Critico examine tam multorum Scriptorum libros discutere, quàm non ardua modò sed diuturna res est? annui spatium operam sæpè unius auctoris opera postulant. Quis igitur publico id genus Bibliothecas polliceri audeat, nisi qui eodem robore corporis, mentis vigore, memoriæ tenacitate ad provectam usque ætatem se futurum credat. Indulgendum tamen Viro eruditissimo, quem ingens, quo ardebat, de Re Literaria, maxime Benedictina bene merendi desiderium ad hæc sollicitationes Orbis Literario faciendas impulit & adiecit. Ex parte tamen Bernardi Pezii fidem liberavit Martinus Kropfius Bibliothec. Mellic. typis vulgata *Bibliotheca Mellicensi* seu *Vitis & Scriptis* inde à sexcentis & eo amplius annis Benedictinorum Mellicensium. Qui etiam Catalogum selectorum nonnullorum Manuscriptorum addidit, & hic primum ex Bibliotheca MSS. Mellicensi publicæ luci commisit. Norimbergæ in 4. sumptibus Jo. Pauli Kraus.

EJUSDEM *Dissertationes Isagogicæ* in Tomos VI. Thesauri Novissimi Anecdotorum, quæ in unum corpus congestæ nomen parvæ Bibliothecæ Scriptorum diversi generis sortiri mererentur. In iisdem enim recensentur primò divinarum literarum interpretes, tum Theologi, Patres, Ascetæ, ac Philosophi; deinde qui Chronica, Codices diplomaticos, Monasteriorum historias, Sanctorum Vitas, Itineraria, aliæque monumenta Historica scripserunt. Sunt illæ Dissertationes nitida oratione, acri iudicio, exquisita eruditione conscriptæ, ita ut Viris in Gallia, Germania, Italia eruditissimis non laudatæ modò fuerint, sed salivam etiam moverint, plura ejus generis de Scriptoribus Ord. S. B. in promissa Bibliotheca Benedictina quantocyus legendi. Quid plura? ut Pythagoram ajunt è modulo pedis, quanta corporis proceritate Hercules fuisset,

conjecturam fecisse; sic cuius istarum literarum perito ex hisce Dissertationibus, quantus Pezsius in Bibliotheca Benedictina Generali futurus fuisset, iudicium ferre in proclivi erit.

Jodocus Mezlerus San - Gallensis Scriptorum e Monasterio S. Galli recenset in libro de Viris Illustribus San - Gallensibus, de quibus supra §. III. hujus Sectionis.

Joannes Egonius Scriptorum Augustiae Divitis enumerat de Viris Illust. Aug. de quibus etiam l. c.

Petrus Antonius Tornamira e Congreg. Casin. Scriptorum Marianos Ordinis Benedictini recensuit libro typis vulgato Panormi an. 1679. in 4.

Petrus Wagnerus, Coenobita San - Udalricanus Augustae Vindel. in Catalogo suo de Viris Illustribus Scriptorum Benedictinos refert LXXXIV. ordine alphabetico, primum Albinum Alcuinum, atque ultimos Willeramum Fuldensem, & Wilhelmum. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 2. pag. 547.

De Scholis Benedictinis scripsere *Joannes Trithemius* in Chronico Hirsaugiensi, *Mathaeus Weiss* in Lycæo Benedictino, *Joannes Mabillonius* Tractatu de Studiis Monasticis, & in Praefat. ad Acta Sanctorum Ord. S. B. praefertim Praefat. I. in Sec. IV. O. S. Ben. §. VIII. ubi legi poterit ejus Dissertatio Historica de Scholis Parisiensibus Palatinis, & Monasterialibus. *Corbinianus Kamm* Hierarch. Aug. Prodro. P. III. Regul. *Felix Egger* Lib. I. & II. Ideæ Ord. Hierarch. Benedict. *Anonymus Sanblasianus* Praefat. in Historiam Universitatis Salisburgensis, ubi praecipue agit de Benedictinis Germaniae Scholis. *Odo Cambier* Gerardimontanus, disertissimus Asceta, scripsit, teste Sandero in Chorograph. Sac. Brabant. Tom. I. pag. 49. Tractatum de veteribus Ordinibus Benedictini Scholis.

In Bibliotheca Cottoniana asservatur Ms. *Qualiter*, & quando, & per quos Prioratus S. Benedicti Oxon. incepit, fundatur, & ordinatur, quod ordinatum erat in Capitulo Generali Benedictinorum celebrato an. 1290. sive de fundatione & dotatione Aulae Glocestrensis Oxonii. Vid. Smith. in Catal. Bibl. Cotton. p. 30. Erat hoc Collegium pro juventute Religiosa Ord. S. B. ab Abbatibus Angliae Benedictinis in Universitate Oxoniensi erectum, de cujus Statutis agit Cle-

mens Rayner. in Append. ad Apostolat. Benedictin. in Anglia.

HENRICI de FAUTERIIS ex Abbate Cluniacensi Episcopi S. Flori in Arvernia Statutum, seu Ordinatio de prospero statu studentium Benedictinorum Parisiis in Collegio Cluniacensi, quod Yvo I. Abbas Cluniac. anno 1269. fundavit. Lege illud apud Bulæum Hist. Univerf. Paris. Tom. IV. pag. 122. & seq.

Historia Almae & Archiepiscopalis Universitatis Salisburgensis sub cura PP. Benedictinorum. Primus, qui ejus conscribendae consilium susciperet, fuit R. P. Romanus Sedelmayr San - Blasianus, in eadem Universitate Historiarum Professor. Prius tamen finem vivendi fecit, quam ei vel primam manum apponeret. Quae verò Adversaria collegerat, post ejus obitum, novis collectaneis Cl. Stanislaus Wibberts ejusdem Asceterii Alumnus locupletavit, remque totam in tres libros dispertire voluit.

Primus agit de Academiae Salisburgensis Origine, Incremento, & Privilegiis; ubi Fundationes variae, Aedificia, Tempa, Alumnorum Collegia, Congregationes, seu pia Societates, ac res aliae, quae a prima ejus institutione ad haec usque tempora, hoc est, ab an. MDCXVII. usque ad annum MDCCXXVIII. peractae sunt, enarrantur.

Secundus ob oculos ponit formam Magistratus Academici, Reverendissimos DD. Praesides & Assistentes, Rectores Magnificos, Procancellarios, pluresque alios viros vitæ & doctrina clarissimos, quorum meritis & virtute hactenus stetit Universitatis gloria, quique scholasticis suis laboribus eandem mirifice hucusque exornarunt, nec intermori unquam sinent. Horum omnium, ut debitus ei honor haberetur, vitæ initium, aënis mortis, ac eximia cum in universam rem literariam, tum praecipue in Academiam merita recensentur, Scriptorum etiam, quae quisque edidit, aut MSS. hodieum asservantur, notitia adjecta.

Tertius demum exponit Leges & Statuta Studioforum, Gradus Academicos, Disputationes publicas, Abbates & Praepositos, e Collegio PP. Professorum, religiosoque Convictu S. Bonifacii eductos, atque illustrem Juventutem, quam si ulla alia, Universitas Salisburgensis hactenus copiosam habuit. Prodiit hæc Historia

ria in 4. Bondorffii typis Joan. Bapt. Waltpart anno 1728.

De Bibliothecis Benedictinis, maxime in Italia, Gallia, Germania cum Inferiore tum Superiore scripserunt *Mabillonius* in Itinere Germanico, & Museo Italico, *Montfauconius* in Diario Italico, *Edmundus Martene* & *Ursinus Durand* in Itinerario Literario. *Bernardus Pezsius* in Dissertatione Isagogica in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. describit complures Benedictinas praecipue in Bavaria Bibliothecas.

PHILIPPUS BILLOUET e Congr. S. Mauri Monasterii Aurelianensis Bibliothecarius solertissimus concinnavit Catalogum librorum numerosae suae Bibliothecae; an verò foras dederit, affirmari a se non posse, inquit *le Cers* pag. 23.

Catalogos Bibliothecarum suorum Monasteriorum qui confecerint, non inutile est scire. *Bernardus Franck* Bibliothecae San - Gallensis, *Januarius Stahl* Bibliothecae Augustiae Divitis, *Bernardus Pez*, Bibliothecae Mellicensis, *Oliverius Legipont* Bibliothecae S. Martini Majoris Coloniae, alii aliarum Bibliothecarum catalogos concinnarunt. Ex his quatuor verò primum non vidi, in altero artis Criticae peritiam aliquando desideravi, tertius mihi in optatis est, quartum in promptu habeo.

Historia singularis est, quae tantum hujus vel illius viri docti vitam, vel certè cujusdam Scholæ, Academiae & Universitatis historiam pertractat. Qui verò eam condiderunt, sunt ferè sequentes:

CONSTANTINUS CAJETANUS vitam Amalarii Fortunati Monachi Benedictini, & ab anno Christi 810. Archiepiscopi Trevirensis edidit Romæ typis Joannis Mascardi an. 1612. in 4. Scripsit etiam praereliquis egregiè vitam *Gregorii* ex Abbate SS. Cosmae & Damiani ad Micam auream S. R. E. Cardinalis & Bibliothecarii Seculo XI. Viri in omni literarum genere versati, quam & typo Romæ vulgavit. *D. Eggs* Purp. Doct. lib. 1. pag. 14.

DIONYSIUS SAMMARTHANUS e Congr. S. Mauri Gallicè conscripsit vitam Cassiodori, Cancellarii apud Theodericum Regem Italiae, & subinde Abbatis Vivariensis, quae ex typographia Ludovici Roulland anno 1694. Parisiis in lucem prodiit. *P. Ziegelbauer* Hist. l. IV.

ANTONIUS BEAUGENDRE e Congreg. S. Mauri Ven. Hildeberti primò Cenomanensis Episcopi, deinde Turonensis Archiepiscopi vitam literis mandavit, quam etiam ejusdem Operibus Parisiis an. 1708. in fol. publicatis praemisit.

V. LUDOVICI BLOSH Abbatis Loctiensis in Belgio, & Rerum Asceticarum Scriptoris celeberrimi vitam ex Monasterii Loctiensis archivis, & aliis documentis ac testibus fide dignis concinnavit quidam ex Ordine D. Benedicti, sacrae Theologiae Doctor, quam subinde *Winghius* Abbas Loctiensis (ut erat acerrimi iudicii) variè mutavit, ut alia vita videri jam posset: quare in ejus editione an. MDCXXXII. nomen illius Theologi omissum fuit. Ea vita edita primum est cum *Blosii* Operibus anno 1632. Insuper illam *Bollandus* Actis Sanctorum mens. Jan. die VII. p. 430.

EDMUNDUS MARTENE vitam *Wibaldi* Abbatis Stabulensis & Corbeiensis, Viri cum splendore generis, tum pietate, doctrina, ac rebus gestis praestantissimi ex veteribus monumentis concinnavit, & Collectionis suae amplissimae Tomo II. inseruit pag. 153-183.

THEODERICUS RUINART e Congreg. S. Mauri Synopsin vitae Joannis Mabillonii Gallicè a se scriptam edidit in 8. Parisiis an. 1709. Eam verò subinde *Claudus de Vie* ex eadem Congregatione Presbyter in Latinum conversam, & accessionibus locupletatam edidit, cujus titulus est: *Vita Joannis Mabillonii Presbyteri & Monachi Ord. S. Benedicti, Congregationis S. Mauri, à Theoderico Ruinarto, ejus socio, olim Gallicè, nunc verò ab alio ejusdem Congr. Monacho in Latinum sermonem translata veramque nova accessione aucta.* Patavii 1714. in 8. *D. Guillelmus Roussel* ex eadem Congreg. Presbyter *Epitaphium Joannis Mabillonii* condidit, quod apud Pezium & Cersium in Bibliothecis Scriptorum Congreg. S. Mauri reperies.

RENATUS MASSUET vitae Synopsin Joannis Mabillonii & Theoderici Ruinart a se concinnatam Tom. V. Annalium Benedictin. praefixit.

OLIVERIUS LEGIPONT Coenobita Monasterii S. Martini Majoris Coloniae Agrippinae vitam & Apologiam Joannis Trithemii Abbatis Spanheimensis a se doctè & eruditè scriptam mecum communicavit, quam ego

hujus Libri Parte III. Cap. III. inferui. Idem scripsit Vitam Adami Mayer Abbatis S. Martini Colon. & Joannis Bouzbachii Prioris Lacensis &c. Ingentem verò apparatus Scriptorum Benedictinorum ordine alphabetico cognominum digestum in MS. habet, post hujus operis nostri editionem, ut spondet, publicæ luci committendum...

BENEDICTUS BACCHINUS, Abbas S. Mariæ de la Croma Congreg. Casin. suam ipse vitam conscripsit, ac edidit in sua Ephemer. Literat. Ab eo etiam habemus vitam Helenæ Lucretiæ Corneliæ Biscopis, Virginis Literatissimæ, ac Ordini D. Benedicti privatis votis adscriptæ. Parmæ typis Hippolyti Rosati anno 1688. in 8.

ENGELBERTI HEINDEL ad Scotos Viennæ in Austria Professi *Spectacula Heroum ex Lyceo Benedictino*, seu Primi celebriores bonarum artium publici Professores ex Ordine Divi Benedicti Carmine Heroico celebrati. Viennæ typis Wolfgangi Schwendimann an. 1727.

Denique in Historia Literaria O. S. B. silentio involvendi non sunt, qui de ratione Studii literarum in Ordine Benedictino egerunt, illudque contra æmulos & adversarios propugnârunt. nempe

HIERONYMI ALLIOTI è Congr. S. Justinæ, nunc Casinensis Abbatis Aretini, Latinis literis apprime exculti, *Libelli duo contra eorum opinionem, qui studia Monachis non permittunt*; de quibus vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 206. Authorem admodum doctum esse oportuit, ut qui ante Monachatum Benedictinum Xisto IV. Pont. Max. in scribendis Epistolis operam suam aliquamdiu dicaverat.

SEBASTIANUS RÖHR, Ottoburanus, Philosophiæ ac Theologiæ Professor in Universitate Salisburgensi, qui cum contra primos Patres Academicos Salisburgenses antiqua illa crambe recoqueretur: *Monachale Benedictinorum institutum nequaquam ad publicè docendum sese extendere*, præclarum libellum conscripsit, typis tamen, quod sciam, nondum vulgatum. Vid. Hist. Univ. Salisb. l. 2. c. 7. pag. 420.

MATHÆI WEISS Monachi Andecensis in Bavaria, Ss. Theol. Doct. & Almæ Univers. Salisburg. Rectoris Magnifici *Lycæum Benedictinum*, seu

de Alcuino aliisque bonarum literarum ex Ordine S. Benedicti Professoribus Publicis Historia. Salisburgi 12. typis Christophori Katzenberger anno 1630.

JOANNIS MABILLONII *Traité des Etudes Monastiques*, i. e. *Tractatus de Studiis Monasticis in tres partes divisus; unâ cum enumeratione præcipuarum difficultatum, quæ in lectione Patrû cujusvis seculi queunt occurrere; ut & Catalogo librorum selectiorum componendæ Bibliothecæ Ecclesiasticæ præcipuè inservientibus*. in 4. Parisiis apud Car. Robustellum 1691. & ibid. 1692. volum. in 12. duo. Tractatum integrum Latino sermone tradiderunt R. P. *Udalricus Staudigel*, monachus Andecensis in 8. Campoduni 1702. & R. P. *Josephus Porta* Monachus Casinensis in 4. Venetiis an. 1705. & iterum 1729. seorsum Dubia Historica P. Hermannus Schenck, Bibliothecarius San-Galensis in 4.... Totam verò secundam Operis partem cum difficultatum historicarum ferie Italico sermone donavit, & Romæ in 12. an. 1701. vulgavit R. P. Nicolaus Hieronymus Ceppi Augustiniani Instituti alumnus, præfixo hoc titulo: *la Scuola Mabilloniana*. Tractatus iste in tres distribuitur partes. In prima Mabillonius ostendit, quòd studia literarum Monastico statui non tantùm non adversentur, sed ad tuendam monasticæ disciplinæ observantiam planè sint necessaria. In secunda, quæ studiorum genera monachis potissimùm conveniant, examinat. In tertia finem, quem sibi in studiis suis proponere debent monachi, ob oculos eis constituit. Eæ verò in hunc Mabillonii *Tractatum de Studiis Monasticis* à viris præstantissimis congestæ sunt laudes, ut nesciam, an in ullius alterius Authoris Opus majores unquam fuerint collatæ. Utinam verò longè utilissimus hic liber à pluribus nostrum, præsertim à Superioribus in Germania, ad suorum studia moderanda, sæpiùs & attentius evolveretur. pro! quàm multò alia, longè illustrior, sanctæ Ecclesiæ ac sacro Ordini fructuosior studiorum facies extitura esset. Et certè si Alcibiades tam ægrè putavit sibi ferendum, magistrum illum, in cujus ludum intraverat, carere Homero, ut manum ab eodem verberando abstinere nequiverit, quis in Benedictinæ Familiæ alumno, & multò magis in Superiore ferendum existimet, si Mabillonii Tractatum non

non penitus penitusque sibi commendatum habeant? O quàm multi, qui doctrinæ nomine modò se circumspiciunt, eo perlecto libro, cristas demitterent, ut qui ex eodem cognòrint, quantis adhuc parafangis à vera monachosque decente distent sapientia. Ne multis: ille Benedictinus se in vera doctrina profecisse sciat, cui Mabillonius placuerit, quique ad regulas ab eo præstitutas studiorum suorum direxerit curriculum.

-- *Tractatus de Studiis Monasticis* Volumen alterum, sive Appendix, complectens animadversiones D. *Joannis Mabillonii* in Responsum R. P. *Armandi Buthilieri* Abbatis Trappæ ad eundem Tractatum ex Gallico Latine redditas, quibus Studiorum Monasticorum praxis & traditio validiùs astruuntur, & ab adversariorum objectionibus omnino vindicantur. Accedit *Historia Dissidii Literarii* circa hæc studia à D. *Vincentio Tuillier* Monacho Benedictino è Congreg. S. Mauri Gallicè concinnata, Latine verò Anonymo interprete reddita, & variorum Epistolis huc spectantibus ad calcem aucta & illustrata. Venetiis an. 1705. & 1730. typis Andree Poleti. In his animadversionibus momenta rationum ex Traditionis Monasticæ & Historiæ Ecclesiasticæ fontibus eruta, quibus in suo Tractatu eruditissimus vir Studiorum Monachalium praxin defenderat, validiùs proponuntur, & data opera ab objectionibus vindicantur; ut eorum vis immota maneat, & ne verissima illius de studiis sententia olim studiosis Ascetis indita ullatenus vacillet. Ipse Auctor illud inprimis omnibus propositum voluit, ut in rectum finem dirigerentur. Amorem suum veritatis, & soli Deo in omnibus placendi, & adhærendi intentionem sæpiùs inculcavit. Quòd si alio fine, ac præpostero modo studia literarum amentur, hoc minimè tolerandum censuit, nimiam curiositatem damnans, & adversus eos invectus, qui plùs sapere appetunt, quàm oportet sapere.

DIONYSII SANMARTHANI è Congreg. S. Mauri Epistolæ ad Dominum Abbatem Trappensem, in quibus ejus responsio ad Tractatum Mabillonii de Studiis Monasticis examinatur. Gallicè in 12. Amstelodami. 1692.

-- EJUSDEM Syllabus quarundam Scriptionum quatuor Epistolas ad Ab. P. *Ziegelbauer* Hist. P. IV.

batem Trappensem scriptas spectantium. Gallicè in 12. Coloniae. 1693.

JOANNIS MABILLONII *Epistola de Monasticorum Studiorum ratione ad Juniores Studiososque Congregationis S. Mauri Monachos*. Extat ad calcem Volum. II. Tractatus de Studiis Monasticis Venetiis an. 1730. Item inter Mabillonii Opera posthuma Parisiis an. 1724. quam etiam Bern. Pezsius in Tomo IX. Bibliothecæ Asceticæ recudi curavit, quòd ista Opera rariùs in Germaniæ monasteriis reperiantur. Occasione verò Mabillonianæ hujus Epistolæ in mentem venit *Joannes* Monachus S. Albani propè Moguntiam, qui Seculo x. doctrina ac eruditione non incelebris librum composuit de juvenum Monachorum institutione, quoad scientias liberales, quemadmodum videlicet ad singulas sint à principio per ordinem introducendi.

BENEDICTUS LAUDATUS, Apulicus, Altamurensis, è Congreg. Casin. cum Neapoli, ubi publicum Philosophiæ rationalis Professore ab ipsa Civitate electus exeunte seculo superiori egerat, Sacrorum Canonum publicam Cathedram, quæ tunc vacabat, peteret, invidi quidam, ne illam adipisceretur, scriptum evulgârunt, quo probare nitebantur, Monachis minimè conveniens esse, ut publicè scientias, minùsque Sac. Canones docerent; coactus proinde illud reseilere, nobili ac erudito libello id statim præstitit, ostendens tum ratione, cum Majorum exemplis, optimè ad Monachos pertinere, scientias quaslibet, sacras præsertim, etiam publicè tradere, cum id ipsum maximo Orbis commodo, celeberrimi Monachorum, ex quibus plerique præcipuas Europæ Academiæ instituerunt, summa cum laude peregerint; Titulus libello hic fuit: *Pro Monasticis Viris ad Juris Canonici Cathedram aditum sibi jure parantibus, examen responsi cujusdam Juris Consulti adversus Monasticos Viros adpetentes Cathedras J. Can. Neapoli anno 1697. in 4. pagg. 40.* Perrarus libellus est, cum pauca admodum exemplaria publici juris sint facta, sed rara item eruditione, & exquisita Crissi egregiè refertus. Armell. in Bibl. Scriptorum Congr. Casin. part. 1. p. 99.

Itinera literaria à Benedictinis instituta, quæ non contemnenda pars sunt Historiæ Literariæ Benedictinæ, supra Cap. IV. Sect. I. §. III. memoravimus.

Cæterum Rei Literariæ Benedi-
næ Scriptores quò pauciores habe-
mus, qui literas à Majoribus nostris
excultas idoneè ad memoriam poste-
ritatis transmiserunt, eò pluris certè
æquum est fieri illos ipsos, qui super-
funt velut testes doctrinæ ac diligen-
tiæ nostrorum hominum: quæ longè
foret illustrior, nisi Scriptores idonei
superioribus seculis defuissent.

Post hæc à me scripta publicam
aspexit lucem *Bibliotheca Mellicensis, seu Vita & Scripta inde à sexcentis & eo amplius annis Benedictinorum Mellicensium auctore R. D. P. Martino Kropff Austriaco Bibliothecario Mellicensi. Lipsiæ in maj. 4. an. 1747. sumptibus Jo. Pauli Kraus Bibliopole Viennensis.* Scri-
ptores centum amplius in tres ætates
commodum distribui possunt. Primi
ad seculum usque XV. floruerunt,
alteri sub Reformatione Mellicensi Or-
dinis S. B. in Germania, tertii seculo
proximè elapso, & hoc quod vivimus.
Primi sunt nominis ut plurimum ob-
scuri, alteri majori habentur celebra-
tate, postremi, ut Ludovicus Engel,
Bernardus & Hieronymus fratres Pe-
zii longè celeberrimi.

§. XIV.

Scriptores Critici de rebus in Hi- storia Benedictina controversis.

GAlli Benedictini Cassinatibus de
Lipsanis S. P. Benedicti ex monte
Cassino in Galliam asportatis litem
moverunt. Hinc utriusque partis
Scriptores recenferi cupiunt.

SIMONIS GERMANI MILLET è
Congr. S. Mauri *Traité de la Transla-
tion du corps de S. Benoist en France.*
id est: *Tractatus de Translatione Cor-
poris S. P. Benedicti in Franciam.* in 8.
Parisiis an. 1644.

HUGO MENARDUS è Congreg.
S. Mauri Libro I. Observat. in Marty-
rologium Benedictinum idem argu-
mentum, quantum propositæ brevi-
tatis ratio sinebat, eruditè tractavit,
à pag. 384. ad pag. 398. præcipuè ele-
vat auctoritatem Anastasii Senioris,
qui ossa S. Benedicti in Gallias aspor-
tata scribit, eaque rursus tempore
Stephani II. Papæ Casinum delata.
„ Non est, inquit Menardus, iste Au-
„ thor ille Anastasius in ecclesiastica
„ historia multum illustris S. R. E.
„ Bibliothecarius, qui vitas Summo-
„ rum Pontificum scripsit: hic enim
„ circa tempora Caroli Calvi Impera-

„ toris floruit: at ille tempore Pipini
„ Regis. Siquidem se oculatum te-
„ stem profitetur. Est ergo ille Ana-
„ stasius à Dom. Wione citatus ne-
„ scio quis, & obscurus author, qui
„ nunquam in lucem prodiit, quique
„ authore etiam Wione castigatione
„ indiget. Idcirco in præsentiarum
„ à nobis est castigandus. „ Hæc
Hugo Menardus; quæ hinc adverten-
da putavi, quia novissimè C. V. Lu-
dovico Antonio Muratorio authori-
tas hujus Anastasii adeò spernenda
visa non est, ut eadem nixus, Divi
Benedicti Lipsana ex Galliis in Italiam
reportata contendat in præfatione ad
Chronicon Breve Monasterii Cassinen-
sis, quod Scriptorum Rerum Italica-
rum Tomo II. intexuit, pag. 347.
seqq.

JOANNES MABILLONIUS Differt.
præv. Sec. II. Act. O. S. B. ea videtur
afferre argumenta, quibus Transla-
tio Reliquiarum S. Patris in Gallias
planè evincatur.

ANTONIUS YEPESIUS à partibus
flans Gallorum Tomo II. Chronici
Generalis eandem Translationem ex
Italia in Franciam ad Floriacense Mo-
nasterium astruit.

Pro Cassinatibus calamum strin-
xere inter alios *Mathæus Lauretus*,
Hispanus, Abbas Monasterii S. Sal-
vatoris de Castellis peculiari adversus
Johannem Boscum libello, impulsu
Gregorii Castionæ, Aretini, Abbatis
Cassinensis anno 1607. Neapoli vul-
gato. Titulus est: *De vera existentia
Corporis S. Patris Benedicti in Cassinensi
Ecclesia, deque ejusdem translatione,*
*auctore R. A. P. Mathæo Laureto Cer-
variensi, Hispano, Abbate S. Salvato-
ris de Castellis* Neapoli ex Typogra-
phia Joannis Baptistæ Subtilis apud
Scipionem Boninum an. 1607. in 4.
constat pag. 349. absque indice, &
epistola nuncupatoria. Hisce Tra-
ctatibus addita ab eo est anno 1618.
Appendix ad superiores duos Tractatus,
in qua exsufflat [utor verbo si non
thraonico, certè quidem admodum
audaci Erasmi Gattola Hist. Casin.
Sec. XII. pag. 769.] quidquid Yepe-
sius Tom. II. Chronici Generalis Or-
dinis S. Benedicti in medium pro asse-
renda translatione ad Floriacense
Monasterium corporis S. Benedicti, in-
deque Cassinum reductione affert,
quæq; objicit doctus Saussagus in An-
nalibus Ecclesiæ Aurelianensis Lib. IV.
Extat hæc appendix in Archivo Casi-
nensi ms. post tractatus eodem manu

exaratos, atque incipit à pag. 268.
ad 291. Vide etiam Armell, Bibl. Ca-
sin. part. 2. pag. 97.

D. BERNARDINUS SAIVEDRA, Ab-
bas Cassinensis, adhuc juvenis, differ-
tationes duas in Archivo Cassin. asser-
vatas scripsit vulgari Italico idiomate,
in quarum prima ante Lauretum elu-
cubrata contendit, nunquam ex Cas-
sino in Galliam translatum corpus
S. Benedicti, quam vidisse Lauretum
credit Gattola in cit. Hist. Casin.

ANTONIUS --- à NEAPOLI, Mo-
nachus Cassin. pluribusque annis ce-
lebris Archivi Cassin. Custos compo-
suit Dissertationem *De sacri Benedicti
corporis nunquam interrupta possessio-
ne vindiciæ Cassinenses conduplicatæ.*
Gattola Hist. Cas. Sec. XII. p. 769.

ANGELUS de NUCE, Abbas Cassi-
nensis, in Appendice Romanis typis
excusa ad Chronicon Casinense Pari-
siis an. 1668. ipsius cura editum & il-
lustratum, totus est in propugnandis
Leone Maricano & Petro Diacono
adversus Hugonis Menardi observa-
tiones; cætera uti parerga rejicit. *Ma-
bill. Differt. præv. ad Sec. II. Act. Ord.
S. Bened.*

PETRUS MARIA, Januensis, ex
nobilissima Justinianorum Familia Mo-
nachus Cass. à Benedicto XIII. Episco-
pus Sagonensis in Corsica creatus,
consecratusque anno 1726. omnium
fusiùs Cassinatium suorum causam
egit, conscripta hac de re *Disserta-
tione de Existentiâ Corporum SS. Bene-
dicti & Scholasticæ apud Cassinum con-
tra Joannem Mabillonium.* Opus Ms. tum,
nondum typis mandatum. Vid. Ar-
mell. Bibl. Casin. part. 2. p. 127.

THEODERICI RUINART è Congr.
S. Mauri *Apologie de la Mission de S.
Maur Apôtre des Benedictins en France,*
avec une Addition touchant S. Placide,
premier Martyr de l'Ordre S. Benoit.
id est: *Apologia Missionis S. Mauri Mo-
nachorum Benedictinorum in Galliis
Apostoli, & S. Placidi Protomartyris
Ord. S. B. in Sicilia.* in 8. Parisiis anno
1702. . . . Hæc in Latinum sermonem
conversa exhibetur etiam in Appen-
dice prima ad Tomum primum Anna-
lium Benedictinorum Joannis Mabil-
lonii. Missio S. Mauri in Galliam adeò
certa apud Gallos erat, ut S. Mauro
in antiquis Litaniis locus immediatus
à S. Benedicto tribuatur. Extiterunt
tamen superiore ætate morosiores qui-
dam Critici, qui omnem S. Mauri mis-
sionem fabulosam ipsùmque sanctum
esse fictitium contenderunt, quorum

non tam rationes & auctoritates,
quàm cavillationes, & congestas dif-
ficultates Ruinartus egregiè revicit.
R. P. Ludovicus du Mesnil S. J. Tom.
III. Doctr. & Discipl. Eccl. Lib. 28.
n. 27. pag. 238. etsi dilucidis verbis
affirmet, S. Maurum circa annum
542. & 543. Monasterio Glannofolien-
si à se constructo per annos 40. san-
ctissimè præfuisse, nihilominus subji-
cit: *Utrum eum miserit S. Benedictus,*
inter peritos controversum est. Addi
tamen à Viro docto potuisset, imò eti-
am debuisset, quod viris illis peritis
(quos inter *Basnagius*, aliique hære-
tici S. Mauro veluti larvæ insultant)
à Ruinarto solidè responsum fuerit;
aliàs etiam dicere adhuc licitum fo-
ret: *Utrum S. Franciscus Xaverius*
Jesuita fuerit, inter peritos controver-
sum est, cum quidam Critici sanctissi-
mum hunc Indiarum Apostolum ex
Societate Jesu fuisse negaverint, quos
tamen P. Soutermann in præfatione
ad Historiam Ecclesiasticam P. Cor-
nelii Hazart acriter refellit. Postquam
objecta Adversariorum soluta fuerunt,
controversia extincta haberi debet;
aliàs altercandi nullus erit finis.

CONSTANTINI BELLOTI è Con-
greg. Casin. S. Michaëlis de Teliore
(qui est vicus Diocesis Parmensis)
Prioris, ut vocant, Titularis

*Gregorius M. Instituto Sanctissimi
P. Benedicti restitutus;* Opus tribus
colloquiis distinctum; Brixie in ædi-
bus Polycreti Turlini anno 1603.

CONSTANTINI CAJETANI San-
ctiff. D. N. à Sacris Literarum Monu-
mentis Abbatis S. Baronti Congr. Cas.
pro Johanne Diacono S. R. E. Cardi-
nali de sancti Gregorii Magni, ejus-
que Discipulorum Monachatu Bene-
dictino, Lib. II. Salisburgi an. 1620.
in 4. & Augustæ Vindel. an. 1621.
in 4.

JOANNES MABILLONIUS eandem
D. Gregorii vitam Monasticam sub Re-
gula Benedictina invictè, ut cætera
omnia, docet §. VII. præfat. in Tom. I.
Act. O. S. B.

CLEMENTIS REYNERI Ss. Th. Pro-
fessoris, & Congregationis Anglica-
næ Secretarii *Apostolatus Benedictino-
rum in Anglia, sive Disceptatio Histo-
rica de antiquitate Ordinis, Congrega-
tionisque Monachorum Nigrorum San-
cti Benedicti in Regno Angliæ: in qua
demonstratur S. Gregorium, ejus na-
tionis Apostolum, fuisse Benedictinum;*
*ostenditur etiam obiter, quanto nume-
ro, quibusque temporibus alii Ordines*

Religiosorum in eodem Regno ceperint agn. sci. Duaci ex Officina Laurentii Kellami Typographi jurati sub signo Agni Paschalis 1626. Opus insignis, iudice Mabillonio omnium Benedictinorum lectione quàm dignissimum, cui adjungi possunt, quæ de eodem argumento, S. Gregorium M. Ordinis fuisse S. Benedicti, scripsere doctissimi Abbates nostri Constantinus Cajetanus Italus, & Henricus van Zipse Belga, & Venerab. P. Antonius Ypes, qui ultimus Tomo I. Chron. Gener. doctè, solidè, & modestè contra Baronium & Gallonium disputavit. Neque verò existimes, Lector benigne, superfluum esse, aut levem vanamque controverfiam, pro qua non deberent Monachi Benedictini, tanquam pro aris & focis decertare: quoniam si Gregorium M. & missos ab eodem in Angliam Monachos ab Ordine S. B. ignaviter patiantur eripi, ceciderit præcipua corona capitis sui, ceciderit summa Ordinis gloria, Apostolatus nimirum Angliæ, Belgii inferioris, Germaniæ, Norwegiæ, quæ à monachis Romanis & Anglis ad Christum sunt adductæ. Si igitur gloriosus Apostolus & Doctor Gentium Paulus non dubitaverit ad se spectare, & ad sanctam, veram, necessariamque gloriam suam, ne pateretur filios prædicationis suæ sibi ereptos aliis patribus supponi: unde illa ejus ad Corinthios suos assertio paterni juris sui: *Nam etsi decem millia pædagogorum habeatis in Christo, sed non multos patres; nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui.* Certè possunt etiam discipuli S. Benedicti tanti exempli fiduciâ fulti, pro suæ quoque regulæ gloria zelare, & Gregorium, Augustinum, Clementem, Willebrordum, Bonifacium, cæterosque gentis nostræ, & aliarum nationum Apostolos nobis eripere molientibus fidenter resistere, & veraciter absque arrogantia dicere, quia etsi decem millia pædagogorum in Christo habuerint Angli, Frisones, Batavi, Germaniæ denique omnis populi, ex Clero, Ordinibusque aliis Ecclesiæ Catholicæ desumptos; sed non alios Patres, quàm Benedictinos; nam in Christo Jesu per Evangelium ipsos Benedictini Monachi genuerunt, signaculum Apostolatûs eorum in Domino hi omnes populi existunt. *Clemens Reiner. ibid. Tract. I. Sect. I. §. 1. pag. 3.*

ANGELI DE NUCE, Abbatis Cassinensis, *Dissertationes Criticæ de rebus Benedictinis.*

1.) Utrùm S. P. Benedictus fuerit Sacerdos?

2.) Utrùm is in raptu viderit intuitivè divinam essentiam?

3.) De forma corporis S. Patris Benedicti.

4.) Utrùm S. Scholastica verè Claustralis Religiosa fuerit; an devota?

5.) An Sancta Scholastica juxta Casinum habitavit?

6.) Quo die, quove anno S. P. Benedictus obierit?

7.) De tempore everfionis, vastitatis, & Instaurationis Monasterii Casinensis.

8.) Quòd Sanctissimi Patriarchæ Benedicti exuviæ Casini quiescant.

9.) Casini, an Sublaci scripta, & promulgata fuerit Monastica Regula?

10.) De Sella lapidea, & de fistula argentea Casini extantibus. Et de Pontificibus Benedictinis.

Hæ Dissertationes Commentariis *Angeli Nucei* in vitam S. P. Benedicti insertæ à Lud. Ant. Muratorio Tom. IV. Script. Rer. Italic. editæ fuerunt Mediolani an. 1723.

De S. Scholasticæ Monachatu Benedictino præter laudatum Angelum de Nuce I. c. agit Hæftenus in Notis ad vitam S. P. B. ad verba S. Gregorii lib. 2. Dial. c. 33. ubi *sanctimoniam* vocat S. Scholasticam. Mabillonius in præfat. ad I. Sec. Bened. §. III. & in primo Annalium Tomo pag. 60. atque Hugo Menardus in dissertatione de Origine & Incremento Ordinis S. Benedicti pag. 858.

BENEDICTI HÆFTENI *Disquisitio de Sacerdotio S. P. Benedicti.* extat inter Authoris Prolegomena in vitam S. B. n. 18. pag. 33 - 55.

PHILIPPI BASTIDE è Congreg. S. Mauri *De antiqua Ordinis S. Benedicti intra Gallias propagatione dissertatio adversus Carolum Cointium Annalium Ecclesiasticorum Franciæ conditorem*, qui Tomo IV. probare conatus est, Regulam D. Benedicti ante finem octavi sæculi minimè in Galliis fuisse observatam. Edita primùm fuit ad calcem *Seculi Benedictini III. partis secundæ anno 1672.* Deinde Antifiodori in 4. anno 1685. Denique Author *Miscellaneorum Hist. & Literat. Vol. 3. pag. 205.* edit. Roterodam. an. 1702. quamdam ejusdem Operis editionem commemorat, quæ Antifiodori anno 1683. curata fuerit. Sed fides typorum suspecta est. Cl. Pezio in *Bibl.*

Bibl. Maur. l. 1. pag. 51. Vide plura apud le Cerf in *Bibl. Hist. Crit.* p. 7.

JOANNIS GARETHI è Congreg. S. Mauri *Dissertatio de Aurelii Cassiodori Monachatu Benedictino contra Cæsarem Baronium.* Extat ante Opera Cassiodori à Garethio edita Rotomagi anno 1679.

ERASMUS GATTOLA in *Hist. Casin. Sec. VIII. §. v. p. 478.* & seq. legi poterit de Monachatu Benedictino S. Thomæ Aquinatis, antequam ad castra Fratrum Prædicatorum transiret. Mentem meam hac de re jam aliàs explicavi.

FRANCISCUS ROSE è Congreg. S. Mauri anno 1702. Scriptum publicavit, in quo demonstrare nititur, quòd Conversi in Congregatione S. Mauri non sint veri Religiosi. Contrariam sententiam tuetur Joannes Mabillonius in præfat. ad Sec. VI. Benedictinum. Vide plura apud le Cerf pag. 430.

GREGORIUS à PAPIA Monachus è Congr. Casin. scripsit *Allegationem*, an Commissi Congregationis Cassinensis (qui tria simplicia duntaxat Religionis vota emittunt, ut Patres Soc. Jesu ante solemnem Professionem) *sint verè Religiosi?* quàm negativè resolvit. Estque impressa Bononiæ typis Jo. Bapt. Ferronii an. 1658. in fol. unà cum alia allegatione Dominici Odofredi J. C. qui affirmativam partem tuetur. Adnectitur alia de eodem argumento Allegatio, sed Mf. D. *Vitalis Terrarubra* à Parma Mon. Casin. & Lectoris Odofredi sententiæ adstipulatur; quam etiam approbat Petrus Clavarinus Abbas Casinensis J. U. scientissimus docta epistola ad Abbatem S. Proculi Bononiæ. *Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 189.*

JOANNIS MABILLONII *Epistola ad amicum de primario Romerici montis instituto*, in 4. Parisiis an. 1687. & inter Opera posthuma Tom. II. pag. 70 - 91. Gallicè. Romerici montis ecclesia fuit olim nobile monasterium Sanctimonialium Ord. S. B. nunc collapsa regulari disciplina, conversa est in Collegiū Canonicarum secularium. Cùm enim illius loci Abbatissa Canonicarum suarum mores in melius reformare vellet, hæ novæ reformationis impatientes, Abbatissæ litem intenderunt. In iis verò scriptis, quæ in vulgus emisere, non tantùm contendebant, ecclesiam suam nunquam Monastico Ordini, & Regulæ sancti Benedicti addictam fuisse, sed & Mabil-

lonium assertionis suæ vadem perpetuam omnino citabant. Is eo magis indignatus, quo contrarium aperte statuerat multis in locis, & in iis ipsis, quæ allegabant; edidit anno MDCLXXXVII. epistolam, in qua accuratiùs retractato argumento, solita eruditione, ac moderatione probat, Abbatiam Romericimontensem in monialium duntaxat gratiam conditam Regulæ S. Benedicti ab ipsis primordiis addictam fuisse, nec illius loci monachas eam regulam profiteri destitisse, donec anno circiter MD. abjecto cum monasticis vestibus nomine in seculares Canonicas nullis constrictas votis evaserunt. *Vid. Ruinart & Massuet in vit. Mabillonii.*

ANONYMI Cœnobitæ San. Petrensis Salisburgi *Observationes Criticæ in Tomum II. Germaniæ Sac. R. P. Marci Hansizii è Soc. Jesu.* Cùm V. C. Hansizius (ut jam aliàs diximus) in Historia Salisburgensi de rebus Monasterii S. Petri nonnulla scripisset, fors à receptis traditionibus devia, potioris operis partem jam prælo Augustæ Vindelicorum an. 1729. subductam Salisburgum ultrò & injussu transmisit, eo consilio, ut si quâ parte aberrasset acus, vimque fecisset aut juribus, aut veritati; edoceret argumentis idoneis, ac reduceretur in viam. Quo ipsius candore Placidus Abbas San. Petrensis & delectatus & usus est, negotio dato cuidam de suis eruditissimo viro, qui sequentes altericos adposuit. §. I. *De sancto Vitale.* §. II. *De S. Amando.* §. III. *De Abbatibus primariis & secundariis.* §. IV. *De Benedictino primorum S. Ruperti discipulorum instituto.* §. V. *San. Petrenses Monachi quoad Benedictinum suum institutum neutiquam à Vuldensibus descenderunt: quod tamen G. v. m. Sac. Tom. II. pag. 77. prætenditur.* §. VI. *De ætate S. Ruperti, & auctoritate Hist. Conversionis Bojorum & Carantanorum.* Super has San. Petrensis Cœnobitæ *Observationes Criticæ* Cl. Hansizius *Reflexionem* suam fecit, ac edidit loc. cit. pag. 986 - 1009. Præ insigni eruditione ac doctrina Viri Clarissimi candor ac veritatis studium laudari meretur, quo nulli religioni sibi duxit, ab assertionibus quibusdam suis recedere, & San. Petrensis Critici *Observationibus* locum dare. Quem in studio Historico - Critico candorem utinam plures imitarentur.

Scriptores Critici de Autore Libri de Imitatione Christi.

Domini Constantini Cajetani SS. Dom. N. à sacris Literarum Monumentis, & Abbatis S. Baronti ex Congreg. Casin. Ordinis S. Benedicti pro Joanne Gersen Abbate Vercellensi librorum de Imitatione Christi Autore Concertatio Romæ 1616. in 12. ad Paulum V. Pont. Max. Contra hunc librum scripsit Heribertus Rosweydu S. J. cui statim respondit Cajetanus, recuso supradicto Opere, & addito libello cum hac inscriptione:

Concertatio priori editione auctior. Accessit apologetica ejusdem responsio pro hoc ipso Librorum Auctore adversus Heribertum Rosweydu S. J. Presbyterum Romæ 1618. in 8. & Paris. an...

Animadversiones Apologeticæ Fr. Francisci Valgravi ad Titulum & Textum quatuor Librorum de Imitatione Christi. Habentur in editione eorundem Librorum Parisiis facta apud Sebastianum Hurè an. 1638.

Domini Constantini Cajetani &c. Gersen restitutus; sive Apologetica Responsio pro magno Dei Servo Jo. Gersen, Abbate Italo Benedictino, germano Authore librorum IV. de Imitatione Christi adversum Vindicias Kempenses Heriberti Rosweydi è Soc. Jesu, nec non adversum Libellos omnes, qui ad hunc usque diem editi sunt pro Thoma Kempensi, Venerabilium Patrum S. Augustini Canonicorum Regularium Italarum, Gallorum, Belgarum, Germanorum, vel aliarum quarumcunque Nationum: Utrumque opus editum unà cum IV. libris de Imitatione Christi Romæ an. 1644. ex Typographica Officina Sacræ Congr. de propaganda Fide in 8. Superiorum auctoritate.

Joannes Gersen Vercellensis Ord. S. Bened. Abbas Librorum de Imitatione Christi contra Thomam à Kempis vindicatum Joannis Frontæi Canonic. Reg. Ord. S. Augustini Author assertus à D. Roberto Quatremaires Congr. S. Mauri in Gallia Mon. Ben. Parisiis, sumptibus Joannis Billaine 1649.

Epistola Constantini Cajetani Abbatis ad D. Robertum Quatremaires 15. Sept. 1650. nondum edita.

Joannes Gersen Abbas Vercellensis Ord. S. Ben. Auctor Librorum de Imitatione Christi iterum assertus à D. Roberto Quatremaires Mon. Ben.

Congreg. S. Mauri contra Refutationem P. Joannis Fronteau Can. Reg. S. Genovefæ Ord. S. Aug. Paris. apud Jo. Billaine 1650.

Instrumentum, in quo Mss. Codices Librorum de Imitatione Christi coram Illustriss. Archiepiscopo Parisiensi ventilati, atque discussi indicantur. Item ex præmissis Instrumento eruta Argumenta, quibus demonstratur, non Thomam Kempensem, sed Joannem Gersen Libri controversi esse Authorem: sine Authoris nomine, nec indicato Editionis anno, qui fuit 1671.

Eadem de re altera Dissertatio priore duplo minimùm auctior, Parisiis ex Typographia Jacobi Vincent. an. 1712. in 12.

FRANCISCI DELFAU è Congreg. S. Mauri Libri de Imitatione Christi Joanni Gersen, Abbati Ord. S. B. iteratò asserti, maximè ex fide MSS. Exemplarium. Operis hujus habentur tres editiones. Prima apud Ludovic. Billaine an. 1673. altera 1674. & tertia 1712.

Animadversiones in Vindicias Kempenses à R. P.... Canonico Regulari Congregationis Gallicanæ adversus R. P. Franciscum Delfau Monachum ac Presb. Congr. S. Mauri novissimè editas. in 4. Parisiis 1677. & ibidem in 16. a. 1712. suppresso Authoris nomine, qui fuit Joannes Mabillonius.

THOMÆ MEZLERI Zwifaltenfis Epistola Dedicatoria, quam præfixit libris de Imitatione Christi abs se elegiacè an. 1645. versis, cum Viri cujusdam eruditi in eam animadversionibus, vulgata fuit à D. Joan. Georg. Schelhornio Amœnit. Liter. Tom. XIII. pag. 265.

Joannis Gersen de Canabaco O. S. Ben. Abbatis Vercellensis, liber de Imitatione Christi, studio R. P. Thomæ Erhard Benedictini Wessofontani Augustæ Vindel. in 8. an. 1724. In præfatione Editor librum Joanni Gersen assertit. Sed cum Erhardo R. D. Eusebius Amort C. R. Scutum Kempense opposuisset, in lucem prodiiit

Polycrates Gersensis contra Scutum Kempense instructus, sive Apologia pro Joanne Gersen Ord. S. Bened. Abb. Protoparente libelli de Imitatione Christi contra R. D. Eusebium Amort C. R. authore P. Thoma Erhard Ord. S. Ben. cui denuo à D. Amort oppositus fuit Polycrates Gersensis Exautoratus, seu Causa Kempensis Victrix in 8.

Du-

Duderstadii an. 1734. juxta exemplar Monachii impressum 1729.

Joannes Gersen Abbas Ord. S. B. Author assertus Librorum de Imitatione J. C. contra sententiam Authoris Dissertationis ad novam eorundem librorum Italicam versionem præmissæ & publicatæ in Urbe Luca an. 1723. Florentiæ an. 1724. Author est Virginius Valsecchius è Congr. Casin. in Universitate Pisana sacrae Scripturae Professor; scripsit verò contra Lambertum Cajetanum Ponsampieri, Nobilem, & Sacerdotè Lucensem, qui ex quodam exemplari Gallico hujus aurei libelli, Gothicis, ut ipse asserit, characteribus impresso, in quo Monachi nomen, quod in vulgatis editionibus multis in locis legitur, semper tacetur, & Christiani nomen ei substituitur, ansam arripuit evulgandi, non à Monacho pro Monachis, sed à quopiam alio pro Sæcularibus, illum fuisse conscriptum. Uterque, Ponsampierius & Valsecchius Italicè scripsit. Ego nec de hac nova concertatione, nec de prioribus antiquis judicium censorium fero, sed consultò abstineo, iis referendis contentus, quæ Acta Eruditorum Lipsiensium habent anno 1687. pag. 438. R. P. F. Natalis Alexander Ordinis FF. Prædicatorum in selectis Historiæ Ecclesiasticæ Capitibus, de Imitatione Christi, num Thomam à Campis auctorem habeant, quod Canonici Regulares S. Augustini asserunt, an Johannem Gersen, cui Monachi Benedictini opus illud vindicare fatagunt, pronunciare non audent, cum utriusque parti gravissima argumenta non deesse censeat.

Quibus addo Cl. Ernesti Tenzelii verba in den monatlichen Unterredungen [menstruis colloquiis] anno 1693. pag. 214. 215.

Der Streit ist auch bis auf diesen Tag noch nicht geschlichtet, sondern die Scribenten fallen gemeiniglich dem Naudæo oder den Benedictinern bey, nachdem sie diesen oder jenen affectioniret sind. Wann aber das Urtheil nach denen vom Mabillon Lib. V. tab. 15. p. 372. producirten Speciminibus der Mss. torum de Imitatione Christi gefällig werden soll, so dürften die Benedictiner recht behalten, weil man Codices hat, die vor Thomæ à Kempis Zeiten geschrieben worden, und das mit eigener Hand verfertigte Manuscript, welches die Jesuiten zu Antwerpen haben, ihn nicht für den Auctorem, son-

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

dern nur für den Abschreiber angeht. Denn so schleust es: Finitus, & completus anno Domini MCCCCXII. per manus fratris Thomæ Kemp in monte S. Agnetis prope Zwoll. Wozu Mabillon diese Glossé macht: „Autographum est ipsius Thomæ à Kempis, quod est penes Reverendos Patres Soc. Jesu domus professæ Antuerpiensis. Nullum Thomæ exemplar hactenus probatum est antiquius hoc autographo: cujus & ipsa clausula scribam indicat, non auctorem, uti Kempenses quique sincerissimi modò confitentur, probantque clausulæ similes, qualis est hic alia num. II. Scriptum per me R. Viart. „ Sed ego, ut dicebam, hisce altercationibus, quæ nec veritatem illustrant, nec promovent charitatem, me non immisceo.

ANTONII VINCENTII THUILLIER è Congr. S. Mauri Histoire de la Contestation sur l'Auteur de l'Imitation de Jesus-Christ. i. e. Historia Controversiæ de Autore Libri de Imitatione Jesu Christi. Extat inter Opp. posth. Mabill. & Ruinart. Tom. I. p. 1-47. Latine illam edidit Thomas Erhardus Wessofontanus Aug. Vindel. Videri etiam meretur Jo. Alb. Fabricius Bibl. med. & inf. Lat. Vol. 4. pag. 636. & seq. primo loco enumerat Librorum IV. de Imitatione Christi Editiones. 2.) Versiones 3.) refert Eruditorum sententias de Auctore librorum de Imitatione Christi, quos Canonici Regulares Ord. S. A. & Patres Societatis Thomæ à Kempis ascribunt. Alii Joanni Gersen Cancellario Paris. defuncto A. C. 1429. attribuunt. Benedictini pro Auctore habent Joannem Gersenium, Abbatem S. Stephani Vercellensem ab A. C. 1200. ad 1245. Iterum alii pro Kempisio, non auctore solo vel primo, sed descriptore, selectore, & digestore acriter pugnant; quos omnes si legeris, nihil certi tamen de vero Auctore statuere poteris, vel si quid hac in re intelligo, audebis.

§. XV.

Apologistæ Sacri Ordinis, ejusque jurium, ac prærogativarum.

BONIFACII IV. Rom. Pont. Apologia pro Monachis Ordinis S. Benedicti, quos æmuli ritè Sacramenta administrare negabant. Continetur in Decreto, quod hic Pontifex anno Domini DCX. in Concilio Romano

liii

edidit;

edidit; extat apud Gratianum xvi. Q. 1. sed non integrum. Primus vero ex Bibliotheca Monasterii Ochsenhufani integrum produxit *Romanus Hay* in *Horto Crusiano* pag. 562. descripsit enim illud ex antiquissimo MS. Codice in pergamento fugientibus ferè literis.

S. ABBONIS, Abbatis Floriac. & Martyris *Apologeticus* integer ad Hugonem Francorum Regem pro immunitatibus Monasterii Floriacensis prodit ad calcem Codicis Canonum Ecclesiae Romanae è Bibl. Pithoei, Parisiis an. 1687. fol. pag. 395. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. tom. I. pag. 3.

BENEDICTI ALVAREZ, Hispani Monachi ex S. Facundi Monasterio *Apologia en defensa de la antiquedad, que tiene la confirmacion de la Orden de San Benito.* id est: *Apologia pro defensione antiquitatis, quam habet confirmatio Ordinis S. Benedicti.*

PETRI à S. AUDOMARO, aliàs à Walloncapelle *Illustrationes Monasticae* in tres libros distributæ. Ex S. Scripturis, & ab antiquissimis quibusque Patribus probatæ, omnibus non modò huic professioni devotis, sed cæteris etiam Christianis apprimè utiles. Coloniae apud Maternum Cholinum 1583. in 12. Authoris studium est, monasticen (præprimis Benedictinam) à falsis & ejus præstantia indignis opinionibus, quas vel hæresis, vel quorundam injuria monachorum pepererunt, asserere, ipsamque etiam in genere & in singulis suis partibus consideratam usquequaque commendabilem esse, enarratis nimirum ejus paradoxis innumerisque fructibus, variisque spiritus emolumentis ab eis, qui illam religiosè ac piè excoluerint, percipiendis.

ADAMI de DOMERSHAM, Monachi Glastoniensis *Historia Controversiae inter Episcopos Bathonienses, & Monachos Glastonienses*, edita ab Henrico Warthono Tomo I. Angliæ Sacrae pag. 578-583.

Initiò sacri Cisterciensis Ordinis querelæ Cluniacenses inter Monachos & Cistercienses de variis utriusque Ordinis observantiis excitatæ fuerunt. Cùm verò hujus dissidii auctorem S. Bernardum calumnia proclamaret, *Guillelmus* ex Abbate Benedictino S. Theoderici propè Remos Monachus Cisterciensis virum sanctissimum ad scribendam apologiam induxit, & ad ea, quæ in Cluniacensibus correptione digna videbantur, reprehendenda,

Mellifluo Doctori respondit *Petrus Venerabilis*, Abbas Cluniacensis, data ad eum Epistola bene longa, quæ uti charitatem & pacem tota spirat, ita judice Mabillonio, *Tract. de Stud. Monast. part. 1. cap. ix.* in fine Cisterciensium objectiones validè enervat. Legitur ea inter Opera Petri Venerabilis, & in Bibliothecis Patrum.

Post transmissam verò ad S. Bernardum hanc Apologiam siluit is, nec ad Petrum Venerab. rescripsit. Unde hic ad Mellifluum Abbatem literas alias dedit, in quibus amicè conqueritur, quòd ei non rescriberet. Respondit S. Bernardus amicissimis verbis: *Gaudeo, inquit, quod recaluitis pristinae amicitiae recordari, & vel læsum revocare amicum. Libenter redeo revocatus: Felix, qui revocor. Nullarum jam memor sum injuriarum. . . .*

intimus vobis denuo factus, sicut dignamini scribere. Bernardi literis humanissimè respondit Petrus Abbas, & suorum novam texens apologiam, exponit causas dissensionum inter Cluniacenses & Cistercienses. Quarum prima est diversitas consuetudinum, licèt omnes eandem S. Benedicti regulam profiteantur. Secunda est superbia & invidia, quæ inter Religiosos facilè nascitur, dum quisque sui Ordinis prærogativam tueri sibi videtur. Unde fit, ut moriatur charitas, ut docet Apostolus, cùm dicit: *Charitas non æmularur, non agit perperam, non est ambitiosa.* Demum sic concludit: „ Restat, ut

„ vos, quem fortem columnam, cui „ innititur monastici Ordinis ædificium, summa providentia præparavit, & velut rutilum sidus exemplo verbòque non solum monachis, sed & toti Latinæ Ecclesiae „ nostro tempore insigniter lucens „ donavit. Restat, inquam, ut totam, quam potueritis, huic divino operi detis operam, & unius nominis & ordinis maximas congregationes nequaquam dissidere „ ultra patiamini. Studui ego semper, ut sanctos illos Congregationis vestrae monachos nostris fratribus commendarem, & ipsos per „ sectæ unione charitatis, si fieri posset, inviscerarem. „ Sic agere consueverunt sapientes in Christo superiores, inquit R. P. Ludovicus du Mesnil Doctr. & Discipl. Eccl. tom. iv. lib. 49. pag. 362. cujus tamen iudicium censorium de Petri Venerabilis Epistola Apologetica diversum est

ab

ab eo, quod tulisse Mabillonium diximus.

B. PETRI DAMIANI S. R. E. Cardinalis *Apologeticus Monachorum adversus Canonicos*, subjuncto Bonifacii IV. Decreto, quòd monachi, Presbyterii honore decorati, potestatem habent ligandi & solvendi. Extat inter ejus Opuscula ordine 28. Tomo III. Operum.

PETRUS ABAELARDUS, Monachus S. Dionysii in Francia Epistolam edidit contra quendam Canonicum Regularem, qui Monasticum Ordinem deprimebat, & suum illi anteferebat. Extat Opp. pag. 28. Ex hac epistola, Antonius Pagius in Critica Historico-Chronologica in Annales C. Baronii ad an. C. 1039. n. viii. tom. iv. pag. 157. col. 2. certum tandem, inquit, debere esse, quòd Canonici Regulares, qui communi domo, communi mensa, ac communibus bonis utuntur, & S. Augustini Regulam profitentur, hoc seculo xi. initium habuerint. Nulla enim ante hæc tempora hujus institutionis in Scriptoribus Ecclesiasticis apparent vestigia, & Abaelardus prioribus seculi infrequentis annis eam tunc novam fuisse, his verbis indicat: *Cur & vos ipsi Canonici Regulares à vobis ipsis noviter appellati, sicut & noviter exorti, magno ambitu murorum claustra extra septem milibus more Monachorum ab illecebris & tentationibus seculi manetis diversi?* Ita ille in Epist. III. pag. 236. contra quendam Canonic. Regular. Nicolaus quidem II. in Concilio Romano anno MLIX. habito, de Canonici Regularibus loquens ait: *Rogantes monemus, ut ad Apostolicam, communem scilicet, vitam summopere pervenire studeant.* Quo similibusve locis Gabriel Pennotus in lib. de Canonici Regularibus, aliique plures innixi, Canonicos à tempore Apostolorum in Ecclesia fuisse credidè. Verùm ex hoc, & aliis hujusmodi locis non magis sequitur, hoc vivendi genus ab Apostolis originem sumere, & prioribus Ecclesiae seculis viguisse, quàm Monachos Eliæ & Elisæi tempore jam floruisse, ex eo quòd S. Hieronymus, Sozomenus, aliique horum originem ad utrumque referre videantur; utrobique enim de similitudine vitæ tantùm sermo est, quia Canonici Regulares in communitate viventes Apostolorum imitatores sunt; ideòque eorum institutio *Apostolica* dici potest. Denique vanum est effu-

P. Ziegelbauer Hist. P. IV,

gium quorundam Scriptorum, qui respondent Abaelardum in præfata Epistola de Canonicis Ordinis Præmonstratensis, qui reverà novi erant, intelligendum; luce enim meridiana clarius patet Abaelardum loqui de omnibus omnino Canonicis Regularibus in tota illa Epistola, quæ ideo omnes contrariæ sententiæ falsæ demonstrantur. Hæc celeberrimus Pagius, Criticus in Historia Ecclesiastica facilè princeps.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis *Altercatio Monachi & Clerici, quod liceat Monacho prædicare.* pag. 970. Incipit: *Iniquè agis resistens mihi in faciem.* Desinit: *Quomodo ergò prædicabit?* De eodem argumento Epistola ad Eberhardum Abbatem Brunwilarensis. pag. 972.

-- EJUSDEM *De Vita verè Apostolica Dialogorum Libri V.* editi ab Edmundo Martene & Ursino Durand Collect. ampliff. Tom. IX. pag. 972. ex ms. codice Graffschafftenis Monasterii Ord. S. B. in Westphalia, cujus character annos circiter sexcentos refert. „ Non aliam verò ob causam, „ inquit Editores, scripti videntur hi libri, quàm ut eorum Auctor „ demonstraret, Monachos ad omnia „ Ecclesiae munera obeunda idoneos „ esse, sumamque illis injuriam fieri „ à Canonici Regularibus, qui vix seculo XI. exorti, statim eis bellum „ indixerunt: existimantes & ubique „ conclamantes, Monachos tanquam „ incapaces Verbi divini prædicatione, administratione Sacramentorum, parochiarum curâ interdictos, „ intra cellularum suarum angustias „ esse detrudendos: Quamvis hæc „ nus monachi infinitos propè populos, „ integras nationes & regna non „ pauca prædicationibus suis ad Christi „ fidei fidem convertissent, nec aliquas „ tantùm parochias, sed universas „ pene totius orbis dioceses administrassent, ipsamque Sedem Apostolicam non semel occupassent, nec sine fructu. Namque absque ullo „ vanæ jactantiæ vitio possum asserere, vix unquam magis floruisse „ ecclesias, quàm cùm monachos habuerunt episcopos. „ De Authore horum Dialogorum vide plura locit.

-- EJUSDEM *Epistola ad Liezelinum Canonicum, qua ratione Monachorum Ordo præcellit Ordinem Clericorum,* edita est sub nomine Roberti in Martene & Durand Thesauro novo Anecdotorum

Iiii 2

torum

torum Tom. I. pag. 285. & novum argumentum subministrat, *Dialogos* modo dictos esse Ruperti Tuitiensis, id quod miror ab illis Duumviris esse prætermisum, inquit D. Schöttgenius *Bibl. med. Lat. I. 17. p. 388.*

PAULUS LANGIUS, Germanus, Voitlandius, patriâ Zwicaviensis, Monachus Monasterii Bosaviensis seu Pofaviensis in Misnia factus an. 1487. scripsit hortatu Johannis Trithemii Abbatis, sui Magistri, *contra detractores vitæ Monasticæ* libros duos. *Pofsev. Appar. Sac. tom. 3. p. 25.*

FRANCISCUS VAQUERO, Monachus Monasterii S. Mariæ de Veruela Regni Arragoniæ conscripsit *Apologia en ala blanca de la Orden de S. Benito*, id est: *Apologiam pro honore Ordinis D. Benedicti Cæsaraugustæ* an. 1616. in 4. apud Joannem de Lanaia. *Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. nov. p. 376.*

CONSTANTINI CAJETANI *De Dignitate Ord. S. Benedicti* Monachorum Patriarchæ Occidentalium Legislatoris eximii, Orientalium Censoris acerrimi, adversus quasdam novitates Monachorum D. Basilii *Apologia* recensetur ab Armell, *Bibl. Caf. part. 1. pag. 129.*

— EJUSDEM *Responsio juridica* adversus F. Martinum Fernandez Hermoso & alios de habitu Benedictinorum nigro; de ejus nempe antiquitate & præstantia, eoque usum fuisse S. Patrem Benedictum. Quod Opus cum priori Ms. tos inter Codices Bibliothecæ D. Georgii Martyris Venetiis asservatur. *Armell. l. c.*

D. JOANNES STEPHANUS BADIER à Congreg. S. Mauri cum esset Turonibus Prior in Monasterio S. Juliani, è Canonicis quispiam S. Martini acerbè in Monasticum Ordinem investus est, & in corona quidem ac confessu hominum, qui non prudentia minùs quàm dignitate videbantur conspicui. Neque his contentus maledicus convitiator erat, nisi maledicta sua literis consignata typis etiam vulgaret. Ea res Patrem Badier zeli plenum ac de Ordinis sui existimatione sollicitum excitavit, ut partes illius defendendas suscepit in Libro, cui titulus: *La Sainteté de l'Etat monastique &c. pour servir de reponse à la vie de S. Martin*, composée par Mr. l'Abbé Gervaise, Prevost de l'Eglise de S. Martin de Tours. id est: *Sanctitas Statûs Monastici &c. quod opus responsi loco esse possit ad vitam S. Martini editam à D. Abbate Gervasio, Ecclesiæ S. Mar-*

tini Turonensis Præposito. in 12. Turonibus 1700. Opus in tres distribuitur partes: in quarum priore P. Badier ostendit, quòd Episcopi longè celeberrimi è Monasteriis sint assumpti: S. Basilii, S. Chrysoctomus, S. Gregorius, S. Hieronymus, S. Augustinus, aliique ferè sine numero. Ex Familia Benedictina Summi Pontifices minimùm viginti numerantur. In proxima parte per Sulpitii Severi & Gregorii Turonensis testimonia evincit, quòd D. Martinus, ejusque discipuli Monasticæ Religioni se addixerint. Quod verò testimonia illustrium horum Scriptorum à vero nullo abhorreant, haud difficile demonstratu est, modò animus ad concertationem Pictavienses inter & Turonenses ab obitu S. Martini in Candacensi vico exortam advertatur. Pictavienses sacrum vindicare corpus volebant, per eam causam, quòd Vir sanctus apud ipsos Monachus & Abbas extiterit, Turonenses verò, quòd illorum fuerit Episcopus. Denique argumentum sumit ex continua possessione, in qua Monachi Abbatiae Majoris Monasterii ad decimum seculum usque perpetuò fuerunt; quo tempore Canonici S. Martini absentia usi Monachorum, qui Divi corpus ad S. Benedictum supra Ligerim, atque illinc Antissiodorum circumferrebant, in possessionem Abbatiae Majoris Monasterii involando, illud ad an. 982. usque occuparunt: cum S. Majolus Abbas Cluniacensis regia suffultus autoritate monachis monasterium, & monasterio monachos restituit. D. Badier in parte postrema describit historiam Ecclesiæ S. Martini Turonensis à Monachis ad Seculum septimum usque possessæ, quò curren- te Monachi seipsi, ut ajunt, sæcularisârunt, hoc est, ex malis monachis facti pejores Canonici. Huic Libro finem imponit Historia Monasterii Bel- lomontensis. Opus hoc in 12. Turonibus in 4. apud Barthenum est unum unicum, quod à Domno Badier habemus, qui à natura non admodum instructus erat, quòd idiomate Gallico scitè scriberet: rationum ipsius momenta plus habent nervi, atque efficacis energiæ, quàm stylus, Socratici saporis. *Vid. le Cerf Bibliothèque Historique & Critique pag. 6.*

JOANNIS MABILLONII è Congr. S. Mauri *Deux Memoires touchant la présence des Benedictins sur les Chanoines Reguliers aux états de Bourgogne.*

id

id est: *Gemina Apologia Benedictinorum pro defendenda possessione præcedentiæ in Comitibus Statuum Burgundiæ contra Canonicos Regulares S. Augustini ejusdem provinciæ* in 4. an. 1687. Causa geminam isthanc edendi Apologiam hæc fuit: In solemnes Ordinum Ducatus Burgundiæ Convenus ab hominum memoria non modò admissi sunt Benedictini præcipuarum, & antiquissimarum provinciæ Abbatiarum octo, sed & primum ex parte Cleri Regularis, ante cæteros omnes Regulares locum semper tenuerunt, Eâ prerogativa, nemine contradicente, gavisi sunt, donec Canonici Regulares circa annum MDCLXXXVII. litem movere, eosque de possessione dejicere tentarent. Id ut obtinerent, scriptum obtulere tum Regi, tum Ordinibus Burgundiæ, in quo auctor sic ferè causam agebat, ut unam Ordinis sui antiquitatem ab Apostolis ipsis repetitam obtunderet, aliæque proferret argumenta, quæ Benedictinorum possessionem nihil aut parùm attingebant. Huic Scripto aliud opposuit Mabillonius, in quo missis adversarii declamationibus, obiterque castigatis verbis in Ordinem Monasticum probrosis, ad rem propiùs veniens, de antiquitate & clericatu utriusque Ordinis differuit. Cùmque Mabillonii Scripto respondere conatus fuisset P. d' Antecourt (k), alter è Canonicis Regularibus, sed priori moderatior, ejus responsionem altero scripto refutavit. Autore igitur Mabillonio anno 1687. prodierunt *Deux Memoires* &c. quæ quidem ejusmodi sunt, ut peritorum judicio, non tam documenta, quàm eruditæ dissertationes dici jure ac merito debeant, ob varia scilicet, quæ in eis passim illustrantur, historiæ capita. Ea tanti fecere Germaniæ Monachi, ut ad similia quoque jura vindicanda non semel ac feliciter usi, ad publicum commodum Latine reddi, typisque subinde consignari curaverint. Prodiit igitur hoc Opus Latinitate donatum à D. *Hermanno Schenck*, Bibliothecario Sancti Gallensi in 4. Constantiæ typis Leonardi Parcus an. 1706. Extat etiam inter Mabillonii Opera Posthuma tom. 2. pag. 96. Cæterum Mabillonius Adversariorum ictus adeò validè retorfit, ut palmam cum rubore Benedictinis cedere sint coacti, ipso Rege Christianissimo perlecta gemina

apologia per solemnem sententiam Mabillonio victoriam attribuyente.

MATHÆI PETITDIDIER Abbatis S. Petri Senonensis & Congreg. SS. Vitoni & Hidulphi Præsidis *Dissertationes Gallicæ de præ eminentia Benedictinorum super Canonicos Regulares* in 4. an. 1698. & 1699.

FELICIS EGGER in Imperiali Monasterio Petershusano propè Constantiam Professi, Ss. Theologiæ Doctoris, *Idea Ordinis Hierarchico - Benedictini Lib. III.* In primo autem Libro asseritur Benedictinis jus præcedentiæ præ Canonicis Regularibus. Occasionem scribendi dederunt DD. Canonici Regulares in Creuzlingen Helveticæ ditionis Monasterio. Anno enim 1674. primam litem, datis ad Episcopum Constantiensem literis, D. Augustinus Prælatus Creuzlinganus O. S. August. Can. Reg. D. Wunibaldo Abbati Petershusano movit, quam DD. Prælati Melchior & Georgius instaurarunt contra D. Abbatem Franciscum.

Anno autem 1703. Reverendissimus D. Abbas Creuzlinganus à sacra Rota evocatus Monitorium super mantentionem in possessione præcedentiæ supra Reverendissimum D. Abbatem Petrushusanum, ejusque Monasterium.

Petrhusiani, jam tum præsentientes, multorum Statuum Imperialium sensu, causam istam non Ecclesiasticis, sed Politicis esse adlegendam, ad evitanda magna utrimque præjudicia, Romæ se sistere quidem recusant; coguntur tamen sub gravissimis comminationibus &c. &c. & furgentibus ex adversa parte ejusmodi Testibus, quorum *Testimonia propria manu, ore & sigillo revocata Petrushusi in scrinio habentur*, causa cadunt.

Appellatur à Petrushusianis, & Remissoria, seu commissio in Partium loco postulat.

Durante Commissionis negotio, causa innotescit in Imperio, & Aula Viennensi, cum mox ab ipso Romanorum Imperatore Josepho I. feliciff. recordat. superveniunt avocatoriæ, quibus sub gravi poena Petrushusianis interdicitur, posthac causam suam Romæ promovere ac respondere; quòd per Leges Imperiales, qui Votum & Sessionem in Comitibus habent, reliquis Abbatibus sine controversia præferantur.

l i i i 3

His

His non obstantibus, causam suam Romae urgent Adversarii, & Abbate Petrusiano diutius expectato, nec comparente (sunt verba ipsius Rotae in Decisionibus) à Judice palmam referunt.

Sententiâ cum cominatione executionis insinuatâ Petrusiani continuo ad Comitata recurrunt Imperialia, & ipsum Caesarem, à quo SS. Pater ritè informatus, examinis moti-
vis utriusque Partis, declaravit, velle se omnino, ut uterque Abbas, & utrumque Monasterium amicabiliter terminent tandem controversiam. Vid. Felic. Egger Ideam Ord. Hier. Bened. Lib. I. post pag. 368.

ANTILOGIA, seu Juridico-Historica defensio, & responsio ad praedicta Ecclesiasticae Hierarchiae, Clero specialiter Cathedrali, & Ordini D. Benedicti illata à D. Augustino Erath, Canon. Regul. Ord. S. Augustini Wettenbusano per suum Commentarium in Regulam S. P. Augustini. Studio & operâ Dom. Eusebii Carlymeschin, Castroferrariensis. Viennae an. 1715. in 4. sub ficto nomine Eusebii latet P. Anselmus Schramb Mellicensis Bibliothecarius. Chronici-
cique sui monasterii celebris conditor.

Offendebat animum D. Augustini Erath Can. Reg. historiola à R. Petro Camutz, Episcopo Bellicensi in lib. variet. historic. conscripta, à nostro autem D. Virginio Alviset Tractatu suo de Privilegiis Regularium inserta; hæc quia lepidum Rustici de Canonorum Regularium vestitu iudicium continet, tam acriter pupugit præactæ eximiae Religionis virum, ut in aliqua Concionum suarum Dedicatoria immoderatæ vindictæ studio, in universum Ordinem nostrum stylo satis intempestivo invaserit. Nec acquievit, sed in edito postea Commentario in Regulam S. Augustini turbatâ inter utrumque sanctissimum Ordinem (quæ hætenus inconcussa steterat) pace, Martem accendit, clasticum canit, hortatur suos ad præripiendam ubique Benedictinis præcedentiam, cujus tamen jus & possessionem Benedictina Religio hætenus quietam habuit. At enim

Sacræ Indicis Congregationis Decreto damnati & prohibiti fuerunt ubicunque & quocunque idiomate impressi, imprimendive, duo infra scripti libri, quorum alteri est titulus: *Commentarius Theologico-Juridico-Historicus in Regulam S. P. N. Augustini*

&c. Authore D. Augustino Erath &c. Viennae Austriae an. 1689. Alteri verò: *Antilogia, seu Juridico-Historica Defensio, & Responsio ad praedicta Ecclesiasticae Hierarchiae, Clero specialiter Cathedrali, & Ordini D. Benedicti illata à D. Augustino Erath Can. Regul. Ord. S. Augustini &c. studio & operâ Dom. Eusebii Carlymeschin Castroferrariensis. Viennae Austriae an. 1715.*

Nemo itaque &c.

Et ne scandala, quæ ex non inutilibus modò, sed nocentissimis dissidiis oriuntur, atque oritura imminent, eximiorum Ordinum decus, ac splendorem offuscant, & labefactent, eodem Decreto, & sub eisdem poenis perpetuum fuit utrique Patri, cæterisque omnibus tam secularibus, quam cujusvis Ordinis Regularibus indictum silentium circa Præcedentiæ controversiam inter Canonorum Regularium, & Benedictinorum Instituta, quæ in iisdem libris agitur.

Romæ in Palatio Apostolico Quirinali die 13. Julii 1717.

Hildesii in Saxonia Inferiore Benedictini præcedentiæ prærogativa nullo non tempore præ Canonis Regularibus gaudebant: inter septem enim Ecclesias, Patriæ statum coadjuvantes, prima est post Reverendissimam Ecclesiæ Capitulum S. Michaelis Ord. S. Benedicti, cujus R. Abbas aliarum Præses esse dignoscitur; secunda S. Godehardi ejusdem Ord. S. Benedicti, Sultensi Ordinis Canonorum Regularium non nisi loco quinto subsequente. Atque hæc Benedictinorum præcedentia immota perstabat, cum illa paucis ante annis à Canonis Regularibus impetuosius perturbari cœpit; specialiter verò in congressibus Literariis præripere Benedictinis præcedentiam contendebant. Et nimium quidem Benedictini utriusque Monasterii ad SS. Michaëlem & Godehardum, pacis & charitatis ergò jam concesserant, ut scilicet in Disputationibus secundum doctioris prioritatem & posterioritatem permixtım recenserentur Canonorum Regularium, & Benedictinorum Lectores; alii secundum professionis ætatem; sed quoniam hoc per annos aliquot observato ordine non contenti DD. Canonici Regulares foedera ruperunt, prima subsellia per se ipsi viâ facti occuparunt, & omnino Benedictinos præcedere contenderunt, R. P. Benedictus Stolte, qui tum Lectoris mune-

re

re in suo ad S. Michaëlem Monasterio fungebatur, Jus Ordinis Benedictini in sua persona notoriè læsum reparare constituit. Tractatum igitur in lucem emisit, præclaris approbationibus, maximè Sac. Fac. Almæ & per antiquæ Moguntino-Electorali Univers. Erfordiensis munitum, in quo (sunt verba Approbationis) *susceptum de Præcedentiâ argumentum, pro justa Juris Benedictini defensione, non tantum deducit, sed &, quæ hanc materiam concernunt, solidè exhibet, fundamentaliter proponit, nec non ubique magnis auctoritatibus perdoctè roborat, moderatòque calamo pertractat.* Est verò Operis Apologetici titulus:

Tractatus Historico-Juridicus de Præcedentiâ controversa Monachos Benedictinos inter & Canon. Regulares S. Augustini, methodo ferè Scholastica concinnatus à R. P. Benedicto Stolte, Antiquissimi Ordinis S. P. Benedicti, Congregationis Bursfeldensis ad S. Michaëlem Hildesii Professo, ibidemque p. t. SS. Theologiæ Lectore. Erfordiae typis Johan. Christoph. Heringii Acad. Typogr. 1730. in 8.

Author in hoc suo Tractatu præcipuè id operam dedit, ut, quia DD. Canonici Regulares ex antiquitate sui Ordinis & Clericatu, quem essentialem vocant, arma depromunt, quibus Benedictinis præcedentiam eripiant, utrumque illud præsidium funditus evertat. Ostendit igitur, Ordinem Benedictinum esse multò antiquiorem Ordine Canonorum Regularium S. Augustini, cum ille sit natus vix expirante seculo quinto: nullus autem Canonicus Regularis S. Augustini, quales sunt moderni, ante seculum undecimum fuerit sub sole; quorum nulla unquam nec in Bullis Summorum Pontificum, nec in SS. Patribus, nec in tabulis originalibus, aut instrumentis facta sit mentio, sicut nec Regulæ S. Augustini; quæ primitus sub Urbano II. anno 1087. in Summum Pontificem electo cœperit notari. Postquam nempe B. PETRUS DAMIANI Fontis Awellani Ordinis S. Benedicti Monachus & Prior, ex Priore Cardinalis, & Episcopus Ostiensis, qui obiit an. 1072. aliis 1080. ex duobus S. Augustini sermonibus, nimirum de *Moribus*, & de *communi vita clericorum*, regulam confecerat, urferatque Alexandrum Papam II. (uti testatur ep. 16. ad eum data) ut Clerus à Regula Aquisgranensi multum deficiens (eam tamen

contra ipsum prætendens) obligaretur secundum Regulam ex S. Augustino desumptam ad voluntariam paupertatem. huncque ejus instinctus habuit effectum, ut in Concilio Romano anno 1063. celebrato statueretur, Clericos Ecclesiarum Collegiatarum oportere communiter vivere, quæ tamen Constitutio non fuit universaliter recepta. Qui ergo regulam istam ex S. Augustino desumptam, Canonemque hunc sequebantur, dicebantur *Canonici Regulares S. Augustini.*

Successu verò temporis regulam modernam (quam haustam esse ex ep. 109. convenit inter doctos) Monialibus à S. Augustino scriptam, à S. Benedicto Aniana primùm, postea Indensis Monasterii Ord. S. B. Abbate olim regulæ S. Benedicti accommodatam, nondum tamen viris datam, postmodum plenius viris adaptatam tradidit S. Arnulphus Episcopus Lemovicensis Franciæ anno 1117. Ab eo tempore, inquit Auctor, hanc Regulam per diversas Europæ provincias ac regna propagari cœpisse. In Italiam introductam fuisse à S. Ubaldo Eugubinae Civitatis Episcopo, in Angliam circa annum Domini 1128. in Bavariam à Gerhobo, Reicherspergenfi Præposito, in Saxoniam à Keimardo, Episcopo Halberstadiensi, unde non immeritò Ordinem Canonorum Regularium ab Arnulpho, Episcopo Lemovicensi, postea Canonico Regulari, *novam plantationem* appellatam fuisse. Cardinalem Bellarminum Canonorum Regularium Ordini anteposuisse Cisterciensem anno 1098. vel 1099. institutum. *Gravesonem* verò in Historia Ecclesiastica disertis verbis edicere: *Ordinem Canonorum Regularium S. Augustini regulam profitentium cœpisse tantummodò undecimo seculo; nulla quippe ante hoc seculum in Scriptoribus Ecclesiasticis apparere vestigia.* Ejusdem sententiæ esse Abbatem Joachimum, Hieronymum à Roma, Antonium Massam, Gerardum Dubois, Ludovicum Thomasinum, aliòsque plures, unanimi sententia Institutum Canonorum Regularium ante seculum undecimum minimè agnoscetes. Ex quibus Auctor infert & concludit manifestè: Ergo Ordo S. Benedicti natus in Sublaco anno 1510. in Concilio Lateranensi, sive Romano II. approbatus, à S. Gregorio M. confirmatus Canonorum Regularium S. Augustini Ordine multò est antiquior.

Quo

Quo demonstrato, Auctor Ordinem S. P. Benedicti non tantum esse Monasticum, sed etiam per se & essentialiter Clericalem ostendit. Multa verò sunt argumenta, quibus id astruit. *Primum* desumptum est ex ordinatione Sacerdotum, quam S. Benedictus, gravibus adductus causis, non ex extraneis, sed domesticis fieri volebat. *Secundum*: quia Clericatus est distinctivum Ordinis Benedictini à quocunque alio Ordine, si ve communitate non Clericali, quales purè Laicales, seu non Clericales erant Monachorum S. Antonii, Pachomii &c. *Tertium*, quia Monachorum Benedictinorum Ordo non tantum ad vitam contemplativam, sibi que soli vacantem, sed ad vitam etiam activam, salutemque animarum procurandam institutus est. Exemplo suis praeivit ipse Sanctissimus Legislator, qui anno 529. migrans in Casinum, ibi idola evertit, lucos succendit, praedicationeque continua indomitum populum ad Christi fidem vocavit, ultimus Italiae Apostolus. Quam curam animarum strenuè profecuti sunt ejus discipuli, populis quam plurimis ad fidem Christianam adductis. *Quartum*: quia ex SS. Canonibus habetur, Clericatum convenire Ordini S. Benedicti, uti Bonifacius IV. can. 25. causa 16. q. 1. declaravit. Reflectenti verò, inquit Auctor, ad intentum adversariorum, contententium negare vitam activam, & Clericatum Benedictinis, occurrit illud, quod S. Agatha Virgo *Quintiano* exprobravit: *Crudelis tyranne! non te pudet amputare in femina, quod ipse in matre suxisti?* nunquid par est inhumanitas, Germanos amputare, & negare Ordini Benedictino vitam activam, per quam tamen primitus Christo nati coelestis doctrinae lacte sunt nutriti? certè enim *Benedictinis* Germani debent admirabile illud lumen fidei, ad quod de tenebris gentilitatis sunt translati per *Bonifacium*, aliosque magno numero Ordinis Benedictini Viros Apostolicos.

Postquam verò Auctor argumenta Adversariorum ex antiquitate & Clericatu petita ita discussit, atque objectionibus eorum solutis, nullius roboris esse ostendit, praecedentiam super Benedictinos nullo eis modo competere probat, tum auctoritate *Cassanæi*, *Nicolai Boerii*, *Felini*, *Baptistæ Caccialupi*, aliorumque gravissimorum Doctorum, tum consuetudine, quæ

non tantum legum, sed omnium Jurium optima habetur interpret. In quam rem *Joannis Campegi* verba refert, ex quibus perspicuum fit, antiquissima consuetudine receptum esse, ut Benedictini Canonicos Regulares praecedant in Regno Hungariae, Franciae, Angliae, in Alemannia, Burgundia, Italia, atque in ipsa Urbe Roma; constare autem, quod stylus Curiae Romanae innitatur Juri communi &c.

Sicque, pergit narrare Auctor, gavisi sunt Benedictini avito suo praecedendi jure super *Canonicos Regulares* universim omnes, usque ad tempus Concilii Tridentini; quamvis enim tempore Leonis X. Canonici Lateranenses obtinuerint, ut in Processionibus abjecto habitu, quem domi & in plateis tantum portabant, scilicet Caputio & Cappa nigra, ponerentur cum suis Rochetis, seu Camisiis albis & biretis post Clerum secularem, quasi pars illius Chori, nihil interea mali suspicantibus *Benedictinis*; cum, ut quis habeat aliquam praecedentiae prerogativam, debeat incedere in indumentis gradu suo convenientibus, & aliis consuetis, ut docet Butrius in cap. 1. de *auth. & usu pallii*, & Card. Alexand. in can. Episcopus 17. *Canonici* autem *Regulares* isti in illo actu non incedebant in habitu suae institutionis, & consueto, unde & quæ tales non praecedebant. Proinde etsi hoc stratagemate *Benedictinis* praecedentiam subdolè præripere quæsierint, nulla tamen de praecedentiae jure movebatur quaestio. Tempore autem Concilii Tridentini Canonici Regulares Congreg. Lateranensis, *Dominici Tarvisini*, *Celsi Veronensis*, & *Eusebii Mediolanensis*, qui tempore Innocentii VIII. hanc quaestionem primò moverant, forsan discipuli, aut æmuli, videntes, quod P. M. *Paulus III.* & *Julius* item III. jufferunt, ut ipsi Cassinenses mitterent tres ex suis Abbatibus ad Sac. Tridentinum Concilium, non quieverunt, donec à Pio IV. magnis intercessionibus obtinuerunt, ut ex eis quoque tres possent accedere, prout accesserunt, fuitque eis per Reverendissimos Legatos assignatus locus post ipsos Abbates Cassinenses.

„ Ipsi verò statim more solito (verba sunt *Ant. Massa*) coeperunt velle ejicere Cassinenses de loco & possessione sua, & velle illos praecedere

„ dere, dederuntque occasionem litteri, ut verum esse appareat, quod à multis historiæ authoribus proditum est; adeò potentem esse in animis hominum majorum suorum imitationem, ut sapissimè successores in una & eadem familia, nedum bonos mores, verum etiam vitia suorum antecessorum imitanda sibi proponant, in eaque imitatione sibi placeant; atque etiam exinde gloriam captent.

Tandem praedictis illis omnibus non attentis sub Pio IV. anno 1564. controversia in favorem Canonico-rum Lateranensium sic decisa est: scilicet *Canonicos Regulares* Congreg. Lateranensis, uti Clericos NB. *dimissa superiori veste, pallio, seu Cappa*, in *linea veste, Clericali que habitu incedentes*, in processionibus, & omnibus aliis actibus publicis & privatis praecedere debere. Cujus sententiae defectus omnes etiam substantiales ex Apostolicae potestatis plenitudine supplet idem Pius IV. per Bullam sententiae confirmatoriam eodem anno, die 18. Januarii emanatam.

Cardinales Judices ad antiquitatem istorum Canonico-rum demonstrandam, usi sunt aliquot verbis Bullarum Benedicti XII. & Eugenii IV. quibus ajunt standum esse, nam, cum materia dubia dici possit, standum est in dubiis determinationi Papae. Videbatur autem Cardinali *Cicadae* antiquitas *Canonicorum Regularium* dubia, quia tum temporis eadem quaestio explicatu difficilis erat, historia nondum satis illustrata, sed cum nostra ætate, studio eruditorum historiae multum lucis affusum sit, praesumpta illa antiquitas profus evanuit. Et certè, si Canonicos Lateranenses inter & Benedictinos controversia recrudesceret (inquit *Mabillonius*) dubio procul Benedictini Cassinenses causam evincerent.

Manent verò Benedictini, & sunt in possessione praecedentiae super *Canonicos Regulares*, non Lateranenses, ubique terrarum, in Gallia, Parisiis Urbe Regia, Germania cum Superiori tum Inferiori, Viennæ in Austria, sede Imperatoris, in Italia &c. atque adeò in ipsa Urbe Roma. Nam Congregatio S. Salvatoris, seu Bononiensis quatuor Monasteria Romæ habens, in omnibus Italiae urbibus, etiam Romæ in conspectu *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

tificis, Cardinalium, & totius Cleri cedit Benedictinis.

Cæterum ut Adversarii huic *Tractatui Historico-Juridico*, quem revincere non potuerunt, notam tamen inurerent, operam dederunt, ut Romæ delatus apud Sacram Indicis Congregationem fuerit prohibitus. Hac verò prohibitione abusi DD. Canonici Regulares Decretum prohibitionis publicè ad valvas Ecclesiae Hildefiensis affixerunt, quod certè factum videtur, ut vulgo imponeretur, perinde ac sacra Congregatio rationes in eodem Tractatu contentas pro falsis atque insubsistentibus habuisset. Revera tamen sciendum est, id nequaquam in animo fuisse praefatae Indicis Sacrae Congregationi: quandoquidem cum R. mus S. Viti Martyris ad Gladbacum Abbas, & totius Congregationis Bursfeldensis Praeses rem hanc iniquo ferret animo, Romam scripsit, ut inde cognosceret, quid de hac prohibitione, nec non affixione judicandum esset. Romæ itaque rescriptum ipsi fuit, hoc Decreto Sacram Congregationem nullatenus voluisse praedjudicare rationibus & juribus competentibus in hac quaestione; sed ideò tantum hoc Decretum fuisse emissum, quod antiqua ejusdem Congregationis extent Decreta, quibus cautum est, ut omnes libri, qui possint edi in tali controversia, si ve pro parte Monachorum, si ve pro parte Canonico-rum Regularium, ipso facto prohibiti sint; idque ob œconomiam quandam, ut jurgia & dissidia inter hos Ordines de medio tollerentur. Quare Eminent. Cardinalis de Via ejusdem S. Congregationis Praefectus epistola sua an. 1731. mense Junio data testatus est, nullum praedjudicium inferri rationibus à Benedictinis in medium prolatis, vel in juribus ipsis competentibus vi hujus Decreti; sed hoc factum esse duntaxat in executionem praecedentium Decretorum. Idem testatus est R. mus P. Magister Rudolphi ejusdem Congregationis Secretarius. Ex quibus satis liquet; neque in odium Auctoris, neque ob sententiam & rationes in libro contentas Tractatum hunc fuisse proscriptum. Econtra verò, ut aliquo modo injuria, quæ aliquatenus per dicti Decreti affixionem illata fuisse videri poterat, compensaretur, aliud Decretum fuit expeditum, quod jam ab anno 1717. contra librum *P. Augustini Erath* emanaverat, qui in suo

suo Commentario in S. Augustini Regulam præcedentiam propugnat, ut possint Benedictini è converso hoc idem Decretum publicè ad valvas Ecclesiæ affigere, perinde ac factum fuerat de altero, & ita res ex utraque parte æquaretur. Sed qua Benedictini Hildesenses ad S. Michaëlem erant animi moderatione, atque pacis studio, id hætenus minimè fecerunt.

CHRISTIANI, Abbatis Mellicensis, an. 1451. defuncti *Epistola Apologetica*, quam ad universos fideles scripsit an. 1435. ad finistros rumores dissipandos, ac si cum Generali Concilio Basileensi non sentiret. Vid. Hist. Bibl. Mellic. p. 244.

STEPHANI PALTRAM, Prioris Mellicensis, *Scriptum*, quo pro defensione suæ famæ contra quosdam maleferiatos ad Sedem Romanam appellat. Inc. *In nomine Domini, Amen. Coram vobis Notario publico &c. ego Stephanus dictus Paltram, Prior Conventualis Monasterii Mellicensis &c. Cod. chartac. membr. in fol. G. 35. Quo quidem ex Scripto apparet, fuisse eum legum, jurisque peritissimum. Utpote qui juris ordine servato, à Ludovico Abbate, ob decrepitam ætatem ad justitiam administrandam haud amplius apto ad Summum Pontificem appellavit. Agunt de illo P. Anselm. Schramb Chron. Mellic. pag. 243. & P. Martinus Kropff Bibl. Mell. pag. 134.*

PLACIDI PETRI à PRATIS, Visitatoris Reformationis Cluniacensis *Apologeticum*, sive *Jurium Volta & Reformationis Ord. Cluniac. in Prioris majoris vota vindex Oratio*. in 4. Vide Catalog. Bibl. Teller.

ROMANI HAY *Apologia* pro Ord. S. Benedicti, qui falsò insimulatus fuit, quòd omnimodam ab Episcopali Jurisdictione exemptionem quærat. Vid. Astrum Inextinctum Quæst. VI.

THEODERICI RUINART è Congr. S. Mauri *Apologie de la Mission de S. Maur*: id est: *Apologia ablegationis S. Mauri Apostoli Benedictinorū in Gallia*. Parisiis apud Petrum de Bats an. 1702. in 8. inserta etiam habetur Annalium Benedictinorum Tomo I. in Appendice p. 629. Recensionem vide in Actis Eruditorum m. Octob. an. 1713.

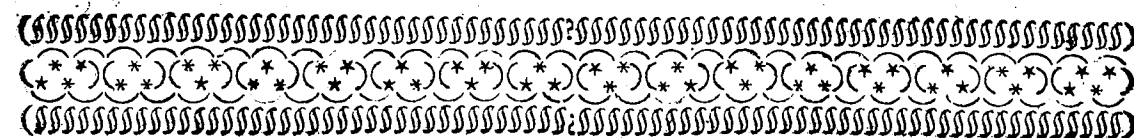
BERNARDI PEZII, Bibliothecarii Mellicensis, *Epistola Apologetica pro Ordine S. Benedicti* adversus Libellum *Cura salutis, de statu vitæ maturè, ac prudenter deliberandi Methodus &c.*

inscriptum, & Sodalibus B. Mariæ Virg. sine labe Conceptæ in Cæsareo Academico Soc. Jesu Collegio Viennæ erectæ in strenam oblato anno MDCCXIV. Autore Anonymo Soc. Jesu. Defenduntur hæc etiam obiter Inclutus Status Petrinus, Ordo Can. Reg. S. Aug. Cisterciensis, Præmonstratensis, reliquiq; stabilitatem profitentes. Edidit, notis, & observationibus illustravit R. D. P. Mellitus Oratius, ejusd. Ordinis Theologus. Campoduni per Joannem Mayr impressum anno MDCCXV.

Editionem libelli *Cura Salutis R. P. Generalis Inclutæ Soc. Jesu* ut boni consuleret, longè pro magna sua prudentia abfuit, sed periniquo potiùs tulit animo. Ita RR. PP. Jesuitæ Diligani in Suevia Collegii, nominatim R. P. Schlechten (qui Reverendissimo & Celsissimo Principi & Episcopo Constantienti à sacris Confessionibus fuit) R. P. Franciscus Mouleto Ss. Theologiæ ac Ss. Canonum Professor, aliq; plures R. P. Augustino Stegmüller Monacho, postea Abbati Zwifaltenfi altero post anno ultro fassi fuerunt, qui pariter ejusdem libelli editionem nullo probare modo præfeturunt. Unde operam lusit alius nonnemo Vieñensis Jesuita, qui editionem libelli *Cura Salutis*, ex mente Præpositi sui Generalis præposterè factam, suo ex cerebro, verbis maximè contumeliosis in Pezium investus, defendere sustinuit. Còmotus procul dubio fuit occasione *Dialogi Apologetici pro Statu Petrino adversus Jesuitam anonymum Viennensem* typis excusi, cujus tamen auctor minimè fuit Bernardus Pezium, sed nescio quis *Hüffenweter*, Sacerdos Secularis. Quæ verò à Pezio in suis Epistolis Apologeticis disputantur, num in omnibus Benedictinis per Germaniam Monasteriis ita se habeant, ut ipse fidem facit, in medio relinquo. Forñan à vero non deflectam, si *Epistolis* ejusdem *Apologeticis* illam præfigam epigraphen, quam Petrus Abaelardus cuidam suo libro præfixit: *Sic, & non Sic.*

ANGELI MARIE QUIRINI S. R. E. Cardinalis, Episcopi Brixienfis *Epistola Pastoralis ad Clerum & Populum Brixiensem*, Italicè scripta, ac an. 1745. impressa in 4. maj. Hac inscriptione insigniuntur quatuor Epistolæ, quibus Purpuratus Princeps contra Calumniatorem Batavum, à quibusdam malevolis Romanis concitatum, se defendit. Quanquam, ut Eruditi ajunt Hamburgenses, iste nebulo tanti Herois irâ dignus non fuerit.

CAPUT

CAPUT V.

SCRIPTORES ELEGANTIORIS LITERATURÆ.

FEcerintne operæ pretium Familiæ nostræ alumni, quòd scribendis Grammaticis, Lexicis, Orationibus, Poëmatibus, aliisque politioris literaturæ argumentis calamum impenderint, non continuo dicere ausim; cum hæc quæstio ab illa altera, *an Monachis literarum humaniorum studia permitti possint*, planè dependeat. Quòd si enim eadem studia non nisi exigente cum necessitate, tum utilitate Monachis permittenda sunt, quis non intelligit, non tam magno numero Scriptorum elegantioris literaturæ nobis gloriandum, quàm illum Lectoribus excusandum esse. Legatur Mabillo-nius Tract. de Stud. Monast. cap. xi.

SECTIO I.

GRAMMATICI.

CASSIODORII (M. Aurelii) *Orthographia* ex veteribus Grammaticis excerpta. 1.) Ex Gnæo Cornuto de Enuntiatione vel Orthographia. 2.) Ex Velio Longo. 3.) Ex Curtio Valeriano. 4.) Ex Papiriano. 5.) Ex Adamantio Martyrio de *b & v*. 6.) Ex eodem de mediis syllabis. 7.) Ex eodem de ultimis syllabis. 8.) Ex eodem de *b*, litera trifariam in nomine posita. 9.) Ex Eutiche de aspiratione. 10.) Ex Cæsello Orthographo. 11.) Ex Lucio Cæcilio Vindice. 12.) Ex Prisciano moderno auctore. Extat Opp. tom. 2. p. 574-587.

VENERABILIS BEDÆ 1.) *Incunabula Grammaticæ Artis restituta*. 2.) *De octo partibus Orationis*. 3.) *De Orthographia*. Tria hæc Opuscula extant Tomo I. Operum Bedæ: & primum quidem pag. 1. alterum pag. 14. tertium pag. 53. Opus tamen de Orthographia ex MS. Bongarsii editum primùm Hanoviæ an. 1605. in 4. *Elias Putschius* inter *Veteres Grammaticos* pag. 2327-2350. diversum à libello ejusdem argumenti, qui Bedæ vulgò adscriptus, Tomo I. pag. 1. ejus Operum lucem aspexit. Oudin. de S. E. Tom. I. p. 1683.

ALCUINI Grammatica edita fuit à Canisio *Ingolstadii* an. 1604. in 4. prodiit item Hanov. 1605. in Gram-
P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

maticis Putschii. Si quæ Cassiodorus, inquit Canisius in Præfat. ad Lect. de Grammatica, de Orthographia, de Tropis & Schematibus scripsit, meritò veneramur, & amplectimur, cur par honor non haberetur Grammaticæ Alcuini ob reverentiam partim vetustatis, partim tanti Scriptoris, qui more S. Augustini, Bedæ, & Cassiodori omnibus omnia factus est, Theologis Theologus, Dialecticis Dialecticus, Musicis Musicus, Grammaticis Grammaticus, atque adè puer pueris, ut omnes lucrifaceret. Nec dubito, quin Alcuinus ad exemplum S. Augustini & Bedæ sese conformare voluerit, ut sicut illi de omnium liberalium disciplinarum genere præceptiones tradiderunt, & ipse nihil literarum religioso viro dignum intactum relinqueret.

PAULI DIACONI *Vocabularium* ex Festo Pompeio excerptum, quod Carolo M. nuncupavit, præmissa epistola, quam vide in Appendice Tom. II. Annalium Ord. S. B. pag. 717. & apud Gattolam in Hist. Monast. Casin. Sec. III. pag. 25. Hos FESTI de *verborum significatione* libros etiam Paulo Diacono Scaliger & Fabricius attribunt. Vid. Fabric. Bibl. Lat. Append. pag. 78. & 79. & Bibl. Med. Lat. Vol. 5. pag. 621.

Kkk 2

B. RA.

B. RABANI MAURI Libelli duo à Walafrido Strabo, ejus discipulo collecti, quorum priore *Glossæ Latino-Barbaricæ de partibus humani corporis, mensibus, & ventis*, posteriore de *inventione linguarum ab Hebræa usque ad Theotiscam*, & notis antiquis continentur. Editi primùm fuerunt à Melch. Goldasto Tomo II. Scriptor. Rer. Aleman. asservantur etiam in Bibliotheca Monasterii Eimeramensis Ratisbonæ in Cod. membr. 8. Denique legi possunt Rabani Operum Tomo VI. pag. 331 - 332. & 333 - 334.

OTFRIDUS, natione Germanus, Rhabani Mauri discipulus, Cœnobii Weissenburgensis Monachus claruit anno 870. Exemplo Caroli Magni Imperatoris conatus est barbariem linguæ Teutonicæ ad Regulas Grammaticales reducere; unde à Joanne Bollandi Prolegom. in vitam B. Mauri Rhabani §. iv. pag. 505. die 4. Febr. vocatur Otfridus *Germanicæ Orthographiæ præcipuus inventor*. Extat operâ Joannis Cordeffii Canonici Lemovicensis unâ cum opusculis & epistolis Hincmari, Archiepiscopi Remensis, aliqua hujus Otfridi de hac sua Orthographia Theotisca, & Evangeliorum in eam translatione epistola, inscripta Luidberto, seu Liudberto, Archiepiscopo Moguntino.

ERMENRICUS, Monachus Augiensis & discipulus Walafridi Strabonis Seculo IX. Librum de *Grammatica* scripsit ad Grimoldum, ex Monacho Augiensis Archicapellani Ludovici Regis, & S. Galli Monasterii Abbatem, è qua Mabillonius Analectorum Tomo IV. pag. 332. nov. edit. pag. 420. fragmenta quædam juris publici fecit. Vide etiam ejus Annal. tom. 2. pag. 687.

HILDEMARI Monachi epistola ad Ursam Beneventanum Episcopum de *recta legendi ratione*, extat Annal. Benedictin. Tom. II. Append. n. LXI. pag. 443.

LAMBERTI Pultariensis Monachi ad Albericum Abbatem epistola ejusdem argumenti. Mabill. l. c. n. LXII. pag. 744.

S. BERTHARIUS ex Regum Francorum stirpe Abbas Casinensis & à Saracenis martyrio affectus an. 883. *aliquot etiam de Arte Grammatica scripsit libros*, teste Leone Ostiensis lib. 1. c. 33. apud Gattolam in Hist. Casin. Sec. IV. pag. 70.

KERONIS Monachi S. Galli interpretatio verborum Alamannicorum

extat in Goldasti Collectione Script. Rer. Aleman. tom. 2. p. 69.

ISO Cœnobii San-Gallensis Monachus, composuit, ut Goldastus testatur in præfat. ad Script. Rer. Alem. *Lexicon Latinum* ex veteribus Glossariis collectum, quod in Bibliotheca cathedrali asservatur, inquit Cav. Hist. Lit. pag. 467. ex quo interrogare liceat, quænam illa sit cathedralis Bibliotheca?

SALOMON Comes Turgoviæ, aut Baro à Ramschwag, Monachus primùm, tum Abbas San-Gallensis, ac deinde Episcopus Constantiensis hujus nominis III. Arnulphi, Ludovici filii, atque Conradi Imperatorum Cancellarius scripsit inter alia exquisitæ doctrinæ opera *Lexicon*, opus grande, & eruditum *De septem Artibus liberalibus*, quod hodièque in Bibliotheca ejusdem inclyti Monasterii asservatur. Jod. Mezlerus de Vir. Illust. San-Gall. lib. II. c. 16. Salomon decessit è vita anno 919.

RATHERIUS ex Monacho Laubienfi Veronensis Episcopus, dum in Gallia exul *Rostagnum* adolescentem, in nobilissima Familia natum, postmodùm Arelatensem Episcopum, literis rogatus imbueret, Librum de *Arte Grammatica* condidit, quem *Spara dorsum* hybrida voce dixit; quia puerorum tergis consulat. *Sparen* Germanis est *parcere*, quod in gratiam exterorum additur, qui hanc vocem non intellexerunt, adeoque nec rectè expresserunt. Nam Bulæus scribit *Serva dorsum*, Mabillonius verò Sec. V. Benedictino pag. 485. ex Folcuino *Spera dorsum*; utrumque Abbas Lebeuf. Tom. II. Dissert. pag. 28. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 6. p. 147. Floruit Sec. X. circa an. 933. Vid. Mabill. ad an. cit. Annal. Bened. tom. 3. An Ratherii verò Opus adhuc superfit, non satis liquet.

ABBONIS Abbatis Floriacensis & Martyris Liber de *Quæstiunculis Grammaticalibus*, cujus prologus ex msc. codice Peleteriano extat in appendice Annal. Bened. Tom. IV. §. VI. pag. 687.

MARINUS S. Maximini Trevitensis Monachus Sec. X. teste Trithemio in Annal. Hirsaug. ad an. 999. *De Grammaticis Regulis* Lib. I. composuit.

ÆLFRICI ex Abbate Malmesburiensi Archiepiscopi Eboracensis Sec. XI. anno 1051. defuncti *Grammatica Latino-Saxonica*, quam cum *Glossa-*

rio ejus edidit Guil. Somnerus adjunctam Dictionario suo Saxonico-Latino-Anglico. Oxon. an. 1659. in fol. Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 1. pag. 66. Extare tamen msc. pulcherrimo caractere exaratam in Bibliotheca Cottoniana & D. Joannis Oxon. alibi que sæpiùs *Glossarium Ælfrici*, ab eo, quod publici juris fecit Somnerus longè diversum, nōrunt, quotquot in his studiis hospites non planè sunt, & plus quàm semel iterùmque monet Cl. Hickefus *Catal. Libr. Septentrion.* quem Grammaticæ suæ Anglo-Saxonice subjecit, Vide B. M. E. pag. 129. col. 1.

PETRI Diaconi Casin. *De Notis Literarum Romanarum* ad Conradum Imperatorem Liber, primùm editus Venetiis an. 1525. deinde Hannoveriæ inter antiquæ Grammaticæ auctores ab Elia Putschio editis. Cav. Hist. Lit. pag. 579.

BENEDICTI Abbatis Floriacensis *Glossarium Latino-Græcum* digestum per rerum capita, editumque ab Henrico Stephano, Bonaventura Vulcanio, & Carolo Labbeo, uti legimus apud Fabricium Vol. X. Bibl. Græcæ pag. 58.

CÆSARII Abbatis Prumiensis *Glossarium* citatur à Browero, & Cangio in *heriperretus* &c. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 3. pag. 881.

DAVID Monachus S. Jacobi Herbipolensis, antea eadem in civitate Scholasticus, scripsit Sec. XII. *De Grammatica* Lib. 1. Trith. in Chron. Hirs. anno 1137.

ERCOMBERTUS, Anglus, Monachus Glasconiensis, Vir magnæ authoritatis, gravitatis, modestiæ, & ad institutionem juventutis aptissimus. Nam plurimos suæ curæ commissos, tum in bonis literis, tum etiam in piis moribus insigniter erudit. Vir sanè de omni politiore doctrina optimè meritus, licet perpauca ejus scripta, eaque maxima ex parte Grammaticalia nunc inveniamus,

De octo Partibus Orationis. Lib. unus.
Regulas Grammaticales. Lib. unus.
Tempus, quo claruit, ipsum, ut Pitseus pag. 837. arbitratur, tempus obliteravit.

GREGORIUS HUNTINGTONUS Ramesiensis in Anglia Monasterii Prior sub diversis Abbatibus ad annos triginta octo, linguarum, Græcæ & Hebraicæ erat peritissimus, scripsit

Rudimenta Latine Grammatices. Lib. 1. Aggressus sum ego novem regulas,

Expositionem Donati. Lib. un. Ille titulus varius invenitur.

Notulas in Priscianum. Lib. un. Dicit Isaac in libro de diffi.

Artem intelligendi Græca. Lib. un. Quoniam in antè expositis literis.

Explanationes Græcorum nominum. Lib. I. Nemicerius Episcopus ad.

Grammaticæ Græcæ sumam. Lib. un. Ars, quam fingo.

Claruit an. 1255. Vid. Baleum IV. 22. Pitseum æt. 13. pag. 333.

LAURENTIUS HOLBECK Monachus Anglus in Cœnobio Ramesiensi. In paludibus Girviis, teste Lelando, natus, obscuros natales ingenii felicitate, & bonis artibus, quas didicit, illustravit, & accessione virtutum mirificè ornavit. Erat enim vir castus & temperans, humilis & modestus, prudens etiam & in omnibus moderatus. Hebraicis literis valde delectatus, multos annos in earum studio feliciter posuit, & ad accuratam tandem linguæ sanctæ cognitionem pervenit. Præcesserat eum in eodem monasterio, & in iisdem studiis Gregorius Huntingdonensis. Hic multos Hebræos libros, quos à Judæis cœmerat, & undique diligenter conquissiverat, illi Bibliothecæ reliquerat. In quos incidit Laurentius, ejusque secutus exemplum, studiis illius linguæ se totum consecravit. Invenit ibidem Hebraicum Dictionarium à prædicto Gregorio feliciter quidem inchoatum, quod morte præventus absolvere, & ad intentam perfectionem perducere non potuit. Hoc Opus aggressus Laurentius bonis auspiciis ad fastigium perduxit, hoc titulo præfixo *Dictionarium Hebraicum lib. un.* Claruit an. 1410. Pitseus æt. 15. p. 587.

JOACHIMI PERIONII Dialogorum Libri IV. de linguæ Gallicæ origine, ejusque cum Græca cognatione. Parisiis an. 1555.

ADAMUS ESTONUS ex Monacho Norwicensi S. R. E. Cardinalis linguæ Hebraicæ scientissimus, multa, quæ ad eam facilitandam spectant, eruditè conscripsit, v. g. *Alphabetum Judæorum* & alia plura. Steganographiæ etiam peritus fuit, ob quam in magnam incidit calamitatem, uti in ejus vita ostendimus.

JOANNIS TRITHEMII de *Polygraphia libri sex*, quos anno 1507. ad Imperatorem Maximilianum I. scripsit. *Polygraphia* verò artem denotat rei cujuspiam multiplici ac vario modo scribendæ, quam nemo intelligentiâ

assequitur, nisi qui illius possideat clavam. Multum studii ac laboris in excolenda hac facultate Trithemius collocavit, cujus primum specimen dedit in isthoc Opere, quàmque subinde in sequenti libro *Steganographia* diductius exposuit. Prima editio est *Joannis Hasselbergeri* in fol. an. 1518. Altera in 4. *Francofurti* an. 1550. cui accessit *Clavis unà cum Adolphi de Clauburg* explicationibus. Tertia *Coloniae* in 8. an. 1564. Quarta & ultima, quod quidem sciam, *Argentorati* etiam in 8. an. 1600.

— De *Steganographia* libri duo. Equidem *Joannes Duracius* Trithemii discipulus in epistola ad Nicolaum Hamerium, quæ præfixa est *Polygraphiæ*, plures enumerat Præceptoris sui libros, & inter eos *Steganographiæ* libros octo. Verùm ipse Trithemius in Ep. 51. ad Rogerium sic año 1507. de iis scripsit: „Magnum „ & nimis arduum opus *Steganographiæ* mirabilis adinventionis in octo „ libros partiendum sum adorsus, cujus primum quidem librum, & secundum ad finem usque in hunc „ diem perduxì, tertium verò mancum & omnes reliquos dimisi usque „ in hunc diem sepultos, multiplici „ consideratione persuasus, cum & „ labor sit magnus, & forsitan retributio parva. Maneat ergò imperfectum, sicut jacet, donec aliud „ persuadeat utilitas. „ Hæc ille. Non plures igitur, quàm duo *Steganographiæ* libri manuscripti vivente adhuc Trithemio, in manibus paucorum circumferri cœperant, anno 1505. qui cum sex *Polygraphiæ* libris *Francofurti* anno 1606. in 4. & *Darmstadii* anno 1621. in 4. typis excussum fuerunt.

Significat verò *Steganographia* artem, quæ occultum scribendi genus tradit, quo præcipuè Principum Legatis ac Secretariis ad occultum literarum commercium opus esse videtur. Ut verò artis hujus pertractandæ cupiditatem promiscuæ hominum multitudini eximeret, varii generis spectra, & pallentes Erebi umbras literarum loco delegit, ut, qui oculos in librum conjicit, eum promago habeat quasi necesse sit. Et verò ipse Trithemius multo tempore librum hunc in vulgus exire noluit, cum animo prævideret, quòd qui hanc scribendi facultatem minus callerent, aut omnino ignorarent, ipsum in censum Veneficorum relaturi essent. Primam ipse occasio-

nem præbuit, cum anno 1499. Gandavum ad Arnoldum Bostium Carmelitam literas daret, in quibus *Steganographiam* suam verbosius commendavit. Casu verò evenit, ut ante literarum adventum Bostius humanæ vitæ periodum absolverit. Prior loci ac monasterii, apertâ epistolâ, cum insolitas adeò, & supra quàm dici potest, mirabiles figuras atque expressiones in iis contineri cerneret, quid cogitaret, anceps animi, illam cum aliis communicavit. Nec fuit quisquam, qui inspectis literis, Trithemium si non palam, certè quidem animo secum in magiæ suspensionem non vocaret. Id quod Trithemius ipse suo in *Chronico Spanheimensi* ad annum 1499. non diffitetur. Crevit suspicio, cum anno 1512. superstite adhuc Trithemio, opella exiguæ molis ac paucorum foliorum sub ipsius nomine in vulgus sparsa fuit. Titulus libelli erat: *Veterum Sophorum Sigilla & Imagines Magiæ*. Supposititius hic erat foetus, cujus parens minimè erat Trithemius. Nihilominus in causâ fuit, ut, cum subinde *Steganographia*, quæ plena infernalium eraspektorum, in publico comparuit, Trithemius non obscurè insimularetur, ac si artem magicam exerceret. Cujus criminis ipsum reum fecit præcæteris *Carolus Bovillus*, Theologus Parisiensis. At enim Trithemius ipse se omnium primus de nefario hoc scelere quàm optimè purgavit in epist. ad *Joannem Capellarium*, Mathematicum Parisiensem. Scripta fuit anno 1507. & extat inter ejus epistolas numero 243. Ab obitu Trithemii, plures pro ipso vindicias scripserunt; nempe

Sigismundus, Abbas Seonenfis doctissimus, anno 1643. demortuus, cujus sunt *Vindiciæ Trithemii*, seu *defensio Apologetica Steganographiæ, à quibusdam malè interpretata* in 4. In hoc Opere Autor ea omnia, quæ in *Steganographia* adducuntur, physicis ac naturalibus principiis subnixâ, ac proinde vetitæ magiæ nomine minimè damnanda esse, luculenter demonstravit. Vid. *Hist. Univerf. Salisburg.* lib. 2. c. 4. pag. 238.

Joannes Caramuel Lobkowitz, typis Colonienfibus an. 1635. in lucem emissâ *Declaratione & Vindicatione Steganographiæ Trithemianæ* in 4. à Trithemio stetit

Idem præstitit *Gabriel Naudæus* in

in *Apologia pour les grands hommes* cap. 16. §. 10.

Verùm inter Trithemii Vindices primas partes jure sibi vindicat *Augustus*, Serenissimus Dux Guelpherbytanus, qui anno 1624. sub ficto nomine *Gustavi Seleni* librum conscripsit, quem sanctissimæ memoriæ Principi Ferdinando II. Imperatori Augusto anno Christi MDCXXIV. dedicavit sub hoc titulo: *Gustavi Seleni Cryptometryces & Cryptographiæ libri IX. In quibus planissima Steganographiæ à Joanne Trithemio Abbate Spanheimensi & Herbipolensi, admirandi ingenii Viri, magicè & ænigmaticè olim conscriptæ enodatio traditur; inspersis ubique Authoris, ac Aliorum non contemendis inventis*. Meruimus ipsiusmet Serenissimi Principis dono, inquit *Gabriel Bucelinus* (1), Opus præfatum, nec sine magna animi consolatione, de tanto nominis & famæ tanti Abbatis Assertore gratulabundi in frontispicio libri tabellæ cupreæ inciso, quantum Trithemio deferret Dux & Princeps tantus, facillè animadvertimus, cum ipse stans à tergore sedentis & scribentis tanti ingenii virum, meritissimumque honoraturus caput, huic Ducalem suum pileum, five cidarim imponeret; summâ reverentia venerationis contestatione, & memorabili literarum & literatorum omnium Mæcenatis, illorum tantoperè colendorum exemplo potentissimo illos confundere, qui sæpè de viris doctissimis & meritissimis stulta & temeraria indebitæ sibi gloriæ ambitione nequissimè detrahere non erubescunt.

„ Nec verò hoc Opus (sunt verba „ *Hermannii Conringii* (m)) usquam „ terrarum potuit temerè ignorari curiosæ doctrinæ sectatoribus quibusque, quoniam Latina lingua, quæ „ Eruditis Europæ hodie est communis, conscriptum est; cum primis „ verò quandoquidem novitas argumenti allicere lectores idonea est. „ Passim scilicet antehac Trithemiana „ illa *Steganographia* magiæ impietatis suspicione, post *Caroli Bovilli* „ infestationem, laborabat, eoque „ & solenni Romanæ Curie interditi „ Sto legi erat prohibita. *Cardinalis* „ *Bellarminus* scribere non dubitavit: *Opus illud prohibitum meritò „ est, cum sit plenum perniciosissimis dogmatibus, ad magiam pertinentibus,*

„ quod & ipse agnovit, & confessus „ est. *Franciscus Junius* Theologus „ profectò doctrina multiplice excel- „ lens, cum Bibliothecam *Heidelbergensem* curaret, ἀντόγραφον ipsummet Trithemii, *Philippo Electori* „ *Palatino* ab Auctore oblatum, tanquam magicâ refertum *δαμονομαντῆα* „ combufferat. Inter magicos libros „ & *Joannes Wierus* referre *Steganographiam* non est veritus: cum ipse „ præstigiæ suspicione sese vix liberaverit. Quàm feliciter verò „ Princeps purgaverit boni Trithemii „ illud quidem opus, audi fodes „ iudicium *Gabrielis Naudæi*, viri utique multâ eruditione clarissimi in „ bibliographia: *Quod ad Steganographi- „ phicam, inquit, pertinet, quæ Carolo „ Bovillo doctori parùm nascuto, ac „ ipsius relatione multorum credulitati „ magica omnino visa fuerant, ea „ sic nuper illustravit nobilis auctor „ Cryptographiæ, Gustavus Selenus, „ ut quidquid in illis obscurum involu- „ tūmque, tamdiu in summa omnium „ opinione ac veneratione delituerat, non „ amplius sui desiderium excitet, post- „ quam ab illo reiectum est, atque patefactum.* „ *Johannes Vossius*, vir „ itidem longè doctissimus, lecto *Seleniano* Opere, socii sui, *Francisci „ Junii*, de Trithemiana *Steganographia* „ iudicium non nisi tepidè ac leviter ausus est defendere, viri doctissimi præconio *Gustavum* „ nostrum prosecutus. Liberavit Trithemium, fateor, & *Joannes Caramuel Lobkowitz* „ ab infamia illa magica, sed volumine multum „ dispari, & aliquot demùm post Principem annis: quamvis ineptè ausus „ sibi primo gloriam illam vindicare „ Principis ingentibus meritis per „ κακοζήλιαν dissimulatis. „ Hæc ex *Conringio*.

Plures Authores, qui pro vel contra *Steganographiam Trithemianam* scripserunt, nôsse qui desiderat, legat *CHRISTIANI THOMASII Brevia Documenta de crimine Magiæ Hallæ Saxonicæ* an. 1704. in 4.

Ego verba tantum *Natalis Alexandri* hic subjungam, quæ is *Historiæ Ecclesiasticæ* Sec. XVI. Tom. VIII. pag. 206. inseruit: *Ob Steganographiam ab imperitis in Magiæ suspensionem immeritò vocatus est Trithemius, vir pientissimus.* Quæ verba *Indiculi* „ *Censorii* Authores Romæ Notâ perstrinxerunt.

(1) in *Benedict. Rediv.* pag. 39.

(m) *De Bibl. Aug. Opp.* Tom. v. pag. 583.

strinxerunt. Respondit Pater Alexander: „ Quid sit Steganographia, videtur non intelligere, qui Tritheimium jure merito in Magiae suspicionem venisse volunt. Legant illusterrimum Annalium Baronii Continuatore Spondanum ad annum millesimum quadringentesimum nonagesimum-nonum, num. x. ubi pius & eruditus Auctor ab omni magiae suspicionem vindicat, Steganographiae clavim tradens, Ut, inquit, *tantum virum, optime cetera de Ecclesia Catholica Ordine suo, ac re literaria meritum, ab omni adeo nefandi criminis culpa immunem existimemus, fecit diligentia eruditissimi Patris Hilarii, Monachi Benedictini Cenobii S. Germani de Pratis Parisiensis, Congregationis Reformatae SS. Benedicti & Mauri, qui re nobiscum post primam nostram horum Annalium editionem communicata, arcanum aperuit ambagium Tritheimii, à se non parvo labore, & industria adinventum: manifestaque ad ipsasmet Tritheimii epistolas facta probatione, ostendit, nihil toto eo opere esse conjurationis aut invocationis demonum, sed quae ejusmodi videntur, claves tantum esse, seu interpretationes verborum, quibus ambigè utebatur in suis epistolis: Spiritus diurnos, quos vocat, Epistolas ipsas esse, quae cunctis paterent: Spiritus autem nocturnos, quasdam literas, syllabas, seu vocabula ipsarum Epistolarum, quae in se continerent secretum in eis comprehensum: Duces demique & ministros spirituum, verba & literas otiosas, quae iisdem Epistolis continerentur, ad tegendum secretum in iis comprehensum &c.* Hæc Spondanus. Idem Tritheimio contigit, subjungit Nat. Alexander, quod Sylvestro II. & Alberto Magno, ut ob rerum, quae communem hominum captum superarent, tractationem, vel operum admirabilitatem, à rudibus illarum artium in Magiae suspicionem vocarentur.

TRITHEMII Epistola ad Steganographiam separatim prodiit Herbipoli an. 1548.

SIMON GEIGER, Monachus Monasterii Wiblingensis in Suevia, Latine, Græcè, ac Hebraicè doctus scripsit præter alia plura 1.) *Indicem Alphabeticum Latino-Hebraicum.* 2.) *Compendium de Elementis Linguae Hebraicae.* 3.) *Tabulam abbreviatam syllabarum Græcarum.* Obiit 1547. Vid. Annal. Wibling. pag. 76.

VENERAB. DESIDERII à CURIA, Congreg. S. Mauri perinde, ac SS. Vitoni & Hidulphi parentis ac institutoris zelosissimi *Methodus Linguae Hebraicae ediscendae.* Opus ineditum, quod inter mss. Codices Bibliothecae Monasterii Viridunensis asservatur. Ruinart in Itin. Liter. in Alf. & Lotharing. p. 442.

AUGUSTINUS LAMPUGNANUS, Italus, Mediolanensis, è Congreg. S. Mauri Italicam linguam non parum excoluit. Unde celebriores per Italianam Academiae, Veneta *Incognitorum*, Brixienfis *Errantium*, Bononiensis *Indomitum*, Genuensis *Dormitantium*, aliæque, inter socios certatim eum cooptarunt, cum præter doctrinam, morum etiam comitate, candore, & affabilitate omnes in sui amorem & benevolentiam allicerent. Edidit inter alia *Lumi della lingua Italiana diffusi da regole abbreviate, e dubbii esaminati per lo fugitivo Academico Indomito.* id est: *Fix linguae Italicæ accensa per Regulas compendiosas, & dubia excussa per fugitivum Academicum Indomitum.* Opus hoc adhuc M. miserat Augustinus Academicis Indomitibus Bononiensibus emendandum & corrigendum; at illi inscio Authore, Operis luce dignissimi partem evulgarunt an. 1641. & postea idem integrum an. 1652. apud Zenerum sub nomine Academici Indomiti, ut dictum est, ediderunt. Augustinus itaque ipsum postea à se recognitum recudendum curavit, suo expresso nomine apposito, Mediolani an. 1653. apud Ludovicum Monza.

LUDOVICI THOMÆ du FOUR è Congreg. S. Mauri *Linguae Hebraicae Opus Grammaticum*, copia, brevitate, ac methodo absolutum in 8. Parisiis 1642. apud du Gast. Opus nuncupatum fuit Domino Lescot Doctori Sorbonæ, postea Episcopo Carnotensi.

CLEMENTIS REYNERI *Onomasticum* nominum barbarorum, vel obsoletorum, quae in variis instrumentis antiquis *Operis de Apostolatu Benedictinorum in Anglia* occurrunt, ordine alphabetico dispositum, Duaci an. 1626.

CORNELII MARGARINI Abbatis Titularis è Congregatione Casinensi, *Explanatio Dictionum exoletarum Longobardicarum*, quae nedom in Bullario Casinensi, sed in cæteris etiam Longobardicis monumentis haberi pos-

possunt. Quae quidem explanatio seorsim etiam impressa fuit Tuderti apud Vincentium Galassium in 8. anno 1670. cum hoc titulo: *Dictionarium Longobardicum.* Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 140.

ISIDORUS LANFREDINI, patriâ Florentinus, ibidemque apud S. Mariae insigne Coenobium nostris adnumeratus an. 1642. die 21. Martii, floruit nedom Etruscæ, sed Gallicæ etiam linguae peritiâ, quam Parisiis, ubi olim, dum in Germaniam pergeret ad fratrem suum Ser. mi Ducis Neoburgensis intimum aulicum, bellis itinera obstruentibus, aliquamdiu substitit, in Academia à Cardinali Richelio institutâ, interpretatus est, pro quâ item lingua facilius addiscendâ novam methodum, & regulas composuit tum Gallico, tum Italico sermone, quò fit, ut eodem tempore utrumque idioma commodè intelligi possit; quem librum sub hoc titulo postea evulgavit:

Nouvelle méthode, courte, & facile pour apprendre la Langue Française, composée & donnée au jour par le R. P. D. Isidore Lanfredini Florentin Moine, & Docteur Benedictin, Interprete de la Langue Française dans l'Académie de Paris. id est: *Nova, brevis, ac facilis methodus addiscendi linguam Gallicam, composita & in lucem emissa per Isidorum Lanfredinum Florentinum, Monachum & Decanum Benedictinum, Linguae Gallicæ in Academia Parisiensi interpretem.* Florentiæ apud hæredes Francisci Onoffrii an. 1684. & antea Parisiis quater impressa.

SEVERINUS BOCCIUS ab Asculo in Apulia, Cavenfis Coenobii alumnus, ac deinde plurium Monasteriorum Abbas, & Congreg. Casin. Visitator scripsit *Dictionarium Italicum* tomis v. in fol. Item *Grammaticam Italianam* tom. 1. in 4. In his porrò duobus Operibus plurimum temporis ac studii Author insumpsit, ut quidquid ad Italicam linguam exornandam pertinet, ex probatissimis Authoribus fusissimè enuclearet. M. Armell. Bibl. Cas. part. 2. pag. 175. Author obiit 1697.

AMBROSII WOLFF Ottoburani *Pædagogus Ottoburanus*, docens ac ducens ad exactiorem methodum discendi & docendi *Regulas Grammaticæ* in 8. Annum verò editionis non exprimit Felix Egger in Idea Ord. Ben. lib. 2. part. 3. p. 589.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

CLAUDII LANCELLOTTI, Galli, Parisiensis, literarum humaniorum olim Professoris 1.) *Nova methodus addiscendi Latinam & Græcam linguas.* 2.) *Hortus Græcarum Radicum.* 3.) *Grammatica Italica.* 4.) *Grammatica Hispana.* &c. Author scripsit Gallicè, typis sine nomine vulgavit, atque anno 1694. in Minore Britannia vitam cum morte commutavit. Ejus Opera summopere laudantur Tom. iv. *Jugemens de Sçavans* num. 689. pag. 140.

PETRI GUARINI è Congreg. S. Mauri *Grammatica Hebraica cum Compendio Grammaticæ Chaldaicæ.* Author Opus suum in tres partitus est libros. In primo agit de Etymologia, aut de Analogia verborum: in altero complectitur syntaxin tam simplicem, quam figuratam: in tertio diversos collocavit tractatus, qui ad Grammaticam & Literaturam Hebraicam pertinent: unde fit, ut lectori varia occurrant, cujusmodi sunt ampla Dissertatio de accentibus, nova Hebræorum Poësis, eorum Calendarium, comparatio monetarum, ponderum, mensurarum, quibus ipsi utuntur, cum nostratibus; Compendium Grammaticæ Chaldaicæ ad faciliorem intelligentiam sacrae Scripturae in lingua isthac, & plura alia, quae enumerare longum foret. Tractatibus hisce subnectuntur tres Indices: primus continet loca sacrae Scripturae, quorum declaratio in contextu Operis data fuit: secundus verba difficilia & irregularia: tertius materias & argumenta; cui etiam finem imponit Lexicon admodum amplum. Quibus rebus fit, ut Patris Guarini Opus non tam pro Grammatica Hebraica sit habendum, quam pro collectione, in qua quae maximè curiosa sunt, atque ad Hebraicam linguam spectant, ritè ordinata magno numero habeantur. Ut nihil dicam de Notis atque Observationibus quàm copiosis, tam eruditis, quae usui maximo esse possunt iis omnibus, qui penitiorè linguae Hebraicæ cognitionem sibi comparare animo propositum habent. Cum verò Author doctissimus vitam naturæ reddidisset a. 1730. P. Nicolaus le Tournois tertio tomo absolvendo manum admovere iussus est. Vide le Cerf. Bibl. Histor. Crit. p. 175. Meminit etiam Guariniana Grammaticæ non sine multa laude Aug. Calmet in Supplem. ad Bibl. Sac. part. 1. p. 402. col. 1.

LIII

LU-

LUDOVICUS PELLETIER è Congr. S. Mauri ab anno 1700. studium ac laborem convertit ad componendum *Dictionaryum Etymologicum Linguae Britannicae*: cui cum post annos XVI. supremam manum primum imposuerit, facile quivis animum inducere potest, ut vim ingentem eruditionis rerumque aliarum scitu curiosarum in eo contineri credat. Opus ut in lucem publicam exire possit, faventem exspectat Lucinam.

ALEXII LOBINEAU Glossarium vocum Anglicarum, Britannicarum, Vasconicarum, Gallicarum, Hispanicarum, & infimae Latinitatis, quod in Historia Minoris Britanniae post indicem rerum & verborum adjecit Tom. II. Parisiis 1707.

RENATI MASSUET *Glossarium Graecum & Latinum* in Opera S. Irenaei noviter à se edita, continens eas voces, quae vel ab usu communi remotiores sunt, vel quarum significata sunt Irenaeo, vel ejus interpreti propria. Parisiis typis & sumptibus Jo. Bapt. Coignard 1710.

EDMUNDI MARTENE & URSINI DURAND *Index Onomasticus* Vocum barbararum & Exoticarum tum in *Thesuro Novo Anecdotorum*, tum in *amplissima veterum Scriptorum & Monumentorum Collectione*. Extat tomo nono & ultimo.

DIONYSII SANMARTHANI *Glossarium Vocum corruptioris Latinitatis, aliarumque peregrinarum* in Instrumentis, quae ad Galliam Christianam decem tomis comprehensam spectant, de quarum sensu & significatione Cl. Author suas dat conjecturas; cum plurimae in *Cangiano* desiderentur Glossario.

ANSELMUS DESING id temporis in Lycæo Frisingensi Humaniorum Literarum Professoris doctissimi *Grammatica linguae Latinae*, à tribus jam lustris, & quod excurrit, scripta, nec edenda tamen ab Authore, dum occasio se feret cum viro experto totum Opus saepius ad incudem revocandi.

CLAUDIUS GUENIE è Congreg. S. Mauri novam editionem *Glossarii D. du Cange* moliri coepit, quod unus voluminis accessione in folio augmentaturus erat, sed morte anno 1723. interceptus, operis continuationem D. Toutain & D. Pelletier ejusdem suae Congregationis doctissimis Sodalibus reliquit, qui uno volumine non contenti pluribus illud locu-

pletarunt, ac sub titulo sequenti in publicum emiserunt:

Caroli du Fresne, Domini du Cange Glossarium ad Scriptores mediae & infimae Latinitatis VI. Tomi; opera & studio Monachorum Ord. S. Bened. & Congreg. S. Mauri fol. Parisiis 1733. Editio nova locupletior & auctior, magnis efferenda laudibus. Vid. Recensio in Actis Erudit. Lips. an. 1735. pag. 193.

— *Glossarium mediae & infimae Graecitatis. II. Tom. fol. Lugdun.*

HIERONYMI PEZII, Mellicensis Bibliothecarii, *Glossarium vocum Germanicarum obscuriorum*, quae occurrunt in Chronico Germanico Rhythmico ab Ottocaro Seculi XIV. Auctore percripto, quod Opus typis an. 1745. descriptum Rerum Austriacarum Scriptorum Tomum conficit tertium.

PLACIDUS AMBOS, Mellicensis Coenobita, magnam sedulitate collegit, glossisque necessariis instruxit sex sequentes veteris aevi Scriptores Germanicos, qui sunt I.) Glossae Theotiscæ in Curam Pastorem S. Gregorii M. ab annis octingentis scripta, quae in vetustissimo Codice Bibliothecae San-Florianensis in Austria superiore servantur. II.) Insignis Codex Collegii Hospitalensis manu Seculi XIII. ineuntis pereleganter exaratus, quo breves Sermones pro concione ad populum habiti per Dominicas & Festa totius anni continentur. III.) Versio Regulæ S. Benedicti Abbatis Seculo itidem XIII. adornata, quae extat in volumine membranaceo Monasterii Aspacensis in Bavaria. IV.) Anonymus Poeta in Bibliotheca Glunicensi conservatus, qui eodem Seculo XIII. vixit, & Historias Biblicas à Genesi usque ad Lib. IV. Regum, aliorumque populorum gesta, praefertim verò Bellum Trojanum Rhythmis Germanicis persecutus est. V.) Wolframus de Eschenbach, Poeta pariter Seculi XIII. qui Bellum quoque Trojanum, aliorumque Heroum acta descripsit, & in celebri Bibliotheca Gottwicensi adservatur. VI.) Incerti nominis Mellicensis Benedictini Poemata Moralia in cod. membranaceo annorum 400. eleganter scripto, publica luce dignissima. Haecenus enumeratos sex Scriptores, aliaque plura illustrandae veteri nostrae linguae vernaculae inservientia praecleara monumenta, noster A. R. P. Placidus Amon ab aliquot annis magna sedulitate-

litate collegit, glossisque necessariis instructa propediem in publicos usus evulgabit. Ita Hieronymus Pezius, Bibliothecarius Mellicensis in Praefat. ad Glossarium, quod Germanicae voces obscuriores & obsoletae in Ottocari Chronico occurrentes explanantur.

PETRI GUARINI è Congregat. S. Mauri *Lexicon Hebraicum & Chaldaeo-Biblicum*, in quo non solum voces primigeniae seu radicales, verum etiam derivatae cum omnibus earum accidentibus ordine Alphabeti disponuntur; & Latinis earum interpretationibus, quas exhibent optima, quae haecenus proderunt, Vocabularia Hebraica & Chaldaica, praemittuntur Graecae, quas suppeditant LXX. Interpretum Translatio, & quae supersunt Aquilae, Summachi, Theodotionis V. VI. & VII. editionum Fragmenta. Accedunt nomina propria Virorum, Mulierum, Idolorum, Populorum, Regionum, Urbium, Montium, Fluviorum &c. cum praecipuis eorum etymologiis. Lutetiae Parisiorum. Typis Jacobi Francisci Collombat &c. 1746. in 4. col. 3014.

JOANNES GELE è Congregat. S. Mauri *Dictionaryum Historico-Geographicum D. Abbatis Baudrand à se auctum & emendatum* iteratis typis excudi curavit Parisiis in fol. an. 1705.

JACOBI BILLII PRUNÆI S. Michaelis in Eremo Coenobiarchae *Locutionum Graecarum in communes locos per Alphabeti ordinem digestarum volumen*: Lugduni apud Franciscum le Feure MDLXXXVIII. in 8. Item Duaci 1599. in 12. Item Geneva 1609. & 1615. in 8. quibus editionibus prior fuit Parisina an. 1578. in 8.

GEORGII è Congreg. Casin. Monachi c. an. 1530. *Grammatica Graeca de syllabis Graecis* in usum sodalium Congreg. suae composita, & censura Gregorii Cortesii Graecè doctissimi ex eadem Congregatione Cardinalis subjecta; cujus judicium vide in epistola ad Georgium data, quae extat inter Epistolas Cortesii familiares pag. 162. An verò hæc Grammatica typis unquam mandata fuerit, me latet: ex ea tamen intelligimus, Graecas literas illo aëvo in Congregatione Casinensi floruisse.

SECTIO II.

RHETORES, SIVE ORATORES.

S. BURCHARDUS Nuiscellensis in Anglia Monachus, Comes S. Bonifacii, Germaniae Apostoli, & Herbipolensis Episcopus ab anno 752. ad 791. cum jam Episcopatum esset resignaturus, habuit ad Clerum & populum simul congregatum *Orationem prolixam & elegantem de substituendo successore*, cujus meminit Pitseus æt. octav. ad an. 791. pag. 164. De illo plura in Joan. Petri Ludewigii Scriptoribus Würtzburgensibus Tom. I. pag. 388. & apud Surium XIV. Octobr. S. Sturmii, Abbatis Fuldensis, Caroli M. ad Thassilonem Bojariae Ducem Legati Oratio, qua ipsum ad officium reduxit; extat apud Brunnerum Annal. Boicor. part. 1. l. 5. pag. 703. seq.

GUITMUNDI Monachi Crucis S. Leufredi Dioecesis Ebroicensis in Normannia Oratio ad Guillelmum I. Angliae Regem, in qua Episcopatum sibi ab eo oblatum modestissime recusat. Extat Tomo XVIII. Bibliothecae Patrum. In hac Oratione, inquit N. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

talis Alexander, sanctam Guitmundi libertatem suspicere licet, qui in terra praedita, & apud gentem, quae exteros Episcopos sibi praefici molestè ferebat, Episcopatum recusavit, ac Regem Guillelmum cognomento Angliae Conquestorem hortatus est, ne secundis eventibus efferretur, utque iudicii divini memor esset: „Dum, inquit, me ipsum salubriter moderari nequeo, qualiter aliorum vitam ad salutis viam dirigere valeo? Omnibus vigili mente perlustratis, non video, qua lege digniter praesse valeam illorum cuneo, quorum extraneos mores, barbaramque locutionem nescio, quorum patres charosque parentes & amicos occidistis gladio, vel exhaereditos opprimistis exilio, vel carcere, vel indebito intolerabilique servitio. Scrutamini scripturas, & videte, si qua lege sancitur, ut Dominico gregi Pastor ab inimicis electus violenter imponatur. Ecclesiastica electio prius debet ab ipsis subjectis

„ fidelibus cum sinceritate fieri, ac
 „ postmodum ad stipulationem Patrum
 „ & amicorum (si canonica est) re-
 „ verenter confirmari. Alioquin cum
 „ charitate debet emendari. Quod
 „ bello & effusione multi cruoris tru-
 „ culenter rapuistis, quâ ratione mi-
 „ hi aliisque contemptoribus mundi,
 „ qui sponte pro Christo nudati su-
 „ mus propriis, sine culpa impartiri
 „ potestis? Generalis omnium Reli-
 „ giosorum lex est, à rapinis abstinere,
 „ & de præda (etiam si offertur)
 „ pro justitiæ observantia nolle reci-
 „ pere. Dicit enim Scriptura: *immolan-
 „ lans ex iniquo, oblatio est maculata*
 „ *----- Qui offert sacrificium ex*
 „ *substantia pauperum, quasi qui vi-*
 „ *ctimat filium in conspectu patris.*
 „ Hæc & his similia divinæ Legis
 „ præconia pertractans expavesco,
 „ & totam Angliam quasi amplissimam
 „ prædam dijudico, ipsamque
 „ cum gazis suis, velut ignem arden-
 „ tem contingere formido. . . . Nor-
 „ mannam cum vestra licentia redi-
 „ re dispono, & opimam Angliæ præ-
 „ dam amatoribus mundi quasi quis-
 „ quilias derelinquo. Liberam pau-
 „ pertatem Christi amo, quam Antonius
 „ & Benedictus amplexati sunt,
 „ magis quam divitias mundi, quas
 „ Cræsus & Sardanapalus nimis ama-
 „ verunt. Hæc Oratio Guitmundo
 „ Regis admirationem & reverentiam
 „ conciliavit; multorum verò adversus
 „ ipsum concitavit invidiam, ut *Orde-*
 „ *ricus Vitalis* testatur: sed Guitmun-
 „ di virtus & merita invidiâ superiora
 „ erant. Certè si Marco Tullio, Roma-
 „ næ Eloquentiæ Principi, in Oratione
 „ pro T. Milone tantum animi ac con-
 „ stantiæ fuisset, quantum Guitmundo
 „ fuit, nunquam Milo Massiliæ barba-
 „ tos pisces edisset. *Guitmundus* verò
 „ subinde à Gregorio VII. ad dignitatem
 „ S. R. E. Cardinalis ab Urbano autem
 „ II. ad fastigium Archiepiscopatus A-
 „ versani in Italia evehctus fuit.

LAURENTII, Prioris Cathedralis
 „ Monasterii Dunelmensis in Anglia,
 „ Oratoris, iudice Lelando, *vehementis*
 „ Oratio sive *Apologia Laurentii pro Lau-*
 „ *rentio* cum duabus aliis Orationibus
 „ asservatur in Bibliotheca Cottoniana
 „ sub effigie *Vespasiani* litera D. Codi-
 „ ce XI. num. I.

CLEMENTIS VI. Pont. Max. Ora-
 „ tio in Canonizatione S. Ivonis à Surio
 „ edita Tom. III. à Bollandianis recusa
 „ mensè Majo Tom. IV. Notatu digna
 „ sunt illa Clementis verba; „ Et fortè

„ non casu, sed divina dispensatione
 „ factum est, ut mihi istud negotium
 „ servaretur. Et ratio videtur prima,
 „ ut quia Dux Britanniæ Johannes
 „ ex parte patris Brito est, & ex par-
 „ te matris Lemovicensis erat, Brito
 „ Yvo Heloy per Papam Lemovicen-
 „ sem Sanctorum Catalogo adscriba-
 „ tur. Secunda, quia, ut ex pro-
 „ cessu colligitur, iste Dominus Yvo
 „ anno ætatis suæ quinquagesimo &
 „ XIX. die Maji coronatur in coelis;
 „ ego autem anno ætatis meæ quin-
 „ quagesimo ad statum istum, licet
 „ invitatus assumptus XIX. die mensis
 „ Maji coronatus fui. „

-- EJUSDEM ante summum Pon-
 „ tificatum *Oratio* coram Joanne Pon-
 „ tifice XXII. de expeditione Philippi
 „ Regis Francorum.

-- EJUSDEM *Oratio* in funere Card.
 „ Neapoleonis; eam laudat Steph. Ba-
 „ luzius, & fragmenta quædam profert
 „ Tom. I. Collect. Actorum veterum Vit.
 „ PP. Aven. col. 600. 601.

RICHARDUS AUNGERVILLUS ex
 „ Monacho primùm Dunelmensis Regis
 „ Eduardi III. Cancellarius, deinde an-
 „ no Domini 1333. Episcopus Dunel-
 „ mensis reliquit *Orationum ad Principes,*
 „ *librum unum.* Pitseus æt. 14. pag.
 „ 467.

JOANNIS GODEFRIDI (al. Goffri-
 „ di) ex Monacho & Abbate Luxoviensi
 „ S. R. E. Cardinalis *Oratio*, seu *Haren-*
 „ *ga* facta per Reverendissimum Cardina-
 „ lem Albiensem in Ecclesia Parisiensi
 „ anno 1468. quâ die Cardinalatus
 „ dignitatem recepit Dominus Cardina-
 „ lis Andegavensis. Extat in D'Achery
 „ Spicilegio ult. edit. in fol. Tom. III.
 „ pag. 825. Sermo verò publicus id
 „ temporis *Harenga* seu *Arenga* ex Va-
 „ lerio vocabatur.

-- EJUSDEM *Oratio*, seu *Harenga*
 „ per R. mum in Christo Patrem, Cardina-
 „ lem Episcopum Albiensem, Abbatem
 „ quoque inclyti Monasterii S. Dionysii
 „ in Francia, composita proposita-
 „ que Cordubæ coram præcellentissi-
 „ mo Castellæ Rege Henrico anno Do-
 „ mini 1469. Extat I. c. pag. 835.

GUILLIELMI FILLATRII ex Abba-
 „ te S. Bertini Episcopi primùm Virdu-
 „ nensis, tum Tullensis, deinde Torna-
 „ censis *Oratio in funere Philippi Boni*
 „ *Burgundiæ Ducis.* Vid. Foppen. Bibl.
 „ Belg. pag. 402.

HIERONYMI ALLIOTI Abbatis
 „ è Congr. S. Justinæ *Oratio* anno 1458.
 „ habita ad *Pium II.* Pont. Max. pro
 „ *Populo Florentino*, in qua liquidò osten-

ostendit, quantum in Apostolicam
 „ Sedem, ac præsertim in ipsum *Pium*
 „ Pontificem Populus Florentinus pro-
 „ pensus esset ac ceditus. Vid. Armell.
 „ part. I. p. 207.

LEONARDI SEEMANN, Monachi
 „ Bursfeldensis, Oratio in laudem *Al-*
 „ *merici*, Abbatis primi Monasterii Burs-
 „ feldensis, Viri magnæ doctrinæ, vir-
 „ tutis, ac fervoris, qui non ipse tan-
 „ tum sacro in suggestu pro concione
 „ dixit, sed in schola etiam docuit,
 „ quam suo in monasterio admodum
 „ egregiam instituit. Fato functus est
 „ circa annum 1115. Vid. Leuckfeld in
 „ Antiquit. Bursfeld. cap. I. p. 16.

JOANNIS RAULINI ex Regii Na-
 „ varræ Gymnasii Doctore & Rectore
 „ Monachi Cluniacensis *Collatio*, seu
 „ *Oratio* habita in Regali Collegio Na-
 „ varræ in solenni festo S. Ludovici
 „ per Thema: *Domine in virtute tua læ-*
 „ *tabitur Rex.* Seorsim excusa Basileæ,
 „ & junctim edita Tom. V. Scriptorum
 „ Francicarum Rerum fol. 493. per An-
 „ dream Duchesnium.

-- EJUSDEM *Collatio*, seu *Oratio*
 „ habita in publico Conventu Clunia-
 „ censium, de perfecta Religionis plan-
 „ tatione, incremento, & instauratione.
 „ Parisiis anno 1499. apud Guido-
 „ nem Mercatoris in 8. & postea apud
 „ Jo. Andream in 12. an. 1644.

CAROLI FERNANDI Eloquentiæ
 „ Professoris Regii in Universitate Pari-
 „ siensi *Oratio de Conceptione B. V. contra*
 „ *Vincentium Bandellum.*

-- Alia de S. *Catharina Virgine &*
 „ *Martyre.* Vid. Trith. de S. E. p. 393.

HENRICUS GODEFRIDUS ex no-
 „ bili Familia Parisiis ortus Monachus
 „ S. Dionysii, & Collegii Navarræi So-
 „ cius, erat excellens Orator, ac verbi
 „ divini præco, scripsit *Oraison funebre*
 „ *de Maximilien Empereur*, id est, *Ora-*
 „ *tionem in funere Maximiliani Impera-*
 „ *toris.*

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis
 „ Spanheimensis, *Orationes*, vel *Decla-*
 „ *mationes* in annuo Conventu Abba-
 „ tum Ordinis Divi Benedicti Reforma-
 „ tionis Bursfeldensis. Cùm verò sint
 „ longè gravissimæ, earum argumenta
 „ me hîc subjicere non pigeat.

ORATIO I. *De fuga seculi, & laudi-*
 „ *bus vitæ Religiosæ.*

II. *De ruina Ordinis S. Benedicti,*
 „ *& Reformationis Bursfelden-*
 „ *sis laudibus.*

III. *De ruina Statûs Ecclesiastici &*
 „ *Monastici, & quæ olim Ordi-*

nem Benedictinum reddide-
 „ *runt gloriosum.*

IV. *De Cura pastoralis, vel de Offi-*
 „ *cio boni Abbatis.*

V. *De duodecim excidiis observantiæ*
 „ *regularis in Ordine Monastico.*

VI. *De Operatione divini Amoris.*

VII. *De vera conversione mentis*
 „ *ad Deum.*

VIII. *De Laudibus Ruperti Abbatis*
 „ *Tuitiensis.*

Extant inter ejus Opera Pia, & Spiritua-
 „ lialia anno 1605. Moguntiæ impres-
 „ sa. Habuit Trithemius & alibi in aliis
 „ occasionibus præstantissimas Orationes.
 „ Sunt verò omnes ejus Orationes
 „ numero viginti, quæ Abbatibus &
 „ Monachis, si quò spiritu scriptæ sunt,
 „ legantur, longè majorem præstare
 „ usum possunt, quàm illæ Ciceronis
 „ & Demosthenis, tametsi Græcæ & La-
 „ tinæ Eloquentiæ principum.

JOANNIS FECKENAMI Abbatis
 „ ultimi Westmonasteriensis in Anglia,
 „ in carcere pro fide Catholica mortui
 „ an. 1585. *Oratio funebris in exequiis*
 „ *Reginæ Mariæ.* Alia habita in Comitiis
 „ Anglicè. De quibus vid. Pitseus
 „ æt. 16. pag. 785.

FLORIANI TREFFLERI Benedicto-
 „ burani in Bavaria Coenobitæ *Decla-*
 „ *mationes Theologicæ* triginta tres de
 „ præcipuis cùm Ecclesiæ Catholicæ
 „ Fieriis, tum Religionis Christianæ ca-
 „ pitibus, & *Joachimi Perionii*, Cormæ-
 „ riaceni *Orationes duæ*, in Petrum Aretinum
 „ una, de vita Joannis Baptistæ
 „ altera, junctim fuerunt editæ Colonia
 „ apud Maternum Cholinum in 12. an.
 „ 1561. De *Perionii* autem priore Ora-
 „ tione in Aretinum abjectè satis *Lam-*
 „ *binum*, & *Muretum* sentire testatur
 „ Teisserius ad Elogia Thuanea Gallica
 „ Tom. I. pag. 162. *Il a publié une*
 „ *Oraison contre Pierre Aretin, de la*
 „ *quelle Lambin se moque dans une de ses*
 „ *létres, & Muret temoigne, qu'il n'y a*
 „ *rien, pour si absurde qu'il soit, qui ne*
 „ *puisse monter dans l'esprit de Perion.*
 „ id est: *Vulgavit unam Orationem in*
 „ *Petrum Aretinum, quam Lambinus in*
 „ *una suarum epistolarum exagitat; &*
 „ *Muretus testatur, nihil ita esse usque-*
 „ *quaque absurdum, quod in Perionii cere-*
 „ *bro locum nancisci nequeat.* NB. in

marginè apud Teisserium citantur li-
 „ teræ Lambini ad Joannem Paludanum,
 „ Mureti verò Epistola ad Lambinum,
 „ Mihi, cùm hæc legissem, nihil prius
 „ fuit, quàm ut in ultima editione epi-
 „ stolarum Mureti, quam Jacobus Tho-
 „ masius Lipsiæ anno 1726. accuravit,
 „ L 111 3 &

& quibuscunque potuit epistolis, in prioribus editionibus omiſſis locupletavit, ejusdem ad Lambinum hac de re epistolam perlegerem; sed nullam invenire potui, bene verò duæ aliæ ad Hubertum Giphanium de Lambino scriptæ sese mihi obtulerunt. Et prior quidè extat Lib. I. Num. LXXVII. pag. 554. ubi Muretus ad Giphanium hæc de Lambino: „Contuli loca, „quæ notaveras: & admiratus sum „hominis impudentiam: quam tamen in memetipſo jam pridem expertus eram. Non enim tantum, „cùm multa à me accepta pro suis publicasset, ultrò conquestus est, „sua sibi à me subrepta esse: sed etiam (vide, quæſo te, inauditum improbitatis genus) cùm admonitus esset à me de locis quibusdam Horatianis, quos ita stultè interpretatus fuerat, ut omnibus eruditis debere ludibrium videretur; non est veritus dicere ac scribere, eam ipsam sententiam, à qua ipse monitu meo discesserat, meam fuisse; meque ut illius auctorem exagitare iisdem illis argumentis, quæ à me acceperat. Quid ejusmodi homini facias, aut quid ad tam infignem impudentiam addi posse arbitrè? „Hæc & alia plura Muretus de Lambino. Quæ cùm ego legissem, censorium hominis iudicium de Perionii Oratione in Aretinum nunci faciendum existimavi. Idque eò magis, quòd Lambinus à Petro Ramo amico suo in Perionium concitatus fuerit. Cùm enim Ramus magnas inter Studiosos Parisienses turbas ob doctrinam Aristotelis acriter reprehensam excitasset, Perionius hominis novaturientis conatus jussu Sorbonæ gemina oratione fortiter repressit. Quæ res cùm Ramum malè habuisset, quoscunque potuit, & maximè Lambinum, politionis Literaturæ professorem in Perionium concitavit. Teisserii verò Gallica verba leguntur apud Vincentium Placcium de Scriptor. Anonym. cap. 2. pag. mihi 195. ubi Orationem Perionii nunquam sibi visam fuisse fatetur. Mihi verò & visa & lecta fuit. Sic verò inscribitur:

Ad Henricum Clarissimum, Potentissimumque Gallie Regem, cæterosque Reipublicæ Christianæ Principes Joachimi Benedictini Cormeriaceni in Petrum Aretinum Oratio.

Ratio nuncupandæ Henrico Regi Orationis fuit inter alias hæc: *Petrus Aretinus* librum, quem *Capitoli*, id est,

Capita, seu Epigrammata nominavit, Italico sermone in lucem emiserat: in hoc ea scripsit, quæ perspicuè Christi divinitatem ac S. Joannis Baptistæ dignitatem tollant. Hos impios versus ad Galliarum Regem Franciscum minimè mittere ausus fuit, ejusdem tamen nomen illis præfixit, quò major ipsius Orationi tribueretur auctoritas: Perionius indignè ferens, Aretinum Regio nomine tam flagitiosè abusum fuisse, Henrico, Francisci filio, suam nuncupavit Orationem, in qua eidem Aretini flagitium exposuit.

Ad cæteros verò Reipublicæ Christianæ Principes Perionius Orationem suam scripsit, quò eosdem commoveret, ut *Petrum Aretinum*, qui se non modò legum, verùm etiam Dei hominumque gravissimum inimicum ac hostem profiteretur, è medio Christianæ Reipublicæ tollerent. „Est enim, inquit Orator, ejusmodi „*Petrus Aretinus*, ut non solùm ipse „vitam ab initio ætatis omni flagitiorum libidinumque genere inquinatam egerit, verùm etiam alios „ita vivere & scriptis doceat, detque „præcepta, quibus omnes imbuti „aut potius infecti libidinem obscœnissimam foedissimamque facillimè „explere possint. Nec verò ista illius „hoc in loco amentia consistit. Nam „& eos tantum laudibus afficit, quos „sibi similes in turpitudine vitæ esse „novit: & eos vituperat, omnibusque maledictis vexat, quos a suo „ilto vitæ genere abhorreere intelligit: nec in eo rationem ullam ducit vel religionis suæ, vel aliorum „dignitatis, nisi forte eorum, quos „aut minis, aut vitæ superioris maledictis magnum sibi vestigal quot „annis pendere coëgisse dicitur. Atque his quasi gradibus viam sibi ad „majora munivit: omnibus enim „convitiis Superos exagitat. Quæ cùm indigna esse intelligerem, mihi „faciendum non putavi, ut qui me „Reipublicæ Christianæ defendendæ, „quam iste oppugnaret, natum „scirem, hisque paucis annis eandem „contra ejus acerrimos hostes defendere meminissem, hoc ei loco „deessem. „

Hanc autem omnem accusationem Perionius in duas divisit partes: Primum dixit de Petri Aretini vita, quæ semper à pueritia cùm in omni libidinum genere, tum in nefaria turpitudine, Sœdomia, versata est: dein-

de perniciosam disciplinam, quam eo libro, quem *Capricium* inscripsit, aliisque operibus profiteretur, exposuit. *Aretinus* enim scripsit atque edidit nefarium librum quendam, quem *Capricium* à caprorum lascivia & libidine nominavit. Hunc præclarum istum librum, cæterosque ferè omnes, præceptis, quibus omnes imbuti aut infecti potius, ad nefariam istam libidinem explendam paratiores venire possunt, referit: quæque nec os pudicum proferre, nec manus verecunda scribere, nec religiosæ aures audire sustineant. Postquam verò Perionius gravissima mala, quæ ex hoc venenato fonte in rempublicam promanarint, liquidò ostendit, Christianos Principes, quibus non solùm propria salus, sed etiam omnium Christianorum commissa sit, compellat, ut muneri suo satisfaciant, secumque cogitent, qua poena, atque adeò quam gravibus suppliciis *Petrus Aretinus* afficiendus sit? qui eorum subditis tam uberem malorum segetem suppeditet; imò verò qui tantis flagitiis à pueritia usque ad senectutem quam turpissimam egerit vitam, & sese patiando, quæ multis facere collibuerit, & faciendo in pluribus, quæ passus sit, contaminarint, ut de eo verè dici possit, nullum Rempublicam vidisse, nec sensisse malum illis annis, cujus non semen fuerit.

Jam verò haud longè ab insigni abest impudentia, quisquis demum impudentissimi hujus monstri partes contra *Perionium* tuendas susceperit. Unde mihi credibile non fit, quòd ex vero Teisserius, Muretum Perionii Orationem verso pollice damnasse ut ineptam, scribat: aut si Muretus id fecit, certè non matura jam ætate, sed calidus etiamnum juventâ fecit, quo tempore libido fors ipsum impedit, quò minùs rectè ac sincerè judicare potuerit. Juvenem enim aphrodisia in deliciis habuisse, ex *Pavli Manutii* ad eum data epistola intelligimus. Quid? quòd ipse Muretus in elegia ad Duarenum libidinis suæ impotentiam propudiosè confiteatur, ut *Josephi Scaligeri* de nefaria ejus libidine aculeatos versus silentio prætermittam; quam ipse in carmine ad Franciscum Bencium postea albescente capillo deploravit. Est igitur *Oratio Perionii in Aretinum* nitido sermone conscripta, rationum pondere gravis, sententiarum ac verborum figuris ornata, ita ut vel ipsius Mureti

Orationibus, quæ omnium laudibus celebrantur, haud inferior haberi mereatur.

-- EJUDEM PERIONII altera *Oratio* de S. Joannis, qui Baptista dicitur, laudibus scripta: Ejus vulgandæ occasionem dedit impius ille Atheus *Petrus Aretinus*. Is enim in libro *Capitoli* his ferè verbis de sanctissimo Christi Præcurſore scripserat: *Si Joannes reviviscat, nec vulpina fraude, & astutia utatur, eum in sceleratissimorum numerum facile adscribi posse.* Hoc blasphemum virus os impurissimum in Joannem, quo major inter natos mulierum non surrexit, evomuerat. Neque enim ullus ex eorum numero fuit, quos ut in cælo immortalitatem consecutos Ecclesia veneratur, in quorum dignitatem & majestatem scribere perhorruerit. Impiissimo *Aretini* convitio *Perionius* opposuit Orationem de laudibus S. Joannis Baptistæ, brevem quidem illam, sed sententiis, verbisque præstantem.

FRANCISCI HAMILTONI, Scoti, Prioris ad S. Jacobum Herbipoli Oratione in solemnibus restitutione Cœnobii S. Jacobi Scotorum Herbipoli, anno MDXCV. die mensis Aprilis ultimo ad R. Mum & Celsiff. Principem Julium D. G. Episcopum Herbipolitanum, typis vulgata ab Ignatio Groppio Tom. I. Scriptor. Rer. Wirceburg. pag. 516.

JACOBI CAVACHI, Itali, Bergomensis, in D. Justinæ Patavinæ Monasterio anno 1584. die . . Novemb. Professi, *Oratio Encomiastica in laudem Severissimi Leonardi Donati, Ducis Venetiarum, sive Post-ritati ex rebus ab ipso hæctenus gestis incitantum.* Legitur ad calcem *Musei Viri Religiosi, sive Elogiorum illustrium Anachoretarum*, quod Authoris Opus Venetiis prodiit ex typographia Pinelliana an. 1625. in 4. in Romana verò ejusdem Operis editione an. 1652. desideratur. Vid. Armell. part. 2. p. 2.

VALERIANI CASTILLIONÆI è Congr. Casin. Caroli Emmanuelis Sabaudicæ Ducis Historiographi *Discorsi diversi Academici in lode dell' Reale Casa di Savoia, . . . Mediol. & Taurini. . .* id est, *Varii Discursus Academici in laudem Regie Domus de Sabaudia.*

-- EJUDEM *Panegyrico a Luigi XIII. Re di Francia*; sed deest locus, & annus impressionis.

-- *Panegyris Ill. mo ac R. mo D. S. R. E. Cardinali, D. Ludovico Ludovisio Gregorii XV. Pont. Opt. Max. ex Fra-*

tre Nepoti Augustiff. Ravennæ ex Typographia Petri de Paulis, & Joanni Baptistæ Joannelli 1621 Excellentissimo Principi Paulo Jordano Ursino dicata. Vid. Armell. l. c. part. 2. lit. v. pag. 2. ubi id genus plura occurrunt.

AUGUSTINI LAMPUGNANI, Itali, Mediolanensis è Congreg. Casin. Abbatis *Discorsi Academici avuti in diverse Academie*. In Milano appresso Lodovico Monza anno 1653. in 8. continet sexdecim Orationes valde eruditas, quæ selectiorem philosophiam inter cæteras scientias redolent. Armell. l. c. part. 1. pag. 63.

JOANNIS HIERONYMI TEXTORII Niceæ in Provincia nati è Congreg. Casin. Abbatis Monasterii Savilianensis, *Oratio Funeris* pro inferiis Ser. mi Ducis Francisci Mauroceni, quam coram Veneto Senatu recitavit. ms. Armell. l. c. part. 2. pag. 43.

JOSEPHI SAENZ de AGVIRRE S. R. E. Cardinalis *Ludi Salmanticenses, sive Theologia Florulenta* Tomi II. Et quidem Tomus I. editus anno 1668. constat dissertationibus iis, quas præmisit an. 1666. juxta morem celebratæ Academiæ Salmanticensis, antequam acciperet eo anno Lauream Doctoratus in sacra Theologia. Porro in eo nihil invenies eorum, quæ ad subtilitatem scholasticam spectant; deprehendes solum amœnas & floridas Dissertationes, sacra & prophana eruditione refertas circa SS. Angelos, præsertim Tutelares & Genios, sive demones ipsorum antitrophos. An Tomus II. ab Eminentiff. Auctore prælo subjectus fuerit, me latet: solum illius verba refero: *Tomum II. scriptum habeo à viginti ferè annis, & fortasse simul cum primo jam antea edito, eoque valde aucto & correcto evulgabitur*. Ita in Admonit. ad Lectorem Theolog. S. Anselmi.

JOANNIS MABILLONII Oratio in laudem Augustissimæ Galliarum Reginæ, Annæ Austriacæ, quæ cunctis magnopere probata, nec semel anno 1666. typis commissa fuit. Orationis verò titulus est: *Galliæ ad Hispaniam lugubre nuntium ob mortem Reginæ Galliarum Annæ Austriacæ*. Paris. an. 1667. in 4. Ruinart in vit. num. 16.

ANTONII PAULI GALESII è Congreg. S. Mauri *Oratio in funere Mariae Theresiæ Austriacæ, Galliarum Reginæ*, habita in Abbatia S. Germani à Pratis anno 1683. Thema Ora-

tionis erat: *Hæc erat plena bonis operibus, quæ faciebat*. Unde inter actiones personales & particulares, quæ defuncta ut Princeps, & inter regias & publicas, quæ ut Regina fecerat, non inicitè Orator distinxit. Vid. le Cerf in Bibl. Hist. Crit. p. 140.

ANGELI de NUCE ex Abbate Casinensi Archiepiscopi Rossanensis, *Orationes habitæ in Academia Serenissimæ Reginæ Suecorum*, quæ extant Mfs. in Bibliotheca Ottoboniana, quæ ipsius Reginæ fuerat, & apud Baronium Soranum. Armell. loc. c. part. 1. pag. 39.

PETRI de VECCHIIS, Abbatis Casinensis, *Oratio pio in Casinenses Alumnos affectu ad sacrarum studium scientiarum hortatoria*. Arimini typis Symbenii 1687. super Licen. Quod opusculum Author dedicavit *Sanctissimo Patri Domino Nostro Papæ Innocentio XI. in gratiarum actionem pro nova studiorum Collegii erectione Romæ ad majorem Monasticæ Cassinatæ Juvventutis eruditionem*. Gattola Hist. Casin. Sæc. XII. pag. 796.

BENEDICTI BACCHINI Abbatis de la Croma è Congr. Casin. *Oratio Funeris in Exequiis Serenissimæ Margaritæ de Medicis*, Italico sermone composita, & Placentiæ in templo S. Sixti habita. Placentiæ ex typographia Ducali per Joannem Bazachium an. 1679. Armell. l. c. part. 1. pag. 77. quo teste hæc Oratio non Christianæ minùs ac moralis philosophiæ documentis est referta, quàm humanæ eruditionis flosculis ornata.

BENEDICTI LAUDATI, Appuli, Altamurensis, è Congr. Casin. Abbatis S. Severini Neapoli *Oratio funeris* in laudem Nobilium Noapolit. Caroli Sangrii & Josephi Capycii, quibus solemne funus jussu Caroli III. Regis Austriaci, ac deinde VI. Rom. Imp. Neapoli celebratum est, impressa in libro, cui titulus: *Publicum Caroli Sangrii & Josephi Capycii Funus* Neapoli per Felicem Moscam 1704. in fol. Armell. loc. c. part. 1. pag. 99.

CAROLI MARIA MILLIARI, Itali, Bellunensis, Monachi Patavini *D. Justinæ, Philosophiæ ac Theologiæ Lectoris Oratio in funere Clementis XI. Pont. Max.* habita in templo S. Justinæ Patav. ad E. mum Principem Annibalem Cardinalem Albanum Patavii, typis Konzatti anno 1721. in 4.

- EJUS-

- EJUSDEM Oratio insignis & ab omnibus valde commendata ad optimarum literarum studia more majorum prosequenda parænetica, habita Perusiæ anno 1717. in ipso Generallium Casin. Congreg. Comitiorum ingressu. Armell. l. c. part. 1. p. 112.

ALPHONSI MARICONDA, Neapolitani, in monasterio S. Severini Professori, Theologiæ Professoris doctissimi, atque anno 1717. à Clemente XI. ad Regium Episcopatum Triventinum in Samnio assumpti

Oratio in Aurei Velleris honore Magno Comestabili Columnensi demandato, à Piscariæ & Vasti Marchione Casareæ & Catholicæ Majestatis Delegato, habita in amplissima ac onatissima Vastensis Palatii Aula an. 1723. ix. kal. Nov. typis verò excusa Felicis Mosca Neapoli anno 1723. Multas præterea panegyricas Orationes variis in locis habuit Alphonsus, quas omnes etsi viri docti prelo dignissimas judicaverint, eas tamen msc. penes se ipsum servare Authori placuit. Inter cæteras insignis est *Oratio Isagogica, seu pro introductione ad majora Comitia Perusiæ celebrata* anno 1702. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 11.

PAULI MEZGER è S. Petro Salisburgi omnium ferè facultatum superiorum in Universitate Salisburgensi Professoris longè doctissimi, ac ejusdem Procancellarii

Orationum partes IV. Prima continet Orationes Sacras Parthenias. Secunda Orationes miscellaneas sacro-profanas. Tertia Problemata inauguralia. Quarta Auctarium Problematum. Omnes hæc Orationes Salisburgi typis Jo. Bapt. Mayr in 8. excusas juvenis legi, sed annum editionis non observavi, vel oblivione delevi.

Pauli Mezgeri fratres fuerunt Josephus & Franciscus, quorum Orationes prodierunt Augustæ Vindel. an. 1700.

LUDOVICI BABENSTUBER, Cœnobitæ Ettalensis, in Salisburgensi Universitate Philosophiæ ac Theologiæ Professoris celeberrimi *Prolusiones Academicæ*, quas Doctores & Licentiatos creando dixit. Libri tres cum Oratione de S. Bonifacio. Typis mandatæ fuerunt in 8. an. 1724. Augustæ Vindel.

GOTTHARDI WAGNER, Tegernseensis in Bavaria

Areola Rhetorica, viginti Orationibus, seu tot floribus, fecunda pariter & facunda &c. Monachii in 12. an. 1709.

JACOBI CORNELII LUMENÆI à MARCA Cœnobitæ Blandiniensis in Urbe Gandavi *Orationes Sacræ VIII.* quas aliásque plures laudibus profecit Ant. Sander. de Scriptor. Gandav. lib. 2. pag. 60.

HERMANNI HERTANII Monachi Elnonensis Græcè Latinèque docti *Oratio in laudem Linguae Græcæ*. Duaci 1609. in 4. typis Balth. Belleri.

MAGNOALDI ZIEGELBAUER *Cer-tamen de principatû & gloria fortitudinis inter Amorem, Honorem, & Pecuniam. Amor omnia vincit. Honor nulli cedit. Pecuniæ obediunt omnia: Cui horum igitur trium pomum debetur fortitudinis?* Orationes III. nondum typis exscriptæ; quibus Autor præludit illis S. Joannis Apostoli verbis: *Omne quod in mundo est, concupiscentia est carnis, concupiscentia oculorum, & superbia vitæ.* Accinit Poëta:

*Ambitiosus honas, & opes & blanda voluptas:
Hæc tria pro trino numine mundus habet.*

- EJUSDEM Oratio pro solenni initio, cum Collegium Illustrium anno 1744. (nisi Mars Borussicus intercessisset) à Patribus Benedictinis Pragæ, Urbe Regia & Bohemiæ Metropoli, aperiendum fuisset. Extat in Bibliotheca Bohemica. ms.

ANSELMI DESING Panegyrico-Funeris Oratio Domus Habsburgicæ cum Carolo VI. extinctæ. Insignis Oratio, quæ extat in Authoris Auxiliis Historicis. Prodiit etiam Germanicè Salisburgi an. 1741. in 8.

VITALIS TERRA RUBEA è Congr. Casin. Oratio funeris in laudem V. P. Josephi à Matre Dei Fundatoris PP. Piarum Scholarum, Italicè Florentiæ habita, ibique typis impressa, sine anno tamen impressionis, & impressoris nomine. Vid. Armell. Bibl. Cas. part. 2. lib. v. p. 33.

JOACHIMI PERIONII, Galli, Cormeriaceni, Oratio de laudibus Dionysii Briconeti, Parisiis, anno 1551.

SECTIO III. POETÆ CELEBRIORES.

Párnassum è nostris coluerunt divite feliciores vena, olim quidem, *Marcus Patris Benedicti discipulus, & Casinensis Monachus, Vir egregius, teste Petro Diac. cap. 3. & in scripturis apprime eruditus, de adventu SS. mi Benedicti ad Casinum; de situ loci, constructioneque cœnobii elegantissimos versus composuit.* Mabillonius (n) de Marci poetica vena sequens fert iudicium: „ Si quis carmina, quæ „ Marcus, Sancti Patriarchæ disci- „ pulus, super ejus vita concinnavit, „ perlegere voluerit, facilè inde di- „ gnoscet inter Poëtâs mediæ ætatis „ vix alium occurrere, qui meliora „ cecinerit. Paulus Diaconus, qui „ nongentis abhinc annis mysticam „ ibi vitam degebat, ea multum lau- „ davit. „ Similiter Adrevaldo jam pridem laudata fuerunt, ut Jo. Bapt. Marus ad Pet. Diac. cap. 3. annotavit, qui ipse Marus Marcum *Virum ad poeticam artem extollendam à natura progenitum vocat.* Præter recensita à Petro Diacono, quæ inedita remanserunt, scripsit etiam versibus heroicis ejusdem S. Benedicti magistri sui nonnulla miracula à Divo Gregorio Papa omissa: quæ carmina cum diu delituisse, modò reperiuntur in tertio Poëmatum veterum volumine D. Prosperi Martinengii, Romæ anno MDXC. in 4. studio & opera Arnoldi Wionis, ut ipse testatur Lib. Ligni vitæ; quæque Mantuæ in Cœnobio S. Benedicti inventa etiam refert. Extant etiam typis impressa in Mabill. Sec. I. Benedictin. pag. 28. & in appendice Chronici Cassinensis ab Angelo Nuceo Notis illustrati pag. 3. De hoc Marco Poëta fusè agit Nicolaus Antonius in Bibliotheca Hispana Veteri Lib. V. Cap. LH. pag. 242. num. 53. & seq. ubi ineluctabilibus rationum momentis ab auctoritate veterum recentiorumque è Benedictinâ Familia Scriptorum petitis demonstrat, longè Marcum nostrum à Maximo Episcopo Cæsaraugustano differre, quocum illum pseudo quidam Historici confundere, ut facilius excogitatas à se fabulas vendicarent; quâ de re differit omnigena eruditione præstantissimus Cardi-

nalis Josephus Saenz de Aguirre Tom. II. Concil. Hispan. pag. 419. & 420. Vid. Gattola Hist. Cass. Sec. I. §. 1v. pag. 12. ubi hujus Poëtæ carmina in Bibliothecæ Cass. codicibus mfs. n. 257. & 353. perhibet.

B. Aldhelmi Angli ex Regio Isæ Visifaxonum stemmate oriundi, Malmesburiensis primùm Abbatis, tum Schirburnensis Episcopi anno 709. è terris ad Superos translati Opuscula Metrica edidit Martinus Delrio S. J. anno 1601. in 8. Moguntia. Prius jam illa vulgârant Canisius in antiq. Lect. & Jacobus Faber, qui an. 1512. Daventriæ edidit Librum de Laude Virginitatis in 4. In nova verò editione Læctionum antiquarum, curante Basnagio liber de laude Virginum, & alter de octo principalibus vitiis carmine descripti occurrunt Tom. I. pag. 708. seq. Cambdeno dignus Aldhelmus visus est, cujus memoria in æternitatem perennet, non solum sanctitatis, sed etiam doctrinæ nomine, ut ea tempora ferebant. Primus enim erat ex Anglorum gente, qui Latinè scripsit, primusque qui componendis carminis Latini rationem Anglos docuit, quod ipse his versibus promisit, & præstitit:

Primus ego in patriam mecum, modò vita superfit,

Aonio rediens deducam vertice Musas.

Plura de Aldhelmo leges apud Polycarpum Leyserum in Historia Poëtarum mediæ ævi pag. 199. seq.

VEN. BEDÆ De anno, de ratione temporum, de celebritate temporum, de variis computi regulis Carmina versibus hexametris Opp. tom. 1. pag. 401. Elegiam verò se scripsisse refert lib. 4. Hist. Angl. cap. 20. ejus initium:

Alma Deus Trinitas, qui secula cuncta gubernas,

Annue jam ceptis, alma Deus Trinitas.

Bella Maro resonet, nos pacis dona canamus,

Munera nos Christi, bella Maro resonet.

Bedæ præcinuit Ovidius:

Per cava saxa sonat pecudum mugibus echo,

Voxque repulsa jugis per cava saxa sonat.

ALCUINI Poëmata CCLXXII. de quibus Sciographiæ brevitatis longum instituere sermonem haud patitur. Doctissimi Fratres Mezgeri in Hist. Salis-

Salisburg. lib. III. c. IX. p. 250. testatur, *Alcuini Poësin, pro temporum illorum ruditate non parvi habitam, non esse ad nostri ævi stylum & genium: scabris enim nonnunquam & hiulcis versibus ac quantitatum licentiis permixta, uberem quidem, sed non satis liquidam venam propinat.*

RABANUS MAURUS hortatu Alcuini, Magistri sui, libros de S. Cruce, cum prosa tum versibus implexis composuit, majore sanè artificio (quæ Mabillonii critica est) quam fructu. Hoc opus tamen Alcuini nomine sancto Martino Turonum Episcopo, in cujus monasterio Alcuinum docentem audierat, prævio carmine nuncupavit, cum sex lustra ætatis implèset. Aliæ ejusdem operis editiones ab auctore factæ sunt, ex quibus unum Ludovico Augusto, præmissa ejus effigie cum versibus concatenatis, alteram Gregorio Papæ IV. dedicavit. Eisdem libros postmodum direxit *dilectissimis in Christo fratribus in Cœnobio sancti Dionysii Martyris constitutis.* Mabill. Annal. tom. 2. p. 367. Extat Operum tomo 1. pag. 273 - 348. Tomo verò VI. pag. 202 - 245. habentur *Rabani Poëmata de Diversis* cum scholiis Christophori Broweri Soc. Jesu Theologi. Carmen verò Rabani ad *Heislultham Archiepiscopum Moguntinum in sine librorum de institutione Clericorum* edidit Baluzius Miscell. tom. IV. pag. 553.

WALAFRIDI STRABONIS, Abbatis Augiæ Divitis, discipuli B. Rabani Mauri *Poëmata Varia*, vitas Sanctorum quorundam complectentia extant apud Henricum Canisium Tom. VI. *Antiqq. Læctionum* cum prologo Canisii pag. 42. Sunt autem potissimum 1.) De vitâ, sive sine S. Mammæ, seu Mammetis Monachi cum hymno. 2.) De carnis petulantia. 3.) Ad Prudentium. 4.) Ad Carolum filium Augustum. 5.) In Natalem Christi. 6.) Hortulus florum Walafridi Strabonis ad Grimaldum Cœnobii S. Galli Abbatem. 7.) Ad Modoinum. 8.) Epitaphium Wolfhardi Abbatis. 9.) Ad Ludovicum Imperatorem. 10.) Hymnus de S. Gallo. 11.) Visio S. Wetini Monachi libellis duobus. 12.) De vita S. Leodegarii Augustodunensis Episcopi libris duobus. 13.) De vita S. Blaetmæi seu Blaimaci, quæ extat quoque apud Joan. Bollandum Tom. II. ad diem 19. Jan. pag. 236. & apud Joan. Mabill. Seculo III. Sanctorum O. S. B. Parte seu Tom. 2. p. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

439. 14.) De eminentia unitatis. 15.) Epitaphium Geroldi Comitis. 16.) Epitaphium Constantii. 17.) De Lætitia. 18.) Hymnus de Natali Domini. 19.) Ad Waldricum Monachum. 20.) Hymnus de SS. Sergio & Baccho. 21.) Epigrammata multa in variam supellectilem. 22.) Vita Werdonis Abbatis XXIII. Extant hæc Carmina omnia Walafridi Strabonis cum aliis ejusdem Opusculis in Bibliotheca Patrum editionis Coloniensis 1618. Seculo IX. parte prima pag. 971. atque editionis Lugdunensis 1677. Tom. xv. pag. 181. Item Poëma aliud Walafridi Strabonis Stephanus Baluzius Miscellaneorum tom. 4. pag. 551. Aliud Walafridi carmen de Exilio Judith Imp. Ludovici Pii Conjugis ad Ruadbernum extat tom. II. Scriptorum Rer. Franc. f. 338. collectore Andrea Duchesnio. Quod carmen est magni momenti ad vindicandam Judithæ innocentiam, quæ propter nimiam cum Bernardo Septimanæ Duce ac Imperatoris supremo Camerario consuetudinem sinistra fama apud multos laboravit, ita ut eapropter in monasterium detrusa fuerit. Totus verò Walafridus est in Ruadberno laudibus ornando, cujus præcipua fide factum est &

Consilii, ut fessa diu & compressa malorum Ponderibus Regina, feris educta tenebris Non sine honore foret.

ABBO CERNUUS, sive *humilis, S. Germani de Pratis* monachus scripsit carmine *obsidionem*, cui ipse interfuit, *Parisiarum* à Normannis Danisq; A. C. 886. 887. factam libris duobus in P. Pithœi XII. Script. Franc. pag. 435. in Duchesnio Tom. 2. p. 499. in Normannicis ejusdem p. 35 & ad calcem Aimoini, recensente Jacobo Breulio, Paris. 1603. fol. pag. 400. & in Joannis de Bouchet Originibus primæ & secundæ stirpis Regum Francorum Paris. 1624. fol. *Liber tertius ad Clericos*, quia nihil historici continet, à Pithœo omissus sit. *Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 1. p. 3.* Refert autem Abbo, testis oculatus, quòd ea tempestate Urbis Episcopus fuerit *Gozelinus* olim Abbas S. Germani Præsentis, cui *Eubolus* ex sorore nepos tum præerat. Hunc *Mavortium* Abbatem vocat Abbo, nec immeritò; cum enim Parisienses Proceres diutinae obsidionis laboribus defatigati, ex urbe se proripuisse, metù pestis deflagrantis, quæ ad summam malorum accesserat, *Eubolus* Abbas ferè solus ob-

fidionis molem tamdiu sustinuit, quousque *Odo Comes Parisiensis* cum *Caroli Regis* copiis adveniens, *Nortmannos* obsidionem solvere coëgit, *Mabill. Annal. Tom. IV. p. 253.*

AIMOINI, Monachi *Floriacensis*, *Poëma de prima fundatione Cœnobii Floriacensis*, versibus contextum hexametris; itémque alterum de *Translatione Reliquiarum S. Benedicti in Galliam*, quod exhibet *Mabillonius* in *Actis Sanctorum Ord. S. B. Sec. II. pag. 359.* Pleni verò artificii sunt versus alii hexametri ad *Ottonem Imperat.* quos intexuit capiti XIII. vitæ *S. Abbonis Abbatis Floriacensis à Vasconibus* anno 1004. trucidati, *Magistri* fui. Eosdem *Polycarpus Leyserus* dignos censuit, ut in *Historia Poëtarum Latinorum mediæ ævi* pag. 302. in medium afferret, unde *Fabricius* in *Bibliotheca Latina IV. I. §. 12.* repetiit.

ALPHANUS Monachus *Casinenfis*, & subinde *Archiepiscopus Salernitanus* multa carmina, quorū *Catalogum Petrus Diac.* texit, composuit, *Poëticæ artis* disertissimus, neque verò alienum ab *Episcopi dignitate* existimandum, quod in *Dei laudibus Poëticam* maximè adhibuisset, cum & *Paulus Gentium Doctor* hymnis & canticis *Deum celebrari* jubeat; nec jam inde ab initio nascentis *Ecclesiæ exempla* defuerunt. Quo in numero familiam ducunt *Damasus Pontifex*, *Nazianzenus*, *Damascenus*, *Paulinus*, *Fortunatus*, *Prosper*, *Sidonius*, cæterique *Præsules*. *Lucubrationes*, quas notavit *Petrus Casinenfis*, editæ habentur apud *V. Cl. Ughellum* in *calce Tom. II. Italiæ Sacræ demptis* versibus, quos scripsit in laudem *Romualdi Causidici*, & *Sigismundi Monachi Cassinensis*, quos *Mss. servamus*, inquit *Jo. Bapt. Marus* annot. in c. 19. *Pet. Diac. de Vir. Ill. Caf. p. 135.* Nonnulla etiam illorum carminum edita fuerunt à *T. Prospero Martinengo* in *Tom. III. Poëmatum Divinorum, Græcorum, Latinorumque*, Rom. anno 1582. in 8.

HILDEBERTUS *Cenomanensis Episcopus*, antea *Monachus Cluniacensis*, incomparabilis versificator floruit, ut *Odoricus Vitalis* coævus lib. x. *Histor. Eccl. pag. 770.* his verbis ait: „ & multa carmina priscis poëmatibus æqualia vel eminentia condidit, quæ fervidus calor Philosophorum subtiliter rimari appetit. Eleganter enim & sapienter loqui-

„ tur de Christo & Ecclesia, de corpore & anima, de gestis Sanctorum & virtutibus eorum, de laude virtutum, & comparatione vitiorum. „ A Romanis Cardinalibus, qui frequenter Galliarum plagas adeunt, quia mansuetos illic & obedientes se reperiunt, plurima Hildeberti carmina Romam transferunt, quæ dicacium scholis & didascalis Quiritum admiranda censentur. „ Ejus *Opuscula metrica & Carmina quam plurima*, inter quæ aliqua magnæ profectò elegantiae, in unum collecta edidit *Antonius Beaugendre* è *Congr. S. Mauri* inter *Opera Hildeberti Paris.* anno 1708.

MARBODUS, natione *Britannus*, ex *Magistro Scholarum & Archidiacono Andegavensi Episcopus Redonensis* in *Britannia Armorica Galliae* usque ad an. 1123. quo *monachus ad S. Albinum Ord. S. B.* obiit. *Varia scripsit carmina*, jussu *Ivonis*, *Redonensis Episcopi*, vulgata *Redonis 1524.* sed plura curante præclaro viro *Domno Antonio Beaugendre* è *Congr. S. Mauri* edita ad *calcem Operum Hildeberti*. Eorum *syllabum & plures editiones* texit *Cl. Fabric.* in *Bibl. med. & inf. Lat. lib. XII. pag. 165.*

METELLUS *Tegernseensis* in *Bavaria* *Monachus* circa annum 1150. *clarus Vitam ac laudes S. Quirini Martiris* carmine lyrico non spernendo celebravit, atque alias *Eclogas* decem, quæ extant ab *Henrico Canisio* edita in *Appendice Tomi I. p. 37. Quirinalia* verò, ita *Metellus* suum librum inscripsit, edidit *Joannes Mabillonius Tom. III. Sanctorum Ord. S. B.* *Vid. Oudin. Tom. II. p. 1446. & Voss. de Hist. Lat. cap. 7. p. 713.*

NIGELLUS WIRECKERUS, natione *Anglus*, *Monachus & Præcentor Ecclesiæ Christi Cantuariæ*. *Vir pietate & doctrina clarus* variæ *lectionis*, *boni judicii*, *Theologus insignis*, *Philosophus non vulgaris*, *Rhetor facundus*, *Poëta elegantissimus*. Atque ita *virtutis & eruditionis intuitu* non solum suo *Monasterio* sed etiam *toti patriæ decus* fuit & *ornamentum*. His enim *laudibus* *hominem exornat Lelandus*. *Erat in reprehendis vitiis & potissimum in Ecclesiasticorum abusibus coarguendis vehemens*. Adeò, ut ne *Regni quidem Cancellario*, *Guillhelmo de Longo Campo*, *Episcopo Eliensi*, *homini ambitiosissimo*, *perpercerit*, quo minùs ejus *arrogantes mores,*

mores, & insolentissimum factum emisit in *publicum scriptis* taxaverit. *Quamvis* in omnibus istis *hominem* minimè *defendendum* existimaverim. *Nam* *dubio procul* in quibusdam *nimia loquendi libertate* abusus est. *Quantumvis* *Joannes Sarisburiensis* super ejus *Speculo* scribens videatur eum *tueri*. *Scripsit* versu sub nomine *Brunelli* ad præfatum *Guillhelmum Episcopum Eliensem*

Speculum Stultorum lib. III. *Suscipe* pauca tibi veteris *Guilhel.*

De hoc *Nigelli Brunello* integram *disputationem* vulgavit *M. Jacobus Thomafius Lips.* 1679. ibi §. 7. 8. *historiæ de Nigello* compendium quoddam è *Baleo*, *Pitseo*, *Flaccio* quasi *contractum* his verbis proponit:

„ *Claruit* ergò circa annum à *Nativitate Christi* 1200. *Nigellus Wikerus*, natione *Anglus*, *Ord. Benedictini Monachus*, *Cantuariensis Ecclesiæ Præcentor*, *vir pietate, doctrina, vitæ honestate, ac sanctimonia* ita *clarus*, ut non solum *monasterii sui*, sed & *patriæ decus* haberi meruerit. *Scripsit* autem *tum alia Opuscula*, quibus *hypocritarum sui ævi simulatos mores & sanctimoniam fucata* vehementer *increpat*, tum *versu* non contentando jam ante *citatum* à nobis *Brunellum seu Speculum stultorum*. *Facetus hic est, & lepidus de asino, quem Brunellum vocat, apolo-* „ *gus, quo cleri, qualis inter Pontificios tum fuit, abusus ac sceleratam vitam accusat, singulos Monachorum Ordines perstringit, Pastoribus neglectionem verbi divini, & curæ salutis animarum objicit, ne Papæ quidem ipsi parcens. Damnat insuper prohibitionem esus carniarum, & conjugium Sacerdotum defendit: ut omnino eum ab Antichristi ejusque spiritualium hypocrisis & impietate plurimum dissensisse appareat.* *Hæc si scripsit Nigellus* (neque enim ejus *Brunellus* mihi unquam visus vel lectus fuit) *Satyram* quidem è *genio Thomafii Lutherani* scripsit, sed viro *Catholico*, ne *dicam*, *Monacho Benedictino* planè *indignam*, in qua, *judice Lelando*, *nimia loquendi libertate* abusus est. *Mores fors Catholicorum*, non *fidem* perstrinxit; *aliàs* ejus *tuendi partes* *Joannes Sarisburiensis*, *Episcopus Catholicus* nunquam *fuscepisset*. *Duæ* verò sunt *Brunelli* editiones ab *Aatholicis accuratæ*, quarum *altera Francofurti*

anno 1602. *altera Wolferbyti* anno 1662. *prodiit*, de quibus vide *Thomafium* loc. cit. & qui eum *excerpsit Vinc. Placcium* de *Script. Anonym. cap. 19. pag. 393.* In *Bibliotheca Cottoniana* asservantur sub *Effigie Julii. Lit. A. Cod. VII. 5.* *Versus Nigelli de Wetekre*, *Monachi Cantuariensis* *continentes monita moralia*, *missi ad Guillelmum Episcopum Eliensem*, *R. Richardi primi Cancellarium*. *Non procul* ab initio suum *libellum* his verbis *alloquitur*:

Quæritus regni tibi Cancellarius Angli
Primus sollicita mente petendus erit.
Hic est, qui regni leges cancellat iniquas,
Et mandata pii Principis aqua facit.

Vid. Thom. Smith in *Catal. Bibl. Cotton.* pag. 2. col. 2.

JOANNES HANTIVILLENSIS, vel *Hantwillensis*, cui etiam cognomen *Architrenius*, in *Anglia* *natus*, *Oxonie* in *studiis* *educatus*, & *ibidem liberalium artium & Philosophiæ Magister* *creatus*. *Apud S. Albanum* *posita Monachum* induit. *Cum* autem *acutum illi* esset *ingenium*, *facunda lingua*, & *secularium literarum scientia* non *vulgaris*, ad *majora studia* *missus* est *Parisiis*. *Sed* propter *nimium*, quem *medullitis imbiberat* *literaturæ politioris* *amorem*, in *istis studiis* *consistere* *decrevit*. *Illic itaque Poësin* ita *studiosè excoluit*, *audiendo*, *legendo*, *docendo*, & *scribendo*, ut *habitus* fuerit quasi *miraculum* quoddam *eloquentiæ*, & *Musis* tanquam *filius unice dilectus*. *Ibi* *versu* *fabricavit* suum *Architrenium*, *nomine à Græcis mutuato*, & *apposite appposito*

Hoc est stibillum quasi summè stibile carmen.

De *diversis etiam rebus* *diversa composuit poëmata*, *stylum affabrè* *subjectis materiis* *applicans*, & *artificiosè concinnans*, in *gravibus gravitatem* *Virgillii*, in *mediocribus* *profluentem Ovidii Nasonis* *venam*, in *redarguendo* *fatyricos Horatii* *fales* *pertinaciter sectatus*, imò *feliciter* non tantum *consecutus*. *Apud illum* *invenias laudes* *Bruti Regis* *explicatas*, *Britannorum virtutes* *depictas*, *encomia* *Britanniæ* *fusa*, *res antiquissimas* è *tenebris* *erutas*, in *luce* *positas*, *posteris* *enucleatè* *traditas*. *Omnia* *Latinissimè*, & ut *illa* *ferebant tempora*, *elegantissimè*. *Atque* *his nominibus honorificam* non *raro* *hujus auctoris* *faciunt mentionem* *plurimi viri docti*, & *inprimis* *ii*, qui *cultio* *rem linguæ Latinæ pu-*

ritatem diligentius sectabantur. Cuiusmodi inter alios fuerunt Ludovicus Vives Hispanus, Lilius Giraldus Italicus, Joannes Textor Gallus, Conradus Gesnerus Germanus, Hector Boethius Scotus: ita ut penè omnium testimonio nationum huius viri elegans ingenium, & doctrina commendetur. Scripsit autem oratione, tum ligata, tum legibus soluta potissimum ad Gualterum de Constantinis, Archiepiscopum Rotomagensem

Architrenium, libros novem. Velificatur Athos dubio mare. Cantabrigiae in Collegio S. B. Gerardus Joannes Vossius Hist. Lat. lib. 3. pag. 783. *Architrenii* auctorem facit Joannem Sarisburiensem, sed Vossium falli vel ex eo probat Sandius in Notis in Vossium pag. 321. Quia Gualterus de Constantinis Archiepiscopus Rotomagensis fuit ab anno 1184. ad annum 1207. & Joannes Sarisburiensis obiit an. 1182. Vid. Placc. de Script. Anonym. c. 5. p. 393. n. 1601.

Epigrammatum Lib. un.

Diversorum Poëmatum, Lib. un. Et ejusmodi alia plurima. Clar. anno 1200. Pitf. æt. 13. p. 266.

BERNARDI MORLANENSIS, natione Angli, an Galli? Monachi Cluniacensis, circa an. 1130. Poëtae percelebris carmina pluribus recenset Jo. Alb. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 2. p. 631. Illud de *Vanitate Mundi* edidit Nath. Chytræus Bremæ hæred. Arnoldi Wessellii 1597. in 8.

THOMAS LANGELIUS, Monachus Anglus in Hulmenfi Comitatus Norfolcensis Cœnobio. Vir omni cultiore literatura non vulgariter imbutus, & cum primis sui seculi Poëta non immeritò conferendus, in cujus epigrammata *Joannes Blaculeius*, vir egregiè doctus ex Ordine SS. Trinitatis, scripsit commentarios. Nam inter cætera in lucem emisit, & Joanni Episcopo Norwicensi dicavit

Epigrammatum diversi generis libros duos. Dudum conflietu venatus.

De variandis carminibus, Librum unum. Et alia nonnulla. Vixit anno Domini 1430. Vid. Pitf. de Illustr. Angl. Script. ætat. 14. pag. 622.

ANTONIUS HOVÆUS, Batavus, Egmondanus, Ordinis S. B. in patria institutum amplexus, ingenii excellentis, doctrinæ singularis ac pietatis, innocentiaque exemplo cæteris præluxit, eoque nomine ad Epternacensis in Ducatu Luceburgensi Abbatia regimen anno MDLXIII. evectus est,

Obiit regiminis anno sexto, Christi 1568. Idus Octobris. Epternaci juxta chori murum conditus. Moriens cygnea velut voce hoc sibi Cenotaphium lusit:

*Hic jacet excelsi præceptor amoris Hovæus,
Exspectatque sui Judicis ora Dei.
Urna ferat flores, vernent atque omnia circum,
Corpus bumi cubitet, mens colat alta polos.*

Scripsit solutâ oratione Coloniae excusum 1564. in 8. Dialogum de seculi calamitate, quem *Zuemundantum* inscripsit: Vincita lusit Ovidiano stylo & imitatione, sed ad res sacras & castas Poësin transferens, de arte *amandi Deum*; item Odarum, hymnorum, ac precum librum. Sanderus lib. 3. p. 191. de Clar. Author. ex Valerio.

ANGELUS SANGRINUS Abbas Casinensis (si Platonis illud verum est, nomina rebus plerumque convenire) Angeli instar fuit, priscæ quidem virtutis, ac sanctitatis exemplar, temporis avarissimus, & diligens, horarumque pervigil distributor, poëtica facultate usque adeò pollebat, ut quidquid libuisset, facilè atque ubertim penè extemporaneo carmine enuntiaret. Opuscula, quæ edidit, teruntur passim eruditorum manibus, impressa Romæ, Venetiis, Florentiæ, Patavii, Basileæ, Coloniae Agrippinæ. Plura adhuc in Ms. latent, quorum, sicut etiam impressorum longum elenchum texit Armellinus Bibl. Cas. part. 1. pag. 24. seq. & ante ipsum Marus in Annot. ad Supplem. Plac. Diac. de Vir. Ill. Casin. pag. 70.

ANGELUS GRYLLUS Patriiâ Familiâ Genuæ natus, in Monasterio Divæ Catharinæ sacro apud patriam urbem Monachus anno 1572. effectus, ac subinde plurimum è Congreg. Casin. Cœnobiorum Abbas creatus poëtica facultate adeò excelluit, ut celeberrimum quemque sui ævi, vel vicerit, vel æquaverit. Inter ejus Carmina præcipuè celebrantur *Pietosi affecti*, id est, *Piorum affectuum* libri duo, pars prima, & secunda, qui Angelici nomen illi pepererunt. In his Christi incunabula, Circumcisionem, Passionem, & Mortem, mira Poëticae artis dulcedine describit, & verè pios affectus excitat, inque lacrymas cor resolvit; Opus impressum primò Venetiis anno 1591. deinde Genuæ anno 1597. apud hæredes Hieronymi Bartholi in 8. cum argumentis Excellentissimi D. Petri Colelli Sinvestani; postmodum Vicentiæ anno 1598. in 8. apud

apud hæredes Perini Librarii; & iterum Venetiis anno 1608. & etiam anno 1613. cum argumentis Petri Petracii, apud Bernardum Juntam, & Socios: Postremò item Venetiis 1629. cum additionibus Carminum Miscellaneorum, apud Evangelistam Deuchinum, & tunc Urbano VIII. dicatum. Quanti autem pios Grylli affectus hic Pontifex, & ipse Poëtarum nobilium in numero habitus, fecerit, sequens ejus carmen argumento est.

Urbani VIII. Pontificis Maximi olim Maffei Card. Barberini in pios affectus Angeli Grylli Abbatis.

*Demulcent animos, sacro que carmina plectro
Concinis Angelicos visa referre modos.
Angele, seu Christi cunas, vel funus acerbum,
Seu lacrymas memoras, quas pia corda cient.
Mirus ubique potes duras inflectere mentes,
Qui fluit hinc agris fit medicina dolor.
Mox oritur divinus amor, curasque profanas
Pellit, & humanum nectare pectus alit.
Hinc tibi caelesti præcinget tempora lauro,
Qui manet Aligerum te super astra chorus.*

Nec Alexandri VII. Pontif. Max. versus silentio prætermittendos exitimo, quibus eodem pios affectus celebravit.

*Prisca Fides Ligurem sileat, quem funus acerbum
Plorantem ad superas fert abiisse plagas.
Sumpserit albentes plumas, propioraque lætho
Tempora festivois vocibus ille canat;
Magne Senex nivei reddit miracula Cygni
Nobis, & cantu nobiliore gemis.
Par senium vultu, Ligurum par gloria gentis,
Dispar laus querulo sed tamen ore sonat.
Impuros vagus ille, pios tu queris amores,
Hic propè quam terras, tam procul ipse volas.
Exequiale sonans illi est vox nuntia mortis,
Ipsa tibi æternum Musa superstes erit.*

Magnam itaque ac singularem Grylli laudem, ejuscemodi panxisse carmina, quæ à duobus summis Pontificibus, usque sacra Poëseos apprimè intelligentibus ornari laudibus meruerint. Alia complura nobilissimi huius & Angelici Poëtae Opera recenset Armell. l. c. part. 1. pag. 32.

PROSPER MARTINENGUS, Italus, Brixianus, è Comitibus de Barco, Brixia in Monasterio S. Euphemie anno 1542. professus, etsi à Latina Poësi insignem laudem tulerit, in Græca tamen summum gloriæ verticem attigit. Ejus Opera magno numero recenset Armell. l. c. part. 2. p. 158.

GUILLELMI HUGONIS VALIANTII è Congr. S. Mauri in Collegio de Pontelevio Rhetorices multis annis Professoris, ingenio, eloquentia, & poë-

tica vena præcellentis, anno autem 1678. defuncti

In nova Translatione Corporis S. Benedicti apud Floriacum in capsam argenteam Epinicum Eucharisticum odæ tres; nec non de ejusdem translatione ex Monte Cassino ad Floriacense Cœnobium, carmen heroicum. in 4. Parisiis an. 1643. Vid. Bolland. Tom. 3. Martii pag. 356.

-- *In Obitu Christianissima Francorum Reginae Annæ Austriacæ plinctus Gallia; item Hispania ad Galliam Responso.* Parisiis an. 1663.

-- *Fasti Sacri, sive Epigrammatum; quibus Sanctorum Elogia per totius anni dies canuntur, Libri duodecim* Tom. II. in 12. Parisiis an. 1674. apud Desprez. Vide le Cerf in Bibl. Hist. Crit. p. 487. & quem citat El. Dupin. in Bibl. Auth. Eccles.

LUDOVICUS GABRIEL BROSE è Congr. S. Mauri Poëta sui temporis haud ignobilis, sic Francico versu lusit, ut virum Musis nequaquam iratis fuisse usum æqui rerum aestimatores existiment. Diem suum obiit in Francico, quod suo ingenio maximè illustravit, S. Dionysii Monasterio ipsis Calendis Augusti, anno, ut scribit Pezsius, 1686. vel, ut le Cerf 1685. Opera ejus Poëtica sunt:

La Vie de Sainte Euphrosine Vierge & Martyre, tirée des anciens auteurs & traduite en vers François. Id est: *Vita S. Euphrosinae Virginis & Martyris, sumpta ex antiquis authoribus & Versibus Francicis reddita.* in 12. Parisiis 1649. apud Claudium Huot.

-- *Hymni de variis argumentis,* Paris. an. 1650.

-- *Les Tombeaux & Mausolées des Rois inhumés dans l'Eglise de S. Denis depuis le Roi Dagbert jusqu'à Louis XIII. avec un abrégé des choses les plus notables arrivées pendant leur regne, en un vol. in 8. à Paris chez Pepinque.* id est: *Tumuli & Mausolea Regum in Ecclesia S. Dionysii sepulchrorum, à Rege Dagoberto usque ad Ludovicum XIII. und cum Rerum synopsis, quæ notatu magis dignæ sub eorum regimine contigerunt.* in 8. Parisus apud Pepinque.

-- *La Vie de Ste Margarite,* id est: *Vita S. Margaritæ* anno 1669.

-- *Le Triomphe de la Grace sur la Nature en la vie de Ste Eufrosine* in 4. id est: *Triumphus Gratia super Naturam in vita S. Euphrosinae.* Omnia hæc Opera versu Francico sunt descripta

scripta. Vid. le Cerf. pag. 51. Dupin. in Bibl. Author. Eccles.

BARTHOLOMÆUS de SEGURA, Monachus Princiani Cœnobii in Hispania, atque in eo Ecclesiastes, Theologus & Poëta dedit versibus brevioribus, quos à circulo rithmorum redondillas Hispani vocant: *La Amazona Christiana*, & *Vida de la B. Madre Theresa de Jesu*, id est, *Amazon Christiana seu vita B. Matris Therese de Jesu*. *Matriti* apud Franciscum Fernandez de Cordova 1619. in 8. Dignum certè argumento suo scriptorem opus clamat, elegantia & suavitate plenum. Idem author est alterius operis metrici *De la Vida de S. Julian Opispo de Cuenea* 1599. in 4. apud Michaëlem Serrano. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. nov. 157.

THEOPHILUS FOLENGUS Italus, Mantuanus, è Congr. Caf. edidit *Satyram Macronica* dictam; Poëma *l'Orlandino* sub nomine *Limerno Pittoco*, item *il Chaos*, *il Giano*, *le Grattiane*, librum *Epistolarum*, & *Epigrammatum*; de *Partu Virginis*, de *Christi Domini Resurrectione*, & alia cum Etrusca tum Latina Carmina. Poëma, quod primo loco recensuimus, est mirè festivum, lepidum, ingeniosum, sed an viri Religiosi personâ factis dignum? Hoc Poëseos genus etfi aliis nimium quantum placuerit, Authori tamen suo denique displicuit. Vitam cum morte commutavit Poëta incomparabilis anno 1544. de quo fusè Armell, Bibl. Casin. part. 2. pag. 185.

JOANNIS WEINCKENS Monasterii Seligenstadiensis Professi, Sacerdotis Theologi, Protonotarii Apostolici, & Sac. Cæs. Maj. Poëtæ Laureati, ac ibidem p. t. Prioris

POEMATA. 1.) *Navarchia Seligenstadiana*, seu *Fundatio antiquissima & Regalis Abbatie Seligenstadiensis ad Mœnum sitæ*, Epico carmine descripta, & typis excusa Joan. Philippi Andreae Francofurti anno 1714.

2.) *Genealogia seu Series Abbatum Seligenstad.* ex antiquissimis Archivi Seligenstad. monumentis eruta.

3.) *Vera & Genuina Historia Translationis Gloriosissimorum Christi Martyrum SS. Marcellini & Petri fidelissimè enarrans*, qualiter sacra Eorundem corpora ex Urbe Romana per Rathlaicum Einhardi Notarium ad Abbatiam Seligenstadiensem O. S. P. B. in superiori Archidiecepsi Mogun-

tina ad Moenum sitam sint circa annum Christi 826. translata, in quâ usque hodie miraculis clara requiescunt. Quam Translationem ipsemet Eginhardus Ecclesiæ Macariopolitane Fundator & primus Abbas quatuor in prosa conscripsit libris, quos Heroico versu nunc cantat R. P. Jo. Weinckens &c. Anno

Rasta DIVVM VIVIS Vernat qVo pacis oLIVIS, PaXqVe petIta VenIt, prospera grata V.bIt.

Francofurti impensis Jo. Philippi Andreae.

Quanta sit Laureati hujus Vatis in carmine pangendo facilitas, nemo facile animo concipere potest, nisi qui ejus legerit Poëmata. Non orationem numeris vincere, sed vincam iisdem solvere videtur. Nec in ullo alio hujus, quod in præsens vivimus, seculi Poëta tantam sermonis puritatem, sententiarum gravitatem, ac nativam Ovidii indolem facile quis deprehendet, atque in Joanne Weinckenio. Unde præcipuis hujus ævi Poëtis jure maximo accenseri mereatur. Dignus etiam, cujus *Historica Translatio &c.* Studiosæ in Benedictinis scholis juventuti publicè prælegatur. Plura carmina panxit, quorum notitia mihi modò non suppeditat.

THOMAS MEZLER Zwifaltensis omne ingenium suum ad Poëticam contulit; unde plurima cecinit, quorum quædam oppidò elegantia sunt, quædam nimium græcissant, ut Onomastico opus sit, quædam, ut epigrammata, haud magnum sapiunt acumen. Omnium laudibus celebrantur *Libri IV. de imitatione Christi carmine elegiaco redditi*. Quos eisdem libros ejusdem monasterii alumnus *Columbanus Habisreuttinger* in Odas Germanicas convertit, quæ Augustæ Vindelicorum per Matthæum Rieger, unâ cum Melodiis Ariosis duobus vol. an. 1744. excusæ fuerunt.

Cæterum Bernardus Pezius (o) Mezlerum *Sueviæ Pindarum* vocat, optans sanè, ut elegantissima ejus Opera ab uno aliquo Doctiff. Zwifaltensium in unum corpus collecta, iusto volumine recudenda curarentur. Quo voto hætenus literatus orbis excidit, nec deinceps facile potietur; cum nobilis hujus Poëtæ carmina toto monasterio dispersa cum blattis & tineis certare permittantur. Adeo non Prophetæ tantum in patria sua, sed etiam Poëtæ & Vates non semper

per accepti sunt. Vide plura in *Anal. Zwifalt.*

GREGORII ZÖDE, Benedicto-Burani in Lycæo Frisingensi Poëseos Professoris *Occultum Frisingæ Præsidium, tandem post aliquot secula manifestatum*: sive, *S. Nonnosus Abbas Soratensis & Cathedralis Ecclesiæ Frisingensis Patronus Tutelaris*, seculis aliquot sub tumulo absconditus, tandem à R. mo & Celsiff. D. D. Jo. Francisco S. R. J. Principe & Episcopo Frisingensi &c. inventus ac decantatus, Frisingæ

apud Jo. Christian. Carolum Immel Typograph. Episcop. 1709. In quo carmine præclaro ingenio, & jucundo sex metrorum certamine Divi Nonnosi eousque non agnita beneficia, Urbi Frisingensi præstita, suavissimè cecinit, ingentem sibi laudem inter melioris venæ Poëtæ magno suo merito consecutus. Vid. *Meichelbeck. Hist. Frising. Tom. II. p. 448.*

At verò si omnes recensere Poëtæ vellemus, quem finem nostra habitura esset recensio?

SECTIO IV.

Scriptores Panegyrum, Applausum, Elogiorum, Anagrammatum, Inscriptionum, Epithalamiorum, Epitaphiorum &c.

CASSIODORUS habuit ad Reges & Reginas Sermones Panegyricos: *Dixisti ad commendationem universitatis frequentes Reginis & Regibus laudes.* Var. lib. 12. Ep. 20.

HERMANNI CONTRACTI, Monachi Divitis Augiæ *Rythmus*, seu Panegyris de Petro Hungariæ Rege, quem à suis pulsum Henricus III. Imperator in solium anno 1044. restituit, debellatis tandem ope divina in tertîa expeditione rebellibus. Hunc applausum excidisse puto; extat verò ejusdem *Hermanni* Epitaphium, quod matri suæ Hiltrudi summæ quidem nobilitatis foeminae, sed morum pietate neutiquam inferiori composuit. Incipit:

*Mater egenorum, spes, auxiliùmque suorum
Hoc Hiltrud tumulo, debita reddit humo.*

Et quæ sequuntur rell. videtis in ejus Chronico editionis *Basnagianæ* pag. 294.

WALAFRIDUS STRABO Abbas Augiensis composuit Epitaphium Comitum Geroldi, fratris Hildegardis Augustæ, quod vide apud Duchesnum *Collect. Script. Rer. Franc.* pag. 649. & in *Bibl. PP. Lugdun. Tom. xv. f. 181.*

OTFRIDUS Monachus Weissenburgensis Sec. IX. Francorum sui temporis Elogium scripsit, quod *Eckhartus tom. 2. de Reb. Oriental. Franc.* pag. 544. in specimen Dialectus Francicæ, qua utitur, inseruit.

REGINO Prumiensis Abbas post elapsos à Caroli Crassi Imp. obitu 20. annos, celebrem de eo Panegyricum scripsit.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

HILDERICUS, Abbas Casinensis, exornavit Epitaphium Pauli Diaconi sui quondam Magistri, quod Joannes Baptista Marus in lucem dedit in *lib. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. cap. viii.*

HUCBALDUS, seu *Hugbaldus S. Amandi* de pabula in Diocesi Tornacensi alumnus, non Philosophia tantum, sed cæteris etiam artibus humanitatis nulli suo tempore secundus fuit, texuitque mirabile quoddam opus cxxxvi. versuum ad Carolum Calvum Imperatorem, in quo omnia verba ab una litera C, incipiunt, ut illud:

Carmina clarifona Calvois cantate Camena.

Panegyris est *Calvorum*, quæ Basileæ an. 1516. & 1546. excusa fuit, sed cum auctario antea inedito exhibetur à Barthio Adversariorum libro 46. cap. 21. pag. 2175. editionis Francofurtensis an. 1624. Hæc verò dedicatio argumento est, Carolum tum vulgo calvitie suâ fuisse notatum, neque eam sibi vertisse ignominia. Obiit *Hucbaldus* anno 930. juxta Meyerum, jacetque apud Elnonenses cum hoc Epitaphio:

*Dormit in hac tumba simplex sine felle columba,
Doctor, flos, & honor, tam Cleri, quam Monachorum*

*Hucbaldus, samam cujus per climata mundi,
Edita Sanctorum modulamina, gestæque clamant:
Hic Cirici membra pretiosa reperta Nivernus
Aris invexit nostris, scripsitque triumphum.*

Vid. *Guillel. Marlot. Metropol. Remens. tom. 1. l. 4. pag. 520.*

PETRUS PICTAVIENSIS ab urbe patria sic cognominatus, Monachus Cluniacensis scripsit Panegyrium, quâ

N n n n Petro

Petro Venerabili Abbati Cluniacensi, suo quondam Magistro gratulatus est felicem decisionem gravis illius litis, quæ inter ipsum, & Pontium S. Hugonis successorem exorta fuerat, quæque tota Cluniacensis Congregatio ferè concussa erat. Extat Bibl. PP. Lugdun. tom. xx. p. 820.

ENGELBERTI Abbatis Admontensis in Styria Panegyris de Electione Regis Rudolphi, de qua plura superius hujus libri cap. iv. Sect. vi. §. 2.

LEO Monachus Hæcundensis in Belgio; cujus Breviculos majores, sive Elogia atque Epitaphia Comitum Hollandiæ ab an. 900. ad 1203. jussu Abbatis Joannis de Hilligom scripta edidit Antonius Mathæus ad calcem Joannis Gerbrandi & Theoderici de Leydis. Lugdun. Bat. an. 1692. in 4. pag. 146 - 156. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. lib. xi. pag. 769.

ALEXIUS UGONIUS, Italus, Brixienfis, plurium successivè Monasteriorum in Congreg. Casin. Abbas condidit Epitaphium in obitu Leonis Mantuani, Viri insignis, ac duodecies ejusdem Congregationis Præsidis. Armell. part. 1. p. 6.

ANGELI de NUCE Inscriptiones, variis in locis Monasterii Casinensis affixæ, quas vide apud Armell. part. 1. pag. 40.

COLUMBANUS nobili genere Brixie ortus familiæ de Bressaninis, in S. Benedicti Mantuano Monasterio monastica militiæ rudimenta posuit an. 1569. die 20. Nov. Floruit literis sacris, humanisque, linguarum cognitione, & Musarum cultu, suorumque studiorum fructum edidit unà cum Nicolao, Monacho item Mantuano,

Egitaphia, & Elogia tam Græca & Hebraica, quàm etiam Latina, Italica, & Hispanica inculpta apud Campesium in tumulo Theophili Folengii, aliàs Merlini Coccai, unde illa Arn. Wion diligenter exscripsit, & in tom. 1. l. 2. cap. 18. pag. 464. Ligni Vitæ imprimenda curavit, provido sanè, prudentique consilio; nam secus ex eodem tumulo temporis longævitas, ac loci situs ea penitus delevisset, uti reverà haud ita multò post delevit, ab Angelo propterea Gryllo, aliis eorum vice substitutis. Armell. part. 1. pag. 221.

GREGORIUS RICCIARDETTUS, Italus Aretinus, in Præsidentem Congregationis Casin. electus an. 1658. in

Mf. tis reliquit Elogia, Inscriptiones & Carmina multifariam distincta, omnia tamen sacra, id est, in laudem Sanctorum; ad quorum calcem adnectuntur Elogia & Epitaphia non sacra. Armell. part. 1. pag. 190.

JACOBI TRAMONTANA, Siculi, Messanensis, in Monasterio S. Placidi extra eam urbem Prioris

Feralis Pompa Serenissimæ Margaritæ Austriacæ Caroli V. Imperatoris Filiæ, Parmæ ac Placentiæ Ducissæ per RR. DD. Monachos Casinenses in Monasterio S. Sixti Placentiæ commemorantes anno 1586. descripta &c. Ibidem impressa apud Antæum Comitum eodem anno in 4.

EJUSDEM In redditione Placentinæ arcis ad Illustriss. & Excellentiss. Octavium Farnesium, Placentiæ & Parmæ Ducem, Carmen Encomiasticon. Placentiæ apud Joannem Bazachium anno 1585. in 4.

JOANNES BAPTISTA BECCIUS, Italus, Castilionensis, Monachus in Aretino Monasterio opificio anagrammatico excelluit. Ab hac arte, laboriosa sanè, & Ixionæ Rotæ comparanda multis viris doctis laudatus fuit; opus autem quod edidit, sic inscribitur:

Veritas Anagrammate explorata ad varia texenda Encomia, Patavii typis Pasquati anno 1668. in 4. In his plurimum Sanctorum, præcipuè S. P. Benedicti gesta, aliorumque Heroum egregia facta laudantur. Armell. part. 2. pag. 21.

JOANNES BENEDICTUS ROCCA, Italus, Cathacensis, Monachus Farnensis literis quàm politioribus quàm severioribus excultissimus, multas lucubrationes tum Latino, tum Hetrusco idioma te in lucem dedit. Huc spectant

1.) Genialis Montium pompa, qua triumphantes in Casinum excepti sunt Illustrissimi, atque Excellentissimi Domini Joannes Sagredus, Nicolaus Venerius, Sylvester Valerius, D. Marci Procuratores, ac S. Georgii Majoris Protectores meritiissimi. Venetiis in Comitibus Generalibus anno 1679. die 22. Aprilis apud Jo. Franciscum Valvasensem.

2.) Equus Maximus ad Leopoldum Imperatorem Viennæ.

3.) Anagrammata Arithmetica in Reverendissimos Præsules ad Comitibus Generalia Patavii congregatos; Patavii typis Gattellæ an. 1671. in 4. In quo opusculo Rocca ex cujuslibet Præ-

Præsulis nomine lepidum Carmen elicit, gestaque illius clarè ac nitidè exprimuntur.

4.) Epitalamio nelle Nozze della Regina con Carlo V. Duca di Lorena. In Vienna.

5.) Due Epitalamii nelle Nozze di due Nobili Veneti. In Venezia.

Vide plura apud Armell. part. 2. pag. 34.

JACOBI CORNELII LUMENÆI à MARCA Monachi Blandiniensis in Urbe Gandavo Elogia Ducum Burgundiæ & Brabantia, quæ ad Carolum Audacem mira elegantia produxit. Ant. Sander. de Script. Gandav. l. 2. p. 60.

JOANNES EVANGELISTA à Panormo, Abbas S. Martini de Scalis observantiæ quoque disciplinæ regularis, non modò doctrinæ ac eruditionis studiosissimus cum esset, Innocentii XI. Summi Pontificis, tum aliorum insignium Virorum sicut etiam Cardinalis Estensis existimationem, amorèque promeruit, erat enim verbo & exemplo admodum venerabilis, & vel ipso aspectu sanctimoniam spirans. Inter ejus lucubrationes commemorari volunt

Anagrammata Sacra ad Spirituæ Animæ desuaviationem, veluti in halos constructa. Panormi apud Dominicum de Anselmo 1662. in 8. & iterum Messanæ an. 1671. & tertio Mutinæ eodem anno 1671. ex Typographia Andreæ Cassiani; additis Anagrammatibus non Sacris; & alibi præsertim Ticini, ac Regii Lepidi.

LEO, cognomine MATINA, patriâ Neapolitanus, Monachus Cavenfis, & Abbas Titularis Congreg. Casin. Sacræ Scripturæ in Patavina Academia primarius Interpres in pangendis Elogiis apprimè excelluit. Ejus Opera sunt

1.) Unguis Elogiorum Ticini Regii apud Andream Magrium anno 1645. in 4. Quem librum in lucem emittendum curavit, infcio Auctore, Comes Andreas Cambarana, Vir optimè de literis meritis, & auctoris amicus intimus.

2.) Ducalis Regiæ Lararium, sive Seven. Reip. Venetæ Principum omnium Icones, & Elogia. Patavii 1659. typis Hertzianis in folio, quod opus Octavius Boldonus, tanquam Elogiographorum Archetypon proponit in sua Epigraphica sive Elogiaca, Inscriptionesque pangendi ratione. Perusæ 1660. in Indice 4. memoriali.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

3.) Elogia Heroum, id est, Sanctorum Pontificum, Cæsarum, Regum, Principum, Cardinalium, Ducum, Heroùmque Musæum &c. Patavii anno 1674. Typis Petri Mariæ Frambotti in fol. Armell. part. 2. p. 74. ubi plura leges.

MARCUS ANTONIUS SCIPIO, Italus, Placentinus, in Monasterio S. Sixti ibidem Professus non Elogia modò Virorum Illustrium Ord. S. B. alio loco à nobis non sine merita laude recensita in lucem publicam dedit, sed Inscriptiones etiam (duas nempe supra viginti) exornando Casinati Cœnobio conscripsit, quæ opera perillustri D. Lazari Chinelli Ecclesiæ Cathedralis Canonici Placentiæ anno 1636. lucem viderunt. Armell. part. 2. pag. 91.

MAURI MARCHESII, Siculi, Panormitani, Montis Regalis Decani Accipiter Panegyricus in laudem R. mi Patris D. Ambrosii Magii Congreg. Casin. Præsidis Generalis, cum Patavii in S. Justinæ Cœnobio exciperetur. Patavii typis Pauli Frambotti an. 1646. opera Comitum Angeli Burggravii, qui in Epist. ad Lectorem lucubrationem illam felicissimi ingenii præclarissimam sobolem vocat, quam auctor modestiæ suæ nimium consulens, in secretiore cellæ angulo celabat.

EJUSDEM Panegyricus R. mo Patri D. Andreæ Mancuso Præsidi Generali dictus, impressus Romæ typis Manelphi an. 1647. Vid. Armell. part. 2. pag. 102.

MICHAELIS de JUDICE, Siculi, Panormitani, complurium per Siciliam Monasteriorum Abbatis

1.) Palermo Magnifico dell' an. 1686. id est, Panormum Magnificum anno 1686. quo Festum Inventionis gloriosæ suæ Civis S. Rosaliæ instauravit, Panormi per Thom. Rummulum an. 1686. in fol. pagg. 190. præter præfationes.

2.) Brevis Notitia Applausus festivi in Solennitate S. Rosaliæ, Virginis Panormitanæ, quæ anno 1696. celebrata fuit. Panormi per Augustinum Epirum 1696. in 4. Italicè.

3.) Applausus Coronæ in solenni triumpho S. Rosaliæ Virginis Panormitanæ an. 1697. Panormi per Augustin. Epirum 1697. in 4. Italicè.

PETRUS leGRAND è Congr. S. Mauri modulatus est perelegantis Basilicæ Jovinianæ Nicæianæ apud Remos extractæ Encomium Adonicum, quod

extat apud Marlottum Metropol. Remens. tom. 2. pag. 653.

PETRI CLAVARINI, Romani, Abbatiss Congr. Casin. *Musarum plausus Perusii* in Augusto D. Petri Monasterio Congr. Casin. ad an. 1643. Generalia Patrum Comitia excitatus. Augustæ Perusiæ ex Typographia Episcopali apud Angelum Bartholum in 4. quo anno Petrus ejusdem Perusini Monasterii erat Prior. In hoc autem libro hæc continentur. 1.) *Elogia, Anagrammata, & Epigrammata* in laudem Ss. mi Patris Benedicti, & Congreg. Casin. 2.) *Gemma Corona*, id est, Anagrammata & Epigrammata in laudem omnium Abbatum Congreg. Casin. 3.) *Elogia & Epigrammata* in laudem Imaginis B. Mariæ de Lilio, quæ solenniter fuit translata ex agro in Ecclesiam Monachorum S. Petri Perusii, deque eadem translatione varia Anagrammata. 4.) In laudem Augustæ Perusiæ *Anagrammata & Epigrammata*, & alia quædam. 5.) *Anagrammata & Epigrammata* diversi argumenti.

In Sublacensi verò S. Scholasticæ Monasterio videntur variis in locis plurimæ *Inscriptiones*, & Carmina à Petro Clavarino composita, ac Parietibus, Stylobatis, Parastratis, Epythiliis, Januis, Sacellis tum intra tum extra Cœnobium alibi affixa, in quibus ingenii, acuminis, & eruditionis haud parùm elucet. Exempla affert Armell. part. 2. p. 134.

Longum Vale, quod R. mus & Amplif. D. Antonius Abbas Scotensis, ante id Garstensis O. S. B. an. MDCXLVIII. ad III. Non. Novemb. Religiosissimis Filiis suis Scotensibus, Garstensibus, Amicis, Pauperibus dixit. *Cætus Religios. Scotens. Optimo Parenti F.* in fol. Viennæ Austriæ typis Judith Gelbhaarin Viduæ.

PHILIPPI TANI, Itali, Romani, ex Monacho D. Pauli extra Urbis mœnia Episcopi Civitatis Ducalis in Samnio ab Innocentio XI. renuntiati anno 1686.

Elogia plura soluta oratione sparsim edita, præcipuè in laudem Leopoldi I. Cæsaris, Joannis III. Poloniæ Regis, Caroli V. Lotharingæ Ducis, aliorumque Heroum, qui bello Turcico anno 1683. Viennæ Austriæ de immanissimo hoste triumpharunt; impressa Romæ eodem anno 1683. Reliquit præterea *Elogiorum Sacrorum* libros duos. Vid. Armell. part. 2. pag. 142.

PLACIDUS PUCINELLUS Italus, ex Ætruriæ Oppido *Pescia* dicto oriundus, S. Mariæ de Florentia alumnus, & Abbas Titularis Congr. Casin. quàm plurimarum insignium lucubrationum auctor in Mss. reliquit

Memorias & Inscriptiones antiquas, & modernas Pontificum, Imperatorum, Regum, Cardinalium, Principum & Prælatorum, & signatim Monasteriorum Casinensis, Sublacensis, Pomposiani, Florentini, Mantuani &c. Italicè scriptas. V. Armell. part. 2. p. 155.

Stephanus Catanus, Italus, Novariensis, Congregationis Casinensis semel atque iterum Præfidentis composuit *Emblemata, Hieroglyphica, & Symbola*, Latina, Italica, Siriaca, Hebraica, & Arabica, quæ in Bibliotheca Monasterii S. Jo. Evangelistæ Parmensis asservantur. Armell. part. 2. pag. 180.

VALERIUS CASTIGLIONI, Italus, Mediolanensis, Congr. Casin. Abbas Titularis plurima reliquit fecundissimi ingenii monumenta; ex quibus per typos publicæ luci tradita sunt sequentia;

1.) *Elogium de Gestis heroicis Caroli Emmanuelis I. Ducis Sabaudia. Veronæ anno 1626.*

2.) *Panegyris Illustrissimis ac Excellentissimis DD. Joanni Georgio Aldobrandino, Principi Meldensi, & D. Hippolytæ Ludovicæ, Sponsis felicissimis. Ravenæ typis Petri de Paoli, & Jo. Bapt. Giovannelli. an. 1621. in 4.*

3.) *Rosa*, Panegyris dicta Eminent. Cardinali Alexandro Ursino Legati Romanæ. Ibidem apud eosdem eodem anno 1623. in 4. Per multa alia vide apud Armell. Bibl. Congr. Casin. par. 2.

JOANNIS WEINCKENS Prioris Seeligenstadiensis, Poëtæ Laureati Cæsarei

PrInCeps EVgenIVs, PannonIæ HVnIaDes, sabaVDIæ HerCVLes, ChrIstIanItatIs HeCtor, TVrCIæ terror, fertIs & trophæIs CoronatVs. *Hannonia.*

EJUSDEM *Panegyricum pacis præconium*, anno 1697.

-- *Adorea Anselmiana*. in fol. cum figuris an. 1698.

-- *Fubilus Eucharisticus &c. seu, sexcenta Anagrammata ex programme EUCHARISTIA eruta*. Norimbergæ an. 1709. Vid. Felic. Egger in Idea Ord. Ben. lib. 2. part. 3. pag. 587.

ALO-

ALOYSIUS à LYMBORGH ad S. Ægidium apud Leodiens. Abbas scripsit carmine elegiaco (quale vel Ovidius ipse, inquit Valerius in Bibl. Belg. si furgat ab inferis, agnoscat suum esse) *Apprecationem paræneticam* R. D. Erasmo à Xencheval, Novi Monasterii apud Huium Abbati. Vid. Felic. Egger in Idea Ord. Ben. lib. 2. part. 3. pag. 585.

PAULUS STOCKER è S. Paulo in Carinthia anno 1705. Philosophiam in Universitate Salisburgensi docuit. Ejus Opus est

Sapientia politica symbolica, hoc est, virtutes & symbola Cæsarum Austriacorum Thesibus philosophicis & politicis explicata. Salisburgi in fol. an. 1707.

BALDRICUS ex Burgulienfi apud Andegavos Abbate Archiepiscopus in Aremorica Dolensis anno 1131. defunctus composuit *Heroicum Poëma de Conquestu Angliæ per Guillelmum Normannorum Ducem*, quod in Bibliotheca Regia intra Duchesnii Manuscripta custoditur. Adhuc Abbas *Carmina Historica* non minimo numero in honorem illustrium defunctorum panxit, quæ laudatus Duchesnius Tomo IV. Scriptorum Historiæ Francicæ pag. 251. 277. juris publici fecit.

CAROLI STENGELII Abbatis Anhusani *Protheus Gratulatorius*. Monachii in 8. an. 1639.

ALEXANDER ROYER è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi, vir doctus, contexit *Eloge de Madame Catharine de Lorraine, Abbesse de Remiremont*, id est: *Elogium D. Catharinæ à Lotharingia Abbatissæ Romarici Montis* Mf. Calmet in Catal. Script. Histor. Lotharing.

WOLFGANGI SELENDER Prioris Monasterii S. Emmerami Ratisbonæ, postea Abbatis Brevnoviensis in Bohemia

Simulachrum Austriæ Serenissimo Principi ac Domino Dño Mathiæ Archiduci Austriæ &c. nec non Ratispon. &c. Comitiorum Præsidenti &c. Heroi inclytissimo & invictissimo, Patronoq; Musarum incomparabili &c. pietatis, observantiæ, gratitudinis, bonique omnis ergo conflatum, & humillimè consecratum. Incipit:

Regina Austriadum, genus alto à sanguine Divin

Quæ regis imperio populos, firmasque labantem Teutoniam statum, quæ Marte togæque celebris Atque immota manes &c.

Asservatur inter mss. Codd. Bibliothecæ Brevnoviensis.

THOMÆ WEISS, Monachi Neresheimensis in Suevia, Professoris Eloquentiæ in Universitate Salisburgensi *Dedicatio Basilicæ Metropolitanæ Salisburgensis* an. 1628. in 4. typis Christophori Katzenberger, quæ Mabillonio & lecta & laudata fuit. Author eandem inferuit Chronico Generali Ord. S. B. à se ex Hispano idiomate Latine reddito. Prodiit iterum separatim in 4. Latine & Germanicè Salisburgi per Gregorium Kyrner.

CÆLESTINUS SFONDRATUS Abbas & Princeps San-Gallenensis, S. R. E. Cardinalis sub annum 1695. libro in lucem emisso Virginis illibatæ innocentiam non armis & acie magis, quàm flore & pompa, omnium sententiâ, insigniter vindicavit: unde *Innocentiæ Vindicatæ* typis San-Gallenensibus in fol. anno prædicto vulgatæ subnexuit. Ipsius verò *Sfondrati* laudes celebrarunt Musæ Salisburgenses in *Arbore Fecunda* eidem dicata anno 1696.

OTTOIS AICHER è S. Vito Congreg. Bavaricæ Monasterio Historiarum Professoris in Universitate Salisburgensi

1.) *Theatrum funebre*. Partes IV. in 4. Salisburgi an. 1673. & auctius an. 1675.

2.) *Hortus variarum Inscriptionum veterum & novarum*, in duas partes divisus. in 8. majori. Salisburgi anno 1676.

3.) *Manipulus affixionum, Poëmatum &c. à Patribus Professoribus Rhetorices & Poëseos Salisburgi adornatus*. Mf.

MICHAELIS LANGBARTNER, Michaelburani Ascetæ, Theologiæ Doctoris, Professoris Academici in Universitate Salisburgensi *Variæ gratulationes ad Archiepiscopos & Principes Salisburgenses, Symbola, Emblemata, variæque conceptus Poëtici*, quorum mentio fit in Historia ejusdem Almæ Universitatis pag. 396.

GUILLELMUS ROUSSEL è Congr. S. Mauri perelegans *Encomium seu Epitaphium* memoriæ Magni *Mabillonii* anno 1708. defuncti composuit, quod vide apud Pezium & Cerium in Bibliothecis Scriptorum è Congreg. S. Mauri.

Corona Gratulatoria, seu Gratulationes diversæ, quos Magnis Principibus accinuit Alma & Celeberrima Universitas Salisburgensis per R. P. *Paridem Gille* Benedictinum Buræ S. Michaelis, antehac in præfata Universi-

veritate Poëseos & Eloquentiæ Professorum, nunc collectim in lucem datæ Salisburgi typis Jo. Bapt. Mayer an. 681. in fol.

BENEDICTI SCHMIER, Ottoburani, Professoris Theologiæ in Universitate Salisburgensi *Elogia LX.* in Christi Jesu Dei-Hominis Patientis, Morientis, Reviviscentis, Ascendentis, & futuri Judicis memoriam & gloriam stylo lapidari contexta. Author hæc *Elogia Tomo I.* Scholasticæ suæ Theologiæ coronidis loco adjecit pag. 143 - 197.

OLIVERII LEGIPONT *Regia Amoris Valles inter & Montes erecta, DiversisqVe honoris, gloriæ & Virtutis agalMatibVs ILLVstrata.* Quando Illustrissimus ac perquam Gratosus Dominus, D. Fridericus Antonius Christophorus Camerarius de Wormatia, L.B. de Dalberg, Eminent. ac Celsiss. Principis Electoris Moguntini Camerarius & Regininis Electoralis Consiliarius, Serenissimi Principis Electoris Palatini Archi-Satrapa in Veldens & Lauterecken &c. &c.

SECTIO V.

Qui Rhetorices, Poëseos, Historiæ, atque Epistolographiæ &c. præcepta scripserunt.

S. ALDHELMUS, cujus opuscula metrica edidit Martinus Delrio Moguntia an. 1601. in 8. scripsit præterea *de metrorum generibus.* Primus enim fuit, ut hujus Capituli Sectione II. diximus, qui Anglos, populares suos, condendi carminis Latin rationem docuit.

VEN. BEDÆ Libellus *de Arte metrica* ad Wigbertum Levitam; Opp. Tom. I. pag. 25. seq. Extat & in Grammaticis Putschii pag. 2350 - 2383. & pars præfigitur Hymnis Ecclesiasticis à Georgio Cassandro editis anno 1506. & inter Cassandri Opera Parisiis anno 1616. in fol. Quo sine autem V. Beda hoc scripserit Opusculum, ex præfatione palam fit, qua illud Cuthberto discipulo suo nuncupavit: ait enim, quòd postquam illi principia ad Librorum sacrorum peritiam conducentia tradidisset, opportunum putaverit de Arte quoque Poëtica ad illum verba facere, cum scriptura aliquando ligata oratione usa sit. Vid. Mabill. *Tract. de Stud. Mon.* vol. 2. art. 12. pag. 58.

nec non Illustriss. ac perquam Gratosissima Domina D. Sophia Elisabetha Xaveria L. B. ex Perillustri Wamboldiorum ab Umbstadt Stemmata prognata &c. Auspice Hymenæo festivas inter aggratulationes Nuptiarum solemnitas celebrabant die xvii. Novembris anno 1738. Moguntia ex Typographico Elector. Aulico-Academico per Joan. Henric. Hæffner. in fol. Fuit Author Illustriss. DD. de Dalberg Bibliothecarius, ac inter plura alia poemata, etiam *Fastos Abbatiæ S. Martini Colonia* heroico carmine complexus est.

FRANCISCI RAMSPERG Prioris Augiæ Majoris Brigantinae, literis politioribus excultissimi, complura rari acuminis Emblemata, Symbola, Epitaphia, Carmina Genetliaca, Anagrammata, Epigrammata &c. Opp. Mfs.

WERIGNANDI COGLERI Michaelburani Cœnobitæ *Stilla Poëtica sacra ac profana*, sive Elegiæ, Epica, Emblemata, Dramata, varique metri & argumenti carmina typis edita prodiere *Aug. Vind.* an. 1730. in 8.

ALCUINI RHETORICA prodiit, teste Gesnero, Haganoæ an. 1529. in 8. per Menradum Moltherum restituta. Stilus simplex & purus est. Editionem Paris. an. 1599. in 4. adducit Caveus.

MILLO Elnonensis, seu S. Amandi in Belgio Monachus, anno 871. morte sublatus scripsit librum de *Arte Metrica*, cujus meminit Valerius Andreas Bibl. Belg. pag. 676.

KERARDUS Augiensis Monachus Seculo IX. humanioribus literis quam optimè imbutus, ad Augiensis scholæ singulare commodum *Synonima uno volumine comprehensa* comportavit, ut minori deinceps labore juventuti Augiensi in conquirendis vocabulis sudandum esset. *Egon Lib. de Vir.* III. Aug. Div. cap. xii.

REMIGII ANTISSIODORENSIS S. Germani Liber de Rhetorica; incipit: *Rhetorica est.* Extat in Codice Mf. 5304. Regiæ Bibliothecæ Parisiensis, Oudin. de S. E. Tom. II pag. 332.

S. BEN-

S. BENNONIS, Episcopi Misnensis, *Libellus de Dictamine*, seu de *conscribendis Epistolis*, extat in codice membranaceo Augustæ Bibliothecæ Guelferbytanæ in forma, quam octavam vocant, n. 5620. Mf. Hujus opusculi hætenus inediti, imò planè incogniti notitiam debemus Leibnitio in *Introduct. in Collect. Scriptor. Rer. Brunsv.* n. xxxii. p. 34.

GERBERTI Scholastici Floriacensis, *Ars Rhetorica*, quam suis auditoribus prælegit, cujusque ipse meminit Ep. 92. ad Bernardum Monachum.

AGINULPHUS Monachus, nescio cujus in Germania Monasterii, scripsit de *Arte Epistolographica*, uti discimus, inquit Leibnitius, ex S. Bennonis dictamine.

ALBERICUS Monachus præcepta literis mandavit de eadem *Arte Epistolographica*, quem S. Benno fecutus videtur, & præ cæteris laudat. Leibnitius loc. cit.

S. PETRUS DAMIANI scripsit *Declamationis Rhetorices Lib. I.* Trithem. in *Annal. Hirf.* ad an. 1058.

OSWALDUS Monachus Vigorniensis in Anglia circa an. 1010. composuit opusculum instar epistolæ de *componendis Epistolis.* Baleus II. 43. Pitseus pag. 181. seq.

MARBODI ex Scholiarcha & Archidiacono Andegavensi Episcopi Redonensis, tum Monachi ad S. Albinum Andegavi *Libellus de Ornamentis verborum*, quem composuit pro discipulis suis, cum adhuc eadem in urbe seculo XII. literas humaniores & Rhetoricam doceret, nondumque ad sedem Redonensem fuisset assumptus. Edidit cum cæteris Marbodi Opusculis Antonius Beaugendre è Congr. S. Mauri, & Hildeberti Operibus subjecit. Parisiis anno 1708. in fol.

MATHÆI VINDOCINENSIS *Summa de Arte versificatoria* asservatur inter Mf. tos Codices Bibliothecæ S. Martini Majoris Coloniae Agrippinae.

RANULPHI HIGDENI Cestrensis in Anglia Monachi *Ars componendi Sermones.* MS. in Bibl. Bodleian. cod. 2752. Cav. Hist. Lit. ad an. 1357.

THOMÆ LANGLEI Hulnensis Cœnobii in Anglia Monachi *De variandis carminibus, Lib. un.* Pitf. æt. 14. pag. 622.

GODEFRIDUS de FEXA, Benedictinus Hispanus incertæ ætatis scripsisse dicitur *De re metrica* laudatum Opus ab Enneco Lupi à Mendoza

Santillanæ Marchione in prologo ad *Centiloquium*, cujus verba affert Nicolaus Antonius Bibl. Hisp. Tom. 2. pag. 265.

LAURENTII MASSOLI, Nobilis Veneti, Abbatis è Congr. Casin. an. 1590. demortui *Methodus Historiarum conscribendarum.* Vid. Armell. part. 2. pag. 71.

HILARIONIS CORBETTA, Itali, Mediolanensis, è Congr. Casin. omnigena eruditione præditi *Præcepta laudandi ex Aphthonio Rhetore, sive Exemplar*, incipit: *Operæ pretium est observare &c.* Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 225.

PETRI VECCHIA, Itali, Patavini, Monachi Cassinatis, Abbatis S. Justinæ, ac deinde aliorum in Congr. Casinensi Monasteriorum, celeberrimi Concionatoris

Metodo di comporre, & parlar bene, id est: Methodus componendi, & bene differendi. Venetiis anno 1622. Item *Idea dell' Eloquenza*, i. e. *Idea Eloquentiæ.* Venetiis apud Nicolaum Pezzana anno 1663.

VITALIS TERRA RUBRA, Viri undequaque doctissimi è Congr. Casinensi *Lexicon Rhetoricum*, utriusque Orationis tum solutæ, tum metricæ regulas complectens. Opus MS. Armellini. Bibl. Script. è Congr. Casin. part. 2.

JOANNES JACOBUS ex illustrissima prosapia Comitum à Preysing, ingenio, pietate, ac moribus verè illustris: ut enim avitam stemmatis gloriam humilitate occultaret, in Monasterio Tegernseensi terrenis perpetuò sese abdicavit VII. Calendas Septembris MDCXXXVII. Neque tamen latere diu potuit, quin ab Universitate Salisburgensi pro *Rhetorices* scholæ expeteretur anno MDCXLIII. ut acceptam in religioso convictu scientiam denuò grato rependio in alios diffunderet. Et utinam diutiùs eo frui licuisset! Demessuit mors cæca nobilem florem in Monasterio Admontensi anno MDCXLV. die vigesima prima Augusti, in quam solaris Eclipsis inciderat. Unde in Ephemeridibus Academicis sequentia annotavit P. Romanus Müller. *Tandem Eclipsis prædicta finem absolvit suam, & pie obiit in Monasterio Admontensi R. P. Joannes Jacobus à Preysing, Rhetorices Professor, ætatis vigesimo septimo. Sic tanti spes sanguinis, & tam florida indolis rosa uno & non expectato malignæ febris halitu exspiravit.* Fufius excelsas animi dotes, aptamque majori-

majoribus indolem describunt literæ mortuales, quas unâ cum Epitaphio Theatro suo funebri inseruit P. Otto Archer è S. Vito. Reliquit verò P. Preysing Institutiones Poëticas & Rhetoricas, quæ nondum lucem publicam viderunt.

OTTONIS AICHER è S. VITO in Universitate Salisburgensi multis annis Poëseos & Rhetorices Professoris doctissimi

1.) *Introductio Brevis ad Historiam*, quæ præfixa est ejusdem Epitome Chronologicæ Historiæ Sacræ & Profanæ ab O. C. usque ad C. N. Coloniae apud Wilhelmum Metternich in 4. an. 1706.

2.) *De Principiis Cosmographiæ*. Salisburgi an. 1678. in 12.

3.) *Iter Oratorium*. Salisburgi in 12. an. 1673. Ex hoc circa an. 1698. in Gymnasio Cremsensi Rhetoricam à R. P. Spindlero Soc. J. fuisse explicatam meminit Cl. Bernardus Pezius in Epist. Apolog. pag. 270. *Ut ated, inquit, nostrorum Monachorum labores minimè ejusmodi sint, qui Jesuitis usui esse nequeant.* Ut verò hoc sit, ita illud etiam negari nequit, habere Jesuitas suos Cyprianos, Soarios, Stradas, Pomeyos, Masenios, & sexcentos alios, quibus uti si velint, aliorum libris facile carere possunt.

4.) *Iter Poëticum*. Salisburgi in 12. an. 1674.

Gabrielis Liebheit Weichenstephenfis *Rudimenta Eloquentiæ* ad usum faciliorem studiosæ Juventutis ex optimis Rhetoricarum Legum Scriptoriibus, iis deinde, qui de eruditione præ cæteris sunt meriti, recens collecta. Pedeponti propè Ratisbonam an. 1739. in 8. Sumptibus Joannis Gastel Bibliopolæ Pedepontani.

IGNATII CLAVENAU, Admontensis in Styria Cœnobitæ *Ars Rhetorica per præcepta & exempla breviter illustrata*, cui accessit additio de *Eloquentia Concionatoria*. Extat in Auctoris *Ascesis Posthumæ* Part. II. pag. 511-720.

THOMÆ ERHARD Wessofontani è Congregatione Bavarica *Opus Rhetoricum* in maj. 8. cujus plurimis ante annis cursim à me evoluti titulum, atque editionem oblitus fui. Subit verò memoriam excellens illud momentum Mabillonii nostri Tract de Stud. Mon. c. xii. *Forrò insistendum nullatenus erit Recentiorum quorundam futilibus, nulliusve penè momenti Rhetoricorum libris, unde vix aliquid disci-*

tur. Quocirca Aristotelis & Quintilianii Rhetorica præcepta cæteris quibusque antecellunt, quæ ab aliis vel de re literaria bene meritis viris possint nobis impartiri &c. Omnium librorum, quos vitâ meâ perlegi, nullus fuit, ex quo minus didicerim, atque ex *Erhardi Rhetorica*.

ENGELBERTI HEINDEL in celebri Lycæo Monasterii B. M. vulgò ad Scotos Viennæ in Austria Poëseos ac Rhetorices Professoris *Rhetorica*, quam discipulis dictavit, & ex quâ Illustri. Adolefcens D. Leopoldus S. R. I. Comes à Schallenberg sequentia Parerga anno 1727. defendenda suscepit. 1.) Datur Rhetorica artificialis. 2.) Ea non bene definitur per Platonem, quòd sit Ars flexanima, seu flectens animos. 3.) Nec per Aristotelem, quòd sit facultas videndi in unoquoque, quod contingit ad persuadendum. 4.) Nec per Soarium dicendo tantum: quòd sit Ars, vel Doctrina bene dicendi. 5.) Sed ea tantum bene definitur: quòd sit Ars bene dicendi per Tropos, & Figuras juxtâ numerum Oratorium ad persuadendum ex Locis suis. 6.) Hæc solummodò in habitualem, docentem & utentem bene & univocè dividitur. 7.) In actuali enim, docentem, & utentem tantum analogicè, & improprie dividitur. 8.) Habitualis Rhetorica docens realiter distinguitur ab habituali utente. 9.) Habitus aliarum scientiarum, etiam dum per Tropos & Figuras differunt, non sunt Rhetorica utens in recto. 10.) Ad alias scientias etiam in statu perfecto acquirendas, Rhetorica artificialis nec moraliter est necessaria. 11.) Partes essentialiter constituentes eloquentiam sunt quinque: Inventio, Dispositio, Elocutio, Memoria, & Pronuntiatio. 12.) Judicium non est sexta pars. 13.) Rhetorica est virtus intellectus in genere. 14.) Et in specie Ars & Scientia strictè talis. 15.) Et quidem purè & simpliciter practica. 16.) Objectum materiale proximum illius non sunt res omnes. 17.) Nec Thesis, nec Hypothesis. 18.) Nec Tropi & Figuræ, nec Loci Oratorii, nec partes Orationis, licet hæc opera, prout sunt in fieri, considerentur. 19.) Sed objectum materiale proximum Rhetoricæ tantum sunt voces externæ. 20.) Objectum formale illius non est recitatio suarum ope-

rationum. 21.) Sed ipsa duntaxat aptitudo ad persuadendum. 22.) Illius verò objectum attributionis, ad quod omnia referuntur, non est oratio perfecta ut sic. 23.) Nec thesis, nec hypothesis, nec motus animorum, nec peroratio, seu epilogus orationis. 24.) Sed oratio perfecta in genere deliberativo tantum. *Viennæ Typis Wolfgangi Schwendmann Univers. Typogr.*

ANSELMI DESING Ensдорffensis in Palatinatu Superiore Cœnobitæ, & Professoris Poëseos in Episcopali Lycæo Frisingensi *Porta Linguae Latine*. Ingolstadtii apud Joannem Andream de la Haye. forma 8. an. 1727. Author id temporis humanioribus literis à primo limine in Lycæo Frisingensi docendis admotus, putavit, fervendum juventuti esse, multaque præclara ad eam excolendam conatus est, nec sine insigni fructu. Recusata est *Porta* auctior Monachii apud Riedlin 1734. in 8.

EJUSDEM *Index Poëticus* continens Nomina Propria, Genealogiam, Mythologiam, Apologiam, Geographiam, Poëticam, & alia ad eruditionem, copiam, & ornatum orationis spectantia, ferviens pro Elucidario, Vena, & Lexico Poëtico, cum octo tabulis Geographicis. Ambergæ typis Jo. Georgii Koch an. 1731. Hic *Index* eruditionem affert scholasticam maximè; nec tantum fabulosam modò ex Mythologia petitam; sed ad rerum verborumque copiam in ligata potissimum, sed & soluta oratione conciliandam.

EJUSDEM *Methodus Contracta Historiæ*, sive triplex Schema depingens historiæ naturam, studium, & praxin. Ambergæ apud Johan. Koch fol. oblong. an. 1725.

Ejusdem *Officina Epithetorum*. -- EJUSDEM *Historica Auxilia*, id est: Institutiones in Geographia, Politica, Chronologia, Re militari, & aliis juxtâ hodiernam methodum maximè ad historiæ cognitionem necessariis rebus pro Catholica Juventute. *Germanicè*. Pars I. Sulzbachii apud Christianum Holst anno 1733. in 12.

Pars altera *Auxiliorum Historicorum* Solisbaci apud Christianum Holst, & Ratisbonæ apud Hieronymum Lentz in 12. quâ de variis ad modernæ historiæ notitiam spectantibus adminiculis sermo fit ad tyronum captum. Hic quoque libellus recusus est Pedeponti in 8.

PETRI GISCHEL Ottoburani *Rhetorica major & minor* in 8. Aug. Vindel. an. 1740. Habetur etiam hujus Operis editio in folio.

FRANCISCI LAMY è Congr. S. Mauri *La Rhetorique du College des Quatre Nations tradie par son Apologiste dans son traité de la véritable éloquence, contre celui de la connoissance de soi même*. i. e. *Rhetorica Gymnasii Quatuor Nationum prodita à suo Vindice in tractatu de vera eloquentia, typis vulgato adversus opus de cognitione sui ipsius*. in 12. Parisiis 1704. Vide plura apud le Cerf pag. 193.

THOMÆ ERHARD Wessofontani *Ars Memoria*, sive clara & perspicua Methodus excerptendi Nucleum rerum ex omnium scientiarum monumentis. Expedita quoque ratio per apertas Rhetorices vias excerptis utendi. Opus in tres partes divisum, literarum sedulis cultoribus, novellis præcipuè Verbi Divini præconibus ac vitæ religiosæ tyronibus utile. Pars I. & II. Aug. Vindel. sumptibus Jo. Strötter Bibl. an. 1715.

SECTIO VI. CRITICI VETERES & NOVI.

Quorum nomine illos intelligo, qui in varios Authores notas, illustrationes, adversaria, castigationes, & variantes lectiones ediderunt, vel eorum libros criticâ discussione recensuerunt.

Cunabula Grammaticæ Artis DONATI à Venerabili Beda restituta. Operum Tomo I. pag. 1.

CASSIODORI *Commentarius in Do-*
P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

natum. Duos quidem ipse *Cassiodorus* narrat à se conscriptos esse *Commentarios* in *Donatum*, sed quoniam hi, quantum constat, nondum editi fuerunt, *Garetius*, qui *Cassiodori* opera conjunctim edidit, unicum tantummodò dare potuit. Tam aptè verò hic *Commentarius* cum iis, quæ in libro *Cassiodori de Grammatica* leguntur, cohæret, ut quæ in hoc sub
finem

finem desiderantur, ex illo possint abundè suppleri.

PAULI DIACONI ex Notario seu Cancellario *Desiderii* Regis Langobardorum Monachi Cassinensis *Epitoma Librorum XX. Verrii Flacci*, nobilis veteris Grammatici *de verborum significatione*, à *Sexto Pompeio Festo* jam in breviorè formam redactorum. Hanc Epitomam Carolo M. dicavit, præmissa epistola, cujus hæc est inscriptio: *Largitatis munere, sapientia, potentiæque præfulgido Domino Regi Carolo, Regum sublimissimo, Paulus ultimus servulus.* De editionibus hujus Epitomes vide Fabric. in *Bibl. Lat. lib. iv. cap. 6.* Anonymus Mellicensis de S. E. cap. 67. *Paulus vir doctus scribit inter alia librum utilissimum, qui inscribitur de significatione verborum.*

SMARAGDI, Abbatis S. Michaëlis in Episcopatu Virdunensi sub annum 819. *Commentarius in Donatum*, nusquam typis, quod Mabillonius sciat, excusus, ita inscribitur in exemplari Corbeiensis num. 524. *In Christi Nomine incipit Grammatici Smaragdi Abbatis Mirificus Tractatus: & in alio n. 525. Incipit Tractatus in paribus Donati, cujusdam Presbyteri Smaragdi.* Opus istud dividitur in libros quatuordecim, quibus in secundo codice subjicitur quintusdecimus de Orthographia. Mabill. vet. *Analect.* pag. 357. & 358. nov. edit. in fol. Teste Caveo extat MS. in Bibliotheca Corbeiensis. Prologum videre est apud le Cointe ad an. 824. n. 45. Fragmentum de antiquis Germanorum nominibus laudatus Mabillonius *Analect.* tom. 2. p. 420. vet. edit. affert, quod hic adscribo: „ In Francorum „ Gothorumque genere hæc patrono „ mica species frequentatur multoti „ ens A parte enim gentili & à The „ odisca veniunt lingua, de quibus in „ exemplo Gothorum pauca primùm „ ponimus nomina, quorum hæc sunt „ exempla. ALTMIR, GLITMIR, RIG „ MIR, RAINMIR, WATMIR, WIG „ MVNT, RIGMVNT, RATMVNT, „ WLMVNT, & similia. Quorum „ hæc est in Latinum interpretatio. „ ALTMIR namque Vetulus mihi inter „ pretatur; GLITMIR, Debitus mihi; „ RIGMIR, Potens mihi; RAINMIR, „ Nitidus mihi; WATMIR, Vestimen „ tum mihi; WIGMVNT, Volens „ bucca; RIGMVNT, Potens buc „ ca, RATMVNT, Consilium oris. „ Francorum patronomica secundùm „ Theodiscam linguam hæc sunt no-

„ mina: HELPERICH, ALTRICH, ART „ RICH, AINARTH, RICHART, STEIN „ HART, RAINHART, ARCHARAT, „ FVL RATH, TANCHRATH, FAST „ RATH, GOTRATH, RAGHMAN, „ GOTHMAN, ARTHMAN, RICHMAN, „ WITMAN, SUARZMAN, LIUBMAN. „ Quorum hæc sunt interpretationes. „ HELPERICH, Adjutorium potens; „ ALTRICH, Senex potens, ARTRICH, „ Durus potens; AINARTH, Unus du „ rus; RICHART, Potens Consilium; „ STEINHART, Lapis durus; RAIN „ HART, Nitidum consilium; ARCHARAT, Durum consilium; FVL RATH, Plenum consilium; TANCHRATH, Grande consilium; FASTRATH, Firmum consilium; GOTRAHT, Bonum consilium, RAGHMAN, Consiliarius homo; GOTHMAN, Bonus homo; ARTHMAN, Durus homo; RICHMAN, Potens homo; WITMAN, Candidus homo; SUARZMAN, Nigrus homo; LIUBMAN, Amatus homo.

ADALGARDUS Monachus Gallus Sec. IX. incompertum mihi cujus monasterii, in libris veterum emendandis fuit magnæ diligentiae & exactæ critices. Extat ad eum Lupi Ferrariensis epistola, in quâ inter alia hæc habet: *Habeo tibi plurimas gratias, quod in Macrobio corrigendo si aeternum adhibuisti laborem, quamquam librum, cujus mihi ex eodem folium direxisti, præoptarem videre. Est revera venerabilis, & exactissimæ diligentiae. Nec minus tibi gratulor pro commento Boëtii; nescio tamen adhuc, an totum id contineatur, aut si tuum sit, aut si cum alio id contuleris.* Epist. viii. pag. mihi 27.

ISO Monachus Sangallensis scripsit glossas in Poëmata Aurelii Prudentii, quas Weitzius cum Operibus Prudentii edidit Hanoveræ an. 1613.

REMIGII ANTISSIODORENSIS S. Germani *Glossa in Donatum de Grammatica.* Incipit: *Rursum*, id est, iteratò. Extat in Bibliothecæ Regiæ codice ms. 5304. Oudin. de S. E. Tom. II. pag. 332.

— EJUSDEM *Glossæ in Martianum Capellam de Nuptiis Mercurii & Philologiae.* MS. in Bibliotheca Colbertina Codicibus 1050. & 1935. In Regia Gallica Cod. 5304. Oudin. l. c. pag. 331. Schöttgenius l. 17. p. 187. addubitat, an non his titulis comprehendantur *Remigii Grammaticalia* Colon. 1500. in fol. edita.

REMIGIUS Mediolacensis Scholæ Magister Seculo X. dein Abbas in *Priscianum Grammaticum* commentarios

rios edidit. Super Donatum quoque majorem & minorem. Trithem. *Annal.* Hirsaug. ad an. 980. pag. 222.

RICHARDUS PLUTO Monachus Cantuar. circa an. 1181. scripsit super Opera Philonis. Leland. cap. 212.

ROBERTUS Abbas Montis S. Michaëlis in Normannia, vulgò *Robertus de Monte* Plinium correxit. Vidi, inquit Lucas Acherius, ingens Plinii historiarum volumen elegantissimè scriptum, & ad nos è præfato Cœnobio Montensi transmissum, ubi hæc inter alia leguntur: *Prologus Roberti Abbatis in Plinium, qui & ipsum librum in Normanniam advexit, & corruptum correxit.*

LAMBERTUS Monachus S. Laurentii Leodiensis, Seculo, ni fallor, XIII. *fabulas Esopi commentatus est.* Has verò ad figurandos hominum mores auctor sagaciter præscriptus finxit. Sed commentator noster moralitate postposita insudavit allegoriæ, in hoc minimè sagax, qui ex rebus hujusmodi sacrata voluerit res procudere, quasi de spinis colligantur ficus, aut de rubo vindemientur uvæ. Igitur kalendis Martialibus liber ille in senatu foricum recitatus est, discussus est, abjudicatus est, sententiâque accepit corrosivam. Irruerunt proinde ex agris, irruerunt ex villis Palæstinorum mures, ac effero dente invaserunt, corroserunt, dissipaverunt apices præscriptos. Quæ autem spes recuperandi? deerat Philistinorum nobis inclyta supellex, qui mures potuerunt aureos in sua expendere vota, ne pergamena quidem suppetebat. Pergamum verò, quæ urbs scilicet prima pergamenis tam usu quàm copia nomen indidit, adire arduum nobis ac difficile nimis. Ergo Æsopicum illud ita disperit sacramentarium. Hæc festivè ac lepidè *Reimerus* ejusdem monasterii Monachus Lib. 1. de Scriptoribus sui Monasterii apud Pezium *Thef. Noviss. Anecd.* Tom. iv. part. 3. fol. 30.

PETRI BERCHORII S. Eligii Parisiensis Prioris Congregationis Cluniacensis *Commentarius prolixus & insignis* in Opus metricum inscriptum *Doctrinale metricum cum Commentariis Petri Berchorii*, extat ter manuscriptum in Bibliotheca S. Victoris Parisiensis.

— EJUSDEM *Commentarius Moralium, seu Allegoriæ in libros quindecim Metamorphoseos Ovidii*, qui extat MS. in Bibliotheca S. Germani de Pratis Parisiensibus Cod. 688. *Allego. P. Ziegelbauer Hist. l. IV.*

riæ autem sunt ab eo ingeniosissimè expositæ. Oudin. Tom. III. p. 1064.

— EJUSDEM *Commentatio de Reductarum fabulis*, quæ est liber xv. *Reductorii* necdum typis editus.

HUGO LEGATUS in Comitatu Hartfordiensi in Anglia natus, post bene collocatos in ingenuis artibus adolescentiæ suæ annos, apud S. Albanum O. S. B. factus est Monachus, deinde studia sua ad majorum suorum præscriptum profecutus est Oxoniæ. Sed inde domum revocatus successu temporis se dedit historiarum lectioni. Tum diversos pervolvens in Bibliotheca cœnobii sui libros, tandem incidit in Architrenum Joannis Hautivillensis ejusdem Ordinis & cœnobii quondam Monachi, cujus lectione & meditatione ita deinceps delectabatur, ut cæteris postpositis omnibus, nihil præter illud opus, & ea, quæ ad ejus explanationem facere deprehenderet, libenter legeret. Illud scriptum, ejusque auctorem miris in cœlum efferebat laudibus, ab eruditione, pietate, & multiplici utilitate. Ibi lugubri versu deplorantur humanæ miseræ, hujusque vitæ calamitates, ibi severissimis censuris perstringuntur hominum vitia omnia pereleganter, ingeniosè, eruditè. In hoc igitur opus tam insigne, ad ingenii sui pium exercitium, & ad communem omnium utilitatem, composuit commentarios, eosque Guilhelmo Haywortho, Abbati suo consecravit sub hoc titulo:

Commentarios super Architrenum Hautivilli. Lib. novem. Humillimus paternæ.

In Boetium de consolatione, Libros quinque. Superna Dei Sapientia cœlesti.

Obiit anno à plenitudine temporis, 1400. Pitf. æt. 15. pag. 569.

PHILIPPI de BERGAMO Cato cum Glossis anno 1475. habetur MS. in Bibliotheca San-Emmeranensi.

HILARIONIS à VERONA Cœnobii SS. Nazarii & Celsi ibidem alumni, Latinis Græcisque literis valde exculsi *Paraphrasis Rhetoricæ Hermogenis*, concinnata ab eo circa annum Domini 1516. teste Arnaldo Wione, sed postea impressa Venetiis anno 1523. dicata Petro Basadonnæ Patricio Veneto Consuli Rhetymnensi in Insula Creta. Extat etiam MS. Romæ in Bibliotheca Sapientiæ tomo 2. Miscell. profanor. Constantini Cajetani cum hoc titulo; *Rhetoricæ Hermogenis*

inogenis Compendium Hilarione Monacho Interprete; ubi in margine hæc leguntur: habetur una cum multis tractatibus Rhetorices antiquorum aliquot Rhetorum, ut Georgii Trapezuntii &c. Venetiis apud Aldum an. 1523. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 224.

ARNOLDUS WION, Belga, Duacenus, è Congr. Casin. *De Temporum Familiarum, & aliorum in historiis duobus emendatione magnum & inensum Opus auspiciatus est, quod præpediem, Deo favente (ipsius Arnoldi sunt verba) in lucem emittendum erat; quod sanè utrùm factum postea sit, adhuc ignorare se, scribit Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 55. Idem Arnoldus collegit etiam & recognovit omnia Opera Platinæ, quæ jam typis parata erant.*

FABIANUS PINUS, Appulus, Matherenfis, è Congr. Casin. variâ eruditione insignis, scripsit *Notas in primum Georgicorum Virgilio.* Armell. l.c. part. 1. p. 164.

BENEDICTI à S. GERMANO, Monachi ac postea Abbatis Casinensis circa an. 1570.

Tractatus de Imitatione Ciceronis, liber impressus, teste Placido Diac. in Supplem. ad lib. Pet. Diac. de Vir. Ill. Casin. & Arnoldo Wionio, qui tamen nec locum nec annum impressionis produnt. Armell. part. 1. p. 100. Poflevin. in Appar.

BENEDICTI de UVA, Itali, Capuani, Monachi Cassinatis *Commentaria in Dantem Poëtam.* Opus, nisi fallor, Ms. tum, quod extat in Bibliotheca Casinensi. Armell. part. 1. p. 102.

AUGUSTINUS PAIOLUS, Italus, Ferrariensis, ex Judice & Jurium Doctore per celebri Monachus Congr. Casin. an. 1663. comparaverat sibi selectam, ac pretiosam Bibliothecam, præsertim Poëtarum ferè omnium tum Latinorum, tum Italicorum, & Gallicorum, quorum singulos eruditus, ac doctis Notis marginalibus illustravit. Opus etiam ms. tum de *Arte excerpenti* reliquit, quod Ferrariæ in Bibliotheca Monasterii S. Benedicti asservatur, cui sequens carmen præfigitur:

*Nectare sic plenos per prata virentia flores
Mella quibus condat, sedula carpit apis.*

Obiit Paiolus anno 1711. aëtas 81. natus. Vid. Armell. part. 1. p. 51. & 69.

JOACHIMI PERIONII *Annotationes in omnes Livii Conciones.* Paris. an. 1545. in 8. eodem anno Basileæ in 12. sunt equidem breves, sed in primis eru-

ditæ. Conciones verò Livii per genera causarum distinctæ sunt, ut vix quicquam Rhetorices ac Latinitatis studiosis proponi accommodatius possit.

VALERIANI CASTILLIONÆI è Congr. Casin. Caroli Emmanuelis Sabaudicæ Ducis, Historiographi, *Breves Notæ ad Conicorum libros Apollonii.* Ms. tum asservatur in Monasterio S. Simpliciani Mediolani. V. Pezium in Lit. Apol. pag. 247. & Armell. part. 2. Lit. V. p. 5. ubi etiam Notas in Commentaria Eutocii Ascalonitæ scripsisse dicitur. Eodem teste in Ms. tis reliquit *La Pratica del Mondo; Opera Morale, Politica & Economica, cavata, e discorsa su le favole di Esopo Frigio in fol. id est: Præctica Mundi; Opus Morale, Politicum, & Oeconomicum.*

LUDOVICUS GABRIEL BUGNOT, Gallus, Sandiferiensis in Dioecesi Catalaunensi, è Congr. S. Mauri, publicavit anno 1659. primum librum *Argenidæ Barclaii*, quem Notis admodum doctis illustravit. Liber secundus certis ex rationibus publicâ luce decem post annis primum donatus fuit. Neque tamen in illum, uti in priorem commentatus est: id verò in primis studuit, ut Barclaii narrationi plus gratiæ magno numero versuum conciliaret, quos ita inseruit, ut cum prosa scitè metra connecteret. Ad calcem secundi voluminis duo extant encomia, quibus Domni *Gabriëlis Bugnot* lucubratiō celebratur.

GUILLELMI FILLATRE è Congr. S. Mauri *Dissertatio de Nomine Mitra*, quam P. Rouffel ad finem epistolarum à se Gallicè versarum subjecit. le Cerf. Bibl. Hist. Crit. p. 129.

-- EJUSDEM *Epistola ad Mabillonium* perquam curiosa de Lexoviensis Ecclesiæ termino *Osca*, & statuto. *Qui ad Osca venerit, mulctetur*; cuius mentio fit in Ceremoniali Lexoviensi. Extat Opp. posthum. Mabill. & Ruin. tom. 1. l. 5. p. 445. subjungitur Responsio Mabillonii p. 453.

OTTONIS AICHER è S. Vito, Congr. Bavaricæ Monasterio in Universitate Salisburgensi Poëtos, Rhetoricæ, Ethicæ, & Historiæ Professoris longè doctissimi

1.) *M. T. Ciceronis Orationes Philippicæ Notis Historicis, Ethicis, Politicis, Philosophicis, & Rhetoricis illustratæ.* Partes II. in 8. Salisburgi anno . . . .

2.) *Titii Livii Decas prima cum Notis*

tis Historicis, Ethicis, & Politicis. in 8. Salisburgi anno 1694.

3.) *Tacitus enucleatus: five Aphorismi & axiomata politica ex omnibus Cornelii Taciti Operibus.* in 12. Augustæ Vindel. an. 1701.

4.) *Supplementum Taciti enucleati, ex Julii Agricolaë vita & moribus Germanorum.* Eodem anno & loco.

5.) *Notæ in XII. Libros Virgilii & Senecæ Medeam.* in 8. Ms. tum

6.) *Quinti Curtii Rufi Libri omnes, Notis Historicis, Ethicis, Poëticis, Philosophicis, & Rhetoricis illustrati.* in 8.

7.) *Florilegium insignium sententiarum ex Poëtis.* in 8. Salisburgi anno 1650.

8.) *Florilegium sententiarum Oratoricarum, Ethicarum, Politicarum, ex probatissimis Auctoribus collectum, & in locos communes digestum.* in 8. Norimbergæ an. 1695.

Vir doctissimus, postquam inter Academica subfellia quadraginta octo annis gloriosum Professoris titulum circumtulit, quodque laudis argumentum, scriptis & factis mirum in modum adauxit, humanæ vitæ periodum absolvit anno MDCCV. decimo quinto Calend. Febr. ætatis suæ septuagesimo septimo, monasticæ quinquagesimo octavo. Vid. Hist. Salisburg. Acad. Lib. II. c. VII. p. 398.

GYGES GALLUS, five PETRI FIRMIANI *ingeniosa in mores suæ Gentis*

Quæstio, & Animadversio. Opus Politicis, Comicis, sacris & profanis Oratoribus utilissimum, omnibus eruditus jucundissimum, quod in hac nova editione *Summaris Notis*, sicubi visum, & indice copioso illustravit P. Gabriel Liebheit Congr. Benedictino-Bavaricæ Monachus, Weichenstephanii Professor, & in Lycæo Frisingensi Rhetorices Professor. Ratisbonæ typis Hieronymi Lenzii in 8. anno 1736.

ANSELMI DESING *Curtius cum Notis Germanicis*, cui accesserunt *Electa ex Livio, Cæsare, ac Sallustio* in locos communes digesta. Denique *Institutiones Styli Historici* non quidem virilem, sed ad captum adolescentum. Ratisbonæ apud Hieron. Lenz. in 8. anno 1738.

-- EJUSDEM *Electa Poëtica, seu Optima Carmina Ovidii, Horatii, Martialis, Senecæ, Statii &c.* collecta, notisque brevibus illustrata: addita litæ gogæ ad cujusvis carminis indolem ac virtutes noscendas; cum farragine phrasium poëticarum copiosa. Opus nondum prælo subjectum, sed eo, ut cætera omnia doctissimi hujus Authoris, dignum.

JOANNES GELE è Congr. S. Mauri Dictionarium Geographicum & Historicum Michaëlis Antonii Baudrand correxit, & novis accessionibus auctius reddidit 2. vol. in fol. Parisiis anno 1705.

SECTIO VII.

POLYGLOSSI & LINGUISTÆ.

Linguis, ceu rivis, ad imbibendas scientias carere non possumus. Ut ut verò ad doctrinarum studia æquè omnes nullatenus requirantur, earum præcipuè tamen cognitioni à Monachis studendum est, quæ præ cæteris majorem ad sacras literas cum intelligendas tum explanandas utilitatem afferunt; cujusmodi sunt Latina, Græca, & Hebraica; unde in antiquissimis Benedictinæ Familiæ monasteriis Præceptores & Magistri fuerunt, qui earum cognitione juniores monachos imbuerent. Ne verò sine exemplo loquamur, testes funto

ADRIANUS Abbas Cantuariensis, à quo & Theodoro Archiepiscopo Angli Benedictini Latinam & Græcam linguam didicerunt, teste Venerabili

Beda, cujus ævo de Adriani discipulis supererant, qui *Latinam Græcamque linguam æquè ut propriam, in qua nati sunt, norunt.* Hist. Eccl. lib. 4. c. 2. Ac nominatim eidem Adriano Abbati, & Theodoro Archiepiscopo in Græcæ linguæ studio operam dederunt

S. ALDHELMUS, qui jactis apud *Maidulphum Scotum* Latinæ linguæ fundamentis Cantuariense petiit monasterium, ut adjiceret artes, nempe *Dialecticam, & Rhetoricam*, tum etiam *Græcæ* linguæ cognitionem; in quibus diligentissimè & à Theodoro Cantuorum Archiepiscopo, & ab Adriano Augustiniani cœnobii Abbate instructus est. Joan. Lelandus de Script. Brit. cap. 71. p. 99.

OSTPHORUS Streaneshalensis Monasterii alumnus, qui relicto suo monasterio ad Cantuariense se contulit, ut ab Adriano & Theodoro *Græca* linguæ peritiam consequeretur. Leland. l. c. cap. 67. p. 95.

TOBIAS Monachus *Doroverni Cantuorum* educatus præceptoribus undecunque doctissimis, nempe *Theodoro Græco & Adriano Afro* usus est: quorum virtutes tam feliciter æmulatus est, ut nullum prorsus diligentiae locum reliquerit. Unde tantus postea evasit, sive eruditas artes, sive linguarum elegantiam spectes, quantum illa secula & merito quidem observabant, suspiciebant, venerabantur. Fieri hinc potest, ut me, inquit Jo. Lelandus, putet eloquentiorem, quam veriore laudatorem, cui, si quis talis erit, habeo hoc honorificum testimonium ex octavo (p) capitulo quinti libri *Historiæ Bedæ*, quod apponam: „*Tobiam* pro illo (defuncto *Gebmundo* Roffensi Episcopo) *Berechtwaldus* Cantuariensis Archiepiscopus, „*consecravit, virum Latina, Græca, & „Saxonica* lingua atq; eruditione multiplici instructum. „ Et illud rursus ex 23. capite ejusdem libri. „ Cum „ eruditione literarum vel ecclesiasticarum vel generalium ita *Græcam* „ quoque cum Latina didicit linguam, ut tam notas ac familiares „ sibi eas, quàm nativitatæ suæ loquelam haberet. „ Jam ut meum de *Tobia* sit vanum præconium, nemo, certè scio, tam temerè stultus erit, ut non quamprimùm *Bedæ*, authoris minime mendacis, suffragium admittat. Lel. c. 63. p. 91. Mortuus est Tobias Roffensis Episcopus anno 726. Cæterùm *Berechtwaldus* successit Theodoro in Episcopatu Cantuariensi, qui erat Abbas in monasterio quodam juxta ostium aquilonare fluminis Genalde positum, quod Raculf nuncupatur. Vir & ipse, attestante iterùm *Beda* l. 5. c. 9. scientia scripturarum imbutus, & Ecclesiasticis simul ac monasterialibus disciplinis summè instructus, tametsi prædecessori suo minime comparandus.

ALBINUS Adriani Abbatis discipulus, atque ab ejus obitu in Abbatia Cantuariensi successor, in tantum studiis Scripturarum institutus est, ut *Græcam* quidem linguam non parva ex parte, Latinam verò non minùs, quàm Anglorum, quæ sibi naturalis est, noverit. *Beda* Eccles. Hist. Gen. Angl. l. 5. c. 21.

VEN. BEDA præter Latinam linguam, etiam *Græcam* magna ex parte didicit, nec *Hebraicam* ignoravit. Prætereà *Bedæ* laudi datur, fuisse doctum in *Saxonica* lingua. Postquam verò Angli-Saxones à Normannis subacti fuerunt, hique novum loquendi genus in Insulam intulerunt, ne lingua eorum *Saxonica* penitus exolesceret, Monachi Benedictini Tavistockiæ celebris olim in agro Devonienfi monasterii curam habuerunt. Ad eam enim retinendam atque propagandam prælectiones habuerunt, quæ ad avorum nostrorum memoriam (inquit Spelmannus in Præfat. Tom. I. Concil. Angl.) floruisse dicuntur, & cum ipsis monasteriis videntur exspirasse.

B. ALCUINUS in schola Eboracensis Monasterii Latinis literis institutus, etiam *Græcam* linguam addidit, nec *Hebraicæ* penitus expers fuit.

B. RHABANUS MAURUS ex Abbate Fuldensi Archiepiscopus Moguntinus trium linguarum, *Hebraicæ, Græcæ, atque Latinæ* erat peritus. Primus Germanos, populares suos, *Græcas* literas docuit. Baron. ad an. 856.

WALAFRIDUS STRABO, Rabani Mauri discipulus, Augiensis Abbas, Latinè, *Græcè, & Hebraicè* doctus.

HARTMUTUS Rabani Mauri quondam auditor, idemque Abbas S. Galli, *Græcè, Latinè, Hebraicè, & Arabicè* noscens. Trith. de Script. Germ. & ex eo Possevin. Appar. tom. 2. pag. 5. Lambeck. Comment. de Bibl. Cæs. lib. 2. c. 5. pag. 449.

MARTINUS ex Abbate Dumienfi Archiepiscopus Braccarenfis sub an. 572. cum linguæ *Græcæ* haud esset ignarus, in sua Canonum collectione pleraque ex *Græco* in Latinum convertit.

DIONYSIUS EXIGIUS, natione Scythæ, Monachus & Abbas Romanus, in utraque lingua *Latina & Græca*, teste Cassiodoro cap. 23. de div. lect. doctissimus, multa ex *Græco* Latinè reddidit.

S. RATBERTUS PASCHASIUS, Abbas Corbeie Veteris in Gallia linguam *Græcam* haud ignoravit. Ex *Græco* vitas Patrum, aliæque synthemata, non sine crisi transfuisse compertum est ex MSs.

HERICUS Monachus Antiffiodorensis, Lotharii, Caroli Calvi Regis Galliæ ac Imperatoris filii, præceptor fuit, quem, inquit Launois de Schol. celebr. p. 21. c. xiv. literas *Græcas* perinde ac *Latinas* calluisse ac tradidisse

docent ejus Opera, quæ supersunt; ea enim *Græcis* hinc vocabulis, inde locutionibus non rarò inspergit.

FRIDEGODUS Monachus Anglus seculo x. vir fuit *Græcè* doctus, quod per id temporis in Anglia haud vulgare erat, teste Wilhelmo Malmesburienfi.

HARTMANNUS Junior Monachus San-Gallensis, & S. Udalrici Episcopi Augustani Præceptor linguæ *Latinæ, Græcæ, Hebraicæ, & Arabicæ* apprimè gnarus fuit, ad quem Otfrius Wissenburgensis multas epistolas scripsit, Mezlerus de Vir. Ill. Monasterii S. Galli l. 1. c. 22.

OTFRIDUS WISSENBURGENSIS, cujus modò mentio facta est, cum Rabano Mauro in Schola Fuldensi operam daret, ab eo linguam *Latinam, Græcam, & Hebraicam* edoctus est; præ his tamen patriam, id est, Germanicam linguam magno studio & labore excoluit, omniumque fuit primus, qui Marco Velfero teste, Germaniæ sermonem iis temporibus perquam difficilem literis tradere aggressus est. Unde à Joanne Bollandi honorifico nomine *Germanicæ Orthographiæ præcipuus inventor* appellatur.

S. LEO IX. quamvis esset eruditissimus, sacra studia jugiter colebat, nec linguam *Græcam* addiscere propè quinquagenarius dedignatus est, ut Scripturam sacram *Græcè* legere, ac intelligere posset, quò faciliùs cum *Græcis* ageret, eosque refelleret. Lud. du Mesnil Tom. IV. p. 94.

HERMANNUS CONTRACTUS Monachus Divitis Augiæ fuit trium linguarum, *Græcæ, Latinæ, & Arabicæ* peritissimus. Trithem. de S. E. cap. 321.

WICBOLDUS Abbas Corbeie Novæ in Saxonia cum *Græcæ* linguæ esset intelligens, bis Legatus in *Græciam* missus est à Friderico I. Augusto.

CONSTANTINUS AFER, patriâ Carthaginensis, Monachus Casinas seculo XI. erat Chaldaicè, Arabicè, Persicè, Ægyptiacè & Indicè doctus. Bulæus Hist. Univers. Paris. ad an. 1085. p. 479. Egger in Idea O. S. B. pag. 163.

ATHELHARDUS, vel ADELHARDUS Monachus Bathoniensis in Anglia claruit circa annum 1130. & peragrata Gallia, Germania, Italia, Hispania, Ægypto, & Arabia multarum linguarum scientiam sibi comparavit.

Unde & multos antiquos Auctores partim in Anglicam, partim in Latinam linguam ex aliis idiomatibus convertit. Pitfeus æt. 12. pag. 201.

GREGORIUS HUNTINGDONUS Monachus Ramesiensis in Anglia circa an. 1225. libros *Hebraicos* nocturnâ versabat manu, versabat diurnâ, donec penitiorum linguæ cognitionem ex ipsis exhaustisset fontibus. Jo. Lelandus cap. 332. p. 321.

JOANNES INFANTIUS Ramefeganus in Anglia Monachus cognitione trium linguarum doctus, ac reconditæ antiquitatis juxta ac veterum exemplariorum indagator longè curiosissimus. Jo. Leland. cap. CCXLI.

ADAMUS ESTONUS Norwicensis primùm Monachus, tum S. R. E. Cardinalis non Latinam modò, sed & *Græcam* atque *Hebraicam* linguam exactissimè calluit. Et in ultima quidem paucos eo tempore pares illi vidit Europa, teste Doctore Pitfeo, superiorem profectò neminem. Pitf. de Scriptor. Angl. æt. 14. p. 548.

JOANNES de LYDGATO, vel LYGDATO Suffolciensis, natione Anglus, Cœnobii Buriensis Monachus, licet plurium linguarum esset peritus, nullam tamen atque patriam majoribus in deliciis habuit; huic excolendæ omne suum studium addixit, nec infelici labore; teste enim Warthono, Anglicam linguam, inculta quæ olim squalibat barbaris, haud parùm ad incorruptam sermonis integritatem provexit. Vid. Warthon in continuatione *Historiæ Rei Liter. Guillelmi Cavi* ad an. 1440. pag. 118.

HENRICUS Abbas Insenfis in Suevia, Vir omnium doctrinarum consummatissimus, *Græcæ, Latinæ, & Hebraicæ* peritus. Obiit 1350. Vid. Eysengren in Catal. Test. Verit. p. 140.

THOMAS MILLINGUS, Abbas Westminsterii uti in omni melioris doctrinæ genere benè versatus fuerat, ita linguæ etiam *Græcæ* peritissimus fuisse dicitur. Hunc Edwardus Rex IV. non modò sibi à consiliorum secretis fecit, sed eum præ cæteris etiam omnibus elegit, ut filium suum primogenitum Edwardum Principem de sacro fonte susceptor levaret. Pitf. l. c. append. Cent. 4. p. 916.

PETRUS VISSSELBECCIUS Monachus Eresburgensis, Imperialis & primi in Saxonia Monasterii à fundato Christianismo, fuit Philosophiæ & Theologiæ strenuus cultor, linguæ *Græcæ* haud ignarus. Vixit doctrinæ

& pietati semper intentus, ut tandem à Superioribus suis Ss. Theologiæ Doctor in cœnobio isto constitueretur. Decessit lenta phtisi consumptus, anno 1395.

INNOCENTIUS de NOVARRA, Abbas Casinensis, vir linguis Græcis, Hebraicis, Chaldaicis, ac Latinis versatus floruit seculo XVI. Plac. Diac. in Supplem. c. vii.

PAULUS de ALTA-VILLA Monachus Casinas vir in Græcis, Hebraicis, & Latinis literis doctissimus. Plac. Diac. l. c. c. 17.

BENEDICTUS de S. GERMANO Monachus Casinas in Latinis, Græcis & Hebraicis literis valde eruditus, ibid. c. 19.

JOANNES TRITHEMIUS, Abbas Spanheimensis adhuc adolescens præter Latinam Græcæ, Hebrææ, aliisque linguis Orientalibus animum curasque appulit, usus præceptoribus Joanne de Dalberg, Episcopo Wormatiensi, Conrado Celtis, Joanne Capnione, aliàs Reuchlino, Judæo quodam, Libanio Gallo, aliisque; quod studium ob alia deinde negotia per septennium fere intermissum, Abbas strenuè rursus assumpsit; ut ipse testatur in Chronico Spanheimensi. Scripsit Opus mirabile, quod *γλωττωφορίαν*, id est, *linguæ fertilitatem* prænotavit. de quo in Nepiacho & ep. 23. lib. 1. ubi vocat partem suæ Steganographiæ &c. Vide vitam n. 13.

NICOLAUS ELLENBOGIUS, Monachus Ottoburanus, Latinis literis Græcas & Hebraicas conjunxit, suæque præcipua cura, omni præconio dignissima, effecit, ut an. 1543. in florentissimo Monasterio Ottoburano Gymnasium trilingue institueretur. Mabill. in Itin. Germ. p. 48. & ex eo Jo. Georg. Schellhorn Amoen. Liter. Tom. XIII. p. 412.

HERIBERTUS ARROPÆIUS à Loendorff Abbas Monasterii Brauwillern in dioecesi Coloniensi, Græcè, Latinè, & Hebraicè peritus.

GILBERTUS GENEBRARDUS, Archiepiscopus Aquensis Latinè, Græcè, & Hebraicè doctissimus, cui Hebræa lingua, (teste Raynaudo Tom. XI. Part. I. Erotemate X. pag. 254.) *adeò familiaris erat, quàm vernacula.* Hanc edoctus fuerat à Cæsare Brancassio (aliàs Abrahamo Lunelli, quamdiu himirum Judæus extitit) Is recens ad fidem conversus, dimittebat Claudio Page, Andaonensis S. Andreae monasterii Benedictini secus

Avenionem in Gallia, Abbas institutus fuit Brevi Gregorii XIII dato Romæ ix. cal. Januarii, Pontificatus anno 1. possessionem adeptus 7. Novembris 1573. Vir erat doctissimus, linguas 22. callebat, qui & Hebraicam Gilbertum Genebrardum in cœnobio Montis - Alti Andaoni vicino & subiecto edocuit. Cardinali Georgio Armaniaco, aliisque sacris Ecclesiæ Principibus acceptissimus fuit, non verò monachis, qui eum hucusque Judaïsmum profiteri ita conquesti sunt, ut Lutetiam Parisiorum accedere dato Vicario Generali, tandemque Johanni Sicardo Polemarchi de Ornano filiorum pædagogo, post expressam regulæ S. Benedicti professionem, sub annua pensione an. 1597. resignare compulsus sit. Venetias deinde perrexit, quò dum iter ageret per Rhodanum, & Avenionem, pallio faciem obduxit, ne locum, in quo tot probris affectus fuerat, videre cogere. Peregrè verò & antequàm Venetias attigisset, eum ferunt obiisse anno 1598. & quidem juxta nonnullos ad Judaïsmum regressum. Gall. Chr. tom. 1. pag. 884.

GREGORIUS CORTESIUS S. R. E. Cardinalis trium linguarum Latinæ, Græcæ, & Etruscæ absolutissimam notitiam est assequutus. Ad Superos evolavit Romæ anno 1548. Armell. part. 1. p. 184.

CHRYSOSTOMUS CALVINI ex Monacho Casinensi Archiepiscopus, Ragusinus, Latini, Græci, ac Hebraici sermonis notitia multum excelluit. Diem supremum obiit 1574. Vid. Armell. part. 1. p. 117.

ALPHONSUS VILLAGUT, J. U. Doctor, ac postea Congr. Casin. Præses an. 1608. creatus, præter Latinam, Græcæque, & Hebraicam linguam, quas publicè profitebatur, egregiè calluit. Armell. part. 1. p. 11.

PROSPER MARTINENGUS è Comitibus de Barco Monachus Congr. Casin. religiosissimus juxta ac doctissimus linguarum tum Græcæ, tum Latinæ, tum etiam Hebraicæ intima notitia excelluit, in Græca tamen Poësi summum gloriæ verticem attingit, ita ut Pindarus alter, alterque Homerus passim audiret. Mortalitatem explevit an. 1595. Armell. part. 2. pag. 157.

ANSELMUS PAJOLUS Juris Utriusque Doctor, tum Monachus Casinas Galliam & Hispanias peragrando utriusque gentis linguarum peritiam

exactissimam est assecutus. Armell. part. 1. p. 50.

JOANNES BAPTISTA de MIRO, Præses Congr. Casin. in Græcæ linguæ intelligentia nemini fuit secundus. Quo tempore Romæ in Collegio Anselmino Sacros Canones exposuit, discipulos etiam in Græcis literis instruit, ut hujusce præclarissimæ linguæ studia, quæ olim in Casinensi Congregatione floruerant, postliminio revocasse videatur. Armell. part. 2. pag. 28.

NICOLAUS HUGO MENARDUS primus fuisse fertur, qui studia Literarum in Congregatione S. Mauri extulerit, eaque cum sanctioris vitæ cultu conjungenda esse, quæ sermone quæ exemplo docuerit. Erat verò Menardus Latinè, Græcè, ac Hebraicè doctus. Pez. Bibl. Maur. l. 1. c. 1. pag. 2.

THOMAS du FOUR è Congr. S. Mauri Hebraicæ linguæ peritissimus, ætatis anno 17. Theses Philosophicas in Hebraica lingua defendit. Adhibendus erat ad revidendam Polyglottam, quam tamen provinciam ex modestia recusavit. Composuit Linguæ Hebraicæ opus Grammaticum, copia, brevitate, ac methodo absolutum. le Cerf. pag. 132.

RENATUS AMBROSIUS JANVIER è Congr. S. Mauri non contentus qualicumque Hebraicæ linguæ peritia, omnes illius sinus, finisque circumspexit, Rabbinorum etiam excussis Commentariis, quos cum judicio, & fructu tractare non cujusvis è vulgo eruditorum hominum est. Commentarios Rabb. Davidis Kimchi in Psalms ex Hebræo Latinè reddidit. Pez. l. c. pag. 30.

JOANNES MARTIANAY è Congr. S. Mauri Hebraicæ, Græcæque linguæ cultum nunquam intermisit, sed in penitentiorem earum cognitionem tantò ardentius incubuit, quantò majorem usum necessitudinemque utrarumque in S. Hieronymi Operibus noviter edendis quotidie animadvertibat. Pez. l. c. pag. 312.

BERNARDUS de MONTFAUCON ex primis fuit, quos sapientissimi Congregationis S. Mauri Moderatores ad Græcas & Hebraicas literas auspiciatò transtulere. Quantopere utriusque linguæ peritus sit, indicio esse possunt præclarissima Opera magno numero ab ipso in lucem emissa, præcipuè Analecæ & Palæographia Græca, ut de SS. Athanasii & Chryso-
P. Zieglerbauer Hist. P. IV.

stomi Operibus nihil dicatur. Sed quis omnes San. Maurianæ Congregationis Sodales enumeret? cum ferè nullus sit, qui præter Latinam non etiam sacram, & eruditam calleat linguam, quarum cognitione juniores Religiosi Superiorum jussu cum cura instituuntur, quò majori cum fructu lectioni divinæ paginæ, Sanctorum Patrum, atque Scriptorum Ecclesiasticorum deinceps operam navare queant.

ROMANUS HAY, Ochsenhufanus in Suevia Cœnobita, sacrarum linguarum peritiâ excelluit, Latinæ, Græcæ, Hebraicæ.

JOSEPHUS PERESIUS, Hispanus Benedictinus, ab ineunte pubertate sine viva voce cujuspiam magistri, didicit linguam Græcam & Hebraicam, quas ita calluit, ut primarias earundem linguarum cathedras successive tempore in Salmanticensium Universitate adeptus sit. Præterea non modò Italicè, sed & Gallicè (quod mirè) scit, ac si natus fuisset Romæ aut Lutetiæ: ut propterea quidam doctus Jesuita soleret dicere, Peresium à Deo obtinuisse donum linguarum. Card. Aguirre in Ep. ad Mabill. Romæ die 19. Jun. 1694. extat Opp. Posth. Mabill. tom. 1. lib. v. pag. 429.

ANSELMUS BANDURIUS à Magno Hetruriae Duce Parisios missus linguis Græcæ & Hebraicæ operam ut navaret, in iis peritissimus evasit, ut & Opera ab eo in lucem emissa testantur, & Montfauconium utriusque linguæ callentissimus fidem facit in Diario Italico cap. 27. p. 394.

MAURUS Abbas Andecensis in Bavaria Latinè, Gallicè, Italicè, Hispanicè, Græcè, Hebraicè doctus ex Italico Latinè reddidit Opera Ascetica, de quibus vide Histor. Univerf. Salisburg. l. 2. c. 3. p. 223.

PETRUS OWER, Cœnobita Petruhufanus in Suevia, Latinæ, Græcæ, & Hebraicæ linguæ callentissimus erat, cui ex eadem S. Petri Domo adjungitur meretur *Cælestinus Pfeiffer*, tergeminae illius linguæ versatissimus ætatem hodie agit.

THOMAS WEISS Monachus Neresheimensis in Suevia variarum linguarum peritiâ ac eruditione clarissimus Chronicon generale O. S. B. à P. Antonio Yepesio Hispanico sermone conscriptum Latinitate donavit.

Inter Linguistas haud postremus enituit JOANNES CARAMUEL à LOBKOWITZ,

WITZ, non modò Latii, sed Hebræi, Græci, aliorumque idiomatum peritissimus, teste Ughello in Italia sacra, ubi & convitia in eum passim congesta uno abstergit encomio, ipsum ex mente Erycei Puteani nuncupans *Virum, si ingenium, doctrinam, eloquentiam spectes, magnum, eximium & planè divinum.*

HERMANNUS SCHENCK San-Gallensis, etsi postremo loco memoretur, non postremum tamen inter Polyglossos locum meretur: Latinae enim, Hebraicae, Græcæ, Italicae, Gallicæ, ac Hispanicae linguæ intelligens, complura ex peregrino & vario idiomate in Latinum sermonem

scitè convertit, quorum syllabum exhibet Felix Egger in Idea O. S. B. pag. 164. Cæterum San-Gallense Asceterium Emporium est Græcæ ac Hebraicæ linguæ, quò ex aliis Germaniæ monasteriis ceu ad sacrae & eruditæ linguæ mercatum juniores Monachi hæctenus mitti consueverunt.

HELENA PISCOPIA (quæ & *Scholastica*) in elogio imaginis ejus, quæ Mediolani in Bibliotheca Ambrosiana adservatur, adjecto vocatur *septilingue Oraculum*; calluit enim Hebraicam, Græcam eruditam & vulgarem, Latinam & Italicam, Gallicam, & Hispanicam.

SECTIO VII.

COMICI.

EOs primùm referre animus est, qui in celebri illo Universitatis Salisburgensis Theatro, quod anno MDCLX. conditum nulli nec artificio, nec elegantia in Terra Germania cedit, Comœdias exhibuerunt. Subit Theatrum hoc varias mutationes, quarum principales, I. *Atrium*, II. *Aulam*, III. *Conclave*, IV. *Urbem*, V. *Templum*, VI. *Hortum*, VII. *Sylvam*, VIII. *Castra*, IX. *Mare turbulentum & placidum*, X. *Cellam Vinariam*, XI. *Infernum*, XII. *Cælum* repræsentat; grato supra quàm dici potest oculorum spectaculo. Eorum omnium Comitorum, qui in Theatro hoc ab arte & magnificentiâ celebratissimo ludos scenicos adornarunt, nomina recensere aggredimur, præmissis etiam illorum nominibus, qui ante erectum novum Theatrum fabulas seu Comœdias dederunt.

ANDRÆ VOGT OTTOBURANI *Applausus Comicus S. Ruperto* Wormatiâ per injuriam depulso, Juvavii excepto primo Episcopo ad Trophæum de Mundo reportatum editus Illustrissimo Principi & Reverendissimo Archiepiscopo solenni ritû suam Metropolim ingresso. An. 1621.

PLACIDI RAUBER San-Blasiani *Boleslaus Audax* II. Rex Poloniae, ob immanem S. Stanislai cædem sponte se regno exuens, profugus, & in infamam sortem à Deo dejectus. Anno 1624.

EJUSDEM *Doctor Sabinus*. 1625.

EJUSDEM *Saul* Rex Israël, Re-

gum Principum Decrementa, *David* Incrementa, uterque suo exhibet exemplo. A. 1626.

THOMÆ WEISS Neresheimensis *Pandora, oder wunderbahrliches Glück durch menschlichen Mißbrauch verkehrt*. An. 1627.

EJUSDEM *Ecclesia Salisburgensis S. Ruperti* Episcopi, Doctoris, Apostoli, ac Theodonis optimi Bojarie Ducis auspiciis condita, suisque incrementis incluta. Anno 1628. *Exhibita fuit Comœdia in Festo Dedicacionis Templi 25. Septemb.*

EJUSDEM *Rupertus* Tuitiensis à B. V. MARIA celebri ingenio dotatus. A. 1629.

EJUSDEM *Agilbertus* Centonatus, Purpuratus, Damnatus, Pauper, Felix, Miser. A. 1630.

EJUSDEM *Jephthe* Ductor Hebræorum, Victor Ammonitarum, Victimarius Filiae. An. 1632.

EJUSDEM *Anastafius* Fortunæ Pila, Terræ Piaculum, Orci Monstrum, in bonorum Album manû Magnæ Matris relatus. *Eodem anno.*

EJUSDEM *Aman* Assueri Satrapa, Fortunæ Pila, Humanarum rerum Tragœdus. an. 1633.

EJUSDEM *Conradinus* Dux Sueviæ, Ducum Augustæ Domûs Spes longa, Summa brevis. an. 1634.

UDALRICI SWAIGER Tegernseensis, *Absalom* Regis Filius, Regni Æmulus, Fortunæ ludus. an. 1635.

ÆMIL. PIRCKEL è S. PETRO *Cofroës* Persarum Rex, Avarus, Super-

bus

bus, Tyrannus, Christianis flagellum, Siroæ I. Filio ludibrium. an. 1637.

ALEXANDRI HUEBER Andec. *Filius Prodigus*. 1639.

ÆMILIANI PIRCKEL è S. PETRO, *Holofernes* Assyriorum Dux, Hebræorum Persecutor ebrius, Judithæ viduæ ingenio & manu, suo verò gladio cadit. 1640.

OTTONIS GUZINGER Seonenfis *Theodoricus Amalus*, Bonus & Malus. an. 1641.

EJUSDEM *Ambrosius* Episcopus Mediolanensis, Severus Regum Censor, Ecclesiasticæ Libertatis Vindex. 1642.

EJUSDEM *Partharis* Rex Longobardiæ XIII. Divinæ Providentiæ luculentum argumentum, Infelix, Felix. 1643.

JOANNIS JACOBI à PREYSING Tegernseensis Tragœdia *De S. Martyre Quirino*, Philippi I. Imperatoris Filio, Tegernseensium Tutelari. 1644.

THOMÆ WEISS Neresheim, *De Doctore Lupo*. 1645.

OTTONIS GUZINGER Seonenfis *S. Sigismundus* Rex Burgundiæ supra exemplum bonus, infra fidem malus, præter morem Martyr. 1646.

EJUSDEM *S. Henricus* ex Duce Bojarie xxxi. Imperator semper Augustus, Cæsar, Conjux, Virgo. an. 1647.

EJUSDEM Tellus suo Erinophilo reconciliata. 1648.

EJUSDEM *Triumphus Veræ* Virtutis, 1651.

EJUSDEM *Ansberta* Conjugalis Amoris exemplar. 1652.

EJUSD. Pax alma Germaniæ restituta. 1653.

EJUSDEM Concordia Anima Mundi. 1654.

PARIDIS GILLE Michaëlbur. *Abul* in tempore felix, prospere lusu damnatum caput, & Regnum Granatense lucratus, an. 1655.

OTTONIS GUZINGER Seonenfis *Amphibodorus* Irritus & Irrifus Mundi Pædagogus. an. 1657.

EJUSDEM *Sol Austriacus* exurgens Francofurti, & Aquila rursus juvenescens. an. 1658.

EJUSDEM *Ira & Clementia Dianæ* in Agamemnone & Iphigenia demonstrata. 1661.

EJUSDEM *Germania* Barbara, Culta, Delicata, 1662.

VIRGILII GUGGENBERGER è S. Petro *Charidemus* Senex Flandriæ No-

bilis sine consilio, ex Divite miser cum consilio, ex Misero felix. 1663.

OTTONIS GUZINGER Seonenfis *Montani Iter Poeticum*. 1664.

EJUSD. Pax conciliante Augustissimo Imperatore Leopoldo Austriaco Telluri restituta. 1665.

EJUSD. Grobianus. 1666.

EJUSD. Temporis Potestas. 1667.

EJUSD. Concordia Victrix. 1668.

ALEXANDRI HUEBER Andecensis, *Libertas* sibi permessa Domi pruriens, Foris seducta, tandem resipiscens, seu *Filius Prodigus*. 1668.

OTTONIS GUZINGER Seonenfis *Corona laboriosæ Heroum Virtuti* impofita, seu Dii laboribus omnia vendunt. 1670.

OTTONIS AICHER è S. Vito *Horatius* Romanus, Victor, Reus, Absolutus. anno eodem.

OTTONIS GUZINGER Seonenfis *Triumphus Amoris Divini*. 1672.

ODILONIS OSTERMAYR Andecensis *Speculum Divinæ Providentiæ*, seu Abdolonymus ex Hortulano Sydoniorum Rex. anno eodem.

SIMONIS RETTENPACHER (q) *Innocentia Dolo circumventa*, seu Demetrius Philippi Macedonum Regis Filius Infidius Fratris Persei crudeliter peremptus. anno eodem.

EJUSD. *Incluctablis* Vis Fatorum, seu Atys, Cræsi Lydorum Regis Filius ab infelici Adrasto inopino vulnere peremptus. an. 1671.

EJUSD. *Perfidia Punita*, seu Perseus ultimus Macedonum Rex à L. Æmilio victus & in Triumphum ductus. 1674.

OTTONIS AICHER è S. Vito *Rosmunda* Regum Filia felix, Conjux invida, crudelis interitus. 1675.

EJUSD. *Athalia* Sanguinaria Judaici Regni filia, ambitiosæ crudelitatis monstrum, magnum divinæ vindictæ argumentum. 1678.

EJUSD. *Vendularia*: Vaumorinus Parisiensis inter malos malus, inter bonos pessimus, nec malis nec bonis emendatus. an. 1677.

PARIDIS GILLE Michaëlburani *Polyxena* Achillis Sponsa, Vidua & Victima, magnum exemplum non bene convenire conjugia ex hostibus. 1678.

OTTONIS AICHER *Mariana Armena* Constantini VI. Imperatoris Conjux felix infelix, variantis fortunæ spectaculum. A. 1679.

EJUSD.

(q) Clarissimi hujus Comici Dramata cum Salisburgi tum Cremifanii in theatro exhibita typis impressa fuerunt Salisburgi anno 1683.

EJUSD. *Innocentia calumniis oppressa*, sive Mariamne Regina Machabæorum stirpe incluta, Herodis pefsimi conjux optima jubente marito innocenter occisa. an. 1680.

JOSEPHI WALLNER Offiacensis *Lusus Divinae Providentiae* in Eustachiana Familia representatus. 1681.

OTTONIS AICHER *Seculum Aureum* Ecclesiae ac Provinciae Salisburgensis à S. Ruperto primo Episcopo & Bojariae Apostolo reductum. 1682.

EJUSD. *Nabuchodonosor* Rebus gestis Magnus, Somniis Major, inter Magnos Maximus, Imperio magnum Caput, Fortunis Arbor Vitæ, inter tot titulos vix homo. an. 1683.

EJUSDEM *Valerianus* Romanorum Imperator, Barbarorum ludibrium, Regiæ infelicitatis Exemplum. 1684.

EJUSD. *Balthasar* Ultimus Babyloniorum Rex, sui obliviosus, Dei contemptor, Vindictæ Divinae Exemplum, an. 1685.

EJUSD. *Virtus pressa non oppressa*, seu Daniel Idolorum everfor, veræ pietatis propugnator, Aulici favoris exemplum & invidiæ. an. 1686.

EJUSD. *Virtutis Triumphus*, seu Ulysses Virtute Duce, Sapientia Comite, Victor Discriminum. an. 1687.

VITI KALTENKRAUTER è S. Pet. *Boni Corvi Ova non dissimilia*, seu Optimi Corvi genuini Filii Ladislaus & Mathias. an. 1688.

EJUSD. *Rex Catholicus*, seu S. Hermenegildus Rex & Martyr. an. 1689.

EJUSD. *Fastus Confusus*, seu à Juditha proprio ense fufus Holofernes. an. 1691.

EJUSD. *Rex Invictus*, Martyr Invictus, coronam terrestrem recusans, coelestem martyrio adeptus, seu D. Wenceslaus, Bohemiae Rex & Martyr. an. 1692.

EJUSD. *Fidei ac perfidiæ exempla* in Pertharito & Gundeberto ab Unulfo & Garibaldo demonstrata. 1694.

EJUSD. *Captivans Captivata*, seu Isteria per MARIAM Maria. 1695.

AUGUSTINI KENDLINGER è S. Petro *Alfonfus* hujus nominis decimus Hispaniarum Rex, Superbiæ vindicatæ luculentum exemplum. 1696.

WOLFGANGI RINSWEGER *Invidia Gloriæ Umbra* in C. Julio Cæsare demonstrata. an. 1697.

EJUSD. *Infelix Parentum Amor* in Ferdinando Filio.

EJUSD. *Honor Divinus* de Respektu humano triumphans, seu S. Tho-

mas Cancellarius, Archiepiscopus Martyr. an. 1698.

PLACIDI SEIZ ETTALENSIS *Gratia Divina* de Potestate Tenebrarum Triumphans, seu Magnus Antonius Anachoreta. an. 1699.

EJUSD. *S. Catharina Virgo & Martyr*. anno 1700.

EJUSD. *Ludus Divinae Providentiae* in Henrico Comite Calvensi. anno 1701.

EJUSD. *Ruina Simonis Magi*. anno 1702.

EJUSD. *Amor in Dolore infelicio*, seu Gratia Divina per peccatum perdita, per mortem restituta, sub parabolico Amantis Theogoni, & peccantis Philomenæ involucro. an. 1703.

EJUSD. *Tragedia Vitæ humanæ*. anno 1704.

EJUSD. *Barbaræ Crudelitatis Victimæ Conradinus* Ducum Sueviæ Ultimus, innocenter & crudeliter oppressus. anno 1706.

EJUSD. *Ecclesia Militans* de Portis Inferi invictè triumphans. an. 1707.

CAROLI BADER Ettalensis *Saul* Israëitarum Ex-Rex. an. 1708.

EJUSD. *Samson* Philistæorum Flagellum. an. 1709.

EJUSD. *Ambitio severè castigata* in Maximo Tyranno. an. 1710.

EJUSD. *Patientia Calamitatum Victimæ* in Jobo Hassæo Principe. 1711.

ALANI RITTER Wessofontani *Impietas Punita*, seu *Wilhelmus Rufus* Angliæ Rex. an. 1713.

EJUSD. *Innocentia* in Gundeburga Longobardorum Regina triumphans. an. 1714.

EJUSD. *Ambitio infelix*, seu Ibrahim Turcarum Imperator. an. 1715.

EJUSD. *Gloriosus* de Apostasia Triumphus. anno 1716.

EJUSD. *Crudelis in Patriam pietas*, seu Alphonfus de Guzman. an. 1717.

EJUSD. *Connubium Religionis & Sapientiae* in Nurfio & Jovina. 1718.

LEONARDI KLOZ *Redux in Authorem supplicium*, seu *Bithynus* intentans lethum Filio ab eodem necatus. anno 1718.

EJUSD. *Affectata infelicitè Purpura*, seu Stilico ob affectatum Imperium ab Honorio Imperatore unà cum Filio Euchario capite plexus. an. 1719.

ALANI RITTER WESSOFONTANI *Catholicae Veritatis Victimæ*, seu Thomas Morus. an. 1721.

EJUSD. *Impia violati pudoris ultio*, seu Hispania à Mauris oppressa. 1722.

EJUSD.

EJUSD. *Hispania Rediviva*, seu Maurorum jugo liberata à Ferdinando Rege Catholicò. an. 1723.

EJUSD. *Triumphus Christianæ Fortitudinis*, seu Scanderbegus. an. 1724.

EJUSD. *Regina Rex*, seu Semiramis. an. 1725.

VIRGILII KLEINMAYR *Mancipium in solio*, seu Iventus II. Chinnensium Imperator. an. 1726.

EJUSD. *Potentia* in tribus Nobilibus Gallis è captivitate Saracenorum liberatis. anno 1727.

Qui alii Comici ab anno 1727. usque ad præsentem 1743. ludos dederint theatrales, eorum nomina tam parum comperta habeo, quàm Comœdiarum argumenta. Etsi enim ad illos, qui scire poterant, iteratas dederim literas, ad eas tamen nullum tuli responsum.

Pandora. Hoc nomen prætulit actus ille scenicus, qui die 26. Martii an. 1702. in Monasterio Murenfi fuit exhibitus, quando Excellentissimus Dominus Orator Comes de Trautmansdorff delegatâ sibi Imperatoriæ Auctoritatis facultate Illustrissimum D. Placidum Monasterii Murenfis Abbatem S. R. I. Principem solenni ritu declaravit. Sed integram epigraphem afferamus: PANDORA *Deorum munerebus incluta*, *Jovis Imperio recusa*; id est: AUSTRIA GLORIOSA immensis favoribus cœlo superfusa, utroque & bellicâ fortitudine, & munificentia præsertim in Nympham Murensem Habsburgo-Austriacæ Munificentiae Primogenitam Filiam Famosa: Quam in Leopoldo I. Invictissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, cum Patrocinantem Illustrissimo Austriæ Paronympho Excellentissimo Domino Francisco Erenrico S. R. I. Comite & Domino in Trautmansdorff S. C. M. ad Helvetos Oratore extraordinario Reverendissimum & Illustrissimum Dominum, D. Placidum Ejusdem Principalis Asceterii Murenfis Abbatem Meritissimum inter S. R. I. Principes Gratiostimè adoptaret, gratâ mente & humili devotione in publico Theatro veneratur & adorat Nympha Murenfis.

JACOBUS CORNELIUS LUMENÆUS à MARCA in Monte Blandinio (Gandavi) Sacerdos, vir elegantis ingenii, & utriusque stili præstantia eximius, quem genuinam Musarum & Apollinis sobolem vocare possis, Scripsit hætenus *Tragedias varias*, tanta & tam rarâ felicitate, ut ab ipsa

Melpomene ad heroicam hanc & masculam scribendi rationem auctor iste formatus esse videatur. Illæ sunt *Jephthe*, sive *Votum* Hebræi illius Ducis temerè factum, & impiè impletum, ut D. Hieronymus ait. *Amnon*, sive *stuprum sororis Thamar* ab Absalome acri ultione percussum. *Bustum Sodomæ* & impurarum illarum civitatum excidium. *Carcer Babylonis*, sive cædes liberorum Sedeciæ Regis, & exoculatio in Reblatha. *Abjalom*, seu miserando exitu clausa in patrem Davidem Absalonis filii Rebellia. *Saul*, *Abimelech*, *Anastafius*, sive perfidia fulminata. Ita Anton. Sander. de Script. Gandav. lib. 2. p. 60.

ALPHONSI PAIOLI, Itali, Ferrariensis, è Congr. Casin. *Il David Penitito*, id est: *David Penitens* Drama, Ferrariæ apud Gironum anno 1653. in Theatro à Musicis recitatum, Armell. part. 1. pag. 50.

AUGUSTINI LAMPUGNANI, Itali, Mediolanensis, è Congr. Casin. *Cæcilia prædicante*, *Rappresentazione Sacra*; id est: *Cæcilia prædicans*, *Rappresentatio Sacra*; carmine Italico. Bononiæ per Dominicum Barbieri anno 1643. Opus à Valeriano Castillonæo in quadam Epistola valdè laudatum, Armell. part. 1. pag. 62.

ANTONII FLORETI è Congreg. Casin. *La Parola di un Principe*, ovvero *L'Innocenza di Florindo*, *Comedia*, i. e. *Verbum Principis*, seu *Innocentia Florindi*, *Comœdia*.

BENEDICTI de UVA, Itali, Capuani, Monachi Casinensis, Poëtæ præstantissimi *Tragedia Jephthe Ducis Israëlitici*, de *que ejus moribus & bellicâ virtute*. Regii Lepidi apud Flavium & Flaminium Bartholum. an. 1587. Armell. l. c. p. 102.

GREGORII MORELLI, Siculi, Panormitani, è Congr. Casin. *Tragedia de S. Catharina* asservatur Ms. in Monasterio S. Martini de Scalis. Armell. l. c. part. 1. p. 189.

JOANNES BAPTISTA LANA, Italius Brixienfis, è Congr. Casin. Præses, & Abbas S. Sixti Placentiæ scripsit

L'Innocenza difesa nel castigo dell'Empio, id est: *Innocentia defensa in castigatione Impii*, *Tragicomœdiam*, Brixiae, excudente Ricciardo anno 1667. editam, historiam Davidis representantem. Obiit an. 1702. Armell. part. 2. p. 27.

JOANNIS BENEDICTI ROCCA, Calabri, Cathaciensis è Congr. Casin. an. 1712. defuncti

Arfuda, Drama Tragicomicum continens paginas integras 64. Opus moralibus ac politicis sententiis undique aspersum. Armell. l. c. p. 34.

LACTANTII STELLA, Itali, Brixiani, Abbatis è Congr. Casin. Academiæ *Errantium* in Brixiana Urbe Institutoris Comœdiæ Italicâ linguâ conscriptæ, quarum una prænotatur *Il Giusto sdegno*, id est: *Iusta Indignatio*; & alia *La Cravella*; Opera Pastorale dell' Academico *Fisso* (namque in laudata *Errantium* Academia hoc nomine vocabatur) divisa in in v. Acti, ravviata l' anno 1628. ad istanza della Ser.^{ma} Madama Margherita Duchessa di Parma e Piazzenza.

Drama in Theatro Lunælacensi ad Jubilæam solennitatem Millenariam exhibitum, sub epigraphe

Selenis Unoppropto Desponsata, dierum quidem plena, sed non satura. Seu Monasterii Lunælacensis Fundatio, Vastatio, Instauratio, Anni supra Millesimum Jubilæi celebratio, in scenam data à studiosa juventute Gymnasii Monseensis an. 1748. Legi potest in Mantissa ad Chronicon Lunælacense pag. 273 - 349.

MARTINI ANASTASI, Siculi, Pannormitani è Congr. Casin. Flavio Crispo Tragoedia in verso. Armell. l. c. pag. 95.

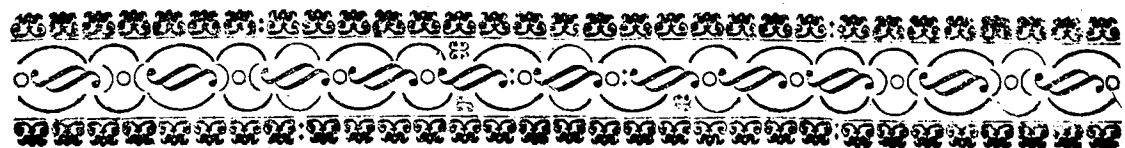
VICTORINI AURELLI, seu AUCELLI, Siculi, Messanensis, è Congr. Casin. 1. Tragoedia S. Flaviæ Virg. & Martyris. 2. Tragoedia de Iudicio

Univerfali. 3. Tragoedia Martyrii S. Catharinæ. Armell. l. c. part. 2. Lit. V. p. 9. ubi laudat Tragoediam nescio cuius argumenti, ceu admodum piam & delectabilem coram D. Margaretha ab Austria diligentissimè relatam.

GEORGIUS GEISSERUS Abbas Vilinganus in Suevia doctissimus juxta ac piissimus, in Comicis mirum quantum excelluit, atque ea, dum Humaniorum adhuc erat Professor, in scenam dedit, quæ multi spectatorum non sine magno salutis suæ emolumento viderunt; uti Sebastianus Textor, aliique Concionatores testatum faciunt. Eos verò Theatrales inter Ludos primas tenuerunt: *Homo Omnia. Homo Nihil. Quis ut Deus?*

GUILLELMUS BLESENSIS, Abbas Maniacensis in Sicilia, frater *Petri Bleensis*, qui epist. 93. ejus scripta recenset: *Nomen vestrum*, inquit, *diuturniore memoria commendabile reddent Tragoedia vestra de Flaura & Marco; Comœdia vestra de Aida.* -- Plus honoris accreverit vobis ex vestris operibus, quam ex quatuor Abbatibus &c. Vide Bibl. PP. edit. Lugd. tom. xxiv. p. 1011. & Cæs. Egass. Bulzæum Hist. Univerf. Paris. tom. 2. p. 745.

WOLFGANGI RINSPERGER Abbatis Michelfeldensis Operis posthumi Dramatum, quod inscribitur: *E fumere Phœnix*, per Jo. Evang. Heigel ejusdem Monasterii Professum. Pars I. Pedeponti an. 1724. Pars II. Pars III. in 8.

CAPUT VI.

SCRIPTORES & AUCTORES MISCELLANEI.

Cùm multi supersint Scriptores, qui ad unam superiorum classium reduci commodum non possunt, aut certè quidem eorum lucubrationes nondum typis sunt exscriptæ, è re futurum mihi visum est, si fatraginem illam in sextum hoc & ultimum conjicerem caput, quod in duodecas distinguere sectiones placuit.

SECTIO I.

APOLOGISTÆ.

S. GREGORII M. *Liber Regula Pastoralis*, quem in ipso veluti Pontificalis muneris tyrociniò scripsit, ut Joanni Raveñati Episcopo responderet, amicè eum reprehendenti, quòd pastoralis curæ pondera fugere delitescendo voluerit, qui mores hodie rarissimi, olim frequentiores fuerunt, universis ferè piis viris ad officium pastorale postulatis, tantum onus præ animi demissione, summæque modestia deprecantibus. Vid. Act. Erud. Lips. an. 1706. pag. 389.

VEN. BEDÆ *Epistola Apologetica* ad Plegwinum monachum de eo, quòd hærescos insimularetur à nonnullis Beda, quasi in libro de temporibus non rectè de sex mundi ætatibus sensisset: nempe quòd negaret, Christum in sexta mundi ætate carnem nostram suscepisse. De hac epistola mentionem facit Beda in Indice Operum, quam etiam *Jacobus Waræus* cum historia primorum Abbatum Wirensis & Girwensis monasteriorum typis divulgavit. Mabill. Annal. tom. 2. p. 98.

SAMSONIS, Abbatis Monasterii S. Zoili in Hispania *Apologeticum*, quod tribus libris distinctum scripsit contra *Hostigesium*, Malacitanum Episcopum, qui ipsum in Concilio Cordubensi hæreticum cum convitio dixerat. Hoc *Apologeticum* in Toletanæ Ecclesiæ Bibliotheca, Gothicis literis exaratum, in pervetusto codice haberi testis est *Morales*, quod mirum est, inquit *Mabillonius*, tamdiu delituisse, nec proferri tandem in lucem ab Hispanis,

apud quos tanta per ea tempora bonorum operum penuria est. Mabillon. l. c. tom. 3. p. 108.

LUPI Abbatis Ferrariensis, epistola ad *Jonam*, Episcopum Aurelianensem, quâ calumniam à se removet, quòd, *Odone* Antecessore suo exauthorato, per fraudem potiùs ac vim, quàm canonicè factus esset Abbas Ferrariensis. Extat inter cæteras ejus epistolas.

RATRAMNI, Corbeia Veteris Monachi, contra Græcorum (*Photii*) Opposita Romanam Ecclesiam calumniis ac convitiis profcincendum Libri IV. editi à Luca Dacherio Spicilegii tom. 1. pag. 63. ult. edit. quæ tribus constat tomis in folio; in prima verò editione Tom. II. pag. 1. Hos libros verò Episcoporum in Gallia hortatu elucubrâsse Ratramnum persuadere videntur Libri IV. postrema pag. 61.

RATHERIUS, natione Lotharingus, filius Comitum Viennensis, monachus in Lobienfi monasterio, ditionis Leodiensis, sed diocesis Cameracensis, anno 928. ab Hugone Rege Italiæ Episcopus constituitur; sed post aliquot annos bis ejicitur, unde primùm Ticinum, post in patriam exulatum concessit. An. 953. factus est Episcopus Leodiensis, unde quoque ejectus an. 914. in monasterio suo fatis concessit. Scripsit non unam pro se Apologiam, quæ inter ejus Scripta edit Lucas Dacherius Spicil. Tom. I. hoc ordine:

Conclusio deliberativa Leodici acta, sive

five Climax Syrmatis ejusdem, qui cetera non adeo parvi. pag. 356. Est defensio actionum suarum Leodii & Veronæ.

Qualitatis conjectura cujusdam. pag. 257. Ejusdem materiæ

Discordia inter ipsum Ratherium & Clericos. pag. 363.

Apologeticus liber. pag. 366.

De Clericis sibi rebellibus. p. 368.

Vid. Fabric. Bibl. med. Lat. Vol. 6. p. 144. Mihi Ratherius majoris aliquando zeli, quam prudentiæ, nec satis memor illius fuisse videtur, quod S. Benedictus animarum pastorem in Regula monet: Oderit vitia, diligat fratres. In ipsa autem correptione prudenter agat, & ne quid nimis; ne dum nimis cupit eradere eruginem, frangatur vas.

REGINONIS, Abbatis Prumiensis, Relatio de injusta sua exauktionatione, quam Richarius successor, ejusque affeclæ suppresserunt, ne Reginonis Chronico inserta ad posteritatis memoriam perveniret.

S. ABBONIS, Abb. Floniensis & Mart. Apologeticum, quod scripsit contra obtrektatores cum Præsules tum Monachos, ad Hugonem Capetum, & Robertum ejus filium, Francorum Reges, apud quos ipsum æmuli infamare conabantur. Typis regiis è Pithœano codice nuper vulgatum scribit Mabillonius Annal. tom. 1. pag. 93. An hoc Apologeticum idem sit cum illo, quod Abbo ad Hugonem Francorum Regem pro immunitatibus Monasterii Floriacensis scripsit, dubium mihi movent Oudin & Fabricius: ille enim periisse scribit Tom. II. S. E. pag. 509. ejus tamen extare Fragmenta apud Aimoinum in vita Abbonis capp. 8. & 9. hic verò testatur, quòd integrum prodierit ad calcem Codicis veteris Canonum Ecclesiæ Romanæ è Bibliotheca Pithœi Paris. 1687. fol. pag. 395. Vid. ejus Bibl. med. & inf. Latin. lib. 1. pag. 3.

HUMBERTUS Tullensis Monasterii monachus, S. R. E. Cardinalis & Leonis IX. Legatus ad Imp. Constantinopol. Græcorum calumnias in Latinos egregie confutavit editis libris, qui extant in Appendice Tom. II. Annalium Cardinalis Baronii apud Henricum Canisium Tom. V. Lect. Antiqq. & in Bibliothecis Patrum.

ADEMARI, Cabillonensis Monachi S. Eparchii Epistola Apologetica pro Apostolatû S. Martialis, ex ipso,

ut vide ur, autographo à V. C. Baluzio communicata Mabillonio, & appendici Annal. Ben. Tom IV. inserta pag. 717. occasionem scribendæ epistolæ, vide apud eundem Mabill. loc. cit. pag. 348.

B. PETRI DAMIANI ex Monacho Benedictino Episcopi Ostientis, & S. R. E. Cardinalis, Apologeticum de Contemptû Seculi. Item Apologeticus ob dimissum Episcopatum. Item Apologeticus Monachorum adversus Canonicos. Extant hæc tria Opuscula Tomo III. ejus Operum.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, Vindicatio adversus Carolum Bovillum, Gallum, Canonicum Noviodunensem, qua Magiæ suspicionem omnem à se amolitur, quemadmodum & Tomo II. Annal. Hirsaug. pag. 288. ab ea se alienissimum protestatur. Illam non ita multis ante annis Cl. Colerus in Anthologiæ suæ Tomo I. Fasc. 1. p. 41. seq. exhibuit.

CONSTANTINI CAJETANI, Abbatis S. Baronti è Congr. Casin.

1.) De Sanctitate Luciferi Episcopi Calaritanî libri Apologetici duo. Ms.

2.) De Joachimo Calabro Abbate Apologeticus.

3.) Apologia pro Bonifacio VIII. Rom. Pont. ingressu legitimo ad Pontificatum, prudenti regimine, & gloriosa morte. Hunc Pontificem Adversarii criminati fuerant, quòd intraverit ut vulpes, regnaverit ut leo, mortuus verò fuerit ut canis. Ms. Hujus Apologiæ meminit Lud. Jac. in Bibl. Pontif. Vid. Armell. part. 1. pag. 130.

JOANNES AMUNDISHAM ad S. Albanum in Anglia Monachus scripsit Jo. Frumentarii Abbatis Acta, & pro eo Clypeum, seu Apologiam. Baleus VIII. 15.

JOANNIS MABILLONII è Congr. S. Mauri Epistola ad Catholicos Anglos de sua in Catholica fide perseverantia, cujus meminit Bernardus Pezsius in Bibliotheca Bened. Maur. lib. 1. pag. 217. his verbis: „Editane aliquando typis fuerit, nec ne, nemo auctorum memoriæ prodidit. Fortè in illa Mabilloniarum Epistolarum collectione, quam D. Theodericus Ruinartus, & post hunc alii instituerè, suum olim locum fortietur.“ Pezio accinit Philippus le Cerf in Bibl. Hist. Crit. pag. 279. ubi epistolam illam in lucem publicam nunquam emissam fuisse testatur, eò quòd

quòd fraus & impostura non ita diu post detectæ fuerint. Uterque verò, Pezsius, & Cerfius, falluntur; nam Epistolam Mabillonii vulgavit Claudius de Vic in ejusdem vita, quam in Latinum conversam & accessionibus locupletatam Petavii anno 1714. in 8. typis exscribi curavit.

PHILIPPI BILLOUET è Congr. S. Mauri Vindicia in 12. centum paginarum, quibus Auctoris partes, qui operam suam in Morerii Dictionario de anno 1718. collocavit, contra censuras Mr. le Clerc, Viri ex Ordine Ecclesiastico Seminarii S. Sulpitii propugnat.

Apologia del Diario Italico: id est: Apologia Diarii Italici R. P. Bernardi Montfauconii Bened. Congreg. S. Mauri contra Observationes Francisci Ficoronii, facta à P. Romualdo Riccobaldo, Monacho Benedictino è Congr. Casin. Venetiis apud Antonium Bartoli an. 1710. Verum hunc Riccobaldum non fuisse Benedictinæ Familiæ alumnum, sed personatum authorem, jam alio loco ostendimus.

ANTONII PAULI GALESII è Congr. S. Mauri, verbi Divini Doctoris, & Concionatoris suo tempore longè celeberrimi Scripta Apologetica contra æmulos & Adversarios, qui cum aliena laude ac luce jam dudum dolerent, Oratoris sibi exosi famam, gratiamque hominum, quâ florebat, quoquo modo & pretio, imminuere cupientes, paucos quosdam, eosque imperitos, ac sibi obnoxios, sacræ Facultatis Cadomensis Doctores Theologos eò perpulerunt, ut nonnullas Galesii sententias & dicta imprudenti ac temeraria censurâ notarent. At eam labem sibi malè aspersam publicis tribus scriptis mox absterit Antonius, quibus præter injurias & contumelias nihil opponi ab invidia potuit.

Declaratio signifiée à MM. les Docteurs de la Faculté de Theologie de Caen, l'onzième Février 1686. Id est: Declaratio facta Dominis Doctoribus Sacræ Facultatis Theologicæ Cadomensis, die undecima Februarii anno 1686.

— Eclaircissement apologetiques sur quelques propositions de Theologie: où l'on defend les expressions de l'Écriture sainte, celles des SS. Peres, & des Theologiens, la doctrine de l'Eglise &c. contre trois censures des quelques Docteurs de la Faculté de Theologie de Caen &c. Id est: Explicationes Apologetice quarundam propositionum Theologicarum P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

rum, in quibus vindicantur phrasæ, seu modi loquendi Scripturæ Sacræ, Sanctorumque Patrum, ac Theologorum doctrinæ Ecclesiæ Catholicæ &c. adversus tres censuras quorundam Doctorum Facultatis Theologicæ Cadomensis &c. --- 4. an. 1686. Ad calcem hujus Apologetici Scripti habetur approbatio complurium Episcoporum, Parochorum, Doctorum, aliorumque ecclesiastici Ordinis virorum, qui de integritate fidei P. Galesii authenticum perhibent testimonium.

— Lettre d'un Ecolier en Theologie à un Ecclesiastique de ses amis sur deux censures faites par les soi disans Faculté de Theologie de Caen. Id est: Epistola cujusdam Theologiæ studiosi data ad Ecclesiastici Ordinis amicum de binis censuris, latis à quibusdam hominibus, qui sibi ipsis nomen sacræ Facultatis Theologicæ Cadomensis attribuunt & usurpant. 4. .. 1686.

— Réponse charitable à la lettre diffamatoire adressée à l'Université de Caen par le P. D. I. contre le R. P. Dom. Antoine Paul Gallois 1686. Id est: Amica Responsio ad famosam Epistolam, quam P. D. I. adversus R. Patrem Dominum Antonium Paulum Galesium ad Universitatem Cadomensis scripsit anno 1686. in 4. Vide plura apud le Cerf in Bibl. Hist. Crit. pag. 137. & Bern. Pez. in Bibl. San-Maur. lib. 1. pag. 87.

Vindicia Editionis Operum S. Augustini à Benedictinis adornatæ, adversus Epistolam Abbatis Germani, auctore Baptista de Riviere, Romæ 1699. & postmodum in Gallia recusæ. Verus auctor est Bernardus Montfauconius, qui Italico in itinere suo constitutus sub personato nomine eas vulgavit.

Doctissimi juxtà ac Religiosissimi Patres è Congregatione S. Mauri, duce Thoma Blampino, Opera S. Augustini noviter ediderant. Qui verò Benedictinorum gloriæ minùs favabant, iis doluit hæc editio. Unde in publicum protrusa fuit Epistola nescio cujus larvati Abbatis Germani, qui nulli religioni sibi duxit, Benedictinam editionem Jansenismi postulare. Hæc epistola multas dedit turbas, quæ paucis enarrari non possunt. Inter alios, qui illam confutârunt, etiam Cl. Montfauconius fuit, cui animos addidit Eminentissimus Cardinalis Cantelmus, quàm ægerimè illorum ferens malitiam, qui Benedictinam Operum S. Augustini

Editionem calumniis infectari non abhorrent. Vide plura apud le Cerf.

FRANCISCI LAMY à Congr. S. Mauri *Lettre d'un Theologien à un de ses amis, sur un libelle, qui a pour titre: Lettre de l'Abbé *** aux RR.*

PP. Benedictins de la Congregation de S. Maur sur le dernier tome de leur edition de S. Augustin.

id est: *Epistola cujusdam Theologi ad amicum de quodam libello, cujus titulus: Epistola Abbatis *** ad RR. PP. Benedictinos Congregationis S. Mauri de ultimo tomo Operum S. Augustini ab eisdem editorum. in 12. anno 1699.*

Personatus hic Abbas Monachos Congregationis S. Mauri in hæreseos suspicionem, quæ erat temeritate, suæque doctrinæ confidentia, vocaverat. Huic respondit Lamius perinde Theologus atque Philosophus doctissimus.

-- *Plainte de l'Apologiste des Benedictins à Messieurs les Prélats de France. Id est: Vindiciae Benedictinorum querela ad Prælatos Franciæ. in 8. 1699.* Jamque Lamius tertiam paraverat Apologiam, in quâ larvati hujus Abbatis technas & accusationes in lucem apertius producere statuerat, cum Rex utrique parti silentium imposuit. Sic nova & laudatissima Operum S. Augustini editio à Benedictinis adornata, instar painæ pressa, sed non oppressa, toti Ecclesiæ Catholicæ & æstimationi & venerationi est.

DIONYSII SAMMARTHANI à Congr. S. Mauri *Apologia pro Ludovico XIV. Galliarum Rege, qui Calvinistas aut fidem Romano-Catholicam profiteri, aut suo è Regno exulare jussit. Parisiis anno 1684. in 12.*

PETRUS PAULUS GINANUS à Congr. Casin. *Notis Historicis illustravit Palinodiam Fr. Michaëlis de Cesena, ibidem à se inventam in Mss. Biblioth. Malatestæ apud FFr. Min. S. Francisci cum hoc titulo: Dilucidatio super Psalm. Miserere &c. Expositio Fr. Michaëlis de Cesena, olim Ord. Min. Ministri Generalis, quam anno 1343. mense Novembri luctans cum morte, poenitentia perfidiæ in Joan. Pont. Max. subiit Monachii in Bavaria serò, sed serò. Ex qua Michaëlis poenitentia, adeò hucusque disputata, extra omne dubium ponitur. Hanc unâ cum suis Notis Lud. Ant. Muratorio misit, in Collecta-*

neis Historicorum Italiæ, cum primùm sese occasio offerret, imprimendam.

ERASMI NIGELLII, Schyrensis in Bavaria Monachi, *Apologiæ pro Ludovico IV. Rom. Imp. Ingolstadii an. 1628. in 12.* Famam Imperatoris Ludovici duo impetierunt Scriptorum, Abrahamus Bzovius, & Odoricus Raynaldus. Prior curante Electore Baviaræ ad palinodiam adactus est, quam Nigellius Tractatui suo præmisit. Posterior Bzovii periculo haud cautiore factus, nullaque idonea fultus auctoritate asserere sustinuit, à Carolo IV. Imp. leges Ludovici, gestaque omnia rescissa, ac propterea, quod hæreseos, & schismatis crimine notatus esset, planè irrita fuisse pronuntiata. At quantâ Ludovici Imp. injuriâ hæc scripta fuerint, ex ejusdem *Bonis Operibus* facile dignosci potest. Hæc verè enim & prudenter Nigellius describit, ut jam alio diximus loco.

ANGELIMARIA QUIRINI S. R. E. Cardinalis *Vindiciæ pro tuendis Gestis, seu Scriptis Reginaldi Poli Cardinalis in causa Henrici Angliæ Regis.* Fuerunt Viri docti in Regia Parisiensi Academia Inscriptionum, qui censerent, vix ac ne vix quidem fieri posse, ut culpâ vacarent tam liber de Unitatis Ecclesiasticæ defensione à Polo stylo admodum aspero exaratus, quàm Legationes ab eo gestæ ad concitandos adversus eundem Henricum tum Carolum Cæsarem, tum Franciscum Regem Galliarum. *Quirinus* igitur in Epistola quàm bene longa, tam erudita ad hosce CII. Viros scripta ostendit ex veræ Artis Criticæ regulis, Poli animum innoxium omnino fuisse in Gestis Scriptisque illis, imo verò non alienum tantum ab omni odio, sed Regis Henrici incolumitatis & felicitatis studiosissimum. Extat hæc Epistola ordine secunda inter Epistolas Decadis IV.

-- EJUSDEM *Animadversiones* in Epistolam Jo. Georgii Schelhornii, qui *Polum* non uno nomine in reprehensionem vocat. Extant ante Collectionem Epistolarum *Reginaldi Poli*. Hic quoque memoranda Clariss. P. *Udalrici Weiß* Ursinensis in Suevia monasterii cœnobitæ *Epistola Apologetica* ad Eminentiss. Card. *Quirinum*. contra infanas *P. Fortunati à Brixia* calumnias & impetigines. Aug. Vind. A. 1750. edita in 4.

SECTIO II. EPISTOLOGRAPHI.

S. MARTINUS, ex Abbate Duminiensis Monasterii in Gallicia Archiepiscopus in Lusitania Braccarensis reliquit *Volumen Epistolarum*, quod se legisse S. Isidorus testatur; at hodie frustra desideratur. Obiit anno 580.

S. GREGORIUS MAGNUS Pont. Max. *Registrum Epistolarum* confecit, quo præstantius nullus alius Pontificum Ecclesiæ dedit. Inter has præprimis à Sodalibus nostris legendæ sunt, quæ pro Monachis scripsit, cujusmodi sunt Lib. I. Ep. 9. 12. 38. 48. 50. 60. argumenta vide breviter apud Mabillonium tom. I. Annal. I. 8. n. 24. pag. 219. Item lib. 2. ep. 24. & alias, quas laudatas vide apud eundem Mabill. l. c. n. 33. & seq. p. 225. quæ ad disciplinam pertinent monasticam. Ex gravissimi hujus Annalistæ sententia, operæ pretium facturus est, qui eas ex aliis selectas, & in unum corpus congestas separatim typis imprimi faceret; ad cognitionem enim cœnobiticæ disciplinæ apprime faciunt.

Judicium Mabillonii de Epistolis S. Gregorii extat Annal. tom. I. ad an. 604. pag. 284. *Guillelmus Bessinus* à Congr. S. Mauri Epistolas S. Gregorii M. in ordinem chronologicum redegit, sed quàm peritè ac feliciter. Vide le Cerf in Bibl. Crit. pag. 21.

CASSIODORUS scripsit *Libros XII. Epistolarum*, quos titulo *Variarum* inscripsit propter diversa, quæ in eis continentur, rerum argumenta. Quinque prioribus Literas & Edicta complexus est, quæ sub *Theodorico*; octavo, nono, & decimo, ea quæ sub *Athalarico, Theodahato & Visige*, Regum illorū nomine & mandato scripsit. Sextus & septimus dignitatum continet Formulas, quæ sub Gothorum imperio vigeant. Undecimus denique & duodecimus collectas habet Epistolas & Decreta, quæ ipse, cum Prætorio præfesset, ad plures destinavit. Vid. Alex. Nat. Hist. Eccl. Sec. VI. cap. 4. art. 9. pag. 410. Videri etiam potest *Dionysius Sammarthanus* in vita Cassiodori, ubi de ejus epistolis fert judicium. Exemplum afferunt Acta Erud. Lips. an. 1695. m. Octobr. pag. 450. in recensione vitæ Cassiodori. Dignum autem P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

tem insigne hoc Opus *Variarum*, inquit Jo. Alb. Fabricius, novo adhuc idonei atque eruditi viri studio, cum in superioribus editionibus, ac postrema etiam *Garetiana* sint, quæ adhuc meritò desiderantur, ut patet vel ex iis, quæ monuit *Richardus Simon* in censura Bibliothecæ Ecclesiasticæ Dupinianæ, Gallica lingua editæ Tomo I. pag. 211. seqq. Bibl. med. & inf. Lat. lib. 3. p. 994.

S. ACCA Hagustaldensis in Anglia Episcopus reliquit *Epistolarum* ad diversos lib. un. sed quæ exciderunt. Sola superstes, at memorabilis est illa, quæ Venerabilem Bedam pro illustrandis Sac. Scripturis, maxime Evangelio S. Lucæ adhortatur. Occurrit inter Bedæ Opera ante Commentarios in Lucam tomo 5. 213.

VEN. BEDÆ *Epistolæ*. Prima ad *Albinum* Abbatem S. Petri Cantuariensis, qui Bedæ auctor fuit, & adiutor scribendæ Anglorum Historiæ, ut Beda testatur Epistolâ nuncupatoriâ ad Ceolwulfum Regem. Vide Mabillonii *Analecta* Tomo I. pag. 9. (editionis novæ in fol. pag. 398.) ubi Bedæ ad hunc Albinum epistolam exhibet: *Desideratissimo & Reverendissimo Patri Albino Beda Christi famulus salutem.* Edita fuit à Jacobo Waræo cum notis. Altera Bedæ *Epistola* est Apologetica pro libro de sex ætatibus ad Plegwinum Monachum, adversus alterius Monachi Davidis objectiones. Tertia Bedæ *Epistola* est ad *Egbertum*, Eboracensem Archiepiscopum *De Christiani Præfulis Officio* scripta paulò ante obitum. Vid. Fabric. in Bibl. med. & inf. Lat. lib. 2. p. 518. Venerab. Beda in syllabo Operum suorum testatur, se librum epistolarum ad diversos scripsisse, qui tamen, quod dolendum, excidit. Inter has, credo, etiam illas fuisse, quas, teste *Vadiano* in *Epit. 3. part. terræ* ad Principes misit, magna id sedulitate molitus, ut militia conscripta Saraceni Hispaniâ pellerentur. Sed surdis, velut in proverbio est, narravit fabulam.

S. BONIFACII & ad eum scriptæ *Epistolæ CII.* Harum præcipuas ex Othlono & Baronio collectas primus in Germania edidit Johannes Leznerus Erfurti anno 1603. & Ascanio de Heim-

Q9992

Heimburg, Canonico Hildesf. dedicavit, cujus industria excitatus Nicolaus Serrarius S. J. codices Ms. tos à Baronio adhibitos ex Italia in Germaniam ad se afferri primum petiit, sed frustra. Nactus interim apud Germanos duo exemplaria, alterum ex Viennensi, alterum ex Ingolstadiensi Bibliothecis anno 1605. in 4. edidit epistolas illas Moguntiae, sed ita, ut novum editorem videantur expectare, qui non modò cum codicibus Romanis aut Viennensibus Ms. tis conferat, sed & secundum ordinem temporum distribuatur, easque Notis uberius illustret. Nam neque Serrarius dissimulavit, exemplum posterius an. 1497. jussu Trithemii Abbatis à Novitio Monacho in Cœnobio Spanheimensi descriptum non adeò se vetustatis gloriâ commendare. Quasdam harum epistolarum Lunigius in *Spicilegio suo Eccles.* Tom. I. inseruit. Earum epistolarum exemplum in Fuldensi Cœnobio olim extitisse refert Serrarius, quod inde ab involante harpya immundissima *Illyrico* sublatum, posteaque variè laceratum & conscissum fuerit; ita ut qui ejus in Helmstadiensi Bibliotheca vidit reliquias Lutheranus Prædicans, dixerit, vel inde factis apparere, quàm in veteribus tractandis, foedandis, & mutilandis tenere morem solita sit dira illa Celæno. Sagittarius tamen monuit jam pridem, nihil in Helmstadiensi Bibliotheca superesse epistolarum S. Bonifacii lib. 3. Antiquit. Gent. & Christ. Thur. c. 27. n. 2. Omitto censuram *Conringii* SS. mo Germaniæ Apostolo planè indignam, quod vel ex eo conjici potest, quòd Conringii Scholias, vir doctissimus, *Joannes Gæbelius*, novam Epistolarum S. Bonifacii editionem suadeat. Interea has ipsas epistolas videtis in Bibliothecis Patrum Paris. & Colon. Supplemento Tom. II. p. 48. & Tom. VIII. & Lugdun. Tom. XIII. Epistola verò ad *Zachariam* Papam an. 745. de causa Adelberti Galli, & Clementis Scoti in Ufferii Epistolis Hibernicis pag. 44. habetur cum Zachariae epistolis ad Bonifacium. *Epistolis ad Erchebaldum* Angliæ Regem, occurrit apud Wernerum Rolevinck lib. 1. de moribus & situ antiquorum Saxonum c. 7. teste Fabric. l. c. pag. 711.

B. EGINHARTI, Abbatis Seligstadiensis, Epistolæ numero LXIII. quarum multò plures erant in codice ms. sed lineis adeò passim exesis &

corrosis, ut describi non potuerint. Edidit *Joannes Weinkens*, Prior Seligenstad. in *Eginbarto illustrato*. Francof. an. 1714. in fol.

B. LUPI Ferrariensis in Gallia Monasterii Abbatis omni doctrina eruditi, & ex viris sapientioribus seculi IX. Epistolarum num. 130. tres habemus editiones. Prima est Papirii Massoni, sed mendis & erroribus foedè maculata. Altera est Andreae Duchesnii, in qua quàm plurimi errores sublati, sed non omnes. Tertia est Stephani Baluzii præclara cum Notis an. 1664. Parisiis, quæ anno 1710. Antverpiæ, verius Lipsiæ repetita fuit.

HINCMARI ex Monacho S. Dionysii in Francia Remensis Archiepiscopi Sec. IX. Epistolæ inter cætera ejus Opera extant. Separatim à Busæo cum Notis editæ fuerunt Moguntiae anno 1602. in 4. Præ reliquis memorabilis est epistola ad Nicolaum Papam de Rothardo Sueffionensi Episcopo data, in qua de jure appellationum disputat; atque alia, quam ratione Caroli Calvi Franciæ Regis de appellationibus scripsit. Aliquot alias ejus literas hætenus ineditas publicavit Joannes Georgius Eccard tom. 2. auth. med. ævi.

S. ABBONIS, Abbatis Floriacensis, & Martyris, epistolas nonnullas edidit Stephanus Baluzius Tomo I. Miscellaneorum pag. 409. præ cæteris memoratu digna est epistola ad Leonem Abbatem Monasterii SS. Bonifacii & Alexii Romæ, in qua nonnulla magni momenti Editor observavit. Nam primò de Translatione corporis S. Benedicti ad Monasterium Floriacense Abbo scribit, tanquam de re, de qua tum inter omnes conveniebat, ita ut propter eam causam Leo Abbas poposcerit ejusdem Sancti reliquias ex eodem monasterio ad se mitti. Deinde ait Abbo se, cum magnifica Principis Apostolorum membra supplex adisset, Romanam Ecclesiam digno viduatam pastore offendisse. Quod non ita intelligendum est, ac si Sedem Apostolicam Pontifice vacantem reperisset, cum certum sit, Joannem XV. sedisse tum in cathedra beati Petri. Itaque ait Abbo, se Romanam Ecclesiam digno viduatam Pontifice offendisse, quia non putabat Joannem dignum esse tanta Sede. *Sanè*, inquit Aimoinus in cap. XI. lib. de vita ejus, non qualem voluit, aut qualem debuit Sedis Apostolicæ Pontificem nomine Joannem invenit. Nempe turpis lucri cupidum

pidum, atque in omnibus suis actibus venalem reperit. Quem execratus perulustratis orationis gratia Sanctorum locis, ad sua rediit. Longè aliter sentit de Gregorio V. Joannis successore, viro imperialis sanguinis, Ottonis nimirum Imperatoris propinquo, quem ex Corbeie Novæ monasterio assumptum vocat virum totum virtutibus & sapientia compositum. De aliis Abbonis epistolis, earumque fragmentis vide Oudin. tom. 2. p. 510.

SYLVESTRI Papæ II. Epistolæ CLX. ab eo, dum sedem adhuc Remensem teneret, scriptæ, in lucem emissæ fuerunt à Joanne Massono ex Papirii Massoni Bibliotheca Parisiis an. 1611. in 4. & ab Andrea Duchesnio Histor. Franc. Tom. 2. pag. 787. insertæ; quæ exinde in Bibliothecam Patrum editionis ultimæ Lugdunensis anno 1677. Tomo XVII. pag. 669. relatae sunt. Epistolæ III. post Pontificatum susceptum scriptæ extant Concil. Tomo IX. col. 777. Nonnullæ sunt in Joannem XV. Pont. Max. duriores, inquit Nat. Alex. H. E. tom. VI. p. 37. quibus certè mollior non est S. Abbonis epistola ad Leonem Abbatem scripta, de qua paulò antè. Cæterum *Gerberti* seu *Sylvestri* epistolæ ita scriptæ sunt, ut historiam ecclesiasticam quasi quandam contineant eorum temporum, quibus ipse vixit ac scripsit.

B. PETRI DAMIANI, Ostiensis Episcopi, S. R. E. Cardinalis Lib. VIII. Epistolarum ex Bibliothecis collecti, argumentis, notisque illustrati, atque nunc primum excusi operâ & studio Constantini Cajetani, Syracusani, O. S. B. Parisiis ex Officina Nivelliana an. 1610. in 4.

BERNONIS Abbatis Divitis Augiæ Epistolarum ad diversos Liber in Augiæ Majoris Brigantinae Bibliotheca asservatur; è quibus Bern. Pezsius aliquas, non omnes, subinde protulit in lucem Tom. VI. Thesauri Anecdotorum.

S. ANSELMUS, Archiep. Cantuar. extra eas epistolas, quæ libris IV. continentur, alias reliquit epistolas, quas Edmundus Martene tomo III. Anecdotorum, Dacherius tomo IX. Spicileg. vet. edit. tomo III. novæ, Stephanus Baluzius tomo quarto Miscellaneorum juris publici fecerunt.

V. HILDEBERTI, ex Monacho Cluniacensi primum Cenomanensis Episcopi, deinde Archiepiscopi Tironensis Epistolæ ob insignem (ut de his S. Bernardus epist. 23.) eruditionem,

sermonem suavem, orationem luculentam, gratum laudabileque compendium, à viris doctis summis laudibus celebratæ. Obtinent primum locum inter Opera Hildeberti, quæ collecta in unum edidit Ant. Beaugendre è Congreg. S. Mauri Paris. in fol. an. 1708.

VENERABILIS PETRI, Cluniacensis Abbatis, Epistolarum libri VI. vulgati pridem à Petro de Monte Martyrum Parisiis an. 1522. in fol. recusi in Bibl. Lugdun. Tom. XXII. Ejusdem Ven. Petri Epistolas historicas VI. ex vulgatis excerpit, atque in Scriptoribus rerum Francicarum Andreas Duchesnius recensuit Tom. IV. pag. 458 - 491. De aliis ejus epistolis vid. Fabric. Bibl. med. Lat. lib. 15. p. 754. In his epistolis non insignis modò doctrina, & eloquentia, sed summa etiam elucet morum elegantia & prudentia.

PETRI ABOELARDI Epistolæ ad Heloissam IV. quæ Tractatus potius, quàm Epistolæ censerentur debent. Ejus Epistolæ ad diversos septem. Item Epistola ad Amicum, seu *Historia calamitatum suarum*, quam eruditis notis illustravit Andreas Duchesnius. Extant inter ejus Opera Parisiis in 4. anno 1626. impressa. Seorsim unà cum Epistolis Heloissæ edendas curavit Londini in 8. anno 1718. Richardus Rawlinson.

PETRI CELLENSIS, Abbatis, & postea Episcopi Carnotensis, Epistolarum libri IX. quas Jacobus Sirmondus S. J. vir doctissimus Lutetiæ edidit, notis adjunctis anno 1610. in 8. apud Sebastianum Cramoisy cum Alexandri Papæ III. epistolis octo & viginti, ac deinde tom. III. Sirmondi Operum Paris. 1695. & Venet. 1729. sicut & in Bibl. PP. Lugdun. Tom. 23. p. 823. omisissis tamen Alexandri III. epistolis. Et postremò Ambrosius Janvier è Congr. S. Mauri in nova Operum Petri Cell. editione.

GOFFRIDI Abbatis Vindocinensis & S. Priscæ Cardinalis Epistolarum Libri V. quorum Primus eas, quas ad Romanos Pontifices, eorumque Legatos misit, continet. Secundus, quas ad Episcopos & Carnotenses dedit. Tertius ad Andegavenses, aliòsque. Quartus, ad Abbates & Monachos diversorum Monasteriorum. Quintus ad quosdam Ecclesiasticos & seculares Viros. Inter hæc epistolas una est, quæ ordine quadragesima septima extat libro IV. ad Robertum de Arbrissello, memoratu digna, de qua

Alexander Natalis integram contexit Dissertationem. Hist. Eccl. Sec. XII. brevius illius contenta persequitur Graveson Hist. Eccl. Sec. XII. Colloq. v. pag. 250. Hæc epistola à Bollando, Henschenio, Raynaudo, & Bona Cardinali pro supposititia, ab Editore autem Operum Sirmondi pro genuina præter alias declarata fuit. Is ipse Editor Robertum vitam duxisse inculpabilem asserit; quæ verò *Goffridus* ei objiciat, de medio vulgaris famæ sumpta esse ait: *Quis igitur non sentiat, neutiquam insimulari, aut reprehendi à Goffrido Robertum, sed de iis, quæ homines maledici spargebant, libere ac sincere, ut sit inter amicos, admoneri.* Denique his concludit verbis: „ Ac „ plurimis ejusmodi luculentisque „ testimoniis, aliisque argumentis gravissimis sanctitatem Roberti Arbruffellani comprobavisse satis esse poterat viro docto, qui abhinc alii quot annis grandi commentario causam hanc egit sanè justissimam: „ cujus scriptoris consilium certè, studiùmque laudabile. Sed profectò æquum non fuit, neque ad vanam criminationem diluendam necessarium, ut Goffridi Operum editorem, virum omnibus probatissimum, vocaret in invidiam, ac nihil unquam tale promeritum, carperet, viz. *Jacobum Sirmondum*, qui Opera Goffridi cum notis edidit Parisiis ex Officina Nivelliana an. 1610. in 8. Nunc Epistolas invenies inter Opera Scriptorum à Sirmondo vulgatorum, & in Bibliotheca PP.

WIBALDI, Abbatis Stabulensis & Corbeiensis in Saxonia, Viri cum splendore generis, tum pietate, virtute, prudentia, ac rebus gestis præstantissimi *Epistolas* ex ms. Codice imperialis monasterii Stabulensis edidit P. Martene Collect. ampliff. Tom. II. pag. 183. usque ad 622.

ALBERICI ex Abbate Viceliacensi S. R. E. Cardinalis *Centuria Epistolarum ad diversos*, quarum unica extat apud cit. Edmund. Martene (Thes. Anecd. Tom. I. pag. 397.) ad Petrum S. Maxentii Abbatem ex MS. Bibliothecæ S. Albini Andegavensis.

SUGERII Abbatis Monasterii Sandionysiani, Ludovico VI. & Ludovico VII. ab intimis consiliis ac ministerio *Epistolæ* de gravioribus Galliarum Regni negotiis, quibus Ludovico VII. dicto *Juniore* ad sacram Expeditionem in Palæstinam profectò summa cum laude præfuit. Editæ

sunt hæc *Epistolæ* à Duchesnio Tom. IV. Scriptorum Histor. Franc. Ibidem pag. 244.

S. THOMÆ, Archiepiscopi Cantuariensis, anno 1170. martyrio affecti *Epistolarum* Libri VI. quas unà cum aliorum ad ipsum datis publicavit Christianus Lupus Bruxellis an. 1682. in 4. Vid. Oudinum Tomo III. pag. 1477. ubi in Carolum de Visch invehitur, quòd Thomam Benedictino Ordini surripiat, suòque more Cisterciensi Familiæ adscribat.

GUIBERTI MARTINI, Gemblacensis in Erabantia Abbatis, *Epistolæ* ad varios, quarum contenta vide apud Mabill. tom. II. Analectorum pag. 44. & seqq. & ex eo apud Oudin. tom. I. p. 590. Sunt adhuc ineditæ, sed lectu perquam dignæ.

S. HILDEGARDIS Abbatissæ Liber *Epistolarum*, continens varias epistolas Pontificum, Imperatorum, Episcoporum, Principum, & aliorum ad S. Hildegardim, & ipsius ad eosdem responsiones, editæ studio Justi Blankwalt Coloniae, hæred. Jo. Quentel. an. 1566. in 4. Plures id genus epistolæ è tenebris in lucem protraxit Edm. Martene Collect. Ampliff. Tomo II.

RICHARDUS FOLSHAMUS, Monachus Norwicensis, vir in omni politiore doctrina insigniter eruditus, quippe omnes artes liberales egregiè calluit. Eruditionis & pietatis nomine erat Thomæ Arundelio Cantuar. Archiepiscopo gratissimus; scripsit *Epistolas natalitias* lib. un. Agamemnon Atridis filius.

Epistol. viginti octo ad Joan. Pap. XII. lib. un. Alias etiam permultas ad diversos scripsit epistolas. Clar. an. 1410. Pitt. æt. 15. p. 590.

HIERONYMI ALLIOTI Abbatis è Congr. Casin. præstantis omni probitate atque eruditione viri *Epistolarum Latinarum* magnum volumen in libros sexdecim distinctum asservatur Ms. tum in Archivo Abbatiae Aretinae. Sunt hæc epistolæ optimo stylo, nitido, venustoque charactere scriptæ, ad Summos Pontifices, Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Principes &c. de quibus, aliisque diligenter vide Armellinum Bibl. Cas. part. I. pag. 201.

JOANNIS RAULINO ex Magno Magistro Collegii Navarræ Parisiis Monachi Cluniacensis, *Opus Epistolarum ad diversos*: in quibus, Launoio teste in Historia Regii Navarræ Gymnasii part. 3. lib. 3. cap. 22. multa cum ad

pie-

pietatem, tum ad Gallicanæ Historiæ notitiam continentur. Prædierunt verò *Raulini* *Epistolæ* LV. Parisiis apud Joannem Parvum anno 1520. Quarum argumenta Launoius digna habuit, ut prædictæ suæ infereret Historiæ.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, *Epistolæ* numero xxxv. libro uno comprehensæ, qui habetur inter ejus *Opera Pia & Spiritualia*, Moguntia à Joanne Busæo S. J. anno 1605. in lucem emissa.

— Alii *Epistolarum* libri duo, à tempore discessus ex Monasterio Spanheimensi scriptarum.

Epistolas CXL. Marquardus Freherus ad calcem Tomi II. Opp. Historic. Trithemii typis excubiri curavit. Aliæ sunt à *Trithemio*, aliæ ad *Trithemium* scriptæ. Quædam illarum ad Fratrem *Trithemii*, Jacobum nomine pertinent. Plagulas in fol. 34. conficiunt; cum verò ab anno 1505. vel 1506. aut 1507. exaratae sint, eas non omnes esse, quibus facile poterit existimare. Res historicas non admodum multas continent, præter eas, quæ ad curriculum vitæ ipsius Trithemii pertinent. Plures sunt *didactica*, & doctrinas morales sanè quam præstantes continent. Altera harum epistolarum editio prodiit Hagenoia an. 1536. in 4.

Trithemii epistolas ad *Joachimum* Electorem Brandeburgicum, & hujus ad *Trithemium* scriptas typis jam vulgatas recudi fecit. Jo. Pet. de Ludwig præfat. ad Script. Herbipol. §. XIV. ubi plures doctissimi hujus Abbatis epistolas in Archivo Berolinensi luce publicâ minimè indignas asservari asserit, ex quibus, cæterisque epistolis diligenter evolutis nova ejusdem vita concinnari possit, cum Trithemius in epistolis suis Harpocratem sui ipsius agere non consueverit. Plures ineditas congeffit V. Cl. P. *Oliverrius Legipont* in nova ejus Operum editione vulgandas.

GREGORIUS CORTESIUS ex Abbate S. Benedicti in agro Mantuano S. R. E. Cardinalis à Paulo III. creatus, cum doctissimis viris per totam ferè Europam familiaritatem & frequens per epistolas colloquium habuit, celebratus ab omnibus ob ingenium propè divinum, doctrinamque mirè excellentem. Reliquit duo *Epistolarum* volumina: alterum literas Latino, alterum Hetrusco sermone scriptas continet. Doctor Eggsius

Purpuræ Doctæ lib. IV. pag. 589. affert epistolam miræ elegantia, quam Cortesius ad Pauli III. literas rescripsit, quaque eidem ob collatam in se Cardinalitiam dignitatem gratias rependit. Cæteras quoque Latinas *Epistolas* plurimi à doctis fieri testatur Petrus Ricord. in Hist. monast. Excusæ fuerunt Venetiis an. 1573. apud Franciscum Franciscium, cujus incuria mendis typographicis non parùm laborant, unde novam merentur editionem.

JACOBI BILLII PRUNÆI, S. Michaelis in Eremo Cœnobiarchæ *Epistolæ Latine, Græcæ, & Latino-Græcæ* summa pietate, eruditione, & elegantia non modò aspersæ & conditæ, sed etiam plenæ, & ita refertæ, ut ab ipsa Suada dictatas putes, quas pro varietate temporum ad varios, eosque sui seculi longè doctissimos viros scripsit. Ita censuit *Cathardus*, qui eas publici juris se facturum recepit in Billii sacrarum Observationum dedicatione. An promissis verò steterit, ignoramus. Joannes Launoius tres Billii epistolas Historiæ Collegii Navarræ inseruit.

ISIDORI CLARII, Episcopi Fulginatis, *Epistolæ* ad Amicos. Opus postmodum per Benedictum Bacchinum è Congr. Casin. publica luce donatum *Mutinae* an. 1705. apud Capponum. Sunt verò, inquit Editor in præfatione, Latino sermone nitidissimo conscriptæ, & Auctorem suum summa eruditione, moribusque amœnis æquè ac piissimis præditum exhibent &c. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 2. pag. 55.

VITI BILDII ACROPOLITANI, Cœnobitæ San. Udalricani Augustæ Vindelicorum *Epistolæ*, quas vel ipse ad viros suâ ætate claros, vel hi ad illum dederunt; quales *Nicolus Ellenbogijs*, *Asceta Ottoburanus*, *Græcè ac Hebraicè doctus*, *Conradus Peutinger*, *Johannes Casar*, *Augustanus*, *Georgius Spalatimus*, *Joannes Denichius*, *Conradus Adelman ab Adelmansfelden*, *Oecolampadius*, *Jonas &c.* extiterunt. Inter *Viti* epistolas duæ sunt ad *Fridericum* Saxonie Ducem, quarum altera data est kalendis Octobris 1518. ubi ait, se Duci mittere Horologia vitro inscribenda. Vide Pezii Dissert. Isag. Tom. I. Thes. Noviss. Anecd. pag. xxxiv. Sunt verò *Bildii* *Epistolæ* *Mitum*, quod in cœbris illius Cœnobii Bibliotheca asservatur.

NICO-

NICOLAI ELLENBOGHII, Cœnobitæ Ottoburani, Epistolarum libri novem, ex quibus residui sunt libri duntaxat septem in Bibliothecam Colbertinam advecti, curâ eruditissimi Stephani Baluzii, à quo hæc se didicisse scribit Mabillonius in historia Itineris sui Germanici, Cl. Schelhornius quasdam egregii hujus Viri epistolas manuscriptas inter reculas suas adservare scribit Amoen. Liter. Tom. xiv. pag. 412. quæ ipsum in Astronomia haud mediocriter versatum fuisse evincunt. Tragica est Ellenbogii epistola de rebus Ecclesiæ tum perturbatissimis, quam legere poteris apud Pezium Dissert. Isag. Tom. I. Thef. Anecd. pag. xxxiii. Habuit verò doctissimus *Ellenbogius* commercium literarum cum *Erasmo*, *Reuchlingio*, *Eckio*, & aliis ejusdem ævi viris literatis perquam multis.

Cùm Eminentissimus Cardinalis *Quirinus* anno 1748. Ottoburæ esset, de *Nicolai Ellenbogii* Epistolis eruditus ipsi sermo fuit cum celebri Philologo, Jo. Georgio Schelhornio, qui eò etiam accesserat, ut coràm Purpuratum illum Principem veneretur, quicum literas à multo jam tempore commutaverat. Narrationem (q) hujus collocationis ex ipso Cardinali audire præstat: „Ad manus habebam, dum ille (*Schelhornius*) ad me ingressus est, luculentam *Nicolai Ellenbogii* Operum Collectionem, quod me dono afficere dignatus fuerat eruditus, atque erga me admodum benevolus Ottoburanae Bibliothecæ Præfectus *Michael Reikbechius*. Hic magnam diligentiam impendebat iis Operibus describendis ex vetustis Codicibus in eadem Bibliotheca extantibus. Una simul oculos conjiciebam in Germanici Itineris à *Mabillonio* confecti Diarium, quo scilicet loco Ottoburana Abbatia memoratur. Singula itaque *Mabillonii* de *Ellenbogio* verba pensitando, integram & amplius horam transegimus. Fassi ambo sumus, justas omnino laudes *Mabillonium* homini illi tribuisse, quippe qui bonarum literarum amantissimus, Latinis Græcas, & Hebraicas conjunxit, harumque omnium ludum aperuit an. 1743. Gymnasio trilingui Ottoburæ instituto, favente in primis *Wolfgango Abbate*, & Principe *Campidonensi*. At non ita

„facile assensus eidem *Mabillonio* affirmanti, Collegii, illius institutionem factam fuisse ab *Ellenbogio*, „*reluctante Abbate suo*. Recitavi ipse „ex ea Collectione unum & alterum „locum, unde contrarium evincebatur; „isque expensis, *Schelhornius* hac in re levem esse *Mabillonii* auctoritatem pronuntiavit, indicavitque mihi statim ex amplissimo eruditionis suæ penu causam, ex qua in errorem adductus fuerit *Vir ille præstantissimus*. Inter hæc narrare mihi idem suscepit, quantam curam olim ipse adhibuisset, sed frustra, ut ex Bibliotheca Colbertina exemplum obtineret *Epistolarum Ellenbogii* librorum septem, qui ex novem dumtaxat restant, eo advecti opera Stephani Baluzii. Possit citus ego sum, eam ipsam curam à me quam citius susceptum iri, quod valde arrisit *Schelhornio*. Cum *Erasmo*, *Reudelino*, *Eckio*, & aliis ejusdem temporis hominibus literatis epistolam necessitudinem *Ellenbogio* intercessisse, ex eorundem literis in lucem jam editis innotescit. *Ellenbogianas* vero æque typis vulgari dum adeo ardere conspicerem *Schelhornium*, admiratio me subiit, eundem animo suo non prævidere, ex *Ellenbogii* Scriptis nova à me arma parari quandoque posse ad Sectas oppugnandas, quarum erroribus refutandis doctissimus *Mönachus ille* egregie laboravit.

VINCENTII BORGHINI, Itali, Florentini, Magni Hetruriæ Ducis Cosmi I. Locumtenentis in Academia Graphica Epistolæ Italico sermone contextæ, sunt quàm plurimæ, & quidem eruditæ, & ferè omnes versantur circa antiquitatis historicæ monumenta. Asservantur Romæ in Bibliotheca *Sapientiæ* in Tomo III. Miscell. profan. Constantini Cajetani. Vid. *Armell.* tom. 2. lib. v. p. 18.

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani, Collectio epistolarum, quæ vel ab ipso ad alios ætatis suæ Viros doctos, ac celebres, vel ab his e. g. *Gretsero*, *Radero*, *Constantino Cajetano* ad ipsum datæ fuerunt tribus in fol. voluminibus comprehensa. Extat inter *Mf. nobilis Bibliothecæ Sandalricanæ*. Vid. *Pezius* l. c. p. xxxii.

JOSEPHI SAENZ de AGUIRRE S. R. E. Card. Epistolæ Miscellaneæ ad diversos Principes, & illustres aut eruditos Vi-

ros.

(q) Extat in epistola ad *Sereniss. Hassiæ Lantgravium Epist. Aug.* data Brixia 12. Junii an. 1748.

ros. Tomus unicus in fol. cujus ipse meminit in syllabo Operum suorum, quem textit in præfatione Tomi I. Theologiæ Anselmianæ. An typis in Hispania unquam exscriptus fuerit, me planè præterit.

ANGELI de NUCE, Abbatis Casinensis, tum Archiepiscopi Rossanensis *Volumen Epistolarum Familiarium*, quod erat penes Ducem Turris Philomarimum, qui easdem publici juris facere jam parabat, nisi Auctor tunc vivens serio id prohibuisset. *Armell.* in *Bibl. Cas.* part. 1. p. 39.

JOHANNIS MARTIANAY è Congreg. S. Mauri Epistola ad Viros doctos & studiosos, in qua quàm necessaria sit nova Operum Hieronymi editio, ostendit, & eruditos ubique gentium degentes humaniter invitat, ut siquid Hieronymi ineditum in Bibliothecarum forulis delitescere noverint, indicent, aut siquid in privatis commentariis, schedisque suis habeant singulare, quod ad exornanda & illustranda Hieronymi Opera faciat, in publicam Ecclesiæ ac studioforum utilitatem illud conferant, epistolæque suas, si rescribere dignentur, vel sibi vel socio suo *Antonio Pouget* in cœnobio S. Germani à Pratis, quod Parisiis est, inscribant. De altera P. *Martianay* epistola Gallico idiomate ad Fratres *Covetos* scripta, & *Michaëli Lequienno* opposita vide sis *Acta Erudit. Lips.* in recensione *Opp. S. Hier.* Tom. I. an. 1695. pag. 98.

JOANNIS MABILLONII Epistolarum Collectionem *Domnus Theodoricus Ruinartus*, & post hunc alii instituerunt. *Renatus Massuetus* in epistola sua encyclica anno. 1710. à *Benedictinæ Familiæ Sodalibus* efflagitavit, ut si quas *Mabillonii* epistolas ad se vel alios scriptas haberent, ad *San - Germanense Monasterium* transmittant, ut cum aliis junctim edi possint. Aliquas *Vincentius Thuillier*, in Operibus *Mabillonii* Posthumis vulgavit. Nuper etiam *Cl. Franc. Ant. Gorius* unam *Antonio Mariæ Salvini* scriptam publicavit vol. 2. *Symbol. liter.* p. 193.

BERNARDI MONTFAUCONII Epistolæ, quas & ipse bene multas ad Viros doctrinæ & eruditione præstantes, & hi ipsi ex Italia, Hispania, Anglia, Germania &c. ad eum persequentibus dederunt. Quæ in unum volumen ut congerantur, nemo literatorum est, qui non in optatis habeat. Sed quis illas ab iis ipsis, ad

quos missæ fuerunt, aut ab iis, in quorum manus mortuis ipsis pervenerunt, corrogabit, quasque ostiatim conquirit? Minus negotii habebit V. C. *Magnus Crusius* in Urbe Göttingana, qui quas epistolas *Montfauconium* ad *Joannem Ernestum Grabium*, celebrem Criticum, exaravit, se in promptu habere, atque cum Orbe literato communicare velle aliquot abhinc annis fidem suam viris eruditis obstrinxit. Mihi duæ *Montfauconii* Epistolæ ad mox laudatum *Grabium* datæ anno 1704. & 1708. ad manum sunt, quarum me participem fecit *Jo. Erhard. Kappius* in Academia Lipsiensi Eloquentiæ Professor celeberrimus. Asservo etiam in Cimeliis alias duas, quas *Montfauconiâ* ad me dare placuit. Ex illa verò, quæ anno 1738. scripta est, perpauca hæc verba afferre liceat - - ac licet octogessimum quartum ætatis annum agam, viribus tamen valeo, & bis in singulis hebdomatibus ad Academiam Regiam literariam me confero, in cujus societatem ab annis viginti admissus fui. Quæ cum legerem, præclari illi versus, quos *Marc. Antonius Muretus* in laudem literatissimi ac celeberrimi Viri *Christophori Thuani*, Primi summæ Parisiensis Curie Præfidis aliquando cecinit, animo obversari cœperunt:

Obtigit has inter, dictu mirabile, curas
Firma valetudo, & nullis obnoxia morbis,
Atque inconcusso decurrens vita tenore:
Non vulgare Dei munus simul, & simul ingens
Compositi argumentum animi. Nam turpiter acta
Ut celeres ducit canos florentior atas,
Et parit informes morbos, ægramque senectam;
Sic senium juvenile seniliter acta juvenus.

Nuper V. C. *Franc. Ant. Gorius* *Symbol. Liter.* vol. 11. pag. 194. novem *Montfauconii* Epistolas ad *Ant. Mariam Salvini* datas cum Orbe literato communicavit.

RENATUS MASSUET cum ab obitu *Mabillonii* & *Ruinarti* à Superioribus Congr. S. Mauri provinciam accepisset prosequendi *Annales Benedictinos*, an. 1710. ad omnes in Italia Ordinis eruditos Sodales Epistolam exaravit encyclicam, qua eosdem humanissime rogatos voluit, ut quæ in *Annalium Benedictinorum* continuationem pro Tomo V. forent, secum communicare non gravarentur. Epistola typis mandata fuit. Ejusdem quinque Epistolas, quas ad *Bernardum Pezium*, *Bibliothecarium Mellicensem* exaravit, *Jo. Georg. Schel-*

Rrrr

her-

hornius, infcio & invito Pezio, evulgavit in Amœnitatibus suis literariis.

BERNARDUS PEZIUS magna in scribendis epistolis valuit elegantia, quarum aliquæ typis exscriptæ fuerunt, reliquæ eosdem expectant. Inter impressas habetur *Epistola encyclica*, qua de *Bibliotheca Benedictina Generali* à se conscribenda omnes Ordinis Sodales certiores facit, ipsosque pro notitiis secum communicandis exhortatur. Altera data fuit ad Cæsareum Proto-Medicum, & Bibliothecæ Augustæ Præfectum Doctorem Gallium, propter confixionem libri de Vita Ven. Virg. Agnetis Blanbeckin. Tertia ab ipso scripta fuit jussu seu rogatu D. Godefridi Beselii, Abbatis Gottwicensis ad *Vaiffierium de la Croze*, qui à Congregatione S. Mauri ad Reformatos, ut se Calvinistæ vocant, transiens, Regis Borussiae Bibliothecæ præfectus fuit. Habuit verò Pezius cum Viris quæ doctrina, quæ dignitate præcipuis literarum commercium. Ejus *Epistolas Apologeticas* pro Ordine S. Benedicti alio loco commemoramus.

ANGELI MARIE QUIRINI, S. R. E. Cardinalis *Epistolæ & Italicæ & Latinæ* omnium studia in se convertunt non tantum propter summam ejus in Catholica Ecclesia auctoritatem, à quo scriptæ fuerunt; sed etiam tum propter summum sermonis nitorem, puritatem & elegantiam, tum propter rerum scitu dignissimarum copiam & ubertatem, qua refertæ &

locupletes sunt, ut de facilitate scribendi, animique exprimendi sensa, quæ planè admirabilis est, nihil dicam. Latinarum verò Epistolarum sex habemus Decades typis excusas.

Decas I. Epistolarum Latinarum Suae Eminentiae à 19. Jan. an. 1741. ad 6. Aug. 1742. Brixiae 1742. fol.

Decas II. à 9. kal. Jan. an. 1741. ad 11. kal. Martii an. 1743. Romæ an. 1743. med. 4.

Decas III. ab 10. kal. Maji an. 1743. ad 27. Aug. an. 1744. fol.

Decas IV. à mense Julio an. 1745. ad mensem Martium an. 1747. cui præfixa est Epistola Nuncupatoria ad RR. PP. Professores Benedictinos Universitatis Salisburgensis data Brixiae 17. Aug. an. 1747. med. 4.

Decas V. à mense Aprili an. 1747. ad mens. April. an. 1748.

Decas VI. à mense Junio an. 1748. ad mensem Januarium an. 1749.

Hiscæ Latinis Epistolis accedit *Deca di Lettere Italiane di Sua Eminentia già prima separamente uscite alla luce & ora unite.* In Brescia 1746. med. 4. dalle Stampe di Rizzardi.

At verò hæc Epistolæ cum Latinæ tum Italicæ sunt perpaucae, respectu earum, quæ multis voluminibus comprehensæ in custodiis quasi continentur, usque dum foras ipsis prodire liceat. Quod utinam si non omnibus, saltem aliquibus concedatur. O quantum ex earum publicatione Historia Literaria augenda est!

SECTIO III.

Interpretes, ac Versiones librorum.

Inter studia, quibus cum laude, dignitate, atque utilitate Ecclesiæ vacare possunt Monachi, illud etiam vacare possunt Monachi, illud etiam vacare possunt Monachi, quod ad Scriptorum illustrium, maximè SS. Patrum & Ascetarum Opera sive de Græca in Latinam, sive de Latina in patriam linguam vertenda incumbunt. Quo in genere cum plurimi ex nostra Familia defudârint, ex iisdem perpaucos more nostro adducemus.

DIONYSIUS EXIGUUS, rogatu Laurentii Romanæ Ecclesiæ Presbyteri ex Græco in Latinum transtulit *Canonum Codicem*, & plura alia, quæ jam alio loco recensuimus.

S. MARTINUS ex Abbate Dumienfi Archiepiscopus Braccarensis in sua

Collectione Canonum maximam partem ex Græco convertit. *Sententias* quoque *Ægyptiorum Patrum* ex Græco in Latinum transtulisse dicitur Nicolao Antonio. Alii tamen hujus versionis laudem tribuunt *Paschasio* Diacono, qui S. Martino adhuc Abbati suo Dumienfi dicavit translatas è Græco jussu illius *Patrum sententias*. Has *Heribertus Rosweyda* in appendicem libri sui *De Vitis Patrum* conjecit è Toletano Ecclesiæ altero, & monasterii S. Floriani in Germania altero codicibus antiquis desumptas, & excusas Antwerp. 1615. Lugdun. 1617. atque iterum Antwerp. 1628. Alium veterem codicem vidit ante annos CD. manuscriptum in Nucalensi Ordinis

dinis nostri Monasterio Franciscus Bivarius. Incipit: *Abbas Johannes dicebat ad discipulos suos.* Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Vet. Sigebert. de S. E. c. 118. D'Andily in Vitis Patrum pag. 277. col. 2.

S. ZACHARIAS Romanus Pontifex electus 6. Decemb. anno 741. mortuus 15. Mart. 752. in Latinum ex Græco sermone transtulit S. *Gregorii Magni Libros IV. Dialogorum*, qui Latino textu adjuncto habentur in editione Opp. S. Gregorii M. Romæ 1590. ubi desiderantur sex capita suppleta ex Canisii Antiq. Lect. Tom. III. pag. 24. Ac proinde in editione Operum S. Gregorii Parisiensi anno 1640. *Versio Græca* integra reperitur, quemadmodum etiam talis habetur in Benedictinorum è Congregatione S. Mauri editione. Illud D. Schöttgenius in Continuatione Fabricii Bibliothecæ med. & inf. Lat. lib. 21. pag. 918. observatione dignum memorat ex Jac. Basnagio, quod Zacharias (natione Græcus) Græcorum sententiam de processione Spiritus S. à solo Patre versioni suæ immiscuerit. Nam quæ Gregorius Dialog. II. 38. ita scripsit: *Cum enim constet, quia Paracletus Spiritus à Patre semper procedat & Filio; Zacharias ita vertit: Apertè igitur patet, quod Paracletus à Patre procedit, & in Filio permanet.* At miror, D. Schöttgenium hæc scripsisse; cum pro magna sua eruditione nescire non debuisset, dudum Johannem Diaconum, aliosque orthodoxos conquestos fuisse de Græcorum fraude, quæ hanc Zachariæ interpretationem corruerunt. Dionysius Sammarthanus, cujus est novissima Operum S. Gregorii M. editio, præfatione ad Dialogos ejusdem, non ex vano suspicatur, hujus corruptellæ authorem fuisse Photium Pseudo-Patriarcham, peritissimum scilicet tallium depravationum artificem.

ANASTASIUS S. R. E. Bibliothecarius, Abbas Romanus, & Presbyter Cardinalis, non pauca ex Græcis Latinè reddidit; ex quibus sunt v. g. Chronologia Nicephori Constantinopolitani, Historia Ecclesiastica, Acta Synodorum, Vitæ Sanctorum &c. præsertim Vita S. Dionysii Areopagitæ, quam circa annum 846. scripserat Methodius Patriarcha CP. qui ex Hilduino Abbate S. Dionysii in Francia multa mutuatus, ad Carolum Calvum Imperatorem in Galliam transmissit. Anastasii versiones

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

magis ab integritate fidei quàm sermonis elegantia Combesio in Bibliotheca Concionatoria laudantur.

KERO, Monachus San-Gallensis Regulam S. P. Benedicti in Germanicam linguam retulit, floruitque Pipini Caroli Magni Patris, & S. Othmari ævo. Vid. Jod. Mezler de Vir. Ill. San-Gall. lib. 1. cap. 56. Confer tamen, quæ Libro II. Cap. I. Sect. I. §. II. ex Eccardo annotavimus.

WALDRAMUS, Monachus & Decanus San-Gallensis, Pfallerium in linguam vernaculam transtulit, quem Codicem San-Gallensis Bibliothecæ diu asservavit. Claruit Waldramus Sec. IX. & an. 895. jam Episcopus Argenteratensis Concilio Triburiensi interfuit. Schoettgen, Bibl. med. Lat. lib. 21. pag. 871.

S. PASCHASIUS RADBERTUS, Abbas Corbeie veteris, è Græco in Latinum fertur nonnulla transtulisse sermonem, & scripsisse multa. Trithem. in Annal. Hirsaug. ad an. 883. p. 35. Extat in Rayrhadenfi Moraviæ Ordinis nostri Monasterio codex MS. continens *Vitas Patrum Græcorum* ab eo Latinè redditas.

OTFRIDUS Wizenburg. sive Weissenburgensis monachus in Alfatia inter claros interpretes præcipuum locum apud nostros seculo IX. meretur, ut qui, teste Fabricio med. & inf. Lat. lib. xv. pag. 535. insignem ætate sua operam præstitit Ecclesiis Germaniæ, libros sacros & Cantica in linguam Theoticam ex Latina transferendo, atque metaphrasi metrica Teutonicis auribus commentando. De *Otfrido* præter Trithemium agunt plures alii, quos vide apud Fabric. l. c.

ÆLFRICUS ex Malmesburie Abbate Archiepiscopus Eboracensis in Anglia, interpres Seculo X clarissimus, quàm plures libros veteris Testamenti, Canones Concilii Nicæni, Vitas, & Passiones Sanctorum, Sermones, & Homilias sanctorum Patrum, aliæque id genus plura è Latino in Saxonicum idioma convertit. In secunda Grammatices præfatione de se ipse testatur, se *octoginta libros Sermonum* vulgari sermone reddidisse. Et totidem quidem ab illo versos hodie habemus, inquit Warthonus Angl. Sac. tom. 2. pag. 132.

B. HERMANNUS CONTRACTUS, Divitis Augiæ Monachus tres linguas, Græcam, Latinam, & Arabicam apprime callens, Græcorum Philosophorum, Arabumque Astronomorum Tra-

status aliquot Latio donavit. Grave-
son Hist. Eccles. Sec. XI. pag. 106. Vi-
de etiam Trithem. in Annal. Hirfaug.
ad annum MV. pag. 149.

NOTKERUS, cognomento *Balbu-
lus* San-Gallensis Asceta præter Psäl-
terium, Librum Job, & Cantica Bib-
lica Teutonicè reddidit Symbolum
Apostolorum, & S. Athanasii, Boë-
thium de Consolatione Philosophiæ,
Martianum Capellam de Nuptiis Mer-
curii, & Philologiæ, atque Organum
Aristotelis, quorum plura adhuc au-
tographa in Bibliotheca San-Gallensi
manuscripta asservantur, teste Cl. Bern-
ardo Franckio Bibliothecario San-
Gallensi in Dissertatione Critica Not-
keri Psalterio præmissa in Tom. I. The-
sauri Schilteriani.

CONSTANTINUS AFER, Mona-
chus Casinensis, inclinante Sec. XI.
Medicorum Arabum varia Opuscula
Latinè reddidit, quæ subinde ad ex-
colendam in Europa medicinam mag-
num usum præstiterunt, teste Herman-
no Conringio, Helmstadiensi Me-
dico.

GRIMALDUS Monasterii S. Æmi-
liani in Hispania monachus circa se-
culi XI. finem S. Gregorii M. libros Mo-
ralium in Job Hispanicè vertisse dici-
tur. Nic. Ant. B. H. V. pag. 3.

ADELARDUS, sive AHELARDUS,
Anglus, Monachus Badunensis, sive
Bathoniensis, Libros Euclidis de Geo-
metria ex Arabico in Latinum trans-
tulit, aliúmque (Pitfeus *Erichi asarim*
vocat) nescio cujus auctoris, de septem
Planetis *Japharis* Mathematici, cujus
Isagogen minorem in Astronomiam
ab Adelardo versam ex Arabico me-
morant. Vide Oudin. Tom. II. pag.
1017. & Fabric. Bibl. med. & inf.
Lat. lib. I. p. 30. Ægyptum, Arabiam,
aliásque provincias & regna peragrâ-
se narrat Baleus. II. 69.

GUILLELMUS de NANGIACO S.
Dionysii in Francia Monachus, & sub
finem seculi XIII. insignis Historiogra-
phus Chronicon, quod ab ipso Lati-
nè compositum extat Tomo IX. Spici-
legii Dacheriani pag. 405. Gallicè ver-
tit, quo qui linguam Latinam igno-
rarent, sæpè tamen monasterium S.
Dionysii adirent, faciliùs Regum in
ejusdem Abbatie ecclesia sepultorum
notitiam percipere possent, ut ipse in
præfatione Gallica testatur Nangius.
Vid. Oud. Tom. III. pag. 631.

JOANNES LONGUS S. Bertini
apud Audomaropolim Abbas, dictus
vulgò *Joannes Iperius*, seu *Iprensis*,

ex Iprensi Flandriæ urbe oriundus ex-
titit, unde *Joannis Iperii* nomen ei
adhæsit. Antequam ad Abbatiam
S. Bertini promoveretur, complures
libros in linguam Gallicam transtulit,
è quibus hîc solùm speciminis gratia
recenseo *Histoire de la noble Forreß de
Lusignen en Poitou, compile selon diver-
ses Chroniques*. Liber iste elegantissi-
mis figuris illuminatus, olim pertine-
bat ad D. Jaquettam Luxemburgi-
cam, Ducissam Bedfordiæ, ut illa pro-
priâ manu in fine libri testatur. Plura
apud Oudin. Tom. III. p. 1097.

PETRUS Magister, Presbyter, Pro-
fessus Monasterii in Castello Ord. S. B.
in Reichenbach *Boëthii Libros V. de
Consolatione Philosophiæ* de Latino in
Teutonicum transtulit an. MCCCCL.
Vide plura apud Pez. Dissert. Isag.
Tom. IV. Thef. Anecd. Nov. p. xxiv.

HILARION Monachus SS. Naza-
rii & Celsi Veronæ in Italia Congre-
gationis S. Justinæ, quæ nunc Casi-
nensis dicitur, post annum 1460. cla-
ruit, atque ex Græco in Latinum
convertit *Dialecticam S. Joannis Da-
masцени*, item *Dorothei Archimandri-
tæ Doctrinas de vita rectè instituenda*.
Illa habetur in omnibus Operum S.
Joannis Damasceni Operibus, hæ nu-
mero xxiv. in prima Bibliothecæ SS.
Patrum editione Parisiensi. Fabricius
Veroneum & Monachum Casinensem,
qui c. an. 1551. flor. vocat Bibl. med.
Lat. vol. 4. p. 730, sed fides Armellino
habenda est.

JOANNES de LYDGATE, Bene-
dictinus Anglus, circa annum 1440.
Libros IX. de Casibus Virorum Illu-
strium ab Adamo usque ad Joannem
Franciæ Regem 1356. ex *Joanne Bo-
catio*, aliisque transtulit Londini an-
no 1527. 1554.

JOACHIMUS PERIONIUS D. Cle-
mentis Epitomen de Gestis S. Petri
Coloniæ Agrippinæ excusam an. 1562.
in fol. interpretatus est.

ISIDORUS CLARIUS S. Nili Mo-
nachi Tractatum de *Christiana Philo-
sophia* in Latinum ex Græco sermone
convertit. Quæ versio, cum Isidorus
doctissimus ac Græcè peritissimus fue-
rit, quanti sit faciendâ, quis non vi-
deat? Nec credimus, alteri postpone-
tur versioni, quam olim adornavit
Josephus Maria Suarez, Episcopus
Vasionensis, & aliis Nili Operibus
à se pariter Latinè redditis, Romæ-
que anno 1675. editis in folio præ-
misit cum hoc titulo, *Tractatus de
Monastica Exercitatione*. Certè hac
edi-

editione deterritus non fuit Mabillo-
nius à *Clariv* describenda, & suo tem-
pore evulganda. Nec mirum, cum
præter stylum elegantiorum, & Isido-
ro maximè proprium, genuinum au-
ctoris sensum longè aptius & enuclea-
tius *Clariviana* exprimat, quàm illa Sua-
resii, quod quisque advertere facile
poterit. Extat verò Tom. IX. Colle-
ctionis amplissimæ PP. Martene & Du-
rand.

JACOBUS BILLIUS BRUNÆUS,
Abbas S. Michaëlis in Eremito, Vir
Græcè ac Latinè doctissimus permul-
ta ex *Patribus Græcis*, Gregorio Na-
zianzeno, Basilio, Chrysostomo, Jo-
anne Damasceno admodum scitè red-
didit. Vide Pet. Daniel. Huetium de
Clariv Interpretibus p. 261. apud quem
etiam censuram leges de M. Cassio-
doro, Anastasio Bibliothecario, Gil-
berto Genebrardo, Joachimo Perio-
nio Benedictinis Interpretibus.

BENEDICTUS CHELIDONIUS Ab-
bas celeberrimi Monasterii ad Scotos
Viennæ in Austria, jussu Maximiliani
I. Imperat. Commentarium *Joannis
Stabii* Historici Cæsarei de rebus ges-
tis ejusdem Augusti Cæsaris ex Ger-
mano in Latinum vertit, ut ipse te-
statur in Dedicatione Theologiæ Ban-
dini.

GREGORIUS de ALFARO, Cor-
dubensis in Hispania, Abbas, Mona-
sterii S. Mariæ del Bueso pietatis, do-
ctrinæque specimen dedit vertens
magno Asceticæ doctrinæ bono ex
Latino authoris *Las obras de Ludovico
Blosio*, i. e. *Opera Ludovici Blosii*. Pin-
ciæ an. 1617. Matriti an. 1619. in fol.
Nicol. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 414.

HILARION CORBETTA, Italus,
Mediolanensis è Congr. Casin. Abbas
Lerinenfis, Latinæ ac Græcæ Linguae
peritissimus, multa Græcorum Au-
thorum Opera in Latinum sermonem
traduxit, quorum syllabum textit Ar-
mellinus part. 1. pag. 225. mihi com-
memoranda solùm videntur *Mathiæ
Regis Pannoniæ Religiosissimi Commen-
taria Græca in Cant. Canticorum Salo-
monis* vetustate consumpta, quæ Hi-
larion primò Græcè transcripsit, mox
Latinitate donavit, & quidem Græcè
ac Latinè ea imprimenda paraverat
anno 1538.

CAROLUS STENGELIUS Abbas
Anhusanus, præter octoginta Opera,
quæ proprio Marte conscripsit, alio-
rum viginti & unum interpretatus est,
quorum indicem ipse in Catalogo Scri-
ptorum suorum textit.

THOMAS WEISS, Neresheimen-
sis in Suevia Cœnobita, variarum lin-
guarum peritia, eruditione, ac elo-
quentia clarissimus in Universitate Sa-
lisburgensi, Rhetorices, Ethices, ac
Matheseos Professor Chronicon Ge-
nerale Ordinis Benedictini à P. Anto-
nio Yepes, Religioso Monserratenfi
suæq; Hispanæ Congregationis Chro-
nographo, lingua patria conscriptum
Latinitate fanè, quàm eleganti ac
tersâ, donavit quoad priores duos
tomos, qui Coloniæ Agrippinæ pro-
dierunt an. 1652. & 1653.

SIMON RETTENPACHER, Cremi-
fanensis Polyglottus (quorum plures
hodie sunt in celeberrimo hoc
superioris Austriæ Monasterio) è Gal-
lico vertit:

1.) *Consilia Sapientiæ, seu Epitome
axiomatum Salomonis.*

2.) *Compendium Politicæ Domini
Rebecquii.*

3.) *Veram Politiam illustrium Vi-
rorum.*

4.) *Institutionem nobilis Juvenis,
seu Ideam præclari Viri D. de Chetard-
ye. Ex Hispanico in Latinum trans-
tulit Sapientem in suo secessu.* Vid.
Hist. Salisburg. Univerf. lib. 2. c. 7.
pag. 424.

LUDOVICUS BULTEAU è Congr.
S. Mauri in Francicum sermonem con-
vertit *Librum Introductionis ad sapien-
tiam Ludovici Vives*. Versio hæc pub-
licata fuit anno 1670. Parisiis apud
J. B. Coignard. Is ipse doctissimus in-
terpres, qui Gallicè sciebat, ut pau-
ci, epistolam dedicatariam, quæ To-
mo I. Operum S. Augustini editionis
Patrum Congr. S. Mauri præfixa ha-
betur, in Gallicum sermonem conver-
tit, quò Ludovico XIV. præsentare-
tur. Vid. le Cerf. l. c. p. 55.

ANTONII JOSEPHI MEGE è Con-
greg. S. Mauri *Le Psautier royal, ou les
Pseaumes de la confession composez par
Dom. Antoine Roi de Portugal, traduits
en François*. Id est: *Psalterium regale,
seu Psalmi de confessione ab Antonio Re-
ge Lusitaniæ compositi, in Francicum
translati.* in 16. Tolosæ an. 1671.

FRANCISCUS MEZGER è S. Petro
Salisburgi complura ex Gallico & Ita-
lico Idiomate Latinè reddidit. Unum
commemorasse sufficiat: *Dioptra Po-
liticæ religiosæ*: sub quo titulo Salis-
burgi an. 1694. in 8. edidit Domni
Hieronymi Joachimi le Contat è Con-
greg. S. Mauri *Meditationes pro sacro
dierum secessu ad usum & praxim Su-
periorum accommodatas.*

RENATUS AMBROSIVS JANVIER è Congr. S. Mauri Latinè interpretatus est ex Hebræo R. Davidis Kimchi Commentarium in Psalmos in 4. Parisiis an. 1666. vid. Pez in Bibl. Maur. pag. 30. & le Cerf, in Bibl. Hist. Crit. pag. 182. quo teste *Kimchius* operi suo more Rabinorum plura contra orthodoxam fidem intexuit, quæ veluti ad intelligentiam Psalmorum inutilia à P. Janvier omiſſa fuere. Librum impreſſit Ludovicus Billaine, quem interpres *Francisco de Harlai de Chanvalo*, Archiepiſcopo Rothomagenſi dedicavit. Recenſionem vide in Journali des Savans m. Dec. anno 1666. pag. 433.

MAURI RANBECK, Abbatis Andecensis in Bavaria, Latinè, Græcè, Hebraicè, Gallicè, Italicè, atque Hispanicè docti *Filiatio Spiritualis ex Italico Philippini*. in fol. Venetiis an. 1686. Item ex Italico in patriam tranſtulit linguam, typisque commiſit *Vitam Venerabilis Mariæ Joannæ Bonhorni de Vicenza Monialis Ord. S. B. Bassani in monasterio S. Hieronymi*. Extinctus est Abbas doctiſſimus anno 1686. ſepultus in Eccleſia Andecenſi ante capellam S. Joſephi. Vid. Hist. Univerſ. Salisburg. l. 2. c. 3. p. 222.

BERNARDUS MONTFAUCON cum Hebrææ ac Græcæ Linguae magnam aſſecutus eſſet cognitionem, ex utraque in Latinum tranſferendi uſum adiunxit. Inter cætera in Latinum tranſtulit *Græco-Barbarum Proſynetarium*, id eſt, deſcriptionem locorum religioſè colendorum montis Atho, à Joanne Comneno Medico ſcriptum, ac in Ungaro-Valachia in Monasterio Synagobi anno 1701. impreſſum. Ille, quem Græcorum Romam vocare poſſis, longitudine trium dierum, latitudine ſex horarum iter depoſcens, à nemine niſi aliquot millibus monachorum habitatur, quorum plurimi inter Aſcetica & rigidæ diſciplinæ exercitia, operas manuaras ad vitæ humanæ neceſſitatem ſublevandam facientes, tractant. Viginti duo replent monasteria antiquiſſima, nulli Turcarum injuriæ, piratis, quibus opportuna ſunt, rarò ob ſanctitatis opinionem obnoxia. Singula deſcribit Comnenus, mirè quidem in antiquis relationibus & prodigiis credulus, ſed qui diligenter omnes illorum angulos perreptavit. Nihil illi niſi magnificum, niſi ſplendidum, & ſacroſanctum in templis, in ædificiis, & Divorum reliquiis oppidò multis. Ante alia quidem palatum Montſauconii ſolli-

citatur, qui jaſtatur ingens (pro iſtorum locorum genio) multitudo librorum Theologicorum non modò, ſed ad alias etiam diſciplinæ ſpectantium. Prædicatur inſuper copia Chryſobularum, quas Imperatores à Conſtantino Magno uſque ad Imperatorem Conſtantinum Palæologum, nec non Imperatores & Principes Ruſſiæ, Trapezuntis, Iberiæ, Ungaro-Valachia, Moldavia, Serviæ, aliarumque gentium, & Patriarchæ Conſtantinopolitani pariter, ac alii Præſules monaſteriiſ conceſſere. Verſionem opusculi lectu non indigni Montſauconio debemus, qui in præſatione excerptit, quæcunque Petrus Bellonius de ſacro hoc monte, quem ipſe perluſtraverat, anno 1553. memoriæ prodidit. Vid. Act. Erud. Lipſ. Supplem. Tom. iv. Sect. ix. pag. 389.

Analeſta Græca, ſive varia Opuscula Græca hætenus inedita ex manuſcriptis codicibus eruerunt, Latinè verterunt, & notis illuſtrârunt monachi Benediſtini Congr. S. Mauri Parisiis typis Edm. Martin. an. 1688. in 4. Domnus BERNARDUS de MONTFAUCON *Typicum*, ſeu *Regulam* Monasterii Gratia plenæ ad Imperatrice Irene Ducæna, Alexii Comneni uxore pro monialibus ſcriptam; & Excerpta ex Heronis Geometria, Antiquum rationarium Auguſti Cæſaris, novumque Alexii Comneni, ac denique Tractatum de menſuris & ponderibus Latinè interpretatus eſt. Plura ſi ſcire aves, quæ idem Vir doctiſſimus ex Græco in Latinum tranſtulit, videſis Cerſium Bibl. Hist. Crit. p. 364.

GABRIEL GERBERON ex Congr. S. Mauri *Pugnam ſpiritualem* Hispanicè ſcriptam à D. Joanne de Caſtanza ex mſ.º autographo Gallicè redidit, & Parisiis typis exſcribi curavit an. 1675. in 12.

MAGNUS SCHLEYR, Vir impenſè doctus, & multarum linguarum gnarus ex Italico vertit *Artem Episto-larem Emmanuelis Theſauri* in 8. anno 1709. *E Gallico Orationis benè pronuntiandæ & animandæ rationem*; uti & Conciones D. *Flecher Episcopi Neumaufenſis*. Interpres erat Elchinganus in Suevia Cœnobita.

HERMANNUS SCHENCK San-Gallenſis Aſceta, Latinè, Hebraicè, Græcè, Italicè, Gallicè, Hispanicè egregiè doctus quàm plures libros ex alieno idioma vertit, quorum ſyllabum accipe à *Felice Egger* in *Idea* Ord. Hier. Bened. lib. 1. part. 3. Diſp. 3. p. 165.

Ex

Ex Gallico vertit.

- 1.) *Historia funestæ noſtri temporis*, du Bellay in 12.
- 2.) *Vollkommenheit des Christenthums*, P. Rapini S. J. in 12.
- 3.) *Devotio Montis Calvaria*, Craſſeri S. J.
- 4.) *De amore Jeſu: Nepveu* in 8.
- 5.) *Leben Benediſtæ de Paſſione* Ord. S. B. in 8.
- 6.) *Vera & ſolida devotio complectens ſcientiam Chriſtiani circa ſeptem Sacramenta*, Beuvelleti in 8.
- 7.) *Inſtructio Novitiorum Congregationis S. Mauri* in 8.
- 8.) *Dubia Hiſtorica Mabillonii circa Hiſtoriam Eccleſiaſticam* in 4.
- 9.) *Diſſertationes duæ Mabillonii de præcedentia inter Benediſtinos & Canonicos Regulares* in 4.
- 10.) *Hiſtoria omnium Conciliorum*, Truilloti in 4.
- 11.) *Spiritus Chriſtiana Religio-nis*, Rapini S. J. in 8.
12. *Diſſertatio Chronologica de anno Nativitatis Chriſti Baronis de Notle* in 4.
- 13.) *Magnum ſalutis negotium*. Rapini S. J. in 4.
- 14.) *Von dem Glauben diſer letzten Zeiten*. Ejusdem in 4.
- 15.) *Weegweiſung zum innerlichen Leben*. in 8.
- 16.) *Glückſeligkeit einer Seelen, die Gott in dem Gebett gefunden*. in 8.
- 17.) *Leben Amatæ de Rabutin*.
- 18.) *Item Helenæ de Chatelus*, Monial. Viſitat. B. V. M.

Ex Græco.

- Grammatica Chryſoloræ. in 4.
Capita Parænetica S. Nili, in 8.

Ex Italico.

Indirizzo per caminar alla perfeſtione d' amore: i. e. *Anleitung zur Vollkommenheit der Liebe*. in 8.

Ex Hispanico.

De Apparitione Spirituum: authore Onuphrio Manecal Cathedratico Univerſitatis Barcinonenſis.

De Jubilæo Dubia.

JOSEPHUS CARELL Aſceta Augiæ Majoris Brigantinae R. P. Dalier è S. J. Dominicalè & Feſtivalè è Gallico idioma in Germanicum tranſtulit &c. prodierunt duobus tomis Auguſtæ Vindel. Anno hujus ſeculi.

ANGELUS MARIA QUIRINUS S. R. E. Cardinalis, adoleſcens adhuc linguæ Gallicæ addiſcendæ cupiditate captus, in ea breviter ita profeciſſe Magiſtro ſuo viſus eſt, ut idoneum eum cenſuerit, qui Hiſtoriam VARILASH de *prifca Religione*, à Sectariis ex nefariis quibusdam cauſis immutatam, in Italicum idioma ex tempore converteret, & altâ voce prælegeret, dum Sodales publicæ menſæ accumberent. *Vide rerum ipſius Card. Commentarios Part. I. p. 4.*

WUNIBALDUS REICHENBERGER Priſtingenſis in Bavaria Monachus, *Angeli Paciuchelli* Tractatum de patientia ex Italico in Germanicum ſermonem à ſe converſum publico dedit *Lincii in Austria* an. 1747. in fol.

ROMANUS KISTLER Imperialis & exempti Monasterii ad SS. Udalicum & Afram Aug. Vindel. Profeſſus, ex Italico in Latinum ſermonem vertit *Recolleſtionem Spiritualem* ab aliquo Soc. Jeſu Theologo Gallicè conſcriptam, quam noſter pluribus adauxit, & illuſtravit, edito Opere *Auguſtæ Vindel.* anno 1739. in 8.

SECTIO IV.

Antiquarii Monachi, quinam, & quàm utiles Eccleſiæ, bonisque artibus.

Antiquariorum labor comendatur.

Antiquis Monachis maximè placuisse codicum ſcribendorum operam, pluribus ex *Cassiodoro* nos docent *Mabillonius* in Præfat. ad Sec. I. Benediſtinum. Ita enim *Cassiodorus* libr. 2. inſt. cap. 7. ad Monachos ſuos: *Ego*, inquit, *fateor votum meum inter vos, quæcunque poſſunt corporeo labore compleri, ANTIQUARIORUM studia* (ſi tamen veraciter ſcribant) *non immeritò forſitan plus placere; quod & mentem ſuam relegendò Scripturas divinas ſalutariter inſtruunt, & Domini præcepta ſcribendo longè latèque diſſeminant. Felix intentio, laudanda ſedulitas: manu hominibus prædicare, digitis linguas aperire, ſalutem mortalibus tacitum dare, & contra diaboli ſurreptiones illicitas calamo atramentòque pugnare. Tot enim*

enim vulnera satanas accipit, quot Antiquarius Domini verba describit. Uno itaque loco situs, operis sui disseminatione per diversas provincias vadit. In locis sanctis legitur labor ipsius, audiunt populi, unde se à prava voluntate convertant, & Domino pura mente deserviant. Operatur absens de corpore suo, tantòque tempore etiam post mortem ipsius apud Deum & homines extenditur lucrum laborum manuum suarum, quanto, ut ita dicam, durare potuerit vita librorum ab eo descriptorum. Observavit id ipsum Petrus Venerabilis Abbas Cluniacensis ad

* Libr. 1.
Ep. 20.

Gislebertum Reclusum ita scribens: Plantari non possunt arbuscula, rigari nequeunt sata, neque aliquid ruralis operis exerceri, reclusionis perpetua prohibente: sed quod est utilius, pro aratro convertatur manus ad pennam, pro exarandis agris, divinis literis paginae exarentur. Seratur in chartulâ verbi Dei seminarium, quod maturatis segetibus, hoc est libris perfectis, multiplicatis frugibus esurientes lectores repleat, & sic panis caelestis lethalem animae famem depellat. Sic planè, sic verbi Divini poteris fieri taciturnus prædicator, & linguâ silente, in multorum populorum auribus manus tua clamoris vocibus personabit. Hæc ille mira planè & egregia; ex quibus prolixè cognoscatur fructuum immensa seges, quos studiosa nostrorum solertia protulit, sive dein ad Ecclesiam eosdem referas, sive ad sanctioris disciplinæ Monachorum sublimius institutum. Etenim labores propiùs si consideres, alii varii generis libros transcribunt; alii veterum Scriptorum monumenta è situ & squallore in lucem protrahunt; alii denique Antiquariorum labores vel commendant, vel antiqua manuscripta contra neotericorum censuras defendunt. E prima classe, cum quàm multi sint, aliquos tantùm speciminis loco, more nostro adducemus.

Quinam
Antiquarii.

OVO, quem S. Wulframus in patibulo mortuum excitavit, postea Fontanellensis Monachus, & egregius Scriptor, plurimos codices & multas testamentorum literas exarasse perhibetur. Mabill. Annal. tom. I. pag. 593.

BABOLENUS Abbas Fossatenfis circa an. 661. clarus plures codices scripsit, ut ex ipsius vita à Monacho Fossatenfi scripta discimus, ubi biographus ejus scribendi peritiam laudans asserit, penes se adhuc superesse

plura volumina, quæ ipsius manu descripta fuisse dicuntur. Mabill. I. c. pag. 464.

WITICHINDUS Monachus Corbeia Novæ & celebris Historiographus claruit exeunte Seculo X. Ejus est liber egregius deauratus, & gemmis excultus, in quo descripta habentur quatuor Evangelia, quorum initia variis & exquisitis literis excolorata cum nonnullis versibus, quos apud Letznerum & Mabillonium Annal. Tom. III. pag. 617. videre licet. Videtis etiam hosce versus pietatis plenos, si placet, apud Meibom. Rer. Germ. Tom. I. p. 627.

NOTKERUS in Monasterio Sancti Galli Scriptor peritissimus ætatem egit sub annum 973.

OTHLONUS Monachus & Scholasticus ad S. Emmeramum Ratisbonæ libros quàm plurimos propriâ manu exaravit, quibus varia monasteria locupletavit, prout jam aliàs diximus.

ADEMARIUS in Engolismensi S. Eparchii monasterio Cœnobita Seculo XI. manu sua exaravit Historiam Romanorum Pontificum Damaso adscriptam, & in Leone IV. desinentem, in membranaceo codice Uticensi, præmissis acrostichis versibus ad Röhonem Ecolismensem Episcopum, editis à Mabillonio ad calcem tomi tertii Analectorum: ubi etiam fit mentio librorum Amalarii de divinis Officiis, quos itidem Ademarus exscripsit cum insigni additamento, in quo divina Officia monachorum cum canonicalibus comparantur. Hos verò libros in hoc corpore, i. e. in codice S. Martialis, transcribi curavit Ademarus, indignus (ut se ipse ex nobili familia Chabannensi procreatus appellat) monachus in honore Dei & S. Benedicti. Vid. Mabill. Annal. tom. IV. pag. 259.

CONRADUS Monachus Schyrensis in Bavaria, plusquàm quadraginta vastæ molis membraneos codices scripsit ab Aventino laudatos, & plerosque recensitos, quorum unus Magistri Petri cognomento Comestoris, scholasticam continens historiam, in quinque primis foliis artium liberalium imagines repræsentat, præmissa B. Mariæ effigie, cum his aliisque Scriptoris verbis: Conradus Peccator Auctor & Scriptor hujus Operis. Deinde in secundo folio picto Musica, & in tertio Astronomia exhibetur, adjunctam habens à dextris Pto-

lomæi

lomæi effigiem, sidera contemplantis ope instrumenti longioris, quod instar tubi optici quatuor ductus habentis concinnatum est in hunc modum. Conradum hujus Codicis Scriptorum ante annum MCCXII. vixisse affirmat Stephanus Abbas in limine prædicti Chronici, ubi quæ de illo tubo vidimus & scribimus, inquit Mabillonius Itin. Germ. p. 9. observat conjicitque. Plura de Conrado videtis apud Pezium Dissert. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. pag. xxviii. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Lib. III. p. 1179.

HIERONYMUS de WERDEA, Prior Lunælacensis, seu Monseensis anno 1463. reliquit in solo monasterio Monseensi sex supra viginti volumina, sua veneranda manu exarata, in quæ partim proprii ingenii, partim lectiora aliorum monumenta literaria intulit. Exactiorem de illis notitiam promisit Cl. Pezium in Bibliotheca Benedictina. Hæc ex ejusdem præfatione in Opusculum Hieronymus de Werdea, quod Tomo II. Bibliothecæ Asceticæ intexuit. De eodem Hieronymo MS. Codex Bibliothecæ Cremifanensis attestatur, eum solum tot volumina contexuisse, ut iis avehendis sex equi non sufficerent.

LAURENTIUS GAZIUS, Italus, Cremonensis, Monachus S. Justinæ Patavinæ ab anno 1510. usque ad an. 1552. quo piè obiit, non insignis modò erat Philosophus & Mathematicus, sed Scriptor etiam Librarius tam excellens, ut parem fortassis aliquem, superiorem habuerit neminem. In exarandis Choralibus Codicibus nitidissimo caractere, efformandisque ibi pulcherrimis Sanctorum imaginibus, aliarumque rerum figuris minio, auròque identidem distinctis, mirabilis prorsus fuit. Extant quidem illi, ac visuntur Patavii non sine stupore intuentium; sântque Misfarum, Hebdomadæ Sanctæ, Evangeliorum, Epistolarum, Gradualium, & alia id genus, quæ velut pretiosissimæ gemmæ in Sacratio jure & merito nunc asservantur. Armell. in Bibl. Casin. appendice pag. 8.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, Panalethia, seu libri XIV. aut XX. ut alibi legitur) de variis rebus & questionibus Antiquitatum tali initio: Multa sunt Præceptor Magne. Oliv. Legipont in vit.

JACOBUS du BREUL Monachus S. Germani à Pratis, in perquirendis P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

antiquitatibus Urbis Parisiensis non infelicem operam collocavit, quarum permultas è situ, squallore, & tenebris erutas in lucem publicam magno patriæ historiæ amantium applausu edito volumine in folio, atque earundem deinde supplementum libro in 4. divulgavit.

AUGUSTINUS VENERIUS, Neapolitanus, Monachus Cavenfis, è Congr. Casin. cum esset in studiis antiquitatis versatissimus, ex perinsigni Monasterii sui Archivo eruit sequentia opera:

1.) Libros tres in fol. plurimarum Familiarum Defunctorum tam Neapolitani Regni, quàm aliarum Regionum.

2.) Series Regum, Principum, Ducum, Comitum, Imperatorum & egregiorum Virorum, ac Principum, Salerni, Capuæ, Beneventi, ac Affinium, & Consanguineorum eorum, cum annotatione de Familiis &c.

3.) Historiam Civitatum, & Regionum Italiæ, ejusque Populorum, & Regum, quatuor partium Mundi, Imperii Romani Occidentalis; Tractatur ibidem de origine & servitute Italiæ, cum serie Græcorum, Francorum, Langobardorum, Nortmannorum, Germanorum, Suevorum, Andegavensium, Arragonensium, Dyrrachensium, Hispanorum, aliisque de rebus notabilibus; Inter quæ, de Summorum Pontificum, Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporumque familiis, eorumque consanguineis, affinibus, ac propinquis &c. omnia Mss. in fol. Cavenfis Archivi & Classicorum Scriptorum auctoritate fulcita.

4.) Libellum Mss. de Donationibus Ecclesiarum Principum Salerni, eorumque Consanguineorum, de eorum Jure patronatus factis Monasterio Cavenfi, cum Fundatoribus & Foundationibus, & Serie, ac Genealogia Comitum, qui, vel filii, vel fratres fuerunt Principum Salerni.

5.) Historiam brevem, seu Breve Chronicon Sacri Monasterii Cavenfis usque ad annum 1618. & alia minoris momenti. Quæ omnia ipsiusmet Augustini manu exarata asservantur in Archivo Cavenfi. Decessit industrius hic Antiquarius 1638. cujus memoria apud Cavenfes Monachos in benedictione est. Vide Armell. Bibl. Ben. Casin. part. I. pag. 67.

CORNELIUS MARGARINUS Abbas titularis è Congr. Casin. à reconditæ

Ssss

an-

antiquitatis studiis plurimum celebris fuit, ab eruditis omnibus & Principibus Viris magno in honore habitus; In veteribus monumentis nocturna diurnaque manu peruestigandis diligentissimus, & adversus studiorum labores infractus, lucubrandi fervidum studium ad extremam usque senectam perduxit; adeo ut plurimas diei horas, decrepitis quamvis senex, eisdem impenderet. Ab ipso habemus *Inscriptiones Antiquae Basilicae, Monasterii & Horti sancti Pauli de urbe ad viam Ostiensem*, Opus magno labore & eximia diligentia confectum; antiquissima epitaphia tum Christianorum, tum Ethnicorum, & obsoletos propemodum characteres dilucidè atque enucleatè exhibens, *Roma* apud Monetam 1654. in fol. De hujus Operis praestantia vide sis plura apud Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 141.

OTTONIS AICHER ad S. Vitum in Bavaria Coenobitæ, in Universitate Salisburgensi Historiarum Professoris Ordinarii *Hortus Variarum Inscriptionum Veterum & Novarum* viz. Urbium, Templorum, Sacellorum, Altarium, Reliquiarum, Coemeteriorum, Organorum, Horologiorum, Scholarum, Bibliothecarum, Musæorum, Obeliscorum, Columnarum, Pyramidum, Statuarum, Imaginum, Arcuum Triumphalium, Portarum, Arcium, Palatiorum, Aularum, Curiarum, Armamentariorum, Propugnaculorum, Munimentorum, Portuum, Aquæductuum, Thermarum, Pontium, Viarum, Fontium, Hortorum, Villarum, Coenaculorum, Cellarum, Hippodromorum, Offinarum, Monetariarum, Nosocomiorum, Hospitalium, Tumulorum &c. in certos locos seu Areolas digestarum. Salisburgi typis J. B. Mayr in 12. A. 1676.

LUCAS DACHERIUS è Congr. S. Mauri bonas horas, quæ à monasticæ vitæ officiis, primas apud Lucam semper obtinentibus, reliquæ erant, optimorum Auctorum lectioni, librorumque manu à veteribus exaratorum, perscrutationi sedulus impendebat. Quâ in re admodum celeres, tantasque progressiones fecit; ut etiam Viris cum virtute, tum eruditione summis in amore juxta esset, ac admiratione. Habemus ab eo

Spicilegium veterum aliquot Scriptorum, qui in Galliae Bibliothecis, maxime Benedictinorum, supersunt. in 4. vol. XIII. Paris. 1655. & seq.

De hoc insigni, & propter raritatem suam typis iteratis in forma folii vulgato Opere Joannes Bona Congregationis Reformatae S. Bernardi Abbatis Generalis, ac demum S. R. E. Card. anno. 1663. Româ ita ad Authorem scripsit: *Multum laudat Summus Pontifex* (is erat Alexander VII.) *Spicilegium tuum, dixitque sibi præ omnibus placere Virorum illustrium epistolas, & ea, quæ pertinent ad historiam & ad antiquam Ecclesiae disciplinam: nam hæc, inquit, singularia sunt, & historia epistolaris omnium certissima est. Tum subdidit: utiliorem præstare operam Reipubl. Literariae, qui eruendis è situ Bibliothecarum veterum lucubrationibus incumbunt, quam qui novos cudunt libros: libri enim novi, siquid boni continent, ab antiquis mutuari solent. Hoc est judicium de studiis, quod ab ore Sanctissimi D. N. acceptum tibi sincerè represento, nihil addens, nihil minuens.* Ex Præfat. Tom. VI. Spicilegii, de cujus Operis præstantia Sectione sequenti plura dicturi sumus.

ANSELMUS ROLLE è Congreg. S. Mauri, quem Hugo Menardus in Menolog. Observ. lib. 2. pag. 282. monachum religiosissimum, & rerum antiquarum indagatorem studiosissimum vocat, & à quo vitam S. Benedicti Anianæ Abbatis se accepisse testatur.

CLAUDIUS CHANTELOVIUS è Congreg. S. Mauri egregium à natura ingenium fortitus, eruendis, seligendis, emendandisque veterum monumentis delectatus *Bibliothecæ Asceticæ Patrum* quinque volumina, studii sui antiquarii fructum luci publicæ exposuit. Lucæ etiam Dacherii in adornando Spicilegio sedulus adjutor fuerat.

ODO de la MOTHE è Sodalitio S. Mauri, vir fanè, dum vitam ageret, invicto profus animo in veteribus monumentis ex ruderibus Monasteriorum, Ecclesiarumve, Aquitanicæ potissimum egerendis: quibus ubertim adjovit illustrissimos Scriptores Henricum Spondanum, atque Andream du Saussay, nec non & Sammarthanos Fratres, aliosque non paucos. Ejus adversaria in San-Germanensi Monasterio reconduntur. *Luc. Dacher. præfat. in Tom. 2. Spicil. n. v.*

CLAUDIUS ETIENNOT, vulgò *Stephanotius*, è Congr. S. Mauri Antiquarius indefessæ diligentiae, præter celeritatem in eruendis veteribus

monu-

monumentis, undecim annorum decursu quinque supra quadraginta volumina in folio conscripsit, nullius calamo adjunctus, atque unius Domni *Renati du Cher*, qui postremis in voluminibus adjutricem ipsi præbuit manum. Amorem, quo in antiquitatis studium ferebatur, hoc versu expressit: *Immortior studiis, & amore senesco sciendi.* Le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 100.

Brevis Historia de origine, consecratione & reparatione Speluncæ seu Eremitorii, ejusque Capellæ in Monte propè Coemeterium Monasterii S. Petri in Civitate Salisburgensi, ex antiquis Monumentis & Manuscriptis in lucem protracta, & notis illustrata ab anonymo Asceta ejusdem Monasterii. Salisburgi typis Jo. Bapt. Mayr an. 1661. in 4.

JOANNES MABILLONIUS, Dacherii discipulus, in Antiquarium longè celeberrimum evasit, cujus famam, inquit Jo. Bapt. Perronus, qui nondum percepit, celeberrima nomina ignorare inde conficitur, quod, cum eximiam Christianæ antiquitatis peritiam laudare in quopiam voluerunt, hunc alterum *Mabillonium* denomiaverint viri literatissimi. Præfat. ad Lect. de Mabill. Præfat. in Act. SS. O. S. B.

BERNARDI MONTFAUCON è Congreg. S. Mauri *Plan du grand ouvrage sur les Antiquités.* id est: *Conspectus vasti Operis de Antiquitatibus.* Parisiis an. 1716. Tribus post annis Opus ipsum in lucem prodiit: *L'Antiquité expliquée & représentée en figures.* i. e. *Antiquitas explicatione & schematibus illustrata.* Parisiis an. 1719. & 1722. Tomis V. quorum singuli in duos distribuuntur. Tum, uti pollicitus erat Montfauconium, Supplementa subsecuta fuerunt. Prius verò typis ab eo vulgata fuit *Souscription d'un Supplement à l'ouvrage de l'Antiquité expliquée & représentée en figures.* id est: *Informatio de Supplementis ad Antiquitatem explicatione & schematibus illustratam.* Parisiis 1723. Tum publico exhibita fuerunt *Suppléments au livre de l'Antiquité expliquée & représentée en figures.* id est: *Supplementa ad librum de Antiquitate, explicatione & schematibus illustrata.* Parisiis 1724. Tom. V. fol. Opus pretiosum, adeoque non in omnibus Bibliothecis obvium. Recensionem vide in Actis Eruditorum Lipsiensium ab an. 1720. mense Junio. *In der Republic der Gelehrten von an. 1720. & in Bibliothèque ancienne & P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

moderne tom. 12. apud Gabrielem Wilhelmum Gœtten, *in dem jetzt lebenden gelehrten Europa III. theils ersten Stuck* pag. 54. quod uti nemo vitam D. Montfauconii disertius perscripsit, ita nemo ejus opera accuratius recensuit. Cæterum illud advertendum, quod David Humfragus, Magister & membrum Collegii Ss. Trinitatis Cantabrigiæ hoc vastæ molis opus in Anglicum sermonem translatum typis excudi curaverit. Author etiam est D. *Fourdinus*, quod Montfauconium non ab aliis tantum majorem in modum rogatus fuerit, ut illustre suum Opus de Antiquitatibus prosequeretur, sed ipse Augustissimus Imp. Carolus VI. significari eidem jusserit, continuationem sibi rem fore pergratam; atque ut ad laborem stimulos adderet, aureum Numisma per Gentilium, Cæsareæ Bibliothecæ Præfectum, transmiserit.

JOANNIS BAPTISTÆ FERRETI, Itali, Vicentini, è Congreg. Casin. *Musæ Lapidariae, antiquorum in marmoribus carmina, seu Deorum donaria, hominumque illustrium oblitterata monumenta, & deperdita Epitaphia, cum rerum perpetratarum publicis incisis lapidibus, quibus Templorum Aræ, Votiva in tabellis, Iconum styl. bat. e. Mortuorum sepulchra, facinororumque Diaglyphica notata insunt, visa in Urnis, Vasculis, Loculis, Lucernis, Columnis, Obeliscis, plumbeis Laminis, Tabulisque æneis sign. Carminum; Quæ omnia Latini sculpta stylo, & variis locis reposita atque inventa, inscriptiones antiquissimas explanant expenduntque; memoria excerptæ notis historicis, in quibus reconditarum omnino rerum Gentilium, tam Sacrarum quam Profanarum publico, privatoque jure, exhibetur mentio; triplicique cognitæ Indice.* Opus Libris V. in folio distinctum, ac Serenissimo Ludovico Borbonio, Galliarum Delphino, Ludovici XIV. filio, dicatum, impressumque Veronæ Typis Antonii de Rubis an. 1672. Hoc in Opere *Ferretus* diffusis, ac eruditis notis Lapidarias omnes inscriptiones carminibus signatas, enucleat, quas non solum *Grutterus*, & *Appianus*, aliique collegerunt, sed quàm plurimas etiam alias, nec hætenus visas. Rex autem Christianissimus unà cum libro accepta fama ejus eruditionis per *Vicetium Siri*, illius potentissimi Regis Historicum ordinarium, haud ex grâa pecuniæ vi *Ferretum* donavit, suumque

que Historiographum renuntiatum in Gallias invitavit; sed cum Gallicam professionem Jo. Baptista meditaretur, ac pararet, morte interceptus in ipso juventutis flore, frustratis omnium votis, qui majora in dies ab ejus ingenio expectabant, nimis immaturè ex hac mortali vita discessit an. 1682. ætatis suæ 36. Promittebat autem *Ferretus* in Epistola ad Lectorem sequentia Opera, quibus parùm deerat, ut ad coronidem perducerentur.

1.) *Bibliothecarum deperitarum Opus*, id est, perditorum Operum, quorumcunque, tam Græcorum, quam Latinorum series, in qua concentuantur tot voluminum tituli cum notis, ut ascendant ferè ad centum milia, ubi videtur quantum detrimenti acceperit Respublica Literaria. 2.) *Antiquorum subterranea*: est de rebus antiquorum celebrioribus inventio, utputa multa, & dissimilia, quæ efodiuntur, & apud Priscos æstimatissimi fuere pretii. 3.) *De antiquorum genis*: ubi de Gentilium superstitionibus variis per Deos Manes, Lares, Lemures, Larvas, Spectra, Visiones, Umbrarumque terculamenta, nonnulla expenduntur. 4.) *De antiquis Collegiis, & Sodalitiis, vel Corporibus, tam publicis quam privatis, & de Jure, ac Privilegiis eorundem.* 5.) *Hymnodia Veterum, Precationes, Supplicationes, Imprecationesque tam publicæ quam privatæ ad Deorum pulvinaria & in Lavariis.* 6.) *De Summano Deo, seu detestabili Dæmonum adoratione per Gentiles.* 7.) *De Theatro, sive de priscarum Tragediarum, Comædiarum, Fabularumque representationibus variis.* 8.) *De veterum Triumpho, seu Jure triumphandi, forma, honore, atque præmio.* 9.) *De Senatu, seu de Senatûs Principe, Senatorum dignitate, ornatu, Senatûs Consultis, Decretis, quæ Romanorum antiquorum jam in majestatem, & in Rempublicam erant, recentioribus nunc sunt in prototypon ad perfectissimam Politiam constituendam.* 10.) *Musei Genii ad varia Musea constituenda specimen, tam apud Principem, quam apud eruditum virum.* 11.) *Epistolica ad eruditos Viros, seu petitiones consultationesque literariæ.* 12.) *Vicentinæ memoriæ. Antiqua marmora expensa &c.*

Quæ solum sunt incepta.

1. *De Latinis Familiis, tam in Urbe, quam in Provinciis, nec non 2. Antiquariæ totius Corpus absolutissimum in sex tomos digestum. Utinam*

autem tot ejus lucubrationes, præsertim quas ipse jam ferè se absolvisse affirmat, reperiantur; diligenti enim quamvis per amicos investigatione adhibita, ubinam extent, scire minimè se potuisse Abbas Armellinus testatur, cujus conjecturam vide Bibl. Scriptor. è Congreg. Casin. part. 2. pag. 23.

ANGELI MARIE QUIRINI S. R. E. Cardinalis *Primordia rerum Corcyrensiarum ex antiquis monumentis illustrata*, SS. mo D. N. Benedicto XIII. dicata. Licii apud Mazzeum anno 1725. Eminentissimus Author fuerat Archiepiscopus Corcyrensis ab Innocentio XIII. anno 1723. creatus.

-- EJUSDEM *Diptychon Vaticanum*, & ab ipso, & ab aliis Viris doctissimis illustratum. Vid. Authoris Epist. Lat. Decades.

MARQUARDI HERGOTT Magni Cellerarii amplissimi Monasterii ad S. Blasium in Sylva Hercynia *Dissertatio de fide Actorum S. Truperti, deque Cenotaphiorum Habsburgensium, in Cænobio Trupertino repertorum, auctoritate ad probandam Genealogiam Habsburgicam.* Quæ Dissertatio ipsum est Prolegomenon II. ad *Genealogiam Diplomaticam Augustæ Gentis Habsburgicæ* Tom. I. Probat verò Eximius Author, Codicem Zwifaltensem à Bernardo Pezio tanti æstimatum, mancum esse & interpolatum, aliique San-Gallensi multis parasangis inferiorem.

-- EJUSDEM *Dissertatio, seu Prolegomenon III. I. c. de ætate & de virtutibus Actorum Murenium.* In his magnum semper præsidium collocaverant *Franc. Guilimannus, Christ. Hartmannus, Jo. Georgius Eccardus, Bern. Pezius*, aliique quam plurimi, sed jam olim fidem *Dav. Blondellus*, cum contra *Chisletium* arma sumeret, reddidit dubiam. Erravit sanè *Peirescius*, qui primus hunc ex Bibliotheca Parisiensi protraxit Codicem, cum Seculi XI. reliquias à se putavit evulgari. Innumera sunt, quæ falsitatem assertionis probant argumenta. Scriptus est in papyro usuali, quæ quidem ante Seculum XIV. non invaluit, literis Seculo XIII. exeunti æqualibus, ceu de accentu acuto satis probavit Ven. Abbas Gotwicensis. Ipse textus antefcriptum Codicem vixisse prodit *Anselmum* Abbatem, quem tamen anno 1178. demùm electum, anno 1210. d. 9. Maji diem obiisse supremum, ex chartis inde dignissimis constat. Schemma

ma Genealogicum, cujus in Actis mentio injicitur, per generationes singulas tantis scætet erroribus, ut rejiciendum summo jure videatur. Incipit ab *Ita, Radebonis, Habsburgici Comitis, conjugæ, ex sanguine Lotharingico oriunda.* Non urgemus, indecorum esse, à foemina stemmatis ordiri origines; id verò taciti prætere vix possumus, *Radebonem* Comitis Habsburgici titulum nunquam gessisse, sed semper Comitem in pago Clegowe vocitatum, quamquam ipsum illud castrum, unde nomen circa an. 1114. duxit familia, ejus fundatum sit auspiciis. Quæ cum ita sint, nemo arbitramur, litem movebit *Rev. Hergotto*, quòd, sine Diplomatum ope nullam esse Murenium Actorum vim atque virtutem, liberè & ingenuè pronuntiaverit. Ita censent Authores Actorum Erud. Lips. an. 1738. mensè Jan. pag. 3.

SEVERINUS de PEDEPENNIS, Bitontinus, Monachus Benedictinus Sec. XV. qui multum in recognoscendis homiliis Chrysostomi in Mathæum insudavit, teste Thoma Januensi de Valeriano in præfatione ad editionem illarum antiquissimam in Bibliotheca monasterii Farfensis. Vide Mabillonii *Iter Italicum* pag. 147. Schoettgenius *Bibl. med. & inf. Latin. I. 18. p. 456.*

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, *De Laude Scriptorum Manualium Lib. I.* Extat inter Opera ejus Pia & Spiritualia à Joan. Busæo

S. J. Moguntia an. 1604. excusa in fol.

PETRI COUSTANTII è Congreg. S. Mauri *Vindiciæ Manuscriptorum Codicum à R. P. Bartholomæo Germon S. J. impugnatorum.* in 8. Parisiis anno 1706.

-- EJUSD. *Vindiciæ veterum Codicum confirmata, in quibus plures Patrum atque Conciliorum illustrantur loci, Ecclesiæ de trina Deitate dicenda traditio asseritur; Rattramus & Gotthescalcus purgantur ab injectis suspitionibus; & quedam Pyrrhonismi semina novissimè sparsa reteguntur & convelluntur.* in 8. ibid. apud Joan. Bapt. Coignard. an. 1715.

BENEDICTI BACCHINI, Itali, Parmensis, Abbatis è Congr. Casin. *Epistola sub nomine Eleutheri Iherimi à S. Irene ad Ill. mum D. N. contra librum Patris Germonii de Hæreticis veterum MSS. corruptoribus pro D. Petro Coustant Monacho Ord. S. B. Congregationis S. Mauri; de qua vid. Authores Ephem. Literat. Ital. tom. 35. pag. 31. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 82.*

GODEFRIDUS BESELIUS, Abbas Gottwicensis, *Prodromi Chronici Gottwicensis Tomo I. Libro I. toto diffusè & exactè docet, MSS. Codicum critica cognitio, quomodo sit instituenda, ubi etiam Monachos antiquarios contra Joannem Clericum exculpat. Omnino legenda sunt, quæ tradit.*

SECTIO V.

Variorum Autorum Collectiones miscellanæ.

Spicilegium, sive Collectio veterum aliquot Scriptorum, qui in Gallia Bibliothecis delituerunt, olim editum operâ & studio *Luca d' Achery.* Nova editio priori accuratior, & infinitis prope mendis MSS. codicum, quorum variantes lectiones *Stephanus Baluze, ac Edmundus Martene* collegerunt, expurgata per Ludovicum Franciscum de la Barre Parisiis an. 1724. tres Tom. in fol. *Spicilegium* isthoc, quod ab anno 1656. ad an. 1677. in XIII. tomis in 4. impressum fuerat, tam multos habuit emptores, ut nulla ferè exemplaria suppeterent. Unde *Edmundus Martene* illius emendandi & iteratis typis exscribendi consilium cepit. Cum verò aliis literariis laboribus oc-

cupatissimus esset, variantes suas lectiones præter alias copias cum Domino de la Barre, Viro docto & erudito, comunicavit, cui etiam ad manum erat exemplar, in quo Baluzius suas lectiones & annotationes ad marginem adscripserat. Vide Cl. Gabr. Wilhelm Goetten *in dem jetzt lebenden gelehrten Europa III. Theils ersten Stuck.* pag. 87.

JOANNIS MABILLONII *Veterum Analektorum* Tomi IV. Omnes prodierunt Parisiis in 8. sed variis annis. Primus anno 1675. Secundus 1675. Tertius 1684. Quartus 1685. Antiqua monumenta non sunt temerè, & prout fors offerebat, collecta, & inserta, sed maturo examine selecta,

qualia sunt Opuscula theologica, fragmenta Conciliorum, Chronica, Fundationes Ecclesiarum, & Monasteriorum, Epistolae Imperatorum, Regum, Summorum Pontificum, & Episcoporum, Inscriptiones, Acta, Formulæ, & alia ejusmodi, quibus pretium addunt collectoris notæ, observationes & dissertationes. Plura alia ejusmodi monumenta in scriniis reliquit, suo tempore publicanda, inquit Ruinartus in vita n. xxiii. pag. mihi 55.

EDMUNDI MARTENE & URSINI DURAND è Congr. S. Mauri *Theſaurus Anecdotorum Novus*. Parisiis an. 1717. Tom. V. in fol. In primo continentur Epistolæ & Diplomata Magnatum; intexta etiam est collectio Scriptorum Veterum. Tomus II. exhibet collectionem epistolarum Summorum Pontificum, Urbani IV. Clementis IV. Joannis XXII. & Innocentii IV. & quæ ad Papas Avenionenses attinent. Tomus III. complectitur Annales. Chronicon Siciliae de an. 820. usque 1328. Tomo XII. seu parti VII. Scriptorum Rerum Italicarum Muratorii inserta fuit. In Tomo IV. varia Concilia, Episcoporum Decreta, & communitatum Religiosarum statuta exhibentur. In Tomo V. reperies Scripta quorundam Ecclesiarum Patrum, veluti V. Bedæ, Abailardi, & aliorum, è quibus tamen aliquot non incognita prius, præloque jam subjecta fuerant. In doctis Novellis Lipsiensibus de anno 1715. Theſaurus iste non infimam abstulit laudem. Qui Historiam sacram æquè ac profanam non obiter perspectam habere cupiunt, hoc opere carere minimè poterunt. Canonistis, Casuistis, & qui in disciplinam cum Ecclesiasticam tum Monasticam inquirunt, non minùs necessaria est. Nec ex eorum usu non futurum est, qui in elaboranda historia Traditionum, Patrum, & Scriptorum Ecclesiasticorum defudant. Plura qui de hoc opere nôsse cupit, legat *Journal des Sçavans* de anno 1718. mens. Febr. Martio & Aprili; *Europe Savante* de anno 1718. mens. Januario; *Republique des Gelehrten* de an. 1718. & 1719. *Memoires de Trevoux* de anno 1718. mens. Junio & 1721. mens. Octobr. *Giornale de' Letterati d' Italia* tomis 31. 33. 35. 36. *Bibliothèque ancienne & moderne* tom. 15. *Acta Latina Eruditorum* de an. 1718. mens. Novemb. Denique le *Cerf* in *Bibl. Hist. Crit.* ubi *Toutes les pieces*, inquit, *qui composent tous ces recueils &c.* Quæ monu-

menta collectionem hanc constituunt, non sunt ejusdem omnia valoris ac præstantiæ: comodùm in tres classes dispesci possunt. Quædam & antiqua & optima sunt notæ, neque unquam publicam aspexerunt lucem. Alia typis jam excusa ex iterato prælo non reddita fuerunt præstantiora. Denique nonnulla sunt, quæ ad Lettoris curiositatem seu excitandam seu explendam nihil admodùm valent. Neque ea P. Martene Theſauro suo ex alio fine intexuit, quàm ut vario legentium gustui servi-

ret. -- EORUNDEM MARTENE & DURAND *Veterum Scriptorum & Monumentorum*, historicorum, moralium amplissima Collectio. Tom. IX. Parisiis anno 1724. Vide brevem recensionem apud D. Goetten l. c. p. 84.

Analecta Græca sunt varia *Opuscula Græca* in unum corpus congeita, quæ ex Mss. Codd. eruerunt, Latine verterunt, & notis illustrarunt Monachi Benedictini Congreg. S. Mauri Tom. I. Parisiis apud viduam Edmundi Martin, Johannem Boudot, & Stephanum Martin anno 1688. in 4. Operam huic tomo suam inprimis impenderunt Domnus *Jacobus Lopin*, qui vitam S. Euthymii, & Stephani junioris Latine interpretatus est, D. Antonius Pouget, qui vitam S. Cyriaci Latine reddidit, & D. Bernardus de Montfaucon, qui typicum Irenæus Augusti, antiquum Rationarium Augusti Cæsaris & novum Alexii Comneni, & brevissimum Tractatum de ponderibus & mensuris Latinâ versione donavit. Vid. *Act. Erud. Supplem.* I. Sect. V. pag. 257.

Collectio nova Patrum & Scriptorum Græcorum, Eusebii Cæsariensis, Athanasii & Cosmæ Aegyptii. Hæc nunc primùm ex manuscriptis Codicibus Græcis, Italicis, Gallicanisque eruit, Latine vertit, notis & præfationibus illustravit Bernardus de Montfaucon. Parisi. an. 1707. in fol. Tom. II.

WOLFGANGI, Monachi Altahe Superioris in Bavaria Seculo XIV. insignis *Collectio*, seu Codex Epistolarum, cui multæ Archiepiscoporum, Ducum Austriæ, ac Bavariæ, aliorumque illustrium Virorum literæ insertæ sunt. Asservatur inter mss. codices ejusdem antiquissimi Monasterii. Vid. *Pez. Dissert. Itag.* in Tom. I. *Theſ. Anecd. p. XLV.*

ANSEL-

ANSELMI BANDURI *Imperium Orientale*, sive *Antiquitates Constantinopolitanae*, in fol. Paris. an. 1711. Vol. II. Est Collectio diversorum Tractatum, qui pertinent ad illustrandas antiquitates Imperii Orientis. Tractatus primi voluminis sunt

1.) *Constantini Porphyrogeniti de Thematibus Libri II. Græcè & Latine*. Speciem præfert Geographiæ Provinciarum, quæ Imperatoribus Constantinopolitanis erant subjectæ.

2.) *Hieroclis Grammatici Synecdemus*. Etiam est Chorographia, vel notitia provinciarum Imperii Orientalis.

3.) *Constantini Porphyrogeniti Liber de administrando Imperio*. Hic Tractatus, qui magis historicus, quàm politicus est, complectitur res excellentes, quæ hujus Imperii historiam mediæ ævi illustrent.

4.) AGAPITI Diaconi *Capita admonitoria ad Justinianum Imperatorem*.

5.) BASILII Imperatoris *Capita exhortationum ad Leonem filium*. Duo isti Tractatus Dogmata moralia vel politica continent, historiæ nihil.

6.) THEOPHILACTI Archiepiscopi Bulgariae *Institutio Regia ad Porphyrogenitum Constantinum*. Pars prima hujus Tractatus parùm historiæ, altera verò multùm doctrinæ moralis complectitur.

7.) *Anonymi Origines Constantinopolitanae Libri IV.* In hoc Opere de Topographia Urbis Constantinopolitanae non jejune pertractatur.

8.) *Anonymi breves enarrationes Chronographicæ*.

9.) *Nicetæ Choniatae de Statuis Constantinopolitanis*.

10.) *Catalogi varii Patriarcharum, & Imperatorum Constantinopolitanorum*.

11.) PETRUS GILLIUS de *Bosphoro Thraciæ*.

12.) EJUSDEM *Topographia Constantinopoleos, & ejus antiquitates*.

13.) *Vetus Descriptio Urbis Constantinopolitanae tempore Arcadii & Honorii*.

Cùm nova hujus Collectionis editio Venetiis pararetur, admiratio Cl. Bandurium meritò tenuit, quòd ejus operam Typographi Veneti pro novis accessionibus faciendis haud sollicitarint: quandoquidem in promptu ipsi fuisset, novam post *Teophanem* Scriptorum collectionem suppeditare, qui inter MS. Codd. regie Bibliothecæ asservantur.

Alterum volumen complectitur octo libros Antiquitatum Constantinopolitanarum, quibus accedunt quàm plurimæ tabulæ, chartæ, figuræ ex antiquissimis monumentis depromptæ. Author nullum librum primæ partis eximium abire passus est, quem notis non illustraret. Vid. *Langlet Cat. Hist. Tom. 3. pag. 250.*

BERNARDI PEZII *Bibliothecarii Mellicensis Theſaurus Anecdotorum Novissimus*, seu *Veterum Monumentorum, præcipuè Ecclesiasticorum, ex Germanicis potissimum Bibliothecis adornata Collectio recentissima*. Tomus I. II. & III. Aug. Vindel. & Græcii, sumptibus Philippi, Martini, & Joannis Veith, Fratrum an. 1721. in fol. Alph. 36. Ipsi verò Scriptores, librorumque tituli, ut & ipse Pezsius in fronte cujuslibet Tomi facere consuevit, in Actis Eruditorum Lipsiensium hoc ordine recensentur.

Tom. I. P. I. 1.) *Notkeri Balbuli Liber de Interpretibus Divinarum Scripturarum*. *Notkerus* San-Gallensis Ord. S. Bened. obiit an. DCCCCXII. col. 1. 2.) *Ejusdem Liber Sequentiarum*, quæ ad Missas dici solebant. col. 17. 3.) *Angelomi Monachi & Diaconi Luxoviensis Ord. S. B.* qui anno Christi DCCCCXXXV. floruit, *Comentarius in Genesin*. col. 45. 4.) *Candidi Presbyteri, B. Alcuini discipuli, Expositio Passionis Domini nostri Jesu Christi*. col. 241. 5.) *Ejusdem Epistola: num Christus corporeis oculis Deum videre potuerit?* col. 309. 6.) *Anonymi, fortè Cœnobitæ Lunælacensis Ord. S. Benedicti, Glossarium Latino-Theodiscum in Biblia sacra*. col. 319. 7.) *Miscellanea Theodisca ex diversis Mss. Codicibus collecta, & in duas partes distributa*. col. 373. 8.) *Engelberti Abbatis Admontensis Ord. S. Bened. qui sub Rudolpho Habsburgico Imp. claruit, Epistola de studiis & scriptis suis*. col. 429. 9.) *Ejusd. Liber de Causis Longævitas Hominum ante diluvium*. col. 439. 10.) *Ejusd. Tractatus seu Liber amplius de Gratiis & Virtutibus B. Mariæ*. col. 505.

Tom. I. Pars II. 1.) *S. Paschafil Radberti, Corbeiensis in Francia Abbatis Ord. S. Ben. de Fide, Spe, & Charitate Libri III.* col. 1. 2.) *Gerberti, postea Sylvestri II. Pont. Max. Ord. S. Ben. Libellus de Corpore & Sanguine Domini*. col. 133. 3.) *Ejusd. libellus ad Ottonem III. Imp. de Rationali & ratione uti*. col. 149. 4.) Ger-

Gerhohi Præpositi Reicherspergensis Ord. Canon. Regul. S. Augustini, qui Seculo XII. celebris fuit, Liber de Gloria & Honore Filii Hominis. col. 165. 5.) Eiusdem liber adversus duas Hæreses sui temporis. col. 283. 6.) Eiusdem Epistola de sensu verborum S. Hilarii & Athanasii de æqualitate & inæqualitate Christi cum Deo. col. 317. 7.) Eiusdem Epistolæ aliquot anecdotæ. 329. 8.) Adami Præmonstratensis Candidæ Casæ in Scotia Abbatis & Episcopi Soliloquiorum de Instructione Animæ Libri II. col. 337. 9.) Richalmi, Abbatis Speciosæ Vallis in Franconia Ord. Cisterc. Revelationes de Infidiis & Versutiis dæmonum. col. 375. 10.) Alani Magni Ord. Cisterc. Libri V. de Arte Catholice Fidei ex rationibus demonstrata. col. 475. 11.) Henrici de Hassia Liber adversus Telesphori Eremitæ Vaticinia de ultimis temporibus. col. 407. 12.) Joannis, fortè Gerfensis, Abbatis liber aureus de Professione Monachorum. col. 567

Tom. I. Pars III. 1.) Codex diplomaticus Ratisbonensis. col. 1. 2.) Codex Traditionum Sancti Emmeramensium. 81. 3.) Anamodi Subdiaconi Traditionum Sancti Emmeramensium Seculo IX. factarum Lib. II. 195. 4.) Agii Monachi Ordinis S. B. de vita S. Hathumodæ primæ Abbatis Gandersheimensis Liber 289. à Cl. Eccardo in Quaternione Monumentorum veterum editus, & à nobis nuper memoratus. 5.) Eiusd. Dialogus metricus de obitu S. Hathumodæ, 309. qui & apud Eccardum extat. 6.) Anonymi Zwetlensis Ord. Cisterc. Historia Romanorum Pontificum à S. Petro usque ad Coelestinum III. 329. 7.) Gerhohi Præpositi Reicherspergensis Liber de vita BB. Abbatum Formbacensium Berengeri & Wirntonis. 339. 8.) Angeli Rumpleri Abbatis Formbacensis Historia Monasterii sui. 425. 9.) Joannis Wirzburgensis descriptio Terræ Sanctæ. 485. 10.) Alberti Oberaltahensis Ord. S. B. Liber de vita S. Alberti Oberaltahensis. 537. 11.) Jodoci Metzleri San-Gallensis de Viris Illustribus Monasterii sui, Libri II. 557. 12.) Joannis Egonis, Prioris Augiensis O. S. B. de Viris illustribus Monasterii sui Tractatus. 629.

Tom. II. Pars I. 1.) B. Flacci Alcuini opusculum de Comparatione Veteris & Novi Testamenti à denario numero usque ad unum cum Epistolis VII. ad Arnonem Antistitem Salis-

burgensem. col. 1. 2.) S. Wolfgangi Episcopi Ratisbonensis Paraphrasis Psalmi L. col. 13. 3.) Erhardi de Lainiz Abbatis Petrensis, Paraphrasis Psalmi XII. 23. 4.) Walafri di Strabonis, Augiensis Abbatis O. S. B. Homilia de Genealogia Christi 41. 5.) Theodorici Canonici Paterbrunnensis Commentatio in Orationem Dominicam. 59. 6.) Honorii Augustodunensis Ord. S. Bened. circa annum MCXX. Hexaameron. 71. 7.) Eiusdem de X. Plagis Ægypti spiritualiter. 91. 8.) Idem in Psalmos selectos. 97. 9.) Eiusdem Scala Cœli major. 157. 10.) Eiusd. Scala Cœli minor. 173. 11.) Eiusd. Summa Gloria de Apostolico & Augusto. 179. 12.) Eiusdem Liber XII. Quæstionum. 201. 13.) Eiusd. Libellus VIII. Quæstionum de Angelis & Homine. 215. 14.) Eiusdem Libellus de Animæ Exilio & Patria. 228. 15.) Eiusdem Libellus de Libero Arbitrio. 237. 16.) Eiusdem Sacramentarium. 249. 17.) Eiusdem Eucharisticon seu Liber de Corpore & Sanguine Domini. 349. 18.) Eiusdem de vita Claustrali 363. 19.) Iriperti Abbatis Admontensis Ord. S. Bened. Commentarius in Cantica Cantorum. 369. 20.) Eiusdem Liber de X. Oneribus Isaiæ. 427. 21.) Thomæ Abbatis Vercellensis ad S. Andream Ord. Can. Regul. S. August. Commentarius Hierarchicus in Cantica Cantorum. pag. 503.

Tom. II. Pars II. 1.) Maxentii Patriarchæ Aquileiensis Epistola de ritibus Baptismi ad Carol. M. col. 1. 2.) Adelheri Episcopi Ord. S. Bened. ad Non suindam Reclusam Admonitio de laude Charitatis, seu Liber de studio Virtutum. 19. 3.) Galtheri Veteris Theologi Liber de Trinitate. 53. 4.) Placidi Nonantulani Episcopi Liber de Honore Ecclesiæ. 75. 5.) Helperici Monachi San-Gallensis liber de Computo Ecclesiastico. 183. 6.) Gerhohi Præpositi Reicherspergensis Liber de Ædificio Dei, seu de studio & cura disciplinæ Ecclesiasticæ. 225. 7.) Eiusdem Dialogus de differentia Cleri Regularis & Secularis ad Innocentium II. Pont. Max. 439. 8.) Idungi Cœnobitæ Emmeramensis, circa annum MCXC. Liber IV. Quæstionum de Clericis, Monachis, & Sandimonialibus. 507. 9.) Anonymi Benedictini circa Seculum duodecimum Dialogus de esu volatilium. 545. 10.) Joannis de Spira, Prioris Mellicensis, circa annum MCCCCXXX. Tractatus

tus de esu carniū monachorum infirmorum. 569. 11.) Antiquus & amplius Ordo publicè poenitentium. 611. 12.) Ordo diffusior probandi homines de crimine suspectos per ignitos vomeres &c. 635.

Tom. II. Pars III. 1.) Supplementum Historiæ Miraculorum S. Mathiæ Apost. Autore Anonymo Benedictino Trevirensi. col. 7. 2.) Acta S. Christophori Martyris versu & profa descripta à Walthero Subdiacono Spirensi, qui Ottone III. imperante floruit. 29. 3.) Acta integra, & hæcenus inedita Miracula S. Herculani Ep. Perusini & Martyris, autore Anonymo Perusino. 125. 4.) S. Liutbirgis Reclusæ in Diœcesi Halberstadiensi Sec. IX. Vita, autore Anonymo. 147. 5.) Vita S. Alberti Archiepiscopi Casellensis in Hybernia. 181. 6.) Ludus Paschalis sub Frederico I. Imp. de Adventu Antichristi in scena exhibitus. 187. 7.) Henrici Archidiaconi Salzburgerensis & Præpositi Berchtolsgadensis Historia Calamitatum Ecclesiæ Salzburgerensis sub Adelberto Archiepiscopo. 199. 8.) Vita Chunradi I. Archiep. Salzburgerensis, autore Anonymo Reitenhaslacensi Ord. Cisterc. Synchrono. 221. 9.) Vita S. Alrunæ Marchionissæ Chambensis, autore Anonymo Nideraltahensi Ord. S. Ben. 253. 10.) Ludovici Barbi, Episcopi Tarvisini Ord. S. Ben. Liber de initio & progressu Congregationis S. Justinæ de Padua, nunc Cassinensis. 269. 11.) Vita B. Nicolai de Prussia, autore Juliano Januensi. 311. 12.) Anonymi Epistola de rebus anni MCCCCVI. 342. 13.) Monumenta vetera Res S. Simpertii Episcopi Augustani illustrantia. 354. 14.) Georgii Prioris Gemnicensis Ord. Carthuf. Diarium peregrinationis transmarinæ per Ægyptum & Syriam. 455.

Tom. III. Pars I. Hervei Monachi Dolensis Commentariorum in Isaiam Prophetam Libri VIII.

Tom. III. Pars II. 1.) Gerberti, postea Sylvestri II. P. M. Geometria. col. 5. 2.) Eiusdem Epistola ad Adelboldum Episcopum Traiectensem de causa diversitatis arearum in Trigono æquilatere. 82. 3.) Adelboldi Episc. Traiect. Libellus de ratione inveniendi crassitudinem Sphæræ. 86. 4.) B. Hermanni Contracti Monachi Augiens. Liber de Mensura Astrolabii. 94. 5.) Eiusdem de utilitatibus A. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

strolabii. Libri II. 108. 6.) S. Othloni Monachi Sancti Emmeramensis Dialogus de tribus Quæstionibus, id est, de divinæ pietatis agnitione, judiciorumque divinorum diversitate, & de varia bene agendi facultate. 141. 7.) Eiusd. Epistola de permissionis bonorum & malorum causis. 251. 8.) Eiusdem liber de Cursu Spirituali. 257. 9.) Eiusdem Narratio de quodam miraculo, quod nuper accidit cuidam Laico. 398. 10.) Eiusdem Liber de Admonitione Clericorum & Laicorum. 402. 11.) Eiusdem Liber metricus de Doctrina Spirituali. 430. 12.) Eiusdem Liber Proverbiorum. 484. 13.) Eiusdem Sermo in Natali Apostolorum. 538. 14.) Eiusdem liber visionum tum suarum, tum aliorum. 545. 15.) Eiusdem præfatio in vitam S. Wolfgangi Episcopi Ratisbonensis à se emendatam. Accessit Vita quædam Rhythmica eiusdem Sancti. 614. 16.) Petri Abaelardi Ethica, seu Liber: Scito te ipsum. 626.

Tom. III. Pars III. 1.) Viti Arnpeckii Prioris Eberspergensis Chronicon Bajuariæ Libris V. col. 1. 2.) Monumenta vetera historiam inclyti Monasterii Tegernseensis in Bavaria illustrantia. 1. Historia foundationis Monasterii Tegernseensis, autore, ut videtur, Froumundo Monacho Tegerns. 2. Chronicon Monasterii Tegernseensis à prima origine ad nostra usque tempora. 3. Historia consecrationis Ecclesiæ Tegernseensis & Altarium 4. Tres vetustissimæ Sequentiæ de S. Quirino Rege & Martyre Tutelari Tegernseensi. 473. 3.) Monumenta vetera historiam inclyti Monasterii Benedicto-Burani illustrantia. 1. Breve antiquum Chronicon Benedicto-Buranum. 2. Rerum Benedicto-Buranum notitiæ antiquæ. 3. Epistolæ Benedicto-Burani Historia Fontis Salutis. 595. 4.) Codex diplomaticus inclyti Monasterii Admontensis in Stiria O. S. Ben. 657.

Postquàm hoc ordine Clarissimi Authores Actorum Evuditorum Lipsiensium Scriptores, eorumque titulos, qui in primis tribus Tomis Novissimi Thesauri Anecdotorum habentur, accuratè recensuerunt, in hæc verba & vota proruperunt: *Utinam & brevè prodeant reliqui Thesauri hujus Tomi! quibus si Theologici argumenti paulo minus, historici verò plurimum inseruerit Rev. Author, haud amplius Gallis Dacherios suos, vel Bal-*

zios ac Martenios invidemus. Non præclare minùs sentit Christianus Gottlieb Buderus Ducalis & Academiæ Bibliothecæ Jenensis Præfectus, qui Vir Doctissimus in Dissertatione Epistolari de Bibliotheca Diplomatica Germanica Cl. Bernardum Pezium his verbis alloquutus est: „Loquitur in signem Tuam mirabilèmq; profus in tractandis, legendis, judicandisque Codicibus, manu quandoque flagitiosissimè scriptis, & carie, putredine, antiquitate ferè exesis peritiam Novissimus ille Tuus Anecdotorum Thesaurus, tribus majoris formæ & molis voluminibus excusus, quibus inter alia bonæ notæ Opuscula Ecclesiastica, nobis Codicem Diplomaticum Ratisbonensem, Codicem Traditionum Sanct-Emmeramensium Seculo IX. factarum, Libros II. aliâque plura Diplomatica cimelia adornasti, & cuncta eruditissimis Præfationibus illustrasti. „ Hæc V. C. Buderus. Quoties, quàmque honorificè Joannes Albertus Fabricius, Vir cum doctrina tum prudentia summè conspicuus, Thesaurum Pezianum in Scriptis suis toti Orbi literario laudatis allegat, in testem vocat, atque ad eum provocat? Nec de eo Germani solum, sed exteri etiam Scriptores honorificè sentiunt. Unius solum eruditissimi Abbatis Langleti du Fresnoy verba adscribo: *Oltre un nombre considerable d'ouvrages dogmatiques des anciens auteurs, qui sont contenu dans cette collection, qui est très ample, on y trouve encore beaucoup de pieces historiques pour la connoissance de la Germanie & des derniers tems de l'Empire d'Allemagne.* id est: Præter veterum Authorum Opera dogmatica & Theologici argumenti, quæ in isthac admodum ampla collectione magno numero continentur, in eadem etiam extant multa historica monumenta, quæ ad cognitionem rerum Germanicarum, & posteriorum temporum Imperii Alemannici conducunt. Proh! quàm longè alia, multùmque diversa sunt hæc ab iis, quæ Modestus Taubengall non immodestè minùs, sed nullo planè judicio contra Bernardi Pezii Novissimum Thesaurum Anecdotorum chartis illinere non erubuit, quem ad nihil aliud esse utilem effutit, quàm ut piperi cucullum faciat. Quo tamen convitio, aliisque id genus injuriis dieteriis & scommatibus majorem vel livoris, vel ignorantia no-

tam sibi ipse, quàm Adversario apud viros doctos, rerùmque prudentes inuffit.

PLACIDUS AMBOS, Mellicensis, insignis Antiquarius, magna sedulitate collegit, Glossisque necessariis instruxit sex sequentes veteris ævi Scriptores Germanicos, qui sunt

I.) *Glossæ Theotiscæ* in Curam Pastoralem S. Gregorii M. ab annis octingentis scriptæ, quæ in vetustissimo Codice Bibliothecæ San-Florianensis in Austria superiore servantur.

II.) Insignis Codex Collegii Hospitalensis manû Seculi XIII. ineuntis per eleganter exaratus, quo breves Sermones pro concione ad populum habiti per Dominicas & Festa totius anni continentur.

III.) Versio Regulæ S. Benedicti Abbatis Seculo itidem XIII. adornata, quæ extat in volumine membranaceo Monasterii Aspacensis in Bavaria.

IV.) Anonymus Poëta in Bibliotheca Cluniacensi conservatus, qui eodem Seculo XIII. vixit, & Historias Biblicas à Genesi usque ad Librum IV. Regum, aliorùmque populorum gesta, præsertim verò Bellum Trojanum Rhythmis Germanicis persecutus est.

V.) Wolframus de Eschenbach, Poëta pariter Seculi XIII. qui Bellum quoque Trojanum, aliorùmque Heroum Acta descripsit, & in Bibliotheca Gottwicensi adservatur.

VI.) Incerti nominis Mellicensis Benedictini Poëmata Moralia, in codice membranaceo annorum 400. eleganter scripto, publica luce dignissima.

Hactenus enumeratos sex Scriptores, aliâq; plura illustrandæ veteri nostræ linguæ vernaculæ inservientia præclara monumenta noster A. R. P. Placidus Ambos ab aliquot annis magna sedulitate collegit, Glossisque necessariis instructa propediem in publicos usus evulgabit. Ita Hier. Pezium in præfatione ad Glossarium, quo Germanicæ voces obscuriores & obsoletæ in Ottocari Horneckii Chronico occurrentes explanantur.

JOANNIS FRANCISCI à Brixia Congreg. Casin. Collectio, quâ habentur:

1.) Vita Divi Benedicti, sive Dialogus S. Gregorii de eadem.

2.) Epistola B. Benedicti ad Remigium.

3.) Regula ejusdem cum expositione DD. Joannis de Turrecremata Cardinalis,

4.) Or-

4.) Ordo sive modus profitendi sub eadem Regula.

5.) Regula S. Basilii, ac vita ipsius breviter proposita.

6.) Regula S. Augustini, ac vitæ ipsius Epilogus.

7.) Regula & vita S. Francisci Seraphici cum expositione in eandem Regulam ex Clementinis.

8.) Pulchra quædam de laude ac bono Religionis.

Prodiit hæc Collectio Venetiis anno 1500. in 4. & Rothomagi anno 1510. in 4.

Floriacensis Vetus Bibliotheca Benedictina, Sancta, Apostolica, Pontificia, Cæsarea, Regia, Franco-Gallica ad Henricum IV. Christian. Franciæ & Navarræ Regem, ac Mariam Medicæam Reginam cum utroque Xysto ad diversos, operâ Joannis à Bosco Cœlestini Lugdunensis, nunc primùm è latebris emersa, ac Antiquariorum usui exposita, Lugduni apud Horatium Cardon an. 1605. in 8.

JACOBI du BREUL, Prioris celeberrimi Monasterii S. Germani à Pratis

Collectio Operum à variis Autoribus lucubradorum, Parisiis apud Ambros. & Hier. Drovart anno 1602. fol. Sunt verò

1.) Aimoini Monachi libri v. de Gestis Francorum.

2.) Ejusdem Aimoini libri duo de Inventione & Translatione Corporis S. Vincentii Levitæ & Martyris, nunquam antea impressi.

3.) Abbonis discipuli Aimoini libri duo de obsessa à Normannis Lutetia.

4.) Chronicon Casinense Leonis Marficani, Cardinalis, & Sedis Apostolicæ Bibliothecarii.

5.) Inventio SS. Corporum Placidi Abbatis, ac Sociorum ejus Martyrum.

6.) Liber Miraculorum B. Mauri Levitæ & Abbatis, hæctenus prælo typographico ignotus.

7.) Benedictina à Benedicto Papa XII. nomen fortita. Et alia plura,

quæ post indicem capitum Aimoini recensita offendes.

Eminent. Card. ANGELUS MARIA QUIRINUS collegit, atque in lucem edidit

Francisci Barbari, & aliorum ad ipsum Epistolas, ex duplici MSS. codice Brixiano & Vaticano uno depromptas ab anno Christi 1425. ad an. 1453. Præmittitur Diatriba in duas partes divisa, quarum prima de Francisci Barbari in Latinis & Græcis literis præstantia à Viris doctis ejus ætatis magno in pretio habita; altera de pacis & belli artibus, quibus Franciscus Barbarus Remp. domi forisque administravit, disseritur. Subsequitur ampla earum epistolarum mantissa ex Forojulensibus Biblioth. Guarnerianæ Mss. fol.

.. Ejusdem Em. Card. studio & opera prodiit insignis Collectio Epistolarum Reginaldi Poli S. R. E. Cardinalis, & aliorum ad ipsum, Partibus III. comprehensa, quarum I. prodiit Brixia typis Jo. Mar. Rizzardii anno 1744. fol. Altera ibidem an. 1745. fol. Tertia an. 1748.

MAGNOALDI ZIEGELBAUER Collectiones duæ Epistolarum Virorum illustrium Ord. S. B. Prima complectitur Epistolas de Rebus Literariis scriptas ab antiquissimi ævi Benedictinis per XIII. secula ad nostram usque ætatem. Hæcque Collectio esse potest adinstar Codicis Probationum Historiæ Literariæ à Benedictinis omni ævo excultæ. Altera complectitur Epistolas selectas de Moribus ac Officiis Christianis, maximè Monasticis, & Regularibus. Utraque Collectio prælo parata, ab Ill. Comite de Giannini post authoris mortem surrepta est.

Huc quoque referenda *Analecta Oliveriana*, sive *Miscellanea R. P. Oliverii Legipont opuscula, Epistolæ, dissertationes, variâque erotemata* ab eodem in unum comportata, & parergis exornata, duobus justæ molis voluminibus in fol. comprehensa.

SECTIO VI.

Scriptores inediti, seu Anecdota.

INGENS est Benedictinorum vis ac multitudo, quorum Scripta nondum exscripta, & maximam partem nunquam exscribenda, in variis Ordinibus nostri asservantur monasteriis; P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

in quibusdam etiam tam exigua curâ, ut alia jam in deperditis habeantur, alia ægrè se à blattis ac tineis tueantur. Unde operæ pretium facturum esse videtur, qui eorum catalogum

Tttt a

vel

vel Bibliothecam conficere velit. Nos pro instituto nostro paucos è multis, eosque tantum, qui se nobis quasi aliud agentibus, inter lucubrandum ultrò obtulerunt, loco speciminis proferemus.

VEN. BEDÆ inter Opera unum est de *Indigitatione*, seu de arte numerandi per digitos, ab antiquis olim usitata. Inveni, ait Mabillonius *Annal. Bened. Tom. II. pag. 100.* in quadam membrana semilacera monasterii S. Petri Carnutensis varias figuras, quæ totam hanc artem oculis subjiciunt. Ejus specimen hoc loco dare visum erat: sed fortè melius in aliam occasionem differetur. Bedæ verò libellum de *Indigitatione* pro suppositio habuit Petavius, non item Aventinus.

BEATI Levanensis Asturis, Hispani Abbatis, de quo jam aliàs, *Commentaria*, sive *Catena Patrum in Apocalypsin*, quæ laudant Lud. Alcasar pag. 89. Mabillonius, & alii, nemo autem hætenus in lucem protulit. Fabric. med. & inf. Lat. lib. 2. p. 491.

MILONIS Monachi S. Amandi ad fluvium Elnonem in Belgio in diocesi Tornacensi, scientiã literarum clari circa an. 840. & deinceps usque ad an. 871. *De S. Cruce carmen hexametrum* duplex, in modum spheræ ingeniosissimè compositum Manuscr. Elnone ad S. Amandum, teste Miræo ad Sigeberti cap. 105. Fabricius l. c. lib. xii. pag. 241.

OTFRIDI Monachi Weissenburgensis antiqua *Theotisca Paraphrasis in Psalterium, Orationem Dominicam, & varia Cantica sacra.*

-- EJUSDEM *varia Homilia Theotisca, antiqua formula Theotisca.*

-- EJUSDEM *Symbolum Apostolicum antiqua lingua Theotisca.*

-- EJUSDEM *Symbolum Athanasianum antiqua lingua Theotisca*: de quibus vide Lambecium in *Bibl. Cæsar. lib. 2.* quo teste in eadem *Mf. ta* asseruntur.

MARIANI SCOTI, Monachi Fuldenensis, *Concordia Evangelistarum* Manuscr. in *Bibl. Cottoniana.*

-- *Scholia interlinearia, & marginalia* in Epistolas Pauli *ἀποστόλων* Manuscr. in *Bibl. Cæsar.* teste Lambecio *Tom. 2. pag. 749.* Fabric. l. c. p. 198.

MEGINFREDI ex Scholastico Fuldenfi Magdeburgensis Præpositi, inter Historicis eximium locum promeriti *Libri XXIV, historiarum, quas nemo*

adhuc, quod sciam, inquit Fabric. l. c. p. 198. protulit in lucem.

PAULI DIACONI 1.) *Expositio Regule S. Benedicti.* 2.) *Versus de miraculis S. Benedicti.* 3.) *Gesta Episcoporum Fapiensium* inedita, nec unquam fors edenda, quia vero est simillimum, quod à multo jam tempore exciderint.

RATHERII ex Monacho Laubienfi Episcopi Veronensis diversa nondum edita opuscula in Bibliotheca Ecclesiæ Cathedralis Frisingensis habentur: quorum inscriptiones admodum obscuras vide apud Pezium *Dissert. Isag. Tom. I. Thef. Anecd. Noviss. pag. xxvii.* Quia verò in Ratherii Opusculis cum editis tum ineditis notatu dignissima occurrent, operæ pretium fore existimat Jo. Alb. Fabricius *Bibl. inf. Lat. Vol. 6. p. 149.* si ex iisdem perfectis, tum historicis illorum temporum consultis, nova ejus vita à Viro docto conscribatur; quam enim dedit Mabillonius *Sec. V. Bened. pag. 478.* pro instituto ipsius bona est, sed nondum sufficit ad plenam rerum ad illam spectantium scientiam.

REGINONIS Abbatis Prumiensis *Epistola de harmon. institutione ad Radbodum Archiepiscopum Trevirensis*, quibus in Bibliothecis *mf. ta* asseruntur, hujus Libri *Cap. III. Sect. III. §. IV.* diximus.

ALBERICI ex Monacho Casinensi S. R. E. Cardinalis *Sec. XI. Scriptam edita* 1.) *De Virginitate B. Mariæ*, egregium volumen, & de Assumptione ejusdem Hymni tres. 2.) *Dialogus de Musica.* 3.) *De diversis Dialecticis & Salutationibus.* 4.) *De Dialectica.* 5.) *Passiones SS. Modesti & Cælaris.* 6.) *Vita S. Dominici Abbatis & S. Scholasticæ Virginis.* 7.) *Homiliæ item aliquot de S. Scholastica.* 8.) *Hymni de Paschate, de Ascensione, de S. Cruce, de die judicii, de pœnis inferni, de gaudio Paradisi, de Monachis.* 9.) *Carmina de S. Paulo, de S. Apollinare, de S. Nicolao, de S. Scholastica.* 10.) *Epistolæ plures ad diversos.* Scripsit & alia, teste Petro Diacono, quæ ad nostram notitiam, inquit Cl. Eggius in *Purpura Docta lib. 1. p. 34.* non pervenerunt. Alberici lucubrationes omnes habentur *Mf. s.* in Bibliotheca Cœnobii S. Crucis Fratrum Minorum Conventualium S. Francisci Civitatis Florentinæ. Vita quoque S. Scholasticæ asseruntur in Bibliotheca Monasterii Casinensis.

EAD-

EADMERI, fidissimi Achatis S. Anselmi Archiepiscopi Cantuariensis *Anecdota* in Angliæ Bibliothecis delitefcunt, quarum Catalogi ei consulendi sunt, qui Bibliothecam *Mf. s.* Codicum Ordinis nostri Sodalium concinnaturus est; quàm plurima enim eorum Scripta in iisdem recensentur.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis *Opus ex Libris Regum de glorioso Rege David*, cujus ipse meminit in proemio ad librum de *Divinis Officiis.* Vide plura *Anecdota* apud Schöttgenium *Bibl. med. Lat. l. 17. pag. 388.*

ALULFUS, Monachus Benedictinus S. Martini Tornacensis circa an. 1096. *Paterii* exemplo, & *Odonis* Abbatis sui, posteaque Episcopi Cameracensis precibus, ex *Gregorii M.* scriptis collegit expositionem Veteris & Novi Testamenti tomis IV. eisque nomen *Gregorialis* imposuit. Tomi duo primores loca Veteris Testamenti, tertius Novi continet, quartus est de variis argumentis, & *Oudino* de S. E. *Tom. II. pag. 656.* teste, qui *Mf. s.* Opus in variis Bibliothecis Galliæ evoluit, libris xvi. distinguitur. *Prologum* edidit Mabillonius *Tom. I. Analect. pag. 312.* (editionis novæ in fol. pag. 131.) *Liber tertius in Novum Testamentum* lucem vidit Paris, anno 1516. in 4. & eodem anno Argentorati per Joannem Knoblauchium: & sub *Paterii* nomine inter Opera *Gregorii M.* an. 1553. Romæ in fol. Vid. Fabric. *Bibl. med. Lat. lib. 1. pag. 205.*

HIERONYMI de WERDE, Monachi Lunæacensis seculo XV. *Tractatus de universis dubiis, quæ in Regula S. P. Benedicti possunt occurrere.* asseruntur in Bibliotheca Monasterii Rotensis in Bavaria. Alia & propè innumera Auctoris anno 1475. defuncti opuscula in diversis Bibliothecis reperiuntur, intèrque ea *Tractatus de duratione & annis Mundi ab Adamo usque ad Christum*, scriptus adversus Ven. Johannem de Weilheim Priorem Mellicensem. Vid. Bern. Pez. *Dissert. Isag. in Tom. I. Thef. Anecd. Nov. pag. x.*

THEODORUS à CRUCE Monachus Benedictinus è Congr. SS. Vitoni & Hidulphi anno 1628. novam S. Hidulfi vitam Gallicè conscripsit, neque tamen vulgavit. Videtis *Historiam Mediani Monasterii* authore *Bellhomme* ejusdem celebri Monasterii Abbate.

PETRI BERCHORII plura *Anecdota.* I. *Breviarium historiarum Bibliæ.* II. *Inductorium Morale.* III. *Reductorii Liber XV. de Poëtarum fabulis.* IV. *Ejusdem Reductorii Liber XVI. de figuris S. Scripturarum.* V. *Versio Gallica Titi Livii.* VI. *Naturalium exemplorum Libri III.* VII. *Allegoria* in libros *Metamorphoseos* Ovidii.

ALGERUS ex Canonico & Scholastico Ecclesiæ Leodiensis monachus Cluniacensis longè doctissimus, teste Nicolao Leodiensi, *antiquam dignitatem Leodiensis Ecclesiæ relatione & scriptis majorum aded diligenter habuit cognitam, ut eam totam ad subsidium memoriæ scriptam reliquerit.* Sed non lucem vidit illa lucubratio, sicut nec *Carminum liber*, nam & versu valuisse *Trithemius* cap. 328. de S. E. & *Lib. II. cap. 90.* de *Illustr. Benedictinis* est testatus.

GAUFFREDUS de COLLONE Monachus S. Petri Vivi in suburbio Senonensi ante annos quadringentos & quinquaginta *Chronica de Gestis Archiepiscoporum Senonensium*, nondum typis vulgata, condidit. *Mabill. Itin. Burgund. pag. 2.*

PHILIPPUS BASTIDE è *Congreg. S. Mauri* præter *Dissertationem de Ordinis Benedictini Gallicana propagatione typis editam* an. 1672. permulta alia elucubravit opera, quæ prælo tamen nunquam fuere subjecta, & quorum ipse syllabum textit in præfatione ad dictam *Dissertationem.*

PETRUS OWER Asceta Petrusanus, ut erat integerrimæ vitæ, ita præclara ingenii sui ornamenta posteris reliquit in suis libris, quæ impressis, quæ *Mf. s.*, quos ultra viginti cœlestis doctrinæ & odoris plenos indefesso studio contexit. V. *Felix Egger* in *Idea O. S. B. lib. 2. p. 555.*

SEBASTIANUS RÖHR, Monachus Imperialis Monasterii Ottoburani, pluribus annis Philosophiæ & Theologiæ Professor in Universitate Salisburgensi, demùm ad monasterium reductum conscribendis libris asceticis, tum animarum curæ totum se impendit, donec in Benningensi Parochia peste laborantibus diu noctuque subveniendo ipsemet lue infectus occubuit anno 1650. Præter typis vulgata ab eo relicta fuere 1.) *De exercitio & occupatione Monachorum privata* *Mf. s.* 2.) *De jure publicè docendi Monachorum S. B. Mf. s.* 3.) *Exercitia Spiritualia* *Mf. s.* 4.) *De Perfectionibus di-*

vinis Ms. 5.) De S. Angelo Custode Ms. 6.) De S. Eucharistia Ms. 7.) De medijs sese ad Deum verè convertendi & proficiendi. Ms. 8.) De fiducia habenda in Deo præcipue in agone. Ms. 9.) Liber de obligatione recitandi Psalmos Graduales, Pœnitentiales, Officium Defunctorum, & B. M. V. extra chorum. Ms. 10.) De Tristitia. Ms. 11.) De Peccatis venialibus. Vitam verò Sebastiani verè religiosam pluribus descripsit P. Alphonsus Krez Ottoburanus in præfat. ad ejusdem Opuscula sacra posthuma, qui proin consuli poterit. Ex Hist. Salisburg. Univers. Lib. II. cap. vii. p. 419.

ODONIS ex Priore Cantuariensi Abbatis S. Martini de Bello plura & egregia Manuscripta recenset Oudin, & ex eo Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Lib. xiv. p. 455.

VALERII Abbatis Monasterii S. Petri de Montibus totâ Hispaniâ inclyti circa annum DCLXXV. florentis Anecdota

- 1.) De vana seculi scientia.
- 2.) De vita & sancta peregrinatione foeminae cujusdam sanctæ Eucherie nomine ad Bergidenfes Monachos Epistola.
- 3.) Historia brevis Dona - Dei Abbat. batis.
- 4.) De quibusdam miraculis & revelationibus duorum Monachorum Maximi & Bonelli, ejusdemque S. Fructuosi famuli.

Hæc & alia plura reperiuntur in Ovetensis Ecclesiæ Codice ms.^{to}, quem se vidisse Morales testatur, lib. 12. cap. 51. Horum etiam ferè omnia se inter avêndota asservere scribit Card. Aguirre apud Nicol. Ant. in Bibl. vet. Hisp. Tom. I. pag. 302.

PETRI BOHERII ex Abbate S. Aviani, Episcopi Urbevetani & S. R. E. Cardinalis Scripta sunt pleraq; adhuc inedita, & in Bibl. San-Germanensi Codd. 454. & 664. aliisque obvia. In Speculum Monachorum. In Regulam S. Benedicti explicatio duplex, in quibus sententias, dogmata, verba, consilia, & præcepta confert cum Jure Pontificum, & sententiis sanctorum Patrum. In Benedictinam Benedicti Papæ XII. In Speculum Monachorum. De signis locutionum. His Hendreichius addit Notas in Damasi Pontificale laudatas Georgio Cassandro. V. Fabric. I. c. lib. 15. pag. 737.

ROBERTI de TUMBALENIA Abbatis Monasterii S. Victoris juxtâ murum Bajocensis civitatis Expositio su-

per Cantica Canticorum; brevis quidem, sed luculenta sensûque profunda esse dicitur ab iis, qui eam Ms.^{tam} variis in Bibliothecis Galliæ viderunt. Joannes Mabillonius Prologum ad Ansfridum Abbatem, atque operis initium publici juris fecit Analect. Tom. I. pag. 125.

SIGEBERTI GEMBLACENSIS Ecclesiastes, literaliter, allegoricè, mythologicè metro heroico descriptus ejus Operibus ineditis annumerandus venit.

DOMINICI VISCHER, BENEDICTI ZISEL, GEORGHII VOGEL, aliorumque Monachorum Wiblingensium Scripta anecdota vide in ejusdem Monasterii Annalibus.

SIMON BOUGIS Superior Generalis Congr. S. Mauri composuit excellens opus, cui titulus: *Idea Religiosi in Operibus S. Bernardi adumbrata*. Equidem plura ejus exemplaria transcripta fuere; verum autographum prælo non fuit subjectum. Author plenus dierum ac meritorum naturæ concessit an. 1714. ætatis 84. annorum. Vide de illo plura apud le Cerf in Bibl. Hist. Crit. p. 42.

MARTINI FRIDLINI in Cladribensi Bohemiæ celebri monasterio Cœnobitæ, & Theologi Universitatis Carolinæ Pragensis Opera Theologica nunquam typis mandata, & magnis codicibus comprehensa asservantur in celebri Bibliotheca celeberrimi Cœnobii Canonicorum Regularium sancti Augustini Trebonæ in Bohemia. Vid. Balbinus S. J. Epit. Rer. Bohem. in Notis ad cap. x. p. 67.

JOANNIS KECKII Tegernseensis Monachi ac Theologi notabile scriptum de nomine Tetragrammaton. Ejusdem doctissimi viri plurima alia operum in Tegernseensi tum in Mellicensi Bibliotheca asservantur.

SIGISMUNDI Abbatis Seonensis in Bavaria, anno 1634. demortui Tractatus de Monocerote an detur? & complura alia Ms.^{ta}, quorum syllabus textitur in Hist. Univers. Salisburg. Lib. II. cap. iv. Maximè contra *Joseæ Crucis Fratres* plures scripsit Tractatus. Qui verò illi fratres, & cujus sectæ fuerint, tunc temporis perinde comperit habebatur, atque hodie in apri-co est: *Wer die Frey - Maurer seyen*. Confer tamen, si placet, Vincentium Placcium de Scriptor. Pseudon. pag. 544. & Struv. de Bibl. cap. ix. 539.

S. OTHONIS Abbatis Cluniacensis Chronicon succinctum Ms.^{mm} Cantabrigiæ

brigie servatur in Bibliotheca Collegii S. Benedicti. Plura hujus S. Abbat. anecdota memorant Vossius, Caveus, Fabricius:

GASPAR BONINCURTUS, Atrebas, Belga, Eques Hierosolymitanus, Monachus primùm Monasterii S. Salvatoris Aquincinensis non procul Brugis, Congregationis Bursfeldensis, vir linguæ Græcæ, Latinæ, Slavicæ, Gallicæ, Flandricæ, Italicæ, & Hispanicæ peritus, scripsit, quæ penes Arnoldum Wionem extabant m. s. idiomate Gallico: *De Itinere suo Hierosolymitano & montis Sinai Lib. I. Sermones ad fratres Lib. I. De Arithmetica Lib. I. De cognitione sui ipsius versu heroico Gallico Lib. I. De prædestinatione eodem metri genere Lib. I.* Qui duo ultimi libri à facultate Doctorum Bursfeldensium, & à Jacobo Pamelio approbati, jam in lucem emittendi erant, nisi mors immatura supervenisset an. 1576. ætatis autem suæ 48. Abbatialis regiminis octavo in castro Cranemburgensi. Possess. Appar. Sac. tom. 1. pag. 529.

CONRADUS FONTANUS, Monasterii Helmwardeshufani olim celebris, nunc extincti Monasterii in Dioecesi Paderbornensi Cœnobita, haud exiguo numero reliquit Opera manuscripta, quorum Leznerus in Operibus suis Historicis sæpiùs mentionem facit. Vide Leuckfeldii Antiquitates Bursfeldenses cap. 3. pag. 88.

ANTONII POUGET è Congr. S. Mauri Institutiones Linguæ Hebraicæ, typis nunquam vulgatæ, sed à Religiosis San - Maurianis ad usum proprium sæpenumero descriptæ. Vid. le Cerf Bibl. Hist. Crit. pag. 416.

VALERIANI CASTILLIONÆI è Congreg. Casin. Caroli Emanuelis Sabaudicæ Ducis Historiographi, multæ eaque præclaræ lucubrationes lucem publicam aspexerunt, præstantiora tamen ejus Ms.^{ta} in Monasterio S. Smpliciani Mediolani delitescentia sunt: *Relatione della Guerra Valdesa anno 1655. Descrittione del Palazzo della Venaria Reale. Celestino quarto Apologia Istoria. Istoria del Duca Vittoria Amadeo di Savoia. Memoire Istoriche delli Duca di Savoia. Breves Notæ ad Comicorum libros Apollonii.* Vid. Pez litt. Apol. pag. 247.

GUIDONIS ALEXII LOBINEAU è Congr. S. Mauri *Histoire de la Ville de Nantes. Histoire de la Chambre des Compts de Bretagne. Traité historique des Droits Seigneuriaux de Bretagne; &*

un Traité des Barons de cette Province. id est: *Historia Urbis Nanneti. Historia supremæ rationum Curie. Historia ditionis Britannicæ Minoris, & unus Tractatus de Baronibus hujusce Provincie.* Autor Opera hæc Historica cum pluribus communicavit, à quibus aliquando juris publici fieri possunt. Vid. Jacob. le Long in Bibl. Hist. Franc. n. 14888.

ANGELI NUCEI ex Abbate Casinensi Archiepiscopi Rossanensis Opera X. Anecdota typis dignissima recenset Armell. Bibl. Casin. part. 1. pag. 38.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, *Soliloquium hominis ad animam suam. Libellus pro Immaculata Conceptione B. V. M.* aliæque plura Opera inedita, de quibus vide Cl. Oliverium Legipont in *Vita Tritheimii*; Fabricium in *Bibl. med. & infimæ Lat. Lib. IX. p. 453.*

OLIVERIUS de LANGHE, sive Longus, Prior ad S. Bavonem juxtâ Gandavum circa an. 1450. scripsit, teste Valerio Andrea pag. 706. & Sweertio pag. 588. hæc quæ in Bibliothecis Lovaniensibus & Gandavensibus inedita asservantur:

De Sacramento Eucharistie, & de tenendis ac credendis circa Eucharistie Sacramentum.

De Defectibus circa Missam.

De Redibus ad vitam.

De Vitio Simonie in religione.

Vitam B. Coletæ Virginis Reformatricis Ordinis S. Clare anno 1447. defunctæ, ex Latino Stephani Juliani transtulit in linguam Belgicam, seu Flandricam, de qua vide Acta Sanctorum Tom. I. Martii 6. pag. 533. Vid. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. Lib. xiv. pag. 477.

B. RABANI MAURI, Archiepiscopi Moguntini, Commentarius in Prophetam Daniele, & Joannem Evangelistam, quem utrumque prælo paratum assero. *A Comite Gianini uterque sublatus est.*

S. ODILONIS, Abbatis Cluniacensis, Commentarius in Psalmos, Henrico Sancto, Imperatori, oblatum, & ab hoc Ecclesiæ Bambergensi à se fundatæ dono datus; in cujus etiam Bibliotheca ms.^{us} asservatur.

S. BRUNONIS, ex Abbate Casinensi, Episcopi Signiensis anecdota, viz. *Commentaria in librum Judicum, in Judith, & in Isaiam.* Vid. Jacobi le Long Bibliotheca exegetica pag. 654.

FRANCISCI RANSPERG, Prioris Augiæ Majoris Brigantinae Descriptio Historica Comitatus & Urbis Brigantine, & in specie Monasterii Augiæ Majoris vulgò Mererau ab urbe Brigantina condita usque ad annum 1600. & ultra deducta, Opus Ms.

CLAUDII ETIENNOT è Congreg. S. Mauri Historia Vexini, quæ regio Normanniæ est, tribus minoribus tomis in folio comprehensa, in Monasterio S. Martini asservatur. Vid. le Cerf pag. 99.

CAROLI STENGELII, Abbatis Anhusani, præter Opera typis ingenti numero mandata, supersunt quam multa Anecdota; quæ utinam prælo subicerentur; nam gustus vini, ut veteri fertur parcemia, emptorem vocat. Nemo doctissimi hujus Præsulis Opera impressa legerit, qui non etiam ea, quæ in Ms. reliquit, legendi desiderio corripatur.

THOMÆ MEZLERI, Zwifaltensis, Carmina & Poëmata varii argumenti.

MAURITII BOG, Zwifaltensis, Paraphrasis Metrica in *Sequentiam Dies iræ, dies illa* &c. prælo digna; quæ sine compunctione animi legi non potest.

JOANNIS HIERONYMI TEXTORII, nati Niceæ in Provincia, è Congreg. Casin. Viri omnigena eruditione clarissimi, ac in Universitate Patavina Sacræ Scripturæ publici Professoris *Prælectiones*, seu potius *Dissertationes* valde luculentæ, & eruditæ in *Sacram Scripturam* tot annis Patavii habitæ, quæ ipsius manu exaratæ asservantur in Bibliotheca S. Justinæ. Vid. Armell. part. 2. p. 43.

CONSTANTINUS CAJETANUS, Abbas S. Baronti, è Congreg. Casin. præter typis excusa, innumera alia Opera Ms. reliquit, ut dicitur in Bibl. Max. Pontificia. Ea ferè omnia extant Venetiis in S. Georgii Majoris Biblioth. & etiam in Monasterio S. Nicolai de Arenis Catanæ, & alibi, quorum elenchum excubere voluit, Mariano Armellino dictante, Georgius Guilelmus Leibnitzius, Serenissimi Ducis & Electoris Hannoveræ Georgii, olim Consiliarius Status, & doctiss. atque eruditiss. Bibliothecarius, Florentiæ in Ord. nostri Monasterio S. Mariæ, ubi tunc temporis, nempe anno 1690. Philosophiam docebat. Ita ipse fidem facit in Bibl. Casin. part. 1. pag. 131. ubi etiam Cajetani Ms. Catalogum texit.

BENEDICTUS BACCHINUS, Abbas de la Croma è Congreg. Casin. multa, eaque reconditæ eruditionis Ms. Opera reliquit, quæ magnam partem in Bibliotheca Vaticana velut pretiosa Literaturæ cimelia asservantur. Eorum recensionem vide apud Armellinum l. c. pag. 82. & 83. apud quem etiam legere licet Anecdota *Alexandri Lelli*, *Alphonsi Villagut*, *Anselmi Pajoli*, & quam plurimum aliorum præstantis doctrinæ Scriptorum è Congreg. Casin.

JOSEPHUS SAENZ de AGUIRRE S. R. E. Cardinalis præter typis vulgata in manuscriptis sequentia reliquit 1.) *Theologiæ S. Anselmi Tomum V.* 2.) *Ludorum Salmanticensium Tomos II.* 3.) *Epistolarum ad Principes Viros doctos Volumen.* 4.) *Miscellaneorum volumina II.* 5.) *Apologiam* pro vindicandis Abbati Joanni Gersenio Libris IV. de Imitatione Christi. 6.) *Meditationes & Orationes* notis aliquot illustratas. 7.) *Librum de Viatore Christiano in Patriam pergente.* Quæ aliæque plura Eminent. Cardinalis gravissimis pro Ecclesia negotiis distentus typis mandare haud potuit. Vid. Tom. I. Theolog. S. Anselmi, Admonit. ad Lectorem circa libros Auctoris.

ALEXANDER ROYER è Congreg. SS. Vitoni & Hidulphi vir doctus superiore seculo multa luce publica minime indigna condidit, quæ tamen adhuc in Ms. latentia D. Humbertus Bellhome Abbas Monasterii Mediani cum Augustino Calmet, Abbate virtutibus & doctrina ornatissimo communicavit, & sunt sequentia:

Memoires pour l' Histoire de Lorraine. Seriem Ducum Lotharingiæ à Gerardo Alsatiæ Comite auspiciatur.

Memoires pour le Duché de Bar.

Memoires pour le Comté de Vaudemont.

Memoires pour la Maison de Guise, établie en France depuis 1508.

Memoires pour les Alliances de la Maison de Lorraine, & particulièrement avec la Maison d'Autriche.

Memoires pour les prétensions de la Maison de Lorraine, sur divers Etats de la Chretienité.

Eloge de Madame Catherine de Lorraine, Abbesse de Remiremont.

Memoires sur les droits, que la France avoit prétendu sur la Lorraine & contre les reunions, qui ont été faites de plusieurs parties de la Lorraine aux Evechez. Quæ omnia Manuscripta intra

tra manus sunt Abbatis Calmet, ut ipse testatur in Catalogo Alphabet. Scriptor. Hist. Lothar. pag. xcvi. col. 2.

GERMANUS CARTIER, Monasterii D. Ettonis propè S. Landelinum, vulgò Ettenheimünster in Brisgoia, Prior, ac Ss. Theologiæ Professor, rerum divinarum scientiâ inter Ordinis nostri in Germania Sodales hisce annis proximè præteritis apprimè excelluit, præter ea verò, quæ typis mandavit, summis Religionis nostræ Præsulibus, uti non semel ipse audi vi, laudata, in Ms. anno 1749. 18. Febr. vitâ functus reliquit

1.) Breviarium hominis Christiani, medullam Psalmorum cum notis, aliæque selectissima pietatis exercitia complectens, ad purganda, illuminanda, confortanda, ac inflammanda fidelium corda, nec non ad piè vivendum & beatè moriendum accommodatissima Ms.

2.) Breviarium hominis Christiani, seu Exercitia pietatis quotidiana ex Psalmis Davidicis expositione facili, & expeditâ illustratis, in cujusque animæ Christianæ commodum concinnata Ms.

3.) Aspiraciones mentis & cordis ex attributis divinis elicite, quibus anima Christiana à terrenarum rerum affectu abstrahitur, & ad amandum Deum inflammatur. Accesserunt Excitationes ad cultum & amorem erga B. V. Mariam Ms.

4.) Tractatus Ascetico-Theologicus de Religione, seu Statu Religioso in gratiam Religiosorum, præsertim Novitiorum concinnatus Ms.

5.) Tractatus de Doctrina Christiana Ms.

6.) Tractatus de Conscientia Ms.

7.) Commentarius in Cantica Cantorum ad mentem SS. Patrum, ac probatissimorum S. Scripturæ Interpretum methodo succincta, ac perspicua elucubratus, nec non Meditationibus, & Documentis animæ Christianæ ad vitæ perfectionem anhelanti apprimè utilibus illustratus Ms.

8.) Institutiones Canonico-Civiles Ms.

9.) Collegia Juris Canonici ad Libros V. Decretalium Gregorii IX. in Methodum brevem & claram redacta Ms.

10.) Dissertationes Theologiæ in utramque partem ventilatæ Ms.

11.) *Der Clösterlichen Zucht und Disciplin erster Tractat, darinnen die R. P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

gel des heiligen Vatters Benedicti ausgelegt, zumahlen auch die meiste Hauptgründ, worauf das geistliche Leben beruhet, wohlbegreiflich erörtert werden, zu sonderbarem Nutzen so wohl aller privat Geistlichen, als auch deren, die geistliche Anrede zu halten verbunden seynd, in hundert Exhortationen verfaßt. Ms.

12.) *Der Clösterlichen Zucht und Disciplin anderer Tractat, darinnen das 4. te Capitel der Regel des heiligen Vatters Benedicti von denen Werck-Zeugen der guten Wercken ausgelegt &c. in 73. Exhortationen verfaßt. Ms.*

13.) *Marianische Liebs-Übungen auf einen jeden Tag der Wochen eingetheilt, aus denen heiligen Väteren gezogen. Ms.*

14.) *Der Prophet Isaias in die Teutsche Sprach mit besonderem Fleiß, auch mit vermengten, oder dem Text beygefügt Buchstäblichen Auslegungen und nachgesetzten sittlichen Anmerkungen erleuchtet. Ms.*

15.) *Breviaire d'un homme Chrétien contenant plusieurs exercices spirituels tirés de Pseumes avec des notes, & une explication courte en faveur d'une ame, qui fouhaite parler à Dieu le langage du St. Esprit, & s'acquiter parfaitement des principaux devoirs d'un Chrétien pendant la journée. Ms.*

16.) *Tresor de maximes très-édifiantes tirées de la St. Ecriture, de SS. Peres, & autres personnes sages & vertueuses avec des notes, en faveur d'une ame, qui cherche Dieu, & fouhaite de s'avancer dans la perfection Chrétienne. Ms.*

Diligentis hujus & eximii Theologi germanus frater est Gallus Cartier p. t. Ettenheimensis Subprior, cujus Opera Theologica & Scripturistica alio loco jam laudavimus; hic verò ejus Ms. prælo parata, Anecdotis Germani Cartier subjicere à loco alienum non existimamus.

1.) Philosophia Ecclētica in usum Monasteriorum Congregationis Benedictinæ Argentinentis Ms.

2.) Theologia Universalis ex variis, usque probatissimis & celeberrimis Theologis, S. Scripturæ Interpretibus, Historiæ Ecclesiasticæ Scriptoribus, Juris utriusque Consultis &c. in usum Monasteriorum Congregationis Benedictino-Argentinentis congesta, & in quatuor tomos distincta Ms.

Uuuu

3.) Sci-

3.) Scientia universalis concionandi &c. è Gallico in Latinum transtulit, ac tribus tomis distinxit. Mfs.

NB. Opus istud à laudato R. P. Gallo Cartier ante duodecim jam annos è Gallico in Latinum translatum & hucusque in Musæo suo veluti delitescens, alius postea transtulit, atque præterito anno 1749. typis vulgatum est.

Prætermitto compendii causam quam plurimorum aliorum Scriptorum Anecdota, memor Senecæ, qui lib. ad Albin. c. xvii. exclamat: *O quam multorum Opera in obscuro jacent.*

Hic commemoranda veniunt posthuma Auctoris Opera ex ejus elogio Historico à Cl. V. P. *Oliverio Legipont*

concinnato; ea verò sunt: 1. Olocinium Sacrum. 2. Bibliotheca Bohemica. 3. Collectio Epistolarum Dionysii Exigui & aliorum Ord. S. B. Patrum. 4. Meditationes selectæ in Regulam S. P. Benedicti. 5. Hungaria & Austria M. V. Deiparæ dicatæ. 6. Historia particulæ S. Crucis in Augia Divite adservatæ. 7. Vita B. Margarethæ de Cruce. 8. Methodus studiorum pro Nobilibus. 9. Oratio pro aperturâ Collegii Illustrum Pragæ. 10. Infusæ doctæ per Germaniam. 11. Sacræ Eremitæ per Europam. 12. Historia Monialium O. S. B. 13. Epistolarum Fasciculus benè spissus. 14. Phrænesis Malignantis Cleri Olocinensis &c.

SECTIO VII.

Scriptores, quorum libri rariores.

Prodiit anno 1738. Hamburgi in 8. altera editio *Catalogi Historico-Critici Librorum rariores*, quam V. C. *Joannes Vogtius*, magna industria, atque eruditione accuravit. Ex isto igitur Catalogo Benedictinos illos Scriptores, quorum in eodem fit mentio ac recensio, excerpere, hincque ad verbum adscribere pro specimine visum est.

Petri Abaelardi & Æloiffæ Conjugis ejus Opera ex Ms. Codice Francisci Amboesii cum ejusdem præfatione apologetica, & censura Doctorum Parisiensium, anno 1616. in 4. Libris rarissimis adnumeratur tum alibi, tum in Bibliotheca Anonymi P. II. pag. 38.

LUCÆ d'ACHERII *Spicilegium veterum aliquot Scriptorum, qui in Gallia Bibliothecis latuerunt*. Parisiis anno 1655. in 4. Opus egregium, sed rarissimè obvium ab anno 1655. ad an. 1677. XIII. Tomis editum. De pretio & raritate horum voluminum hæc Jo. Petr. Ludewig in *Reliquiis Mfs. Tom. I. præfat. pag. 120.* „Hic „liber nunc maximi fit, pretiumque „habet centum ferè imperialium, „sed ego mallet tot aureis carere, „quam his voluminibus. „ Hac de causa inductus L. Fr. Jos. de la Barre novam editionem suscepit, quæ prodiit hoc rubro: *Spicilegium, sive Collectio veterum aliquot Scriptorum, qui in Gallia Bibliothecis delituerant, olim editum, opera, atque studio D. Lucæ d' Acherii, Presbyteri ac Monachi Or-*

dinis S. Benedicti, Congregationis S. Mauri, nova editio priori accuratior, & infinitis propè mendis ad fidem Mfs. Codicum, quorum varias lectiones V. C. Stephanus Baluze, ac R. P. Edmundus Martene collegerunt, expurgata per Lud. Franc. Joseph. de la Barre Tornacensem, Parisiis apud Montalant anno 1723. in fol. Tom. III. Multis quidem nominibus ordinatior, castigatior, & melior est hæc editio repetita; sed omiſsa etiam quædam sunt, & immutata, ut idèd priori etiam editioni in charta maxima, typis luculentis excusæ, & inde à septuaginta annis citatæ pretium adhuc ali-quod statuendum; èd magis, quia ordo in recentiori mutatus, atque paginæ nec in margine additæ, omitto typos minutiores in folio visui minùs forti non aridere. Quæ in singulis Spicilegii tomis prioris editionis continentur, satis diligenter ac copiose recenset Thomas Ittigius de Bibliothecis ac Catenis Patrum pag. 166. ff. De nupera novissima lege, si placet, *Journal des Savans* 1724. Tom. II. pag. 99.

Ven. Agnetis Blanbeckin, quæ sub Rudolpho Habsburgico & Alberto I. Austriae Imp. Viennæ floruit, Vita & revelationes, Autore Anonymo Ord. FF. Min. è celebri Conv. S. Crucis Wiennensis, ejusdem Virg. Confess. Accessit Pothonis Presbyteri & Monachi celeberr. Monast. Prunveningensis, nunc Pristlingensis propè Ratisbonam Ord. S. B. qui

secu-

*seculo Christi XII. claruit, Liber de Miraculis sanctæ Dei Genitricis Mariæ. Utrumque Opusculum ex Mfs. Codd. primum edidit R. P. Bernardus Pez, Benedictinus & Bibliothecarius Mellicensis. Viennæ apud Petrum Conrad Monath. 1731. Opus hoc jussu piissimi Imperatoris Viennæ publicè confixum est, & exemplaria ad unum ferè omnia Bibliopolæ ablata sunt. Causa poenæ in librum hunc statutæ fuit, quia in illo continentur res insultæ, meram superstitionem redolentes, & ad dedecus religionis Romanæ facientes. Pertinet huc inprimis Cap. 38. & 39. Vitæ Blanbeckin, ubi Auctor de Heroina sua narrat, eam ali- „ quando scire desiderasse cum lacry- „ mis, & mœrore maximo, ubinam „ esset præputium Christi. Ecce ve- „ rò in instanti sensit eam illud, & „ dulcissimi quidem saporis in ore, su- „ per lingua vel centies versatum, „ quod totidem vicibus deglutiverit, „ donec tandem, cum pelliculam hanc „ tentaret digito attingere, ea spon- „ te in guttur descenderit. „ Neque minùs huc pertinet cap. 36. Pothonis, de quadam Abbatissa imprægnata, quam verò duo Angeli à Beata Virgine Maria missi, obstetricis munus in se recipiendo ab onere graviditatis liberarunt, puerumque extra conjugium natum Eremicolæ, ut per 7. annos eum educaret, tradiderunt. Vid. Hadriani Pontii Epistola ad amicum, qua historiam libri rariores exponit, qui inscribitur: *Ven. Agnetis Blanbeckin Vita & Revelationes*; adjectæ sunt Pezii & Garellii de hoc libro Epistolæ, Francof. & Lips. an. 1735. in 8. Reliquit etiam Cl. Pez in Mfs. Epistolam Apologeticam in defensionem editionis vitæ Agnetis Blanbeckin scriptæ an. 1731. quæ suo tempore, ut in Bibliotheca legimus Mellicensi, in lucem prodibit. Legant interea, qui ea causa Pezio insultant, sed attentè, ejus præfationem cum in Vitam dictæ Virginis, tum ad Tom. x. Bibliothecæ Asceticæ Benedictino-Novæ.*

ANSELMI LUCENSIS *Collectio Canonum antiqua, editore Antonio Augustino*. Andreas Schottus in vita Anton. Augustini expressis quidem verbis scribit, Augustinum Anselmianam Canonum Collectionem edidisse, quod ex Schotto refert in *Abaco Patrologico* p. 38. Godofr. Olearius. Verùm valde dubitant Eruditi, fueritne hæc Collectio unquam ab Au- P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

gustino edita. Lege, si placet, Frid. Jac. Leickerum in adnotationibus ad Vitam Ant. August. in *Vitis Clariss. JCtorum* p. 144. Cui adde, qui rem plenius conficit, Caf. Oudin. in *Coment. de S. E. Tom. 2. p. 719.*

BENEDICTI BACCHINI *Dissertatio de Sistris*, Parmæ quinquagesies solum excusa est, quam tamen Jac. Tollius Traject. 1696. in 4. locupletatam denuò edidit. Vid. Mich. Lilienthalii *Machiavellism. Litter. p. 126.* Marian. Armell. *Bibl. Script. è Congreg. Casin. part. 1. p. 79.*

HENRICI BASSE, *Monachi Ballenstedensis, Panegyricus Genealogiarum illustrium Principum Dominorum in Anhalt. an. 1519.* Scriptum hoc admodum rarum vocatur in Jo. Hubneri *Biblioth. Genealog. p. 497.* Illud nuper Cl. Jo. Christoph. Becmannus variis notis locupletatum, & subinde castigatum recusum dedit in *Accessionibus Historiæ Anhaltinæ pag. 1-26.*

CONSTANTINI CAJETANI *de religiosa S. Ignatii Fundatoris Soc. Jes. per Patres Benedictinos institutione, deque Libello Exercitiorum ejusdem. Venetiis 1641. in 8.* Insigniter rarus vocatur in *Catalogo Historicor. Fresnoio-Mencken. p. 73.* Confer tamen diligenter Marian. Armell. l. c. p. 127.

MERLINI COCCAI, Poëtæ Mantuani, *Opus Macaronicorum. Totum in pristinam formam per me Magistrum Acquarium Ladolam optimè redactum, in his infra notatis titulis divisum, Zanitonella, quæ de amore Tonelli erga Zaninam tractat. Quæ constat ex tredecim Sonolegiis, septem Eclogis, & una Strambottologia. Phantasia Macaronicon, divisum in viginti quinque Macaronicis, tractans de gestis magnanimi & prudentissimi Baldi. Moschææ facetus liber in tribus partibus divisus, & tractans de cruento certamine Muscarum, & fornicarum. Libellus Epistolarum, & Epigrammatum ad varias personas directarum. Venetiis apud Bevilacqua an. 1613. in 12. pp. 550.* Liber admodum rarus, ut sunt cætera omnia hujus Auctoris, qui est *Theophilus Folengus*, Monachus amœnissimi ingenii Brixiae in S. Euphemie Cœnobio. Præter hanc, quam possidemus, editionem, extant prima omnium anni 1521. altera Venetiis 1561. Vid. *Memoires de Litterature Tom. I. p. 139. ff. & 462.* Tertia Venetiis 1564. Quarta Venetiis 1581. Alium ejusdem Folengi li- Uuuu 2 brum:

brum: *Chaos del Tri per uno con privilegio*. Vinetia ap. Giov. Anton. & fratelli da Sabbio 1527. in 8. recenset Cl. Aug. Beyerus in *Memoriis Libror. rarior.* p. 43. fs. Vide plura apud Armellin. l. c. part. 2. pag. 185.

CHRISTIANI DRUTHMARI, *Grammatici, Expositio in Mathæum Evangel. familiaris, luculenta, & lectu jucunda cum Epitomatibus in Lucam, & Epistolam S. Martini Episcopi ad Mironem Regem, cum Privilegio Maximil. Cæs. & cum censura Jacobi Oesler J. U. D. & cum dedicationibus Jac. Wimpfelingii. Argentorati operâ & impensis probati viri Johannis Grueningeri. anno 1514.* Non Expositio Druthmari, cum in Bibliotheca Patrum Lugdunensi Tomo xv. habeatur, inter libros rariores referenda est; sed editio per *Wimpfelingium* accurata. Cujus editionis exemplar possidet Vir Clariss. & summè Reverendus D. Albertus Seill, Canonicus S. Cuniberti Coloniae Agrippinae. Ea verò ita titulum exhibet: *Erudita admodum, præclarâque expositio in Evangelium secundum Mathæum, Divini sermonis præconibus familiaritate commodissima, religiosissimi F. Christiani Druthmari Aquitanien. cum appendice compendiorum in Lucam Johannemque Evangelistas Divi Martini præsulis.* - - - Sequitur Epistola Jacobi Wimpfelingii, editoris, hoc exordio: *Georgio Nigri ex Lapide Leonis humane & divinæ Philosophiæ Professori ordinario Heiðelbergensi.* Altera ejusdem epistola signata erat penultimâ Aprilis anno Christi tertio decimo supra sesqui millesimum. Ad calcem Operis: *Excusum Argentorati operâ & impensis probati viri Johannis Grünigeri anno Incarnationis Dominicæ MDCXIII. mense Augusto.* Paulò aliter, ut vidimus, rubricam nobis explicat Johannes Vogt. Est igitur Jacobi Wimpfelingii editio rara, & adeò rara, ut rarissima *Serveti Opera*, & Jordani Bruni Nolani *Spaccio della bestia æquet*, si non superet. Hinc factum, ut *Gesnero*, *Simlero*, *Frisio*, *Königio*, *Wionio*, *Possævino*, *Miræo*, *Maittaivio*, aliisque Bibliographis ignota, Labbeo autem, & *Richardo Simonio* planè negata, aut suspecta fuerit. Sed nullum de ejus existentia dubium superat, postquam locum indicavimus, ubi & videri & legi potest.

Aliam ex Ms. Codice Wormatiensi editionem accuravit *Joannes Secerius*, typographus acatholicus Hagænoæ anno 1530. Qua in editione non

unus dicitur esse locus, qui *Transubstantiationis* dogma convellat. Quare Scriptores Catholici *Sixtus Senensis*, *Cardinalis Perronius*, *Bigneus*, aliique contendunt, *Secerium*, hominem acatholicum *Druthmari* textum corrupisse, idque probant ex fide Codicum Mss. quorum unus habetur in Bibliotheca San-Emmeramensi Ratisbonæ seculo xii. in membranis exaratus. Idem Commentarius in *Mathæum* integer habetur in Bibliothecis PP. Colonienfi tom. ix. p. 861. Lugdunensi Tom. xv. pag. 86. Concordat verò cum editione *Wimpfelingiana*, quam apud laudatum D. Seill se manibus oculisque contrectasse testatus mihi est Cl. Oliverius Legipont Ss. Theologiæ Professor Coloniae in Monasterio S. Martini Majoris. An pariter concordet *Seceriana*, quam laudant Acatolici, ignoramus, quia illam videre nobis non contigit. Certè titulum editionis *Wimpfelingianæ* à D. *Vogtio* relatum cum nostro non quadrare prudens quivis facilè animadvertet, atque ex ungue leonem admetietur. Quamvis autem *Edmundus Albertinus* editionis *Secerianæ* fidem & integritatem vindicare conatus fuerit, necdum tamen contentio- nis & litigii finis. Labbeus enim in *Addendis ad Tom. I. de S. E.* p. 792. regessit, *Albertini* hominis hæretici fidem sibi valdè esse suspectam, idque eo magis, quòd ubi editionem illam *Wimpfelingianam privilegio Cæsareo, & censura Jacobi Oesler* ornatam viderit, quæve in Bibliotheca deprehenderit, non addat, cum ea diligentissimis Bibliographis hætenus fuerit incomperta. Eam quidem alii neutquam ab *Edmundo Albertino* confictam, sed obviam esse jactitant in Bibliothecis Galliæ apud *Dallæum*, Angliæ apud *Thomam Perison*, Germaniæ apud *Joannem Ludolph. Brunemannum*, qui rarissimæ huic editioni pretium XL. Talerorum statuit. Eandem quoque in Bibliotheca *Westeniana* Basileæ reperiri *Westenius* ipse in *Notis ad Origenis Dialogos contra Marcionitas* pag. 79. testatur. Ejusdem meminere *Tenzelius* in *Colloq.* Menstr. anno 1693. pag. 293. *Caveus* in *Hist. Liter.* *Schelhornius* in *Amœnit.* tom. ii. pag. 429. & in *Amœnitatibus Historiæ Ecclesiasticæ* à pag. 823 - 837. *Joannes Albertus Fabricius* in *Bibl. med. & inf. Latinitatis* Volum. I. lib. 3. pag. 1040. Verùm cum hi Scriptores sint à *Sacris Romanis*

nis alieni, parùm fidei apud illos, qui eisdem addicti sunt, reperient; præfertim cum ne verbulo indicent, utrum laudata exemplaria exhibeant editionem illam ementitam, quam nobis D. *Vogtius* depingit titulo tenus à *Wimpfelingiana* disparem; an verò illam, quam descripsimus, cum editis in Bibliothecis Patrum conformem repræsentent. Sed hoc dato, dispiciendum, an ea loca, quæ *Transubstantiationis* dogma validissimè infringere comminiscuntur heterodoxi, in utraque editione pariter atque in Mss. codicibus occurrant. Ulro enim compertum est, quas fraudes Ecclesiæ Romanæ hostes texere soleant, ut eam à Patrum Scriptis aliena & docere & tenere commonstrare possint. Appositè (r) *Oudinus* in simili: *Impostores*, inquit, *nostri temporis hujusmodi multa in Scriptis Catholicorum Doctorum inseruerunt, ut venenatam doctrinam suam eorum quasi auctoritate roborarent.*

JO. BAPTISTA FERRETI, Casinensis, *Liber de Musis Lapidariis*, Veron. an. 1672. in fol. Oppidò rarum esse hoc Opus docet doctiss. Christoph. Aug. Heumannus in *Conspectu Reipubl. Literar.*

GILBERTI GENEBRARDI, Archiepiscopi Aquisextiensis, *Liber de Jure sacrarum electionum, & earum necessitate ad Ecclesiæ Gallicanæ reintegrationem*, Paris. apud *Nivellum* anno 1593. in 12. Liber rarissimus, lectoris manu publicè combustus, cuiusque auctor perpetuo exilio multatus fuit, facultatibus omnibus fisco additis. V. *Essais de Litterature T. I.* p. 109. Petr. Zornij *Traçt. de Libertate Ecclesiæ Gallicanæ* pag. 29. qui editum hoc Scriptum an. 1595. fuisse adferit. Pro doctissimo *Genebrardo*, Archiepiscopo Aquensi, ejusque libro haud multi negotii res foret, scribere Apologiam.

S. *Hildegardis Abbatisse in monte S. Roberti propè Bingam sanctissimæ Virginis & Prophetissæ Epistolarum liber, continens Epistolas S. Pontificum, Imperatorum, Patriarcharum &c. ad Hildegardim, & ejusdem sanctas ad eosdem responsiones; item ejusdem Hildegardis scripta alia nunc primum in lucem edita.* Coloniae apud *Hered. Jo. Quentell. & Gerwin.* Colonium anno 1566. in 4.

HUGONIS Floriacensis *Chronicon ex Museo & cum Notis Bernh. Rotten-*

dorfii, Monasterii an. 1638. in 4. Liber rarissimus *Lambecio* nunquam visus, cum in Bibliotheca *Vindobonensi* hunc inter ineditos recenset. Vid. *Bibliotheca Hasæana* pag. 367.

MARTINI MARRIER *Sancti Martini à Campis Monachi & Professi, Bibliotheca Cluniacensis, in qua Abbatum Cluniacensium Vita & Scripta, Catalogus Abbatiarum, Privilegia, Chartæ, & Diplomata continentur.* Parisus an. 1614. in fol. Libris rarissimis adnumeratur in *Catalogo Bibliothecæ Menckenianæ.* p. 42.

EDMUNDI MARTENE *Vie de Dom Claude Martin.* Librum hunc jussu Superiorum suppressum esse narrat *Auctor L'Europe Savante* an. 1718. *Janvier* pag. 129. *Philippus* le *Cerf Bibl. Hist. Crit.* pag. 306, de hoc libello sequens tulit judicium. „Le P. Martene „ est Auteur de la Vie du vénérable P. „ D. Claude Martin, qui n'est certain- „ nement pas le meilleur de ses Ouvra- „ ges: on ne peut contester, que le R. P. „ Martin n'ait été un Religieux d'un „ mérite extraordinaire, dont la vertu „ & la piété ont donné un grand éclat „ à la Congregation de Saint Maur, „ & qu'il ne se soit rendu très recom- „ mandable par la sainteté de sa vie; „ mais il convenoit de publier ses „ vertus avec plus de ménagement & „ de discretion, & de décharger cette „ vie de mille puerilités & de certains „ faits, qui peuvent donner atteinte „ à la reputation du prochain. „

ROBERTO MONACO *Istoria della Guerra fatta da Principi Christiani contra i Saraceni per l'acquisto di Terra santa, tradotta per Francesco Baldelli, & impressa in Firenze per il Torrentino* 1522. in 8. Liber in Italia rarissimus. Vid. *Nic. Franc. Haym* *Notitia de lib. rar.* p. 86.

Origines Murenfis Monasterii in Helvetiis Ord. S. Bened. Spiremburg an. 1618. in 4. Raritatem hujus Scripti indicat *Catalogus Historic. Frefnoio-Mencken.* pag. 57. his verbis: *Dieses Buch ist sehr rar, und darinnen curieuse diplomata, daraus man die Origines des Hauses Oesterreich lernen kan, enthalten.* Hinc Cl. Jo. Georg. *Eccardus* recusum adjecit sub finem *Originum Familiæ Habsburgo - Austriacæ* pag. 199 - 236. Editæ etiam fuerunt à Jo. Petr. *Ludewig* tom. 2. *Rer. Bamberg. Francof. an. 1718. in fol.*

OTFRIDI Monachi *Weissenburgensis Liber Evangeliorum*, Basileæ Uuuu 3 an. 1571.

an. 1571. in 8. Liber inter rarioris rarissimus nuncupatur à doctissimo von Seelen in Memoria Stadeniana pag. 129. Hæc namque editio adeò ad paucas est redacta, ut Liber parvus Hamburgi in Auctione Bibliothecæ Gudianæ octo Imperialium pretio divenditus fuerit. Vid. Jo. Andr. Schmidii Diff. de modo propagandi religionem per Carmina §. XXI. Non ita pridem recusus fuit in Jo. Schilteri *Theſauro Antiquitatum Teutonicarum*.

MAGNENCI RABANI MAURI de *Laudibus sanctæ Crucis*, Opus eruditione, versu, profæque mirificum. In fine legitur Librarii de se ad Lectorem, & cujus sit? epigramma:

*Ipse Magisterium tute cognoscis abande:
Sed Patriam si vis, nomen & artificis?
Est natale solum Baden: Sedes mihi Phorcüs:
Dicor & Anselmi bibliopola Thomas.*

Phorcheim in ædibus Th. Anselmi an. 1503. in fol.

Est Liber rarissimus, tum propter summam infrequentiam, tum etiam propter innumerâs figuras Crucium diversas formas exhibentes. Nescio, an legatur inter Rabani Opera omnia studio Jac. Pamellii, Anton. de Henin, & Georgii Colvenerii VI. Tomis Coloniae Agripp. an. 1627. in fol. excusa, quæ itidem rarissima sunt de indicio Catalog. Biblioth. Schalbruch. P. I. p. 4. Ita Cl. Vogtius, cui dicendum, quod Rabani Carmen de *Laudibus S. Crucis* extet Operum Tomo I. pag. 273 - 248.

Religiosissimi Viri Fratris Johannis Raulini Artium & Theologiæ Professoris Epistolarum illustrium Virorum opus eximium. Paris. an. 1521. in 4. De ingenti hujus libri raritate testatur Jacob le Long, in Bibl. Hist. Gall. n. 12702. Cl. Vogtius in ponendo titulo falsus est, qui ita poni debet: *Joannis Raulini Opus Epistolarum ad diversos.* Vid. hujus Capituli Sect. II. de Epistolographis.

FLORIANI TREFFLERI *Methodus ordinandi Bibliothecam.* Augustæ anno 1560. Rarissimus Liber non quidem ob suam præstantiam, sed potius ob futilitatem regularum parùm congruarum, quas præscribit. Vid. Wendleri Differt. de Libr. rar. §. XXVI.

JOANNIS TRITHEMII *Steganographia, hoc est, Ars occultam per scripturam animi sui voluntatem absentiibus aperiendi certa.* Præfixa est huic operi sua Clavis seu vera introductio ab ipso Autore concinnata. Hactenus quidem à multis multùm desiderata, sed à

paucissimis visa; nunc vero in gratiam secretioris Philosophiæ studiosorum publici juris facta. *Francofurti ex offic. typogr. Jo. Saurii, sumtibus Jo. Berneri an. 1608. in 4. Darmstadii anno 1621. in 4. Vid. Biblioth. Reiman. pag. 770.*

-- EJUSDEM *Polygraphiæ Libri VI. Francofurti an. 1550. in 4.* Hæc Polygraphia Steganographiâ est inculpatior, & minùs suspecta, sed rarior tamen, & magis lectu digna. Quod verò Trithemii Steganographia in suspicionem magiæ immeritò vocetur, suprâ hujus Libri Cap. V. Sect. I. latiori stylo à nobis expositum fuit.

-- EJUSDEM *Liber octo Quæstionum ad gloriosissimum Imperatorem Maximilianum.* Scriptum ob raritatem suam minùs cognitum, quod nec inter Opera Trithemii junctim edita extat. Evolvi illud Viennæ in Austria in Bibliotheca Windhagiana; dabitur etiam tibi, si petas, in Cæsarea.

-- EJUSDEM *Chronicon Spanheimense,* quod cura Marquardi Freheri typis Wecheliani Francofurti an. 1601. prodiit, hodie perrarum est; ut proinde de nova Operum Trithemianorum editione meritò quispiam cogitet.

WILRAMI *Abbatis olim Eberspergensis in Cantica Salomonis mystica explanatio, per Menardum Moltherum in lucem restituta. Adjecta est ex Spanheimensi Abbate Auctoris vita, qui sub Henrico tertio anno MLXX. floruit.* Hagenoæ per Guilielmum Seltz anno 1528. in 8. plag. 12. De maxima hujus libri raritate legatur Jo. Georgii Lotteri peculiaris observatio de prima eademque rarissima editione Willelrami inserta Actis Erudit. an. 1733. pag. 28 - 41.

ARNOLDI WION, Belgæ, Duacensis, *Lignum vitæ,* sive initia Ord. Bened. & Viri Clari dignitate, doctrina, sanctitate, ac principatu descripti Libris V. Venetiis an. 1555. II. Vol. in 4. Liber rarissimus prostat quidem Germanicè ex versione Caroli Stengelii, Aug. Vindel. an. 1609. 1627. 1701. in 4. sed pleraque ad notitiam Scriptorum facientia hîc desiderantur.

His à V. C. Joanne Vogtio recensitis rarioribus libris totidem alios non minùs raros adjicere visum est.

VEN. BEDÆ *Historia Abbatum Wiremutensium & Girwienſium* edita à Jacobo Waræo; sed exemplaribus non

non ita multis, ut solent Angli, impressis. Hæc Historia est magni momenti pro stabilienda traditione Antiquitatis Monasteriorum Ord. S. B. in Anglia. Certè eâ lectâ Antverpienses Hagiographi longè aliam de antiquitate Regulæ Benedictinæ sententiam conceperunt, quàm aliàs in Actis SS. maximè in Commentario prævio ad vitam S. Elphegi Episcopi tom. 2. Aprilis prodiderunt.

LUDOVICI BULTEAU è Congr. S. Mauri *Cura Salutis & Latine & Gallicè sæpiùs impressum,* sed in Germania paucissimis visum.

BENEDICTI CHELIDONII, Abbat. Monasterii ad Scotos Viennæ Austriae Carmina de Passione Jesu Christi Salvatoris Mundi magnæ elegantiae cum figuris æneis Joannis Wechtlin. Hoc Opus nullibi à me visum, nisi in Bibliotheca Cæsarea Vindobonensi; Scotensis certè Bibliotheca eo caret.

CHRYSOSTOMI Abbat. Schyrensis in Bavaria Liber contra abusum S. Scripturæ anno 1557.

MAURI CORKER, Abbat. Lambspringensis, *Catholicorum Principia erga Deum & Regem Angliæ,* in 4. anno 1680.

GREGORII CORTESII, S. R. E. Cardinalis, Epistolarum Familiarium Liber. *Ejusdem* Tractatus adversus negantem S. Petrum Apostolum fuisse Romæ, ad Adrianum VI. Pont. Max. Venetiis an. 1573. Opera elegantissimè & solidissimè scripta, sed quæ in paucis occurrunt Bibliothecis.

FRANCISCI DELFAU è Congr. S. Mauri *Abbas commendatarius.* in 12. Coloniae. Vide suprâ Cap. II. Sect. 2. §. 3.

ERCHENPERTI *Historia Principum Langobardorum* Neapoli an. 1643. forma 4.ª impressa est, liber in Germania rarissimus, adeò, ut neque ad notitiam pervenerit insignium aliàs Virorum, Langleti du Fresnoy, & Burckardi Menckenii, unde Jo. Georg. Eckard in Corp. Script. medii ævi tom. 1. novam editionem accuravit.

CAROLI FERNANDI Opera Afceutica ad usum Benedictinorum scripta, pauci sunt in Germania, qui viderunt, ne dicam, evolverunt. Vidi, sed non perlegere potui præ temporis inopia in Cæsarea Bibliotheca.

JOANNIS HAUTIVELLENSIS, Monachi ad S. Albanum in Anglia c. an. 1200. *Architrenius* an. 1517. Parisiis impressus fuit in 4. Quæ editio fuit

in Bibl. Thuana tom. 2. p. 286. cumque rarissimè sit obvia, operæ pretium esset prælis iterùm subjicere, judice Fabricio Bibl. med. & inf. Lat. Vol. 4. pag. 237.

BENEDICTI HERTFELDER Basilica SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindel. an. MDCXLVII.

COSMÆ KNAUF Defensio Imperialis, Liberæ, & Exemptæ Abbat. Prumiensis contra Archiepiscopum & Electorem Trevirensis. Vide suprâ Cap. II. Sect. I. §. V.

BENEDICTI LAUDATI è Congreg. Casin. Romæ in Collegio Anselmino Ss. Theologiæ & SS. Canonum Professoris longè doctissimi

Pro Monasticis Viris ad Juris Canonici cathedram aditum sibi jure parantibus, examen responsi cujusdam Consulti adversus Monasticos Viros adpetentes Cathedras I. Can. Neapoli an. 1697. in 4. pagg. 40. Perrarus libellus est, cum pauca admodum exemplaria juris publici sint facta, sed rata item eruditione, & exquisita crisi egregiè refertus. Armeli. Bibl. Scriptor. è Congr. Casin. part. 1. pag. 99.

JOANNIS MABILLONII Opusculum inscriptum *la Mort Chrétienne* Parisiis in 12. anno 1702. de quo Cl. Montfauconius in literis ad me anno 1738. datis: „*Opusculum Mabillonii* „ diu & frustra quæsi, ut ad te „ transmitterem. Neque enim id „ miror: nam Opusculum meum, cujus titulus, *La vérité de l'histoire de Judith*, quod typis datum fuit „ anno 1689. ita evanuit, ut nullum „ ejus exemplar, neque penes me, „ neque in Bibliotheca nostra, neque „ apud Bibliopolas invenire possim. „

EDWARDI MAIHEW Martyrologium, quo Trophæa Benedictino-Anglicana continentur. in 4. Remis anno 1625. Dudum mihi ardentibus, irritis tamen expetitur votis.

JOANNIS de MARRE, Episcopi Condomiensis in Gallia, *Enchiridium Sacerdotale*, planè aureum, Parisiis anno 1519. impressum quotusquisque nostrum in Germania oculis usurpavit, ne dicam, manu trivit?

JOSEPHI PERESI Dissertationes Ecclesiasticæ de Benedictinis Hispaniæ Monasteriis, Mabillonio laudatæ.

JOSEPHI SAENZ de AGUIRRE Defensio Cathedræ S. Petri, adversus Declarationem Illustrissimi Cleri Galliani editam anno MDCLXXII. die XIX. Martii. Tomus in folio.

-- EJUSDEM *Ludi Salmanticensis.* CARO-

CAROLI STENGELII *Monasteriologia* Augustæ Vindel. an. 1619. in fol.
 -- EJUSD. *Comentarius Rerum Augustan.* Aug. Vindel. an. MDCXLVII.
 -- *Basilica SS. Udalrici & Afræ* Aug. Vindel. cum Mantissa an. 1653.

Eminentissimus Cardinalis Passioneus, id temporis adhuc Sedis Apostolicæ Nuntius ad Helvetios nulli pepercit operæ, ut Operibus hisce potiretur, sed irrito tamen conatu, velut ipse in Epistola ad Bernardum Pezium, Bibliothecarium Mellicensem, data his verbis testatur: „Omnia à te habeo, si in Caroli Stengelii *Monasteriologia*, & quæ de Rebus Augustanis, de *Basilica S. Udalrici* cum Mantissa, separatim edita, conscripsit, quoties per otium licuerit, diligentiam tuam adhibueris. „Nullum enim fructum ex laboribus, „quos apud nonnullos Bibliopolas mihi „sumpsi, hucusque percepi. Lucernæ „anno 1722. Ita Illustrissimus Nuntius; quem in eo tamen sua fefellit opinio, quod Historiam Basilicæ SS. Udalrici & Afræ à Carolo Stengelio conscriptam fuisse crediderit, cum illa Auctorem habeat *Bernardum Hertfelder*, amplissimum juxtà ac doctissimum Abbatem San- Udalricanum.

SECTIO VIII. PHILOGI.

Quo nomine ii omnes designantur, qui variæ ac multiplicis eruditionis libros cum ediderint, in nullam è superioribus Classibus aptè referri possunt.

S. ALDHELMII Episcopi Schirburnensis in Anglia *Enigmaton libellus*, quem post editionem Basileensem anno 1557. cum Notis edidit *Martinus Delrio* Moguntia anno 1601. in 12. Plura de hoc Opusculo jam diximus in vita Aldhelmi.

VENERABILIS BEDÆ Libellus *De septem Mundi Miraculis*. Opp. Tom. I. pag. 400.

B. RABANI MAURI 1.) *Glossæ Latino-Barbaricæ de partibus humani corporis*. 2.) *De inventione linguarum ab Hebræa usque ad Theodiscam*, & Notis antiquis, Opp. Tom. VI. 3.) *Capitula de Romanorum militia*, ad Lotharium Imperatorem scripta. „ Quia, inquit in Dedicatoria Epistola, Excellentiam vestram multa „ decet cognoscere, annexui quæ-

VICTORII SYRI è Congregatione Casinensi Galliarum Regis Historiographi

Mercurius, seu *Historia currentis temporis*. Paucissimi sunt, qui hoc Opus completum habeant. Adhuc rariores sunt ejusdem Auctoris *Memoriae reconditæ*. Vide Auctorem Catalogi præcipuorum Historicorum &c. impress. Parisiis anno 1713. Classe 23. pag. 136.

LEONIS à S. THOMA *Lusitania Benedictina* Conimbricæ an. 1644. in fol. cujus acquirendæ desiderio flagrare quàm reipsa potiri, multò facilius est.

WERNERI, Abbatis S. Blasii in Sylva Nigra *Sermones Postillares* per annum ex SS. Patrum doctrina deflorati hodie rarissimi sunt. Viennæ in Austria Bibliotheca Windhagiana exemplar custodit, quod cum evolvissem, cogitare mecum cepti, quanto dignius & utilius excellentes hi Sermones prælo iterum subjicerentur, quàm hac ætate nostra multorum Concionatorum Opera; qui fors ex facro suggestu Oratores visi non fuissent, si, quas ad populum habuerunt Conciones, eas subinde typis non evulgassent.

„ dam capitula de disciplina Romanæ militiæ: qualiter antiqui tyrones institui solebant. Quod ideò „ feci, quia necessarium fore id æstimavi post frequentissimas Barbarorum incursiones. Quæ scilicet ex „ cujusdam Flavii Vegetii Renati libello, quem de antiquissimis scriptis Romanis, excerpti atque compegi, breviusque annotare studui, „ cavens scilicet prolixitatem, & ne „ fortè ea scribere viderer, quæ tempore moderno in usu non sunt: illud etiam prævidens, ne si nimius „ fierem, fastidio potiùs, quàm delectationi infervirem. „ Ita Rabanus in Dedicazione Opusculi de Anima, quod tomo vi. p. 137. extat. Pamelius verò ad marginem notat: *Hoc Opusculum nondum invenimus, aliqui adjunxissimus.*

BENEDICTI HIERONYMI FEIJOO, Hispani, Ord. S. B. *Theatrum Criticum & Hispanicum*, seu *Discursus varii de omni generis argumentis*, ad confutan-

futandos vulgari populariq; sensu receptos errores. Opus ab Authore patrio conscriptum sermone, quàm concinnum, elegans, plenùmque eruditionis ac prudentiæ, tam in Germania rarum, infrequens, minimèque obvium. Versionem Gallicam adornavit D. Joannes de Ferreras. Editiones Hispanæ ad annum 1743. prodierunt quinque, quo labente anno Pater Feijoo volumen duodecimum congerere coepit.

Discursus, qui primum explent volumen, sunt numero sedecim. Eorum titulos. *Vox Populi. Virtus & Vitium. Opulentia & Paupertas. Politica callidissima. Apologia literarum studio vacantium. Astrologia Judiciaria, & Calendarium. Eclipses. Cometa. Annus climactericus. Mundi senectus. Corollarium super materiam præcedentis Discursus contra Philosophos modernos. Musica in Ecclesiis. Comparatio Linguarum. Defensio Feminarum.* Vid. Correspondence des Savans an. 1743. p. 126. ubi Discursus primi elegans habetur Recensio ex symbolis Cl. V. P. Oliverii Legipont ejus Academiæ Socii. . .

ADELARDI, Monachi Bathoniensis in Anglia *liber de septem artibus*, & alius *de sic & non sic*, de quibus vid. Pitf. æt. 12.

ALANI ALBRETI, Abbatis Teukesburiensis in Anglia anno 1201. defuncti *Problemata sophistica*, de quibus Baleus III. 46.

JOANNIS LIDGATI, Monachi Buriensis in Anglia, excellentis Philologi, Opera quàm multa Philologica, quæ in vita ipsius superiore libro recensuimus.

LEONARDUS VAIRUS, Beneventanus, scripsit Libros III. de fascino, quos Parisiis an. 1583. Nicolaus Chesnau, Venetiis autem Aldus an. 1589. edidit, quos item Martinus Delrius in Opere suo insigni *Disquisitionum Magicarum* sæpe citat. Possiev. tom. 2. pag. 342.

BENEDICTI à S. GERMANO, Monachi Casinatis, *Proverbia Animalium*, opus à Placido Casinensi Diacono, & Arnaldo Wion pulcherrimum vocatum.

BENEDICTUS GUIDI, Italus, Venetus, in Monasterio S. Georgii Majoris Professor, variorum Monasteriorum in Congregatione Casinensi Abbas, anno 1590. demortuus, scripsit librum *De laudibus Mulierum*, suppresso tamen nomine Authoris. Armell. part. 1. p. 97.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Ceremonie Nuzziali di tutte le Nazioni del Mondo. in Venezia an. 1685. in 12. Author est Dominicus de la Gaya. Translator ex Gallico Casimirus Freschottus è Congreg. Casin. ut ex præfatione: In questo piccolo ragguglio per dilettere qualunque Italiano, che non habbia voluto la brigata s'apprendere la lingua Franchese, ha faticato con molto spirito la penna del Signor D. Casimiro Frescottti, il quale senza dubbio appagherà colla sua virtù la curiosità publica, est pagg. 161. Armell. l. c. part. 1. p. 113.

MENGOR incerti ævi Monachus scripsit *de proprietatibus rerum*, de quo hæc habet Barthius Advers. lib. 32. p. 1499. Pervenit in manus meas vetus membranaceus codex XIX. librorum de proprietatibus rerum ex variis per Angliam, Germaniam, & Galliam libris constructus à Monacho S. Benedicti, qui in fine se Mengor appellat. In eo libro multa non inutilia inveni, præcipuè de gemmis, quarum consecrationes mirificas ad varios usus proponit. In eo libro citantur non inepti Scriptores, utpote pag. cc. Damascenus. Ibidem Marcianus, & Beda, item Lucretius. Fine voluminis XIX. memorat suo ævo Galliam & Germaniam copiosiores omnibus regionibus fuisse supellectili libraria. Est is Codex nunc in manu Theodori Zwingeri, à quo facile impetrabilem arbitror, si quis editioni velit adornare.

CONSTANTINI de NOTARIIS, Itali, Neapolitani, è Congr. Casin. *Il duello dell' Ignoranza, e della scienza fatto principalmente nel campo filosofico diviso in due parti, Sceptica e Dogmatica*; id est: *Duellum ignorantie & scientie commissum præcipuè in campo philosophico, ac in duas partes, Scepticam & Dogmaticam divisum*; Mediolani apud Hieronymum Bordonum, Petrum Martyrem Locarenum, & Bernardinum Lantonum anno 1607. in 4. & etiam Venetiis anno 1610. per Mathæum Valentinum; opus insigne, quod nobiliorum disciplinarum, ac præcipuarum facultatum officina meritò dici potest; nam potiores quæstiones, & selectiora problemata Philosophiæ, Mathesis, & aliarum scientiarum eruditè pertractat, & sapienter dilucidat, accuratam censuram, & acre judicium, primò de erroribus, ac vitiis, de præstantia deinde, & excellentia graviorum ac celebriorum Authorum solidè præ-

Xxxx

nun-

nuntiat nobili, ac nitida usus eloquutione. Scripsit etiam alia duo *de Mundo parvo*, & *Mundo magno* illustria Opera, de quibus videlicet Armell. Bibl. Scriptor. è Congr. Casin. part. 1. p. 136.

LAURENTII à GRANIANO, Itali, Abbatis Titularis è Congreg. Casin. *Quodlibeto di varie cose naturali, e necessarie tanto per la vita Civile, quanto Monastica.* Opus Ms. asservatur Neapoli in Bibliotheca S. Severini. Armell. l. c. part. 2. p. 67.

Della Carozza da Nolo, ovvero del vestire, ed usanza alla moda lib. 2. di Gio. Tonta Pagnalmino (id est anagrammaticè di D. Agostino Lampugnani) in Milano per Lodovico Monza. 1649.

Della Carozza di ritorno, ovvero dell' efame del vestire alla moda lib. 2. di Gio. Tonta Mangnalpino (eodem nomine inverso) in Milano apud eundem anno 1650. Armell. part. 1. pag. 63.

LEONIS PAVONII, Itali, Tuderini, Abbatis Perusinae in Monasterio S. Petri, tum aliorum Monasteriorum Congr. Casin.

Bibliothecæ Apparatus Catholicus, Historicus, Philosophicus, Scientiarum floribus; Apum ingenioso melle repletus, ad publicum morales Lecturæ munus accommodatus, in quo studiosorum labori in volutandis libris, per Auditorum Summulas è suis originalibus æquè provisum, materiarum omnium Divinarum, Ecclesiasticarum, Historicarum, Humanarum, Prophanarum, ad Theologos, Jurisconsultos, Historicos, Philosophos, Medicos, Mathematicos, Concionatores, & Academicos quosque directum opus, ita ut omnium scientiarum Encyclopaedia vocari possit, tomi duo in fol. mss. in quorum primo agitur: *De creatione, & origine Mundi, Libris V. De Origine nascentis Ecclesiæ, & progressu. De Christi glorificatione, & Apostolorum prædicatione. De Antichristo & Innovatione Mundi* lib. iv. Additur *Auctarium* ejusdem primi tomi lib. 1.

Secundus tomus habet: *Ecclesiæ militantis Acta*, id est: *de Conciliis, & Summis Pontificibus, de Sacramento, de Schismate*, lib. 1. *De Papali suprema dignitate, de Cardinalibus, Episcopis, de Conclavi, Canonibus Penitentialibus, Indulgentiarum Thesauro &c.* lib. 1.

--*Miscellaneorum* lib. in fol. ms. Magna hæc volumina extant mss. in Bibliotheca Monasterii Perusini, quæ se ibidem vidisse testatur Armellianus l. c. part. 2. pag. 75.

BENEDICTI BACCHINI Abbatis de la Croma è Congr. Casin. Dissertationes de variis rebus eruditissimæ, quas *Diario Literatorum* Italicè à se scripto, & tomis ix. comprehenso intexit, inter quas celebris illa est *De Puella noctu vidente*, quæ impressa de novo fuit à Literatis Batavis, teste Armellino loc. cit. part. 1. pag. 78.

Evax Rex Arabum de lapidibus pretiosis scripsit, cujus librum in carmina redegit Marbodius Redonensis Episcopus, tum Monachus O. S. B. ut ipse in exordio libelli sui de gemmarum, lapidumque pretiosorum formis, naturis, atque viribus fatetur, quem cum aliis ejus carminibus edidit Ant. Beaugendre è Congreg. S. Mauri in appendice ad Opera V. Hildeberti.

OLIVERII Malmesburiensis Monachi an. 1060. mundo denati liber *De Geomantia*. Baleus II. pag. 51. Pitseus pag. 187.

ALEXANDRI LELLI, Itali, Perusini, è Congregatione Casinensi *Fragmenta varia, Sacra, Ecclesiastica, & Poëtica*. Omnia Ms. de quibus vid. Armell. l. c. part. 1. p. 4.

ANGELI de FAGGIIS, vulgò Sangrini, Abbatis Casinensis ad Christianissimum Galliarum Regem Henricum II. de dirimendo cum Turcis foedere carmen Phaleucium, quod incipit:

*Eheu quam grandis ad astra clamor,
Ingens luctus ubique stridet, unde
Tot suspiria fulgurant per astra &c.*

Vide Armell. loc. cit. parte. 1. p. 26.

HENRICI HEINLIN Therensis in Franconia Cœnobitæ, ac in Universitate Salisburgensi Philosophiæ ac Theologiæ Moralitatis Professoris percelebris.

Lustrum doctrinale ex quintuplici doctrinæ genere, Historica, Poëtica, Philosophica, Juridica, ac Politica in 8. Norimbergæ. an. 1701.

JOANNIS TRITHEMII *Curiositas Regia, seu Liber Octo Questionum*, quas illi dissolvendas proposuit Maximilianus Cæsar 1. *De fide & intellectu.* 2. *de fide necessaria ad salutem.* 3. *de miraculis infidelium.* 4. *de Scriptura sacra.* 5. *de reprobis atque maleficis.* 6. *de potestate maleficarum.* 7. *de permissione divina.* 8. *De Providentia Dei.* Opusculum perquam utile ac lectu-

ju-

jucundum prodiit Coloniae an. 1534. in 12. & jam prius an. 1515. Oppenheimii in 4. impensis Joannis Hasselbergen de Augia Constant. Dioeces.

CAROLI STENGELII Abbatis Anhusani *Hortensius & Dea Flora cum*

Pomona, historicè, tropologicè, & analogicè descripti. Augustæ Vind. typis Andreae Aperger. 1647. in 12.

-- *Hortensii* Tomus II. *De Pomona & Arboribus.* Ibid. apud eundem an. 1647. in 12.

SECTIO IX.

Scriptores, quorum Opera conjunctim edita.

Bibliothecis Benedictinis ejusmodi Opera deesse è nullo decore est; pro iisdem verò comparandis notitia, quam tamen brevissimâ daturi sumus, prodesse ac commodare poterit.

S. GREGORII M. Opera *Romæ* 2. vol. an. 1588. 1593. *Basil.* 1564. 2. vol. *Antwerp.* 1572. 1615. *Paris.* 1605. 1640. & 1705. per Dionysium Sammarthanum Tomis IV. comprehensa, quæ præ aliis comparanda est.

V. BEDÆ Opera *Paris.* 1544. 1554. *Basil.* 1563. *Colon.* 1612. 1688. Quæ omnes tamen editiones numeris omnibus absolutæ haudquaquam sunt; unde novam à Benedictinis adornandam esse jam alio loco monuimus.

M. AURELII CASSIODORI Opera impressa sunt duobus tomis in fol. Rotomagi anno 1679. impensis Antonii Dezallier Bibliopolæ Parisiensis, & collata fuerunt cum Mss. Codd. curis Johannis Gareti è Congreg. S. Mauri, præmissâ dicti Cassiodori vitâ de ejusdem Monachatu Benedictino. Novam editionem promisit multis ante annis Illust. Maffei. Recusâ tamen fuit editio Gareti typis Anton. Groppi Bibliopolæ Veneti an. 1729. in fol.

MARTINI Episcopi Dumiensis Opuscula, quæ superant, edita studio Gilberti Cognati Nozereni. *Basilæ* Robertus Winter 1545. in 8.

S. COLUMBANI Opera junctim edidit *Patricius Flamingus* Ordinis Minorum Lovanii an. 1567. Vide *Waddingum* Bibl. Ord. Minor. pag. 272.

B. ALCUINI Opera omnia ab Andrea Quercetano collecta *Paris.* 1617. in fol. Quæ autem in eadem editione non obvia sub *Alcuini* nomine vulgata fuerunt, plura sunt, de quibus vide, quæ libro superiore in vita ejusdem *Alcuini* diximus.

B. RABANI MAURI Opera, quotquot reperiri potuerunt, collecta olim à Jacobo Pamelio, ac deinde operâ studioque Georgii Colvenerii in lucem P. Ziegelbauer *Hist. P. IV.*

typis Colonienfibus emissâ 1627. fol. Tomis VI. Desiderantur verò in iisdem quàm plurima; unde novam editionem à Benedictinis adornandam suadet R. mus Abbas Calmet. Nos de Tomo VII. vel etiam VIII. in lucem emittendo cogitamus.

HINCARI Remensis Archiepiscopi Opera post Joannem Cordesium, & Joannem Busæum collegit, atque accurato, ut solet, studio edidit *Jacobus Sirmondus* Soc. Jes. *Paris.* an. 1645. fol. Tom. II. *Ludovicus Cellostinus* S. J. quatuor *Hincari Opuscula de Ecclesiastica libertate* adversus Hincmarum Laudun. unâ cum Concilio Duziacensi non solum in lucem protulit, sed etiam notis ac observationibus eruditissimis illustravit, quæ ad innocentiam Hincari Remensis vindicandam non parùm faciunt. Inserta etiam sunt Concil. Tom. VIII. pag. 1732. ibique etiam pag. 1789. exhibentur Epistolæ VIII. quas Hincmarus Remensis ad nepotem suum Hincmarum Laudunensem scripsit. Erutæ fuerunt ex codice Bibliothecæ Vaticanæ, & tunc primum juris publici factæ, quas proinde in Operibus Hincari frustra quæras.

S. PASCHASII RADBERTI, Abbatis Corbeie Veteris in Gallia, Opera edidit doctissimus *Jacobus Sirmondus* *Paris.* 1618. fol. desiderantur verò in hac editione aliquot magni momenti Opuscula, quæ à viris doctis luci publicæ subinde vindicata fuerunt.

B. SERVATI LUPI Abbatis Ferrariensis Scripta junctim vulgavit *Stephanus Baluzius* *Paris.* in 8. an. 1664. apud F. Muguet, quæ subinde *Antverpiæ* an. 1710. in 8. verius Lipsiæ recusa fuerunt.

BEATI LANFRANCI Archiepiscopi Opera *Paris.* in fol. 1648. editore Luca Dacherio è Congr. S. Mauri.

S. ANSELMI Cantuar. Archiepiscopi Opera prodierunt omnia in IV. Tomos distributa, studio *Theophili Kay.*

XXXX

Raynaudi S. J. Theologi Lugduni fol. 1630. apud Durantium. Multo autem accuratius impressa sunt in fol. Paris. apud Ludovicum Billaine anno 1675. cura & studio Gabrielis Gerberon è Congr. S. Mauri.

B. PETRI DAMIANI Opera per Constantinum Cajetanum in fol. Romæ an. 1606. Lugduni tribus tomis an. 1623. Parisiis 1642.

RUPERTI Abbatis Tuitiensis Opera 2. vol. in fol. Parisiis 1630. & an. 1648. cura Gregorii Tariffii è Congr. S. Mauri. Has editiones præcesserunt Colonienfes plures in 4. an. 1528. 1532. & seq. ultima est Venetiana an. 1748. in fol. auctior.

S. BRUNONIS Astenfis, Episcopi Signiensis Opera per Maurum Marchesium in fol. Venetiis an. 1651.

GUIBERTI Abbatis de Novigento Opera per Lucam Dacherium, fol. Paris. 1651.

GOFFRIDI Abbatis Vindocinensis S. Priscæ Cardinalis, Epistolæ, Opuscula, Sermones per Jacobum Sirmundum in 8. Parisiis 1610. & in editione Regia Parisiis an. 1696. Tomo III.

PETRI CELLENSIS Opera per Ambrosium Janvier è Congr. S. Mauri in 4. Parisiis an. 1671.

PETRI ABÆLARDI Opera quàm plurima in unum volumen congesta labore & studio Francisci Ambæsi, Equitis, Regis in Sanctiori Consistorio Consilarii, Baronis Charbæ &c. prodierunt Parisiis an. 1616. in 4.

S. PETRI MAURITII cognomento Venerabilis Abbatis Cluniacensis Opera in fol. min. edidit Petrus de Montmartre.

BERNARDI PLACENTINI è Congr. Casin. Abbatis anno 1486. demortui Opuscula 1.) De contemptu mundi, & assumenda religione, & de institutione Novitiorum lib. 1. 2.) De Primordiis Institutionis Monachorum Congregationis S. Justinae lib. 1. 3.) Quomodo debeat Religiosus in Monasterio conversari, & de modo orandi lib. 1. 4.) De Resurrectione Christi lib. 1.

omnia unico libro comprehensa, excusa sunt post ejusdem obitum Cremonæ an. 1511. Vid. Armell. part. 1. pag. 106.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, Opera Spiritualia per Joan. Busæum Moguntia 1605. Conspicuum novæ editionis omnium Tritheimii Operum Tomis VII. comprehensæ edidit anno 1745. Cl. Oliverius Legipont.

VEN. LUDOVICI BLOSII, Abbatis Lætienfis, Opera in fol. Antwerp. 1632. Ingolstadtii an. 1726.

IGNATHI CLAVERNAU Opera Ascetica, Salisburgi in 4. anno 1720.

JOANNIS MABILLONI, & THEODERICI RUINART è Congr. S. Mauri Opera Posthuma trib. vol. in 4. Vide Criticam Philippi le Cerf Bibl. Hist. Crit. cui titulus editioni præfixus minùs probatur.

S. HILDEGARDIS Opuscula edita studio Justi Blanckwalt Coloniae, hæred. Joannis Quentel 1566. in 4.

DIONYSII FAUCHERII Ven. Patris ac Monachi Lerinensis & Civis Arelatensis, olim dispersa, nunc primum à D. Vincentio Barrali Salerno, Monacho Lerinensi in unum congregata. Lugduni an. 1613. in fol. Extant post Chronologiam Lerinensem.

Cure Sagre e Letterarie dell' Eminentiss. e Rev. Signor. Cardinale Angelo Maria Quirini Vescovo di Brescia redutte palefi nella presente Raccolta publicata dell' Abbate Antonio Sambuca in 4. maj. an. 1746. Continentur in hac collectione præfationes, literæ pastolares, sermones, & alia minora scripta, quæ Em. Cardinalis variis occasionibus concinnavit. Interim ut hoc obiter moneamus, editionem novam Operum Em. Card. Quirini in Germania, & in usus Orbis literati Septentrionalis accurandam in se suscepit Jac. Wilhelm. Feverlinus Publicus Professor Univers. Göttingensis. Vide Decad. v. Epistolarum Card. Quirini Epist. vi. pag. iv. Faxint superi ut brevi prodeant!

SECTIO X.

Authores Operum imperfectorum.

Quorum nomine illos intelligo, qui libris scribendis manum quidem admoverunt, sed vel morte intercepti, vel aliis negotiis præpediti, supre-

mam iisdem non imposuerunt: quibus addi possunt, qui pro conscribendis operibus sylvam, ut ajunt, materiarum indefesso studio congesserunt.

S. IL-

S. ILDEPHONSUS præter typis edita scripsit alia multa, quæ variis rerum ac molestiarum occupationibus, aliqua cæpta, aliqua semiplena reliquit. Julianus in vita.

S. BENEDICTUS, Abbas Anianensis, celeberrimus Ordinis Benedictini reformator de hac sententia: *diverte à malo, & fac bonum*, librum facere cogitaverat, ut Ardo in illius vita his verbis memoriæ prodit: „ Quibusdam verò hoc inculcare solitus erat: „ Si plurima tibi impossibilia esse præcepta noscuntur, hoc exiguum serva præceptum: Declina à malo, & fac bonum; quæ sententia ei ita familiaris extitit, ut tempore mortis collectis omnium Patrum sententiis unum ex ea vellet conficere librum. „ Vid. Edm. Martene in Comment. in Prolog. Reg. S. B. p. 17.

WALAFRIDUS STRABO libros duos de vita & miraculis S. Galli illegato sermone à se scriptos metro reddere coeperat, sed opus imperfectum reliquit. Vid. Mabill. Annal. Ben. tom. 2. pag. 496.

S. ANSELMI LUCENSIS Commentatio in Psalmos, sed imperfecta. Mabill. Annal. tom. v. p. 228.

WASSELINUS, cognomento Mommalis, Abbas S. Laurentii Leodiensis scripsit præter cætera librum de Concordia Evangeliorum, & expositione eorum, opus equidem clarum & utile, sed quod studiosus doleat Lector remansisse imperfectum. Reinerus Lib. 1. de Scriptor. Monasterii sui, qui extat Thef. Pez. Anecd. Tom. iv. part. 3.

GUILHELMUS CELLINGUS prope Fevershamum oppidum in Anglia natus, Monachus Cantuarie ad S. Salvatorem. Vir ad pietatem & bonas literas à natura formatus. Postquam intra privatos parietes politiorum doctrinam & artes liberales percepisset, aspirans ad majora, ab Abbate & Capitulo suo licentiam petiit, & accepit in Italiam studiorum causa proficiscendi. Adiit igitur Bononiam, ubi juris utriusque studiis seriò incubuit, & Angelo Politiano Doctore celeberrimo familiarissimè usus est. Antiquitatum etiam curiosus admodum scrutator veteres codices, tum Græcos, tum Latinos ubique per Italiam conquirit, & tanquam thesaurum exoptatissimum, secum in Angliam Cantuariam detulit. Nec diu inter suos ibi resederat, cum communi omnium suffragio Abbas eligeretur.

In qua dignitate constitutus, cum se præclarè gereret, fama virtutis & eruditionis percrebescente, Rex ejus consilio nonnunquam in rebus arduis usus est, eumque Romam aliquando Legatum & Oratorem misit, eratque vir in omnibus prosperè agens: nisi hoc uno fuisset infelix, quòd morte præventus scriptis suis ultimam limam adhibere nequaquam potuerit, & quòd non multo post ejus mortem tempore, omnes prorsus illius lubricationes imperfectæ ut erant, incendio fortuito Monasterium intempesta nocte invadente, gravissimo studiosorum detrimento miserè perierint. Vixit anno, postquam Verbum caro factum est, 1490. & Cantuarie tandem diem suum obiit, ibique sepultus. „ Hæc Pitseus æt. 15. p. 852. ex Lelando. Quod verò dicatur *Guilhelmum Cellingum* Bononiae in studio Juris utriusque Angelo Politiano Doctore celeberrimo operam dedisse, tam à vero remotum est, quàm quod remotissimum; Angelus Politianus fuit, ut minùs Latine loquar, bonus Humanista, sed nullus Jurista. Nunquam Bononiae, sed Florentie in Gymnasio Græcas & Latinas literas politiores docuit, quibus eum fuisse excultissimum haud inficias iverim.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, *Opus prolixum de origine, acquisitione, pulchritudine ac utilitate virtutum in genere, & in specie*, quod quia ad eam perfectionem quam volebat, perducere non potuit, flammis abolevit, prout ipse narrat in Chronico Spanheimensi ad an. 1488.

JOANNES IV. Abbas S. Arnulphi Metensis, vitam antecessoris sui B. Joannis Abbatis, vulgò *Gorziensis* (quia prius huic monasterio præerat) scribere aggressus, imperfectum immaturà morte præreptus reliquit. Vid. Calmetum in Hist. Lothar.

IGNATHI SQUARCIALUPI Abbatia Florentinae S. Mariae alumni anno 1475. & postea totius Congr. Casin. quinque Præsidis *Historia Abbatia Florentinae* nondum tamen completa. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 11.

ADRIANUS AMALTHÆA, Neapolitanus in S. Severini Cœnobio ibidem an. 1526. Professor præter typis excusa multa alia tam in Casibus conscientia, quàm in sacris Literis scripsit, quæ morte præventus imperfecta reliquit. Wion Ligni Vitæ part. 1. l. 2. c. 62. p. 397. Postevin. in Appar. Sac. Armell. Bibl. Casin.

JACOBI CAVACII, Itali, Patavini, è Congr. Casin. à viris literatis sui ævi *Ingenium Portentum* vocati *Illustrium Anachoretarum Elogia*, five *Religiosi Viri Musæum*, Opus posthumum, nec correctum, nec completum, sed magni operis exigua portiuicula, quam Author pressus ingenti mole negotiorum unius anni spatio elaboravit: in lucem prodiit primùm Venetiis ex Typographia Pinelliana an. 1625. in 4. Liber in Germania perquam rarus, editionem tamen Venetam vidi in Bibliotheca Monasterii ad Scotos Viennæ in Austria.

BARTHOLOMÆUS AVEROLDUS, ex Abbate Leonensi in agro Brixiano Archiepiscopus Spalatenfis in Dalmatia, Vir doctissimus, in sacram Scripturam gravissimas animadversiones inceperat, quas tamen immaturâ morte præventus perficere non potuit. Armell. part. 1. pag. 71. Octavius de Rubeis in Elogiis Historicis Illustrium Brixienfium pag. 188. & seq.

LEONARDI RUBENI *Dictionarium Biblicum* ad Literam P. perductum, quod Abbas Abdinckoffensis electus ob varia negotia, quibus distentus fuit, intermittere debuit. Vide, quæ libro superiore in ejusdem vita diximus.

CÆLESTINI SFONDRATI Abbat. & Principis San-Gallensis S. R. E. Cardinalis *Historia Atheismi*, Opus Ms. imperfectum, asservatur in Bibliotheca San-Gallensi. Vid. Hist. Univers. Salisburg. Lib. II. cap. VII. pag. 333.

JOANNES GASPAR BERRETA, Italus, Mediolanensis è Congreg. Casin. postquam varia reconditæ eruditionis opera typis vulgavit, aggressus etiam fuerat ingens opus in tres partes distribuendum, sed ob mortem inclyti Mæcenatis sui, ex ordine Senatorio, cujus nutu scribere cœperat, opus minimè absolvit; quamvis pro illo absolvendo opportunam materiam, seu (ut dicunt) sylvam collegerit: Operis autem Idea hæc est:

I. *Metropoleon Civiliū Universi Orbis antiqui*, Barbari, Judaici, Græci, geminique Romani Penegesis plenissima cum perpetuis Vindicis in Novatores. Prodrumus, ad Insuubrum Sacri Senatūs Historiam Politico-Literariam.

II. *Mediolanum Metropolis Civilis*. Hoc est summi Magistratūs perpetua Sedes: five Insuubrum Sacri Senatūs Historia Politica.

III. *Insuubrum Sacri Senatūs Histo-*

ria Literaria. Hoc est Scriptorum ex Ordine Senatorio Acta, & Scripta edita vel anecdota: cæterorūque hæctenus cognitorum à I. Duce nostro ad hoc tempus eruditio, plerumque per testes ostensa.

Scribere etiam cœperat sequens opus, sed verebatur Abbas Armellinus, ne non illud adhuc absolverit, vel unquam absoluturus sit, ob proVectam ejus ætatem & multiplices alias occupationes.

I. *Prodrumo Ticinense* agli Anni memorabili della Regia Città di Pavia, e del suo antico Principato: Dove in XII. Discorsi trattasi.

1.) *De' Primi Abitatori* delle nostre Contrade Traspadane avanti i Toschi. 2.) *Da chi fu data al Vico Ticino* la forma di Città Barbara. 3.) *Se Colonia Romana*: Quando Municipio; & di quale Tribu. 4.) *Dell' età* del suo Protovescovo S. Siro, controversa ne' tempi presenti. 5.) *Quando, e perche* detta Pavia. 6.) *Cronologia riformata* de' suoi Rè Longobardi. 7.) *Apolo-*gia del legitimo loro Regno contra G. V. 8.) *Se la Sede* del Langobardico Regno fosse da quì altrove trasferita da Ottone III. 9.) *Se per questa Città* sia sì fatto l' Epigrama Legnino ora al Ponte del Fiume Ticino. 10.) *Quando*, e da chi fabricossi questo Ponte. 11.) *Reliquie* di sue antichità: Bronzi, Marmi Romani, Greco-Barbari, Gotici, Langobardici, e de' tempi posteriori, Torri &c. illustrate. 12.) *Suoi Cittadini illustri* per dignità Ecclesiastiche, e per Magistrati Civili fuori della Patria, per Ufficj Militari, e per eccellenza nelle Arti.

II. *Anni Memorabili* della Regia Città di Pavia, e del antico suo Principato, tratti dagli Annalisti, e Storici più Classici delle cose d' Italia. III. *Pavia erudita*, ovvero Raccolta de' suoi Scrittori, del suo antico Principato giunti fin' ora alla notizia d' un suo Cittadino. IV. *Scriptorum Academia* Ticinensis Collectanea binis dissertationibus.

I. *De Scholis Paviæ*. II. *De hujus Academiae præmissis*. Vid. Armell. Bibl. Scriptor. è Congr. Casin. part. 2. p. 42.

MAURUS MARCHESIUS, Siculus, Panormitanus, è Congr. Casin. in fine suæ Dissertationis Historicæ Operibus S. Brunonis Astensis à se Venetiis anno 1651. per typos evulgatis præfixæ spondit, se evulgaturum Doctores Ordinis Monastici *ex locupletissimo penario R. mi Abbat. D. Constantini Ca-*

jetani,

jetani, qui optimorum monumentorum Promuscondus in Bibliotheca sua Aniciana insigniores quosque Benedictinos Scriptorum asservavit, à sese multorum annorum longo spatio, ac diuturna industria comparatos. Sub prælo etiam habebat Marchesius *Vitam S. Gertrudis, S. Scholasticæ, & aliarum Sanctarum*, sed morte præventus, earum impressionem absolvere non poterat; prælo item paraverat tomos 12. in fol. quibus titulum apposuerat:

Duodecim Cophini Fragmentorum, quæ supersunt è mensa Benedictina, in quos congestit Opera omnia five integra, five manca Scriptorum Benedictinorum ex Archivis, ac Bibliothecis extracta, in quibus ob incuriam præcedentium delitescabant; reliquit pariter plura alia edenda, quæ videlicet apud Armell. Bibl. Casin. Congr. part. 2. pag. 102.

BERNARDI HONTIVEROS, Hispani, Primarii Theologiæ Professoris in Ovetensi Academia, tum Episcopi Calagurritani *Lacrymæ Militantis Ecclesiæ* propter laxas Casuistarum opinionones. Opus imperfectum. Vide Libri II. Caput I. Sect. IV.

NICOLAI de TEDESCHIS, vulgò Abbat. Panormitani, *Commentarius in Decretum*. Joannes Trithemius libro de Script. Eccles. tametsi affirmet Abbatem librum unum imperfectum super Decreto scripsisse, tamen non constat, quousque in eo pervenerit, cum inter ipsius opera non reperiatur. Felinus verò in additionibus ad prius opus Abbat. in Decretum, ait Abbatem super Decreto cœpisse scribere, dum esset Basileæ, & scripsisse super prima distinctione duntaxat. Joanni Crusio, qui Panormitani verba in c. Abbas 18. q. 2. allegat, respondet noster Romanus Hay in Horti Crusiani Floribus pag. 131.

QUIRINUS RESTIUS Abbas Tegernseensis in Sacra Theologia ac utroque Jure minimè hospes, aliisque literis ornatus reliquit in Ms. tis tres Libros Exhortationum domesticarum de disciplina religiosa monastica. Tractatum de Bibliotheca & Archivo Tegernf. Item alium de Origine & successione Bavariæ ex stemmate Agilolfingico usque ad sua tempora. Item Vitas & Martyria SS. Quirini, Chrysogoni, & Castorii, aliorūque Monasterii sui Tutelarium, nec non & Librum de successione Dominorum Abbatum Tegernf. Quæ pluraque alia negotiis præpeditus imperfecta

& manca reliquit. Vid. Monum. Tegernf. apud Pez. Anecd. Thef. tom. 3. part. 3. pag. 570.

GUILLELMUS hujus nominis Abbas tertius Monasterii S. Germani à Pratis dictus *Episcopus*, ob. 1418. Commentatus est in priora XVIII. capita Genesis, in reliqua etiam commentaturus, nisi in Abbatem electus, aliis negotiis fuisset præpeditus. Jacques Bouillart in Hist. Abbat. S. Germ. pag. 165.

JOANNIS RODE Abbat. S. Mathiæ Trevirensis anno 1439. defuncti Opus imperfectum in Genesis, cujus ex Antonio Mefenich meminit Gabr. Bucel. Germ. Sacr. Part. II. p. 225.

ADAMUS ADAMI, Monachus Brauweileranus, & postea Episcopus Hierapolitanus, Regulam S. Benedicti descripsit propria manu sua, cum multis constitutionibus Papæ Benedicti XII. super Ordine S. Benedicti. In primo folio hujus ab eo conscripti libri, R. mus Dominus Abbas *Franciscus Molitor*, qui Abbas fuerat in Northeim, sed temporum injuria expulsus, ad Monasterium S. Godehardi, in quo professus, reversus est, in eo officio Prioris usque ad mortem functus, ille de Adamo Adami scribit frequentia: „ Hunc librum, & quæ in

„ eo continentur, propria manu sua „ conscripsit in annis 1641. 1642. „ 1643. Adamus Adami Prior Mo- „ nasterii S. Jacobi propè Moguntiam „ professus, aliàs in Brauweiler, & „ quidem Privilegia Ordinis ex ipsis „ originalibus, intendens pleniorum „ pro Ordine & origine Congregatio- „ nis Bursfeldensis informationem „ edere, sed aliis publicis, etiam Ro- „ mani Imperii negotiis impeditus, & „ anno 1653. die 19. mensis Februa- „ rii, ex cholica passione, subitanea „ morte præventus non expedit, „ licet in parte non parva initium jam „ fecisse sciebatur. Sepultus est in „ facello S. Laurentii, in ambitu Ca- „ thedralis Ecclesiæ Hildesensis. „ Plura in monasterio S. Godehardi de eo non inveniuntur. Vid. Jo. Gode- „ fred de Meieren in additamentis ad præfationem Historicæ Relationis de Pacificatione Westphalica auctore Adamo Adami N. VII. p. 7. Plura de Adamo occurrunt in recessibus Capitularibus Congr. Bursfeld.

EDMUNDUS MANICOR, Styrius, Græcensis, Monachus Admontensis ex Controversiarum Fidei Professoris in Universitate Salisburgensi Consilia-

rius

rius Principis Corbeiensis, ac Vicarius in Spiritualibus Generalis Opus illud laboris plenum *Repertorium*, seu *Concordantiam in Corpus Juris* concinnare aggressus est, quod tamen præmaturâ morte interceptus imperfectum reliquit. Vid. Hist. Univerf. Salzburg. pag. 339.

BENEDICTI BACCHINI, Abbatis è Congr. Casin. doctrina & eruditione clarissimi Liber *De Viis antiquorum Romanorum per Italiam*, quod tamen opus cum Autor primæva ætate scribere cœpisset, aliis postea operibus intentus minimè absolvit. Armell. part. 1. p. 81.

HIPPOLYTI PUGNETTI, Itali, Placentini, è Congr. Casin. *Bacchiniana Bibliotheca Epitome*, in qua libri omnes tam à Bacchino compositi, quam aliorum Authorum pro suo usu à Bacchino ipso comparati (optimæ sanè Notæ) referuntur, & compilantur, sed incompletum est hoc opusculum.

-- De Scriptoribus Placentinis, ac Parmensibus inceptum Opus. Armell. l. c. p. 230. & 231.

BERNARDI PEZII *Bibliotheca Mellicensis*, tribus in fol. proferenda Voluminibus, quorum primo notitiam locupletem ducentorum Codicum Manuscriptorum dare voluit, qui in Bibliotheca Mellicensi adservantur; secundo Catalogum Manuscriptorum totius Austriæ cum Criticis observationibus; & tertio inedita veteris ævi

monumenta. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. tom. v. pag. 203. ubi hæc habet: Pezii autem & hoc aliisque, & præclaro tetrateucho Anecdotorum Opere, & undecim Bibliothecæ Asceticæ voluminibus præclarissimè promeriti de hisce literis non possum meminisse, quin ejus hoc ipso anno 1735. extincti obitum vehementer doleam: doleamque fata intercessisse Bibliothecæ ejus Mellicensi.

GODEFRIDUS BESELIUS Abbas Gottwicensis in Austria inferiore, Chronicon sui monasterii, emisso in lucem quindecim abhinc annis ejus Prodromo duobus voluminibus in fol. typis se proximè exscripturum Orbi literario fidem suam obligavit; quis verò Trojano huic equo frænum injecerit, quòd post tria lustra nondum in publicum prodierit, ignoramus. Ejus tamen desiderium se ferre posse dicunt Viri eruditi, cum Fratres Pezii Catalogum Abbatum Gottwicensium & præcipua Diplomata vulgarent; Historia etiam Foundationis in Topographia Austriæ habeatur; cætera verò de Viris Illustribus aliisque memorabilibus ad pauca redeant; quorum verò incredibili flagrant cupiditate, sunt *Austriæ antiquæ & mediæ Geographia*, *Nummophylacium Gottwicense*, & id genus plura, quorum descriptio Reipublicæ Literariæ tam grata est futura, quam quæ gratissima.

SECTIO XI.

Scriptorum Libri deperditi.

FRustra quis à nobis exspectet, ut Benedictinorum Opera deperdita ad unum omnia, nullis prætermittis, recensamus; ea enim vis ac multitudo est, ut eorum numerus nulla ratione iniri queat. Ubi est regnum, regio vel provincia; in quibus Monasteriorum Bibliothecæ ab incendiis, hostium direptionibus, aliisque infelicitatis fatibus integræ & incolumes remanserunt? Quid de sola Anglia dicam, quam, ut Henricus Warthonus vult, nulla Orbis Christiani regio Scriptorum, (quos inter Benedictini minimè pauci fuerunt) numero antecelluit? „ Horum autem pars „ minima ad nos transmissa est; haud „ ita temporis injuria tamen, quam „ sacrilegio intercepta. Perierunt

„ pars maxima, quando avara seculi „ superioris iniquitate Monasteria „ everfa sunt, Ecclesiæ Collegiæ „ demolitæ; Bibliothecæ utrarumque „ direptæ, laceratæ, vilissimis „ usibus, vel etiam flammis damnatæ. „ Atque utinam Ecclesiæ Cathedralis, „ (quarum minimè octo Monachi „ Benedictini possederunt) sacrilegorum „ rapinam effugere potuissent! Harum etiam aliquot „ archiva homines nequissimi mutilarunt, „ distraxerunt, foedarunt. Id „ in plurimis avaritia & impietas, „ in nonnullis superstitione effecit. „ Comperi enim Episcopum quemdam „ ante centum & quod excurrit annos, „ avitæ superstitionis prætextu, „ omnia Ecclesiæ suæ monumenta & „ Regi-

„ Registra igni tradidisse. „ His verbis Warthonus, tametsi à Sacris Romanis alienus, iniqua Benedictinarum in Anglia Bibliothecarum fata deplorat: sed missis nil jam proficientibus lamentis, perpauca Scriptorum, quorum Opera exciderunt, more nostro recensamus.

S. GREGORII MAGNI varia Scripta in cineres à Romanis redacta esse, memoriæ prodit Sigebertus Gemblacensis de Scriptor. Eccles. Cap. XLI. his verbis: „ Scripsit & alia, quæ „ à Romanis post mortem ejus combusta „ sunt, qui & omnia ejus opera „ combussissent, nisi Petrus, Diaconus „ ejus, interveniens confirmasset „ jurejurando, se vidisse Spiritum S. „ quasi columbam super caput Gregorii „ tractantis, sedentem, rostrum „ suum illius auri inferentem; & hoc „ ipsum Petrus hac conditione fecit, „ ut si ipse post factum jusjurandum „ statim moreretur, Romani à libris „ Gregorii comburendis cessarent: si „ non moreretur, ipse etiam combustoribus „ librorum manus daret. Sic „ Petrus inter verba juramenti expiravit, „ & Romanorum infania cessavit. Hæc Sigebertus ex Joanne Diacono in vita Gregorii. At enim hanc narrationem, inquit Mabillonius ad an. Chr. 604. pag. 285. Scriptoribus Johanne antiquioribus ignotam, rejicit Cardinalis Baronius, nec immeritò sanè; maximè cum Paulus Diaconus de columba Gregorio assistente agens, ubi opportuna hujus rei commemorandæ occasio erat, nihil simile de Petro Diacono referat.

CASSIODORI libros inter deperditos primum locum tenet *Historia Gothorum*, quam temporum injuria nobis eripuit; aliorum syllabum textit Dionysius Sammarthanus in vita.

S. MARTINI ex Abbate Dumienfi Braccarenfis Archiepiscopi *Volumen Epistolarum*, in quibus hortatus est ad vitæ emendationem, & conservationem fidei, orationis instantiam, elemosynarum distributionem, & super omnia culturam virtutum omnium pietatem. Has epistolas hodie desideramus cum aliis, de quibus vide Fabricium Bibl. med. & inf. Latin. Tom. V. pag. 210.

S. ALDHELMII Episcopi Schirburnensis Opus *de Paschate* contra Britannos Quartadecimannos suæ ætatis, intercidit.

VEN. BEDÆ Opera deperdita in ejus vitâ recensuimus.

P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

S. BURCHARDUS ex Monacho Nuiscellensi Episcopus Herbipolensis, multa procul dubio scripsit, quæ pene omnia cum ipsis suis titulis perierunt. Nam apud Historicos (sunt verba Pitsei) invenio, eum, quo tempore præ infirmitate & senio, relicto episcopatu suo, se in monasterium Hochemberg recepit, secum accepisse omnes libros, quos ipse conscripserat, eosque ibi cum fratre suo Siguino reliquisse, ut ex Capravio, Lelando, & aliis colligo. Verum ubi nunc illi libri sint inveniendi, vel quinam fuerint eorum tituli, me latet. Illud unum constat, quòd cum jam Episcopatum esset resignaturus, habuerit ad clerum, & populum congregatum

De substituendo successore prolixum & elegantem orationem. Vid. Pitf. æt. 8. pag. 164.

TOBIAS ex Cantuariensi Monacho *Koffensis* Episcopus complures reliquit libros, à se elucubratos, sed quos Danorum depopulatrix flamma in cineres omnino redegit. Jo. Leland. de Script. Angl. cap. 63.

S. ADALHARDUS Abbas Corbeie Veteris, & Caroli M. frater patruelis librum scripsit de Ordine palatii, cujus fragmenta Hincmarus Remorum Antistes retulit in epistola ad Episcopos Franciæ, quam pro recta novi ac juvenis Principis institutione, maximè ex hoc libro composuit: quâ in epistola sic de Adalhardo, ejusque libro loquitur: *Adalhardum senem & sapientem, domni Caroli magni Imperatoris propinquum, & monasterii Corbeie Abbatem, inter primos consiliarios primum in adolescentia mea vidi: cujus librum de Ordine palatii legi & scripsi.* Utinam integrum ad nos transmississet, inquit Mabill. Annal. tom. 2. l. 29. pag. 457.

-- EJUSDEM S. Adalhardi epistolas, quas S. Paschasius Radbertus ob doctrinam & eloquentiam laudat, & post eum Gerardus, excidisse dolemus. Mabill. l. c. p. 499.

ALCUINI Opera deperdita: Commentarius in Proverbia, Commentarius in 4. Epistolas S. Pauli, viz. ad Ephesios, ad Titum, ad Philemonem, & ad Hebræos; De orthographia liber: De Musica liber. *Gul. Cave.*

HETTO Episcopus Basileensis, idemque Augiensis Abbas anno 811. à Carolo Magno Constantinopolim ad pacem cum Græcorum Imperatore Nicephoro faciendam missus est unâ

Yyy

cum

cum Hugone Comite Turonico, & Haione Forojulienfi: cujus legationis *Hodæporicum* scripsit, testante Hermanno Contracto, hætenus desideratum. Mabill. Annal. tom. 2. pag. 397.

B. EGINHARDI Abbatis Seligenstadiensis Opera deperdita. 1. *Liber de adoranda Cruce*, cujus meminit Lupus Ferrar. in epistola ad Eginhardum. 2. *Psalterium Gallicanum abbreviatum*, ex quo excerpfit versus verba orationis habentes, imitatus in eo Bedam, qui Hebraicum Psalterium contraxit. 3. *Liber de Bellis Saxonis*, cujus memoriam nobis conservavit Adamus Bremenfis lib. 1. Hist. Eccl. citando quædam ex eo fragmenta. 4. *Historia Temporum*. 5. *Carmen Janbicum* de martyrio SS. Martyrum Petri & Marcellini. Vid. Joan. Weinkens in Eginhardo Illustrato cap. 4. §. 3. pag. 28.

S. ANSCHARII Septentrionis Apostoli Manuale. In Annalibus Corbeie Novæ ad annum 1215, narratur, fuisse apud Corbeienfes *Manuale* (feu *Diarium*) S. Ansharii, quò sancti labores in Septentrione à viro exantlati, juxtà annos & dies consignati fuerant. Ipsius manu annotata Acta apparet; sed originale, an apographum huc pervenerit, definiri non potest. Id postea Tymo Abbas Romam misisse dicitur. Utinam in Vaticanis Chartophylaciis superesset. Leibniz. in Introduct. ad Script. Brunsv. n. xxv. pag. 28. En verba Annalium: *Dona vit nobis Balthaf. Rummer S. Ansgarii Manuale, in quo sancti ejus labores in Septentrione juxtà annos & dies studiose notati sunt breviter. Tymo postea id Romam misisse dicitur.*

B. LANFRANCI Archiepiscopi Cantuariensis *Historia Ecclesiastica, & Vita Guillelmi Conquestoris Regis* desideratur. Vid. Henschen. in Comment. præv. ad vitam B. Lanfranci Tom. 6. Maji d. 28. pag. 832.

ODONIS Abbatis S. Martini Tornacensis & Episcopi Cameracensis *Collationum librum & Parabolas*, quarum Miræus meminit, nemo adhuc luci publicæ exhibuit.

LAMBERTUS SCHAFFNABURGENSIS, teste Trithemio, præter Chronicon sui Monasterii, quod nemo adhuc juris publici fecit, alia quoque multa literis mandavit. *Chron. Hirf. ad an. 1158*. Dolendum, quòd Lambertii Scripta exciderint. Erat enim, judice Magno illo Critico Caspare

Barthio, *mira ævo sub eloquentiæ Scriptor.*

ADELBOLDI Episcopi Trajectensis seu Ultrajecteni *Vita S. Henrici Imperatoris*, maximam partem deperdita habetur. Ut mutila non esset, Gretserus, qui fragmentum in Divis Bambergensibus edidit, planè optavit, & nos, inquit Hagiographi Antwerpenses, pridem optavimus, & vehementissimè optare pergimus. Ex Trithemii verbis in Catalogo Virorum Illustrium Germaniæ, ubi disertim *librum unum de Vita & Gestis S. Imp. Henrici extare testatur*, haud obscurè colligi videtur, extitisse ejus tempore, eique notum fuisse Adeldoldi opus, cujus apographa omnia duorum duntaxat seculorum decursu interciderunt, haud facilè mihi persuadeo. Quod si acciderit, irreparabilis est insignium Actorum jactura, eoque magis nobis sui relinquunt desiderium, quòd ex solo fragmento perspicitur, accuratissimam esse oportere totius Vitæ Henricianæ seriem, si eodem ordine, methodo, & diligentia ad exitum usque perducta est, ab oculato rerum omnium gestarum teste, eoque integerrimo Antistite, de cujus regimine, ædificiis extructis, virtutibus & scriptis videndi *Joannes à Beka* pag. 37. & *Wilhelmus Heda* pag. 107. potius quàm Vosius, qui Anonymi opus à Canisio editum, cum Adeldoldiano perperam confundit. Frustra, ut semel dicam, à Majoribus nostris, frustra à nobis quæsitæ est hætenus desideratissima historia, quam si quis aliunde refodere valeat, & nos & hagiophilos universos immortaliter sibi obstringet. Hæc V. C. Jo. Bapt. Solerius Act. SS. Tom. III. Julii p. 724. col. 1.

SIGEBERTUS GEMBLACENSIS scripsit *Apologiam ad Henricum Imperatorem contra eos, qui calumniabantur Missas conjugatorum Presbyterorum*: qui liber periit, dignus, qui interiret, inquit Foppenius Bibl. Belg. pag. 1096.

B. RHABANUS MAURUS scripsit Capitula quædam ad Lotharium Imperatorem de Romanorum militari disciplina: „ Quia, inquit in nuncupatione, excellentiam vestram multa decet cognoscere, annexui quædam capitula de disciplina Romanæ militiæ: qualiter antiqui tyrones institui solebant. Quod ideo feci, quia necessarium fore id existimavi post frequentissimas Barbarorum in-

fiones. Quæ scilicet ex cujusdam Flavii Vegetii Renati Libello, quem de antiquissimis scripsit Romanis, excerpfi, atque compegi, breviusque annotare studui, cavens scilicet prolixitatem, & ne fortè ea scribere viderer, quæ tempore moderò non in usum non sunt: illud etiam prævidens, ne si nimius fierem, fastidio potius, quàm delectationi inservirem. Hæc B. Rabanus in dedicatione Opusculi de Anima, quod tomo VI. pag. 137. habetur. Pamelius verò, qui Opera Rabani conjunctim edidit, ad marginem notat: *Hoc Opusculum nondum invenimus, alioqui adjunxissimus*. Vero quàm simillimum est, quòd dudum exciderit.

OTHLONUS Monachus Ratisbonensis ad S. Emmerammum insignis Hagiographus scripsit vitam S. Magni Abbatis, *compulsus*, ut inquit, *fratrum duorum precibus intimis & assiduus, Wilhelmi scilicet ex Congregatione nostra, & alterius, qui ad nos descendendi causa ex monasterio S. Magni venit, Adalbam dictus, quique nunc in S. Afræ Cenobio Abbas est constitutus*. Opus, cum hætenus nusquam comparuerit, excidisse creditur. Quæ verò S. Magni vita à Goldasto Tom. I. part. II. *Rer. Alamannic. vulgata* fuit, hanc, ipso teste, auctore quodam *Pseudo-Theodoro* scriptam Ermenricus Elewangenfis Monachus emendavit, & distinxit.

JOANNIS de MARRE, Episcopi Condomiensis in Gallia, anno 1519. in magna virtutis opinione defuncti, cujusque corpus anno trigesimo ab obitu incorruptum, aperto sepulchro, inventum est, vita scripta fuit à monacho anonymo Condomiensis monasterii, sed quæ hodie nusquam comparet, teste Claudio Estiennot è Congr. S. Mauri.

RUPERTUS Abbas Tuitiensis scripsit *Res gestas Episcoporum Leodiensium & Abbatum S. Laurentii* libris v. quorum tres priores perierunt, quia monachus imperitus eos è codice abrafit, & Epitomen Operis S. Bernardi in Cantica, quæ vulgò *Reimero* tribuitur. Schöttgenius Bibl. med. Lat. I. 17. pag. 386.

GREGORII CORTESII S. R. E. Cardinalis, Scriptoris ad unguem politici, elegantis, & docti *Liber de Viris Illustr. Ord. Monastici* ex Bibliotheca S. Benedicti de Mantua, cujus Monasterii Abbas fuerat, furto sublatus est. *P. Ziegelbauer Hist. P. IV.*

CLEMENS SÜNDERUS, San-Udalricanus Monachus, Historiam universalem egregio Opere, in Tomos XII. distributo complexus est; è quibus verò unus interciderit, & ille quidem, quores memoratu magis dignæ ab anno 1315. usque ad annum 1440. enarrabantur. Vid. Pez. Dissert. Isag. in Tom. I. Thef. Noviss. Anecd. pag. 33.

MEGENFRIDI ex Fuldensi Monacho Præpositi Magdeburgensis, inter Historicos eximium locum promeriti circa an. 1010. libros XXIV. *historiarum de temporibus Gratia* interciderunt, omnes dolent eruditi.

ODONIS Belluacensis ex Abbate Corbeienfi Episcopi *Responsiones ad decem objecta Græcorum* (Photii) interciderunt.

PETRI VENERABILIS, Abbatis Cluniac. libri quinque, quibus *Alcoranum* confutavit, licet diligenter quæsitum, reperiri non potuerunt, inquit Andreas du Chesne. Duos tamen ex his quatuor, non quinque, in lucem asseruit Edm. Martene Tom. 2. monument. 1121.

VEN. JOANNIS RHODE Abbatis S. Mathiæ apud Treviros, Reformatoris præcipui Benedictinæ Familiæ in Germania, ac Congregationis Bursfeldensis Fundatoris *Constitutiones*, in quibus observantiæ regularis per singula capita juxta proprietatem Regulæ SS. mi. Legislatoris nostri Benedicti pulcherrima ratione simul, & copiosissimè providit, in nulla hætenus Germaniæ Bibliotheca reperiri potuerunt.

JOANNIS TRITHEMII, Abbatis Spanheimensis, *Stegmographia* autographum flammis absumptum periiit, quippe quod, ab ipso olim auctore Philippo Electori Palatino oblatum, tanquam magica refertum *δαμνομανία* Franciscus Junius, cum Bibliothecæ Heidelbergensis curam gereret, igni immeritò addixit. Vid. Conring. Bibl. Aug. pag. 244. Plura hujus polyhistoris opera magni sanè momenti interciderunt memorat Oliverius Legipont in ejus Vita.

CAROLUS de BACCIS, Italus, Aretinus nobilis, è Congr. Casin. Theologiam Moral. Florentiæ complures annos non tantum Monachos docuit, verum etiam apud S. Mariam Novam (amplissimi videlicet Xenodochii templum) singulis festis diebus publicè explanavit, haud parva utriusque Cleri, aliorumque Eruditorum frequentia. Sed cum sub annum 1670.

Superiorum jussu in Poloniam profectus esset, Prioris munere, deinde Abbatibus Monasterii S. Crucis egregie functus, ibidem plurima scripsit, quae ad eam Theologiae partem pertinent, quae mores ad praescriptum Christianae Religionis componit. Sed Monachis Polonis Tartarorum irruptionibus, qui Leopolum usque populabundi pervenerant, solum vertere coactis, Carolus regressum in Italiam maturavit, libros verò & lucubrationes suas in totam moralem Theologiam praelo destinatas, vixque Barbarorum flammis ereptas Monachis cujusdam coenobii Ordinis nostri Poloniam inter & Germaniam siti, commisit, qui ea Viennam missuros se quam primum sponderunt, at neque hoc ab ipsis praestitum fuit, nec libri illi deinceps ullo unquam pacto recuperari potuerunt. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 111.

MAURUS TANTUCCIUS, Italus, Bucinensis in territorio Aretino, Florentiae in Coenobio S. Mariae anno 1626. professus, in Mathematicis, Philosophicis, & Theologicis scientiis nulli secundus, Philosophiam anno 1639. non autem Moralem Theologiam, Sacrosque Canones, ut Abbas Armellinus vult, in Universitate Salisburgensi docuit. Reversus in Patriam Serenissimi Caroli Cardinalis Medicei Theologus, Dioecesis Fesulanæ Examinator & Visitator, sacraeque Inquisitionis Consultor electus scripsit

Moralis Theologiae Tomos sex, quorum primus de Sacramentis quamvis imprimi Genuae incepisset, ob Auctoris tamen mortem, ac subinde pestilentiam insequutam usque ad impressionis finem progredi non potuit, itaque semiexcusus in Bibliotheca Abbatiae Florentinae adhuc visitur; reliquis tomis eadem de causa deperditis. Armell. Bibl. Casin. part. 2. p. 106.

JOANNES BAPTISTA FERRETUS, Italus, Vicentinus, è Congr. Casin. rei antiquariae peritissimus postquam *Musas Lapidarias* tomis v. in fol. comprehensas in lucem emiserat, epistolam vulgavit, in qua sequentia promisit opera, quibus parùm deerat, ut ad coronidem perducerentur.

1.) *Bibliothecarum deperditarum Opus*, id est, perditorum Operum quorumcunque, tam Graecorum, quam Latinorum series, in qua concenturiantur tot voluminum tituli cum notis, ut ascendat ferè ad cen-

tum millia, ubi videtur, quantum detrimenti acceperit Literaria Respublica. 2.) *Antiquorum subterranea*: est de rebus antiquorum celebrioribus inventio, utputa multa, & dissimilia, quae effodiuntur, & apud Priscos aestimatissimi fuere pretii. 3.) *De Antiquorum Genio*: ubi de Gentilium superstitionibus variis per Deos Manes, Lares, Lemures, Larvas, Spectra, Visiones, Umbrarumque terculamenta, nonnulla expenduntur. 4.) *De antiquis Collegiis, & Sodalitiis, vel Corporibus, tam publicis quam privatis, & de Jure ac Privilegiis eorundem.* 5.) *Hymnodia Veterum, Precationes, Supplicationes, Imprecationesque tam publicae quam privatae ad Deorum pulvinaria, & in Larariis.* 6.) *De Summano Deo, seu detestabili Daemonum adoratione per Gentiles.* 7.) *De Theatro, sive de priscarum Tragediarum, Comediarum, Fabularumque representationibus variis.* 8.) *De veterum triumpho, seu jure triumphandi, forma, honore, atque premio.* 9.) *De Senatu, seu de Senatûs Principe, Senatorum dignitate, ornatu, Senatus Consultis, Decretis, quae Romanorum antiquorum jam in majestatem, & in Rempublicam erant, recentioribus nunc sunt in prototypo ad perfectissimam Politiam constituendam.* 10.) *Musæi Genii ad varia Musæa constituenda specimen, tam apud Principem, quam apud eruditum Virum.* 11.) *Epistolica ad eruditos Viros, seu petitiones, consultationesq; literariae.* 12.) *Vicentinae Memoriae. Antiqua marmora expensa.* Abbas Armellinus, qui hæc Ferreti Opera recenset in Bibl. Casin. part. 2. pag. 23. se nescire, in cujus ea manus post immaturum Auctoris obitum pervenerint, non diffitetur; unde exclamat: Utinam tot Ferreti lucubrationes, praesertim quas ipse jam ferè se absolvisse affirmat, reperiantur; diligenti enim quamvis per amicos investigatione adhibita, ubinam extent, scire minimè potui; fortasse dum se Ferretus in Galliam à Ludovico XIV. accitus, itineri erat commissurus, ab eo in unum congestæ, vel secum in Gallias deferendæ, vel per vectores mittendæ, ejus morte insequuta miserè perière, aut ignoto aliquo in loco inutiliter hærent.

GERVICUS BLARER de Girsperg, Güttingen, & Wartensee loco illustratus, Imperialis, Celeberrimi, & Primarii in Congregatione Benedictino-Suevica Monasterii Weingartenensis Abbas

Abbas, de Catholica Ecclesia, Romano Imperio, & Aufriaca Domo meritissimus Praesul, reliquit ingenii maximi maxima monumenta, tomos duodecim super Juribus Canonico & Civili suomet conceptu animi, quos tamen sive Ministri ejusdem Aulici, sive rei literariae minus æqui, & ignari, necdum compactos, hac illacque distrahentes, usibus minimè convenientibus applicarunt, quod usque hodie nunquam fati dedolent, qui viri ingenium ex maximi momenti dexterrimè confectis negotiis penitus cognoverunt. Gabr. Bucel. in Bened. Rediv. pag. 102.

ROBERTUS de TORRIGNY, Abbas S. Michaëlis de Monte Tumba, scientiâ ingenuarum artium expolitus, ac literarum studiis doctrinaeque cultui deditissimus Praesul, centum quadraginta volumina edidisse fertur, quae turris sub ruinis & impluvio computruisse refert historia Monasterii S. Michaëlis calamo exarata. Obiit Robertus anno 1186. Vid. Acher. in not. ad Epist. B. Lanfranci pag. 351.

CAROLUS STENGELIUS Abbas Anhusanus, vir elegantis ingenii, Opus

insigne libris XV. comprehensum de Rebus Ecclesiae Augustanae composuit, quod Autolyçi manu sublatum est, ut ipse nos docet in Mantissa ad Commentarium Rerum Augustan. p. 93. ubi suorum Operum Indicem textit.

GUILLIELMUS FILLATRE è Congr. S. Mauri erat exquisitè doctus, cujus singularem doctrinam & eruditionem Magnus Mabillonius tanti fecit, ut eum de rebus literariis quam frequenter consuleret. Plura varii argumenti literis mandavit, quae omnia tamen, qua erat animi demissione & modestia, sub vitæ finem flammis abolevit. Eorum jacturam non immeritò dolet Philippus le Cerf in Bibl. Hist. Crit. pag. 128.

RICHARDUS KEDERMINSTER, Anglus, Abbas Monasterii Winchelcombenis literarum, maximè sacrarum peritissimus incredibili studio ac labore *Registrum coenobii Winchelcombenis* concinnavit, Opus ab Eruditis Angliae omnibus votis expetitur, sed quod in Londinensi incendio interiit. Vid. Thomas Hearne praefat. ad *Joannis Glastonienfis Chronicon* l. 6.

SECTIO XII.

Rerum novarum Inventores, & Artifices nobiles.

M. AURELIUS CASSIODORUS lucernas semper ardentes concinnavit. Vide ejus lib. div. lect. c. 30. Non absque piaculo, inquit Garetius in vita, sanè hinc taceremus lucernas illas non admiratione solum, sed æternis etiam laudibus dignissimas, quas fratrum multam in noctem labores producentium vigiliis stupendo artificio concinnaverat. In usum etiam suorum Monachorum clepsydras & horologia miræ artis construxit, quae motum syderum repraesentabant; has Theodericus Rex Gothorum ad Gundebaldum Regem Burgundiae rari muneris loco misit. Vid. Garet. in vita.

S. ELIGIUS, quem Monachum Benedictinum fuisse Arnoldus Wiontum ex Sigeberto, tum ex Notgero & aliis optime probat, judice Hugone Menardo in Menologio pag. 383. priusquam Noviomeni insulâ donaretur, aurifaber per Galliam inter paucos celebris habitus fuit. Visitur etiamnum ejusdem opus, illustre Mau-

folæum S. Martini Turonensis Episcopi. Mabillonio autem teste Annal. tom. 1. pag. 351. etli S. Eligius veste & professione Monachus non fuerit, monastica tamen vitæ studio, imitatione & propagatione piissimis quibusvis monachis inferior non fuit.

In Fuldensi Ecclesia, quam Abbas Ratgarus sumptuosè extruere coepit, Eigil verò successor ad fastigium perduxit, *Racholfus* Monachus arcus ordinavit, *Bruunus* picturas confecit, *Rabanus* inscriptiones Altaribus & Cryptis apposuit. Dedicata fuit ecclesia anno 819. Vide vitam S. Eigilis atque Eckhardum de Reb. Oriental. Franc. tom. 2. p. 157.

OTFRIDUS Monachus Weissenburgensis in Alsatia *Orthographia Germanicae primus fuit inventor*: de quo Marcus Velferus Liber II Rerum Boicarum, sic: „Vixit ante annos ab-“, hinc amplius septingentos Otfridus monachus, qui Germaniae ser-“, monem omnium primus literis tra-“, Y y y 3 „ stare

„ stare aggressus, linguam appella-
 „ vit scriptu perdifficilem propter fo-
 „ num incommodum, & literarum
 „ plerumque congeriem, multis in
 „ eam sententiam collectis argumen-
 „ tis; tum vocalium creberrimum,
 „ præ eo quod nunc fit, usum fuisse
 „ perpetuum veluti testimonium ejus
 „ scriptio dicit. Quæ meo sensu,
 „ causa longè planissima mutatæ pro
 „ scribentium libidine & inscitia,
 „ orthographiæ.”

GERBERTUS Monachus Floria-
 censis, qui postea Sylvester II. Mathe-
 matices peritissimus fuit, ex cujus fun-
 damentis clepsydræ invenit, momen-
 ta temporum guttis dimetiendo. Ho-
 rologium etiam Magdeburgense con-
 struxit, in quo stella polaris se con-
 spicuum præbuit. Audiendus hac de
 re Dithmarus Merseburgensis in Chro-
 nico Libro VI. pag. 399. ita rescribens:
*Hic Gerbertus à finibus suis expulsus
 Ottonem petiit Imperatorem, & cum
 eo diu conversatus in Magdeburg, horo-
 logium fecit, illud rectè constituens,
 considerata per fistulam quadam stella,
 nautarum duce. Ex quo loco memora-
 bili simul liquet, modum astrorum
 cursus observandi per tubos, hac æta-
 te Gerbertum non latuisse. De hyd-
 raulicis verò Machinis apud Remen-
 sem Ecclesiam extare doctrinæ ipsius
 documenta perhibet Bedæ Continua-
 tor libr. II. cap. 13. his verbis: *Horo-
 logium arte mechanica compositum, or-
 gana hydraulica, ubi mirum in modum
 per aquæ violentiam ventus emergens
 implet concavitatem barbiti, & per
 multiformes tractus aëreæ fistulæ mo-
 dulos clamores emittunt.* . . Vid. Ca-
 ten. temp. pag. 485. Yepes Chron.
 Centur. 2. pag. 300. col. 2. . . Jacob.
 Bruckerus Hist. Phil. Tom. III. pag.
 648.*

GUIDO Aretinus Monachus Cœ-
 nobii Pomposiani propè Ravennam,
 ac deinde Abbas S. Crucis Avellanæ
 prope Aretium, celeberrimum ineun-
 te Seculo XI. sibi nomen peperit,
 quod vetus systema musicum novâ
 scalâ ut, *re, mi, fa, sol, la* expressit,
 sicque Musicæ usum simplicioribus
 pro temporis illius captu longè faci-
 liorem reddidit: Qua de re ita Sige-
 bertus Gemblacensis in Libr. de Script.
 Eccl. cap. 144. & in Chronico ad an.
 1028. *Guido Aretinus Monachus post
 omnes pene Musicos in Ecclesia claruit,
 in hoc prioribus præferendus, quod
 ignotos cantus etiam pueri & puellæ fa-
 cilius discant vel doceantur per ejus re-*

*gulam, quàm per vocem magistri, aut
 per usum alicujus instrumenti, dummodo
 sex literis vel syllabis modulatim appo-
 sitis voces, quas solas regulariter musi-
 ca recipit, hisque vocibus per flexuras
 digitorum lævæ manûs distinctis per in-
 tegrum diapason se oculis, & auribus
 ingerunt intentæ & remissæ elevatio-
 nes vel depositiones earundem vocum.*
 Deprompsisse has syllabas Guidonem
 è noto hymno Pauli Diaconi in S. Jo-
 annem, *Ut queant laxis Resonare fi-
 bris.* . pervulgatum est. Novam hanc
 inventionem is exhibet in *Micrologo*
 five libris duobus *de Musica*. Vid.
 Vossius de Scient. Mathem. cap. xxii.
 §. 7. p. 95. Cangius in Gloss. voce *Micro-
 logus*. Comparavit inter se vetus
 systema & Guidonis novum *M. Mei-
 bonius* ad Euclid. Introd. Harmon.
 Script. Mus. Tom. I. p. 51. & ad Ari-
 stidem pag. 240.

S. MAGNUS Fundator & Abbas
 Faucensis in Suevia Monasterii fuit.
 Ipsi Ferrifodinarum inventio in monte
 Seyling adscribitur. Vid. Stengel. *Rer.*
Aug. Part. 2. pag. 62.

S. DUNSTANUS Archiepiscopus
 Cantuariensis erat statuarius non con-
 temnendus. *Pitf. pag. 179.*

B. TUTILO Monachus San-
 Gallensis erat sculptor, pictor, & auri-
 flex in paucis suo ævo peritus. Abba-
 tum verò sub quibus militaverat per-
 missis, & plerumque præceptis mul-
 tas propter artificia simul & doctrinas
 peragraverat terras: picturas & auri-
 flexia etiam & anaglyphas, carmini-
 bus & epigrammatis decorabat singu-
 lariter preciosis. Missus aliquando ad
 Metensium urbem, celatus thronum,
 & imaginem B. Mariæ, latro-
 nes duos ex itinere in fugam egit. Er-
 go Tutilo cum venisset ad urbem, &
 operi celaturus astans satageret, ecce
 duo viri astiterunt juxta illum, S. Ma-
 riæ imaginem celantem, in habitu
 peregrini, eleemosynamque petebant.
 Quibus cum nummos clam tribueret,
 divertentes ab eo, Clerico cuidam
 à longè astanti, ajebant: Benedictus
 vir iste Domino, qui nos hodie bene
 consolatus est. Sed estne foror ejus,
 inquiunt, domina illa præclara, quæ
 ei tam commodè radios ad manum
 dat, & docet, quid faciat? Ille verò
 miratur, quid dicerent, cum nuper-
 rimè ab eo digressus, nil tale vidisset:
 revertitur ergò cum peregrinis, &
 quod dixerant, velut ad momentum
 & in ictu oculi contemplatur. Ajunt
 autem illi Clericus & Peregrini: Be-
 ned-

nedictus tu Domine Pater, qui tali
 magistra uteris ad opera. Qui cum
 ipsos quid dicerent, nescire assereret,
 vehementer in illos inventus, ne cui
 tale aliquid dicerent, interminatur.
 Et statim quidem Peregrini transeun-
 tes disparuerunt, nec amplius ab ali-
 quo sunt visi: in crastinum autem
 cum gloriam talem de se plures audi-
 ret didicare, occultè subtrahens se,
 cessit è medio, neque jam ultra in
 urbe illa operari volebat. In bractea
 autem ipsa aurea cum reliquisset cir-
 culi planitiem vacuum, nescio cujus
 arte, tales cælati sunt apices:

Hoc pæntema pia calaverat ipsa Maria.

Sed & imago sedens quasi viva, cun-
 ctis inspectantibus adhuc hodie est ve-
 neranda. Ekkardus in vit. B. Notkeri
 Balbuli c. 4. v. April. in Act. SS. Bol-
 land. pag. 589.

B. HERMANNUS CONTRACTUS,
 Monachus Augiæ Divitis, propter
 libros à se scriptos *De Compositione*,
 five *mensura Astrolabii & ejus utilita-
 te* inventor Astrolabii celebratus fuit à
 Guilielmo Durando IV. 22. aliisque.
 Vide Pezii Prolegomena in Tom. III.
 Thesauri Anecdotorum pag. ix. Sed
 notum est ante Ptolomæi tempora
 usum Astrolabii jam frequentatum fu-
 isse. Fabric. *Bibl. med. & inf. Lat.*
 lib. 8. p. 708.

DESIDERIUS Abbas Casinensis,
 postea in Romanum Pontificem ele-
 ctus, ac Victor III. nominatus, voca-
 tis ex Græcia peritissimis, ut Seculi
 XI. ferebant tempora, artificibus,
 curat artes nobiles in Italia restitui.
 Vid. Chron. Leonis Ostiensis.

MANNIUS Abbas Monasterii Eves-
 hamensis in Anglia an. MXLIII. à Re-
 ge Eduardo electus, sacris liberisque
 artibus fuerat imbutus, videlicet can-
 toris, scriptoris, pictoris, aurig; fabrilis
 operis scientia pollens, super omnes
 alios ferè in Regno Angliæ magister
 optimus habebatur. Vid. *Monasticon*
 Anglic. Tom. I. p. 151. col. 1.

S. THIEMO nobili Comitum Med-
 lingenfium sanguine ortus, tam lite-
 ris quàm disciplina monastica in Ni-
 deraltach imbutus, etiam celandi
 sculpendique artibus ingenium felix
 indulfit. Promunt hodie quoque Sa-
 lisburgi in S. Petri Monasterio signum
 eburneum, mole quidem exiguum,
 sed artificio ingens ac admirabile. Ex
 Monacho factus Salisburgensis Archi-

episcopus, & deinde cum christiano
 exercitu in Palæstinam profectus, non
 procul Corozaim à Saracenis exceptus
 est; qui cum intellexissent arte eum
 statuaria præpollere, unus, qui digni-
 tate cæteris præstare videbatur, si-
 mulacrum Mahumetis undique mu-
 tilum, cujusque fuliginem longa ætas
 excufaverat, in medium attulit, jus-
 sitque Thiemonem venerabili trunco
 (scilicet) non modò squallorem de-
 trahere, sed totum Prophetam in in-
 tegrum restituere. Ille aliquamdiu
 animi pendens, turpissimum mon-
 strum aspexit: sæpè gemitus edens à
 capite ad calcem usque considerat:
 utque dolor omnem iram collegit,
 malleum poposcit, quasi primam operi
 manum adhibere pararet: Malleo è
 porrigentis manu raptò, bellum si-
 gnum validissimis ictibus subito occu-
 pavit, fregit, dissipavitque. Sarace-
 ni rabie perciti, egregium fabrum
 animis infestis certatim invadunt:
 huc illuc quatiant, pulsant. Resu-
 pinatum deinde illigant: in frustra se-
 cant. Denique ingenti fulco per ven-
 trem ducto, intestina baculo innexa
 humi fuso evolvunt, ipsùmque cor
 radicibus imis hærens, revulsum in
 os morienti objiciunt. Agebatur an-
 nus Christi nati MCII. Ant. Yepes. in
 Chron. Gen. tom. 2. p. 21.

JOANNES Monachus Vindocinen-
 sis, erat artis cæmentariæ peritus,
 quem, ut sibi perutilem ad ædificia
 perficienda, à suis prædecessoribus
 inchoata, vel nova, à se, ut referunt
 Gesta Cenomanensium, suscepta, Ve-
 nerabili Hildeberto Episcopo Goffri-
 dus Vindocinensis Abbas concefferat.
 Vid. Ant. Beaugendre in Not. ad Hild.
 Epist. 49. col. 157.

B. WILHELMUS, Abbas Hirsau-
 giensis, naturale horologium ad in-
 star cœlestis hemisphæri excogitavit;
 naturalia Solstitia, five Æquinoctia
 & statum mundi certis experimentis
 invenire demonstravit: quæ omnia
 etiam literis mandare curavit. Vid.
 Anonym. Mellic. de S. E. c. 108.

LEO Seculi XII. Monachus Bene-
 dictinus rhythmos versus primus con-
 didisse fertur, à quo appellati fuerint
 Leonini. Vid. Sixt. Sen. *Bibl. Sac. Lib.*
 III. p. 224. Menagius, Leyserus, Ten-
 zelius, & alii recentiores plures.

CONRADUS Schyrensis Monachus,
 ac Chronologus Seculo XIII. ex Ma-
 billonio in Germanico Itinerario pag.

35. edit. Fabric. aliorumque suspicione, aliquem optici tubi usum habuisse videtur: idque colligitur ex imagine Ptolomæi instrumento longiori quasi tubo sidera contemplantis picta ab ipso Conrado Schyrensi. Vid. Caten. Temp. p. 487.

RICHARDUS WALLINGFORD, Abbas S. Albani talem horologii fabricam magno labore, majore sumptu, arte verò maxima compegit, qualem non habet tota, mea opinione, Europa; sive quis cursum solis ac lunæ seu fixa sidera notet, sive iterum maris incrementa & decrementa, seu lineas unà cum figuris ac demonstrationibus ad infinitum pene variis consideret. cumque opus æternitate dignissimum, ad umbilicum perduxisset, *Canones*, ut erat in mathesi omnium sui temporis facile primus, edito in hoc libro scripsit, ne tam insignis machina errore monachorum vilesceret, aut incognito structuræ ordine sileret, *Albion*, si rectè memini, hoc genus organi dictum est ab autore; de quo *Joannes Stubius* Mathematicus multa refert. Inciderat ille in exemplar, sed mutilum, unde quod deerat in *Albione* supplevit. Pars *Albionis* instrumenti *Saphe* dicta, Norimbergæ impressa est. Vid. Leland. de Script. Brit. p. 404. Claruit Richardus Wallingford sub annum 1326.

GOMETIUS, natione Lusitanus, Abbas Florentinus è Congr. Casin. morum vitæque integritate sumè conspicuus Oleum, seu balsamum illud pretiosissimum ac ubique celeberrimum contra vermes, qui in humanis, præsertim puerorum visceribus, gignuntur, eisque aliquando mortem afferunt, aliisque graviores morbos, operâ ac sapientiâ suâ adinvenit, quod usque in præsens in Florentina Abbatia haud parvo impendio componitur, & pauperibus distribuitur. Vid. Armell. Bibl. Casin. part. 1. p. 182.

JOANNIS TRITHEMI *Steganographia*, opus mirabile quatuor libris comprehensum; vide quæ diximus lib. præced. in ejus vita n. 24.

Idem *Tribemius* anno 1505. Maximiliano Imperatori lichnum perennem obtulit, cum ejus conficiendi arcano, in cuius compensam Imperator eidem 6000. coronatos elargitus est, ut refert Bartholomæus Kordorffer in aurei velleris Tractatu II,

ubi Trithemianum ejusmodi arcanum legitur.

-- De ejusdem *Arte scribendi per ignem* vide vit. n. 58.

-- EJUSDEM *γλωττωφορία*, sive *lingua fertilitas*, opus, ut ipse vocat, mirabile, & laboriosum, cujus adminiculo homo Latinæ linguæ penitus ignarus, modò literas formare sciat, in una hora cum Deo & bona conscientia discet unum occultum modum, quo Latinè congruè & ornatè poterit scribere, quicquid voluerit, in quocunque negotio Mundi. Hoc, inquit, *Opus adhuc nulli communicavi, nisi Maximiliano Regi Eurypono & Adelpho, sive fratri Jacobo Trithemio*. Fabric. Bibl. med. & inf. Lat. tom. 4. pag. 467.

THEOPHILUS FOLENGUS è Congr. Casin. ingeniorum phoenix, novi styli, novæque Poëseos conditor felicissimus etiamnum audit, licet anno 1544. diem supremum obierit. Opus enim novo dicendi genere insigne, animique ingenitâ festivitate ac lepore jucundissimum condidit, in quo Latinis ac Italicis vocibus præcipuè *Lombardis*, ut nunc dicimus, undique permixtis, servata metri harmonia amœnissimo carmine jocose ac facetè multorum sui temporis vitia carpit, occultè tamen, & confictis eorum nominibus. Armell. part. 2. pag. 185.

BENEDICTUS CASTELLI è Congr. Casin. in Universitate primùm Pisana, deinde in Romana, quæ *Sapientia* dicitur, Matheseos Professor celeberrimus, ipsam scientiam novis, præclarisque inventis illustravit, præsertim decurrentium aquarum mensuras primus omnium deprehendens, ac geometricè demonstrans. Cum deinde *Trasimeni lacus emissarium* à Braccio Fortebraccio olim constructum, tunc dejectum esset, feliciter Benedictus illud reparavit, in antiqua littora coercito lacu; quod etiam *Baccanensi* præstitit. Vide Armell. part. 1. p. 92. ubi gloriam primæ inventionis mensuræ decurrentium aquarum *Castello* solidis argumentis vindicat contra *Raphaëlem Fabretum* in Opere de Aquis & Aquæductibus Veteris Romæ Dissert. 2. pag. 127.

SERAPHINUS CASULANUS Abbas S. Mariæ Florentiæ, Aretii, & Senarum, ac totius Congregationis Præses anno 1635. quo tempore mirâ Archi-

chitectonices, quâ pollebat, peritiâ, ostendit Architectis modum facillimum elevandi à terra supra altissimam publici palatii turrim, quam Senenses *Del Mangia* dicunt, maximam æneam campanam, quæ diu in terra jacuerat, cum nullus antea rationem eam sublevandi, supraque turrim collocandi invenire potuisset. Vid. Armell. part. 2. pag. 170.

JOANNES MABILLONIUS, literatæ Congregationis S. Mauri præcipuum decus ac ornamentum, *Rem diplomaticam*, arduum, difficile, ac nullis ad eam diem regulis ac legibus subjectum argumentum omnium primus incredibili eruditione, labore, ac studio ad artem atque præcepta redegit.

PETRUS PONCE, Monachus Benedictinus Cœnobii S. Facundi (*Sahagan* vulgò) superiore seculo invenit artem docendi mutos verba proferre, discere literas, Latinamque linguam, & scribere: quod *Aristoteles Lib. IV. De Historia Animalium Cap. IX.* natura impossibile esse existimavit. Atqui noster rationibus philosophicis, & quod multò plus est, experientia approbavit contrarium. *Fr. Joannis de Castaniza* Benedictini de Vita S. Benedicti verba quædam adjunximus vernaculæ linguæ: „ Fr. Pedro Ponce „ Monge de Sahagan por industria en „ fenna a hablar a las mudos dizien- „ do el gran Filosofo Aristoteles que „ es imposible: y a descubierto por „ verdadera Filosofia la posibilidad „ y razones que ay para ello; y lo „ dexarâ bien probado en un libro, „ que dello tiene escrito: y lo que „ mas admira es, que no pudiendo „ oir humana mente los hazeoir, ha- „ blar y aprender la lengua Latina „ con otras, escribir y pintar, y otras „ cosas, como es buen testigo Don „ Gaspar de Gurra hño del Gober- „ nador de Aragon discipulo fuio y „ otros algunos. „ Hæc *Castaniza*, *Ambrosius de Morales* legi dignissimus est de hoc homine, atque ejus hæc peregrinâ industria in *Descriptione Hispaniæ* fol. 38. referens docuisse eum loqui fratres duos, & forem *Castellæ* *Connestabilis*; de quorum altero, *Petro à Velasco* nuncupato, mirum esse ait, quæ & quanta intra vigesimum ætatis annum, ad quam vixit ætatem, didicerit. Siquidem ultra suam vernaculam linguam lo-

quebatur, scribebátque Latinâ, ferè absque solæcismo, quandoque & eleganter; nec non & Græcis characteribus scribebat. Adducitque idem *Morales* schedulam manû illius scriptam, quâ respondit roganti per manualia signa de arte istâ & fama, quam sibi adeò utilem expertus fuerat. Sed liber is, quem scriptum ab eo hæc de re diximus *Joannis Castanizæ* verbis, visus fuit nunquam typis editus. Vid. Nic. Ant. Bibl. Hisp. Nov. pag. 184.

GODEFRIDUS BEHM Schwarzachianus, Professor Matheseos in Univers. Salisburg. author est *Polymetri*, h. e. novi instrumenti ad plerasque mathematicas dimensiones ritè facileque peragendas accommodati.

ERMENRICUS, Monachus Augi-ensis sub annum 849. in libro de Grammatica ad Grimaldum, Monachos Sangallenses, *Yseuricum*, *Ratgerum*, & *Amalgerum*, ceu nobiles monasterii artifices, commendat. Vide Mezlerum de Vir. Ill. Monasterii San-Gallensis.

BERTHOLDUS SCHWARZ, Monachus Benedictinus, Bombardæ inventor, & Goslaræ natus fuit, teste Athanasio Kircherò in *Mundo Subterraneo* tom. 2. lib. 12. p. 487. Aiii, quos inter Arsenius Sulger in *Annal. Zwifalt.* ad an. 1355. Minoritam faciunt authorem; nempe in ea sunt opinione, ut existiment, hujus inventionis gloriam non magnoperè Benedictinis expetendam, sed aliis relinquendam esse; qui enim, inquit, pulchrum esse potest, ea invenisse, quæ generis humani exitio inserviunt. Est autem fama, addit Sulgerus, Bertholdum hunc postea à Wenceslao ignavissimo unâ & crudelissimo Cæsare ingenii præmium tulisse, & suamet arte, velut alterum Perillum, flammis arfisse. Vid. etiam Aventinus l. 7. c. 21.

ANSKETELLUS, Monachus S. Albani in Anglia, ab eodem S. Martyre in apparitione monitus fuit, arcam fabricare pro sacris ejusdem exuviis recondendis. Vid. Acta Sanctorum Tom. iv. Junii die 22.

MARTINUS STOCK, Cœnobita S. Martini Majoris Colonæ Agrippinæ, arte pictoria clarissimus, libello varia de conficiendis & præparandis coloribus principia complexus est, qui

qui in ejusdem Monasterii Bibliotheca asservatur.

LEONARDUS WIRSTELINUS, aliàs *Hamaurgus* dictus, ex Suevorum Menchinga natus, incomparabilis Scriba, *librum centum diversarum Scripturarum Latinarum*, quarum quamque peculiari proprio & erudito nomine appellavit, eleganter digessit anno 1507. Obiit in Cœnobio SS. Udalrici & Afræ Aug. Vind. an. 1522. kal. Jan. *Brusch. de Monast. Germ. fol. 140. & alii plures.* . .

GEORGIUS ADAMUS, Monasterii S. Michaëlis Bambergæ, extra muros Abbas fuit eximiè doctus in sacris & prophanis literis, morum item honestate & integritate conspicuus. Mathematicum studiosus investigator, & Solariorum, omnisque generis Horologiorum compositor ingeniosissimus. Bonus scriba, & qui eleganter literas pingere potuit. *Bruschius l. c. pag. 91.*

BONIFACIUS GALLNER, Cœnobita Mellicensis, in paucis pius ac religiosus, cum in disciplina mathematica, & architectonica, ac præsertim in arte pictoria non mediocriter esset eruditus, nullam sinebat abire diem, quo lineam non duceret. Ejus Opera sunt. 1.) *Regula S. P. B. 787.* Emblematis pictis pulcherrimè expressa. *Mf. in fol. prælo dignum.* 2.) *Omnes Psalmi Davidici pulcherrimè descripti, & brevibus notis illustrati.* *Mf. in fol.* 3.) *Opuſculum mathematicum cum figuris non spernendis.* Authorem an. 1727. piissimè in Domino defunctum cœlum, ut sperare fas est, recepit. Ejus vitam vide in *Bibl. Mellic. Cap. cvii. pag. 540.*

HIERONYMUS RUSCELLI, Abbas è Congr. Casin. varia, eaque nova & hætenus inusitata instrumenta pro Mathematicis disciplinis, quarum erat peritissimus, excogitavit, & perfecit, regulasque ad eorundem usum conscripsit. Vide plura apud *Armell. part 1. pag. 221.*

DOMINICUS JACOBUS ALEXANDER è Congr. S. Mauri anno 1698. horologium invenit pendulum, quod motum apparentem solis, & tempus verum solare indicat, & Academiæ Regiæ Scientiarum obtulit. Vid. *Acta Erudit. Lips. an. 1736. p. 226.*

DOMINICUS CAROLUS VAILY è Congr. S. Mauri, novum dedit cle-

psydrarum genus, quod ope liquoris, tympano in plures cellulas diviso, inclusi, & successivè ex una cellula in alteram defluentis, horas, ejusque partes accuratè monstrat. Vid. *Act. Erud. Lips. an. 1736. p. 225.*

ANONYMUS è Congr. S. Mauri artem scribendi aureis literis, dudum in deperditis habitam, ex *Mf. Opuſculo Regiæ Bibliothecæ Parisiensis* edoctus, feliciter instauravit, teste *Montfauconio in Palæographia Græca pag. 5. seq. his verbis: Artis aureas literas conficiendi, ut hîc edocetur, periculum nuper fecit quidam è nostris, harumce rerum peritissimus; qui rem sibi probè cessisse renunciavit, & speciem aureæ scriptionis secundùm traditam hîc normam confectæ nobis obtulit.*

D. PETRUS de URVENNA Monasterii de la Espina, apud Vallisoletanos, nusquam fatis laudatum ornamentum, claruit ineunte seculo XVII. de quo *Joannes Caramuel* in *Trithemii Steganographia* vindicata hæc memoriæ prodidit: *Is, inquit, ingenium nactus à natura, quod dum superviveret, à multis totius orbis terrarum credebatur excellentissimum; & sanè nullius injuriâ dixerim, nullum ego cognovi, quod cum ipso potuisset comparari; à nativitate etiam vir cæcus, non solum fuit Musarum pater & eloquentiæ Coriphæus, sed etiam (vix auderem dicere, ni extarent ipsius Opera Mathematica) qui voluit & potuit supernas Planetarum aulas visui negatas mentis acumine discernere, & novis circulis; certissimisque periodis, inventionem plusquam naturali, errone adligare. Hoc de Authore dixerim solum, ut videatur à curiosis in utroque Tomo Musico & Mathematico, cognoscens omnes Lectores hanc opinioni subscripturos. Hucusque Caramuel, qui insuper prodit eundem virum in Steganographicis fuisse versatissimum, variòsque occultè scribendi modos invenisse, & docuisse, verè proinde dicendus *Naturæ & Artis Prodigium.**

ROBERTUS de GABETS Philosophus experimentalis celeberrimus in Alti-villariensi Congregationis S. Vitoni Monasterio anno 1636. Professus, & post exercitæ functiones varias anno 1678. die 13. Martii vivis ereptus, inventor fuit transfusionis sanguinis

ex

ex arteriis unius hominis in alterius venas faciendæ. Cujus quidem Inventi experimenta Parisiis aliqua publicè prodidit, idque amicis communique fecit. Sed cum ea res neglecta subinde in oblivionem venisset, Angli se illius arcani inventores primos jactitare non sunt veriti, quos verò noster egregiè scriptis obtudit. *Diductius ista narrat Calmetus in Bibliotheca Lotharingica pag. 397. additque se tubos & instrumenta, quibus ille utebatur, vidisse: Nous avons encore vu, inquit, les tuyaux dont on se servoit pour faire passer le sang d'un animal vivant, dans les veines d'un autre, & feu Dom Hyacinthe Alliot, Abbé de Moyennoutier, qui vivoit de ce tems-là, m'a souvent raconté les experiences qu'il en avoit faites, étant à Bar-le-Duc.*

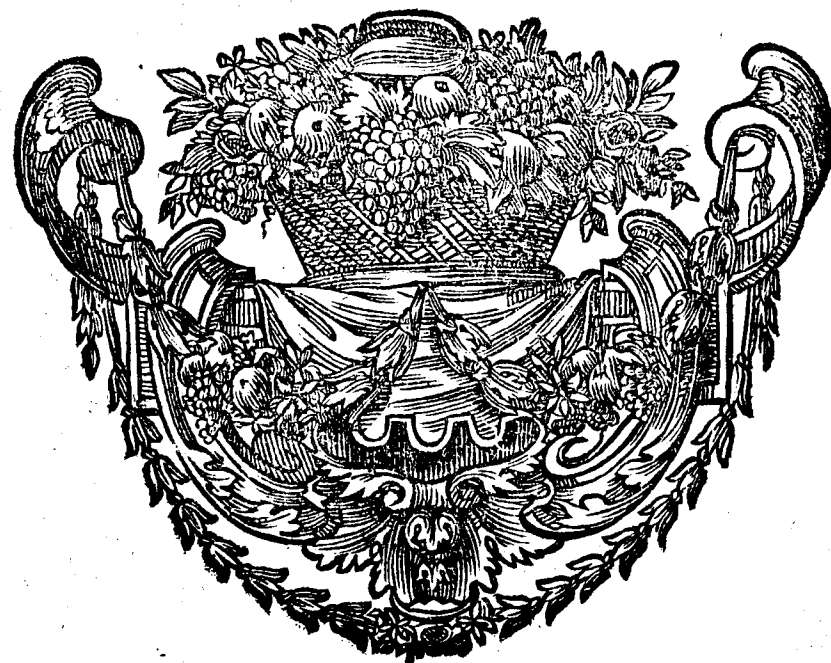
Artificibus quoque celebrioribus jure quodam suo accenseri debet LEOPOLDUS DURAND è Congregat. Lotharingica, ut qui à se investita quædam curiosa, & Adversaria reliquit exquisita *De Architectura, Pictura, Sculptura; de Theatris Veterum, Templorum ædificiis, & aliis penè innume-*

ris, quæ fusiùs commemorat *Calmetus* in *Bibl. Lothar. pag. 338.*

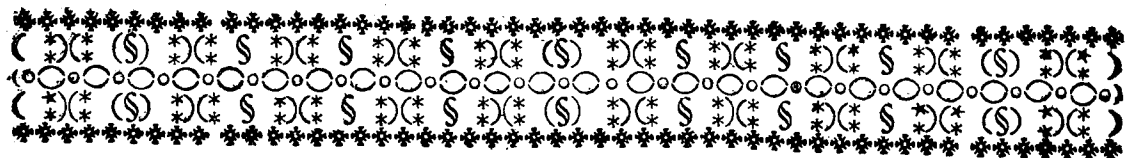
MARTINUS GUTTILLIG Imperialis Monasterii SS. Udalrici & Afræ, Augustæ Vindel. Cœnobita, Mathematicarum artium benè peritus nuper adinvenit novum horologii Scia-therici Systema, cujus ille sequentem nobiscum communicavit notitiam. 1. Non habet hoc solare horologium acum magneticam, quæ sæpiùs fallit, & tardè omnino subsistit, neque semper eandem à polo habet declinationem. Quapropter hoc novum horologium nullum à propinquo ferro patitur obstaculum, sed ubique locorum exponi potest. 2. Monstrantur in eo non solum singuli horæ quadrantes, sed etiam minuta per totum annum. Unde *Horologii Universalis* nomen sibi jure vindicat. 3. Ventorum nomina supra horizontem insculpta gerit; lineam Meridionalem ostendit in omnibus hemispheriis; adeoque terrâ marique usui esse potest. 4. Gaudet istud horologium iis prærogativis, ut nullum aliorum horologiorum vitium habeat, & in multis aliorum virtutes superet. . .

In Omnibus glorificetur DEUS.

S. Bened. in Reg. cap. 57.

INDEX

AUTHORUM ET RERUM MEMORABILIIUM PARTIS IV.

Numerus paginam denotat.

A.

- A** Bælardus (*Petrus*) 26. 36. 43. 51.
87. 112. 113. 127. 152. 164. 176.
189. 290. 298. 401. 619. 677.
706. 716.
Abbaudus Abb. 74.
Abbo Cernuus. 450. 643.
S. Abbo Floriacensis. 61. 157. 218. 249.
250. 260. 290. 305. 309. 319. 355.
459. 599. 618. 628. 672. 676.
Abelzhauser (*Benedictus*) 147. & 148.
S. Acca Hagustaldensis. 266. 675.
Acherius (*Lucas*) 92. 102. 150. 225. 525.
564. 690. 693. 706.
Acta Murenſia in dubium vocata. 485.
Acto Caſinenſis. 489.
S. Adalardus ſeu Adalhardus Corbejenſis.
259. 579. 721.
Adalbertus Blandinienſis. 272.
Adalbertus Heidenheimenſis. 552.
Adalbertus Spaldingenſis. 552.
Adalgardus Gallus. 658.
Adamannus. 323.
Adami (*Adamus*) 40. ſeq. & 719. 727.
Adamus Barchingenſis. 19. 46. 159. 167.
320.
Adamus de Domersbam. 618.
Adamus de Eſton. 11. 27. 61. 64. 113.
211. 245. 247. 629. 663.
Adamus (*Georgius*) 730.
Adaſto Corbej. Nov. 43.
Adelbertus S. Mathiæ Trevir. 361.
S. Adelbertus Pragenſis. 152.
Adalbertus SS. Udalrici & Afræ Aug. Vind.
409. 410. 416.
Adelboldus ex Lobienſi Monacho Episcopus
Trajectinus. 192. 310. 473. 478. 722.
Adelhardus Bathoniensis. 288. 294. 306.
307. 663. 684. 713.
Adelelmus *Vid.* Aldhelmus.
Adelphus Abbas. 127. 477.
Ademarus Engoliſmenſis. 268. 337. 361.
402. 478. & 479. 566. 672. 688.
Adeodatus Pontifex Romanus ex Monacho
Benedictino. 194. 592.
S. Ado Viennensis. 77. 188. 330. 408.
411. 412.
Adrevaldus Floriacensis. 26. 70. 125. 421.
Adrianus Cantuariensis. 661.
Adrianus de Veteri Buſco 360. 554.
Adſo Dervenſis. 87. 360.
Ægidius aureæ Vallis Monachus. 360.
Ægidius Corbej. 288.
P. Ziegelbauer Hiſt. P. IV.
- Æigradus. *Vid.* Aigradus.
Ælfricus ſeu Alfricus Cantuar. 346. 537.
Ælfricus Eboracensis. 157. 213. 628. &
629. 683.
Ælmerus *Vid.* Eadmerus.
Ænguſſius Keledeus. 413. & 414.
Æthelwoldus *Vid.* Ethelwoldus.
Æthelwolfus *Vid.* Ethelwolfus.
S. Agatho Papa. 194.
Agerbe (*Laurentius de*) 481.
Aginulphus Monachus Germanus 655.
Aguirre (*Joſephus Saenz de*) 117. 186.
226. 248. 299. 368. 369. 391. 392.
512. & 513. 640. 680. 704. 711.
Ahyto *Vid.* Hetto.
Aicher (*Otto*) 263. 300. 335. 345. 351.
& 352. 425. & 426. 511. 653. 656.
660. & 661. 667. 668. 690.
Aigner (*Honorius*) 138.
Aigradus *aliis* Æigradus Fontanell. 408.
519.
Aimoinus Floriacensis. 52. 323. 451. 452.
454. 594. 644.
Aimoinus Pariſienſis. 189. 421.
Aindorffer (*Caspary*) 592.
Alanus *Albrettus* Teuckesburienſis. 367.
713.
S. Albani Moguntinenſe Monasterium in
ſeculare ſtatum redactum. 598.
Albericus ex Monacho Caſinenſi R. E. Car-
dinalis. 72. 75. 172. 241. 290. 310.
311. 700.
Albericus ex Monacho Cluniac. R. E. Card.
203.
Albericus ex Abbate Vezeliacenſi. R. E.
Card. 678.
Albericus Monachus. 655.
Alberti (*Petrus*) 235.
Albertus Oberaltahenſis in Bavaria. 520.
Albertus S. Pauli in Carinthia Abbas 169.
285.
Albertus S. Petri Salisburg. Abb. 567.
Albertus Sigebergenſis. 356. 426.
Albertus Spaldingenſis. 30.
Albertus S. Symphoriani Metenſis. 331.
342.
Albertus (*Melchior*) 161.
Albi (*Joannes Jacobus*) 129.
Albicus (*Nicolaus de*) 550.
Albinus Cantuar. 662.
Albitrius (*Marinus*) 322. Col. 2.
Albrettus *Vid.* Alanus.

Alcuinus. 2. 25. 31. 37. 38. 48. 49. 52. 54. 124. 134. 156. 163. 166. 246. & 247. 267. ubi ipsi abjudicatur Liber de Divinis Officiis. 268. 290. 311. 361. 449. 351. 472. 642. 654. 662. 715. 721.

Alcoranus in Latinum conversus quando. 389.

S. Aldhelmus. 8. 77. 123. 140. 156. 278. 642. 654. 661. 712. 721.

Alderanus (*Defiderius*) 307. 310.

Alemannus altivallarensis. 362.

Alexander de *Infula* 474.

Alexander, Telephanus in Campania Abb. 460.

Alexandre (*Dominicus Jacobus*, 477. 730.

Alexandre (*Nicolaus*) 289.

Alfaro (*Gregorius de*) 165. 400. 685.

Alfredus Hildesheimensis. 202.

Alfredus Malmesburiensis. 295.

Alfricus S. Albani in Anglia Abb. 284.

Alfricus Cantuar. *Vid.* Ælfricus.

Alfricus Eboracensis *Vid.* Ælfricus.

Algerus Cluniac. 74. 77. 210. 701.

Algerus Corbej. Nov. 71.

Algrinus (*aliis* Halgrinus) *Joannes*. 159.

Alliotus (*Hieronymus*) 247. 457. 475. 538. 610. 636. 678.

Alphanus. 166. 294. 644.

Alphonfus de Madrito. 557.

Alphonfus (*Petrus*) 293.

Alredus Lindisfarnensis. 8.

Alvarado *Vid.* Arredondo.

Alvarado (*Antonius*) 179.

Alvarez (*Benedictus*) 618.

Alviset (*Virginus*) 592. 600.

Alulfus Tornacensis. 18. 88. 701.

Amalarius Metensis. 166. 268. 283.

Amalarius ex Weiffenburgenfi Monacho Episc. Spirensis. 24.

Amalarius Fortunatus. 271. 279.

Amalthæa (*Adrianus*) 31. 307. 310. 717.

Amandus Abb. S. Petri Salisburgensis. 521.

Amatus Casinenfis. 59. 346. 355. 460.

Ambos (*Placidus*) 634. 898.

Amico (*Stephanus de*) 289.

Amico (*Vitus de*) 385. 430.

Anastasi (*Martinus*) 46. 403. 670.

Anastafius Bibliothecarius. 77. 223. 349. 354. 389. 408. 449. 450. 683.

Anastafius incerti Monasterij. 72.

Andreas Megarenfis. 135.

Andreas Abb. S. Michaelis Bambergensis. 520. 527.

Andreas Sylvius *Vide* Sylvius. 454.

Andreas Spanheimensis. 589.

Androinus Cluniacensis. 356.

Angelomus Luxoviensis. 25. 29. 38. 77. 269.

Angermayr (*Placidus*) 183. 399.

Anianensis in Gallia Monasterij chronicon. 538.

Annalista Saxo. *Vid.* Ekeardus.

Anonymi tres Croilandenses in Anglia Chronographi. 545. col. 2.

Anonymi Garstenfes in Austria. 550.

Anonymi è Congregatione S. Mauri. 15. 131. 495.

Anonymi S. Sulpicii. 363.

" - S. Vedasti. 18. 27.

" - è Congregatione SS. Vitoni & Hidulphi 360. 361.

Anonymi 38. 362. 389. 535. 564. 591.

Anonymus Abbas. 589.

" - Abendonienfis Anglus. 536.

" - Admontenfis in Scyria. 382. 446. n. 13. 523. 536.

" - Altivillarenfis. 417.

" - Andaginiensis in Belgio. 538.

" - Andecenfis in Bavaria. 538.

" - S. Andreae propè Brugas. 542.

Anonymus Anglus. 54.

" - S. Arnulphi Metensis. 451.

" - Attilenfis. 424.

" - Augiæ Divitiis. 368. 421. 422. & alius ibid.

" - Aurelianenfis. 540.

Anonymus Benedicto-Buranus. 474.

" - S. Bertini. 459. 460. 479. 541.

" - Braunwillerenfis. 436.

" - Breunoviensis in Bohemia. 311. & 312.

" - Brunswicenfis. 334.

Anonymus Campidunenfis. 542.

" - Cantuariensis. 53. 341. 474.

" - Casæ DEI in Arvernia. 566.

" - Casinenfis. 168. 426. 458. 543. 593.

Anonymus S. Dionysii Parisiensis. 448. 453. 455. 478.

" - Dolensis. 396.

" - Engolismenfis. 449.

" - Fuldenfis. 450. 451. 457. 459.

" - S. Galli. 449. 478. 535. 536.

" - Garstenfis. 446. n. 9.

" - Gemblacensis. 568.

" - Gottwicenfis. 444. n. 15.

Anonymus è Congregatione Helveta. 493.

" - Monasterij de Hierarche &c. 301.

" - Hildesheimensis. 552.

" - de Kaldeborne. 437. 483.

Anonymus Lambacensis. 445. col. 2. n. 1.

" - Laureshamenfis. 457.

" - Malmesburiensis. 333.

" - Congregationis S. Mauri. 134. (sed is est Prudentius Maran)

" - Alius. 730.

" - S. Medardi Sueffionensis. 450. 483.

" - Mellicenfis. 437. 444. n. 17. & 19. 446. n. 27. & n. 35. 509. 523. 556.

" - Mettenfis in Bavaria. 490.

" - Moiffiacensis. 357.

Anonymus Neritinenfis. 461.

" - Nonantulanus. 355.

" - Pataviensis. 427.

" - Pegaviensis. 482. 558.

" - S. Petri Erfurtenfis. 447.

" - S. Petri Salisburgensis. 363. 446. n. 32. 476. 615. 691.

" - Petroburgensis in Anglia. 467.

" - Prufeningenfis in Bavaria. 520.

" - Rotenfis in Bavaria. 344.

" - Salernitanus. 459.

" - S. Sophiæ Beneventanæ. 459. 541.

Stam-

Anonymus Stamfensis in Tyroli. 446. n. 34.

" - Suevus. 536.

" - Tegernfeensis. 437. 447. n. 37. 523.

" - Venusinus Abbas. 567.

" - Weingartenfis. 436.

" - Weiffenburgenfis. 152.

" - Weffofontanus. 135. 511.

Anonymos alios quamplurimos vide sub nominibus Monasteriorum citatos E. G. Aprimonasterij, Schutterani &c.

S. Ansharius. 277. 286. 361. 722.

Ansegifus Fontanellenfis vel Lobienfis. 216. 217. & 218. 259.

S. Anselmus Cantuariensis. 72. 74. 86. 111. 112. 127. 141. 158. 161. 172. ubi censura illius libri & Sermonis de Conceptione B. V. qui illi abjudicantur. 188. 203. 210. 277. 290. 292. 677. 715.

Anselmus Gamblacensis. 339.

Anselmus Lucensis. 42. 77. 220. 241. 346. 355. 707. 717.

Anselmus Remensis. 327. 367.

Ansketellus S. Albani in Anglia. 729.

Antine (*Maurus. d'*) 450.

Antonius à Neapoli. 543. 613.

Antonius de S. Romano. 468. 476.

Apollo *Vid.* Vilbel.

Aprimonasterij Chronicon. 557.

Aquicinctini Mñrij in Belgio annales. 539.

Arcelli (*Clemens*) 521.

Ardo seu Smaragdus *Vid.* Smaragdus.

Arevalo (*Hieronymus de*) 558.

Arevalo vel Arrevalo (*Joannes de*) 469.

Argaiz (*Gregorius de*) 352. & 353. 365. 530.

Argaiz (*Ludovicus de*) 397.

Ariulfus seu Hariulfus Aldeburgensis. 544.

Ariz (*Ludovicus de*) 469.

Armellinus (*Marianus*) 606.

Arnoldus S. Albani Moguntinenfis. 344.

Arnoldus, *aliis* Arnaldus seu Ernaldus, Bonævallenfis. 26. 31. 41. 75. 77. 166. 176.

Arnoldus Corbej. Nov. 55.

Arnoldus Sant-Emeramenfis. 509. *Vid.* Arnulfus.

Arnoldus Hirfaugienfis. 588.

Arnoldus Lubecensis. 327. 389. 474.

Arnulfus Andaonenfis. 319.

Arnulfus Sant-Emeramenfis. 55. & 509.

Arnulfus Fuldenfis. 416.

Arnulfus Roffenfis Episc. 26. 74. 166. 372.

Arredondo & Alvarado (*Gundisalvus de*) 469. 475.

Arropæius Heribertus. 664.

Arsenius à Monelia. 544.

Arze (*Basilus de*) 397.

Ascelinus Beccensis. 72.

Asserius Menevensis. 298. 450. 461. 478.

Affonleville (*Hubertus ab*) 130. 476.

Astezatus (*Joannes Andreas*) 322. 429.

Aston (*Andreas*) 467.

Averoldus Bartholomæus. 718.

Augiensis Monachi 251. 252.

S. Augustini Hipponensis corpus inventum. 423. &c.

S. Augustinus Cantuariensis. 200.

Augustinus Abbas Einsidlenfis. 398.

Aurelianus Reomenfis. 312.

Aurellus (*Victorinus*) 328. 670.

S. Autpertus (*Ambrosius*) 27. 31. 38. 52. 77. 141. 166. 171.

Ayala (*Laurentius*) 521. & 522.

Aymericus de Peyraco. 356.

Ayo Croylandenfis. 545.

B.

Babenstuber (*Ludovicus*) 118. 138. 182. 303. 398. 403. 570. 641.

Babolenus Foffatenfis. 688.

Bacchini (*Benedictus*) 131. 132. 133. ubi de illo plura. 226. 264. 280. 297. 299. 320. & 321. 352. 358. 365. & 366. 429. 487. 495. 500. 501. 512. 610. 640. 693. 704. 707. 714. 720.

Baccis (*Carolus de*) 137. 723. & 724.

Baching (*Bernardus de*) 135.

Badagius (*Anselmus*) 31.

Bader (*Carolus*) 668.

Badiere (*Joannes Stephanus*) 620.

Baillet (*Petrus*) 545.

Baillie (*Alexander*) 129.

Baitelli (*Angelica*) 541. & 542.

Baldewinus S. Remigij Remensis. 422.

Baldricus Dolensis. 327. 360. 386. 399. 452. 653.

Balduinus Dionysius. 571.

Banduri (*Anselmus*) 321. 430. 501. 513. 665. 695.

Baptifati (*Bernardus*) 214.

Baptista (*Gregorius*) 49.

Baradat (*Gertrudis de*) 277. 535.

Barr (*Franciscus la*) 382.

Barralis (*Vincentius*) 522. 528. 566.

Bartholinus (*Deodatus*) 550. Col. 2.

Bartholomæus Cluniac. 90. 159.

Bartholomæus de Cotton 363. 373. 465.

Bartholomæus de Segura 648.

Bafelius (*Nicolaus*) 335.

Baffe (*Henricus*) 707.

Baftardis (*Zacharias de*) 262. 590.

Baftide (*Philippus*) 614. 701.

Bavincourt (*Casparus de*) 300. 328.

Bauldry (*Michael*) 281.

Bavo vel Bovo Corbej. 342.

S. Bavonis in urbe Gandavenfi Abbatia in statum Canonicorum sæcularium redacta. 599.

S. Beatus Levanenfis. 52. 80. 124. 700.

Beaugendre (*Antonius*) 400. 609.

Beccius (*Joannes Baptista*) 650.

Beda. 23. 25. 27. 28. 29. 30. 31. 37. 38. 41. 43. 45. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 58. 61. 64. 85. 123. 134. 151. 156. 207. 212. 276. 287. 294. 305. 309. 312. 319. 323. 330. 372. 408. 411. 564. 627. 642. 654. 662. 671. 675. 700. 710. & 711. 712. 715. 721.

Bederichwortus (*Gualterus*) 33. 113.

Beere (*Richardus*) 325. col. 1.

Behm (*Godefridus*) 309. 729.

Belaife (*Julianus*) 228.

Bellhomme (*Humbertus*) 555.

Bellotus (*Constantinus*) 613.

Belorado (*Joannes de*) 469. 480. 481.

Bemstat (*Albertus*) 410.

A a a a a Benag-

Benaglia (*Cyprianus*) 302. 305.
 Benard (*Laurentius*) 146. 528.
 Benavente (*Augustinus de*) 168.
 Bendanus (*Hieronymus*) 357.
 S. Benedictus Patriarcha. 78.
 S. Benedictus Anianensis. 88. 91. 124.
 163. 166. 203. 279. 578. & 579. 586.
 717.
 Benedictus Cluniacensis. 272.
 Benedictus Floriacensis. 629.
 Benedictus à S. Germano. 32. 50. 300.
 660. 664. 713.
 Benedictus Majoricensis. 291. 300.
 Benedictus de Pennalosa. 590.
 Benedictus Petroburgensis. 344. 463.
 Benedictus Tegernseensis. 50.
 Benedictus de Uva. 660. 669.
 Benedicto-Burani in Bavaria Monasterij
 Chronicon. 541.
 S. Benno Misnensis. 655.
 Berardi (*Joannes*) 452. 542.
 Berchorius (*Petrus*) 19. 62. 347. 490.
 659. 701.
 Berengaudus. 52. col. 2.
 Berengofus Trevirensis. 78. 167. 189.
 Berganza (*Franciscus de*) 411.
 Berghes (*Joann de*) 475. alibi *Antonius*.
 Bernardus de Braga. 468. 525.
 Bernardus Casinensis. 143.
 Bernardus Cluniacensis. 586. 588. & 589.
 Bernardus *Dapifer* Mellicensis. 444. n. 14.
 Bernardus San-Gallenfis. 500.
 Bernardus Itherius. 554.
 Bernardus (*Lucas*) 100.
 Bernardus Morlanensis. 167. 646.
 Bernardus Noricus. 363. 437. 445. n. 35.
 446. n. 6. & n. 7. 570.
 Bernardus Placentinus. 168. 716.
 Bernardus Sapiens. 327.
 Bernardus Saxo. 241.
 Bernardus Tegernseensis. 250.
 Bernardus SS. Udalrici & Afræ Augustæ
 Vind. 169. 345.
 Beruo Augiensis. 32. 73. 78. 279. 284.
 312. 355. 362. 677.
 Beroldingen (*Joannes Joachimus à*) 180.
 Berreta (*Joannes Casparus*) 423. 424.
 430. (sub nomine Berreti) 499. &
 500. 718.
 Bertelius (*Joannes*) 439. 567.
 S. Bertharius. 57. 628.
 Berthelet (*Gregorius*) 476.
 Bertholdus San-Gallenfis. 549.
 Bertrandus Pictaviensis. 541.
 Befelius (*Godefridus*) 103. 131. 325.
 487. 493. 494. & 495. 497. 498. 502.
 552. 693. 720.
 Bessin (*Guilielmus*) 228. 321. 405.
 Betschart (*Paulus*) 398.
 Betschacher five Pestschacher (*Gerbar-*
du) 398.
 Beverlacius (*Joannes*) 48.
 Biblia Affligemensis. 6.
 Biblia Augiensis. 6.
 Biblia Hebraica Gladbacensis. 6.
 Biblia S. Martini Colonienfis. 6.
 Biblia Uticensis. 6.
 Bibliotheca Cluniacensis. 92.
 Bigne (*Æmilianus de*) 554.
 Bildius (*Vitus*) 679.

Billius (*Jacobus*) 90. 99. 100. 107. 635.
 679. 685.
 Billouet (*Philippus.*) 609. 673.
 Birchington (*Joannes*) 356.
 Birchington (*Stephanus*) 363.
 Birkmann (*Wilhelmus*) 311.
 Bisling (*Anselmus*) 147.
 Bissus (*Bernardus*) 138.
 Blampin (*Thomas*) 103. 390.
 Blarer de Girsperg (*Gerwicus*) 724. &
 725.
 Blemur (*Maria de*) 182. 420. 525. 528.
 Blemuria (*Jacoba Boëtta*) 525. Eadem
 quæ *Maria de Blemur*.
 Blendeque (*Carolus*) 475.
 Blich (*Simon*) 128. col. 1.
 Bloechinger (*Franciscus*) 161. 162.
 Blosius (*Ludovicus*) 91. 128. 144. 277.
 347. 716.
 Boccius (*Severinus*) 527. & 528. 633.
 Bochinghamus (*Joannes*) 113.
 Bodo (*Henricus*) 544. 550. 568.
 Bœckn (*Placidus*) 233.
 Bœlen (*Franciscus*) 289.
 Boërius (*Petrus*) 556. 581. 702.
 Bog (*Mauritius*) 407.
 Boivin (*Jacobus*) 48.
 Bologna (*Hilarius*) 530.
 Boltonus *Vide* Ultrenus, *pitseo* Ultredus
 357.
 Bombardarum Inventor quis. 729.
 Bonet (*Thomas*) 400. & 401.
 S. Bonifacius Moguntinus. 78. 151. 156.
 200. 207. 451. 675. & 676.
 S. Bonifacius Papa IV. 194. 617. & 618.
 Bonincurtius (*Gaspar*) 703.
 S. Bonitus Magnilocensis. 123.
 Bonnet (*Simon*) 91.
 Bonignorius (*Benedictus*) 60. 160.
 Borghini seu Burginus (*Vincentius*) 365.
 427. 680.
 Bosco (*Joannes à*) 699.
 Boso Anglus Cardinalis. 355.
 Bosoviensis Monasterii propè Cizam anna-
 les. 436. 541.
 Bossu (*Jacobus le*) 115. aliis Boffutius.
 Bostonus (*Joannes*) 381. 509. & 510.
 Botta (*Celestinus*) 189.
 Bottbachius (*Paulus*) 160.
 Bougis (*Simon*) 702.
 Bouillart (*Jacobus*) 536. 558.
 Bovillis (*Apollinaris à*) 90. & 91.
 Bouquet (*Martinus*) 348. 450.
 Bouveleth (*Franciscus*) 554.
 Braga (*Bernardus de*) Vid. *Bernardus*.
 Brancaffius (*Cæsar*) 664.
 Bravonius (*Florentius*) 333. 462. 483.
 Bravonius (*Senatus*) 234. & 235.
 Brebia (*Gabriel à*) 32.
 Bretagne (*Claudius*) 397. 482.
 Breul (*Jacobus du*) 101. 455. 480. 484.
 557. & 558. 571. 689. 699.
 Bridferthus. 304.
 Brintonus (*Thomas*) 159.
 Bristanus Croylandensis. 545.
 Brixia (*Lucas à*) 561.
 Brockie (*Marianus*) 561.
 Brosse (*Ludovicus Gabriel*) 647.
 S. Bruno Astensis. 24. 28. 29. 30. 32.
 38. 42. 46. 53. 59. 78. 87. 113. 158.
 167. 211. 242. 279. 355. 703. 716.
 S. Bru-

S. Bruno five *Bonifacius* Ruthenorum
 Apost. & Martyr. 26.
 Bruno Monachus Germanus. 342. 343. &
 434.
 Bruno Tullensis Episcopus, postea Leo IX.
Vid. Leo 9.
 Bucelinus (*Gabriel*) 180. 320. 335. 365.
 374. 423. 430. 440. 486. 492. 524.
 528. 530. 533. 764.
 Buchler (*Joannes*) 61.
 Bugnot (*Ludovicus Gabriel*) 660.
 Bulteau (*Ludovicus*) 139. 150. 320. 383.
 415. 416. 530. 599. 685. & 711.
 S. Burchardus Herbipolensis. 156.
 Burchardus Nuffcellensis. 635. 721.
 Burchardus Wormatiensis. 213. 219.
 Burckardus San-Gallenfis. 549.
 Burgensis (*Petrus Alphonfus*) 165.
 Burginus *Vid.* Borghinus.
 Busco (*Vide*) Adrianus de veteri Busco.
 Bufinellus *Alexander*. 296. col. 2.

C.

Cabalzar (*Dominicus à*) 150.
 Cabelliau (*Georgius*) 537. col. 2.
 Cadomensis Monasterii S. Stephani Chro-
 nicon. 542.
 Cæsar (Augustinus) 31.
 Cæsar Prumiensis Abbas. 629.
 Cajetanus (*Constantinus*) 190. 245. 247.
 357. 382. & 383. 422. 428. 476. 491.
 501. 524. 530. 609. 613. 616. 620.
 672. 707. 704.
 Calameus (*Romanus*) 321.
 Calceatus (*Joannes*) 347.
 Callixtus 11. Papa. 79.
 Calmet (*Augustinus*) 14. 22. 46. 52. 63.
 65. 66. 122. 170. 187. 192. 322. 336.
 348. 349. 366. 456. 488. 501. 517.
 518. 532. 557. 571. & 572.
 Calmosiacensis Monasterii Chronicon. 542.
 Calvini (*Chrysofomus*) 101. 664.
 Cambier (*Odo*) 537. 608.
 Cameliacensis Monasterii Chronicon. 542.
 Candidus (*Hugo*) Vid. Hugo.
 Candidus Fuldensis. 549.
 Canigonensis Monasterii Chronicon. 542.
 Canonicorum Regularium initium. 619.
 Canophilus (*Benedictus*) 236. 593.
 Canvero (*Didacus à*) 165.
 Capifacchi (*Guilielmus*) 561.
 Caradocus Lancarovanensis. 323. 463.
 Caraffa (*Aloysius*) 521.
 Caraniel (*Joannes*) Vid. *Lobkowitz*.
 Carcerum Monasticorum Origo, & mali
 effectus. 585. & 586.
 Cardoso (*Caspar*) 203.
 Carell (*Josepbus*) 587.
 Carreau (*Franciscus*) 540.
 Cartier (*Gallus*) 64. 122. 249. 705. &
 706.
 Cartier (*Germanus*) 16. 22. 33. 274. 750.
 Casæ DEI Monasterii Historia. 542.
 Caspar Abbas S. Justinæ. 492.
 Cassiodorus. 2. 16. 32. 49. 51. 53. 60.
 79. 85. 299. 330. 349. 457. 627.
 649. 657. 675. 715. 721. 725.
 Castaniza (*Joannes de*) 145.
 Castelfordus (*Thomas*) 559.
 Castelli (*Benedictus*) 308. 728.
 P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Castertonus Anglus. 50. 53.
 Castiglioni (*Valerius*) 652.
 Castillo Calderon (*Franciscus de*) 297.
 Castillonæus (*Valerianus*) 262. 345. 481.
 482. 639. 660. & 703.
 Castillonius (*Bernardus*) 235.
 Castorius seu Fiber (*Joannes*) 334. 563.
 Castrucius (*Raphael*) 58.
 Cafulanus (*Seraphinus*) 728. & 729.
 Catalaunensis in Campania Monasterii Chro-
 nicon. 544.
 Catanea (*Petrus*) 544.
 Cataneus (*Stephanus*) 215. 652.
 Cathaneus (*Hieronymus*) 58. 273.
 Cavacius (*Jacobus*) 419. 428. 534. 558.
 639. 718.
 Cavarellus (*Philippus*) 539.
 Cazalensis Monasterii Chronicon. 544.
 Cedmonius five Cædmon. 54.
 Cellier (*Remigius*) 64. 110. 139. 358.
 366. 369. 370. 371. 385. 395. 400.
 414. 415. 482. 513. 516. & 517.
 Cellingus (*Guilielmus*) 717.
 Ceolfridus Girwicensis in Anglia. 123. 278.
 326.
 Cerda (*Josepbus de la*) 29. 179.
 Cerf (*Philippus le*) 605. & 606.
 Chantelou (*Claudius*) 92. 102. 685. 690.
 Chartier (*Joannes*) 455.
 Chelidonius (*Benedictus*) 115. 167. 491.
 568. 711.
 Cher (*Renatus du*) 559.
 Cherle (*Benedictus*) 525.
 Cherubinus (*Angelus Maria*) 225. 499.
 Cheval (*Germanus*) 523. 574.
 Chiaula (*Maurus*) 314.
 Chillendus (*Thomas*) 261.
 Choræus (*Franciscus*) 540.
 Chranovius (*Casmirus*) 521.
 Christannus de Scala Brzevnoviensis. 471.
 409.
 Christianus Abbas Altahæ Superioris. 581.
 Christianus Abbas Mellicensis. 626.
 Christianus Abbas S. Pantaleonis Colon. 46.
 Chronicon Augiense. 337.
 Chronicon Autissiodorensis. 333.
 Chronicon S. Galli. 337.
 Chronicon Luneburgicum. 436.
 Chronicon Mellicense. 337.
 Chronica Regia. Vid. S. Pantaleonis Chro-
 nicon.
 Chronica aliorum Monasteriorum Vide sub
 nomine sui cujusque Monasterii citata.
 Chrysofomus Schyrcnsis Abbas. 64. 711.
 Ciccotus (*Modestus*) 567.
 Cisneros (*Garzias de*) 145. 273.
 Cisneros (*Joannes de*) 397.
 Cimarolus (*Jgnatius Brentanus*) 154. 183.
 341.
 Cladiere (*Joannes Josepbus*) 398.
 Clarius (*Adorus*) 11. 15. 39. 47. 48.
 60. 160. 178. 215. 299. 679. 684. &
 685.
 Clarius S. Petri Vivi Senonenfis Abbas.
 341.
 Clavarinus (*Petrus*) 652.
 Claudius *Vide* Clemens (*Claudius Scotus*)
 Clavenau (*Jgnatius*) 148. 154. 162.
 169. 656. 716.
 Clemens (*Claudius*) 23. 28. 47.
 Clemens VI. summus Pontifex, antea Pe-
 trus

trus Rogerius dictus. 113. 199. 244. 245. 284. 636. &
 Clericus (*Jacobus*) 344. 480.
 Cluniacensium Abbatiarum Prioratum &c. catalogus. 575. - Abbatum Chronologia. 566.
 Codnerus (*David*) 247.
 S. Coelestinus V. Papa. 79. 199.
 Coelestinus Abbas S. Emmerami Ratisbon. 423. 547.
 Coelestinus Abbas S. Trudperti. *Vid.* Hermann.
 Coelius (*Innocentius*) 297. 298. 325. 426.
 Coglerius (*Werignandus*) 654.
 S. Columbanus Luxoviensis. 32. 79. 85. 212. 539. 579. 715.
 Columbanus à Bobio. 301.
 Columbanus Mantuanus. 650.
 Columbus (*Fabianus*) 180.
 Conceptio Immaculata B. V. quo ævo colita? 173. à quibus nagata? 181. ejus Cultores indiscreti perstringuntur. 184.
 Conradus de *Fabaria*. 549.
 Conradus Hirsaugiensis. 114. 312.
 Conradus Lauterbergensis. 554.
 Conradus Nurembergensis. 288.
 Conradus Peregrinus. *Vid.* Peregrinus.
 Conradus de *Rodenberg*. 178. 422.
 Conradus de *Saxonia*. 437.
 Conradus Schyrensis. 56. 334. 446. n. 29. 490. 501. 560. 688. 689. & 727.
 Conradus de *Wizenberg*. 436. 444. n. 18.
 Constantinus *Afer*. 287. 663. 684.
 Constantinus à *Brixia*. 302.
 Contat (*Hieronymus Joachimus le*) 146.
 Conty (*Stephanus de*) *Vid.* Stephanus.
 Coral. (*Petrus*) 554.
 Corbejensium in Saxonia Traditiones. 446.
 Corbetta (*Hilarion*) 655. 685.
 Cordes (*Eutychius*) 50. 65. 152. 347.
 Corker (*Maurus*) 467. 482. 711.
 Cornelius Margarinus. 499. col. 1.
 Cornerus (*David Gregorius*) 115. 153. 169. 277. 349.
 Cortesius (*Gregorius*) 12. 114. 247. 403. 427. 527. 664. 679. 711. 723.
 Cotron (*Victorinus*) 561. 569.
 Cotton. *Vid.* Bartholomæus de Cotton.
 Couffere (*Anianus*) 334.
 Coustant (*Petrus*) 103. 104. 127. 410. 693.
 Cozzolani (*Clara Margaretha*) 312.
 Crespo (*Franciscus*) 179.
 Cressy (*Severus*) 373. (idem fortè cum Hugone Cressy) *ibid.*
 Crocealle (*Leonellus*) 567.
 Croquetius (*Andreas*) 50. 153. 159.
 Croylandenfium Abbatum Vitæ. 567.
 Cruce (*Manfredus de*) 214.
 Cruce (*Theodorus à*) 701.
 Cumeanus Hiensis Abbas. 80. 123. 212.
 Curia (*Desiderius à*) 632.
 Curiel (*Joannes Alphonfus*) 58.
 S. Guthbertus Cantuariensis. 200.
 Cuthbertus Girwicenfis. 519.

D.

S. **D**Amiani (*Petrus*) 26. 86. 127. 152. 158. 209. & 210. 240. 260. 269. 272. 277. 355. 380. 409. 489. 490. 580. 588. 619. 655. 672. 677. & 716.

Daniel Lirinenfis. 32.
 David (*Claudius*) 402.
 David S. Jacobi Herbipolenfis. 300. 343. 436. 629.
 David Londinenfis. 467.
 Defensor Grammaticus. 88.
 Deganus Valerianus. 307.
 Delfau (*Franciscus*) 103. 245. 616. 711.
 Demelmayr (*Conradus*) 192. 424.
 Dernbach (*Baltazar à*) 571.
 Desiderius ex Abbate Casinenfis *Victor III.* Papa. *vid.* Victor III.
 Desing (*Anselmus*) 150. 246. 266. 298. 307. 309. 326. 335. & 336. 477. 634. 641. 657. 661.
 Deusdedit Cardinalis. 221. 241.
 Didacus à S. Josepho. 285.
 Dieffenbach (*Matthias*) 363.
 S. Dietgerus. 312.
 Diogilo. *Vid.* Odo de Diogilo.
 Dionysius Exiguus 215. 662. 682.
 Diplomatum Antiquorum conservandorum modus. 495. & 496.
 Dithmarus Merseburgensis. 414. 432. 472.
 Divionensis S. Benigni Monasterii chronicon. 546.
 Docæus (*Joannes*) 159. 168.
 Dodechinus Monachus S. Disibodi. 341. 388.
 Dodefortus (*Robertus*) 37.
 Dolensis Monasterii in Diocesi Bituricensi Chronicon. 546.
 Dominicus Murenfis Abbas. 485.
 Domnizo Casinenfis. 399.
 Domsonus N. Lambspringensis. 554. *Vide* *Townson*.
 Donatus (*Nicolaus*) 427.
 Donizo Canufinus. 479.
 Dorsten (*Nicolaus de*) 152.
 Doubletius (*Jacobus*) 402.
 Dreher (*Gregorius*) 274.
 Dreyer (*Romanus*) 294.
 Dript (*Laurentius à*) 130. 181. 238. 263. & 264.
 Drogo ex Monacho Laudunensi Cardinalis 80. 269.
 Druthmarus (*Christianus*) 47. 48. 79. 708.
 Dungalus Reclusus. 80. 126. 309.
 Dunstable (*Robertus de*) 56.
 S. Dunstanus Cantuariensis. 71. 202. 208. 279. 300. 580. 726.
 Durand (*Leopoldus*) 290. 318. 731.
 Durand (*Ursinus*) 95. 96. 226. 227. 329. 456. *vide etiam Martene infra*.
 Durandus Troarnensis Abbas. 71. 80.
 Duret (*Edmundus*) 105. 526. 606.
 Duffot. N. 353.

E.

EAdfridus Lindisfarnensis. 8.
 Eadmerus, *aliàs* Ælmerus, *vel* Elmerus Cantuariensis. 143. 164. 176. 244. 343. 362. 367. 403. 462. 520. 701.
 Eadwinus Anglus. 11.
 Ebbert (*Joannes Baptista*) 239.
 Eberhardus Alahensis. 437. & 438.
 Eberhardus S. Maximini Trevirensis. 361.
 Eber-

Eberspergense in Bavaria olimo S. B. Cœnobium Collegio S. J. Monacensi ad-junctum. 599.
 Ebulo (*Thomas de*) 135.
 Ecbertus, *aliàs* Eckebertus, & Egbertus, Eboracensis. 207. 212.
 Ecbertus Lindisfarnensis. 279.
 Eckardus Hirsaugiensis. 331. ubi illi vindicatur Chronicon nomine Conradi Urspergensis editum. 332.
 Eckebertus *seu* Eckbertus Abbas S. Florini. Schœnaugiensis. 49. 80. 127. 177. & 192.
 Edmundus de *Hadenham*. 334. 372.
 Egbertus Northumbriensis. 212.
 Egger (*Felix*) 182. 399. 522. 532. & 533. 621.
 Eginhardus Seligenstadenfis. 187. 422. 430. & 431. 449. & 450. 477. 478. 676. 722.
 Egonius (*Joannes*) 528. 539. 608.
 Egs (*Edmundus*) 308.
 Egwinus Wigorniensis. 547.
 Einsidlensis Monasterii Annales. 546. & 547.
 Eifvogel (*Veremundus*) 66. 149.
 Ekkeardus Uraugiensis. 361. 388. 436. 488. (ultimo loco sub nomine *Annalibus Saxo*)
 Ekkeardus junior San-Gallensis. 549.
 Elias Eveshamensis. 479.
 Elias de *Trickingham*. 341.
 S. Eligius Noviomenfis. 725.
 Ellenbogius (*Nicolaus*) 664. 680.
 Elmerus *Vid.* Eadmerus.
 Emerault (*Ludovicus I*) 103.
 Engel (*Ludovicus*) 231. 238. 593.
 Engelbertus Admontensis. 32. 80. 114. 165. 167. 177. 295. 299. 300. 426. 510. 650.
 Engelbertus Trevirensis. 312.
 Erb (*Anselmus*) 140.
 Erchembertus Casinenfis. 458. 473. 711.
 Erchenfridus Mellicensis. 444. n. 12.
 Ercombertus Glasconiensis. 629.
 Erhard (*Caspar*) 46. 131. 149. 154.
 Erhard (*Thomas Aquinas*) 15. 22. 64. 66. 616. 656.
 Erhardus Luneburgicus. 24. 61.
 Erkens (*Placidus*) 291.
 Ermenricus Augiensis 525. 628. 729.
 Ernestus Zwifaltensis. 189.
 Ernulfus *seu* Arnulfus Belluacensis. 134. 482. 483.
 Escobar (*Andreas de*) 128. 214. 224. 235. 389.
 Espieres (*Joannes de*) 62.
 Eston. *Vid.* Adamus Eston.
 Ethelwoldus Wintoniensis. 208. 309. 568. 580. 587.
 Ethelwoldus Lindisfarnensis. 461. 526.
 Etherius Uxamensis. 80.
 Etiennot (*Claudius*) 564. 565. 690. 691. 704.
 Eveque (*Guilielmus I*) 20.
 Everifden (*Joannes*) 58. 234. 261.
 S. Euticius Abbas. 579. 591. & 592.
 Exemptionis Monasteriorum causæ. 596. incommoda. 597.

F.

FAber (*Joannes*) 344.
 Faber (*Virgilius*) 398.
 Fabricius (*Bruno*) 567.
 Faggius (*Angelus de*,) *aliàs* *Sangrini*, 31. 56. 165. 168. 278. 481. 492. 646. 714.
 Falcibus (*Celfus à*) 410.
 Falco Trenorchiensis. 562. 569.
 Falconius (*Placidus*) 314.
 Falzeder (*Fridevicus*) 420.
 Fasmannus (*Clarus*) 563.
 Faucherius (*Dionysius*) 277. 716.
 Fay (*Joannes*) 474.
 Feckenamus (*Joannes*) 34. 261. 637.
 Fehler (*Bruno*) 424. 484. 560.
 Feyjoo (*Benedictus Hieronymus*) 712. & 713.
 Feinhals (*Albinus*) 239.
 Felibien (*Michael*) 384. 455. 456. 493. 496. & 497. 521. 523. 536. 544. 545. & 546. 574.
 Ferretus (*Joannes Baptista*) 511. 691. & 692. 709. 724.
 Ferreus Casinenfis. 27.
 Fernandus (*Carolus*) 178. 382. 585. 637. 711.
 Fexa (*Godefridus de*) 343. 655.
 Figiacensis Monasterii Historia. 548.
 Fillatre (*Guilielmus*) 251. & 252. 660. 725. 636.
 Finckeneis (*Basilus*) 130.
 Fischer (*Anselmus*) 148.
 Flacchius (*Georgius*) 128.
 Fletus (*Joannes*) 563.
 Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica in Latinum Sermonem conversa. 353.
 Flodoardus *five* Frodoardus Remensis. 80. 342. 354. 359. 396. 416. 451.
 Flocrchen (*Angelus*) 322. & 323.
 Florentius Wigorniensis. *Vid.* Bravonius.
 Floretus (*Antonius*) 190. 669.
 Floriacensis Monasterii Chronicon. 548.
 Florianus Corbej. Nov. Monachus. 28. 32.
 Floribetus *seu* Florbertus S. Mathiæ Trevir. 37. 312. 361.
 Florus Magister. 80. 88.
 Folcuinus *vel* Folquinus Lobienfis. 541. 568.
 Folengius (*Joannes Baptista*) 34. 52.
 Folengius (*Theophilus*) 301. 648. 707. 728.
 Folchamus (*Richardus*) 678.
 Fontanus (*Conradus*) 703.
 Forcada (*Anselmus de*) 556.
 Forestier (*Guilielmus*) 570.
 Fortunatus Pataviensis. 156.
 Foffor (*Joannes*) 268.
 Four (*Thomas du*) 40. 65. 632. 665.
 Fournier (*Dominicus*) 274. 424.
 Franceschis (*Cornelius de*) 50.
 Franck (*Bernardus*) 609.
 Franck (*Placidus*) 161.
 Franco Affligemienfis. 80. 142. 146. 176. 580.
 Frasius (*Caspar*) 61. 563.
 Freculphus Luxoviensis. 81. 330.
 Frefchott (*Casimirus*) 246. 324. 336. 348. 373. 390. 429. 477. 486. 713.
 B b b b a Freyd

- Freyd (*Gottbardus*) 358.
 Freyenbichel (*Ambrosius*) 302. & 303.
 Fridlinus (*Martinus*) 702.
 Frische (*Jacobus du*) 103. 410. 411.
 Fridegodus Cantuar. 59. 663.
 Fridericus Casinensis Abbas. 73.
 Fromond (*Philippus*) 537.
 Froumundus Tegernseensis. 562.
 Frowinus Engelbergensis. 152.
 Frumentarius (*Joannes*) 214.
 Frutolphus Bambergensis. 47.
 Fulbertus Carnotensis. 49. 59. 81. 126. 176. 452.
 Fuldensis Monasterii Historia. 548. 549.
 Fuldensium Traditionum Corpus 496.
 Fulgentius Abbas Montis Angelorum .112.
 Funettus (*Casarius*) 62.
 Fux (*Gregorius*) 161.
- G.
- G**Abets (*Robertus de*) 730. & 731
 Gabriel à Brebia. 32. *Vide* Brebia.
 Galfredus fortè Gualterus Hemlingtonus. 474.
 Galleus (*Antonius Paulus*) 640. 673.
 Galli (*Dominicus*) 280.
 Gallner (*Bonifacius*) 32. 128. 493. 730.
 S. Gallus Abbas. 81. 156.
 S. Galli Monasterii Monachi. 81.
 San-Gallenensis Theologia. 116.
 Galterus (*Adrianus*) 189.
 Gamurrinus (*Eugenius*) 486.
 Garetius (*Joannes*) 324. 615.
 Garnier (*Julianus*) 105. 411.
 Garstensis Monasterii Chronicon. 550.
 Gattola (*Erasmus*) 171. 488. 496. 536. 543. 544. 604. & 615.
 Gaufridus de Collone 422. 561. 701.
 Gaufridus Vide *Malaterra*. 460.
 Gaufridus Vossensis. 454.
 Gauterius Cluniacensis. 356.
 Gazæus (*Allardus*) 101. 273.
 Gazata (*Petrus de*) 430.
 Gazius (*Laurentius*) 689.
 Geiger (*Simon*) 632.
 Geisser (*Georgius*) 592. 670.
 Gelasius II. Papa. 199. 243.
 Gelè *Joannes* 105. ubi pro: *Joannis Carnotensis*, lege: *Joannis Carnotensis*. 326. 635. 661.
 Gemblacensis Monasterii Chronicon. 550.
 Genebrardus (*Gilbertus*) 13. 21. 30. 33. 38. 56. 62. 64. 65. 101. 128. 153. 235. 245. 320. 347. 348. 393. 399. 400. 664. 709.
 Genoux (*Simon*) 524. 542.
 Georgius Abbas Alahensis. 537.
 Georgius è Congregatione Casinensi. 635.
 Georgius S. Crucis in Civitate Werda. 563.
 Georgius (*Ignatius*) 60.
 Gerardus de Arvernia. 544.
 Gerardus Belga. 178. 285.
 Gerardus S. Quinctini de Insulis Monasterii. 272. 402. 422.
 S. Gerardus Venetus Martyr. 43.
 Gerberon (*Gabriel*) 138. 153. 172. 173. 174. 175. 423. & 686.
 Gerbertus S. Geraldus Monachus, post *Sylvester* II. Papa. *Vid.* *Sylvester* II.
 Germain (*Michael*) 325. 397. 513. 562. 564.
 Germano (*Benedictus à Sancto*) *Vid.* *Benedictus*.
 Gervasius *Vide* Melkelaia Cantuar. 361. 464.
 Gezo Derthonensis. 71.
 Ghilberti (*Theodoricus*) 574.
 Gibbonius (*Raymundus*) 25. 60.
 Gilbertus seu Gislebertus, cognomento *Crispinus*, Westmonasteriensis. 38. 41. 42. 50. 61. 81. 126. 134. 566.
 Gille (*David*) 492.
 Gille (*Paris*) 653. 667.
 Gillinghamus (*Guilielmus*) 526. 605.
 Ginnani (*Petrus Paulus*) 302. 383. 397. 674.
 Gischel (*Petrus*) 657.
 Gislebertus Leodiensis. 56.
 Glaber (*Radulphus*) 342. 452.
 Gladbacensis Biblia Hebraica. 6.
 Gladbacensis Monasterii Chronicon. 550.
 Godefridus Admont. 158. 159.
 Godefridus de Fexa 343. 655. *vide* Fexa.
 Godefridus S. Pantaleonis Colonienfis. 436.
 Godefridus Wintonienfis. 298.
 Godehardus seu Gotthardus Hildesheimensis. 202.
 Godinus (*Joannes Angelus*) 227.
 Gody (*Simplicianus*) 162. 527.
 Goffridus Vindocinensis. 74. 81. 87. 243. 272. 277. 380. 677. 678. & 716.
 Goldastus (*Othmarus*) 425.
 Golscherus *vel juxta Martene*, Golscherus S. Mathiæ Trevir. 361. 363. & 364.
 Gometius Florentinus Abbas. 728.
 Gordon (*Andreas*) 298. 300. 303. 518.
 Gordonus S. Germani à Pratis 49.
 Goswinus S. Albani Moguntinensis. 380.
 Gotho (*Cæsar*) 429.
 Gotfelinus *vel* Gofrelinus S. Bertini. 416.
 Gotfelinus Cantuariensis. 361.
 Gottwicensium Abbatum Catalogus. 569.
 Gourdinus (*Michael*) 263.
 Gozenfis in Saxonia Monasterii Chronicon. 552.
 Graffius (*Jacobus de*) 136. 161. 249.
 Grand (*Petrus le*) 651.
 Graniano (*Laurentius à*) 714.
 Gratianus Decreti Compiler. 221. 222. & 223.
 S. Gregorius Magnus. 17. 23. 28. 30. 39. 42. 44. 57. 85. 123. 134. 155. 156. 193. 206. 270. 271. 278. 282. 312. 353. 408. 415. & 416. 425. 518. 671. 675. 715. & 721.
 S. Gregorius II. Papa. 195. 259.
 S. Gregorius IV. Papa. 195. 246.
 Gregorius V. Papa. 259.
 S. Gregorius VII. antea Hildebrandus dictus. 33. 47. 197. 209. 240. 269. 452.
 Gregorius (*vel* Georgius) S. Ægidii Norimbergensis Abbas. 261. col. 2.
 Gregorius Casinensis. 172. 388. & 389.
 Gregorius Farfensis. 547.
 Gregorius Glocestriensis. 466. 551.

Grego-

- Gregorius Huntingtonus. 629. 663.
 Gregorius à Pavia. 615.
 S. Gregorius Turonensis. 372. 374.
 Grienmelt (*Lambertus*) 525.
 Griesherr (*Joannes*) 526.
 Grimaldus *vel* Grimoaldus Hispanus. p. 6. & 684. col. 1.
 Groppius (*Ignatius*) 411. 448. 487. 497. 537.
 Grueber (*Carolus*) 297.
 Grundemann (*Adalbertus*) 277.
 Gryllus (*Angelus*) 646.
 Grymæus (*Robertus*) 46.
 Gualterius (*Paulus Andreas*) 308.
 Gualterus (S. Albani in Anglia) 509.
 Guardiola (*Joannes Benedictus*) 468. 560.
 Guarin (*Petrus*) 65. 633. 635.
 Guerard (*Robertus*) 60.
 Guefnie (*Claudius*) 103. 634.
 Guententhal (*Joachimus Michaëli de*) 153.
 Guethrat (*Odilo de*) 326.
 Guetrather (*Petrus*) 233.
 Guffantius (*Josephus*) 308. col. 2.
 Guggenberger (*Virgilius*) 667.
 Guibertus Martinus Gemblacensis. 678.
 Guibertus de Novigento. 26. 30. 41. 42. 43. 58. 74. 86. 162. 176. 188. 387. 388. 526. 557. 716.
 Guidi (*Benedictus*) 481. 713.
 Guido Aretinus. 73. 313. 726.
 Guido de Castris. 417.
 Guido Farfensis. 586.
 Guido S. Germani. Autissiodorensis Abbas. 498. col. 2.
 Guilielmus Andrensis Abbas. 583.
 Guilielmus Bleffensis, Maniacensis Abbas. 670. col. 2.
 Guilielmus Cellingus. 717. *Vid.* Cellingus.
 Guilielmus Croylandensis Abbas. 509.
 Guilielmus S. Dionysii Parisiensis Monachus. 59. col. 2.
 Guilielmus Divionensis. 208.
 Guilielmus S. Germani à Pratis Abbas. 719.
 Guilielmus Gillinghamus. *Vid.* Gillinghamus.
 Guilielmus de Haselega. 587. col. 2. ad calcem.
 Guilielmus de Hieraci. 53. 351. *Vid.* Hieraci.
 Guilielmus Hirfaug. *Vid.* Wilhelmus.
 Guilielmus *vel* Wilhelmus Malmesburienfis. 42. 56. 269. 327. 344. 361. 362. 363. 373. 462. 480. 483.
 Guilielmus de Nangiaco *Vide* Nangis.
 Guilielmus Parvus. 39.
 Guilielmus S. Pauli Romæ Abbas 523.
 Guilielmus Petroburgensis. 39. 61. 113.
 Guilielmus Remensis. 75.
 Guilielmus Rischanger. *Vid.* Rischanger.
 Guilielmus S. Theodorici Cluniacensis Abbas. 81. col. 1.
 Guilleminus (*Petrus*) 22.
 Guitmundus Cardinalis. 72. 81. 164. 389. 635. & 636.
 Gulpen *aliàs* Gulsten. (*Henricus de*) 167. 230.
 Gundacherus Seittenstettenfis Abbas. 446. n. 20. 561.
 Gundulphus Roffensis Episcopus 8.
 Guntherus Elnonensis. 388. 436.
 P. Liegelbauer Hist. P. IV.

- Guttwillig (*Martinus*) 731.
 Guyman d' Arras Atrebatensis Chron. 539.
 Guzinger (*Otto*) 667.

H.

- H**abisreutinger (*Columbanus*) 648.
 Hæckl. (*Nonnosus*) 154.
 Hædericus. 30. 89.
 Hæftenus (*Benedictus*) 62. 146. 153. 492. 530. 614.
 Hæretici: in illos gladio animadverti posse. 396. col. 1.
 Hagemann (*Gerbardus*) 249. 265. 383.
 Hagen (*Henningus*) 568.
 Haiden (*Placidus*) 537.
 Halmschmidt (*Kylianus*) 278.
 Hamaxurgus. *Vid.* Wirftelinus.
 Hamilton (*Franciscus*) 190. 639.
 Hamm (*Bernardus*, sed lege *Benedictus*) 149.
 Hardi (*Robertus*) 538.
 Hartmannus San-Gallenfis. 342.
 Hartmannus junior San-Gallenfis. 663.
 Harthmuthus, *vel* Hartmutus Abb. S. Gallii. 18. 662.
 Hatto Moguntinus. 202.
 Hausdorffer (*Rupertus*) 163.
 Hay (*Romanus*) 253. & seq. 665.
 Haymo Halberstatensis. 17. 24. 28. 29. 30. 33. 39. 41. 42. 43. 45. 49. 50. 51. 53. 70. 141. 157. 163. 349. & 350.
 Hebraicum Dictionarium jam sæculo XV. compositum. 629.
 Heddus. *Vid.* Stephanus Heddius.
 Hedericus. *Vid.* Hædericus.
 Heindel (*Engelbertus*) 610. 656.
 Heinlin (*Henricus*) 138. 139. 714.
 Helfridus Hirfaug. 70.
 Helgaldus seu Helgaudus Floriac. 452. 479.
 Heller (*Gregorius*) 492.
 Helpericus San-Gallenfis. 305. 313.
 Hemmauer (*Æmilianus*) 557.
 Hemmingus Wigornienfis. 373.
 Henham (*Petrus*) 466.
 Henricus Banthenfis Abbas. 540.
 Henricus à Bruxellis. 306.
 Henricus de Estria. 466. 588.
 Henricus de Fauteris. 608.
 Henricus Fuldensis Abbas. 549.
 Henricus Godefridus. 637.
 Henricus Jfenis in Suevia Abbas. 663.
 Henricus à Klingenberg. 438.
 Hepidanus San-Gallenfis. 434. 452.
 Herdericus Hirfaug. 313.
 Hergott (*Marquardus*) 326. 488. 497. 541. 586. 692. & 693.
 Heribertus Epternacensis. 18.
 Heribertus *Vid.* Losinga. 211.
 Hericus *aliàs*, Ericus Autissiodorensis. 45. 359. 450. 662.
 Herigerus Lobienfis. 73. 271. 279. 319. 359. col. 2.
 Hermann (*Cælestinus*) 122. 265.
 Hermannus Contractus. 61. 81. 172. 271. 283. 309. 313. 331. 433. 473. 649. 663. 683. 727.
 Hermannus Corbejenfis. 33.
 Hermannus Tornacensis. 167. 380. 396. 562. col. 2.
 Herrandus (*Stephanus*) 52. 244.

C c c c Her-

Hertanius vel Herdanius (*Hermannus*) 641.
 Hertfelder (*Bernardus*) 422. 423. 492.
 540. & 711. ubi malè *Benedictus*.
 Herveus Dolensis. 27. 28. 29. 37. 41. 42.
 43. 44. 50. 186.
 Hervius (*Guilielmus*) 114.
 Hetto, aliàs Ahyto, Heitto, Haito &c.
 201. 326. 721.
 Heusinger (*Meinradus*) 563.
 Hideux (*Stephanus*) 91.
 Hidulphus Hirsau. 306.
 Hieraci (*Guillelmus de*) 53. 351.
 Hieronymus à Potentia 534. 558.
 Hieronymus à Werdea. 320. 689. 701.
 Higdenus (*Ranulphus*) 30. 40. 113. 162.
 323. 334. 466. 467. 655.
 Hilarion Genuensis. 46.
 Hilarion à Verona. 100. 480. 659. 684.
 Hildebertus Cenomanensis. 55. 58. 75.
 81. 86. 112. 143. 158. 210. 213. 284.
 298. 452. 520. 644. 677.
 S. Hildegardis Abbatissa. 46. 75. 81. 288.
 490. 678. 709. 716.
 Hildemar Monachus. 48. 628.
 Hildericus Casinensis. 649.
 Hilduinus S. Dionysii Parisiensis. 401. col. 1.
 Hilduinus *Tassonius*. 568.
 Hincmarus Remensis. 59. 86. 124. 125.
 141. 163. 187. 201. 243. 259. 260.
 293. 450. 676. & 715.
 Hirsaugiensis Monachi. 6.
 Hoelbock (*Placidus*) 150.
 Hoepner (*Nicolaus*) 526.
 Hoffmannus (*Christophorus*) 159. 335.
 363. 447. n. 56. 472. 475. 569.
 Hoffmannus (*Martinus*) 567.
 Holbeck (*Laurentius*) 629.
 Honorius Augustodunensis. 509.
 Hontiveros (*Bernardus*) 719.
 Horn (*Jacobus*) 153. *Vid.* Hist. Univ.
 Salisburg.
 Horner (*Georgius*) 131.
 Hottenbach (*Nicolaus*) 547.
 Hovæus (*Antonius*) 646.
 Hucbaldus vel Hugbaldus Elnonensis. 272.
 313. 409. 520. & 649.
 Hueber (*Alexander*) 667.
 Hueber (*Alphonfus*) 562.
 Hueber (*Apronianus*) 154.
 Hugbaldus. *Vid.* Hucbaldus.
 Hugo Candidus. 372. 498. 558.
 Hugo Cluniacensis. 112.
 Hugo Engolismensis Abbas 339. 459. 478.
 Hugo Flaviniacensis. 351.
 Hugo Floriacensis. 34. 244. 351. 448.
 & 451. col. 2.
 Hugo de Folieto (an *Benedictinus*) 87.
 90. 581.
 Hugo Legatus. 659.
 Hugo Lingoniensis. 71. 82.
 Hugo Picaviensis. 452. 563.
 Hugo Readingensis. 59. col. 2.
 Hugo Rothomagensis. 80. 127. 389. 396.
 Humbertus Cardinalis. 73. 82. 126. 210.
 272. 327. 672.
 Hunger (*Conradus*) 398.
 Huntigtonus *Vid.* Gregorius Huntingtonus.
 Huyner (*Joannes*) 556. 560.
 Hyppolitus à Cremona. 481. col. 2.

J.

Jacobi (*Guilielmus*) Egmundenfis. 475.
 col. 2.
 Jacobus de Asti seu Astensis. 90.
 Jacobus de Oppenheim. 61.
 Jæger (*Christophorus*) 398.
 Jamet (*Natalis Philibertus*) 289.
 Janvier (*Renatus Ambrosius*) 14. 665. 686.
 Jbannez (*Franciscus*) 527.
 Ignatius Casinensis. 30. 90.
 S. Ildephonus Toletanus. 82. 123. 163. 170.
 282. 508. & 509.
 Illescas (*Gundisalvus*) 357.
 Infantius (*Joannes*) 663.
 Ingulphus Abbas. 260. 462. 545.
 Innocentius II. Papa. 199.
 Innocentius IV. 213. 229. 453.
 Innocentius de Navarra Casinensis. 664.
 Insulanus (*Alexander*) 295.
 Joachimus Fischingensis. *Vid.* Sailer.
 Joachimus Fuldenfis. 250. 549.
 Joannes Abbas incerti Monasterii. 143.
 Joannes S. Albani Moguntinensis. 360. 611.
 Joannes de S. Amando. 214.
 Joannes Amundishamensis. 566. 672.
 Joannes S. Arnulphi Metensis Abbas. 717.
 Joannes Baptista S. Emmerami Princeps.
 496. *Vide.* Kraus.
 Joannes Befuenfis. 541.
 Joannes de Campidona. 135.
 Joannes Casinensis. 287. 459.
 Joannes Castellensis. 19. 46. 527.
 Joannes Christophorus Lunælacensis Abbas.
 410. col. 1.
 Joannes Cluniacensis. 89.
 Joannes Diaconus & Cardinalis. 24. 28.
 355. col. 2.
 Joannes de Erfordia. 409.
 Joannes Evangelista à Panormo. 651.
 Joannes Evangelista Neapolitanus. 28.
 Joannes Farfensis Abbas. 496. 547. & 548.
 Joannes Ficcanensis. 141. 277.
 Joannes Franciscus à Brixia. 698. & 699.
 Joannes Glastonienfis. 550.
 Joannes Godefridus ex abbate Luxoviensis
 Cardinalis. 636.
 Joannes Gualbertus Weissenhoënfis. 161.
 Joannes Hagustaldensis. 310.
 Joannes Hantivillensis. 645.
 Joannes de Hida. 346. & 347.
 Joannes Jancellensis. 230.
 Joannes Jprenfis. 541.
 Joannes Jtalus. 30.
 Joannes Leodienfis. 56.
 Joannes Londinensis. 466.
 Joannes Longus. *Vid.* Longus.
 Joannes Loffensis. 360.
 Joannes Lydgate *Vid.* Lydgate.
 Joannes S. Mathiæ Trevirenfis. 313. 416.
 Joannes S. Maximini Trevirenfis. 361.
 Joannes de Monte Norico. 589.
 Joannes Nivicellenfis. 58.
 Joannes de Nouëlles. 334.
 Joannes de Oxenedes. 465. *Vid.* Oxenedes.
 alibi, Oxomedes.
 Joannes Papa IX. 196.
 Joannes Perusinus. 323. 327.
 Joannes Petroburgensis Abbas. 467. 558.
 Joannes Scotus. 47.
 Joannes Sublacensis Abbas. 50.

Joan-

Joannes Thannatenfis. 269.
 Joannes Abbas in Bursfeldia. 583.
 Joannes de Tinmouth. 25. 28. 29. 53. 90.
 272. 417. *Vid.* Tinmouth, aliàs Tin-
 mouthensis.
 Joannes Trevirenfis. 50.
 Joannes Turonensis, seu Majoris Monaste-
 rii propè Turones Monachus. 460.
 Joannes Vindocinensis. 727.
 Joannes Vulturtenfis. 563.
 Joannes de R. Westmonasterienfis. 466.
 Jocelinus Braclandus. 542.
 Jotsaldus Cluniacensis. 73.
 Jovita à Castione. 534.
 Jrimbertus Admontenfl. 28. 29. 39. 42. 60. 529.
 Jsidorus ab Amelunxen & Alexander de In-
 sula. 474.
 S. Jsidorus Hispalensis. 276. Non fuit Be-
 nedictinus. *ibid.* col. 2.
 Jsimbardi Augustinus. 203.
 Jfo San-Gallenfis. 500. 628. 658.
 Judice (*Michael de*) 374. 429. 493. 515.
 & 651. col. 2.
 S. Julianus Toletanus. 82. 448. & 449.
 Num fuerit Benedictinus? 468.
 Jumillac (*Petrus Benedictus*) 314.
 Justiniani (*Petrus Maria*) 211. 281.

K.

K Altenkrauter (*Vitus*) 668.
 Kechius (*Joannes*) 214. 702.
 Kederminster (*Richardus de*) 563. 725.
 Kemmerich (*Petrus*) 154.
 Kemperlegienfis in Aremorica Monasterii
 Chronicon. 554.
 Kendlinger (*Augustinus*) 668.
 Kenner (*Amandus*) 585.
 Kerardus Augienfis. 654.
 Kero San-Gallenfis. 628. 683.
 Khamm (*Corbinianus*) 238. 291. 366. 608.
 Kibler (*Ægidius*) 424. 599.
 Kimpfler (*Gregorius*) 137. 237.
 Kiffler (*Romanus*) 423. 540. 687.
 Kleinmayr (*Virgilius*) 669.
 Klingenberg (*Henricus d*) 438.
 Klotz (*Leonardus*) 162. 668.
 Knauf (*Cosmas*) 252. 711.
 Koenig (*Robertus*) 231.
 Kolyn (*Nicolaus*) 447.
 Koptik (*Otto*) 448. 487. 493. 525.
 Korker (*Maurus*) 263. col. 1.
 Krafft (*Bartholomæus*) 420.
 Kraus (*Joannes Baptista*). 131. 154. 496.
 Krez (*Albertus*) 149. 522.
 Krod (*Anselmus*) 161.
 Kroëll (*Godefridus*) 46. 349.
 Kropfius (*Martinus*) 447. 607. 612.

L.

L Aine (*Nicolaus de*) Abbas. 192. col. 1.
 Lambertus Herveldensis. 426.
 Lambertus Hirschfeldensis Abbas. 553.
 Lambertus S. Laurentii Leodienfis M. 554.
 & 659. col. 1.
 Lambertus Pultariensis. 628.
 Lambertus Schaffnaburgensis. 332. 435. 722.
 Lampugnanus (*Augustinus*) 476. 486. 432.
 640. 669. & 714.

Lamy (*Franciscus*) 130. 131. 138. 154.
 291. 294. 295. 300. 303. 515. 657. & 674.
 Lana (*Joannes Baptista*) 669.
 Lancelot (*Claudius*) 14. 63. 633.
 Lanfrancus Cantuar. 35. 50. 72. 82. 86.
 202. 213. 479. 580. 587. 715. 722.
 Lanfredinus (*Jsidorus*) 633.
 Langbartner (*Michael*) 186. 335. 653.
 Langenauer (*Josephus*) 150.
 Langhaiden (*Sylvester*) 239.
 Langhe (*Oliverius*) 284. 475. 703.
 Langius (*Paulus*) 363. 544. 620.
 Langlejus (*Thomas*) 646. 655.
 Langus (*Joannes*) San-Gallenfis. 313.
 Lanterius (*Hilarion*) 178. (*Vid.* etiam
 Lanterius 419.
 Lanuza (*Franciscus de*) 186.
 Lopus Abbas S. Miniatis Flor. 230.
 Larfon (*Valentinus*) 161. 169.
 Laspo (*Benedictus*) 559.
 Laudatus (*Benedictus*) 232. 557. 611. 640.
 & 711.
 Laura (*Stephanus de*) 566.
 Laurentius Dunelmensis. 346. 636.
 Laurentius à Graniano *Vid.* Graniano.
 Laurentius Leodienfis. 361.
 Lareshamenfes Monachi. 242.
 Lareshamenfis Monasterii Chronicon. 554.
 Lauretus (*Hieronymus*). 21. 62.
 Lauretus (*Matthæus*) 35. 612.
 Lauterius (*Hilarion*) 419. *idem qui Lan-*
 terius pag. 178.
 S. Leander Hispalensis. 35. 82. 123. 213. 271.
 Leander à S. Joanne. 13.
 Leander à S. Martino. 13. 22. 58. 62. 101.
 & 368.
 Lechner (*Carolus*) 161.
 Ledermann (*Henricus*) 149. 239.
 Legatus (*Hugo*) *Vid.* Hugo Legatus.
 Legipont (*Oliverius*) 318. 367. 369. 374.
 499. 508. 517. 536. 545. 546. 565.
 569. 594. 609. 610. 654. 699. & 706.
 Leidradus Suesionensis. 82. 151.
 Lemos (*Franciscus de*) 42.
 Lelli (*Alexander*) 228. 300. 368. 714.
 S. Leo IV. Papa. 196.
 S. Leo IX. 73. 126. 196. 197. 209. 272.
 313. 569. & 663.
 Leo Hæcmundenfis, lege Egmundenfis. 650.
 Leo Maricanus. 452. 474. 542. & 543.
 Leo à S. Thoma. 535. 585. 712.
 Leo sæculi XII. Monachus. 727.
 S. Leodegarius Augustodunensis. 200.
 Leonato (*Archangelus de*) 312.
 Leonibus (*Josephus de*) 322. 593.
 Leucander (*Andreas*) 327.
 Leuthner (*Cælestinus*) 66. 170.
 Licodia: S. Mariæ de Licodia Monasterii
 chronicon. 555.
 Lieb (*Christophorus*) 419.
 Liebheit (*Gabriel*) 656. 661.
 Liron (*Joannes*) 400. 405. 407. 471. 477.
 & 513.
 Litanæ Antiquæ. 278.
 Liutoldus Lunælacensis. 417.
 Lobineau (*Guido Alexius*) 14. 368. 420.
 455. 471. 486. 497. 634. 703.
 Lobkowiz (*Joannes Caramuel d*) 493. 665.
 Lœbelius (*Benno*) 192. 490.
 Lombardus (*Eugenius*) *Vid.* Sfondrati.
 Longus (*Joannes*) S. Berrini Abbas. 684.
 Lopin (*Jacobus*) 104. 694.

Ccccc a

Lo-

Lofebus (*Augustinus*) 215.
 Lofinga (*Herbertus*) 211.
 Lotaringicæ Domûs Varia systemata Genealogica. 488.
 Louvard (*Franciscus*) 411.
 Lucalbertus (*Laurentius*) 584.
 Lucas Abbas. 39.
 Lucchinus (*Benedictus*) 312. 486.
 Lumenæus à Marca (*Jacobus Cornelius*) 160. 641. 651. 669.
 Lunælacensis Monasterii Chronicon. 554. & 555.
 Lunælacenses Monachi. 670.
 Lunelli (*Abraham*) Vid. *Brancaffius*.
 Lupus (*Servatus*) 84. 86. 125. 205. 208. 260. 425. 451. 671. 676. 715.
 Luscinius (*Othmarus*) 36. 46.
 Lutgerus Lunæburgius. 37. 42. 47.
 Luthbertus Fuldenfis. 39.
 Luzius (*Maurus*) 66.
 Lydgate (*Joannes de*) 474. 663. 684. 713.
 Lymborgh (*Placidus*) 653.

M.

Mabillonius (*Joannes*) 87. 92. 102. 147. 171. 182. 190. 246. 264. 265. 273. 281. 316. 317. 318. ubi illius diffidium cum Trappensi Abbate ratione studiorum. 321. 328. 329. 358. 380. 384. 393. 394. 406. 423. 455. 486. 493. 494. 496. 511. 512. 522. 523. 525. 531. 532. 534. 569. 585. 589. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 615. 620. 621. 640. 672. 673. 681. 693. 694. 711. 716. & 729.
 Madafredus San-Gallensis. 500.
 Mædter (*Candidus*) 161.
 Mægg (*Augustinus*) 291.
 S. Magnus Abbas Faucensis. 726.
 Maihew (*Edwardus*) 247. 524. 605. 711.
 Maillardi Saviniacensis. 570.
 Mailrosensis in Scotia Monasterii Chronicon. 555.
 Mailrosius (*Joannes*) 166.
 Majorica (*Jacobus*) 299. 345. 522.
 Maisterlin (*Sigismundus*) 438. 540.
 Malaterra (*Gaudfredus*) 460.
 Malinghen (*Joannes Baptista*) 105.
 Malleacensis S. Maxentii Monasterii Chronicon. 555.
 Malvernaeus (*Joannes*) 467.
 Malumbra (*Ludovicus*) 522.
 Mancinus (*Camillus*) 281.
 Mangeart (*Thomas*) 162.
 Manicor (*Edmundus*) 161. 719.
 Mannalinus (*Thomas*) 44.
 Mannius Eveshamensis Abbas. 727.
 Manlo (*Victorinus*) 115. 235. 351.
 Mantwin (*Ulricus*) 537.
 Mara (*Pius de*) 262.
 Maran (*Prudentius*) 105.
 Marbodus Andegavenfis. 55. 82. 134. 409. 644. 655. 714.
 Marca Vid. Lumenæus à Marca.
 Marcaille (*Sebastianus*) 574.
 Marcellus San-Gallensis. 500.
 Marchesius (*Maurus*) 101. 651. 718. 719.
 Marcianensis Monasterii Chronicon. 555.
 Marculphus Gallus. 82. 258. 592.
 Marcus. S. Benedicti Discipulus. 642.

Marcus à Brixia. 189. 214.
 Marcus Cremonensis. 522.
 Mare N. de la.) Athenacensis Chronogr. 539.
 Margarenfis in Anglia Monasterii Chronicon. 555.
 Margarinus (*Cornelius*) 353. 593. 632. 689. & 690.
 Marianus Scotus Fuldenfis. 11. 35. 46. 51. 306. 319. 330. 435. 489. ubi notatur. 700.
 Marianus Scotus Ratisbonensis. 35. 89.
 Mariconda (*Alphonsus*) 227. 228. & 641.
 Marinus Monachus. 26. 27. 39. 49. 53. & 628.
 Marlot (*Guilielmus*) 374. 375. 376. 377. 378. 403. & 455.
 Marocquin (*Andreas*) 351. 419.
 Marquais (*Jacobus de*) 34. 38.
 Marquais (*Joannes de*) 569.
 Marquardus Epternacensis. 313.
 Marquardus Herbipolensis. 47.
 Marra (*Petrus de*) 289.
 Marre (*Joannes de*) 152. 711. 723.
 Marrier (*Martinus*) 92. 496. 534. 542. 544. 574. 709.
 Marshallus (*Galfridus*) 290. 308.
 Martene (*Edmundus*) 95. 96. 226. 252. 270. 270. 281. 282. 329. 522. 523. 555. 591. 609. 709. Martene & Durand (*Ursinus*). 369. 384. 389. 401. 456. 495. 499. 565. 609. 634. & 694.
 Martianay (*Joannes*) 13. 63. 104. 321. 410. 523. 665. 681.
 Martin (*Claudius*) 384. 404. & 405.
 Martin (*Jacobus*) 60. 64. 105. 456. 493.
 Martinez (*Joannes*) 468.
 Martinengus (*Prosper*) 107. 178. 647. & 664.
 Martinianus Gallus. 208.
 S. Martinus Braccarenfis. 82. 140. 151. 216. 298. 662. 675. 682. 715. 721.
 Martinus Abbas ad Scotos Viennæ. 447. n. 50. 475. 583.
 Martinus de Senging Mellicensis. 214. 581.
 S. Martini de Bello Monasterii Chronicon. 555. col. 2.
 S. Martini Coloniensis Monasterii Biblia. 6.
 S. Martini Turonensis Monachi. 6.
 Martius (*Theophilus*) 306.
 Martyrologia varia. 414.
 Marzilla (*Petrus*) 25. 225.
 Masi (*Marinus*) 101.
 Massias (*Petrus*) 582.
 Maffiacensis S. Martini Monasterii Chronicon. 555.
 Maffiot (*Leonardus de*) 169.
 Maffolus (*Laurentius*) 301. 476. 655.
 Maffu (*Franciscus*) 149.
 Massuet (*Renatus*) 104. 394. 609. 634. & 681. col. 2.
 Matarellus (*Vitalis*) 250. & 251.
 Mathias Weltenburgensis Abbas. 563.
 Mathoud (*Claudius Hugo*) 116. 365. 405.
 Matina (*Leo*) 29. 492. 651.
 Matthæus Parisius. 323. 333. 464. 465. 466. 480. 537. & 566.
 Matthæus Vindocinensis. 57. 346. 655.
 Mauritius Neapolitanus. 168.
 Maurus Andecensis Abbas. Vid. Ranbeck.
 Maurus Beinwilleranus. 35.
 S. Maximini Trevirensis Monachi. 251.
 May-

Maynerius (*Ludovicus*) 304.
 Mayr (*Celestinus*) 184. 494.
 Mayr (*Adamus*) Vid. *Villicus*.
 Mayrlechner (*Sebastianus*) 300.
 Mazen (*Nicolaus de*) 589.
 Mazzi (*Andreas*) 297.
 Mazzolenus (*Albertus*) 502. usque ad 505.
 Medicæus (*Honoratus*) 543.
 Medina (*Joannes de*) 383.
 Mege (*Antonius Josephus le*) 31. 91. 348. 384. 398. 531. 685.
 Megenfredus Fuldenfis. 337. 380. 548. 700. 723.
 Meichelbeck (*Carolus*) 131. 366. 497. 536.
 Meiller (*Anselmus*) 547.
 Meinradus San-Gallensis. 342.
 Meisterlin (*Sigismundus*) Vid. *Maisterlin*.
 Melkelaia (*Gervasius*) 361. 464.
 Menardus (*Hugo*) 102. 280. 402. 522. 523. 524. 530. 612. & 665.
 Mengor incerti ævi Monachus. 713.
 Merimouth. 466.
 Meryllinch (*Jannes*) 467.
 Merzenfeld (*Georgius*) 467.
 Metellus Tegernseensis. 644.
 Mezger (*Franciscus*) 62. 162. 685.
 Mezger (*Josephus*) 130. 365. 493. 524.
 Mezger (*Paulus*) 118. 182. 348. 641.
 Mezgeri Fratres Salisburgenfes. 497. 571. 641.
 Mezlerus (*Jodocus*) 528. 608.
 Mezlerus (*Thomas*) 57. 616. 648. 704.
 Michael (*Arnoldus*) 277.
 Michael Abbas S. Florentii Monasterii prope Salmurium. 560.
 Millet (*Simon Germanus*) 402. 423. 612.
 Milliaris (*Carolus Maria*) 640. & 641.
 Millingus (*Thomas*) 663.
 Milo Elnonensis. 298. 654. 700.
 Minius (*Nicolaus*) 572.
 Miro (*Joannes Baptista*) 665.
 Missalia Vetera Monastica. 286. & 287.
 Modestus Fuldenfis. 490.
 Möhnerus (*Reginbaldus*) 328. 484.
 Molitor (*Daniel*) 559. & 560.
 Moll (*Casimirus*) 154.
 Mommalius Waffelinus. Vid. *Waffelinus*.
 Monasteriorum in Anglia interitus ab ipsis acatholicis deploratus. 551.
 Monastica Vitæ initium. 383.
 Moneda (*Andreas de la*) 293.
 Monetæ à Variis Monasteriis cusæ. 505. usque ad 508.
 Monetandi jus jam sæculo IX. variis Monasteriis ab Imperatoribus Concessum. 505.
 Monte Lauduno (*Guilielmus de*) 114. 135. 230. 234.
 Montfaucon (*Bernardus*) 14. 93. 94. 95. 104. 329. 348. 407. 410. 412. 456. 493. 494. 502. 513. 514. 515. 609. 665. 673. 681. 686. 691. & 694.
 Mopinot (*Simon*) 227.
 Morabitus (*Baltasar*) 227.
 Moreau (*Stephanus*) 30.
 Morel (*Robertus*) 36. 170.
 Morellus (*Gregorius*) 669.
 Moreschi (*Laurentius*) 297.
 Morillon (*Julianus Gratianus*) 57.
 Morin (*Guilielmus*) 548.
 Mothe (*Odo de la*) 690.
 Mucidus (*Ægidius*) 389. 437.
 P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Müller (*Romanus*) 170.
 Murenfis Monasterii descriptio & historia. 556. & 557.
 Murenfis Monasterii Privilegia 595. Originis. 709.
 Murenfes Monachi. 669.
 Murga (*Petrus de*) 237. 592.
 Murhardensis in Württembergia Monasterii Abbas cum suis ab Ordine se avellere conatus frustratur intentione sua. 558.
 Musices aliarumque scientiarum studium ab Abbate Trappensi reprobata defenditur à Mabillonio. 316. 317. & 318.
 Mutius (*Pius*) 262. & 263.
 Myrtius (*Cberubinus*) 562.

N.

Naisl (*Æmilianus*) 131. 148. 169.
 Nangis (*Guillelmus de*) 333. 409. 453. 480. 684.
 Necrologia varia. 444. n. 20. 445. n. 36. 575.
 S. Neotus Hariustocensis in Anglia. 509.
 Neplacho Opatovienfis Abbas. 447. n. 55. 472. col. 1.
 Nerlinger à Wurmberg (*Udalricus*) 542.
 Nerlius (*Andreas*) 555.
 Nesius (*Rupertus*) 294.
 Nevelo, aliis Novelo Corbej. 414.
 Nickel (*Simpertus*) 329.
 Nicolaus Cluniacensis Abbas. 177.
 Nicolaus Pratellensis Abbas. 27.
 Nicolaus de Albicis. Vid. *Albicis*.
 Nigellius (*Erbardus*) Schyrenfis. 480. 674. ubi perperam *Erasmus*.
 Nigellius Wireckerus. 177. 298. 644. & 645.
 Nithardus Centulensis. 342. 450.
 Nonantulani Monasterii fundatio. 557.
 Nonnosus Attilensis. 35. 39.
 Norbertus Iburgensis. 362.
 Norimbergensis Monasterii S. Ægidii chronicon. 557.
 Notariis (*Constantinus de*) 713.
 Notkerus Balbulus. 283. ubi & de illius Sanctitate. 549. 684.
 Notkerus Balbuli Discipulus. 412. 500.
 Notkerus Sant-Emeramenfis Monachus 314.
 Notkerus ex Monacho San-Gallensi Episcopus Leodiensis. 314. 359.
 Notkerus junior San-Gallensis. 688.
 Notkerus Labeo. 11.
 Nottingus San-Gallensis. 45. 61.
 Nourry (*Nicolaus le*) 63. 103. 104. 107. 285. 321. 395.
 Novalicensis Monasterii Chronicon. 557.
 Novatus (*Joannes*) 492. 538.
 Nouelles seu de Guisla (*Joannes*) 334.
 Novientensis seu Aprimonasterii Chronicon. 557.
 Nuce (*Angelus de*) 248. 273. 404. 492. 511. 594. 604. 613. 614. 640. 650. 681. 703.

O.

Oberhauser (*Bernardus*) 303.
 Odendanus Anglus. 309.
 O d d d d Ode-

Odefchalcus (*Julius Maria*) 203.
 S. Odiio Cluniacensis 35. 83. 157. 703.
 Odo vel Oddo Astenfis. 35. 83.
 Odo Belluacensis. 723.
 Odo Cameracensis Episcopus ex abbate S. Martini Tornacensis. 35. 46. 83. 164. 284. 290. 722.
 Odo Cantuariensis. 20. 29. 35. 42. 46. 202. 210. 702.
 S. Odo Cluniacensis. 30. 42. 71. 83. 89. 141. 157. 176. 188. 191. 702.
 Odo de Diogilo. 388.
 Odo Fossatenfis. 452. 479.
 Odo seu Oddo Mauriniacensis. 189.
 Odo de Vaucemanni. 570.
 Odorannus. 337. 451.
 Olbertus Gemblacensis. 346.
 Oliva Rivipullensis. 320.
 Oliverius de Langhe *Vid.* Langhe.
 Oliverius Malmesburienfis. 310. 714.
 Olivier (*Joannes*) 455.
 Ontiveros (*Bernardus*) 719.
 Orbini (*Maurus*) 476.
 Ortiz (*Laurentius*) 235.
 Osbernus Cantuariensis. 361. 520.
 Osbernus Clarentius Londinensis. 463. *Aliis Osbertus.*
 Osbernus Claudio-Cestrenfis. 27. 167.
 Osbertus Glasconienfis. 314.
 Ostermayr (*Odilo*) 667.
 Ostphorus Streaneshalenfis. 662.
 S. Ofwaldus Eboracensis. 208.
 Ofwaldus Vigornienfis. 653.
 Otfridus Weissenburgenfis. 35. 54. 59. 83. 628. 649. 663. 683. 700. 709. 710. 725. & 726.
 Othlo Emmeramenfis. 87. 142. 277. 474. 688. 723.
 Otto San-Blasianus. 341. 490.
 Ottoburanum in Suevia Monasterium. 326.
 Oviedo (*Fulgentius de*) 301.
 Ovo Fontanellenfis. 688.
 Ower (*Petrus*) 665. 701.
 Oxenedes (*Joannes de*) 465.

P.

Pace (*Philippus Maria de*) 571.
 Pachler (*Amandus*) 291. 403. 522.
 Pajoli (*Alphonsus*) 328. 669.
 Pajolus (*Anselmus*) 400. 429. 481. 664.
 Pajolus (*Augustinus*) 660.
 Paltram (*Stephanus*) 626.
 Pandolphinus (*Maurus*) 58.
 Pandolphus Casinenfis Cardinalis. 172. 306.
 Panormitanus. *Vid.* Tedeschis (*Nicolaus de*)
 S. Pantaleonis Colonienfis Chronica Regia. 330.
 Pappus (*Franciscus*) 140.
 Paris *Vid.* Matthæus Paris.
 Parvus (*Guilielmus*) 39.
 Paschalis II. Papa. 198. 279.
 Pastura (*Joannes a*) 34. 90. 285.
 Patè (*Flaminius*) 403. 556.
 Paulus de Alta-Villa. 664.
 Paulus Diaconus. 83. 91. 336. 359. 425. 449. 457. 458. 519. 627. 658. & 700.
 Paulus Genuenfis seu de Liguria. 36. 41. 46. 51.
 Pavonius (*Leo*) 558. 714.
 Payen (*Basilus*) 515.
 Pedepennis (*Severinus de*) 693.
 Pegaviensis Monasterii Chronica. 558.
 Pelletier (*Ludovicus*) 634.
 Pelletier (*Laurentius*) 538. 569.
 Perckmar (*Reginbaldus*) 131. 154. 162. 385.
 Peregrinus, vero nomine *Conradus* Hirsaug. 46.
 Perez (*Antonius*) 46. 49. 50. 160. 249. 495.
 Perèz seu Peresius (*Josephus*) 320. 564. 665. 711.
 Perfectus (*Angelus*) 521.
 Peri (*Hyacinthus*) 122.
 Perin (*Victor*) 569.
 Perionius (*Joachimus*) 46. 101. 128. 264. 291. 299. 347. 400. 629. 637. 638. 639. 660. & 684.
 Perreti (*Ferdinandus*) 306. 590.
 Pesseliræus (*Petrus*) 100.
 Peterhusanorum cum Creuzlinganis diffidum ratione Præcedentiæ 621. & 622.
 Petitdidier (*Matthaus*) 63. 138. 246. 248. 249. 322. 349. 369. 515. & 621.
 Petrofa (*Joannes de*) 190.
 Petrotrichius (*Basilus*) 428.
 Petruccius (*Placidus*) 543.
 Petrus à S. Audomaro *Vid.* Walloncapellus.
 Petrus Boërius *Vid.* Boërius.
 Petrus Cellensis. 28. 75. 84. 143. 158. 177. 213. 452. 581. 677. 716.
 Petrus Cluniacensis dictus Venerabilis. 84. 87. 127. 167. 284. 344. 389. 452. 580. 677. 716. 723.
 Petrus Diaconus Casin. 59. 84. 353. 426. 543. 586. 604. 629.
 Petrus Hungariæ Rex unde oriundus? 473.
 Petrus de *Jebam* Cantuar. 542.
 Petrus Magister. 684.
 Petrus Maria Januensis. 613.
 Petrus S. Petri propè Carnutum Monachus. 542.
 Petrus Pictaviensis. 84. 319. 347. 649.
 Petrus de *Verfailles*. 262.
 S. Petri Monasterii in Nigra Sylva dotationes. 558.
 Pettschacher (*Benedictus*) 117.
 Peyraco (*Aymaricus de*) 480.
 Pez (*Bernardus*) 96. 97. 98. 99. 150. 329. 411. 443. 487. 499. 522. 536. 565. 600. 601. 602. 603. 605. 626. 682. 695. 696. 697. 698. 706. 707. & 720.
 Pez (*Hieronymus*) 411. 443. 444. 445. 446. 487. 599. 536. & 634.
 Pfaw (*Yso*) 594.
 Pfeiffer (*Alamus*) 169.
 Pfeiffer (*Celestinus*) 65. 665.
 Phalesius (*Hubertus*) 66.
 Phanellus (*Prosper*) 59. 169.
 Philippus de Bergamo. 299. 659.
 Philippus Fuldenfis Abbas. 549. 582.
 Pinus (*Fabianus*) 60. 660.
 Pirckel (*Æmilianus*) 666. & 667.
 Piscopia (*Helena*) 666.
 Pius Princeps San-Gallenfis. 147.
 Placidus Altvillarenfis. 490.
 Placidus Nonantulanus. 241.
 Placidus Romanus. 604.

Plan-

Plancher (*Urbannus*) 456. & 457.
 Planchette (*Joannes Bernardus*) 397.
 Plautius (*Caspar*) 476. 532.
 Plessis (*Tossanus du*) 482.
 Pluto (*Richardus*) 490. 659.
 Pock (*Edmundus*) 336.
 Pommeraye (*Franciscus Joannes*) 227. 365. 374. 560.
 Ponce (*Petrus*) 729.
 Poncetra (*Mauritius*) 62.
 Pontifara (*Ægidius de*) 409.
 Pontius Saviniacensis Abbas. 498. 560. 570.
 Porcheron (*Placidus*) 324. 482. 513.
 Porta (*Josephus*) 34. 610.
 Potho Prumienfis. 84. 164. 314.
 Pouget (*Antonius*) 65. 694. 703.
 Præcedentia Benedictinorum præ Canonice Regularibus à pag. 621. usque ad 625.
 Pratis (*Placidus a*) 251. 626.
 Presinger (*Rupertus*) 148. & 149.
 Preysing (*Joannes Jacobus a*) 655. 667.
 Priefer (*Paulus*) 304.
 Priestersperger (*Joachimus*) 562.
 Prioratum in Anglia Suppressorum recensio & suppressio modus. 572. 573. & 574.
 Prumienfis Monasterii Chronicon. 559.
 Pfallterium Monasticum. 275.
 Puccinellus (*Placidus*) 280. 365. 383. 419. 429. 481. 522. 527. 548. 555. 556. 568. & 652.
 Pugneti (*Hyppolitus*) 64. 228. 229. & 720.
 Putrer (*Modestus*) 511.

Q.

Quaragna (*Prosper*) 524.
 Quatremaires (*Robertus*) 251. 368. 499. 599. 616.
 Quefada (*Dominicus*) 206.
 Quirini (*Angelus Maria S. R. E. Cardinalis*) 211. 270. 282. 303. 322. 359. 393. 401. 429. 476. 482. 515. 516. 548. 565. 600. 626. 674. 682. 687. 692. 699. & 716.
 Quirinus Tegernseensis. 178. 250.

R.

Rabanus Maurus. 6. 16. 23. 28. 29. 30. 37. 41. 42. 43. 47. 49. 51. 59. 64. 69. 85. 124. 157. 163. 166. 192. 201. 207. 212. 259. 268. 279. 283. 292. 305. 412. 420. 421. 450. 472. 489. 579. 628. 643. 662. 703. 710. 712. 715. 722. & 723.
 Rabuffon (*Paulus*) 14. 31. 48. 51. 252.
 Racchi (*Paulus*) 310.
 S. Radbertus (*Paschasius*) 36. 42. 68. 83. 86. 171. 450. 453. 454. 662. 683. & 715.
 Radbornus vel Radburnus (*Thomas*) 373. 467. 479. 552.
 Radeliffus (*Nicolaus*) 127. 189.
 Rades de Andrada (*Franciscus*) 382. 483. & 484.
 Radimirus Clatovienfis Abbas. 472.
 Rado S. Vedasti Abbas. 286.
 Radulphus S. Albani in Anglia Abbas. 479.
 Radulphus Flaviacensis. 18. 27. 37. 39. 44. 51. 53. 84.
 Radulphus Glaber *Vid.* Glaber.
 Radulphus S. Trudonis Abbas. 210.
 Raginbertus Leuconanensis. 519.
 Rainaldus Parisinus *Vid.* Raynaldus.
 Ramesienfis Monasterii Historia. 559.
 Ramsperg (*Franciscus*) 345. 440. 486. 539. 569. 574. 654. 704.
 Ranbeck (*Ægidius*) 237. 493. 524.
 Ranbeck (*Maurus*) Andecensis Abbas. 343. 528. 529. 665. & 686.
 Randulphus Eveshamensis. 588.
 Raphael Altahensis. 168.
 Rasler (*Christophorus*) 138. 585.
 Rastedensis Cœnobii in Oldenburgico Comitatu Chronicon. 559.
 Ratherius ex Lobienfi Monacho Episcopus Veronensis. 53. 71. 87. 126. 208. 327. 628. 671. 672. 700.
 Ratpertus Senior San-Gallenfis. 271. 500. 549.
 Ratpertus Junior San-Gallenfis. 452.
 Ratramnus Corbej. 68. & seqq. 84. 125. 164. 171. 279. 293. 294. 389. & 671.
 Rauber (*Placidus*) San-Blasianus. 666.
 Rauber (*Placidus*) Schwarzacensis. 398.
 Raulinus (*Joannes*) 143. 159. 290. 453. 637. 678. 710.
 Raymundia (*Antonius de*) 234.
 Raymundus de *Rialaco* 526.
 Raynaldus Parisinus. 28. 42.
 Raynerius (*Andreas*) 301. 521. 594.
 Reding (*Augustinus*) Princ. Einsidl. 117. 130. 192. 226. 248. 351. 369.
 Reginbaldus Hirsaug. 70.
 Regino Prumienfis. 218. 314. 315. 319. 336. 357. 431. 459. 649. 672. & 700.
 Regius (*Petrus*) 214.
 Reichart (*Albertus*) 447.
 Reichart (*Joachimus*) 515.
 Reichenberger (*Wunibaldus*) 687.
 Reimannus (*Maurus*) 153.
 Reinerus S. Laurentii Leodienf. M. 399. 520. 554. 604. & 605.
 Reinhardus Herbipolenfis. 39.
 Reinhardus Reinhusanus. 30. 36. 42. 43. 51. 55. 482.
 Remensis S. Nicasii Monasterii Chronicon. 559.
 Remensis S. Remigii Monasterii Chronicon. 559.
 Remigius Autissiodorenfis. 24. 26. 36. 39. 43. 45. 47. 48. 51. 53. 64. 70. 84. 157. 186. 283. 290. 307. 309. 315. 654. 658.
 Remigius Mediolacensis. 46. 51. 658. & 659.
 Renz (*Placidus*) 122. 303. ubi Senior & junior.
 Rest (*Quirinus*) 160. 719.
 Resta (*Jacobus*) 39.
 Rettenpacher (*Simon*) 545. 667. 685.
 Reynerus (*Clemens*) 535. 613. 614. & 632.
 Reynier (*Petrus*) 574.
 Ricci de Guevara (*Joannes Andreas*) 179.
 Ricciardettus (*Gregorius*) 397. 538. 650.
 Riccius (*Franciscus Maria*) 232. 585.
 Richardus Cluniacensis. 355. & 356.
 Richardus Divisenfis. 463.
 Richardus Dunelmenfis. 636.
 Richardus Folshamus *Vid.* Folshamus.

D d d d a Richar-

Richardus à S. Germano. 543.
 Richardus Hagulfstadenfis. 334. 344. 463. & 464.
 Richardus Pluto *Vid.* Pluto.
 Richardus Pratellenfis. 28. 37. 39. 41.
 Richardus Pictaviensis. 332.
 Richerius Senonienfis. 561.
 Ricordatus (*Petrus*) 381.
 Rielon (*Ludovicus*) 49. 51. 52.
 Rigordus S. Dionysii Paris. M. 453. 480.
 Ringelheimensis Monasterii Chronicon. 559.
 Rinsweger (*Wolfgangus*) 668. 670.
 Rischanger (*Guilielmus*) 465.
 Ritter (*Alanus*) 293. 668. & 669.
 Rivet (*Antonius*) & Coulon (*Joannes*) 517.
 Rivo (*Franciscus de*) 544.
 Robertus de Arbrifello. 380. 381.
 Robertus Autissiodorensis. 319. 448.
 Robertus Dodefortus. 37.
 Robertus Fificanenfis. 341.
 Robertus de Monte S. Michaelis. 51. 90. 338. 339. 461. 463. 540. 556. 659. & 725.
 Robertus de Reading. 466.
 Robertus S. Remigii Monachus. 386. 709.
 Robertus de Swaphan. 558.
 Robertus de Tunbalezia 40. 702.
 Robertus Walciodorensis Abbas. 563.
 Rocca (*Antonius de*) 159.
 Rocca (*Joannes Benedictus*) 650. 651. & 669.
 Rode (*Joannes*) 583. 719.
 Rodulphus (*Alexander de*) 567.
 Rodolphus Cluniacensis. 527.
 Rodolphus Fuldenfis. 380. 549.
 Rodolphus S. Trudonis Abbas. 315. 399. 562. 580.
 Roehr (*Sebastianus*) 610. 701.
 Roffenses Monachi. 250.
 Rogerius Cadomenfis. 72.
 Rogerius Corbej. Nov. 73.
 Rogerius (*Petrus*) *Vid.* Clemens VI.
 Rogerius Compurita. 61.
 Rogerus Westmonasterienfis. 466.
 Rohan (*Maria Elenora de*) 37.
 Rolle (*Anselmus*) 690.
 Roma (*Felix*) 32.
 Romanus (*Eusebius*, *Vid.* Mabillonius,) qui sub hoc nomine latet.
 Romualdus Ettalenfis Abbas. 398.
 Rondenberg (*Conradus*) *Vid.* Conradus.
 Rotico Monachus. 448.
 Roscheliza (*Erbardus de*) 24.
 Rose (*Franciscus*) 615.
 Rosenheim (*Petrus de*) 46. 56. 114. 306.
 Rostangus Cluniacensis. 356.
 Roswitha Gandertheimenfis. 432.
 Rota (*Franciscus*) 308.
 Rotgerus S. Pantaleonis Colon. M. 399.
 Rothaller (*Vitalis*) 277.
 Rottner (*Joannes Evangelista*) 149. 162.
 Rouffel (*Guilielmus*) 609. 653.
 Royer (*Alexander*) 653. 704.
 Rubeis (*Jovita*) 593.
 Rubenus (*Leonardus*) 128. 129. 215. 718.
 Rubeus (*Joannes*) 249.
 Rudigerus Epternacensis. 51.
 Rudolphus Fuldenfis. *Vid.* Rodolphus.
 Rudolphus S. Trudonis &c. *Vid.* Rodolphus.
 Rue (*Carolus de la*) 105. 400.
 Ruedorffer (*Bernardus*) 291. 294.

Ruegerus Corbej. 37.
 Ruggerus Fuldenfis 416.
 Ruinart (*Theodoricus*) 104. 324. 329. 357. 394. 406. 407. 420. 457. 459. 499. 513. 522. 609. 613. & 626.
 Ruiz (*Caspar*) 486. 487. & 546.
 Ruiz (*Franciscus*) 62. 301.
 Rumplerus (*Angelus*) 439.
 Rupertus Limburgenfis. 40.
 Rupertus Tuitienfis. 18. 25. 28. 29. 30. 38. 40. 41. 42. 43. 46. 49. 53. 61. 75. ubi defenditur. 87. 127. 142. 165. 166. 177. 269. 272. 475. 554. 619. 701. 716. 723.
 Rufcelli (*Hieronymus*) 310. 730.
 Rufconibus (*Bernardus de*) 390.
 Ruthardus Corbej. Nov. 298.
 Ruteau (*Benedictus*) 550.
 Ruthardus Fuldenfis. 308.
 Ruthardus Hirschfeldenfis. 73.

S.

Sabbatier (*Petrus*) 15.
 Sailer (*Joachimus*) Fischingenfis Abbas. 144. 274. 420.
 Sainte-Marthe. *Vid.* Sammarthamus.
 Saivedra (*Bernardinus*) 613.
 Salazar (*Ambrosius Gomez de*) 161.
 Salazar (*Joannes de*) 468.
 Salisburgenfis S. Petri Conventus. 403.
 Salomon ex Monacho San-Gallenfi Episcopus Constantienfis. 84. 628.
 Salvator Cremonenfis. 301.
 S. Salvius Alveldenfis. 271.
 Salzedo (*Joannes de*) 468. & 469.
 Sammarthamus seu Sainte Marthe (*Dionysius*) 102. 130. 263. 322. 324. 378. 396. 410. 487. 497. 515. 565. 609. 611. 634. 674.
 Samson Cantuariensis. 158.
 Samson S. Zoili in Hispania Abbas. 671.
 Sanchez (*Franciscus*) 38.
 Sanctis (*Cyrinus de*) 62.
 Sancto Amando *Vid.* Joannes de.
 Sancto Germano (*Benedictus de*) *Vid.* Benedictus.
 Sancto Romano (*Antonius de*) *Vid.* Antonius.
 Sandoval (*Prudentius*) 469. 470. 480. 564.
 Sangrini. *Vid.* Faggis.
 Sanguinis ex unius hominis venis in alterius arterias transfundendi inventor quis? 730. & 731.
 Santfiet (*Cornelius*) 335. 360.
 Sarniculus (*Aegidius*) 206.
 Saxo Chronographus. 342.
 Saxowalus Belga. 544.
 Sayrus (*Gregorius*) 115. 135.
 Scala (*Christannus de*) 409. 471.
 Schackenburgius (*Antonius*) 545. notatur ibidem.
 Schapperger (*Desiderius*) 138.
 Schenck (*Hermannus*) 477. 549. 550. 610. 666. 686. & 687.
 Schepse *Vid.* Guilielmus. 466.
 Schilling (*Leonardus*) 288.
 Schismatis Avenionensis Monumenta. 389.
 Schleyer (*Magnus*) 329. 686.

Schlitt-

Schlittpacher (*Joannes*) 20. 165. 299. 381. 386. 389.
 Schmier (*Benedictus*) 118. 119. 120. 121. 122. 232. & 654.
 Schmier (*Franciscus*) 232. 239. 265.
 Schmiz (*Thomas*) 118. 233.
 Schnell (*Anselmus*) 118. 134. 140. 233. & 303. col. 2.
 Schott (*Marianus*) 420.
 Schramb (*Anselmus*) 57. 300. 443. 536. 556. 622.
 Schramm (*Paulus*) 726.
 Schreitter (*Anastafius*) 304.
 Schuz (*Pontianus*) 265. 291.
 Schutterani in Brisgoja Monasterii Chronicon. 561.
 Schwandtner (*Andreas d*) 311.
 Schwarz (*Adalricus*) 140.
 Schwarz (*Bertboldus*) 729.
 Schwarzacensis in Franconia Monasterii Chronicon. 561.
 Scipio (*Marcus Antonius*) 263. 528. 543. 567. 651.
 Scotenses Benedictini Viennæ. 652.
 Scygielsky (*Stanislaus*) 525. 534. 535. 562. 564. 572. & 586.
 Sebastianus Calfnenfis. 519.
 Sedlmayr (*Romanus*) 487. 608.
 Sedlmayr (*Virgilius*) 131. 183.
 Seelender (*Wolfgangus*) 215. 653.
 Seeman (*Leonardus*) 637.
 Seidel (*Aldephonsus*) 233.
 Seidelius (*Vitus*) 161.
 Seiz (*Placidus*) 668.
 Selebienfis propè Eboracum Monasterii Historia. 561.
 Sender. *Vid.* Sinder.
 Senging *Vid.* Martinus de Senging.
 Séraphimus Cafulanus *Vid.* Cafulanus.
 Serenus (*Zabarius*) 543.
 Serlo Cantuariensis. 24. 582.
 Serna (*Benedictus de la*) 179.
 Serra (*Romualdus*) 499. 571.
 Serracini à Ramiliaco (*Franciscus*) 252.
 Severinus de Pedepennis. *Vid.* Pedepennis.
 Sfondrati (*Celestinus*) 116. ubi Bacchini animadversiones notatu dignissimæ in illius librum: *Nodus Prædestinationis &c.* 182. 231. 238. 247. 248. 653. & 718.
 Sigebertus Gemblacenfis. 56. 241. 315. 337. 338. usque ad 341. 362. 437. & 509.
 Sigehartus S. Albani Moguntinenfis. 380.
 Sigibertus San-Gallenfis. 500.
 Sigislaus S. Martini Metenfis Abbas. 490.
 Sigismundus Seonenfis Abbas in Bavaria. 702.
 Sigwolfus Anglus. 24. 59.
 Silvius (*Andreas*) 454.
 Simeon Dunelmenfis. 361. 373. 463.
 Simon Affligemienfis. 30. 40. 90.
 Simon Gandenfis. 541.
 Simon (*Petrus*) 593.
 Sincerus (*Romanus*) 557.
 Sintart (*Benedictus*) Abbas Vallis S. Gregorii. 134.
 Sintpertus San-Gallenfis. 500.
 Siri (*Victorinus*) 263. 345. 712.
 Smaragdus Anianenfis Abbas. 451.
 P. Ziegelbauer Hist. P. IV.

Smaragdus Germanus. 36.
 Smaragdus S. Michaelis in agro Virodunensi Abbas. 45. 84. 141. 271. 367. & 658. col. 1.
 Soio (*Gun difalvus de*) 397.
 Sombeckus (*Ludovicus*) 145. 168.
 Sorius (*Gerardus*) 567.
 Sota (*Franciscus*) 471.
 Soto-Major (*Gregorius Bravo*) 397.
 Spanberg (*Stephanus*) 42. 51. 247. col. 1.
 Specklinus (*Nicolaus*) 147.
 Speckmannus (*Joannes*) 364. & 365.
 Spies (*Meinradus*) 318.
 Spies (*Placidus*) 147. 153.
 Spottæus (*Thomas*) 566. col. 1.
 Squaldus (*Vincentius*) 480.
 Squarcialupus (*Jgnatus*) 717.
 Stabularius (*Joannes*) 359.
 Stahl (*Januaris*) 540. 609.
 Staudigl (*Udalricus*) 610.
 Stella (*Lactantius*) comicus. 670. col. 1.
 Stengelius (*Carolus*) 26. 74. 129. 149. 170. 180. 186. 190. 270. 273. 305. 323. 345. 347. 348. 353. 358. 362. 366. 383. 399. 420. 422. 438. 439. 476. 492. 525. 532. 540. 556. 564. 567. 592. 653. 680. 685. 704. 712. 715. & 725.
 Stephanus III. Papa. 195.
 Stephanus de Conty. 345. 454. & 455.
 Stephanus (*Heddius*) Cantuariensis. 362. & 519.
 Stephanus Montis Alti Abbas. 557.
 Stephanus Schyrenfis in Bavaria Abbas. 560.
 Stephanus Wittebienfis. 582.
 Stero (*Henricus*) 438.
 Steyrer (*Philippus Jacobus*) 91.
 Stipite (*Lambertus de*) 367. & 368.
 Stock (*Martinus*) 729.
 Stocker (*Paulus*) 300. 653.
 Stœcklin (*Augustinus*) 547.
 Stolte (*Benedictus*) 552. 623.
 Stonus (*Joannes*) 114. 368.
 Stourtonus (*Edmundus*) 177.
 Strabo (*Walafridus*) 17. 36. 51. 85. 166. 187. 268. 305. 439. 449. 450. 451. 475. 519. 643. 649. 662. 717.
 Strachan (*Bonifacius*) 439.
 Stradivertus (*Felicianus*) 590. col. 2.
 Stroz (*Antonius*) 293. 297.
 Stuchejus (*Joannes*) 114.
 S. Sturmio Fuldenfis. 266. 586. 635.
 Sublacensis Monasterii Chronicon. 562.
 Sugerius S. Dionysii Parisienfis Abbas. 260. 452. 453. 479. & 678.
 Sueffionenfis S. Medardi Monasterii Chronicon. 562. col. 1.
 Sinder (*Clemens*) 335. 390. 391. 723.
 Sulcardus Westmonasterienfis. 461. 563.
 Sulger (*Arsenius*) Zwifaltenfis Chron. 564.
 Swaiger (*Udalricus*) 666.
 Sylva Pacheco (*Didacus de*) 115.
 Sylvester II. Papa, antea Gerbertus 38. 70. 81. 196. 208. 213. 260. 300. 306. 307. 309. 367. 386. 655. 677. 726.
 Sylvius (*Andreas*) 454.
 Symboli additio: *Filiòque* quando facta 367. in Smaragdo. col. 1.
 Syrus (*Victorinus*) *Vid.* Siri.

E e e e e

T.

T.

- T**Aberna (*Bartolomæus*) in Apocalipsin. 53.
 Tachon (*Christophorus*) 162.
 Talangerus (*Joannes*) 114.
 Tanfi (*Seraphinus*) 556. col. 1.
 Tantucci (*Maurus*) 724.
 Tanus (*Philippus*) panegyrista. 652.
 Tariffe (*Joannes Gregorius*) 586.
 Tassin seu Taffain N. 105. col. 2.
 Taste (*Ludovicus la*) 425.
 Taxton (*Joannes de*) 466.
 Tedeschis (*Nicolaus Maria de*) 24. 46. 117. 118. 429.
 Tedeschis (*Nicolaus de*) Panormitanus Abbas. 228. 229. 230. 233. 234. 719.
 Tegernseensis Monasterii Chronica. 562.
 Terra - Rubra (*Vitalis*) 264. 291. 293. 297. 302. 325. 383. 641. 655.
 Teulfo seu Theulfo Morigniacensis. 452. & 556.
 Textor (*Sebastianus*) concionator. 161.
 Textorius (*Joannes Hieronymus*) 324. 334. 640. & 704.
 Theodemarus Casinensis, ut videtur, Monachus. 586.
 Theodemirus Gallus Monachus. 125.
 Theodoricus Dunelmensis. 480.
 Theodoricus Epternacensis. 250.
 Theodoricus Floriacensis. 588.
 Theodoricus Hirfaugiensis. 323.
 Theodoricus Moguntinensis. 40. 49. 360.
 Theodoricus de Monasterio. 214.
 Theodoricus S. Trudonis Abbas. 56. 346.
 Theodorus Cantuariensis. 211. & 212.
 Theodorus à Cruce *Vid.* Cruce.
 Theodorus S. Mathiæ Trevirensis Scholasticus. 42. 53. 360. 361.
 Theodulphus Aurelianensis. 5. 85.
 Theofridus Epternacensis. 189. 416.
 Theogerus Hirfaugiensis. 36.
 Theokesburiensis seu Teukesburiensis in Anglia Monasterii Historia. 562.
 Theophilus Congregationis Casinensis Præses. 401. col. 1.
 Theothardus San-Gallenensis. 500.
 Thiebaut (*Benedictus*) 532.
 Thiemo Nideraltahensis in Bavaria M. 727.
 Thier (*Theodorus*) 170.
 Thietlandus Einsidensis. 51. col. 2.
 Thimnuth (*Joann de*) 25. 28. 29. 58. 90. 272. 417.
 Thiuredus Doverius. 315. col. 2.
 S. Thomas Cantuariensis. 678.
 Thomas (*Corbinianus*) 265. 304. 311.
 Thomas Eliensis. 372.
 Thomas Radburnus *Vid.* Radburnus.
 Thomas S. Winoci Monasterii Diaconus. 475. col. 2.
 Thomellus vel Tomellus Elnonenfis. 479. & 552.
 Thornus (*Guilielmus*) 566.
 Thotus (*Honorius*) 37. 301. & 302.
 Thuillierius (*Antonius*) 353.
 Thuillierius (*Vincentius*) 353. 358. 477. 611. 617.
 Tobias Roffensis Episcopus. 662. 721.
 Tœring (*Christophorus*) 237. col. 2.
 Tomellus *Vid.* Thomellus.
 Tonfis (*Odoardus de*) Mathematicus. 304.
 Torigny *Vid.* Robertus de Monte S. Michaelis.
 Tornamira (*Petrus Antonius*) 182. 486. 531. 535. 608.
 Torres (*Facundus de*) 270.
 Toutain (*Nicolaus*) 105. 634. col. 1.
 Touttée (*Antonius Augustinus*) 105. 154. 155. & 187.
 Townson (*Joannes*) 285.
 Tramontana (*Jacobus*) 421. 650.
 Trauner (*Ignatius*) 161.
 Trebicensis in Moravia quondam Monasterii Fragmenta Historica. 562.
 Trefflerus (*Florianus*) 637. 710.
 Trefflerus (*Wolfgangus*) 160. 511. 527. 556. 570.
 Trenbekius (*Joannes*) 368.
 Trithemius (*Joannes*) 46. 49. 58. 90. 128. 143. 144. 163. 167. 185. 186. 189. 211. 272. 284. 288. 289. 290. 327. 341. 357. 363. 381. 396. 476. 480. 483. 510. 511. 520. 521. 527. 531. 535. 553. 561. 564. 583. 608. 629. 630. 631. 632. ubi defenditur. 637. 664. 674. 679. 693. 703. 710. 714. 715. 716. 717. 723. & 728.
 S. Trudperti in Brisgoja Monasterii historia. 562. & 563.
 Tschudi (*Dominicus*) 536. 549.
 Tuitburgus San Gallensis. 549.
 Turbeitus (*Joannes*) 560.
 Turgotus Dunelmensis. 461. & 462.
 Turner (*Cælestinus*) 285.
 Tutilo San-Gallenensis aurifex & pictor. 726.

V.

- V**Acarius (*Rogerus*) 260. & 261.
 Vairus (*Leonardus*) 713.
 Vaillant (*Guilielmus Hugo*) Poëta. 410. 420. & 647.
 Vaily (*Dominicus Carolus*) 730.
 Vaiffette (*Josephus*) 456.
 Val (*Jacobus du*) 488. col. 1.
 Valencina (*Petrus*) 470.
 Valentinus (*Basilus*) 288. 295. 296.
 Valentinus (*Eusebius*) 168.
 Valerius Abbas S. Petri de Montibus. 707.
 Valgravius (*Franciscus*) 616.
 Valladier (*Andreas*) 455.
 Valle (*Marcus à*) 153.
 Vallisneri (*Prosper*) 293. col. 2.
 Valfecchius (*Virginus*) 102. 139. 239. 265. 410. 502. 515. 516. & 517.
 Vaquero (*Franciscus*) 620.
 Vargas (*Torquatus de*) 544.
 Vassimont (*Carolus*) 482. 570. 574.
 Vaucemanni (*Odo de*) *Vid.* Odo de Vaucemanni. 570. col. 2.
 S. Udalricus. 280.
 Udalricus Cluniacensis Monachus. 589.
 Udalschus Abbas SS. Udalrici & Afræ Augustæ Vindelicorum. 315. 416. 566.
 Vecchia (*Petrus de*) 51. 139. 169. 264. 289. 640. 655.
 Vedastini Benedictini &c. 475.
 Vendovera (*Rogerus de*) 464.

Vene-

- Venerius (*Augustinus*) 428. 594. 689.
 Vernier (*Benedictus*) 76.
 Veronica, quæ de illa & Sudario Christi traduntur, fabulam Sapere. 489. &c.
 Ugo (*Georgius*) 438.
 Ugonius (*Alexius*) 262. 427. 522. 535. 650.
 Victor III. Papa, antea Desiderius. 85. 197. 213. 316. 416. 727.
 Victorinus à Parma 308.
 Viorholz (*Carolomanus*) 161.
 Vigellius (*Placidus*) 410.
 Vigila Alveldensis. 219.
 Vilbel (*Apollo de*) 344.
 Villa (*Stephanus de*) 289.
 Villagut (*Alphonus*) 146. 236. 237. 262. 593. & 664.
 Villarcel (*Emmanuel*) 26.
 Villeta (*Philippus de*) 206. 235.
 Villicus (*Adamus*) vulgò Mayer. 143.
 S. Vincentii Monasterii Metensis Chronicon. 563.
 Vindocinensis Monasterii Privilegia Singularia &c. 595.
 Viole (*Daniel Georgius*) 548.
 Virues (*Alphonus de*) 128. 235.
 Vischer (*Dominicus*) 702.
 Visselbeccius (*Petrus*) 663.
 Vitalis (*Ordoricus*) 350. 351. & 460.
 Vitus Eberspergensis Monachus. 438.
 Vitus Superioris Quercûs in Bavaria Abbas. 398.
 Ulmus (*Fortunatus*) 365. 428. 429. 491. & 563. col. 1.
 Ulricus incerti Monasterii. 565.
 Ultrenus seu Utredus Boltonus 37.
 Universalis. Hic Titulus à Constantino politico Patriarcha usurpatus impugnatur à Gregorio Magno. 553. & 554.
 Vogel (*Bertholdus*) 407.
 Vogel (*Georgius*) 702.
 Vogt (*Andreas*) comicus 666. col. 1.
 Uranx (*Cornelius Columbanus*) 129. 178.
 Urbanus II. Papa. 198. 213.
 Urbanus V. 199. 200.
 Urbanus (*Gregorius*) 22. 153. 557.
 S. Ursulæ & Undecim millium Virginum Historia unde Originem trahat. 404. & 405.
 Urfinus Locociagensis. 448.
 Urtlauff (*Placidus*) 161.
 Urvenna (*Petrus de*) 730.
 Ufsuardus 412. & 413. ubi de illius Autographo.
 Uva (*Benedictus de*) *Vid.* *Benedictus*.
- W.**
- Wagner (*Gottbardus*) 641.
 Wagner (*Petrus*) SS. Udalrici & Afræ A. V. 608.
 Wagner (*Petrus*) Wessofontanus. 526.
 Wallingfort (*Joannes de*) 310. 464. 491.
 Wallingfort (*Richardus*) 728.
 Wallner (*Josephus*) comicus 668. col. 1.
 Walloncapellus, aliàs Petrus de S. Audomaro 262. 584. 618.
 S. Walpurgis Virgo. 327. col. 1.
 Walramus seu Wilramus Eberspergensis in Bavaria Abbas. 710. col. 2.
 Walramus San-Gallenensis. 683.
 Walser (*Pfo*) San-Gallenensis Philosophus empiricus. 303.
 Walsingham (*Thomas*) 460. 467.
 Walterus de Witlesey Buriensis. 559.
 Wamba Rex, tum Monachus Benedictinus. 449.
 Wandelbertus. 412.
 Wannus (*Conradus*) 247.
 Waringus San-Gallenensis. 500.
 Warinus Abbas. 450.
 Warnerus Westmonasteriensis. 89. 158.
 Waffelinus, seu Wazelinus Mommalius. 58. 134. 717.
 Watertonus (*Galfredus*) 32. 177.
 Wato San-Gallenensis. 500.
 Weibel (*Bernardus*) 285. col. 1.
 Weichenstephensis Monasterii Chronicon. 563. col. 1.
 Weilheim (*Joannes de*) 34.
 Weinckens (*Joannes*) 496. 528. 561. 570. 648. & 652.
 Weis (*Matthæus*) 608. 610.
 Weis (*Thomas*) 364. 398. 591. 653. 665. 666. 667. & 685.
 Weis (*Udalricus*) 292. 674.
 Weissenburgenfis in Alfatia Cœnobii dignitas & fatum. 598.
 Weixer (*Melchior*) 422. 559. 589.
 Wellingus (*Conradus*) 438.
 Wellingus (*Udalricus*) 438.
 Wellis (*Joannes*) 128.
 Wellys aliàs Steward de (*Robertus*) 483.
 Welming (*Joannes de*) 592.
 Wenzel (*Alphonus*) 118. 148. 183. 303.
 Wenzel (*Bernardus*) 571.
 Werde (*Hieronymus de*) *Vide Hieronymus*.
 Werembertus San-Gallenensis. 26. 30. 37. 42. 46. 53. 549.
 Werlin (*Kylianus*) 399.
 Werlinus Seonenfis in Bavaria. 316.
 Wernerus S. Blasii in Hercynia Sylva Abbas. 89. 712.
 Weiffington (*Joannes*) 250.
 Wessobruenenfis Monasterii Chronicon. 563. Ejusd. Cœnobii Historiam A. 1653. edidit Cælestinus Leuthner.
 Wibaldus Corbeienfis & Stabulenfis Abbas. 678. 563.
 Wibberts (*Stanislaus*) 608.
 Wilhelmus Calculus Gemmeticensis. 460.
 Wilhelmus Cameliacensis Abbas. 486.
 Wilhelmus Egmondanus. 341.
 B. Wilhelmus Hirfaugiensis. 61. 300. 309. 316. 586. 588. 592. 727.
 Wilhelmus Malmesburiensis. *Vid.* Guilielmus.
 Wilhelmus Tornacensis. 88.
 S. Wilibaldus Biographus S. Bonifacii 380.
 S. Wilibrordus Ultrajectensis. 200.
 Willeramus Fuldenfis. 40. 55.
 Wiltonus (*Joannes*) 143. 298.
 Winghius (*Antonius*) Lœtienfis Abbas. 609. col. 2.
 Winzetus Renfroe (*Ninianus*) 129. 262.
 Wion (*Arnoldus*) 273. 403. 484. 491. 521. 523. 524. 529. 660. & 710.
 Wireckerus. *Vid.* Nigellus Wireckerus.
 Wirfelinus (*Leonardus*) 730. aliàs Hamaxurgus.
 Eeeee
 Wispauer

INDEX AUTHORUM, ET RER, MEMORAB. PART. IV.

Wisbauer (*Henricus*) 399.
 Witlichius (*Joannes Antonius*) 570.
 Witmundus, 272.
 Wittikindus Corbej. 10. 337. 437. 478.
 509. 688.
 Wizenberg *Vid.* Conradus de Wizenberg.
 Wizenberger (*Zacharias*) 180.
 Wolbero S. Pantaleonis Colon. Monachus. 37. & 41.
 Wolff (*Ambrosius*) 633.
 Wolfgangus Altahæ Superioris in Bav. 694. col. 2.
 S. Wolfgangus Ratisbonensis. 37. 277.
 Wolfgangus N. Rotensis in Bavaria. 560.
 Wolfgangus N. Seonensis in Bavaria. 528.
 Wolfgangus *de Styra* 329. 345. 446. num. 33.
 Wolthardus Hasenriedanus. 416. 422.
 Wolfranus Wintoniensis Biographus. 521.
 S. Wolphelmus Brunwillarensis Abbas. 73.
 Wolstanus Wintoniensis. 319.

X.

Ximenez (*Franciscus*) Vallifoletanus. cl. 1607.
 Ximenez Barranco (*Michaël*) Part. III. pag. 185.

Y.

Yehlin (*Antonius*) Zwifaltensis. 705.
 Yepes (*Antonius*) 180. 328. 403. 496. 530. & 612.
 Ymarus S. R. E. Card. † 1169.
 Yvo *alias* Yfo II. Cluniac. Abbas. 582. col. 2.

Z.

S. Zacharias Papa. 30. 185. 683.
 Zallwein (*Gregorius*) Canonista.
 Zapata (*Mauritius*) 312.
 Zetlitz (*Martinus*) asceta. 149.
 Ziegelbauer (*Magnoaldus*) 170. 183. 184. 185. ubi librum suum de Immaculata Conceptione retractat. 192. 367. 411. 424. 448. 472. 477. 497. 533. 434. 541. & 641.
 Zips (*Martinus*) Abbas Part. III. 201.
 Zifel (*Benedictus*) 702.
 Zödel (*Gregorius*) 649.
 Zoller (*Josepbus*) 182.
 Zürcher (*Geraldus*) San - Gallensis scripsit de pœnitentia publica Part. III. 662.
 Zurlauben (*Placidus*) Abbas Murenſis Asceta. 150.
 Zypæus (*Henricus*) Abbas S. Andreæ Brugis Clar. ad. 1577.

F I N I S.

